10
6-П
33

10
5 M
4

Digitized by

NOTITIA VTRAQVE CVM ORIENTIS TVM OCCIDENTIS VLTRA ARCADII HONORIIQVE CAESARVM TEMPORA,

illuſtre uetuſtatis monumentum, imò theſaurus prorſum incomparabilis.

PRAE cedit autē D. Andreæ Alciati libellus, De magiſtratib. ciuilibusq́; ac militaribus officijs, partim ex hac ipſa Notitia, partim aliunde deſumptus.

CVI ſuccedit deſcriptio urbis Romæ, quæ ſub titulo Pub. Victoris circumſertur: & altera urbis Conſtantinopolitanæ incerto autore, nunquã antehac typis excuſa, Imperialium uidelicet ac primariarũ ſedium utriuſq; Reipub.

SVB iungitur Notitijs uetuſtus liber DE REBVS BELLICIS ad Theodoſium Aug. & filios eius Arcadium atq; Honorium, ut uidetur, ſcriptus, incerto autore. ITEM, ne quid de antiquo exemplari omitteretur, Diſputatio Adriani Aug. & Epicteti philoſophi.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

BASILEAE, M D LII

Cum gratia & priuilegio Imp. Maieſt. ad annos quinq;

CLARISS. VIRO D. ANDREAE VESALIO, INVICTISS. CAROLI AVG. medico Sig. Gelenius Salutem.

CVM opus hoc tot ſeculis abditum, in lucem tandem prodi-
re ex officina Frobeniana literatorũ cõmodis iam dudum
deditiſsima geſtiens patronum ſibi quæreret: merito con
ueniẽs uiſum eſt uir doctiſsime, ut ad te IMPERATORIS
ſummi medicum, iret Imperium tam graphicè depictum:
quandoquidem ipſi Auguſto fortè non uacat nunc hæc
priſca cognoſcere. Ordinauit primùm, ut erat neceſſe mu
tata republica, eius prouincias ille Auguſti nominis conditor, diſpoſitis per
limites & cætera opportuna loca legionibus. creuit poſt hunc prouinciarũ
numerus Adrianũ uſq; Cæſarem: qui multa nouauit circa diſpoſitionẽ ha-
rum: manſitq; eius inſtitutũ uſq; Diocletianũ feralem pijs principem: quo
tempore aſcito in rerum faſtigium Maximiano collega poteſtatis ſacroſan-
ctæ, ſub duobus Auguſtis totũ orbem Romanũ moderantibus, dignitates
etiã inferiores duplicatæ ſunt: ac paulo poſt iubente Conſtantino religio-
ſiſsimo Cæſare Oriẽti quoq; noua Roma addita. Mutauerũt & ſucceſſores
quædã, pauca tamen. At in hac poſtrema diſpoſitione, quæ uſq; fatales illas
Barbarorũ irruptiones paulo poſt ſecutas durauit, tam cõcinnus ordo eſt,
ut ſi quis obſeruet partitionẽ, primũ in diœceſes, mox in prouincias, ceu ma
iora minoraq; mẽbra totius corporis: ad hæc Rectorũ tam ciuiliũ q; milita-
riũ quoſdã gradus: dignitates itẽ palatinas ac officia, tum minores appari-
tiones celſarũ poteſtatũ, ſuis quæq; locis apte diſpoſita, res ipſæ ſatis decla-
rent nomina ſua, tametſi quædã non admodũ protrita, nec paſsim apud ue-
tuſtiores obuia. Vnus Ammianus Marcellinus lucis aliquid poteſt his ad-
dere, & ipſe recipere non parũ. Expectabamus & Beati Renani explicatio
nẽ uocũ aliquot recentiorũ: ſed dum cunctatur, fato cõceſsit re infecta, niſi
quod luculentã Illyrici deſcriptionẽ, hic adiectã, reliquit. Quia uero in hoc
codice crebra fit mẽtio Ducũ atq; Comitũ, quę dignitates hodieq; proxime
regiã ſunt, libet quæ de harũ origine obſeruauimus, cõpendio dicere. Vt-
cunq; rei Romanæ ſumma poſt quingenteſimũ fermè annũ rurſum ad unũ
caput redijt, non cõtinuò tamẽ omnis antiquata eſt ſenatus autoritas. nam
Cæſar Octauianus, princeps populi Romani appellari uoluit non rex, tri-
bunitia poteſtate contentus, omiſſa dictatoria. nec à Tiberio, moleſto licet
principe, extorqueri ſibi paſsi ſunt patres cõſcripti id q̊d Auguſtus reliquũ
ipſis fecerat. Primus Caligula ex profeſſo dominũ egit, ac ne diademate qui
dem abſtinuit. quo cæſo ſenatus iniurię memor, Cæſarũ gentẽ ac nomẽ de-
creuit tollere. & feciſſet, ni coactus fuiſſet militũ Claudio fauentiũ uiolẽtiæ
cedere. Secuti aliquanto poſt meliores principes habuerũt ſuũ honorẽ am-
pliſsimo ordini, et in primis Adrianus, qui quidẽ Adrianus tandẽ ſenatũ in
aulã ſuã quodãmodo tranſtulit. nam receptis ſenatorũ optimatibus in ami-
corũ cohortẽ, quæ ſuperiorũ imperatorũ tẽpore promiſcue cõſtare ſolebat
ex equeſtri ordine ac ſenatorio, domeſticũ quendam ſenatũ circa ſe habuit:
qui quoniã is cõtinuatis penè delectarẽt peregrinationibus, comitatus Cæ-

ſaris dici cœptus eſt,& ipſi amici Comites. eorũ conſilijs atq; opera in bello ac pace uſus eſt.unde ſicut palatinas aliquot dignitates legimus,Comitẽ largitionũ,Comitẽ priuatarũ,& cæteros:ita rei militaris Comites uarios. Erãt iam tum apud Germaniæ quoq; reges,quorũ populi deinde inundauerunt in Occidẽtis prouincias,ſimiles domeſtici proceres, uirtute rerũq; uſu eximij,& ipſis regibus cõiuncti genere,quos ideo Regales Regulos'ue Romani tũ uocabãt,Grauiones dictos lingua patria.unde cõpoſitæ uoces,Landgrauij,Marcgrauij,Pfaltzgrauij,Burggrauij,quos latine licet Comites prouinciæ,limitis, palatij, arcis præſidijq; dicere. Sed apud Romanos primus diuus Cõſtãtinus Auguſtus,quo militaribus gratificaretur,lege cautũ uoluit: ut qui agri,uillæ,oppida,Comitibus & Ducibus, atq; adeo Præfectis quoque tribuniſq; emeritis aſsignabantur ad honeſtũ uictũ, & parochię tũ,quaſi dicas præbẽdæ,uocabantur,ad hæredes trãſirẽt:atq; ita opes acceſſerũt dignitatibus.quẽ morẽ & Longobardi reges imitati ſunt, diuiſerũtq; in ducatus atq; comitatus totã ſibi ſubiectã Italiã.Sed priſci illi Comites dignitate Ducibus pares erant,poteſtate quidã maiores etiã.nam Comes Oriẽtis pręerat in bello paceq; Præſidibus amplarũ quindecim prouinciarũ. Erant & Comites rei militaris in aliquot prouincijs,qui militem curabãt,relicta iuriſdictione Præſidibus.idem in alijs prouincijs faciebant Duces,nomen olim in liberis ciuitatibus officij magis q̃ dignitatis aut poteſtatis. tunc enim poſt Imperatorẽ honorati erant in militia,Legati, Tribuni, Præfecti. Cæterum hæc NOTITIA, dum Romana res ſtaret,adſeruata penes Primiceriũ notariorũ,& tandẽ afflicto ac penè exciſo imperio,cũ cæteris ſpolijs in barbarorũ manus delata,nunc demũ ex ultimis Britannis antiquariorũ ſtudijs repetita,innoteſcit auſpicio felici tui nominis, æque clari ac gratioſi apud omnes quibus cordi ſunt bonæ literæ.Tu uero qui inſtauratorẽ priſtinæ amplitudinis imperij CAROLVM AVGVSTVM cõſeruas tueriſq; ope diuina uerius q̃ Apollinea, fruere hoc egregio ſpectaculo : quod ſubijcit oculis uniuerſum ueterẽ ſtatũ Imperij, ſimulq; partes eius ſingulas,hoc eſt, Italiam almam & Oriẽtis Occidẽtiſq; prouincias,alias togatas,alias palliatas,nõnullas ut in mira amplitudine,cultu linguaq; ſemibarbaras : priſcas itẽ ac recentiores dignitates, ſiue ciuiles ſiue militares ſiue aulicas:Præfectos prętorio, Magiſtros militum,Proconſules,Conſulares,Præſides,Comites Duceſq;: & ſub ijs legiones peditum alaſq; equitum uel cataphractorũ uel ſagittariorum,eaſq; inſignitas proprijs armis uariegataſq;, ne cuius uirtus in obſcuro eſſet,quoq; magis caueretur ignominia:ad hæc auxiliares utriuſq; generis ex fœderatis mercenarijs'ue Barbaris,unà excubantes per ſuas ſtationes pro incolumitate publica.Fruere inquam, ſed non abſq; riualibus hac pulcherrima imagine,inuitante uiros fortes ad æmulationem maiorum,literatis uero ûberiorem cognitionẽ rerum ſuppeditante : & meam fidem, quam tibi dũdum obſtrinxeram, liberatam nunc exiſtima. Equidem cupiebã iam antè extare monumentum aliquod mutuæ noſtræ beneuolentiæ : uerũ tua humanitas hoc quod primum fors obtulit, æqui boniq; conſulet. Vale,& ſtudijs quæ exornas,fauere perge. Baſileæ, menſe Ianuario,

anno à natali CHRISTI ſeruatoris M. D. LII.

ILLYRICI PROVINCIARVM VTRIQVE IMPERIO CVM ROMANO TVM CONSTANTINOPOLITANO ſeruientis, deſcriptio.

BEATVS RHENANVS LECTORI S.

CVM Romani Imperij præter eam quæ Romæ erat ueterem unicamq́; ſedem, altera noua conſtitueretur in Oriente apud Byzantium, quæ tum Conſtantinopolis ab autore & amplificatore ſuo Conſtantino Aug. dici cœpit, atq; ex una Republica duæ Reſpublicæ fierẽt, Occidẽtis una, altera Oriẽtis: id quod biceps aquila deſignat (magno ſanè errore eius quẽ tamen nominare nolo, qui Maximiliano Cæſari perſuadere conabatur ut bicipitis aquilæ ſymbolum pictũ ſculptum'ue quaſi monſtrum aboleri per edictũ ubiq; iuberet) accidit ut etiam magiſtratus noui propter eam diuiſionem crearentur ad peræquationem quandam ipſius iam gemini Imperij. Exempli gratia, In Occidente uir illuſtris Præfectus Prætorio Italiæ in ſua latiſsima adminiſtratione etiam ſibi attributas habebat Illyrici prouincias ſex (quod ego docẽdi cauſa Illyricum Occidentale uoco, quoniam ad Occidentis Imperium pertinebat) has uidelicet: Dalmatias, Pannoniam primam, Pannoniam ſecundam, Sauiam, Noricum mediterraneum, & Noricum ripenſe. Proximus erat cum Præfecto Vrbis Præfectus prætorio Galliarum ampliſsimus magiſtratus. Ad huius ergo ordinationis imitationem, ne quid Orientali Imperio ad ſplendorem deeſſet, præter Præfectum prætorio Orientis, & Præfectũ Vrb. Conſtantinopol. inſtitutus eſt quodammodo Præfecto Prætorio Galliarum reſpondens Præfectus prætorio per Illyricum (ut & Magiſter militum per Illyricum) cui ſubiectæ ſunt duæ diœceſes Macedonia & Dacia, quarũ quæuis in ſuas prouincias rurſum ſubdiuiditur, quemadmodum in hac charta licet intueri iuxta autoritatem eius uoluminis quod Notitias Orientis & Occidentis ſcriptura picturaq́; exprimit, hoc eſt, nouas immutati Imperij formulas ſub poſterioribus Imperatorib. quarũ bonam partem DOMINVS NOSTER THEODERICVS, quem uulgus Veronenſem appellat, primus ex Germanis per ſacram pragmaticam ſanctionem à Zenone Aug. in Imperij Occidentalis poſſeſsionem immiſſus & factus atq; à ſenatu populoq́; Romano receptus Cæſar, ſub ſua ditione retinuit. Porrò non magis mirum uideri debet Illyricum uetus & Occidentale ſub ſe cõprehendiſſe Pannonias atq; Noricum, quàm Illyricũ Orientale ad Macedoniam, Theſſaliam, Epirum, Achaiam, Cretam & Dardaniam uſq; fuiſſe extẽtum. Sic collibuit Imperatoribus partientibus atq; ad certum ordinẽ prouincias redigentibus.

Imperium Orientale.

Præfectus urbis Conſtantinopolitanæ. Præfectus Prætorio Orientis. Præfectus Prætorio Illyrici.

Illyrici Oriētalis dioeceſes duæ, Macedonia & Dacia, quæ erant ſub diſpoſitione illuſtris Præfecti Prætorio per Illyricum.

- Macedoniæ erant Prouinciæ ſex.
  - ACHAIA habebat Proconſulem.
  - MACEDONIA habebat Conſularem.
  - THESSALIA habebat Præſidem.
  - CRETA habebat Conſularem.
  - EPIRVS uetus, habebat Præſidem.
  - EPIRVS noua & pars Macedoniæ Salutaris habebat Præſidem.
- Daciæ Prouinciȩ quinqꝫ
  - DACIA mediterranea hab. Cōſularē.
  - DACIA ripenſis, habebat Præſidem & ducem limitaneum.
  - MOESIA prima & ſecunda, habebat Præſidem.
  - DARDANIA habebat Præſidem.
  - PRAEVALITANA & pars Macedoniæ habebat Præſidem.

Præfectus urbi Romanæ.	Præfectus prætorio Italiæ.	Præfectus prætorio Galliarum.

Illyrici Occidentalis prouinciȩ ſex, uidelicet Dalmatiæ, Pannonia prima, Pannonia ſecunda & Sauia, Valeria, Noricum mediterraneũ, & Noricum Ripenſe, quæ erant ſub diſpoſitione illuſtris Præfecti prȩtorio Italiæ. Nam de his accipiendum cum legimus illum præter Italiam & Africam, etiam Illyricũ ſub ſe habuiſſe. Proinde uoco Occidentale, reſpiciendo ad ſupremam illã adminiſtrationẽ ac ſedem Præfecti prætorio Italiæ ad quẽ prouocabat.

Illyrici Occidentalis Prouinciæ ſex, uidelicet

- PANNONIA prima habebat Conſularem.
- PANNONIA ſecunda.
- SAVIA ſiue Pannonia Riparienſis habebat Correctorem.
- VALERIA Ripenſis habebat Ducem limitaneum.
- DALMATIAE habebant Præſidem.
- NORICVM mediterraneum.
- NORICVM Ripẽſe, habebat Ducem limitaneum.

Huc pertinet quod Sextus Ruffus v.c. in compendio hiſtoriarū ad Valentinianum Aug. de utroq; Illyrico intelligens Orientali & Occidentali, decem & ſeptem Illyrici prouincias enumerat, iјs uerbis, Habet, inquit, Illyricum decem & ſeptem prouincias, Noricorum duas, Pannoniorum duas, Valeriam, Sauiam, Dalmatiam, Mœſiam, Dacias duas, Et in ditione Macedoniæ ſunt ſeptem, Macedonia, Theſſalia, Achaia, Epiri duæ, Præualis, & Creta. Hæc ille. Cæterum nemo mirabitur Pannoniam ſiue Noricum Illyrico adſcribi, qui cogitabit Illyriorum, qui & poſtea Dalmatæ dicti ſunt, nobilitatem uetuſtatemq;. Nam ab interiori inſigniorìq; populo etiam extremas ad Danubium uergentes nationes libuit antiquis Illyriorum uocabulo generatim complecti. Quam rationē ſecutus Iulius Cæſar ſcribit Rhenum flumen Sequanos, Mediomatricos, & Treuiros præterlabi, clariſsimorum populorum fines tam latè extendens. Ergo prouinciæ iſtæ Illyrico accenſebuntur propter primęuam originem, quam poſteriori tempore gubernationis cauſa facta diuiſio conſecuta eſt. Nolo primi Illyricarum gentium conditoris Illyrij illius Polyphemi Galateæq; filij genus poſteritatēq; prolixius recenſere, quod ab alijs fieri uideo. In primis meminerimus Diœceſeis Epiſcopales Chriſtianæ religionis multis certiſsimisq; indicijs Romanam antiquitatem nobis repręſentare. Notum autem eſt priuſq; Vienna ac Noua ciuitas proprios epiſcopos impetraſſent, quem antiſtitem agnouerint. Adeo omnia ad interiores nationes propter originem nobilitatēq; referuntur. Quinetiam certum nobis teſtimonium diligentiſsimus Geographorum Strabo præbet cum libro ſeptimo Illyricas prouincias Iſtro Alpibusq; contiguas eſſe dicit, Italiamq; inter & Germaniam ſitas. Intelligit autem Germanorum nomine cum ſcribit Illyricorū loca Italiam & alpes, Germanos & Dacos ac Getas attingere, Marcomannos præcipuè infra quos Quadi habitabant, utriq; trans Danubiū, ubi adhuc eſt Marcomannorum campus, & Vngaria tranſdanubiana uerſus Septentrionem in Quadorum regione. Subditq; Strabo deſcriptis Illyricis Alpibus quas à Vindelicis hoc eſt Bauaris montanis inchoare dicit, Reliquam, inquiens, plagam Pannonij obtinent, uſq; ad Segeſticam atq; Iſtrum ad Septentrionē atq; Orientem. Ad alias autem partes amplius etiam porriguntur. Et poſt multa addit ſui temporis Imperatores Polam uſq;, oppidi in Iſtria nomen eſt, terminos Italiæ extendiſſe. Quid ergo mirum ſi iſtas ſupra nominatas prouincias Illyrico propter originis & uetuſtatis nobilitatem, atq; Præfecturæ Pretorianæ Italiæ ſubiectas legimus? Etenim Prętorij Italici iuriſdictio Pannoniam Secundam inter prouincias Occidentalis Imperij ultimam cōplectebatur cum Sauia atq; Valeria, ad cuius finem Orietalis adminiſtrationis initium erat. Debet autem præter omnia iſta, autoritas Imperatorum nobis pro lege eſſe. nec obſtat quod huiuſmodi ſiue diuiſiones terrarū ſiue coniunctiones apud autores uetuſtiores diſertè non occurrunt. Multa nanq; excogitauit poſteritas, dum prouincias pleraſq; rurſum per primæ & ſecundæ nomenclaturam diſtinguit. Id quod apud antiquiſsimos ſcriptores non reperias. Videre uero licet Illyrici uetuſtam amplitudinem ex eo quod Appianus

nus Græcus ſcriptor quicquid prouinciarum citra Alpes eſt, à Romanis Illyrico attribui ſcribit, etiã Rhetias ipſas, ut de inferioribus iſtis prouincijs, de quibus nobis diſputatio eſt, minus ſit mirandum. Atq; hinc multorũ au torum loca melius intelligentur, ut cum Auſonius canit: Illyricis regnator aquis tibi Nile ſecundus Danubius lætum profero fonte caput, nimirum propter Sauum ex Carnicis alpibus, & Drauũ è Noricis atq; alios fluuios prouinciarum inferiorum in Danubium exonerantes: Et cum Herodianus tradit, Illyricas gentes ſolas diſcrimen facere inter Italiam & Germaniam, ut de Ammiano Marcellino & alijs taceam: Item quod de Occidentali Illyrico accipiendum ſit, cum codicis Theodoſiani libro Nono Imppp. Grat. Valent. & Theod. A. A. A. ad Flauianum PF. Illyrici & Italiæ ſcribunt: ut de Orientali Illyrico, quoties ſimpliciter Illyricum nominãt ad Thalaſsium & ſimileis Præfectos prætorio paſsim ſcribentes. Cæterum nihil clarius totam rem indicat quàm antiquum illud uolumen quod Notitias cum Orientis tum Occidentis continet cuius ſupra meminimus, à quo diſſentire nephas. unde & præcedens deſcriptio deſumpta eſt, pauculis adiectis craſsiore, quod aiunt, muſa, quo uetuſtas illuſtraretur.

Vale Lector & felix eſto.

CLARISS. IVRECON. IOANNI PE-
LORDAE SENATORI CONSERVATORIQ. BITVRIG.
ANDREAS ALCIATVS S.

CVM primũ in hanc urbẽ ueni, optime conſeruator, propiusq́; te cœpi cognoſcere, nihil antiquius habui quàm ad amicitiã me tuam inſinuare. Videbam enim ea te eſſe doctrina hominem, ijs moribus, ut mihi merito exoptandũ eſſet quàm proxime tecum iungi. Nec tu hac in re ullam moram feciſti, quin aduenientẽ ultro exciperes, ſummaq́; beneuolentia cõplecrereris, in diesq́; alijs ſuper alia beneficijs ſic exornaſti, ut paria tecum facere poſſe deſperem. Quod unum ſupererat, ut amoris erga te mei monumentũ aliquod ſtatuerem, nuper mihi præſtita eſt occaſio. Latebat inter ſcrinia mea hic libellus perpetuis ob frequẽtes næuos à me damnatus blattis, quem cum in manus accepiſſem exiſtimaui operæprecium me facturũ ſi à ſitu tenebrisq́; redemptum perpurgarem, & tuo nomini dicatum ederem. Dubitaui (ut uerũ fatear) ſæpius, & parum abſuit, quin ſupprimerem, quoniam non ſat dignus uidebatur, qui doctorum oculos aures'ue morari poſſet. Scripſerunt ante me huius argumenti libros cum pleriq́; ueteres, tum & recẽtiores non pauci, qui proculdubio luminibus noſtris poſſunt obſtruere. Verum cum rurſus perpenderẽ ueteris eos Reipublicæ magiſtratus ſolum explicare, nihil momenti ad legalem noſtram profeſsionem conferre: ad hæc, aliud in præſentia mihi non eſſe, quo animum erga te meum teſtarer, mutaui ſentẽtiam, & quos præiudicio quodam ferè damnaueram, abſolui. Erunt qui debuiſſe hæc me omnia diffuſius tractare exiſtimabunt, & quid de his apud omnes autores annotaueram, hoc libello congerere: ſed aliud mihi conſilium fuit. Attigeram pleraq́; cum tres Iuſtiniani Codicis libros adoleſcens adhuc caſtigaui (erantq́; qui iure amicitiæ qua τὰ τῶν κοινὰ φίλων in alios ſuos eiuſdem argumenti libros redegerant) attigeram in Diſpunctionibus, in libello De ſingulari certamine, alijsq́; in locis, quæ ſuo loco moueri non niſi incõmode poterant. Verum nec eorum ſententiam unquam probaui, qui omnia quæ ab alijs ubi ubi dicta ſunt, eodem loco collecta parataq́; habere uolunt, uerbo ſosq́; hac ratione cõmentarios fieri nihil curant: cui ſententiæ noſtræ ſi & tu calculum adieceris, non erit quod mei huius conſilij me pœniteat. Vale.

ANDREAE ALCIATI
IVRISCONSVLTI, DE MAGISTRA-TIBVS, CIVILIBVSQVE ET MILITARI-bus officijs

CVM multa ſint in Iure noſtro non ſatis hactenus intellecta;
tum is maxime tractatus expoſitione indiget, qui ad eos
magiſtratus pertinet, quorum in primo Digeſtorũ libro
mentio habetur. Quamuis enim ab interpretibus multa
afferantur, ad Imperatorum poteſtatem, & Proconſulum,
Præſidum, Procuratorum Cæſaris, Iuridici Alexandriæ,
officium ſpectantia, non tamen rem omnem ita explicant,
ut ſtudioſis ſatisfacere poſsint. Nam cum ea munera antiquis Iuriſconſultis
cognitiſsima eſſent, non exiſtimauerunt operæpretium ſe facturos, ſi longo
ſermone in eorum explanatione cõmorarentur. At in pręſentia propter La-
tinarum literarum diutinam calamitatem, cum ex Iuriſconſultis plena cog-
nitio haberi nequeat, uix quicq; ſupereſt unde in certiorem ſemitam dedu-
camur, niſi recentiorũ coniecturas, &, ut ipſi uocant, diuinationes, pro ex-
ploratis rebus recipere uelimus. Itaq; ut huic quoq; parti pro uirili opem fe-
ramus, quę ad hunc tractatum pertinentia ex antiquis autoribus collegi, in
medium proferre, & cum ſtudioſis cõmunicare cõſtitui. SCIENDVM igi-
tur Rom. Imperij originem à Romulo Regibusq; cœpiſſe: ab his latæ ſunt
leges, quas Regias uocant. Is Romulus ex antiquioribus ciuitatis centũ Pa-
tres elegit, qui ordo Senatorius dictus eſt: ad hunc decernendi ius pertine-
bat, quæ ex toto Regno ad eum deferrent. Sed & ſacra facere, ius dicere, ma-
giſtratũ gerere, ſoli patricij poterant. Quoties uero uel leges ſciſcendæ, uel
magiſtratus creandi, uel bella decernẽda erant, tum Populus Rom. ipſe cõ-
ſulebatur, ad eũq; huiuſmodi negotiorũ ius pertinebat. Idq; Dionyſius Ha-
licarnaſſeus diffuſe explicat. Exactis deinde Regibus, Plebis poteſtas mul-
tũ aucta eſt, cũ ſeceſsione facta, à Senatoribus extorſiſſet, ut ex corpore ſuo
Magiſtratus crearẽtur, qui Tribuni plebis dicti ſunt. Sacroſancti hi erant,
ſummæq; autoritatis, ut qui Senatuſcõſultis intercedere poſſent. Et quãuis
à principio latæ ab his leges, quas plebiſcita uocãt, Patricios nõ obligarẽt: ta-
mẽ lege Hortẽſia cõſtitutũ deinde eſt, ut eo Iure quod Plebs ſtatuiſſet, oẽs
Quirites tenerent. Sic acerrimũ telũ Plebi aduerſus nobilitatẽ datũ eſt. Fuit
& de eo cõtrouerſum, ꝙ maiores Magiſtratus ex Plebe creari Patricij pro-
hibebãt, donec et hoc obtentũ fuit, ut alter Cõſul Plebeius eſſet. Cœpere de-
inde C. Sempronij rogationibus iudicia cognoſcere. Is enim equeſtrẽ ordi-
nem in eorũ poſſeſsione locauit, unde turbulentę ſeditiones ortæ. Cõſtatq;
C. Mariũ, & L. Syllã, qui ea Senatui demũ reddidit, uel hac de re præcipue
cõtendiſſe, unde & bellorũ ciuiliũ maxima incendia orta ſunt. Cũ dein pro
Senatu Pompeius arma ſumeret, Marianasq; partes, quæ Plebẽ tuebantur,
Cæſar ſequeretur: oppreſſaq; per eum, & dein Triumuiros Republica,

cum

cum in C. Octauium Cæſarem omnia ceſsiſſent, nouum ipſe regimen induxit. Nec enim Regem ſe, aut Romulum, quod odioſus ſuperbuſq; is titulus eſſet, appellari eſt paſſus: ſed Romano ueteriq; nomine Imperator & Auguſtus dici uoluit. ſumpſitq; cenſuram & Tribunitiæ poteſtatis ius, & Max. Pontificem ſe inſcripſit, Patriſq; patriæ titulum à Senatu Populoq; Romano accepit. SANE eius nominum rationem ſic Dion exequitur, ut qui Imperatores appellati ſunt, delectum facere, milites conſcribere, pecunias colligere, hoſtibus bellum indicere poſsint. Iidem & pacem ſanciendi, ſummum ſupplicium etiam de Senatoribus ſumendi, ius habeant. ſolitos fuiſſe priſcos Duces ſic appellari, Tacitus libro tertio autor eſt. Illi enim re bene geſta gaudio & impetu uictoris exercitus ea ſalutatione conclamabantur: erantq; plures ſimul Imperatores, nec ſuper cæterorum æqualitatem: conceſſum ad eam ſimilitudinem id uocabulum eſt quibuſdam & ab Auguſto & à Tiberio alijſq; ſucceſſoribus. Cenſores autem uitam moreſq; noſtros examinant, & de eis inquirunt, cenſus rationem ducunt, profeſsionem curant, & pro meritis hos de albo eximunt, illos deligunt: quod & diffuſius in Valeriani uita apud Trebellium traditur. Ad Pontifices uero Max. Sacerdotiorum conferendorum ius pertinet, ſacris enim omnibus auſpicijſq; illi præſunt. Tribunitiæ ius poteſtatis eam ob cauſam ſumpſit, quod ſacroſancta ea dignitas neminiq; uiolabilis eſſet. Nam & ſi in re leuiſsima ſolo ſermone, nedum facto, Tribuni maieſtatem quiſquam contempſiſſet, tanquā abominabilis & ſacer indicta cauſa ad mortem adigebatur. Et has quidem dignitates Octauius accepit, in ſucceſſoreſq; ſuos tranſmiſit, quo potentius illuſtriuſq; Imperatorium nomen faceret. Conceſſum pręterea & illud fuit, quod ante eum antiquorum nemini, ut legibus ſolutus eſſet. Significat hoc (inquit Dion) ab omni legum neceſsitate liberum, nulliq; iuri ſcripto obnoxium: ut qui abſq; ulla diſquiſitione omnem Regum poteſtatem haberet, quamuis nomine abſtineret. Patris uero Patriæ cognomentum apud antiquos, obſeruationis cuiuſdam paternæ ſignificatio erat, quod hoc nomine illuſtrati Principes, omnes quoſcūq; ſibi ſubeſſent, ceu filios amarent, illiq; eos uiciſsim tanquā patres uererentur. Quamuis Imperatoribus alia quoq; nominis ratio reddi poſſet: nimirum quod hi in nos eam poteſtatem exerceant, quam antiquitus parentes in filios habuerunt, hoc eſt uitæ & necis. Cogitauit etiam plerunq; Auguſtus de reddenda Republica. Cumq; in Senatu ſententiam ſuam expoſuiſſet, rationarium Imperij tanquam illud reſtituturus Conſulibus tradidit. Sed Senatoribus ſiue per ſimulationem, ſiue metu, uel etiam ex compoſito reclamantibus, uariaſq; rationes afferētibus, cur Reipublicæ Monarchia pręſtaret, in Principatu perſeuerauit, Deos hominesq; teſtatus intra decēnium ſe omnē adminiſtrationē depoſiturū. Sed cum ea tempora lapſa eſſent, rurſuſq; eiurare uelle Imperium ſimularet, Senatus alios decē annos, quibus in eodē magiſtratu eſſet, decreuit: atq; iterū alijs decē annis, quibus ipſe dein extinctus eſt, progauit. Quaobrē inde obſeruatū eſt, ut eius ſucceſſores, quāuis donec uixerint perpetuā adminiſtrationē recipiāt, tamē ſingulis decē annis celeberrimos ludos faciāt: tanq; principatum

cipatum renouent. Ea feſta decenalia, uicenalia, tricenaliaq; appellata ſunt. Arelate Conſtantium tricenalia celebraſſe, theatralesq; & Circenſes ludos ambitioſo apparatu edidiſſe, autor eſt Amianus. Vouebantur autem hi ludi in proximos decem annos. Quapropter in antiquis nomiſmatis plerũq; huiuſmodi inſcriptio cernitur: VOT. X. VOT. XX. hoc eſt uotis decenalibus, uicenalibusq;. Trebellius quoq; in uita Gallieni: Conuocatis (inquit) patribus decenalia celebrauit, nouo genere ludorũ, noua ſpecie pomparũ, exquiſito genere uoluptatũ. Nazarius in Panegyrico: In deſtinatis, inquit, decennijs iam uota properantia, & ſpes uolucres conſtituerunt. Sed & Mamertinus: Reſeruo orationẽ quam quinquennio exacto decenalibus tuis dicam. Extat Romæ in Lateranenſi Baſilica Senatuſcõſultum æreis inſcriptum notis, quo poteſtas Veſpaſiano Imperatori data cognoſci poteſt. Licere enim illi fœdus quibus cum uolet ſancire, Senatũ habere, remittere, Senatuſconſultum per relationẽ, diſceſsionemq; facere. Si eius iuſſu uel mandato eo'ue præſente ſenatus haberetur, perinde ſeruari, ac ſi ex lege Senatus conuocatus eſſet. Si quos Magiſtratus Senatui P. Q. R. cõmendaſſet ſuffragationéue ſua adiuuiſſet, eorum comitijs etiam extra ordinem rationem habendam. Fines pomerij cum è Republica cẽſebitur, proferre ei licere. Quicquid ex uſu Reipublicæ, diuinarum, humanarum, publicarum, priuatarũq; rerum eſſe exiſtimabit, ei agere facere ius poteſtatemq; eſſe. Quibus legibus Plebiq; ſcitis ſcriptum eſſet, ne Auguſtus Cæſar teneretur, eiſdem & eum ſolutum eſſe. Acta, geſta, decreta ab eo, etiam ante illud Senatuſconſultũ, perinde rata haberi, ac ſi Populi Plebisq; iuſſu acta eſſent: ſi eius cõceſsionis cauſa aliquid aduerſus leges factũ eſſet, fraudi nemini eſſe, neq; quicq; ob eam rem Populo dari debere, nec cui de ea re actionem iudicationẽq; dandam. Quæ tam ampla autoritas Veſpaſiano pręſtita, uidetur mihi formula eſſe eius poteſtatis quam ſibi Imperatores attribuebant. Scribunt Iureconſulti, lege Regia, quæ de Imperio Auguſti lata eſt, Populũ Rom. omne ſuum imperium & poteſtatem conceſsiſſe. Iccirco autem legem eam Regiam appellari arbitror, quod Romuli conſtitutione ad Populum ius Regis creandi perineret. Vnde à Tarquinijs Seruio Tullo obijciebatur (ut T. Liuius inquit) quòd iniuſſu Populi Regnũ inuaſiſſet. Cum ergo Auguſtus à Populo Rom. Imperator creatus eſt, uidetũ Regiæ legis obſeruatio in uſum reuocata, quãuis Regiã planè poteſtatẽ ille nunq; uſurpauit, ſed ſua Populo, ſua Senatui munia obire permiſit. Comitia enim Magiſtratuũ tum quoq; celebrabantũ, conueniebãtq; Tribus omnes, candidatosq; Populi arbitrio deligi ille ſinebat, ſi modo eos approbaſſet: nec enim quicq; ab his fieri permittebat, quod pręter animi ſui ſententiam eſſet: curabatq; id maxime, ne indigni, aut quibus ius capeſſendi honoris non erat, per ambitum legibus eriperẽtur. Quod & à Tiberio aliquoties obſeruatum, donec id iuris penitus ſibi uendicauit, tradiditq; ſucceſſoribus, ut neceſſario in urbe Roma Lex Iulia de ambitu ceſſauerit. Senatoribus quoq; Auguſtus non parũ detulit, ex his enim XV. ſortiri iuſsit, qui ſibi ſex menſibus in cõſilio eſſent: plerunq; & ipſe ſententiã in Senatu dicere, unà cum ampliſsimo ordine decernere. Ad hæc, iudicia Senatui permiſit, cuius iuris cauſa antea toties armis certatũ fuerat; ſicq; publica

negotia

negotia & priuatorum maxima tractabantur. Omnium præterea Prouinciarum quæ ſub Imperio Rom. erant, formulam ita diuiſit, ut aliæ Proconſulares, aliæ Prætoriæ, aliæ Præſidales eſſent. Procõſulares Senatui, Prætorias Populo demandandas tradidit. In Præſidales ipſe Legatum ſuum, qui nunc Præſes, nunc Legatus Cæſaris eam ob cauſam dicebatur, mittebat. Deinde factũ eſt, ut etiam Prætoriæ in Senatu per ſortes decernerentur: nimirum ſublatis ab Imperatoribus comitijs, qui conuentum Populi formidoloſum exiſtimabant. Scribit Strabo libro ultimo, omnes Prouincias, alias Cæſari, alias Populo attributas: ex his quæ ad Populũ pertinebant, Proconſulares & Prætorias cõſtitutas, quod uidelicet uiri cõſulares, uel prætorij ad eas regendas mittebantur. Erant autem huiuſmodi Prouinciæ imbelles, & quæ militari præſidio non indigebant, neq; proximos Barbaros habebant. Quæ enim ualidiores, & legionũ ope indigentes, ſibi cõſeruauit: eo uidelicet prætextu, quod Populo pacatiora quæq; & pulchriora cõcederet, ipſe difficiliora, periculiſq; & laboribus expoſita retineret. Sed re uera (ſi Dioni credimus) ut in manu ſua res omnis militaris eſſet, Senatus autem Populuſq; inermis Rempublicã repetere non auderet. Procõſulares Prouincias fuiſſe Libyam & Aſiam citra Taurum, Strabo autor eſt. Prætorias uero, in Hiſpanijs Bæticam, in Gallijs Narbonenſem, tum Sardiniam cum Corſica, Siciliam, Illyricum quà in Macedoniam uergit, Cretam, Cyrenaicam, Cyprum, Bithyniam cum Ponto. Cõmutabantur tamen plerũq; arbitratu Principis. Hinc Lampridius in Alexãdri uita, Prouinciarũ alias Prætorias, Præſidales plurimas fecit, Procõſulares ex Senatus uolũtate ordinauit. Suetonius in Claudio: Prouincias Achaiam & Macedoniã, quas Tiberius ad curam ſuã tranſtulerat, Senatui reddidit. Scribit Rufus in eo quẽ edidit libello De Rom. Imperij acceſsione, omni ex Aphrica ſex prouincias eſſe factas, quarũ Carthago, Numidia, Cyrenenſis, Conſulares erant: Tripolis & Mauritaniæ duæ, Sityphenſis & Cæſarienſis, Præſidales. Pari quoq; numero diuiſas Hiſpanias, in quibus Bætica & Luſitania Conſulares: Tarraconenſis, Carthaginenſis, Gallitia, Inſularis, quæ & trans fretum, Præſidales. Sed & quandoq; Imperator Legatos ſuos ſeu Præſides in aliquam Prouinciã miſſos cõſulari poteſtate ornabat, ut uidelicet eius eſſent autoritatis cuius Proconſules. Sic C. Plinius Cæcilius Præſes Prouinciæ Ponti conſulari poteſtate fuit, ut in antiquis marmoribus annotaſſe me memini. Maior autem Proconſulum dignitas quàm Legatorũ ideo erat, quia non niſi Senatores Conſulareſq; uiri Prouincias ſortiebantur: cum ex Equeſtri ordine etiam Præſides eligi poſſent. Sanè Proconſulũ magiſtratus annuus, Præſidum certus finis non erat, ſed in officio perſeuerabant, donec ſucceſſor à Cæſare mitteretur. Idq; in Auguſti uita etiam Tranquillus atteſtatur. Ius autem milites decimandi, ciuicaq; corona donandi Proconſulibus fuiſſe Tacitus libro tertio oſtẽdit. Idem 15. autor eſt, Qui Senatores filijs carerent, Prouincias Præturaſq; inter Patres ſortiri non potuiſſe. Senatuſq; conſulto cautum, ne fictæ adoptiones ulla in parte publici muneris orbis prodeſſent. Grauiorem autem Prouincijs Proconſularem fuiſſe adminiſtrationem quàm Præſidum, idem oſtendit; dum libro primo tradit, Achaiam & Macedoniam

onera deprecantes,Procõſulari imperio ad præſens leuatas,Cæſariq́ꝫ traditas eſſe.Cuius rei eam ratione ſuſpicor,quod Procõſulariũ Prouinciarũ uectigalia & tributa publica Pop.Rom. erãt, & ad ærariũ pertinebãt, necꝗ ea diminuẽdi Procõſuli ius eſſet. Quæ uero Præſidibus in prouincijs colligebantur,ad Principem eiusq́ꝫ fiſcum ſpectabant,iusq́ꝫ illi remittẽdi erat.Hoc enim differt ærarium à fiſco,quod illud publicũ,hoc eſt Populi Romani:fiſcus Principis eſt. Quod apertiſsime C. Plinius in Panegyrico ad Traianũ Cæſarem oſtendit:At fortaſſe non eadem ſeueritate fiſcum qua ærariũ cohibes:imò tanto maiore,quãto plus tibi licere de tuo quàm de publico credis.Hinc eſt quod maxime in Procõſularibus Prouincijs Procuratores Cæſaris erant.Qui ea procurabant quæ ad Cæſarem ipſum ſeu Fiſcum pertinerent,his uaria poteſtas attributa à Principibus fuit. Tiberius ius in ſeruitia familiaresq́ꝫ pecunias ſolum dedit,adeo ut Lucillium Capitonem procuratorem in Aſia ſuum à Senatu damnari permiſerit, quòd præſcripta mandata exceſsiſſet,uimq́ꝫ Prætorum uſurpaſſet. Amplius Claudius Cæſar conceſſit,effecitq́ꝫ ut Senatuſcõſulto caueretur,parem uim rerũ habendam à Procuratoribus ſuis iudicatarũ,ac ſi ipſe ſtatuiſſet.Hinc maximam ſibi uim Cumanus & Felix,eius in Iudæa Procuratores uſurparunt, de qua merito Ioſippus cõqueritur.Illud cõſtat,ſub Traiano aduerſus inuitos iuriſdictionẽ nullam Procuratoribus fuiſſe,ut diſceptantibus liberum eſſet eos nõ eligere:adhiberi tamen in cõſilium à Præſidibus debere,cum de cauſa fiſcali agitur,idem Imperator Cæcilio Plinio reſcripſit. At hodie dubiũ non eſt,quoties inter fiſcum & priuatũ quæſtio uertitur,eos adeundos eſſe. Scribit Lampridius, Alexandrũ Imperatorẽ eos ſæpius mutare ſolitũ fuiſſe, ne annum excederent,etiam ſi boni eſſent,ſibi inuiſos affirmaſſe, tanꝗ̃ neceſſariũ malum. Hoſce Procuratores Cæſaris,& Procuratores fiſci eoſdẽ fuiſſe non ambigo,qui & alio nomine Rationales,& Procuratores patrimonij appellantur:Idq́ꝫ in Cõmodo Lampridius,& in Maximini uita Capitolinus oſtendunt. Sed & in Pio,Procuratores, inquit, ſuos & modeſte ſuſcipere tributa iuſsit,& excedẽtes modũ,rationẽ factorũ ſuorũ reddere præcepit:nec unꝗ̃ lætatus eſt lucro quo Prouincialis opprimeret.Procurator uero priuatæ rationis,cuius quadã Alexãdri cõſtitutione mentio eſt, ut nõ multũ à cæteris Rationalib. differebat,ita præcipuũ Aegyptij magiſtratus nomẽ erat. Deuicto enim apud Actiũ Antonio,extinctaq́ꝫ Cleopatra,in formã Prouinciæ C.Octauius Cæſar Aegyptũ redegit.Et quoniã ſeditioſiſsimi naturaliter erant Aegyptij, opportunaq́ꝫ tellus alendo bello, noluit eam per Senatores adminiſtrari,ne popularibus ſtudijs ducti facile ad Imperiũ aſpirarent,idq́ꝫ & Dion tradidit. Corn. Tacitus lib. 2. Auguſtus,inquit, inter alia dominationis arcana uetitis,niſi permiſſu,ingredi Senatorib. aut Equitibus Romanis illuſtribus,ſepoſuit Aegyptũ,ne fame urgeret Italiã, quiſquis eã Prouinciã clauſtraq́ꝫ terræ ac maris,quãuis leui præſidio,aduerſum ingẽtes exercitus præſediſſet. Sed & in 12. D. Auguſtus apud Equeſtres qui Aegypto præſiderẽt,lege agi,decretaq́ꝫ eorũ perinde haberi iuſſerat ac ſi magiſtratus Romani conſtituiſſent. Vopiſcus ſcribit, Aurelianũ Imp. Saturnino mandaſſe

ne Aegy-

ne Aegyptum uideret. Quod præceptū cum ille ſpreuiſſet, leuiſsima gens, rerumq́ꝫ nouarū auida, eum Imperatorē ſalutauit, quæ necis eius cauſa fuit. Strabo autor eſt, deuicta Cleopatra in certam adminiſtrationē Aegyptum redactam, expurgatāq́ꝫ à Romanis, & ad eam mitti ſolitos moderatione & prudētia inſignes uiros ſub Præfecti titulo. is eſt præfectus Auguſtalis, qui uicē regis obtinet. Eſt & δικαιοδότης, id eſt Iuridicus, in cuius poteſtate maxima eſt iudiciorum pars. Eſt & qui ἴδιος λόγος, quem ego Procuratorem priuatæ rationis interpretor. Ad quem indagatio bonorum uacantiū pertinet, earumq́ꝫ rerum quæ Cæſari debentur. Horum comites ſunt Cæſaris Liberti & Actores, quorū fidei maiora minoraq́ꝫ iudicia creduntur. Ex Patrijs autem magiſtratibus apud eos eſt ἐξηγητὴς, quaſi Quæſtorē dicas, qui purpuram geſtat, alijsq́ꝫ municipalibus honoribus eſt inſignis, omniumq́ꝫ curam habet, quæ ciuitati utilia ſunt. Eſt & ὑπομνηματογράφος, id eſt Commentarienſis, ſeu Scriba. Tum ἀρχιδικαστὴς, Iudicialem Præfectum recte appellaueris. τέταρτος δὲ ὁ νυκτερινός στρατηγός, id eſt, Nocturnus Prætor. Sanè Hypomnematographi quoq́ꝫ mētio eſt Theodoſii & Valentiniani Cōſtitutione quadam. Ea enim ſancitum eſt, quoties Hypomnematographus aliquos qui munera ſubeant nominat, ſi ſponte illi acciti ſunt, Præfecti Auguſtalis conſenſum non eſſe expectandum, ſed protinus functionem exequendam. Quam conſtitutionē ex doctoribus noſtris nemo hactenus mihi uidetur percepiſſe. Cæterū erant etiam Procuratores Cæſaris, non in uniuerſum alicui Prouinciæ dati, ſed particulariter alicui negotio: quod ex antiqua inſcriptione coniectari pronum eſt, quæ Corinthi in hæc uerba adhuc legitur: Theoprepon Aug. lib. Proc. Domini N. Aur. Seueri Alexandri Pij Fel. Aug. Prouinciæ Achaiæ & Epiri & Theſſaliæ, Rationalem purpurarum, Proc. ab ephemeride, Proc. à mandatis, Proc. à prǫd. Gallican. Procur. ſaltus Domitiani, Tricliniarcham, Præpoſitum à Fiblis, Præpoſitum à chriſtallinis, hominem incōparabilem. Tixander Aug. lib. officialis. Et hi quidem ſunt magiſtratus, qui ab Auguſto conſtituti, diu perſeuerauerunt, & tempore quo Iuriſconſulti noſtri florebant, maxime uiguerunt. Nam poſteriores deinde Imperatores, quorum princeps Conſtantinus, qui Romanorum Coloniam Byzantiū trāſtulit, aliam ipſi formam cōmenti ſunt: Tumq́ꝫ cœperunt alij Patritij eſſe, quàm prius erant, aliaq́ꝫ Præfectorū prǫtorio iuriſdictio. Hinc Magiſtri militum, Magiſtri officiorum, Comites ſacrarum largitionum, Comites rei priuatæ, Comites ſacri Palatij, Comites ſacri patrimonij. Quorum officia quamuis in conſtitutionibus explicata legantur, ut tamen clarius percipiantur, aliqua adhuc differere ab re non erit. Cōſtantinus igitur Romanorum ciuium Coloniam cum Byzantium tranſtuliſſet, ſedem quoq́ꝫ eam urbem Orientalis imperij eſſe uoluit, Prouinciasq́ꝫ certis limitibus deſignauit, quibus ſuos Magiſtratus dedit, Militiamq́ꝫ ordinauit: cuius rei formulam à ſucceſſoribus quoq́ꝫ obſeruatam, ex antiquo, eodemq́ꝫ innominato autore referemus: Is in hunc modum, ut ſequitur, ſcriptum reliquit.

❧ VRBS QVAE ALI-
QVANDO DESOLATA, NVNC
GLORIOSIOR, PIISSIMO IMPERIO RESTAVRATA.

Deſcriptio urbis Romæ.

Regio I

PORTA CAPENA, cõtinet ædẽ Honoris & Virtutis, Camenas, & Lacum Promethei. Balneũ Torquati, & Veſpaſiani. Thermas Seuerianas & Commodianas. Arcam Apollinis, & Spei, & Galli: Vicum uitriarium. Aream panariã. Mutatorium Cęſaris. Balneum Bolani & Mamertini. Areã Carſuræ. Balneũ Abaſcanti, & Antiochiani. Ædem Martis, & Mineruæ, & Tempeſtatis. Flumen Almonis. Arcum diui Veri Parhici, & D. Traiani, & Druſi. Vici. x. Ædiculæ. x. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores II. Inſulæ triamilia. CCL. Horrea. XIII. Balnea LXXXVI. Lacus LXXXIIII. Piſtrina XX. Continet pedes duodecim milia. CCXIX.

Regio II

CAELIMONTIVM, cõtinet Templũ Claudij. Macellum magnũ. Luparios. Antrum Cyclopis. Cohortes uigilum. Caſtra peregrina. Caput Africæ. Arborẽ ſanctã. Domũ Philippi & Vectilianam. Ludum matutinũ & Gallicũ. Spoliarium. Samarium. Armamentariũ. Micã aureã. Vici VII. Ædiculæ VII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ tria milia DC. Domus CXXIIII. Horrea XIIII. Balnea LXXXII. Lacus LXII. Piſtrina XII. Continet pedes duodecim milia. CC.

Regio III

ISIS & SERAPIS, cõtinet Monetã. Amphithcatrũ, quod capit loca octoginta ſeptem milia. Ludum matutinum & Dacicũ. Domum Brytti. Præſentiſſimũ choragiũ. Lacum paſtoris. Scholam Quæſtorum & Capulatorũ. Thermas Traianas, & Titianas. Porticum Liuij. Caſtra Miſenatium. Vici XII. Ædiculæ XII. Magiſtri XLIX. Curatores duo. Inſulæ duo milia ſeptingentæ quinquaginta ſeptem. Domus ſexaginta. Horrea XIIII. Balnea octoginta. Lacus LXV. Piſtrina XVI. Continet pedes duodecim milia trecentos quinquaginta.

Regio IIII

TEMPLVM PACIS, cõtinet Porticũ abſidatã. Aream Vulcani. Aureũ bucinũ. Apollinẽ Sandaliariũ. Telluris templũ. Horrea chartaria. Tigillum ſororiũ. Coloſſum altum pedes centũ duos ſemis. Habet in capite radia numero ſeptem, ſingula pedum uiginti duorum ſemis. Metam ſudantẽ. Templũ Romę & Veneris. Ædẽ Iouis Statoris. Viam ſacram. Baſilicam Conſtantinianã. Templum Fauſtinæ, Baſilicam Pauli. Forum tranſitoriũ. Suburrã. Balneũ Daphnidis. Vici octo. Ædiculæ octo. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ II. milia, ſeptingentæ quinquaginta ſeptem, Domus octoginta octo. Horrea

decem

decem & octo. Balnea LXXV. Lacus LXXVIII. Piſtrina XII. Continet pedes tredecim milia.

Regio V

ESQVILIAE, Cōtinet Lacum Orphei. Macellum Liuiani. Nympheum D. Alexādri. Cohortes duas uigilum. Herculē Syllanū. Ortos Pallantianos. Amphitheatrum caſtrenſe. Campum uiminalē ſub aggere. Mineruā medicā. Iſidem patriciā. Vici XV. Ædiculæ XV. Vicomagiſtri quadraginta octo. Curatores duo. Inſulæ tria milia octīgētæ quinquaginta. Domus CLXXX. Horrea XXIII. Balnea LXXV. Lacus LXXIIII. Piſtrina XV. Continet pedes quindecim milia. DC.

Regio VI

ALTA SEMITA, continet Templum Salutis & Serapis. Templum Floræ. Capitolium antiquum. Statuā Mamurij plumbeam. Ædem Quirini. Malum punicū. Ortos Saluſtianos. Gentē flauiā. Thermas Diocletianas, & Conſtantianas. X Tabernas. Gallinas albas. Areā Candidi. Cohortes III uigilum. Vici XVII. Ædiculæ XVII. Vicomagiſtri XVIII. Curatores duo. Inſulæ tria milia quadringentæ tres. Domus centum quadragintaſex. Horrea XVII. Balnea LXXV. Lacus LXXIII. Piſtrina XVI. Continet pedes quindecim milia. DCC.

Regio VII

VIA LATA, continet Lacum Ganymedis. Cohortes VII uigilū, Arcum nouum. Nympheum Iouis, Ædiculā Caprariā. Campū Agrippæ. Templum Solis & Caſtra. Porticū Gypſiani & Conſtantini. Templa duo noua, Spei & Fortunæ, Equum Tiridatis regis Armeniorum. Forū ſuarium. Ortos Largianos. Manſuetas. Lapidē pertuſum. Vici XV. Ædiculæ XV. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ tria milia octingentæ quinq;. Domus CXX. Horrea XXV. Balnea LXXV, Laci LXXVI. Piſtrina XV. Continet pedes XV milia ſeptingentos.

Regio VIII

FORVM ROMANVM ET MAGNVM, continet Roſtra. Genium populi Romani aureum, & Equum Conſtantini. Senatulū. Atrium Mineruæ. Forū Cæſaris, Auguſti, Neruæ Traiani. Templum D. Traiani, & Columnā Cochlidem altam pedes CXXVIII ſemis. Gradus intus habet CLXXXV. Feneſtras XL.V Cohortes VI uigilū, Baſilicā argentariā. Templum Concordiæ. Vmbilicum Romæ. Templū Saturni & Veſpaſiani. Capitolium. Miliariū aureum Iuliæ. Templum Caſtorum, Veſtæ. Horrea Germaniciana & Agrippina. Aquā cernentē quatuor Scauros ſub æde. Atrium Caci. Vicum iugarium unguentarium. Græcoſtaſim. Porticum margaritariā. Elephantū herbarium. Vici trigintaquatuor. Ædiculæ XXIX. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ tria milia octingentæ octoginta. Domos CXXX. Horrea XVIII. Balnea LXXXIII.

Laci cxx. Piſtrina xx. Continet pedes tredecim milia LXVII.

Regio IX

CIRCVS FLAMINIVS, cõtinet Stabula numero IIII factionum. Ædem Herculis. Porticum Philippi. Minutias II. ueterem & frumentariã. Cryptam Balbi. Theatra quatuor, in primis Balbi quod capit loca triginta milia L X X X V. Campum Martiũ. Trigarium. Ciconias nixas. Pantheum. Baſilicã Matidij, & Martiani. Templũ D. Antonini, & columnam Cochlidem, altam pedes CLXXV ſemis. gradus intus habet CCIII. feneſtras LVI. Hadrianiũ. Thermas Alexandrinas, & Agrippinas. Porticum Argonautarũ, & Meleagri. Iſeum & Serapeũ. Inſulã Felicul æ. Vici XXXV. Ædiculæ XXXV. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores II. Inſulæ duomilia ſeptingentæ LXXIIII. Domus CXL. Horrea XXII. Balnea LXIII. Lacus LXIII. Piſtrina XX, Continet pedes triginta duo milia D.

Regio X

PALATIVM, cõtinet Caſam Romuli. Ædẽ Matris deûm, & Apollinis Rhamnuſij. Pentapylũ. Domũ Auguſtanã & Tiberianam. Ædem Iouis Victoris. Domum Dionis. Curiã ueterẽ. Fortunam reſpicientẽ. Septizonium D. Seueri. Victoriam Germanicianam. Lupercal. Vici XX. Ædiculæ XX. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ duo milia DCXLIII. Domus LXXXVIII. Horrea XLVIII. Balnea XIIII. Laci LXXXIX. Piſtrina XX. Continet pedes XI. milia ſexcentos.

Regio XI

CIRCVS MAXIMVS, qui capit loca quadringẽta octoginta quinque milia, continet XII. portas. Templũ Mercurij. Ædem Ditis patris. Cererem. Portam trigeminã. Apollinem cęliſpicem. Herculem Oliuarium. Velabrum. Arcũ D. Conſtantini. Vici XVII. Ædiculæ XIX. Vicomagiſtri XIX. Curatores duo. Inſulæ duo milia ſexcentæ. Domus LXXXIX. Horrea XVI. Balnea XV. Laci XX. Piſtrina XV. Cõtinet pedes undecim milia quingentos.

Regio XII

PISCINA PVBLICA, cõtinet Areã radicariam. Viam nouã. Fortunam mammoſam. Iſidem Athenodoriã. Ædem Bonę deæ ſub ſaxanæ. Signũ delphini. Thermas Antoninianas. Septem domos Parthorum. Campum lanatarium. Domum Chilonis. Cohortes IIII uigilum. Domum Cornificij. Priuatum Hadriani. Vici XIII. Ædiculæ. XVII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ duo milia, quadringentæ octoginta ſeptem. Domus CXIIII. Horrea XVII. Balnea LXIII. Laci LXXXI. Piſtrina XX. Continet pedes duodecim milia.

Regio

Regio XIII

AVENTINVS, continet Templum Dianæ & Mineruæ. Nymphęa tria. Thermas Varianas & Decianas. Doliolum. Mappã aureã. Platanones. Horrea Galbæ. Porticũ fabariã. Scholã Caſſij. Forũ piſtoriũ. Vici XVII. Ædiculę XVII. Vicomagiſtri XLVIII Curatores duo. Inſulæ duo milia quadringentæ octoginta ſeptẽ. Domus CXXX. Horrea XXV. Balnea LXIIII. Lacus LXXXVIII. Piſtrina XX. Continet pedes ducenta nouem milia.

Regio XIIII

TRANSTYBERINA, cõtinet Gaianũ. Vaticanum. Frygianũ. Naumachias V. Ortos Domitios. Balneũ Ampelidis & Priſci, & Dianæ molinas. Ianiculũ. Statuã Valerianã. Cohortes ſeptem uigilũ. Caput Gorgonis. Fortis fortunę templũ, Areã Septimianã. Herculẽ cubantem. Campũ Brytianũ & Codetanum. Ortos Getæ. Caſtra lecticariorum. Vici LXXVIII. Ædiculæ LXXVIII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores tres. Inſulæ quatuor milia quadringẽtæ quinq;. Domus CL. Horrea XXII. Balnea LXXXVI. Lacus CLXXX. Piſtrina XXIII. Continet pedes triginta tria milia. quadringentos octoginta octo.

Bibliothecæ XXIX

Ex ijs præcipuæ duæ, Palatina & Vlpia.

Obeliſci V

IN Circo maximo unus, altus pedes LXXXVIII ſemis. In Vaticano unus, altus pedes LXXI. In Campo Martio unus, altus pedes LXXXII ſemis. In Mauſoleo Auguſti duo, ſinguli pedum XLII ſemis.

Pontes VII

AELIVS. Aurelius. Moluius. Sublicius. Fabricius. Ceſtius & Probi.

Montes VII

CÆlius. Auentinus. Tarpeius. Palatinus. Eſquilinus. Vaticanus. Ianiculenſis.

Campi VIII

VIminalis. Agrippæ. Martius. Codetanus. Octauius. Pecuarius. Lanatarius, Brytianus.

Fora XI

ROmanum. Magnũ. Cęſaris. Auguſti. Neruæ Traiani. Ænobarbi. Forum boarium. Suarium. Piſtorum. Gallorum, & Ruſticorum.

Baſilicæ X

IVlia. Vlpia. Pauli. Neptuni. Matidij. Marciana. Baſcellaria. Floſcellaria. Sicinij. Conſtantiniana.

Thermæ XI

TRaianæ. Titianæ. Agrippinæ. Syrę. Cōmodianæ. Seuerianæ. Alexandrinæ. Antoninianæ. Decianæ. Diocletianæ. Conſtantinianæ.

Aquæ XIX

TRaiana. Annia. Alſia. Claudia. Martia. Herculea. Iulia. Auguſtea. Appia. Alſetina. Setina. Ciminia. Aurelia. Damnata. Virgo. Tepula. Seueriana. Antoniana. Alexandrina.

Viæ XXIX

TRaiana. Appia. Latina. Lauicana. Præneſtina. Tiburtina. Nomentana. Salaria. Flaminia. Æmilia. Clodia. Valeria. Aurelia. Campana. Oſtienſis. Portuenſis. Ianiculenſis. Laurentina. Ardeatina. Setina. Quintia. Caſſia. Gallica. Cornelia. Triumphalis. Patinaria. Aſinaria. Ciminia. Tiberina.

Horum Breuiarium.

CAPITOLIA II. Circi duo. Amphitheatra duo. Coloſſi duo. Colūnæ cochlides duę. Macella duo. Theatra III. Ludi IIII. Naumachiæ V. Nymphæa XV. Equi magni XXIII. Deaurati LXXX. Eburnei LXXXIIII. Arcus marmorei XXXVI. Portæ XXXVII. Vici CCCCXXIIII. Ædes CCCCXXIIII. Vicomagiſtri DCLXXII. Curatores XXIIII. Inſulæ per totam urbē numero quadraginta ſex milia ſexcentę duo. Domus mille ſeptingentæ octoginta. Balnea DCCCLVI. Lacus mille CCCLII. Piſtrina CCLIIII. Lupanaria XLV. Latrinæ publicæ XLIIII. Cohortes prætoriæ decem. Vrbanæ quatuor. Vigilum ſeptem: quarum excubitoria XIIII. Vexilla communia duo. Caſtra equitum, ſalgamariorum, peregrinorum.

Deſcriptionis Romæ Finis.

❧ VRBIS CONSTAN-
TINOPOLITANAE DESCRI-
PTIO, INCERTO AVTORE.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Deſcriptio urbis Conſtantinopolitanæ.

Regio I

REGIO PRIMA, continet in ſe Domum Placidię Auguſtę. Domũ nobiliſſimæ Marinę. Thermas Archadianas. Vicos ſiue Angiportus uiginti nouẽ. Domos centũ decem & octo. Porticus perpetuas duas. Balneas priuatas quindecim. Piſtrina publica quatuor. Piſtrina priuata quindecim. Gradus IIII. Curatorem unũ, qui totius regionis ſollicitudinem gerat. Vernaculũ unum, uelut ſeruum in omnibus & internuntium regionis. Collegiatos uiginti quinq;, qui è diuerſis corporibus ordinati, incendiorũ ſolent caſibus ſubuenire. Vicomagiſtros quinq;, quibus per noctem tuendæ urbis cura mandata eſt.

Regio II

REgio ſecunda, ab initio Theatri minoris per æqualitatem ſui latenter molli ſubleuata cliuo, mox ad mare præcipitijs abrupta deſcendit. Continet in ſe, Eccleſiã magnã, Eccleſiã antiquã. Senatũ. Tribunal purpureis gradibus extructũ. Thermas Zeuxippi. Theatrũ. Amphitheatrũ. Vicos ſiue Angiportus triginta quatuor. Domos nonaginta & octo. Porticus magnas quatuor. Balneas priuatas tredecim. Piſtrina priuata quatuor. Gradus quatuor. Curatorem unum. Vernaculum unum. Collegiatos XXXV. Vicomagiſtros V.

Regio III

REgio tertia, plana quidem in ſuperiore parte, utpote in ea Circi ſpatio largius explicato, ſed ab eius extrema parte nimis prono cliuo, mare uſq; deſcendit. Continet in ſe eundem Circum maximum. Domũ Pulcheriæ Auguſtæ. Portum nouũ. Porticũ ſemi rotundã, quæ ex ſimilitudine fabricæ ſigma gręco uocabulo nuncupatur. Tribunal fori Conſtãtini. Vicos ſeptem. Domos nonaginta quatuor. Porticus magnas quinq;. Balneas priuatas undecim. Piſtrina priuata nouẽ. Curatorem unum. Vernaculum unum. Collegiatos XXI. Vicomagiſtros V.

Regio IIII

REgio quarta, à Miliario aureo collibus dextra leuaq; ſurgẽtibus, ad planitiem uſq; ualle ducente perducitur. Continet in ſe idem Miliarium aureũ Auguſteum. Baſilicã. Nymphcum. Porticũ Fanionis. Liburnã marmoreã, naualis uictoriæ monimentum. Eccleſiam ſiue martyriũ ſancti Mennæ. Stadiũ. Scalã Timaſij. Vicos XXXII. Domus trecentas ſeptuaginta quinq;. Porticus magnas quatuor. Balneas priuatas ſeptem. Piſtrina priuata quinq;. Gradus ſeptem. Curatorem unũ. Vernaculum unum. Collegiatos XL. Vicomagiſtros quinq;.

Regio

Regio V

REgionis quintæ non modica pars, in obliquioribus poſita locis, planicie excipiente producitur, in qua neceſſaria ciuitatis ædificia continentur. Cõtinet in ſe Thermas Honorianas. Ciſternam Theodoſianã. Prytaneum. Thermas Eudocianas. Strategium, in quo eſt Forũ Theodoſiacũ, & Obeliſcus Thebeus quadrus. Horrea holearia. Nympheum. Horrea Troadenſia. Horrea Valentiana. Horrea Conſtantiaca. Portũ habet proſforianum. Scalã Chalcedonenſem. Vicos uiginti tres. Domos centũ octoginta quatuor. Porticus magnas VII. Balneas priuatas undecim. Piſtrina publica ſeptẽ. Piſtrina priuata duo. Gradus nouem. Macellos duos. Curatorem unum. Vernaculum unum. Collegiatos quadraginta. Vicomagiſtros quinqꝫ.

Regio VI

REgio ſexta, breui peracta planicie, reliqua in deuexo conſiſtit. à foro namqꝫ Conſtantini, Scalã uſqꝫ ſiue traiectum Sycænum, porrigitur ſpatijs ſuis. Cõtinet in ſe, Columnã purpureã Conſtãtini. Senatum eiuſdem loci. Neorium portũ. Scalã Sycęnam. Vicos uiginti duos. Domos quadringentas octoginta quatuor. Porticum magnã unam. Balneas priuatas nouem.. Piſtrinũ publicum unum. Piſtrina priuata decem & ſeptem. Gradus decem & ſeptẽ. Curatorem unũ. Vernaculum unum. Collegiatos quadraginta nouem. Vicomagiſtros V.

Regio VII

REgio ſeptima, in comparationem ſuperioris planior, quamuis & ipſa circa lateris ſui extremitatem habeatur in mare decliuior. Hęc à parte dextera Columnæ Conſtantini uſque ad Forum Theodoſij, continuis extenſa porticibus, & de latere alijs quoque pari ratione porrectis, uſque ad mare uelut ſe ipſam inclinat, & ita deducitur. Habet autem in ſe Eccleſias tres, hoc eſt, Irenen, Anaſtaſiã, & S. Pauli. Columnam Theodoſij, intrinſecus uſqꝫ ad ſummitatẽ gradibus peruiam. Equites magnos duos. Partem eiuſdem fori. Thermas Caroſianas. Vicos octoginta quinqꝫ. Domus ſeptingentas undecim. Porticus magnas ſex. Balneas priuatas XI. Piſtrina priuata XII. Gradus ſedecim. Curatorem unum. Vernaculum unum. Collegiatos octoginta. Vicomagiſtros quinqꝫ.

Regio VIII

REgio octaua, ex parte Tauri, nulla maris uicinitate contermina, anguſtior magis quàm lata, ſpatia ſua in longitudinem producta compenſat. Continet in ſe partem Fori Conſtantini. Porticum ſiniſtram Taurum, uſqꝫ Baſilicam Theodoſianam. Capitolium. Vicos XXI. Domos centum octo. Porticus maiores quinqꝫ. Balneas priuatas decem. Piſtrina priuata quinqꝫ. Gradus V. Macellos duos. Curatorem unũ. Vernaculum unum. Collegiatos XVII. Vicomagiſtros quinqꝫ.

Regio IX

REgio nona,prona omnis, & in notum deflexa, extenſi maris litoribus terminatur. Continet in ſe,Eccleſias duas,Cœnopolim: & Omonœam,Horrea Alexādrina. Domū nobiliſſimæ Arcadiæ. Thermas Anaſtaſianas. Horreum Theodoſianum. Vicos xvi.Domos centū ſedecim. Porticus maiores duas. Balneas priuatas xv. Piſtrina priuata xv.Piſtrina publica iiii. Gradus iiii.Curatorem unū.Vernaculum unum.Collegiatos xxxviii. Vicomagiſtros v.

Regio X

REgio decima,in aliud ciuitatis latus à nona regione platea magna uelut fluuio interueniente diuiditur.Eſt uero tractu planior,nec uſquā præter maritima loca inæqualis, longitudini eius latitudine non cedente. Continet in ſe Eccleſiā ſiue Martyrium ſancti Acacij. Thermas Conſtantinianas. Domum Auguſtæ Placidiæ. Domū Auguſtæ Eudociæ.Domum nobiliſſimæ Arcadiæ.Nympheū maius. Vicos uiginti. Domus ſexcentas xxxvi. Porticus maiores ſex. Balneas priuatas.Piſtrina publica duo,Piſtrina priuata ſedecim. Gradus xii. Curatorem unum. Vernaculum unum. Collegiatos nonaginta. Vicomagiſtros quinq́ʒ.

Regio XI

REgio undecima,ſpatio diffuſa liberior,nulla parte mariſociata eſt. Verū eius extenſio,tam plana, quàm etiā collibus inęqualis. Continet in ſe Martyrium Apoſtolorum.Palatium Faccilianum.Domum Auguſtæ Pulcheriæ. Bouem æreum. Ciſternā Arcadiacā. Ciſternā Modeſtiacam.Vicos viii.Domos quingentas tres.Porticus maiores quatuor.Balneas priuatas quatuordecim. Piſtrinum publicum unū. Piſtrina priuata tria.Gradus ſeptem.Curatorem unum. Vernaculum unū. Collegiatos triginta ſeptem.Vicomagiſtros v.

Regio XII

REgio duodecima,Portā à ciuitate petentibus in longum plana omnis cōſiſtit,ſed latere ſiniſtro mollioribus cliuis deducta maris cōfinio terminatur,quā mœnium ſublimior decorat ornatus. Continet in ſe Portam aureā. Porticus Troadenſes. Forum Theodoſiacum. Columnā itidem intra ſe gradibus peruiā. Monetā.Portum Theodoſiacū. Vicos undecim. Domos trecentas ſexaginta tres, Porticus maiores tres. Balneas priuatas quinq́ʒ. Piſtrina priuata quinq́ʒ. Gradus ix. Curatorem unum. Vernaculum unum. Collegiatos decem & ſeptem. Vicomagiſtros quinq́ʒ.

Regio XIII

TErtiadecima regio, Sycæna eſt, quæ ſinu maris anguſto diuiſa, ſocietatē urbis nauigijs frequentibus promeretur. tota lateri mōtis affixa, pręter unius plateę tractum, quā ſubiacentiū eidē mōti litorū tantum præſtat æqualitas. Cōtinet in ſe, Eccleſiā. Thermas Honorianas. Forū Honorianū. Theatrū. Naualia. Domos quadringētas XXXI. Porticū maiorem unā. Balneas priuatas quinq;. Piſtrinū publicum unū. Piſtrina priuata IIII. Gradus octo. Curatorem unum. Vernaculū unum. Collegiatos XXXIIII. Vicomagiſtros quinq;.

Regio XIIII

REgio ſanè licet in urbis quartadecima numeretᷣ parte, tamē quia ſpacio intericcto diuiſum eſt muro proprio uallatum, alterius quodāmodo ſpeciem ciuitatis oſtendit. Eſt uero progreſſis a porta modicū, ſitu planū, dextero autē latere in cliuum ſurgēte uſq; ad medium ferè plateæ ſpaciū, nimis pronū: unde mare uſq; mediocris. hæcq; ciuitatis cōtinet partem. explicatur æqualitas. Cōtinet in ſe Eccleſiā. Palatiū. Nymphęum. Thermas.; Theatrū luſorium. Pontem ſubliciū ſiue ligneum. Vicos XI. Domos centū ſexaginta ſeptē. Porticus maiores duas. Balneas priuatas V. Piſtrinū publicū unū. Piſtrinū priuatū unū. Gradus V.

Collectio ciuitatis.

COgnita urbe per partes, fas eſt etiam ſitum cōcluſæ iam uniuerſitatis aperire, ut magnificentię unicū decus non ſolū uideatur opere & manu cōfectum, ſed etiam cōſpirantibus elementis, naturæ felicitate munitum. Prouidentia ergo diuina tot futurorū hominum domicilijs cōſulente lōgo tractu, in promōtorij qualitatem ſpatioſior terra faucibus Pontici maris oppoſita, ſinuoſis portuoſa lateribus, anguſtior latitudine, circumflui maris tutela uallatur. Hoc quoq; ſpaciū quod ſolum apertum maris circulus derelinquit, duplici muro acies turriū extenſa cuſtodit: intra quas ſepta ciuitas cōtinet in ſe omnia ſingillatim memorata, quę nūc ad firmioris memoriæ qualitatē ſummatim collecta referemus. Habet ergo urbs Cōſtantinopolitana, Palatia quinq;. Eccleſias quatuordecim. Domos diuinas Auguſtarū VI. Domos nobiliſſimas III. Thermas VIII. Baſilicas duas. Fora quatuor. Senatus II. Horrea V. Theatra II. Luſoria II. Portus IIII. Circū I. Ciſternas IIII. Nymphęa IIII. Vicos trecentos XXII. Domus IIII. milia trecentas octoginta octo. Porticus quinquaginta duas. Balneas priuatas centū quinquaginta tres. Piſtrina publica XX. Piſtrina priuata centū XX. Gradus centū decē & ſeptē. Macellos V. Curatores XIII. Vernaculos XIIII. Collegiatos quingentos ſexaginta. Vicomagiſtros ſexaginta quinq;. Colūnā purpureā. Colūnas intra ſe peruias duas. Coloſſum unū. Tetrapylū aureū unum Auguſteū. Capitoliū. Monetā. Scalas maritimas tres. Habet ſanè lōgitudo urbis, à porta aurea uſq; ad litus maris directa linea, pedum quatuordecim milia ſeptuagintaquinq;. Latitudo autem, pedum ſex milia, centum quinquaginta.

NOTITIA DIGNITATVM OMNIVM, TAM CIVILIVM QVAM MILITARIVM IN PARTIBVS ORIENTIS.

Aliâs, præſentiales, ſiue præſentales

PRAEFECTVS Prætorio Orientis. PRAEFECTVS prętorio Illyrici. PRAEFECTVS Vrbis Conſtantinopolitanæ. MAGISTRI equitum & peditum † in præſenti II. Alij. III. Equitũ & peditũ per Orientẽ, Equitũ & peditũ per Thracias, Equitũ & peditũ per Illyricũ. PRAEPOSITVS ſacri cubiculi. MAGISTER officiorũ. QVAESTOR. COMES ſacrarũ largitionũ. COMES rerũ priuatarũ. COMITES domeſticorum duo, Equitũ & Peditum. PRIMICERIVS ſacri cubiculi, Notariorũ, Caſtrenſis, Sacri palatij. MAGISTRI ſcriniorum, Memoriæ, Epiſtolarum, Libellorũ Græcorũ. PROCONSVLES duo, Aſiæ, Achaiæ. COMES Orientis. PRAEFECTVS Auguſtalis. VICARII. IIII. Aſianæ dioceſeos, Ponticæ, Thraciarũ, Macedoniæ. COMITES rei militaris II. Ægypti, Iſauriæ. DVCES per Ægyptum II. Libyæ, Thebaidos.

PER Orientem ſex, Phœnices, Euphratẽſis, Syriæ Paleſtinæ, Oſrhoenæ, Meſopotamiæ, Arabiæ.

PER Ponticam unus, Armeniæ.

PER Thracias II. Mœſiæ ſecundæ, Scythiæ.

PER Illyricum II. Daciæ ripenſis, Mœſiæ primæ.

Conſulares quindecim.

PER Orientem quinq;, Paleſtinæ, Phœnices, Syriæ, Ciliciæ, Cypri.

PER Aſianam III. Pamphyliæ, Helleſponti, Lydiæ.

PER Ponticam II. Galatiæ, Bithyniæ.

PER Thracias II. Europæ, Thraciæ.

PER Illyricum III. Cretæ, Macedoniæ, Daciæ mediterraneæ

Ægyptus autem Conſularem non habet.

Præſides Prouinciarum quadraginta.

PER Ægyptũ quinq;: Libyæ ſuperioris, Libyæ inferioris, Thebaidos, Ægypti, Archadiæ.

PER Orientẽ VIII. Paleſtinæ ſalutaris, Paleſtinæ ſecũdæ, Phœnices Libani, Euphratẽſis, Syriæ ſalutaris, Oſrhoenæ, Meſopotamiæ, Ciliciæ ſecũdę.

PER Aſianam VII. Piſidiæ, Lycaoniæ, Phrygiæ Pacatianæ, Phrygiæ ſalutaris, Lyciæ, Cariæ, Inſularum.

PER Ponticam VIII. Honoriados, Cappadociæ primæ, Cappadociæ ſecundæ, Hellenoponti, Ponti polemoniaci, Armeniæ primæ, Armeniæ ſecundæ, Galatiæ ſalutaris.

PER Thracias IIII. Hæmi montis, Rhodopes, Mœſiæ ſecundæ, Scythiæ.

PER Illyricum VIII. Theſſaliæ, Epiri ueteris, Epiri nouæ, Daciæ ripenſis, Mœſiæ primæ, Preualitanæ, Dardanię, Macedoniæ ſalutaris.

CORRECTORES II. Auguſtanicæ, Paphlagoniæ.

Sub

Sub diſpoſitione uirorum illuſtriũ Præfecto-
RVM PRAETORIO PER ORIENTEM DIOCESES INFRA SCRIPTAE.
Oriens. Ægyptus. Aſiana. Pontica. Thracia.

Prouinciæ Orientis XV

PAleſtina. Phœnice. Syria. Cilicia. Cyprus. Arabia, ET DVX ET COMES REI MILITARIS. Iſauria. Paleſtina ſalutaris. Paleſtina ſecũda. Phœnice Libani. Eufratenſis. Syria ſalutaris. Oſrhoena. Meſopotamia. Cilicia ſecũda.

Aegypti VI

LYbia ſuperior. Lybia inferior. Thebais. Ægyptus. Archadia. Auguſtanica.

Aſianæ X

PAmphylia. Helleſpontus. Lydia. Piſidia. Lycaonia. Phrygia Pacatiana. Phrygia ſalutaris. Lycia. Caria. Inſulæ.

Ponticæ X

GAlatia. Bithinia. Honorias. Cappadocia prima. Cappadocia ſecunda. Pontus Polemoniacus. Hellenopontus. Armenia prima. Armenia ſecunda. Galatia ſalutaris.

Thraciæ VI

EVROPA. Thracia. Hæmi montis. Rhodope. Mœſia ſecunda. Scythia.

Sub diſpoſitione uirorũ illuſtriũ, Præfectorũ
PRAETORIO PER ILLYRICVM DIOCESES INFRA SCRIPTAE
Macedonia. Dacia.

Prouinciæ Macedoniæ VI

AChaia. Macedonia. Creta. Theſſalia. Epirus uetus. Epirus noua: & pars Macedoniæ ſalutaris.

Prouinciæ Daciæ V

DAcia mediterranea. Dacia ripenſis. Mœſia prima. Dardania. Præualitana: & pars Macedoniæ ſalutaris.

Officium uirorum illuſtrium, Præfectorum
PRAETORIO PER ILLYRICVM.

PRINCEPS. Cornicularius. Adiutor. Commẽtarienſis. Ab actis. Numerarij quatuor. In his Auri unus, Operarũ alter. Subadiuua. Cura Epiſtolarũ. Regerendarius. Exceptores. Adiutores. Singularij.

VTERQVE Præfectus Prætorio euectiones annuales non habet, ſed ipſi præfectos emittunt.

Inſignia uirorum illuſtrium Præfectorum PRAETORIO PER ILLYRICVM.

MACEDONIA
DACIA

Inſignia uiri illuſtris Magiſtri militvm praesentalis.

Mattiaci ſeniores.

Conſtantiani.

Salij.

Tertij Sagittarij Valentis.

Sagittarij ſeniores Gallicani.

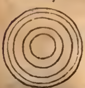
Sagittarij iuniores Gallicani.

Angleuarij.

Retobarij.

Defenſores.

Felices Honoriani iuniores.

Vrſi.

Hiberi.

Tertij Theodoſiani.

Felices Theodoſiani Iſauri.

Primi Theodoſiani.

Victores.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris Magiſtri militũ PRAESENTALIS, VEXILLATIONES PALATINAE V.

EQVITES promoti ſeniores. COMITES clibanarij. COMITES ſagittarij iuniores. COMITES Taiſali. EQVITES Arcades.

Vexillationes Comitatenſes VII

EQVITES cataphractarij Biturigenſes. EQVITES Armigeri ſeniores Gallicani. EQVITES quinto Dalmatæ. EQVITES nono Dalmatæ. EQVITES primi ſcutarij. EQVITES promoti iuniores. EQVITES primi clibanarij Parthi.

Legiones Palatinæ VI

LANCEARII ſeniores. IOVIANI iuniores. HERCVLIANI ſeniores. FORTENSES. NERVII. MARTIARII iuniores.

Auxilia Palatina XVIII

BATAVI ſeniores. BRACCATI iuniores. SALII. CONSTANTIANI. MATTIACI ſeniores. SAGITTARII ſeniores Gallicani. SAGITTARII iuniores Gallicani. Tertij SAGITTARII Valentis. DEFENSORES. RETObarij. ANGLEVARII. HIBERI. VRSI. FELICES HONORIANI iuniores. VICTORES. PRIMI Theodoſiani. TERTII Theodoſiani. FELICES Theodoſiani Iſauri. OFFICIVM autem ſupraſcriptæ Magiſteriæ in Præſenti poteſtatis, in numeris militat, & in officio deputatur. Habet autem dignitates infra ſcriptas.

PRINCIPEM. Numerarios duos. Commentarienſem. Primiſcrinios qui numerarij fiunt. Scriniarios. Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum in Præſenti quindecim.

Inſignia

Inſignia uiri illuſtris Magiſtri mi-
LITVM PRAESENTALIS.

Sagittarij ſeniores Orientales.

Mattiaci iuniores.

Conſtantiniani.

Tubantes.

Buccinobantes.

Vindices.

Sagittarij dominici.

Sagittarij iuniores Orient.

Felices Theodoſiani.

Teruingi.

Traces.

Falconarij.

Quarti Theodoſiani.

Secundi Theodoſiani.

Felices Arcadiani iuniores.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris Magiſtri militũ PRAESENTALIS, VEXILLATIONES PALATINAE SEX.

COMITES ſeniores. EQVITES Braccati iuniores. EQVITES Batauí iuniores. COMITES ſagittarij Armeni. EQVITES Perſæ clibanarij. EQVITES Theodoſiani ſeniores.

Vexillationes Comitatenſes VI

EQVITES cataphractarij. EQVITES cataphractarij Ambianẽſes. EQVITES ſexto Dalmatæ. EQVITES ſecundi ſcutarij. EQVITES ſcutarij. EQVITES ſecundi clibanarij Parthi.

Legiones Palatinæ VI

MARTIARII ſeniores. Daci. Scythæ. Primani. Vndecimani. Lancearij iuniores.

Auxilia Palatina XVII

REGII. CORNVTI. TVBANTES. CONSTANTINIANI. MARTIARII iuniores. SAGITTARII ſeniores Oriẽtales. SAGITTARII iuniores Oriẽtales. SAGITTARII dominici. VINDICES. BVCCINOBANTES. FALCONARII. THRACES. TERVINGI. FELICES Theodoſiani. FELICES Archadiani iuniores. SECVNDI Theodoſiani. QVARTI Theodoſiani. Item PSEVDOcomitatenſes Auxiliarij ſagittarij.

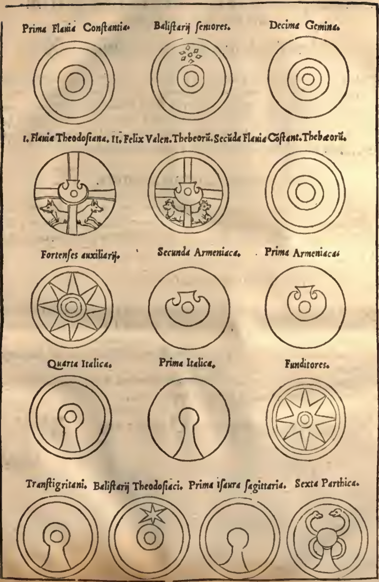
OFFICIVM autem ſupraſcriptæ Magiſteriæ in Præſenti poteſtatis, cardinale habetur. Habet autem dignitates infra ſcriptas.

PRINCIPES duos. Numerarios duos. Commẽtarienſem. Primiſcrinios qui numerarij fiunt. Scriniarios. Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum in Præſenti quindecim.

Inſignia

Inſignia uiri illuſtris Magiſtri mi-
LITVM PER ORIENTEM.

Prima Flauia Conſtantia.
Baliſtarij ſeniores.
Decima Gemina.
I. Flauia Theodoſiana.
II. Felix Valen. Thebeorū.
Secūda Flauia Cōſtant. Thebæorū.
Fortenſes auxiliarij.
Secunda Armeniaca.
Prima Armeniaca.
Quarta Italica.
Prima Italica.
Funditores.
Tranſtigritani.
Baliſtarij Theodoſiaci.
Prima Iſaura ſagittaria.
Sexta Parthica.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris Magiſtri militum per Orientem.

Vexillationes Comitatenſes X

COMITES cataphractarij. BVCELLARII iuniores. EQVITES armigeri ſeniores Oriẽtales. EQVITES tertio Dalmatæ. EQVITES primi ſcutarij Oriẽtales. EQVITES ſecũdi ſtableſiani. EQVITES tertij ſtableſiani. EQVITES promoti clibanarij. EQVITES quarti clibanarij Parthi. EQVITES primi ſagittarij. CVNEVS equitum ſecundorũ clibanariorum Palmirenorum. FELICES Archadiani ſeniores. FELICES Honoriani ſeniores.

Legiones Comitatenſes. IX

QVINTA Macedonica. MARTENSES ſeniores. SEPTIMA Gemina. DECIMA Gemina. BALISTARII ſeniores. PRIMA Flauia Cõſtantia. SECVNDA Flauia Conſtantia Thebeorum. SECVNDA Felix Valentis Thebeorum. PRIMA Flauia Theodoſiana.

Pſeudocomitatenſes X

PRIMA Armeniaca. SECVNDA Armeniaca. FORTENSES auxiliarij FVNDITORES. PRIMA Italica. QVARTA Italica. SEXTA Parthica. PRIMA Iſaura ſagittaria. BALISTARII Theodoſiaci. TRANSTIGRITANI.

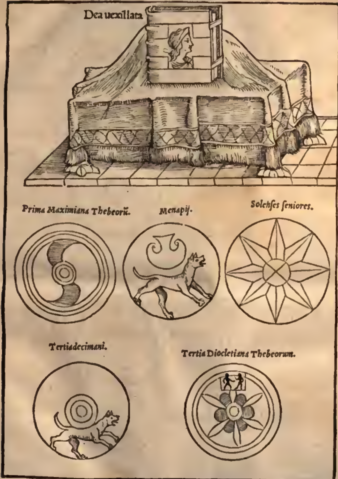
OFFICIVM autem Magiſteriæ per Orientem poteſtatis cardinale habetur. Habet autem dignitates infra ſcriptas.

PRINCIPEM. Numerarios duos. Commentarienſem. Adiutorem. Scriniarios. Menſores. Exceptores, & cæteros apparitores.

Magiſtri militum per Orientem XXV

Inſignia

Inſignia uiri illuſtris Magiſtri militum PER THRACIAS.

Cõſtãtini ſeniores.
Secũda Flauia gemina.
Prima Flauia gemina.
Quartadecimani.
Baliſtarij Dafnẽſes.
Cõſtãtini Dafnenſes.
Lãcearij Stobẽſes.
Diuitẽſes Gallicani.
Solenſes Gallicani.
Thaanni.
Pãnoniciani iuniores.
Baliſtarij iuniores.
Gratianenſes.
Valentinianenſes.
Auguſtenſes.
Iulia Alexandria.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris Magiſtri militū

PER THRACIAS, VEXILLATIONES PALATINAE III.

COMITES Arcadiaci. COMITES Honoriaci. EQVITES Theodoſiaci iuniores.

Vexillationes Comitatenſes IIII

EQVITES cataphractarij albigenſes. EQVITES ſagittarij ſeniores. EQVITES ſagittarij iuniores. EQVITES primi Theodoſiani.

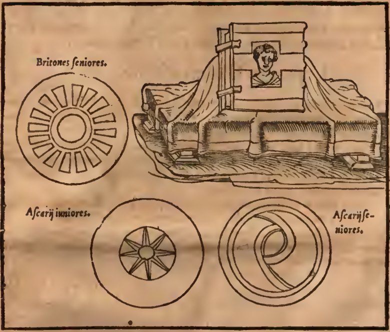
Legiones Comitatenſes.

SOLENSES ſeniores. MENAPII. PRIMA Maximiana Thebeorum. TERTIA Diocletiana Thebeorum. TERTIADECIMANI. QVARTADECIMANI. PRIMA Flauia gemina. SECVNDA Flauia gemina. CONSTANTINI ſeniores. DIVITENSES Gallicani. LANCEARII Stobēſes. CONSTANTINI Dafnenſes. BALISTARII Dafnenſes. BALISTARII iuniores. PANNONICIANI iuniores. THANNI. SOLENSES Gallicani. IVLIA Alexandria. AVGVSTENSES. VALENTINIANENSES. GRATIANENSES.

OFFICIVM autem Magiſteriæ per Thracias poteſtatis, in numeris militū, & in officio deputatur. Habet autem dignitates infraſcriptas.

PRINCIPEM. Numerarios duos. Commentarienſem. Primiſcrinios qui numerarij fiunt. Scriniarios. Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum per Thracias quindecim.

Inſignia uiri illuſtris Magiſtri militvm per illyricvm.

Inuicti iuniores.
Sagittarij lecti.
Petulantes iuniores.
Marij.
Martiarij Conſtantes.
Atecotti.
Secundani.
Germaniciani ſeniores.
Dianenſes.
Lancearij iuniores.
Mineruij.
Lãcearij Auguſtenſes.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris Magiſtri militũ PER ILLYRICVM, VEXILLATIONES COMITATENSES II.

EQVITES ſagittarÿ ſeniores. EQVITES Germaniciani ſeniores.

Legio Palatina I

BRITONES ſeniores.

Auxilia Palatina VI

ASCARII ſeniores. ASCARII iuniores. PETVLANTES iuniores. SAGITTARII lecti. INVICTI iuniores. ATECOTTI.

Legiones Comitatenſes. VIII

MARTIARII Conſtantes. MARTII. DIANENSES. GERMANICIANI ſeniores. SECVNDANI. LANCEARII Auguſtenſes. MINERVII. LANCEARII iuniores.

Item Pſeudocomitatenſes IX

TImacenſes Auxiliarÿ. Felices Theodoſiani iuniores. Bugaracenſes. Scupenſes. Vlpianenſes. Metenſes. Secundi Theodoſiani. Baliſtarÿ Theodoſiani iuniores. Scampenſes.

OFFICIVM autem Magiſteriæ per Illyricum poteſtatis, in numeris militat, & in officio deputatur. Habet autem dignitates infraſcriptas.

PRINCIPEM. Numerarios duos. Commentarienſem. Primiſcrinios, qui Numerarÿ fiunt. Scriniarios. Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum per Illyricum.

Inſignia

Inſignia uiri illuſtris Magiſtri officiorum.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris, Magi- STRI OFFICIORVM.

SCHOLA ſcutariorum prima. SCHOLA ſcutariorū ſecunda. SCHOLA gentilium ſeniorū. SCHOLA ſcutariorum ſagittariorum. SCHOLA ſcutariorum clibanariorum. SCHOLA armaturarum iuniorū. SCHOLA gentiliū iuniorum. SCHOLA agentum in rebus, & deputati eiuſdē ſcholæ. MENSORES & LAMPADARII. Scrinium Memoriæ. Scrinium Epiſtolarum. Scrinium libellorum. Scrinium diſpoſititionum. Officium admiſſionum.

Fabricæ infraſcriptæ Orientis V

SCVTARIA & armorum Damaſci. SCVTARIA & armorum Antiochiæ. CLIBANARIA Antiochiæ. SCVTARIA & armamentaria Ædeſſæ. HASTARIA Ircnopolitana Ciliciæ.

Ponticæ III

CLIBANARIA Cæſareæ Cappadociæ. SCVTARIA & armorum Nicomediæ. CLIBANARIA Nicomediæ.

Aſiana I

SCVTARIA & armorum Sardis Lydiæ.

Thraciarum II

SCVTARIA & armorum Hadrianopoli Hæmimonti. SCVTARIA & armorum Marcianopoli.

Illyrici IIII

THESSALONICENSIS. NAISSATENSIS. RATIARENSIS. SCVTARIA Horreomargenſis.

OFFICIVM autem ſupraſcripti uiri illuſtris, Magiſtri officiorum de Schola agentum in rebus, eſt ita. Adiutor. Subadiuuæ adiutores duo. Fabricarum tres. Barbariorum tres. Orientis unus. Aſianæ unus. Ponticæ unus. Thraciarum & Illyrici unus. Curioſus curſus publici præſentalis unus. Curioſi per omnes prouincias. Interpretes diuerſarum gentium. Magiſter officiorum, ipſe emittit.

Inſignia

Inſignia uiri illuſtris Quæſtoris.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris quæſtoris,

LEGES DICTANDAE. PRECES.

OFFICIVM non habet, ſed adiutores de ſcrinijs quos uoluerit.

Inſignia uiri illuſtris Comitis Largitionum.

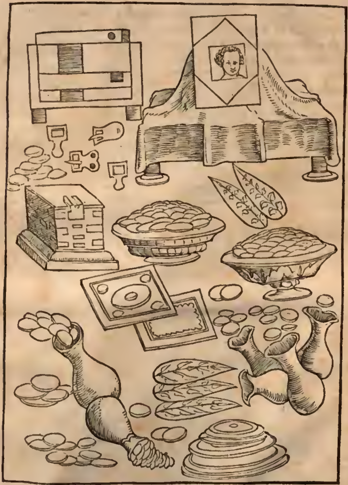
Sub diſpoſitione uiri illuſtris, Comitis SACRARVM LARGITIONVM.

COMITES LARGITIONVM per omnes dioceſes. Comites cōmerciorū per Orientem & Ægyptū. Per Mœſiam, Scythiam & Pontum. Per Illyricum. Præfecti theſaurorū. Comes metallorum per Illyricū. Comes & Rationalis ſummarū Ægypti. Magiſtri lineæ ueſtis. Magiſtri priuatæ. Procuratores Gynęceorum. Procuratores Baphiorum. Procuratores Monetarum. Præpoſiti Baſtagarum. Procuratores Linificiorum.

OFFICIVM autem ſupraſcripti uiri illuſtris Comitis ſacrarum largitionum habet, Primicerium totius Officij. Primicerium ſcrinij Canonum. Primicerium ſcrinij Tabulariorū. Primicerium ſcrinij Numerariorum. Primicerium ſcrinij Aureæ maſſæ. Primicerium ſcrinij Auri ad reſponſum. Primicerium ſcrinij Veſtiarij ſacri. Primicerium ſcrinij Argenti. Primicerium ſcrinij Annularenſis. Primicerium ſcrinij A pęcunijs, & cæteros ſcriniarios ſuprà ſcriptorum ſcriniorum. Secundocerium officij, qui primicerius eſt Exceptorum. Tertiocerium officij qui tractat Baſtagas. Quarto loco libellos tractat, & cæteros Palatinos officij ſupraſcripti, Comes Largitionum, quotiens uſus exegerit.

Inſignia

Inſignia uiri illuſtris, Comitis priuatarum.

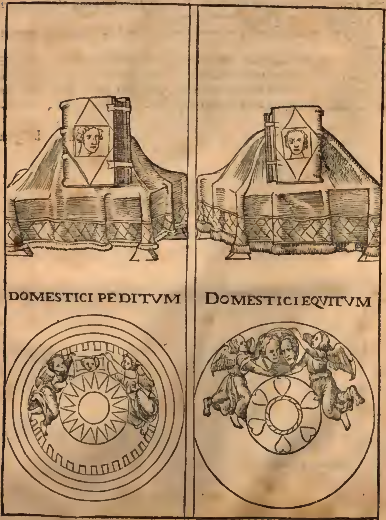
Sub diſpoſitione uiri illuſtris, Comitis rerum PRIVATARVM DOMVS DIVINAE.

RATIONALES rerum priuatarum. Baſtaga priuata. Præpoſiti gregum & ſtabulorum. Procuratores ſaltuum.

OFFICIVM autem ſupraſcripti uiri illuſtris Comitis rerum priuatarum habet.

PRIMICERIVM totius officij. Primiſcrinium beneficiorum. Primiſcriniũ Canonum. Primiſcrinium ſecuritatum. Primicerium ſcrinij largitionum priuatarum,& cæteros ſcriniarios ſupraſcriptorum ſcriniorum. Secundo ceriũ totius Officij,qui tractat chartas ipſius Officij, & cæteros Palatinos.

Comes domeſticorum equitum. Comes DOMESTICORVM PEDITVM,

Sub diſpoſitione uirorum illuſtrium Comitum DOMESTICORVM EQVITVM ET DOMESTICORVM PEDITVM.

DOMESTICI equites. DOMESTICI pedites, & Deputati Comitis Domeſticorum equitum, & Comitis Domeſticorum peditum.

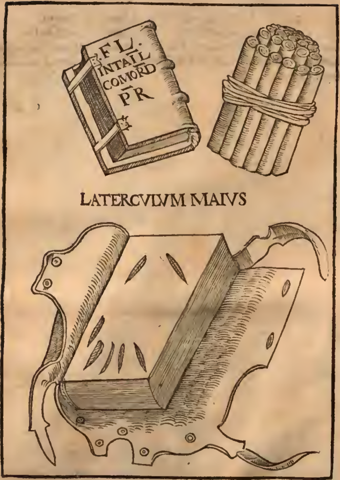
Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Caſtrenſis.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis CASTRENSIS.

PAEDAGOGIA. Miniſteriales dominici. Curæ Palatiorum.
OFFICIVM autem uir ſupraſcriptus ſpectabilis caſtrenſis habet.
TABVLARIVM Dominicum, Tabularium Dominarum Auguſtarum.
Adiutorem. Chartularium, & Scrinium ipſius, & cæteros Palatinos officij ſupraſcripti.

Primicerius Notariorum.

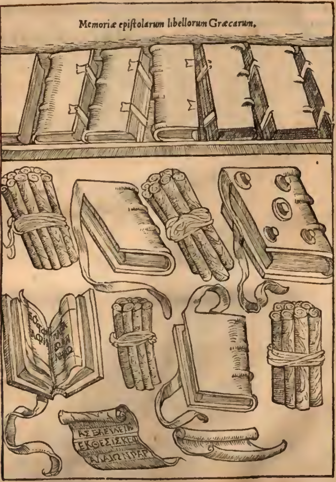
LATERCVLVM MAIVS

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis PRIMICERII NOTARIORVM.

OMNIS dignitatum & adminiſtrationum noticia, tam militarium quàm ciuilium. Scholas etiam & numeros tractat.

OFFICIVM autem non, ſed adiutorem de ſchola Notariorum, habet.

Magiſter Scriniorum.

Magiſter Memoriæ

ADNOTATIONES omnes dictat & emittit, & precibus reſpondet.

Magiſter Epiſtolarum

LEGATIONES ciuitatum conſultationes & preces tractat.

Magiſter Libellorum

COGNITIONES & preces tractat.

Magiſter Epiſtolarum Græcarum

EAS Epiſtolas quæ Græcè ſolent emitti aut ipſe dictat, aut Latinè dictatas transfert in Græcum.

OFFICIVM autem de ipſis nemo habet, ſed adiutores electos de Scriniјs.

Proconſul Aſiæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis pro-
CONSVLIS ASIAE PROVINCIAE INFRASCRIPTAE.

ASIA. INSVLAE. HELLESPONTVS.
OFFICIVM autem habet ita.
PRINCIPEM de eodem Officio. Cornicularium. Adiutorem. Commentarienſem. Ab actis, Numerarios, Scriniarios, A libellis, Exceptores, & cæteros Officiales.

Inſignia

Proconſul Achaiæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Proconſulis ACHAIAE, PROVINCIA INFRASCRIPTA.

Achaia.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de Schola Agentum in rebus ducenarium, qui adorata cle‑mentia principali cum inſignibus exit tranſacto biennio. Cornicularium. Commentarienſem. Quæſtorem. Adiutorem. Ab actis. Numerarios. A libellis. Exceptores & cæteros apparitores.

Comes Orientis.

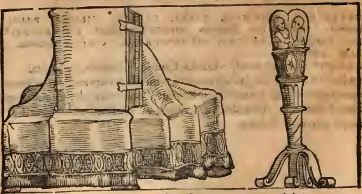
Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Comitis ORIENTIS PROVINCIAE INFRASCRIPTAE.

PALESTINA. PHOENICE. SYRIA. CYPRVS. CILICIA. PALESTINA ſecunda. PALESTINA ſalutaris. PHOENICE Libani. EVFRATENSIS. SYRIA ſalutaris. OSRHOENA. MESOPOTAMIA. CILICIA ſecunda. ISAVRIA. ARABIA.

OFFICIVM autem uiri ſpectabilis, Comitis Orientis, habet ita.

PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus ducenarium, qui adorata Clementia principali, cum inſignibus exit. Cornicularium. Commentarienſem. Adiutorem. Ab actis. Numerarios. A libellis. Subadiuuas. Exceptores, & cæteros officiales.

Præfectus Auguſtalis.

Lybia ſuperior | Lybia inferior | Thebais

Aegyptus | Archadia | Auguſtamnica

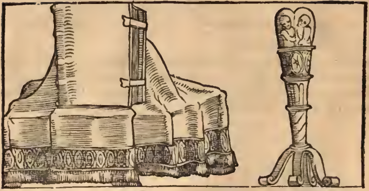
Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Præfecti AVGVSTALIS, PROVINCIAE INFRASCRIPTAE.

LYBIA ſuperior. LYBIA inferior. THEBAIS. AEGYPTVS. ARCADIA. AVGVSTAMNICA.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de Schola Agentum in rebus ducenarium, qui adorata clementia principali cum inſignibus exit. Cornicularium. Adiutorem. Commentarienſem. Ab actis. Numerarios. Curam Epiſtolarum. Exceptores, & cæteros Officiales.

Vicarius dioceſeos Aſianæ.

Pamphylia | Lydia | Caria | Lycia

Lycaonia | Piſidia | Phrygia Pacatiana | Phrygia ſalutaris

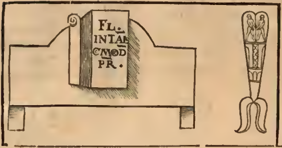
Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Vicarij dioceseos ASIANAE, PROVINCIAE INFRASCRIPTAE.

PAMPHYLIA. LYDIA. CARIA. LYCIA. LYCAONIA. PISIDIA. PHRYGIA Pacatiana. PHRYGIA ſalutaris.

OFFICIVM autem uiri ſpectabilis Vicarij dioceſeos Aſianæ habet ita.

PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus ducenarium, qui adorata Clementia principali, cum inſignibus exit. Cornicularium. Commentarienſem. Adiutorem. Ab actis. Numerarios. Curã Epiſtolarum. Exceptores, & cæteros officiales.

Vicarius dioceſeos Ponticæ.

Bithynia

Galatia *Paphlagonia* *Honorias* *Galatia ſalutaris* *Cappadocia prima*

Cappadocia ſecũda *Helenopõtus* *Pontus Polemoniacus* *Armenia prima* *Armenia ſecũda*

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Vicarij dioceseos PONTICAE, PROVINCIAE INFRASCRIPTAE.

BITHYNIA. GALATIA. PAPHLAGONIA. HONORIAS. GALATIA ſalutaris. CAPPADOCIA prima. CAPPADOCIA ſecunda. HELENOPONTVS. PONTVS polemoniacus. ARMENIA prima. ARMENIA ſecunda.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus ducenarium, qui adorata Clementia principali, cum inſignibus exit, tranſacto biennio. Cornicularium. Commētarienſem. Adiutorem. Ab actis. Numerarios. Curā Epiſtolarum. Exceptores, & cæteros officiales.

Inſignia

Vicarius dioceſeos Thraciarum.

Europa

Thracia

Hæmimontus

Rhodopa

Mœſia ſecunda

Scythia

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Vicarij dio-
CESEOS THRACIARVM PROVINCIAE INFRASCRIPTAE.

EVROPA
THRACIA
HAEMIMONTVS
RHODOPA
MOESIA SECVNDA
SCYTHIA.
OFFICIVM autem habet.
PRINCIPEM. de Schola Agentum in rebus. Cornicularium. Commentarienſem. Adiutorem. Ab actis. Numerarios. Curam Epiſtolarum. Exceptores, & cæteros Officiales.

Inſignia

Comes Limitis Aegypti.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Comitis
REI MILITARIS PER AEGYPTVM.

LEGIO quinta Macedonica Mēphi. LEGIO tertiadecima gemina Babylonia. EQVITES Stableſiani Peluſio. EQVITES Saraceni Thamudeni Scenis ueteranorū. LEGIO tertia Diocletiana Thebaidos Andro. LEGIO ſecūda Traiana Parembole. ALA Theodoſiana nuper conſtituta. ALA Archadiana nuper conſtituta. ALA ſecunda Armeniorum Oaſi minore.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

ALA tertia Arabum Thenenuthi. ALA octaua Vandilorū Neæ. ALA ſeptima Sarmatarum, Scenis Mādrorum. ALA prima Ægyptiorum Sellę. ALA ueterana raſa Gallorū Rinocorurę. ALA prima Herculia Scenis extra ge. ALA quinta Retorū Scenis ueteranorum. ALA prima Tingitana Thinunepſi. ALA Apriana Hippone. ALA ſecunda Aſſyriorum Soſteos. ALA quinta prælectorum Dionyſiade. COHORS tertia Galatarum Ceſro. COHORS ſecunda Aſtarum Buſiri.

Prouinciæ Auguſtamnicæ.

ALA ſecunda Vlpia Afrorum Thaubaſteos. ALA ſecunda Ægyptiorū Tacaſiri. COHORS prima Sagittariorum Naithu. COHORS prima Auguſta Pannoniorum Tohu. COHORS prima Epircorum Caſtris Iudæorū. COHORS quarta Iuthungorū Aphrodito. COHORS ſecunda Itureorum Aiy. COHORS ſecunda Thracum Muſon. COHORS quarta Narmunthi.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de Schola Agentum in rebus ducenarium, qui adorata clementia principali cum inſignibus exit. Numerarios. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis, ſiue Subſcribendarium. Exceptores, & cæteros Officiales.

Comes per Iſauriam.

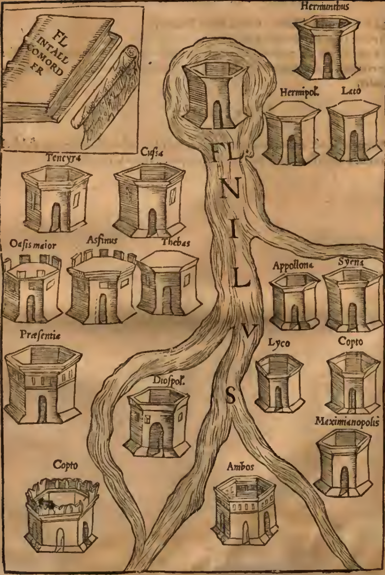
Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Comitis MILITARIS PER ISAVRIAM ET PRAESIDIS.

LEGIO ſecunda Iſauria. LEGIO tertia Iſauria.
OFFICIVM autem habet ita.
PRINCIPEM de eodem Officio. Cornicularium. Commentarienſem. Numerarios. Adiutorem. Ab actis. A libellis. Exceptores, & cæteros Officiales.

Dux Iſauriæ

Numerarios & Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis ſiue Subſcribendarium. Exceptores, & cæteros Officiales.

Dux Thebaidos.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis
DVCIS THEBAIDOS.

CVNEVS equitum Maurorum ſcutariorum Lyco. CVNEVS equitū Scutariorum Hermupoli. EQVITES Sagittarij indigenæ Tentyræ. EQVITES Sagittarij indigenæ Copto. EQVITES ſagittarij indigenæ Dioſpoli. EQVITES Sagittarij indigenæ Lato. EQVITES Sagittarij indigenæ Maximianopoli. EQVITES Promoti indigenæ Legionis tertiæ Diocletianæ Ambo. LEGIO ſecunda Flauia Conſtantia Thebæorū Cuſſa. LEGIO tertia Diocletiana Præſentia. LEGIO ſecunda Traiana, Apollonos ſuperioris. MILITES miliarenſes Syenæ. LEGIO prima Valentiniana Copto. LEGIO prima Maximiana Filis. LEGIO tertia Diocletiana Thebis. LEGIO ſecunda Valentiniana Hermūthi. EQVITES Felices honoriani Aſphynis. ALA prima Abaſgorum Hibe Oaſeos maioris.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

ALA ſecunda Hiſpanorum Poiſartemidos. ALA Germanorum Peſcla. ALA quarta Britonum Iſui. ALA prima Hiberorū Thmoi. ALA Neptunia Chenoboſcio. ALA tertia Dromedariorum Maximianopoli. ALA octaua Palmyrenorū Phœnicone. ALA ſeptima Herculia uoluntaria contra Lato. ALA prima Francorum Apollonos. ALA prima Iouia catafracta Ripampane. ALA octaua Abydum Abocedo. ALA ſecunda Herculia Dromedariorum Pſinaula. ALA prima Abaſgorum Oaſi maiore. ALA prima Quadorum Oaſi minore Trinytheos. ALA prima Valeria Dromedariorū Precteos. COHORS prima Luſitanorum Theraco. COHORS Scutata ciuiū Romanorum Mutheos. COHORS prima Apamenorū Sílili. COHORS undecima Chamauorū Peamu. COHORS nona Thanorū Nitriæ. COHORS nona Alamannorū Burgoſeueri. COHORS prima Fœlix Theodoſiana apud Elefantinen. COHORS quinta Suentium Suene. COHORS ſexta ſaginarum in Caſtris Lapidariorum. COHORS ſeptima Francorum Dioſpoli.

OFFICIVM autem uiri ſpectabilis ducis Thebaidæ habet ita.

PRINCIPEM de Schola Agentum in rebus. Numerarios, & Adiutores eorum. Adiutorem. Commentarienſem. A libellis ſiue Subſcribendariū, Exceptores, & cæteros Officiales.

Dux Paleſtinæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis ducis PALESTINAE.

EQVITES Dalmatæ Illyriciani Beroſabæ. EQVITES Promoti Illyriciani Menoidę. EQVITES Scutarij Illyriciani Chermulæ. EQVITES Mauri Illyriciani Æliæ. EQVITES Thamudeni Illyriciani Bitſamæ. EQVITES promoti indigenæ Sabaiæ. EQVITES promoti indigenæ Zodocathæ. EQVITES ſagittarij indigenæ Hauanæ. EQVITES ſagittarij indigenæ Zoaræ. EQVITES primi Fœlices ſagittarij indigenæ Paleſtinæ Saburæ ſiue Veterocariæ. EQVITES ſagittarij indigenæ Mohailæ. PRAEFECTVS Legionis decimæ Fretenſis Ailæ.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

ALA prima miliaria Sebaſtena Aſuadæ. ALA Antana Dromedariorum Admathæ. ALA Conſtantiana Tolohæ. ALA ſecunda Felix Valentiana apud Præſidium. ALA prima miliaria Haſtæ. ALA Idiota Conſtitutæ. COHORS duodecima Valeria Afro. COHORS decima Carthaginẽſis Carthæ. COHORS prima Cẽtenaria Tarbæ. COHORS quarta Phrygum Præſidio. COHORS ſecunda Gratiana Iehybo. COHORS prima equitata Calamonæ. COHORS ſecunda Galatarũ Arieldelæ. COHORS prima Flauia Moleahæ. COHORS quarta Paleſtinorum Thamanæ. COHORS ſecunda Cretenſis iuxta Iordanen Fluuium. COHORS prima Salutaria inter Æliam & *Hierichunta*.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus. Numerarios & Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis ſiue Subſcribendarium. Exceptores, & cæteros Officiales.

Dux Arabiæ.

Tricomia
Animotha
FL
INTALL
COMORD
FR
Speluncis
Areopolis
Ziza
Boſtra
Gadda
Meſa
Betthor
Diaſenis

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis
DVCIS ARABIAE.

EQVITES Scutarij Illyrici Animothæ. EQVITES promoti Illyriciani Tricomiæ. EQVITES Dalmatę Illyriciani Ziza. EQVITES Mauri Illyriciani Areopoli. EQVITES promoti indigenę Spelũcis. EQVITES promoti indigenæ Meſæ. EQVITES Sagittarij indigenæ Gaddæ. PRAEFECTVS Legionis tertiæ Cyrenaicæ Boſtræ. PRAEFECTVRAE Legionis quartæ Martiæ Betthoræ. EQVITES Sagittarij indigenæ Diaphenis.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

ALA nona miliaria Auathæ. ALA ſexta Hiſpanorum Gomohę. ALA ſecunda Conſtantiana Libonæ. ALA ſecunda miliarenſis Naarſafari. ALA prima Valentiana Thamathæ. ALA ſecunda Fœlix Valentiniana apud Adittha. COHORS prima miliaria Thracũ ad Titha. COHORS prima Thracum Aſabaiæ. COHORS octaua uoluntaria Valthæ. COHORS tertia Fœlix Arabum in ripa uadi Apharis fluuij in Caſtris Arnonenſibus. COHORS tertia Alpinorum apud Arnona.

OFFICIVM autem uiri ſpectabilis, Ducis Arabiæ ita habet.

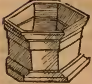
PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus. Numerarios, & Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis ſiue Subſcribendarium. Exceptores, & cæteros Officiales.

ITEM OFFICIVM præſidis eiuſdem prouinciæ.

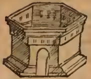
PRINCIPEM de eodem Officio. Cornicularium. Ordinarios. Commentarienſem. Numerarios & Adiutores eorum. Adiutorem. A libellis ſiue Regerendarium. Exceptores, & cæteros Officiales.

Dux Phœnices.

Otthara

Eubara

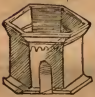

Saltacha

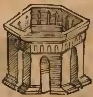
Lataüs

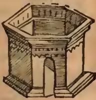
Auatha

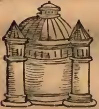
Nazala

Abyra

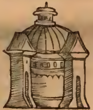
Caſama

Calamona

Betproclis

Thelſea

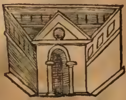
Adatha

Palmyra

Danaba

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis
DVCIS PHOENICES.

EQVITES Mauri Illyriciani Ottharæ. EQVITES ſcutarij Illyriciani Euharæ. EQVITES Promoti indigenæ Saltachæ. EQVITES Dalmatæ Illyriciani Lataui. EQVITES Promoti indigenæ Auathæ. EQVITES Promoti indigenæ Nazalæ. EQVITES Sagittarij indigenæ Abiræ. EQVITES Sagittarij indigenæ Caſamæ. EQVITES ſagittarij indigenę Calamonæ. EQVITES Saraceni indigenæ Betproclis. EQVITES Saraceni Thalſeæ. EQVITES ſagittarij indigenæ Adathæ. Præfecturæ legionis primæ Illyriciorũ Palmiræ. Præfecturæ legionis tertiæ Gallicæ Danabæ.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

ALA prima Damaſcena monte Iouis. ALA nona DiocletianaVæriaracæ. ALA prima Francorũ Cumæ. ALA prima Alamannorũ Neiæ. ALA prima Saxonum Veroſabulæ. ALA prima Phœnicũ Renæ. ALA ſecunda Salutis Areſæ. COHORS tertia Herculia Veranocæ. COHORS quinta Pacata Alamannorum Oneuathæ. COHORS prima Iulia lectorum Valle alba. COHORS ſecunda Ægyptiorum Valle Diocletiana. COHORS prima Orientalis Thamæ.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de Schola Agentum in rebus. Numerarios, & Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis ſiue Subſcribendariũ. Exceptores, & cæteros Officiales.

Dux Syriæ.

FL.
INTALL
COMORD
PR
Syriana
Octariba
Matthana
Adada
Barbariſſus
Neocæſaria
Aratha
Acadama
Roſapha
Sura
Acauatha
Oreſa

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis ducis Syriae et Eufratenſis.

EQVITES Scutarij Illyrici Syrianæ. EQVITES promoti Illyriciani Octaribæ EQVITES Sagittarij indigenę Matthanæ. EQVITES promoti indigenæ Adadæ. EQVITES Sagittarij indigenæ Arathæ. EQVITES Sagittarij Acadamæ. EQVITES Sagittarij Acauathæ. PRAEFECTVRAE Legionis quartæ Scythicæ Oreſæ.

In AuguſtoEufratenſi.

EQVITES Dalmatę Illyriciani Barbariſſo. EQVITES Mauri Illyriciani Neocæſareæ. EQVITES promoti indigenæ Roſaphæ. PRAEFECTVRAE Legionis ſextædecimæ Flauiæ Firmæ Suræ.

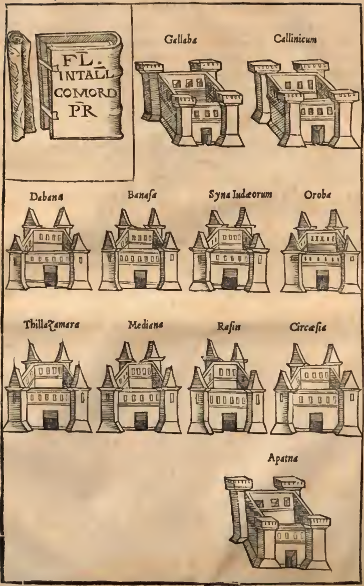
Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

ALA prima noua Herculia Amudæ. ALA prima Iuthungorum Salutariæ. COHORS prima Gotthorum Helelæ. COHORS prima Vlpia Dacorum Claudianæ. COHORS tertia Valeria Marmaræ. COHORS prima Victorum Ammaithæ.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM unum. Numerarios, & Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis ſiue Subſcribendarium. Exceptores, & cæteros Officiales.

Dux Oſrhoenæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis
DVCIS OSRHOENAE.

EQVITES Dalmatæ Illyriciani Gallabæ. EQVITES Promoti Illyriciani Callinico. EQVITES Mauri Illyriciani Dabanæ. EQVITES promoti indigenæ Banaſæ. EQVITES promoti indigenæ Synę Iudęorum. EQVITES ſagittarij indigenæ Orabę. EQVITES ſagittarij indigenæ Thillazamaræ. EQVITES ſagittarij indigenæ Medianenſes, Medianę. EQVITES ſagittarij indigenæ primi Oſrhoeni Raſin. PRAEFECTVRAE Legionis quartę Parthicæ Circeſio.

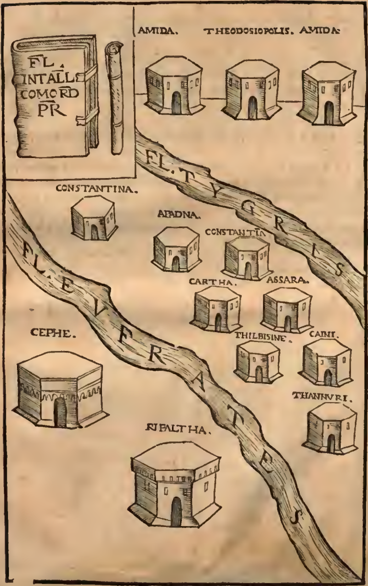
Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

ALA ſeptima Valeria prælectorum Thillacamæ. ALA prima Victoriatorum contra Bintha. ALA ſecunda Paphlagonũ Thillaſicæ. ALA prima Parthorum Reſaię. ALA prima noua Diocletiana inter Thannurin & Orobam. COHORS prima Getulorũ Thillaamanæ. COHORS prima Eufratenſis Marathæ. ALA prima Salutaria duodecimo Conſtituta.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de Schola Agentum in rebus. Numerarios, & Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis ſiue Subſcribendariũ. Exceptores, & cæteros Officiales.

Dux Meſopotamiæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis DVCIS MESOPOTAMIAE.

EQVITES Scutarij Illyriciani Amidæ. EQVITES promoti Illyriciani Reſaui Theodoſiopoli. EQVITES Ducatores Illyriciani primi Ducatores Amidæ. EQVITES Felices Honoriani Illyriciani Conſtantinæ. EQVITES Sagittarij indigenę Arabanenſes Chartæ. EQVITES Scutarij indigenæ Paſenſes Aſſaræ. EQVITES Sagittarij indigenæ Thibithenſes Thilbiſinæ. EQVITES Sagittarij indigenæ Thannuri. PRAEFECTVRAE Legionis primæ Parthicæ Niſibenæ Conſtantinæ. PRAEFECTVRAE Legionis ſecundæ Parthicæ Cephæ.

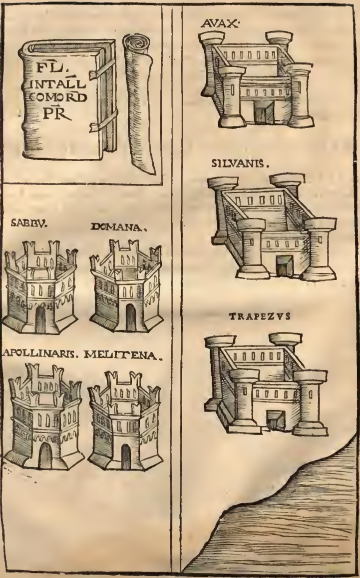
Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

ALA ſecunda noua Ægyptiorum Carthæ. ALA octaua Flauia Francorum Ripaltæ. ALA quintadecima Flauia Carduenorum Caini. COHORS quinquagenaria Arabum Bethallahæ. COHORS quarta decima Valeriæ Zabdenorum Maiocariri.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de Schola Agentum in rebus. Numerarios,& Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis ſiue Subſcribendariũ. Exceptores,& cæteros Officiales.

Dux Armeniæ.

FL.
INTALL
COMORD
PR
AVAX.
SILVANIS.
SABBV.
DOMANA.
TRAPEZVS
APOLLINARIS.
MELITENA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis ARMENIAE.

EQVITES Sagittarij Sabu. EQVITES Sagittarij Domanæ. PRAEFECTVRAE Legionis quintædecimæ Apollinaris Satalæ. PRAEFECTVRAE Legionis duodecimæ Fulmineæ Melitenæ.

In Ponto.

PRAEFECTVRAE Legionis primæ Ponticæ Trapezunte. ALA Rizena Dalearizæ. ALA Theodoſiana apud Auaxam. ALA Felix Theodoſiana Syluanis.

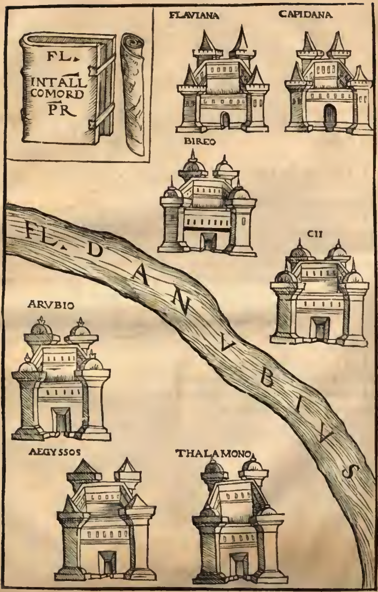
Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

ALA prima Auguſtá Colonorum Chiacæ. ALA Auriana Daſcuſæ. ALA prima Vlpia Dacorum Suiſſæ. ALA ſecunda Gallorum Æliānæ. ALA Caſtello Tablarienſi conſtituta. ALA prima Prætorica nuper conſtituta. COHORS tertia Vlpia miliaria Petræorum Metitæ. COHORS quarta Retorum Analibæ. COHORS miliaria Boſporiana Arauracæ. COHORS miliaria Germanorum Siſilæ. ALA prima Iouia Felix Chaſzanenicæ. ALA prima Felix Theodoſiana Pithiæ. COHORS prima Theodoſiana Valentiæ. COHORS Apuleia ciuium Romanorum Yſiporto. COHORS prima Lepidiana Cænæ Parembolæ. COHORS prima Claudia Equitata Sebaſtopoli. COHORS ſecunda Valentiana Zigannæ. COHORS Mochoræ.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus. Numerarios & Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis, ſiue Subſcribendariū. Exceptores, & cæteros Officiales.

Dux Scythiæ.

FL.
INTALL
COMORD
PR
FLAVIANA
CAPIDANA
BIREO
FL. DANVBIVS
CII
ARVBIO
AEGYSSOS
THALAMONO

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, ducis SCYTHIAE.

CVNEVS equitum Scutariorũ Sacidauæ. CVNEVS equitũ Solenſiũ Capidauæ. CVNEVS equitum Stableſianorum Cij. CVNEVS equitũ Stableſianorum Birco. CVNEVS equitum Catafractariorũ Arubio. CVNEVS equitum Armigerorum Ægyſſo. CVNEVS equitum Arcadũ Talamonio.

Auxiliares.

MILITES Nauclarij Flauianæ. MILITES Superuentores Axiupoli. MILITES Scythici Carſo. MILITES ſecundi Conſtantini Troſmis. MILITES Scythici Dirigothia. MILITES primi Cõſtantiani Nouioduno. MILITES quinti Conſtantiani Salſouia. MILITES primi Gratianenſes Gratiana.

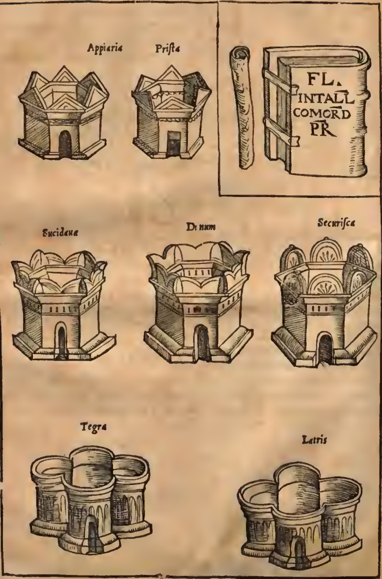
Item Legiones Riparienſes.

PRAEFECTVRAE Legionis ſecundæ Herculianæ Troſmis. PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis ſecũdæ Herculiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Axiupoli. PRAEFECTVRAE Legionis Herculiæ,cohortis quintę Pedaturæ inferioris Troſmis. PRAEFECTVRAE Legionis primæ Iouiæ Nouioduno. PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis primę Iouiæ, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouioduno. PRAEFECTVRAE Ripę Legionis primæ Iouiæ,cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Acciſſo. PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis primæ Iouiæ, cohortis ſecũdæ Herculiæ, Muſculorum Scythicorum & Claſſis,in Platypegijs.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorẽ. Numerarios,& Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis, ſiue Subſcribendarium.Exceptores,& cæteros Officiales.

Dux Mœſiæ ſecundæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, ducis MOESIAE SECVNDAE.

CVNEVS equitum Scutariorũ Securiſcæ. CVNEVS equitũ Solenſiũ Duno. CVNEVS equitum Scutariorum Latris. CVNEVS equitum Armigerorum Sexagintapriſtæ. CVNEVS equitum ſecundorũ Armigerorum Tegræ. CVNEVS equitum Scutariorum Appiariæ. CVNEVS equitum Stableſianorum Sucidauæ.

Auxiliares.

MILITES Præuentores Anſamo. MILITES Conſtantini Trimammio. MILITES Daciſci Mediolano. MILITES tertij Nauclarij Appiariæ. MILITES Nouenſes Tranſmariſcæ. MILITES primi Mœſiaci Candidianæ. MILITES Mœſiaci Teglicio. MILITES quarti Cõſtantiani Duroſtoro. MILITES Cimbriani, Cimbrianis. MILITES Nauclarij Altinenſes, Altino.

Item Legiones Ripărienſes.

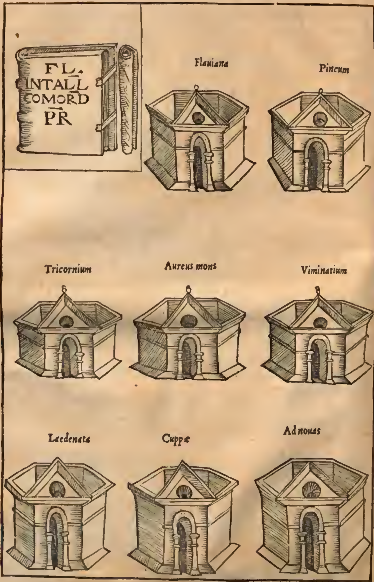
PRAEFECTVRAE Legionis primę Italicę Nouis. PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouis. PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis primæ Italicæ, cohortis quintę Pedaturæ inferioris LX. priſtæ. PRAEFECTVRAE Legionis undecimę Claudiæ Duroſtoro. PRAEFECTVRAE Legionis undecimæ Claudiæ, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Tranſmariſcæ. PRAEFECTVRAE Ripę Legionis undecimæ Claudiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Tranſmariſcæ. PRAEFECTVRAE nauiũ Amnicarũ, & militũ ibidem deputatorũ. OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de eodem Officio, qui completa militia adorat protectorẽ. Numerarios, & Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis, ſiue Subſcribendarium. Exceptores, & cæteros Officiales.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

IN prouincia RHODOPA, COHORS quarta Gallorum Vlucitræ. In prouincia THRACIA, COHORS prima Aureliana, ſub radice Viamatæ. COHORS tertia Valeria Baccarum Draſdeæ.

Dux Mœſiæ primæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, ducis MOESIAE PRIMAE.

CVNEVS equitum Conſtantiacorum Pinco. CVNEVS equitũ Promotorum Flauiana. CVNEVS equitum ſagittariorum Tricornio. CVNEVS equitũ Dalmatarum Aureo monte. CVNEVS equitum promotorum Viminacio. CVNEVS equitum Sagittariorum Laedenatæ. CVNEVS equitum Dalmatarum Pinco. CVNEVS equitum Dalmatarum Cuppis.

Auxiliares.

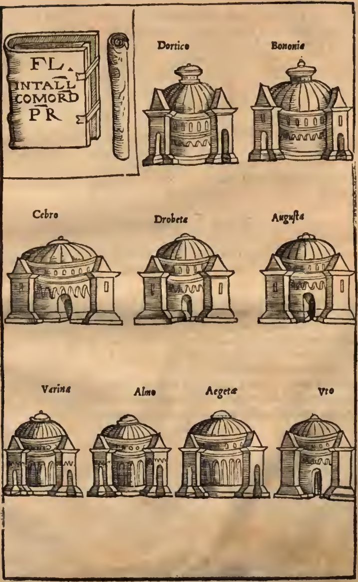
AVXILIARES Reginenſes contra Reginam. AVXILIARES Tricornienſes Tricornio. AVXILIARES Nouẽſes ad Nouas. AVXILIVM Margenſe Margo. AVXILIVM Cuppenſe Cuppis. AVXILIVM Gratianenſe Gratiana. AVXILIVM Taliatenſe Taliata. AVXILIVM Aureomontanum Tricornio.

Item Legiones.

PRAEFECTVRAE Legionis quartæ Flauiæ Singiduno. PRAEFECTVRAE Legionis ſeptimæ Claudiæ Viminacio. PRAEFECTVRAE Legionis ſeptimæ Claudiæ Cuppis. PRAEFECTVRAE Militum contra Margum in Caſtris Auguſtoflauianenſibus. PRAEFECTVRAE Militũ exploratorum Nouis. PRAEFECTVRAE Militum exploratorum Taliatæ. PRAEFECTVRAE Militum Vincẽtienſium Laedenatæ. PRAEFECTVRAE Militum exploratorum Zmirnæ. PRAEFECTVRAE Claſſis Hiſtriæ Viminacio. PRAEFECTVRAE Claſſis Stradenſis & Germenſis Margo.
OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorẽ. Numerarios,& Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem. A libellis, ſiue Subſcribendarium. Exceptores,& cæteros Officiales.

Dux Daciæ Ripenſis.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, Ducis DACIAE RIPENSIS.

CVNEVS equitum Dalmatarum Forenſium Bononiæ CVNEVS equitũ Dalmatarum Diuitenſium Dortico. CVNEVS equitũ Scutariorũ Cebro. CVNEVS equitum Dalmatarum Diuitenſium Auguſtæ. CVNEVS equitum Dalmatarum Auguſtæ. CVNEVS equitum Dalmatarum Varinæ. CVNEVS equitum Stableſianorum Almo. CVNEVS equitum Scutariorum Ægetæ. CVNEVS equitum Conſtantinianorum Vto.

Auxiliares.

AVXILIVM Miliarenſium Tranſalba Daciæ. AVXILIVM primorum Daciſcorum Drobetæ. AVXILIVM Criſpitienſe Criſpitiæ. AVXILIVM Marienſium Oeſco. AVXILIVM Clauſtrinorum Transluco. AVXILIVM Secundorum Daciſcorum Burgo Zono. PRAEFECTVRAE militum exploratorum Tranſdiernis.

Item Legiones.

PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicę Varinianæ; PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicę Cebro. PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicæ Oeſco. PRAEFECTVRAE Legionis decimę tertiæ Geminiæ Ægetæ. PRAEFECTVRAE Legionis tertiædecimæ Geminiæ Tranſdrobeta. PRAEFECTVRAE Legionis tertiædecimæ Geminiæ Burgonouo. PRAEFECTVRAE Legionis tertiædecimæ Geminię Zernis. PRAEFECTVRAE Legionis tertiædecimæ Geminiæ Ratiariæ. PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicæ Sucidauæ. TRIBVNVS cohortis ſecundorum reducum Sioſtæ. TRIBVNVS cohortis nonæ, Soſtiacæ. PRAEFECTVRAE Claſſis Hiſtricæ Agetæ. PRAEFECTVRAE Claſſis Ratiarienſis.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorẽ. Numerarios,& Adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorem, A libellis, ſiue Subſcribendarium,Exceptores,& cæteros Officiales.

Conſularis Paleſtinæ.

Sub diſpoſitione clariſſimi con-
SVLARIS PALESTINAE.

PROVINCIA Paleſtina

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de eodem Officio. Cornicularium. Commentarienſem. Adiutorem. Numerarium. Ab actis. A libellis. Exceptores, & cæteros Cortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam, ſine annotatione Clementiæ Principalis. Cæteri omnes Conſulares ad ſimilitudinem CONSVLARIS Paleſtinæ Officium habent.

Præſes Thebaidos.

Sub diſpoſitione uiri Clariſſimi præ-
SIDIS THEBAIDOS.

PROVINCIA THEBAIS.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de eodem Officio. Corniculariũ. Commentarienſem. Adiutorem. Numerarium. Ab actis. Exceptores, & cæteros Cortalinos, quibus non licet ad aliam trãſire militiam, ſine annutatione Clementiæ principalis. Cæteri omnes præſides ad ſimilitudinem præſidis Thebaidæ, Officium habent.

Diuina Prouidentia.

Auctoritas *Felicitas*

Diuina Electio

Autumnus Hiems

NOTITIA DIGNITATVM OMNIVM, TAM CIVILIVM QVAM MILITARIVM IN PARTIBVS OCCIDENTIS.

PRAEFECTVS Prætorio Italiæ. PRAEFECTVS prætorio Galliarum. PRAEFECTVS Vrbis Romæ. MAGISTER peditum in Præſenti. MAGISTER equitū in Præſenti. MAGISTER equitum per Gallias. PRAEPOSITVS Sacri Cubiculi. MAGISTER Officiorum. QVAESTOR. COMES Sacrarum. COMES rerum priuatarum. COMES Domeſticorum equitum. COMES Domeſticorum peditum. PRImicerius ſacri Cubiculi. PRImicerius Notariorum. CASTRENSIS ſacri Palatij. MAGISTER Scriniorum, Memoriæ, Epiſtolarum, Libellorum.

Proconſul Africæ, cuius Vicarij ſex.

VRBIS Romæ. Italiæ. Africæ. Hiſpaniarum. Septem Prouinciarum. Britanniarum.

Comites rei militaris, ſex.

ITALIAE. Africæ. Tingitaniæ. Tractus Argentoratenſis. Britanniarū. Litoris Saxonici per Britannias.

Duces duodecim.

LImitis Mauritaniæ Cæſarienſis. Limitis Tripolitani. Panoniæ primæ & Norici Ripenſis. Pānoniæ Secūdæ & Valeriæ Ripenſis. Retiæ primæ & ſecundæ. Sequanicæ. Tractus Armoricani. Neruicani. Belgicæ ſecundæ. Germaniæ primæ. Britanniæ. Mogontiacenſis.

Conſulares Viginti duo.

PANNONIAE. PER Italias Octo. Venetiæ & Hiſtriæ. Æmiliæ. Liguriæ. Flamminiæ & Piceni. Annonarij Tuſciæ & Vmbriæ. Piceni ſuburbicarij. Campaniæ. Siciliæ. PER Africam duo. Byzantij. Numidiæ. PER Hiſpanias tres. Beticæ. Luſitaniæ. Callecię. PER Gallias ſex. Viennenſis. Lugdunenſis primæ. Germaniæ primæ. Germaniæ ſecundæ. Belgicæ primæ. Belgicæ ſecundæ.

Correctores tres.

PER Italiam duo. Apuliæ & Calabriæ, Lucaniæ & Brutiorum. PER Pannoniam unus, Sauiæ.

Præſides triginta unus.

PER Illyricũ quatuor. Dalmatiarũ. Pãnoniæ primæ. Norici Mediterranei. Norici Ripenſis. PER Italiam ſeptem. Alpium Cotiarum. Rhetiæ primę. Rhetiæ ſecũdæ. Samnij. Valeriæ. Sardiniæ. Corſicæ. PER Aphricam duo. Mauritaniæ Sitifenſis. Tripolitanæ. PER Hiſpanias quatuor. Tarraconenſis. Carthaginenſis. Tingitaniæ. Inſularum Balearium. PER Gallias undecim. Alpium Maritimarum. Alpium Pœninarum & Graiarum. Maximæ Sequanorum. Aquitanicæ primæ. Aquitanicæ ſecundæ. Nouempopulanæ. Narbonenſis primæ. Narbonenſis ſecundæ. Lugdunenſis ſecundæ. Lugdunenſis tertiæ. Lugdunenſis Senonicæ. PER Britannias tres. Britanniæ primæ. Britanniæ ſecundæ. Flauiæ Cæſarienſis.

Inſignia uiri illuſtris præfecti prætorio PER ITALIAS.

ITALIA ILLYRICVM AFRICA

Sub diſpoſitione uiri illuſtris præfecti PRAETORIO, ITALIAE DIOCESES INFRASCRIPTAE.

ITALIA, Illyricum, Africa.

Prouinciæ Italiæ decem & ſeptem.

VENETIAE. Æmiliæ. Liguriæ. Flaminiæ & Piceni Annonarij. Tuſciæ & Vmbriæ. Piceni Suburbicarij. Campaniæ. Siciliæ. Apuliæ & Calabriæ. Lucaniæ & Brutiorum. Alpium Cottiarum. Retiæ primæ. Retiæ ſecundæ. Samnij. Valeriæ. Sardiniæ. Corſicæ.

Illyrici ſex.

PANNONIAE ſecundæ. Sauiæ. Dalmatiarum. Pannoniæ primæ. Norici Mediterranei. Norici Ripenſis.

Africæ ſeptem.

BYZACIVM. Numidia. Mauritania Sitifenſis. Mauritania Cæſarieñſis. Tripolis. PRAEFECTVS Annonæ Africæ. PRAEFECTVS fundorum Patrimonialium.

OFFICIVM uiri illuſtris Præfecti prætorio Italiæ.

PRINCEPS. Cornicularius. Adiutor. Commentarienſis. Ab actis. Numerarij. Subadiuuæ. Cura Epiſtolarum. Regerendarius. Exceptores. Adiutores ſingularij.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris præfecti prætorio GALLIARVM DIOCESES INFRASCRIPTAE.

HISPANIAE ſeptem Prouinciæ. Britanniæ.

Prouinciæ Hiſpaniarum ſeptem.

BAETICA. Luſitania. Callecia. Tarraconenſis. Carthaginenſis. Tingitania. Baleares.

Prouinciæ Galliarum decem ſeptem.

VIENNENSIS. Lugdunenſis prima. Germania prima. Germania ſecūda. Belgica prima. Belgica ſecunda. Alpes Maritimæ. Alpes Penninæ & Graiæ. Maxima Sequanorū. Aquitania prima. Aquitania ſecūda. Nouem populi. Narbonenſis prima. Narbonenſis ſecunda. Lugdunenſis ſecunda. Lugdunenſis tertia. Lugdunenſis Senonia.

Britanniarum quinque.

MAXIMA Cæſarienſis. Valentia. Britannia prima. Britannia ſecunda. Flauia Cæſarienſis.

OFFICIVM uiri illuſtris præfecti prætorio Galliarum.

PRINCEPS. Cornicularius. Adiutor. Commentarienſis. Ab actis. Numerarij. Subadiuuæ. Cura Epiſtolarū. Regerendarius. Exceptores. Adiutores ſingularij.

Inſignia uiri illuſtris, præfecti Vrbis Romæ.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris Præfecti Vrbis

HABENTVR ADMINISTRATIONES INFRASCRIPTAE.

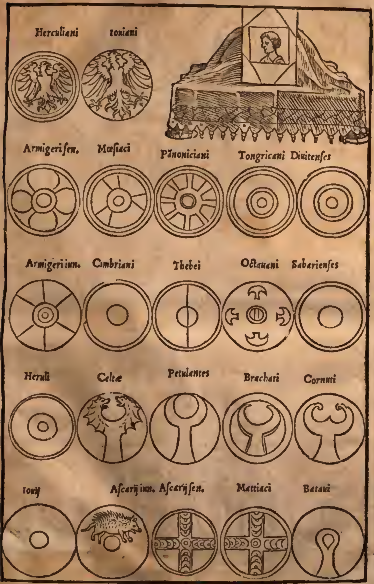
PRAEFECTVS Annonæ. PRAEFECTVS Vigilum. COMES Formarum. COMES riparum & aluei Tiberis, & Cloacarū. COMES portus. MAGISTER cenſus. RATIONALIS Vinorum. TRIBVNVS Fori ſuarij. CONSVLARIS aquarum. CVRATOR operum maximorum. CVRATOR operū publicorum. CVRATOR Statuarum. CVRATOR Horreorū Galbanorum. CENTENARIVS portus. TRIBVNVS rerum nitentium.

OFFICIVM uiri illuſtris Præfecti Vrbis eſt ita.

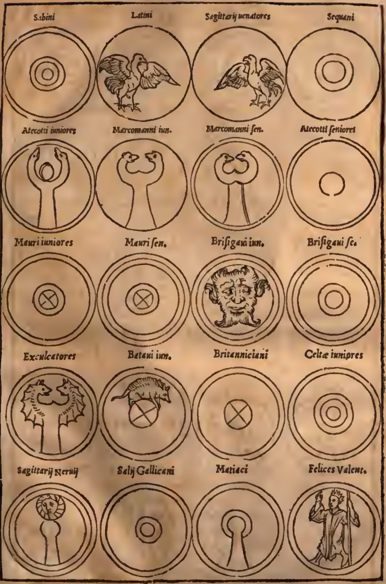
PRINCEPS. Cornicularius. Adiutor. Commentarienſis. Ab actis. Primiſcrinius, ſiue Numerarius. Subadiuuæ. Cura Epiſtolarū. Regerendarius. Exceptores. Adiutores. Cenſuales. Nomenculatores. Singularij.

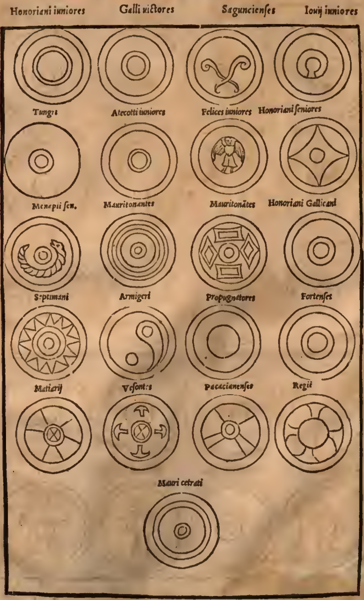
Inſignia

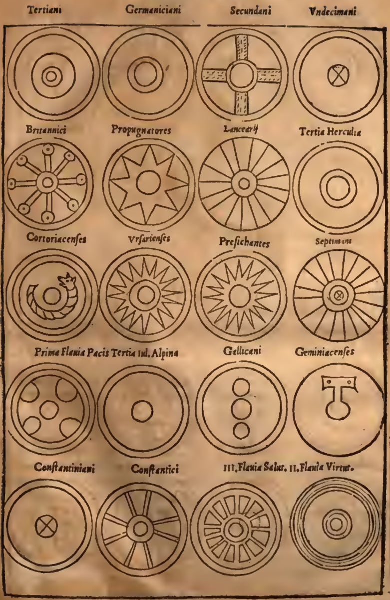
Inſignia uiri illuſtris, Magiſtri peditum.

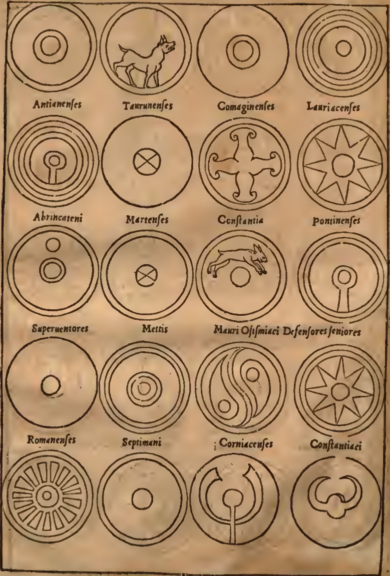

Leones iun.
Leones ſeniores
Sagittarij Neruij
Cornuti
Felices ſeniores
Grati
Salij
Tubantes
Auguſtei
Inuicti
Gratianẽſes ſeniores
Felices iuniores
Bructeri
Batáui
Victores
Iouij
Reti
Valẽtinianẽſes
Gratiãnẽſ.iun.
Ampſiuarij

Sabini
Latini
Sagittarij uenatores
Sequani
Atecotti iuniores
Marcomanni iun.
Marcomanni ſen.
Atecotti ſeniores
Mauri iuniores
Mauri ſen.
Briſigaui iun.
Briſigaui ſe.
Exculcatores
Bataui iun.
Britanniciani
Celtæ iuniores
Sagittarij Neruij
Salij Gallicani
Matiaci
Felices Valent.

Honoriani iuniores
Galli uictores
Saguncienſes
Iouij iuniores
Tungri
Atecotti iuniores
Felices iuniores
Honoriani ſeniores
Menapii ſen.
Mauritonantes
Mauritonãtes
Honoriani Gallicani
Septimani
Armigeri
Propugnatores
Fortenſes
Matiarij
Veſontes
Pacacianenſes
Regij
Mauri cetrati

Tertiani
Germaniciani
Secundani
Vndecimani
Britannici
Propugnatores
Lancearij
Tertia Herculia
Cortoriacenſes
Vrſarienſes
Preſichantes
Septimani
Prima Flauia Pacis
Tertia Iul. Alpina
Gallicani
Geminiacenſes
Conſtantiniani
Conſtantici
III. Flauia Salut.
II. Flauia Virtut.

Secunda Iulia Alpina | Alpini | Fortenſes | Auguſtani

Sub diſpoſitione uiri illuſtris Magiſtri peditũ
PRAESENTALIS, COMITES MILITVM INFRASCRIPTORVM.

ITALIAE. Africæ. Tingitaniæ. Tractus Argentoratẽſis. Britanniarum. Litoris Saxonici per Britannias.

Duces Limitum infraſcriptorum decem.

MAuritaniæ Cæſarienſis. Tripolitani. Pannoniæ ſecundæ. Valeriæ Ripenſis. Pannoniæ primæ & Norici Ripenſis. Retiæ primæ & ſecundæ. Belgicæ ſecundæ. Germaniæ primæ. Britanniarum. Mogonciacenſis.

Legiones Palatinæ duodecim.

IOVIANI ſeniores. HERCVLIANI ſeniores. DIVITENSES ſeniores. TONGRICANI ſeniores. PANNONICIANI ſeniores. MORSICIANI ſeniores. ARMIGERI propugnatores ſeniores. LANCEARII Sabarienſes. OCTAVANI. THEBEI. CIMBRIANI. ARMIGERI propugnatores iuniores.

Auxilia Palatina Sexaginta quinque.

CORNVTI ſeniores. BRACHATI ſeniores. PETVLANTES ſeniores. CELTAE ſeniores. HERVLI ſeniores. BATAVI ſeniores. MATTIACI ſeniores. ASCARII ſeniores. ASCARII iuniores. IOVII ſeniores. CORNVTI iuniores. SAGITTARII Neruij. LEONES ſeniores. LEONES iuniores. EXCVLCATORES ſeniores. SAGITTARII Tungri. EXCVLCATORES iuniores. TVBANTES. SALII. GRATI. FELICES ſeniores. FELICES iuniores. GRATIANENSES ſeniores. INVICTI ſeniores. AVGVSTEI. IOVII iuniores. VICTORES iuniores. BATAVI iuniores. BRVCTERI. AMPSIVARII. GRATIANENSES iuniores. VALENTINIANENSES iuniores. RHETI. SEQVANI. SAGITTARII Venatores. LATINI. SABINI. BRACHATI iuniores. HONORIANI Atecotti ſeniores. HONORIANI Marcomãni ſeniores. HONORIANI Marcomãni iuniores. HONORIANI Atecotti iuniores. BRISIGAVI ſeniores. BRISIGAVI iuniores. HONORIANI Mauri ſeniores. HONORIANI Mauri iuniores. CELTAE iuniores. INVICTI iun. Britãniciani. BATAVI. EXCVLCATORES iun. Britanniciani. FELICES Valentinianenſes. MATIACI iuniores Gallicani. SALII Gallicani. SAGITTARII Neruij Gallicani. IOVII iuniores Gallicani. SEGVNTIENSES. GALLI Victores. HONORIANI uictores iuniores. HONORIANI Aſcarij ſeniores. FELICES iuniores Gallicani. ATECOTTI iuniores. TVNGRI. HONORIANI Gallicani. MAVRITONANTES iuniores. MAVRITONANTES ſeniores.

Legio-

Legiones Comitatenſes triginta duæ.

MENAPII ſeniores. FORTENSES. PROPVGNATORES ſeniores. ARMIGERI defenſores ſeniores. SEPTIMANI ſeniores. REGII. PACATIANENSES. VESONTES. MATTIARII iuniores. MAVRI cetrati. VNDECIMANI. SECVNDANI Italiciani. GERMANICIANI iuniores. TERTIANI, ſiue tertia Italica. TERTIA Herculea. LANCEARII Gallicani Honoriani. PROPVGNATORES iuniores. LEGIO ſecunda Britannica, ſiue Secūdani. SEPTIMANI iuniores. PRAESICHANTES. VRSARIENSES. CORTORIACENSES. GEMINIACENSES. HONORIANI Felices Gallicani. TERTIA Iulia Alpina. PRIMA Flauia Pacis. SECVNDA Flauia Virtutis. TERTIA Flauia Salutis. FLAVIAE Victrices Conſtantinæ, id eſt Conſtantici. SECVNDAE Flauiæ Conſtantiniani tertio. AVGVSTANI. FORTENSES.

Pſeudocomitatenſes decem & octo.

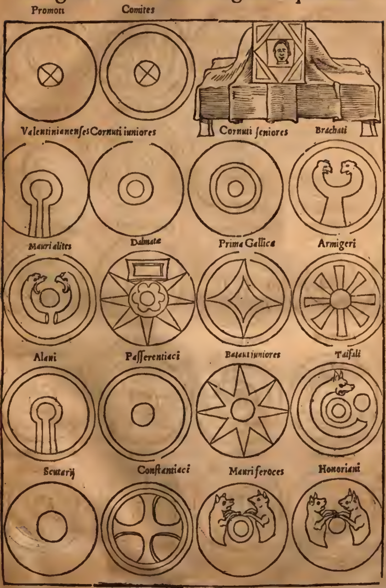
LEGIO prima Alpina. LEGIO ſecunda Iulia Alpina. LANCEARII Lauriacenſes. LANCEARII Comagenenſes. TAVRVNENSES. ANTIANENSES. PONTINENSES. PRIMA Flauia Gallicana Conſtantia. MARTENSES. ABRINCATENI. DEFENSORES ſeniores. MAVROSISMIACI. PRIMA Flauia Metis. SVPERVENTORES iuniores. CONSTANTIACI. CORNIACENSES. SEPTIMANI. ROMANENSES.

OFFICIVM Supraſcripti Magiſtri peditum Præſentalis.

PRINCEPS. Numerarius. Commentarienſis. Adiutor. Regerendarius. Exceptores, & reliqui apparitores.

Inſignia

Inſignia uiri illuſtris, Magiſtri equitum.

Clibanarij
Armigeri
Marcomanni
Stableſiani
Tertij Sagittarij
Secundi Sagittarij
Primi Sagit.
Parthi ſeniores
Comites iun.
Cetrati ſeniores
Parthi iuniores
Quarti Sagit.
Honoriani
Cetrati iun.
Sagittarij iun.
Promoti iun.
Cordueni
Stableſiani
Scutarij
Armigeri iun.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris Comitis & Magiſtri EQVITVM PRAESENTALIS.

Vexillationes Palatinæ.

COMITES ſeniores. EQVITES Promoti ſeniores. EQVITES Brachati ſeniores. EQVITES Bataui ſeniores. EQVITES Cornuti ſeniores. EQVITES Cornuti iuniores. COMITES Alani. EQVITES Bataui iuniores. EQVITES Conſtantes Valentinianenſes ſeniores.

Vexillationes Comitatenſes.

EQVITES Armigeri. EQVITES Prima Gallia. EQVIT. octauo Dalmatæ. EQVITES Dalmatæ Paſſerẽtiaci. EQVITES Mauri alites. EQVITES Honoriani. TAIFALI iuniores. EQVITES Honoriani ſeniores. EQVITES Mauri feroces. EQVITES Cõſtantiaci feroces. EQVITES Scutarij. EQVITES Stableſiani Africani. EQVITES Marcomanni. EQVITES Armigeri ſeniores. EQVITES Sagittarij Clibanarij. EQVITES Sagittarij Parthi ſeniores. EQVITES primi Sagittarij. EQVITES ſecundi Sagit. EQVITES tertij Sagittarij. EQVITES quarti Sagittarij. EQVITES Sagit. Parthi iuniores. EQVITES Cetrati ſeniores. COMITES iuniores. EQVITES Promoti iun. SAGITTARII iuniores. EQVITES Cetrati iuniores. HONORIANI iuniores. ARMIGERI iuniores. EQVITES ſecundi Scutarij iuniores. EQVITES Stableſiani Italiciani. EQVITES Sagittarij Corducni. EQVITES Sagit. ſeniores. CVNEVS equitum Promotorum.

OFFICIVM ſupraſcriptæ Magiſteriæ poteſtatis.

PRINCEPS. Numerarius. Primiſcrinius. Commentarienſis. Adiutor. Regerendarius. Exceptores, & reliqui apparitores.

Qui numeri ex prædictis per infraſcriptas PROVINCIAS HABEANTVR.

Intra Italiam.

IOVIANI ſeniores. HERCVLIANI ſeniores. DIVITENSES ſen. TVNGRICANI ſeniores. PANNONICIANI ſen. MOESIACI ſeniores. CORNVTI ſen. BRACHATI ſen. PETVLANTES ſeniores. CELTAE ſen. HERVLI ſeniores. BATAVI ſen. MATIACI ſeniores. IOVII ſen. VICTORES ſeniores. CORNVTI iun. LEONES iun. EXCVLCATORES ſeniores. GRATI. SABINI. FELICES iuniores. ATECOTTI Honoriani iun. BRISIGAVI iuniores. MAVRI Hono-

rjani iuniores. GALLI Victores. OCTAVANI. THEBEI. MATTIACI iuniores. SEPTIMANI iuniores. REGII Germaniciani. PRIMA Iulia. TERTIA Iulia. PLACIDI Valentinianici felices. GRATIANENSES iuniores. MARCOMANNI. PONTENNENSES.

Intra Illyricum cum uiro ſpectabili Comite ILLYRICI.

SAGITTARII Tungri. IOVII iuniores. SEQVANI. RETII. SAGITTARII Venatores. LATINI. VALENTINIANENSES felices. HONORIANI Victores. SEGVNTIENSES. TVNGRI. MAVRI Honoriani ſeniores. MATTIACI. HONORIANI Gallicani. TERTIANI. TERTIA Herculea. PACATIANENSES. MAVRI Cetrati. PROPVGNATORES iuniores. LANCEARII Lauriacenſes. LANCEARII Comaginenſes. SECVNDA Iulia. VALENTINIANENSES. CATARIANENSES.

Intra Gallias cum uiro illuſtri Magiſtro EQVITVM GALLIARVM.

MATTIACI iuniores. LEONES ſeniores. BRACHATI iuniores. SALII ſen. GRATIANENSES. BROCTERI. AMPSIVARII. VALENTINIANENSES. BATAVI. BATAVI iuniores. BRITONES. ATECOTTI Honoriani ſeniores. SAGITTARII Nerui Gallicani. IOVII iuniores Gallicani. MATTIACI iuniores Gallicani. ATECOTTI iuniores Gallicani. ASCARII Honoriani ſeniores. ARMIGERI Defenſores ſeniores. LANCEARII Honoriani Gallicani. LANCEARII Sabarienſes. MENAPII ſeniores. SECVNDANI. BRITONES. VRSARIENSES. PRAESIDIENSES. GERMANIACENSES. CORTORIACENSES. HONORIANI felices Gallicani. PRIMA Flauia Gallicani. MARIENSES. ABRICANTENI. DEFENSORES ſeniores. MAVRI Siſmiaci. PRIMA Flauia. SVPERVENTORES iuniores. BALISTARII. DEFENSORES iuniores. GARRONENSES. ANDERENICIANI. ACINCENSES. CORNACENSES. SEPTIMANI iuniores. CVRSARIENSES iun. MVSMAGENSES. ROMANENSES. INSIDIATORES. TRICESIMANI. ABVLCI. EXPLORATORES.

OFFICIVM uiri illuſtris Magiſtri equitum per Gallias.
PRINCEPS Ex Officijs Magiſtrorum militum præſentalium, uno anno à parte peditum, alio à parte equitum. Commentarienſis. Numerarij ex uiris & Officijs ſingularis. Adiutor. Regerendarius. Exceptores, Reliqui apparitores.

Intra

Intra Hiſpanias cum ſpectabili Comite.

ASCARII ſeniores. ASCARII iuniores. SAGITTARII Nerui. EXCVLCATORES iuniores. TVBANTES. FELICES ſeniores. INVICTI ſeniores. VICTORES iuniores. INVICTI iuniores Britones. BRISIGAVI ſeniores.. SALII iuniores Gallicani. FORTENSES. PROPVGNATORES ſeniores. SEPTIMANI ſeniores. VESONTES. VNDECIMANI.

Intra Tingitanam cum uiro ſpectabili COMITE.

MAVRITONANTES ſeniores. MAVRITONANTES iuniores. CONSTANTINIANI. SEPTIMANI iuniores.

Intra Africam cum uiro ſpectabili Comite AFRICAE.

CELTAE iuniores. ARMIGERI Propugnatores ſeniores. ARMIGERI Propugnatores iuniores. SECVNDANI Italiciani. CIMBRIANI. PRIMANI. SECVNDANI. TERTIANI. CONSTANTINIANI. CONSTANTIACI. TERTIO Auguſtani. FORTENSES.

Cum uiro ſpectabili Comite Britanniarum.

VICTORES iuniores Britanniciani. PRIMANI iuniores. SECVNDANI iuniores.

Item Vexillationes intra Italiam.

COMITES ſeniores. EQVITES Promoti ſeniores. EQVITES Brachati ſeniores. EQVITES Cornuti ſen. COMITES Alani. EQVITES Mauri Feroces. EQVITES Conſtantes Valentinianenſes iuniores.

Intra Gallias cum uiro illuſtri Comite & Magiſtro EQVITVM GALLIARVM.

EQVITES Batavi ſeniores. EQVITES Cornuti ſeniores. EQVITES Batavi iuniores. EQVITES Brachati iuniores. EQVITES Honoriani ſen. EQVITES Honoriani iuniores. EQVITES Armigeri ſeniores. EQVITES octauo Dalmatę. EQVITES Dalmatæ Paſſerẽtiacenſes. EQVITES Primi

Gallicani. EQVITES Maurialites. EQVITES Conſtantiaci feroces.

Intra Africam cum uiro ſpectabili Comite AFRICAE.

EQVITES Stableſiani Italiciani. EQVITES Scutarij ſeniores. EQVITES Stableſiani ſeniores. EQVITES Marcomanni. EQVITES Armigeri ſeniores. EQVITES Clibanarij. EQVITES Parthi Sagittarij ſeniores. EQVITES Cetrati ſeniores. EQVITES primi Sagittarij. EQVITES ſecundi Sagit. EQVITES tertij Sagittarij. EQVITES quarti Sagittarij. EQVITES Parthi Sagittarij iuniores. EQVITES Cetrati iuniores. EQVITES Promoti iun. EQVITES Scutarij iuniores Comitatenſes. EQVITES Honoriani iuniores. EQVITES Scutarij iuniores ſcholę ſecundæ. EQVITES Armigeri iuniores.

Intra Britannias cum uiro ſpectabili Comite BRITANNIARVM.

EQVITES Catafractarij iuniores. EQVITES Scutarij Aureliaci. EQVITES Honoriani ſen. EQVITES Stableſiani. EQVITES Syri. EQVITES Taifali.

Intra Tingitaniam cum uiro ſpectabili COMITE TINGITANIAE.

EQVITES Scutarij ſeniores Comitatenſes. EQVITES Sagittarij ſeniores Comitatenſes. EQVITES Cardueni Comitatenſes.

Inſignia

Inſignia uiri illuſtris, Magiſtri Officiorum

Sub diſpoſitione uiri illuſtris Magiſtri officiorvm.

Schola Scutariorum prima. schola Scutariorum ſecunda. schola Armaturarum ſeniorũ. schola Gentilium ſeniorũ. schola Scutariorum tertia. schola Agentum in rebus & deputati eiuſdem ſcholę. Scrinium memoriæ. Scrinium diſpoſitionum. Scrinium Epiſtolarũ. Scrinium libellorum. Admiſſionales. Cancellarij.

Fabricæ infraſcriptæ in Illyrico.

Sirmiensis Scutorum, Baliſtarum, & Armorum. acincensis Scutaria. cornvtensis Scutaria. lavriacensis Scutaria. salonitana Armorum.

Italiæ.

Concordiensis Sagittaria. veronensis Scutorũ & Armorum. mantvana Loricaria. cremonensis Scutaria. ticinensis Arcuaria. lvcensis Spataria.

In Gallijs.

Argentoratensis Armorum omnium. matisconensis ſagittaria. avgvstodvnensis Loricaria. svessionensis Scutaria, Baliſtaria & Clibanaria. remensis Spataria. triberorvm Scutaria. triberorvm Baliſtaria. ambianensis Spataria & Scutaria.

officivm autem infraſcripti uiri illuſtris Magiſtri Officiorum de ſchola Agentum in rebus habetur hoc modo. Adiutor. Subadiuuæ Adiutoris. Subadiuuæ Fabricarũ diuerſarũ. Curioſus Curſus publici in præſenti. Curioſi omnium prouinciarum. Interpretes omnium gentium.

Inſignia

Inſignia uiri illuſtris, Quæſtoris.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris, Quæſtoris.

LEGES Dictandæ. PRECES.

Habet Subadiuantes. Adiutores memoriales de Scriniis diuerſis.

Inſignia uiri illuſtris, Comitis ſacrarum LARGITIONVM.

Sub diſpoſitione uiri illuſtris Comitis SACRARVM LARGITIONVM.

COMES Largitionum per Illyricum. COMES Veſtiarij. COMES Auri. COMES Largitionum Italicianarũ. COMES Titulorum Largitionaliũ per Africam.

Rationales.

RATIONALIS Sũmarum Pannoniæ ſecundæ, Dalmatiæ & Sauiæ. RATIONALIS Sũmarum Pannoniæ primæ, Valeriæ, Norici Mediterranei & Ripenſis. RATIONALIS Summarũ Italiæ. RATIONALIS Summarũ Vrbis Romæ. RATIONALIS Summarũ trium Prouinciarum, id eſt Siciliæ, Sardiniæ & Corſicæ. RATIONALIS Summarũ Africæ. RATION. ſummarũ Numidiæ. RATIONALIS ſummarũ Hiſpaniæ. RATION. ſummarũ quinq; Prouinciarum. RATIONALIS ſummarum Galliarũ. RATIONALIS ſummarum Britanniarum. PRAEPOSITVS Theſaurorum Salonitarum Dalmatiæ. PRAEPOSITVS Theſaurorũ Siſcianorum Sauiæ. PRAEPOS. Theſaurorum Sabarienſium Pannoniæ primæ. PRAEPOSITVS Theſaurorũ per Italiã Aquileiæ. PRAEPOS. Theſaurorum Mediolanenſiũ Liguriæ. PRAEPOSIT. Theſaurorũ Vrbis Romæ. PRAEPOS. Theſaurorum Auguſtæ Vindelicenſis Retiæ ſecundæ. PRAEPOS. Theſaurorũ per Gallias Lugdunenſes. PRAEPOSITVS Theſaurorũ Arelatenſium. PRAEPOS. Theſaurorũ Nemauſenſium. PRAEPOS. Theſaurorũ Triberorum. PRAEPOS. Theſaurorum Auguſtenſium in Britannis.

Procuratores Monetæ.

PROCVRATOR Monetæ Siſcianæ. PROCVRAT. monetæ Aquileienſis. PROCVRAT. monetæ Vrbis Romæ. PROCVRAT. monetæ Lugdunenſis. PROCVRAT. monetæ Arelatenſis. PROCVRAT. monetæ Triberorum.

Procuratores Cynegiorum.

PROCVRATOR Cynegij Baſſianenſis Pannoniæ ſecundæ tranſlati Salonis. PROCVRAT. Cynegij Sirmienſis Pannoniæ ſecundæ. PROCVRAT. Cynegij Iouenſis Dalmatiæ à Spalato. PROCVRAT. Cynegij Aquileienſis Venetiæ inferioris. PROCVRATOR Cynegij Mediolanenſis Liguriæ. PROCVR. Cynegij Vrbis Romæ. PROCVR. Cynegij Canuſini & Venuſini in Apulia. PROCVRAT. Cynegij Carthaginenſis Africæ. PROCVR. Cynegij Arelatenſis Prouinciæ Viennẽſis. PROCVR. Cynegij Lugdunẽſis. PROCVRAT. Cynegij Remẽſis Belgicæ ſecundæ. PROCVRAT. Cynegij Tornacẽſis Belgicæ ſecundæ. PROCVRAT. Cynegij Triberorũ Belgicæ primæ. PROCVR. Cynegij Auguſtoduni tranſlati Metis. PROCVR. Cynegij in Britannis Bentenſis. PROCVRAT. Linificij Bienenſis Galliarum. PROCVRAT. Linificij Rauennatium Italiæ.

Procuratores Baphiorum.

PROCVRATOR Baphij Tarētini Calabriæ. PROCVR. Baphij Salonitani Dalmatiæ. PROCVRATOR Baphij Ciſſenſis Venetię & Hiſtriæ. PROCVRATOR Baphij Syracuſani Siciliæ. PROCVRATOR Baphiorum omniū per Africā. PROCVRATOR Baphij Girbitani Prouincię Tripolitanę. PROCVRATOR Baphij inſularū Baleariū in Hiſpania. PROCVRAT Baphij Telonēſis Galliarum. PROCVRATOR Baphij Narbonenſis.

Præpoſiti Branbaricariorum ſiue ARGENTARIORVM.

PRAEPOSITVS Branbaricariorum ſiue Argentariorū Arelatenſium. PRAEPOSITVS Branbaricariorū ſiue Argentariorū Rhemenſium. PRAEPOSITVS Branbaricar.ſiue Argentariorū Triberorum.

Præpoſiti Baſtagarum.

PRAEPOSITVS Baſtagæ primæ Orientalis & quartæ. PRAEPOSITVS Baſtagæ ſecundæ Orientalis & tertiæ. PRAEPOSITVS Baſtagæ tertiæ Orientalis. PRAEPOSITVS Baſtagæ quartæ Orientalis. PRAEPOSITVS Baſtagæ primæ Gallicanorum & quartæ. COMES Commerciorū per Illyricum.

OFFICIVM autem uiri illuſtris ſupraſcripti Comitis ſacrarum Largitionum habet.

PRIMICERIVM totius Officij. PRIMICERIVM Scriniorū Canonū. PRIMICER. Scriniorū Tabulariorū. PRIMICER. Scriniorū Numerorū. PRIMICERIVM Scriniorū Aureæ Maſſæ. PRIMICERIVM Scriniorū Auri ad reſponſum. PRIMICERIVM Scrinij Veſtiarij Sacri. PRIMICERIVM Scrinij ab Argento. PRIMICERIVM Scrinij à Miliarenſibus. PRIMICERIVM Scrinij à pecunijs & çæteros Scriniarios. Secundicerium Officij qui Primicerius eſt Exceptorū. TERTIOCERIVM Officij, qui tractat Baſtagas.

Inſignia

Inſignia uiri illuſtris, Comitis Privatarum.

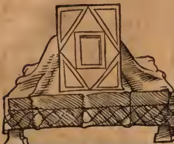
Sub diſpoſitione uiri illuſtris Comitis re-RVM PRIVATARVM.

COMES Largitionum priuatarum. COMES Gildoniaci patrimonij. RATIONALIS rerum priuatarum per Illyricum. RATIONALIS Rerū priuatarum per Italiam. RATIONALIS Rei priuatæ per Italiam. RATIONALIS rei priuatæ per Vrbem Romā, & ſuburbicarias regiones cū parte Fauſtinæ. RATIONALIS rei priuatæ per Siciliam. RATION. rei priuatæ, per Africam. RATIONALIS rei priuatæ per Hiſpanias. RATIONALIS rei priuatæ per Gallias. RATIONALIS rei priuatæ per quinq; prouincias. RATIONALIS rei priuatæ per Britannias. RATIONALIS rei priuatæ fundorū Domus diuinę per Africam. RATION. rei priuatæ per Siciliam. PROCVRAT. rei priuatæ per Apuliam & Calabriam ſiue ſaltus Carminianenſes. PRAEPOSITVS rei priuatæ per Sequanicum & Germaniā primam. PROCVRAT. rei priuatæ per Dalmatiam. PROCVRAT. rei priuatæ per Sauiam. PROCVRAT. rei priuatæ per Italiā. PROCVRAT. rei priuatæ per Vrbem Romā. PROCVRAT. rei priuatæ per Vrbicarias regiones rerum Iuliani. PROCVRAT. rei priuatæ per Mauritaniam Sitifenſem. PROCVRAT. rei priuatæ Cynegiorū Triberorum. PROCVRAT. Cynegei iuuarēſis rei priuatæ Meti translatæ Anhelas. PRAEPOSIT. Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris. PRAEPOSITVS Baſtagæ priuatarum Galliarum.

OFFICIVM autem ſupraſcripti uiri illuſtris Comitis rerum priuatarū habet: PRIMICERIVM totius Officij. Primiſcrinium Beneficiorum. Primiſcrinium Rationum. Primiſcriniū ſecuritatum. Primiſcrinium Largitionum priuatarum. Scriniarios etiam reliquos ſupraſcriptorum Scriniorum. Secundicerium totius Officij qui tractat Chartas Officij. Cæteros etiam Palatinos.

Comes

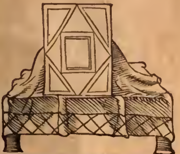
Comes domeſticorum.
PEDITVM

DOMESTICI PEDITES

Comes domeſticorũ
EQVITVM.

DOMESTICI EQVITES

Sub diſpoſitione uirorum illuſtrium Comi-
TVM DOMESTICORVM EQVITVM
SIVE PEDITVM.

DOMESTICI Equites. DOMESTICI Pedites. Deputati eorum.

I 2

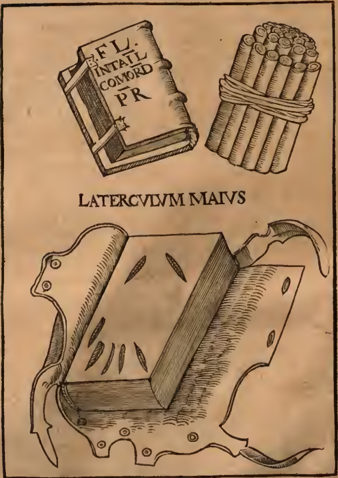
Caſtrenſis ſacri Palatij.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis CASTRENSIS.

PAEDAGOGIA. Miniſteriales Dominici. Curæ Palatiorum.
OFFICIVM autem uiri ſpectabilis Caſtrenſis habet.
TABVLARIVM Dominicum. TABVLARIVM Dominæ Auguſtæ.
Adiutorem. Cartularium & Scrinium ipſius & cæteros Palatinos officiorum.

Primicerius Notariorum.

Sub cura uiri ſpectabilis Primicerii NOTARIORVM.

NOTICIA omnium dignitatum & adminiſtrationũ tam ciuilium quàm militarium.

OFFICIVM autem non hab.t, ſed Adiutores.

Magiſter Scriniorum.

Memoriæ Epiſtolarum & Libellorum.

MAGISTER memoriæ annotationes omnes dictat & emittit. Reſpondet tamen & precibus.

MAGISTER Epiſtolarum legationes ciuitatum & conſultationes & preces tractat.

MAGISTER Libellorum cognitiones & preces tractat.

Proconſul Africæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Pro-
CONSVLIS AFRICAE.

PROVINCIAE Conſularis & Legati eius duo.
OFFICIVM autem habet ita.
PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus Ducenarium. Cornicularium. Numerarios duos. Primiſcrinium. Commentarienſem. Adiutorem. Ab actis. Subadiuuas. Exceptores. Singulares & reliquum Officium.

Sub

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Vicarij VRBIS ROMAE PROVINCIAE INFRASCRIPTAE.

Conſulares.

CAMPANIAE. TVSCIAE & VMBRIAE. PICENI Suburbicarij. Siciliæ.

Correctores.

APVLIAE & CALABRIAE. BRVTIORVM & LVCANIAE.

Præſides.

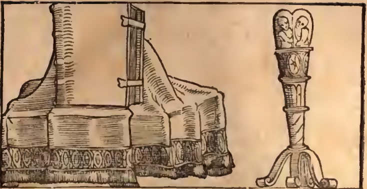
SAMNII. SARDINIAE. CORSICAE. VALERIAE.

OFFICIVM autem ſupradictus uir ſpectabilis Vicarius habet ita.

PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus Ducenarium. Cornicularium. Numerarios duos. Commentarienſem. Adiutorem. Ab actis. Curā Epiſtolarum. Subadiuuas. Exceptores. Singulares & reliquos Officiales.

Vicarius

Vicarius Africæ.

Byzacium *Numidia*

Tripolitana *Mauritania Sitifenſis* *Mauritania Cæſarienſis*

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Vicarii Africae.

Conſulares.

BYZACII. NVMIDIAE.

Præſides.

TRIPOLITANAE. MAVRITANIAE Sitifenſis. MAVRITANIAE Cæſarienſis.
OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Vicarius hoc modo.
PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus Ducenarium. Cornicularium. Numerarios duos. Commentarienſem. Ab actis. Curã Epiſtolarum. Adiutorem. Subadiuuas. Exceptores. Singulares & reliquos Officiales.

Vicarius Hiſpaniæ.

Betica | Luſitania | Gallecia

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis
VICARII HISPANIARVM.

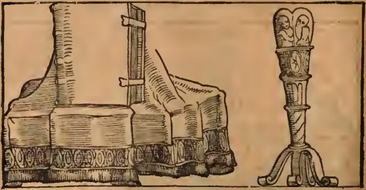
Conſulares.

BETICAE. LVSITANIAE. GALLECIAE.

Præſides.

TARRACONENSIS. Carthaginenſis. Tingitaniæ. Inſularum Balearium.
OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis hoc modo.
PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus ex Ducenarijs. Cornicularium.
Numerarios duos. Commentarienſem. Ab actis. Adiutorē. Subadiuuas.
Exceptores. Singulares & reliquum Officium.

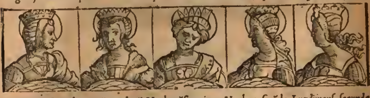
Vicarij ſeptem Prouinciarum.

Viennenſis · *Lugdunenſis* · *Germania prima* · *Germania ſecunda* · *Belgica prima*

Belgica ſecunda · *Alpiũ Maritimarũ* · *Alpium Pœninarũ* · *Maxima ſequanorũ* · *Aquitanica prima*

Aquitanica ſecunda · *Nouẽ populorũ* · *Narbonẽſis prima* · *Narbon. ſecũda* · *Lugdũnenſ. ſecunda*

Lugdunenſis tertia · *Lugdunenſis Senonia*

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Vicarij SEPTEM PROVINCIARVM.

Conſulares.

VIENNENSIS. LVGDVNENSIS. GERMANIAE primæ. GERMANIAE ſecundæ. BELGICAE primæ. BELGICAE ſecundæ.

Præſides.

ALPIVM Maritimarum. ALPIVM Pœninarum & Graiarum. MAXIMAE Sequanorũ. AQVITANICAE primæ. AQVITANICAE ſecundæ. NOVEM Populorũ. NARBONENSIS primæ. NARBONENSIS ſecundæ. LVGDVNENSIS ſecundæ. LVGDVNENSIS tertiæ.. LVGDVNENSIS Senoniæ. OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Vicarius hoc modo. PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus ex Ducenarijs. Cornicularíũ. Numerarios duos. Commentarienſem. Ab actis. Curam Epiſtolarũ. Adiutorem. Subadiuuas, Exceptores. Singulares & reliquum Officium.

Vicarij Britanniarum.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Vicarij BRITANNIARVM.

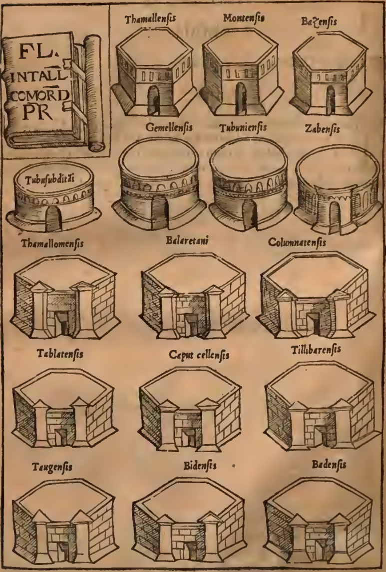
Conſulares.

MAXIMAE Cæſarienſis. VALENTIAE.

Præſides.

BRITANNIAE primæ. BRITANNIAE ſecundæ. FLAVIAE Cæſarienſis. OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Vicarius hoc modo. PRINCIPEM de ſchola Agentum in rebus ex Ducenarijs. Cornicularíū. Numerarios duos. Commentarienſem. Ab actis. Curam Epiſtolarū. Adiutorem. Subadiuuas. Exceptores. Singulares & reliquos Officiales.

Comes Africæ.

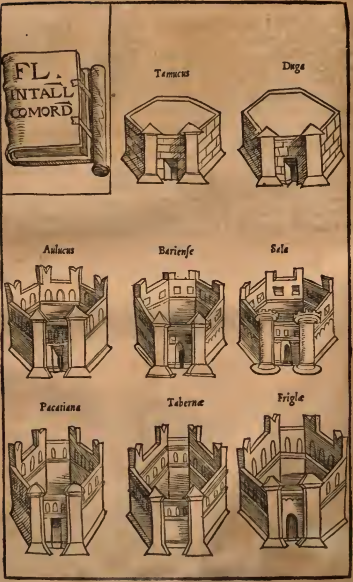
Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, Comitis AFRICAE LIMITANEI.

PRAEPOSITVS Limitis Thamallenſis. PRAEPOSITVS limitis Montenſis in caſtris Leptitanis. PRAEPOSITVS limitis Bazenſis. PRAEPOSITVS limitis Gemellenſis. PRAEPOSITVS limitis Tubunienſis. PRAEPOSITVS limitis Zabenſis. PRAEPOSITVS limitis Tubuſubditani. PRAEPOSITVS limitis Thamallomenſis. PRAEPOSITVS limitis Balaretani. PRAEPOSITVS limitis Columnatenſis. PRAEPOSITVS limitis Tablatenſis. PRAEPOSITVS limitis caput Cellenſis. PRAEPOSITVS limitis ſecundanorum in Caſtris Tillibarenſibus. PRAEPOSITVS limitis Taugenſis. PRAEPOSITVS limitis Bidenſis. PRAEPOSITVS limitis Badenſis.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Comes hoc modo.

PRINCIPEM ex officio Magiſtri militum præſentalium uno anno à parte peditum, alio anno à parte equitum. Corniculariū. Adiutorem. Commentarienſem ex officio Magiſtri militum præſentalium alternis annis. Numerarios duos ex utriſq; officijs Magiſtri militum præſentalium, ſingulos. Subadiuuā. Regerendariū. Exceptores, Singulares, & reliquos Officiales.

Comes Tingitaniæ.

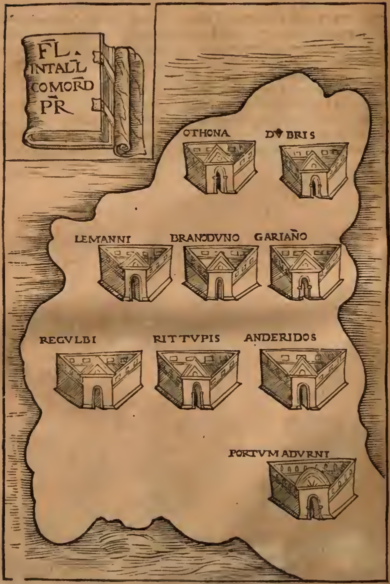
Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, Comitis TINGITANIAE LIMITANEI.

PRAEFECTVS Alæ Herculeæ Tamuco. TRIBVNVS cohortis ſecundæ Hiſpanorum Duga. TRIBVNVS cohortis primæ Herculeæ Auluco. TRIBVNVS cohortis primæ Ityreorum Caſtrobarienſi. TRIBVNVS cohortis Pacatianenſis, Pacatiana. TRIBVNVS cohortis tertiæ Haſtatorum Tabernis. TRIBVNVS cohortis Friglenſis Friglis.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Comes hoc modo.

PRINCIPEM ex officio Magiſtri militum præſentalium uno anno à parte peditum, alio anno à parte equitum. Commentarienſem ut ſupra. Numerarios duos, ſingulos ex officio ſupradicto. Corniculariū. Adiutorem. Subadiuuam. Regerendarium. Exceptores. Singulares, & reliquos Officiales.

Comes litoris Saxonici per Britanniam.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, Comitis LITORIS SAXONICI PER BRITANNIAM.

PRAEPOSITVS numeri Fortenſium Othonæ. PRAEPOSITVS militũ Tungricanorum Dubris. PRAEPOSITVS numeri Turnacẽſium Lemannis. PRAEPOSITVS equitum Dalmatarum Branodunenſis, Branoduno. PRAEPOSITVS equitũ Stableſian. Gariãnonenſis, Gariãnono. Tribunus cohortis primæ Vetaſiorũ Regulbio. PRAEPOSITVS Legionis ſecundæ Auguſtæ Rutupis. PRAEPOSITVS numeri Abulcorum Anderidæ. PRAEPOSITVS numeri Exploratorum portu Adurni.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Comes hoc modo.

PRINCIPEM ex officio Magiſtri præſentalium à parte peditum. Numerarios duos ut ſupra ex officio ſupradicto. Commentarienſem ex officio ſupradicto. Cornicularium. Adiutorem. Subadiuuam. Regerendarium. Exceptores. Singulares, & reliquos Officiales.

Comes

Comes Britanniæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Comitis BRITANNIARVM.

PROVINCIA BRITANNIAE.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Comes hoc modo.

PRINCIPEM ex officio Magiſtri militum præſentaliū alternis annis. Commentarienſem ut ſupra. Numerarios duos ſingulos ex utroq; officio ſupradicto. Adiutorem. Subadiuuam. Exceptores. Singulares & reliquos Officiales.

Comes Italiæ.

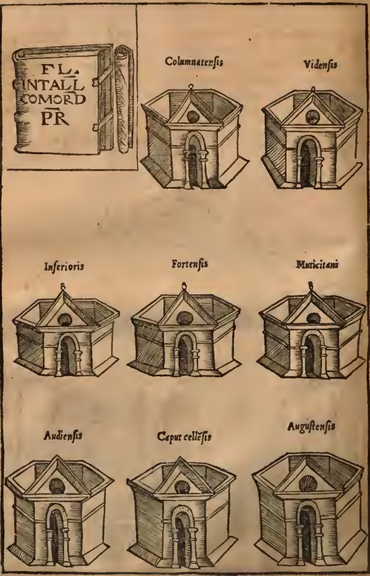
Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Comitis Italiæ.
TRACTVS Italiæ circa Alpes.

Comes Argentoratenſis.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Comitis Argentoratenſis.
TRACTVS Argentoratenſis.

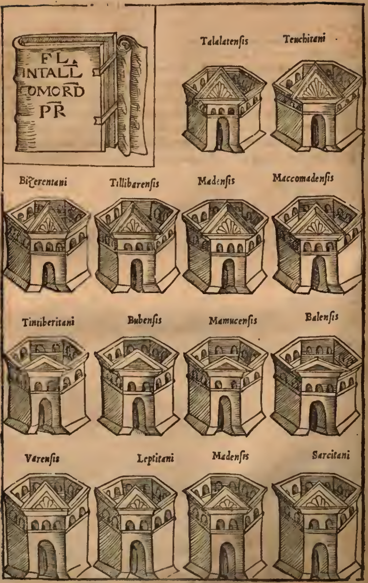
Ducis & Præſidis prouinciæ Mauritaniæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis & PRAESIDIS PROVINCIAE MAVRITANIAE CAESARIENSIS.

PRAEPOSITVS Limitis Columnatenſis. PRAEPOSITVS Limitis Videnſis. PRAEPOSITVS Limitis inferioris. PRAEPOSITVS Limitis Fortenſis. PRAEPOSITVS Limitis Muticitani. PRAEPOSITVS Limitis Audiēſis. PRAEPOSITVS Limitis caput Cellenſis. PRAEPOSITVS Limitis Auguſtenſis. OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Dux & Præſes hoc modo. PRINCIPEM ex officio Magiſtri militum præſentaliū alternis annis. Numerarios duos ſingulos ex officijs ſupra ſingulis. Cōmentarienſem ex officijs ſupra ſingulis alternis annis. Cornicularium. Adiutorem. Subadiuuā. Regerendarium. Exceptores. Singulares & reliquos Officiales.

Dux Prouinciæ Tripolitanæ.

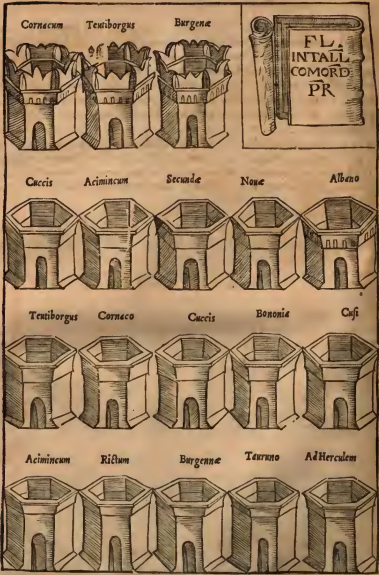
Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, Ducis PROVINCIAE TRIPOLITANAE.

PRAEPOSITVS Limitis Talalatenſis. PRAEPOSITVS Limitis Teuchitani. PRAEPOSITVS Limitis Bizerentani. PRAEPOSITVS Limitis Tillibarenſis. PRAEPOSITVS Limitis Madenſis. PRAEPOSITVS Limitis Maccomadenſis. PRAEPOSITVS Limitis Tintiberitani. PRAEPOSITVS Limitis Bubenſis. PRAEPOSITVS Limitis Mamucenſis. PRAEPOSITVS Limitis Balenſis. PRAEPOSITVS Limitis Varenſis. MILITES Fortenſes in caſtris Leptitanis. MILITES Munifices in caſtris Madenſibus. PRAEPOSITVS Limitis Sarcitani.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Dux hoc modo.

PRINCIPEM ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis. Numerarios utroſq;. Commentarienſem utrunq;. Corniculariũ. Adiutorem. Subadiuuã. Regerendariũ. Exceptores. Singulares, & reliquos Officiales.

Dux Pannoniæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, Ducis

PROVINCIAE PANNONIAE SECVNDAE RIPARIENSIS SIVE SAVIAE.

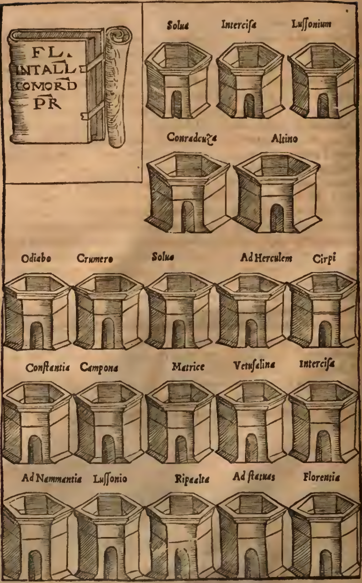
CVNEVS equitum Scutariorum Cornaco. CVNEVS equitum Dalmatarum Teutiborgio. CVNEVS equitum Conſtantianorum Burgenæ. CVNEVS equitum promotorum Cuccis. CVNEVS equitum Conſtantium Aciminci. CVNEVS equitum Italicianorum Secundis. EQVITES Dalmatæ Nouis. EQVITES Dalmatæ Albano. EQVIT. promoti Teutiburgio. EQVITES Dalmatæ Cornaco. EQVITES Sagittarij Cuccis EQVITES Dalmatæ Bononiæ. EQVIT. Dalmatæ Cuſi. EQVITES Sagittarij Aciminci. EQVIT. Dalmatæ Ricti. EQVIT. Dalmatæ Burgenæ. EQVITES Promoti Tauruno. AVXILIA Herculis ad Herculem. AVXILIA Nouenſia Arſaciana ſiue Nouis. AVXILIA Auguſtenſia contra Bononiã in Barbarico in Caſtello Onagrino. AVXILIA præſidentia in caſtris Herculis. AVXILIA Aſcarij Tauruno ſiue Marſonia. PRAEFECTVS Legionis quintę Iouiæ cohortis quintæ partis ſuperioris Bononiæ. PRAEFECTVS Legionis ſextæ Herculeæ cohortis quintæ partis ſuperioris Aureo monte. PRAEFECTVS Legionis quintæ Iouiæ Burgenis. PRAEFECTVS Legionis ſextæ Herculeæ Teutiborgio. PRAEFECTVS Legionis quintæ Iouiæ ſextæ Herculeæ in Caſtello Onagrino. PRAEFECTVS mil. Calcarienſium Sirmij. PRAEFECTVS claſſis primæ Flauiæ Auguſtæ Sirmij. PRAEFECTVS claſſis ſecundæ Flauiæ Graio. PRAEFECTVS claſſis Iſtricæ Murſæ. TRIBVNVS cohortis tertiæ Alpinorum Dardanorum Ala Sirmienſis, Sirmij. PRAEFECTVS claſſis primæ Pannoniæ ſeruitij claſſis Ægetenſium ſiue ſecundæ Pannoniæ nunc Siſciæ. TRIBVNVS cohortis tertiæ Alpinorum, Siſciæ. TRIBVNVS cohortis primæ Iouiæ Leonatæ. TRIBVNVS cohortis primæ Thracũ ciuium Romanorum caput Baſenſis.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis hoc modo.

PRINCIPEM de eodem officio. Numerarium. Adiutorem. Commentarienſem. Subadiuuã. Regerendariũ. Exceptores. Singulares, & reliquos Officiales.

Dux

Dux Prouinciæ Valeriæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, Ducis

PROVINCIAE VALERIAE RIPENSIS.

CVNEVS equitum Scutariorum Soluæ. CVNEVS equitum Dalmatarũ Intercifæ. CVNEVS equitum Conſtantianorum Luſſonio nũc Interciſa. CVNEVS equitum Stableſianorum Ripa alta nunc Conradcuza. CVNEVS equitum Fortenſium Altino. EQVITES Dalmatæ Odiabo. EQVITES Promoti Crumero. EQVITES Mauri Solua. EQVIT. Dalmatæ ad Herculem. EQVITES Dalmatæ Cirpi. EQVITES Dalmatæ Cõſtantiæ. EQVITES Dalmatæ Campongę. EQVITES Promoti Matricæ. EQVIT. Dalmatæ Vetuſſalinæ. EQVIT. Sagittarij Interciſæ. EQVIT. Dalmatæ ad Nammantia. EQVITES Dalmatæ Luſſonio. EQVITES Dalmatæ Ripa alta. EQVITES Dalmatæ ad Statuas. EQVITES Dalmatæ Florentiæ. EQVITES Sagittarij Altino nunc in Borgo cõtra Florentiã. EQVITES Flauianenſes ad Militare. AVXILIA Herculenſia ad Herculem. AVXILIA Vrſarenſia pone Nauata nunc ad Statuas. AVXILIA Vigilum cõtrà Acinco trans in Barbarico. AVXILIA Fortenſia Cirpi. AVXILIA Inſidiatorũ Cardabianca. PRAEFECTVS Legionis primæ adiutricis cohortis quintæ partis ſuperioris Bregetione. PRAEFECTVS Legionis ſecundæ adiutricis cohortis partis ſuperioris. PRAEFECTVS Legionis ſecundæ adiutricis partis inferioris Florentiæ. PRAEFECTVS Legionis ſecundæ adiutricis tertiæ partis ſuperioris Acinco. PRAEFECTVS Legionis ſecundæ adiutricis in Caſtello contra Tautantum. PRAEFECTVS mil. ſecundæ adiutricis Cirpi. PRAEFECTVS Legionis ſecundæ adiutricis Luſſonio. PRAEFECTVS claſſis Hiſtricæ Florentiæ. TRIBVNVS cohortis Vincentiæ. TRIBVNVS cohortis Quadriborgio. TRIBVNVS cohortis Iouiæ. TRIBVNVS cohortis ad Borgum Centenarium. TRIBVNVS cohortis Aleſcæ. TRIBVNVS cohortis Marinanæ. PRAEFECTVS Legionis Tranſacinco.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Dux hoc modo.

PRINCIPEM de eodem corpore. Numerarium. Commentarienſem. Adiutorem.. Subadiuuã. Regerendariũ. Exceptores. Singulares, & reliquos Officiales.

Dux

Dux Pannoniæ primæ.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis
PANNONIAE PRIMAE ET NORICI RIPENSIS.

CVNEVS equitum Dalmatarum Flexo. CVNEVS equitum Stableſianorum Arrabonæ. EQVITES promoti Arrabonæ. EQVIT. Sagittarij Quadriburgio. EQVITES Dalmatę ala Noua. EQVITES Dalmatæ equi noctiæ. EQVITES Dalmatæ ad Herculem. EQVITES Sagittarij Gerolatæ. EQVITES promoti Flexo. EQVITES Mauri Quadrato. TRIBVNVS gentis Marcomannorum. PRAEFECTVS Legionis decimæ Vindomanæ. PRAEFECTVS Legiõis quartędecimæ Geminę militũ Liburnariorũ cohortis par tis ſuperioris Carnunto. PRAEFECTVS Legionis decimæ & quartędecimæ Geminatæ militum Liburnariorũ Arrabonæ. PRAEFECTVS claſſis Hiſtricæ Carnũto, ſiue Vindomanæ à Carnunto translata. TRIB. cohortis Arrianis. TRIBVNVS cohortis Caratenſis. EQVITES promoti ad Mauros. EQVITES Sagittarij Lentiæ. EQVITES Sagittarij Lacufelicis. EQVITES Dalmatæ Arlape. EQVITES Dalmatæ Auguſtianis. EQVITES promoti Comagenis. PRAEFECTVS Secundæ Italicæ militũ Liburnariorũ Iouiaco. PRAEFECTVS Legionis Italicæ partis inferioris Lentiæ. PRAEFECTVS Legionis ſecundæ Lauriaco. PRAEFECTVS Legionis primæ Noricorum militum Liburnariorũ cohortis quintæ partis ſuperioris ad Iuuenſe. PRAEFECTVS Legionis Liburnariorum primorum Noricorum Faſianæ. PRAEFECTVS claſſis Arlapenſis & Maginenſis. PRAEFECTVS claſſis Lauriacenſis. TRIBVNVS cohortis Boiodoro. TRIBVNVS cohortis Auſturis. TRIBVNVS cohortis Cannabiaca.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Dux hoc modo.

PRINCIPEM de eodem corpore. Numerarium. Cõmentarienſem. Adiutorem. Subadiuuã. Regerendarium. Exceptores. Singulares & reliquos Officiales.

Dux Retiæ.

FL.
INTALL
COMORD
PR
Auguſtanis
Phebianis
Submuntorio
Vallato
Ripa prima
Cambiduno
Guntia
Fœtibus
Teriolis
Quintanis

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Provinciae Retiae primae et secundae.

Equites Stableſiani ſeniores Auguſtanis. Equites Stableſiani iuniores Ponteoeni nunc Febianis. Equites Stableſiani iuniores Submuntorio. Praefectus Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris caſtra regina nunc Vallato. Praefectus Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris deputatæ Ripæ primæ Submuntorio. Praefectus Legionis tertiæ Italicæ pro parte media prætendētis à Vimania Caſſiliacū uſq; Cambiduno. Praefectus militum Vrſarienſium Guntiæ. Praefectus Legionis tertiæ Italicæ tranſuectioni ſpecierū deputatæ Fœtibus. Praefectus Legionis tertiæ Italicæ tranſuectioni Specierum deputatæ Teriolis. Praefectus Alæ primæ Flauiæ Retorum Quintanis. Tribunus cohortis Nouæ Batauorum Batauis. Trib. cohortis tertiæ Brittorum Abuſina. Praefectus Alæ ſecundæ Valeriæ ſingularis Vallato. Tribunus cohortis ſextæ Valeriæ retorum Venaxamodoro. Tribunus cohortis primæ Herculeæ Rhetorum Parroduno. Tribunus cohortis quintæ Valeriæ frigum Pinianis. Tribunus cohortis tertiæ Herculeæ Pannoniorum Cælio. Tribunus Gentis per Retias deputatæ Teriolis. Praefectus Numeri Barbaricariorum Confluentibus ſiue Brecantiæ. Praefectus alæ Secundæ Valeriæ ſequanorum Vimania. Tribunus cohortis Herculeæ Pannoniorum Arbore.

Officium autem habet idem uir ſpectabilis Dux hoc modo.

Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis. Numerarios duos ex utriſq; officijs præſentalibus ſingulos. Cōmentarienſem ex utriſq; officijs alternis annis. Adiutorem. Subadiuuā. Regerendarium. Exceptores. Singulares & reliquos Officiales.

Dux Prouinciæ ſequanici.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Provinciae Seqvanici.

MILITES LATAVIENSES, OLINONE.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Dux hoc modo.

PRINCIPEM ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium à parte peditum. Numerarium utrunq; Cōmentarienſem ut ſupra. Adiutorem. Subadiuuã. Regerendarium. Exceptores. Singulares & reliquos Officiales.

Dux tractus Armoricani.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, Ducis TRACTVS ARMORICANI ET NERVICANI.

TRIBVNVS cohortis primæ nouæ Armoricæ Grannona in litore Saxonico. PRAEFECTVS militũ Carronenſiũ Blabia. PRAEFECTVS militum Maurorum Venetorum Venetis. PRAEFECTVS militum Maurorũ Oſiſmiacorum Oſiſmijs. PRAEFECTVS militum ſuperuentorum Manatias. PERAFECTVS militum Martenſium Aleto. PRAEFECTVS militum primę Flauię Conſtantia. PRAEFECTVS militum Vrſarienſium Rotomago. PRAEFECTVS militum Dalmatarum Abrincatis. PRAEFECTVS militũ Grannonenſium Grannono.

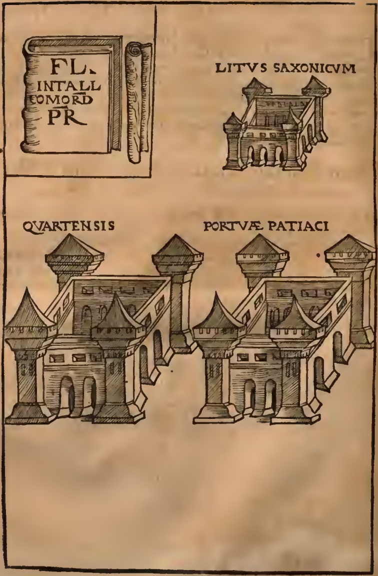
Extenditur tamẽ tractus Armoricani & Nervicani LIMITIS PER PROVINCIAS QVINQVE.

PER Aquitanicam primam & ſecundam, Senoniam, ſecundam Lugdunenſem & tertiam.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Dux hoc modo.

PRINCIPEM ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis. Numerariũ à parte peditũ uno anno. Commentarienſem de officijs alternis annis. Adiutorem. Subadiuuam. Regerendarium. Exceptores. Singulares, & reliquos Officiales.

Dux Belgicæ ſecundæ.

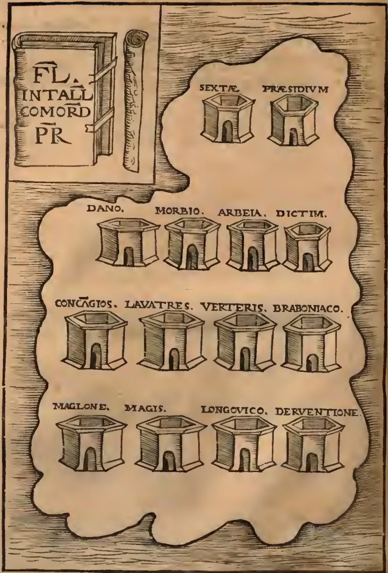

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, Ducis
BELGICAE SECVNDAE.

EQVITES Dalmatæ Marcis in litore Saxonico. * Sambricæ in loco Quartenſi ſiue Hornenſi. TRIBVNVS militũ Neruiorum Portu æpatiaci. OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis hoc modo.

PRINCIPEM ex eodem corpore. Cornicularium. Commentarienſem. Adiutorem. Subadiuuam. Regerendarium. Exceptores. Singulares, & reliquos Officiales.

Dux Britanniarum.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis, Ducis BRITANNIARVM.

PRAEFECTVS Legionis ſextæ. PRAEFECTVS equitum Dalmatarum Præſidio. PRAEFECTVS equitum Criſpianorum Dano. PRAEFECTVS equitum Catafractariorũ Morbio. PRAEFECTVS Numeri Barcariorum Tigriſienſium Arbeia. PRAEFECTVS Numeri Neruiorũ Dictenſiũ Dicti. PRAEFECTVS Numeri uigilum Concangios. PRAEFECTVS Numeri exploratorum Lauatres. PRAEFECTVS Numeri Directorum ucterum. PRAEFECTVS Numeri defenſorum Braboniaco. PRAEFECTVS Numeri Solenſium Maglouæ. PRAEFECTVS Numeri Pacenſiũ Magis. PRAEFECTVS Numeri longouicariorum Longouico. PRAEF. Numeri Deruentienſis Deruentione.

Item per lineam Valli.

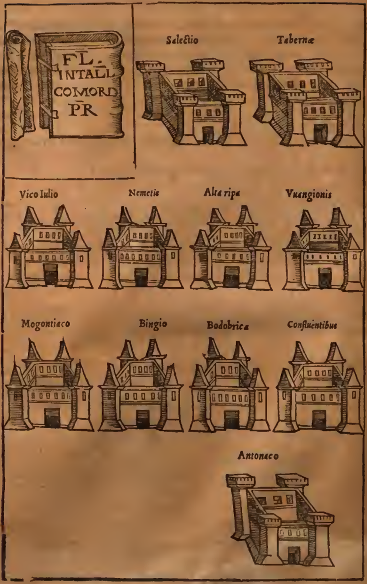
TRIBVNVS cohortis quartæ Lergorum Segeduno. TRIBVNVS cohortis Cornouiorum ponte Ælij. PRAEFECTVS Alæ primæ Aſtorum Conderco. TRIBVNVS cohortis primæ Frixagorum Vindobala. PRAEFECTVS Alæ Sauinianæ Hunno. PRAEFECTVS Alæ ſecundæ Aſtorum Cilurno. TRIBVNVS cohortis primæ Batauorum Procolitia. TRIBVNVS cohortis primæ Tungrorum Borcouico. TRIBVNVS cohortis quartæ Gallorum Vindolana. TRIBVNVS cohortis primæ Aſtorum Æſica. TRIB. cohortis ſecundæ Dalmatarum Magnis. TRIBVNVS cohortis primæ Æliæ Dacorum Amboglanna. PRAEFECTVS Alæ petrianæ Petrianis. PRAEF. Numeri Maurorum Aurelianorum Aballaba. TRIBVNVS cohortis ſecundæ Lergorum Cõgauata. TRIBVNVS cohortis primæ Hiſpanorum Axeloduno. TRIBVNVS cohortis ſecundæ Thracum Gabroſenti. TRIBVNVS cohortis primæ Æliæ Claſſicæ Tunnocelo. TRIB. cohortis primæ Morinorum Glannibanta. TRIBVNVS cohortis tertiæ Neruiorum Alionc. CVNEVS Armaturarum Bremetenraco. PRAEFECTVS Alæ primæ Herculeæ Olenaco. TRIBVNVS cohortis ſextæ Neruiorum Viroſido.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Dux hoc modo.

PRINCIPEM ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis. Commentarienſem utrunq;. Numerarios ex utriſq; officijs omni anno. Adiutorem. Subadiuuam. Regerendariũ. Exceptores. Singulares, & reliquos Officiales.

Dux

Dux Mogontiacenſis.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis MOGONTIACENSIS.

PRAEFECTVS militum Pacenſium Saletione. PRAEFECTVS militum Menapiorum Tabernis. PRAEFECTVS militum Anderecianorum Vico Iulio. PRAEFECTVS militum Vindicũ Nemetes. PRAEFECTVS militũ Marteníium alta Ripa. PRAEFECTVS militum ſecundæ Flauiæ, Vangiones. PRAEFECTVS militum Armigerorum Mogontiaco. PRAEFECTVS militum Bingenſium Bingio. PRAEFECTVS militũ Baliſtariorũ Bodobrica. PRAEFECTVS militum Defenſorum Cõfluentibus. PRAEFECTVS militum Acinenſium Antonaco.

OFFICIVM autem habet idem uir ſpectabilis Dux hoc modo.

PRINCIPEM ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis. Numerarium à parte peditum ſemper. Commentarienſem à parte peditum ſemper. Adiutorem. Subadiuuã. Regerendarium. Exceptores. Singulares & reliquos Officiales.

Item præpoſituræ Magiſtri militum præſentalium A PARTE PEDITVM IN ITALIA.

In Prouincia Venetia inferiore.

PRAEFECTVS claſsis Venetum Aquileiæ.

In Prouincia Flaminia.

PRAEFECTVS militum iuniorum Italicorum Rauennæ. PRAEFECTVS claſsis Rauennatium cum curis eius de ciuitate Rauennæ.

In Prouincia Liguria.

PRAEFECTVS claſsis Comenſis cum curis eiuſdem ciuitatis Como.

In Prouincia Campania.

PRAEFECTVS claſsis Miſenatium Miſeno.

In Prouincia Gallia Riparenſi.

PRAEFECTVS claſsis Fluminis Rodani Viennæ ſiue Arelati. PRAEFECT. claſsis Barcariorum Ebruduni Sapaudiæ. PRAEFECTVS militum Muſcula riorum Maſſiliæ Græcorum. TRIBVNVS cohortis primæ Flauiæ Sapaudię Calaronæ.

In Prouincia Nouempopulana.

TRIBVNVS cohortis Nouempopulanæ Lapurdo.

In Prouincia Lugdunenſi prima.

PRAEFECTVS claſsis Araricæ Caballoduno.

In prouincia Lugdunenſi Senonia.

PRAEFECTVS claſsis Anderetianorum Pariſijs.

In prouincia Hiſpaniæ Callecia.

PRAEFECTVS Legionis ſeptimæ geminæ Legione. TRIBVNVS cohortis ſecundæ Flauiæ Pacatianæ Pætaonio. TRIBVNVS cohortis Secundæ Gallicæ ad cohortẽ Gallicam. TRIB. cohortis Lucẽſis Luco. TRIB. cohortis Celtiberæ, Brigantiæ, nunc Iuliobriga.

In prouincia Tarraconenſi.

TRIBVNVS cohortis primæ Gallicæ Veleia. PRAEF. Lætorum Teutonicianorum Carnunto Senoniȩ Lugdunenſis. PRAEF. Lætorum Batauorum & gentilium Sueuorũ Baiocas, & Conſtantiæ Lugdunenſis ſecundæ. PRAEF. Lætorũ Gentiliũ Sueuorũ Cenomannos Lugdunẽſis tertiæ. PRAEFECTVS Lætorum Francorum Redonas Lugdunẽſis tertiæ. PRAEF. Lætorum Lingonẽſium per diuerſa diſperſorum Belgicæ primæ. PRAEF. Lætorum Actorum Epuſo Belgicæ primæ. PRAEFECTVS Lætorum Neruiorũ Fanomantis Belgicæ Secundæ. PRAEF. Lætorũ Batauorũ Nemetacenſiũ Atrabatis Belgicæ ſecundæ. PRAEF. Lætorũ Batauorũ Contraginenſium Nouiomago Belgicæ ſecundæ. PRAEF. Lætorum gentiliũ Remos & Siluanectas Belgicæ ſecundæ. PRAEF. Lætorũ Lagenſium prope Tungros Germaniæ ſecundæ. PRAEFECTVS. Lætorum gentiliũ Sueuorũ Aruernos Aquitaniæ primæ.

Item in prouincia Italia.

PRAEFECTVS Sarmatarum gentiliũ Apuliæ & Calabriæ. PRAEFECTVS Sarmatarum gentilium per Brutios & Lucaniam.

Item in prouincia Italia Mediterranea.

PRAEFECTVS Sarmatarum gentilium Forofuluienſi. PRAEF. Sarmatarũ gentilium Opitergio. PRAEFECTVS Sarmatarum gentilium Patauio. PRAEFECTVS Sarmatarũ gentilium Veronæ. PRAFECTVS Sarmatarũ gentilium Cremonæ. PRAEF. Sarmatarũ gentilium Taurinis. PRAEF. Sarmatarum gentiliũ aquis ſiue Tertonæ. PRAEF. Sarmatarum gentilium Nouariæ. PRAEF. Sarmatarum gentilium Vercellis. PRAEF. Sarmatarũ gentilium regionis Samnitis. PRAEF. Sarmatarum gentilium Bononiæ in Æmilia. PRAEF. Sarmatarum gentiliũ Quadratis & Eporizio. PRAEF. Sarmatarum gentilium in Liguria Pollentiæ. PRAEF. Sarmatarum & Taifalorum gentilium Pictauis in Gallia. PRAEF. Sarmatarum gentilium à Chora Pariſios uſq;. PRAEF. Sarmatarum gentilium inter Remos & Ambianos Prouinciæ Belgicæ ſecundæ. PRAEF. Sarmatarum gentilium per tractum Segolaunorum. PRAEFECTVS Sarmatarum gentilium Lingonas. PRAEFECTVS Sarmatarum gentilium Auguſtodunum.

Conſularis Campaniæ.

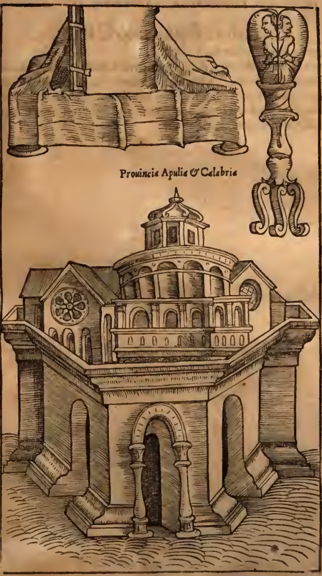
Sub diſpoſitione uiri clariſsimi Conſularis CAMPANIAE.

Prouincia Campaniæ.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM de officio præfecti prætorio Italiæ. Cornicularium. Tabularios duos pro Numerario. Adiutorem. Commentarienſem. Ab actis. Subadiuuam. Exceptores & reliquos cohortalinos quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annutatione clemētiæ principalis. Cæteri omnes conſulares ad ſimilitudinem conſularium Campaniæ Officium habent.

Corrector Apuliæ & Calabriæ.

Sub iuris dictione uiri clariſsimi Correctoris APVLIAE ET CALABRIAE.

Prouincia Apuliæ & Calabriæ.

OFFICIVM autem habet ita.

PRINCIPEM ex eodem officio. Corniculariũ. Tabularios duos. Commentarienſem. Adiutorem. Ab actis. Subadiuuam. Exceptores & cæteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annutatione clementiæ principalis. Cæteri Correctores ad ſimilitudinem Correctorũ Apuliæ & Calabriæ officium habent.

Præſes Dalmatiæ.

Sub iuris dictione uiri Perfectiſsimi
PRAESIDIS DALMATIAE.

Prouincia Dalmatia.

OFFICIVM autem habet hoc modo.

PRINCIPEM ex eodem officio. Corniculariū. Tabularios duos. Commentarienſem. Adiutorem. Ab actis. Subadiuuam. Exceptores & reliquos cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annuatione clementiæ principalis. Cæteri præſides ad ſimilitudinem Præſidis Dalmatiæ officium habent.

NOTITIARVM ROMANI IMPERII FINIS.

DE REBVS BELLICIS
PRAEFATIO.

COELESTI ſemper inſtinctu, felicis reipublicæ ueſtræ cōmoditas ſacratiſsimi principes, opportunis eſt ſuggerenda temporibus, ut diuina conſilia, diuinis ſucceſsibus conualeſcant. Vnde pro ingenij facultate unum capitulum de Largitionū utilitate in hoc libello cōpoſui, non quòd iſtud tam immenſæ utilitati ſufficiat, ſed ut ex hoc mediocritatis meæ documento præmiſſo, in reliquis utilitatis poſsit fides oſtendi. Proinde ne promiſsioni fides accōmodata, uelut fallacem in poſterum grauet: pro conſcientia ueritatis ipſe mihi pœnam præmij loco ſi promiſsio ſecus ceſſerit poſco: ne me laus proſequatur, cum abunde ſit in hac parte, indignationem pro audacia declinare. Sed fas erit reipub. præſulem à priuato deſiderata cognoſcere, cum rerum utilitas interdum eum lateat inquirentem. Ergo nōnunquam inuitandi ſunt, qui nec te quicquam ſentire fuerint approbati. Nam ut ait optimus Orator, ad illum maior pars hominum decurrit, quem ingenio natura donauerit. In qua re eſt cōſiderare ſemper, quid unuſquiſque magis ſentiat quàm loquatur. Conſtat enim apud omnes, quòd nec ſumma nobilitas, nec opum affluentia, aut ſubnixæ tribunalibus poteſtates, aut eloquentia literis adquiſita, cōſecuta eſt utilitates artium, in quibus etiam armorum continetur inuentio: ſed ingenij tantummodo magnitudo, quæ uirtutum omnium mater eſt, naturæ felicitate ſubnixa, quod quidem ſine perſonarum electione uidemus accidere. Nam cum Barbaræ nationes neque facundia polleant, aut dignitatibus illuſtrentur, minime tamē à rerum inuentione, natura opitulante habentur alienæ. Quamobrē clementiſsimi Principes, qui gloriam bonæ opinionis perpetua felicitate diligitis, qui Romano nomini debitos affectus propagatis in filios, reſpicere dignemini, quæ noſtris ſenſibus cōmoda prouidentia diuinitatis intulerit. Vniuerſis igitur ſeu militiam clementiæ ueſtræ tractantibus, ſeu ocio priuato contentis, uel terræ cultoribus, ſiue negociatoribus merciū lucra tractantibus, pro ſeculi ueſtri felicitate gaudentibus: conſequimini ex hoc opere cōmoda ſingulorum, quorum ſpecies diuerſis titulis opportunis quibuſque locis oratio ſubiecta teſtabitur. Referemus enim quemadmodum remiſſa tributorum medietate in robur proprium prouinciarum cultor habeatur. Vnde etiam ratione exactionum ceſſante contumelia, limitum ſolitudinem erectis caſtrorum munitionibus incola ſecurus illuſtret: Quo etiam pacto auri argentique modus ſine dantium pœna duplicetur: uel quo argumēto extra ſolitam largitatem, cumulatus honoribus miles exultet. His etiam adnectenda credidimus, quæ bellorum neceſsitatibus terra uel mari in adquirendis uictorijs procurentur. Ex quibus faſtidij leuandi gratia, pauca machinarū inuenta referemus. Docebimus igitur, uelociſsimū Liburnæ genus decem naui-

bus ingenij magiſterio præualere, ita ut hæ per eam ſine auxilio cuiuſquam turbæ obruantur. In terrenis uero congreſsibus talis eſt excogitata ſolertia, ut eques ſiue aciem rupturus inuadat, ſiue fugientibus ingerat ſe, tali arte muniatur, ut ſemetipſum uerberans ſine cuiuſquã magiſterio efficiat magnas hoſtium ſtrages. In fluuiorum quoq; difficultatibus exquiſita eſt noui pontis inuentio minime ſubuectioni oneroſa. Hunc enim pontem amnibus paludibusq; neceſſarium perpauci homines, aut quinquaginta ferè numero iumenta portabunt. Ex his igitur quæ retulimus, iam futuris ut arbitror deſignatis, pace ueſtra dixerim, magnum uobis munus conceſſu diuinitatis apporto, aſſerens prouidentia pietatis ueſtræ armorũ uigorem, & cunctam remp. prædictis remedijs ſubleuandam: quæ quidem non ignota ſunt proximis ueſtræ clementiæ, quos alia plura ſollicitant à nobis aliena. Verũ quia illos multa occupatos effugiunt, ocio perſuaſus, non adeo à rerũ commoditatibus peregrinus, utilia ueſtræ felicitati undiq; redacta conferre geſtiui. Si quid uero liberius oratio mea pro rerum neceſsitate protulerit: æſtimo uenia protegendum, cum mihi promiſsionis implendæ gratia ſubueniendum eſt propter philoſophiæ libertatem.

Commodæ auctoritatis, uariæ priſcorum monetæ.

De inhibenda largitate.

BELLICAM laudem, & gloriam triumphorũ, utilitas ſemper imitatur ærarij, ne profuſa largitio ſemina magis excitet præliorum. Quæ ſi prouidentia maieſtatis imperatoriæ reprimatur, non amplius bellorum florebit improbitas, ſed collatorũ potius defecta ſubſidia recreanẽ. Quòd ſi largitio immoderata, ſeruanda profuderit, opum delectabilitas nullo uetuſtatis more poterit iam neceſsitatibus ſubuenire. Quamobrem patrum nobis eſt pauliſper prouidentia referenda, quam in

 rebus

rebus egenis habuerint, uel quæ nunc in tanta facultatum licentia uideatur. Rectores ſuperioris uitæ non ocioſis opibus, ſed condendis potius mœnibus lætabantur, in quorum decorem uniuerſam auri argentiꝗ materiã conferebant. Æris quocꝫ copiã in ſimulachris proprijs ad uirtutis ſuæ teſtimonia figurabant. Vt uero emendi & uendendi utilitas, & ut facultas regiæ largitati ſuppeteret, in æris uſum excultam politius terram & igne ſolidatam certis quocꝫ expreſsionibus figuratam, auro argẽtocꝫ repoſito, uſui habuerunt: ſed poſteriores faſtidientes priſcæ uilitatis inuentum, formatos è corijs orbes auro modico ſignauerunt, quibus regum munificentia & cõmutationum neceſsitas intactis collatoribus utebatur. Sequentior uero ætas æris redundante materia, quam publicus iam mœniũ recuſabat ornatus, diuturna ut prior monumenta meditata, æs ualidum ipſo pondere pretioſius figurauit: cuius ſpecies pro qualitate, ut diximus, ponderis diuturnior fuit, ſed potentia regalis pro licentia ſpeciem ſuam tantum in auro argentocꝫ ſignauit, quæ pro reuerentia figuræ nullis uſibus proficiens, ad honorem regium ſacrata permanſit. Æris autem materia, quæ iam prę copia uilior erat, ad dona militaria & uaria populorum cõmercia ſignabatur. Sed ut uera fides dicta facilius proſequatur, formas & ſpecies cõmodas atcꝫ pro temporibus diuerſas, uariasꝗ ueterum prouiſiones, exprimi colorum qualitatibus properaui.

Ex quibus temporibus profuſio, uel auaritia cœperit.

CONSTANTINI temporibus profuſa largitio aurum pro ære, quod antea magni precij habebatur, uilibus cõmercijs aſsignauit: ſed huius auaritiæ origo hinc creditur emanaſſe. Cum enim antiquitus aurum argentumꝗ & lapidum precioſorum magna uis in templis repoſita ad publicum perueniſſet, cũctorum dandi habẽdiꝗ cupiditates accendit. Et cum æris ipſius, quod regũ, ut diximus, fuerat uultu ſignatum, enormis iam & grauis erogatio uideretur, nihilominus tamen à cæcitate quadam, ex auro quod precioſius habetur, profuſior erogandi diligentia fuit. Ex hac auri copia priuatæ potentium repletæ domus, in perniciem pauperum clariores effectæ, tenuioribus uidelicet uiolentia oppreſſis. Sed afflicta paupertas, in uarios ſcelerum conatus accenſa, nullam reuerentiam iuris, aut pietatis affectum præ oculis habens, uindictam ſuam malis artibus cõmendauit. Nam ſæpe grauiſsimis damnis affecit imperia, populando agros, quietem latrocinijs perſequẽdo, inflammando odia, & per gradus criminum fouit tyrannos, quos ad gloriã uirtutis tuæ produxit magis quàm ſuccendit audacia. Erit igitur curæ prudentiæ tuæ, optime Imperator, repreſſa largitate & collatori proſpicere, & in poſterum nominis tui gloriã propagare. Deniꝗ pauliſper feliciũ temporũ reuolue memoriam, & antiquæ paupertatis famoſa regna conſidera, quę agros colere, & abſtinere opibus norãt, qua hæc honoris laude per omne æuũ frugalitas incorrupta cõmendet. Certe aurea nuncupamus, quæ aurum penitus non habebant.

De fraude & correctione monetæ.

INTER damna reipub. non ferenda ſolidorum figura aliquantorum fraudibus deprauata, diuerſa populos ratione ſolicitat,& regiæ maieſtatis imaginem,dum per monetæ culpam refutatur,im minuit.Ementis enim eundem ſolidum fraudulenta calliditas,& uendentis damnoſa neceſsitas, difficultatē quandam ipſis contractibus intulerunt,ne rebus poſsit intereſſe ſimplicitas. Ergo huic quoq; parti maieſtatis ueſtræ eſt ut in omnibus adhibēda correctio : ita ut opifices monetæ, redacti undiq; in unam inſulam congregentur, nummarijs & ſolidorū uſibus profuturi,à ſocietate uidelicet inperpetuum contiguæ terræ prohibiti,ne cōmixtionis licentia fraudibus opportuna,integritatem publicæ utilitatis obfuſcet.Illic enim ſolitudine ſuffragante,integra fides monetæ præſtabitur:nec erit fraudi locus,ubi nulla eſt mercis occaſio. Verum ut qualitas futurę diſcuſsionis appareat, formas & magnitudinem tam æreæ quàm aureæ figurationis pictura prænunciante ſubieci.

Felix inchoatio ſacræ diuinæq; monetæ.

De iudicum prauitate.

AD hæc igiť incõmoda,quæ prouincias auaritiæ artibus uexant, accedit etiam iudicum execranda cupiditas, collatorum utilitatibus inimica.Nam hi deſpecta reuerentia dignitatũ, uelut mercatores in prouincias ſe miſſos exiſtimãt:eo grauiores,quòd ab his procedit iniquitas,unde debuit ſperari medicina.& tanquam ſua rebus ſufficere non poſsit iniquitas, exactores in profligandis rebus huiuſmodi dirigit unuſquiſq;,qui diuerſis rapinarũ artibus, collatorũ uires exhauriãt, uidelicet quaſi parum notabiles haberentur ſi ſoli peccarent.Quæ enim ab his occaſio fiſcalium titulorũ inlibata peracta eſt, quæ conuentio ſine præda diſceſsit.Illis tironũ comparatio,equorũ uel frumenti coemptio,expenſa quoq; mœnibus profutura,ſolẽnia lucra ſunt, & uotiua direptio. Quod ſi prouincias caſti & integritatis cupidi moderẽtur, nec fraudi uſquam relinquetur locus, & reſpub.moribus ditata firmabitur.

De releuando militari ſumptu.

RELATIS ut uiſum eſt reipub. incõmodis, auguſtis prouiſionibus merito repellendis, ad enormia militum alimenta, ratione non incongrua prohibenda ueniamus:quorum cauſa,totius tributariæ functionis laborat illatio.Sed ne tantæ confuſionis molem occupatio auguſta faſtidiat, breuius tam diuturni erroris exitũ declarabo.Militaris ordo ſtipendijs aliquot peractis, ubi ad quinq; uel eo amplius annonarum emolumenta peruenerit,ne hæc diutius percipiens rempub.grauet,honeſta miſsione donatus, uacãs ſibi ocio gaudeat abſolutus. In cuius locum poſterior ſuccedens,totum numerum per certa temporum ſpatia expenſis grauiſsimis releuabit. Quòd ſi numeroſior miles de ſequentibus ſcholis in decedentiũ locum uocatur, hic quoq; pari liberalitate aliò donatus abſcedat, uel ad alium ordinem cui miles deeſt, locũ ſuppleturus accedat.Quæ res non ſolũ expenſis grauidam rempub.recreabit,ſed etiam curas imperatoriæ prouiſionis imminuet. Animabit etiam plures ad militiam,quos ab ea ſtipendiorũ tarditas prohibebat. Huiuſmodi igitur prouiſionis utilitas,in augmentum prouincialiũ habet ueteranos,regijs donis opulentos,& ad colendos agros adhuc præualentes agricolas: habitabũt limites Arabum,quæ dudum defenderãt loca,& laborum deſiderio potiti, erunt ex milite collatores. Verum quia nonnunq; bellorum ruina,aut faſtidio caſtrenſium munerũ deſerta militia, de ſumma integritatis intercipit,tali remedio huiuſmodi damna ſupplenda ſunt: ſcilicet ut cemeni aut quinquageni iuniores, extra hos qui in matriculis continentur, habeantur in promptu armis exerciti,& minori,utpote tirones ſtipendio ſubleuati,in locum amiſſorum, ſi res ita tulerit, ſubrogandi. His ita prouiſis & integritas ſecura manebit exercitus, & damnis non deerunt matura & parata inprimis ſubſidia.

De bellicis machinis.

INprimis ſciendum eſt quod imperium Romanum circumlatran‑tium ubiꝗ nationum perſtringat inſania, & omne latus limitum tecta naturalibus locis appetat doloſa barbaries. Nam plerunꝗ memoratæ gentes aut ſiluis teguntur, aut extolluntur montibus, aut uindi‑cantur pruinis, nonnullæ uagæ, ſolitudinibus ac ſole nimio proteguntur. Sunt quæ paludibus fluminibusꝗ defenſæ, nec inueniri facile queunt, & ta‑men quietem pacis lacerant inopinatis incurſibus. Ergo huiuſmodi natio‑nes, quę aut talibus ſubſidijs aut ciuitatū caſtellorūꝗ mœnibus defendunť, diuerſis & nouis armorū ſunt machinis proſequēdæ. Verū nequa difficul‑tas in excitādis armorū generibus oriať, imaginē tormentorum nihil à uero diſtantē, colorib. adumbratā orationi ſubieci, ut ſit facilis imitandi cōfectio.

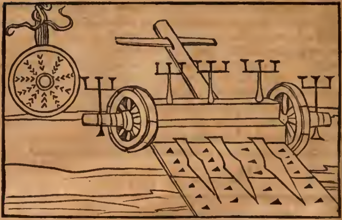
Baliſta quadrirotis.

Exemplum baliſtæ quadrirotis.

EXemplum baliſtæ, cuius fabricam ante oculos poſitam, ſubtilis pi‑ctura teſtatur. ſubiecta nanꝗ rotarum quatuor facilitas, duobus ſubiunctis & armatis equis, ad uſus hanc bellicos trahit, cuius tan‑ta eſt utilitas pro artis induſtria, ut omni latere in hoſtem ſagittas impellat, ſagitarij libertatē & manus imitata. Habet foramina per quatuor parteis, quibus pro cōmoditate rerū circūducta et flexa, facillime ad omnes impetus parata conſiſtat. Quæ quidem à fronte cochleæ machina, & depo‑nitur celerius & erigitur ſubleuata. Sed huius temo in quamuis partem ne‑ceſſitas uocet, cita & facili conuerſione deflexus erigitur. Sciendum eſt au‑tem quod hoc baliſtæ genus, duorum opera uirorum, ſagittas ex ſe non ut aliæ funibus, ſed radijs eiaculatur.

Tichodiſrus. Clipeocentrus.

Expoſitio Tichodiſri.

Tichodiſrus quod eſt genus machinæ ex rēi ſuæ cōmoditate,græca appellatione uocabuli ſumpſit exordium,eo quod per hūc facilior in murum paretur aſcenſus,ante baliſtę ſemper ducendus inceſſum,quo protectior eadem baliſta operetur. Erit ergo huius quoq; compoſitio uel fabrica,utili & cōmoda inuentione præparanda. Ergo hic idem Tichodiſrus, non altior ſed humilior fabricatur, ut intra ſe poſsit latenter incedentium celare ueſtigia. Qui duabus ſuperimpoſitis cratibus fixorijsq; cōfixis,intra ſe tectos ab omni incurſione defendit, duabus ſanè rotis ad promouendam machinam latenter impulſus. Cuius axium extremitate & frons,necnon & ſuperior latitudo,fuſcinis & lanceis armatꝰ diligenter aptatis:ne aggrediendi cuiquam per uacantia defenſore loca, id eſt ſuperiorem partem,tribuatur facultas.

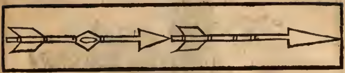
Expoſitio Clipeocentri.

PARMA hoc eſt modicus clipeus, fixorijs minutis ad ſoliditatem ſui diligenter munitus, uarie habetur idoneus. Interdum enim operit geſtientem,nonnunq; in fronte tichodiſri oppoſitus,uel in temone ſuſpenſus, munit inferius latitantes, ab incurſu cominus uenientum.

Plumbata

Plumbata Tribolata.

Plumbata Mamillata.

Expoſitio Plumbatæ Tribolatæ.

Hoc iaculi genus quod in modum ſagittæ pennis uidetur inſtructum, non arcus neq; baliſtæ pulſu conſueuit emitti, ſed manus impetu & uiribus eliſum in hoſtem cominus uadit, quod excipienti gemina ratione uidetur afferre perniciem. Aut enim perimit infixum, aut ſine uulnere dilapſum & in terram poſitum, plantæ calcantis infigitur, eo quod in partem quamlibet ſi fuerit conuerſum, ex latere aculeo ex ſe eminente inferat uulnus. Fit autem ex ligno in modum ſagittæ facto, cui ferrum ſubtiliter in formam uenabuli aptatū infigitur, fiſtula eiuſdem ferri parumper extenſa: ſupra quam modico interiecto ſpatio, plumbo adhærentes aculei, uelut tribuli emergunt. In ſumma autem parte eiuſdem iaculi affiguntur pennæ celeritatis cauſa, tanto uidelicet ſuper eaſdem pennas relicto ſpatio, quantum digiti potuerint tenentis amplecti.

Expoſitio Plumbatæ mamillatæ.

Bene extenſa & directa uirga, accipiet in extremitate ſui rotundum & in acumen deductum ferrum ſimilibus locis in tribulata plumbo & pennis adhærentibus, ut plumbi pondere & pennarum celeritate adiuta rotunditas teli, facilius clipeos aduerſarij & ſimiliter obſtantia ualeat penetrare.

Currus Drepanus.

Expoſitio Currodrepani.

HViuſmodi pugnacis uehiculi genus, quod armis præter morem uidetur inſtructum, reperit Parthicæ pugnæ neceſsitas: ſed hoc ſingulis bene munitis inuecti equis duo uiri, ueſtitu & armis ferro diligenter muniti, citato curſu in pugnam rapiunt: cuius poſterior ſupra currum pars cultris in ordinem extantibus cõmunitur: uidelicet ne facilis à tergo cuiquam præbeatur aſcenſus. Falces uero acutiſsimæ axibus eiuſdem curtus aptantur, in lateribus ſuis anſulas habentes: quibus innexi funes, pro arbitrio duorum equitũ laxati quidem explicant, repreſsi autem erigunt ſalces. Qualia uero huiuſmodi machinæ funera hoſtibus immittant, uel quas turbatis ordinibus ſtrages efficiant, dicent melius qui uſu bella cognoſcunt.

Currodrepanus ſingularis.

Expoſitio Currodrepani ſingularis.

IN hoc curriculo quod ſingularis equi tractu diſcurrit,quodq́ unius hominis arte regitur & uirtute protegitur,eadem eſt quę in priori curru armorum facies,& ad repellenda tela,& ad inferenda pericula. Nec diſtat à ſuperiore quicq̃ machina,niſi quod ſuperior currus pro magnitudine ſui duobus equis tractus, à duobus etiam bellatoribus gubernatur.

Currodrepanus clipeatus.

Expoſitio Currodrepani clipeati.

MACHINAE huius admiratio habet nouitatis aliquid, Eſt enim à ſuperioribus curribus, quadam parte diſsimilis. Hic enim poſterior uehiculi pars uerberibus ſpontaneis ad incitandos equos, & clypeis acuto ferro circumdatis, uelut in propugnaculo poſitis cōmunitur. Et eſt priori quidem currui hac ratione diſsimilis, quod hic non ut ibidem duos equos duorum etiam hominum, ſed unius tantū ſagacitas regit. A ſecundo uero curru hac diuerſitate ſecernitur, quod in illo unus equus & pondus bellatoris ſubit, dum ipſum equitem portat, & occulto temone iugum trahente minus amplectitur. Hic etiam licet conuertere laxatis funibus explicatas falces, & ad perniciem hoſtiū longius ab axe porrectas. Funis uero quo laxato, aut explicantur falces, aut repreſſo ſuper eoſdem axes eriguntur, ligatur circulo hærenti catafracto in poſterioris lateris parte exteriore, per quod ueſtiti equi, ad omnes telorū muniūtur incurſus.

THORA-

Thoracomachus.

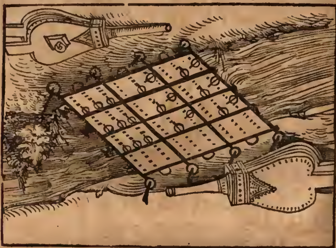
Expoſitio Thoracomachi.

INTER omnia quæ aduerſum bellicum prouida poſteritatis cogitauit antiquitas, Thoracomachum quocꝫ mira utilitate ad leuamen corporis armorum ponderi & aſperitati ſubiecit. Hoc enim ueſtimenti genus, quod de coactili ad menſurā & tutelam pectoris humani conficitur, de mollibus lanis timoris ſollicitudo ſolertia magiſtra compoſuit: ut hoc inducta primum lorica uel cliuanus, aut his ſimilia, fragilitatem corporis, ponderis aſperitate non læderent: membra quocꝫ ueſtientis inter armorum hyemiſcꝫ diſcrimen, tali ſolatio adiuta, labori ſufficiant. Sanè ne idem Thoracomachus pluuijs uerberatus ingraueſcēte pondere adficiat ueſtientem, de libycis bene confectis pellibus ad inſtar eiuſdem Thoracomachi faciem conueniet ſuperinducere. Hoc igitur ut diximus Thoracomacho in-

 ducto

ducto, cui græca appellatio extuitione corporis nomen aſſumpſit: ſoccis etiam hoc eſt calciamentis & ferratis ocreis inductis, ſuperpoſita galea & ſcuto uel gladio lateri aptato, arreptis lanceis in plenum pedeſtrem ſubiturus pugnam miles armabitur.

Aſcogefrus.

Expoſitio aſcogefri.

Ne interdum neceſſario itineri exercitus, fluuiorũ quod plerunque euenit occurſus impediat, remedium ad hanc rem, & cõpendio facile & uſu præcipuũ reperit ingenioſa neceſsitas, quod tali ratione componitur. Vitulinis pellibus arabica arte molitis. Eſt enim apud eos præcipua confectionis cura, propter aquam de puteis follibus hauriendam. His igitur ut dictum eſt diligenter ſutis fiunt utres in magnitudinem trium & ſemis pedum. Ita ut cum idem utres ſpiritu inflati tumuerint, non extollãt uterũ, ſed æqualitate quadam plenitudo ipſa utrium ſpatia plana perficiat, ex quorum lateribus loris ſubter adnexis inuicẽ colligantur, deſuper autem una parte circulis extantibus, ex altera immittũtur uncini. Et ita in formã pontis adſociata partibus explicatur integritas. Sed hoc idem opus obliquo fluuio propter impetum meatus facilius uſque ad alteram explicabitur ripam, quod fixis in utraque ripa ferreis palis & funibus ualidis in medio quidem ſub ipſis utribus propter incedentiũ ſuſtinendum pondus, in marginibus autem firmitatis gratia deſuper extenſis, tranſeundi per fluuiũ nouo quodam & peregrino itineris apparatu intra breue temporis

ris ſpatium præbebit liberã facultatem. Admonendi pręterea ſumus, quòd ſuper utrium compaginationem, cilicia ſunt incedentium ſubſternenda ueſtigijs, ne lubrica pellium confectio inſiſtendi deneget firmitatem. In utraq; tamen ripa erunt manubaliſtæ diſpoſitæ, ne hoſtilis manus pontem operantibus impedimento conſiſtat.

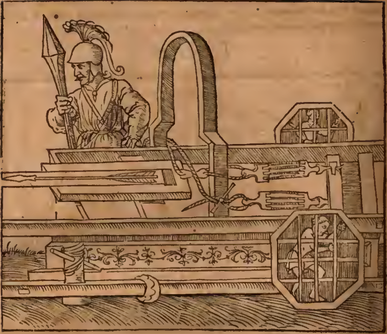
Liburna.

Expoſitio Liburnæ.

Liburnam naualibus idoneam bellis, quam pro magnitudine ſui uirorum exerceri manibus quodammodo imbecillitas humana prohibebat, quocũq; utilitas uocet ad facilitatem curſus, ingenij ope ſubnixa animalium uirtus impellit. In cuius alueo uel capacitate bini boues machinis adiuncti, adhærenteis rotas nauis lateribus uoluunt: quarũ ſupra ambitũ uel rotunditatẽ extantes radij currentibus hiſdẽ rotis in modum remorũ aquam conatibus elidentes miro quodam artis effectu operant̃ impetu parturiente diſcurſum. Hæc eadẽ tamen liburna pro mole ſui proq; machinis in ſemet operãtibus tanto uiriũ fremitu pugnã capeſsit, ut omnes aduerſarias liburnas cõminus uenientes, facili atritu cõminuat.

Baliſta fulminalis.

Expoſitio baliſtæ fulminalis.

HVjuſmodi baliſtæ genus murali defenſioni neceſſariũ ſupra cæteras impetu & uiribus præualere uſu compertum eſt. arcu etenim ferreo ſupra canalem quo ſagitta exprimitur erecto, ualidus nerui funis ferreo unco tractus, eandem ſagittã magnis uiribus in hoſtem dimiſſus impellit. Hunc tamen funem non manibus neq; uiribus militum trahi fabricæ ipſius magnitudo permittit, ſed retro duabus rotis uiri ſinguli radiorum niſibus adnitentes, funem retrorſum tendunt, pro difficultate rei uiribus machinis adquiſitis. Baliſtam tamen ipſam ad dirigenda ſeu altius ſeu humilius tela, cochleæ machina, pro ut uocet utilitas, nunc erigit nunc deponit. Hoc tamen miræ uirtutis argumentum tot rerum diuerſitate connexum, unius tantum otioſi ut ita dicam hominis, ad offerendam tantũmodo impulſioni ſagittam, opera gubernat. Videlicet ne ſi hominum turba huius miniſterio inſeruiret, minueretur artis inuentio. Ex hac igitur baliſta tot & tantis ingenij artibus cõmunita, expreſſum telum in tantum longius uadit, ut etiam DANVBII famoſi pro magnitudine fluminis latitudinem

titudinem ualeat penetrare: Fulminalis etiam nuncupata, appellatione ſua uirium teſtatur effectum. His igitur inuicte imperator machinarum quoq; inuentionibus cõmunitam potẽtiam inuicti duplicabis exercitus, hoſtium incurſibus non ui ſolum & uiribus obuiando, ſed etiam artis ingenio, maxime cum animi ſagacitate per omnia elementa machinas repereris ualituras. Nam ſiue terra ſint ſubeunda diſcrimina contra deſperati hoſtis audaciam, falcatis curribus per aperta camporum fugientium agmina perſequeris. Siue murum ſubire tentauerit occulta temeritas, experietur Baliſtæ fidem antequam ueniat, aut ſi uictricem exercitus curſum fluuiorum uſpiam meatus impediet, portatilis pontis peculiaris ſuccurret inuẽtio. Quod ſi nauali bello terras fugiens maria hoſtis obſideat, nouo celeritatis ingenio terreſtri quodammodo ritu rotis & bubus ſubacta fluctibus liburna tranſcurrẽs reſtituet ſine mora uictoriam. Quis enim huius uiribus reſiſtet, quæ & terreſtris uehiculi nititur firmitate, & habet de nauigij facilitate remedium. Erit præterea fulminalis baliſta felicium limitum cuſtos, quæ quanto minus ad armandam ſe uirorum miniſteriũ quærit, tanto eſt ingenij uirtute pręſtantior. Quicquid enim opis in ea numeroſior manus afferre potuiſſet, id ſibi artis ingenio dotata largitur.

De bellico apparatu.

CVM bellicus apparatus prouocet certamina, ne turba militum confuſis ordinibus uirtus cõpreſſa minuatur, conueniet ducum ſpatia ternis agminibus ordinare. Ita ut ſingula quæq; agmina duobus tantum uirorum milibus inſtruantur: ne compreſſa populoſitas, in perniciem propriam auxilijs abundans, ſuis copijs opprimatur. Conueniet tamen per glaciales euntem militem plagas & thoracomacho muniri, & reliquis ad tutelam pertinentibus rebus prout membrorum poſcit utilitas armari: ut & frigoribus ſufficiat, & telis poſsit occurrere minoribus ſine clipeis aſſumptis: ne ſit, quod uſu plerunq; euenit, pro armorũ latitudine ſiluarum denſitas inacceſſa, & amittatur armorũ enormitate refugium. Ad omnia tamen repentina ſubſidia militarem uiam leuibus portatum uehiculis aſcogefri comitetur auxiliũ: quo facilius & latior fluminum ſuperetur occurſus, & effugiendi transfluuium ſi res ita tulerit, facilitas offeratur. Perſarum ſanè gens cui præter cæteras nationes & dolus cordi eſt, & corpori ſuppetit uirtus, quadratis eſt agminibus, & maiori bellorum apparatu ſuperanda. Vbi etiam machinarũ eſt omnis quam retulimus induſtria proponenda, quæ & uiribus reſiſtat, & dolos callidæ gentis refutet. In huiuſmodi igitur congreſsibus tichodifrus duorum geſtatus miniſterio uirorum, protegat baliſtam multum bellicis ſubſidijs profuturam. Sub ipſius ergo tichodifri tegmine latentes ſcutati uſq; ad uiciniam pugnaturi hoſtis adueniant, qui poſt detecti protegendi ſunt ab omni telorũ nube, eiuſdem tichodifri tabulatis ut meminimus acutis ferreis cõmunitis. Cum uero inclinatum hoſtiũ pondus fugæ præſidia meditetur, falcatis curribus exercenda

uictoria eſt,quibus fugientium poplites incidantur. Vbi tamen anguſtiora loca agmen nequaquam explicari permiſerint,coartatam aciem longus machinarum ſiue tormentorum ordo circumdet, ne conſtrictum latus liberior hoſtis infeſtet. Erit tamen utilior cura, ſi duplex animaliũ numerus ad ſubuectionem tormentorum ducatur,ut ſit copia in dubijs rebus uel laſsitudini uel caſibus ſubuenire.

De limitum munitionibus.

EST præterea inter cõmoda reipub.utilis limitum cura, ambientium ubiq; latus imperij,quorum tutelæ aſsidua melius caſtella proſpicient. Ita ut millenis interiecta paſsibus ſtabili muro & firmiſsimis turribus erigantur,quas quidem munitiones poſſeſſorum diſtributa ſollicitudo ſine publico ſumptu conſtituat, uigilijs in his & agrarijs exercendis, ut prouinciarum quies circumdata quodam præſidij cingulo inlæſa requieſcat.

De legum uel iuris confuſione purganda.

DIVINA prouidentia ſacratiſsime Imperator domi foriſq; rei publicæ præſidijs cõpoſitis, reſtat unũ de tua ſerenitate remedium ad ciuilium curarum medicinam, ut confuſas legum cõtrariasq; ſententias improbitatis reiecto litigio,iudicio auguſtæ dignationis illumines. Quid enim ſic ab honeſtate conſiſtit alienum, quàm ibidem ſtudia exerceri certandi,ubi iuſtitia profitente diſcernuntur merita ſingulorum.

FINIS.

Altercatio Adriani Aug.
& Epicteti philoſophi.

ALTERCATIO HADRIANI AVG. ET EPICTETI PHILOSOPHI.

HADRIANVS. Quid erit nobis ſi cinctum ſoluas, neq; nuda beris ipſe? reſpice corpus, quo & doceri poſsis. EPIC. Epiſtola eſt. HAD. Quid eſt epiſtola? EPIC. Tacitus nuncius. HAD. Quid eſt pictura? EPIC. Veritas falſa. HAD. Quare hoc dixiſti? EPIC. Videmus enim poma picta, flores, animalia, aurum, argentum, & non eſt uerum. HAD. Quid eſt aurum? EPIC. Mancipium mortis. HAD. Quid eſt argentũ? EPIC. Inuidiæ locus. HAD. Quid eſt ferrum? EPIC. Omnis artis inſtrumentum. HAD. Quid eſt gladius? EPIC. Regimen caſtrorum. HAD. Quid eſt gladiator? EPIC. Sine crimine homicida. HAD. Qui ſunt qui ſani ægrotant? EPIC. Qui aliena negocia curant. HAD. Qua ratione homo laſſus non fit? EPIC. Lucrũ faciendo. HAD. Quid eſt amicitia? EPIC. Concordia. HAD. Quid eſt longiſsimum? EPIC. Spes. HAD. Quid eſt ſpes? EPIC. Vigilanti ſomnus, expectanti dubius euentus. HAD. Quid eſt quod homo uidere non poteſt? EPIC. Alterius animum. HAD. Qua re peccant homines? EPIC. Cupiditate. HAD. Quid eſt libertas? EPIC. Innocentia. HAD. Quid regi & miſero cõmune eſt? EPIC. Naſci & mori. HAD. Quid eſt optimũ ac peſsimum? EPIC. Verbum. HAD. Quid eſt quod alij placet & alij diſplicet? EPIC. Vita. HAD. Quid eſt optima uita? EPIC. Breuiſsima. HAD. Quid eſt certiſsimum? EPIC. Mors. HAD. Quid eſt mors? EPIC. Perpetua ſecuritas. HAD. Quid eſt mors? EPIC. Timenda nulli, ſi ſapiens degat, Inimica uitæ, Numen animantium, Metus parentum, Liberorum præda, Teſtamenti gratia, Poſt obitum ſermo, Supremæ lachrymæ, Poſt memoriam obliuio, Fax rogi, Onus ſepulchri, Titulus monumenti, Mors omnium malorũ finis eſt. HAD. Quare mortuus coronatur? EPIC. Agonem ſe uitæ tranſegiſſe teſtatur. HAD. Quare mortuo pollices ligantur? EPIC. Vt parem poſt obitum eſſe ſe neſciat. HAD. Quid eſt ueſpillo? EPIC. Quem multi deuitant, & nemo effugit. HAD. Quid eſt rogus? EPIC. Contentio crediti, perſolutio debiti. HAD. Quid eſt tuba? EPIC. Belli incitamen, Caſtri ſignum, Arenæ admonitio, Scenæ cõmiſsio, Funeris deploratio. HAD. Quid eſt monumentum? EPIC. Saxa ſtigmoſa, Otioſi uiatoris ſpectatio. HAD. Quid eſt homo pauper? EPIC. Quem ut puteum deſertum, omnes aſpiciunt, & ſuo loco illum relinquunt. HAD. Quid eſt homo? EPIC. Balneo ſimilis. Prima cella tepidaria unctuaria, infans natus perungitur. Secũda cella, ſudatoria, pueritia eſt. Tertia cella aſſa perſerentaria iuuentus. Quarta, cella frigidaria, ſenectus, omnibus æquat ſententiam. HAD. Quid eſt homo? EPIC. Pomo ſimilis. Poma ut in arboribus pendent, ſic ſunt & corpora noſtra, aut matura cadunt: aut, ſi cito, acerba ruunt. HAD. Quid eſt homo? EPIC. Sicut lucerna in uento poſita. HAD. Quid eſt homo? EPIC. Loci hoſpes, Legis imago,

Calami-

Calamitatis fabula. Mancipiũ mortis. Vitæ mora. Quo fortuna ſæpe ſuos ludos facit. HAD. Quid eſt fortuna? EPIC. Vt matrona nobilis, quę in ſeruos ſe impingit. HAD. Quid eſt fortuna? EPIC. Sine iudicio proxima meta, Alienorum bonorum caſus, Ad quem uenit, ſplendorem oſtendit, A quo recedit, umbram facit. HAD. Quot ſunt autem fortunæ? EPIC. Tres. Vna cæca quæ ubilibet ſe impingit. Et alia inſana, quæ concedit, cito aufert. Tertia ſurda, quæ miſerorum preces non exaudit. HAD. Quid ſunt dij? EPIC. Oculorum ſigna, Mentis numina. Si metuis, timor eſt, Si contines, religio eſt. HAD. Quid eſt ſol? EPIC. Splendor orbis, qui tollit & ponit diem, per quē ſcire nobis curſum horarũ dat. HAD. Quid eſt luna? EPIC. Diei adiutrix, Noctis oculus, Fax tenebrarũ. HAD. Quid eſt cœlũ? EPIC. Culmē immenſum. HAD. Quid eſt cœlũ? EPIC. Aer mũdus. HAD. Quid ſunt ſtellæ? EPIC. Fata hominũ. HAD. Quid ſunt ſtellæ? EPIC. Litora gubernatorũ. HAD. Quid eſt terra? EPIC. Horreũ Cereris. HAD. Quid eſt terra? EPIC. Cellarium uitæ. HAD. Quid eſt mare? EPIC. Iter incertũ. HAD. Quid eſt nauis? EPIC. Domus erratica. HAD. Quid eſt nauis? EPIC. Vbilibet hoſpitiũ. HAD. Quid eſt nauis? Numina Neptuni, Anni curſuum tabellariũ. HAD. Quid eſt Nauta? EPIC. Amator Pelagi, Firmi deſertor, Contemptor uitæ, mortiſq́ʒ, Vndæ cliens. HAD. Quid eſt ſomnus? EPIC. Mortis imago. HAD. Quid eſt nox? EPIC. Laboranti requies, Graſſanti lucrũ. HAD. Quid eſt culcitra? EPIC. Inſomnis uolutatorium. HAD. Quare Venus nuda pingitur? EPIC. Nuda Venus picta, nudi pinguntur amores. Quibus nuda placet, nudos dimittat oportet. HAD. Quare Venus Vulcano nupta eſt? EPIC. Oſtendit amorem ardore incendi. HAD. Quare Venus ſtraba eſt? EPIC. Quia prauus eſt amor. HAD. Quid eſt amor? EPIC. Otioſi pectoris moleſtia, In puero pudor, In uirgine rubor, In fœmina furor, In iuuene ardor, In ſene riſus, In deriſore delicti, nequities eſt. HAD. Quid eſt deus? EPIC. Qui omnia tenet. HAD. Quid eſt ſacrificium? EPIC. Delibatio. HAD. Quid eſt ſine ſocietate? EPIC. Regnum. HAD. Quid eſt regnum? EPIC. Pars deorum. HAD. Quid eſt Cęſar? EPIC. Publicę lucis caput. HAD. Quid eſt ſenatus? EPIC. Ornamentum urbis, Splendor ciuium. HAD. Quid eſt miles? EPIC. Murus imperij, Defenſor patriæ, Glorioſa ſeruitus, Poteſtatis indicium. HAD. Quid eſt Roma? EPIC. Fons imperij orbis terrarum, Mater gentium, Rei poſſeſſor, Romanorum contuberniũ, Pacis æternæ cõſecratio. HAD. Quid eſt uictoria? EPIC. Belli diſcordia, Pacis amor. HAD. Quid eſt pax? EPIC. Tranquilla libertas. HAD. Quid eſt forũ? EPIC. Templum libertatis, Arena litigantiũ. HAD. Quid ſunt amici? EPIC. Statuæ aureæ ſunt. HAD. Quid eſt amicus? EPIC. Pomo citreo ſimilis, foris beatus, nam intra pectus acidum occultat malo. HAD. Quid ſunt paraſiti? EPIC. Qui tanquam piſces adeſcantur.

FINIS.

BASILEAE APVD HIERONYMVM FROBENIVM,
ET NICOLAVM EPISCOPIVM,
ANNO M. D. LII.

FRO BEN.

2

NOTITIA VTRAQVE DIGNITATVM CVM ORIENTIS, TVM OCCIDENTIS

Vltra Arcadij, Honorijq́; tempora.

Et in eam

GVIDI PANCIROLI

I. V. C. Præſtantiſs. ac in celeberrimo Patauino Gymnaſio
Interpretis Legum Primarij

COMMENTARIVM.

IN QVO CIVILES MILITARESQVE MAGISTRATVS, ac Palatinæ dignitates, cum omnium officijs explicantur: pluriumq́; Iurium ſenſus, atque aliorum Auctorum loca illuſtrantur.

Item de MAGISTRATIBVS MVNICIPALIBVS eiuſdem Auctoris Liber.

ACCESSERE

His omnibus poſteriori hac editione vt elegantes ita & uberes doctæq́; pariter Additiones.

Necnon ſeiunctus etiam à prioribus de Quattuordecim vtriuſque tàm Veteris, quàm Nouæ Vrbis Regionibus Libellus, in antiquitatis, amatorum gratiam nouiter euulgatus, & à quamplurimis quibus ſcatebat mendis quam ſtudioſiſſimè expurgatus.

Cum duplici Indice, vno Capitum, altero Inſignium rerum copioſiſſimo.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS. M DC II.

Apud Ioan. Antonium, & Iacobum de Franciſcis.

SERENISSIMO
CAROLO EMANVELI
SABAVDIAE DVCI,
ET SVBALPINORVM
Principi Ampliſsimo.

MAGNA mihi ſemper admiratione viſa ſunt digna in re bellica Romanorum ingenia, Sereniſſime Princeps, quæ miram in inſtruendis aciebus artem, eligendis ad caſtrametandum locis, atque diſponendis caſtris prudentiam, explorandisque hoſtium conſiliis induſtriam, ac denique in omnibus ſuperandis difficultatibus animum, atque incredibilem ſolertiam oſtenderunt, in aptandis teſtudinibus, ac vineis, erigendis turribus, atque arietibus, aliisque innumeris tormentorum generibus parem diligentiam exhibuerunt, quibus magnam orbis terrarum partem ſubegerunt. Sed cùm ſapientiam intueor, qua tot moribus, & linguis diſſonas ſub Imperio gentes prudenter rexerunt, & partas opes, ac regna contra imminentes, & futuras procellas munierunt, & graui iudicio cuncta diſpoſuerunt, non minorem hinc laudem mihi videntur promereri. Quemadmodum enim feruentes aquæ ſemper ebulliunt, nec vaſe queunt contineri, ſic tot populorum æſtuantia ingenia difficillimum fuit cohibere: ſed qua in domandis, eadem in continendis quoque in officio gentibus, & clarior etiam virtus enituit, quod & Poeta Romanorum proprium eſſe his verſibus ſignificauit.

Tu regere imperio populos Romane memento,
Hæ tibi erunt artes, paciq; imponere morem.

Singulis enim prouincijs ad efferos animos frænandos, iura & magiſtratus cum armatis militibus præfecerunt, in limitibus Imperij Duces cum validis præſidiis locarunt; Alios exigendis vectigalibus, ac tributis præpoſuerunt, quibus attenuati populi viribus deſtituebantur, & fiſcus adauctus in dies potentior fiebat. His nixum totum ſtetit, ac creuit Imperium, quibus confirmandis, atque adeo ampliandis, omnem diligentiam & ſtudium Romani Principes adhibuerunt. Neque hæc vigilanter exercuiſſe contenti, ad ſucceſſorum eruditionem, & omnia in officio facilius continenda, cuncta in libro deſcripta habuerunt, qui prius Breuiarium, ſeu ratiocinarium Imperii, mox Notitia eſt appellatus, in quo ciuiles magiſtratus, & militares, legiones, auxilia, cohortes, vexillationesque ſingulæ cum ſuis ſymbolis, & inſignibus, officiisque poſitæ comprehendebantur. Pecuniæ etiam publicæ, ac priuatæ Principis exactores, ac cæteræ Palatinæ dignitates quæque cum ſcriniis ac codicibus annotabantur, in quibus argentum, veſtis, ſupellex, ac reliqua Principis eo ordine ac diligentia deſcripta conſeruabantur, vt nihil inde poſſet deperire. Hæc omnia vtriuſque Romani Imperii tùm in duo diuiſi, id eſt Orientis & Occidentis continet Notitia, ſed ita ieiunè poſita, vt indicis tantùm vice fungatur. Itaque res vetuſtæ, altaque caligine conditæ obſcuræ relinquuntur, vt legentes incerti & perturbati diſcedere cogantur, & vt ait Poeta.

Inconſulti abeunt, ſedemq; odere Sybillæ.

Opus tamen vt res excelſas, & Romani Imperii magnitudinem complectens, ingens cunctis ſui deſiderium excitat. Id ſemel Celſitudo tua mihi exhibuit, & vt eſt rerum antiquarum ſtudioſiſſima, aliquem eius interpretem poſtulabat; ac tandem poſt multos varioſque ſermones, mihi ipſius explicandi onus impoſuit, quod tanquàm omnium difficillimum, humeriſque meis impar primò recuſaui. Hic enim iam antiquati magiſtratus, & eorum officia, quorum nullum amplius extat veſtigium, & vix nomen retinetur, erant declaranda. Elucidanda dignitatum inſignia, militum ordines, & ſymbola explicanda, quæ vt alibi nunquàm viſa, ita eorum ſenſum exprimere vatis potius eſſe videbatur, quàm Iureconſulti. Vectigalium quoque & tributorum rationes immutatas, & palatina officia penitus extincta, & incognita, renouare, immerſi laboris res proponebatur, vetuſtos Imperii limites, & loca cum præſidiis declarari poſſe animum deſpondebam. Itaque qua poteram modeſtia deprecabar, vt in alium me doctiorem hæc prouincia demandaretur. Sed cùm acrius ad hoc onus ſubeundum vrgeret, nec tanti Principis deſiderio reſiſtere auderem, omnem difficultatem

cultatem obtemperandi cupido ſuperauit. Auſus itaque ſum, quod nunquàm à me fieri poſſe putabam, & huius Notitiæ incognita & obſcuriſſima à tenebris in lucem educere ſum conatus, in quibus vbi defuero, Celſitudine tuæ parendi neceſſitas me excuſabit, cuius imperio non obſequi cùm mihi fas non eſſet, malui obtemperando culpæ periculum ſubire, quàm ea vacando, contumax videri. Vt iuſſa igitur exequar, imperatumq; debitum ſoluam; in Notitiam vtriuſque Romani Imperij Commentarium ei meum offero; in quo Romanorũ Principum magnitudinem, opulentiam, vires, & inſignem in cunctis ſolertem prudentiam ſpectabit. Hoc munus Amplitudini tuæ exiguum eſt, ſed animi promptitudinem maiora, ſi poſſet, daturi reſpiciet. Interea hoc etſi Leuidenſe, & craſſo filo contextum opus, non aſpernabitur. Nam.

A te principium, tibi deſinet, accipe iuſſis
Ardua cœpta tuis, atque hanc ſine tempora circum
Inter victrices hederam tibi ſerpere lauros.

Ac nobis Celſitudinem tuam Deus Optimus Maximus diu incolumem ſeruet.

Celſit. Tuæ

Deditiſs. Ser.

Guidus Pancirolus.

AD GVIDVM PANCIROLVM VIRVM CLARISSIMVM,

Notitiam Imperij vtriuſque.

QVO MODO ANTE AB VLLO NVNQVAM DECLARANTEM.

Franciſcus Pola Iureconſ. Veronenſis.

ERGO inſperato tandem candore potitam
NOTITIAM GEMINI IMPERII ſpectamus ouantes;
Romulidumque iuuat, nec non Byzantia regna
Partibus è cunctis manifeſta in luce tueri;
Quæ fuerint vrbes olim, quæ caſtra, vel arces.
Quæque Magiſtratus ferrent inſignia, nunquàm
Intellecta prius, nigriſque obducta teneribus.
O nos fœlices, præſens qui degimus æuum,
Queis nouiſſe datum tantæ miracula mentis:
Sed mage fœlicem, potuit qui talia nobis
Pandere, diuino iamnum quæſita labore.
Auſim quinetiam non illum corpore cretum
Dicere mortali, Diuumque accumbere menſis,
Si Cereri, & Baccho ſua quondam antiqua reperta,
Aethereas habitare domos, Cœlumque dedere;
Nam quæ hæc conuincet maieſtas munera rerum?
Pythia non olim tam cæcas ſoluere fertur
Ambages potuiſſe uiris, & non augur Apollo:
Ille Deus, Deus ille quidem, qui commoda tanta
Legali tribuit claſſi; nam tempore in omni
Ille Deus mihi erit, Deus ille erit & mihi ſemper.
Te ſequor ò, te, ſancte ſenex; tua numina adoro
PANCIROLE ingens; ne me aſpernare colentem.

Tu

Tu pietate micas, tu relligione Deorum,
Tu ſolus monumenta ſitu conſumpta vetuſto
Reſtituis; tu das doctis cognoſcere chartis
Biſſenis quantum libris mandauerit ortus
Iuſtino, Imperium qui mox, & nomina patris
Rettulit, & miro Pandectas ordine fecit:
Tu legum penitus diuina oracula noſcis,
Atque ea facundo per terras ore profaris;
Tu non auditos aperis, clariſſime, ſenſus,
Alciatis melior, Celſis & proximus ipſis;
Intereà pendent homines dicentis ab ore,
Qui ad te diuerſis veniunt regionibus orbis;
Te colit Heſperius, te Teuton, Gallus, & Indus,
Et qui extra ſolis curſus, atque aſtra vagantur;
At quas noſtra tuas nunc diſcunt tempora laudes
Poſtuma eas duplici præſtabunt fœnore ſecla.

AD

GVIDVM PANCIROLVM

VIRVM CLARISSIMVM,

Notitiam Imperij vtriuſque.

QVO MODO ANTE AB VLLO

NVNQVAM DECLARANTEM.

Franciſcus Pola Iureconſ. Veronenſis.

ERGO inſperato tandem candore potitam
NOTITIAM GEMINI IMPERII ſpectamus ouantes;
Romulidumque iuuat, nec non Byzantia regna
Partibus è cunctis manifeſta in luce tueri;
Quæ fuerint vrbes olim, quæ caſtra, vel arces.
Quæque Magiſtratus ferrent inſignia, nunquàm
Intellecta prius, nigriſque obducta tenebris.
O nos fœlices, præſens qui degimus æuum,
Queis nouiſſe datum tantæ miracula mentis:
Sed mage fœlicem, potuit qui talia nobis
Pandere, diuino iamnum quæſita labore.
Auſim quinetiam non illum corpore cretum
Dicere mortali, Diuumque accumbere menſis,
Si Cereri, & Baccho ſua quondam antiqua reperta,
Aethereas habitare domos, Cœlumque dedere;
Nam quæ hæc conuincet maieſtas munera rerum?
Pythia non olim tam cæcas ſoluere fertur
Ambages potuiſſe uiris, & non augur Apollo:
Ille Deus, Deus ille quidem, qui commoda tanta
Legali tribuit claſſi; nam tempore in omni
Ille Deus mihi erit, Deus ille erit & mihi ſemper.
Te ſequor ò, te, ſancte ſenex; tua numina adoro
PANCIROLE ingens; ne me aſpernare colentem.

Tu

Tu pietate micas, tu relligione Deorum,
Tu ſolus monumenta ſitu conſumpta vetuſto
Reſtituis; tu das doctis cognoſcere chartis
Biſlenis quantum libris mandauerit ortus
Iuſtino, Imperium qui mox, & nomina patris
Rettulit, & miro Pandectas ordine fecit:
Tu legum penitus diuina oracula noſcis,
Atque ea facundo per terras ore profaris;
Tu non auditos aperis, clariſſime, ſenſus,
Alciatis melior, Celſis & proximus ipſis;
Interea pendent homines dicentis ab ore,
Qui ad te diuerſis veniunt regionibus orbis;
Te colit Heſperius, te Teuton, Gallus, & Indus,
Et qui extra ſolis curſus, atque aſtra vagantur;
At quas noſtra tuas nunc diſcunt tempora laudes
Poſtuma eas duplici præſtabunt fœnore ſecla.

INDEX CAPITVM,

QVAE IN HOC VTRIVSQVE

Imperij Notitiæ Commentario continentur.

PRæfatio. pag.1
De Notitiæ inſcriptione. pag.3
Summaria dignitatum Orient. Imp. enumeratio. cap.1. pag.3
De illuſtribus, ſpectabilibus, Clariſſimis, perfectiſſimis, & egregijs. cap.2. pag.5
De perfectiſſimis. cap.3. 6
De egregijs. cap.4. 6
De præfectis prætorio. cap.5. 6
De curſu publico, angarijs, & parangarijs. capite 6. 8
De præfecto prætorio Orientis. cap.7. 9
De aſſeſſoribus. cap.8. 9
De apparitoribus, & officio P. P. domeſticis, & cancellarijs. cap.9. 9
De Principe. cap.10. 10
De Corniculario. cap.11. 11
De adiutore. cap.12. 11
De Commentarienſi. cap.13. 11
De ab actis. cap.14. 12
De numerarijs. cap.15. 13
De ſubadiuua. cap.16. 13
De cura epiſtolarum. cap.17. 13
De Regendario cap.18. 13
De exceptoribus, & eorum adiutoribus. cap.19. 13
De ſingularijs, ducenarijs, centenarijs, & Sexagenarijs cap.20. 14
De Primipilo. cap.21. 14
De inſignibus dignitatum, & P. Prætorio Orientis, cap.22. 14
De præf. Prætorio Illyrici, & Iuſtinianeæ primæ cap. 23. 15
De imaginibus Principum, cap.24. 17
De præfecto vrbis Conſtantinopolis, cap.25. 18
De præfecto annonæ cap.26. 18
De præfecto vigilum cap.27. 19
De decanis ſeu lecticarijs, cap.28. 19
De curatoribus operum Conſtantinopolis, cap.29. 19
De prætoribus Conſtantinopolis, cap.29. 19
De Magiſtris militum, cap.30. 19
De primo magiſtro militum in præſenti, & eius officio. cap.31. 20
De vexillationibus Magiſtri militum in præſenti capite 32. 21
De vexillationibus palatinis. cap.33. 22
De vexillationibus ſeptem Comitatenſibus, cap.34. 22
De legionibus cap.35. 23
De præfectis legionum cap.36. 25
De numerorum militum ſymbolis, & eorum coloribus. cap.37. 25
De VI. legionibus palatinis Magiſtri militum præſentalis, cap.38. 26
De XVIII. auxilijs palatinis, cap.39. 27
De officio Magiſtri militum in præſenti, cap.40. 28
De alio Magiſtro militum in præſenti, cap.41. 30
De VI. vexillationibus Palatinis alterius Magiſtri militum præſenti. cap.42. 30
De VI. vexillationibus Comitatenſibus, capite 43. 30.
De VI. legionibus palatinis ſub alio Magiſtro militum in præſenti. cap.44. 30
De XVIII. auxilijs palatinis alterius magiſtri militum in præſentialis, cap.45. 31
De Magiſtro militum per Orientem. cap.46. 32
De vexillationibus Comitatenſibus, X. ſub Magiſtro militum per Orientem. cap.47. 32.
De IX. legionibus Comitatenſibus per Orientem. capite 48. 34
De legionibus X. Pſeudocomitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, cap.49. 34
De Magiſtro militum per Thracias, cap.50. 36
De III. Vexillationibus palatinis ſub Magiſtro militum per Thracias. cap.51. 36
De IIII. Vexillationibus Comitatenſibus ſub Magiſtro militum per Thracias, cap.52. 36
De legionibus Comitatenſibus XXI. ſub magiſtro militum per Thracias, cap.53. 36
De Magiſtro militum per Illyricum, cap.54. 39
De II. vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Illyricum, & legione palatina. cap. 55. 39
De VI. auxilijs palatinis. cap.56. 39
De VIII. legionibus Comitatenſibus magiſtri militum per Illyricum cap.57. 39
De IX. legionibus pſeudocomitatenſibus magiſtri militum per Illyricum. cap.58. 39
Epilogus copiarum Orientis. cap.59. 39
De præpoſito ſacri cubiculi. cap.60. 40
De ſchola ſile atiariorum. cap.61. 40
De Magiſtro officiorum Orientis, et eius inſignibus, cap.62. 41
De ſcholis, quibus præerat magiſter officiorum. capite 63. 43
De ſchola agentium in rebus cap 64. 43
De menſoribus, lampadarijs, admiſſionalibus, & mitatorijs, cap.65. 44
De V. Fabricis in diœceſi Comitis Orientis, & Fabricenſibus. cap.66. 44
De III. Fabricis Ponticæ. cap.67. 45
De Fabrica Aſianæ. cap.68. 45
De II. Fabricis Thraciarum. cap.69. 45
De IIII. Fabricis Illyrici. cap.70. 45
De officio magiſtri officiorum. cap.71. 45
De quæſtore, & eius inſignibus. cap.72. 45
De illuſtri Comite ſacrarum largitionum Orientis, & eius

& eius inſignibus. cap.73. 47
De his, qui erant ſub diſpoſitione Comitis ſacrarum largitionum. cap.74. 49
De officio Comitis ſacrarum largitionum Orientis, cap.75. 52
De ſcrinio canonum cap.76. 52
De ſcrinio tabulariorum, cap.77. 53
De ſcrinio numerariorum.cap.78. 53
De ſcrinio aureæ maſſæ. cap.79. 53
De ſcrinio auri ad reſponſum, cap.80. 53
De ſcrinio veſtiarij ſacri, cap.81. 53
De ſcrinio ab argento.cap.82. 53
De ſcrinio anularenſi vel Miliarenſi.cap.83. 54
De ſcrinio à pecunijs, cap.84. 54
De ſcrinio exceptorum.cap.85. 54
De ſcrinio Mittendariorum Tertiocerio, & Quartocerio largitionum, cap.86. 54
De illuſtri Comite priuatarum diuinæ domus in Oriente, & eius inſignibus, cap.87. 54
De officio Comitis rerum priuatarum. cap.88. 56
De Comite domeſticorum equitum, & domeſticorum peditum, eorumque inſignibus.cap.89. 57
De ſpectabili Primicerio cubiculi.cap.90. 58
De Comite Caſtrenſi ſacri palatij, & eius inſignib. cap.91.
De Primicerio notariorum, eiuſque inſignibus, & laterculo maiore. cap.92. 60
De Magiſtris IIII. ſcriniorum, & eorum inſignibus. cap.93. 61
De Magiſtro memoriæ.cap.94. 62
De Magiſtris epiſtolarum.cap.95. 63
De Magiſtro libellorum. cap.96. 63
De Comite diſpoſitionum. cap.97. 64
De Magiſtratibus prouinciarum cap.98. 64
Communia magiſtratuum prouinciarum.ca.99. 65
De Proconſulibus, & differentia inter eos, & alios prouinciarum magiſtratus.cap.100. 66
Summarium magiſtratuum ciuilium Orientis. 67
De Proconſule Aſiæ, & eius inſignibus.ca.101. 68
De Conſulari Helleſponti, & Præſide inſularum. capit.102. 69
De Proconſule Achaiæ, & eius inſignibus. capite 103. 69
De Comite Orientis, eiuſque inſignibus, & officio. cap.104. 70
De Lyciarchi, & Syriarchi muneribus, & ludis. cap.105. 72
De Conſulari, & poſtea Proconſule Paleſtinæ, eiuſque inſignibus. cap.106. 72
De Conſulari Phœniciæ.cap.107. 73
De Conſulari Syriæ primæ. cap.108. 73
De Conſulari Cypri. cap.109. 73
De conſulari Ciliciæ primæ, & Præſide ſecundę. capit.110. 73
De Præſidibus ſecundæ & tertiæ Paleſtinæ ſalutaris.cap.111. 73
De Pręſide Phœnices Libani. cap.112. 74
De Præſidibus Euphratenſis Syriæ, & ſalutaris. cap.113. 74
De Oſroenæ & Meſopotamiæ Pręſidibus.cap.114. 74
De Iſauriæ Præſide, & poſtea Comite.cap.115. 74
De Præſide & Maderatore Arabiæ.cap.116. 74
De Præfecto Aegypti, eiuſque inſignibus, & officio. cap.117. 75
De Præſidibus vtriuſque Libyæ, cap.118. 76
De Præſide Thebaidis, & eius inſignibus.cap.119. 76
De Præſidibus Arcadiæ & Aegypti, Auguſtanicęque correctore. cap.120. 76
De Iuridico & alijs Alexandriæ magiſtratibus.cap. 121. 76
De Vicario Aſianæ, & eius inſignibus. ca.122. 77
De conſularibus Pamphylię & Lydiæ.cap.123. 78
De Præſidibus Lyciæ & Cariæ, Lycaoniæ, & poſtea Prætore Iuſtiniano.cap.124. 78
De Præſidibus Piſidiæ, Phrigiæ Pacatianæ & ſalutaris. cap.125. 78
De Vicario Ponticæ, & eius inſignibus.cap.126. 79
De Conſularibus Galatiæ, & Bithyniæ.cap.127. 80
De Præſidibus Honoriadis ſeu Paphlagoniæ. cap. 128. 80
De Præſide Cappadociæ.cap.129. 80
De Præſidibus Ponti Polemoniaci, & Helenoponti. cap.130. 81
De Præſidibus Armeniarum, cap.131. 81
De Vicario Thraciæ & eius inſignibus, cap. 132. 81
De Conſularibus Europæ & Thraciæ.cap.133. 82
De Præſidibus Hęmimontis, Rhodopes, Myſiæ inferioris, & Scythiæ, cap.134. 82
De Vicario Macedoniæ. cap.135. 83
De Conſularibus Macedoniæ & Cretæ.cap.136. 83
De Præſidibus Theſſaliæ, vtriuſque Epiri, & partis ſalutaris Macedoniæ. cap.137. 83
De Vicario Daciæ, & Rectoribus, qui ſub eo erant. cap.138. 83
De limitaneis Comitibus, & Ducibus.cap.139. 84
De Comite limitis Aegypti.cap.140. 85
De alijs, quę de minore laterculo emittuntur.ca. 87
De alijs numeris prouinciæ Auguſtanicę. 88
De Comite Iſauriæ & Pręſide.cap.141. 88
De Duce Lybiæ.cap.142. 89
De Duce Thebaidis, & eius militibus, cap.143. 89
De alijs, qui de huius Ducis minore laterculo emittebantur. 91
De ſpectabili Duce Paleſtinę. cap.144. 93
De Alis & cohortibus, quę de Paleſtinæ Ducis minore laterculo emittuntur. 93
De Duce Arabię, cap.145. 93
De ijs, quę de minore laterculo emittebantur. 93
De ſpectabili Duce Phœnices. cap.146. 95
De his, qui de minore ipſius laterculo emittuntur.
De ſpectabili Duce Syrię & Euphratenſis ſeu Auguſto Euphratenſis. cap.147. 96
De Auguſto Euphratenſis copijs, quę de minore ipſius laterculo emittebantur.
De ſpectabili Duce Oſroenę. cap.148. 97
De Duce Meſopotamię uiro ſpectabili. capit.149. 98
De Duce Armenię. cap.150. 99
De ſpectabili Duce Scythiæ. cap.151. 101

De

De Duce Mœſiæ ſecunda. cap.152. 102
De Duce Mœſiæ prima. cap.153. 104
De Duce Daciæ Ripenſis. cap.154. 105
De Palæſtinæ & aliarum prouinciarum Conſularibus, eorumque inſignibus & officijs. cap.155. 106
De Correctoribus, eorumque inſignibus. cap.156. 107
De Thebaidis, alijſque Præſidibus, tam Clariſſimis, quàm Perfectiſſimis, eorumque inſignibus, cap. 157. 108
De differentijs inter officia magiſtratuum. cap.158. 109
De Armarijs librorum a Notitia repræſentatis. cap.159. 110

Index dignitatum Occidentis.

De Occidentali Imperio. cap.1. pag.1.
De Præfecto Prætorio Italiæ. cap.2. 115
De Præfecto Prætorio Galliarū. ca.3. 117
De Præfecto vrbis Romæ. cap.4. 117
De Præfecto annonæ. cap.5. 119
De Præfecto vigilum. cap.6. 120
De Comite formarum. cap.7. 120
De Comite riparum, & alueí Tiberis, & cloacarum. cap.8. 120
De Comite portus. cap.9. 121
De Magiſtro cenſus. cap.10. 121
De Rationali vinorum. cap.11. 121
De Tribuno fori ſuarij. cap.12. 121
De Conſulari aquarum. cap.13. 121
De Curatore operum maximorum. cap.14. 122
De Curatore operum publicorum. cap.15. 122
De Curatore ſtatuarum. cap.16. 122
De curatore horreorum Galbanorum. cap.17. 123
De Centenario portus. cap.18. 123
De Tribuno rerum nitentium. cap.19. 123
De Magiſtro peditum in præſenti Occidentis. cap. 20. 127
De XII. palatinis legionibus Magiſtri militum præſentalis Occidentis. cap.21. 128
De auxilijs palatinis LXV. Magiſtri peditum præſentalis per Occidentem. cap.22. 128
De Legionibus Comitatenſibus XXXII. Magiſtri peditum per Occidentem. cap.23. 130
De XVIII. Legionibus Pſeudocomitatenſibus Magiſtri peditum Occidentis. cap.24. 132
De Comite & Magiſtro equitum præſentali occidentis, eiuſque militibus, & eorum inſignibus. cap. 25. 132
De IX. Vexillationibus palatinis Magiſtri equitum præſentalis Occidentis. cap.26. 134
De Vexillationibus Comitatenſibus XXXII. cap. 27. 134
De Magiſtro equitum per Gallias. cap.28. 136
Tabella eorum, qui Præpoſito ſacri cubiculi parebant.
De Illuſtri Præpoſito ſacri cubiculi. cap.29. 136
Tabula eorum, quibus Magiſter officiorum in Occidente præeſt.
De Magiſtro officiorum Occidentis. cap.30.
De Fabricis Occidentis. cap.31.
De VI. Fabricis in Italia. cap.32. 139
De Fabricis VIII. in Gallijs. cap.33. 139
De Quæſtore. cap.34. 139
Tabula eorum, quibus Comes largitionum Occidentis imperabat.
De Illuſtri Comite ſacrarum largitionum Occidentis. cap.35. 141
De Præpoſitis theſaurorum. cap.36. 141
De Procuratoribus monetæ. cap.37. 142
De Procuratoribus Cynegiorum, aut Gynæciorum. cap.38. 142
De Procuratoribus Baphiorum. cap.39. 143
De Præpoſitis Brambaricariorum, ſeu argentariorum. cap.40. 143
De Præpoſitis Baſtegarum. cap.41. 143
Index eorum, quibus Comes rerum priuatarum Occidentis imperabat. 143
De Illuſtri Comite rerum priuatarum Occidentis. cap.42. 144
De Comitibus domeſticorum peditum, & equitum. cap.43. 145
De Primicerio ſacri cubiculi, & Caſtrenſi palatij Occidentis. cap.44. 146
De Primicerio notariorum Occidentis. capit. 45. 147.
De Magiſtris ſcriniorum Occidentis. cap.46. 147
Index eorum, quibus Præf. Prætorio Italiæ imperabat. 147
De Proconſule Africæ, & eius inſignibus. cap.47. 148
De Vicario Vrbis Romæ. cap.48. 149
De Italiæ Magiſtratibus. cap.49. 149
De Conſulari Campaniæ. cap.50. 149
De Conſulari annonario Tuſciæ, Vmbriæque. cap.51. 150
De Conſulari Piceni ſuburbicarij. cap.52. 150
De Conſulari Siciliæ. cap.53. 150
De Correctoribus Apuliæ & Calabriæ, item Bruttiorum & Lucaniæ. cap.54. 151
De Præſidibus Samnij & Valeriæ. cap.55. 151
De Præſidibus Sardiniæ & Corſicæ. cap.56. 151
De Vicario Italiæ. cap.57. 151
De conſulari Venetiæ & Iſtriæ. cap.58. 151
De Conſularibus Aemiliæ, Flaminiæ, & Piceni. c.59. 152
De Conſularij Liguriæ. cap.60. 152
De Præſidibus Alpium Cottiarum, Retiæ primæ, & ſecundæ. cap.61. 152
De Vicario Illyrici Occidentalis. cap.62. 152
De Conſulari Pannoniæ ſecundæ, & correctore Saniæ, ac Præſide Pannoniæ primæ, & vtriuſque Norici. cap.63. 152
De perfectiſſimo Præſide Dalmatiæ. cap.64. 152
De Vicario Africæ, & eius Conſularibus, ac Præſidibus. cap.65. 153
De præfectis annonæ Africæ, & patrimonialium fundorum. cap.66. 154
Index eorum quibus præfectus prætorio Galliarum præerat. 155

INDEX CAPITVM.

De Vicario Hiſpaniarum, & earum magiſtratibus, cap.67. 155
De Vicario Galliarum, ſeu XVII. prouinciarum, earumque magiſtratibus, cap.68. 157
De Vicario Britanniæ, & eius magiſtratibus, cap. 69. 158
De Comite Africæ, cap.70. 159
De Comite Tigitanæ, cap.71. 160
De Comite limitis Saxonici p Britāniā, cap.72. 161
De Comite Britanniæ, cap.73. 162
De Comite limitum Italiæ, cap.74. 163
De Comite Argentoratenſi, cap.75. 164
De Comite Jllyrici, cap.76. 164
De Comite Hiſpaniarum, cap.77. 164
De Duce & Præſide Mauritaniæ, Cæſarienſis, cap. 78. 165
De T e Tripolitanæ Prouinciæ, cap.79. 166
De militum Africæ reformatione, cap.80. 166
De Duce Pānoniæ ſecundæ Riparienſis, ſiue Sauiæ cap.81. 167
De Duce Valeriæ Ripenſis, cap.82. 169
De Duce Pannoniæ primæ & Norici Ripenſis, capit.83. 171
De Duce Retiæ primæ & ſecundæ, cap.84. 172
De Duce prouinciæ Sequanici, cap.85. 173
De Duce tractus Armoricani, & Neruicani, capit. 86. 174
De Duce Belgicæ ſecundæ, cap.87. 174
De Duce Germaniæ primæ, cap.88. 176
De Duce Britanniarum, cap.89. 177
De Duce Mogontiacenſi, cap.90. 179
De inſignibus Conſularium, cap.91. 182
De inſignibus correctorum, cap.92. 183
De inſignibus præſidum, cap.93. 183

F I N I S.

IVRA

IVRA IN HOC OPERE
I L L V S T R A T A.
& nouiter declarata ll. ff.

L. Abeſſe 32.ff.ex.quib.cauſis maior.in præfatione, & ca.20.de præfecto legionis.
L.vlt.de conueniend.fiſci debito. in præfatione.
L.2.ff.de in ius vocand.cap.6.de curſu publico.
l.vlt.§.hi quoque,ff.de mun.& bon.ibidem.
l.eos.27.vlt.de falſis,ibidem.
l.continuus 137.§.cum ita,de verbor.oblig.ibidem.
l.illicitas §.ne tenuis,ff.de offi.præſid.cap.9.de oppa-ritoribus.
l.vlt.ff.de ſeparatio.cap.10.de principe.
l.1.§.1.ff.de offic. proconſ.capit.13.de commentarienſi.
l.2.ff.ad l.Iul.maieſt.cap.14.ab actis.
l.pater,ff.de adim.legat.cap.21.de primipilo.
l.pater,§.Iulius Agrippa,ff.de leg.3.ibidem.
l.pediculis,§.quidam,ff.de aur.& arg.lega.ibidem.
l.vlt.§.patrimonium,ff.de mun.& bon.ibidem.
l.capitalium,§.ad ſtatuas,de pœnis,capit.22.de inſignibus,& cap.24.de imaginibus.
l.41.nam & Imperator,ff.de donatio.inter virum,& vxorum,ibidem de inſignibus.
l.5.ff.ad l.Iul.maieſt.cap.24.de imaginibus.
l.officium,§.vlt.ff.de milita.ſecta.cap.26.de præfectis legionum.
l.pen.§.vlt.de lega.3.cap.72.de officio quæſtoris,& cap.93.de magiſtr.IIII.ſcrinior.
l.creditor,§.inter venditorem,ff.de actio.empt.ibid.de officio quæſto.
l.3.§.ſi quid.ff.de minor.ibidem.
l.Lucius Titius 72.ff.de leg.2.ibidem.
l.mortuo boue,§.1.ff.eod.tit.ibidem.
l.fideicommiſſa.§.ſi ſeruo,ff.de leg.3.ibidem.
l.libertis quos,§.ab hæredibus,ff.de alim.& ciba.lega.ibidem.
l.negociatores,de excuſat.muner.cap.73.de comite largitionum.
l.6.ff.de cuſtod.reorum ibidem.
l.vlt.§.1.ff.de mun.& bono.ibidem.
l.vlt.in fi.ſi menſ.falſum mod.dixer.c.77.de ſcrinio tabular.
l.officium,§.vlt.ff.de re milit.cap.26.de præfectis legionum.
l.antepenult.ff.de annu.legat.capit.93.de magiſtr.IIII.ſcrinior.
l.6.§.1.ff.de ducenar.ibidem.
l.4.§.1.ff.de ſicariis,capit.95.de magiſtro epiſtolarum.
l.5.§.vlt.ff.de pœnis,ibidem.
l.9.§.ingreſſum,ff.de offic.proconſ.cap.96.de magiſtro libellorum.
l.3.de appellat.recip.ibidem.
l.Athletæ,§.1.ff.ex quibus cauſ.infam.irrog.capit.105.de lyciarchis.
l.37.ff.de iudiciis ibidem.
l.5.ff.ad l.Iul.de vi pub.ibidem.
l.1.§.1.ff.de appellat.ibidem.
l.6.ff.de excuſat.tutor.ibidem.
l.8.de vacat.muner.ibidem.
l.17.ff.de muner.& honor.ibidem.
l.non diſtinguemus,§.ſacerdotio,de arbitr.ibidem.
l.1.§.1.ff.ad l.Iul.de ambitu,ibidem.
l.pen.ff.de vacat.muner.ibidem.
l.3.§.ſi præſidis,& §.vlt.ff.de re milit.capit.117.de præfecto Auguſtali.
l.omne delictum,6.ff.eod.tit.ibidem.
l.officium 12.ff.de re milit.ibidem.
l.in agris,ff.de acquir.rer.domin.capit.139.de limitaneis Comitibus & Ducibus.
l.1.§.3.& 4.ff.de flumin.ibidem.
l.Lucius,ff.de euictio.ibidem.
l.ſi captiuus,ff.de capti.& poſtlim.reuerſ.ibidem.
l.relegatorum 7 §.& quoddam de pœnis,ibidem.
l.cum hic ſtatus,§.ſi mulier,ff.de donat.inter uir.& vxor.cap.155.de Paleſtinæ,& aliarum Prouinciarum Conſularibus.
l.præſidis,34.ff.ſi cert.pet.capit.158.de differentiis inter officia magiſtratuum.
l.ſed & ſi 52.§.1.ff.de iudi.cap.5.lib.2.de præfecto annonæ.
l.mortuo 49.§.1.ff.de leg.2.ibidem.
l.Titia Seio,87.in princ.ff.eod.de leg.2.ibidem.
l.ſi maritus,15.§.1.ff.ad l.Iuliam,de adult.capit.6.lib.2.de præfecto uigilum.
l.qui mittuntur,§.1.ff.ex quib.cauſ.maior.ibidem.
l.verum,§.ex facto,ff.de minor.capit.8.de comite riparum,& cap.14.de curatore operum maximorum,lib.2.
l.41.ff.de actio.emptio.cap.13.lib.2.de Conſulari aquarum.
l.cum quidam 17.§.fiſcus,de vſur.ibidem.
l.pen.de fugitiuis,ca.18.de centenario portus,lib.2.
l.generaliter 3.§.ſpurios,ff.de decurio.capit.2.lib.3.de magiſtratibus municipalibus.
l.ſpurii.§ 1.ff.de decurio.cap.3.de magiſtratib.municip.lib.3.
l.5.§.ſi mulier.ff.de dona.inter vir.& vxor.ibidem.
l.cum quidam 23.ff.de annu.lega.ibidem.

l.vlt.ff.

l.vlt. ff.de decret.ab ordine facien.cap.6.lib.3.de magiſtrat.municipa.
l.honores,ff.de decurio.cap.8.lib.3.de magiſtra. municipa.
l.vlt §.iudicandi.ff.de mun. & hon.ibidem.
l.pars literarum,ff.de iudi.ibidem.
l.vlt.ff.de offi.aſſeſſor.cap.11. de magiſtratib. municipalib.
l.vlt.§.item reſcripſerunt,ff.de admin.rer.ad ciuitat. pertin.cap.12.de magiſtra.municip.
l.vlt.§.cura quoque, ff.de muner. & honor. ibidem, & cap.12.
l.ſi duas, §. eſt autem,de excuſat.tutor.ibidem, & cap.19.
l.2.ff.de vacat.muner.capit.12. de magiſtrati.municipa.
l.vlt.§.2.ff.de muner.& honor.cap.14. de magiſtra. municipa.
l.vlt.ff.de pecul.ibidem.
l.eius,qui in prouincia,ff.ſi cer.peta.ibidem.
l.vxorem,§.legauerat,ff.de leg.3.ibidem.
l.4.ff.de ſeruis fugit.cap.18.de magiſtra. municip.
l.diuus,ff.de cuſtod.reorum, ibidem.
l.vlt.§.irenarchæ, ff.de muner.& honor.ibidem.
l.lectos.12.,ff.de peric.& commod.rei vend.cap.19. de magiſtra.municip.
l.vlt.§.hi quoque,de muner.& honor.cap.20.de magiſtra.municip.
l.1.§.iubemus, C.de offic.Præf.Prætor. Afr.in præfatione.
l.2.§.vlt.C.eo.tit.ibidem.
l.vlt.C.de offic.magi.officio.ibidem.
l.1.C.de offi.quæſto.ibidem.
l.2.C.eod.tit.ibidem.
l.quoniam.C.de curſu publ. cap.6. de curſu publico.
l.12.l.48.C.Theo.eod.tit.ibidem.
l.23.l.26.l.pen.C.Theo.eo. de curſu pub.ibidem.
l.15.17.18.36.60.C.Theo.de curſu pub.ibidem.
l.3.C.Theo.de anno.& tribut.ibidem.
l.nemo.8.C.de anno.& tribut.ibidem.
l.2.C.de cond.in pub.horr.ibidem.
l.2.C.de lucris aduocato.ibidem.
l.119.C.Theo.de decurio.ibidem.
l.4.C.Theo.de offi.recto.prouin.ibidem.
l.2.15.C.Theo.de curſu pub.ibidem.
l.3.C.de curſu pub.ibidem.
l.4.C.eod.tit.ibidem.
l.1.C.de tractator. ibidem.
l.ſcriniarios 16.C.de teſtam.cap.9.de apparitoribus.
l.nulli.10.C.de numerar.ibidem.
l.4.C.de epiſc.& cleric.ibidem.
l.in his.pen.& vlt. C.de diuer. offic.ibidem.
l.vlt. C.de offic.Præf.vrb. cap.12.de adiutore.
l.31.C.de epiſco.& cler. cap.14.ab actis.
l.vlt.C.de donat.cauſ.mort.ibidem.
l.30.in hac.C.de donat.ibidem.
l.28.nulli.C.de epiſco.& cleric.ibidem.
l.2.l.18.C.de teſtamen.ibidem.
l.19.illud.C.de ſacroſanct.eccl.ibidem.
l.contractus.C.de fid.inſtrum.ibidem.
l.conſulta.23.C.de teſta, ibidem.

l.data.C.de donat.ibidem.
l.1.C.de exacto.tributo.cap.20.de ſingular.
l.2.in notitia.C.de offi.Præf.Præt.Afri.ibidem.
l.ordinariorum cum ll.ſeqq.C.de cohorta.lib.12.ibidem.
l.6.C.Theo.de cohortalib.cap.21.de primipilo.
l.3.& 4.C.de primipilo.ibidem.
l.4.C.in quib.cauſ.pign.vel hypot.tacitè contrah.ibidem.
l.1.C.de cond.ex lege ibidem.
l.1.C.de primipilo ibidem.
l.12.C.de dignita.lib.12.cap.22.de inſignibus dignitatum.
l.quicunque.C.de procura.ibidem.
l.5.C.de offi.rector.prouin.ibidem.
l.19.C.Theo.de ſuarijs.ibidem.
l.4.C.de iniurijs ibidem.
l.1.C.de ſentent.paſſis,& reſtit.ibidem.
l.de his, 21.§.ſin autem.C.de epiſco. & cler.ibidem.
l.1.C.de offi.comit.rer. priuata. cap.25.de Præfecto vrbis Conſtantinop.
l.1.C.de honor.vehiculis ibidem.
l.1.C.de annonis ciuilib.cap.26.de præfecto annonæ.
l.1.C.de cano.frumenta.vrb.Conſtant.ibidem.
l.5.C.Theo.de anno.ciuilib.ibidem.
l.2.3.4.C.Theo. eod.tit.ibidem.
l.vlt.§.præterea,C.de iur.dot.ibidem.
l.vlt.§.& nemo.C.de quadr.præſcrip.ibidem.
l.2.C.de anno.ciuilib.ibidem.
l.pen.C.de commerc.& mercato.cap.27.de præfecto vigilum Conſtantinop.
l.vlt.C.de diuerſ.offi.cap.31.de magiſtris militum in præſenti.
l.vlt.C.de re milita.ibidem.
l.4.C.de apparito.magiſtr.milit.ibidem.
l.reſtituendæ.C.de aduocat.diuerſo.iudic.ibidem.
l.vlt.C.de domeſtic.& protect.ibidem.
l.2.C.de curioſis.ibidem.
l.ſi Ruſinus.C.de milit.teſta.cap.36.de Præfectis legionum.
l.5.in criminali.C.de iuriſd.omni.iudi.ibidem.
l.vlt.C.de commeatu ibidem.
l.vlt.græca.C.de erogat.milita.anno.ibidem.
l.1.C.de comit. rei milita.ibidem.
l.1.C.de offi.vicar.ibidem.
l.nemo.C.de aſſeſſor.ibidem.
l.iubemus 2.C.de eroga.milita.anno.ibidem.
l.pen.C.de metallar.ibidem.
l.ſcriniarios.C.de milita.teſtam.cap.40.de officio magiſtri militum in præſenti.
l.1.C.de ſportulis ibidem.
l.vlt.C.de diuer. offic. cap.65. de menſoribus lampadar.
l.1.C.de offi.magi. officio. cap.71. de officio magiſtri officiorum.
l.vlt.C.de pignor.cap.72.de officio quæſtoris.
l.vlt.C.de proxim.ſacro.ſcrinior.ibidem.
l.7.& 8.C.de vectigalib. cap.73. de comite ſacrar. largitionum.
l.vlt.C.de eunuchis ibidem.
l.7.C.de locato.ibidem.

l.2.C.

l.2.C.de palati.ſacr.largit.ibidem.
l.3.7.& 8.C.de palat.ſacr.largit.ibidem.
l.1.C.de offi.Comit.ſac.largit.ibidem.
l.vlt.C.de exacto.tributo.ibidem.
l.12.C.de curſu publ.ibidem.
l.1.C.de quaſtorib.ibidem.
l.1.C.de compenſatio. ibidem.
l.1.C.ne fiſcus, quam rem vend.ibidem.
l.2.C.de ſolutio.ibidem.
l.1.C.de cano.largit.ibidem.
l.1.C.de auri public.proſecutor.ibidem.
l.1.C.de irenarchis,ibidem.
l.1.& 4.C.de ſeruis fugiti.ibidem.
l.pen.C.de cano.ſacr.largit.ibidem.
l.vlt. C.Theo.diuerſ.offic. ibidem.
l.vlt.§.pen.C.eo.tit.ibidem.
l.1.l.per annos,C.de metallar.ibidem.
l.1.C.de ponderato. & auri illato.ibidem.
l.iubemus nullam,C.de ſacroſanct.eccle. ibidem.
l.vlt.Græca, C.de nauicular.ibidem.
l.vlt. C.de cano. largit. tit.cap.76. de ſcrinio canonum.
l.1.C.eo.tit.ibidem.
l.in ſcrinijs,C.de palatin.ſacr.larg. cap.81. de ſcrinio veſtium ſacr.cap.83.de ſcrinio annularenſi vel miliarenſi.
l.placuit.C.de palat.ſacr.largit.cap.86.de ſcrinio mittendar.
l.4.C.de fund.rei priua.cap.87.de illuſtri Comite priuatarum.
l.2.C.ne rei domi.vel templ.ibidem.
Tit.C.de locatio præd.ciuili.ibidem.
l.1.C.de grege dominico.ibidem.
l.5.& 7.C.de iure fiſci,capitulo 88.de offic.com.priuata.
l.pen.§.vlt.C.de bonis proſcrip.ibidem.
l.vlt.C.de reſcind.vend.ibidem.
l.beneficiarij.C.de epiſco.& cler.ibidem.
l.1.C.de apochis publ.ibidem.
l.in contractibus, §.1.& 2.C.de non numer.pecun. ibidem.
l.1.& 2.C.de decanis,cap.90.de ſpectabili. prim.cubicul.
l.2.C.de priuile.eor. qui in ſacr.pala.milit.ibidem.
l.1.& 2.C.de caſtr.& miniſt.cap.91.de Comite Caſtrenſi.
l.1.C.de menſoribus.ibidem.
l.bis ſcolaribus,C.de erogat.milit.anno.ibidem.
l.vlt.C.de offi.magi.officior.cap.92.de primicerio notariorum.
l.1.§.hoc etiam,C.de offi.P.P. Africæ.ibidem.
l.1.2.& vlt.C.de Primicer. ibidem.
l.61.C.de decurio.ibidem.
l.hac lege & ſeq.C.de metat.ibidem.
l.5.in fin.C.qui milita.non poſſ.ibidem.
l.comperimus,13.C.de proxim.ſacr.ſcrin.ibidem.
Cod.de magiſtr.ſcrinior.capit.93. de magiſtr. ſcriniorum.
l.1.C.de offi.quæſtor.ibidem.
l.2.C.de fid.inſtrum. & iure haſtæ fiſca. cap.96. de magiſtro libellor.
l.3.C.de poſtul.ibidem.
l.ſanum, C.de tranſ.ibidem.
l.1.C.de ſuffragio.ibidem.
l.1.C.de offi.comit.ſacr.patr.cap.101. de Proconſulo Aſiæ,& cap.102.& ſeq.
l.6. C.de off.recto.prouin. cap.102.de conſulari Helleſponti.
l.2.C.de priuileg.ſcholar.cap.103. de Proconſule Achaiæ.
l.1.C.de offi.com.orient.cap.105.de lyciarchis.
l.1.C.de natural.lib.ibidem.
l.vlt.C.de cupreſſ.ex luco Daph.ibidem.
l.vlt.C.Theo.de expenſ.ludor.ibidem.
Edictum 4. de magiſtro Phœniciæ.ibidem.
l.1.C.de peric.ſucceſſ.parent. ibidem.
l.103.C.Theo.de decurio.ibidem.
l.46.& 75.C.Theo. de decurio.ibidem.
l.pen.C.de pact.ibidem.
l.33.& l.51.C.de epiſco.& cler. ibidem.
l.4.C.de iniur.ibidem.
l.iubemus.C.de ſacroſan.eccleſ.cap.117.de Præfecto Auguſtali.
l.vlt.C.de his, qui per met.iudi.non appell. cap.122. de Vicario Aſianæ.
l.quamuis 19.C.ad l.Iuli.de adult.cap.139. de limitaneis Comitibus & ducibus.
l.1.C.de offic.quæſtor. ibidem.
l.1.C.de diuer.offi.ibidem.
l.vlt.C.de offi.milit.iud.ibidem.
l.2.§.hæc autem C.de offi.Præf.Præto. Afr.ibidem.
l.pen.C.de appella.ibidem.
l.1.C.ne rei milit.ibidem.
l.1.& 2.C.de comit.rei milit.ibidem.
l.3.C.de offi.recto.prouin.ibidem.
l.vlt.C.de fundis limitro.ibidem.
l.2.§.pro limitaneis.C.de offic.Præf.Præt. Africæ,ibidem.
l.vlt.C.de pœnis.cap.140.de Comite limitis Aegypti.
l.1.C.de cupreſſ.ex luco Daphnes.cap.143. de duce Thebaidis.
l.28.C.de fideicommiſſ.cap.152.de duce Mæſię ſecundæ.
l.1.C.de general.abolitio.cap.155. de Palęſtinæ & aliarum prouinciar.Conſularib.
l.1.C.de offi.Comit.rer.priuat.ibidem.
l.1.C.de aquæductu lib.11.ibidem.
l.2.C.de proxim.ſacr.ſcrinio.cap.157.de Thebaidæ lyſque pręſidib.
l.2.C.de offi.Præfect.Auguſta.ibidem.
l.4.C.de iuriſd.omn.iud. ibidem.
l.7.C.de cohortalib.ibidem.
l.1.C.de aquæductu.cap.13.lib.2.de Conſulari aquarum.
l.1.C.Theo.de diuer.officijs. ibidem.
l.1.C.de Irenarchis.cap.18. lib.2. de centenario portus.
l.7.C.ubi cauſæ fiſcales.cap.35.lib.2. de Comite largitionum Occidentis.
l.3.C.de veſtib.holober.cap.39.lib.2. de procuratoribus baphiorum.
l.3.C.de cohortal.c.41.lib.de prępoſitis baſtagarum.

l,ſiquis 5.C.de natural.lib.de magiſtratib.municipalibus,cap.1.
l.ciues 7.C.de incolis.lib.de magiſtrat. municipa. capit. 2.
l.2.C.de decurio.de magiſtrat.municip.cap.5.
l.Iudaeorum 17.C.de Iudaeis eod.lib.cap.6.
l.1.C.de offic.iuridici Alexan.eod.lib.8.
l.3.C.de compenſat.eod.lib.cap.12.
l.vlt.C.vt nemini liceat in coempt.ſpecier.ſe excuſar. ibidem.
l.1.C.de Irenarchis.eod.lib.cap.18.
l.vniuerſi.C.de vectigal.ibidem.
l.non iccirco,C.de libera.cauſ.ibidem.
l.hac parte, C. de proxim.ſacro.ſcrinio. eod.lib.capit.20.
l.praecipimus, §.quod ſi, C.de appellatio. de Duce & Praeſide Arabiae,cap.145.& cap.78.de Duce & Praeſide Mauritaniae Caeſarienſis.
l.ſi tribunus,ff.de excuſ.tuto.in breuiario xiiij.regionum Romae,ver.Vrbanae iiij.
l.qui mittuntur,§.1.ff.ex quib.ca.maio.ibidem.
l.ſi maritus,§.1.ff.de adult.ibidem.

Iura Authen.ſiue Nouell.

Nouella 8.vt iudi.ſine quoquo ſuffra. fiant in Notitia in praefatione.
Nouella 17.§.1 ibidem.
Nouella 25.§.vlt.ibidem.
Nouella 24.§.vlt.cap.22. de inſignibus dignitatum.
Nouella 25.ibidem.
Nouella 26. *ibidem.*
Nouella 27.§.1. ibidem.
Nouella 28.§.vlt.ibidem.
Nouella 29.§.vlt.ibidem.
Nouella 30.§.antep.ibidem.
Nouella 70.§.1 ibidem.
Nouella 105.§.2.ſeu Auth.de Conſulibus.ibidem.
Nouella 8.§.1.ſeu Auth.vt iudi.ſine quoquo ſuffra. fiant.ibidem.
Nouella 22.in fi.cap.31.de magiſtris militum in praeſenti.
§.illud,Auth.de tabellio.ſeu Nouella 44.c.73.de Comite largitionum.
Nouella 24.25.in fine,capit.92. de Primicerio notarior.
Nouella 26.ibidem.
Nouella 8.in Notitia ibidem.
Nouella 17.ibidem.
Nouella 8.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.fiant.cap.100. de Proconſulibus.
Nouella 89.§.vlt.cap.105.de Lyciarchis.
Nouella 31.§.pen.cap.139.de limitaneis comitibus & ducibus.
Nouella 31.§.conſtituimus. cap.157. de Thebaid. aliiſque praeſidibus.

§.Inſtitutio.

§.cum autem,Inſtitu.de adoption.cap.14.ab actis.

AVCTO-

AVCTORVM LOCA DECLARATA.

D. Ambroſij de obitu Valentiniani. cap.91.de Comite caſtrenſi.
Ammiani Marcellini. lib.21.c.3. de perfectiſſimis.
Eiuſdem locus lib.20.cap.6.de curſu publico.
Caſſiodori.cap.91.de Comite caſtrenſi.
Hiſtoria Tripertita cap.6.de curſu publico.
Itinerarij Antonini d.cap.91.in Comite caſtrenſi.
Eiuſdem capit.139.de limitaneis Comitibus ducibus.
Iulij Capitolini in Maximino.ibidem.
Eiuſdem in M. Antonino . cap. 155. de Paleſtina & aliarum prouinciarum Conſularibus.
Lampridij in Alexandro duo loca.cap.91.in Comite caſtrenſi.
Marcellini locus cap.26.lib.2.de præpoſito ſacri cubiculi,& lib.21.de curſu publico.
Martirologij 7.12.Maij,cap.155.de Paleſtinę & aliarum prouinciarum Conſularibus. 16.Kal.Martij.item 12.Iunij ibidem.
Plinij lib.2.cap.14.in Comite caſtrenſi cap.91.
Eiuſdem ad Traianum. cap.101. de Proconſule Aſia.
Ptolemæi.cap.139.de limitaneis Comitibus & ducibus.
P.Victoris locus in 9.vrbis.regione in præfatione.
Spartiani in Peſcennio cap.139.de limitan.Comitib. & ducibus.
Tertulliani aduerſus Valentinianos.in 9.vrbis regione in præfatione.
Taciti in Agricola cap. 155. de paleſtina & aliarum prouinciarum Conſularibus.
Eiuſdem lib.17.ibidem.
Eiuſdem lib.18.ibidem.
Eiuſdem locus lib.20.cap.47. lib.2. de Proconſule Africæ.
Tranquilli in Auguſto cap.28.& vlt.in præfatione.
Eiuſdem capit.9.in Comite caſtrenſi cap.91.
Eiuſdem locus cap.88. in Auguſto.cap.155.de Paleſtinę & aliarum prouinciarum Conſularibus.
Eiuſdem in Tiberio cap.40.ibidem.
Eiuſdem in Veſpaſiano cap.4.& cap.8.ibidem.& cap.110.
Vopiſci in Aureliano capit.91.de Comite caſtrenſi.
Eiuſdem in eodem Aureliano, cap.139.de limitaneis Comitibus & Ducibus.

Laterculum maius.
Laterculum minus.
Breuiarum Imperij.
Rationalium Imperij.
Breues.
Commentarium Principis.
Notitia.
} In præfationẽ.

Mutationes.
Manſiones.
Stationes.
Catabulum.
Mancipes.
Duploma.
Euectio.
} De curſu publico cap.6.

Officium.
Cohortales.
Beneficiarij.
Scriniarij.
Probatoria.
} cap.9.de apparitoribus.

Præſentum. } cap.xxxi.de magiſtro militum in præſenti.

Ducianum iudicium. cap.139. de limitaneis Comitibus & Ducibus.
Probatoria ibidem.

I M P E R I V M
O R I E N T A L E.

Præfectus Vrbis Con-ſtantinopolitanæ. *Præfectus Pretorio Orientis.* *Prefectus Pretorio Illyrici.*

Illyrici Orientalis dioeceſes duę, Macedonia & Dacia, quæ erant ſub diſpoſitione illuſtris Præfecti Prætorio per Illyricum.

- Macedoniæ erant Prouinciæ ſex.
  - Achaia habebat Proconſulem.
  - Macedonia habebat Conſularem.
  - Theſſalia habebat Præſidem.
  - Creta habebat Conſularem.
  - Epirus vetus, habebat Præſidem.
  - Epirus noua & pars Macedoniæ Salutaris habebat Præſidem.
- Daciæ Prouinciæ quinque.
  - Dacia mediterranea habebat Conſularem.
  - Dacia ripenſis, habebat Præſidem & ducem limitaneum.
  - Moeſia prima & ſecunda, habebat Præſidem.
  - Dardania habebat Præſidem.
  - Prçualitana & pars Macedonię habebat Prçſidem.

IMPERIVM
OCCIDENTALE.

Præfectus Vrbi Romanæ. *Præfectus Prętorio Italiæ.* *Pręfectus Prętorio Galliarum.*

Illyrici Occidentalis prouinciæ ſex, videlicet Dalmatię, Pannonia prima, Pannonia ſecunda & Sauia, Valeria, Noricum mediterraneum, & Noricum Ripenſe, quæ erant ſub diſpoſitione illuſtris Præfecti Prætorio Italiæ. Nam de his accipiendum cum legimus illum præter Italiam & Africam, etiam Illyricum ſub ſe habuiſſe. Proinde voco Occidentale, reſpiciendo ad ſupremam illam adminiſtrationem ac ſedem Præfecti Prętorio Italiæ ad quem pro uocabatur.

Illyrici Occidentalis Prouinciæ ſex, videlicet:
- Pannonia prima habebat Conſularem.
- Pannonia ſecunda.
- Sauia ſiue Pannonia Ripárienſis habebat Correctorem.
- Valeria Ripenſis habebat Ducem limitaneum.
- Dalmatiæ habebant Præſidem.
- Noricum mediterraneum.
- Noricum Ripenſe, habebat Ducem limitaneum.

Huc pertinet quod Sextus Ruffus V. C. in compendio hiſtoriarum ad Valentinianum Aug. de vtroque Illyrico intelligens Orientali & Occidentali, decem & ſeptem Illyrici prouincias enumerat, ijs verbis, Habet, inquit, Illyricum decem & ſeptem prouincias, Noricorum duas, Pannoniorum duas, Valeriam, Sauiam, Dalmatiam, Mœſiam, Dacias duas, Et in ditione Macedoniæ ſunt ſeptem, Macedonia, Theſſalia, Achaia, Epiri duæ, Præualis, & Creta. Hæc ille. Cæterum nemo mirabitur Pannoniam ſiue Noricum Illyrico adſcribi, qui cogitabit Illyriorum, qui & poſtea Dalmatæ dicti ſunt nobilitatem vetuſtatemque. Nam ab interiori inſigniorique populo etiam extremas ad Danubium vergentes nationes libuit antiquis Illyriorum vocabulo generatim complecti. Quam rationem ſecutus Iulius Cæſar ſcribit Rhenum flumen Sequanos, Mediomatricos, & Treuiros præterlabi, clariſſimorum populorum fines tam latè extendens. Ergo prouinciæ iſtæ Illyrico accenſebuntur propter primæuam originem, quam poſteriori tempore gubernationis cauſa facta diuiſio conſecuta eſt. Nolo primi Illyricarum gentium conditoris Illyrij illius Polyphemi Galateæque filij genus poſteritatemque

ritatemque

[illegible] prouincias recenſere, [illegible] ab al[illegible] [illegible] inter n[illegible] [illegible] ſ[illegible] [illegible] rel[illegible] certi[illegible] [illegible] nanam anti[illegible] nobis [illegible] præſent[illegible]. Notum [illegible] [illegible] ac [illegible] ciuitas propnos [illegible] aſſent, [illegible] [illegible]itatem agnou[illegible], [illegible] [illegible] nationes propter originem [illegible] ratem [illegible] etiam certum nobis [illegible] [illegible]graphorum Strabo [illegible] ſeptimo [illegible] prouincias Illyro [illegible] Italiamque inter & [illegible] Germanorum non [illegible] loca [illegible] & Alpes, [illegible] & [illegible], Marcomannos præcipue [illegible] vtrique trans [illegible] Pannoniorum caput, [illegible] Danubium ad ſus Septentrionem in [illegible] Strabo deſcriptis [illegible] hoc eſt Bauaris motanis [illegible] Reliqu[illegible] quiens, pla[illegible] Pannon[illegible] Segeſticam atque [illegible]ſtrum ad [illegible] [illegible]que Orientem. Ad [illegible] porriguntur. Et poſt [illegible] ultra add[illegible] [illegible]atores Polam vſque, opp[illegible] in Iſtria [illegible] Italiæ extendiſſe. Q[illegible] ergo mi[illegible] ſupra nominatas prouincias Il[illegible] & v[illegible] [illegible] atque Præfe[illegible] Italiæ ſubiectas [illegible]. [illegible] enim Præto[illegible] iuriſdictio Pannoniam Secundam inter prouincias Occidentalis Imperij [illegible] nam com[illegible] cum Sauia atque Valeria, ad cuius fine[illegible] [illegible] ſtrationis initium erat. Debet au[illegible] omnia iſta, auctoritas Imperatorum nobis [illegible], nec obſtat, quod [illegible] ſiue diui[illegible] [illegible] apud auctores [illegible] [illegible] runt. [illegible] ue e[illegible] [illegible] in prouin[illegible] [illegible] & [illegible] nomenclaturam diſtinguit. Id [illegible] os [illegible]ptores non reperias. Vi[illegible] vetuſta am[illegible]tudine n ex eo, quod A[illegible] prouincia[illegible] [illegible] tribui ſcri[illegible] [illegible] [illegible] illis pro[illegible] [illegible] [illegible] eſt, minus ſit mi[illegible] [illegible] [illegible]orum [illegible] me[illegible] [illegible] [illegible]ricis re[illegible] [illegible] Danubius [illegible] pro[illegible] [illegible] [illegible] Carni[illegible] cis Alp[illegible] [illegible] atque alios fluuios pro[illegible] [illegible] onerantes: [illegible] as di[illegible] [illegible] tal[illegible] [illegible] Am[illegible] [illegible] [illegible] a[illegible]piendum [illegible] T[illegible] do[illegible] [illegible] A[illegible] [illegible] bunt: ve de O[illegible], quoties ſi[illegible] [illegible] m no[illegible] T[illegible] & ſimil[illegible] prætorio pa[illegible] ſcrib[illegible]. Ceterum [illegible] tam rem indicat quam antiquum illu[illegible] [illegible] quod

Notitias cum Orientis tum [illegible]
continet [illegible] a quo diſſentire
vnde & præcedens de[illegible] [illegible]
deſumpta eſt [illegible] pauculis
adiectis craſſiore,
quod aiunt,
muſa,
quo vetuſtas illu-
ſtraretur.

CLARISS. IVRECONS. IOANNI PELOARDÆ SENATORI CONSERVATORIQVE Bit[illegible]g.

Andreas Alciatus S.

CVM primum in hanc vrbem veni [illegible] Conſeruator, propiusque te cœpi cognoſcere, nihil antiquius habui quam ad amicitiam me tuam inſinuare. Videbam enim ea te eſſe doctrina hominem, ijs moribus, vt mihi merito exoptandum eſſet quam proxime tecum iungi. Nec tu hac in re vllam moram feciſti, qui [illegible] aduenientem vltro [illegible] peres, ſummaque beneu[illegible] compl[illegible] ceteris, indiesque al[illegible] ſuper aliæ beneficijs ſic exornaſti, vt pa[illegible] [illegible] facere poſſe deſperem. Quod vnum ſupererat, vt amoris [illegible] mei monumentum aliquod [illegible] nuper mihi præſtita eſt occaſio. Latebat [illegible] [illegible] mea bi[illegible] bellus perpe[illegible] ob frequentes [illegible] a me damn[illegible] [illegible] blat[illegible], quem cum in manus ac[illegible] [illegible] ſſem ex[illegible] ima[illegible] operæprec[illegible] me facturum, ſi a ſitu [illegible] que redemptum perpurgatum, & tuo nomini [illegible] Dubitaui, vt verum fatear, ſæpius, & parum abfuit, quin ſupprimerem, quod [illegible] non [illegible] dignus vide[illegible] qui doctorum oculos [illegible] morari poſſet. [illegible] ante [illegible] hui[illegible] argumenti libros cum ple[illegible] [illegible] tum & recent[illegible] non pauci qui pro[illegible] [illegible] luminibus noſtris poſſunt obſtrue[illegible] Verum cum ruſus perpendere veter[illegible] eos R[illegible] [illegible] ſtratus ſolum explicare [illegible] nomen[illegible] [illegible] noſtram proſ[illegible] co[illegible] fer[illegible] ad h[illegible] præ[illegible] ſ[illegible] [illegible] non eſſe, [illegible] ani[illegible] te [illegible] ſtater [illegible] ſententiam, [illegible] qu[illegible] quodam fere [illegible] neram, abſ[illegible] E[illegible] hęc me [illegible] tractare exiſt[illegible] [illegible] annota[illegible] [illegible] co[illegible] [illegible] co[illegible] ram [illegible] [illegible] inani[illegible] leſcens [illegible] [illegible] [illegible] qua[illegible] [illegible] ti libros [illegible] Diſpu[illegible] [illegible] [illegible] mo[illegible] [illegible]ode[illegible] V[illegible] [illegible] om[illegible] [illegible] ab [illegible] collecta p[illegible] habere [illegible] [illegible] c[illegible]mentari[illegible] ſi [illegible] noſtre ſi[illegible] [illegible]culum adieceris, non [illegible] huius conſ[illegible] me pœ[illegible] Vale.

ANDREÆ ALCIATI IVRISCONSVLTI,

DE MAGISTRATIBVS,

Ciuilibusque & militaribus officijs.

CVM m[illegible]lta ſint in iure noſtro nó ſatis hactenus intellecta, tamen is maxime tractatus expoſitione indiget, qui ad eos magiſtratus pertinet, quorum in primo Di[illegible] eſto-rum l[illegible]ro me[illegible]io habetur. Quãuis e[illegible]im ab interpretibus multa afferantur ad Imperatorum poteſtate, & Proconſulum, Præſidum, I[illegible] ratorum C[illegible] [illegible] Alexandriæ, officium ſpectantia, non tamen rem [illegible] ita explica[illegible], vt ſtudioſis ſatiſfac[illegible] po[illegible]. Nam [illegible] cum ea munera antiquis Iuriſconſultis cog[illegible] a eſſent, non exiſtimauerunt operæpretium [illegible], ſi longo ſermone in eorum explanatione co[illegible] morarentur. At in præſentia propter Lau[illegible] diutinam calamitatem, cum ex Iu[illegible] cognitio haberi nequeat, vix quicquam ſupereſt vnde in certiorẽ ſemitam deducamur, niſi recentiorum con[illegible]cturas, &, vt ipſi vocant, diuinationes pro exploratis rebus recipere velimus. Itaque vt [illegible] quoque parti pro viri[illegible] opem feramus, quæ ad hunc tra[illegible]tatum pertinentia ex antiquis autoribus coll[illegible], in medium proferre, & cum ſtu[illegible]oſis communicare co[illegible]ſtitui. SC[illegible]ENDVM igitur R[illegible]na. Imperij originem a Romulo Re[illegible]buſque cœpiſſe: ab his latæ ſunt le[illegible]s, [illegible]as Regias vocant. Is Romulus ex antiquioribus ciuitatis centum patres elegit, qui ordo Senator[illegible] dictus eſt: ad hunc decernendi ius per[illegible]nebat, [illegible]uæ ex toto Regno ad eum defer[illegible]tur. Se[illegible] & [illegible] a[illegible]ere, ius dicere, magiſtratum [illegible]rere, ſoli patrici[illegible] p[illegible]rant. Quot[illegible] verò vel leges [illegible]cendæ, vel magiſtratus creandi, vel be[illegible]la decernenda erant, tum Populus Rom. ipſe conſulebatur, ad eumque huiuſmodi negotiorum ius pertinebat. I[illegible]que Dionyſius Halicarnaſſęus diffuſè explicat. Exactis deinde R[illegible]gibus, plebis poteſtas multum aucta eſt, cum ſeceſſione facta a [illegible]ribus, extorſiſſet, vt ex corpo[illegible] [illegible] Magiſtratus [illegible]rentur, qui Tribuni plebis dicti ſunt [illegible] hierant, [illegible] auctoritatis, vt qui Senatuſ[illegible] Et quamuis [illegible] principio latæ ab h[illegible] leges, quas pl[illegible]ſcita vocant, Patricios non ob[illegible] [illegible] Hortenſia [illegible] ſtitutum [illegible] quod plebs ſtatui[illegible] omnes [illegible] ur. Sic acerrimum telum plebi adu[illegible] Fuit & deeo continue [illegible] matres M[illegible]ratus ex p[illegible] eari Patricii p[illegible]ant, donec [illegible] obtentum fuit, vt alter [illegible] plebeius [illegible] deinde C. Sempron[illegible] [illegible]m Eque ſtre[illegible] eorum [illegible], vnde tur bul[illegible] [illegible]num & L[illegible] re præ[illegible] [illegible]otum [illegible]um maxi[illegible] [illegible] peius [illegible] [illegible] oppreſſaqu[illegible] & dein Tri[illegible] a, [illegible] m in C[illegible] [illegible] Cæſar[illegible] [illegible] Ne[illegible] aut Romu[illegible] perbu[illegible] [illegible]us eſſet, a[illegible] eſt paſſus[illegible] mano v[illegible] nomine Imperator & A[illegible]guſtus di[illegible] volui[illegible] Cenſuram [illegible] tribunitiæ [illegible] teſtatis ius, & Max. Pontificem ſe inſcripſit, patriæ titulum a Senatu populoque Romano accepit. SANE eius nominum rationem ſic Dion exequitur, [illegible] Imperatores appellati ſunt, deleċt[illegible] in fac[illegible] [illegible]tes conſcribere, pecunias colligere, ho[illegible]us [illegible] indi cere poſſint. Idem & pacem ſanciendi [illegible] ſupplicium etiam de Senatoribus ſumendi, [illegible] eandem ſolitos fuiſſe priſcos Duces ſic appella[illegible] T[illegible] libro tertio auctor eſt. I[illegible]t enim re bene g[illegible] [illegible]o & impetu vi[illegible]oris exercitus ea ſalutatio[illegible] bantur, erantque plures ſimul Imperato[illegible] cęterorum æqualitatem. Conceſſum a[illegible] d[illegible] id vocabulum eſt quibuſ[illegible]m & a[illegible] à Tiberio alijſque ſucceſſoribus. Ce[illegible]ſo[illegible]s [illegible] tam moreſque noſtros examinant, & de e[illegible] cenſus rationem ducunt, profeſſionem cu[illegible] mer[illegible] hos de albo eximunt, alios del[illegible] diffuſius in Valeriani vita apud Trebel[illegible]um [illegible]. Ad Pontifices verò Max. Sacerdotium con[illegible] ius pertinet, ſacris enim omnibus auſpic[illegible] ſunt. Tribunitiæ ius poteſtatis eam ob cauſa[illegible] pſit quod ſacroſancta ea dignitas nemin[illegible] v[illegible] lis eſſet. Nam etſi in ſe leuiſſima, ſol[illegible] dum facto, Tribuni maieſtatem qu[illegible] pl[illegible]et, tanquam abominabilis, & ſacer [illegible] ad mortem adigebatur. Et has quidẽ dig[illegible] uius accepit, in ſucceſſoreſque ſuos tran[illegible] potentius illuſtriuſq; Imperatorium oom[illegible] Conceſſum præterea & ill[illegible]d fuit, quo[illegible] ante e[illegible] tiquorum nemini, vt legibus ſolutus e[illegible] hoc (inqui[illegible] Dion) ab omni legum [illegible] rum, nulli[illegible] [illegible] obno[illegible] [illegible] ue v[illegible] [illegible] one [illegible] Reg[illegible] re[illegible] quamu[illegible] omine [illegible] patris [illegible] cognome[illegible] tum ap[illegible] uos, ob [illegible] dam p[illegible] [illegible] erat, q[illegible] luſtrati Principes [illegible] ceu filios an[illegible] cos v[illegible] p[illegible] tres vereren[illegible] [illegible] Impe[illegible] que nomi[illegible] nos eam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] etiam [illegible] guſtis d[illegible] [illegible] um[illegible]ue in Senatu ſententi[illegible] [illegible] onatione [illegible] ſan[illegible] m [illegible] s [illegible] Sed. [illegible] [illegible] [illegible] r chia p[illegible] [illegible] nefic[illegible] [illegible] tio[illegible] em[illegible] po[illegible] [illegible] m e[illegible] tempora [illegible] ſſent, ſuſtul[illegible] Imperium ſimula[illegible] enatus alios dec[illegible]m ann[illegible] bus in eodem magiſtratu eſſet, decreuit: atque ite[illegible] alijs decem annis, quibus ipſe dein extinctus eſt prorogauit. Quam[illegible] obſeruatum eſt, vt eius ſucceſſores, qu[illegible] donec viuerent perpetuam adminiſtrationem reciperent, tamẽ ſingulis decem annis cel[illegible] [illegible] ſi[illegible] tanquã principatum renouent. Fa[illegible]ſta decennalia, vicennalia, tricennaliaq; appe[illegible] [illegible] relate Conſtanti[illegible] tricennalia celebraſſe, Theatralesq. & Circenſes ludos ambitioſo apparatu edidiſſe, autor eſt Ammian. Vouebat autẽ hi ludi in proximos decem annos. Quap[illegible] in anti quis nummis ple[illegible] [illegible] cerni tur: VOT. X. VO[illegible] [illegible]s, vti naliſque [illegible] in vita G[illegible] Conuo

catis

catis (inquit) patribus decẽnalia celebrauit, nouo genere ludorũ, noua ſpecie pomparũ, exquiſito genere voluptatum. Nazarius in Panegyrico: In deſtinatis, inquit, decennijs iam vota properãtia, & ſpes volucres conſtituerunt. Sed & Mamertinus: Reſeruo orationẽ quam quinquennio exacto decennalibus tuis dicam. Extat Romæ in Lateranenſi Baſilica Senatuſconſultum æreis inſcriptum notis, quo poteſtas Veſpaſiano Imperatori data cognoſci poteſt. Licere enim illi fœdus quibuſcum volet ſancire, Senatum habere, remittere, Senatuſconſultum per relationem, diſceſſionemq; facere. Si eius iuſſu vel mandato eòve præſente Senatus haberetur, perinde ſeruari, ac ſi ex lege Senatus cõuocatus eſſet. Si quos Magiſtratus Senatui P. Q. R. cõmendaſſet ſuffragationeve ſua adiuuiſſet, eorũ comitijs etiam extra ordinem rationẽ habendã. Fines pomerij cum è Republica cenſebitur, proferre ei licere. Quicquid ex vſu Reipublicę, diuinarũ, humanarũ, publicarum, priuatarumque rerum eſſe exiſtimabit, ei agere facere ius poteſtatemque eſſe, quibus legibus Plebiſque ſcitis ſcriptum eſſet, ne Auguſtus Cęſar teneretur, eiſdem & eũ ſolutum eſſe. Acta geſta, decreta ab eo, etiam ante illud Senatuſconſultũ, perinde rata haberi, ac ſi Populi Plebiſque iuſſu acta eſſent: ſi eius cõceſſionis cauſa aliquid aduerſus leges factum eſſet, fraudi nemini eſſe, neq; quicquam ob eam rem Populo dari debere, nec cui de ea re actionẽ iudicatiõ nemq; dãdam. Quę tam ampla auctoritas Veſpaſiano præſtita, videtur mihi formula eſſe eius poteſtatis quã ſibi Imperatores attribuebant: Scribunt Iureconſulti, lege Regia, quæ de Imperio Auguſti lata eſt, Populũ Rom. omne ſuum Imperium & poteſtatẽ conceſſiſſe. Idcirco autem legem eam Regiam appellari arbitror, quod Romuli conſtitutione ad Populũ ius Regis creãdi pertineret. Vnde a Tarquinijs Seruio Tullo obijciebatur (uti T. Liuius inquit) quòd iniuſſu Populi Regnũ tenuiſſet. Cum ergo Auguſtus à Populo Rom. Imperator creatus eſt, videtur Regiæ legis obſeruatio in vſum reuocata, quamuis Regiam planè poteſtatem ille nunquam vſurpauit, ſed ſua Populo, ſua Senatui munia obire permiſit. Comitia enim Magiſtratuum tum quoque celebrabantur, conueniebantque Tribus omnes, candidatoſque Populi arbitrio deligi ille ſinebat, ſi modo eos approbaſſet: nec enim quicquam ab his fieri permittebat, quod præter animi ſui ſententiam eſſet: curabatque id maximè, ne indigni, aut quibus ius capeſſendi honoris non erat, per ambitum legibus eriperentur. Quod & a Tiberio aliquoties obſeruatum, donec id iuris penitus ſibi vendicauit, tradiditque ſucceſſoribus, vt neceſſario in vrbe Roma Lex Iulia de ambitu ceſſauerit. Senatoribus quoq; Auguſtus non parum detulit, ex his enim X V. ſortiri iuſſit, qui ſibi ſex menſibus in conſilio eſſent: plerunque & ipſe ſententiam in Senatu dicere, vnà cũ ampliſſimo ordine decernere. Ad hæc, iudicia Senatui permiſit, cuius iuris cauſa antea toties armis certatum fuerat: ſicque publica negotia & priuatorum maxima tractabantur. Omniũ pręterea Prouinciarum quæ ſub Imp. Rom. erant, formulã ita diuiſit, vt aliæ Proconſulares, aliæ Prætoriæ, aliæ Præſidales eſſent. Proconſulares Senatui, Prætorias Populo demandandas tradidit. In Pręſidales ipſe Legatũ ſuũ, qui nũc Pręſes, nũc Legatus Cæſaris eam ob cauſam dicebatur, mittebat. Deinde factum eſt, vt etiam Prętoriæ in Senatu per ſortes decernerentur: nimirum ſublatis ab Imperatoribus Comitijs, qui cõuentum Populi formidoloſum exiſtimabãt. Scribit Strabo libro vltimo, omnes Prouincias, alias Cæſari, alias Populo attributas: ex his quę ad Populũ pertinebant, Proconſulares & Prætorias cõſtitutas, quod videlicet viri Cõſulares, vel Prętorij ad eas regendas mittebantur. Erant autem huiuſmodi Prouincię imbelles, & quæ militari præſidio nõ indigebant, neq; proximos Barbaros habebant. Quæ enim validiores, & legionum ope indigentes, ſibi cõſeruauit: eo videlicet prætextu, quod Populo pacatiora quæq; & pulchriora concederet: ipſe difficiliora, periculiſque & laboribus expoſita retineret. Sed re vera (ſi Dioni credimus) ut in manu ſua res omnis militaris eſſet, Senatus autem Populuſque inermis Rempublicam repetere non auderet. Proconſulares Prouincias fuiſſe Libiam & Aſiam citra Taurum, Strabo autor eſt. Pręrorias vero in Hiſpanijs Bæticam, in Gallijs Narbonenſem, tum Sardiniam cum Corſica, Siciliam, Illyricum qua in Macedoniã vergit, Cretam, Cyrenaicam, Cyprum, Bithyniam cum Ponto. Commutabantur tamẽ plerunq; arbitratu Principis. Hinc Lampridius in Alexandri vita, Prouinciarum alias Prætorias, Pręſidales plurimas fecit, Proconſulares ex Senatus voluntate ordinauit. Suetonius in Claudio. Prouincias Achaiam & Macedoniam, quas Tiberius ad curam ſuam tranſtulerat, Senatui reddidit. Scribit Ruſus in eo quem edidit libello De Rom. Imperij acceſſione, omni ex Africa ſex prouincias eſſe factas, quarum Carthago, Numidia, Cyrenenſis, Conſulares erant: Tripolis & Mauritanię duæ, Sityphenſis, & Cęſarienſis, Præſidales. Pari quoque numero diuiſas Hiſpanias, in quibus Bętica & Luſitania Conſulares: Tarraconenſis, Carthaginenſis, Gallitia, Inſularis, quę & transfretum, Præſidales. Sed & quandoque Imperator Legatos ſuos ſeu Præſides in aliquam Prouinciã miſſos Conſulari poteſtate ornabat, vt videlicet eius eſſent auctoritatis cuius Proconſules. Sic C. Plinius Cæcilius Pręſes Prouinciæ Põti, Cõſulari poteſtate fuit, vt in antiquis marmoribus annotaſſe me memini. Maior autem Proconſulum dignitas quàm Legatorum ideo erat, quia non niſi Senatores Conſulareſq; viri Prouincias ſortiebantur: cum ex Equeſtri ordine etiã Præſides eligi poſſent. Sane Proconſulum magiſtratus annuus, Præſidum certus finis non erat, ſed in officio perſeuerabant, donec ſucceſſor a Cæſare mittebatur. Idque in Auguſti vita etiam Tranquillus atteſtatur. Ius autem milites decimandi, ciuicaque corona donãdi Proconſulibus fuiſſe, Tacitus libro tertio oſtendit. Idem etiã auctor eſt, Qui Senatores filijs carerent, Prouincias Præturaſque inter Patres ſortiri nõ potuiſſe. Senatuſque conſulto cautum, ne fictæ adoptiones vlla in parte publici muneris orbis prodeſſent. Grauiorem autem Prouincijs Proconſularem fuiſſe adminiſtrationem quam Præſidum, idem oſtendit; dum libro primo tradit, Achaiam & Macedoniam onera deprecantes, Proconſulari Imperio ad præſens leuatas, Cæſarique traditas eſſe. Cuius rei eam rationem ſuſpicor, quod Proconſularium Prouinciarum vectigalia & tributa publica Pop. Ro. erant, & ad ærarium pertinebant, neque ea diminuendi Proconſuli ius eſſet. Quæ vero à Præſidibus in prouincijs colligebant, ad Principem eiuſque fiſcum ſpectabant, tuſque illi remittendi erat. Hoc enim differt ærariũ a fiſco, quod illud publicum, hoc eſt Populi Romani: fiſcus Principis eſt. Quod apertiſſime C. Plinius in Panegyrico ad Traianum Cęſarem oſtendit: At fortaſſe non eadem ſeueritate fiſcum qua ærarium cohibes? imò tanto maiore, quanto plus tibi licere de tuo quam de publico credis. Hinc eſt quod maximè in Proconſularibus Prouincijs Procuratores Cæſaris erant. Qui ea procurabant quæ ad Cæſarem ipſum ſeu Fiſcum pertinerent, his varia poteſtas attributa a Principibus fuit. Tiberius ius in ſeruitia familiareſque pecunias ſolũ dedit, adeo vt Lucillium Capitonem procuratorẽ in Aſia ſuum à Senatu damnari permiſerit, quòd pręſcripta mandata exceſſiſſet, vimque Prætoris vſurpaſſet. Amplius Claudius Cęſar cõceſſit, effecitq; vt Senatuſconſulto caueretur, parem vim rerum habendã a Procuratoribus ſuis iudicatarum, ac ſi ipſe ſtatuiſſet. Hinc maximam ſibi uim Cumanus & Felix, eius in Iudæa Procuratores uſurparunt, de qua merito Ioſippus conquæritur. Illud conſtat, ſub Traiano aduerſus inuitos iuriſdictionem nullam Procuratoribus fuiſſe, vt diſcepantibus liberum eſſet eos non eligere: adhiberi tamen in conſilium a Præſidibus debere, cum de cauſa fiſcali agitur, idem Imperator Cæcilio Plinio reſcripſit. At hodie dubium non eſt, quoties inter fiſcum & priuatum quæſtio vertitur, eos adeundos eſſe. Scribit Lampridius, Alexãdrum Imperatorẽ eos ſæpius uſurtare

rare ſolitum fuiſſe, ne annũ excederent, etiam ſi boni eſſent, ſibi inuiſos affirmaſſe, tanquã neceſſarium malum. Hoſce Procuratores Cæſaris, & Procuratores fiſci eoſdem fuiſſe non ambigo, qui & alio nomine Rationales, & Procuratores patrimonij appellantur. Idq; in Commodo Lampridius, & in Maximini vita Capitolinus oſtendunt. Sed & in Pio, Procuratores, inquit, ſuos & modeſte ſuſcipere tributa iuſſit, & excedentes modum, rationem factorum ſuorum reddere præcepit: nec unquam lætatus eſt lucro quo Prouincialis opprimeretur. Procurator verò priuatæ rationis cuius in quadã Alexandri Cõſtitutione mentio eſt, vt non multum a cæteris Rationalibus differebat, ita pręcipuum Aegyptij magiſtratus nomen erat. Deuicto enim apud Actium Antonio, extinctaque Cleopatra, in formam Prouinciæ C. Octauius Cęſar Aegyptum redegit. Et quoniam ſeditioſiſſimi naturaliter erant Aegyptij, opportunaque tellus alendo bello, noluit eam per Senatores adminiſtrari, ne popularibus ſtudijs ducti, facile ad Imperiũ aſpirarent, idque & Dion tradidit. Corn. Tacitus lib. 2. Auguſtus, inquit, inter alia dominationis arcana vetitis, niſi permiſſu, ingredi Senatoribus aut Equitibus Romanis illuſtribus, ſepoſuit Aegyptum, ne fame vrgeret Italiam, quiſquis eam Prouinciam clauſtraque terræ ac maris, quamuis leui præſidio, aduerſum ingentes exercitus præſediſſet. Sed & in 12. D. Auguſtus apud Equeſtres qui Aegypto præſiderent, lege agi, decretaque eorum perinde haberi iuſſerat, ac ſi magiſtratus Romani conſtituiſſent. Vopiſcus ſcribit, Aurelianum Imp. Saturnino mandaſſe ne Aegyptum videret. Quod præceptum cũ ille ſpreuiſſet, leuiſſima gens, rerumque nouarum auida, eum Imperatorem ſalutauit, quæ necis eius cauſa fuit. Strabo autor eſt, deuicta Cleopatra in certam adminiſtrationem Aegyptum redactam, expurgatamque à Romanis, & ad eã mitti ſolitos moderatione & prudentia inſignes viros ſub Præfecti titulo. is eſt Præfectus Auguſtalis, q vicẽ regis obtinet. Eſt & δικαιοδότης, id eſt Iuridicus, in cuius poteſtate maxima eſt iudiciorum pars. Eſt & qui ἰδιόλογος, quem ego Procuratorem priuatæ rationis interpretor. Ad quem indagatio bonorum vacantium pertinet, earumque rerum quæ Cęſari debentur. Horum Comites ſunt Cæſaris Liberti & Actores, quorũ fidei maiora minoraq; iudicia creduntur. Ex Patrijs autem magiſtratibus apud eos eſt ἐξηγητὴς, quaſi Quęſtorem dicas, qui purpuram geſtat, alijsque municipalibus, honoribus eſt inſignis omniũ quæ curam habet, quæ ciuitati vtilia ſunt. Eſt & ὑπομνηματογράφος, id eſt Commentarienſis, ſeu Scriba. Tũ ἀρχιδικαστής, Iudicialem Præfectum recte appellaueris νυκτερινὸς δὲ ὁ νυκτερινὸς στρατηγός, id eſt, Nocturnus Prætor. Sane Hipomnematographi quoque mentio eſt Theodoſij & Valentiniani Conſtitutione quadam. Ea enim ſancitũ eſt, quoties Hypomnematographus aliquos qui munera ſubeant nominat, ſi ſponte illi acciti ſunt, Præfecti Auguſtalis conſenſum non eſſe expectandum, ſed protinus functionem exequendam. Quã conſtitutionem ex Doctoribus noſtris nemo hactenus mihi videtur percepiſſe. Cæterum erant etiam Procuratores Cæſaris, non in vniuerſum alicui Prouinciæ dati, ſed particulariter alicui negotio: quod ex antiqua inſcriptione coniectari promptum eſt, quæ Corinthi in hęc verba adhuc legitur: Theoprepon Aug. lib. Proc. Domini N. Aur. Seueri Alexandri Pij Fel. Aug. Prouinciæ Achaię & Epiri & Theſſaliæ Rationalem purpurarum. Proc. ab ephemeride, Proc. à mandatis, Proc. à præd. Gallican. Procur. ſaltus Domitiani, Tricliniarcham, Præpoſitum a Fiblis, Præpoſitum à chryſtallinis, hominem incomparabilem. Tixander Aug. lib. officialis. Et hi quidem ſunt magiſtratus, qui ab Auguſto conſtituti, diu perſeuerauerunt, & tẽpore quo Iuriſconſulti noſtri florebant, maximè viguerũt. Nam poſteriores deinde Imperatores, quotum Princeps Conſtantinus, qui Romanorum Coloniam Byzantium tranſtulit, aliam ipſi formam commenti ſunt: Tum cœperunt alij Patritij eſſe, quam prius erant, aliaque Præfectorum prætorio iuriſdictio. Hinc magiſtri militum, Magiſtri officiorum Comites ſacrarum largitionum, Comites rei priuatæ, Comites ſacri Palatij, Comites ſacri patrimonij. Quorum officia quãuis in Conſtitutionibus explicata legantur, vt tamen clarius percipiantur, aliqua adhuc diſſere ab re non erit. Conſtantinus igitur Romanorum ciuium Coloniam cum Byzantium tranſtuliſſet, ſedem quoque eã vrbem Orientalis Imperij eſſe uoluit, Prouinciaſque certis limitibus deſignauit, quibus ſuos Magiſtratus dedit, Militiamq; ordinauit: cuius rei formulam à ſucceſſoribus quoque obſeruatam, ex antiquo, eodemq; innominato auctore referemus: Is in hunc modum vt ſequitur, ſcriptum reliquit.

VRBS QVAE ALIQVANDO DESOLATA, NVNC

Glorioſior, Pijſſimo Imperio reſtaurata.

Deſcriptio Vrbis Romæ.

Regio I.

PORTA Capena, continet ędem Honoris & Virtutis, Camænas, & Lacum Promethei. Balneum Torquati, & Veſpaſiani. Thermas Seuerianas, & Commodianas. Aream Apollinis, & Spei, & Galli. Vicum vitriarium. Aream panariam. Mutatorium Cæſaris. Balneum Bolani & Mamertini. Aream Carſurę Balneum Abaſcanti, & Antiochiani. Aedem Martis, & Mineruæ, & Tempeſtatis. Fluncn Aimonis. Arcum Diui Veri Parthici, & D. Traiani, & Druſi. Vici X Aediculæ X. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores II Inſulę tria millia CCL. Horrea XIII. Balnea LXXXVI. Lacus LXXXIIII. Piſtrina XX. Continet pe les duodecim millia CCXIX.

Regio II.

Cœli montium, continet Templum Claudij. Macellum magnum. Lupanos. Antrum Cyclopis. Cohortes Vigilum. Caſtra peregrina. Caput Africæ. Arborem ſanctam. Domum Philippi & Vectilianam. Ludum matutinum & Gallicum. Spoliarium. Samarium. Armamentarium. Micam auream. Vici VII. Aediculæ VII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ tria millia DC. Domus CXXIIII. Horrea XIIII. Balnea LXXXII. Lacus LXII. Piſtrina XII. Continet pedes duodecim millia CC.

Regio

Regio III.

Iſis & Serapis, continet Monetam. Amphitheatrū, quod capit loca octoginta ſeptē millia. Ludum matutinum & Dacicum. Domum Brytti. Præſentiſſimum choragium. Lacum paſtoris. Scholam Quæſtorum & Capulatorum. Thermas Traianas, & Titianas. Porticum Liuij. Caſtra Miſenatiū. Vici XII. Aediculæ XII. Magiſtri XLIX. Curatores duo. Inſulæ duo millia ſeptingentæ quinquaginta ſeptem. Domus ſexaginta. Horrea XIIII. Balnea octoginta. Lacus LXV. Piſtrina XVI. Continet pedes duodecim millia trecētos quinquaginta.

Regio IIII.

Templū pacis, continet Porticum abſidatā. Aream Vulcani. Aureum bucinum. Apollinē Sandaliarium. Telluris templū. Horrea chartaria. Tigillū ſororium. Coloſſum altum pedes centum duos ſemis. Habet in capite radia numero ſeptem, ſingula pedum viginti duorum ſemis. Metam ſudantem. Templum Romæ & Veneris Aedem Iouis Statoris. Viam ſacram. Baſilicā Conſtantinianam. Templum Fauſtinæ. Baſilicam Pauli. Forum tranſitorium. Suburram. Balneum Daphnidis. Vici octo. Aediculæ octo. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ II. millia, ſeptingētæ quinquaginta ſeptem. Domus octoginta octo. Horrea decē & octo. Balnea LXXV. Lacus LXXXIII. Piſtrina XII. Continet pedes tredecim millia.

Regio V.

Eſquiliæ, Continet Lacū Orphei. Macellum Liuiani. Nymphæum D. Alexādri. Cohortes duas vigilum. Herculem Syllanū. Hortos Pallantianos. Amphitheatrum caſtrenſe. Campum Viminalem ſub aggere. Mineruā medicam. Iſidem patriciam. Vici XV. Aediculæ XV. Vicomagiſtri quadraginta octo. Curatores duo. Inſulę tria millia octingentæ quinquaginta. Domus CLXXX. Horrea XXIII. Balnea LXXV. Lacus Lxxiiij. Piſtrina XV. Continet pedes quindecim millia. DC.

Regio VI.

Alta ſemita, cōtinet Templum Salutis & Serapis. Templum Floræ. Capitolium antiquum. Statuam Mamurij plumbeam. Aedem Quirini. Malum punicum. Hortos Saluſtianos. Gētem Flauiam. Thermas Diocletianas, & Conſtantianas. X. Tabernas. Gallinas albas. Aream Candidi. Cohortes III. Vigilum. Vici XVII. Aediculæ XVII. Vicomagiſtri XVIII. Curatores duo. Inſulæ tria millia quadringentæ tres. Domus centum quadragintaſex. Horrea XVII. Balnea LXXXV. Lacus LXXII. Piſtrina XVI. Continet pedes quindecim millia. DCC.

Regio VII.

Via lata, continet Lacū Ganymedis. Cohortes VII. Vigilū, Arcū nouum Nymphęum Iouis, Aediculam Caprariam. Campum Agrippæ. Templū Solis & Caſtra. Porticum Gypſiani & Conſtantini. Tēpla duo noua, Spei & Fortunæ, Equum Tiridatis regis Armeniorum. Forum ſuariū. Hortos Largianos. Manſuetas. Lampidem pertuſum. Vici XV Aediculæ XV. Vicomagiſtri LXVIII. Curatores duo. Inſulę tria millia octingentæ quinque. Domus CXX. Horrea XXV. Balnea LXXV. Laci LXXVI. Piſtrina XV. Cōtinet pedes XV. millia ſeptingentos.

Regio VIII.

Forum Romanum & magnum, cōtinet Roſtra. Genium populi Romani aureum, & Equum Cōſtantini. Senatulum. Atrium Mineruæ. Forum Cęſaris, Auguſti, Neruę Traiani. Templum D. Traiani, & Columnam Cochlidem altam pedes CXXVIII. ſemis. Gradus intus habet CLXXXV. Feneſtras XLV. Cohortes VI. Vigilum, Baſilicam argentariam. Templum Concordiæ. Vmbilicum Romæ. Templum Saturni & Veſpaſiani. Capitolium. Miliarium aureum Iuliæ. Templum Caſtorū, Veſtæ. Horrea Germaniciana & Agrippina. Aquam cernentem quatuor Scauros ſub ęde. Atrium Caci. Vicum iugarium vnguentarium. Gręcoſtaſim. Porticum margaritariam. Elephantum herbarium. Vici trigintaquatuor: Aediculæ XXIX. Vicomagiſtri XLVI. Curatores duo. Inſulæ tria millia octingentæ octoginta. Domos CXXX. Horea XVIII. Balnea LXXXIII. Lacus CXX. Piſtrina XX. Continet pedes tredecim millia LXVII.

Regio IX.

Circus Flaminius, continet Stabula numero IIII. factionum. Aedem Herculis. Porticum Philippi. Minutias II. veterem, & frumentariam. Cryptam Balbi. Theatra quatuor, in primis Balbi quod capit loca triginta millia LXXXV. Campum Martium. Trigarium. Ciconias nixas. Pantheum. Baſilicam Matidij, & Martiani. Templum D. Antonini, & columnam Cochlidem, altam pedes CLXXV. ſemis. gradus intus habet CCIII. feneſtras LVI. Hadrianiū. Thermas Alexandrinas, & Agrippinas. Porticum Argonautarum, & Meleagri. Iſeum & Serapeum. Inſulam Feliculæ. Vici XXXV. Aediculæ XXXV. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores II. Inſulę duo millia ſeptingētę LXXIIII. Domus CXL. Horrea XXII. Balnea LXIII. Lacus LXIII. Piſtrina XX. Continet pedes triginta duo milia D.

Regio X.

Palatium, continet Caſam Romuli. Aedem Matris Deum, & Apollinis Rhamnuſij. Pentapylum. Domum Auguſtanam & Tiberianam. Aedem Iouis Victoris. Domum Dionis. Curiam veterem. Fortunam reſpicientem. Septizonium D. Seueri. Victoriam Germanicianam. Lupercal. Vici XX. Aediculæ XX. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duos. Inſulę duo millia DCXLIII. DOMVS LXXXVIII. Horrea XLVIII. Balnea XIIII. Laci LXXXIX. Piſtrina XX. Continet pedes XI. millia ſexcentos.

Regio XI.

Circus Maximus, qui capit loca quadringēta octoginta quinque millia, continet XII. portas. Templum Mercurij. Aedem Diris patris. Cererem. Portam trigeminam. Apollinem cæliſpicem. Herculem Oliuarium. Velabrum. Arcum D. Conſtantini. Vici XVIII. Aediculę XIX. Vicomagiſtri XIX. Curatores duo. Inſulæ duo millia ſexcentæ. Domus LXXXIX. Horrea XVI. Balnea XV. Laci XX. Piſtrina XV. Continet pedes vndecim millia quingentos.

Regio XII.

Piſcina publica, continet Aream radicariam. Viam nouam. Fortunam mammoſam. Iſidem Athenodoriam. Aedem Bonæ deæ ſub ſaxanæ. Signum delphini. Thermas Antoninianas. Septem domos Parthorum. Campum lanatarium. Domum Chilonis. Cohortes IIII. Vigilum. Domū Cornificij. priuatum Hadriani. Vici XIIII. Aediculę. XVII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ duo millia, quadringētæ octoginta ſeptem. Domus CXIIII. Horrea XVII. Balnea LXIII. Laci. LXXXI. Piſtrina XX. Continet pedes duodecim millia.

Regio

Regio XIII.

Au[illegible]net Templum Dianę, & Mineruę. Nym[illegible] Thermas Varianas & Decianas. Doliolum. Mappam auream. Platanones. Horrea Galbę. Porticum Fabariam. Scholam Caſſij. Forum piſtorum. Vici X[illegible]. Aediculæ XVII. Vicomagiſtri X[illegible]II. Curatores d[illegible]o. Inſulæ duo millia quadringentęoctog inta ſeptem. Domus CXXX. Horrea XXV. Balnea LXIIII. Lacus LXXXVIII. Piſtrina XX. Continet pedes ducenta nouem millia.

Regio XIIII.

Tranſtyberina, continet Gaianum. Vaticanum Frygianū. Naumachias V. Hortos Domitios. Balneū Ampelidis & Priſci, & Dianæ molinas. Ianiculum. Statuam Valerianam. Cohortes ſeptem vigilum. Caput Gorgonis. Fortis fortunæ templum. Areani Septimianam. Herculem cubantem. Campum Brytianum & Codetanum. Hortos [illegible]. Caſtra l[illegible]ic[illegible]iorum. Vici LXX[illegible]III. Aediculę LXXVIII. [illegible]icomagiſtri XLVIII. Curatores tres. Inſulæ quatuor millia quadringentæ [illegible] que. Domus C[illegible]. Horrea [illegible]XII. Balnea LXXXVI. Lacus C[illegible]LXX[illegible]. Piſtrina XXIII. Continet pedes triginta tria millia. quadringentos octoginta octo.

Bibliotheca XXIX.

Ex ijs præcipuæ duæ, Palatina & Vlpia.

Obeliſci. [illegible].

In Circo maximo vnus altus pedes LXXXVIII. ſemis. In Vaticano vnus, altus pedes LXXI. In Campo Martio vnus, [illegible]es LXXX[illegible]I. ſemis. In Mauſoleo Auguſti duo, ſinguli pedum XLII. ſemis.

Pontes VII.

Aulius. Aurelius. Moluius. Sublicius. Fabricius. Ceſtius & Probi.

Montes VII.

Cęlius. Auentinus. Tarpeius. Palatinus. Eſquilinus. Vaticanus. Ianiculenſis.

Campi VIII.

Viminalis. Agrippę. Martius. Codetanus. Octauius. Pecuarius. Lanatarius, Brytianus.

Fora XI.

Romanum. Magnum. Cęſaris Auguſti. Neruæ Traiani. Aenobarbi. Forum boarium. Suarium. Piſtorum. Gallorum, & Ruſticorum.

Baſilica X.

Iulia. Vlpia. Pauli. Neptuni. [illegible]. Marciana. Baſcellaria. Floſcearia. Sicinij. Conſtantiana.

Thermæ XI.

Traianæ. Titianæ. Agrippinæ. Syræ. Commodianæ. Seuerianæ. Alexandrinæ. Antonianæ. Decianę. Diocletianæ. Conſtantinianæ.

Aquæ XIX.

Traiana. Annia. Alſia. Claudia. Martia. Herculea Iulia. Auguſtea. Appia. Alſetina. Setina. Cimina. Aurelia. Damnata Virgo. Tepula. Seueriana. Antoniana. Alexandrina.

Viæ XXIX.

Traiana. Appia. Latina. Lauicana. Pręneſtina. Tiburtina. Nomentana. Salaria. Flaminia. Aemilia. Clodia. Valeria. Aurelia. Campana. Oſtienſis. Portuenſis. Ianiculenſis. Laurentina. Ardeatina. Setina. Quintia. Caſſia. Gallica. Cornelia. Triumphalis. Patinaria. Aſinaria. Cimina. Tiberina.

Horum Breuiarium.

Capitolia II. Circi duo. Amphitheatra duo. Coloſſi duo. Columnę cochlides duę. Macella duo. Theatra III. Ludi IIII. Naumachię V. Nymphęa XV. Equi magni XXIII. Deaurati LXXX. Eburnei LXXXIIII. Arcus marmorei XXXVI. Portæ XXXVII. Vici CCCCXXIIII. Aedes CCC[illegible]XXI[illegible]II. Vicomagiſtri DCLXXII. Curatores XXI[illegible]II. Inſulæ per totam vrbē numero quadraginta ſex millia ſexcētę duo; Domus mille ſeptingētæ octoginta. Balnea DCC[illegible]LVI. Lacus mille CC[illegible]LII. Piſtrina C[illegible]LIIII. Lupanaria XLV. Latrinę publicę XLI[illegible]II. Cohortes Prætorię decem. Vrbanæ quattuor. Vigilum ſeptem: quarum excubitoria XI[illegible]II. Vexilla communia duo. Caſtra equitum, ſalgamariorum, peregrinorum.

Deſcriptionis Romæ Finis.

VRBIS

VRBIS CONSTAN-TINOPOLITANÆ

deſcriptio incerto Authore.

Deſ[illegible]s Co[illegible]anæ.

Regio I.

REGIO pri[illegible]a, continet in [illegible] mum Pl[illegible]idiæ Auguſtæ. [illegible] nobiliſſi[illegible]æ [illegible]inæ, Thermas Archad[illegible]nas [illegible] huc A[illegible] por [illegible] vigin[illegible] noiſ[illegible] Domos centū d[illegible] & octo. Porticus [illegible]rpetuas [illegible]uas Balneas pri[illegible] [illegible] de[illegible]m. Piſtrina publ[illegible]ca quattu[illegible] [illegible]ſtrina p[illegible] [illegible]ecim. Gradu[illegible] quat[illegible] Curat[illegible] ē vnum qu[illegible] [illegible]is to[illegible] [illegible]nem gerat. [illegible]ernacul[illegible] v[illegible] [illegible]um in om[illegible]us & [illegible]ū[illegible] [illegible]is [illegible] os, vigint[illegible] e, [illegible] di[illegible]ſis c[illegible] u[illegible] nati, incend[illegible] um [illegible] caſi[illegible] [illegible]comagiſtros q[illegible] [illegible]bus per[illegible] [illegible]m tuendæ [illegible] [illegible]ta mandata e[illegible].

Regio II.

[illegible]egio [illegible] minori per æqua[illegible] litatem [illegible] mo[illegible] lub[illegible] tacl[illegible] uo, mox ad ma[illegible] [illegible] m[illegible], F[illegible] am ant[illegible] iam [illegible]natu[illegible] [illegible] urp[illegible] e[illegible]. Th[illegible] [illegible] car[illegible] [illegible] un[illegible]icos [illegible] A[illegible] a qu[illegible] & [illegible] ta [illegible] [illegible] t[illegible] o[illegible] C[illegible] [illegible] XXXV. Vicomagiſtros V.

Regio III.

[illegible] plana quidem in ſuperiore parte [illegible] pot[illegible] ip[illegible] largius explicato, [illegible] s [illegible] ts [illegible]no [illegible] re [illegible] [illegible]ndem C[illegible] m maximu[illegible]. [illegible] henæ A[illegible]ſtæ. [illegible] m nouum. [illegible] or[illegible] [illegible] u [illegible]æ ex [illegible] ex [illegible] o voc[illegible] b[illegible] nuncup[illegible]. [illegible] C[illegible] V[illegible] ſeptem D[illegible] [illegible] qu[illegible]or. Port[illegible] m[illegible] quinq[illegible] as p[illegible] [illegible]tas vndecim. Piſtrina p[illegible] uata no[illegible] Cur[illegible]em vnum. Vernaculum vnu[illegible] Collegi[illegible]os [illegible] V[illegible]comagiſtros V.

Regio

Regio IIII.

Regio quarta, à Milliario aureo collibus dextra lęuaque ſurgentibus, ad planitiem vſque valle ducente perducitur. Continet in ſe idem Milliarium aureum. Auguſteum. Baſilicam. Nymphęum. Porticum Fanionis. Liburnam marmoream, naualis victoriæ monimētum. Eccleſiam ſiue martyrium ſancti Mennæ. Stadium. Scalam Timaſij. Vicos XXXII. Domus trecentas ſeptaginta quinque. Porticus magnas quattuor. Balneas priuatas ſeptem. Piſtrina priuata quinque. Gradus ſeptem Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XL. Vicomagiſtros quinque.

Regio V.

Regionis quintæ non modica pars, in obliquioribus poſita locis, planicie excipiente producitur, in qua neceſſaria ciuitatis ædificia continentur. Continet in ſe Thermas Honorianas. Ciſternam Theodoſianam. Prytaneum. Thermas Eudocianas. Strategium, in quo eſt Forum Theodoſiacum, & obeliſcus Thebęus quadra Horrea holearia. Nymphęum. Horrea Troadenſia. Horrea Valentiniana. Horrea Cōſtantiaca. Portum habet proſforianum. Scalam Chalcedonenſem. Vicos vigintitres. Domos centum octoginta quattuor. Porticus magnas VII. Balneas priuatas vndecim. Piſtrina publica ſeptem. Piſtrina priuata duo Gradus nouem. M. cellos duos Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos quadraginta. Vicomagiſtros quinque.

Regio VI.

Regio ſexta, breui peracta planicie, reliqua in deuexo conſiſtit. à foro namque Conſtantini, Scalam vſque ſiue traiectū Sycęnum, porrigitur ſpacijs ſuis. Continet in ſe, Columnam purpuream Conſtantini. Senatum eiuſdem loci. Neorium portum. Scalam Sycænam. Vicos viginti duos. Domos quadringentas octoginta quattuor. Porticum magnam vnam. Balneas priuatas nouem. Piſtrinum publicum vnū. Piſtrina priuata decem & ſeptem. Gradus decem & ſeptem. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos quadraginta nouem. Vicomagiſtros V.

Regio VII.

Regio ſeptima in comparationem ſuperioris planior, quamuis & ipſa circa laterus ſui extremitatem habeatur in mare decliuior. Hæc à parte dextera Columnę Conſtantini vſque ad Forum Theodoſij, continuis extenſa porticibus, & de latere alijs quoque pari ratione porrectis, vſque ad mare velut ſe ipſam inclinat, & ita deducitur. Habet autem in ſe Eccleſias tres, hoc eſt, Irenen, Anaſtaſiam, & Sancti Pauli. Columnam Theodoſij, intrinſecus vſque ad ſummitatem gradibus per viam. Equites magnos duos. Partem eiuſdem fori. Thermas Caroſianas. Vicos octoginta quinque. Domus ſeptingentas vndecim. Porticus magnas ſex. Balneas priuatas XI. Piſtrina priuata XII. Gradus ſexdecim. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos octoginta. Vicomagiſtros quinque.

Regio VIIII.

Regio octaua, ex parte Tauri, nulla maris vicinitate contermina, anguſtior magis quam lata, ſpatia ſua in longitudinem producta compenſat. Continet in ſe partem Fori Conſtantini. Porticum ſiniſtram Taurum vſque, Baſilicam Theodoſianam. Capitolium, Vicos XXII. Domos centum octo. Porticus maiores quinque. Balneas priuatas decem. Priſtina priuata quinque. Gradus V. Macellos duos. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XVII. Vicomagiſtros quinque.

Regio IX.

Regio nona, prona omnis, & in notum deflexa, extenſi maris litoribus terminatur. Continet in ſe, Eccleſias duas. Cœnopolim: & Omonœam, Horrea Alexandrina. Domum nobiliſſimæ Arcadiæ. Thermas Anaſtaſianas. Horreum Theodoſianum. Vicos XVI. Domus centum ſexdecim. Porticus maiores duas. Balneas priuatas XV. piſtrina priuata XV Piſtrina publica IIII. Gradus IIII. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XXXVIII. Vicomagiſtros VI.

Regio X.

Regio decima, in aliud ciuitatis latus à nona regione platea velut magna fluuio interueniente diuiditur. Eſt verò tractu planior, nec vſquam præter maritima loca inęqualis, longitudini eius latitudine non cedente. Continet in ſe Eccleſiam ſiue Martyrium Sancti Acatij. Thermas Conſtantinianas. Domum Auguſtæ Placidiæ. Domum Auguſtæ Eudociæ Domum nobiliſſimæ Arcadiæ. Nymphęum maius. Vicos viginti. Domus ſexcentas XXXVI. Porticus maiores ſex. Balneas priuatas.... Piſtrina publica duo, Piſtrina priuata ſexdecim. Gradus XII. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos nonaginta. Vicomagiſtros quinque.

Regio XI.

Regio vndecima, ſpacio diffuſa liberior, nulla parte mari ſociata eſt. Verum eius extenſio, tam plana, quàm etiam collibus inæqualis, continet in ſe Martyrium Apoſtolorum. Palatium Faccilianum. Domum Auguſtæ Pulcherię. Bouem æreum Ciſternam Arcadiacam. Ciſternam Modeſtiacam. Vicos VIII. Domos quingentas tres. Porticus maiores quattuor. Balneas priuatas quattuordecim. Piſtrinum publicum vnum. Piſtrina priuata tria. Gradus ſeptem. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos triginta ſeptem. Vicomagiſtros V.

Regio XII.

Regio duodecima, Portam à ciuitate petentibus in longum plana omnis conſiſtit, ſed latere ſiniſtro mollioribus cliuis deducta maris confinio terminatur, quam mœniū ſublimior decorat ornatus. Continet in ſe Portam auream. Porticus Troadenſes. Forum Theodoſiacum. Columnam itidem intra ſe gradibus peruiam. Monetam. Portam Theodoſiacum. Vicos vndecim. Domos trecentas ſexaginta tres. Porticus maiores tres. Balneas priuatas quinque. Piſtrina priuata quinque. Gradus IX. Curatorem vnū. Vernaculum vnum. Collegiatos decem & ſeptem. Vicomagiſtros quinque.

Regio XIII.

Tertiadecima regio, Sycæna eſt, quæ ſinu maris anguſto diuiſa, ſocietatem vrbis nauigijs frequentibus promeretur. tota lateri mōtis affixa, præter vnius plateæ tractum, quam ſubiacentium eidem monti littorum tantum pręſtat æqualitas. Continet in ſe Eccleſiam. Thermas Honorianas. Forum Honorianum. Theatrum. Naualia. Domos quadringentas XXXI. Porticum maiorem vnam. Balneas priuatas quinque. Piſtrinum publicum vnum. Piſtrina priuata IIII. Gradus octo. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XXXIIII. Vicomagiſtros quinque.

Regio

Regio XIIII.

Regio ſanè licet in vrbis quartadecima numeretur parte, tamen quia ſpacio interiecto diuiſum eſt muro proprio vallatum, alterius quodammodo ſpeciem ciuitatis oſtendit eſt verò progreſſis à porta modicum ſitu planum, dextero autem latere in cliuum ſurgente vſque ad medium ferè plateæ ſpaciũ, nimis pronum: vnde mare vſque mediocris, hæcque ciuitatis continet partem. explicatur æqualitas Continet in ſe Eccleſiam, Palatium. Nymphium. Thermas Theatrum luſorium. Pontem ſublicium ſiue ligneum. Vicos XI. Domos centum ſexaginta ſeptem. Porticus maiores duas. Balneas priuatas V. Piſtrinum priuatum vnum. Gradus V.

Collectio ciuitatis.

Cognita vrbe per partes, fas eſt etiam ſitum concluſæ iam vniuerſitatis aperire, vt magnificentiæ vnicum decus non ſolum videatur opere & manu confectum, ſed etiam conſpirantibus elementis, naturę fęlicitate munitum. Prouidentia ergo diuina tot futurorum hominum domicilijs conſulente longo tractu, in promontorij qualitatem ſpatioſior terra faucibus Pontici maris oppoſita, ſinuoſis portuoſa lateribus, anguſtior latitudine, circumflui maris tutela vallatur. Hoc quoque ſpacium quod ſolum apertum maris circulus derelinquit, duplici muro acies turrium extenſa cuſtodit: intra quas ſepta ciuitas continet in ſe omnia ſingillatim memorata, quæ nunc ad firmioris memoriæ qualitatẽ ſummatim collecta referemus. Habet ergo vrbs Conſtantinopolitana, Palatia quinque. Eccleſias quattuordecim. Domos diuinas Auguſtarũ VI. Domos nobiliſſimas III. Thermas VIII. Baſilicas duas. Fora quattuor. Senatus II. Horrea V. Theatra II. Luſoria II. Portus IIII. Circum I. Ciſternas IIII. Nymphæa IIII. Vicos trecentos XXII. Domus IIII. millia trecentas octoginta octo. Porticus quinquaginta duas. Balneas priuatas centum quinquaginta tres. Piſtrina publica XX. Piſtrina priuata centum XX. Gradus centum decem & ſeptem. Macellos V. curatores XIII. Vernaculos XIIII. Collegiatos quingentos ſexaginta, Vicomagiſtros ſexaginta quinque. Columnã purpuream. Columnas intra ſe per vias duas. Coloſſum vnum. Tetrapylum aureum vnum. Auguſteum. Capitolium. Monetam. Scalas maritimas tres. Habet ſanè longitudo vrbis, à porta aurea vſque ad littus maris directa linea, pedum quattuordecim millia ſeptuagintaquinque. Latitudo autem, pedum ſex millia, centum quinquaginta.

IN NOTITIAM DIGNITATVM VTRIVSQVE ROMANI IMPERII.

PRAEFATIO.

OMNIVM, quot multis ab hinc ſeculis in lucem prodierunt operum, ſpecioſiſſima & pretioſiſſima eſt DIGNITATVM VTRIVSQVE ROMANI IMPERII NOTITIA, in qua illius opes, præſidia, magiſtratus, ornamenta, vires, ac deniq; tota eius temporis Principum magnitudo continentur. Ipſa autem luculentam quidem in fronte tantarum rerum cognitionem promittens, ingens apud omnes ſui deſiderium excitat: ſed in receſſu recondita & obſcura paucis ſe agnoſcendam exhibet. Cùm verò nullus etiã eius certus auctor appareat, ſunt qui non minus de ipſius veritate dubitẽt, quàm illius ſcientię habendæ animum deſpondeant. Hic enim ignota oſtenduntur inſignia, quę non veræ, ſed falſæ imagines, & ad oblectandum ab aliquibus excogitatę credi poſſunt: varia præterea militum ſymbola, velut ex animi impetu inuenta nihil ſignificare, aut ſi quem fortè myſticum latentemque ſenſum occultant, inexplicabilia infructuoſaq; ænigmata exiſtimantur. Idem de notis quorundam codicum tergo inſcriptis ſuſpicantur, quę ob nimiam obſcuritatem Oedipos interpretes deſiderant. Multa deinde inuſitata magiſtratuum nomina ad libidinem efficta, aut ſi qua veritate nitũtur, tanquam incognita & inania relinquenda putant. Qui enim, inquiunt, Cõſulares nullo Cõſulatu functos pro rectoribus prouinciarum, qui plures hic recenſentur, apud Iureconſultos, aliosvè auctores legit? Quis magiſtros militum in præſenti, Comites domeſticorum & protectorum, legiones Comitatenſes & Pſeudocomitatenſes vnquam nominari audiuit? Inter magiſtratuum officia, principes, cornicularios numerarios, ab actis, ſingularios, & alia huiuſmodi inſueta nomina intellexit? Hæc & ſimilia, quæ in hac Notitia occurrunt, non parum eius fidei detrahũt, nec paucos ab eius lectione auertunt. Sed qui Romani Imperij prouincias, ac magiſtratus, miro ordine hic digeſtos diligẽtius inſpexerit, & cum his, qui in iure Ciuili explicantur, ſtudio sè contulerit, hoc opus non ſuppoſitum, aut fictum, ſed verum legitimumq; deprehendet, & pro magno antiquitatis monumento, ac pretioſo theſauro conſeruabit. Nihil enim ferè hic reperitur, cuius ius noſtrum non meminerit, in quo non ſolũ dignitates hic recitatæ referuntur, [a] Sed & earum inſignia à paucis animaduerſa ponuntur. [b] Symbola quoq; militum hic repreſentata velut pugnantibus neceſſaria Vegetius [c] commendat: ſed & præſidum officia in Theodoſij ac Iuſtiniani codicibus eodem fermè, quo in Notitia ordine diſponuntur, [d] vt non modò de eius veritate non ſit hæſitandum, ſed pro magno iuris & antiquitatis lumine ſit habẽda. Multarum enim legum hic ſenſus pendent: multorum etiam auctorum, & hiſtoriographorum ignotos locos hic latuiſſe apparebit. Sed quia opus per ſe obſcurum, alia illuſtrare nequit, ipſum prius elucidandum fuit. quod cùm res cœca altaq; caligine merſas contineat, nullus adhuc facere curauit. Cum verò Sereniſſimus Sabaudiæ Dux de hoc mecum aliquando contuliſſet, tandem iuſſit, vt aliquod in id commentarium ederem. Ego ingenio & doctrina me alijs longè inferiorem agnoſcens, tanti oneris prouinciã tentare non audebam. Res enim ardua eſt, inquit Plinius, [e] vetuſtis nouitatẽ dare, nouis auctoritatem, obſoletis nitorẽ, obſcuris lucem, faſtiditis gratiam, dubijs fidem. Tandem Excelſi Principis, cui pro viribus obtemperare cupiebam, mandatis repugnare non auſus, parendum eſſe cenſui. Itaq; Diuino fretus præſidio, profundi huius Fluminis vadis exploratis, verticoſis fluctibus me commiſi; difficilemque hunc nodum Gordianum non enſe recidendum, ſed magna arte & induſtria explicandum, aliqua ratione ſoluere ſum aggreſſus. in quo ſi defecero ob temperandi neceſſitate excuſabor, qua coactus A. Albinij exemplo [f] culpam deprecari,

[a] titu. C. de offi. P.P. Orient. uſque ad tit. C. ne rei milit. corni. & alibi.

[b] l. 5. C. de offic. rect. prouin. l. 4. C. de tribu l. 12. C. de dignitatib. § ultim. Nouell. 24. §. vlt Nou. 26 §. 1. Nouella 27. & alijs in locis.

[c] lib. 2. c. 18.

[d] in rubr. C. de numer. actuar. adiutorib. & exceptor. ac l. vl. C. de apparitorib. Praeſ. Praet. Rubr. C. de cohort. principib. cornicular. l. vlt. C. de diuerſ. offic.

[e] in præfatione natur. hiſtor.

[f] Gel. lib. 2 c. 8.

precari, quàm culpa carere malui, certè ardens iurium cupidos iuuandi in me laudandum erit deſiderium. Nam etiam votum non aſſecutis, voluiſſe abundè pulchrum & magnificum apud graues viros, exiſtimatur. [a] Hanc igitur adhuc inacceſſam & præruptis rupibus aſperam viam primus ingredi auſus, non paucis ſentibus reciſis, ſaltem alijs ad ſequendũ planiùs iter aperiam. Quare cùm in hoc ſatis laborauerim, iſta qualiacunq; commentaria in primis legum ſtudioſis non parũ pro futura ſpero. Hinc enim Romani Imperij magiſtratuum, qui nudi à Notitia recitantur, originem & hiſtoriam intelligent, Procõſulum, Cõſularium, Correctorum, Præſidumque differentia cognoſcent, Palatinorum & cohortalium ordines, non paucas leges, pluraque in his obſcura uocabula, & quandoque integros tractatus, anteà ignotos explicatos inuenient. Multi prętereà non ſolum Marcellini, ſed & Tranquilli, Tacitique, & aliorum de Legionibus auxiliarijsque militibus, & Palatij dignitatibus, differẽtium loci illuſtrabuntur. Deindè plures, vt puto, oblectabit, publicorũ veredorũ curſum & ordinem inſpicere, præſidum ſalaria, miniſtros, inſignia, pompam ac maieſtatem cernere, varios militum numeros & nomina, eorum dignata ſeù emblemata explicata inuenire: iucundum erit aurea, atqͤ cæteraque Principis vaſa, pretioſas veſtes, gemmas, ac totam denique regiã ſupellectilem, eo ordine ac diligentia deſcripta videre, vt ſingula ſtatim ſciri & ad manũ haberi poſſent: iuuabit legum ſetedarum ſolennitatem, ſalutandi Principis vſum, exigendorum tributorũ ritum, aulicorũ varietates, miniſteria, & multa huiuſmodi è tenebris in lucem emiſſa ſpectaſſe: ceteros denique dignitatum titulos, & alia, vetuſtate recondita, hic explicata intueri. Vt verò non ſolum Legũ ſtudioſi, ſed, & alij, quibus hęc placuerint, noſtris qualibus qualibus laboribus commodiùs frui poſſint, Iura quibus res à Notitia relatę, vel à me additæ comprobabuntur, non in contextu, ſed margine, cum notis ea indicantibus appoſui, ne ab occurrẽtibus legibus interrupta lectio cuiquam moleſtiam afferat. Ceterùm vt plenius cuncta cognoſcantur, ac ne quid ad perficiendũ hoc opus deſit, Magiſtratus municipales, ac Decurionum ordinẽ, & munera proprio opuſculo comprehenſa, adieci, quod & ipſum Iurium ſtudioſis aliquid profuturum, atque alijs non ingratum fore exiſtimaui. Vt igitur hanc Notitiam è tenebris in lucem aliquã extrahere, & clarius aſpiciendam exhibere incipiam, ante omnia eius originẽ & auctores, quovè tempore, & ordine ſcripta fuerit, exponam. Deinde titulum ſeu inſcriptionem cum indice interpretatos, vt tota eius facies vno aſpectu videri poſſit, ſummam ac totius operis Breuiarium ſubijciam.

[a] Pli. in d. præfatione.

Id opus Imperio neceſſariũ, primùm ab Auguſto inuentũ, mox à ſequentibus Principibus retentum, & per continuata ſecula conſeruatum fuit; ſed pro rerum ac temporũ varietate in quibuſdam eſt immutatum. Tacitus loquẽs de Auguſto, ille, inquit, libellum compoſuit, quo opes publicæ continebantur, quantum ciuium ſociorumq; in armis, quot claſſes, regna, prouincię tributa aut vectigalia, neceſſitates, ac largitiones, quę cuncta ſua manu perſcripſerat Auguſtus. Idem cum Dione Tranquillus [b] affirmat, qui eũ librum rationarium ac breuiarium totius Imperij appellat, quod Auguſtum de reſignando Imperio cogitantem magiſtratibus ac Senatoribus domum accitis tradidiſſe, ſcribit. Demum in fine complexus eſt inquit, breuiariũ totius Imperij quantũ militũ ſub ſignis vbique eſſet, quantum pecuniæ in ęrario, & fiſco, & vectigalibus reſiduis. Breuiarium autem, quod nũc vulgo dicitur, ait Seneca, [c] olim cùm Latinè loqueremur, ſummarium vocabatur. Eũ codicem ſequentes Imperatores retinuerunt, ſed prout Imperij tempora atque uſus exigebant, ſub nomine Notitiæ minuerunt, ampliarunt, & immutarunt. Itaque pręſens opus perpetuos ceterosq; prouinciarum atque alios magiſtratus, ac militum copias, palatinasque dignitates complectitur, quę ſemper in Imperio eſſe conſueuerant. His adduntur officia, ideſt apparitorum ordines, quorum aliqui ex memorię, epiſtolarum, & libellorum ſcrinijs prodibant. [d] Vectigalia verò & tributa, fiſcique rationes, ac diuerſis faciendę largitiones, quæ in Auguſti breuiario continebantur,

[b] Cap. 28.

[c] lib. 5. epiſt. 39.

[d] l. vlt. § vlt. C. de dio. off.

tinebãtur, in ſcrinijs canonum, & tabularıorum ſub Comitibus largitionum, & rerum priuatarum ſcribebantur. Quare hęc Notitia aliũ quàm Auguſtũ & ſequentes Principes auctores non habet, in qua Imperij magiſtratus, alięque dignitates cum ſuis inſignibus, & officia cõſeruabantur. Simile opus Conſtantinus Imp. ex Leone Philoſopho genitus Romano filio, & ſucceſſori reliquit, in quo ſummã totius Imperij, ſociorum omnium fœdera, hoſtium vires, rationes & conſilia explicuit Id apud ſe in bibliotheca tanquàm theſaurum ſeruatũ fuiſſe Egnatius ſcribit, a quod etſi diligenter perquiſitum nunquã potuit inueniri. Alius huic fermè ſimilis compoſitus eſt codex, in quo viri ad obeundas dignitates in Notitia comprehenſas ad tempus electi ſcribebantur, ac prout magiſtratu decedebant, in annos ſucceſſores renouabantur. Hunc Iureconſulti Commẽtarium Principis appellarunt. Modeſtinus, b abeſſe, inquit, Reip. cauſa videntur Proconſules, legatique eorum, & qui Prouincijs præſunt, Procuratoresvè Principum, qui in Prouincijs tenentur, & tribuni militum, & præfecti, & Comites legatorum, qui ad ærarium delati, aut in Commentarium Principis relati ſunt. Non ſolum enim in Commentarium, quod apud ſeſe Principes habebant, ſed & in ærarium magiſtratuum nomina referri conſueuerant, vbi rationes, & tabulæ publicæ, Senatusque conſulta conſeruabantur. Cicero, c Rationes in ærarium retuli continuò. Fuerat hic locus in ęde Saturni, in qua, Regibus exactis, Valerius Publicola ęrarium conſtituit. Auctores Plutarchus, d & Macrobrius. e Hæc eſt prouinciatum memoria, quã in Antoniana bibliotheca in 9. vrbis regione conſeruatam fuiſſe P. Victor ſcribit. Poſtremò hic liber laterculum eſt dictus, quod laterculi formam haberet. Geometrę enim corpus quadrum altius ſurgens, non tamen ad cubum perueniẽs πλίνθιον ideſt, laterculum vocant. Eius formam in inſignibus Primicerij notariorum, à quo tractabatur, infra conſpicietur: illius Tertullianus aduerſus Valentinianos, & iura ſæpius meminerunt. f Demum Prouincijs in plures diuiſis, cum aucti eſſent magiſtratus, nouæque Palatinæ dignitates inuentæ, ac propter hoſtes vndiq; ſurgentes, alias veteribus militum copias addi oportuiſſet, omnes vnum latereulum capere non potuit. Itaque præfecturæ ac tribunatus, caſtrorumque prępoſiturę limites Imperij tuentes in alium codicem, laterculum minus nuncupatum ſunt tranſlatę, quod in ſcrinio memorię ſub Quęſtoris diſpoſitione conſeruabatur. g

a in Conſtãtino.

b in l. abeſſe. 32. ex quib. cauſ. ma io.

c in Piſonem.

d in Publicola & problemat.

e in primo Saturnalo.

f l. 1. §. iubemus, & 2. §. vlt. C de officio Praef. Prato.

Afri. l. vlt. C de off. mag. off. aut. de mandat. Princip. ſeu Nouell. 17. §. 1. & vlt Nouell. 25. et in Notitia Nouella 8

Sub finem verò Principatus Theodoſij iunioris hanc Notitiam ſcriptam fuiſſe cenſeo; Sub Duce enim Aegypti meminit Alæ Theodoſianę nuper, ideſt, illo imperante, conſtitutę, & limitis Saxonici per Britanniam, quod nomen eo tempore, ſcilicet anno ſalutis 400. inuentum fuit, Saxonibus tum Britannicum littus inuadentibus, h & vt antiquiorem hunc librum non putem, id me etiam mouet, quòd nullus in eo legitur Illyrici Vicarius: ea enim regio tùm ab Hunnis circa annum humanę ſalutis 445. ſub eodem Theodoſio, & Valentiniano III. fuerat deuaſtata, vt auctor eſt Zoſimus, Iornandes, D. Proſper, Paulus, Diaconus, & alij. Sed & ipſa operis inſcriptio hanc Notitiam vltra Arcadij, & Honorij tempora ſcriptam eſſe indicant, quod poſt annum ſalutis 425. quo Honorius deceſſit, fuiſſe oportet. Nec poſt annum 453. quo Auctore Caſſiodoro, & Comite Marcellino, Concordia, & Aquileia ab Atrila ſunt euerſę, ſcribi potuit; quia Concordienſis fabricę, & theſaurorum Aquileię tunc extantium, monetęque ibi percuſſę meminit. Itaque ſub finem Imperij Theodoſij iunioris eam ſcriptam fuiſſe arbitror, & Alciatus (vbi legerit, neſcio) id Breuiarium Theodoſij iunioris appellar. i Opus ſanè aureum, quod dilucidatum magnum iuri noſtro lumẽ, & perſpicuam rerum Imperij Rom. cognitionem afferet. Neque enim antea Pręfectorum aut Vicariorum, non Magiſtrorum militum, aut Comitis Orienris, non Proconſulum, vel Cõſularium, aliorumque iuriſdictio, aut officia plenè ſciri poterant. La terculi, ac Magiſtri officiorum. Comitis Largitionum, aut rerum priuatarum, Magiſtrorum ſcriniorũ, aliorumvè plurium ignorabatur auctoritas. Militum etiam copię, claſſes, pręſidia, fabricarum loca

g l. 1. 2. et 3. C. de off. Quaeſtor.

h Pau. Diac. lib. 14. ad fin. Beda in 1. eccle. hiſto. cap. 12. 14. et ſeq. Polyd. Vergi. 3. Anglia. hiſto.

i l. ſ. parerg. ca. 13.

hinc noſcuntur. Denique non pauca oppida, in quibus Principum Romano. iura condita leguntur, prius incognita, & fortè nunquam audita, hic in ſuis prouincijs collocata reperiuntur, ita vt huic Notitię multarum rerum acceptam ferre cogamur notitiam.

Ante hunc Codicem vtraque Roma vetus, & noua in 14. regiones diuiſæ cum vicis, & ędificijs, operibusque inſignioribus deſcriptæ inueniuntur; Quæ huius libri partes non ſunt, ſed in officio Præfecti urbi conſeruatas, & inde extractas fuiſſe arbitror, & pro re inſigni huic operi præpoſitas. Eandem Romæ deſcriptionem ab hac tamen in multis diuerſam P. Victor, & Sex. Rufus fecerunt. Poſt tergum huius uoluminis tormenta quędam bellica, & alia ad nummos pertinentia ponuntur, quæ nec ipſa ad rem noſtram faciunt, ſed ex fabricis Magiſtri officiorum & ſcrinijs Comitis largitionum, ad quos pertinebant, excerpta, & huc translata fuiſſe puto. Hæc tamen omnia, ne quid deſideretur, proprijs annotationibus pro virium tenuitate illuſtrare conabor.
Quibuſdam Notitijs etiam Itinerarium Antonini nomine editum eſt adiunctum, quod oppidorum diſtantiam, præſidia, & aliquas manſiones, ſeu veredorum ſtationes, & loca legionum notat. Quod opus nunc adauctum, ac penè totum eſt immutatum. Conſtantinopolim enim Cõſtantiam, Maximianopolim legiones Iouias, & Herculeas à Diocletiano, & Maximiano inuentas, & alia huiuſmodi nomina, quę diu poſt Antoninum addita fuere. Id in memoriæ aut alio ſcrinio olim conſeruatum, & huic libro additum fuiſſe arbitror. Neque enim rem tam vtilem ac penè neceſſariam neglectam permanſiſſe eſt veriſimile.

Sed ut ad Notitiam noſtram reuertamur, cùm multo tempore latuiſſet, tandē quę à Mariano Scoto Monacho Fuldenſi ſcripta fuerat, in ultimis Britanniis annis ab hinc 36. inuenta, in lucem prodiit: Sed multis mendis ſcatens, & aliquot, vt puto, membris trunca, quam ex collatione duorum exemplarium manuſcriptorum in quibuſdam reſtitui, neque enim impreſſo codice multò meliora inueni.
Horū alterum illius eſt exemplar, quod apud Maphæos Romæ ſe legiſſe Pierius Valerianus ſcribit, ex eoque aliquot militarium ordinum ſigna recitat, quæ in nonnullis ab aliis differunt. Fuit is liber anno ſalutis 1436. ex vetuſtiſſimo codice Spirenſis bibliothecæ à Petro Donato Patauij Epiſcopo extractus, cum ipſe Baſilienſi Synodo nomine Eugenij IIII. pręſideret, ut in eius uoluminis fine ipſe teſtatur, quod prouinciatum, vt credo, magiſtratibus, & pictis imaginibus deceptus parū ſcitè Scoti Coſmographiam appellat. Ex hoc aliud Fuluij Vrſini viri doctiſſimi exemplar eſt deſcriptū, quod precibus Io. Vincentij Pinelli viri nunquam ſatis laudari ad me tranſmiſit. Alterum apud Illuſtriſs. Fridericum Madrucium tum Romæ Cæſareum Legatum fuit, quod mihi pro ſua, qua erga omnes utebatur, ſingulari humanitate exhibuit. Ex his aliqua emendauimus, plura vt deprauata omiſimus. Sed iam ad huius operis tituli interpretationem accedamus.

DE NOTITIAE INSCRIPTIONE AC DE IMPERII, EIVSQVE DIGNITATVM DIVISIONE.

LIBRI inſcriptio eſt, NOTITIA DIGNITATVM OMNIVM TAM CIVILIVM QVAM MILITARIVM IN PARTIBVS ORIENTIS ET OCCIDENTIS. Notitiæ verbum ſummariam cognitionē Magiſtratuum, ac Palatinorum ſignificat: in quo ſenſu hæc vox à poſterioribus legum latoribus accipitur. Cōſtantinus enim Notitiam artificum pro eorum indice ponit,[a] Theodoſius[b] pro breui ſcriptura, quæ continet quantum quæque prouincia ex indicto auro ſoluere debeat. Leo[c] pro catalogo officiorum, quæ in ſcrinijs memoriæ epiſtolarum & libellorum ſcribenda, & à Principe probanda erant. Iuſtinianus pro albo, vel, vt alibi nuncupatur, matricula ſcholarium accipit,[d] quam aliquando notitiā,[e] quandoque catalogum appellat,[f] hæc enim vt Synonyma profert; græcè γνῶσιν[g] alio nomine Breuis vocatur;[h] & ideo Tranquillus[i] noſtram Notitiam breuiarium,[k] vel rationarium[l] Imperii nominat. DIGNITATVM verò nō magiſtratuum dixit, quia non tātum ius dicentes, ſed & alijs honoribus præditos continet, vt primicerios ſacri cubiculi, notariorū, caſtrenſem palatii, & ſcriniorum magiſtros, qui iuriſdictione carent, & ſpectabiliū dignitate honeſtantur.

Separantur autem Orientis & Occidentis dignitates, quia hoc tēpore duo in his partibus ſinguli Principes imperabant. Hæc diuiſio à Probo & Floriano,[m] mox Maximino, & Cōſtante, Cōſtantino atq; Galerio originem habuit, qui primi Romani Imperii prouincias ſunt partiti: antea enim etſi M. Antoninus cum fratre Vero, & Seuerus cum Antonino filio ſimul imperauerint, nullam tamen orbis diuiſionem fecerunt. Conſtantini quoq; Magni filii & ipſi Romanum orbem in tres partes diuiſerunt. Sed breui rebus in ſolum Conſtantium tranſlatis, totum in vnum coaluit Imperium. Poſteà Valentinianus cum fratre Valente Oriente Occidenteq; diuiſo, hunc ſibi retinuit, illi ſocio Imperii facto Orientem conceſſit, & militum etiam copias cum eo eſt partitus, vt Marcellinus[n] ſcribit. Sed his cum liberis extinctis, poſt paucos annos ad ſolum Theodoſium vniuerſum rediit Imperium, qui & ipſe ruſus filiis Arcadio Orientem, & Honorio Occidentē reliquit. Itaque Aegypto, & vtraque Libya vſq; ad Syrtes maiores, & Europa vſque ad Drilonem fluuium Arcadio traditis, ibi vtriuſque Imperij fines fecerunt. Reliqua in Occidente cum Africa, Hiſpaniis, & Britannia Honorius obtinuit: cuncta tamen communi nomine uelut unum eſſet Imperiū adminiſtrabant. Cōtinuata eſt hæc diuiſio vſque ad Valentinianum III. & Martianum, ſub quibus Barbari Britanniis, Hiſpaniisque prius occupatis, demum Gallias, ac tandem Italiam cum Illyrico & Africa tenuerunt; Occidentaliſque extinctum eſt Imperium, ſolum Orientis etſi multis agitatum fluctibus, aliquot ſæculis incolume permanſit. Huius tanquam eo tēpore dignioris & interioris dignitates Occidentalibus præmittūtur. nunc circa indicē Notitiæ præfixum aliqua percurremus.

a in l. 1. C. de excuſ. artif.
b in l. ult. C. de indicto.
c in l. fi. §. Et eſt notitia. C de diuerſ. offic.
d in l. ult. C. de offic. mag. offic.
e l. 1. § in officijs vero l. 2. § ſed hac iubemus. C. de off. P. P. Afr.
f §. ult. Nou. 28.
g poſt Nouel. 8.
h l. vlt. C. de commerc. fiſc. debito. l. ſeruinq. C. de palat. ſacr. larg.
i in Auguſto c. 25. in fi.
k in Auguſto c. ult.
l in eo. Auguſt. cap. 28.
m Zonaras in Probo.

n lib. 16.

NOTITIA.

Præfectus Prætorio Orientis.
Præfectus Prætorio Illyrici.
Præfectus vrbis Conſtantinopolitanæ.
Magiſtri Equitum, & peditum in præſenti II.
Alij III. Equitum, & peditum per Orientem. Equitum, & peditum per Thracias. Equitum, & peditum per Illyricum.
Præpoſitus ſacri cubiculi.
Magiſter Officiorum.
Quæſtor.
Comes Sacrarum largitionum.
Comes rerum priuatarum.
Comites domeſticorum duo. Equitum, & Peditum.
Primicerius ſacri cubiculi.
Primicerius Notariorum: Caſtrenſis ſacri Palatij.
Magiſtri Scriniorum. Memoriæ, Epiſtolarum, Libellorum Græcorum.
Proconſules duo, Aſiæ, Achaiæ.
Comes Orientis.
Præfectus Auguſtalis.
Vicarij IIII. Aſianæ Diœceſeos, Ponticæ, Thraciarum, Macedoniæ.
Comites rei militaris II. Aegypti, Iſauriæ.
Duces per Aegyptum II. Libyæ. Thebaidos.
Per Orientem VI. Phœnices, Euphratenſis Syriæ, Paleſtinæ, Oſrhoenæ, Meſopotamię, Arabiæ.
Per Ponticam unus, Armeniæ.
Per Thracias II. Mœſiæ ſecundę, Scythiæ.
Per Illyricum II. Dacię Ripenſis, Mœſię primę.

Conſulares quindecim.

Per Orientem V. Paleſtinę, Phœnices, Syrię Cilicię, Cypri.
Per Aſianam III. Pamphilię, Helleſponti, Lydię.
Per Ponticam II. Galatię, Bithynię.
Per Thracias II. Europę, Thracię.
Per Illyricum III. Cretę, Macedonię, Dacię mediterraneę. Aegyptus autem Conſularem non habet.

Præſides Prouinciarum quadraginta.

Per Aegyptum quinque, Libyę ſuperioris, Libyę inferioris, Thebaidos, Aegypti, Arcadię.
Per Orientem VIII. Paleſtinę ſalutaris. Paleſtinę ſecundę. Phœnices Libani, Euphratenſis, Syrię ſalutaris. Oſrhoenę. Meſopotamię. Cilicię ſecundę.
Per Aſianam VII. Piſidię, Lycaonię,

Phrygię Pacatianæ, Phrygiæ ſalutaris, Lyciæ, Cariæ, Inſularum.

Per Ponticam VIII. Honoriados, Cappadocię primę, Cappadocię ſecundę, Hellenoponti, Ponti Polemoniaci, Armenię primę, Armenię ſecundę, Galatię ſalutaris.

Per Thracias IIII. Hęmimontis, Rhodopes, Mœſię ſecundæ. Scythię.

Per Illyricum VIII. Theſſalię, Epiri ueteris, Epiri nouæ, Dacię Ripenſis. Mœſię primę, Pręualitanę, Dardanię, Macedonię ſalutaris.

Correctores II. Auguſtanicæ. Paphlagonię.

COMMENTARIVM. CAP. I.

PRÆMITTITVR index Imperij Oriẽtalis dignitatum, quæ cum ſuis inſignibus, & officijs, aliquibus exceptis, infra clarius oſtenduntur. Orientalis enim & vrbis Cõſtantinopolitanę præfecti, primicerijque ac præpoſiti ſacri cubiculi cum Duce Libyæ prætermittuntur, plurĩũ etiam numerorum militum ſymbola, & aliquorum inſignia deſunt. Itaque præter mendis, quæ non paucæ reperiuntur, aliquot folia hic deſiderari ſuſpicor. Milites verò palatinosque ciuilibus magiſtratibus Notitia commiſcens, dignitates confundere videtur: Sed hoc non temere, nec ſine ratione: cùm enim quinque dignitatum gradus inueniantur, Illuſtrium, Spectabilium, Clariſſimorum, Perfectiſſimorum, & Egregiorum, Illuſtrium ordines præmittit, mox Spectabilium ſequuntur, prout ſunt digniores, & in Laterculo deſcripti reperiebantur: quo ordine hinc ſumpto, Iuſtinianus quoſq; ſub ſuis titulis digeſtos, in ſuo Codice diſponit: & eadẽ fermè ſerie in quadam conſtitutione ſingulos Zeno recitat,[a] vt illos ex hac Notitia hauſiſſe videatur, quę Egregios, velut infimos, ac omni ditione carentes omittit. In quocunq; verò dignitatis gradu tres claſſes ſiunt, vna Magiſtratuum ciuilium, alia Militariũ, tertia Palatinorum. Inter Illuſtres ciuiles præcedunt Præfecti, his Magiſtri militum ſuccedunt, deinde Palatini, nempè officiorum Magiſter, Quæſtor, Præpoſitus Cubiculi, Comites largitionum, & rerum priuatarum. Vltimum Comites domeſticorum equitum & peditum locum tenent, & omnes cum ſuis inſignibus repræſentantur: nec alij præter hos, & Senatores, ſeu patricios hoc titulo gaudebant. Spectabilium ſimiles ordinantur Claſſes: Sed in his primi ſunt Palatini, videlicet, Caſtrenſis, Primicerij Cubiculi, & notariorum, qui Laterculo præerant, & Magiſtri ſcriniorum. His ciuiles, id eſt, prouinciarum magiſtratus ſunt proximi, nempe Proconſules, Comes Orientis, Præfectus Auguſtalis, & Vicarij. Poſtremi Spectabilium ſunt Comites, Ducesq; rei militaris in limitibus degentes. Vltimus eſt ordo Clariſſimorum, inter quos præcipui erant tres prouinciarum ciuiles magiſtratus, id eſt Cõſulares, Correctores, & Præſides, quorum ſingulas prouincias, ſub Spectabilibus quidem magiſtratibus ciuilibus Notitia repræſentat. Ipſorum verò Rectorum inſignia aut officia non oſtendit, ſed ea in Cõſulari Paleſtinę, & Præſide Thebaidis, velut omnium typis in Oriente demonſtrantur. Cæteri, inquit Notitia, Conſulares, & Pręſides ad ſimilitudinem Conſularis Paleſtinæ & Præſidis Thebaidis officium habent: Perfectiſſimi verò incurſa, vt puto, librariorum hic ſunt prætermiſſi.

Idem ordo in Occidente obſeruatur, in quo nec P. P. Galliarum, nec Primicerij præpoſitivè ſacri cubiculi inſignia apparent. Aliquid tamen ibi cernitur, quod in Oriente omiſſum fuerat. Correctoris enim Apuliæ & Calabriæ, item Perfectiſſimi Præſidis Dalmatiæ, velut aliorum Correctorum, & Perfectiſſimorum exemplar, officia, & inſignia repræſentantur, quæ in Orientis Notitia prætermittuntur, vbi Præſidem Arabiæ Perfectiſſimum fuiſſe conſtat Conſtantino enim imperante Theodorus Præſes Arabiæ vir Perfectiſſimus appellatur.[b] Idẽ arbitror, & de Iſauriæ Præſide, qui tempore huius Notitiæ ab earũ Ducibus, & Comitibus Præſidum vices agentibus regebantur. Et ideo hi in catalogo aliorum Pręſidum, qui erant Clariſſimi, nõ reperiuntur. Vbique verò obſeruatur, ut ſemper digniores in quoq; ordine præmittantur, id eſt, vt non modo Illuſtres Spectabilibus, & hi Clariſſimis, & rurſus hi Perfectiſſimis pręferantur, ſed & in quaq; horum Claſſe præſtantiores ſemper præcedunt. Nam inter Illuſtres prius Præfecti, deinde militum magiſtri, mox Palatini nominantur. Idẽque in Spectabilibus obſeruatur. Senatores verò Patricij Coſſ. Prætores, & Aediles omittuntur, nam Patricij adminiſtrationem non habebant: Conſules præter inane dignitatis nomen nullam ferè auctoritatem retinebant: Prætores tunc temporis, & Aediles, nulli in prouinciis erant, & in vrbe modicum ius habentes, inter eos, qui imperio utebantur, recenſendi non erant, & ideo hic reticentur.

[a] in l. vlt. ſcilicet, C. vbi Senat. vel clariſſ.

[b] in l. 18. C. de poenis.

NOTITIA.

SVb diſpoſitione uirorum Illuſtrium Præfectorum Prætorio per Orientem Diœceſes infraſcriptæ.

Oriens, Aegyptus, Aſiana, Pontica, Thracia.

Prouinciæ Orientis XV.

Paleſtina, Phœnice, Syria.

Cilicia, Cyprus, Arabia. Et Dux & Comes rei militaris.

Iſauria. Paleſtina ſalutaris: Paleſtina ſecunda.

Phœnice Libani, Euphratenſis, Syria ſalutaris.

Oſrhoena, Meſopotamia, Cilicia ſecunda.

Aegypti VI.

Libya ſuperior: Libya inferior.

Thebais: Aegyptus.

Arcadia: Auguſtanica.

Aſianæ X.

Pamphylia, Helleſpontus.

Lydia: Piſidia.

Lycaonia: Phrygia Pacatiana.

Phrygia ſalutaris.

Lycia: Caria: Inſulæ.

Ponticæ XI.

Galatia: Bithinia: Honorias.

Cappadocia prima: Cappadocia ſecunda: Paphlagonia.

Pontus Polemoniacus: Hellenopontus: Armenia prima.

Armenia ſecunda: Galatia ſalutaris.

Thraciæ. VI.

Europa: Thracia.
Hęmimontis: Rhodope.
Mœſia ſecunda: Scithia. Officium viri Illuſtris Præfecti Prętorio Orientis.
Princeps.
Cornicularius.
Adiutor.
Commentarienſis.
Abactis.
Numerarij.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Reperendarius.
Exceptores.
Adiutores.
Singularij.
Pręfect. P. euectiones annuales nō habet, ſed ipſe emittit.

COMMENTARIVM.

ILLVSTRIVM & ſpectabiliũ magiſtratuum præmiſſo ordine, quo à Notitia ſunt repræſentandi Conſulares, Pręſidales, Correctoriæque prouinciç ſigillarim recitantur; nec enim plures earum hoc tempore reperiebantur differentiæ. Hic verò duorum Præfectorum Prætorio, Orientis, & Illyrici diœceſes cum cuiuſque prouinciis & præcipuis officiis explicantur, quæ vt facilius intelligantur, ego non ſeruata Illuſtrium & ſpectabilium ſerie, ſed ciuilibus magiſtratibus à militaribus & palatinis diſtinctis, alio ordine ita vtriuſque Imperij dignitates ſummatim colligi eſſe putaui.

Erant in Oriente duo Præfecti Prætorio, alter Orientis, alter Illyrici, quibus LX. prouinciarum magiſtratus parebant. Præfecto Orientis ſuberat Proconſul Aſiæ cum II. Pręſidibus, Comes Orientis cum XV. Præfectus Auguſtalis cum XI. Tres Vicarij, videlicet Aſianæ cum VIII. Ponticæ cum XI. Thraciæ cum VI. Qui cum Aſiæ Proconſule ſunt XLIX. prouinciarum rectores. Præfectus verò Prætorio Illyrici Proconſuli Achaiæ imperabat, & duobus Vicarijs Macedoniæ, cum VI. prouincijs, & Daciæ cum alijs V. Itaque omnes Orientis computato erant Proconſule erant prouinciæ LX. Porrò hic eſt animaduertendum, cum inter XV. Orientis prouincias ſcribitur DVX ET COMES REI MILITARIS ISAVRIÆ, legendum eſſe PRÆSES ET COMES REI MILITARIS Iſauriæ, quemadmodum infra in eo Comite, & Præſide habetur. Nec facile eundem Ducem & Comitem appellatum reperiemus, ſicut nec Ducis nomen Comiti prępoſitum. Ideo autem hic ciuilibus magiſtratibus inſeritur, quia cum Iſauria Præſidalis eſſet prouincia, à Comite tamen rei militaris regebatur, qui idem officio Præſidis fungebatur. Quoniam verò inter Comites recenſetur ea ratione ſupra in Indice, inter XV. prouinciarum Præſides non connumeratur.

In Occidente quoque erant duo Præfecti Prætorio alter Italię alter Galliarũ; Ille prouincijs XXIX. cum Proconſule imperabat, ſcilicet XV. In Italia. VI. in Africa. VI. in Illyrico. Pręfecto Galliarum ſuberant prouinciæ XXIX. nempè Vicarij III. Hiſpaniarum cum Præſidibus VII. Galliarum ſeu prouinciarum XVII & Britanniarum cum V. Quę ſunt prouinciæ Occidentis LVIII & iuncta alijs Orientis efficiunt CXVIII. prouincias. Ruſus in Oriente V. Magiſtri equitum peditumque reperiebantur II. Præſentales, alij III. per Orientem, Thracias, & Illyricum, cum vexillationibus Equitum XLI. Legionibus peditum XLI. & auxilijs itē peditum LXXI. Præterea duo Comites domeſticorum, alter ſcholæ peditum, alter equitum, qui Principem ſemper comitabantur. In limitibus verò erant Comites rei militaris duo; & Duces XIII. qui plures equitum peditumquè copias ex his, quę Magiſtris militum parebant, & aliàs ſecum habebant; in Occidente tres tantùm magiſtri reperiebantur, duo in præſenti, alter peditum, alter equitum, tertius item Equitum per Gallias cum vexillationibus Equitum XLII & auxilijs LXV. Duo quoque vt in Oriente, Comites protectorum Equitum peditum. In limitibus Occidentis Comites VI. & Duces XII. excubabant. In palatijs verò vtriuſque Imperij Comes officiorum; largitionum, rerum priuatarum; Quęſto: Præfectus ſacri cubiculi, Caſtrenſis: Primicerius notariorum, & ſcriniorum magiſtri morabantur, de quibus ſuo loco differetur.

Hæ ſunt Notitiæ dignitates vtriuſque Romæ Imperij, quæ ex maiore laterculo prodeuntes, illius magnitudinem ac vires patefaciunt, quæ cum in Illuſtres, ſpectabiles, Clariſſimos & Perfectiſſimos digerantur, horum origo altius repetenda ac plenius eſt explicanda. Sed, vt minò totius Notitiæ apertior facies appareat, vniuerſum eius argumētum in quoſdam ramos ſeu capita ſummatim diſtincta antè pręfixi.

DIGNITATES

- *Dignitates Orientalis Imperij Romani.*
  - *Illuſtres.*
    - *Præfectus Prætorio Orientis ſub quo Prouinciæ. I.*
    - *Præfectus Prætorio Illyrici ſub quo Prouinciæ. X.*
    - *Præfectus vrbi Conſtantinopolis.*
    - *Magiſtri militum. V.*
      - *Præſentales. II.*
      - *Per Orientem.*
      - *Per Thracias.*
      - *Per Illyricum.*
    - *Præpoſiti ſacri cubiculi.*
    - *Magiſter officiorum.*
    - *Quæſtor.*
    - *Comes Largitionum.*
    - *Comes rerum priuatarum.*
    - *Comes domeſticorum equitum.*
    - *Comes domeſticorum peditum.*
  - *Spectabiles.*
    - *Primicerius Cubiculi.*
    - *Caſtrenſis Palatij.*
    - *Primicerius Notariorum.*
    - *Magiſtri Scriniorum. IIII.*
      - *Memoriæ.*
      - *Epiſtolarum.*
      - *Libellorum.*
      - *Epiſtolarum Græcarum.*
    - *Proconſules. II.*
      - *Aſiæ.*
      - *Achaiæ.*
    - *Comes Orientis.*
    - *Præfectus Auguſtalis.*
    - *Vicarij. V.*
      - *Aſianæ.*
      - *Ponticæ.*
      - *Thraciæ.*
      - *Macedoniæ.*
      - *Daciæ.*
    - *Comites rei militaris. II.*
      - *Aegypti.*
      - *Iſauriæ.*
    - *Duces. XIII.*
      - *Per Aegyptũ. II.*
        - *Lybiæ.*
        - *Thebaidis.*
      - *Per Orientẽ. VI.*
        - *Phœnices.*
        - *Euphratenſis & Syriæ.*
        - *Palæſtinæ.*
        - *Oſrhoenæ.*
        - *Meſopotamiæ.*
        - *Arabiæ.*
      - *Per Ponticam. I.*
        - *Armeniæ.*
      - *Per Thracias. II*
        - *Mœſiæ ſecundæ.*
        - *Scythiæ.*
      - *Per Illyricũ. II.*
        - *Daciæ ripenſis.*
        - *Mœſiæ primæ.*
  - *Clariſſimi.*
    - *Conſulares. XV.*
      - *Per Orientẽ. V.*
        - *Palæſtinæ.*
        - *Phœnices.*
        - *Syriæ.*
        - *Ciliciæ.*
        - *Cypri.*
      - *Per Aſianã. III.*
        - *Pamphiliæ.*
        - *Helleſponti.*
        - *Lydiæ.*
      - *Per Ponticã. II.*
        - *Galatiæ.*
        - *Bithyniæ.*
      - *Per Thracias. II*
        - *Europæ.*
        - *Thraciæ.*
      - *Per Illyricũ. III.*
        - *Cretæ.*
        - *Macedoniæ.*
        - *Daciæ mediterraneæ*

- *Clariſſimi.*
  - *Correctores.* II.
    - *Auguſtanica.*
    - *Paphlagonia.*
  - *Præſides.* XLII.
    - *Per Aegyptum.* V.
      - *Libyæ ſuperioris.*
      - *Libyæ inferioris.*
      - *Thebaidos.*
      - *Aegypti.*
      - *Arcadiæ.*
    - *Per Orientem.* VIII.
      - *Paleſtinæ ſalutaris.*
      - *Paleſtina ſecunda.*
      - *Phœnices Libani.*
      - *Euphratenſis.*
      - *Syriæ ſalutaris.*
      - *Oſrhoena.*
      - *Meſopotamia.*
      - *Ciliciæ ſecundæ.*
    - *Per Aſianam.* VII.
      - *Piſidiæ.*
      - *Lycaoniæ.*
      - *Phrygiæ Pacatianæ.*
      - *Phrygiæ ſalutaris.*
      - *Lyciæ.*
      - *Cariæ.*
      - *Inſularum.*
    - *Per Ponticam.* VIII.
      - *Honoriados.*
      - *Cappadociæ primæ.*
      - *Cappadociæ ſecundæ.*
      - *Hellenoponti.*
      - *Ponti Polemoniaci.*
      - *Armeniæ primæ.*
      - *Armeniæ ſecundę.*
      - *Galatiæ ſalutaris.*
    - *Per Thracias.* IIII.
      - *Hæmimontis.*
      - *Rhodopes.*
      - *Mœſiæ ſecundæ.*
      - *Scythiæ.*
    - *Per Illyricum.* VIII.
      - *Theßaliæ.*
      - *Epyri veteris.*
      - *Epyri nouæ.*
      - *Daciæ ripenſis.*
      - *Mœſiæ primæ.*
      - *Præualitanę.*
      - *Dardaniæ.*
      - *Macedoniæ ſalutaris.*
  - *Perfectiſſimi.*
    - *Præſes Arabiæ.*
    - *Præſes Iſauriæ.*

DE

De Illuſtribus, Spectabilib. & Clariſſimis. Cap. II.

QVINQVE dignitatum gradus ſibi pro
ximè ſuccedentes ſub Principibus
Rom. inuenti fuere, Illuſtris, Specta-
bilis, Clariſsimi, Perfectiſſimi, & E-
gregij, cuius tanquam infimi Notitia
non meminit. Hi tempore Romanæ Reipublicæ in
vſu non fuere, ſed poſtea ad diſtinguendas ſublimio
res perſonas ſunt inſtituti. Clariſſimi nomen primũ
Senatoribus eſt attributum, quod iam imperante Ti
berio introductum erat; Siquidem Caius Caſſius
Lõginus, qui eo tempore vixit, [a] claras perſonas Se-
natoris vxores, aut filias vocat. [b] Aelius quoq; Mar-
cianus, qui ſub Pio floruit, [c] Senatores Clariſſimos
viros dicit, [d] Marcus Antoninus Saluium Iulianũ; [e]
Seuerus & Antoninus Proconſules & præſides, eo-
dem nomine appellant. [f] Illuſtris verò epitheton,
quando inuentum ſit, non conſtat; id ſerius inſtitu-
tum eſſe videtur, quia neque Plinius Plutarchusvè,
aut alij illius ſeculi ſcriptores, huius tituli memine-
runt. Quin Plin. Iun. Conſules Clariſſ. [g] appellat
quos inter primos illuſtres fuiſſe conſtat: vereor
inquit clariſſ. Coſſ. ne mihi Maſſa ſilentio ſuo præua
ricationem obiecerit. Vnius verò Vlpiani legis ver-
ba, [h] de Illuſtribus tractantia à compilatoribus ad-
dita non eius eſſe credi poteſt. Patricios primum Il-
luſt. denominatos fuiſſe Iſidorus ſentit; [i] Erat hæc
ſumma in Imperio dignitas, quæ à Patricijs ab Au-
guſto inuentis originem habuit. Is iam ſenes, quin-
decim Senatores ſingulis menſibus elegit, quorum
conſilio in expediendis negotijs vtebatur; poſtea vi-
ginti annuos à Senatu accepit, & ab eo obtinuit, vt
quicquid cum ijs, & Tiberio, & Conſulibus nepo-
tibusq; & alijs ab eo conuocandis ſtatuiſſet, ratum
eſſet, ac ſi à toto Senatu decretum fuiſſet. [k] Hi po-
ſteà ſummi Senatores, & Patricij fuere, qui arbitrio
Principis electi, ſoli ſententiam in Senatu dicebant;
eos Hadrianus eximios ad hoc munus eligebat. Spar
tian. [l] optimos, inquit, quoſque de Senatu in contu
bernium Imperatoriæ maieſtatis adſciuit, quos ſecũ
,, habitare voluit. Itaque in duas claſſes Senatus diui-
,, di cœpit, Illuſtrium & Clariſſimorum; propriè Se-
,, natores erant Patricij, qui præcipuus in Imperio
gradus habebatur: [m] Vndè patriciatus dignitas à Sui-
da, & legibus ſumma vocatur. [n] Hi publica negocia
tractabant, & de criminibus iudicabant. Tacitus, [o]
Iam primum, ait, publica negocia, & priuatorum
maxima, apud patres tractabantur, dabaturque pri-
moribus diſſerere. Idem, Priores Senatus infimas de-
lationes exercebant. Alexander Imp. inquit Lam-
,, pridius doctiſsimos, & ſapientiſsimos Iureconſul-
,, to, non minus quinquaginta in conſilio habuit, quo
,, rum ſententijs S.C. conficiebantur, & iſtud conſiſto
rium Principis vocabatur [p] poſtea cunſiſtoriana di-
gnitas eſt dicta, [q] & ipſi Senatores Patricij Comites
conſiſtoriani, quam dignitatem a Conſtantino inuẽ
tam Zoſimus autumat, [r] & lege cautũ vt ſupra præ
fectos pretorio ſederent. [s] A Principe codicillis crea
bantur, quod non ſolum iura, [t] ſed & Tacitus [u] ſi-
gnificant, Loquens enim de Claudio, ait, Ijdem die-
bus in numerum patriciorum adſciuit Cæſar vetu-
ſtiſsimum quenque è Senatu, aut quibus clari paren
,, tes fuerant, paucis iam reliquis familiarum quas Ro
,, mulus maiorum, & L. Brutus minorum gentium ap
,, pellauerat: Hæc ille. Quod verò Principi in arduis
,, rebus conſulerent, & ei vice parentis eſſent, patricij
ſunt nuncupati. [x] Quorum loco hodiè Cardinales
,, Romę ſucceſsiſſe videntur, qui & ipſi Summo Põti
,, fici aſsiſtentes, magnis in negocijs conſulunt. Cæte
,, ri verò inferiores Senatores Clariſsimi ſunt vocati,
Vlpianus, [y] Clariſsimarum, inquit, fœminarum no-
mine, Senatorũ filias non haberi, niſi clariſsimos vi-
,, ros ſortitæ ſunt: tam diu enim clariſsima fœmina e-
,, rit, quam diu Senatori nupta eſt, vel clariſsimo. Sena
,, torem hic non patricium intelligit, ſed alios inferio-

a l. 2. §. pen. de origine iuris.
b l. curator. 5. de curatorib. furio.
c l. 2. de his qui ſunt ſui vel alien. iur.
d l. deferre. 18. in prin. de iure fiſci.
e l. Diui. 17. de iure patro.
f l. 3. C. ex quib. cauſ. infam. irrogat. l. 1. C. ſi ex falſ. inſtrum.
g Epiſt. vl lib. 7.
h l. vlt. de Senat.
i lib. 9. orig. ca. 4.
k Dion. lib. 55.
l in Hadriano.
m Dion. lib. 55.
n l. 3. & vlt. C. de Coſu. § filius fa. Inſtit. quib. mod. ius patr. pot ſol.
o lib. 4. annali.
p l. vlt. C de off. diuer. iud.
q l. quicunque, C. de procur.
r lib. 5.
s d. l. vlt. C. de Conſulib.
t d. l. vlt.
u lib. 2.
x l. vl C. de Coſ.
y l. fœmina. 8. de Senatorib.

res in ſenatu clariſſimos. [z] Vndè clariſſimatus digni-
tas pro ſenatoria accipitur. Valentinianus A [a] Equi
tes, ait, Romanos, ſecũdum gradum poſt clariſsima-
tus dignitatem obtinere iubemus. Sed etſi hi duo ti
tuli, initio Senatum diſtinxerunt, cuius; propriè fue
runt, in alios poſtea tranſierunt, ac demum decẽ ma
giſtratuum, ſeu dignitatum ordines, quãquã non pa
tricij Illuſtris titulo, ſunt honeſtati, inde Cõſules,
Præfecti Prætorio, Vrbi, Magiſtri militum, & officio
rum, Quæſtores, Præpoſitus ſacri cubiculi, Comites
largitionum, & rerum priuatarum, & domeſticorũ,
quos eodem ferè ordine Notitia & iura [b] recenſent,
vt es eodem fonte manare agnoſcãtur. Hi quanquã
non Patricij, in Illuſtrium tamen Senatorum nume-
ro cenſebantur. Vlpianus [c] Senatores, inquit, accipiẽ
dos eſſe eos, qui a Patricijs, & Conſulibus, vſque ad
omnes Illuſtres viros deſcendunt, quia hi ſoli in Se-
natu ſententiam dicere poſſunt. Significat incipien-
do à Patricijs, qui ſunt ſummi, & Cõſulibus: deſcen
dendoque ad Præfectos, & magiſtros officiorum om
nes eſſe Illuſtres, & Senatores, quæ verba fortè a cõ
pilatoribus addita fuere. Eas autem dignitates pa-
tricijs minores fuiſſe Zeno ſignificat [d] qui ſtatuit ne
minem creari poſſe patricium, qui prius Conſul.
Præſ. Prętorio vel vrbis aut magiſter militum non
fuiſſet. Illuſtres his notis ſignificantur V. I aut INL.
vir illuſtris, aut inluſtris, vt ueteres ſcribebant.

Cęteri qui à Senatoribus deſcendebant, aut ob a-
liam cauſam Senatum ingrediebantur, omnes erant
Clariſsimi. Quemadmodum viri Illuſtris nomen à
Patricijs in alios fuit propagatum, Ita & de clariſsi
mi titulo euenit, qui cum proprius minorum Sena-
torum eſſet, in prouinciarum magiſtratus, & alios
tranſiit, in primiſque Conſules, mox Proconſu-
les Clariſsimi dici cęperunt, ita. n. eõs pius Antoni-
nus [e] & Seuerus appellant, [f] quod argumentum eſt tũ ſpe-
ctabiles inuentos non fuiſſe, inter quos poſtea Pro-
conſules primi fuere. In clariſsimos quoque recepti
ſunt Cõſulares. i. pręſides Conſularib. ornamẽtis de-
corati, quorũ dignitas Clariſsimatus vocatur. [g] Eo-
dem titulo Correctores prouinciarũ, [h] & præſides [i]
ſunt honeſtati. Deniq; & Comites ordinis ſecundi,
veluti prouinciarũ ſcholarum [k] quæ erant numero
XI. [l] Silentiarij [m] & alij Scribebatur autem uir Cla-
riſsimus his notis V. C. cuius rei multa ex legũ ſub-
ſcriptione patẽt exẽpla. [n] Iidem ſpecioſi vocantur.
Vlpianus [o] ſpecioſę, inquit, perſonę accipiuntur cla
riſsimę, vel quę ornamentis ſenatorijs utuntur; no-
biles quoq; appellãtur [p] tanquã notabiles, & hono
rum luce conſpicui. [q] Poſtremo medius & tertius or
do ſpectabiliũ, ſenatui eſt inſertus, treſq; ſenatorũ
ordines, Illuſtriũ & ſpectabiliũ, & Clariſsimorũ, fa-
cti fuere. Iſidorus [r] primi, inquit, ſenatorum dicũtur
Illuſtres; ſecundi ſpectabiles, tertij clariſsimi: Nã in-
ferius quartum aliquod genus non eſt, ſ. ſenatorum;
ſed extra ſenatum alij gradus Perfectiſsimi, & Egre
gij fuere. Porrò ſicut Illuſtrium, ita & ſpectabilium
decẽ aliæ factę ſunt dignitates, vt Primicerius ſacri
cubiculi, & notariorum, Comes Caſtrenſis, magiſtri
ſcriniorũ, Procõſules, Comes Oriẽtis, Prefectus Au
guſtalis Vicarij, Comites, Duceſq; rei militaris, qui
eodẽ quo a notitia ordine à Zenone [s] recenſentur.
Notarij quoq; tribuni, qui laterculũ maius tracta-
bant, a Zenone [t] ſpectabiles vocantur. Hiſque notis
ſpectabilis ſignificabatur V. S. quod nomen etiam
nũc in quibuſdã Germaniæ regionibus eſt in vſu; in
Italia ſordeſcit, quo vix viliſsimi hodie dignantur.
Hos Gręci περιβλέπτους appellant [u] Clariſsimos verò
λαμπροτάτους, [x] quę vox Latine ſplendidiſsimũ ſonat.
Spectabiles quandoq; clariſsimi vocantur, quod inde
euenire arbitror, quia in Senatũ recepti duplici titu
lo gaudebãt. Sic Duces Clariſsimi dicũtur [y] qui ſunt
ſpectabiles. [z] & Silentiarii ab Anaſtaſio Clariſsimi
appellantur, [a] qui etiã ſpectabiles erant, [b] & tribuni
notarij laterculum maius tractãtes. [b] Nomen ſpecta
bilis ſemel vſurpatur à Paulo Iuretcõſulto, qui Præ
fectum vigilum ita vocat. [c] Sed ibi gradus qui eſt ſu
pra

z l. 2. C. de his qui ven. ætat. impet. l. vlt. C. vbi ſen. vel clariſſ.
a in l. 1. C. de equeſtri dignit.
b d. l. vlt. C. vbi ſenator. vel Clariſſ. & l. 1. & 2. C. de Præf. Præt. vrb.
c in l. vlt. de Senatoribus.
d in l. 3. C. de Cõſulib.
e in coll. l. Rom.
f in l. 3. C. de his qui no. infam. l. 1. C. ſi ex falſ. inſtrum.
g l. 2. C. de dom. & protector.
h l. 1. C vt oẽs iudi. tam ciuil. l. ſi poſt. 4. C. de iur. et fact. ignor.
i d. l. 1. C. vt oẽs iudi. tam ciuil. l. praſes. 5. C. de pign.
l. 5. C de ordine iudicior.
k l. 5. C de primi leg ſcholar.
l l. vlt. C. de loc.
m l. vlt. C. de ſilentiar.
n l. 6. C de iur. om. iudi. l. vl C. de ſiſca. vſuris, & multis alijs in locis.
o l ſpecioſas 100. de verbor. ſign.
p l. vlt. § ſin autem teſta. C. de eue. ſur. l. cũ in. C de teſ. am.
q l. 3. C de mercatoribus.
r lib. 9. etymologi cap. 4.
s in d. l. 1. C. vt omnes tam ciu.
t l. 2. C. de primicer.
u Nouella. 23. et ſeq.
x Nouella 71.
y in l. 2. § ita Clariſsimo Duci & ſeq. C. de off P. P. Africa.
z l. penult. C de appellat.
a l. vlt. C. de ſilentiar.
b l. omnimodo. 30. § fin. C. de in offi. teſtamen.
c l. 2. C de primicer. l. neque 26. C. de decurion.
d in l. 3. in princip. de offi praf. vigil.

pra clariſſimum non ſignificatur. quicquid ſenſerit Accurſius. neq; n. pſectus vigilũ erat magiſtratus, ᵃ nec pluris quam præſes ut Spectabilis poſſet nominari, quod & Placentinus animaduertit, prętereà proconſul poſteà ſpectabilis, ᵇ tum clariſſimus ᶜ fuit. Itaque conſtat nondum ſpectabilis dignitatem tum inuentam fuiſſe, & illud uerbum vel à compilatoribus additum, vel ad honeſtandum Præfectum uigilum, non denotandum honoris gradum poſitum.

Illuſtres, Spectabiles, & Clariſſimi hoc priuilegio fruebantur, ut per ſe ipſos lites ciuiles, aut criminalem iniuriarum actionem exercere non poſſent, ſed per procuratores id agere compellebantur. Indignũ enim videbatur ſpecioſas perſonas cum inferioribus cauſam dicendo ante iudices ſtare. ᵈ Poſteà ſpectabilibus & clariſſimis conceſſum eſt, ut ipſi per ſe litigare poſſint. ᵉ Habebant & Illuſtres, ſed non Spectabiles, aut Clariſſimi, hoc pręcipuũ, ut rei criminum facti, a nullo quam à Principe, vel eo cui Princeps cauſam delegaſſet, poſſent iudicari. Quo tempore etſi præſentes, cum iudicibus tamen in inferiore auditorij parte ſedebant, ne litigantium more ſtare cogerentur. A iudicibus quoque inconſulto Principe condemnari non poterant, ſed tantum abſolui: ᶠ nec niſi ex ſcripto in iudicium uocari, vocatique ſe iudicio ſtaturos, aut iudicatum ſoluturos, ſatiſdare non compellebantur, ſed ſatis erat etiam criminaliter accuſatos id iuramento promiſiſſe. ᵍ Cum præſidibus prouinciarum honoris gratia in tribunali ſedere poterãt etiam qui honorarias has dignitates obtinuiſſent, niſi ipſi litigaſſent, nam quo tempore illorũ cauſę agitabantur, ab eo loco abſtinebant. Valentinianus A. ʰ Sciant, inquit, Principes & corniculanj, & primates officiorum, & iudices etiam ternas libras auri à ſuis facultatibus eruendas, ſi honoratis uiris, quibus etiam conſiſtorium noſtrum ingrediendi facultas præbetur, ſecretarij iudicum non patuerit ingreſſus, aut reuerentia non fuerit in ſalutatione delata, aut ſedendi cum iudice ſocietas denegata: Hæc ille. ex cuius verbis apparet eos etiam reuerenter ſalutatos fuiſſe; poſſunt etiam illuſtres quas ferunt ſententias per officiales ſuos recitare: cæteri ex ſcripto legere tenentur. ⁱ Alijs pręterea perfectiſſimorum immunitatibus gaudebant, de quibus infrà dicetur. Turpibus quoque lucris Illuſtres abſtinere oportebat, nec vltrà trientem vſurarum capere; ᵏ nec vilem vxorẽ ducere ˡ quod vltimũ poſteà eſt ſublatũ. ᵐ Illuſtres etiam illuſtriſſimi promiſcuè uocabãtur, ⁿ aliiſque ſpecioſis nominibus honeſtabantur, ut SVBLIMISSIMI atque EXCELLENTISSIMI. ᵒ ſic nominatus Quæſtor Palatij, quem illuſtrem eſſe conſtat. ᵖ Item EXCELSI GLORIOSISSIMIQ. ᵠ ET MAGNIFICI ʳ dicebantur, quo nomine & ipſi Principes gaudebant. ˢ Si quis cum Illuſtri uiro, & pręcipuè Præfecto Prætorio, vel verbis loquebatur, vel ad eum etiam Princeps ipſe ſcribebat, his verbis appellabat, VESTRA MAGNIFICENTIA, ᵗ uel ILLVSTRIS MAGNIFICENTIA TVA, ᵘ aut CELSITVDO, ˣ quo titulo hodiè Principes paulò Regibus inferiores honeſtantur, item SVBLIMITAS, ʸ & MIRANDA SVBLIMITAS, ᶻ MAGNITVDO, EMINENTIA, ᵇ Græcè ὑπεροχὴ, quod verbum Interpres uertit EXCELLENTIA, ᶜ EXCELLENS AVCTORITAS TVA ſcripſit Iulianus. ᵈ SINCERITAS TVA erga P.V. Valentinianus. ᵉ & erga P. P. Valens ᶠ.

Sedes quoque Præfecti Pretorio AMPLISSIMA vocatur, ᵍ quandoque MAGNIFICA, ʰ nõnunquã EXCELSA ⁱ & EMINENTISSIMA. ᵏ

Cum Spectabili loquens, dicebat, VESTRA SPECTABILITAS, ˡ cum clariſſimo VESTRA CLARITAS. Ità ad Agerochium clariſſimum præſidem Aemimonti in Thracia Iuſtinianus ſcribit. ᵐ Aliquando VESTRA SINCERITAS, ⁿ VESTRA GRAVITAS, ut Valentinianus Honoratum Conſularem Braccij appellat. ᵒ Diocletianus Serapionem, ᵖ qui ex hoc deprehenditur pręſes fuiſſe, vt uoluit Azo, non pręfectus prętorio, ut credidit Accurſius. Nã & ibi diſertè pręſidale iudiciũ nominatur. VESTRA REVERENTIA, & VENERATIO dixit D. Baſilius Terentio Comiti ſcribens: & veſtra poteſtas. ᵠ

Tantum verò his dignitatibus pręditos honorandi ſtudium fuit, vt tribus auri libris multarentur, qui eos ſuo titulo, vel honorifico nomine non appellaſſent, aut colloquendo vel ſcribendo reuerenter non ſalutaſſent. ʳ Valentinianus, ˢ Ternas, inquit, auri libras pendent, ſi honoratis uiris reuerentia non fuerit in ſalutatione delata. Sed nec inferiores magiſtratus maioribus ſe æquare poterant. Pręſidibus enim prouinciarum Illuſtres uiros fratres appellare non licebat, multa in eum qui hoc auſus eſſet impoſita. ᵗ

DE PERFECTISSIMIS. Cap. III.

TRES premiſſi tituli ad Senatorum ordines honeſtandos inſeruiti fuere ſequẽtes extra Senatũ ad alios exornãdos ſunt excogitati. Conſtantinus enim vt plures extolleret, inquit Euſebius, ˣ multa honorũ genera adinuenit. Primi ergo poſt clariſſimos inſtituti ſunt equitibus digniores Perfectiſſimi. Conſtantinus: ˣ Senatores, ait, veniam ętatis impetrantes apud officium P. V. de ſuis moribus, & honeſtate perdoceant, perfectiſſimi apud vicariam præfecturam: equites Romani apud Pręfectum vigilum. Hęc ille. Equites enim ſecundum poſt clariſſimos locum habebant, ʸ eos perfectiſſimi pręcedebant a quibus proprio titulo diſtinguuntur. Et licet Macrobius ᶻ M. Valerium Probum, qui diu eques militauerat, virum perfectiſſimum appellet, is non ab equeſtre militia, ſed à Principe hunc honorem obtinuerat, qui codicillis ab Imperatoribus concedebatur. ᵃ Hic eſt ille Probus, qui marmorum vetuſtiorum notas interpretatur, & P.P. Illyrici fuit, ᵇ ad quem iura extant, & Auſonij epigrammata. Perfectiſſimi etiam honore decorabantur, qui minimas prouincias regebant, vt erat Pręſes Arabiæ, ᶜ & Dalmatiæ, quem inter perfectiſſimos Notitia locat. Idem credo de Pręſide Iſauriæ, qui in Pręſidum Clariſſimorum catalogo non legitur. Rationales etiam perfectiſſimi dicebantur, ita Baſſianum vocat Symmachus. ᵈ Eodem honore ornabantur capita ſcriniorum, Comitis largitionum, ᵉ & eius Comites per diœceſes. Cõſtantinus enim Tertullianũ Comitem largitionũ Diœceſeos Aſianę uirũ perfectiſſimũ appellat, ᶠ & Leo ᵍ magiſtrum cenſus, qui poſtea eſt factus clariſſimus. ʰ Perfectiſſimos his verbis appellabant etiam Imperatores GRAVITAS TVA l. 1. C. de his qui ſe defer.

Quãdo inuenti fuerint perfectiſſimi non conſtat, ſed vetuſtior eorũ videtur origo. Narrat enim Diocletianus ⁱ M. Aminium diſpoſuiſſe, nè eminentiſſimorum, & perfectiſſimorum liberi pœnis plebeiorum afficiantur; Nuſquam tamen de his in Pandectis fit mentio. Quemadmodum verò tres Comitum ordines inuenit Conſtantinus, eundem credendum eſt ab eo perfectiſſimorum claſſes diuiſas fuiſſe. Erant enim primi, ſecundi, & tertij ordinis perfectiſſimi: quales multi in ſcrinijs largitionum nominantur. ᵏ Hęc dignitas his notis ſcribebatur V. P. id eſt vir perfectiſſimus cuius rei exemplum, eſt in inſcriptione cuiuſdam reſcripti Conſtantini, ˡ quę eſt huiuſmodi, Conſtantinus A. Theodoro V. P. Præſidi Arabiæ. perfectiſſimorum meminit, & Ammianus ᵐ. Loquens enim de Conſtantino ait, Nec ſub eo Dux quiſquam cum clariſſimatu prouectus eſt, erant enim

ᵃ l. 2. §. deinde Cornelius. de origine iur.
ᵇ l. raptores, 54 C de epiſ. et cle.
ᶜ l. 3. C. de his qui not. infam.
ᵈ l. pe. C. de procuratorib.
ᵉ Authen. ut ab illuſtrib. & qui ſupra eos ſunt.
ᶠ l. ul. C. ubi Senatores uel clar. ſi.
ᵍ l. pen. C. de dignitatib.
ʰ in l. ulc. de off. diuer. iud. et l. 1. C. de off. com. eod.
ⁱ l. ul. C. de ſent. ex perec. recit.
ᵏ l. eos. 26. §. 1. C de vſuris.
ˡ l. 1. C. de naturalib. liber.
ᵐ §. ul. in Auth. quib. mod. natu. effic. ſui, §. quia uero, i. Auth. ut liceat matri & auiæ.
ⁿ d. l. fi. C. ubi ſenat. uel clariſſ.
ᵒ l. ea demum. 28. C. de proſand.
ᵖ l. præcipimus. 32. et l. iubemus 34. C. de appell.
ᵠ d. l. raptores, 54. C. de epiſ. et cler. in Nouel. 1. ſeu Auth. de hære. et Falc. Nou. 2. 4. & multis aliis.
ʳ §. 1. in Auth. ut in orando. d. l. præcipimus. 32. l. eo caſu. 33 C. de app. d. l. ul. C. ubi ſenator. uel clariſſimi.
ˢ l. 1. C. de uete. rauus. et in proœmio inſti. in princip. c. uenerabili, 34 §. 1 de ele.
ᵗ l. ule. C. de off. eius qui uic. al. cor gerit.
ᵘ l. 2. C de offic. mag. milit.
ˣ l. ult. C de numer. ſcriptum. in Auth. ut iud. ſine quoque ſuffragio fiant et in Auth. ut ordin. præfectur. in fi. quæ eſt Nou. 70.
ʸ l. actuarios. 7. C. de numerar.
ᶻ l. 9. C. Theo. de curſu publico.
ᵃ l. pe. C. de num.
ᵇ in Auth. ut ab illuſtribus.

ᶜ in Authen. de trien. et ſemiſſe, in fi. et in Auth. ut non fiant pignorat. in fi.
ᵈ in l. 2. C. T. de curſ. publico.
ᵉ in l. 22. C. Th. eod. tit.
ᶠ in l. 35. C. Th. eod. tit.
ᵍ l. 3. C. de num.
ʰ d. l. fin. C. ubi ſenator. uel clariſſ. l. 19 C. T. de curſu publico.
ⁱ Rubr. C. de nomine. Sedis excel.
ᵏ l. 2. C. de præpoſ. ſacr. cubic.
ˡ l. 2. C. de apoc. publ.
ᵐ in Authẽ ne quis mutuũ dãs agricolæ quæ eſt Nouella 32.
ⁿ l. 1. uniuer. 9. C. ubi cauſa fiſc.
ᵒ l. 1. C. de off. comit. rer. priuat.
ᵖ l. 3. C. de pedã. iudicibus.
ᵠ Optatus ad Parmen. lib. 1.
ʳ l. 1. C. de offic. diuer. iudi. l. pe torris. 5. C. de offic. rector. prou.
ˢ in l. ult. C. de offic. diuerſ. iud. et l. 3 C. de prox. ſacr. ſcriniorum.
ᵗ d. l. 1. C. de off. diuerſ. iudi. l. pe torris. 5 C. de offic. rect. prouinc.
ᵘ C. De perfectiſſimat⁹ dignitate.
ˣ lib. 4. cap 4.
ˣ l. 1. C. T. de his qui non. ætat. impetra.
ʸ l. 1. C. de equeſtr. dignit.
ᶻ lo. 6. Saturnal.
ᵃ l. 1. C. de perfectiſſ. dignit.
ᵇ l. 2. C. de defenſorib. ciuitatũ.
ᶜ l. 18 C. de pœnis.
ᵈ epiſt. 41 lib. 1.
ᵉ l. ſcriniarij. 7. C. de palatin. ſacr. largit.
ᶠ l. 3 C. de fu. reg. l. 1. C. T. eod.
ᵍ in l. orphanotrophos. 32. C. de epiſcop. & cler.
ʰ l. ult. C. de iur. emphyteu. l. conſulta 23. C. de teſtam. l. ſecundo 32. C. de donat. et l. Diuo 11. De quæſtionib.

ᵏ in l. ult. C. de diuerſ. off. d. l. ſcriniarij. 7. C. de palat. ſacr. largit.
ˡ l. cum reus, 18 C. de pœnis.
ᵐ lib. 21.

enim Perfectiſſimi .ideſt neminem copijs militum præfecit, qui eſſet Senator: ſed eos tantum, qui eſſent Perfectiſſimi Hodiè eos qui in minoribus oppidis ius dicunt, inter perfectiſſimos connumerari poſſe crediderim, cum nunc, quò ad ius dicendum, quælibet ciuitas ſit inſtar prouinciæ.[a] Sunt enim vt olim Præſides Arabiæ, & Dalmatiæ: Maximis verò ciuitatibus, & Metropolitanis præfecti velut locum Proconſulum tenentes, Spectabiles vocari poſſent: Qui verò medijs ius dicunt, Clariſſimi.

a glo. in l. vlt. in verb. 1. vna prouincia. C. de longi temp. præſcript.

Priuilegium habebant V. P. ne ipſi, vel eorum liberi, vſque ad pronepotes criminis cauſa torqueri poſſent, nec plebeiorum pœnis ſubijci.[b] quare nec in metallum damnari, nec furcæ affigi, nec viui exuri conſueuerant,[c] nec fidicibus cædi.[d] Hodie hic titulus penitus in deſuetudinem abijt.

b d. l. Diuo. 11. C. de quæſtionib.
c l. moris. 9. §. ſe... de pœnis.
d gl. in d. l. Diuo.

De egregijs Cap. IIII.

INTER ordinarias dignitates eſt & egregiorum, quam, etſi à Notitia omiſſam, præterire nolui, cùm eius Iura meminerint. Hoc honore infra perfectiſſimos fungebantur, qui eum codicillis à Principe obtinuiſſent, quemadmodum in alijs dignitatibus obſeruabatur. Conſtantius,[e] ſcribens ordini Cæſenatium. Si quis, inquit, clariſſimæ meruerit tabulas dignitatis, nec indulti muneris gratiam codicillorũ allegatione percepit, impetratæ fructum dignitatis amittat: Hæc ille. Itaque ſicut ſine codicillis nemo ſe clariſſimum, ita nec egregium, perfectiſſimum ve dicere poterat. Hæc dignitas ſordidis aut vilibus non dabatur. Conſtantinus[f] ad Bithynios, Monetarijs, ait. nec dignitas perfectiſſimatus tribuitur, nec ducenæ, vel centenæ, vel egregiatus

e leg. 42 C. T. de decurionib.
f l. 1. C. T. de murileg.

Egregij in primis erant Scriniarij Principis, qui poſtea tribuni notarij palatij creabantur. Caſſiodorus,[g] ad Senatum vrbis loquens de patre Caſſiodoro, Pater inquit, candidati, ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni & Notarij laudabiliter dignitatem, Honor qui tum dabatur Egregiis, cum ad Imperiale ſecretum tales conſtet eligi, in quibus reprehenſionis vitium nequeat inueniri; Hæc ille. Quaſdam etiam prouinciarum adminiſtratores, egregij dicebantur. Conſtantinus.[h] enim. Eos, ait, quibus prouinciæ commiſſæ ſunt, quique merito ampliſſimarum adminiſtrationum, honorem perfectiſſimatus, vel egregiatus adepti ſunt, ſicut oportet dignitate indulta. Sed & hic titulus hodie ab vſu receſſit, vt vix infimæ conditionis, & ex ima plebe homines, hoc nomine dignentur. Cum verò, à veteribus Iuriſconſultis egregiæ perſonæ nominantur,[i] ſpecioſas & ſublimes, non autem huius gradus homines ſignificari puto. De egregiis & alijs titulis Lactantius, qui Criſpi filij Conſtantini præceptor fuit ita ſcribit.[k] Nemo egregius, niſi qui bonus, & innocens fuerit: nemo clariſsimus, niſi qui opera miſericordiæ largiter fecerit: nemo perfectiſsimus, niſi qui omnes gradus virtutis impleuerit. Ad has, & alias honeſtas perſonas ſcribẽs D. Baſilius, prudentiã veſtrã, Dilectionem, Honeſtatẽ, Grauitatem, & ſimilia dixit, cuius obſeruationis Græci, quã Latini ſtudioſiores fuerũt.

g lib. 1. variar.
h l. 5 C. T. de decurionib.
i l. ad perſonas. 15. de iureiurand.
k Diui. Inſt. l. 15

Egregiarum perſonarum, eadem ſunt priuilegia quæ & perfectiſsimarum, nã in iure æquiparãtur.[l] & ideo ſicut illi, neque hi torqueri, nec plebeiorum ſupplicijs puniri poſſunt. Additur vulgò, vt pro dicendo teſtimonio, vel præſtando iuramento, ad iudicem non vocentur: ſed ipſi in proprijs ædibus examinentur, & iuramentum præſtent.[m] Verum id non de hoc gradu egregiorum, ſed de omnibus eminentiſsimis perſonis puto intelligi.

l d. l. Diuo. 11. C. de quæſtionib.
m d. l. ad perſonas 15. de iureiuran.

Immunitatem etiam præbendi tyrones, & munerum perſonarum ſordidorum egregij habent.[n] Inter egregias perſonas à noſtris interpretibus recenſentur ſacerdotes,[o] aduocati fiſci, vel Reipublicæ,[p] auditores ſacri palatij Romæ Doctores, & Equites aurati.[q] His addo iuridicos caſtrorũ, qui egregijs minimas prouincias regentibus, poſſunt comparari.[r] Decuriones egregij non ſunt,[s] eorum tamen gaudent priuilegijs.[t] Hi ſunt ciuitatum curiales, conſilij publici cauſa deſcripti. in quo Cynus[u] & Salicetus hallucinantur. Decuriones enim Reipub. conſulunt,[x] & ſunt velut Romæ Senatores, & ideo nec torquentur, nec plebeiorum pœnis ſubijciuntur: quamuis hoc in Aemilia ſeu Longobardia ſeruari Salicetus[y] neget. Hi velut quædam Rom. Senatus ſimulacra clari uocabantur, vt innouit Iuuenal. Satyr. 3. inquiens, clari uelamen honoris, ſufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albæ.

n l. 10. C. de pala. ſacr. largit.
o gloſ. Alberi. Aret. Iaſ. nu. 10.
p d. l. ad perſonas. 15. Felin. in c. ſi quis. 8. nu. 3. & 5. de teſtib.
q Bar. in l. 1. C. de aduoc. diuerſ. iudic.
r Rota concluſ. 88. in nouis Iaſ. in d. l. ad perſonas. 15. in princ. nu. 10. Felin. in d. c. ſi quis. 8. nu. 6.
s l. 5. C. T. de decurionib.
t d. l. c.
u d. l. Diuo. 11. & l. decuriones. C. de quæſtion.
x in d. l. diuo 11.
y l. pupill. 149. §. decuriones de verbor. ſignif.
z in d. l. diuo. 11. nu. 2.

Præter ſupradictos inuentus eſt, & Nobiliſſimi titulus omnibus antecellens, & paucis attributus, qui quodammodo Imperij participem faciebat, & quaſi Cæſarem. Eo honeſtatus veſtem purpuream, aureo limbo circundatã geſtabat, ut[z] auctor eſt Zoſimus. Herodianus Commodum ſup. nobiliſſimum appellat, ſed titulũ dignitatis nõ puto apud eũ ſignificari.

Primus circa annum ſalutis 269. Licinius Valerianus in marmore vindebonæ, mox Carinus & Numerianus eius filius in alijs ueteribus monumentis nobiliſſimi Cæſares ſunt appellati: Deinde Seuerus, & Maximinus[a] poſt hos Gratianus & Valentinianus adhuc infantes Nobiles pueri ſunt nuncupati.[b] Iuſtinianus quoque velut Imperij ſucceſſor à Iuſtino nobiliſſimus eſt appellatus, inquit Zonaras, ſed & fœminæ hoc titulo honeſtabantur. Nam Marina Arcadii filia in prima regione Conſtantinopolis, & Arcadia, in decima regione, vbi earum erant ædes nobiliſſimæ uocantur. Hunc honorem à Conſtantio excogitatum Zoſimus ſcribit, lege lata, vt ante præfectos prætorio ſederent. Sed hæc dignitas ab eo aucta non inuenta eſſe poteſt, quam antea fuiſſe oſtendimus. Verum Notitia quattuor tantum dignitatum tituli, Illuſtriũ Spectabilium, Clariſſimorũ, & Perfectiſſimorum cum inſignibus repræſentat, ab illuſtribusq; exordiens, Præfectos Prætorio Orientis, & Illyrici præmittit. Sed, ut clarius eorum origo & hiſtoria intelligatur, primo generaliter de Præfectis diſſeram, mox ſigillatim de eo, qui Orienti, & alio, qui Illyrico præerat, verba faciam.

a l. 1. C. de ſerui. ...
b in l. 2. de magiſtr. municip. l. 5. C. de ſerui.

DE PRAEFECTIS PRAETORIO. Cap. V.

INTER illuſtres primum locũ Præfecti Prætorio à Prætoribus denominati obtinent: olim enim quoſcunq; militares magiſtratus prætores uocatos Asconius, Iuſtinianus,[c] & Feſtus ſcribunt. Ab his tentoriã exercituum Ducumq; prætoria ſunt nuncupata; & prætoria cohors, quæ ante eorum tentorium excubabat. Nauis quoque, qua præfectus claſſis vehebatur, prætoria eſt appellata. Qui igitur principis prætorio, ſeu tentorio, & militibus prætorianis illud cuſtodientibus præerat, Præf. Prætor. eſt uocatus: illis tanquam ſtipatoribus Scipio Africanus ſeſcuplum ſtipendij. i. integrum & dimidium eius, quod alij accipiebant, præſtitit. Auguſtus verò Senatuſconſulto duplum dedit vt Dion[d] ſcribit, iiſdemq; quinque Millia dragmarum, cum annis xvi. militaſſent: ideſt fermè cc aureos dunauit, alijs tria millia, ſeu cxx aureos, cum annis xx meruiſſent. Eorũ numerus erat x. millium quos in x. partes ſeu cohortes ſub totidem Tribunis diuiſos fuiſſe Dion ſcribit.[e] Hæ ſunt prætorianæ cohortes x. quas in epilogo regionum vrbis P. Victor ponit, ſingulæ mille continẽtes milites. Erant hi maioris ſtaturæ quam cæteri, ſplendidioribuſque armis ac veſtibus ornati. Herodianus,[f] A Macrino, inquit, pugnabant corporis cuſtodes, ac ſtipatores, quos prætorianos uocant, fortiter ſtantes reliquum omnem exercitum ſoli ſuſtinebant, videlicet proceri homines, atque ex omni numero delecti. Idẽ[g] loquens

c Nou. 25. et 26.
d lib. 35.
e lib. 55.
f lib. 8.
g lib. 2.

quens de prętorianis Didij Iuliaoi exauctoratis, Breues, ait. Illis gladiolos detrahunt, quos auro argentoque ornatos in uſum pompæ ſuſpenſos habebant: Tum zonis, veſtituque, ac ceteris militiæ inſignibus per uim ablatis, nudos ad vnum exauctoratoſque dimiſerunt. His poſtea ſucceſſerunt 3500. præſtantiſſimorum Armeniorum, qui in ſcholas IX. ſunt diuiſi, de quibus infra in magiſtro officiorum dicetur. In hos prętorianus Præfectus Prætorio ſummũ habebat imperium, cuius conſilio cuncta Principes gubernabat. Erat enim illi, qui Romulo Tribunus celerum. Conſuli legatus Quęſtor Prætori, Magiſter

a l.1. de off. P.P.

equitum Dictatori. [a] Tantam denique Pręfecti Prętorio auctoritatem obtinuerunt, ut non modo res belli, & arma adminiſtrarent, ſed & cauſas appellatione ſuſpenſas iudicarent, & cuncta imperij negocia tractarent.

Auguſtus primus huius magiſtratus auctor, duos ex equeſtri ordine Præfectos Prætorio creauit, ut ſibi inuicem obſtarent, ſi quid noui alter moliretur. [b]

b Dion. lib. 55.

Tiberius veró vnum fecit Ælium Seianum, quem etiam conſiliarum, atque omnibus in rebus miniſtrum habuit. Tantum denique ipſum extulit, vt ob nimiam potentiam ſuſpectum coactus ſit occidere. Is Tiberio ſuaſit, vt per vrbem diſperſos milites vnus in caſtris contineret. Tacitus [c] vim, inquit, præfecturę modicam antea intendit, diſperſaſque per vrbem cohortes vna in caſtra conducendo, vt ſimul imperia acciperent, numeroq; & robore, & viſu inter ſe fiducia ipſis, in ceteros metus crearetur. Prętendebat laſciuire militem diductum, ſi quid ſubitũ ingruat, maiore auxilio pariter ſubueniri, & ſeuerius acturos, ſi vallum ſtatuatur procul urbis illecebris.

c in 4 poſt prin.

Idem Tranquillus tradit, [d] Romę, ait, caſtra conſtituit, quibus prętorianę cohortes uagę ante id tempus, & per hoſpitia diſperſę continerentur. Hęc caſtra prętoria pro prętorianis Plinius [e] appellat, quibus Præfecti initio nullas cauſas tractabant, ſed res bellicas tantũ curabant. Auguſtus enim, inquit Trãquillus, [f] appellationes quotannis vrbanorum litigatorum Prętori delegabat vrbano, at prouincialiũ Cõſularibus viris, quos ſingulos cuiuſq; prouincię negocijs prępoſuiſſet. Idcirco refert Neronẽ ſtatuiſſe, ut appellationes à iudicibus ad Senatum fierent.

d in Tiberio, c. 36.

e lib. 3. c. 5.

f cap. 33.

Spartianus quoq; imperante Hadriano, moris fuiſſe ſcribit, ut cum Princeps cauſas cõgnoſceret, & Senatores, & Equites Romanos in conſilium uocaret, & ſententiam ex omnium deliberatione proferret, nulla Pręfectorum mentione facta, primus Marcus Antoninus cœpit ſecum Pręfectos habere, quorum auctoritate & periculo iura dictabat, ait Capitolinus. [g] Tandem Commodus, ut ipſe delitijs vacaret, Perennio Pręfecto omnes curas commiſit, ut auctor eſt Lampridius. itaque demũ iudicia, & appellationes in Pręfecturam ſunt translatę. [h] Alij poſt Tiberium exemplo Auguſti duos Pręfectos prętorio creauerũt, Commodus tres; ut idem Lampridius ſcribit. Poſteriores uerò inuadentibus fines Romani Imperii Barbaris, certis regionibus Pręfectos aſſignarunt. Sub Decio enim Vectium Aquilinum P.P. Orientis fuiſſe Metaphraſtes, & Martyrologium affirmat. Sub Valeriano Q. Vicarium, & Ragonium Clarum P.P. Illyrici, & Galliarum, Spartianus [i] nominat. Sed hi certi non erant, nec perpetui, ſed pro temporum ac belli neceſſitate creati.

g in M. Antonino.

h l. praecipimus, 32. §. hunc, C. de appell.

i in Baliſta.

Conſtantinus verò immenſa Pręfectorum poteſtate diuiſa ac diminuta pro duobus quattuor conſtituit, vnumq; Orienti; alium Illyrico: tertium Italię, & Africę: quartum Gallis, Hiſpanijsq; & Britannię pręfecit, & ciuilia tantum negocia tractare iuſsit, ac militibus quibus antea imperabant, magiſtros militum prępoſuit. Zoſimus, [k] Cum eſſent, inquit, duo Pręfecti prętorio, qui hoc officium communiter gerebant: nec palatini tantum ordines eorum cura poteſtateque gubernabantur, ſed etiam ii, quibus vrbis erat commiſsa cuſtodia, & quotquot in omnibus limitibus erant collocati. Hic enim Pręfectorum prętorio magiſtratus, qui poſt Imperatorem ſecundus exiſtimabatur, annonas erogabat, & contra militarẽ diſciplinam admiſſa conuenientibus pœnis corrigebat. Conſtantinus autem hunc magiſtratum in quattuor Imperia diſcerpſit. Nam vni Præfecto Prætorio totum Ægyptum cum Libya, Pentapoli, & Orientem ad Meſopotamiam vſque, & prætetea Cilices, Cappadoces, Armenios oramque maritimam totã, à Pamphylia Trapezuntem vſque, & vſque ad Caſtella propter Phaſidem ſita, tradidit: eidem & Thracia commiſſa, & Myſia, Æmi ac Rhodopes ac Doberi oppidi finibus circumſcripta: præterea Cyprum adiecit, & Cycladas inſulas, Lemno & Imbro, & Samothracia exceptis. Alteri, Macedones attribuit, & Theſſalos atque Cretẽſes, ac Græciam, & circumiacẽtes inſulas, Epyrum vtramq; Illyricos, Dacos, Triballos & Pannonios ad Valeriam vſque, & Myſiam ſuperiorem. Tertio, totam Italiam, & Siciliam, & circumiacentes inſulas, Sardinam, Corſicam, Africam à Syrtibus Cyrenem vſque. Quarto, Tranſalpinos, Celtas & Hiſpanos cum inſula Britannica cõmiſit. Hac ratione diuiſo Pręfectorum imperio, ſtudioſè conatus eſt alijs quoque modis eorũ poteſtatem imminuere. Nam cum pręeſſent, vbique locorũ militibus, non modo centurionibus & tribunis, verum etiam Ducibus, (ſic enim appellabantur, qui quolibet in loco prætorum vicem obtinebant) Magiſtris militum inſtitutis, altero equitum, peditum altero, & in hos tranſlata poteſtate militum ordinandorum, & coercendi delinquentes, hac etiam in parte Pręfectorum auctoritati detraxit; Hęc Zoſimus.

k libro 2.

Sed etſi a Conſtantino militum cura Præfectis eſſe adempta, magnam tamen ſemper auctoritatem retinuerunt: edicta enim perpetuò obſeruanda promulgabant, niſi a Principe reuocata fuiſſent. [l] regionum ſibi commiſſarum pręſidibus imperabant [m] eos delinquentes puniebant, aut inhabiles remouebãt, [n] ipſiſque ſalarium a Fiſco debitum ſoluebant. [o] Quare ille magiſtratus codicillos in pręfecti actis munuabant, pro quibus pręfecti officio plerumque aureos XL. [p] quandoque minus pendebant. [q] A præſidibus etiam ad præfectos appellabatur. [r] Spectabilium verò ſententias præfectus prętorio, qui erat in Principis comitatu, & Quæſtor palatij cognoſcebat. [s] Sed poſtea in milites aliquod imperium pręfectũ recepiſſe Caſſiodorus [t] ſcribit, qui ita de eius poteſtate diſſerit: Magna quantitate mulctat errantes, fiſcum pro ſua deliberatione diſtribuit, euectiones ſimili poteſtate largitur, vacantia bona proſcribit, delicta prouincarum iudicum punit, verbo ſententiam dicit, quam ex ſcripto, ut alij, recitare non tenetur, [u] & paulò poſt. bene eſt ut leges poſſit cõdere [x] quando eius reuerentia poteſt negocia ſine appellatione finire: [y] poteſtate igitur nulla dignitas illi eſt equalis: vice ſacra vbiq; iudicat, nullus ei milites de fori ſui auctoritate præſcribit excepto officiali magiſtri militũ, curiales etiam uerberat, qui appellati ſunt legibus; minor ſenatus, & licet alię dignitates habeant titulos pręfinitos, ab illa tamen penè geritur, quicquid in noſtro Imperio ęquabili moderatione tractatur; Hęc ille: quod verò Caſſiodorus ſcribit magna quantitate Pręf. pręt. multare, ea eſt vſq; ad 50. libras auri. Gratianus [z] Illuſtres, inquit viros Pręfectos pręturis, vſq; ad 50. librarum auri mulctã cũ peccatũ grauiſſimũ erit, peruenire ſinimus ea erat ſumma 3600. aureorum noſtrorum fere 5500. Commeatum quoque militibus ſuppeditabat, vias eunti in expeditionem exercitui complanabat, & tentoria diſponebant. Conſtantinus Porphyrogenneta, [a] Pręfecti, inquit, prætorio, Principibus expeditionem facientibus commeatum exercitui promptè procurabant, tentoria componebant, & uias purgabant. Suidas [b] Præfectis pętorio ſummam, & imperium vectigalium fuiſſe cõmiſſum ſcribit. In quibus exigẽdis forma obſeruabatur, quam Iuſtinianus pręſcribit [c] ſignificabat Princeps pręfectis quanta ſibi ſequente anno pecunia opus eſſet, illi tacta

l l. formam 2. C. de offi. P.P. Orient. et Illyrici.

m l. 1. C. de offic. P.P. Afr.

n l. 3. & 4. C. de offic. P.P. Orient. & Illyrici.

o l. 1. C. de annõ. & capitat.

p Nou. 8. in Notitia

q l. 1. §. ult. l. 2 in prin. C. de offic. P.P. Afri.

r l. praecipimus, 32. C. de appell.

s §. illud, & §. ſed & ſi, in Authẽ. de appellat. d. l. praecipimus, 32.

t lib. 6. variar.

u l. pen. & ult. C. de ſent. ex periculo recit.

x l. 2. C. de offic. P.P. Orient. & Illyrici.

y l. 1. C. de ſent. P.P. & l. 1. ff. de offic. P.P.

z in l. 4. C. de modo mult.

a de thematib.

b in uerb. ὕπαρχοι

c Nouel. 128.

eius diuiſione inter populos,menſe Iulio vel Auguſto apud acta ſcribebant,quantum queq; prouincia, vel ciuitas,pro indicto à Principe tributo, ſequenti anno ſoluere teneretur, quæ ad ęrandæ ſpecies, quid in arcam largitionum inferendum;quantum in milites eſſet inſumendum. Hæc deſcriptio initio cuiuſque indictionis .i. menſe Septembri ad præſidũ prouincias mittebatur [a] Leo A.[b] Delegatio, inquit,ab amplisſima præfectura, in diuerſas prouincias ea more quotãnis emittitur. Hæc delegatio appellabatur.[c] quam Præſides in ſingulis ciuitatibus legendam publicè proponebant:ipſi verò omne damnum fiſci,ob non ſeruatam hanc formam, ſi quid minus ſolutum fuiſſet,ea ſuo ſarciebant. Summa autem ſoluendorũ tributorum hæc fuit; Tenebantur cuiuſq; prouinciæ homines quotannis tributum, veſtem militarem, & indictum ſoluere. [d] pro tributo quinquageſimam tritici,quadrageſimam hordei,& vini, laridiq; qđ collegiſſent viceſimam: fœnum pręterea ac paleas conferebant, [e] quæ omnia in horreo publico condebantur,[f] quorũ præcipua erat Præfect. Prætorio cura. [g] Capitolinus enim [h] ſcribit,Meſitheũ Gordiani P.P. & ſocerum tam diligentem fuiſſe,vt in maioribus ciuitatibus tantum frumenti,aceti,hordei, laridi,ac palearum eſſet, quantum toto anno ad alendum exercitum ſufficeret,in minoribus vrbib.XXX.aut XL.dierum, in aliquibus duorum menſium, vbi minimum XV.dierum. Hæc iuſſu Præfecti in oppida inferebantur:ob id pondera,& menſuras.i.modios æneos, vel lapideos,& ſextarios in ciuitatibus publicè propoſitos habebant.[i] Seuerus Imp.hæc ipſe curabat,qui, vt ſcribit Spartianus,moriens ſeptem annorum canonem ita vt quotidiana LXXV.millia modiorũ expendi poſſent,reliquit:Olei verò tantũ,vt per quinquẽnium non ſolum vrbis vſibus, ſed & totius Italiæ, quæ oleo egeret, ſufficeret. Hæc ille. Traianus quoque prouiderat,vt per vitj.annos canon frumentarius ſemper Romæ eſſet. [k] Aliquæ verò prouinciæ oleum,aliæ diuerſas ſpecies ſoluebant,vt Leptitani in Mauritania oleum,quos Cæſar [l]ſcribit,centũ triginta millia pondo olei Romanis pẽſitaſſe. Galli, & Hiſpani equos, [m] Lucani ſues, Brutij boues præſtabant,pro quibus poſtea tano.aureos penſitarũt. [n] Siculi decimam tritici,quę erat DCCC.millium modiorum,& ſi opus fuiſſet, aliã decimam ſolutis à fiſco in ſingulos modios ternis H.S.& rurſus aliam,ſolutis quaternis H.S.in ſingulos modios cõferebãt. [o] Ægypti quintam omnium fructuum. [p] Quare Conſtantinopolim 800.myriades medimnorũ tritici mittebant. [q] Quæ omnia P.P.procurabant. Exigebant & ſingulas chlamydes, à prouincialibus in XX. aut XXX iuga ſeu iugera pro regionis conſuetudine militibus danda,uel pro ſingulis veſtibus aureum.[r] Indictam præter hæc a Principe prouincijs quotannis auri ſummam exigi curabant.[s]Capitationem quoque.i didrachmũ pro cuiuſq; capite ab Auguſto impoſitum [t]arcæ ſuæ inferebant, [u] quod onus poſtea ciuibus eſt remiſſum. [x] Omnia denique vectigalia, portoria,ſalinæ,[y] annonæ, ac claſſes ad ſpecies trãſuehendas,ſub eorum erant diſpoſitione,[z]ſoluebant autem negociatores pro rebus importatis,uel exportatis octauam mercium. [a] Iidem veredis currebant, & alijs currendi facultatem concedebant,quod nulli maiorum iudicum præter magiſtrum officiorum facere licebat.Gratianus A. [b] Ius, inquit,cõcedendi euectionem.i.facultatem currendi,ſoli Principi,magiſtro officiorum,& P.P.cõpetit.Et ita interpretanda eſt notitia in P.P.Illyrici,dum ait,viciq; P.P.euectiones annuales non habet.i.non impetrat quotannis a Principe,ut utatur curſu publico, quemadmodum Vicarij,qui denas aut duodenas euectiones obtinebant,& Præſides binas.[c] Sed ipſi PRÆFECTI, inquit, EMITTVNT.i.ſuo iure currunt, & alijs etiam concedunt currendi facultatem. Legendum eſt autem PRAEFECTI non PRAEFECTOS, ut in impreſſo, quæ vox nihil ſignificat. In Codice Vrſini de P.P. Orientis,legitur PRAEFECTVRA. PRAEFECT. EVECTIONES ANNVALES NON HABET, SED IPSE EMITTIT. in fine officij P.P. Illyrici habet, PRAEFECTVS PRAETORIO ILLYRICI, IPSE EMITTIT. Vnde conſtat mendoſum eſſe codicem impreſſum.

Creatum Præfectum prætorio, primum Princeps parazonio accingebat,(ita enſis Zona alligatus, magiſtratus inſigne uocabatur.) Traianus n. ut auctor eſt Dion, ſuo Præfecto prætorio nudum gladiũ porrexit,dicens:accipe hunc enſem, quo ſi rectè imperauero, pro me uteris, ſin minus;contra me uteres. Olim ex equeſtri tantum ordine eligebantur, Senatores enim eſſe non poterant, forte ne nimia potentia extollerentur.Quare Paternum ab adminiſtratione præfecturę per honorem laticlauij a Commodo ſubmotum fuiſſe,Capitolinus ſcribit. Condoluit & Marcus Antoninus quòd Pertinacem,qui poſtea imperauit, Pręfectum facere non poſſet, quia Senator erat.Sed hoc vſq; ad Alexandrũ permanſit, ipſe primus ſuis Præfectis prætorio Senatoriam dignitatem addidit, ut clariſſimi dicerentur, & ne non Senator Senatores iudicaret. Quare poſtea Clariſſimi,& Illuſtres ſunt appellati,ſic Conſtantinus,[d] Rufinum, Valentinianus,[e] Cynegium P.P.vocant:quod verò legitur P.P.à Seuero clariſſimos uocatos fuiſſe, id à compilatoribus additum puto. (in l.1.C.de ſent. paſſ.) Quadriiugo curru & aurato uecti Præfecti in publicum prodibant,fauſtis præconum uocibus,& acclamationibus excepti. [f] acclamabant uerò, ipſos eſſe patres Imperij,monebanturq;, vt ſe tales pręſtarent. Caſſiodor.[g]Pater,inquit,appellatur Imperij,ipſumque hodie reſonat uox præconis inſtruens iudicem, ne ſe patiatur eſſe diſſimilem. Theodoſius quoque & Valentinianus Florentium Præfe.Præt. parentem appellant. [h] Florenti,inquiunt, parens chariſſime,& amantiſſime, illuſtris & magnifica auctoritas tua, quæ conſtituta ſunt,edictis publicari præcipiat.Alijs quoq; titulis eos honorabant, ut MAGNITVDO TVA, CVLMEN, AMPLITVDO. [i] PRAECELSA MAGNIFICENTIA, [k] & ſimilibus. Scribentes autem ad eos Principes plerumque ita incipiebant HAVE HYPATI K. N. B.[l] .i. cariſſime nobis. in fine verò ſubijciebant: DIVINITAS TE SERVET PER MVLTOS ANNOS PARENS CARISSIME. [m] CELSITVDINIS quoque titulo honorabantur, [n] & SVBLIMITATIS, [o] Gręci ὑπεροχὴν dicunt. [p] Eius ſedes,ſublimiſſima & excelſa uocabatur,[q] quę a Curię fortuna liberabat,inuiti enim P.P.patriæ curiales eſſe non cogebantur. [r] Amplum his a fiſco honorarium perſoluebatur,ſiquidem Iuſtinianus [s] P.P.Africæ centum libras auri aſſignauit, æquat ea ſumma vndecim millia noſtrorum aureorum.

In foro P. P. olim erant C L. aduocati, [t] inter quos LXIV. primates pluribus honeſtati priuilegijs eminebant, [u] ex his duo ſingulis annis aut biennio fiſci patroni eligebantur, [x] qui LX. auri libras Kalend. Octobris pro ſalario inter ſe diuidebant. [y] excedit ea ſumma 6600.noſtrorum aureorum. Iiſdem, Kalend. Ianuarij Pręfect.pręt.ſtrenam tanquam Comitibus conſiſtorij ſoluebant. Anaſtaſius ad Euſtachium P.P.[z] Iubemus, ait, viros clariſſimos fiſci pro tempore patronos fori tuę celſitudinis ſolenni die feſtiuitatis Kalendarum Ianuariarũ ipſius tantummodo anni, per quem tale peragunt officium, inter Spectabiles ſacri noſtri conſiſtorij Comites diuinæ noſtrę ſerenitatis manu punctos conſequi ſolatia: Hæc ille. Cum autem dicit punctos, intelligit, notis manu noſtra ſcriptis inter Comites conſiſtorij relatos. Vnde Zoſimus hiſtoriographus ex aduocatus fiſci Comes nuncupatur.

Qui hodie Pręfectis Pretorio comparentur haud facile inuenio. Apud Turcas duo Belerbei, alter Thracię .i. Romanię, alter Aſię.i. Anatolię, præfectis poſſunt eſſe ſimiles. Quos autem nos vocamus Pręfectos, aut prouinciarum vrbiumve gubernato-

a l.vl.C.de can. largit. tit. l.vlt. C.de annon.& trib.l.1.C.de milit.veſte.
b d.l.vlt.C.de can.largit.tit.
c in l.1.& 2.C. de indict.l.nulli 7 l.annonas.15. C.de erog. milit. annon. l.1.C de anno et capitat.
d l.ult.C ſi propter pub. penſit.
e l.modios 9 C. de ſuſcep.et arc.
f l.frumenta.6. cum l.ſeq et tit. l fortiſſimi.6.C. de ero. mil ann.
g l.1.C.de indi. l.1.C.de ſuperin dic. Nou. 128.
h in Gordiano iuniore.
i d l modios.9. & d. Nou. 128.
K Lamprid. in Heliogabalo
l In li.2.de bello ciuili.ſub fi.
m Strabo in 5. Tacit.in ſecũdo.
n Caſſiodorus in li.11. ad Vitalianum.
o Cice. 3 actio. in Verrem
p Oroſius lib.1. cap.8.
q Vt in edicto Iuſtiniani. 13.
r l 2.& 3.C.de milit.ueſte.
s l.1.C.de indic. l.1. C.de ſuperindic. l.3. C. de annon.
t D. Hieronym. in 17. Matth.
u l. cum antea. 10. C de agric. & cenſit.
x l.1. C de capit. ciui. cẽſ eximẽ.
y l inter publica. 17. in fi. de verb ſign.
z l 8.l.10 et ſeq. C. de vectig.l.1. C. de claſſicis. Caſſiod.in praf. lib. sex. variar.
a l.uniuerſi.2.l. ex prolatione. 7 C de vectig.et commiſſis.
b in l. indicibi. 9.C.de curſu publico.
c l.12.C.de curſu publico.

d l 6.C.Theo.de anno.& trib. e l.19.C.Theo.de petit.
f l.1. C de quaeſtorib.§.1.Auth. ut iudices. Praf. ſeu Nouel 7c.
g in formula Praefecti Prat.
h tit. 12.13. & 14.in Nou.
i l Nouella Valent. tit. 1.
K tit.ſeq.
l l.7. C.de ſuſcip. & arcar l.2. C. de his qua ex publica colla
m Nou. Valent. tit 1.
n l.vlt. C.de numerar.
o l. actuarios. C.eod.tit. l.vlt C. de fabricenſib l. 9 C. T.de curſu publico.
p Nouel.9.§.3. ſeu Auth.de appell.
q In rubr. C. de numer. actuo l.2. C.de curſu publ.
r Nouel.60 ſeu Auth. ut ad P. prat Aſe.
s l. 1 9 hoc item C. de offic. praf. prat Africa
t l. 8. 13. & 17. C.de aduo. diuer. ſe.iudic.
u l.poſt duos, 19. C. eo.l. per hanc 7.C tit,ſeq.
x l. binos,10 l. ſancimus,11 C. eo.tit
y l. reſtituenda. 6. & l ſeq C. de aduo.diuer.iud.
z l.4.C.eod.tit.

res, minores ſunt, quàm ut his poſſint conferri. Noſtri iurium interpretes (quam aptè ipſi viderint) illis reges æquant,[a] quos Imperatoribus antiquiores, & nemini ſubditos, ipſis præfectis longè digniores eſſe nō dubito; & alias Bartholi ſententia eſt,[b] potius in ſuo regno Imperatoribus, quàm Præfectis comparandos. Cęterum, quia ſicut monet notitia, P.P. auctoritas erat, vt non ſolum ipſi curſu publico, & veredis vterentur, ſed etiam alijs currendi facultatem concederent,[c] hoc loco de curſu publico non omnibus noto diſſerendum eſſe cenſui.

a Bart. in l. vel oppido, nu. 8. ff. de cond. & in. in l. 1. in prin. ff. quod metus, aut. ib. in l. 2. nu. 8. de offic. ... alij.
b in l. infamem, 7. de publ. iud.
c l. vnd. 9. C. de curſu publico.
Eod. de curſu publico, angarijs & parangarijs.
d lib. 8.
e lib. 8. Pædia.

DE CVRSV PVBLICO, ANGARIIS, & parangarijs. Cap. VI.

CVrſum publicum primùm à Perſis inuentum Herodotus[d] memorat, Xenophon[e] à Cyro inſtitutum fuiſſe ſcribit: is certas ſtationes in via publica dimenſis itineribus ſtatuit, ubi equi & homines collocati unius diei iter celerrimè conficiebant. Cum verò ad proximam ſtationem perueniſſent, quæ euenerant, ibi manentibus nunciabant, & illi ſtatim alijs ſequentibus, donec celeriter nuncius ad regem perueniret. Id genus currendi angariam Perſæ uocabant. Horum exemplo Auguſtus primò iuuenes, qui acta in prouincijs ad ſe citò perferrent, modicis interuallis per vias militares diſpoſuit: deinde vehicula, quibus idem ſemper currens ad ſe nunciū perferret. Tranquillus.[f] Quo, inquit, celeriùs ac ſub manu annunciari cognoſcique poſſit, quid in prouincia quaque gereretur, iuuenes primo modicis interuallis per militares vias, dehinc vehicula diſpoſuit, commodius id viſum eſt, ut qui à loco eidem perferrent literas interrogari quoque ſi res exigeret poſſent: Hæc ille. Idem cæteri Principes Romani obſeruarunt, vt[g] auctor eſt Plutarchus, ſingulis enim circiter L. milliarijs ueredos & rhedas ad currendum certis locis diſpoſuerunt, vt iter diei conficerent. in Italia tamen remanſerunt, qui pedibus currebant. Tranquillus[h] Claſſiarios, ait, qui ab Hoſtia & Puteolis Romam pedibus per vices commeant, petentes cōſtitui aliquid ſibi calcearij nomine, quaſi parum eſſet ſine reſponſo abegiſſe, Veſpaſianus iuſſit poſthac excalceatos curſitare, & ex eo ita curſitant. Curſum verò equorum ita inſtituerunt, ut prouincialium pecunia equi, cum hominibus ad currendum deſtinatis alerentur. Quod Seuerus Imperator poſtea aboleuit, id fiſci onus eſſe iubens: Spartianus:[i] Poſthæc, inquit, cùm ſe uellet commendare hominibus, vehicularium munus à priuatis ad fiſcū traduxit.[k] Stabula tamen, in quibus equi alebantur, prouincialium ſumptibus reficiebantur.[l]

f cap. 49.
g in Gal. c. 8.
h in Veſpaſiano.
i in Seuero.
k facit l. 2. C. de luer. aduoc.
l l. in omnibus, 7. l. cum per omnes, C. de curſ. publ.

De curſu publico Procopius in ἀνεκδότοις mihi à Ioan. Vincentio Pinello viro doctiſſimo exhibitis, ita latinè verſis ſcribit: Romani Imperat. qui antea fuerunt modum excogitarunt, quo cuncta ſibi quàm celerrimè poſſent nunciari, & vt ſcirent, quæ vbique inter hoſtes agerentur, & ſi qua in ciuitatibus ſeditio, uel quid aliud improuiſum à Præſidibus, vel aliud quomodocunque oriretur, & vt annua tributa velociter & tutò tranſmitterentur: Publicum ergo & celerem quendam ubique curſum hoc modo inſtituerunt. viro expedito ad iter diei ſtationes conſtituerunt quandoque octo, quandoque pauciores, non tamen minus quinque, quod plurimum eueniebat; quadraginta verò equi in ſingula manſione ſtabulabantur, & ibidem hippocomi ad curandos quot poterant equos erant deſtinati: ſuccedentibus uerò ſibi ad ſtationes probatiſſimis equis, qui eos agebant, decem fermè dierum iter viciſſim conficiebant, agentes quo modo ſignificauimus. Hæc ille. Nec ſolum equi, ſed & vehicula: ac varia animalia, ad curſum publicum ſunt inuenta. Primò in uſu fuere rhedæ; hæc erant vehicula quatuor rotarum, in hoc à Birotis differentes, nec plus mille pondo ferebant, Birotæ ducenta: Hæ à tribus mulis trahebātur: illę ęſtate ab octo, hyeme a decem, quod Conſtantinus conſtituit:[m] Rhedæ, inquit, mille pondo tantūmodò ſuperponi iubemus, birotæ ducenta, veredo triginta, non enim ampliora onera perpeti uidentur. Octo mulæ iungantur ad rhedam videlicet ęſtiuo tēpore, hyemali decem, birotis trinas ſufficere iudicauimus. Idem Valentinianus confirmauit,[n] qui etiam plures duobus aut tribus in his ſedere prohibuit.[o] Sed etſi mulæ in eadem loco rhedæ eſſent, ſingulæ tantùm uno die emitti poterant.[p] Hanc opinor eſſe rhedam currentem à qua res cadentes dominorum permanere apud Iuſtinianum leguntur.[q] Carpentarij uocabantur qui carpenta ſeu rhedas agebāt.[r] Pręter has erant & veredi, velociſſimi curſus equi,[s] à vehēdā rheda dicti, ut ait Feſtus. Procopius,[t] Equis, inquit, publicis uectus quos ueredos uocant. Vnde apud Arcadium Iureconſ. in Pandectis Florentinis[u] legitur, VERHEDO, cum aſpiratione. Sed & qui ſine rheda currunt, veredi vocantur. hinc veredarij veredis vecti.[x] Qui verò hos curabant hippocomi dicebantur.[y] Veredorum ſella cum freno, pondus LX. librarum excedere non poterat, alias in fruſta concidebatur. Auerta quoque hoc pondus excedere non debet, alioquin fiſco vendicatur.[z] Auertam Budæus interpretatur lora per tergum equi excurrētia: ſed veriùs eſt, peram ſeu manticam fuiſſe ad ueſtes uiatorias, aliaue neceſſaria condenda.[a] Ita interpretatur antiquus Horatij commentator,[b] Pera, (inquit, mantica, auerta. hoc modo tùm loquebantur. Theodoſius quoque auertis nos pro itineris neceſſitate inſtrui ſcribit:[c] Sint ait, duo palatini proſecutores ſingularum rhedarum, habentes quinquagenarū librarum auertas & ſaga, quibus par eſt pro itineris neceſſitate muniri. Hic notandum eo primùm tempore ſellarum equeſtrium à Theodoſio Magno mētionem fieri: antea enim in vſu fuiſſe non reperiuntur.

m l. 8 C. Th. eod.
n l. 17. l. 28. & 30. C. T. eod.
o in l. 20. C. Th. eod.
p l. 35. & 40. C. T. eod.
q §. ult. Inſtit. de rer. diuiſ.
r l. 31 C. Th. eod.
s l. in omnib. 7. & l. ſeq. C. eod.
t lib. 2. de bello Perſico.
u l. ult. § pen. de muneri. et hon.
x l. 50. C. Th. eo.
y l non patimur. 13. C. eo. l. 7. & 50. C. Th. eod.
z l quoniam. 12. C. eod.
a l. 12. 48. C. Th. eod.
b in 6. Satyr. Horatij lib. 1.
c d. l. 45. C. T. eo.
d l. 3. C. T. eo.
e l. ut agendi, 8. C. eod.
f l. 3. et 6. C. T. eod.
g l. 1. C. eod.
h l. 2. de in ius uocando.
i & Cor. ſ lib. 1. miſcell. c. 11.

Viceni circiter veredi, in ſingulis ſtationibus ſtabant,[d] quorum non niſi deni ſingulis diebus emitti poterant,[e] ne publica neceſſitate ſuperueniente equi deeſſent. Hi quia turmatim incedebant, agminales uocabantur,[f] nec eos fuſtibus, ſed flagellis tantùm verberare licebat.[g] Hos arbitror eſſe equos, qui publici ab Vlpiano[h] appellantur; vocari, inquit, in ius non poteſt, qui equo publico in cauſa publica tranſuehitur. etſi Budæus aliter interpretetur.[i]

Muli quoq; & mulę ad vſum curſus publici deſtinabantur, quæ vulgò carrucis & plauſtris adiungebantur.[k] Nero enim, inquit Tranquillus, nunquam carrucis minus mille iter feciſſe traditur, ſoleis mularum argēteis; & Sabina Neronis vxor, mulas quibus agebatur, aureis funibus ſubligabat. Harum cuſtodes muliones appellabantur.[l] Ternis verò veredis aut mulis, unus hippocomus ſeu mulio aſſignabatur,[m] & eorum morbis medētes, mulomedici dicti. q annonas ideſt cibaria, & veſtes ex publico accipiebant, nec aliud nomine mercedis, petere poterant.[n]

Boues etiam curſui publico inſeruiebāt,[o] plauſtra ſarcinis onuſta vehentes, ſicut & aſini.[p] Iulianus verò apoſtata, mulos, boues, & aſinos, à vectura publica amouit, ſolùm equis ad currēdum vſus, ut auctor eſt Socrates.[q] Sed eos alij Principes ad vſum publicum reſtituerunt.

Quotannis veredorum quarta pars reparabatur, id eſt ſenioribus venditis, totidem iuniores ſubſtituebantur,[r] & ſi pecunia deeſſet, prouinciales ſupplebant, vt Pyrrhus,[s] & Antonius Auguſtinus[t] cenſent, quòd etiam aliquot iura probare videntur.[u] Pabula quoque, fœnum, paleæ, & hordeum, à prouincialibus pretio accepto ad id exhibebantur.[x]

Curſus publicus aliquando vehicularis vocatur, nonnunquam angularis,[y] quandoque clabularis[z] à clabulo, vehiculo[a] clauularem Marcellinus[b] appellat; Eos, inquit, ad Orientem proficiſci præcepit clauularis curſus facultate permiſſa.

Loca animalium curſus publici mutationes dicebantur

K l. ſi ex plagis. 52. § in cliuo. ad l. Aquil.
l l. 10 & l 31. C. Th eod.
m l. 34 C. T. eod.
o d l. 31. C T. eo.
o l. 1. 2 & 53. C. Th. eod.
p l 38. & 53. C. Th. eod.
q lib. 3. c. 1 ad fi.
r l. omnibus. 7. C. eod.
s in l. 1 C quemadm. ciuil. mun.
t in l. 6. § philoſophos, de excuſ. munerum.
u l. fi. C. T. eod. l. maximū 12. C. de excuſ. muner.
x l. 2. C. de lueris aduoc. l. 23. C. T. eod.
y l. ult. §. 1. de muneri. & honor.
z l. pen C. T. eod.
a l. 23. & 26. C. Th. eod.
b lib. 20.

bantur, [a] ab equis qui mutabantur. Caſſiodorus [b] ſcribit Iulianum Sabam cognouiſſe mortem Iuliani apoſtatæ, licet plus quàm viginti mutationes ab eo loco vſque ad illius exercitum eſſe viderentur. Theodoretus [c] illud appellat iter viginti dierum. itaque veredi, & rhedæ, iter diei unius facere conſueuerant. Marcellinus [d] ipſos veredos mutationem vocat. Præfectus, inquit, prætorio Taurus maturè diſceſſit vectus mutatione celeri curſus publici. Quandoq; ea loca ſtationes vocantur. Arcadius A: [e] Per ſtationes ſingulas, inquit, idoneos mancipes volumus collocari Græci Σταθμοὺς appellant. Suidas, diuerſoria ſunt, currentium de ciuitate ad ciuitatem. Nonnunquam & manſiones dicuntur. Conſtantinus, [f] Tabula, inquit, ad mutationes manſionesque ſingulas animalibus curſui publico deputatis, certo & denunciato tẽpore debebantur. De his intelligit Arcadius Iuriſconſ. [g] dum dicit, qui ad manſiones deſtinantur, muneribus perſonalibus adſtringuntur. & Valentinianus; [h] nemo, inquit, poſſeſſorum ad inſtruendas mãſiones, vel conferendas ſpecies: longius delegatur. Idem [i] Anthemio Præſidi, cùm ad aliquã, ait, vrbẽ, manſionemvè acceſſeris, protinus horrea te inſpicere volumus. In his enim frumenta & pabula inter milites diuidenda ſeruabantur. Lampridius, [k] Milites, inquit, expeditionis tempore ſic diſpoſuit, vt mãſionibus annonas acciperent, ne portarent cibaria decem & ſeptem, vt ſolent, dierum; niſi in Barbarico. ob id modios ad metiendum in manſionibus æneos, vel lapideos, cum ſextarijs, & ponderibus teneri, ac per ſingulas etiam ciuitates collocari Valentinianus iuſſit. [l] Ibi etiam hordeum, & laridum pro vſu militum reponebatur. Conſtantinus ad Eubulidem Vicarium Africæ, [m] Multa ait, à prouincialibus indignè pollulantur, non modo in ciuitatibus, ſed etiã manſionibus, dum animalibus alimoniæ ſine pretio miniſtrantur. A numeris autem prima, ſecunda, & tertia manſio denominabatur. Tranquillus enim in Tito primam manſionem propè Romam, & Marcellinus [n] quadrageſimam Argentorati fuiſſe ſcribunt. Vnde fortè quædã hodie caſtra Tertij, Quarti, Quinti, Sexti, Septimi, Noni, Decimi, Viceſimi, Triceſimi, Quadraginta, Nonaginta, Centum, Quadringenta, Milleſimi, & alia huiuſmodi nomina in Italia retinent. Itinerarium Antonini Imperatoris nomine editum, itinera, & plurium regionum manſiones, tàm maritimas, quàm terreſtres dinumerat, & Plinius [o] thuriferam regionem per manſiones metitur, quæ plurimum inter ſe circiter ſtadijs C. L. ſeu milliarijs XX. Italicis diſtabant. Herodotus quoque [p] iter a mari Græco ad Suſa Perſarum regiam per manſiones CXI. diuidit; Vbique, inquit, ſunt regij ſtathmi. i. manſiones, ac diuerſoria pulcherrima, idem vult eſſe ſpatium caſtrametationum. Hoc etiam legitimum tempus viſum eſt prætori diurni itineris faciendi. [q] In has manſiones Imperatores diuertere conſueuerant. Tranquillus [r] enim Titum ad primam manſionẽ febri correptum fuiſſe ſcribit. Lampridius, [s] Itinerum, ait, dies publice proponebantur, ita vt edictum penderet ante menſes duos, in quo ſcriptum eſſet, illa die, illa hora ab vrbe ſum exiturus. in prima manſione manſurus: deinde per ordinem manſionea, deinde ſtatiua, deinde vbi annona eſſet accipienda: Hæc ille. Vopiſcus Aurelianum Imperatorem apud Zenophorium manſionem, quæ eſt inter Heracleam, & Byzantium, occiſum fuiſſe ſcribit. Id etiam D. Ambroſius de obitu Valentiniani Imperatoris clarius explicat Ecce, dicit, litteræ de inſtruendis manſionibus, inuectio ornamentorum regalium, aliaque eiuſmodi, quæ ingreſſurum iter Imperatorem ſignificarent: Hactenus D. Ambroſius. Ex cuius verbis apparet, iter facturum Principem, aulæa, & alia ad inſtruendas mãſiones ad quas erat diuerſurus, præmiſiſſe. Præſides quoque prouincias obeuntes, cum ad priuatos ire non poſſent, ad manſiones diuertebant. Valentinianus; [t] Quiſquis inquit, prouinciæ præſidentem propria poſſeſſione

a l. ſi quis. 15. l. nemo, 17. & ſeq. C eo. l. 36 & 60. C.T. eod.
b in 6. tripar. c. 45.
c lib 3 cap. 19.
d lib. 21.
e in l. pen. C.T. eod.
f in l. 9. C. T. de ann. & tributis.
g in l. vl. §. hi quo que. de muneri. & honor.
h l. nemo, 8. C de ann. & tribut.
i l. 5. C. de cond. in publ. horreis.
K in Alexãdro.
l l. modios 9. C. de ſuſceptorib. & arcar.
m l. 2 C de lucr. aduoc. & l. 119. C. T. de decur.
n in ſ. lib. 16.
o l. 12. c. 14.
p in ſexto.
q l. 1. ff. ſi quis cautio.
r in Tito, c. 9.
s in Alexandro.
t in l 4 C. Th de off. rect. prouin.

ſuſceperit, ager, quem diuerſorium habuerit, prædictus in tranſitu fiſci iuribus vindicetur, ita enim iudices manſuetos inſtituere, & inſtaurare nitentur. Hæc ille, qui indicat præſides inſtruendarum, & reparandarum manſionum curam habuiſſe. Multa ex his loca in Italia, & Gallijs etiam hodie antiquum nomen retinent: Mãſiones enim ſeu maſones uocantur Bona manſio quoq; olim oppidi nomen fuit, vbi Valentinianus ad Victorẽ magiſtrũ militũ ſcripſit. [u] Curſus publici exercitatio mancipium, vel mancipatus dicebatur, [x] & mancipes qui ſtationibus præficiebantur: [y] Hi ex Proconſulis aut alterius præſidis officio ſinguli, ſingulis curſus publici manſionibus p quinquennium præponebantur, [z] poſtea perfectiſſimatus dignitate honeſtati abire permittebãtur. Interea 30. tantũ diebus, quoq; anno, a ſtatione ſeu mutatione poterant diſcedere. [a] Horum cura erat euectiones inſpicere, an eſſent legitimæ, ut alimenta animalibus neceſſaria ſubminiſtrarentur, nec permittere, vni rhedæ deſtinata animalia, alij adiungi. [b] Præter hos ex Schola agentium in rebus, curioſi uocati, crebro ad inſpiciendas euectiones mittebantur, ne quis earum modum excederet. [c] Erant & alij, qui animalia publica curabant, & currentia commutabantur, catabulenſes vocati, quorum officium catabulũ, dicebatur. Damaſus de Marcello Papa loquẽs, Damnatus eſt, ait, in catabulum, cumque diebus multis ſeruiret in catabulo, iuſſit Maxentius plancas extrahi, vt ibidem animalia catabuli congregata ſtarent, & ipſis Beatus Marcellus deſeruiret. Hoc idem ſenſit Martyrologium [d] narrans Marcellum iubente Maxentio ad ſeruitium animalium, cum cuſtodia publica fuiſſe deputatum. De his qui hoc onere adſtringebantur ita Caſſiodorus, [e] Marmora, inquit, ad Rauennatem vrbem per catabulenſes dirigantur. Illi cum ad manſionem perueniſſent, pecuniam Principis, quam ibi inueniebant, reuertentes ad ſuam manſionem portabant, ut ad locum theſauri, vel Comitẽ largitionum mitteretur: Hæc in ſacculis qui tot centenaria capiebant, condebãtur. [f] In Codice Theodoſiano. [g] Catabulenſes aliud ſunt.

Vſus curſus publici à Principe, vel Præfecto Prætorio codicillis impetrabatur, qui, quod duplicata charta ſcriberentur, duplomata uocabantur. Vnde Modeſtinus eum, qui falſo duplomate vias cõmeauit, pro facti qualitate puniri ſcribit [h] eodem duplomate diebus ac noctibus iter continuari dicit Venuleius. [i] Plinius quoque Bithyniæ præſes Traiano ſcripſit, ſe duplomata nulli commodaſſe, neq; in rem alicuius præterquam Principis, miſiſſe; ſe tamen neceſſitate coactum vxori ad amitam ob mortem aui excurrere volenti, eorum vſum dediſſe, quia hoc officij gratia in celeritate conſiſtebat. Capitolinus, [k] à Prænde, inquit, Syriç, quod ſine duplomatib. curſum vſurpauerat, pedibus ab Antiochia ad legationẽ ſuã iter facere coactus eſt. Has indulgentias poſteriores Principes, euectiones nominarunt, quibus euehendi facultas dabatur. [l] Diem certum continebant intra quem veredis uti licebat, eoq; termino elapſo irrita erant, ut ad Plinium Traianus ſcribit. [m] D. Auguſtinus [n] ad docendam Rhetoricam Mediolanũ conductus euectionem publicam a Symmacho P. V. obtinuit. Dioſcorus epiſt. 55. inter D. Auguſtini epiſtolas, Zenobius, inquit, magiſter memoriæ factus eſt, & miſit mihi euectionem cum annonis. Qui euectionem obtinebat, eam Præſidi prouinciæ, per quã tranſiturus erat oſtendere tenebatur, & ille ſubnotabat ſeu ſubſcribebat. [o] Conceſſa euectione, vna aut duæ angariæ. i. vnus aut alter equus permitti cenſebatur. [p] Cum verò tertius veredus indulgebatur, parhippus, aut parauereduus dicebatur, [q] Comitibus quattuor veredi cum parhippo; Tribunis militum tres concedi conſueuerant. [r] Vicarijs aſini XXX. veredi X. [s] Sed ſi præter equos, etiã viaticum Princeps elargiebatur, quod iis fiebat, quos ipſe euocabat, hæc duplomata tractatoria appellabantur, [t] quorum formulam in Marculphi monachi libro inuentam

u l. 12. C.T. de erogat. milit. annonæ. l. 3. C. eod. tit.
x l. 3. & l. 15. C. Th. h. tit.
y l. 24. 26. 56. & pen. C.T. eod.
z l. 34. 46 C.T. eod.
a l. 3. & 22. C.T. eod.
b l. 24. C.T. eod.
c l. 2. & ſeq C. de curioſis.
d 17. Kal. Febr.
e lib. 3 var. epiſt. 16. & lib. 4. epiſt. 47.
f l. quoniam. 22. C. eod.
g lib. 14. tit. 3.
h in l. eos. 57. §. vlt. ad l. Corn. de falſis.
i l. continuus. 137. §. cum ita de verb. oblig.
K in Pertinace.
l l. euectiones. 5. C. eod.
m epiſt. 6.
n D. Aug. lib 5. confeſſ. c. 13.
o l. 22. C. Th eod.
p l. 45. C.T. eo. et l. vlt. C. eod
q l. parhippũ 4. C. eod. & clarius in l. 14. C.T. eod.
r l. 49. C.T. eod.
s l 38. C. T. eod.
t l. 1. C. de tract.

Cuiacius

a in l.1.C.de tra cta. & an.

Cuiacius vir doctiſſimus recitat, [a] & eſt ſequens.

ILLE PRINCEPS OMNIBVS AGENTIBES IN LOCO. NOS GAIVM. I. V. PARTIBVS ILLIS LEGATIONIS CAVSA DIREXIMVS, IDEO IVBEMVS VT LOCES CONVENIENTIBVS EIDEM A VOBIS EVECTIO SIMVL ET HVMANITAS MINISTRETVR, HOC EST VEREDI SIVE PARAVEREDI TOT, PANES TOT, VINI MOD. TOT, CEREVISIÆ MOD. TOT, LARDI LIB. TOT, CARNIS TOT, PORCI TOT, PORCELLI TOT, VERVECES TOT, AGNI TOT, ANSERES TOT, PHASIANI TOT, PVLLI TOT, OVA TOT, OLEI LIBRAS TOT, GARI LIBRAS TOT, MELLIS TOT, ACETI TOT, CVMINI TOT, PIPERIS TOT, COSTI TOT, CARYOPHYLI TOT, SPICI TOT, CINAMOMI TOT, GRANI MASTICIS TOT, DACTILÆ TOT, PISTACIÆ TOT, AMYGDALÆ TOT, CERÆ LIB. TOT, SALIS TOT, OLERVM, LEGVMINVM CARRA TOT, FACVLÆ TOT, PABVLI EQVORVM CARRA TOT, HÆC OMNIA TAM EVNDO, QVAM REDEVNDO EIDEM MINISTRARI IN LOCIS SOLITIS, ET IMPLERI SINE MOA PROCVRATE.

b Nouel. Maiorani tit. 1. de curiali.
c in d. l. eos, 27. §. vlt. de falſis.
d in epiſt. 34.
e l. 5. C. T. eod.
f l. vnde tit. 9. C. eod.
g l. his tantummodo. 16. C. eod.
h l. 12. C. T. eod.

Præſides prouinciarum euntes ad aliquam ciuitatem vnam tantum angariam, & duos parauæredos, & totidem officium petere poterant. [b] Budæus [c] ſynthema euectionem fuiſſe putat: locus tamen D. Hieronymi [d] ad Iulianũ aliud innuit: Iã demiſſo, inquit, ſynthemate equus publicus ſternebatur, quæ verba ſtragulam, equis impoſitã, non duploma ſignificant. Traiano imperãte, Præſides prouinciarũ euectiones dabant: ſed Conſtantinus oĩbus magiſtratibus has prohibuit. [e] Vnde poſt ipſum à ſolo Principe, vel P. P. aut magiſtro officiorum, & non ab alijs impetrabatur. [f] Quibuſdam tñ perſonis dabatur, vt legatis, qui ex diuerſis gentib. ad Principẽ mittebantur. [g] Vicarijs Iulianus Apoſtata duodenas ſingulis annis euectiones, & Præſidib prouinciarum binas, annuas verò ob publicas functiones pmiſit. [h] Tributa ẽt, & ſpecies ex prouincijs exactæ ad aulã Principis, aut exercitum rhedis, & iumentis curſus publici transferebantur. [i] Agentes quoq; in rebus ad negotia publica, & Principis expedienda miſsi, veredis, ſed binis vehebantur. [k] Hodie curſus publici ratio aliter ſe habet. Caupones. n. ſuos equos ad currendum cuicunq; volenti locant, & priuatam rem potius, quam publicam curãt, ſolam currendi facultatem à Principibus emunt, vel gratuito obtinent.

i l. vlt. C. de curſ. publ. l. 13. 18. 20. & 23. C. T. eod.
k l 7. 9. 14. 49. C. T. eod.
l in c. 18. Apoc.

Angarias plerique curſum vehicularem eſſe exiſtimant, qm̃ ita curſum publicum Perſæ vocabant, & id etiã Areta tradit, [l] [illegible], inquit, [illegible], hoc eſt, Equis autem, & his ſimilibus, quos veteres angarios Græci equos ſtationarios, Romaoi verò rhedã appellant, à qua rhedarius denuatur. Idẽ tenet Budæus, [m] Ant. Auguſtinus. [n] Pyrrhus, [o] Cælius Rhodiginus, [p] & alij. Sed hæc Arcadius Iureconſ vt diuerſa ponit. [q] Curſus, ait, vehicularis ſolicitodo, itẽ angariarũ præbitio, pſonale munus eſt: & infra. [r] Si immunitas aliquib. concedatur, neq; ab annona, neque ab angariis, neq; à veredo excuſari poſſunt. Et titulus de curſu publico, angariis, & parangariis hæc differre demonſtrat. Iulianus quoque [s] non idem ſignificare innuit Sardiniæ, inquit, curſus publici neceſſitas, ſed non angariarũ remittitur: & Valentinianus, [t] Lineæ, ait, veſtes Principis, non rhedis, ſed angariis ad Comitatum dirigantur. Angaria itaque erat transuehẽdarum rerũ Principis, armorũ, veſtium militarium, & ſimilium neceſſitas, ob quas prouinciales, boues, plauſtra, Nautæ, naues præſtare tenebantur, nulluſq; ab hoc onere, nec Eccleſia excuſabatur. [u] Imperabantur. n. tot iumenta, & animalia ad trahenda plauſtra, quot & ad transuehendas ſpecies pro locorum ſitu, atq; itineris qualitate erant neceſſaria. [x] In primis ergo rhedis publici curſus per vias militares transferebantur, ſed cum hæ ſatis non erant: aut extra curſus publici limites eundum erat, priuatorum plauſtris, & iumentis vehebãtur, quæ angariæ vocabantur. Hinc naues veteranorũ angariari poſſe Vlpianus [y] ſcribit; & in ſacris literis legitur angariatum eſſe Simonem Cyrenæum, vt Dñi crucem tolleret. At Græci angariam, quæ per viã baſilicam, & curſum publicum ducitur, appellant. Perangariam quæ per alias vias, vel tramites vehitur, quæ ex Iuliani præcepto ob viam curſus publici temerè agenda non erat. [z] Ob nominis tñ ſimilitudinem quoque curſus publicus angaria vocatur; ſed proprie aliud eſt. Qui veredis currebant à recta curſus publici via quingentis paſſibus diuertere poterant. [a] Plauſtris angariarum 1500. pondo imponebantur, equo tm̃ triginta. [b] Turcæ veredis non vtuntur, ſed præcones habent ciuiſſimo gradu maximos curſus peragentes: hi quemcunq; obuium equitantem habent, deſcendere iubent, eiuſq; equum conſcendentes quantum poſſunt impellunt, ſi alium inuenerint, idem agunt, & illi fatigatum equum tradunt, vt Laonicus Chalcocondilla ſcribit. [c] Hæc de antiquo curſu publico breuiter percurrere volui: Nunc ad Præfectum Prætorio Orientis eſt veniendum.

m ad d. l. eos, 27. §. vlt.
n in d. l. 6. §. philoſophos de excuſat tut.
o in d. l. 1. C. quẽadm ciuil. mun. indic.
p lib. 18 c. 8.
q in d. l vlt. §. 1. de muneribus & honorib.
r d. l. vlt. § pen.
s l. 16 C. T. eo.
t l. 42. C. T. eod.
u l. Nullus, 21. C. eod. l. iubemus, nullam 10. C. de ſacroſ. eccl. repetita in l. 2. C de nauib. non excuſan. l. vlt C. de fabr. et l Maximarum 2. C. de excuſat muner.
x d. l. 16. C. T. eo.
y in l penult. de veter.
z l. 55. C. T. eod.
a l. 55. C. T. eod.
b l. 58. & 40. C. Th. eod.
c lib. 9.

De Præfecto Prætorio Orientis. Cap. VH.

Cod. de officio P. P. Orientis.

DE Præfectis generaliter dictũ eſt: iã verò de ſingulis tractandum, & primo de P. P. Orientis qui numero prouinciarum & auctoritate eminens primus appellatur. Marcellinus, [d] Inter ordinarius iudices, inquit. Rufinus primus Præfectus prætorio, is aũt præerat Orienti, quare plurimum in Principis comitatu reſidebat. [e] Nulla tñ eius inſignia, aut Diœceſeon prouinciarum effigies repræſentantur; vnde aliquod folium deeſſe cenſeo: aut Præfecti Illyrici inſignia ad vtriuſq; ornamenta oſtendenda ſatis eſſe Notitia credidit, quemadmodum uoius Conſularis Palæſtinæ, & Præſidis Thebaidis inſignia, & officia demonſtrantur, ut aliorum Conſularium, & Præſidum ſint exemplar. Sed magis eſt, ut aliqua hic deeſſe exiſtimem, quia ſi unus eorum alterius typus eſſe debuiſſet, eũ Præfectum Prætorio Orientis, tanquam priorem, & digniorem eſſe oportuit. Nos verò quæ legimus de eo exponemus. Is à Conſtantino, Auctore Zoſimo, inuentus, Prouinciis Orientis, a me ſupra memoratis præpoſitus fuit, & quinq; latas Diœceſes. i. quinas plurium ſimul prouinciarum regiones regebat, uidelicet, Oriẽtem, Aegyptum, Aſiã, Pontum & Thracias, quibus Præfecti uice totidem maiores præerant magiſtratus, [f] Comes enim Orientis Prouincias XV. imperabat, Præfectus Aegypti alijs VI. Vicarius Aſianæ VIII. Aſiæ Procõſul aliis III. Vicarius Ponticæ XI. Thraciæ VI. quæ omnes erant Prouinciæ XLIX. & tot à Notitia ſub diſpoſitione huius Præfecti recenſentur: quemadmodum ẽt ſub P. P. quinq; Orientis Diœceſes recitat Leo A. ad Nicoſtratum Præfectum Orientis ſcribens, [g] & Valẽs [h] ad Modeſtum Zeno, [i] & alii. Sed hic non leue oritur dubium, nam in primo indice. i. catalogo ſub hoc Præfecto prouinciarum XII. Conſulares nominantur, & XXXII. præſidum, duæ uerò correctorum: nã reliquæ adſcribũtur Illyrico. ergo nõ ſunt niſi XLVI. prouinciæ: Sed indè error prouenit, quod in eo catalogo Aſia particularis ut Proconſularis omittitur: Arabia uerò & Iſauria & ſi infra Aſianæ attributæ hic non ut arbitror, per obliuionem, ſed quia nec Conſulares, nec clariſſimorum Præſidum, aut Correctorum, erant prouinciæ, ſed perfectiſſimorum, qui hic reticeorũ in illorum numerum non ſunt relatæ. De Arabia enim hoc cõſtat ex inſcriptione reſcripti

d lib. 16.
e l. raptores. 54. C. de epiſ. & cle. l præcipimus 23. C. de appellatio.
f l. 1. C. vt nemo ad ſuũ patrocin. ſuſcip. ruſtic. l. nulli, 10. C. de numerar.
g in d. l 1. C vt nemo ad ſuum patrocin.
h in l. 2. C. de militari veſte.
i in d. l. nulli 10. C. de numerar.

Valentiniani A. ad Theodorum V. P. hoc eſt virum perfectiſſimum, Præſidem Arabiæ.[a] Et idem de Iſauria opinor, quod eſſet exigua, & tum à Barbaris oppreſſa, vt infra dicetur. Itaque P. P. Orientis XLIX. prouinciæ numerantur. Imperabat præterea hic præfec. XII. Claſſib. Orientis, & Claſſicorum numerū, vt Valentiniani[b] verbis vtar, ex incenſiſis, id eſt inopibus, atque accreſcentibus, ſeu filiis remigum complebat. Inter eas inſignis erat Claſſis Seleuciæ in flumine Oronte quę in Comitis Orientis vſu erat:[c] alia erat in Ponto Euxino nauium quadraginta, ait Hegeſippus de excidio vrbis Hieroſolymitanæ.[d] Tacitus.[e] Claſſem, inquit, è Ponto Byzantium adigi iuſſerat. Tertia à Traiano in mari rubro fuit inſtituta.[f] Quarta erat Alexandrina. Quinta Carpatia per Carpatium mare excurrens.[g] Alias VI. in Danubio Notitia recenſet, & vnam Theſaurenſium, Leo A.[h] Sed ibi fortè ita multitudo theſauros cuſtodientium appellatur. Iuſtiniano imperante in eius Comitatu hic Præfectus degebat.[i] Numerus aduocatorum fori huius Præfecti erant centum, qui clariſſimi & ſpectabilis titulo gaudebant, immuneſque erant ab onere inſpiciendi, perequandi, extruendi operis, & ratiocinandi.[k] PRÆFECTVS PRAETORIO, inquit Notitia in manuſcriptis, EVECTIONES ANNVALES NON HABET, SED IPSE EMITTIT, id eſt deplomata currendi non impetrat quotannis à Principe, vt Vicarij qui denas vel duodenas euectiones ſingulis annis obtinebant,[l] & Præſides binas, SED IPSE EMITTIT, id eſt ſuo iure currit, & hoc aliis permittit, vt in P. P. Illyrici explicabitur. Euectiones enim eſſe diximus, duplomata ſeu codicillos, quibus curſu publico vtendi facultas datur. Conſtantinus ad Taurum P. P.[m] Euectiones, ſcribit, ab omnibus poſtulentur, & tam iudices, quàm cuſtodes publici curſus minime tranſire patiantur, antequam ſeriem euectionis aſpexerint. Iulianus A.[n] Euectionis datæ formam & licentiam non excedat, & alibi[o] ſæpè in hoc ſenſu accipitur. Quòd igitur ſubijcit, EMITTIT, ſubauditur ſcilicet euectiones, quæ emitti dicuntur, cum alicui conceduntur. Valentinianus ad Conſtantium Præſidem,[p] Euectionum, inquit, emittendarum etiam per cæteras prouincias duntaxat in tranſlationem veſtium tua ſinceritas habeat facultatem.

Aliquando P. P. dicitur facere euectiones pro emittere.[q]

Notitia impreſſa officium huius præfecti, quemadmodum & inſignia prætermittit, ſed manuſcripti illud recitant, ideò hic totum eſt explicādum, at prius aliquid de eius aſſeſſoribus eſt dicendum, quorum & ſi nulla hic ſit mentio, quia extra officium erant, nec à Principe confirmabantur, nec ex laterculis, aut ex ſcriniis prodibant, primi tamen apud Præfectum cenſebantur.

a l. cum reis. 18. C. de pœnis.
b l. vnic. C de claſſic.
c d. l. vnica.
d lib. 12. cap. 19.
e lib. 18.
f Sex. Ruffus.
g l. 4. C. de nauicular. ſeu naucler.
h l. vlt. C. de diuerſ. offic.
i l. ſcriptores, 54. C de epiſ. & cle.
k Nouell. Theo. tit. 16.
l l. 12. C. Th. de curſu publico.
m l. 3. C. de curſu publ.
n l. 4. C eod.
o in l. 6. 9. 10. & 11. C. eod. tit.
p l. 33. C. T. eod. tit.
q l. 56. 57. 61. C. T. eod.

DE ASSESORIBVS. Cap. VIII.

OMNES prouinciarum magiſtratus vnum aut plures Iureconſultos ſecum ducebant,[r] quorum conſilio ſecūdum iura cauſas definiebant: Hi aſſeſſores & conſiliarij vocabātur, quia iudicanti aſſidebāt, & cōſulebant.[s] Vnde Vlpianus & Paulus, in Papiniani P. P. conſilio, id eſt eius aſſeſſores fuiſſe dicuntur. Quandoque iuris ſtudioſi appellantur.[t] eorum erat officium cauſas cognoſcere, expoſtulationes audire, libellos ſupplices legere, & his reſpondere, circa edicta & epiſtolas ſcribendas, ac decreta interpretanda verſari.[u] Criminales vero cauſas, audiebant quidem, ſed non definiebant, verum Præfectis decidendas remittebant. ſententias tamen à Præfecto ferendas dictabant.[x] Denique quæcunque à Præfecto negocijs impedito explicari nequibant aſſeſſores expediebant,[y] his à Præfectis vel Præſidibus olim ſalarium dabatur. Papinianus,[z] Diem functo, inquit, legato Cæſaris, ſalarium Comitibus à legatis præſtitutum debetur. Peſcennius verò Niger qui ſe in Oriente Imperatorem fecerat, & à Seuero occiſus eſt, inquit, vt a fiſco ſalarium aſſeſſores acciperent. Spartianus,[a] addidit, cōſiliarijs ſalaria, ne eos grauaret quibus aſſidebant: dicens iudicem nec dare debere, nec accipere. Id prius pro annonis & capitationibus in ſpeciebus præſtabatur. Theodoſius verò iunior, & Valentinianus, illud in ære dari iuſſerunt.[b] Idem obſeruari Iuſtinianus in Nouellis,[c] præcepit. Feſtinabis, inquit, aſſeſſorem aſſumere virum optimum, & probum, & his contentum quæ à fiſco dantur. Sed diuerſa pro aſſeſſorum qualitate conſtituit ſalaria.[d] Aſſeſſori enim P. P. Africę viginti libras auri præſtitit,[e] efficerent fermè duo millia, & 200. noſtros aureos. Alijs plus aut minus elargitus eſt vt infra dicetur. Peſcennius Niger voluit pręterea, vt aſſeſſores quibus in prouinciis aſſediſſent, in ijſdem poſtea adminiſtrarent & pręeſſent. Quod & Seuerus, & alii Principes obſeruarunt. Aſſeſſores P. P. depoſito officio, a nullo magiſtratu perſonali munere onerari poterant.[f]

De officio aſſeſſoris ff. & C de aſſeſſoribus.
r l. 1. de off. aſſeſ.
s l. penul. & vl. eod. tit.
t l. 9. de var. & extraor. cognit.
u l. 1. in fi. & §. 1. in Auth. de iudic.
x l. ſolent 6. de off. proconſul.
y d. §. 1. in Auth. de iudicib.
z l. diem funct. 4. de offic. aſſeſ. l. 4. de varijs. & extraord. cog.
a in Peſcennio Nigro.
b l. 1. C. de annon. & capitat.
c §. feſtinabis. Authen. de mandat. princip. ſeu Nouel. 17.
d Nouel. 25. & ſeq.
e l. 1. §. hoc etiā, C. de offic. P. P. Africa.
f l. nemo munus, 11. C. eod.

De apparitoribus, & Officio P. P. Domeſticis, & Cancellarijs. Cap. IX.

IMPRESSAM Notitiam huius Pręfecti officium non habere diximus: ſed in manuſcriptis reperitur, ideo hoc loco de eo prius generaliter diſſeretur: demum ſingulos eius gradus pro ingenij mei tenuitate explicabo: in re enim tam obſcura, & tā multis annis extincta, non parum laborandum erit, vt luci reſtituatur. Eadem ferè erant Pręſidum & Pręfectorum officia, idcirco quæ de his dicentur omnibus erunt communia.

In officio P. P. plures militabant, quorum certus numerus ſciri non poteſt. Statuit Iuſtinianus vt officium P. P. Africę eſſet 398. virorū, qui in X ſcrinia, & X I. ſcholas diuidebantur.[g] Sed aliorum numerus longè amplior fuiſſe credendus eſt, cùm Comes Orientis DC. in officio homines haberet.[h] hi officiales ſeu apparitores dicebātur, & officium apparitio.[i] Hoc nomen etiam tempore Iuriſconſultorum fuit: nam & tum pręcepta iudicum, & ſententias exequebantur: Scęuola,[k] Miſſus inquit, ex officio annonę centurio, cuſtcos ad annonam ſuſtulit. Hermogenianus,[l] Si iuſſu, ait, iudicis rei iudicatę pignus per officium diſtrahatur poſt euincatur, ex empto contra eum qui liberatus eſt, actio datur. Vlpianus (in l. 2. § ſi quis vltro, de quęſt.) poteſt, inquit, ſeruum per officium diſtrahi iubere. Hęc ſunt officia, quę etiam diebus feriatis admoneri poſſe à Pręſide Vlpianus ſcripſit.[m] ipſi ab officio officiales,[n] vel apparitores vocabantur. Idem[o] ſi pignora, ait, veneant per apparitores pignoris danda non eſt in eos actio re euicta. Iidem cohortales dicebantur,[p] quia formam cohortis ſeu legionis, & priuilegia habebant.[q] Vnde nomina ordinum, & promotionum in militia ad hos ſunt tranſlata, vt Aſconius monet.[r] Accenſus, inquit, nomen eſt ordinis, & promotionum in militia, vt nunc dicitur Princeps, vel Commentarienſis, aut Cornicularius: hęc.n. nomina de legionaria militia ſunt. Hęc ille. Accenſus autē proprie ſcriba fuiſſe videtur. Cicero,[s] Non reprehendo, ait, quod adſcripſit accenſus: cur.n. nil i hoc ſcribę ſoli aſſumpſit? cohortem apparitores intelligit etiam Horatius.[t]

Perſius exponit cauſam, ridetur ab omni
Conuentu, laudat Brutum, laudatq; cohortem.

Erat autem Brutus Aſię pretor, cuius cohortem ſiue officium Perſius laudabat. & Cicero[u] refert Verrem cohortem habuiſſe, in qua tum erant pręfecti

Cod. de apparitorib. Præfect. Prætorio.
Cod. de off. Domeſticis, & cancellarijs.
g l. 1. § item offi- 398, C. de off. P. P. Africa.
h l. 1. C. de appa. Com orie.
i l. 2. C. de comi. ſacr. larg. l. 11. de filijs offic. qui in bell. mort. & plurib. in locis
k in l. vlt. § vlt. de pign. act.
l l. antepenul. de euictionib.
m l. 2. de ferijs.
n in l. praſides, 4. de reb. cred.
o l. ſi pignora, de euictionib.
p in tit. & rubr. C. de cohortalib. princip. cornic.
q l. officia. 4. C. eod. tit.
r in 3. oration. contra Verrem.
s in 5. Actione in Verrem.
t Satyra 7 lib. 1.
u in 4. actione.

ſecti, ſcribæ, medici, aruſpices, præcones. De hac intelligunt euangeliſtæ, cum ſcribunt ad necem Domini cohortem congregatam fuiſſe. [a] Quandoque etiam Beneficiarij appellantur, [b] quod nomen & ipſum à militibus legionarijs deſcendit, in quibus beneficiarij vocabantur beneficio Tribuni ad aliquod officium promoti. Vegetius, [c] Sic omnes, inquit, conſequuti aliquod munus in officio Præfectorum, beneficiarij, vel ordinarij vocantur. ita emendandus, & intelligendus eſt Tacitus [d] loquens de Proconſule Africæ, & legato legionis Aequatus eſt, ait, inter duos beneficiariorum numerus, ſic legendum pro beneficiorum.

Ita etiam eos Tertullianus appellat. [e] Neſcio, inquit, dolendum, an erubeſcendum ſit, cum in matricibus beneficiariorum, & curioſorum inter tabernarios, & lanios, & fures, balneatios, & aleones, & lenones Chriſtiani quoque vectigales continentur: eos intelligit, qui pecuniam dabant apparitoribus, ne tanquam Chriſtiani apprehenderentur. In hoc quoque ſenſu in actis D. Fructuoſi [f] accipiuntur: obſeruantibus, inquiunt, ex officio beneficiariis.

Nonnunquam ijdem ſcriniarij nuncupantur, quia chartas ad ſe quiſque ſpectantes in ſcrinijs ſcribebant, & cuſtodiebant. [g] Officiales Præfectorũ Prætorio, & aliorum illuſtrium, & ſpectabilium magiſtratuum, codicillis Principis creabantur. Hæ probatoriæ vocabantur, quæ a Principe, ac magiſtratu, cui inſeruiebant, ſubſcriptæ in officio relinquebantur: Theodoſius A. [h] In officijs, ait, virorum ſpectabiliũ Proconſulis Aſiæ, Comitis Orientis, Præfecti Auguſtalis, & Vicariorum nemo admittatur, niſi eũ emiſſa probatoria ſacri ſcrinij conſecrauerit. [i] Hæc exemplaria ſeu probatoriæ non ex laterculo maiore, quemadmodum magiſtratuũ codicilli, ſed ex ſcrinio Epiſtolarum prodibant, ſicut & officia Vicariorum. [k] Præſidum vero cohortales perpetui erant, [l] & officio obnoxij, [m] quos ſatis erat in matriculis, ſeu albo officialium deſcribi. [n] Die Natalis Domini quotannis Prætoriani apparitores mutabantur; ad gradum enim vel Cornicularij, vel Commentarienſis, prout erat opus, promouebantur, vt auctor eſt Caſſiodorus. [o] Horum munus erat iuſſa Præfecti implere, litigantes in iudicium introducere, acta ſcribere, recitare, & partibus edere, ſententias ſcribere, atque exequi, & alia neceſſaria iudiciorum peragere. [p] Iuſtinianus ad Mennam P.P. [q] loquens de iudicum officiis, Si litis, inquit, introductionẽ, vel examinationem diſtulerint, pœna vicenarum librarum auri ferientur. & infra clarius patebit. Ijdem infirmis mulieribus, & egregiis viris domi iuramentum deferebant. Iuſtinianus, [r] ſi aliqui litigantium nequeunt ad iudices venire, iubemus dirigi ex officiis miniſtrantibus aliquos, vt eis præſentibus ſacramenta præbeantur.

Cum verò in aliquem locum ob publicas, vel priuatas neceſſitates mittebantur, lumine, & breui, ideſt neceſſaria ſuppellectili inſtruebantur. Vlpianus, [s] Ne tenuis, inquit, vitæ homines ſub prætextu aduentus officiorum lumine vnico, vel breui ſupellectile ad aliorum vſum tranſlatis iniurijs vexentur, Præſes prouinciæ prouidebit. Præterea in via Præfectum antecedebant, quemadmodum Lictores Conſulem: & hodie multis in locis apparitores Magiſtratus præcedunt. Lampridius [t] loquens de Ducibus militum, apparitores, ait, nullos eſſe paſſus eſt. Tribunis, & Ducibus niſi militem anteire noluit, ſuſſitque, vt ante Tribunum quatuor milites irent, ante Ducem ſex, ante Legatum decem. Curſus quoque publici curam habebant, tributa, reſque fiſcales exigebant: [u] latrones ſibi à ſtationariis indicatos capiebant; ſolebant enim hoc tempore in certis vrbis, aut territorij locis milites collocare, qui ortos tumultus ſedarent, factioſos vincirent, criminaque patrata Præſidi iudicarent. [x] Id ab Auguſto inſtitutum fuit. Tranquillus. [y] Graſſatores, ait, diſpoſitis per opportuna loca ſtationibus inhibuit, eas poſtmodum Tiberius auxit. idem in Tiberio cap. 32. In primis, inquit, tuendæ pacis a graſſaturis, & latrocinijs, ſeditionumque licentia curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Hi à ſtatione, in qua degebant, ſtationarij dicebantur. [z] Tertullianus, [a] latronibus, ait, inueſtigandis per vniuerſas prouincias militaris ſtatio ſortitur; Item Conſtantius, [b] curioſi, uel ſtationarij, vel quicunque funguntur hoc munere, crimina iudicibus nuncianda meminerint, & ſibi neceſſitatem probationis incumbere, nec citra periculum ſui, ſi inſontibus eos calumnias neauiſſe conſtiterit. Ceſſet ergo praua conſuetudo, per quam carceri aliqui immittebantur. Hactenus ille. Tantum enim indicandi, non etiam cuſtodiæ reos tradendi facultatem habebant, in fuga tamen deprehenſos in carcerem detrudebant. Paulus [c] Limenarchæ, inquit, & ſtationarij fugitiuos deprehenſos rectè in cuſtodia retinent. Hos poſtea apparitores ſuſcipiebant aut ipſi inuentos capiebant, & carceri mancipabant; Martyrolog. [d] Doroſtorus in Myſia veteranus, & emeritæ militiæ comprehenſus ab officialibus Maximo Præſidi offertur, cum tormentis ſontes vrgendi erãt, apparitores cruciabant. Gratianus [e] ordo curialis, ait, ab ictibus plumbatarum habeantur immunes ſciturо iudice, ſi ipſe vel eius officium contra legem aliquid vſurpare tentauerit, grauiſſimo ſupplicio eſſe ſubdendum. Hæc ille. Denique quicquid illicitum publice fieri videbant, prohibere tenebantur, veluti ne heretici ad cœtum piorum, Litaniaſuè conuenirent, [f] ne qui alteri etiam impio iniuriam inferret, [g] ne idolis ſacrificaretur, [h] & alia huiuſmodi interdicta vetabant: Illud in primis in cohortalibus obſeruabatur, ut gradum, quem ſemel obtinuiſſent, repetere non poſſent, alioquin deportabantur. Arcadius & Honorius, [i] Nullus, inquiunt, Principatum, vel numeratum, vel Commentarienſis gradum, vel cętera officia repetere audeat. Officium Græce τάξις & ipſi officiales ταξεῶται vocantur. Specialiter verò Præfectiani in Præ. Præto. officio merentes dicebantur, quibus ab inteſtato ſine ſucceſſore morientibus Præfecti Prætorio arca ſuccedebat. [k] Magna verò commoda accipiebant: nam à prouinciis annonas, idest cibaria habere conſueuerant, pro quibus poſtea pecunia à Principe quandoque 7co. & plurium aureorũ eſt conſtituta: [l] præterea pro ingreſſu litis ternos, quaternoſuè aut plures aureos pro locorum conſuetudine, aut priuilegio perſonarum à litigantibus exigebant, [m] pro his citandis, pro actis ſcribendis, edendis, recitandis, inſtrumẽtis exhibendis, ac deniq; pro ſingulis actibus totidem aut plures aureos, minuſuè pro hominum conditione, locorumuè vſu percipiebant: ſimiliter cum ſententias exequebãtur, & pignora capiebant, & vendebant, mercedẽ ſeu ſportulas accipiebant: [n] vbi verò ſine ſcriptis res agebatur, aureum tantum executor conſequebatur. [o]

Huic officio ſinguli Cõſulares Orientis pro inſinuandis codicillis magiſtratus 40. ſolidos ſoluebãt ſinguli. Præſides & Correctores 36. Cõmes Oriẽtis, & Proconſul Aſiæ 80 Comites Phrygiæ Pacatianæ, & Galatiæ 50. [p] cum igitur 49. prouinciarum magiſtratus, præter Comitem Orientis, Præfectum Auguſtalem, & 4. Vicarios, qui plus ſoluebant, pro inſinuandis magiſtratus Codicillis præſcriptam pecuniam penderent, exigebat id officium hoc nomine plus minus quartuor millibus aureorũ. Nouella verò 8. non niſi 48. Orientis, & Illyrici magiſtratus has ſportulas pendentes recenſet, quia tum Imperio diminuto veterem formam non ſeruabant.

Defenſores quoq; cuiuſq; Metropolis officio Pręfecti quaternos aureos, alij minorũ ciuitatũ ternos pendebant, qui ſimul cõgeſti magnam ſummã colligebant. Nam cũ 49. prouinciæ ſub Pręfecto Prętorio Orientis, & totidẽ Metropoles fuerint, ab harũ defenſoribus quotãnis plus minus 200. aureos capiebant,

a Mat. 27. Mar. 15.
b l. officiales, C. 4. de ep. & cle. & l. beneficiarij, 7. C. Theo. de cohortalib. & inde emendanda.
c lib. 2. c. 7.
d lib. 20.
e de perſecutione in fuga.
f apud Sur. 21. Ianuar.
g l. ſcriniarios 16. C. de teſt. mil. & l. nullo, 10. C. de numer.
h l. in his, C. de diuer. offi.
i l. pen. & vl. C. eo. de diuer. offi.
k l. vlt. §. item ſcrinij, C. de ter. de diuer. offi.
l l. præſidis, 34. ſi cer. pet.
m l. antep. pe. & vl. C. de cohor.
n l. 10. C. de cohorta. d. l. 16. C. de teſt. mil.
o in tt. formula promotionis officij prætoriani.
p l. 1. & 2. C. de prin. agẽ. in reb. l. per Illyricum 9. C. de cohor. l. vl. C. de in. dom. iur.
q l. vl. C vt inter. cert. temp.
r Nou. 124. §. 1. & §. ſin autem, Auth. vt litigãtes iurent.
s in l. illicitas, §. ne tenuis, de off. præſ.
t in Alexandro.
u l. 2. C de cohortal. d. l. officiales. 4. C. de epiſ. & cleric.
x l. 3. de off. præf. vrb.
y in eo. c. 32.
z d. l. 1. §. fi.
a in apologetico.
b l. 1. C. de cur.
c in l. Limenarcha, 4. C. de ſer. fug.
d 27. Maij.
e in l. 80. C. Theo. de decur.
f l. 3. C. de her.
g l. 6. C. de paga.
h l. 7. C. eo tit.
i in l. 1. C. ad l. Iul. de ambit.
k l. 3. C. de appa. præf. præt. lib. 12.
l l. annonam, C. de ereg. mil annone.
m l. pe. §. pen. & vl. ff. de lega. 3. l. omnes, §. executorib. C. de epiſ. & cler.
n l. 1. C. de ſpor.
o l. in ſacris, C. de prox ſac ſcri. l. vlt. C de prin. agen. in reb.
p Nouel. 8. ſeu Auth. vt iud. ſine quoque ſuffrag. ſiant.

- *Dignitates Orientalis Imperij Romani.*
  - *Illuſtres.*
    - *Præfectus Prætorio Orientis ſub quo Prouinciæ. I.*
    - *Præfectus Prætorio Illyrici ſub quo Prouinciæ. X.*
    - *Præfectus vrbis Conſtantinopolis.*
    - *Magiſtri militum. V.*
      - *Præſentales. II.*
      - *Per Orientem.*
      - *Per Thracias.*
      - *Per Illyricum.*
    - *Præpoſiti ſacri cubiculi.*
    - *Magiſter officiorum.*
    - *Quæſtor.*
    - *Comes Largitionum.*
    - *Comes rerum priuatarum.*
    - *Comes domeſticorum equitum.*
    - *Comes domeſticorum peditum.*
  - *Spectabiles.*
    - *Primicerius Cubiculi.*
    - *Caſtrenſis Palatij.*
    - *Primicerius Notariorum.*
    - *Magiſtri Scriniorum. IIII.*
      - *Memoriæ.*
      - *Epiſtolarum.*
      - *Libellorum.*
      - *Epiſtolarum Græcarum.*
    - *Proconſules. II.*
      - *Aſia.*
      - *Achaia.*
    - *Comes Orientis.*
    - *Præfectus Auguſtalis.*
    - *Vicarij. V.*
      - *Aſianæ.*
      - *Ponticæ.*
      - *Thraciæ.*
      - *Macedoniæ.*
      - *Daciæ.*
    - *Comites rei militaris. II.*
      - *Aegypti.*
      - *Iſauriæ.*
    - *Duces. XIII.*
      - *Per Aegyptũ. II.*
        - *Lybiæ.*
        - *Thebaidis.*
      - *Per Orientẽ. VI.*
        - *Phœnices.*
        - *Euphratenſis & Syriæ.*
        - *Palæſtinæ.*
        - *Oſrhoenæ.*
        - *Meſopotamiæ.*
        - *Arabiæ.*
      - *Per Ponticam. I.*
        - *Armeniæ.*
      - *Per Thracias. II*
        - *Mæſiæ ſecundæ.*
        - *Scythiæ.*
      - *Per Illyricũ. II.*
        - *Daciæ ripenſis.*
        - *Mæſiæ primæ.*
  - *Clariſſimi.*
    - *Conſulares. XV.*
      - *Per Orientẽ. V.*
        - *Palæſtinæ.*
        - *Phœnices.*
        - *Syriæ.*
        - *Ciliciæ.*
        - *Cypr*
      - *Per Aſianã. III.*
        - *Pamphiliæ.*
        - *Helleſponti.*
        - *Lydiæ.*
      - *Per Pontică. II.*
        - *Galatiæ.*
        - *Bithyniæ.*
      - *Per Thracias. II*
        - *Europæ.*
        - *Thraciæ.*
      - *Per Illyricũ. III.*
        - *Cretæ.*
        - *Macedoniæ.*
        - *Daciæ mediterraneæ*

Clariſſimi

- *Clariſſimi.*
  - *Correctores.* II.
    - *Auguſtanicæ.*
    - *Paphlagoniæ.*
  - *Præſides.* XLII.
    - *Per Aegyptum.* V.
      - *Libyæ ſuperioris.*
      - *Libyæ inferioris.*
      - *Thebaidos.*
      - *Aegypti.*
      - *Arcadiæ.*
    - *Per Orientem.* VIII.
      - *Palæſtinæ ſalutaris.*
      - *Palæſtinæ ſecundæ.*
      - *Phœnices Libani.*
      - *Euphratenſis.*
      - *Syriæ ſalutaris.*
      - *Oſrhoenæ.*
      - *Meſopotamiæ.*
      - *Ciliciæ ſecundæ.*
    - *Per Aſianam.* VII.
      - *Piſidiæ.*
      - *Lycaoniæ.*
      - *Phrygiæ Pacatianæ.*
      - *Phrygiæ ſalutaris.*
      - *Lyciæ.*
      - *Cariæ.*
      - *Inſularum.*
    - *Per Ponticam.* VIII.
      - *Honoriados.*
      - *Cappadociæ primæ.*
      - *Cappadociæ ſecundæ.*
      - *Hellenoponti.*
      - *Ponti Polemoniaci.*
      - *Armeniæ primæ.*
      - *Armeniæ ſecundę.*
      - *Galatiæ ſalutaris.*
    - *Per Thracias.* IIII.
      - *Hæmimontis.*
      - *Rhodopes.*
      - *Mæſiæ ſecundæ.*
      - *Scythiæ.*
    - *Per Illyricum.* VIII.
      - *Theßaliæ.*
      - *Epyri veteris.*
      - *Epyri nouæ.*
      - *Daciæ ripenſis.*
      - *Mæſiæ primæ.*
      - *Prævalitanę.*
      - *Dardaniæ.*
      - *Macedoniæ ſalutaris.*
  - *Perfectiſſimi.*
    - *Præſes Arabiæ.*
    - *Præſes Iſauriæ.*

DE

De Illuſtribus, Spectabilib. & Clariſſimis. Cap. II.

QVINQVE dignitatum gradus ſibi proximè ſuccedentes ſub Principibus Rom. inuenti fuere, Illuſtris, Spectabilis, Clariſsimi, Perfectiſſimi, & Egregij, cuius tanquam infimi Notitia non meminit. Hi tempore Romanæ Reipublicæ in vſu non fuere, ſed poſtea ad diſtinguendas ſublimiores perſonas ſunt inſtituti. Clariſſimi nomen primũ Senatoribus eſt attributum, quod iam imperante Tiberio introductum erat: Siquidem Caius Caſſius Lõginus, qui eo tempore vixit, [a] claras perſonas Senatoris vxores, aut filias vocat. [b] Aelius quoq; Marcianus, qui ſub Pio floruit, [c] Senatores Clariſſimos viros dicit, [d] Marcus Antoninus Saluium Iulianũ; [e] Seuerus & Antoninus Proconſules & præſides, eodem nomine appellant. [f] Illuſtris verò epithetom, quando inuentum ſit, non conſtat: id ſerius inſtitutum eſſe videtur, quia neque Plinius Plutarchuſvè, aut alij illius ſeculi ſcriptores, huius tituli meminerunt. Quin Plin. Iun. Conſules Clariſſ. [g] appellat quos inter primos illuſtres fuiſſe conſtat: vereor inquit clariſſ. Coſſ. ne mihi Maſſa ſilentio ſuo præuaricationem obiecerit. Vnius verò Vlpiani legis verba, [h] de Illuſtribus tractantia à compilatoribus addita non eius eſſe credi poteſt. Patricios primum Illuſt. denominatos fuiſſe Iſidorus ſentit; [i] Erat hæc ſumma in Imperio dignitas, quæ à Patricijs ab Auguſto inuentis originem habuit. Is iam ſenex, quindecim Senatores ſingulis menſibus elegit, quorum conſilio in expediendis negotijs vtebatur; poſtea viginti annuos à Senatu accepit, & ab eo obtinuit, vt quicquid cum ijs, & Tiberio, & Conſulibus nepotibusq; & alijs ab eo conuocandis ſtatuiſſet, ratum eſſet, ac ſi à toto Senatu decretum fuiſſet. [k] Hi poſteà ſummi Senatores, & Patricij fuere, qui arbitrio Principis electi, ſoli ſententiam in Senatu dicebant; eos Hadrianus eximios ad hoc munus eligebat. Spartian. [l] optimos, inquit, quoſque de Senatu in contubernium Imperatoriæ maieſtatis adſciuit, quos ſecũ habitare voluit. Itaque in duas claſſes Senatus diuidi cœpit, Illuſtrium & Clariſſimorum; propriè Senatores erant Patricij, qui præcipuus in Imperio gradus habebatur: [m] Vndè patriciatus dignitas à Suida, & legibus ſumma vocatur. [n] Hi publica negocia tractabant, & de criminibus iudicabant. Tacitus, [o] Iam primum, ait, publica negocia, & priuatorum maxima, apud patres tractabantur, dabaturque primoribus diſſerere. Idem, Priores Senatus infimas delationes exercebant. Alexander Imp. inquit Lampridius doctiſsimos, & ſapientiſsimos Iureconſulto, non minus quinquaginta in conſilio habuit, quorum ſententijs S.C. conficiebantur, & iſtud conſiſtorium Principis vocabatur [p] poſtea conſiſtoriana dignitas eſt dicta, [q] & ipſi Senatores Patricij Comites conſiſtoriani, quam dignitatem a Conſtantino inuẽtam Zoſimus autumat, [r] & lege cautũ vt ſupra præfectos prætorio ſederent. [s] A Principe codicillis creabantur, quod non ſolum iura, [t] ſed & Tacitus [u] ſignificant, Loquens enim de Claudio, ait, Iſdem diebus in numerum patriciorum adſciuit Cæſar vetuſtiſsimum quenque è Senatu, aut quibus clari parentes fuerant, paucis iam reliquis familiarum quas Romulus maiorum, & L. Brutus minorum gentium appellauerat: Hæc ille. Quod vero Principi in arduis rebus conſulerent, & ei vice parentis eſſent, patricij ſunt nuncupati. [x] Quorum loco hodiè Cardinales Romę ſucceſsiſſe videntur, qui & ipſi Summo Põtifici aſsiſtentes, magnis in negocijs conſulunt. Cæteri verò inferiores Senatores Clariſsimi ſunt vocati, Vlpianus. [y] Clariſsimarum, inquit, fœminarum nomine, Senatorũ filias non haberi, niſi clariſsimos viros ſortitæ ſunt: tam diu enim clariſsima fęmina erit, quam diu Senatori nupta eſt, vel clariſsimo. Senatorem hic non patricium intelligit, ſed alios inferiores in ſenatu clariſſimos. [z] Vndè clariſſimatus dignitas pro ſenatoria accipitur. Valentinianus A. [a] Equites, ait, Romanos, ſecũdum gradum poſt clariſsimatus dignitatem obtinere iubemus. Sed etſi hi duo tituli, initio Senatum diſtinxerunt, eiuſq; proprij fuerunt, in alios poſtea tranſierunt, ac demum decẽ magiſtratuum, ſeu dignitatum ordines, quãquã non patricij Illuſtris titulo, ſunt honeſtati, ſæpe Cõſules, Præfecti Prætorio, Vrbi, Magiſtri militum, & officiorum, Quæſtores, Præpoſitus ſacri cubiculi, Comites largitionum, & rerum priuatarum, & domeſticorũ, quos eodem ferè ordine Notitia & iura [b] recenſent, vt ex eodem fonte manare agnoſcãtur. Hi quanquã non Patricij, in Illuſtrium tamen Senatorum numero cenſebantur. Vlpianus [c] Senatores, inquit, accipiẽdos eſſe eos, qui à Patricijs, & Conſulibus, vſque ad omnes Illuſtres viros deſcendunt, quia hi ſoli in Senatu ſententiam dicere poſſunt. Significat incipiendo à Patricijs, qui ſunt ſummi, & Cõſulibus: deſcendendoque ad Præfectos, & magiſtros officiorum omnes eſſe Illuſtres, & Senatores, quæ verba fortè à cõpilatoribus addita fuere. Eas autem dignitates patricijs minores fuiſſe Zeno ſignificat [d] qui ſtatuit neminem creari poſſe patricium, qui prius Conſul, Pręf. Pretorio vel vrbis aut magiſter militum non fuiſſet. Illuſtres his notis ſignificantur V. I. aut INL. vir illuſtris, aut inluſtris, vt veteres ſcribebant.

Cęteri qui à Senatoribus deſcendebant, aut ob aliam cauſam Senatum ingrediebantur, omnes erant Clariſsimi. Quemadmodum viri Illuſtris nomen à Patricijs in alios fuit propagatum, ita & de clariſsimi titulo euenit, qui cum proprius minorum Senatorum eſſet, in prouinciarum magiſtratus, & alios tranſijt, in primiſque Conſules, mox Proconſules Clariſsimi dici cęperunt, ita n. eos pius Antoninus [e] & Seuerus appellant, [f] quod argũ eſt tũ ſpectabiles inuentos non fuiſſe, inter quos poſtea Proconſules primi fuere. In clariſsimos quoque recepti ſunt Cõſulares i. pręſides Conſularib. ornamẽtis decorati, quorũ dignitas Clariſsimatus vocatur. [g] Eodem titulo Correctores prouinciarũ, [h] & præſides [i] ſunt honeſtati. Deniq; & Comites ordinis ſecundi, veluti prouinciarũ ſcholarum [k] quæ erant numero XI. [l] Silentiarij [m] & alij Scribebatur autem vir Clariſsimus his notis V.C. cuius rei multa ex legũ ſubſcriptione patẽt exẽpla. [n] Iidem ſpecioſi vocantur. Vlpianus [o] ſpecioſę, inquit, perſonę accipiuntur clariſsimę, vel quę ornamentis ſenatorijs vtuntur; nobiles quoq; appellãtur [p] tanquã notabiles, & honorum luce conſpicui. [q] Poſtremo medius & tertius ordo ſpectabiliũ, ſenatui eſt inſertus, treſq; ſenatorũ ordines, Illuſtriũ & ſpectabiliũ, & Clariſsimorũ, facti fuere. Iſidorus [r] primi, inquit, ſenatorum dicũtur Illuſtres; ſecundi ſpectabiles, tertij clariſsimi: Nã inferius quartum aliquod genus non eſt, ſ. ſenatorum; ſed extra ſenatum alij gradus Perfectiſsimi, & Egregij fuere. Porò ſicut Illuſtrium, ita & ſpectabilium decẽ aliæ factę ſunt dignitates, vt Primicerius ſacri cubiculi, & notariorum, Comes Caſtrenſis, magiſtri ſcriniorũ, Procõſules, Comes Orĩetis, Pręfectus Auguſtalis Vicarij, Comites, Duceſq; rei militaris, qui eodẽ quo a notitia ordine à Zenone [s] recenſentur. Notarij quoq; tribuni, qui laterculũ maius tractabant, à Zenone [t] ſpectabiles vocantur. Hiſque notis ſpectabilis ſignificabatur V.S. quod nomen etiam nũc in quibuſdã Germaniæ regionibus eſt in vſu; in Italia ſordeſcit, quo vix viliſsimi hodie dignantur. Hos Gręci περιβλέπτους appellant [u] Clariſsimos verò λαμπροτάτους, [x] quę vox Latine ſplendidiſsimũ ſonat. Spectabiles quandoq; clariſsimi vocantur, qđ inde euenire arbitror, quia in Senatũ recepti duplici titulo gaudebãt. Sic Duces Clariſsimi dicũtur [y] q ſunt ſpectabiles. [z] & Silentiarij ab Anaſtaſio Clariſsimi appellantur, [a] qui etiã ſpectabiles erant, [b] & tribuni notarij laterculum maius tractãtes. [b] Nomen ſpectabilis ſemel vſurpatur à Paulo Iurecõſulto, qui Præfectum vigilum ita vocat. [c] Sed ibi gradus qui eſt ſupra

pra

a l. 2. §. pen. de origine iuris.
b l. curator. 5. de curatorib. furio.
c l. 2. de his quæ ſunt ſui vel alien. iur.
d l. deferre. 18. in prin. de iure fiſci.
e l. Diui. 17. de iure patro.
f l. 3. C. ex quib. cauſ. infam. irrogat. l. 1. C. ſi ex falſ. inſtrum.
g Epiſt. vl. lib. 7.
h l. vlt. de Senat.
i lib. 9. orig. ca. 4.
K Dion. lib. 55.
l in Hadriano.
m Dion. lib. 55.
n l. 3. & vlt. C. de Cõſu. § filius fa. Inſtit. quib. mod. ius patr. pot ſol.
o lib. 4. annali.
p l. vlt. C de offi. diuer. iud.
q l. quicunque. C. de procur.
r lib. 5.
s d. l. vlt. C. de Conſulib.
t d l. vlt.
u lib. 2.
x l. vl C. de Cõſ.
y l. fœmina. 8. de Senatorib.

z l. 1. C. de his q. ven. ætat impet. l. vlt. C. vbi ſen. vel clariſſ.
a in l. 1. C. de equeſtri digni.
b d. l. vlt. C. vbi ſenator. vel Clariſſ. & l. 1. & 2. C. de Præf. Præt. vrb.
c in l. vlt. de Senatoribus.
d in l 3. c. de Cõſulib.
e in coll. l Rom.
f in l. 3. C. de his qui no. infam. l. 1. C. ſi ex falſ. inſtrum.
g l. 2. C. de domo. & protector
h l. 1. C vt oẽs iudices l ſi poſt. 4. C. de inc. et fact. egnor.
e d l. 1. C. vt oẽs tam ciuil. l. præſes. 5. C. de pign. l. 2. C de ordine iudicior.
K l. 1. C de proui leg ſcholar.
l l. vlt. C. de ſilen.
m l. vlt. C de ſilentiar.
n l. 6. C de iur. om. iudi. l. vl C. de ſiſca. vſuris, & modis alijs in locis.
o l ſpecioſas 100. de verbor. ſign.
p l. vlt. § fin autem ceſſio. C. de cur. fur. l ciuium. C de teſtam.
q l. 3. C. de mercatoribus.
r lib 9. etymologi cap. 4.
s in d. l. 1 C. vt omnes tam ciu.
t l. n. C. de primicer.
u Nouella. 23. et ſeq.
x Nouella 71.
y in l. 2. § ita C'oriſsimo Duci & ſeq. C. de off. P. P. Africa.
z l. penult. C de appellat.
a l. vlt. C. de ſilentiar.
b l. omnimodo, 30. § fin. C. de inoffi. teſtamen.
c l. 2. C. de primo cer. l. neque 36. C. de decurion.
d in l. 3. in princip. de offi præf. vigil.

pra clariſſimum non ſignificatur. quicquid ſenſerit Accurſius. neq; n. pfectus vigilū erat magiſtratus, [a] nec pluris quam præſes ut Spectabilis poſſet nominari, quod & Placētinus animaduertit, prętęrea proconſul poſteà ſpectabilis, [b] tum clariſſimus [c] fuit. Itaque conſtat nondum ſpectabilis dignitatem tum inuentam fuiſſe, & illud uerbum vel à compilatoribus additum, vel ad honeſtandum Præfectum uigilum, non denotandum honoris gradum poſitum.

Illuſtres, Spectabiles, & Clariſſimi hoc priuilegio fruebantur, ut per ſe ipſos lites ciuiles, aut criminalem iniuriarum actionem exercere non poſſent, ſed per procuratores id agere compellebantur. Indignū enim videbatur ſpecioſas perſonas cum inferioribus cauſam dicendo ante iudices ſtare. [d] Poſteà ſpectabilibus & clariſſimis conceſſum eſt, ut ipſi per ſe litigare poſſint. [e] Habebant & Illuſtres, ſed non Spectabiles, aut Clariſſimi, hoc pręcipuū, ut rei criminum facti, a nullo quam à Principe, vel eo cui Princeps cauſam delegaſſet, poſſent iudicari. Quo tempore etſi præſentes, cum iudicibus tamen in inferiore auditorij parte ſedebant, ne litigantium more ſtare cogerentur. A iudicibus quoque inconſulto Principe condemnari non poterant, ſed tantum abſolui: [f] nec niſi ex ſcripto in iudicium uocari, vocatique ſe iudicio ſtaturos, aut iudicatum ſoluturos, ſatiſdare non compellebantur, ſed ſatis erat etiam criminaliter accuſatos id iuramento promiſiſſe. [g] Cum præſidibus prouinciarum honoris gratia in tribunali ſedere poterât etiam qui honorarias has dignitates obtinuiſſent, niſi ipſi litigaſſent, nam quo tempore illorū cauſę agitabantur, ab eo loco abſtinebant. Valentinianus A. [h] Sciant, inquit, Principes & corniculari, & primates officiorum, & iudices etiam ternas libras auri a ſuis facultatibus eruendas, ſi honoratis uiris, quibus etiam conſiſtorium noſtrum ingrediendi facultas præbetur, ſecretarij iudicum non patuerit ingreſſus, aut reuerentia non fuerit in ſalutatione delata, aut ſedendi cum iudice ſocietas denegata: Hæc ille. ex cuius verbis apparet eos etiam reuerenter ſalutatos fuiſſe: poſſunt etiam illuſtres quas ferunt ſententias per officiales ſuos recitare: cæteri ex ſcripto legere tenentur. [i] Alijs pręterea perfectiſſimorum immunitatibus gaudebant, de quibus intrà dicetur. Turpibus quoque lucris Illuſtres abſtinere oportebat, nec vltra trientem vſurarum capere; [k] nec vilem vxorē ducere [l] quod vltimū poſteà eſt ſublatū. [m] Illuſtres etiam illuſtriſſimi promiſcuè uocabātur, [n] alijsque ſpecioſis nominibus honeſtabantur, ut SVBLIMISSIMI atque EXCELLENTISSIMI. [o] ſic nominatus Quæſtor Palatij, quem illuſtrem eſſe conſtat. [p] Item EXCELSI GLORIOSISSIMIQ. [q] ET MAGNIFICI [r] dicebantur, quo nomine & ipſi Principes gaudebant. [s] Si quis cum Illuſtri uiro, & pręcipuè Præfecto Prætorio, vel vrbi loquebatur, vel ad eum etiam Princeps ipſe ſcribebat, his verbis appellabat, VESTRA MAGNIFICENTIA, [t] uel ILLVSTRIS MAGNIFICENTIA TVA, [u] aut CELSITVDO, [x] quo titulo hodiè Principes paulò Regibus inferiores honeſtantur, item SVBLIMITAS, [y] & MIRANDA SVBLIMITAS, [z] MAGNITVDO, EMINENTIA, [b] Græcè ὑπεροχὴ, quod verbum Interpres uertit EXCELLENTIA, [c] EXCELLENS AVCTORITAS TVA ſcripſit Iulianus. [d] SINCERITAS TVA erga P.V. Valentinianus. [e] & erga P. P. Valens [f].

Sedes quoque Præfecti Pretorio AMPLISSIMA vocatur, [g] quandoque MAGNIFICA, [h] nōnunquā EXCELSA [i] & EMINENTISSIMA. [k]

Cum Spectabili loquens, dicebat, VESTRA SPECTABILITAS, [l] cum clariſſimo VESTRA CLARITAS. Ità ad Agerochium clariſſimum præſidem Aemmontis in Thracia Iuſtinianus ſcribit. [m] Aliquando VESTRA SINCERITAS, [n] VESTRA GRAVATIS, ut Va-

a l. 2. §. deinde Cornelius de origine iur.
b l. ſtupratores, 54. C. de epiſc. et cle.
c l. 3. C. de his qui ueniam ætatis.
d l. pe. C. de procuratorib.
e Authen. ut ab illuſtrib. & qui ſupra eos ſunt.
f l. ult. C. ut senatores uel clariſſ.
g l. pen. C. de dignitatib.
h in l. vlt. de off. diuer. iud. et l. 1. C. de off. cui ud.
i l. ult. C. de ſent. ex peric. recit.
k l. eos. 26. §. 1. C. de vſuris.
l l. 1. C. de natural. liber.
m §. ult. in Auth. quib. mod. natu. effic. ſui, §. quia vero. & Auth. ut liceat matri & auiæ.
n d. l. fi. C. ubi ſenat. uel clariſſ.
o l. in dementiſſ. 28. C. de epiſ. aud.
p l. præcipimus. 32. et l. ſubemus 34. C. de appell.
q d. l. raptores, 54. C. de epiſc. et cler. in Nouel. 1. ſeu Auth. de hæred. et Falc. Nou. 2. 4. & multis alijs.
r §. 1. in Auth. ut iu. iurando. d. l. præcipimus, 32. l. eo caſu. 33 C. de app. d. l. ul. C. ubi ſenator. uel clariſſimi.
s l. 1. C. de naturalis. et in proœmio inſtitu. in proœm. C. & uenerabilē, 34. §. 1 de ele.
t l. ult. C. de off. eius qui uic. alter. gerit.
u l. 1. C. de offic. mag. milit.
x l. ult. C. de numer. §. ſcriptum, in Auth. ut iud. ſine quoque ſuffragio fiant et in Auth. ut eedem. præfectur. in fi. quæ eſt Nou. 76.
y l. actuarios. 7. C. de numerar.
z l. 9. C. Theo. de curſu publico.
a l. pe. C. de num.
b in Auth. ut ab illuſtribus,

lentinianus Honoratum Conſularem Byzacij appellat. [o] Diocletianus Serapionem, [p] qui ex hoc deprehenditur pręſes fuiſſe, vt uoluit Azo, non pręfectus pretorio, ut credidit Accurſius. Nā & ibi diſertè pręſidale iudiciū nominatur. VESTRA REVERENTIA, & VENERATIO dixit D. Baſilius Terentio Comiti ſcribens: & veſtra poteſtas [q]

Tantum verò his dignitatibus pręditos honorandi ſtudium fuit, vt tribus auri libris multarentur, qui eos ſuo titulo, vel honorifico nomine non appellaſſent, aut colloquendo vel ſcribendo reuerenter non ſalutaſſent. [r] Valentinianus, [s] Ternas, inquit, auri libras pendent, ſi honoratis uiris reuerentia non fuerit in ſalutatione delata Sed nec inferiores magiſtratus maioribus ſe æquare poterant Pręſidibus enim prouinciarum Illuſtres uiros fratres appellare non licebat, multa in eum qui hoc auſus eſſet impoſita. [t]

DE PERFECTISSIMIS. Cap. III.

TRES pręmiſſi tituli ad Senatorum ordines honeſtandos inuēti fuere ſequētes extra Senatū ad alios exornādos ſunt excogitati. Conſtantinus enim vt plures ea tolleret, inquit Euſebius, [u] multa honorū genera adinuenit. Primi ergo poſt clariſſimos inſtituti ſunt equitibus digniores Perfectiſſimi. Conſtantinus: [x] Senatores, ait, veniam ętatis impetrantes apud officium P. V. de ſuis moribus, & honeſtate perdoceant, perfectiſſimi apud vicariam præfecturam: equites Romani apud Pręfectum vigilum. Hęc ille. Equites enim ſecundum poſt clariſſimos locum habebant, [y] eos perfectiſſimi pręcedebant à quibus proprio titulo diſtinguuntur. Et licet Macrobius; [z] M. Valerium Probum, qui diu eques militauerat, virum perfectiſſimum appellet, is non ab equeſtre militia, ſed à Principe huoc honorem obtinuerat, qui codicillis ab Imperatoribus concedebatur. [a] Hic eſt ille Probus, qui marmorum vetuſtiorum notas interpretatur, & P. P. Illyrici fuit, [b] ad quem iura extant, & Auſonij epigrammata. Perfectiſſimi etiam honore decorabantur, qui minimas prouincias regebant, vt erat Pręſes Arabiæ, [c] & Dalmatiæ, quem inter perfectiſſimos Notitia locat. Idem credo de Pręſide Iſauriæ, qui in Pręſidum Clariſſimorum catalogo non legitur. Rationales etiam perfectiſſimi dicebantur, ita Baſſianum vocat Symmachus. [d] Eodem honore ornabantur capita ſcriniorum, Comites largitionum, [e] & eius Comites per diœceſes. Cōſtantinus enim Tertullianū Comitem largitionū Diœceſeos Aſianę uirū perfectiſſimū appellat, [f] & Leo. [g] magiſtrum cenſus, qui poſtea eſt factus clariſſimus. [h] Perfectiſſimos his verbis appellabant etiam Imperatores GRAVITAS TVA l. 1. C. de his qui ſe defer.

Quādo inuenti fuerint perfectiſſimi non conſtat, ſed vetuſta eorū videtur origo. Narrat enim Diocletianus [i] M. Antonium diſpoſuiſſe, nè eminentiſſimorum, & perfectiſſimorum liberi pœnis plebeiorum afficiantur; Nullibi tamen de his in Pandectis fit mentio. Quemadmodum verò tres Comitum ordines inuenit Conſtantinus, totidem credendum eſt ab eo perfectiſſimorum claſſes diuiſas fuiſſe. Erant enim primi, ſecundi, & tertij ordinis perfectiſſimi: quales multi in ſcrinijs largitionum nominantur. [k] Hęc dignitas his notis ſcribebatur V. P. id eſt vir perfectiſſimus cuius rei exemplum, eſt in inſcriptione cuiuſdam reſcripti Conſtantini, [l] quę eſt huiuſmodi, Conſtantinus A. Theodoro V. P. Præſidi Arabiæ. perfectiſſimorum meminit, & Ammianus [m]. Loquens enim de Conſtantino ait, Nec ſub eo Dux quiſquam cum clariſſimatu prouectus eſt, erant enim

k in l. vlt. C. de diuerſ. off. d. l. ſcrinij. 7. C. de palat. ſacr. largit.
l l. cum reus, 18 C de pœnis.
m lib. 21.

o in Authen. de trāſ. et ſenatſtr. in ſi. et in Auth. ut non fiant pignorat. in fi.
d in l. 10 C T. de curſ. publico.
n in l. 22 C Th. eod. tit.
f in l. 39. C. Th. eod. tit.
g l. 3. C. de num.
h d. l. fin. C. vbi ſenator. uel clariſſ. l. 19 C. T. de curſu publico.
i Rubr. C. de nume. Sedis excel.
K l. 2. C. de præpoſ. ſacr. cubic.
l l. 2. C. de apoc. publ.
m in Authē. ne quis mutuū dāt agricolæ quæ eſt Nouella 32.
n l. vniuer. 4. C. vbi cauſa fiſc.
o l. 1. C de off. comit. rer. priuat.
p l. 3. C. de pedā. iudicibus.
q Optatus ad Parmen. lib. 1.
r l. 1. C. de offic. diuer. iudi. l. poſtores. 5. C. de off. rector. prouin.
s in l. vlt. C. de offic. diuerſ. iud. et l. 2 C. de prox. ſacr. ſcrinior.
t d. l. 2. C de off. diuerſ. iud. l. poſtores. 5 C. de offic. rect. prouinc.
C De perfectiſſimæ dignitate.
u lib. 4. cap. 4.
x l. 1. C. T. de his qui ven. ætat. impetra.
y l. 1. C. de equeſtr. dignit.
z lib. 6. Saturnal.
a l. 1. C. de perfect. diff. dignit.
b l. 2. C. de defenſorib. ciuitatum.
c l. 18 C. de pœnis.
d epiſt. 41. lib. 1.
e l. ſcrinij. 7. C. de palatin. ſacr. largit.
f l. 3 C. fin. reg. l. 1. C T. eod.
g in l. orphanotrophos. 32. C. de epiſcop. & cler.
h l. ult. C. de iure emphyteu. l. nonnulla. 23. C. de inſtam. l. ſecundum 32. C. de donat. et l. Diuo 51. De quæſtionib.
largit.

enim Perfectiſſimi, ideſt neminem copijs militum præfecit, qui eſſet Senator: ſed eos tantum, qui eſſent Perfectiſſimi. Hodiè eos qui in minoribus oppidis ius dicunt, inter perfectiſſimos connumerari poſſe crediderim, cum nunc, quò ad ius dicendum, quælibet ciuitas ſit inſtar prouinciæ.[a] Sunt enim vt olim Prçſides Arabiç, & Dalmatiç: Maximis verò ciuitatibus, & Metropolitanis præfecti velut locum Proconſulum tenentes, Spectabiles vocari poſſent: Qui verò medijs ius dicunt, Clariſſimi.

a glo. in l. vlt. in verb. i. una prouincia. C. de long. temp. præſcript.

Priuilegium habebant V.P. ne ipſi, vel eorum liberi, vſque ad pronepotes criminis cauſa torqueri poſſent, nec plebeiorum pœnis ſubijci.[b] quare nec in metallum damnari, nec furcç affigi, nec viui exuri conſueuerant,[c] nec fuſtiuus cedi.[d] Hodie hic titulus penitus in deſuetudinem abiit.

b d. l. Diuo. 11. C. de quæſtionib.
c l. moris. 9. §. 11. ſſ. de pœnis.
d glo. in d. l. Diuo.

De egregijs Cap. IIII.

INTER ordinarias dignitates eſt & illa egregiorum, quam, etſi à Notitia omiſſam, præterire nolui, cũ eius iura meminerint. Hoc honore infra perfectiſſimos fungebantur, qui eum codicillis à Principe obtinuiſſent, quemadmodum in alijs dignitatibus obſeruabatur. Conſtantius,[e] ſcribens ordini Cçſenatium. Si quis, inquit, clariſſimæ meruerit inſulas dignitatis, nec indulti muneris gratiam codicillorũ allegatione percepit, impetratç fructum dignitatis amittat: Hçc ille. Itaque ſicut ſine codicillis nemo ſe clariſſimum, ita nec egregium, perfectiſſimumve dicere poterat. Hçc dignitas ſordidis aut uilibus non dabatur. Conſtantinus[f] ad Bithynios, Monetarijs, ait, nec dignitas perfectiſſimatus tribuitur, nec ducenç, vel centenæ, vel egregiatus.

e leg. 45 C. T. de decurionib.
f l. 1. C. T. de murileg.

Egregij in primis erant Scriniarij Principis, qui poſtea tribuni notarij palatij creabantur. Caſſiodorus,[g] ad Senatum vrbis loquẽs de patre Caſſiodoro, Pater inquit, candidati, ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni & Notarij laudabiliter dignitatem, Honor qui tum dabatur Egregiis, cum ad Imperiale ſecretum talea conſiet eligi, in quibus reprehenſionis virium nequeat inueniri; Hçc ille. Quarundam etiam prouinciarum adminiſtratores, egregij dicebantur. Conſtantinus.[h] enim. Eos, ait, quibus prouinciæ commiſſç ſunt, quique merito ampliſſimarum adminiſtrationum, honorem perfectiſſimatus, vel egregiatus adepti ſunt, frui oportet dignitate indulta. Sed & hic titulus hodie ab uſu receſſit, vt vix infimç cõditionis, & ex ima plebe homines, hoc nomine dignentur. Cum verò, à veteribus Iuriſconſultis egregiæ perſonæ nominantur,[i] ſpecioſas & ſublimes, non autem huius gradus homines ſignificari puto. De egregiis & alijs titulis Lactantius, qui Criſpi filij Conſtantini prçceptor fuit ità ſcribit.[k] Nemo egregius, niſi qui bonus, & innocens fuerit: nemo clariſsimus, niſi qui opera miſericordiæ largiter fecerit: nemo perfectiſsimus, niſi qui omnes gradus virtutis impleuerit. Ad has, & alias honeſtas perſonas ſcribẽs D. Baſilius, prudentiã veſtrã, Dilectionem, Honeſtatẽ, Grauitatem, & ſimilia dixit, cuius obſeruationis Græci, quã Latini ſtudioſiores fuerũt.

g lib. 1. variar.
h l. 5 C. T. de decurionib.
i l. ad perſonas. 15. de iureiurand.
k Diui. inſt. l. 15

Egregiarum perſonarum, eadem ſunt priuilegia, quæ & perfectiſsimarum, nã in iure æquiparãtur.[l] & ideo ſicut illi, neque hi torqueri, nec plebeiorum ſupplicijs puniri poſſunt. Additur vulgò, vt pro dicendo teſtimonio, vel prçſtando iuramento, ad iudicem non vocentur: ſed ipſi in propriis ædibus examinentur, & iuramentum præſtent.[m] Verum id non de hoc gradu egregiorum, ſed de omnibus eminentiſsimis perſonis puto intelligi.

l d. l. Diuo. 11. C. de quæſtionib.
m d. l. ad perſonas 15. de iureiuran.

Immunitatem etiam præbendi tyronea, & munerum perſonarum ſordidorum egregij habent.[n] Inter egregias perſonas à noſtris interpretibus recenſentur ſacerdotes,[o] aduocati fiſci, vel Reipublicç,[p] auditores ſacri palatij Romç Doctores, & Equites aurati.[q] His addo iuridicos caſtrorũ, qui egregijs minimas prouincias regentibus, poſſunt comparari.[r] Decuriones egregij non ſunt,[s] eorum tamen i audent priuilegiis.[t] Hi ſunt ciuitatum curiales, conſilij publici cauſa deſcripti, in quo Cynus[u] & Salicetus hallucinantur. Decuriones enim Reipub. conſulunt,[x] & ſunt velut Romç Senatores, & ideo nec torquentur, nec plebeiorum pœnis ſubijciuntur; quamuis hoc in Aemilia ſeu Longobardia ſeruari Salicetus[y] neget. Hi velut quædam Rom. Senatus ſimulacra clari uocabantur, vt innuit Iuuenal. Satyr. 3. inquiens, clari uelamen honoris, ſufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albç.

n l. 10. C. de pala. ſacr. largit.
o gloſ. Alberi. Aret. Iaſ. nu. 10.
ad d. l. ad perſonas. 15. Felin. in c. ſi quis. 8. nu. 3. & 5. de teſtib.
p Bar. in l. 1. C. de aduoc. diuerſ. iudic.
q Rota concluſ. 88. in nouis Iaſ. in d. l. ad perſonas. 15. in princ. nu. 10. Felin. in d. c. ſi quis. 8. nu. 6.
r l. 5. C. T. de decurionib.
s d. l. 1.
t d. l. Diuo. 11. & l. decuriones. 15. C. de quæſtion.
u in d. l. diuo 11.
x l. pupill. 249. §. decuriones de verbor. ſignif.
y in d. l. diuo. 11. & in 2.

Prçter ſupradictos inuentus eſt, & Nobiliſſimi titulus omnibus antecellens, & paucis attributus, qui quodammodo Imperij participem faciebat, & quaſi Cæſarem. Eo honeſtius vel in purpuream, aureo limbo circundatã geſtabat, ut[z] auctor eſt Zoſimus. Herodianus Commodum ſu pnobiliſſimum appellat, ſed titulũ dignitatis nõ puto apud eũ ſignificari.

Primus circa annum ſalutis 269. Licinius Valerianus in marmore vindebonæ, mox Carinus & Numerianus eius filius in alijs uetuſtis monumentis nobiliſſimi Cçſares ſunt appellati: Deinde Seuerus, & Maximinus;[a] poſt hos Gratianus & Valentinianos adhuc infantes Nobiles pueri ſunt nuncupati.[b] Iuſtinianus quoque velut Imperij ſucceſſor à Iuſtino nobiliſſimus eſt appellatus, inquit Zonaras, ſed & fœminæ hoc titulo honeſtabantur. Nam Marina Arcadij filia in prima regione Conſtantinopolis, & Arcadia, in decima regione, vbi earum erant çdes nobiliſſimæ uocantur. Hunc honorem à Conſtantio excogitatum Zoſimus ſcribit, lege lata, vt ante prçfectos prætorio ſederent. Sed hæc dignitas ab eo aucta non inuenta eſſe poteſt, quam antea fuiſſe oſtendimus. Verum Notitia quattuor tantum dignitatum tituli, Illuſtriũ Spectabilium, Clariſſimorũ, & Perfectiſſimorum cum inſignibus repręſentat, ab illuſtribusq; exordiens, Præfectos Prçtorio Orientis, & Illyrici prçmittit. Sed, ut clarius eorum origo & hiſtoria intelligatur; prius generaliter de Præfectis differam; mox ſigillatim de eo, qui Orienti, & alio, qui Illyrico præerat, verba faciam.

z in 2.
a l. 1. C. de feriis.
b in l. 2. de magiſtr. municip. l. 5. C. de ſeruis.

DE PRAEFECTIS PRAETORIO. Cap. V.

INTER illuſtres primum locũ Prçfecti Prçtorio à Prçtoribus denominati obtinent: olim enim quoſcunq; militares magiſtratus prętores uocatos Aſconius, Iuſtinianus,[c] & Feſtus ſcribunt. Ab his tentoriã exercituum Ducumq; prçtoria ſunt nuncupata; & prætoria cohors, quç ante eorum tentorium excubabat. Nauis quoque, qua præfectus claſsis vehebatur, prçtoria eſt appellata. Qui igitur principis prçtorio, ſeu tentorio, & militibus prætorianis illud cuſtodientibus præerat, Prçf Prçto. eſt uocatus: illis tanquam ſtipatoribus Scipio Africanus ſeſcuplum ſtipendij. i. integrum & dimidium eius, quod alij accipiebant, præſtitit. Auguſtus verò Senatuſconſulto duplum dedit vt Dion[d] ſcribit, ijſdemq; quinque Millia dragmarum, cum annis xvi. militaſſent: ideſt fermè cc aureos donauit, alijs tria millia, ſeu cxx aureos, cum annis xx meruiſſent. Eorũ numerus erat x. millium quos in x. partes ſeu cohortes ſub totidem Tribunis diuiſos fuiſſe Dion ſcribit.[e] Hç ſunt prçtorianç cohortes x. quas in epilogo regionum vrbis P. Victor ponit, ſingulç mille continẽtes milites. Erant hi maioris ſtaturç quam cæteri, ſplendidioribuſque armis ac veſtibus ornati. Herodianus,[f] A Macrino, inquit, pugnabant corporis cuſtodes, ac ſtipatores, quos prætorianos uocant, fortiter ſtantes reliquum omnem exercitum ſoli ſuſtinebant, videlicet proceri homines, atque ex omni numero delecti. Idẽ[g] loquens

c Nou. 25 et 26.
d lib. 55.
e lib. 55.
f lib. 5.
g lib. 2.

quens de prætorianis Didij Iuliani exauctoratis, Breues, ait, illis gladiolos detrahunt, quos auro argentoque ornatos in uſum pompæ ſuſpenſos habebant: Tum zonis, veſtituque, ac ceteris militiæ inſignibus per uim ablatis, nudos ad vnum exauctoratoſque dimiſerunt. His poſtea ſucceſſerunt 3500. præſtantiſſimorum Armeniorum, qui in ſcholas IX. ſunt diuiſi, de quibus infra in magiſtro officiorum dicetur. In hos prætorianus Præfectus Prætorio ſummũ habebat imperium, cuius conſilio cuncta Principes gubernabat. Erat enim illi, qui Romulo Tribunus celerum, Conſuli legatus Quæſtor Prætori, Magiſter equitum Dictatori. [a] Tantam denique Præfecti Prætorio auctoritatem obtinuerunt, ut non modo res belli, & arma adminiſtrarent, ſed & cauſas appellatione ſuſpenſas iudicarent, & cuncta imperij negocia tractarent.

a l.1. de off. P. P.

Auguſtus primus huius magiſtratus auctor, duos ex equeſtri ordine Præfectos Prætorio creauit, ut ſibi inuicem obſtarent, ſi quid noui alter moliretur. [b] Tiberius verò vnum fecit Ælium Seianum, quem etiam conſiliarum, atque omnibus in rebus miniſtrum habuit. Tantum denique ipſum extulit, vt ob nimiam potentiam ſuſpectum coactus ſit occidere. Is Tiberio ſuaſit, vt per vrbem diſperſos milites vnus in caſtris contineret. Tacitus [c] vim, inquit, præfecturę modicam antea intendit, diſperſaſque per vrbem cohortes vna in caſtra conducendo, vt ſimul imperia acciperent, numeroq; & robore, & viſu inter ſe fiducia ipſis, in ceteros metus crearetur Prætendebat laſciuire militem diductum, ſi quid ſubitũ ingruat, maiore auxilio pariter ſubueniri, & ſeuerius acturos, ſi vallum ſtatuatur procul urbis illecebris. Idem Tranquillus tradit, [d] Romę, ait, caſtra conſtituit, quibus prętorianę cohortes uagę ante id tempus, & per hoſpitia diſperſę continerentur. Hęc caſtra prętoria pro prętorianis Plinius [e] appellat, quibus Præfecti initio nullas cauſas tractabant, ſed res bellicas tantũ curabant. Auguſtus enim, inquit Trãquillus, [f] appellationes quotannis vrbanorum litigatorum Prętori delegabat vrbano, at prouincialiũ Cõſularibus viris, quos ſingulos cuiuſq; prouincię negocijs prępoſuiſſet. Idem refert Neronẽ ſtatuiſſe, ut appellationes à iudicibus ad Senatum fierent.

b Dion. lib. 55.

c in 4 poſt prin.

d in Tiberio, c. 36.

e lib. 3. c. 5.

f cap. 33.

Spartianus quoq; imperante Hadriano, moris fuiſſe ſcribit, ut cum Princeps cauſas cognoſceret, & Senatores, & Equites Romanos in conſilium uocaret, & ſententiam ex omnium deliberatione proferret, nulla Prętectorum mentione facta, primus Marcus Antoninus cœpit ſecum Pręfectos habere, quorum auctoritate & periculo iura dictabat, ait Capitolinus. [g] Tandem Commodus, ut ipſe delitijs vacaret, Perennio Pręfecto omnes curas commiſit, ut auctor eſt Lampridius. itaque demũ iudicia, & appellationes in Pręfecturam ſunt translatę. [h] Alij poſt Tiberium exemplo Auguſti duos Pręfectos prętorio creauerũt, Commodus tres; ut idem Lampridius ſcribit. Poſteriores uerò inuadentibus fines Romani Imperij Barbaris, certis regionibus Pręfectos aſſignarunt. Sub Decio enim Vectium Aquilinum P. P. Orientis fuiſſe Metaphraſtes, & Martyrologium affirmat. Sub Valeriano Q. Vicarium, & Ragonium Clarum P. P. Illyrici, & Galliarum, Spartianus [i] nominat. Sed hi certi non erant, nec perpetui, ſed pro temporum ac belli neceſsitate creati.

g in M. Antonino.

h l. præcipimus, 32. §. hinc, C. de appell.

i in Baliſta.

Conſtantinus verò immenſa Pręfectorum poteſtate diuiſa ac diminuta pro duobus quattuor conſtituit, vnumq; Orienti; alium Illyrico: tertium Italię, & Africę: quartum Gallijs, Hiſpanijſq; & Britannię pręfecit, & ciuilia tantum negocia tractare iuſsit, ac militibus quibus antea imperabant, magiſtros militum prępoſuit. Zoſimus, [k] Cum eſſent, inquit, duo Pręfecti prętorio, qui hoc officium communiter gerebant: nec palatinę tantum ordines eorum cura poteſtateque gubernabantur, ſed etiam ii, quibus vrbis erat commiſsa cuſtodia, & quotquot in omnibus limitibus erant collocati. Hic enim Pręfectorum prętorio magiſtratus, qui poſt Imperatorem ſecundus exiſtimabatur, annonas erogabat, & contra militarẽ diſciplinam admiſſa conuenientibus pœnis corrigebat Conſtantinus autem hunc magiſtratum in quattuor imperia diſcerpſit. Nam vni Præfecto Prætorio totum Ægyptum cum Libya, Pentapoli, & Orientem ad Meſopotamiam vſque, & prætetea Cilices, Cappadoces, Armenios oramque maritimam totã, à Pamphylia Trapezuntem vſque, & vſque ad Caſtella propter Phaſidem ſita, tradidit: eidem & Thracia commiſſa, & Myſia, Æmi ac Rhodopes ac Doberi oppidi finibus circumſcripta: præterea Cyprum adiecit, & Cycladas inſulas, Lemno & Imbro, & Samothracia exceptis, Alteri, Macedones attribuit, & Theſſalos atque Cretẽſes, ac Græciam, & circumiacẽtes inſulas, Epyrum vtramq; Illyricos, Dacos, Triballos & Pannonios ad Valeriam vſque, & Myſiam ſuperiorem. Tertio, totam Italiam, & Siciliam, & circumiacentes inſulas, Sardinam, Corſicam, Africam à Syrtibus Cyrenem vſque. Quarto, Tranſalpinos, Celtas & Hiſpanos cum inſula Britannica cõmiſit. Hac ratione diuiſo Pręfectorum imperio, ſtudioſè conatus eſt alijs quoque modis eorũ poteſtatem imminuere. Nam cum pręeſſent, vbique locorũ militibus, non modo centurionibus & tribunis, verum etiam Ducibus, (ſic enim appellabantur, qui quolibet in loco prætorum vicem obtinebant) Magiſtris militum inſtitutis, altero equitum, peditum altero, & in hos translata poteſtate militum ordinandorum, & coercendi delinquentes, hac etiam in parte Pręfectorum auctoritati detraxit: Hęc Zoſimus. Sed etſi a Conſtantino militum cura Præfectis eſſe adempta, magnam tamen ſemper auctoritatem retinuerunt: edicta enim perpetuò obſeruanda promulgabant, niſi a Principe reuocata fuiſſent. [l] regionum ſibi commiſſarum pręſidibus imperabant [m] eos delinquentes puniebant, aut inhabiles remouebãt, [n] ipſiſque ſalarium a Fiſco debitum ſoluebant. [o] Quare ille magiſtratus codicillos in pręfecti actis muniuabant, pro quibus pręfecti officio plerumque aureos XL. [p] quandoque minus pendebant. [q] A pręſidibus etiam ad præfectos appellabatur. [r] Spectabilium verò ſententias præfectus prętorio, qui erat in Principis comitatu, & Quæſtor palatij cognoſcebat. [s] Sed poſtea in milites aliquod imperium pręfectũ recepiſſe Caſſiodorus [t] ſcribit, qui ita de eius poteſtate diſſerit: Magna quantitate mulctat errantes, fiſcum pro ſua deliberatione diſtribuit, euectiones ſimili poteſtate largitur, vacantia bona proſcribit, delicta prouincarum iudicum punit, verbo ſententiam dicit, quam ex ſcripto, ut alij, recitare non tenetur, [u] & paulò poſt. benè eſt ut leges poſſit cõdere [x] quando eius reuerentia poteſt negocia ſine appellatione finire: [y] poteſtate igitur nulla dignitas illi eſt æqualis: vice ſacra vbiq; iudicat, nullos etmilites de fori ſui auctoritate præſcribit excepto officiali magiſtri militũ, curiales etiam uerberat, qui appellati ſunt legibus; minor ſenatus, & licet alię dignitates habeant titulos pręfinitos, ab illa tamen penè geritur, quicquid in noſtro Imperio ęquabili moderatione tractatur: Hęc ille: quod verò Caſſiodorus ſcribit magna quantitate Pręf. pręt. mulctare, ea eſt vſq; ad 50. libras auri. Gratianus [z] Illuſtres, inquit viros Pręfectos prętorijs, vſq; ad 50. librarum auri mulctã cũ peccatũ grauiſſimũ erit, peruenire ſinimus ea erat ſumma 3600. aureorum noſtrorum fere 5500. Commeatum quoque militibus ſuppeditabat, vias eunti in expeditionem exercitui complanabat, & tentoria diſponebant. Conſtantinus Porphyrogenneta, [a] Pręfecti, inquit, prætorio, Principibus expeditionem facientibus commeatum exercitui promptè procurabant, tentoria componebant, & uias purgabant. Suidas [b] Præfectis prętorio ſummam, & imperium vectigalium fuiſſe cõmiſſum ſcribit. Eorum quibus exigẽdis forma obſeruabatur, quam Iuſtinianus pręſcribit [c] ſignificabat Princeps pręfectis quanta ſibi ſequente anno pecunia opus eſſet, illi tacta

l l. formam 2. C. de offi. P. P. Orient. et Illyrici.

m l. 1. C. de offic. P. P. Afr.

n l. 3. & 4. C. de offic. P. P. Orient. & Illyrici.

o l. 1. C. de annõ. & capitat.

p Nou. 8. in Notitia

q l. 1. §. ult. l. 2 in prin. C. de offic. P. P. Afri.

r l. præcipimus, 32. C. de appell.

s §. illud, & §. ille, in Authẽ. de appellat. d. l. præcipimus, 32.

t lib. 6. variar.

u l. pen. & ult. C. de ſent. ex periculo recit.

x l. 2. C. de offic. P. P. Orient. & Illyrici.

y l. 1. C. de ſent. P. P. & l. 1. ff. de offic. P. P.

z in l. 4. C. de modo mult.

a de thematib.

b in verb. [illegible]

c Nouel. 128.

eius

eius diuiſione inter populos, menſe Iulio vel Auguſto apud acta ſcribebant, quantum quæq; prouincia, vel ciuitas, pro indicto à Principe tributo, ſequente anno ſoluere teneretur, quæ adęrandæ ſpecies, quid in arcam largitionum inferendum; quantum in milites eſſet inſumendum. Hæc deſcriptio initio cuiuſque indictionis .i. menſe Septembri ad præſidū prouincias mittebatur [a] Leo A.[b] Delegatio, inquit, ab ampliſſima præfectura, in diuerſas prouincias ea more quotānis emittitur. Hæc delegatio appellabatur.[c] quam Præſides in ſingulis ciuitatibus legendam publicè proponebant: ipſi verò omne damnum fiſci, ob non ſeruatam hanc formam, ſi quid minus ſolutum fuiſſet, ea ſuo ſarciebant. Summa autem ſoluendorū tributorum hæc fuit; Tenebantur cuiuſq; prouinciæ homines quotannis tributum, veſtem militarem, & indictum ſoluere. [d] pro tributo quinquageſimam tritici, quadrageſimam hordei, & vini, laridiq; qđ collegiſſent viceſimam: fœnum pręterea ac paleas conferebant, [e] quæ omnia in horreo publico condebantur,[f] quorū præcipua erat Præfect. Prætorio cura. [g] Capitolinus enim [h] ſcribit, Meſitheū Gordiani P.P. & ſocerum tam diligentem fuiſſe, vt in maioribus ciuitatibus tantum frumenti, aceti, hordei, laridi, ac palearum eſſet, quantum toto anno ad alendum exercitum ſufficeret, in minoribus vrbib. XXX. aut XL. dierum, in aliquibus duorum menſium, vbi minimum XV. dierum. Hæc iuſſu Præfecti in oppida inferebantur: ob id pondera, & menſuras .i. modios æneos, vel lapideos, & ſextarios in ciuitatibus publicè propoſitos habebant. [i] Seuerus Imp. hæc ipſe curabat, qui, vt ſcribit Spartianus, moriens ſeptem annorum canonem ita vt quotidiana LXXV. millia modiorū expendi poſſent, reliquit: Olei verò tantū, vt per quinquēnium non ſolum vrbis vſibus, ſed & totius Italiæ, quæ oleo egeret, ſufficeret. Hæc ille. Traianus quoque prouiderat, vt per viij. annos canon frumentarius ſemper Romæ eſſet. [k] Aliquæ verò prouinciæ oleum, aliæ diuerſas ſpecies ſoluebant, vt Leptitani in Mauritania oleum, quos Cæſar [l] ſcribit, centū triginta millia pondo olei Romanis pēſitaſſe. Galli, & Hiſpani equos, [m] Lucani ſues, Brutij boues præſtabant, pro quibus poſtea 1200 aureos penſitarūt. [n] Siculi decimam tritici, quę erat DCCC. millium modiorum, & ſi opus fuiſſet, aliā decimam ſolutis à fiſco in ſingulos modios ternis H.S. & rurſus aliam, ſolutis quaternis H.S. in ſingulos modios cōferebāt. [o] Ægypti quintam omnium fructuum. [p] Quare Conſtantinopolim 800. myriades medimnorū tritici mittebant. [q] Quæ omnia P.P. procurabant. Exigebant & ſingulas chlamydes, à prouincialibus in XX. aut XXX iuga ſeu iugera pro regionis conſuetudine militibus danda, uel pro ſingulis veſtibus aureum.[r] Indictam præter hac à Principe prouincijs quotannis auri ſummmam exigi curabant.[s] Capitationem quoque .i. didrachmū pro cuiuſq; capite ab Auguſto impoſitum [t] arcæ ſuæ inferebant, [u] quod onus poſtea ciuibus eſt remiſſum. [x] Omnia denique vectigalia, portoria, ſalinæ,[y] annonæ, ac claſſes ad ſpecies trāſuehendas, ſub eorum erant diſpoſitione,[z] ſoluebant autem negociatores pro rebus importatis, uel exportatis octauam mercium. [a] Iidem veredis currebant, & alijs currendi facultatem concedebant, quod nulli maiorum iudicum præter magiſtrum officiorum facere licebat. Gratianus A. [b] Ius, inquit, cōcedendi euectionem .i. facultatem currendi, ſoli Principi, magiſtro officiorum, & P.P. cōpetit. Et ita interpretanda eſt notitia in P.P. Illyrici, dum ait, vterq; P.P. euectiones annuales non habet .i. non impetrat quotannis a Principe, ut utatur curſu publico, quemadmodum Vicarij, qui denas aut duodenas euectiones obtinebant, & Præſides binas. [c] Sed ipſi PRÆFECTI, inquit, EMITTVNT .i. ſuo iure currunt, & alijs etiam concedunt currendi facultatem. Legendum eſt autem PRAEFECTI non PRAEFECTOS, ut in impreſſo, quæ vox nihil ſignificat. In Codice Vrſini de P.P. Orientis, legitur PRAEFECTVRA.

a l. vl. C. de can. largit. tit. l. vlt. C. de annon. & trib. l. 1. C. de milit. veſte.
b d. l. vlt. C. de canon. largit. tit.
c in l. 1. & 2. C. de indict. l. nulli
y l. annonas. 15. C. de erog. milit. annon. l. 1. C. de annon. et capitat.
d l. vlt. C ſi propter pub. penſit.
e l. modios. 9. C. de ſuſcep. et arc.
f l frumenta. 6. cum l. ſeq eo tit.
l fortiſſimi. 6. C. de ero. mil. ann.
g l 1. C. de indi. l. 1. C. de ſuperindic. Nou. 128.
h in Gordiano iuniore.
i d l modios. 9. & d. Nou. 128.
K Lamprid. in Heliogabalo
l In li. 8. de bello ciuili, ſub fi.
m Strabo in 5. Tacit. in ſecūdo.
n Caſſiodorus in li. 11. ad Vitalianum.
o Cice. 8 actio. in Verrem
p Oroſius lib. 1. cap. 8.
q Vt in edicto Iuſtiniani. 13.
r l. 2. & 3. C. de milit. veſte.
s l. 1. C. de indic. l. 1. C. de ſuperindic. l. 3. C. de annon.
t D. Hieronym. in 17. Matth.
u l. cum antea. 10. C de agric. & cenſit.
x l 1. C de capi. ciui. cēſ eximē.
y l inter publica. 17. in fi. de verb ſign.
z l 8. l. 10. et ſeq. C. de vectig. l. 1. C. de claſſicis. Caſſiod. in praf. lib. ver. variar.
a l. uniuerſi. 2. l. ex præſtatione. 7 C. de vectig. et commiſſis.
b in l. indicib. 4. C. de curſu publico.
c l. 12. C. de curſu publico.

PRAEFECT. EVECTIONES ANNVALES NON HABET, SED IPSE EMITTIT. in hoc officij P.P. Illyrici habet, PRAEFECTVS PRAETORIO ILLYRICI, IPSE EMITTIT. Vnde conſtat mendoſum eſſe codicem impreſſum.

Creatum Præfectum prætorio, primum Princeps paraxonio accingebat, (ita enſis Zona alligatus, magiſtratus inſigne uocabatur.) Traianus n. ut auctor eſt Dion, ſuo Præfecto prætorio nudum gladiū porrexit, dicens: accipe hunc enſem, quo ſi rectè imperauero, pro me uteris, ſin minus; contra me uertes. Olim ex equeſtri tantum ordine eligebantur, Senatores enim eſſe non poterant, forte ne nimia potentia extollerentur. Quare Paternum ab adminiſtratione præfecturę per honorem laticlauii à Commodo ſubmotum fuiſſe, Capitolinus ſcribit. Condoluit & Marcus Antoninus quòd Pertinacem, qui poſtea imperauit, Pręfectum facere non poſſet, quia Senator erat. Sed hoc vſq; ad Alexandrū permanſit, ipſe primus ſuis Præfectis prætorio Senatoriam dignitatem addidit, ut clariſſimi dicerentur, & ne non Senatores Senatores iudicaret. Quare poſtea Clariſſimi, & Illuſtres ſunt appellati, ſic Conſtantinus,[d] Rufinum, Valentinianus,[e] Cynegium P.P. vocant: quod verò legitur P.P. à Seuero clariſſimos uocatos fuiſſe, id à cōpilatoribus additum puto. (in l. 1. C. de ſent. paſſ.) Quadriiugo curru & aurato uecti Præfecti in publicum prodibant, fauſtis præconum uocibus, & acclamationibus excepti. [f] acclamabant uerò, ipſos eſſe patres Imperij, monebanturq;, vt ſe tales pręſtarent. Caſſiodor.[g] Pater, inquit, appellatur Imperij, ipſumque hodie reſonat uox præconis inſtruens iudicem, ne ſe patiatur eſſe diſſimilem. Theodoſius quoque & Valentinianus Florentium Præfe. Præt. parentem appellant. [h] Florenti, inquiunt, parens chariſſime, & amantiſſime, illuſtris & magnifica auctoritas tua, quæ conſtituta ſunt, edictis publicari præcipiat. Alijs quoq; titulis eos honorabant, ut MAGNITVDO TVA, CVLMEN, AMPLITVDO. [i] PRAECELSA MAGNIFICENTIA, [k] & ſimilibus. Scribentes autem ad eos Principes plerumque ita incipiebant HAVE HYPATI K. N. B.[l] .i. cariſſime nobis. in fine verò ſubiiciebant: DIVINITAS TE SERVET PER MVLTOS ANNOS PARENS CARISSIME. [m] CELSITVDINIS quoque titulo honorabantur, [n] & SVBLIMITATIS, [o] Græci ὑπερλαμπρότατοι dicunt. [p] Eius ſedes, ſublimiſſima & excelſa uocabatur,[q] quæ a Curię fortuna liberabat, inuiti enim P.P. patriæ curiales eſſe non cogebantur. [r] Amplum his a fiſco honorarium perſoluebatur, ſiquidem Iuſtinianus [s] P.P. Africæ centum libras auri aſſignauit, æquat ea ſumma vndecim millia noſtrorum aureorum.

In foro P. P. olim erant C L. aduocati, [t] inter quos LXIV. primates pluribus honeſtati priuilegijs eminebant. [u] ex his duo ſingulis annis aut biennio fiſci patroni eligebantur, [x] qui L X. auri libras Kalend. Octobris pro ſalario inter ſe diuidebant. [y] excedit ea ſumma 6600. noſtrorum aureorum. Iiſdem Kalend. Ianuarij Pręfect. pręt. ſtrenam tanquam Comitibus conſiſtorij ſoluebant. Anaſtaſius ad Euſtachium P.P.[z] Iubemus, ait, viros clariſſimos fiſci pro tempore patronos fori tuę celſitudinis ſolenni die feſtiuitatis Kalendarum Ianuariarū ipſius tantummodo anni, per quem tale peragunt officium, inter Spectabiles ſacri noſtri conſiſtorij Comites diuina noſtrę ſerenitatis manu punctos conſequi ſolatia: Hæc ille. Cum autem dicit punctos, intelligit, notis manu noſtra ſcriptis inter Comites conſiſtorij relatos. Vnde Zoſimus hiſtoriographus ex aduocatus fiſci Comes nuncupatur.

Qui hodie Pręfecti Prętorio comparentur haud facile inuenio. Apud Turcas duo Belerbei, alter Thracię .i. Romanię alter Aſię .i. Anatolię, præfectis poſſunt eſſe ſimiles. Quos autem nos vocamus Pręfectos, aut prouinciarum vrbiumve gubernatores,

d l 16. C. Theo. de anno. & trib.
e l. 19. C Theo. de pæne.
f l. 1. C de quadrienb. §. 2. Auth. ut ordina. Praef. ſeu Nouel. 70.
g in formula Praefecti Prat.
h tit. 12. 13. & 14. in Nou.
i l Nouella Valent tit. 2.
K tit ſeq.
l l. 7. C. de ſuſc. & arcar l 2. C. de his qui ex publ. ratio.
m Nou. Valent. tit 1.
n l. vlt. C. de commerc.
o l. actuarios. C. eod. et. l. vlt C. de fabricenſib. l. 9 C. T. de curſu publico.
p Nouel. 92. §. 1. ſeu auth. de appell.
q In rubr. C. de numer. ordine. 2. C. de curſu publ.
r Nouel. 60 ſeu Auth. ut ad P. prat Afr.
s l. 3. §. hac etiam C. de offic. praf. præt. Africa.
t l. 8. 13. & 17. C. de aduo. diuer. iudic.
u l. fiſci aduo. 15. C. eo. l per hanc 7. C tit ſeq.
x l. beneſ. 10 l. ſancimus. 11 C. eo tit.
y l. reſtituendam. 6. & l ſeq C de aduo diuer iudic.
z l. 4. C eod tit.

res,

res, minores ſunt, quàm ut his poſſint conferri. Noſtri iurium interpretes (quam apte ipſi viderint) illis reges æquant,[a] quos Imperatoribus antiquiores, & nemini ſubditos, ipſis præfectis longè digniores eſſe nō dubito; & alias Bartholi ſentētia eſt,[b] potius in ſuo regno Imperatoribus, quàm Præfectis comparandos. Ceterum, quia ſicut monet notitia, P.P. auctoritas erat, vt non ſolum ipſi curſu publico, & veredis vterentur, ſed etiam alijs currendi facultatem concederent,[c] hoc loco de curſu publico non omnibus noto diſſerendum eſſe cenſui.

DE CVRSV PVBLICO, ANGARIIS, & parangarijs. Cap. VI.

CVrſum publicum primū à Perſis inuentum Herodotus[d] memorat, Xenophon[e] à Cyro inſtitutum fuiſſe ſcribit: is certas ſtationes in via publica dimenſis itineribus ſtatuit, ubi equi & homines collocati unius diei iter celerrimè conficiebant. Cum verò ad proximam ſtationem perueniſſent, quæ euenerant, ibi manentibus nunciabant, & illi ſtatim alijs ſequentibus, donec celeriter nuncius ad regem perueniret. Id genus currendi angariam Perſæ uocabant. Horum exemplo Auguſtus primò iuuenes, qui acta in prouincijs ad ſe citò perferrent, modicis interuallis per vias militares diſpoſuit: deinde vehicula, quibus idem ſemper currens ad ſe nunciū perferret. Tranquillus.[f] Quo, inquit, celeriùs ac ſub manu annunciari cognoſcique poſſit, quid in prouincia quaque gereretur, iuuenes primo modicis interuallis per militares vias, dehinc vehicula diſpoſuit, commodius id viſum eſt, ut qui à loco eidem perferrent litteras interrogari quoque ſi res exigeret poſſent: Hæc ille. Idem cæteri Principes Romani obſeruarunt, vt[g] auctor eſt Plutarchus, ſingulis enim circiter L. milliarijs ueredos & rhedas ad currendum certis locis diſpoſuerunt, vt iter diei conficerent in Italia tamen remanſerunt, qui pedibus currebant. Tranquillus[h] Claſſiarios, ait, qui ab Hoſtia & Puteolis Romam pedibus per vices commeant, petentes cōſtitui aliquid ſibi calcearij nomine, quaſi parum eſſet ſine reſponſo abegiſſe, Veſpaſianus iuſſit poſthæc excalceatos curſitare, & ex eo ita curſitant. Curſum verò equorum ita inſtituerunt, ut prouincialium pecunia equi, cum hominibus ad currendum deſtinatis alerentur. Quod Seuerus Imperator poſtea aboleuit, id fiſci onus eſſe iubens: Spartianus:[i] Poſthæc, inquit, cùm ſe uellet commendare hominibus, vehicularium munus à priuatis ad fiſcū traduxit.[k] Stabula tamen, in quibus equi alebantur, prouincialium ſumptibus reficiebantur.[l]

De curſu publico Procopius in ἀνεκδότοις mihi à Ioan. Vincentio Pinello viro doctiſſimo exhibitis, ita latinè verſis ſcribit: Romani Imperat. qui antea fuerunt modum excogitarunt, quo cuncta ſibi quā celerrimè poſſent nunciari, & vt ſcirent, quæ vbique inter hoſtes agerentur, & ſi qua in ciuitatibus ſeditio, uel quid aliud improuiſum à Præſidibus, vel aliud quomodocunque oriretur, & vt annua tributa velociter & tutò tranſmitterentur: Publicum ergo & celerem quendam ubique curſum hoc modo inſtituerunt. viro expedito ad iter diei ſtationes conſtituerunt quandoque octo, quandoque pauciores, non tamen minus quinque, quod plurimum eueniebat; quadraginta verò equi in ſingula manſione ſtabulabantur, & ibidem hippocomi ad curandos quot poterant equos erant deſtinati: ſuccedentibus uerò ſibi ad ſtationes probatiſſimis equis, qui eos agebant, decem fermè dierum iter viciſſim conficiebant, agentes quo modo ſignificauimus. Hæc ille. Nec ſolum equi, ſed & vehicula; ac varia animalia, ad curſum publicum ſunt inuenta. Primò in uſu fuere rhedæ; hæc erant vehicula quattuor rotarum, in hoc à Birotis differentes, nec plus mille pondo ferebant, Birotæ ducenta: Hæ à tribus mulis trahebātur: illę æſtate ab octo, hyeme a decem, quod Conſtantinus conſtituit:[m] Rhedæ, inquit, mille pondo tantūmodò ſuperponi iubemus, birotæ ducenta, veredo triginta, non enim ampliora onera perpeti uidentur. Octo mulæ iungantur ad rhedam videlicet æſtiuo tēpore, hyemali decem, birotis trinas ſufficere iudicauimus. Idem Valentinianus confirmauit,[n] qui etiam plures duobus aut tribus in his ſedere prohibuit.[o] Sed etſi mulræ in eodem loco rhedæ eſſent, ſingulæ tantùm uno die emitti poterant.[p] Hanc opinor eſſe rhedam currentem a qua res cadentes dominorum permanere apud Iuſtinianum leguntur.[q] Carpentarij uocabantur qui carpenta ſeu rhedas agebāt.[r] Præter hās erant & veredi, velociſſimi curſus equi,[s] à vehēda rheda dicti, ut ait Feſtus. Procopius,[t] Equis, inquit, publicis uectus quos ueredos uocant. Vnde apud Arcadium Iureconſ. in Pandectis Florentinis[u] legitur, VERHEDO, cum aſpiratione. Sed & qui ſine rheda currunt, veredi vocantur. hinc veredarij veredis vecti.[x] Qui verò hos curabant hippocomi dicebantur[y] Veredorum ſella cum freno, pondus LX. librarum excedere non poterat, alias in fruſta concidebatur. Auerta quoque hoc pondus excedere non debet, alioquin fiſco vendicatur.[z] Auertam Budæus interpretatur lora per tergum equi excurrētia: ſed veriùs eſt, peram ſeu manticam fuiſſe ad ueſtes uiatorias, ſiue neceſſaria condenda.[a] Ita interpretatur antiquus Horatij commentator,[b] Pera, (inquit, mantica, auerta. hoc modo tūm loquebantur. Theodoſius quoque auertis nos pro itineris neceſſitate inſtrui ſcribit:[c] Sint ait, duo palatini proſecutores ſingularum rhedarum, habentes quinquagenariū librarum auertas & ſaga, quibus par eſt pro itineris neceſſitate muniri. Hic notandum eo primùm tempore ſellarum equeſtrium a Theodoſio Magno mētionem fieri: antea enim in vſu fuiſſe non reperiuntur

Viceni circiter veredi, in ſingulis ſtationibus fuere,[d] quorum non niſi deni ſingulis diebus emitti poterant,[e] ne publica neceſſitate ſuperueniente equi deeſſent. Hi quia turmatim incedebant, agminales uocabantur,[f] nec eos fuſtibus, ſed flagellis tantùm verberare licebat.[g] Hos arbitror eſſe equos, qui publici ab Vlpiano[h] appellantur; vocari, inquit, in ius non poteſt, qui equo publico in cauſa publica tranſuehitur. etſi Budæus aliter interpretetur.[i]

Muli quoq; & mulę ad vſum curſus publici deſtinabantur, quæ vulgò carrucis & plauſtris adiungebantur.[k] Nero enim, inquit Tranquillus, nunquam carrucis minus mille iter feciſſe traditur, ſoleis mularum argēteis; & Sabina Neronis vxor, mulas quibus agebatur, aureis funibus ſubligabat. Harum cuſtodes muliones appellabantur.[l] Ternis verò veredis aut mulis, unus hippocomus ſeu mulio aſſignabatur,[m] & eorum morbis medentes, mulomedici dicti. q annonas id eſt cibaria, & veſtes ex publico accipiebant, nec aliud nomine mercedis, petere poterant.[n]

Boues etiam curſui publico inſeruiebāt,[o] plauſtra ſarcinis onuſta vehentes, ſicut & aſini.[p] Iulianus verò apoſtata, mulos, boues, & aſinos, à vectura publica amouit, ſolūm equis ad currēdum vſus, ut auctor eſt Socrates.[q] Sed eos alij Principes ad vſum publicum reſtituerunt.

Quotannis veredorum quarta pars reparabatur, id eſt ſenioribus venditis, totidem iuniores ſubſtituebantur,[r] & ſi pecunia deerat, prouinciales ſupplebant, vt Pyrrhus,[s] & Antonius Auguſtinus[t] cenſent, quòd etiam aliquot iura probare videntur.[u] Pabula quoque, fœnum, paleæ, & hordeum, à prouincialibus pretio accepto ad id exhibebantur.[x]

Curſus publicus aliquando vehicularis vocatur, nonnunquam angarialis,[y] quandoque clabularis[z] à clabulo, vehiculo[a] clauularem Marcellinus[b] appellat; Eos, inquit, ad Orientem proficiſci præcepit clauularis curſus facultate permiſſa.

Loca animalium curſus publici mutationes dicebantur

a Bart. in l. oēs populi, nu. 8. ff. de iuſt. & iur. & in l. 1. in princ. ff. qui ſatiſd. cog. & Iaſ. in l. 1. nu. 8. de offic. eius, cui mā. iur. & alijs.
b in l. infamem, 7. de publ. iud.
c l. vnde. 9. C. de curſu publico. Eod. de curſu publico, angarijs & parangarijs.
d lib. 8.
e lib. 8. Pædia.
f cap. 49.
g in Gal. c. 8.
h in Veſpaſiano.
i in Seuero.
k facit l. 2. C. de iuer. aduoc.
l l. in omnibus, 7. l. comperimus, C. de curſ. publ.

m l. 8 C. Th. eod.
n l. 17. l. 58. & 50. C. T. eod.
o in l. 26. C. Th. eod.
p l. 35. & 40. C. T. eod.
q §. ult. Inſtit. de rer. diuiſ.
r l. 51 L. Th. eod.
s l. in omnib. 7. & l. ſeq. C. eod.
t lib. 2. de bello Perſico.
u l. ult. § pen de munerib. et hon.
x l 50. C. Th. eo.
y l non pat. mur. 13. C. eo. l. 7. & 50. C. Th. eod.
z l quoniam 15. C. eod.
a l. 12. 48. C. Th. eod.
b in 6. Satyr. Horatij lib 1.
c d. l. 48. C. T. eo.
d l. 3. C. T. eo.
e l. ut agendi, 8. C. eod.
f l. 3. 11. 6. C. T. eod.
g l. 1. C. eod.
h l. 2. de in ius uocando.
i & Coraſ lib. 1. miſcell. c. 11.
k l. ſi ex plagis. 52. § in clivo. ad l. Aquil.
l l. 10. & l. 31. C. Th. eod.
m l. 34 C. T. eod.
n d l. 31. C. T. eo.
o l. 1. 2 & 53. C. Th. eod.
p l. 38. & 53. C. Th. eod.
q lib. 3. c. 1. ad fi.
r l. omnibus. 7. C. eod.
s in l. 1 C quemadm. ciuil. mun.
t in l. 6. § philoſophos, de excuſ. munerum.
u l. fi. C. T. eod. l. maximū 12. C. de excuſ muner.
x l. 2. C. de lucris aduoc. l. 23. C. T. eod.
y l. ult. §. 1. de munerib. & honor.
z l. pen C. T. eod.
a l. 23. & 26. C. Th. eod.
b lib. 20.

bantur, [a] ab equis qui mutabantur. Caſſiodorus [b] ſcribit Iulianum Sabam cognouiſſe mortem Iuliani apoſtatæ, licet plus quàm viginti mutationes ab eo loco vſque ad illius exercitum eſſe viderentur. Theodoretus [c] illud appellat iter viginti dierum. itaque veredi, & rhedæ, iter diei unius facere conſueuerant. Marcellinus [d] ipſos veredos mutationem vocat. Præfectus, inquit, prætorio Taurus maturè diſceſſit vectus mutatione celeri curſus publici. Quandoq; ea loca ſtationes vocantur. Arcadius A: [e] Per ſtationes ſingulas, inquit, idoneos mancipes volumus collocari Græci σταθμοὺς appellant. Sunt, diuerſoria ſunt, currentium de ciuitate ad ciuitatem. Nonnunquam & manſiones dicuntur. Conſtantinus, [f] Fabula, inquit, ad mutationes manſionesque ſingulas animalibus curſui publico deputatis, certo & denunciato tempore denebantur. De his intelligit Arcadius Iureconſ. [g] dum dicit, qui ad manſiones deſtinantur, muneribus perſonalibus adſtringuntur. & Valentinianus; [h] nemo, inquit, poſſeſſorum ad inſtruendas manſiones, vel conferendas ſpecies longius delegatur. Idem [i] Anthemio Præfecto, cùm ad aliquā, ait, vrbē, manſionemvè acceſſeris, protinus horrea te inſpicere volumus. In his enim frumenta & pabula inter milites diuidenda ſeruabantur. Lampridius, [k] Milites, inquit, expeditionis tempore ſic diſpoſuit, vt manſionibus annonas acciperent, ne portarent cibaria decem & ſeptem, vt ſolent, dierum; niſi in Barbarico. ob id modios ad metiendum in manſionibus æneos, vel lapideos, cum ſextarijs, & ponderibus teneri, ac per ſingulas etiam ciuitates collocari Valentinianus iuſſit. [l] Ibi etiam hordeum, & laridum pro vſu militum reponebatur. Conſtantinus ad Eubulidem Vicarium Africæ, [m] Multa ait, à prouincialibus indignè poſtulantur, non modo in ciuitatibus, ſed etiā manſionibus, dum animalibus alimoniæ ſine pretio miniſtrantur. A numeris autem prima, ſecunda, & tertia manſio denominabatur. Tranquillus enim in Tito primam manſionem propè Romam, & Marcellinus [n] quadrageſimam Argentorati fuiſſe ſcribunt. Vnde fortè quædā hodie caſtra Tertij, Quarti, Quinti, Sexti, Septimi, Noni, Decimi, Viceſimi, Triceſimi, Quadraginta, Nonaginta, Centum, Quadringenta, Milleſimi, & alia huiuſmodi nomina in Italia retinent. Itinerarium Antonini Imperatoris nomine editum, itinera, & plurium regionum manſiones, tàm maritimas, quàm terreſtres dinumerat, & Plinius [o] thuriferam regionem per manſiones metitur, quæ plurimum inter ſe circiter ſtadijs C. L ſeu miliarijs XX. Italicis diſtabant. Herodotus quoque [p] iter a mari Græco ad Suſa Perſarum regiam per manſiones CXI. diuidit; Vbique, inquit, ſunt regij ſtathmi. i. manſiones, ac diuerſoria pulcherrima, idem vult eſſe ſpatium caſtrametationum. Hoc etiam legitimum tempus viſum eſt prætori diurni itineris faciendi. [q] In has manſiones Imperatores diuertere conſueuerant. Tranquillus [r] enim Titum ad primam manſionē febri correptum fuiſſe ſcribit. Lampridius, [s] Itinerum, ait, dies publice proponebantur, ita vt edictum penderet ante menſes duos, in quo ſcriptum eſſet, illa die, illa hora ab vrbe ſum exiturus, in prima manſione manſurus: deinde per ordinem manſiones, deinde ſtatiua, deinde vbi annona eſſet accipienda: Hæc ille. Vopiſcus Aurelianum Imperatorem apud Zenophorium manſionem, quæ eſt inter Heracleam, & Byzantium, occiſum fuiſſe ſcribit. Id etiam D. Ambroſius de obitu Valentiniani Imperatoris clarius explicat Ecce, dicit, litteræ de inſtruendis manſionibus, inuectio ornamentorum regalium, aliaque eiuſmodi, quæ ingreſſurum iter Imperatorem ſignificarent: Hactenus D. Ambroſius. Ex cuius verbis apparet, iter facturum Principem, aulæa, & alia ad inſtruendas manſiones ad quas erat diuerſurus, præmiſiſſe. Præſides quoque prouinciæ obeuntes, cum ad priuatos ire non poſſent, ad manſiones diuertebant. Valentinianus; [t] Quiſquis inquit, prouinciæ præſidentem propria poſſeſſione

a l. ſi quis. 15. l. nemo, 17. & ſeq. C eo. l. 36 & 60. C.T. eod.
b in 6. tripar. c. 45.
c lib 3 cap. 19.
d lib. 21.
e in l. pen. C.T. eod.
f in l. 9. C. T. de ann. & tributis.
g in l. vl. §. his quoque. de munerib. & honor.
h l. nemo, 8. C de ann. & tribut.
i l. 2. C. de cond. in publ. horreis.
k in Alexādro.
l l. modios 9. C. de ſuſceptorib. & arcar.
m l. 2 C de lucr. aduoc. & l. 119. C. T. de decur.
n in ſi. lib. 26.
o l. 12. c. 14.
p in ſexto.
q l. 1. ff. ſi quis cautio.
r in Tito, c. 9.
s in Alexandro.
t in l. 4 C. Th de offic. rect. prouin.

ſuſceperit, ager, quem diuerſorium habuerit, prædictus in tranſitu fiſci iuribus vindicetur, ita enim iudices manſuetos inſtruere, & inſtaurare nitentur. Hæc ille, qui indicat præſides inſtruendarum, & reparandarum manſionum curam habuiſſe. Multa ex his loca in Italia, & Gallijs etiam hodie antiquum nomen retinent: Māſiones enim ſeu maſones uocantur Bona manſio quoq; olim oppidi nomen fuit, vbi Valentinianus ad Victorē magiſtrū militū ſcripſit. [u] Curſus publici exercitatio mancipium, vel mancipatus dicebatur, [x] & mancipes qui ſtationibus præficiebantur: [y] Hi ex Proconſulis aut alterius præſidis officio ſinguli, ſingulis curſus publici manſionibus p quinquennium præponebantur, [z] poſtea perfectiſſimatus dignitate honeſtati abire permittebātur. Interea 30. tantū diebus, quoq; anno, a ſtatione ſeu mutatione poterant diſcedere. [a] Horum cura erat euectiones inſpicere, an eſſent legitimæ, ut alimenta animalibus neceſſaria ſubminiſtrarentur, nec permittere, vni rhedæ deſtinata animalia, alij adiungi. [b] Præter hos ex Schola agentium in rebus, curioſi uocati, crebro ad inſpiciendas euectiones mittebantur, ne quis earum modum excederet. [c] Erant & alij, qui animalia publica curabant, & currentia commutabantur, catabulenſes vocati, quorum officium catabulū, dicebatur. Damaſus de Marcello Papa loquēs, Damnatus eſt, ait, in catabulum, cumque diebus multis ſeruiret in catabulo, iuſſit Maxentius plancas extrahi, vt ibidem animalia catabuli congregata ſtarent, & ipſis Beatus Marcellus deſeruiret. Hoc idem ſenſit Martyrologium [d] narrans Marcellum iubente Maxentio ad ſeruitium animalium, cum cuſtodia publica fuiſſe deputatum. De his qui hoc onere adſtringebantur ita Caſſiodorus, [e] Marmora, inquit, ad Rauennatem vrbem per catabulenſes dirigantur. Illi cum ad manſionem peruenissent, pecuniam Principis, quam ibi inueniebant, reuertentes ad ſuam manſionem portabant, ut ad locum theſauri, vel Comitē largitionum mitteretur: Hæc in ſacculis qui tot centenaria capiebant, condebātur. [f] In Codice Theodoſiano. [g] Catabulenſes aliud ſunt.

Vſus curſus publici a Principe, vel Præfecto Prætorio codicillis impetrabatur, qui, quod duplicata charta ſcriberentur, duplomata uocabantur. Vnde Modeſtinus eum, qui falſo duplomate vias cōmeauit, pro facti qualitate puniri ſcribit [h] eodem duplomate diebus ac noctibus iter continuari dicit Venuleios. [i] Plinius quoque Bithyniæ præſes Traiano ſcripſit, ſe duplomata nulli commodaſſe, neq; in rem alicuius præterquam Principis, miſiſſe; ſe tamen neceſſitate coactum vxori ad amitam ob mortem aui excurrere volenti, eorum vſum dediſſe, quia hoc officij gratia in celeritate conſiſtebat. Capitolinus, [k] a Præside, inquit, Syriæ, quod ſine duplomatibus curſum vſurpauerat, pedibus ab Antiochia ad legationē ſuā iter facere coactus eſt. Has indulgentias poſteriores Principes, euectiones nominarunt, quibus euehendi facultas dabatur. [l] Diem certum continebant intra quem veredis uti licebat, eoq; termino elapſo irrita erant, ut ad Plinium Traianus ſcribit. [m] D. Auguſtinus [n] ad docendam Rhetoricam Mediolanū conductus euectionem publicam à Symmacho P. V. obtinuit. Dioſcorus epiſt. 55. inter D. Auguſtini epiſtolas, Zenobius, inquit, magiſter memoriæ factus eſt, & miſit mihi euectionem cum annona. Qui euectionem obtinebat, eam Præſidi prouinciæ, per quā tranſiturus erat oſtendere tenebatur, & ille ſubnotabat ſeu ſubſcribebat. [o] Conceſſa euectione, vna aut duæ angariæ. i. vnus aut alter equus permitti cenſebatur. [p] Cum verò tertius veredus indulgebatur, parhippus, aut paraueredus dicebatur, [q] Comitibus quattuor veredi cum parhippo; Tribunis militum tres concedi conſueuerant. [r] Vicarij aſini XXX. veredi X. [s] Sed ſi præter equos, etiā viaticum Princeps elargiebatur, quod ijs fiebat, quos ipſe euocabat, hæc duplomata tractatoria appellabantur, [t] quorum formulam in Marculphi monachi libro inuentam

u l. 12. C T de erogat. milit. annon. & l. 3. C. eod. tit.
x l. 3. & l. 15. C. Th. eod. tit.
y l. 24. 26. 36. & pen. C. T. eod.
z l. 34. 46 C. T. eod.
a l. 3. & 22. C. T. eod.
b l. 24. C. T. eod.
c l. 2. & ſeq. C. de curioſis.
d 17. Kal. Febr.
e lib. 3 Var. epiſt. 16. & lib. 4. epiſt. 47.
f l. quoniam. 12. C. eod.
g lib. 14. tit. 3.
h in l. eos. 57 §. vlt. ad l. Corn. de falſis.
i l. continuus. 137. §. cum ita de verb. oblig.
k in Pertinace.
l l. euectiones. 9. C. eod.
m epiſt. 6.
n D. Aug. lib 5. confeſſ. c. pen.
o l. 22. C. Th eod.
p l. 45. C. T. eo. et l. vlt. C. eod.
q l. parhippū 4. C. eod. & clarius in l. 14. C. T. eod.
r l. 49. C. T. eod.
s l 38. C. T. eod.
t l. 1. C. de tract.

Cuiacius

a in l.1.C.de tra ſta. & an.

Cuiacius vir doctiſſimus recitat, [a] & eſt ſequens.

ILLE PRINCEPS OMNIBVS AGENTIBES IN LOCO. NOS GAIVM.I.V.PARTIBVS ILLIS LEGATIONIS CAVSA DIREXIMVS, IDEO IVBEMVS VT LOCES CONVENIENTIBVS EIDEM A VOBIS EVECTIO SIMVL ET HVMANITAS MINISTRETVR, HOC EST VEREDI SIVE PARAVEREDI TOT, PANES TOT, VINI MOD. TOT, CEREVISIÆ MOD. TOT, LARDI LIB. TOT, CARNIS TOT, PORCI TOT, PORCELLI TOT, VERVECES TOT, AGNI TOT, ANSERES TOT, PHASIANI TOT, PVLLI TOT, OVA TOT, OLEI LIBRAS TOT, GARI LIBRAS TOT, MELLIS TOT, ACETI TOT, CVMINI TOT, PIPERIS TOT, COSTI TOT, CARYOPHYLI TOT, SPICI TOT, CINAMOMI TOT, GRANI MASTICIS TOT, DACTILÆ TOT, PISTACIÆ TOT, AMYGDALÆ TOT, CERÆ LIB. TOT, SALIS TOT, OLERVM, LEGVMINVM CARRA TOT, FACVLÆ TOT, PABVLI EQVORVM CARRA TOT, HÆC OMNIA TAM EVNDO, QVAM REDEVNDO IBIDEM MINISTRARI IN LOCIS SOLITIS, ET IMPLERI SINE MOA PROCVRATE.

Præſides prouinciarum euntes ad aliquam ciuitatem vnam tantum angariam, & duos parauere dos, & totidem officium petere poterant. [b]

b Nouel. Maioriani tit.1. de indulg.
c in d.l.oës, 27. §. vlt. de falſis.
d in epiſt.34.
e l.5.C.T. eod.
f l.vnde rib.9. C. eod.
g l. his tantum modo.16. C. eod.
h l.12.C.T. eod.

Budæus [c] ſynthema euectionem fuiſſe putat: locus tamen D. Hieronymi [d] ad Iulianũ aliud innuit: Iã demiſſo, inquit, ſynthemate equus publicus ſternebatur, quæ verba ſtragulam, equis impoſitã, non duploma ſignificant. Traiano imperãte, Prẹſides prouinciarũ euectiones dabant: ſed Conſtantinus oĩbus magiſtratibus has prohibuit. [e] Vnde poſt ipſum à ſolo Principe, vel P.P. aut magiſtro officiorum, & non ab alijs impetrabatur. [f] Quibuſdam tñ perſonis dabatur, vt legatis, qui ex diuerſis gentib. ad Principẽ mittebantur. [g] Vicarijs Iulianus Apoſtata duodenas ſingulis annis euectiones, & Prẹſidib prouinciarum binas, annuas verò ob publicas functiones pmiſit. [h] Tributa ẽt, & ſpecies ex prouincijs exactæ ad aulã Principis, aut exercitum rhedis, & iumentis curſus publici transferebantur. [i] Agentes quoq; in rebus ad negotia publica, & Principis expedienda miſsi, veredis, ſed binis vehebantur. [k] Hodie curſus publici ratio aliter ſe habet. Caupones. n. ſuos equos ad currendum cuicunq; volenti locant, & priuatam rem potius, quam publicam curãt, ſolam currendi facultatem à Principibus emunt, vel gratuito obtinent.

i l.vlt.C.de curſ. publ.l.13.18.20. & 13.C.T. eod.
k l 7.9.14.49. C.T. eod.

Angarias pleriq; curſum vehicularem eſſe exiſtimant, q̃m ita curſum publicum Perſæ vocabãt, & id etiã Areta tradit, [l] [illegible], inquit, [illegible] hoc eſt, Equis autem, & his ſimilibus, quos veteres angarios Gręci equos ſtationarios, Romani verò rhedã appellant, à qua rhedarius deriuatur. Idẽ tenet Budęus, [m] Ant. Auguſtinus. [n] Pyrrhus; [o] Cęlius Rhodiginus, [p] & alij. Sed hæc Arcadius Iurecõſ vt diuerſa ponit. [q] Curſus, ait, vehicularis ſolicitudo, itẽ angariarũ prębitio, pſonale munus eſt: & infra. [r] Si immunitas aliquib. concedatur, neq; ab annona, neque ab angariis, neq; à veredo excuſari poſſunt. Et titulus de curſu publico, angariis, & parangariis hæc differre demonſtrat. Iulianus quoque [s] non idem ſignificare innuit Sardiniæ, inquit, curſus publici neceſſitas, ſed non angariarũ remittitur: & Valentinianus, [t] Lineæ, ait, veſtes Principis, non rhedis, ſed angariis ad Comitatum dirigantur. Angaria itaque erat tranſuehẽdarum rerũ Principis, annonæ, veſtium militarium, & ſimilium neceſſitas, ob quas prouinciales, boues, plauſtra, Nautæ, naues præſtare ſenebantur, nulluſq; ab hoc onere, nec Eccleſiæ excuſabantur. [u] Imperabantur. n. tot iumenta, & animalia ad trahenda plauſtra, quot & ad tranſuehendas ſpecies pro locorum ſitu, atq; itineris qualitate erant neceſſaria. [x] In primis ergo rhedis publici curſus per vias militares transferebantur, ſed cum hæ ſatis non erant: aut extra curſus publici limites eundum erat, priuatorum plauſtris, & iumentis vehebãtur, quæ angariæ vocabantur. Hinc naues veteranorũ angariari poſſe Vlpianus [y] ſcribit; & in ſacris literis legitur angariatum eſſe Simonem Cyrenæum, vt Dñi crucem tolleret. At Gręci angariam, quę per viã baſilicam, & curſum publicum ducitur, appellant. Perangariam quę per alias vias, vel tramites vehitur, quæ ex Iuliani præcepto ob viam curſus publici temerè agenda non erat. [z] Ob nominis tñ ſimilitudinem q̃uque curſus publicus angaria vocatur; ſed propriè aliud eſt. Qui veredis currebant à recta curſus publici via quingentis paſſibus diuertere poterant. [a] Plauſtris angariarum 1500. pondo imponebantur, equo tñ triginta. [b] Turcæ veredis non vtuntur, ſed pręcones habent citiſſimo gradu maximos curſus peragentes: hi quemcunq; obuium equitantem habent, deſcendere iubent, eiuſq; equum conſcendentes quantum poſſunt impellunt, ſi alium inuenerint, idem agunt, & illi fatigatum equum tradunt, vt Laonicus Chalcocondilla ſcribit. [c] Hæc de antiquo curſu publico breuiter percurrere volui: Nunc ad Præfectum Prætorio Orientis eſt veniendum.

l in c.18. Apoc.
m ad d.l.oës.27. §.vlt.
n in d.l.6.§.philoſophos de excuſat tut.
o in d l.1.C.quēadm ciuil.mun. indic.
p lib.18 c.8.
q in d.l. vlt. §.1. de muneribus. & honorib.
r d. l. vlt § pen.
s l.16 C.T. eo.
t l.48. C.T. eod.
u l.Nullus,21.C. eod. l. iubemus, nullam 10. C.de ſacroſ. eccl. repetita in l.2. C de muner. non excuſan. l.vlt C.de fabric. et l Maximorum 2.C.de excuſat. muner.
x d.l.16.C.T. eo.
y in l penult. de veter.
z l.55.C.T. eod.
a l.25.C.T. eod.
b l.28. & 30.C. Th. eod.
c lib.9.

De Præfecto Prætorio Orientis. Cap. VII.

Cod. de officio P. P. Orientis.

De Præfectis generaliter dictũ eſt: iã verò de ſingulis tractandum, & primo de P. P. Orientis qui numero prouinciarum & auctoritate eminens primus appellatur. Marcellinus, [d] Inter ordinarios iudices, inquit. Rufinus primus Præfectus prætorio, is aũt pręerat Orienti, quare plurimum in Principis comitatu reſidebat. [e] Nulla tñ eius inſignia, aut Diœceſeon prouinciarum effigies repræſentantur; vnde aliquod folium deeſſe cenſeo: aut Præfecti Illyrici inſignia ad vtriuſq; ornamenta oſtendenda ſatis eſſe Notitia credidit, quemadmodum unius Conſularis Palęſtinæ, & Præſidis Thebaidis inſignia, & officia demonſtrantur, ut aliorum Conſularium, & Præſidum ſint exemplar. Sed magis eſt, ut aliqua hic deeſſe exiſtimem, quia ſi unus eorum alterius typus eſſe debuiſſet, eũ Præfectum Prætorio Orientis, tanquam priorem, & digniorem eſſe oportuit. Nos verò quæ legimus de eo exponemus. Is à Conſtantino, Auctore Zoſimo, inuentus, Prouinciis Orientis, à me ſupra memoratis prępoſitus fuit, & quinq; latas Diœceſes. i. quinas plurium ſimul prouinciarum regiones regebat, uidelicet, Oriẽtem, Aegyptum, Aſiã, Pontum & Thracias, quibus Pręfecti uice totidem maiores præerant magiſtratus, [f] Comes enim Orientis Prouinciis XV. imperabat, Præfectus Aegypti aliis VI. Vicarius Aſianæ VIII. Aſię Procõſul aliis III. Vicarius Ponticę XI. Thracię VI. quę omnes erant Prouincię XLIX. & tot à Notitia ſub diſpoſitione huius Pręfecti recenſentur: quemadmodum & ſub P. P. quinq; Orientis Diœceſes recitat Leo A. ad Nicoſtratum Præfectum Orientis ſcribens, [g] & Valẽs [h] ad Modeſtum Zeno, [i] & alii. Sed hic non leue oritur dubium, nam in primo indice. i. catalogo ſub hoc Præfecto prouinciarum XII. Conſulares nominantur, & XXXII. pręſidum, duę uerò correctorum: nã reliquę adſcribũtur Illyrico. ergo nõ ſunt niſi XLVI. prouincię: Sed indè error prouenit, quod in eo catalogo Aſia particularis ut Proconſularis omittitur: Arabia uerò & Iſauria & ſi infra Aſianę attributę hic non ut arbitror, per obliuionem, ſed quia nec Conſulares, nec clariſſimorum Pręſidum, aut Correctorum, erant prouincię, ſed perfectiſſimorum, qui hic reticentur in illorum numerum non ſunt relatę. De Arabia enim hoc cõſtat ex inſcriptione reſcripti

d lib.16.
e l.raptores. 54. C.de epiſ. & cle. l præcipimus 23. C.de appellatio.
f l.1. C.vt nemo ad ſuũ patrocin. ſuſcip. ruſtic. l. nulli.10.C.de numerar.
g in d. l 1. C vt nemo ad ſuum patrocin.
h in l.2.C.de militari veſte.
i in d.l.nulli 10. C.de numerar.

Valentiniani A. ad Theodorum V. P. hoc eſt virum perfectiſſimum, Præſidem Arabiæ.[a] Et idem de Iſauria opinor, quod eſſet exigua, & tum à Barbaris oppreſſa, vt infra dicetur. Itaque P.P. Orientis XLIX. prouinciæ numerantur. Imperabat præterea hic præfec. XII. Claſſib. Orientis, & Claſſicorum numerũ, vt Valentiniani[b] verbis vtar, ex incenſitis, ideſt inopibus, atque accreſcentibus, ſeu filiis remigum complebat. Inter eas inſignis erat Claſſis Seleuciæ in flumine Oronte quę in Comitis Orientis vſu erat:[c] alia erat in Ponto Euxino nauium quadraginta, ait Hegeſippus de excidio vrbis Hieroſolymitanæ.[d] Tacitus.[e] Claſſem, inquit, è Ponto Byzantium adigi iuſſerat. Tertia a Traiano in mari rubro fuit inſtituta.[f] Quarta erat Alexandrina. Quinta Carpatia per Carpatium mare excurrens.[g] Alias VI. in Danubio Notitia recenſet, & vnam Theſaurenſium, Leo A.[h] Sed ibi fortè ita multitudo theſauros cuſtodientium appellatur. Iuſtiniano imperante in eius Comitatu hic Præfectus degebat.[i] Numerus aduocatorum fori huius Præfecti erant centum, qui clariſſimi & ſpectabilis titulo gaudebant, immuneſque erant ab onere inſpiciendi, perequandi, extruendi operis, & ratiocinandi.[k] PRÆFECTVS PRAETORIO, inquit Notitia in manuſcriptis, EVECTIONES ANNVALES NON HABET, SED IPSE EMITTIT, ideſt deplomata currendi non impetrat quotannis à Principe, vt Vicarij qui denas vel duodenas euectiones ſingulis annis obtinebant,[l] & Præſides binas, SED IPSE EMITTIT, id eſt ſuo iure currit, & hoc aliis permittit, vt in P.P. Illyrici explicabitur. Euectiones enim eſſe diximus, duplomata ſeu codicillos, quibus curſu publico vtendi facultas datur. Conſtantinus ad Taurum P. P.[m] Euectiones, ſcribit, ab omnibus poſtulentur, & tam iudices, quàm cuſtodes publici curſus minime tranſire patiantur, antequam ſeriem euectionis aſpexerint. Iulianus A.[n] Euectionis datæ formam & licentiam non excedat, & alibi[o] ſæpe in hoc ſenſu accipitur. Quòd igitur ſubijcit, EMITTIT, ſubauditur ſcilicet euectiones, quæ emitti dicuntur, cum alicui conceduntur. Valentinianus ad Conſtantium Præſidem,[p] Euectionum, inquit, emittendarum etiam per cæteras prouincias duntaxat in tranſlationem veſtium tua ſinceritas habeat facultatem.

Aliquando P. P. dicitur facere euectiones pro emittere.[q]

Notitia impreſſa officium huius pręfecti, quemadmodum & inſignia prætermittit, ſed manuſcripti illud recitant, ideò hic totum eſt explicãdum, at prius aliquid de eius aſſeſſoribus eſt dicendum, quorum & ſi nulla hic fit mentio, quia extra officium erant, nec à Principe confirmabantur, nec ex laterculis, aut ex ſcriniis prodibant, primi tamen apud Præfectum cenſebantur.

a l. cum reis. 18. C. de pœnis.
b l. vnic. C de claſſic.
c d. l. vnica.
d lib. 12. cap. 19.
e lib. 18.
f Sex. Ruffus.
g l. 4. C. de nauicular. ſeu naucler.
h l. vlt. C. de diuerſ. offic.
i l. raptores, §4. C de epiſ & cle.
k Nouell. Theo. tit. 16.
l l. 12. C. Th. de curſu publico.
m l. 3. C. de curſu publ.
n l. 4. C eod.
o in l 6. 9 10. & 21. C. eod. tit.
p l. 33. C. T. eod.
q l. 56. 57. 61. C. T. eod.

DE ASSESORIBVS. Cap. VIII.

OMNES prouinciarum magiſtratus vnum aut plures Iureconſultos ſecum ducebant,[r] quorum conſilio ſecũdum iura cauſas definiebant: Hi aſſeſſores & conſiliarij vocabãtur, quia iudicanti aſſidebãt, & cõſulebant.[s] Vnde Vlpianus & Paulus, in Papiniani P.P. conſilio, ideſt eius aſſeſſores fuiſſe dicuntur. Quandoque iuris ſtudioſi appellantur.[t] eorum erat officium cauſas cognoſcere, ea poſtulationes audire, libellos ſupplices legere, & his reſpondere, circa edicta & epiſtolas ſcribendas, ac decreta interpretanda verſari.[u] Criminales vero cauſas, audiebant quidem, ſed non definiebant, verum Præfectis decidendas remittebant. ſententias tamen à Præfecto ferendas dictabant.[x] Denique quæcunque à Præfecto negocijs impedito expedire nequibant aſſeſſores expediebant,[y] his à Præfectis vel Præſidibus olim ſalarium dabatur. Papinianus,[z] Diem functo, inquit, legato Cæſaris, ſalarium Comitibus à legatis præſtitutum debetur. Peſcennius verò Niger qui ſe in Oriente Imperatorem fecerat, & à Seuero occiſus eſt, inquit, vt a fiſco ſalarium aſſeſſores acciperent. Spartianus,[a] addidit, cõſiliarijs ſalaria, ne eos grauaret quibus aſſidebant: dicens iudicem nec dare debere, nec accipere. Id prius pro annonis & capitationibus in ſpeciebus præſtabatur. Theodoſius verò iunior, & Valentinianus, illud in ære dari iuſſerunt.[b] Idem obſeruari Iuſtinianus in Nouellis,[c] pręcepit. Feſtinabis, inquit, aſſeſſorem aſſumere virum optimum, & purum, & his contentum quæ à fiſco dantur. Sed diuerſa pro aſſeſſorum qualitate conſtituit ſalaria.[d] Aſſeſſori enim P. P. Africę viginti libras auri pręſtitit,[e] efficerent fermè duo millia, & 200. noſtros aureos. Alijs plus aut minus elargitus eſt vt infra dicetur. Peſcennius Niger voluit pręterea, vt aſſeſſores quibus in prouinciis aſſediſſent, in ijſdem poſtea adminiſtrarent & pręeſſent. Quod & Seuerus, & alii Principes obſeruarunt. Aſſeſſores P.P. depoſito officio, a nullo magiſtratu perſonali munere onerari poterant.[f]

De officio aſſeſſorum ff & C de aſſeſſoribus.
r l. 1. de off aſſeſ.
s l. penul. & vl. eod. tit.
t l. 5. de var. & extraor. cognit.
u l. 1. in fi & §. 1. in Auth. de iudicib.
x l. ſilent 6. de off proconſul.
y d. §. 1 in Auth. de iudicib.
z l. diem funct. 4. de offic. aſſeſ.
a l. 4 de varijs, & extraord. cog.
a in Peſcennio Nigro.
b l 1 C. de annon. & capitat.
c §. feſtinabis, Authen. de mandat. princip. ſeu Nouel. 17.
d Nouel. 15. & ſeq.
e l. 1. §. hæc etiã, C. de offic. P. P. Africa.
f l. nemo munus, 11. C. eod.

De apparitoribus, & Officio P. P. Domeſticis, & Cancellarijs. Cap. IX.

IMPRESSAM Notitiam huius Pręfecti officium non habere diximus: ſed in manuſcriptis reperitur, iden hoc loco de eo prius generaliter diſſeretur: deinum ſingulos eius gradus pro ingenii mei tenuitate explicabo: in re enim tam obſcura, & iã multis annis extincta, non parum laborandum erit, vt luci reſtituatur. Eadem ferè erant Pręſidum & Pręfectorum officia, idcirco quæ de his dicentur omnibus erunt communia.

In officio P.P. plures militabant, quorum certus numerus ſciri non poteſt. Statuit Iuſtinianus vt officium P.P. Africę eſſet 398. virorũ, qui in X. ſcrinia, & X I. ſcholas diuidebantur.[g] Sed aliorum numerus longè amplior fuiſſe credendus eſt, cùm Comes Orientis DC. in officio homines haberet.[h] hi officiales ſeu apparitores dicebãtur, & officium apparitio.[i] Hoc nomen etiam tempore Iuriſconſultorum fuit nam & tum pręcepta iudicum, & ſententias exequebantur: Scęuola,[k] Miſſus inquit, ex officio annonę centurio, culleos ad annonam ſuſtulit. Hermogenianus.[l] Si iuſſu, ait, iudicis rei iudicatę pignus per officium diſtrahatur poſt euincatur, ex emptio contra eum qui liberatus eſt, actio datur. Vlpianus (in l. 1. § ſi quis vlt. de quęſt.) poteſt, inquit, ſeruum per officium diſtrahi iubere. Hęc ſunt officia, quę etiam diebus feriatis admoneri poſſe à Pręſide Vlpianus ſcripſit.[m] ipſi ab officio officiales,[n] vel apparitores vocabantur. Idem[o] ſi pignora, ait, veneant per apparitores pętoris danda non eſt in eos actio re euicta. Iidem cohortales dicebantur,[p] quia formam cohortis ſeu legionis, & priuilegia habebant.[q] Vnde nomina ordinum, & promotionum in militia ad hos ſunt tranſlata, vt Aſconius monet.[r] Accenſus, inquit, nomen eſt ordinis, & promotionum in militia, vt nunc dicitur Princeps, vel Commentarienſis, aut Cornicularius: hęc. n. nomina de legionaria militia ſunt. Hęc ille. Accenſus autẽ propriè ſcriba fuiſſe videtur. Cicero,[s] Non reprehendo, ait, quod adſcripſit accenſus: cur. n. ſibi hoc ſcriba ſoli aſſumit? cohortem apparitores intelligit etiam Horatius.[t]

Perſius exponit cauſam, ridetur ab omni
Conuentu, laudat Brutum, laudatq; cohortem.

Erat autem Brutus Aſię pętor, cuius cohortem ſiue officium Peruſius laudabat. & Cicero[u] refert Verrem cohortem habuiſſe, in qua tum erant pręſecti

Cod. de apparitorib. Præfector. Prætorio.
Cod. de off. Domeſticis. & cancellarijs.
g l. 1. § item officio, C. de off. P. P. Africa.
h l. 1. C. de appa. Com orie.
i l. 2. C de tenn. ſacr larg. 11 C de filijs. offic qui in bell. mort. & plurib. in locis
K in l. vlt § vlt. de pign act.
l l. antepenul. de euictionib.
m l. 2. de ferijs.
n in l. præſides, 4. de reb cred.
o l ſi pignora, C. de euictionib.
p in tit & rubr. C. de cohortalib. princip cornic.
q l. eſpera. 4 C. eod tit.
r in 3. Verrinam.
contra Verrem.
s in 3. Actione in Verrem.
t Satyra 7 lib. 1.
u in 4 actione.

ſecti, ſcribæ, medici, aruſpices, præcones. De hac intelligunt euangeliſtæ, cum ſcribunt ad decem Domini cohortem congregatam fuiſſe. [a] Quandoque etiam Beneficiarij appellantur, [b] quod nomen & ipſum à militibus legionarijs deſcendit, in quibus beneficiarij vocabantur beneficio Tribuni ad aliquod officium promoti. Vegetius, [c] Sic omnes, inquit, conſequuti aliquod munus in officio Præfectorum, beneficiarij, vel ordinarij vocantur. ita emendandus, & intelligendus eſt Tacitus [d] loquens de Proconſule Africæ, & legato legionis Aequatus eſt, ait, inter duos beneficiariorum numerus, ſic legendum pro beneficiorum.

Ita etiam eos Tertullianus appellat. [e] Neſcio, inquit, dolendum, an erubeſcendum ſit, cum in matricibus beneficiariorum, & curioſorum inter tabernarios, & lanios, & fures, balneatios, & aleones, & lenones Chriſtiani quoque vectigales continentur: eos intelligit, qui pecuniam dabant apparitoribus, ne tanquam Chriſtiani apprehenderentur. In hoc quoque ſenſu in actis D. Fructuoſi [f] accipiuntur: obſeruantibus, inquiunt, ex officio beneficiariis.

Nonnunquam ijdem ſcriniarij nuncupantur, quia chartas ad ſe quiſque ſpectantes in ſcrinijs ſcribebant, & cuſtodiebant. [g] Officiales Præfectorũ Prætorio, & aliorum illuſtrium, & ſpectabilium magiſtratuum, codicillis Principis creabantur. Hæ probatoriæ vocabantur, quæ a Principe, ac magiſtratu, cui inſeruiebant, ſubſcriptæ in officio relinquebantur: Theodoſius A. [h] In officijs, ait, virorum ſpectabiliũ Proconſulis Aſiæ, Comitis Orientis, Præfecti Auguſtalis, & Vicariorum nemo admittatur, niſi eũ emiſſa probatoria ſacri ſcrinij conſecrauerit. [i] Hæc exẽplaria ſeu probatoriæ non ex laterculo maiore, quẽadmodum magiſtratuũ codicilli, ſed ex ſcrinio Epiſtolarum prodibant, ſicut & officia Vicariorum. [k] Præſidum verò cohortales perpetui erant, [l] & officio obnoxij, [m] quos ſatis erat in matriculis, ſeu albo officialium deſcribi. [n] Die Natalis Domini quotannis Prætoriani apparitores mutabantur; ad gradum enim vel Cornicularij, vel Commentarienſis, prout erat opus, promouebantur, vt auctor eſt Caſſiodorus. [o] Horum munus erat iuſſa Præfecti implere, litigantes in iudicium introducere, acta ſcribere, recitare, & partibus edere, ſententias ſcribere, atque exequi, & alia neceſſaria iudiciorum peragere. [p] Iuſtinianus ad Mennam P.P. [q] loquens de iudicum officiis; Si litis, inquit, introductionẽ, vel examinationem diſtulerint, pœna vicenarum librarum auri ſe mulctentur. & infra clarius patebit. Ijdem infirmis mulieribus, & egregiis viris domi iuramentum deferebant. Iuſtinianus, [r] ſi aliqui litigantium nequeunt ad iudices venire, iubemus dirigi ex officiis miniſtrantibus aliquos, vt eis præſentibus ſacramenta præbeantur.

Cum verò in aliquem locum ob publicas, vel priuatas neceſſitates mittebantur, lumine, & breui, id eſt neceſſaria ſuppellectili inſtruebantur. Vlpianus, [s] Ne tenuis, inquit, vitæ homines ſub prætextu aduentus officiorum lumine vnico, vel breui ſupellectile ad aliorum vſum translatis iniurijs vexentur, Præſes prouinciæ prouidebit. Præterea in via Præfectum antecedebant, quemadmodum Lictores Conſulem: & hodie multis in locis apparitores Magiſtratus præcedunt. Lampridius [t] loquens de Ducibus militum, apparitores, ait, nullos eſſe paſſus eſt. Tribunis, & Ducibus niſi militem anteire noluit, iuſſitque, vt ante Tribunum quattuor milites irent, ante Ducem ſex, ante Legatum decem. Curſus quoque publici curam habebant, tributa, reſque fiſcales exigebant: [u] latrones ſibi à ſtationariis iudicatos capiebant; ſolebant enim hoc tempore in certis vrbis, aut territorij locis milites collocare, qui ortos tumultus ſedarent, factioſos vincirent, criminaque patrata Præſidi indicarent. [x] Id ab Auguſto inſtitutum fuit. Tranquillus. [y] Graſſatores, ait, diſpoſitis per opportu-

a Matt. 27. Mar. 15.
b l. officiales, C. 4. de ep. & cle. & l. beneficiarij, 7. C. Theo. de cohortalib. & inde emendanda.
c lib. 2. c. 7.
d lib. 20.
e de perſecutione in fuga.
f apud Sur. 21. Ianuar.
g l. ſcriniarios 16. C. de teſt. mil. & l. nullo, 10. C. de numer.
h l. in his, C. de diuer. off.
i l. pen. & vl. C. eo. de diuer. off.
k l. vlt. §. item ſcrinij, C. de teſt. de diuer. off.
l l. præſides, 34. ff. de re. per.
m l. antep. pe. & vl. C. de cohor.
n l. 10. C. de cohorta. d. l. 16. C. de teſt. mil.
o in 11. formula promotionis officij prætoriani.
p l. 1. & 2. C. de prin. agẽ. in reb. l. per Illyricum 9. C. de cohor. l. vl. C. de in. dom. ſup.
q l. vl. C. vt intr. cert. temp.
r Nou. 124. §. 1. & §. ſin autem, Auth. vt litigã. iurent.
s in l. illicitas, §. ne tenuis, de offic. præſ.
t in Alexandro.
u l. 2. C. de cohortal. d. l. officiales, 4. C. de epiſ. & cleric.
x l. 1. de off. præf. vrb.
y ſueto. c. 32.

na loca ſtationibus inhibuit, eas poſtmodum Tiberius auxit. idem in Tiberio cap. 32. In primis, inquit, tuendæ pacis a graſſaturis, & latrocinijs, ſeditionumque licentia curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Hi à ſtatione, in qua degebant, ſtationarij dicebantur. [z] Tertullianus, [a] latronibus, ait, inueſtigandis per vniuerſas prouincias militaris ſtatio ſortitur; Item Conſtantius, [b] curioſi, vel ſtationarij, vel quicunque funguntur hoc munere, crimina iudicibus nuncianda meminerint, & ſibi neceſſitatem probationis incumbere, nec citra periculum ſui, ſi innocentibus eos calumnias nexuiſſe conſtiterit. Ceſſet ergo praua conſuetudo, per quam carceri aliqui immittebantur. Hactenus ille. Tantum enim indicandi, non etiam cuſtodiæ reos tradendi facultatem habebant, in fuga tamen deprehenſos in carcerem detrudebant. Paulus [c] Limenarchæ, inquit, & ſtationarij fugitiuos deprehenſos recte in cuſtodia retineant. Hos poſtea apparitores ſuſcipiebant aut ipſi inuentos capiebant, & carceri mancipabant; Martyrolog. [d] Dorotheus in Myſia veteranus, & emeritæ militiæ comprehenſus ab officialibus Maximo Præſidi offertur, cum tormentis ſontes vrgendi erãt, apparitores cruciabant. Gratianus [e] ordo curialis, ait, ab ictibus plumbatarum habeantur immunes ſeuero iudice, ſi ipſe vel eius officium contra legem aliquid vſurpare tentauerit, grauiſſimo ſupplicio eſſe ſubdendum. Hæc ille. Denique quicquid illicitum publice fieri videbant, prohibere tenebantur, veluti ne heretici ad cœtum piorum, Litaniaſuè conuenirent, [f] ne qui alteri etiam impio iniuriam inferret, [g] ne idolis ſacrificaretur, [h] & alia huiuſmodi interdicta vetabant: Illud in primis in cohortalibus obſeruabatur, ut gradum, quem ſemel obtinuiſſent, repetere non poſſent. alioquin deportabantur. Arcadius & Honorius, [i] Nullus, inquiunt, Principatum, vel numeratum, vel Commentarienſis gradum, vel cętera officia repetere audeat. Officium Græce τάξις & ipſi officiales ταξεῶται vocantur. Specialiter verò Præfectiani in Præ. Præto. officio merentes dicebantur, quibus ab inteſtato ſine ſucceſſore morientibus Præfecti Prætorio arca ſuccedebat. [k] Magna verò commoda accipiebant: nam à prouinciis annonas, id eſt cibaria habere conſueuerant, pro quibus poſtea pecunia a Principe quandoque 7ōn. & plurium aureorũ eſt conſtituta: [l] præterea pro ingreſſu litis ternos, quaternoſuè aut plures aureos pro locorum conſuetudine, aut priuilegio perſonarum à litigantibus exigebant, [m] pro his citandis, pro actis ſcribendis, edendis, recitandis, inſtrumẽtis exhibendis, ac deniq; pro ſingulis actibus totidem aut plures aureos, minuſuè pro hominum conditione, locorumuè vſu percipiebant: ſimiliter cum ſententias exequebãtur, & pignora capiebant, & vendebant, mercedẽ ſeu ſportulas accipiebant: [n] vbi verò ſine ſcriptis res agebatur, aureum tantum executor conſequebatur. [o]

Huic officio ſinguli Cõſulares Orientis pro inſinuandis codicillis magiſtratus 40. ſolidos ſoluebãt ſinguli. Præſides & Correctores 36. Cõmes Oriẽtis, & Proconſul Aſiæ 80 Comites Phrygiæ Pacatianæ, & Galatiæ 50. [p] cum igitur 49. prouinciarum magiſtratus, præter Comitem Orientis, Præfectum Auguſtalem, & 4. Vicarios, qui plus ſoluebant, pro inſinuandis magiſtratus Codicillis præſcriptam pecuniam penderent, exigebat id officium hoc nomine plus minus quattuor millibus aureorũ. Nouella verò 8. non niſi 48. Orientis, & Illyrici magiſtratus has ſportulas pendentes recenſet, quia tum Imperio diminuto veterem formam non ſeruabant.

Decuriones quoq; cuiuſq; Metropolis officio Præfecti quaternos aureos, alij minorũ ciuitatũ ternos pendebant, qui ſimul cõgeſti magnam ſummã colligebant. Nam cũ 49. prouinciæ ſub Præfecto Prętorio Orientis, & totidẽ Metropoles fuerint, ab harũ decurionibus quotãnis plus minus 200. aureos capie-

z d. l. 1. §. fi.
a in apologetico.
b l. 1. C. de cur.
c in l. Limenarcha, 4. C. de ſer. fug.
d 27. Maij.
e in l. 80. C. Theo. de decur.
f l. 3. C. de her.
g l. 6. C. de pagan.
h l. 7. C. eo. tit.
i in l. 1. C. ad l. Iul. de ambit.
k l. 3. C. de appa. præf. præt. lib. 12.
l l. annonam, C. de erog. mil. annon.
m l. pe. §. pen. & vl. ff. de lega. 3. l. omnes, §. executores. C. de epiſ. & cler.
n l. 1. C. de ſpor.
o l. in ſacris, C. de prox. ſac. ſcri. l. vlt. C. de prin. agen. in reb.
p Nouel. 8. ſeu Auth. ut iud. ſine quoquo ſuffrag. fiant.

bant; Ab aliarum verò ciuitatum, perfectis aureorum circiter 2000. Quælibet enim prouincia minimum 15. ciuitates, ſed ſæpe plures cōtinebat: [a] annonam præterea à fiſco ſicut & alij officiales habebant. Et cum officium P. P. Africæ aureorum 4153. à fiſco perciperet, nec minus his Præfecti Orientis officium conſecutum fuiſſe eſt credendū. Nummi quoque & annuli eorum, qui vltimo ſupplicio affecti fuerant, quinque aureorum precium excedentes in chartam officialibus emendam impendebantur. [b]

a Nouel. 58. & c. ſcitote, 6. q. 3.

b l. diuus, ad ſi. ff. de bon. dam.

Cohortales extra ædes Præfecti aut Præſidum habitabant. Alij erant ipſi conuiuentes domeſtici appellati, [c] qui priuata iudicum negotia obibant, ac rationes tractabant. Ex his quidam erant Cancellarij dicti, qui ad priuatos homines Præfecti ſeu Præſidum nomine Epiſtolas ſcribebant, à cancellis, intra quos degebant, nominari, Caſſiodorus [d] Ioanni Cancellario, latere, inquit, non poteſt, quod intra cancellos egeris. Tenes lucidas fores, clauſtra patentia feneſtrata, ianuas, & quamuis ſtudioſè claudas, neceſſe eſt, vt te cunctis aperias; vndique conſpiceris, qui in illa claritate verſaris. Ad noſtra monita aures animumque conuerte, Fige menti omnia, quæ iubemus. Hactenus Caſſiodorus. Procopius [e] Domeſticum, inquit, Romani arcanorum ſocium appellant, is hodie Secretarius vocatur. Hi actibus publicis officialium aut cohortalium ſe immiſcere non poterant, quod ſi feciſſent, à maiori iudice puniebantur, [f] Lictoribus tamen, & officialibus Præfecti mandata ſignificabant. Caſſiodorus diuerſis cancellarijs prouinciarum [g] faſces, inquit, iudicum tibi parent, & dum iuſſa prætorianæ ſedis portare crederis, ipſam quodammodo poteſtatem reuerendus aſſumis. Hæc ille. Honorius poſtea prohibuit cancellarios à Præſidibus in prouincias duci, ſed illos ex officijs eligi præcepit, [h] qui depoſito à iudice magiſtratu, quinquaginta diebus, & ipſi in prouincia morari tenebantur, accuſationibus reſponſuri, [i] nec ſub alio officium continuare poterant. [k]

Cod. de aſſeſ. domeſticis, & cancellarijs.

c C. de offi: aſſe. & domeſt. l. 3. l. 5. C. ad l. Iul. repetund.

d lib. 11.

e in 1. de bello Vandalico.

f l. 3. de aſſeſ. & domeſt. & cācel.

g lib. 12. varia. prima formula.

h l. nullus, C. eodem tit.

i l. 3. C. eo. tit.

k l. 5. & 6. C. eo. tit.

Cohortalium officia cum imperio Romano fermè vniuerſa ſunt extincta, aliqua tantum eorum permanent veſtigia; pauci enim hodie relicti ſunt nuncij ſeu uiatores, qui olim Principis miniſtri, litigantes citabant: neque hi hodie ſemper à magiſtratibus, ſed à Decurionibus ciuitatum plerunque eliguntur. Permanſerunt, & ſatellites, qui delinquentes capiunt, & in carceres detrudunt. Commentarienſis quoque carcerum cuſtos eſt in vſu; ſed magnam priſtinæ auctoritatis partem amiſit. Numerarij cum Singularijs, & Cornicularijs Adiutoribuſque, omnino in deſuetudinem abiere, Et alij ab actis, hodie inuentis noſtris tabularijs, parum frequentantur. Exceptores etiam, qui litigantium acta ſcribebant, nunc extra magiſtratuum officia ex collegijs tabulariorum ciuitatum eliguntur, & ipſi inter ſe hoc munus partiuntur, vnde ſolum executorum litium, & quorundam apparitorum, & Commentarienſis veſtigia permanent. Nunc ſingula officij capita, ſunt explicanda.

DE PRINCIPE.
Cap. IX.

Cod. de cohortalibus, principib.

IN OFFICIO Præfectorum Prætorio hos gradus Notitia recenſet, videlicet, Principem, Cornicularium, Adiutorem, Commentarienſem, Ab actis, Numerarios quatuor, in his aurivnum, operarū alterum, Subadiuuam, Curam Epiſtolarum, Regendarium, Exceptores, Adiutores, & Singularios, quorum plures ſæpe in iure nominantur. [l] Princeps ipſe eſt caput officij, ut ait Suidas, qui omnibus imperat, & quid agendum ſit vbique diſponit: Hunc Primicerum, in officio Præfectorum eſſe, Vegetius ſcribit. [m] Loquens enim de Primipilo primæ cohortis militaris, ait, in prima cohorte ad hanc peruenit palmam, in qua ex omni legione infinita commoda conſequitur, ſicut Primicerius in officio Præfectorum Prætorio ad honeſtum, quæſtuoſumque militiæ peruenit finem. De hoc autem officij Principe intelligit. Marcellinus quoque, [n] Rufinum apparitionis præfecturæ Prætorianæ Principem appellat. Quandoque Primiſcrinius officij vocatur: cum enim quiſque primas cohortalium proprium ſcrinium haberet, huius primum dicebatur ſcrinium. [o] Gratianus [p] Primiſcrinijs, inquit, officij tres libras auri perſoluet. Idem [q] ad Potitum Vicarium; Exhibitus, ait, ab eo apparitore, cui primum traditus fuit, obſeruari eum decernimus, primiſcrinio, qui iuſſa temerauerit, quinque librarum auri condemnatione multando; ita vulgò accipitur, ſed adiutorem ibi Primiſcrinium dici puto. Aliàs pro numerario primiſcrinius accipitur.

l l. 1. C. ad l. Iul. de amb. & 11. C. de numer. chartular. Adiutor. ſcriniar. & excep. in l. 1. & vl. C. de appar. praf. prator. & C. de princip. agen. in reb. lib. 12. & alibi.

m lib. 2. c. 21.

n lib. 15.

o l. 1. § in ſcrinio primo, & ſeq. C. de off. praf. prator. Africa.

p l. 3. C. de diu. offi.

q l. 1. C. de ſportul.

Princeps verò hic appellatur exemplo Principis primæ cohortis, qui præerat centum quinquaginta militibus; eum Pædianus Accenſo legionis comparat. [r] Accenſus eſt, inquit, nomen ordinis, ac promotionis in militia, nunc dicitur Princeps, vel Commentarienſis, aut Cornicularius. Hæc enim nomina de legionaria militia ſumpta ſunt. Hæc ille. Exemplo ergo Principis legionis, propè omnia, quæ in iudicijs ordinanda ſunt, ad hunc pertinent. Vegetius [s] ab hoc Princeps, inquit, in officio nomen habuit, quia & ipſe omnia, quæ ab officialibus agenda erant, ordinabat; illi enim ſine ipſo nihil exequebantur; Nullus in carcerem detrudi, nullus aduocatus introduci, ipſo inſcio poteſt. Gratianus. [t] Agentes, inquit, in rebus poſt palmam laboris emeriti Principatus honore muneramus, atque ideo officiales, tam ad neceſſitates publicas, quàm priuatas, non niſi Principe mittantur auctore, nullarum ſine ipſo cuiquam mandetur exhibito perſonarum. Hæc ille. Ex agentibus in rebus Principes quorundam officiorum creabantur, vt Vicariorum, [u] Comitis Orientis, Proconſulis Achaiæ, Præfecti Auguſtalis, & Limitaneorum Ducum. Hic ergo Princeps litigantes ad Præfectum citari iubebat, omniaque iudiciorum acta exequebatur, [x] Symmachus, [y] cum ad eius ædes, inquit, Princeps officij commeaſſet, & obſtinatam hominis contumaciam non poſſet inflectere, inanem Syngrapham reportauit. & paulò poſt. Hoc vbi Princeps officij comperit, paucis comitatus excurrit, retinet Felicem celebri vrbis loco, nec tamen eripit: Deinde à Principibus vtriuſque officij perducitur. Hæc ille. ex quibus conſtat reos criminis iuſſu huius Principis ſolitos comprehendi. Idem iudicia actori dictabat, & libellum reo edendum componebat. Martianus. [z] Qui inquit, iudicium dictauerint hæredi, ſeparationem, quaſi hæreditarij poſſunt impetrare, quia ex neceſſitate hoc fecerunt, ſcilicet cum eſſent officiales, vel huius Principis miniſtri. Sed præcipua exigendorum tributorum illi cura incumbebat, vt Caſſiodorus [a] refert. Multa verò conſequebatur commoda; Nam præter ſuperius dicta omnium ſportularum, quæ à litigantibus ſoluebantur, particeps erat. [b] Ipſe verò cum litigabat, lectores ſportulas ſoluebat. [c] Maius etiam ſtipendium, quam ceteri officij ſummates percipiebat. In officio enim P. P. Africæ ſex annonas, ideſt alimenta pro totidem perſonis, & quatuor capita ideſt pabula pro totidem equis capiebat: Pro ſingulis verò annonis quinos ſolidos, pro ſingulis capitibus quaternos Iuſtinianus [d] taxauit. Alij cohortales pauciores annonas, & capita conſequebantur.

r in 3. contra Verrem.

s lib. 2. c. 8.

t in l. 2. C. de prin. cip. agen. in reb.

u l. eos, C. de prin. cip. agen. in reb.

x l. 1. & 2. C. eo. 11. de prin. agen. in reb. lib. 12.

y lib. 1. epiſt. 22.

z in l. vl. de ſep.

a in 1. t. in delegatoria princip.

b l. ult. C. de re milit. l. vlt. C. de prin. agē. in reb.

c d. l. ſi. C. de prin. cip. agen. in reb.

d l. 2. C. de offi. praf. pra. Afric.

quebantur. Proprium hic Princeps ſcrinium habebat, cui plures ſeruiebant, qui ſingulis diebus ab eo acta, vt rerũ geſtarum veritas appareret, diligenter ſcribebãt. Hi in officio P.P. Africę erant numero 10. inter quos Primicerius, ſecundo, tertio, & quartocerius prę cęteris annonarũ & capitationum numero, auctionibusq; eminebant.[a] Domeſticum & cancellariũ Princeps habebat, cui ſecretiora ſcribenda cõmittebat,[b] clariſſimusq; vocabatur,[c] & alijs gaudebat honorib. de quibus in Principe Officiorum Comitis Orientis dicetur. Hic hodie nõ eſt in vſu, ſolũ quędã eius, vt dixi[e], miniſtrorũ veſtigia extãt. Viatores.n. ſeu Nũcij nũc ſergãtes dicũt, ſententiaſq; exequũtur.

a l. 1. in Notitia, C. de off. praef. prat. Afric.
b l. 4. C. de princ. agent. in reb.
c l. vlt. C. eod. tit.

De Corniculario. Cap. XI.

C. de cohortalib. prin. Cornicularijs.
d in l. 2 C. de prox. ſacr. ſcrinio.

PRINCIPEM ſequitur Cornicularius, quem Accurſius[d] ſimpliciter Prętoriũ apparitorem eſſe opinatur. Alciatus Principis miniſtrũ: Sed eum inter primates officij tam Notitia quàm intra collocant. Valentinianus.[e] Sciant, inquit, Principes, Cornicularij, & primates officiorũ, ternas libras auri è ſuis facultatibus eruendas, ſi honoratis viris ſecretarij iudicium non patuerit ingreſſus. Ego illum fuiſſe puto, qui iuſſa, ſententias, & decreta Praefecti Praetorio, aut Praeſidis ſcribebat & publicabat. Caſſiodorus lib. 11. variarum ad Anatolicũ ſcriptum de Corniculario, Pręfuit, ait, iuribus ſecretarij Praetoriani, ita enim legendum eſt, pro curribus, vt vulgo habetur. Secretarium vero pro vſu illorum temporum tribunal appellat, in quo ſenſu & iura poſteriorum Principum accipiunt.[f]

e in d. l. 1. & in l. 5. C. de offic. diuer. iud.

Cornicularii nomen eſt antiquum: Tribuni.n. plebis illum apud ſe habebant, quorum acta, plebiſcita, iuſſaq; ſcribebat, & ſeruabat. Valerius[g] namq; auctor eſt, Letorio Tribuno militari à Caninio Tribuno plebis diem dictam, q Corniculariũ ſuũ ſtupri cauſa appellaſſet, diuq; hoc nomen permanſit. Hunc eſſe arbitror, qui ſcriba vocatur Cn.n. Flauius, qui faſtos publicauit, Annij libertini filius a Valerio[h] ſcriba nuncupatur, & Gellius,[i] qui eius hiſtoriam narrat, eum ſcriptum feciſſe, & Aedili curuli apparuiſſe, ſeu eius apparitorẽ fuiſſe ſcribit: eius.n. iuſſa & decreta notabat. eundem Pomponius Appij Claudij Decemuiri, cum ius redderet, ſcribam fuiſſe narrat,[k] illius ſententias & decreta ſcripſiſſe ſignificãs. Scribarum & Quaeſtorum audaciam M. Cato Quaeſtor creatus cõpeſcuit. Plutarchus in eo, Magna, inquit, fecit conuerſionẽ Miniſtrorum & Scribarum, qui cũ leges & publicas ſcripturas in manib. haberent, adoleſcentes, qui eum Magiſtratũ gerebant, ita gubernare ſoliti erant, vt ipſi planè Magiſtratus eſſent. Sed Cato ſcribas Miniſtros [illegible] coegit, fraudes eorum redarguens: & ſubdit ſalarium his perſolutũ fuiſſe. Cato quoq; maior, Saloni[illegible] Scribae filiam vxorẽ duxit. Diocletianus quoq; [illegible] Scribę filius fuiſſe creditus eſt, inquit Eutropius: [illegible] ſcribae tñ nomẽ generalius eſt quam Cornicularij, Graeci grammatea vocant. Vnde Plutarchus Eumenem Cardianum archigrammatea Alexandri Magni appellat. Cornicularius quandoq; Cancellarius eſt dictus,[l] quamquam is propriè erat, quem extra cohortẽ ſecum in prouinciã pręſes ſcribendi cauſa ducebat; qui.n. decreta ſcribebat, ab officio, vt apparitor eſſet, eligendus erat.[m] Cornicularius autẽ q pro inſigni cornu vteretur, vel forte ex eo ſilentiũ iurgantibus indiceret, denominari potuit. Iulius Firmicus[n] eũ ſententias in delinquentes latas ſcripſiſſe innuere videtur. Erant, inquit, Cornicularij aut Cõmentarienſes, quibus damnatorum cura cõmittebatur, ſeu Clauicularij vel carcerum cuſtodes, & quib. publicarum catenarũ cura mandatur. Hęc ille. Intererant & quęſtionibus, quę de reis criminum habebantur, & forte torquebat, vt ex actis martyrũ conſtat.[o] Maximus, inquiũt, praeſes dixit, tangite corpus eius. Anaxius Cornicularius dixit, contigit praeſidi. Hactenus acta. Maternus quoq;[p] eos ſententiis dãnatorum exequendis praefuiſſe ſcribit. Corniculario praeconem paruiſſe puto, per quẽ ſtatuta iudicum publicabat, & in iudicijs neceſſarius erat, per ipſum.n. abſentes vocabantur. Marcellus,[q] Citatus non reſpondit, conſeſtim autẽ iudicem pro tribunali ſedentẽ adijt, exiſtimari pót, parum exaudita voce pręconis defuiſſe. Iuſtinianus A.[r] iubemus, ait, ordinarios iudices non ſolum voce praeconis, ſed & propoſitis edictis abſentẽ vocare in iudiciũ, quia vox pręconis paucis innoteſcit. Edictum autẽ citationem appellat, quia ſecundum edicti ritum fiebat: & ita appellant Iureconſulti. Vlpianus,[s] Ad peremptorium, inquit, edictum hoc ordine peruenitur. Hac ratione & litterę, quas de aduentu ſuo Proconſul in prouinciã per pręconem mittit, edicta vocãtur. Vlpianus,[t] Antequam, ait, prouincię ſibi decretae fines Proconſul ingrediatur, edictum debet de aduentu ſuo mittere, & poſt pauca; Rectè & ordine faciet, ſi edictum deceſſori ſuo miſerit, ſignificetq; qua die fines ſuos ſit ingreſſurus, quod per praeconem quemadmodũ & alia multa facta fuiſſe veriſimile eſt. Aſconius[u] in Verrẽ, apud veteres, inquit, & iudices, & reus, & accuſatores, & defenſores citabantur a pręcone, alta voce enunciabantur. Officium pręconis egregiè Apuleius in Floridis[x] deſcribit. Pręco, inquit, cum Proconſule & ipſe tribunal aſcendit, & rogatus illic videtur, & quidẽ perdiu ſtat, aut ambulat, aut plerumq; attentiſſime clamitat. Enimuero ipſe Proconſul moderata voce rarenter, & ſedens loquitur, & plerumq; de tabella legit, quippe praeconis vox garrula miniſterium eſt Proconſulis. Hęc Apuleius. ſolebat & praeco tpe, quo ſontes plectebantur, ſupplicij cauſam enunciare. Gordianus A.[y] Fuſtibus, inquit, cęſum, cui per pręconem dictum eſt, [illegible] i. calumniatus es, vt calumniatorẽ videri notatum. Spartianus quoq; auctor eſt Seuerum, cũ Africae Proconſulis legatus eſſet, quendã Lepitanum olim ſuum contubernalem, qui ſe amplexus fuerat, fuſtibus iuſſiſſe caedi cũ hoc praeconis elogio. LEGATVM POP. ROM. HOMO PLEBEIVS TEMERE AMPLECTI NOLI. D. Ambroſius ſermone 90. iuſſit, inquit, ad lupanar duci ſub voce praeconis dicentis Agnem ſacrilegam virginẽ dijs blaſphemiã inferentẽ, ſcortum lupanaribus datũ & illud eſt ſuperdicere.[z] Vlp. ſi quis, inquit, peierauerit, fuſtibus eum caſtigandum, & ita ei ſuperdici. [illegible] Haec de pręcone latius diſſerui, q ipſum Cornicularij miniſtrũ fuiſſe puto.

f l. vlt. C. vbi ſenat. vel clar. l. 2. & 5. C. de prox. ſacr. ſcrin. l. vlt. C. de offi. diuerſ. iudic.
g lib. 6. c. 1.
h lib. 2. cap. 1.
i lib. 6. cap. 9.
k in l. 2. §. poſtea cum Appius, de orig. iur.
l in l. 2. § & eſt Notitia, C. de off. P.P. Afri.
m l. nullus 8. C. de aſſeſſor.
n lib. 1. Matheſ. cap. 6.
o Caeſar Car. Baro. in anna. 290.
p lib. 2.
q in l. diuus, in prin. de in integ. reſt. minor.
r Nouella 112. ſeu §. iubemus, in Auth. de litig.
s in l. ad peremptorium, cũ ſeq. de iudic.
t in l. obſeruare, §. 2. de off. proc.
u in tertia oratione, in princ.
x lib. 2. in fin.
y in l. fuſtib. C. ex quibus cauſ. infam. irrog.
z l. ſi duo, vlt. ff. de iureiur.

Sed, vt ad Cornicularios reuertamur, Magiſtri militum, aut Comites vel Duces eis carebant, q paucis decretis, aut ſententiis inter milites ferendis nõ eſſent neceſſarij. Sed Princeps officij eo munere fungi poſſet. Anno tantum Cornicularius vſq; ad feſtum Dñi Natiuitatis manebat in officio, tum pro ſtrena VII. ſolidis acceptis exibat. Caſſiodorus.[a] Illi, inquit, qui inculpabiliter Cornicularij eſt perfunctus officio, VII. ſolidos ſtrena cõſuetudo deputauit. Emeritus & Comitis dignitate honeſtabatur,[b] & immunitatem a iudicum indictionibus habebat.[c] Hic, vt alij apparitores Praefecti Pręorio, proprium habebat ſcrinium, in quo plures miniſtrabant, qui iudicum ſententias, decreta, iuſſa, & edicta ſcribebant & conſumabant. Apud P.P. Africae in Cornicularij ſcrinio erant decem, quibus ex publico annonę dabantur. Hic ab Imperatore, vt alij huius officij homines in ſcrinio epiſtolarum probandus erat.[d]

a in 11. variar.
b l. vlt. C. de numerar. & actua.
c l. Cornicularij C. de apparit. praef. praet.
d Simmach. epiſt. 42. lib. 1. l. vl. C. de diuerſ. offi.

De Adiutore. Cap. XII.

Cod. de numera. actua. Cart. & Adiutoribus.
e lib. 6. variar. in magiſteria dignita. for.
f l. Sticho, §. vlt. quaero, an ea qua exacta ſunt, ff. de ſtatu lib.

POST Cornicularium erat Adiutor, is vulgò intelligitur, qui alterius vices ſeu locũ implet. Caſſiodorus,[e] Adiutor, inquit, etiã noſtris pręſentatur obtutib. vt vicaria ſorte beneficij, eligamus eius pręſidium, qui nobis pręſtat fidele ſolatiũ: Hęc ille. ſic Scęuola[f] Adiutores actoris ſerui appellat, qui eius vice fungebantur, & illũ

adiuuabant. Liuius. [a] Marcus Tullius, inquit, Syllanus Proprætor ad res gerẽdas adiutor datus. Cæſar. [b] Huic, quòd valetudine minus commoda vtebantur, Fuluium Poſthumium adiutorem ſubmiſerat. erat velut qui datur coadiutor Epiſcopo. [c] Id clarius ſignificat Valentinianus. [d] Ad Commẽtarienſem, inquit, receptarum perſonarum cuſtodia obſeruatioq; pertinere. Si Commentariẽſis neceſſitate aliqua procul ab officio egerit, adiutor eius pari cura inuigilabit. Ibi adiutor aliud quam vices Commentarienſis gerentem ſignificare non poteſt. In hoc ſenſu accipit, & Paternus, [e] Adiutores, ait Cornicularium gratorum munerum immunitatem habent. Adiutorẽ etiam appellat Paulus actorem, qui tutoris infirmi, vel abſentis vices implet, [f] eſt etiam, inquit, Adiutor tutelæ, quem ſolet Prætor permittere tutoribus conſtituere, qui non poſſunt ſufficere adminiſtrationi tutelæ. Sed etſi negandum non eſt Corniculariũ adiutorem habuiſſe, hic tamen, vt apud alios magiſtratus adiutor totius officij intelligitur, cuius capita tm̃ in Notitia nominantur. Nec tamen poſt Cornicularium adiutor ſemper ponitur; ſed ſæpè poſt Cõmentarienſem & alios locatur. Hunc Gratianus adiutorem officij vocat, [g] Adiutores, inquit, officiorum libram auri fiſci rationibus ſoluent, niſi ſtatuta fuerint cuſtodita: Theodoſio [h] Primicerius adiutor officij P.V. tanquam in eo præcipuus vocatur, ita enim, [i] ad Conſtantinum P. vrbi ſcribit. Primicerius, adiutor tuæ ſedis officij curam perſonarum ſuſcipiat, i. reorum: ſic etiam Conſtantinus perſonam pro reo accipit. [k] ne quis, inquit, perſonam licet pro manifeſto crimine apud ſe habeat in cuſtodia hic Adiutor delinquentes plerumq; capiebat, & carceri damnabat, torquebat, & fortè ſupplicio afficiebat: Non ſolum enim officii, ſed & Commentarienſis plerumq; erat adiutor, [l] olim Optio eſt dictus, ab optionibus, qui erant in Legione, Vegetius, [m] optiones, inquit, ab optando appellati, quod antecedentibus ægritudine præpeditis, hi tanquam adoptati eorum, atque vicarii ſolent vniuerſa curare, hęc ille. Adiungebantur autem Centurionibus, & ordinarijs quibuſq; optiones in legione, vt eorum vicẽ ſubirẽt. Feſtus, Optio, inquit, qui nunc dicitur, antea appellabatur accenſus. Hic adiutor dabatur Centurioni a Tribuno militum, qui ex eo tempore, quem velint, permiſſum eſt Centurionibus optare, & nomen ea facto ſortitus eſt. Tranſlatis verò in officia magiſtratuũ nominibus præcipuorum legionis, et Commentarienſis & officii adiutor, Optio eſt nuncupatus: Vlpianus, [n] loquens de nũmis, & annulis, quos habent damnati ad vltimum ſupplicium. Nec ſpeculatores, inquit, vltro ſibi vendicent, nec optiones ea deſiderent, quibus ſpoliatur, quo momento quis punitus eſt. Hanc rationem non in compendium ſuum debent Præſides vertere, ſed nec pati optiones, ſeu Commentarienſes ea pecunia abuti, optiones hic Commentarienſium adiutores appellat, ſic optiones auxiliares milites quaſi exercitus adiutores vocãtur. [o] Hi a Gratiano, [p] & Theodoſio, [q] adiutores Primiſcrinii in officiis Magiſtrorum militum nominantur: cum verò in torquendis reis eorum opera verſaretur, non abs re fuerit quædã circa hoc breuiter percurrere: Non enim antiquitus, vt nunc, rei olim quæſtionis habendæ gratia torquebantur, cùm prohibiti eſſent cruciatus, quibus articuli, aut membra diſſoluuntur, [s] ſed vnguibus ferarum reorum latera perſecabant, aut laminas ferreas, ignitas que tamen admouebant, [t] Quandoq; neruo, fuſtibusvè, [t] aut plumbatis [u] cędebant: ſunt autẽ plumbatę virgæ pilis plumbeis, aut Martiobarbulis, vt appellat Vegetius. [x] inſiſ ę. Zoſimus, [y] plumbeis, inquit, pilis in ceruicem verbera dari iubet. Metaphraſtes. [z] iuſſit eum verberari globis plũbeis: Alibi has virgas plumbeas vocat. Fidiculis quoq; membra conſtringebant, [a] ex neruis hæ ſiebant, quib. citharæ ad pulſandum inſtruuntur. Tranquillus in Tiberio, [b] veretris, inquit, deligatis reis fidicularum, ſimul vrinæq; tormento diſtenderet;

a in c.3. de radis
b in 3. de bello ci-
uili.
c can. ſcribit 7.
q.1.
d l. ad Commen-
tarienſem, C. de
cuſtod. reor.
e l. 1. ad ſuff.
de iur. immun.
f l. ut ſolet, in ſi.
de tutel.
g in l. 3. in fi. C.
de dono. ff.
h l. vlt. C. de off.
Præf. vrb.
i in d. l. vlt.
K in l. 1. C. de co-
hortalib.
l d. l. ad Commen-
tarienſem.
m lib. 2. cap. 7.
n in l. diuus, §.
1. ff. de bon. dam.
o in vlt. C de
locato. N in 1:6.
ad mediũ, in no
uorum. tit 13 c. 3
p in d. l. 1. C. de
ſpirtul.
q in l. 31 C. de ap
pari. P. P.
r §. quia veritas,
Auth. vt nul i
iud. in Nouell.
134.
s l 2 C. de emen.
dat ſeruor. l. 7. C.
de maleſic.
ſ l nullam, C. ex
quib. cau. ſuſam.
irrog.
u l. quelibet 40.
C. de decurio. l.
2. C. de exactio.
tributo.
x lib. 1. cap. 17.
y in S. poſt prin.
z in d. eadem.
a l 4. C. ad l. Iul.
Maieſt.
b cap. 62.

Eculeo et rei cruciabantur. [c] Id erat lignum in ſummo acutum, quo nudi inſidentes diſtendebantur. Diuus Aug. ad Marcellianum Comitem. [d] Tantorum, inquit ſcelerum confeſſionem, non extendente eculeo, non ſulcantibus vngulis, nõ vrentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti. Hæc ſunt tormenta in iure nominata. Ioſephus verò de Machabæis recitat rotas, rodios, vngulas, rotabula, catapultas, lebetes, cataſtas, frixoria digitaria, pugillaria, manus ferreas, ſubulas, ſuccenſoria, ollas æneas, & ſartagines. ſed hæc raro in vſu fuiſſe cenſeo. Quæ verò ſupra ex iure recenſuimus, plurimum vſitata fuiſſe puto. Succenſorium autem Ioſephus appellat quoddam ad flammam excitandam ferrum. Quandoq; etiam plumbum liquefactum auribus infundebant, quod ad inteſtina vſque perueniebat, vt in Samona Metaphraſtes tradit. Impuberes verò ad eruendam veritatem habena vel ferula cędebantur. [e] Eodem modo in Clericos, & Doctores quæſtio exercetur. [f]

Inter homines Adiutoris ſpeculatorem fuiſſe exiſtimo, qui carnificis officio fungebatur, vt ex Diuo Mattheo conſtat. [g] Miſſo, ait, ſpeculatore, iuſſit afferri caput ipſius, & ille abiit, & decollauit eum in carcere. Diuus Chryſoſtomus ibi ſpeculator, inquit, miles eſt carnifex deputatus ad hoc, vt occidat, & hic gradus erat in officio. Valentinianus, [h] ordinariorũ, inquit, iudicum apparitores, qui vel ſpeculatorum, vel ordinariorum attigerint gradum, nullo annorũ numero laxentur, priuſquam primipili pactum compleuerint. Hæc ille dictus autem videtur ſpeculator, quia armis ſpeculatorum vtebatur, hi erant milites legionis I. & II. haſtis vtentes. Tranquillus in Claudio. Neque conuiuia inire auſus eſt, niſi & ſpeculatores cum lanceis circumſtarent. & in Galba, Deſcendentem Galbam ſpeculator impulſa turbæ lancea prope vulnerauit, & Tacit. [i] loquens de Othone, tres & viginti ſpeculatores conſalutatum imperatorem ſellæ feſtinanter impoſitum, ſtrictis mucronib. rapiunt. & in marmore antiquo legitur SCHOLA SPECVLATORVM LEGIONVM. I. & II. ADIVTRICVM PIARVM FIDELIVM.

Hic Adiutor ſuum habebat ſcrinium, in quo decem homines apud Præfectum Prætorio Africæ militabant. [k] qui delinquentium nomina, ſtatum, cauſamque notabant, & in ſcrinio ſeruabant Alibi Adiutores pro Quæſtoris miniſtris accipiuntur, [l] quos ille ex diuerſis ſcriniis ſumebat, [m] Horũ exẽplo inductũ, vt infirmis epiſcopis coadiutores vocarentur. [n]

c l. 1. C. de quæſt.
d C. 2. 23. q. 5.
e l. 1. §. impube-
res. ff. de Senatuſ.
Silaniano.
f c. 1. § pen. 23.
q. 5. Abb. in c in
contemplatione.
q. 5. de reg. iur.
g cap 7.
h in l. 7. C. de co
hortal.
i lib 17.
k l. C de offic.
P. P. Afr. in ve
et.
l in l. comperi-
mus, C de pri-
uat ſcrin.
m in nouell. C.
de numer. li...
n c. 1. cum ſeq.
q. 1.

DE COMMENTARIENSI. Cap. XIII.

SEQVITVR in officio Commentarienſis, qui carceribus præerat [o] Vlpianus [p] de pannicularia, & veſtibus damnatorum ad mortem loquens. Hanc, inquit, rationem non in compendium ſuum, debent Præſides vertere, ſed nec pati Optiones, ſiue Commentarienſes ea pecunia abuti. Id clarius explicat Valentinianus, [q] Ad Commentarienſem, inquit, receptarum perſonarum cuſtodia obſeruatione pertineat. Iulius Firmicus [r] erunt, inquit, Cornicularii, aut Commentarienſes, quib. damnatorum cura committitur. D. Athanaſius in apologia ad Conſtantium carceres Commentaria dicit appellari. Deinceps, inquit, allabitur fama, ut me ad cuſtodias Præfectum, quæ Commentaria nominantur, deportarent. Hi verò, quos Commentarienſis carceri includebat, ſi criminis qualitas uincula exigebat, lateribus catenis ut cruciatio deeſſet, uinciebantur. Nec manicis ferreis oſſibus inhærentibus conſtringebantur. [s] Neruo etiam, id eſt uinculo ferreo, ut Feſtus interpretatur, pedes & quandoque ceruicem impe-

Cod. de numera.
actua. et charta.
o l. carceri, C. de
cuſtod. reor.
p in l. Diuus, §.
1. ff de bon. dam
nator.
q in l. ad Commen
tarien. C. de cu-
ſto. reor.
r lib. 3. mathe-
ſeos, ſupra.
s l. 1. C. de cuſt.
reor.

diebant

diebant: Sed verius eſt hunc Neruum bubulum fuiſſe; ſiquidem Metaphraſtes auctor eſt Diuum Chryſanthum a militibus, neruis madefactis vinctum fuiſſe, vt illis areſcentibus, & ad oſſa vſque penetrantibus angeretur. Ij vſque ad ſeptem foramina habuiſſe dicuntur, & quem maximè torqueri volebant, vſque ad ſeptimum punctum arctabant.[a] Carceri incluſis, Commentarienſis, ſi erant inopes, duas, aut tres diurnas libellas pro alimentis dabat, ex annona, quo pauperes alebantur: [b] libella verò eſt argenteus nummus fermè aſſem æquans, & decima denarij, inquit Varro. [c] Proſpicere etiam Commentarienſem oportebat, ne in carceribus viri cum fœminis permiſcerentur. [d] Item tricesimo quoque die numerum perſonarum carceri incluſarum, varietatem delictorum, clauſorum ordines, ætatemque vinctorum Præfecto aut iudici ſuggerere tenebatur, ne rei diu in carcere macerarentur. [e] Plures verò miniſtros ſub ſe habebat Stratores nuncupatos, qui carceribus mancipatos cuſtodiebant, illiſque neceſſaria præbebant. Vlpianus, [f] In eadem cauſa ſunt, inquit, vt reſtituantur, qui a militibus, ſtratoribuſque adſeruantur.

a Euſeb li. 5. hiſto. eccl. c. 1. et in vita S. Vettij pagati ſecunda chariopresbyteri, et Diaconi mart.
b l. iudices, 9. C. de epiſc. audien.
c lib. 5. de ling. la ti. de qua Cic. in 3. in Verrem. Bud. in l. 1. §. 2. de aſſe.
d l. 3. C de cuſto. reor.
e l. debet, §. C. de cuſto. reor.
f in l. 10. ex qui bus cau. maio.

In actis quoque D. Cypriani legitur, eum à Stratore, & equiſtratore ex cuſtodijs officij curruì impoſitum, & ad Proconſulem Africæ Galerium Maximum perductum. Hi ex domeſticis Proconſulis eſſe non poterant, vt Vlpianus ſcribit.[g] Nemo, inquit, Proconſulum ſtratores ſuos habere poteſt, id eſt ex ſuis, ſeu domeſticos, vt ego interpretor; & hoc, ne corrupti pecunia eos dimittendi occaſionem quærant, aut aliam ob cauſam pecuniam extorqueant. His ad comprehendendos delinquentes vtebatur; nam & quandoque hoc fuit Commentarienſis officium; Iuſtinianus enim [h] præcipit Præfecto Auguſtali, vt Commentarienſem ad comprehendendos delinquentes mittat, idem Metaphraſtes teſtatur,[i] cum cognouiſſet, inquit, Proconſul, quæ facta erãt in Ciuitate, mittit Commentarienſem cum magno auxilio, & conijcit eos in cuſtodiam, qui gerebant res publicas, & adducit Cæſaream ad P. P. Africæ.

g in l. 4. §. 1. de off. procon.
h Edicto 13. ca. 11. 17. & 23.
i 26. Febru. in S. Porphyrio.

Cum autem examinandi erant criminum rei, Commentarienſis eos ad Tribunal Præfecti, vel Præſidis ducebat, ut ex actis D. Claudij, Auſterij, & Neonis martyrum ſub Diocletiano Imperatore apparet. [k] Lyſias, inquiunt, Achaiæ Proconſul ſedens pro tribunali dixit, adducantur examini meo Chriſtiani, qui huius vrbis Aegeæ magiſtratibus traditi ſunt ab officio. Eulalius Commentarienſis dixit, iuxta præceptum tuum domine, quos huius Vrbis magiſtratus comprehendere potuit Chriſtianos, offert tres pueros fratres, & duas fœminas atque infantulum: ex his vnus aſtat in conſpectu claritatis tuæ, poſtea ſequitur: cum D. Claudius interrogatus, & tortus eſſet, Lyſias dixit, deponite, & in carcerem ducite, & alium adhibete Eulalius Commentarienſis dixit, quemadmodum præcepit poteſtas tua, Aſterius adſtat frater ſecundus. Et infra, perducta eſt a Commentarienſi Domina. dixitque Eulalius Commentarienſis. Adſtat Domina. & paulò poſt. Eulalius Commentarienſis ait, Theonilla adeſt. Acta etiam delinquentium, & eorum ſponſiones ſcribebat, in Commentariaque referebat, & ob id Commentarienſis vocabatur; Id ex epiſtola Aſterij Amaſeæ Epiſcopi, [l] liquet; loquens enim de D. Euphemiæ martyrio, ait, Adſunt & Commentarienſes tabulas, & ſtylos geſtantes manibus, quorum alter abducta à cera manu ſerio admodum Virginem aſpicit, faciem ad illam inclinans, quaſi iuberet, ut altius loquatur, ne auſcultatione impeditus vitioſè ſcribat, falſavè aut dubia. Hæc ille. Heſychius Græcus iuris interpres, Commentarienſis, inquit, eſt, qui inſcriptiones ſeu titulos criminum recipit, & ideo Paulus, [m] Quoties, ait apud fiſcum agitur, acto-

k Iun. 23. Aug. Caſ Card. Baro. in anna. 285.
l in 7. Synodo actio. 4.
m in l. fraudem. quoties. ff. de iure fiſci.

rum poteſtatem petendam eſſe, ut his uti liceat, eaque manu Commentarienſis adnotanda eſſe. Quòd ſi aliter proferantur, is qui ita protulit, cauſa cadat. Commentarium verò liber eſt, in quo res ſummatim, & quaſi per capita deſcribuntur. Cicero in Bruto, Non eſt oratio, ſed quaſi rerum & orationis Commentarium. paulò plenius Seneca, [n] Nunquam ſine Commentario dixit Seuerus Caſſius, nec hoc contentus erat, in quo res nudæ ponuntur. Quintilianus vix diſplicet mihi quæ ſcripſerimus in ſummas, ſiue commentaria, & capita referre. Torquebat & quandoque ipſe Commentarienſis ſontes, vt ex actis D. Guriæ, & Sonnonæ martyrum apud Metaphraſtem conſtat. [o] damnatos quoque puniri curabat, nam aſtans ſpiculatori, iubebat, ut iudicis ſententiam exequeretur, vt ſuperiora acta oſtendunt. [p] Lyſias, inquiunt, introgreſſus obduxit velum, & poſt exiens ea tabella recitauit ſententiam dicens, Claudius, Aſterius, Neon, fratres Chriſtiani, Deos blaſphemantes, & ſacrificare renuentes, ante atrium cruci affigantur, & corpora eorum auibus laceranda relinquantur. & ſubijcit. curent hæc Claudius Commentarienſis, & Archelaus ſpiculator. Is verò erat, qui criminales ſententias exequebatur, & condemnatos puniebat, vt alias diximus. Adiutorem Commentariẽſis habebat, qui eius abſentis officium implebat. Valentinianus, [q] ſi Commentarienſis, inquit, procul ab officio egerit, adiutorem eius pari iubemus vigilare cura. Idem ſcrinium habebat, in quo erant aij. homines, qui ſingulas ex publico annonas percipiebant. Exceptores peracto tẽpore officij ſui, Commentarienſes fiebant. [r] Hi hodie ab aula receſſerunt, ſolus permanſit miniſter carcerem cuſtodiens. Acta criminalia recitat Simeon Metaphraſtes.

n lib. 3. declamatio.
o 15. Nouemb et Surium.
p 23. Aug. apud Surium.
q in l. ad Commentarienſem C de cuſto. reor.
r l. 2. C Theod numer.
s primo Apri.
Cod. de numer. adſuar.

AB ACTIS. Cap. XIIII.

PRAECIPVVS ac neceſſarius in Præfecti aliorumq; magiſtratuum officijs erat actuarius, vel ab actis dictus, [t] qui non litigãtiũ acta in iudicio ſcribebat, illa enim ab exceptorib. notabãtur, [u] ſed diuerſa cõtrahentiũ, & aliorum negocia coram iudice fidẽ apud oẽs ſcriptura chartis mandabat. Neceſſarius autem fuit antiquitus horum vſus, quia etſi tabelliones rerum periti contractus ſcribebant, [x] nõdum tamen eam auctoritatem, quam nunc habent, obtinuerant, vt teſtibus non interrogatis, ipſorum inſtrumentis crederetur, quod ea noſtris legum interpretibus aliqui, vt Bal. & Iaſon rectè ſenſerunt, [y] id etiam a Iuſtiniano [z] apertè declaratur, qui teſtes inſtrumẽtis à forenſibus cõditis ſubſcriptos vult de illorũ veritate interrogari, & ſi mortui ſint, ſcripturã carere fide, & alios qui haberi poterunt, examinari; ac comperta veritate, rem actis inſinuari, quæ perpetuam fidem facient. Inuenti ergo ſunt actuarij; vt eorum ſcripturis publicè, i. iudicis præſentia munitis,[a] firma, indubitataq; fides adhiberetur, [b] vnius enim hominis ſcripturæ extra iudicium factæ fidem adhibere minus tutum videbatur; Cõſtantinus[c] denũciari, inquit, apud prouinciarũ rectores, uel apud eos, quibus conficiendorum actorũ ius eſt, decernimus, ne priuata teſtatio mortuorum, aut in diuerſis terris abſentium, aut eorum, qui nuſquam geniti ſint, ſcripta nominibus falſam fidem rebus non geſtis affigant. Hæc ille. Itaq; teſtamenta, contractus, aliique actus, & inſtrumẽta ab actuarijs publicè conſcripta, etiam mortuo iudice ubiq; plenam, & indubitatã fidem faciebant: [d] Honorius[e] geſta, inquit, quæ ſunt trãſlata in publica monumẽta, habere volumus ppetuã firmitatem, neq; .n. morte cognitoris perire dẽt publica fides. Hinc legimus donationes actis inſertas

t l per hãc. §. quarum, C. de adue diuer iud.
u l in ſacris ſcriniis militantes, C. de prox ſacro ſcrinio.
x Auth de tabel §. 1. ſeu Noue 44.
y in l. prætor, 1. prin ff de eden.
z in § ſi vero nullus, Auth de inſtr. caute et fid ſiue Nouel. 73.
a l 3. C de cuſto. reor. l. in hac C. de don gl in l. acta, C. de re iud.
b l. vl. C. de re iudica.
c in l. 2. C. Theo. de denuncia.
d l teſtamẽta ẽ. C. de teſta l. 6 hac in fi. C. de don. l. vl. C. de requd.
e l. vl. C. de re iudic.

enim Perfectiſſimi, id eſt neminem copijs militum præfecit, qui eſſet Senator: ſed eos tantum, qui eſſent Perfectiſſimi. Hodiè eos qui in minoribus oppidis ius dicunt, inter perfectiſſimos connumerari poſſe crediderim, cum nunc, quò ad ius dicendum, quælibet ciuitas ſit inſtar prouinciæ.[a] Sunt enim velut Præſides Arabiæ, & Dalmatiæ: Maximis verò ciuitatibus, & Metropolitanis præfecti velut locum Proconſulum tenentes, Spectabiles vocari poſſent: Qui verò medijs ius dicunt, Clariſſimi.

a glo. in l. vlt. in verb. 2. una prouincia. C. de long. temp. præſcript.

Priuilegium habebant V. P. ne ipſi, vel eorum liberi, vſque ad pronepotes criminis cauſa torqueri poſſent, nec plebeiorum pœnis ſubijci.[b] quare nec in metallum damnari, nec furcæ affigi, nec viui exuri conſueuerant,[c] nec fuſtibus cædi.[d] Hodie hic titulus penitus in deſuetudinem abijt.

b d. l. Diuo. 11. C. de quæſtionib.
c l. moris. 9. § in ſta. de pœnis.
d gl. in d. l. Diuo.

De egregijs Cap. IIII.

INTER ordinarias dignitates eſt & Egregiorum, quam, etſi à Notitia omiſſam, prætermitte noluit, cũ eius Iura meminerint. Hoc honore infra perfectiſſimos fungebantur, qui eum codicillis à Principe obtinuiſſent, quemadmodum in alijs dignitatibus obſeruabatur. Conſtantius,[e] ſcribens ordini Cæſenatium. Si quis, inquit, clariſſimæ meruerit infulas dignitatis, nec indulti muneris gratiam codicillorũ allegatione percepit, impetratæ fructum dignitatis amittat: Hæc ille. Itaque ſicut ſine codicillis nemo ſe clariſſimum, ita nec egregium, perfectiſſimumve dicere poterat. Hæc dignitas ſordidis aut vilibus non dabatur. Conſtantinus[f] ad Bithynios, Monetarijs, ait, nec dignitas perfectiſſimatus tribuitur, nec ducenæ, vel centenæ, vel egregiatus.

e leg. 45 C. T. de decurionib.
f l. 1. C. T. de murileg.

Egregij in primis erant Scriniarij Principis, qui poſtea tribuni notarij palatij creabantur. Caſſiodorus,[g] ad Senatum vrbis loquens de patre Caſſiodoro, Pater inquit, candidati, ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni & Notarij laudabiliter dignitatem, Honor qui tum dabatur Egregijs, cum ad Imperiale ſecretum tales conſtet eligi, in quibus reprehenſionis vitium nequeat inueniri; Hæc ille. Quorundam etiam prouinciarum adminiſtratores, egregij dicebantur. Conſtantinus.[h] enim. Eos, ait, quibus prouinciæ commiſſæ ſunt, quique merito ampliſſimarum adminiſtrationum, honorem perfectiſſimatus, vel egregiatus adepti ſunt, ſicut oportet dignitate indutos. Sed & hic titulus hodie ab uſu receſſit, vt vix infimæ cõditionis, & ex ima plebe homines, hoc nomine dignentur. Cum verò, à veteribus Iuriſconſultis egregiæ perſonæ nominantur,[i] ſpecioſas & ſublimes, non autem huius gradus homines ſignificari puto. De egregijs & alijs titulis Lactantius, qui Criſpi filij Conſtantini præceptor fuit ita ſcribit.[k] Nemo egregius, niſi qui bonus, & innocens fuerit; nemo clariſsimus, niſi qui opera miſericordiæ largiter fecerit: nemo perfectiſsimus, niſi qui omnes gradus virtutis impleuerit. Ad has, & alias honeſtas perſonas ſcribẽs D. Baſilius, prudentiã veſtrã, Dilectionem, Honeſtatẽ, Grauitatem, & ſimilia dixit, cuius obſeruationis Græci, quã Latini ſtudioſiores fuerũt.

g lib. 2. variar.
h l. 5. C. T. de decurionib.
i l. ad perſonas. 15. de iureiurand.
k Diui. Inſt. l. 15

Egregiarum perſonarum, eadem ſunt priuilegia, quæ & perfectiſsimarum, nã in iure æquiparãtur.[l] & ideo ſicut illi, neque hi torqueri, nec plebeiorum ſupplicijs puniri poſſunt. Additur vulgò, vt pro dicendo teſtimonio, vel præſtando iuramento, ad iudicem non vocentur: ſed ipſi in proprijs ædibus examinentur, & iuramentum præſtent.[m] Verum id non de hoc gradu egregiorum, ſed de omnibus eminentiſsimis perſonis puto intelligi.

l d. l. Diuo. 11. C. de quæſtionib.
m d. l. ad perſonas 15. de iureiuran.

Immunitatem etiam præbendi tyrones, & munerum perſonarum ſordidorum egregij habent.[n] Inter egregias perſonas à noſtris interpretibus recenſentur ſacerdotes,[o] aduocati fiſci, vel Reipublicæ,[p] auditores ſacri palatij Romæ Doctores, & Equites aurati.[q] His addo iuridicos caſtrorũ, qui egregiis minimas prouincias regentibus, poſſunt comparari.[r] Decuriones egregij non ſunt,[s] eorum tamen gaudent priuilegiis.[t] Hi ſunt ciuitatum curiales, conſilij publici cauſa deſcripti, in quo Cynus[u] & Salicetus hallucinantur. Decuriones enim Reipub. conſulunt,[x] & ſunt velut Romæ Senatores, & ideo nec torquentur, nec plebeiorum pœnis ſubijciuntur; quamuis hoc in Aemilia ſeu Longobardia ſeruari Salicetus[y] neget. Hi velut quædam Rom. Senatus ſimulacra clari uocabantur, vt innouit Iuuenal. Satyr. 3. inquiens, clari uelamen honoris, ſufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albæ.

n l. 10. C. de pala. ſacr. largit.
o gloſ. Albori. Aret. Iaſ. nu. 10.
p ad d. l. ad perſonas. 15. Felin. in c. ſi quis. 8 nu. 3. & 5. de teſtib.
p Bar. in l. 1. C. de aduoc. diuerſ. iudic.
q Rota concluſ. 88. in nouis Iaſ. in d. l. ad perſonas. 15. in princ. nu. 10. Felin. in d. c. ſi quis. 8. nu. 6.
r l. 5. C. T. de decurionib.
s d. l.
t d. l. Diuo. 11. & l. decuriones. 16. C. de quæſtion.
u in d. l. diuo 11.
x l. pupill. 249. §. decuriones de verbor. ſignif.
y in d. l. diuo. 11.
z in 2.

Præter ſupradictos inuentus eſt, & Nobiliſſimi titulus omnibus antecellens, & paucis attributus, qui quodammodo Imperij participem faciebat, & quaſi Cæſarem. Eo honeſtatus veſtem purpuream, aureo limbo circundatã geſtabat, ut[z] auctor eſt Zoſimus. Herodianus Commodum ſuprà nobiliſſimum appellat, ſed titulũ dignitatis nõ puto apud eũ ſignificari.

Primus circa annum ſalutis 269. Licinius Valerianus in marmore vindebonæ, mox Carinus & Numerianus eius filius in alijs uetuſtis monumentis nobiliſſimi Cæſares ſunt appellati: Deinde Seuerus, & Maximinus[a] poſt hos Gratianus & Valentinianus adhuc infantes Nobiles pueri ſunt nuncupati.[b] Iuſtinianus quoque velut Imperij ſucceſſor à Iuſtino nobiliſſimus eſt appellatus, inquit Zonaras, ſed & fœminæ hoc titulo honeſtabantur. Nam Marina Arcadij filia in prima regione Conſtantinopolis, & Arcadia, in decima regione, vbi earum erant ædes nobiliſſimæ uocantur. Hunc honorem à Conſtantino excogitatum Zoſimus ſcribit, lege lata, vt ante præfectos prætorio ſederent. Sed hæc dignitas ab eo aucta non inuenta eſſe poteſt, quam antea fuiſſe oſtendimus. Verum Notitia quattuor tantum dignitatum titulis Illuſtriũ Spectabilium, Clariſſimorũ, & Perfectiſſimorum cum inſignibus repræſentat, ab illuſtribusq; exordiens, Præfectos Prætorio Orientis, & Illyrici præmittit. Sed, ut clarius eorum origo & hiſtoria intelligatur, prius generaliter de Præfectis diſſeram, deinde ſigillatim de eo, qui Orienti, & alio, qui Illyrico præerat, verba faciam.

a l. 1. C. de ferijs.
b in l. 2. de magiſtr. municip. l. 5. C. de ferijs.

DE PRAEFECTIS PRAETORIO. Cap. V.

INTER illuſtres primum locũ Præfecti Prætorio à Prætoribus denominati obtinent: olim enim quoſcunq; militares magiſtratus prætores uocatos Aſconius, Iuſtinianus,[c] & Feſtus ſcribunt. Ab his tentoria exercituum Ducumq; prætoria ſunt nuncupata: & prætoria cohors, quæ ante eorum tentorium excubabat. Nauis quoque, qua præfectus claſſis vehebatur, prætoria eſt appellata. Qui igitur principis prætorio, ſeu tentorio, & militibus prætorianis illud cuſtodientibus præerat, Præf. Prætorio eſt uocatus: illis tanquam ſtipatoribus Scipio Africanus ſeſcuplum ſtipendij. i. integrum & dimidium eius, quod alij accipiebant, præſtitit. Auguſtus verò Senatuſconſulto duplum dedit vt Dion[d] ſcribit, iiſdemq; quinque Millia dragmarum, cum annis xvi. militaſſent: id eſt fermè cc aureos donauit, alijs tria millia, ſeu cxx aureos, cum annis xx meruiſſent. Eorũ numerus erat x. millium quos in 10. partes ſeu cohortes ſub eiſdem Tribunis diuiſos fuiſſe Dion ſcribit.[e] Hæ ſunt prætorianæ cohortes 10. quas in epilogo regionum vrbis P. Victor ponit, ſingulæ mille continẽtes milites. Erant hi maioris ſtaturæ quam cæteri, ſplendidioribuſque armis ac veſtibus ornati. Herodianus,[f] A Macrino, inquit, pugnabant corporis cuſtodes, ac ſtipatores, quos prætorianos uocant, fortiter ſtantes reliquum omnem exercitum ſoli ſuſtinebant, videlicet proceri homines, atque ex omni numero delecti. Idẽ[g] loquens

c Nou. 25. et 26.
d lib. 55.
e lib. 55.
f lib. 8.
g lib. 2.

quens de prętorianis Didij Iuliani exauctoratis. Breues, ait, illis gladiolos detrahunt, quos auro argentoque ornatos in uſum pompæ ſuſpenſos habebant: Tum zonis, veſtituque, ac ceteris militiæ inſignibus per eum ablatis, nudos ad vnum exauctoratosque dimiſerunt. His poſtea ſucceſſerunt 3500. præſtantiſſimorum Armatorum, qui in ſcholas IX. ſunt diuiſi, de quibus infra in magiſtro officiorum dicetur. In hos prętorianus Præfectus Prætorio ſummũ habebat imperium, cuius conſilio cuncta Principes gubernabat. Erat enim illi, qui Romulo Tribunus celerum, Conſuli legatus, Quæſtor Prætori, Magiſter equitum Dictatori. [a] Tantam denique Pręfecti Prętorio auctoritatem obtinuerunt, ut non modo res belli, & arma adminiſtrarent, ſed & cauſas appellatione ſuſpenſas iudicarent, & cuncta imperij negocia tractarent.

Auguſtus primus huius magiſtratus auctor, duos ex equeſtri ordine Præfectos Prætorio creauit, ut ſibi inuicem obſiſterent, ſi quid noui alter moliretur. [b] Tiberius verò vnum fecit Ælium Seianum, quem etiam conſiliarum, atque omnibus in rebus miniſtrum habuit. Tantum denique ipſum extulit, vt ob nimiam potentiam ſuſpectum coactus ſit occidere. Is Tiberio ſuaſit, vt per vrbem diſperſos milites vnos in caſtris contineret. Tacitus [c] vim, inquit, præfecturę modicam antea intendit, diſperſaque per vrbem cohortes vna in caſtra conducendo, vt ſimul imperia acciperent, numeroq; & robore, & viſu inter ſe fiducia ipſis, in ceteros metus crearetur. Pretendebat laſciuire militem diductum, ſi quid ſubitũ ingruat, maiore auxilio pariter ſubueniri, & ſeuerius acturos, ſi vallum ſtatuatur procul urbis illecebris. Idem Tranquillus tradit, [d] Romę, ait, caſtra conſtituit, quibus prętorianę cohortes uagę ante id tempus, & per hoſpitia diſperſę continerentur. Hęc caſtra prętoria pro prętorianis Plinius [e] appellat, quibus Præfecti initio nullas cauſas tractabant, ſed res bellicas tantũ curabant. Auguſtus enim, inquit Trãquillus, [f] appellationes quotannis vrbanorum litigatorum Pręt ori delegabat vrbano, at prouincialiũ Cõſularibus viris, quos ſingulos cuiuſq; prouincię negocijs prępoſuiſſet. Idem refert Neronẽ ſtatuiſſe, ut appellationes à iudicibus ad Senatum fierent. Spartianus quoq; imperante Hadriano, moris fuiſſe ſcribit, ut cum Princeps cauſas cõgnoſceret, & Senatores, & Equites Romanos in conſilium uocaret, & ſententiam ex omnium deliberatione proferret, nulla Pręfectorum mentione facta, primus Marcus Antoninus cœpit ſecum Pręfectos habere, quorum auctoritate & periculo iura dictabat, ait Capitolinus. [g] Tandem Commodus, ut ipſe delitijs vacaret, Perennio Pręfecto omnes curas commiſit, ut auctor eſt Lampridius. itaque demũ iudicia, & appellationes in Pręfecturam ſunt translatę. [h] Alij poſt Tiberium exemplo Auguſti duos Pręfectos prętorio creauerũt, Commodus tres; ut idem Lampridius ſcribit. Poſteriores verò inuadentibus fines Romani Imperij Barbaris, certis regionibus Pręfectos aſſignarunt. Sub Decio enim Vettium Aquilinum P.P. Orientis fuiſſe Metaphraſtes, & Martyrologium affirmat. Sub Valeriano Q. Vicarium, & Ragonium Clarum P.P. Illyrici, & Galliarum, Spartianus [i] nominat. Sed hi certi non erant, nec perpetui, ſed pro temporum ac belli neceſsitate creati.

Conſtantinus verò immenſa Pręfectorum poteſtate diuiſa ac diminuta pro duobus quattuor conſtituit, vnumq; Orienti; alium Illyrico: tertium Italię, & Africę: quartum Gallijs, Hiſpanijsq; & Britannię pręfecit, & ciuilia tantum negocia tractare iuſsit, ac militibus quibus antea imperabant, magiſtros militum prępoſuit. Zoſimus, [k] Cum eſſent, inquit, duo Pręfecti prętorio, qui hoc officium communiter gerebant: nec palatini tantum ordines eorum cura poteſtateque gubernabantur, ſed etiam ii, quibus vrbis erat commiſſa cuſtodia, & quotquot in omnibus limitibus erant collocati. Hic enim Pręfectorum prętorio magiſtratus, qui poſt Imperatorem ſecundus exiſtimabatur, annonas erogabat, & contra militarẽ diſciplinam admiſſa conuenientibus pœnis corrigebat. Conſtantinus autem hunc magiſtratum in quattuor Imperia diſcerpſit. Nam vni Præfecto Prætorio totum Ægyptum cum Libya, Pentapoli, & Orientem ad Meſopotamiam vſque, & præterea Cilices, Cappadoces, Armenios oramque maritimam totã, à Pamphylia Trapezuntem vſque, & vſque ad Caſtella propter Phaſidem ſita, tradidit: eidem & Thracia commiſſa, & Myſia, Æmi ac Rhodopes ac Doberi oppidi finibus circumſcripta: præterea Cyprum adiecit, & Cycladas inſulas, Lemno & Imbro, & Samothracia exceptis. Alteri, Macedones attribuit, & Theſſalos atque Cretẽſes, ac Græciam, & circumiacẽtes inſulas, Epyrum vtramq; Illyricos, Dacos, Triballos & Pannonios ad Valeriam vſque, & Myſiam ſuperiorem. Tertio, totam Italiam, & Siciliam, & circumiacentes inſulas, Sardiniam, Corſicam, Africam à Syrtibus Cyrenem vſque. Quarto, Tranſalpinos, Celtas & Hiſpanos cum inſula Britannica cõmiſit. Hac ratione diuiſo Pręfectorum imperio, ſtudioſè conatus eſt alijs quoque modis eorũ poteſtatem imminuere. Nam cum pręeſſent, vbique locorũ militibus, non modo centurionibus & tribunis, verum etiam Ducibus, (ſic enim appellabantur, qui quolibet in loco prætorum vicem obtinebant) Magiſtris militum inſtitutis, altero equitum, peditum altero, & in hos tranſlata poteſtate militum ordinandorum, & coercendi delinquentes, hac etiam in parte Pręfectorum auctoritati detraxit; Hęc Zoſimus. Sed etſi à Conſtantino militum cura Præfectis eſſe adempta, magnam tamen ſemper auctoritatem retinuerunt: edicta enim perpetuò obſeruanda promulgabant, niſi à Principe reuocata fuiſſent. [l] regionum ſibi commiſſarum pręſidibus imperabant [m] eos delinquentes puniebant, aut inhabiles remouebãt, [n] ipſiſque ſalarium a Fiſco debitum ſoluebant. [o] Quare ille magiſtratus codicillos ijs pręfecti actis muniebant, pro quibus præfecti officio plerumque aureos XL. [p] quandoque minus pendebant. [q] A præſidibus etiam ad præfectos appellabatur. [r] Spectabilium verò ſententias præfectus prętorio, qui erat in Principis comitatu, & Quæſtor palatij cognoſcebat. [s] Sed poſtea in milites aliquod imperium pręfectũ recepiſſe Caſſiodorus [t] ſcribit, qui ita de eius poteſtate diſſerit: Magna quantitate mulctat errantes, fiſcum pro ſua deliberatione diſtribuit, euectiones ſimili poteſtate largitur, vacantia bona proſcribit, delicta prouinciarum iudicum punit. verbo ſententiam dicit, quam ex ſcripto, ut alij, recitare non tenetur, [u] & paulò poſt. benè eſt ut leges poſſit cõdere [x] quando eius reuerentia poteſt negocia ſine appellatione finire: [y] poteſtate igitur nulla dignitas illi eſt ęqualis: vice ſacra vbiq; iudicat, nullus ei miles de fori ſui auctoritate præſcribit excepto officiali magiſtri militũ, curiales etiam uerberat, qui appellati ſunt legibus minor ſenatus, & licet alię dignitates habeant titulos pręfinitos, ab illa tamen penè geritur, quicquid in noſtro Imperio ęquabili moderatione tractatur; Hęc ille: quod verò Caſſiodorus ſcribit magna quantitate Pręf. pręt. mulctare, ea eſt vſq; ad 50. libras auri. Gratianus [z] Illuſtres, inquit viros Pręfectos prętorijs, vſq; ad 50. librarum auri mulctã cũ peccatũ grauiſſimũ erit, percutere ſinimus ea erat ſumma 3600. aureorum noſtrorum fere 5500.

Commeatum quoque militibus ſuppeditabat, vias euntis in expeditionem exercitui complanabat, & tentoria diſponebant. Conſtantinus Porphyrogenneta, [a] Pręfecti, inquit, prætorio, Principibus expeditionem facientibus commeatum exercitui promptè procurabant, tentoria componebant, & uias purgabant. Suidas [b] Præfectis prętorio ſummam, & imperium vectigalium fuiſſe cõmiſſum ſcribit. In quibus erigẽdis forma obſeruabatur, quam Iuſtinianus pręſcribit [c] ſignificabat Princeps pręfectus quanta ſibi ſequente anno pecunia opus eſſet, illi tacta

eius

a l.1. de off. P.P.

b Dion. lib. 55.

c in 4 poſt princ.

d in Tiberio, c. 36.

e lib. 3. c. 5.

f cap. 33.

g in M. Antonino.

h l. præcipimus, 32. §. hunc, C. de appell.

i in Balliſta.

k libro 2.

l l. formam 2. C. de offi. P.P. Orient. et Illyrici.

m l.1. C. de offic. P.P. Afr.

n l.3. & 4. C. de offic. P.P. Orient. & Illyrici.

o l.1. C. de annõ. & capitat.

p Nou. 8. in Notitia

q l.1. §. ult. l.2 in prin. C. de offic. P.P. Afri.

r l. præcipimus, 32. C. de appell.

s §. illud, & § ult. in Auth. de appellat. d. l. præcipimus, 32.

t lib. 6. variar.

u l. pen. & ult. C. de ſent. ex periculo recit.

x l.2. C. de offic. P.P. Orient. & Illyrici.

y l.1. C. de ſent. P.P. & l.1 ff. de offic. P.P.

z in l. 4. C. de modo mult.

a de thematib.

b in verb. ἔπαρχος

c Nouel. 118.

eius diuiſione inter populos, menſe Iulio vel Auguſto apud acta ſcribebant, quantum queq; prouincia, vel ciuitas, pro indicto à Principe tributo, ſequente anno ſoluere teneretur, quæ adærandæ ſpecies, quid in arcam largitionum inferendum; quantum in milites eſſet inſumendum. Hæc deſcriptio initio cuiuſque indictionis .i. menſe Septembri ad præſidũ prouincias mittebatur [a] Leo A. [b] Delegatio, inquit, ab ampliſſima præfectura, in diuerſas prouincias ea more quotãnis emittitur. Hæc delegatio appellabatur. [c] quam Præſides in ſingulis ciuitatibus legendam publicè proponebant: ipſi verò omne damnum fiſci, ob non ſeruatam hanc formam, ſi quid minus ſolutum fuiſſet, ea ſuo ſarciebant. Summa autem ſoluendorũ tributorum hæc fuit; Tenebantur cuiuſq; prouinciæ homines quotannis tributum, veſtem militarem, & indictum ſoluere. [d] pro tributo quinquageſimam tritici, quadrageſimam hordei, & vini, laridiq; qđ collegiſſent viceſimam: fœnum prętérea ac paleas conferebant, [e] quæ omnia in horreo publico condebantur, [f] quorũ præcipua erat Præfect. Prætorio cura. [g] Capitolinus enim [h] ſcribit, Meſitheũ Gordiani P.P. & ſocerum tam diligentem fuiſſe, vt in maioribus ciuitatibus tantum frumenti, aceti, hordei, laridi, ac palearum eſſet, quantum toto anno ad alendum exercitum ſufficeret, in minoribus vrbib. XXX. aut XL. dierum, in aliquibus duorum menſium, vbi minimum XV. dierum. Hæc iuſſu Præfecti in oppida inferebantur: ob id pondera, & menſuras .i. modios æneos, vel lapideos, & ſextarios in ciuitatibus publicè propoſitos habebant. [i] Seuerus Imp. hæc ipſe curabat, qui, vt ſcribit Spartianus, moriens ſeptem annorum canonem ita vt quotidiana LXXV. millia modiorũ expendi poſſent, reliquit: Olei verò tantũ, vt per quinquẽnium non ſolum vrbis vſibus, ſed & totius Italiæ, quæ oleo egeret, ſufficeret. Hæc ille. Traianus quoque prouiderat, vt per viij. annos canon frumentarius ſemper Romæ eſſet. [k] Aliquæ verò prouinciæ oleum, aliæ diuerſas ſpecies ſoluebant, vt Leptitani in Mauritania oleum, quos Cæſar [l] ſcribit, centũ triginta millia pondo olei Romanis pẽſitaſſe. Galli, & Hiſpani equos, [m] Lucani ſues, Brutij boues præſtabant, pro quibus poſtea 1200. aureos penſitarũt. [n] Siculi decimam tritici, quę erat DCCC. millium modiorum, & ſi opus fuiſſet, aliã decimam ſolutis à fiſco in ſingulos modios ternis H.S. & rurſus aliam, ſolutis quaternis H.S. in ſingulos modios cõferebãt. [o] Ægypti quintam omnium fructuum. [p] Quare Conſtantinopolim 800. myriades medimnorũ tritici mittebant. [q] Quæ omnia P.P. procurabant. Exigebant & ſingulas chlamydes, à prouincialibus in XX. aut XXX. iuga ſeu iugera pro regionis conſuetudine militibus danda, uel pro ſingulis veſtibus aureum. [r] Indictam præter hæc à Principe prouincijs quotannis auri ſummam exigi curabant. [s] Capitationem quoque .i. didrachmũ pro cuiuſq; capite ab Auguſto impoſitum [t] arcæ ſuæ inferebant, [u] quod onus poſtea ciuibus eſt remiſſum. [x] Omnia denique vectigalia, portoria, ſalinæ, [y] annonæ, ac claſſes ad ſpecies trãſuehendas, ſub eorum erant diſpoſitione, [z] ſoluebant autem negociatores pro rebus importatis, uel exportatis octauam mercium. [a] Ijdem veredis currebant, & alijs currendi facultatem concedebant, quod nulli maiorum iudicum præter magiſtrum officiorum facere licebat. Gratianus A. [b] Ius, inquit, cõcedendi euectionem .i. facultatem currendi, ſoli Principi, magiſtro officiorum, & P.P. cõpetit. Et ita interpretanda eſt notitia in P.P. Illyrici, dum ait, vterq; P.P. euectiones annuales non habet .i. non impetrat quotannis a Principe, ut utatur curſu publico, quemadmodum Vicarij, qui denas aut duodenas euectiones obtinebant, & Præſides binas. [c] Sed ipſi PRÆFECTI, inquit, EMITTVNT .i. ſuo iure currunt, & alijs etiam concedunt currendi facultatem. Legendum eſt autem PRAEFECTI non PRAEFECTOS, ut in impreſſo, quæ vox nihil ſignificat. In Codice Vrſini de P.P. Orientis, legitur PRAEFECTVRA.

a l. vl. C. de can. largit. tit. l. vlt. C. de annon. & trib. l. 1. C. de mil. veſte.
b d. l. ult. C. de can. largit. tit.
c in l. 1. & 2. C. de indict. l. nullo
d l. annonas. 15. C. de erog. milit. annon. l. 1. C. de anno. et capitat.
d l. ult. C ſi propter pub. penſit.
e l. modios. 9. C. de ſuſcep. et arc.
f l. frumenta. 6. cum l. ſeq. eo tit. l. fortiſſimi. 6. C. de ero. mil. ann.
g l. 1. C. de indi. l. 1. C. de ſuperindic. Nou. 128.
h in Gordiano iuniore.
i d. l. modios 9. & d. Nou. 128.
K Lamprid. in Heliogabalo.
l In li. 6. de bello ciuili, ſub fi.
m Strabo in 5. Tacit. in ſecũdo.
n Caſſiodorus in li. 11. ad Vitalianum.
o Cice. 8 actio. in Verrem.
p Oroſius lib. 1. cap. 8.
q Vt in edicto Iuſtiniani. 13.
r l. 2 & 3. C. de milit. ueſte.
s l. 1. C. de indic. l. 1. C. de ſuperindic. l. 3. C. de annon.
t D. Hieronym. in 17. Matth.
u l. cum antea. 10. C de agent. & cenſit.
x l. 1. C de capitat. ciui. cẽſ. eximẽ.
y l. vnica publi. ca. 17. in fi. de uerb ſign.
z l. 8. l. 10. et ſeq. C. de vectig. l. 1. C. de claſſicis. Caſſiod. in praf. lib. var. uariar.
a l. [illegible] 2. l. ex præfatione.
7 C. de vectig. et commiſſis.
b in l. iudicib. 4. C. de curſu publico.
c l. 12. C. de curſu publico.

PRAEFECT. EVECTIONES ANNVALES NON HABET, SED IPSE EMITTIT. in fine officij P.P. Illyrici habet, PRAEFECTVS PRAETORIO ILLYRICI, IPSE EMITTIT. Vnde conſtat mendoſum eſſe codicem impreſſum.

Creatum Præfectum prætorio, primum Princeps parazonio accingebat, (ita enſis Zona alligatus, magiſtratus inſigne uocabatur.) Traianus n. ut auctor eſt Dion, ſuo Præfecto prætorio nudum gladiũ porrexit, dicens: accipe hunc enſem, quo ſi rectè imperauero, pro me utaris, ſin minus; contra me utaris. Olim ex equeſtri tantum ordine eligebantur, Senatores enim eſſe non poterant, forte ne nimia potentia extollerentur. Quare Paternum ab adminiſtratione præfecturę per honorem laticlauii a Commodo ſubmotum fuiſſe, Capitolinus ſcribit. Condoluit & Marcus Antoninus quòd Pertinacem, qui poſtea imperauit, Pręfectum facere non poſſet, quia Senator erat. Sed hoc vſq; ad Alexandrũ permanſit, ipſe primus ſuis Præfectis prætorio Senatoriam dignitatem addidit, ut clariſſimi dicerentur, & ne non Senatores Senatores iudicarent. Quare poſtea Clariſſimi, & Illuſtres ſunt appellati, ſic Conſtantinus, [d] Rufinum, Valentinianus, [e] Cynegium P.P. vocant: quod verò legitur P.P. à Seuero clariſſimos uocatos fuiſſe, id à cõpilatoribus additum puto. (in l. 2. C. de ſent. paſſ.) Quadriiugo curru & aurato uecti Præfecti in publicum prodibant, fauſtis præconum uocibus, & acclamationibus excepti. [f] acclamabant uerò, ipſos eſſe patres Imperij, monebanturq;, vt ſe tales pręſtarent. Caſſiodor. [g] Pater, inquit, appellatur Imperij, ipſumque hodie reſonat uox præconis inſtruens iudicem, ne ſe patiatur eſſe diſſimilem. Theodoſius quoque & Valentinianus Florentium Præfe. Præt. parentem appellant. [h] Florenti, inquiunt, parens chariſſime, & amantiſſime, illuſtris & magnifica auctoritas tua, quæ conſtituta ſunt, edictis publicari præcipiat. Alijs quoq; titulis eos honorabant, ut MAGNITVDO TVA, CVLMEN, AMPLITVDO. [i] PRAECELSA MAGNIFICENTIA, [k] & ſimilibus. Scribentes autem ad eos Principes plerumque ita incipiebant HAVE HYPATI K.N.B. [l] .i. cariſſime nobis. in fine verò ſubiiciebant: DIVINITAS TE SERVET PER MVLTOS ANNOS PARENS CARISSIME. [m] CELSITVDINIS quoque titulo honorabantur, [n] & SVBLIMITATIS, [o] Gręci [illegible] dicunt. [p] Eius ſedes, ſublimiſſima & excelſa uocabatur, [q] quę a Curię fortuna liberabat, inuiti enim P.P. patriæ curiales eſſe non cogebantur. [r] Amplum his a fiſco honorarium perſoluebatur, ſiquidem Iuſtinianus [s] P.P. Africæ centum libras auri aſſignauit, æquat ea ſumma vndecim millia noſtrorum aureorum.

In foro P.P. olim erant CL. aduocati, [t] inter quos LXIV. primates pluribus honeſtati priuilegijs eminebant, [u] ex his duo ſingulis annis aut biennio fiſci patroni eligebantur, [x] qui LX. auri libras Kalend. Octobris pro ſalario inter ſe diuidebant. [y] excedit ea ſumma 6600. noſtrorum aureorum. Iiſdem, Kalend. Ianuarij Pręfect. pręt. ſtrenam tanquàm Comitibus conſiſtorij ſoluebant. Anaſtaſius ad Euſtachium P.P. [z] Iubemus, ait, viros clariſſimos fiſci pro tempore patronos fori tuę celſitudinis ſolenni die feſtiuitatis Kalendarum Ianuariarũ ipſius tantummodo anni, per quem tale peragunt officium, inter Spectabiles ſacri noſtri conſiſtorij Comites diuinæ noſtrę ſerenitatis manu punctos conſequi ſolatia &c. Hæc ille. Cum autem dicit punctos, intelligit, notis manu noſtra ſcriptis inter Comites conſiſtorij relatos. Vnde Zoſimus hiſtoriographus exaduocatus fiſci Comes nuncupatus.

Qui hodie Pręfectis Prętorio comparentur haud facile inuenio. Apud Turcas duo Beilerbei, alter Thracię .i. Romanię alter Aſię .i. Anatolię, præfectis poſſunt eſſe ſimiles. Quos autem nos vocamus Pręfectos, aut prouinciarum vrbiumve gubernato-

d l. 6. C. Theo. de anno. & trib.
e l. 19. C Theo. de poen.
f l. 2. C de quæſtorib. §. 1. Auth. ut ordina. Præf. ſeu Nouel. [illegible]
g in formula Præfecti Præt.
h tit. 12. 13. & 24. in Nou.
i l Nouella Valent. tit. 1.
K tit. ſeq.
l l. 7. C. de ſuſcip. & arcar. l. 2. C. de his qui ex publica colla.
m Nou. Valent. tit. 1.
n l. vlt. C. de numerar.
o l. actuarios. C. eod. tit. l. vlt C. de fabricenſib. l. 9. C. T. de curſu publico.
p Nouel. 9. [illegible] ſeu Auth. de appell.
q In rubr. C. de numer. actu. l. 2. C. de curſu publ.
r Nouel. 60. ſeu Auth. ut ad P. præt. Afr.
s l. 1. §. hoc etiam C. de offic. præf. præt. Africæ.
t l. 8. 13. & 17. C. de aduo. diuer. iudicum.
u l. poſt duos, 15. C. eod. per hanc 7. C tit. ſeq.
x l. binos, 10 l. ſancimus, 11 C. eo. tit.
y l. reſtituendo 6. & l. ſeq. C. de aduo. diuer. iud.
z l. 4. C. eod. tit.

res,

res, minores ſunt, quàm ut his poſſint conferri. Noſtri iuris interpretes (quàm apte ipſi viderint) illis reges æquant,[a] quos Imperatoribus antiquiores, & nemini ſubditos, ipſis præfectis longè digniores eſſe nō dubitos & alias Bartholi ſententia eſt,[b] potius in ſuo regno Imperatoribus, quàm Præfectis comparandos. Ceterum, quia ſicut monet notitia, P. P. auctoritas erat, vt non ſolum ipſi curſu publico, & veredis veherentur, ſed etiam alijs currendi facultatem concederent,[c] hoc loco de curſu publico non omnibus noto diſſerendum eſſe cenſui.

a Bart. in l. oës populi, nu. 8. ff. de iuſt. & iu. in l. imperio. ff. q8 quiſq. iur. d. aſ. in l. 1 nu. 8. de offic. omn. cum alijs.
b in l. infamem. 7. de publ. eod.
c Landsc. 9. C. de curſu publico.
Eod. de curſu publico, angarijs & parangarijs.
d lib. 8.
e lib. 8. Pædia.

DE CVRSV PVBLICO, ANGArijs, & parangarijs. Cap. VI.

CVrſum publicum primū à Perſis inuentum Herodotus[d] memorat, Xenophon[e] à Cyro inſtitutum fuiſſe ſcribit: is certas ſtationes in via publica dimenſis itineribus ſtatuit, ubi equi & homines collocati unius diei iter celerrimè conficiebant. Cum verò ad proximam ſtationem perueniſſent, quæ euenerant, ibi manentibus nunciabant, & illi ſtatim alijs ſequentibus, donec celeriter nuncius ad regem perueniret. Id genus currendi angariam Perſæ uocabant. Horum exemplo Auguſtus primò iuuenes, qui acta in prouincijs ad ſe citò perferrent, modicis interuallis per vias militares diſpoſuit: deinde vehicula, quibus idem ſemper currens ad ſe nunciū perferret. Tranquillus.[f] Quo, inquit, celeriùs ac ſub manu annunciari cognoſcique poſſit, quid in prouincia quaque gereretur, iuuenes primo modicis interuallis per militares vias, dehinc vehicula diſpoſuit, commodius id viſum eſt, ut qui à loco eidem perferrent literas interrogari quoque ſi res exigeret poſſent: Hæc ille. Idem cæteri Principes Romani obſeruarunt, vt[g] auctor eſt Plutarchus, ſingulis enim circiter L. milliarijs ueredos & rhedas ad currendum certis locis diſpoſuerunt, vt iter diei conficerent in Italia tamen remanſerunt, qui pedibus currebant. Tranquillus[h] Claſſianos, ait, qui ab Hoſtia & Puteolis Romam pedibus per vices commeant, petentes cōſtitui aliquid ſibi calcearij nomine, quaſi parum eſſet ſine reſponſo abegiſſe, Veſpaſianus iuſſit poſthac excalceatos curſitare, & ex eo ita curſitant. Curſum verò equorum ita inſtituerunt, ut prouincialium pecunia equi, cum hominibus ad currendum deſtinatis alerentur. Quod Seuerus Imperator poſtea aboleuit, id fiſci onus eſſe iubens: Spartianus:[i] Poſthæc, inquit, cùm ſe uellet commendare hominibus, vehicularium munus à priuatis ad fiſcū tradnait.[k] Stabula tamen, in quibus equi alebantur, prouincialium ſumptibus reficiebantur.[l]

De curſu publico Procopius in ἀνεκδότοις mihi à Ioan. Vincentio Pinello viro doctiſſimo exhibitis, ita latinè verſis ſcribit: Romani Imperat. qui antea fuerunt modum excogitarunt, quo cuncta ſibi quā celerrimè poſſent nunciari, & vt ſcirent, quæ vbique inter hoſtes agerentur, & ſi qua in ciuitatibus ſeditio, uel quid aliud improuiſum à Præſidibus, vel aliud quomodocunque oriretur, & vt annua tributa velociter & tutò tranſmitterentur: Publicum ergo & celerem quendam ubique curſum hoc modo inſtituerunt. viro expedito ad iter diei ſtationes conſtituerunt quandoque octo, quandoque pauciores, non tamen minus quinque, quod plurimum eueniebat; quadraginta verò equi in ſingula manſione ſtabulabantur, & ibidem hippocomi ad curandos quot poterant equos erant deſtinati: ſuccedentibus uerò ſibi ad ſtationes probatiſſimis equis, qui eos agebant, decem fermè dierum iter viciſſim conficiebant, agentes quo modo ſignificauimus. Hæc ille. Nec ſolum equi, ſed & vehicula; ac varia animalia, ad curſum publicum ſunt inuenta. Primò in uſu fuere rhedæ; hæc erant vehicula quatuor rotarum, in

f cap. 49.
g in Gal. c. 8.
h in Veſpaſiano.
i in Seuero.
k facit l. 2. C. de lucr. aduoc.
l l. in omnibus, 7. l. comperimus, C. de curſ. publ.

hoc à Birotis differentes, nec plus mille pondo ferebant, Birotæ ducenta: Hæ à tribus mulis trahebātur: illæ æſtate ab octo, hyeme à decem, quod Conſtantinus conſtituit:[m] Rhedæ, inquit, mille pondo tantūmodò ſuperponi iubemus, birotæ ducenta, veredo triginta, non enim ampliora onera perpeti uidentur. Octo mulæ iungantur ad rhedam videlicet æſtiuo tempore, hyemali decem, birotis trinas ſufficere iudicauimus. Idem Valentinianus confirmauit,[n] qui etiam plures duobus aut tribus in his ſedere prohibuit.[o] Sed etſi multæ in eodem loco rhedæ eſſent, ſingulæ tantùm uno die emitti poterant.[p] Hanc opinor eſſe rhedam currentem à qua res cadentes dominorum permanere apud Iuſtinianum leguntur.[q] Carpentarij uocabantur qui carpenta ſeu rhedas agebāt.[r] Præter has erant & veredi, velociſſimi curſus equi;[s] à vehēda rheda dicti, ut ait Feſtus. Procopius,[t] Equis, inquit, publicis uectus quos ueredos uocant. Vnde apud Arcadium Iureconſ. in Pandectis Florentinis[u] legitur, VERHEDO, cum aſpiratione. Sed & qui ſine rheda currunt, veredi vocantur. hinc veredarij veredis vecti.[x] Qui verò hos curabant hippocomi dicebantur[y] Veredorum ſella cum freno, pondus LX. librarum excedere non poterat, alias in fruſta concidebatur. Auerta quoque hoc pondus excedere non debet, alioquin fiſco vendicatur.[z] Auertam Budæus interpretatur lora per tergum equi excurrētia: ſed verius eſt, peram ſeu manticam fuiſſe ad ueſtes uiatorias, aliaue neceſſaria condenda.[a] Ita interpretatur antiquus Horatij commentator,[b] Pera, (inquit, mantica, auerta. hoc modo tùm loquebantur. Theodoſius quoque auertis nos pro itineris neceſſitate inſtrui ſcribit:[c] Sint ait, duo palatini proſecutores ſingularum rhedarum, habentes quinquagenariū librarum auertas & ſaga, quibus par eſt pro itineris neceſſitate muniri. Hic notandum eo primùm tempore ſellarum equeſtrium à Theodoſio Magno mētionem fieri: antea enim in vſu fuiſſe non reperiuntur.

Viceni circiter veredi, in ſingulis ſtationibus ſuere,[d] quorum non niſi deni ſingulis diebus emitti poterant,[e] ne publica neceſſitate ſuperueniente equi deeſſent. Hi quia turmatim incedebant, agminales uocabantur,[f] nec eos fuſtibus, ſed flagellis tantùm verberare licebat.[g] Hos arbitror eſſe equos, qui publici ab Vlpiano[h] appellantur; vocari, inquit, in ius non poteſt, qui equo publico in cauſa publica tranſuehitur. etſi Budæus aliter interpretetur.[i]

Muli quoq; & mulę ad vſum curſus publici deſtinabantur, quæ vulgò carrucis & plauſtris adiungebantur.[k] Nero enim, inquit Tranquillus, nunquam carrucis minus mille iter feciſſe traditur, ſoleis mularum argēteis; & Sabina Neronis vxor, mulas quibus agebatur, aureis funibus ſubligabat. Harum cuſtodes muliones appellabantur.[l] Ternis verò veredis aut mulis, unus hippocomus ſeu mulio aſſignabatur,[m] & eorum morbis medētes, mulomedici dicti. qui annonas id eſt cibaria, & veſtes ex publico accipiebant, nec aliud nomine mercedis, petere poterant.[n]

Boues etiam curſui publico inſeruiebāt,[o] plauſtra ſarcinis onuſta vehentes, ſicut & aſini.[p] Iulianus verò apoſtata, mulos, boues, & aſinos, à vectura publica amouit, ſolùm equis ad currēdum vſus, ut auctor eſt Socrates.[q] Sed eos alij Principes ad vſum publicum reſtituerunt.

Quotannis veredorum quarta pars reparabatur, id eſt ſenioribus venditis, totidem iuniores ſubſtituebantur,[r] & ſi pecunia deerat, prouinciales ſupplebant, vt Pyrrhus,[s] & Antonius Auguſtinus[t] cenſent, quòd etiam aliquot iura probare videntur.[u] Pabula quoque, fœnum, paleæ, & hordeum, à prouincialibus pretio accepto ad id exhibebantur.[x]

Curſus publicus aliquando vehicularis vocatur, nonnunquam [illegible]ularis,[y] quandoque clabularis[z] à clabulo, vehiculo[a] clauularem Marcellinus[b] appellat; Eos, inquit, ad Orientem proficiſci præcepit clauularis curſus facultate permiſſa.

Loca animalium curſus publici mutationes dicebantur

m l. 8. C. Th. eod.
n l. 17. & 28. & 30. C. T. eod.
o in l. 20. C. Th. eod.
p l. 35. & 40. C. T. eod.
q §. ult. Inſtit. de rer. diuiſ.
r l. 31. C. Th. eod.
s l. in omnib. 7. & l. ſeq. C. eod.
t lib. 2. de bello Perſico.
u l. ult. § pen de munerib. et hon.
x l. 30. C. Th. eo.
y l. non patimur. 13. C. eo. l. 7. & 30. C. Th. eod.
z l. quoniam. 12. C. eod.
a l. 12. 48. C. Th. eod.
b in 6 Satyr. Horatij lib. 1.
c d. l. 48. C. T. eo.
d l. 3. C. T. eo.
e l. ut agendi. 8. C. eod.
f l. 3. et l. 6. C. T. eod.
g l. 1. C. eod.
h l. 2. de in ius uocando
i & Coraſ lib. 1. miſcell. c. 11.
k l. ſi ex plagis. 52. § in clivo. ad l. Aquil.
l l. 10. & l. 31. C. Th eod.
m l. 34 C. T. eod.
n d. l. 31. C. T. eo.
o l. 1. 2 & 53. C. Th. eod.
p l. 38. & 53. C. Th. eod.
q lib. 3. c. 1. ad fi.
r l. omnibus. 7. C. eod.
s in l. 1 C. quemadm. ciuil. mun.
t in l. 6. § philoſophos, de excuſ. munerum.
u l. fi. C. T. eod. l. maximū 12. C. de excuſ. muner.
x l. 2. C. de lucris aduoc. l. 23. C. T. eod.
y l. ult. §. 2. de muner. & honor.
z l. pen C. T. eod.
a l. 23. & 264. Th. eod.
b lib. 20.

bantur, [a] ab equis qui mutabantur. Caſſiodorus [b] ſcribit Iulianum Sabam cognouiſſe mortem Iuliani apoſtatæ, licet, plus quàm viginti mutationes ab eo loco vſque ad illius exercitum eſſe viderentur. Theodoretus [c] illud appellat iter viginti dierum. itaque veredi, & rhedæ, iter diei unius facere conſueuerant. Marcellinus [d] ipſos veredos mutationem vocat. Præfectus, inquit, prætorio Taurus maturè diſceſſit vectus mutatione celeri curſus publici. Quandoq; ea loca ſtationes vocantur. Arcadius A: [e] Per ſtationes ſingulas, inquit, idoneos mancipes volumus collocari Græci Σταθμοὺς appellant. Suidas, diuerſoria ſunt, currentium de ciuitate ad ciuitatem. Nonnunquam & manſiones dicuntur. Conſtantinus, [f] Tabula, inquit, ad mutationes manſionesque ſingulas animalibus curſui publico deputatis, certo & denunciato tempore denebantur. De his intelligit Arcadius Iureconſ. [g] dum dicit, qui ad manſiones deſtinantur, muneribus perſonalibus adſtringuntur. & Valentinianus; [h] nemo, inquit, poſſeſſorum ad inſtruendas manſiones, vel conferendas ſpecies: longius delegatur. Idem [i] Anthemio Præfidi, cùm ad aliquã, ait, vrbẽ, manſionemvè acceſſeris, protinus horrea te inſpicere volumus In his enim frumenta & pabula inter milites diuidenda ſeruabantur. Lampridius, [k] Milites, inquit, expeditionis tempore ſic diſpoſuit, vt manſionibus annonas acciperent, ne portarent cibaria decem & ſeptem, vt ſolent, dierum; niſi in Barbarico. ob id modios ad metiendum in manſionibus æneos, vel lapideos, cum ſextarijs, & ponderibus teneri, ac per ſingulas etiam ciuitates collocari Valentinianus iuſſit. [l] Ibi etiam hordeum, & laridum pro vſu militum reponebatur. Conſtantinus ad Eubulidem Vicarium Africæ, [m] Multa ait, à prouincialibus indignè poſtulantur, non modo in ciuitatibus, ſed etiã manſionibus, dum animalibus alimoniæ ſine pretio miniſtrantur. A numeris autem prima, ſecunda, & tertia manſio denominabatur. Tranquillus enim in Tito primam manſionem propè Romam, & Marcellinus [n] quadrageſimam Argentorati fuiſſe ſcribunt. Vnde fortè quædã hodie caſtra Tertij, Quarti, Quinti, Sexti, Septimi, Noni, Decimi, Viceſimi, Triceſimi, Quadraginta, Nonaginta, Centum, Quadringenta, Milleſimi, & alia huiuſmodi nomina in Italia retinent. Itinerarium Antonini Imperatoris nomine editum, itinera, & plurium regionum manſiones, tàm maritimas, quàm terreſtres dinumerat, & Plinius [o] thuriferam regionem per manſiones metitur, quæ plurimum inter ſe circiter ſtadijs C. L. ſeu miliarijs XX. Italicis diſtabant. Herodotus quoque [p] iter a mari Græco ad Suſa Perſarum regiam per manſiones CXI. diuidit; Vbique, inquit, ſunt regij ſtathmi. i. manſiones, ac diuerſoria pulcherrima, idem vult eſſe ſpatium caſtrametationum. Hoc etiam legitimum tempus viſum eſt prætori diutini itineris faciendi. [q] In has manſiones Imperatores diuertere conſueuerant. Tranquillus [r] enim Titum ad primam manſionẽ febri correptum fuiſſe ſcribit. Lampridius, [s] Itinerum, ait, dies publice proponebantur, ita vt edictum penderet ante menſes duos, in quo ſcriptum eſſet, illa die, illa hora ab vrbe ſum exiturus, in prima manſione manſurus: deinde per ordinem manſiones, deinde ſtatiua, deinde vbi annona eſſet accipienda: Hæc ille. Vopiſcus Aurelianum Imperatorem apud Zenophorium manſionem, quæ eſt inter Heracleam, & Byzantium, occiſum fuiſſe ſcribit. Id etiam D. Ambroſius de obitu Valentiniani Imperatoris clarius explicat Ecce, dicit, litteræ de inſtruendis manſionibus, inuectio ornamentorum regalium, aliaque eiuſmodi, quæ ingreſſurum iter Imperatorem ſignificarent: Hactenus D. Ambroſius. Ex cuius verbis apparet, iter facturum Principem, aulæa, & alia ad inſtruendas manſiones ad quas erat diuerſurus, præmiſiſſe. Præſides quoque prouincias obeuntes, cum ad priuatos ire non poſſent, ad manſiones diuertebant. Valentinianus; [t] Quiſquis inquit, prouinciæ præſidentem propria poſſeſſione

a l. ſi quis. 11. l. nemo, 17. & ſeq. C eo. l. 36 & 60. C. T. eod.
b in 6. tripar. c. 45.
c lib 3 cap. 19.
d lib. 21.
e in l. pen. C. T. eod.
f in l. 9. C. T. de ann. & tributis.
g in l. vl. §. his quoque. de munerib. & honor.
h l. nemo, 8. C de ann. & tribut.
i l. 2. C. de cond. in publ. horreis.
k in Alexãdro.
l l. modios 9. C. de ſuſceptorib. & arcar.
m l. 2 C de lucr. aduoc. & l. 119. C. T. de decur.
n in ſ. lib. 16.
o l. 12. c. 14.
p in ſexto.
q l. 1. ff. ſi quis cautio.
r in Tito. c. 9.
s in Alexandro.
t in l 4 C. Th de offic. rect. prouin.

ſuſceperit, ager, quem diuerſorium habuerit, prædictus in tranſitu fiſci iuribus vindicetur, ita enim iudices manſuetos inſtruere, & inſtaurare nitentur. Hæc ille, qui indicat præſides inſtituendarum, & reparandarum manſionum curam habuiſſe. Multa ex his loca in Italia, & Gallijs etiam hodie antiquum nomen retinent: Mãſiones enim ſeu maſonea uocantur Bona manſio quoq; olim oppidi nomen fuit, vbi Valentinianus ad Victorẽ magiſtrũ militũ ſcripſit. [u] Curſus publici exercitatio mancipium, vel mancipatus dicebatur, [x] & mancipes qui ſtationibus præficiebantur: [y] Hi ex Proconſulis aut alterius præſidis officio ſinguli, ſingulis curſus publici manſionibus p quinquennium præponebantur, [z] poſtea perfectiſſimatus dignitate honeſtati abire permittebantur. Interea 30. tantũ diebus, quoq; anno, a ſtatione ſeu mutatione poterant diſcedere. [a] Horum cura erat euectiones inſpicere, an eſſent legitimæ, ut alimenta animalibus neceſſaria ſubminiſtrarentur, nec permittere, vni rhedæ deſtinata animalia, alij adiungi. [b] Præter hos ex Schola agentium in rebus, curioſi uocati, crebro ad inſpiciendas euectiones mittebantur, ne quis earum modum excederet. [c] Erant & alij, qui animalia publica curabant, & currentia comitabantur, catabulenſes vocati, quorum officium catabulũ dicebatur. Damaſus de Marcello Papa loquẽs, Damnatus eſt, ait, in catabulum, cumque diebus multis ſeruiret in catabulo, iuſſit Maxentius plancas extrahi, vt ibidem animalia catabuli congregata ſtarent, & ipſis Beatus Marcellus deſeruiret. Hoc idem ſenſit Martyrologium [d] narrans Marcellum iubente Maxentio ad ſeruitium animalium, cum cuſtodia publica fuiſſe deputatum. De his qui hoc onere adſtringebantur ita Caſſiodorus, [e] Marmora, inquit, ad Rauennatem vrbem per catabulenſes dirigantur. Illi cum ad manſionem perueniſſent, pecuniam Principis, quam ibi inueniebant, reuertentes ad ſuam manſionem portabant, ut ad locum theſauri, vel Comitẽ largitionum mitteretur: Hæc in ſacculis qui tot centenaria capiebant, condebatur. [f] In Codice Theodoſiano. [g] Catabulenſes aliud ſunt.

Vſus curſus publici à Principe, vel Præfecto Prætorio codicillis impetrabatur, qui, quod duplicata charta ſcriberentur, duplomata uocabantur. Vnde Modeſtinus eum, qui falſo duplomate vias cõmeauit, pro facti qualitate puniri ſcribit [h] eodem duplomate diebus ac noctibus iter continuari dicit Venuleios. [i] Plinius quoque Bithyniæ præſes Traiano ſcripſit, ſe duplomata nulli commodaſſe, neq; in rem alicuius præterquam Principis, miſiſſe; ſe tamen neceſſitate coactum vxori ad amitam ob mortem aui excurrere volenti, eorum vſum dediſſe, quia hoc officij gratia in celeritate conſiſtebat. Capitolinus, [k] a Prætude, inquit, Syriæ, quod ſine duplomatib. curſum vſurpauerat, pedibus ab Antiochia ad legationẽ ſuã iter facere coactus eſt. Has indulgentias poſteriores Principes, euectiones nominarunt, quibus euehendi facultas dabatur. [l] Diem certum continebant intra quem veredis uti licebat, eoq; termino elapſo irrita erant, ut ad Plinium Traianus ſcribit. [m] D. Auguſtinus [n] ad docendam Rhetoricam Mediolanũ conductus euectionem publicam a Symmacho P. V. obtinuit. Dioſcorus epiſt. 55. inter D. Auguſtini epiſtolas, Zenobius, inquit, magiſter memoriæ factus eſt, & miſit mihi euectionem cum annonis. Qui euectionem obtinebat, eam Præſidi prouinciæ, per quã tranſiturus erat oſtendere tenebatur, & ille ſubnotabat ſeu ſubſcribebat. [o] Conceſſa euectione, vna aut duæ angariæ. i. vnus aut alter equus permitti cenſebatur. [p] Cum verò tertius veredus indulgebatur, parhippus, aut paraueredus dicebatur. [q] Comitibus quattuor veredi cum parhippo; Tribunis militum tres concedi conſueuerant. [r] Vicarius aũi XXX. veredi X. [s] Sed ſi præter equos, etiã viaticum Princeps elargiebatur, quod ijs fiebat, quos ipſe euocabat, hæc duplomata tractatoria appellabantur, [t] quorum formulam in Marculphi monachi libro inuenient

Cuiacius

u l. 12. C T de erogat. milit. annon. & l. 3. C. eod. tit.
x l. 3. & l. 55. C. Th. h. tit.
y l. 24. 26. 36. & pen. C. T. eod.
z l. 34. 46 C. T. eod.
a l. 36. 21. C. T. eod.
b l. 24. C. T. eod.
c l. 5. & ſeq. C. de curioſis.
d 17. Kal. Febr.
e lib 3. var. epiſt. 16. & lib. 4. epiſt. 47.
f l. quoniam. 12. C. eod.
g lib. 14. tit. 3.
h in l. eos. 27. §. vlt. ad l. Corn. de falſis.
i l. continuus. 137. §. cum ita de verb. oblig.
k in Pertinace.
l l. euectiones. 9. C. eod.
m epiſt. 6.
n D. Aug. lib 5. confeſſ. c. pen.
o l. 25. C. T h eod.
p l. 45. C. T. eod. & l. vlt. C. eod.
q l. parhippũ 4. C. eod. & clarius in l. 14. C. T. eod.
r l. 49. C. T. eod.
s l 38. C. T. eod.
t l. 1. C. de tract.

a in l.1.C.de tra ct. & an.

Cuiacius vir doctiſſimus recitat, [a] & eſt ſequens.

ILLE PRINCEPS OMNIBVS AGENTIBVS IN LOCO. NOS GAIVM.I.V. PARTIBVS ILLIS LEGATIONIS CAVSA DIREXIMVS, IDEO IVBEMVS VT LOCES CONVENIENTIBVS EIDEM A VOBIS EVECTIO SIMVL ET HVMANITAS MINISTRETVR, HOC EST VEREDI SIVE PARAVEREDI TOT, PANES TOT, VINI MOD. TOT, CEREVISIÆ MOD. TOT, LARDI LIB. TOT, CARNIS TOT, PORCI TOT, PORCELLI TOT, VERVECES TOT, AGNI TOT, ANSERES TOT, PHASIANI TOT, PVLLI TOT, OVA TOT, OLEI LIBRAS TOT, GARI LIBRAS TOT, MELLIS TOT, ACETI TOT, CVMINI TOT, PIPERIS TOT, COSTI TOT, CARTOPHYLI TOT, SPICI TOT, CINAMOMI TOT, GRANI MASTICIS TOT, DACTILÆ TOT, PISTACIÆ TOT, AMYGDALÆ TOT, CERÆ LIB. TOT, SALIS TOT, OLERVM, LEGVMINVM CARRA TOT, FACVLÆ TOT, PABVLI EQVORVM CARRA TOT, HÆC OMNIA TAM EVNDO, QVAM REDEVNDO EIDEM MINISTRARI IN LOCIS SOLITIS, ET IMPLERI SINE MORA PROCVRATE.

Præſides prouinciarum euntes ad aliquam ciuitatem vnam tantum angariam, & duos parauередos, & totidem officium petere poterant. [b]

b Nouel. Maioriani tit.1. de curialib.

Budæus [c] ſynthema euectionem fuiſſe putat: locus tamen D. Hieronymi [d] ad Iulianũ aliud innuit: Iã demiſſo, inquit, ſynthemate equus publicus ſternebatur, quæ verba ſtragulam, equis impoſitã, non duploma ſignificant. Traiano imperãte, Pręſides prouinciarũ euectiones dabant: ſed Conſtantinus oĩbus magiſtratibus has prohibuit. [e] Vnde poſt ipſum à ſolo Principe, vel P.P. aut magiſtro officiorum, & non ab alijs impetrabatur. [f] Quibuſdam tñ perſonis dabatur, vt legatis, qui ex diuerſis gentib. ad Principẽ mittebantur. [g] Vicarijs Iulianus Apoſtata duodenas ſingulis annis euectiones, & Pręſidib prouinciarum binas, annuas verò ob publicas functiones pmiſit. [h] Tributa ẽt, & ſpecies ex prouincijs exactæ ad aulã Principis, aut exercitum rhedis, & iumentis curſus publici transferebantur. [i] Agentes quoq; in rebus ad negotia publica, & Principis expedienda miſſi, veredis, ſed binis vehebantur. [k] Hodie curſus publici ratio aliter ſe habet. Campones. n. ſuos equos ad currendum cuicunq; volenti locant, & priuatam rem potius, quam publicam curãt, ſolam currendi facultatem à Principibus emunt, vel gratuito obtinent.

c in d.l. oĩs, 27. §. vlt. de falſis.
d in epiſt. 34.
e l.3.C.T. eod.
f l. vnde cib. 9. C. eod.
g l. his tantummodo. 16. C eod.
h l.12.C.T. eod.
i l. vlt.C. de cur. publ. l.13.18.20. & 23.C.T. eod.
k l. 7. 9. 14. 49. C.T. eod.

Angarias plerique curſum vehicularem eſſe exiſtimant, quĩ ita curſum publicum Perſæ vocabant, & id etiã Areta tradit, [l] Ἵπποις δὲ, inquit, καὶ τοῖς διὰ τούτων ἐχόμενοι, ἃ οἱ παλαιοὶ μὲν Πέρσαι ἀγγάρους, οἱ δὲ νῦν Ἕλληνες δημοσίους ἱπποστάσιμους, ἄλλοι τῶν Ῥωμαίων ῥέδους, ἀφ' ὧν καὶ ῥεδάριοι, hoc eſt, Equis autem, & his ſimilibus, quos veteres angarios Gręci equos ſtationarios, Romani verò rhedã appellant, à qua rhedarius deriuatur. Idẽ tenet Budęus, [m] Ant. Auguſtinus. [n] Pyrrhus; [o] Cęlius Rhodiginus, [p] & alij. Sed hæc Arcadius Iureconſ vt diuerſa ponit. [q] Curſus, ait, vehicularis ſolicitudo, itẽ angariarũ prębitio, pſonale munus eſt: & infra. [r] Si immunitas aliquib. concedatur, neq; ab annona, neque ab angariis, neq; à veredo excuſari poſſunt. Et titulus de curſu publico, angariis, & parangariis hæc differre demonſtrat. Iulianus quoque [s] non idem ſignificare innuit Sardiniæ, inquit, curſus publici neceſſitas, ſed non angariarũ remittitur: & Valentinianus, [t] Lineæ, ait, veſtes Principis, non rhedis, ſed angariis ad Comitatum dirigantur. Angaria itaque erat tranſuehẽdarum rerũ Principis, annotũ, veſtium militarium, & ſimilium neceſſitas, ob quas prouinciales, boues, plauſtra, Nautæ, naues præſtare tenebantur, nullusq; ab hoc onere, nec Eccleſia excuſabatur. [u] Imperabantur. n. tot iumenta, & animalia ad trahenda plauſtra, quot & ad tranſuehendas ſpecies pro locorum ſitu, atq; itineris qualitate erant neceſſaria. [x] In primis ergo rhedis publici curſus per vias militares transferebantur, ſed cum hæ ſatis non erant: aut extra curſus publici limites eundum erat, priuatorum plauſtris. & iumentis vehebãtur, quæ angariæ vocabantur. Hinc naues veteranorũ angariari poſſe Vlpianus [y] ſcribit; & in ſacris litteris legitur angariatum eſſe Simonem Cyrenæum, vt Dñi crucem tolleret. At Gręci angariam, quę per viã baſilicam, & curſum publicum ducitur, appellant. Perangariam quę per alias vias, vel tramites vehitur, quæ ex Iuliani præcepto ob viam curſus publici temerè agenda non erat. [z] Ob nominis tñ ſimilitudinem qñque curſus publicus angaria vocatur; ſed propriè aliud eſt. Qui veredis currebant à recta curſus publici via quingentis paſſibus diuertere poterant. [a] Plauſtris angariatum 1500. pondo imponebantur, equo tñ triginta. [b] Turcæ veredis non vtuntur, ſed pręcones habent citiſſimo gradu maximos curſus peragentes: hi quemcunq; obuium equitantem habent, deſcendere iubent, eiuſq; equum conſcendentes quantum poſſunt impellunt, ſi alium inuenerint, idem agunt, & illi fatigatum equum tradunt, vt Laonicus Chalcocondilla ſcribit. [c] Hæc de antiquo curſu publico breuiter percurrere volui: Nunc ad Præfectum Prætorio Orientis eſt veniendum.

l in c.18. Apoc.
m ad d.l. oĩs, 27. §. vlt.
n in d.l.6.§. pbelloſophos de excuſat tut.
o in d.l.1.C. quẽadm ciuil. mun. indic.
p lib.1 c.8.
q in d.l. vlt. §.t. de munerib. & honorib.
r d.l. vlt § pen.
s in l.16 C.T. eo.
t l.42. C.T. eod.
u l. Nullus, 21.C. eod. l. iubemus, nullam 10. C. de ſacroſ. eccl. repetita in l.2. C de nauib. non excuſan. l. vlt C. de ſabri. et l. Maximarum 12.C. de excuſat muner.
x d.l.26.C.T. eo.
y in l penult. de veter.
z l.15.C.T. eod.
a l.25.C.T. eod.
b l.28. & 30.C. Th. eod.
c lib.9.

De Præfecto Prætorio Orientis. Cap. VII.

DE Præfectis generaliter dictũ eſt: iã verò de ſingulis tractandum, & primo de P. P. Orientis qui numero prouinciarum & auctoritate eminens primus appellatur. Marcellinus, [d] Inter ordinarios iudices, inquit. Rufinus primus Præfectus prætorio, is aũt pręerat Orienti, quare plurimum in Principis comitatu reſidebat. [e] Nulla tñ eius inſignia, aut Diœceſeon prouinciarum effigies repræſentantur; vnde aliquod folium deeſſe cenſeo: aut Præfecti Illyrici inſignia ad vtriuſq; ornamenta oſtendenda ſatis eſſe Notitia credidit, quemadmodum unius Conſulatis Palęſtinæ, & Præſidis Thebaidis inſignia, & officia demonſtrantur, ut aliorum Conſularium, & Præſidum ſint exemplar. Sed magis eſt, ut aliqua hic deeſſe exiſtimem, quia ſi unus eorum alterius typus eſſe debuiſſet, eũ Præfectum Prætorio Orientis, tanquam priorem, & digniorem eſſe oportuit. Nos verò quæ legimus de eo exponemus. Is à Conſtantino, Auctore Zoſimo, inuentus, Prouinciis Orientis, à me ſupra memoratis pręfoſitus fuit, & quinq; latas Diœceſes. i. quinas plurium ſimul prouinciarum regiones regebat, uidelicet, Oriẽtem, Aegyptum, Aſiã, Pontum & Thracias, quibus Pręfecti uice totidem maiores præerant magiſtratus, [f] Comes enim Orientis Prouinciis XV. imperabat, Præfectus Aegypti aliis VI. Vicarius Aſianæ VIII. Aſię Procõſul aliis III. Vicarius Ponticę XI. Thracię VI. quę omnes erant Prouincię XLIX. & tot à Notitia ſub diſpoſitione huius Pręfecti recenſentur: quemadmodum & ſub P. P. quinq; Orientis Diœceſes recitat Leo A. ad Nicoſtratum Præfectum Orientis ſcribens, [g] & Valẽs [h] ad Modeſtum Zeno, [i] & alii. Sed hic non leue oritur dubium, nam in primo indice. i. catalogo ſub hoc Præfecto prouinciarum XII. Conſulares nominantur, & XXXII. pręſidum, duę uerò correctorum: nã reliquę adſcribũtur Illyrico. ergo nõ ſunt niſi XLVI. prouincię: Sed indè error prouenit, quod in eo catalogo Aſia particularis ut Proconſularis omittitur: Arabia uerò & Iſauria & ſi infra Aſianę attribuũtur, hic non ut arbitror, per obliuionem, ſed quia nec Conſulares, nec clariſſimorum Pręſidum, aut Correctorum, erant prouincię, ſed perfectiſſimorum, qui hic reticentur in illorum numerum non ſunt relatę. De Arabia enim hoc cõſtat ex inſcriptione reſcripti

Cod. de officio P. P. Orientis.
d lib.26.
e l. raptores. 54. C. de epiſ. & cle. l. præcipimus 23. C. de appellatio.
f l.1. C. vt nemo ad ſuũ patrocin. ſuſcep. ruſtic. l. nulli 10. C. de numerar.
g in d. l 1. C vt nemo ad ſuum patrocin.
h in l.2. C. de militari veſte.
i in d.l. nulli 10. C. de numerar.

Valentiniani A. ad Theodorum V. P. hoc eſt virum perfectiſſimum, Præſidem Arabiæ.[a] Et idem de Iſauria opinor, quod eſſet exigua, & tum à Barbaris oppreſſa, vt infra dicetur. Itaque P.P. Orientis XLIX. prouinciæ numerantur. Imperabat præterea hic præfec. XII. Claſſib. Orientis, & Claſſicorum numerũ, vt Valentiniani [b] verbis vtar, ea incenſiis, ideſt inopibus, atque accreſcentibus, ſeu filiis remigum complebat. Inter eas inſignis erat Claſſis Seleuciæ in flumine Oronte quę in Comitis Orientis viu erat:[c] alia erat in Ponto Euxino nauium quadraginta, ait Hegeſippus de excidio vrbis Hieroſolymitanæ.[d] Tacitus.[e] Claſſem, inquit, è Ponto Byzantium adigi iuſſerat. Tertia à Traiano in mari rubro fuit inſtructa.[f] Quarta erat Alexandrina. Quinta Carpatia per Carpatium mare excurrens.[g] Alias VI. in Danubio Notitia recenſet, & vnam Theſaurenſium, Leo A.[h] Sed ibi fortè ita multitudo theſauros cuſtodientium appellatur. Iuſtiniano imperante in eius Comitatu hic Præfectus degebat.[i] Numerus aduocatorum fori huius Præfecti erant centum, qui clariſſimi & ſpectabilis titulo gaudebant, immuneſque erant ab onere inſpiciendi, perę quandi, extruendi operis, & ratiocinandi.[k] PRÆFECTVS PRAETORIO, inquit Notitia in manuſcriptis, EVECTIONES ANNVALES NON HABET, SED IPSE EMITTIT, ideſt diplomata currendi non impetrat quotannis à Principe, vt Vicarij qui denas vel duodenas euectiones ſingulis annis obtinebant,[l] & Præſides binas, SED IPSE EMITTIT, ideſt ſuo iure currit, & hoc aliis permittit, vt in P.P. Illyrici explicabitur. Euectiones enim eſſe diximus, diplomata ſeu codicillos, quibus curſu publico vtendi facultas datur. Conſtantinus ad Taurum P. P.[m] Euectiones, ſcribit, ab omnibus poſtulentur, & tam iudices, quàm cuſtodes publici curſus minime tranſire patiantur, antequam ſeriem euectionis aſpexerint. Iulianus A.[n] Euectionis datæ formam & licentiam non excedat, & alibi [o] ſæpe in hoc ſenſu accipitur. Quòd igitur ſubijcit, EMITTIT, ſubauditur ſcilicet euectiones, quæ emitti dicuntur, cum alicui conceduntur. Valentinianus ad Conſtantium Præſidem,[p] Euectionum, inquit, emittendarum etiam per cæteras prouincias duntaxat in tranſlationem veſtium tua ſinceritas habeat facultatem.

Aliquando P. P. dicitur facere euectiones pro emittere.[q]

Notitia impreſſa officium huius pręfecti, quemadmodum & inſignia prætermittit, ſed manuſcripti illud recitant, ideò hic totum eſt explicãdum, at prius aliquid de eius aſſeſſoribus eſt dicendum, quorum & ſi nulla hic fit mentio, quia extra officium erant, nec à Principe confirmabantur, nec ex laterculis, aut ex ſcrinijs prodibant, primi tamen apud Præfectum cenſebantur.

a l. cum reis. 18. C. de pœnis.
b l. vnic. C. de claſſic.
c d. l. vnica.
d lib. 12. cap. 19.
e lib. 18.
f Sex. Ruffus.
g l. 4. C. de nauicular. ſeu naucler.
h l. vlt. C. de diuerſ. offic.
i l. raptores, 54. C. de epiſ. & cle.
K Nouell. Theo. tit. 16.
l l. 12. C. Th. de curſu publico.
m l. 3. C. de curſu publ.
n l. 4. C. eod.
o in l. 6. 9. 10. & 21. C. eod. tit.
p l. 33. C. T. d. ti.
q l. 56. 57. 61. C. T. eod.

DE ASSESORIBVS. Cap. VIII.

OMNES prouinciarum magiſtratus vnum aut plures Iureconſultos ſecum ducebant,[r] quorum conſilio ſecũdum iura cauſas definiebant: Hi aſſeſſores & conſiliarij vocabãtur, quia iudicanti aſſidebãt, & cõſulebant.[s] Vnde Vlpianus & Paulus, in Papiniani P.P. conſilio, ideſt eius aſſeſſores fuiſſe dicuntur. Quandoque iuris ſtudioſi appellantur.[t] eorum erat officium cauſas cognoſcere, expoſtulationes audire, libellos ſupplices legere, & his reſpondere, circa edicta & epiſtolas ſcribendas, ac decreta interpretanda verſari.[u] Criminales vero cauſas, audiebant quidem, ſed non definiebant, verum Præfectis decidendas remittebant. ſententias tamen à Præfecto ferendas dictabant.[x] Denique quæcunque à Præfecto negocijs impedito explicari nequibant aſſeſſores expediebant,[y] his à Præfectis vel Præſidibus olim ſalarium dabatur. Papinianus,[z] Diem functo, inquit, legato Cæſaris, ſalarium Comitibus à legatis præſtitutum debetur. Peſcennius verò Niger qui ſe in Oriente Imperatorem fecerat, & à Seuero occiſus eſt, inquit, vt a fiſco ſalarium aſſeſſores acciperent. Spartianus,[a] addidit, cõſiliarijs ſalaria, ne eos grauaret quibus aſſidebant: dicens iudicem nec dare debere, nec accipere. Id prius pro annonis & capitationibus in ſpeciebus præſtabatur. Theodoſius verò iunior, & Valentinianus, illud in ære dari iuſſerunt.[b] Idem obſeruari Iuſtinianus in Nouellis,[c] pręcepit. Feſtinabis, inquit, aſſeſſorem aſſumere virum optimum, & purum, & his contentum quæ à fiſco dantur. Sed diuerſa pro aſſeſſorum qualitate conſtituit ſalaria.[d] Aſſeſſori enim P. P. Africę viginti libras auri pręſtiti,[e] efficerent fermè duo millia, & 200. noſtros aureos. Alijs plus aut minus elargitus eſt vt infra dicetur. Peſcennius Niger voluit pręterea, vt aſſeſſores quibus in prouincijs aſſediſſent, in ijſdem poſtea adminiſtrarent & pręeſſent. Quod & Seuerus, & alii Principes obſeruarunt. Aſſeſſores P.P. depoſito officio, a nullo magiſtratu perſonali munere onerari poterant.[f]

De officio aſſeſſorum ff. & C. de aſſeſſoribus.
r l. 1. de off. aſſeſ.
s l. penul. & vl. eod. tit.
t l. 4. de var. & extraor. cognit.
u l. 1. in fi. & §. 1. in Auth. de iudic.
x l. ſolent 6. de off. proconſul.
y d. §. 1. in Auth. de iudicib.
z l. diem functo 4. de offic. aſſeſ. l. 4. de varijs, & extraord. cog.
a in Peſcennio Nigro.
b l. 1. C. de annon. & capitat.
c §. feſtinabis, Authen. de mandat. princip. ſeu Nouel. 17.
d Nouel. 25. & ſeq.
e l. 1. §. hoc etiã, C. de offic. P. P. Africa.
f l. nemo munere, 11. C. eod.

De apparitoribus, & Officio P. P. Domeſticis, & Cancellarijs. Cap. IX.

IMPRESSAM Notitiam huius Pręfecti officium non habere diximus: ſed in manuſcriptis reperitur, ideo hoc loco de eo prius generaliter diſſeram: demum ſingulos eius gradus pro ingenii mei tenuitate explicabo: in re enim tam obſcura, & iã multis annis extincta, non parum laborandum erit, vt luci reſtituatur. Eadem ferè erant Pręſidum & Pręfectorum officia, idcirco quæ de his dicentur omnibus erunt communia.

In officio P.P. plures militabant, quorum certus numerus ſciri non poteſt. Statuit Iuſtinianus vt officium P.P. Africę eſſet 398. virorũ, qui in X. ſcrinia, & XI. ſcholas diuidebantur.[g] Sed aliorum numerus longè amplior fuiſſe credendus eſt, cùm Comes Orientis DC. in officio homines haberet.[h] hi officiales ſeu apparitores dicebãtur, & officium apparitio.[i] Hoc nomen etiam tempore Iuriſconſultorum fuit: nam & tum pręcepta iudicum, & ſententias exequebantur: Scęuola,[k] Miſſus inquit, ex officio annonę centurio, culleos ad annonam ſuſtulit. Hermogenianus.[l] Si iuſſu, ait, iudicis rei iudicatę pignus per officium diſtrahatur poſt euincatur, ex empto contra eum qui liberatus eſt, actio datur. Vlpianus (in l. 1. § ſi quis vltro, de quęſt.) potes, inquit, ſeruum per officium diſtrahi iubere. Hęc ſunt officia, quę etiam diebus feriatis admoneri poſſe à Pręſide Vlpianus ſcripſit.[m] ipſi ab officio officiales,[n] vel apparitores vocabantur. Idem [o] ſi pignora, ait, veneant per apparitores pręſidis danda non eſt in eos actio re euicta. Iidem cohortales dicebantur,[p] quia formam cohortis ſeu legionis, & priuilegia habebant.[q] Vnde nomina ordinum, & promotionum in militia ad hos ſunt tranſlata, vt Aſconius monet.[r] Accenſus, inquit, nomen eſt ordinis, & promotionum in militia, vt nunc dicitur Princeps, vel Commentarienſis, aut Cornicularius: hęc.n. nomina de legionaria militia ſunt. Hęc ille. Accenſus autẽ proprie ſcriba fuiſſe videtur. Cicero,[s] Non reprehendo, ait, quod adſcripſit accenſus: cui enim hic ſcribę ſoli aſſuit, niſi cohortem apparitores intelligit etiam Horatius.[t]

Perſius exponit cauſam, ridetur ab omni
Conuentu, laudat Brutum, laudatq; cohortem.

Erat autem Brutus Aſię pretor, cuius cohortem ſiue officium Perſius laudabat. & Cicero [u] refert Verrem cohortem habuiſſe, in qua tum erant pręfecti

Cod. de apparitorib. Præfector. Prætorio.
Cod. de aſſ. Domeſticis, & cancellarijs.
g l. 1. § item officijs, C. de off. P. P. Africa.
h l. 1. C. de appa. Com. orie.
i l. 2. C. de erog. ſacr. larg. l. 1. C. de filijs offic. qui in bell. mori. & plurib. in locis.
K in l. vlt. § vlt. de pign. act.
l l. antepenul. de euictionib.
m l. 5. de feriis.
n in l. præſidis 4. de reb. cred.
o l. ſi pignora de euictionib.
p in tit. & rubr. C. de cohortalib. princip. cornic.
q l. officiom. 4. C. eod. tit.
r in 3. oration. contra Verrem.
s in 5. Actione in Verrem.
t Satyra 7. lib. 1.
u in 4 actione.

ſtĕti, ſcribæ, medici, aruſpices, præcones. De hac intelligunt euangeliſtæ, cum ſcribunt ad necem Domini cohortem congregatam fuiſſe. [a] Quandoque etiam Beneficiarij appellantur, [b] quod nomen & ipſum à militibus legionarijs deſcendit, in quibus beneficiarij vocabantur beneficio Tribuni ad aliquod officium promoti. Vegetius, [c] Sic omnes, inquit, conſequuti aliquod munus in officio Præfectorum, beneficiarij, vel ordinarij vocantur. ita emendandus, & intelligendus eſt Tacitus [d] loquens de Proconſule Africæ, & legato legionis Aequatus eſt, ait, inter duos beneficiariorum numerus, ſic legendum pro beneficiorum.

Ita etiam eos Tertullianus appellat. [e] Neſcio, inquit, dolendum, an erubeſcendum ſit, cum in matricibus beneficiariorum, & curioſorum inter tabernarios, & lanios, & fures, balnearios, & aleones, & lenones Chriſtiani quoque vectigales continentur: eos intelligit, qui pecuniam dabant apparitoribus, ne tanquam Chriſtiani apprehenderentur. In hoc quoque ſenſu in actis D. Fructuoſi [f] accipiuntur: obſeruantibus, inquiunt, ex officio beneficiariis.

Nonnunquam ijdem ſcriniarij nuncupantur, quia chartas ad ſe quæque ſpectantes in ſcrinijs ſcribebant, & cuſtodiebant. [g] Officiales Præfectorũ Prætorio, & aliorum illuſtrium, & ſpectabilium magiſtratuum, codicillis Principis creabantur. Hæ probatoriæ vocabantur, quæ a Principe, ac magiſtratu, cui inſeruiebant, ſubſcriptæ in officio relinquebantur: Theodoſius A. [h] In officijs, ait, virorum ſpectabiliũ Proconſulis Aſiæ, Comitis Orientis, Præfecti Auguſtalis, & Vicariorum nemo admittatur, niſi eũ emiſſa probatoria ſacri ſcrinij conſecrauerit. [i] Hæc exẽplaria ſeu probatoriæ non ex laterculo maiore, quẽadmodum magiſtratuũ codicilli, ſed ex ſcrinio Epiſtolarum prodibant, ſicut & officia Vicariorum. [k] Præſidum vero cohortales perpetui erant, [l] & officio obnoxij, [m] quos ſatis erat in matriculis, ſeu albo officialium deſcribi. [n] Die Natalis Domini quotannis Prætoriani apparitores mutabantur; ad gradum enim vel Cornicularij, vel Commentarienſis, prout erat opus, promouebantur, vt auctor eſt Caſſiodorus. [o] Horum munus erat iuſſa Præfecti implere, litigantes in iudicium introducere, acta ſcribere, recitare, & partibus edere, ſententias ſcribere, atque exequi, & alia neceſſaria iudiciorum peragere. [p] Iuſtinianus ad Menam P.P. [q] loquens de iudicum officiis, Si litis, inquit, introductionẽ, vel examinationem diſtulerint, pœna vicenarum librarum auri feriantur. & infra clarius patebit. Ijdem infirmis mulieribus, & egregiis viris domi iuramentum deferebant. Iuſtinianus, [r] ſi aliqui litigantium nequeunt ad iudices venire, iubemus dirigi ex officiis miniſtrantibus aliquos, vt eis præſentibus ſacramenta præbeantur.

Cum verò in aliquem locum ob publicas, vel priuatas neceſſitates mittebantur, lumine, & breui, id eſt neceſſaria ſuppellectili inſtruebantur. Vlpianus, [s] Ne tenuis, inquit, vitæ homines ſub prætextu aduentus officiorum lumine vnico, vel breui ſupellectile ad aliorum vſum translatis iniurijs vexentur, Præſes prouinciæ prouidebit. Præterea in via Præfectum antecedebant, quemadmodum Lictores Conſulem: & hodie multis in locis apparitores Magiſtratus præcedunt. Lampridius [t] loquens de Ducibus militum, apparitores, ait, nullus eſſe paſſus eſt. Tribunis, & Ducibus niſi militem anteire noluit, iuſſitque, vt ante Tribunum quattuor milites irent, ante Ducem ſex, ante Legatum decem. Curſus quoque publici curam habebant, tributa, reſque fiſcales exigebant: [u] latrones ſibi a ſtationariis indicatos capiebant; ſolebant enim hoc tempore in certis vrbis, aut territorij locis milites collocare, qui ortos tumultus ſedarent, factioſos vincirent, criminaque patrata Præſidi indicarent. [x] Id ab Auguſto inſtitutum fuit. Tranquillus. [y] Graſſatores, ait, diſpoſitis per opportuna loca ſtationibus inhibuit, eas poſtmodum Tiberius auxit. idem in Tiberio cap. 32. In primis, inquit, tuendæ pacis a graſſaturis, & latrocinijs, ſeditionumque licentia curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Hi à ſtatione, in qua degebant, ſtationarij dicebantur. [z] Tertullianus, [a] latronibus, ait, inueſtigandis per vniuerſas prouincias militaris ſtatio ſortitur; Item Conſtantius, [b] curioſi, uel ſtationarij, vel quicunque funguntur hoc munere, crimina iudicibus nuncianda meminerint, & ſibi neceſſitatem probationis incumbere, nec citra periculum ſui, ſi inſontibus eos calumnias nexuiſſe conſtiterit. Ceſſet ergo praua conſuetudo, per quam carceri aliqui immittebantur. Hactenus ille. Tantum enim indicandi, non etiam cuſtodiæ reos tradendi facultatem habebant, in fuga tamen deprehenſos in carcerem detrudebant. Paulus [c] Limenarchæ, inquit, & ſtationarij fugitiuos deprehenſos recte in cuſtodia retineant. Hos poſtea apparitores ſuſcipiebant aut ipſi inuentos capiebant, & carceri mancipabant; Martyrolog. [d] Dotoſſorus in Myſia veteranus, & emeritæ militiæ comprehenſus ab officialibus Maximo Præſidi offertur, cum tormentis ſontes vrgendi erãt, apparitores cruciabant. Gratianus [e] ordo curialis, ait, ab ictibus plumbatarum habeantur immunes ſciturо iudice, ſi ipſe vel eius officium contra legem aliquid vſurpare tentauerit, grauiſſimo ſupplicio eſſe ſubdendum. Hæc ille. Denique quicquid illicitum publice fieri videbant, prohibere tenebantur, veluti ne heretici ad cœtum piorum, Litaniaſue conuenirent, [f] ne qui alteri etiam tẽpio iniuriam inferret, [g] ne idolis ſacrificaretur, [h] & alia huiuſmodi interdicta vetabant: Illud in primis in cohortalibus obſeruabatur, ut gradum, quem ſemel obtinuiſſent, repetere non poſſent. alioquin deportabantur. Arcadius & Honorius, [i] Nullus, inquiunt, Principatum, vel numeratum, vel Commentarienſis grauium, vel cętera officia repetere audeat. Officium Græce τάξις & ipſi officiales ταξεῶται vocantur. Specialiter verò Præfectiani in Pra. Præto. officio merentes dicebantur, quibus ab inteſtato ſine ſucceſſore morientibus Præfecti Prætorio arca ſuccedebat. [k] Magna vero commoda accipiebant: nam à prouinciis annonas, id eſt cibaria habere conſueuerant, pro quibus poſtea pecunia a Principe quandoque ſtatuto. & plurium aureorũ eſt conſtituta: [l] præterea pro ingreſſu litis ternos, quaternoſue aut plures aureos pro locorum conſuetudine, aut priuilegio perſonarum à litigantibus exigebant, [m] pro luis citandis, pro actis ſcribendis, edendis, recitandis, inſtrumẽtis exhibendis, ac deniq; pro ſingulis actibus totidem aut plures aureos, minuſuè pro hominum conditione, locorumuè vſu percipiebant: ſimiliter cum ſententias exequebãtur, & pignora capiebant, & vendebant, mercedẽ ſeu ſportulas accipiebant: [n] vbi verò ſine ſcriptis res agebatur, aureum tantum executor conſequebatur. [o]

Huic officio ſinguli Cõſulares Orientis pro inſinuandis codicillis magiſtratus 40. ſolidus ſoluebãt ſinguli. Præſides & Correctores 36. Cõmes Oriẽtis, & Proconſul Aſiæ 80 Comites Phrygiæ Pacatianæ, & Galatiæ 50. [p] cum igitur 49. prouinciarum magiſtratus, præter Comitem Orientis, Præfectum Auguſtalem, & 4. Vicarios, qui plus ſoluebant, pro inſinuandis magiſtratus Codicillis præſcriptam pecuniam penderent, exigebat id officium hoc nomine plus minus quattuor millibus aureorũ. Nouella vero 8. non niſi 48. Orientis, & Illyrici magiſtratus has ſportulas pendentes recenſet, quia tum Imperio diminuto veterem formam non ſeruabant.

Defenſores quoq; cuiuſq; Metropolis officio Præfecti quaternos aureos, alij minorũ ciuitatũ ternos pendebant, qui ſimul cõgeſti magnam ſummã colligebant. Nam cũ 49. prouinciæ ſub Præfecto Prætorio Orientis, & totide Metropoles fuerint, ab harũ defenſoribus quotãnis plus minus 200. aureos capiebant,

a Mat. 27. Mar. 15.
b l. officiales, C. 4 de ep. & cle. & eſt beneficiary, 7. C. Theo. de cohort. ubi & unde emendanda.
c lib. 2. c. 7.
d lib. 20.
e de perſecutione in fuga.
f apud Sur. 21. Ianuari
g l. ſcriniarios 16. C de teſt. mil. & l. nullo, 10. C. de numer.
h l. in his, C. de diuer. off.
i l. pen. & vl. C. eo. de diuer. off.
K l. vlt. §. item ſcrinq. C. de test. de diuer. off.
l l. præſides, 34. ſi cer. pet.
m l. antep. pe. & vl. C. de cohor.
n l. 10. C. de cohorta. d. l. 16. C. de teſt. mil.
o in t1. formula promotiones officij prætoreani.
p l. 1. & 2. C. de prin. agẽ. in reb. l. per Illyricum 9. C. de cohor. l. vl. C. de in. dom. ſup.
q t. vl. C. vt intr. cert. temp.
r Nou. 124. §. 1. & §. ſin autem, Auth. vt litigã. iurent.
s in l. illicitas, §. ne tenuis, de off. præſ.
t in Alexandro.
u l. 2. C. de cohortal. d. l. officiales, 4. C. de epiſ. & cleric.
x l. 3. de off. præf. vrb.
y in eo. c. 32.
z d. l. 1. §. ſi.
a in apologetico.
b l. 1. C. de cur.
c in l. Limenarcha, 4. C. de ſer. fug.
d 27. Maij.
e in l. 80. C. Theo. de decur.
f l. 3. C. de her.
g l. 6. C. de pagan.
h l. 7. C. eo. tit.
i in l. 1. C. ad l. Iul. de ambit.
K l. 3. C. de appa. præf. præt. lib. 12.
l l. annonam, C. de erog. mil. annon.
m l. pe. §. pen. & vl. ff. de legu. 3. l. omnes, §. executorib. C. de epiſ. & cler.
n l. 1. C. de ſpor.
o l. in ſacris, C. de prox. ſac. ſcri. l. vlt. C. de prin. agen. in reb.
p Nouel. 8. ſeu Auth. ut iud. ſine quoquo ſuffrag. fiant,

a Nouel. 28. & c. ſcetote, 6. § 3.

bant: Ab aliarum verò ciuitatum, perfectis aureorum circiter 2000. Quælibet enim prouincia minimum 13. ciuitates, ſed ſæpe plures cõtinebat: [a] annonam prætereà a fiſco ſicut & alij officiales habebant. Et cum officium P. P. Africæ aureorum 4253. a fiſco perciperet, nec minus his Præfecti Orientis officium conſecutum fuiſſe eſt credendũ. Nummi quoque & annuli eorum, qui vltimo ſupplicio affecti fuerant, quinque aureorum precium excedentes in chartam officialibus emendam impendebantur. [b]

b l. diuus. ad ſi. ff. de bon. dam. Cod. de aſſeſ. domeſticis, & cancellarijs.
c C. de offi: aſſe. & domeſt. l. 3. l. 1. C. ad l. Iul. repetund.
d lib. 11.

Cohortales extra ædes Præfecti aut Præſidum habitabant. Alij erant ipſi conuiuentes domeſtici appellari, [c] qui priuata iudicum negotia obibant, ac rationes tractabant. Ex his quidam erant Cancellarij dicti, qui ad priuatos homines Præfecti ſeu Præſidum nomine Epiſtolas ſcribebant, a cancellis, intra quos degebant, nominati, Caſſiodorus [d] Ioanni Cancellario, latere, inquit, non poteſt, quod intra cancellos egeris. Tenes lucidas fores, clauſtra patentia feneſtrata, ianuas, & quàm uis ſtudiosè claudas, neceſſe eſt, vt te cunctis aperias; vndique conſpiceris, qui in illa claritate verſaris. Ad noſtra monita aures animumque conuerte, Fige menti omnia, quæ iubemus. Hactenus Caſſiodorus. Procopius [e] Domeſticum, inquit, Romani arcanorum ſocium appellant, is hodie Secretarius vocatur. Hi actibus publicis officialium aut cohortalium ſe immiſcere non poterant, quod ſi feciſſent, a maiori iudice puniebantur, [f] Lictoribus tamen, & officialibus Præfecti mandata ſignificabant. Caſſiodorus diuerſis cancellarijs prouinciarum [g] faſces, inquit, iudicum tibi parent, & dum iuſſa prætorianæ ſedis portare crederis, ipſam quodammodo poteſtatem reuerendus aſſumis. Hæc ille. Honorius poſtea prohibuit cancellarios a Præſidibus in prouincias duci, ſed illos ex officijs eligi præcepit, [h] qui depoſito a iudice magiſtratu, quinquaginta diebus, & ipſi in prouincia morari tenebantur, accuſationibus reſponſuri, [i] nec ſub alio officium continuare poterant. [k]

e in 1. de bello Vandalico.
f l. 3. de aſſeſ. & domeſt. & cãcel.
g lib. 12. varia. prima formula.
h l. nullus, C. eodem tit.
i l. 3. C. eo. tit.
k l. 5. & 6. C. eo. tit.

Cohortalium officia cum imperio Romano fermè vniuerſa ſunt extincta, aliqua tantum eorum permanent veſtigia; pauci enim hodie relicti ſunt nuncij ſeu uiatores, qui olim Principis miniſtri, litigantes citabant: neque hi hodie ſemper a magiſtratibus, ſed a Decurionibus ciuitatum plerunque eliguntur. Permanſerunt, & ſatellites, qui delinquentes capiunt, & in carceres detrudunt. Commentarienſis quoque carcerum cuſtos eſt in vſu; ſed magnam priſtinæ auctoritatis partem amiſit. Numerarij cum Singularijs, & Cornicularijs Adiutoribuſque, omnino in deſuetudinem abiere, Et alij ab actis, hodie inuentis noſtris tabularijs, parum frequentantur. Exceptores etiam, qui litigantium acta ſcribebant, nunc extra magiſtratuum officia ex collegijs tabulariorum ciuitatum eliguntur, & ipſi inter ſe hoc munus partiuntur, vnde ſolum executorum litium, & quorundam apparitorum, & Commentarienſis veſtigia permanent. Nunc ſingula officij capita ſunt explicanda.

Cod. de cohortalibus, principib.

DE PRINCIPE.
Cap. IX.

IN OFFICIO Præfectorum Prætorio hos gradus Notitia recenſet, videlicet, Principem, Cornicularium, Adiutorem, Commentarienſem, Ab actis, Numerarios quatuor, in his auri vnum, operarũ alterum, Subadiuuam, Curam Epiſtolarum, Regendarium, Exceptores, Adiutores, & Singularios, quorum plures ſæpè in iure nominantur. [l] Princeps ipſe eſt caput officij, ut ait Suidas, qui omnibus imperat, & quid agendum ſit vbique diſponit: Hunc Primicerum, in officio Præfectorum eſſe, Vegetius ſcribit. [m] Loquens enim de Primipilo primæ cohortis militaris, ait, in prima cohorte ad hanc peruenit palmam, in qua ex omni legione infinita commoda conſequitur, ſicut Primicerius in officio Præfectorum Prætorio ad honeſtum, quæſtuoſumque militiæ peruenit finem. De hoc autem officij Principe intelligit. Marcellinus quoque, [n] Rufinum apparitionis præfecturæ Prætorianæ Principem appellat. Quandoque Primiſcrinius officij vocatur: cum enim quiſque primas cohortalium proprium ſcrinium haberet, huius primum dicebatur ſcrinium. [o] Gratianus [p] Primiſcrinijs, inquit, officij tres libras auri perſoluet. Idem [q] ad Potitum Vicarium; Exhibitus, ait, ab eo apparitore, cui primum traditus ſuit, obſeruati eum decernimus, primiſcrinio, qui iuſſa temerauerit, quinque librarum auri condemnatione multando; ita vulgò accipitur, ſed adiutorem ibi Primiſcrinium dici puto. Aliàs pro numerario primiſcrinius accipitur.

l l. 1. C. ad l. Iul. de amb. & 11. C. de numer. chartular. Adiut. e ſcrin. ac. & excep.
m l. 1. & vl. C. de appar. præf. prætor. & C. de princip. agen in reb. lib. 12. & alibi.
m lib. 2. c. 21.
n lib. 15.
o l. 1. § in ſcrinio primo, & ſeq. C. de off. præf. prætor. Africa.
p l. 3. C. de diu. offi.
q l. 1. C. de ſportul.

Princeps verò hic appellatur exemplo Principis primæ cohortis, qui præerat centum quinquaginta militibus; cum Pædianus Accenſo legionis comparat. [r] Accenſus eſt, inquit, nomen ordinis, ac promotionis in militia, nunc dicitur Princeps, vel Commentarienſis, aut Cornicularius. Hæc enim nomina de legionaria militia ſumpta ſunt. Hæc ille. Exemplò ergo Principis legionis, prope omnia, quæ in iudicijs ordinanda ſunt, ad hunc pertinent. Vegetius [s] ab hoc Princeps, inquit, in officio nomen habuit, quia & ipſe omnia, quæ ab officialibus agenda erant, ordinabat; illi enim ſine ipſo nihil exequebantur; Nullus in carcerem detrudi, nullus aduocatus introduci, ipſo inſcio poteſt. Gratianus. [t] Agentes, inquit, in rebus poſt palmam laboris emeriti Principatus honore muneramus, atque ideo officiales, tam ad neceſſitates publicas, quàm priuatas, non niſi Principe mittantur auctore, nullarum ſine ipſo cuiquam mandetur exhibito perſonarum. Hæc ille. Ex agentibus in rebus Principes quorundam officiorum creabantur, vt Vicariorum, [u] Comitis Orientis, Proconſulis Achaiæ, Præfecti Auguſtalis, & Limitaneorum Ducum. Hic ergo Princeps litigantes ad Præfectum citari iubebat, omniaque iudiciorum acta exequebatur, [x] Symmachus, [y] cum ad eius ædes, inquit, Princeps officij commeaſſet, & obſtinatam hominis contumaciam non poſſet inflectere, inanem Syngrapham reportauit. & paulò poſt. Hoc vbi Princeps officij comperit, paucis comitatus excurrit, retinet Felicem celebri vrbis loco, nec tamen eripit: Deinde a Principibus vtriuſque officij perducitur. Hæc ille. ex quibus conſtat reos criminis iuſſu huius Principis ſolitos comprehendi. Idem iudicia actori dictabat, & libellum reo edendum componebat. Martianus. [z] Qui inquit, iudicium dictauerint hæredi, ſeparationem, quaſi hæreditarij poſſunt impetrare, quia ex neceſſitate hoc fecerunt, ſcilicet cum eſſent officiales, vel huius Principis miniſtri. Sed præcipua exigendorum tributorum illi cura incumbebat, vt Caſſiodorus [a] refert. Multa verò conſequebatur commoda; Nam præter ſuperius dicta omnium ſportularum, quæ a litigantibus ſoluebantur, particeps erat. [b] Ipſe verò cum litigabat, leuiores ſportulas ſoluebat. [c] Maius etiam ſtipendium, quam ceteri officij ſummates percipiebat. In officio enim P. P. Africæ ſex annonas, ideſt alimenta pro totidem perſonis, & quatuor capita ideſt pabula pro totidem equis capiebat: Pro ſingulis verò annonis quinos ſolidos, pro ſingulis capitibus quaternos Iuſtinianus [d] taxauit. Alij cohortales pauciores annonas, & capita conſe

qu.bantur.

r in 3. contra Verrem.
s lib. 2. c. 8.
t in l. 1. C. de princip. agen. in reb.
u l. eos. C. de princip. agen. in reb.
x l. 1. & 2. C. eo. de prin. agen. in reb. lib. 12.
y lib. 1. epiſt. 22.
z in l. vl. de ſep.
a in 1. t. in delegatoria princip.
b l. vlt. C. de re milit. l. vlt. C. de prin. agẽ. in reb.
c d. l. fi. C. de princip. agen. in reb.
d l. 1. C. de off. præf. præ. Afric.

quebantur. Proprium hic Princeps ſcrinium habebat, cui plures ſeruiebant, qui ſingulis diebus ab eo acta, vt rerũ geſtarum veritas appareret, diligenter ſcribebãt. Hi in officio P.P. Africę erant numero 10. inter quos Primicerius, ſecundo, tertio, & quartacerius prę cęteris annonarũ & capitationum numero, auctoritateq; eminebant.[a] Domeſticum et cancellariũ Princeps habebat, cui ſecretiora ſcribenda cõmittebat,[b] clariſſimusq; vocabatur,[c] & alijs gaudebat honorib. de quibus in Principe Officiorum Comitis Orientis dicetur. Hic hodie nõ eſt in vſu, ſolũ quędã eius, vt dixim[o], miniſtrorũ veſtigia extãt. Viatores.n. ſeu Nũcij nũc ſergãtes eũt, ſentẽtiaſq; exequũtur.

a l. 1. in Notitia, C. de off. praefect. prat. Afri.
b l. 4. C. de prepoſ. agent. in reb.
c l. vlt. C. eod. tit.

De Corniculario. Cap. XI.

C. de cohortalib. prin. Cornicularijs.
d in l. 2. C de proxi. ſacr. ſcrinio.

PRINCIPEM ſequitur Cornicularius, quem Accurſius[d] hoſpitem Prętonũ apparitorem eſſe opinatur. Alciatus Principis miniſtrũ: Sed cum inter primates officij tam Notitia quã iura collocãt. Valentinianus.[e] Sciant, inquit, Principes, Cornicularij, & primates officiorũ, ternas libras auri e ſuis facultatibus eruendas, ſi honoratis viri ſecretarij iudicum non patuerit ingreſſus. Ego illum fuiſſe puto, qui iuſſa, ſentẽtias, & decreta Praefecti Pratorij, aut Praeſidis ſcribebat & publicabat. Caſſiodorus lib. 11. variarum ad Anatolicũ loquens de Corniculario; Pręfuit, ait, iuribus ſecretarij Pratoriani, ita enim legẽdum eſt, pro curribus, vt vulgo habetur. Secretarium vero pro vſu illorum temporum tribunal appellat, in quo ſenſu & iura poſteriorum Principum accipiunt.[f]

e in d. l. 2. & in l. p. C. de offic. diuer. iud.

f l. vlt. C. vbi ſenat. vel clariſſ. l. 2. & 5. C de prox. ſacr. ſcrin. l. vlt. C. de offi. diuerſ. iudic.

Cornicularij nomen eſt antiquum: Tribuni.n. plebis illum apud ſe habebant, quorum acta, plebiſcita, iuſſaq; ſcribebat, & ſeruabat. Valerius[g] namq; auctor eſt, Letorio Tribuno militum à Caninio Tribuno plebis diem dictam, qđ Corniculariũ ſuũ ſtupri cauſa appellaſſet, diuq; hoc nomen permanſit. Hunc eſſe arbitror, qui ſcriba vocatur Gn.n. Flauius, qui faſtos publicauit, Annij libertini filius a Valerio[h] ſcriba nuncupatus, & Gellius,[i] qui eius hiſtoriam narrat, eum ſcriptum feciſſe, & Aedili curuli apparuiſſe, ſeu eius apparitorẽ fuiſſe ſcribit: eius.n. iuſſa & decreta notabat. eundem Pomponius Appij Claudij Decemuiri, cum ius redderet, ſcribam fuiſſe narrat,[k] illius ſententias & decreta ſcripſiſſe ſignificãs. Scribarum & Quaeſtorum audaciam M. Cato Quaeſtor creatus cõpeſcuit. Plutarchus in eo, Magna, inquit, fecit conuerſionẽ Miniſtrorum & Scribarum, qui cũ leges & publicas ſcripturas in manib. haberent, adoleſcentes, qui cum Magiſtratũ gerebant, ita gubernare ſolit: erant, vt ipſi plane Magiſtratus eſſent. Sed Cato ſcribas Miniſtroſq́ timore coegit, fraudes eorum redarguens: & ſubdit ſalarium his perſolutũ fuiſſe. Cato quoq; maior, Salonij Scribae filiam vxorẽ duxit. Diocletianus quoq; lib. p. Scribę filius fuiſſe creditus eſt, inquit Eutropius. Scribae tũ nomẽ generalius eſt quàm Cornicularij. Gręci grammatea vocant. Vnde Plutarchus Eumenem Cardianum archigrammatea Alexandri Magni appellat. Cornicularius quandoq; Cancellarius eſt dictus,[l] quamquam is proprie erat, quem extra cohortẽ ſecum in prouinciã pręſes ſcribendi cauſa ducebat; qui.n. decreta ſcribebat, ab officio, vt apparitor eſſet, eligendus erat.[m] Cornicularius aũt qđ pro inſigni cornu vteretur, vel forte ex eo ſilentiũ litigantibus indiceret, denominari potuit. Iulius Firmicus[n] eũ ſententias in delinquentes latas ſcripſiſſe innuere videtur. Erant, inquit, Cornicularij aut Cõmentarienſes, quibus damnatorum cura cõmittebatur, ſeu Clauicularij vel carcerum cuſtodes, & quib. publicarum catenarũ cura mandatur. Hęc ille. Intererant & quęſtionibus, quę de reis criminum habebantur, & forte torquebat, vt ex actis martyrũ conſtat.[o] Maximus, inquiũt, praeſes dixit, taugite corpus eius. Anaxius Cornicularius dixit, coniuges praeſidi. Hactenus acta. Marcellinus quoq;[p] eos ſententijs dãnatorum exequendis praefuiſſe ſcribit. Corniculario praeconem pariuiſſe puto, per quẽ ſtatuta iudicum publicabat, & in iudicijs neceſſarius erat, per ipſum.n. abſentes vocabantur. Marcellus,[q] hęſitatus non reſpondit, conſeſſum aũt iudicem pro tribunali ſedentẽ adijt, exiſtimari põt, parum exaudita voce pręconis defuiſſe. Iuſtinianus A.[r] iubemus, ait, ordinarios iudices non ſolum voce praeconis, ſed & propoſitis edictis abſentẽ vocare in iudiciũ, quia vox pręconis paucis innoteſcit. Edictum aũt citationem appellat, quia ſecundum edicti ritum fiebat: & ita appellant Iureconſulti. Vlpianus,[s] Ad perẽptorium, inquit, edictum hoc ordine peruenitur. Hac ratione & litterę, quas de aduentu ſuo Proconſul in prouinciã per pręconem mittit, edicta vocãtur. Vlpianus,[t] Antequam, ait, prouincię ſibi decretae fines Proconſul ingrediatur, edictum debet de aduentu ſuo mittere, & poſt pauca; Rectè & ordine faciet, ſi edictum deceſſori ſuo miſerit, ſignificetq; qua die fines ſuos ſit ingreſſurus, quod p praeconem quemadmodũ & alia multa facta fuiſſe veriſimile eſt. Aſconius[u] in Verrẽ, apud veteres, inquit, & iudices, & reus, & accuſatores, & defenſores citabantur a pręcone.i. alta voce enunciabantur. Officium pręconis egregiè Apuleius in Floridis[x] deſcribit. Pręco, inquit, cum Proconſule & ipſe tribunal aſcendit, & rogatus illic videtur, & quidẽ perdiu ſtat, aut ambulat, aut plerumq; contentiſſime clamitat. Enimuero ipſe Proconſul moderata voce rarenter, & ſedens loquitur, & plerumq; de tabella legit, quippe praeconis vox garrula miniſterium eſt Proconſulis. Hęc Apuleius. ſolebat & praeco ipſe, quo ſontes plectebantur, ſupplicij cauſam enunciare. Gordianus A.[y] Fuſtibus, inquit, cęſum, cui per pręconem dictum eſt, ἐσυκοφάντησας i. calumniatus es, vt calumniatorẽ videri notatum. Spartianus quoq; auctor eſt Seuerum, cũ Africae Proconſulis legatus eſſet, quendã Leptitanum olim ſuum contubernalem, qui ſe amplexus fuerat, fuſtibus iuſſiſſe cędi cũ hoc pręconis elogio. LEGATVM POP. ROM. HOMO PLEBEIVS TEMERE AMPLECTI NOLI. D. Ambroſius ſermone 90. iuſſit, inquit, ad lupanar duci ſub voce pręconis dicentis Agnem ſacrilegam virginẽ dijs blaſphemiã inferentẽ, ſcortum lupanaribus datũ & illud eſt ſuperdicere.[z] Vlp. ſi quis, inquit, peierauerit, fuſtibus eum caſtigandum, & ita ei ſuperdici. προπετῶς μὴ ὄμνυε. Hęc de pręcone latius diſſerui, qđ ipſum Cornicularij miniſtrũ fuiſſe puto.

g lib. 6. c. 1.
h lib. 2. cap. 1.
i lib. 6. cap. 9.
k in l. 2. §. poſtea cum Appius, de orig. iur.
l in l. 2. § & eſt Notitia, C. de offic. P. P. Afri.
m in l. nullus 2. C. de aſſeſſor.
n lib. 1. Matheſi. cap. 6.
o Caſar Car. Baron. anno. 290.
p lib. 1.
q in l. diuus, in prin. de in integ. reſt. minor.
r Nouella 112. ſeu §. iubemus, in Auth. de litigio.
s in l. ad peremptorium, cũ ſeq. de iudic.
t in l. obſeruare, §. 2. de off. proc.
u in tertia oratione, in princ.
x lib. 1. in fin.
y in l. fuſtib. C. ex quibus cauſ. infa. irrog.
z l. ſi duo, vlt. ff. de iureiur.

Sed, vt ad Cornicularios reuertamur, Magiſtri militum, aut Comites vel Duces eis carebant, qđ paucis decretis, aut ſententijs inter milites ferendis nõ eſſent neceſſarij. Sed Princeps officij eo munere faci li poſſet fungi. Anno tantum Cornicularius vſq; ad feſtum Dñi Natiuitatis manebat in officio, tum pro ſtrena VII. ſolidis acceptis exibat. Caſſiodorus.[a] Iſte, inquit, qui inculpabiliter Cornicularij eſt perfunctus officio, VII. ſolidos ſtrenua cõſuetudo deputauit. Emeritus et Comitis dignitate honeſtabatur,[b] & immunitatem a iudicum indictionibus habebat.[c] Hic, vt alij apparitores Praefecti Pręcorio, proprium habebat ſcrinium, in quo plures miniſtrabant, qui iudicum ſententias, decreta, iuſſa, & edicta ſcribebant & conſeruabant. Apud P.P. Africae in Cornicularij ſcrinio erant decem, quibus ex publico annonę dabantur. Hic ab Imperatore, vt aiũ huius officij homines in ſcrinio epiſtolarum probandus erat.[d]

a in 11. variar.
b l. vlt. C. de numerar. & actuar.
c l. Cornicularij C. de apparit. praef. praeto.
d Simmach. epiſto 42. lib. 1. l. vlt. C. de diuerſ. offi.

De Adiutore. Cap. XII.

C. d. de numerar. actua. Cari. & Adiutoribus.
e lib. 6. variar. in magiſteria dignita. for.
f l. Stichũ, §. itẽ quaero, an ea qua exacta ſunt. ff. de ſtatu lib.

POST Cornicularium erat Adiutor, is vulgò intelligitur, qui alterius vices ſeu locũ implet. Caſſiodorus,[e] Adiutor, inquit, etiã noſtres pręſentarius obruerib. vt vicaria ſorte beneficii, eligamus eius pręſidium, qui nobis pręſtat fidele ſolatiũ: Hęc ille. ſic Sceuola[f] Adiutores actoris ſerui appellat, qui eius vice fungebantur, & illũ

adiuuabant. Liuius. [a] Marcus Tollius, inquit, Syllanus Proprætor ad res gerẽdas adiutor datus. Cæſar. [b] Huic, quod valetudine minus commoda vtebantur. Fuluium Poſthumum adiutorem ſubmiſerat. erat velut qui datur coadiutor Epiſcopo. [c] Id clarius ſignificat Valentinianus. [d] Ad Commẽtarienſem, inquit, receptarum perſonarum cuſtodia obſeruatioq; pertinet. Si Commentarienſis neceſſitate aliqua procul ab officio egerit, adiutor eius pari cura inuigilabit. Ibi adiutor aliud quam vices Commentarienſis gerentem ſignificare non poteſt. In hoc ſenſu accipit, & Paternus, [e] Adiutores, ait Cornicularionum gratuitorum munerum immunitatem habent. Adiutorẽ etiam appellat Paulus actorem, qui tutoris infirmi, vel abſentis vices implet, [f] eſt etiam, inquit, Adiutor tutelæ, quem ſolet Prætor permittere tutoribus conſtituere, qui non poſſunt ſufficere adminiſtrationi tutelæ. Sed etſi negandum non eſt Cornicularium adiutorem habuiſſe, hic tamen, vt apud alios magiſtratus adiutor totius officij intelligitur, cuius capita tñ in Notitia nominantur. Nec tamen poſt Cornicularium adiutor ſemper ponitur; ſed ſæpè poſt Commentarienſem & alios locatur. Hunc Gratianus adiutorem officij vocat, [g] Adiutores, inquit, officiorum libram auri fiſci iuribus ſoluent, niſi ſtatuta fuerint cuſtodita: Theodoſio [h] Primicerius adiutor officij P.V. tanquam in eo præcipuus vocatus, ita enim, [i] ad Conſtantinum P. vrbi ſcribit. Primicerius, adiutor tuæ ſedis officij curam perſonarum ſuſcipiat, itẽ eorum: ſic etiam Conſtantinus perſonam pro reo accipit. [k] ne quis, inquit, perſonam licet pro manifeſto crimine apud ſe habeat in cuſtodia hic Adiutor delinquentes plerumq; capiebat, & carceri damnabat, torquebat, & ſortè ſupplicio afficiebat: Non ſolum enim officij, ſed & Commentarienſis plerumq; erat adiutor, [l] olim Optio eſt dictus, ab optionibus, qui erant in Legione, Vegetius, [m] optiones, inquit, ab optando appellati, quod antecedentibus ægritudine præpeditis, hi tanquam adoptati eorum, atque vicariu ſolent vniuerſa curare, hęc ille. Adiungebantur autem Centurionibus, & ordinarijs quibusq; optiones in legione, vt eorum vicẽ ſubirẽt. Feſtus, Optio, inquit, qui nunc dicitur, antea appellabatur acceſſus. Hic adiutor dabatur Centurioni a Tribuno militum, qui ex eo tempore, quem velint, permiſſum eſt Centurionibus optare, & nomen ex facto ſortitus eſt. Tranſlatis verò in officia magiſtratuũ nominibus præcipuorum legionis, & Commentarienſis & officij adiutor, Optio eſt nuncupatus: Vlpianus, [n] loquens de nũmis, & annulis, quos habent damnati ad vltimum ſupplicium. Nec ſpeculatores, inquit, vltro ſibi vendicent, neq; optiones ea deſiderent, quibus ſpoliatur, quo momento quis punitus eſt. Hanc rationem non in compendium ſuum debent Præſides vertere, ſed nec pati optiones, ſeu Commentarienſes ea pecunia abuti, optiones hic Commentarienſium adiutores appellat, ſic optiones auxiliares milites quaſi exercitus adiutores vocãtur. [o] Hi a Gratiano, [p] & Theodoſio, [q] adiutores Primiſcrinii in officiis Magiſtrorum militum nominantur: cum verò in torquendis reis eorum opera verſaretur, non abs re fuerit quædã circa hoc breuiter percurrere; Non enim antiquitus, vt nunc, rei olim quæſtionis habendæ gratia torquebantur, cùm prohibiti eſſent cruciatus, quibus articuli, aut membra diſſoluuntur, [r] ſed vnguibus ferarum reorum latera perſecabant, aut laminas ferreas, ignitaſque carni admouebant, [s] Quandoq; neruo, fuſtibus vẽ, [t] aut plumbatis [u] cędebant: ſunt aũt plumbatę virgæ pilis plumbeis, aut Martiobarbulis, vt appellat Vegetius. [x] iuxtę. Zoſimus, [y] plumbeis, inquit, pilis in ceruicem verbera dari iubet. Metaphraſtes. [z] iuſſit eum verberari globis plumbeis: Alibi has virgas plumbeas vocat. Fidiculis quoq; membra conſtringebant, [a] ea neruis hæ ſiebant, quib. citharę ad pulſandum inſtruuntur. Tranquillus in Tiberio, [b] veteris, inquit, deligatis reos fidicularum, ſimul vtroq; tormento diſtenderet;

a in c.3. de adit.
b in 3. de bello ciuili.
c can. ſcribit 7. q.1.
d l. ad Commentarienſem, C. de cuſtod. reor.
e l. munera, ad fin. ff. de iur. immun.
f in l. ſolet, in fi. de tutel.
g in l. 3. in fi. C. de diuer. off.
h l. vlt. C. de off. Præf. vrb.
i in d. l. vlt.
k in l. 1. C. de co. hercend.
l d. l. ad Commentarienſem.
m lib. 2. cap. 7.
n in l. diuus, §. 3. ff. de bon. dam.
o in vlt. C. de locato. Nov. 116. ad mediũ, in nomocan. tit 13 c. 3
p in d. l. 1. C. de ſpertul.
q in l. 31 C. de appari. P. P.
r §. iuſta veritas, Auth. vt nul. iud. in Nouell. 13.
s l. 2. C. de emen. dat ſeruor. l. 7. C. de maleſic.
t l. nullam, C. ex quib. cau. inſam. irrog.
u l. quilibet 40. C. de decurio. l. 2. C. de exactio. tributo.
x lib. 1. cap. 17.
y in S. poſt princ.
z in d. carcere.
a l. 4. C. ad l. Iul. Maieſt.
b cap. 62.

Eculeo etiam rei cruciabantur. [c] Id erat lignum in ſummo acutum, quo nudi inſidentes diſtendebantur. Diuus Aug. ad Marcellianum Comitem. [d] Tantorum, inquit ſcelerum confeſſionem, non extento eculeo, non ſulcantibus vngulis, nõ vrentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti. Hæc ſunt tormenta in iure nominata. Ioſephus verò de Machabæis recitat rotas, rodios, vngulas, rotabula, catapultas, lebetes, catallas, frixoria digitaria, pugillaria, manus ferreas, ſubulas, ſuccenſoria, ollas æneas, & ſartagines. ſed hæc raro in vſu fuiſſe cenſeo. Quæ verò ſupra ex iure recenſuimus, plurimum vſitata fuiſſe puto. Succenſorium autem Ioſephus appellat quoddam ad flammam excitandam ferrum. Quandoq; etiam plumbum liquefactum axillis infundebant, quod ad inteſtina vſque perueniebat, vt in Samona Metaphraſtes tradit. Impuberes verò ad eruendam veritatem habena vel ferula cędebantur. [e] Eodem modo in Clericos, & Doctores quæſtio exercetur. [f]

Inter homines Adiutoris ſpeculatorem fuiſſe exiſtimo, qui carnificis officio fungebatur, vt ex Diuo Mattheo conſtat. [g] Miſſo, ait, ſpeculatore, iuſſit afferri caput ipſius. & ille abiit, & decollauit eum in carcere. Diuus Chryſoſtomus ibi ſpeculator, inquit, miles eſt carnifex deputatus ad hoc, vt occidat, & hic gradus erat in officio. Valentinianus, [h] ordinariorũ, inquit, iudicum apparitores, qui vel ſpeculatorum, vel ordinariorum attigerint gradum, nullo annorũ numero laxentur, priuſquam primipili pactum compleuerint. Hæc ille dictus autem videtur ſpeculator, quia armis ſpeculatorum vtebatur, hi erant milites legionis I & II. haſtis vtentes. Tranquillus in Claudio. Neque conuiuia inire auſus eſt, niſi & ſpeculatores cum lanceis circumſtarent. & in Galba, Deſcendentem Galbam ſpeculator impulſa turbæ lancea prope vulnerauit, & Tacit. [i] loquens de Othone. tres & viginti ſpeculatores conſalutatum Imperatorem ſellæ feſtinanter impoſitum, ſtrictis mucronio. rapiunt. & in marmore antiquo legitur SCHOLA SPECVLATORVM LEGIONVM. I. & II. ADIVTRICVM PIARVM FIDELIVM.

Hic Adiutor ſuum habebat ſcrinium, in quo decem homines apud Præfectum Prætorio Africæ militabant. [k] qui delinquentium nomina, ſtatum, crimenque notabant, & in ſcrinio ſeruabant. Alibi Adiutores pro Quæſtionis miniſtris accipiuntur, [l] quos ille ex diuerſis ſcriniis ſumebat, [m] Horũ exẽplo inductũ, vt infirmis epiſcopis coadiutores vocati dentur. [n]

c l. 1. C. de quæ.
d C. 2. 23. q. 5.
e l. 2. §. impuberes. ff. de Senat. Silaniano.
f c. 1. § pen. 23. q. 5. Abb. in c. in contemplatione. q. 5 de reg. iur.
g cap 7.
h in l. 7. C. de cohortal.
i lib 17.
k l. C. de offi. P. Afr.
l in l. ... mus. C. ... ſuer ſcrin.
m in ... de numer.
n c 2. com ... q. 1.

DE COMMENTARIENSI. Cap. XIII.

SEQVITVR in officio Commentarienſis, qui carceribus præerat. Vlpianus [o] de panniculariis, & veſtibus damnatorum ad mortem loquens. Hanc, inquit, rationem non in compendium ſuum, debent Præſides vertere, ſed nec pati Optiones, ſiue Commentarienſes ea pecunia abuti. Id clarius explicat Valentinianus, [q] Ad Commentarienſem, inquit, receptarum perſonarum cuſtodia obſeruatione pertineat. Iulius Firmicus [r] erunt, inquit, Cornicularii, aut Commentarienſes, quib. damnatorum cura committitur. D. Athanaſius in apologia ad Conſtantium carceres Commentaria dicit appellari. Deinde, inquit, allabitur fama, ut me ad cuſtodias Præfectum, quæ Commentaria nominantur, deportarent. Hi uerò, quos Commentarienſis carcere includebat, ſi criminis qualitas uincula exigebat, latronibus catenis ut cruciatio deeſſet, uinciebantur. Nec manicis ferreis oſſibus inhærentibus conſtringebantur. [s] Nervo etiam, id eſt uinculo ferreo, ut Feſtus interpretatur, pedes, & quandoque ceruicem impediebant

Cod. de numera. adſnaat charta.
o l. carcere, C. de cuſto. reo.
p in l. Diuus. §. 1. ff. de bon. damnator.
q in l. ad Commentarien. C. de cuſto. reor.
r lib. 3. mathe ſeos, cap. 6.
s l. 1. C. de cuſt. reor.

diebant: Sed verius eſt hunc Neruum bubulum fuiſſe; ſiquidem Metaphraſtes auctor eſt Diuum Chryſanthum a militibus, neruis madefactis vinctum fuiſſe, vt illis areſcentibus, & ad oſſa vſque penetrantibus angeretur. Ij vſque ad ſeptem foramina habuiſſe dicuntur, & quem maximè torqueri volebant, vſque ad ſeptimum punctum arctabant.[a] Carceri incluſis, Commentarienſis, ſi erant inopes, duas, aut tres diurnas libellas pro alimentis dabat, ex annona, quo pauperes alebantur: [b] libella verò eſt argenteus nummus ferme aſſem æquans, & decima denarij, inquit Varro. [c] Proſpicere etiam Commentarienſem oportebat, ne in carceribus viri cum fœminis permiſcerentur: [d] Item triceſimo quoque die numerum perſonarum carceri incluſarum, varietatem delictorum, clauſorum ordines, ætatemque vinctorum Præfecto aut iudici ſuggerere tenebatur, ne rei diu in carcere macerarentur. [e] Plures verò miniſtros ſub ſe habebat Stratores nuncupatos, qui carceribus mancipatos cuſtodiebant, illiſque neceſſaria præbebant. Vlpianus, [f] In eadem cauſa ſunt, inquit, vt reſtituantur, qui a militibus, ſtratoribusque adſeruantur.

a Euſeb. li. 5. hiſto. eccl. c. 1. et in vita S. Vectij pagati ſecunda charta presbyteri, et Diaconi mart.
b l. iudices, 9. C. de epiſc. audien.
c lib. 5. de ling. la. ti. de qua Cice. in 3. in Verrem. Bud. in l. 1. & 2. de aſſe.
d l. 3. C de cuſto. reor.
e l. de his. S C. de cuſto. reor.
f in l. 10. ex qui bus cau. maio.

In actis quoque D. Cypriani legitur, eum à Stratore, & equiſtratore ex cuſtodijs officij curruì impoſitum, & ad Proconſulem Africæ Galerium Maximum perductum. Hi ex domeſticis Proconſulis eſſe non poterant, vt Vlpianus ſcribit.[g] Nemo, inquit, Proconſulum ſtratores ſuos habere poteſt, idest ex ſuis, ſeu domeſticos, vt ego interpretor; & hoc, ne corrupti pecunia eos dimittendi occaſionem quærant, aut aliam ob cauſam pecuniam extorqueant. His ad comprehendendos delinquentes vtebatur; nam & quandoque hoc fuit Commentarienſis officium; Iuſtinianus enim [h] præcipit Præfecto Auguſtali, vt Commentarienſem ad comprehendendos delinquentes mittat, idem Metaphraſtes reſtatur, [i] cum cognouiſſet, inquit, Proconſul, quæ facta erãt in Ciuitate, mittit Commentarienſem cum magno auxilio, & conijcit eos in cuſtodiam, qui gerebant res publicas, & adducit Cæſaream ad P. Africæ.

g in l. 4. §. 1. de off. procon.
h Edicto 13. ca. 22. 27. & 23.
i 26. Februa. in S. Porphyrio.

Cum autem examinandi erant criminum rei, Commentarienſis eos ad Tribunal Præfecti, vel Præſidis ducebat, ut ex actis D. Claudij, Auſterij, & Neonis martyrum ſub Diocleriano Imperatore apparet. [k] Lyſias, inquiunt, Achaiæ Proconſul ſedens pro tribunali dixit, adducantur examini meo Chriſtiani, qui huius vrbis Aegeæ magiſtratibus traditi ſunt ab officio. Eulalius Commentarienſis dixit, iuxta præceptum tuum domine, quos huius Vrbis magiſtratus comprehendere potuit Chriſtianos, offers tres pueros fratres, & duas fœminas atque infantulum: ex his vnus aſtat in conſpectu claritatis tuæ, poſtea ſequitur: cum D. Claudius interrogatus, & tortus eſſet, Lyſias dixit, deponite, & in carcerem ducite, & alium adhibete Eulalius Commentarienſis dixit, quemadmodum præcepit poteſtas tua, Aſterius adſtat frater ſecundus. Et infra, perducta eſt a Commentarienſi Domina. dixitque Eulalius Commentarienſis. Adſtat Domina. & paulò poſt. Eulalius Commentarienſis ait, Theonilla adeſt. Acta etiam delinquentium, & eorum ſponſiones ſcribebat, in Commentariaque referebat, & ob id Commentarienſis vocabatur; Id ex epiſtola Aſterij Amaſeæ Epiſcopi, [l] liquet; loquens enim de D. Euphemiæ martyrio, ait, Adſunt & Commentarienſes tabulas, & ſtylos geſtantes manibus, quorum alter abducta à cera manu ſerio admodum Virginem aſpicit, faciem ad illam inclinans, quaſi iuberet, ut altius loquatur, ne auſcultatione impeditus vitioſè ſcribat, falſavè aut dubia. Hæc ille. Heſychius Græcus iuris interpres, Commentarienſis, inquit, eſt, qui inſcriptiones ſeu titulos criminum recipit, & ideo Paulus. [m] Quoties, ait apud fiſcum agitur, actorum poteſtatem petendam eſſe, ut his uti liceat, eaque manu Commentarienſis adnotanda eſſe. Quòd ſi aliter profeſantur, is qui ita protulit, cauſa cadat. Commentarium verò liber eſt, in quo res ſummatim, & quaſi per capita deſcribuntur. Cicero in Bruto, Non eſt oratio, ſed quaſi rerum & orationis Commentarium. paulò plenius Seneca, [n] Nunquam ſine Commentario dixit Seuerus Caſſius, nec hoc contentus erat, in quo res nudæ ponuntur. Quintilianus vix diſplicet mihi quæ ſcripſerimus in ſummas, ſiue commentaria, & capita referre. Torquebat & quandoque ipſe Commentarienſis ſontes, vt ex actis D. Guriæ, & Sononæ martyrum apud Metaphraſtem conſtat. [o] damnatos quoque puniri curabat, nam aſtans ſpiculatori, iubebat, ut iudicis ſententiam exequeretur, vt ſuperiora acta oſtendunt. [p] Lyſias, inquiunt, ingreſſus obduxit velum, & poſt exiens ex tabella recitauit ſententiam dicens, Claudius, Aſterius, Neon, fratres Chriſtiani, Deos blaſphemantes, & ſacrificare renuentes, in e atrium cruci affigantur, & corpora eorum auibus laceranda relinquantur. & ſubijcit. curent hæc Claudius Commentarienſis, & Archelaus ſpiculator. Is verò erat, qui criminales ſententias exequebatur, & condemnatos puniebat, vt alias diximus. Adiutorem Commentarienſis habebat, qui eius abſentis officium implebat. Valentinianus, [q] ſi Commentarienſis, inquit, procul ab officio egerit, adiutorem eius pari iubemus vigilare cura. Idem ſcrinium habebat, in quo erant xij. homines, qui ſingulas ex publico annonas percipiebant. Exceptores peracto tẽpore officij ſui, Commentarienſes fiebant. [r] Hi hodie ab aula receſſerunt, ſolus permanſit miniſter carcerem cuſtodiens. Acta criminalia recitat Simeon Metaphraſtes. [s]

k Sur. 23. Aug. Caſ. Card. Baro. in anna. 285.
l in 7. Synodo actio. 4.
m in l. ſi eandem. §. quoties. ff. de iure fiſci.
n lib. 3. declamatio.
o 29. Nouemb. et Surium.
p 23. Aug. apud Surium.
q in l. ad Commentarienſem C de cuſto. reor.
r l. 2. C Theod. numer.
s primo Apri.
Cod. de numer. actuar.

AB ACTIS. Cap. XIIII.

PRAECIPVVS ac neceſſarius in Præfecti aliorumq; magiſtratuum officijs erat actuarius, vel ab actis dictus, [t] qui non litigãtiũ acta in iudicio ſcribebat, illa enim ab exceptorib. notabãtur, [u] ſed diuerſa cõtrahentiũ, & aliorum negocia coram iudice fidẽ apud oẽs factura chartis mandabat. Neceſſarius autem fuit antiquitus horum vſus, quia etſi tabelliones rerum periti contractus ſcribebant, [x] nõdum tamen eam auctoritatem, quam nunc habent, obtinuerant, vt teſtibus non interrogatis, ipſorum inſtrumentis crederetur, quod ex noſtris legum interpretibus aliqui, vt Bal. & Iaſon rectè ſenſerunt, [y] id etiam a Iuſtiniano [z] apertè declaratur, qui teſtes inſtrumẽtis à forenſibus cõditis ſubſcriptos vult de illorũ veritate interrogari, & ſi mortui ſint, ſcripturã carere fide, & alios qui haberi poterunt, examinari; ac comperta veritate, rem actis inſinuari, quæ perpetuam fidem facient. Inuenti ergo ſunt actuarij; vt eorum ſcripturis publicis, i. iudicis præſentia munitis,[a] firma, indubitataq; fides adhiberetur, [b] vnius enim hominis ſcripturæ extra iudicium factæ fidem adhibere minus tutum videbatur; Cõſtantinus[c] denũciari, inquit, apud prouinciarũ rectores, uel apud eos. quibus conficiendorum actorũ ius eſt, decernimus, ne priuata reſtatio mortuorum, aut in diuerſis terris abſentium, aut eorum, qui nuſquam gentiũ ſint, ſcripta nominibus falſam fidem rebus non geſtis affigant. Hæc ille. Itaq; teſtamenta, contractus, aliique actus, & inſtrumẽta ab actuarijs publicè conſcripta, etiam mortuo iudice ubiq; plenam, & indubitatã fidem faciebant: [d] Honorius[d] geſta, inquit, quæ ſunt trãſlata in publica monumẽta, habere volumus ꝑpetuã firmitatem, neq; .n. morte cognitoris perire dẽt publica fides. Hinc legimus donationes actis iſertas

t l. per hãc. §. quorum, C. de aduo. diuer. iud.
u l. in ſacris ſcriniis militantes, C. de prox. ſacro. ſcrinio.
x Auth. de tabel. §. 1. ſiue Noue. 44.
y in l. prætor, in prin. ff. de eden.
z in § ſi vero nullus, Auth. de inſtr. caut. et fid. ſiue Nouel. 73.
a l. 2. C de cuſto. reor. l. in hac C. de don. gl. in l. actæ, C. de re iud.
b l. vl. C. de re iudica.
c in l. 2. C. Theo. de denuncia.
d l. teſtamẽta 28. C. de teſta. l. hac in fi. C. de don. l. vl. C. de re iud.
e l. vl. C. de re iudic.

etiam ſi ampla ſint, & quingentos aureos excedant, non poſſe amplius, vt fictas & ſimulatas argui, cum firmum robur ex publicis geſtis acceperint, [a] hic multi de iniuria libri illata, vel dolo apud acta conteſtabantur, [b] iudicem ſuſpectum recuſabant, [c] ſe falſa ſpe pecuniam ſibi numeratam confeſſos quærebantur, [d] vt perpetuum, & inconcuſſum rei teſtimonium permaneret. Nautæ etiam Romam frumentum vehentes, ſe id incorruptum accepiſſe in actis Præſidum teſtabantur, vt perpetuum facti monumentum ſemper appareret. [e] Epiſcopus quoque qui pecuniam ad redimendos captiuos relictam exigebat, id in actis manifeſtabat. Leo A. [f] cum Epiſcopus, inquit, pecunias fuerit conſecutus, ſtatim geſtis interuenientibus, earum quantitatem, & tempus, quo ſuſcepit, apud Rectorem prouinciæ publicare debebit. Similiter nomina cuiuſque fori aduocatorum, quorum certus erat numerus, in actis ſcribebantur, [g] teſtamenta reuocabantur, [h] leges inſinuabantur, [i] & alia plurima ad æternam memoriam conſeruandam in eis fiebant, quæ paſſim in iure occurrunt.

Hæc acta aliquando geſta, [k] quandoque publica monumenta, [l] nonnunquam inſtrumenta forenſia, vel ſimpliciter publica, [m] aut publica teſtificatio, [n] vel publicæ chartæ tabulæve appellantur, [o] quoniam coram magiſtratibus, quæ publicæ erant perſonæ, conficiebantur: vnde & acta publice fieri dicebantur, [p] & ob id qui acta ſcribebant, perſonę publicæ nuncupabantur, [q] Hinc publicare erat acta ſcribere. Leo A. [r] Donator, inquit, habeat facultatem donationes rerū ſuarum vbicunque poſitarum apud magiſtratus publicare, id eſt inſinuare; & ſubdit, hę donationes, quæ fuerint publicatæ, obtineant inconcuſſam, & perpetuam firmitatem: idem Nicoſtrato P.P. [s] ſcribit Epiſcopum pecunias pro redimendis captiuis exactas apud rectorem prouinciæ publicare, id eſt actis inſerere teneri. In eodem ſenſu Arcadius [t] accipit ad Africanum P. V. teſtamenta, inquit, ac cætera, quę apud officium cenſuale publicari ſolent, in eodem loco reſeruentur; vnde in acta relata dicuntur publicata: Alexander A. [u] Publicati, inquit, ſemel teſtamenti fides, quamuis ipſa materia interdicit, nihilominus valet; Leo [x] quoque donationes apud magiſtratus publicatas inconcuſſam, & perpetuam firmitatem obtinere ſcribit, ita in actis inſertas appellans. [y] Huius ſcripturæ ſolennitas vocabatur etiam inſinuatio, [z] inſinuare enim eſt in acta referre; Leo A. [a] donationes, inquit, apud magiſtrum cenſus inſinuentur, id eſt, actis inſerantur, quod & ſępe alibi reperitur, [b] idem dicebatur intimari, Leo A. Conſtantino P.P. [c] donanti, liceat donationem ſuam apud quemcunque voluerit magiſtratum intimare. Iuſtinianus, [d] & ipſe ſcribit donationes pijs cauſis factas, licet non fuerint intimatæ, tamen valere. Idem [e] contractus, ait, donationum, quas intimari non eſt neceſſe, vires non habeant, niſi in mundum recepti, & alibi, [f] in eodem ſenſu accipit: Hinc intimatio vocatur ipſa inſinuatio. [g] Acta græce ὑπομνήματα vocantur, [h] & actuarius Hypomnematiſtus.

Forma verò in ſcribendis actis hæc obſeruabatur: in primis neceſſaria erat ſcriptura, [i] in qua nomen contrahentis, vel teſtantis, ſiue aliud agentis ponendum erat, tempuſque actus geſti, denique ipſe actus totus, vel contractus ordine deſcribendus, [k] Hæc omnia coram iudice agenda erant, aut ſaltem legenda: Conſtantinopoli apud magiſtrum cenſus, [l] in Prouinciis apud earum Præſides, vel magiſtratus municipales: [m] cum enim Præfecti Prætorio, aut Pręſides, eorumque actuarij omnibus, quæ in prouincia gerebantur, intereſſe non poſſent, nec facile eſſet longe degentibus eos adire, data eſt duūviris, ac ciuitatum defenſoribus actorum conficiendorum poteſtas, [n] quorum forma tum obſeruata a Venuleio traditur, [o] curent, inquit, magiſtratus cuiuſque loci teſtari volentibus, & ſeipſos, & alios teſtes, & ſignatores præbere, quo facilius negocia explicentur, & probatio rerum ſalua ſit. Hæc verba innuunt, in actis teſtes, & ſignatores tum adhiberi ſolitos fuiſſe, quod poſtea Zeno ſuſtulit, [p] ſtatuens teſtes actis non eſſe neceſſarios, cum publica monumenta ſufficiant: ob magiſtratuum itaq; præſentiam hęc acta quaſi in forma iudicii ſcribi dicebantur; [q] Non tamen requiritur, vt in loco iudicii, vel pro tribunali legantur, ſed quocunque in loco id fieri poteſt; quia hic non eſt actus contradictorii iudicii, qui cauſæ cognitionē deſiderat, vt apud iuris interpretes eſt receptum, [r] qui nullum etiā in hoc iudicis decretum requiri exiſtimant, [s] conſuetudineque obſeruari aſſerunt, vt actus inſinuandus in ſcripta redigatur: tum coram iudice palam legatur; demum tota illa ſcriptura rurſus deſcribatur, & aliis actis annectatur; quamquàm hoc vltimum nolunt eſſe neceſſarium, ſed ſolam primam ſcripturam ſufficere; idque dicunt longo vſu ſeruatum, & vulgò receptum eſſe: [t] Verius tamen eſſe videtur, authenticam & originalem vt vocant, contractuum ſcripturam monumentis eſſe deſcribendam, [u] vbi verò nulla apparet, ſatis eſt res geſtas in publica geſta retuliſſe, ſed vt hoc clarius pateat, formulam teſtamenti actis inſerti ſubiiciā, quā ex Marchulphi monachi libro de formulis publicorum priuatorumq; negociorum Cuiacius [x] recitat, & eſt ſequens. Anno illo, ſub die illa, ciuitate illa, a ſtante defenſore, & omni curia illius ciuitatis, TITIVS proſecutor dixit, Rogo optime defenſor, vosq; laudabiles curiales atq; municipes, vt mihi codices publicos patere iubeatis. Quædam enim in manibus habeo, quæ geſtorum cupio allegatione roborari. DEFENSOR & curiales dixerunt, patent tibi codices publici, proſequere quæ optas. PROSECVTOR dixit, Caius vir illuſtris mihi mandauit, teſtamentum, vt mos eſt, geſtis municipalibus inſinuarē. DEFENSOR dixit, Amanuenſis mandatum accipiat, & recitet. POST recitationem mandati, Defenſor dixit, Mandatum quidem recitatum eſt, ſed teſtamentum, quod præ manibus te habere dicis, etiam nobis pręſentibus recitetur, &, vt poſtulas, geſtis publicis firmetur. POST recitationem teſtamenti, Defenſor, & curiales dixerunt, Teſtamentum, qd recitatum eſt, geſtis publicis inſeratur. PROSECVTOR dixit, Hoc amplius peto, optime defenſor, vt mihi geſta publicè edantur. Defenſor, & ordo curiæ dixerunt; Quia teſtamentum & mandatum ritè condita, & bonorum virorum ſubſcriptionib. firmata cognouimus, ęquum eſt, vt geſta cum a nobis fuerint ſubſcripta, & ab Amanuenſi edita, tibi ex more tradantur, eademq; in archiuis publicis cōſeruentur. Hæc ille: pariq; modo acta in donationū inſinuatione cōficiebantur. cum verò hęc geſta omnem probationem habeant, atque apud omnes fidem faciant, teſtificationes appellantur; [y] & ideo qui res aliter atq; geſtæ ſunt, conſcripſerit, vel falſum recitando ſcribi fecerit, læſæ maieſtatis crimen incurrit. Vlpianus [z] qui ſciens, inquit, falſum conſcripſit, vel recitauerit in tabulis publicis, capite primo læſæ maieſtatis enumeratur. Accurſius vim publicarum tabularum non percipiens, de notario illud dici putat, qui in inſtrumento aliquid contra Rempublicā ſcripſerit; quod à verò alienum eſſe arbitror, maius enim delictum eſt circa acta publica, quam tabulariorū inſtrumenta. Cū vero ſcribendis actis ſoli ſufficere actuarij non poſſent, adiutores habebant, [a] quibus mercedes pro labore ſoluebatur, exceptis quibuſdam pijs cauſis: [b] quibus operam gratuito pręſtabant: ut erant teſtamenta de hæreditatibus, quæ centum aureorum ſummam non excedebant, [c] aut alia leuiora negocia [d] Iuſtinianus, Ne inquit, in hæreditate cuius ſumma centum aureorum pretium non excedit, mercedis quicquam aut ſumptuum cenſum adminiſtrantes, aut cenſualis apparitio ſuper inſinuandis elogijs audeat adſequi.

Magi-

a l. donatio, in fi. l. Iam, l. in hac in fi. C. de donat.
b l. iubemus, C. de defenſ. ciuit.
c l. homines, § vlt. ff. de decurio. l. 4. C. de numerar.
d l. vlt. C. de ind. l. in contractibus, § vl. C. de nō num. pec.
e l. 1. C. de naui. frum. vrb. Rom.
f in l. nulli, C. de epiſc. & cler.
g l. per hāc, § quotam, C. de aduo. diuer. iud.
h l. ſancimus, C. de teſtam.
i l. 4. in fi. C. ſi reg. l. 23. C. de procu.
k l. 27 § 1. pen. C. de don. l. pe C. de don. inter vir. et ux.
l l. vl. C. de rem. l. 31. C. de do. l. cē ſui. ff. de probat.
m l. 10. C. de fide inſtrum.
n l. 3. C. de bon. va. an.
o l. 3. C. de tab. l. 2. ff. ad l. Iul. maieſt.
p l. 2. in fi. ff. de ſer. fug. l. 1. C. de his qui per met. iud. non appel. l. ſi ſuſpectas, cū an & ſubſeq. C. que pot. in pign. hab.
q l. 32. C. de epiſ. & cle. l. vlt. C. de dona. ca. mor. §. cum autem. Inſt. de adopt.
r l. 30. in hac, C. de donat.
s l. 28. nulli, C. de epiſ. & cler.
t l. 18. teſtamēta. C. de teſtam.
u in l. [illegible] C. de teſtam.
x in l. 10 in hac, C. de dona.
y ita ēt in l. nulli. C. de epi. & cler.
z l. 32 l. pe in fi. C. de don. l. pe. ſi [illegible]
a d l. 30. in hac.
b l. 12 C. de do.
c in d. l. 30.
d in l. 19 illud, C. de ſacroſ. eccl.
e in l. cōtractus, C. de fi. inſtrum.
f in l. cōſulta 23. C. de teſt.
g d. l. conſulta.
h § ſi vero nullus, auth. de inſi. cau. Nouel. 71.
o quoniam con

tra. de prob. l. ci. paratorum, C. de fide inſtr.
k l. nulli, C. de epiſ. & cle. l. donatio C. de don.
l l. teſtamēta, C. de teſta. l. in hac & l. ſecundum, C. de donat.
m d. l. nulli, C. de epiſ. & cler. l. donatio. d. l. in hac
l. vlt. C. de ad pe, § ſed et ſi, in it. quib. mo. tut. p. at. pot. ſoluit.
n l. vl. C. de mag. municip. [illegible] de offi. iurid. Alex. l. iubemus, C. de defen. ciuit.
o in l. curent ff. de teſtib.
p in l. ad notat. nib. C. de [illegible]
q l. 1. § ſ. [illegible] modo, [illegible] ſimiliter [illegible]
r lo. Andr. in add. ad Spec. de donat. § porro ſub nu. 4 [illegible]
ſ in [illegible] ſub nu. [illegible] [illegible] oatio, q. 1 [illegible] verſ. vltem [illegible]
t Bar. in [illegible] Mode ſtinus [illegible] ff de [illegible] Corn. [illegible] 3. Clar. in loco ſupra cit.
t Io. And. in add. ad Spec. de dona. d. § p [illegible] 4. Guid. P [illegible] 23. ſub n [illegible] Imol. in ca [illegible] contingat no. [illegible] de iurerm. Corn. conſ. 36. in [illegible] 10. Canaa de cō [illegible] natio in 1 pa [illegible] n. 4. Clarus in d. § donatio. q. 1 [illegible] ver. quas etiā.
u l. 1. C. de don.
x in lib. 4. ſent. Pauli. tit. 6.
y l. ſata, C. de donat.
z in l. 2. ad l. Iul. maieſt.
a d l. per hanc. pen. C. de adu. diuer. iudi.
b d. l. nulli, § poſtremo C. de epiſ. & cler.
c l. conſultam 23 C. de teſtam.
d in d. l. cōſulta C. de teſtam.

Magiſtri Militum, aut Comites Ducesvè, quia iuriſdictionem in populos non habebāt, actuarijs carebant: & ideo in eorum officijs non leguntur Cęterum inuenies noſtris tabularijs, quorum inſtrumentis coram duobus teſtibus ſcriptis fides adhibetur, hęc acta frequentari deſierunt, & loco actuariorum illi ſucceſſerunt, quorum inſtrumenta eādem fidem obtinent, quæ olim actis habebatur. Hi contractus quidem ſemper ſcripſerunt, qui negociorum periti ſtationes in foro habebant, & ſuam pollulantibus operam præſtabant, ſed ſcripturas ab illis factas viua teſtiū voce confirmari oportebat, & ſe.n nihil probabant. [a] Actuarij P. P. Africæ ſcrinium habebant decē hominū, quibus à fiſco annonæ præſtabātur. [b]

Alibi Actuarius accipitur pro eo, qui excipit, quæ ab alio proferuntur, vel dictātur Tranquillus in Caio Iul. Cæſare, Orationes, inquit aliquot reliqt inter quas temerè quædam feruntur pro Q. Metello, quem non immeritò Auguſtus extenuabat, magis ab actuarijs exceptam, male ſubſequentibus verba dictantis, quam ab ipſo editam. Seneca multum, inquit, viua vox facit, non quidem quæ alienis verbis commendatur, & actuarij vice fungitur: Erant & alij actuarij, qui nomina militum in pyctatio deſcribebāt quantum cuique annonæ, quodque pręmium eſſet, ut Vegetius ſcribit: [c] qui ad hunc locum non pertinent.

a Auth. de tabell. ſeu Nou. 44. §. 1. & 2. de inſt. caut. & fid. ſeu Nouel. 73.
b l. 1. C. de off. P. P. Afr. in Not.
c lib. 2. cap. 19.

DE NVMERARIIS. Cap. XV.

Cod. de numera.

PROXIMI actuarijs ſunt Numerarij, qui in Præfecti officio quattuor reperiebantur, in Prouincijs bini, tabularij uocati, [d] qui cum his eaſdem rationes tractabāt. Eorum vnus bonorum, quæ ex delictis vel ſucceſſionibus, alijsque huiuſmodi cauſis ad fiſcum deferebantur, & ad Comitem rerum priuatarum ſpectabant, rationes tractabat. Alius res tributorum notabat quæ ad largitiones pertinebāt [e] Duas enim Princeps arcas habebat, quibus duo Illuſtres Comites erant Præfecti, ſcilicet Comes largitionum, & alter rerum priuatarū Romæ antea Præfecti ærarij vocati. [f] Largitionibus aſſignata erat ex tributis & vectigalibus certa auri, argentique quantitas, & aliæ ſpecies, quæ canones largitionum dicebantur. [g] Eas rationes in primis Numerarij apud Præſides in prouincijs tractabant. Orientis verò Præfecti numerarius ad ſe tranſmiſſas recognoſcebat, & ne quid debitæ ſummæ deeſſet, proſpiciebat, auique ad theſauros prouinciarum delati partem ad arcam Prætorianam ſpectātem, reliquam ad Comitem Largitionum tranſmitti curabat. Alter Comes priuato Principis patrimonio .i. prædijs & domibus præerat, & aliqua etiam pauca tributa ſibi aſſignata exigebat, & quicquid ex cauſis fiſcalibus & bonis publicatis percipiebatur, & ſi qua alio modo ad fiſcum cadebant, quorum rationes alteri in prouincijs Numerarij conficiebant, ſcribebantque bonorum genera, & quantitates publicatas, quantū ex prædijs Principis exactum eſſet, quæ oīa Orientis Præf. Numerarius diligēter colligebat, Gratianus [h]. In prouincijs, inquit, ſingulis duo Numerarij, qui & tabularij, collocentur; quo ad vnum fiſcalis arcę ratiocinium, ad alterum largitionales pertinere tituli iubeantur. Numerarij verò ſunt appellati, quia numeros ſupputabāt, vt in ſecundo de libero arbitrio [i] D. Auguſtinus ſignificat, Multos, inquit, noui Numerarios, aut numeratores, aut ſi quo alio nomine, vocandi erant, qui ſummas mirabiliter computant: eorum enim officium erat publicas rationes ſcribere. [k] Iſidorus verò vult [l] Numerarios dictos, quia publicum nummum ærario inferunt. Hi duo Præfecti Numerarij quemadmodum & alij prouinciarum rationes tantum & ſcripturas tractabant. Tertius Numerarius auri nuncupatus. [m] aurum ex prouincijs exactum, & ad largitionum arcam deſtinatum ſuſcipiebat. [n] vel monetam argenteam in aurum permutari curabat: item auri fodinarum rationes tractabat, à ſingulisque aurilegulis ſeptenos ſcrupulos auri exigebat. [o] colligit hæc ſumma plus minus tertiā vnciæ auri ſiquidem 24. ſcrupuli vnciam æquāt. Legebatur verò à Afiana, a volēub. aurū ex Pactolo flumine, & in Pontica ſub hoc Præfecto. [p] Vltimus Numerarius erat operū publicorum, inter quæ Prætoria domus publicę, [q] portus, aquæductus mœnia, [r] thermæ [s] recenſentur, ad quæ extruenda tertia pars redditũum ciuitatum erat deſtinata, [t] ſi ea non ſufficiebat, ciues pro modo iugerum ad opus conferebant. [u] Hęc opera ędificari, aut inſtaurari Præf. Prætorio iubebat, [x] quorum impenſas & rationes hic Numerarius ſcribebat, & ita interpretatur Iuſtinianus [y] ſcriniarios operum huius P. P. veluti inquit, aquęductus. Legendum eſt autē Numerarius operum, vt appellat hunc ſcriniarium Anaſtaſius. [z] non operarum, vt habet Notitia in officio P. P. Illyrici, quia opera eſt diurnum operantis officium. [a] Poſſet etiam intelligi de operibus, quæ terra effoſſa fiebant, nam & id opus publicum vocabatur, ad quod delinquentes damnabantur: [b] diuerſimodeque fiebat, Quandoque enim metalla effodiebant, & id opus metalli vocabatur, [c] & ſi aliqua ſit inter eos, qui in metallū, & opus metalli damnantur differentia. Aliquando ſaxa ad coquendam calcem cędebantur, quod calcarium opus dicebatur. [d] Nonnunquam ſulphur extrahebatur, quod erat ſulphurarium opus. [e] Lapides etiam cædebantur, vel creta, aut arena fodiebatur. [f] Erat & opus ſalinarum, ſeu ſalis conficiendi, ad quod mulieres damnari conſueuerant. [g] Qui marmora in priuato alterius ſolo cædebant, & ipſi decimam fiſco ſoluebant, [h] quæ in huius numerarij rationes referebatur. Opus quoq; publicum erat, cum quis fabricis inſeruire cogebatur, vt dendrophori, carbonarii, & ſimiles. Valentinianos. [i] Qui, inquit, publicorum ſeruorum fabricis, aliisvè operibus publicis deputati. Hæc ſunt opera, quorum rationes hic Numerarius ſcribere poterat. [k] In ſcrinio operum Præfecti Prætorio Africę erant homines XX. qui ſalarium ea publico percipiebant. [l] Cum vero magnus eſſet numerariorum labor, nec poſſent tanto oneri ſufficere, poterant ea aliis ſcriniis eiuſdem officii adiutores accipere, modo ex numero XXX. primorum eos extraherent. In Africa ex primis L. accipiebant, alibi ea toto corpore, nec niſi quaternis vicibus, in ſingulis intermiſſo biennio, adiutores eſſe poterant, ne longior apud numerarios mora fraudis occaſionem daret. [m] Numerarii peracta militia a functionibus perſonalibus erant immunes: [n] & Comitum primi ordinis dignitate honeſtabantur, ita Præfecto Prętorio pronūciante. [o] Neque hi hodie apud noſtros magiſtratus frequentantur.

d l. 3. C. de num. lib. 12. & l. 1. C. Th. ed eo.
e l. in prouin. eo. tit. & l. duor. C. de ſuſcepto. & arcar.
f l. C. de quæſt.
g l. 1. C. de cano. largit. tit.
h l. in prouin. C. de numer.
i cap. 11.
k l. numerar. C. Theo. eod. tit. de numerar.
l in 9. orig.
m l. duos C. de ſuſcepto et arca.
n l. vlt. C. de numerar.
o leg. per annos. C. de metallis.
p d. l. per annos.
q l. 3. C de oper. publ.
r l. 6. C eo. tit.
s l. 10. C. eo.
t d. l. 10.
u l. 11 C. eo tit.
x toto tit. C. de oper. pub. & tit. ſeq. inſcript.
y Noue 128. ſeu auth. de collatio. §. 4. cum de vrbibus. §. Ad hac.
z in l. vlt. C. de numerar.
a in l. 1. ff de oper. liber.
b l. annonam in fi. ff de extraor. crimin. & l. vlt. de effractor. & l. in ſeruorum. §. 1. de pœnis.
c l. quidam ſunt ſerue, l. aut damnum, § inter eos de pœnis.
d d. l. aut damnum, § inculcatam, & Caſar, de publican.
e d. § in calcariā & ſi cuius. aliàs inrepit ſi vſufr. l ſi quis vxori. §. ſi ſulphuraria, de furtis.
f d. § in de quaſitum eſt.
g l mulier de capt. & poſtlim. reuer. & l aut dānum, § in metallum.
h l. 3. C. de met.
i l vlt. C. de ſeru. fugit.
k d. l. vlt. C eo & meminit Nou. 128 epiſt. ...
l l. 2. § in ſcrinio operū C. de offic. Praſ. Prat. Afr.
m l. nulli, C. de numerar.
n l. 3. C. de appa. P. P. lib. 12.
o l. vlt. C. eod.

DE SVBADIVVA. Cap. XVI.

ET ſi Numerariis adſignatur Subadiuua, non tamen illorū, in rationibus pertractādis miniſter erat, ſed Adiutoris officij adiutor, & ob id Subadiuua eſt appellatus, quaſi adiutorē adiuuans: in officiis magiſtrorum militum a Notitia Primiſcrinius vocatur & à Gratiano, [p] & Theodoſio [q] in cuius ſcrinio ſubadiuuam Iuſtinianus de officio P. P. Africæ tractans, ſtatuit, [r] ſic in officio Magiſtri officiorum adiutor de ſchola Agentium in rebus Subadiuuas duos habebat. In ſingulis quoque fabricarum ſcriniis, quaterni Subadiuuę reperiebantur, adiutoris Magiſtri officiorum locum obtinentes. Syneſius etiam, [s] Subadiuuam

p in leg. 2. C. & Spectantes.
q in l. 3. C. de ap par. P. P.
r l. 2. § in ſcrinio primiſcrinij, C. de off. P. P. Afr.
s Epiſt. 145.

„ adiuuam exponit pro eo, qui adiutori opitulatur. „ Harpocration, inquit, quidam eſt, ex Heraclſiani ſa- „ tellitibus, ordinem habens, vt adiutori opituletur; Nam dictio, ſubadiuua, hoc interpretari creditur. Hæc ille. Sed in Notitia credo legẽdum, ſubadiuuæ, in plurali, vt habent codices manu ſcripti, quia cum adiutor criminoſos cuſtodiret, pluribus ſubadiuuis īdigebat, & in Occidẽte in officio P.P. Italię, & Gallorum, & Præfecti Vrbi legitur, ſubadiuuæ, & eodẽ modo in Ducibus tam Orientis, quã Occidentis Adiutores adiutorũ vocantur à Suida in verbo ὑποβοηθ. quæ dictio eſt corruptè ſcripta pro [illegible]. Sic ſubcurator appellatur curatoris adiutor.[a] Poſt numerarios adiutoris ſubadiuuæ ponuntur, quia illi, vt puto, dignitate præcedebant. In officio P.P. Africæ ſubadiuua ſeu primicerius decem miniſtros habebat, quibus annonæ a fiſco ſoluebantur.[b]

a in l. ex facto. ff de nego. geſt.
b d l. 2. §. in ſcrinio primi ſcrinij. C. de offic. Præf. Præt. Afri.

DE CVRA EPISTOLARVM. Cap. XVII.

ALIVS poſt hos erat, cui cura epiſtolarum demandabatur: ſæpe enim ob [illegible] neceſ[illegible]tates, epiſtolas Principi, vel alijs ſcribere Præfecti cogebantur, aut cauſa euectionum, vbi alicui equites publicis, currendi facultatẽ dabãt, vel vbi quis munere officij functus cũ honorarijs epiſtolis mittebatur quæ teſtimoniales vocabantur, [c] vel vbi ad annonã, tributavè publica ſpectantia, aut aliam ad Rempublicã pertinentia ordinabant. Caſſiodorus[d] epiſtolas canonicas nominat ad canonem tributorũ pertinentes. Qui harum curam habebant, epiſtolares ſunt vocati: Hi introducta ad Præfectum cauſarum appellatione, geſta coram priore iudice accipiebant, & ſequentia acta ſcribebant.[e] Horum loco ſucceſſere apud Venetos magiſtratuum cancellarij, qui quandoque et exceptoris officio funguntur.

c d. l. 2. C de deſertorib. l. vlt. C. de profeſſor & me. lib. 12.
d in 11. variar
e l. vlt. § in his. C. de tẽp. appel.

DE REGENDARIO. Cap. XVIII.

REGERENDARIVS quoque in Præfecti officio reperiebatur, quem dubitandum non eſt à libellis fuiſſe, vt ſæpe Notitia indicat, quem in officio Ducum Oriẽtis Sub[illegible]bendariũ appellat. Libellis enim ſupplicibus Præfecto porrectis ſubſcribebant. Regerendarius dicebatur, quò lecta ſcripta regereret, ſeu in codicem referret: à regerere, quod eſt loco ſubtracti aliud reponere. Iabolenus:[f] Nec, ſi ſumma terra, inquit, ſublata ex meo fundo, & alia regeſta eſſet, idcirco meum ſolum eſſe deſinit: Vnde regiſtrum vocatur codex, in quem ſcripta referuntur; vt regiſtrum D. Gregorij. Regerendarius etiam a Caſſiodoro[g] appellatur, forte legendum Referendarius, quem Procopius[h] eum eſſe ait, qui ſupplicantium preces Principi explicat, & eius reſponſionibus præeſt. Ita etiam interpretatur Iuſtinianus,[i] Nouella X L. de referendarijs tractans.

Idem apud Magiſtrum militum Orientis Scriniarius vocatur, A Theodoſio Libellenſis,[k] ab alijs, à libellis: libellus vero inde dictus videtur, quia in pagellas, & parui libri formam complicabatur: Suetonius in C. Iulio Cæſare: Epiſtolæ, inquit, eius ad Senatum extant, quas primus videtur ad paginas, & formam materialis libelli conuertiſſe, cum antea Conſules, & Duces, non niſi tranſuerſa charta mitterent ſcriptas. Per libellum autem ſupplicem lites expediebantur, quæ de plano. i. extra tribunal cauſæ cognitionem non deſiderabant, & vbi aduerſarius non contendebat. Vlpianus:[l] vbi decretũ, inquit, neceſſarium eſt, per libellum id Proconſul expedire non poterit, quæcunque enim cauſæ cognitionẽ „ deſiderant, per libellum non poſſunt expediri: Multa verò per libellum expediebantur, vt excuſatio tutoris dati: Modeſtinus,[m] oportet, inquit, excuſari tutorem, vel ante tribunal, vel apud acta: poteſt autem, & libello ſe dare. Hęc ille. Similis excuſatio ex numero libellorum in libello facta eſt apud Calliſtratum.[n] Et hæc per aſſeſſores plerunque expediebantur. Papinianus. Quoniam, inquit,[o] de plano quoque libellus dari poteſt: in his perpendendis ſtudium aſſeſſorum verſabatur.[p] Scrinium libellorũ P.P. Africæ ſex ſcribas habebat, quib. ex publico annonæ ſoluebantur.[q] His carebant Præfectus Auguſtalis, Vicarij, Correctores, & Pręſides, qui per ſe libellis ſubſcribere tenebantur. Conſtantinus,[r] Pręſides, inquit, non per aſſeſſores, ſed per ſe ſubſcribant libellis: & licet Præſidis vocabulo vtatur, illud latius intelligitur, & ad alios magiſtratus extenditur. Conſulares, tamen Orientis miniſtros a libellis habebant, vt aliquid ex Conſulum imagine haberent, & ſi aliud in Occidente obſeruabatur, vbi his non vtebantur.

f in l. cum vſumfructum in fi. ff. quib. mod. vſuſfruct. amitt.
g in 11 variar.
h lib. 2. de bello Perſico.
i Nouell 40. de referendarijs.
K in l. præcipimus §. vlt. C. de appellat.
l in l. nec quicquam. §. 1. C. de offic. procons.
m in l. ſcire etiã oportet §. oportet. de excuſat. tutor.
n in l. ſemper. §. 4. de iure immunitat.
o in l. moles. §. ſexagintа, de adulter.
p l. 1. ff. de off. aſſeſſor.
q l. 1. C. de off. P.P. Afri.
r in l. 3. C. de aſſeſſor.

DE EXCEPTORIBVS, ET EORVM adiutoribus. Cap. XVIX.

Cod. de numerar. actu. chart. et exceptoribus.

ERANT, & exceptores in P.P. officio, qui acta iudiciorum coram eo in cauſis appellationum ſcribebant. Anaſtaſius,[s] Iubemus, inquit pro editione actorum exceptoribus dimidiam ſolidi partem dari: loquitur de ſcriniarijs Palatinis, quos vult exceptoribus, qui acta ſcripſerunt, tenues ſportulas ſoluere. Alij pinguiores dabant: Nam pro actis, vel ſcribendis, aut edendis, recitandove inſtrumento ſæpe ſolidum, quandoq; plus, aut minus pro hominum conditione, & vſu locorum[t] ſoluebant.

Actorum formam ſæpe recitant Iureconſulti, vt Scæuola,[u] inter curatorem minoris, inquit, & creditorem acta facta ſunt apud procuratorem Cęſaris infraſcripta. Priſcus Procurator Cęſaris dixit, Facias iudicata. Nouellus curator dixit, abſtineo pupillum. Priſcus Procurator Cæſaris dixit, reſponſum habes, ſcis quid facere debeas. Aliaque plura huiuſmodi in iure breuiter recitata reperiuntur,[x] quorũm hodie immenſa, & verboſa ſcribuntur volumina. Nec integris dictionibus ſolũ acta iudiciorũ coarctabãtur, ſed vt celerius expedirẽtur, notis ſcribebãtur. Modeſtinus,[y] eos, inquit, qui notis ſcribunt acta præſidum, Reip. cauſa non abeſſe certum eſt. Metaphraſt.[z] Cornelius, ait, Diaconus ſciens notis ſcribere, quibus vtuntur in iudicio, notabat omnia, quæ dicebantur, & opponebantur. Cum verò cauſa examinabatur, exceptores acta, quæ ſcripſerant, Præfectis aut Pręſidibus recitabant, vt ex actis cuiuſdam iudicij relatis à D. Auguſtino[a] apparet. Conſtantino Maximo Auguſto, ait, & Conſtantino iuniore nobiliſſimo Cæſare Conſulibus, Idibus Decembris, ex tota Meciacienſi inducto, & applicito Victore Grammatico, aſtante etiam Nundinario Diacono, Zenophilus Conſularis dixit. Quis vocaris? Reſpondit, Victor, & Paulo poſt alio loco reſpondit, Nundinarius, legantur acta, Zenophilus Conſularis dixit, legantur, & legit N. exceptor ea, quæ Diocletiano imperante, acta fuerant, quæ longum nimis eſſet referre. Hæc acta exceptores conſeruabant, & tunc dicebantur in memoriam redigi, vt apparet ex actis recitatis à Surio,[b] & Cæſare Card. Barone his verbis: Procõſul parce, eiuſq; confeſſionem in memoriã cũ cæteris confeſſionibus rediges. i. ſeruabis. Sic P. Victor memoriam prouinciarum in Baſilica Antoniniaua in IX. vrbis regione fuiſſe ſcribit. Alij volunt memoriã locum eſſe, vbi acta conſeruabantur: Solebant & Principum edicta exceptores deſcribere. Hi neque apud Præſides erant cohortales, neque illorum cõditioni obſtricti nullaſq; à fiſco annonas capiebant.

s in l. ſancimus ſolidi 12. §. modum inſuper ſportularum. C. de pœn. ſacro ſcrin. lib. 12.
t d. l. in ſortul. ult. de Caſtrenſiani. ult. C. de priuil. [illegible]
u in l. pen. ac cũ d. ſe acti.
x in l. 1 ff. de his quæ in [illegible] dilectum. in l. 2 [illegible] de ueteran. in [illegible] ff. de [illegible] mot. cum [illegible] diſtri [illegible]. ff. ad l. Iul. de vi priua.
y in l. emeger eis. §. 1. ex quib. cauſ. maior.
z 26. Febr. in [illegible]. Porphyrio epiſcopo.
a contra Creſconium lib. 3. c. 29.
b 11. Februar.

Gratia

Gratianus[a] exceptores, ait, omnibus prouincialibus obſequentes, qui nec cohortalem militiam ſuſtinere videntur, nec a fiſco vllam conſequuntur annonam, abſque metu exceptis dare operam, etiam ſi Decuriones ſint, minime prohibemus, dummodo munera propriæ Ciuitatis agnoſcant; & peracto ſecundum morem exceptionis officio, ad propriam ſibi curiam redeundum eſſe non neſciant. Verum Iuſtiniano imperante, a Principe annonas perceperunt.[b] Dicti autem ſunt exceptores quòd acta exciperent. Zeno[c] geſtorum, inquit, excipiendorum cauſa agentes in rebus duos tantùm ſolidos dabunt. Aliquando ab actis videntur appellati.[d] Exceptores vni parebant Primicerio, ita enim Caſſiodorus[e] appellat, qui adiutores habebat abſentis, aut aliàs impediti vices implentes, vel ipſum etiam ſcribendo adiuuantes.[f] Græcè [illegible] dicuntur,[g] vnde nomen traxiſſe Boethium Accurſius opinatur. Metaphraſtes in Menæ martire, Symmachus, inquit, Boethus actorum Præfectus. Quidquid ex hoc officij filijfamilias acquirebant, caſtrenſe erat peculium, perinde ac ſi in legione prima adiutrice militaſſent.[h] Quod & in omnib. apparitoribus locum habere legum Interpretes opinantur. Schola exceptorum P. P. Africæ erat hominum ſexaginta. Hi hodie ex tabularijs Ciuitatum, non ex magiſtratuum officio eliguntur.

a in l. exceptores C. de numer.
b l. 1. §. in ſchola exceptorum. C. de offi. P. P. Afr.
c in l. vlt. C. de prin. agen. in reb. lib. 12.
d l. per hanc. C. de aduocat. diuerſ. iudic.
e in 11. variar.
f d. l. per hanc.
g l. Boethos. C. de tabular. lib. 10.
h l. vlt. C. de caſtr. peculi. milit. lib. 12.

De ſingularijs, Ducenarijs, Centenarijs, & Sexagenarijs. Cap. XX.

HACTENVS de ſcriniarijs, qui chartas tractabant, & ſcribebant, eſt dictum, nunc de cohortalibus eſt videndum: qui in Prætoriano officio nominantur Singularij, vel Singulares, vtroque enim modo in notitia legitur. Hi ſunt qui a Iuſtiniano à ſcriniarijs diſtinguuntur[i] his verbis. Hęc ſtatuimus pro officijs, id eſt, tam ſcriniarijs ampliſſimæ præfecturæ, quàm cohortalibus. Caſſiodorus[k] illos militares excubias peregiſſe ſcribit: vnde milites, ac ſtipatores P. P. aliorumque magiſtratuum fuiſſe videntur, & fortè Præfectos ambulantes præcedebant, erantque velut milites, & illos fuiſſe puto, qui Tribuni Prętoriani partis militaris à Theodoſio appellantur[l] & alio nomine frumentarij vocabantur, exemplo enim frumentariorum Principis, mandata Pręfecti per prouincias nunciabant, & delinquentes inquirebant, inuentoſque in carcerem ducebant. Euſebius[m] enim epiſtolam Dionyſij Alexandriæ Epiſcopi recitat, qua ille narrat ſub Decio Imp. à Sabino Præfecto Auguſtali frumentarium ad ſe perquirendum miſſum. D. quoque Cyprianus[n] ſcribit a Proconſule Africæ frumentarios miſſos, qui eum Vticam perducerent. Nomen hi tulerunt a frumentarijs militibus frumenta procurantibus, quorum crebra in antiquis monumentis eſt mentio; nã quẽadmodum illi frumenta perquirebant, ita iſti ſontes quęrebant, eoſque ad carcerem comitabantur, quos Macer proſecutores vocat.[o] Solent, inquit, Præſides prouinciarum, in quibus delictum eſt, ſcribere ad collegas ſuos, vbi factores agere dicuntur, vt cum proſecutoribus ad ſe remittantur. ita etiam Tertullianus appellat.[p] Nullus in Oriente, præter Præfectos Singularios habebat. In Occidente verò omnes prouinciarum magiſtratus ſpectabiles ſiue ciuiles ſiue militares, ſed nõ clariſſimi. Ordo Singulariorum Præfecti prætorio Africæ Schola vocabatur, qui erant homines L. a Principe annonas percipientes.[q] Horum caput erat Primicerius[r] cum gradu ſequebatur ſecundo, poſt tertio, ac quarto cetus[s] qui duo Ducenarij vocabantur[t] poſt nos erant & centenarij, deinde ſexagenarij.[u] Hi etiam tributa exegiſſe videntur, quod munus erat Ducenariorum & Centenariorum[x] ſingulares verò fortè ab ala Equitum ſingulariorum appellata, ſunt dicti. Tacitus[y] acceſſit, inquit, Ala Singularium excita olim a Vitellio, deinde in partes Veſpaſiani tranſgreſſa, hæc ille.

i l. 1. in fin. C. de offic. P. P. Afr.
k lib. 11.
l l. pen. C. de apparitor. magiſtr. milit.
m lib. 6. cap. 33
n epiſt. 83.
o in l. ſolent, de cuſtod. reor.
p de virginibus velandis.
q l. 1. §. in ſchola ſingulariorũ. C. de offi. P. P. Afr.
r Caßiodor. in vlt. variar.
s d. §. in ſchola ſingulariorum.
t l. ſcrinijs. §. 1. C. de palat. ſacr. larg.
u l. 2. C. de exactor. tributo.
x d. l. 2. C. de exactor. tributo.
y lib. 20.

Ala ſecunda Valeria ſingularis in occidente ſub Duce Retiæ primæ, & ſecũdæ reperitur, quæ Vallatum oppidũ tuebatur. Aliqui volunt hos ſingulis, ſeu ſinglis, i. ſingulis literis ſcripſiſſe, veluti R. P. de quo Gellius, quod mihi non placet, quia non video, quẽ vſum genus hoc ſcribendi efficere poſſet, ut in parte officij P. P. eſſe debuerint. Fortè dicti ſunt ſingulares, quod a cęteris omnibus ſcriniarijs eſſent diſtincti, quemadmodum ſingulares in Pandectis vocantur libri, qui nullam cum præcedentibus habent coniunctionem.[z] Sic notas in epiſtolis C. Cæſaris Gellius[a] ſingulariæ nominat, quia dictiones ex illis confici non poterant. Sed cum non tantùm in hac ſchola, ſed, & alijs Ducenarij, Centenarijque continerentur, de his aliquid eſt dicendum. Præfectorum aliorumque magiſtratuum officia, imaginem militaris cohortis, & nomina habuere, cuius exemplo ad gradus promouebantur. Aſcon. in 3. contra Verrem. Acceuſus, inquit, nomen eſt ordinis & promotionis in militia, vt nunc dicitur Princeps vel Commentarienſis, aut Cornicularius, hęc enim nomina de legionaria militia ſumpta ſunt. Hæc ille. Erant autem in quaque legione X. cohortes, quarũ prima M C V. pedites continebat, C X X X I I. loricatos Equites. Aliæ DLV. pedites, Equites loricatos LXVI. Vt Vegetius[b] ſcribit. Hinc cohortes, magiſtratuum officia dicta eſſe arbitror, quòd ad exemplum cohortis, quę in legione militabat, eoſdemque habebat Præfectus, eſſent inſtituta. Illa à quinque ordinariis regebatur. Ita appellabantur qui in prælio primos ordines ducebant. Vegetius,[c] ordinarii, inquit, dicuntur, qui in prælio præſunt, & primos ordines ducunt, & poſtea primus erat, qui Centurio Primipili vocabatur, is non ſolum Aquilæ pręerat, verum etiam quattuor centurias, hoc eſt, quadringentos milites gubernabat in prima acie. Hic tanquam caput totius legionis merita conſequebatur, & commoda. Secundus erat primus haſtatus, qui duas centurias id eſt ducentos homines ducebat in acie ſecunda; quẽ nunc Ducenarium vocãt. Tertius erat Princeps centuriam, & ſemis, hoc eſt, centum quinquaginta homines gubernans, ad quẽ in legione prope omnia, quæ ordinanda ſunt, pertinẽt. Poſt hunc ſecundus haſtatus cẽturiam & ſemis, hoc eſt, centũ quinquaginta homines gubernabat. Vltimus centum homines. Sic decem centuriæ cohortis primæ à quinq; ordinarijs regebantur, quibus magnæ vtilitates, & magnus honor eſt à veteribus conſtitutus, vt cęteri milites ex tota legione, omni labore & deuotione contenderent ad tanta præmia peruenire; Erant & Centuriones, qui ſingulas curabant centurias, qui nunc Centenarij nominãtur. Erant Decani, qui decẽ militibus prępoſiti, nunc caput contubernij vocantur. Hæc Vegetius. Horũ imitat erant Pręfectorũ aut Præſidũ cohortes, in quibus ſua capita, alij gradus ſequebãtur, veluti Ducenarius, mox Cẽtenarius, & Sexagenarius. Cõſtantinus[d] Ducenarij, inquit, & Centenarij ſiue Sexagenarij nõ prius debent aliquem ex debitoribus conuenire, quam a Tabulario Ciuitatis nominatim Breues accipiant debitorum. Ab eo, qui CC. militibus in prima cohorte preerat, ducenarius eſt appellatus, ſic exemplo Centurionis centenarius. Hunc Scæuola[e] in officio Pręfecti annonæ Centurionem vocat, nullus, inquit, ex officio annonæ Centurio cellẽos ad annonã ſuſtulit. Sexagenarius illum imitatur, qui ſexaginta milites regebat, & hi in P. P. aut Præſidis cohorte ſuis cohortalibus imperabant. Ducenarij, & Centenarij in omnibus officiis Palatinorũ, & alijs reperiebantur, vt & ipſi milites viderentur. A Iuſtiniano ſecundo,[f] tertio, & quartocerij vocantur. Gratianus[g] quoq; Ducenarios eſſe tertiocerũ, & quartocerũ in officio largitionũ interpretatur, nec plures tribus, aut quattuor erant, Centenarij quandoque ſex vel octo. ſed plures[h] in officio Ducum Africæ. Ad primos vero gradus promoti ordinarij nuncupabantur,[i] ſicut & in cohorte militari cueniebat. Vegetius[k]

z §. 2. in proœm. ff. l. 2. §. poſthac, & ſeq. C. de vet. iure enucl.
a lib. 17. cap. 9.
b in lib. 2. de re milita. cap. 7.
c eo. lib. c. 7.
d l. 3. C. de exactorib. tribu. lib. 10.
e in l. vlt. § vlt. de pignor. actio.
f in l. 2. in Notitia C. de off. P. P. Africa.
g l. ſcrinijs omnibus, C. de palati. ſacr. largit.
h d. l. 2. in Notitia C. de off. P. P. Afr.
i l. ordinariorũ, C. de cohortal. libro 12.
k cap. 8.

ſic

& decem, inquit, centuriæ cohortis primæ à quinque ordinarijs regebantur. Hi erant, Primipilus, Primus haſtatus, Princeps, ſecundus haſtatus, & qui magnus Prior dicebatur, eodem modo primates officiorum ordinarij nuncupabantur, à Valentiniano[a] ordinariorum, ait, iudicum apparitores, qui vel ſpeculatorum, vel ordinariorum gradum attigerint, id eſt officij hominibus præfuerint, nullo annorum numero licere, priuſquam primipili paſtum digeſta ratione complecuerint, quia non poſſunt ante ab officio liberari. Speculatores autem videntur dicti, quaſi in ſpecula ante alios politi, vel quòd aliorum geſta, tanquàm Præfecti ſpeculentur, niſi malimus legere ſpiculatorum, qui ad mortem damnatos occidentes carnificis officio fungebantur[b] ſpiculatorque à ſpiculo, quòd gerebat, eſt dictus. Id fuit haſtile pedum quinque & ſemis, cum ferro triangulo vnciarum 9. Quod pilum veteres appellabant, vt ait Vegetius.[c]

DE PRIMIPILO, Cap. XXI.

INTER cohortales Notitia Primipillum nuſſibi nominat, nec Iuſtinianus in Africæ officijs ordinandis,[d] quia apparitor non erat, ſed in prouincijs præcipuâ annonæ militaris curam habebat. Præſidum apparitores, etiam omnibus officij gradibus completis, à cohortalium neceſſitate, qua adſtringebantur, liberari non poterant, niſi Primipili officium peregiſſent; Præfectorum verò, aut maiorum iudicum apparitores hoc onus ſubire non compellebantur.[e] Primipilum præfecti Prætorio præceptis & publicis vtilitatibus perpetuò obnoxium eſſe oportebat.[f] is ab armata legionis primipilo nomen habet, qui primæ cohorti id eſt milliariæ præerat, & à pilo, id eſt haſta, quam manu gerebat, eſt dictus, ſed poſtea ſpecium eſt vocatum.[g] Quemadmodum ergo Primipilus annonam inter milites diuidebat, ita huius erat munus, annonam ad exercitum ferre, & inter milites diuidere, Modeſtinus.[h] Qui Primipilum, inquit, expleuit; ſi eum tutelam ſuſcepiſſet, vnius filij, rurſus in militares neceſſitates aſſumptus eſt, deponet ſolicitudinem tutelæ; Sed clarius id explicat Conſtantius.[i] Primipilaribus, inquit, qui ad paſcendos milites ad limitem deſtinantur, grauia ſuſtinentibus detrimenta credidimus eſſe conſulendum, ita vt ſpecies à Primipilaribus præſtentur, nec in nummum aureum redigantur, actis apud Rectorem prouinciæ conficiendis, per quæ deſignabitur, quatenus ſpecierum modus in vſum alimoniæ militaris à Primipilaribus præbeatur, & quid ob munera Ducibus mittenda, ſportulamue, cuius habet notitiam, officium Præſidale. Hactenus Conſtantius. Sportulæ autem, de quibus loquutus, erant argenti libræ quinquaginta, quas ducibus dari nomine doni Iulianus Apoſtata permiſerat,[k] aut quaternos aureos pro ſingula libra[l] argenti, quæ ſumma colligit aureos CC. Species verò, quæ militibus exhibebantur, erant duobus diebus, buccellatum, tertio panis, alternis vinum, & acetum, vno die laridum, biduo verueccina, ſal, & oleum:[m] Hæc ex horreis publicis militibus Comitatenſibus in ſpeciebus dabantur. Limitaneis in auro, nempe pro octogenis libris lardi, & olei, & duodenis modijs ſalis, ſinguli aurei.[n] Hæc annona quandoque Primipilus, aliquando paſtus primipili vocabatur.[o] Cum verò omnium grauiſſima eſſet hæc cauſa; ſtatutum eſt, vt etiam dotes coniugum primipilorum pro ea in ſubſidium ſint obnoxiæ.[p] cauſa enim publica priuatæ præfertur. Debitores quoque primipili in diem ob hanc cauſam, eius deficientibus facultatibus ſtatim ſoluere compellebantur.[q] Plures annonæ & capitationes Primipilo, & alia commoda tribuebantur.[r] Vnde Licinius Rufinus[s] proponit quendam ex commodis Primipili CCC. aureos filiæ reliquiſſe, quæ erat portio eius, quod ex primipilaris officij adminiſtratione debebatur. Quantum verò id eſſet, ſciri non poteſt. Primipilaris verò dicitur, primipili officio functus, ſic Iulius Agrippa patruus maior Iuliæ Manneæ Auguſtæ à Seuero primipilaris nominabatur,[t] & alij plures.[u] Officio Præfecti prætorio: Orientis explicito, nunc ad eius inſignia eſt veniendum: ſed prius generaliter de inſignibus diſſerendum.

DE INSIGNIBVS Dignitatum & Præfecti Prætorio Orientis. Cap. XXII.

PRÆCIPVA Notitię intentio eſt, non ſolum diſtinctas dignitates recenſere, ſed & cuiuſque inſignia graphicè repræſentare, & ideo antequàm ad eorum interpretationem accedam, de his quędam generaliter ſunt percurrenda. Inſignia ſunt propria alicuius ornamenta, quibus ab alijs diſtinguitur, quemadmodum definit Accurſius in hoc non contemnendus:[x] Conſulana, inquit, inſignia ſunt, quibus Conſul ab alijs diſcernitur: ideò autem inuenta ſunt, ut his honeſtatus, cęteris ſpectabilior videbatur. Quare qui alijs excellit ab inſignibus inſignis dicitur.[y] inſignia Græci [Greek], & [Greek] dixerūt. Appianus in Syriaca [Greek] Dion [Greek] Valerianus M.[z] ornamenta. Inſignia verò magiſtratuum in primis fuere toga prętexta id eſt purpura circumtexta, & cum ſecuribus faſces pręlati, & ſella curulis; Cicero in L. Piſonem: Tum Lictoribus in toga & prętexta Cōſulatum eſſe putas, quę ornamenta in Sex. Clodio te Conſule eſſe voluiſti. Huius tu Clodiani canis inſignibus Conſulatum declarari putas? Id & Virgil.[b] ſignificauit, dum dicit: Et ſellam regni, trabeamque inſignia noſtri. De his intellexit Vlpianus[c] ſcribens, Luminibus orbatum à poſtulando Pętorem repellit, quòd inſignia magiſtratus videre, & reuereri non poſſit. Et alibi[d] Proconſul, inquit, vbique Proconſularia inſignia habet; Sed de his Notitia nō agit: verum de illis, quę depicta in codicillis dignitatis à Primicerio notariorum magiſtratibus exhibebantur. Iuſtinianus enim[e] loquens de Pętore Piſidię, ait: Vt autem cognoſcant, quomodo prouincias gubernare conueniat, viſum eſt nobis non tantum ſymbola pręberè adminiſtrationis in codicillis, ſed modum pręſcribere, quo prouincias adminiſtrent, ſcilicet in libro mandatorum; ſymbola adminiſtrationis in codicillis magiſtratus delineata inſignia appellat.[f] Idem[g] inſtituens Lycaoniæ Pętorem: Nobis, inquit, ſtudium fuit, non tantum adminiſtrationis ſymbola ex codicillis, ſed & mandata Principum exhibere. Item de Pętore Thracię[h] tractans ſymbola, ait, magiſtratus erunt codicilli à nobis prodeuntes more ſpectabilium magiſtratuum. Et alibi[i] vult nouum Comitem Iſauriæ ciuili ac militari poteſtate pręditum duplicis magiſtratus ſymbolis uti, vt habeat ciuilis magiſtratus appellationem; ſumat verò, inquit, militaris poteſtatis ſigna: quę ibi appellauerat ſymbola, mox vocat [Greek], itaque interpres recte vertit, qui pro ſymbolis codicillos, & probatorias interpretatur. De his etiam inſignibus Iuſtinianus[k] intelligit loquens de Proconſule Cappadocię: Dedimus inquit, illi ſymbola magiſtratus, & alibi.[l] Sancimus, vt iudices modicum dent pro ſymbolis, & chartis, ſubiecimus etiam deſcriptionem declarantem, quid dandum ſit in ſacro noſtro laterculo cauſa codicillorum, vel ſymbolorum, vel mandatorum. ex quibus verbis apparet codicillos à ſymbolis diſtingui. Item alibi,[m] Si dentur, inquit, ſymbola magiſtratus Pętectis, liberantur à curia: ſecus

a l. ordinariorū C. de cohortal. lib. 12.
b l. diuus, § 1. ff. de bon. damnat.
c lib. 2. c. 15.
Eod. de Primipilo. C. de cohor. princ. cornic. & Primipilaribus.
d in l. 1. C. de off. P. P. Afric.
e l. ordinariorū. l. ſi cohortales, l. pen. & vlt. C. de cohortal. lib. 12. l. 6. C. Theo. de diuerſ. offic.
f l. quiſquis. C. de epiſ. & cler.
g Veg. li. 2. c. 15.
h in l. non ſolum. §. qui Primipilum. de excuſa. tutor.
i in l. 6. C. Theo. de cohortal.
k l. ſecundum. C. Theod. eod. de cohortal.
l l. pro ſingulis. C. Theo. eod. de cohortal.
m l. 1. C. de erogat. milit. annon.
n l. 17. C. Theo. eod. de cohortal.
o in l. 3. ordinariorum, cū ſeqq. C. e. de cohortal.
p in l. 3. & 4. C. de pri. mpil. l. 4. C. in quib. cau. pig. vel hypo. tacitè contrahatur.
q l. 1. C. de cond. ex lege.
r l. 1. C. de primipil.
s in l. pater, de adim. lega.
t in l. pater. §. Iulius Agrippa, de leg. 3.
u in l. pediculus, §. quidam. ff. de aur. & arg. leg. l. vl. § patrimoniorum. ff. de mun. & honor.
x in l. 2. in prin. in verſ. inſignib. ff. de his qui not. infam.
y l. quicunque. C. de pretura.
z Nouell. 24. & ſeq.
a in l. 4. C. de incerta
b in c. 1.
c in l. 1. §. caſum de poſtulan.
d in l. 1. ff. de off. proconſ.
e Nouell. 24. § vlt.
f Nouell. 25.
g in 4. Nouel. 25.
h § 2. Nouell. 26.
i in Nouell. 27. §. 1.
K §. vlt. duarum Nouel. ſeqq. & §. antepen. 29. Nouel. 3
l in Nouell. §. primo. C. Nouel. citand. ſiue Aut. vt iudic. ſine quoque ſuffrag. fiant.
m Nouell. 70.

ſi nudi præbeantur codicilli honoris tantum gratia ſine adminiſtratione. Nudos appellat codicillos, qui his inſignibus carent; & idem ex alijs Nouellis conſtat. Quæ verò in codicillis depingebantur, a Gratiano [a] codicillorum inſignia appellantur, Iudices, inquit, qui ſe furtis, & ſceleribus maculaſſe fuerint conuicti, ablatis codicillorum inſignibus, & honore exuti, inter peſſimos quoſque plebeios habeantur. De his etiam Valentinianus intelligit, [b] quicunq; ait Prætorianæ vel Vrbanæ præfecturæ ſublime faſtigium, vel magiſterium militare, uel conſiſtorianæ comitiuæ inſignia meruerit dignitatis, ſi quod ab eo infertur iurgium, vel refertur, procuratoris perſonam ſubſtituat. & alter Valentinianus, [c] qui inſignia dignitatis ad hoc exercet, vt iniurijs adficiat eos, qui officia cum poteſtate moderantur, nō declinabit noſtræ indignationis aculeos. Tria verò vt plurimum hæc inſignia continebant. Nam ſi erāt maiores magiſtratus prouinciarū vt Præfecti, Proconſules, & Vicarij, mulierū imagines habebāt, quę prouincias ipſis ſubiectas inſinuabāt: alij oppidorū. præterea Codices, qui librum mandatorum repræſentabāt, & vultus Principum auratæ pilæ præfixos præferebant. Alij ſigna rerum tenebant quas tractabant, puta magiſtri officiorum ſcuta, lanceas, gladios, & thoraces, quæ illum fabricis in quibus arma fabricabantur, præeſſe ſignificabant. Magiſtri largitionum, & rerum priuatarum, aureos, arcas, & ſimilia. Comes caſtrenſis menſas, & abacos, vaſis vinarijs, & panibus onuſtos. Primicerius Notariorum & Magiſtri ſcriniorum laterculum, codices, & codicillos, quos tractabant, pro inſignibus geſtabant. In codicibus verò mandatorum, viri illuſtres in hoc ab alijs differebant, quod ipſi in libri dorſo vultus Principum ſculptos tenebant, quibus alij carebant. Eorundem codicum terga manuſcriptę Notitiæ in illuſtribus argento tecta aureiſque faſcijs cincta, aut in angulis auro ornata repræſentant; Spectabilium uero tota aurata oſtendunt, exceptis Proconſulibus, Comite Orientis, & Auguſtali, in quibus argentata, vt Illuſtrium apparent. Alia, præſertim in Ducibus, ſunt varia. Clariſſimi plurimum auro tecta habent; Comites rei militaris, & Duces, Primicerius notariorum, Vicarius Ponticæ, & Thebaidis Præſes, quaſdā notas his inſcriptas habent, quæ infra explicabūtur.

Magiſtris militum, non tantum ipſorum magiſtratuum inſignia tradebantur, ſed & legionum, cohortium, & vexillationū equitum ſymbola, quæ ipſi in clypeis aut vexillis depicta gerebāt, nec mutare, aut deſerere poterant. A Principe enim inuenta ex Laterculo mittebantur: Hæc Vegetius. [d] δείγματα vocat, quæ diuerſis imaginibus deſcripta uelut ęnigmata myſticum ſenſum continent: Hæc pro teſſeris Honorius vſurpat, clandeſtinum, inquit, ad collegas digma mittat: [e] ab his inſignibus Itali militum vexilla hodie inſignia appellant. Hæc verò in codicillis magiſtratus depicta illos eſſe legitimos faciunt, ac vere a Principe prodire, probant, quemadmodum hodie plumbo, aut cera impreſſa ſigna chartis auctoritatem tribuunt.

Vultus Principum magiſtratibus in publicū prodeuntibus præferebantur. quemadmodum ſacerdotibus prouinciarum, eorum dignitatis ornamenta prælata fuiſſe Valerianus A [f] ſcribit, & illos aliis, ut à potentum iniuria ſe tuerentur, præmittebant. [g] Caſſiodorus, [h] vultus etiam, inquit, regnantium geniata obſequij pompa præmittit. Codices etiam mandatorum Magiſtratibus prælatos fuiſſe credendum eſt, certè in adiutoris iudicātium ſemper adſtabāt, prout in Paleſtinæ & Campaniæ Cōſularium tribunalibus cernuntur. Martyrologium [i] hæc inſignia vexilla præſidalia appellat, quæ cum D. Fabius ante Præſidem geſtare noluiſſet, tanquam Chriſtianus capite punitus fuit: illis forte religio fuit vultus principum conſecratos, qui adorabantur, aut alias idolorum effigies geſtare.

Quando inuenta fuerint hæc inſignia, nō cōſtat: nullibi enim eorum, quod ſciam, in Pandectis fit mētio. Primus Gratianus illorum meminit, [k] & Vegetius, [l] ſymbolorum, quę in ſcutis depicta milites geſtabant. Quare prope eſt, vt ſub Valentiniani, & fortè Conſtantini tempora illa introducta fuiſſe exiſtimem. Pręter hęc faſces cum ſecuribus argento cęlatis Pręfectis pręferebantur, quibus etiam Proconſules, & Pręrores ipſi inferiores vtebantur: [m] Sidonius Apollinaris; [n] Confeſtim, inquit, priuilegiis geminę pręfecturę, quam per quinquennium repetitis faſcibus rexerat, exauctoratus. Claudianus quoque [o] Pręfectos ſecurib. vſos fuiſſe memorat, de quibus in prouinciarum magiſtratibus latius diſſeretur. Trabeas etiam Pręfecti, gerebant, Sidonius, [p] elaboratas, inquit, curules, & geſtatorias trabeas, & faſtos recolis purpuriſſatos. Auſonius in Potreptico ad Heſperium filium.

Vt pręfecturam duplicem, ſellamque curulem,
Vt trabeam, pictamque togam, mea pręmia Conſul
Indueret.

Erat autem trabea toga auro purpuraque intexta, Auſonius in Panegyrico ad Gratianum, à quo Pręfectus Illyrici creatus fuerat, in eius perſona ita loquitur. Vt ſellam, ait, curulem cuius ſedem frequēter ornabis, vt prætextam meam purpurę tuę luce fucatam, vt trabeam non magis auro ſuo, quam munere tuo ſplendidam pręſtes. Hęc ille: Scipionem quoque eburneum pro ſceptro, quemadmodum alij magiſtratus, Pręfecti Prętorio gerebant. Nam Cōſulares, & Duces apud maiores cum ſceptris curiam ingrediebantur, vt auctor eſt Seruius. [q] Hęc inſignia Tarquinius Priſcus a Tuſcis ſumpſit. Iornand de regno. & tempor. ſucceſſio; Tarquinius, inquit, XII. Tuſcię populos frequentib. armis ſubegit; Inde faſces, trabeæ, curules, annuli, faleræ, paludamenta, prætextæ: Inde q aureo curru quatuor equis triūphator, togæ pictæ, tunicæque palmatæ, omnia denique decora, & inſignia, quibus Imperij dignitas eminet, ſumpta ſunt. Hæc Iornandes. Sed & aureo torque collum circundati, & cingulo purpureo, aureis bullis diſtincto Præfecti cōſpicui incedebant, quemadmodum in prouinciarū rectoribus dicetur. Verum hæc inſignia, vt vetuſta, Notitia prætermittit, ſed ea tantum repræſentat, quæ in Codicillis depicta, à Laterculo prouenieban.

Præfecti Prætorio Orientis apud Notitiam nulla apparent inſignia; ſed dubitandum non eſt fere eadem fuiſſe quæ & Præfecti Illyrici, nempe librum mandatorum, inter quattuor ardentes cereos, ſuper abaco mappa inſtrato erectum, vultus Principum, & ſellam curulem a quattuor albis equis tractā; Ab altera parte quinque mulierum imagines, uaſa aureis plena tenentes, quæ totidē Diœceſes eius nomine adminiſtratas referebant, ſcilicet Orientem, Aegyptum, Aſianam, Ponticam, & Thraciarum. Ipſe in publico quadriga inſigni, & aurata vehebatur, fauſta præconibus acclamatibus, [r] Cętera magiſtratus inſignia in eius auditorio conſpiciebantur, & alij prodeunti præmittebantur. egrediens cum inſignibus in publicum Præfectus, dicebatur procedere, ſicut & Imperator, quando prælato igne cum pompa exibat, nam in actis Antonini legitur, cum ipſe ſalutatus eſſet, & proceſſit, oblatus eſt ei Iulianus Licinius. Hinc Licinius, Ruffinus, ad proceſſus, inquit, [s] viri, vxor ei donare poteſt, ideſt ad parandam pompam in procedendo. Hę magiſtratuum & Conſulum proceſſiones [t] etiam a Iuſtiniano, & Gręcis πρόοδοι appellantur. [u] Alia verò ad præfectorum inſignia pertinentia in ſequente Præfecto cum Notitia oſtendentur, De his enim, quæ non apparent, hoc loco diffuſius diſſerere nolui. Nunc igitur ad Pręfectum Prætorio Illyrici eſt veniendum.

a l. iudices 12. C. de dignit. li. 12.

b in l. quicunque C. de procur.

c in l. 5. C. de offi. rector. prouin.

d lib. 2. c. 18.

e in l. 9. C. Theo. de ſuarijs.

f in l. 4. C. de cu... ſ...

g l. capitalium §. ad ſtatuas ff. de pæn.

h li. 6 var. in for mul. Conſularitatis.

i 9 pri. Kal. Aug.

k in d. l. iudices. 12. C. de decur.

l lib. 2. c. 18.

m l. anteq. ff. de off. procons.

n lib. 8. ad Vend. rium.

o lib. 2.

p lib. 8. ad Syagrium, qui Præfectus fuerat.

q in 11. Aene. Et primus ſceptra aut lata.

r Auth. vt ordo Præf. Nou. 60.

s in l. 1. C. de ſēten. paſſ. & reſt. & l. 41. nā & Imperator de dona. inter vir. & vx.

t in l. de bo, 14 1. §. fin. autem, C. de epiſc. & cler. & nouel. 105. c. 1. ſeu Auth. de Conſulib.

u in l. de bo, 14 1.

NOTI-

NOTITIA.

SVB diſpoſitione virorum illuſtrium Præfectorum Prætorio per Illyricum Diœceſes infraſcriptæ.

Macedonia, Dacia.

Prouinciæ Macedoniæ. VI.

Achaia, Macedonia, Creta.

Theſſalia, Epyrus uetus, Epyrus noua, & pars Macedoniæ ſalutaris.

Prouinciæ Daciæ, V.

Dacia Mediterranea. Dacia Ripenſis. Moeſia prima.

Dardania Præualituana; & pars Macedoniæ ſalutaris.

C. de praefecto Praetorio Ori. & Illyrici.

DE PRAEFECTO PRAETORIO Illyrici, & Iuſtiniana prima. Cap. XXIII.

COMMEMTARIVM.

SECVNDVM in Septentrionali regione Præfectum Prætorio Conſtantinus inſtituit, Illyrici dictum. Id olim erat, quicquid eſt à Danubio ad Italiam, vſque ad oram Illyri, nunc Sclauonia vocatur. Zonaras ſcribit Illyrici nomē prius aliis locis attributum poſt in ſuperiorem continentem ſupra Macedoniam, & Thracias, intra Hemum & Rhodopeo tranſiiſſe. Deinde ſitum fuit Illyricum inter dictos montes citra Hemum atque Iſtrum, vſque ad Pontum Euxinum; Tempore verò Claudij ſecūdi, vt in eo Pollio ſcribit, Illyricum, Thracias, Myſos, Dalmatias, Pannonios, & Dacos continebat. Huic Præfecto, inquit Zoſimus libro ſecundo, Conſtantinus eius inſtitutor Macedones attribuit, Theſſalos, Cretenſes, Græciam, & circumiacentes inſulas, Epirum vtranque, Illyricos, Dacos, Triballos, & Pannonios, Valeriam vſque & Myſiam ſuperiorem: Itaque Illyrici factę ſunt octodecim prouinciæ, ait Iornandes de regnor. & temp. ſucceſſio. Norici duæ, Pannoniæ, duæ, Valeriæ, duæ, Sauia, Dalmatia, Moeſia ſuperior, Dardania, Daciæ duæ, Macedonia, Theſſalia, Achaia, Epyrus, Præualis, Creta. Sext. verò Rufus vniuerſam Illyricum in ſeptemdecim prouincias diuidit. Habet, inquit, Illyricus XVII prouincias, Noricorum duas, Pannoniorum duas, Valeriam, Sauiā, Dalmatiam, Moeſias, Daciæ duas. In ditione verò Macedoniæ ſunt ſeptem, Macedonia, Theſtalia, Achaia, & Epyri duæ, Præualis, & Creta. Ceterùm diuiſo inter poſteriores Principes Imperio, duplex factum eſt Illyricum, Oriētale, quod Macedoniam, & Daciam in XI. prouincias diuiſas continebat, & Occidentale, quod Italiæ Præfecto attributum Dalmatiam, duas Pannonias, Noricum Ripenſe, Sauiamque complectebatur. Adrius mons, mediam Illyricum diuidit, quemadmodum Apēninus Italiam; qui tamen pro varietate regionum mutat nomina, vt ait Strabo.

Illyricum inter alia pro tributo vinum in vſum militum præſtabat, & equos quos præſtantiſſimos generabat, quòd ſignificat Claudianus in ſecundo Panegyrico in laudem Stiliconis.

Reddunt teneras, & opacum viribus Iſtrum
Conſerere, & patrium vectigal ſoluere gaudet.

Et in laudem Serenæ vxoris Stiliconis.

Illyricus ſudant & equeſtribus alæ.

Soluebant præterea Illyrij, pro ſingulis triginta iugeribus agri, ſolidum, ob veſtem, ſeu clamydem militibus debitam.[a]

a l. 3 C. de milit. veſte lib. 12 in Bal. s.

Sub hoc Præfecto duæ erant diœceſes, ſeu binæ plurium prouincialium adminiſtrationes, quibus duo præerant Vicarij, Macedoniæ alter, alter Daciæ, ille VI. prouincias regebat, Achaiam, Macedoniam, Cretam, Theſſaliā, Epyrum veterem, Epyrum nouam, & partem Macedoniæ ſalutaris. Sub Vicario Daciæ erant: Dacia mediterranea, Dacia Ripenſis, Mœſia prima, Dardania, Præualitana, & pars Macedoniæ ſalutaris, quæ inter ipſum, & alium Vicarium diuiſa erat. Itaque hic Præfectus, prouincias XI. regebat, & ſi duas partes Macedoniæ ſalutaris inter duos Vicarios diuiſas coniungamus, erunt prouinciæ XII. quæ iunctæ prouinciis Præfecti Orientis, conſtituent prouincias Imperij Orientalis LXI. ſed ob numeri æqualitatem, eas LX. poſuimus. Cæterum Achaia, etſi Macedonię ſub Illyrico attribuitur, eius tamen Proconſulem Notitia, Aſiæ Proconſuli coniungit, non vt eam regionem Orienti adſcribat, ſed vt ſpectabilium & Proconſulum ordinem continuet. Certum enim eſt, Achaiam ad Pręfectum Illyrici, & non Oriētis pertinuiſſe, ſicut nec Creta, quæ non longè ab ea diſtat. Nec poterat ea Europæ pars ab Aſia diſtans, & a mari Mediterraneo diuiſa, Orienti applicari.

Daciæ & Macedoniæ Vicarij, inſignia, aut officia à Notitia non ponuntur, ſed tantum prouinciæ recitantur, quòd tum a Barbaris eſſent deuaſtatæ, vt Illyrici Pręfectus coactus eſſet retrocedere. Is habebat anteà ſedem Firmi, vel, vt ego lego, Sirmij. Verùm cum Attila Gothus ea Gepidarum gente Numidij filius, Illyricum fœdè incendiſſet, Peontus tunc eius regionis Præfectus, Theſſalonicam ſe recepit, quæ vrbs eſt Mygdoniæ partis Macedoniæ, inter Echedoram & Dhabtium fluuios, non longè a mari, vulgò Seloniche vocatur. Ea tum caput prouinciæ facta fuit; [b] prius Halis dicta, inquit Stephanus & a Caſſandro condita: Aliqui uolunt a Philippo Amynthę filio ędificatam: Gręca inſcriptio innuit Pennium fuiſſe tum Pręfectum Pętorio; ſed longè legēdum Aetium, qui fuit P.P. Honorio & Theodoſio iuniore imperantibus, [c] quo tempore hęc clades eſt accepta. Multa itaque Theſſalonicenſi Eccleſię, tanquam omnium eius regionis Metropoli indulta fuerunt priuilegia & immunitates; [d] Prædictam Illyrici cladem D. Ambroſius deplorat, [e] Nota ſunt, inquit, hęc nimis Illyrici vaſtitate & Thraciæ, quanti vbique venales erant toto captiui orbe, quos ſi reuoces, totius prouincię numerum explere non poſſint. Cum verò Iuſtinianus Sclauis in Illyrico deuictis, vtranque Daciam & Pannoniam recuperaſſet, [f] patriam ſuam Metropolim totius regionis fecit, ac Iuſtinam primam ad alterius, quam prope extruxit, differentiam appellauit, nunc Acreda dictam, ac mirificè exornatam auxit, forma quadrangulari, mœnibus extructis, munitiſſimiſque turribus in angulis cingens, & eam Præfecti Illyrici ſedem eſſe voluit, vt ait Procopius. [g] Eidem Archiepiſcopum dedit primatem Epiſcoporum Dacię Mediterraneę Ripenſis, Pręualitanę, Dardanię, Myſię ſuperioris, & Pannonię; quarum Antiſtites ab ipſo, illum verò à proprio prouinciarum concilio ordinari iuſſit, ac locū Romanę Sedis apud illos tenere. [h] Multi verò contendunt, quęnam eſſet patria Iuſtiniani, Bartholomęus Brixienſis, [i] eam eſſe Sclauonicam

b Nouella 11.

c l. pen C. de com. mer. & mercat. Niceph. hiſt. eccleſ. lib. 14. & alij.

d l. id ab vnoqua que, C. de excuſ. & arbitr. lib. 10. l. ſacroſancta C. de ſacr. ſan. eccl. e lib. 2. de offic.

f Nouella 11.

g lib. 4. de ædif. Iuſtiniani, & Nouella 11.

h §. 1 in auth. de eccleſ. ti. quæſ. Nouella 131.

i in can. ſcripſit 7. q. 1. in gloſ.

nicam affirmat, quæ eſt vrbs Dalmatię prope Daciam, & Pannoniam ſecundam quæ Bulgaria vocatur, & id audio ex pluribus marmoribus ibi adhuc extantibus deprehendi. Verùm Agathius[a] eam Bederinam Illyrici vrbem fuiſſe aſſerit, Nicephorus autem[b] Achrido: Patriæ quoque ſuæ, inquit, Achrido præcipuum honorem habens Iuſtinianus, Archiepiſcopali dignitate eam decorauit, eccleſiamque ibi liberam, quæ ipſa ſibi caput eſſet, cum plena poteſtate conſtituit, & primam Iuſtinianã vocauit, quemadmodum & in inſula Cypro poſtea ſecundam Iuſtinianam, eãdem Archiepiſcopalem, parem ei cum Achrido honorem tribuens fecit, in coniugis ſuæ Theodorę Auguſtę inde ortæ fauorem. Porrò Achrido vrbs eſt in excelſo tumulo conſtructa, prope lacum maximum, qui Lychnedus appellatur; Antiquitus autem Baſſaritis vocatus eſt. Hac ille. Locus, quẽ Nicephorus deſcribit, Salonianæ conuenit, quam varijs nominibus appellatam fuiſſe arbitror. Eſt enim prope Drinum circa Liburniam, & Dalmatiam, vbi poſtremò P.P. ſedes fuit eadem Cedrenus in Baſilio Romani filio, vbi hanc Bulgariæ regiam vocat. Verùm ipſe Iuſtinianus[c] dicit eam eſſe in Pannonia ſecunda ſeu inferiore. Sed fortè ita appellat Dalmatiam. Nicephorus verò Gregora lib. ſecundo ſcribit Iuſtiniani patriam fuiſſe Bulgariam à flumine Bulga, quod totam regionem interſecat, dictam, & prouinciæ Bulgariæ caput conſtitutam. Guilelmus etiam Tyri Archiepiſcopus[d] teſtatur eã ſuo tempore Acredam vocatam, & tum erat annus ſalutis 1167. Sophoratus quoque Curopalata de officialibus palatij in patriarchæ deſignatione Archiepiſcopum Iuſtinianæ primæ, id eſt Achridos, & totius Bulgariæ vocat, nam Iuſtiniana ſecunda, inquit, eſt Cyprus, & tertia Calcedon. Achridon Regiam Bulgarorum Zonaras in Baſilio porphyrogenneto appellat. Verùm Procopius[e] & Ioannes Langus interpres ad finem lib. 17. Iuſtinianam primam in Dardania Europea ponit; apud Dardanos, inquit, Europeos, qui ad Epidamni fines accolunt, regio Taureſia dicta fuit, vbi Iuſtiniani, qui orbem terræ ædificijs exornauit, patria: locum eum breui muro circumdedit, in quadranguli formam ſtructura redacta, atque in angulo quoq; turri excitata τετραπυργίαν hoc eſt quattuor turres habentem effecit, & à ſe nominari curauit, atque hanc præclariſſimam condidit, quam Iuſtinianeam primam uocauit, Nutritia hæc præmia altrici ſuæ tribuens; Ibi verò & aquæductum, vt ciuitas lymphis affatim abundaret, fieri fecit. Addidit alia inſuper egregia opera, Dei templa, plurima domicilia, Principum virorum magnifica, porticus amplas, Iudicum curias pulchras, pontes, plateas, vicos, balnea, rerum venalium fora; vrbs ipſa ingens & frequens, & tractus eius totius metropolis; atque Illyrici vniuerſi Archiepiſcopum ſit ſortita, cuique oppida eius gentis, reliqua omnia pro magnitudine ſua debitum exhibuerint honorem; Et auxit illa Imperatori ei gloriam, quæ alumno tanto celebretur, atque ipſe ambitione, & liberalite quadam illi, qui eam ita ædificijs excoluiſſet, gratiam referre contendit. Erat præterea in Dardania oppidum vetus Vlpianum nomine. Huius mœnia, quòd nulli uſui eſſent, demolitus ad eam, quæ nunc ſpectatur, pulchritudinem perduxit. Vrbem hanc ſecundam Iuſtinianam appellauit, non longè ab hac vrbe aliam, vbi nulla antea fuerat, condidit; quam de auunculi nomine Iuſtinopolim vocauit.

a lib. 5.

b lib. 16. c. 37. & lib. 17. cap. 28.

c in d. Nouel. 11.

d lib. ſacr. belli 20. c. 4.

e lib. 4. de ædif. Iuſtin.

Hactenus Procopius. Hęc de poſtrema Metropoli Illyrici, & ſede eius Præfecti. Nunc reliqua Præfecti Prętorio Illyrici proſequamur.

NOTITIA.

OFFICIVM virorum Illuſtrium, Præfectorum PRÆTORIO PER ILLYRICVM.

PRINCEPS,
Cornicularius.
Adiutor,
Commentarienſis.
Ab actis.
Numerarii quattuor. In his auri vnus, Operarum alter.
Subadiuua. Cura epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores.
Singularij.

VTERQVE Præfectus Prætorio euectiones annuales non habet; ſed ipſi præfecti emittunt.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM habet P.P. Illyrici, Principem, Cornicularium, Adiutorem, Commentarienſem, Ab actis, Numerarios quattuor, Exceptores, Adiutores, Singularios, quorum ſeptem finito officio ſunt Comites ordinis primi ex Anaſtaſij reſcripto,[f] nempe Cornicularius, chartularius ſiue Adiutor, Primiſcrinius, ſeu Subadiuua, & quattuor Numerarii, vnus ſcrinij Macedoniæ, alter ſcrinii Daciæ, tertius ſcrinii operarum, quartus ſcrinii auri. Illud verò reſcriptum ad P. P. Illyrici miſſum explicat, quid ſentiat Notitia, dum nominat Numerarios quattuor; inter quos auri vnum, operarum alterum: Alios verò duos reticet, quos Anaſtaſius aperit eſſe duorum Numerarios ſcriniorum Macedoniæ, & Daciæ: & loco operarum legit operum, & rectius, ita enim nouella 128.[g] appellat ſcriniarios operum Præfecti Prætorio, veluti aquæductus, aliorum operum publicorum: Qui vero hi eſſent in P.P. Orientis expoſui, ſicut & ſequentia etiam uerba Notitiæ, quæ ſunt. VTERQVE P.P. EVECTIONES ANNVALES NON HABET SED IPSI PRAEFECTI EMITTVNT. quæ ſignificant P.P. quotannis non impetrare à Principe facultatem currendi, vt ipſorum Vicarij, qui duodenas annuas euectiones habent,[h] & præſides qui binas, ſed ipſi currunt, & alijs currendi facultatem concedunt. Legendum eſt enim Præfecti non Præfectos Prætorio, ut antea in impreſſo habebatur. in manuſcripto codice Vrſini, poſt enumeratos officiales legitur Præfectus Prætorio Illyrici ipſe emittit. Eius inſignia ſequuntur.

f in l. vlt. C. de Numer. actua et chartular. li. 12.

g ſeu auth. de collatoribus. § curiſatum, & §. ad hoc iubemus.

h l. 12. C Theo. de curſ. public.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRORVM ILLVSTRIVM PRÆFECTORVM

Prætorio per Illyricum.

COMMENTARIVM.

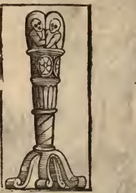
HVIVS Præfecti præcipuum inſigne fuit eburnea ſella curulis & deaurata atque in Hemyciclum incurua, quæ quadriroto currui impoſita a quatuor equis albis trahebatur: pedes Auriga rubentes ocreas altè indutus, coccineoq; pallio ſupra praſſinum ſagum, in ſiniſtrũ humerum reiecto, flagello equos agebat. Quemadmodũ in mea Notitia impreſſa ſpectatur, in manuſcriptis auriga deeſt. ſed in his ab anteriori parte ſummi currus, latum lorum in dextrum equi latus deſcẽdit, & faſciæ pectus cingenti cõiungitur. Aliæ purpureæ tęniæ dorſa, ac pectora, collaq; equorũ cõplectuntur. In impreſſo pro faſcijs aureæ phaleræ cernũtur; hæ ſunt ouales orbiculi, & auro diſtincta lora. A pectore aureus nodus dẽſis filis demiſſis pendet. Propriũ aũt hoc inſigne Præfectorum fuit, vt curru aurato veherentur. Alijs n. magiſtratib. intra vrbẽ quidem carrucis vti cõcedebatur, ſed argẽtatis, [a] ut Piſidiæ Pratori, qui curru argẽto cęlato vehebatur. [b]

Præfecti vultus ẽt Imperatorũ auratos præmittebãt, ſub quib. mulieris cornu copiæ ſiniſtra gerentis imago ſculpta erat. Ea eſt Imperij felicitas, q hac forma deſcribebatur. Caſſiodorus, [c] vultus ẽt, inquit, regnãtium geniata obſequij põpa præmittit, vt nõ ſolũ ſummi Iudicis, ſed & dñorũ reuerentia cumulatus oſtenderis. Hæc ille. ſpectatur ẽt abacus, alba mappa aureo limbo circumdata inſtratus, qui librũ erectũ ſuſtinet, cuius in medio Auguſti imago cernitur, eũ binis utrinq; ardentib. cereis aureis candelabris infixis. Is eſt mandatorũ liber, quem princeps magiſtratib. dare conſueuerat. Ea ab Auguſto inuẽta fuiſſe Dion [d] ſcribit, quæ intermiſſa Iuſtinianus [e] renouauit; & ſex capitibus explicata Grçcè & Latinè ſcribi, ac laterculo inſeri iuſſit, inde deſcriptus Prçfectis tradebatur, ut ab ipſis inſtruerẽtur, quod ſibi in adminiſtrando officio agendũ eſſet. [f] Iuſtinianus, ſ ut aũt ſciant, inquit magiſtratus, qũo oporteat eos prouincias gerere, visũ eſt nobis non ſolũ illis tradere ſymbola, i. inſignia magiſtratus in codicillis, ut vocant, ſed ẽt præſcribere, quomodo magiſtratũ adminiſtrare deberẽt. Hęc anteriores legũ latores mandata principis appellabãt, ut ipſi ad hęc reſpiciẽtes rectè ſuũ adminiſtrarẽt magiſtratũ, & vndiq; noſtris ſubditis proſint. Igitur hæc ſacra mandata iuſſimus in ſacro noſtro Laterculo reponi, ut vna cũ codicillis, Præſidibus exhiberẽtur. Idẽ in alijs Nouellis, [h] repetit. Pars mãdatorũ ab Vlpiano, [i] & alijs recitatur, ſed fermè uniuerſa in Nouellis a Iuſtiniano explicãtur [k] Pierius, [l] hanc arã ex ære non abacũ fuiſſe credidit quo liber hic ſuſtinetur. Pro cereis quatuor lãpades ſuo ære idem Iuſtinianus Vicarus præfectorũ & aliis exhibebat, [m] quæ pro eius inſignibus recenſentur, & in auditorio tempore, quo cauſas audiebant, ad augendã Principis & magiſtratuum maieſtatem accendebantur Notitia. n. in Conſulari Paleſtinę & Campanię prope eorum tribunal Codicem mandatorum alto tapeto ſubnixum, ſed ſine ce-

a l.ult. C.de bo. vacat. mobjc. l. C. de quæſtor. Nouel. 24.
b in 6. var. de formula conſula.
d lib. 53.
e in Nouel. 17. ſeu auth. de mã dat. princ.
f d. auth. de mã dat. princ. §. penult. & l. ult. C. eo.
g Nou 24 §. 1. et Nouel. 26. §. 26.
h Nou. 25. § ult. & Nou. 26. §. 2. & 27. §. 1.
i in l. ſolẽt, in fi. de off. procon.
k in Nouel. 24. ſeu auth de mã da princ & d. l. ult. C eod.
l lib 46. de igne Auguſtali.
m ut in edicto 2. Iuſtin. de Vicar. Põtica Nou. 41. Iulian. nou. 38.

reis; quibus minores magiſtratus carebant, repræſentat. Simile eſt, quod iuſſit Iuſtinianus, ut ante ſedē iudicialem ſacroſancta deponerentur euangelia, & ibi ab initio litis in omnibus cognitionibus uſq; ad terminum & definitionē ſententiæ permanerent.[a] Duarū præterea mulierum effigies P.P. Illyrici habebat, quę vaſa aureis plena in manibus, & in capite coronam ſeu titulū prominentibus pinnis gerebant: earū capitibus inſcriptū eſt, alteri MACEDONIA, alteri DACIA: illa nudis pedibus, hæc cō calceis more veterū, ligulis pedibus alligatis incedit: vtraque tunicā, illa albam, hæc purpureā aureo limbo circumtextam, & infra crura demiſſam, coccineo breuique ſuperiniecto palliolo geſtat. Vrſini codex vtrāque rubeis ibus calceis altè inductam, cum talaribus tunicis longiſq; palliis repræſentat. Sed quia omniū præcipuū inſigne præcipuū vultus fuerūt, proprium his caput dicandum eſſe cenſuimus.

a l. rem non nouam in fi. princ. C. de iudic.

De imaginibus Principum. Cap. XXIIII.

c de ſtatuis & imaginibus.

AVRATI quoque Principum vultus auratę pilę impoſiti, quemadmodum prouinciarū magiſtratibus, & ita & P.P. pro inſignibus proferebantur: Hi in foro vel alio loco publico, ac priuatis ædibus alias locabantur, quod ab Auguſto initium habuit; Hunc enim honorem antea in uſu poſitum in principio ſui principatus Tiberius ſibi fieri uetuit: Tranquillus,[b] prohibuit, inquit, etiā ſtatuas, atque imagines niſi permittente ſe poni, permiſitque ea ſola cōditione, nè intra ſimulachra Deorum, ſed intra ornamentum ędium ponerentur. Ioſephus[c] ſcribit Pilatum, cum in Iudęam veniſſet, circa annum nati Domini XXVII. nocte intempeſta opertas Gieroſolymam intuliſſe imagines Cęſaris, quæ res poſt triduum ingentē inter Iudæos excitauit tumultum; & ſi Philo de legatione ad Caium illos aureos clypeos nulla imagine inſignes fuiſſe tradit. Principum imagines poſtea per totum imperiū circumferri ſolenne fuit, cum quis Auguſtus crearetur. Zoſimus,[d] Maxētius, inquit, ſe iam conſtabilitum putans habere imperium, mittebat in Africam & Carthaginem, qui eius imaginem circumferrent: & lib. 4. Theodoſius dat in mādatis Cynegio, vt imaginē Maximi conſpiciendā Alexādrinis exhiberet, publiceq; reponeret, & populo indicaret conſortē Imperij hunc factū. Idem ſcribit Conſtantini imagines Romæ pro more exhibitas. Herodianus 8. Aquileiēſiū, ac Duces proponunt Maximi & Balbini, ac Gordiani Cæſ. imagines coronis & lauro redimitas, quibus ipſi acclamantes & hortabantur exercitum, vt agnoſcerent, ſalutarentq;, & lętis exciperent vocib. quos S. P. Q. R. Imperatores elegiſſet. Idem 7. ciuitates pleræque imagines Gordiani ſtatuasq; poſuere. Similiter Capitolinus Maximini ſtatuas atque imagines depoſitas fuiſſe ſcribit: Deinde milites, inquit, recepti ſunt ab oppidanis, ita ut ante imagines Maximi, Balbini, & Gordiani adorarent. Blondus[e] quoque auctor eſt, cum Imperator creatus eſſet Focas in Oriente, eius & uxoris Leontiæ imagines in oratorio S. Cęſarei inter alios Auguſtos Romæ locatas fuiſſe, quod ſignum erat ipſum pro Principe recipi. Imagines Principum à Gratiano A. ſacri vultus appellātur,[f] ſi ſacros, inquit, uultus inhiantibus populis inferimus, hoc ſine immodico pretio nunciari excipique ſancimus. Qualibet legio eiuſdem cum aquila pro inſigni habebat, & ſigno militari præfixas venerabatur. Herodianus[g] Inquēs de Maximino de ſignis militaribus, inquit, illius imagines detraxerunt, & in primo loquens de Didio Iuliano creato Imperatore ſignis, ait ſublatis, impoſitisq; illis imaginib. deducere hominem tendunt. Modeſtus de vocabulis rei militaris, Totius, inquit, legionis inſigne ſunt imagines Imperatorum, quas tanquam diuina & præſentia ſigna ſinguli venerantur. Vegetius in[h] ſecunda acie, inquit, poſt aquilā & imagines cohors ſexta conſiſtit, & ſubiicit, imaginarij, vel imaginiferi ſunt, qui imagines Imperatoris portant. Tranquillus in Tiberio, largitus eſt, ait, quædam munera Syriacis legionibus quòd ſolę nullam Seiani imaginem inter ſigna coluiſſent; Seianus enim pro Imperatore haberi voluerat. Idem in Caligula[i] Artabanum, ait, aquilas & ſigna Romana Cæſarumq; imagines adorauit. è diuerſo, qui à Principe deficiebant, primum eius imagines deiiciebāt, & comminuebant. Tacitus.[k] primani, inquit, quintaniq; turbidi adeo, ut quidam ſaxa in Galbæ imagines iecerint. & paulò poſt. Quarta & duodeuiceſima legiones iiſdem hybernis tendentes ipſo Kal. Ian. die dirumpunt imagines Galbæ. Herodianus,[l] ſtatuę, inquit, atque imagines Maximini, cæteriq; honores ſtatim conuulſi: ut verò honeſtius colerentur, velut idola Dijs dicata conceptis verbis conſecrabātur, nec eas amplius cuique vendere licebat, qui læſæ maieſtatis crimē incurrere nolebat, cū alias a ſtatuariis publicè venire poſſent. Martianus.[m] Nō videtur, inquit, contra maieſtatem fieri, ob imagines Cęſaris nondum conſecratas venditas.

b cap. 26.

c lib. 2. de bello Iudaic. cap. 8.

d lib. 2.

e lib. 9. deca. 1.

f in l. 1. C. publ. lætitia.

g in 8.

h lib. 2. c. 6.

i cap. 14.

k lib. 17.

l in 7.

m in l. 5. ad leg. Iuliam maieſt.

Illas aūt imagines his ſimiles fuiſſe credendū eſt, quę a Notitia repræſentātur, & magiſtratib. præmittebantur, non ſecus ac hodie Archipręſules & Patriarchæ crucem auream uel argenteam præferunt. Solebant & priuati has imagines ſecum ferre, aut ad eas confugere, ut ſe ab alicuius potentis ui tuerentur, quod in alterius inuidiā, vel ad aliquem ſigillandum fieri prohibetur. Calliſtratus.[n] Ad ſtatuas, inquit, cōfugere, vel imagines Principū in iniuriam alterius prohibitum eſt; eumque qui imaginē Cęſaris in inuidiā alterius prætuliſſet, in uincula publica conijci. Nec de alijs imaginibus quam hic a Notitia repræſentatis intelligit, de quib. multa Imperatorum extāt reſcripta.[o] Ex ęre inaurato, ut Notitia oſtēdit, & quandoque auro & argento conflari ſolebant. D. Ambroſius,[p] ſoli, inquit, ære ſua Principum capita, & ducti uultus de ære adorātur. Lampridius in Diadumeno, feciq; Baſſiani ſimulachra ex auro & argento. Hęc ille. Quinque ēt ex cera fingebantur, Nazarius in Panegyrico Conſtātini loquens de eius imaginibus, a Maxentio tyranno deiectis, Aboleri, inq;, hic vultus nō pt, uniuerſorū pectorib. infixus eſt, nec cōmendatione cerę, aut pigmentorū fucis renitet. Prędictę effigies ꝓpria fiſci pecunia, non prouincialiū fundebātur.[q] Dieb. verò feſtis, & Præſide pſite erigebātur, ita tñ, ut adorationis faſtus abeſſet, quā Theodoſius A.[r] ad Aetiū P.P. prohibuit: Quando, inquit, noſtrę ſtatuæ, uel imagines eriguntur, ſiue dieb. (vt adſolet) feſtis, ſiue cōibus, adſit iudex, ſine adorationis ambitioſo faſtidio. Lego faſtu. Hoc aūt ſtatuitur, quia Iulianus Apoſtata eas adorari iuſſit, ut ait Cedrenus, & ethnici adorabāt. In Notitia oſtēdūtur duorū Principū aurati uultus, ſe reſpiciētes vtq; ad Libros forſitan, quos P.P. alijq; diuiſæ prouin-

n in l. capitalium § ad ſtatuas. ſ. de pœnis.

o tot. tit. C. de ſtatuis et imaginibus.

p lib. 6. cap. 9. in examero.

q l. pen. C. de ſtatuis et imaginib.

r in l. 2. C. eod.

prouinciarum magiſtratus præferebant, non militares, vt Magiſtri militum, Comites, Duces & Palatini iudices, qui pro illi capiti Principum dorſo libri inſculpta tantum habebāt, columella imagines Principum ſuſtinebat: in imo erat tripus vt ſolo poſſet conſiſtere. Sed & porticibus aut alijs ædificijs publicis atque adeo priuatis eædem imagines affigi conſueuerant Arcadius A.[a] ad Aemilianum P.P. ſi quando inquit, vſus exegerit, vel porticus, vel quaſlibet ædes ætatis ſenio, ſeu fortuitis concuſſas caſibus reparari, licet, etiam inconſulta clementia noſtra, cum reuerentia ſui imaginem deponere vel noſtram, vel retro Principum, reportatamque poſt refecta ædificia, loco proprio denuo collocare. Has imagines trãſeuntes venerabantur, honoremque exhibebant. D. Gregorius Nazianzenus in prima in Iulianum oratione. Parum, ait Imperatores ſibi habent adorari, niſi idem quoque in imaginibus, picturiſque peragatur, quo cumulatior & perfectior, ipſis ſit veneratio.

a in l. ſi quando C. de oper. publ.

Plinius minor ad Traianum ſcribens, cum imagini tuæ, inquit, quam propter hoc iuſſerã cum ſimulacris numinum afferri, thure ac vino ſupplicarent, & infra. Omnes & imaginem tuam Deorum ſimulacra venerati ſunt. Vnde honorem ijs exhibitũ fuiſſe conſtat. Hodie loco imaginum arma Principum ſunt. Paleologis Imperantibus, magiſtratus, imaginem Principis in tunica ante pectus, & a tergo auro depictam geſtabant, aliquando ſtantis, quandoque throno aut Equo inſidentis Ac tum capitijs, auro, gemmiſq; ornatis, ac varie pro dignitatũ diuerſitate vti cœperunt, ac ſceptrum ligneum nodis aureis, & quandoque nigris, coccineiſue exornatum gerere, vt Suphotatus Curopalata in officijs palatinis recitat.

Nobiles priuati & ipſi quandoque ſuas, aut aliorum imagines publice ponebant. Pomponius[b] cum quis aut, iuſſit in municipio imagines poni, ſi non honoris municipij gratia id feciſſet ſed ſua, actio eo nomine nulli competit. certe maiorum imagines muris ædium affixus nobiles habebant. Conſtantinus ad populum,[c] ne verò domũ inquit vendere liceat, in qua pater deficit, minor creuit, in qua maiorũ imagines aut non videre fixas, aut reuulſas videre ſatis lugubere eſt. Marcellus[d] hæredem meum volo in patria faciat porticum publicam, in qua poni volo imagines argenteas: item marmoreas: Plinius,[e] placuit lugere filium, luget vt nemo: Placuit ſtatuas eius & imagines quàm plurimas facere: Hoc omnibus officinis agit, illum coloribus, illum cera, illum ære, illum argento, auro, ebore, marmore effingit. Viris illuſtribus, & bene de Republica meritis in publico imagines poni ſolebant & domi priuatim erant ſeruari. Plinius,[f] apud maiores, inquit, hæc erãt, quæ ſpectarentur, non ſigna externorum artificum, nec ærea aut marmorea. expreſſi cera vultus ſingulis diſponebantur armarijs, vt eſſent imagines, quæ comitarentur gentilicia funera, ſemperque defuncto aliquo aderat totus familiæ eius, qui vnquam fuerat, populus. Aliæ in foribus, & circa limina animorum ingentium imagines erant, affixis hoſtium ſpolijs, quæ nec emptori refringere liceret, quæ etiam dominis mutatis domus ornamenta erãt. Has in publico viuentibus Caligula poni prohibuit. Tranquillus,[g] vetuit poſthac, inquit viuentium cuique vſquam ſtatuam, aut imaginem niſi ſe cõſulto & auctore poni.

b in l. 7. Quintus de annu. legat.

c in l. lex quæ tutores, § ne autẽ, & §. ne vero, C. de admin. tutor.

d in l. Seia. §. vl. de aur. & arg. leg.

e epiſt. 7. lib. 4.

f lib 35. ca. 2.

g ſ. 34. in Caligula.

Alia præterea P.P. habebat ornamenta, quibus & Proconſules, & Præſides vtebantur, excepta purpura, quam non induebant, vt in Proæreſio Eunapius ſcribit. Annonas, vt alij magiſtratus ex publico, Sed longe pinguiores, qualem in Claudio Trebellius Pollio olim fuiſſe ſcribit, vide licet frumentum, vinum, oleũ, lardum, acetum, olera, hordeum fenum, ligna, paleas, cerã, aurum, argentum factũ, veſtes mulos, Equos, & alia, quæ ibi referuntur. Sed pecunia poſtea pro his dari iuſſa. Iuſtinianus P.P. Africæ centum libras auri præſtitit.[h] Nunc ad alium illuſtrẽ, i. Præfectũ vrbi ſecundũ Notitię, & Codicis Iuſtiniani ordinem, qui eum P.P. ſubnectunt, eſt veniendũ.

h in l. 1. C. de offic. P.P. Africa.

De Præfecto Vrbis Conſtantinopolis. Cap. XXV.

CONSTANTINOPOLIS antea Byſantium dicta, quod Peſcẽnio Nigro[i] fauiſſet, à Seuero Imp. plane diruta, ac theatro, thermiſque, ac omni cultu atq; honore detracto, in vici formã redacta fuerat, & Perinthus adiudicata. Poſtea verò Imperij ſede eò trãſlata, in antiquũ ſplendorẽ reſtituta, & noua Roma à Conſtantino eſt appellata,[k] omnibuſq; Romę veteris priuilegijs eſt potita,[l] Id conſtituit ſecunda Synodus Conſtantinopolitana,[m] imperante Theodoſio magno, & Chalcedonẽſis[n] confirmauit, quod & Suidas, Euſtachiuſq; memorant. In omnib. igitur Romã æmulata, quẽadmodum illa, & ipſa in regiones XIIII. eſt diuiſa.[o] Aureum quoque milliarium pro vrbis vmbilico habuit Capitolium, põtem ſublicium, obeliſcum, theatra, Circum maximum, horrea, amphitheatra, piſtrina, thermas, columnas intus peruias, duas Baſilicas, porticus, & multa alia, quæ Romæ inſignia reperiebantur. Itaque & vrbi Præfectum exemplo Romæ obtinuit, qui ciuiles, & criminales cauſas in vrbe, & extra intra aliquot ſtadia etiam Senatorum iudicaret,[p] ex prouinciis etiam ad eum prouocabatur, quemadmodum à Præſidibus, & Proconſulibus ad Pręfectum vrbis Romæ appellari ex Męcenatis ſententia Auguſtus induxit, vt auctor eſt Dion,[q] & Caſſiodorus: Vopiſcus in Floriano, omnis prouocatio, inquit, Præfecti vrbis erit; quæ tamen à Proconſulibus, & ordinariis iudicibus emerſerit: Idem paulò poſt Præfecturę vrbanę appellatio vniuerſa decreta eſt: & rurſus. Redierunt ad Præfectum vrbis appellationes omnium poteſtatum & dignitatum. Verum pluribus Pręfectis prętorio inuentis, ad ipſos prouinciarum cauſę ſunt deuolutę.[r] eas tãtum, quę Romę à Prętoribus cognitę fuerant, vbi Pręfectus retinuit.[s] At Conſtantinopoli, quo maiorem eius Pręfecto auctoritatem adderet, Conſtantius ſtatuit, vt a duobus Ponticę Diœceſeos rectoribus, id eſt, Bithynię, & Paphlagonię, & totidem Aſianę, i. Lydię, & Phrygię ſalutaris, & duobus Proconſulibus Aſię, Helleſponti, & Inſularum, & a tribus Thraciarum Diœceſeos, Europę, Rhodope, & Hęmimonti, quę ſunt nouem prouincię, ad ipſum appellaretur.[t] Exemplo etiam Pręfecti Romę idem paucos milites in vrbis ſtationibus ad ſedãdos tumultus diſponebat.[u] Ad eundem diſciplina & editio ſpectaculorum pertinebat, & ideo multæ ſępe artę theatrali Pręf. vrbi applicabantur.[x] Ad ipſum & cura carnis, vt iuſto pretio venderetur, & fori aĩalium ſpectabat,[y] Imo totius annonę prouidentia ipſi, & Pręfecto annonę erat commiſſa.[z] Liberalium quoque ſtudiorum diſciplinam Conſtantinopoli exerceri curabat, vbi tres Rhetores, decem vtriuſque linguę Grãmatici, quinque ſophiſtę, unus philoſophus, & duo legum interpretes quemadmodum Romę à Pręfecto conducti docebant.[a] Procurabat etiam, ut mille centum tabernę eccleſię magnę a Conſtantino & Anaſtaſio donatę ſarcirentur.[b]

i Herodianus in 3.

k l. 5. C. de operibus publ. l. generaliter. in fi. C. de epiſc. & cler. l. 6. C. de ſacroſan. eccle. l. 2 C. de priuileg. vrb. Conſtant.

m can. 3.

n can. 28.

o §. antep. nouel. 43.

p l. 1. in prin ff. de off. Praf. vrb. l. 4 C. Th. de iuriſd.

q lib. 52.

r l. à Proconſulibus. l. addictos. l. præcipimus, C. de appellatio.

s l. ſi apud, C. de appellatio.

t l. cum appellat. C. de appellat. l. 23. C. Th. eo. l. vl. C. de his qui per metũ iud. non appella.

u l. 1. §. vlt. ff de off præfe. vrb. et Dion.

x l. nouel. 63. in fine.

y d. l. 1. § cũ carnes.

z d. l. 1.

a l. 1. C. de ſtud. lib. vrb Romæ et Conſtant.

b nouel. 59. §. 1.

Primus Honoratus ex Pręfecto Galliarum Conſtantinopoli Pręfectus eſt, Anno ſalutis 362. & penultimo Conſtantii Imperij, ut D. Hieronymus in chronicis, Caſſiodorus, Socrates, & Sozom. tradunt. Is conſularis Byzantii eſt appellatus, quod nomen aliquot annis, uſq; ad Valentiniani, & Valentis Imperium permanſit.[c] ſcribit.n. Gregorius Presbyter D. Gregorium Nazianzenum, dum eccleſię Conſtantinopolitanę pręeſſet per calumniam accuſatum, ad Conſularem urbis perductum, abſolutumq; fuiſſe. Itaq; conſtat eum magiſtratum tum Conſularẽ uocatum, quare inſcriptio Reſcripti Valentiniani[d] ad Honoratũ rectè habet Cõſularẽ Byſantij, ut olim legebatur, non Byzarii, ut poſtea eſt mutatum, quę urbs Byzacenę prouincię erat caput, cuius uniuerſę Cõſularis nõ unius Byzatii urbis fuiſſet appellatus.

c l. 1. C. de offic. comit. rer. priua.

d in d. l. 1.

Vterque Pręfectus urbi P. P. dignitate ęqualis

cenſebatur,[a] & illuſtris erat,[b] In ſenatu tamen ſupra illos ſedebat,[c] & in vrbe omnibus antecellebat:[d] depoſito vero officio ex Præfectis prior magiſtratu functus præcedebat.[e] Præerat ſenatui, in quo etiam primus ſententiam dicebat iura a principe cõdita ibidem legi curabat. (l. 1. C. de bon. mater.) Sedebat autem Cõſtantinopoli Senatus plerunque eo in loco, qui ſeptimus vocabatur. Niceph. enim [f] ſcribit Pulcheriam Theodoſio fratre defuncto, conuocatis ad Septimum Senatoribus Martianum Imperatorem creaſſe. Vnde plura in ſeptimi conſiſtorio, iura recitata dicuntur.[g] Sed vitio librariorum, ſæpe ſcriptum eſt ſepties, pro ſeptimi. In eo verò Præfectus vrbi Præfecto Prætorio erat inferior, q ab [h] eo, non a prætorianis ſententiis appellabatur.[i] Inſignia eadem quæ Romæ Præfectus habebat, nempè vultus Principum, librum mandatorum inter quattuor ardentes cereos abaco impoſitum, quadriiugũ currum auratum, quo per vrbem vehebatur, præconibus eum imperij patrem acclamantibus.[k] Caſſiodor.[l] de præf. vrbi loquens Carpento, inquit, veheris per nobilem plebem, publica te vota comitãtur; fauores gratiſſimi, conſona tecum voce præcedunt: Hæc ille. Non tantum enim præcones, ſed & plebs eum Fauſtis manibus excipiebat. Alij quoque maiores magiſtratus, vt Magiſtri militum, Magiſter officiorum, & alii Illuſtres curru intra vrbem vehebantur. Gratianus,[m] Omnes, inquit, honorati, ſiue ciuilium ſeu militarium vehiculis dignitatis ſuæ, & carrucis intra vrbem ſacratiſſimi nominis ſemper vtantur. Appellat autem vehicula dignitatis, quia ob dignitatem ita in publicum prodibant, qui mos hodie ab aula receſſit; Cetera huius magiſtratus inſignia, in Præfecto Romę explicabuntur. Alexander A.[n] P. V. vrbi amicum vocat. Alii Imperatores hac Appellatione ad eum ſcribebant TVA MAGNITVDO,[o] SINCERITAS,[p] ILLVSTRIS AVCTORITAS TVA,[q] SVBLIMITAS,[r] & ſimilia quibus erga Præfectorum prætorio vtebantur: Eius etiam ſedes AMPLISSIMA vocabatur, quemadmodum, & Prætoriana, & ipſe GLORIOSISSIMVS[s] eſt dictus. Eius fori aduocatorũ numerus octuaginta fuiſſe videtur, ita enim Iuſtinus diffiniuit ad Theodorũ P. V. ſcribens [t] quem alij P. P. fuiſſe volunt quorum. XV. eminebant, & Primates vocabantur, illorum primus fiſci aduocatus cum ſalario publico fiebat, & hi omnes iiſdem priuilegiis, quibus Fiſci patroni gaudebant.[u] Clariſſimique vocabantur.

Nulla huius Præfecti extant inſignia, cum tamen vſque ad tempora Notitiæ, & Iuſtiniani & vltra hic magiſtratus continuauerit, Theodoſius .n. minor, & Valentinianus circa annũ ſalut. cccccxxvij. Theophilo P. V. Conſtantinop. ſcribit,[x] & Iuſtinianus ſępe eunde n Præfectum nominat,[y] forte exiſtimauerũt ea, quæ in Occidente in Præfecto Romæ repreſentantur, pro hoc ſufficere. Aut aliquod folium deeſt. Euſdem officium omittitur. Idem tamen fuiſſe arbitror, quod erat Præfecti vrb. Romæ, nempe habuiſſe Principem, Cornicularium, Adiutorem, Commentarienſem, & aliis. Adiutor primicerii titulo honeſtabatur, & priuilegium habebat, vt captarum perſonarum delinquentium curam ſuſciperet, bienniòque tantum in officio permanebat. Theodoſius.[z] Primicerius, inquit, adiutor tuæ ſedis officij curam, inſuper perſonarum ſuſcipiat. De aliis non poteſt intelligi, quam de cuſtodię traditis, & erat adiutor totius officij, & Commentarienſis, delinquenteſque capiebat. Vult autem Theodoſius, vt non tantum ſontes capiat Adiutor, ſed & eorum curam habeat, ex conſuetudine Conſtantinopolis, cum alias hęc cura eſſet Commentarienſis. Præter officium alios ſub ſe hic Pręfectus habebat, qui in Pręfecto vrbi Romæ à Notitia recenſiti commodius explicabuntur. Duos tamen Pręfectos, videlicet annonæ, & vigilum, non ocioſè hic repetemus, quorum vſus ab Occidentalibus diuerſus reperiebatur. Vicarium vrbis Conſtantinopolis, qui Romæ erat, Notitia nullum nominat.

a l. 1. C. de P. P. ſine vrb. lib. 12.
b l. vl. C. de appa ratorib. præf. vrb.
c l. 1. & 2. C. de P. P. ſine vrb.
d l. 3. C. de offic. præf. vrb.
e d. l. 1. & 2.
f lib. 14. cap. 58.
g vl. l. pen. C. de ſacroſan. eccl. l. 19. C. de iure delib. l. fancimus, C. de donat. l. 30. C. de fideicom.
h l. 1. C. de frum. Præf. Præt. l. 17. præf. vrb. ff. de minor. l. 1. ff. de offi. Præf. Præt.
i l. Aemilius 38. ff. de minor. l. vl. C. de his qui per met. iud. no appel.
k l. 1. C. de quæſtorib. nouel. 70.
l in formula præfectura vrbana.
m l. 1. C. de honoratis, vehic.
n in l. 1. C. ſi man cip.
o l. ad ſimilitudinem. C. de aduo. diuer. iudicio.
p l. 2. C. de offic. præf. vrb.
q l. 3. C. de ſpect. & ſcenic. & lenonib.
r l. 2. C. de ſtud. liber. vrb. Romæ.
ſ l. 1. C. de rapto. virgin.
t in l. antepr. C. de aduoc. diuer. iud. l. 13. C. de nũmum pecu.
u d. l. ad ſimilitudinem.
x in l. 1. C. de profeſſo. qui in vrbe conſt.
y in l. 1. C. de rapto. virg.
z in l. vl. C. de offi. præf. vrb.

Quòd verò Valentinianus, & Valens ad Voluſianum V. C. Vicarium ſcripſiſſe leguntur,[a] ſuſpectum eſt: iis enim Imperantibus Præf. vrb. non Vicarius fuit.[b] Aut certe de vrbis Romę Vicario eſt intelligendum, vbi illud [c] reſcriptum eſt conditum,[d] quod eum Taracinenſes, & Tuſcos calcem in vrbem vehere iubeat ad Conſtantinopolim longe ab eis populis diſtantem non poteſt referri.

De Præfecto annonæ. Cap. XXVI.

PRÆCIPVA cura P. V. erat annonę, qui cum pluribus negociis occupatus, huic commode intentus eſſe nõ poſſet, proprius eius rei gratia creatus eſt magiſtratus, Pręfectus annonę vocatus. Is inter alia, quę in Pręfecto Romę dicetur, panes inter pauperes diuidebat. Conſtantinus enim, diuerſis hoium generib. eos eſt elargitus.[e] Primo illis qui domos Conſtantinopoli habuiſſent,[f] & hi panes Palatini dicebantur.[g] Suidas vero,[h] quemcunq; panem ea Principis palatio exeuntem, Palatinum vocatum fuiſſe autumat. De his interpretandum eſt Theodoſii reſcriptum [i] ad Proculum P. V. Annonas, inquit, publicas non tã titulis dignitatum, quam ſingulorum meritis attributas Conſtantini liberalitate clatuit, ideoque nihil ex his ſcholarum nomine vendicetur, ſed pro cuiuſque merito conceſſa ſeruentur. Merita autem eorum intelligit, qui ędificaſſent, & ob id ciuicę annonę appellantur,[k] vel publicæ. Hæc enim vocabula confunduntur.[l] Alios panes Conſtantinus aſſignauit militibus, qui & ipſi vrbem ędificijs exornaſſent.[m] Hi in pane cocto exhibiti domibus aſsignabantur.[n] & panes ædificiorum dicebantur,[o] Alios pręterea panes quo anno Conſul fuit Conſtantinus, ſingulis diebus inter plebem diuiſit, quibus etiam vinum, carnem, & oleum addidit, vt ait Suidas,[p] & id per multos annos obſeruatũ fuit. Octuaginta millia panum, eum quotidie pauperib. elargitum Metaphraſtes[q] ſcribit: Socrates octuaginta millia modiorum frumenti.[r] Sordidus erat hic panis, duas vncias, & ſemis pendens. Valentinianus verò buccellas mundas ſex vnciarũ dedit.[ſ] His alios addidit Theodoſius Magnus,[t] & alios Martianus.[u] Tribunalibus autem variis in locis ciuitatis erectis illos per gradus aſcendentes pauperes accipiebant. Cum enim vnus locus ad diuidendos inter tantam plebem panes, nõ ſufficeret, centum & decem ſeptem per xiiii. Conſtantinopolis regiones, marmorei gradus ſunt conſtituti, vt in antiqua Conſtantinopolis deſcriptione ante Notitiam legitur. vnde hic panis gradilis appellabatur, quem aliunde quàm à gradibus cuique aſſignatus populus accipere non poterat.[x] Valentinianus; ne quid, inquit, ſuper gradili pane fraudis oriatur, iuſsimus omne illud, quod populo pẽditur, palam in gradibus, non clam a piſtorib. miniſtrari. Erant igitur ſui cuiq; tribui gradus deſtinati, quos mutare non licebat, nec alter ad alterius gradũ tranſire poterat, idque officiales Pręfecti annonæ prohibebant. Idem Valentin.[y] Panis, ait gradilis in alium gradum tranſlatio inhibetur, & cognoſcat officium Pręfecti annonę, ſeueriſſima ſibi imminere ſupplicia, ſi vlterius tranſlationẽ per gradus permiſerit cõmutari. Ciuiles etiam hi panes vocantur,[z] quia ciuibus dabãtur, ad palatinorũ differentiã, & aliorum, qui quibuſdã ſcholarum hoĩbus pręſtabantur.[a] Hę populares ẽt annonę, & ciuicæ ſunt dictæ:[b] Eádem olim Romæ liberalitatẽ, ſed non tanta largitate Traianus exercuerat,[c] quinq; millib. n. puerorũ, & puellarũ inopũ alimenta decreuerat.[d] Eorũ numerũ Aurelianus auxit, vt ait Vopiſcus. Quare in pluribus numiſmatis Traiani, & Hadriani hi gradus viſuntur, p quos populus aſcendit panẽ accepturus In ſummo eſt ſcriba, & alius cũteſſera, q panes diuidit. Hi olim neq; alienari, neq; in aliũ transferri poterant.[e] Sed illis à multis alienatis, Theodoſius eos contractus

confir-

a l. 3. C. Theo. de calcis coctorib.
b l. 28. C. de decurionib.
c l. 2. C. Theo. de inceſt. nup.
d d. l. 3. C. Th. de calcis coctor.
C. de offi. Præfecti annonæ Græcum conſtitutio.
e l. 8. & 9. C. Th. de anno. ciuil.
f l. 12. & 13. C. Theo. cod.
g l. 7. C. Theo. d. tit.
h in verb. παλάτινοι,
i in l. 1. C. de annon. ciuil. lib. 12.
k l. 1. & ſeq. C. T. de anno. ciuil.
l in l. 1. C. eo. tit. & l. 10. C. eo.
m l. 2. C. T. eo. ti.
n l. 1. C. de cano. frum. vrb. Conſtant. lib. 11. in l. 5. C. T. d. tit.
o de annon. ciuil.
p in d. verb. παλάτιον.
q 6. Nouemb. in Pau. Patriarcha Conſtantinopolitani.
r lib. 2. c. 3.
ſ l. 5. C. Th. d. tit.
t l. pen. C. Th. eo.
u l. vlt. C. eod. tit.
x l. 3. & 4. C. Th. eod. tit.
y l. 2. C. Theo. eo. tit.
z a l. vl. § præterea C. de in dol. l. vlt. § & nemo. C. de quadrien. præſcrip.
a l. 2. C. de annõ. ciuil.
b d. l. 2.
c Plin. in panegyrico.
d Dion & Capitolin. Pertinace.
e l. 6. & 7. C. Th. eod. tit.

confirmauit, & diſtrahi permiſit. [a] Quare poſtea alienari, & in dotem dari potuerunt. [b] Nunc alios ſub hoc Præfecto magiſtratus proſequemur, qui etſi ſub Romę Præfecto erunt explicandi, diuerſam tamen Conſtantinopoli formam habebant;& ideò hic de ipſis neceſſariò eſt dicendum.

a in l.vlt.C.de annon. eiuſlib.
b d.l.vl.§.prætoreo,C.de iur.do.

DE PRAEFECTO VIGILVM. Cap. XXVII.

ff.& C.de officio Præfecto vigilū

QVEMADMODVM ſub Romæ Præfecto erat Præfectus vigilum, ſeptem cohortibus imperans, quæ incendia in vrbe orta arcerent, ita & ſub Cōſtantinopoli Præfecto, alter vigilum, quingentis ſexaginta tribus collegiatis nuncupatis imperabat. Erant hi ex diuerſis artificum corporibus delecti, per xiiij. vrbis regiones, ad arcenda incendia diſpoſiti, in quibus plures, vel pauciores locabantur; prout amplæ, anguſtæve regiones erant, vt docet antiqua vrbis Conſtantinopolitanæ deſcriptio, quæ collegiatos in quaque vrbis regione 25.80.aut 90.pro cuiuſque latitudine recenſet. In vltima regione errore librarij deſunt 38. qui aliarum regionum collegiatis aggregati, numerum 563.conſtituunt, quot ab Honorio, & Theodoſio in Reſcripto ad Aetium [c] P.V. recenſentur. De his in prima Conſtantinopolis regionis, ita legitur. Prima regio continet collegiatos XXV. qui è diuerſis corporibus ordinati incendiorum ſolent caſibus ſubuenire. Secunda regio continebat collegiatos XXXV. Aliæ plures vel pauciores alios. His ergo imperabat Præfectus vigilum, quorum opera arcebantur incendia, & in defuncti locum præſentibus corporatis, alium ſubrogabat, nec his alij addi, nec ipſi mutari poterant Honorius, & Theodoſius, [d] Ceſſante, inquiunt, omni ambitione, omni licētia, quingentorum ſexaginta trium collegiatorum numerus maneat, nulliq; his addendi, mutandi, vel in defuncti locū ſubſtituendi pateat copia, ita, vt iudicio tuæ ſedis, ſub ipſorum pręſentia corporatorum in eorum locum, quos humani ſubtraxerint caſus, ex eodem, quo illi fuerant corpore, ſubrogentur, nulli alij corporatorum pręter dictum numerum per patrocinia immunitate conceſſa. Ad Aetium P.P. eſt illud Reſcriptum, ſed legendum eſt P.V. vt habent emendati Codices, nam ipſe functus eſt hoc magiſtratu Conſtantinopoli. [e] Deligebantur verò hi collegiati, ex XXXV. corporibus artificum, qui a Conſtantino in reſcripto ad Maximum [f] recenſentur, eoſque ab alijs muneribus perſonalibus, præterquam ab arcēdo incendio immunes facit. [g] Corporati autem artifices ſunt, architecti, [h] medici, pictores, ſtatuarij, marmorarij, lectarij, ſeu arcarij, ideſt, qui lectos ſiue fulcra lectorum, & arcas fabricant, clauicarij, qui claues, quadrigarij, qui currus, vel quadratarij, quos gręco vocabulo [Greek] appellant, vermiculatum opus facientes, ſtructores, ideſt ædificatores, ſculptores ligni, muſarij, deauratores, albini, quos Græci [Greek] appellant, ideſt parietum dealbatores, argentarij, barbaricarii, qui ex filis auro elaboratis hominum, brutorumvè imagines effingunt, ait Donatus, [i] Diatretarii, margaritas perforantes, vel calices torno polientes, aut cęlantes, [k] ærarii, fuſores, ſignarii, fabri, bracarii, aquę libratores, figuli, qui gręcè [Greek] aurifices, vitrarii, plumbarii, ſpecularii, pelliones, fullones, carpentarii, i.ſculptores, dealbatores, cuſores, linarii, qui linum curant, tignarii, bracteanii, gręce [Greek]. His omnibus P.V. imperabat, ex eorumq; corporibus 563. ad arcenda Conſtantinopoli incendia eligebat. Symmachus P.V. [l] Valentinianum A. rogat, ne noua equorum collatione ad vſum exercitus, plebem Romanam oneret. Hi ſunt, inquit, qui fabriles manus Auguſtis operibus accommodant, per alios fortuita arcentur incendia: quibus verbis motus Imperator indictum onus remiſit. [m] Sed quod ad Pręfectum Vigilum pertinet, is magiſtratus vilioribus dari cęptus, conſpirantibus etiam cum eo furibus, paulatim deſpectus eſt. Quare Iuſtinianus eius loco Prætorem plebis creauit, cui etiam in eos, qui nocte mœchando, vel furando, vel alio modo deliquiſſent, gladii ius dedit. [n] Imperabat hic Pręfectus, & Vicomagiſtris, quos ab Auguſto inuentos Tranquillus [o] ſcribit, ſpacium vrbis, inquit, in regiones, vicoſq; diuiſit, inſtituitq;, vt illas annui magiſtratus ſortito tuerentur, hos magiſtri è plebe cuiuſq; viciniæ electi. Hi Conſtātinopoli numero LXX. inſtituti per noctē quini xiiii. vrbis regiones cuſtodiebant, quemadmodū in deſcriptione vrbis Cōſtātinopolitanę legitur.

c l pen.C.de cō mer. & mercat.
d in d.l pen.
e l.vlt.C.Theo.de calcis coctorib.
f in l. C.de excu. artif.
g l. C.de priui. corp.& l.1.C.de colleg.lib.11.
h l.1.C.de excu. artif.
i in 11. Aenei.
k l ſi ferum.§ ſi eaſdem, ff. ad leg.Aquil.
l lib.1. epiſt.
m l.1.C.Theo.de priuil.corporat.
n in Nouel.13.
o in Augu.c 30.

DE DECANIS SEV LECTICARIIS. Cap. XXVIII.

DEcanorum etiam, ſeu Lecticariorum, qui lectis [p] impoſitos mortuos efferebant, curam Præfectus vrbi habebat. Hi a ferendis lectis nomē traxerunt. Alii nomine Decani ſunt dicti, fortè q in decades eſſent diuiſi. A Conſtantino Pio Principe ſunt inuenti, vt gratuitā exportandis defunctis operā præſtarent, eamq; ob cauſam maiori Eccleſię Conſtantinopolis 950.ergaſteria donauit, alia 150. Anaſtaſius cum quibuſdā aliis reditibus addidit, quę numerū M C. ergaſteriorū efficiebant, ex quorū penſionibus ſumptus funerū fiebāt. [q] Itaque Iuſtinianus mandauit Pręfecto vrbi, vt pręfata ergaſteria ab aliquibus vſurpata Eccleſię memoratę reſtitueret, octingentaque eius defenſoribus, trecenta Oeconomis aſſignaret, qui ex eorum reditibus aureos CCCC. ſingulis menſibus religioſis darent, videlicet Decanis 182. aſceteriis, ideſt, Monialibus VIII. quę pſallentes lectum ſequebantur, aureos XCI. Acolythis lumina pręferentibus, aureos XCI. canonicis mulieribus, quę ſeruiebant Xenodochio, & ipſę, quoq; pſallebant, aureos 36. aſcendit annua hęc sūma ad quatuor millia, & octingentos aureos; Qui verò volebat plures lectos, & ſpecioſiores, pluraq; aſceteria, pecuniam in Nouella Iuſtiniani definitam ſoluebat: Aſceterium autem vult conſtare ex octo monialibus, & tribus acolythis.

Lecticarii verò ſeu decani a defenſore Eccleſię ex 800.ergaſteriorum penſione alebantur. Horū numerus cum in immenſum excreuiſſet; ſtatutū eſt a Theodoſio iuniore [r] ne 950. excederent, poſtea ad M C. excreuerunt: & Iuſtinianus [s] 800. pauciores non eſſe ſtatuit. Hi ferebant cadauer, ſepulchrum extruebāt, & in aliis huiuſmodi laborabant, vnde [Greek] ideſt laborantes uocantur, [t] à Pręfecto vrbi creabantur. Nullum tamen ipſis certum locum Cōſtantinopoli deſtinatum fuiſſe inuenio, ſed vt facilè inueniri poſſent, credendum eos in certo loco congregatos manſiſſe, quemadmodum Romę; vbi in vnis caſtris degebant in xiiii. vrbis regione, quę caſtra lecticariorum appellabantur, ſed illorum numerus non apparet.

p Nouel.59.c.4.
q Nouel.59.§.I. Leonis Nou.12.
r l 4.C.de ſacroſan.eccl.
s Nouel.43. in prin.d. Nou.59.
t in d. Nou.59. cap.2.

DE CVRATORIBVS OPERVM Conſtantinopolis. Cap. XXIX.

QVemadmodum Romæ, ita & Cōſtantinopoli credendum eſt curatorem operum fuiſſe, quę ante Notitiam in Conſtātinopolis deſcriptione in xiiii.regiones diuiſę incerto auctore recitātur, vt Fora IIII. Theatra II. Circus I. Thermę VIII. Baſilicę II. Horrea V. Luſoria II. Ciſternę IIII Nymphęa IIII. Porticus LII. Piſtrina publica xx. Gradus CXVII. de quib. ſupra. Columna purpurea I. Alię intus peruię II. Coloſſus I. & plura alia, q̄ pprio opuſculo me interpretaturū ſpero. eorumq, omnium ſolicitudo apud hūc curatorē fuit. Alios quoq; magiſtratus, q nunc. xv. Pręfecto vrbi Romę parebāt, ſub hoc Cōſtantinop. Pręfecto fuiſſe credēdū eſt, vt magiſtrū cenſus, q ibi

a l.teſtamenta, l. conſulta, C de te ſta l. in hac ſacra tiſſima. l. ſecūdo C. de dona.
b l.1.4. & ſeq. C. Theo. de ſcenic.
l. vlt. C. Theo. de expen. lud l.1. & 2. C. Theo. de equis curul.
c l.1. C. Theo. de lenon.
d l.1. C. Theo. de vſu.
Cod de officio prætores, de prætoribus l. 12.
e d. ſi apud. C. de app.

acta ſcribi iubebat: [a] ſed & agitatores, ac ſcenici, omniaq; ad ludos ſpectantia ſub hoc Præfecto fuere; [b] Denique lenones, [c] & tota ciuitatis politia ei committebatur, vt in Præf. Romæ dicetur. [d] Verum quoniam aliquod ius in Prætores Conſtantioopolitanos eius vrbis Præfectus habebat, & eorum iura meminerunt, de his eſt videndum.

DE PRAETORIBVS CONSTANtinopolis. Cap. XXIX.

ROMAE Conſtantino imperante duo tantum Prætores erant, à quibus ad Præfectum vrbi appellabatur. [e] Byſantium verò ſede Imperij translata, Conſtantinus nullum illi vrbi Præfectū, ſed tres Prætores dedit, primum à ſe Flauium nuncupatum, quem in ludos, & theatra vigintiquinque millia Follium, & libras argenti quinquaginta ad oblectandum populum impendere uoluit: quæ ſumma eſt plus minus noſtrorum 500. Aureorum. Follis autem ſecundum Suidam æquat fermè dimidium noſtrum quadrantem. Secundum Prætorem etiam à ſe Conſtantinianum appellauit, quem viginti millia follium, & quadraginta argenti libras inſumere iuſſit. [f] hic eſt Prætor Conſtantinianus, qui alienantibus prædia minoribus decretū interponebat. [g] Tertium Prætorem vocauit triumphalem à victoriis, quas ſæpius obtinuerat: & hunc xv. millia follium, & triginta argenti libras erogare præcepit. [h] Nec niſi Senatores, & à Senatoribus eligebantur, [i] poſtmodum ſub Cōſtantio quinque facti ſunt Prætores, quorum primus fuit Conſtantinianus, qui in honorem magiſtratus libras argenti mille in aquæ ductus ſeu fabricas publicas impendebat. Alter erat Flauialis, qui & ipſe in eaſdem fabricas libras 500. erogabat. [k] Alij ludos edebant. Hic autem officium Præfecti vrbi exequebatur. [l] Deinde ſub Valentiniano ad numerū quattuor redacti ſunt Prætores, qui Kal. Ianuarij magiſtratum inibant. [m] Gratianus alios quattuor addidit. Demum Valentinianus III. & Martianus tres tātum ex Senatoribus Conſtantinopoli habitantibus creari mandarunt, [n] qui cauſas liberales, & liberorum cognoſcebant, ac decreta minoribus prædia alienantibus interponebāt, [o] minoresq; deceptos in integrū reſtituebant: eos fortè tum intermiſſos Notitia prætermittit. Imperante Iuſtiniano vnus Conſtantinopoli Prætor plebis nuncupatus fuiſſe videtur quem ipſe magnificentiſſimum appellat, & apparitorem habuiſſe dicit. [p] His, quæ ad Præfectum vrbis Conſtantinopolis pertinēt, explicatis, cū huic ordini illuſtriū continuatim tam Notitia, quam Codex Iuſtiniani magiſtros militum ſubnectant, de his eſt videndum.

f l.5. C. Theo. de præto.
g l. vl. C. de præd. minor.
h lib. 5.
i l vlt C. de offi. præt. l. 12. C. Th. de præto.
K l. 13. C. Theo. de præto.
l d l. 13. & 20.
m l 20. C. Theo. de prætor.
n l. vl. C. de offi. præto.
o l. 1. C. eo. ti. in prin. ff de vētre inſpiciendo.
p l. Nou 89. §. 2. ſeu auth. de teſtibus.

DE MAGISTRIS MILITVM. Cap. XXX.

C. de offic. magiſtrorum militū.

PRIMA pars Breuiarii Imperii, quod Auguſti manu ſcriptū fuiſſe Tacitus, Trāquillusq; ſcribūt, continebat, res militum, & quot ſub ſignis vbiq; eſſent, quotque claſſes reperirētur. Hęc poſtmodum per latercula diuiſa rurſus in Notitia ſunt tranſcripta. cum de his igitur atq; eorū Præfectis ſit dicendū illorum origo hic altius eſt repetenda. Ante inuentos magiſtros militū, Conſulares vocati tanquā Imperatoris legati, ad regendum exercitum mittebantur, quibus milites tam pacis, q̄ belli tempore obtemperabant. Tranquillus in Tiberio, [q] corripuit, inquit, Conſulares exercitibus præpoſitis, q non de rebus geſtis Senatui ſcriberent: & in Domitiano [r] Oppium Sabinū Conſularem à Dacis oppreſſum ſcribit. Cōſularem appellatum Vlpianus tradit, [s] quia Conſularibus inſignibus vtebatur: Præſes, ait, qui exercitui præeſt, licet Cōſularibus inſignibus vtatur, ignominiæ cā ab Imperatore miſſus, hac nota laborat. Vegetius verò, qa ex Cōſularibus viris exercitibus præfici ſolebāt, Cōſulares appellatos fuiſſe innuit. [t] Legati nomen adhuc Alexandro imperante erat in vſu, Lampridius, [u] Apparitores, inquit, nullos eſſe paſſus, iuſſit, vt ante tribunum milites quattuor ambularent, ante Ducem ſex, ante Legatū decem: legatis Magiſtri militum ſucceſſerunt. Vegetius. [x] Legati, ait, Imperatoris, ex Cōſularibus ad exercitum mittebātur, quibus legiones, & auxilia vniuerſa obtemperabant in ordinatione pacis, vel neceſſitate bellorum, quorum loco nunc illuſtres viros conſtat Magiſtros militum ſubſtitutos, à quibus non binæ tantū legiones, ſed & plures gubernabantur. Hęc ille. A quo verò Magiſtri militū inuenti fuerint, non conſtat. Certum eſt, poſt Alexandrum à poſterioribus Principibus introductos. Metaphraſtes Theophilum Magiſtrum Equitum ſub Decio, & Veturium ſub Diocletiano nominat Magiſtrum peditum. Aurelianū quoq;, qui mox imperauit, Magiſtrū militium p Thracias & Illyricum Claudii fuiſſe Vopiſcus ſcribit. Et Euſebius Cęſarienſis Saturninū vnum ex xxx. tyrannis Catino imperante. Magiſtri aūt dicti ſunt, quibus alicuius negocii cura præcipuè demandabatur, [y] Indeq; magiſteria hęc poteſtas eſt appellata. [z] Ita et Paulus Diaconus vocat. Cæterum cum Præfecti Prætorio vbiq; ordinandi, & puniendi milites poteſtatem haberent, Conſtantinus militari Imperio ipſis adempto, duos magiſtros militum inſtituit, alterū Equitum alterum peditum, qui oē ius in milites haberent, vt auctor eſt Zoſimus, [a] quod in Occidente ſemper eſt obſeruatum. Magnus verò Theodoſius, vt oībus ex partibus hoſtibus occurreret, plures Magiſtros militum creauit, vt in 4. Zoſimus ſcribit, q mox ad numerum quinq; in Oriente ſunt redacti. In Occidente duo permanſerunt, alter Equitum, peditum alter; qui in Principis comitatu degebant, & tanquam apud eum manentes, in Præſenti ſunt vocati, [b] His Iuſtinianus in Polemoniaco Pōto, Armeniis, aliiſq; adiacentibus regionibus, Zetam magiſtrum militum addidit. [c] Horum fermè eadem poteſtas erat in milites quæ Præfectorum Prætorio remāſit in prouinciales, [d] Ciuiles enim criminaleſq; illorum cauſas audiebant, [e] & terminabant, [f] Ab ipſis tamen prouocare licebat. [g] Qui verò eorum vice exercitibus imperabant, in caligatos tm̄, ſeu gregarios milites, non tribunos aut Cēturiones, ius gladii exercebant. Hāc ſecundam poſt Principem dignitatem fuiſſe D. Hieron. [h] ſcribit. Triſtatæ, inquit, apud Græcos nomen eſt, ſecundi gradus poſt regiam dignitatē, quos nos Magiſtratus vtriuſq; militiæ, & Præfectos annonarii tituli vocamus inter alia Comitibus, & Magiſtris militum indultum erat priuilegium, vt gratis in balneis publicis ciuitatum lauarentur, l. 1. C. de re militaris.

q cap. 32.
r cap. 6.
s in l. 2. in prin. de his qui not. in fam.
t lib. 2. c. 9.
u in eod.
x lib. 3. de re milit. cap. 9.
y l quibus, ff de verb ſign.
z l. 3. C. de appa. mag. mili. l. 3. C. de offi. mag. mili.
a lib. 2.
b l. pen. C. de apparitor. mag. milit.
c in l. vlt. C. de offic mag. milit.
d l pen. C. de off. P. P. Orien. d l. 1. & 2. C. de offic. mag. milit.
e l. 1. & 2. & in eo tit. C. eo.
f l. de milit. C. de iuriſdict., & exhib reor.
g l. vlt. C. de his quos per metum iud. non appe.
h in 23. Ezech.

Ad Magiſtrum militum ſcribens Imperator hoc titulo eum alloquebatur. INSIGNIS AVCTORITAS TVA, [i] vel PRAECLARA, vel ILLVSTRIS MAGNIFICENTIA TVA, [k] aut MAGNITVDO TVA, [l] vel GLORIA TVA, [m] vel ſimili appōne.

Milites antea a Magiſtris Ducibuſq; eligebātur, & probabantur. Poſtea Zeno hoc ſibi reſeruauit, atque oē militum genus à ſe probari voluit, [n] Magiſtris ſucceſſere, qui hodie Generales exercitus vocantur: Magiſtrorum enim nomen hodie ab vſu receſſit, & ad publice docentes eſt translatū, qui vulgò à Summis Pontificibus, magiſtri vocanť, [o] ſicut & Doctores. [p] Eodē noīe, Equitū religioſorū Præfecti appellantur.

Notitia quoq; Magiſtros militū in Oriente recenſet, qui mixtim Equitibus, peditibusq; imperabant; & ſi ſecus eſſet in Occidente, vt diri. Horum duo erant in præſenti, vnus per Orientem: Quartus per Thracias; Quintus per Illyricum. Sed iuxta Notitię ordinem, prius de Præſentalibus eſt diſſerendum. Vt verò Orientis collectę vires appareāt, in fronte prius totius Orientalis militiæ, numeros hoc compendio deſcriptos repręſentabo.

i l. 56. C. Theod. de curſu pub.
K Nouel. Theo. tit. 24. l. 2. C. de offic. mag. milit.
l l. vlt. C. de offi. mag. milit. 2 & l. C. de offic. Præf. præt. Africa.
m d. l. 2. in fi.
n l. pen. C. de re milit.
o in c. ſi de magiſtris, c. litteris, de conſtit. c. pen. & vlt. de ſuſtit.
p c. olim de re;

IN ORIENTE.

Magiſter Militum Præſentalis I.	*Legiones Palatinæ.*	*VI.*	
	Vexillationes Palatinæ Equitum.	*V.*	
	Vexillationes Comitatenſes Equitum.	*VII.*	
	Auxilia Palatina.	*XVIII.*	
Magiſter Militum in præſenti II.	*Legiones Palatinæ.*	*VI.*	
	Vexillationes Palatinæ, Equitum.	*VI.*	
	Vexillationes Comitatenſes Equitum.	*VI.*	
	Auxilia Palatina.	*XVII.*	
Magiſter Militum per Orientem.	*Legiones Comitatenſes.*	*IX.*	
	Legiones Pſeudocomitatenſes.	*X.*	*Seleucia hæc ſub Comite Orientis.*
	Vexillationes Comitatenſes Equitum.	*X.*	*In Ponto Euxino nauium 40.*
	Claſſes.	*VI.*	*In mari rubro. Syriaca. Alexandrina. Carpatia.*
Magiſter Militum per Thracias.	*Legiones Comitatenſes.*	*XXI.*	
	Vexillationes Palatinæ Equitum.	*III.*	
	Vexillationes Comitatenſes Equitum.	*IIII.*	
Magiſter Militum per Illyricum.	*Legiones Comitatenſes.*	*VIII.*	
	Legiones Pſeudocomitatenſes.	*IX.*	
	Legio Palatina.	*I.*	*In Scythia I. nauium 125.*
	Auxilia Palatina.	*VI.*	*In Mæſia prima II.*
	Claſſes.	*VI.*	*In Mæſia ſecunda I. nauium 100. In Dacia II.*

Sunt omnes Legiones.	70.
Vexillationes Equitum.	41.
Auxilia.	41.
Claſſes.	12.

DE PRIMO MAGISTRO *Militum in præſenti. Cap. XXXI.*

EXEMPLO duorum P.P. initio duo Magiſtri Militum in præſenti creati ſunt, vt ſi vnus noua moliretur, alter obſtaret. Hi non ſimul, ſed diuiſis inter ſe copijs, militibus imperabant. [a] Hanc verò que militiam in præſenti Leo A. vocat, [b] quia in Comitatu Principis degebant. Sic magiſtratus qui ſunt in Vrbe, Arcadius Iureconſultus, in præſenti eſſe dixit. [c] Non tantum, inquit, priuati, ſed & magiſtratus, ſi ſunt in præſenti teſtimonium dicunt. Vocabantur & præſentes. [d] Arcadius & Honorius: Nemo, inquiunt miles ex his, qui præſentes diuino obſequio noſtræ clementiæ deputati ſunt, & qui in hac eſſe vrbe, præſenti Comitatu ſunt conceſſi, ad aliena obſequia ſiue nutu principali accedere audeat. De his intelligere Tacitus poteſt, cum ait [e] Lupercus, legionarios è præſentibus, Vbios e proximis Treuirorum Equites haud longè agentes, raptim tranſmiſit. Aliquando præſentes numeri nuncupantur. [f] Hinc Prætorium in quo hi Magiſtri Militum controuerſias, aut delicta cognoſcebant, præſentium Iuſtinianus vocat. [g] Ex his domeſtici, qui ſemper Principem comitabantur, quandoq; Præſentales nominabantur. [h] Hos maximos ordines appellat Nicephorus, [i] olim ſtipatores ſeu Prætoriani nuncupabantur. Herodianus, [k] A Macrino, inquit, corporis cuſtodes, ac ſtipatores, quos Prætorianos vocant, fortiter ſtantes, reliquum omnem exercitum ſoli ſuſtinebant, videlicet proceri homines, atque ex omni numero delecti. His duplum ſtipendium eius quod alijs dabatur, à Senatu olim fuit decretum. [l] Binos enim denarios diurnos accipiebant, cum alij nec vnum quidē haberent, vt Tacitus [m] refert. Hos Auguſtus decē millium cōſtitutos in decē cohortes ſub totidē Tribunis diuiſit, vt [n] Dion refert, quibus poſtea 5500. electorum Armeniorum ſucceſſere, qui in ſcholas IX. ſub totidē Præfectis diuiſi palatium Principis cuſtodiebant, & ob id Magiſtrum officiorum illi Præfectum iudicem habebant, in cæteris Magiſtris parebant, qui præter hos plures copias infraſcriptas Præſentales nuncupatas regebant. Cum verò Magiſtris Præſentalibus totum belli onus incumberet, ad alios Magiſtros, &

a l. nemo, C. de re milit.
b in l. vl. C. de diuer. offic. lib. 12.
c in l. ob carmē. de teſtib.
d in d. l. nemo, C. de re milit.
e lib. 2.
f in l. vl. C. eo. ti. l. 4. C de apparitorib. Mag. Milit.
g Nouell. 22 in fine.
h l. reſtituenda. C. de adu. diuer. iudic. l. vlt. C. de dom. & protect. l. 2. C de curioſis.
i lib. 17. cap. 1.
k lib. 5.
l Dion lib. 53.
m lib. 1.
n lib. 55.

Duces limitanei uos aliquem ex ſuis apparitoribus mittebant, qui a ſe iuſſa mandata impleri curarent. Hæc reſponſa vocabantur, [a] & qui mittitur, Ad reſponſum, vel reſponſalis; ſic Prætores Piſidiæ, [b] Lycaoniæ, [c] Thraciæ, [d] Moderator Hellenoponti, [e] & alii copiarum duces [f] inter milites reſponſalem tenebāt, qui à ſe iuſſa exequeretur, quę & mandata vocabantur. [g] Hi erant, vt ſunt nunc apud Principes Nuncii Summi Pontificis, Apocriſarii à Gręcis dicti, [h] ſic D. Gregorius Conſtantinopoli apud Tiberium Imper. pro Pelagio Reſponſalis fuit. D. Gregorius, [i] Tempore, inquit, quo pro explendis reſponſis ad Principem ipſe tranſmiſſus; & in dialogis, [k] dum ait, iuſſione Pontificis mei in Conſtantinopolitanę vrbis palatio reſponſis eccleſiaſticis deſeruirem. Idem [l] Anatolium, quem ad facienda reſponſa eccleſię in vrbem regiam tranſmiſi, charitas veſtra viſitet, ut labores, quos in cauſis ſecularibus patitur, nobiſcum requiem inueniant. Hęc ille. Hi quandoque Vicarii Summi Pontificis ſunt appellati. Innocentius enim III. Conſtantinopoli Vicarium habuit apud Baldouinum, qui Romam nunciabat, quę ibi agebantur. [m] Pręſentalibus militibus Anaſtaſius [n] priuilegium indulſit, ut litigantes pro ſportulis executoribus ſolum aureum ſoluerent. Hos, vt ſupra diximus, per cohortes antea in Vrbe diuiſos Seianus Pręfectus Pretorio Tiberii ſeorſum muro incluſit. [o] Hæc caſtra Pretoriana vocat Plinius. [p] Ad extrema, inquit, tectorum in caſtris Pretorianis ab eodem milliario per vicos omnium viarum menſura colligit paulò plus ſeptuaginta millia paſſuum.

a l. vlt. C. de milit.
b Nouel. 24. c. 4.
c Nouel. 25. §. 1.
d Nouel 26. c. 2.
e Nouel. 28. c. 3.
f edicto 8. Iuſti. § pen.
g Procop. in 3. de bello Vandalic. Zoſimas in 1.
h c. cauendum, §. 1. prima q. 7.
i lib. 14. moral. cap. 31. & lib. 3. dialog. 32.
k cap. 35.
l epiſt. 198.
m c. q. de cōſuet.
n in d l. vlt. C. de re milit.
o Dion in li. 57. Tranq. in Tibe.
p lib. 3. cap. 5.

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI

Militum Præſentalis.

Mattiaci ſeniores. Conſtantiani. Salij.

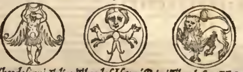
Tertij Sagittarij Valentis. Sagit. ſen. Gallica. Sagit. iuniores Gall.

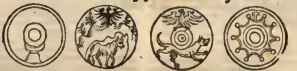
Angleuarij. Retobarij. Defenſores.

Felices Honoriani iuniores. Vrſi. Hiberi.

Tertij Theodoſiani. Felices Theodoſ. Iſauri. Primi Theodoſiani. Victores.

NOTITIA.

SVb diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Militũ Præſentalis Vexillationes.

Palatinæ V.

Equites promoti ſenio.
Comites Clibanarij.
Comites Sagittarij iuniores.
Comites Taifali.
Equites Arcades.

Vexillationes Comitatenſes VII.

Equites Cataphractarij Biturigenſes.
Equites Armigeri ſeniores Gallicani.
Equites quinto Dalmatæ.
Equites nono Dalmatæ.
Equites primi ſcutarij.
Equites promoti iuniores.
Equites primi Clibanarij Parthi.

Legiones Palatinæ VI.

Lancearij ſeniores.
Iouiani iuniores.
Herculiani ſeniores.
Fortenſes.
Neruij.
Mattiarij iuniores.

Auxilia Palatina XVIII.

Bataui ſeniores.
Braccati iuniores.
Salij.
Conſtantiani.
Mattiaci ſeniores.
Sagittarij ſeniores Gallicani.
Sagittarij iuniores Gallicani.
Tertij Sagittarij Valentis.
Defenſores.
Retobarij.
Angleuarij.
Hiberi.
Vrſi.

Felices

Felices Honoriani iuniores.
Victores.
Primi Theodoſiani.
Tertij Theodoſiani.
Felices Theodoſiani Iſauri.
Officium autem ſupraſcriptæ Magiſteriæ in Præſenti poteſtatis, in numeris militat, & in officio deputatur.

COMMENTARIVM.

INSIGNE huius magiſtri fuit liber ſupra abacum, albo tapeto inſtratum erectus, cuius tegumentum ferrugineum eiuſdem coloris, faſcijs in capitibus, & medio cingitur, in vmbilico aurea tabella, aureos duorum Principũ vultus ſculptos tenet. In manu ſcriptis longus codex, cum argenteo tegumẽto, & faſcijs aureis cincto, ſuper abaco cœruleo tapeto inſtrato viſitur in Medio Principium imagines includuntur, quibus Veſim exemplar caret. Hic Magiſter Vexillationes quinq; Equitum palatinas habebat, Comitatenſes VII. Legiones verò palatinas VI. Auxilia palatina XVIII. quæ vt planius intelligantur, aliqua de Vexillationibus ſunt præmittẽda.

DE VEXILLATIONIBVS Magiſtri Militum in præſenti. Cap. XXXII.

VEXILLA tàm peditum, quã Equitum fuere.[a] his enim Romani, & ſignis in legionibus vtebantur. Romulus pro ſignis manipulos fœni in ſummitate, haſtę legatos habuit, poſteá pro his Aquilam, Lupum, Minotaurum, & aptum geſtarunt,[b] qui in acie ſi nul ordines præibant: Sed Marius in ſecundo Conſulatu, Aquilam vniuerſæ legioni præfecit, vt Plinius,[c] & Vegetius[d] referunt. Cætera animalia cohortium ſigna fuere, quibus additus eſt Draco manus, & pila ab Auguſto inuenta, vt orbem Romano Imperio hoc typo ſubeſſe indicaret.[e] Aquila primo argentea, & ſacello incluſa, longæ haſtæ eſt præfixa.[f] poſtea aurea facta,[g] fulmen aureum pedibus, tanquam Iouis armiger tulit: Demũ facta eſt Imperij inſignes Vexillum verò tàm centuriæ peditum, quàm Equitum turmæ fuit, ait Vegetius.[h] Hic tamen vexillatio pro Equitum tantũ turma, aut cuneo ſub vno vexillo militante accipitur. Vexillum diminutiuum eſt, à velo quaſi paruum velum, ut ait Feſtus. Id erat quadratum, auro & purpura contextum, quod longo conto ſuſpenſum, circa Principem ferebatur. Georgius Cedrenus, Vexillationes, inquit Romani Equites appellantur, & vexilla, vela purpura & auro quadrata forma facta. Hæc longis haſtis ſuſpendentes, circum Principem geſtant, & eum protegunt. Simile habebat Imperator exercitus, quod bandum vocabant. Procopius.[i] Belliſarius, inquit, inſigne, quod Romani bandum vocant, Ioanni Armenio commiſſit, & ſi fuerit occaſio, iaculari mandauit; id inſra vexillum appellat. Flammulæ etiam vocantur, Vegetius,[k] Equitum inquit, Alæ dicuntur ab eo, quod ſimilitudinem alarum vtraque parte protegant acies, quæ nunc Vexillationes dicuntur, à velo, quia velis, hoc eſt, flammulis vtuntur. Hæc ille.[l] Flammulæ autem dicuntur quia erant flammei, id eſt violacei coloris, ait Feſtus In his vexillis ſcribebatur, quę turma, ex qua cohorte, & quota eſſet centuria.[m] Principis etiam nomen, & ſurtè imago depicta ſpectabatur, vt auctor eſt Dion.[n] Tacitus[o] Laceratis, inquit, vexillis nomen Vitelli pręferentibus. Tranquillus in Veſpaſiano. Cum Veſpaſianum, ait laudibus ferrent, aſſenſere cuncti, nomenque eius vexillis omnibus ſine mora inſcripſerunt. Lampridius in Diadumeno, Vexilla fieri Antoniana iuſſit, fecitque Baſſiani ſimulacra, ex auro atque argento. ſtante verò Repub. in vexillis animalia pingebantur, Appianus[p] enim ſcribit V. Legionem Cęſaris uexillo elephantem depinxiſſe, quod his animantibus in prælio occiſis, victoriam retuliſſet. Conſtantinus verò ſignum crucis, quod in cœlo viderat, in militaria vexilla tranſtulit, vt ait Eutropius. Inde Eccleſia poſtea venerando crucis ſigno vexillum appendit, duobus ſignis militaribus ſeu ceroſerarijs cum ardentibus cereis mediam comitantibus. Hæc ſunt ſigna quæ militantem eccleſiam repræſentant. Vexillatio in legione 32. Equites continebat. Vegetius,[q] Quemadmodum, inquit inter pedites centuria uel manipulus appellatur, ita inter equites turma dicitur, habet Equites 32. Huic qui pręeſt, Decurio nominatur. Centum enim pedites ſub vno Centurione, ſeu vno vexillo gubernantur, ſimiliter 32. Equites ſub vno Decurione, ſeu vexillo reguntur: ſed Vegetius de legionarijs turmis loquitur. Vexillatio verò extra legionem etiam 300. continuiſſe poteſt: Cum enim Magiſter militum in præſenti 24. Legiones regeret, & 12. Vexillationes, proportione peditũ pauciores quattuor millibus vix credendum eſt habuiſſe, ſecundum quam rationem, vexillatio circiter 300. continuiſſet. certum tamen earum numerum non fuiſſe puto. Ala propriè erat in legione, quam velut ala tuebatur, Vnde in Germania a itinerarium VI. VII. VIII. IX. & X. legionum alas fuiſſe dicit; extra legionem etiam & cohortes ſæpè reperiuntur.[r] Nam quæ de minore laterculo emittuntur, omnes ſunt alæ ſine legione,[s] ſed tum plures Equites cõtinebat, Liuius enim[t] alam CCC. Equitum fuiſſe ſcribit. Alibi,[u] CLXXX. Zoſimus.[x] Iulianum contra Germanos alam DC. Equitũ duxiſſe refert. Vnde patet eas certum numerum non habuiſſe.

Alã in turmas diuiſam fuiſſe Tacitus[y] ſignificat. Vniuerſam enim Treuirorum Alam cum Iulio Claſſico pręfecto, in Coloniarum auxilium miſſam fuiſſe ſcribit, & paulò poſt. Treuirorum, inquit, turmæ obtulere ſe hoſti incautè. Hæc quãdoq; CCCL. Equites continebat. Marcelli.[z] Duarum, inquit, turmarum Equites circiter 700. ad ſubſidium Meſopotamiæ recens ex Illyrico miſſi. Vexillationem cuneum Conſtantinus appellare videtur.[a] Vexillationibus ait, Comitatẽſibus, ſeu cuneis inſinuare debebis: Sed ibi pro Equitum numeris vtroſque promiſcuè accipit. Ego tamen Vexillationẽ in cuneos diuiſam fuiſſe puto. Vexillatio enim Stablaſianorũ ſub Magiſtro militum per Orientem, in cuneos diuiſa reperitur, quorum duo Duci Scythiæ obtemperabant, & alij Comiti Aegypti. Vegetius alam vexillationẽ ſuo tẽpore appellatam ſcribit:[b] coitio in vnum cuneus nominatus eſt, quaſi counneus, inquit Diuus Auguſtinus.[c]

Equitum porò alij Cataphracti, alij leuis armaturæ dicebantur.[d] Cataphracti erant, qui ſeipſos, & totos equos loricis, & ſquammis ferreis contegebãt. Leuis armaturę, aut haſtati, aut ferentarij, vel ſcutati vocabantur. Haſtati ſeu contati ſunt dicti, qui aduerſis haſtis cominus pugnabant, qui verò præter lanceas ſcuta ferebant, ſcutati appellabãtur. Ferentarij, qui procul iaculis, ſagittisve hoſtes feriebant.[e] Horum alij Scythę, vel Sagittarii alii Tarentini, nonnulli iaculatores nuncupabantur: Sagittarii vel Scythæ erãt; qui ſagittis feriebant, hos Italicum vulgus Arcerios nominat; Tarentini verò qui iaculis procul dimicabãt, Qui bis terue iaculati, mox cominus pugnabant, Iaculatores dicebantur. Vniuerſæ Alæ pręerat Tribunus, quandoque Seuit dictus. Capito. in M. Antonino, Pius, inquit, Marcũ Seuirum turmis Equitũ Romanorum creauit. Hunc ſequabatur ſenator mox Ducenarius, dein Cẽtenarius, Biarcha,

Circitor,

a Veget. lib. 2. c. 13. & ſeq.
b Plin. lib. 10. c. 14. & Iſidorus, lib. 14 cap. 3.
c lib. 10. c. 4.
d lib. 12. c. 6.
e Iſidor. lib 17. c. 3 orig.
f Saluſtius in Catilina.
g Dion. lib 40.
h lib. 2. cap. 4.
i in 2. de bello Vandalico poſt princip.
K lib 2.
l Idem li. 5. c. 1.
m Veget. lib. 2. cap 13.
n lib. 40.
o lib. 18.
p in 2. de bello ciuili.
q lib. 5. c. 14.
r l. 5. in princip. ff. de his qui not. infam.
s Veget. lib. 2. c.
t l. pen. C quando prouocare nõ eſt neceſ.
t lib. 39.
u lib. 8.
x lib. 2.
y lib. 18.
z lib. 18.
a in l. 3. C. de hæredit. Decur. nauic. cohor. milit.
b lib. 2. cap. 1.
c lib. 5. de ordine cap. 18.
d Aelianus de inſtruen. aciebus.
e Varro in 6. de lingua Latina.

a epiſt.61. ad Pãmachium.

Circitor, Eques, Tiro, vt ait. D. Hieronymus, [a] quæ nomina ad gradus officiorum Ducum militatũ ſunt translata; de quibus infra dicetur.

DE VEXILLATIONIBVS Palatinis. Cap. XXXIII.

b li.4. de vit. Cõſtant. imp. c.1.

c l.10. C.Th. de numer.

INVENTIS à Cõſtantino Magno Comitibus quotũ tres ordines sũt facti, vt Euſebius Cęſarienſis memorat, [b] tres etiam militum ordines ſunt inſtituti, & nouis titulis inſigniti. Omnes enim, tã equitũ, quam peditũ numeri aut palatini, aut Comitatenſes, vel Pſeudocomitatenſes vocari. [c] Sed hoc nomen tantum in legionibus reperitur. Palatini ſunt dicti, tanquam cuſtodiendi palatii Principis honorem conſecuti, & ideo cæteris digniores habiti. Comitatenſes à comitatu. i. aula Principis, in qua degunt, ſunt appellari, & in prætorianorũ, quibus ſucceſſerũt, numero habiti, vt infra dicetur. Vltimi ſunt Pſeudocomitatenſes .i. falſi comitatenſes, quos imitantur. eoſdem enim præfectos, ordines, & Symbola, vt illi, habebant. Sed non iiſdem honoribus aut priuilegijs gaudebant. Palatini enim & Comitatenſes, maius his ſtipendium percipiebant. Nam & eorum actuarij ſex annonas. i. ſex hominum cibaria, & totidem capita ſeu equorum pabula, à Principe conſequebantur. [d] Pſeudocomitatenſium verò actuarij, quaternas tantum annonas capitationeſq; capiebant. Comitatenſi quoq; ſine legitimo hęrede inteſtato defuncto, ſua vexillatio, nõ fiſcus ſuccedebat; [e] quod in Pſeudocomitatenſibus non obſeruabatur. Ea ne fraus committeretur, nulli ab vno ordine ad alium ſine Principis iuſſu licebat tranſire. [f].

d in d.l. 10. C.T. de numer.

e l.2. C. de her. decurion.

f l.14. C. de re milit.

In Notitia auxilia tantum Palatina reperiuntur. Equitum vero vexillationes tam Palatinæ, quam comitatenſes, legiones, palatinæ, comitatẽſes, & pſeudocomitatenſes recenſentur.

In Oriente vexillationes Palatinæ erant XIV. in Occidente IX. comitatenſis Orientis XX; IX. Occidentis XXXII. pluresque vtrobique ſuum nomen conſeruaſſe reperiuntur. Quandoque tamen quę in Oriente vocantur palatinę, in Occidente inter Comitatenſes ſunt commixtę. Cauſam verò, quod eadem copiarum nomina in vtroq; Imperio inueniãtur, hanc eſſe puto: Cum Valentinianus Valentem fratrem collegam Imperii feciſſet, atque illi Orientẽ conceſſiſſet, cum ipſo etiam numeros militum diuiſit, vt auctor eſt Marcellinus. [g] In eaque partitione euenit, vt plura vexillationum corpora, & legionũ ſeparata, vtrobique priſtinum nomen tenuerint: vnde equitum Symbola, quę in Oriente deſunt, ab Occidentis ſocijs ſumi poſſunt. itaque plures eiuſdem nominis vexillationes diuiſæ, in duo imperia cũ ſuis nominibus tranſiere. Veluti comites, quorum ſenioribus ſub ſecũdo magiſtro præſentali in Orientẽ abductis, iuniores in Occidente permanſerunt. Idẽ Iouianis legionibus Palatinis euenit, iuniores enim Occidentis, ſeniores Orientis partes tenuerunt. Sic equites armigeri ſeniores ſub primo magiſtro militum pręſentali in Orientem tranſierunt, armigeris iuniorib. in Occidẽte relictis, idem in Herculianis, Braccariis, Aſcarijs alijſq; legionibus, & auxilijs euenit.

g lib.26.

Habebat hic Magiſter quinq; vexillationes Palatinas, & VII. Comitatenſes. A palatio, quod tuebãtur dictæ ſunt Palatinæ; palatium autem primum vocata eſt domus Auguſti, à monte Palatino, in quo habitabat, idq; nomen poſtea inditum eſt cuicunq; loco in quo Princeps habitaſſet. vt auctor eſt Dion. [h] Vexillationes aũt Palatinæ ſub hoc Magiſtro erãt iſtę.

h lib.13.

EQVITES PROMOTI SENIORES.
COMITES CLIBANARII.
COMITES SAGITTARII IVNIORES.
COMITES TAIFALI.
EQVITES ARCADES.

Hi & legionarii, aut ab honore in eos collato nomen habuere, vt promoti, & comites fœlices: aut ab armorum genere quo vtebãtur, vt Clibanarij, Sagittatu, Cataphractarii, Armigeri, Scutarii, Baliſtarii, Funditores, & ſimiles, vel a loco unde ſunt deſumpti, ſeu quem tuebantur, vt Arcades, Batauí, Armeni, Perſæ, Neruii, Iſauri, Tranſtigritani, & alii huiuſmodi: vel ab ordine temporis, quo ſunt electi, vt primi ſeu primani, Secundi, Quarti, Vndecimani Tertio Dalmatæ, Quinto, Sexto, & Nono Dalmatæ, Tertiodecimani, Quartodecimani, ſeniores, iuniores, & ſimiles. Aut ab eorum auctore, vt Auguſtenſes, Conſtantini, Valentinianenſes, Theodoſiani, Arcadiani, Honoriani, Iouiani, Herculiani, Gratianenſes & huiuſmodi. Vel a virtute, vt Victores, Inuicti, Rapaces à rapiendis hoſtium ſignis, Martiarii, Vindices. Aut ab officio, vt Defenſores, Propugnatores, Præuentores, Superuentores. Quandoque à moribus, vt petulantes, Legio pia, fidelis.

Promoti forte dicti quia ad hanc vexillationem, non niſi per quoſdam alios gradus promoti aſcendebant, quod in aliis non ſemper ita obſeruabatur: ipſi verò inter ſe ſibi gradatim ſuccedebant. Vegetius [i] Legionum, inquit, nomen in exercitu manet hodie, ſed per negligentiam ſuperiorum temporum robur infractum eſt, cum uirtutis pręmia occupet ambitio & per gratiam promoueantur milites, qui promoueri conſueuerant per laborem. [k] Quaſi enim in orbẽ quendam per diuerſas cohortes, & diuerſas ſcholas promouentur milites, ita vt ex prima cohorte ad gradum quemptam promotus, vadat ad decimam cohortem, & rurſus ab ea creſcentibus ſtipendiis, cum maiore gradu per alias recurrit ad primam. Ideoq. Primipili Centurio poſtquam in orbẽ omnes cohortes per diuerſas adminiſtrauerit ſcholas, in prima cohorte ad hãc peruenit palmam, in qua ex omni legione infinita commoda cõſequitur; inde ad equeſtrem militiam tranſibat: & ſubiicit, Ita legionarii equites cohortes ſuas contubernali affectione venerãtur. Hæc ille Promotos eos, qui aliquem gradum obtinuerunt vocat Arcadius. [l] Suidas promotum, & pcedentem apud Romanos idem eſſe ſcribit: ſed fortè à FL. Promoto. P.P. & Magiſtro equitum Theodoſii Magni, eorum auctore, nomen habuere: Is fuit conſul Anno ſalutis CCCXCI.

i lib.2. c.3.

k & cap.21.

l in l.1. C. ad l. Iuliam de ambitu.

Seniores verò hi appellantur, quia prior hæc vexillatio, alia iuniore inſtituta fuit; quæ vna eſt ex VII. Comitatenſibus ſequentibus. Ad altiorem gradum promotis augebatur ſtipendium, Lampridius, [m] Habere, inquit, commilitones p Imperio aureos ternos, pro Antonini nomine aureos quinos, & ſolitas promotiones, ſed geminatas: De Promotis ita Marcellinus. [n] Inter hos etiam Promotorum tribunus Potentius cecidit, in primæuo ætatis flore, bono cuiq; ſpectatis meritis Vrſicini patris Magiſtri quondam ac morum, ſuiſque cõmendabilis. Hi ſub Ducibus Paleſtinæ, & Mœſię primæ, in limitibus earum regionum excubabant. Nulla vero huius aut ſequẽtium vexillationum Symbola hic apparent; Sed in Occidente apud eos, qui ibi huius nominis ſunt reperiuntur.

m in Diadumeno.

n lib.31.

CLIBANARII apud Perſas, à Latinis Cataphracti dicuntur. Hi ſe, & equos vndique ferro tegebant, grauiſq; armaturæ milites erant Lampridius. [o] Centum viginti millia equitum fudimus, Cataphractarios quos illi, ſcilicet Perſæ, Clibanarios vocant. Marcellinus. [p] Sparſique Cataphracti equites, quos Clibanarios dictitant Perſæ; Thoracum muniti tegminibus, & lumbis ferreis cincti, vt Praxitelis manu polita crederem ſimulachra, non viros, quos laminarum circuli tenues, apti corporis flexu ambiebant, p omnia membra deducti, vt quocunque arcus neceſſitas commouiſſet, veſtibus congrueret, iunctura cohærenter aptata. Hæc illæ, Vegetius. [q] Bini, inquit, Cataphracti equi iungebantur ad currum, quibus inſidentes Clibanarii. Sariſſas. i. longiſſimus contos in

o in Alex.

p lib.16.

q li.3 c.24.

elephantos

elephantos dirigebāt. Clibanus verò Latinis eſt vas æneum, ſub quo flamma ardet. D. Hieronymus. [a] Clibanus, ait eſt coquendis panibus ænei uaſculi deducta rotunditas, quę ſub vrentibus flammis ardet intrinſecus. Comitis autem titulo tertij, vt credo, ordinis hi honeſtabantur. Conſtantinum enim Comites primi, ſecundi & tertii ordinis, ad plures honeſtandos homines inueniſſe, ex Euſebio Cæſarienſi. [b] diximus.

a in oratione Hierem.

b lib. 3. de vita Conſtantini. c. 1.

COMITES SAGITTARII IVNIORES, ita nūcupati, quia poſt alios ſeniores ſagittarios inuenti.

Hi ſunt Schytę, ex genere Ferentariorum, ſagittis vtentes: Marcellinus, [c] Aderat, inquit, comitum ſagittariorum pars maior, equeſtres videlicet turmæ ita cognominatæ, vbi merent omnes ingenui Barbari, armorum, viriumque firmitudine inter alios eminentes. Idem. [d] Pedeſtres inquit, lentis inceſſibus educuntur, earumque lateri equeſtres coniunctæ ſunt turmæ, inter quas cataphracti erant, & ſagittarij: formidabile genus armorum, Hypotoxotæ Græcè appellantur à Cæſare, [e] Nunc ſagittarii, inquit Procopius, [f] in bellum thoracati procedunt, tibialia vſque ad genu, induti. Ab uno latere pharetra, ab altero enſe adcincti. ſunt & qui haſtam ferāt & paruum ſupra humerum ſcutum: vt ora ceruicemque tueantur. Equitant inſuper peritiſſimè, vt vel equo currente obiter hoſtem & perſequendo poſſint & fugiendo ferire. Arcum ipſum longe validiorem vſque in dextram tendunt aurem. Hæc ille. Hi ſub Ducibus in limitibus excubabant. A Cereali Magiſtro militum Honorij, hos equites pedites factos fuiſſe Syneſius [g] affirmat. Reperiuntur etiam alii ſagittarii ſub aliis Magiſtris militum. Et ſagittarii Parthi iuniores in Occidente.

c li. 16 et 18. ſub finem.

d lib. 16.

e in 1. de bello Ciuili & alibi.

f in 1 de bello Perſico.

g epiſtol. 130. et 133.

TAIFALI Septentrionales populi ſub Ferno-bio Duce Thracia populari, cum Frigiderno Gothorum Principe conſerta manu ſunt magna ex parte trucidati, reliqui in hoſtis poteſtatem viui peruenere: captos Valens circa Mutinam, Regiumque, & Parmam, Italica oppida, rura culturos exterminauit; quemadmodum Marcellinus, [h] ſcribit. Id fuit circiter annos CCCLXXIX. & ſubdit; Hanc Taifalorum gentem, turpem, obſcœnæ uitę, flagitiis ita accepimus merſam, ut apud eos nefandi concubitus fœdere, copulentur maribus puberes ætatis viriditatem in eorum vſibus conſumpturi: porrò ſi quis iam adultus aprum exceperit ſolus, vel interemerit vrſum immanem, colluuione liberatur inceſti. Hæc ille. Ex his poſtea Equites Comites factos Gratianus ſtipēdio aluit, & Comites Taifalos uocauit. Inter Vexillationes Comitatenſes in Occidente ſunt Taifali iuniores: Hodie extare audio in Germania nobilem Taifalorum familiam, quæ etiam quibuſdam in caſtris iuriſdictionem exercet.

h lib. 31.

ARCADES, à loco vnde conducti, nomen obtinuerunt: Eſt autem Arcadia Peloponeſſi regio, ex qua hi Equites ſunt electi, & ipſi Comites dicti, vt honeſtiores apparerent. Eſt & Arcadia Aegypti prouincia vnde hi contrahi potuerunt. ſub Duce Scythiæ in oppido Telamonu degebant: Comitatenſes Vexillationes ſequuntur.

DE VEXILLATIONIBVS VII. Comitatenſibus. Cap. XXXIIII.

HÆ Vexillationes à Principis comitatu, vbi degebāt, & vnde euocabantur dictæ ſunt Comitatenſes, ſicut & alii milites, [i] Arcadius & Honorius [k] Comitatenſes, inquiunt, ac Palatini numeri, ad alios numeros transferri non poſſunt. Palatinos vocat, qui palatium cuſtodiunt, Comitatenſes qui in comitatu Principis, & vrbe degunt: Iidem Principes, [l] Nemo, aiunt, miles ex his, qui præſentes diuino obſequio deputati ſunt, & qui eſſe in vrbe præſente comitatu conceſſi ſunt, quive de aliis numeris, vel legionibus ſunt, ſibi vacet, vel aliena obſequia peragere audeat. Petrus quoque Alexandrinus apud Theodoretum [m] & Nicephorum [n] Magnum Comitem largitionum ex Comitatenſibus fuiſſe dicit ideſt ex Principis comitatu. Comitatus autem eſt aula Principis, vel vbi ipſe eſt. Æmilius Macer. [o] Qui inquit, ignominia miſſus eſt, neque Romæ, neque in ſacro comitatu agere poteſt. [p] Græcus interpres quem citat Alciatus. [q] Palatini inquit, communi nomine dicuntur omnes habitantes in palatio, Alii ſemper in domo Auguſti perſeuerantes, Comitatenſes. Comitatum autem locum appellant, in quo vitam ducebat Imperator. Hæc ille. Sic & Argentarii Comitatenſes dicti ſunt, qui ſtant in Principis comitatu. [r] Vexillationum comitatenſium meminit Conſtantinus. [s] ſub magiſtro militum pręſentali erant VII. ſequentes.

i l. 2. §. pro limitaneis, C. de offi. P.P. Africa.

k l. contra. C. de re milit. lib. 12.

l in l. nemo. C. eod. tit.

m lib. 4. cap. 20.

n lib. 11. cap. 28

o in l. milites. §. ignominioſa. ff. de re militar

p & l. 2. C. quib. nō obſt. long. tēp. præſcript.

q C. de palat. ſacra. largit.

r l. ſeruientes. inſ. C. de palat. ſacra. largit.

s in l 2. de baret decurio. ſeu l. 1. b. 5. et 4. C. Theodoſiani.

EQVITES CATAPHRACTARII, Biturigenſes, qui ſunt populi Galliæ, in Aquitania, non longe à Ligeri fluuio, nunc Bourges appellati. Quemadmodum hodie conducuntur Heluetij pedites, Albani Equites, & qui Vallones appellantur, ita & Biturigenſes Equites alebantur ab Imperatoribus Romæ. Cataphractarii verò ſunt dicti, ideſt totis armis tecti cum equis, vt ſupra dictum fuit: Quot eſſent, ſciri non poteſt. Legitur apud Vopiſcum in Aureliano ei Valerianum dediſſe equites Cataphractarios 800.

EQVITES ARMIGERI GALLICANI ſeniores quos ab armis quibus vtebantur, armigeros dictos fuiſſe arbitror, quemadmodum enim grauis armatura dicebatur peditum, qui rotundo Clypeo, Galea, & Sariſſa, ideſt longa haſta more Macedonū pugnabant, ut auctor eſt Suidas, [t] ita hos equites, qui capite & Thorace ipſi, ſed nō equi armati eſſent; armigeros vocatos fuiſſe cenſeo. Gallicani vero à gallica, quod genus eſt calceamenti, vel a Gallis ſunt nuncupati, ſeniores dicti, quia ante iuniores ſunt inſtituti. Horum aliquot cunei ſub Duce Scythiæ, & Mœſiæ ſecundæ militabant. In Occidente reperiuntur inter Vexillationes Comitatenſes Equites armigeri ſeniores. Schola armaturarum iuniorum ſubeſt Magiſtro officiorum, & vna eſt ex XI. ſcholis, quæ ab his differt.

t in verb. inhoren.

EQVITES QVINTO DALMATAE, & EQVITES NONO DALMATAE. Primus ex Dalmatia Marcus Antoninus milites delegit. Capitol. Dalmatiæ, inquit, atque Dardaniæ milites fecit, quos natura feroces fuiſſe ex Salluſtii ſententia Tertullianus. [u] ſcribit. Hi verò quinto Dalmatæ ſunt appellati, quia cum ex Dalmatia multoties equitum cunei eſſent extracti, qui tertio loco, quinto ſexto, & nono collecti erant, Tertio, quinto, ſexto, & nono Dalmatæ vocabantur: vel potius IX. eorum ſcholæ fuerunt, quæ a numero nomen habuerunt; Nam qui ſecundi ſcutarii iuniores ſub magiſtro equitum pręſentali Occidentis appellantur, apud Comitem Africæ, ſub quo merebant ſcutarii ſecundæ ſcholę vocantur, ſub Magiſtro militum per Orientē merebant tertio Dalmatæ, & ſub alio Magiſtro pręſentali ſexto Dalmatæ, & equites octauo Dalmatæ, ſub magiſtro equitum pręſentali Occidentis.

u in l. de anima

EQVITES PRIMI SCVTARII, ordine pręcedunt ſecundos ſcutatos, qui alii Magiſtro militum præſentali parebāt, aut quod eſſent primæ ſcholæ vt dixi. ſcutati autē uocantur, quod ſcutis gladioribus vterentur. Sicut enim ſcutati nuncupabantur pedites, qui ſcutis tecti, plumbatis, vel gladiis & miſſilibus accincti pugnabant, vt [x] Vegetius memorat. Sic equites, qui thorace, ocreis, galea, haſtaq; armati, [y] etiam ſcuto ſe muniebant; ſcutati nominabantur. Scuta autem ſunt oblonga, ſicut clypei rotundi Virgilius. [z]

Scutis protecti corpora longis. Ouidius. [a]

Tacta ſuper galeas, longaq; ſcuta ſonant,

x lib. 2. cap. 15.

y Suida in verbo inhoren.

z in 8.

a in 6. Faſtor.

Hi Equites etiam ſub magiſtro militũ per Orientem reperiuntur, & in occidente inter Vexillationes Comitatenſes. Scutatorum ſchola ſub magiſtro Officiorum eſt ab his diuerſa.

EQVITES PROMOTI IVNIORES, poſt promotos ſeniores ad militiam lecti, quos vidimus eſſe vnam ex V. Vexillationibus Palatinis. Reperiuntur Equites promoti iuniores & in Occidente, cum ſuis inſignibus.

EQVITES PRIMI CLIBANARII PARTHI, è Parthis acciti. Primi & ipſi ſunt dicti, quia Equites ſecundos Clibanarios Parthos, tempore præcedebant, qui ſub alio Magiſtro militum Præſentali merebant. Hæ ſunt Vexillationes V. Palatinæ, & XII. Comitatenſes quarum nulla nec in impreſſa, nec in manuſcripta Notitia apparent inſignia, quod forte equitibus minus eſſent neceſſaria, qui facilius conſpici, & ad ſigna poſt conflictum reuerti poterant. Legiones verò & Auxilia quæ ſequuntur, illis vt ſibi neceſſarijs vtebantur, de quibus priuſquam dicatur, de legionibus aliquid eſt differendum.

DE LEGIONIBVS. Cap. XXXV.

a lib. 2. c. 6. & in l. 2. in pr. in ver. cohortes, ff. de his qui no. infam.

LEGIONEM ex ſex millibus peditũ, & DCCXXXVI. Equitibus conſtare Vegetius [a] refert. & ſi maiorem aliquando numerum, quandoq; minorem reciperet. In X. autem cohortes diuidebatur, quarum prima Milliaria vocabatur, quæ cenſu, genere, literis, & virtute præſtabat. Huic Aquila, quod præcipuum erat in exercitu ſignum, & Romanorum Principum vultus committebantur: pedites Mille centum quinque; Equites verò loricatos centum & triginta ſex continebat. Reliquæ, pedites quingenos LV. & Equites loricatos LXVI. habebant. Vnde quingenariæ cohortes dicebantur, præter quartam & ſeptimã quæ 600. pedites continebant, quod & Accurſius nouit.[b] Ita legionem C. Marius diſpoſuiſſe dicitur: ante ipſum enim erat quattuor millium, vnde quadrata vocabatur. Verum Conſtantinus porphyrogenneta de thematibus legionem vel exercitum circa hæc tempora in præfecturas diuiſum fuiſſe ſcribit; quarum ſingulæ ex mille, aut 500. capitibus conſtabant. Legio autem dicta eſt, quod virium milites, & tantum ciues Romani, & Claſſici legerentur, vt Varro, & Nonius ſcribunt. Capite enim cenſi a militia immunes erant. Cohors à cohorte villæ eſt dicta, ſicut.n. illa ex pluribus tectis coniungitur, ſic cohors ex pluribus manipulis copulatur, inquit Varro. Solebãt autem Coſs: vt plurimum, cum binis legionibus militare, quibus vbi opus erat, auxiliares copias addebant. a Caio vero Iulio Cęſare legionum numerus & nomina originem traxere: Is enim functus Conſulatu, cum Illyricum & Galliam Ciſalpinam, cum tribus legionibus, & Tranſalpinam cum vna in quinquennium obtinuiſſet, alias addidit. Auctores Dion, Appia.[c] & Plutarch. Tranquillus. Qua fiducia, inquit, ad Legiones, quas à Republica acceperat, alias priuato, alias publico ſumptu addidit. Hæc ille. Sex. Ruffus Cęſarem cum X. legionibus quaternorum millium Italicorum Gallias, per annos IX. ſubegiſſe ſcribit & decimo feciſſe tributarias: pro temporis verò quo legebantur ordine ſecũdam, tertiam, & quartam legiones appellauit. Nam & Decimanos vocauit, quos poſt nonam legionem elegit, & cęteris ſemper chariores habuit, Dion,[d] pręcipuam verò, inquit, Decimanam legionem fecit, quia beneuolè erga ipſum Cęſarem ſe habebant, ita enim ciuiles legiones, ſecundum delectum ordinem nominabantur. Vnde quę nunc ſunt legiones denominationẽ habent: Hęc Dion, Decumani non tantũ apud Cęſarem, ſed & alios Principes ſemper in pręcipuo honore fuere, Vopiſc. in Probo, Vt ſcias, inquit, quanti te faciam, Decumanos meos ſume, quos Claudius mihi credidit; Illi ſunt, qui quidam fęlicitatis pręrogatiua pręſules, niſi futuros Principes habere non norunt. Hactenus ipſe. Sed & alia legionibus cognomina addita fuerunt, vt MARTIA, quam & quartã legionem à Pompei partibus ad Cæſarem tranſiiſſe Dion [e] ſcribit. Hæc autem, quod bellicoſa videretur à Marte cognomentum tulit. Appia.[f] Duas legiones, dicit, Martias ob audaciam dictas quę Cæſarem ſunt ſequutæ. Hæ, etſi magna ex parte conſumptæ, poſtea renouatæ, antiquum nomen retinuerunt. Cęſar alij legioni, quam in Gallia Tranſalpina conſtauit, ALAVDÆ, nomen impoſuit, quod galeam inſtar capitis illius auis erectam haberet, quam etiam olim Galeritam appellauere. Hæc enim auis capite plumam eleuatam criſtæ, galeæ ſimilem tenet: Galli Alaudam nominant: Plinius,[g] Galerita, inquit, appellata quondam, poſtea Gallico vocabulo etiam Legioni nomen dederat Alauda. Tranquil. Addidit ait, vnam ex Tranſalpinis conſcriptã vocabulo quoque Gallico, Alauda enim appellabatur, quam diſciplina cultuq; Romano inſtitutã & ornatam, poſtea vniuerſam Ciuitate donauit. Cicero ad Atticũ. Antonius cum legione Alaudarum ad vrbem pergit: & iterum huc accedunt Alaudæ, cęteriq; veterani. Et in Philippicis accuſat M Antonium, quod iudicum Decuriam ex legione Alaudarum feciſſet. Antonini verò nomine emiſſum itinerarium, tres legiones Alaudarum recenſet, videlicet, quintam, nonam & decimam; ſed decima Pannonica & Germanica, Pia, Fidelis, Alauda, Prætoria, & Fabiana eſt nominata. Sunt qui volunt Alaudam legionem vocatam fuiſſe, quia ſignum Alaudę auis geſtabat, quod non recipio Nam Aquilam ſemper generale ſignum legionum fuiſſe Vegetius tradit. Cicero verò in Antoniũ, ab auſpicio auis, eam legionem vocatam ſentit.

b in l. 2. in prin. ff de his qui not. infam.

c in 2. de bello ciuile.

d lib. 38.

e lib 43.

f lib. 4. de bello ciuili.

g lib. 12. cap. 36.

Erat & Gemella legio, ita a Põpeio Magno nominata, quòd ex duab. facta eſſet; auctor Cęſar.[h] Aliæ legiones, alia habuere noia, de quibus infra dicetur.

h in tertio, de bello ciuili, paulo poſt principium.

Auguſtus verò rerum potitus XXIII. ciuiles legiones, vel vt alij malunt XXV. aluit: quarum nomina Dion [i] ponit. Et nũc, inquit, ſolæ nouendecim ex illis permanent. Earum ſecunda Auguſtalis nominata, hybernans in ſuperiore Britannia terra tripartita; Pars.n. Gallica dicta in Phœnicia, Cyrenraca in Arabia, Auguſtalis in Numidia Quarta Scythica in Syria, V. Macedonica in Dacia: VI. in duas diuiditur, quarum altera Victria appellata eſt in inferiore Britannia, altera Ferrea in Iudæa. VII. in Myſia ſuperiore: Huic Claudiana nomen eſt, quæ Claudium Cęſarem à coniuratione Camilli defendit. VIII. Auguſtalis in Germania ſuperiore X. in ſuperiore Pannonia, ea Gemina appellata, quę conſtat ex duobus exercitibus permixtis inter ſe, & confuſis. XI. Claudiana in Myſia inferiore. (Habuere enim duæ legiònès nomen à Claudio, propterea quod, ut dixi, illi in coniuratione Camilli affuerunt) XII Fulminatrix in Cappadocia (Hæc legio a Veſpaſiano inſtituta, poſtea Chriſtiana facta, Fulminatria imperãte M. Antonino eſt cognominata. Cũ enim à Quadis obſeſſus eſſet, & ſiti cum exercitu conficeretur, precibus a Chriſto pluuiã impetrauit, & viginti millibus hoſtium fulmine extinctis. Fulminatrix eſt appellata, vt auctor eſt Euſebius, Nicephorus, & ipſius Antonini epiſtola. Inde Chriſtianos Marcus perſequi deſiit.) XIII. in Dacia. Gemina XIIII. in ſuperiori Pannonia. XV. Apollonia in Cappadocia. Poſtrema eſt uiceſima, quę & Valeriana, Victrixq; appellabatur. Hę reſtant ex Auguſti legionib. cęterę diſperſæ, aut omnino ſublatę, aut cum aliis, tum ab Auguſto, tum aliis Principibus permixtę ſunt: quę ob hãc cauſam dicuntur duplices: Hæc ille: qui XVI. tantum nominat legiones. Poſtea Nero primã Italicam legit: in inferiore Myſia hybernantem, & Galba primam Adiutricem in Pannonia inferiorę, & ſecũdã in Iberia. Veſpaſianus ſecundam adiutricem in Pannonia inferiore; & quartam Flauiam in Syria. Domitianus primam Mineruiam in Germania inferiore. Traianus ſecundam Aegyptiam Traianã, & Triceſi

i lib. 55.

mam

mam Germanicam Vlpiam. M. Antoninus ſecũdam in Norico, & tertiam in Rhetia, quæ Italicæ cognominantur. Seuerus primam ſecundam & tertiam Parthicam in Meſopotamia. Hæ ſunt legiones præter ciuicas & ſtipatrices, quæ erant cohortes Prætorianæ X. Millium Vrbanę IIII. ſex millium, & Vigilũ VII. quæ ſimul excedebant numerum 20000. militũ. Præter legiones 23. aut 25. quas Auguſtus alebat, & auxiliares copias peditum, & equitum, ac nauium, quę precisè dici non poſſunt; delecti etiam erant equites externi Bataui dicti à Batauia, quæ inſula eſt ad exitum Rheni fluminis: nunc Hollandia vocata; hi ſunt equites optimi. Hæc Dion.[a] Primæ legionis adiutricis meminit Theodoſius.[b] Tacitus quoque de his latè diſſerit.[c]

a lib 55.
b in l. vlt. C. de Caſtrenſi pecu. & l. vlt. C de ap paritorib. P.P.
c lib. 4.

Præter ſupradictos Iulius Capitolinus in M. Antonino, Bucolicos milites in Aegypto nominat, quos ingruente peſte ſeruos armauit, quemadmodum inquit, bello Punico factum fuerat, quos voluntarios exemplo Volonũ appellauit. Armauit etiam gladiatores, quos obſequentes vocauit, & latrones. Dalmatiæ atque Dardanię Diocmitas emit, & Germanorũ auxilia contra Germanos. Erat & XXII. legio in Germania Primigenia appellata, cui præfuit Didius Iulianus antequam imperaret. Quartanæ etiam, & Primanæ legioni præfuit Clodius Albinus, vt Spartianus & Capitolinus referunt. Erant quoque Oſtenſionales milites, qui ſpecioſis veſtibus induti olim Imperatorem comitabantur. Lampridius in Alexandro, Milites inquit, quos Oſtenſionales vocant, non precioſis, ſed ſpecioſis clariſque veſtibus ornabat; nec multum inſignibus, aut apparatum regium auri & ſerici deputabat, dicẽs Imperium in virtute eſſe, non in decore. Oſroenorum item ſagittariorum meminit Capitolinus in Maximino: & Voccuntiorum Polliò in Poſthumio Tyranno. Degebant & duæ legiones ſenum millium in Illyrico, Martiobarbuli vocati, quod plumbatis, quos Martiobarbulos appellabant, ſcienter & ferociter vterentur, auctor Vegetius,[d] Erant & Herculeani ſeniores, & iuniores.

d lib. 1. cap. 17.

Tertiam Legionem Felicem oũcupatam fuiſſe, in Probo Vopiſcus tradit. Aliæ erant legiones Solenſes, Cornutæ, Prætextatæ, Fortenſes, aliiſque nominibus appellatæ, de quibus infra dicetur. Sed hic ſatis eſt, inſigniores, vetuſtioreſque indicaſſe quæ non omnes permanſere, ſed plures ex his eſſe deſiere.

Peditum verò alij grauis armaturæ dicti, Macedonũ more Clypeos rotundos, & ſariſſas, ſeu longiores lanceas gerebant. Hi erant in legione numero D.C. grandiores natu Triarij vocati, qui in vltima acie, & tertio ordine locabantur, & inde Triarii dicti.[e] Alii erãt velites iuniores numero M.C. qui nec thoraces, nec arcus, nec ſcuta habentes, procul iaculabantur, aut lapides funda vel manu cõtorquebant. Hi in Legione Pilani, extra legionem Auxilia dicebantur, alias nudi, & inermes, & ob id expediti, in prima acie collocabantur. Infimæq; conditionis hoies primi cędebantur, vt ait Suidas.[f] Hos, inquit, Auxilia Romani vocãt, à ſociis & fęderatis gentib. contracta, de quib. & Vegetius.[g] Eos Poeta[h] graphice deſcribit.

e lib. 4. de lingua Latina.
f in verb. ψιλοί.
g lib. 2. cap. 2.
h in 7.

Non illis omnibus arma,
Non clypei, curruſue ſonant, pars maxima glandes
Liuentis plumbi ſpargit, pars ſpicula geſtat
Bina manu. fuluoſq; lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti, veſtigia nuda ſiniſtri
Inſtituere pedis, crudus tegit altera pero.

Alij erant in legione Peltati, & ipſi numero circiter M.D.CCC. adultiores, Erulos, Batauoſq; & Męxicos veſtites fuiſſe Ammianus refert, qui pelta. i. parua leuiq; parma, & contis, i. ſariſſis breuioribus pugnabant, prout tradit Aelianus,[i] & Suidas.[k] Romani haſtatos vocabant. Poſteriores lancearios dixerũt, de quibus infra tractabitur. Alij vocabantur Principes ætate ac robore præſtantes, & ipſi numero ferè M.D.CCC. Horum primus Princeps, ſequens ſecundus Princeps, & deinceps tertius & quartus nominabãtur, ſicut primus, ſecundus, & tertius haſtatus. Sic centurio primi pili, & centurio primi haſtati dicebatur, & in Triariis primumpilũ, ſecundum & tertium appellabant. Ab his principib. capita officiorum Pręſidum, qui militum imaginẽ referebant, Principes ſunt vocati. Hic non omittendũ olim neminem in militẽ potuiſſe eligi, cuius ſtatura quinq; pedum, & ſeptẽ vnciarum non fuiſſet.[l] Valentinianus, in quinque, inquit, pedib & ſeptẽ vnciis, electus habeatur, quod ab Vrbe condita obſeruatum fuiſſe fertur. Vegetius,[m] dixit, X. vncias. Hinc colligitur, quid ſibi velit Lãpridius ſcribens Alexãdrum Imp. militaris ſtaturæ fuiſſe, intelligit n. eum quinque pedum & vnciarum VII. altitudinis fuiſſe. Vt verò facilius legionum numerus, & nomina cognoſcantur ex vetuſto marmore, earum catalogum Romæ inuentum ſubieci cui aliam ego tabulam appoſui, vt quo tpe ſinguli, & à quibus inuentæ fuerint clarius appareat.

i de inſtruendis aciebus in prin.
k in verb. ψιλοί.
l l. 3. C. T. de Tironib.
m lib. 1. cap. 5.

ROMÆ IN AREA CAPITOLII IN MARMOREA columna legionum nomina leguntur poſt Diocletianum.

NOMINA LEGION.

II. AVGVSTA.	VI. CLAVDIA.
II. ADIVTRIX.	II. TRAIANA.
IIII. SCYTHICA.	XXX. VLPIA.
VI. VICTRIX.	XIII. GEMINA.
IIII. FLAVIA.	III. AVGVSTA.
XVI. FLAVIA.	I. ADIVTRIX.
XX. VICTRIX.	XII. FVLMINATRIX.
VII. CLAVDIA.	VII. GEMINA.
VI. FERRATENSIS.	X. GEMINA.
VIII. AVGVSTA.	XV. APOLLINEA.
I. ITALICA.	III. ITALICA.
X. FRETENSIS.	XIIII. GEMINA.
XXII. PRIMIGENIA.	III. GALLICANA.
V. MACEDONICA.	III. PARTHICA.
III. CYRENSIS.	I. PARTHICA.
I. MINERVIA.	II. PARTHICA.
II. ITALICA.	CLAVDIA PIA FELIX FIDELIS.
PRIMANA.	III. FELIX.
MATTIOBARBVLI.	

LEGIONES XXV. A CAESARE Auguſto per Romanum orbem conſtituta.

IN Hiſpania legiones III.
Legio III. Gallica.
Legio VI. FERRATA.
Legio X. Fretenſis.

IN GERMANIA INFERIORE LEGIONES IIII.
Legio prima Julia.
Legio V. Macedonica.
Legio XIX.
Legio XX. Valeria victrix.

IN GERMANIA SVPERIORE LEGIONES III.
Legio II. Auguſta.
Legio XIII. Gemina, Pia, Fidelis.
Legio XIIII. Gemina. Martia. Victrix.
Legio XVI.

IN DALMATIA LEGIONES II.
Legio II. Adiutrix, Pia, Fidelis.
Legio VII. Gemina, Pia, Felix.

IN PANNONIA LEGIONES III.
Legio VIII. Auguſta.
Legio IX. Hiſpanenſis.
Legio XV. Apollinaris.

IN MOESIA LEGIONES II.
Legio VII.
Legio XI. Claudia poſtea dicta.

IN SYRIA LEGIONES IIII.
Legio IIII. Scythica.
Legio VI. Victrix.
Legio X. Gemina, Pia, Fidelis.
Legio XII. Fulminatrix.

IN ÆGYPTO LEGIONES II.
Legio III. Cyrenaica.
Legio XXII. Primigenia, Pia, Fidelis.

IN AFRICA LEGIO I.
Legio III. Auguſta.

MARI SVPERO.
Claſſis Rauennas.

MARI INFERO.
Claſſis Miſenas.
Claſſis Actiatica in Gallia Narbonenſi apud forum Julij.

ROMÆ.
Cohortes Vrbanæ IIII.
Cohortes vigilum VII.
Cohortes prætoria X.

Legiones IIII. additæ à Claudio.
- *Legio Claudia in Mœſia.*
- *Legio XV....... in Germania.*
- *Legio XIX. Victrix in Germania ſuperiore. Tacit.*
- *Legio XXI. Rapax in Germania ſuperiore. Tacit.*

Legiones III. additæ à Nerone. Tacit.
- *Legio I. Italica in Lugdunenſi Dion.*
- *Legio I. Claſſica in Gallia Narbonenſi. Tacit. 17. quoque ex remigibus iuſtos milites Nero fecit. Tranquil. in Galba c. 12.*
- *Legio Hiſpanica Roma, à Galba exauctorata. Tacit. 17.*

Legiones II. à Galba inſtitutæ.
- *Legio I. Adiutrix, Victrix. Pia, Fidelis, Romæ. Tacit. Dion.*
- *Legio VII. Galbiana in Pannonia. Tacit. in 17. 18. & 19.*

Legiones V. à Fla. Veſpaſiano additæ.
- *Legio. XII. Fulminatrix.*
- *Legio. XV. Apollinaris Cappadocia. Tranquil. Dion.*
- *Legio II. in Germania. Tacit. 20. & 21.*
- *Legio. IIII. Flauia Felix Fidelis in Syria.*
- *Legio. XVI. Flauia Fidelis in Syria.*

Legiones I. addita à Domitiano.
- *Legio I. Mineruia, Pia, Fidelis in Germania. Spar. in Hadriano.*

Legiones II. à Traiano additæ.
- *Legio II. Traiana Fortis in Aegypto. Dion. lib. 55.*
- *Legio XXX. Vlpia, Victrix, in Germania. Dion. 55. Marcell. 18.*

Legiones II. à M. Antonino additæ.
- *Legio II. Italica Diuit. in Norico Dion. 55.*
- *Legio III. Italica in Rhetia. Dion.*

Legiones III. additæ à Seuero.
- *Legio I. Parthica in Meſopotamia Dion. 55. Marcell. 20.*
- *Legio II. Parthica in Italia Dion. 55.*
- *Legio III. Parthica in Meſopotamia. Dion. 55.*

DE PRAEFECTIS LEGIONVM. Cap. XXXVI.

LEGIONVM numero, ac nominibus expoſitis, de earum Præfectis, eſt dicendum, qui plures in Limitaneis Ducibus à Notitia referuntur.

Vniuerſæ Legioni olim Tribunus præſunt. Alis Equitum Præfectus. Auguſtus adoleſcentibus Senatoribus, cum virilem togã induerent, non modo legionum tribunatus, ſed & alarum præfecturas dedit. Tranquillus,[a] liberis, inquit, Senatorum, quo celerius Reipublicæ aſſueſcerent, protinus virilem togam, latum clauum induere & Curiæ intereſſe permiſit: militiamque auſpicantibus non tribunatum modo Legionum, ſed & præfecturas alarum dedit. Ac ne quis expers caſtrorum eſſet, binos plerunque laticlauios propoſuit ſingulis alis. Hactenus Tranquillus. Hi ſunt, qui tribuni lati claui in iure appellantur,[b] & in hoc marmore Tiburi ædi Sancti Pauli. affixo C. POPILIO TR. LATICLAVIO LEG. III. CYRENAICÆ. ita vocabantur, quia tribuni Senatores gerebant latum clauum, idest tunicam purpuream quę erat inſigne ſenatorię dignitatis.[c] Tribunos Legionum vocat, & Marcellus,[d] Titius, inquit, priuſquam Tribunus Legionis factus eſſet teſtamentum fecit. Et Vlpianus[e] Dimiſſum, ait accipere debemus tribunum, ſiue cohortis, ſiue Legionis. Papinianus,[f] Præfectus, inquit cohortis, vel Equitum, aut tribunus ſi contra interdictum eius prouincię, in qua officium gerebat, duxit vxorem, matrimonium non erit. Poſtea is Præfectus eſt dictus: Notitia enim in Ducibus limitaneis Legionum, & alarum Equitum, vel earum partium, & claſſium præfectos appellat: Tribunos vero cohortium. Iuſtinianus & ipſe Præfectos legionum vocat,[g] Hi ciuiles militum cauſas diffiniebant, & crimina etiam leuiter caſtigabant, flagelliſque cędi iubebant. Nam Tribunus D. Paulum flagellari iuſſit.[h] capitaliter verò non puniebant. Abſente tamen Magiſtro militum, vel generaliter exercitus Pręfecto, ſi Comites primi ordinis erant, in milites animaduertebant. Vegetius.[i] Proprius autem, inquit, Iudex militum erat Pręfectus legionis, habens comitiuę primi ordinis dignitatem, qui abſente legato tanquam Vicarius ipſius poteſtatem maximam retinebat. Centuriones, cęterique milites eius pręcepta ſeruabant. Vigiliarum ſeu profectionis teſſerę ab eodem petebantur, ſi miles crimen aliquod admiſiſſet, auctoritate Præfecti exercitus, à Tribuno deputabatur ad pœnam. Arma militum, veſtes, equi, annona, ad curam ad eius pertinebant. Diſciplinæ ius, & ſeueritas, exercitus, non ſolum peditum, ſed etiam Equitum legionariorum pręcepto eius quotidie curabatur, ipſe autem cuſtos diligens, & ſobrius legionem ſibi creditam, aſſiduis operibus, ad omnem deuotionem, reformabat, & induſtriam, ſciens ad Pręfecti laudem ſubiectorum redundare virtutem: Hęc ille. Quia ergo vices Magiſtri militum gerebant Tribuni, Vicarij appellantur, ab Arcadio.[k] Conſtantino & Conſtante.[l] Pręfecti itaque limitum, quia Comites primi ordinis erant, ius animaduertendi in militis habebant: eo enim titulo ſupremam in milites poteſtatem nanciſcebantur. Hi ſunt qui Comites rei militaris appellantur,[m] vel Comes militum.[n] Cęteri vero Tribuni, qui primi ordinis Comites non fuiſſent, cauſas quidem ciuiles militum terminabant, & modice coercebant, ſed in eorum caput ius animaduertendi non habebant. Alia prætérea militiæ neceſſaria curabant, quæ ab Aemilio Macro[o] referuntur, officium, inquit, Tribunorum eſt, vel eorum qui exercitui præſunt milites in caſtris continere, ad exercitationem perducere, claues portarum ſuſcipere, vigilias interdum circuire, frumentationibus commilitonum intereſſe, frumentum probare, menſuræ fraudem coercere, delicta ſecundum ſuæ auctoritatis modum caſtigare, principiis frequenter intereſſe, querelas commilitonum audire, valetudinarios inſpicere. Hactenus ille. Quod autem dicit, principijs intereſſe, ſignificat eos qui ſunt in legione præcipui. Principia enim principales appellantur. Vegetius,[p] Principalium, inquit, militum, & vt proprio verbo vtar, principiorum nomina, ac dignitates ſecundum præſentes matriculas indicabo. Sub quibus fermè viginti quattuor militum gradus comprehendit, nempe Tribunos, Maiorem & Minorem ordinarios, qui primos ordines ducunt, Auguſtales, & Flauiales his adiunctos, Aquiliferos, Imaginiferos, qui imaginem Imperatoris portant, optiones, Prædictorum adiutores, Signiferos, & alios quos ſub Principiis comprehendit. Ita & Principia Anaſtaſius intelligit.[q]

Et quia de Signiferis incidit ſermo, non abs re fuerit monere, eos torquo ornatos ſolitos fuiſſe incidere. Marcellinus,[r] Maurus, inquit, nonnemo quidam, poſtea Comes, tunc haſtatus abſtractus ſibi torquem, quo vt draconarius vtebatur, capiti Iuliani impoſuit. Hi etiam à muneribus militiæ erant immunes. Tribuni auctoritatem dimittendi ad tempus milites habebant,[s] prǽterquam expeditionis tempore imminente,[t] tunc enim capitis periculum ſubibant, ſi militem abire permiſiſſent. Sed nec niſi triginta militibus, commeatum dare poterant, quibus interim ſtipendium debebatur.[u]

Tribuni maiores legionum præfecti vocabantur, ad minorum qui cohorti legionis idest peditibus 500. præerant differentiam; & per gradus promouebantur. Hi à ſcrinio epiſtolarum codicillos magiſtratus accipiebant. Vegetius,[x] Tribunus, Maior, inquit, per epiſtolam ſacram Imperatoris iudicio deſtinatur. Tribunus autem vocatur à Tribu, tribuendoque iure; præeſt enim militibus, quos ex Tribu primus Romulus legit. Hæc ille. Itaque Tribuni maioris nomen, in Principis commentario, ſeu ſcrinio epiſtolarum ſcribebatur, & conſeruabatur. Vlpianus,[y] Abeſſe, inquit, Reipublicę cauſa intelligimus, & Tribunus militum, & Præfectos, qui ad ærarium, aut in Commentarium Principis delati ſunt. Tribuni verò minores gradum non à Principe, ſed ex labore & ordine proximis ſuccedendo acquirebant. Nam vt Vegetius[z] ſcribit in orbem quendam per diuerſas cohortes promouentur milites, ita vt ex prima cohorte, ad gradum quempiam promotus, vadat ad decimam cohortem, & rurſus, ab ea, creſcentibus ſtipendijs, cum maiore gradu per alias recurrit ad primam, atque hoc modo per labores peruenitur ad hunc Tribunatum. Decem itaque in qualibet legione erant minores Tribuni, quot erant cohortes; Vnus primæ Miliariæ, inquit Vegetius,[a] Tribunus præerat, armorum ſcientia, virtute corporis, morum honeſtate præcipuus: Reliquæ cohortes prout Principi placuiſſet, à Tribunis vel Præpoſitis regebantur. Præcipua verò eorum cura erat, vt ſibi creditos milites exercerent, & ſub oculis ſuis iuberent quotidie meditari, Sed & ipſi armorum arte perfecti, cęteros ad dimicationem, proprio cohortabantur exemplo. Tribuni autem ſollicitudo per hanc laudatur induſtriam, cum miles veſte nitidus, armis bene munitus ac fulgens, exercitio, ac diſciplina eruditus incedit. Hæc ille. Prę-

a Sueton. in Aug. ca. 38.
b in l. ſi Rufinus C. de milit. teſta.
c l. 42. nuper. ff. de donat. int. vi. & vxor.
d in l. Titius. ff. de milit. teſt.
e in l. 2. in prin. ff. de his qui not. infam.
f in l. præf. ff. de ritu nuptiar.
g in l. vlti. C. de inoff. teſta. d l. 1. C. de off. quæſt.
h 22. act. apoſt.
i lib. 2. cap. 9.
k in l. in crim. C. de iuriſ. om. iud.
l in l. 1. C. de commeatu. lib. 12. & l. vlt. Græca conſtit. C. de erogat. milit. anno.
m in l. 1. C. de comit. rei mili.
n in l. 1. C. de off. vicar. l. nemo C. de aſſeſſo.
o in l. offic. § vlt. de re milit.
p lib. 2. cap. 9.
q in l. iubemus, 2. C. de erogat. milit.
r lib. 20.
s l. nemo, C. de re milit.
t l. 1. C. de commeatu.
u l. iubemus, 2. C. de erog. milit. anno.
x de. 9.
y l. abeſſe. ff ex quibus cauſ. maior.
z lib. 2. cap. 21.
a lib. 2. cap. 12.

D   erant

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

erant autem plurimum 500. militib. ex quot cohors conſtabat, itaque Zoſimus [a] mille quingentos exploratores, tres Tribunos habuiſſe ſcribit. Sed Theodoſius Magnus, inquit, [b] præfectos alarum, turmarumque duces & legionum Tribunos ita adauxit, vt duplo plures quam prius eſſent, poſt ſe reliquerit. Eo verò defuncto præfecturæ mille & quandoque 500. militum fuere, vt auctor eſt Conſtantinus Porphyrogenneta, [c] agmen, inquit, militum diuidebatur in præfecturas, quarum aliæ mille, aliæ 500. capitibus conſtabant, & de Arcadij tempore loqui videtur. Quantum Tribunis legionum olim ſolueretur, Valeriani epiſtola apud Vopiſcum declarat, [d] Miraris, inquit, quòd imberbem Tribunum fecerim contra conſtitutum D. Hadriani; ſed non miraberis, ſi Probum cogitas adoleſcentem verè probum, huic igitur dabis.

a lib. 3.
b Zoſimus li. 4.
c de them. aſ.
d in Probo.

Tunicas ruſulas. 2.
Pallia Ganica fibulata. 2.
Interulas paragaudas. 2.
Patinam argenteam.
Spccellatam librarum 10.
Aureos Antonianos 100.
Argenteos Aurelianos 1000.
Aereos Philippeos 10. *millia.*
Carnis bubulæ diurnæ pondo 1.
Porcinæ pondo 6.
Caprinæ pondo 10.
Olei per biduum ſextarium 1.
Vini veteris ſextarios diurnos 10.
Laridi bubalini, ſalis, holerum.
Lignorum quantum ſatis eſt.
Hoſpitia præterea eidem vt
Tribunis legionum præberi ei
Iubebis. Hæc ille.

Horum exemplo decem Notarij, qui ſub Primicerio Laterculum maius tractabât, Tribuni ſunt vocati, [e] alijs enim ſub ſe ſcriniarijs quemadmodum cohortium præfecti præerant; vnde hæc literata militia vocatur, quia armatam imitatur. [f] Hæc de legionum Præfectis. Cum verò infraſcriptorum numerorum peditum obſcura ſymbola Notitia repræſentet, vt faciliora appareant, aliqua de his generaliter præmiſi, cætera ſuo loco infra opportunius exponentur.

e l. pen. C. de metal. lib. 12.
f l. 2. C. de prim.

DE HVMERORVM MILITVM ſymbolis, & eorum coloribus. Cap. XXXVII.

LEGIONIBVS cohortibuſq; peditum, & auxilijs à Principibus Romanis ſua quibuſque data ſunt ſymbola, vt prælio turbatis aciebus, ſe inuicem agnoſcentes, facilius vnirentur vniuerſaque legio aut cohors, eodem ſymbolo, & ab alijs numeris diuerſo clypeum pingebat. In his primo veteres, præclara à ſe, vel parentibus geſta repræſentarunt, quod Virgilius [g] ſignificat. parmaque inglorius alba. Et, [h] Clypeoque inſigne paternum Centum angues, cinctamq; gerit ſerpentibus hydrã.

g in nono.
h in ſeptimo.

Hinc deſcendit, familiarum inſignia, in ſcutis depingendi vſus. Poſtremo Romani Principes quedam militibus ſymbola hic repræſentata tradiderunt. Vegetius. [i] Sed ne milites, inquit, aliunde in prælij tumultu à ſuis contubernalibus aberrarent, diuerſis cohortibus, diuerſa in ſcutis ſigna pingebant, quæ ipſi nominant δίγματα, ſicut etiam nunc moris eſt fieri: Præterea in aduerſo ſcuto vniuſcuiuſque militis erat literis nomen adſcriptum, addito, & ex qua eſſent cohorte, & ex qua centuria. Hæc ille. Claudianus. [k] Nomenque probantur inuicti: Clypeoque animoſi teſte Leonis.

i lib. 2. cap. 18.
k in bello Gild.

In Notitia tota legio clypeum eodem modo pictum habebat. Alij quoque extra legiones cohortes, & peditum Auxilia idem obſeruarunt, & fortè etiam in vexillis depinxerunt. Fabricenſes, qui clypeos & ſcuta fabricabant, hæc pingebant quæ in inſignibus Magiſtri officiorum fabricas referentibus, cum ſuis ſymbolis ſpectantur. Itaque hæc à Principe, non ex ſe milites accipiebant, quæ magna conſeruata diligentia, ex Laterculis eminebâtur, [l] & latentem ſenſum continebant. Id enim apud veteres non modo Aegyptios, ſed omnes alios populos & Principes obſeruatum fuiſſe videmus, vt, animali, fructu, vaſe, aliouè ſigno, depicto, occultum aliquid ſignificarent. Sic Bizantij vuæ racemum nummis imprimebant. Ilienſes ſuem, Thebani teſtudinem, Chij, & Africani ſpicam, his ſe abundare indicantes. Auguſtus gubernaculum pila ſuſtinens, aut capricornum cudebat, cuius beneficio orbis Rom. adminiſtrationem ſibi creditam eſſe inſinuabat; aliaque huiuſmodi ſexcenta extant exempla, ex quibus myſtica eſſe ſymbola, poteſt intelligi. Notitia verò ea diligenter exprimens, firma ac perpetua Numerorum ſymbola fuiſſe ſignificat, quæ nec mutari, nec in alia tranſferri poterant. Vnde temerè aut ſine ratione, excogitata dici non poſſunt, tanquam enim tacita ænigmata inſtar Aegyptiorum hieroglyphicorum, myſticum ſenſum occultant, multiſque emblemata, confingendi argumentum poſſunt ſuggerere. Hæc mihi tenuis ingenij homini interpretari difficile eſt, pro viribus tamen eorum ſenſus oſtendere tentabo, aut ſaltem alijs aptiora dicendi viam aperiam. In primis igitur generaliter quibuſdam præmiſſis velut prima quædam delineamenta ducam, ex quibus plurium, quæ ſæpè occurrunt, facies & ſenſus cognoſci poterit, poſtmodum ſingula, & Numerorum propria ſuo loco interpretabor.

l §. Glr. Nou. 24. 25. & §. penult. Nou. 26.

Precipua Principum in his ſymbolis intentio eſt, vt Romani Imperij perpetuitatem, ac firmum aduerſus hoſtes robur, arctamque Orientalis, atque Occidentalis Imperatorum concordiam, eorumque in Orbem prouidentiam inſinuent; quæ multis formis ac typis repræſentant, veluti cippis ſeu columellis quæ globum præfixum tenent, ſæpè cum circulis & animalibus, hiſque interdum dimidiatis, orbem regentibus, ſed quia pila omnium ſymbolorum eſt frequentiſſima, ab ea exordiemur: Hæc orbem Romani Imperij ſignificat: quod ab Auguſto inuectum fuiſſe Iſidorus [m] ſcribit; Vt nationes, inquit, ſibi in toto Orbe ſubiectas figura orbis oſtenderet. Globus plerunque, vno aut altero circulo includitur, qui duo vnius Orbis Romani connexa Imperia declarant. Idem inſinuant ſub Magiſtro militum per Illyricum, Aſcarios ſeniores duos purpureos hemyciclos coniunctos pro inſigni geſtantes, qui haud dubiè duo dimidia, ſed ea coniuncta demonſtrant Imperia. Vallo acutiſque cuſpidibus, Rom. Orbis ſeptis, vndique ab hoſte tutus eſſe indicatur: Plerunque cippo, ſeu columellæ præfixus, firmus, inconcuſſuſque oſtenditur. Stipes enim firmum ſolidumque inſinuat. Diuiſus aut decuſſatus, inter duos quidem Principes ſciſſum videri Imperium, ſed concordibus animis adminiſtratum, vnum eſſe denotatur. Idem inter duo gubernacula poſitus, aut duobus funibus conſtrictus portendit. Dimidiati ſerpentes, aut in cippo iuncti, globum includentes, Duo dimidiati equi, gemini accipitres feles, aut cornua orbiculum circumdantia, & ſimilia, eundem ſenſum occultant. Duæ ſtellæ Orbi imminentes, duorum Principum genios indicant. Huc perti-

m li. 18. etym. cap. 3.

pertinent & dimidiatę lunæ, quæ ad complendum orbem tendunt, & huiuſmodi multa alia, quæ ſuo loco explicabuntur. Circuli verò clypeorum, marginem complexi & ipſi perpetuitatem, vnitatemque Imperij denotant. Iidem duplicati, arctam duorum Principum connexitatem, Triplicati arctiſſimam, ob ternarium numerum, coniunctionem inſinuant. Vultus cippis præfixi, eorundem in orbem prouidentiam, quemadmodum interpretatum inuenitur in armarijs in medio Notitiæ, inter vtrunque Imperium depictis. Animantia verò, ferè vbique Principes Romanos repręſentant, ſicut & apud Danielem Prophetam. Sed ne præcoce diligentia, quæ ſuis locis erunt dicenda, præuertere videar, hæc frequentiora adumbraſſe, & rudius delineaſſe ſufficiet. vt aliquo præuio lumine ſequentia clarius illuſtrentur. Nunc de coloribus quibus depinguntur aliqua ſunt proponenda, nam etſi ad diſtinguenda inter ſe ſymbola adhibiti poſſunt videri, id tamen non ſemper nec temerè, ſed propriè ad aliquid ſignificandum appoſiti fuiſſe apparebunt.

Apelles, alijque inſignes pictores, vt auctor eſt Plinius,[a] antiquitus quattuor tantum coloribus, albo, ſiliceo, rubro, & nigro, nobiliſſima quæque opera pinxerunt, poſteà inuenta purpura, cinnabaro, alijſque coloribus, ars latius euagari cœpit. In hoc opere militum ſcuta, decem coloribus depictis reperiuntur, qui ſunt aureus, argenteus ſeu albus, luteus, puniceus, viridis, cœruleus, niger purpureus; rubeus, ferrugineus; In his aurum & argentum, inter metalla potius, quàm colores numerantur.

AVREVS fœlix ſeculum, aureumque repræſentat. Virgilius.

Toto ſurget gens aurea mundo.[b] *&*
Aurea condet Secula.

Aurum Soli aſſimilatur, & gemmis Topatio & Chryſolito. Ex ſignis Leoni, & Iulio menſi reſpondet, roburque & adoleſcentiam denotat.

ALBVS ſeu argenteus, animi candorem puritatemque, vel vt alij, fidem inſinuat. Virgilius enim ait[c] cana fides Ex planetis Lunam, ex ſignis Cancrũ, ex lapillis margaritam, berillumque, ex elementis aquam flegma, infantiamque refert.

LVTEVS lętum ſeculum ſignificat: eſt enim color velut croceus, qui in roſarum medio micat, de quo Plinius.[d] Hic color oculorum aciem lædit vt & croceus: vnde peritiores Architecti, inquit Iſidorus,[e] neque aurea lacunaria ponenda in bibliothecis putant, neque pauimenta alio, quam Caryſtio marmore, quod auri fulgor hebetet, & caryſti viriditas reficiat oculos.

PVNICEVS honorem indicat, & victoriam, quod & Virgilius[f] innuit.

Iamque adeò donati omnes opibusque ſuperbi
Ibant puniceis euincti tempora tænis.[g]

VIRIDIS qui ex fului nigrique temperie naſcitur,[h] Spem, vel, vt alij volunt, robur & vigorem portendit. Virgilius,[i] Sed cruda Deo viridiſque ſenectus.

Quod tractum eſt ab herbis, quæ dum virent, vigent. Planetam Mercurium, ſigna Geminos, & Virginem refert, ac ver, iuuentutemque, & ſmaragdũ qui plus cæteris oculorum aciem recreat, & argentum viuum, ex quo hic color producitur.

COERVLEVS ex ſplendido, albo, nigroque creatus[k] iuſtitiæ, & claritatis, famæque eſt ſymbolum, planetæ Veneris reſpondet, & ſignis cœleſtibus Tauro & Libræ, & elemento Aeris, item ſanguini, pueritiæ, æſtati, & æri, ac ſapphyro, qui poſt ſmaragdum mirificè aciem oculorum recreat, & clarificat, eumque gerentem caſtum, fortem, mitemque efficit; & ad obtinendam ab aliquo gratiam efficax eſt.

a lib. 35. cap. 7.
b in eglo. 4.
c et in 6. Aeneid.
d in 20. cap.
e lib. 6. orig.
f in 5. Aeneid.
g vbi Seruius.
h Pla. in Timæo.
i in 6. Aeneid.
k Pla. in Timæo.

NIGER eſt prudentiæ firmitatiſque ſignum, quod is color in alios amplius non vertatur: planetæ Saturno reſpondet, ſignis cœleſtibus, Arieti, & Aquario, & Geminis, item Adamanti, Agathæ & Chelidoniæ, Elemento terræ, hyemi, melancholiæ, ętatique decrepitæ, & plumbo, ex quo fit color niger.

PVRPVREVS ex rubro, albo, nigroque commiatis generatus[l] vim Imperij ob purpuram, quæ Principis, eſt propria, ſignificat: Refert hic color Iouis planetam, Sagittarium, & Piſces, ſtannum, gemmam, opalum, irim florem, ſenectutem, & fulgur.

l Pla. in Timæo.

FERRVGINEVS roboris duritiem portendit.

RVBEVS magnanimitatem, & Marti, Arieti, & Scorpio, carbunculo & coralio, igni, autumno, bili, ætati virili, rubentibus roſis, & ferro reſpondet. In ſymbolis amoris ardorem plerunque indicat, aliquando ſanguinem, vt in Cruce rubea, Chriſti ſanguine tincta.

Generaliter obſeruandum eſt, animantia quæ ferè omnia Principes referunt, cum ſuis coloribus non repræſentantur, vel purpureo, vel aureo, luteovè, vel candido depingi. priora regium Principis habitum indicant; vltimus animi candorem. Vbi alio colore exprimuntur, quod rarò euenit, aliud inſinuant. Eodem modo inanimata Imperium referentia, velut duo funes Orbem conſtringentes, trabes eum munientes, aut petræ tuentes, purpureo colore tinguntur. idem in alijs ſimilibus plerunque accidit; Clypei, orbes, & circuli, coloribus pro arbitrio varijs pinguntur, & fortè vt alij ab alijs differant: quandoque tamen non ſine ratione, ponuntur circuli & orbes rubei ſæpe conneai, ob purpureum colorem Principis proprium, vtrunque Imperium perperuò coniungi ſignificant: Virides, illud ſemper vigere, Albi ſingulari animorum candore gubernari; Nigri ſtabile ac firmum fore inſinuãt. Ceteri colores ſuam ſignificationem retinent.

Hinc armorum, ſeu familiarum, inſignium colores, & ex metallis aureus, argenteuſque emanarunt. Neque enim vera inſignia pluribus depinguntur. Hinc etiam prodijt vt in ſcutis cœruleis, aut albis luteiſuè, prout Rom. milites habebant, hodie ſerpẽs, aquila, equus, vel aliud animal ſignumuè depingatur; fortè etiam aliqui ex his militibus deſcendunt, qui adhuc iiſdem inſignibus, & nominibus vtuntur. Nunc Legiones VI. Palatinas Magiſtri militum Præſentalis cum earum inſignibus, pro exigui ingenij mei viribus exponam; Deinde XVIII. eius auxilia item palatina explicabo.

DE VI. LEGIONIBVS PALATINIS Magiſtri militum præſentalis. Cap. XXXVIII.

LANCEARII, ſeniores primi ſub Magiſtro militum Præſentali in Luteo Clypeo, Luteũ item globum, luteo circulo incluſum tenent: quod orbem Romanum vno Imperio cõtineri ſignificat. Idem vbique color eiuſdem Imperij vnitatem denotat. Manuſcripti duos globos circulo cinctos tenent, & coloribus variant. Circulum X. purpurei ſtipites circumſtai firmant, quod tutum eſſe à vi hoſtium Roman. orbem indicat. Purpureus color in trabibus ad Imperium, & eius robur refertur. Marginem duplex circulus cingit, quorum interior XIIII. circum, denſas teſſerulas ordine diſpoſitas continet, quæ plumbatas ſeu Martiobarbulos referre poſſunt, quibus hęc legio pugnabat, & de his in Iouianis ſubſequentibus, & Scythis ſub altero Magiſtro in præſenti diſſeram.

In manu ſcriptis plumbatę deſunt. Duorum quoque circulorum connexitas, vtriuſque Principis, arctam, æternamque coniunctionem indicat. Simile emblema gerunt Lanceatij iuniores, & Solenſes Gallicani. Lanceatij dicti ſunt, quia ſariſſis ideſt haſtis more Macedonum longis, iiſque leuioribus vtebantur: De quibus Marcellinus [a] loquens de Valente cum Gothis pugnante; Ad lanceatios, inquit confugit & Martiarios. Erant in legione Lanceatij circiter M. D. CCC. quos peltatos, vel haſtatos vocatos fuiſſe diximus, vt ait Suidas. Appianus, [b] Numidas, ait, Equites, ad viginti millia, Lancearios quoque multos, elephātes 60. alios etiam habebat. item Marcellinus: [c] Iter iuum inquit lanceatijs, & Mattiarijs, & cæteris expeditorumque præcepit. Alij ſunt Lanceatii iuniores in Thraciis.

a lib. 31.

b in 5. de bello ciuili.

c lib. 21.

IOVIANI iuniores poſt ſeniores qui degebant in Illyrico Occidentali, lecti à Diocletiano; qui ſe Iouem cognominabat ſunt appellati, Sozomenus [d] enim ſcribit, Iouianos & Herculianos, duas fuiſſe cohortes, ex primariis militibus conſtitutas, à Ioue, & Hercule nominatas, quę Imperatorem proxime à tergo, præſidii cauſa ſequebantur. Idem. & Nicephorus, [e] Vetus inquit, conſuetudo erat, vt qui Iouianæ, atque Herculianæ, ita ab Ioue, & Hercule dictis Legionibus præeſſent, Principem a tergo ſequerentur. Zoſimus & ipſe, [f] de Iouianis & Herculianis hæc ſcribit, Sunt, inquit, a Diocletiano & Maximiano profectæ legionum appellationes, habentium cognomina Principum illorum, quorum alter Iouis, alter Herculis cognomentum vſurpauit. His ſub Iuliano Apoſtata præfuit Valentinianus, qui poſtea imperauit: Vegetius [g] quoque ſcribit, hos cunctis prælatos Martiobarbuloſque vocatos, quòd plumbatis dictis Martiobarbulis telis ſcitè vterentur. Plumbatarum quoque. inquit, exercitatio, quos Martiobarbulos vocant, eſt tradenda iunioribus: Nam in Illyrico dudum duæ Legiones fuerunt, quæ ſena millia militum habuerunt, & quod his telis ſcienter vterentur, & fortiter, Martiobarbuli vocabantur. His longo tempore per legiones ſtrenuiſſime conſtat omnia bella confecta, vſque adeo, vt Diocletianus & Maximianus cum ad Imperium peruenissent, pro merito virtutis hos Martiobarbulos Iouianos, atque Herculianos cenſuerint appellandos, eoſque cunctis legionibus prætuliſſe dicuntur. Quinos autem Martiobarbulos ſcutis inſertos portare conſueuerant, quos ſi opportunè milites iacerent, prope ſagittariorum ſcutati mutuari videntur officium. Nam hoſtes, equoſque conſauciant, priuſquam non modo manu ad manum, ſed ad ictum miſſilium potuerit perueniri. Hęc ille: apud quem pro Iouiarios, legendum Iouianos, quod nomen fuit vni legioni ex duabus, quæ in hoc genere pugnę ſtrenuè ſe geſſerunt.

d lib. 6. cap. 6.

e lib. 11. cap. 1.

f lib. 3.

g lib. 1. c. 18.

Horum inſigne erat Aquilæ apotheoſis redimiculo ſupra caput impoſito. Ales ipſa natiui coloris, alii dicunt aurei, Alciatus Flaui. [h] In parma lutea, quæ rubro primum circulo claudebatur; Inde alter ſapphirei coloris totam marginem complectebatur, è pectore autem aquilæ aureus extabat, umbilicus; Hæc Pierius ex Maffæorum codice, qui parum ab impreſſo differt. Aquila Principem, qui orbem tuetur, denotat, ob id auro exornatur. Duo Circuli duplicis Imperii coniunctionem, perpetuitatemque demonſtrant. colorum ſignificationes expoſuimus, quos aliquando pro arbitrio, & ad ſymbola diſtinguenda poſitos fuiſſe non inficior, ſępe tamen appoſitè adhibiti, aliquid inſinuant. Aurum in vmbilico, aureum eius temporis ſeculum in orbe demonſtrat. Iouianorum ſeniorum legio, & ipſa palatina erat in Occidentis Imperio, cuius Marcellinus meminit.

h Alc lib. 4. parerg. cap. 13.

HERCVLIANI iuniores à Maximiano vocati; qui ſe Herculem ab eius cultu nominabat. Sex. Aurelius Victor loquens de Maximiniano; Huic inquit, poſtea cultu numinis Herculei cognomentum acceſſit, vti Valerio Iouij. Vnde etiam, militaribus auxiliis longè in exercitu præſtantibus nomen impoſitum. Hæc Victor, de Cæſaribus. Herculiani luteam Aquilam, luteo item trunco inſidentem geſtabant in parma lutei ſapphirei, cuius marginem eodem colore, ſed admodum dilutiore, circulus ambibat, ita [i] Pierius: Truncus firmitatem Aquilæ, ideſt, Imperii ſignificat. In aliis Codicibus parma rubet, in aliis intercurrentibus lineis viret. In meo impreſſo Aquila, luteo baculo pedibus nititur. Iouiani, & Herculiani ſub magiſtro peditum in Occidente, eadem geſtant Aquilæ inſignia. Hi in Illyrico Occidentali prius reſidebant, quorum ſępe Marcellinus meminit.

i li. Hieroglyph.

FORTENSES à Fortia oppido Sarmatiæ Aſiaticæ denominati, alias FRETENSES ſunt dicti; Quidam Comagenos Eufratenſes eſſe putant: & prima dempta ſyllaba Fratenſes, ſeu Fretenſes appellatos. Sed Marcellinus Fortenſes vocat, [k] Tricesimani, inquit, Decimanique Fortenſes.

K lib. 18. ſub fin.

Fortenſis etiam, eſt limes Mauritaniæ. ab his forte denominatus. In cœrulei clypei vmbone, rubrum globum vinculo luteo cinctum geſtabant, qui octo acutos mucrones cœruleos emittit. In codice impreſſo, ſubtus, plures aquæ glomerantur in orbem. Marginem luteus & viridis circuli cingunt. Hoſtes in Romanum orbem duplici, unicoque Imperio munitum irruentes confodiendos eſſe indicat, idque terra ac mari euenturum. Duo coniuncti circuli, ferè vbique, duplicis Imperii perpetuam connexam oſtendunt. Alciatus mucrones totam interpretatur, [l] quod ſymbolo impreſſi exemplaris, & aliorum, quæ vidi, non conuenit.

l li. 5. parerg. c. 11

NERVII, propè Scythas ſunt. Marcellinus [m] eos ad Tanaim locat. Inter hos, inquit, Nerui Mediterranea incolunt loca, vicini verticibus, celſis, quos prærupto, gelu que torpentes Aquilones aſtringunt.

m lib. 31.

Sed hic Galliæ Belgicæ populos Neruios intelligi arbitror, ex quibus delecta eſt hęc legio. Depictum fere vt Fortenſes habent clypeum, exceptis quibuſdam coloribus, qui alterutros diſtinguunt; Hi enim paruum luteum vmbilicum, rubro latoque circulo incluſum, quem alius luteus cingit, in cœrulea parma, vel, vt apud alios, viridi geſtant. Marginem luteus circulus ambit. In impreſſo, ſub mucronibus mare videtur. Portendunt duo circuli duo in vnum orbem Romanum Imperia, quæ in terras, & marę extenduntur. Luteus color in exteriore circulo, luteo umbilico reſpondet. Duplex circulus luteus & viridis, qui clypeum ambiunt, duplicis Imperii connexitatis ſunt typus.

MARTIARII, iuniores, vel potius Mattiarii ſequuntur, quorum etiam infra inter auxiliares fit mentio. Zoſimus, [n] Mattiarios, cohortem ſub Iuliano Apoſtata fuiſſe ſcribit. Erant ex Mattio oppido, Metropoli Cattorum, vbi hodie eſt Marpurgum, olim Haſſia, paucis literis mutatis, antiquum ſeruans nomen. Tacitus. [o] Cattis, inquit improuiſus aduenit Cęſar incenſo Mattio (id gentis caput eſt,) aperte populatus vertit ad Rhenum. Ita etiam Marcellinus, [p] appellat, loquens de Valente, Ad lanceareos, inquit confugit & Mattiarios. Si legamus Martiarios à Martia legione, de qua ſupra dixi, deerrabunt. Sed renco legendum MATTIARII.

n lib. 3.

o lib. 1.

p lib. 31.

In horum luteo clypeo rubrum pedamentum orbem cœruleum & decuſſatum, rubroque circulo cinctum ſuſtinet, in cuius ſummo, duæ dimidiæ, luteæque lunæ cornibus ſurſum verſis, crucem amplectuntur: duo vtrinque ad dexteram, & ſiniſtram erecti canes terga orbi uertunt, inuerſiſque capitibus ſe inuicē reſpiciunt. Hi referunt duos Principes Imperium orbis tuentes, & ſe reſpiciendo mutuum ſibi auxilium promittentes. Orbis Cruce diuiſus, &

subro

rubro circulo circumductus, terrarum, mariſq; imperium inſinuat, quod etſi diuiſum, vnū tamen eſt, & unitum, quod globum ambiens circulus rubeus innuit. Dimidiæ Lunæ, & ipſæ ſymbolum ſunt duplicis Imperij, quod etſi dimidium uidetur, integrū tamen eſt permanſurū, quemadmodum luna primo viſa deficere in orbem completur. Crux ſuperior, id Chriſti ope futurum pollicetur: Romani verò Imperij ſtabilitatem columna ſignificat. Aliàs luna cruci iuncta, Eccleſiæ Chriſti ſponſæ eſt typus. Simile emblema gerunt Martij ſeniores. Sequuntur XVIII. auxilia Palatina.

DE XVIII. AVXILIIS PALATINIS. Cap. XXXIX.

a lib. 2. c. 8.

INTER legiones & auxilia, olim hoc intereſſe Veget. [a] ſcribit quod legiones ex Romanis ipſis ſcriberentur; Auxilia verò à ſocijs, & fœderatis gētibus mittebantur, legionibusq; tāquam leues armaturæ adiungebātur. Sed rebus in Principem tranſlatis, etiam extraneis ex gentibus Legiones fieri cœpere, aliquando adiutrices nuncupatæ tanquam ex auxilijs completæ. Quid autem, inquit Vegetius, [b] inter legiones & auxilia videatur intereſſe, expediā. Auxiliares conducuntur ad prælium ex diuerſis locis, ex diuerſis moribus venientes, nec diſciplina inter ſe, nec notitia, nec affectiones cōſentiūt. Suidas [c] vult auxilia eſſe expeditos milites, qui nudi & inermes in prima acie collocabantur, primiq; cædebantur. Erat enim gregaria & ignobilis manus. Legiones verò ex decē cohortibus cōſtabant, quæ in centurias diuiſæ, ſingulæ ſua, cum ſuis cēturionibus, habebant vexilla. cohortes enim ſingulę Dracones, vel aliud animal cum ſuis Tribunis præferebant; Vniuerſa verò legio Aquilā, quæ à Præfecto, vel Comite regebatur. At Auxiliorū vna erat multitudo, quæ ſoli Tribuno parebat, puta mille, vel plures. Alias inter hos differentias Plinius, [d] tradit. Sunt adhuc inquit, aliquæ in auro non omittendæ differentiæ; Auxiliares quippe & externos torquibus aureis donauere, ciues non niſi argenteis; præterquam quod armillas ciuibus dedere, quas non habent externi. Ijdem, quod magis miremur, coronas ex auro dedere ciuibus: Cicero cum Ciliciæ præeſſet, de Auxilijs ad Atticum ita ſcribit. Exercitum infirmū habebam, Auxilia ſane bona, ſed ea Galatarum, Piſidarū, Lyciorum. Hæc enim ſunt noſtra robora. Probus Imperator, ſexdecim millia Tyronum Germanorū, per diuerſas prouincias ſparſit, ita ut Numeris vel Limitaneis, ſexagenos, aut quinquagenos intereſſeret, quę Auxilia Barbara eſſe appellata, Vopiſcus refert. Auxilia videntur à Iuſtiniano [e] nominari optiones, à quo iubentur fœderati in priuatorū prędijs degentes, ad ſuas redire optiones, ideſt ordines ſeu auxilia. Ab optionibusq; militibus denominata videntur, quos tribuni ſibi adiutores & Vicarios eligebant, vt Veget. (lib. 2. c. 7.) & Feſtus tradunt. Horū Præfectus quandoq; Tribunus, quandoque Phylarcha appellatur. [f] Procopius: [g] Nullus autem, inquit, Romanorum militum Præfectus, quos Duces uocant, nulluſque Saracenis, qui Romanis fœderati ſunt, Præpoſitus, qui Phylarchi uocantur. Quot milites ſingula continerent Auxilia non conſtat: Vopiſcus quandoque quinquagenis, aut ſexagenis, quos Probus Numeris Limitaneis inſerebat, Auxilia conſtaſſe ſcribit. Sub Magiſtro in præſenti hæc merebant Auxilia.

b d. cap. 3.

c in ver. κ...

d lib. 33. c. 2.

e in l. vlt. C. ſeo. & in Nou. 116.

f vt in Nou. 103.

g lib. 1. de bello Perſico.

BATAVI ſeniores, ex Batauia, quā nunc Hollandiā vocāt acciti, equites Batauos prętantiſſimos inde ſumpſiſſe Auguſtū Diō ſcribit, ſed hę fuere VIII. Cohortes, aut Auxilia legionis XIIII. quæ diſcordia Ducū à legione digreſſa, cōtra Vitellianos infœlicites pugnarunt. Poſtea miſſa in Britanniam in itinere Auguſtæ Taurinorum, ob odium antiquum rixam ſunt. Legio in Britanniam eſt miſſa, Batauos agmini ſuo Vitellius iunxit, mox in Germaniam ire iuſſit. [h] Vehenta auxilia Herulos, & Batauos Marcellinus [i] vocat.

h Tacit. 16.

i lib. 20. paulò poſt princip.

In parma cœrulea globū rubrū gerunt, podamento eiuſdem coloris coniunctū, quem cœruleus limbus denſis orbiculis circundatus complectitur. In vmbone luteus globulus, acutam cuſpidem emittit vt manuſcripti clarius oſtendunt. Supra duplex dimidia, & lutea Luna, cornibus ſurſum verſis crucē lutei coloris amplectitur: Orientis Occidentiſq; Imperium crucis ope, inſtar Lunæ in plenū orbem qui dimidius videtur, compleri inſinuat: ex medio globi exiens cuſpis telū Principis Rom. refert, quo tantā hoſtibus cladem minatur, vt orbem ſanguis ſit inundaturus, quod forte rubeus color quo tingitur, portē dit. Cœruleum lymbum orbiculi ſtipantes, ſunt milites vndiq; orbem Rom. aduerſus Barbaros defendētes: vel forte plumbatę, quibus hęc auxilia hoſtes erant ſmitura, de his ſupra in lancearijs, & infra in Scythis ſub altero magiſtro Præſentali dicetur. In Madruciano videtur agger globum tegens. Vrſini codex pro dimidijs Lunis, duos dimidios orbes luteos habet alterum alteri incluſum; Typus eſt duplicis, ſed coniuncti & in vnum coeuntis Imperij. De dimidia luna in præcedenti dictum fuit.

BRACCATI iuniores. Notiſſimum eſt, olim Galliam Narbonenſem Braccatam uocatam, vt auctor eſt Plinius, [k] quod bracchis vteretur, vnde Braccata hæc auxilia videntur denominata. Braccas inter militares veſtes Lampridius [l] recenſet. Donauit inquit, & ocreas & braccas & calceamenta, inter militaria veſtimenta, ſed & ipſum Alexandrum ſcribit, faſcijs ſemper vſum fuiſſe, & braccis albis, non coccineis, ut prius ſolebant. Pomponius Mela Sarmatas totum corpus braccatos eſſe memorat. Milites Braccati, vt fluxæ fidei & mercede verſabiles à Marcellino [m] notantur. Braccati inquit ſollicitantur atque cornuti fluxioris fidei, & vbertate mercedis ad momentum omne verſabiles.

K lib. 3. c. 4.

l in Alexand.

m lib. 15.

Clypeum cœruleum geſtant, in quo duplex rubra, & lutea columella, globum luteum in ſummo; manu retentum ſuſtinet; vtrinque duo purpurei corui, ad crucē ſupra globo infixam, & nigris lineis decuſſatam clamare videntur, qualem Conſtantino oſtenſam fuiſſe ferunt: cœruleus circulus clypei marginem circundat. Hi duo ſunt Principes, qui à Chriſto pro Romano orbe opem implorant. Crucem autem littera X. intexflecant, Chriſtum in ea paſſum ſignificat. cuius nominis Græcè ſcripti, prima eſt littera X. Plerumq; aūt ſuperiorem eius crucis partem in literā P. flectebant, vt apertius χριςὸν exprimerent, ita ut X. P. & ☧ innecterentur. Purpureæ cornices, duos Principes denotant ob purpuram, & ſunt concordiæ ſymbolū. Duo enim oua cornix parit, vnde mas, & fœmina excluduntur, quorum alter ſi moriatur, ſuperſtes ſemper cœlibem vitam agit: quare hęc auis typus eſt concordiæ in Fauſtinę nummis, in quibus huic aliti inſcriptum eſt, CONCORDIA.

Manus autē orbem retinens, firmitatem Imperij Romani portendit. At Pierius [n] loquens de ſpica, diuerſum hoc inſigne ponit: Geſtamen, ait, cęruleo colore, ſub obſcuro depictum fuiſſe circulo nigro iuxta marginem circumducto, in cuius ſumma parte, ſtella depicta eſt, octo radijs prædita, in medio orbiculus eſt, cum vmbilico, vterque coloris aurei, ab eo orbiculo vſq; ad circulum, qui iuxta marginem eſt, columella ſubmiſſa coloris rubei: à lateribus columellæ, ſpicæ duæ vtrinq; ſurgunt, quas aues duæ totidem, volatu ſuſpenſæ petunt, quæ affluentiam annonæ ſignificant: At in manuſcripto Vrſini, in ſummo, eſt crux purpurea, orbem purpureum in medio contuens, quem tueri videtur: ipſa vero, & orbis propter Chriſti ſanguinem, ob mundum effuſum rubent; corui purpurei, ideſt, Principes,

n lib. 56.

vtrinque ad crucem clamant, quod ſymbolum mihi maxime placet. In Madruciano, ex globo acuta cuſpis, vt in præcedente ſymbolo, exit, & pedamẽtum eum ſuſtinens, aggere vtrinque, munitum videtur. Alciatus verò pro globo glandem exponit,[a] quod ab omnibus his ſymbolis longè diſtat.

a lib. 3. parer. c. 13.

SALII ſunt Germaniæ populi, vbi nunc eſt Franconia, à Sala flumine nuncupati, ex quibus hęc Auxilia ſunt contracta. Marcellinus[b] de Conſtantio loquens, Petit inquit, primos omnium Francos eos videlicet, quos cõſuetudo Salios appellauit. Zoſimus[c] Saliorum, ait nationem a Francis profectam vi Saxonum ſuis ſedibus expulſam, in Batauiam veniſſe, quæ inſula cum prius Romanis in vniuerſum pareret, à Salijs eſt poſſeſſa: Sed inde eiectũ, poſtmodum Romanis ſunt adiuncti: Iulianus enim Apoſtata eos legionibus Romanis adſcripſit. Alij auxiliares ſunt facti. Sunt, & Salij Ligurum populi, teſtante Plinio.

b lib. 17.
c lib. 3.

In horum parma cœrulea, orbem luteum circulo rubro circundatum, luteus cippus ſuſtinet, marginem clypei rubeus limbus claudit, vnum eſſe orbis Romani Imperium denotat. Rubeum enim vinculum, globum cingens, purpuramq; referens, imperium inſinuat. Idem exterior rubeus circulus portendit. In manuſcripto Vrſini, duo dimidij equi lutei hinc inde globum ſuſtinent, qui referunt duos dimidiati imperij Principes orbẽ regentes. Equum verò eſſe bellicæ virtutis typum notum eſt Virgil.[d]

Monſtrarat caput acris equi, ſic nam fore bello
Egregiam, & facilem victu per ſecula gentem.

& alibi[e]

Bello armantur equi.

d in 1.
e & in 3.

Hi milites & in Occidente reperiuntur, cum ſymbolo huic ſimili.

CONSTANTIANI à Conſtantio Magni Conſtantini filio denominati. Marcellinus,[f] Conſtantiacos vocat Legionarios ab eodem inuentos; Duas, inquit Conſtantiacas legiones, addita vna ſagittariorum cohorte, quas inuenerat apud Sirmium, vt ſpectatæ adhuc fidei per ſpeciem neceſſitatum vrgentium miſit in Gallias.

f lib. 21.

In parma album globum geſtant, ſupra quem cœruleus globulus faſcia rubra clauditur. Is eſt regij diadematis typus, Orientemq; & Occidentem vno Rom. cingi imperio portendit. In manuſcriptis octoni aut noueni parui orbiculi à quatuor mundi regionibus in vnum glomerati exercitus, referunt à quatuor partibus orbem Romanum aduerſus Barbaros tuentes, vel potius plumbeæ glandes, quibus hoc auxilium pugnabat inſinuantur.

MATTIACI ſeniores ex Mattio Metropoli Cattorum veniebant, vbi nunc eſt Marpurgum Haſſię, vt ſupra dixi de quibus Tacitus.[g] Cœruleum clypeum geſtant, lutea cruce vſque ad marginem diuiſum, quæ cœruleum globum in medio cõtinet, ipſa apſide lutea, & alia exteriore rubra cingitur. Hinc inde ſupra vtrunq; crucis brachium, duæ auiculæ nigræ, ſeu corui cœlum ſuſpicientes clamare videntur: Aliæ duæ ſimiles infra paſcuntur. Symbolum eſt duorum Principum, qui a Domino ob merita Chriſti crucifixi pro Orbe Romano opem implorant: & quaſi illam inuenerint, infra per ocium paſcũtur. Simile eſt apud Pſalmiſtam.[h] Dat eſcam pullis coruorum inuocantibus eum. Per ſeptem enim dies à matre deſtituti rore paſcuntur, donec plumis veſtiti & ab ea agniti poſtmodum aluntur. Coruos autem eſſe concordiæ typum ſupra expoſui. S. Paulinus epiſt. 12. ſcribit olim ſupra crucem rubentem duas columbas in templis depingi conſueuiſſe, quo ſymbolo ſignificabatur ſimplicibus cęlum patere, vt Epigramma cruci inſcriptum aperit.

g in 1.
h Pſal. 147.

Ardua floriſera crux cingitur orbe corona
Et domini fuſo tincta cruore rubet.
Quaq; ſuper ſignum reſident cœleſte columbæ,
Simplicibus produnt ſigna patere Dei.

Qui hic pinguntur nigri ſunt corui, non columbæ.

In Occidente hi milites ſimplicem crucem geſtant.

SAGITTARII Iuniores Gallicani. Sagittariorũ tres hic ordines referuntur. Primi ſunt ſagittarij iuniores Gallicani, caſſidibus, cataphractis, gladijs, ſagittis, arcubusq; armati, de quibus Vegetius.[i] Ex Gallijs lecti Gallicani ſunt dicti, idẽ ſunt quod Gallici, Vlpianus.[k] Inſtitutus in rebus Gallicanis in Gallicis hæres erit. In Illyrico quandoq; Gallicani reſederunt Marcellinus.[l] Ad tutelam, inquit, Illyrici Gallicani militis validum acceſſerat robur.

i lib. 2. c. 15.
k l. ſi quis in fundo. § ut ff de le. 1.
l lib. 39.

In clypeo cœruleo rubrum globum circulo albo contentum habent, quem vtrinq; aquilæ regunt, ſupra duo Imperatores viſuntur: Marginem duo circuli, interior luteus, & exterior rubeus cingunt. Hæc Romanum orbem à duobus Principibus cõcorditer defendi monent: Aquila Imperii ſymbolum eſt, circuli cum coloribus ſupra ſunt expoſiti. In manu ſcripto Vrſini tabella eſt ſine Principibus, à quibus leges orbi dari portenditur.

SAGITTARII quoque ſeniores Gallicani eodẽ ferè modo pictum ſcutum gerunt. In hoc differunt, quod hi globulum luteũ albo, & rubro circulis incluſum geſtant, quod orbem Romanum duplici imperio regi denotat. Vtrinque duæ aquilæ eundem a duobus Principibus gubernari demonſtrant. ſupra tabella rubro limbo cincta in medio album nigris notis interpunctum continens, Lex eſt vtriq; orbi a duobus Principibus concorditer data. Madrucianus duos Principes includit. In Vrſini exẽplari alba eſt parma, aquilis carens. Duplex circulus margini circumductus, duplicis cõiuncti Imperii eſt ſymbolũ. In Occidente ſub Magiſtro peditum, Gallicani tres orbes diſtinctos geſtant, quorũ medius, alius eſt maior, quod idem argumentum inſinuat.

TERTII SAGITTARII Valentis, ab eo inuenti, & ipſi in parma cœrulea luteum orbem duplici vinculo rubro & luteo cinctum tenent: ſupra ſuſpẽſus eſt alius dimidius orbis albus, rubro circulo clauſus, ſignificat orbem, qui ob diuiſum Imperiũ dimidius videtur, vnum eſſe, duplici Imperio compreſſum.

DEFENSORES ad oppida defendẽda præcipui, ita defenſores mœnium Marcellinus appellat.[m] Quibus, inquit adire propius auſis, defenſores mœnium properarunt. Item; Defenſores niſi vigilaſſent in audaciam, ruere præcipitem & ſæpè alibi. Cõſtantinus verò Porphyrogennata[n] dicit defenſores eos eſſe, qui currentes poſt hoſtes ſequuntur, ipſi nõ currunt, ſed ordine ſimul progredientes, eos, qui hoſtes ſequebantur, excipiũt, & defendunt, ſi forte in fugã vertantur, & inde nomen habuerũt. Hi duos angues luteos, in caducei ſpeciem cõplicatos, capitibus ad oſculum coeuntibus, in parma cœrulea geſtabant, quam ruber ambitus latè circuibat; Iuxta marginẽ in medio eſt globus rubeus, columellæ luteæ præfixus, vnde & ipſi angues exire videntur, ita Pierius[o] deſcribit. Id duorum orbis Principum concordiam ſignificat, pro ſerpente enim ponit Imperium, idem Pierius refert, & vetus numiſma duos habẽs ſimiles ſerpentes caudis complicatis, eſt typus, vnius duorum COSS. poteſtatis vnicuiq; Imperii, inſcriptum eſt ΔYNAPX EXYPAT. B. ideſt δυναρχία ἐξ ὑπάτων δύο ideſt duplex poteſtas ex duobus Conſulibus; quaſi hoc duplicatum Imperium ſit fortius.

m lib. 20.
n de thematib.
o li. 55. hierog.

RETOBARII, in cęruleo clypeo rubrũ globum luteo vinculo conſtrictũ ferũt. Marginẽ duo circuli, luteus, & exterior rubeus cingunt: Orbem Romanũ vnico & vtriuſq; principis cõiuncto imperio cõtineri denotãt. RVTVBARIOS legẽdũ cẽſeo a Rutuba fluuio Ligurum prope Albiũ, vt auctor eſt Plinius.[p]

p lib. 3. c. 5.

ANGLEVARII Defenſorũ ſymbolo ſimile inſigne gerebãt, nẽpe rubrum caduceũ, in cuius baculi ſummitate, alba pila erat, vnde angues prorũpebãt, & ad oſculũ iuxta parmæ medium deflectebantur. Parma erat ſapphirei coloris, & dilutioris, quã purpureus ambitus circũibat, vt Pierius deſcribit. Erãt Angleuarii Germaniæ populi prope Rhenũ, nõ longẽ a Batauia, quos Tacitus[q] Angriuarios nominat.

q lib. 10.

Metanti,

Metanti, inquit, caſtra Cæſari, Angriuarionum defectio à tergo nunciatur; miſſus ilicò Stertinius cum equite, & armatura leui, igne & cędibus perfidiam vltus eſt: Degebant vltra Albim confines Cheniſcis. Idem [a] Latus vnum Angriuarij, lato aggere extulerunt, quo à Cheniſcis dirimerentur; & poſtea, mox bellum in Angriuarios Stertinio mandat. Et alibi, [b] iuxta Tencteros, inquit, Bructeri olim occurrebãt, nunc Chamauos, & Angriuarios immigraſſe traditur, pulſis Bructeris.

a eodem lib.

b in lib. de moribus Germanorũ.

HIBERI, Armeniæ populi, nunc Georgiani vocantur; Leonem luteum in parma item lutea, dextram altè tollẽtem, cauda in caput ſublata geſtant, quem rubeus circulus ambit. Id fortitudinis eſt inſigne, Principem hoſtes feriturum innuit. In manuſcriptis leo duplicem luteum orbiculum dorſo infixum habet, quale Thraces ſub ſequenti Magiſtro Præſentali, & inuicti, robur Principum, duos orbes .i. Orientem Occidentemq; ſuſtinere vel tueri indicat, Claudianus. Nomenq; probantes Inuicti clypeoq; animoſi teſte leonis. Sunt etiam Iberi Hiſpaniæ populi, de quibus poſſet intelligi.

VRSI ab Vrſa Picenorum oppido vocati, hoc habebant inſigne: In parma lutea rubrum pedamen tum pilam luteã ſuſtinet, vnde duo dimidiati canes lutei auerſi, & latrantes committuntur, ſupra eſt luteum caput fęmineũ. Hi ſunt duo Principes, qui concordi prudentia per muliebre caput demonſtrata, orbem Romanum regunt, Barbariſq; eum impetentibus allatrant. In armarijs inter vtranque Notitiam poſitus, muliebre caput, pro prouidentia depingitur. Idẽ plane inſigne in cœrulea parma geſtant TERVINGI ſub ſequente Magiſtro militum, in quibus Pierius, [c] pro canibus lepores nominat.

c lib. 13.

FELICES HONORIANI iuniores, ab Honorio vocati. Felicis titulo aliqua auxilia & legiones ſunt honeſtatæ, vt tertia quæ Felix nuncupata, in Norico Ripenſi degebat, prout in Itinerario Antonini nomine edito legitur. Vopiſcus, [d] Recipe, inquit, in fidem tuam legionem tertiam felicẽ. Claudianus. [e] Neruios inſequitur meritus vocabula felix. Ita appellata eſt ab Auguſto hæc legio. Sed hi ab Honorio denominati, ab illa ſunt diuerſi. Auctor eſt Oroſius [f] quoſdam barbaros ab Honorio in fœdus receptos & in militiã allectos Honoriacos fuiſſe vocatos, credo legendum, Honorianos.

d in Probo.

e in bello Gildonico.

f lib. 7. c. 40. Aeneas Sylu. in Ʀpit. Dolendi li. 2.

In horum rubro ſcuto, vir alatus, duas dimidias lunas lutei coloris, vtraq; manu ſupra caput ſuſtinet: Victoria eſt Rom. Imperium extollens, quod etſi propter duos Principes dimidiatum videtur, ob eorum concordiam in vnum plerumque coaleſcit Imperium, cuius typus eſt Dimidia luna quæ in orbem completur. In manuſcriptis, pro viro, eſt mulier alata.

VICTORES, à Victoria, vt credo, oppido in Britãnia appellati. Alia eſt in Hiſpaniã, alia in Mauritania Cæſarienſi. Victrices quæ erant in Britannia legiones vocabantur, videlicet VI. XIIII. XXIII. Dion, [g] etiam Victricem in Britannia legionem nominat. At hæ non ſunt legiones, ſed auxilia, de quibus Marcellinus: [h] agmina duo præcedebãt, quibus nomina fuere Iouij atque Victores. [i] Hos alibi [k] Niceterios Gręce appellat.

g in lib. 55.

h lib. 26.

i & lib. 27.

k lib. 15.

In alba parma, orbem luteum, duplici vinculo, item luteo, circũdatum geſtant, quẽ vallum in ſummo prominentibus orbiculis interlucatum ſepit, ſupra rubra crux velut ſanguine Chriſti tincta eminet; cuius ope, Orbem Romanum vndiq; tutum eſſe ſignificatur: prominentes enim orbiculi munitiones, orbem tuentes referunt. In Madruciano, vallum vndique acutas cuſpides emittit; Feriendi hoſtis argumentum. Globus eſt mundus Rom. duplici coniunctoq; Imperio rectus, qui ope Crucis ſanguine Chriſti aſperſæ, munitur. Madrucianus, duos implicitos globos cœruleo circulo, & alio maiore luteo iunctos habet, quod idem argumentum eſt, Orientem & Occidentem duplici, ſed vno Imperio contineri.

PRIMI THEODOSIANI, hi & ſequentes a Theodoſio eorum auctore, nomen habuere: quemadmodum & Felices Theodoſiani ab eodem iuuenti, qui ſub alio Magiſtro militum Præſentali merebant.

In parma lutea, orbem luteum, duobus vinculis luteo & rubro conſtrictum ferunt, quem currens & latrans canis, dorſo ſuſtinet, ſupernè rubens Aquila alas expandit. Hi duo ſunt Principes orbem Roma. tenentes, quorum alter orbem ſuſtinens hoſtibus allatrat; Aquila, Romani Imperij ſymbolum, alterum refert, qui orbem tueri videtur. In manuſcriptis pro aquila eſt alata victoria, & bos pro cane, robur Imperij portendens.

FELICES THEODOSIANI ISAVRI, ex Iſauria lecti. Horum in parma cœrulea inſigne fuit Taurus, ad cœrulei collis radices incedens, cui altus lutei coloris mons imminet; In eius ſummo nigra aquila alas expandit. Hoc ſymbolum Iſauros milites, radices Tauri montis, per Taurũ animal ſignificati, incolere indicat. Collis autem ab alto monte, qui Taurus eſt, diſtinguitur. Aquila typus eſt Romani Imperij orbem protegentis. Pierius verò [l] ita hoc emblema deſcribit; Luteus taurus, ad viridantis monticuli radices pictus; ſummo verò collis vertice dimidius inſidet Aethiops, dextra manu lorũ, læua pileum prætendebat, paſſis hinc & inde manibus, indicabat in ſua manu eſſe, captiuos facere, & libertatem indulgere. Hæc Pierius Ego illum nõ Aethiopem ſed vnum ex Principibus eſſe puto, qui ob dimidium Imperium, & ipſe dimidius apparet, dextra flagellum oſtendit, quo ſe Barbaros verberaturum minatur; Lęua pileum tenet, populos ſe liberaturũ ab eorum tyrannide promittens.

l li. 40. in pileo.

ISAVRI ad mõtis Tauri radices, Ciciliæ finitimi, latrocinari conſueuerant, vt ait Leo, [m] qui de militibus loqui poteſt, etſi Accurſius & alij, latrones eſſe arbitretur: Nam Iſauros latrocinijs infames fuiſſe Strabo [n] ſcribit; Vnde etiam diebus Paſchæ ſupplicio affici poſſunt. [o] Iſauros, ait Zoſimus, [p] alij Piſidas, alij Solymos, alij Cilices montanos vocãt, qui oppida Lyciæ Pamphyliæque, vno duce ſibi conſtituto vaſtabant. Probus Imp. Iſauris latronibus domitis, iuniores militiæ adſcripſit, qui poſtea inter auxilia Palatina a Theodoſio ſunt relati, indeque felices Theodoſiani Iſauri appellati. [q]

m in l. vlti. C. ad leg. Iuliã de vi publ.

n lib. 12.

o l. pe. C. de fer.

p lib. 4.

q Vopiſcus in Probo.

TERTII THEODOSIANI, in rubro clypeo duos dimidios, luteoſq; globos, duplici alboq; cippo præfixos geſtant, qui alium cœruleum luteo circulo vinctum ſuſtinent. Marginem luteus ambit circulus: id vt ſæpe, terræ mariſq; in Oriente & Occidente, duplex denotat Imperium, quod etſi dimidium videtur, ea typo dimidiorum globorũ, vnum tamen manet. Cęterum Pierius, [r] aliud ipſis ſymbolum tradit. In parma, inquit, eſt margo hyacinthini coloris circulo aliquantulum lato circũductus, ſub quo alter contiguus anguſtioris ſpacij, inde facies media rubra: Ab ima eius parte albus erigebatur cippus, in anguſtum ſupernè deſinens, qui lunę ſpeciem cornibus ſurſum verſis ſuſtentabat. In medio parmę inſidebat lunę albus identidẽ circulus, cuius centrum latè fuſum, nigri coloris erat; ſupra circulũ hunc albũ oſtẽtabatur, à medio ſurſum Aethiops eodẽ modo quo ſuperior manibus exporrectis, eadem dextra loro, ſiniſtra pileo munitus. Sed in impreſſo, hæc imago non viſitur, nec in manuſcripto Veſini. Madrucianus, nigrã victoriã alatam oſtendit.

r li. 40. loquens de pileo.

Hi ſunt milites, qui ſub primo Magiſtro Pręſentali merebãt, in quib. eadẽ ſymbola quinquies repetũtur; Aquila .n. apud Iouianos & Herculianos vtroſq; iuniores reperitur. Globus cuſpidib. munitus penes Neruios & Fortenſes. Lutei globi rubeis circulis incluſi penes Cõſtantianos & alios. Sagittarij ſeniores & iuniores, idem, & ipſi ferè ſymbolũ geſtant. Octo pręterea apud hunc Magiſtrũ ſymbola ſub alio Pręſentali repetũtur. Lanceatij enim ſeniores ſub hoc, & iuniores ſub ſequente eodem inſigni vtuntur, &

Britones ſeniores ſub magiſtro per Illyricum; Mattiaci ſeniores ſub hoc, & Conſtantiniani ſub ſequẽte, Martiarij iuniores ſub hoc, & ſeniores ſub ſequẽte. Hiberi ſub hoc & Thraces ſub ſequenti eodem ſymbolo ornantur. Idem in Viſis, Teruingis, Angleuarijs, Defenſoribus, & Vindicibus Primis, & Secundis Theodoſianis ſpectatur, quorum illi ſub hoc hi ſub ſequenti idem inſigne habent. Sed & Tertia Decimani, & Diuitenſes Gallicani ſub Magiſtro militum per Thracias Primorum, Secundorumque Theodoſianorum ſymbola ferunt. Victores ſub hoc & Felices Arcadiani iuniores ſub ſequenti idem inſigne gerunt, quod & Mattiarij, Conſtantes, & Atecotti per Illyricum ſumpſerunt. Nunc de huius Magiſtri Præſentalis officio eſt dicendum.

NOTITIA.

HABET autem dignitates infraſcriptas.

Principem. Numerarios duos. Commentarienſem. Primiſcrinios qui numerarij fiunt.

Scriniarios. Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum in Præſenti quindecim.

Cod. de apparitoribus magiſtrorũ militum.

DE OFFICIO MAGISTRI MILItum in præſenti. Cap XL.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM habet hic Magiſter Principem, Numerarios duos, Commentarienſem, Primiſcrinios, qui Numerarij fiũt. Hi in officio Magiſtri per Orientem, & Magiſtrorũ peditum, equitũque Occidentis; & Comitũ ac Ducum tam Oriẽtis quam Occidentis adiutores vocãtur. Habet & ſcriniarios, ideſt epiſtolarum & libellorum ſcriptores, & cuſtodes, [a] qui ſubadiuuæ in officijs Comitum & Ducũ Occidentis appellantur. In eodem officio erant & Exceptores, qui acta militum litigantium ſcribebãt & officiales cæteri quindecim. In officio Ducum Africæ Iuſtinianus homines XI. ſtatuit, [b] qui nullum gradum tenentes, erant ſimplices apparitores, forte antebulones Magiſtrorum, de quibus ſupra diximus.

a l. in ſcrinijs & l. ſequent. C. de prox ſacr. ſcrini. lib. 12.
b l. 2. in Notitia C. de off. P. P. Af.

PRINCEPS eo officio fungitur, quo alius eiuſdem nominis apud Præfectos Prætorio, cauſas enim militum coram magiſtro motas inſtruit, & exequitur. Numerarij notabãt in libro, qui ſingulis diebus excubaſſent, nocte vigilias egiſſent, vel alia munia obijſſent, vt ſciri poſſet, qui in muneribus debebãt ſuccedere: Vegetius. [c] in quibuſdam, inquit, militibus notarũ peritia, calculandi cõputãdiq; vſus exigitur. Totius enim legionis ratio ſiue obſequiorũ, ſiue militariũ munerum, ſiue pecuniæ, quotidie adſcribitur actis, maiore propè diligentia, quam res annonaria vel ciuilis libris annotatur. Quotidianas enim in pace vigilias, item excubitorum, ſiue angarias de omnibus centurijs, & contubernijs, quæ viciſſim milites faciunt, & ne quis iniuſtè prægrauetur, aut alicui præſtetur immunitas. Nomina eorum, qui vices ſuas fecerunt, breuibus inſeruntur.

c lib. 2. cap. 19.

Quando quis commeatum accepit vel quot dierum, annotetur in breuibus, tunc enim difficile commeatus dabatur, niſi iuſtiſſimis cauſis approbatis; Hęc ille, ſtipendia etiam militibus ſoluta notabant, quemadmodum Præfectorum numerarij, vectigalium, & tributorum rationes. Rationarij a Marcellino, [d] appellantur ob prædictas rationes, quas ſcribebant. Interrogato, inquit Remigio etiam tum Rationario apparitionis armorum Magiſtri: Et [e] alibi, Numerarii, ait apparitionis magiſtri equitum. Eorum officium idem plenius [f] alibi deſcribit. Antoninus quidam, inquit, Ratiocinarius apparitor circa ratiocinia verſabatur, qui vel quarum virium milites, vbi agant, vel procinctus tempore, quos intueritur, deſcribens, itidem armorum, & commeatuum copiæ, aliaque vſus bello futura, an abunde ſuppetant, indefeſſa ſciſcitatione percontans. Hæc ille. Numerarios Comitum rei militaris actuarios Gratianus [g] vocat. Numerarij, inquit, Comitum illuſtrium virorum, ſiue actuarij, libram auri fiſci viribus ſoluant, niſi ſtatuta fuerint cuſtodita.

d lib. 15.
e lib. 29.
f lib. 18.
g in l. 3. in f. C. de diuer. off.

Eos numeri ſeu ordinis militaris ratiocinia tractare, & illi annonam erogare Valentinianus ad Probum P. P. ſcribit [h] Actuarij, ait, niſi expleto triginta dierum ſpacio pyttacia auctentica confeſtim tradiderint, ſpecies, quas ex fiſcalibus conditis diſſimulauerunt excludere, vel numero militum, cuius ratiocinia pertractant, ſuperſederint erogare, de proprijs facultatibus vel militibus ipſis, vel fiſcalibus horreis adigantur inferre. In publicis enim ciuitatum horreis ſpecies annonariæ, [i] militibus exhibendæ conſeruabantur. [k] Duobus diebus bucellatus, vt ſupradiximus, tertio panis. Alternis diebus vinum, & acetum, vno laridum, duobus caro veruecina militibus dabatur. [l] Bucellatus autem erat, quem vulgò biſcoctum appellant. Marcellinus. [m] Firmato, inquit conſilio viginti dierum, frumentum ex eo, quod erat in ædibus conditum ad vſus diuturnitatem excoctum bucellatum vocant, humeris militum impoſuit. Hęc ille. Horum Numerarij ſeu Actuarij rationes ſcribebant, & capitum, ideſt, pabulorum quæ pro alimentis equorum exhibebantur. [n] ſed quia annonam, & ſtipendia, quæ tempore Romanæ Reipublicę militibus dabantur, & à Numerarijs annotabantur, egregiè Polybius explicat, eius verba latine ſubieci. [o] obſonium pedites duos obolos accipiunt ſingulis diebus. Ductores ordinum duplum. Equites drachmam. Triticum datur peditibus Attici medimni, ex tribus duæ fermè partes. Equitibus hordei ſeptem medimni ſingulis menſibus; Tritici duo, ſocijs pediti æqua portio, Equiti tritici medimnus & tertia pars. Hordei medimni quinque, daturque id ſocijs muneri. Romanis tam frumenti quam veſtis, armorumque, ſi quis huiuſmodi rerum indiguerit, horum omnium quæſtor certum ordinatum precium eorum obſonijs ſubtrahit. Hæc ille.

h in l. actuarij. C. de eroga. mil. an.
i l. 1. 2. & pe C. de naui. ſeu non ex. pub. ſpecier transpor
k l. nulli. C. de off. rector. prouin. l. fortiſsimi. C. de erog. milit. anno.
l l. 1. C. eo. tit.
m lib. 27.
n d. l. fortiſsimi.
o lib 6 de caſtrametatione Rom.

Medimnus autem atticus, inquit Suidas. pendet libras CVIII. obolus ferme VIII. noſtros quadrantes. Actuarijs duplex annona, & vna capitatio dabatur. Perat autem annona quantum homini ad victum ſufficit. capitatio pabulum pro vno equo: Ammianus enim ſcribit [q] tonſtrinem Conſtantii Imperatoris vicenas diurnas annonas, & totidem iumentorum pabula habuiſſe, quæ vulgo, inquit, capita dicuntur. Præter hos erant & Actuarii ciuitatum, qui eandem annonam ad milites transferendam ab horreis publicis accipiebant, [r] & hęc quoad Numerarios magiſtri militũ Pręſentalis, nũc Commentarienſi, de quo ſupra dictum eſt, prætermiſſo, ad alios, ideſt Primiſcrinios eſt veniendum.

p l. 3. C. T. de numer. lib. 8. tit. 1.
q lib. 22.
r l. actuarios. C. de numer.

PRIMISCRINIOS ſupradictis addit Notitia, q. numerarii fiunt; Hos adiutorẽ & ſubadiuuas Cõmentarienſis & officij eſſe puto, qui delinquentes carceri mancipatos obſeruabant. vt ſupra in adiutore P. P. orientis diximus, qui enim hic, & in aliorum magiſtrorum officijs primiſcrinij dicũtur, in magiſtri militum per orientem officio Adiutores vocẽtur, & ita

etiam

etiam in iure nominari videntur.[a] Adiutoris quoque ſubadiuuas Iuſtinianus officium Præſ. Prætor. explicans, Primiſcrinios appellat.[b] In ſcrinio, inquit, Primiſcrinij, quod eſt ſubadiuuæ, hominibus &c. annonæ aiiij capitationes aij am & intelligo cẽſeo reſcriptum Gratiani ad Potitum Vicarium,[c] quod iubet reum ab eo apparitore vſque ad finẽ negocij obſeruari, cum primum exhibitus fuit, quod ſi ſecus factum fuerit, Primiſcrinius in quinque libris auri multabitur. ita adiutorem appellat, cuius onus erat carceri traditos cuſtodire, itaque[d] Gratiani reſcriptum de criminoſis cuſtodiendis, non aũt vt vulgo, de ciuiliter litigantibus intelligo, propriè enim delinquentes exhibentur,[e] & cuſtodiæ traditi obſeruantur.[f] Primiſcrinios verò dictos puto, quia præcipuo officij ſcrinio præerant. Quandoq; tamẽ Primiſcrinius officij princeps nuncupatur,[g] ſed hic ab eo diſtinguuntur, vt nequeant commiſceri. Aliquando & Numerarij Primiſcrinij vocantur apud Notitiã in officio Præf. vrbis, in Occidente, ac Comitem rerum priuatarum, penes quem præter primicerios officiorum, alij omnes Primiſcrinij appellantur, quia erant numerarij varias rationes priuatas ſcribentes, HI PRIMISCRINII NVMERARII FIVNT. inquit Notitia, quoniam numerum delinquentium, varietatem delictorum, clauſorum ordines, ætatem, ſexum, & nomina cõdemnatorum, & abſolutorum ſcribebant: quod etſi onus eſſet Commentarienſis,[h] etiam adiutori incũbebat, quod præſertim Notitiæ tempore obſeruari potuit. Non ergo intelligo primiſcrinios numerarios factos fuiſſe, quia ſi aderant numerarij, ipſi fruſtra eum locum tenuiſſent, ſed interpretor eos in delinquentium & criminum rationibus, & alijs huiuſmodi annotandis numerarij officio functos fuiſſe.

SCRINIARII ſequuntur, qui Regerendarij in officijs magiſtrorum peditum, & equitum Occidentis, ac Ducum vocantur. Eos Notitia in officio Ducis Arabiæ libellenſes interpretatur, quos in alijs Ducibus ſubſcribẽdarios appellat. Hi ergo ſcriniarij pro libellenſibus atque etiam epiſtolaribus accipiuntur, vt quandoq; in hoc ſenſu iura vſurpant,[i] in officio quoque Proconſulis Aſiæ eos Notitia prò epiſtolaribus ſumit & à libellenſibus ſeparat. Alibi ſcriniarios generaliter omnes magiſtrorum militum apparitores Anaſtaſius Impe. appellat, quos etſi militũ matriculis inſcriptos militari iuri teſtari poſſe negat.[k]

Ceteros vero apparitores XV. huius magiſtri militũ ſingularios eſſe exiſtimo, quos omnes magiſtri militũ habebant: Scribis vero, Ab actis, quemadmodũ Comites, & Duces rei militaris carẽt, quia apud eos inſtrumenta aut probationes rerum actarũ robur non accipiebãt, ſed ab illis, qui populis ius dicebãt: Magiſtri militum apparitores erant veri milites, nullis officiorum conditionibus obnoxij:[l] Quibuſdam ẽt priuilegijs, qui intra ſtatutum numerũ erant, potiebantur.[m] Inter alia expletis militiæ ſtipẽdijs Tribuni prætoriani fiebant, & ab omniũ iudicum indictionibus erant immunes.[n] Principis quoque huius officij munere functus Tribunus vigilum militaris[o] creabatur. Eius Primates nomina ex militia equeſtri mutuabantur, quæ D. Hieronymus[p] ordine recenſet: Finge, inquit, aliquem Tribunitiæ poteſtatis ſuo vitio regradatum, per ſingula militiæ equeſtris officia, ad tyronis vocabulum deuolutum: Nunquid ex Tribuno ſtatim fit tyro? Non, ſed ante Primicerius, deinde Senator, Ducenarius, Biarchus, Circitor, Eques poſtea tyro. Hæc D. Hieronymus. His ẽt nominibus vocãtur à Iuſtiniano,[q] qui Primicerium pro Principe ſeu officii capite ponit. Is erat vt Tribunus in ala equitum. item pro Senatoribus Numerarios, pro Cõmentarienſi Ducenarium, pro Primiſcrinio Cẽtenarios, pro Scriniarijs Biarchas, pro Exceptoribus Circitores nominat. Reliquos XI. vel XV. tanquã gradu carentes omiſit: Erant enim ſimplices equites: Hi gradus in omnibus Nothis reperiebantur, vt apud Conſtantinum,[r] & Theodoſium,[s] legitur. Senatores erant, qui ceteris auctoritate præſtabant, & agenda conſulebant. Ducenarij & Centenarij dicti ſunt, qui CC. ac C. equitibus in ala ſeu Cuneo imperabant, quemadmodum & in legione Biarchus annonam cuſtodiebat: Erat q; vt ſignifer in legione, apud quem donatiui militum pars ſeruabatur. Circitor circumibat vigilias. Eques gradum non habebat, tantum tyronem præcedebat, & ideo rarò nominatur. Plus autem erant Senatores, & qui Ducenariorum, Centenariorumq; Biarchorum, & Circitorum nomine in officio honeſtabantur, quandoq; III. V. aut VIII. vt apud Iuſtinianũ[t] legitur. Huius officij Priuatæs codicillis à Scriniario libellorum conſcriptis, ac à Principe, & demum Magiſtro ipſo ſubſcriptis, probari oportebat.[u] Omnium enim Magiſtrorum, Ducum & Comitum militariũ officia à Principe pendebant, & codicillis creabantur, quæ probatoriæ vocabantur, & in ſcrinio libellorum cum eorum nominibus & ſtipendiis conſeruabantur.[x] CCC. apparitores, qui magiſtri militũ præcepta & ſententias exequebantur, coram eo tantum conueniri poterant. Ceteri apud P.P. vel P.V. vel Præſidẽ cogebantur reſpõdere.[y] Nunc ad alium Magiſtrum militum in præſenti eſt tranſeundum.

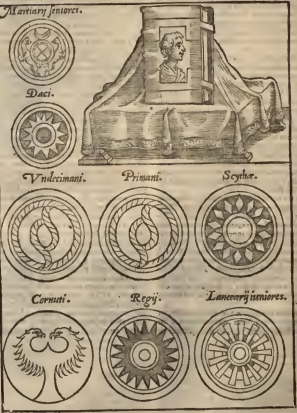
a in l.3. C. de appa. P.P.
b in l.2. §. in ſcrinio primiſcrinij. C. de offi. Præfe. Præto. Aſr.
c in l.2. C. de ſportul.
d l. vlt. C. de off. præfe. vrb. l. 4. C. de cuſto. reor.
e l. 5. C. de cuſt. reor. l. 5. C. de exhib. reos
f l. 4. C. de cuſto. reor.
g l. 3. C. de appa. P.P. ad fi. l. 3. C. de diuer. offic.
h l. vem. vel vl. C. de cuſt. reor.
i l. 3. C. de appa. Præfe. præt. ad fi.
k l. ſcriniarius. C. de milit. teſta.
l l. 1. & 2. C. de appar. mag. mili.
m l. 1. & vlt. C. eo. tit.
n in l. pen. C. de appar. mag. milit.
o in d. l. pen.
p in epiſt. 61. ad Pammachium.
q in l. 2. in Notitia. C. de off. P.P. Afric.
r in l. 1. C. de off. mag. offic.
s l. 3. & 4. eo. ti. & l. 1. C. de priuile. ſcholar.
t in d. l. 2. in Notitia. C. de offi. P.P. Afric.
u l. vlt C. de diuerſ. offic. lib. 12.
x d. l. vlt. & §. 1. Nouel. 25.
y l. vlt. tit. 14. Nouel. Theod.

NOTITIA

INSIGNIA VIRI

ILLVSTRIS MAGISTRI

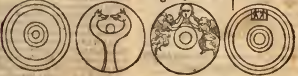
militum in præſenti.

Sagittarij ſeniores Orie. Mattiaci iuniores. Cōſtantiniani. Tubantes.

Buccinobantes. Vindices. Sagittarij dominici. Sagittarij iuniores Orient.

Felices Theodoſiani. Teruingi. Traces. Falconarij.

Quarti Theodoſiani. Secundi Theodoſiani. Felices Arcadiani iuniores.

NOTITIA.

SVb diſpoſitione viri illuſtris, Magiſtri militum Pręſentalis.
Vexillationes.

Palatinę ſex.

Comites ſeniores.
Equites Braccati iuniores.
Equites Bataui inniores.
Comites Sagittarij Armeni.
Equites Perſę Clibanarij.
Equites Theodoſiani ſeniores.

Vexillationes Comitatenſes VI.

Equites cataphractarij.
Equites cataphractarij Ambianenſes.
Equites ſexto Dalmatę.
Equites ſecundi ſcutarij.
Equites ſcutarij.
Equites ſecundi Clibanarij Parthi.

Legiones Palatinæ VI.

Martiarij ſeniores.
Daci.
Scythę.
Primani.
Vndecimani.
Lancearij iuniores.

Auxilia Paltina XVII.

Regij.
Cornuti.
Tybantes.
Conſtantiniani.
Martiarij inniores.
Sagittarij ſeniores Orientales.
Sagittarij inniores Orientales.
Sagittarij dominici.
Vindices.

Buccinobantes.
Faleonarij.
Thraces.
Teruingi.
Felices Theodoſiani.
Felices Arcadiani iuniores.
Secuodi Theodoſiani.
Quarti Theodoſiani.
Item Pſeudocomitatenſes Auxiliarij ſagitarij.
Officium autem ſupraſcriptæ Magiſteriç in Pręſenti poteſtatis, cardinale habetur.
Habet autem dignitates infraſcriptas.
Principes duos.
Numeratios duos.
Commentarienſem.
Primiſcrioios, qui numerarij fiunt.
Scriniarios.
Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum in Pręſenti quindecim.

DE ALIO MAGISTRO MILITVM in præſenti. Cap. XLI.

COMMENTARIVM.

SICVT duo Præfecti Prætorio initio inſtituti fuere, ita & duo magiſtri militũ in præſenti, vt alter alteri poſſet reſiſtere, ſi q̃d contra Principẽ auſus eſſet moliri. Hic, de quo agimus, ſex vexillationes Palatinas, totidem Comitatenſes, Legiones itẽ ſex latinas, & auxilia Palatina XVIII. regebat, quæ palatium, & Principem tuebantur. Eadem habet inſignia, quæ alter militum Magiſter excepto libro mãdatorum, in cuius rubro dorſo voius tantum Principis vultus exprimitur, in alterius duo. In manuſcriptis liber longus cœruleo, & ſurrecto tapeto nixus, argento tegitur, aureis faſcijs in capitibus, ac medio cinctus, vt in alio Magiſtro eſt viſum. Hic ſuperiore aliquanto maior fuiſſe videtur, cuius officium cardinale. i. principale, & præcipuum dicitur. Sic D. Gregorius [a] Diaconum cardinalem, vocat, qui eſt primus. Liberatus, inquit, quia diaconi fungi prohibetur officio, ſi à deceſſore tuo non eſt factus cardinalis, ordinatis à te Diaconibus, nulla debet ratione pręponi. Et alibi [b] Martinum Salonæ Cardinalem, facer dotem creat, id eſt epiſcopum, vt ſupra alios ſacerdotes vocat. Plinius quoque octo vẽtos Cardinales appellat, qui ſunt principales.

a epiſt. 1. lib. 1.

b epiſt. 77. et 79. eod. lib.

Duos etiam ſui officij Principes hic magiſter habet: Superior vnum tantum in cęteris conueniunt; Omnes codicillis ſcriptis, à ſcriniarijs libellorum, & ab Imperatore, ac Magiſtro ſubſcriptis probãtur. [c]

c l. vlt. C. de diuer. offic.

DE VI. VEXILLATIONIBVS Palatinis, alterius magiſtri militum in præſenti. Cap. XLII.

HAE erant huius Magiſtri militũ in præſenti vexillationes.

COMITES SENIORES eodem titulo honeſtati, quo & ipſi militum Præfecti, & Legionum. Hi etiã ſub Magiſtro equitum in Occidente intra Italiã militabant, vbi eorum ſymbola repręſentantur, quę hic omittuntur ad differentiam Comitum iuniorum, qui inter Occidentis Comitatenſes recenſentur, ſeniores ſunt dicti.

BRACCATI IVNIORES. Hi in Occidente non reperiuntur, ſed tantũ Braccati ſeniores.

BATAVI IVNIORES. Hi in Occidente ſũt ex ix. Palatinis Vexillationibus, vbi cũ ſuis ſymbolis viuuntur. Hi primum ſub C. Iulio Cæſare militatunt, poſtea ab Auguſto vocati ſub duobus vexillis mãſerunt. Dion, [d] Delecti ſunt, inquit, equites externi nominati Batauí, à Batauia, quæ eſt inſula in Rheno flumine. Hi ſunt equites pręſtãtiſſimi, quorũ certũ numerum dicere nõ poſſum, quia nondum ſtatã formam habent, ſed Auguſtus cœpit eos cenſere, & ipſorum rationem habere ab eo tẽpore, quo cum patre militarunt, illoſque cõtra Antoniũ pugnaturus vocauit & retinuit. Nũc ſunt proprius globus ſeu ordo, virgamque vt Centuriones geſtãt. Hæc Dion. Horum puto eſſe, quæ P. Victor in epilogo regionum vrbis duo vexilla communia appellat, his poſteà aliæ palatinę vexillationes ſunt adiũctę.

d lib. 55.

COMITES ſagittarij Armeni ex Armenia lecti, quorum magnus erat numerus, ſcribit Vopiſcus in Aureliano ei DC. Armenios aſſignatos fuiſſe. M. verò Antoninus CCC. Peſcennio commiſit. [e]

e Spartian. in Peſcennio.

EQVITES Perſę Clibanarij.

THEODOSIANI ſeniores, de quibus ſupra dictum fuit.

DE VEXILLATIONIBVS COMITatenſibus. Cap. XLIII.

SEX aliæ vexillationes Comitatenſes appellatæ eidem magiſtro parebant, videlicet.

EQVITES CATAPHRACTARII, quorum 800. Aureliano Valerianum dediſſe apud Vopiſcum legimus.

EQVITES CATAPHRACTARII AMBIANENSES, ex Gallię populis in Belgis prope Morinos lecti. in Occidente non ſunt.

EQVITES SEXTO DALMATÆ. Octauo Dalmatę in Occidente reperiuntur inter Vexillationes Comitatenſes.

SECVNDI SCVTARII. iuniores in Occidente inueniũtur. Hos à ſcutarijs differre arbitror qui in ſcholis Magiſtro officiorum parebãt, & quos Valentinianus regebat, cum Imperator eſt creatus, vt Marcellinus [f] refert.

f lib. 26.

EQVITES SCVTARII. ſunt inter Comitatenſes Occidentis. Scutariorum prima & ſecunda ſchola Magiſtro officiorum parebat. Hi forte erant ex prima ſchola, quę infra ſub Magiſtro militum per Orientem inueniuntur.

EQVITES ſecundi Clibanarij Parthi, de quorum nominibus ſupra dixi, in Occidente non reperiuntur. Horum ſymbola neque in impreſſo neque in manuſcriptis codicibus apparẽt ſed multa ex his quæ ſunt in Occidente, apud eiſdem nominis numeros accipi poſſunt. Nunc ad pedites & Legiones, Auxiliaque eſt veniendum.

DE VI. LEGIONIBVS PALATInis, ſub alio magiſtro Militum in præſenti. Cap. XLIIII.

SVB eodem Magiſtro erant ſex aliæ legiones Palatinę appellatæ, videlicet.

MARTIARII ſeniores: Hi habebant ferè idẽ inſigne, quod Martiarii iuniores, ſub pręcedẽte Magiſtro Pręſentali; In hoc tantũ differebant, q̃ in horum clypeo orbis oblique decuſſatus duobus

coniunctis circulis cingitur, qui duplici, iunctoque Imperio regi inſinuatur: colores etiam in aliquo variant, & nulla hic crux apparet: Duplexque luteus circulus clypei marginem ambit eadem utrorumque eſt ſignificatio.

DACI, ex Dacia adducti; in rubeo clypeo rubrum globum luteo circulo incluſum tenent, quem denſæ, viridesque cuſpides vndique protegunt; Luteus praſinusque limbi marginem ambiunt. Id perpetuam duplicisque coniuncti Imperij munitionem contra hoſtes & cladem per mucrones indicat, quorum ſanguis per rubrum ſignificatus, campos inundat. Simile geſtant Regij ſub hoc Magiſtro; Neruij, & Fortenſes, ſub alio Magiſtro militum Præſentali; niſi quod horum parma rubet, & denſiores cuſpides apparent.

SCYTÆ ex Scythia nunc Tartaria dicta profecti erant ſagittarij, (Aelian. de inſtr. acieb.) In parmæ cœrulea rubrum globum luteo circulo cinctum ferunt, quos 14. acuti rhumbi circunſtant, qui acuta ferri acie, hoſtes Rom. Orbis, vno, ſeu coniuncto Imperio recti iugulandos minantur: ego has plumbatas, ſeu martiobarbulos fuiſſe exiſtimo, quibus hæc legio pugnabat; de hoc genere telorum late Vegetius diſſerit.[a] Innumeræ apud Eſculum propè Truentũ fluuium huiuſmodi plumbatæ hac forma oblonge reperiuntur, & quandoque literis inciſæ, quas apud me habeo. Extrema duplex circulus luteus & viridis circundant. In manuſcripto Vrſini duplex cuſpidata corona: altera cœrulea, altera alba duos orbes tuetur. *a lib.1. c.7.*

PRIMANI. ex prima legione contracti, de quibus ita Marcellinus,[b] loquens de Conſtantio, Iter ſibi aperiendo ad vſque Primanorum legionem peruenit locatam in medio; Feſtus ait, Primanum eſſe primæ legionis Tribunum, qui eius tributum deſcribit. Quinque legiones primæ ſunt appellatæ, Italica, Mineruia, Adiutrix, & Parthica, ac prima claſſica à Claudio inuenta; Ex qua harum hi ſint contracti, non conſtat. *b lib.16.*

In eorum luteo clypeo rubeus orbis, duobus contortis, rubentibuſque funibus arcte conſtringitur, qui latius extenſus alium exteriorem maioremque globum, partim cœruleum, partim luteum complectitur. Orientalis Occidentaliſque Imperij arctam coniunctionem, & vnitatem indicat, non ſecus ac ſi craſſo arctoque fune colligata eſſent. Ex Eccleſiaſt.[c] id ſumptum videtur; Funis, inquit, triplici nexu contextus, haud quaquam facile perfringitur. Primus globus orbem Rom. duplici connexoque Imperio, non ſecus ac pluribus filis funis cõnectitur, regi inſinuat. Alius maior orbis, coloribus diſtinctus & ipſe portendit orbem Rom. etſi diuiſum, vno arctoque Imperio coniugi. Rubeus color in funibus purpuram referens, Imperij eſt proprius. Duobus quoque circulis, luteo & rubro clypeus cinctus; duo orbis diuiſa imperia in vnum coire ſignificat. *c cap.4.*

VNDECIMANI ex vndecima legione conflati, idem tenent inſigne XI. legio, Claudia, Pia, Felix eſt cognominata, quia à Claudio, Camillo contra eum conſpirante, non defecit. Hæc & veterana legio, pro Othone aduerſus Vitellium ſtetit.[d] *d Tacit. lib.18.*

LANCEARII iuniores fere idem ſymbolum quod ſeniores ſub alio Magiſtro militum Præſentali geſtabant. Nempe in medio albæ parmæ, globulum luteum, rubro luteoque circulis cinctum præferebant, quem 13. ſtipites ſeu trabes rubeæ vndique firmabant. Rom. orbem duplici coniunctoque Imperio adminiſtratum, aduerſus vim hoſtium munitum eſſe indicant. Aquæ ſubtus inundant, quæ eandem in maris Imperio coniunctionem eſſe oſtendunt. Marginem cingunt circuli luteus & cœruleus, qui & ipſi, duplicis Imperij perpetuitatis ſunt ſymbolum.

DE XVIII. AVXILIIS PALATINIS alterius Magiſtri militum Præſentalis. Cap. XLV.

PRAETER ſex Legiones Palatinas XVIII. Auxilia hic Magiſter militum regebat, quæ erant.

REGII Hyperboreorũ Sarmatarum, auctore Ptolemæo, ſunt populi, Græcè Baſilici dicti. Rubro in clypeo, album orbem, cęruleo, alboq; circulis, incluſum geſtabant: Hos rubens corona, denſis cuſpidus armata, vndas ſupernatans munit; quemadmodum in Dacis eſt dictum. In Codice Vrſini cuſpides, & medius circulus ſunt cœrulei.

CORNVTI, ex oppido Illyrici Cornuto contracti. In fabricis enim Illyrici Notitia Cornutẽſem ſcutariam nominat, à loco Cornuti dictam. Horum inſigne ita Pierius[e] deſcribit: Cornutorum geſtamen erat parma lutea, ſed nigro circulo aliquantulũ interius circunducto, in cuius medio, angues rubri duo, non è baculo, ſed velut è cippo quodam identidem rubro emiſſi, ad oſculum incuruabantur; in cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio lineis nigris, à dextra ad læuam in parallelum diſſecantibus, in ſuperiore eius parte T. centurionis ſignum notatum erat; ita Pierius. Ancile cum lineis, & T. in impreſſo non apparet. In manuſcripto Vrſini, quod Pierius ancile eſſe putat, eſt typus pene huiuſmodi quo orbis Romani, diuiſionem, ſed vnum permanſiſſe Imperium, indicari puto, vt vbique ferè ſignificatur. In Madruciano eſt albus globus à duobus Principibus rectus, Literam verò T. Centurionis notam eſſe non arbitror, potius enim Tribunum denotaret, quem Præfectum Cornuti habebant. Marcellinus.[f] Velites, inquit, cum Raynobaudo Cornutorum Tribuno miſit: Illud itaque ſanctiſſimæ Crucis ſignum eſſe cenſeo, ſub cuius præſidio totum Romanum viuebat Imperium, ut in Martiarijs iunioribus, & Batauis ſenioribus eſt viſum. Per angues ad oſculum inflexos ſumma duorũ Principum concordia denotatur. Nigra linea quandam quidem diuiſionem, ſed firmitatem Rom. Imperij ſignificat. Colores enim alii, ex vno in alium tranſeunt, obſcurioriſque corporis admixtione denſiores fiunt, at vbi ad nigriorem peruentum eſt, ibi color conſiſtit, vt Pierius[g] etiam mouet. Alciatus pro anguibus duo cornua ponit.[h] Cornutorum ſæpe Marcellinus meminit,[i] quos fluxionis fidei, & vbertate mercedis, ad momentum omne verſabiles fuiſſe ſcribit. Idem[k] Cornuti, ait, & Braccati diuturno præliorum uſu firmati, excipiunt eos, ideſt elephantes. In Occidente ſeniores, & iuniores Cornuti, inter Auxilia Palatina merent. *e lib.15.* *f lib.16.* *g lib. 5. panerg. cap.13.* *h lib.22.* *i in lib.15.* *K lib.16.*

TVBANTES ex Germania collecti. Cornelius Tacit.[l] Exciuit, inquit, ea cædes Bructeros, Tubantes, Vſipetes; & alibi.[m] Chamanorum quondam, ea arua, mox Tubantum, & poſt Vſipiorum fuere, & poſtea ſola Anſibariorum gens retro ad Vſipios, & Tubantes conceſſit. Hi etiam in Occidente militabant. In rubra parma globum luteum cippo cœruleo præfixum geſtabant, ad ſtabilitatem Rom. Imperii denotandam. In ſummo uerò parmæ erat cœrulea tabella, qua lex à Principe, orbi, velut eius domino data alte ſpectatur. In manuſcriptis pro tabella eſt dimidius orbis cœruleus ſupra luteum, qui alij iunctus, plenum orbem Romanum efficit, qui dimidiatus a duobus Principibus regitur. *l lib.1. annal.* *m lib.13.*

CONSTANTINIANI à Magno Conſtantino dicti, eadem habent inſignia, quæ & Martiaci ſeniores, ſub alio Magiſtro Præſentali, coloribus tantũ differunt. Hi enim orbem album, duobus rubro luteoque vinculis conſtrictum tenent, forte ut alterutri diſtinguerentur, In manuſcriptis, globus duabus

nigris lineis eſt decuſſatus. In Codice Vrſini, corui ſunt lutei; in Madruciano albi; in meo vtrobique nigri apparent.

MATTIACI iuniores in vmbone cœrulei clypei album globum, duobus circulis, rubro, & albo clauſum præferunt, ſupra ſunt duorum Principum imagines, a duobus angelis, ſeu genijs altæ ſublatæ; Typi ſunt victoriæ eos extollentis, ſiquidem alæ gloriam, victoriamque altè volantem ſignificant. [a] In Vrſini codice id deeſt, ſed globulum quinque circuli, niger, albus cœruleus, rubeus, & luteus, circumplectuntur, Romanum orbem quinquies coniunctum, munitumque portendit codex impreſſus habet, Mattiarij. ſed alij Mattiaci, de quibus ſupra.

a Pierius lib.41.

SAGITTARII ſeniores Orientales, dicti ad eorum qui ſunt in Occidente differentiam: ſagittarios ex Oriente Herodianus in 8. in prin. appellat. Horum inſigne ita deſcribit Pierius. [b] equi duo dimidiati coloris lutei in cœruleo clypeo, quem tuber circulus ambibat, auerſi proſilientes à centro, quod luteū, in medio rubræ peltæ, pro vmbilico, appoſitum erat, ita vt ab ipſa pelta, trames coloris eiuſdem ad rubrū vſque ambitum protenderetur, eius ordinis erat inſigne, qui ſagittarij ſeniores Orientales vocabantur. Hæc ille. Duo dimidij equi, duo ſunt Principes dimidium in orbe Romano, Imperio tenentes. Hi velut contra diuerſos hoſtes, alter ab Oriente, alter ab Occidente Imperium faciunt; Victoriā verò auerſi equi ſignificant, vt Pierius cenſet. [c] Pelta autem orbem incluſum à Principibus defendi indicat. In impreſſo a duplici columna rubea, duplex pelta regitur, quod à duobus Principibus orbem Romanum firmo robore defendi inſinuat. Marginem faſcia rubens cingit.

b lib.40.

c eod. lib.

SAGITTARII iuniores Orientales poſt ſupradictos lecti, & in Oriente degentes. In parma alba globum, vt Mattiaci iuniores, luteum, albo luteoque circulis cinctum tenent. Superne duo viri id eſt Principes in tabella ſunt depicti, qui ſe reſpicientes dextras, typum concordiæ, eleuant, velut mutuum ſibi auxilium pollicentes. Extrema albus & rubeus circuli ambiunt. Referunt duos animis vinctos Principes orbem duplici coninnctoque Imperio regentes. In Vrſini codice tabella ſine Principib. in parma rubea viſitur: Eam albam habet Madrucianus. De Auxilijs Sagittariorum, Capitolinus [d] ita ſcribit: Orientalia ſecum trahebat auxilia, quia nulli magis contra Germanos, quam expediti ſagittarij valent. Reperiuntur Armeni inter ſagittarios militaſſe, qui & ipſi ſunt Orientales, & Iturei, quorum non magnus erat numerus. Vopiſcus. [e] in tua poteſtate erit, militiæ magiſterium, habes ſagittarios. Itureos CCC. Armenios DC. de his ſupra dictum fuit.

d in Maximino.

e in Aureliano.

SAGITTARII Dominici, credo legendum Domanici, a Domano oppido Armeniæ, vel Arabiæ Felicis. Vtrobiq; enim huius nominis Ciuitas reperitur. In clypeo cœruleo luteum orbem, rubro circulo incluſum geſtant; ſuperne duo genii mulieris caput ſuſtinent, quod Principum prouidentiam referre ſupra dixi, ab eorum genijs rectam. Manuſcripti colori- bus variant.

VINDICES à C. Iulio Vindice forte dicti, qui in Gallijs Pictor primus à Nerone defecit; Gallus fuit, inquit Dion, ex regia ſtirpe, & patre Senatore deſcendens, Vir magnis viribus corporis, ac multa præditus prouidentia, peritus rei militaris, & ad omne præclarum facinus audax. Hæc ille. pars eius militum Vindices appellati, diu id nomen retinuiſſe videntur. Puto tamen a vindicando hos dictos, ſicut Defenſores à defendendo. Et idem fere vtrique geſtant inſigne, quod ita Pierius [f] deſcribit, Iis proximi erant, & ordine, & præfectura vocati Vindices qui cœruleas, Mori inſtar, colubres in caducei morem flexas pro inſigni habebant; Parma tota lutea, vbi angues pedamento committebantur applicitì, coaliti que. Aureus erat vmbilicus. Ad concordiam Principum orbis Romani, & vnitatem firmitatemque pertinet hoc inſigne, ſimile eſt Defenſorum al-

f lib.15.

terius Magiſtri militum Præſentalis: ſed horum clypeus limbo caret. In Madruciano ſupra anguium capita lorum nodo eſt cōiunctum, Quod arctam vtriuſque Principis coniunctionem inſinuat; elegans eſt ænigma, figuraque nodi eſt huiuſmodi.

BVCCINOBANTES ſunt Alemani iuxta Moguntiacum, Ammianus [g] loquens de Valentiniano: In Macrniani, inquit, locum Buccinobantibus, quæ contra Moguntiacum gens eſt, Alemanorum Fraomarium ordinauit. Horum parma rubra, globum luteum duobus circulis cœruleo & luteo circundatum præfert: Orbem Romanum duplici iunctoque Imperio rectum portendit. Duplex item circulus, albus & rutilus marginem cingunt; qui idem ſignificant.

g lib.29.

FALCONARII à Falconara fluuio Siciliæ appellati; Horum, inquit Pierius, [h] geſtamen erat, in parma tota purpurea, angues duo cœrulei coloris, tamē dilutioris, binæ vtrinque aures acutæ, longeque ſurrectæ. Hi non baculo, ſed lato cuidam pedamento committebantur, (liceat ita columellam appellare) quæ ſuſtinebat angues, vnde mox in ſuperiorem caducei partem euruabantur fulcrum illud lato ſatis ſpacio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. Medium huius ſpacij vmbilicus aureus occupabat: Qui id præferebant, milites Falconarii vocabantur. Hactenus Pierius. Hoc ſignum concordiam duorum imperantium denotat, quæ per angues repræſentatur: Aureus vmbilicus typus eſt orbis aurei ſeculi a Principum coniunctione producti. Meus codex Cęruleam parmam oſtendit, & inter medias vtriuſque anguis ſquammas luteus orbis, luteo circulo cinctus clauditur. Idem ferè geſtamen erat Cornutorum ſub hoc Magiſtro.

h lib.15.

THRACES in clypeo cœruleo, luteum leonem, elato ſiniſtro pedę, & cauda erecta, Principis hoſtes ferituri argumentum habebant, velut Iberi ſub præcedente Magiſtro. Fortitudinem etiam hoc animal refert. In manuſcriptis vtrobique Leo in dorſo globum luteum gerit, orbis eſt, quem ſuis viribus Romanus Princeps ſuſtinet.

TERVINGI, vel, vt legit Pierius, Toruingi, ſorte Turingi, aut Trugi, ab his Germaniæ populis collecti, quorum inſigne, idem Pierius, [i] ita deſcribit; obſerues alicubi duos dimidios lepores, coloris lutei in punicea parma, cuius medium rubra occupat columella, ſupra quam pila lutea, faciem inſignem humanam coloris identidem lutei ſuſtinet. Lepus ſignificat uigilantiam, ſiquidem hoc animal eſt uigilantiſſimum, quod oculos inter dormiendum apertos tenet, Vnde in prouerbium abiit, Leporinus ſomnus. Hi ergo duo Orientis, & Occidentis uigilantes Principes referunt. Caput uerò humanum, eorum prudentiam cum uigilantia coniunctam. In ſimili Vrſorum ſymbolo, canes pro leporibus ſunt depicti.

i lib.13.

FELICES THEODOSIANI, in cœrulea parma duplicem luteum globum rubro pedamento præfixum habent, quos Sol radiis illuſtrat; Orientis Occidentiſque uelut gemini orbis, unum Imperium repræſentatur, quem Imperatorum circunfuſa uirtus illuſtrat, per Solem ſignificata, ut Pierius [k] explicat. Sed melius ad Diuini numinis auxilium refertur. In Vrſini Codice Luna Soli coniuncta orbem reſpicit; Principis prouidentiam Diuino numini afflatam inſinuans. Luna pro Eccleſia ſolet poni, Sol pro Chriſto eam illuſtrante.

k lib.44.

FELICES Arcadiani iuniores, in clypeo puipureo, poſt illos Arcadianos ab Arcadio inuenti, in clypeo purpureo album globum cœruleo & luteo circulis cinctum geſtant. Hos uallum cœruleum roſtris in ſummo prominentibus interlunatum undique munit; Id Roman. orbem duplici Imperio rectum, ab omni parte ita munitum eſſe innuit, ut cladem hoſtibus minetur. Simile eſt ſymbolum Victorum ſub præcedenti Magiſtro, & Martiariorum Conſtantium, at-

que

que Attecotorum ſub Magiſtro militum per Illyricum.

SECVNDANI THEODOSIANI poſt primos à Theodoſio inſtituti eo inſigni honeſtantur, quod Pierius [a] ita deſcribit Luteus equus erat in imo parmę ferrugineæ coloratioris, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circumibat. Hactenus ille. Hoc animal Principis ferocitatem oſtendit, qui ſupra dorſum orbem duplici iunctoque Imperio vnitum ſuſtinet. In alijs codicibus, non equus, ſed felis videtur depictus, in parma Primorum Theodoſianorum, qui ſimili ſymbolo vtuntur, vt canis. Primos autem & alios ſecundos Theodoſianos, Iſauros, ſub alio Magiſtro militum præſens Notitia recenſuit. — a lib. 44.

QVARTI THEODOSIANI quarto loco ab illo Principe inſtituti, cæruleum clypeum nigris lineis decuſſatum geſtant, quo typo Imperium, etſi ex facie diuiſum, vnitum tamẽ intelligi volunt. Poſſunt & quarti Theodoſiani pro quarta eorum ſchola accipi, vt ſupra de 3. & 4. Dalmatis eſt dictum.

PSEVDOCOMITATENSES auxiliares ſagittarij prædictis adiunguntur, quos per errorem his additos fuiſſe exiſtimo, eſſent enim XVIII. auxilia, quæ Notitia XVII. tantum propoſuit. Deinde hi in manuſcriptis non leguntur, nec vlla eorum apparent inſignia, quare videntur expungendi. In manuſcriptis verò duplicatum inſigne Quartorum Theodoſianorum reperitur, quod & Felicibus Arcadianis Iunioribus adſcribitur, qui & ipſi hic per errorem bis ſcribuntur. Forte Felices Theodoſiani ſeniores, & Felices Honoriani ſeniores, qui ſubſequente Magiſtro per Orientem inter vltimos X. Vexillationum Comitatenſium, cum ſuis ſymbolis recenſentur, hic ſunt reponendi, ibi enim vltra numerum illorum Equitum abundant, nec Equites eſſe poſſunt, quorum nulla in Oriente apparent inſignia, quæ ipſis ſolis attribuuntur. Quare loco Pſeudocomitatenſium ſi prædicti hic ponantur XIX. huius Magiſtri erunt Auxilia. Pſeudocomitatenſes autem illos appellatos fuiſſe cenſeo, qui non veri ſunt Comitatenſes, ſed ipſos tamen imitantur, de quibus ſuo loco dicetur. Hæc de Magiſtris militum in præſenti; Nunc ad alios per prouincias Magiſtros eſt veniendum, id eſt ad alium, qui Orientem tuebatur.

DE MAGISTRO MILITVM PER Orientem. *Cap. XLVI.*

AD comprimendos hoſtium impetus, & ſubditorum tumultus, in tribus Orientalis Imperij tractibus totidem cũ pluribus copijs Magiſtri militũ locati erãt, quos nunc generales exercitus vocãt Vnus per Orientem, alius per Illyricum, tertius per Thracias, ſed Limitaneis Ducibus, aut Comitibus caſtrorum etſi eorum copijs vtebantur, non imperabant. Leo, & Zeno ad Ioannem Magiſtrum officiorum; [b] Duces, inquiunt, eorum apparitores, necnon limitaneos, caſtrorumque præpoſitos tantummodo ex ſublimis iudicij tui ſententia conuenir, nec alijs ſubiacere iudicibus pręcipimus: Noſter autẽ Magiſter per Orientem in quattuor eius diœceſibus diſpoſitas copias habebat, nempe Oriente, Aſiana, Pontica & Aegypto: Nam etſi Præfectus Pręrorio Oriẽtis, etiã Thracijs pręeſſet: hæ propter ingruentem hoſtium multitudinem proprium magiſtrum obtinuerunt, & pro duobus Orientalis Imperij præfectis, tres in Orientis prouincijs præfati magiſtri ſunt inſtituti. inter alios Magiſtrum militum per Orientem, tanquã cęteris digniorem Notitia præmittit. Huic alium poſtea Iuſtinianus addidit. Victo enim per Beliſarium Ducem Rege Perſarum, ac pace cum illo inita, in vtraque Armenia, & Põto Polemoniaco Zetam Magiſtrum militum cum legionibus & auxilijs conſtituit, [c] quem Armeniam magnam interiorem nuncupatam, vltra Euphratem inter Taurum & Antitaurum tueri iuſſit, videlicet Anzatenos, Aſtianeos, Amitenos, Pontum Polemoniacum, Zophanenos, ſeu Sophenos, Balabitenos, vt traditur. [d] In reformatione quattuor Præſidum Armeniæ, quæ erant loca propè limites, in quibus Magiſter excubabat.

b l. viros, C. de diuer. offic. lib. 12.

c l. vlt. C. de offi. mag. milit.

d in Nouel. 31.

NOTI-

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI

militum per Orientem.

NOTITIA.

SVB diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Militum per Orientem.

Vexillationes Comitatenſes. X.

Comites cataphactarij.
Bucellarij iuniores.
Equites armigeri ſeniores Orientales.
Equites tertio Dalmatæ.
Equites primi ſcutarij Orientales.
Equites ſecundi Stableſiani.
Equites tertij Stableſiani.
Equites promoti Clibanarij.
Equites quarti Clibanarij Parthi.
Equites primi ſagittarij.
Cuneus equitum ſecũdorum Clibanariorum Palmerinorum.
Felices Arcadiani ſeniores.
Felices Honoriani ſeniores.

Legiones Comitatenſes. IX.

Quinta Macedonica.
Martenſes ſeniores.
Septima Gemina.
Decima Gemina.
Baliſtarij ſeniores.
Prima Flauia Conſtantia.
Secunda Flauia Conſtantia Thebæorum.
Secunda Felix Valentis Thebæorum.
Prima Flauia Theodoſiana.

Pſeudocomitatenſes. X.

Prima Armeniaca.
Secunda Armeniaca.
Fortenſes auxiliarij.
Funditores.
Prima Italica.
Quarta Italica.

Sexta Parthica.
Prima Iſaura ſagittaria.
Baliſtarij Theodoſiaci.
Tranſtigritani.
Officium autem Magiſtrię per Orientem poteſtatis cardinale habetur.
Habet autem dignitates infra ſcriptas.
Principem.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Scriniarios.
Menſores.
Exceptores, & ceteros apparitores (poſtea ſequitur)

Magiſtri militum per Orientem. XXV.

COMMENTARIVM.

MAGISTER militum per Oriẽtem inſignia habet, vt ſecundus Magiſter Præſentalis, & fere idem officium, & ipſum cardinale, ideſt præcipuum vocatur, videlicet, Principē, Numerarios duos, Commentarienſem. Adiutorē, Scriniarios, Menſores, Exceptores, & ceteros apparitores XXV. Menſores ſeu Metatores, inquit, Vegetius[a] in caſtris ad Podiſmum dimetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, vel hoſpitia in ciuitatibus præſtant, venientem enim exercitum præcedebãt, & in vrbibus, oppidis, ac villis domos notabant, in quibus quique milites hoſpitarētur: Vulgus Italicum Forerios appellat. Valentinianus.[b] Si quis inquit, metatorum noſtrorum manum, qua deputatas ſingulis domos notant, & poſtibus hoſpitaturi nomen adſcribunt, delere non dubitauerit, ad inſtar falſi reus tenetur. Hactenus ille. Tertia verò ædium pars militibus dabatur, duas ſibi dominus retinebat. Sed illuſtribus perſonis, veluti ipſi Magiſtro dimidia aſſignabatur. Arcadius & Honorius.[c] In tres, inquiunt, domo diuiſa partes, primam eligendi dominus habeat facultatem, ſecundam hoſpes, qua voluerit, exequatur, tertia domino relinquenda. Ergaſteria ab hoc onere erant immunia:[d] Nihil verò ipſi præter ſolum hoſpitium quicquam aliud præſtabatur: Vegetius[f] tamen a menſoribus metatores ſeparat. Sunt, ait metatores, qui præcedentes locum eligunt in caſtris. Hi ſub alijs militum Magiſtris neque in Oriente neque in Occidente reperiuntur. Habebat Magiſter militũ per Orientem & alios apparitores XXV. Alij verò XV. forte ſtipatores, aut ad diuerſa munera obeunda paratos: In Notitia legitur exceptores, & alios apparitores, Magiſtri militum XXV. ſed hęc verba præcedentibus ſunt coniungenda hoc modo: & alios Apparitores magiſtri militum XXV. Principatus munere in hoc officio functi, Tribuni militũ fiebant. Numerarij & ipſi inter Tribunos Pretorianos, ſeu Principis ſtipatores recipiebantur:[g] Nulluſque eorum ad perſonalia munera à magiſtratu adſtringi poterat. Omnes codicillis à ſcriniarijs libellorum ſcriptis, & ab ipſo Principe, & Magiſtro ſubſcriptis probari oportet.[h] ſub hoc Magiſtro militum erant Vexillationes Comitatenſes X. Legiones Comitatenſes IX. Pſeudocomitatenſes X.

a lib. 2. cap. 7.
b in l. 1. C. de metat. lib. 12.
c in l. 2. C. eo. tit.
d l. 2. 3. & 4. C. eod. tit.
e l. devotum. C. eod. tit.
f lib. 2. c. 7.
g l. pen. C. de apparit. magiſt. militum.
h l. vlt. C. de diverſ. offic. lib. 12.

DE VEXILLATIONIBVS Comitatenſibus X. ſub Magiſtro militum per Orientem. Cap. XLVII.

VEXILLATIONES Comitatenſes ſub Magiſtro militum per Orientem hæ recenſentur.

COMITES cataphractarij. Hi equites forte erant tertij ordinis Comites & præfectiſſimi.

BVCCELARII iuniores, ideſt poſt ſeniores creati: Erãt, ait Suidas, Gallogræci ſiue Galatæ, Buccellarij, inquit, Gallogræci nominantur. & eorum regio Gallogræcia, vnde hi equites erant contracti. Leo & Anthemius[i] præcipiunt, ne quis Buccellarios in ſuis alat predijs, neq; Iſauros, vel ad perterrefaciendos alios, vel ne a militia quemquã auocent; Quid ſimile conſtituit Iuſtinianus de militibus,[k] ne quis eos in ſuis teneat prædijs vel ædibus, ex quo à munere militiæ auocentur. Etymologia Buccellarij data ab Accurſio[l] ridicula, Cedrenus[m] Buccellarium regionem ſępe nominat. Paulianus, inquit, pro monacho traditur, eiuſque mater ex Mantinæ monaſterio, quod eſt in Buccellario, in Thraciam transfertur. Idem,[n] Hiatus, ait, in Buccellarijs terræmotum ſubſecutus eſt, & quinque integra abſorpſit oppidula & alibi[o] Manem Præfectum in Buccellarium miſſum ab eo fuiſſe ſcribit. Conſtantinus Porphyrogenneta[p] inter Iſauriam & Cappadociam Bucellarium locat; Deſcribens enim Anatoliam, habet, inquit, a ſiniſtra partes quaſdam Buccellarij, & initium Cappadocię: Ad dextram autem Iſauriam: vnde verò locus Buccellarium ſit vocatus, idem infra aperit,[q] Thema, inquit, Bucellariorum non à loco aliquo appellationem accipit, neque à gente aliqua, quæ ita vocaretur, ſed quod militum aſſeclę eſſent, & commeatum eius veherent; Buccellarius enim Latina lingua vocatur is, qui rei panariæ cuſtodiam gerit, vt milites expediti, & ab omni onère liberi ad bellum eſſent. Bucellus enim vocatur cibarium circularem figuram præ ſe ferens, cellarius autem cuſtos panis: proprio verò & Græcanico nomine hi Maryandeni vocantur, cognominati etiam Galatæ: Hæc ille.

EQVITES ARMIGERI ſeniores Orientales, ad differentiam Armigerorum ſeniorum Comitatenſium, qui ſunt in Occidente: Quemadmodum Ferentarij armaturæ pedites vocantur, vt ait Vegetius,[r] ita hi à grauibus armis armigeri ſunt dicti: ſub Comite Aegypti & Duce Scythiæ in limitibus excubabant, vt infra dicetur.

EQVITES TERTIO DALMATAE, Iuſtiniano imperantē in Phoenicia Libani degebant, quos ipſæ eius prouinciæ Moderatori commiſit.[s] Dalmatæ etiam ſunt in Occidente, de his ſupra.

EQVITES PRIMI SCVTARII Oriẽtales ſub Comite Aegypti, & Duce Moeſiæ primæ militabãt, forte erat vna ex XI. ſcholis ſub Magiſtro officiorum, & ſchola prima.

EQVITES SECVNDI STABLESIANI: horum pars Peluſium incolebat, ſub Comite rei militaris per Aegyptum, & Duci Moeſiæ parebant.

EQVITES TERTII STABLESIANI, ſtableſiani Africani, & Italicani in Occidente ſub Magiſtro equitum reperiuntur, qui horum pars eſſe poſſent.

EQVITES PROMOTI CLIBANARII.

EQVITES QVARTI CLIBANARII PARTHI.

EQVITES PRIMI SAGITARII, hi ſunt etiam in Occidente.

i in l. vlt. C. de re publ.
k in Novel. 116.
l in d. l. vlt.
m in Romano Argyro.
n in Michaele Paphlagone.
o in Conſtantino Copronymo.
p de thematib.
q themat. 6.
r lib. 2. cap. 15.
s §. 1. & 2. edicti 8.

CVNEVS

CVNEVS EQVITVM SECVNDORVM CLIBANARIORVM PALMIRENORVM: Non longe ab Euphrate diſtat Palmyra, vaſtaſque circum habet ſolitudines, vt ait Plinius,[a] ſed ipſa nobilis ſitu, & diuitijs ſui ſoli, & aquis amœnis. Fatalis vrbis Romanis, vltra eam enim nunquam Imperium proferre potuerunt, Hebraicè Tamor dicta, & a Salomone Rege condita, colonia Romanorum fuit.[b] Ad Adriano inſtaurata, & ob id Hadrianopolis vocata, ait Stephanus de Vrbibus. Hic Cuneus extra numerum eſt Vexillationum Comitatenſium, quę ſunt X. & cum hoc eſſent XI. Sed neque ſequentes duo numeri.

a lib. 5. cap. 25.
b L. 1. ff. de cenſ.

FELICES ARCADIANI, ET HONORIANI cum his poſſunt commiſceri, quia non X. verum XII. eſſent Vexillationes: Deinde habent ſymbola, quæ in Equitum Vexillationibus in Oriẽte, nulla apparent. Vnde credo eos præcedentis Magiſtri auxilijs adſcribendos, quorum numeribus, & dignata turbata fuiſſe vidimus. Eorum tamen inſignia hic interpretabimur, ne à veſtigijs huius Notitiæ diſcedamus. Ergo..

FELICES ARCADIANI Seniores in albo clypeo, globum luteum habent, cippo cœruleo præfixum, quem latus cœruleus circulus claudit, à rubro fune circumflexo arctè conſtrictus: Extrema rubeus circulus ambit; funis color Principis purpuræ reſpondens, Orientis, Occidentiſque Imperia, arctè perpetuo connexa eſſe ſignificat. Manuſcripti coloribus variant: De hoc ſymbolo in Vndecimanorum & Primanorum inſigni, ſub præcedente Magiſtro præſentali eſt dictum. Hi ab Arcadio ſunt inſtituti, Cedrenus[c] de eo loquens, Proprium, inquit, numerum Conſtantinopoli inſtituit, quos Arcadianos appellauit.

c in eod.

FELICES HONORIANI Seniores in albo ſcuto geſtabant luteam tabulam quadratam, lateribus introrſus curuatis, quam ſupra & infra in medio ſinguli lutei globi comprimunt: Hos columella inferiori globo ſuffixa ſuſtinet: Extrema limbus luteus cingit: Orbi Rom. in duos diuiſo per tabellam leges à Principibus dari ſignificatur. Equites Felices Honoriani ſub Duce Thebaidis militabant. Sed hos, vt dixi, Equites non eſſe puto, qui in Occidẽte reperiuntur. Hactenus de Vexillationibus Magiſtri militum per Orientem, atque earum equitibus; Nunc ad eius pedites eſt veniendum.

De IX. Legionibus Comitatenſibus per Orientem. Cap. XLVIII.

HABEBAT idem Magiſter per Orientem IX. legiones Comitatenſes per Orientis regiones diſpoſitas, & ex Pricipis Comitatu accitas: Harum prima erat.

QVINTA MACEDONICA quam Notitia etiam ſub Comite rei militaris per Aegyptum in Memphi locat, eius pars ſub Duce Daciæ illius limites tuebatur. Hæc enim inſtituta imperante Auguſto degebat in Dacia.[d] In parma alba, albũ globum luteo circulo incluſum geſtabat: Hunc rubra circundat moles, octo acutas cuſpides emittens, quę munitionis typum præ ſe fert, ſcilicet Romanum orbem vndique tutum & cladem hoſtibus minantem. Marginem rubeus circulus cingit: Sanguinis effuſionem rubeus color inſinuat, aut Principum ſplendorem. Simile geſtamen erat Felicium Arcadianorum iuniorum ſub præcedenti Magiſtro Præſentali.

d Dion. lib. 55.

MARTENSES SENIORES, à Martenis dicti, quos propè Babyloniã in Arabia Felici, Ptolomęus locat; Alij à Martia legione deriuant, qui Martij, nõ Martenſes nuncuparentur. Horũ Marcellinus[e] meminit; Petronius, inquit, ex præpoſito Martenſium militum promotus, repentino ſaltu patricius. In prima Armenia degebãt; Ex his fuit D. Mercurius Martyr, vt ait Metaphraſtes.[f] Habent in clypeo partim cœruleo, partim albo, luteum orbem inflexis lignis luteis vtrinque firmatum. Hæc ſunt duo vnum orbem regentia Imperia, aut duo mundi gubernacula: Diuerſitas colorum orbis diuiſionem oſtendit.

e lib. 26.
f 25. Nouemb. in eo.

SEPTIMA GEMINA; Hanc in Gallijs C. Cæſar habuit, cuius ſæpè meminit, & Gemina dicta, quod ex duabus exhauſtis, vna legio eſſet conflata; Alia fuit Septima Claudia Pia Fidelis cognominata, qua Claudium a Camilli inſidijs ſeruauit.[g]

g Tacit. lib. 18. Dion lib. 55.

In ſcuti lutei vmbone album orbem latum, duob. circulis, rubro & cœruleo, cinctum geſtant, vnde octo virentes rami querni emanant; qui beneficio duorum coniunctorum Principum Orbis vtriuſque ciues ſeruatos eſſe denotant. Octonarius numerus apud Notitiam frequens, fortè octo orbis partes, vnde octo uenti Cardinales ſpirãt, inſinuat. Notum verò eſt apud Plinium & alios, QuerNam coronam his dari ſolitam, qui ciues ſeruaſſent. Duo circuli duos portendunt connexos Principatus, vni orbi imperãtes. Madrucianus Codex, pro ramis radices habet; ita hęc coniuncta Imperia radices egiſſe ſignificans, vt nequeant cõuelli. Huius legionis ſępè in vetuſtis monumentis fit mentio. Itinerarium nominat Septimam Gallicam Geminam, quæ in Belgis degebat.

DECIMA GEMINA, Pia, Fidelis dicta, ab Auguſto eſt inuenta. Aliam habuit C. Cæſar Decimam præ ceteris dilectam, cuius ſupra memini.

Gerunt & hi in parma cœrulea, luteum orbem, duobus latis circulis, albo & luteo circundatum, quod duorum Principum in orbem Romanum connexitatem, vnumque eſſe Imperiũ ſignificat. In manuſcriptis octo ramoſa cerui cornua, nigri coloris ab exteriore circulo exeunt, huius enim animantis cornibus ſingulis annis ramus adijcitur, quib. poſt ſex annos decidentibus, alia reuiuiſcunt, id fit per multos annos, vnde diuturnæ viuacitatis ſunt ſymbola; Idem Imperio Romano euenturum inſinuatur, quod etſi in aliqua parte reciditur, reuiuiſcet, diuque viuet: Elegans ingenioſumque eſt ſymbolum. Suffitus etiam Ceruini cornu, ſerpentes abigit: ſic fugandos Rom. Imperij hoſtes, poteſt innuere.

BALISTARII SENIORES, ex baliſtæ tormento tela longè iaculabantur: Baliſtã ita Marcellinus[h] deſcribit. Ferrum, inquit, inter axiculos duos firmũ compaginatur, & vaſtum in modum regulæ maioris extentum, cuius ex volumine tereti, quod in medio ars polita componit, quadratus eminet ſtylus extẽſius recto canalis anguſti meatu cauatus, & hoc multiplici chorda neruorum tortilium illigatur, eiq; cochleæ duæ ligneæ coniunguntur aptiſſimæ; quarum propè vnam aſſiſtit artifex contemplabilis, & ſubtiliter apponit in temonis cauamine, ſagittam ligneã, ſpiculo maiore conglutinatam. Hocque facto hinc inde validi iuuenes verſant agiliter rotabilem flexum, cum ad extremitatem neruorum acumen venerit ſummum, percita interno pulſu a baliſta ex oculis auolat, interdum nimio ardore ſcintillans, & euenit ſæpius, vt antequam telum cernatur, dolor lethale vulnus agnoſcat. Hæc ille. Machinam quadriroti curru, vehebant duo equi, vndique armis contecti, qualis viſitur in fine libri Notitiæ; Vegetius;[i] Baliſta, inquit, funibus, neruis, chordiſque tenditur, quę quam prolixiora brachia habuerit, hoc eſt, quãto maior fuerit, tanto ſpicula longius emittit, quę ſi iuxta artem machina temperetur, & ab exercitatis militibus, qui ante menſuram eius collegerint, dirigatur, penetrat quodcunque percuſſerit. Poſtea loquens de Onagro, ſubijcit: His duobus generibus nulla tormentorum ſpecies vehementior inuenitur. Deſcribit, & manubaliſtas, & ſcorpiones, & archubaliſtas. Hic de Baliſtarijs intelligitur, qui prędictã machinam tractabant.

h lib. 23.
i in 40. cap. 24.

In parma alba, aureũ orbẽ, cęruleo circulo cinctũ geſtat, ſupra quẽ ſex teſſerulę rubẽtes vmbilicũ circuitant. Marginem clypei circulus itẽ rubeus ambit

Orbem Romanum vnico cinctum Imperio vndiq; munitum eſſe inſinuat: quod ſex teſſerulæ pro munitionibus vmbilico adiacentes poſſunt portendere. Thaanii ſub Magiſtro militum per Thracias ſex globulos ſupra Lunam habent, idem indicantes. Sed poſſent his plumbati ſignificari, quibus hæc legio pugnabat, quemadmodum Scythæ ſub proximę pręcedente Magiſtro, vbi de his differui.

PRIMA FLAVIA CONSTANTIA, à Conſtantio Conſtantini filio eſt cognominata; plures autem legiones Flauiæ ſunt appellatæ, fortè à Conſtantino, qui hoc prænomen ſumpſit, à quo ſequentes Principes, & Iuſtinianus ſe Flauios dixerunt. De hac legione ita Marcellinus, [a] Conſtantianorum, inquit, peditum partem Tigauias venire iuſſerat cum Tribunis, & hanc ante primam legionem vocauerat. & alibi [b] Tuebantur haoc ciuitatem legiones duæ, prima Flauia, primaqne Parthica. Globum luteum alio cœruleo contentum ferũt, ad duplicis imperij coniunctionem denotandam. Margineum rubeus circulus ambit; Puniceam parmam Madrucianus oſtendit.

a lib. 20.
b eo lib.

SECVNDA FLAVIA CONSTANTIA THEBÆORVM, à Conſtantio poſt primam inſtituta, à quo ad defeudendum Bezabden prope Tigrim primo poſita fuit. Ammianus [c] de ea vibe loquens. Ad cuius, inqnit, tutelam tres legiones ſunt deputatę: Secuoda Flauia, Secunda Armenica, & Parthica item ſecunda. Hæc ille. poſtea hoc loco amiſſo, Cuſſam, quod oppidum Thebaidis eſt in limitibus Imperij ſub Comite Thebaidis defendit, & ob id Thebæorum eſt nominata: Hęc ſucceſſit ſecundę Thebæorum Chriſtianæ, quæ apud Treuiros à Rictiouario Maximiani Præfecto martyrio eſt coronata. Idem fermè ſymbolum, quod præcedens geſtat, exceptis coloribus ad alterutros dignoſcendos poſitis. Duas has legiones Conſtantiacas Marcellinus [d] vocat; Duas, inqnit, legiones Conſtantiacas miſit in Gallias.

c in 20.
d lib. 21.

SECVNDA FELIX VALENTIS THEBÆORVM, à Valente poſt primam introducta, quæ Hermunthi in Thebaide degebat, ſub Comite illius limitis, vt infra videbitur. Hæc alij ſucceſſit, quæ & ipſa propter Chriſtum, in ſubalpinis Italiæ apud Albingaunos à Maximiano eſt trucidata; quod ſacramentum ritu Gentilium ſibi pręſtare noluiſſet. Ego in villa Chryſolæ Sallutiorum D. Gottifredi huius legionis ordinarij corpus, eiuſque purpureum Baltheum auro intextum vidi. Totius legionis Pręfectus D. Mauritius fuiſſe dicitur, Alij Primicerium vocant, ſignifer Exuperius, Candidus ſenator; ordinarius D. Secundus. Mittebatur in Gallias ab Imperatoribus, vt Amandum & Aelianum Rocandaſque opprimerent, qui ſeruilibus armis confiſi, ibi tumultum exciuerant, ſcribit Gulielmus Baldeſanus ſe in Thebæorum hiſtoria legiſſe ipſorum inſigne vellus aureum fuiſſe, quod pro ſuo ſymbolo Carolus Burgundiæ dux erga eos martyres affectus, accepit. Hæc legio in clypeo albo rubram crucem geſtabat, in cuius medio pelta item rubea, aureum orbiculum includit: In imo ab vtraque parte crucis duo dimidij tauri recumbunt. Elegans & pium inſigne, crucem ſanguine Chriſti rubentem orbem Romanum pro pila poſitum tueri innuit; ſiquidem pelta hoſtium ictus repellit, & duo Principes, quorum typus ſunt Tauri, ſub hac cruce tuti requieſcunt. Clypei marginem rubeus circulus cingens, perpetuum ab eiuſdẽ ſanguine pręſidium promittit. Eſt autem pelta ſcutum breuiſſimum inſtar Lunæ dimidiæ, qualem oſtẽdit Pierius, [e] & ego in eodem vetuſto monumento Venetiis vidi, quod ipſe citat. Vergilius. [f]

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis.
Pantaſilea furens, & ibi Seruius.

e lib. 42. S
f in 1. Aeneid.

PRIMA FLAVIA THEODOSIANA, idem habet inſigne cum ſuperiori, niſi quod in ima parte non tauri, ſed duo dimidiati canes auerſi, & à poſterioribus partibus cruci iuncti, cum impetu latrantes ferri videntur. Hi duo ſunt Principes dimidium quiſque imperium tenentes, qui præſidio crucis tuti, hoſtes impetunt. Pierius [g] id aliter explicat; ſed quam rectè alij viderint. Abſque faſcia, inquit, canis copula tamen religatus non incongruum eſt ſacramento addicti militis Hieroglyphicum; copula ſcilicet obedientiæ ſacramentum præ ſe fert. Canis verò ipſe militis officium, quod præcipuum eſt intentum eſſe Ducis imperio, ſiue iter arripiendum, ſiue pugna ineunda ſit, ſiue vbi receptui cani cœptum ad ſigna redire, quæ quidem obſequia, à canibus obſeruari quotidie videmus. Fidelitatem etiã, & in hoſtes impetum ſignificat. Crux verò Chriſtianam pietatem, & pelta pugnandi officium denotat, ita Pierius. Hæc de nouem legionibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem. Nunc ad reliquas eſt tranſeundem.

g lib. 5. Hieroglyphicorum.

DE LEGIONIBVS. X. PSEVDO Comitatenſibus, Magiſtri militum per Orientem. Cap. XLIX.

PSEVDOcomitatenſes legiones, ad Comitatenſium exemplum ſunt inſtitutæ. Præfectos enim ſymbolaqne vt illæ habent, & in omnibus earum imaginem referunt. cum tamen in Comitatu Principis, nunquam ſteterint, minus etiam ſtipendium quam Comitatenſes accepiſſe videntur: Nam horum actuarii ſenas annonas & totidem capita accipiebant: illorum quaternas, [h] id erat tertium genus militum ſub poſterioribus Principibus. Legiones autem Pſeudocomitatenſes ſunt, quæ ſequuntur.

h l. 10. C. Theo. de Numer.

PRIMA ARMENIACA, ante Secundam eiuſdem nominis legionem ex Armeniaca extracta; In alba parma cœruleam peltam geſtabat, cuius inciſura erat rectangularis, quale huius & ſequentis legionis inſigne Pierius [i] deſcribit. In peltæ medio eſt aureus vmbilicus, qui aureo ſeculo vnum orbem Rom. ab hoſtibus defendi inſinuat. In meo Codice luteam habet parmam: In Vrſiniano ſupra pilam rubram in imò clipei poſitam duæ clauæ rubrę ſuſpenſæ cernuntur, quę duorum Principum robore, Rom. orbem ab hoſte defenſum iri pollicentur: color rubeus Principum proprius eſt: Rubra etiam faſcia clipeus cingitur.

i eod. lib. 42.

SECVNDA ARMENIACA, idem inſigne, coloribus tantum à præcedente differens habebat, ſcilicet in cœrulea parma purpuream peltam. Hæc legio erat Conſtantio imperante, in quo Marcellinus ſcribens. [k] Adcuius, inqnit oppidi tutelam duæ legiones ſunt deputatæ, Secunda Flauia, Secundaque Armeniaca.

k lib. 20.

FORTENSES AVXILIARES, dicti, quia ex fœderatis populis ſunt contracti: Pro inſigni habent vt alij Fortenſes ſub primo Magiſtro militum in præſenti. Orbem luteum viridi & luteo circulis clauſum, qui octo cœruleos acutoſque mucrones emittunt, hoſtes confodiẽdos minantes. Luteus circulus globo concolor, marginem clypei cingit. Hoc ſymbolum in alijs Fortenſibus latius eſt explicatum.

FVNDITORES, funda ſaxa emittebant, Vegetius. [l] Erant Funditores, qui ad fundas, vel fuſtibulos lapides iactebant, & tertium locum in acie tenebãt. Hæc ille. Exceptis coloribus & circulorum numero, ſimile ſuperiori ſymbolum geſtant: Nempe in alba parma globum aureum, luteo circulo incluſum, à quo octo cuſpides rubrę exeunt. Marginem albus, & alter exterior rubeus circulus ambit. In manuſcripto Vrſini, denſarum cuſpidum eſt corona, vt habent Regij ſub præcedente Magiſtro militum.

l lib. 2. c. 15.

PRIMA ITALICA, ex Italica Hiſpaniæ

oppi-

a lib. 18. oppido collecta de qua ita Tacitus [a] Viceſima, Rapax, & prima Italica, inceſſere cum Vexillarijs, trium Britannicarum legionum, & electis auxilijs. Loquitur autem de bello inter Vitellium, & Otthonem. b lib. 19. Et alibi. [b] Inde Cremonam petunt, vt legionibus Primæ Italicę, & Vndeuiceſimæ Rapaci iungerentur. Hanc Ptolomæus imperante Traiano in Mœſia inferiore, vbi nunc eſt Bulgaria ad Duroſtorum ęſtiua habuiſſe memorat Notitia, & ipſa ſub Duce Mœſiæ ſecundę. Nouis fuiſſe ſcribit: Sæpè in vetuſtis monumentis eius ſit mentio.

In cœruleo clypeo, luteam pilam, cippo eiuſdem coloris pręfixam geſtat; quę vnius orbis Romani Imperij firmitatem portendit.

QVARTA ITALICA, & ipſa ſimile pręcedenti inſigne tenet: In lutea parma cœruleum cippum, vel, vt in Vrſini Codice, rubrum, qui in ſummo, eiuſdem coloris circulum, luteam pilam claudentem ſuſtinet; Cœruleus circulus, vel, vt in Madruciano duplex marginem ambit: In eodē Codice, duplex etiā pedamentū apparet, quod duas pilas regit. Erat & Cohors Italica dicta, degens in Syria, in qua Cornelius Centurio, primus, ea Gentilibus Chriſtianus factus fuit. D. Lucas, [c] Vir, inquit, quidam erat, in Cęſarea nomine Cornelius, Centurio cohortis, quę dicitur Italica. c act. 10.

SEXTA PARTHICA, ea Parthis contracta in parma lutea geminos orbes luteos, cippo item luteo pręfixos geſtat, inter quos duo angues lutei, vel, vt in Madruciano albi, caudis in medio connexi, ſupra ad oſculum coire videntur inſtar caducei. Marginem purpureus circulus cingit. Duorum in Oriente & Occidente Imperatorum conſpirantium concordiam oſtendit, quod caudæ colligatæ portendunt. Id vero Pierius [d] ita deſcribit. Integer, inquit, caduceus, hoc eſt, totis expreſſis anguibus, ijſque vna cū baculo luteis, in parma cœrulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat. inſigne erat legionis eius, quæ Sexta Parthica vocabatur: Quid vero ſignificet, non exprimit. d lib. 15.

PRIMA ISAVRA SAGITTARIA, à ſagittis quibus feriebat hoſtem, cognominata, luteam pilā eiuſdem coloris cippo præfixam, in cœrulea parma, quemadmodum Prima Italica præfert. Clypei margo faſcia rubra cingitur. De alijs militibus Iſauris ſupra diſſerui, in auxilijs primi magiſtri militum Præſentalis.

BALISTARII THEODOSIACI, à Theodoſio inuenti, Rubrum aſtrum, ſex radios emittens, ſupra album orbem rubeo circulo incluſum, in albo clypeo habere videntur, ſed ſunt acutæ cuſpides cladem hoſtibus minantes. Marginem circulus rubeus complectitur. Vrſinianus codex illis caret. Madrucianus ſupra orbem teſſerulas, vt Baliſtarij ſeniores ſub hoc Magiſtro, oſtendit.

TRANSTIGRITANI, vltra Tigrim degētes, de quibus Marcellinus. [e] Protectores, inquit, poſt terga vinctis manibus, à Perſis ducebantur, Tranſtigritanis ad vnum omnibus contruncatis. Idem inſigne, quod Quarta legio Italica, geſſant. Hi ſunt milites Magiſtri militum per Orientem, in quibus VI. ſymbola duplicantur, videlicet. e lib. 19.

PRIMAE CONSTANTIÆ, & SECVNDAE FLAVIAE CONSTANTIÆ THEBAEORVM.

PRIMÆ & SECVNDAE ARMENIACÆ.

PRIMAE FLAVIAE THEODOSIANAE, & SECVNDAE FLAVIAE VALENTIS THEBAEORVM.

PRIMÆ ITALICÆ, &, SECENDÆ ISAVRIÆ SAGITTARIÆ.

QVARTAE ITALICAE, &, TRANSTIGRITANÆ.

FORTENSIVM AVXILIARIVM & FVNDITORVM.

MARTENSES quoque ſeniores ſymbolū habēt ſimile inſigni Primæ Maximianę Thebęorum ſubſequente Magiſtro per Thracias, de quo nunc eſt dicendum.

NOTITIA

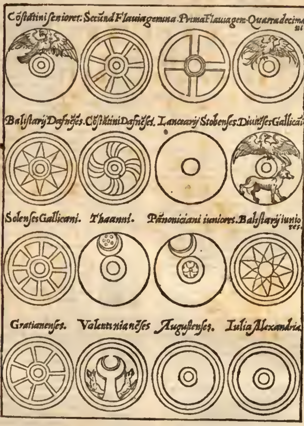
INSIGNIA VIRI

ILLVSTRIS MAGISTRI

militum per Thracias.

NOTI-

NOTITIA.

SVB diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Militum per Thracias vexillationes.

Palatinæ III.

Comites Arcadiaci.
Comites Honoriaci.
Equites Theodoſiaci iuniores.

Vexillationes Comitatenſes XXI.

Equites cataphractarij albigenſes.
Equites ſagittarij ſeniores.
Equites ſagittarij iuniores.
Equites primi Theodoſiani.

Legiones Comitatenſes. XXI.

Solenſes ſeniores.
Menapij.
Prima Maximiniana Thebæorum.
Tertia Diocletiana Thebæorum.
Tertiadecimani.
Quartadecimani.
Prima Flauia gemina.
Secunda Flauia gemina.
Conſtantini ſeniores.
Diuitenſes Galliani.
Lancearij Stobenſes.
Conſtantini Dafnenſes.
Baliſtarij Dafnenſes.
Baliſtarij iuniores.
Pannoniciani iuniores.
Thanni.
Solenſes Gallicani.
Iulia Alexandria.
Auguſtenſes.
Valentinianenſes.
Gratianenſes.

Officium autem Magiſteriæ per Thracias poteſtatis, in numeris militum, & in officio deputatur.

Habet autem dignitates infraſcriptas.

Principem.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Primiſcrinios, qui numerarij fiunt.
Scriniarios.
Exceptores, & ceteros apparitores Magiſtri militum per Thracias quindecim.

DE MAGISTRO MILITVM per Thracias. Cap. L.

COMMENTARIVM.

MAGISTER militum per Thracias eadem inſignia, quæ Magiſter militum per Orientem præfert excepto capite mulieris quod libro ſuper abacum erecto inſculptum habet, à cuius dextro, latere ſcriptū eſt: DEA VEXILLATA, quod à Principibus paganis, ut credo, inſtitutum, apud Chriſtianos permanſiſſe miror: niſi forte in D. Virginis illud caput eſt verſum, quæ anteſignana in Dei Eccleſia vexillum gerit. In manuſcriptis liber albus, & aureis faſcijs cinctus, ut in alijs magiſtris militum, principis caput includit. Huius officium conſtat ex numeris militum, quemadmodum in alijs Magiſtris eſt dictum, uidelicet Principe, Numerarijs duobus. Commentarienſi Primiſcrinijs, qui Numerarij fiunt, ſcriniarij, Exceptoribus, & ceteris apparitoribus Magiſtri militum XV. quorum præcipua cura erat ut CCXXV. nauium claſſes Myſica, & Scythica per Danubium nauigantes repararentur; [a] Hic Magiſter tres vexillationes palatinas, & quatuor Comitatenſes, Legiones itẽ Comitatenſes XXI. regebat.

a l. 1. C. Theo. de luſorijs Danubij

DE III. VEXILLATIONIBVS Palatinis ſub Magiſtro militum per Thracias. Cap. LI.

PALATINOS milites prætorianos fuiſſe diximus, qui Principem & eius palatium tuebantur, quorum pars in prouincias miſſa Palatini nomen aut ſtipẽdium non amittebat, priuilegiõque retinebat, ne ſub alio quam Magiſtro præſentali conueniretur, qui ob id apud alios Magiſtros, vel Duces, Legatos habebat, Reſponſales vocatos, ut ſuo nomine illorum cauſas iudicarent: quales hodie ſunt Nuncij Summi Pontificis [b] Tres verò hic Magiſter palatinas vexillationes ducebat; Quarum Prima erat Comitum Arcadiacorum ab Arcadio inſtitutorum. Secunda Comitum Honoriacorũ, qui ab Honorio eius fratre in Occidente imperante, in fœdus accepti no nẽ ab ipſo habuere PaulusOroſius,[c] Conſtantinus, inquit, Conſtantem filium cum Barbaris quibuſdam, qui quondam in fœdus recepti atque in militiam allecti Honoriaci vocabantur, in Hiſpanias miſit, & ſubdit, eos prodita Pyrenei cuſtodia Barbaros in Hiſpanias immiſiſſe, quas poſtea tenuerunt. Tertia vexillatio erat equitum Theodoſiacorum iuniorum, qui à Theodoſio iuniore Arcadij filio inſtituti fuere.

b l. ult. C. de re milit. lib. 12.

c lib. 7. c. 40.

DE IIII. VEXILLATIONIBVS Comitatenſibus ſub Magiſtro militum per Thracias. Cap. LII.

QVATTVOR aliæ vexillationes eidẽ Magiſtro parebant, Comitatenſes dictæ, videlicet EQVITES cataphractarij Albigenſes, ex Albinga ſumpti, quod eſt Liguriæ oppidum.

EQVITES ſagittarij ſeniores.

EQVITES ſagittarij iuniores, qui Duci Arabiæ inſeruiebant.

EQVITES primi Theodoſiani, de quibus ſupra dictum fuit: De equitibus ſagittarijs ita Syneſius,[d] ſcribit; adſunt milites ordinis Balagritarum; hi priuſquam Cerealis magiſtratum obtineret, erant equites ſagittarii. Hoc autem magiſtro conſtituto, diuenditis equis facti ſunt ſolum ſagittarii: mihi ſufficiunt etiam ſine equis.

d epiſt. 132.

Sed hi erant in Occidente. Horum nullum apparet inſigne. itaque ad Legiones eſt tranſeundum.

DE LEGIONIBVS COMITATENſibus XXI. ſub Magiſtro militum per Thracias. Cap. LIII.

PRIMA ſub Magiſtro militum per Thracias erat Legio, SOLENSIVM ſeniorum, a Solot Ciliciæ oppido nomen habens In rubro horum clypeo ceruleus globus, octo cuſpides totũ clypeum occupantes emittit, in quatuor æquales partes decuſſatas, nigris lineis mucrones interſecantibus. Decuſſatio æqualem quattuor orbis partium diuiſionem inter Principes ſignificat. Mucrones hoſtes feriendos eſſe minantur. Madrucianus globum tantum habet decuſſatum. In Vrſini Codice nulla eſt decuſſatio. Erant & Solenſes equites ſub Duce Mœſiæ ſecundæ.

MENAPII populi ſunt Germaniæ, nunc Geldrẽſes dicti. Canem luteum in alba parma, ſub pelta rubra latrantem habebant: Is eſt Princeps hoſtibus minitans: Pelta, Imperii defenſionem portendit. In Pierij verò Codice, canis, pedibus ſurſum verſis, iacet: quemadmodum ipſe [e] deſcribit. Portendit Principem Rom. velut ludentem, tutum ab impetu hoſtium iacere. Manuſcripti concordant impreſſo, niſi quod Madrucianus puniceum clypeum oſtendit.

e lib. 9. Hieroglyphicorum. & verſus 42.

PRIMA MAXIMIANA THEBÆORVM, à Maximiano eius auctore cognominata in Thebaidis munitione Filis dicta, ad Nilum ſub Duce Thebaidis excubabat, ut infra videbitur ob id Thebęorum eſt appellata. Geſtant inſigne ſimile Mattenſium ſeniorum ſub magiſtro militum per Orientem, nempe in alba parma luteum orbem, duobus circulis item luteis cinctum. In Vrſini Codice, alter eſt rubeus. His vtrinque duo cœrulea gubernacula iunguntur, quæ duorum Principum in orbem coniunctis animis regimen inſinuant. Gubernaculis cęruleus mari concolor conuenit. Marginem tres circuli, duo lutei, & exterior rubeus cingunt, qui ter idem arctiſſimè coniunctos principes eſſe portendunt.

TERTIA DIOCLETIANA THEBÆORVM, à Diocletiano tertio loco lecta, Thebis ſub Duce Thebaidis merebat, cuius pars inde in Thracias eſt deducta. In horum albo clypeo, ſex orbes purpurei, globulum luteum, circulo luteo incluſum, circumſtant, inter hos eminent tea oblongæ, & luteę cuſpides. Hæ plumbatis ſeu Martiobarbulis ſimiles videntur eſſe, quibus hæc legio pugnabat, de quib. in Scythis ſub altero magiſtro militum in præſenti diſſerui: ſuperne in tabella duo viri, manibus in altũ elatis ſe reſpiciũt: Sunt Romani Principes fœdere iuncti.

Extrema, duo ambiunt circuli, interior luteus, alter rubeus qui idem indicant. In Madruciano pro cuſpidibus, clauę uiſuntur.

TERTIADECIMANI, Vetus codex legit Quartadecimani. à XIII. legione in Dacia olim degente dicti.[a] Hanc, & ſequentem Tacitus [b] Veteranas appellat. Veteranæ, inquit, Vndecima, ac Decimatertia, & præcipui fama Quartadecimani rebellione Britannię compreſſa. Hæc ille. In ſex præſidia erat diſpertita, una ſub comite Aegypti, merebat, aliæ quinque per eandem Daciæ pręſidia erant diſpertitæ. Suetonius Lenis pater Tranquilli legionis XIII. Tribunus Auguſti lauiclauius fuit. Tranquil. in Othone cap. 10.

a Diony li. 15.
b lib. 18.

In alba parma, canem luteum latrantem gerunt, qui dorſo ſuſtinere uidetur globum aureum duobus rubro, & luteo circulis cinctum. Canem inuerſum Pierius [c] deſcribit. Is eſt Princeps orbem Rom. ſuſtinens, & hoſtibus allatrans; ſed inuerſus deuictis hoſtibus ocium agens, ludit uelut ab illis tutus. Similem clypeum habent primi, & ſecundi Theodoſiani. Alciatus pro cane leporem interpretatur, [d] qui uigilantiæ eſt typus.

c lib. 5.
d lib. 5. parerg. c. 13.

QVARTADECIMANI, in vetuſto Codice legitur, Quartodecimani a XIIII. legione cognominati, quę in Pannonia ſuperiore olim degebat, ut ait Dion, [e] poſtea rebellione Britannię compreſſa magnam gloriam eſt adepta, ut diat.

e lib. 55.

Geſtabant in alba parma, Aquilam cęrulei coloris aliquantum diluti, orbi item cęruleo, ſed denſioris lutei inſidentẽ, intra quem alius circulus ruber erat, in cuius medio aureus extabat umbilicus; ita Pierius [f] explicat. Impreſſus, unum orbem aureum, rubro circulo incluſum tenet, ut meus habet codex. Marginem albus circulus cingit. Romanum orbem, unico imperio contineri inſinuat. Aquila coerulei coloris, & eſt Romani imperij ſymbolum, color rubeus & ipſe imperium, aureus, aureum ſeculum portendit. De quartodecimanis ita Tacitus, [g] quartodecimani, paululũ dubitauerant, pecunia & miſſio quamuis non flagitantibus oblata eſt. Idem alibi. [h] Pręcipua Quartadecimanorum ferocia, qui ſe victos abnuebant, quippe Bebriacenſi acie Vexillarijs tantum pulſi, uires legionis non affuiſſe, deinde conclamatum repente Decimamquartam legionem, uerſo itinere ad prælium uenire.

f lib. Hieroglyphycorum. 19.
g lib. 7.
h lib. 14. & 18.

PRIMA FLAVIA GEMINA, à Flauio, ut credo Conſtantino cognominata, & Gemina, quod ex duabus legionibus eſſet conflata; Flauiales à Veſpaſiano d. Vegetius [i] ſcribit. Rubram crucem, rubeum item limbum, albi clypei extrema pertingentem gerebat, atque vtrinque aureum globum, duobus luteis. circulis arctioribus cinctum. A cruce ſanguine Domini rubente vtrunque orbem Rom. duobus imperijs munitum protegi ſignificat: rubeus circulus clypeum ambit.

i lib. 2. cap. 2.

SECVNDA FLAVIA GEMINA eiuſdem cognominis. In parma lutea aureum umbilicum, duobus circulis, viridi luteoque cinctum habet, quem ſeptem virides aggeres firmant: orbem Rom. duobus, rectum Imperijs, ab hoſtibus munitum, demonſtrat. Manuſcripti tredecim ponunt aggeres.

CONSTANTINI SENIORES, ab eodem Cõſtantino ante Iuniores lecti. Idem fere inſigne, quod Quartadecimani, tenent: Scilicet aureum globum, duobus circulis rubro & luteo circundatum. Illorum orbis, uno circulo continetur.

DIVITENSES GALLICANI, à Deuero mediterraneo Sicilię oppido nuncupati, Gallicani verò dicti, quod in Gallia primo excubauerint, ſicut infra Dalmatę Diuitenſes appellantur, quia primum in Dalmatiam ſunt miſſi. Horum Marcellinus [k] meminit; Diuitenſes, inquit, Tungritanoſque iuniores ad procinctũ urgentem per Thracias inter alios celerare diſpoſitos ſolicitauit: & infra. cum Diuitenſibus adcelerauit. Et alibi. [l] Seuerianus, ait, apud Chalcidona. Diuitẽſibus præerat & Tungritanis. In imo parmę albæ, cęruleum taurum geſtant, qui aureum orbem, rubro circulo clautum, tergo ſuſtinet, cui inſidet rubeus accipiter, colore tamen dilutiore, vt Pierius [m] deſcribit. Orbem Romanum robore, victoris Principis, regi ſignificat; Accipiter enim victoriæ eſt typus: ſed in impreſſo pro Accipitre Aquila, & pro Tauro Canis, depictus uidetur. Verum omnes manuſcripti Taurum oſtendunt. Hoc ſymbolum eſt ſimile præcedenti.

k lib. 26.
l lib. 27.
m lib 21.

LANCEARII STOBENSES, à Stobio Macedoniæ oppido appellati; Aureum globum, in medio clypei rubri habent. Id quoque unum eſſe in orbe Roma. Imperium aureo ſeculo denotat. Lancearij à lancea qua utuntur ſunt nominati, eſt genus haſtilis Hiſpanici.

CONSTANTINI DAPHNENSES, Daphne eſt Græciæ oppidum: Et Syriæ ciuitas Laurens nominata. Sed hos a Daphne, quam Marcellinus [n] munitionem Thraciæ, prope Danubium, eſſe dicit, vocatos eſſe credendum eſt. Idem Marcellinus [o] loquens de ualente: Quæſito inquit, in unum exercitu, prope Daphne nomine munimentum eſt caſtra metatus ponteque contabulato, ſupra omnium fores, flumen tranſgreſſus eſt Iſtrum. Ex luco Daphnes hæc legio nominari potuit, ibi.n. Conſtantinus ſtatuam matris Helenæ locauit, & locum Auguſteum nuncupauit, ut auctor eſt Suidas in ver. Auguſtus, ſed ex numiſmate Conſtantina Daphne locus ille videtur appellatus. In eius.n. nũmi auerſa parte ſedet victoria alata, dextra lauri, ſiniſtra palmæ ramum tenens. Ante erectum eſt trophæum cũ hac inſcriptione. CONSTANTINA DAPHNE. Hoc numiſma D. Cæſar Card. Baro. in 3. annal. repræſentat.

n lib. 27.
o lib. 29.

In lutea parma globum aureum, duobus circulis cęruleo luteoque cinctum gerunt, quem a quatuor partibus, terna cęrulea flagella circumſtant. Flagellandos hoſtes indicat, qui Romanum orbem, duobus iunctis Imperijs, munitum impetierint. In aureis nummis Iuſtiniani, & ipſe flagellum manu tenens, Barbaris minatur. Marginem duo circuli, alter cęruleus, alter luteus cingunt, perpetuam duorum Principum connexitatem indicantes.

BALISTARII DAPHNENSES, in parma rubia habent, aureum globum, duobus circulis, coeruleo, & luteo cinctum, qui octo acutas cuſpides emittunt, quemadmodum Forteoſes auxiliarii ſub Magiſtro militum per Orientem. Margo duplici limbo circundatur, luteo & viridi: ob perpetuam duorum Principum coniunctionem.

BALISTARII IVNIORES, in coerulea parma globum aureum, duplici corona, denſis cuſpidibus armata, munitum geſtant: Cuſpides aliæ albæ, aliæ rubræ apparent. In manuſcriptis, pro cuſpidibus octo rhumbi cęrulei globum circumdant: Quod orbem Rom. aduerſus hoſtes mucronibus feriendos undique armatum eſſe inſinuat. Marginem duo circuli, cęruleus, & luteus cingunt.

PANNONICIANI IVNIORES, ex Pannonia, poſt Seniores contracti Pannonios Herodotus vocat in 7. & 8. Pannonicam legionem Marcellinus; [p] obuiam, inquit, legiones motæ ſunt duæ, Pannonica & Męſia ualida prælijs manus. Fortè à pileis ex pelle, quos pannonicos uocabant, ſunt denominati. Vegetius, [q] uſque ad præſentem, inquit, prope ætatem conſuetudo permanſit, ut omnes milites pileis, quos Pannonicos vocabant, ex pellibus uterentur, quod propterea ſeruabatur, ne grauis eſſet galea in prælio homini, qui geſtabat aliquid ſemper in capite; Quod & Virgilius. [r] expreſſit, Fuluoſque lupi de pelle galeros Tegmen habent capiti. Hi hoc pileo inſignes inde nomen habere potuerunt.

p lib. 29.
q lib. 2. c. 20.
r in 7.

In Parma alba geſtant orbẽ aureũ nigris & cur uis lineis in partes, & dimidios orbes ſectũ, paruſque

que umbilicum in medio tenentem. Hos uiride uinculum ambit:ſupra ea duplex,dimidiaq; & cœrulea luna, cornibus ſurſum uerſis. Orbis eſt Romanus, qui uiſus ſciſſus unus manet,& plenus. Duplex quoque dimidia luna, duplea dimidialum Imperiū prætendit, quod in unum inſtar lunæ completur. In manuſcriptis, in lunam aliquot cęruleæ roris guttæ defluere uidentur. quæ cęleſtem gratiam in Orbem Rom. promittunt; Sed forte ſunt ſaxa aut plūbatę, quibus legio pugnabat.

THAANNI ſunt Hiſpaniæ populi; unde hæc legio nomē ſumpſit:in antiquo Codice legitur, Tyanni:populi ſunt in Oriēte,quos primum ſe Romano imperio ſubiecisse Iuſtinianus ſcribit C.i Nouel.t. in princ. Horum inſigne eſt,in albo clypeo aureus orbis circulo rubro clauſus,ſupra quem dimidia luna,cornibus ſurſum uerſis,ſex globulos purpureos complectitur,quorum quinque medium circumſtat qui fortè ſaxa fundis in hoſtem iacta referunt.

Baliſtarij ſeniores ſub Magiſtro militum per Orientem ſeptem globulos vel teſſerulas ſupra orbē habent:idē ſignificantes Baliſtarij Theodoſiaci ſub eodē acutos mucrones:ſed hos martiobarbulos ſeu plumbatas fuiſſe dici poteſt, quibus hæc legio pugnabat quemadmodum Scithæ ſub altero magiſtro militum præſentali,apud quem de his diſſerui.

SOLENSES GALLICANI, à Sole Ciliciæ vrbe oriundi in Gallijs morari ſoliti. Orbem rubrum limbo coeruleo circundatum gerunt,quos octo quadrilateres, & in obtuſum angulum faſtigiatę,rubręque muniriones circumſtat. Orbem duobus uniuſque imperijs undique munitum eſſe inſinuant. Marginem uiridis circulus circumplectitur. Simile huic eſt inſigne Lanceariorum ſub primo Magiſtro militum præſentali.

IVLIA ALEXANDRIA, fortè à C.Iulio Cęſare ea Alexandrinis conflata,aut ab Alexandro Imperatore inſtituta. In clypeo luteo orbem aureum faſcia lutea cinctum tenent. Marginem duo circuli cœruleus & rubeus ambiunt. Vno Rom.orbem imperio cingi innuit. Faſcia enim diadema inſigne regium refert. In manuſcriptis ſex lutei trunci, ſeu ſtipites, orbem undique firmant, quemadmodum habet Septima Gemina legio, ſub Magiſtro militū per Orientem.

AVGVSTENSES idem inſigne coloribus tantū differens præferunt, ſcilicet in rubræ parmæ umbone coeruleum orbem luteo circulo circundatum. Marginem duo circuli, coeruleus uiridiſq; ambiūt: Auguſtenſes ab Auguſto eorum auctore ſunt appellati, quemadmodum Auguſtales Vegetius. [a] ſcribit dictos,qui ab Auguſto ordinarijs ſunt additi. a lib.2.cap.2.

VALENTINIANENSES, à Valentiniano Principe, uel, ut ait Pierius, [b] Valentinianenſes à Valente ſunt nominati. Eorum inſignia ita ipſe deſcribit. Lutea erat parma,uiride circulo circumſcripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum uſque porrigebatur. Inde duæ lunæ coloris eiuſdem ſeſe in aduerſim incuruabant, inferiori columellæ parte implicitæ, ſuperiore aliquantulum diſſidentes. A medio uerò columnæ,lepores duo dimidij colore & ipſi puniceo,ſed denſiore,in diuerſa proſiliebant. Hæc ille. Duorum Principum dimidiatum Imperium tenentium & vigilantium, eſt typus. Lepus enim uigilantiſſimum animal etiā apertis oculis dormire dicitur. Duplea dimidia luna,duo dimidiata Imperia in orbem complenda demonſtrat. Puniceus verò color honorem denotat, eſt enim roſidus. extrema duo connexi circuli cœruleus & viridis circundant. b lib.13.

GRATIANENSES, à Gratiano, vel Gratiana Mœſiæ primæ.oppido cognominari, idem planè inſigne ſumpſerūt.quod Solenſes Gallicani,niſi quod hic ſeptem tantum munitiones alternatim rubræ viridesque luteum orbem circumſtant: Hæ in Madruciano duplices ſunt.

Quinque ſymbola ſub hoc Magiſtro repetuntur, eadem enim hi ferme geſtant.

CONSTANTINI SENIORES,& QVARTADECIMANI.

AVGVSTENSIS, & IVLIA ALEXANDRIA.

SOLENSES GALLICANI, & GRATIANENSES,

SAGITTARIIQVE, lecti ſub Magiſtro militium per Illyricum.

THAANNI, & PANNONICIANI IVNIORES.

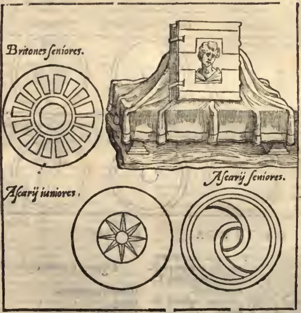
TERTIADECIMANI,& DIVITENSES GALLICANI.

Nunc ad Magiſtrum militum per Illyricum tranſeamus.

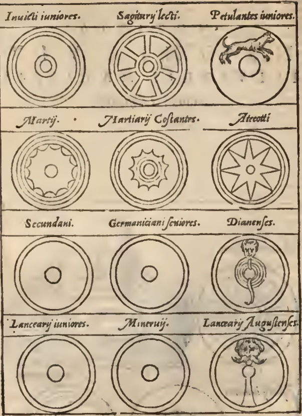
NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI

militum per Illyricum.

NOTITIA

NOTITIA.

SVb diſpoſitione illuſtris Magiſtri Militum per Illyricũ Vexillationes Comitatenſes II.

Equites ſagittarij ſeniores.
Equites Germaniciani ſeniores.

Legio Palatina I.

Britones ſeniores.

Auxilia Palatina VI.

Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Petulantes iuniores.
Sagittarij lecti.
Inuicti iuniores.
Atecotti.

Legiones Comitatenſes. VIII.

Martiarij conſtantes.
Martij.
Dianenſes.
Germaniciani ſeniores.
Secundani.
Lancearij Auguſtenſes.
Mineruij.
Lancearij iuniores.

Item Pſeudocomitatenſes. IX.

Timacenſes Auxiliarij.
Felices Theodoſiani iuniores.
Bugaracenſes.
Scupenſes.
Vlpianenſes.

Metenſes.

Metenſes.
Secundi Theodoſiani.
Baliſtarij Theodoſiani iuniores.
Scampenſes.
Officium autem Magiſterię per Illyricum poteſtatis, in numeris militat, & in officio deputatur. Habet aũt dignitates infraſcriptas.
Principem.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Primiſcrinios, qui Numerarij fiunt.
Scriniarios.
Exceptores, & cęteros apparitores Magiſtri militum per Illyricum.

COMMENTARIVM. Cap. LIIII.

MAGISTER militum, per Illyricum eadem habebat inſignia, idemq; officium, quod Magiſter militum per Thracias, niſi quod hic vultum Principis, libro inſculptum habet, non Deę Vexillaię, vt ille. Eius officium codicillis a Libellenſibus ſcriptis, & à Principe Magiſtroque officiorum ſubſcriptis probandum erat. [a] Duas Vexillationes Comitatenſes regebat; vnam legionem palatinam: Auxilia item ſex palatina. Legiones Comitatenſes octo; & Pſeudocomitatenſes nouem.

a l. vl C. de dia. off. lib. 12.

DE II. VEXILLATIONIBVS Comitatenſibus, Magiſtri militum per Illyricum, & Legione Palatina. Cap. LV.

DVARVM Vexillationum Comitatenſium ſub hoc Magiſtro, altera erat EQVITVM ſagittariorum ſeniorum, qui etiam in Occidente reperiuntur; altera EQVITVM Germanicorum ſeniorum, ex Germanicia Syriæ oppido contracti. in Occidente Germaniciani iuniores sũt vna ex legionib. XXXII. Comitatenſibus Occidentis: ſeniores ſub hoc magiſtro vna ex VIII. legionibus Comitatenſibus. Alij erant Germanici ex Germania delecti, vel qui limites Germaniæ tuebantur. Legionum enim Germanicarum, ad Germaniæ limites excubantium, meminit Tacitus, [b] Legionum, inquit, Germanicarum, motu audito, trepida ciuitas incuſare Tiberium: & alibi [c] tradit, Germanicum exercitum Vitellio affuiſſe: Hæ à Germanico ex Antonia nepte Octauiæ, ſororis Auguſti, nato, & adoptato à Tiberio rectæ fuerant. Velleius Paterculus: Exercitus, inquit, qui in Germania militabat, præſentis Germanici Imperio regebatur. Alij fuere Equites Germanici ad Germanici defuncti memoriam inſtituti iuniores nuncupati. Tacitus [d] Equeſter ordo ait cuneum Germanici, appellauit, qui iuniorum dicebatur, inſtituitque vti turmę idibus Iulijs imaginem eius ſequerentur.

b lib 1.
c lib. 18.
d lib. 2.

Legionem verò Palatinam vnam hic Magiſter habebat, ex Prætorianis in Illyricum accitam, qui erãt BRITONES SENIORES, ex Britannia delecti. In parma rubra, album globum, lutea faſcia cinctum geſtabant, quem denſæ trabes cœruleæ fulciebant. Hoc ſymbolo orbem Romanum vno Imperio contineri, atque vndique aduerſus hoſtes munitum eſſe, inſinuatur. Trabes enim munitionem ſignificant, ſicut in alijs ſimilibus eſt dictum. Faſcia regis diadematis eſt typus.

DE VI. AVXILIIS PALATINIS Cap. LVI.

SEX auxiliorum palatinorum, primi erant.

ASCARII SENIORES, fortè legendum Aſcurij ab Aſcura, Armeniæ maioris oppido, vel, Aſcenij ab Aſcenis, Hiſpaniæ Tarraconẽſis ciuitate, nunc Ceuera dicta.

Hi, in parma dimidia alba, & reliqua ferruginea, duos purpureos hemicyclos, in medio cõiunctos geſtant. Duo dimidij circuli, ſi coniunguntur, orbẽ cõplẽt; Sic & duo dimidia orbis Rom. Imperia cõiũcta vnum plenum efficiunt: Arguta ſymboli inuentio. Purpureus color Imperij proprius eſt. Extrema clypei, duo circuli, luteus, rubeuſque ambiunt. In Maduciano, duo ſunt gubernacula, orbiculum album in medio arctius claudentia. Hi & ſequentes, inter Auxilia palatina Occidentis reperiuntur.

ASCARII IVNIORES, in luteo clypeo, quem latus limbus rubeus circumſcribit, orbem aureum ferunt: vnde octo luteę cuſpides acutæ exeunt. In Maduciano, globus, nigris lineis in ſeptem partes diuiditur, quæ fortè ſeptem terræ habitatæ climata referunt, eaque Imperio Rom. ſubeſſe.

PETVLANTES IVNIORES, fortè à loco, vt Tubantes, dicti: Sed Pierius, [e] à petulantia vocatos affirmat. In rubra, inquit parma, orbem coloris lutei præferebant, ſuperne, canis item luteus, pedibus quo ad fieri potuit exporrectis. Idque petulantiæ militum eſſe ſymbolum putat. Ego Principem, pro ſuo orbe hoſtes impetentem, indicari arbitror. Petulantes ſeniores in Occidente permanſerunt, diuiſis inter Valentinianum, & Valentem auxilijs. [f] Sed illi diuerſa ab his geſtant inſignia. Hos auxiliares fuiſſe, Idem, [g] affirmat: Decentium, inquit, Tribunum, & Notarium miſit, auxiliares ex inde abſtractum, Herulos, & Batauos, cumque petulantibus Celtas.

e lib. 5.
f Marcel. li. 26.
g lib. 26.

SAGITTARII LECTI, in ſagittis emittendis præcipui, & ob hanc artem, ità cognominati. Idem inſigne habebant, quod Gratianenſes, ſub Magiſtro militum per Thracias.

INVICTI IVNIORES, idem ferè ſymbolum tenent quod Auguſtenſes, & legio Iulia Alexandrina ſub eodem Magiſtro militum per Thracias. Hi etiã in Occidente, ſed cum diuerſo inſigni militabant.

ATECOTTI, ab eius nominis oppido vocati, Germanię populi. Attacottos Marcellinus appellat. [h] Picti, inquit, Saxones, & Scoti, & Attacotti, Britannos ærumnis vexauere continuis. Et alibi. [i] Attacotti bellicoſa hominum natio. Aliqui Atecottos, ideſt ſeueros dictos putant. In cęruleo ſcuto, vallum rubrum habent, circum prominentibus roſtris cœruleum orbem vndique ſapientibus, quæ eum, ab hoſtibus tutum reddunt, & illis cladẽ minantur. Quid ſimile habent ſub Magiſtro militum Præſentali, Felices Arcadiani iuniores. Honoriani Atecotti iuniores etiam inter auxilia palatina Occidẽtis reperiũtur.

h lib. 26.
i lib. 27.

De VIII. Legionibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Illyricum. Cap. LVII.

PRÆTER auxilia prædicta, idem Magiſter octo legiones Comitatenſes gubernabat, quorum nomina, & inſignia hæc ſunt. Primi erant,

MARTIARII CONSTANTES, à Conſtante, Cõſtantini Magni filio vocati, idẽ fere inſigne habent, quod ATECOTTI, niſi quod in punicea parma lutea breuiuſque vallum vndecim acutis mucronibus horridum geſtant, & in vmbone luteum orbem, luteo item circulo incluſum.

cluſum. Simile præferunt Felices Arcadiani iuniores, ſub Magiſtro militum Præſentali. Manuſcripti coloribus variant.

MARTII, fortè loco duarum Martiarum legionum ſuffecti, quos periiſſe, & ob audaciam Martias vocatas fuiſſe, Appianus [a] ſcribit, In parma rubra aureum orbem, octo albos mucrones emittentem geſtant. Marginem tres circuli, viridis, luteus, & rubeus cingunt: qui Rom. Principes ter, id eſt arctiſſime coniunctos eſſe ſignificant. Sanguinolentam verò cladem rubeus clypeus, per cuſpides hoſtibus minatur. Quarta legio Martia nuncupata ad Octauianum defecit. [b]

a lib. 4. de bello Ciuili.

b Dion. lib. 45.

BIANENSES, ita omnes manuſcripti: impreſſus codex habet Dianenſes: ſed legendū eſſet Dinienſes, à Dina oppido, quod in Alpibus maritimis Itinerarium ponit. Bianenſes verò à Biana Hiſpaniæ oppido nuncupantur in cœrulea parma, albi ſerpentis effigiem præferunt, qua humanum caput supernè arrectum, & in auerſum reſpicit: ipſe eſt vnicolor, & ſpiris duabus circum vmbilicum aureum datis, caudam aliquantulum infernè propendentē ſubmittit, quemadmodum Pierius [c] deſcribit. Marginem rubeus circulus ambit. Symbolum, Dei aut Principis ſapientia orbem Rom. regi denotat. Hominis enim caput diuinitatem, aut Principis prudentiam portēdit: Sapientiam ſerpens; Sed mihi hic non ſerpens, ſed lorum videtur, ab humano capite ortum, quod duos orbes circumplectitur, eoſque ter circumcinctos in ſummo, & imò arctè conſtringit: Orientem Occidentemque arctè coniunctos, à Diuina prouidentia gubernari indicat. In manuſcriptis, duo orbes clarius, quam in impreſſo apparent.

c lib. 15.

GERMANI SENIORES, à Germanicia Syriæ vrbe denominati, In parma lutea, orbem rubrum geſtabant, cum rubro circulo marginem ambiente. Quod orbem Rom. vnico Imperio arguit contineri. Germanicani iuniores, inter legiones Comitenſes Occidentis permanſerunt. & ſupra ſub hoc magiſtro Equites Germaniciani ſeniores.

SECVNDANI, Plinio, Galliæ Narbonenſis populi, idem planè inſigne habent, niſi quod horum in clypeo cęruleo albus eſt orbis; originem, vt puto habent a ſecundæ legionis militibus; ſicut ſextani, & ſeptimani, qui oppidis, in quæ coloni deducti ſunt, nomen dederunt. Plinius. [d] In medio, inquit, Coloniæ Arelatæ Sextanorum. Bliteræ Septimanorum. Arauſio Secundanorum. Liuius, [e] Dum repetunt enixè ſignum priores Secundani ſe porta eiecere; & paulò poſt: Secundani terga hoſtium cædunt, cæteri caſtra diripiunt.

d lib. 3. cap. 4.

e lib. 4. de bello Ciuili.

LANCEARII AVGVSTENSES: In parma cęrulea, luteo cippo impoſitum orbem luteum tenent cui rubrum humanū caput inſidet: Dei prouidentia, aut Principis à Deo inſpirata, orbem prudenter regi indicant. in armarijs enim poſt Orientis Notitiam humanum caput, pro Diuina prouidētia exponitur, quam etiam de ſua quandoq; Principes intelligunt. Ab Auguſto Auguſtales nominatos fuiſſe Vegetius, [f] memorat, eodem modo dicti ſunt Auguſtenſes.

f lib. 2. cap. 7.

MINERVII, à Mineruio prouinciæ oppido dicti. Mineruiam legionem apud Bononiā, propè Caletes Ptolomæus, collocat. Spartianus, Hadrianum Primæ legioni Mineruiæ in expeditione Dacica, à Traiano Præfectum fuiſſe ſcribit. Idem geſtant inſigne, quod Secundani, & Germaniciani ſeniores, niſi quod hi, in prima viridi rubro circulo circumſcripta aureum orbem tenent.

LANCEARII IVNIORES, & ipſi idem habent ſymbolum, ſed horum parma eſt alba, & orbis rubeus. Madrucianus codex, his cœruleum clypeū tribuit, & Mineruijs luteum. Sub hoc magiſtro, ter ſymbola duplicantur; Eadem enim fermè ſunt MARTIARIORVM CONSTANTIVM, & ATECOTTORVM.

SECVNDANORVM, & GERMANICIANORVM SENIORVM:

LANCEARIORVM IVNIORVM, & MINERVIORVM.

Omnium verò Magiſtrorum militum, ſimul ſunt centum quattuor ſymbola. Nunc ad Legiones Pſeudocomitatenſes eſt veniendum, quorum nullum inſigne inuenitur, niſi codex eſt diuinitus, & ſunt ſequentes.

De IX. Legionibus Pſeudocomitatenſibus, Magiſtri militum per Illyricum. Cap. LVIII.

TIMACENSES AVXILIARII, ea Timaco Mœſię ſuperioris oppido delecti, qui, cum ex fœderatis Principis eſſent, Auxiliarij ſunt vocati: Sed legionis Romanæ formam habuerunt.

FELICES THEODOSIANI IVNIORES, ſub eodem merebant, poſterius à Theodoſio inuenti, Feliceſque cognominati.

BVRGARACENSES, à Burgo Aracæ, quę Ptolomæo eſt vrbs Syriæ, dicti.

SCVPENSES à Scope Marmaricæ Libyæ oppido.

VLPIANENSES, ab Vlpiano Mœſiæ ſuperioris oppido vocati, id ab Vlpio Traiano eſt conditum & nominatum.

METENSES, Metis oppidum eſt Galliæ Belgicę, olim Diuodunum dictum, vnde Metenſes populi, & Metenſis legio, videtur deducta. Sed verius puto, Mediomatrices, poſtea Metenſes appellatos, hic intelligi.

SECVNDI THEODOSIANI, inter Auxilia palatina, ſub altero Magiſtro militū Pręſentali recenſentur, haud dubiè à Theodoſio delecti, poſt alios qui primi vocantur. Hæc verò ſecunda legio fuit, cui Theodoſij nomen inditum.

BALISTARII THEODOSIANI IVNIORES, ab eodem Theodoſio inſtituti, poſt alios, qui ſeniores dicebantur, & ſub Magiſtro militum per Orientem inter IX. legiones Comitatenſes militabant, reponuntur. Alij ſub eodem, inter IX. Pſeudocomitatenſes legiones erant Baliſtarij Theodoſiaci.

SCAMPENSES, à Scampes Macedoniæ oppido denominati, nunc Vdagradum vocant. Hi ſunt milites, qui ſub Magiſtris militum, Imperij Orientis merebant, quorum ſumma eſt colligenda.

EPILOGVS COPIARVM Orientis. Cap. LIX.

MILITABANT ſub Magiſtro militum Orientis legiones Palatinæ XIII. Comitatenſes XXXVIII. Pſeudocomitatenſes XIX. quæ ſimul iunctæ efficiunt legiones LXX. quarum ſingulis ſi viros tribuerimus quot Præfecturas eo tempore conſtitiſſe Conſtantinus Porphyrogenneta [g] ſcribit, ſeptuagintamillia efficient. His accedebant auxilia palatina XLI. quæ arbitror quattuor millia exceſſiſſe; tribuendo ſingulis Auxilijs centum, & ſi aliquando fuerunt L. aut LX. vt Vopiſcus [h] ſcribit. Præter hos ex minore Laterculo emittebantur cohortes LIX. quæ ex prædictis non erant, nec alicui Magiſtrorum parebant, quæ ſi habuiſſent D. pedites, vt ſingulæ continebant cohortes, effeciſſent viginti nouem millia, & D. pedites. omnes ſimul iuncti eſſent centum tria millia peditum, & D. pedites Imperij Orientalis CMMM.

g de themat.

h in Probo.

EQVITVM verò erant Vexillationes. XLIII. Alæ minoris Laterculi LXVI. quæ via pauciores quindecim millibus eſſe poterant, ſed plures fuiſſe

exiſtimo

exiſtimo. Vexillatinnem enim C C.alam, minus C. equitibus continuiſſe non puto,ſed alias vexillatin 500.equites capiebat. vnde Imperii iam tum inclinantis magnitudinem cognoſcere licet. Accedebant & vires Imperii Occidentis non minores. Nauigabant præter hæc multæ claſſes,quarum VI. tantum in Illyrico Notitia nominat. Sed alia Seleucia dicta in Oriente fluuio fuiſſe legitur.[a] Et alia nauium XL. in Ponto Euxino.[b] Nonam in mari rubeo à Traiano inſtitutam Sex. Rufus ſcribit. Reperiebantur & aliæ duæ in mari Mediterraneo,vna Alexãdrina nuncupata ad Aegyptum pertinens. Altera Carpatia vocata,mare Carpatium protegens, quæ, aduehendis ſpeciebus fiſcalibus & frumento addicta erat.[c] Itaq; claſſes numero XII. in Oriente fuiſſe leguntur & ſi Notitia VI. tantum meminerit. Nunc de propoſito ſacri Cubiculi,& Principis miniſtris eſt dicendum, qui vt clarius appareat, hic ſummatim colligentur.

a l.1. C. de claſſ. Aegeſipp. de ex. cid. vrb. Hieroſolym. lib. 2. cap. 9.

c l.4. C. de nau. & nauclor. lib. 11.

ILLVSTRES PRAEPOSITI
SACRI CVBICVLI.

- *Curabant perſonam Principis & cubiculum.* — *Primicerius ſacri cubiculi ſub quo* —— { *Decani plures.*
- *Principi in menſa et palatio ſeruiebant.* — *Comes caſtrenſis ſub quo* —— {
  - *Primicerius menſorum.*
  - *Primicerius cellariorum.*
  - *Primicerius pædagogiorum.*
  - *Primicerius lampadariorum* —— { *Formæ 1.* / *Formæ 2.* / *Formæ 3.*
- *Præpoſito ſacri cubiculi parebant.* — *Comes Sacræ veſtis.*
- *Scribebant arcana Principis.* — *Chartularij cubiculi* —— *III.*
- *Palatium cuſtodiebant.* — *Decuriones III. Silentiariorum.*
- *Comes Domorum per Cappadociam.*

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris ſacri cubiculi Comes domus diuinæ per Cappadociam.

Cod. de præpoſitor. ſacri Cubiculi & de omnibus cubiculariis, & priuilegiis eorũ.

DE PRAEPOSITO SACRI Cubiculi. Cap. LX.

IN tertia claſſe illuſtrium ſunt Palatini, quorum primus cenſetur Præpoſitus ſacri Cubiculi. Impreſſa Notitia in indice, eum Poſt Magiſtros militum locat, poſtea in repræſentandis illuſtrium inſignibus eius non meminit. In manuſcriptis verò legitur, SVB DISPOSITIONE VIRI ILLVSTRIS PRÆPOSITI SACRI CVBICVLI DOMVS DIVINÆ PER CAPPADOCIAM. Hic deeſt dictio, COMES, ante verba Domus Diuinæ per Cappadociam, aliàs nullus eorum eſſet ſenſus cum non recenſeretur, qui ſub huius Præfecti diſpoſitione eſſet. Deinde ineptè appellaretur Præpoſitus ſacri Cubiculi domus diuinæ per Cappadociam: Nam ſi erat Præpoſitus ſacri Cubiculi, non erat eius officium ad domum diuinam per Cappadociam referendum aut reſtringendum, vnde addendum eſt verbum, Comes, domus diuinæ per Cappadociam, qui erat ſub huius Comitis diſpoſitione, & celebratur in iure.[d] cum enim multa eſſent in Cappadocia Principis prædia, his proprius Comes datus fuit. Hic verò ſolus ſub Præpoſiti diſpoſitione nominatur,& non alii Principis miniſtri, quia de eo magis quam de cæteris dubitabatur,vel quod etſi quo ad obſequia illi præpoſito parebant, ſub magiſtri tamen officiorum ditione erant:[e] quod fortè in Comite domus per Cappadociam ſecus obſeruabatur. Alii domorũ Comites

d l.3. C. de palat. ſacr. larg. Nouel. 30. §.1.

e l.1. et Ult. C. de præpoſ. ſacr. cub.

tes rerum priuatarum Comiti parebant.[a] Hic præpoſitus quartus inter illuſtrium dignitates ſequentes illuſtres præcedebat.[b] quibus etiam in Zenonis conſtitutione præponitur. [c] Nulla tamen inſignia, aut officium eius apparent, quibus fortè carebat.

Cubicularij erant, qui perſonam Principis curabant, & ipſi interuiebant, [d] ac Miniſteriani appellabantur: [e] Inter hos erant Decani, qui forte numero X. Decanos enim inquit D. Auguſtinus, [f] vocant, eo quod ſint denis præpoſiti. quos miniſtros thori Marcellinus appellat. [g] Hi Principem veſtibus induebant, & cubicula, & lectos parabant; quorum Præfectus Primicerius dicebatur: [h] ijdem potestas cubiculorum principis cuſtodiebant: Metaphraſtes; [i] Amantius inquit præpoſitus per duos decanos vocauit epiſcopos qui magnam pecuniæ partem, quam ab Eudoxia pro victu acceperant, inter decanos, qui præerant portis, diſtribuerunt. Decanus is fortè eſt, qui olim Decurio vocabatur. Tranquillus enim ſcribit Domitianum a Saturio Decurione cubiculariorum trucidatum. Erant & Caſtrenſiani, qui menſam Principis parabant; Pædagogia, Cellanj, Menſores, Lampadarij, & Sacras veſtes tractantes, quibus Comes caſtrenſis præerat. [k] ſub hoc Præpoſito cenſebantur & Comes doniorum Principis, [l] & tres Chartularij ſpectabiles viri, qui inſtrumenta contractuum Principis, & alia ſcribebant. Præcipuè verò ad Magiſtratum ab eo promotos chirographo notabant, & ad Primicerium Notariorum tranſmittebant, vt illis codicillos cum ſymbolis, & inſignibus obrentæ dignitatis, libroque mandatorum traderet. [m] Hanc ob cauſam ſinguli magiſtratus nouem aureos inter hos tres cubicularios diuidendos ſoluebant. [n] Comes vero Orientis, & Aſiæ Proconſul, ſinguli his LXIII. ſolidos pendebant: [o] Summa pecuniæ, quam ab Orientis Magiſtratibus accipiebant, ad aureos. 549. Iuſtiniano imperante, aſcendebat: Cum nódum Italiam, nec Illyricum recepiſſet, nec Africam ordinaſſet. Præcipuè verò, vt exprimit Notitia, Præpoſitus imperabat Comiti diuinæ domus per Cappadociam, ad quem reditus fundorum Tamiacorum in vitibus ſpectabant. Hi erant paſcua, arui, campi vitibus conſiti, domus & nemora: [p] ad quorum prouentus procurandos, & exigendos, ea ſchola Palatinæ quoſdam Canonicarios nuncupatos dirigebat, qui exactam pecuniã Conſtantinopolim in Principis domum impendendam ferebant; [q] & ideo Tamiaca prædia ideſt ad familiæ alimenta deſtinata vocabantur. [r] His & colonis prædiorum præerat Comes domorum per Cappadociam dictus, tantæ dignitatis, vt apud multos pluris Præſide fieret.[s] Officium etiam tanquam Magiſtratus habebat, cuius Princeps erat, vnus mittendarium ex officio Comitis largitionum. Gratianus A.[t] De palatino inquit, officio ad gerendum Principatum Comitis duorum per Cappadociam emittantur, quales, Comes etiam domorum, ſi inhoneſtum aliquid geſſerit, vereatur. Præpoſitus cubiculi cum hoc Comite, inquilinis, colonis, ſeruiſque ius dicebat. [u] videtur etiam Silentiarijs imperaſſe, cum iura ad ipſos ſpectantia ad Præpoſitum cubiculi dirigantur. [x] & veriſimile eſt illos ſub eius cura fuiſſe, qui proſpicere debebat, ne ſtrepitus in palatio audiretur. Eodem modo Auguſta, ſuos cubicularios, & Præpoſitum illis imperantem habebat.[y] Sed Magiſter officiorum, tàm Principis, quàm Auguſtæ, aulicorum ſupremus iudex erat. [z] Pluribus verò Præpoſitus cubiculi gaudebat priuilegijs. In primis Præfectis & Magiſtris militum æquabatur. [a] Immunis præterea erat à ſoluendo tyronum vel equorum precio, quo prouinciæ onerabantur; vicenos & tricenos ſolidos pro equo ſoluentes. [b] Deinde neque ipſi, neque cubicularijs angarijs, aut præſtandorum veredum, recipiendorumuè hoſpitum onere arctabantur. [c] Ab omnibus denique ſordidis præſtationibus ipſi & eorum vxores erant immunes, [d] ſcilicet à piſtrinis, aut excoquendo pane calcené, exhibẽdis operis à parauedorum præſtatione, impenſa ad publica ędes, pontes, viaſuè reparandas facienda, & ſimilibus. [e] Olim præpoſitus ſacri cubiculi Illuſtris non erat; ſed cùm Macrobius cubiculi Honorij Principis Præfectus doctrina ac prudentia excelleret, in eius gratiam omnes Præpoſiti ſacri cubiculi, Magiſtris militum æquati, illuſtres ſunt declarati. [f] Neſcio, an is Macrobius ſit, qui Scipionis ſomnium interpretatus, Saturnalia celebrauit, & illuſtris cognominatur. Hos præpoſitos Paracœmomenos poſteriores Græci vocauerunt, & canicleion cubiculum, auctore Volaterano. Auguſtę cubiculi Prępoſitus, & ipſe illuſtris ijſdem cum præpoſito cubiculi Principis priuilegiis gaudebat.[g] Temporibus Paleologorum capitiũ Phrygiatum Prępoſitus cubiculi geſtabat, pallium purpureum, tunicam ex cocco & auro Phrygiatum in anteriori parte cum imagine Imperatoris ſtãtis, in poſteriore vero throno inſidentis: ſceptrum quoque ligneum, cuius primus nodus erat aureus, alij auro, argentoq; conuoluti, quemadmodum Sophotatus Curopalata in officijs Palatinis deſcribit; ſed quoniam hunc Præpoſitum ſilentiarijs præfuiſſe diximus, & eorum in iure fit mentio, [h] de his eſt uidendum.

a l. 5. C ad l. Iul. repet.
b l. vlt. C de præpo. ſacr. cub.
c l. vlt. C vbi ſenato. vel clar. ſſ.
d l pe. C de præpo. ſacr. cub. l. de gatis, in prin. de leg. 3.
e l. vlt. C. de caſtren. miniſt.
f lib. 1. de moribus eccleſia Catholica. cap. 31.
g lib. 14.
h l. 1. & 2. C. de cen.
i 26 Febru. in 5. Porphirion.
k l. 2. C Theo. qui à præbit. Tyro l. 2. C. de præp. ſac. cubic l. vlt. C. de diuer. offic.
l d. l. 2.
m l. vlt. C de off. mag. offic. § vlt. Nouel. 24. § vlt. Nouel. 25.
n Nouel. 24 in ſi. cum tribus Nouel. ſeq.
o Auth. vt ind ſine quoquo ſuffr. ſiant. Authen. in Notitia ſeu Nouel. 8.
Comes diuinæ domus per Cappadociam.
p c. 7. d. Nou. 30.
q c 7 d Nouel.
r l. 1. & 5. C de præd. Tam lo. t1.
s d. Nou. 30. § 1.
t l 4. C de pala. ſacr. larg.
u l. vl C. vbi cau. fiſc.
x l pen & vlt. C. de ſilen.
y l. 3. & vlt. C. de præpo ſac. cubi.
z d. l. 3. & vl. C. eod tit.
a l. 1. C. eo. tit.
b d l. 1. C. Theo. qui a præbit. Tyron.
c l. 2. C. eo. tit.
d l. 15. & 18. C. Theod. de extra ord. & ſordid. mune.
e d. l. 15. & 18
f l. 2. C. de præpoſ. ſacr. cubic.
g l. vlt. C de præpo. ſacr. cubic.
h in l. omnimodo ad fin. C. de inoff. teſtam. tit. C. de ſilentiarijs. decurionibus eorum.

DE SCHOLA SILENTIARIARIORVM. Cap. LXII.

ERANT Silentiarij non à ſecretis Principis, vt Accurſius credidit, [i] ſed qui curam habebant, ne quis in Principis palatio ſtrepitus exercitaretur, & vt ſilentium ſeruaretur. Procopius, [k] Romani, inquit, ad ea quę quietis ſunt in palatio, miniſtrum ſilentiarium vocant. Hi plures erant, ſed XXX. ordinarij, & digniores in tres decurias diuiſi, quorum ſingulis decem vnus decurio pręerat. [l] Hunc Palatii Decurionum Marcellinus [m] vocat: Aliquis, inquit palatij Decurio, qui ordo eſt dignitatis, ſigna Petulantium ingreſſus & Celtarum. Ita etiam Honorius A. appellat. [n] Decuriones, ait, palatii noſtri, poſt emenſum fideliter obſequium, electionem habeant, ſiue ex Magiſtris officiorum, velut agentes dignitatem conſequi maluerint, ſiue inter uiros illuſtres comites domeſticorum. Omnes vero Magiſtrum officiorum tam in ciuilibus quam criminalibus cauſis, iudicem habebant. [o] Sed ubi annis XIII. inculpatas excubias peregiſſent, à pręſtandis equis, & tyronibus, onereque excoquendæ calcis ad fabricas, & recipiendorum in ędibus hoſpitum erant immunes. [p] Pręterea quod acquirebant filiifamilias Silentiarij, ea Principis ſtipendio, Anaſtaſii conſtitutione in Caſtrenſe peculium referebatur. [q] Ex quo apparet, illos verè milites non fuiſſe, quia de hoc dubitandum non erat, neque lege cauendum. Pręterea ſi parentes hanc Palatinam militiam pro filio emiſſent, pretium ipſis in legitimam non computabatur; [r] Vnde vendi potuiſſe huiuſmodi officium deprehenditur. [s] A tutela etiam & cura, erant immunes, [t] aliiſque eorum liberi priuilegiis honeſtabantur.[u] Hi prius fuere clariſſimi, [x] poſtea ſpectabiles ſunt facti. [y] Depoſito verò poſt annos XIII. officio erant illuſtres. Inter eos enim, qui Magiſtri, vel Comitis domeſticorum, officio functi erant, connumerabantur. [z] Hęc de Silentiarijs, qui etſi à Magiſtro officiorum iudicabantur, cum tamen ſub Prępoſiti ſacri cubiculi obſequio eos fuiſſe conſtet, [y] de ipſis hoc loco diſſerui.

i in l. omnimod. ad fi. ver. ſilentiarijs. C de inoff. teſt. & in Rubr. C. de ſilentia.
k lib. 20. de bello Perſico.
l l 3. in fin. C. de ſilentiar lib. 12.
m lib. 20.
n in l. 1. C de ſilentiar.
o l. ne ad diuerſa. C. de ſilent.
p l. 2. & 3. C. eo. tit.
q l. vlt. C. eod.
r d. l. vl. & l. omnimodo. § vlt. C. de inoff. teſt.
s d l. vlt.
t d. l. vl. C eod.
u d. l. omnimod. § vlt.
x l. 1. C. eod. tit
y l. pen. & vlt. C. eod.

DE MAGISTRO OFFICIORVM *Orientis, & eius inſignibus.* Cap. LXII.

C. de off. magiſtri officiorum.

PRÆPOSITVM ſacri cubiculi, ſequitur Magiſter officiorum, quem Ducem ordinum Palatinorũ Zoſimus[a] & Procopius[b] appellant; Non tantum enim Palatinis, & Principis miniſtris, ac ſcholis palatij arma tractantibus imperabat, ſed, & fabricis, & limitaneis Ducibus, vel Comitibus,[c] à quibus, ad Magiſtrum officiorum, & Quæſtorem appellabatur.[d] Hanc Magiſteriam dignitatem vocant iura,[e] & Caſſiodorus,[f] cuius præcipuum munus fuiſſe dicit, vt Principi Senatores offerret. Ad ipſũ, inquit, palatij pertinet diſciplina, ipſe inſolentiam ſcholarum, mores procelloſos moderationis ſuæ terminis diſſerenat. Tum multi ordines ſine confuſione aliqua componuntur: Et paulò poſt: Per eum Senator veniens, noſtris præſentatur obtutibus, admonet trepidum, componit loquentem: ſua quin etiam ſolet verba inſerere, vt nos decenter omnia debeamus audire. Aſpectus regij haud immitis promiſſor, collocutionis auliæ glorioſus donator, aulici conſiſtorij, quaſi quidam Lucifer. Nam ſicut ille venturum diem promittit, ſic iſte deſiderantibus vultum ſerenitatis noſtræ attribuit: cauſarum prętere à maximum pondus in eius audaciæ finibus, opima ſecuritate reponimus. Et paulo poſt: veredorum quinctiam opportunam velocitatem, quorum, ſtatus ſemper in curſu eſt, diligentiæ ſuæ diſtrictionis cuſtodit, vt ſollicitudines noſtras, quas conſilio iuuat, beneficio celeritatis expediat. Per eum nobis legatorum, quamuis feſtinantium prænunciatur aduentus, per eum nominis noſtri deſtinatur erectio, & iſti principaliter creditur, quod tam neceſſarium eſſe ſentitur. His etiam laboribus æſtimatis, poteſtatem magnam huic decreuit antiquitas, vt nemo iudicum per prouincias faſcem aſſumeret niſi hoc & ipſe fieri decreuiſſet. Perequatores etiam victualium rerum in hac vrbe regia, propria voluntate conſtituit, & tam neceſſariæ rei iudicem fecit. Hæc ille.

Officiorum autem Magiſter dicebatur, quod officijs, ideſt Miniſterijs, ſeu Principi miniſtrantibus præerat; nomen enim officij, etſi multa ſignificat, hic pro miniſterio accipitur, vt apud Marcianum.[g] ſi ex officio, inquit, quis ad artificium tranſierit, officium artificio mutatur; Et in eodem ſenſu ſæpè apud alios ſumitur.[h] Adaucus martyr Diocletiani Imper. Magiſter officiorum, & Quæſtor fuit.[i]

a, in ſecundo.
b in 1. de bello Perſico.
c l. pen. C. de off. Mag. off.
d l. pe. C de app.
e §. 1. in proœm.
f §. 1. in prima conſtit. C. l. 2. §. hoc etiam, C. de off. P. P. Afr.
f lib. 6.
g l. legatis. §. ſi ex off. ff. de leg. 3
h in l. ſeruos, ff. de manum. teſt. l ſi non fortè. §. libertus ff de cõ di. indeb. cum ſimilib.
i Euſebius li. 8. cap. 23.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI Officiorum.

COMMENTARIVM.

MAGISTER officiorum Orientis inſignia hęc habebat: Abacum tapeto in medio ſurrecto inſtratum, quo nititur erectus liber, argẽto tectus, aureis virgulis in rhumbũ ornatus, in medio verò duorũ Principum vultus aureos cõtinet, infraſcriptũ eſt, FABRICÆ, quæ ſub huius cura erant, & in quibus varia armorum genera hic depicta fiebant.

In primis ſpectantur, cum ſuis ſymbolis ſeptem clypei. Sex in manuſcriptis. Hos Pierius.[a] vult fuiſſe proprios Præfectorum fabricarum: Ego ſcutorum militum exemplaria fuiſſe puto, quę etſi non in omnibus, certè in pluribus illis conueniunt. Itaq; fabricas ſcutarias nuncupatas referunt, in quibus ſcuta militibus tradenda fabricabantur.

In horũ vno cœruleo eſt dimidiatus ſerpẽs luteus, aureus vmbilicus, margo rubens, intra quem à læua parte eſt onyx paruus cum Aethiopis ſigillo, vt Pierius depingit: Sed in Codice impreſſo imago eſt togati Principis orbem tuentis; In vmbone aureus orbis decuſſatus, anguis dimidia parte eſt trũcus, qualem in alio fabricæ clypeo idem Pierius deſcribit, quod ſymbolum in Marcomanis, Honorianis, & Cetratis ſub Magiſtro equitum prẹſentali Occidentis ſum interpretatus. In Oriente enim non reperitur.

Alius clypeus rubeus in medio aureum orbem luteas, acutaſq; cuſpides emittentem, & cladem hoſtibus minantem habet. Marginem cœruleus limbus cingit, prout gerũt Aſcarij iuniores, ſub Magiſtro militum per Illyricum, in quibus hoc inſigne expoſui.

Tertius, & ipſe rubeus, aureum globum in vmbone tenet, ſeptem partitis cuſpidibus armatum, & aliis ſeptem orbiculis circundatum, quos maior luteus orbis ſuſtinet, octo longis luteiſque trabibus circum munitus. Simile ſymbolum in Oriente ſub Magiſtro militum Thraciæ Flauia Gemina, in Occidente Lanceari ferunt: exceptis orbiculis. Vnum ſignificat eſſe, & magnum orbis Rom. Imperium, atque vndiq; munitum, etſi ob diuiſionẽ minus videatur, vt alias dictum. In manuſcriptis, eſt geminus orbis luteus, ſenis, & duplicibus trabibus munitus.

Eſt & alia parma rubra, continens globum luteum acutos mucrones emittentem, qui marginem pertingunt, medio, aureus vmbilicus includitur, vnde aliæ, ſed breuiores luteæque cuſpides exeunt. Nigræ lineæ, totam clypei faciem inumbrant. Paruus vmbilicus, Imperium etſi ob diuiſionem comminutum, aduerſus hoſtes, armatum eſſe oſtendit, & vtrumque eius orbem vnitum, in maiuſque auctum, maiorem illis cladem allaturum. Id verò tectum & latẽs eſſe, ex adumbratione ſignificatur niſi per eas mare malumus ſignificari. Simile inſigne eſt Baliſtariis iunioribus, ſub Magiſtro militum per Thracias. In manuſcriptis hic clypeus deeſt.

Aliam parmam cœruleam, nigræ lineæ ad medium occupant, vbi orbis aureus ſplendet; qualem Lancearii iuniores, Mineruij, & alij ſub Magiſtro militum per Illyricum geſtant. Etiam id terras mareque vni Imperio Rom. ſubeſſe inſinuat. Rubeus circulus marginem ambit.

In alterius parmę cœruleæ vmbone, luteus orbis & nigris lineis decuſſatim diuiſus, duplici luteoque vinculo cingitur: Dimidium verò clypeum, nigrę lineæ percurrunt, quæ maris ſunt typus. Duplex circulus rubeus marginem ambit. Simile inſigne ferunt Quarti Sagittarij, ſub Magiſtro equitum pręſentali Occidentis. Diuiſum orbem Romę vno contineri Imperio inſinuat.

In vltimæ parmæ viridis vmbone, globus luteus, in medio quadram tabellam & ipſam luteam ſuſtinet. Illum octo lutei orbiculi, in medio clauis confixi, & luteo circulo cincti circundant. Nigræ lineę, tertiam ferè clypei partem occupant, quem rubeus limbus circumplectitur. Idem eſt argumentum, quod ſuperioris ſymboli. Tabula legem orbi à Principe datam refert. Orbiculi clauis confixi, orbem Romanum firmiter & vndique munitum eſſe denotant. Manuſcriptis pro hoc ſymbolo eſt orbis luteus, duobus circulis item luteis cinctus, & roſtris circum armatus, qualis eſt clypeus Comitis domeſticorum peditum. Vrſini codex argenteum globum albo circulo cinctum, & vndiq; roſtris munitum repręſentat: Madrucianus, in cœruleæ parmę vmbone, album vmbilicum, cœruleo luteoque circulo incluſum refert; alba tabella ſupra eminet. In alijs quoque ſymbolis in paucis quibuſdam manuſcripti variant.

A clypeorum lateribus bina vtrinque ſtant ſpicula, quę indicant in fabricis lanceas & arma fuiſſe fabricata; propè tres cuſpides viſuntur, quibus ſigna militaria infigebantur. Quattuor aut quinque galeæ cum criſtis, duę loricæ, & totidem thoraces, duo clites, & totidem ſpatæ, ocreę, ſecures bipennes, plumbatę ſeu plumbeę pilæ. Manuſcripti addunt arcum, & duas pharetras. Hæc fabricas armorum loricatas, ſpatarias, arcuariaſque nuncupatas referunt. Et licet nulla hoc nomine appelletur in Oriente, dubitandum non eſt huiuſmodi arma ibi fabricata fuiſſe, prẹſertim illis in locis, quibus nullum armorum genus inſcribitur. Sed in Occidente ſuæ armorum ſpecies ſingulis fabricis applicantur. Nulli verò licebat hæc arma facere,[b] niſi fabris, qui in certis Imperii locis iuſſu Principis ea fabricabant, & Fabricenſes appellabantur,[c] quibus ſalarium ex publico dabatur, neque ipſis hęc alijs vendere licebat. In tractu Orientis quinque tantum fabricæ, id eſt armorum officinæ erant, tres in Ponto, vna in Aſia, duæ in Thraciis, quatuor in Illyrico. Hęc inſignia in huius magiſtri auditorio ſpectabantur, & forte eo procedente præferebantur, cum præconum acclamationibus, qui eũ Imperii patrem prędicabãt, Gratianus.[d] Qui inquit ex officiali magiſterio attonito ſplendore viguerunt, acclamatione excipiantur ſoluta, nec prætereantur vt incogniti. officiale autem magiſterium vocat Magiſtri officiorum. Illuſtris eſt hic Magiſter,[e] & Magnificus,[f] & quandoque Comes vocatur,[g] Magiſter palatii à Caſſiodoro, quo nomine etiam appellatur Tribonianus.[h] Præerat ſcholis, Menſoribus, Lampadariis, quatuor ſcriniis, officio admiſſionum, & fabricis, quæ ordine explicabuntur, & in tabula ſummatim repræſentabuntur. cubiculariis etiam aliiſque miniſtris Principis, ius dicebat. Sed & Duces, ac Comites limitanei, eorumque officia, & caſtrorum præpoſiti illius ſuberaus ditioni,[i] & ob id pedaneum iudicem ipſorum cauſis cognoſcentem habebat.[k] Omnes ſubminatim poſt Notitię contextum repręſentabo.

a li. Hieroglyphi co. 53.

b l. vl. § magnus. ff. de pub. & c l. 1 C. de Fabricen. lib. 12. & in §. 1. in auth. de armis.

d in l. 1. Cod. de Quaeſto. & mag. offic.

e l. 3. C. de curſ. pub. l. eos. C. de prox. age. in reb. lib. 12.

f in l. 4. C. de ag. in reb. lib. 12.

g l. indeceb. cod. et C. l. pen. et vl. C. de caſtrẽſib. et miniſteria lib. 12. & d l. 3.

h in § ad ſtum. C. de Iuſtin. C. confir.

i l. veros. C. de diuerſ. offi.

k §. 1 Nouel 82. ſeu auth. de iud.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Illuſtris Magiſtri officiorum.

SChola ſcutariorum prima.

Schola ſcutariorum ſecunda.

Schola gentilium ſeniorum.

Schola ſcutariorum ſagittariorum.

Schola ſcutariorum Clibanariorum.

Schola armaturarum iuniorum.

Schola gentilium iuniorum.
Schola agẽtium in rebus, & deputati eiuſdem ſcholæ.
Menſores, & Lampadarij.
Scrinium Memoriæ.
Scrinium Epiſtolarum.
Scrinium libellorum.
Scrinium diſpoſitionum.
Officium admiſſionum.

Fabricæ infraſcriptę Orientis V.

Scutaria & armorum Damaſci.
Scutaria. & armorum Antiochiæ.
Clibanaria Antiochiæ.
Scutaria & armamentaria Aedeſſæ.
Haſtaria Ireponolitana Ciliciæ.

Ponticę III.

Clibanaria Cæſareæ Cappadocię.
Scutaria & armorum Nicomediæ.
Clibanaria Nicomediæ.

Aſiana I.

Scutaria & armorum Sardis Lydiæ.

Thraciarum II.

Scutaria & armorum Hadrianopoli, Hæmi montis.
Scutaria, & armorum Martianopoli.

Illyrici IIII.

Theſſalonicenſis.
Naiſſatenſis.
Ratiarenſis.
Scutaria Horreomargenſis.
Officium autem ſupraſcripti viri illuſtris Magiſtri officiorũ de ſchola agẽtiũ in reb. eſt ita.
Adiutor.
Subadiuua adiutores duo.
Fabricarum tres.
Barbariorum tres.
Orientis vnus.
Aſianæ vnus.
Ponticæ vnus.
Thraciarum, & Illyrici vnus.
Curioſus curſus publici Præſentalis vnus.
Curioſi per omnes prouincias.
Interpretes diuerſarum gentium.
Magiſter officiorum ipſe emittit.

NOS IN TABELLA OSTENDIMVS QVIBVS PRAE EST MAGISTER OFFICIORVM.

Magiſter officiorum praeſt

- *Scholis VIII.*
  - *Scutariorum 1.*
  - *Scutariorum 2.*
  - *Gentilium ſeniorum.*
  - *Scutariorum Sagittariorum.*
  - *Scutariorum Clibanariorum.*
  - *Armaturarum iuniorum.*
  - *Gentilium iuniorum.*
  - *Agentium in rebus, & deputatorum ſcholæ.*
- *Menſoribus.*
- *Lampadarys.*
- *Scrinijs IIII.*
  - *Memoriæ, in quo viri 62. ex quibus*
    - *Antiquarij VII.*
      - *Græci IIII.*
      - *Latini III.*
    - *Adiutores quæſtoris XII.*
  - *Epiſtolarum, viri 34.*
  - *Libellorum, viri 34.*
  - *Diſpoſitionum.*
- *Officio admiſſionum.*
- *Fabricis XV.*
  - *Orientis V.*
    - *Scutaria, & armorum Damaſci.*
    - *Scutaria, & armorum Antiochiæ.*
    - *Clibanaria Antiochiæ.*
    - *Scutaria & armamentaria Aedeſſe.*
    - *Haſtaria Irenopolitana Ciliciæ.*
  - *Ponticæ III.*
    - *Clibanaria Cæſareæ Cappadocię.*
    - *Scutaria, & armorum Nicomediæ.*
    - *Clibanaria Nicomediæ.*
  - *Aſiana I.*
    - *Scutaria, & armorum Sardis Lydiæ.*
  - *Thraciarum II.*
    - *Scutaria, & armorum Hadrianopoli Hemi monti.*
    - *Scutaria, & armorum Martianopoli.*
  - *Illyrici IIII.*
    - *Theſſalonicenſis.*
    - *Naiſſatenſis.*
    - *Ratiarenſis.*
    - *Scutaria Horreomargenſis.*

Limitaneis
- *Comitibus II.*
- *Ducibus XIII.*

DE SCHOLIS QVIBVS PRAEERAT Magiſter officiorum. Cap. LXIII.

IN primis ſcholis octo Magiſtrum officiorum imperaſſe Notitia ſcribit: Quatuor ſcutariorum, duabus Gentilium, vni armaturarum, & alij Agentium in rebus, quæ ſcholę Palatinæ à Marcellino [a] appellantur, qui tuebantur palatium. Solis, inquit, ſcholis Conſtantius iuſſit Gallum eſſe contentum Palatinis, & protectorum cum ſcutarijs, & gentilibus, & infra, Aduocatos Palatinarum primos ſcholarum allocutus eſt. Scholam, non locum vbi virtuti datur opera, neque ipſam virtutis exercitationum, ſed tempus opportunum, quo virtuti vacatur, ſignificare Suidas memorat: in quo ſenſu [b] Cicero accepiſſe videtur, Dierum, inquit, quinque ſcholas, vt Græci appellant, in totidem libros contuli: Sed hic ſchola pro ordine militantium accipitur. Vegetius [c] pro centuria ſumere videtur. Per diuerſas ait, cohortes, & diuerſas ſcholas promouentur milites, & ſubdit, Primipili, Centurio poſtquam in orbem in omnes cohortes per diuerſas adminiſtrauerit ſcholas, in prima cohorte ad hanc peruenit palmam. Hæ non legiones, non cohortes, nō vexillationes erant, ſed corpora militum, vulgus Italicum ſocietates appellat. Scholas in plurali tantum Feſtus ponit. Præter has octo tres aliæ ſcholæ fuerunt ſilentiariorum, & equitum, peditumque domeſticorum; Itaque vndecim, in toto Orientis Imperio, ſcholæ reperiuntur, & ita à Iuſtiniano [d] numerantur. Duæ inermes agentium in rebus, & Silentiariorum, & nouem armatæ militiæ; quæ erant milites Armeni, omnium præſtantiſſimi numero 3500. computatis duabus domeſticorum ſcholis. His duo millia militum addidit Iuſtinianus, qui ſupranumerarij ſunt nocati. Suidas. [e] Erant, inquit, 3500. ex præſtantiſſimis Armenis in ſcholas diuiſi, & Principis palatium cuſtodiebant, & ideo huic Magiſtro parebant, ac vberius cæteris militibus ſalarium percipiebant. Hæc à Procopio ἀνεκδότοις mutuatus videtur, vbi idem ferme ſcribit. Alij inquit milites non pauciores tribus millibus quingentis ad cuſtodiam Palatii ſunt conſtituti, quos ſcholares vocant, quibus longe maius ſtipendium, quam cęteris dari conſueuit, initio ex præſtantiſſimis Armenis delecti hūc honorem pro meruerunt; Poſtquam vero Zeno Imperium adeptus eſt, inter eos etiam molles & imbelles ſunt recepti, donec progreſſu temporis etiam ſeruilis conditiones homines hunc honorem emerunt. Verum Iuſtinianus Princeps factus, plures magna pecunia ab eis recepta ad hunc honorem promouit. Et cum numerum compleſſet, alia duo millia addidit, quos ſupranumerarios vocauit, nullamque pecuniam illis dedit. Scholis nouem tantum Magiſter officiorum imperabat; Domeſticorum, enim Equitum peditumque ſcholę à ſuis Comitibus Magiſtrorum militum vices agentibus iudicabantur. [f] Notitia verò VIII. tantum ſcholas, vt dictum eſt, ſub Magiſtro officiorum ponit, Silentiariorum omittens, quos Primicerio cubiculi paruiſſe tradidimus. Hi tamen poſtea a Magiſtro officiorum ſunt iudicati. Zeno, [g] Iubemus inquit, qui quemlibet deuotiſſimorum ſilentiariorum ſcholæ ciuiliter vel criminaliter pulſare maluerint, ex iudicio tantummodo Magiſtri officiorum conuenire. Nullus verò has ſcholas ingredi poterat, qui à Principe probatus non eſſet, & ideo ipſorum nomina in ſcriniis maioris laterculi à Notarius tribunis ſcribebantur, ac ſingulo quadrimeſtri multis quotidie decedentibus vel abeuntibus, eorum album, vel matriculæ renouabantur. [h] In primis ſcholaribus omnibus interdicebatur, ne cuiuſquam prædia conducerent, ne ab armorum exercitatione auocarentur. [i] Aliæ ſub P.P. erant ſcholæ, [k] quibuſcum hæ vndecim nihil commune habent. Cuique ſcholæ ſuus præerat Comes, vir ſpectabilis. [l] Ita enim ſcholarum capita Theodoſius & Honorius AA. vocant. [m] Comitem ſequebatur Primicerius, qui idem Tribunus vocabatur, & ipſe ſpectabilis [n] Poſt hunc Decemprimi ſequentes erāt Clariſsimi. [o] Quorum primus Secundocerius eſt dictus, poſtea hi ad Primicerij gradum promouebantur. [p] Decem iſti primi ſcholarium ad exemplum Decurionum Ciuitatum ſunt inuenti, qui & ipſi Decemprimos habebant, [q] poſt hos erant Ducenarij, deinde Centenarij, mox Biarchæ poſtea Circitores, exinde Equites, vltimi tyrones, qui erant plures, quemadmodum in ſchola Agentium in rebus. [r] Hos deponendi, corrigendive facultatem, eorum Comes non habebat: ſed hoc ad Magiſtrum officiorum ſpectabat. [s] Ducenarij, CC. militibus præeſſe conſueuerant. Centenarij, C. [t] Biarcha verò erat commeatui præfectus, nam Βίος victum ſignificat: ſimilis erat Præfecto contubernij. X. militum. [u] Circitor, publicus vrbis cuſtos, alias Circitores ſunt, qui res venales per vrbem circumferunt. [x] Apud milites pro eo, qui vigilias circuit, accipitur. Eques vero plus erat, quam ſimplex miles. Pedes dicebatur, qui nullum ad hunc gradum habebat. Primoribus ampliora cæteris ſtipendia dabantur, vt ait Suidas. Nam, prout gradu excellebant, plus habebant: Nemini verò licebat, ſcholarem fieri, aut ad eorum gradum promoueri ſine Principis conſenſu, & ob id codicillis à Notarijs Laterculenſibus ſcriptis, & à Principe ſubſcriptis, creabantur: & eorum nomina in Laterculo maiore conſeruabantur. Cum verò tria millia & quingenti Armeni, in IX. ſcholas diuiderentur, inter hos Agentes in rebus, & Silentiarii inermes, nō connumerabantur; ſingula ſchola ſi æqualem facimus diuiſionem, plus minus 400. militibus continebat. Sub Magiſtro Officiorum ſequentes ſcholæ à Notitia recenſentur.

SCHOLA SCVTARIORVM PRIMA. Hi & ſequentes Principem comitari conſueuerant. Zoſimus. [y] Recedentibus, inquit duobus ordinibus qui Principem ſtipare ſolebant Scutarij dicuntur. ſcutis enim potiſſimum vtentes, totum etiam corpus, armis regebant, non tamen equos, vt Clibanarij, ita armis tectos pedites, Scutarios vocatos fuiſſe, auctor eſt Veget. [z] Hi a Conſtantino inſtituti videntur, quibus, & ſcholæ Clybanariorum panes quoſdam aſſignauit. [a] Huius ſcholæ meminit Marcellinus. [b] Obſcuris, inquit paucorum ſuſurris nomen perſtringebatur Equitij ſcholę primæ Scutariorum, etiam tum Tribuni: Idem. [c] De Scutariis autem, ait, & Gentilibus excepere quemque promptiſſimum. & alibi. Primi Scutarii ſub Magiſtro militum Præſentali primo, & Magiſtro per Orientem, merebant inter Vexillationes Comitatenſes: ſed an hi ex his ſubſilio. Armis vtebantur, qualia in officiorum Magiſtri inſignibus oſtenduntur: Hi & ſequentes etiam in Occidente reperiuntur.

SCVTARIORVM SCHOLA II. dicta ad primæ differentiam, cuius idem Marcellinus. [d] meminit. Quibus, inquit, compertis, Valentiniano, qui eſt his rediturus regenda Scutariorum ſecunda ſchola cō mittitur: Is eſt Valentinianus qui mox imperauit. Secundi Scutarii, equo ſub Magiſtro Præſentali, inter Vexillationes Comitatenſes militabant.

SCHOLA GENTILIVM ſeniorū, Hi erant idololatræ ex Barbaris Rom. Imperio minime ſubditis, variiſque gentibus collecti, vt ait Zonaras [e] Modeſtinus quoque [f] appellat Gentilium ſacerdotia Idololatrarum. Procopius [g] Romanis fœderatos gentiles Phylarchos fuiſſe dicit. De his ita Marcellinus, [h] Promptè præire ante alias duo iuuenes lecti in principiis adeundi diſcriminis Saluius Vlpicius Scutarius vnus, alter ſcholæ Gentilium. Et alibi. [i] Malarius Gētiliū rector. Hi in Occidēte quoq; militabāt.

C. de priuilegijs ſcholarum. C. de comitibus & tribunis ſcholarū.
a lib. 14.
b li. 1. Tuſculan. quæſt.
c lib. 2. cap. 71.
d in l. vlt. C. loc.
e in verbo. ὑπερνύμεροι. & in verb. σχολάριοι.
f l. 3. C. de venatione ferarū. & tit. in inſcriptione.
g in l. 4. C. de ſilentiar.
h l. vl. C. de off. Mag. offic.

i d. l. vlt. C. loca.
k l. 2. C. de off. P.P. Africa.
l l. 3. C. de priu. ſcholar. l. 3. C. de off. Mag. off.
m d. l. C. de off. off. Mag. offic. l. 1. C. de com. & tribun. ſcholar.
n l. 2. C. de domeſt. & protect.
o ſeu l. vlt. C. T. eo.
o d. l. 2.
p d. l. 2.
q l. 1. in prin. l. §. Decaprotos. l. vlt. § munera ff. de munerib. & honor.
r l. 3. C. de Agēt. in reb.
s l. 3. C. de offic. Mag. offic.
t Veget li. 2. c. 8.
u Veget. d. c. 8.
x l. quæcūque. §. ſed & eos. ff. de Inſtit.
y in tertio.
z lib. 1. cap. 20
a l. 9. C. T. de ann. non. conſtit.
b lib 26.
c lib 20.
d l. 25. ad finem.
e in Madrucian.
f in l. Athleta, §. 1. de excuſ. tut.
g lib. 1. de bello Perſico.
h lib 27.
i lib. 15. & lib. 20.

SCVTARIORVM SAGITARIORVM. Hi armis vndique recti ſagittis vtebantur in prælio. Eiuſdem nominis cuneus ſub Duce Mœſiæ ſecundæ merebat, & alius ſub duce Daciæ, niſi fuerint ſequentis ſcholæ.

SCVTARIORVM CLIBANARIORVM, id eſt, Cataphractorum, ipſi, & equi, toti erant armis contecti, quemadmodum ſupra expoſui; hi & à Conſtantino inuenti fuiſſe videntur, quibus certos panes quemadmodum & alijs Scutarijs eſt elargitus.[a] Eorum arma in Magiſtri officiorum inſignibus, ſpectantur.

a d. l. 9. C. Th. de anno. tribut.

ARMATVRARVM IVNIORVM ſchola eſt dicta, quia non loricis, ſed ſolidis armis ſupra oſtenſis, quas armaturas vocabant, vtebantur, vt ait Aelianus,[b] qui pedeſtrem ordinem in tres partes diuidit, Armaturam, Velites & Peltatos. Grauiſſimis armis more Macedonum munitos, grauem armaturam vocat, qui etiam armati nominabantur, quod & de Equitibus eſt dicendum: Nam Scutum grandius, & haſtam longiorem geſtant. Cuneus Secundorum Armigerorum erat ſub Duce Mœſiæ ſecundæ. Armaturarum ſeniorum ſchola, in Occidēte merebat. Harum & Marcellinus,[c] meminit Balcobaudes, inquit, armaturarum tribunus. Ordinem ſcholarium iuniorum à Gordiano iuniore reſtitutum, & iuniorum ab eo vocatum Cedrenus ſcribit.

b in libello de instruendis acieb.

c lib. 14. 15. & 27.

GENTILIVM IVNIORVM ad differentiam ſeniorum nuncupatorum, In Occidente ſex tantum ſcholæ nominantur.

DE SCHOLA AGENTIVM IN rebus. Cap. LXIIII.

C. de agentibus in rebus.

OCTAVA Magiſtro officiorum, parebat ſchola Agentium in reb. quam velut præcipuam, & officio à cæteris diuiſam proprio capite tractandā eſſe cenſui. Hi erant Principis nuncij in prouincias, & alia loca ob diuerſa negocia miſſi. D. Hieronymus,[d] quos inquit, nunc Agentes in rebus, vel Veredarios appellant, veteres Frumentarios nominabant. Sextus Aurelius Victor.[e] Nec minore, inquit, ſtudio pacis officia vincta legibus æquiſſimis, ac remoto peſtilenti Frumentariorum genere, quorum nunc Agentes rerum ſimillimi ſunt, qui cum ad explorandum annunciandumque, qui ſortè in prouincijs motus exiſterent, inſtituti viderentur, compoſitis nefariè criminationibus, iniecto paſſim metu præcipuè remotiſſimo cuique, cuncta fœdè diripiebant. Hactenus Victor. Frumentariorum nomen antiquitus inſtitutum, vſque ad Conſtantinum permanſit. Ante Hadrianum enim, & poſtea ſub multis Principibus, Frumentarij appellabantur. Spartianus loquens de Hadriano,[f] erat inquit, curioſus non ſolum domus ſuæ, ſed etiam amicorum, ita vt per Frumentarios occulta omnia exploraret. Lampridius in Commodo, Præfecti Prætorio, ait, Anterum eductum è palatio ſacrorum cauſa, & redeuntem in hortos ſuos per Frumentarios occiderunt. Item Capitolinus ita de Macrino,[g] cum quidam milites ancillæ hoſpitis pudorem deprauaſſe inſpecti eſſent, atque per quendam frumentarium ille didiciſſet, adduci eos iuſſit, & pœna affecit. Idem in Maximo & Albino ſcriptum eſt, præterea ad omnes prouincias miſſis frumentarijs iuſſumque, vt quicunque Maximinum iuuiſſent, in hoſtium numero ducerentur. Item Trebellius Pollio in Claudio, cum nunciatum eſſet Gallieno per frumentarios Claudium iraſci, quod ille mollius viueret, nihil eum grauius accepit. Frumentarij fortè à militibus frumentarijs legionum ſunt dicti, quorum crebra in antiquis monumentis fit mentio, ſicut enim illi frumenta perquirebant, ita iſti inueſtigabant, quæ in prouincijs fierent, & Principi nunciabant, eiuſque mandata ad quoſcunque perferebant. Poſtea agentes in rebus ſunt vocati, qui iuſſa Imperatoris exequebantur. Conſtantinus enim ad Agentes in rebus ita ſcribit.[h] Ad curas agendas, & curſum illi exeant, quos ordo militiæ vocat & laborum: curas enim vel res agendis pro negocijs Principis ponit. Idem Conſtantinus,[i] Agentes inquit, in rebus ad mouendum militē mitti conſueuerunt. Arcadius, & Honorius,[k] Quicunque, aiunt, e palatio noſtro ad prouincias commeauerit, compulſor, exactor, Admonitor, Portitorue præcepti, Agens in rebus hoc tantum poteſtatis arripiat, quantum eſt mādatum. vt plurimum ergo erant Veredarii, qui litteras & mandata Principis celeriter ferebāt, qualē fuiſſe Zenonē Anachoretā Theodoretus [illegible] ſeu libro ſcribit.[l] cū primum ait, Imperator Valēs fuiſſet de medio ſublatus, militare depoſuit cingulum. Erat autem adſcriptus in numerum eorum, qui litteras Imperatoris ferebant celeriter. Honorius A.[m] Agentes, inquit, in rebus, quibus iniuncti negocij tempus emenſum eſt, ad comitatum reuerſi probant cauſas neceſſariæ tarditatis. Varia enim ijs a Principe negocia committebantur, quæ intra præfinitum tempus exequi tenebantur. Et quoniam ſemper in itinere verſabantur, eos ſæua pericula adire, & vitæ renunciare Theodoſius ſcribit.[n] ex his aliqui ad manſiones mittebantur, vt inſpicerent, ne quis ſine diplomate, aut ſupra modum euectionis curreret. Conſtantius,[o] agentes in rebus in curis agendis, & euectionibus publici curſus inſpiciendis, prouidebunt, ne quis citra euectionis auctoritatem moueat curſum, vel amplius poſtulet, quam conceſſit euectio. Hæc ille. Ad hoc munus ſinguli in ſingulas prouincias mittebantur, vt Arcadius, & Honorius,[p] ſanxerunt. Agentes, inquiunt, in rebus ſingulos in ſingulas prouincias, mittendos eſſe cenſemus, quibus inſpiciendarum euectionum tantum debeat cura mandari: Nec vero ex omni numero mittebantur, ſed qui gradum in ſchola meruiſſent.[q] Hi curioſi dicebantur.[r] Primicerius Senatorque, qui alijs in ſcholis eſſe conſueuerant, in hac non reperiuntur, ſed tantum Ducenarij, qui plus 48. eſſe non poterant, & centenarij qui numerum 200. non excedebant: Biarchæ 250. Circitores 300. Equites 450. qui ſimul iuncti gradu fungentes. 1248. numerum implebant.[s] Alij præter hos priuati nuncijs per diuerſa loca perferendis vacabant. Inſtar primæ cohortis Milliariæ dictæ, erant ordinati. Quemadmodum enim illa Primipilum 400. militibus præfectum habebat, & primum haſtatum, qui 200. regebat, & Ducenarius vocabatur: Principem. Secundum haſtatum, qui ſinguli CL. militibus præerant, & Vltimum, qui centum viris imperabat.[t] Sic itidem ferè gradus in ſchola Agentium in rebus inueniebantur.

f in eo.

g in eo.

h in l. 1. C. de off. Mag. off.

i in l. 7. C. T. de curſ. publ.

k in l. 2. C. de exsecu. & exactor.

l in relig. histo.

m in l. 14. C. T. eo.

n l. principes, C. de princip. agen. in reb.

o in l. 2. C. de curioſis.

p in l. vlt. C. de curioſ.

q li. 1. C. de off. Mag. off.

r in l. & ſeq. C. de curioſ.

s l. 3. C. de agentib. in reb.

t Vege. lib. 2. c. 8.

In hanc enim ſcholam recepti, primo Equites, mox Circitores, Biarchi, Centenarij, Ducenarijque gradatim fiebant, donec ad Principis gradum aſcenderent, id eſt primi officiorum magiſtratuum crearentur:[u] Cum enim à laboribus itinerum quieſcebant, tum Ducenarij, & Centenarij facti, in prouincias mittebantur, vt magiſtratuum officijs præeſſent, & tunc Principes vocabantur, quo munere functi, Proconſulis, aut Vicarij dignitatem aſſequebantur.[x] Inuenio autem in Orientis prouincias XIIII. Principes officiorum ex ſchola Agentium in rebus extitiſſe. In Occidentis VI. In Scrinijs etiam memoriæ epiſtolarum, & libellorum, Adiutorum officio fungebantur.[y] In Fabricarum quoque ſcrinio quattuor ex his qui Principes fuiſſent, pro Subadiuuis ſeruiebant.[z] Stipendium a Principe percipiebant, & ideo ſine ſcriptura probatoria ab eo ſubſcripta eligi non poterant, quæ in ſcrinio memoriæ, vbi iſti Subadiuuæ erant, reponebatur.[a]

u l. 1. C. de off. Mag. offic.

x l. 3. l. 105. & ſeq. C. de princ. agent. in reb.

y l. agente in rebus C. eod.

z d. l. agent. l. ex eo. C. de agentib. in reb.

a l. 3. in fi. eo. & l. vlt. C. de ... off. § ... memo. l. vlt. ad ... C. de ... off.

Aliæ

Aliæ verò ſcholę à Primicerio notariorum tractabantur: Hanc ſcholam eſſe opinor, quæ palatina vocatur, & lites coram Principe agitatas exequebatur, [a] officia palatina à D. Ambroſio appellantur, [b] palatina, inquit, omnia officia, hoc eſt memoriales, agentes in rebus temperant à proceſſu. Priuilegium habebant huius ſcholæ Centenarii, Ducenarii, & Adiutuę, ne ſub alio Romæ aut Cōſtantinopoli quam Magiſtro officiorum conuenirentur; alibi verò iure communi vtebantur. [c] & ſ[c]leo magiſtrani diuinorū officiorum a Metaphraſto appellantur. [c] Idem eorum matribus, vxoribus, liberis, ſeruiſque priuilegium tribuitur. [e] Hos Gothi Saiones appellabant, vt ex pluribus Caſſiodori locis deprehenditur.

a l. properandū, § ſin autē vtraque parte. C. de iudic.
b epiſtol. 33. ad Marcel. ſoror.
c l. ex eo. C. eo de eod.
d 22. Octob.
e l vl. C. eod. l. noſtro tot.

In ſchola Agentium in rebus erant quidam Deputati dicti, quos eos fuiſſe opinor, qui ipſis Agentibus velut miniſtri inſeruiebant, & eos currentes, comitabantur, quemadmodum apud Valentinianum legimus. [f] ſeruos publicos armorum fabricæ deputatos fuiſſe, qui carbones accendendo, aut ligna ferendo, vel huiuſmodi alia agendo, armis fabricandis inſeruiebant, vt Dendrophori, & ſimiles, quorum etiam Nouella 85. meminit, [g] Sic deputati ſacræ veſtis erant, qui eas manibus componebant & aptabant: [h] Reliqua agentium in rebus ex officio huius Magiſtri ſunt petenda, quod totum ex his conſtabat. Hæ ſunt octo ſcholæ, quibus Magiſter officiorum imperabat. Nunc ad alios palatij miniſtros illis ſubiectos eſt tranſeundum.

f in l. vlt. C. de ſer. fugi.
g ſeu Authē. de armis § 3.
h l. ſeruuj 1. §. deputati. C. de palatin. ſacr. larg.

DE MENSORIBVS, LAMPADARIIS, admiſſionalibus: & mitatoribus.
Cap. LXV.

C. de menſorib.

MENSORIBVS etiam Magiſter officiorum imperabat, qui Principem in aliquam ciuitatē, euntem præibant, & domos, in quibus quiſque hoſpitaturus eſſet, ſigno denotabant, vt ad Theodorum Magiſtrum officiorum Valentinianus A. ſcribit, [i] apud quem vulgo legitur Metatores: Sed in Codice Theodoſiano eſt Menſores, & ita appellat Vegetius: [k] Menſores, inquit, ſunt, qui in caſtris ad Podiſmum dimetiuntur loca, in quibus milites tētoria figunt, vel hoſpitia in ciuitatibus præſtant. Metatores verò appellat, qui pręcedentes locum eligūt caſtris. Plerunque tamen promiſcuè Metatores & Menſores vocantur, qui ante exercitum vias complanabant. D. Ambroſius, [l] metatores, inquit itinera diſponunt: id clarius in Pſalm. 119. ſermo. 5. his verbis explicat. Miles, qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipſe diſponit ſibi, nec pro ſuo arbitrio viam carpit, nec voluptaria captat compendia, ne recedat à ſignis, ſed itinerarium ab Imperatore accipit, & cuſtodit illud, pręſcripto incedit ordine, cū armis ſuis ambulat, rectaque via conficit iter; vt inueniat commeantium parata ſibi ſubſidia. Si alio ambulauerit itinere annonam non accipit, manſionem paratam non inuenit, quia Imperatore ijs iubet hęc pręparari, omnia qui ſequuntur, nec dextra nec ſiniſtra à præſcripto itinere declinant, meritoque non deficit qui Imperatorem ſequitur ſuum. Moderate enim ambulat, quia Imperator non quod ſibi vtile, ſed quod omnibus poſſibile, conſiderat: ideo & ſtatiuas ordinat, triduo ambulat exercitus, quarto requieſcit die. Eliguntur ciuitates, in quibus triduum, quatriduum, & plures interponantur dies, ſi aquis abundāt commerciis frequentantur, & ita ſine labore conficitur iter, donec ad eam vrbē perueniatur, quæ quaſi regalis eligitur, in qua feſſis exercitibus requies miniſtretur. Hactenus D. Ambroſius. His concinit, quod Lampridius in Alexandro ſcribit itinerum, ait, dies publicè proponebantur, ita vt edictum pēderet ante menſes duos, in quo ſcriptum eſſet illa die, illa hora ab vrbe ſum exiturus, & in prima manſione māſurus: Deinde per ordinem manſiones, deinde ſtatiuæ, deinde vbi annona eſſet accipienda: idem fermè tradit Cōſtātinus Porphyrogenneta de thematibus: menſores, inquit, ſunt, qui Foſſatum metiuntur & conſtituunt; Foſſatum autem caſtra appellat, in quo ſenſu hoc vocabulum ab Honorio [m] & Zoſimo [n] vſurpatur. Sed à Leone A. [o] menſores inter eos ponuntur, qui in Principis palatio alio officio fungebantur, & fortè aulicis annonam, & equis pabula metiebantur. Hi quoque a Principe in ſcrinio libellorum probabantur. [p] Eorum Primicerius, id eſt primus cum biennio in eo gradu permanſiſſet, vltimi agentium in rebus locum conſequebatur, id eſt eius ſcholæ tyro fiebat, vt Honorius [q] ad Aemilianum Magiſtrum officiorum ſcribit. Alii erant menſores apud magiſtros militum, qui & ipſi domos ſignabāt in quibus milites erant hoſpitaturi, qui ad hunc locum non pertinet.

i in l. 1. & 2. C. de metatis.
k lib. 14. ca. 7.
l l. in examero lib. 5. cap. 10.
m in l. 1. C. T. de terris limit.
n lib. 3.
o in l. vlti. C. de diuer. off.
p in l. vl. ad fi. C. de diuerſ. offi.
q in l. vnica, C. de menſor.

LAMPADARIIS quoque Magiſter officiorum præerat non ſolum his, qui lampadum palatii curam habebant; vt accenderentur & nitérent, ſed, & aliis quos ad vſus ſcrinii deputatos fuiſſe Leo [r] ſcribit. Ea erant ſcrinia memoriæ, libellorum, epiſtolarum & admiſſionum, quorum ſcribis in multam noctem vigilantibus, & ſcribentibus, cum Lampadibus opus eſſet, his accendendis & curandis Lampadarii præficiebantur, qui in ſcrinio libellorum, & ipſi à Principe erant probandi. [s] Auctor eſt in Commodo & Pertinace Herodianus Principi ignem prælatum fuiſſe, de cuius miniſtris vereor hic non intelligi, cū Leo A. de his notitię aulicis loquens eos menſores, & lāpadarios ſuæ diſpoſitioni reſeruet qui ſcriniis inſeruiunt. Habebant lampadarii primicerium, qui triennio tantum ea dignitate fungebatur, vt et ſequētes illum gradum poſſent adipiſci. [t] Alii erant lampadarii in officio Pręfectorum Præto. de quibus Iulianus Patritius. [u] Legimus, & lampades Vicario Ponticę & aliis pęlatas fuiſſe, in edictis [x] Iuſtiniani de quibus infra dicetur. Sed etſi quattuor prædicta ſcrinia ſub Magiſtri officiorum diſpoſitione fuerint: quoniam eorum Magiſtri inter ſpectabiles a Notitia recenſentur, de his & ipſorum inſignibus ſuo loco dicendum ſeruabo.

r in d l. vl. ad fi.
s d. l. vlt.
t Nouel. Theod. tit. 34.
u in epitom. Nouel. 38.
x in edicto 8. Nouel. 41. Iulian. d. Nouel. 38.

PAREBANT & Magiſtro officiorum ADMISSIONALES vocati. [y] Horum munus erat, volentes adire Principem intromittere, vnde ab admittendo admiſſionales ſunt nuncupati; cui muneri hunc Magiſtrum præfuiſſe ex Caſſiodoro ſupra diximus. Lampridius in Alexandro, Cum amicis tam familiariter vixit, vt communis eſſet ei ſæpè conſeſſus, iret & ad conuiuia eorum, aliquos autem haberet quotidianos, etiam non vocatos, ſalutaretur verò quaſi vnus de Senatoribus, patēte velo, admiſſionalibus remotis, aut ſolis his, qui miniſtri ad fores erant. Horū primus, Magiſter vocabatur. Vopiſcus. [z] Arrogantiam, inquit, inſerendam credidi ex libris Acolii qui Magiſter admiſſionum Valeriani Principis fuit, Marcellinus. [a] Per admiſſionum Magiſtrum, quimos eſt honoratior, accito, eodem ingreſſo conſiſtorium offertur purpura. Hunc ſequebatur proximus vocatus. idem Marcellinus, [b] manumittendis, ait ex more inductis per admiſſionum proximum, Iulianus leges agi dixerat. Hæc ille. Horum corpus officium vocatur, quia officium habebant Principem allocuturos intromittendi. Imperante Caio Caligula in vſu erat admiſſionalis, qui legatos ad Principem introducebat. Philo de legatione ad Caium, miſſo, inquit, ad nos Caio, qui legationibus admittendis pręerat, pollicitus eſt ſe cognitutum cauſam noſtram per otium. Hęc ille. Is etiam acta principis ſeu annales ſcripſiſſe videtur. Vopiſcus, enim in Aureliano narrat Acoliū magiſtrū admiſſionū Valeriani plures libros illius actorū feciſſe. in Occidente

y l. 2. C. de prim. cor. qui in ſacr. palat. milit. et in l. vlt. C. de diuer. off.
z in Aureliano.
a lib. 5.
b lib. 22.

præter admiſſionales, inter palatij officia recenſentur cancellarij, qui hic omittuntur.

Erant & INVITATORES ſub eodem Magiſtro officiorum, qui diuerſos ad cœnam Principis inuitabant, ant alios vocabant, vt ad eum venirent.[a] Hos vocatores appellat Tranquillus in Caligula,[b] compererat, inquit, prouincialem locupletem ducenta ſeſtertia numeraſſe vocatoribus, vt per fallaciam conuiuio interponeretur. Nec tulerat moleſte tam magno æſtimari honorem cœnæ ſuæ: Idem Seneca de tranquillitate vitæ: Caligula, inquit, gauiſus eſt, quod ille prouincialis tanti fecerit ſecum cœnare, vt ob id magnam pecuniam erogauerit vocatoribus, a quibus fuerat inuitatus: ita etiam nominat Martialis, iam dices mihi vapulet vocator: & Catullus in hendecaſyllabo, quærunt in triuio vocationes. Plinius,[c] Ptolemæo regnante, inquit, Apelles Alexandriam vi tempeſtatis expulſus ſubornato fraude æmulorum Plano regio, inuitatus ad Regis cœnam venit, indignantique Ptolemæo, & vocatores ſuos oſtendenti, ut diceret, à quo eorum inuitatus eſſet, arrepto carbone extincto è foculo, imaginem in pariete delineauit, agnoſcente vultum Plani Rege ex inchoato protinus. Hæc ille. ex quibus conſtat non modo Reges, ſed & Principes Romanos inuitatores, ſeu vocatores habuiſſe, qui conuiuas ad Principis menſam inuitarent: Tunc enim amicos frequenter ad ſe vocare conſueuerant, vt ex Tranquillo & alijs liquet. De his intelligit Corippus lib 3. dum ait, iuſſuque regentis acciti proceres omnes.

a d l. vl. C. de diuerſ. offic.
b cap. 39.
c lib. 35. c. 10.

Inuitatores ſicut præcedentes probandi erant à Principe codicillis in ſcrinio libellorum conſcriptis. Horum Notitia non meminit: Sed quia cum Admiſſionalibus à Leone A. recenſentur, & huic Magiſtro paruiſſe creduntur, eos hic locandos cenſui.

DE V. FABRICIS IN DIOECESI *Comitis Orientis, & Fabr cenſibus.* Cap. LXVI.

Cod. de Fabricenſibus.

QVINDECIM in Orientali imperio fabricæ erant inſtitutæ, ideſt loca in quibus arma fabricabantur, videlicet quinque in Oriente, tres in Põto, vna in Aſia, duæ in Thracijs, & quatuor in Illyrico, oẽs in oppidis locatę, quæ non longè a limitibus Imperij militibusvè ciſent. Neq; verò oĩa armorum genera in ſingulis fabricis, paucis exceptis fiebant, ſed certa in diuerſis. Fabricę græcè ὅπλοποιεῖα dicebantur.[d] & fabricenſes arma ipſa fabricantes.[e] Quæ fabricata & perfecta in publicum armamentarium deferebant.[f] Nulli antem ea vendere aut emere, ſicut nec alibi facere licebat.[g] Creabantur Fabricenſes idonei viri, & probati, qui curiales non fuiſſent, nec vlli oneri ciuitatis obnoxij. Quare prius teſtibus de hac re examinatis. & actis apud Præſidem prouinciæ, vel ciuitatis defenſorem conſcriptis, qui à curia liberi apparebant, in Fabricenſium collegium cooptabantur, & ex publico ſalarium accipiebant.[h] Formulam de armorum factoribus creandis Caſſiodorus[i] recitat, ſemel verò Fabricenſes facti donec Primicerij honore functi fuiſſent, nec ipſi, nec eorum liberi, fabricam armorum deſerere poterant, ſed inuiti, cui ſemel erant adſcripti, fabricæ obnoxij permanebant: Et ideo vt vbique dignoſci poſſent, nota ſeu ſtigma eorum, brachiis, quemadmodum & Tyronibus imprimebatur.[k] Arcadius A. ſtigmata inquit, hoc eſt nota publica, fabricenſium brachiis ad imitationem, tyronum infliganiur, ut hoc ſaltem modo poſſint latitantes agnoſci: Hæc ille. Ob fabricanda verò arma compellebantur prouinciales carbones conferre, exceptis palatinis, qui à ſordido hoc munere erant immunes.[l] Habebant ſingulæ fabricæ ſuom collegium, in quo exemplo ſcriniorum quinque primi eminebant.[m] qui ampliora ſequentibus ſtipendia conſequebantur. Horum primus Primicerius fabricæ vocabatur.[n] gradatimque proximi in locum decedentium ſuccedebant. Tribunum fabricarium primicerium Marcellinus[o] appellat; Ad Tribunum, inquit, miſerat fabricæ Cremonenſis. Primiceri facti poſt biennium a fabricandi laboribus immunes tanquam protectores, ad ſalutandum Principem ſeu exoſculandum ſacram purpuram admittebantur.[p] Valentinianus A. Primicerium inquit, fabricæ poſt biennium non ſolum vocatione, verumetiam honore donari pręcipimus, ita vt inter protectores, (eiuſdem fabricæ) per bienniũ, adoraturus æternitatem noſtram ſuo quiſque tempore dirigatur. Intelligit autem, vt Primicerius cum protectoribus corporis Principis, ad eum ſalutandũ admittatur, non fabricæ protectores. Mendoſum enĩ eſt, & ex Codice Theodoſiano delenda ſunt illa uerba, EIVSDEM FABRICÆ. Immunes etiam ab hoſpitibus recipiendis erant fabricenſes,[q] iudicemque ſolum Magiſtrum officiorum habebant,[r] Eius enim cura arma fabricabantur, & ad diuerſa loca transferebantur[s] prout opportunum videbatur, aliquo ex fabricenſibus decoquente aut fugiente pro eo cęteri tenebantur, & ideo bona ſine legitimo hærede defuncti ad corpus fabricenſium pertinebant (Nouel. Theo. t 3.)

d Nouel. 85 ſeu Auth. de armis. §. 1.
e l 1. & toto tit. C. de Fabricẽſib. 10. 11.
f d. l. 1.
g §. 1. Authẽ de armis, l. totem, ff. de publica.
h l. 4. C. de Fabricen. lib 11.
i lib 7.
k l. 3 l iure, l. vl. C. eo. tit de Fabricenſibus.
l l maximarum. C. de excu mun.
m d. § 1 in Auth. de armis.
n l. 3. C de Fabricenſibus.
o lib. 14.
p d. l. 2.
q l. Fabricenſiũ C. de metat.
r l pen. C. de Fabricenſ.
s l. vlt. C. eo. tit.

Fabricæ uerò Orientis ſuo Magiſtro officiorum erant, Prima DAMASCI SCVTARIA armorum dicta, quia io ea ſcuta & arma protegendi corporis gratia, vt thoraces, ocreæ, caſſides & ſimilia fabricabantur. Scutaria clypeos Iuſtinianus uocat.[t] Horum forma in Magiſtri officiorum inſignibus ſpectatur. Damaſcum totius Orientis oculum appellabant: Nũmus Voluſiani Coloniam nominat hac inſcriptione ΚΟΛ. ΔΑΜΑΣ ΜΕΤΡΟ. ΙΕΡΑ. ΚΟΛ. itẽ in alio Nummo ΚΟΛ. ΔΑΜΑΣΚΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΑ. ΚΟΛ.

t in d. Nouel. 85. §. pen.

Alia ſcutorum & armorum fabrica erat Antiochię quæ eſt vrbs omnium clariſſima ad flumen Oruntẽ, Syrię Comagenæ metropolis, vbi ſępè Orientales, Principes degebant, ut conſtat ex plurimis iuribus ibi ſcriptis,[u] Epidaphne Plinio, Reblata in ſacris literis uocatur. Antiochenos maximam fęliciſſimãque vrbem inhabitantes totum fermè annum ludos, & feſta concelebrare Herodotus[x] ſcribit.

Tertia clibanaria itẽ Antiochiæ, in qua arma protegendis cataphractis parabantur, Clibanaria uoce Perſica dicta. Huius fabricæ iura meminerunt.[y] Hæc credo erat Barbaricaria, in qua ſinguli Barbaricarij ſenas caſſides, & buculas per dies triginta fabricabant, & octonas argento decorabant:[z] quales,[a] Poeta deſcripſit; Alij thoraces alienos, aut leues ocreas lento ducunt argento.

u l 7. C. de mun l. 4. C. de metat l. 22 l. 24 C de decurionib. l. 2. C. de pal. ſacr. larg. & alijs.
x lib. 2. de hac ciuitate, Strabo lib. 16. Marc. lib. 14. Gul. Tyrõ epiſcop. de bello ſacro lib 4. c. 9.
y l. Fabricẽſium. C. de metatis.
z l. 1. C. T. de Fabricenſ.
a in 7.

Quarta erat Fabrica ſcutaria & armamẽtaria Aedeſſæ, io qua item ſcuta fiebant, & arma fabricata reponebantur. Aedeſſa verò vrbs erat, metropolis Oſroenæ in Meſopotamia, in læua ad Euphratem,[b] vbi Augarus Rex imperauit, qui ad Dominum epiſtolam ſcripſiſſe dicitur, eumque D. Thadęus cũ populo ad Chriſtianã pietatem perduxit, auctor Nicephor.[c] ordini ciuitatis Aedeſſenæ Conſtantius ſcribit.[d] aliquot alia iura ibi ſunt condita.[e] Imperante Iuſtino a Scitto flumine, qui eam interfluebat, eſt ſubmerſa, ut auctor eſt Zonaras; qui, aqua ad ſuum alueum reuerſa, in fluuij ripa lapidem inuẽtum fuiſſe ſcribit, cui notis hieroglyphicis inſculptum erat.

b l. quicunque per Oſroenã. C. de cohortal.
c lib 2. c. 7.
d l. 20. C. de decur.
e l. 2. C. de erog. milit. annon.

FLVVIVS MALE SALTABIT CIVIBVS. Gręci enim σκιρτᾶν ſaltare dicunt Callirhoe à fonte cognominatam Plin.[f] ſcribit. Legendum eſt autem Ediſſa pro Aedeſſa. Hanc Hebræi Harac vocant, Strabo[g] vrbem ſacram quod inter aquarum impetus ſita, immobilis maneat.

f lib. 5. cap. 24.
g lib. 16.

Vltima erat Haſtaria Irenopolitana. Hæc Ciliciæ vrbs eſt ad Cydnum flumen poſita, & interpretatur ciuitas pacis; hic haſtæ fiebant.

DE FABRICIS PONTICAE. Cap. LXVII.

IN Pontica erãt fabricę tres, Clibanaria Cęſareæ Cappadociæ. Hæc vrbis Mozaca appellabatur quã vt ait Euſebius Cæſariẽſis, pulſo Archelao, Tiberius Cæſaream vocauit; Illi præſul præfuit Baſilius Magnus.

Altera Scutaria & armorũ Nicomedię: Hæc vrbs dicta eſt à Nicomede Bithyniæ rege, quam in ſinu Aſtaceno condidit, multiq; in ea fuere nomine Nicomedes; Comedia vulgo dicitur: Turcę Nichor appellant. Hic aliquot ſcripta ſunt iura.[a] Ibi Diocletianum Imperium depoſuiſſe, ait Eutropi[b]. Olim Aſtacus eſt dicta, Pauſania, Marcellino, Cedreno, & Polhone auctoribus: Olbiam vocatam Stephanus tradit.

Tertia Clibanaria Nicomediæ; Duæ in hac vrbe erant fabricæ: altera, in qua ſcuta & arma ad protegenda corpora, altera vbi Clibaniaria fabricabantur.

a ut l. 8. C. de decurionib. l. 4. C. de poſtulan. l. 6. C. de diuerſ. off. l. ult. C. ex quib. cau. cuſa. irreg. l. 9. C. de legit. hæred.

DE FABRICA ASIANAE. Cap. LXVIII.

VNA tantum in Aſia erat fabrica, Scutaria & armorum Sardis Lydiæ, vbi olim Crœſi, & aliorũ Regũ fuit regia. Hinc ortus eſt Chryſanthus philoſophus, qui vt auctor eſt Suidas, oĩa ſe diuino monitu facere profitebatur, & accerſitus à Didio Iuliano, ad eum accedere recuſauit, quaſi Deo nolente, nec multò poſt ille trucidatus eſt: In huius honorẽ, Sardis ſingulo quadriennio fiebat certamen, Chryſanthianum vocatum[b].

b l. pen. ff. de an. leg.

DE FABRICIS THRACIARVM. Cap. LXIX.

IN Thracijs duæ fuere fabricæ, Scutaria & armorum Hadrianopoli Hæmimonti: Ea vrbs Yſcodoma olim vocabatur, vt ait Marcellinus vel Oreſta vt Lampridius, Oreſtiam vocat Zonar. quam cum tota regione Lucullus ſubegit, eam à ſe poſtea Hadrianopolim Hadrianus appellauit. Deciorum Principũ patria fuit, quibus extinctis à Scythis eſt capta. Hic ſcripta aliquot fuere iura.[c] Altera fabrica Scutaria & armorum fuit Martianopoli: quam in Martiæ ſororis honorem Traianus cognominauit, vt auctor eſt Marcellinus.[d] Eius originis hiſtoriam Iornandes[e] latius explicat; Martionopolim, inquit, vrbem famoſam & Metropolim Traianus Imperator hanc ob cauſam ædificauit, vt fertur, eo quod Martiæ ſororis ſuæ puella, dum lauat in flumine illo, quod nimiæ limpiditatis ſaporiſq; in media vrbe oritur, Potami cognomẽto, exindeque vellet aquam haurire, caſu vas aureum quod ferebatur, in profundum cecidit, metalli põdere grauatum, & longe poſt emerſit, quod certe nõ erat vſitatum, ſed vacuum ſorberi, aut certe ſemel voratum vndis reſpuentibus renatare. His Traianus ſub admiratione compertis, fontiq; numinis quiddam ineſſe credens, conditam ciuitatem Germanæ ſuæ nomine Martionopolim nominauit. Hanc vrbem ad Pontum Euxinum inter Odyſſum, & Anchialum Itinerarium ponit. Zoſimus[f] vrbium maximam Thraciæ appellat. Multa ibi prælia Claudium ſecũdum Imperatorem commiſiſſe auctor eſt Pollio. De hac plura Suidas.[g] Valentem toto fermè anno Martionopoli moratum fuiſſe, iura ab eo ibi condita indicant.[h]

c l. 1. C. de ſuis & legit.

d lib 27.

e de reb. Gethicis.

f in 4.

g in voce [illegible]

h l. 1. C. de Veſtibus holober. l. 6. C. de fid. & iu. haſt. fiſ. l. 4. C. de erog. milit. anno. l. 2. C. de milit. veſte. & alijs.

DE IIII. FABRICIS ILLYRICI. Cap. LXX.

QVATTVOR in Illyrico fabricæ exercebantur; Vna Theſſalonicæ vrbis Macedonię, in Amphaſitide, ait Ptolemæus. Hæc Halis prius dicta; Stephanus à Caſſandro Rege conditã ſcribit, quam Philippus Amynthę filius, Theſſalonicam appellauit, quia eo in loco Theſſalos vicit: Sed Strabo ait ab eius vxore ita nũcupatã. Iuſius verò Tarreus, qui de ea librũ compoſuit, à Theſſalonica illius filia appellatam affirmat: Emathiam Zonaras vocat. Nũc Salonich dicitur. Nobilis eſt Pauli epiſtola. ibi Reſp. Romana quæſtorium habuit, & pecuniam vectigaliũ tributorumq; aggregabat, Cicer. pro Gn. Plancio, loquens de eo, Theſſalonicã me, inquit, in Quęſtoriumque perducit. Duodecim millia eius ciuium Theodoſius Imper. occidit, quod populari tumultu ſuos magiſtratus, & milites oppreſſiſſent. Vnde a D. Ambroſio Mediolani templũ ingredi prohibitus eſt.[i] Hic erat armorum fabrica, vbi etiam plura reperiuntur ſcripta iura.[k]

Alia eſt fabrica NAISSATENSIS, in Naiſſitate oppido. Naiſſo ſcripta eſt a Cõſtantino ordini Decurionum Aedeſſenorum epiſtola,[l] quod oppidum idem cum hoc eſſe puto.

Tertia RATIARENSIS, fabrica erat in Ratiaria oppido. Rhetiariam legit Ptolemęus, quam in Mſia ſuperiore locat: Sed in iure[m] appellatur Retiaria, vbi quandoque Diocletianus ius condidit. Ratiaria, legio XIIII. GG. ideſt Gemina, hic ab Itinerario collocatur.

Quarta erat Scutaria Horreomargenſis. Margum eſt oppidum Mœſiæ primę prout in eius Duce videbitur. Horreomargum verò nouiter ędificatum arbitror.

Alia, Valentiniano & Valente imperantibus, fabrica Conſtantinopoli fuit,[n] cuius Notitia non meminit, quòd forte hoc tempore eſſe deſiiſſet. Numerus armorum ſciri nõ poteſt: Appianus in procemio primi libri Libycæ hiſtoriæ tempore Hadriani, ſub quo vixit, ſcribit Rom. Imperium curruum ad prælia inſtructorum duo millia habuiſſe, & armorum in ſupplementum trecenta millia. Alii ad reges Aegypti hoc referunt.

Reperiebantur apud ſingulas fabricas quidam, Deputati dicti, qui erant ſerui, aut ad illud opus publicum damnati, vel mercede conducti, vt Dendrophori, aut Carbonarii.[o] Valentinianus; Si qui, inquit, publicorum ſeruorum fabricis, ſeu aliis operibus publicis deputati, domibus ſe alienis & priuatarum ancillarum conſortiis adiunxerint, conditioni priſtinæ, laboriq; reſtituantur. At Leo Imp. in libello quem de bellico apparatu inſcripſit, eos ſcribas fuiſſe, velle videtur, cui concinit, quod Baſilidi magiſtro officiorum Illinianus mandat, vt aliquot ex chartulariis in ſcrinio fabricenſium conſtitutis deputet, qui priuatos arma facientes inquirant, & ea in armamentarium deferant, alioſque ad fabricanda arma idoneos quærant, qui inter fabricenſes referantur, de his deputatis forte intelligitur. Nunc ad huius magiſtri officium eſt veniendum.

i Rufin. lib. 11. c. 18 hiſtor. eccleſ. c. cum apud. 11. q. 3.

k ut l. 1. C de pet. bon. ſubl. l. 2. C. de cap et diſt. fiſci debit. l. 32. C. de decurionibus. l. 2. C. de omni agro deſer.

l l. 20. C. de decurionib.

m l. 8. C. commun. de ſucceſs. l. 21. C. de pignoribus.

n l. 2. C. Theo. de fabricen.

o l. ult. C. de ſer. fugit.

DE OFFICIO MAGISTRI officiorum. Cap. LXXI.

AD obeunda Imperii negocia pluribus miniſtris & pręſertim Curſorib. Magiſter officiorum egebat: Ideo eius officium ex agẽtibus in rebus ipſi ſubiectis conſtabat.[p] Quare iura,[q] quę de illis agunt, plurimum ad Magiſtros officiorum ſunt conſcripta. Primus ergo huius officii ex agentibus

p l. 1. C. de offic. Mag. offic.

q C de agentib. in reb.

tibus in rebus erat Adiutor, qui eius vice in gerendis negocijs fungebatur. [a] Caſſiodorus. [b] Adiutor etiam Magiſtri noſtris præſentatur obtutibus, vt Vicaria ſorte beneficij eligamus eius præſidium, qui nobis preſtat fidele ſolatiũ: Hæc ille. Is à Magiſtro Principi oblatus, eius verbo ſine ſcriptura creabatur. Conſtantinus ad agentes in rebus. [c] Adiutor præterea inquit, in quo totius ſcholæ ſtatus, & ſecuritas Magiſtri conſtituta eſt, idoneus probitate morum, & bonis artibus præditus, noſtris per Magiſtrum obtutibus offeratur, vt noſtro ordinetur arbitrio: Ita enim legendum, & dictio adiutor, ſequentibus eſt coniungenda. Hic præerat etiam iudicijs, quæ coram Magiſtro officiorum agitabantur: [d] & quandoque Spectabilis, [e] quandoque clariſſimus tanquam Senator vocatur. [f] Depoſitoque officio, Vicaria dignitate gaudebat. [g] Duos quoque habebat ex iiſdem agentibus in rebus Subadiuuas, ſeu coadiutores, vt ſignificat Notitia, quæ eſt mendoſa: apud quam legendũ eſt, ſubadiuuæ adiutoris duo, ſic enim infra in eodẽ Occidentis officio ſcriptum eſt, ſubadiuuæ adiutoris: Id etiam Leo Imp. ſignificat, [h] Patritio Magiſtro officiorum ſcribens, ſub quo, & non alio, ſubadiuuas vult conueniri. Ex eadem ſchola, tres agentes, fabricarum rationes ſcribebant, totidem Barbariorũ, lego Barbaricorum idest eorum, qui caſſides, buccalaſque, auro & argento, expreſſis hominum brutorumque imaginibus exornabant; Alij quinque ſinguli in ſua diœceſi, Orientis, Aſianæ, Ponticæ, Thraciarum & Illyrici fabricas curabant.

a d.l.1.C. de off. mag. offic.
b in 6.
c in d. l. 1.
d l. in ſacris 3. C. de prox. ſacro ſcrin.
e d.l. in ſacris.
f in l. ul. in fi. C. de caſtrenſian. et miniſtr.
g l. eos C. de princip. agen. in reb.
h in l. ex eo. & ſeq. C de agent. in reb.

Eorum erat officium ſcribere numerũ armorum, quot haſtæ, ſcuta, caſſides, & id genus alia, ſingulis diebus ad vſum militum fabricarentur, quot armamentarijs inferrentur, impenſas in eis factas, & ferri fabricis illati quantitatem, & ſimilia. [i] Hæc erant tempore Notitiæ. Leo verò Imper. numerũ ſubadiuuarum adauxit, [k] iuſſitque vt qui ea agentibus in rebus, in prouinciarum officijs Principes fuiſſent, eorum quaterni ſubadiuuæ ſingula fabricarum ſcrinia quæ erant xv. per annum tractarent, & totidem Barbaricorum: Vnde ſexaginta quotannis ſubadiuuæ ſcriniorum fiebant, præter eos, qui Barbaricos curabant. Ex iiſdem agentibus alij ſubadiuuæ ſcrinijs vtriuſque laterculi inſeruiebant, & omnes ſalarium ex publico percipiebant. [l] Vnus etiam curioſus curſus publici, Præſentalis dictus ex ipſis agentibus conſtituebatur, qui proſpiciebat, ne quis ſine iuſſu Principis, equis publicis curreret, neve euectionibus, vltra ſtatutum tempus, vel modum vteretur. [m] Hic degebat Conſtantinopoli, & ideo Præſentalis vocatur: Sed & alijs in prouincijs ſinguli curioſi eodem officio fungebantur. Arcadius, [n] ad Marcellum Magiſtrum officiorum; Agentes, inquit, in rebus, ſingulos, in ſingulas prouincias mittendos eſſe cenſemus, quibus inſpiciendarum euectionum ſtatum debet cura mandari. Erant in hoc officio & Barbarij dicti, qui in ſeſſiono, ſcholarium nomina ſcripta ſeruabant. [o]

i l. 1. & vlt. C. de fabricenſ.
k in l. agentes in reb. C. de ag. in rebus.
l d.l. agentes.
m l. 2. C. de cur.
n in l vlt. C. eo. de curioſ.
o Novel. Theo. tit. 27. ad Florentium mag. offic.

Alij ex agentibus in rebus variarum linguarum periti, diuerſarum gentium poſtulata interpretabãtur, & omnium idiomatum legatis reſpondebant. Interpretum dignitas, etſi magna fuit, ipſis tamen cũ Imperatore epulari non licebat. Procopius: [p] Iuſtinianus Bradunam interpretem menſæ adhibuit, quod nunquam prius conſuetum. Non enim interpretem quamquam nullo magiſtratu inferiorem, ſimul cum Imperatore epulari fas eſſe omnes norunt: Hæc ille. qui etſi loquitur de interpretibus legatorum, qui ad Principem mittebantur: minus tamen alij hoc honore dignabantur. Magiſter ipſe emittit, inquit Notitia, ſcilicet euectiones & veredos, datq; facultatem cui voluerit, cum equis publicis currendi, quod præter P.P. nullus alius facit. Gratianus. [q] Iudicibus, inquit, faciendæ euectionis copiam denegamus, cum tantum noſtro muneri, & tuę ſedi idest P.P. necnon viro illuſtri Magiſtro officiorum ſit reſeruatum, cum neque Præfecto vrbi, nec Magiſtris militum, nec Ducibus, nec Vicarijs, nec cuiquam alij, præter memoratas duas poteſtates à nobis hoc conceſſum ſit. Hactenus Gratianus. Idem Caſſiodorus in formula magiſteriæ dignitatis. Sunt autem euectiones, codicilli, quibus facultas equis publicis currendi conceditur. [r] Hæc de magiſtro officiorum. Nunc ad proximum illuſtrem, idest Quæſtorem eſt veniendum.

p lib. 2. de bello Perſic.
q in l. iudicibus. C. de curſu publ.
r l. euectiones. l. iudicibus. C. de curſ. publ.

DE QVAESTORE, ET EIVS inſignibus. Cap. LXXII.

Cod. de officio Quæſtoris.

PRAETER Quæſtores à Regib. & populo Romano creatos, alij inuenti ſunt tempore Cæſarum, Candidati Principis vocari, qui illius epiſtolas, decreta, conſtitutioneſque in Senatu recitabant, quę dignitas primordiũ erat honorum & ſententiæ in Senatu dicendę: [s] Ex his enim Prętores prouincias recturi creabantur. Lampridius. [t] Quæſtores candidatos ex ſua pecunia iuſſit munera populo dare, ſed vt poſt Quęſturam, Pręturam acciperent, & inde prouincias regerent. Candidati vero a cãdida veſte, qua induebãtur, ſunt appellati, quemadmodum Regum Babyloniæ, & Aegypti familiares à purpurea veſte, quã gerebant, purpurati ſunt vocati. Tertullianus. [u] Qui, inquit, familiaritate Regum vtebantur, purpurati Regum uocabantur; ſicut apud nos à toga candida, candidati: Hęc ille. Non tribunt, candidati ſunt dicti, qui a ſecretis Principum, Egregiorum titulo honeſtabantur; Caſſiodorus enim refert [x] ſuum patrem tribunum cãdidatum, & Notarium Valentiniano Auguſto à ſecretis ſtetiſſe. Hi Quęſtores primũ ab Auguſto introducti: vt Senatus decreta cuſtodirent, quæ prius tribunis plebis & Aedibus committebantur, quemadmodum Dion lib. 54. ſub finem refert; mox epiſtolas Principis & acta in Senatu recitarunt, (l. 1. ff de offi. quęſtor.) demum ſub poſterioribus Principibus plurimum creuerunt, cum eorum vice iudicare cœperunt; Auguſtus enim appellationes vrbanorum litigatorum Prætori delegabat Vrbano, prouincialium Cõſularibus viris, quos ſingulos cuiq; prouinciæ negòcijs prępoſuiſſet. [y] Nero ad Senatum detulit, ſequentes Imperatores ad Pręfectum Prętorio. Demum cauſę omnes ad Principem deuolutę Quęſtori cum Pręfecto Prętorio ſunt commiſſę: [z] quandoque ſoli Quęſtòri demandatæ. Itaque Quęſtores candidati ad maximam dignitatem prouecti, illuſtreſque facti, omnia Principis nomine peragebant, Quęſtores ſacri palatij appellati; quod nomen ſub Conſtantini Imperio ipſis inditum fuit. Zoſimus. [a] ſecundum hos, inquit, eſt Salutius, cuius officium erat dictare, quę Principi viderentur; Quęſtorem a Conſtantini temporibus appellant: Hęc ille. Denique cum eorum nutu Princeps omnia faceret, non multo minorem P. P. auctoritatem habuerunt. Principis enim aſſeſſores creati eius vice iudicabãt. Procopius. [b] Tribonianus, inquit, Pamphylius Imperatoris Paredrus idest aſſeſſor, quem magiſtratum Romani Quęſtorem, Latini Iurisconſultum vocant. Idem. [c] Proclus, ait tunc Imper. Paredrus erat, magiſtratum Quęſtoris appellati gerens. Vnde nemo quã Iuriſperitus ea dignitate fungi poterat, Leges.n. a Principe promulgandas, & edicta componebat. [d] Mandata, Pręſidibus danda formabat, quę maiori laterculo inſeri pręcipiebat. [e] Reſcripta etiam quibus cauſę a Principe delegabantur, ipſe dictabat, [f] quæ nõ niſi ab eo ſubſcripta, robur habere poterant: Nam in Nouella lege Valentiniani, [g] a Quęſtore dictata in fine legitur. Subſcripſi; ſcilicet Quęſtor; Id etiam in reſcriptis obſeruari Iuſtinianus pręcipit. [h] Debet, inquit, ſubſcriptio Quęſtoris continere nomen iudicis, litigantium, & reſcriptum ferentis. Metaphraſtes, [i] Quęſtor, ait, accepta carta diuinum reſcriptum dictauit & ſubſcripſit. Hodie quoque magni Cancellarij Galliarum, & Sabaudię, ac Neapoli,

s l. 1. ad fi. ff. de Quæſtor.
t in Alexandro.
u in lib. de Idololatria.
x lib. 1. variar. in 4. epiſt.
y Tranquillus in Auguſto. c. 33.
z l. præcipimus. C. de appell.
a in 5.
b lib. 1. de bello Perſico.
c eod. lib.
d in Authen. de manda. Prin. § 1. & edicto 13. Iuſtiniani § 1.
e d. § 1. in Auth de mand. Princ. ſe. l. vlt. C. eod. tit. Græci & Latini edita.
f l pen. C. de diuerſ. reſcript.
g de homicid. ca ſu fact. & l. vlt. tit. ſeq.
h in Nouel. 114. ſeu Auth. vt diui. iuſ. ſubſcriptionẽ habeant glorioſiſ. Quæſt. & in Auth glorioſiſſimus. C. de diuerſ. reſcript.
i 26. febr. in S. Porphyrio.

Regię

Regiæ Cancellariæ Regentes, proprio nomine ſcripto, addunt, Vidi, vel, Legi. Imperator verò prius ipſe hoc modo ſubſcribebat, AA. manu diuina. [a] Aliquando apponunt literam, S, quæ ſignificat ſubſcripta; [b] Cæterum Leges & edicta ita firmata, & ſubſcripta ad Comitem diſpoſitionum deſcribenda mittebantur, vt in eius ſcrinio conſeruarentur, mox edicto Præfecti Prętorio in aliquo foro publicabantur, aliàs neminem ligabat: [c] & ideo in plurium Codicis Iuſtiniani, & Theodoſiani ſubſcriptionibus legitur PP. id eſt publicata. In Nouella verò Valentiniani, [d] ſcribitur. Data VIII. Kalen. Ianuarij Romæ. Accepta VI. Kal. Ianuarij Romæ à Principe alibi degente. [e] Publicata V. Kal. Ianuarij, in foro Traiani, ſubſcripſi, ſcilicet Quæſtor. Idem etiam apparet in præcedentibus, & ſequentibus, & pleriſque Valentiniani, aliorumque iuribus. [f] Aliquando legitur emiſſa ſcilicet in publicum. [g] Publicari etiam leges dicebantur, cum apud acta legebantur; Quemadmodum inſtrumenta actis inſerta, publicantur, & ideo in iure non ſemel innuitur in legum ſubſcriptionibus. Lecta apud acta. [h] Quandoque recitabantur in Senatu per Primicerium Notariorum, [i] & tunc addebatur, Recitata in Senatu apud P. V. [k] Conſtantinopoli, plurimum legebantur in loco, qui Septimus nuncupabatur, vbi Senatus haberi conſueuerat, idque ea pluribus Iuſtiniani iuribus conſtat. [l] & ideo iura, in quibus reperitur, Recitata ſepties, ſunt emendanda, & reponendum Septimi: [m] quo in loco ſolitum fuiſſe cogi Senatum auctor eſt Nicephorus, [n] qui ſcribit Senatum ad Septimum vocatum, & Martianum a Pulcheria ibi Imperatorem declaratum. Hic locus alio nomine Secundianus vocatur in quadam præfatione ſeu epiſtola D. Gregorij [o] XXIIII. inquit Nouemb. temporib. D. & beatiſſimi Papæ Gregorij coronatus eſt Phocas, & Leontia Auguſta Septimo palatio, quod dicitur Secundianus, & occiſus eſt Mauritius Imper. cum omnibus filijs maſculis: Erat id ſuburbium Conſtantinopolis, vt Procopius [p] memorat. Alterum, ait, templum D. Theodoræ ædificauit in ſuburbio, quod Hebdomō id eſt Septimum appellatur. Zonaras etiam Phocam prope Conſtantinopolim in Septimo inſulis Imperij ornatum fuiſſe ſcribit. Cedrenus quoque cum de eijciendo D. Chryſoſtomo ageretur, Epiphanium Cypri Epiſcopum in Septimum veniſſe, & ibi Synodum factam, memorat. Idem eſt auctor imperante Iuſtino, ieiunum populum ſupplicandi cauſa per ſeptem dies ad Septimum exiuiſſe, ob Antiochiam terræ motu abſorptam. Prope Septimum Samuelis Prophetæ oſſa ab Arcadio Auguſto tranſlata & condita fuiſſe D. Hieronymus, [q] Martyrologium, [r] & alij [s] teſtantur: Ibidem, id eſt ſeptimo ab vrbe lapide Theodoſius Magnus in baſilica magnificè extructa D. Io. Baptiſtæ caput condidit, vt D. Proſper, [t] Nicephorus, [u] & alij tradunt. Ibidem veſtes Principis conſeruatæ fuiſſe videntur: orto enim incendio Septimi in Veſtiario coronam Iuſtiniani Imper. amiſſam fuiſſe, Cedrenus tradit, quæ poſt menſes VIII. cum paruo vnione, & omnibus gemmis inuenta fuit.

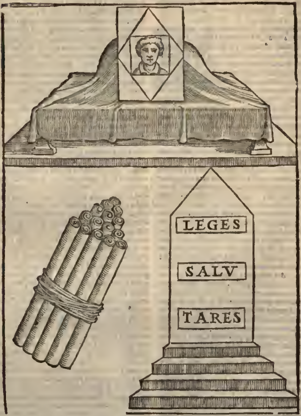
Romæ verò aliquando in Pantheo iura publicabantur, ſeu recitabantur, [x] aut in foro Traiani, [y] in atrio Mineruę, [z] aut in Aproniani foro, [a] quod ab Aproniano P.V. conditum fuit. ſuum forum Traianus an. CVI. dedicauit, cum ingentem columnam cochlidem altam pedes CXXVIII. ſemis, gradus CLXXXV. intus habentem, & feneſtras XLV. [b] erexit, quam Conſtantinus Romam profectus, teſte Marcellino, [c] eſt admiratus. Aliquando inuenitur ſcriptum, lex antelata edicto Albini P. P. id eſt, coram omnibus poſita; Quandoque prolata litteris, ſub die XII. Kal. Mar. Romæ, Aut accepta, IIII. Kal. April. [d] Venabri Conſulatu Valentiniani & Valentis AA. vel miſſa ſub die VIII. Kal. Februarij Romæ. [e] Sed hic credo legendum Roma, & intelligi inde miſſam Conſtantinopolim, quia nulla lex, niſi vtroque Principe conſentiente, condebatur. Extat pręclarum exēplum legis conditę à Gratiano Theſſalonicę XV. Kal. Iulij. Item rurſus publicatę Conſtantinopoli XIII. Kal. Ianuarij, [f] & alterius à Conſtantino duobus in locis latę. [g] In Codice verò Iuſtiniani hęc, vt hodie ſuperflua, vulgo à librariis omittuntur, in quo tantum legitur D. & PP. id eſt, data & publicata, [h] vel ſubſcripta. Hęc autem verba, Dat. IIII. Kal. Mar. Romę, vel PP. & ſimilia, in margine ad latus ſcribebantur. [i] vt ex Valentiniani Nouella deprehenditur. Multi verò adhibebātur Iureconſulti, cum lex condebatur. Imperator Alexander, inquit Lampridius, nullam Conſtitutionem ſacrauit ſine xx. iuriſperitis, & doctiſſimis ac ſapientibus viris, iis denique diſertiſſimis non minus L. vt non minus in conſilio eſſent ſententię, quam S.C. conficeret; & id quidem, vt iretur per ſententias ſingulorum, ac ſcriberetur quid quiſque dixiſſet, dato tamen ſpatio ad diſquirendum, cogitandumq; prius quam dicerent, ne incogitati dicere cogerentur de rebus ingentibus. Leges vel ęre incidebantur, aut in ceruſſatis linteis vel mappis ſcribebantur. Venuleius, [k] qui tabulam, inquit, ęream legis refixerit, vel quid inde immutauerit, lege Iulia peculatus tenetur. Hinc Poeta dixit, [l] fixit pretio leges atque refixit, quia inquit Seruius, inciſę in ęreis tabulis affigebantur parietibus. Vnde Plinius. [m] vſus ęris, ait, ad perpetuitatem monumentorum iam pridem tranſlatus eſt, in quibus publicę conſtitutiones inciduntur. Orationes etiam Principum in Senatu habitas ęre inciſas fuiſſe in panęgyrico Plinius ſcribit. Quod verò leges etiam in linteis aut mappis deſcriberentur, probat Conſtantinus. [n] Aereis, inquit, tabulis, vel ceruſſatis, aut linteis mappis ſcripta proponatur lex. Idem, [o] vt perpetua obſeruatione firmetur, legem hanc inciſam ęneis tabulis iuſſimus publicari. Hic non ommittam legem quandoque in iure partem appellari. Leo A. [p] Hac parte, inquit, pręcipimus eſſe memoriales in ſcrinio memorię LXII. Conſtantinus, [q] nemo ad hanc partem id eſt legem moliatur. Edicta quoque à Principe proponenda Quęſtor dictabat. Vocabantur edicta, quę non ęre inciſa, ſed Prętorum exemplo in albo ſcribebantur. Erat hic murus gypſo dealbatus, vt ait Suidas, [r] vel vt Theophilus [s] tabella dealbata, In vniuerſas verò ciuitates edictum mittebatur, ac diebus xxx. legendum proponebatur, quemadmodum in Claudij Cęſaris edicto obſeruatum fuiſſe Ioſephus [t] ſcribit. Hoc meum edictum, inquit, ciuitatibus per magiſtratus publicari volo non minus xxx. diebus ita proponendum, vt ab omnibus humi ſtantibus poſſit perlegi. Hęc ille. Denique omnium rerum publicarum, populorumque Imperii Rom. curam Quęſtor habebat. [u] Hunc, inquit, Caſſiodorus Princeps cogitationum & curarum ſuarum participem faciebat, & eiuſdem linguę vox erat; Deliberanteque Imperatore de aliqua re, ipſe ſuam animi ſententiam depromebat, & quod Principi placuiſſet, palam enunciabat. Deinde in perſona Principis loquens, ait, ſi quid dubitamus, à Quęſtore requirimus, qui eſt theſaurus famæ publicę, armarium legum, paratus ſemper ad ſubitum. Et poſtea: Adeſſe in eo debet ſcientia iuris, cautela ſermonis, vt nemo debeat reprehendere, quod Principem conſtituerit conſueuiſſe; Hęc ille. Pręerat etiam Laterculo minori, in quo Tribunatus, & pręfecturę caſtrorum limitumque continebantur. [x] Cauſas appellationū à ſpectabilibus Iudicibus ad Principem deuolutas ipſe vnà cum Præfecto Pręterio, qui erat in Comitatu, iudicabat. [y]

a vt in d. Nouel. Valentini. de homicid. caſu fac. et id erat prodere. l. 4. C. de aduoc. diuerſ. iud.
b vt in l. 21. & plurib. ſeq. C. de tranſa. l. 20. C. ex quib. cau. in fam. irrog.
c Auth. vt facta noua cōſtitutiones ſeu Nouella 66. Abb. in c. 2. & Fel. ibi, nu. 7. extra de conſti.
d tit. 4. l. 2.
e l. 1. C. de P. P. ſiue vrb. l. 1. C. de curioſ. l. 4. C. de primi. eorum qui in ſac. palat. mil. l. 1. C. de appar. Mag. milit. l. 2. C. de cohortalib. l. 1. C. de lucr. aduoca. l. 16. C. de quaeſtionib.
f vt in l. 1. C. de veſtib. holob. l. 7. C. de profeſſorib. & med. 10. C. de appell. l. 1. C. de his qui pot. vel filo occid.
g l. 9. C. de quaeſtionib.
h l. 4. C. ſi regun. l. 23. C. de procuratorib. l. 2. C. T. de naufrag.
i l. oblatione, C. Theod. lib. 8. tit. 8.
K vt in l. 22. C. Theod. de curſu publ. l. 1. C. de bonis mater. l. 1. C. eod. tit.
l l. pen. C. de ſacroſ. eccl. l. 19. C. de iure delib. l. 30. C. de fideic. l. 34. C. de dona. vel l. 30. C. de iure dot. l. pe. C. de reb. cred. l. vl. C. de legitim. tu. l. 3. C. de bon. lib. l. ſoeib. C. de agri. & cenſi.
m li. 14. c. 10. et 18
o lib. epiſt. 11. c. 1.
p lib. 1. de ædifi.
q aduerſus Vigilantium.
r 20. Auguſt.
s Niceph. lib. 14. cap. 10.
t in chronicis.
u lib. 12. cap. 49.
x l. 10. C. T. de piſtorib.
y Nouella Valentiniani tit. 4. l. 2.

z tit. 5. de collat. leg. Romana. & Moyſi.
a l. 3. C. de nauic. ſeu naucler.
b Dion in Traiano.
c lib. 6.
d l. 21. C. Th. de curſu pub. l. 1. C. de magiſt. conuent. l. 1. C. de teſt. mili. l. 3. C. de neceſſ. ſer. har. inſt. l. 1. C. ſi quis eminēt. cau.
e l. 1. C. Theo. de tract. et ſtatiuis.
f in l. 3. C. de itinere greſſi.
g in l. 20. & in materib. C. de appellat.
h in tit. de ſumma Trin. l. 3. & ſeq. C. quem. & quando index. et aliȩ.
i Nouel. Valent. tit. 7. de indulg. reliquor.
K in l. 8. qui tabulam. ad leg. Iul. pec.
l in 6. Aeneid.
m lib. 34. cap. 9.
n in l. 1. C. T. de alim. qua inop. par.
o l. 2. C T. quemadm. ciuil. mun. ind.
p in l. hac parte, C. de prox. ſacr. ſcrin.
q in l. nemo. de maleſic.
r in voce λεύκωμα.
s in §. pœnales, Inſtit. de actio.
t lib. 19. antiq. cap. 5.
u edicto 13. in prin.
x l. 1. & 5. C. de offic. Quæſtor.
y l. præcipimus, §. 5. C. de appell.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI
ILLVSTRIS QVÆSTORIS.

COMMENTARIVM.

QVÆSTORIS inſignia erant. Abacus tapeto ad terram demiſſo, & ſurrecto inſtratus, quo erectus liber nititur, auro tectus, & imaginem Principis in medio quadri interſecantibus lineis incluſam habens: infra ad lævam chartarum obuolutarum faſciculus viſitur, quæ ſunt edicta, & leges nomine Principis Quæſtoris conſilio conditæ. Ad dextram ſtat armarium inſtar turris in ſummo faſtigiatum, ad quod per quattuor gradus aſcenditur: illi inſcriptum eſt; LEGES SALVTARES. In eo enim, leges, edicta, & ſanctiones à Principe promulgatæ conſeruabantur. Hæc in auditorio ipſo cauſas cognoſcente aſtabant, & forte illi in publicum exeunti, quemadmodum Aſiarchis, pro inſignibus depicta præferebantur.[a] Tum etiam à præcone clamabatur eum eſſe Imperij patrem, quemadmodum de P.P. & alijs dictum eſt. Gratianus.[b] Qui ex Quæſtore, inquit, honore attonito ſplendore viguerunt, acclamatione excipiantur ſolita, nec prætereantur vt incogniti. Hæc ille. Magnificus appellabatur & Illuſtris,[c] ac glorioſiſſimus,[d] Hoc titulo eum Princeps, & alij honorabant, SVBLIMITAS TVA.[e] & alijs nominibus, quibus Illuſtres & PP. appellabantur.

a l. 5. C. de iniur.

b in l. 1. C. de quæſtor.

c l. pe. C. de proxim. ſacr. ſcrin. l. vlt. C. eod. l. 2. C. de offic. Quæſto.

d Auth. vt diuo. iuſſio. ſubſcrip. ha glorioſiſſ quæſto. ſeu Nou. 114

e l. 2. C. de offic. Quæſtor.

NOTITIA.

SVB diſpoſitione viri illuſtris Quæſtoris. Leges Dictandę Preces.

Officium non habet, ſed adiutores de ſcrinijs quos voluerit.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM Quæſtor non habebat, ſed duodecim Notarios adiutores de ſcrinio memoriæ, ſeptem de epiſtolarum, & totidem de ſcrinio libellorum accipiebat. Itaque omnes erant numero XXVI. quorum opera ad ſcribenda Reſcripta, acta, & leges vteba-

a l. comperimus. C. de prox. ſacr. ſcrin.
b Nouel. 25. quæ Græcè non reperitur, ſed eius extat argumentum.
c in l. pen. §. vlt. ff. de leg. 3.

vtebatur.[a] Iudicante quoque Principe, vel eius vice Quęſtore cognoſcẽte, ijdẽ iudicij neceſſaria exequebatur.[b] Hæc militia ſeu officiũ volente Quæſtore, precio centũ aureorũ reliquis adiutoribus ſoluto vẽdi poterat, vel in extraneos hæredes trãsferri, qui & ipſi centũ aureos pro introitu collegis ſoluere tenebatur. Hic eſt militiæ introitus de quo Scæuola loquitur.[c] Aliũno, inquit præcepit militiã his verbis. Sẽpronio militiã illã cũ introitu cõparari volo, quęſitũ eſt, ſi Sempronius eã militiã ſibi cõparauerit, an preciũ eius, ſed & id, quod pro introitu erogari ſolet, ab hæredibus, cõſequi poſſit: reſpondi poſſe: idẽ teſtator militiã his verbis legauit, Seio liberto meo militã do, lego illã, quam militiã & teſtator habuit, quęſitũ eſt, an onera omnia, & introitus militiæ ab hærede ſint danda, reſpõdi dãda. Hæc ille. In liberos verò, ſi habiles ad militiã fuiſſent eã adiutores ſine onere immunẽ tranſmittebãt, quibus alios in militia ſuccedẽs eoſdẽ centũ ſolidos pẽdebat.[d] Idẽ ferè in aliis Notariis obſeruabatur. Hę ſunt militię, quę apud Iureconſultos leguntur vẽdi, & pro ipſis ſalaria præſtari.[e] uel teſtamento cũ cõmodis relinqui.[f] Demum Iuſtinianus præcipuis tantũ adiutorũ, & caſu neceſſario, vt infirmitatis hanc militiã vendi permiſit.[g] Adiutores ex prædictis ſcriniis accepti, etſi Quæſtori inſeruiebant ſub Magiſtri tamen officiorũ ditione permanebant.[h] Viri deuoti hi nuncupabãtur;[i] & his notis ſcribebantur V. D. vt apparet ex ſubſcriptione Theodori adiutoris Quæſtoris, quã Cuiacius vir doctiſſimus ſe inueniſſe dicit, quæ eſt ſequens. FLAVIVS THEODORVS V D[k] MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM, ET ADIVTORVM[l] QVÆSTORIS SACRI PALATII, SCRIPSI MANV MEA IN VRBE ROMA CONSTANTINOPOLITANA III. KAL. IVNII. MAVORTIO V.C. COS. IVSTINO ET IVSTINIANO IMPP. Hic, vt credeo eſt Theodorus, qui poſtea Pandectas concinnauit, & P.P fuit.[m]

d d. Nouel. 35.
e l. creditor. § in ter venditorem. ff de act. empt. l. vlt. C. de pign.
f l. 3. § ſi quid. ff. de min. l. Lucius Titius 23. ff de leg. 2. l. mortuo boue. § 1. eo tit. l. fideicommiſſa. § ſi ſeruo. de leg. 3. l. liberis ſuis quos. §. ab hæredibus. de dom. & ſub leg.
g in l. vlt. C. de prox. ſacr. ſcrin.
h l. hac lege. C. de prox. ſacr ſcrin.
i l. comperimus. in princ. C. de cos.
k vir deuotus. l. Magnifice.
m l. antep. C. de aduoc. diu. iudic.
Nou. 122. et ſeq.
n Nouel. 80. ſeu Auth. de Quæſtoribus.

Poſtremo nouum, & ab hoc diuerſum Quęſtorẽ Iuſtinianus inſtituit.[n] Cum enim plurimi Cõſtantinopolim confluerent, propriaſque ciuitates, pręſertim agricolæ delererent, Quæſtorẽ, ab inquirẽdo appellatũ, creauit, qui peregrinorũ aduẽtus cauſã inquireret, & ſi quos litigantes inueniſſet, eorũ cauſas citò expediri curaret, eoſq; domũ remitteret. Vniuerſitatũ vero lites, duo tantũ, aut tres, cęteris in patriã dimiſſis procurarent; alios, qui negociũ ibi non haberent, excedere compelleret: ſerui dominis remitterentur, ciues inertes, aut piſtoribus, aut hortulanis, vel artificibus operarentur, vel vrbe expellerentur. De executoribus etiam litiũ, qui immoderatas ſportulas accepiſſent, hic Quæſtor cognoſcebat, & ob id officium, & apparitores aſſeſſoreſque habebat. Ipſi pro annona fiſcus annuas auri libras X. i. plus mille centum ex noſtris aureis ſoluebat. Aſſeſſori verò ſolidos, ſeu aureos centum. Apparitoribus CXXX. Ipſe nihil noie codicillorũ pendebat. Id anno Imperii Iuſtiniani XII. conſtitutum fuit. Hunc magiſtratum olim introductum, ſed intermiſſum ipſe renouauit.

Cod. de offic. Comitis ſacrarum largitionum.

DE ILLVSTRI COMITE SACRArum largitionum Orientis, & eius inſignibus Cap. LXXIII.

o lib. 1. annal.
p in Aug. c. 28.

HÆC alia eſt pars, quam ab Auguſto in Rationario Imperij ſcriptã fuiſſe, Tacitus,[o] Tranquilluſque[p] ſunt auctores. præter numeros enim militum, & prouincias, tributa, vectigaliaque, & neceſſitates, id eſt neceſſarias impenſas, & largitiones eodem libello eſt complexus quæ à poſterioribus Principibus Comiti largitionum commiſſæ, & ab eius ſcriniariis exceptæ, Notitiæ, ordine dignitatum ſeruato inſertæ fuerunt.

Reditus Imperii ſciri nequeunt: Ante Pompeiũ cẽſus Romanæ Reip. fuit quinquagies decies centenũ millium, interpretor aureorum: Põpeius verò vt auctor eſt Plutarchus eum auxit, vt eſſet octuagies decies cẽtenũ millium ſcilicet, aureorum. De his enim intelligendum puto, nõ ſeſtertiis, quia hæc modica ſumma fuiſſet, & plerumq; Gręci de pecunia loquentes, ſi aliud non addebãt, aureos intelligebant, quos numiſmata appellabant. Romani de Seſtertiis paruis ſentiebãt. Collegiſſet ſummã reditus Pop. Rom. poſt Pompeium, vt vulgus Italicũ vocat 85. milliones auri. His, inquit Eutropius, C. Iulius Cæſar ex Gallis quadringenties centena millia ſeſtertiũ addidit, quæ ſumma quadringenta aureorũ millia efficeret, ponendo cẽtum ſeſtertios pro aureo, vt vult Budæus. Onuphrius verò Panuinus[q] cõputat, reditus Imperii Rom. ante bellum Mithridaticum tria millionũ auri fuiſſe. Põpeium 4. alia adiectis feciſſe, vt eſſent 2. milliones & CC. millia aureorũ. Adiunctis poſtea Galliis & Aegypto aucta ſunt vectigalia ad xv. milliones, in quo eũ decipi puto. Plutarchus enim 25. myriadum drachmarũ[r] Romanis decies ſeſtertiũ appellari dicit quæ colligit vnde quinq; millia myriadum quas Romani ante bellũ Mithridaticum capiebant ſummę decem aureorum eſt ſumma quam Plutarchus vocat quinquagies decies centenũ millium drachmarum, & duos milliones nõ exceſſiſſent, & ita hanc ſummã in Nerone Xiphilinus interpretatur, quæ modica tãto Imperio fuiſſet. Dion quoq; 25. drachmas pro C. ſeſtertiis ſeu aureo vbiq; ponit. Quare Plutarchũ de aureis nõ drachmis intelligiſſe veriſimilius eſt. Aegyptus, Britãnia, Meſopotamia, Dacia, alięq; prouincię poſtea Rom. Imperio adiectæ cenſũ auxerunt: ſed aureorũ numerus ſciri nequit: certe centũ milliones videtur exceſſiſſe, cum ex ſola Aegypto quindecim noſtros milliones Romani perciperent.[s] Budæus[t] ipſe vult Plutarchum loqui de drachmis, qui eſſet exiguus tanto Imperio reditus: certe Veſpaſianus Cæſar profeſſus[u] eſt, quadringenties millies opus eſſe, vt Reſpub. ſtare poſſet colligit hæc ſumma XL. auri, vt vocant milliones, qui quotannis in Imperium impendebantur, faciunt ex noſtris aureis LX. milliones, ponendo mille ſeſtertios pro aureo, vt Paulus & Iuſtinianus computant,[x] ſecundum Budæum aſcenderent ad quadringenta millia aureorũ, pro quadringẽties, quadragies legendũ. Hos reditus Comites largitionum tractabant, qui cum antiquis Quæſtoribus ſucceſſerint, de his eſt dicendũ, eorumque origo altius repetẽda.

q in Impe. Rom. de eius vectig.
r in M. Antonio paulo poſt princ.
s Strabo. lib. 17.
t in 3. & 4. de aſſe.
u Tranquil. in Veſpaſ. c. 16.
x in l. Mauia. in prin. ſol. matr. §. ſed noſtrã, inſti. de ſucceſ. lib.

Iunius Gracchus, qui C. Graccho valde familiaris Gracchani cognomentum habuit,[y] Romulum & Numã binos Quęſtores habuiſſe ſcripſit, vt auctor eſt Vlpianus:[z] ſed ſicut, inquit, hoc incertũ eſt, ita conſtat eos Tullum Hoſtilium habuiſſe: Plutarchus verò[a] vult ipsũ populo permiſiſſe, vt duos Quæſtores crearet, ac primos Publi. Veturiũ, & M. Minutiũ factos, qui pecuniam ad bellũ neceſſariã, ciues pro modo facultatum conferre, cõpellerent: & tum coacta fuiſſe cẽtum viginti millia ſcilicet æris, quæ in ędem Saturni, vbi ærarium erat, delata, & a Quęſtoribus cuſtodita fuere. His enim pecuniæ publicæ adminiſtratio eſt conceſſa, ne per eam nimis Conſulũ poteſtas augeretur, vt Zonaras ſcribit. Pomponius verò Iureconſultus ait,[b] eos aucto ærario inuentos fuiſſe, & ab inquirẽda & cõſeruanda pecunia Quæſtores appellatos. Hi primo à Conſulibus, deinde à populo electi fuere. Tacit.[c] Quęſtores, inquit, Regibus, iam tum imperantibus, inſtituti ſunt, quod lex Curiata oſtendit à L. Bruto, repetita, manſitque Cõſulum poteſtas eligendi, donec eum quoq; honorem populus mandaret: Creatiq; primũ Valerius Potitus, Aemilius Mamercus ſexageſimo anno poſt Tarquinos exactos, vt rem militarem comitarentur: Denique gliſcentibus negociis, duo additi, qui Romæ curarent. Mox duplicatus numerus ſtipendiaria iam Italia, & accedentibus prouincialium vectigalibus, poſt legem Syllę XX. creati, ſupplendo Senatui, cui iudicia tradiderat. Hæc ille.

y Plin. li. 33. c. 2.
z in l. 1. ff de off. Quæſtor.
a in Valerio Publicola.
b in l. 2. §. deinde cum ærariũ. de orig. iur.
c lib. 11.

Iulius quoque Cæſar, numerum Quæſtorum auxit,

xit, ait Tranquil. Ex his duo tantum manebant in vrbe, Vrbani Quæſtores appellati, qui pecunias publicas expenſas & acceptas in tabulas referebant. Cęteri in prouincias miſſi prouinciales dicti, vectigalium publicorũ, & redditũ populi Rom. manubiarumq; belli tpe curam habebant, & ſcribam ſorte datum, cui ex publico ſalariũ præſtabatur, & vectigaliũ tributorumq; rationes, ſcribebat, ſecũ ducebât, Plinius lib. 4. epiſt. ad Arrianum: Ignatus, inquit, Marcellinus cum in prouinciam Quæſtor exiſſet, ſcribamque, qui ſorte obtigerat, ante legitimum ſalarij tempus amiſiſſet, quod acceperat ſcribę daturus, intellexit & ſtatuit ſubſidere apud ſe non oportere Cœcilius Strabo ærario cenſuit inferendum, obtinuit. Hæc ille.

Senatus verò decernebat, quæ prouinciæ eſſent Quęſtoriæ, ſed eorum vſus non permanſit, nam loco ipſorum Præfecti ęrarij ſunt creati, qui Romæ tributa, & res fiſci curarent. Mox Quæſtores introducti, deinde rurſus a Nerone Pręfecti, reſtituti. Tacit. [a] Nero, inquit, curam tabularum publicarum a Quæſtoribus ad Præfectos tranſtulit, varie habita, ac ſępe immutata eius rei forma: Nam Auguſtus permiſit Senatum deligere Pręfectos: dein ambitu ſuffragiorum ſuſcepto, ſorte ducebâtur ex numero Pretorum. neque id diu manſit, quia ſors deerrabat ad parum idoneos. Tum Claudius rurſum Quęſtores impoſuit, iiſque, ne metu offenſionum tardius conſulerent, extra ordinem honores permiſit, ſed deerat robur ætatis, eum primum magiſtratum capeſcentibus. Igitur Nero prefectura perfunctos, & experientia probatos delegit. Hęc ille. & hoc diu permanſit. Traianus enim, vt auctor eſt Paulus, de his édixit, qui cauſas ad ærarium detuliſſent. [b] & Plinius [c] iunior Præfectos ærarij ſalarium ſcribę ante legitimum tps defuncti populo vendicaſſe ſcribit Gellius eos Quæſtoribus ſubrogatos fuiſſe, ſe viuente, memorat. [d] Manubię, inquit, ſunt, nõ pręda, ſed pecunia p Quęſtores Pop. Ro. ex præda uẽdita contracta. Quod per Quęſtores dixi, intelligi nunc oportet Pręfectũ ęrarij ſignificari. Nã cura ęrarij à Quęſtoribus ad Præfectũ trãſlata eſt. Sub Hadriano aũt & Antoninis Gellius vixit. Papinianus quoq; auctor eſt, Marcũ Antoninum [e] cauſas fiſcales ad præfectus ęrarij miſiſſe, & Vlpianus [f] bona ad fiſcũ ſpectantia pręfectis ęrario denuncianda, de quibus ẽt cognoſcunt & iudicant. [g] idẽ tradit [h] de alimentis a fiſco pręſtandis apud procuratorẽ Cęſaris ſcilicet in prouincijs, & pręfectos ęrarij poſſe tranſigi, ſcilicet Romę, vbi hi pręfecti cauſas fiſcales tractabant. Perſeuerаſſe autem nos Pręfectos etiam Aureliano imperante, eius ad Senatum epiſtolę uerba ſequentia apud Vopiſcum indicant, [i] ſi quid eſt ſumptu o, datis ad pręfectos ęrarij literis decerni iuſſi. Eſt pręterea noſtrę auctoritatis arca publica, quam magis refertam eſſe reperio, quam cupio Hęc ille, qui de pręfectis Romę degentibus loquitur. Singulas verò in prouincias, inquit Dion, [k] Auguſtus Quęſtorum loco procuratores ex libertinis vel equitibus lectos miſit, qui reditus publicos, ideſt tributa, & res fiſcales exigerent, hiſq; ex publico ſalarium, & mandata dedit. Hi in marmoribus vulgo procuratores Auguſtales vocabantur, cauſaſq; ẽt fiſcales, decidebant, [l] & quandoq; prouincias, quę admodum magnę non fuiſſent, adminiſtrabant. Antoninus A [m] Procurator meus, ait, qui vice Pręſidis prouincię non fungitur, exigere pœnam de ſorte accuſationis non poteſt. Huiuſmodi in Iudęa Pilatus fuit, cui vice Pręſidis procurator pręfuit. Cõſtantino verò imperante, rerum fiſcalium mutata eſt forma. Duo enim ab eo inuenti magiſtratus fuere, q vniuerſam Principis pecuniã tractarét, alter Comes largitionum, alter rerum priuatarũ dictus. Ille & ſi a muneribus nomen habebat, vniuerſam tñ pecuniam publicam adminiſtrabat. Verum quod ad munera attinet, hęc ampla & frequenter Principes Rom. darę cogebantur, quę ſub noie largitionum Auguſtus in Rationario Imperij eſt cõplexus, & ide huic Comiti inditum nomẽ. Tacitus [n] libellum, inquit, cõpoſuit, in quo opes publicę continebantur, quot claſſes, regna, prouincię, tributa, ac vectigalia, neceſſitates, ac largitiones, quę cuncta ſua manu perſcripſerat Auguſtus: Neceſſitates, neceſſarias impenſas intelligit, largitiones voluntarias, & dona, a quib. hic Comes eſt appellatus, ita vt in illis ẽt neceſſarię impenſę, & ſtipendia contineantur. Olim aliquid donaturi Principes Quęſtoris candidati miniſterio, vel alterius aulici vtebantur, qui acceptam ex arca Principis pecuniã elargiebantur, donec ab Alexandro inuenti ſunt Aerarij, qui hoc munere fungerentur. Lãpridius, [o] Aerarios verò, inquit, inſtituit, qui de arca fiſci ederent munera, eademque parciora. Habuit in animo, vt munera per totũ annum diſpergeret, vt per XXX. dies munus populo daretur. Hęc ille. Hęc munera pręcipuè ob lętitiã publicã fiebant, & Congiaria vocabantur, forte quod in congijs donanda pecunia in forum deferretur. Id genus liberalitatis Auguſtus vt ſibi populũ conciliaret, frequenter exercuit. Tranquill. Congiarium, inquit, populo frequenter dedit, ſed diuerſa fere ſumma, modo quadrigenos, modo trecenos, nonnunquam ducenos, quinquagenoſque nũmos, ac ne minores quidem pueros pręterijt, quãuis non niſi ab vndecimo ętatis anno accipere conſueuiſſent; Idem & Tiberius, aliique obſeruarunt. Tranquillus, Prandium, inquit, de hinc populo mille menſis, & congiarium trecenos nũmos viritim dedit. Tacitus. [p] Tiberius nomine Germanici, trecenos populo ſexterios viritim diuiſit. De Caligula Tranquillus. [q] Congiarium, ait, populo bis dedit, trecenos ſextertios. Toties abundantiſſimum epulum Senatui. De Nerone Tacit. [r] Congiarium quadrageni nummi viritim dati. Herodianus; [s] Congiarium duplex populo pręſens dedit, ternos ſingulis aureos ſe abſente diuiſit. Idem de Seuero; Magno congiario populum Rom. victorię nomine proſecutus eſt, ac munus militibus largitus. Liberalitatis ergo nomine Comes largitionum a Conſtantino inuentus, in primis munera pręſtabat; inter quę erat auri libra Aliтarchę ex ſacris largitionibus donata, ne cupreſſos ex Luco Daphnes, vt conſueuerat, excideret; [t] pro munere erant & decem auri librę, quę ex canone Phœnicię quotannis Primicerio Notariorum à Iuſtiniano pendebantur. [u] Alia quoque plurima Principes per hunc Comitem elargiebantur. Caſſiodorus. [x] Donis, inquit, pręſidere regalibus Comitiuam ſacrarum largitionum indicia rerum verba teſtantur. Decorum fuit alterius honorem dicere, dum nos conſtat dona conferre, ſupplicium fortunas per te erigimus. Kal. Ianuarij, affatim dona largimur, & lętitia publica, lętitia tua eſt. Hęc ille.

Inter alia munera, Comitibus Conſiſtorii, & aliis quotannis Kal Ianuarij ſtrenam Princeps elargiebatur, [y] ſed & feſto Paſchatis poſteriores Principes Senatui, & Ducibus militum donare ſolebât. Cedrenus, [z] Tempus, inquit, appetiit Imperatoriæ largitatis, quam exercere in Senatum Imperatores quotannis feſto Paſchatis conſueuerant, ingreſſi ſunt ad cũ omnes exercituum Duces. Hactenus Cedrenus. Stipẽdia quoque militibus & aliis hic Comes ſoluebat, quę & ipſa ſub munerũ nomine continentur. Vopiſcus in Probo, Quę fœlicitas, ait; emicuiſſet, ſi ſub illo Principe milites non fuiſſent: ſtipendia de largitionibus nulla erogarentur: Theſauros ęternos haberet Reſpublica. Marcellinus. [a] Venuſtus, inquit, largitionum Apparitor, ſub Valente multo ante Nicomediam miſſus, vt aurum ſuſcepsum ſtipendij nomine militibus per Orientem diffuſis, viritim diſtribueret. Hęc ille. Itaque hic Comes largitionum, & remunerationum eſt dictus, [b] quandoque theſaurorum curator, [c] aut Pręfectus, vel Imperialium pecuniarum Quęſtor, vt Nicephorus [d] & Theodoretus [e] Felicem appellant D. Hieronymus [f] Præfectum annonarij tituli vocat, credo legendum, canonicarii: totius enim publicę pecunię ex tributis & vectigalibus exigendę & conſeruandę illi cura erat

deman-

a lib. 13.
b in l. edicto. in princ. de iu fiſci.
c epiſt. 12. lib. 4.
d lib. 13. c. 23.
e in l. cum quidã, de his quib. vt indig.
f in l. 4. § pland. de fidei c. liber.
g l Senatus. l. Adrianus Seuerus. in prin de iu fiſ.
h in l 8 cum hi, §. tranſactiones, de tranſact
i in Aureliano.
K lib 13.
l l. 1. 2. & 5. C. ubi cau fiſ.
m in l. 3, C. d. ſit.
n lib 1. annal.
o in Alexandro.
p in 3.
q cap. 17.
r lib. 13.
s in Adriano.
t l. 1. C. de cupr: ex luco Daph. nõ excid.
u Edicto 4. Iuſtiniani. §. 1.
x lib. 6.
y l. 4. C. de adoз. diuerſ ond.
z in Michaele. Stratiotice.
a lib. 26.
b l. Palatinos C. de pala ſac larg l. 2. C de comerc.
c l. 2. C de palat. ſacr. larg.
d lib. 10. c. 29 hiſtor. eccleſ.
e lib. 3. c. 11.
f in 23. Ezech.

demandata: pro vectigalibus ſecundum iuſſa Principum varia facta eſt exactio; Imperatore Heliogabalo decima precij mercium ſoluebatur, quam Alexander ad triceſimam redegit, vt paulo plus tribus pro centum penderentur. Lampridius.[a] vectigalia, inquit, publica in id contraxit, vt qui 10. aureos ſub Heliogabalo præſtiterant, tertiam partem aurei præſtarent, hoc eſt triceſimam partem. Tuncque primum ſemiſſes aureorum formati ſunt: Tum etiam cum ad tertiam partem auri vectigal decidiſſet, tremiſſes; dicente Alexandro etiam quartarios futuros, quod minus non poſſet. Hæc ille. Formauit autem ſemiſſes Alexander. & tremiſſes, quia in auro tantum pendebatur vectigal, & cum triceſima ſoluerentur, pendebantur tres pro centum, & tertia aurei, ob id tremiſſes fuerunt neceſſarij, ſic & ſemiſſes, cum pro mercibus quibuſdam precij 50. aureorum pendendum eſſet vectigal, paulo plus vno cum dimidio ſoluendum erat, & ideo ſemiſſib aureis opus erat, qui dimidiam aurei valebant. Sed poſteriores Principes octauam precij mercium pendi voluerunt, id eſt paulo plus duodecim pro centum,[b] vnde octauarij vectigalium publicani vocabantur.[c] Pro tributo populi ſoluebant quantum Princeps vel P.P. indixiſſet:[d] & quinquageſimam tritici, vini, hordei, lardique quadrageſimam, vt alias eſt dictum:[e] ſed hæc in horreis pro militum neceſſitate & pauperũ condebantur: pecunia vero vectigalium, & pro tributis indictis ad Comitem Largitionum ſpectabat; Soluebant & Hebræi didrachma pro ſingulo capite, quod loco eius ſubrogatum eſt, quod templo pẽdere conſueuerant, vt auctor eſt Ioſephus,[f] id Theodoſius ad arcam huius Comitis referri iuſſit;[g] quemadmodum & ruſticorum capitatio vocata deferebatur,[h] vt vero ſuo muneri poſſet ſatisfacere, ex ſuo officio notarios palatinos, qui tractatorij vocabantur,[i] in ſingulas prouincias, hic comes deſtinabat, qui Præſides ad exigenda matura tributa & fiſcalem pecuniam repræſentandam compellerent, debitumque ad largitionum arcam canonem mitterẽt.[k]

dio Alexãdro.

b l. ex praſtatio-ne 7. & ſeq. C. de vectig. l. vlt. C. de eunuchis, l. 7. C. de loc.

c l. à legatis. 8. C. de vectig.

d l. vlt. C. de can. larg. l. vlt. C. de ſuſcep. & arcar.

f lib. 7. de bello Iud. c. 26. in fi.

g l. iudæorum. C. de Iudæis.

h l. 1. C de capit. ciuium cenſ. exim.

i l. 3. l. 7. l. 8. C. de pala. ſac. larg.

K l. 1. C. de offic. com. ſacr. largit.

Ita enim appellabatur pecuniæ quantitas ex tributis Principi debita,[l] & exactor canonicarius, qui canonem debitum largitionibus procurabat. Vnus vero vel duo in ſingulis prouincijs procuratores, ſeu exactores canonis Largitionibus a Præſidibus ex eorum officijs nominabantur, qui tributa largitionibus inferenda exigerent. Eligebantur & Tractatores, id eſt, Rationarij, qui illorum rationes ſcriberent, & hi ſingulo quadrimeſtri ratiocinia ad Comitem largitionum cum pecunia tranſmittere tenebãtur.[m] Solebat verò Præfectus Prætorio quotannis pecuniam, qua Principi opus erat, eius iuſſu populis indicere, & ob id literas, quæ delegatoriæ vocabantur, in prouincias mittere, quibus continebatur, quantum ratione canonis largitionalis, & quantum ſibi ſoluẽdum eſſet.[n] ſub nomine Comitis largitionum & charta fiebat: Eius enim nomen in ſumma folij parte prominente ſcribebantur, quæ protocollum vocabatur, id eſt, primum illius membrum. Caſſiodorus proceres chartarũ vocat, in quo etiam annus, quo facta erat charta, & quædam alia notabantur [o] & id ipſe alias obſcurius in formulã Comitis largitionum ſignificat, dum ait: Per te damus honores, per quem & noſtræ pecuniæ conferimus largitates: parum eſt autem, quod prouinciarum iudices tuæ ſubiaceant dignitati. Ipſis quoque proceribus chartarum concinna, dum perfectum non creditur, niſi fuerit a te ſolemnitate completum; id interpretor, quia in chartis nomen huius Comitis in protocolo habentibus codicilli magiſtratibus dabantur. Is eſt illuſtris,[p] & D. Hieronymus[q] hanc ſecundam dignitatem poſt regem fuiſſe ſcribit, aliorumque illuſtrium appellationibus honorabatur. Inuento hoc Comite, Procuratores Cæſaris in prouincias mitti deſierunt, quorum hodie in Codice Iuſtiniano nullus tractatus inuenitur. Aſſeſſorem hic Comes habuiſſe videtur: nam Diuus Auguſtinus in confeſſionibus ſcribit,[r] Alypium Thagaſtenſem ſuum municipalem Comiteu. Largitionum aſſeſſorem fuiſſe.

l l. vlt. C. de exactio. tribu.

m d. l. 1. C. de offic. comit. ſac. la. & l. 3. C de can. ſacr. largit.

n l. vlt. C. eo. tit.

o § illud in Authen. de tabellio. ſeu Nouel. 44.

p l. viros. C de palatin. ſac. lar.

q in 23. Ezechiel.

r lib 6. cap. 10. confeſſion.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS COMITIS Largitionum.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA huic Comitis hæc ſunt. Viridi corio tectus liber, rubro tapeto alteque ſupra abacum ſurrecto impoſitus. In tergo libri eſt aureũ Principis caput, in medio aureis intercurrẽtibus lineis incluſum. In manu ſcriptis Codex argento tegitur, in cornibus auro tantum ornatus; infra ſcriptum eſt, LARGITIONES, ſubtus variarum rerum opera, eorumque rationes oſtenduntur, quæ in quinque ſcriniis ſub hoc Comite ſcribebantur, plures iacent ſculptæ ex auro cælatæque ſpecies: Aurum ſignatum: Aliud in maſſa ſeruatę in arcis a theſaurenſibus pecuniæ, & texta ex ſerico byſſoque & auro opera. Quæ enim ouali forma fuſæ videntur auri, argentique maſſæ, quandoque ſingulę, binæ, ternæ, quaternæuè, & interdum ſimul plures in aceruos congeſtę, hę aureę maſſę ſcrinium repręſentant.

Primum Scrinium.

Item vaſa aureis plena, & in medio quattuor ſacculi in ſummo ligati, tamquam numis referti, auream, argenteamque monetam ab hoc Comite percuſſam aut ſeruatam inſinuant. In Vrſini Codice quędam ſacculis inſcriptę notę numerum aureorum indicare videntur, vt B. quę Gręcè duo millia, T. decem millia ſignificat. Ego uerò hic centenaria ſignificari puto. Ad Comitem enim largitionum pecunia ſacculis condita mittebatur, qui tot centennaria capiebant. Erat hęc quantitas auri, inquit Suidas. Nicephorus, [a] & Cedrenus [b] Centenarium auri pondus fuiſſe ſcribunt. Hippocomique cum equos currentes reducebant, reuertentes hęc auri publici cẽtenaria in ſacculis cõdita reportabãt. Theodoſius, [c] auri, inquit, centenaria neceſſe eſt ab Hippocomis in ſolitis ſacculis reportari: quę hic repręſentari exiſtimo. Prope lutea & quadrata, clauſtriſq; obſerata arca ad dexteram conſpicitur, quę theſaurenſiũ arcas auro plenas, vel ſcrinia officii inſinuat. Ad ſiniſtrã ciſta radios ſurſũ erectos cõtinet. Hęc textrinę & gynecii inſtiã indicat, vel metaxę ſerici, quorũ Procuratores

Alia Tria Scrinia.

a lib. 15 cap. 37.
b in Michaele Calefacto. & alibi.
c in l. 12. C. de curſ. publ.

Quintum Scrinium.

tatores Comiti parebant. Hęc iuxta quædam aureorum monilium effigiem habentia iacent, cum paruis in ſummo,& imò catenis,quibus ſuſpendi poſſunt: Horum vnum cordis formam habet: Ad abaci ſiniſtram ſex uelut oleæ aurea folia viſuntur, quę Auguſtæ ornamenta referunt,quorum proprium erat ſcrinium ſcultorum & aurificum. [a] Auri quoq; & in manuſcriptis argenteæ monetæ ſpectantur,quæ pecuniam huius Comitis auctoritate percuſſam,& vniuerſum Principis theſaurum ſignificant, ex prouentibus publicis congeſtum, qui in huius Comitis manu erat. In theſauris Hadriani Imperatoris Appianus in procemio Libycæ hiſtorię Aegyptiorum talentorum ſeptuaginta quattuor millia fuiſſe ſcribit; valet autem talentum Aegyptium pondo 80.itaq; ſtatuendo L.aureos eius temporis pro libra, colligeretur hæc ſumma fermè 30. vt vocant, milliones. Ex ſpolijs Daciæ,Meſopotamiæ, Armenięq; huius quantitatis partem à Traiano contractam fuiſſe exiſtimo. Hæc inſignia Comite cauſas cognoſcẽte aſtitiſſe puto, & fortè illi in publicum prodeunti pręlata, quemadmodum ſacerdotibus gentium eius dignitatis ornamenta præmiſſa fuiſſe Valerianus A.ſcribit. [b] Tùm etiam à pręcone, Imperij pater eſſe acclamabatur. Gratianus, [c] Qui, inquit, ex comitiua vtriuſq; ærarij attonito ſplendore viguerunt,acclamatione excipiantur ſolita,nec pretereantur,vt incogniti.Intelligit autem Comitem largitionum,& priuatarũ,quos ſub nomine vtriuſq; ærarij comprehendit. Hic Comes ſub Paleologis Imperatoribus,Logotheta generalis eſt uocatus:Gerebatq; capitiũ albo, purpuraq & margaritis diſtinctum; & pallium blatteum, ſeu purpureum,ſine alijs ornamentis. Tunicã auro,purpuraq; & albo phrygiatam habentem ante,& à tergo Imperatoris imaginem aſſidentem. Sceptro iudiciali nõ utebatur, vt Sophotatus Curopalata refert: Simili habitu Magiſtri militum,& alij maiores Magiſtratus tùm vtebantur. Nunc de his,qui Comiti largitionum parebant,eſt dicendum.

a l. 7. C. de palat. ſacr. larg.

b in l. 4. C. de muner.

c l. 3. C. de quæſtor.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Comitis ſacrarum Largitionum.

Comites Largitionũ per oẽs Dięceſes.
Comites commerciorum per Orientem,& Aegyptũ, Per Mœſiam Scythiam, & Pontum. Per Illyricum.
Præfecti theſaurorum.
Comes metallorum per Illyricum.
Comes & Rationalis ſummarum Aegypti.
Magiſtri lineæ veſtis. Magiſtri priuatę.
Procuratores Gynæciorum.
Procuratores Baphiorum.
Procuratores Monetarum.
Præpoſiti Baſtagarum.
Procuratores Linificiorum.
Officium autem ſupraſcripti viri illuſtris Comitis ſacrarum largitionum habet.
Primicerium totius officij.
Primicerium ſcrinij Canonum.
Primicerium ſcrinij Tabulariorum.
Primicerium ſcrinij Numerariorum.
Primicerium ſcrinij Aureæ maſſæ.
Primicerium ſcrinij Auri ad reſponſum.
Primicerium ſcrinij Veſtiarij ſacri.
Primicerium ſcrinij Argenti.
Primicerium ſcrinij Annularenſis.
Primicerium ſcrinij A pecunijs,& cæteros ſcriniarios ſupraſcriptorum ſcriniorum.
Secundocerium officij, qui primicerius eſt Exceptorum.
Tertioceriũ officij,qui tractat Baſtagas. Quarto loco libellos tractat,& cęteros Palatinos officij ſupraſcripti Comitis Largitionum, quoties vſus exegerit.

Qui parerent Comiti Largitionum in Tabulam hanc etiam redegimus.

Comiti Largitionum parebant.
- *Comites XII.*
  - *Largitionum VI. per VI. Diœceſes.*
    - *Orientis.*
    - *Aegypti.*
    - *Aſianæ.*
    - *Ponticæ.*
    - *Thraciarum.*
    - *Illyrici.*
  - *Commerciorum IIII. per IIII. regiones.*
    - *Orientem & Aegyptum.*
    - *Mœſiam.*
    - *Scythiam & Pontum.*
    - *Illyricum.*
  - *Comes metallorum I. per Illyricum.*
  - *Comes & Rationalis ſummarum Aegypti.*
- *Præfecti theſaurorum ferè in ſingulis prouincijs I.*
- *Magiſtri plures.*
  - *Lineæ veſtis.*
  - *Priuatæ.*
- *Procuratores plures.*
  - *Gynæceorum.*
  - *Baphiorum.*
  - *Monetarum.*
  - *Linificiorum.*
- *Præpoſiti Baſtagarum plures.*

DE HIS QVAE ERANT SVB diſpoſitione Comitis ſacrarum largitionum. Cap. LXXIIII.

COMMENTARIVM.

PLures in prouincijs Comitis ſacrarum largitionum mandata exequebantur Palatini vocati.[a] In primis ſinguli Comites in ſex Orientis Diœceſibus, Oriente, Ægypto, Aſiana Pontica, Thracijs, & Macedonia, illuſtris Comitis nomine Magiſtris, Ducibus, militibusq; atq; alijs ſtipendia, donave ſoluebant,[b] & vectigalium exactionem procurabant, qui & ipſi COMITES LARGITIONVM, ſed tertij ordinis vocabantur: erant enim perfectiſſimi. Nam Conſtantinus Tertullianum virum perfectiſſimum Comitem Diœceſeos Aſianæ appellat;[c] qui erat inferior Comes largitionum. Secundi verò ordinis Comites erant clariſſimi.[d] Hos Comites largitionum cùm per omnes Diœceſeos diſpoſitos fuiſſe Notitia ſcribat, ſex fuiſſe ſignificat. Nam etſi ſupra à quattuor Vicarijs, i. Præfectorũ nomine totidem Diœceſes rectas nominat, Orientis tamen & Aegypti quandoque tractus vocati [e] pro Orientalis Imperij diœceſibus à Leone, & alijs ponũtur.[f] Sub Valente Saliam theſaurorum Comitem per Thracias fuiſſe Marcellinus[g] ſcribit. His Comitibus liber mandatorum tradebatur, quemadmodum & olim procuratoribus, qui in prouincias mittebantur Auguſtum dediſſe Dion.[h] ſcribit. In libri dorſo, vt ex codicibus poſt Notitiam Orientalem in armarijs diſpoſitis apparet, inſcriptũ erat. F. L. V.A.L. CO.S.T. R.L. IVSSI. D. quas notas ita interpretor. Fœlix liber vindicandus à Laterculo continens ſacros titulos rerum largitionum. iuſſione diuina. Hi enim in prouincijs ad largitiones pertinentia procurabant: Valentinianum verò, qui tum in Occidente, non in Oriente imperabat per notam, V. non intelligi arbitror. Tres tantum Vicarij Comites largitionum in Occidente fuiſſe reperiuntur.

COMITES COMMERCIORVM IIII. fuere. ſcilicet per Orientem & Aegyptum vnus, per Mœſiã, alius, Scythiam & Pontum tertius per Illyricũ quartus. Hi ſunt negociatores, quorum Cõſtantinus meminit,[i] cuius verba viciſſim hinc lucem accipiunt, in prouincijs neceſſaria ad paraodas Principis veſtes emebant, veluti ſericum, lanam, linum, purpuram, pelles, & ſimilia, ob quorum remunerationem ab omni onere erant immunes. Negociatores, inquit, veſtiarios, linteones, purpurarios, & parthicarios, qui deuotioni noſtræ deſeruiunt, viſum eſt ab omni onere immunes eſſe. Parthicarios autem appellat, qui pelles Parthicas mercabantur, vt Cuiacius rectè exponit. De iiſdem negociatoribus intelligit Valentinianus ad Iulianum Comitem Orientis,[k] quos ad domum Principis pertinere ſcribit. Nec tantũ prædicta ad parandas veſtes pcurabãt, ſed qui in Oriente erant, præcipuè margaritas, gemmas, & ſericum pro Principis & Auguſtæ vſu conquirebant, & lanã, quam in Metaxalotam ad Gynæcia Principis mittebant.[l] Gratianus,[m] Toriabando Duci Meſopotamiæ, comparandi, inquit, ſerici à Barbaris facultatẽ omnibus, præter Comitem commerciorum iubemus auferri. Nec de alio quàm hoc Comite commerciorum per Orientem intelligit, & explicat, quid mercaretur. ſericum Aureliano imperante, cũ auro compenſabatur, &, vt credo, tempore Notitiæ. Vopiſc. in Aureliano, cùm ab eo, inquit, vxor peteret, vt vnico pallio blatteo ſerico vteretur, ille reſpondit, abſit, ut auro fila penſentur: libra enim auri tunc ſerici libra fuit. Hæc ille: ex Aegypto verò vnguenta conquirebant; Nam, vt Plinius,[n] ſcribit, terrarum omnium Aegyptus accommodatiſſima eſt vnguẽtis. Argentum quoque Aegyptum, quod magno in pretio ad vaſa cælanda habebatur, & alia huiuſmodi, hunc Comitem mercatum fuiſſe credendum eſt, & ad Comitatum miſiſſe: ſic adamantes, Thracias gemmas, & ſimilia ex Scythia, Ponto, & Illyrico alij duo Comites tranſmittebant. Ne cui etiam purpura venderetur, aut lana, ſericumve fucaretur, obſeruabant.[o] Prætereà operam dabant, vt à negociatoribus iuſta vectigalia ſoluerentur:[p] & ob id in limitibus, & locis, vbi ſoluendum erat vectigal, ſtationarios tenebant.[q] Largitiones enim & ſtipendia ex vectigalibus ſoluebantur.[r] Iidemq; prouidebant, ne aurum, aut vetitæ merces, vt ferrum, cotes ad id ſubigendũ, arma, ſales, frumentum, vinum, oleum, aliudve liquamen ad Barbaros deferretur.[s] Neminem deniq; Barbarorum in Romano Imperio, aut Rom. ſubditos in illorum ſolo nundinari permittebant.[t] Itaq; omnibus negociatoribus Comes largitionum imperaſſe videtur, quorum opera peregrinas merces in Romanum ſolum afferri curabat. Caſſiodorus.[u] Negociatores, inquit, huic largitionum poteſtati manifeſtum eſt eſſe ſubiectos: nã quicquid in veſtibus, quicquid in ære, quicquid in argẽto, quicquid in gemmis ambitio humana poteſt habere pretioſum, tuis ordinationibus obſecundat, & ad iudiciũ tuum confluunt, qui de extremis mundi partibus aduenere. Hęc ille.

His Comitibus ſalarium ex publico pro annonis, & capitatione exhibebatur;[x] In Occidente vnus tantum erat Comes commerciorum per Illyricum.

PRAEFECTI quoq; theſaurorum eidem Comiti parebant, qui ex ſingulis prouincijs exactam pecuniam ſeparatim conſeruabant, donec ad largitionũ Comitem mitteretur; neque cum aliarum regionum tributis eam commiſcebant, quod & Tiberius Cęſar obſeruari voluit, qui defuncto ſine liberis Philippo Trachonitidis tetrarcha, eam regionem Syrię adiecit; ſed quęcunque tributa in ea tetrarchia collecta intra illius terminos ſeruari iuſſit, vt auctor eſt Ioſephus,[y] Vnde tot factæ ſunt fiſci ſtationes, in quot prouincijs ſeparatim tributa exigebantur, & vectigalia. Hæc erant loca in quibus pecuniæ fiſcalis rationes tractabantur. Antoninus A.[z] compenſationi, inquit: in cauſa fiſcali, ita demum locum eſſe, ſi eadẽ ſtatio quid debeat quæ petit. Item Alexander A.[a] cuius ait, rei precium cũ bona fide eſſet addicta, ſemel fiſcus acceperit, non ſolum emptorem ab eadem ſtatione, ſed nec ab alia quæſtionem pati debere æquũ eſt. Idem Baſſæ,[b] liberantur, inquit, fideiuſſores, quoties fiſcus tam debitori, quàm creditori, licet diuerſis ſtationibus, ſuccedit, vbi male à nouis impreſſoribus ſcriptum eſt, rationibus, pro ſtationibus. Hęc ſtatio olim Quęſtorium à quęſtoribus appellabatur. Cic. pro Cn. Plancio ſe Theſſalonicã in Quęſtoriũ, dũ exularet, ab eo perductum fuiſſe memorat. Itaq; hi Pręfecti exactam ex vectigalibus, & tributis pecuniam ad unum ex inſignioribus prouinciarũ oppidis mittebant, ubi tam diu conſeruabatur, donec ad Comitatum Principis tranſmitteretur. Gratianus,[c] omnem, inquit, pecuniam auri, vel argenti, & reliquarũ ſpecierum, quę ſacris largitionibus ex more pendũtur, ſtatim, ut exactio fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſq; prouinciæ, uel ad proximos celeri, ſub obſignatione tabularij, cęterorumq;, quos ſollicitos eſſe debere præcedentia iuſſa decreuerunt, & theſaurorũ prępoſitis conſignari pręcipimus, vt exinde ad ſacrũ Comitatũ integer omnium titulorũ numerus dirigatur. Hęc ille. Tabularius aũt, cuius meminit, erat Numerarius, qui ſub Pręſide rationes vectigaliũ ad largitiones pertinentium ſcribebat.[d] In exigendis verò tributis hęc forma obſeruabatur. In ſingulis ciuitatib. ex ordine Decurionum vnus eligebatur, ſuſceptor vocatus, qui indictum cuiq; aurũ ſuſciperet,[e] & illud Theſaurorũ Pręfecto ſtatim mittere tenebat. Gratianus A.[f] Diu, inquit, minimè penes ipſos ſuſceptores maneat facta collatio; ſed ſtatim quodcunq; a prouincialibus fuerit exſolutũ ſacris theſauris inferatur. Hęc ille. Hęc largitionum pecunia rhedis curſus publici ad Comitatum mittebatur 500. auri libris, mille verò argenti rhedę impoſitis,[g] quam duo palatini

cum

a l. 1. C. de offic. Com. ſacr. larg. l. 3. C. de diuerſ. off. rubr. C. de palat. ſacr. largit.
b l. 3. C. de milit. veſte.
c in l. 3. C. fini. regund.
d l. 3. C. de prox. ſacr. ſchol.
e in l. 1. C. vt omnes, tam ciuil. quam milit. iudic.
f in l. 1. C. ut nemo ad ſuum patrocinium.
g lib. 29.
h lib. 53.
i in l. negociatores. C. de excuſ. muner.
K in l. 1. C. de excuſ. aud. qua eſt pars l. 1. C. de merca. et comer.
l l. lotas. C. de murileg.
m in l. 2. C. quae res vẽd. nõ poſſ.
n lib. 13. c. 3.
o l. 1. & 2. C. quae res vẽd. non poſſ.
p l. vniuerſ. l. 12. ſtatione, cũ duobus ſeqq. C. de vectig. et cõmiſſ.
q l. uniuerſ. C. eo. tit.
r l. pen. C. eo tit. de vectig. cõmiſſ.
ſ l. cotẽ, in prin. ff. de publ. & vectig. l. 2. & al. C. de commerc. & mercator. l. 1. & 2. C. quae res expor. non deb.
t d. l. 2. & tit. C. de commerc. & mercat.
u de Comite largitionum.
x l. vnic. C. de an. & capitat.
y lib. antiq. 18. cap. 9.
z in l. 1. C. de compenſationibus.
a in l. 3. C. ne fiſcus quam rem vẽdidit euincat.
b in l. 2. C. de ſolutionibus.
c in l. 1. C. de cur. no. larg. tit.
d l. 2. C. de numerar.
e l. 4. C. de ſuſcep. & arca.
f in l. dem. eit.
g l. 48. ſi ad ... C. Theod. de ... pub.

[illegible] quebantur, neque in cum auer[illegible] deu pena, vel mantiſſis o ius plus [illegible] natu n librarum habere poterant. ª Qui exactam ad locum theſaurorum pecuniam comitabantur, proſecutores auri publici vocabantur, qd non niſi iuſſione Com. largi. proſecutoria dicta facere poterant, ᵇ Ne vero confuſio nal cretur, tabularius ciuitatis,omniū, qui tributum vel canonem ſoluere debebant, nomina ſcribebat, & Ducenarijs, Seszagenarijſque apparitoribus exigenda tradebat, ᶜ illi exacta ſuſceptori dabant ᵈ Is ſoluenti, vt tutus eſſet, apochani faciebat, in qua nomen ſoluentis, ſumma, cauſa ſolutionis, dies, Conſul, & menſis continebatur, ᵉ & itatim ad locum theſauri exactam pecuniam mittebat. Vectigalia verò pro mercib. aduectis ſtationarij milites opportunis locis diſpoſiti exigebant, eodem modo apocham ſcribebant, exactamque pecuniam ad Præſidem mittebant, inde ad Theſaurenſem diriebatur. Conſtātius Iunio Ruſo Conſulari Aemiliæ,ᶠ prouinciales, inquit, pro rebus, quas ad vſum proprium, vel exercendi rurs grana [illegible], nullum vectigal a ſtationarijs exigant. Quæ vero negotiationis gratia port[illegible], ſolitæ præſtatio ni ſubiugamus, capitali pœna propoſita ſtationarijs & vrbanis militibus,quorum ad ita id tentari firmatur. Hi milites antiquitus nō modo per Italiā, ſed & per prouincias ad arcēda latrocinia erant diſpoſiti [illegible] Tuendæ,inquit, pacis a graſſaturis, ac latrocinijs,ſeditionumque licetia curam habuit, tationes militum per Italiam ſolito e equeſtiores diſpoſuit. Hæc ille. idem & Iureconſ. ʰ Græci Irenarchas vocant. ⁱ & a ſingularum ciuitatum Decurionibus ad huæ vrbis territoria cuſtodienda eligebantur. Honorius. ᵏ Irenarchæ,inquit, qui ad prouinciarum tutelam per ſingula territoria faciunt ſtare concordiam, a Decurionib. iudicio Præſidum nominentur. Præterea Prætorio & ipſe in prouincijs ſuos theſaurorum Præfectos habebat: ˡ qui pecuniam à ſe impe dendam ſuſcipiebant, & ad ſuam arcam tranſmittebant. Eodem modo in Occidente X Lto diuerſis prouincijs theſaurorum Præfecti recenſentur,præpoſiti appellati, prout etiam vocantur in [illegible] ᵐ qui verò præfatam pecuniam theſaurum dictam cuſtodiebant, Theſaurenſes ſuor appellati. ⁿ Leo A. arcarios vocat. ᵒ Vulgus Italicum Theſaurarios. Earum Præfecti quandoque Comites appellantur.Gratianus A.ad Titianum Comitem Largitionum: ᵖ Nullus,inquit, Theſaurenſis, vel officialis Comitis theſaurorum ſe nel deprehenſus euerſor,militiam repetat;cū colonat & Marcellin. ᑫ ſalta, ait, theſaurorū,paulo ante per Thracias Comes.Cum vero pecuniam Principis hi Præfecti tractarent,eam attingere non poterant, niſi prius de Principis indemnitate ſatisdediſſent. Theodoſius A ʳ Theſaurorum, inquit, Præpoſiti,non ante ad [illegible] ſacri ærarij procurationem permittantur accedere, quam ſatiſdationibus dignis.eorum ad [illegible] ilſtratio roboretur. In ſermone epiſtolarū,litteris a Principe ubſcripti tam ipſi quam ceteri Theſaurenſes probandi erant.Idem Theodoſius ad Arcitanum ˢ omnium, ſ. Largit ᵗ Comitum, inquit, theſaurorum [illegible] ſeos prouectiones, & ipſos Theſaurenſes, vetus obſeruatio dexteræ principali releuauit. Quib. verbis ſubſcriptionem dextera Principis taciteoſtēnit ſiſigi. Nec aliud Leo A. ſenſit ᵘ cum theſaurenſium claſſis meminit,quæ & ipſe a Principe [illegible] epiſtolarum comprobari præcipit: claſſem autem [illegible] non nauium,vt vulgo putant, ſed Theſaurenſium multitud nem appellat.

COMES METALLORVM,per Illyricum [illegible] largitionum Comiti ſu erat, qui ex au [illegible] metallis a ducto portionem Principi debitam exigeat, is ſiu [illegible] bus eam vel fodientis aurum legente [illegible] cto, vel ſeptenos auri [illegible] pro loco [illegible] ſucundine largition bus [illegible] bant, quemadmodum Valentinianus A ad [illegible] Comitem me[illegible] [illegible] ibus [illegible] Eſt autem [illegible] pulus [illegible] quarta pars vncig,vulgo caratum appellatur,

[illegible] dras [illegible] obu [illegible] auru [illegible] au [illegible] ſed in balluca,quæ ad [illegible] coquatur. Græci [illegible] aurilegul oon qui [illegible] ſed [illegible] inuentū manu legunt, quod cum [illegible] concedebatur, modo tertiam vt dixi [illegible] partem ſ[illegible] gitionibus quotannis inferret, alios enim aurum inuenirunt in maſſa, aliqui arenam,qu[illegible] tur. Plinius. ʸ Aurum arrugia [illegible] quirur, [illegible] ſtatim ſuum eſt. Inueniuntur [illegible] uecitioni [illegible] put is, etiam denas e [illegible] libras pa lacas in Hiſpania, alij palacrinas, idem quod m[illegible] tum eſt, baluce vocant. Hæc ille. Eſt autem a ſugia,quam [illegible] ideſt ſcalpruia, vbi auru [illegible] tur [illegible] effoditur. Habebat & ſua [illegible] prouincijs [illegible] [illegible] nceps,ex quibus aurum & argentum Comes colligebat: Vlpianus. ᶻ ſi quis inquit, ex metallis Cæſarianis aurum, argentumve furatus fuerit, exilio vel metallo,prout dignitas eſt perſonæ, punitur. Creabatur hic Comes per Illyricum, vbi magna metallorum copia effodiebatur. Anno enim ab vrbe condita DXCVII. M. Aemilio,& C. Popilio Coſs. metalla in Macedonia inſtituta fuiſſe Caſſiodorus ſcribit,& Liuius ª metalli Macedonici ingens vectigal ſuiſſe refert: auctor eſt Plinius, in ſuperficie terræ in [illegible] aurum abundaſſe. Inuenitur, ait, aliquando in tu uma tellure rara fœlicitate, vt nuper in Dalmatia Principatu Neronis ſingulis diebus etia quinquagenas libras fundens. Hæc ille. Sub eo climare, eſt Dacia mediterranea, Macedonia, Mœſia, ſeu Dardania, ᶜ quibus in locis ex ciuitatum curialibus, metallorum procuratores creabantur, qui effodiendis metallis præerant,quibus hic Comes imperabat. Cum verò in [illegible] um, & Macedonia ad quærendum aurum veniſſent, [illegible] anus edicto eos abire iuſſit. ᵈ Hi [illegible] omes, & alia metalla proc[illegible] vide ur,cum ge[illegible] metallorum Comites vocetur, etſi in [illegible] Comes auri appelletur. Celebrantur [illegible] Docime[illegible], & Troadēſe metalla in Phrygia, [illegible] oconenſe in Propont de. ᵉ H[illegible] Com[illegible] m Va[illegible] us hac voce compellat. LARDANIA [illegible].

COMES [illegible] RATIONALIS SVMMARVM Æ[illegible] TI, [illegible] omnium largitionum obtemperabat. Is mittebatur in A[illegible] prum [illegible] bona caduc[illegible] do ad fiſcum deuoluta [illegible] [illegible] præ ita rō appellatus, quemadmodum [illegible]. Nullam ab initio [illegible] unem habuit, [illegible] dignitate auctus, & Comes,ac Ratio nalis [illegible] dictus,[illegible] m adminiſtrationem ob[illegible] [illegible] ſericum, [illegible] ttus, margaritæ, gemmæ, [illegible] aromata ex India, Arabia, in Ac[illegible] [illegible] vehereuntur quæ milli [illegible] [illegible] xtertium abſumebant [illegible] ius.ʰ ob id quæ [illegible] vel [illegible] ſecundū Strabonē, [illegible] quinquagies [illegible] nullorum aureorū [illegible] Aug prius [illegible] Itaque [illegible] ibi Rōnalem poſt [illegible] m Comes [illegible] honeſtatu, ſummarum A[illegible] pecuniæ quantitatem app[illegible] Coltar rinus. ᵏ ſummæ rei Rōnalem, Bule[illegible] vocat:quandoque abſolute Rōnalis dr [illegible] Lamp[illegible] in Alexandro, vbi aliquos [illegible] [illegible] lare, vel pr[illegible] [illegible] ral [illegible] bat. [illegible] ſodio A[illegible] no: A[illegible] meos literis [illegible] accipies [illegible] Arbazo [illegible] Rōnales [illegible] bus [illegible] Mar[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ſus nominatur, cum tñ eos multos eſſe oportuit.

G 2 Vnde

ª 1. 48.
ᵇ [illegible] C. de auro publ proſecu.
[illegible] C. de exact. tribut [illegible] di apparitore. Cod theo.
ᵈ [illegible] C. de apo. publ.
ᶠ in l. vniuerſ. de vectigalib.
ᵍ in Tiberio ea.
ʰ l. [illegible] ff de [illegible]
[illegible] C. de [illegible]
[illegible] C. de [illegible]
[illegible] C. de [illegible] Theo.
[illegible] C. de pa [illegible] larg.
ᑫ lib. 19.
ʳ in l. priuata. C. de [illegible] vlt. C. Theo. de diuer. offic.
ᵗ in l. vlt. § pe. C. de diuer. offic.
Cod. de metallis & metallar. & procuratorib. metallorum.
[illegible] l. 2. [illegible] per annos. C. de metallar.
ˣ ad l. C. [illegible] talla.et l. ſcunx.
ʸ lib. 33. cap. 4.
ᶻ in l. ſacrilegij. §. vlt. ad l. Iul. peculat.
ª in 5. deca. 5.
ᵇ lib. 33. cap. 4.
ᶜ l. ſ procuratores. C. de metallar.
ᵈ l. 7. C. Theo. de metalla.
ᵉ l. 9. & 11. C. Theo. de indulg. debitor.
ᶠ l. 1. C. de metal lar.
ᵍ lib. 17.
ʰ lib. 12. cap. 18.
ⁱ l. ſcire debem⁹. ff de verbo. oblig. l. in fraude. § fiſcalib ff de iure fiſc.
ᵏ l. 7. C. vbi cau. fiſcal.
l. 2. C. de mod. mulct. l. 3. C. de mancip. et colon. l. vniuerſ. C. de fun. rei priua. l. placuit. C. de col lat. fun. patrim
ᵐ lib. 12.

Vnde aliqua deeſſe existimo. aut Comites largitionũ qui erant in prouincijs, eorũ fungebatur officio. Tacitus [illegible] Iuliũ Capitonẽ ſub Tiberio Aſiæ procuratorẽ fuiſſe ſcribit, Catũ Decianum Britanniæ. [a] ſub Claudio Cappadociæ Iuliũ Pelignum, & [illegible] Iuliũ Colonũ Ponti.[b] ſub Nerone Mauritaniæ Lucceium Albinũ, [c] Dalmatiæ Corneliũ Fuſum. [d] Pollio [e] Zoſimionẽ imperante Valeriano Syriæ procuratorem nominat.[f] Alexãder Imperator, inquit Lampridius, rónales cito mutabat, ita vt nemo niſi annum cõpleret, eoſq; niſi boni eſſent, oderat, malũ neceſſariũ vocãs.

MAGISTRI præterea LINEÆ atq; Linteæ veſtis ſub eodẽ Comite erant, qui Lintearijs ſeu linteariis,[g] lintea, mappas, [illegible], in ſuſia, & huiuſmodi veſtes lineas facientib. præerant [illegible] opifices conditionales erant [illegible] cõficientibus, & texẽtes [illegible] ſeu veſtib lineis. ipſi & eorũ ſoboles perpetuo manebant obnoxij Linteæ veſtis Magiſtri a Theodoſio A. vocãtur quos iubet cauere [h] rem ſacri ærarij ſaluam fore. Veſtes, aũt appellantur quęcunq; induendi, præcingendi, amiciẽdi, inſternẽdi iniiciendi, accubandi ue cauſa parata ſunt, inquit Vlpianus. [i] Quia vero hæc ex pecunia vectigaliũ comparabantur, ſub diſpoſitione Comitis largitionũ erant. Horũ magna fuit adminiſtratio, cũ non modo lineas veſtes ad induendũ, ſed & lintea, mantilia, papiliones, pro aula & manſionibus, & ſimilib. pararent. Linteonũ artifices a Valentiniano linteones,[k] a Theodoſio Lintearij appellãtur [l] Lineas vel amictoria antea rhedis curſus publici ad Comitatũ vehebant. poſtea ſtatutũ eſt, vt in angarijs, vel nauib. dirigerentur: ſolæ delicatæ veſtes, & linteamen amictorium ad vſum Principis ſub mille librarum põdere rhedis mittebãtur: [m] Magiſtri lineas veſtes fieri procurabant, & factas cuſtodiebant, quarum numerus in ſcrinio ſacri veſtiarij ſcribebatur ſub eius primicerio; procuratores etiam gyneciorum texendis veſtibus ſtudebant.

In Occidente pro Magiſtris lineę veſtis ſcribitur Comes veſtiarij, qui has veſtes lineas procurabat, aut conſeruabat, & inter Cubicularios ab Honorio Auguſto connumeratur [n] Veſtiarium autẽ, inquit Suidas, locus eſt, in quo veſtes reponuntur.

PRIVATÆ MAGISTRI, a Notitia appellati ſub eodẽ Comite [illegible], qui alias ſpecies ad Principis veſtes conficiendas, prætérquam lineas curabant. Lanã.n. & ſericũ, ad tapeta, veſtes, aulæa, lectis, ſtragulas, & papiliones, pecti, & ad opus perduci, vnde [illegible] ſamq; veſtem confici ſtudebat. Hos procuratores Cõſtantinus A appellat. [o] Procuratores, inquit, rei priuatę, per quos priuata noſtra ſubſtantia tenuatur. & ſpecies gynecei confectę corrumpuntur, ſuffragijs abſtineãt, i. precio hoc officiũ non emant. Qui a vero & ipſi res Principis tractabãt, priuſquam in hoc munus exercerent, ſatiſdare tenebantur, ſicut & præcedẽtes. Theodoſius ad Comitem ſac. largit. [p] Priuatæ, ait, vel linteæ veſtis Magiſtri nõ ante ad rem ſacri ærarij procurandã permittantur accedere, quam ſatiſdationib. dignis eorum adminiſtratio roboretur Nunc ad procuratores eſt veniendum.

PROCVRATORES GYNÆCIORVM eiuſdẽ iuris erat, qui textorib. veſtiũ Principis præerãt. Valentinianus A [q] Auratas, inquit, ac ſericas paragaudas auro intextas viriles priuatis vſib. cõtexere, cõficereq; prohibemus, & a gynęcearijs tantũ noſtris fieri præcipimus. A Theodoſio procuratores textrinorũ vocantur. [r] Gynæcium Conſtantinus [s] & Notitia appellant [illegible] locũ interiorẽ ædiũ, in quo mulieres degere ſolent, & opera textoria, & muliebria exercere [illegible] copiã [t] & Vitruuiũ l.6. c.10. legitur. Id & textrinum vocabatur. [u] Vnde gynęciarij di[illegible], qui hęc muliebria opa cõficiunt.[x] aulæa, ſtragulas, tapeta, veſtes, [illegible] auro depingentes texebant, interque has erat holoſericæ, totæ holoſericæ, ſeu [illegible] ex ſerico conſtantes, berys.n. ſericũ Baſſani [illegible] interpretatur. Erat & auratæ.i. auri ſubtegmine intextæ, Vergil.[z] Fert picturatas auri ſubtemine veſtes. Et paragaudæ ſeu ſericeæ auro intextæ, forte a parando

Marginal notes, left margin:

a lib. 14.
b lib. 12.
c lib. 18.
d eod. lib.
e in Claudio.
f l. priuata. C. de murileg.
g l. fi quis ex cor pore C. de vet. de murileg.
h in d. l. priuata. C. de murilegul.
i in d. l. veſtis §. 1. de au. & arg. le.
k l. 8. C. The. de mur[illegible]
l in dic. l. ſi quis ex corpore. C. eo.
m l. 48. § ſi aurũ. C. Theo. de cur. ſu publ.
n l. 1. C. The. qui a prab. tyron.
o in l. 2. C. de murileg.
p d. l. priuata C. de murileg. et gynaciarys, & procuratoribus gynacy.
q in l. 1. C. de veſt. holober.
r in l. pen. C. de murileg.
s in d. l. 2. C. de murileg.
t lib. [illegible] de bello Vandalico.
u l. 6. C. de muri leg.
x l. 2. & 3. d. ſi q[illegible] ex corpore. C. de murileg. l. tranſ[illegible] C ad l. Iul repetu l. 1. C. de veſtib. holober. tit. C. de [illegible]
y in 3. [illegible] Cangeia, [illegible]
z en 3. Aeneid.

gaudio dictæ, [a] quæ ad priuatorũ vſum fieri nõ poterãt.[b] Primus huiuſmodi veſtes Aurelianus induit, ut auctor eſt Eutropius. Hi a Gratiano, [c] auri textes ſpeciarium vocantur: (ſpecies.n. pro veſtibus ſępe in iure accipiũtur.) Alij ueſtes tyronib. dadas texebant.[d] Militib. vero ſolidus pro chlamyde à prouincijs conferebatur [e] Aliqui ea his artificib. ſerui erant.[f] Sed liberi nec ipſi, nec eorũ poſteri a ſeruitute texẽdi eximi poterant.[g] Ex fundis Tamiacis, qui a Comite domorũ in Cappadocia adminiſtrabantur, in pœnã in gynæcia factæ fuiſſe videntur, cum ab eo q[illegible] que concuſſionem paterentur.[h] Textrinorũ procuratores pecunia Principis ad emenda & texendam materiã tractabãt, & ideo antequam eis hoc officiũ cõmitteretur, vt alij, ſatiſdare tenebãtur. [i] Pro Gynæcijs Cynegia, duabus tranſpoſitis literis, in Occidẽte mendoſe ſcribitur, vbi erant in diuerſis prouincijs gynecia numero quindecim, quæ hic non diſtinguuntur.

PROCVRATORES BAPHIORVM eidẽ Comiti parebãt; Eſt autẽ Baphium officina in qua lana, aut ſericũ murice tinguntur.[k] Lampridius,[l] Purpuræ, inquit, clariſſimę non ad vſum ſuũ, ſed ad matronarũ, ſiquę aut poſſent aut velẽt; certe ad vẽdendũ grauiſſimus exactor fuit, ita vt Alexandrina purpura hodie quoq; dicatur, quæ vulgo probiana dr, ideirco q; Aurelius Probus baphijs præpoſitus, id genus muricis repperit. Hæc ille. Plura erat in Oriẽte Baphia quib. tingi ſi præerant procuratores, [m] ſed celebriora fuere in Phœnicia, ad quę certis tpib. quintũ de ſcrinio tabulariorũ, ſextũ de ſcrinio canonũ, & ſeptimũ de ſcrinio exceptorũ Theodoſius mitti iubet, vt nundinas purpuræ prohibeat, [n] Ab alio.n. q̃ Principe emi non poterat: Hic procurator Tyri degebat. Euſebius n. Cæſarienſis [o] ſcribit Dorothęum Eunuchum, qui poſtea Antiochiæ presbyter fuit, purpuræ apud Tyrũ tingendæ præfuiſſe. Is a Iuliano apoſtata martyrio eſt coronatus.[p] Horũ procuratorum præcipuũ erat officium curare, vt recte ſerici aut lana tingeretur, mox ſcite in fila redacta texeretur: [q] neq;.n. ex folliculis aqua calida immerſis ſerici fila eo tpe in rhumbũ euoluebantur, ſed depectis folliculi in metaxã redigebantur, moa nebantur, & ideo metaxam a nemate ſerico Martianus diſtinguit. Id & poeta ſignificat. Velleraq; vt folijs depectãt tenuia Seres. Baphiarij ſeu tinctores, & ipſi coditionales, nõ poterat ab ea arte, aut eorũ liberi diſcedere. [s] Procuratores baphiorum quemadmodum & ſuperiores ſatiſdare tenebantur ſe fideliter officio functuros. [t] In Occidente nouem diuerſorum baphiorum in IX. prouincijs pcuratores numerãtur, qui hic nõ diſtinguũtur

PROCVRATORES etiã MONETARVM eiuſdẽ Comitis auctoritate, pecunia cudi curabant. Caſſiodorus [u] vt figura, inquit, vultus noſtri metallis vſualibus imprimatur, monetam facis de noſtris tpib. futura ſecula commonere, Hæc ille Sed tum in locis moneta cudebatur in Occidẽte, vbi quot in vrbibus pecunia percutiebatur, totidẽ monetarum procuratores creabantur. Hic vero, vbi vel quot eſſent monetariæ officinę, non apparet. Marcellinus [x] & ipſe hos procuratores appellat. [y] ait ſorte, inquit, procurator monetę carnutenſis: ſed alibi [z] monetæ prępoſitum vocat. Theodoſius [illegible] agnatum xi [illegible], cui annuũ ſtipendium in ære ſolui pro annonis [illegible] capitatione iubet. Solidos aũt cudebãt, quorũ ſex [illegible] faciebat vnciã auri, & 72. libram.[a] Sed [illegible] cuó ab re fuerit aliqua aurei argenteiq; nummiſmatis percutiendi rõrem aperuiſſe. Et vt ab auro incipiamus, cõſtat enim libram in vncias XII. diuiſam fuiſſe, & aureos pondo ſextę partis vnciæ auri Valentiniano imperante percuſſos. Itaq; ſex ſolidi ſeu aurei vnciã auri faciebant. & 72. libra [b] & ob id aureus quoque ſex [illegible] la voc[illegible] a Gręcis numiſma dicta: Cõſtantinus vero ſeptem [illegible] os quatenorũ [illegible] upulorum [illegible] pro eſſe tuſſ [illegible] In [illegible] tũ poſtea eſt nummus [illegible] quatuor [illegible] x, & decem aureorum, & Heliogabalus bilibres centum aureos pendẽtes nummos percuſſit, quos Alexander conflauit. Lampridius.[d] Formas binarias, ternarias [illegible]

Marginal notes, right margin:

a l. [illegible] C. de veſtib. holober.
b d. [illegible] de veſtib. holober.
c in l. 7. C. de pa lat. ſacr. larg.
d l. vlt C. de milit. veſte.
e l. pen. C. d. tit.
f l. qui texerint. C. de murileg.
g l. 1. & l. ſi quis ex corpore. C. de murilegul.
h l. 5. C. ad l. Iul repetund.
i d. l. priuata. C. de murileg.
Cod. de veſt. hol. holob. [illegible] ne ſacra muric. K. [illegible] prima [illegible] C. de murileg.
l in Alexandro.
m d. l. 2. C. de murilegul.
n l. vlt. C. de veſtib. holober.
o lib. 8. hiſt. 7. cap. 11.
p Macrobius [illegible]
q [illegible] C. de veſtib. holober.
r [illegible]
s [illegible] de murileg.
t d. l. priuata. C. de murileg.
u in formula C[illegible] mit. largit.
x lib. 28.
y lib. 21.
z lib. [illegible] C. de an na. & capita.
a l. quoties. C. de ſuſcep. & arca.
b l. quoties. C. de ſuſcep. & arca.
c d. l. C. Th. de pœnis & [illegible] ralitate.
d in Alexandro.

tenua-

ternarias,& denarias ēt, atq; amplius vſque ad bilibres,& centenarias, quas Heliogabalus inuenerat, reſolui præcepit, neq; in vſu cuiuſquā verſari, atque ex eo his materiæ nomen inditum eſt. ita ēt appellāt Conſtātinus.[a] & Valentinianus.[b] Addit Lampridius Alexandrū ſemiſſes,& tremiſſes inueniſſe, i. dimidium aurei,& trientē propter eos, qui pro vectigali eas aurei partes ſoluere cogebātur. Hi poſtea ſemp percuſſi & in vſu fuere. Arcadius.[c] Fortiſſimis, inquit, militibus non binos tremiſſes pro ſingulis chlamydibus, ſed ſolidos aureos præſtari præcipimus. Eiuſdem tremiſſis & Anaſtaſius meminit.[d]

Libraquoq; argenti eſt pōdus minę cōtinēs drachmas cētū, denarios 84.[e] quę & ipſa in vncias 12 diuiditur, vncia in duos ſtateres, ſeu duas ſemuncias, ſtater in duos ſiclos, vt ſiclus ſit quarta vnciæ, q duas drachmas cōtinet, itaq; drachma eſt octaua vnciæ, nā octo drachmę faciunt vnciam.[f] Quare ſinguli aurei duas argenti vncias æquabant,& ſex aurei ſeu vncia aurei librā argenti, q & Plato in Hipparcho in fine tradit:& id Valentiniano imperante, conſeruabitur.[g] Arcadius verò aurū coarctauit, voluitq; quinque ſolidos argenti librā æquare,[h] ſi codex non eſt mendoſus,& pro quinq; nō eſt legendū ſex, plerūq; enim in notis numerorum error cōmittitur: Vncia verò argenti ſidet 10. libris ęris,& 20. librę ęris aureo.[i] Hęc rō olim in officinis monetarijs obſeruabatur, q & hodie eſt in vſu. Quot verò formæ monetæ cuderentur, nimis longū eſſet referre, cū pro tēporum varietate diuerſas formas acceperint. Antiquitus nota aſſis æris fuit ab vna parte Ianus geminus, ab altera roſtrū nauis.[k] Denarius argenteus ab vno latere caput mulieris armatæ habebat, cum hac nota X. quę ſignificabat illū eſſe denariū, qui olim decē aſſes valebat, & ſi poſtea auctus eſt ad 16. Ab aduerſa parte plurimū biga, aut quadriga erat impreſſa. Seſtertius, paruus nūmus his literis imprimebatur IIS. quę denotabāt eū aſſibus duob. cum dimidio permutari. Victoriatus habebat victoriā impreſſam mulierē alatā manibus coronā tollentē cū litera V. quę ſignificabat quinq; aſſibus eū olim æſtimatū fuiſſe. Hæ florente Republica Romana monetæ percutiebantur. ſub Imperatorib. eorū vultus ab vna parte imprimebātur.[l] Cōſtātinus in auerſa parte crucē percuſſit.[m] quę illi ab Angelo demōſtrata victoriā cōtra Maxentiū dedit. eadē in aureis nūmis Valentiniani, qui ſunt apud me, cernitur querna corona redimita, cui pila eſt infixa. Id ciuicam coronā ſanctiſſimę cruci cōuenire ſignificat, quæ non vnū ciuē, ſed totum orbē ſeruauit. deīn ſignum percuſſit Arcadius cum literis α & ω quæ principiū oīum, & finem eſſe illū, qui crucifixus eſt, portendit. Poſt Notitiam vbi de numiſmatis agitur, quædā notæ impreſſæ apparent, q ibi declarabuntur. Hic pauca attigiſſe ſit ſatis. Monetas cudentes & ipſi erāt huic arti cū vxorib. & liberis obnoxii.[n] Nec illis quiſquā ſine probatoria, i. Principis cōprobatione poterat aggregari.[o] Auctor eſt Suidas, Aureliano imperāte à monetariis monetas adulterātib. Feliciſſimū monetarū procuratorē occiſum, & graue bellū motū, quod vix extingui potuit. Idē Aurel. Victor, Vopiſcus, & Eutropius.[p] Ad fabricandam monetā prouinciales carbones cōferre cogebātur.[q]

PROCVRATOR VICESIMÆ Hæreditatum olim in omnib. prouincijs fuit, vnde magnus fiſco reditus prouenıebat, & pluribus in marmorib. legitur, procurator XX. H. i. procurator viceſimę hęreditatis, & in hac T. CLAVDIO T. F. GERMANO CVRATORI TRIVMPHI FELICISSIMI GERMANICI SECVNDI IMP. CÆS. FL. DOMITIANI AVGVSTI EXORNATO SACERDOTI SPLENDIDISSIMO PONT. MIMOR. PROC. XX. HAER. VMBRIAE, TVSCIAE, PICENI, BVRT. CALABR. ET APVLIAE Hem. M. F. CL. PRISCO SACERDOTI TITIALI. PR. INTER CIVES ET PEREGRINOS TR. PL. QVAESTORI. PROC. AVG. XX. HAERED. & in alio marmore ſimili in Piceno, & ſæpe alibi. Aliqui hi procurato-

a l. 1. de pondera to. & auri illat.
b l. vlt. C. T. eod. tit.
c l. 3. C. de milita. veſte.
d in l. iubemus 2. C. de erogat. milita. anno.
e Plin. lib. 21. c. 9.
f Epiph. de ponder. & menſ. D. Hier. in c. 4. Ezechiel. Ioſeph lib. antiq. 3 cap. 9.
g l. quotiens. C. de ſuſcept.
h l. 1. C. de argenti pretio.
i l. .. C. de colla. æris.
k Plin. lib. 33. c. 4
l l. 1. C. T. de pond. & aur. illat. l. 1. & vlt. C. de vet. numiſ. poteſt.
m Triper. lib. 1. cap. 9.
n d. l. 1. l. edicimus l. vlt. C. de murileg.
o l. vlt. Græca, C. eod. tit.
p in Aureliano.
q l. maximam, C. de excuſ. mune.

res hæreditarū vocabantur, ad quos Antoninus Caracalla ſcribit,[r] vt harum hæreditatum, vſuras debitas exigāt; ſolebant verò viceſimę reditus plurimū locari publicanis Plinius,[s] a publicanis partē vigeſimā emitti. Hoc vectigal Auguſtus ad alēdas XXV. legiones inſtituit, tanquā hoc faciēdū inueniſſet in cōmētarijs C. Iulij Cęſaris, quo quiſq; hæres, qui defuncto valde propinquus nō fuiſſet, & hęreditas nimis tenuis nō eſſet, viceſimam ſoluere cogebatur, vt auctor eſt Diō,[t] & id lege Papia introduxit Tātūq; hic prouētus eſt habitus, vt duos libros ad legē viceſimā hęreditatis Aemilius Macer compoſuerit, quēadmodum ex diuerſis Pandectarū locis in eius legū inſcriptionibus apparet.[u] Antea ēt primus A. Ofilius in hanc legem ſcripſerat, vt Pomponius refert[x] Nerua & Traianus in quibuſdā hoc onus arctarunt, quod in Panegyrico Plinius commendat, & alias de ea leges M. Antoninus tulit, vt auctor eſt Capitolinus. Demum Gratianus hanc viceſimam penitus ſuſtulit, quemadmodū Auſonius in gratiarum actione ad eum refert. Quare Iuſtinianus eam ante ſublatā fuiſſe tradit.[y] Itaque nulla huius procuratoris hic mētio habetur, cum tñ hæc ſcire ad aliquarum legū Notitiam conducat, prætermittenda non eſſe duxi.

PRAEPOSITI BASTAGARVM eidē Comiti parebant. Baſtaga eſt onus transferendi res publicas aut Principis,[z] a quo nemo tpe expeditionis, nec domus Imperialis, nec eccleſia excuſari poterat.[a] pro modo verò iugerū, quę habebat quiſq;, onerabatur.[b] Onus publicum vocatur,[c] quod Phauorinus βάρος interpretatur: Vnde baſtagarij erant, qui equis aut mulis res publicas ad præſcripta cuiuſq; prouinciæ loca deducebant,[d] nec id munus niſi ex pro tpe ſibi definito deſerere poterant.[e] Erant & milites qui eas præſidij cauſa comitabantur. Nam in Occidente legio III. Italica; ſub Duce Rhetiæ trāſuectioni ſpecierū erat deputata, vt in ea Notitia refert, quæ baſtagam, tranſuectionem ſpecierum appellat. In primis verò nauicularij frumentum quotannis Alexandriā, & Conſtantinopolim deferre tenebātur,[f] quod erat 800. miriadū artabarum, ſeu medimnorum Atticorū: ita interpretor edictū[g] Iuſtiniani. Hęc tranſuectio pia embola vocabatur.[h] Deferebant & veſtes Principis, ſericum, purpurā, byſſum, margaritas, lapillos, gēmas, & alias ſpecies Indicas, vel Arabicas,[i] arma, annonā, & cętera militibus neceſſaria,[k] quę baſtagę Præpoſitus ad loca præſcripta deferri curabat. Aliqui, priuilegio ab hac functione erant immunes, prout Syriæ cohortales.[l] Dicta eſt autē baſtaga a βαστάζω quod eſt porto. Alii baſtagma rectius dici putant: Neceſſitas tranſuehendi angaria dicebatur, de qua ſupra in curſu publico eſt dictū. Baſtagas indicat Tertiocerius officij Comitis Largitionū, & ſingulæ ſingulos habebant Præpoſitos. In Occidente quattuor recenſentur ſinguli annis baſtagæ: quæ in Orientem tendebant. Aliæ quattuor, quæ in Occidentem: & ſi ibi codex eſt mendoſus.

Vltimi ſub eodem recenſentur PROCVRATORES LINIFICIORVM, lympharij,[m] vel linifices vocati, & differunt à Magiſtris lineę veſtis, q linū ipſum pecti, mūdari, excoliq; & in veſtes cōuerti faciebāt. Hi rude linū procurabāt, & potius linteę nō lineę veſtis magiſtri ſūt appellādi, vt vocat Theodoſius.[n] Qui hāc artē exercebāt ab ea, neq; ipſi, neq; vxores, neq; liberi poterant eximi: conditionales. n. erant.[o]

Quot eſſent hi procuratores non exprimitur. In Occidente duo erant; vnus Viennæ in Gallijs, alius Rauēnæ in Italia. Erant igitur Comites VI. Largitionum per Diœceſes: Alij V. iiſdem in prouincijs ob diuerſas merces emendas & metalla. Plures theſaurorum præfecti. Rationalis vnus Aegypti. Plures lineæ veſtis, & priuatæ procuratores. Magiſtri plures & procuratores, qui operibus faciendis inſtabant, & plures diuerſis baſtagis præpoſiti, qui omnes Comiti Largitionum parebant. Nunc eius officiū, quod ex ſcriniarijs conſtabat, eſt explicandum. Hi prędictorum rationes, & acta ſcribebant.

r in l. 1. C. de vſur. rei iudica.
s lib. 17. epi. 14.
t lib. 55.
u in l. 13. nulli, de tranſ. in l. 37. funeris, de relig. l. 68 computatione, ad leg. Falc. l. 154. mille paſſus de ver. ſign.
x in l. 2. § ex his auditoribus, de orig. iur.
y in l. vl. in prin. C. de edict. Diu. Adr. tol. & qua. le diſpuct. § 16.
z C. de murilegulis & baſtagarijs.
a l. 3. C. de ſobor. talib.
a l. 2 C de quib. muner. vel præſtat. nem. li ſe excuſare. l. ante pen. C. de curſu public.
b l. 1 C de quib. muneri. vel præſtat. nem. ſe. lic. excu.
c l. 1. C. ne quid oneris pub. impo.
d l. 4. l. æternam, C. de murilegul.
e d. l. æternam.
f l. 4. C. de nauic.
g 13. 14 cap. 8.
h l. iubemus nullam, C. de ſacroſan. eccl. quæ eadem eſt l. vl. Græca. C. de naute.
i vel vlt. § ſpecies, ff de publ.
k l. vlt. §. tyronum ff de muneri. & honorib.
l d. l. de cohorta. C. de murilegulis, & gyneciarijs lib. 11.
m l. ſi quis. C. de murileg.
n in d. l. primaria.
o d. l. ſi quis.

OFFICIVM SCRINIORVM XI. COMITIS LARGITIONVM.

- *Primicerius totius officij.*
  - *Secundocerius officij, & Primicerius exceptorum perfectiſſimus ordinis ſecundi, ſub quo*
    - *Ducenarij ſecundi,*
      - *Tertiocerius officij baſtagias tradit.*
      - *Quartocerius officij libellos tractat.*
    - *Centenarius, Primicerius inſtrumentorum perfec. ordin. ſecundi.*
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* XXXVI.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* IIII.
    - *Formæ tertiæ perfect.* III.
  - *Primicerius Numerariorum perfectiſſ. ordin. tertij ſub quo*
    - *Ducenarius perfect. ord. tertij.* I.
    - *Centenarij perfectiſſ.* II.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
    - *Formæ primæ perfectiſs.* III.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* I.
    - *Formæ tertiæ perfectiſs.* II.
  - *Primicerius tabulariorum perfect. ord. tertij idem Centenarius exceptor.*
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Centenarius perfectiſſ.* I.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* I.
    - *Formę primæ perfectiſſ.* III.
    - *Formæ ſecundę perfect.* V.
  - *Primicerius canonum perfectiſſ. ord. tertij.*
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Centenarius perfectiſſ.* I.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* IIII.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* IIII.
  - *Ducenarius Mittendariorum perfectiſs. ordin. tertij.*
    - *Centenarij perfectiſſ.* II.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* VIII.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* VI.
    - *Formę ſecundæ perfect.* XXXIII.
  - *Primicerius perfectiſſ. ord. tertij.*
    - *Aureæ maſſæ in qua*
      - *Secundocerius perfectiſſ.* I.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* II.
      - *Centenarij perfectiſs.* VI.
      - *Epiſtolares. perfectiſſ.* IIII.
    - *Præfecti aurificum ſpecierum.*
      - *Prefectus perfectiſſ.* I.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* IIII.
      - *Centenarij perfectiſſ.* VI.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* VIII.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* XVII.
      - *Formæ ſecundæ perfect.* IIII.
    - *Aurificum ſolidorum.*
      - *Ducenarius perfectiſs.* I.
      - *Centenarij perfectiſſ.* VIII.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* VI.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* IX.
      - *Formæ ſecundæ perfect.* XXX.
    - *Sculptorum, & aliorum aurificum perfectiſſ.*
      - *Centenarius perfectiſſ.* I.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* V.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* VI.
      - *Formę ſecundæ perfect.* XXIII.

Primi-

- *Primicerius totius officij.*
  - *Primicerius ſcrinij auri ad reſponſum perfect. or. primi.*
    - *Secundo & tertio, cerij perfectiſſ. ord. ſecundi.* II.
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Centenarij perfectiſſ.* II.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* III.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* II.II.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* II.
    - *Formæ tertiæ perfect.* I.
  - *Primicerius ſcrinij à Miliarenſibus perfectiſſimus.*
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* I.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* II.
    - *Formæ tertiæ perfectiſſ.* III.
  - *Primicerius ſcrinij perfectiſſ. ordinis tertij.*
    - *Veſtis*
      - *Secundocerius perfectiſſ. ordinis ſecundi.* I.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* II.
      - *Centenarius perfectiſſ.* I.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
      - *Formę primæ perfectiſſ.* VII.
      - *Formæ ſecundę perfectiſſ.* X.
      - *Formæ tertiæ perfectiſſ.* IIII.
    - *Officialium ſacrarũ veſtiũ.*
      - *Ducenarij perfectiſſ.* III.
      - *Centenarij perfectiſſ.* III.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* I.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* XII.
      - *Formæ ſecundæ perfectiſſ.* X.
      - *Formæ tertiæ perfectiſſ.* VIII.
    - *Deputatorum ſacræ veſtis.*
      - *Perfectiſſ. ord. ſecundi.* II.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* II.
      - *Centenarij perfectiſſ.* II.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* II.
  - *Primicerius ſcrinij ab argento perfectiſſ. ord. ſecundi.*
    - *Epiſtolaris perfectiſſ.* I.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* VI.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* III.
    - *Formæ tertiæ perfectiſſ.* I.
  - *Primicerius ſcrinij perfectiſſ. ord. ſecundi.*
    - *A pecunijs.*
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* I.
      - *Formæ ſecundæ perfect.* II.
      - *Formæ tertiæ perfectiſſ.* V.
    - *Argentariorum Comitatenſium.*
      - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
      - *Centenarij perfectiſſ.* II.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* III.
      - *Formę primæ perfectiſſ.* VIII.
      - *Formę ſecundæ perfectiſſ.* XXV.
    - *Barbaricorum.*
      - *Centenarij.* I.
      - *Epiſtolares.* V.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* VIII.
      - *Formę ſecundæ perfectiſſ.* I.

DE OFFICIO COMITIS *ſacrarum Largitionum Orientis.* Cap. LXXV.

DECEM ſcrinia Comes Largitionum in officio habebat, quorum ſcribæ, militia literata vocabatur.[a] Nihil enim aliud erât ſcrinia, quam plutei in quibus libri condebantur.[b] inquit Suidas;[c] & Scriniarij ſunt chartularij, chartas tractantes. Vniuerſo officio Primicerius præerat, hunc ſequebantur alij tres, eiuſdem officij præcipui, Secundocerius, idemque ſcrinij exceptorum Primicerius, & Tertiocerius qui baſtagas, & Quartocerius qui libellos tractabat.[d] Singula quoque X. ſcrinia ſuos Primicerios habebant. Primus erat ſcrinij canonum, qui chartas ad illud ſcrinium pertinentes curabat. Alij erant Tabulorum, Numerariorum, aureæ maſſæ, auri ad reſponſum, Veſtiarij ſacri, Scrinij argêti, Annularenſis, quē Gratianus[e] ad Triſolium Comitem Largitionum, huius officij ſcriniorum primates recenſens omittit, & pro eo Miliarenſium, cuius Primicerius, vt dixi, erat officij Secundocerius, Primicerius totius officij: & tres X. ſcriniorum primi Tribunorum prætorianorum militum dignitate honeſtabantur, vt Principem ſalutare & ſacram eius purpuram adorare poſſent,[f] ita ſtatuit Theodoſius,[g] apud quem mendoſe legitur, tres Primicerij ſcriniorum, pro, tres primi. Emendanda quoque eſt Notitia, dum addit, Habet quarto loco libellos tractat, & cæteros palatinos officij ſupraſcripti, Comes Largitionum, quoties vſus eaegerit; quæ verba nihil ſignificant: Legendum eſt itaque; Habet Quartocerium officii, qui libellos tractat, & cęteros palatinos officij ſupraſcripti Comitis ſacrarum Largitionum, quoties vſus exegerit. Sæpe etenim preces porrigebantur ob ſtipendia, vel munificentiam Principis executioni mandandam, quibus interueniente Comitem oportebat. Aliud ſcrinium, huic officio, Gratianus A. addidit,[h] mittendariorū, quibus pro Primicerio præficit Ducenarium, ſed tote apud eum huius officij ſcrinia ſunt diminuta; Aurificum quoque, ſculptorum, & aliorum aurificum; Officialium ſacrarum veſtium, argentariorum, & Barbaricariorum ſcrinia in eodem officio, cum ſuis præfectis reperiebantur. Hi palatini vocantur, quia in Principis palatio degebant.[i] Vnde & hoc officiū palatinū Honorius appellat,[k] ſordidiſque muneribus & tyronum præſtatione immunes plus minus 450. huius officii viros facit, ac perfectiſſimæ dignitate honeſtat.[l] de ſingulis ergo huius officij ſcriniis eſt dicendum, ac primum de ſcrinio Canonum, vt ordinem Notitię ſequar, etſi Gratianus A. aliū ſeruet.[m]

a l. proximos, C. de prox. ſac. ſcr.
b l. omnium. C. de teſt. l. 2. & 3. C. de prox. ſacr. ſcrin.
c in verb. σχρινιάριοι.
d l. 7. de pala. ſac. largit.
e in d. l. 7.
f l. pen. & vlt. C. de pala. ſac. larg.
g d. l. penult.
h in d. l. 7.
i C. de palat. ſac. lar. l. 1. & ferè toto tit.
k in l. 2. C. de canon. largit. tit. et l. 3. C. de palat. ſacr. largit.
l in d. l. 7.
m in d. l. 7.

DE SCRINIO CANONVM. Cap. LXXVI.

CANONEM regulam dici notiſſimum eſt, inde effectum, vt certa penſio alicui prædio impoſita Canon vocetur,[n] quemadmodum id quod ab emphyteuta domino ſoluitur.[o] Et Canonicum dicitur, quod ſolitum eſt fieri, qua ratione & Canonica illatio tributum vocatur, quæ quotannis pendi conſueuit,[p] ſic & Canon Largitionum eſt auri quātitas, quæ earum arcæ ſingulis annis ex prouincia inferri ſolet, quam poſtea ad varios vſus Princeps deſtinabat. Quælibet verò prouincia ſuum Canonē idest indicta a Principe pecuniam pendebat. ſic Iuſtinianus,[q] ex Canone Phœnicæ X. libras auri ſingulis annis Primicerio Notariorum ſolui iubet. Exactæ enim ex vectigalibus, & tributis pecuniæ, Præfectus Prætorio partem ipſe in prouinciis retinebat, vt magiſtratibus eorumque officialibus & aliis ſalaria penderet.[r] Arcæ quoque Largitionum, certam auri quantitatem inferri curabat, quæ canon vocabatur, quia ex more a prouinciis exigi & ad Largitionum arcam mitti conſueuerat, Leo A.[s] Si delegario, inquit, quæ ab ampliſſima præfectura in diuerſas prouincias ex more quotannis emittitur, minus contineat omnes Largitionales titulos, nihilominus competentem exactionem procurari præcipimus. Hæc ille. Vocat delegationem ſcripturam P. P. quæ etſi minus contineat, quam Largitionalibus titulis debeatur, nihilominus conſuetam quantitatem vult ſolui: Largitionibus enim deſtinata, vniformis fuiſſe videtur; quæ verò in prouinciis à P. P. impendebantur, vix certa eſſe poterant. Iuſtinianus A.[t] Sancimus, ait, diſpoſitiones functionum in auditorio cuiuſque Diœceſeos Præfectorum actis interuenientibus manifeſtari, & quid ex his in arcam inferri, & quid in vnaquaque prouincia expendi oportet: Hæc ille. Forma autem hęc obſeruabatur. Præſides prouinciarum ſinguli quadrimeſtri, exactam ex ſubditis ſibi ciuitatibus pecuniam Largitionibus deſtinatam, in tutum prouincię oppidum, ad hoc electum, ad Theſaurenſium Pręfectum mittebant, ac Numerarii ſeu tabularii, & alii exactores obſignatis literis, miſſam quantitatem notabant: Inde Pręfectis theſaurorum ad Comitem Largitionum mittebatur, & Principi tradebatur. Gratianus A.[u] Omnem, inquit, ſummam auri, vel argenti, & reliquarum ſpecierum quę ſacris Largitionibus ex more penduntur, ſtatim vt exactio fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſque prouincię referri, ſub obligatione tabularii, & theſaurenſium prępoſitis conſignari pręcipimus, vt exinde ad ſacrum Comitatum integer omnium titulorum numerus dirigatur: Hęc ille. Tabularius verò cuius meminit, eſt Numerarius, qui tributorum ac vectigalium ad Largitiones ſpectantium rationes ſcribebat.[x] Huius ſcrinii homines canonicarii vocabantur, qui in codicibus penſiones ex prouinciis Largitionibus debitas notabant, an integrè eſſent ſolutę, quę ex indictionibus, ſuperindictis, vectigalibus, tributis, ac militari veſte debebantur; Hi ſunt, qui tituli appellantur. Canonem quoque veſtium, ad Largitiones ſpectaſſe Valentinianus indicat.[y] Omnem inquit, Canonem veſtium ex Kalendis Septēbris vſque ad Kalendas Aprilis noſtris Largitionibus tradi pręcipimus. Conferebatur autem pro ſingulis XXX. iugeribus, aut XX. pro locorum conſuetudine, ſingula veſtis,[z] aut pro ſingula veſte, aureus militibus ſoluendus.[a] Ex ſex enim partibus veſtium, quę a gynęciariis texebantur, quinque dignioribus militibus in auro dabantur, idest ſingulis ſinguli aurei; Sexta pars in ſpecie idest ipſę veſtes gregariis, ſeu tyronibus tradebantur:[b] quorum etiam Comitem Largitionum habuiſſe, iura ad eum ſcripta, indicant.[c]

Ex mittendariorum verò ſcrinio, vnus in ſingulas prouincias mittebatur, qui veſtes & alia debita, Largitionibus ſolui compelleret.[d]

Huius ſcrinii Primicerius erat perfectiſſimus tertii ordinis: Ducenarius item vnus, eiuſque dignitatem habebat, qui C C. militibus pręfuiſſet. Centenarius item vnus; qui Centurioni honore ęquabatur. Epiſtolares duo, formę primę ſeu primi gradus quattuor formę, ſecundę item quattuor, quibus omnib. annonę ea publico dabantur.[e] Credo hos poſt Centenarios fuiſſe loco Biarchorum, Circitorum, & eorum qui equites in aliis officiis vocabantur. Sextus huius ſcrinii ad baphia Phœnicię nundinas purpurę prohibiturus mittebatur.[f] Epiſtolares verò erât, qui ob exigendum Canonem, iuſſu Comitis, in diuerſas prouincias, ad Pręſides, Pręfectos, Vicarioſq; ſcribebant.

Cod. de Canone Largitionalium titulorum.
n l. 4. C. de præd. Tamiac.
o l. vlt. § fin. aūt, C. de iure emphyteutico. & l. Authen. qui rem, C. de ſacroſ. Eccle.
p l. placet, C. de ſacroſ. Eccleſ.
q in edict. 4 § 1.
r Nouell. 128. § 1.
s in l. vlt. C. de Can. largit. tit.
t in Nouel. 128.
u in l. 1. C. de canone Largit. tit.
x l. 2. C. de num.
y in l. 1. C. de mil. veſte.
z l. 2. C. de milit. veſte.
a l. 3. C. eod. tit.
b l. vlt. C. eod. tit.
c d. l. 3. C. de milit. veſte.
d l. vlt. C. de exactorib. tribut.
e d. l. 7. C. de palat. ſacr. Larg.
f l. vlt. C. de Veſtib. holoſer.

DE

DE SCRINIO TABVLARIORVM. Cap. LXXVII.

C. de tabularijs.

SECVNDVM, eiuſdem officij ſcrinium erat Tabulariorum, id eſt, eorum, qui inſtrumenta ſeu cautiones, receptæ ſolutæuè pecuniæ ſcribebant. Tabularius, enim is dicitur,[a] & tabularium locus, in quo tabulæ conſeruantur.[b] In ſcrinio exceptorum centenarius dictos huius ſcrinii erat Primicerius,[c] quod tabulariorum ſeu inſtrumentorum appellabatur. Aliàs tabularij ſunt, qui rationes ſcribunt. Vlpianus,[d] Ego, inquit aduerſus tabularium puto actiones dandas, qui in computatione fefellit: & alibi,[e] calculatoribus ſiue tabularijs, ius dicere Præſes debebat. Tabularios verò huius officij, eos fuiſſe puto; qui ſolutæ pecuniæ inſtrumenta ſcribebant, apochaſque accipientium in ſcrinio ſeruabant, quod idem erat ſcrinium ſecuritatum apud Comitem rerum priuatarum. Porro, multi ſcrinij tabulariorum inſeruiebãt, quibus præerat Primicerius ordinis tertii, perfectiſſimus, poſt quem centenarius ſimiliter perfectiſſimi titulo gaudebat. Itẽ epiſtolaris vnus, nempe ex illorum numero, qui epiſtolas ob cauſas prædictas ſcribebant. Formæ item primi viri tres, & ſecundæ viri quinque eiuſdem ordinis erant perfectiſſimi,[f] & prout digniores erant, plures annonas habebant.

a l. 3. C. de tabu.
b l. ſi mihi. 92. ff. de legat. 3.
c l. ſcrinij, §. 3. C. de palat. ſacr. largit.
d in l. vl. in fi ff. ſi menſor falſum mod. dixerit.
e in l. 1. §. ladi ff. de var. & extra ord. cognitionib.
f l. 7. C. de palat. ſacr. larg.

DE SCRINIO NVMERARIORVM. Cap. LXXVIII.

Cod. de numera. lib. 12.
g li. 2. de lib. arbit.

NVMERARIOS eos eſſe diximus, qui rationes numerandos ſupputant. D. Auguſtinus.[g] Multos, inquit, noui numerarios, aut numeratores, vel, ſi quo alio nomine vocandi ſunt, qui bene, & mirabiliter computant. Bini in ſingulis prouincijs numerarij eſſe conſueuerunt, tabularii dicti,[h] quorum alter largitionum ratiocinia, alter ad arcam fiſcalem pertinentia tractabat.[i] Alij fuere apud Comitem largitionum Numerarii, qui pecuniæ vectigalium, & tributorum ex prouincijs miſſæ, & impenſę, rationes ſcribebant. Multa enim hic Comes, Principis iuſſu elargiebatur, plura in emendis ſpeciebus, vt ſerico, purpura, byſſo, gemmis, lana, lino, & ſimilibus impendebat, alijs ſtipendia, aut mercedes ſoluebat, & alias huiuſmodi impenſas faciebat: vt ergo ſciretur, an reliquator, an creditor permaneret, numerarii acceptorum, expenſorumque rationes tractabant; Hi, & pręcedentes cum Primicerii munus expleuiſſent, à præbendis, tyronibus, & equis immunes erant.[k]

h l. duos, C. de ſuſceptorib. & arcar. l. 2. & 4. C. de Numerarijs.
i d. l. 4. & d. l. duos.
k l. palatin. C. de palat. ſacr. larg.

In hoc ſcrinio, primus eſt perfectiſſimus tertii ordinis, & ex Ducenarius vnus, & Cẽtenarijs duo: Epiſtolares item duo, & pauci alij, qui epiſtolas ob prędictas cauſas ſcribebant, aut etiam perferebant. Saluianus,[l] Veniunt, inquit plerunque noui nuncii, & noui epiſtolarii à ſummis poteſtatibus miſſi: Hi annonas à Principe pro dignitatis gradu habebãt.[m]

l in 5. de prouidentia.
m d. l. 7. C. de palat. ſacr. larg.

DE SCRINIO AVREAE MASSAE. Cap. LXXIX.

PRAETER memorata ſcrinia, erat & aliud Aureæ maſſæ, in quo ſcribebatur, quantum auri eſſet in maſſam conflatum. Eſt autem in maſſa aurum quod neque factũ, aut cęlatum, neque ſignatum eſt. Vlpianus.[n] Argentum factum, inquit, rectè quis ita definierit, quod neque in maſſa, neq; in lamina, neque in ſignato, neq; in ſupellectili, neque in mũdo, neque in ornamentis ineſt. Eſt enim aurum infectum. Idem Vlpianus.[o] Infecti, ait, argenti appellatio rudem materiam continet, id eſt non factam qualis in Comitis largitionũ inſignibus repræſentatur. In maſſam autem aurum conflabant, vt minus diſſipari poſſet, & inde aurei cuderentur, vaſa aurea, torques, monilia, & ſimilia, ad vſum Auguſtæ & Principis fierent. In hoc ergo ſcrinio ſcribebatur, quantum auri in maſſam eſſet conuerſum, quantum inde ad ſpecies aureas fabricandas, & cudendos aureos exemptum. Itaque Gratianus huius officii ſcrinia recenſens,[p] quattuor hominum ordines in hoc ſcrinio ſtatuit. Primum illorum, qui auri in maſſam redacti rationes ſcribebant, quorum Primicerius maſſæ erat perfectiſſimus tertii ordinis: Eiuſdem dignitatis erat, & Secundocerius. Ex Ducenariis verò duo, id eſt Tertiocerius, & Quartocerius. Ex Centenariis ſex. Ex Epiſtolaribus quattuor, qui ob prædictas cauſas epiſtolas ad Præſides ſcribebant, quantum auri in prouincia in maſſam redactum, quantum in ballucis à metallariis penſum eſſet, & ad largitiones miſſum.[q]

n in l. quintus, §. vlt. de auro & argen. leg.
o in l. cum aurum, § infecti, ff eod. tit.
p in d. l. 7. C. de palat. ſacr. larg.
q l. 1. C. de met.

Secundus huius ſcrinii ordo erat Aurificum ſpecierum, qui ex maſſa aurum in fila deducebant, vel alio modo elaborabant, ad veſtes Principi, & Auguſtæ texendas, murenulaſuè, aut reticula, conficienda, & ſimilia, quorum rationes in hoc ſcrinio notabantur, in quo nullus ex his erat Primicerius, ſicut nec in duobus ſequentibus ordinibus: omnes enim ſuberant Primicerio ſcrinii maſſę, ex quorum antiquioribus vnus tertii ordinis erat perfectiſsimus & Ducenario quattuor, Centenarii ſex, Epiſtolares octo, formæ primæ ſeptendecim, formæ ſecundæ quattuor.

Tertius huius ſcrinii ordo à Gratiano ſtatuitur ſolidorum aurificum, qui ex maſſa aureos ſolidos, ſignatos ſcribebant, quot aurei, & cuius formæ quotidie percuterentur. Hi quoque cum Primicerio carerent, ex eorum Ducenariis primus erat tertii ordinis perfectiſsimus, Centenarii octo, Epiſtolares ſex formæ primæ nouem, formæ ſecundę triginta.

Quartus ordo huius ſcrinii erat ſculptorum, & ceterorum aurificum, id eſt eorum, qui vaſa aurea ex ſolido auro cælabant, torques, annulos, armillas, clauos & ſimilia fabricabant, in quibus ars ſculpendi verſabatur, quorum rationes in hoc ſcrinio ſcribebãtur; videlicet ſingulorum numerorum forma & pondus. Hinc oſtenditur vſus auri in maſſam verſi. Hi quoque Primicerio carebant: ſed primus ex eorum centenariis erat perfectiſsimus ordiniis tertii. Epiſtolares quinq; formæ 1. ſex, formæ 2. decem, & octo.[r]

r l. ſcrinij, C. de palat. ſacr. larg.

DE SCRINIO AVRI AD RESPONſum. Cap. LXXX.

RESPONSA tempore poſteriorum Principum tã eorum, quã Præfectorum mandata dicebantur. Procopius.[s] Beliſarius, inquit, quendam ex his, qui equo celeriter inuecti regia perferũt reſpõſa, quoſque veredarios appellant, cepit, qui eum locum latinè interpretatus eſt, vertit literis, ſed Græcè ſcriptum eſt [illegible], id eſt reſponſa. Zoſimus,[t] erat, inquit, quidam in aula nomine Eros ab Imperatore ad efferenda foras reſponſa deſtinatus. Hinc ad reſponſum vocabantur, qui ad milites deſtinabantur, vt magiſtrorum iuſſa exequerentur.[u] Hic quoque aurum ad reſponſum dicitur, quod deſtinatum eſt ad perferenda in prouincias per veredos mandata Principis. Poteſt etiã hic aurũ intelligi, quod ad reſponſum pro annonis dabatur, i. reſpõſalibus, q à præfectis militũ ad exercitus mittebant, vt eorũ iniurias audi-

s lib. 1. de bello Vandalico.
t lib. 1.
u l. vlt. C. de re milit. nou. 24 c. 4. nou. 25. c. 1. nouel. 26. c. 1. 2. nouel. 28. c. 3.

a d.l. vlt.
b in edict. 8. §. 1.

audirent, & magiſtrorum iuſſa exequerentur.[a] erant enim veluti eorum vicarij. Sic Iuſtinianus [b] Vicariam Ponticæ prius abolitum ita reſtituit; vt militibus præeſſet, & eos tanquam vices magiſtrorum gerens, etiam ipſis inconſultis puniret, & apud illos locum magiſtrorum ad reſponſum teneret, per quos milites compeſcerentur; & in officio continerentur. Eodem modo Gregorius narrat ſe ad reſponſum ſeruiuiſſe Conſtantinopoli pro Pontifice Romano, & ipſe factus Summus Pontifex Reſponſales Conſtantinopoli apud Imperatorem habuit. Græci apocriſarios vocant, vulgo nuncij dicuntur. In hoc ergo ſcrinio rationes auri, quod dabatur his Reſponſalibus pro annonis ſcribebantur. Exemplum Maſſæorum habet Primicerium aureæ ad reſponſum, ſubaudiendum eſſet, maſſę. Huius ſcrinii Primicerius, Secundocerius, & Tertiocerius erant perfectiſſimi ordinis primi. Itē Ducenarius vnus, centenarii duo, epiſtolares tres. Formę primę quattuor, ſecundæ duo, tertię formæ vnus, qui omnes annonis à Principe datis fruebantur.[c]

c d.l. in ſcriniis. C. de palat. ſacr. largit.

DE SCRINIO VESTIARII, Sacri. Cap. LXXXI.

C. de veſtibus holoſer. & aura. tis lib. 11.
d in d. l. 7. C. de palat. ſacr. larg.

IN hoc ſcrinio tres ordines ſcribarum Gratianus ſtatuit.[d] Primum eorum, qui veſtium curam habebant, quod generaliter de omnibus veſtibus poteſt intelligi etiam de his; quæ pro militibus aulicis, & alijs parabantur. Inter alia enim, quę pluribus Princeps, quæ elargiebatur, erat veſtis, quam militibus dabat.

Harum veſtium rationes proprium ſcrinium habebat, quot ſcilicet veſtes eſſent à ſubditis collatæ, quot ad Comitis manus perueniſſent, quot militibus traditæ, vel ſolidi pro ipſis erogati, & quot in ſpecie ipſa militibus Gregariis exhibitæ eſſent, & quantum veſtium in Principis vſum paratum, quid pro ipſis impenſum. Huius ſcrinii Primicerius perfectiſſimus ordinis ſecundi appellabatur, ſimiliter Secundocerius: ita enim credo emendandam legem Gratiani,[e] quæ velle videbatur. Primicerium eſſe perfectiſſimum ordinis tertii. & Secundocerium ſecundi, quod eſſet abſurdum. Ducenarius ſimiliter vnus erat ordinis tertii perfectiſſimus, & centenarius vnus: Epiſtolares duo. Formæ primæ ſcriniarii ſeptem. Formæ ſecundæ ſcriniarii decem. Formæ tertiæ quattuor. Huius ordinis Notitiā non meminit, quem ſub canonum ſcrinio contineri puto.

e in d.l. ſcriniis. C. de pal. ſac. lar.

Alter ordo in hoc ſcrinio à Gratiano ſtatuitur, officialium ſacrarum veſtium, id eſt, eorum qui ſacras veſtes Principis, & Auguſtas tractabant, eas videlicet, quę quotidie veſtiario inſcribantur, quot togæ, pallia, tunicæ, & aliæ huiuſmodi, cuius materiæ, an holoſericę, ſubſericæ, auratæ, vel patagiatæ, vel purpureę, ianthinæ, coccineę, hiſginę, melineę, coraſinæuè eſſent.[f]

f l. ſi cui lana. §. qua tum. ff. de leg. 3.

Veſtes, quibus Princeps induebatur, graphicè Corippus Africanus deſcribit ſequenti carmine loquēs de inauguratione Iuſtini minoris,

Egreditur, cunctaque prius induitur artus
Aurata ſe veſte tegens.
Purpurea pura ſonant fulgente cothurno,
Cruraq; puniceis induxit regia vinclis,
Parthica campano dederant qua tergora fuco,
Sanguineas praelata roſis, laudata rubore,
Lectaq; pro ſacris cultu molliſſima plantis,
Auguſtis ſolis hoc cultu competit vti,
Nodibus gemmis, & colla lucidus auro
Balteus effulgens, lumbos praecinxit heriles,
Sub ſtrictoq; ſinu veſtis prima pependit,
Poplite ſuſa tenus, preſtoſo candida limbo,
Caeſareos humeros ardenti murice texit
Circumfuſa chlamys, rutilo qua ornatu metallo
Principis exerta vincebat lumina dextra,
Aurea iuncturas morſu perſtrinxit adunco
Fibula, & à ſummis gemma nituere catenis.

Hæ veſtes, Auguſto imperante, ab vno ex ſeruis aut libertis tractabantur, quemadmodum, & argentum, vt monet hæc inſcriptio.

OSSA VIBIÆ SVCCESSÆ LIVIÆ AVG. SER. AB ARGENTO POTORIO ITEM A VESTE L. VIRIVS ARG. SER. PAMPHILVS SCRIBA LIB. ET A BIBLIOTHECA LATINA APOLLINIS CONIVGI FIDELISSIMÆ ET PIISSIMÆ B. D. S. M.

id eſt bene de ſe meritæ. Vibia ſerua Liuiæ præfecta erat argento potorio & veſti. vir ſeruus & ipſe ſcriba erat librorum. Tempore verò poſteriorum Principum veſtes Comiti ſacri veſtiarii (ita in Occidente appellatur) ſunt commiſſæ. in ſcrinio verò earum numerus, qualitas, & ſpecies notabantur, & quę conſumerentur, aut donarentur.

Ex officio diſcedens Comes veſtiarii vel ſacræ veſtis [g] ſucceſſori, vel hominibus ſcriniis veſtes earūque numerum eodem modo aſſignare tenebatur. & eas ſcriniarii iterum in codicem referre.

g d.l. vnica. C. T. qui a praebitt.

Huius tantum ordinis Notitia meminit non ſuperioris, quem ſub canonum ſcrinio ſupra poſui.

Ex his Ducenarii tres ſunt perfectiſſimi ordinis ſecundi, & tres centenarii: Epiſtolares duo: Formæ primę duodecim, formæ ſecundæ decem, formæ tertiæ octo.

Tertius ordo in hoc ſcrinio à Gratiano ponitur, ſacræ veſtis deputatorum, quos ſcriniariorum miniſtros fuiſſe puto, excipientes quæ ab illis dictabantur aut in chartas relata deſcribebant, & codicibus inſerebant. Leo enim A.[h] Qui, inquit apud veteres deputati dicebantur, nunc ſcribę appellantur. Horum Primicerius, & Secundocerius erant perfectiſſimi ordinis ſecundi, & duo Ducenarii, totidem centenarii, & epiſtolares; Formę verò primę numero tres: his omnibus annonæ à Principe exhibebantur. In ſeptimo, quod Cōſtantinopolis ſuburbium erat, veſtes Principis repoſi ſolitas eſſe Cedrenus ſcribit, cum orto incendio in Septimo Veſtiarios coronam Iuſtiniani Imperatoris amiſiſſe ſcribit, quę poſt mēſes octo, cum parua margarita, & omnibus gemmis inuenta fuit. Alia ibidem precioſa & digna cuſtodiri conſeruabantur: Conſtantinus enim Porphyrogēnetà de thematibus ſcribit, in ſacro Arcadii Imperatoris veſtiario argenti à minſuria ſculpta aſſeruata fuiſſe, quæ verò hæc eſſent, non ſatis conſtat. Fortè codex eſt corruptus.

h i libello de bellico apparatu.

DE SCRINIO AB ARGENTO. Cap. LXXXII.

ARGENTI nomine omne aurum tam factum; quam infectum, vel in maſſa continetur, ſed ſignatum, ſeu pecunia numerata non comprehēditur. Vlpianus [i] cum argentum inquit legatum eſt, quicquid argēti relictum ſit legato cōtinetur ſiue factū ſiue infectum pecuniam autem ſignatam placet eo legato non contineri. hic verò omnia vaſa argentea, quę in Principis vſu erant, ſignificari puto, quę Comitis largitionum ſtudio comparata, ſub eius cura erant, proprioque in ſcrinio ſingula vaſa potoria, eſcaria, coquinatoria, & alia ſcribebantur, quæ ad vſum Principis quotidie fiebant, vel alienabantur, aut colliđebantur. Quæ verò in Principis miniſterio erant Caſtrenſi aſſignabantur, & ille officio decedens

i in l. cum aurū et in l. Quintus, & in pri. de au. & arg. legat.

huius

huius ſcrinij Primicerio, quæ acceperat ſingula repræſentabat: Mirumque erat cernere, quo ordine auri, veſtium, ſupellectilis, argenti, & pecuniæ in diuerſis ſcrinijs diſtinctæ, rationes tenerentur, vt in promptu omnium numerus poſſet inueniri.

Alexander Imperator, inquit Lampridius, ducentarum librarum argenti pondus in miniſterio nunquam exceſſit: alij verò Principes longè pretioſiorem habuere ſupellectilem. Nã Heliogabalus onus ventris auro excepit, in myrrhinis, & onychinis minxit, ait idem Lampridius.

Huius ſcrinij Primicerius erat perfectiſſimus ſecundi ordinis, Epiſtolaris item vnus, qui in prouincijs vaſa cęlari, & ad aulam perferri curabât, formæ primę ſex, formæ ſecundæ tres, formæ tertiæ vnus.

DE SCRINIO ANNVLARENSI vel Miliarenſi. Cap. LXXXIII.

MAGNAM annulorum copiam Principem habuiſſe oportebat, cui proprium dicatũ erat annulorum ſcrinium, in quo eorum numerus, ſpecies & qualitates ſcriberentur; ſed mendoſum eſſe codicem opinor, & pro ſcrinio annularẽſi, reponendum miliarenſi, quemadmodum legitur in officio Comitis largitionum Occidentis, Gratianus quoque, A.[a] ad Trifolium Com. Larg. ſcribens, inter huius Comitis officia quę ordine recenſet, ſcrinium miliarenſium ſeu miliareſiorum ponit, nullam annulorum mentionem faciens. Erat autem miliareſium, inquit Suidas, moneta argẽtea valens decimam partem aurei. Cedrenus verò [b] miliareſium duo ceracia ſiue folles 24 valuiſſe innuit, quę eſſet ſumma vnius oboli, ſeu duorum ſolidorum Italię: Hunc argenteum, & minutum nummum fuiſſe Nouella Iuſtiniani [c] teſtatur, Metaphraſtes [d] ſcribit, reliquias ſeu oſſa D. Barachiſij, 500. miliareſij Daricis, & tribus veſtibus ſericis redempta fuiſſe. Vnde & Perſicus nummus eſſe videtur & à Dario Daricus dictus. Eius Aethius, Epiphanius [e] & alij meminerunt qui à militia milliareſium dictum putant, quaſi militare donatiuum. Cum verò frequentiſſimus huius monetæ vſus eſſet, plurima in officinis monetarijs cudebatur, & ob id proprium eius ſcrinium fuit inſtitutum, in quo notabatur huius percuſſæ pecuniæ quantitas, quæ præcipuę militibus ſoluebatur. Cedrenus, Miliareſia, inquit, à militia ſunt dicta. Scipio enim imminente Annibale ob auri penuriam miliareſia fabricauit, & militibus ſoluit; Hæc ille, cuius auctoritati etſi non ſemper defero, quæ tamen de his ſcribit omittere nolui. Cum igitur id genus pecuniæ in primis militibus daretur, pręcipuam eius ſignandæ curam Comes largitionum habuit, cuius rei gratia monetæ procuratores in diuerſis prouinciis tenuit. Maphęorum codex legit Primicerium ſcrinij anularenſis, quem mendoſum eſſe non dubito, cum nullũ ſenſũ hæc dictio poſſet habere. Huius ſcrinij Primicerius, erat ordinis primi perfectiſſimus. Ducenarius itẽ vnus, formæ primæ vnus, formę ſecũdę duo, formæ tertiæ vnus [f] ſeqtur ſcriniũ aliarũ pecuniarũ.

> [a] in d. l. ſcrinijs. C. de palat. ſacr. larg.
> [b] in Leone Conone, ſeu Iconomacho.
> [c] 105. § penult.
> [d] in D. Iona.
> [e] de menſuris atque ponderib.
> [f] d. l. ſcrinijs, 7. C. de palat. ſacr. largit.

DE SCRINIO A PECVNIIS Cap. LXXXIIII.

DIVERSIS in locis hic Comes aliam pecuniam percuti curabat cuius gratia plures monetarũ procuratores inſtituebat, & proprium à pecunijs ſcrinium habebat, in quo pecuniarum diuerſis in officinis monetariis pcuſſarum, rationes ſcribebãtur, quantum auri, & argenti ſingulis locis illatum, & quantum ſignatum fuiſſet. Quot in locis in Oriente pecunia cuderetur non apparet, in Occidente tantum Romę, & quinque aliis in locis percutiebatur. Gratianus [g] in Noritia vbi huius officij ſcrinia recenſet ei Comitatenſes, Argentarios & Barbaricarios aggregat; Intelligi poſſunt argentarii qui pecuniam permutant, aut Vaſcularii qui vaſa argentea in Comitatu, ideſt aula Principis fabricabant: Hi enim ita in iure appellantur. Iabolenus, [h] Vaſcularius inquit aut faber argentarius vxori legauit; Scæuola [i] Procurator Seii miſit ſubſcriptionem ad argentariũ vaſcularium. Quemadmodum enim in ſcrinio aureę maſſæ erant aurifices, ſic in hoc argentarii uaſa argentea fabricantes reperiebantur.

Barbaricarii verò ſunt, qui argentea vaſa auro exornant, inquit Donatus, [k] & illi barbarica ornamenta addunt, hanc interpretationem confirmat Notitia in Occidente tręs Argentariorum ſeu Barbaricorum in Galliis præfectos ſtatuens, quos quaſi pro iiſdem ponit. Vnde hos vaſcularios, non nũmularios fuiſſe crediderim. Ex argentariorum Ducenariis, vnus erat perfectiſſimus ordinis ſecundi. Ex centenariis duo, epiſtolares tres, formæ primæ octo, formæ ſecundæ XXV. Ex barbaricariis centenarii duo, epiſtolares quinque, formæ primæ octo, formæ ſecundæ vnus. [l] in hoc ſcrinio Primicerius ordinis ſecundi perfectiſſimi titulo honeſtabatur, poſt quem formæ primæ unus, formæ ſecundæ duo, formæ tertię quinque, omnes à Principe annonas percipiebant. [m]

> [g] d. l. ſcrinijs.
> [h] in l pe. de aur. & arg. legat.
> [i] in l. vl. de oblig. & actionib.
> [k] in 11. Aeneid.
> [l] d. l. ſcrinijs.
> [m] d. l. ſcrinijs, §. ſcrinij a pecun.

DE SCRINIO EXCEPTORVM. Cap. LXXXV.

HVIVS ſcrinii Primicerius, totius officii erat Secundocerius, inquit Notitia. exceptores acta cauſarum ſcribebant, quas Comes iudicabat. [n] Primicerium Ducenarii duo ſequebantur, quorum primus huius ſcrinii Tertiocerius; ſecundus erat Quartocerius, nullus enim in eo ſecundocerius reperiebatur, ne ſuo Primicerio, qui totius officii Secundocerius erat, ęquari videretur. Tertium locum habebant Centeoarii; quorum primus Primicerius inſtrumentorum dicebatur, cum enim hoc ſcrinium litigantium acta exciperet, erant in eo qui tranſactiones & conuentiones inter eos factas inſtrumentis demandabant, & contractus cum Comite, largitionum cauſa initos, ſcribebant.

Erant & Epiſtolares, qui epiſtolas ad hoc ſcriniũ pertinentes in prouincias ad Magiſtratus dirigebant vt dicta teſtium mitterent, vel acta, aut inſtrumenta ſi quæ deſiderabantur.

Ex prædictis Primicerius. Tertio & Quartocerius item Primicerius inſtrumentorum, duo Epiſtolares erant perfectiſſimi ordinis ſecundi. Formæ primæ viri XXXVI. formæ ſecundæ quattuor, formæ tertiæ tres. [o] Septimus ex hoc ſcrinio mittebatur ad bapha Phœnicię, prouiſurus ne purpura in nundinis venderetur, & ad priuatos transferretur. [p]

> C. de num. & exceptorib. lib. 12.
> [n] l. in ſac. C. de prox. ſacr. ſcrin.
> [o] d. l. ſcrinijs.
> [p] l. ult. C. de veſtib. holob.

De ſcrinio mittendariorum Tertiocerio, & Quartocerio largitionum. Cap. LXXXVI.

ALIVD huius officii ſcrinium Mittẽdariorum, hic à Notitia, & in Occidẽte omiſſũ, Gratianus A. in ſua Notitia recẽſet. [q] Ex palatinorũ numero, alii in palatio res largitionũ curabãt inquit Gloſſarũ, multi in prouincias mittebãtur, ut integra tributa, & quæ reliqua erant ex vectigalibus exigerent:

> [q] in d. l. ſcrin 7

gerent: Honorius A. [a] Neque ſacrarum, inquit vel priuatarum largitionum palatina officia, ex quacunque cauſa fiſcalis debiti, cum ad prouinciam mittũtur, poſſeſſores per ſe audeant conuenire, ſiue id ex præterito reliquum trahatur, ſeu præſentis temporis tributa ſolui conueniat: ſed rectores prouinciarũ frequenter adeundo commoneant, eorumque officijs incumbant: Hæc ille. Cum verò plures ob hanc cauſam mitterentur, ſtatuit Anaſtaſius vnum tantũ in ſingulas prouincias mittendum. [b] Nec exactorũ, inquit, multitudo, cum fiſci rationibus, tum collatoribus damnum afferat, vnus tantum in ſingulas prouincias ex competenti ſcrinio canonicarius mittatur, qui eorum, quæ proprio ſcrinio debentur exactionem vrgeat. Nec ille. Nullus in hoc ſcrinio à Gratiano Primicerius nominatur.[c] Sed ex Ducenarijs prouectior erat pro Primicerio; Cingulum ut milites gerebant, ternique quotannis Ducenarij dimittebantur, & centenarij quot dimitti expedire videbatur. Gratianus A. [d] Placuit, inquit, tuiſſa & omnibus mittendarijs Palatinis profutura ſuggeſtio, vt ex iiſdem ſingulis annis Ducennatii terni, & Centenarii habito prouiſionis intuitu, cingulo liberentur. De mittendarijs aliter ſcribit Græcus Interpres, quem citat Alciatus. [e] Palatini, inquit, communi nomine dicuntur omnes habitantes in palatio. Alii quidem in domo ſemper Auguſti, perſeuerantes, qui Comitatenſes dicuntur. Comitatum autem appellant locum, in quo vitam ducebat Imperator: Qui verò in prouincias mittebantur, dicuntur Mittendarii à mittendo nunciâ: Hæc ille. Ex prędictis Ducenariis vnus erat perfectiſſimus, vt credo tertii ordinis licet uitio ſcriptoris in lege Gratiani hoc non exprimatur, [f] ſed in proxime præcedentibus, ita erat ſtatutum. Eundem gradum habebant Centenarii duo, Epiſtolares octo, qui per Mittendarios epiſtolas pro triburis exigendis ſcribebant. Primæ formæ, VII. Formæ ſecundæ, XXXIII. Hoc ſcrinium, ſorte cum Canonum ſcrinio Notitiæ tempore continebatur, quæ huius officii tantum ſcrinia X. recenſet. Gratianus verò XI.

Præter ſupra memoratos, Tertiocerius, totius officii Ballagas tractabat, ideſt eas ad futuras itinera indicebat, res tranſuehendas & tranſuectas, earumque ſpecies, quantitatem & qualitatem, vt frumenti Conſtantinopolim deuehendi, & publicas ſpecies tranſuehendas in actis ſcribebat; In diuerſis enim Orientis regionibus erant corpora ſeu collegia nautarum. [g] quorum quique per vices onera publica ferre cogebantur, [h] qui nauem duorum millium modiorum capacem habuiſſent, propter quod incommodum à muneribus ciuilibus immunes erant, & à tributis liberi.[i] & quandoque ad mercedulam philici nomine accipiebant. [k] In mediterraneis quoque iumenta & plauſtra habentes eidem oneri erant obnoxii, [l] quæ angaria vocabatur, de qua ſupra dixi. Hæ erant Ballagę, quas tertiocerius huius officii indicebat, earumque rationes notabat. Euntes autem Ballagas, vt tutiores eſſent, pars alicuius legionis ſolebat comitari, quemadmodum in Occidente in Duce Rhetiæ dicetur. Ballagas tranſlationes Honorius appellat, [m] Theodoſius minor publicarum ſpecierum tranſuectionem, & fęlicem embolam, [n] ita vulgo hoc vocabulum interpretantur, ſed fortè expeditionem ad bellum ſignificat, prout idem Theodoſius videtur interpretari. [o]

Quartocerius verò officii, libellos tractabat, qui Comiti largitionum porrigebantur, puta illorum, qui ſalaria, vel donata à Principe petebant, reſponſa quoque notabat, & cum oblatis Principi precibus in ſcrinio ſeruabat. Itaque puto emendandam Notitiam quæ habet Quarto loco, puto legendum Quartocerius, libellos tractat ſupraſcripti officii Comitis largitionum, quoties vſus exegerit. Omnes tamen codices, vt credo deprauati legunt, Comes largitionum, quæ verba cum ſequẽtibus codex Maffeorum ſcripta tenet literis minoris: ſed ineptus huius lectionis eſt ſenſus. In Occidente tota deeſt hæc clauſula, vbi nulla fit mentio Quartocerii.

a in l. 2. C. de ſac. larg. tit.
b l. vlt. Græca. C. de exactorib. trib.
c in d. l. in ſcrin. 7.
d in l. placuit. C. eod. tit. de palat. ſacr. larg.
e in tit. de pala. ſacr. largitio.
f in d. l. in ſcrinio 7.
g l. 1. § 1. ff. quod cuiuſ vniu. nom. l. pe. §. 1. 1 & vlt. ff. de iur. immu.
h l. 1. 2. & 4. C. de naucler.
i l. pe. §. negociatores & ſeq. & vlt. ff. de iur. immun.
K l. 4. C. de nau.
l l. nemo. & ſeq. C. de curſ. publ.
m in l. placet. C. de ſacroſ. Eccl. l. 2. C. de quib. muner. vel præſta tit.
n in l. iubemus, 1. C. eod. tit. de ſacroſ. Eccl.
o in l. neminem, quæ eſt l. ſeq. C. eod. tit.

DE ILLVSTRI COMITE *Priuatarum rerum diuinæ domus in Oriente, & eius inſignibus.* Cap. LXXXVII.

PRIMVM procuratores rerum priuatarum Cæſaris a Seuero eſt inuentus. Plurimis enim amicorum Albini, & Peſcennii Nigri, qui Imperium ſibi vendicauerant, proſcriptis, mirum in modum ditatus, eorum bonis procuratores præfecit. Spartianus: Interfectis, inquit, innumeris Albini partium viris, inter quos multi Principes ciuitatis, multæque illuſtres fœminæ fuerunt, omnium bona publicata ſunt, ærariumque auxerunt. Tum Hiſpanorum, & Gallorum proceres multi occiſi ſunt: Tumque primum priuatarum rerum procuratio conſtituta eſt: Hæc ille. Prius tamen Alexandriæ rationalis fuerat. vbi plures priuatas rationes Princeps habebat; & auctor eſt Tacitus Iulium Agricolam, qui Neronis tempore vixit, vtrũque auum procuratores Cæſarum habuiſſe: ſed hi viceſimas hæreditatum ac bona caduca exigebant. Seuerus verò patrimonii procuratorem inuenit, qui poſtea hęc omnia adminiſtrauit. Is diuerſis titulis eſt appellatus; primò Cæſaris procurator, [p] aut curator, [q] vel Rationalis, [r] aliquando procurator priuatæ rationis, [s] quę nomina etiã imperante Alexandro in vſu erãt.[t] Sunt qui etiam eum diſpenſatorem a Seuero appellari putent, ita enim ipſe Rufinum vocat.[u] Sed præfectum domus ab eo ſignificari exiſtimo, quem vulgo maiorem domus dicunt. Magiſter quoque rei priuatæ a Diocletiano nominatur.[x] Cauſę, inquit, libertinitatis, & ſeruitutis in prouinciis inter fiſcum, & priuatos exortę, ad Rationalẽ vel Magiſtrum rei priuatæ remittantur. Gręci Logiſtam appellarunt, Latini Rationalem ſummę rei: [y] aut domus procuratorem. [z] Arcadius A. Comitem rei dominicę vocat. [a] Nicephorus, Imperatoris domus Pręfectum, & Comitem rerum priuatarum. [b] Pręterea, inquit, Felix, Imperalium theſaurorũ curator, & Elpidius, Imperialium pecuniarum Quęſtores, publicarum alter, priuatarum alter. Is poſtea Comes etiam ęrarii priuati nuncupatus[c] eſt illuſtris,[d] vniuerſumque patrimonium Principis, pręſertim agros in Aſia, Pontica, Cappadocia, Meſopotamia, Oſrohena, & per totum tractum Orientis, alibique exiſtentes curabat: [e] ſaltus, etiam, emphyteuticaque prędia, colonos, greges, armenta, & huiuſmodi alia priuati patrimonii Principis adminiſtrabat; cuius rei gratia prouinciarum Pręſidibus imperabat: [f] omnes denique priuatas rationes in prouinciis diſponebat. [g] Hoc munus ſolebat equeſtris ordinis viris demandari: Tacitus,[h] Gneus, inquit, Iulius Agricola vetere, & illuſtri Foroliuienſium colonia ortus, vtrunque auum procuratorem Cęſarum habuit, quę Equeſtris nobilitas eſt. Sed, & liberti principum hoc officio functi fuiſſe inueniuntur. Olim priuatarum procuratores antè hunc Comitem, inter ſeruos tantum, colonoſque, & adſcriptitios prędiorum Principis, deque bonis eius emphyteuticis, aut ad fiſcum delatis.[i] ac uiris ſui officii ius dicebant, [k] quorum ſententias Claudius Imperator eandem vim habere voluit ac ſi ipſe ſtatuiſſet, idque Senatuſconſulto caueri plenius quam antea, & vberius iuſſit, vt Tacitus [l] ſcribit. Tiberius verò ſuum procuratorem in Aſia deportauit, quia milites, ſe comitari iubebat, & pręſidis auctoritatem ſibi vſurpabat. Neque enim, tunc procuratori Cęſaris aliud licebat, inquit Dion, [m] quam

Prin-

C. de offic. comitis rerum priuatarum.
p l. 1. ff. de offic. procur. Cæſ.
q l. vlt. eo tit.
r l. ad fiſcum. l. cũ aliquid. l. nullum. C. vbi cauſ. fiſcales, & Rubr. ff. de off. procur. Cæſ. vel rationales.
s l. procurat. C. de eden.
t l. 1. C. ne fiſcus rem quam vec. & l. 2. C. de mutuo ſtar. quam in duc.
u in l. 1. C. ſi aduerſ. fiſcum.
x in l. pen. C. vbi cau. ſtatus agi deb.
y l. dominicos C. vbi cau. fiſcal.
z d. l. cum aliquid. C. eod.
a in l. vlt. C. de fund. & ſaltib. rei domin.
b lib 10 cap. 29.
c l. vlt. C. de lor. prædio. ecuil. vel fiſc. l. 3. C. de bo. vacant. l. vl. C. de petit. bonor. ſublat. l. 1. C. de quatorib. Nom.
d l. ſi quis C. vbi cauſ. fiſca. d. l. vl. C. de loca. præd. ciuil. & d. l. vlt. C. de petit bono. ſublat.
e ſ. bo quib l. oẽs. l pe. C. de fund. patrimo & toto illo tit. & ſeqq. vſque ad finem lib. Nono. 10. & 10.
f. l. vlt C. de col. la fund patrim.
g l placuit. C eo. tit.
h in Vita Agricolæ.
i l. vl ff. de offic. procu. Cæſ d. l. quis & l. ni i C. vbi cau. fiſc.
K l nullum, l. dominicos. C. eod.
l in 12. annal.
m lib. 57.

Principis [illegible], in cæteris erat, tanquam priuatus. Po[illegible] verò dignitate Comites hi procuratores ſunt [illegible] etiam cauſas ſucceſſus & ſepulchrorum cognouerunt. Ca[illegible]us,[a] Comitiua, inquit, priuatarum [illegible] ſenſitur in onale vocabulum, per [illegible] quondam Principum priuata n fertur gubernaſſe [illegible]ntiam, & quia iudicis faſtigium exercere non poterat, inter homines extremis conditionibus inclinatos, alios quoque titulos prouida d[e]liberatione ſuſcepit, ne dignitas letalis cauſ[a] m tantum videretur habere cum famulis, ſed actibus vrbanis tunc ſe feliciter occupauit. Poſtquam agreſtium cauſas decenter amiſit, viuit nunc dignitas liberorum cauſis, & legitimus Præſul veraciter habetur, quando de ingenuorum fortunis diſceptare poſſe ſentitur, primum tibi contra nefarias libidines, & humani generis improbos appetitus, quaſi parenti publicu decreta cuſtodia eſt, ne quis probroſa commixtione pollueretur, quin vicino ſanguini reuerentia non haberent. Contra hos eligeris vincus, & continens inquiſitor, vt dum talia probra perſequeris, conſequaris pœnitia caſtitatis. Defunctorum quin etiam tacitam quietem æquabilia iu[ſtæ] tuæ conſcientiæ commiſerunt, ne quis veſtita marmoribus ſepulchra nudaret, ne quis columnarum decorem irreligioſa temeritate præſumeret, ne quis cineres alienos, aut longinquitate temporis, aut voraci flamma abſumptos ſcelerata perſcrutatione detegeret, vide quæ tibi commiſſa ſunt, caſtitas uiuentium, & ſecuritas mortuorum. Habes quoq; per prouincias de perpetuo iure tributorum non minimam qu[an]titatem, canonicarios dirigis, poſſeſſores admones, & cum alijs iudicibus non modica iura partiris, caduci bona non ſinis eſſe vacantia, proximos defunctorum nobis legaliter anteponis, quia in hoc caſu Principis perſona poſt omnes eſt. Depoſitiuæ quoq; pecuniæ, quæ longa vetuſtate, cõpetentes dominos amiſerunt, inquiſitione tua noſtris applicantur ærarijs: Hæc ille. Cauſas ſucceſſus ad hunc comitem pertinere innuit & Valentinianus[b] ad Andromachum comitem priuatarum ſcribens vbi de puniendis ſucceſſuoſis agit. Sed & pœnam a corruptis pecunia iudicibus exigebat, nempè triplum eius quod acceperant in cauſis pecuniarijs, in criminalibus vero omnia bona quæ ob hoc crimen publicabantur.[c] Quadruplum quoque aufert cohortalibus, qui immoderatas a litigantibus ſportulas extorquent.[d] Flumina item publica, quę nauigantur, ſub eius cura cenſeri poſſent, quia iu Principis patrimonio à noſtris interpretibus ponuntur.[e] Artificibus etiam Principi operantibus ſtipendia ſoluebat, vt[f] de Aproniano comite rerum priuatarum Caſſiodorus ſcribit. Denique familię Principis & Auguſtæ alimenta, eorumque equis pabula ſubminiſtrabat. Cum vero bonis in diuerſis regionibus ſitis ſufficere non poſſet, plures in prouincijs inſtruebat Rationales & procuratores rei dominicæ vel priuatæ dictos,[g] qui reditus prædiorum, & alia ad ſuam arcam pertinentia exigere[n]t, ac publica[t]a bon[a] [illegible]ſcenarent: au[tem] [illegible] [c]onſeruat in ipſorumque procur[ato]rum periculo ſuſceptores creabantur, quibus hęc bona aut pecunia committebatur. Honorius A[ug.][h] ad Patricium comitem rerum priuatarum, ſuper creandis inquit ſuſceptoribus periculo procuratorum rei dominicæ, diſpoſitionem tuæ ſublimitatis firmari eſſe præcipimus vt quę ſtatuta ſunt in pabulis uel ſumptu familię miniſtrando, intemerata permaneant Rationalibus. Hæc ille. Quod Comes largitionum tractabat, propriè ærarium dicebatur, Comitis verò priuatarum arca fiſcus vocabatur; Plinius[i] ad Traianum, Fortaſſe non eadem ſeueritate fiſcum, qua ærarium cohibes? imò tanto maiore, quanto plus tibi licere de tuo, quam de publico credis. Dicitur actori atque etiam procuratori tuo in ius veni. Hęc ille. Vlpianus,[k] Res fiſcales, inquit, quaſi propriæ & priuatæ Principis ſunt. Itaque priuatæ rationis cauſę ſunt, quę fiſcales & iuris fiſci appellantur,[l] quę a noſtris cum tributis, & vectigalibus confunduntur.[m] Alexander quoq; Imperator priuatam rationem fiſcum vocat,[n] & Dion eſt auctor, M. Antoniũ omnib. remiſiſſe, quod fiſco ærarioue publico debebant, & cum aduerſus Scythas iturus eſſet, cum pecuniam ex ærario á Senatu petijſſe, non quod, inquit, ea non eſſet in Principis poteſtate, ſed quod diceret illam, cęteraque omnia eſſe Senatus populique Romani. Hactenus Dion Gratianus[o] etiam duos in prouincijs Tabularios, alterum fiſci, alterum largitionum conſtituit. Quandoque tamen ærarium pro fiſco accipitur,[p] & magiſtratus, de quo agimus, Comes ærarij priuati nuncupatur,[q] ſicut, & fiſcus quandoque pro arca largitionum capitur,[r] propriè tamen fiſcus pro priuata Principis ratione intelligitur, & iura, quæ de fiſci aduocatis, & cõtrouerſijs fiſcalibus ſtatuta ſũt,[s] præcipue de rebus priuatis Principis loquuntur, in quibus plus de his quam de tributis & vectigalibus diſceptari contingit. Fiſcus tamen non omnes res Principis priuatas ſignificat, neque enim [a]d eius fundos extenditur, ſed cauſas bonorum publicatorum, caducorum, ac quorundam vectigalium complectitur. Iuſtinianus,[t] ſcimus, inquit, quæ in alienandis rebus fiſcalibus obſeruata ſunt, non ſimili modo obſeruari circa res, quæ à ſacratiſſimis Imperatoribus non fiſcalibus rebus, ſed ex priuata eorum ſubſtantia procedunt, quod ſatis irrationabile eſt. Quæ enim differentia introducitur, cum omnia Principis eſſe intelligantur, ex ſua ſubſtantia, ſiue ex fiſcali aliquid fuerit alienatum? Hæc ille. In eo enim tantum differebant, quod diuerſos adminiſtratores habebat, ſicut & fiſcus ab ærario in alio non diſtabat niſi quia in diuiſis arcis ſub diuerſis comitibus tractabantur, ſed re vera omnia Principis erant; Quare etiam ſi varia ponantur, eadem tamen lance [p]ęnſantur.

Certum verò aduocatorum numerum in f[iſc]o hic Comes habebat, qui ab Anaſtaſio [Im]p[erator]e auctu[s] vt depoſito patrocinandi munere, Clariſſimi eſſent & Comites ordinis primi.[u]

a in ſ[illegible].

b in l. qui cõtra. C. de ſucceſſ. nup.

c §. 3. Nouel. 124. ſeu Autent. 8. ind.

d §. antepen. de. Nouel. 24.

e Ang. in l. flumina num. in princip. ver. in reo publ. de damno infec. Iacob. de S. Georgio de feudis in verſic. fluminib. in princip. Capolla, tit. ul. de fluminibus n. 4. vir. dicamus 1. & 5.

f in 4. variar.

g procurator. C. de edendo.

h in l. ſuper creandis. C. de ſuſc. [illegible].

i in Panegyrico.

K in l. 2. §. hoc interdictu, ne qd in loco public.

l e. vbi cauſa fiſcales, de iur. fiſ. et ff. de aduocat. fiſc. ſi aduerſ. fiſcum.

m l. Bar. in Rub. C. de iu. fiſci vbi Alex. & [illegible] vlti. C. de quadrien. praſcrip.

n in l. procurat. C. de eden.

o in l. 4. Cod. de nume.

p in l. ul. & pen. C. de quadr. praſcript.

q in l. vlti. C de loca prædio. civ. & in l. 1. Cod. de Quaſtor.

r l. 3. [illegible] de fid. et iur. haſt. fiſcal.

s C. de aduocat. fiſ. vbi cauſ. fiſ. ſi aduer. [fi]ſc. de primil. f. c. & a. liis curib.

t in d. l. vl. C. de quadr. praſcrip.

u l. 1. [illegible] de aduo. [illegible] at. diuer. [illegible].

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI

Rerum Priuatarum.

COMMENTARIVM

INSIGNIA habebat hic Magiſtrat[illegible]uem d[illegible]dam ſacrarũ larg[illegible]ionum Com[illegible], nempe erectum li[illegible] rum mandatorum, abaco ſubſtrato [illegible]apeto impoſitum. ad ſiniſtram eſt ſacri ærarij pluteu[illegible] coloris, clauſtris ferreis firmatus, quem offi[illegible] ſcrinia repræſentare puto, duo lutei ſacculi [illegible] ſiue fiſci, fibulis in ſummo tranſfixi, & alij duo cœrulei, ſine fibulis qui [illegible] in anguſtius collum exeuntes, qui in ven[illegible] tumentes, intus auro pleni videntur: id ex fun[illegible] priuat[illegible]& canonib[illegible], ſeu conductorum penſi[illegible]ibus, ac bonis publicatis venditis colligebatur.[a] pr[illegible] ali[illegible]uot aurei iacent, infra luteus pluteus quadratus laminis ferreis obſeratus, & ſupra clauſtris confixus viſitur, qui & ipſe ſcrinia offic[illegible] repræſentat, aut pecuniam in arca c[illegible]odiam [illegible] unc [illegible]ta duo argentea vaſa aureis p[illegible]a, aurum ex b[illegible]is publicatis, aut quibuſdam v[illegible]us huic Comi[illegible] aſſignatis exactum indicant. ſupra [illegible] o[illegible]re ſunt duo aurea oliuæ folia, quæ coronas ex aure[illegible]s oleę frondibus, militibus, qui aliquid [illegible] ſent, donandas referre poſ[illegible] Coronas item R[illegible]mæ ouantes & Athenis victo[illegible] ca[illegible]e.[b] Hæc enim arbor nunquam [illegible] ſemper uirens, neque eius lignum [illegible] cariem: [illegible] luteo duo adiacent [illegible] es cœrul[illegible] quorum alter quinque bullis argenteis exornatur, alter lamina fimbriata munitus, lauore [illegible] circundatur. Hi codices Rationum officij repræſentant. Alia tria oliuæ folia ſuperiori[illegible] ſimilia [illegible] Plures quoque aurei ex ſex aureis ſacculis effundi videntur, qui aureos à Principe ex priuata crumena donatos

a [illegible] §.ol. C. de quad. præſcrip.

b Plinius li. 15. cap. 14.

tos

eos inſinuat. In imò clypeorum argenteorum aceruus in faſtigium,ſurgit,quorum ſupremus ſculptam in vmbone bullam,oſtendit,hos virtutis meritò,fortiſſimis militibus Princeps elargiebatur. Vetereſque in his ex argento maiorum vultus,ad eorum memoriam conſeruandam exprimebant, vt auctor eſt Plinius.[a] Hęc inſignia in Comitis adiutorio depicta aſtitiſſe puto, & in publicum exeunti fauſta acclamantibus pręconibus,[b] pręlata. Hunc ita Princeps appellabat SVBLIMITAS,[c] AVCTORITAS TVA.[d] DIGNATIO,[e] SINCERITAS.[f]

Alius erat Comes diuinæ domus ſpectabilis, qui prædia in Cappadocia adminiſtrabat,[g] de quo in Prępoſito ſacr. cubiculi eſt dictum. Logotheta priuatarum imperantibus Palæologis hic Comes eſt appellatus, vt auctor eſt Sophotarus Curopalata nup excuſſus; is tiaram lineam geſtabat phaceolum nuncupatam, vt ſcribit Suidas. Phacellum ſeu Phaceolium ex carbaſo interpretatur Niceta,quod ſimile eſt turbantibus Turcarum.

a Lib.36.c.2.
b L.vnica,C.de quæſtor.
c l.ſuper, C. de inoff.
d in l.vlt.C.ne rei domin. vel templo.
e l.2.C.de fun. rei priua.
f l.2.C.de priu. domus Aug.
g l.vl.C.vbi cau. fiſcal.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Comitis rerum priuatarum domus diuinę.

Rationales rerum priuatarum.
Baſtaga priuata.
Præpoſiti gregum & ſtabulorum.
Procuratores ſaltuum.
Officiú autem ſupraſcripti viri Illuſtris Comitis rerum priuatarum habet.
Primicerium totius officij.
Primiſcrinium beneficiorum.
Primiſcrinium canonum.
Primiſcrinium ſecuritatum.
Primicerium ſcrinij largitionum priuatarú, & cęteros ſcriniarios ſupraſcriptorú ſcriniorú.
Secundocerium totius officij,qui tractat chartas ipſius Officij,& cęteros Palatinos. Vetus codex addit, Quoties vſus exegerit, vt ſupra in Comite largitionum in fine.

COMMENTARIVM.

HIC Comes Rationales ſeu procuratores in ſingulis prouincijs,quemadmodum & Comes largitionú habebat, qui bona publicata, aut alia ratione ad fiſcú pertinentia hoc ordine accipiebant.

In primis ea tenens citabatur, qui ſi intra XXX. dies veniſſet, audiebatur, cum Primicerio officij rerum priuatarum, fiſciq; patronis ſolidos quatuor ſoluiſſet, nemine verò intra hoc tempus comparente,bona occupabant; ſaluo tamen iure poſſidentis, vt veniens adhuc audiretur.[h] Comes prius bona ſe fiſco inferre ſcribebat: Deinde Rationales in prouincijs ea ſingula deſcribebant,& rebus Cæſaris aggregabant: hæc incorporatio vocabatur: Poſtremò titulos ſeu inſcriptiones id ſignificantes,vel inſignia Principis prædijs imponebant. Valentinianus A.[i] ad Florentinum Comitem rerum priuatarum.

Si quãdo,inquit,alicuius publicatione, aut rationeiuris, aliquid rei noſtræ addendum eſt; ritè atque ſolenniter per Comitem rerum priuatarum, deinde per Rationales in ſingulis quibuſque prouincijs commorantes incorporatio impleatur, & diligens ſtylus ſigillatim omnia adſcribat: tituli verò quorú adiectione prędia noſtris ſunt conſecranda ſubſtantijs non niſi publica teſtificatione proponantur.

h l.vlt. Gracæ de delator.
i in l ſi quando, C.de bon.vac.at.

Hæc ille.Grauis verò pœna erat his,qui ea à Principe ſibi donari petijſſent.[k] Tantum denique his rationalibus attributum eſt, vt cauſas fiſci ciuiles,dirimerent. Conſtantinus.[l] Ad fiſcum,ait pertinentes cauſas Rationalis decidat,[m] Præſens tamen fiſci aduocatus eſſe debebat.[n] Criminales verò cauſas hominum,& colonorum domus Auguſtæ Rector prouinciæ coram Rationali tractabat.[o] Cum igitur hic ius redderet,officium, ideſt, Appatitores, & Exceptores habebat, qui acta litigantium ſcribebant; quod rationale vocabatur officium.[p] Alij chartas, & fiſcales rationes tractabant. Gratianus.[q] Nullum inquit,ex officio Rationalis, qui exactioni vel chartis inſeruiat, in aliud iudicium adduci oportet. i. à nemine eius officiales, quàm à Rationali ſunt iudicandi. His annonę ex Principis ærario in pecunia ſoluebantur.[r] In Occidentis Notitia prouinciæ diſtinguuntur, in quibus rerum priuatarum Rationales reſidebant.In Oriente reticentur. Verum Theodoſius priuatæ rei Rationales per Ponticam & Aſianam Diœceſes nominat[s] in quibus plura prædia Principes poſſidere conſueuerant.[t]

Rationales prędia quoque templorum tuebãtur. Gratianus A.[u] Vniuerſi, inquit, fundi templorum ad Rationalium rei priuatę ſolicitudinem curamq; pertineant: atque ab his anniuerſariis ſolutionibus poſtulatis, peculiari(vt ſemper fuit) ſtudio defendantur: ſed loquitur,credo, de redditibus templorum Deorum Gentilium,qui iam a Chriſtianis Principibus in fiſcum fuerant delata. D. Ambroſius epiſto. 30. Ad Valentinianum ſecundum: Miror,inquit,quo modo aliquibus in ſpem venerit, quod debeas aras diis gentium inſtaurare præcepto, ad vſus quoque ſacrificiorum profanorum præbere ſumptum; quod enim iamdudum vel fiſco vel arcæ vſu dicatum, de tuo magis auferre videbere, quam de ſuo reddere. Id Gratianum prius ſtatuiſſe innuit Symachus inter epiſtolas D. Ambroſii epiſto 31. quod[x] poſtea Honorius confirmauit templorum bona eccleſiis, aut aliis piis locis applicans.& ob id tura de illis diſponentia ad hunc Comitem diriguntur,[y] qui res fiſcales,& quę tẽplorum fuerant, locaſſe videtur;[z] non autem eccleſiæ reditus ipſe adminiſtrabat.

k l.vlt C.de petitior. bon. ſubla.
l in d.l.ad fiſcú. C.vbi cauſ fiſca.
m l vlt.C ſi aduerſ fiſc.
n l.vl. C.de adu. fiſc.
o l.cum aliquid C.vbi cauſ fiſca.
p l in fiſcalibus, C ſi exat tribu.
l. officiales rationales.C.de epiſ. & cler.
q in l.pen.C.vbi cauſ fiſcal.
r l.5.C.de anno. & capita.
s in d l. 2. C. de anno.& capita.
t l 6.C de fun. patrimo.
u in l.4.C.de fun. rei priua.
x in l.5. C.de paganis.
y l.2.C.ne rei domin.vel templ.
z C.de locatio. prædior. ciuil.vel fiſcal.ſine templor.

Ad eundem Comitem Baſtaga priuata ſpectabat, illis. n. qui res priuatas Principis tranſuehebant,imperabat, quibus duo præfuiſſe puto. Quemadmodum.n.in Occidente duo erant duarum baſtagarum rei priuatę præpoſiti: ſic in Oriente credendum eſt fuiſſe. Præerat & hic Comes,Prępoſitis ſtabulorum, gregum,& armentorum,quæ plura ad ſobolem procreandam Princeps habebat:[a] inter alia ſua armenta Arcadius,[b] celebrat equarum Hermogeniarum, & Palmatiarum ſobolem quam ab Olybrio Hermogene Coſ. P.V.& P. P. Orientis & Illyrici, & Palmatio P.V.circa annum 414.[c] inductā fuiſſe puto.

Erant & procuratores ſaltuum, in quos greges ad paſcendum mittebantur.[d] Nobilis inter alios fuit Gonaticus ſaltus, quem poſtea Zeno vendi iuſſit.[e] Sub hoc Comite fuit & comes ſacri patrimonii,quẽ ab Anaſtaſio inuentum Græci in Baſilicis tradunt,is peculiarem prædiorum Principis curam habebat, nec alia tangebat. Alius ſub hoc comite, comes ſtabuli dictus, equos Principis curabat, quorum plures ex Africa,cæteriſque prouinciis ad vſum militum adduci iubebat;ſed & hi pręſtari deſierunt, & pro illis exhauſti ærarii neceſſitate flagitante,pecunia ab Africanis exigi cępit, ac primò terni viceni,mox viceni, deinde xviii. & xv. pro ſingulis equis aurei ſunt extorti. Alios binos Comes ſtabuli nõie ſportularum accipiebat: Ex prioribus ſeptem ſingulis equitum contubernijs dabantur. Hi equi Canonicarii, aut carattii vocabantur.[f] Comes ſtabuli hodie ab aliquibus is eſſe creditur, quem Galli Conneſtabilem appellant: ſed verius is eſt, quem magnum

a L. unic. C. de grege dominic.
b in d.L. vnica.
c l.vl.C.Theo de priuileg. corporat.Vrb Rom.
d l.1.C.de paſcu. publ.l.1 C ſi fun. & ſaltib rei dominic.
e in l.vl C.de fundis.tamiac.
De Comite ſacri patrimonij.
f L 1. 2.12. C. Theod.de equor. collat.l.20. C. Theod. de an. non.& tribut.

gnum

gnum ſcutarium uocant, alibi magiſter ſtabuli dicitur.

DE OFFICIO COMITIS RERVM priuatarum. Cap. LXXXVIII.

APPARITORES tam Comitis rerum priuatarum, quam largitionum, non ſolum palatini, quia in palatio ſcribebant; [a] ſed, & Cæſariani, [b] & priuatiani ſeu priuati, [c] & Catholiciani [d] uocabantur: ad quorum curam patrimonium Principis, & bona ad fiſcum delata ſpectabant. [e] Itaque reditus ex eius prædijs perceptos, ſumptuſque in ea factos, cum diſtractorum pretio notabant, idem de bonis publicatis, & alijs ad fiſcum pertinentibus agebant. Et ideo ſi ueſtes, aurum, vel argentum, uel mancipia ex re Principis priuata ueniebant, palatini ea emere non poterant, ne ob familiaritatem, quam inter ſe habebant, rebus illius diſtractis fiſcus deciperetur. Arcadius, & Honorius Neſtorio Comiti rerum priuatarum [f] veſtium, inquiunt, auri, & argenti ſeu mancipiorum coemendorum, ſi quando a priuatis noſtris ea contigerit venundari, palatini ſciant ſibi copiam denegatam, pœna in eos amiſſionis precij exercenda. Minus rectè noſtri ibi interpretantur priuatos pro ſubditis Imperii, cùm miniſtros priuatarũ lex ſignificet, item palatinos pro Principis proceribus exponunt, qui ſunt ipſi res publicas, vel priuatas adminiſtrantes.

a in rubrica, l. 1. et vlt. C de pala. ſacr. largi. & rer. priuatar & l. 1. C. de offic com. ſacr. patrim proſcripto.
b l. 5. & 7. C. de iure fiſci. l. pe. C. de bon.
c l. vlt. C. Theo. de palat ſacr lar. l. vl. C. de reſcin. uend
d l pen §. vlt. C. de bon. proſcrip.
e l. 1. C. de offic. cō ſacr. patrim. l ſi haredum. C. de ineffi. teſtam.
f in l vlt. C. de reb. uen.

Eorum uerò officium ita ſe habebat. Primus omnium erat Primicerius totius officii. Deinde ſecundocerius, qui eiuſdem officii chartas, & cæteros palatinos tractabat, idest ſcripturas & rationes, earumque curam habebat. Quattuor verò ſcrinia in hoc officio fuere, beneficiorum, canonum, ſecuritatum & largitionum priuatarum. Primis tribus, totidem præerant primiſcrinii, vltimo Primicerius. Primiſcrinius alibi vocatur adiutor, aliquãto minoris dignitatis, quam Primicerius. Sed aliquando his quattuor ſcriniis præfecti, omnes primicerii vocantur. Theodoſius A. [g] Priuatiani, inquit, priuilegia largitionalis officii cõſequantur, hoc eſt, vt tam Primicerius officii priuatarum, quam alii quattuor reliquorum primiceri ſcriniorum ex Cõſularibus inter allectos eſſe mereantur. Hactenus ille. Quolibet verò ſcrinium poſt primiſcrinium tres primates habebat. Theodoſius. [h] Primiceriοs, ait officii, treſque primates ſcriniorum rerum priuatarum, finito tempore militiæ, inter tribunos militares Prætorianos, ſaluis iiſdem præſtitis priuilegiis ſacris conſtitutionibus, noſtram clementiam adorare decernimus.

g in l. vlti. Cod. Theod. de palati. ſacr. largit.
h in l. vlt. C. de pala ſacr. largit.

Anno verò tantum Primicerius, aut Primiſcrinii, eo officio fungi poterant. [i] Mox in alium transferebantur.

i l. ad ſimilitudinem, C. eo. tit.

Primiſcrinius beneficiorum, ſcribebat res mobiles aut immobiles ex ſubſtantia Principis alicui donatas. Hæc enim nuncupabantur beneficia, qualia multa ſe eccleſiis, xenonib⁹, ptochotrophiis, epiſcopis, monachis, & aliis innumerabilibus pſonis donaſſe Iuſtinianus A. ad Florũ Comitem rerum priuatarum ſcribit. [k] Idem ex ſcrinio canonis Phœnicię decem libras auri annuas, primicerio tribunorum notariorum dari iuſſerat loco alterius doni prius ipſi facti, quod, inquit, beneficium nuncupatur. [l] Sed hic de beneficiis immobilium, aut etiam mobilium ſpecierum, non etiam pecuniæ numeratæ intelligi cenſen, hæc enim ad primicerium largitionum ſpectabãt: Sic beneficium poſtea appellatum eſt ſeu donum alicui a Principe conceſſum. Beneficia etiam priuilegia vocantur, [m] veluti aquæ ducendę, alicuius immunitatis, uel alterius rei; quorum rationes ad hoc ſcrinium ſpectabat. Iis vero quibus Princeps aliquid elargiebatur, certam auri ſummam pro rerum donatarum quantitate ſoluere cogebantur, [n] & qui prædia accipiebant egenti Principi redituum partem pendere, [o] quę omnia beneficiorum ſcriniarii notabant.

K l. vl §. quia igitur multa. C de quadrien. praſc. l Edicto. 4. ca. 1.
m in l. 4. ff. de cō ſti. princ.
n l. 1 & 2. C. Theo. de collat. donat. ſiue relevator.
o l. 3. & 4. Cod. Theod. eod.

Beneficiarii itaque vocabantur, ſcrinium beneficiorum tractantes, & eorum inſtrumenta conficientes, ſed hoc nomen latius accipit Conſtantinus ad Taurum P. P. ſcribens: [p] Beneficiarii, inquit, vel officiales rationales, ſi interuerſa ratione fiſcali ad eccleſias putauerint tranſeundum, curialium retrahantur exemplo: Sic eſt emendanda illa lex, ex Codice Theodoſ. [q] Sed & qui tributa, aut cenſus fiſco debitos exigebant, Beneficiarii appellabantur. Tertullianus: [r] Neſcio, ait, dolendum an erubeſcendum ſit, cum in matricibus beneficiariorum, & curioſorum, inter tabernarios, & lanios, & fures balnearum, & aleones, & Lenones, Chriſtiani quoq; vectigales continentur. Intelligit Chriſtianos penſitaſſe pecuniam beneficiariis, ne accuſarentur quod eſſent Chriſtiani quemadmodum penſitabant flagitioſæ & viles perſonæ, ob artem quam exercebant.

p in l. beneficiarij vel officiales 4. C. de epiſcop. & cleric.
q l. 7. C. T. de curioſ.
r in lib. de fuga. & perſecutione.

Primiſcrinius canonum, curam habebat penſionũ quæ pro prædiis per Ponticam & Aſianam diœceſim & in Meſopotamia, Oſrhœnaque à Principe ad longum tempus conductis, vel in emphyteuſim acceptis ſoluebantur. Hæc enim penſio cum certa eſſet canon uocabatur, [s] qui plerunque in auro, quandoque frumento, uino, aut oleo, pendebatur. Vnde auraria & frumentaria penſio vocatur à Cõſtantino. [t] Harum rationes in hoc ſcrinio notabantur, quãtum exactum, quantum ex his impenſum, quantum ad Comitem miſſum eſſet. Frumentum & aliæ ſpecies ſingulis quattuor menſibus pręſtabantur, aurum toto anno prout erat commodum, ſoluebant. [u]

s l. 9. 10. & pen. C d fund patrimonialib & ſaltuenſ.
t in l. 2. Cod. de fund. patrim.
u l. 3. C. Theod. de collat fund. patrim.

Primiſcriniis ſecuritatum, pecuniarum ſolutarum chirographa ſeruabat: Securitates enim nihil aliud ſunt, quam apochæ, quibus creditores, debitam ſibi pecuniam ſolutam fuiſſe confitentur. [x] Honorius, [y] Sed & aurum, inquit, quod ex huiuſmodi contributione redigitur, ita debet ſuſceptori aurario cõſignari, vt ſecuritatibus nomen inferentis, dies, Conſul, menſis, cauſa, & ſumma comprehendatur. Intelligit autem chirographum, quod ſuſcipiens aurum cũ ſcribit, & ſoluenti pro eius cautione tradit. Id etiam. [z] Caſſiodorus declarat. Merito, ait, teſtimonium ſolutionis, ſecuritas dicitur. In hoc ergo ſcrinio reponebantur ſecuritates, ſeu apochę illorum, qui à Rationalibus pecuniam accepiſſent, vel illis ſoluiſſent, & eorum qui bona publicata à fiſco emiſſent. Zeno huius ſcrinii & eius ſecuritatum ad Aeneam Comitẽ rerum priuatarum ſcribens, meminit. [a] Iubemus inquit, quoties competens ſcriniũ geſtis interuenientibus, diſtractarum rerum pretia ſeſe depoſuerit ſuſcepiſſe: minime poſt huiuſmodi ſolutæ pecuniæ depoſitionem, emptores quaſi non numeratis pecuniis moleſtari: Hęc ille. Vult his ſecuritatibus ita demum fidem haberi oportere, ac ſi geſta interueniſſent, idest apud acta factæ fuiſſent.

x l. in contractib §. ſed quoniā ſecuritatib. & §. ſeq. C. de nō numerat pecun. et in l. 1. 2. 3. et 4. C. de apoch pub.
y in d. l. 1.
z lib. 11. Variar,
a in l. 3. §. vlt. C. de quadriennij praſcript.

Primicerius ſcrinii largitionum priuatarum pecuniarum, quas Princeps amicis donabat, rationes ſcribi curabat, & ſtipendiorum, quæ miniſtris & familiæ Principis, vel Auguſtę pendebantur, ſiquidem largitiones pro remuneratione & ſtipendiis accipi, ſupra oſtendimus. [b] Sicut ergo alter Comes publicarum erat largitionum; idest ſtipendiorũ militibus & publicis perſonis ſoluendorum: ita hic Comes priuatarum largitionũ, dona priuatis à Principe data tractabat. [c] Forte etiã manu huius Comitis, quotannis Kal. Ianuarii Comitib. cõſiſtorialibus. & aduocatis fiſci Prætorianis, ſtrenam Princeps largiebatur. Anaſtaſius A. [d] ad Euſtachium P.P. Iubemus inquit, viros clariſſimos fiſci pro tempore patronos fori iuſ celſitudinis, ſolenni die feſtiuitatis Kalendarum Ianuariarum, inter Spectabiles ſacri noſtri Conſiſtorii Comites diuina noſtrę ſerenitatis manu punctos cõſequi ſolaria. Hęc ille. Nullus ex hoc officio eſſe poterat, quem Princeps propria adnotatione non

b l. Palatinos C. de pal ſacr larg.
c l. nō aliter, l ad ſimilitudinem, C. de pala ſac. larg.
d l. 4. C de aduo diuerſ iudicum.

a d. l. non aliter.
b l. ſcriniis, C. de diuerſ. offic.

probaſſet: [a] Hoc in ſcrinio memoriæ expediebatur. [b] Nunc de alijs, qui poſtremi erant in ordine illuſtrium, eſt videndum.

De Comite domeſticorum Equitum, & domeſticorum peditum eorumque inſignibus. Cap. LXXXIX.

PRÆTER Vexillationes Equitum, legioneſque & auxilia peditum palatinorum, quæ olim prætoriana vocabantur, erant & quidam Equites, pediteſque & ipſi palatini, prætorianique dicti; ſed nominatim Protectores domeſtici nuncupati, & à Gordiano iuniore inſtituti, quos poſteriores Principes Græci Spatarios vocauerunt, inquit Cedrenus: De his ita Procopius ἀνεκδότοις, ſunt, inquit, & alij in Palatio longe præſtantiores, quoniam maius ipſis ſtipendium ſolui conſueuit, ac digniore militiæ nomine honeſtantur. Hi domeſtici, & protectores vocantur, & à cura rerum bellicarum longè abſunt. In palatio enim conſcribi ſolent, vt ſit ordo, qui tantum perſonæ operam præſtet. Horum aliqui Byſantij, alij in Galatia, nonnulli alijs in locis ſtatuuntur. Hactenus Procopius. Qui erant præſentes, ſemper Principem palatio exeuntem comitabantur, & eius palatium cuſtodiebant, quod & ſi ipſum nomen ſatis indicat, clarius tamen explicat Honorius A. [c] Deuotiſſimos, inquit, Protectores, qui armatam militiam ſubeuntes, non ſolum defendendi corporis ſui, verum etiam protegendi lateris noſtri ſolicitudinem patiuntur; vnde etiam protectorum nomen ſortiti ſunt, inglorios eſſe non patimur, ſed vt deuotiſsimis nuper protectoribus domeſticis, ita his quoque honorem congruum condonamus, vt præter Primicerium, decem primi eorum clariſſimatus dignitate fruantur. Hæc ille. Ita etiam protectores accipit & Socrates, [d] & Spartianus in Caracalla, quem ſcribit in ſcapham cum protectoribus ſe recepiſſe, & veſicæ leuandæ gratia inter protectores ſuos equo deſcendiſſe, & occiſum fuiſſe. Capitolinus quoque, [e] ait Gordianum A. vocatum, cum protectoribus, & faſcibus laureatis Carthaginem iuiſſe. D. Hieronymus ſcribit militum votum fuiſſe, vt demum protectores fierent. Suidas & Zonaras. [f] Equites propriè domeſticos, protectores verò pedites dictos fuiſſe innuunt. Sed Iuſtinianus domeſticos tam in Equitum, quàm in peditum ſcholis collocat, [g] ac præſentales tanquam Principi aſtantes vocat. Caſſiodorus quoque [h] eos commiſcet. Domeſticæ, inquit, partis Equitum & peditum, qui noſtræ aulæ videntur iugiter excubare. Nec Notitia eos diſtinguit. Hi ex ſeptem ſcholis Armeniorum præſtantiſſimorum numero MMMD. electi palatium cuſtodiebant, vt ait Suidas, [i] ſcholarij, inquit, erant ter mille quingenti ad palatij cuſtodiam deputati omnium præſtantiſſimi ex Armenijs electi, quibus maius ſtipendium cęteris tribuebatur. His duo millia Iuſtinianus addidit, qui ſupernumerarij ſunt appellati. [k] Non tamen prædicti omnes erant domeſtici, ſed ex his eligebantur.

c in l. deuotiſſimos. C. T. de domeſt. et protect.
d lib. 1. cap. 13.
e in Maximino.
f in Diocletiano.
g l. reſtituenda, C. de aduocat. diuerſ. iudic.
h lib. 1.
i in ver. Σχολάριοι.
k in ver. ὑπεράριθμοι. Suidas.

Aliç duæ Scutariorum ſcholæ Diocletiano imperante, iouentæ fuerunt, altera Iouiana à Ioue, altera Herculiana ab Hercule appellata, vt auctores ſunt Sozomenus [l] & Nicephorus, [m] quæ Imperatorem egredientem ſemper ſequebantur, ſuoſque Tribunos habebant. Marcellinus, [n] infamabat, inquit hæc ſulpitio Latinum domeſticorum Comitem, & Agilonem Tribunum ſtabuli, atque Scudilonem ſcutariorum rectorem. Hunc poſtea Tribunum appellat. Aduenit, ait, Scudilo ſcutariorum Tribunus. Sed has ſcholas duas, quæ Principem protegebant, & ſub Magiſtro officiorum erãt, ab illis diuerſas fuiſſe puto, quæ domeſticorum, non Iouiorum dicebantur, [o] nam ita etiam eas Zonaras [p] vocat. Erat vir quidam, inquit ſcholarum domeſticorum notus. Harum ſingula 50. milites continebat, quibus ſenæ capitationes I. VI. equorum pabula, & plures annonæ dabantur. Iulianus A. [q] ſcias, ait, ſenum capitum domeſticis per ſingulas quaſque ſcholas quinquagenas eſſe iuſſis in præſenti iuxta morem debere præſtari. Scholæ verò ſunt appellatæ, quia cum non legiones, non cohortes, nec legionum auxilia eſſent, hoc nomen meruere. Hi armis cęteris ſplendidioribus vtebantur. Si quidem Philo [r] de ſtipatoribus Agrippæ regis loquens, ait, omnes in ſe conuertit ſpectantes ſatellitum argenteis clypeis & inauratis armis nitidum. Idem refert Corippus, [s] qui etiam explicat, quomodo palatium cuſtodiretur, hoc carmine.

l lib. 6.
m lib. 2. cap. 1.
n lib. 14.
o l. 2. & vlt. C. eod. tit. & l. vlt. C. vbi ſenat. vel clariſſimi
p in Theophilo.
q in l. 1. C. T. eo.
r in Flacco.
s lib. 3. in laudẽ Iuſtini minoris.

Ingens excubitus diuina palatia ſeruans.
Porticibus longis, porta condenſus ab ipſa
Murorum in mortem lanam dextramq; gebat
Scuta ſub erectis coniungens aurea pilis
Enſe latus ſtricti perſtrictis crura cothurnis.
Aſtabant ſelſi pariter, pariterq; nitebant
Extantes latis humeris durisq; lacertis
Et dextra læuaq; acies adſtare videres.
Multaq; ancipites ſplendeſcere luce bipennes.
Terribiles, ætate pares & infra, *Miratur barbara pubes*
Ingreſſus primos, immenſaq; atria luſtrans,
Ingentes aſtare viros, ſcuta aurea cernunt,
Pilaq; ſuſpiciunt alto ſplendentia ferro,
Aurea, & auratos conos, criſtaſq; rubentes:
Horreſcunt lanceas, ſæuaſq; aſtare ſecures.
Cæteraq; egregia ſpectant miracula pompa.
Et credunt aliud Romana palatia cœlum.

Idem [t] explicat, quomodo procedentem Principem ſtiparent, his verſibus.

t lib. 4.

Incedunt denſa mixto lictore cohortes.
Hinc armata manus dextram læuamq; tuetur
Cæſares lateris, clypeis pia terga tegebat
Ingens excubitus, protectorumq; phalanges,
Fulgebant rutilo pilis ſplendentibus auro.

Quidam dixerunt Diocletianum, quando Imperator creatus eſt, Comitem domeſticorum fuiſſe. certè Ammianus Marcellinus hiſtoriarum ſui temporis ſcriptor, fuit Protector domeſticus Conſtantij Principis, quemadmodum ipſe ſcribit, [u] Iuberat, inquit, exire Tribunus, & protectores domeſticos X. vt poſtularat, ad iuuandas neceſſitates publicas ſecum duxit, inter quos ego quoque eram cum Veriniano collega, reſidui omnes propinqui & familiares. Hæc ille.

u lib. 15.

Inter domeſticos X. primi eminebant dignitate, & ſtipendio cæteris præſtantes, clariſſimique vocabantur. [x] Poſt Comitem primus Tribunus nuncupabatur & erat ſpectabilis, hunc ſequebatur Primicerius. Marcellinus. [y] Valentinus, ait ex Primicerio protectorum Tribunus is duci militum limitaneorum honore æquabatur. [z]

Primus poſt Primicerium erat Secũdocerius, quo intra annum mortuo, hæredes non ſolum illius anni ſalarium percipiebant, ſed & ſequentes, quo Primicerij loco defunctos ſucceſſiſſet. [a]

Defunctorum quoque parentum domeſticorum filij locum ſubibant, & ſi ob teneram ætatem armis apti non erant, nihilominus protectorum matriculis inſcripti quaternas annonas, id eſt victum quattuor hominum accipiebant. [b] Præter x. primos ſequentes L. robore ac pietate præſtantes, vexillum ſaluatoris tuebantur, quod ſinguli ordine humeris portabant. [c] & clariſſimi dignitate X. primis æquabantur. [d] Hi ſunt, qui Prępoſiti laborum vocantur. [e]

x in l. 1. C. Th. de præpoſitis laborum.
y lib. 12.
z l. 3. C. de offic. magi. offic. l. 2. C. de domeſt. et protect. quæ eſt l. vlt. C. Th. eod.
a l. vlt. C. eod. tit.
b l. 2. C. T. eo. tit.
c Euſebius lib. 2. de vita Conſtantini cap. 8.
d l. 1. C. T. de præpoſ. labor.
e l. 3 C. de præpo. labor. et l. 2. C. de excuſ. muner.

Fiſci etiam patroni binos quotannis viros offerre poterant, [a] qui in domeſticorum equitum aut peditum demortuorum locum ſuccederent: modo duo millia ſolidorum huic Comiti ſoluerent. [b] Alij qui ob merita inter domeſticos recipiebantur, quindenos ſolidos, inter Primicerium, & alios decem primos diuidendos ſoluebant: Ceteri, qui gratia, aut ſuffragio in hanc ſcholam admittebantur, quinquagenos. [c] Protectores Principi ſemper aderant, eumque quotidie ſalutantes, purpuream eius veſtem oſculabantur, hoc enim modo Imperatur adorari dicebatur, [d] cum eius limbum flexis genibus venerabundi deoſculabantur [e] Primus Diocletianus gemma coram ſe flecti iuſſit, & adorari. Eutropius, primus, inquit, regiæ conſuetudinis formam magis, quam Romanę libertatis inuexit, adorarique ſe iuſſit, cum ante cum cuncti ſalutarentur: Hæc ille. Cum igitur quotidie domeſtici id facerent, adorare purpuram is dicebatur, qui inter domeſticos recipiebatur, [f] iidem, poterant Vicariorum Præfectorū Prætorio vultum exoſculari, quod non omnibus licebat. [g] Vnde Seuerus Imperator, inquit Spartianus, Lepticanum ſuum municipem, & olim contubernalem, fuſtibus cædi iuſſit, quod cum plebeius eſſet, ſe amplexus fuiſſet, & eloqui præconem præcepit, LEGATVM POPVLI ROM. PLEBEIVS TEMERE AMPLECTI NOLI.

Erant, & ſub Comitibus domeſticorum, quidam Deputati à Notitia & Valcotiniano, [h] appellati, qui Comitum domeſticorum publicas iuſſiones exequebantur. Hi credo ſunt, qui domeſtici miniſtri à Caſſiodoro [i] vocantur, & Comitibus ad obeunda munera publica obſequebantur. Antea C C. ſolidos & X. annonas habuere, his Athalaricus, alios L. ſolidos adiunxit. Deputati quoque dicti ſunt fabricenſium, qui armorum curam habētes, & ipſi annonas a Principe accipiebant. [k]

Alij ab his diuerſi erant domeſtici, à ſecretis Principis, dicti. Procopius [l] Romani, inquit, ad ea quæ quietis ſunt, in palam miniſtrum ſilentiariorum habebant, ſicuti, domeſticum arcanorum Principis cōſcium: Hæc ille. Poſt Iuſtinianum, domeſticorum ſcholæ diu permanſere, quarum præfectus, poſteà domeſticus eſt nuncupatus: Nam Zonar. [m] Petrinā ſcholarum domeſticum factum fuiſſe tradit, quia, inquit, Emanuel magiſter deceſſerat. In Conſtantini quoque Leonis filio ſcribit ab ipſo Phocam Bardum magiſtrum, & domeſticum ſcholarum Orientalium declaratum. Idem [n] ait, Ioannem ſcholarum Orientis præfectum, & copiarum Orientalium domeſticum factum. Romanum verò Occidentis domeſticum renunciatum iri, ſi Nicephorum Phocam de medio ſuſtuliſſet. Et in eodem, [o] ſcribit Stippiotam ſcholarum domeſticum, dum Tarſum obſidet, magnam cladem accepiſſe. idem, & Cedrenus. Magnum verò domeſticum poſtea eum vocatum fuiſſe Raphael Volterranus [p] refert, qui ante Principē ſpatam ferebat.

a C. de prapoſitis laborum. & l. 2. C de excuſ. munerum.
b § l. reſtit nēdæ C. de aduocat. diuerſor.
c l. 3. C. Theo. eo.
d l. 3. & 4. C. Th. eod. & l. 1 C. eo.
e l. 1. C. de appar. Præf. Prat l. 1. C. de appar. Præf. vrb.
e leg. 1. C. de co. mit. & tribun. ſchol. l 1. C. de ſilentiar. l. 2. C. de fabricenſ.
f d l. reſtituenda. § l 2. C de fabricenſib.
g l. 1. C de dom. & protect.
h l. omnis C. Th. eod.
i li. 9. ad Vilum
k §. 1. in Auth. de armis, quæ eſt Nouel. 85.
l lib 2. de bello. Perſico.
m in Michaele, Theophili filio.
n in Roma. puero.
o Nicephoro. Phoca.
p lib. 29. ſcommtiar.

NOTITIA
COMES DOMESTICORVM EQVITVM. COMES DOMESTICORVM peditum, & eorum inſignia.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uirorum Illuſtrium, Comitum Domeſticorum Equitum, & Domeſticorum Peditum.

DOmeſtici equites.

Domeſtici pedites, & Deputati (uetus codex habet Deputati eorum.)

Comitis [a] Domeſticorum Equitum, & Comitis [b] Domeſticorum peditum.

a Comes.
b Comes vetuſtus codex.

COMMENTARIVM.

DOMESTICORVM COMITES abacum auleo inſtratum, & ſurrectum pro in ſigni geſtabant, quo erectus liber ſuſtinebatur, vultum Principis in medio ſculptũ more Magiſtrorum militum habens. Illuſtres erant. [c] & Magnifici. [d] viceſque Magiſtri militum in ſuos domeſticos agebant, & eos iudicabant.[e]

Domeſtici verò equites, in cœruleo clypeo ferrugineum globum fune circumligatum præferebant quem ſex lutea corda circumſtabant: ſuperne verò duo angeli ſeu genij, Auguſti & Auguſtę capita ſe inuicem reſpicientia, & circulo ouato incluſa, ſuſtinebant. In manuſcriptis rectius ſunt duorum Principium capita, quæ à Genijs gubernata vnum orbis Imperium, arcta utriuſque coniunctione, conſtrictum prudenter regunt. Cor enim animæ ſedes prudentiam ſignificat: unde cordati homines prudentes vocantur.

Cod. de domeſticis, et protector.
c l. 1. C. de ſilentiar.
d d. l. reſtituenda C. de aduoc. diuerſ. iudic.
e ut in inſcript. C. de na. fer. ar.

Pedites autem domeſtici in vmbone cærulei clypei orbem luteum,corona item lutea,ſexdecim acutiſſimas cuſpides emittente, circundatum ferebant; supernè lutea tabella humanum caput eiuſdem coloris continet,quod vtrinque ſinguli angeli,ſiue genij ſuſtinent. Marginem tres cingunt circuli,duo lutei,& medius cœruleus,vltimus introrſus, in ſuperiore & inferiore parte,eſt teſſerulis æque diſtãtibus diſtinctus,quarum interſtitia tanta ſunt, quanta eorum eſt latitudo. Orbem ab hoſte tutum,armatumq; cuſpidibus contra hoſtes, & Dei prouidentia a duorum Principium angelis regi ſignificat. Caput enim Deum,& quandoque Principẽ inſinuat,teſſerulę firmitatem ſignificare poſſunt. Alij duo circuli & ipſi Orientis Occidentiſque connexitatem portẽdunt, In Madruciano nouem corda globum cœruleum, quemadmodum in equitum inſigni,cingunt.

Hæc de illuſtribus, inter quos ſunt tres Præfecti, duo Pretorio,& unus Vrbi,ſex Magiſtri,quinq; militum,& vnus officiorũ,quatuor Comites largitionum,priuatarũ,equitum, & peditum domeſticorũ: vnus cubiculi Præpoſitus, & Quęſtor: Omnes ſunt quindecim perſonæ in ordine illuſtrium.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Primicerij ſacri cubiculi.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI PRIMICERIO Cubiculi. Cap. XC.

EXPLICATIO ordine Illuſtrum ad Spectabiles his proximos eſt veniendum; inter quos primum locum Primicerio cubiculi in indice Notitia tribuit, & ſi codex impreſſus contentus illum ſemel in dignitatum albo indicaſſe,amplius eius non meminerit. Manuſcripti in Occidente hęc verba tantũ habent. Sub diſpoſitione viri Spectabilis Primicerij ſacri cubiculi. nec aliud ſcriptum apparet: poſtea caſtrenſis ſequitur;vnde illi obſequẽtes palatini,& forte aliqua inſignia deſiderantur.

Is primus poſt præpoſitum cubiculariis pręerat, qui Decani vocabantur, & Principis perſonã curabant,eum veſtiẽtes,lectos,& cubile parabant. Theodoſius, [a] Noſtrę, inquit, pietatis famulationibus adhęrentes decanos magiſtri officiorum obſeruare oportet examen. Decani olim Decuriones ſunt dicti. Tranquillus. [b] Saucium, ait, Domitianum ac repugnantem adorti ſunt Clodius Cornicularius,& Saturius Decurio cubiculariorum, vulneribus ſeptem trucidarunt. Is Poſtea Primicerius eſt vocatus, quem Secundocerius,Tertiocerius, & Quartocerius ſequebantur,qui & ipſi Decani ordine ad Primicerij gradum ſuccedebãt, duobuſque annis tantum in eo officio morabantur,nec vltra ad illud poterant reuerti. Honorius, [c] Quattuor,inquit(ſecundocerium autem,& proximos ſequentes intelligit)qui ex corpore decanorum ad primum militiæ gradum peruenerunt, biennij ſpacio primiceriatus gerant officium, neque vlterius cuiquam liceat in hoc immorari,omni gratia,& ambitione ceſſante, poſt duorum annorum curricula ſuccedant prioribus ſubſequentes.

C. de Decanis.

a in l. 2. C. de decanis.

b in Domitiano.

c in l. 1. C. de decanis.

Decani hi vocabantur, quod fortè decem uiri eſſent,vel officij nomen fuit: Nam, & 950. Decani eccleſiæ Conſtantinopolitanæ fuerunt, [d] qui curam humandorum defunctorum habuere; Alias Decani ſunt,qui decem viris præſunt, ait Vegetius. [e] Primicerius autem, inquit Suidas, vocatur ordinis primus, additio illa cerius, nominis eſt productio nihil ſignificans. Hic primicerius priuilegio gaudebat, nè ad tyronum vel equorum pretia teneretur. [f] Cogebatur enim quęlibet prouincia tot tyrones & equos Principi tradere,ſed propter exhauſti ærarij neceſſitatem,horum pretium exigebatur, videlicet viceni, & alicubi triceni ſolidi pro equo: Alij aurei pro ſingulis tyronibus pendebantur, à quo onere immunis erat Primicerius,& cęteri cubicularij. [g] Hic & Decani ſub magiſtro officiorum conueniebantur, nec quùm litigabant fideiuſſorem iudicio ſiſti dabant, ſed primicerij fidei committebantur, vt eos ſiſteret. [h] Horum exemplo in eccleſijs, inſtituti ſunt decani, qui cæteros clericos pręcedunt, [i] Primicerius quoque in iiſdem eccleſiis eſt inſtitutus, qui eſt caput acolytharum, lectorum, & pſalmiſtarum. [k] Alicubi eſt dignitas inter canonicos.

d l. 5. & 9. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Nouell. 43. et 59.

e lib. 2. cap. 7.

f l. 1. C. Theod. qui à præbit. tyr. vel equor. excuſ.

g l. 2. C. de priuil. eor. qui in ſa. cr. palat.

h d. l. 2. C. de decanis.

i c. in capitulo. diſtin. c. ad hoc §. vltimo. de off. archidiac.

K c. perlectis §. ad Primicerium 25. diſtinct.

NOTITIA
SVB DISPOSITIONE
VIRI SPECTABILIS CASTRENSIS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Caſtrenſis.

PEDAGOGIORVM.
Miniſteriales Dominici.
Curæ Palatinorum.
Officium autem uiri ſpectabilis Caſtrenſis habet
Tabularium Dominicum.
Tabularium Dominæ Auguſtæ.
Adiutorem.
Cartularium, & Scrinium ipſius, & cæteros Palatinos officiorum.

COMMEMTARIVM.

De ſpectabili Caſtrenſi. Cap. X C I.

IMPERANTE Alexandro, & ante, unus ex libertis Auguſti eius menſæ præerat Triclinarcha uocatus, ut indicat ſaxum Corinthi ab Alciato in opuſculo de magiſtratibus citato, quod eſt ſequens. Theoprepon Aug. lib. Procon. Domini N. Aur. Seueri Alexandri Pii

 Fel.

Fel. Aug. Prouinciæ Achaiæ, & Epiri, & Theſſaliæ, Rationalem purpurarum, Proc. ab Ephemeride(j), Proc. à mandatis. Proc. à pręd. Gallicanis. Procur. Saltus Domitiani, Tricliniarcham, Prępoſitum à Fiblis, Præpoſitum à Criſtallinis, hominem inconparabilem. Tixander Aug. lib. officialis. Poſtea inuenius eſt comes caſtrenſis, quem Primicerio notariorum index Notitię poſtponit; cum uerò eorum inſignia repræſentat, inter ſpectabiles ſecundum facit: hunc ordinem ego ſum ſecutus, quem etiam Honorius A. obſeruat.[a] hic Comes Principi miniſtrantibus extra cubiculum in palatio præerat, qui plurimi fuere, ut pincernæ, cellarij, Lampadarij, & qui in menſa ſeruiebant, quos eos eſſe, puto qui mēſores ab Honorio & menſæ miniſtri à Marcellino appellantur:[b] Iidem Caſtrenſiani, & Miniſteriani ſunt dicti.[c] quorum nomen imperante Alexandro, in vſu fuit; Lampridius enim[d] ita aulica miniſteria appellat. Conſtantinus quoque Mygdonium, eodem modo honeſtare volens, Comitem caſtrenſem palatij vocat.[e] Caſtrenſiani verò ſunt dicti, vel quod in caſtris degere plurimum cum Principe ſolebant, vel quod exemplo Caſtrenſium, quemadmodum illi in Caſtris Principi miniſtrabant:[f] ita hi in palatio ipſi inſeruiebant. Habent enim aulici militiæ imaginem Tertul.[g] eſt etiam, inquit alia militia regiarum familiarum, nam, & caſtrenſes appellantur. Hæc ille. Ab his erant ſeiuncti, qui cubiculo ſeruiebant, Decani uocati,[h] quibus primicerius cubiculariorum præerat.[i] Comes uerò Caſtrenſis cæteris.

a in l. 1. C. Theo. qui à praeſt. tyro. excuſan.
b in l. 4. C. de mēſor.
c l. 1. & 2. C. de caſtren. & miniſter.
d in eod. Alex.
e in l. 1. C. Theo. ſi per ſoc. ſine ha rod. dec.
f l. contra. C. de re milit.
g de corona milit.
h l. 1. C. de decanis.
i l. 2. C. d. tit.

Paucos Alexander Seuerus miniſtros habuit, & tantùm neceſſarios, quibus ſingulas olim annonas dedit, aut ſummum binas. Lampridius,[k] Aulicū, inquit, miniſterium in id contraxit, ut eſſent tot homines in ſingulis officijs, quot neceſſitas poſtularet, ita ut annonas, non dignitatem acciperent, fullones, veſtitores, pictores, pincernæ, omnes caſtrenſes miniſtri, quemadmodum peſtis illa inſtituerat: Sed annonas ſingulas, uix binas. Hæc ille: apud quem pro pictoribus, puto legendum piſtores. Hæ annonæ poſtea in pecunia ipſis, & alijs palatinis ſunt ſolutæ,[l] & ob id æraria annona dici cœpit, quia in ære dabatur.[m] Theodoſius verò magnus, inuenta epularum multitudine, horum miniſtrorum numerorum adauxit, ſi Zoſimo Chriſtianis infeſto, credimus. Hic Princeps, inquit; auctor extitit, ut tantus ſumptus in menſam Imperatoris fieret, ut propter ciborum multitudinem, & in his, apparandis magnificentiam, populoſæ coquorum, & pocillatorum, & aliorum cohortes inſtituerentur. Hęc ille. Imperabat igitur hic Comes, inquit Notitia, Pædagogijs, Miniſterialibus dominicis, & curæ palatiorum. Pędagogia erant pueri, qui caligis purpureis induebantur, hodie paggios uocant. Marcellinus[n] de Procopio tyrannidem affectante loquens, Nuſquam, ait, reperto paludamento, tunica auro diſtincta, ut regius miniſter indutus à calce in pulſum io pędagogiani pueri ſpeciem purpureis opertus regiminibus pedum.

k in eod.
l l. annonas, C. & erog. mili. ann. in l. his ſcholaribus, C. eo. tit.
n lib. 26.

Miniſteriani vero erant uarii miniſtri, ut Pincernæ, Diſcerptores, Cellarij, & huiuſmodi, qui omnes in ſcrinio libellorum erant probandi.[o]

Domitiano imperatore, miniſtri Principis albis veſtibus induebantur: Tranquillus in Domitiano,[p] Generum, inquit fratris indignè ferens albatos & ipſum miniſtros habere, proclamauit non eſſe bonum multorum imperium.

o l. in ſcriniis, C. de diuer. offic.
p cap. 12.

Cura, fabricæ palatij præerant, marmoraq; ſculpi, æris ſtatuas fundi, vel ex gypſo formari, aliaq; ornamenta fieri curabat, inquit Caſſiodorus.[q] Eiuſdem conſilio mœnia ciuitatum reficiebantur, caſtella fundabantur, Prętoriaque Principis fabricabantur, virgamque auream geſtans Imperatorem in publicum prodeuntem præcedebat,[r] & epulis cœnantis Imperatoris adeſſe poterat, & eū adorare, quod non omnibus permittebatur.[s] Poſteriores Græci hunc Curopalatam appellauere. His præfectus erat Comes caſtrenſis à Caſſiodoro[t] Comes patrimonii appellatus, ab Honorio A. Caſtrenſis ſacri palatij, tanquam caſtrorum inſtar eſſet Principis palatium, ita Narſis & Scholaſticus ab eodem A. vocatur.[u] curabat enim, ut palatium inſtructum eſſet, & Principi opportune ſplendideque miniſtraretur, cuius locum hodiè tenent, qui Magiſtri, qui Maiores domus vocantur. Principis etiam epulas ordinabat. Caſſiodorus,[x] et ſi, inquit, epulas noſtras ſolus ordinatione diſponas, non ſolum noſtro palatio clarus, ſed & gentibus neceſſe eſt tradaris eximius. Legati pene ex tota orbis parte venientes, cum noſtris cęperint intereſſe conuiuijs admirantur copiosè repertum, quod in patria ſua norunt eſſe rariſſimum, ſtupent etiam abundantiam uniuſ menſę, tantas ſeruientium turbas poſſe ſatiare, ut iudicent conſumpta recreſcere, unde tantæ quæ probantur exire. Habent nimirum in patria ſua quod loquantur, dum parentibus dicere geſtiunt, quę uiderint: Sic propemodum in toto mundo celeberrimus redditur, qui prouidua noſtris apparatibus inuenitur. Adde quod tempora noſtræ lætitiæ ſecretaria tua ſunt, cum pectus redditur curis alienum, tunc tibi tribuitur ſuggerendi locus quando cunctis admitur: Merito ut qui es iudex tanti apparatus, & epularum delinitus cibis tibi animus concedatur: Hæc Ille. Ex his apparet uniuerſam Principis familiam ex cibis, qui eius menſæ ſuperfuerant, nutritam fuiſſe. Hic luxus poſterioribus principibus cœpit introduci. Auguſt. enim non niſi terna, aut ſummum ſena fercula exhibebat, Tranquil.[y] cęnam, inquit ternis ferculis, aut cum abundantiſſimè ſenis præbebat, ut non nimio ſumptu ita ſumma comitate. Nam aut acromata & hiſtriones, aut etiam triuiales ex circo ludos interponebat, ac frequentiſſimè aretalogos: ipſe cibi vulgaris fuit, ſecundum panem, piſciculos minutos, caſeum, bubulum manu preſſum, & ficos uirides biferas maximè appetebat. Alexander quoque parciores cęnas faciebat. Lampridius.[z] vſus, inquit, conuiuit diurni hic fuit, vini ad totum diem ſextarii 30. panis mundi pondo 30. panis ſequentis ad donandum pondo 150. carnis diuerſæ pondo 30. Erant & gallinæ oua, adhibebatur & anſer diebus feſtis, Kal. Ian. & maioribus feſtis phaſianus, aliquando duo, additis gallinaceis duobus, leporem quotidie habuit: uenationem frequentem, ſed eam cum amicis diuidebat: pomis in ſecunda menſa uehementer indulſit. Carinus verò vir nequiſſimus, centum libras auium, centum piſcium, mille diuerſę carnis in conuiuio ſuo frequenter exhibuit, uini plurimum effudit, ait Vopiſcus. Sic & Heliogabalus uiginti & duo fercula ingentiū epularum exhibebat in conuiuio, & nunquam cœnauit minus centum ſeſtertiis, i. argenti lib. 30. aliquando tribus millibus ſeſtertiis, ut cęnas Vitellii, & Apicii vicerit: Hæc Lampridius. De miniſterianis ſeu caſtrenſianis ita Corippus.[a]

q lib. 7. variar.
r Caſſiod. lib. 7. 12 formula curia palatij.
s l. 1. C. de comi. ſcholar.
t in 6. Var.
u in l. 1. & 2. C. de caſtr. & miniſter.
x in 6. variar. in formula comitis patrimonij.
y in Auguſto cap. 74.
z in eod. Alex.

Adſuit obſequio caſtrorum turba virorum,
Illis ſumma fides, & plena licentia ſacris.
Deſeruire locis, atque aurea fulcra parare,
Regales menſas epulis onerare ſuperbis,
Conſeruare domum, ſanctumq; intrare cubile,
Internas munere fores, veſteſq; parare.

a lib. 3 in laudē Iuſtini minoris, in carmine.

Quidam horum miniſteriorū erant grad. 1. 2. & 3. formæ dicti,[b] prout diſponebatur à Principe, & ab eodē codicillis impetrabatur. Honorius A.[c] nōnulli, inquit impetratis apicibus 1. vel 2. formæ ſacri miniſterii ſupernumerarii ordinati ſunt & paulò infra in 1. vel 2. forma diuino beneficio ſupernumerarii reperiuntur. Hæc ille. Credendum aūt eſt primæ formæ uiros ſequentibus plures annonas habuiſſe, quę nomina & differentiæ et in ſcriniis palatinorum reperiuntur.[d] Hi omnes cum matribus & uxoribus ſub Magiſtri officiorum ditione erant.[e] Migdonius ann. ſalut. 315. caſtrenſis palatii Conſtantini[f] fuit, & Valentiniani 2. Sceuius,[g]

b l. 3. C. de caſtrēſian. & miniſterian.
c in l. 3. C. Theo. de caſtrenſia.
d l ſcriniis, C. de palat. ſacr. larg.
e d. l. pen. & ult. C. de caſtrenſia.
f l. 1. C. Theo ſi per ſoc. ſine har. decoſſ.
g l. 12 C. Theo de palat. ſacr. larg.

Officium

Officium habebat Comes,& caſtrenſis pala rij Tabularum dominicum, ideſt eum, qui rationes ſumptuũ quotidianorum in epulas Principis,& aulicos factas conſcribebat. Alius ſub eodem Comite erat Tabularius Auguſtæ, qui pro ea idem curabat, adiutor verò ipſius Comitis vices gerebat, & pro eo imperabat, ut ſupra in Magiſtro officiorum eſt dictum. Habebat & chartularium ſcrinio præfectum, qui erat loco primicerij. Hunc credo habuiſſe inuentariũ aureorum, argenteorumque vaſorum, quæ erant in quotidiano vſu Principis, & Auguſtæ: mantilium, aulæorum, ſtragularum, linteorum, huiuſmodiq; aulicæ ſupellectilis, quorum proprium erat hoc ſcrinium. Ceteros quoque palatinos, quibus opus erat in ſuo officio, hic Comes habebat.

Symbola horum Comitum inſignia non appellãtur, ſicut nec ſequentium ſpectabilium aut clariſſimorum, ſiue in Oriente, ſiue in Occidente, ſed tantũ præcedentium illuſtrium, fortè quod ea ſicut illi, in publicum prodeuntes non præferrent, ſed in ipſorũ codicillis tantum depingerentur, aut in adiutorio detinerentur, vt quid eſſet ſui officii, admonerentur, prout erat mandatorum liber, quem ſemper propè tribunal fuiſſe diximus. Hæc tamen quod ſaltem eorum vice fungerentur inſignia vbique appello.

Inſignia ergo Comitis caſtrenſis palatii erant, illa quę ad eius ſpectabant officium, quemadmodum omnium aliorum magiſtratuum, nempè abacus cum trapezophoris purpureo tapeto inſtratus, qui librũ erectum apertumque ſuſtinet. In manuſcriptis tapetum eſt cœruleum, & liber auro tectus, ſemi apertus: propè alter codex luteus ſpectatur, qui tabularii aut chartularii codicem referre poteſt. Ad ſiniſtram eſt altum armarium ſeu repoſitorium cœruleum imagunculis elaboratum, ſupra baſim tribus trigeſtis extructum, totidemque coronis cingitur, perſonis ſigniſque ac emblematibus vndique exornatum. In ſummo armarii plures lagenæ lata corona continentur; Id cylibanthum eſſe videatur. Varro enim [a] eſt auctor Romanos menſam uinariam rotundam habuiſſe, quam cylibanthum nominabant, vt etiam, inquit, nunc eſt in caſtris, id videtur declinatum, ἀπὸ τῶν κυλίκων, ideſt à calice. Hęc ille: In medio verò eſt aureum uas magnum, gutturnio, vel aquiminario ſimile, id ſupra fundum duplicem; ac perforatum orbiculum habet in uentre tumens, in longum anguſtumque collum deſinit, labro prominente, quale eſt, quo nos ad lauandas manus vtimur egregiè celatam, & ſignis ornatam auſam habens. Infra aliud ſimile aureum uas cum duabus anſis cernitur, ore anguſtiore, ſed rotundo, orbiculatoque operculo obturatum. In imò orbiculus inter pedem, & vaſis ventrem intercedit, phialam eſſe arbitror, in qua vinum in ſcyphum fundendum ſeruabatur. Ad dextram aurata rotundaque menſa, ſex rectis lignis, aliiſque tranſuerſis à ſummo ad imum perductis, & latis clauis ſtat confixa, ſuperne corona plures panes circundat. Altera ad ſiniſtram menſa, in hemicylum ſabricata, tribus lignis erectis, & aliis obliquę compactis ſuſtinetur: in ſummo lata corona inſertis ex teſtudine vel argento orbiculis menſam exornat. Ad hanc cœnantes tribus in hemicyclum, ſtratis lectis diſcumbebant, &, vt ait Martialis. C. Græcam literam formabant, in toroque contractis tibiis ſedentes, lateraq; aduerſum menſam habentes cibos ſumebant, prout multa Venetiis, & alibi, triclinia conſpiciuntur, mantilibus menſas non ſternebant, ſed nudas patinis implebant, indeque cibos ſumebant; Qui mos etiam tempore Notitiæ ex hoc inſigni retentus fuiſſe videtur. Nos vt Domini cœnam imitemur more Hebręorum ſedentes comedimus. Menſa antiquorum, inquit Varro, [b] erat quadrata, vt etiam nunc in caſtris poſtea rotõda facta, & quod à nobis media, à Græcis μέσα menſa dici poteſt. Codices manuſcripti armario carent, ſed duas phialas vtrinque anſatas, alteram maiorem, minorem alteram repræſentant. Sub poſtremis Principibus Orientis caſtrenſes, præfecti menſæ ſunt appellati, capitioque & veſtibus, vt logotheta generalis, qui comiti largitionũ ſucceſſit, vtebantur. Sceptri ipſius primus condilus ſeu nodus erat aureus: ſequentes alternatim nigri & aurei, vt Sophorarus Curopalata, eſt auctor.

a lib. 4. de lingua Latina.

b lib. 4. de lingua Latina.

DE PRIMICERIO NOTARIORVM eiuſque inſignibus, & laterculo maiore. Cap. XCII.

Cod. de Primicerio, et Secundicerio, & notarijs.

NVNC de eo, qui dignitates in hoc volumine deſcriptas tractabat, eſt videndum. Olim magiſtratuũ, & omnium in Imperio Romano militãtium, Præfectorumque catalogum unus ex libertis Cęſaris procurator ab ephemeride & mandatis nuncupatus ſcribere, & apud ſe conſeruare, illiſque mandata tradere conſueuerat, quemadmodum ex marmore Cornuti ab Alciato in opuſculo de magiſtratibus, & a nobis ſupra in Comite caſtrenſi repræſentato indicauimus. Poſtea verò notarijs tribuni titulo honeſtatis id negocium eſt commiſſum, qui cunctos à Rom. Principe ad dignitatem prouectos laterculo maiori inſerebant; erat hic codex, qui ipſos dignitates tam ciuiles, quam militares adminiſtrantes eorũque inſignia, & ſtipendia cum magiſtratus codicillis, & Principis mandatis continebat. [c] Scholarum etiam ordines, & in numeris militantes cum eorũ ſymbolis comprehendebat; Iureconſulti id commentarium Principis nominãt. Herennius Modeſtinus. [d] Abeſſe, inquit, Reipublicæ cauſa intelligimus Tribunos militum, Præfectos, & Comites legatorum, qui ad ęrarium, aut in commentarium Principis delati ſunt. Erat autem ærarium in æde Saturni, vbi plebiſcita, & Senatuſconſulta reponebantur. Id poſtea laterculum dictum, Notariorum Primicerio eſt commiſſum: Mathematici enim quadratam figuram & ad aliquam altitudinem inſtar lateris ſurgentem, πλινθίον, ideſt laterculum vocant, cui hic codex ſimilis, laterculum eſt appellatus, ſic & lapidem quadratum architecti, & agmen Aelianus nuncupant, à quo laterculum hoc deriuari Cedrenus autumat, qui inquit later coctus eſt ſeu πλινθίον Græcis, Laterculum à Romanis dicitur. Eſt aut hic later publicus, in quo Senatorum, & legionũ nomina ſcribebantur. Hęc ille. [e] Huic codici Laterculi nomen iam Antoninis imperantibus inditum fuit Tertullianus enim, qui eo tempore uixit, aduerſos Valentinianos loquẽs de animabus natura bonis, quas Valentinianus beatas eſſe volebat ait, Ex eorũ ergo Laterculo, & in Reges, & in ſacerdotes allegare conſueuerat. Notitia hunc librũ pelle inuolutum oſtendit, qui in ſcrinio Laterculi nuncupato, in palatio Principis cõſeruabatur. [f] Iuſtinus A. Tatiano Magiſtro officiorum ſcribens. Quadrimenſtruos, inquit, breues ſcholariũ cõſcribi volumus, & eos ſacro ſcrinio Laterculi præſlari, ibi deponendos. Eius alia plura iura meminerũt. [g] Complectitur autem cum minore Laterculo omnes ferè Notitię dignitates adminiſtrantes, exceptis palatinis largitionũ, & priuatorũ, officijsq; magiſtratuũ, quæ ex tribus ſcrinijs, Memoriæ, Epiſtolarum, & Libellorum prodibant. Hunc Codicem Primicerius Notariorum tractabat cum ſuis ſcribis, qui Tribuni notarii, quod Tribunis dignitate æquarentur, ſunt appellati. [h] Zoſimus, [i] Ioannes, inquit, Præpoſitus aliquando notarijs Principis, quos tribunos uocant. A laterculo verò Laterculenſes, [k] & à notis quibus plurimum ſcribebant Notarij ſunt vocati. Candidatos etiam dictos fuiſſe Caſſiodorus [l] innuit. Pater meus, ait, candidati ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni, & notarij laudabiliter dignitatem, idem ſignificat carmen Corippi lib. 3. dum ait. Turba decanorum curſorum, in reb. agentũ cumq; palatinis ſtas

c §. vl. Nouell. 24. §. vlt. Nouell. 25.

d in l. abeſſe in fin ff ex quibus cauſ. maior.

e l. vl. C. de primicer. l. 61. C. de decurionibus, l. hac lege, et l. ſ 9. C. de metat.

f in C. Iuliis Cæſare.

g l. vlt. C. de off. mag. offic. Nouo. 8. in Notitia.

h l. 1. §. hoc etiã C. de off. P. P. Afric. Nouell. 17. ſeu in Authen. de mand. Princ. in Princ. & Nou. 8. §. 1. ſeu auth. ut iud. ſine quoquo ſuffra. ſtant.

i lib 4.

K d. Nouell. 8. et Nou. 24. et 25. in fin. l. 5. in ſin. C. qui milit. poſſũt l côperemus. 13. C. de prox ſacr. ſcrin.

l in 3. ad Senatum epiſtola.

gerent: Honorius A.[a] Neque ſacratum, inquit vel priuatarum largitionum palatinæ officia, ex quacunque cauſa fiſcalis debiti, cum ad prouinciam mittũtur, poſſeſſores per ſe audeant conuenire, ſiue id ex præterito reliquum trahatur, ſeu præſentis temporis tributa ſolui conueniat: ſed rectores prouinciarũ frequenter adeundo commoneant, eorumque officijs incumbant; Hæc ille. Cum verò plures ob hanc cauſam mitterentur, ſtatuit Anaſtaſius vnum tantũ in ſingulas prouincias mittendum.[b] Nec exactorũ, inquit, multitudo, cum fiſci rationibus, tum collatoribus damnum afferat, vnus tantum in ſingulas prouincias ex competenti ſcrinio canonicarius mittatur, qui eorum, quæ proprio ſcrinio debentur exactionem vrgeat. Nęc ille. Nullus in hoc ſcrinio à Gratiano Primicerius nominatur.[c] Sed ex Ducenarijs prouectior erat pro Primicerio; Cingulum ut milites gerebant, ternique quotannis Ducenarij dimittebantur, & centenarij. quot dimitti expedire videbatur. Gratianus A.[d] Placuit, inquit, nulla & omnibus mittendarijs Palatinis profutura ſuggeſtio, vt ex iiſdem ſingulis annis Ducennarii terni, & Centenarii habito prouiſionis intuitu, cingulo liberentur. De mittendarijs aliter ſcribit Græcus Interpres, quem citat Alciatus.[e] Palatini, inquit, communi nomine dicuntur omnes habitantes in palatio. Alii quidem in domo ſemper Auguſti, perſeuerantes, qui Comitatenſes dicuntur. Comitatum autem appellant locum, in quo vitam ducebat Imperator: Qui verò in prouincias mittebantur, dicuntur Mittendarii a mittendo nuncia; Hæc ille. Ex prędictis Ducenariis vnus erat perfectiſſimus, vt credo tertii ordinis licet uitio ſcriptoris in lege Gratiani hoc non exprimatur,[f] ſed in proxime præcedentibus, ita erat ſtatutum. Eundem gradum habebant Centenarii duo, Epiſtolares octo, qui per Mittendarios epiſtolas pro tributis exigendis ſcribebant. Primæ formæ, VII. Formæ ſecundæ, XXXIII. Hoc ſcrinium, forte cum Canonum ſcrinio Notitiæ tempore continebatur, quæ huius officii tantum ſcrinia X, recenſet. Gratianus verò XI.

Præter ſupra memoratos, Tertiocerius, tertius officii Ballagas tractabat, ideſt eas ad futuras itinera indicebat, res tranſuehendas & tranſuectas, earumquè ſpecies, quantitatem & qualitatem, vt frumenti Conſtantinopolim deuehendi, & publicas ſpecies tranſuehendas in actis ſcribebat; In diuerſis enim Orientis regionibus erant corpora ſeu collegia nautarum.[g] quorum quique per vices onera publica ferre cogebantur,[h] qui nauem duorum millium modiorum capacem habuiſſent, propter quod incommodum à muneribus ciuilibus immunes erant, & à tributis liberi.[i] & quandoque ad mercedulam philici nomine accipiebant.[k] In mediterraneis quoque iumenta & plauſtra habentes eidem oneri erant obnoxii,[l] quæ angaria vocabatur, de qua ſupra dixi. Hæ erant Ballagę, quas tertiocerius huius officii indicebat, earumque rationes notabat. Euntes autem Ballagas, vt tutiores eſſent, pars alicuius legionis ſolebat comitari, quemadmodum in Occidente in Duce Rhetiæ dicetur. Ballagas tranſlationes Honorius appellat,[m] Theodoſius minor publicarum ſpecierum tranſuectionem, & fęlicem embolam,[n] ita vulgo hunc vocabulum interpretantur, ſed fortè expeditionem ad bellum ſignificat, prout idem Theodoſius videtur interpretari.[o]

Quartocerius verò officii, libellos tractabat, qui Comiti largitionum porrigebantur, puta illorum, qui ſalaria, vel donata à Principe petebant, reſponſa quoque notabat, & cum oblatis Principi precibus in ſcrinio ſeruabat. Itaque puto emendandam Notitiam quæ habet Quarto loco, puto legendum Quartocerius, libellos tractat ſupraſcripti officii Comitis largitionum, quoties vſus exegerit. Omnes tamen codices, vt credo deprauati legunt, Comes largitionum, quæ verba cum ſequētibus codex Maſſeorum ſcripta tenet literis rubris: ſed ineptus huius lectionis eſt ſenſus. In Occidente tota deeſt hæc clauſula, vbi nulla fit mentio Quartocerii.

a in l. 5. C. de ſacr. larg. tit.
b l. vlt. Græca C. de exactorib. trib.
c in d. l. in ſcrin. 7.
d in l. placuit. C. eod. tit. de palat. ſacr. larg.
e in tit. de pala. ſacr. largitio.
f in d. l. in ſcriniis 7.
g l. 1. § 1. ff. quod cuiuſ vniu. no. l. pe § 2. 1 & vlt. ff. de iur. immu.
h l. 1. 2. & 4 C. de naucler.
i l. pe §. negociatores & ſeq. & vlt. ff. de iur. immun.
K l. 4. C. de nau.
l l. nemo, & ſeq. C. de curſ. publ.
m in l. placet. C. de ſacroſ. Eccl. l. 3. C. de quib. munerib. vel præſtatio.
n in l. iubemus, 3. C. eod. tit. de ſacroſ. Eccl.
o in l. neminem, quæ eſt l. ſeq. C. eod. tit.

DE ILLVSTRI COMITE Priuatarum rerum diuinæ domus in Oriente, & eius inſignibus. Cap. LXXXVII.

PRIMVM procuratores rerum priuatarum Cæſaris a Seuero eſt inuentus. Plurimis enim amicorum Albini, & Peſcennii Nigri, qui Imperium ſibi vendicauerant, proſcriptis, mirum in modum ditatus, eorum bonis procuratores præfecit. Spartianus: Interfectis, inquit, innumeris Albini partium viris, inter quos multi Principes ciuitatis, multæque illuſtres fœminæ fuerunt, omnium bona publicata ſunt, ærariumque auxerunt. Tum Hiſpanorum, & Gallorum proceres multi occiſi ſunt: Tumque primum priuatarum rerum procuratio conſtituta eſt: Hæc ille. Prius tamen Alexandriæ rationalis fuerat. vbi plures priuatas rationes Princeps habebat; & auctor eſt Tacitus Iulium Agricolam, qui Neronis tempore vixit, vtrũque auum procuratores Cæſarum habuiſſe: ſed hi vicesimas hæreditatum ac bona caduca exigebant. Seuerus verò patrimonii procuratorem inuenit, qui poſtea hęc omnia adminiſtrauit. Is diuerſis titulis eſt appellatus; primò Cæſaris procurator,[p] aut curator,[q] vel Rationalis,[r] aliquando procurator priuatæ rationis,[s] quę nomina etiã imperante Alexandro in vſu erãt.[t] Sunt qui etiam eum diſpenſatorem a Seuero appellari putent, ita enim ipſe Rufinum vocat.[u] Sed præfectum domus ab eo ſignificari exiſtimo, quem vulgo maiorem domus dicunt. Magiſter quoque rei priuatæ a Diocletiano nominatur.[x] Cauſę, inquit, libertinitatis, & ſeruitutis in prouinciis inter fiſcum, & priuatos exortę, ad Rationalẽ vel Magiſtrum rei priuatæ remittantur. Gręci Logiſtam appellarunt, Latini Rationalem ſummę rei:[y] aut domus procuratorem.[z] Arcadius A. Comitem rei dominicę vocat.[a] Nicephorus, Imperatoris domus Pręfectum, & Comitem rerum priuatarum.[b] Pręterea, inquit, Felix, Imperalium theſaurorũ curator, & Elpidius, Imperialium pecuniarum Quęſtores, publicarum alter, priuatarum alter. Is poſtea Comes etiam ęrarii priuati nuncupatus[c] eſt illuſtris,[d] vniuerſumque patrimonium Principis, pręſertim agros in Aſia, Pontica, Cappadocia, Meſopotamia, Oſrohena, & per totum tractum Orientis, alibique exiſtentes curabat:[e] ſaltus, etiam, emphyteuticaque prędia, colonos, greges, armenta, & huiuſmodi alia priuati patrimonii Principis adminiſtrabat; cuius rei gratia prouinciarum Pręſidibus imperabat:[f] omnes denique priuatas rationes in prouinciis diſponebat.[g] Hoc munus ſolebat equeſtris ordinis viris demandari: Tacitus,[h] Cneus, inquit, Iulius Agricola vetere, & illuſtri Foroiulienſium colonia ortus, vtrunque auum procuratorem Cęſarum habuit, quę Equeſtris nobilitas eſt. Sed, & liberti principum hoc officio functi fuiſſe inueniuntur. Olim priuatarum procuratores antè hunc Comitem, inter ſeruos tantum, colonoſque, & adſcriptitios prędiorum Principis, deque bonis eius emphyteuticis, aut ad fiſcum delatis.[i] ac uiris ſui officii ius dicebant,[k] quorum ſententias Claudius Imperator eandem vim habere voluit ac ſi ipſe ſtatuiſſet, idque Senatuſconſulto caueri plenius quam antea, & vberius iuſſit, vt Tacitus[l] ſcribit. Tiberius verò ſuum procuratorem in Aſia deportauit, quia milites, ſe comitari iubebat, & pręſidis auctoritatem ſibi vſurpabat. Neque enim, tunc procuratori Cęſaris aliud licebat, inquit Dion,[m] quam

C. de offic. comitis rerum priuatarum.
p l. 1. ff. de offic. procur. Caſ.
q l. vlt. eo tit.
r l. ad fiſcum. l. cũ aliquid l. nullum. C. vbi cau. fiſcales, & 2 Rabr. ff. de off. procur. Caſ. vel rationales.
s l. procurat. C. de eodem.
t l. 1. C ne fiſcus rem quam ve. & l. 2. C de mo. multar. quæ ato dic.
u in l. 1. ... ſiqui aduerſ fiſcum.
x in l. pen. C. vbi cau. ſtatui agi deb.
y l. dominicus C. vbi cau. fiſcal.
z d. l. in aliquid. C eo tit.
a in l. vlt. C. de fund. & ſaltib. rei domin.
b lib 10 cap. 29.
c l. vlt. C. de iur. pradio. emul. vel fiſc. l. 3. C. de bo. vacan. l. vl. C de petit. bonor. ſublat. l. 1. C. de quadrienn. Nom.
d l. ſi quos C. vbi cauſ. fiſca. d. l. vl. C. de loca. præd. ciuil. & d. l. vlt. C. de petit. bono. ſublat.
e ſ. 6 quib. ... ſen.
l pe. C. de fund. patrimo. & toto illo tit. & ſeqq. vſque ad finem lib. None. 20. & 30.
f l. vlt. C. de col. la fund. patrim.
g l. placuit. C. eo. tit.
h in vita Agricola.
i l. vl. ff. de offic. procu. Caſ. d. l. ſi quis & l. ... C. vbi cau. fiſc.
k l. nullam. l. dominici. C. eod.
l in 12. annal.
m lib. 57.

Principis reditus exigere, in cæteris erat, tanquam priuatus. Poſtquam verò dignitate Comitis hi procuratores ſunt deducti, etiam cauſas inceſtus & ſepulchrorum cognouerunt. Caſſiodorus [a] Comitiua, inquit, priuatarum ſicut [illegible] ipſius ſentitur intonare vocabulum, per [illegible] quondam Principum priuatam fertur gubernaſſe ſubſtantiam, & quia iudicis faſtigium exercere non poterat, inter homines extremis conditionibus inclinatos, alios quoque titulos prouida deliberatione ſuſcepit, ne dignitas latialis cauſam tantum videretur habere cum famulis, ſed actibus vrbanis tunc ſe feliciter occupauit. Poſtquam agreſtium cauſas decenter amiſit, vitur nunc dignitas liberorum cauſis, & legitimus Præſul veraciter habetur, quando de ingenuorum ſortunis diſceptare poſſe ſentitur, primum tibi contra nefarias libidines, & humani generis improbos appetitus, quaſi parenti publico decreta cuſtodia eſt, ne quis probroſa commixtione pollueretur, quum vicino ſanguini reuerentiam non haberent. Contra hos eligeris vnicus, & continens inquiſitor, vt dum talia probra perſequeris, conſequaris pręmia caſtitatis. Defunctorum quin etiam ſacrarii quietem ęquabilia iura tuæ conſcientiæ commiſerunt, ne quis veſtita marmoribus ſepulchra nudaret, ne quis columnarum decorem irreligioſa temeritate præſumeret, nè quis cineres alienos, aut longinquitate temporis, aut voraci flamma abſumptos ſcelerata perſcrutatione detegeret, vide quæ tibi commiſſa ſunt, caſtitas viuentium, & ſecuritas mortuorum. Habes quoq; per prouincias de perpetuo iure tributorum non minimam quantitatem, canonicarios dirigis, poſſeſſores admones, & cum alijs iudicibus non modica iura partiris, caduca bona non ſinis eſſe vacantia, proximos defunctorum nobis legaliter anteponis, quia in hoc caſu Principis perſona poſt omnes eſt. Depoſitiuæ quoq; pecuniæ, quæ longa vetuſtate, cõpetentes dominos amiſerunt, inquiſitione tua noſtris applicantur ærarijs: Hæc ille. Cauſas inceſtus ad hunc comitem pertinere innuit & Valentinianus [b] ad Andromachum comitem priuatarum ſcribens vbi de puniendis inceſtuoſis agit. Sed & pœnam a corruptis pecunia iudicibus exigebat, nempè triplum eius quod acceperant in cauſis pecuniarijs, in criminalibus verò omnia bona quæ ob hoc crimen publicabantur. [c] Quadruplum quoque auferet cohortalibus, qui immoderatas a litigantibus ſportulas extorquent. [d] Flumina item publica, quę nauigantur, ſub eius cura cenſeri poſſent, quia in Principis patrimonio a noſtris interpretibus ponuntur. [e] Artificibus etiam Principi operantibus ſtipendia ſoluebat, vt [f] de Aproniano comite rerum priuatarum Caſſiodorus ſcribit. Denique familię Principis & Auguſtæ alimenta, cortinique equis pabula ſubminiſtrabat. Cum verò bonis in diuerſis regionibus ſitis ſufficere non poſſet, plures in prouincijs inſtituebat Rationales & procuratores rei dominicæ vel priuatæ dictos, [g] qui reditus prædiorum, & alia ad ſuam arcam pertinentia exigerent, ac publicata bona alienarent: ac conſeruarent ipſi itemque procuratorum periculo ſuſceptores creabantur, quibus hęc bona aut pecunia committebatur. Honorius A. [h] ad Patricium comitem rerum priuatarum, ſuper creandis inquit ſuſceptoribus periculo procuratorum rei dominicæ, diſpoſitionem tuæ ſublimitatis firmam eſſe præcipimus, vt quę ſtatuta ſunt in pabulis uel ſomptu familię miniſtrando, intemerata permaneant Rationalibus. Hæc ille. Quod Comes largitionum tractabat, propriè ærarium dicebatur, Comitis verò priuatarum arca fiſcus vocabatur; Plinius [i] ad Traianum, Fortaſſe non eadem ſeueritate fiſcum, qua ærarium cohibes? imò tanto maiore, quanto plus tibi licere de tuo, quam de publico credis. Dicitur actori atque etiam procuratori tuo in ius veni. Hęc ille. Vlpianus, [k] Res fiſcales, inquit, quaſi propriæ & priuatæ Principis ſunt. Itaque priuatæ rationis cauſę ſunt, quę fiſcales & iuris fiſci appellantur, [l] quę a noſtris cum tributis, & vectigalibus confunduntur. [m] Alexander quoq; Imperator priuatam rationem fiſcum vocat. [n] & Dion eſt auctor, M. Antoniũ omnib. remiſiſſe, quod fiſco ęrario e publico debebant, & cum aduerſus Scythas iturus eſſet, cum pecuniam ex ęrario à Senatu petijſſe, non quod, inquit, ea non eſſet in Principis poteſtate, ſed quod diceret illam, cęteraque omnia eſſe Senatus populique Romani. Hactenus Dion. Gratianus [o] etiam duos in prouincijs Tabularios, alterum fiſci, alterum largitionum conſtituit. Quandoque tamen ærarium pro fiſco accipitur, [p] & magiſtratus, de quo agimus, Comes ærarij priuati nuncupatur, [q] ſicut, & fiſcus quandoque pro arca largitionum capitur, [r] propriè tamen fiſcus pro priuata Principis ratione intelligitur, & iura, quæ de fiſci aduocatis, & cõtrouerſijs fiſcalibus ſtatuta ſũt, [s] præcipuè de rebus priuatis Principis loquuntur, in quibus plus de his quam de tributis & vectigalibus diſceptari contingit. Fiſcus tamen non omnes res Principis priuatas ſignificat, neque enim ad eius fundos extenditur, ſed cauſas bonorum publicatorum, caducorum, ac quorundam vectigalium complectitur. Iuſtinianus, [t] ſcimus, inquit, quæ in alienandis rebus fiſcalibus obſeruata ſunt, non ſimili modo obſeruari circa res, quæ a ſacratiſſimis Imperatoribus non fiſcalibus rebus, ſed ex priuata eorum ſubſtantia procedunt, quod ſatis irrationabile eſt. Quæ enim differentia introducitur, cum omnia Principis eſſe intelligantur, ex ſua ſubſtantia, ſiue ex fiſcali aliquid fuerit alienatum? Hæc ille. In eo enim tantum differebant, quod diuerſos adminiſtratores habebat, ſicut & fiſcus ab ærario in alio non diſtabat niſi quia in diuiſis arcis ſub diuerſis comitibus tractabantur, ſed re vera omnia Principis erant; Quare etiam ſi varia ponantur, eadem tamen lance trutinantur.

Certum verò aduocatorum numerum in ſuo foro hic Comes habebat, qui ab Anaſtaſio Imperatore iubentur vt depoſito patrocinandi munere, Clariſſimi eſſent & Comites ordinis primi. [u]

a in ſexto.
b in l. qui contra. C. de inceſt. nupt.
c §. 2. Nouel. 124.
ſeu auth. & iud.
d Sanè per n. de. Nouel. 24.
e Aug. in l. flumina in princip. ff. ne quid in loco publ. de damno inſec. Iacob. de S. Georgio de feudis in verſic. fluminib. in princip. Capella, ſecul. de fluminibus n. 4. ver. dicamus 1. [illegible]
f in 4. variar.
g l. procurator. C. de edendo.
h in l. ſuperinducendis. C. de iur. fiſc.
i in Panegyrico.
k in l. 2. §. hoc interdictũ, ne quid in loco public.
l c. vbi cauſa fiſcales, de iur. fiſc. et ff de aduocat. fiſc. ſi aduerſ. fiſcum.
m l. Bar. in Rub. C. de in. fi. ei vbe Alex. & l. vlti. C. de quadrien. præſcript.
n in l procurat. C. de eden.
o in l. 4. Cod. de nume.
p in l. vl. & pen. C. de quadr. præſcript.
q in l. vlti. C. de loca. prædio. civ. & in l. 1. Cod. de Quæſtor.
r l. 5. C. de fid. et iur. haſt. fiſcal.
s C. de aduocat. fiſ. vbi cauſ. fiſc. ſi aduerſ. fiſc. de primil. fi[illegible]. & aliis iurib.
t in d. l. vl. C. de quadr. præſcrip.
u l. 1. C. de aduocat. diuerſ. iudi.

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI Rerum Priuatarum.

COMMENTARIVM

INSIGNIA h[illegible]at hic Magiſtra[illegible]s, quema[illegible]m ſacrarũ larg[illegible]onum Com[illegible], nempe ere[illegible]ctum in l[illegible]rum mandatorum, aba[illegible]co ſubſtrato tapeto impoſitum. ad ſiniſtram eſt ſacri ærarij pluteus lutei coloris, clauſtris ferre[illegible] fir[illegible]atus, quem offic[illegible] ſcrinia repræſe[illegible]tare puto, duo lutei [illegible]acculi, ſiu[illegible]ci, fibulis in ſummo transfixi, & alij duo cœrulei [illegible] ſine fibulis qui [illegible] in anguſtius collum exeunt[illegible], qui in vent[illegible] tumentes, intus auro pleni videntur: id ex f[illegible] priuat[illegible]; & canonibus, ſeu conductorum penſionibus, ac bonis publicatis venditis colligebatur.[a] pro[illegible] ali[illegible]uot aurei iac[illegible]nt, infra luteus pluteus quadratis laminis ferreis obſeratus, & ſupra clauſtris confixus viſitur, qui & ip[illegible] ſcrinia offi[illegible] repræſentat, aut pecuniam in arca cuſtoditam. Hunc [illegible]xta duo argentea vaſa aureis p[illegible]a aurum ex [illegible]is publicatis, aut quibuſdam ve[illegible]g[illegible]bus huic o[illegible] adſignatis exactum indicant: ſupra a de[illegible]o latere ſunt duo aurea oliuæ folia, quæ coronas e[illegible] aure[illegible]s oleę frondibus, militibus, qui aliq[illegible] [illegible] ſeciſſent, donandas referre, poſ[illegible]nt [illegible] R[illegible]mæ ouantes & Athenis victores ea c[illegible].[b] Hæc enim arbor nunquam folia [illegible] ſemper uirens, neque eius lignum uet[illegible] [illegible] cariem: [illegible] luteo duo adiac[illegible] [illegible]ces [illegible], quorum alt[illegible]r quinque bullis argente[illegible] exornatur, alter lamina fimbriata munitus, [illegible] circundatur. Hi codices Rationum officij repr[illegible]ntant. Al[illegible] aurea oliuæ folia ſuperiori[illegible]us ſimili[illegible] [illegible]ectantur. Plures quoque aurei ex ſex aureis ſacculis effundi videntur, qui aureos a Principe ex priuata crumena donatos

a l. pe. ſol. C de quad. præſcrip.

b Plinius li. 15. cap. 14.

tos inſinuat. In imò clypeorum argenteorum aceruus in faſtigium, ſurgit, quorum ſupremus ſculptam in vmbone bullam, oſtendit, hos virtutis meritò, fortiſſimis militibus Princeps elargiebatur. Veteresque in his ea argento maiorum vultus, ad eorum memoriam conſeruandam exprimebant, vt auctor eſt Plinius.[a] Hęc inſignia in Comitis adiutorio depicta aſtitiſſe puto, & in publicum exeunti fauſta acclamantibus pręconibus,[b] pręlata. Huoc ita Princeps appellabat SVBLIMITAS,[c] AVCTORITAS TVA.[d] DIGNATIO,[e] SINCERITAS.[f]

Alius erat Comes diuinæ domus ſpectabilis, qui prædia in Cappadocia adminiſtrabat,[g] de quo in Prępoſito ſacr. cubiculi eſt dictum. Logotheta priuatarum imperaotibus Palæologis hic Comes eſt appellatus, vt auctor eſt Sophotarus Curopalata nug excuſſus; is tiaram lineam geſtabat phaceolint onncupatam, vt ſcribit Suidas. Phacellum ſeu Phaceolium ex carbaſo interpretatu. Niceta, quod ſimile eſt turbantibus Turcarum.

a Lib. 36. c. 5.
b L. vnica, C. de quæſtor.
c l. ſuper, C. de in. ff.c.
d in l. vlt. C. ne rei domin. vel templo.
e l. 2. C. de fun. rei priua.
f l. 2. C. de priu. domus Augu.
g l. vl. C. vbi cau. fiſcal.

N O T I T I A.

Sub diſpoſitione viri Illuſtr is Comitis rerum priuatarum domu s diuinę.

Rationales rerum priuatarom.
Baſtaga priuata.
Præpoſiti gregum & ſtabulorum.
Procuratores ſaltuum.
Officiú autem ſupraſcripti viri illuſtris Comitis rerum priuatarum habet.
Primicerium totius officij.
Primiſcrinium beneficiorum.
Primiſcrinium canonum.
Primiſcrinium ſecuritatum.
Primicerium ſcrinij largitionum priuatarú, & cęteros ſcriniarios ſupraſcriptorú ſcriniorú.
Secundocerium totius officij, qui tractat chartas ipſius Officij, & cęteros Palatinos. Vetus codex addit, Quoties vſus exegerit, vt ſupra in Comite largitionum in fine.

COMMENTARIVM.

HIC Comes Rationales ſeu procuratores in ſingulis prouincijs, quemadmodum & Comes largitionú habebat, qui bona publicata, aut alia ratione ad fiſcû pertinentia hoc ordine accipiebant.

In primis ea tenens citabatur, qui ſi intra XXX. dies veniſſet, andiebatur, oum Primicerio officij rerum priuatarum, fiſciq; patronis ſolidos quattuor ſoluiſſet, nemine verò intra hoc tempus comparente, bona occupabant: ſaluo tamen iure poſſidentis, vt veniens adhuc audiretur.[h] Comes prius bona ſe fiſco inferre ſcribebat: Deinde Rationales in prouincijs ea ſingula deſcribebant, & rebus Cæſaris aggregabant: hæc incorporatio vocabatur: Poſtremò titulos ſeu inſcriptiones id ſignificantes, vel inſignia Principis prædijs imponebaot. Valentinianus A.[i] ad Florentinum Comitem rerum priuatarum.

h l. vlt. Grat. de delator.
i in l ſi quando. C. de bon. vac. āt.

Si quãdo, inquit, alicuius publicatione, aut rationeiuris, aliquid rei noſtræ addendum eſt; ritè atque ſolenniter per Comitem rerum priuatarum, deinde per Rationales in ſingulis quibuſque prouincijs commorantes incorporatio impleatur, & diligens ſtyllus ſigillatim omnia adſcribat: tituli verò quorũ adiectione prędia noſtris ſunt cõnſecranda ſubſtantijs non niſi publica teſtificatione proponantur.

Hæc ille. Grauis verò pœna erat his, qui ea à Principe ſibi donari petijſſent.[k] Tantum denique his rationalibus attributum eſt, vt cauſas fiſci ciuiles diſcimerent. Conſtantinus.[l] Ad fiſcum, ait pertinentes cauſas Rationalis decidat,[m] Præſeus tamen fiſci aduocatus eſſe debebat.[n] Criminales verò cauſas hominum, & colonorum domus Auguſtæ Rector prouinciæ coram Rationali tractabat.[o] Cum igitur hic ius redderet, officium, ideſt, Apparitores, & Exceptores habebat, qui acta litigantium ſcribebant; quod rationale vocabatur officium.[p] Alij chartas, .i. fiſcales rationes tractabant. Gratianus.[q] Nullum inquit, ex officio Rationalis, qui exactioni vel chartis inſeruiat, in aliud iudicium adduci oportet. i. à nemine eius officiales, quam à Rationali ſunt iudicandi. His annonę ex Principis ærario in pecunia ſoluebantur.[r] In Occidentis Notitia prouinciæ diſtinguuntur, in quibus rerum priuatarum Rationales reſidebant. In Oriente reticentur. Verum Theodoſius priuatæ rei Rationales per Ponticam & Aſianam Diœceſes nominat[s] in quibus plura prædia Principes poſſidere conſueuerant.[t]

Rationales prędia quoque templorum tnebãtur. Gratiaous A.[u] Vniuerſi, inquit, fundi templorum ad Rationalium rei priuatę ſolicitudinem curamq; pertineaot: atque ab his anniuerſariis ſolutionibus poſtulatis, peculiari (vt ſemper fuit) ſtudio defendantur: ſed loquitur, credo, de reditibus templorum Deorum Gentilium, qui iam a Chriſtianis Principibus in fiſcum fuerant delata. D. Ambroſius epiſto. 30. Ad Valentinianum ſecundum: Miror, inquit, quo modo aliquibus in ſpem venerit, quod debeas aras dijs gentium inſtaurare præcepto, ad vſus quoque ſacrificiorum profanorum præbere ſumptum; quod enim iamdudum vel fiſco vel arcæ vſu dicatum, de tuo magis auferre videbere, quam de ſuo reddere. Id Gratianum prius ſtatuiſſe iomnit Symachus inter epiſtolas D. Ambroſij epiſto. 31. quod[x] poſtea Honorius confirmauit templorum bona eccleſijs, aut alijs pijs locis applicans. & ob id iura de illis diſponentia ad hunc Comitem diriguntur,[y] qui res fiſcales, & quę tẽplorum fuerant, locaſſe videtur;[z] non autem eccleſiæ reditus ipſe adminiſtrabat.

Ad eundem Comitem Baſtaga priuata ſpectabat, illis. n. qui res priuatas Principis tranſuehebant, imperabat, quibus duo præfuiſſe puto. Quemadmodum. n. in Occidente duo erant duarum baſtagarum rei priuatę præpoſiti; ſic in Oriente credendum eſt fuiſſe. Præerat & hic Comes, Prępoſitis ſtabulorum, gregum, & armentorum, quæ plura ad ſobolem procreandam Princeps habebat:[a] inter alia ſua armenta Arcadius,[b] celebrat equarum Hermogeniarum, & Palmatiarum ſobolem quam ab Olybrio Hermogene Coſ. P. V. & P. P. Orientis & Illyrici, & Palmatio P. V. circa annum 414.[c] inducta fuiſſe puto.

Erant & procuratores ſaltuum, in quos greges ad paſcendum mittebantur.[d] Nobilis inter alios fuit Gonaticus ſaltus, quem poſtea Zeno vendi iuſſit.[e] Sub hoc Comite fuit & comes ſacri patrimonii, quẽ ab Anaſtaſio inuentum Græci in Baſilicis tradunt, is peculiarem prædiorum Principis curam habebat, nec alia tangebat. Alius ſub hoc comite, comes ſtabuli dictus, equos Principis curabat, quorum plures ex Africa, cæteriſque prouinciis ad vſum militum adduci iubebat; ſed & hi pręſtari deſierunt, & pro illis exhauſti ærarij neceſſitate flagitante, pecunia ab Africanis exigi cępit, ac primò terni viceni, mox viceni, deinde XVIII. & XV. pro ſingulis equis aurei ſunt extorti. Alios binos Comes ſtabuli noie ſportularum accipiebat: Ex prioribus ſeptem ſingulis equitum contuberniis dabantur. Hi equi Canonicani, aut curatitii vocabantur.[f] Comes ſtabuli hodie ab aliquibus is eſſe creditur, quem Galli Conneſtabilem appellant: ſed verius is eſt, quem magnum

k l. vlt. C. de petitior. bon. ſubla.
l in d. l. ad fiſcũ. C. vbi cauſ. fiſcal.
m l. vlt. C. ſi aduerſ. fiſc.
n l. vl. C. de adu. fiſc.
o l. cum aliquid C. vbi cauſ. fiſca.
p l. in fiſcalibus, C. de exac. tribu.
q l. officiales rationales. C. de epiſ. & cler.
r in l. pen. C. vbi cauſ. fiſcal.
s l. 5. C. de anno. & capita.
t in d. l. 2. C. de anno. & capita.
u l. 6. C. de fun. patrimo.
u in l. 4. C. de fun. rei priua.
x in l. 5. C. de paganis.
y l. 2. C. ne rei domin. vel templ.
z C. de locatio. prædior. ciuiliũ vel fiſcal. ſiue tẽplor.
a L. unic. C. de grege dominic.
b in d. l. vnica.
c l. vl. C. Theo. de priuileg. corporat. Vrb. Rom.
d l. 1. C. de paſcu. publ. l. 2. C. de fun. & ſaltib. rei dominic.
e in l. vl. C. de fundis. tamiac.
De Comite ſacri patrimonij.
f l. 1. & 12. C. Theod. de equor. collat. l. 20. C. Theod. de annon. & tribut.

gnom ſcutarium uocant, alibi magiſter ſtabuli dicitur.

DE OFFICIO COMITIS RERVM priuatarum. Cap. LXXXVIII.

APPARITORES tam Comitis rerum priuatarum, quam largitionum, non ſolum palatini, quia in palatio ſcribebant; [a] ſed, & Cæſariani, [b] & priuatiani ſeu priuari, [c] & Catholiciani [d] uocabantur: ad quorum curam patrimonium Principis, & bona ad fiſcum delata ſpectabant. [e] Itaque reditus ex eius prędijs perceptos, ſumptuſque in ea factos, cum diſtractorum pretio notabant, idem de bonis publicatis, & alijs ad fiſcum pertinentibus agebant. Et ideo ſi ueſtes, aurum, vel argentum, uel mancipia ex re Principis priuata ueniebant, palatini ea emere non poterant, ne ob familiaritatem, quam inter ſe habebant, rebus uilius diſtractis fiſcus deciperetur. Arcadius, & Honorius Neſtorio Comiti rerum priuatarum [f] veſtium, inquiunt, auri, & argenti ſeu mancipiorum coemendorum, ſi quando a priuatis noſtris ea contigerit venundari, palatini ſciant ſibi copiam denegatam, pœna in eos amiſſionis precij exercenda. Minus rectè noſtri ibi interpretantur priuatos pro ſubditis Imperii, cùm miniſtros priuatorū lex ſignificet, item palatinos pro Principis proceribus exponunt, qui ſunt ipſi res publicas, vel priuatas adminiſtrantes.

a in rubrica, l. 1. et vlt. C de pala. ſacr. largi. & rer. priuatar & l. 1. C. de offic. com. ſacr. patrim. pro ſcripto.
b l. 5. & 7. C. de iure fiſci. l. pe. C. de bon.
c l. vlt. C. Theo. de palat. ſacr. lar. l. vl. C. de reſcin. uend.
d l. pen. §. vlt. C. de bon. proſcrip.
e l. 1. C. de offic. cō. ſacr. patrim. l. ſi hæredum C. de inoffi. teſtam.
f in l. vlt. C. de reb. uen.

Eorum uerò officium ita ſe habebat. Primus omnium erat Primicerius totius officii. Deinde ſecundocerius, qui eiuſdem officii chartas, & cæteros palatinos tractabat, ideſt ſcripturas & rationes, earumque curam habebat. Quattuor verò ſcrinia in hoc officio fuere, beneficiorum, canonum, ſecuritatum & largitionum priuatarum. Primis tribus, totidem præerant primiſcrinii, vltimo Primicerius. Primiſcrinius alibi vocatur adiutor, aliquāto minoris dignitatis, quam Primicerius. Sed aliquando his quattuor ſcriniis præfecti, omnes primicerii vocantur. Theodoſius A. [g] Priuatiani, inquit, priuilegia largitionalis officii cōſequantur, hoc eſt, vt tam Primicerius officii priuatarum, quam alii quattuor reliquorum primiceri ſcriniorum ex Cōſulatibus inter allectos eſſe mereantur. Hactenus ille. Quolibet verò ſcrinium poſt primiſcrinium tres primates habebat. Theodoſius. [h] Primicerios, ait officii, treſque primates ſcriniorum rerum priuatarum, finito tempore militiæ, inter tribunos militares Prætorianos, ſalua iiſdem præſtitis priuilegiis ſacris conſtitutionibus, noſtram clementiam adorare decernimus.

g in l. vlti. Cod. Theod. de palati. ſacr. largit.
h in l. vlt. C. de pala ſacr. largit.

Anno verò tantum Primicerius, aut Primiſcrinii, eo officio fungi poterant. [i] Mox in aliud transferebantur.

i l. ad ſimilitudinem, C. eo. tit.

Primiſcrinius beneficiorum, ſcribebat res mobiles aut immobiles ex ſubſtantia Principis alicui donatas. Hæc enim nuncupabantur beneficia, qualia multa ſe eccleſiis, xenonib⁹, ptochotrophiis, epiſcopis, monachis, & aliis innumerabilibus pſonis donaſſe Iuſtinianus A. ad Florū Comitem rerum priuatarum ſcribit. [k] Idem ex ſcrinio canonis Phœnicię decem libras auri annuas, primicerio tribunorum notariorum dari iuſſerat loco alterius doni prius ipſi facti, quod, inquit, beneficium nuncupatur. [l] Sed hic de beneficiis immobilium, aut etiam mobilium ſpecierum, non etiam pecuniæ numeratæ intelligi cenſeo, hæc enim ad primicerium largitionum ſpectabāt: Sic beneficium poſtea appellatum eſt feudum alicui a Principe conceſſum. Beneficia etiam priuilegia vocantur, [m] velut aquæ ducendę, alicuius immunitatis, uel alterius rei: quorum rationes ad hoc ſcrinium ſpectabat. Hi verò quibus Princeps aliquid elargiebatur, certam auri ſummam pro rerum donatarum quantitate ſoluere cogebantur, [n] & qui prædia accipiebant egenti Principi redituum partem pendere, [o] quę omnia beneficiorum ſcriniarii notabant.

K l. vl. §. quia igitur multa. C de quadrien. praſc. l Edicto. 4. ca. 1.
m in l. 4 ff. de cō ſtit. princ.
n l. 1. & 2. C. Theo. de collat. donat. ſiue relevator.
o l. 3. & 4. Cod. Theod. eod.

Beneficiarii itaque vocabantur, ſcrinium beneficiorum tractantes, & eorum inſtrumenta conficientes, ſed hoc nomen latius accipit Conſtantinus ad Taurum P. P. ſcribens: [p] Beneficiarii, inquit, vel officiales rationales, ſi interuerſa ratione fiſcali ad eccleſias putauerint tranſeundum, curialium retrahantur exemplo: Sic eſt emendanda illa lex, ex Codice Theodoſ. [q] Sed & qui tributa, aut cenſus fiſco debitos exigebant, Beneficiarii appellabantur. Tertullianus: [r] Neſcio, ait, dolendum an erubeſcendum ſit, cum in matricibus beneficiariorum, & curioſorum, inter tabernarios, & lanios, & fures balnearum, & aleones, & Lenones, Chriſtiani quoq; vectigales continentur. Intelligit Chriſtianos penſitaſſe pecuniam beneficiariis, ne accuſarentur quod eſſent Chriſtiani quemadmodum penſitabant flagitioſæ & viles perſonæ, ob artem quam exercebant.

p in l. beneficiarij vel officiales 4. C. de epiſcop. & cleric.
q l. 7. C. T. de cohor.
r in lib. de fuga. & perſecutione.

Primiſcrinius canonum, curam habebat penſionū quæ pro prædiis per Ponticam & Aſianam diœceſim & in Meſopotamia, Oſthœnaque à Principe ad longum tempus conductis, vel in emphyteuſim acceptis ſoluebantur. Hæc enim penſio cum certa eſſet canon uocabatur, [s] qui plerunque in auro, quandoque frumento, uino, aut oleo, pendebatur. Vnde auraria & frumentaria penſio vocatur à Cōſtantino. [t] Harum rationes in hoc ſcrinio notabantur, quātum exactum, quantum ex his impenſum, quantum ad Comitem miſſum eſſet. Frumentum & aliæ ſpecies ſingulis quattuor menſibus pręſtabantur, aurum toto anno prout erat commodum, ſoluebatur. [u]

s l. 9. 10. & pen. C d fund. patrimonial. & ſal. tuenſ.
t in l. 2. Cod. de fund. patrim.
u l. 3. C. Theod. de collat. fund. patrim.

Primiſcriniis ſecuritatum, pecuniarum ſolutarum chirographa ſeruabat: Securitates enim nihil aliud ſunt, quam apochæ, quibus creditores, debitam ſibi pecuniam ſolutam fuiſſe confitentur. [x] Honorius, [y] Sed & aurum, inquit, quod ex huiuſmodi contributione redigitur, ita debet ſuſceptori antario cōſignari, vt ſecuritatibus nomen inferentis, dies, Conſul, menſis, cauſa, & ſumma comprehendatur. Intelligit autem chirographum, quod ſuſcipiens aurum cū ſcribit, & ſoluenti pro eius cautione tradit. Id etiam. [z] Caſſiodorus declarat. Merito, ait, teſtimonium ſolutionis, ſecuritas dicitur. In hoc ergo ſcrinio reponebantur ſecuritates, ſeu apochę illorum, qui à Rationalibus pecuniam accepiſſent, vel illis ſoluiſſent, & eorum qui bona publicata à fiſco emiſſent. Zeno huius ſcrinii & eius ſecuritatum ad Aeneam Comitē rerum priuatarum ſcribens, meminit. [a] Iubemus inquit, quoties competens ſcriniū geſtis interuenientibus, diſtractarum rerum pretia ſeſe depoſuerit ſuſcepiſſe: minime poſt huiuſmodi ſolutæ pecuniæ depoſitionem, emptores quaſi non numeratis pecuniis moleſtari: Hęc ille. Vult his ſecuritatibus ita demum fidem haberi oportere, ac ſi geſta interueniſſent, ideſt apud acta factæ fuiſſent.

x l. in contractib. §. ſed quoniā ſecuritatib. & §. ſeq. C. de nō numerat. pecun. et in l. 1. 2. 3. et 4. C. de apoch. pub.
y in d l. 1.
z lib. 11. Variar.
a in l. 2. §. vlt. C. de quadrienij praſcript.

Primicerius ſcrinii largitionum priuatarum pecuniarum, quas Princeps amicis donabat, rationes ſcribit curabat, & ſtipendiorum, quæ miniſtris & familiæ Principis, vel Auguſtę pendebantur, ſiquidem largitiones pro remuneratione & ſtipendiis accipi, ſupra oſtendimus. [b] Sicut ergo alter Comes publicarum erat largitionum; ideſt ſtipendiorū militibus & publicis perſonis ſoluendorum: ita hic Comes priuatarum largitionū, dona priuatis à Principe data tractabat. [c] Forte etiā manu huius Comitis, quotannis Kal. Ianuarii Comitib. cōſiſtorialibus. & aduocatis fiſci Prætorianis, ſtrenam Princeps largiebatur. Anaſtaſius A. [d] ad Euſtachium P. P. Iubemus inquit, viros clariſſimos fiſci pro tempore patronos ſoli ſuę celſitudinis, ſolenni die feſtiuitatis Kalendarum Ianuariarum, inter Spectabiles ſacri noſtri Conſiſtoriū Comites diuina noſtrę ſerenitatis manu punctos cōſequi ſolatia. Hęc ille. Nullus ex hoc officio eſſe poterat, quem Princeps propria adiuratione non probaſ-

b l. Palatinos C. de pal. ſacr. larg.
c l. nō aliter, l. ad ſimilitudinem, C. de pala. ſac. larg.
d l. 4. C de adu. diuerſ. iudicum.

a d. l. non aliter.
b l. ſeruuiſ, C. de diuerſ. offic.

probaſſet: [a] Hoc in ſcrinio memoriæ expediebatur.[b] Nunc de alijs, qui poſtremi erant in ordine illuſtrium, eſt videndum.

De Comite domeſticorum Equitum, & domeſticorum peditum eorumque inſignibus. Cap. LXXXIX.

PRÆTER Vexillationes Equitum, legioneſque & auxilia peditum palatinorum, quæ olim prætoriana vocabantur, erant & quidam Equites, pediteſque & ipſi palatini, prætorianique dicti; ſed nominatim Protectores domeſtici nuncupati, & à Gordiano iuniore inſtituti, quos poſteriores Principes Græci Spatarios vocauerunt, inquit Cedrenus: De his ita Procopius [illegible], ſunt, inquit, & alij in Palatio longe præſtantiores, quoniam maius ipſis ſtipendium ſolui conſueuit, ac dignio re militiæ nomine honeſtantur. Hi domeſtici, & protectores vocantur, & à cura rerum bellicarum longè abſunt. In palatio enim conſcribi ſolent, vt ſit ordo, qui tantum perſonæ operam præſtet. Horum aliqui Byſantij, alij in Galatia, nonnulli alijs in locis ſtatuuntur. Hactenus Procopius. Qui erant præſentes, ſemper Principem palatio exeuntem comitabantur, & eius palatium cuſtodiebant, quod & ſi ipſum nomen ſatis indicat, clarius tamen explicat Honorius A. [c] Deuotiſſimos, inquit, Protectores, qui armatam militiam ſubeuntes, non ſolum defendendi corporis ſui, verum etiam protegendi lateris noſtri ſolicitudinem patiuntur; vnde etiam protectorum nomen ſortiti ſunt, ingloriós eſſe non patimur, ſed vt deuotiſsimis nuper protectoribus domeſticis, ita his quoque honorem congruum condonamus, vt præter Primicerium, decem primi eorum clariſſimatus dignitate fruantur. Hæc ille. Ita etiam protectores accipit & Socrates, [d] & Spartianus in Caracalla, quem ſcribit in ſcapham cum protectoribus ſe recepiſſe, & veſicæ leuandæ gratia inter protectores ſuos equo deſcendiſſe, & occiſum fuiſſe. Capitolinus quoque, [e] ait Gordianum A. vocatum, cum protectoribus, & faſcibus laureatis Carthaginem iuiſſe. D. Hieronymus ſcribit militum votum fuiſſe, vt demum protectores fierent. Suidas & Zonaras. [f] Equites propriè domeſticos, protectores verò pedites dictos fuiſſe innuunt. Sed Iuſtinianus domeſticos tam in Equitum, quàm in peditum ſcholis collocat, [g] ac præſentales tanquam Principi aſtantes vocat. Caſſiodorus quoque [h] eos commiſcet. Domeſticæ, inquit, partis Equitum & peditum, qui noſtræ aulæ videntur iugiter excubare. Nec Notitia eos diſtinguit. Hi ex ſeptem ſcholis Armeniorum præſtantiſſimorum numero MMMD. electi palatium cuſtodiebant, vt ait Suidas, [i] ſcholarij, inquit, erant ter mille quingenti ad palatij cuſtodiam deputati omnium præſtantiſſimi ex Armenijs electi, quibus maius ſtipendium cęteris tribuebatur. His duo millia Iuſtinianus addidit, qui ſupernumerarij ſunt appellati.[k] Non tamen prædicti omnes erant domeſtici, ſed ex his eligebantur.

c in l. deuotiſſimos. C. T. de domeſt. et protect.
d lib. 1. cap. 13.
e in Maximino.
f in Diocletiano.
g l. reſtituenda, C. de aduocat. diuerſ. iudic.
h lib. 1.
i in ver. χιλιάρχαι.
K in ver. ὑπεράριθμοι. Suidas.

Alię duæ Scutariorum ſcholæ Diocletiano imperante, inuentæ fuerunt, altera Iouiana a Ioue, altera Herculiana ab Hercule appellata, vt auctores ſunt Sozomenus [l] & Nicephorus, [m] quæ Imperatorem egredientem ſemper ſequebantur, ſuoſque Tribunos habebant. Marcellinus, [n] infamabat, inquit hæc ſuſpitio Latinum domeſticorum Comitem, & Agilonem Tribunum ſtabuli, atque Studilonem ſcutariorum rectorem. Hunc poſtea Tribunum appellat. Aduenit, ait, Studilo ſcutariorum Tribunus. Sed has ſcholas duas, quæ Principem protegebant, & ſub Magiſtro officiorum erát, ab illis diuerſas fuiſſe puto, quæ domeſticorum, non Iouiorum dicebantur, [o] nam ita etiam eas Zonaras [p] vocat. Erat vir quidam, inquit ſcholarum domeſticorum notus. Harum ſingula 50. milites continebat, quibus ſenæ capitationes I. VI. equorum pabula, & plures annonæ dabantur. Iulianus A. [q] ſcias, ait, ſenum capitum domeſticis per ſingulas quaſque ſcholas quinquagenas eſſe iuſſis in præſenti iuxta morem debere præſtari. Scholæ verò ſunt appellatæ, quia cum non legiones, non cohortes, nec legionum auxilia eſſent, hoc nomen meruere. Hi armis cęteris ſplendidioribus vtebantur. Si quidem Philo [r] de ſtipatoribus Agrippæ regis loquens, ait, omnes in ſe conuertit ſpectantes ſatellitum argenteis clypeis & inauratis armis nitidum. Idem refert Corippus, [s] qui etiam explicat, quo modo palatium cuſtodiretur, hoc carmine.

l lib. 6.
m lib. 2. cap. 1.
n lib. 14.
o l. 2. & vlt. C. eod. tit. & l. vlt. C. vbi ſenat. vel clariſſimi
p in Theophilo.
q in l. 1. C. T. eo.
r in Flacco.
s lib. 3. in laudē Iuſtini minoris.

Ingens excubitus diuina palatia ſeruans.
Porticibus longis, porta condenſus ab ipſa
Murorum in mortem lauam dextramq; tegebat
Scuta ſub erectis coniungens aurea pilis
Enſe latus ſtricti perſtricti crura cothurnis.
Aſtabant celſi pariter, paritérq; nitebant
Extantes lati humeris durisq; lacertis
Et dextra lauaq; acies adſtare videres.
Multaq; ancipites ſplendeſcere luce bipennes.
Terribiles, ætate pares & infra, *Miratur barbara pubes*
Ingreſſus primos, immenſaq; atria luſtrans,
Ingentes aſtare viros, ſcuta aurea cernunt,
Piláq; ſuſpiciunt alto ſplendentia ferro,
Aurea, & auratos conos, criſtáſq; rubentes:
Horreſcunt lanceas, ſæuáſq; aſtare ſecures.
Cæteráq; egregia ſpectant miracula pompa.
Et credunt aliud Romana palatia cælum.

Idem [t] explicat, quo modo procedentem Principem ſtiparent, his verſibus.

t lib. 4.

Incedunt denſa muniti lictore cohortes.
Hinc armata manus dextram lauamq; tuetur
Cæſares lateris, clypeis pia terga tegebat
Ingens excubitus, protectorumq; phalanges,
Fulgebant rutile pilis ſplendentibus auro.

Quidam dixerunt Diocletianum, quando Imperator creatus eſt, Comitem domeſticorum fuiſſe. certè Ammianus Marcellinus hiſtoriarum ſui temporis ſcriptor, fuit Protector domeſticus Conſtantij Principis, quemadmodum ipſe ſcribit, [u] Iubetur, inquit, exire Tribunus, & protectores domeſticos X. vt poſtularat, ad iuuandas neceſſitates publicas ſecum duxit, inter quos ego quoque eram cum Veteniano collega, reſidui omnes propinqui & familiares. Hæc ille.

u lib. 15.

Inter domeſticos X. primi eminebant dignitate, & ſtipendio cæteris præſtantes, clariſſimique vocabantur. [x] Poſt Comitem primus Tribunus nuncupabatur & erat ſpectabilis, hunc ſequebatur Primicerius. Marcellinus. [y] Valentinus, ait ex Primicerio protectorum Tribunus is duci militum limitaneorum honore æquabatur. [z]

Primus poſt Primicerium erat Secūdocerius, quo intra annum mortuo, hæredes non ſolum illius anni ſalarium percipiebant, ſed & ſequentes, quo Primicerij loco defunctos ſucceſſiſſet. [a]

Defunctorum quoque parentum domeſticorum filij locum ſubibant, & ſi ob teneram ætatem armis apti non erant, nihilominus protectorum matriculis inſcripti quaternas annonas, ideſt victum quattuor hominum accipiebant. [b] Præter x. primos ſequentes L. robore ac pietate præſtantes, vexillum ſaluatoris tuebantur, quod ſinguli ordine humeris portabant. [c] & clariſſimi dignitate X. primis æquabantur. [d] Hi ſunt, qui Prępoſiti laborum vocantur. [e]

x in l. 1. C. Th. de præpoſitis laborum.
y lib. 12.
z l. 3. C. de offic. magi offic. l. 2. C. de domeſt. et protecto. quæ eſt l. vlt. C. Th. eod.
a l. vlt. C. eod. ti.
b l. 2. C. T. eo. tit.
c Euſebius lib 2. de vita Conſtantini cap. 8.
d l. 1. C. T. de præpoſ. labor.
e l. 3 C de præpo. labor. et l. 2. C. de excuſ. muner.

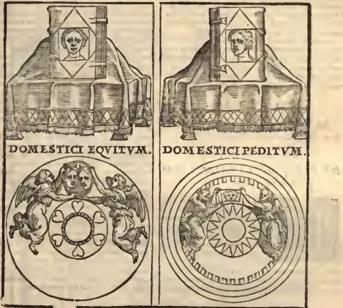
Fiſci etiam patroni binos quotannis viros offerre poterant, [a] qui in domeſticorum equitum aut peditum demortuorum locum ſuccederent: modo duo millia ſolidorum huic Comiti ſoluerent. [b] Alij qui ob merita inter domeſticos recipiebantur, quindenos ſolidos, inter Primicerium, & alios decem primos diuidendos ſoluebant: Ceteri, qui gratia, aut ſuffragio in hanc ſcholam admittebantur, quinquagenos. [c] Protectores Principi ſemper aderant, eumque quotidie ſalutantes, purpuream eius veſtem oſculabantur, hoc enim modo Imperator adorari dicebatur, [d] cum eius limbum flexis genibus venerabundi deoſculabantur. [e] Primus Diocletianus genua coram ſe flecti iuſſit, & adorari. Eutropius, primus, inquit, regiæ conſuetudinis formam magis, quam Romanę libertatis inuexit, adorarique ſe iuſſit, cum ante eum cuncti ſalutarentur: Hæc ille. Cum igitur quotidie domeſtici id facerent, adorare purpuram is dicebatur, qui inter domeſticos recipiebatur, [f] iidem, poterant Vicariorum Præfectorũ Prætorio vultum exoſculari, quod non omnibus licebat. [g] Vnde Seuerus Imperator, inquit Spartianus, Leptitanum ſuum municipem, & olim contubernalem, fuſtibus cædi iuſſit, quod cum plebeius eſſet, ſe amplexus fuiſſet, & eloqui præconem præcepit, LEGATVM POPVLI ROM. PLEBEIVS TEMERE AMPLECTI NOLI.

Erant, & ſub Comitibus domeſticorum, quidam Deputati à Notitia & Valentiniano, [h] appellati, qui Comitum domeſticorum publicas iuſſiones exequebantur. Hi credo ſunt, qui domeſtici miniſtri à Caſſiodoro [i] vocantur, & Comitibus ad obeunda munera publica obſequebantur. Antea CC. ſolidos & X. annonas habuere, his Athalaricus, alios L. ſolidos adiunxit. Deputati quoque dicti ſunt fabricenſium, qui armorum curam habẽtes, & ipſi annonas à Principe accipiebant. [k]

Alij ab his diuerſi erant domeſtici, à ſecretis Principis, dicti. Procopius [l] Romani, inquit, ad ea quæ quietis ſunt, in palatio miniſtrum ſilentiariorum habebant, ſicuti, domeſticum arcanorum Principis cõſcium: Hæc ille. Poſt Iuſtinianum, domeſticorum ſcholæ diu permanſere, quarum præfectus, poſteà domeſticus eſt nuncupatus: Nam Zonar. [m] Petronã ſcholarum domeſticum factum fuiſſe tradit, quia, inquit, Emanuel magiſter deceſſerat. In Conſtantini quoque Leonis filio ſcribit ab ipſo Phocam Bardum magiſtrum, & domeſticum ſcholarum Orientalium declaratum. Idem [n] ait, Ioannem ſcholarum Orientis præfectum, & copiarum Orientalium domeſticum factum. Romanum verò Occidentis domeſticum renunciatum iri, ſi Nicephorum Phocam de medio ſuſtuliſſet. Et in eodem, [o] ſcribit Stippiotam ſcholarum domeſticum, dum Tarſum obſidet, magnam cladem accepiſſe. idem, & Cedrenus. Magnum verò domeſticum poſtea eum vocatum fuiſſe Raphael Volterranus [p] refert, qui ante Principẽ ſpatam ferebat.

a C. de præpoſitis laborum. & l. 2. C de excuſ. munerum.
b § l. reſtit unde C. de aduocatis diuerſor.
c l. 3. C. Theo. eo.
d l. 3. & 4. C. Th. eod. & l. 1 C. eo.
le. 1. C. de appar. Præf. Prat l. 1. C. de appar. Præf. vrb.
e leg. 1. C. de co. mit. & tribun. ſchol. l. 1. C. de ſilentiar. l. 2. C. de fabricenſ.
f d l. reſtituenda. & l. 2. C de fabricenſib.
g l. 1. C de dom. & protect.
h l. omnis C. Th. eod.
i li. 9. ad Vilum
k § 1. in Auth. de armis, quæ eſt Nouel. 85.
l lib 2. de bello. Perſico.
m in Michaele, Theophili filio.
n in Roma. puero.
o Nicepho. Phoca.
p lib. 29. ſententiar.

NOTITIA
COMES DOMESTICORVM EQVITVM. COMES DOMESTICORVM peditum, & eorum inſignia.

DOMESTICI EQVITVM. DOMESTICI PEDITVM.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uirorum Illuſtrium, Comitum Domeſticorum Equitum, & Domeſticorum Peditum.

DOmeſtici equites.

Domeſtici pedites, & Deputati (uetus codex habet Deputati eorum.)

Comitis [a] Domeſticorum Equitum, & Comitis [b] Domeſticorum peditum.

[a] Comes.
[b] Comes vetuſtus codex.

COMMENTARIVM.

DOMESTICORVM COMITES abacum auleo inſtratum, & ſurrectum pro inſigni geſtabant, quo erectus liber ſuſtinebatur, vultum Principis in medio ſculptũ more Magiſtrorum militum habens. Illuſtres erant. [c] & Magnifici. [d] viceſque Magiſtri militum in ſuos domeſticos agebant, & eos iudicabant.[e]

Domeſtici verò equites, in cœruleo clypeo ferrugineum globum fune circumligatum præferebant quem ſex lutea corda circumſtabant: ſuperne verò duo angeli ſeu genij, Auguſti & Auguſtę capita ſe inuicem reſpicientia, & circulo ouato incluſa, ſuſtinebant. In manuſcriptis rectius ſunt duorum Principium capita, quæ à Genijs gubernata vnum orbis Imperium, arcta utriuſque coniunctionẽ, conſtrictum prudenter regunt. Cor enim animæ ſedes prudentiam ſignificat: unde cordati homines prudentes vocantur.

Cod. de domeſt. & prot. et protector.
[c] l. 1. C. de ſilentiar.
[d] d. l. reſtituẽda C. de aduoc. diuerſ. iudic.
[e] ut in inſcript. C. de na. ſer ar.

Pedites autem domeſtici in vmbone cærulei clypei orbem luteum, corona item lutea, ſexdecim acutiſſimas cuſpides emittente, circundatum ferebant; ſupernè lutea tabella humanum caput eiuſdem coloris continet, quod vtrinque ſinguli angeli, ſiue genij ſuſtinent. Marginem tres cingunt circuli, duo lutei, & medius cœruleus, vltimus introrſus, in ſuperiore & inferiore parte, eſt teſſerulis æque diſtātibus diſtinctus, quarum interſtitia tanta ſunt, quanta eorum eſt latitudo. Orbem ab hoſte tutum, armatumq; cuſpidibus contra hoſtes, & Dei prouidentia a duorum Principium angelis regi ſignificat. Caput enim Deum, & quandoque Principē inſinuat, teſſerulę firmitatem ſignificare poſſunt. Alij duo circuli & ipſi Orientis Occidentiſque connexitatem portēdunt, In Madruciano nouem corda globum cœruleum, quemadmodum in equitum inſigni, cingunt.

Hæc de illuſtribus, inter quos ſunt tres Præfecti, duo Pręrorio, & unus Vrbi, ſex Magiſtri, quinq; militum, & vnus officiorū, quatruor Comites largitionum, priuatarū, equitum, & pedium domeſticorū: vnus cubiculi Præpoſitus, & Quęſtor: Omnes ſunt quindecim perſonæ in ordine illuſtrium.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Primicerij ſacri cubiculi.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI PRIMICERIO Cubiculi. Cap. XC.

EXPLICATIO ordine Illuſtrum ad Spectabiles his proximos eſt veniendum; inter quos primum locum Primicerio cubiculi in indice Notitia tribuit, & ſi codex impreſſus contentus illum ſemel in dignitatum albo indicaſſe, amplius eius non meminerit. Manu ſcripti in Occidente hęc verba tantū habent. Sub diſpoſitione viri Spectabilis Primicerij ſacri cubiculi. nec aliud ſcriptum apparet: poſtea caſtrenſis ſequitur; vnde illi obſequētes palatini, & forte aliqua inſignia deſiderantur.

Is primus poſt præpoſitum cubiculariis pręerat, qui Decani vocabantur, & Principis perſonā curabant, eum veſtiētes, lectos, & cubile parabant. Theodoſius, [a] Noſtrę, inquit, pietatis famulationibus adhęrentes decanos magiſtri officiorum obſeruare oportet examen. Decani olim Decuriones ſunt dicti. Tranquillus. [b] Saucium, ait, Domitianum ac repugnantem adorti ſunt Clodius Cornicularius, & Saturius Decurio cubicularium, vulneribus ſeptem trucidarunt. Is Poſtea Primicerius eſt vocatus, quem Secundocerius, Tertiocerius, & Quartocerius ſequebantur, qui & ipſi Decani ordine ad Primicerii gradum ſuccedebāt, duobuſque annis tantum in eo officio morabantur, nec vltra ad illud poterant reuerti. Honorius, [c] Quattuor, inquit (ſecundocerium autem, & proximos ſequentes intelligit) qui ex corpore decanorum ad primum militiæ gradum peruenerunt, biennij ſpacio primiceriatus gerant officium, neque vlterius cuiquam liceat in hoc immorari, omni gratia, & ambitione ceſſante, poſt duorum annorum curricula ſuccedant prioribus ſubſequentes.

Decani hi vocabantur, quod fortè decem uiri eſſent, vel officij nomen fuit: Nam, & 950. Decani eccleſiæ Conſtantinopolitanæ fuerunt, [d] qui curam humandorum defunctorum habuere; Alias Decani ſunt, qui decem viris præſunt, ait Vegetius. [e] Primicerius autem, inquit Suidas, vocatur ordinis primus, additio illa cerius, nominis eſt productio nihil ſignificans. Hic primicerius priuilegio gaudebat, nè ad tyronum vel equorum pretia teneretur. [f] Cogebatur enim quęlibet prouincia tot tyrones & equos Principi tradere, ſed propter exhauſti ærarij neceſſitatem, horum pretium exigebatur, videlicet viceni, & alicubi triceni ſolidi pro equo: Alii aurei pro ſingulis tyronibus pendebantur, à quo onere immunis erat Primicerius, & ceteri cubicularij. [g] Hic & Decani ſub magiſtro officiorum conueniebantur, nec quùm litigabant fideiuſſorem iudicio ſiſti dabant, ſed primicerij fidei committebantur, vt eos ſiſteret. [h] Horum exemplo in eccleſijs, inſtituti ſunt decani, qui cæteros clericos pręcedunt, [i] Primicerius quoque in iiſdem eccleſiis eſt inſtitutus, qui eſt caput acolytharum, lectorum, & pſalmiſtarum. [k] Alicubi eſt dignitas inter canonicos.

C. de Decanis.
a in l. 2. C. de decanis.
b in Domitiano.
c in l. 1. C. de decanis.
d l. 5. & 9. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Nouell. 43. et 59.
e lib. 2. cap. 7.
f l. 1. C. Theod. qui à præbit. tyr. vel equor. excuſ.
g l. 2. C. de priui leg. eor. qui in ſa cr. palat.
h d. l. 2. C. de decanis.
i c. in capitulo diſt. 70. c. ad hoc §. vltimo. de off. archidiac.
K c. perlectis §. ad Primicerium. 25. diſtinct.

NOTI-

NOTITIA
SVB DISPOSITIONE
VIRI SPECTABILIS CASTRENSIS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Caſtrenſis.

PENAGOGIORVM.
Miniſteriales Dominici.
Curæ Palatinorum.
Officium autem uiri ſpectabilis Caſtrenſis habet
Tabularium Dominicum.
Tabularium Dominæ Auguſtæ.
Adiutorem.
Cartularium, & Scrinium ipſius, & cęteros Palatinos officiorum.

COMMEMTARIVM.

De ſpectabili Caſtrenſi. Cap. X C I.

IMPERANTE Alexandro, & ante, unus ex libertis Auguſti eius menſæ præerat Tricliniarcha uocatus, ut indicat ſaxum Corinthi ab Alciato in opuſculo de magiſtratibus citato, quod eſt ſequens. Theoprepon Aug. lib. Procon. Domini N. Aur. Seueri Alexandri Pii

Fel. Aug. Prouinciæ Achaiæ, & Epiri, & Theſſaliæ, Rationalem purpurarum, Proc. ab Ephemeride, Proc. à mandans. Proc. a pręd. Gallicanis. Procur. Saltus Domitiani, Tricliniarcham, Pręposiitum à Fiblis, Præpoſitum à Criſtallinis, hominem inconparabilem. Tiaander Aug. lib. officialis. Poſtea inuenitur eſt comes caſtrenſis, quem Primicerio notariorum index Notitię poſtponit; cum uerò eorum inſignia repræſentat, inter ſpectabiles ſecundum facit: hunc ordinem ego ſum ſecutus, quem etiam Honorius A. obſeruat.[a] hic Comes Principi miniſtrantibus extra cubiculum in palatio præerat, qui plurimi fuere, ut pincernæ, cellarij, Lampadarij, & qui in menſa ſeruiebant, quos eos eſſe, puto qui menſores ab Honorio & menſæ miniſtri a Marcellino appellantur: [b] Iidem Caſtrenſiani, & Miniſteriani ſunt dicti. [c] quorum nomen imperante Alexandro, in vſu fuit; Lampridius enim [d] ita aulica miniſteria appellat. Conſtantinus quoque Mygdonium, eodem modo honeſtare volens, Comitem caſtrenſem palatij vocat. [e] Caſtrenſiani verò ſunt dicti, vel quod in caſtris degere plurimum cum Principe ſolebant, vel quod exemplo Caſtrenſium, quemadmodum illi in Caſtris Principi miniſtrabant: [f] ita hi in palatio ipſi inſeruiebant. Habent enim aulici militiæ imaginem Tertul. [g] eſt etiam, inquit alia militia regiarum familiarum, nam, & caſtrenſes appellantur. Hæc ille. Ab his erant ſeiuncti, qui cubiculo ſeruiebant, Decani uocati, [h] quibus primicerius cubiculariorum præerat.[i] Comes uerò Caſtrenſis cæteris.

a in l. 1. C. Theo. qui à præſt. tyro. excuſan.
b in l. 4. C. de menſor.
c l. 1. & 2. C. de caſtren. & miniſter.
d in eod. Alex.
e in l. 1. C. Theo. ſi per ſor. ſine hæred. dec.
f l. contra. C. de re milit.
g de corona milit.
h l. 1. C. de decanis.
i l. 2. C. d. tit.

Paucos Alexander Seuerus miniſtros habuit, & tantùm neceſſarios, quibus ſingulas olim annonas dedit, aut ſummum binas. Lampridius, [k] Aulicũ, inquit, miniſterium in id contraxit, ut eſſent tot homines in ſingulis officijs, quot neceſſitas poſtularet, ita ut annonas, non dignitatem acciperent, fullones, veſtitores, pictores, pincernæ, omnes caſtrenſes miniſtri, quemadmodum peſtis illa inſtituerat: Sed annonas ſingulas, uix binas. Hæc ille: apud quem pro pictoribus, puto legendum piſtores.

k in eod.

Hæ annonæ poſtea in pecunia ipſis, & alijs palatinis ſunt ſolutæ, [l] & ob id æraria annona dici cœpit, quia in ære dabatur. [m] Theodoſius verò magnus, inuenta epularum multitudine, horum miniſtrorum numerorum adauxit, ſi Zoſimo Chriſtianis infeſto, credimus. Hic Princeps, inquit; auctor extitit, ut tantus ſumptus in menſam Imperatoris fieret, ut propter ciborum multitudinem, & in his, apparandis magnificentiam, populoſæ coquorum, & pocillatorum, & aliorum cohortes inſtituerentur. Hęc ille. Imperabat igitur hic Comes, inquit Notitia, Pædagogijs, Miniſterialibus dominicis, & curæ palatiorum. Pędagogia erant pueri, qui caligis purpureis induebantur, hodie paggios uocant. Marcellinus [n] de Procopio tyrannidem affectante loquens, Nuſquam, ait, reperto paludamento, tunica auro diſtincta, ut regius miniſter indutus a calce in pubem in pędagogiani pueri ſpeciem purpureis opertus teguminibus pedum.

l l. annonas, C. de erog. milit. ann.
m l. his ſcholaribus, C. eo. tit.
n lib. 26.

Miniſteriani verò erant uarij miniſtri, ut Pincernæ, Diſcerptores, Cellarij, & huiuſmodi, qui omnes in ſcrinio libellorum erant probandi. [o]

Domitiano imperante, miniſtri Principis albis veſtibus induebantur: Tranquillus in Domitiano, [p] Generum, inquit fratris indigne ferens albatos & ipſum miniſtros habere, proclamauit non eſſe bonum multorum imperium.

o l. in ſcriniis, C. de diuer. offic.
p cap. 12.

Cura, fabricæ palatij præerant, marmoraq; ſculpi, æris ſtatuas fundi, vel ex gypſo formari, aliaq; ornamenta fieri curabat, inquit Caſsiodorus. [q] eiuſdem conſilio mœnia ciuitatum reficiebantur, caſtella fundabantur, Prętoriaque Principis fabricabantur, virgamque auream geſtans Imperatorem in publicum prodeuntem præcedebat, [r] & epulis cœnantis Imperatoris adeſſe poterat, & eũ adorare, quod non omnibus permittebatur. [s] Poſteriores Græci hunc Curopalatam appellauere. His præfectus erat Comes caſtrenſis a Caſſiodoro [t] Comes patrimonii appellatus, ab Honorio A. Caſtrenſis ſacri palatij, tanquam caſtrorum inſtar eſſet Principis palatium, ita Narſis & Scholaſticus ab eodem A. vocantur. [u] curabat enim; ut palatium inſtructum eſſet, & Principi opportune ſpendideque miniſtraretur, cuius locum hodie tenent, qui Magiſtri, aut Maiores domus vocantur. Principis etiam epulas ordinabat. Caſſiodorus, [x] et ſi, inquit, epulas noſtras ſolus ordinatione diſponas, non ſolum noſtro palatio clarus, ſed & gentibus neceſſe eſt tradaris eximius. Legati pene ex tota orbis parte venientes, cum noſtris cęperint intereſſe conuiuijs admirantur copioſè repertum, quod in patria ſua norunt eſſe rariſſimum, ſtupent etiam abundantiam unius menſę, tantas ſeruientium turbas poſſe ſatiare, ut iudicent conſumpta recreſcere, unde tantæ quæ probantur exire. Habent nimirum in patria ſua quod loquantur, dum parentibus dicere geſtiunt, quę uiderint: Sic propemodum in toto mundo celeberrimus redditur, qui prouidus noſtris apparatibus inuenitur. Adde quod tempora noſtræ lætitiæ ſecretaria tua ſunt, cum pectus redditur curis alienum, tunc tibi tribuitur ſuggerendi locus quando cunctis adimitur: Merito ut qui es iudex tanti apparatus, & epularum delinitus cibis tibi animus concedatur: Hæc Ille. Ex his apparet uniuerſam Principis familiam ex cibis, qui eius menſæ ſuperfuerant, nutritam fuiſſe. Hic luxus poſterioribus principibus cœpit introduci. Auguſt. enim non niſi terna, aut ſummum ſena fercula exhibebat, Tranquil [y] cęnam, inquit ternis ferculis, aut cum abundantiſſimè ſenis præbebat, ut non nimio ſumptu ita ſumma comitate. Nam aut acromata & hiſtriones, aut etiam triuiales ex circo ludos interponebat, ac frequentiſſimè aretalogos: ipſe cibi vulgaris fuit, ſecundum panem, piſciculos minutos, caſeum, bubulum manu preſſum, & ficos uirides biferas maximè appetebat. Alexander quoque parciores cęnas faciebat. Lampridius. [z] vſus, inquit, conuiuij diurni hic fuit, vini ad totum diem ſextarii 30. panis mundi pondo 30. panis ſequentis ad donandum pondo 150. carnis diuerſæ pondo 30. Erant & gallinæ oua, adhibebatur & anſer diebus feſtis, Kal. Ian. & maioribus feſtis phaſianus, aliquando duo, additis gallinaceis duobus, leporem quotidie habuit: uenationem frequentem, ſed eam cum amicis diuidebat: pomis in ſecunda menſa uehementer indulſit. Carinus verò vir nequiſſimus, centum libras auium, centum piſcium, mille diuerſę carnis in conuiuio ſuo frequenter exhibuit, uini plurimum effudit, ait Vopiſcus. Sic & Heliogabalus uiginti & duo fercula ingentiũ epularum exhibebat in conuiuio, & nunquam cœnauit minus centum ſeſtertiis, i. argenti lib. 30. aliquando tribus millibus ſeſtertiis, ut cęnas Vitellii, & Apicii vicerit: Hæc Lampridius. De miniſterianis ſeu caſtrenſianis ita Corippus. [a]

q lib. 7. variar.
r Caſſiod. lib. 7. in formula curæ palatij.
s l. 1. C. de comit. ſcholar.
t in 6. var.
u in l. 1. & 2. C. de caſtr. & miniſter.
x in 6. variar. in formula comitis patrimonij.
y in Auguſt. cap. 74.
z in eod. Alex.

Adſuit obſequio caſtrorum turba virorum,
Illis ſumma fides, & plena licentia ſacris.
Deſeruire locis, atque aurea fulcra parare,
Regales menſas epulis onerare ſuperbis,
Conſeruare domum, ſanctumq; intrare cubile.
Internas munire fores, veſteſq; parare.

Quidam horum miniſteriorũ erant grad. 1. 2. & 3. formæ dicti, [b] prout diſponebatur a Principe, & ab eodẽ codicillis impetrabatur. Honorius A. [c] nõnulli, inquit impetratis apicibus 1. vel 2. formæ ſacri miniſterii ſupernumerarii ordinati ſunt & paulò infra in 1. vel 2. forma diuino beneficio ſupernumerarii reperiuntur. Hæc ille. Credendum aũt eſt primæ formæ uiros ſequentibus plures annonas habuiſſe, quę nomina & differentiæ et in ſcriniis palatinorum reperiuntur. [d] Hi omnes cum matribus & uxoribus ſub Magiſtri officiorum ditione erant. [e] Migdonius ann. ſalut. 315. caſtrenſis palatij Conſtantini [f] fuit, & Valentiniani 2. Seuerus. [g]

a lib. 3. in laudẽ Iuſtini minoris, in carmine.
b l. 5. C. de caſtrẽſian. & miniſterian.
c in l. 5. C. Theo. de caſtrenſia.
d l ſcriniis, C. de palat. ſacr. larg. & d. l. pen. & vlt. C. de caſtrenſia.
f l. 1. C. Theo. ſi per ſec. ſine hær. decedent.
g l. 12. C. Th. de palat. ſacr. larg.

Officium

Officium habebat Comes,& caſtrenſis palatij Tabularum dominicum, ideſt eum, qui rationes ſumptuũ quotidianorum in epulas Principis,& aulicos factas conſcribebat. Alius ſub eodem Comite erat Tabularius Auguſtæ, qui pro ea idem curabat,adiutor verò ipſius Comitis vices gerebat, & pro eo imperabat,ut ſupra in Magiſtro officiorum eſt dictum. Habebat & chartularium ſcrinio præfectum, qui erat loco primicerij.Hunc credo habuiſſe inuentariũ aureorum, argenteorumque vaſorum, quæ erant in quotidiano vſu Principis, & Auguſtæ: mantilium, aulæorum, ſtragularum, linteorum, huiuſmodiq; aulicæ ſupellectilis,quorum proprium erat hoc ſcrinium. Ceteros quoque palatinos, quibus opus erat in ſuo officio,hic Comes habebat.

Symbola horum Comitum inſignia non appellãtur, ſicut nec ſequentium ſpectabilium aut clariſſimorum,ſiue in Oriente,ſiue in Occidente,ſed tantũ præcedentium illuſtrium, fortè quod ea ſicut illi, in publicum prodeuntes non præferrent, ſed in ipſorũ codicillis tantum depingerentur, aut in adiutorio detinerentur, vt quid eſſet ſui officii,admonerentur, prout erat mandatorum liber, quem ſemper propè tribunal fuiſſe diximus.Hæc tamen quod ſaltem eorum vice fungerentur inſignia vbique appello.

Inſignia ergo Comitis caſtrenſis palatii erant, illa quę ad eius ſpectabant officium, quemadmodum omnium aliorum magiſtratuum,nempè abacus cum trapezophoris purpureo tapeto inſtratus, qui librũ erectum apertumque ſuſtinet. In manuſcriptis tapetum eſt cœruleum, & liber auro tectus, ſemi apertus: propè alter codex luteus ſpectatur, qui tabularii aut chartularii codicem referre poteſt. Ad ſiniſtram eſt altum armarium ſeu repoſitorium cœruleum imagunculis elaboratum, ſupra baſim tribus trigeſtis extructum, totidemque coronis cingitur, perſonis ſigniſque ac emblematibus vndique exornatum.In ſummo armarii plures lagenæ lata corona continentur; id cylibanthum eſſe videatur. Varro enim [a] eſt auctor Romanos menſam uinariam rotundam habuiſſe, quam cylibanthum nominabant, vt etiam, inquit, nunc eſt in caſtris, id videtur declinatum, ἀπὸ τοῦ κύλικος, ideſt a calice, Hęc ille. In medio verò eſt aureum uas magnum,gutturnio, vel aquiminario ſimile, id ſupra fundum duplicem, ac perforatum orbiculum habet in uentre tumens, in longum anguſtumque collum deſinit, labro prominente,quale eſt,quo nos ad lauandas manus vtimur egregiè celatam,& ſignis ornatam anſam habens. Infra aliud ſimile aureum uas cum duabus anſis cernitur,ore anguſtiore, ſed rotundo,orbiculatoque operculo obturatum.In imò orbiculus inter pedem,& vaſis ventrem intercedit, phialam eſſe arbitror, in qua vinum in ſcyphum fundendum ſeruabatur. Ad dextram aurata rotundaque menſa,ſex rectis lignis, aliiſque tranſuerſis à ſummo ad imum perductis, & latis clauis ſtat confixa, ſuperne corona plures panes circundat. Altera ad ſiniſtram menſa, in hemicylum fabricata, tribus lignis erectis, & aliis obliquè compactis ſuſtinetur: in ſummo lata corona inſertis ex teſtudine vel argento orbiculis menſam exornat. Ad hanc cœnantes tribus in hemicyclum, ſtratis lectis diſcumbebant, &, vt ait Martialis. C. Græcam literam formabant, in toroque contractis tibiis ſedentes, lateraq; aduerſum menſam habentes cibos ſumebant,prout multa Venetus, & alibi, triclinia conſpiciuntur,mantilibus menſas non ſternebant,ſed nudas pannis implebant,indeque cibos ſumebant; Qui mos etiam tempore Notitiæ ex hoc inſigni retentus fuiſſe videtur.Nos vt Domini cœnam imitemur more Hebręorum ſedentes comedimus. Menſa antiquorum,inquit Varro,[b] erat quadrata, vt etiam nunc in caſtris poſtea rotõda facta, & quod à nobis media, à Græcis μέσα menſa dici poteſt. Codices manuſcripti armario carent, ſed duas phialas vtrinque anſatas, alteram maiorem, minorem alteram repræſentant. Sub poſtremis Principibus Orientis caſtrenſes, præfecti menſæ ſunt appellati, capitioque & veſtibus, vt logotheta generalis, qui comiti largitionũ ſucceſſit, vtebantur. Sceptri ipſius primus condilus ſeu nodus erat aureus; ſequentes alternatim nigri & aurei, vt Sophoratus Curopalata, eſt auctor.

a lib.4.de lingua Latina.

b lib.4.de lingua Latina.

DE PRIMICERIO NOTARIORVM eiuſque inſignibus, & laterculo maiore. Cap. XCII.

Cod.de Primicerio,et Secundocerio, & notarijs.

NVNC de eo, qui dignitates in hoc volumine deſcriptas tractabat, eſt videndum. Olim magiſtratuũ, & omnium in Imperio Romano militantium,Præfectorumque catalogum unus ex libertis Cęſaris procurator ab ephemeride & mandatis nuncupatus ſcribere,& apud ſe conſeruare, aliiſque mandata tradere conſueuerat, quemadmodum ex marmore Corinthi ab Alciato in opuſculo de magiſtratibus, & a nobis ſupra in Comite caſtrenſi repræſentato indicauimus. Poſtea verò notarijs tribuni titulo honeſtatis id negocium eſt commiſſum, qui cunctos à Rom. Principe ad dignitatem prouectos laterculo maiori inſerebant; erat hic codex, qui ipſos dignitates tam ciuiles,quam militares adminiſtrantes eorũque inſignia, & ſtipendia cum magiſtratus codicillis, & Principis mandatis continebat.[c] Scholarum etiam ordines, & in numeris militantes cum eorũ ſymbolis comprehendebat; Iureconſulti id commentarium Principis nominãt. Herennius Modeſtinus.[d] Abeſſe,inquit, Reipublicæ cauſa intelligimus Tribunos militum,Præfectos, & Comites legatorum, qui ad ærarium,aut in commentarium Principis delati ſunt. Erat autem ærarium in æde Saturni, vbi plebiſcita,& Senatuſconſulta reponebantur. Id poſtea laterculum dictum, Notariorum Primicerio eſt commiſſum. Mathematici enim quadratam figuram & ad aliquam altitudinem inſtar lateris ſurgentem, πλινθίον, ideſt laterculum vocant, cui hic codex ſimilis,laterculum eſt appellatus, ſic & lapidem quadratum architecti,& agmen Aelianus nuncupant,à quo laterculum hoc deriuari Cedrenus autumat, qui inquit later coctus eſt ſeu πλίνθιον Græcis, Laterculum a Romanis dicitur. Eſt aut hic later publicus, in quo Senatorum,& legionũ nomina ſcribebantur. Hęc ille.[e] Huic codici Laterculi nomen iam Antoninis imperantibus inditum fuit Tertullianus enim, qui eo tempore uixit, aduerſos Valentinianos loquẽs de animabus natura bonis,quas Valentinianus beatas eſſe volebat ait, Ex eaſũ ergo Laterculo,& in Reges,& in ſacerdotes allegare conſueuerat. Notitia hunc librũ pelle inuolutum oſtendit, qui in ſcrinio Laterculi nuncupato,in palatio Principis cõſeruabatur.[f] Iuſtinus A. Tatiano Magiſtro officiorum ſcribens. Quadrimenſtruos,inquit,breues ſcholariũ cõſcribi volumus,& eos ſacro ſcrinio Laterculi præſtari,ibi deponendos. Eius alia plura iura meminerũt.[g] Complectitur autem cum minore Laterculo omnes ferè Notitię dignitates adminiſtrantes, exceptis palatinis largitionũ,& priuatorũ,officijsq; magiſtratuũ, quæ ex tribus ſcrinijs, Memoriæ,Epiſtolarum,& Libellorum prodibant. Hunc Codicem Primicerius Notariorum tractabat cum ſuis ſcribis, qui Tribuni notarii,quod Tribunis dignitate æquarentur,ſunt appellati.[h] Zoſimus,[i] Ioannes, inquit, Præpoſitus aliquando notariis Principis,quos tribunos uocant. A laterculo verò Laterculenſes,[k] & à notis quibus plurimum ſcribebant Notarij ſunt vocati. Candidatos etiam dictos fuiſſe Caſſiodorus[l] innuit. Pater meus,ait,candidati ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni,& notarij laudabiliter dignitatem, idem ſignificat carmen corripi lib.3.dum ait. Turba decanorum curſorum,in reb.agentũ cumq; palatinis ſtas

c §. vl. Nouell. 24. §. vlt. Nouell.25.

d in l. abeſſe in fin.ff. ex quibus cauſ.maior.

e l.vl. C. de primicer.l.61.C.de decurionibus, l. hac lege,et l.ſ q. C.de metat.

f in C.Iulio.Caſaro.

g l.vlt.C. de offi. mag.offic.Nouo. 8.in Notitia.

h l.1. §. hoc etiã C.de off P P. Afric.Nouell. 17. ſeu in Authen. de mand. Princ. in Princ.d Nou. 8.§. 1.ſeu auth. ut iud ſine quoquo ſufra.ſtant.

i lib 4.

k d.Nouell.8.et Nou. 24. et 25. in fin.l.5 .in fin. C.qui milit.poſſũt l cõperimus. 13.C.de prox ſacr. ſcrin.

l in 3.ad Senatum epiſtola.

cădida turba tribunis. Eos primũ à Gordiano iuniore inuentos fuiſſe Cedrenus ſcribit. Hi ergo prouinciarum, & vrbis Magiſtratus, cum annonis, & capitationibus ipſis debitis, Magiſtros militum, Legiones, cohortes, Auxilia, Vexillationes cum earum Præfectis, & ſtipendijs notabant, exceptis Prępoſitis caſtrorum, & limitaneorum militum, qui ad minus Laterculum, & Memoriales pertinebant. Eorum etiam qui in decem ſcholis militabant, nomina in laterculo reponebant: quorum multis quotidie decedentibus, aut diſcedentibus, ſingulis quatuor mēſibus album, ſeu matriculas renouabant. [a] Vndecima verò agentium in rebus ſchola à Scriniarijs memoriæ tractabatur. [b] Pręter hæc dignitatis codicillos cum ſuis inſignibus depictos, & mādatorum codices cuique magiſtratui exhibebant. [c] Cęterum nouis quotidie creatis magiſtratibus, plures libros mandatorũ cum codicillis in armario parato conſeruabant, vt quibus opus eſſet, eorum tantum nominibus additis traderent. Hi ſunt codices armarijs inſerti, quę in medio Notitię inter Orientis & Occidentis dignitates ſpectantur, in quibus officium ſuum hic primicerius repręſentare voluit. Et quia in his ex laterculo deſcribendis plurimum laborabat, illi quiſque magiſtratus 40. vel 50. aureos, vel minus pro dignitatis magnitudine ſoluebat. [d] Imperante Iuſtiniano Comes Orientis, & Proconſul Aſiæ pro codicillis aureos 50. pendebāt, reliqui Spectabiles, & Cōſulares aureos 24. Correctores & Præſides 15. Adiutori Primicerii tres ſoluebāt ut ex Nouella Iuſtiniani VIII. conſtat, vbi magiſtratus 48. numerantur, ſed plures deſunt, ut Comes Iſaurię, Pretor Paphlagonię, Moderator Phœnicię Libanenſis, Pętor Siciliæ; [e] & alii. Deſiderantur & Pręſides VII. Africę poſteà receptę, reſtituti: [f] Italię etiam tum a Gothis occupatæ magiſtratus omittuntur, ſed ſumma, quæ ex Nouella 8. & aliis colligitur, propè ad ſolidos 1000. accedit. Hęc pecunia inter primicerium, & quatuor primos laterculi ſcriniarios diuidebatur. [g] Adiutori alij tres aurei pendebantur, quod fortè ipſi in primis deſcribendorum codicillorum cura demandaretur. [h] Soluet, inquit Iuſtinianus, Prætor Piſidiæ, Primicerio clariſſimorum tribunorum notariorum, & laterculenſibus, ſolid. 25: eius adiutori ſolid. 3. [i] Demum ipſe, [k] decem libras ſuri Primicerio notariorum ex canone Phœniciæ quintannis ſolui iuſſit, nequid illi in poſterum magiſtratus ſoluere cogerentur: ſumma hęc colligit, circiter mille quadringenteos noſtros aureos, quod ſalarium ipſi beneficii nomine erat conceſſum.

Hic Primicerius ſpectabilis erat, Protonotarius, id eſt primus notariorum à Socrate, [l] & Marcellino [m] vocatus: biennio manebat in officio, cui ſuccedebat adiutor, ſeu Secundocerius, huic Tertiocerius, tum Quartocerius, qui ſecundum, tertium, & quartum in laterculo locum obtinebant. [n]

Primicerius etiam iura a Principibus condita in Senatu recitabat, vt ex lege Theodoſii conſtat, [o] Data VI. Kalend. M. Recitata in Senatu per Theodoſium primicerium notariorum. DD. NN. THEOD. XII. & VALENTINIANO II. AA. CONSS.

Notariorum tres erant ordines, alij Tribuni, & Notarij, vt ſępè apud Marcellinum appellabantur, honore Tribunis Prætorianis ęquati; alij domeſtici vocabantur, quod Imperatoris eſſent à ſecretis, cuius arcana ſcribebant. Gratianus A. eos familiares, ſuos vocat: [p] Caſſiodorus [q] ad Imperiale ſecretum dicit eligi. Vltimus ordo erat inferiorum tribunorum notariorum. [r] Decem primi poſt Primicerium immunitatem ędium Conſtantinopoli habebant, ne hoſpites recipere tenerentur. [s] Vicarijque dignitate ſplendebant. [t] Domeſtici id eſt familiares Principis, & à ſecretis facti Conſularibus æquiparabantur, [u] omnes à diſcuſſorum, & perequatorum onere liberabantur, id eſt ne cenſum ſcribere, vel alicuius prędia inſpicere tenerentur. [x] Inter Tribunos notarios nemo recipiebatur, qui prius egregii titulum non obtinuiſſet; Caſſiodorus enim Senatoris pater, prius egregius factus eſt, quam candidatus Tribunus, Notariusque Valentiniani Imperatoris crearetur. Caſſiodorus. [x] Pater meus, candidati ſub Valentiniano Principe geſſit Tribunatus, notariique laudabiliter dignitatem, qui honor tum dabatur egregijs, cum ad Imperiale ſecretum tales conſtet eligi, in quibus reprehenſionis vitium nequeat inueniri. Hæc ille. Factus eſt autem ex illis Notariis, quos domeſticos diximus vocari, & erāt à ſecretis Principis. Caſſiodorus [y] ex primi tertiis notarios Tribunos factos fuiſſe ſcribit. Notarii cingulo, more militum utebantur. Suidas enim ſcribit Auxentium Licinii Imperatoris Notarium, ab eo iuſſum inſignem vuæ racemum incidere, & pedibus Bacchi ſupponere, illum, quod Chriſtianus eſſet, id facere recuſaſſe: Quare cingulo exutus, iuſſus eſt aula excedere: is poſtea Mopſueſtię epiſcopus eſt factus.

Primicerius officio functus, Senatoria, & Magiſtri officiorum dignitate honeſtabatur, [z] Proconſulique æquabatur. [a] Huic hodie comparari poteſt magnus Venetæ Reip. Cancellarius. Reliqui à ſecretis ampliſſimis eius Senatus alii Tribunis notariis; Qui verò ſunt à ſecretis eius iſi Conſilij X. Secundo Tertio, & Quartocerio.

a l. vlt. C. de offi. Mag. officior.
b l. ultim. §. & eſt Notitia C. de diuerſ. offic.
c d. §. vl. Nouell. 24. & §. vlt. Nouell 25. §. 2. Nouell. 27.
d ut in Nouell. 8. ſeu auth. vt iudic. ſine quoquo ſuffrag. fiant l. 1. §. hoc etiam, & l. 2. in fin. C. de off. P. P. Africa.
e Nouell. 25. 29. 30. 4 edict. 4.
f l. 1. §. 2. C. de offic. P. P. Africa.
g d. Nouel. 8. in Notitia poſt principium. vbi pro ſcriniarijs Gratus codex mēdoſe legit ſcriniis.
h d. Nouell. 24. in fine.
i & §. vlt. Nouel. ſeq.
k in edict. 4. §. 1.
l lib. 7. cap. 23.
m lib. 25.
n l. 1. & 2. C. de primicer.
o lt. 6. tit. 2. l. obſeruationem. in C. Theod.
p in l. penult. C. Theod. de primicer.
q in 4. epiſt.
r l. pen. C. de metat.
s l. pen. C. Theo. de primicer. & notar.
t l. 2. & 3. C. Th. d. tit.
u d. l. 1. & 2. C. de primicer.
x in 4. epiſt. de
y lib. 11. ca. 20.
z d. l. 2. C de primicer. Caſsiodo. in formula notariorum.
a l. placet C. Th. de primic.

NOTITIA

PRIMICERIVS NOTARIORVM.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis Primicerij Notariorum.

OMnis dignitatum & adminiſtrationum notitia, tàm militarium quam ciuilium.

Scholas etiam & numeros tractat.

Officium autem non habet, ſed Adiutorem de ſchola Notariorum habet.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM hic Primicerius non habet, ſed adiutorem de ſchola ſuorũ Notariorũ accipit; cui cùm quilibet magiſtratus pro codicillis ternos aureos ſolueret, præter eos, qui Primicerio pendebantur, hoc nomine plus minus 300. aureis capiebat.

Pro inſignibus habet librum clauſum, dorſo inſcriptum, eumq; repræſentare arbitror, quem ipſe Comitibus, Ducibus, aliiſq; magiſtratibus exhibebat. Habet & faſciculum chartarum conuolutarum loris conſtrictum, qui codicillos magiſtratibus ab eo tradendos refert: infra eſt laterculum maius omnes Imperii dignitates ab eo tractatas continens. Is eſt grandior codex pelle tectus, loriſque per foramina traductis

traductis conſtrictus. Hęc ſunt Primicerii Notariorum inſignia, quę ad eum ſpectantia munera indicabant. Notæ dorſo libri inſcriptę ſunt. F. L. I. N. T. ALL. CO. M. ORD. PR. quæ vt ſunt obſcuræ, me diu ſolicitum tenuerunt; tandem ita putaui poſſe interpretari. Felix liber ioiunctus Notariis Tribunis à laterculo continens mandata ordine Principis, uel Primicerii. Exponitur qd ſit, à quo expediatur, quid contineat, & vnde edatur, nempè à laterculo. Hic autem non codex, qui ab aliquo ipſi detur primicerio, ſed liber eſt mandatorum, quem ipſe magiſtratibus tradit, & ob id pro eius inſigni ponitur, vt quid ad ipſum præcipuè ſpectet, indicetur. Iuſtinianus A. [a] ad Tribunianum quæſtorem palatii. Illuſtris, inquit, auctoritas tua, eadem mãdata, & in libris legũ tranſcribi, & in ſacro laterculo deponi pręcipiat; quatenus ex his una cum codicillis ſuſcipiendis, adminiſtratores, quemadmodum poſſint Reipub. ſubuenire; non ignorent. Rurſus, [b] deponi in noſtro ſacro laterculo diuina mandata iuſſimus. Et alibi. [c]

Nunc ad alios ſpectabiles ſcrinii præfectos accedamus.

DE MAGISTRIS IIII. SCRINIOrum, & eorum inſignibus. Cap. XCIII.

QVATTVOR ſacris palatii ſcriniis Præpoſiti, vt à laterculi pręfecto diſcernerentur, non primicerii, ſed magiſtri ſunt appellati, & ideo nec ſecundos, nec Tertiocerios, vt ille; ſed loco eorum Proaimos habebant: & ſi poſteriore tempore quandoq; Primicerii ſunt dicti. [d] ſcrinia diximus uocari pluteos, vel armaria, in quibus commentarii, breues, edicta, epiſtolæ, libelli, aliàve litteraria monumẽta claudebantur: Suidas ſcriniarium eſſe dicit eum, qui ſcrinium ſiue arculam tractat, itaque cum in chartis, & ſcripturis hoc officium verſaretur, militia literata uocabatur. [e]

Quattuor fuerunt palatii ſcrinia, Memorię, Epiſtolarum, Libellorum, & Diſpoſitionum, [f] quibus ſingulis ſuus magiſter pręerat. [g] Ab Auguſto originem trahunt, qui ſuggerente Mœcenate propter frequentia iudicia, epiſtolas, decreta vrbium, priuatorum libellos, ex equitibus miniſtros ad hęc munera obeunda elegit. [h] Hi poſtea Pręfectos habuerunt, qui dignitate aucti, ſcriniorum magiſtri ſunt appellati, & Spectabiles dicti, Vicariiſque honore æquati, [i] & ab omni onere ciuili ſeu perſonali cum Proximis, qui eos ſequebantur, immunes facti: [k] & ferè omnes erant iuriſperiti, vt Lampridius, [l] ſignificat; negocia, inquit, & cauſas prius à ſcriniorum principibus, & doctiſſimis iuriſperitis, & ſibi fidelibus, quorum primus tũc Vlpianus fuit, tractari, ordinariq; atque ita referri ad ſe pręcepit. Hæc ille. Primi poſt magiſtros eorum erant adiutores, [m] quibus ipſi reſcripta dictabant: Zeno ad Sebaſtianum P. P., [n] viri, inquit, Spectabiles Magiſtri ſcriniorum, qui ſine hac

a in Authẽ. de mãdatis Princ. §.1. ſeu Nouell. 17. in princip.
b Nou. 24. §. vlt.
c Nouel. 25. §. 2. 26. §. 1.
C. de magiſt. ſcriniorum.
d l. vlt. C. de diuerſ. reſcr.
e l. proximos. C. de prox. ſac. ſcri.
f l. 3. et ſeq. C. eo.
g l. unic. C. de magiſt. ſcrin. & l. vlt. C. de diuerſ. reſcr.
h vt lib. 52 ſub finem Dion. memorat.
i l. 1 C. de prox. ſacr. ſcrin.
K l. 1. C. de mag. ſcrin. l. cet. C. de excuſ. mun. l. iubemus. C. de pr. ſac. ſcrin. l. maximorum. C. de vacat. muner.
l in Alexandro.
m in l. vlt. C. de diuer. reſcript.
n in d. l. vlt.

adiectione, ſi preces veritate nitantur, qualecunque diuinum reſponſum dictauerint, & iudices, qui ſuſceperint, reprehenſionem ſubibunt; & qui illicitè dictata ſcribere auſi fuerint, cuiuſcunque ſcrinij memoriales, ſeu pragmaticarij, vel adiutores primicerij, amiſſione cinguli feriantur; ijdem Proximi ſunt appellati, quòd proximum magiſtro ſcriniorum locum tenerent. olim biennio, poſtea uno tantum anno in officio permanſerunt, & inde exeuntes, Comites cõſiſtorij fiebant. [o] Id verò in omnibus ferè gradibus obſeruabatur, ne diu in officio morarentur, tum vt alijs aſcendendi facultas daretur, tum ne in gradu aliquo conſeneſcens tutius in eo delinqueret. Hos ſequuntur in ſcrinio, Melloproximi, ideſt futuri proximi, qui exeunte proximo, eius locum ſubibant, & clariſſimi cum ſequentibus vſque ad Exceptores vocabantur. [p] Proximi adiutoris vice fungebantur, & erant loco Tertiocerij. [q] cuius ſequens adiutor dicebatur. [r] Scriniariorum numerus erat præfixus: Nam in ſcrinio memoriæ LII. viri, in alijs XXXIIII. militabant: [s] Ex his aliqui erant Exceptores, qui acta iudiciorum, coram Principe, aut P. P. vel Quæſtore ſcribebant. [t] Præter hos & alij ſcrinia tractabant, ſupernumerarij dicti, qui cum locum alicuius defuncti ordinarij ſubibant, ducentos quinquaginta ſolidos pro ingreſſu nomine ſportularum proximo ſoluebant, & alios XV. aut XV. melloproaimo. [u] qui poſtea ex Anaſtaſij conſtitutione, in hæredes defuncti tranſlati fuere. [x] Id autem generaliter obſeruabatur, vt pro ingreſſu cuiuſque militiæ aliquid præſertim primis ſolueretur. [y] XV. cuiuſque ſcrinij primates cæteris excellentes, plures annonas alijs percipiebant: [z] quas prius in ſpeciebus, ſeu cibariis acceperunt, poſtea pro his pecunia à Principe eſt cõſtituta: [a] Scriniarii in prouinciis cuncti liberas ab hoſpitandi onere ædes habebant: [b] & pro dignitatis inſigni, cingulo tanquam milites vtebantur, [c] Vnde Iuſtina Valentiniani ſecũdi mater, cum Beniuolo ſcrinij memoriæ Magiſtro iuſſiſſet, ut legem ſcriberet, qua Arianum dogma confirmaretur, altioremq; illi gradum polliceretur; ille ad Auguſtæ pedes cingulo proiecto, nullum ſe pro impietatis mercede honorem accepturum reſpondit. [d] ſed etſi propriè memoriales erant, qui ſcrinium memoriæ tractabant, [e] alij tamen ſcriniarii quandoque & ipſi memoriales ſunt appellati. Hos officia palatina D. Ambroſius vocat. [f] Palatina, inquit, omnia officia, hoc eſt memoriales, agentes in rebus temperare à proceſſu iubentur. Tantum verò eos, qui primum gradum in ſcriniis obtinuiſſent, lucratos fuiſſe Procopius [g] ſcribit, vt centum centenaria auri quotannis exceſſerint. In ſcrinio Diſpoſitionũ nullus Magiſter reperitur, ſed pro eo eſt Comes, [h] & ob id ubiq; in tractatu ſcriniorum, [i] tria, Memoriæ, Epiſtolarum, & Libellorũ à ſcrinio Diſpoſitionum, propter diuerſam in his militantium formam, ſegregantur, [k] Scriniarij ſub Magiſtro officiorum in cauſis ciuilibus & criminalibus, eorumque parentes, liberi, & vxores, ſerui, adſcripticiique conueniebantur, & cum litigabant, minores cæteris ſportulas ſoluebant. Magiſtrum ſcriniorum Alexandri Vlpianum fuiſſe Lampridius ſcribit. [l]

o l. pro biennio. l. proximos, C. eod. tit.
p l. peculiari, C. eod.
q l. unicuiq; & l. pen. C. eo. tit.
r d. l. unicuiq; l. cõperimus. l. pen. C. eo. tit.
s l. hac parte, C. eod.
t d. l. peculiari.
u d. l. unicuique.
x l. ſi quos in ſacris. C. eod.
y l. pen. §. vlt. de leg. 3. l. antepe. ff. de annu. leg. l. 6. §. 1. de decurion.
z d. l. unicuique.
a l. annonas. C. de erog. milit. ann. l. vlt. C. de inoff. teſtam.
b l. in ſacris. C. de prox. ſac. ſcrin.
c l. vlt. C. de diuerſ. reſcript.
d de Zom. li. 7. c. 13. Tripart. li. 9. c. 20. Ruffin. in D. Ambr.
e d. l. vlt. C. de diuer. reſcr. l. vl. C. de inoff. teſta. l. 2. C. de priuil. eor. qui in ſacro palat. milit.
f epiſt. 13.
g in Anecdotis.
h l. proximos. C. de px ſacr. ſcrin.
i vt C. de prox. ſacr. ſcrin.
K vt in d. l. peculiari. & ſeq. & l. comperimus. C. eod. tit.
l in Alexandro.

NOTITIA MAGISTER SCRINIORVM.

Memoriæ epiſtolarum & libellorum Græcorum.

COMMENTARIVM.

PRO inſignibus habent Magiſtri ſcriniorum ſepè recta linea diſpoſitos, & fibulis cōſtrictos codices, quorum alij viridi, alij rubro corio in mea Notitia teguntur. Madrucian. codices ſex, tres cęruleo, totidē luteo coloribus depictos, & omnes notis inſcriptos demonſtrat. Referūt codices mādatorum, qui Magiſtris memoriæ, libellorum, & diſpoſitionū tradebantur, habent has notas FL. INTALL. COM. ORD. PR. quas ſupra expoſui.

Lutei verò Magiſtris epiſtolarū traditi, his notis inſcribuntur F L. V A L. MAG. EP. IVSSI. DD. id eſt, Felix liber uindicandus à laterculo Magiſtro epiſtolarum, iuſſione diuina; Valentiniani, qui tum in Occidente imperabat, hic nomen non conuenit, in Vrſini exemplari hæ notæ nō apparent, ſed tantū in Notitia Occidentis. Plures ſpectātur mandatorū libri, quàm ſint Magiſtri, ſed tot dicis gratia oſtēdūtur. Sub prędictis ſex ordine diſpoſitis codicibus, alij quatuor viſuntur, quorum vnus apertus Græcas quaſdam literas, ſed obſcuras continet. Hunc Codicem referre arbitror, cui exempla Græcarum epiſtolarum erant inſerta. Alij tres Codices in manuſcriptis rubro tecti eos indicāt, in quibus latinæ epiſtolæ, reſcripta, edicta, & diſpoſitiones Principis conſeruabantur. Meus impreſſus vnum ex his codicem praſſino tectum oſtendit; alterum rubro; in angulis & vmbilico aureis bullis exornatum, quem, Laterculum minus in ſcrinio memoriæ referre puto. [a] His quatuor inuolutarum chartarum faſces intermiſcentur,

[a] l. 1. C. de offic. quæſtor.

tur, qui libellos ſupplices, reſcripta, epiſtolas Græcas, Latinaque edicta, ſeu leges ſignificant. In imo duæ chartæ apertæ ſpectantur, altera pura, altera his Græcis literis ſcripta, ΑΞΒΑΞΙΛΕΙΑΕΚΘΕΞΙΞΚΕΦΛΛΑΙ[illegible]ΠΑΡ. id eſt Imperium, expoſitio capitū, quæ ſine adiunctis nullum ſenſum habent, forte aliquam epiſtolam Græcam repræſentat. Manuſcripti duas & ipſi chartas, unam puram, & apertam demõſtrant, aliam inuolutā, quæ facilè vel codicillos Præfecturæ ſcriniorum, aut aliqua ex ſupradictis referunt. Sed ut dilucidius hæc ſcrinia noſcantur, de ſingulis ſigillatim, ac primo de Memoriæ tanquam nobiliori tractabimus.

NOTITIA.

Magiſter Memoriæ.

Annotationes omnes dictat, & emittit, & precibus reſpondet.

Magiſter Epiſtolarum.

Legationes ciuitatum, conſultationes, & preces tractat.

Magiſter Libellorum.

Cognitiones & preces tractat.

Magiſter epiſtolarum Græcarum.

Eas Epiſtolas, quę Gręcè ſolent emitti, aut ipſe dictat, aut Latinè dictatas transfert in Græcum.

Officium autem de ipſis nemo habet, ſed adiutores electos de Scrinijs.

COMMENTARIVM.

De Magiſtro Memoriæ. *Cap. XCIIII.*

a lib. 29. de Magiſtratibus Græcorum. C. de proximis ſacrorum ſcriniorum.

MEMORIALIVM hanc originē Volaterranus [a] tradit, quam & ego in uetuſto codice Græco legi. Eos, ait, olim militum, aut aliorum nomina ſcripſiſſe, qui in bello, aut alibi, aliquid laude dignum egiſſent, eorumque facta Principi ſuggeſſiſſe, ut pro meritis præmia acciperent, & inde a rerum geſtarum memoriæ, quam conſeruabant, Memoriales appellatos: ſed hoc in vſu eſſe deſijt, alijq; horum loco ſunt ſubſtituti, qui in primis laterculi minoris curam habuerunt, in quo præfecturæ, Tribunatus, & Præpoſituræ caſtrorum quæ erant in limitibus Imperij continebantur. [b] Eaque in ſcrinio memoriæ uocato reponebantur, in quo præter laterculum in alijs quoque voluminibus plurium memoria conſeruabatur.

b l. 1. & 2. C. de offic. quæſtor.

Theodoſius. [c] Ex ſcrinio, inquit, memorię totius minoris laterculi dignitates mittantur. Qui laterculum tractabant, laterculenſes ſunt dicti, [d] cæteris memoriæ ſcriniarijs digniores. [e] Alij ſcrinio memoriæ præfecti Memoriales appellabantur, etſi quãdoque etiam epiſtolarum, libellorum, & diſpoſitionum ſcriniarij, ut dixi, memoriales ſunt nũcupati. [f] Zeno A. [g] Qui, inquit, illicitè ſcribere auſi fuerint, cuiuſcunq; ſcrinij memoriales, ſeu pragmaticarii, vel adiutores primicerii, amiſſione cinguli ferantur. Omnes enim quia ſuarum ſcripturarum memoriam conſeruabant, memoriales ſunt uocati. [h] ſic Maſſurius Sabinus memorialium librum ſcripſit, in quo res memoria dignæ continebantur: Noſtri interpretes ſingularia appellare maluerunt.

c in d. l. 1. C. de offic. quæſtor.
d l. comperimus. l. ult. C. de præ. ſacro ſcrin.
e d. l. ult. C. d. prox. ſacr. ſcrin.
f l. 2. C. de priuil. eor. qui in ſacro palat. milit.
g in l. ult. C. de diuerſ. reſcrip.
h d. l. 1. & 2. C. de offic. quæſtor.

Prædictum laterculum, ad curam & ſolicitudinē Quæſtoris palatii pertinebat, cuius arbitratu præcedente Principis auctoritate, Præfecti & Tribuni limitaneorum militum, & Præpoſiti caſtrorum emittebantur. [i] Cum verò Magiſtri militum id ſibi vſurparent, Theodoſius Iunior, duabus epiſtolis, altera ad Salluſtium Quæſtorem, altera ad Helionem Comitem, & Magiſtrum officiorum, miſſis id prohibuit; in priore ita ſcribit. [k] Totius minoris laterculi curam, ſcias ad tuæ ſublimitatis ſolicitudinē pertinere, ita vt tuo arbitratu, è ſcrinio memorię totius minoris laterculi dignitates, hoc eſt pręfecturę, omnes tribunatus, & prępoſiturę caſtrorum, iuxta conſuetudinem priſcam clementię meæ auctoritate deinceps mittantur. Hęc ille. Ducum verò & Comitũ, rei militaris dignitates, legionum, auxiliorum, & equitum nomina, ſicut & Magiſtratuum ciuilium ſub Primicerio notariorum in maiore laterculo tractabantur:

i d. l. 1. & 2.
k in d. l. 1. C. de offic. Quæſtor.

Pręter curam laterculi minoris Magiſter memoriæ, inquit Notitia, adnotationes omnes dictat, & emittit. Adnotatio erat breuis ſcriptura cõtinēs, quę Principis nomine ſtatuebantur, aut cõfirmabantur. Arcadius A. [l] Non aliter, inquit, quilibet in officio ſacrarum largitionũ, uel priuatarum rerum cingulum militiæ ſibi ſumēdum exiſtimet, niſi noſtrę mãſuetudinis adnotationem meruerit: Hęc ille. Quod ergo Princeps verbo reſpondebat, Magiſter proximo breuiter dictabat, & ille uel memorales adnotabãt, & ab bis quæ dictabantur excipiendis, exceptores uocabantur, cęteris aliquanto digniores.

l in l. 9. C. de pal. lat. ſacr. largit.

Hic Magiſter etiam emittit, inquit Notitia, Imperatorũ diplomata ad currendũ equis publicis nomine Principis, uel Magiſtri officiorum, [m] quem emittendi facultatem habuiſſe, ſupra eſt declaratũ. Precibus etiam reſpondebat, (ſubijcit Notitia,) id eſt, dictabat reſponſa, quæ Princeps libellis ſupplicibus dabat Zeno. [n] Vniuerſa, ait, reſcripta: ſiue in perſonam precantium, ſiuę ad quemlibet iudicē manauerint: quę uel adnotatio, uel quæuis pragmatica ſanctio nominentur: ſub ea conditione proferri pręcipimus ſi preces veritate nitãtur. Theodoſius. [o] Memoriales, inquit, qui excipiēda huiuſmodi reſcripta uel implenda curauerint, bonorum proſcriptione puniri decernimus. Implebãt autem, qui excepta reſcripta latius extendebant. Hanc ſubalpini decretationem uocabant, quæ primò breuiter adnotata, cum latius extenditur, dicitur impleri. [p]

m l. in ſerris. C. eod.
n in d. l. ult. C. de diuer. reſcrip.
o in l. ult. §. memoriales. C. de poſſeſſionib. bonorum ſublat.
p d. l. ult.

In eodem memorię ſcrinio probatoriæ ſcribebãtur, id eſt, ſcripturę, ſeu breues à Principe ſubſcripti, quibus probabat perſonas Agentium in rebus, & palatinorum, qui Comitibus largitionum, & rerũ priuatarum obſequebantur, ut Leo A. declarat. [q] Loca etiam curſus publici à Memorialibus deſcripta fuiſſe exiſtimo, quale eſt itinerarium, quod ſub Antonini nomine manſiones, ſeu oppida, aut uicos, in quib. equi curſus publici alebantur, recenſet, quę uerisimile eſt in memoralium ſcrinio cõſeruata fuiſſe: vnde euectiones à Principe uel Magiſtro officiorum, qui hinc ſcrinio imperabat, indultæ prodibant. Quare non ſine ratione ante Madrucii Notitiam id itinerarium ſcriptum reperitur, & cum miro ordine cætera Imperii, & Principis ſcripta magna diligētia cõſeruarentur, rem tanti momenti, & tanto ſtudio cõparatam, in principis ſcriniis conſeruatam fuiſſe credendum eſt. Inſtrumentorum quoq; bellicorum, ac liburnarum typos, & limitum extruendorum rationem, & alia huiuſmodi, poſt Notitiam deſcripta, iiſdem commiſſa fuiſſe puto, apud quos perpetuo, & ad æternam memoriam tenebantur: quorum ſcriniarii nõ immeritò Memoriales ſunt appellati. Hos Imperator Alexander apud ſe frequenter habebat. Lãpridius. [r] Pomeridianis, inquit, horis ſubſcriptioni, & lectioni epiſtolarum ſemper dedit operam, ita ut ab epiſtolis, a libellis, a memoria ſemper aſſiſterent, nonnunquam ſi ſtare per ualetudinem non poſſent, ſederent, relegentibus cuncta librariis, & iis, qui ſcrinium gerebant, ita ut Alexander ſua manu adderet,

q l. ult. §. & ꝗ notitia. C. de diuerſ. offic.
r in Alexandro.

ſi quid

ſi quid eſſet addendū; ſed ex eius ſnia, qui diſertior habebatur: Hæc ille. In memoriæ ſcrinio erāt 62 ſcriniarij,[a] ex quib. 15. erant adiutores Quæſtoris palatij:[b] Septē Antiquarij, videlicet quatuor Græci, & tres Latini,[c] qui libros cōſeruabant, & vetuſtate corruptos deſcribebant. Valentinianus.[d] Antiquarios, ait, ad bibliothecæ codices cōponendos, & pro vetuſtate reparandos, quatuor Græcos, & tres Latinos ſcribendi peritos legi iubemus: & D. Greg[e] cum ad monaſteriū uenisset, antiquarios ſcribentes reperit, i. librarios. A Græcis archeotæ appellantur. Arcadius ICtus.[f] Hi quoq; inquit, qui cuſtodes ædiū, vel archeothæ, vel lolographi, vel tabularij, munerib. perſonalib. adſtringuntur. Auguſtus vni ſeruorū hoc munus demādabat, vt docet inſcripoo ſupra ſub ſcrinio veſtiarij recitata; & alia. SVLPICIÆ THALVSSÆ ANTIOCHVS TI. CLAVDII CÆSARIS A BIBLIOTHECA LATINA APOLLINIS CONIVGI SVÆ BENEMERITÆ. itē C. IVLIVS FELIX A BIBLIOTHECA GRÆCA PALAT. Itaq; in hoc ſcrinio erāt adiutores Quæſtoris 12. Laterculēſes, antiquarij VII. Reliqui Exceptores, & reſcripta implentes. Digniores verò cæteris erant Laterculēſes; ad hūc enim locū ex adiutoribus Quæſtores tranſibant,[g] & minoris Laterculi curā habebant; Nec alijs poterant ſcrinijs ſe immiſcere:[h] cingulo ſicut & Magiſter vtebantur,[i] ſtipendiumq; a Principe Kal. Ian. percipiebant, cū eius res curarent.[k] Officiū Magiſter memoriæ non hēt, ſed adiutores ex ſcrinijs accipit. Magiſtrum ſequebatur Adiutor Proximus dictus, quòd illum prope accederet, eratque loco Secundocerij. Hunc melloproximus pro Tertiocerio[l] ſequebatur.

a l. hac parte. C. de pu ſac. ſcrin.
b l. cōperimus. C. eo.
c d. l. hac parte.
d in l. 2. C. Theo. de ſtud. liber. urb. Rom.
e lib. 2. Dialog. cap. 4.
f in l. munerū. 18. § hi quoq; ff. de mun. et hon.
g l. cōperimus. et l. ult. C. de prox. ſacr. ſcrin.
h d. l. hac parte. C. eod.
i d. l. ult. C. de diuerſ. reſcrip.
k l. 14. et l. pen. C. de proxi. ſacr. ſcrin. l. Laudabilem. C. de aduo. diuer. iud.
l l. pro biennio. C. de prox. ſacr. ſcrin.

De Magiſtris Epiſtolarum. Cap. XCV.

AVGVSTO imperante nondū Magiſtri epiſtolarum inuenti fuiſſe vīr; ſiquidem ſuas ipſe epiſtolas ſcribebat, aut dictabat, quas poſtea M. Agrippæ, aut Mœcenati emēdandas, vel eorum arbitrio mutandas tradebat. Dion.[m] Agrippæ, inquit, & Mœcenati tantā ptātem detulit Cæſar in rebus oībus, vt litteras quaſcunq; ad Senatum, vel alios mitteret, ipſi prius legere poſſent; & in eis, q̄ vellēt, immutare: cuius rei gratia annulū ab eo acceperant, quo litteras obſignarent: Duplex ēm ſignū, quo tum maximè vtebatur, fieri iuſſerat, quorum in utroq; ſimilis ſphinx impreſſa erat. Poſtea verò ſui imagine ſignauit, qua oīa deinceps imprimebat. Eaq; reliqui poſt eum Imperatores, præter Galbam, ſunt uſi. Nam is ſigno à maioribus ſuis accepto imprimebat, nempe cane ex prora nauis cadēte. Hæc ille. idem Tranquillus,[n] in duplomatibus, libelliſq; & epiſtolis ſignandis, initio ſphinge vſus eſt, mox imagine magni Alexādri, nouiſſime ſua Dioſcoridis manu ſculpta, qua ſignare inſecuti quoq; Principes perſeuerarunt. Ad epiſtolas oēs horarum quoq; momenta, nec diei modo, ſed & noctis, q̄b. datæ ſignarentur, addebat. Hactenus Tranquillus. Proximi Auguſto ſucceſſores, & ipſi epiſtolas per ſe ſcribebant, aut dictabant. Philo n. in legatione ad Caiū de eo loquens, Tum breui, inquit, mora interiecta tridam ab epiſtolis dictat rñſum ad Petronium; idem de ipſo Tranquillus,[o] pari, ait, arrogantia, cū procuratorum ſuorum noīe formalem dictaret epiſtolam, ſic cœpit; Dñs & Deus noſter ſic fieri iubet. Non multò poſt inuētus eſt magiſter epiſtolarū, quem, vt infra dicetur, Nero habuit, & penes ſequentes Principes perſeuerauit Nam Hadrianus Suetonium Tranquillum 12. Cæſarum hiſtoriæ ſcriptorem nobiliſſimū, magiſtrum epiſtolarum habuit,[p] & alij Imperatores poſtea iiſdem vſi ſunt magiſtris. Hi accepto a Principe rerum argumento, alijs ſcribentibus dictabant. Zeno A.[q] Spectabiles, inquit, Magiſtri ſcriniorū, qui ſine præfata adiectione qualecunq; diuinū reſcriptum dictauerint, reprehenſionē ſubibunt. Hæc ille Epiſtolares primò minus nobiles fuiſſe vīr; ſiquidē auctor eſt Spartianus Hadrianū primum ab epiſtolis & libellis Equites Rom. habuiſſe. Arcana vero Principes nulli cōmittentes, manu propria ſcribebāt, ut Capitolinus

m lib. 5.
n in Auguſto, cap. 10.
o in Caio Caligula, c. 13.
p Spart. in Had.
q in l. ult. C. ſi cōt ius uel util. publ.

Cōmodum erga Clodium Albinum, quē ſucceſſorē ſibi deſignabat, egiſſe memorat his verbis: Imp. Commodus Clodio Albino. Alias ad te publicè de ſucceſſore atq; honore tuo miſi, ſed hāc familiarem & domeſticā oēm, vt vides, manu mea ſcriptā epiſtolā dirigo, qua tibi do facultatē, vt ſi neceſſitas fuerit, ad milites prodeas, & obi Cæſaris nomē aſſumas. Hactenus Capitolinus: cæteris verò epiſt. cū alij Principes ſubſcriberēt, Cōmodus ſæpe hoc omiſit Lāpridius[r] de eo loquens in ſubſcribēdo, inquit, tardus ac negligens, ita, vt libellis una forma multis ſubſcriberet in epiſtolis aūt plurimis, Vale tñ ſcriberet. Alexander ſua manu addebat, ſi quid addēdū eſſet, inquit idem Lampridius, ſed ex eius ſnia, qui diſertior habebatur.

Hic magiſter legationes ciuitatum, cōſultationes, & preces tractat, ait Notitia. Legationibus enim Regum aut ciuitatū intererat, ut poſtulata intelligeret & rñſa ſcriberet. Prius tñ in auditorio Præfecti Prætorio deſideria Legatorū nulla facta determinatione examinabantur, poſtea in Principis cōſiſtorio ab epiſtolaribus recitabātur, qui demum ex ſnia Principis rñſum acceptum ſcribebant.[s] Præſidibus quoq; de facti ſpecie dubia conſulentibus ex Principis ſnia reſcribebatur: hæc conſultatio uocabatur. Vlpianus,[t] ſi præſes, inquit prouinciæ conſulverit, & ad conſultationē eius eſt reſcriptum, appellādi ius ſupereſt:[u] Præclarum conſultationis & reſcripti Principis exēplum extat in libro de collatione legum Romanarū, cum Moyſis legibus, ex quo Vlpiani locus illuſtrat:[x] Verba, inquit, cōſultationis & reſcripti, ita ſe habēt. Inter Clodium optime Imperator, & Euariſtum cognoui, q̄ Clodius Lupi filius in conuiuio, dum ſago iactatī culpa, manu Marii Euariſti, ita malè acceptus fuerit, vt poſt diem quintum moreretur: atq; apparebat nullam inimicitiā cum Euariſto fuiſſe, & cupiditatis culpā coercendam eſſe credidi, ut cæteri eiuſdē ætatis iuuenes emendarentur. Ideoq; Mario Euariſto Vrbe, Italia, prouincia Bætica in quinquennium interdixi. Decreui & impendij cauſa duo millia patri eius perſolueret Euariſtus, q̄ manifeſta eius fuerat paupertas. Velis reſcribere. Verba reſcripti. Pœnam Marii Euariſti rectè Ego. Taurine moderatus es ad modum culpæ; Refert enim & in maioribus delictis conſulto aliquid admittatur, an caſu: & ſanè in omnibus criminibus diſtinctio hæc pœnarum, aut iuſtitiam prouocare debet, aut temperamentum admittere; Ex his uerbis alius Vlpiani locus.[y] hinc deſumptus, eſt emendandus; Vbi dum legitur pœnam aut iuſtam eligere debet, ſubſtituendū eſt, aut iuſtitiā prouocare debet, aut temperamētum admittere.

Laſcinia verò ſago iactandi antiquitus erat in vſu, & hodie aliquando exercetur. Tranquillus,[z] ferebatur, inquit, & vagari noctibus ſolus, atque inualidū quemquam obuiorum, vel potulentū corripere, ac diſtēto ſago impoſitū in ſublime iactare. Martialis.[a]

Ibis ab excuſſo miſſus in aſtra ſago.

Conſultatio etiam erat, cum in conſiſtorio cum Proceribus cauſas Princeps examinabat, aut aliàs ſtatuebat. Theodoſius,[b] Quæ ex conſultatione, inquit, procerum ſtatuimus, non ſemper iura ſint generalia. eadem conſulta uocantur.[c]

Vbi ab illuſtri perſona ad Principē prouocabatur, Epiſtolares acta ſcribebant, vel ſi Spectabilis iudicis ſnia appellatione ſuſpenſa fuiſſet, quā P.P. cū Quæſtore cognoſcebat;[d] Theodoſius A.[e] In his, ait, iudiciis, quæ conſultationum introduximus loco, vel Apoſtolos, vel ea quæ apud eum geſta ſunt, cuius ſententiam dī appellatū, ſuſcipere ab appellatorib. & cognitiones inducere apud viros Illuſtres p̄dictos iudices, & ea, q̄ geruntur, excipere, ſcribere, ſcriptaq; litigatorib. edere noſtros epiſtolares p̄cipimus: Idem ſignificat Iuſtinianus,[f] Qui, inquit, ex ſacro quidem epiſtolarum ſcrinio, ſunt ſpectabilium Iudicū, vindicabunt ſibi appellationis miniſteriū: Hāc ob cām & cum à Ducibus appellabat, acta ſcribebāt:[g] ob id pragmaticarij à monumentis, q̄ ſcribebant, ſunt appellati,[h] & hæ ſunt cōſultationes, quas ab epiſtolarib. tractari Notitia indicat. Precibus ēt ciuitatū hic

r in Commodo.
s l. quotieſcunque. 10. C. Theo. eo.
t in l. 1. § 1. de appell.
u l. ante p pen. et ult. C. de appel. & conſult. l. 2. C. de legib.
x in l. 4. § 1. de ſicar.
y § ult d. l. 5. de pœnis.
z in Othone. cap. 2.
a lib. 1.
b in d. l. 2. C. eo. de legib.
c l. cōſulta. C. de teſta. l. ne quis. C. de offic. recto. prouin.
d l. in offerēdis. & l. ſeq. C. de appell. Nouell. 20.
e in l. præcipimus C. eo. tit.
f in d. Nou. 20. ſine Auth. de ad miniſtr. offic. in ſacr. appella. in princ.
g l pen. C de appellat
h l. vlt. C de diuerſ. reſc. l. 5. C. qui militia poſſ.

Magi-

Magiſter rũ lebat, priuatorũ verò petitionib. libellorũ magiſter. Tribunatus quoq; legionũ per epiſtolã dari ſolitos expediebat. Veget.[a] Tribunus, inquit, maior, p epiſtolã ſacrã Imperatoris iudicio deſtinat. Officiorũ pręterea Illuſtriũ & Spectabiliũ Magiſtratuũ codicillos ſcribebat. Leo A.[b] Scrinij, ait, ſacrarũ epiſtolarũ Notitia ſic: in officijs virorũ Illuſtriũ Pręfectorũ Prætorijs Orientis & Illyrici, & vrbi, officij Proconſulis Aſiæ, & Africæ, Comitis Orientis, Præfecti Auguſtalis, Comitis diuinarũ domorũ, vicariorũ Thracię, Põti, & Aſiæ, & Macedoniæ, & Theſaurenſiũ claſſis: Hactenus Leo. Claſſem uerò hic, nõ naurũ puto appellari, ſed eorum multitudinẽ, qui Comitib. theſaurorũ inſeruiebant, quos Theſaurenſes Valentinianus A. appellat.[c] Nullus, inquit, theſaurenſis, vel officialis Comitis theſaurorũ, ſemel deprehẽſus euerſor repetat militiã. Hi in hoc ſcrinio ꝓbabantur: Theodoſius ad Achariũ Comitẽ largitionũ.[d] Comitũ, inquit, theſaurorũ dięceſeon prouectionis, & ipſos theſaurẽſes uetus obſeruatio principali dexteræ reſeruauit, nec aliter voluit eos in cõmittẽdis publicis neceſſitatib. hęre progreſsũ, niſi militiã ex emiſſa à ſacris ſcrinijs probatoria cõdonaſſet: Hęc ille. Intelligit aũt ſcriniũ epiſtolarũ: itaq; ex tot officiorum codicillis, quos ſcribebãt, nõ modicũ lucrũ faciebãt. Deniq; oẽs Principis epiſtolas hic magiſter expediebat; earumq; exẽplum in ſuo ſcrinio reponebat. Hũc proximus loco Secundocerij, deinde meloproximus Tertiocerij loco, ſicut & ipſe Magiſtrũ memorię ſequebatur. Trigintaquatuor in hoc ſcrinio militabant,[e] quorum ſeptẽ Quęſtori adiutoris titulo inſeruiebãt, iisde ad laterculenſis gradũ, in ſcrinio memorię tranſeuntes locum adiutoris vẽdebant. Iuſtinianus,[f] Deuotis, inquit, viris adiutoribus, deſiſtentibus ab eodẽ officio non prohibendis, cũ uel ad laterculenſis gradum in ſcrinio ſacrę memorię prouecti fuerint, uel ſm locum obtinuerint, in duob. aliis ſcriniis, i. ſacrarũ epiſtolarũ, ſacrorumq; libellorum & cognitionũ, poſt quẽ proximi ſuerãt, alios pro ſe, quos elegerint, ſurrogãdos adiutores pertere: q. poſteriores erũt cęteris. His verbis conſtat ſm locum in ſcriniis appellari, qui erat meloproximi, & primũ proximi poſt Magiſtrũ; adiutoreſq; ad eos gradus poſt Laterculenſis officium, tanquã digniores aſcendiſſe. Nõ omitto vſum epiſtolarum fuiſſe, ut prius ſcriberetur nomen eorũ, ad quos litterę deſtinabant, niſi maior minori ſcripſiſſet: Vnde Pręſides ſuũ nomen inferiorib. pręmittebant, quemadmodum D. Ambroſ. memorat.[g]

a lib. 12. c. 7.
b l. ult. §. per C. de diuerſ. offic.
c in l. 2. C. de palat. ſacr. largit.
d in l. vlt. C. Theo. de diuerſ. off.
e l. hac parte. C. de prox. ſac. ſcrin.
f in l. tẽporimus, & l. ult. C. de prox. ſacr. ſcrin.
g in 2. ad Corin. in princ.

Alium ponit Notitia Magiſtrum epiſtolarum Græcarum, q. epiſtolas Gręcè ſcribebat, aut Latinè dictatas in Gręcum vertebat, cũ Gręcis eſſent edendę. Hic Nerone imperãte, inſtitutus erat. Ioſephus.[h] ſcribit Beryllum, qui Neronis pædagogus fuerat, ſcribendis eius Græcis epiſtolis pręfectum. Eunapius ſcribit Nymphidianum Smyrnæũ Philoſophum Maximi & Claudiani Sophiſtarum germanum à Iuliano apoſtata dictandis epiſtolis, quæ Gręca lingua contexendæ eſſent, præfectum fuiſſe.

h lib. antiq. 20. c. 14.

Officium neque hic Magiſter habebat, ſed ex ſcriniis adiutores accipiebat. Epiſtolares cingulo ornabantur, vt alii ſcriniarii.[i] Theodori epiſtolarum Memorialis ſe hoc epigrãma inueniſſe Cuiacius refert.[k] FLAVIVS THEODORVS V. D. MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM ET ADIVTOR V. M. QVAESTORIS SACRI PALATII SCRIPSI MANV MEA IN VRBE ROMA CONSTANTINOPOLITANA III. KAL. IVNII MAVORTIO V. C. COS. IVSTINO ET IVSTINIANO IMP. Notæ illæ V. D. ſignificant Viri deuotis, vt ſępe appellatur in iure[l] & V. M. Viri Magnifici.

i l. vlt. C. de diuerſ. reſcr.
k in l. 13. C. de prox. ſacr. ſcrin.
l in l. temporimus. C. de prox. ſacr. ſcrin. Nou. 20. in fi. l. ult. C. ubi Senat. uel clariſs.

De Magiſtro Libellorum. Cap. CXVI.

LIBELLVS hic pro ſcriptura preces Principi oblatas continente accipitur:[m] cum. n. non oẽs poſſent Principẽ alloqui, aut ipſis ſingula explicandi nõ haberẽt, expediens viſum fuit ſcripto, ſeu libello deſideria cuiuſq; exponere; ita. n. ſupplicũ preces vocabant. Gordianus[n] errores, inqt, eorũ, q. deſideria. i. ꝑces ſcribũt, veritati ꝑiudiciũ afferre nõ pñt. & ita alibi ſępe accipit.[o] Opilius Macrinus libellis reſcripta facta dãnabat, cũ nũq̃ id Traianus feciſſet. Capitolinus:[p] Ita erat, iqnit, oia reſcripta veterũ Principũ tollere, vt iure, non reſcriptis ageret: Nefas eſſe dicẽs leges videri Cõmodi & Caracalli, & hoium imperitorũ voluntates, cum Traianus nunq̃ libellis rñderit, ne ad alias cauſas facta pręferrentur, q̃ ad gratiã cõpoſita viderẽtur. Hæc Capitolinus. vnde diuerſa Traiani reſcripta[q] ad magiſtratus non libellos edita ſunt cẽſenda. Libellus dictus eſt, q cum alię chartæ olim conuoluerentur, hic in formam libelli plicabatur: Tranquillus,[r] epiſtolę, inquit, eius ad Senatũ extãt, quas primus videtur ad paginas, & formam memorialis libelli cõuertiſſe, cum antea Conſules & Duces nõ niſi trãſuerſa charta mitterent ſcriptas. Hactenus Tranquillus vt libelli Principi darentur, à Cęſare initium habuit, in quo ita idem ſcribit. libellum, inquit, inſidiarum indicem ab obuio quodam porrectum, libellis cęteris, quos ſiniſtra manu tenebat, quaſi mox lecturus cõmiſcuit. Hęc ille. eos ipſe & Auguſtus p ſe expediebat, & ſignabat, quemadmodum de epiſtolis eſt dictũ. Tranquillus[s] in duplomatib. inqt, libelliſq; & epiſtolis ſignãdis initio ſphinge vſus, mox imagine magni Alexandri, nouiſſimè ſua, qua ſignare inſequentes quoque Principes perſeuerarunt. Hactenus Tranquillus. Poſteriores Imperatores vt ſe hoc onere ſubleuarẽt, magiſtros libellorum inuenerũt, quemadmodũ & epiſtolarũ, quod ſub Nerone factum diximus. Diu tamen Principes ipſi libellis ſupſcripſerũt. Lãpridius[t] Commodus in ſubſcribendo tardus ac negligens, ita ut libellis vna forma multis ſubſcriberet. Hęc ille. Sed cũ hoc opus Principes faſtidire cępiſſẽt, hic magiſter plures ſcriniarios habuit, q. iiſſa à Pricipe accepta ſcribebãt. Sub tẽps Notitiæ 34. erãt ſub hoc magiſtro libellẽſes uocati,[u] q. libellos ſupplices priuatorũ nõ ciuitatũ accipiebãt, Magiſter eos Pricipi oblatos legebat, & ipſe adnotabat,[x] aut libellẽſib. iiſſa dictabat.[y] Cognitiones, inqt Notitia, & preces hic magiſter tractat: Cognitio eſt cauſæ diſcuſſio, & examinatio, cum litigantes audiuntur. Vlpianus:[z] Solent, ait, Proconſules cuſtodiarũ cognitionẽ mãdare legatis, vt pręauditas cuſtodias ad ſe remittãt. Cum ergo ad Principẽ ab eius delegato appellabatur, cauſam cognoſcebat pro Principe Quęſtor & Præfectus Pręt. qui erat in Comitatu: cognitionẽ verò hic Magiſter tractabat, & acta libellenſes ſcribebant: Theodoſius A.[a] ſi priuato, inquit, non illuſtri vel pluribus vè, ut aſſolet, noſtra ſerenitas aditã delegauerit cauſam, & eius definitio fuerit appellatione ſuſpenſa, uir quidem magnificus Pręfectus Pretorio, qui in noſtro eſt Comitatu, cum viro illuſtri Quæſtore temporali iudicet dic. Noſtri verò libellenſes quę apud arbitros, id eſt delegatos geſta ſunt, ſuſcipiant, cognitiones inducant, & ea quæ gerunt, excipiant, ſcribant, ſcriptaq; litigatoribus edãt: qui etiam apud arbitros (licet illuſtres ſint) ex delegatione noſtra cognoſcẽtes excipiunt, ſi in ſacratiſſimo noſtri numinis comitatu cauſæ dicantur. His verbis declarantur Notitia, dum ait, hunc Magiſtrum cognitiones tractare: acta enim cauſarum, cũ à Principis delegato appellabatur, cognoſcentib. P. P. & Quæſtore, hi à libellis ſcribebãt: Et ideo hic Magiſter etiam cognitionum vocatur, ita Cranmũ Iuſtinianus appellat.[b] in Græca Cõſtitutione, quẽ etiam antigraphariũ nominat, quoniam reſcripta notat, q. regerendarius ſæpè à Notitia nũcupatur. Vnde Iulius Paulus dum eſſet à libellis Principi, ſex libros Imperalium ſententiarum cognitionibus prolatarum, ſiue decretorum compoſuit.[c] vbi uerò inter ſpectabilium iudicium appellatione ſuſpẽdebantur, iũ epiſtolares acta conficiebant, Id & Iuſtinianus cõprobat.[d] Super illis, ait, litibus, quas nõ ſpectabiles iudices iudicãt, ſed aduocati ſolum: referatur negotiũ, tã ad P. P. q̃ ad glorioſiſſimũ Quęſtorẽ deuotiſſimis libellenſibus miniſtrãtibus eis. i. acta ſcribentibus. Vbi quoq; de viro Illuſtri Princeps iudicat, acta iidem libellenſes ſcribebant. Zeno A.[e]

m ut in titu. C. quã libel. Prin. cip. dat.
n in l. 2. C. de err. adu.
o in l. 3. C. de fid. inſtr. & in baſ. fiſca. l. 3. C. de poſtul. in l. ſanc. C. de tranſ. in l. 1. C. de ſuff. in l. 4. §. ingreſſus ff. de off. proconſ. & alibi.
p in Opilio Macrino.
q l. 1. de interdi. & releg. l. 1. §. D. Traianus, de quæſt. d. l. 1. §. ſeruũ. l. 5. de pæ. l. cũ urro. § ſubueniendum. ff de ſi. dericom. liberta.
r in C. Cæſare.
s in Auguſto cap. 50.
t in Commodo.
u l. hac parte. C. de prox. ſac. ſcr.
x l. ult. C. de diuerſ. reſcr.
y d. l. ult.
z in l. ſolent in prin. ff de offic. proconſul.
a in l. præcipimus. §. huic . . de appell.
b in l. 2. § quæ omnia. C. de uet. iur. enucl.
c ut in inſcriptione, l. ult. de iur. patron.
d in d. Nou. 10. in fine.
e in l. ult. C. ubi Senatores, vel clariſſ.

Quoues

Quoties, inquit, viro illuſtri crimē ingeritur, nullius alterius iudicis, niſi noſtræ pietatis huiuſmodi volumus eſſe cognitionem, viris deuotiſſimis ſacri noſtri ſcrinij libellenſibus ſolemnia implētibus audiātur. Cauſarū quoq; in vrbe a Principe delegatarū acta notabant, & ideo hoc ſcrinium libellorum, & cognitionum a Iuſtiniano appellatur.[a] Codicillos etiam officiorum, Magiſtrorum militum, comitum, & Ducum limitum, & plurium palatinorum, ſeu probatorias edebant. Leo A.[b] explicans ex quibus ſcrinijs officiorum accipiendæ ſint probatoriæ, ait. Item Notitia ſcrinij ſacrorum libellorum ſic ſe habet: officij virorum magiſtrorum militum vtriuſq; præfecti Orientis & Illyrici, iuuitatorum, admiſſionalium, memoralium, omniumq; pædagogorum, cellariorum, menſorum, lampadariorum eorum qui in ſacris ſcrinijs deputati ſunt, decanorū partis Auguſti, & curſorum partis Auguſtæ, officij virorum ſpectabilium, ducum Paleſtinæ & Meſopotamię, nobilis Comitis Phęniceſcos, Corſenæ, Syriæ, & Auguſtæ Euphratenſis, Arabiæ, & Thebaidis, Libyæ, Pentapoleos, vtriuſq; Armenię, vtriuſque Ponti, Scythię, Myſię primę, Secundę Dacię, Pannonię, officij virorum ſpectabilium Comitis Aegypti, Pamphylię, Iſauriæ, Lycaonię, & Piſidiæ. Id etiam clarius explicat Iuſtinianus[c] loquens enim de Prętore Lycaonię ait: Vtranque cohortem in vnam contrahimus conſtituendā ex probatorijs, more ſolito ex ſacro libellorum ſcrinio, ex quo antea ducianì apparitores eas accipiebāt Probatorię codicilli vocabantur, quibus perſonę cohortaliū primū ab ipſo Principe, deinde a Magiſtro literis ſubſcribente probabantur:[d] quare plurimum libellenſes ex tot officiorū ſcriptuiis lucrabantur. Ex triginta quatuor viris huius ſcrinij VII. adiutores Quęſtor eligebat, quot & ex ſcrinio epiſtolarum.[e] Inde ad ſecundum locum ſcrinij aſpirabant, id eſt, ad meloproximum, mox ad proximum.[f] Magiſtri libellorum erant plerunq; Iurecōſulti, qui poſtmodum Præfecti Prætorio fiebant, Nam & Papinianus libellos egiſſe dicitur, antequam ad præfecturā peruenirer,[g] & Aurelius Arcadius Chariſius, ſe magiſtrum libellorum appellat.[h] Caiuni puto & Numeriani, ad quem ipſi ſcribunt.[i] Paulus quoque & Vlpianus hoc officio functi fuere. Spartianus:[k] Inſtituit, inquit, vt aſſeſſores, in quibus prouincijs aſſediſſent, in his adminiſtrarent, quod Seuerus, & multi deinceps tenuerūt, vt probant Pauli & Vlpiani pręfecturę, qui Alexandro in conſilio fuerunt, ac poſtea cum vnus ad memoriam, alter ad libellos paruiſſent, ſtatim Præfecti facti ſunt. Hęc ille. Imperante Iuſtiniano Cōſtantinus fuit Magiſter ſcrinij libellorum ſacrarumque cognitionum,[l] qui fuerat aduocatus in foro P.P.[m] Is eſt Conſtantinus qui pandectarū compilator, & magiſter largitionum fuit.[n]

Libellenſes cingulo honeſtabantur, quemadmodum & cęteri ſcriniarij,[o] & a Magiſtro officiorum iudicabantur.[p]

Neque hic Magiſter officium habebat, ſed adiutores ex ſcrinijs accipiebat, qui negocia ad libellos ſpectantia expediebant. Formam libelli ſupplicis inuētam Romę apud Albertinos ponit Rutilius in Celſo, quę eſt ſequens.

Velius Fidus Iubentio Celſo collegę ſuo ſalutē: Arrij Alphij, Arrię Fadillę Domini N. Imperatoris Antonini Auguſti matris liberti, libellū tibi miſi cognitū mihi ex longo tempore primę iuuentutis, etiā miratus cum ab ęd[i]bus eſſem quod eo loci ſe contuliſſet, a quo didici cauſa ſe requietionis, ſed & religionis magnopere a Domini N. Imperatore impetraſſe, ita ne qua mora videatur, ei per nos fieri libellum ſubſcriptum per eundem publicum, mihi ſine mora remittas. Opto te ſaluum, & fęlicem eſſe.

EXEMPLVM LIBELLI DATI.

Cum ante hos dies coniugem, & filiū amiſerim & preſſus ne ceſſitate corpora eorum fictili ſarcophago commendauerim, donec quietus locus, quem emeram, ędificaretur, via Flaminia inter milliar. 2. & 3. euntibus ab vrbe parte læua cuſtodia monumenti Fla. Thumeles Amelolæ M. Sini Orgili, rogo Domine permittas mihi in eodem loco in marmoreo ſarcophago, quem mihi modo comparaui, ea corpora colligere, vt quando & ego eſſe deſiero, pariter cū eis ponar. Decretum heri placet. Iubentius Celſus promagiſter ſubſcripſi, III. Non. Nouembr. Anno Pollione, & Opiniano Coſſ ordinarijs, Seuero, & Sabiniano Coſſ. Fuit is annus ſalutis 156. Antonino Pio imperante.

a in l. vlt. C. de prox. ſacr. ſcrin.
b in l. vl. § vl. C. de diuer. offic.
c § 1. Nouel. 25.
d l. pen. & vlt. C. de diuer. offic. l. 5. C. de cohort. princip.
e d. l. cōperimus. C. de prox. ſacr. ſcrinio
f d. l. cōperimus, C. eod. tit.
g l. reſcriptum, in prin. ff de diſtract. pign.
h in l. 1 ff de offic. P. P.
i l. 4. C. de calumniat.
k in Peſcennio.
l § 1. in 2. conſt. C. § ad iſtum in 2. conſtit. eod.
m § 5. C. de emēdat. C. Iuſtin.
n l. 2. § qua omnia. C. de veter. iur enucleando.
o l. vlt. C. de diuerſ. reſcrip.
p l. 1. in ſacris, C. de prox. ſacr. ſcrin.

De Comite Diſpoſitionum. Cap XCVII.

SCRINIVM Diſpoſitionū Notitia prætermittit, ſed in pluribus eius mentio fit;[q] Vnde forte Notitiæ tempore eius vices Magiſter epiſtolarum implebat, per quē plura Princeps diſponebat, inde Magiſter diſpoſitionum eſt appellatus. Inter ſe verò differebant, cum hoc ſcrinium, nec Magiſtros, nec Proximos haberet, ſed pro his Comitem.[r] Qui ſcriniū diſpoſitionū tractabant, Referendarij vocabantur. Hi ſupplicum deſideria, aut iudicum conſultationes Principi inſinuabant, & reſponſa data conſulētibus mittebant, quę ēt mandata dicebantur. Legitur. n. apud Theodoſium.[s] Mandata Imp. Theod. & Valent. A. A. nulla Antiocho cæteriſque Præfectis Prætorio per Referendariū. Procopius *ἐν ἀνεκδότοις*, Referendarij, inquit, erant, qui preces ſupplicum referebant Principi. Hi antea pauci erāt, poſtmodū à Iuſtiniano vſque ad numerum XVIII. excreſcere permiſſi, demum ad octo ſunt redacti.[t] Nos, inquit, vt multis opitularemur, per referendarios ſingulorum petitiones diſcētes plures fecimus, quàm antea eſſe conſueuerant, qui multos nobis introducentes ſupplicātes, multis etiam petitionibus ſunt vſi. Et poſtquā VIII. eſſe ſtatuit, ſub finem addit. Referendarios in petitionibus indigentium, & Principis in eos auxilium, vitam ſuam impendere. Hæc Principis reſponſa, quæ ſuper litibus emanabant, diſpoſitiones vocabantur. Iuſtinianus:[u] Aliqui iudicum, ait, dicunt, quòd diſpoſitiones ſpectabilium noſtrorum referēdariorum inſinuatæ eis ſunt, tanquam diſponentes, quemadmodum oporteat negotiū examinari aut iudicari. & propterea ſancimus, vt dū lis examinatur, nullam diſpoſitionem ſpectabilium referēdariorum diſponentem quomodo oportet ſuceptum examinare negotium valere. Et idem infra ſæpius repetit, ex quibus quid ſit diſpoſitio, & referendariorum officium ſatis apparet. Sed id clarius etiam alibi[x] ex eodem liquet: Spectabiles, inquit, referendarij noſtras iuſſiones faciat manifeſtas, & in cauſis quas docēt, ſeu referunt ad noſtram tranquillitatem, neque ipſi, neq; adiutores eorū quemquā teneāt, neq; ſub fideiuſſionibus conſtituant, vel paciſci cogant, aut cauſis ſe immiſceāt, ſed ſolas noſtras iuſſiones, aut ſcripto, aut verbo prolatas, iudicibus inſinuent. Idē Procopius probat,[y] Theodorus, ait, reſponſionibus Imperatoris præerat, continuo eidem ſupplicantium preces nuncians. Referendarium Latini hoc munus appellant: Hæc ille. Expoſitio verò quam Principi faciebant referendarii, relatio appellabantur:[z] Hæc iuſſa q̄ pro lege ſeruari Princeps volebat, Quęſtor in prouinciis publicari iubebat.[a] Referendarijs ergo præfectus erat Comes, qui adiutores habebat;[b] omneſq; tenebātur ſicut & alij ſcriniarij viginti annis militare.[c] Completo verò militiæ tempore referendarij Cōſulari honore decorabātur:[d] Comes cōſiſtorianus fiebat.[e] Erat autem conſiſtorium ſeſſio virorum, inter quos, Princeps legatos cauſaſq; audiebat, & definiebat, ſedens inter eos, qui appellabātur Comites conſiſtoriales.[f] Referendarij ſpectabiles dicebantur.[g] Hæc quo ad palatinos ſufficiant. Nunc ad ciuiles prouinciarum magiſtratus eſt veniendum.

q vt in l. 1. 3. 4. & l. proximos, C. de ſacr. ſcrin. in l. vl. C de decurionibus.
r d. l. proximos.
s in l. 2. C. de offic. eius qui vic. alter. iud. vel pſ.
t Nouell 10. ſeu auth. de referendarijs.
u Nouel. 113. in princ. ſeu auth. vt med. lit. non fier ſacr. formas.
x ex Nouel 124. ſeu auth. vt litigantes iur. in ex ord. lit.
y lib. 2. de bello Perſico.
z l. 2. & 3. C. de legib.
a d. l. 3.
b d. Nouel. 124. § antepen.
c l. 3. C. de proxi. ſacr ſcrinio.
d Nouel. 113. et 134.
e l. proximos, C. de prox ſacr ſcr.
f l. vlt. C de comit. conſiſtor.
g l. 2. C. eo. tit.

niendum, qui magnam huius operis partem continebunt.

DE MAGISTRATIBVS PROuinciarum. Cap. XCVIII.

PRAETER Palatinos ſupra explicatos erant & aliquot prouinciarum Magiſtratus ſpectabiles, vt Proconſules, Comes Oriẽtis, Præfectus Auguſtalis, & Vicarij, qui plores ſub ſe Conſulares, correctores, præſideſque habebant: Ideo prius de eorum origine, auctoritate, ac differentijs aliqua ſunt præmittenda: Demum ſecundum Notitiæ ordinem ſingulos ſuo loco prouinciarum rectores, explicabimus. Hæc quoque eſt pars breuiarij, quam ſub nomine prouinciarum, & regnorum ab Auguſto ſcriptam fuiſſe Tacitus ſcribit,[a] quæ nunc eſt altius repetenda. Cum extra Italiam arma proferre, & prouincias ſubigere Romani cęperunt, primum Sardiniã Corſicamq; & Siciliã, deinde Hiſpaniam, & Galliã Narbonenſem in ſuam poteſtatẽ redegerunt, in quas totidem Prætores, quot prouinciæ in ditionem venerant, miſerunt. Victis itaque duabus Hiſpanijs, quatruor circa annum 520. ab Vrbe cond. ad regendas prouincias Prætores exierunt.[b] Liuius;[c] Biduo poſt, inquit, prætorum comitia habita; prætores illo anno primũ ſex creſcentibus iam prouincijs, & latius pateſcente Imperio creati ſunt, prouincias autem ſorte inter ſe diuidebant. Idem [d] Prætores prouincias ſortiti C. Fabritius Licinius Vrbanam, Catiuus Labeo Peregrinam C. Manlius Volſo Siciliam, Appius Claud Nero Hiſpaniam inferiorem, M. Portius Leua Piſas. P. Manlius in Hiſpaniam citeriorem adiutor conſuli datur. Prima Sardinia inter primum & ſecundũ bellum Punicum, ductu Titij Manlij Coſ. Romani Imperij iugum accepit. Appius Claudius Coſ. primus in Siciliam exercitum traiecit, quam poſt annos 52. captis Syracuſis M. Leuinus Coſ. prouinciã fecit. Caius verò Flaminius prætor primus rexit, vt Cicero, Liuius, & Paterculus ſcribunt. Hiſpaniam primi omnium Gn. & Publ. Scipiones initio belli ſecundi Punici, cum exercitu ſunt ingreſſi, inde variè poſſeſſa, & ſępè amiſſa, tandem vniuerſa ductu Auguſti facta eſt ſtipendiaria. Cum verò Prætores tantum prouincias regerent, capta Africa, & propagato latius Imperio, placuit, vt qui priore anno Coſſ. fuiſſent, ſequenti Proconſules prouincias adminiſtrarent,[e] illã autẽ P. Scipio Aemilianus diruta Chartagine in formam prouinciæ redegit. Macedoniam Paulus Aemilius, Lucius Mummius Achaiam, Fuluius Nobilior Aetoliam; Aſiam L. Scipio, Africam frater Antiocho eripuit, ſed beneficio ſenatus populiq; Romani a Regibus poſſeſſam, M. Perpenna, capto Ariſtonico tributariam fecit, Cyprũ Cato vita Rege defuncto. Cretam Metellus; Syriam, Pontumque cũ adiacentibus prouincijs Gn. Pompeius. Gallias magna cũ clade Romanorum ſępius afflictas, & amiſſas C. Cęſar recepit. Idem Numantiam perdomuit, Volſo Manlius Gallogręciam: Bithinia teſtamento Nicomedis Romanis relicta eſt hæreditaria. Aegyptum Auguſtus ſtipendariam fecit, in ærarium quantum pater eius ex Gallia reditus habebat conferens. Eã prouinciam tempore Ptolomæi Auletæ decem millia, & quingenta talenta pro tributo ſoluiſſe, Strabo [f] refert: quæ ſumma efficit, ſepties centena, & quingẽtena millia aureorum, ſeu ſeptẽ milliones cũ dimidio: Sed duplum huius ſummæ Romani auxerunt: Nec mirum cum Alexandriam orbis emporiũ fuiſſe Plinius dicat. Oẽs enim Indiæ, mariſque rubri gemmæ, purpura ac biſſus, aliæque opes eo deferebantur. Tiberius verò Cæſar Illyrijs, Dalmatiſque ſubactis, Vindelicos, Noricos, Pannoniã, vt Corduſeos, deniq; & Cappadociam, nouas Imperio prouincias adiecit, vt Tranquillus & Paterculus [g] referũt. Claudius Cæſar Britãnos, & Orchadas inſulas ſubegit, vt Tacitus & Tranquill. memorãt. Pontus Polemoniacus Rege Polemone cõcedente, & Alpes Cottiæ, Cottio Rege defuncto, à Nerone Rom. Imperij prouinciæ ſunt factæ, vt Eutropius & alij ſcribunt. Iudęa autem à Pompeio domita, primo Herodi, deinde Archelao, Philippo, & alteri Herodi eſt conceſſa, & illis extinctis prouincia facta, ſed eam rebellantem cum Lycia, Rhodo, Byzantio, & Samo, quæ libera fuerant, præterea Thraciam, & Ciliciam Comagenem Veſpaſianus Imperio Romano adiecit.[h] Daciam, Thaipbalos, Vectabulos, Tergiuintos, Armeniã, Meſopotamiam, Traianus ſubegit: Atabum & Azabernorum regionẽ Pertinax: Nonnullæ minores regiones à poſterioribus Principibus domitę, poſtea amiſſę fuerunt. Hæ à proconſulibus, prætoribus, Quæſtoribuſq; ſunt adminiſtratę, donec Auguſtus rerum potitus, Reipub. formã mutauit; Prouincijs II. inter ſe, & popu. Rom. diuiſis, illi pacatas regendas conceſſit: Suſpectas verò, & hoſtibus confines ſibi retinuit, veritus, ne ſi earum adminiſtrationem populo tradidiſſet, arma in ſe quãdoque conuerterent. Illorum igitur Magiſtratus, etiãſi Conſules nõ fuiſſent, quod eorũ loco imperarent, Proconſules appellauit; qui ex Senatoribus, etiam non conſularibus ſorte lecti, anno tantum in Imperio manebant, & ſex faſcibus, conſularibuſque inſignibus pomerio vrbis egreſſi, donec reuerſi fuiſſent, vtebãtur, ſed nullũ in milites ius habentes, nec enſem, nec clamydẽ geſtabãt. Quos verò ipſe in prouincias à ſe retentas miſiſſet, legatos vocauit, etiam ſi conſulares viri eſſent, & proprætores, quòd Prætoris officio fungerentur. Sed hi poſtmodum Præſides, & omnes Legati Cęſaris ſunt appellati,[i] Quinque faſces, inquit Dion.[k] præmittebant, vnumque tantum ſecum aſſeſſorẽ ducebant, militibuſque imperantes, & enſe accincti, clamydem induebãt, & quantum Cæſari placuiſſet in magiſtratu manebant. Italiæ verò Præſidibus, qui militibus imperabãt, ideo Pręroris nomẽ impoſuit, quia veteres exercitus Imperatores, Prætores nominabant.[l] Hi poſtea Prætoris nomine abolito Correctores ſunt dicti. Itaque Prætoris nomen, & Conſulis, inquit Dion, tantum in Italia permanſit, cuius rectores, Pręrores & conſulares appellabantur.

Duas verò prouincias his tantum, qui conſules fuiſſent permiſit, Aſiam & Africam, quibus tres aſſeſſores, & ipſos conſulares, quos ipſe probaſſet, dedit. Mittebantur & Quæſtores in prouincias inferiores, qui poſtea Procuratores Cęſaris ſunt appellati, vt Pilatus qui Iudæam procurauit: Verũm Strabo in calce operis, decem Senatui, ab Auguſto prætorias prouincias conceſſas fuiſſe ait, in quas Prętores mittebantur, & duas conſulares, quæ a Proconſulibus adminiſtrabantur Itaque populo XI. vel vt alij XII. prouincias conceſſit, cæteras ſibi retinuit.[m] Auguſto verò defuncto Tiberius populos cõceſſos magiſtratus, non ab eo, ſed à Senatu eligi iuſſit. Sic omnia paulatim in Principem ſunt tranſlata. Tacitus.[n] Tum primum, inquit, è campo comitia ad patres tranſlata ſunt: Nam ad eam diem etſi potiſſima arbitrio Principis, quędã tamẽ Pudiis Tribunorum fiebant, neq; populus ademptũ ius queſtus eſt, niſi inani rumore, & Senatus largitionibus, ac precibus ſordidis exſolutus, libens tenuit moderante Tiberio, ne plures quam quattuor candidatos cõmendaret ſine repulſa, & ambitu deſignandos: Hæc ille. Demum Imperio Conſtantinopolim tranſlato, poſteriores Principes aliud magiſtratuũ genus, vt Vicarios & Comites creauerũt. Sed quoniã prouinciarum magnitudo earum Præfectos diſtinguit, prius aliqua de ipſis, earumque diuerſitate ſunt dicenda.

Prouincia eſt, quę non à Regibus, ſed Magiſtratibus regitur; Strabo,[o] vniuerſæ inquit, terrę pars, quæ ſub Romanis eſt, aliam partem Reges tenent, aliam ipſi habent, quam prouinciam vocant: Pręfectos & Quæſtores, ſeu tributorum exactores in eam mittunt: Hęc illę. Prouincię, vt plurimum fluminib.

man-

a in 1. annaliũ.

b l. 2. § capta deinde Sardinia ff. de orig. iur. et in 3. epitome L. Flori.

c in 2. de bello Macedon.

d in 2. de bello Macedon.

e de offic. proconſulis Feneſtella, & alij.

f lib. 12.

g in 2. Hiſtor. Rom.

h Dion. Eutropius, & alij.

i l. pen. ff. de off. Præſid.

k lib. 53.

l Aſcõ. 3. in Verrem.

m Dion. lib. 53.

n in 1. annaliũ.

o lib. 17.

montibuſque terminantur, Pelagius Pontifex,[a] eam eſſe vult prouinciam, quæ vndecim, vel decem minimum ciuitates habet: tot enim regnum conſtituunt.[b] Scitote, inquit, certam prouinciam eſſe, quæ habet decem ſeu vndecim ciuitates, & vnum regem. Iuſtinianus quoque[c] abſonum eſſe dicit, vt Helleneportus octo, & Polemoniacus quinque tantum ciuitates habeat, quæ ſimul iunctæ ſunt tredecim vrbes, & vix vnam conſtituunt prouinciam. Quare vnicum ipſe vtriuſque Ponti Moderatorem creauit. Vrbes autem olim erant, quæ forum cauſarum, & Duumuiros, ſeu ius dicentes magiſtratus habebant: Modeſtinus,[d] non ſolum metropoles, ſed & minora oppida ciuitates appellat, in quibus erat forum cauſarum. Pauſanias verò[e] ciuitates nominat, quæ Prætorium, Gymnaſium, Theatrum, forum, & Balneum habebant: loquens de Panapeo; Vrbs, inquit, ea eſt Phocenſium, ſi modo vrbem eam appellare par erit, in qua ciues non prætorium, non Gymnaſium, non theatrum, non forum vllum habent, non denique vllum perennis aquæ conceptaculum. Herodianus quoque libro tertio ſcribit Byſantium, quia Nigro fauerat à Seuero dirutum, & theatro thermiſque, & omni cultu atque honore detracto in vici formam redactum. Hæc & Iureconſulti pro ciuitatum inſignibus recenſent, Paulus,[f] ciuitatibus, inquit, legari poteſt etiam, quod ad honorem, ornatumve ciuitatis pertinet: Ad ornatum, quod ad inſtruendum forum, theatrum, ſtadium legatum fuerit. Martianus.[g] Vniuerſitatis, ait, ſunt, non ſingulorum, veluti quæ in ciuitatibus ſunt, Theatra, & ſtadia, & ſimilia ciuitatum. Procopius[h] addit Baſilicam, quam porticum appellat, quòd columnis ſuſtentetur. De Melitenis enim ſermonem faciens, ait; Domos ædificarunt, templaque fecerunt, Præfectorumque diuerſoria, ac forum, & alia, quæ ſunt vrbium inſignia, plateas, porticus, balnea, theatra, & ſi quid aliud ad magnæ vrbis ornatum pertinet. Simile Diuus Gregorius Nazianzenus[i] narrat. Parua tibi, inquit, eſt ciuitas, ac ne ciuitas quidem, ſed aridus locus, & inamœnus, atque infrequens: nobis mœnia ſunt & theatra, ac equeſtres curſus, & palatia, & pulchræ atque ingentes porticus, & illuſtris hæc, ac viſenda colomna, forum frequens, nobiliumque virorum præclarum concilium, num propterea, ait, morte multandi ſumus, quòd nec ciuitatem erreximus, nec muris cincti ſumus, nec equorum curſibus, nec ſtadijs, & venationibus, nec balneorum ſuauitate, ac ſplendore gloriamur? Hæc ille. ſed declaranda ſunt prædicta ciuitatum inſignia. Prætorium eſt domus, vbi ius Præſes reddebat. Iuſtinianus,[k] loca, inquit, in quibus publice magiſtratus ius reddere, vel habitare ſolebant, prætoria appellarunt; ita etiam Leo vocat;[l] temporibus, ait, quibus religioſos viros à turbulenta obſeruatione prætorij vacare contigerit, precatione ſoluta ſacroſanctis altaribus obſecundent. Gymnaſium erat paleſtra, ideſt locus quadratus, peryſtilio, ſeu quattuor porticibus clauſus; quale eſt, quod vulgo clauſtrum monachorum dicitur, cuius porticus ad meridiem poſita, erat duplex, & exhedram cum ſedibus habebat, in qua ſedentes philoſophi diſputabant; qualis hodie eſt, capitulum monachorum dictum. Prope erant lauacra, vt Vitruuius[m] deſcribit: illud eſt, quod Latine in iure ſtadiũ appellatur.[n] Paleſtræ ſimilis eſt Piſis campus ſanctus vocatus. Theatrum eſt, vbi fabulæ recitabantur. Forum, vbi de exigua ſumma Defenſores ciuitatum, aut Duumuiri ius dicebant. Porticus vocabantur Baſilicæ, Latinè Regiæ dictæ, quæ teſtudinatæ; columnis fulciebantur, vbi negocia tractabantur, & circùm, tabernas rerum venalium habebant, de quibus in iure frequens eſt mentio.[o] ſacræ Chriſtianorũ ædes ad eam ſimilitudinem fabricatæ, Baſilicæ ſunt appellatæ,[p] cum vero in inſignioribus oppidis Epiſcopi ſuerunt præfecti,[q] quæ apud Italos ciuitas non cenſe-

a epiſtola prima.
b c. Scitote, & q. 3.
c in Nouel. 28. de moderatore Hellenoponti.
d in l. ſi duas. §. decet ff. de excuſator.
e lib. 10.
f in l. ciuitatibus 122. de leg. 1.
g in l. non tantũ. 6 de rer. diuiſ.
h lib. 3. de ædif. Iuſtin.
i in oratione ad Arianos, & de ſeipſo.
k Nouell. 24. in princ.
l in Leo nouel. §. 1. C. de epiſ. & cle.
m in quinto.
n in d. l. non tantum, & §. 1. d. l. ciuitatibus, de leg. 1.
o vt in l. pediculis, §. pe ff de auro & arg. leg. & l. inter ſtipulantẽ. § ſacram, & l. continuus, §. cũ quis, de verb oblig.
p 1. perlectis, §. ad epiſcopum, 23. diſ.
q cap quanto, de off. ord. & c. 1. de priuileg.

tur, quæ illis caret,[r] quod in alijs prouincijs non obſeruatur, nec id neceſſarium eſſe, legum interpretes fatentur.[s]

Prouinciæ verò pro diuerſitate temporum variæ fuere. Initio omnes erant Prætoriæ; Pomponius.[t] capta, inquit, Sardinia, mox Sicilia, & Hiſpania, deinde Narbonenſi prouincia, totidem Prætores, quot prouinciæ in ditionem venerant, creati ſunt, qui prouincialibus præeſſent; Hæc ille poſtea verò capta Africa, primum in eam miſſus eſt proconſul,[u] deinde in Aſiam, & Achaiam; itaque duæ factæ ſunt prouinciarum ſpecies, Prætoriæ, & Conſulares, in quas qui Conſules fuerant, mittebantur, & proconſules vocabantur: ſub Prætoribus Quæſtores continebantur: Primus P. Philo anno ab vrbe condita CCCCXXVIII. cum Palepolim in Græcia obſideret, prorogato ſibi Imperio, donec cum Græcis debellatum eſſet, Proconſul eſt creatus.[x] Poſtea anno DCV. actum eſt, vt qui priore anno Conſules fuiſſent, in prouincias cum poteſtate Conſulari irent, proconſuleſque dicerentur. Auguſto imperante in Italia tantum prætorij magiſtratus, & Conſulares erant, in prouincijs proconſulares, & proprætorij. Sola Aegyptus præfectum Auguſtalem ex ordine equeſtri habuit.[y] Vndecim prouinciæ ab Auguſto populo traditæ proconſulares fuere, Africa, Numidia, Aſia, Achaia cum Epiro, Dalmatia, Macedonia, Sicilia, Creta cum Libya Cyrenaica, Bythinia cum adiacente Ponto, Sardinia & Betica. Sed Achaiam & Macedoniam, poſtea Tiberius, Præſidibus ſubiecit. Tacitus,[z] Achaiam, inquit, & Macedoniam onera deprecantes leuari in præſens proconſulari Imperio, tradique Cæſari placuit. Aliæ vndecim à Cæſare retentæ, proprætoriæ fuere. Iberia Tarraconenſis, & Luſitania: vniuerſa Gallia cum Narbonenſi, Aquitanica, Lugdunenſi & Celtica, Syria Cœle, Phœnicia, Cilicia, Cyprus & Aegyptus. Tranquillus tamen[a] Ciliciam proconſularem vocat, & Cappadociæ conſularem Rectorem pro equite Romano impoſitum ſcribit, quæ poſtea ſub Præſide fuit. Itaque apparet quare Bithyniam Plinius iunior proconſul rexerit, & cur in marmoribus prouinciarum Rectores, modo proconſules, modo proprætores nominentur: ſed hæc poſtea mox mutata. Conſtantinus enim nouam magiſtratuum formam inuenit. In primis quattuor Præfectos Prætorio inſtituit unũ Orientis, cui diœceſes quinque ſunt tributæ, Oriens, Aſia, Pontus, Aegyptus, & Thracia: Alium Illyrici, cui duæ Macedonia & Dacia ſunt datæ. Tertium Italiæ, qui etiam Africam, & Illyricum Occidentale regebat. Quartum Galliarum, qui etiam Hiſpaniæ & Britanniæ imperabat. Hi in quattuor orbis partibus conſtituti, quia vbique eſſe non poterant, plures in ſingulis ſibi commiſſis diœceſibus. Vicarios poſuerunt, qui pluribus præſidibus imperabant. Vnde Gratianus A. Vicarios pro præfectis diœceſes ſibi creditas temperare ſcribit.[b] Singulis verò prouincijs, proconſules, aut conſulares, vel correctores, aut præſides præerant. Orientem uni Comiti cum XV. prouincijs commiſit, præfectum Auguſtalem in Aegypto reliquit; Neque tum alius præter hos reperiebatur ciuilis prouinciarum magiſtratus, nec plures Notitia, nec Zeno[c] nominant.

Prætoribus ſex faſces, & totidem proconſulibus præferebantur.[d] Appianus:[e] Prætores, inquit, ad exercitum Romani miſerunt, quos ἑξαπελέκεις, hoc eſt, ſex ſecurium vocant: quia Conſules duodecim ſecuribus & totidem faſcibus Regum more utebantur Prætores autem quia dimidium dignitatis habebant, etiam dimidium inſignium ſunt conſecuti. Plutarchus:[f] Prætor, ait, in Hiſpaniam miſſus eſt, non cum ſex ſecuribus, tot enim prætores habent, ſed totidem alijs aſſumptis, vt Imperij Conſularis dignitatem haberet. Cicero de Verre prætore Siciliæ loquens, ait. Sex lictores circumſiſtunt exercitatiſſimi, & ad pulſandos verberandoſve homines valentiſſimi: Faſces ex virgis betulæ fiebant.

r Bar. in l. vrbis, in fi ff de ver ſig. & l. ulc ff. de col leg. illicit.
s c. 1. de priuileg. vbi Abbas.
t in l. 2. §. capta. ff. de orig. iur.
u Nouell. 30.
x Liuius lib. 8.
y Strabo in 17. & Dion. lib. 53.
z in primo.
a in Veſpaſiano.
b in l. 1. C de præ. ſacr. ſcrin.
c in l. 1. C. ut tã ciuiles quam militar. eud.
d l. proconſules ff. de offi. proconſ.
e in Syria hiſtoria.
f in Paulo Aemilio.

Plinius: [a] Betula, inquit, arbor eſt Gallica, mirabili candore atque tenuitate, terribilis Magiſtratuum virgis, eadem circulis flexilis, item corbium ſportis. Hæc ille. Lictores, taurina pelle indutos fuiſſe Palladius [b] ſcribit, quòd an ſit verum ſubſiſto. Demum proprætoris nomine abolito, in prouincijs Proconſules, Præſideſque fuerunt. In Italia verò Prætoribus, Correctores ſucceſſerunt, vt in Apulia, Calabriaque, Lucania, & Brutijs, [c] quod nomen & in aliquas prouincias, vt Auguſtanicam, Paphlagoniam, & Sauiam eſt propagatum. Olim erant & Prouinciæ Quæſtoriæ, vt Cyprus, [d] ad quas ibant nomine exigendorum tributorum hi, qui Quæſtores dicebantur, & ius populis Prætoris vice dicebant: verùm ius gladij non habebant, vt ait Dion. [e] Hi prius Proconſules comitabantur, & tributa exigebant: [f] poſtea per ſe ipſi ignobiliores prouincias adminiſtrarunt. Eorum loco, Imperatores ſuos Procuratores crearunt, qui Proconſules, Præſidesve in prouinciam ſecuti, aliquod Imperium habebant: [g] cauſas enim fiſcales tantùm iudicabant. [h] cùm verò Præſidis loco regionem aliquam adminiſtrabant, imperium quidem habebant: ſed maiorum Magiſtratuum inſignibus vti non poterant. Quare Capitonem in Aſia Procurantem Tiberius deportauit, quòd ſatellitibus vſus, præfecturæ ſibi auctoritatem vſurpaſſet. [i] Hi quandoque ex Equitibus, quandoque ex libertinis Cæſaris creabantur: Quare prouinciarum tres ordines, vt & magiſtratuum facti ſunt, quædam maiores, quædam mediç ſeu Conſulares, quædam minores, ideſt præſidum ſuot appellatç. Iuſtinianus; [k] Veneranda, inquit, vetuſtatis auctoritas, ita magiſtratus digeſſit, vt alij maiores, alij medij, alij minores eſſent. Idem ad Archelaum P. P. Africæ. [l] Carthago, ait, Byzantium, & Tripolis, Rectores habeant Conſulares, reliquæ Prçſidibus gubernentur. Zeno A. ad Sebaſtianum P.P. [m] Nemo, inquit, ex Prçſidibus Clariſſimis, vel Conſularibus, aut Correctoribus, vel qui adminiſtrationis maioris inſulas meruerunt, ideſt viri ſpectabiles, Proconſules, aut præfectus Auguſtalis, aut Comes Orientis audeat excedere de locis, quos rexiſſe noſcitur, antequam quinquaginta dierum conſtitutus numerus finiatur. Hçc ille. Maioribus prouincijs maiores magiſtratus, ideſt ſpectabiles, quales ſunt Proconſules. Medijs Conſulares & Correctores, Minoribus præſides ſunt præfecti. [n] Proconſulares prouinciæ, antea vndecim fuere, poſtea ad tres redactç ſunt, Aſiam, Achaiam, & Africam, qua amiſſa, priores duç tantum Proconſulares permanſerunt. [o] Zeno enim vtrunque Proconſulem Imperij nominat, cum hi duo ſoli tum reperirentur. Sed Africa à Barbaris recepta, eius Proconſulem Iuſtinianus renouauit, Idem Cappadociam, Armeniam primam, & Paleſtinam Proconſulares fecit, [p] quas in numero maiorum eſſe voluit, ſicut & illas, quibus Comites, Prçtores, & Moderatores dedit, qui ius etiam in milites habebant, [q] erantque ſpectabiles.

Medię verò erant prouinciç Cõſulares, non Conſulum aut Proconſulum, ſed in quas Senatores cum Conſularibus ornamētis mittebantur: Minoris enim ſunt adminiſtrationis, quam proconſulares. [r] Medias prouincias & Correctores imperabant, qui Conſularibus in hoc inferiores erant, quod ornamentis Conſularibus non vtebantur, ſed militibus imperantes, enſem & chlamydem geſtabant, quibus Proconſules carebant.

Minores prouinciç à Prçſidibus regebantur, [s] qui proprie ordinarij vocantur. [t] Ita hos Prçſides interpretatur Iuſtinianus: [u] Paleſtinam, inquit, quondam Proconſul tenuit, ſed eo amiſſo ad magiſtratum, quem vocant ordinarium deuenit, ideſt prçſidem: Ordinario enim iure is prouincias regere dicitur. [x] Sed & Conſulares erant ordinariç. Idem A. [y] loquens de quarta Armenia: conſiſtat, ait, ipſa in forma ordinariorum Magiſtratuum, Conſularis à nobis facta. Itaque prouinciarum magiſtratus, aut Proconſules erant, aut Conſulares, vel Correctores, aut Præſides: plura enim Notitiç tempore nomina non inueniuntur, de quibus ſingulis cum ſit differendum prius, quç omnibus ſunt communia, deinde in quo diſcrepent, dicemus.

a lib. 16. c. 18.
b in Nathanaele abbate.
c l. de omnibus, l. penul. ff. de off. præſid.
d Cicero in epiſtola ad C. Sextilium Ruffum.
e lib. 53.
f l. 1. ff. de offic. Quæſtor.
g l. vlt. ff. de procurat. Cæſar.
h l. ne quicquā, in princ. ff. de offic. procoſ.
i Dion. lib. 57.
k in §. illud. Authen. de appella.
l in l. 1. §. Deo itaq; nobis. C. de off. PP. Afri.
m in l. 1. in princ. C. vt omnes iud. tam ciuiles quā milit.
n d. §. illud. Authen. de appell. ſeu Nouell. 20.
o l. 1. C. de ratio. oper. publ.
p Nouel. 30. 31.
q edicto 4. de pſide Phœnicia, et Libani, & Nou. 26.
r d. l. 1. C. vt omn. iudi. tam ciuil. quam milit.
s d. l. 1. §. Deo, itaq; nobis, C. de off. P. P. Africa, l. ordinariorū. C. de cohortalib. l. 5. C. de collat. fundor. fiſcal. l. 2. C. ſi quacunque prædit. pot. l. 2. C. de prox. ſacro. ſcrin.
u Nouel. 103.
x l. vlt. C. de mo. milit.
y Iuſtinianus Nouel. 31. § pen.

COMMVNIA MAGISTRATVVM Prouinciarum. Cap. CXIX.

ETSI ſpeciali vocabulo, qui minores prouincias regunt, Prçſides appellentur, omnes tamen ſub generali Prçſidis nomine, Proconſules aliique prouinciis Prçfecti continentur: Aemilius Macer. [z] Prçſidis, inquit, nomen generale eſt, eoſque Proconſules, & Legati Cçſares, & omnes prouincias regentes, licet Senatores ſint, Prçſides appellantur: Nec ſola hac voce, ſed & re in multis cõueniebant: In primis, quia omnes cūctis in prouincia maius Imperium habebant, inſontesque animaduertebant: [a] Omnes Senatorem in prouincia morantem iudicabant; [b] Vniuerſis in prouincias venientibus, per aliquot ſtadia Decuriones occurrebant, exceptis aduocatis, qui portas extra non cogebantur. [c] Id à Poſtumio Albino Coſ. anno ab Vrbe cond. DCXXXI. originem habuiſſe videtur, qui iratus Prænestinis, quòd apud eos ſacrificans non eſſet honoratus, iuſſit, vt ipſorum magiſtratus ſibi obuiam exirent: [d] quod poſtea in exemplum tranſijt: is enim honos alijs quoque magiſtratibus eſt habitus, Nullus rectorum cum prouincias circumibant, ad priuatos diuertere poterat, ſed in manſionibus curſus publici hoſpitabantur: Aliæ domus, ad quas declinaſſent, publicabantur. Valentinianus. [e] Quiſquis, inquit, prouinciæ Præſidentem propria poſſeſſione ſuſceperit, ager, quem diuerſorium habuerit, prædictus in tranſitu, fiſci iuribus vindicetur; Ita enim iudices manſiones inſtruere, & inſtaurare nitentur. Hæc ille. Omnes officia cohortalium habebant: Sed minor Præſidum numerus, in quorum officio circiter quinquaginta apparitores fuiſſe, cum totidem Africæ Præſidibus Iuſtinianus conſtituat. [f] Quandoque tamen plures pro locorum, ſiue regionum conſuetudine habuerunt. Hæc dicebatur cohors prçtoria, quæ olim præter paucos, Prçſidis arbitrio eligebatur. [g] Cicero. [h] Atque inter hos, inquit, quos ſibi Comites, & adiutores negotiorum publicorum dedit Reſpublica, duntaxat his finibus prælabis, quod ante præſcripſi. Quos verò ex domeſticis coniunctionibus, aut ex neceſſarijs apparitoribus tecum eſſe voluiſti, qui quaſi ex cohorte prætoria appellari ſolent, horum non modo facta, ſed dicta præſtanda ſunt: Hæc ille. Tempore poſteriorum Principum, & Notitiæ, hæc aliam formam habuerunt, vt infra dicetur.

Omnium prouincias regentium præcipua erat cura tributa exigere, [i] & ob id ſinguli in officio Numerarios habebant, ideſt arithmeticæ, & numerorum peritos, qui quandoque Tabularij vocantur, quod exacta tributa, indictiones, & capitum cenſus ſcriberent. [k] Omnibus etiam mandatorum Principis codices, & codicillos magiſtratus cum inſignibus depictos, Notarij maioris Laterculi exhibebant, [l] pro quibus aliquot aureos ſoluebant. Cohortales generaliter magiſtratus in publicum prodeuntes præcedebant. Lampridius. [m] Apparitores, inquit, nullos paſſus eſt, Tribunis, aut Ducibus, niſi milites anteire, iuſſitque vt ante Tribunum quattuor milites ambularent, ante Ducem ſex, ante legatum decem. Hęc ille. Id autem quod Ducibus prohibuit, ciuilibus magiſtratibus conceſſit, qui apparitores præmittebant. Nicephorus enim, [n] ait Iulianum Apoſtatam

z in l. 1. ff. de off. præſid.
a l. illicitas, § qui vniuerſas. ff. de offic. præſid.
b l. 2. C. vbi Senato. vel clariſſ. et l. 1. C. quib. muner. excuſ. & poſt implet. milit.
d Liuius lib. 42.
e in l. 4. C. Th. de offic. rect. pro.
f in d. l. 1. §. Deo itaque nobis, C. de off. P. P. Afr.
g l. quicumque, C. de cohortalib.
h ad Q. fratrem Aſiæ Proprætorem.
i §. 1. Auth. de mandat. Princ. ſeu Nouell. 17 et l. vlt. C. ead. tit.
k l. 3. C. de numerar. & in præmio eiuſd. C. et l. Annog. C. de ſuſceptoribus.
l Auth. de manda. Princip. Nouel. 24. ad fin.
m in Alexandro.
n lib. 10. cap. 22.

pro-

prohibuiſſe, ne apparitores Præſides anteceſſerent, quando delubrum ingrederentur Deorum honoris gratia; aliàs verò permiſit, vt lictores cum faſcibus & ſecuribus præirent. [a] D. etiam Baſilius [b] ſcribit præconem & ſerigerulos præſides præire cõſueuiſſe. Nec verò gregatim, aut bini, vel terni, ſed ſinguli ordine unus poſt alium magiſtratum præcedebant, quemadmodum in nũmis antiquis ſpectatur, & Liuius [c] ſcribit, patrem Fabium cum veniſſet ad filium Coſ. equo inſidentem, vndecim faſces prætervectum non deſcendiſſe, nec Lictores verecundia maieſtatis eius quicquam dixiſſe. Tum filius proximo lictori iuſſit, vt patrem officij ſui moneret. Proximus autem magiſtratui lictor dignior erat, inter quem & Præſidẽ nemini ſe interponere licebat vt Valerius [d] ſcribit: Vnde in antiquo marmore legitur. M. VLPIO. AVG. LIB. PHOEBIMO LICTORI PROXIMO. Primus ſubmouebat plebem, & ob id Præter faſces virgam manu gerebat. Proximus mandata magiſtratus exequebatur neq; adeo vile erat hoc officium, nam ſerui Lictores eſſe non poterant. [e] Eadem etiam omnes ferme prouinciarum Rectores inſignia gerebant, ſcilicet librum mãdatorum abaco impoſitum, cui tapetum venerationis gratia ſubſternebatur. Hic in auditorio, vbi lites dirimebantur, retinebatur, vt in Conſularibus Palæſtinę & Campaniæ Notitia oſtendit. Iiſdem præter codicem pictatum & vultus Principum in ſummo aureę pilæ expreſſi præferebantur: Caſſiodorus. [f] Vultus etiam, inquit, gemmata obſequij pompa præmittit. Sic hodie ante Archipręſules, & Patriarchas crux argentea, cum Domini effigię haſtæ alię præfixa præmittitur. [g] Hunc enim vſum ab antiquis pręſidibus ſumptum puto. Iidem purpura, & torque aureo ornabantur. Tertullianus [h] loquens de Præfectis prouinciarum, ait, Igitur purpura, illa & aurum ceruicis ornamẽtum eodem more apud Aegyptios, & Babylonios, inſignia erant dignitatis, quo more nunc prętextę, vel trabeę, vel palmatę, & coronę aureæ ſacerdotum prouincialium. Hæc illę. Erat autẽ torques aurum ductum implexum ea tribus quaſi funiculis, quod de collo geſtabant, inquit Sophronius Curopalata. [i] Hic antiquitus victorię inſigne fuit, qui victoribus donabatur. D. Ambroſius de obitu Valentiniani Imperat. Torques, inquit, inſignia eſſe victoriæ dubitari non poteſt, cum hi, qui in bello fortiter fecerint, torquibus honorentur. Tales magiſtratus videri volebant, & ideo his ornabantur. Omnium verò magiſtratuum præcipuũ inſigne fuit cingulum, ſine quo Principem adire non licebat, ut ait D. Chryſoſtomus: [k] & ideo in cingulo eſſe dicebantur, qui actu prouincias adminiſtrabant, ad aliorum differentiam, qui honoraria dignitate fungebantur, quæ cingulo carebat. [l] Quare exauctorati magiſtratu, cingulo exuebantur. [m] Habebant & ſinguli prouinciarum rectores ſuos aſſeſſores, quibus Peſcennius Niger ſalaria ex publico conſtituit, ne eos grauaret, quibus aſſidebant, dicens, iudicem, nec dare, nec accipere debere, vt Spartianus ſcribit idem & Alexand. Imperat. ſtatuit, quamuis dicebat eos ad magiſtratum promouendos eſſe, qui per ſe ſine aſſeſſore poſſent adminiſtrare, vt auctor eſt Lampridius. Annonas etiam, id eſt alimenta, & pabula equorum ſinguli Magiſtratus prouinciarum accipiebant. Conſtantinus A. Cyndino P.P. [n] Reſpublica, inquit, Præſidibus annonas, & alimenta eorum pecoribus ſubminiſtrat; quod vetus inſtitutum fuit: Ex L. enim Iulia prouinciæ Proconſulibus, aut Prætoribus fœnum, ligna, lectos, ſupellectilem, & tectum dabant. Cicero. [o] Nos Aſia accepit mirabiliter, aduentus noſter ne minimo quidem fuit ſumptui, ſcito non modo nos fœnum, aut quod de lege Iulia dari ſolet, non accipere, ſed ne ligna quidem, nec præter quatuor lectos, & tectum quicquam. Multis locis ne tectũ quidem, & in tabernaculo plerumque manere. Hæc ille. quis ſignificat, magiſtratus in itinere ſub tentorijs pernoctare ſolitos. Ex publico etiam his argentum dabatur. Cicero, [p] Hominẽ, inquit, qui cum poteſtate ex legatione in prouinciã eſſet profecturus, tam amentem eſſe putauerunt, vt emeret argentum, dabatur enim ex publico, vt noſtris. Et alibi, [q] ybi ternis denarijs æſtimatum frumentum? vbi tabernacula? vbi muli? vbi tot, tantaque ornamenta magiſtratibus, & Legatis a Senatu populoque Rom. permiſſa & data? Liuius quoq; [r] Magiſtratus, inquit, exeuntes, mulis tabernaculisq; & omni inſtrumento inſtruebantur: Hinc dicta eſt ſupellex, quia pecunia a Republica alicui dabatur, qui ſuo ſumptu inſtrueret legatos ſub pellib. ſeu tẽtorijs habitaturos. [s] Ad eos hoſpites vero diuertebãt, qui & Romę apud ipſos priuatos hoſpitabãtur, ſocios nunquam onerabant: Id & Plutarchus [t] confirmat. Legati tamen ſi repente aliquo mitterentur, ſingula iumenta per oppida, qua iter faciendum erat imperabant, aliud onus non iniungebant. Veterũ L. Poſthumius Albinus Cõſul, Anno ab Vrbe condita. DLXXXI. Præneſtinis iratus, iumenta, & locum ad quem diuerteret, cum illac tranſiret, imperauit. Auguſtus verò magiſtratibus prouinciarum pro ſupellectili, ac cęteris neceſſarijs, certam pecuniam numerauit, vnde vtenſilia locari deſierunt. [u] Tranquillus. [x] Auctor, inquit, fuit, ne magiſtratus poſito honore ſtatim in prouincias mitterentur, vt Proconſulibus ad tabernacula, quæ publicè locari ſolebant, certa pecunia conſtitueretur. Verum Alexander Imperator more antiquum renouauit. Lampridius: Cum iudices, ait, promoueret, exemplo veterum argento, & neceſſarijs inſtruait, ita vt Prę ſides prouinciarum acciperent argenti pondo vicena, phialas ſenas, mulos binos, veſtes forenſes binas, domeſticas binas, balneares ſingulas, coquos ſingulos, aureos centenos, & ſi vxores non haberent, ſingulas concubinas, quòd ſine his eſſe non poſſint, reddituri poſita adminiſtratione, mulos, equos, mulriones, coquos: Cętera ſibi habituri, ſi bene ſe geſſerint: ſi malè pręter condemnationem, aut peculatus, aut repetundarum in quadruplo reddituri. Hæc ille. Conſtantinus quoque ijs alimenta præſtitiſſe videtur. [y] Sed certam magiſtratibus pecuniam numerari Theodoſius minor præcepit, [z] quem Iuſtinianus ſequutus, pro ſingula annona, id eſt victu unius hominis ſolidos quinque taxauit, pro capitatione, id eſt pabulo unius equi, ſolidos quattuor. [a] Andronicus Commenus Imper. minoribus magiſtratibus 40. minas, maioribus 80. id eſt, 400. & 800. noſtros aureos dedit, arctiſſimè præcipiens, ne quid aliud acciperent: [b] antea etiam ciuitas, in quam Præſes ibat, eum per triduum alebat, & P.P. præſtanda alimenta præſcribebat. [c] Vbi ſucceſſor in prouinciam veniſſet, ſtatim deceſſor diſcedere tenebatur, nec vltra tres menſes in itinere poterant morari. [d] Auguſtus conſtituit, ne ullus magiſtratus, niſi iubente Principe, pecuniam prouinciæ imperaret, qui hoc feciſſet, crimen læſæ maieſtatis incurreret: Idem ſtatuit, neminem ante triceſimum annum prætorem creari, & qui non prius Aedilis, & Quæſtor, vel Tribunus plebis fuiſſet. [e] Sed hęc, ut alia multa poſtea Principum arbitrio ſunt immutata: Nam etſi annuus Romanis magiſtratus eſſet inſtitutus, manebat tamen in prouincijs quamdiu Principi placebat: Tiberius eis diu imperare permiſit, vt ait Tranquillus. Antoninus Pius ſeptenis, & nouenis annis bonos Præſides in prouincijs detinuit, vt auctor eſt Capitolinus. Romam reuerſuri ea prouincia, prius ad Senatum ſcribebant. Cicero, [f] occultus, inquit, aduentus, nullę ad Senatum ea prouincia litteræ. Regreſſi, cum ad portam Vrbis veniſſent, inſignia magiſtratus deponebant [g] Quod Cicero Piſonem ex Macedonia Proconſulem reuertentem feciſſe dicit: togulæ enim eius lictoribus pręſtò ad portam fuere, quibus illi acceptis, ſaga reiecerunt, militariq; veſte abiecta, ciuicam induerunt: Sed id Proconſules tantũ feciſſe credo: Præſides verò egreſſi prouincia, inſignia ſtatim depoſuiſ-

a Caſſiodorus in formula Conſularitatis.
b in Examero, homil. 5.
c lib. 24.
d lib. 2. de inſtitu tis antiquitatũ.
e Dion lib. 48.
f in forma Conſularitatis.
g c. antiqua de priuileg.
h de Idololatria.
i de officialibus palatij, vbi de eius ſerijs tractat.
K in 1. ad Corin. c. 2. ſermone 20.
l l. 1. C. vt dignit. ordo ſeruet. l. omnes. C. de metat. in §. 1. in Auth. de ſucceſſ. nupt. ſeu Nouell. 12.
n in l. 2. C. de curſu publ.
o ad Atticum.
p in 5. actione, in Verrem.
q in 7 actione.
r lib. 42. in prin.
s l. Labeo in pri. de ſuppel. lega.
t in M. Catone.
u Dion. lib 53.
x in Auguſto. cap. 36.
y l. 2. C de curſu publico.
z l. 1. C. de anno. & capit.
a l. 1. & § 2. C. de P.P.
b Niceta lib. 2.
c Nouel. maiora. tit. 1. & curialib.
d l. 2. ad l. Iuliam maieſt. Dion. lib. 51.
e Dion. lib. 53.
f in L. Piſonem.
g l. vlt ff. de offi. procons.

ſe. Omnes in publicis ędibus habitabant. Erant.n.in maioribus vrbibus pter palatia Principis, prętoria, ideſt ædes in quibus iudicabatur. a Anaſtaſius, non Leo, vt vulgo impreſſum eſt, b præcepit ne Pręſides aliiq; maiores magiſtratus, niſi in palatiis, aut prętorijs habitarẽt, vel in illis, quas ſpectrebus, ideſt rebus ad annonā pertinentibus uacuas inueniſſent. c Hęc prętoria ab hoſpitibus, vel militibus recipiẽdis erāt immunia. d Quę ſi defuiſſent, Ciuitas domū Magiſtratui inuenire tenebatur: in priuatis enim ędibus habitare non debet, vt cenſent iurium Interpretes. e

In prętoriis vbi ius dicebatur, altius tribunal ad hunc vſum erectum erat, illi credo ſimile, quale Vitruuius f dicit, ſe in Iulia Baſilica feciſſe: Tribunal, inquit, eſt in ea ęde hemicycli ſchœmatis minore formarum curuatura, ideſt non erat curuum, quemadmodum fornia formarum aquęductuum, vt faceret ſemicirculum rotundum, ſed uelut arcum formabat, ita vt Cornua diſtarent, pedibus quadraginta ſex. A medio curuaturæ, vſque ad lineam cornuum, intercedebant pedes quindecim. Sed hęc forma non ſemper obſeruata fuit. Cœpit enim tribunal, vt ait Iſidorus, eſſe locus editus, ad quem per gradus aſcendebatur; vbi in ſublimi ſedens Magiſtratus ius dicebat, inferius in ſubſelliis ſcribę degebāt: In imo verò ſolo ſtabant litigantes, quemadmodum Zeno g deſcribit, qui loquens de illuſtri reo criminis facto: ſedendi, inquit, in aliqua parte ſecretarii, quę iudicibus inferior, altercantibus verò ſuperior eſſe videatur, licentiam habebit. Pręclaram tribunalis formam Notitia in Conſulari Campanię repręſentat, locus aliquot gradibus eminens, in medio ſolium ius dicentis habet, ſupra purpureæ cortinæ anulis ſuſpenſę ad latera deducuntur, quę complicatę faciem tribunalis aperiunt, id tum velum leuatum vocabatur. h Obducebatur verò, cum de condemnando, vel abſoluendo deliberabant: vnde ſecretarium vocabatur. i In medio verò ſedens ius dicturus librum mandatorum alto tapeto impoſitum habebat, quemadmodum ibi ſpectatur. Locus hic a Iureconſult. Auditorium appellatur. k Magiſtratus iure alibi quām tribunali iudicare non poſſunt; l vnde tribunali pręeſſe, & pro tribunali cognoſcere dicuntur. m

Sed etſi ſummam in prouinciam Pręſides, aut Proconſules auctoritatē haberent, n ante Diocletianum tamen non omnes cauſas ipſi iudicabant, ſed litigātibus iudices dabant: id diſertē aperit Seuerus, o negans ſuper cauſa ſtatus poſſe, Pręſidem cognoſcere: & Antoninus. p Adito, inquit, Pręſide prouincię, & accepto familię erciſcūdę iudicio experire. Quare edictis Prętores, vel Proconſules ſe iudicium, vel actionē daturos pollicebantur, nō iudicaturos. q Cicero: r Quid Prętor ſolet iudicare debere? Gellius, s Prętores, inquit, pro imperiis eſtimandis recuperatores ſe daturos edixerunt. Plautus: t Poſtquā quidem, ait, prętor recuperatores dedit damnatus, demum vi coactus reddidit D. & M. Philippum. Id & Suidas affirmat. u Aliquando tamē cauſarum & perſonarum fauore ipſimet cognoſcebant, veluti cauſas liberales, ideſt libertatis, ingenuitatiſque, x & quaſdam alias pecuniarias, y quę à Iureconſultis pro extraordinariis recenſentur. z Verum Diocletianus ſanxit, ut Præſides omnia per ſe ipſos negocia definire poſſent, non congererent. a Cauſas verò criminales ſemper cognouerūt & terminarunt. b Magiſtratus extra fines ſuę prouincię eſſe non poterant, nec bellū ſine Senatus, vel Principis decreto gerere. c Quamobrem Dion d M. Craſſum notat, qui ſine ſenatus decreto bellum Parthis intulit. A defenſoribus ciuitatum, Duumuiris, pedaneiſque iudicibus ad Pręſides appellabatur. e ab ipſis verò ad ſpectabiles, veluti Proconſules, vel Moderatores, ſi cauſa decem libras non excedebat, f alias ad præfectum prętorio ibatur. g Maioriano imperante, ciuitates pręſidem ad ſe uenientem per triduum alebant, & præf. prętor. diurna alimenta ipſi præſtanda præſcribebat. h

a Nouell. 24. in prin. l. oēs. §. 1. C. de epiſc. & cle. l. prætoria. C. de oper. publ. l. ult. C. de off. rect. pro. b in l. nullis quo eſt l. ult. C de off. rect. prouinc. c l. 1. 2. et pen. C. de metatis. & ... d l. cunctos. C. de metatis. e Alber. in l. obſeruare, in prin. ff de off. Proconſ. & leg. f lib 5 cap. 1. g in l. ult. C. vbi Sena. vel Clariſſ. h ut in l. de ſubmerſis. C. de nau. frag. i d. l. ult. C. vbi Sena. vel Clariſſ. l. 2. C de proxim. ſac. ſcrin. l. ... C. de off. diu. iudi. k ut in l. lecta. ff ſi cer. pet. et l. pē ff de off aſſeſſ. l l 22 ff ad Treb. l. pē ff de inſt. & iure l. vn. C. de ſententiā ubi Bar. C. de ſent. et interloc. om. iud. l. 2. §. dies. ff quis ord. in bon poſſ. ſeruet. m l. 1. ff. de iud. l. 2. ff. de re iud. n l. 4. ff. de offic. præſid. o in l. 5. C. de ordin. iudicior. p in l. 2. C in tit. q l. 1. § 1 ff de dolo. l ſi id q̄ ff de iuriſdi. om. iud. l. Luci ff. mandati r ad Q. Fratrē. s lib. 2. t in Bacchid. ſcena quinta. u in uer. ἀγγαρεία. x l. 3. antepen & pen. C de ord. cognit. l ſi pater. C. de ſtatu defun. l pen. et ult. C. ubi cau. ſtat. y l. 1 ff de rei ad dic. l. minor ff. de euiction. z in 11 ff. l. nat. & extraor. cog. a l. 2. C. de pedā. iudicib. b l. 1. ff de offic. eius cui manda. eſt iuriſdict. c l. 2 ff. ad leg. Iul. maieſt. d lib. 39. & 40.

a DE PROCONSVLARIBVS, ET differentia inter eos, & alios Prouinciarum Magiſtratus. Cap. C.

MAGISTATIBVS generaliter explicatis, nunc Proconſul à cęteris eſt diſtinguendus: Is ſex faſces, cum totidē ſecuribus pręmittebat, i Præſides quinque, ut auctor eſt Dion. k Iuſtinianus l loquēs de procōſule Cappadocię, Ciuilis, inquit, officij utetur inſignibus, curru ex argento, ſecuri & faſcibus; Hęc ille. Eadē fortē & Conſularis geſtabat inſignia, qui Conſularibus inſulis ornatus incedebat, ſed non Correctores, ſicut nec Pręſides Proconſul etiam vrbem egreſſus, in itinere, & reuerſus, donec portam vrbis ingrederetur, ornamentis Proconſularibus vtebatur. Vlpianus. m Proconſul, inquit, vbique Proconſularia inſignia habet, ſtatim atque vrbem egreſſus eſt, quod & Dion n refert. Voluntariam præterea, vt appellant iuriſdictionem, vbique extra vrbem exercebat. o Martianus, p omnes, ait, Proconſules ſtatim, quam vrbem egreſſi fuerint, habent iuriſdictionem: ſed non contentioſam, ſed voluntariam: vt ecce manumitti apud eos poſſunt, tam liberi, quām ſerui, & adoptiones fieri; Hactenus Martianus, vnde Plinius Fabato pro ſocero pollicetur ſe curaturum, vt Caleſtrius Tyro in Bęticam proconſul proficiſcens in itinere prope Ticinum eius ſeruos vindicta manumittat: q & illos cum multis aliis liberauit. r Hæc aliis magiſtratibus non concedebantur, qui dignitatis inſignia, non niſi cum in prouinciam uenissent aſſumebant, & decedentes ſtatim deponebāt. s Sic & Pręfectus Aegypti, cū ſucceſſor Alexādriā ingrediebatur inſignia deponebat. t In modo quoq; multandi differebant. Procōſules.n. in ſex auri uncijs, vt & Comes Orientis, & Præfectus Auguſtalis multabat. Cæteri Pręſides tantum in duab. u Item proconſul legatū ſecum ducebat, cui vniuerſam iuriſdictionem demandabat. x Præſes ſolo aſſeſſore contentus, pedaneis iudicib. cauſas delegabat; y vnde legati tantū procōſulis iura meminerunt. z Splendidiore quoq; titulo, i. ſpectabili, Proconſul. gaudebat. a Præſides erant clariſſimi, b quod fuit poſt inuentū ſpectabilis titulum. Ante Conſtantinū.n. Proconſules clariſſimi vocabātur, b ut, & Claudium Maximum Africæ Proconſulē Apuleius vocat, qui Marci Antonini tēporib. vixit, & Galerium Maximū ſub Valeriano acta D. Cypriani appellāt. CLARITATIS quoq; NOBILITATIS POTESTATIS; vel, SVBLIMITATIS, c titulo, etiā à Principe procōſul honeſtabatur. d Pręſes verò prudētię, aut verbo grauitatis e Pręterea ordinarię erant clariſſimorū prouincię, nō Proconſulū, aut ſpectabilium. f Itē anno tātum proconſul in prouincia morabat g qui tamē in aduētū ſucceſſoris ius dicebat. h Præſes, quātū Cęſari libuiſſet. i Olim quoq; à ſe vel ab aliis relegatos Procōſules reſtituebāt, q̃ poſtea fieri Traianus mandatis Plinio ſecundo traditis prohibuit. k Sunt qui volūt ſolū Proconſulē deportare potuiſſe, non Præſidem, l ut Budæus, m maius.n. inquit, eſt Proconſulis Imperiū quam Præſidis, qui iuriſdictionem tantum cum imperio habebat. Procōſul uerò omne tenebat imperium, & iura, quę Romę prętori data fuerant: n quare edicta contra legē promulgabat. o & hoc ius prouinciale uocabatur, p q̃d Pręſidib. aliiſq; clariſſimis magiſtratib. antea negabatur, ſed ipſis poſtea à Probo eſt conceſſum. q Vopiſcus, patrib. ait, permiſit, vt proconſules crearēt legatos. Cōſules ius prętoriū Præſidib. darēt, q̃d alias habituri nō erāt, nec ante ipſum habuerūt. Itaq; Procōſules, ga iure prętorio, ſeu prętoris auctoritate ipſis attributa ca cebant,

e l. Imperatorē ff de appell. f § pen & ult. Auth. de appell. g l. 27. C. de appellationib. h Nou. Maioriani, de curialib. a C. de off. procōſ. i l. proconſules. ff. de off. proconſ. K lib. 53. l Nou. 30. § 6. m in l. 1. ff. de offic. proconſ. n lib. 53. o l. 1. 2. & ult ff. de off. proconſ. p in d. l. 2 ff eod. q Plin. epiſt. 16 li. 7. r Plin. epiſt. pē li. 7. s l. 3. l. ſi forte ff. de off præſidis. Dion. lib. 53. t l. 1. ff de offic. præf. Auguſt. u l. ult. C. de mod. multar. x ut in l. obſeruare. § poſt hæc. ff. de off. proconſ. & leg. y § 1. Inſt. de ſuſpect. tutorib. z l. 66. l. ult. cum ſeq. l pen ff. de off procōſ et leg. a l. 1. C. ut oēs iudi. tam ciuiles quam crimin. § ult. in Auth. de nō alie. aut. eccl. ſeu Nouel. 7. b d. l. 5. in princ. l. ſi præſes, uir Clariſſ. C. de pig. c l. 1. C. ex quib. cau. infa. irrog. & l. 1. C. ſi ex falſ. inſtr. d l. 1. C. de offi. com. ſacr. palat. apud Suri. 23. Aug. et 30. Octo. in actis martyr. & D. Marcell. e l. 1. C. de offic. comit. ſacr. patr. f l. 1. C. T. de dign. g Nou. 31. § po. l. oēs, in princ C. de epiſc & cler. h l. meminiſſe. de off proconſ. i Dion lib. 53. K Plin. epiſt. 26. ad Traianum. l l. 1 §. q quib ff. de leg. 3. l inter pœnas ff. de interd. et releg. l. 2 § 1 ff. de pœn. m in 5. de aſſe.

n l ſi in aliam, §. ult. & l ſeq. ff de off proconſ o d. § 1. In iuſt. de bon poſſ p in l. hæredē ff de dolo, & Nou 24. in prin. l. quod ātē ff. de eo quod met. cau. l. neceſſarijs. ff. de acq. hered. l. 2 ff. vn. cogn. l. 1. de alien. iud. mut. cau. fact. l. 1. quod in eo qui in alie. pot. l. ff de mu. teſt. l. 7 ff. quād. toſt apel. q in Probo.

a in l. 1. & l. 7. quemad teſtam. aper. in l. ult. ſſ quiſque iur.
b epiſt. 36.

cabant aliquādo Prætores vocant, vt appellat Caius edicti prouincialis interpres,[a] vnde olim Proconſules in prouincia, vt Prætores, de liberalibus & ingenuitatis cauſis non præſides cognoſcebant. Plinius Traiano,[b] poſtulantibus, inquit, quibuſdam, vt de cognoſcendis liberis, reſtituendiſq; natalibus ſecundum exempla Proconſulum ipſe cognoſcerem, reſpexi ad Senatuſconſultum, quod de ijs tantum prouincijs loquitur, quibus Proconſules præſunt. Hoc idem ſignificauit Paulus: cum liberalem cauſam maiores iudices habere dixit.[c] Seuerus quoque Præſidem de cauſa ſtatus cognoſcere nō poſſe reſcripſit,[d] niſi in aliam cauſam incidat,[e] poſt Probum verò etiam Præſidibus hæc facultas data fuit.[f]

c in l. non diſtinguemus, 32. § de liberali. de arbi.
d in l. 1. C. de ordin. iudi.
e d. l. 1. 13. C. de ord. cogn.
f l. 2. C. de pedā. iudi. l. eamdudū. C. vbi cau. ſtat. l. cum ſtatus C. de ord. cogn.

Plus etiā pro codicillis magiſtratus ſoluebat Proconſul, quām Præſes, ut Iuſtinianus tradit,[g] cuius argumentum fortè non ab omnibus animaduerſum locretatio poſtulat, vt explicem. Diſponit ea Notitia quantum quiſque magiſtratus pro codicillis adminiſtrationis ſoluere debeat, treſque illorum claſſes facit; primam Comitum, quibus Aſiæ Proconſulem & Thraciæ, ſeu longi muri Vicarium addit. Hi ſacro cubiculo, ſeu tribus eius chartularijs, ſolidos 63. ſoluebant. Primicerio notariorum ſolidos 40 eius adiutori ſolidos 3. officio Præfecti Prat. ſolidos 40. et ſi minores Comites aliquātò minus ſoluerent, ſcilicet quantum Conſulares, excepto officio P.P. cui ſolid. 50 pendebant: ita enim ex varijs exemplaribus ille locus eſt emendandus. Secūndus ordo Cōſularium chartularijs tribus ſacri cubiculi ſolid. 9. pendebat. Primicerio notariorum ſolid. 24. eius adiutori tres officio P.P. 40. Tertia claſſis præſidum, chartularijs tribus cubiculi pendebat ſolid. 9 Primicerio notariorum ſolid. 15. eius adiutori 3. offic. P.P. 36. Ex his patet in redimendis magiſtratus codicillis inter Procōſules, Conſulares, Correctores, ſeu Præſides differentiam fuiſſe. Præſides etiam, aut Comiti Orientis, aut Vicarijs parebant, Proconſul autem ſoli Præfecto Prætorio.[h] A Præſide etiām Principis delegato in cā decē libras auri non excedente ad finitimum Proconſulem appellabatur. A Proconſule verò ad Præfectum Prtorio, qui erat in Comitatu, & Quæſtorem palatii. Sed vbi cauſa x. libras auri excedebat, a Præſide ad Præfectum Præto. regionis prouocabatur.[i] Præterea nullus in officio Præſidum a libellis nominatur, quod illi per ſe non per alios reſcribere tenerentur.[k] Idem erat in Conſularibus Occidentis, & Correctoribus. Sed Proconſul per Libellenſes preces expediebat.[l] Solus Præſes Arabiæ, adiutorem à libellis habuiſſe repèritur, quem Notitia poſt officium Ducis Arabiæ, in eius Præſidis officio recenſet, quia idem etiam Dux erat. Apparitores quoq; Proconſulum, & aliorum ſpectabilium, codicillis à Principe & Proconſule ſubſcriptis creabantur, ſicut & Illuſtrium. Theodoſius & Valentinianus.[m] In his, inquiunt, officiis, ideſt, virorum ſpectabilium Proconſulis Aſiæ, Comitis Orientis, præfecti Auguſtalis, & Vicariorum, nemo aliter admittatur, niſi cum emiſſa ſacri ſcrinii probatoria conſecrauerit. ita vocabantur codicilli quibus officiales probabantur, & ex ſcrinio epiſtolarum accipiebantur.[n] Officiales verò præſidum in albo tantum, vel apparitorum matriculis ſcribebantur.[o] Horum etiam cohortales ex eodem officio Principem habebāt; Spectabilium verò apparitores ex ſchola agentium in rebus accipiebant, excepto ſolo Proconſulis Aſiæ officio, cuius Princeps ex eodem corpore creabatur.

g l. 1. C. de offic. com ſacr. patr.
h Nouell. 23 ſeu § illud, in Auth. de app. et intra quæ temp. Nou. 28. & 30. edit. 4. Poſt Nouel. de Præſide Phœnicia Libani.
k l. 2. C. de aſſeſſoribus.
l l. 1. C. eod. tit.
m in l. in his. C. de diuerſ. offic.
n vt in l. ult. § item ſcrinij ſacr. epiſtol. C. eo tit. de diuerſ. off.
o l quicunq;. 2. C. de cohort princip.

Argenteo quoque curru, & biiugo Proconſul vehebatur,[p] quem Præſidibus conceſſum non fuiſſe puto. Chlamyde verò indui, aut cingulo, enſeve accingi olim Proconſul non poterat, quia militibus nō imperabat.[q] Et hæc ſecundum aliquos eſt ratio, quare ſtratores, ſeu eorum cuſtodes habere non poterat:[r] Hi enim milites erant, qui Prætoribus, & aliis nonnullis prouincias moderantibus permittebātur: ſed ego interpretor cum ſtratores nō poſſe ſuos. i. domeſticos habere. In inſignibus etiam Proconſules ab aliis Rectoribus differebant, ut infra dicetur.

p Nouel. 30. § 6.
q Dion lib. 53.
r l obſeruare §. 1 ſſ de off. Proconſ.

Legatus præterea Proconſulis maiorem quām aſſeſſor Præſidis auctoritatem habebat: vniuerſa enim illi mandata iuriſdictione, ſubdelegare, & tutores dare poterat,[s] quod Præſidum, aliorumque magiſtratuum aſſeſſoribus, etiam mandata iuriſdictione non licebat.[t] Vlpianus,[u] Nec mandante, inquit, præſide, alius tutorem dare poterat, præter municipales magiſtratus, qui iuſſu Præſidis tutores dabant.[x] Ratio differentiæ eſt illa, quia legatus à Principe auctoritatem ius dicendi habebat, nō aſſeſſor.[y] Nam & olim à Senatu legatus Proconſuli dabatur. Cicero in Vatinium. Volo audire de te, quo Senatuſconſulto legatus ſis. & paulò infrà. Ne hoc quidem Senatui relinquebas, quod nemo vnquām ademit, ut legati ex eius ordinis auctoritate legerentur. Deinde, quis legatos vnquam audiuit ſine Senatuſconſulto? ante te nemo. Hæc ille. Poſtea Vatinius Trib. pleb. lata lege ad populum id Senatui ademiſſe videtur. Curru etiam cum Proconſule vehebatur legatus, quod poſt Seuerum fieri cœpit, cum antea pedibus iret.[z] Hæc de Proconſulibus, & eorum inter alios differentijs. Conſulares, correctores, ac Præſides, infra, poſt ſpectabiles explicabimus. Nunc ſingulos prouinciarum magiſtratus, ut omnes vno intuitu cernere poſſint, in ſummam collectos, in ſequenti indice repræſentabo.

s l. legatus. l. pe. ſſ de off. Proconſ. & leg.
t l 2. ſſ. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict.
u in l nec mandante. ſſ de tuto. rib dat. ab his.
x l. Lucius 3. §. cū teſtamēto. ſſ. de admini. tuto. § ſed hoc iure. In ſtit. de Attiliā. tutore.
y l ſi. leg. § 1. d. l. legatus. & l pe. ſſ de off. Proconſ. & leg.
z Spartian. in Seuero.

Sequitur ſummarium Magiſtratuum ciuilium Orientis.

- *P.P. Orientis ſuberāt V. Diœceſes, p[ro]uincias XLIX.*
  - *Proconſul Aſiæ ſub quo Prouinciæ III.*
    - *Proconſularis.* — *Aſia*
    - *Conſularis.* — *Helleſpontus.*
    - *Præſes.* — *Inſularum.*
  - *Comes Diœceſeos Orientis, ſub quo Prouinciæ XV.*
    - *Conſulares V.*
      - *Palæſtina.*
      - *Phœnices.*
      - *Syria.*
      - *Cilicia.*
      - *Cyprus.*
    - *Præſides VIII. Clariſſi.*
      - *Palæſtina ſalutaris.*
      - *Palæſtina ſecunda.*
      - *Phœnices Libani.*
      - *Euphratenſis.*
      - *Syria ſalutaris.*
      - *Oſrhoena.*
      - *Meſopotamia.*
      - *Cilicia ſecunda.*
    - *Præſides II. perfectiſſimi.*
      - *Arabia.*
      - *Iſauria.*
    - *Claſſis Seleucia.*
  - *Præfectus Diœceſeos Ægypti, ſub quo Prouinc. VI.*
    - *Præſidum V.*
      - *Libya ſuperior.*
      - *Libya inferior.*
      - *Thebais.*
      - *Aegyptus.*
      - *Arcadia.*
    - *Correctoris I.*
      - *Auguſtanica.*
  - *Vicarij III.*
    - *Vicarius Diœceſeos Aſianæ ſub quo Prouinciæ VIII.*
      - *Conſulares II.*
        - *Pamphylia.*
        - *Lydia.*
      - *Præſidum VI.*
        - *Piſidia.*
        - *Lycaonia.*
        - *Phrygia Pacatiana.*
        - *Phrygia ſalutaris.*
        - *Lycia.*
        - *Caria.*
    - *Vicarius Diœceſeos Ponticæ ſub quo Prouinciæ XI.*
      - *Conſulares II.*
        - *Galatia.*
        - *Bithynia.*
      - *Præſidum VIII.*
        - *Honorias.*
        - *Cappadocia prima.*
        - *Cappadocia ſecūd.*
        - *Hellenopontus.*
        - *Pōtus Polemoniac.*
        - *Armenia prima.*
        - *Armenia ſecunda.*
        - *Galatia ſalutaris.*
      - *Correctoris I.*
        - *Paphlagonia.*
    - *Vicarius Diœceſeos Thraciæ, ſub quo Prouinciæ VI.*
      - *Conſulares II.*
        - *Europa.*
        - *Thracia.*
      - *Præſidum IIII.*
        - *Hæmimons.*
        - *Rhodopes.*
        - *Mœſia ſecunda.*
        - *Scythia.*

DE PROCONSVLE ASIAE, ET eius inſignibus. Cap. CI.

MAGISTRATIBVS prouinciarum, ita diſtinctis, nunc eos ſecundum Notitiæ ordinem ſigillatim declaraturi, ab Aſiæ Proconſule auſpicabimur, qui alios Spectabiles prouinciarum magiſtratus præcedebat, & Præfecti Prętorio Orientis Imperio ſuberat, ſed non eius Vicario, ſicut nec Comes Orientis, & ideo in notitia à Vicarijs ſeparatur, quibus auctoritate inferior non erat, & ſi anguſtior imperio inueniebatur. Neque enim totam Aſiam minorem adminiſtrabat, quæ partim Comiti Orientis, partim duobus Vicarijs parebat; ſed eam tantum oram, quæ Mare Myrtoum reſpicit. Subacta primum fuit Aſia, à L. Scipione, qui ob id Aſiaticus eſt cognominatus: & prius Cõſules, mox Proconſules accepit, vt Gn. Manlium, quem Liuius primum in Aſia Conſulem fuiſſe ſcribit. Auguſtus quoque cum prouincias ordinaret, duas ſolas Cõſulares, id eſt ab his, qui Conſules fuiſſent, adminiſtrandas fecit, Libyam & Aſiam; nec eam totam, ſed illam tantum partem, quæ cis Halim Tauro includitur, exceptis etiam Galatis, Bithynia, Propontide, & gentibus, quæ ſub Amynta fuerant, quemadmodum in calce operis Strabo recitat. Nam & ſi Aſia minor tota dicitur, quæ inter Pontum Euxinum, & Carpathium mare continetur, in ea tamen regione, vbi eſt Lydia, propriè & ſtrictè Aſia uocatur, Ponto, & Bithynia ad Septentrionem, Galatia, Lycaonia, & Piſidia ad auroram, excluſis, ut auctor eſt Ptolemæus. Aeneas Syluius,[a] eam quinque prouincias continuiſſe ſcribit, Phrygiã maiorem, Myſiam, Troadem cum Aeolide, Ioniam, & Cariam, quæ omnia vſq; ad mare Icarium & Myrtoum, inſulaſque Aegei maris, Aſiæ adiacentis Proconſul habuiſſe videtur: quod etiam imperantibus poſterioribus Principibus diu eſt obſeruatum. Cęteras verò Aſiæ partes Prætores, aut Præſides regebant. Verum poſt Conſtantinum Vicarijs latè imperantibus, Proconſul eam tantum partem cum inſulis retinuit, quæ inter Cariam & Lydiam nominatim Aſia dicitur, prope Sardos & Caiſtrum, ubi eſt Epheſus, ut auctor eſt D. Hieronymus,[b] Aſiæ, inquit, regio, quæ cognominatur minor, vndique circundata eſt mari, ſed ſpecialiter vbi Epheſus ciuitas eſt, Aſia vocatur, quod & Homerus[c] ſentit: quem Virgilius;[d] ita vertit.

a de Aſia minore, cap. 60.

b in locis Hebraicis, in Actis Apoſtolorum.

c in 2. Iliadis.

d in 1. Georgicorum.

> *Et quæ Aſia circum,*
> *Dulcibus in ſtagnis rimantur prata Caiſtri.*[e] item
> *Sonat omnis & Aſia longè, pulſa palus.*

e & in 7.

Eunapius in Maximo loquens de Clearcho, Valens, inquit, maiorem ei prçfecturam commiſit, Aſię, quæ nunc peculiari nomine ſic vocatur, Proconſulẽ creans. Ea à Pergamo vſq; maritimam oram complexa in continentem Caria tenus definit; Tmolo monte fines eius Lydiam attingentes circumſcribente. Eſtque prouincia illuſtris, & locuples, neque ſubiecta Præfecti Prætorio imperio.

Aſia, ciuitas Lydiæ, ait Stephanus, vniuerſæ Aſiæ nomen dedit: Lydia verò Caria & Lycia: Vicario Aſianæ regebantur. Poſtremò adiectus eſt primum à Theodoſio Magno, mox ab Honorio, & Theodoſio iuniore huic Proconſuli Helleſpõtus, quòd eius Cõſulares iniquè ab Apparitoribus Vicarianis Ponticæ vexarentur.[f] In prouinciam proficiſcens hic Proconſul, per mare iter facere tenebatur, ac primum omniũ Epheſum metropolim attingere. Vlpianus[g] Quędam, inquit, prouinciæ etiam hoc habent, vt per mare in eam prouinciam Proconſul ueniat; vt Aſia, ſcilicet vſque adeo, ut Imperator noſter Antoninus Auguſtus, ad deſideria Aſianorũ reſcripſerit, Proconſuli neceſſitatem impoſitam per mare Aſiam applicare καὶ τῶν μητροπόλεων πρώτην, id eſt, & inter matrices vrbes Epheſum primam attingere. Poſt hæc ingreſſus prouinciam, mandare iuriſdictionem legato ſuo debet; nec hoc ante facere, quàm fuerit prouinciam ingreſſus: Eſt enim perquàm abſurdum, antequàm ipſe iuriſdictionem nanciſcatur (nec enim prius ei competit, quàm in eam prouinciam venerit) alij eam mandare. Hæc ille. Imperante & Conſule Tiberio cum Druſo, quaſſata terræ motu Aſia prętorio viro, cum quinque faſcibus regenda eſt commiſſa.[h] Ab hoc Proconſule ad Præfectum vrbi Conſtantinopolitanæ appellabatur.[i] Et illius fori aduocati ab Anaſtaſio obtinuere, ut depoſito patrocinandi officio eſſent clariſſimi, & Comites ordinis primi,[k] Antoninus Pius, antequàm imperaret, Aſię Proconſul fuit.[l]

f l. 1. C. de offic. com. i ſacr. patrim. l. obſeruare. § quadam. ff. de off. proconſ.

h Dion. lib. 57.

i l. cũ appellatio. C. de appell.

K l. 2. C. de aduoca. diuerſ. iudi.

l l. 6. § 1. ff. de cuſtod. reor.

NOTITIA

PROCONSVL ASIAE,

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Proconſulis Aſię Prouinciæ infraſcriptæ.

ASIA.
Inſulæ.
Helleſpontus.
Officium autem habet ita.
Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Adiutorem.
Commentarienſem.
Ab actis.
Numerarios.
Scriniarios.
A libellis.
Exceptores, & cæteros Officiales.

COM-

COMMENTARIVM.

PROCONSVLIS inſignia erant ſex faſces,[a] totidem ſecures, & toga purpurea: prefere-bat & vultus Principũ quẽadmodum Præfectus Prętorio, & alij maiores magiſtratus, & aba cum alba mappa inſtratũ, librũ mandatorum ſuſtinentem, is in meo codice rubro corio tegitur, in manuſcriptis argento, quorum capita, & medium faſcia aurea complectitur, qualem tam in Oriente quam in Occidente Proconſulum, Prefectorum, & Magiſtrorum fuiſſe cernimus. Tapetum in Vrſini codice eſt cęruleum & virgis in cancellos diſpoſitis munitum, in quarũ medio bullę item cęruleę apparent. Mandatorum Proconſulis, aut Cõſularium pręſidum codex, quid contineret, non exprimitur, exceptis his, quę a Iuſtiniano renouata, aliquot capitibus explicantur.[b] Ne quid tamen deſideretur, aliquot eorum capita in diuerſis Pandectarum locis diſpoſita colligam, quę omnia fere circa iudicantis integritatem, expurganda crimina, & exigenda vectigalia verſabantur. In primis, ait Vlpianus,[c] Mandatis continentur, ne domum uel munus ipſe Proconſul, vel qui in alio officio erit, accipiat, ematuè quid, niſi victus cottidiani cauſa. Item[d] magiſtratus ſolos, & præſides prouinciarum poſſe multam dicere, mandatis permiſſum eſt. Sed & caput mandatorum extat, inquit Marcianus.[e] ut irenarchæ, cum apprehenderint latrones, interrogent eos de ſocijs & receptatoribus, & interrogationes literis incluſas, atque obſignatas ad cognitionem magiſtratus mittant. Prçterea in mandatis Principum eſt, ait Paulus,[f] ut curet is, qui prouinciæ prçeſt, malis hominibus prouinciam purgare. Et,[g] ne quis perpetuis vinculis damnetur, Idem[h] de decurionibus & principalibus ciuitatum qui capitale admiſerunt, mandatis cauetur, ut ſi quis id admiſiſſe videatur, propter quod relegãdus extra prouinciam in inſulam ſit, Imperatori ſcribatur, adiecta ſententia à Prçſide & paulò infra,[i] alio quoque capite mandatorum in hęc verba cauetur. ſi qui ex principalibus ciuitatis latrocinium fecerint, aliudue quod facinus, ut capitalem pœnam meruiſſe uideantur, commiſſerint, uinctos eos cuſtodies, & mihi ſcribes, & adijcies quid quiſque commiſerit. Mandatis etiam cauetur.[k] intra annum requirendorum bona obſignari, ut ſi redierint, & ſe purgauerint: integram rem ſuam habeant. Si neque reſponderint, neque qui ſe defendant, habuerint, tunc poſt annum bona in fiſcum cogantur. Aliam mandatorum particulam Vlpianus lib. VIII. de officio Proconſulis his verbis recitat.[l] Mandatis denique ita cauetur. debetis cuſtodire, ne dardanarij ullius mercis ſint, ne aut ab his, qui coëptas merces ſupprimunt, aut à locupletioribus, qui fructus ſuos æquis precijs vendere nolunt, dum minus vberes prouentus expectant, annona oneretur. Mandatis quoque Imperatorum continetur,[m] vt in prouincijs Præſides de querelis patronorum ius dicentes ſecundum delictũ admiſſum libertis pœnas irrogent. Item[n] ut Præſides attendant, ne patroni in cauſa, cui patrocinium præſtiterunt, teſtimonium dicant, & non patiatur eſſe collegia ſodalicia.[o] Plinius ad Traianum, ſecundum mandata tua, inquit, *ἑταιρίας* eſſe vetueram. Mandatis & illud adijcitur,[p] ne præſides prouinciarum in ulteriorem familiaritatem prouinciales admittãt: nam ex cõſeruatione æquali contemptio dignitatis naſcitur. Et[q] ne prius deponat Imperium deceſſor, quam ſucceſſor in metropolim uenerit, licet prouinciam attigerit. Item[r] qui ob collatam in opus publicum pecuniam, nomen ſuum inſcribit, quantitatem pecunię exprimat. Alia huiuſmodi mandata Principum ex iuribus colligi poſſunt, quę nõ ſolum Proconſulibus, ſed omnibus prouinciarum magiſtratibus promiſcuè dabantur. Poſtremò totum volumẽ mandatorum, quę dari conſueuerant, Iuſtinianus XVII. capitibus explicat.[s]

Sed, vt ad alia inſignia reuertamur: infra librum mandatorum habet hic Proconſul, imagines trium mulierum, quæ prouincias ipſi commiſſas referunt, ſcilicet Aſiam, Inſulas, & Helleſpontum, vt nomina ipſis inſcripta indicant. Hę inſigne quoddam regiũ in capite, & vaſa aureis plena manibus gerunt, quæ exactionem tributorum ex tribus illis regionibus faciendam, ad Proconſulem pertinere ſignificabant. Longis aureiſque tunicis indutæ ſunt in manuſcriptis, albas aut cœruleas habent. Aſia calceis, cœruleoque pallio utitur: Alię calceis carent. Quę inſulas refert purpureum pallium; quæ Helleſpontum, viride geſtat. Sed in codice Vrſini omnes rubris cothurnis altè calciatę habitu non differunt. In Madruciano longis ueſtibus demiſſis nix pedes oſtendunt. prçter hęc cęterorum quoque magiſtratuum inſignia Aſiæ Proconſul habebat.

Officium Proconſulis Aſię conſtat ex 400. apparitoribus, ut aliorum Proconſulum,[t] quod probatur codicillis à ſcriniarijs ſacrarum epiſtolarum ſcriptis, & primum à Principe, mox ab ipſo Proconſule ſubſcriptis.[u] Officiales fermè habebat, quemadmodum Vicarij. Principem de eodemmet officio, & ceteros, quos alij magiſtratus: inter eos Notitia ſcriniarios recenſet, quos ego interpretor ſubadiuuas, ut in officio Comitis Orientis, & Proconſulis Africæ, ac Vicariorum Occidentis nominantur, & Iuſtinianus primiſcrinij ſubadiuuas interpretatur.[x] Hi rationes numerariorum ſcribebant, & in ſcriniis conſeruabant.[y] Primiſcrinius autem Numerarius vocatur, qui tenet præcipuum ſcriniũ, in quo ſunt rationes uectigalium & tributorum, vt exponit Notitia in officio P.V. Romæ,[z] vbi qui numerarij ſubadiuuę dicuntur hic ſcriniarii appellantur.[a] Alii quoque officiales omnes ſcrinia habebãt, & ſcriniarii uocabantur;[b] ſed in hoc loco ab illis ſeparantur. Proconſul Aſiæ pro codicillis Proconſulatus ſoluit ſacro cubiculo ſolidos 13. Primicerio Tribunorum notariorum. & quattuor ſcriniarijs laterculi ſolidos. 40. eius adiutori tres, officio Præfectorum quibus ſuberat, 80.[c]

a in l. Proconſules ff. de offi. Proconſ. & leg.
b in l. ult. C. de mandat. Princ. & Auth. 20.
c in l. ſolēt, in f. ff. de off. Proconſ.
d in l. aliud eſt fraus, in fi ff. de verb. ſign.
e in l. 6. ff. de cuſtod. reor.
f in l. 3 ff. de off. Præſid.
g Caliſtratus in l. 35. ff. de pœn.
h in l. Diui, §. 1. ff. eod.
i d. l. Diui, §. ult.
k in l. ſi ff. de requiren. reis.
l in l. 4. de extra ord. crim. in princ.
m l. Diuus Veſpaſianus. §. 1. ff. de iure patr.
n in l. fina. ff. de teſtib.
o l. 1. ff. de colleg. & corpor.
p l. obſeruandũ. ff. de off. præſid.
q l. 1. ff. de offic. Præfect. Aug.
r l. ult. ff. de ope. publ.
s in Authen. de mand. Princ. ſeu Nou. 17. quæ eſt l. ul. C. eo tit ſed malè, cum ipſa Nou ſit poſt editionẽ C. emiſſa, Beliſario Conſule.
t C. de apparitoribus Proconſul. & legato.
u l. 2. C. de apparitorib. Proconſ. & leg.
x in l. ult. C. de diuerſ. offic.
y in l. 1. § in ſcrinio primiſcrinij. C. de off. Præf. P. Africa.
z d. §. in ſcrinio.
a in l. 3. C. de apparitorib. P.P.
b l. ſcriniarios. C. de teſta. milit.
c d. l. ſcriniarios.
c Nouell. 8.

DE CONSVLARI HELLESPONti, & præſide Inſularum. Cap. CII.

ANGVSTVM Fretum citra Propontidem Helleſpontus vocãt vulgo arctũ Gallipolis nuncupant: ſed hoc in loco regio Aſię ad Helleſponti oram ſita ſignificatur: ab Oriente Pontum & Bithyniam, à Meridie Lydiã habet, à Septentrione Propontidem. ab Occaſu Helleſpontum fretum: Phrygia minor ſeu Helleſpontia & Troas, a Ptolemæo nuncupatur, vbi metalla in primis fodiebantur; quandoque Troadenſia, & Docimana, a Docima oppido dicta, & Proconneſia a Proconneſo Propontidis inſula.[d] Huic prouincię præerat Conſularis, olim Vicario Aſianæ ſubditus; cuius officium cum ab apparitoribus Vicarii Aſianæ uexaretur, Theodoſius Magnus Aſiæ Proconſuli Helleſpontum adiecit; quo defuncto, cum rurſus ab eodem Vicario repeteretur, Honorius, & Theodoſius Minor, Simplicio Aſię Proconſuli, illam prouinciam confirmarunt:[e] officium inquiunt, Helleſponti Conſularis ęternę recordationis, patrem ſerenitatis noſtræ adiit, & expoſitis ſuis incommodis, quibus à Vicarianis, apparitoribus urgebatur, orauit ſub tuæ ſublimitatis agere poteſtate, cuius allegationes humanæ proclitius pium Principem commouerunt: quod & nos obtinere cẽſemus. Is eſt Simplicius, qui antea Tripolis Præſes fuerat.[f] Illud verò reſcriptum, expuncta Comitis patrimonii

d l. 9. & 11. C. Theo. de indulg. debitor.
e l. 1. C. de offic. com. ſacr. patri.
f l. 59. C. Theo. de appell.

patrimonij rubrica, ſub titulo, de officio Proconſulis & legati, proxime præcedenti, ad quem pertinet, locandum puto. Itaque Notitiæ tempore hic Côſularis Aſiæ Proconſuli paruit. Is pro magiſtratus codicillis ſoluit, quantum alij Conſulares. Abydû eius metropolim fuiſſe arbitror vulgò Auò dictam. Ab hoc Conſulari, non ad Proconſulem, aut Præfectum Prætorio, ſed ad vrbis Conſtantinopolitanæ Præfectum appellari Conſtantinus iuſſit, [a] quod locum habebat vbi cauſæ decem libras auri excedebant, alias ad Proconſulem prouocabatur. [b] Hæc Notitiæ tempore obtinebant, Iuſtinianus verò Helleſpôtum Ponto Polemoniaco coniunxit, eique moderatorem dedit ſpectabilem creatum, vnde ſub eo, Proconſul iterum hanc prouinciam amiſit.[c]

Præſidi verò inſularum Aſiæ adiacentium ſemper imperauit. Nam & ſi Præſides proximis ſuæ prouinciæ inſulis ius dicunt, [d] vbi vltra centum milliaria non diſtant, ut Iuriſ cenſent interpretes, [e] Inſulis tamen Aſiam circumiacêtibus, proprius datus eſt Præſes, inſularum appellatus. Has Ptolemæus fermè numero XVII. recenſet, inſulæ, inquit, adiacent Aſiæ apud Helleſpontum. Tenedos: in Aegeo autem pelago Lesbos, ſeu Mytilene, in Icario, Icaria, Poſidium, Samus, in Myrtoo Arceſine, Begialis, Minya, Aſtypalea vna ex Cycladibus inſulis: in Rhodiaco & Carpathio, Syme, Ceſi, Coos, Coij, inquit Strabo ſoluebât quotannis pro annuo tributo Romanis C. talêta, quæ Auguſtus remiſit ꝑ Veneris ſtatua, quâ illis abſtulit, & Romæ C. Iulio Cæſari dedicauit: Rhodus, etiâ paucæq; aliæ Inſulæ huic Præſidi paruerunt. Rhodus, & inſulæ, inquit Sex. Rufus, primum Romanis infeſtiſſimæ, poſtea fideliſſimæ liberæ ſunt relictæ, ſed Veſpaſianus eas dato præſide prouincias fecit, quod & Tranquillus refert. Tenedos ſtatione Græcorum nobilis à Virgilio celebratur, LXXX. ambit ſtadia. Lesbos Troadis, & Aeolicarum vrbium altera metropolis, circuitus eſt ſtadiorum mille centum. Vrbes in ea celebres fuere Mytilene, quæ adhuc extat, & ab ea, inſula nunc Midalina vocatur, & Pyrrha. Hæc quoque vinorum generoſitate a poeta laudatur. [f] Samum, vbi natus eſt Pythagoras, 600. ſtadia, Icariam 300. circumire ferunt. Diocletianus ad Diogenem Præſidem inſularum ſcribit, [g] quem ſub Imperio R.P. Orientis fuiſſe, aliquot iura ſignificant. [h] Cum plurimum verò inſularum præſes Rhodi moraretur, eius ciues apud Valêtinianum, & Gratianum Principes conqueſti, obtinuerunt, ut per hyemem, quo tempore difficilis & periculoſa eſt nauigatio, in una ex quinq; illius inſulæ vrbibus degeret, poſtea ad alias tranſiret. [i] Erat autem Rhodus omnium totius Aſiæ inſularum metropolis opulentiſſima, inquit Iornandes, vbi plurimum Præſes morabatur, à roſarum copia eſt denominata, quas ſuis nummis imprimebant, cum inſcriptione ΡΟΔΙΩΝ. infra legitur, ΑΡΙΣΤΟΚΡΙΤΟϹ, qui fuit primus eorum magiſtratus: litteræ Δ ſpeciem præ ſe fert, ait Conſtantinus Porphyrogenneta, triangulari uidelicet figura. Dorienſiû colonia eſt, qui ex Peloponneſſo Argiuis & Lacedemoniis ab Hercule genꝰ ducût: quemadmodum in catalogo nauium Homerus ſcribit eâ triquetro ordine à Lyndo Ialyſſo, & Camiro inſulis cingi dicit. Pro codicillis adminiſtrationes quâtum alij Præſides hic ſoluebat. [k] Ab eo quemadmodum & à Præſide Helleſponti ad Præfectû vrbi Conſtantinopolitanæ appellabatur.[l]

a l. eum appellatio. C. de appell.

b § illud in Authent. de appell. & intra quæ têp. ſeu Nouell. 23.

c Nouell. 20 ſeu Auth. de adminiſt. offic. in ſacr appell.

d l. inſula, ff. de iudic.

e Paul. Caſtr in d. l. inſula. & Barthol. in tractatu de inſula.

f in 3. Georgicorum.

g in l. pen C. vbi cauſ ſtatus.

h ut l. 4. C de naufrag. ſeu nauicl. & Nouell. 8.

i l. 6 C. de off. rectoris prouin.

k ex Forma Notitia Nou 8.

l d. l. eum appell. C. de appellatio.

PROCONSVLE ACHAIAE & eius inſignibus. Cap. CIII.

NOTITIA impreſſa in indice Achaiam tâquâ partê Macedoniæ ſub Præfecto Illyrici ſtatuit: Cuius verò eius Procôſulis inſignia, & officiû repræſêtat, ſpectabiliû ſerie ſecuta, Aſiæ proconſuli ſubnectit, & à ſuo Præfecto lôge ſeparat. Ego quoq; eius veſtigiis inhærens, eundem ordinem ſeruabo. Manuſcriptus Vrſini codex indicis parte, quæ P.P. Illyrici reſpicit, prætermiſſa, eius tantum inſignia, cum Macedoniæ, & Daciæ imaginibus depingit, cetera omittit: quod argumentû eſt eâ regionem tum à Barbaris occupatam, non totam Imperio Romano paruiſſe auctor n. eſt Paulus Diaconus, Attilam Hunnorum Regem, Martiano, & Valentiniano III. imperâtibus, cû Pannonias, Daciamq; teneret, Macedoniâ, Myſiam, & Achaiam cum utriuſq; Thraciis deuaſtaſſe. Achaia vocatur Græcia, ab Achæis, quia quo tempore à Mummio ſubacta eſt, in ea Principatû Achæi tenebant, [m] & ideo Achaia Græcia eſt uocata. In ea eſt Atheniêſiû ciuitas cuius Pyræus portus, inquit. D. Hieronymus, [n] ſeptemplici muro erat communitus. Achaia Græciæ nobilis regio, ac pene inſula Aegeo, & Ionio mari cincta, ab Occidête Macedonia, & parte Aegei pelagi circundatur, contingitq; Iſthmum Corinthiacum, olim XII. vrbibus clara, [o] A Nerone immunis facta, poſtea à Veſpaſiano ruſus tributis fuit ſubiecta. [p] Huius metropolis erat Corinthus in Iſthmo, vbi Proconſul degebat, & eò ad L. Iuniû Gallionem Achaiæ Proconſulê D. Paulum adductû fuiſſe D. Lucas ſcribit. [q] Hic Proconſul etiam Pelopôneſum nunc Moream uocatum rexit, quam Achaiæ partê Ptolemæus eſſe uoluit, [r] eius Præſidis a Notitia nulla mêtio fit, & Plinius [s] ad Maximum Achaiæ Proconſulem ſcribens auctor eſt Athenas, & Lacedæmonem Pelopôneſi metropolim ſub Achaiæ proconſulatu contineri ita n. ſcribit, cogita te miſſum in prouinciam Achaiam illam ueram & veram Græciâ, in qua primum humanitatis literæ & fruges inuentæ, eſſe creduntur. Deinde hanc eſſe terrâ, quæ nobis miſerit iura, quæ leges non inuitis, ſed petentibus dederit, Athenas eſſe, quas adeas, Lacedæmonem eſſe quam regas. Hæc ille, qui literas primum ibi inuentas, & frumenti ſemina à Cerere Triptolemo in Attica tradita ſignificat, quod & Pauſanias, Diodorus, Iuſtinus, Ouidius, & alii prodiderunt. Achaia cum eſſet prætoria, lege Clodia Proconſularis eſt facta, [t] & ſub Romanis Principibus poſteà Proconſulem ſemper habuit, ut ſub Traiano Maximû. [u] Apud Vlpianû quoq; [x] Hadrianus Calphurnium Rufum Proconſulem Achaiæ monet, nè legatum ante ſe è prouincia dimittat. & Paulus Iuriſconſultus Valerii Proculi Achaiæ Proconſulis meminit, [y] eandem ſub Gallienis a Valente proconſulari Imperio gubernatam fuiſſe Capitolinus, & Spartianus [z] ſcribunt. Sed & Conſtâtius Seueriano eiuſdem procôſuli ſcribit. [a] Raphael quoq; Volaterranus [b] recitat inſcriptionê, quæ videbatur in columna in arce Athenarum Græcè ſcripta, & latina eſt huiuſmodi. Clariſſimo Proconſuli Græciæ Ruffo Feſto, & Areopagitæ Areopagi Senatus trecentorum, & populus Athenienſis beneuolentiæ, & beneficentiæ gratia. Is forte eſt Feſtus qui ſub Valentiniano, Conſularis Syriam, & Proconſul Africam rexit. [c] Denique Iulianus Apoſtata Vectium prætextatum Achaiæ proconſulem fecit, ut auctor eſt Marcellinus [d] Decius tamen apud Trebellium Pollionem, [e] Meſſalam Achaiæ præſidem appellat. Imperante verò Iuſtiniano, deſiiſſe in Græciam Proconſules mitti ſuſpicor, quia in Notitia octauæ Nouellæ, in qua omnes prouinciarum Oriêtis magiſtratus recenſentur nullus nominatur Achaiæ, aut Græciæ Præſes, quæ forte tum à Barbaris tenebatur.

m Pauſan. lib. 7.

n in Actib. Apoſtolor.

o ut ſcribit Polybius.

p auctore Pauſania.

q Actu Apoſt. 18.

r Aeneas Sylu. in Europa c. 12.

s epiſt. ult. lib 9.

t Cicero in Piſ.

u Plinius d. epiſtol ult.

x in l. meminiſſe. ff de off. proconſ & lega.

y in l. ult. ff. ad Trebell.

z in Valente.

a in l. 9. C. Theod. de epiſc & cler.

b in fi. 8. libri Geographia.

c l. 1. C. vbi de poſſ. agi oper. l. 3. C. de cohorta.

d lib. 21.

e in Claudio.

NOTITIA PROCONSVL ACHAIAE CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Proconſulis Achaiæ, Prouinciæ infraſcripta.

ACHAIA.

Officium autem habet ita.

Principem de ſchola Agentium in rebus ducenariorum, qui adorata clementia principali cum inſignibus exit tranſacto biennio.

Corniculariũ.

Commentarienſem.

Queſtorem.

Adiutorem.

Ab actis.

Numerarios.

A libellis.

Exceptores, & cæteros apparitores.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Proconſulis Achaiæ ſunt, liber rubro corio tectus, aureiſque faſcijs in ſummo, & medio cinctus, is ſupra abacum albo tapeto, quem aureus limbus ornat, eminet, quemadmodum in Proconſule Aſiæ viſitur. Manuſcripti argento opertum, & aureis facijs cinctum oſtendunt, ut in alijs Proconſulibus. Duo quoque

Principes

Principes in aurata columna alte ſpectantur, & ipſius Achaię imago vas aureis plenum dextra tenens, quod ſiniſtra aperire videtur Tutulum ſeu petaſum in capite geſtat, purpuream togam humero dextro connexam ſuper auream talaremque tunicam induta, nudis pedibus incedit. In manuſcriptis tunica purpurea auroque & albo diſtincta, ſub viridi pallio, & aureis cothurnis induta ſpectatur, reliqua ſunt ſicut in Proconſule Aſiæ cuius omnia habet inſignia.

In officio etiam exemplo aliorum Proconſulum, hunc CCCC. apparitores habuiſſe veriſimile eſt, [a] quorum primus erat Princeps, ex Ducenariis ſcholæ agentium in rebus, qui clariſſimus vocabatur, [b] & adorata clementia principali, cum inſignibus tranſacto biennio exibat, id eſt cum muonere liberatus ad adorandum, ſeu exoſculandum reuerenter purpuram Principis admittebatur, [c] ita enim ſalutabatur. Notum eſt autem ex D. Hieronymo & aliis deoſculationem pro adoratione accipi, is enim [d] ſcribit ſe in ſecundo pſalmo, *κατασπάσατε*, id eſt deoſculamini uertiſſe, adorate: quia, inquit, qui adorant, ſolent deoſculari manum & capita ſubmittere, quod beatus Iob ſe elementis feciſſe negabat, dicens, ſi vidi Solē, cum fulgeret, & oſculatus ſum manum meam ore meo: Et Hebræi iuxta linguæ ſuæ proprietatem deoſculationem pro ueneratione ponunt: Hęc D. Hieronymus; Plinius; [e] in adorando, inquit, dextram ad oſculum referimus: de quo plura Cœlius Rhodiginus. [f] Princeps ergo huius officii, oſculando Principis purpuram eam adorare dicebatur. Hic aūt ritus in adorando Principe ita obſeruabatur, duo veſtem eius purpuram extollebant, quam adorans oſculabatur, Procopius, Gilimer inquit, [g] & Belliſarius iuſſi ab his, qui Imperatoriam purpuram ſuſtinebant: Iuſtinianum ſupplices adorauerunt. Hęc ille. Id ergo huius Principi officii indulgebatur, quod aliis Præſidum officialibus nō licebat, vt Principem ſcilicet officio liberatus, adoraret. [h] Tumque Vicarii dignitatem conſecutus, Comes primi ordinis fiebat. [i] Hic primus Proconſulem ſalutabat, & apud eum ſedebat. [k] ſi cohortalis fuiſſet ab eo onere, princeps officii factus, liberabatur. & qui poſt ei[o] principatum nati erant ex illo liberi. [l] minores etiam ſportulas ipſe, vxores, liberi, & coloni, cum litigabant executoribus ſolu. bant. [m]

a l.1. C. de apparitorib. Proconſ. C. de principibus agentiū in rebus.
b vt in l. fin C. de princip. ag. i. reb.
c l.2. C. de priuileg. ſcholar.
d ad Pāmachiū in Apologia aduerſus Ruſinum.
e lib. 28 c. 2.
f lib. 20. ca. 8. in fine.
g lib. 2. de bello Vandalico.
h l. 1. C. de apparitorib. Præfect. urb.
i l. eod. & l. ſeq. C. de princip. ag. in reb.
K l. 4 C eod. tit.
l l. pen. C. d. ti.
m l ſi. C. eo.

Inſigne autem cum quo hic Princeps exibat, erat cingulum, quo ipſe & pauci alii apparitores vtebantur, [n] functique officio illud deponebant, niſi maiorem dignitatem eſſent aſſecuti, vt iſte qui comes primi ordinis creabatur.

Non omnes verò agentes in rebus ad Principis gradum promouebantur, ſed illi tantum, qui ducenarii dignitatem attigiſſent, & hoc ſenſit Conſtantinus ad gentes in rebus ſcribens: [o] ad ducenariam, inquit, centenariam, & biarchiam, nemo ſuffragio ſed labore vnuſquiſque perueniat; principatum verò adipiſcatur matricula decurrente: ita vt ad curas agendas & curſum illi exeant, quos ordo militiæ vocat, & eius laborum adiutor: Hęc ille.

n l. 3. C. de numerar. l. princeps. C. de princip. ag. in reb. l. vl. C. de apparitorib. magiſt. milit.
o in l. 1 C de offic. mag offic.

Habebat Proconſul Achaię in officio, & Cornicularium, Commentarienſem. Quæſtorem, adiutorē, ab actis, Numerarios a libellis, Exceptores, & ceteros apparitores. In huius officio, & aliorum Proconſulum, omittitur, cura epiſtolarum, quam alij magiſtratus habebāt, & pro ea ſubſtituitur Quęſtor qui in aliorum officiis nōn nominatur; Is erat, quem vulgo Cancellarium vocant, vel à ſecretis. Niceta [p] ait, Domeſticum à Latinis ſeu cancellārium, à Græcis Logotheiam vocari id etiam ſignificat Caſſiodorus, [q] & ſi loquitur de Quæſtore Principis. Aſiæ Proconſul habebat Scriniarios qui hic omittuntur. Proconſul Africę in Occidente Primiſcrinium. Hi omnes probabantur a Principe, codicillis ſcriptis à ſcriniarijs ſacrarum epiſtolarum, & ab ipſo Principe, ac demum Vicario ſubſcriptis. [r]

p lib. 7.
q in 6. in formula Quæſtura.
r l. vlt. C. de diuerſ. offic.

DE COMITE ORIENTIS, EIVSque inſignibus, & officio, Cap. CIIII.

SEPTEM totius Imperii Orientalis erant Diœceſes, id eſt plurium ſimul prouinciarū adminiſtrationes, quarū quinq; Pręfecto Pretorio Orientali parebant, ſcilicet Oriētis Aegypti, Aſianæ, Ponticæ, & Thraciarū. Alię duæ, Macedoniæ & Dacię Præfecto Illyrici ſuberant, prout iura, [s] & Notitia in indice diſtinguunt, ſingulæque ſuos prouinciarū Rectores habebant. Prima ergo ſub memorato Præfecto Prætorio erat Orientis Diœceſis Comiti commiſſa.

Cod. de offic. comitis Orientis.
s l. nulli. C. de numerar. l vnic. C. vt nemo ad ſuum patroc.

Orientem veteres plagam vocabant, vbi ſol oritur, à Tigri fluuio vſque ad Cyprum, & Thracias verſus Occidentem, & a Ponto Septentrionali vſque ad Arabiam verſus Meridiem, totamque eam regionem olim Syriam dictam, auctor eſt Plinius, [t] quam terrarum maximam appellat. Vniuerſæque huic regioni Præfectus Prætorio Orientis imperabat. Ammianus verò, [u] ita de Oriente ſcribit. Orientis limes in longum porrectus, & rectum ab Euphratis fluminis ripis ad vſque ſupercilia porrigitur Nili, Læua Saracenis conterminatus gentibus, dextra pelagi fragoribus patens, quam plagam Nicanor Seleucus occupatam auxit mirum in modum; cum poſt Alexandri Macedonis obitum ſucceſſorio iure teneret regna Perſidis; Hæc ille. Gulielmus Tiri Epiſcopus, [x] totam Syriam Orientem fuiſſe ſcribit: Syria, inquit, aliquando largius accipitur, vt ſit nomen totius Orientis: Aliquando ſtrictius, vt parti tantum conueniat: Syria maior, multas prouincias intrā ſuum continet ambitum; à Tygride enim habens initium, vſque in Aegyptum protenditur, & à Cilicia vſque in mare Rubrum, cuius ab inferiore parte, quæ eſt inter Tygridem, & Euphratem, prima eius partium Meſopotamia eſt; poſt hanc verò eiuſdem Syrię Cœleſyria maxima portio eſt, in qua Antiochia ciuitas illa nobilis cum ſuis ſuffraganeis vrbibus ſita eſt, cui quaſi a Septentrione vtraque Cilicia contermina eſt, quæ eiuſdem Syriæ ſunt partes. Ab Auſtro verò Phœniciæ ſtatim coniungitur. Inter partes eius præcipuas ſunt etiam Syriæ partes, vtraque Arabia, prima cuius Metropolis eſt Boſtrū: Secunda Metropolis eſt Petra deſerti; ſed & Syria Sobali eius Syriæ maioris pars eſt nouiſſima ad Aegyptum reſpiciens: Hæc ille. Nos quoque Orientem hic intelligimus totam eam regionem, quę à Cilicia, Cypro, & Arabia, vſque ad Tigrim extenditur: Ea eſt tota plaga Orientalis, excepta Aſia minore. Cum igitur Perſæ Armeniam, & Meſopotamiā, aliaſque vicinas regiones deuaſtarent, opus erat maiore magiſtratu, qui eorum conatus, frangeret. Itaque inuentus eſt Comes vir ſpectabilis, qui Orienti cum militum robore pręeſſet; ſed eum Præfecti Prætorio Orientis Vicarium fuiſſe puto, qui Comitis titulo eſt inſignitus, varijſque nominibus appellatus. ſub Decio enim & Fl. Claudio Metaphraſtes Eumolpium Comitem Orientis nominat ſub Diocletiano Bibianum Pręfectum Orientis, & Domitianum Licaonię Comitem. Alii Pręſidem, vt Vopiſcus. [y] cum, inquit, conſediſſet. Valerianus Auguſtus in Thermis apud Byzantium pręſente exercitu, aſſidentibus Bebio Marco P. P. Q. Vicario, Præſide Orientis: Hæc ille: Is eſt Vicarius proprio nomine ita appellatus, ad quem Diocletianus, & Maximianus ſcribunt [z] Conſtantinus & ipſe quandoque Vicarium Orientis nominat, [a] quandoque Comitem, ſicut & Conſtantinus, Gratianus, & alii. [b] Auctor eſt Marcellinus lib. quarto, imperante Conſtantino poſt Marcellinum, [c] Honoratum

t lib. 5. ca. 12.
u lib. 14.
x lib 4. de bello ſacr. cap. 9. & lib. 13. cap. 2.
y in Aureliano.
z l. 14. C. de pœnis.
a in d. l. 1. C. in quib. cauſ colon. l. 12. C. Theo. de Decurion.
b l. 2. C. de op. pub. l. 4. C. de quando l. 1. C. de prab ſalarii. quā quam alij. C. pro comite correctorem nominent. l. 6. C. Th. de oper. pub. l. 33. & 90. C. Theo. de decurio. l. 2. C. Th. de ſſ. deb. l. vlt. in text. C de his, qui per met. iud. non appell. l. 1. C. de cōmer. & merca. l. 36. C. T. de operi. publ. l. 26 C. Theo. de epiſc. & cler. l. 8. C. Theo. de haret.
c l 4. C. de oper. publ.

nõratum poſtea Nebridium Comites Oriẽtis fuiſſe, quibus Modeſtus, [a] mox Philagrius ſucceſsit, Hunc Iulianus Apoſtatæ auunculus, deinde Rufinus Arabianus. [b] Quis verò hunc magiſtratum inuenerit, non conſtat, certe vniuerſo imperabat Orienti, Zoſimus. [c] Comitis inquit, Orientis magiſtratus ea poteſtas eſt, vt qui eum gerit, omnibus prouincias Orientis adminiſtrantibus præſit. & quæcunque non aguntur, ut par eſt, corrigat XV. enim prouincijs imperabat, quinque Conſularibus, & octo præſidialibus, duabuſque perfectiſſimorum. Quinque Conſulares ſunt Palæſtina, Phœnicia, Syria, Cilicia, & Cyprus. Initio hæ proprætoriæ fuerunt, poſtea factæ Conſulares: Aliæ octo præſidium manſerunt, nempe, Palæſtina ſalutaris, Palęſtina ſecunda, Phœnicia Libani, Euphratenſis, Syria ſalutaris, Oſthoena, Meſopotamia, & Cilicia ſecunda. Ijs additę ſunt Arabia, & Iſauria, quæ perfectiſſimos iudices habuerunt. Itaque XV. prouinciæ Comiti Orientis paruerunt, quarum appellationes ipſe cognoſcebat, [d] & Rectores corrigebat. [e] Claſſi quoque Seleuciæ dictę imperabat, quæ ad purgandum latronibus Orientem, aliaſque neceſſitates obeundas, per Oruntem flumen nauigabat, [f] Antiochiæ, quæ Syrię eſt metropolis, reſidebat. Vbi Strabo, [g] Orientis Pręfectos prętorium habuiſſe ſcribit, eamque eſſe tetrapolim: ex quattuor enim contiguis urbibus conſtabat, quarum quęlibet proprio muro cingebatur, ſed omnes ſimul communibus mœnibus claudebantur: Daphnes lucus omnium amœniſsimus, in eius erat ſuburbio, cuius nullam arborem excindere, uel diſtrahere liceliat. [h] D. Hieronymus, [i] hanc vrbem, totius Orientis metropolim appellat, ubi primum Chriſtianorum nomen eſt inuentum qui prius homines vię uocabantur, [k] ibi & D. Petrus primo ſedit: Conſtantinopolitana ſynodus, [l] Orientis, inquit, Epiſcopi, ſolum Orientem adminiſtrent, ſeruato honore primatus Eccleſiæ Antiochenę. Eam incendio hoſtili exuſtam Iuſtinianus reſtituit, ac mirifice ędificijs exornatam, Theopolim uocauit, [m] & ita eam Procopius appellat. [n]

Verum amplam huius Comitis poteſtatem Iuſtinianus ualde coarctauit, [o] cui ſolam Syriam primã, & illi contiguam Cyrheſticam reliquit.

Appellabatur à Comite Orientis ad P.P. qui erat in Comitatu, & Quæſtorem palatij: cauſis inſeruiebant, officiom Præfecti, & ſcrinium epiſtolarum: Hoc enim erat generaliter ſtatutum, ubicunque à ſpectabili appellabatur. [p] Multat Comes Orientis tantum 10 VI. auri vncijs, [q] quę eſt fere ſumma 55. noſtrorum aureorum: alij ſpectabiles in tribus tantum uncijs.

Soluit Comes Orientis pro codicillis ſuę adminiſtrationis ſacro cubiculo ſolidos 65. Primicerio Tribunorum notariorum, cum quattuor ſcriniarijs ſacri Laterculi ſolidos 50. eius adiutori, tres, officio Pręfectorum prætorio 80. tota hęc ſumma eſt ſolidorum 196. [r] In foro Comitis Orientis 40. tantum aduocati orabant, qui non minus quinquennio iuri operam dediſſent: Horum primus per biennium fiſci patronus creatus, [s] ex publico ſalarium fermè aureorum 600. percipiebat, quod Kalen. Octob. ſoluebatur, quemadmodum & aduocatis P.P. [t] Incipiebat fiſco Kalend. Aprilis patrocinari, [u] & finito biennio, nullius, niſi propinquorum cauſas tuebatur. Priuilegium habebat, ne milites, aut alios hoſpitari teneretur. [x]

a Marcell. li. 19.
b Marcell. li. 21.
c in 5 poſt prin.
d l. nemo. C. de ſent. ſi. omn. iud. et l. 11. C. T. de off. rector prouinc.
e l. 1. C. de Claſſ.
g lib. 16.
h l. 1 & 2. C. de cupreſſ. ex luco Daphnenſ. non excidend.
i epiſtol. 61. ad Pammachium.
k cap. 9 Act. Apoſt. ubi Oecumenius.
l canone 2.
m l. 6. in ſi. C. de ſum. Trin. Nou. 7. c. X. Nou. 123. §. 3. Nou. 43. §. 1. Nou. 103. in pri.
n lib. 2. de ædificijs Iuſtin. & Cedren. 2. anno imperij Iuſtiniani.
o Nou. 8 § hoc autẽ ipſum dicimus per § quia vero dua. in Authen. de adminiſtr. off. in fac. appel. ſeu Nouel. 20. l. præcipimus, § 1. C. de appellat.
q l. fin. § 1. C. de mod. multar.
r in § quantam. Nouel. 8.
s l. iubemus. C. de aduo. diuer. iud.
t l. per hanc. C. d. tit.
u d. l. per hanc. eo. tit.
x d. l. iubemus.

NOTITIA
COMES ORIENTALIS
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis Comitis Orientis, Prouinciæ infraſcriptę.

PALESTINA.
Phœnice.
Syria.
Cyprus.
Palæſtina ſecunda.
Palæſtina ſalutaris.
Phœnice Libani.
Eufratenſis.
Syria ſalutaris.
Oſrhoena.
Meſopotamia.
Cilicia ſecunda.
Iſauria.
Arabia.
Officium autem viri ſpectabilis, Comitis Orientis habet ita.
Principem de ſchola agentium in rebus ducenariorum, qui adorata clementia principali, cum inſignibus exit.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Numerarios.
A libellis.
Subadiuuas.
Exceptores, & cæteros officiales.

COM-

COMMENTARIVM.

COMES Orientis pro inſignibus, ducerum Principum effigies in ſummo auratæ columnæ præferebat, & librum purpura tectum atque, (vt in Proconſule Aſiæ dictum eſt.) abaco impoſitum: Manuſcripti codices argenteum eius tegumen oſtendunt, cuius ſummum aurea faſcia cingit. In vmbilico aureæ tabellæ aureus item Principis vultus includitur. Abaci tapetum eſt, vt Proconſulum ceruleum. Infra verò depictæ ſunt XV. imagines mulierum, vario veſtium habitu amictarum, quæ totidem prouincias Comiti parentes referunt, ſola Palæſtina purpuream togam geſtat: Aſiæ, pallium, aut pallam auream, vel viridem aut purpuream: Omnes auream coronam in capite pro more prouinciæ comptæ, & ante pectus vas aureis plenum, Tributorum exigẽdorum a Comite typum manibus geſtant. Aliquę collo monile baccatum tenent, ſola Iſauria velo caput tegit. In Viſini codice omnes pallijs partim ceruleis, partim viridibus, aut purpureis induuntur, capillis per humeros ſparſis, aureũ folium ſupra frontem geſtant. In Madruciano cęruleis pallijs velatæ ſpectantur. Tres verò harum prouinciarum facti ſunt ordines, & quinæ in ſingulis ordinibus recta linea collocatæ. Quinque ſuperiores ſunt Conſulares, videlicet Palæſtina, Phœnice, Syria Cyprus, & Cilicia. Reliquæ X. ſunt Præſidum, & omnes clariſſimorum, exceptis vltimis Iſauria & Arabia, quæ ſunt perfectiſſimorum, & ideo in indice præſidales non connumerantur. Hæc in magiſtratus codicillis depingebantur, & forte ante Comitẽ progredientem præferebantur, [a] certe in auditorio coram populo pro tribunali retinebantur.

a l.4.C.de iniurijs.

Aliud inſigne Comitis præcipuum erat enſis, quo accinctus ibat, ſed eo Proconſules carebant. [b] Imperabat enim non tantum populis, ſed & militib. [c] Caſſiodorus. [d] Quamuis inquit, omnium dignitatũ officia à manu ſecludantur armata, & ciuilibus veſtibus videantur induti, qui diſtrictionem publicam docentur operari, tua tamen dignitas, & terroribus ornatur, quæ gladio bellico, rebus etiam pacatis accingitur: Vide quo iudicio fueris euectus, quando alijs vigorem factum videamus eſſe creditum, tibi autem ab ipſis legibus ferrum conſtat eſſe porrectum: Rem cruentam deſerunt animo pacato, vt & noxij nimium metuerent, & læſi de optata vltione gauderent. Hæc ille. Alia præterea præſidum ornamenta, nempe faſces cum argentata ſecuri, vehiculum item argentatum, & alia huiuſmodi habebat.

b Dion lib. 53. c Nouell. 27. de Comite Iſauriæ. d lib. 7. in formula comitiua prouinciæ.

Sexcentos vero apparitores tenebat, [e] qui ſine ſacra probatoria creari non poterant, ſicut nec alij illuſtrium & ſpectabilium magiſtratuum cohortales. [f] Probatoriæ ſunt litteræ a Notarijs ſcrinij epiſtolarũ ſcriptæ, & manu Principis ſubſcriptæ, quibus apparitores officio Comitis Orientis aggregandos comprobabat. [g] Hæc ſubſcriptio encauſto tantum fiebat: Is erat liquor cocto murice, & trito conchylio conſtans, qui vicem atramenti, cũ tamen purpureus eſſet, exhibebat. [h] Hoc forte fiebat encauſtica picturæ, cuius Plinius [i] meminit, non igne, vt aliqui exiſtimant, tabula inuſta. Habet hic Comes in officio Principem, inquit Notitia; de ſchola agẽtium in rebus ducenarium, qui adorata Clementia principali, cum inſignibus exit: Hæc in officio Proconſulis Achaię ſum interpretatus: ſed hic forte addendum, exit (tranſacto biennio) quemadmodum ibi legitur, & infra in officio Vicarij Ponticę: Hunc ſequebantur Cornicularius, Commentarienſis, Adiutor, Ab actis, Numerarij, A libellis, Subadiuuę, Exceptores, & cęteri officiales. Hic etiam, vt in Proconſulibus cura epiſtolarum omittitur, cuius loco, Subadiuuę poniti videntur. Ad hoc officium Alytarchię, vel ſecundum aliquos Lyciarchię munera ſpectabat: ideo que nobis occaſione aliqua de his, & de Syriarchis ſunt dicenda; quorum iura non ſemel meminerunt. [k]

e l.vnic.C de apparitor. com. Orient. Cod.de apparitoribus Comitis Orientis. f l.pen. & fin C. de diuerſ. offic. g l. probatorias, C d.t.de diuer. offic. h vt in l pen. C. de diuer. reſcrip. i lib.35.cap.11. k l.1.C.de offic. Comit Orient.l. 1. C.de naturalibus liber. l.athletæ.§.1.ff de excuſationib.tutor.

DE LYCIARCHI, ET SYRIARCHI muneribus & ludis. Cap. CV.

LYCIARCHVS, Syriarchuſque ſuarum prouinciarum ſacerdotes, pro illarum, vt opinabantur, ſalute, ſacra procurabant. Ideoque initio magiſtratus munera edere conſueuerant, ideſt gladiatores inter ſe, & cum feris in amphitheatro committere, vt Tertullianus de ſpectaculis refert. [l] In actis Proconſularibus martyrum, [m] legitur Numerium Maximum Proconſulem Ciliciæ iuſſiſſe Terentiano Ciliciæ ſacerdoti, vt munera ederet, & illum plures emiſiſſe feras, quæ multorum corpora deuorarunt: cùm vero martyres non tangerent, prætes iuſſit Terentiano, vt munus gladiatorum ederet, a quibus martyres ſunt confoſſi. [p] Ludos etiam Circenſes, equorum curſus, & theatrales in ſcenis, exercebant. Qui a Lyciarcho editi, ſub Comitis eiuſque officij cura ordinabantur: Syriarchi verò ludi a Syriæ Rectore procurabantur. [n] De Lyciarchis hæc Strabo; [o] Lycij, inquit, adeo ciuiliter & continenter vixerunt, vt feliciter vſque ad Italiam in mari impetrauerint, & in nullo turpi lucro ſe extulerunt; ſed in patrio more Lyriaci conuentus permanſerunt. Sunt quatuordecim vrbes, quæ in eo ſuffragium ferunt, & in commune comitium ex quaque ciuitate conueniunt, & quod maior pars comprobant, decernunt; Maximæ ciuitates tria habent ſuffragia: Mediæ duo: Aliæ vnum. Eadem pro portione tributa pendunt, aliaque munera ſubeunt. & paulò poſt. In conuentu primum eligunt Lyciarchus, ideſt Lyciæ præfectus: poſt alij vrbium magiſtratus, iudicia in communi ſiunt prius de bello, & pace, & ſocijs belli conſultabant: nunc id eis non licet, ſed in Romanorum eſt poteſtate: ſub quibus poſiti imaginem antiqui magiſtratus retinuerunt creandi Lyciarchi, qui non amplius, vt olim imperat, ſed ſacerdotio fungens ludis publicis præeſt: Hæc ille. idem in pluribus alijs prouincijs fiebat, in quibus negocia publica legati ciuitatũ tractabant, ad quorum conuentus plura Principũ reſcripta extant, vt Adriani, [p] ſiue Pij Antonini, [q] [illegible] [r] Alexandri, [illegible] [s] ideſt communi ſeu vniuerſitati Theſſalorum, Thracum, Aſiæ, & qui in Bithynia ſunt Græcorum; ita eorum comitia appellant, in his etiam cauſæ tractabantur, & ſacra a Lyciarcha & Syriarcha fiebant. Tertullianus, [u] Quid ergo, inquit, mirum ſi apparatus agonum Idolatria conſpurcat, de coronis profanis, de ſacerdotalibus Præſidibus, de collegiatis miniſtris. Hic Pauſanias, [x] Sacra, ait, Iouis Nemęo Argiuien Numęa faciunt, eique certum ſacerdotem deligunt, & armatis viris curſus certamina, proponunt in ipſo Numæorum conuentu. Hæc ille. Dubium verò eſt, quomodo Lyciarchi ſacerdotis munera, & ludos, officium Comitis Orientis, Leonis A. iuſſu, [y] curaret, cum Lycia non ad Orientis Comitem, ſed Vicarium Aſiæ ſpectet: Cuiacius vir doctiſſimus, [z] Leonis illud Reſcriptum, [a] deprauatum eſſe ait, & ex vetuſtis codicibus, pro Lyciarchię legendum Alytarchię. Fuit autem, inquit, Alytarcha ſacerdos Antiochię in Syria: ita dictus, quod in ludis, qui in honorem deorum fiebant [illegible], ideſt maſtigophoris præeſſet; eius fit mentio in Legibus, [b] & auctor eſt Phauorinus, ipſum qui olympica certamina ordinabat, Alytarcham dictum. Similia ſacerdotia Modeſtinus recenſet, [c] ſcilicet Aſiarchiam, & Bithyniarchiam, & Cappadocarchiam, prout in Græco archetypo legitur, quę ſacerdotia gentium eſſe dicit, ſeu gentilium; & ita etiam appellat Strabo in calce ſui operis,

l tit. de munere. m apud Cæſarẽ Baron.Card.an. 250. n l.18. C.de off. Comit. Orientis. o lib. 14. Geograph. p in l.37 ff.de iudic. q in l 5. ff ad L. Iuliã de vi publ. r & in l.1.§.1 ff. de appellation. s l.6 ff de excuſationib. tut. t l.25. ff. de appellationib. u lib.de ſpectaculis. x lib.2. y in l.vnic.C.de off Com.Orient. z lib.2.obſer.13. a d l. vnica. b in l.vl. C.T.de expenſ. ludor. l. 12.C.T.de iure fiſci, & l.vlt.C. de expenſis certam. Depon.ſecũdum correctionẽ Cuiacij. c in l. athleta, par. 1. de excuſ. tutor.

vn-

ἐισὶ δὲ καὶ δυνάσται τινὲς, καὶ φύλαρχοι, καὶ ἱερεῖς ἀνάσσοντες, ideſt ſunt autem Principes quidam ſub ipſis phylarchi, & ſacerdotes. Horum & Phœniciarchorum Conſtantinus Iuſtinianuſque meminerunt. [a] Aſiæ quoque ſacerdotium nominatur à Papiniano, [b] & ab Hermogeniano prouinciæ ſacerdotium vocatur. [c] Euſebius porro Cæſarienſis [d] narrat, rogatum fuiſſe Philippicum Aſiarcham: vt Leonem emitteret in Polycarpum, & ille negauit ſibi licere, quod munus ſuæ editionis expleſſet. Ruffinus Aſiarcham munerarium vertit: ſumptus enim in edenda munera ipſi Phœniciarchi faciebant. Alexander A. [e] Si de proprio ſuo, inquit, patrimonio muneris editionem tuo nomine pater tuus repromiſit, ideoque etiam ſacerdotem te creari impetrauit: onus erogationis commune omnium hæredum eius eſſe præſes prouinciæ non ignorabit. Idem Honorius A. [f] Iudices, inquit, in ludis duos aureos non excedant, exceptis Alytarchis, Syriarchis, itemque Aſiarchis, quorum nomen votiuæ feſtiuitatis ſolennitas dedicabat. [g] Conſtantinus verò, & Gratianus AA. [h] nec non alij [i] hæc ſimpliciter ſacerdotia vocant. Coronam auream in capite, togam auro purpuraque intextam hi ſacerdotes geſtabant. Tertullianus: [k] Eodem more, ait apud Aegyptos & Babylonios inſignia erant dignitatis, quo more nunc prætextæ, vel trabeæ, vel palmatæ, & coronæ aureæ ſacerdotum prouincialium.

De ijs ornamentis intelligit Valerianus A. [l] ad Vindium prouinciæ cuiuſdam ſacerdotem factum ſcribens Atrocem, inquit, ſine dubio iniuriam eſſe tactam manifeſtum eſt, ſi tibi illata eſt, cum eſſes in ſacerdotio, & dignitatis habitum, & ornamenta præferres. Hactenus de Comite Orientis, Lyciarchis & Syriarchis: nunc de prouinciarum Rectoribus qui ipſi parebant, eſt diſſerendum; & iuxta Notitiæ ordinem, à Conſularibus vt dignioribus auſpicati, ab eo qui Palæſtinam regebat incipiemus: deinde ad Præſidales Præfectiſſimorum prouincias veniemus.

a in l. 1. C. de naturalib. lib. Edicto. 4. de magiſtratu. Phœnicia Liban. Nouell. 89. §. vlt.
b in l. 8. de vacation. muner.
c in l. 17. de muneribus & honoribus.
d lib. 4. eccleſiaſtic. hiſtor. c. 15.
e in l. vnic. C de periculo ſucceſſ. parent. lib. 10.
f in d l fin C. T. de expenſ ludor.
g l. 103. C. Th. de Decurionib.
h in l. 46. 75. C. Th. d. tit.
i in l. non diſtinguemus. §. ſacerdotis. ff de arbitr. l. 1 §. 1 ff ad l. Iul. de ambit l. pen. C. de pact l. 33 & 51. C. de epiſc & cler. l. pen. ff de vacat. muner.
K de idolatria.
l in l 4. C. de iniur.

De Conſulari, & poſteà Proconſule Palæſtinæ, eiuſque inſignibus. Cap. CVI.

PRIMVS inter Orientis Rectores qui Comiti parebant, Conſularis Palæſtinæ recenſetur, eadem Iudæa dicta ab Oriente, & Septentrione Libano, & Antilibano: Ab Occidente parte Phœniciæ terminatur: & a Sidone vſque in Gazam, & Arabiam ſecundum Syriaci littus maris extenditur: A meridie Arabia Petræa cingitur. Latitudo eius à Ioppe oppido ad Thracones montes, ſiue Antilibanum, eſt circiter millium paſſuum L X. quam mediam ferè Iordanis fluuius diuidit. Longitudo à fontibus Iordanis, & monte Libano, vſque ad Berſabeam vrbem atque initium Aegypti, eſt millium paſſuum C L X. Plinius ait CLXXXVIII. Clauditur vndique montibus hinc abruptis rupibus, & profundis vallibus concurſu torrentium, inde altis, & implexis anfractibus ſic contractis, vt per anguſtos colles vix pateat tranſitus viatori. Appellata eſt Palæſtina à Philiſtin, quem nos corrupte Palæſtinum dicimus. Is deſcendit a Cham filio Noe, ait D. Hieronymus. [m] Dirutis Hieroſolymis, caput Palæſtinæ fuit Cæſarea, ad littus maris Syriaci, cis Iordanem ſita, prius turris Stratonis à Stratone Sidonis Rege ædificata, poſtea Cæſarea à Veſpaſiano vocata, inquit, Iuſtinianus, [n] quod in eius obſidiones is Cæſar ſit appellatus. Plinius ait Veſpaſianum eo coloniam deduxiſſe, vnde rogatus eius populus incedebat, & Palæſtinæ imago togata in Comitis Orientis inſignibus conſpicitur. Ioſephus verò, [o] & Ammianus, [p] ac D. Hieronymus, [q] in honorem Octauiani Principis eam vrbem ædificatam, & Cæſaream ab Herode ſeniore vocatam volunt; quam ampliatam mirificè ædificauit, ac templum ibi albo marmore Auguſto conſtruxit, & Palæſtinæ primæ, [r] vel vt ait Gulielmus Tyri Epiſcopus [s] ſecundæ metropolim eſſe voluit. D. quoque Hieronymus [t] Cæſaream Palæſtinæ caput appellat, vbi Herodes primi nepos Ab Angelo percuſſus, Cornelius Centurio baptizatus, & Abagus Propheta, [u] Zona D. Paulum ligauit, ibidem & milites ad vtraſque Iordanis ripas ſub duce Palæſtinæ ſtationem habebāt, Ea demum iuris Italici, ideſt immunis facta fuit. [x] Cum verò populo opibuſque abundaret, prius ſub Iuliano Apoſtata Conſularem habuit, [y] deinde ſub Gratiano Proconſulem, [z] quo tempore in duas prouincias diuiſa fuit, ſiquidem Theodoſius in vtraque Palæſtina Iudæorum Synedria, ſeu ſeniorum, ac magiſtrorum collegia fuiſſe ſcribit: [a] poſtmodum in tres partes eſt diuiſa: Primam ideſt maiorem, cuius metropolis fuit Cæſarea, ſeu turris Stratonis, & Secundam, cuius caput fuit Samaria, Sebaſte, ab Herode Rege dicta, quæ fuit colonia, [b] alij dicunt Scythopolim, [c] & Tertiam Salutarem, cuius metropolis erat Hieroſolyma. Prima tantùm Conſularis fuit, reliquæ à Præſidibus regebantur. Hæc prouincia celebris erat Rhetorum atque artium academiis, in quibus ſe inſtitutum fuiſſe D. Gregorius Nazianzenus in oratione funebri Cæſarei fratris memorat. Iuſtinianus verò [d] Palæſtinam primam Proconſularem fecit, vt prætexta, ideſt veſte purpura circumtexta, quaſi & alij Proconſules, & aureo torque, curruque argentato publicè veheretur; & more aliorum Proconſulum ſea faſces præmitteret. [e] Viginti duas libras auri, quæ efficiunt fere 1400. noſtros aureos à Principe percipiebat, quibus ipſe, & aſſeſſor, officiumque alebantur; ac ſtationariorum militum manu & aliorum opera quietam pacatamq; regionem tenebat. Ab eo quēadmodum & ab alijs ſpectabilibus ad P. P. qui erat in Comitatu, & Quæſtorem ſacri palatii, adminiſtrante officio P. P. appellabatur. [f] Pro codicillis magiſtratus ſoluebat hic Conſularis tribus chartulariis ſacri cubiculi ſolidos nouem. Primicerio Tribunorum notariorum 24. Eius adiutori tres, officio Præfectorum 40. Hæc colligebant ſummam ſolidorum 76. [g] Proconſul verò ultimo creatus, ſoluebat quantum alii Proconſules. [h]

Sub finem Notitiæ Orientalis, ſpectatur Conſularis Palæſtinæ, habens à dextra abacum purpureo tapeto ſurrectoque inſtratum, cui liber mandatorum viridi corio tectus inhæret, propè aurei Principum vultus, aureæ item columnæ, præfixi aſſant, quæ ſunt eius inſignia. ipſe in ſolio enſe aurata vagina, balteoque item aurato, accinctus ſedet, ſiniſtra haſtam tenens, in cuius ſummo tabula nomen prouinciæ Palæſtinæ ſcriptum oſtendit, dextra auratum cornu aureis plenum gerit: quod tributum in primis ex prouincia ab ipſo exigendum refert. [i] In capite galerum cum aureis pinnis phrygiatum præfert. A pede ſurſum ad poplitem purpureis ocreis per medium auro diuiſis indutus, viridi pallio dextrum humerū tegit: In manuſcriptis ſupra tunicam cæruleam pallio purpureo amictus, in ſolio aurato alte ſedet. Mādatorumque liber argento tectus, quattuor auratis ſoris conſtringitur. Alios Conſulares iiſdem uſos inſignibus Notitia monet.

Officium Conſularis Palæſtinæ hoc habebat, Inſpè Principem de eodem officio, Cornicularium, Commentarienſem, Adiutorem, Numerarium, Ab actis, A libellis, Exceptores, & cæteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam, ſine annotatione clementiæ Principalis: Hæc Notitia. Eadem ferme uerba ſunt Theodoſii A. ad Florentium. P. P. [k] Nullum, inquit, ex Principe cohortalis officii, uel ad aliam poſſe militiam adſpirare, uel miniſteriis ſibi contra publicam utilitatem blandiri, uel ad quamlibet aliam dignitatem ad præiudicium præteriti ſtatus accedere concedimus. Hæc ille. Ita enim cohortes erant obnoxii apparitores, ut eam non poſſent deſerere.

m in quæſt. in Geneſ. cap. 10.
n Nouel. 103. de Proconſ. Palæſtinæ.
o lib. 15. Antiq. iudaica c. 10. & lib. 16. c. 5.
p lib. 14.
q in Act. Apoſt.
r d. Nouell. 103. in prin.
s lib. 10. belli ſacri, cap. 15.
t in epiſt. ad Pammachium.
u in Act. Apoſt. vbi D. Hieronymus.
x l. 1. et vlt ff de cenſib.
y l. ſi quis decurio 24. C. de decurio. l. 55. C. T. eod. tit.
z l. 42. C. Th. de appel. l. 18. C. T. quor. appel. non recip & d. Nouell. 103 in prin.
a in l. Iudæorū, C de Iudæis.
b d. l. 1. ff. de cenſib.
c Pratum ſpirituale, cap. 50.
d d. Nouel 103.
e Lampe ff de off. procon.
f l. præcipimus, §. 1. C de appel. §. 1. in Auth de adminiſtr. ff in ſacr. appel. ſeu Nouell.
g Nouell. 8.
h d Nouell. 8.
i Nouel. 103.
K in l. pen. C de cohortalib.

ſerere.[a] Hæc officia militię vocabâtur,[b] & ideo Notitia dixit. Hos non poſſe ad aliam tranſire militiam, SINE ANNOTATIONE CLEMENTIÆ PRINCIPALIS. Annotatio erat ſubſcriptio Principis. Leo enim A.[c] iubet his qui militię, id eſt officij maiorum iudicum ſociantur, edi authenticas ſcripturas, quæ diuinam, inquit, noſtrę pietatis contineant adnotationem, id eſt ſubſcriptionem, & ita in præcedente reſcripto idem Leo de officijs loquens, interpretatur.[d] Militiam, ait, ſocientur ex authenticis ſacris probatoriis manu noſtra ſubſcriptis. Ita verò Princeps ſubſcribebat A.M.D. id eſt, Auguſti manu diuina, vt apparet in nouella lege Valentiniani.[e] Et quia notis ſubſcribebat, puncti diuina manu dicebantur illi quorum litteris Imperator ſubſcribebat.[f] Hanc diuinam ſubnotationem appellaunt Iuſtinianus & Præfata clauſula, vt apparitores ad aliam non tranſeant militiam, in Illuſtrium, aut ſpectabilium officijs non repetitur, quia illi conorti non erant obnoxij.[h] alij Conſulares, ſubijcit Notitia, ad ſimilitudinem Conſularis Palæſtinæ officium habent: hunc enim Côſularem tanquam digniorem, aliorum exemplar eſſe voluit. Cæteras Palæſtinas infra inter præſidales proſequemur. Nunc alias Conſulares continuabimus.

a l. 7. & l. vlt. C. ...
b d. l. 7.
c in l. vlt. C. de diuerſ. offic.
d vt in l. pen. C. ...
e de homicidio caſu facto.
f l. 4. C. de aduocat. diuerſor. iudicum.
g l. prima, & fin. C. de Iuſtin. C. confir. mand.
h l. 1. C. de apparitorib. P. P.

DE CONSVLARI PHOENICIAE. Cap. CVII.

MARCELLINVS,[i] de Phœnicia hæc ſcribit: Accliuis Libano monti Phœnice regio plena gratiarum, & venuſtatis, vrbibus decorata magnis, & pulchris; in quibus amœnitate celebritateque nominum Tyrus excellit, Sidon & Berithus, ijs denique pares Emiſſa & Damaſcus, ſeculis conditæ priſcis. Hæc ille. A palmarum copia, quas Græci phœnices appellant, dictã eſſe Phœniciam Procopius[k] ſcribet. Guilielmus Tyri Epiſcopus,[l] ita diuidit. Olim, per multa tempora Phœnicia ſimpla fuit, & vniformis, nunc autem in duas diuiſa eſt, quarum prima maritima dicitur, cuius metropolis eſt Tyrus, vrbs habês XIIII. ſuffraganeos, altera verò dicitur Phœnicia Libanenſis, cuius metropolis eſt Damaſcus, quæ etiã aliquando dicitur Syria. Hæc iterum Phœnicia poſtea diuiſa eſt in duas partes, quarum altera dicitur Damaſcena, altera Emiſſena. Hæc ille. D. Hieronymus[m] Phœnicia, ait, prouincia Syriæ eſt, cuius partes ſunt, Samaria, Gallilæa, & aliæ plurimæ regiones. Galilææ quoque duæ ſunt, vna gentium vicina finibus Tyriorum in tribu Nephtalim, vbi & Salomon viginti quinque ciuitates donauit Hiram Regi Tyri, altera circa Tyberiadem, & ſtagnum Genezareth in tribu Zabulon. Hæc D. Hieron. tota regio inter Palæſtinam & Syriam Palmirenã trianguli ſpeciem præbet, Ab Oriente habet fontem Eleutheri, & Chryſorhoæ caput, à Meridie montem Libani: ab Occidente mare Aegyptium, vbi in latum extenditur, Phœnicia maritima, à Corſæo fluuio cincta, vbi Biblus, & Tripolis, Berythus, ac Sidon, Conſularem habuit, qui Tyri reſidebat; altera Phœnicia Libani præſidem, itaque Diocletianus ad Criſpinum,[n] & Conſtantinus ad Marcellinum[o] Phœnicię Præſides ſcribentes, de hac intelligunt. Iulianus verò Apoſtata, Iulianum;[p] & Valentinianus, Leontium,[q] Phœniciæ Côſulares vocantes, de maritima loquuntur, quam & Iuſtinianus inter Conſulares recenſet,[r] in eaetiam Dux cum pluribus Equitum peditumque copijs caſtrametabantur, vt Phœniciæ maritimæ Tyrus metropolis eſſet ab Hadriano Paulus Tyrus rhetor ad eum legatus profectus impetrauit.[s] Poſtea Theodoſius Iunior Berythum eiuſdem prouinciæ metropolim fecit.[t] Itaque duas metropoles habuit, ſicut Pontica Amaſiam & Neocęſaream.[u] ſequitur Syrię Conſularis, & ipſe Comiti Orientis ſubiectus.

i lib. 14.
k in primo de bello Perſico.
l lib. 13. ſacri belli, cap. 2.
m in Act. Apoſtolor.
n l. 3. C. de diuer. reſcript.
o in l. vnic. C. de ... & imp ſub ...
p l. 52. C. Theod. de decurionib.
q l. 9. C. T. de lu... collat.
r Nouel. 8. in Notitia.
s Suidas in ver. ...
t l. 5. C. de metrop. Berytho.
u Nouell. 28.

De Conſulari Syrię prima. Cap. CVIII.

SYRIA Septentrione verſus, Cilicia, & Amano monte terminatur: ad Oriẽtem Euphrate, ab Occaſu Syrio & Aegyptio pelagò: a Meridie Arabia Felici, & Aegypto. Plinius terrarum maximam appellat. Sub ea Palęſtinam, Phœniciam, & Meſopotamiam complexus, Marcellinus verò[x] ſub Syria Comagenam ſeu Euphratenſem Phœnicem, & Palęſtinam comprehendit. Eius latitudo inter Ciliciam & Arabiam eſt 470. millium paſſuum. Longitudo 525. Antea Aſſyria dicta, ab Aſſur, cuius metropolis eſt Damaſcus, inquit D. Hieronimus,[y] vbi Syriæ præſes degebat. Ante Hadrianum hæc vna prouincia fuit, cui Auguſtus Saturninum mox Cyrinum, Quintinium, Varum, & alios legatos præfecit,[z] ſub Claudio Cæſare, defuncto Rege Sohemo Ituræ, & mortuo Agrippa Iudæa Syriæ ſunt additę, vt auctor eſt Tacit.[a] & Ioſeph.[b] Imperante Nerone Conſularem habuiſſe auctor eſt Tranquillus, Iudæi, inquit, cęſo præpoſito inſuper Syriæ Conſulare ſuppetias ferentem, rapta aquila fugauerunt. Hæc ille. Eodem titulo hanc prouinciam Caſſium Seuerum ſub Hadriano adminiſtraſſe puto;[c] qui, inquit Spartianus, eam à Phœnicia ſeparare voluit, nè Antiochia, quã odio proſequebatur, ciuitatum metropolis diceretur. Ea regio Libano monte interſecta, in duas prouincias ſcinditur, Phœniciam, & Syriam Coelem, id eſt cauam Syriam, ſic dictam, quia inter duos môtes clauditur. Demum excluſis Iudæa, & Phœnicia tres prouinciæ factæ, Syrię in plurali ſunt appellatę.[d] Dein tres diuiſæ; Syriam coelem, quę prima nuncupatur, & Conſularem habebat, Palmyranam ſeu ſalutarẽ ſecundamq; Syriam dictam: & Comagenam ſeu Euphratenſem prope Amanum montem, Ammian.[e] Poſt Oſrhoenam, inquit, Comagena, nunc Euphratenſis aſſurgit Hierapoli vetere, Nino, & Samoſata ciuitatibus amplis, & illuſtribus. Deinde Syria per ſpacioſam inter patet diffuſa planitiẽ. Hanc nobilitat Antiochia mundo cognita ciuitas, Laodicea, Apamea, & Seleucia: poſt hanc accliuis Libano monti Phœnice regio, Vltima terrarum eſt Palæſtina, per interualla magna patentia, cultis abundans terris, & nitidis. Quibus verbis, quatuor Syrias deſcribit, Phœnicia, & Iudæa incluſis, ſed excluſa Palmyrena. Notitia Syriam Cœlem ſiue primam Conſularem ponit, Euphratenſem ſeu Comagenam, & Syriam ſalutarem, ſeu ſecundam: Prędidales Iuſtinianus verò,[f] primam & ſecundam Syriam Conſulares ſtatuit, Euphratenſem Præſidalem: Quę ergo à Notitia ſimpliciter Syria vocatur, eſt Coeles, quę prima à Leone Imperatore nuncupatur,[g] & hęc ſemper Syria Conſularem habuit. Conſtantius enim Hermoclem, & Theodorum Syriæ Conſulares appellat.[h] Marcellinus;[i] Theophilum, Valentinianus Feſtum.[k] Hanc ſub Antonino Caracalla Claudius Triphoninus Iureconſultus præfuiſſe creditur,[l] ſub Diocletiano Arcadius Chariſius, & ipſe Iureconſultus illi ius dixit.[m] Sub Conſtantino Dalmatius eius fratris filius.[n] Poſtremò Iuſtinianus hanc prouinciam cum Cyrrheſtica regione Comiti Orientis regendam commiſit.[o] Huius Metropolis erat Antiochia, omnium totius Orientis ciuitatum nobiliſſima. Tacitus.[p] Diſceſſere, inquit, Mucianus Antiochiam, Veſpaſianus Cęſaream; illa Syrię, hęc Iudeæ caput eſt. Herodianus libro ſecundo ſcribit Syriorum gentem eſſe leuiſſimam, pronamque ad res nouandas, ac ludis obſectari. Hactenus, de Conſulari Syrię primę. Nunc vt Notitię ordinem ſequamur, alijs

x lib. 14.
y in quæſtio. ad 10. cap. Geneſ.
z Lucas 2. Ioſeph. & Aegeſipp. de excid. vrb. Hieroſolymit.
a lib. 13. & 18.
b in 19. antiq. c. vlt.
c l. 1. C. de teſta. Spartia. in Hadriano.
d l. 7. § quibuſdã, ff de interd. & releg. l. 3. ff. de cenſib.
e lib. 14.
f in Nouella 8. in Notitia.
g in Nouel. C. de offic. com. Orien.
h l. 6. C. Th. de in. ſiſc. & l. 78. C. quor. appellat. non recipiant.
i lib. 14. & 15. ad fin.
k l. 3. C. de cohortalib.
l l. 2. C. de iudaeis.
m l. 9. C. de quaeſtionib.
n Eutrop. & Niceph. lib. 8. c. 48.
o §. hoc autem ipſum, Nouel. 8. §. quia verò dua. Nouel. ...
p lib. 18.

Syriis Præſidialibus intermiſſis, ceteros Orientis Cõſulares proſequemur: & Cypri Conſularem continuabimus.

DE CONSVLARI CYPRI. Cap. CIX.

CYPRVS inſula in Pãphilio mari ſita, à Cypro Cyniri, & Veneris filio eſt appellata, vt Stephanus de vrbibus & inſulis, & de colonijs Aegyptiorum Conſtãtinus Porphyrogenneta tradit. Addit eam XIII. vrbes habuiſſe, Conſtantiam metropolim, Citium, Amathum, Cyreneam, Paphum, Arſionem, Solos, Lapithum, Cerbeam, Tamaſiam, Trymithũ, ex qua S. Spiridon & Carpaſus prodiere. Diuerſis Regibus paruit, inter quos fuit Demonicus, ad quẽ Iſocrates orationes ſcripſit, donec ad Reges Aegypti, & inde ad Romanos perueni t, ut infra dicetur. De hac ita Marcellin.[a] Cyprum inſulam, inquit, procul à continenti diſcretam, & portuoſam, inter municipia crebra, vrbes duæ faciunt claram, Salamis & Paphus altera Iouis delubris, altera Veneris inſignis. Tanta autem tamque multiplici fertilitate abũdat rerum omnium, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus à fundamento ipſo carinæ ad ſupremos vſque carbaſos ædificet onerariam nauem, omnibuſque armamentis inſtructam mari committat. Nec pudet dicere auidè magis hanc inſulam Populum Romanum inuaſiſſe, quàm iuſtè. Ptolemæo enim Rege fœderato nobis, & ſocij ob ærarij noſtro anguſtias iuſſo ſine vlla culpa proſcribi, ideoq; hauſto veneno volũtaria morte deleto, & tributaria facta eſt, & velut hoſtiles eius exuuiæ claſſi impoſiti in vrbem adductæ ſunt per Catonem. Hæc ille. Ob penuriam ergo ærarij Rom. à Peb. Clod. Trib. Pleb. lege lata eſt publicata, & mortuo Ptolemæo eius & Aegypti Rege, à M. Catone in prouinciæ formam redacta, primuſque eam C. Sextilius Rufus Quæſtor iure prætorio adminiſtrauit: Deinde Ciliciæ attributa à Proconſule eſt adminiſtrata, Strabo[b] eam prætoriam fuiſſe ſcribit, aliquando tamen à Proconſulibus rectam ex marmoribus conſtat, & D. Lucas[c] à Sergio Paulo Procõſule eam ſub Claudio adminiſtratam fuiſſe refert. Demum Conſularem habuit, qui pro codicillis magiſtratus pendebat quantum alij Conſulares.[d] In ſacris literis chetim vocatur, quia is primus ibi urbes condidit, à quo Cithium oppidum tempore D. Hieronymi extabat, vt ipſe in locis Hebraicis narrat. Appellabatur olim à Conſulari Cypri ad quæſtionem exercitus Iuſtiniani; Deinde cautũ eſt, vt ad eum & Quæſtorem palatij prouocaretur.[e]

Auctor eſt Nicephorus,[f] imperante Anaſtaſio corpus D. Barnabæ Apoſtoli in Cypro ſub arbore ſiliqua inuentum, ſuper cuius pectore Matthæi Euangelium ipſius D. Barnabæ manu ſcriptum iacebat, hac de cauſa Cyprii ab Antiochię Archipręſule, cui ſuberãt, fuere liberati, itaque tum Metropolitanum habere cœperunt. Id Iuſtinianus in gratiam Theodorę coniugis Cypriæ confirmauit.[g]

a lib. 54.
b lib. 14. in fin. & 17. in fi.
c Act. 13.
d Notitia Nou. 8.
e Nouel. 41.
f lib. 16. cap. 37.
g d. cap. 37.

DE CONSVLARI CILICIAE PRIMA, & præſide ſecunda. Cap. CX.

VLTIMVS ſub Comite Orientis Conſularis eſt Ciliciæ: hæc ab Oriente Amano monte a Syria Cœle ſeparatur, à Septẽtrione parte Armeniæ & Cappadocię, ab Occidente Pamphilia, a Meridie Iſſico ſinu terminatur. Eam Marcellinus[h] ita deſcribit: Superatis Tauri montis verticibus, qui ad Solis ortum ſublimius attolluntur, Cilicia ſpacijs porrigitur latè diſtẽtis, diues bonis omnibus terra, eiuſq; lateri dextro adnexa Iſauria: & iuſtà. Hæ duæ prouinciæ bello quondam Pyratico cateruis mixtæ prædonum à Seruilio Procõſule miſſæ ſub iugum, factæ ſunt vectigales: Hæc ille. Idem Sext. Ruffus; Cilicia, & ſi pars Aſię minoris, Orienti tamen attribuitur, non Aſianæ. Eius metropolis eſt Tharſus D. Pauli Apoſtoli patria, & Proconſulis ſedes, quæ Cidno fluuio interciſa, vulgo Teraſſa nuncupatur. Prouincia Carmania dicitur, à Carmanis Turcis qui eam an. 150. tenuere, donec à ſuæ ſectæ hominibus expulſi ſunt. Huic olim Proconſul imperabat: Nam Cicero, Plinius, & alij Ciliciæ Proconſules, aut eorum loco fuere. Hadriano imperante Viuium Varum legatum habuit,[i] deinde Benidium Rufum.[k] ſed dubium tantum eſſet Conſularis, an poſtea à M. Antonino ſi facta: Is enim prouincias inquit Capitolinus, ex proconſularibus Conſularibus, aut ex Conſularibus Proconſulares, aut prętorias, pro belli neceſſitate fecit. Certe ſub Antonino Caracalla Rutilianus Ciliciam Conſularis regebat.[l] Vopiſcus Aurelianum, Conſtantino imperante Proconſulem Ciliciam rexiſſe ſcribit. Duplex verò Cilicia fuit,[m] Campeſtris Cilicia prima dicta, & Trachea Cilicia ſecunda. Prima à Cõſulari regebatur,[n] cuius metropolim Tharſum fuiſſe diximus. Secunda a Pręſide,[o] cuius metropolis Amauarza vrbs antiquiſſima fuit. Strabo,[p] Cilicia, inquit, quæ extra Taurũ eſt, diuiditur in Ciliciam Thrachęam, ideſt aſperam, & Campeſtrem. Thrachęa oram maritimam peranguſtam habet, & nullum, vel raro locum planum, ei Taurus imminet, parum frequens incolis vſque ad latera Borealia, quæ circa Iſauriam ſunt, & Homonodes vſque in Piſidiam: Eadem Thrachiotis dicitur, & incolæ Thrachiotæ. Campeſtris vero, à Solis, & Tarſo Iſſum vſque pertendit. Hæc ille.[q] Hanc inter Conſulares, & aliam inter pręſidales etiam Iuſtinianus recenſet.[r] Ciliciam Thrachæam antea Regibus conceſſam in prouinciæ formam Veſpaſianus cõuertit. Tranquillus,[s] Thracham, inquit, Ciliciam & Comagenam ditionis Regiæ vſque ad id tẽpus, in prouinciæ formam redegit, vulgo codices ſunt corrupti, pro Thracheam enim legunt Thraciam, quæ longe ante Romanis paruerat, id & Pub. victor[t] comprobat. Syria, ait, Palæſtina, necnon Cilicia Thrachęa, & Comagene, quam Auguſtophratenſem nominamus, prouinciis acceſſere, additique ſunt Iudæi. Hanc Ciliciam Dario Perſarum Regi 50. talenta olim pro tributo, ſoluiſſe, Herodotus[u] eſt auctor. Cilices inſignes nautę & piratę fuere, ac nauibus plurib. M. D. cũ ſocijs mare vexarunt, donec a Gn. Pompeio ſunt extincti,[x] eorum mores in prouerbia abierunt.[y] Ciliciæ primæ Rector pro codicillis magiſtratus ſoluebat, quantum alij Conſulares: Secundę quãtum Pręſides.[z] Hi ſunt Cõſulares, qui Comiti Orientis ſub erant: nunc de alijs eius pręſidibus eſt dicendum, & à reliquarum Palæſtinarum rectoribus auſpicabimur.

h lib. 14.
i l. 7. §. 1 ff. de testib.
K l. 2. in fin ff. de iure immunit.
l l. 1. C. de generali abolitio.
m l. 5. C. de tempor. appellat.
n Nouell. 8. in Notitia.
o l. 24. C. T. de appellat. l. 1 de coaſſic. desib. 4. Nouell. 8.
p lib. 14.
q Ptolem. lib. 5. cap. 8. Plin. lib. 5. cap. 27.
r in d. Nou. 8. in Notitia
s c. 8. in Veſpaſiano.
t in Veſpaſiano.
u in quinto.
x Plutarchus in Pompeio.
y Cilix haud facile verũ dicit, Ciliciꝫ ſermones, Cilicum extrema, Ciliciꝫ Imperatores.
z d. Nouel. 8 in Notitia.

DE PRAESIDIBVS, II. ET III. Palæſtinæ ſalutaris. Cap. CXI.

SVB eodem Comite præſidem habuit ſecunda Palæſtina, cuius metropolis fuit Samaria, poſtea ab Herode Rege, Sebaſtę appellata, ideſt Auguſta. Hęc regio inter Galilęã, & Iudeã ſita à Ioſepho Samaritis, ab alijs ſecunda Palęſtina vocatur. Tertia vero Palęſtina ſub eiuſdẽ Comitis Imperio ab alio pſide regebatur, q̃ à ſalubribus aqs, ſalutaris eſt dicta. Hęc priũt ppè oppidũ Emaus poſtmodũ Nicopolim à Romanis vocatũ ob victoriã cõ

tra

tra Iudæos obtentam. Sozomenus,[a] Ante hanc vrbem, inquit, in triuio, vbi Chriſtus cū Cleopha poſt reſurrectionem incedens, ſimulabat ſe ad alterum pagum contendere; Fons eſt quidem ſalutaris, in quo non homines modo, qui ægrotant loti curantur, ſed & alia pariter animalia diuerſis detenta languoribus emundantur, quod ex eo contigiſſe traditur, quia Chriſtus ad fontem cum diſcipulis pedes lauauit, Vnde aqua facta eſt diuerſarum medicamen paſſionum. Ioſephus verò[b] id naturali aquæ virtuti non miraculo tribuit. D. Hieronymus,[c] eſt ait, in tribu Aſer, villa quædam nomine Bethaoea in quintodecimo à Cęſarea lapide, ſita in monte contra Orientalem plagam, in qua & lauacra dicuntur eſſe ſalubria. Marcellinus,[d] loquens de Palæſtina. In his, inquit, tractibus nauigerum nuſquam viſitur flumē, at in locis plurimis aquæ ſuapiè natura calentes, emergens ad vſus aptæ multiplicium medelarum. Hæc ille. Idem tradit Guilielmus Tiri Epiſcopus.[e] Ioſephos quoque[f] ſcribit aquas calidas apud Callirroen vltra Iordanem fluuium, præter vim medicā potu quoque iucundas fuiſſe. Epiphanius contra Ebionitas.[g] proficiſcūtur, inquit, ad Gadara ad aquas calidas, quo loco ſingulis annis conuentus celebratur. Accedunt enim vndequaque, qui lauare uolunt ad dies aliquot, morborum videlicet deponendorū gratia. Hæc ille.. Huius prouinciæ metropolis fuit Ælia Capitolina, ita ab Aelio Hadriano, qui eā reſtituit, appellata, prius Hieruſalem dicta: His tanquā minoribus regionibus Prǽſides imperabāt, quorum officia & inſignia erant vt aliorū Præſidum. Vnde Pilatus, qui que pręſes, quandoque Procurator Iudeæ vocatur. Primam & Secundā Palęſtinam inter Conſulares Nouella 8. recenſet. Tertiā verò, quæ ſalutaris à Notitia nuncupatur inter pręſidales: vnde apparet Iuſtiniano imperāte prouinciarū formā mutatā fuiſſe, quemadmodū & in ſecūda Syria eſt dictū.

- a lib. 5. c. 21.
- b lib. 4. belli Iudai. c. 1.
- c de locis Hebr.
- d lib. 24.
- e lib. ſacri belli 7. cap. 24. & lib. 13. cap. 2.
- f lib. 17. antiq. Iudæ. c. 8.
- g hæreſ. 30.

DE PRAESIDE PHOENICES Libani. Cap. CXII.

ALTERA eſt Phœnicia Libani dicta, quę ab eo monte incipit, Libanenſis ab Honorio uocatur.[h] Libanus à Libano, ideſt thure, quod producit, eſt appellatus, Arabiam contingit, ait Ptolemæus. Ad eius radices & Iordanis fontes eſt Cæſarea Philippi, ab eo in honorem Tiberij Cæſaris condita, & cognominata. Totius prouinciæ Metropolis erat Damaſcus, vrbs nobilis, ut refert D. Hieronymus, quæ quondā, ait, in omni Syria tenuit principatū, vt nūc Saracenorū metropolis perhibetur, vnde & Rex eorum Nauuias famoſam in ea ſibi, gentique ſuæ baſilicam dedicauit, Chriſtianis in circuitu ciuibus Baptiſtæ Ioannis eccleſiam frequentantibus. Hæc D. Hieronymus.[i] Hæc prouincia præſides habuit Criſpinū ſub Diocletiano,[k] & Marcellinum ſub Conſtātino,[l] Verum Iuſtinianus illi Moderatorem ſpectabilem uirum dedit, qui decem libras annuas pro annonis ex ſcrinio Phœnicię percipiebat,[m] Ea ſumma efficit ferme noſtros 1100. aureos. Præterea milites Tertiodalmaras dictos, cū onere exigendorū tributorum habuit, nihilq; pro codicillis magiſtratus Primicerio Notariorū ſoluebat. Degebat in hac prouincia & Dux cum militibus. ſequuntur Syriarū pręſides eidem Comiti parentes.

- h in l. 10. C. de ædif. priuat.
- i de locis Hebr.
- [i] in Act. Apoſt.
- k l. 3. C. de diu. reſcript.
- l l. unic. C. de formula. & imper. ſublat.
- m Edicto 4. Iuſtinia. de magiſtratu Phœnicia Libanica.

De præſidibus Euphratenſis Syriæ, & ſalutaris. Cap. CXIII.

SYRIA olim Comagena, poſtea Euphratenſis nuncupata, ad Euphratem porrigitur: vt ait Ammiaous.[n] Procopius,[o] Regio, inquit, Samoſatis iuxta Euphratē eſt iam dudum Comagena, nunc autem ex fluuii nomine Euphratiſia uocata: Hæc ille. Antiocho Comagenorum Rege defuncto, eam Tiberius Cęſar Romano Imperio adiecit, & illi Q. Seruęum Prǽtorē dedit, ſicut Tacitus[p] refert. Sed Tranquillus Veſpaſianum, eam, in prouinciam redegiſſe ſcribit. Huius metropolis eſt Samorata Luciani patria, vbi Euphratis pons. Euphratenſem hanc regionē Notitia, & Honorius[q] uocant. Auguſtā Euphratenſem Leo Imperator.[r] De hac ita Aurelius Victor,[s] Comagena, inquit, quam hodie Auguſtā Euphratenſem uocant; ab Euphrate fluuio, cui adiacet, eſt appellata, ſicut Libanēſis: Hęc ille. Auguſtus ſuum illi nomen addidit quando Armeniam cum ſignis M. Craſſo ademptis recuperauit. pręſides Euphratenſis, & Syrię ſalutaris, ſoluebāt pro Codicillis magiſtratus vt alij pręſides: nempe Chartulariis cubiculi ſolid. 9. primicerio Tribunorum Notariorum XV. eius adiutori tres officio P. P. Orientis XXXVI.

Vltima eſt Syria ſalutaris à ſalubribus aquis in ea ſcaturientibus appellata: Ammianus,[t] In his, inquit, tractibus nauigerum nuſquam viſitur flumen: at in locis plurimis aquę ſuaptè natura calentes emergunt, ad vſus aptę multiplicium medelarum. Hęc eſt Palmyrena, Syria ſecunda ab Anaſtaſio uocata.[u] In huius Pręſidis foro 30. aduocati patrocinabantur, quorum primus per biennium fiſci aduocati officio fungebatur, eo tempore exacto, amplius non patrocinabatur, ab onereque hoſpitandi immunis, aliis etiam gaudebat priuilegiis.[x] Iuſtiniano imperante, ſecundę Syrię rector Conſularis fuit.[y] Tres enim & ipſe Syrias recenſet: primam quę eſt caua, & Conſularis: ſecundam Palmyrenam, quę ante ipſum à Pręſide regebatur; & Euphratenſem quę ſemper Pręſidum fuit. In his limite Imperii Romani poſito dux ſtatiua habebat, vt infra dicetur. Nunc alii huius Diœceſeos pręſides ſunt continuandi.

- n lib. 14.
- o lib. 5. de bello Perſico.
- p in 2.
- q l. per prouincias, 10. C. de ædific. priuat.
- r in l. ult. C. de diuer. offic.
- s in Veſpaſiano.
- t lib. 14.
- u in l. petitiones, C. de adoc. diuer. iud.
- x d. l. petitiones.
- y d. Nouel. 8. & Notitia.

De Oſrhoena, & Meſopotamię Præſidibus. Cap. XIV.

OSRHOENA Ciuitas regioni proximę Meſopotamię nomen dedit, ut ſentit Suidas: Procopius[z] ab Oſrhoo qui ibi regnauit, dictā putat: Ædeſſa, inquit, cum ipſis circa locis Oſrhoenę vocatur. Eſt. n. Oſrhoes viri nomen qui hic regnauit, ſuperioribus temporibus, quando hi coloni Perſis fęderati erant. Hęc ille. Oſdroena ab Honorio uocatur:[a] Ea pars eſt Meſopotamię, inter Armanū & Maſiū montes: à Septentrione habens Armeniam maiorem: ab Occaſu Euphratem, quo a Comagena diuiditur: ab Ortu ad Niſibim extēditur, cuius caput eſt Aedeſſa, Valentinianus:[b] Quicunque, inquit, per Oſrhoenā primipilarius maiore lętatur numero filiorū, unum loco ſuo uelut hęreditario iure ſubſtituat, alterum pro amore patrię, Aedeſſenę curię tradat obſequiis: Hęc vrbs imperāte Iuſtino a flumine Scirto eſt ſubmerſa. Zonaras,[c] Ædeſſa, inquit, vrbs illuſtris Oſrhoenę prouincię ſubmerſa eſt, cum Scirtus fluuius, qui eam mediam perfluit, exundaſſet, & vrbis ędificia deieciſſet, atque auexiſſet, & ciues partim ruina, partim undis oppreſſiſſet. Aliquot diebus elapſis aqua imminuta, lapidea tabula in ripa fluminis eſt reperta, cui notis Hieroglyphicis inſculptum erat; Scirtus fluuius malè ſaltabit ciuibus: σκιρτᾶν enim ſaltare Gręci dicunt: Eadem Cedrenus.

Iuſtinianus[d] Oſrhoenam inter Cōſulares recēſet cum ante ſemper pręſidem habuiſſet. Pro ſingulis XXX. iugeris agri, Oſrhoeni ueſtē in ipſa ſpecie militibus ſoluebant. Oſrhoenę nomen antiquitus non inuenitur, Adiabena. n. vocabatur, primū à Gn. Pompeio, poſtea à Traiano, Romano Imperio adiecta, verū amiſſa ab Alexādro Seuero, deinde ab Aureliano recuperata fuit. Hic contra Perſas erectum limitem Imperii Dux cum militaribus copiis tuebatur.

- z lib. 1. de bello Perſico.
- a in l. 10. C. de ædif. priuat.
- b in l. 5. C. de cohortalib.
- c in Iuſtino.
- d in d. Nouel. 8.

Meſopotamia μεση των ποταμων à Stephano & Iuſtiniano, [a] uocatur, ideſt inter Tygrim & Euſratem flumina media: Carrham inſignem ciuitatem habebat Craſſi clade; inquit D. Hieronymus, [b] apud Chriſtianos hoſpitio Abraham Patriarchæ, & parentis eius morte nobilem. Hanc cum Oſrhoena Gn. Pompeius ſubegit, & amiſſam, Traianus Alexander, & Aurelianus recuperarunt. Iuſtinianus & ipſe inter Pręſidales recenſet. [c]

a in Nouel. 154.
b de locis Hebr. in Act. Apoſt.
c in Nouel. 8.

In his duabus prouincijs, Princeps Conſtantinopolitanus plura prædia ad alendos milites deſtinata habebat, quę nec alienari, nec locari, nec in emphyteuſin dari poterant, [d] & limitotropha, ideſt limitaneos milites alentia uocabantur, qui ſub duce ultra Tygrim, & citra Euſratem, & in ipſa Meſopotamia plurimi caſtrametabantur. Hi erant ſub Comite Orientis Pręſides clariſſimi: nunc ad reliquos duos Iſauriæ & Arabię eſt ueniendum, qui perfectiſſimi nuncupabantur.

d l. omnes. l. nulli. C. de fund. patrimo. facit Nouell. 187.

DE ISAVRIAE PRAESIDE, ET poſtea Comite. Cap. CXV.

ISAVRIA Cilicię ad Taurum montem proxima, Lycaonibuſque finitima, à Publio Seruilio Iſaurico ſubacta fuit. De hac ita Marcellinus, Ciliciæ lateri dextro adnexa Iſauria vberi palmite uiret, & frugibus multis, quam mediam, flumen nauigabile Calicadnus interſcindit: Et hanc quidem præter oppida multa duę ciuitates exornant, Seleucia, opus Seleuci Regis: & Claudiopolis, qua deduxit coloniam Claudius Ceſar: Iſauria enim ante hac mœnium potens olim ſubuerſa, vt rebellatrix inter uicina, ægrè ueſtigia claritudinis priſtinæ monſtrat admodum pauca: Hęc Marcellinus. A Præſide, ut puro uiro perfectiſſimo regebatur, neque enim hic præſes, neque Arabię quem perfectiſſimum fuiſſe conſtat, in Notitię indice inter Conſulares, aut Præſides inuenitur, vnde eos tanquam perfectiſſimos à clariſſimorum catalogo excluſos fuiſſe exiſtimo. Ceterum Iuſtinianus illi primò Prætorem militibus præfectum, poſtea Comitem virum ſpectabilem, dedit, [e] qui populis & militibus imperaret. [f] Exigebat is prouincię tributa, & pro annona 300. ſolidos a fiſco percipiebat, ita enim credo legendum in Nouella 27. cum tantum etiam Præſidibus Piſidiæ, Licaonię, & Thracię daretur, [g] Ad quorum exemplum hic Comes eſt creatus, [h] Ea ſumma excedit noſtros 420. aureos, vitio uerò librariorum tantum 200. aurei ibi ſunt ſcripti; Similiter dum legitur aſſeſſori dari aureos 12. reponendum eſt 72. quot pręτori Piſidiæ, & pluribus dabantur. Officiales duas libras auri, ideſt aureos noſtros 520. Percipiebant, & a Principe in ſcrinio libellorum probabantur, inde enim codicillos officii accipiebant. In cauſis 700. aureos non excendentibus in Iſauria motis, uel a Principe delegatis, ad hunc Comitem prouocabatur, qui pro codicillis adminiſtrationis, tribus tabularijs ſacri cubiculi ſolidos X I. ſoluebat. Primiceſio Tribunorum notariorum, & laterculenſibus 24. eius adiutori 3. officio Pręfectorum pretorio pro iuſſionibus, & quacunque alia cauſa ſolidos 13. [i] Iſauri pro inſignibus latronibus in iure notantur. [k] quos collecta iuuenum manu prędari ſolitos Zoſimus ſcribit. Iſauros chlamydes rubro circumtextas geſtaſſe auctor eſt Cedrenus. Hanc prouinciam cum duabus legionibus Dux cuſtodiebat.

e in Nou. 20.
f Nouell. 27.
g Nou. 24. 25. & 26 in fi.
h Nou. 27 §. 1.
i Nouell 27.
K l. pen C de ſeruis l. vlt. C ad l. Iuliā de ui pub.

DE PRAESIDE, ET MODERATOre Arabiæ. Cap. CXVI.

ARABIA à Septentrione Euſratem habet: ab Oriente mõtes Babiloniæ, a Meridie Arabiam fęlicem, ab Occidẽte Iudęam. Hanc primus Romanorum Aelius Gallus ab Auguſto miſſus armis ſubegit. Rebellantem Traianus in prouinciæ formam redigit. [l] Seuerus rurſus ipſos domuit, etſi aliud Dion refert. Triplex eſt Arabia, Fœlix, quam nunquam ingreſſi ſunt Romani, nec de illa hic ſermo habetur: Alia eſt Arabia deſerta, quæ nec ad nos pertinet: Tertia Petræa dicta, cuius metropolis erat Boſtra, vulgo Buſſereth dicta, vbi legionem fuiſſe Ptolemæus ſcribit, quę erat tertia Cyrenaica. Alii uolunt Petram prouinciæ caput fuiſſe, vnde Petrenſis Arabia, vel Petræa uocatur, ſed id antea fuerat. Boſtram enim Iuſtinianus [m] poſtea eius metropolim fuiſſe innuit. Huic præerat Præſes, qui etiam ducis officio fungebatur perfectiſſimus nuncupatus, ut infra in Duce Arabię legitur, [n] & ideo neque hic, nec præcedens in Notitię indice, aut inter Conſulares, aut Præſides clariſſimos reperitur: A Iuſtiniano verò inter præſides recenſetur. [o] præcipua eius cura erat, ut ſcopeliſmum prohiberet, Vlpianus. [p] In prouincia Arabia, inquit; σκοπελισμον ideſt lapidum poſitionem, crimen appellant: cuius rei admiſſum tale eſt: Plerique inimicorum ſolent prędium inimici σκοπελιζειν, ideſt lapides ponere indicio futuros, quod ſi quis eum agrum coluiſſet, malo leto periturus eſſet inſidiis eorum, qui ſcopulos poſuiſſent; quæ res tantum timorẽ habet, ut nemo ad eum agrum accedere audeat, crudelitatem timens eorum qui ſcopeliſmon fecerunt. hanc rem præſides exequi ſolent grauiter vſque ad pœnam capitis; quia & ipſa res mortem comminatur; Hęc Vlpianus.

l Sext. Ruffus.
m Nou. 102.
n l. 18. C. de pau. l. 4. C. Th. eo. tit.
o Nouella 8. in Notitia.
p in l. 9. ff de extraor. crimin.

Huius præſidis cohortales poſt officium Ducis Arabię Notitia recitat: ſcilicet Principem ex eodem officio Cornicularium. Ordinarios, Commentarienſem Numerarios, & Adiutores eorum, Adiutorem, A libellis, ſiue Regerendarium, Exceptores, & ceteros officiales, Ordinarios autem interpretor ab epiſtolis, & ab actis, alii enim ſignificari non poſſunt: Quod autem ſcriptum eſt Adiutorem, intelligo totius officii ſuccurrẽtem, vbi opus eſt, & pręſidis ulces agentem: erant a libellis qui alio nomine Regerendarii uocabantur, quibus alii pręſides carebant: Sed hic ipſis tanquam dux utebatur. Poſtea verò ſeparatum eſt eorum officium, & diuiſos Pręſidem, ac Ducem hæc prouincia habere cœpit, qui vt ſæpè inter ęmulos euenit, cum inter ſe diſſiderent, diſcordiaſque inter populos alerent, & ideo Reſpublica malè adminiſtraretur, Iuſtinianus ei Moderatorem pręfecit, virum ſpectabilem, [q] cui quindecim libras auri cõſtituit, quę ſumma excedit 1600. noſtros aureos, & aſſeſſori duas auri libras, i. fermè 220. noſtros aureos. Officio verò 9. quę efficiũt plus minus mille aurei. Pro codicillis antea ſoluebat vt Pręſes Euſratenſis, poſtea moderator quantum alii ſpectabiles dedit. A quo appellabatur quemadmodũ ab aliis ſpectabiles. In hac prouincia eſt Caſſius mons ſepulchro Pompei Magni nobilis, & mons Sinai, vbi Deus legem Moiſi dedit, & nunc D. Catharinę oſſa iacent. Hi ſunt Magiſtratus, qui Comiti Orientis parebant. Nunc ad ſecundam Imperij Orientalis diœceſim, i. ad Aegyptum, & pręfectum Auguſtalẽ ſecundũ Notitię & Codicis Iuſtiniani ordinem, qui ſum Comiti Orientis ſubnectunt, eſt tranſeundum,

q in Nou. 102. de moderatore Arabia.

DE PRAEFECTO AEGYPTI, eiuſque inſignibus, & officio. Cap. XVII.

f. & C. de offic. Præfecti Auguſtalis.

AEGYPTVS omnium regionū fertiliſſima, & opulentiſſima, à Septentrione Aegyptio pelago: ab Oriēte mari Rubro, & Palęſtina, Iſthmoquè terminatur: ab Occidente Catabathmo à Cyrenaica Lybia diuiditur: à Meridie vltra Thebas, & Mœroen inſulam ad cataractam Aethiopiæ coniungitur. Tota regio in tres ſummas præfecturas diuiditur, Thebaicā, Mediam, & Inferiorem: Hæc Δ ideſt deltæ figuram habens inſula à Nilo efficitur, qui mediā Aegyptum interfluit, & multo ante quam ad mare perueniat, in duas partes diuiſus uno alueo Africam verſus Canopum petit: altero Peluſium ad Aſiam, quæ duo oſtia inter ſe diſtant millibus paſſuum, 161. inquit, D. Hieronymus;[a] alij dicunt 130. Ex his alia orta flumina in mare currunt. A. ſummo Δ. & Memphi Thebas vſque uocatur Media; poſtea Thebaica, aut Aegyptus ſuperior vſque Siené. Hæc olim in decem præfecturas, ſeu nomos diuidebatur: inferior in totidem: Media in XVI. itaque erant XXXVI. præfecturæ ſeu prouinciæ Aegypti: Sed poſteriores Impp. addita etiam Lybia, non plures, quam ſex præfecturas fecerūt, Libyæ Cyrenaicæ, ſeu ſuperioris: Libyæ inferioris: Thebaidis: Aegypti: Arcadiæ, & Auguſtanicæ: Aegyptus enim inferior quæ Delta erat, duplex facta fuit. Auguſtanica verſus Peluſium, & quę ſpecialiter Aegyptus uocatur, ſed & hę duę, eodem nomine Aegypti ſunt dictę: Et ideo Gratianus uectigal Arabarchiæ per Auguſtanicam, & Aegyptū tanquam contiguas confirmat.[b] Ammianus quoque[c] ferme ſimilem ponit diuiſionem, Tres, inquit prouincias Aegyptus fertur habuiſſe temporibus priſcis Aegyptum ipſam, Thebaidem, & Libyam, quibus duas adiecit poſteritas: Ab Aegypto Auguſtanicam & Pētapolim à Libya ſicciore diſparatam: Hęc ille. Vniuerſa hæc regio Aegyptiaca diœceſis appellatur.[d] cuius quęlibet prouincia ſuum habebat Pręſidem, inter quos nullus eſt Conſularis. Abſurdum enim viſum eſt Conſularem, non Conſulari, ſed equeſtris ordinis viro (qui eſt Præfectus Auguſtalis) ſubeſſe. Cum enim Auguſtus prouincias inter ſe, & populum diuideret, nouam Imperij formam conſtituens, in alias quidem Senatores, in Aegyptum uerò, quam ſibi præcipuam reſeruauit, equeſtris ordinis virum miſit, & à ſe Præfectum Auguſtalem uocauit.[e] Primus eam prouinciam Aeli. Cornelius Gallus rexit, vt Strabo, Sex. Ruffus, & Eutropius ſcribunt, cum poſtea de coniuratione in ſe ſuſpectū Auguſtus occidit: Is eſt, quem Virgilius in Egloga vltima decantat. Poſtea Seuerus cōceſſit, vt Aegyptij non amplius equitem Rom. ſed Senatorem præfectum haberent,[f] unde hic nec faſces, nec ſecuſes præmittebat, quemadmodum Proconſul. Trebellius enim Pollio[g] Proconſulem in Aegyptum mitti non potuiſſe dicit, quia apud Memphim in ęrea columna ſcriptum erat, Aegyptum liberam fore, cum in eam Romani faſces, & prætexta perueniſſent, & ob id antea nec Senator, nec Conſularis mittebatur, quem decorum non erat ſine prætexta aut faſcibus eſſe: id olim fuit, ſed poſtea, hic Pręfectus inſignibus Proconſularibus eſt exornatus.[h] Alij cauſam reddunt, quia cum primum ſub Regibus Aegyptus eſſe deſiit, Auguſtus nouitate faſcium, & ſecurium eum populum perterrefacere noluit. Quidam,[i] ne propter maximum eius prouinciæ prouentum, opibus potentes facti Senatores Imperio Romano negociū facerent. Duodecium. n. millium, & quingentorum talentorū cenſum Auletes Cleopatrę pater ex Aegypto percipiebat, quæ eſt sūma ſeptuagies quinquies centenum, millium noſtrorum aureorum, vulgus. Ita

a de locis Hebr. in Act. Apoſt.
b in l. uſurpationem. C. de vectigal. & commiſſ.
c lib. 22.
d in l. x. C. vt nemo ad ſummo proc. l. 2. C. de militari. veſte.
e Dion. lib. 53.
f Dion. lib. 23.
g in Aemilio Tyranno.
h l. 1. ff. eod. de off. Præf. Aug.
i Tacit. lib. 6. c. 12. & 17.

licum ſeptem milliones cum dimidio appellas, quā ſummā ea prouincia potitus Auguſtus duplicauit.[k] At D. Hieronymus[l] ait, Ptolemæum Philadelphum, ex Ægypto quinquies tricies centena millia modiorum frumenti exegiſſe, & talentorum quattuordecim millia & octingenta, quæ ſumma efficit ferme nouem, vt vulgus loquitur milliones, & quindecim modiorum frumenti.

Cęterū Seuerus Imp. Aegyptiis Senatores dedit,[m] & Antoninus eius filius Aegyptios in Senatū adſciuit. Præfectus Auguſtalis erat Spectabilis, Proconſuli comparatus, cuius inſignia, & titulos geſtabat,[n] locumq; Regum tenere dicebatur. Tacitus.[o] Aegyptum, inquit, iā inde à D. Auguſto equites Romani obtinent loco regum, idem Strabo.[p] erat. n. ait, hęc prouincia uelut regnum peculiare Imperatoris. Vnde Nero ab omnibus deſtitutus, Aegypti pręfecturā concedi ſibi orare cogitauit, ut auctor eſt Sueton.[q] Hic Pręfectus vt alij magiſtratus tributa prouinciarum ſuarum exigebat.[r]

Primum verò omnium ipſum curare oportuit fœlicem embolá, i. frumenti ex Aegypto tranſuectionē vt Cōſtātinopolim intra pręſtitutum diē veheretur, & aliud Alexandriā intra menſem Septembrem pro alendis eius vrbis pauperibus cōduceretur, pęna indicta ſolidi in ternas artabas, i. ternos medimnos Atticos, niſi id eſſet executus:[s] Nullaq; nauis, q̄ plus duobus millibus modiorum caperet, ab hac embola etiam religionis pretextu excuſari poterat.[t] Auguſto imperante, inquit Aurelius Victor, ex Aegypto vrbi ducenoes centena millia frumenti inferebantur, ſcilicet modiorum. Itali viginti milliones uocant; pendebat modius circiter libras XX. vnde exceſſiſſet, hęc ſumma decies centena millia ex noſtris ſaccis. Hegeſippus quoq; ſcribit,[u] Aegyptum quattuor menſibus anni Romanos aluiſſe. Verùm translato Cōſtātinopolim Imperio, hoc triticum eò conductum populo vēdi cœpit, inopibusq; donari, inter quos Pius Conſtantinus octuaginta millia panum quotidie diſtribuebat, vt Metaphraſtes[x] narrat. At Socrates[y] auctor eſt Conſtantinum Magnum donaſſe populo Conſtantinopolitano octuagies centena millia medimnorum frumenti, ex quibus dimidium, ideſt quadragies centena millia Conſtantius illius filius vrbi ademit. Capit autem medimnus modios ſex, ſeu libras CXX. vt vult Suidas. Iuſtiniano verò imperante tritici 800. myriades artabarum ſeu medimnorum Atticorum Conſtantinopolim mittebatur, i. octo. vt vulgus loquitur, milliones, pro quorum naulo Princeps nautis octuaginta millia ſolidorum ſoluebat, quę ſumma efficeret pluſquam centum millia noſtrorum aureorum,[z] capiebat autem medimnus modios ſex ſeu libras 120. Hoc modo emebatur. Erat apud vrbis Pręfectum, vel annonę liberalitate Senatus & aliorum ſepoſita ſumma ſexcentarum vndecim librarum auri, i. ferme 62. millium noſtrorum aureorum ad hoc triticum coemendum.[a] Hac pecunia in Aegypto triticum emptum Conſtantinopolim tranſmittebatur.

Commiſſorum ſibi Pręſidiū hic Pręfectus crimina inquirebat, & delictis ipſorum prius Principi denunciatis eos puniebat vel remouebat.[b] ipſe Alexandrię degebat, quę primum totius Imp. Rom. emporium à Plinio,[c] Strabone, & aliis appellatur. Eo enim Indię ac totius Orientis merces confluebant, quę nunc in Luſitaniam conuertuntur. Iuſtinianus verò[d] huius Pręfecti Imperium coarctauit, quem Alexandrię tantum, & vtriq; Aegypto, i. vniuerſę Deltę, ac militibus pręſentalibus ibi degentibus pręfecit. Excepta tamen Mareotide, & Menelai vrbe, quam Libyę adſcripſit, duos harum prouinciarum Pręſides ſolos illi parere voluit, eiuſq; officium 600. apparitorum ſtatuit, inter quos 100. primares pręcellebant quorū 50. auguſtaliani, alii quinquaginta Duciani appellabantur. Tenebatur hic Pręfectus quotannis curſum 30. equorum populo exhibere, iccirco Iuſtinianus illi aureos 1520. ad hunc vſum pręſtituit, quorum 320.

k Strabo. lib. 16.
l in 9. Danielis.
m Dion. lib. 52.
n lib. 1. ff. eo.
o in 7.
p lib. 17.
q cap. 47.
r ut in l. 1. C. eo.
s edict. 13. Iuſti.
t l. iubemus. 10. C. de ſacroſ. eccl. quæ eſt l. ult. C. de naui. non ex cuſan.
u lib. 2. c. 9. de excid. urb. Hyeroſolymitana.
x in Paulo Conſtantinopolis Patriarcha.
y lib. 2. c. 10.
z d. edicto. 13.
a l. 5. C. Theo. de frum. vrb. Conſtant.
b l. 1. C. eo.
c lib. 5. c. 10.
d edicto. 13.

in curſu equorum impendebãtur, reliqui in annonas ipſius. [a] Is olim 100. quinquaginta Philippeos quotannis pro ſalario à Valeriano Principe, & alios 160. trientes aureorum percipiebat, & in ſtrenis aureos 47. quot Kal. Ianuarij aduocatis fiſci, ac Comitibus conſiſtorij, alijſq; dabantur [b] & hęc præter frumẽtũ uinum, oleum, veſtes, argentum, laridum, fœnum, paleam, hordeum, equos, & alia. [c] Verum Iuſtinianus ſuo Præfecto Auguſtali annonas quinquaginta, ideſt cibaria, pro viris totidem, & quinquaginta capita, ideſt totidem equorum pabula dedit: præterea libras auri 40. annuas, quæ poſſunt efficere noſtrorum aureorum 4350. Aſſeſſori uerò libras auri quinque, ideſt aureos noſtros ferme 550. & mille ſolidos apparitoribus, qui à Vindice ſoluebantur. [d] Is erat Quæſtor ad exigenda tributa a Principe Alexandriæ conſtitutus, quem Anaſtaſius inuenit. [e] Præter hęc quadringentos nonaginta duos aureos ex fiſci erumena in accendendis balneis publicis Præfectus Auguſtalis impendebat, & alios ob quaſdam alias cauſas publicas. [f] Præfectus Aegypti, loquit Vlpianus, [g] nõ prius deponit præfecturam, uel Imperium, quam Alexandriam ingreſſus ſit ſucceſſor eius, licet in prouinciam uenerit, & ita mandatis eius continetur.

a edict. 13. c. 16.

b l. 4. C. de aduo. diuer. iud.

c de quibus Trebellius Pollio in Claudio.

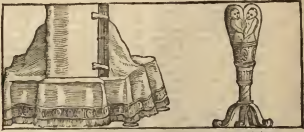
d d. Edicto 13.

e Euagr. lib. 3. c. 42. Niceph. li. 16. c. 44. de quo in edicto 8. c. 3. & edicto 13. c. 14. & 15.

f ut in d. edicto 13. c. 15. & 16.

g in l. uno. de off. Praefect. Auguſt.

N O T I T I A
P R AE F E C T V S
AVGVSTALIS CVM INSIGNIBVS.

Libya ſuperior. *Lybia inferior.* *Thebais.*

Aegyptus. *Arcadia.* *Auguſtamnica.*

NOTI-

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis, Præfecti Auguſtalis prouinciæ infraſcriptæ.

Lybia ſuperior.
Libya inferior.
Thebais.
Aegyptua.
Arcadia.
Auguſtanica.

Officium autem habet ita.

Principem de Schola Agentium in rebus, Ducenarium, qui adorata clementia principali cum inſignibus exit.
Cornicularium.
Adiutorem.
Commentarienſem.
Ab actis.
Numerarios.
Curam Epiſtolarum.
Exceptores, & cęteros Officiales.

COMMENTARIVM.

EADEM geſtabat inſignia Præfectus Auguſtalis, quę Comes Orientis, nempe Auguſtorum vultus in ſummo auratę columnæ, abacum albo tapeto inſtratum, qui librũ tegimine argenteo tectum ſuſtinebat: Infra effigies ſex prouinciarum ipſi ſubiectarum, vaſa aureis plena tenent, id erat tributum, quod Aegyptius pendere tenebatur, & Præfectus exigere, Auro baccatis monilibus colla, circundatæ, aureas in capite coronas geſtant. aliquæ pallia ca humeris abiecérunt: In manuſcriptis, his humeros tegunt, & Libya inferior læuam manum, Arcadia dextram eleuant, quod adorationis fidelitatiſque ſignum eſſe creditur. Liber eſt qualis Magiſtrorum militum In ijſdem codicibus abaci aulęum, vt ſuperiorum, eſt cœruleum.

Officium habebat vt Vicarij, & ferè vt Præfectus Orientis, exceptis his qui à libellis erant, & ſingularijs, quibus carebat, ipſe enim per ſe libellis ſubſcribebat, vt Præſides,[a] Singulariorum verò officio alij cohortales fungebantur. Princeps officii adorata clementia principali, cum inſignibus exibat, intelligo, tranſacto biennio, vt in Proconſule Achaiæ, & Vicario Ponticæ. Et hæc verba Notitię addenda cenſeo. Officiales à Principe probabantur codicillis, à notariis ſcrinii epiſtolarum conſcriptis, prout & in aliis ſpectabilium magiſtratuum officiis obſeruabatur.[b]

a l. 2. C. de adſeſſoribus.
b l. vlt. C. de diuerſ. offic.

Totius Aegypti populus Nerone imperáte, erat, decies ſeptingentorum quinquaginta millium hominum, pręter Alexandriæ incolas. In Aegypto ciuitates, & oppida inſignia fuiſſe vltra 18. millia Diodor. Sicul. tradit Plinius vltra viginti millia. Hic limes Imperii erat conſtitutus, quem Dux cum pluribus militum copiis tuebatur.

De præſidibus vtriuſque Libyæ. Cap. CXVIII.

AVGVSTALI præfecto, inter alios duo vtriuſque Libyæ præſides parebant ſuperioris, & inferioris: Superior ſeu prima ab Orobo Cyrenaica appellatur: Hanc, ait Strabo[c] Alexandriæ & Mareotidi regionem proximam Libyam uocari, quæ poſt Aegyptum in parte Africę prima incipit a Catabathmo Paretonio, & montibus Catabathmi; Inde ſecundum mare ad aras Philenorum extenditur, vbi Orientis terminabatur Imperium, eadem Pentapolis eſt dicta à Plinio, & Ptolemæo, ob numerũ quinq; clarorũ ciuitatũ, quas continet, ſcilicet Cyrenem, Apolloniã, Barcen, Arſinoë, Berenicen. Sed Ammian.[d] pro Apollonia Ptolemaidem ponit. In Pentopoli Libya, inquit Cyrene poſita eſt vrbs antiqua, ſed deſerta, quam Spartanus condidit, Battus; & Ptolemais, & Arſinoe, eadem quæ Theuchira & Darius & Berenice quas Heſperidas appellant. In ſicciore verò Libya Paretonion, & Cherecla, & Neapolis inter municipia pauca & breuia: Hæc ille Cyrene patria fuit Callimachi, prius Calliſto, deinde Thera, poſt Cyrene dicta. Ptolemaidis Epiſcopus fuit Syneſius inde oriundus, qui multa ſub Arcadio ſcripſit. Ptolemæus antiquior Cyrenarum Rex, populum Romanum hæredẽ reliquit, cuius vrbes Senatus liberas eſſe iuſſit, vt Sext. Ruff. ſcribit. Auguſtus verò eam regionẽ in prouinciæ formam redactam Cretæ adminiſtrationi coniunxit, vt Dion, & Strabo memorant. Sed poſteriores Principes proprium Cyrenenſi præſidem dederunt, Iuſtinianus,[e] vnum vtriuſq; Libyæ præſidem cõſtituit, à pręfecto Auguſtali ſeparatum, cui Mareotidã, & Menelaitum vrbes addidit, in quas voluit ab eo Vicarium mitti, qui eius vice ciuiles criminaleſq; cauſas cognoſceret: Habebat is viginti apparitores ex officialibus pręſidis, & quinquaginta illius regionis milites, & pro honorario aureos centũ,[f] ſi codex non eſt mẽdoſus. Hic præſes pro codicillis dignitatis obtentæ, ſoluebat quantum alii præſides.[g]

c lib. 17.
d lib. 22.
e in Edicto 13.
f d. Edicto 13. cap. 21. & 23.
g d. Nouel. 8.

Ab Alio præſide Libya inferior regebatur, quæ longe verſus Oceanum Meridianum extenditur: a Septentrione habet Cyrenaicam: ab occaſu Syrtes maiores, & Troglodytas; a Meridie Aethiopiam. Hanc quoq; Appio Rex Romanis teſtamẽto reliquit. Sext. Ruff. Cyrenas, inquit cum cęteris ciuitatibus Libyę, Pentapolis, & Ptolemæi antiquioris liberalitate ſuſcepimus. Libyam ſupremo Appionis Regis arbitrio ſumus adſecuti: Hunc genere nothum Regem Lagiorum fuiſſe Appianus[h] ſcribit, & Cyrenaicam fœdere Romanis conceſſiſſe. Sed Marcellinus[i] Ruffo adhęret, cuius verba tacito Auctore recitat. Huius Iuſtinianus neq; alibi, neq; in Catalogo magiſtratuũ Orientalium[k] meminit in vtraq; Libya alius limes erat Imperii Rom. vbi Dux cum multis equitum alis, & peditum cohortibus degebat Libya alias tota ora Africæ dicebatur, quam Auguſtus Conſularem fecit,[l] de qua hic non agimus.

h in fine belli Mithridatici.
i lib. 22. in fi.
k vt in d. Nou. 8. neque in d. Edicto 13. quod forte eam in poteſtate non haberet.
l vt Strabo in fine operis memorat.

De Præſide Thebaidis, cum eius inſignibus. Cap. CXIX.

THEBAIS tertia pars Aegypti à Thebis vſque ad Syenem verſus Meridiem porrigitur; à Thebis regionis metropoli eſt dicta. Ea magna fuit Ciuitas ambitu 17. millium paſſuum, magnis ædificiis, quæ ad quintam contignationem ſurgebant, magnificiſque templis exornabatur. Centum portas ab Homero habuiſſe dicitur, quas aliqui tum mœnium, tum templorum, atque aliorum publicorum operum, fuiſſe interpretantur. Sed Marcellinus[m] murorum Ciuitatis vult fuiſſe. Extra vrbem ad Nilum Memphim verſus centum ſtabula habuiſſe fertur, ſingula 200. equorum capacia, olim Buſiris a conditore eſt nominata. Alij Dioſpolim appellant, nunc paruus eſt 300. domorum pagus. Hic, inquit Marcellinus, obeliſcos vidimus plures, aliosque iacentes & comminutos, quos antiqui Reges bello domitis gentibus, aut proſperitatibus ſummarum rerum elati, montium venis excíſos erectoſque diis ſuperis in religione dicarunt, & alia quæ ſequuntur. Stephanus hanc tredecim millia villarum & 30. habuiſſe ſcribit, & hominum myriades 700. & in

m lib. 13.

longum per 400.ſtadia extenſam fuiſſe.

Cũ verò tota Aegyptus olim Heptapolis à ſeptẽ primis vrbibus diceretur: ex his quattuor Thebaidis fuerunt, Panopolis, Antinous, Lycopolis, & Hermopolis; aliæ tres Arcadiæ ſunt tributæ. Ammian.[a] Thebais, inquit multas inter vrbes clariores, alijs, Hermopolim habet, & Copton, Aminam, quam Adrianus in honorem Antonoi condidit ſui: Hæc ille. D. Hieronymus[b] hanc putat eſſe regionem, quæ olim dicta eſt Geſſen, in qua Patriarcha Iacob cum filijs habitauit, cum veniſſet in Aegyptum.[c]

a lib.22.
b in lib. Hebraicar. quæſtion.
c Geneſ.45.46.

Iuſtiniano imperante duæ fuere Thebaides, ab uno Præſide rectæ,[d] quibus Ducem, eundemque Præſidem præfecit. Strabo[e] ſcribit tres Romanorum cohortes in Thebaide circa Syenem excubaſſe, & alias in proxima regione, præter tres legiones in Aegypto commorantes: ſed in Notitia, ſub Duce Thebaidis, octo legiones fuiſſe leguntur.

d ut in d. Edicto 13. cap. 22. § ſequenti.
e lib.17.

Huius Præſidis inſignia, pro aliorum exemplari à Notitia oſtenduntur, videlicet liber viridi corio tectus, quem ſuſtinet abacus, albo ſuttectoque tapeto, & ad terram vſque demiſſo inſtratus, illum in ima parte aureus limbus circundat. Is codex eſt mandatorum Imperatoris, in cuius dorſo ſcriptæ ſunt hæ notæ. F.L.V.A.L. P.N.E.N. IVSSV. A.V. quas poſſumus ita interpretari. Fœlix liber, veniens à laterculo Principis noſtri eius numinis iuſſu Auguſtali, vel Primicerij notariorum, & nummis iuſſu Auguſtalis. In manu ſcripta Vrſini Notitia pro P N E N. Eſt PNEVZ, quę tres vltimæ notæ ſignificant, eius vt Paulus Diaconus interpretatur, & hanc lectionem emendatiorem puto: illas verò notas. VAL. non ſum auſus pro Valentiniano exponere, qui tempore huius Notitiæ Romæ, non in Oriente imperabat. Tegumentum libri in manuſcripto eſt auratum. Infra verò oppidi eſt effigies, quod metropolim & ſedem Pręſidis ſignificare cenſeo ſcilicet Thebas. Aliorum præterea habebat inſignia Præſidum de quibus ſupra dictum fuit. Principum ſimulachris caret quę Conſulares, & omnes ſpectabiles pręmittebant: In Occidente verò omnibus Præſidibus, etiam perfectiſſimis tradebantur. Thebaidis Pręſes apparitores habebat non pauciores quinquaginta, quemadmodum, & alij prę ſides, ſcilicet Principem de eodem officio, Cornicularium, Commentarienſem, Adiutorem, Numerarium; Ab actis, Exceptores, & cęteros cohortalinos, quibus tanquam cohorti obnoxijs, non licet inquit Notitia, ad aliam tranſire militiam ſine auctoritate Clementiæ Principalis: Hanc clauſulam ſupra in Conſulari Palęſtinę recitatam explicui: Cum verò dicit hos cohortales ad aliam militiam tranſire non poſſe, intelligit, ad alterius prouincię officia, aut ſcrinia notariorum, vel largitionum, rerum priuatarum, quorum exercitatio militia appellabatur.[f] ſubdit Notitia cęteros omnes Pręſides ad ſimilitudinem pręſidis Thebaidis officium habere, hunc enim tanquam digniorem aliorum exemplar eſſe voluit. In hac prouincia limite Imperij Rom. conſtituto, Dux cum multis Equitum peditumque numeris excubabat.

f l.7. pen. & vlt. C. de cohortal. l. vlt. C. de inoffic. teſtam. l. Vlti. C. de pignorib.

DE PRAESIDIBVS ARCADIAE & Aegypti auguſtanicæque correctore. Cap. CXX.

ARCADIA ab Arcadio Imperatore nominata, pars eſt Aegypti, quę antea; Heptanomus à ſeptem nomis; id eſt pręfecturis vocabatur ſeu Heptapolis à ſeptem primis vrbibus, quarum quattuor Thebaidis, tres Arcadiæ fuere,[g] Heraclea, Memphis, & Oxyrinthus. Ea regio extra Deltam, Libyam verſus, Nilo adhæret, Ptolemęus in Marmarico collocat. Huic præerat ſuus Præſes ſicut & Thebaidi.

g ut ait Stephanus, & Raphael Volater. lib. Geograph. 12. & Euſtathius.

Tres verò præcipuas Aegypti partes Ammianus[h] facit Aegyptum, Thebaidem, & Lybyam, quam priſcorum temporum partitionem fuiſſe memorat: Sed duas, inquit adiecit poſteritas, ab Aegypto Auguſtanicam, & Pentapolim à Libya ſicciore diſparatam: Eſt autem propriè Aegyptus. Delta. Hæc ille. Eodem modo Gratianus A.[i] ab Aegypto Auguſtanicam diuidit, quam aliqui quaſi Auguſtam nicam, id eſt fluuialem prouinciam interpretantur: alia Auguſtaneã legunt. In ea, ait Ammianus, eſt Peleuſium nobile oppidum, quod Peleus Achillis pater dicitur condidiſſe luſtrari Deorum monitu iuſſus in lacu, qui eiuſdem ciuitatis alluit mœnia, cum poſt interfectũ patrem nomine Phocum horrendis furiarum imaginibus raptaretur, & Caſſius mons vbi Pompei ſepulchrum eſt Magni, & Oſtracinæ, & Rhinocurula: Hactenus ille. Hæc regio extra Deltam, inter Nilum & Arabiam petream iacet, Imperante Conſtantio Præſidem habuit Auxentium.[k] Notitiæ verò tempore ſub correctore fuit; Iuſtinianus duas Auguſtanicas ponit, primam quæ Conſularem habebat, ſecũdam quæ Correctorem.[l] Reliquum verò quod intra Deltam continetur, ſpecialiter Aegyptus vocatur, olim à Præſide adminiſtrata. Demum, & ipſa in duas prouincias eſt diuiſa, primam & ſecundam, quę ſingulæ à ſuo Præſide regebantur,[m] & vtraque Aegyptus nominatur,[n] quibus Iuſtinianus vnum Præfectum Auguſtalem præfecit, nec vltra eum imperare voluit, cum olim vniuerſæ Aegypto & Thebaidi vnus ius diceret, & Alexandriam, omneſque Deltę maiores vrbes adminiſtraret: minores verò à Pręſidibus regerentur: Ammianus enim ſcribit: Aegyptus ipſa, quæ iam inde vt Romano Imperio iuncta eſt regitur à Præfectis, exceptis minoribus multis Athribi, Oxyrincho, Thmui, & Memphi maximis vrbibus nitet, quibus Auguſtalis Præfectus imperauit. Hęc ille. Per totam Aegyptum & Auguſtanicam vectigal Alabarchiæ pro traducẽdis animalibus erat conſtitutum.[o] Nunc de Iuridico Alexandriæ, eſt dicendum, quem etſi ut minorem Magiſtratum Notitia omittit, eius tamen faciendam eſſe mentionem cenſui, cum Pręfecto Aegypti ſubſit, & ſæpè Iura de eo loquantur.[p]

h lib.22.
i in l.9. C. de vectigalib. & commiſſ.
k in l.34. C. Th. de Decurionib.
l Nou. 8. in Notitia.
m in Notitia d. Nouel. 8. & Edicto 14.
n d. Edicto 13. cap. 6.
o d. l.9. C. de vectigal. & cõmiſſ.
p ff. & C. de offic. iurid. Alexand. l. 41. §. Lucius Titius ff. de fideic. libert. §. nec aũt Inſtit. de Attiliano tutore.

DE IVRIDICO ET ALIIS ALEXANDRIAE Magiſtratibus. Cap. CXXI.

AEgypti totius metropolis eſt Alexandria inclyta ciuitas, ab Alexandro Macedonum Rege eius conditore appellata prius No dictam ait D. Hieronymus.[q] Hæc diuitijs, aeris temperie, mercium negocijs, ſtudijs & pulchritudine ceteras antecellebat, vt Strabo[r] refert: præter amplas enim & latas vias, quibus tota diſtinguebatur, duabus latiſſimis patebat, quæ plus iugere expandebantur, & ſeſe medias ad rectos angulos ſecabant, præter fana pulcherrima, præclaras regias, ſeu Baſilicas habebat, earum pars erat Muſęum, quod ambulacrum, caędram, & maximam domum continebat, in qua erat cœnaculum, vbi ſtudijs operam dantes degebant: Horum cœtus communes pecunias tenebat, & ſacerdotem Muſęo præfectum, olim à Regibus, nunc a Cæſare conſtitutum, cui ciuitatis cura incumbebat, ibi omnium liberalium ſtudiorum ſcholæ florebant, quarum tantam dignitatem, & exiſtimationem fuiſſe Ammianus[s] narrat, vt medicis ad commendandam artis ſcientiam ſufficeret, ſi ſe Alexandrię eruditos fuiſſe dixiſſent. D. Gregorius Nazianzenus,[t] hanc vrbem doctrinarum omnium officinam, omniumque ciuitatum verticem appellat: Strabo verò ob mercium frequentiam, maximum

q de locis Hebraicis in Act. Apoſt.
r lib. 17. Geograph.
s lib.22.
t in oratione funebri, Cæſarii fratris.

orbis terrarum emporium: Procopius Sophiſta mundi barathrum: Stephanus per excellentiam, inquit, πόλις vocabatur, ſicut Athenę ἄστυ, & Roma, vrbs nũcupatur: In ea quotidie pauperibus frumentum dabatur, quemadmodum Romæ & Conſtantinopoli. Nam Theodoſius Valentinianuſque, pręter alios conſuetos, ibi centum decem modios diurnos inter plebem diſtribui iuſſerunt.[a] In purgandum Nilum quotannis 400. ſolidi impendebantur, ex dinummio huius ciuitatis vectigali præcepti.[b] Viri quoque ſexcenti ſub Patriarcha ægrotos curabant, parabolani dicti.[c] Quædam etiam priuilegia eius aduocati, & primates habebant.[d] In hac ſplendidiſſima ciuitate Iuridicus degebat, qui erat ut in alijs Ciuitatibus defenſor, aut duumuiri: hos enim in dandis tutoribus Iuſtinianus comparat,[e] ac ſicut coram Ciuitatum defenſoribus, donationes inſinuabantur, ideſt actis inſerebantur, idem & coram Alexandriæ Iuridico fiebat.[f] Maiore tamen is, quàm illi, poteſtate præditus erat. Strabo enim inquit, ſub Præfecto Auguſtali eſt δικαιοδότης Iuridicus, qui maximam in iudicijs poteſtatem habet: Nam velut is, qui à Cæſare creabatur, de omnibus ciuilibus cognoſcebat; ſicut autem propriũ Auguſtalem Præfectum tota Aegypti prouincia ab alijs differentem habebat, dignum quoque fuit tam inclytæ ciuitati, ut erat Alexandria, iudicem dari, quem non ciuitatis defenſorem, vt aliarum iudices vrbium dicebant, ſed præcipuo nomine Alexandriæ Iuridicum: Hæc Strabo. Itaque de quacunque pecuniæ quantitate iudicabat, quod ciuitatum defenſoribus non licebat: hi enim olim quinquaginta tantùm aureorum cauſas cognouerunt,[g] poſtea 300.[h] Verum Alexandria Iuridicum, & non Duumuiros habebat, quoniam hi ex Decurionibus tantum creabantur qui Alexandriæ non erant: Paulus,[i] Is, inquit, qui non ſit decurio, duumuiratu, vel alijs honoribus fungi non poteſt: quia decurionum honoribus plebeij fungi prohibentur. Hactenus Paulus.

a in l. vlt. C. de frumento Alexandrino.
b l. vnica. C. de Alexan. prim.
c l. placet 17 cũ ſeq. C. de epiſc. et cler.
d l. Alexãdrinis, cũ 2. ſeqq. C. de decurionib. l. vl. C. de legationib.
e in § pen. Inſt. de Attilian. tutor.
f d. l. 8. C. eod.
g l. 3 C. de defenſorib. ciuitat.
h §. 1. in Auth. de defe. ſorib. ciuit.
i in l. honores, §. 2 ff. de decurionibus.

Alexandrini autem velut ſub Regibus viuere ſoliti, decurionibus carebant, & ideo duumuiros non creabant, ſed à Cæſare Iuridicum accipiebant. Seuerus verò Imperator, illis decuriones conceſſit: Spartianus, Deinde Alexandrinis, inquit, ius βουλευτῶν, id eſt curialium dedit, qui ſine publico conſilio, ita vt ſub Regibus ante viuebant, vno iudice contenti, quem Cæſar dediſſet.

Erat & Alexandriæ ſacerdos, qui ſacra curabat, ſicut de Lyciarchis, Aſiarchis, Phœniciarchis, & alijs huiuſmodi diximus, qui induitur purpura, patriæ honore gaudebat, ait Strabo.[k] Tertius erat ſcriba actorum, qui iudicijs preerat: Quartus Prætor nocturnus, vt Pręfectus vigilum Romę, qui obſeruabat, ne quid criminis nocte committeretur, & delinquentes corrigebat. Huiuſmodi magiſtratum Conſtantinopoli Iuſtinianus creauit, ac Prætorem plebis dictum, dignitate auxit.[l] Quintus fuit vindex, qui rebus publicis Alexandriæ præerat, ab Anaſtaſio inuentus;[m] Balnea etiam iuridicus incendi curabat, in quæ ex reditibus vrbis 490. aurei impendebantur, & 419. in id, quod vocabatur Anticantarum, & 538. cum dimidio receptori naulorum, quæ ſumma eſt aureorum 1469. Io curſum quoque equorum, & equos 46. vt ſupra diximus, fiſcus aureos 320. ſoluebat, & alios 100. pro exagogio, ex quib. colligitur ſumma aureorum 1889. quos fiſcus Alexandriæ impendebat. Iuſtinianus verò ſuperfluis amputatis, præcipit ex hac ſumma 320. in curſum equorum ab Auguſtali exhiberi, reliquos 1200. ipſi pro annonis ſolui.[n] Alexandriam quoque onus ex palatinis mittebatur, qui præpoſiti cubiculi locum tenebat, ad quem certa tributa deferri curabat.[o] Hæc ſunt quæ ad ſecundam præfecti Orientis diœceſim pertinent; nunc ad tertiam, ideſt Aſianam, & eius Vicarium eſt accedendum ſecundum Notitię & codicis Iuſtiniani ordinem, a quibus Pręfecto Auguſtali ſubnectitur.

k lib. 17.
l in Nouell. 13. Edicto 8. & Edicto 13.
m Euagr. li. 3. c. 42. Nicephor. li. 16. cap. 44.
n d. Edicto 13. c. 16.
o in c. 20. Edict. 13.

De Vicario Aſianæ, & eius inſignibus. *Cap. CXXII.*

QVATTVOR erant in Oriente Vicarij, Aſianę Diœceſeos, Ponti, Thraciarum & Macedoniæ, quot etiam Leo recenſet.[p] Primus, Præfecti Prætorio Orientis Diœceſi, Aſianæ dictæ, Vicarius præerat, octo prouincijs imperans. Gratianus A.,[q] ad Cynegium PP. ſcribens: Proximos, inquit, memoriæ, epiſtolarum ac libellorum, atque diſpoſitionum, ita Vicariorum honore cumulamus, vt inter eos merito dignitatis habeantur, qui pro Præfectis Diœceſes ſibi creditas temperarunt: Hæc ille. Aſiana Dięceſis erat tota illa Aſiæ minoris pars, quę mare Icarium, & Carpathium reſpicit, cuius, & eius Vicarii, iura ſæpè meminerunt.[r] Vicarii autem ſunt dicti, quòd vices ipſius Præfecti Prætorio gerebant, Vlpianus;[s] A Pręfectis, inquit, Pretorio, vel eo, qui vice pręfecti, ex mandatis Principis cognoſcit, deportatus ſtatim amittit ciuitatem; & Valentinianus A.[t] pręcipit Vicarios in ciuilibus cauſis Comitibus anteferri: Siquidem, inquit, præfecturę meritum cęteris dignitatibus antecellat; & Vicaria dignitas ipſo nomine eius ſe trahere indicat portionem. Conſtantinus quoque[u] Vicarios vice Pręfecti cognoſcere dicit, quum ad Valerianum agentem vicariam præfecturã ſcribit,[x] & Nicephorus[y] Patricium, Metaphraſt.[z] Eliodorum Vicarios P. pretorio appellat. Ammianus item,[a] Fiduſtium pro pręfecto Aſiam rexiſſe ſcribit. eodem modo Caſſiodorus;[b] Vices, ait, agentiũ mos eſt, ſic iudicum voluntatibus obedire, vt ſuas non habeant dignitates: ſplendent mutuo lumine, nituntur viribus alienis, & quædam imago in illis videtur eſſe veritatis, qui proprii non habent iura fulgoris. Tu autem Vicarius diceris, & tua priuilegia non relinquis, quando propria eſt iuriſdictio, quæ datur a Principe: Habes enim cum præfectis aliquam portionem; partes apud te ſub Pretoriana aduocatione confligunt; Vice ſacra ſententiam dicis: & ſubdit, addit, quòd nec ſalutari te ſine chlamyde iura uoluerunt, ſcilicet, vt ſub veſte militari ſemper uiſus, nunquàm credaris eſſe priuatus; ſed hæc omnia ad Pręfecturæ gloriam iudicamus eſſe conceſſa, ut qui tantæ ſedis Vicarium diceret, umbratile nil uideret: Hæc ille, qui licet loquatur de Vicario præfecti urbis Romæ, idem tñ de aliis eſt dicendum, & ideo Vicarii ſępè his notis ſignificantur.[c] V. P. ideſt Vicarii pręfecti. Cum itaq; à pręfectis Vicarii penderent, illis præſentibus priuati erant. D. Ambroſius,[d] pręfectorum, inquit, Vicarij præſentibus eis, priuati ſunt. Tempore Iureconſultorum Vicarii pręfectorum fuere, quos ex mandatis Principis uice pręfecti cognouiſſe Vlpianus ſcribit.[e] Sed hi certas prouincias non regebant: Diocletianus quoque & Gordianus Vicariis ſcripſiſſe inueniuntur,[f] à quibus ego pedaneos iudices ſignificari ſuſpicor: Verum alibi legitur Diocletianum in Hiſpaniis Viatorem Vicarium habuiſſe;[g] Conſtantinus Vicariis Comitis titulum addidit: Octauianum enim Hiſpaniarum Comitem creauit,[h] mox Tiberianum, quem aliquando Vicarium,[i] quandoque Comitem appellat:[k] Eo imperante, Tertullianus Aſię Vicarius fuit, quem ipſe V. P. Comitem diœceſeos Aſianę uocat;[l] ei Veronicianus ſucceſſit,[m] mox Clearchus,[n] deinde Auſonius Gallus poeta,[o] & ſub Theodoſio Euthymius.[p] Vicarii ſub Conſtantino erant Perfectiſſimi: nam ipſe & Tertullianum, de quo ſupra, & verum Vicarium Virum perfectiſſimum in epiſtola ad Probianum Africę Proconſulem appellat:[q] poſtea ſpectabiles ſunt facti: ſub eodem Auſtęneum Aſię Vicarium fuiſſe Marcellinus ſcribit,[r] qui ab Euſebia uxore Euſebius, ideſt pius cognominabitur: Vicarii a Pricipe creabantur, & ſi PP. uices agebant; unde Vicarii Auguſtales uocantur à

Iuliano

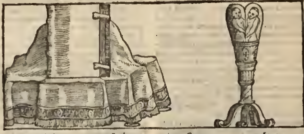
C. de offic. Vicarij.
p in l. ſi. C. de diuerſ. offic.
q in l. 1. C. de prox. ſacro. ſcrin.
r l. 5. C. de ſpect. appella l. antep. C. de Numer. l. 2. C. de mulier. vo ſte. l. 1. C. vt nemo ad ſuu patrocin. l. vlt C de diuerſ offic. l. 8. C. de cohortal. l. 1. C. de palat ſacr. Largit. & alia.
s in l. 2. §. 4. de leg. 3.
t in l. 1. C. de officio Vicarij.
u in l. à procõſu lib. 19. C. de appellationib.
x in l. quãuis, C. de iur. & fact. ignor.
y lib. 7. c 42.
z 19. Septem.
a lib 20.
b lib. 6. varia. de Vicario Præfecti vrbi.
c l. 3. C. fin. regũ. l. 1. C T de extraord & ſord. muner.
d in epiſt. ad Coloſſen c. 2.
e in d. l. 1. §. 4. de leg. 3.
f in l. 1. & 2. C. de pedan. iudic.
g Martyrolog. 23. Oct.
h l. cũ ſeruũ, C. de ſeru. fug.
i l ſi à ſpõſo, C. de donat. ante nup.
k d. l cum ſeruũ C. de ſeru. fug.
l in l. 3. C fin. regundor.
m l. 4. C. T. de numera l. 1. C eod. l. 1. C. de palat. ſacr. larg. l. 6. C. Th. de extraord. ſiue ſord. mun.
n l. 2. C. T. ne colon. inſcio dom.
o l. 69. C. Th. de decurion.
p l. 19. C. T. de cohortalib. princi. & cornicular.
q epiſtol. 68. D. Aug. & contra Donatiſtas poſt collation. c. 33.
r lib. 29.

Iuliano A. [a] & inter Senatores cenſebantur, chlamy de militari induti, carpẽto uehebantur, ut auctor eſt Caſſiodorus. [b] Quę a pręfectis imperabantur, & pręſertim ad tributa ſpectantia exequebantur; obſeruabantq; pręſides prouinciarum nequid iniquum committerent. Aſianę Vicarius cis Taurum in Aſia minore octo prouincias regebat, quarum duæ erant Conſulares Pamphylia, & Lydia, alię Pręſidum, Piſidia, Lycaonia, Phrygia Pacatiana, Phrygia ſalutaris, Lycia, Caria. Helleſpontus uerò Conſularis, & Inſulę ſub pręſide proconſulem Aſię ſequebantur, & ideo Nicephorus [c] Aſiam ſuo tempore ab undecim pręſidib. rectam fuiſſe teſtatur, [d] quod uerũ eſt, his duob. & Aſię proconſule cõpuratis Vicarius Aſianę idem Pręſes erat Phrygię Pacatianę, [e] quę illi committebatur, ut propriam haberet adminiſtrationem. Verũ Iuſtinianus [f] ſublato nomine Vicarii, & poteſtate, unũ Phrygię Pacatianę pręfecit, Comitem appellatum, qui utriuſq; ſalarium, & apparitorum officia in unũ conflata habebat, & illius prouincię militibus imperabat, [g] hic Vicarius in uſum quattuor lampadum oleum à Principe accipiebat, quemadmodum infra in Vicario Ponticæ dicetur, cuius ferè omnia habebat iura, & inſignia. Appellabatur ab eo ad P.P. qui eſt in Comitatu, & Quęſtorem ſacri palatii, [h] quemadmodum & in aliis ſpectabilibus obſeruabatur.

a in l. vlt. C. de his qui per met. iud. non appell.
b lib. 6. variar.
c lib. 13. c. 3.
d et Tripart. lib. 10. c. 4.
e Nouell. 8. § 3. Nouel. 27.
f d. Nouel. 8. § illud tamen.
g Nou. 20. § quia vero duo, d. Nouel. 8. § illud tamẽ, d. Nouel. 27. § 1. et Nou. 24. § ꝗ. unq; igitur.
h l. praecipimus, C. de appellat.

NOTITIA.

VICARIVS DIOECESEOS ASIANÆ CVM INSIGNIBVS.

Pamphylia | Lydia | Caria | Lycia

Lycaonia | Piſidia | Phrygia Pacatiana | Phrygia ſalutaris

NOTITIA

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Vicarij Diœceſeos Aſianę, Prouinciæ infraſcriptę.

PAmphylia.
Lydia.
Caria.
Lycia.
Lycaonia.
Piſidia.
Phrygia Pacatiana.
Phrygia ſalutaris.

Officium autem viri ſpectabilis Vicarij diœceſcos Aſianę habet ita.

Principem de ſchola Agentium in rebus Ducenarium, qui adorata Clemẽtia principali cum inſignibus exit.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Numerarios.
Curam epiſtolarum.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMEMTARIVM.

INSIGNIA Vicarii Aſianę sũnt purpurea chlamys, quę eſt veſtis militaris, nos cappam uocamus: vultus Principum in ſummo auratæ columnæ, abacus albo tapeto inſtratus, qui librum viridi corio tectum ſuſtinet, in eo mandatx Principis continebantur, quibus Vicario iuriſdictio demandabatur, & vt uice Præfecti cognoſceret, Vlpianus, [a] A Præfecto Prætorio, inquit, vel eo qui uice Pręfecti ex mandatis Principis cognouit; Item à Pręfecto vrbis deportatos ſtatim amittere ciuitatem conſtat. Hæc ille. Ipſa imagines octo mulierum, totidem illi ſubiectas prouincias ſignificantes, coronam in capite geſtant, collaq; monilibus, ac torquibus circundata, & vaſa aurea plena tenent: Ex illis Phrygia Pacatiana, & Piſidia ſunt velatę: ſola Lycia pallio puniceo humeros tegit, Phrygia Pacatiana dextram manum extollit, ſalutaris, & Caria indicem eleuant, quod fidei & adorationis ſignum eſſe diximus: Helleſpontus & inſulæ deſunt, quia Proconſuli Aſię parebant: In manuſcriptis omnes palliatę, ſparſoa poſt terga capillos habent. Codicilli magiſtratus, & auro tectua codex mandatorum, cœruleo abaco tohęrent, codici hę notę ſunt inſcriptæ. F.L.I.N.T.A.L. CO.M.ORD.PR. quas notas ita ſum interpretatus; Fœlix liber iniunctus notarijs tribunis à Laterculo continens mandata ordine Primicerii. In manuſcriptis eaſdem notas, & codicillos, omnes Vicarii habent tàm in Oriente quàm in Occidente, In impreſſo nec notę, nec codicilli apparent, pręterquam in Vicario Britanniæ, Comites, verò & Duces in codicibus & notas, & ꝓpe codicillos præferunt. Illuſtres pro notis vultum Principis libri dorſo inſculptum tenent.

a in l. 1. §. deportatos, de leg. 3.

Officium habebat ferè ut Comites & Proconſules, videlicet Principem de ſchola agentium in rebus Ducenarium, qui adorata clementia principali, cum inſignibus exit, inquit Notitia, id eſt cum cingulo, ꝙ erat inſigne huius Principis, & illud ex officio exiẽs retinebat, quod aliis non concedebatur. Neque hic, neque ceteri officiales poterant creari, niſi à Principe, mox à Vicario, litteris probatorijs in ſcrinio epiſtolarum ſcriptis comprobati fuiſſent, ſicut in maiorum Magiſtratuum officijs obſeruabatur. [b] Iis, qui à libellis erant, Vicarii carebant, quia per ſe illis ſubſcribebant, [c] ut Preſides, & Correctores, nec ſingularios officiales habebant. Aſiani pro tricentis iugeribus agri ſingulam uellem, id eſt chlamydem militibus ſoluebãt, quę ſolido ſeu aureo ęſtimabatur. [d] Nunc de magiſtratibus Aſianæ Vicario parentibus, ac primò de Conſularibus Pamphyliæ, & Lyciæ eſt videndum, poſtea de Præſidibus tractabimus.

b l. vlt. C. de diuerſ. offic.
c l. 2. C. de aſſeſſor.
d l. 2. C. de mil. veſte.

DE CONSVLARIBVS Pamphylię, & Lydię. Cap. CXXIII.

PAMPHYLIA olim Mopſia cognominata, nunc vulgo Sattalia, corrupto uocabulo, ab Attalia eius metropoli, ciuitate maxima dicitur. Ab Oriente habet Ciliciam, ab Occaſu Lyciam; à Septentrione Galatiam; à Meridie mare Pamphylium. Dicta eſt Pamphylia, inquit, Metaphraſtes, [e] quod ex omnibus gentibus eſſet conflata: Id enim ſonat Græca hęc dictio. Stephanus verò deriuat à Pamphylia Rhacii & Mantus filia: eius metropolis eſt Aſpendus, olim Clata dicta. Vulgatum eſt prouerbium, [f] Aſpendius Cytharista, quod furem ſignificat, quia Aſpendii intus ſiniſtra tantum manu chordas carpunt, nec dextra plectro utuntur.

e in S. Matrona.
f in 3. in Verrem Ciceronis.

Imperante Conſtantino, Lycia, & Pamphylia ab uno Præſide regebantur: ad Euſebium enim Lyciæ, & Pamphylię Pręſidem ſcribit, [g] quem virum perfectiſſimum appellat, vnde cum hæ prouinciæ, tum nec Conſulares eſſent, nec Præſidem clariſſimum haberent, inter minores prouincias cenſebantur. Pamphylia poſtea Conſularis facta eſt, & à Lycia diuiſa & à Iuſtiniano [h] inter Conſulares recenſetur. Pamphylię ciuitatibus Iulianus Apoſtata conceſſit, vt quicquid acquiſiuiſſent, earum eſſet, [i] cum de hoc controuerſiam paterentur.

g in l. 1. C. de capit. ciuium cenſ. bus eximend. & l. 2. C. Theo. de cenſu ſiue adſcriptitia.
h in Nouel. 8.
i l. 2. C. de diuer. præd. vrb.

Lydia inter Cariam, & Helleſpontum iacet, cuius metropolis Sardis fuit, ſub Crœſo Rege inſignis; Lydia, ait Sext. Ruffus, ſedes antiqua regnorum Antiocho à L. Scipione adempta fuit. Prius Proprætorem, mox Conſularem habuit, Gratiano imperãte, qui ad pallium Lydię Conſularem ſcribit, [k] & inter Conſulares recenſentur à Iuſtiniano in Notitia, [l] & ſi generali nomine ἄρχων vocatur. Itaque tantum pro codicillis magiſtratus ſoluebat, quantum alii Cõſulares. Ab eo ad pręfectum urbi Conſtantinopolis appellabatur, [m] quod in aliis erat ſecus. Conſularibus Aſianæ explicatis, ad eius pręſides accedamus.

K in l. 6. C. de delatorib.
l d. Nouel. 8.
m l. eum appellatio. C. de appellatio.

DE PRAESIDIBVS LYCIAE, & Cariæ, Lycaoniæ, & poſtea Prętore Iuſtiniano. Cap. CXXIIII.

LYCIA inter Pamphyliam, & Cariam media à Septentrione, cõfinis eſt Phrygię, olim L X. oppidis clara ex quibus ætate D. Pauli 36. tantum permanſerant: Earum opulentiſſima metropolis fuit Myra, [n] ad quam ipſe in Italiam nauigans appulit: [o] Ex his initio quattuordecim ferebãt ſuffragium de rebus belli & pacis, ac Lyciarchum creabant, qui vniuerſę prouinciæ ius dicebat. Olim mari vſque ad Italiã imperarunt, vt ait Strabo [p] Lycia à Lycio Pandionis filio nomen habuit: Hæc & ſequentes tempore Notitię

n Martyrolo. 6. decem.
o Act. Apoſt. 23.
p lib. 3.

titię Pręſides habebant. At Iuſtinianus Lycism inter Conſulares recenſet. [a] Caria verò ab Oriente habet Lyciam, A Septentrione Lydiam, ab Occidente mare Icarium, vel Aegeum, à Meridie Carpathium. A Care Phoronei filio dicto eſt Caria, ait Stephanus: quam inter Conſulares Iuſtinianus connumerat. [b] Ad littus promontorium inſtar peninſulæ habebat, Doris dictum, in quo Gnidus inſignis ciuitas ſita erat, [c] vbi Veneris templum, & ſimulachrum à Praxitele mira arte fabricatum ſpectabatur. Lycaonia mediterranea ab Oriente Tauro, a Cilicia Thrachea diuiditur; à Septentrione contermina eſt Cappadocię: ab occaſu Piſidiæ; à meridie Iſauriæ. Huic Lycaon Arcadię Rex nomen dedit, quem in eã profectum, & a Ioue cui membra humana comedenda appoſuerat, in lupum conuerſum, poetę fabulantur. Is ante Aeneam Oenotrios in agrum Romanum deduxit, vt Iuſtinianus narrat: [d] eius prouinciæ inſignes vrbes erant Lyſtra, & Derbe, in quibus D. Paulus verſatus eſt, [e] & Iconium [f] metropolis, vbi Pręſes & Dux limitaneus ius dicebant, ſed ibi Præſes tantum ciuilia tractabat, & ſi poſtea imperante Iuſtiniano is inter Conſulares eſt connumeratus. [g] Militum Dua crimina cognoſcebat, Iuſtinianus verò duos eos magiſtratus in vnum contraxit, & pro his Prætorem Iuſtinianum virum ſpectabilem conſtituit, qui tàm populo quam militibus pręeſſet. [h] Veteres enim militum magiſtratus Prætores nominabãt.[i] Faſces ante cum ſecuri argento cęlata pręmittebat, & apud ſe ad tribunal retinebat. Argentato etiam curru vtebatur, quæ eius erant inſignia; pro annona & capite ſiue alimentis & equorum pabulis aureos 300 percipiebat, eius aſſeſſor 72. officiũ libras duas auri, idest noſtros aureos 220. [k] Pro codicillis iuſſus eſt ſoluere quantum Cõſulares, ideſt tribus chartularijs ſacri cubiculi ſolidos octo. Primicerio notariorum, & Laterculenſibus 14. eius adiutori 3. Officio Pręfectorum, cui parebat, ſolidos 40. [l] Prius ſoluebat quantum alii Pręſides. Appellationis cauſas in ſua prouincia à Principe, vel alio delegatas, niſi quingentos aureos excederent, ipſe cognoſcebat, nec ad delegantem deuoluebantur, ne diſpendiũ in re parua litigantes ſentirent; [m] In primis mœnia, & publica opera, aquæductus, pontes, vias, & ſimilia, curare debebat. [n] Eius officium erat centum apparitorum, in quo eminebat Princeps Cornicularius, cæterique primares. [o] Iconi, quę prouincię erat metropolis, hic Pręter reſidebat.

a Nouel. 8.
b in d. Nouel. 8.
c de qua 57. Act. Apoſtolor.
d in Nouel. 25. & Præt Lycaonia.
e Act Apoſt. 14.
f Ptolomaeus.
g d. Nouel. 8.
h Nouel. 25.
i §. 1. d. Nouell. 25.
k § pe. d. Nouel. 25.
l §. vlt. d. Nouel. 25.
m §. pen. d. Nouel. 25.
n §. antep. d. Nouell.
o §. 2. d. Nouel.

DE PRAESIDIBVS PISIDIAE, Phrygię Pacatianæ, & Salutaris.
Cap. CXXV.

INTER Lycaoniam ab Ortu, & Pamphyliam ab Occaſu eſt Piſidia; Iſauriam habet a Meridie, Galatiam a Septentrione. huius Præſes cum Duce militibus imperante continuas rixas exercẽs vileſcebat. [p] Quare Iuſtinianus eum [q] de Præſide Prætorem fecit, & ciuilem militaremq; adminiſtrationem illi cõmiſit, & cẽtum apparitores ea publico ſeu fiſcoſalen dos dedit. In primis verò mandauit, ut prouinciam delinquentibus purgaret, item annonam, publicaq; opera curaret. Inter ſpectabiles cenſebatur, & Prætor Iuſtinianus nominabatur.

Inſignia habebat argentatum currũ, & faſces cũ ſecuribus argento cęlatis. [r] Cauſas appellationum intra 500. aureos in ſua prouincia, etiam à Principe delegatas cognoſcebat; quemadmodum Prætor Lycaonię pro annonis & capitibus ſolidos 300. percipiebat, Aſſeſſor 72. Officium libras auri duas, ſeu noſtros aureos 220. pro codicillis ſoluebat chartularijs ſacri cubiculi ſolidos 9. Primicerio Notariorum, & Laterculenſibus 24. eius adiutori tres. Officio Præfe-

p Nouel. 10. c. 4.
q Nouel 24.
r § 4 Nouel. 24.

cti Pręt orio 40. illi pręter codicillos inſignia magiſtratus continens, mandata Principis ex ſacro Laterculo tradi iubentur, [s] Appellatur ab hoc, quemadmodum ab alris ſpectabilibus. [t] Phrygia Aſię minoris regio, quam Suidas Achrilim credit nominatam, in maiorem & minorem a Xenophonte, Ptolemęo & Strabone diuiditur, qui minorem Epictetũ, & Helleſpontiacum uocat, Helleſpõto etiam a Diodoro [u] attribuitur; eadem Troas dicitur. Maior ab Atllide ſuperior, à Strabone Parona appellatur, quę Olympo & Helleſponto adiacet; in ea Coloſſæ, vnde Coloſſenſes, ad quos D. Paulus ſcribit. Laodicæa metropolis, & Hierapolis [x] claræ vrbes habebantur, quæ Nerone imperante, terręmotu periere, [y] ſed Laodicea a locupletibus ciuibus eſt reſtituta. Minor Phrygia poſtea Pacatiana fortè, ab Ouinio Pacatiano eſt dicta, qui ſub Conſtantino P. P. Orientis, ea diu reſedit, ac Conſul & P. V. fuit. [z] Ab Oriente habet Cappadociam, ab occaſu Phrygiam maiorem, ſeu ſalutarem vocatam; a Septentrione Galatiam; Ab Auſtro Lydiam. Olim ſingulę ſingulos habuere Præſides, poſtea Pſianę Vicarius hanc prouinciam, vt Præſes adminiſtrauit. [a] Iuſtinianus verò ſublato Vicario Phrygię Pacatianæ Comitem præfecit, qui nulli alij Aſianæ Præſidi imperabat, illi tamen totum, quod pro utroque magiſtratu. Vicarius habebat, cũ vtriuſq; officii cohortibus ſalarium reliquit. [b] Is omnia Comitum inſignia geſtans, curru & ipſe argentato vehebatur, aureoq; torque ornatus, faſces cum argentatis ſecuribus pręmittebat. Soluebat pro codicillis promotionis quantum Conſulares.[c] Prior præſes officium habebat, ut alii prouinciarum Rectores.

Maior Phrygia, quæ ad oram Aegęi maris, propè Helleſpontum, vbi Troas, ſeu minor Phrygia extenditur, Caico flumine interſecatur, a Galatia Ipſo fluuio diſterminatur, inquit D. Hieronymus; [d] Salutaris ob plurimos ibi à Michaele Archangelo ſanitati reſtituros eſt uocata. Nicephorus, [e] Memorię, inquit, proditum eſt Argonautas Græcorum, cum ad eum quoque locum perueniſſent prędari; atq; diripere regionem eam cœpiſſe, & ab Amyco, qui tum ibi rerum potiebatur, in fugam uerſos, & palãtes in quendam nemoroſum, & incultum propter denſitatem arborum locum profugiſſe, ibiq; eis latitantibus virtutem cœlitus aduenisse, uiri ſpecie, alas veluti Aquilę in humeris habentem, victoriamq; aduerſus Amycum Oraculo denunciaſſe, illos porrò id ſecutos cum illo conflixiſſe, & victoriam reportaſſe, & ipſum vna cum copiis ſuis concidiſſe, atque vt gratiam viſione ei referrent, fanum illi & ſtatuam, ea, quę illis apparuerat forma, in loco eo excitaſſe, nomenque ei regioni Soſteoium indidiſſe, quòd ſcilicet robore ibi accepto ſalui euaſiſſent. Eam ſtatuam laudatiſſimus princeps Cõſtantinus, cum in eam oram neceſſaria de cauſa diuertens uidiſſet, familiaribus Comitibuſq; ſuis rem talem expoſuit, regionemque eam cum ſtupore admiratus ibi manſit: Somni porrò capiendi tempore aſſiſtes illi viſio ſtatuæ eius ſimilitudine; Ego, inquit, Michael Archidux Domini Sabaoth virtutum, Chriſtianorum fidei tutor, qui tibi contra impios tyrannos belligeranti auxiliaria arma contuli: Itaque ea ſomno excitatus regionem illam pulcherrimè excoluit, & ara Imperiali, magnificaq; manu, & liberalitate in parte Orientali cõſtituta, celeberrimum id templũ ciuibus ſimul, & aduenis reddidit: Maximè tamen eam ſacram ædem illuſtrauit Archangelus: Nullus enim graui quopiam caſu, aut ineluctabili periculo, aut ægritudine incognita, morbo denique incurabili circumuenitur, qui ibi Deum orans implorauerit non facile opem, & auxilium inuenerit. Et certo ſatis creditur D. Michaelem Archãgelum apparere ibi ſolitum, ſalutiferum eum effecere locum, cuius rei gratia ab antiquis etiam Michaelium eſt uocatus. Eadem Nicephorus, [f] alibi repetit. Alia mira de aquis ſalubribus ope D. Michaelis factis recitat Simeon Metaphraſtes, qui precibus D. Alberti aquas etiam in Phrygia minore ſcaturiſſe ſcribit. Py tea

s §. pen. & vlt. d. Nouel. 24.
t d. §. pen. et vlt. Nou. 24. et l. præcipimus. C. de appellation.
u lib. 18.
x de quib. in 2. 4. ad Coloſſẽſes.
y Euſeb in Chronicis. Tacit. 14.
z l. 4. C Theo. de ſponſalib. l. 2. C. Theo. de aduocat. fiſc.
a Nouel. 8. c. 5.
b §. illud tamen. Nouel. 8. Nouel. 50. c. 6.
c d. Nouell. 8 in Notitia in princip.
d in Act. Apoſt.
e lib. 7. c. 50.
f lib. 8. c. 4.

bit. Pytea ciuitas in Phrygia ad mare ſita, ob aquarũ calidarum ibi ſcaturiẽtium ſalubritatem, Sotoropolis, ideſt ſalutaris ciuitas eſt appellata, à qua prouinciæ nomen inditum, & ibi Conſtantino Magno venenum datum Zonaras ſcribit. Alios, qui hoc in loco curati ſunt, recenſet Sozomenus. [a] In Phrygia Docimia vicus eſt, vnde Docimius lapis, alias Symandius effoditur, ex quo integræ columnæ varietate alabaſtro perſimiles fiebant. [b]

Præſidem Notitiæ tempore Phrygia ſalutaris habebat. Iuſtinianus verò illum inter Conſulares recenſet, quem pro codicillis magiſtratus tantum ſoluere uoluit, quantum alij Conſulares. [c] Ab eo ad Præfectum vrbi Conſtantinopolitanæ appellabatur. [d] Hęc de Aſianæ diœceſi dicta ſufficiant: Nunc ad Ponticam ueniamus.

a lib. tripart. 2. cap. 19.
b Aeneas Syluius de Aſia minore.
c in Notitia Nouel. 8.
d l. eum appellatum. C. de appel.

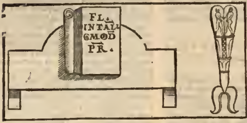
DE VICARIO PONTICAE & eius inſignibus. Cap. CXXVI.

QVARTA Orientis diœceſis Pontica fuit, cuius Vicarius XI. prouincijs præerat, duabus Conſularibus Galatiæ, & Bithyniæ, & IX. præſidalibus, Honoriadi, Cappadociæ primæ, Cappadociæ ſecundæ, Hellenoponto, Pōto Polemoniaco, Armeniæ primæ, Armeniæ ſecũdæ, & Galatiæ ſalutari, & Paphlagoniæ, quòd & Tripart. [e] refert. Pontum Pompeius in prouinciæ formam redegit; ſed eam Cæſar Mithridati Pergameno conceſſit. deinde ad Polemonem peruenit, quo extincto, cum Pythodoris eius uxor nomine duorum filiorum illud regnum adminiſtraret, à Nerone Imperio Romano eſt adiectum, concedẽte Rege Polemone, inquit Eutropius; quod de filio dictum puto. Idem Euſebius refert, & Tranquill. Ponti, ait, regnum concedente Polemone, in prouinciæ formam redegit: Sed Sext. Aurelius, Regia ſtirpe deficiente, Neronis tempore, inquit, Pontus prouincia facta eſt: Tota ea Regio à Boſphoro Thracio vſque ad Colchidẽ, & Orientem uerſus, & Armeniam, Pontus dicebatur, Paphlagoniamq; Galatiam, & Cappadociam continebat: Sed propriè à Boſphoro Thracio, vſq; ad Bithyniam, & Sangariũ fluuium perueniebat; vnde duplex Pontus fuit; [f] ſed vſque ad Eufratẽ tota diœceſis Pōtica uocabatur. [g] Theodoſius Imperium adeptus Pontum in VII. regiones diuiſam vbi Vicario commiſit, videlicet Pontum Polemoniacum, Amaſiam, Honoriadem, Bithyniam, Paphlagoniam, Armenias duas & Cappadociam, quemadmodum Stephanus & Volaterranus [h] ſcribunt. Huic tractui Præfectus ſæpe Vicarius Ponticæ dicitur, [i] quandoque Comes diœceſeos Ponticæ, [k] Marcellinus [l] refert Conſtantium in honorẽ vxoris Euſebię, hunc Vicarium pietatis cognominaſſe, qui Præſes etiam Galatiæ primæ erat; [m] duplex officium & ſalarium, alterum tanquam Vicarius, alterum tanquam Conſularis habebat. Iuſtinianus verò aboliro Vicario, pro Præſide primæ Galatiæ Comitem dedit, quem etiam militibus præfecit, [n] priſtinoque illi vtriuſque magiſtratus ſtipendio relicto, duorum officiorum cohortes in unum contraxit: cũ verò is tollendis latronibus non ſufficeret, Vicarium rurſus reſtituit, [o] quem etiam militibus, & uniuerſæ regionis Prætoribus præeſſe iuſſit, & Magiſtri officiorum in Ponticæ fabricis, & Comitis patrimonij, in prędiis Principis, quæ plurima ibi erãt, locum tenere uoluit, & Phylarcho prouinciæ ſacerdoti, aliiſque omnibus imperare. Denique in Pontica cauſas delegatas, & appellatione ſuſpẽſas, quæ 500. aureos non excedebãt, ad eum remota appellatione deuolui, & ipſum, in qua uelit prouinciæ parte morari, & à Bithynia vſque ad Armeniam, Trapezuntum, & fines Perſarum delinquentes punire iuſſit. Septuaginta in eius officio Vicarianos apparitores à Principe codicillis in ſcrinio epiſtolarum probandos conſtituit, [p] quod & in aliis maiorum magiſtratuum officijs obſeruabatur. Mulos eidem, tanquam circumire coacto ex publico dedit, aſſeſſoremque & Præconem abdidit, ac quattuor lampades ſeu candelas ſũptu Principis ardentes conceſſit, eas illis ſimiles eſſe puto, quas ad dextram, & ſiniſtram libri mãdatorũ, in Præfectorum inſignibus prælucere uidimus. Reſponſales quoque Magiſtrorum præſentalium, apud eum eſſe iuſſit, qui illorum nomine militum palatinorum cauſas iudicabant Græci apocriſarios nominant. [q] Galatiæ uerò ſuus Præſes eſt reſtitutus.

e lib. 10. c. 4.
f Nouell. 29. c. 2. in ſi. l. vlt. ad ſi. C. de diu. offic.
Nou. 17. in prin.
g l. 5. C. de tẽpo. appel. l. antep. C. de Numerad. 2. C. de milit. veſt. l. 1. C. vt nemo ad ſuum patroc.
h lib. 10. Geographia.
i in l. ſi. §. pen. C. de diuerſ. off. & in l. 10. C. Theo. de heret. l. 7. C. Th. de deſerto. l. 12. C. Theo. de exac.
k l. vnic. C. de comit. & tribun. ſcholar.
l lib. 17.
m §. 3. Nouel. 8.
n § hoc autẽ ipſum. Nouel. 8. et Nouel. 27.
o Edicto 8. de Pōtici tractus Vicario.
p l. vlt. C. de diuerſ. offic.
q in Nouell. 25. cap. 1. ad fin.

NOTI-

NOTITIA
VICARIVS DIOECESEOS
PONTICAE CVM INSIGNIBVS.

Bithynia.

Galatia. Paphlagonia. Honorias. Galatia ſalutaris. Cappadocia prima.

Cappadocia ſecũda. Helleſpontus. Pontus Polemoniacus. Armenia prima. Armenia ſecũda.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Vicarij Diœceſeos Ponticę, Prouinciæ infraſcriptę.

BITHYNIA.
Galatia.
Paphlagonia.
Honorias.
Galatia ſalutaris.
Cappadocia prima.
Cappadocia ſecunda.
Hellenopontus.
Pontus Polemoniacus.
Armenia prima.
Armenia ſecunda.
Officium autem habet ita.

Principem de ſchola Ageotium in rebus Ducenarium, qui adorata clemētia principali, cum inſignibus exit tranſacto biennio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Numerarios.
Curam epiſtolarum.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMEMTARIVM.

INSIGNIA Vicarij Ponticæ ſunt, duo Priucipes in ſummo aureæ pilæ, quiſq; in ſua cella, ideſt proprio Imperio, dextras coniungentes, ac codicilli, liberque uiridi corio tectus, rubroque ac ſurrecto tapeto inhęrens, cum notis, quas io Vicario Aſianæ manuſcripti oſtendunt, in quibus huius Vicarij codex auro tectus ſpectatur. Notæ in impreſſo ita ſe habent FL. IN TALL. COM. ORD. PR quas.

quas per errorem in alijs Vicariis ſicut, & codicillos omiſſas fuiſſe arbitror: Infra XI. mulierum viſuntur effigies, eodẽ habitu ornatuque, quo aliàs ſub Vicario Aſianę deſcripſimus, quæ XI. prouincias huic Vicario parentes denotant: Sola Cappadocia prima viridem togam ſiniſtro humero cõnexam gerit; Armenia prima velatum caput habet; Reliquę præter Galatiam, & Hellenopontum pallio carent; Manuſcripti omnes eodem habitu referunt, quo aliàs ſub Vicario Aſianæ repræſentarunt, aliquas ſcilicet cũ pallio cœruleo, aliàs albo vel aureo, ſparſis in humeros capillis. In Madruciano vaſa aurea in manibus recta tenent, in quibus intus aurum contineri ſignificatur. Hic Officium habebat, vt alij Vicarii, caret his, qui erant ab actis, & Singularijs.

Soluebant Pontici pro ſingulis triginta iugeribus agri, ſolidum nomine ſingulæ chlamydis militibus dandæ.[a] Rectores Ponticæ diœceſeos ſunt ſequentes.

a l. 5. & 3. C. de milit. veſt.

DE CONSVLARIBVS *Galatiæ, & Bithyniæ.* *Cap. CXXVII.*

CONSVLARIVM prouinciarũ, quæ duæ Vicario Ponticę ſuberant, prima fuit Galatia, à Gallis dicta, qui olim in auxilium à Rege Bithyniæ vocati, in Aſiam traiecerunt, & victoria potiti regnum cum eo diuiſerunt, ſicque Græcis admixti, primo Gallogræci, poſtea Galatę ſunt appellati,[b] Sext. Ruffus: Gallogræciam, inquit, id eſt, Galatiam. (ſunt enim, vt nomen reſonat ea Gallis Galatæ) quod Antiocho contra Romanos auxilium præbuiſſent, inuaſimus. Gn. Manlius (ita enim ex Liuio Floro, & Appiano, legendum eſt, non Mummius,) Proconſul Galatas proſecutus eſt, & confugientes partim in Olimpũ, partim in Ancyram (ita legendum pro Megaram) de arduis eos in plana detruſit, & victos in perpetuam pacem redegit. Poſtea Galatiam Diotarus Tetrarches, nobis permittentibus tenuit. ad extremum ſub Octauiano Cæſare Galatia in formam prouinciæ redacta eſt; Eam primus M. Lollius Paulinus adminiſtrauit. Hactenus Ruffus.[c] Ad hunc extat Horatii epiſtola. Hæc prouincia ab ortu Cappadociam ab occaſu Sangarim fluuium, & Bithiniam: à Meridie Pamphiliam, à Septentrione Pontum habet. Gomoritas à Gomor prius dictos, auctor eſt Ioſephus.[d] Cæterum Theodoſius duas Galatias fecit, primam & ſecundam ſalutarem dictam, vt auctor eſt Stephanus de vrbibus, & Volaterranus. Prima Conſularem habebat, ſecunda Præſidem, quod confirmat Notitia.[e] Sed primam Vicarius poſtea adminiſtrauit, quem Iuſtinianus depoſitum, vt dixi, reſtituit,[f] Huius metropolis Ancyra fuit, Synodo ibi habita celebris, quæ ab anchoris nauibus ereptis nomen habuit, inquit Apollonius. Comes Galatię primæ pro codicillis magiſtratus ſoluebat, quantum maiores Rectores prouinciarum. Præſes autem ſecundæ Galatię, quantum alij Præſides.

D. Hieron. in Act. Apoſ. ad eas Apoſt. Paul. ſcribit. Iornãdes & alij.
c & Dion. li. 54. & Eutrop.
d lib. 2. antiq. Iudaica.
e Nouell. 8.
f Nouel. 8. & edict. 8.

Bithynia ab Oriente Sangari fluuio, à Galatia diuiditur ab occaſu, & Septentrione Ponto: à Meridie Epicteto, & Aſia minore à Proconſule recta: Hæc prius Bebricia deinde Migdonia, poſtremo à Rege eius nominis Bithinia eſt vocata,[g] Herodotus, & Strabo à Thracibus Bithinijs, dictam volunt: cuius Rex Nicomedes Philopater liberis carens, Auguſto imperante, eam prouinciam populo Romano teſtamento reliquit,[h] quę poſtea cum Ponti parte, in qua Mithridates regnauerat, una prouincia facta eſt, & tota Bithinię nomine appellata. eius metropolis Nicæa, vel vt Leo Imp. vult, Nicomedia fuit. primo proconſularis in eo gradu diu manſit. Nerone enim imperãte, C. Petronius eam Proconſul rexit,[i] ſub Hadriano Seuerus, qui poſtea imperauit,[k] ſub Traiano Seruilius Caluus, Iulius Baſſus, Velius Paulus & Cœlius clemens,[l] quibus Plinius iunior.[m] extra ordinem ſucceſſit.[n] Poſt Traianum M. Antoninus, quem plurium prouinciarum formam mutaſſe Capitolinus ſcribit, Lollianum Auitum Bithyniæ Præſidem fecit,[o] virum Conſularem, & patris Aelij Pertinacis patronum; Sed Maximus, qui cum Balbino imperauit, ibi Proconſul fuit.[p] Demum Bithynia cum Galatia Conſularis facta, in eo ſtatu uſque ad Iuſtinianum permanſit.[q] ab eius Rectore ad Cõſtantinopoli Præfectum appellabatur,[r] quod Conſtantius inſtituit, cum illi vrbi Præfectum dedit. Hic Conſularis pro codicillis magiſtratus, quantum alij Conſulares ſoluebat.[s] Ad Bithynos extat Conſtantini reſcriptum.[t] Nunc ad Præſides Ponticæ Diœceſeos eſt veniendum.

g D. Hieronym. de locis hebraicis, in Act. Apoſt. & Solinus.
h Dion. Iornandes, Ruffus, Leonius lib. 93. Appianus in Mithridatico.
i Tacit. lib. 16.
k Dion. in Seuero.
l Plin. epiſt. 11. & 16. & 18. ad Traianum.
m Epiſto. 7. ad Traianum.
n Epiſto. 36. ad Traianum.
o l. 3. §. 2. ff de decurio.
p Capitolin. in Maximo.
q Nouel. 8. in Notitia.
r l. cum appellatio. C. de appellatio.
s d. Nouell. 8. in Notitia.
t in l. 1. C. de mu rolegal.

DE PRAESIDIBVS HONORIADIS, *ſeu Paphlagoniæ.* *Cap. CXXVIII.*

PAPHLAGONIA Haly ab ortu, ab occaſu Billęo fluuiis clauditur: Pylemeniam prius dictã fuiſſe ſcribit Plinius,[u] poſtea Phinius Aegyptius eã inuaſit, qui filium Paphlagonem reliquit, à quo Paphlagonia regio eſt cognominata, vt Stephanus & Conſtantinus Porphyrogenneta referunt: ſex habet vrbes, Gangram, Metropolim, Amaſtram, Sorã, Dadubram, Ionopolim, & Pampeiopolim. Gens, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta, ſtolidiſsima, & contemptiſſima impudentia, & nequitia famoſa, cuius in catalogo nauium Homerus meminit, & inde mulas proueniſſe dicit. Philomenes eius Rex amicus populi Rom. inquit Ruffus, eam tenuit; ſæpe à Mithridate pulſus regno, à nobis eſt reſtitutus, quo mortuo prouincia eius Paphlagonibus impoſita eſt: Romanos enim teſtamento hæredes reliquit. Hęc ille. Cùm verò poſteriori ætate Paphlagonia vrbibus eſſet deſtituta, Ponto adſcripta, proprium Pręſidem habere deſiit, eiuſque partem in Honorii filii honorem Honoriadem Theodoſius vocauit; Ea regio ad oram Ponti Euxini expoſita, ab ortu habet Amaſiã, ab occaſu Pontum: à Meridie Bithyniam. Illius ſex erãt vrbes, Pruſias, Cratia, Adrianopolis, Tiris, Claudiopolis, & Heraclea; ſed hæ duæ cum Pruſia Bithyniæ ademptę Honoriadi ſunt attributæ, cuius Claudiopolis facta eſt Metropolis. Paphlagonię verò cũ Ponto aliæ VI. remanſerunt, Germanocopolis, Gangra, Pompeiopolis, Dadybrus, Tumulus Amaſtridis, Ionopolis: & hęc prouincia à Correctore regebatur. Itaque duo tantum in Orientis Imperio erant Correctores, alter Auguſtanicæ in Aegypto, alter Paphlagoniæ Ponticę in Aſia. Honorias à Præſide adminiſtrabatur.[x] Verum Iuſtinianus antiquato Honoriadis nomine, vniuerſam eam regionem, vt prius Paphlagoniam eſſe voluit,[y] ſiquidem magna olim ea gens fuerat, quę Venetos, & Aquileiam Italię vrbem quondam maximam condiderat, eiq; Prętorem Iuſtinianum præfecit, qui XII. vrbes prędictas regeret, manẽtibus Metropolitis, qui prius fuerant: Centum illi parebant apparitores. ſub Principe, Corniculario, & cęteris officij primatibus. Ipſe pro annonis percipiebat aureos 725. qui efficiunt plus mille noſtrorum aureorum, aſſeſſor aureos 72. apparitores verò 447. & tertiam aurei partem, qui à P.P. Orientis ſoluebantur. Spectabilis erat, & militibus in ſua prouincia degentibus, vt alii prętores, imperabat. Cognoſcebat cauſas appellationum in Paphlagonia delegatas, quę aureos 500. non excedebant. Ab eo verò ad P.P. & Quęſtorem palatii appellabatur, quemadmodum ab aliis ſpectabilibus.[z] ſed antea ab eo Prefectum vrbis Conſtantinopolitanæ prouocabatur.[a] Pro codicillis magiſtratus Honoriadis Pręſes ſoluebat, quantum alij Pręſides.

u lib. 6. cap. 2.
x Nouell. 8. in Notitia.
y Nouel. 29.
z d. Nouell 30.
a l. cum appellatio. C. de appellatio.

DE

DE PRAESIDE CAPPADOCIAE Cap. CXXIX.

CAPPADOCIA ab Oriente Armeniæ magnæ finitima eſt; ab occaſu Galatiæ; & parti Pamphyliæ; à Meridie Ciliciæ, à Septentrione habet Pontum Euxinum, nunc mare maius dictum. Olim adeò magna fuit, vt fermè totum Pontum occuparet. Cappadoces olim Leucoſyri dicti, nam etſi qui extra Taurum ſunt, Syri vocantur, cum tamen colore ſint adulto, ad horum comparationem Cappadoces Λευκόσυροι ſunt appellati, vt Strabo ſcribit.[a] Herodotus & Plutarchus à Syro Apollinis & Sinopes filio eos Syros dictos fuiſſe tradunt. Ibi Sinope Diogenis Cynici, & Marcionis hæretici patria. Cappadociam verò à flumine inter eam & Galatiam defluente Plinius ſcribit denominari. Eius magnitudo à Perſis originem trahit; nam Cappadocia nomen eſt Perſicum, vt auctor eſt Conſtantinus Porphyrogenneta de thematibus, in themate Armeniaco, cum, inquit, Artaxerxi Regi, aut neſcio an alteri cuidam Leo inter venandum occurriſſet, eiuſque equũ inuaſiſſet, oblatus caſu Perſa quidam in hoc Leonis occurſu, ſtricto acinace Regem de vita periclitantem liberauit, & Leonem interfecit. Hic itaque Perſa cum altiſſimum quendam montem conſcendiſſet; vniuerſamque regionem, quoad longiſſimè humani oculi acies pertingere poſſet, circumſpiciens tam Orientem, & Occidentem, quam Meridiem, & Septentrionem verſus, omnem eam à Rege dono accepit. Hæc porrò (ait) narrat Polybius, cuius multa ſunt deperdita.

Cappadociæ Metropolis Cæſarea à Tiberio Cæſare, extincto Archelao eius Rege, ita eſt appellata.[b] Sext. Aurelius, & Iornandes, prius Mazacham dictã, & in honorem Augusti Cæſaream vocatam fuiſſe ſcribunt. Quomodo autẽ in Romanorum poteſtatẽ venerit, hiſtoriam ita Tacitus[c] explicat. Rex Archelaus quinquageſimum annum Cappadocia potiebatur, inuiſus Tiberio, quòd eum Rhodi agentem nullo officio coluiſſet. Nec id Archelaus per ſuperbiam omiſerat, ſed ab intimis Augusti monitus, quia florente C. Cæſare, miſſoque ad res Orientis intuta Tiberii amicitia credebatur. Vt verſa Cæſarum ſobole Imperium adeptus eſt, elicit Archelaum literis matris, quæ non diſſimulatis filii offenſionibus, clementiam offerebat, ſi ad precandum veniret. Ille ignarus doli, vel ſi intelligere crederetur, vim metuens, in vrbem properat, exceptuſque immiti à Principe, & mox accuſatus in Senatu, non ob crimina, quæ fingebantur, ſed angore ſimul feſſus ſenio & quia Regibus æqua, nedum infima inſolita ſunt, finem vitæ ſponte an fato impleuit. Regnum in prouinciam redactum eſt. De hoc aliter Dio:[d] Archelaum, inquit, Regem Cappadociæ, cui iratus erat, acceſſitum, quaſi res nouas moliretur, tradidit Senatui, vt de eo cognoſceret, hominem non ſolum ſenectute, ſed etiã podagræ doloribus confectum, fuiſſetque Archelaus affectus vltimo ſupplicio, ni ſi teſtis, qui contra ipſũ productus fuerat, aſſeruiſſet, eum dixiſſe; ſe Tiberio oſtenſurum, poſtquam domum rediiſſet, quales ſibi nerui eſſent. Quæ ex re cùm tam magnus excitatus eſt, propterea quod ille non ſolum ſtare non poterat, ſed neque ſedere quidem, vt eum Tiberius amplius occidi noluerit. Itaque Archelaus tùc ſaluus euaſit, qui tamen non multo poſt mortuus eſt; poſt cuius mortem, Cappadocia venit in poteſtatem populi Romani, illiuſque Q. Veranium legatum acceperunt: & quædam ex Regiis tributis diminuta, quæ mitius ſub Romanorum Imperium ſperaretur. Hæc ille. Sext. verò Ruffus, Archelaus, inquit, fauente Antonio, Rex factus eſt, quem ſub Augusto, Tiberius oratione defendit Imperio deinde ſuccedens, eundem blande Romam acceſſitum nõ remiſit, ibique diu detentus, cùm occubuiſſet, teſtamento Romanis Cappadociam reliquit, & ſic in prouinciæ ſpeciem migrauit, vel, vt alias legitur in prouinciam per Germanicum redegit. His concinnit & Tranquillus,[e] Germanicus, inquit, ad componendum Orientis ſtatum expulſus, cum Armeniæ Regem deuiciſſet, & Cappadociam in prouinciæ formam redegiſſet, annum agens ætatis 34. diuturno morbo Antiochiæ obiit, non ſine veneni ſuſpicione Eutropius, Tacito, & Dioni ſubſcribit. Prius ex ordine equeſtri Rectorem habuit, Mox Veſpaſianus ei Conſularem dedit. Tranquillus,[f] Cappadociæ, ait, propter aſſiduos Barbarorum incurſus, Legiones addidit, Conſularemq; Rectorem impoſuit, pro equite Romano. Hactenus Tranquillus. ſed rurſus ad Præſidem rediiſſe. Sub Conſtantino enim Eutychius Præſes Cappadociæ fuiſſe legitur.[g] Verum pluribus Cappadociis factis, Iuſtiniano imperante, Cappadocia prima Conſularem habuit.[h] Valens namque Imperator ſecta Arianus, in odium D. Baſilii, vt eius auctoritatem minueret, & ne vniuerſæ prouinciæ Archipræſul eſſet, duas fecit Cappadocias, primam ſeu maiorem, & ſecundã ſeu minorem, inquit Stephanus: primæ Cæſarea Metropolis eſt relicta; ſecundæ Tyana facta, vt auctor eſt D. Gregorius Nazianzenus.[i] Maior, ait Conſtantinus Porphyrogenneta, a Cæſarea & Tauro ad Ponticum mare extenditur, quam terminat Halys fluuius ab occaſu, Melitene ab Oriente, vt etiam teſtatur Polybius. Minor Cappadocia finitima Lycaoniæ, Cæſaream vſque pertingit, extenditurque ad initium Bucellariorum. vlteriora ſunt Ciliciæ. Tẽporibus verò Iuſtiniani, ſiue aliorum quorundam Principum Cappadocia in tres partes eſt facta, Camacham, quæ à Melitea incipit, & eam, quæ à Tauro monte Taurica appellatur, ac tertio in mediterraneam; quæ Charſianum a Charſio quodam Præſide vocatur, qui bello aduerſus Perſas proſperè geſto, celebris, regioni nomen dedit. Primæ Cappadociæ vrbes ſunt Cæſarea Metropolis, Nyſſa, Therma, Rhegepodandus. Secundæ vrbes ſunt Tyana Metropolis, Fauſtinopolis, Cybiſtra, Nazianzum, Sraſima, Parnaſſum, Rhedegora, Mociſſum, & corũ propugnaculum. Tertiæ vrbes ſunt ſeptem, Amaſea, Ibora, Zalichus, Andrapa, Aminſus, Neocæſarea, Synope. Hæc Conſtantinus. Addit Niceta,[k] Muſocyſſum Metropolim. Notitia tertiam non meminit, quòd tunc non eſſet ab aliis diſtincta. Prima, vt dixi, Conſularem habuit, alię Præſidem. Verum Iuſtinianus vniuerſæ Cappadociæ in priſtinum ſtatum reſtitutę, Proconſulem ſpectabili dignitate auctum dedit. Cum enim plurima ibi haberet prędia, quibus prius Comes domus ſacræ pręerat; Proconſuli non minor auctoritate; in duas partes diuidebantur ciuitates; alii fiſcales, alii liberi vocabantur: quare ad tollendam rixam, abolito Comite, vnum Proconſulem Iuſtinianum nominatum, populo, & militibus, qui ante Comiti parebant, imperare iuſſit, eius etiam vtriuſq; officii apparitores, patrimoniique Principis curandum dedit. Ipſe inter Pręfectos Prętorianos poſitus, & curru vectus argentato, ſecuri, faſces, & alia Proconſularia inſignia pręferebat. Pro annonis viginti libras auri, ſicut aureorum noſtrorum fermè 2160. percipiebat. Aſſeſſor auri libras duas. Officiũ ſalarium, quod illi antea ſoluebatur, retinuit. Codicilli huius magiſtratus gratis expediebantur, quia ex redditibus prędictorum prædiorum, pręter veſtes, quinquaginta libras auri Auguſtę pendebat, quę ſumma facit noſtrorum aureorum 5400. Appellationem quoque cauſas in vtraque Cappadocia a Principe, vel alio delegatas, quę quingentos aureos, non excedebant, diffiniebat. Ab eo ad P. P. qui erat in Comitatu Principis, ſacrique palatii Quęſtorem appellabatur;[l] ſublatis tractatoribus, XIII. ciues ab officiis primatibus ad exigenda tributa eligebantur, & pro nominatione 50. aureos accipiebant.[m] Strabo[n] memorat,

a lib. 12.

b Nouell. 30. de Proconſule Cappado.

c in ſecundo.

d lib. 57.

e in Caligula.

f in Veſpaſiano. cap. 8.

g in l. pen. C. de liberalis cauſ.

h in Nouel. 8. in Notitia.

i in oratione quam habuit in funere patris, vbi hoc Niceta.

k in oratio. D. Gregor.

l Nou. 20. & 30.

m d. Nouel. 30.

n lib. 12.

memorat, Cappadoces quotannis præter argentum, mille & quingentos equos, mulorum duo millia, ouium quinquaginta millia Perſis pendere ſolitos, & duplum eorum Medos: in Morimena Cappadociæ regione Iouis templum fuit, cuius ſacerdos ex ſacra regione xv. talenta annua percipiebat, & vſque ad mortem ſacerdotio fungebatur, diadema gerebat, & primus dignitate poſt regem erat; vt auctor eſt Strabo lib. xij. in Cappadocia terni viri, & quaternę mulieres pro vna perſona, in ſoluendo cenſu capitis cõputabantur.[a] Commodo imperante, Claudius Hieronianus huic prouinciæ Præfectus, [b] ob vxorem Chriſtianam in reos ſæuijt, & morbo pediculari cõſumptus eſt, vt [c] Tertullianus ſcribit, qui eum Herminianum appellat. Poſſumus, inquit, æquè & exitũ quorundam præſidum tibi proponere, qui in fine vitæ ſuæ recordati ſunt deliquiſſe, quod vexaſſent Chriſtianos, Claudios Herminianus in Cappadocia: cum indignè ferens vxorem ſuam ad hanc ſectam tranſijſſe, Chriſtianos crudeliter tractaſſet: ſoluſque in Prætorio ſuo vaſtatus peſte, cùm viuus vermibus ebulliſſet: Nemo ſciat, aiebat, ne gaudeant Chriſtiani. Hæc Tertullianus. Cappadoces ob nequitiam famoſi fuere, vnde abiit in prouerbium tria K. K. K. peſſima, Cappadocia, cilicia, creta.[d] Cappadocum verò ſolum à Iuſtiniano mirificè commendatur.[e]

a l. 10. C. de agricol. & cenſit.
b de quo in l. quaſitum. xx. §. idem reſpondit. ff. de fundo inſtructo.
c ad Scapulam.
d Conſtant. porphyroge. de Thematibus, in themat. 2. Armeniaco ad fin.
e in Nouel. 30.

DE PRAESIDIBVS PONTI POlemoniaci, & Helenoponti. Cap. CXXX.

PRIVS à Boſphoro ad Sangarim fluuium vna fuit Pontus, poſtea in duas eſt diuiſa, Polemoniacum, ac Helenopõtum, quę vix octo vrbes continebat, Amaſiã, Iboram, Euchaitam, Zelam, Andrapã, Ægeũ ad climacas, id eſt gradus ſitum, Sinopam & Amiſum, poſtea addita eſt Leontopolis. Quinque verò in Polemoniaco erant, Neocæſarea, Commana, Trapezus, Ceraſus, & Polemonium, quibus addita eſt Petræorum ciuitas Iuſtiniana appellata. Item duo caſtra Pitius, & Sebaſtopolis præter alia, infrà ſub Armeniæ Duce recenſita. Vtraque olim ab vno Præſide regebatur, [f] poſtea duplex facta; [g] duos Rectores habuit;[h] Helenopontus Conſularem, Polemoniacus Præſidem. [k] Pontus Polemoniacus ab ortu habet Armeniam minorem, à Meridie Cappadociam, à Septentrione Pontum Euxinum, per cuius oram vſque ad Paphlagoniam occaſum verſus extenditur. Pontus Polemoniacus, à Polemonio vrbe à Polemone tyranno condita nuncupabatur, ait Strabo.[l] Hæc ſub Nerone, Polemone Ponti Rege mortuo, in Romanorum poteſtatem venit.[m] Iornandes eam cum Paphlagonia teſtamento Romanis relictam ſcribit. Helenopontum verò in Helenæ matris honorem Conſtantinus appellauit.[n] Hanc C. Plinius Conſulari poteſtate rexit, vt teſtatur inſcriptio Mediolani in baſilica D. Ambroſii. Verum Iuſtinianus vtranque regionem tenuem, & anguſtam in vnam contraxit XIII. Vrbibus conſtantem, & nomine Polemonis abolito, totam prouinciam Helenopontum eſſe voluit, ſatius eſſe exiſtimans, eam ab Helena Chriſtiana & pia fœmina, quàm ab impio tyranno denominari. Cum verò duæ eſſent metropoles, Amaſia, & Neocæſarea, vtranque metropolim permanere voluit, ſed vnum vtrique prouinciæ, & militibus Moderatorem Iuſtinianum dictum, virum ſpectabilem præfecit; quo nomine ſuos prouinciarum Præfectos Lacedæmonii nuncupabant, eumque Reſponſalem habere permiſit, qui criminales, ciuileſque cauſas, nomine Magiſtrorum militum cognoſcebat, minimas gratis, maiores cum moderatis ſportulis. Pro annonis 725. ſolidos percipiebat, aſſeſſor 72. apparitores aureos 447. & tertiam partem aurei, abolitiſque locorum ſeruatoribus, ipſe prouinciam circumire tenebatur. Cauſas appellationum in prouincia delegatas, infra aureos 500. audiebat, quemadmodum & alii ſpectabiles. Ab eo ut ab aliis ſpectabilibus appellabatur.[o] Inter Conſulares à Iuſtiniano connumeratur,[p] & ideo pro codicillis magiſtratus, quantum alii Conſulares ſoluebat. Verùm Iuſtinianus receptis Armeniis, & Ponto, his Zetam Magiſtrum militum præfecit.[q] Terni huius prouinciæ viri, & quaternæ mulieres vnam capitationem pendebant.[r]

f Nouella. 28.
g d. Nouella. 28.
h l. vlt. in fin. C. de diuerſ. offic.
i Nouella 28.
k d. Nouel.
l lib. 12.
m Tranquil. Eutrop. Sext. Aurelius, Euſebius in Chronicis, Vopiſcus in Aureliano.
n d. Nouell. 28.
o d. Nouel. 28.
p Nouella 8.
q in l. fin. C. de offic. magiſt. milit.
r l. 10. C. de agric. & cenſit.

DE PRAESIDIBVS ARMENIArum. Cap. CXXXI.

DVAS notum eſt olim Armenias fuiſſe, maiorem, & minorem; Maior prima dicta, [s] nunc Turcomania vocatur, ac verſus Septentrionem Cyro fluuio à Colchide, Albania, & Iberia diuiditur. Ad ortum habet mare Hircanũ, à Meridie Taurum, quo à Meſopotamia ſecernitur. Ad Occaſũ ab Armenia minore Euphrate flumine ſeparatur. Minor verò ſecunda nũcupata [t] ad Meridiem vſque ad Taurum montem Ciliciæ extenditur. Ad Occaſum, & Septentrionem Cordiſco monte clauditur. Prius L. Lucullus, mox Gn. Pompeius, deinde Auguſtus, vſque ad Euphratenſem eam ſubegit.[u] Traianus maiorem domuit, & Tygrim Romani & Parthici Imperii limitẽ poſuit.[x] Diuque duæ vſque ad Iuſtinianum ſub Præſidibus, & Ducibus ſteterẽ Armeniæ, Nam Leo & Zeno Erythrio P. P. ſcribentes, vtriuſque Armeniæ Duces nominant. Armeniæ primę vrbes erant VII. metropolis Bazanis ſeu Leontopolis, Theodoſiopolis, Satala, Nicopolis, Sebaſtea, Sebaſtopolis, & Colonia. eſt hoc, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta, munitiſſimum, & præceps caſtrum, Græci enim [illegible] ardua editiſſimaque iuga vocant.

Armenię ſecundę vrbes ſeptem fuere, Metropolis Melitena, Arca, Arabiſſus, Ariarſathea, Comana altera, ſeu Chruſa, Cucuſum, Petræi. Cucuſum & Arabyſſus nobiles exilio D. Io. Chryſoſtomi fuere, qui demum Comanę decedens, ibi ſepultus eſt.[y] Iuſtinianus uerò ſubactis finitimis Barbaris, magnam, & interiorem Armeniam dictam, nouam prouinciam creauit,[z] quam Zetæ Magiſtro militum commiſit. Magnam, inquit, Armeniam, quę interior dicebatur, & gentes, Antizenam videlicet, Iogilenam, Aſtyanenam, Sophenam, Sophonenam, in qua eſt Martyropolis, Belabitenam, & primam, & ſecundam Armeniam, & Pontum Polemoniacum tuæ curę cum ſuis Ducibus commiſimus. Tum[a] magna Armenia, item ſecunda inter Conſulares cenſebantur, prima inter pręſidales. Demum ipſe & non Iuſtinus (vt Euſtachius, [b] & Raphael Volaterranus crediderunt) Armenias in quattuor diuiſit, in magnam, ſeu interiorem; item in aliam, quę antea prima, ſeu maior dicebatur; & tertiam, quę prius minor, ſeu ſecunda vocabatur, & quartam, quę prius formam prouincię non habebat, ſed ex Barbaris conſtabat.[c] Primam conſtituit Heptapolim, id eſt ſeptem vrbium prouinciam, vbi Armenia minor incipit prope Euphratem, cuius metropolis erat, vt dictum eſt, Bazanis ſeu Leontopolis, quam à ſe Iuſtinianeam vocauit, cui Satalam, Nicopolim, & Coloniam, primæ & maiori Armenię ademptas addidit. His pręterea ex Ponto Polemoniaco Trapezuntem, nunc Terbizũdam appellatam adiecit, & Ceraſuntem, vnde primum Lucullus ceraſa in Italiam attulit, ut auctores ſunt D. Hieronymus, [d] & Plinius.[e] Eidẽ Pro-

s in l. vlt. C. de offic. magiſt. milit.
t in d. l. vlt.
u Sext. Ruffus.
x Dion. Ruff. Eutrop. Oroſ.
y Nicepho. lib. 14. cap. 37.
z l. vlt. C de off. magi. militum.
a in Nouella. 8. in Notitia.
b in Dionyſium.
c Nouell. 31.
d in epiſtola. 19.
e lib. 15. cap. 25.

conſulem ſpectabilem præfecit, ad quem cauſas appellationum, etiam ſecundæ Armeniæ, à Principe vel aliis delegatas deuolui iuſſit, modo 500. aureos non excederent, aliaque omnia Proconſulum inſignia ei tradidit.

Secundam verò Armeniã Pentapolim, ideſt quinque tantum vrbes habentem in Armenia maiore fecit, quę antea prima dicebatur, cuius metropolis erat Sebaſtea ideſt Auguſta: hic vrbes Sebaſtopolis, Commana ex Polemoniaco Ponto, & Zela ex Helenoponto, & Briſa ſunt adiectæ: eique reliquit Præſidem, qui prius erat.

Tertiam quoque fecit Armeniam, eam, quę minor & ſecunda vocabatur, cuius erat metropolis Melitana, vrbs antiqua, Euphrati fluuio, propinqua, cui Arca Arabiſſus, Ariarſathea, altera Comana, ſeu Chruſa, & cucuſum parebant, quæ vrbes ſex Hexapolim conſtituunt. His Comitem Iuſtinianum pręfecit, qui populis militibuſque imperabat. Pro annoniſque ſolidos 700. percipiebat, aſſeſſor 72. apparitores, 360. Spectabilis erat, ad quem cauſæ appellationum, ex tertia & quarta Armenia, à quocunque delegatæ deuolnebantur modo aureos 500. non excederent, quemadmodum ſæpè in aliis ſpectabilibus eſt dictũ. Huic Armeniæ Thomas eſt præfectus, qui prius eam etiam rexerat. Is eſt Thomas, qui Cos. & Quæſtor Palatii Principis fuit, vnus ex illis, qui Codicem compilarunt.[a]

a §. 1. C de nouo Codice faciẽdo. & §. ad ſtũm. C. de Iuſtin. C. cõfirmando.

Quartam præterea Armeniam cõſtituit, quæ priùs prouincia non erat, ſed ex varijs gentibus, & Barbaris conſtabat, nempè, ex Trophæna, Anzethena, Ophena, Aſteana, & Balabithena, quibus Martyropolitanorum ciuitatem, & Citharizam præſidium addidit, quæ loca ſunt vltrà Euphratem, inter Taurum & Antitaurum, antea à magiſtratibus Satrapis, ſeu Phylarchis Saracenorum, inquit Ruffus, adminiſtrata. Hanc ergo prouinciam ordinariam factam, à Præſide regi voluit. Vndè ex quattuor Armenijs duæ erant Spectabilium, magna Proconſulis, & tertia quę prius ſecunda fuerat, Comitis. Duæ alię ſecunda quæ prima dicebatur, & quarta ordinaria, ideſt ſub clariſſimis Præſidibus ſunt relictæ. hic limitem Imperij Romani aduerſus Perſas erectum Dux cum magna Equitum peditumque manu defendebat. Olim in Armenia ſecunda terni viri, & quaternæ fœminæ, vnius capitis tributum ſoluebant.[b] Hæc ſunt, quæ ad Ponticam adminiſtrationem pertinent. Nunc ad Vicarium Thraciarum eſt tranſeundum.

b l. 10 C. de agri col. & cenſit.

De Vicario Thraciæ & eius inſignibus. Cap. CXXXII.

VLTIMVS Præfecti Prætorio Orientis vices agens, eſt diœceſeos Thracię Vicarius, quam inter validiſſimas Europæ gentes in ſtrategeas, ideſt, præfecturas 50. diuiſam fuiſſe Plinius ſcribit, ſed propriè, inquit, Thracia dicitur, quæ a ſeptentrione Hemo monte clauditur, ab Oriente proponitide, à meridie mari ægeo, ab Occidente Neſſo flumine. Gulielmus verò Tyri Epiſcopus tres Thracias ponit, Ptolemęus ferme xiij. eius præfecturas ſtatuit, poſteriores Principes ſex ſub vno Vicario Thraciæ prouincias fecerunt, duas Conſulares; nempè Europam, & Thraciam, & quattuor Pręſidum, Hęmimontis, Rhodopes Mœſię ſecundæ ſeu inferioris, & Scythię, quæ ſub generali nomine Thraciæ continentur. Eam quoque Sext. Ruffus, & Tripertita [c] in totidem prouincias diuidunt: Europam regionem appellant, in qua eſt Cõſtantinopolis, & eius arces, vel præſidia. Eandem diuiſionem Ammianus, [d] ſequitur. Sext. Lucullus, ait, omnes Thracias in dictionem redegit, hocque modo Reipublicę ſex prouinciæ ſunt quæſitæ, inter quas primæ, quæ ex fronte Illyrijs eſt confinis, Thracia ſpeciali nomine eſt vocata, quam Philoppopolis, Eumolpuiſetus, & Beroea, amplæ ciuitates exornant: poſt has Hæmimontus Hadrianopolim habet, quæ dicebatur Vſcudama, & Anchialoo ciuitates magnas. Dein Męſia, vbi Martianopolis eſt a ſorore Traiani Principis ita cognominata, & Doroſtorus, Nicopolis, & Odyſſus, iuxtaque Scythia, in qua celebriora ſunt oppida, Dionyſiopolis, & Zamı, & Calatis. Europa omnium vltima, præter municipia, vrbibus nitet duabus Ayri, & Perintho, quam Heracleam poſteritas dixit, Rhodope huic anuexa Maximianopolim habet, Maroneam, & Aruum poſt quam conditam, & relictam, Aeneas Italiam, auſpiciorum proſperitate, poſt diuturnos occupauit errores. Hactenus Marcellinus. His prouincijs vnus præfuit Vicarius, qui ſub Valentiniano II. Filoxenus fuit.[e] Hunnis verò Thracias vaſtantibus, pro vno, duo minoris Thraciæ Vicarij ſunt facti, & vterque in ciuitate Longi muri degebat, quę maxima à ſinu Melanæ in propontidem extenſa Cherſoneſſum excludebat, Militiaſque opus fuit, & ideò Longimuri Vicarij dicebantur, ſed alter populis, vice Pręfecti Orientis, alter militibus, loco Magiſtri militum, ius dicebat. Itaque Iuſtinianus,[f] in quadam magiſtratuum notitia de induſtria Vicariũ Longimuri repetit; quia duo erant, quod aliqui non intelligentes, & per errorem duplicatum eorum numerum exiſtimantes, vnum deleuerunt: cum verò in Reip. perniciem hi odia inter ſe exercerent, Iuſtinianus bono publico conſulens, vtroque ſublato, vnum tantùm vtrique Thraciæ preeſſe voluit, quem Prętorem Iuſtinianeum vocauit, ac militibus, & more veterum Pręturum iuri dicendo pręfecit. Hic vir ſpectabilis codicillos à Principe vt alij ſpectabiles accipiebat. Reſpõſalem & ipſe habebat, ac tributorum exigendorum, militumque in armis exercendorum curam: opera etiam omnia publica, pontes, mœnia, vias, aquæductus, & ſimilia, fiſci pecunia ſarciebat. Delegatas in prouincia appellationũ caſas, vt alij Prætores cognoſcebat. Pro annonis, & capitatione ſolidos trecentos percipiebat, ſi codex non eſt mendoſus: aſſeſſor 72. eius centum apparitores libras auri duas, quę efficiunt fermè 220. noſtros aureos: ita ex pręcedentibus [g] legendum conijcio. Ipſe pro codicillis magiſtratus tribus chartularijs ſacri cubiculi, ſolidos nouem ſoluebat. Primicerio clariſſimorum Tribunorum, & Laterculenſibus ſolidos 24. eius adiutori tres, officio Pręfectorum Pretorio, pro Imperio, quod in ipſum exercebat, & quæcunq; alia cauſa ſolidos 40.[h] Præter hunc & Ponticę Vicarium, nullus Iuſtiniano imperante, in Oriente Vicarius fuiſſe legitur.

c lib. 10. c. 4.

d lib. 27.

e l. 124. C. Theo. de decurio.

f in Notitia Nouel. 8.

g in Nouella 8.

h Nouella 26 de Pratore Thracia.

NOTITIA
VICARIVS DIOECESEOS THRACIARVM CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarij Diœceſeos Thraciarum Prouinciæ infraſcriptæ.

EVROPA.
Thracia.
Hæmimontus.
Rhodopa.
Mœſia ſecunda.
Scythia.

Officium autem habet.
Principem de Schola agentum in rebus.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Numerarios.
Curam epiſtolarum.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Vicarij Thraciarũ erant, abacus alto & ſurrecto tapeto, quod aureus limbus circũibat, inſtratus, cui liber rubro corio tectus inhærebat, & aurata columella duorum vultus Principũ in ſummo præferens, quemadmodum in aliis Vicariis eſt dictum. Infra ſex mulierum imagines, ſubiectas prouincias referentes, viſuntur, eodem habitu & ornatu, qui ſub aliis Vicariis eſt deſcriptus. Manuſcripti Codices, & ipſi eaſdem, & codicillos magiſtratus, librumq; mandatorum cum iiſdem notis, eodemque modo, vt ſub aliis Vicariis repræſentant: vnius verò tantùm Principis vultum auratæ pilæ præfixum referunt. In Vrſini Codice effigies apparet, qualis termini depingi ſolet, quòd forte immobiles Imperii Romani fines eſſe denotabat.

Officium quoque habebat, quemadmodum alii Vicarii & Proconſules, quod probabatur codicillis à ſcriniariis ſacrarum epiſtolarum ſcriptis, & ab ipſo Principe, mox à Vicario ſubſcriptis. [a] Soluebant inter alia tributa Thraces pro ſingulis viginti iugeribus agri veſtem militarem. [b] Poſtmodum ea diœceſi primo ab Hunnis, poſteà à Gothis fœdè vaſtata, tributa remitti oportuit, [c] vt quædam lex Græca ex 57. Baſilicon libro deſumpta explicat. In Thracia, inquit, tributa fiſcalia in ſolidum non inferantur, Barbarorum incurſionibus colonis attritis, nec ſufficiente ſpecierum collatione ad alendos milites in ea conſiſtentes.

a l. vlt. C. de diuerſ. offic.
b l. 2. C. de milit. veſte.
c l. pẽ. Græca C. vt nemini liceat in coempt. ſpecier. ſe excuſare.

DE CONSVLARIBVS EVROPAE & Thraciæ. Cap. CXXXIII.

QVÆ ſub Vicario Thraciæ ſunt prouinciæ Conſulares, Europa, quę eſt Conſtantinopolis regio, & ità vocatur, quòd prima ſit eius pars ſupra Athyrum fluuium in mare porrecta. Quod verò eſt citra Athyrum vſque ad mare Aegeum, propriè Thracia vocatur, vbi erat murus, quem ad excludendum Cherſoneſſum à Gordia ad Pactiam Miltiades duxit, ut auctor eſt Herodotus, ibique erat vrbs Longus murus dicta. Plinius; [d] Oppida, inquit, Cipſella, Byzante, Macrotichos dictum, quod a Propontide ad Melanã ſinum, inter duo maria porrectis muris procurrẽtem excludit Cherſoneſſum. Hæc ille. De hoc ita Euagrius [e] Anaſtaſius opus planè ampliſſimum, & cum primis memorabile ædificauit, quod longus murus vocatur, in Thracia loco commodo ſitũ. Abeſt Conſtantinopoli ſummum CCLXXX. ſtadiis. Mare vtrũque complectitur ad CCCCXX. ſtadia inſtar freti cuiuſdam, & vrbem fermè inſulam pro peninſula efficit, transportatque eos, quibus libitum eſt nauigare a Ponto ad Propontidem & mare Thraciũ cum ſumma ſecuritate: Barbaros denique, qui ex Ponto Euxino & Cholchida & Meotide palude excurſiones faciunt, quique ex locis vltra Caucaſum, & qui ex Europa erumpunt, arcet repellitque. Idẽ tradunt. Suidas, Zonar. & Nicephorus, [f] erat longitudinis millium paſſuum quingentorũ, & latitudinis pedum viginti, opus memorabile ex ſilicibus ſtructum inquit Cyrus Manuel, in encomio vtriuſque Romæ, ut potius mons, quam murus videretur, quod Barbaros excludebat, à quibus captum & ruptum poſtmodum Iuſtinianus reſtituit, turribuſque muniuit, inquit, Procopius. [g] Hæ duæ prouinciæ ſub Galba à procuratoribus regebantur. Tacitus [h] duæ, inquit, Mauritaniæ, Rhetia, Noricum Thraciæ, & quæ aliæ procuratoribus cohibentur. Hæ poſteà Conſulares factæ Vicario paruerunt, ſub eo Præſidales ſunt ſequentes.

d lib. 4. c. 11.
e lib. 3. c. 38.
f lib. 16. c. 39.
g in quarto de ædif. Iuſtin.
h lib. 27.

DE PRAESIDIBVS HAEMIMONtis, Rhodopes Myſiæ inferioris, & Scythiæ. Cap. CXXXIV.

ALIÆ quattuor ſub eodem Vicario prouinciæ erant Pręſidum, Hęmimons, inter Myſiam, vel vt alij vocant, Mœſiã, & Thraciam poſita, vbi Hadrianopolis, Vſcudoma, & Anchialon fuit.

Secunda erat Rhodopes, ab eius nominis monte ita appellata, & in mare Aegeum protenſa. ab Oriente flumine Nigro continetur; ab Occidente Neſſo. Ab hoc etiã Pręſide, & Hæmimontis, ad Præfectum urbis Conſtantinopolis, non Prætorio appellari Conſtantius iuſſit. [i]

Tertia à Præſidibus inferior Myſia regebatur. Hęc duplex fuit; [k] ſuperior, quæ Vicario Daciæ, & inferior, quę Thraciæ ſuberat, inter Danubium & Hęmimontem, ſupra Thraciam ad Septentrionẽ. Mœſiam Auguſtus per L. Piſonem eorum vnum, ad quos Horatius Poeticam ſcripſit, in poteſtaté redegit, inquit Volaterranus; manſitque ſub Romano Imperio, vſque ad Notitiæ tempora. Seuero imperante Ouiniũ Tertullum Myſiæ inferiori præfuiſſe Vlpianus ſcripſit, [l] ad quem etiam eo magiſtratu fungentem, illius Principis reſcriptum reperitur. [m] In Myſia vitium inciſores grauius, quam alibi plectuntur, [n] quia hoc crimen ibi magis frequentaretur, aut propter vini inopiam.

Vltima eſt Scythia, quam alii Scythiam vocant, quæ per oram Ponti Euxini à flumine Phanyſſo ad Iſtrum, Septentrionem verſus extenditur. Hęc dicta eſt Scythia, quia Scythę Aroteres totum eũ tractum tenuere, vt ait Plinius; [o] Sed cùm Martianus, & Leo hanc partem cum Myſia, Hunnis, & Zabergano eorum Duci ſub tributo conceſſiſſent, & ibi termini finium Rom. Imperii ſunt poſiti, [p] quos Dux Scythię cum multis militum numeris tuebatur, & alios limites proximos Duces Mœſiæ primæ, & ſecundæ, defendebant. Alii nolunt Myſiam cum Pannonia Oſtrogotis, qui Hunnos eiecerant, à Leone cõceſſam, & Theodoricum obſidem acceptum. [q] Conſtat tamen Myſiam inferiorem poſteà Iuſtiniano paruiſſe, [r] & à Correctore adminiſtratam fuiſſe.

Quare illi citra Hæmimontem, Thraciam, Romaniam, tanquàm ad Romanos pertinentem appellauerunt, quod nomen & hodiè retinet. [s] Myſia inter alia tributa pro ſingulis 30. iugeribus, & totidem capitibus, quotannis vnam veſtẽ militibus pendebat. [t] Hæc de quinque Orientis Diœceſibus, nunc ad reliquas duas Imperii Orientalis præfecto Illyrici ſubiectas eſt veniendum, quę ex adſcripto ſummario clarius cernentur.

i l. cũ appellatio, C. de appell. & l. 3. ff. de offic. aſſeſſo. & l. ſententiam.
k
l in l. 9. ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. & in l. 1. §. interdum, ff. ad Senat. conſ. Tertyll.
m in l. 1. C. de poſtlim. reuerſ.
n l. aut facta §. vlt. ff. de pen.
o lib. 4. c. 11.
p Iornandes.
q Blond. lib. 2. Decad. 1.
r Nou. 8. in Notitia, ſiue Auth. vt iudic. ſine quoquo ſuffragio fiant.
s La Zius. lib. 1.
t l. 2. C. de milit. veſte.

Præfectus P. Illyrici imperat
- *Proconſuli Achaiæ.*
- *Vicario Macedoniæ quæ habet Prouincias V.*
  - *Conſulares II.*
    - *Macedoniam paruam.*
    - *Cretam.*
  - *Præſidales III.*
    - *Theſſaliam.*
    - *Epirum veterem.*
    - *Epirum nouam, & partem Macedoniæ ſalutaris.*
- *Vicario Daciæ, quæ habet Prouincias V.*
  - *Conſularem I.*
    - *Daciam Mediterraneam.*
  - *Præſidales IIII.*
    - *Daciam Ripenſem.*
    - *Mæſiam primam.*
    - *Dardaniam.*
    - *Præualitanam, & Partem Macedoniæ ſalutaris.*

DE VICARIO MACEDONIÆ. *Cap. CXXXV.*

ILLYRICVM in XVII. prouincias à Sex Ruffo, diuidi diximus, cuius VII. ad Occidentale Imperium pertinent, videlicet Noricorum duæ, Pannoniorum duæ, Valeria, Suauia, & Dalmatia. Reliquę X. Orientali relictæ ſunt Imperio, Mœſia, Daciæ duæ, & Macedonia ſeptem continens Prouincias Macedoniam, Theſſaliam, Achaiam, Epiros duas Præualitanam, quę Daciæ eſt attributa, & Cretam. Pręfectius Illyrici, ſecnodo loco inter Illuſtres, a Notitia collocatur, duos Vicarios, totidem Diœceſes regentes habebat, quos infra inter ſpectabiles proſequemur, Macedonię ſcilicet, & Dacię, quę ſub mulierum imagine à Notitia ſui Pręfecti inſignibus annectuntur, & in indice cum ſuis prouincijs explicantur: Cęterùm omiſſo Dacię Vicario, vnus Macedonię, in indicę nominatur: Sed nulla eius inſignia uel officium oſtenditur, qui tamen diu vſque ad Zenonem permanſiſſe inuenitur; [a] inter alios ſub Valentiniano Felix; [b] ſub Gratiano Lucianus, [c] Vicarij Macedonię fuiſſe leguntur. Sed ea regione Notitię tempore a Barbaris deuaſtata, nudum huius Vicarij nomen ſine adminiſtratione relinquebatur. Dacia quoque, altera Illyrici Diœceſis, Gallieni ignauia amiſſa, nunquam recepta fuit; vt Capitolinus Eutropiuſque referunt, & alia Dacia cis Danubium tranſlata, ab Hunnis detinebatur. [d] Macedonia, inquit Sext. Ruffus, ter rebellauit, ſub Philippo, ſub Perſeo, ſub Pſeudophilippo. Philippum Flamininus, Perſeum Paulus, Pſeudophilippum Metellus, oppreſſit. Sub eius Diœceſeos Vicario VI. erant prouinciç, & pars Macedonię ſalutaris, ex quibus Achaia habebat Proconſulem. Duæ erant Conſulares, Macedonia parua, & Creta, Reliquę Pręſidum, uidelicet, Theſſalia, Epirus vetus, Epirus noua, & pars Macedonię ſalutaris. Olim Macedonia ad Thraciam, Dalmatiam, & Myſiam, extenſa, Proconſulem habuit, mox Prętoria facta, vt Cicero, [e] & Florus referunt: rurſus ad Proconſulem redijt: Imperante enim Hadriano, Iunium Rufinum Proconſulem habuit. [f] & Tacitus [g] Pompei Sabini Macedoniæ, & Achaię Proconſulis meminit: poſtea mutata prouinciarum forma Vicario paruit, qui a Conſtantino Comes Macedonię uocatur, ita ipſe Acatium ei regioni Pręfectum appellat: [h] Sed plurimum Vicarius nuncupatur. [i] Et quia hęc prouincia erat pręcipua, eius exemplum alię Illyrici regiones ſequebantur. [k] Ferax erat metallorum, Anno enim ab vrbe condita 595. in Macedonia metalla inſtituta fuiſſe, auctor eſt Caſſiodorus, & eorum Iura ſæpè meminerunt. [l] Gratiano imperante à Barbaris uexata, à Theodoſio Magno liberata fuit, mox penitus amiſſa, & ideo nulla huius Vicarij apparent inſignia aut officium, quòd Notitię tempore a Barbaria hęc regio deuaſtata, ęgrè ſub Imperio Romano retineretur, vt auctor eſt Paulus Diaconus. Hic officium habebat, ut alij Vicarij, quod codicillis, à Notarijs ſacratum epiſtolarum conſcriptis, & à Principe, ac denique Vicario ſubſcriptis, approbari oportebat: [m] Huius Diœceſis prouinciarum Rectores ſequuntur.

a l. ult. § ut ferì nq ſacrarum epiſtol. C. de diuerſ. offic.
b ml. 5. C. Theo. de iuriſd.
c ml. 6. C. de ſeruij.
d Caſſiod. Comes Marcell, Iornandes.
e in L. Piſonem, & in Oratione de prouin. Conſul.
f l. 3 § idem Diuus, ff de teſtib.
g in quarto.
h l 2. C. T ſi cenſu uel reliq.
i ml. 1. C. T. de iuriſd. l. 6. C. de ſeruij.
k in l. ſi ab una quaque. 12. C. de annon. et tribut.
l vt l. 4. C. de metallar.
m l vlt C. de diuerſ. offic.

DE CONSVLARIBVS MACEDONIÆ, & Creta. Cap. CXXXVI.

MACEDONIA ſtrictè ſumpta vna ex VII. latioris Macedoniæ Prouincijs: ab Oriente Strymone in Aegæum mare fluente, à Thracia diuidebatur. Alij eam vſque ad Neſſum extendebant; ab Occidente Ionium pelagus habebat, à Meridie Peneum amnem, quo à Theſſalia diſtinguebatur, & montibus ab Epiro ad Calidonum fluuium; à Septentrione monte Orbelo, à Dacia, & Myſia ſeparabatur. In duas partes à Pauſania, Plinio, & Strabone diuiditur; ſuperiorem vltra Candauios montes, Liberam nũcupatam: & primam qua Ionium pelagus contingit, vnde legitur in nummo Macedonũ argenteo ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩΤΗΣ. vbi in prima Macedonia eam monetam percuſſam fuiſſe ſignificatur. Altera erat Macedonia inferior & ſalutaris dicta, de qua infra dicetur. Tiberio imperante à Popeo Sabino, Macedonia cum Achaia & Mœſia eſt adminiſtrata, vltra annos XVI.[a] Proconſularíſque fuiſſe ex marmoribus apparet, poſtea Conſularis eſt facta, cuius nullibi inter prouinciarum Rectores a Iuſtiniano fit mentio, quia tũ, vt credo, à Barbaris occupata, Rom. Imp. non parebat.

a Tacit. li. 1. et 5.

Nulla huius Conſularis, aut aliorum Macedoniæ magiſtratuum conſpiciuntur inſignia, aut officia. Dubitandum tamen non eſt ea aliorum prouinciarum Rectorũ inſtar fuiſſe, hoc excepto, quod Illyrici magiſtratuum officia centenos homines continebant. Arcadius A.[b] per Illyricum, inquit, in quo plurima ac maxima publicarum neceſſitatum emolumẽta officijs conſtant Preſidalibus expediri, cæteri numero ſingulis iudicibus obſecundent. Publicas autem his neceſſitates credo fuiſſe metallorum, quæ ibi erant plurima,[c] & eorum qui in metalla damnabantur.

b in l. per Illyricum, C. de cohor. talib.

c l. 4. C. de metallarijs.

Sub Vicario Macedoniæ fuit & Creta, à Conſulari, inclinante iam Imperio, adminiſtrata; cẽtum quondam oppidis inſignis, inquit D. Hieronymus,[d] & Poeta, centum vrbes habitant magnas, ditiſſima regna, famoſaque diuitijs, maximè æris, vbi prima huius metalli inuentio, & vtilitas fuit. Olim Curetia à Curetibus, qui primo eam inſulam inhabitauerunt, & inde per Syncopẽ Creta dicta. Secundum Stephanum à Crete Iouis, & Ideę nymphæ filia; ſecundum Plinium, à Creſa nympha Heſperidis filia, nomen ſuſcepit. Macarin aliqui, ideſt beatam, à cœli temperiè appellauerunt. Ab occaſu Hadriatico, à Septentrione Græco, à Meridie Punico, ab Ortu Carpathio maribus terminatur; ut auctor eſt Ptolemæus. Eam Metellus Proconſul cognomẽnto Creticus in Romanorum poteſtatem redegit.[e] quam poſtea Auguſtus cum Cyrenaica vnam prouinciam fecit, & ei Proconſulem dedit, qui diu permanſit. Tiberio enim imperãte eius inſulę Proconſul fuit Cæſius Cordus repetundarum & maieſtatis accuſatus, inquit Tacitus,[f] qui ſub Nerone quoque illam a Proconſule rectam fuiſſe ſcribit: ſub Hadriano Saluius Carus illi Proconſul ius dixit:[g] Sed à poſterioribus Principibus à Cyrenaica ſeparata, Conſularem habuit. Conſtantino imperante 36. annis, quibus nonquam in ea inſula pluit, incolis deſtituta fuiſſe dicitur: poſtmodum reuertens Hieroſolymis Helena Conſtantini mater, cum eo applicuiſſet, & loci calamitatem vidiſſet, precibus pluuiam à Deo impetrauit. Quare ex Aegypto, Syria, Cilicia, & proximis regionibus accolis accitis, inſulam habitari fecit, ac Græcis impleuit.[h] Præſtantes cotes ibi inueniebantur, quas Imperatores locare conſueuerant.[i] Hæc inſula à Iuſtiniano inter magiſtratus Imperii Orientalis omittitur:[k] vnde a Barbaris eam tum detentam fuiſſe ſuſpicor, vel codex deficit: conſtat enim eum vrbem ibi ędificaſſe Iuſtinianam ſecundam à ſe vocatam, quam in honorem Theodoræ coniugis

e Sext. Ruffus, Liuius lib. 98. et ſeq. Florus lib. 3. Plutarc. in Pompeio.

f in 3.

g l. Diuus. 14. ff. ad Senatuſc. ſul. Turpilian.

h Cedrenus.

i l. Cæſar. ff. de publican.

k ut in 8. Nouella edicto.

eius inſulæ indigenæ erexit, ut auctor eſt Nicephorus (lib. hiſt. eccleſi. 16. c. 37. & lib. 17. c. 28.) Hi ſunt Macedonię Diœceſeos Conſulares, ſequuntur Præſides.

DE PRAESIDIBVS THESSALIAE vtriuſque Epiri, & partis ſalutaris Macedoniæ. Cap. CXXXVII.

THESSALIA, inquit Euſtrathius,[l] eſt campus maximus, ac vndique mõtibus cinctus, ab Oriente Oſſa, & Pelio, ab Occaſu Pindo, vnde Peneus defluens Orientem verſus eam à Macedonia diuidit: ab Aquilone Olimpum; à Meridie Oetam montes habet, omnes coniunctı, & theatri inſtar infical, in cauea LXXV. vrbes claudunt. Plinius auctor eſt XXIV. nobiliſſimos amnes hanc regionem interfluere. Pelaſgia olim eſt dicta, inquit Stephanus, & proprium habebat Pręſidem, Vicario Macedoniæ ſubiectum.

l in Homerum.

Epirus ſecunda Macedoniæ prouincia, Præſidalis olim regnum Pyrrhi, ab Oriente Theſſaliam, & Acheloum fluuium, ab Arcto Macedoniam: ab Occaſu Ionicum: à Meridie Hadriaticum mare habet, cuius metropolis erat Dyrrachium. Hæc eſt prima Epirus vſque ad montem Dagularium cognominatum, itinere dierum quatuor protenſa, vt ait Gulielmus Tyri Archiepiſcopus.[m]

m lib. ſacri belli 2. cap. 4.

Alia addita eſt huic Epirus noua dicta, quam vltra Acheloum Locros eſſe arbitror, & Phocenſes Orientem verſus; ſub Valentiniano, & Valente Zoſimus hanc prouinciam Præſes adminiſtrauit,[n] cui Paulinus ſucceſſit.[o] Parebat huic Vicario, & pars Macedoniæ ſalutaris, quam fuiſſe exiſtimo iuxta Epiſum, & Dalmatas, vbi eſt Apollonia. Hæc regio ob aquarum ſalubritatem, ſalutaris eſt appellata. Totius Macedoniæ ſalutaris in duas diuiſæ, vnum Præſidem Notitia ponit, qui pro partibus quas regebat, duobus Macedoniæ, & Dacię Vicarijs reſpondebat, & iuſta exequebatur. Hi ſunt Præſides, qui Vicario Macedoniæ parebant, quorum nulla vt dixi, mentio eſt apud Iuſtinianum.[p] Nunc de Vicario Daciæ eſt dicendum quæ etſi nullibi a Notitia nominetur, neque aliquod eius officium, aut inſignia extant, quod tum a Barbaris ea regio detineretur, à me tamen pro virium tenuitate reſtituetur.

n l. vnic. C. de ſtratoreb. l. 2. C. de apparitorib. P. P.

o l. 22. C. T. de epiſc.

p in Nouel. 8. in Notitia.

DE VICARIO DACIAE, ET REctoribus, qui ſub eo erant. Cap. CXXXVIII.

VETVS Dacia vltra Danubium ab hac, de qua agimus, differt: à Septentrione enim a Sarmatis monte Carpato, ab Occaſu Iazigibus, & amne Tibiſſo diuidebatur: a Meridie, & Oriente Danubium habebat: Ea regio nunc Vualachia & Trãſiluania vocatur. eam tres gentes hodie incolunt, ait Aeneas Siluius, (de Europa, ca. 2. in princ.) Teutones, Siculi & Valachi. Hi Flacci prius dicti à Flacco, qui eo coloniam deduxit, poſtea corrupto vocabulo Valachi pro Flaccis nuncupati. Dacos primum vltra Danubiũ per Lẽtulũ Auguſtus repulit. Traianus verò Decebalo eorũ Rege deuicto, Daciã prouinciã fecit, & in eam colonias iuris Italici deduxit, ab Vlpiano[q] relatas, apud quẽ mẽdoſe legitur Iodicia ꝓ in Dacia.[r] Iulius Cæſar[s] ſcribit Dacia Romanis, in tributũ, aurum & argẽtũ ſoluiſſe, quod fodinis abundaret, etſi nondum in prouinciæ formam redacta eſſet. In circuitu habebat decies centena millia paſſuum;[t]

q in l. 1. & vlt. de cenſibus.

r Auctores Sex. Ruffus, Eutropius, & Orofius.

s in 5. de bello ciuil.

t Sext. Ruffus.

ſub

ſub Gallieno Principe amiſſa, per Aurelianum eſt recepta, ſed deſtituta, translatuſque inde in mediam Mœſiam illius incolis, & Romanorum colonis, eam regionem Daciam appellauit, quę duas Mœſias diuidit, & eſt in dextra Danubio, mare influenti, cum antea fuerit in læua, inquit Paulus Diaconus. Idem affirmat Sext. Ruffus, loquens de Dacia ſub Gallieno amiſſa; Per Aurelianum, ait translatis ex inde Romanis, duæ Daciæ in Mœſiæ regionibus Dardaniæ factę ſunt. Vopiſcus quoque,[a] de Aureliano loquens cum vaſtatam, inquit, Illyricum, & Mœſiam deperditam videret, prouinciam trans Danubium Dacicum à Traiano conſtitutum ſublato exercitu, ac prouincialibus reliquit, deſperans eã poſſe retineri, abductoſq; ex ea populos in Mœſia collocauit, appellauitque ſuam Daciam, quæ nũc duas Mœſias diuidit. Hactenus ille. De hac Dacia intelligit Notitia: prior enim nunquam amplius eſt recepta, vt etiã Oroſius teſtatur[b] vniuerſæ huic diœceſi P. P. Illyrici Vicarius præerat, cuius officium, vel inſignia non apparent, nec Iuſtinianus in Orientalium Præſidum catalogo eius meminit, quod tum ab hoſtibus hæc regio teneretur. Attila enim Hunnorum Rex, cum fratre Bleda, Martiano & Valentiniano imperantibus totam eam regionem deuaſtauerat,[c] Leonis tamen tempore in Imperii Romani poteſtatem rediiſſe videtur, nam de eius Ducis officio diſponit.[d] Demum Iuſtinianus populis omnibus cis Danubium Romano adiectis Imperio, priſtinos magiſtratus renouauit.

a in Aureliano.
b lib. 7. c. 52.
c Paulus Diaconus lib. 15.
d in l. vlt. ad fin. C. de diuerſ. offi.

Daciæ itaque poſterioris diœceſis, in V. prouincias diuidebatur, Duas Dacias, Mediterraneam & Ripenſem, Mœſiam primam, Dardaniam, Prçualitanam, & partem Macedonię ſalutaris. Sola Dacia mediterraneæ erat Conſularis, reliquę Prçſidum: Hçc Dacia dicta inferior, Hęmomonti adiacebat, celebriſque aurariis erat, in quas mittebantur procuratores, aurariarum uocati, non Proconſules, vt aliqui interpretantur. Hi a Decurionibus creabantur, nec prius in patria dignitatem aſſequi poterant, quam hoc munus impleuiſſent.[e] Dacia Ripenſis ad Danubii ripas ſita à Prçſide regebatur, idque etiam Conſtantino imperante fuit, qui ad Claudium prouincię Dacię Prçſidem ſcribit.[f] Hunc imperii nouum limitem factum, Dux IX. cuneis Equitum, & aliquot legionibus tuebatur.[g]

e l. 4. C. de metallarijs.
f in l. 28. C. de inoff. teſtamen.
g l. 13. C. Th. de operib. publicis.

Myſia, vel, vt alii ſcribunt, Mœſia ſuperior, ſeu prima, inter Danubium, & montes claudebatur. ideſt ab Occidente; monte Sardonio à Dalmatia diuidebatur: Meridie, monte Orbelo à Macedonia, ab ortu verò Thraciam, & Hęmum montem habebat: Hic prçter Præſidem degebat Dux cum octo cuneis equitum, & aliquot legionibus; nunc paret Turcę, Boſina dicta; Pontanus vult eſſe partem Hungarię. Hęc etiam metallorum ferax erat: Mœſia uero inferior ſeu ſecunda ſub Prçſide, Thraciis erat adiecta.[h]

Dardania alia prouincia Mœſię ſuperiori contigua eſt,[i] ad Meridiem inter Sardonium & Orbelum montes velut hemicyclo incluſa, nunc Raſcia, & Seruia, ſeu Segoria dicitur, & ipſa hodie Turcę ſubiecta, quæ proprium habebat Prçſidem & ipſa metallis fertilis.[k] Erat & ſub eodem Vicario Dacię Prçualitanę Prçſes, cuius metropolis facta eſt Iuſtiniana patria Iuſtiniani,[l] de qua ſupra latius dictum fuit.[m] Hi Triballi appellantur, quos Raphael Volaterranus Bulgaros eſſe exiſtimat & in extrema Mœſia ſuperiore, inter Danubium, & montem Hęmum ſitos; Egò populos illis vicinos eſſe puto.

h l. 1. C. de poſtlim. reuerſ. l. 1. §. interdum. ff. ad S. C. Tertullia. l. apud hoſt. ff. de captiuis et poſtlim. reuer.
i l. 4. C. de metallar.
K d. l. 4.
l Nou. 11. & 131. §. 1 in Græco contra m.
m c. 43. de praef. praeto. Illyrici.

Pars quoque Macedonię ſalutaris Vicario Dacię parebat: Ea Scardo monte, propè Dardaniam, verſus Septentrionem claudebatur. Vnus, totius Macedonię ſalutaris in duas diuiſę, Rectos in indice Notitię inter Prçſides nominatur, cum tamen eius prouincię pars, Vicario Macedonię, pars Vicario Dacię ſubeſſet, vnde idem Prçſes pro vna parte uni, pro alia alii paruiſſe videtur. Hi ſunt ſub Dacię Vicario Prçſides, qui officium, & eius inſignia, vt alii ſupra memorati, habebant, etſi eorum aut Vicarii aliud veſtigium non extet: Explicitis igitur quę ad Orientis prouinciarum magiſtratus pertinent: Nunc ad alios ſpectabiles, ideſt rei militaris Comites, & Duces limitaneos eſt ueniendum, qui ut facilius intelligantur, limitum origo altius eſt repetenda.

DE LIMITANEIS COMITIBVS, & Ducibus. Cap. CXXXIX.

C. de Comitibus rei militaris. C de off. militarium iudicum.

AVGVSTVS rerum potitus, cum prouincias inter ſe, & populum Romanum diuideret, illi pacatas tradidit: Barbaras vero gentes & quę preſidio, militariq; cura indigebãt, ſibi retinuit: Itaq; militibus in finibus Rom. Imperii locatis, nouem limites a legionibus defendendos conſtituit.[n] Vnum, in Hiſpania cum tribus legionibus. Secundum, in Germania inferiore ſuper Rhenum cum quattuor. Tertium in ſuperiore ſuper Danubium, cum aliis quattuor. Quartum in Dalmatia cum duabus. Quintũ in Pannonia cum tribus. Sextum in Syria cum quattuor. Septimum in Aegypto cum duabus. Octauum in Africa cum vna. Nonum in Mœſia ſuper Danubium cum duabus, quę omnes erant legiones 25.

n Dion. lib. 55.

Decimum limitem Claudius in Britannia, cum legionibus tribus, addidit. Vndecimum Veſpaſianus in Cappadocia, cum legionibus duabus. Duodecimum, Traianus in Dacia cum duabus; & decimum tertium in Armenia, & Meſopotamia ſuper Tygrim cum legionibus item duabus. Decimumquartum in Arabia cum legione vna: quę omnes fuere legiones 35. Ceterum nouis hoſtibus quotidie, in orbem Romanum ingruentibus, antiquis limitibus alii quãdoque additi quãdoq; veteres minuti fuere: Diõ enim[o] tredecim limites Alexandro imperante nominat: Notitia, in ſolo Oriente 25. videlicet in Aegypto, & Iſauria, vbi duo Comites degebant: Item in Libya, Thebaide, Phęnicia, Euphratenſi, Palęſtina, Oſrhoena, Meſopotamia, Arabia, Armenia, Mœſia ſecunda, Scythia, Dacia Ripenſi, Mœſia prima, quas XIII. Duces cum legionibus quadragintaocto, cuneis equitum 102. alis equorum 105. cohortibus peditum 53. auxiliis militum 32. claſſibus, fluuialibus VI. & una in Ponto Euxino, tuebantur; Aliç quattuor maritimę claſſes ſpecies, & annonas tranſuehebant. Zoſimus[p] auctor eſt Diocletianum exquemis in limitibus vbique Imperium Romanum, oppidis, caſtellis, & burgis muniuiſſe: omneſque copias militares in his domicilium habuiſſe, ne barbari eos fines tranſire poſſent Conſtantinum verò amotis pręſidiorum munitionibus, maiorem militum partem à limitibus abſtractam, in oppidis pręſidio minimè egentibus collocaſſe, qui Theatris & voluptatibus emolliti, vrbes onerabant, quę deſertę manſerunt, vnde hoſtes fines denudatos irrupiſſe. Ceterum poſt huius Notitię tempus, euerſo Occidentis Imperio, Leo tres Orienti, cum totidem Comitibus, limites addidit, nempe Pamphiliç, Lycaonię, & Piſidię, quibus & Pannonię Occidentali Ducem adiecit: Itaque tum quinque Orientis Comites ſunt facti, & aliis intactis manentibus pro duobus vnus Palęſtinę, & Meſopotamię Dux creatus.[q] In his limitibus munitiones extruebant, quę caſtella, aut cliſuræ, ſeu clauſuræ appellabantur. Paulus Oroſius,[r] Crebra, inquit, habitacula, per limitem conſtituta, burgos vulgo vocant, quorum ſitus, formas, & militum numeros, Magiſter officiorum, illi curæ præfectus, quotannis.

o lib. 55.
p lib. 2.
q l. vlt. in fi. C. de diuerſ. off.
r lib. vlt. ca. 33.

Principi inſinuare tenebatur. Theodoſius A. ad Nomum Magiſtrum officiorum: [a] Quemadmodum, ait, ſe militum numerus habeat, caſtrorumque, ac clauſurarum cura procedat, quotannis ſignificare nobis propria ſuggeſtione procures.

Idem in alio reſcripto, eodem die, ad eundem miſſo, fieri iubet. [b] Iuſtinianus quoque Duci Sardiniæ mandat, ut clauſuras, & caſtra bene muniat. [c] Qui librum de rebus bellicis, poſt Notitiam locauit, de limitum munitionibus, ita differit; Eſt inter commoda Reipublicæ, utilis limitum cura ambientiū vbiq; latus Imperii, quorum tutelæ, aſſidua caſtella melius proſpicient, ita vt millenis interiectis paſſibus ſtabili muro, & firmiſſimis turribus erigantur, quas quidem munitiones poſſeſſorum diſtributa ſollicitudo, ſine publico ſumptu conſtituat, vigiliis in his & agrariis exercendis: Hæc ille. Vult igitur vt caſtella per circuitum mille paſſibus diſtantia, ruſticorum opera erigantur. Maiores munitiones caſtra à caſtris militum: Minores caſtella nuncupabantur, [d] aut burgi. [e] Vegetius; [f] Caſtellum, inquit, paruum, quod burgum vocant, inter ciuitatem & pontem conuenit fabricari. Inſtar caſtrorum militum, caſtra & caſtella appellata eſſe [g] Vergilius ſignificat.

Ipſe humili deſignat mœnia foſſa
Caſtrorum in morem pinnis atque aggere cingit.

Hinc hodie plures in Italia pagi burgorū, caſtrorum & caſtellorum nomen retinuere, in quibus olim pro Ducibus caſtrorum Præpoſiti excubabant, cuiuſmodi eſt caſtellum Bononienſe, & S. Petri in agro Bononienſi; caſtellum uetus Rangonum in Mutinenſi agro. Caſtellum nouum in Regienſi, & aliis in locis. Burgus nouus in Placentino S. Donnini, Vallis Tarri. Burgus fortis in Mantuano, & plures alii ſimili nomine appellari. Clauſuræ dicebantur ipſæ munitiones, quæ foſſis, muriſque & aggeribus altè extructis cingebantur. [h]

Aliqui has luſtrationes appellari crediderunt, ita interpretantes Theodoſii reſcriptum, [i] quod iubet, Duces militum caſtrorum, refectionis, luſtrationiſq; curam habere; Sed ego iis committi puto, ut luſtrēt, ideſt caſtra circumeant. Caſſiodorus quoque [k] & Suidas *κλεισούρας*, limitum muniriones uocant. Qualia uerò eſſent hæc caſtella, aut clauſuræ Procopius [l] explicat; Romani, inquit, olim Imperatores, ui Barbaris vltra fluuium Iſtrum habitantibus, tranſitum præcluderent, uniuerſam ripam huius fluminis propugnaculis uallarunt, non ea quidem ratione extructis, ut ab irruentibus expugnari nequirent, & forent inacceſſa: Sed vt ripa fluminis, virorum cuſtodia non uacaret, quod tum ſatis erat ad deterrendos Barbaros, ut cauerent ab incurſu in Romanos. Poſteriore ſęculo Attila cum ingenti exercitu ingreſſus, nullo fermè labore propugnacula euertit, quæ deinde Iuſtinianus reparauit; non quidem qualia prius erant, ſed ualidiſſima: Hæc ille. Hæc caſtra fluminum ripis plerumque imponebantur. Herodianus. Romanorum caſtra, inquit, impoſita fluminum ripis, Imperii limites tuentur.

In Oriente ultra 300. præſidia fuere: ſed quę fuerant in Iſauria & Lybia Notitia prætermittit, ꝙ fortè ea loca tum ab hoſtibus eſſent occupata. Verum in his non minus quindenis pręſidiis credendum eſt fuiſſe. Nulla enim prouincia ferè pauciora habuit.

a in l. 4. C. de offic. mag. offic.
b in l. ſi. C. de offic. milit. iud.
c in l. 2. C. de offic. P. P. Afr.
d l. 3. C. de fundis limitotrophis.
e d. l. 2. §. in Sardinia. C. de offic. P. P. Africa. l. pen. C. de fundis rei priuatæ.
f lib. 4. cap. 10.
g in 7. Aeneid.
h d. l. 4. C de off. mag. offic. d. l. 2. §. in Sardinia. C. de offic. P. P. Africa.
i in l. ult. C. de offic. milit. iud.
k ad Fauſtum.
l in quarta de ædificijs Iuſtiniani oratione.

HAEC AVTEM IN TOTO ORIENTE
Præſidia fuere.

In Aegypto.	31	*Equit.*	1700	*Pedit.*	6500
Iſauria.	8			*Pedit.*	2000
Lybia.					
Thebaide.	40	*Equit.*	2500	*Pedit.*	13500
Palæſtina.	30	*Equit.*	1700	*Pedit.*	6000
Arabia.	21	*Equit.*	1400	*Pedit.*	4000
Phœnicia.	26	*Equit.*	2000	*Pedit.*	4000
Syria & Euphratenſi.	18	*Equit.*	1200	*Pedit.*	4000
Oſrhoena.	18	*Equit.*	1500	*Pedit.*	2000
Meſopotamia.	15	*Equit.*	1000	*Pedit.*	3000
Armenia.	25	*Equit.*	1200	*Pedit.*	8000
Scythia.	22	*Equit.*	700	*Pedit.*	9000
Mœſia ſecunda.	22	*Equit.*	700	*Pedit.*	8000 *Claſſis 1.*
Mœſia prima.	15	*Equites.*	800	*Pedit.*	7000 *Claſſes 2.*
Dacia Ripenſi.	23	*Equit.*	900	*Pedit.*	10000
Quæ omnia ſunt	314	*Equit.*	16600	*Pedit.*	78500

HÆC ſunt, quæ præſidia in iure appellantur, [m] in quorum interpretatione Gloſſa errat. ita etiā D. Hieronymus uocat. [n] Ptolemæus pręfecturas, ubi plerumq; legiones ſtatuit. Singuli Comites, aut Duces diuerſos prouinciarum limites tuebantur. Singulis uerò oppidis vnus præficiebatur, Præpoſitus appellatus. Valentinianus ad Seuerum Magiſtrum militum, [o] Si P.P. inquit, ſignificauerit ratiociniis publicis obnoxium, ad præpoſituram caſtri, aut limitis (ita lego pro militum) ita tranſiſſe retractus adſignet officio ratiocinii. Et Leo A. ad Ioannem Magiſtrum officiorum: [p] ait limitaneos, caſtrorumque prępoſitos tantummodo ex ſublimis tui iudicii ſententia conueniri, nec aliis ſubiacere iudicibus præcipimus. Theodoſius ad Saluſtium Quęſtorem, [q] Minores, inquit,

m ut in l. in bello. §. manumiſſē. de ff. de captiu. non oēs. §. qui captus, ff. de re milit.
n de locis Hebraicis.
o in l. 1. C. de diuerſ. offic.
p in l. 8. C. eo.
q in l. 1. C. de offic. quæſtor.

inquit, Laterculi curam ſcias ad tuæ ſublimitatis ſollicitudinẽ pertinere.i.præfecturę tribunatus, & præpoſiturę caſtrorum. Quare emendandum eſt Diocletiani reſcriptum ad Pompeianum P.P.[a] vbi pro propoſitio legendum eſt Præpoſitum. Is Viator vocabatur, cuius vxor nomine Materia adulterij accuſata, vt ei præſentiam tempore ferendæ ſentẽtię poſtulabat. Non putauimus, inquit Diocletianus, prępoſitum ab excubijs limitis reuocandum. De his Præpoſitis intelligit Modeſtinus,[b] qui, inquit, Præpoſitum ſuum protegere noluerunt, vel deſeruerunt: occiſo eo, capite puniuntur. Idem & Arrius Menander dicit.[c] Hinc caſtrorum præpoſituræ apud Theodoſium,[d] & Valentinianum,[e] quæ à minore laterculo ex ſcrinio memoriæ prodibant. Quare Præpoſiti, & Tribuni Codicillos ſuę dignitatis inde accipiebant.[f] Horũ, & Tribunorum munus erat milites in officio continere, vt ſupra ex Æmilio Macro retuli.[g] Theodoſius[h] quoque & Iuſtinianus[i] magiſtratibus militaribus mandat vt milites nominatim vocent, inquirant, de ipſorum annonis diſpiciant, ſi quid iniuſtè egerint, ſupplicio afficiant. Horum exemplo, qui in aliqua eccleſia clericis præſunt Præpoſiti ſunt nominati.[k] Singuli verò Duces vnius prouinciæ limites tuebantur, quo nomine appellabantur olim vniuerſo exercitui Præfecti. Vlpianus,[l] Publica, inquit, conuentio eſt, quę fit per pacem, quoties inter ſe Duces belli quędam paciſcuntur. Idem ait,[m] ſi Dux cùm exercitus pręeſt, dimiſſus erit, notatur. Modeſtinus;[n] Deſertorem inquit, auditum, ad ſuum Ducem cum elogio præſes mittet. Poſtmodum hoc nomen ad limitum prefectos tranſijt. Duces enim appellati ſunt Myſiæ, vel Galliarum ubi copijs militum pręerant, quod etiam Vitellio imperante fuiſſe inuenio. Tacitus,[o] petuntur, ait, ad ſupplicium Aſiaticus, Flauius, & Ruffinus Duces Galliarum, quòd pro vindice belliſſent. De Ducibus verò limitum ita Lampridius, in Alexandro. Quę de hoſtibus capta ſunt, limitaneis Ducibus, & militibus donauit. Item Tribunis, & Ducibus niſi milites anteire voluit, iuſſitque, vt antè Tribunum quattuor milites ambularent, antè Ducẽ ſex. Vopiſcus,[p] Aſſidentibus, inquit, Aemilio Saturnino Scythici limitis Duce, Murentio ad Aegyptum deſtinato, Iulio Triphone Orientalis limitis Duce, Vlpio Crinito Duce Illyriciani limitis, & Thracij, & Fuluio Boio Duce Rhetici limitis. Hactenus ille. Hæ præfecturę Ducatus appellabantur. Spartianus[q] Commodi Imp. epiſtolam his verbis recitat. Peſcennium fortem virum noui, ei etiam tribunatus duos dedi, Ducatum mox dabo. Capitolinus.[r] Quid, inquit, tantum laboras, cum eius loci iam ſis, ut Ducatum poſſis accipere. Loquitur autem de Maximino, qui Tribunus legionis ab Alexandro factus fuerat. Hos fuiſſe etiam Nerone imperãte Tranquillus inſinuat. Priuignum, inquit, Ruffum Criſpinum Poppęa natum, impuberem adhuc, quia ferebatur, ducatus, & imperia ludere, mergendum mari, dum piſcaretur, ſeruis ipſius demandauit. Vopiſcus in Aureliano. Habuit, ait, multos ducatus, multos tribunatus. Hinc Ducianum iudicium, ipſius Ducis ſententia vocatur.[s] Itaque Ducum limitaneorum origo vetuſta, ab antiquioribus Principibus initium trahit. Hi verò limitum Ducatus à Ptolemæo pręfecturę appellabantur, de quibus intelligit cum prouinciarum pręfecturas nominat, vt in Cappadocia, Armenia, & alijs: & ita etiam in iure vocantur.[t]

Comitiua verò titulo aliqui Duces a Conſtantino Magno honeſtati fuere. Nam vt Euſebius[u] ſcribit. Comitum, alios in primo ordine collocauit, alios in ſecundo, alios item in tertio. Atque illa ratione alij propè innumeri clariſſimos honores ſunt adepti. Nã vt plurimos honoribus afficeret, diuerſos dignitatum gradus excogitauit. Quos igitur ea limitaneis Ducibus, Comites ordinis primi creauit,[x] Comites per prouincias appellat.[y] Eratque hic gradus, ait Caſſiodorus,[z] aliquando altior ſpectabili, ſed inferior illuſtri: & ideo ij vt Ducibus digniores, ante ipſos

a in l. quamuis. 59 C. ad l. Iul. de adult.
b in l. 3. §. ſipra. ſidus, & §. vlt ff. de re milit.
c in l. omne delictum. 6. ff. eod.
d in l. 2. C. de off. p. Quæſtor.
e in l. 1. C. de diuerſ. offic.
f in l. 1. C. de off. Quæſtor.
g in l. officium. 12. §. vlt. ff. de re militari.
h in l. vlt. C. de off. milit. iud.
i in l. 2. §. hac autem. C. de off. P. P. Afri. & Nouel. 31. § pen.
k t. quamuis 1. 9. de verb. ſignif. c. nonnanau 60. diſtin.
l in l. 5. ff. de pactis.
m in l 2. in prin. op. de his, qui not. infam.
n in l 3 in prin. ff de re milit.
o lib. 18.
p Aureliano.
q in Peſcennio.
r in Maximino.
s in l. pen. C. de appell.
t in d. l. 1. C. de off. Quæſt.
u lib. 4 c. 1. de vita Conſtantini.
x l. nos. C. no. res milit. l. 1. & 2. C. de Comitibus rei milit.
y in l. 3. C. de off. rector. prouin.
z in 6. variar.

collocabantur, qui nunc propter temporum abuſum poſtponuntur.

Comites verò à Principis Comitatu, à quo prodeunt, ſunt nominati, quod ipſum ſoleant comitari. Lampridius,[a] purgauit & palatium ſuum, Comitatumque omnem, abiectis ex aulico miniſterio cũctis obſcœnis, & infamibus, & infra: dicebat grauem eſſe prouincialibus Principis Comitatum. Marcellinus,[b] hortatur, ut ad Comitatum dignitate afficiẽdus properaret; item, & ad Comitatum reuerſus itali Principis ſacramento cautus abijt ad lares; & iterum, ad Comitatum miſere legatos. Symmachus ad Theodoſium A. Comitatum, inquit, ſacrum veſtri numinis adire iuſſus eſt: Diocletianus Aurelio Archiatro,[c] cùm te ob medendi curam a Comitatu noſtro diſcedere non poſſe palàm ſit, Pręf. Pręt. noſter inter eos cognoſcet, & ſępè alibi, quorum exemplo Legati à latere nunc Summi Pontificis vocantur, ſic olim aſſeſſores, Præſidum Comites dicebantur.[d] Huius Notitię tempore in Oriente, duo tantùm rei militaris Comites fuere; Ægypti, & Iſauriæ. Reliqui Duces limi dicti, qui erant XIII. Vtrique cauſas militum cognoſcebant, & decidebant,[e] idemque imperium, eandemque per totum prouincię limitem, ditionem, quam & Tribuni legionum in milites ſibi commiſſos habebant. Qui ſi Comitis titulo honeſtabantur,[f] vice Magiſtri militũ in eos animaduertebant, vt Vegetius[g] de legionis Pręfecto loquens tradit. a Ducum ſententijs ad Magiſtrum officiorum, & Quęſtorem palatij appellabatur.[h] Notitię tempore Duces ſuos milites legebant, quos poſtea Zeno ſolius Principis auctoritate creari voluit,[i] Neminem, inquit, in vllo numero Equitum, vel peditum, vel in quolibet limite, ſine noſtri numinis ſacra probatoria in poſterum ſociari concedimus, conſuetudine, quę hactenus tenuit, antiquata, quæ magiſteriæ poteſtati, vel Ducibus probatorias militum facere, vel militibus adiungere licentiam tribuebat: vt hi tantùm in numeris, vel limitibus militent, qui à noſtra diuinitate probatorias conſequuntur. Hactenus ille.

Ducibus, & limitaneis militibus, vt alacrius pugnarent, & quę tuebantur loca, libẽtius amarẽt, captos ex hoſtibus agros, vnde alerentur, primus Alexander Imperator aſſignauit. Lampridius, quę de hoſtibus, inquit, capta ſunt, limitaneis Ducibus, & militibus donauit, ita vt eorum eſſent, ſi hęredes eorum militaſſent, ne vnquàm ad priuatos pertinerent, dicens attentius eos militaturos, ſi etiã ſua rura defenderent. Addidit his, & animalia, & ſeruos, vt poſſent colere, quod acceperant, ne per inopiam hominum, vel ſenectutem poſſidentium deſererentur rura vicina Barbarię, quod turpiſſimum eſſe dicebat. Hæc Lampridius. Hoc inſtitutum Theodoſius[k] ſecutus, cauit, ne hi agri à priuatis teneri, nevè pręſcribi poſſint, vel vllo tributo onerari, qualia ſunt hodie feuda. Idem Gratianus, & Theodoſius iunior,[l] in fundis per Meſopotamiam, & Oſrhoenam, & tractum Orientis, limitaneis militibus aſſignatis ſtatuere. Itaque hi fundi Limitotrophi ab alendis militibus ſunt appellati, aliquãdo limitanei, tanquam in limitibus, & finibus Imperij ſiti.[m] Antè Alexandrum verò agri ex hoſtibus capti ſępè publicabantur, inquit Pomponius,[n] & diſtrahebantur, quandoque etiam in pręmium veteranis adſignabantur, vt in prędiis in Germania trans Rhenum captis factum fuiſſe, Paulus Iureconſultus ſcribit,[o] in quibus quia certi limites ſtatuebantur, limitati agri appellabantur.[p] Ideo autem ager manucaptus, inquit Florentinus,[q] limitatus fuit, vt ſciretur, quid cuique datum eſſet, quantum veniſſet, quid in publico relictum.[r] Hi Duces non, vt alij magiſtratus ad tempus, ſed in perpetuum creabantur. Procopius,[s] locum, inquit, nomine Artales muro munitiſſimo cingens, pręſidium inexpugnabile ibi ordinauit, militareſque conſtituit cohortes, quibus Principem perpetuò futurum definiuit, quẽ Romani, Ducem Latina voce appellant. Sed & prędia illis in limitibus in perpetuum colenda tradita,

a in Alexandro.
b lib. 17. & lib. 28.
c in l 2. C. quib. non obijc. long. temp. præſcr.
d l. 4. ff. de off. aſſeſſ. & alibi.
e d. l. pen. C. de appell.
f l. 1. de off. Vicar. l. nemo, C. de aſſeſſor. & tit. C. de comit. rei militar.
g lib. 2 cap 9.
h l pen. C. de appellat.
i l. pen. C. de re milit.
C. de fundis limitotrophis.
k in l. fin. C. de fund. limitotro.
l in l. omnes. & l. nulli. C. de fun. patrime.
m l. ſi C. de fun. limitroph. l. 5. §. pro limitaneis, C de off P. P. Af.
n in l. ſi captiuus ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ.
o in l. Lucius ff. de euict.
p in l. agris. ff. de acq. rer. dom. l. 1. §. 3. & 4 ff de flumin.
q in d. l. in agris.
r Aggenius Vrbicus Frontinus de limitibus Alcia. lib. 1. parer. c. 18. lib. prætermiſſ. in ver. limitati.
s lib. 3. de adif. Iuſtin.

cos

eos perpetuos fuiſſe arguunt. Rufas tunicas, & alia ornamenta à Vopiſco [a] deſcripta geſtabant: Cape, ait, tunicas Ducales rufas quattuor, item balteum argenteum, aut inauratum, annulum bigemmem, brachialem torquem, caſſidem inauratam, ſcutum auro illitum, fibulam auream, latum clauum, tunicam purpuream. [b]

a in Aureliano.
b & Pollio in Claudio.
c lib. 2. de bello Vandal. ad fin.

Illis diſcumbentibus retro conſiſtere Equites mos erat, inquit Procopius, [c] nec vlli aquam Ducibus ſecum armatos ducere fas erat. Ampla iiſdem annonæ dabantur, quæ in epiſtola Valeriani à Pollione in Claudio referuntur, cui Valerianus iubet tantum dari quantum Ducibus: Huic, inquit, ſalarium de noſtro priuato ærario dabis.

Frumenti annuos modios	3000.
Lardi libras	300
Vini veteris ſextarios	3600.
Olei boni ſextarios	150.
Olei ſecundi ſextarios	600.
Salis modios.	20.
Ceræ pondo	150.
Argenti in opere annua pondo	50.
Philippeos annuos	150.
In ſtrenis	47.
Trientes	160.
Tunicas rufas militares annuas	2.
Sagochlamydes annuas	2.
Fibulas argenteas inauratas.	20.
Fibulam Cypriam auream.	1.
Baltheum argenteum inauratum.	1.
Caſſidem inauratam	1.
Scuta chryſographata	2.
Loricam quam refundat	1.
Albam ſubſericam cum purpura ſuccubitana	1.
Subarmalem cum purpura maura	1.
Ligni quotidiani pondo	100.
Accubitalium Cypriorum paria	2.
Pellium tentoriorum decurias	30.
Mulos annuos	8.
Equos annuos	3.
Camelos annuos	10.
Mulas annuas	9.

Veſtes, ſeruos, & alia quæ non recenſeo.
Fænum, paleam, oleris, herbarum, quantum ſatis eſt.

BALTHEO præcipuè ſiue cingulo Duces conſpicui erant, id enim eorum erat, & militum inſigne: D. Ambroſius [d] Duces, inquit, & Principes omnes etiam militatores accuratæ ſericis veſtibus accincti, operoſis cingulis, auro fulgente precioſa ambiunt ſolito nitidiua in conſpectu Regis incedere. Hæc ille. Demum Iulianus apoſtata his quinquaginta libras argenti, ſeu quaternos aureos pro ſingula libra addidit; [e] quæ ſumma 200. ſolidos colligebat. Sed his Duces non contenti, etiam militum annonas vſurpabant. Quare Theodoſius iunior earum duodecimam inter ipſos, & præpoſitos caſtrorum diuidendã cum abuſum tollere non poſſet illis coactus eſt relinquere. [f] Cæterum Ducibus pro prætaxis annonis annua pecunia eſt conſtituta. [g]

d Sermone 14.
e l. ſecundum, l. & ſingulis C.T. de cohortal.
f l. vl. C. de offi. milit. iud.
g l. 1. C. de annonis & capitatio.
h l. nemo. C. de curſu publ.

In prouinciam ſibi decretam proficiſcentes Duces veredis curſus publici vti poterant. [h] poſtea cum iter faciebant, ſuis iumentis vehebantur. Iuſtinianus 190. annonas, & 158. capitationes, id eſt impenſas pro 158. equis, vt Marcellinus interpretatur, ſingulis quinque Ducibus Africæ aſſignauit, ac ſolidos quinque pro ſingula annona, & quattuor pro capitatione taxauit, [i] colligebat ea ſũma ſolidos 1582. monetæ eius temporis, noſtræ efficit plus minus aurei 2200. pro codicillis magiſtratus Duces in Laterculo maiore primicerio notariorum ſoluebant ſolidos VI. Magiſtro militum pro inſinuandis literis magiſtratus ſolidos XII. officio P. P. Africæ ob eandem cauſam ſolidos XII. [k] eodem Iuſtiniano imperante, duces quoddam vexillum geſtabant, quo ab alijs dignoſcerentur, Procopius. [l] Argan inquit, omnium animoſiſſimus inter ordines Ducis ferre ſignum conſueuit, quem bandophorum Romani vocant.

i l. 1. §. et hac Notitia C. de offic. P. P. Afr.
k l. 1. C. de offic. P. P. Afr. in Notitia.
l lib. 2. de bello Vandal.

Duces ſpectabiles erant, [m] & licet Iuſtinianus quandoque eos clariſſimos vocet, [n] ipſos dignitate Senatoria cumulat, quo & ſi inferiore titulo magis honeſtabantur: Comites quoque Spectabiles dicebantur, [o] & ii aliquanto Ducibus digniores.

m l. p. n. C. de appella. l. viros, C. de diu. offic. l. 2. § ranero, C. de off. P. P. Afr.
n in d. l. 2. C. de off. P. P. Afri.
o l. 1. C. de proxim. ſchol. l. fina. C. de ſilentiar. l. 3. C. de off. mag. offic.
p l. l. viros, C. de diuerſ. offi.
q l. cura. & l. vl. C. de off. Magiſt. officio.
r lib. 8. 1 decad.

Hi eorumque officia, & caſtrorum Præpoſiti, non à Magiſtris militum, ſed officiorum iudicabantur, [p] niſi conſuetudo aliter ſe habuiſſet, vt in Orientis, Illyrici, Thraciarumque limitibus, vbi ſub Magiſtris militum conueniebantur. [q] At in Occidente Limitanei Duces, Comitesque Magiſtro militum Præſentali paruerunt, quod & in Italia poſt euerſum Occidentis Romanum Imperium à Iuſtiniano recepto, vſq; ad Longinum Iuſtini ſecundi Præfectum eſt obſeruatum. Is Exarchatus ſede Rauennę poſita, non prouincijs, vt antea, ſed ſingulis oppidis Duces præfecit, quod per multos annos obtinuit, inquit Blondus, [r] Vnde Narnienſis, Spuletanus, atque adeo Romanus, dicti ſunt Ducatus. Huius exemplo Longobardi Clephis Regis tyrannidem exoſi. eo extincto, triginta Duces creauerunt, qui in ſingulis vrbibus imperabant: Sed & Germani Principes oppidorum, quę in feudum concedebant, Comites dixerũt: In limitibus verò conſtitutos Marchiones. Hæc vox eorum lingua limitum Præfectos ſignificat: march enim ipſi limitem vocant: quibus verò XII. Comitatus ſubijciebant, Duces appellarunt, vt ex Gregorio Turonenſi, & Aimone colligit Itaq; minores Ducibus facti ſunt Comites, q̃ prius præcellebãt, Hinc hodierni Duces, & Comites deſcẽdunt. At pleriſque in locis hodie ſingulę ciuitates ſuos Duces habuere.

Ad Ducem ita Princeps ſcribebat, EXPERIENTIA TVA, aut LAVDABILITAS. Sic Arcadius & Honorius Antheum Arabię Ducem appellant. [s] vel GRAVITAS VESTRA [t] Innocentius III. Duci Carinthiæ ſcribens ait, NOBILITAS TVA [u] Officiales Comitum & Ducum iudicio Principis creabantur, officij enim codicillos ex ſcrinio libellorum accipiebant. Hæc exemplaria, & probatoriæ appellabantur. quoniam primo a Principe, deinde Comite aut Duce, cui inſeruiebant, ſubſcribebantur, & in officio conſeruabantur. [x] Nos de his dicturi Notitiæ ordine obſeruato, prius de Comitibus, deinde de Ducibus dicemus, in quibus etiã loca præſidiorum quamquam plurimum obſcura, pro viribus explicare conabimur. A Comite igitur Aegypti auſpicabimur.

s in l. 57. C. Th. de curſ. publ.
t l. 4. C. Th. de cohortalib.
u c. venerabilẽ. de electio.
x d. l. ult. §. fi. C. de diuerſ. off.

DE COMITE LIMITIS Aegypti. Cap. CXL.

NONDVM inuentis Comitibus in limitibus Aegypti, prius Dux fuit, Vopiſcus enim Mutentium, ad limitem Aegyptium Ducem à Valeriano deſtinatum fuiſſe [y] memorat; nec inter multos Duces quorum meminit, vnquam Comitem nominat. Spartianus quoq; ſub Galieno Aemilianum Aegypti Ducẽ fuiſſe ſcribit: [z] Pollio Probatum ſub Claudio, [a] & Ammianus imperante Conſtantio Artemium Ducem Aegypti extitiſſe dicit [b] item Valentinianus Victori Duci Aegypti ſcribit, [c] cui eodem titulo Puſeus præfuit, vt auctor eſt Marcellin. [d] Verum hic Dux Comitis quidem dignitate eſt auctus, ſed poteſtate diminutus. Cùm enim vniuerſis Aegypti militibus præeſſet, alijs duobus Libyę & Thebaidis Ducibus factis earum ditiones amiſit. Id Gratiano imperante factum fuiſſe videtur, ſub quo Romanus Comes Aegypti fuiſſe inuenitur, [e] & poſt eum ſub Arcadio

y in Aureliano.
z in Aemilian.
a in Claudio.
b lib. 22.
c in l. 5. C. Th. de legat.
d lib. 24.
e in l. 11. C. Th. de pagan.

a l. 3. C. de pa-græt.vico.

b in l. vlt. ad ſ. C.de diuer. offic.

c lib.17.

cadio Heraclion. [a] Duo verò tantùm in Oriente Comites rei militaris fuere: alter Aegypti, alter Iſauriæ, quod vſque ad Notitiæ tempus permanſit. Poſtmodum Leo Imp. tres alios Comites addidit, [b] Pamphyliæ, Lycaoniæ, & Piſidiæ. Cum iam Occidentis Imperium cecidiſſet. Limitis Aegypti Comes ſupra Libyam, vbi eſt Memphis, & Oaſis minor, militum copijs imperabat. Auguſtus tres legiones ibi, quaſque ſuis locis collocauit: Strabo enim qui tum ſcripſit, [c] loquens de Aegypto. Sunt, inquit, tres militum legiones, quarum vna circa vrbem Alexandriæ ſedet, aliæ in reliqua ſunt regione. Præter has nouem cohortes Romanorum, tres in eadem vrbe, tres in finibus Aethiopiæ præſidio circa Sienem, reliquæ in cætera regione ſunt collocatæ.

Erant, & tres equitum turmæ, per loca opportuna eodem modo diſpoſitæ. Sed tempore huius Notitiæ quatuor legiones, alæ Equitum XVI. Cunei II. cohortes peditum IX. Aegyptum tuebantur, de quibus infra dicetur.

NOTITIA
COMES LIMITIS
ÆGYPTI CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis rei Militaris per Aegyptum.

Legio quinta Macedonica Memphi.
Legio tertiadecima gemina Babylonia.
Equites Stableſiani Peluſio.
Equites Saraceni Thamudeni Scenis veteranorum.
Legio tertia Diocletiana Thebaidos Andro.
Legio ſecunda Traiana Parembole.
Ala Theodoſiana nuper conſtituta.
Ala Arcadiana nuper conſtituta.
Ala ſecunda Armeniorum Oaſi minore.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala tertia Arabum Thenenuti.
Ala octaua Vandilorum Neæ.
Ala Septima Sarmatarum, Scenis Mandrorũ.
Ala prima Aegyptiorum Sellç.
Ala veterana Gallorum Rinocoruræ.
Ala prima Herculia ſcenis extrage raſa.
Ala quinta Retorum ſcenis veteranorum.
Ala prima Tingitana Thinunepſi.
Ala Apriana Hippone.
Ala ſecunda Aſſyriorum Soſteos.
Ala quinta prælectorum Dionyſiade.
Cohors tertia Galatarum Ceſro.
Cohors ſecunda Aſtarum Buſiri.

Prouinciæ Auguſtanicæ.

Ala ſecunda Vlpia Afrorum Thaubaſteos.
Ala ſecunda Aegyptiorum Tacaſiri.
Cohors prima Sagittariorum Naithu.
Cohors prima Auguſta Pannoniorum Tohu.
Cohors prima Epireorum Caſtris Iudæorum.
Cohors quarta Iuthungorum Aphrodito.
Cohors ſecunda Itureorum Aiy.
Cohors ſecunda Thracum Muſon.
Cohors quarta Numidarum Narmunthi.

Officium autem habet ita.
Principem de ſchola Agentum in rebus ducenarium, qui adorata clementia principali cũ inſignibus exit.
Numerarios.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis, ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & cęteros Officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habebat abacum rubro tapeto, & ſurrecto, tuſſratum, quo liber integebatur; in cuius viridi tegumento, ſequentes notæ ſcriptæ erant, F. L. L. N. Z. A. I. L. CO. M. ORD. P R. quas ita interpretor: Fœlix liber iniunctus notarijs Tribunis a Laterculo continens mandata ordine Primicerij. Hæ notæ in ſigno mandatorum aliorũ Comitũ, & Ducum cernuntur. In manuſcriptis, libro auro tecto, apud hunc Comitem, & ſequentes limitaneos Duces inſſærent codicilli, qui in impreſſis hic, vt puto, per errorem deſunt. Huius Comitis & ſequentis purpureum eſt tapetum, qui color Comitũ dignitati tribuitur. Duces Orientis, librum ſine abaco, & tapeto præferunt, & in hoc a Comitibus differunt.

Nouem huius Comitis munitiones oſtenduntur, cum duabus piramidibus, quæ à Numeris a Maiore Laterculo prodeuntibus defendebantur, eas interfiuit Nilus: in ima parte ambulat Pardus, aut Panthera, in ea regione frequens. Alia XXII. oppida ex minore Laterculo emiſſç copiæ tuebantur, quorum nulla apparent veſtigia, vel imago, quod fortè breui charta nequiuerunt comprehendi. Vniuerſa hæc defendebant Equitum turmæ duæ, alæ XVI. legiones II. cohortes IX. poterant omnes eſſe Equites circiter 1700. pedites 6500. Nam, vt ait Conſtantinus Porphirogenneta, agmina in præfecturas diuidebantur, quarum aliæ mille, aliæ quingentis capitibus cõſtabant. Officium hic Comes habebat Principem de ſchola agentium in rebus Ducenarium, qui adorata clementia principali cum inſignibus exibat: interpretor tranſacto biennio, mio hæc uerba addenda cenſeo; ex officio Proconſulis Achaiæ, & Vicarij Ponticæ. Huius officij Principis inſigne erat cingulum, quod etiam apparitoribus Magiſtrorum militum tanquam militibus & quibuſdam alijs dabatur. [a] Hic cauſas militum ad Comitem introducebat, & ut alij Principes officiorum exequebatur.

Habebat præterea Aegypti Comes, Numerarios, Commentarienſem, Adiutorem, A libellis, ſeu Subſcribendariũ, Exceptores, & cęteros officiales, quemadmodum Magiſtri militum, quos apud eos ſumus interpretati, vbi & omnimus numerarios Comitum actuarios à Gratiano appellari, [b] Scribas ab actis carebat, quibus nullus militum Præfectus utebatur: Qui enim ſuis ſubmentis, aut alijs actibus, auctoritatem addere volebant, prouinciarum Rectores non militares Iudices adibant. Prędicti apparitores cingilli a Libellenſibus Principis ſcriptis, & ab eo, Comiteq; ſubſcriptis probabantur. [c]

Legiones, Cohortesque, & Equitum, quas hic Comes regebat, alæ erant ſequentes.

LEGIO QVINTA MACEDONICA Memphi locata; quã olim in Macedonia ab Auguſto conſtitutam fuiſſe Dion [d] teſtatur. Hæc poſtea fuit una ex IX. Legionibus Comitatenſibus Magiſtri militũ per Orientem. Vnde conſtat Comites, & Duces limitũ, militibus Magiſtrorum vſos, ſed & alios ex minore Laterculo Magiſtris minimè ſubditos habuiſſe. Hæc legio per plura oppida diſperſa fuit: Pars n. Comiti Aegypti, pars Duci Daciæ Ripenſis obtemperabat, & quinque in locis excubabat, ut infra dicetur.

Memphis Regum Aegypti regia fuerat, vbi nunc creditur eſſe Cayrum, Moph, & Migdol Hebræis dicitur caput, eſt Heptapolis Arcadię. Quadraginta ſtadijs ab hac urbe eſt collis, in quo multæ pyramides, & regum ſepulturę erant: Earum tres eximię magnitudinis, ſed duę pręcipuè inter orbis ſpectacula numerabantur, ſingulę altitudine ſtadij, figura quadrata, & latitudine paulo minore: In ſummo

erat

Præſidia XXXI. Equites 1700. Pedites 6500.

a l. ult. C. de apparitor. Magiſt. Milit.

b in l. 3. in fin. C. de diuerſ. offic.

c l. ult. C de diuerſ. offic.

d lib 55.

erat inſignis & turbinatus lapis: vnde per cochleares ſcalas ad regis ſepulchrum ibatur, quemadmodum Strabo, Diodorus, & alij tradunt: Hę ſunt duæ pyramides, quę in Comitis inſignibus, ſub Memphi deſcribuntur. Ipſum oppidum ſupra tectum purpureũ ſtatuam dextra haſtam tenentem, & læuam lateri admotam habet: Quem Principem Martis habitu eſſe credo. In codice Vrſini, in ſummo haſtę, pręfixa tabella, uiri imaginem continet.

LEGIO XIII. GEMINA BABYLONIÆ inſidet: hanc olim in Dacia fuiſſe Dion ſcribit, quę inter hunc Comitem, & Ducem Dacię Ripenſis diuiſa, partim in Aegypto, partim in Dacia militabat. Babylonia autem oppidum erat Aegypti, quod Cambyſes in Aegyptum proficiſcens condidit: alij Babylim uocãt, vbi legio degebat. Ioſephus Letuſpolim antea dictum affirmat; [a] ſupra huius turrim ab alto ſtipite, pro inſigni crua cordi infixa exibat: ſignificabat, eam cordi militibus, & Principi inhęrere. In manuſcripto Vrſini, loco cordis pila uidetur, orbis typus, & portendit, crucem orbi dominari.

a l. 2. antiq. c. 13.

EQVITES STABLASIANI Peluſij degebant, erat hoc vnum ex ſeptem oſtijs Nili, cum oppido munitiſſimo, vbi nunc eſt Damiata. clauem Aegypti uocat Suidas. D. Hieronymus; [b] Robur, inquit, appellatur Aegypti Peluſium, quia portũ habet munitiſſimum, negotiationes maris maximè ibi exercebantur: & ſubdit Vergilium [c] dixiſſe.

b in 30. Ezech.

c in 1. Georgicorum.

Nec Peluſiaca curam aſſeruabere lentis.

Non quod ibi pręcipu[e] ſeni naſceretur; ſed quia ex Thebaide & alijs loci[s] [A]egypti per Nilũ eò pluſima deferebatur. Septuaginta uerò interpretes, eo in loco Dioſpolim, & Memphim pro Peluſio poſuiſſe: Hęc D. Hieronimus. Olim Aeliopolim ab Aelio Principe, qui eam triplici muro circundedit, dictam putat Sabellicus; Hanc urbem in Auguſtanica Marcellinus [d] locat: In Auguſtanica, ait Peluſium oppidum eſt nobile, quod Pelleus Achilhs pater dicitur condidiſſe, luſtrari Deorũ monitu iuſſus, in lacu, qui eiuſdem ciuitatis alluit mœnia, cum poſt interfectũ fratrem, nomine Phocum, horendis furiatum imaginibus raptaretur: & Caſſium, vbi ſepulchrũ Pompei eſt magni, & Oſtracinę, & Rhinocorura: Hæc ille. In hoc oppido pro inſigni ſtat longo ſtipite pręfixũ caput albę aquilę, cum pectore implumi ſine alis: per eam forte Nilus ſignificatur, qui etiam uocatur aquila, vt tradit Pierius. [e] In manuſcriptis aquila eſt cœrulei coloris, qui aquæ conuenit, ſine alis eſt & implumis, ne Imperij aquila crederetur, vel ad denotandam Aegypti antiquitatem: Aquila enim cum ualde ſenuerit, plumas ac pennas toto corpore amittit, ut aiunt D. Ambroſius, [f] & D. Gregorius. [g] Aegypti vero, ſe omnium populorum vetuſtiores, aſſerebant, ut refert ex Trogo Iuſtinus, & in primis Peluſium omnium ſe prætendebat antiquiſſimum. Poſſumus etiam interpretari Imperium à Barbaris deuaſtatum, eſſe renouandam. Legitur enim in Pſalmo renouabitur vt aquila iuuentus tua. D. Hieronymus ait, aquilam ſenio confectam, pennis valde grauari, quas aqua aſperſas reiicit, tum calore intra ſe collecto, primum oculos ſanari, mox iuuentam redere. Eucherius quid ſimile narrat. STABLASIANI à loco unde orti, ſunt dicti; forte legendum STABALIANI, qui fuere Gallię populi: Hi erant ex X. Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem.

d lib. 22.

e li. 19. Hieroglyphicorum.

f ſermo. 54.

g Homel. 18. in Ezechiel.

EQVITES SARACENI Tdamudęni Scenis veteranorum morabantur. Hi equites ſunt ex Arabia Fęlici: vnde ortus eſt impius Mahumetes. Ab Iſmaele & Agar deſcendunt, & ideo proprie Agareni uocantur: Sed à Sara ſe Saracenos uocant, à qua nolunt uideri venire, ut ait D. Hieronymus. [h] Thamudęni, à Thamuda Nabathæorum ſunt dicti, quã Arabiæ proximam fuiſſe Stephanus ſcribit: inter eos Saraceni habitabant; vnde hi equites ſunt delecti, ſub Duce Paleſtinæ alii equites Themudeni militabant Scena verò eſt oppidũ Arabię Ptolemæo, inter Peluſiũ & Memphim, auctore Itinerario: à quo uocata eſt Scenitis regio cuius incolę erant Saraceni. Marcellinus [i] ſcribit Scenitas Arabes, Saracenos à poſteritate appellatos. Scenę autem Latinè ſunt tẽtoria, inquit D. Hieronymus. [k] Et Scenitas Arabes ab uſu tentoriorum dictos Zoſimur [l] memorat. Veteranis autem ibi degentibus, hoc oppidum veteranorum eſt nuncupatum; qui forte à uetera oppido apud Rhenum, [m] ſunt appellati. Erant, & caſtra, quibus Veterum nomen erat, vt Tacitus refert, [n] à quibus veterani nominari potuerunt. Thamuda eſt locus, in quo Iacob regreſſus de Meſopotamia, habitauit, & lingua Hebraica appellatur Sichor. Hic etiam ala equitũ quinta Retorum dicta degebat, vt infra dicetur. Supra hoc oppidum pro inſigni erat aurea aquila, haſtę alię præfixa, & tabulæ incluſa, alas expandens: Hoc legionis ſignum Imperium Roman. referebat. In manuſcripto, viridis aquila tabulæ inſidet: Hi equites ſub aliquo Magiſtro militum non leguntur.

h in 25. Ezech.

i lib. 22.

K de locis Hebraicis.

l lib. 2.

m Tacitus lib. 2. annal.

n lib. 20.

LEGIO TERTIA DIOCLETIANA THEBAIDOS in Andro oppido commorabatur, quod eſt in ea Aegypti parte, quę Delta uocatur, & dicitur Andron, quaſi virorum ciuitas, ut Ptolemæi interpres autumat. Huius loci & Itinerarium meminit, in quo erat manſio. Supra ſupercilium templi pro inſigni huius loci ſtat ſtatua, dextera haſtam tenens, quemadmodum erat & Memphi. Hæc vero eſt una ex legionibus XXI. Magiſtri militum per Thracias. quæ Tertia Diocletiana Thebęorum uocatur, ſeu Thebaidis vnde à Diocletiano eſt conſcripta. Hanc legionem diuiſam fuiſſe oportet, quia etiam ſub Duce Thebaidis reperitur.

LEGIO SECVNDA PAREMBOLAE inſidebat. huius meminit etiam Itinerarium, Latinè dicitur caſtrametatio, aut caſtra ſeu tẽtoria. eſt forte locus Aendor, vbi D. Hieronymus [o] ait, filios Iſrahel ſe ad prælium præparantes caſtra poſuiſſe, Eſt hodie, inquit, grandis uicus Aendor iuxta montem Tabor, ad Meridiẽ in quarto milliario. Ioſephus in Galaditide ponit. Supra huius munitionis pinnaculum, ſtant duo uiri, ſeſe inuicem complectentes; Hi ſunt vtriuſque Romani Imperii Principes inter ſe concordes. In Vrſini codice, capita tollunt extra tabulam, cui ſunt infixi: Hanc legionem ſecundam Traianam eſſe puto, à Traiano inſtitutam, quam in Aegypto collocatam Dion [p] ſcribit. Hæc etiam ſub Duce Thebaidis reperitur: vnde eam diuiſam neceſſe eſt fuiſſe, & raro hic legiones integræ reperiuntur. Plures ſecundę legiones ſub Magiſtro militum per Orientem ſine cognomine merebant, ſed non apparet, quæ fuerint.

o de locis Hebr.

p lib. 55.

ALA THEODOSIANA, nuper conſtituta, vna ex quatuor vexillationibus Comitatẽſibus Magiſtri militum per Thracias, cui tanquam nouę forte certus locus nondum erat aſſignatus; Theodoſiana, à Theodoſio iuniore eius auctore eſt denominata. Vnde arguitur hanc Notitiam eo imperante ſcriptam fuiſſe, quia alæ nuper ab ipſo conſtitutę meminit: ſequens quoque Arcadiana nuper conſtituta fuiſſe dicitur, non ab Arcadio, ſed in Arcadia contracta, aut in memoriam Arcadii denominata. Hic in alta colũna pro inſigni eſt, vir dextra haſtã tenens, & ipſum Theodoſium Principem referri puto. In Vrſini codice vir extra tabulam cui inhæret, caput emittit. In Madruciano dextra clypeum tenet, læua haſta nititur.

ALA ARCADIANA nuper conſtituta, vna vexillationum Comitatẽſium Magiſtri militum per Oriẽtẽ. Arcadiana dicta eſt, ab Arcadia Aegypti oppido, quod tuebatur. Eſt autem Arcadia, inquit Stephanus ciuitas Aegypti, vna ex tribus, quę ſunt in Amorgo inſula, quæ olim erãt Melania, Minoe, Arſenice. Hac oportet fuiſſe Nili inſulam, non eam, quæ eſt vna huius nominis ex Sporadibus. Supra oppidum vbi

hæc

hæc ala morabatur eſt inſcriptum, ARCADIANI. In vertice tecti purpurei eſt, vir indicem ſiniſtræ manus attollens, qui eſt Princeps Orientalis hoſtibus minitans, prout etiam alibi reperitur.

ALA SECVNDA ARMENIORVM, in Oaſi minore degebat non longe à Mareotide palude, Marmaricã verſus; Auaſim Stephanus appellat ſimilem eſſe dicens Pardi pelli, maculoſam enim videri ob raras ędes in deſerto & aquoſa ſitas; ita huiuſmodi loca Aegyptij Auaſes uocãt. Duæ vero vrbes Oaſes uocantur, quarum altera magna Oaſis dicitur, non longe ab Abydo, in quam deportabantur delinquentes. [a] Huc in exilium a Conſtantio miſſus eſt magnus Athanaſius, & à Theodoſio Neſtorius, & ab Arcadio Timaſius magiſter militum, Zoſimus. [b] Timaſius, inquit, relegatus in Oaſim cum publico ſatellitio deducebatur. Is erat locus inſigniter ſterilis, è quo nemo poſſet euadere, qui eo deportaretur; Nam terra in medio arenoſa vaſta prorſus & inhabitata, notitiam tendentibus huc omnem adimit, partim quod venti arena veſtigia compleant, & aboleãt partim quod nec arbor vlla, nec domicilium ſit, quæ indicium aliquod iter facientibus ad cõiecturam relinquere poſſint. Hæc ille, Zonaras quoque [c] hoc oppidum à uentis agitari ſcribit. Alij à culicibus & muſcis nimium infeſtari. Quare olim prohibitum fuit, [d] nequis, præter Præfectum Auguſtalem, vel Ducem Aegypti reos in Gypſum, vel Oaſim deportaret, nec vltra ſex menſes vel annum ibi eſſe poſſent deportati. Hoc oppidum cum pręſidio munitum fuit. Alia Oaſis minor à Ptolemęo uocatur, de qua hic intelligitur, [e] ſuper cuius ſupercilio ſedet Aquila ſignum Imperij, alas in Vrſini codice ſupra tabulam extendit. Hæc ala eſt vna Vexillationum palatinarũ Magiſtri militum præſentalis, qui comites ſagittarij Armeni vocabantur. Omnes autem ſupradictę, tam equitum, quam peditum copiæ, ex maiore laterculo prodeuntes Magiſtris militum parebant, & in pręſcriptis nouem oppidis excubabant: Sequentes vero, quę de minore Laterculo proueniebant, eorum Imperio non ſuberant. Oppida, in quibus degebant neque ſub hoc, neque alijs Ducibus exceptis paucis Meſopotamiæ, depicta apparent. Quæ vel ad euitandum laborem tot munitiones deſcribẽdi, pręter miſſa fuere, vel quod plura oppida ſimul una charta non poſſent comprehendi, ſatiſque viſum fuit ad præſidiorum cognitionem, eorum partem oſtendiſſe.

a l. relegatorum 7. §. et quoddam. ff. de interd. et releg. l. fina. C. de pœn. l. 1. C. T. de Nilo. agger. non rump.

b in quinto.

c in Theodoſio.

d in d. l. fi. Græcè ſcripta. C. de pœnis.

e Nicepho. l. 14. ca. 35. 36. & li. 9. c. 29.

DE ALIS, QVAE DE MINORE Laterculo emittuntur.

DVPLEX fuiſſe laterculum, ſupra diximus; maius & minus; illud omnes magiſtratus ciuiles & militares cum eorum copijs, pręter limitaneos continebat, hoc vero præfectos, Tribunos, & Prępoſitos caſtrorum limitum, [f] a Notarijſq; in ſcrinio memorię ſub Quæ ſub diſpoſitione tractabatur. [g] qui laterculenſes uocabantur, [h] is gradus antiquioribus illius ſcrinij tantum dabatur; Itaq; non uexillationes, aut cunei equitum, uel legiones, aut auxilia, ſed alæ tantum equitum, & cohortes ad limites Imperij deſtinatę, ex illo prodibant, nec à magiſtris militum, ſed à Principe probabantur, ſolumque Magiſtrum officiorum iudicem habebant. [i] In Occidente verò omnes hæ alæ, & cohortes ex maiore laterculo emittuntur. Dictę autem ſunt alę, quia inſtar auium alarum pedites legiones tegebant, continebantque equites 686. ſecundum alios 732. [k] Itaq; ſuis legionibus, cũ opus erat, adiungebantur. vnde Itinerarium in Germania ſecunda alas legionum VI. VII. VIII. IX. & X. locatas fuiſſe ſcribit. Cunei vero equites abſque legione intelliguntur. In minore ergo laterculo alę quę ſuas cohortes tuebantur, ſingulæ erant equitum numero 56. aut ſummum 66. vt Vegetius tradit. [l] Harum Duces præfecti vocabantur, ad quod munus Auguſtus adoleſcentes Senatorum filios eligebat. Tranquillus, [m] liberis; inquit, Senatorum, quo celerius Reipub. aſſueſcerent, protinus virilem togam, latum clauum induere, & curiæ intereſſe permiſit; militiamque auſpicantibus, non tribunatum modo legionum, ſed, & præfecturas alarum dedit. At nequis expers caſtrorum eſſet, binos plerumque laticlauios prępoſuit ſingulis alis. ex his verbis conſtat plures fuiſſe alæ quam legionis tribunum pręfici.

f l. 1. C. de offic. Quæſtor

g toto tit. C. de offic. Quæſto l. 3. in fin. C. de agen. in reb.

h l. 5. in fin. C. de milit. poſt l. comperimus. §. vlt. C. de proxim. ſacr. ſcrin.

i l. uiros C. de de uerſ. offic.

k Veget. li. 2. c. 6.

l lib. 2. cap. 8.

m in Auguſto c. 38.

In totius verò Oriẽtis minore laterculo, ſũmatim continebantur alę 66. cohortes 59. hoc modo.

In Aegypto	alæ	13.
Thebaide	alæ	15.
Paleſtina	alę	6.
Arabia	alæ	6.
Phœnicia	alæ	7.
Syria	alæ	2.
Oſrhoena	alę	6.
Meſopotamia	alę	3.
Armenia.	alæ	8.
Omne alæ		66.
Cohortes Aegypti.		9.
Cohortes Thebaidis.		10.
Cohortes Paleſtina.		11.
Cohortes Arabiæ		5.
Cohortes Phœniciæ.		5.
Cohortes Syriæ.		4.
Cohortes Oſrhoena		2.
Cohortes Meſopotamiæ		3.
Cohortes Armeniæ		10.
Cohortes		59.

Alæ Comitis Aegypti, quæ de minore laterculo emittebantur, erant ſequentes.

1 ALA TERTIA ARABVM degebat Thenenuthi.

2 ALA OCTAVA VANDALORVM, habitabat Neę. Hæc vrbs eſt Aegypti in Thebaide prope Chemnim oppidum, ait Herodotus. [n] Iornandes Dexippi hiſtoriographi auctoritate ſcribit. Vandalos ab Oceano ad limites Danubii uia anni ſpacio perueniſſe; præ nimia terrarum immenſitate; Eos verò Gebericus Rex Gothorum profligauit; Quare reliqui pauci Vandali ſuperſtites Pannoniam à Cõſtantino Imp. obtinuerunt, vbi per annos plus minus 40. ut incolæ quieuerunt. longo verò poſt tẽpore a Stilicone inuitati, Gallias, mox Hiſpaniam, ac demum Africam occuparunt. Ex his hęc ala eſt collecta.

n in Euterpe.

3 ALA SEPTIMA SARMATARVM, morabatur Scenis Mandrorum, Scenas Mandras appellat Itinerarium, Latinè tentorium eſt; [o] Id oppidum eſt Aegypti inter Babylonem & Aphroditopolim. Mons etiam fuit Antiochiæ Syrię à ciuitate 30. ſtadijs diſtans; in cuius ſummo Simeon Stilites templum in crucis formam ædificauit. Mandra ſignificat ſpeluncam. Sarmatę a Veſpaſiano contra Vitellium fuerunt acciti. Tacitus, [p] At, ne inquit, inermes prouincię Barbaris nationibus exponerentur, Principes Sarmatarum Iazigum, penes quos ciuitates regimen, in comilitium acciti.

o D. Hieronymus de locis Hebraicis.

p in 19.

4 ALA ÆGYPTIORVM excubabat: Sellę, fortaſſe legendum Syllæ, quæ diſtat Peluſio millibus paſſuum 24.

5 ALA VETERANA RASA. Gallorum Rinocorure Itinerarium, Ioſephus, Epiphanius. [q] Martirologium, [r] Rinocorulam appellant; olim Necleſtam dictam fuiſſę teſtatur Epiphanius à Sortibus, quibus

q in Panaret. hæres. 66. contra Manicheos.

r 17. Kal. Febr.

quibus Noe terram in tres filios diuiſit. Marcellinus,[a] eam cum Peluſio in Auguſtanica locat. Alia eſt eiuſdem nominis, in Syria, de qua Strabo,[b] & Ioſephus[c] Hæc eſt vltra montem Caſſium ab Oſtracina diſtans millibus paſſuum XXIIII. olim ab equitibus Aegypti condita, quos Rex naribus truncauerat, vnde nomen vrbi ioditum; Ῥῖνας enim Græci nares vocant, Κοροῦν truncationem. Diodorus,[d] Actiſanus inquit, Aethiopum Rex, occupata Aegypto, latrocinia nouo more compeſcuit, ſontes neque morte plectens, neque linquens impunitos, eorumque iudicio conſtituto, conuictos omnes in vnum coactos miti ſupplicio affecit; Amputatis enim naribus in vltima deſerti ire compulit, ibique ciuitatem condidit, ab eacſis naribus Rhinocoruram appellatam; ea in Aegypti, Arabiæque finibus haud procul à mari ſita, omnibus vitæ commodis caret; Nam omnis vicina regio ſalſa eſt, & intra mœnia vnicus puteus, atque is inutilis, vtpote aqua guſtu amara. Hæc Diodorus. Stephanus verò ait, quod eius loci homines ſummas ſtares ſibi amputare conſueuiſſent. D. Hieronymus,[e] Rhinocorura, inquit, ciuitas eſt Aegypti, cuius meminit Eſaias.[f] Sciendum autem, quod hoc vocabulum in libris hebraicis non habetur, ſed à ſeptuaginta interpretibus propter notitiam loci additum eſt. Hæc ille. Madrucianus codex habet Rhinocorina mendoſe. Veterana hæc ala eſt appellata à veterum caſtris de quibus ſupra in equitibus Saracenis. Aliam in Gallia Belgica Tacitus[g] ponit, Raſa verò in Meſopotamia eſt oppidum, vnde hæc ala poſſet eſſe deducta, vel à loco, vbi diu ſteterat, eſt appellata, ſed in manu ſcriptis deeſt Raſa, vt puto recte, quia hinc longe diſtat; vnde per errorem hic tranſpoſitam fuiſſe ſuſpicor, & hanc dictionem adiungeodam ſyllabæ, Ge, loci ſequentis; vbi legendum, Geraſa.

a lib. 22.
b lib. 16.
c lib. antiq. Iud. 13. cap. 21.
d lib. 2.
e de locis hebraicis.
f 19.
g lib. 20.

4 ALA PRIMA HERCVLEA habitabat Scenis extra Ge. Prima tantum huius vocis dictio apparet in Codice impreſſo, ſed manuſcriptus Veſiint habet GERASA, Madrucianus, EXTRA GERASA, alter vetuſtus, SEXTA GERASA, quæ ciuitas eſt Syriæ curuæ Ptolemæo; Ioſephus Geſaram vocat Plinius Gelaſam. Stephanus, Geraſa, inquit, Syriæ Cœles ciuitas, vna ea 14. vnde Ariſton Rhetor, & Cerícus Sophiſta, & Platonomicus Rhetor. D. Hieronymus.[h] Geraſa, ait, vrbs inſignis Arabiæ: Quidam ipſam eſſe Gadaram exiſtimant. aliqui codices habent, Scenis ſexta Geraſa, vt ſcribit Ortelius. Epiphanius,[i] memorat in Geraſa Arabiæ aquæ fontem in vinum verſum ea hora, qua Dominus in Cana Galilææ aquam in vinum vertit: ſed & Plinium,[k] in Andro inſula fontem Nonis Ianuarijs ſemper vini ſapore fluere ex Mutiano. ter Coſ. tradit, is vno die aberrat, quo Dominus id miraculum edidit. Geraſæ Dominus à dæmonio tetentum curauit. eam D. Lucas[l] eſſe contra Galilæam ſcribit, D. Marcus[m], dicit eſſe trans mare in Decapoli; vnde aut hæc Geraſa eſt diuerſa à noſtra, aut hic Comes longiorem tractum habuit.

h de locis Hebr.
i hæres. 51.
K lib. 2. c. 106.
l cap. 8.
m cap. 5.

7 ALA QVINTA RHETORVM Scenis veteranorum, hæc ex Rhetiis erat contracta; vnde lego Rhetiorum; Inter Peluſinum & Memphim, Scenas Veteranorum Itinerarium ponit, de quo ſupra.

8 ALA PRIMA TINGITANA in Thinunepſi oppido Aegypti morabatur. Thimonepſi legit Itinerarium.

9 ALA APRIANA ex Aptis colonia Thraciæ degebat Hippone, huius nominis oppidum in Cœleſyria Plinius & Ptolemæus locant. Itinerarium verò in Marmarica.

10 ALA SECVNDA ASSYRIORVM SOSTEOS præſidio erat. ſi legamus Soſtheos, ſaluum à Deo ſignificat.

11 ALA V. PRÆLECTORVM, ideſt ante lectorum, vel præ cæteris electorum: Lecti enim milites vocabantur, qui velut præſtantes eligebantur. Marcellinus,[n] Triginta, inquit, millia lectorum militum commiſit Procopio, Dionyſiade morabantur. Hic locus eſt inter Mœridem Paludem, & Oaſim Ptolemæo à Dionyſio, ideſt Baccho dictus. Duo cohortes ſequuntur, alijs pro locorum diuerſitate intermiatæ.

n lib. 23.

1 COHORS AERTIA GALATARVM, quæ ex Galatia contracta erat, Ceſro degebat, quod erat Aegypti oppidum. Cephro Euſebio eſt regionis nomen.

2 COHORS SECVNDA ASTARVM, Itinerario Haſta eſt Tudertanorum vrbs in Hiſpania, alia eſt in Liguria, unde forte hæc cohors eſt collecta, degebat Buſiri: Hic locus non longè eſt à Dioſpoli; In media Aegypto, ideſt in Delta Buſirin conditam eſſe Stephanus ait, Oſirimque ab Iſide in ligneo boue ſepultum Buſiri nomen dediſſe, quaſi bouis Oſiri. Alij à Buſiri loci præfecto denominatam uolunt.

De alijs numeris Prouinciæ Auguſtanicæ.

AVGVSTANICAM illam regionem dici, quæ eſt ultra Peluſiũ uſq; ad Arabiam, ſupra in eius Præſide ex Ammiano eſt dictũ, qui Peluſium, Caſſium, Oſtracinam & Rhinocorarũ in ea locat.[o] Sed Notitia aliam diuiſionem facit. Hanc Auguſtaneam Gratianus uocat.[p] in qua erant infraſcripti numeri.

o lib. 22.
p l. 9. C. de veſtigalibus.

12 ALA II. VLPIA AFRORVM, in Thaubaſteos oppido degebat Ptolemæo Thaube eſt oppidum Arabiæ deſertæ. Thebeſte publicata eſt quædã lex à Conſtantino[q] quòd forte idem eſt oppidum. Thaubaſium legit Itinerarium. Ala uerò Vlpia ab Vlpio Traiano eſt dicta.

q l. 1. C. vt lite pendente, & l. 13. C. de appell.

13 ALA II. ÆGYPTIORVM TACASYRI excubabat. Tacaſſum Ptolemæo ciuitas eſt Aſſyriæ, nunc Reſſa dicta. Itinerario Tacaua urbs eſt Aegypti inter Memphim & Peluſium. Hæ ſunt alæ XIII. Laterculi minoris cohortes reliquæ ſequuntur.

3 COHORS PRIMA SAGITTARIORVM, in Naithu Aegypti ciuitate reſidebat. Cohortis Sagittariorum meminit Marcellinus.[r]

r lib. 31.

4 COHORS I. AVGVSTA Pannoniorum Thou inhabitabat, eſt locus propè Heliopolitas, quem inter Peluſium & Memphim Itinerarium collocat.

5 COHORS I. EPIREORVM caſtris Iudæorũ immorabatur: uicum Iudæorum legit Itinerarium: locus eſt Rameſſę, ubi primo fugientes ex Aegypto Iudæi caſtrametati ſunt, inde caſtra Iudæorum ſunt uocata. hoc oppidum Sucho, ideſt Caſtra Ioſephus[s] appellat, ubi poſtea Babylis conſtructa eſt a Cambyſe, dum Aegyptum inuaderet. D. Hieronymus.[t] Aelim caſtra Iudæorum interpretatur, qui, inquit, locus eſt in deſerto, in quo XII. fontes, & LXX. palmarum arbores Moyſes de mari Rubro exiens reperit.[u] Aliqui Bubaſtum appellant. Ex Epiro hi equites erant contracti, cuius equos[x] Vergilius celebrat. Epiroticos pro Epiretis Cicero,[y] & Varro[z] appellant.

s lib. 14. antiq.
t de locis.
u Exod. 15. Nu. 33.
x in 3. Georgico.
y in 12. ad Atticum.
z lib. 2. cap. 5. de re ruſtica.

6 COHORS IIII. IVTHVNGORVM Aphrodito reſidebat, quod oppidum nominat etiam Plinius & Itinerarium. Iuata Aethiopiam Stephanus locat. A Venere deriuatur. Aphroditopolim Strabo appellat. Aphrodite eſt etiam inſula maris Rubri. Iuthungos Marcellinus[a] Alemanorum partem vocat, ex quibus infra ſub Duce Syriæ ala meret.

a lib. 16.

7 COHORS II. ITVREORVM degebat Aij, Al ſi in Itinerario legitur. D. Hieronymus[b] uocat Ai uel Ain. Alij Agai, cuius, inquit, uix paruę ruinæ reſidẽt. Strabo, montanos Arabes eſſe Itureos dicit. Plinius Aſſyrios. Seruius Parthos, ita interpretatus illud:[c] Ityreos taxi curuantur in arcus.

b de locis Hebr.
c in 2. Georg.

D. Lucas Philippum fratrem Herodis Antipæ tetrarcham Itureæ, & Trachonitidis fuiſſe ſcribit. continebat Auranitidem, quam D. Lucas, & Dion[d]

d lib. 49.

Ituream

Ituream vocat. Erant hi milites ſagittarii: Vopiſcus, enim ſc ibit Valerianum CCC. ſagittarios Itureos Aureliano obtuliſſe.

8 COHORS II. THRACVM MVSON, incolebat, Muſæ eſt apud Itinerarium, hæc fortè eſt, quam Conſtantius ad Martianum Vicarium Africæ ſcribens, Murſam appellat. [a]

9 COHORS QVARTA NARMVNTHI excubabat: Legendum eſt COHORS QVARTA NVMIDARVM NARMVNTHI, ut in manuſcriptis: Hæc de Comite Aegypti, ſequitur alius Iſauriæ Comes.

[a] l.46. C.Th. de decur.

De Com te Iſauriæ, & Præſide. *Cap. CXLI.*

ISAVRIA inter Lycaoniam & Ciliciā ad radices Tauri montis ſita longe ab Aegypto diſtat: Sed ne Comites ſeparētur, hoc loco is Comes ſtatuitur, qui etiam Iſauriæ, ut ſupra expoſui, populis ius dicebat, & duabus legionib. ſ. 2. & 3. Iſauriæ, à loco, ubi degebant, appellatæ, præerat. Itaque Comes rei militaris per Iſauriā etiam Preſes erat. Poſtmodum Iuſtinianus, [b] antiquato nomine Præſidis, illum tantùm Comitem dici uoluit.

[b] Nouell. 27 de Comite Iſauria.

N O T I T I A.

C O M E S I S A V R I A E

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Comitis militaris per Iſauriam. Et præſidis.

LEGIO ſecunda Iſauria.
Legio tertia Iſauria.
Officium autẽ habet, ita.
Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Numerarios.
Adiutorem.
Ab actis.
A libellis.
Exceptores, & cęteros officiales.

Dux Iſauriæ, Lybiæ.

Numerarios & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & ceteros officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habebat, librum viridi corio tectum, & ſuper abaco purpureo tapeto inſtrato erectum, vt alij Comites, & oppidũ ad mare Cilicium, cui inſcriptum eſt, THARSVS MARE. Hæc eſt metropolis Ciliciæ maritima à Sardanapalo condita, prout eius monumento literis Aſſyriis inſcriptum epitaphium ſequens indicat. Sardanapalus Anacyndaraxis filius Anchialem & Tharſum una die condidit, & tu hoſpes uale, ede, bibe, lude. Hæc Strabo. [a] Dignum, Cicero inquit, epitaphium, quod non in bonis ſed in bouis ſepulchro inſcriberetur. Hanc vrbem præ ceteris D. Pauli natales nobilitarunt.

a lib. 14.

In Vrſini exemplari inſcriptum eſt, THARSVM MARE: vt non ciuitas, ſed mare ab ea denominatũ ſignificetur. Tarſos ſine aſpiratione Stephanus legit. Ad radices montis Tauri fermè VIII. oppida uel caſtra uiſuntur, & ceruus herbam depaſcens, quo animali fortè ea regio abundat, ſupra ſcriptum eſt, MONS TAVRVS. In Tharſi metropoli proximè Iſauriam, præſidium tenebat Comes cum duabus legionibus ſine equitatu, qui in mõtibus nõ erat vſui, poterant eſſe duo millia peditũ, tribuendo hoc tempore mille pedites legioni ſecundum Cõſtantinum Porphyrogennetam. Officiũ habebat Principem de eodẽ officio, non ex ſchola agentium in rebus, ut alius Comes, quia hic Pręſidis vice fungebatur: item Cornicularium, Commentarienſem, Numerarios, Adiutorem, Ab actis, à libellis, Exceptores, & cæteros officiales, quos codicillis, à ſcriniariis libellorum ſcriptis, & à Principe, ac demum Comite ſubſcriptis probari oportebat, ut tradit Leo A. [b] qui huius Comitis, eiusq; officii mentionem facit. Scribas verò ab actis habebat, quibus alii Comites & Duces rei militaris carebant, quia etiam Præſidis officio fungebatur, apud quem robur contractibus, & negociis dabatur, quod in militarium tribunalibus nõ habebatur.

Præſidia 8.
Peditum. 2000.
b in l. ult. C. de diuerſ. offic.

Sequitur in Notitia Dux Iſaurię Libyæ mendosè, cui ſubnectitur officium, quod poſſet illud eſſe, quo Comes Iſauriæ vtebatur, quemadmodum duplex officium Dux & Præſes Arabiæ habebat: ſed quia errore librarii totus hic contextus eſt confuſus, hoc potius ad ſequentem Ducem Libyæ pertinere putauimus, & ideo in eo interpretandum reſeruauimus.

De Duce Libyæ. Cap. CXLII.

IN Notitia pro Duce Libyæ mendosè ſcriptum eſt, Dux Iſauriæ, qui nullus per eam prouinciam fuit, ſed tantum Comes: Nam eo tempore in Oriente duo duntaxat Aegypti & Iſauriæ Comites fuerunt: Duo item per Aegyptum Duces, unus Libyæ, alter Thebaidis, in Notitiæ indice recenſentur: [c] unde neceſſe eſt Ducem Libyæ ſcribi: In codice manuſcripto eſt idem error, ſed in fine notatum eſt, Dux Libyarum iii. ideſt tertius numero Præfectus rei militaris, & hæc uerba literis rubeis in ſuo codice ſcripta eſſe Benedictus Maphęus vir nunquam ſatis laudatus, mihi pro ſua ſingulari humanitate ſignificauit. Huius uerò Ducis via nomen apparet, quòd ſub hæc tempora, Theodoſio iuniore, & Valentiniano imperantibus, à Genſerico Vandalorum, Alanorumq; Rege, Africa occuparetur, [d] vbi nullus amplius Libyæ Dux eſſe poterat: Itaque in primo indice, & hoc locò in manuſcriptis ſolum eius nomen ſcriptum reperitur: Nulla uerò eius inſignia, aut præſidia, numerivè militum apparent.

c & in l. ult. C. de diuerſ. offic.
d Paulus Diaconus lib. 14. D. Proſper in chronicis.

Olim unum in vniuerſa Aegypto & Libya Ducẽ fuiſſe [e] dixi, quo poſtea Comite facto, [f] duo Duces, alter Libyæ, alter Thebaidis ſunt creati: Spartianus in Celſo tyranno ſcribit Fabium Pompeianum ſub Gallieno Ducem limitis Libyci fuiſſe. Hic Dux Libyæ ad Paratonium, & adiacentia oppida ſtatiua habebat. [g] Vocatur hęc regio Libya Marmarica, incipiens à Catabathmo vſq; ad Cyrenem urbem, quod iter eſſe ſtadiorum 900. ait Strabo. [h] Huic Mareota, & Menelaita vrbes a Iuſtiniano ſunt adiectæ. Duci Libyæ à Iuſtiniano conſtituti ſunt aurei MV. & quadrans pro XC. annonis, & CXX. capitationibus, quæ illi antea in ſpeciebus dabantur. Pro annonis verò L. quæ in auro debebantur, & capitationibus L. aurei CCCC. Item eius cohorti aurei illius temporis 187. [i] Taxati uidetur circiter aurei 7. pro annona, & 6. pro capite. Hic Dux regionis ſibi cõmiſſę tributa exigere, & ad Palatinum exigendis uectigalibus præfectũ Alexandriam mittere tenebatur. Nulla huius Ducis inſignia, aut militum ordines ſpectantur, nullumque oſtenditur officium, ſolum ſcriptum reperitur: Numerarios, & Adiutores eorum: Commentarienſem, adiutorem, à libellis, ſiue ſubſcribendarium: In manuſcripto legitur Reſcribendarium: Exceptores & cæteros officiales, ſubaudiẽdum eſt habet. Qui erat à libellis alio nomine uocatur ſubſcribẽdarius, quia reſcriptis ad libellos ſubſcribebat, uel ſi legimus Reſcribendarium, intelligemus, qui reſcribit iuſſu Ducis, ſed legendum eſt ſubſcribendarium, ut in aliis ſequentibus.

e l. 8. C. Th. de legat.
f l. ult. C. de diuerſ. offic.
g Edicto 13. ca. 18. & ſeq. poſt Nou. Iuſtin. De Paratonio, Ptolemaus & Plinius lib. 5. ca. 6. Ammian. lib. 22.
h lib. 17.
i d. Edicto 13. cap. 18.

Hic Dux, ut alii, ſpectabilis fuit. [k] Ab eo ad Magiſtrũ officiorum & Quęſtorẽ palatii appellabatur. [l] Ducibus enim in Oriente magiſter officiorum præerat. [m] Leone, & Anthemio imperantibus Pręfectus Auguſtalis, Dux etiam Aegypti fuit, [n] quòd nõ diu permanſit: Libyæ enim & Thebaidi ſui Duces non multò poſt ſunt reſtituti. [o]

Hic inſignia, ut alii Duces habet, etſi non appareant. Generale uero eſt omnium Ducum, & Comitum, ut eaſdem notas dorſo codicis inſcriptas gerant, quibus ſignificatur illum eſſe librum mandatorum Principis.

k l. pen. C. de appell. C. de diuer. offic. & ita Leo hunc appellat in l. ult. C. de diuer. offi.
l d. l. pen. C. de appell.
m l. pen. C. de off. mag. offic.
n ut in l. 13. C. de aduoc. diuer. iudic. l. unic. C. de offi. iurid. Alex.
o d. l. fi. C. de diuerſ. offic.

De Duce Thebaidis & eius militibus. Cap. CXLIII.

Præſidia 40. THEBAIDEM tertiam partem Aegypti fuiſſe in eius Præſide dixi, quæ a Thebis vſq; ad Syenem porrigitur, in qua 40. præſidia erant, quæ Dux cum equitum Cuneis 9.& aliis equorũ 19.legionibus 7. & cohortibus 11. tuebatur,poterant hi eſſe fermè equites 2500. pedi-
Equites 2500. tes 13100.Hæc de Syenę D.Hierony.[a] Turris Syenis
Pedites 13100. vſq; hodie permanet,caſtrum ditioni Romanæ ſub-
a in 29. Ezech. ditum, ubi ſunt Nili Cataractæ, & vſque ad quem locum de mari noſtro Nilus eſt nauigabilis. Eiuſ-
b in cap. 30. D. Hieronymus. dem meminit & in Ezechielẽ.[b] Eſt, ait, in extremis finibus Aegypti,Aethiopiæ & Blemniarum,ubi Nilus innauigabilis,& Cataractarum fragor, & omnia innia, plenaque ſerpentum,& uenenatorũ animantium. Eſt autem Cataracta petroſum quoddam ſupercilium in medio fluminis, ſuperiore parte planũ, vt recipere flumen poſſit, deſinitque in præceps, ex eo flumen cadit in inferiorem alueũ, quo facile nauigari poteſt: Itaque Scapharij ſpectaculum exhibere Principibus uolentes, huc adnauigabant, & defluunt in Cataractam, in præcipitiumque detruduntur ſcaphis & illis illęſis: Hæc ille. Duplex imperante Iuſtiniano erat Thebais,à Nilo diuiſa,cui ipſe vnum præfecit Ducem, qui eandem quam Præfectus Aegypti poteſtatem haberet, & prouinciarum magiſtratibus imperaret. Ipſe verò P.P.Orientis parebat. Eius præcipua cura erat, ut limites Imperij tueretur, & 800. myriades artabarum, ſeu medimnorum Atticorum tritici antè nonam diem Auguſti ratibus imponi, & Conſtantinopolim deuehi curaret: antè decimum uerò Septembris Alexandriam ad Pręfectum Auguſtalem perueniret;aliud quoque ad alendos Alexandrinos deſtinatum, intra Idus Octobris tranſmittere tenebatur, quod niſi effeciſſet, in ternas artabas tritici non deuecti ſingulos aureos
pendebat.[c] Eſt autem artaba medimnus Atticus, *c ut in edicto 13. Iuſtiniani c.22.*
ait Suidas.[d] *d in verb. ἀρτάβη.*

NOTITIA.

DVX THEBAIDOS CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Ducis Thebaidos.

CVneus Eqoitum Maurorum ſcutariorum.
Lyco.
Cuneus Equitum Scutariorum Hermopoli.
Equites Sagittarij indigenæ Tentyræ.
Equites Sagittarij indigenæ Copto.
Equites Sagittarij indigenæ Dioſpoli.
Equites Sagittarij indigenæ Lato.
Equites Sagittarij indigenæ Maximianopoli.
Equites Promoti indigenæ Legiones tertiæ Diocletianæ Ambo.
Legio ſecunda Flauia Cõſtantia Thebæorum Cuſſæ.
Legio tertia Diocletiana Præſentia.
Legio ſecunda Traiana, Apollonos ſuperioris.
Milites miliarenſes Syenæ.
Legio prima Valentiniana Copto.
Legio prima Maximiana Filis.
Legio tertia Diocletiana Thebis.
Legio ſecunda Valentiniana Hermunthi.
Equites Felices Honoriani Aſphyois.
Ala prima Abaſgorum Hibe Qaſcos maioris.
Et quæ de minore Latereulo emittontur.
Ala ſecunda Hiſpanorum Poiſartemidos.
Ala Germanorum Peſcla.
Ala quarta Britonum Iſui.
Ala prima Hiberorum Thmoi.
Ala Neptunia Chenoboſcio.
Ala tertia Dromedariorum Maximianopoli.
Ala octaua Palmyrenorom Phœnicone.
Ala ſeptima Hercolia voluntaria contra Lato.
Ala prima Francorum Apollonos.
Ala prima Iooia catafracta Ripampane.
Ala octaua Abydum Abocedo.
Ala ſecunda Herculia Dromedariorum Pſinaola.
Ala prima Abaſgorum Oaſi maiore.
Ala prima Quadrorum Oaſi minore Trinytheos.
Ala prima Valeria Dromedariorũ Prectcos.
Cohors prima Luſitanorum Theraco.
Cohors ſcutata ciuium Romanorũ Mutheos.
Cohors prima Apamenorum Sildi.
Cohors vndecima Chamauorum Peamu.
Cohors nona Thanorum Nitriæ.
Cohors nona Alamanttorum Borgoſeneri.
Cohors prima Fœlix Theodoſiana apud Elefantinen.
Cohors quinta Suentinm Snene.
Cohors ſexta ſaginarum in Caſtris Lapidariorum.
Cohors ſeptima Francorum Dio poli.

Officium autem uiri Spectabilis ducis Thebaidæ habetita.
Principem de Schola Agentum in rebus.
Numerarios,& Adiutores eorum.
Adiutorem.
Commentarienſem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Eacceptores,& ceteros Officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habebat hic Dux librum purpureo tegumento inſcriptum, quemadmodum Comes limitis Aegypti. In manuſcriptis,eſt coloris aurei. Prope librum eſt charta conuoluta, qui ſunt dignitatis codicilli; quã diquecharta appellati. [a] Habet & Nili imaginem depictam: in cuius ſuperioris partis medio eſt inſula munita, cui in manuſcriptis inſcriptum eſt FILARI. flumen paululũm infra ſiniſtrorſum ramom emittit, mox in duos diuiditur, ex quibus deater inſulam efficit, vbi eſt Dioſpolis: In medio currentis fluuij inſcriptum eſt FL. NILVS. Præterea XVIII.caſtra repræſentantur,quorum vnum ideſt FILARI, eſt in ipſo flumine, aliud in inſula Dioſpolis: In his eacubabant à maiore Latereulo prodeuntes milites: Quę verò de minore Laterculo copiæ emittebantur, in quędam ea his & XX. alis pręſidia [b] diuidebantur, quæ à Notitia ſicut & in alijs non repręſentantor.

a l.1.§.hoc etiam præſentis .l.2.§. pen.& ult, C de offic.P.P. Afr.

b Præſidia XI.

Officinm hoc modo habebat, Principem de ſchola agentium in rebus.Numerarios, & adiutores eorum, Adiutnrem, Commentariẽſem, quę verba forte ſunt transferenda, & poſt Commentarienſem ponendus adiutor, ut fere in omnibus ſequentibus Habet, quoque à libellis, ſiue ſubſcribendarium, Eaceptores, & ceteros Officiales, qui à Pencipe, ut de aliis dictum eſt, erant probandi. [c] Huic Duci ſequentes ordines militum parebant.

c l.vl .C.de diu. offic.

CVNEVS EQVITVM MAVRORVM SCVTARIORVM in oppido Lyco degens; quod Caſſianus [d] in eatrema Thebaide eſſe ſcribit,vbi Ioannes Abbas cõmorabatur,quẽ Theodoſius Magnus contra Eugenium tyrãnnum pugnaturus, de victoria conſuluit, & eam uir ſpiritu diuioo afflatus prædixit,quod & Paulus Diaconus recitat. Hic manſionẽ Itinerarium ponit. Duas vrbes huius nominis in Nomis Aegypti fuiſſe Strabo & Stephanus memorant; quarum altera erat maritima; altera in nomolycopolitano, de qua hic arbitror intelligi, cum animalia bruta Aegyptii pro dijs colerent; ab eorum etiã nominibus vrbes aliquot nominarunt, inter quas à lupo lyco ſeu Lycopolim dixerunt. Magiſtris hos equites paruiſſe non apparet.

d lib.4.de inſti. tutis renunctian tium.

a CVNEVS EQVITVM SCVTARIORVM Hermopoli ſtatiua habebat. Hęc latinè ciuitas Mercurij dicitur; in qua Hermes maior, Mercurii Triſmegiſti auus eſt ſepulcus. D. Auguſtinus. [e] Hic inquit, Hermes maior ideſt Mercurius, quem dicit auum ſuum fuiſſe in Hermopoli, hoc eſt ſui nominis ciuitate perhibetur eſſe ſepultus. Hactenus D. Auguſtinus. Hermopolis magna eſt in Aegypto ciuitas, & nomus Hermopolitana, inquit Ptolemęus, ab occaſu fluuij mediterranea euntibus ad mare noſtrum ſuperior eſt Crocodilopoli, in ſeptimo parallelo climatis tertii. Perſicam arborem hic fuiſſe Sozomenes & Cedrenus ſcribunt, cuius folium vel cortea cuiuis morbo medebatur: Eam ferunt fugiente in Aegyptũ Chriſto, ſeſe inclinaſſe,& ipſum adoraſſe,atq; umbram præbuiſſe. Iulianus Apoſtata ad inuidiam nominis Chriſtiani hanc arborem excidit; Iura Perſeum uocant, quam cædi, aut uendi prohibeot. [f] De Hermopoli & aliquot ſequẽtib. ita

e lib.8.c.26. de ciuita. Dei.

f l.1.C. de cupreſſ.ex luco Daphnenſi vel Perſeis per Aegypt nõ excidend. vel uendend.

a Lib. 22.

Marcellinus. [a] Thebais multas inter vrbes clariores alijs, Hermopolim habet & Copton, & Antinoon. Septem Hermopoles Stephanus enumerat, quarum tres ſtatuit in Aegypto, Magnam, Paruam, & Tertiā dictam. De Hermopoli Ptolomęus & Strabo. Scutarii erant ex ſex Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum Præſentalis.

1 EQVITES SAGITTARII INDIGENÆ. i. nati in Thebaide, Tentyræ reſidebant: ita etiā Strabo, Ptolemęus, & Itinerarium appellant. Eſt contra Vacuam ex parte Africę diſtans Dioſpoli 27. millibus paſſuum. Hic trucidant Crocodilos, nihil eos timentes. Stephanus Tentyrin, & Tentyrum appellat. Diuerſi equites Sagittarij ſub pluribus Magiſtris merebant, cum quo uero hi aut ſequentes fuerint, non appatet.

2 EQVITES SAGITTARII Indigenę Copto reſidebāt. Copton vocat Itinerariū, quod & ſequentiū meminit. Numi Aegyptii inſignis ciuitas fuit, quam Strabo, Plutarchus, Ptolemęus, Statius, [b] & Marcellinus inter clariſſimas Thebaidis vrbes recēſent,

b Lib. 2. Thebaidis.

3 EQVITES SAGITTARII indigenę ſtatiua habebant Dioſpoli; non eſt hæc Dioſpolis olim Thebę dicta, de qua infra dicetur; ſed illa, quam diuiſus, & poſtea vnitus Nilus inſulam facit. Iouis ciuitatē Latinè Plinius uocat. Duas Paruā, & Magnam Dioſpoles Aegypti ſuperioris vrbes Ptolemęus, Strabo, & Stephanus, Aliam in Buſiride Strabo & Suidas [c] collocant.

c in ver. Demetrius.

4 EQVITES SAGITTARII Indigenę Lato immorabātur, alias Latopolis, vel Latonæ ciuitas, iuxta Androna uocatur. A Latonę tēplo propè ędificato Lato dictam eſſe Stephanus teſtatur, Sed à Lato piſce in Nilo copioſiſſimo deriuari puto; cum enim bruta Aegyptii colerent, ab iis vrbes aliquot nominarunt, ut Leontopolim, Crocodilopolim, lycopolim; & ſimiles; Hunc autem piſcem ad CC. librarum & plurium pondus in Nilo naſci Athenæus. [d] memorat, quem dicit eſſe candidiſſimum, optimumque & ſuauiſſimum, quacunque ratione condiatur. Latopolis eſt Ptolemęo, & Straboni. Latum Itinerario,

d lib. 7. c. 29.

5 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Maximianopolim incolebāt, quę à Maximiano nomē habuit,

6 EQVITES PROMOTI Indigenę Legionis tertię Diocletianę, tuebantur Ambos. Hoc oppidū eſt inſula inter duo brachia Nili, cuius Itinerarium meminit. Ombos legit Ptolemæi interpres: Ombitem Nomum vocat Plinius, vnde Ombitæ populi ſunt apud Aelianum. [e] Ex diuerſis vexillationibus ſub Magiſtris militum Promoti merebant. Hi ſunt ex corpore legionis tertiæ Diocletianę, quę ſtatiua Thebis habebat, vt infra dicetur.

e lib. 10 animal. cap. 21. & 26.

LEGIO II. FLAVIA CONSTANTIA Thebeorum reſidebat Cuſſę, qui eſt locus Aegypti, apud D. Athanaſium. [f] Alii Thebęi, ideſt ex Thebis lecti, aut qui Thebis excubabant, ſub Diocletiano & Maximiano apud Agaunū martyrio ſunt coronati, quorum Primicerius magnus fuit D. Mauritius, ut refert Gulielmus Tyri Epiſcopus, [g] pro Agunum verò, lego Ingaunium, aut Ingaunos, qui ſunt ſubalpini, apud quos ſunt occiſi. Hæc legio vna eſt ex IX. Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem.

f tom. 2.

g lib. ſacri belli. 19. cap. 24.

LEGIO III. DIOCLETIANA morabatur Præſentię: Hęc vna eſt ex Comitatenſibus Magiſtri militum per Thracias, quæ ſub Comite Aegypti militabat; & ſub hoc quoque Duce ter recenſetur, vnde in partes diuiſa fuit. Pręſentia locus eſt Thebaidis.

LEGIO II. TRAIANA erat in loco Apollinis Superioris; Apollino ſuperiore legit Itinerarium: Duplex enim in Aegypto erat Apollinis, ciuitas Ptolemęo, Magna, quę & ſuperior, & Parua, quę inferior dicebatur. Hęc non procul à Copto ſita, Hydręum Apollinis a Plinio nuncupatur ob ciſternas aquarum in itinere ad eam factas, de qua etiam Strabo. Itinerarium Apollinos minores appellat. Hic de Magna propè Latopolim, ſuperiore vocata intelligitur; Stephanus tres Apollinis ciuitates ponit: Paruam Libyam verſus; Magnam in Aegypto; Tertiam in Aethiopia ſecundū mare Rubrum. Hanc quoque legionem puto diuiſam fuiſſe: nam & ſub Comite Aegypti militabat.

MILITES MILIARENSES Syenę degebāt. Hoc oppidum eſt ſub æquinoctiali, vbi in puteum ſol radios meridie immittens vmbram non facit: vt inter alios auctor eſt Strabo, [h] qui tres cohortes hic præſidii cauſa à Romanis locatas fuiſſe ſcribit. ciuitas eſt, inquit Stephanus, Aegypti, & Aethiopiæ ad Nilum ſita, à Syeno Daeti filio uocata; Euſtathius Silum ab Aethiopibus nominari dicit, & hodie funditus euerſam. Miliarenſes fortè à Miliaria aue ſunt dicti, quod eius inſtar galeas geſtarent: ſicut Alaudam legionem eodem modo Cæſar vocauit; vel fortè a Miliarenſi loco in hortis Saluſtij. Vopiſcus; [i] Miliarenſem, inquit, porticum in hortis Saluſtij ornauit, in qua quotidiè, & equos, & ſe fatigabat. Miliare etiam flumen Daciæ fuiſſe Iornandes ſcribit, Gepidæ, ait, ſedent iuxta flumina Magiſia & Miliare; à quo hi poſſent deriuari. Mihi non diſplicet dici Miliarenſes, quòd a prima alicuius legionis cohorte ſint contracti, illa uerò miliaria vocabatur, quia ex MCV. peditibus conſtabat. [k]

h lib. 17.

i in Aureliano.

k Vegeti. lib. 2. cap 6. glo. in l. 2. in prin. in ver. cohortis. ff. de his qui not. infam

LEGIO I. VALENTINIANA reſidebat Copto: de hoc ſupra. Ammianus. [l] Thebais, inquit: multas inter vrbes clariores alijs Hermopolim habet, & Copton. Hæc legio ſub Magiſtris militum non reperitur.

l lib. 22.

LEGIO I. MAXIMIANA, Filis ſtatiua habebat. Philas vocat Ptolemæus. Inſula eſt Aegypti, inquit Stephanus, in magno flumine Tritone, quod in magnam Tritonidem paludem fluit. Alia Filia eſt in Macedonia: intelligit Filatim inſulam Aegypti, de qua ſupra in huius Ducis inſignibus. Hæc una eſt ex XXI. Legionibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Thracias, prima Maximiana Thebæorum nuncupata, quod in Thebaide à Maximiano eſſet inſtituta.

TERTIA LEGIO DIOCLETIANA Thebis manebat; Nouem huius nominis vrbes recenſet Stephanus, vna eſt in Aegypto, propè ſpeluncam omnibus diebus uento plena, prȩterquàm triceno quo nunquam ſpirat. Hic puto intelligi magnam Thebaidis ciuitatem, ab Oſiride & Iſide conditam, centum portis nobilem, quam Stephanus ſcribit tredecim millia uillarum, & triginta habuiſſe: hominum uerò myriades ſeptem, ſeu ſepties decies centena millia; & in longum per 400. ſtadiā porrectam fuiſſe. Hęc etiam Dioſpolis eſt vocata. D. Hieronymus [m] ſuo tempore Thebiſtim appellatam ſcribit. Tertia legio Thebęorum inter Comitatenſes Magiſtri militum per Thracias nominatur; quia Thebis ſtatiua habere conſueuerat, cuius partes inde extractæ ſunt, vt alus in locis ſeruirent.

m in epiſtol. ad Galatas.

LEGIO II. VALENTINIANA Hermunthi morabatur quæ, inquit Stephanus, eſt urbs Aegypti. Hæc legio vna eſt ex nouem Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, quę ſecunda Fœlix Valentis Thebęorum uocabatur, quia Thebis antea erat collocata.

7 EQVITES FELICES HONORIANI Aphrodis ſtatiua habebant, vna eſt ex Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem.

ALA I. ABASGORVM Hibe Oaſeos maioris in prȩſidio erat. Codex Vrſini legit Hipus Oaſeos maioris, de qua in Comite Aegypti, nomen eſt oppidi propè Oaſim maiorem. Abaſgiam propè Iberiam & Tzanos ſupra Pontum Iuſtinianus [n] & Cedrenus [o] locant, inde hæc ala extracta. Hi de mare Laterculo emiſſi XVIII. oppida hic repræſentata incolebant.

n Nouella 28. §. 1.

o in Baſilio.

DE MINORE VERO LATERCVLO emittebantur ſequentes, qui XXV. oppida tuebantur.

1 ALA II. Hiſpanorum Poiſartemidos oppidum incolebat: credo legendum Polis Artemidos, idelt ciuitas Dianæ. Peoſatemidos mendoſe habet Itinerarium.

2 ALA GERMANORVM. PESCLÆ manebat. Paſſalum vocat Ptolomæus. Peſſa Itenerarium.

3 ALA IIII. BRITONVM Iſui morabatur. Iſin eſt apud Itinerariū, Stephanum, & Madrucianū: Alij habent vſui: ſed legendum Iſiu: quod oppidum eſſe Aegypti, ait Stephanus, ab Iſide dictū, in quo degūt mercatores, qui ab artificibus neceſſaria emunt, & populis vicinis vendunt.

4 ALA I. HIBERORVM Thmoi degebat. Thmuim appellāt Ptolomæus Itinerarium, Stephanus, & Ammianus, ciuitatem Aegypti, & inter maximas eius vrbes, Marcellinus recenſet, [a] Aegyptus, inquit, Athrobi, & Oxyrincuo, & Thmui, & Memphi, maximis vrbibus niteт.

a lib. 22.

5 ALA NEPTVNIA Chenoboſcio inſidebat, Ptolomæusq; Chenobolciam vocat. Itinerarium Cenoboſio, Chenobaſciam legit Stephanus; Latinè ſonat anſerum paſcuum, quod ad loci denuationem ooo attinet, cum nulla ibi ſint anſerum paſcua, ſed incolæ ſolis ſtudeant necandis crocodilis, inquit, Stephanus. Alia eſt ex Neptunio oppido Italiæ, olim Antium dicto.

6 ALA III. DROMEDARIORVM Maximianopoli ſtatiua habebat, de hac ala ſupra. a Camelis eſt vocat, quos Dromedarios uocāt, à *δρομῶ* quod eſt curro. Hi enim curſu Dromedarijs erant ſimiles, D. Hieronymus, [b] Vidimus, inquit, Camelos, quos ob nimiam velocitatem Dromedarios vocant, qui prætentos cibos in ore voluere, & in aluum miſſos iterum retrahere conſueuerunt.

b de vita Malchi ad finem.

7 ALA VIII. PALMYRENORVM Phœnicone excubabat. Palmyrena eſt regio expoſita ad Euphratem, cuius caput eſt Palmyra vrbs maxima, fatalis Rom. Imperij, & finis, vbi eius erat præſidium. Phœnicon, verò vna eſt ex ciuitatibus Syriæ, inquit Stephanus. Phœn.con; Niconon eſt apud Itinerarium corruptè, vt puto. Vetus codex habet, Fenicionis.

8 ALA VII. HERCVLIA voluntaria, quæ ſponte ſe militię obtulit; ita voluntarios milites appellat Cæſar. [c] Statiua habebat, contra oppidum Lato de quo ſupra. Herculeam ab Hercule Maximianus appellauit, vt alibi dictum.

c lib. 5. de bello Gallico.

9 ALA I. FRANCORVM, Apollonos incolebat. Hoc alterum eſt ex duobus Apollinis oppidis, de quibus ſupra. Codices manuſcripti habent, contra Apollonos. Franci prius Sicambri vocabantur: ſed cum Valentinianus edicto immunes eos per decennium feciſſet, qui Alanos fregiſſent: Sicambri illis profligatis, immunitate tributorū adepti Franci tunc appellati, qui poſtea Gallias occuparunt, & à ſe Franciam denominarunt. [d] vt infra in Duce Phœnices latius dicetur.

d Zoſimus li. 3. Iornādes de reb. Geticis. Sabellicus l. 13. Aenne. 10

10 ALA I. IOVIA CATAPHRACTA, Ripampanę morabatur: Manuſcripti legunt Pampanæ, vt apud Ptolomæum, quam lectionem probo.

11 ALA VIII. ABYDVM, Abocedo incolebat, forte Abocenæ, quę eſt ciuitas Aethiopiæ; Ptolomæus Abuncim, Plinius Aboccim vocat. Abydus vero eſt oppidum ad Helleſpōtum, nunc ſtrictum Gallipolis dicitur. Sed hic credo, aliud Abydum Aegypti oppidum intelligi, de quo, apud Ptolomæum, Plinium, & Strabo. item: vnde hæc ala videtur contracta.

12 ALA II HERCVLIA DROMEDARIORVM reſidebat Pſinaulæ, forte Pſinaphę, quam paruā Aegypti ciuitatem fuiſſe Stephanus aſſerit. Pſinablam D. Athanaſius appellat.

13 ALA I. ABASGORVM, ſtatiua habebat in Oaſi maiori de quibus ſupra.

14 ALA I. QVADORVM, in Oaſi minori Trinytheos morabatur. Trinytheos interpretatur trinus Deus nomen a Chriſtianis impoſitum, locus propè Oaſim minorem; quem hæc ala incolebat. Quadi sūt Germaniæ populi.

15 ALA I. VALERIA DROMEDARIORVM Præcteos cuſtodiebat. Eſt ex Valeria prope Pannoniam. Hæ ſunt alæ ſequuntur cohortes.

1 COHORS I. LVSITANORVM Theraco excubabat, interpretatur locus ferarum. In iure legitur Terico, vnde Valentinianus ad Senecam defenſorem patriæ ſuę ſcribit. [e]

e l. 1. C. de defenſorib. ciuitat.

2 COHORS SCVTATA ciuium Romanorum Mutheos morabatur. Muthi legit Itinerarium.

3 COHORS I. APAMENORVM Silili degebat Selinum vocat Itinerarium. Apameni dicti ſunt ab Apamea vrbe Syriæ, a Seleuco in Apameæ vxoris honorem condita.

4 COHORS XI. CHAMAVORVM vetuſtus, cod. chamauorum gentilium; ita vocantur Chriſtianæ religionis expertes, & extra Romanū Imperium ſiti. [f] Hęc Peamu inhabitabat. Sunt qui Panopolim hanc eſſe putant, Pano vocatur ab Itinerario.

f l. vl. C. de offic. milit. iudic. l. 8. C. de vectigal. l. 5. C. de tēporib. appellat.

5 COHORS IX. THANORVM; ſunt populi Aegypti. Tanicum enim ſine aſpiratione vnum eſt ex oſtijs Nili. Ezechiel, [g] Dabo ignem ſuper Tanim quam Taphim D. Hieronymus interpretatur, vrbem Aegypti. vetus codex legit Rannorum, de quibus ſupra. Hęc cohors ſtatiua habebat Nitriæ, Nitræas uocat Stephanus, Locus eſt, inquit Aegypti. Strabo, [h] Nicephorus, Caliſtus, [i] & Socrates ita montem in Aegypto circa Scetim forte à Nitro nominant: Plinius Nitrarias prope eum collocat. vetuſtus codex habet Nitnu.

g cap. 30.

h lib. 17.

i lib. 11. cap. 30.

6 COHORS IX. ALAMANNORVM, morabatur in Burgoſeueri, ideſt in vico Seueri, qui ab eo Principe nomen habuit.

7 COHORS I. FOELIX THEODOSIANA apud Elephantinen cuſtodiebat, vel Elephantinem vt legit antiquus codex. Inſula eſt Nili, prope Syenem vbi olim præſidij cauſa locatæ erant tres Romanorū cohortes. de hac Herodotus, & alij.

8 COHORS V. SVENTIVM Suenæ excubabat, vnde nomen hęc cohors ſumpſit: huius & Itinerarium meminit.

COHORS VI. Saginarum in caſtris Lapidariorum ſtatiua habebat, forte legendum Saganeorum, a Saganeo oppido Achaiæ, vel ſagittariorum, Hi caſtra metabantur in loco, vbi lapides cædebantur. cohortis V I. Plinius ad Traianum [k] meminit, cuius tum P. Auius Aquila centurio fuit.

k epiſt. 72.

COHORS VII. FRANCORVM Dioſpoli, de qua ſupra. Hę ſunt decem cohortes Thebaidis, cuius Dux eſt ſpectabilis. [l] vt alij.

l l. 3. C. vt omnes iud. tā ciuil. quā milit.

NOTITIA

DVX PALESTINÆ

CVM INSIGNIBVS

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Paleſtinæ.

EQuites Dalmatæ Illyriciani Beroſabę.
Equites Promoti Illyriciani Menoide.
Equites Scutarij Illyriciani Chermulę.
Equites Mauri Illyriciani Aelię.
Equites Thamudeni Illyriciani Bitſamę.
Equites Promoti indigenę Sabaię.
Equites Promoti indigenæ Zodochatę.
Equites Sagittarij indigenę Hauanæ.
Equites Sagittarij indigenę Zoaræ.
Equites primi Fœlices ſagittarij indigenę Paleſtinę Saburę ſiue Veterocarię.
Equites Sagittarij indigenę Mohailę.
Pręfectus Legionis decimę Fretenſis Ailę.

Et quę de minore Laterculo emittuntur.

Ala prima miliaria Sebaſtena Aſuadæ.
Ala Antana Dromedariorum Admathę.

Ala

Ala Conſtantiana Tolohæ.
Ala ſecunda Felix Valentiana apud Præſidiū.
Ala prima miliaria Haſtæ.
Ala Idiota Conſtitutæ.
Cohors duodecima Valeria Afro.
Cohors decima Carthaginenſis Carthæ.
Cohors prima Centenaria Tarbæ.
Cohors quarta Phrygum Præſidio.
Cohors ſecunda Gratiana Iehybo.
Cohors prima equitata Calamonæ.
Cohors ſecunda Galatarum Aricldelæ.
Cohors prima Flauia Moleahæ.
Cohors ſecunda Cretenſis iuxta Iordanem Fluuium
Cohors prima Salutaria inter Aeliam, & Hierichuntā.
Officium autem habet ita.
Principem de ſchola agentum in rebus.
Numerarios & adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis, ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cęteros Officiales.

COMMENTARIVM.

PRÆTER duos per Aegyptum, alij ſex Duces Oriētem tuebantur, ſcilicet Paleſtinæ, Arabiæ, Phœniciæ, Syriæ Euphratenſis, Oſrhoenæ, & Meſopotamiæ. Hic non ſeruatur ordo indicis, vbi Dux Phœnices alijs Orientis præponitur. Paleſtina eadem Iudæa, & cœloſyria dicebatur, cuius Dux eadem gerebat inſignia, quæ Dux Thebaidis, videlicet librū clauſum, & viridi corio tectum; Sed in manuſcriptis omnes Duces codices auro tectos habent. Allat & Chartæ uolumen, & Iordanis fluens inter 13. munitiones, quibus præſidio erant milites a maiore laterculo prodeuntes: inter has Robathæ nulli milites adſcribuntur, vbi tamen conſtat præſidium fuiſſe. Alterius uerò laterculi copię, alia XVII. oppida hic non deſcripta tuebantur. Vnde omnia Paleſtinę præſidia erant XXX. Iordanis nomen in ipſo flumine eſt ſcriptum, D. Hieronymus [a] Iordanis, inquit, fluuius diuidens Iudæam, Arabiam, & Aulonem, & vſque ad mare mortuum fluens poſt multos circuitus circum id iuxta Hiericō mortuo commixtus mari nomen amittit. Hæc ille. Infra uidetur eſſe duo Onagri. Præfatas munitiones equitum turmę XI. alę VI. Legio I. Cohortes XI. tuebantur, quæ eſſe poterant equitum circiter 1700 & peditum 6000. Hic Dux eodem modo habebat officium, quo Dux Thebaidis, quod à Principe probabatur. [b] Vrſini codex eum, qui erat a libellis, Reſcribendarium pro ſubſcribendario uocat: Milites ſub eius cura ex maiore laterculo ſequentes emittebantur.

a de loc. Hebr.

Præſidia 30. Equites 1700. Pedites 6000.

b l. ult. C. de diuerſ. offic.

EQVITES DALMATÆ ILLYRICIANI Berosabę morabantur. Berſabea ab alijs dicta à matre Salomonis, alias Bezamā. In Madruciano legitur Beroſabe, credo legendum Berſabeę, quę, vt ait D. Hieronymus, [c] erat in Tribu Iuda, ſiue Simeonis, eſt vſq; hodie uicus grādis in viceſimo a Chebron milliario, vergēs ad Auſtrum, in quo & Romanorum militum pręſidium poſitum eſt, a quo loco termini Iudęę incipientes, extendebantur uſque ad Dan, quæ iuxta Paneadem cernitur. Interpretatur uerò Berſabeę puteus iuramenti, eo quod ibi Abraham & Iſaach fœdus cum Abimelech ſociauerunt iuramento: Hęc D. Hieronymus.

c de loc. Hebr.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani degebant Menoidæ, Manuſcripti Menochię, & maiè. D. Hieronymus, [d] Medemana, ait, in Tribu Iudæ, cuius meminit Eſaias, nunc eſt Menois oppidum iuxta ciuitatem Gazam.

d de loc. Hebr.

3 EQVITES SCVTARII Illyriciani, Chermulę ſeu Carmelo reſidebant, quem aſperum montem eſſe Stephanus teſtatur D. Hieron. [e] Carmelus inquit, vbi quondam Nabal Carmelius fuit, & nunc villa eſt Carmelia nomine, decimo lapide oppidi Chebron vergens ad Orientalem plagam, vbi & Romanorum præſidium eſt poſitum: & ad finem ſubdit Chermula, ait in ſcripturis ſanctis Carmelus vocatus vicus hodie Iudęorum, unde fuit Nabal Carmelius.

e loco citato.

4 EQVITES MAVRI Illyriciani Ælię excubabant, Hæc eſt Hieruſalem, quam dirutam Aelius Hadrianus reſtaurauit, & a ſe Aeliam Capitolinam appellauit, quia Ioui ibi ſacra fieri uoluit: ob quā rem Iudęi a Cęſare deficientes, bello, & fame conſumpti ſunt ultra hominum 500. millia. [f] D. Hieronymus, [g] Hieruſalem, inquit metropolis quondam totius Iudęę, quę nunc ab Aelio Hadriano Cęſare, quod eam a Tito deſtructam latiore ſitu inſtaurauerit, Aelia cognominata eſt, cuius ope factum eſt, ut loca ſancta, id eſt Dominicę paſſionis, & reſurrectionis, ſed & inuentionis S. Crucis quondam extra urbem iacentia, nunc eiuſdem urbis muro Septentrionali circundentur. idem ad Paulinum de inſtitutione monachi, Ab Hadriani, ait temporibus vſque ad Imperium Conſtantini per annos circiter CLXXX. in loco reſurrectionis ſimulacrum Iouis, in crucis rupe ſtatua ex marmore Veneris à gentibus poſita colebatur, exiſtimantibus perſecutionis auctoribus quod tollerent nobis fidem reſurrectionis & crucis, ſi loca ſancta polluiſſent.

f Dion & Stephan.

g in Act. Apoſt.

5 EQVITES THAMVDENI Illyriciani Biſamę reſidebant. Thamydeni ſunt Arabes, ut ait Ptolemęus à Thamuda Nabatheorum oppido nuncupati, qui in Illyrico diu permanſere, & inde nomen traxerunt: ſub Comite Aegypti alij Saraceni Thamudeni merebant. Bethſamis autē, inquit D. Hieronymus, [h] eſt ciuitas ſacerdotalis in Tribu Beniamin, quę vſq; hodie demonſtratur de Eleutheropoli pergentibus Nicopolim, in decimo milliario contra Orientalem plagam. Huius fit mentio primo Regum. Ibant, inquit vaccæ per viam, quę ducit Bethſamis, loquitur de arca Domini reportata ad Iſraelitas. Bethſamis altera eſt, in Tribu Neptalim, in qua etiam priſtini cultores permanſerunt.

h de loc. Hebr.

6 EQVITES PROMOTI Indigenę Salaię morabantur, fortè legendum Sabaię, quod eſt oppidum propè Apameam. Stephanus Sabaiam magnam, maris Rubri præſidium eſſe dicit.

7 EQVITES PROMOTI Indigenę ſtatiua Zodocathę habebant: Hi erant ſub Magiſtro militum Pręſentali.

8 EQVITES SAGITTARII Indigenæ degebant Hauanæ, vna eſt ex quattuor Vexillationibus Comitatenſibus ſub Magiſtro militum per Thracias: alij erant Comites Sagittarij Iuniores ſub Magiſtro militum præſentali.

9 EQVITES SAGITTARII Indigenæ manebant Zoaræ quod eſt oppidum Arabiæ, Ptolemæo: ſed Stephanus Magna villa eſt, inquit, Zoara in Paleſtina apud mare Aſphaltiten, ubi ſeruatus eſt Lot fugiens ignem Sodomiticum, uox eſt Hebraica paruū ſignificans: Hæc Stephanus. D. Hieronymus uerò, [i] de hoc ita ſcribit. Bala eſt Segor, nunc Zoara nuncupatur; ſola de quinque Sodomorum urbibus Lot precibus reſeruata; Imminet autem mari mortuo, & pręſidium in ea poſitum, eſt militum Romanorum: habitatoribus quoque proprijs frequentatur, & apud eam gignitur balſamum, & poma palmarū, antiquæ ubertatis iodicia: Nullum autem moueat, quod Segor eadem Zoara dicitur, cum idem ſit nomen paruulæ, uel minoris: ſed Segor Hebraice, Zoara Syriace nuncupatur: Hęc D. Hieron. [k]

i de loc. Hebr.

K De eadem Ioſephus lib 5 bello Iudai. cap. 5. Aegeſippus 4.

10 EQVITES I. FOELICES Sagittarij Indigenæ, Palęſtinæ, Sabuęæ ſiue Veterocariæ morabantur: forte legendum Sabanę; vnde à Conſtantio, & Valentiniano Valenteq; aliquot Iura ſcripta fuere.[a] Pręſidium in impreſſo pro Veterocamę, inſcriptum habet Aeterocamę, ſed legẽdũ Veterocariæ, ut in manuſcriptis, qui habent Sagittarij indigenę Paleſtini.

a vel l. 6. C.T. de peri. & ul. dat. l. 15. C.T. de ſuſce pto. & arcar. l. 3. C.T. de aur. corona.

11 EQVITES SAGITTARII indigenæ tuebantur Mohailam: Aila eſt oppidum maris Rubri, de quo in ſequẽtibus, cui addita ſyllaba, Mo, efficitur Moaila, ſine aſpiratione. Vetuſtus codex legit Mohalulę.

12 PRAEFECTVS LEGIONIS X. Fretenſis, Ailę reſidebat, hęc ſub Magiſtris militum non reperitur; forte à freto aliquo unde extracta eſt, Fretẽſis dicitur: Fretanam etiam legionem eſſe Apulię Plinius ſcribit, unde forte Freteoſes. Vna eſt ex tribus ab Auguſto in Hiſpania conſtitutis; Alia eſt legio Fortenſis dicta, à Fortenſi oppido Mauritanię, de quo Marcellinus. Ailam in littore maris Rubri poſitam fuiſſe D. Hieron.[b] ita ſcribit: lingua, maris Rubri in cuius littore Aila poſita eſt, ubi nunc moratur legio, & Pręſidium Romanorum. Idem.[c] Ailat, inquit, in extremis finibus Palęſtinę, iuncta Meridianę ſolitudini, & mari Rubro, vnde ex Aegypto in Indiam, & inde ad Ægyptum nauigatur: ſed & ibi legio Romana, cognomento Decima; & olim quidem Ailat à ueteribus dicebatur, nũc uerò appellatur Aila, quę uerba Notitię conueniunt.[d] legionem VI. Ferream nominatam olim in Iudęa collocatam, Dion[e] ſcribit, cui poſtmodum decima ſucceſſit. Hi de maiore Laterculo emiſſi Numeri in XII. oppidis ſupraſcriptis morabantur: Robathum etiam oppidum XIII depictum oſtenditur, ſed qui illud incolerent, non apparet. conſtat tamen ibi pręſidium fuiſſe. Rohoboth D. Hieronymus appellat[f] vrbs inquit iuxta Fluuium, ubi erat Rex Edom, & vſque hodie eſt pręſidium in regione Gabalena.

b in 47. Ezech.

c de loc. Hebr.

d de hac habetur Ioſue 21.

e lib. 55.

f de loc. Hebr.

QVAE VERO DE MINORE laterculo emittuntur, ſunt ſequentes Alæ & Cohortes.

1 ALA I. MILIARIA SEBASTENA, Aſuadæ manebat. Sebaſtena Latinè eſt Auguſtana ſeu Cęſarea ſortè ex Cæſarea Iudęæ delecta: Milliaria dicta eſt, quia forte ea mille equitibus conſtabat, ſicut prima legionis cohors uocata eſt Milliaria, quia mille viros continebat, ut ait Vegetius[g] aut quia XXXII. equites loricatos cõtinebat prædicta cohors, ex quibus hæc ala contrahi potuit, & inde miliaria appellari, uel ab aue miliaria eſt denominata, ut dictum eſt de militibus Miliarenſibus, & Alauda. Sed mihi placet à mille equitibus quos continebat, milliariam dictam. Nam & Tranquillus triplices porticus ueſtibuli domus Neronis milliarias à longitudine mille paſſuum appellat.

g lib. 2. c. 6.

2 ALA ANTANA Dromedariorum, ex Anthana Achaiæ oppido Plinio, erat ex corpore Dromedariorum, de quibus ſupra: Admathæ excubabat. Ammatã uocat D. Hieron.[h] quæ erat in Tribu Iuda.

h de loc. Hebr.

3 ALA CONSTANTIANA, à Conſtantio eius auctore, ſtatiua Tolohæ habebat.

4 ALA II. FOELIX VALENTINIANA, apud præſidium, credo præſidium in regione Gabalena intelligi, hoc nomine appellatum a D. Hieronymo.[i] Hodie, inquit, eſt pręſidium in regione Gabalena, & Vicus grandis, qui hoc nomine nũcupatur. Aliud eſt in Thracia Ptolemæo Pręſidium oppidũ. Eſt & Præſidiũ Iuliũ in Hiſpania, quę ad hũc locũ nõ ptinẽt.

i de loc. Hebr.

5 ALA I. MILIARIA Haſtæ degebat, Aſtaol à D. Hieronymo[k] appellatur. Aſtaol, ait, in Tribu Iuda, & uſq; hodie villula uocabulo Aſtæ inter Azotum, & Aſcalonem permanet.

k dicto loco.

6 ALA IDIOTA Conſtitutæ, Conſtituta legitur in manuſcriptis, ut Idiota ſit nomen loci: ſorte legendum Ideæ conſtituta, quod eſt oppidum Tyri, inquit Plinius: inſra in Duce Oſrhoenę, & alijs conſtituta pro locata accipitur. Poſſet etiam legi Conſtantiæ, quam ciuitatem in Paleſtina a Conſtantino Magno conditam, & à nomine Conſtantiæ Sororis dictam, Socrates ſcribit.[l] Cohortes ſequuntur.

l lib. 1. c. 14.

1 COHORS XII. VALERIA reſidebat Afro, Effrem uocat D. Hieron.[m] Eſt, inquit, in Tribu Beniamin, & hodie vicus Effrem, in quinto milliario Bethelis ad Oriẽtẽ reſpiciens. A Valeria filia Diocletiani hæc cohors eſt denominata, vel à Valeria prouincia, quę ab eadẽ nomẽ habuit, ut Marcellinus tradit.

m ſupra citato loco.

2 COHORS X. Carthagmenſis, Carthe ſtatiua habebat. Locus eſt inter Tyrum & Berythum, inquit Seruius;[n] de quo Ioſue,[o] unde ita legendum, non Carrę, ut aliqui putant, qui locus nobilis eſt morte Craſſi, & hoſpitio Abraham, & morte eius patris, inquit D. Hieron. Ciuitas eſt ad mare Rubrum ut Stephanus eſt auctor.

n in 4. Aeneid.

o 21.

3 COHORS I. CENTENARIA, quia ex centũ militibus conſtabat, ſicut milliaria ex mille, Aarbæ morabatur; Id oppidum eſt Cretæ, ſed aliud omonymon fuit in finibus Arabię, & Paleſtinæ. Hoc præſidium & cohors deeſt in manuſcripto Vrſini.

4 COHORS IIII. Phrygum, Præſidio præerat, de quo ſupra.

5 COHORS II. GRATIANA excubabat Ichybo forte eſt, quæ Ieba à Plinio dicitur. D. Hieron.[p] Thabim appellat, Ciuitas eſt, inquit, trans Iordanem, nunc villa prægrandis à ciuitate Pella ſex millibus diſtans pergentibus Geraſam.

p de loc. Hebr.

6 COHORS I. EQVITATA Calamonæ degebat. Calaminiham Phœnicię ciuitatẽ fuiſſe Stephanus tradit. Equitata hęc cohors, à loco, ut puto, eſt denominata. Similis denominationis Equeſtrem coloniam in Heluetijs, Plinius ponit.

7 COHORS II. GALATARVM manebat Arieldelæ. Arindelam in tertia Palęſtina Stephanus locat Glaucus, inquit, eam villam appellat. Vnde credo legendum Arindelæ.

8 COHORS I. FLAVIA habitabat Moleahæ, locus eſt Paleſtinæ. Vetuſtus codex legit, Moleathiæ. FLAVIA cohors à Flauio Conſtantino dicta.

9 COHORS IIII. Paleſtinorum, ſtatiua habebat Thamanæ. Thamna eſt Ptolemæo, Stephano, & Ioſepho,[q] D. Hieronymus,[r] Thamna, inquit villa Themnitica regionis nomẽ dedit in finibus Dioſpoleos, locus eſt ubi oues ſuas totõdit Iudas. Ala Thāna eſt ciuitas principium Edom forte à Thamna concubina Elipham filij Eſau dicta. Sed legendum Themana, quia ibi in Paleſtina erat pręſidiũ. D. Hieron.[s] Themana, ait, eſt uilla diſtans à Petra quinque millibus paſſuum ubi & Romanorum præſidium ſedet. Hæc ille. Vrſini codex habet cohors tertia.

q in 5. Iudaic. belli.

r de loc. Hebr.

s de loc. Hebr.

10 COHORS II. CRETENSIS degebat iuxta Iordanem fluuium.

11 COHORS I. SALVTARIA reſidebat inter Aeliam & Hierichunta; caſtellũ intelligit, ubi erant milites, qui uiatoribus contra Latrocinantes auxiliũ ferebant D. Hieron.[t] Abdomin, ait quondam uillula, nunc ruina in ſorte Tribus Iudæ, qui locus uſque hodie vocatur Maledomin, & Græcè dicitur [Greek] Latinè appellari poteſt, aſcenſus ruſſorũ ſeu rubentium propter ſanguinem, qui illic crebrò a latronibus funditur. Eſt aũt cõfinium Tribus Iudę, & Beniamin deſcendentibus ab Aelia Hierichũ, ubi & caſtellum militum ſitum eſt, ob auxilia viatorũ. Huius ſanguinarij, & cruenti loci Dominus quoq; in parabola deſcendentis Hierichum de Hieroſolyma recordatur.[u] Hęc D. Hieron. Hiericon uallis celebrata eſt a Ioſepho ubi balſamum naſcebatur, & eſt inter Hieroſolymam & Iordanem. D. Hieronymus.[x] aliũ locum in Paleſtina ponit trans Iordanem Mephaat, vbi erat pręſidium Romanorum militum propter vicinam ſolitudinem, cuius Notitia non meminit. Salutaria oppidum ſub Duce Syriæ nominatur, unde hæc cohors contracta ſalutaria eſt dicta, & ala ſalutaria ſub Duce Oſrhoenæ.

t de loc. Hebr.

u Luca 10.

x de loc. Hebr.

NOTI-

NOTITIA

DVX ARABIAE

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Ducis Arabiæ.

EQuites Scutarij Illyrici Animothæ.
Equites promoti Illyriciani Tricomię.
Equites Dalmatæ Illyriciani Ziza.
Equites Mauri Illyriciani Areopoli.
Equites promoti indigenę Speluncis.
Equites promoti indigenę Mœſię.
Equites Sagittarij indigenæ Gaddæ.
Præfectus Legionis tertiæ Cyrenaicę Boſtrę.
Pręfecturę Legionis quartę Martię Betthorę.
Equites Sagittarij indigenę Diaphenis.

Et quę de minore Laterculo emittũtur.

Ala nona miliaria Auathæ.
Ala ſexta Hiſpanorum Gomohæ.
Ala Conſtantiana Libonæ.
Ala ſecunda miliarenſis Naarſafari.
Ala prima Valentiniana Thamathæ.
Ala ſecunda fœlix Valẽtiniana apud Adittha.

Cohors

Cohors prima miliaria Thracum ad Titha.
Cohors prima Thracum Aſabaiæ.
Cohors octaua uoluntaria Valthæ.
Cohors tertia Fœlix Arabum in Ripa vadi Apharis fluuij in caſtris Arnonenſibus.
Cohors tertia Alpinorum apud Arnona.
Officium autem uiri ſpectabilis, Ducis Arabię & Præſidis ita habet.
Principem de ſchola Agentum in rebus. Numerarios, & adiutores eorum. Commentarienſem. Adiutorē. A libellis, ſiue ſubſcribēdarium. Exceptores, & cæteros Officiales.
Item Officium præſidis eiuſdem prouinciæ.
Principem de eodem officio. Comicularium.
Ordinarios. Commentarienſem. Numerarios & adiutores eorum. Adiutorem. A libellis ſiue Regerendarium. Exceptores, & cæteros officiales.

COMMEMTARIVM.

DE DVCE ARABIAE. Cap. CXLV.

ARABIA Ducem, eundemque Pręſidē, vt clarius manuſcripti Codices indicant, habuit, & ſi eorū officia Notitia impreſſa diſtinguat. Idē enim duplex officium, alterū vt Dux, alterum vt Pręſes tenuit. De hoc intelligit Theodoſius, diſponens à Duce, ſi idē ſit præſes, ad P.P. prouocari (in l. præcipimus. §. quod ſi, C. de appellatio) Eadē geſtabat inſignia, quæ & ſuperiores Duces; nempe librū eodem modo inſcriptum, cū codicillis magiſtratus, & X. munitiones, in quibus ex maiore Laterculo emiſſi milites excubabāt, & alias XI. à copijs minoris Laterculi defenſas, quę hic non apparent, & raro in aliis viſuntur. Igitur [a] XXI. præſidia erant in hac prouincia Equitum turmę VIII. ALÆ VI. Legiones II. cohortes V. quæ poterāt eſſe equitū circiter MCCC. [b] peditū quatuor millia [c] Infra ſpectantur duæ aues, quæ ſunt Ibis, & Struthio camelus, & tres ſerpētes, quibus abundat Arabia, & ab his auibus occiduntur. Officiumque eodem fermè modo habebat, quo ſupradicti Duces, videlicet Principem de ſchola agentium in rebus, numerarios & adiutores eorum, Commentarienſem, adiutorem, à libellis ſiue ſcribendarium, Exceptores, & ceteros officialis, qui probabantur codicillis a libellenſibus palatij ſcriptis, & à Principe ac Duce ſubſcripsis. [d] Aliud officium, quod tāquam Præſes tenebat, erat quemadmodū & aliorum Præſidum. Poſt Notitiā ſuus Pręſes Arabiæ eſt reſtitutus; ſed cum armis Ducis opprimeretur, commode ciuilia adminiſtrare non poterat. Quare Iuſtinianus vtroq; abolito, vnum Arabiæ Moderatorem, virum ſpectabilem, etiam militibus imperantem inſtituit, [e] quemadmodum in Præſide Arabiæ dixi. Duci, milites de maiore Laterculo emiſſi parebant infraſcripti.

a Præſidia XXI.
b Equites 1400.
c Pedites 4000.
d l. ult. C. de diuerſ. offic.
e in Nouel. 102.

1 EQVITES SCVTARII Illyrici ſtatiua Animothæ habebat, quod erat oppidum Arabiæ. A grandioribus ſcutis, quibus vtebātur dicti ſunt Scutarii.
2 EQVITES PROMOTI Illyriciani manebant Tricomię, Latinè ſunt tres vici, ſicut Tripolis tres vrbes. Aliqui legunt Triçonia, vnde Triconienſis Epiſcopus, apud Guilielmum Tyri Epiſcopum.
3 EQVITES DALMATÆ Illyriciani incolebant Ziza oppidum. Ex Dalmatia contracti habitarunt in Illyrico, vnde Illyriciani ſunt vocati.
4 EQVITES MAVRI Illyriciani morabantur Areopoli, vrbs Martis Latine dicitur, olim Moab ab vno filiorum Lot, qui ita vocabatur, denominata, vt ait D. Hierōnymus, [f] Appellatur autē, inquit, Moab, ex nomine vrbis, vt regio, porro ipſa ciuitas quaſi proprium uocabulum poſſidet. Equites ex Mauritania contracti Mauri ſunt dicti, & Illyriciani, quod diu in Illyrico hyberna habuerint, vel quòd ex vtriſque ſint contracti.
5 EQVITES PROMOTI Indigenæ Speluncis excubabant, ſpeculā vocat Ptolemæus, eſt urbs Syriæ, vbi Herculis, Mercurii, & Apollinis Idola erant erecta, ait Stephanus de promotis ſupra eſt dictum.
6 EQVITES PROMOTI Indigenæ, reſidebant Meſę. Hæc quoque eſt vrbs Syriæ, vnde orta eſt Iulia Domna, Seueri Imperatoris uxor, & Meſa eius ſoror, auiaque materna Heliogabali, & Alexandri Imperatorum. Emiſſam ſeu Emeſam, Stephanus uocat, quam dicit in Phœnicia fuiſſe, ita etiam appellat Conſtantius, qui ibi Iura condidit: [g] Maſſam uertūt 70. Interpretes. [h]
7 EQVITES SAGITTARII Indigenæ morabantur Gaddæ. Hanc Plinius [i] inter Eſſenos ponit, qui tertiam ſectam Iudæorum fecerunt, infra hos, inquit Gadda oppidum fuit ſecundū ab Hieroſolymis fertilitate palmarumque nemoribus, nunc alterum buſtum Stephanus, Gadda, ait, eſt locus in Arabia.
8 PRÆFECTVS LEGIONIS TERTIÆ CYRENAICÆ Boſtræ ſtatiua habebat, hic legionem fuiſſe Ptolemæus ſcribit: Dio uero [k] Tertia, inquit, legio tripartita eſt, Gallica in Phœnicia, Cyrenaica in Arabia, Auguſtalis in Numidia. Hæc ſub Magiſtro militū non reperitur, nec ſequens. Qui præerant legionibus præfecti uocabantur, & infra ſæpe Præfecturæ legionem nominantur, & ita Ptolemæus appellat: alias Tribuni dicebantur Boſtra locus eſt Arabiæ, inquit Stephanus, vnde Boſtreni. Marcellinus [l] loquēs de Arabia: Hæc, ait, ciuitates hēt inter oppida q̄dā ingentes, Boſtrā, & Geraſā, atq; Philadelphiā murorum firmitate cautiſſimas. Boſtram ab Auguſto conditam in Græco codice auctoris incerti inueni, cum Auguſtus, inquit, vrbes condidiſſet, unā in Pōto, aliam in Arabia, & tertiam in Syria collapſam nomine Salaminam reſtituiſſet, primam Ancyram, ideſt Ancoram appellauit, quod medio ſita loco interduo maria eſſet, Ponticum, & Aſiaticum. alteram Boſtram, quam ſtructuę pręfecerat, Tertiam in Dioſpolim murauit. Boſtra Philippi Imperatoris patria vulgo Buſſereth dicitur, quam à ſe Philippum nominauit, ut Zonaras ait, coloniam eo Alexander deduxiſſe videtur ex uūmo Iuliæ Mammeę vbi eſt hæc inſcriptio COL. BOSTRAN. T. R. ALEXANDRIANAE Hanc prouinciam Traianus Imperator fecit.

PRÆFECTVS LEGIONIS. IIII. MARTIAE habitabat Betthoræ: hanc legionem in Syria fuiſſe Dion memorat. [m] Ob audaciam fuiſſe vocatam MARTIAM Appianus tradit: Impreſſa Notitia legit PRAEFECTVRAE legionis, ſed manuſcripta PRÆFECTVS, vtraque lectio ſtare poteſt. Nam & in iure noſtro quandoque præfecturæ, [n] quandoque præfecti uocantur, uarieque apud Duces Orientis legitur, Ptolemæus quoque, cum in prouincis pręfecturas fuiſſe ſcribit, legionum intelligit; & quādoque loca illa legiones vocat. Hic verò vbi habemus Pręfecturę, ſubaudiemus ſcilicet Tribunus, aut milites. uetuſtius codex legit, præfectus.

EQVITES SAGITTARII Indigenæ, morabantur Diaphenis; Plinius, [o] Diaphenem ait eſſe flumen in ora Syrię, a quo id oppidum videtur denominatum. Hæc ſunt pręſidia X. oppidorum quæ pro Ducis inſignibus depicta repræſentantur.

f de locis Hebraicis.
g l. 25. C. Th. de decurionib.
h Geneſ. cap. 10.
i lib. 5. c. 17.
k lib. 55.
l lib. 14.
m lib. 55.
n ut in l. 3. C de offic. Quæſt. l. abeſſe. ex quib. cauſ. maior.
o lib. 5. c. 27.

DE MINORE VERO LATERCVLO hi emittebantur.

ALA IV. MILIARIA Auathæ degebat.
Ptolemæus, & Stephanus legunt Auaræ, cui hęc

ala

ſta Miliaria vocetur, dictum eſt ſupra in Duce Palæſtinæ & Thebaidis.

ALA VI. HISPANORVM habitabat Gomohe.

ALA III. CONSTANTIANA ſtatiua habebat Libonæ. Hi decimam ſeptimam manſionem in deſerto Hebræi habuere.[a] D. Hieron. manſione XVII. legit, Libna profecti, inquit, de Romon Phares Hebræi caſtrametati ſunt in Libna; Decima ſeptima manſio eſt quã in laterem poſſumus vertere, licet quidam Lebbona transferentes malè candorem interpretati ſunt. Hæc D. Hieronymus.

a Epi. 127. ad Fabiolam.

ALA II. MILIARENSIS reſidebat Naaſafari. De Miliarenſi ſupra eſt dictum.

ALA I. VALENTINIANA à Valentiniano inſtituta manebat Thamathæ. Therma oppidum Arabię deſertę Ptolomæus vocat. Thamnata vertunt 70. interpretes,[b] de qua Ioſephus.[c]

b Iudic. 14. & Machabeor. 1.
c lib. 13. antiquita.

ALA II. FOELIX VALENTINIANA morabatur apud Adittha. Andartha Ptolemæus appellat locum Arabię deſertę, Adaula verò oppidum eſt Palmyrenæ.

COHORS I. MILIARIA Thracum degebat ad Tteba.

COHORS I. THRACVM habitabat Aſabaiæ, quod erat oppidum Arabiæ.

COHORS VIII. VOLVNTARIA Valthæ ſtatiua habebat. Voluntarij milites à Cęſare, & Plinio[d] appellantur, qui ſponte ſe offerunt, non a prouincialibus inuitis exhibentur.

d de viris illuſtribus.

COHORS III. FOELIX Arabum, ſtabat in Ripa vadi Aphatis fluuij in caſtris Arnonenſibus. 150. Arabas, & legionem tertiam fœlicem, ex qua fortè hæc cohors fuit, Valerianũ obtuliſſe Aureliano, Vopiſcus ſcribit.[e] Ex Arabia erat extracta hæc legio, nec niſi probatiſſimis Ducibus committi conſueuerat, vt ex epiſtola Valeriani apud eundem Vopiſcũ[f] conſtat. Reſgeſtæ tuę Probe chariſſime, faciunt, vt & ſenus tibi tradere maiores exercitus videar, & citò tamen tradam: recipe in fidem tuam legionem tertiam Fœlicem, quam ego adhuc nulli, niſi prouecto iam credidi. Mihi autem eo tempore credita eſt, quo & me canoſum, qui credebat, cum gratulatione vidit. Sed ego in te non expecto ætatem, cum & virtutibus fulgeas, & moribus polleas. Notitia in caſtris Arnonenſibus hanc cohortem locat, quia nõ in certis oppidis, ſed diuerſis in campis caſtrametabatur. D. Hieronymus,[g] Arnon, inquit, rupes quædam eſt in ſublime porrecta, in finibus Amorrhæorũ, inter Moab, & Amorrhæos: Moab verò Arabiæ Ciuitas eſt, quæ nunc Areopolis nominatur. Oſtendunt regionis illius accolæ locum vallis in prærupta demerſę, ſatis horribilem, & periculoſum, qui a pleriſque vſque nunc Arnonas appellatur, extendũ vſque ad ſeptentrionẽ Areopoleos, in quo & militum ex omni parte preſidia diſtributa, plenũ ſanguinis, & formidinis teſtantur ingreſſum. Hic quondam Moabitarum Rex fuit, & poſtea Seon Rex Amorrhæorũ, iure belli eum obtinuit. Sed & terra filiorum Iſrael trãs Iordanem incipiens ab Arnone vſque ad mõtes Hermon, & Libanum extenditur. Ar, locus vel oppidum Arnonis, quod à 70. Interpretibus per extẽſam vocalem Ad dicitur: Hęc D. Hieronymus. Arnõ erat etiam fluuius, de quo mox dicetur.

e in Aureliano.
f in Probo.
g de locis Hebraicis.

COHORS III. ALPINORVM morabatur apud Arnona. Is eſt fluuius currens cum Iordane in Lacũ Aſphaltitem, Moabitas ab Amorrhæis diſtinguit, vt legitur in ſacris literis,[h] Seuero imperatore, cohortis XII. Alpinorum Centurio fuit Valerianus.[i] Pręter memoratas, imperauit hic Dux olim & claſſi, quam in mari rubro à Traiano inſtitutã fuiſſe Sextus Rufus memorat: cuius Notitia non meminit, quòd fortè eo tempore eſſe deſierat. Nunc ad Ducem Phoenicis eſt veniendum.

h Numer. 21. et Iudic. 11. de hoc & Ioſeph.
i l. 1. C. de teſt. milit. de quo in l. 3. C. de teſt. milit.

NOTITIA
DVX PHOENICES
CVM INSIGNIBVS

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Phœnices.

EQuites Mauri Illyriciani Otharę.
Equites Scutarij Illyriciani Euharę.
Equites promoti indigenę Saltachę.
Equites Dalmatæ Illyriciani Latiaui.
Equites promoti indigenæ Auathę.
Equites promoti indigenę Nazalę.
Equites Sagittarij indigenę Abyrę.
Equites Sagittarij indigenę Caſamę.
Equites Sagittarij indigenę Calamonę.
Equites Saraceni indigenę Betproclis.
Equites Saraceni Thalſcę.
Equites Sagittarij indigenę Adathę.
Pręfecturę Legionis primę Illyricorum Palmirę.
Pręfecturę Legionis tertię Gallicę Danabę.

Et quę de minore Laterculo emittuntur.

Ala prima Damaſcena in monte Iouis.
Ala nona Diocletiana Vęriaracę.

Ala

Ala prima Francorum Cumæ.
Ala prima Alamannorum Neiæ.
Ala prima Saxonum Veroſabulæ.
Ala prima Phœnicum Renæ.
Ala ſecunda ſalutis Areſæ.
Cohors tertia Herculia Veranecæ.
Cohors quinta pacata Alamannorum Oneuathæ.
Cohors prima Iulia lectorum Valle alba.
Cohors ſecunda Aegyptiorum Valle Diocletiana.
Cohors prima Orientalis Thamæ.
Officium autem habet ita.
Principem de Schola agentum in rebus.
Numerarios & adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM. CAP. I.

De Spectabili Duce Phœnices.
Cap. CXLVI.

PHOENICIÆ Dux in Indice alijs Orientis Ducibus præponitur. Hic verò inter eos medius locatur. ſub Conſtantio Phœniciæ Dux Serenianus fuit [a] poſtea Vadomarius: [b] Hic Dux idem officium, eademque habet inſignia, quæ ſuperiores, cum XIIII. oppidis, in quib. præſidia [c] ex maiore Laterculo emiſſa tenebat. Alia XII. à copijs Laterculi minoris defendebantur. Vniuerſa hæc à XII. equitū turmis, & VII. alis, Legionibus duabus, & cohortibus V. inhabitabantur, quæ ſummam fermè duorum millium equitum, [d] & quattuor millium peditum colligere poterant; conſtituendo turmam, & alam 100 equitum, legionum 4. millium, & cohortem 400 peditū. Huic prouinciæ poſtmodum nouū limitem Zeno & Leo impoſuerunt. [e] Phœniciæ Ducis milites ex maiore Laterculo hi emittebantur.

a Marcell. lib. 14.
b Marcell. lib. 4.
c Præſidia. 26.
d equites 2000. pedites 4000.
e l. ult. C. de diuerſ. offic.

1 EQVITES MAVRI Illyricani Ottharæ morabantur, fortè Legendum Ottanæ, quam Armeniæ Vrbem eſſe Stephanus memorat, propè Cyrū fluuium.
2 EQVITES SCVTARII Illyriciani Euharæ reſidebant.
3 EQVITES PROMOTI Indigenæ Saltathæ degebant; hi erant ex Phœniciæ incolis.
4 EQVITES DALMATAE Illyriciani, Latauiha bitabant; Hinc Latauienſes appellati ſunt milites in Occidente ſub Duce Sequanici.
5 EQVITES PROMOTI Indigenæ Auathæ reſidebant; Auara Ptolemæo & Stephano. Vetuſtus Codex hic & in Duce Arabiæ Anathæ.
6 EQVITES PROMOTI Indigenæ, Nazalæ ſtatiua habebant.
7 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, Abyræ manebant. fortè Abilæ, quam Phœniciæ ciuitatem fuiſſe Stephanus tradit; patriam Diogenis Sophiſtæ credo eſſe, quam D. Hieronymus [f] Dabiram uocat. Dabira, inquit ciuitas in tribu Dan, cuius regē interfecit Ieſus: Eſt aūt & alia Villula Iudæorū in monte Tabor regionis ad Diocæſareā pertinentis De Abila Ptolemæus, Polybius, Stephanus, Plinius, & Ioſephus, [g] Lyſaniam Abilinæ Tetrarcham fuiſſe D. Lucas [h] ſcribit.
8 EQVITES SAGITARII Indigenæ, Caſamæ hoſpitabantur. Hanc in Palmyrena collocat Ptolemæus.

f de locis Hebr.
g antiq. lib. 4. c. 7. & lib. 5. c. 1.
h cap. 3.

9 EQVITES SAGITARII Indigenæ Calamonæ ſedem habebant: Calamintham Phœniciæ ciuitatē Stephanus ponit, Calamæ verò Peloponeſſi.
10 EQVITES SARACENI Indigenæ, in Phœnicia nati, ſed ex Saracenis parentibus orti, in Betprocli præſidio erant. His caret Madrucianus codex.
11 EQVITES SARACENI, Thalſeæ oppidum incolebant; Saracenos CC. Aureliano obtuliſſe Valerianum Vopiſcus ſcribit.
12 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Adathæ locati erant, fortè Adanæ, quæ ciuitas eſt ad Euphratem. Alia eſt in Arabia Fœlici, inquit Stephanus, de qua ſupra.
x PRAEFECTVRAE LEGIONIS I. Illyriciorum ſedes erat Palmyræ; in manuſcriptis hic, & in ſequenti legitur Præfectus, non Præfecturæ. A Solomone condita eſt Palmyra, poſtea Hadrianopolis, Thamor Hebraicè dicta: D. Hieronymus, [i] vrbs, inquit, in ſolitudine eſt, quam & Salomon miris operibus extruxit, & hodie Palmyra nuncupatur, quòd ibi palmeta ſint plurima. Idem alibi repetit. [k] Reſtituta ab Hadriano ea urbe, ciues Hadrianopolitæ ſunt dicti, ait Stephanus. Plures huius legionis, & ſequentis Præfecti fuiſſe videntur. Vnde apparet has legiones in plures diuiſas fuiſſe. Neque hæc, neque ſequens ſub Magiſtris militum fuit.
2 PRAEFECTVRAE LEGIO IIII NIS Gallicæ conſtitutæ Danabæ Hanc urbem non longe à Palmyra collocat Ptolemæus. Aliam ponit in Meſopotamia. De hac legione ita Dion. [l] Tertia legio tripartita eſt, Gallica in Phœnicia, Cyrenaica in Arabia, Auguſtalis in Numidia. Hi ſunt numeri ex maiore Laterculo profecti, qui in XIIII. oppidis Ducis Phœnices hybernabant. Alias munitiones minoris Laterculi ſequentes copiæ tuebantur.

i in 57. Ezech.
k in 8. Ezech.
l lib. 55.

QVI VERO DE MINORE
Laterculo emittebantur.

1 ALA I. DAMASCENA, ex Damaſcenis conflata, in monte Iouis degebat. Damaſcum à Damaſco ſeruo Abrahæ conditam, & olim Aram dictam D. Hieronymus teſtatur, [m] ibique primus parens Adam creatus dicitur.
2 ALA IX. DIOCLETIANA Veriaracæ oppidū tuebatur. Vrſini codex habet Inuarca: Madrucianus Noua Diocletiana; pro Nona.
3 ~~ALA I.~~ FRANCORVM, morabatur Cumæ, Cuniam vocat Ptolemæus, Cyne dicitur à Plinio, Mela, & Tacito. Franci à Troianis deſcendere feruntur, qui deleto Ilio, duce Priamo Priami Regis ſororis filio per pontum Euxinum in Mœotidem paludem, & Scythiam venerunt, [n] demum Romano Imperio ſubiecti, ipſi tributa vſque ad Valentinianum penderunt. Eo imperante, cùm Alani limites Romani Imperij turbarent, immunitas per decennium edicto eſt illis promiſſa, qui Alanos fudiſſent. Eo præmio allecti Sicambri, qui tū ita vocabantur, ſumptis armis prælio Alanos deleuerunt. Quare immunitate in decennium accepta, mutato nomine Franci. ideſt immunes ſunt appellati. Exacto decennio cùm Imperator ſolita tributa repeteret, Franci libertate effrænes facti parere detrectarunt. Commiſſo ob id prælio Franci profligati in Germaniam ſeſe receperūt, ac propè Turingiam conſederunt. Sed hoc vanum eſſe non dubito, nam Gallieno & Probo imperantibus, vt in illis auctor eſt Pollio, Franci vocabantur. Nazarius quoque in Conſtantini Panegyrico ita eos appellat, vnde ſub Valentiniano hoc nomen accipere non potuerunt. His addendum Sicambros nunquam Valentiniano paruiſſe, vt eos immunes facere debuerit. Quare Francos ipſorum lingua velut libere agentes dictos fuiſſe exiſtimo. Franci Feramundo Rege creato, & trāſmiſſo Rhenó, tandem Galliā occuparunt, & a ſe Franciam nominarunt. Ex his tùm Germaniam incolentibus, hæc ala erat contracta.

m 17. Eſaia & 2. Sophon.
n Aeneas Sylu. de Europa c. 38. ex Sabellius lib. 3. Aennead. 10.

4 ALA

4 ALA I. ALAMANNORVM, Neię reſidebat; Neam Plinius vocat, & Herodotus, [a] qui in Thebaide eam collocat. legendum Alemanorum, forte ab Alemano Fluuio.

a in Euterpe.

5 ALA I. SAXONVM manebat Verofabulæ, locus à vero, falſo commixio eſt appellatus. Aliqui legunt, Veſtfalia. [b] Saxonia, vnde hęc ala eſt collecta, regio Germaniæ eſt notiſſima.

b Verus codex.

6 ALA I. PHOENICVM Renæ habitabat: De hac in ſacris [c] literis.

c Iudicum 15.

7 ALA II SALVTIS, Areſæ ſtatiua habebat: Arphas Ioſephus & Iſidorus. Ex oppido Salutis Hiſpaniæ hæc ala eſt extracta. Cohors Salutaria ſuprà ſub Duce Palæſtinæ, fortè & ipſa hinc nomen habet; & ala alu[illegible]ria, infrà ſub Duce Syriæ.

1 COHORS III. HERCVLIA, Veranocæ morabatur. fortè Beronicę, quæ ſex fuere, una quarum eſt in Syria, ait Stephanus.

2 COHORS V. PACATA Alamannorum Oneuathæ degebat. Oni.batè ciuitatem fuiſſe Aegypti, Stephanus ſcribit, de qua fortè hic intelligit, cum prope Phœniciam eſſet.

3 COHORS I. IVLIA Lectorum, Vallem albam tenebat. Alba, inquit Stephanus, ciuitas eſt Phœniciæ, de qua hic fortè ſentit. Lectum verò eſt promontorium Phrygię, vnde hęc Cohors lectorum potuit extrahi; vel ita uocatur, tanquàm cæteris præſtantior ſelecta, quemadmodum dictum eſt ſupra de V. ala prælectorum ſub Comite Aegypti.

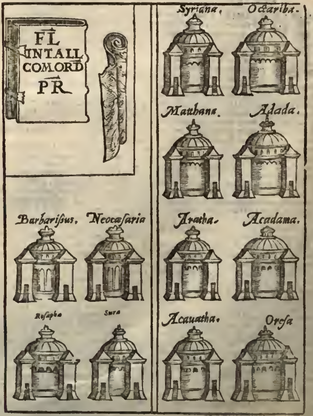
4 COHORS II. ÆGYPTIORVM, Vallem Diocletianam tuebatur.

5 COHORS I. ORIENTALIS, manebat Thamæ. Eam Arabiæ ciuitatem fuiſſe, Stephanus tradit, de qua ſub Duce Palæſtinæ eſt dictum. Hi ſunt numeri Ducis Phœniciæ; Nunc ad Ducem Syriæ & Euphratenſis eſt tranſeundum.

N O T I T I A

D V X S Y R I AE

C V M I N S I G N I B V S.

NOTI-

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Syriæ, & Eufratenſis.

EQuites Sagittarij Illyrici Syrianę.
Equites promoti Illyriciani Octaribę.
Equites Sagittarij indigenæ Matthanæ.
Equites promoti indigenæ Adadę.
Equites Sagittarij indigenę Arathę.
Equites Sagittarij Acadamæ.
Equites Sagittarij Acauathæ.
Præfecturæ Legionis quartæ Scythicæ Oreſæ.

In Auguſto Eufratenſi.

Equites Dalmatæ Illyriciani Barbariſſo.
Equites Mauri Illyriciani Neocęſareæ.
Equites promoti indigenæ Roſaphę.
Præfecturę Legionis ſextædecimę Flauię, Firmæ, Suræ.
Et quæ de minore Laterculo emittuntur.
Ala prima noua Herculia Amudæ.
Ala prima Iuthungorum Salutariæ.
Cohors prima Gotthorum Helelæ.
Cohors prima Vlpia Dacorum Claudianę.
Cohors tertia Valeria Marmarę.
Cohors prima Victorum Ammaithę.
Officium autem habet ita.
Principem vnum.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis, ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & cæteros Officiales.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI DVCE SYRIAE, & Eufratenſi, ſeu Auguſteufratenſi. Cap. CXLVII.

PLVRES Syrię fuere, Comagena in Eufratem extenſa, Eufratenſis, Palmyrena, ſeu Emeſena dicta, Auguſteufratenſis & Cœle. Quarum Dua eadem habebat inſignia, & officium, quę & alij Duces. [a] Duodecim depicta tenet oppida, à militibus maioris laterculi inhabitata: Alia (ex à minoris laterculi copijs defendebantur. Omnes erant equitum turmæ X. alæ II. legionis II. cohortes IIII. quæ poterāt efficere equites circiter 1200. peditum quattuor millia. Numeri maioris laterculi Syriæ erant ſequentes.

a l.vlt.C.de diuerſ. Præſidia 18. Equites 1200. Pedites 400.

1 EQVITES SCVTARII ILLYRICI, Syrianæ degebant. Syrienos nominat Plinius inter Indos, de quibus hic non intelligitur.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani, Octaribę ſtatiua habebant: Madrucianus Occatiba legit, & uetuſtus codex.

3 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Matthanā inhabitabant: Manthanam vertūt 70. Interpretes. [b]

b Numeri 21.

4 EQVITES PROMOTI Indigenæ, Adadæ morabantur, forte Adanæ, quam ad Eufratem locat Stephanus; apud Ptolemæū Adada eſt Palmyreoæ oppidum.

5 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, Arathę reſidebant. D. Hieronymus, [c] Arath, inquit, vbi ſedit Dauid, eſt villa Arath nomine, ad Occidentē Aelię.

c de locis Hebraicis.

6 EQVITES SAGITTARII Acadamę manebāt.

7 EQVITES SAGITTARII, ſtatiua habebant Acauathæ.

8 PRÆFECTVRÆ LEGIONIS IIII. SCYTHICÆ, Oreſæ excubabāt: De hac legione ita Dion [d] ſcribit: Quarta, legio Scythica in Syria ſupra ſub Magiſtro ſecundo Pręſentali recenſetur, vna ex ſex Legionibus palatinis Scythæ dicta.

d lib. 55.

AVGVSTO EVFRATENSIS copiæ.

A CILICIA, & Amano monte, incipit Syria Comagena, & vſque ad Eufratem extenditur, a quo Eufratenſis uocatur; [e] Auguſteufratenſis à Leone A: & alijs dicta. [f] Euphratiſiam appellat Procopius. [g] Conſtat quattuor pręclaris vrbibus, quas Seleucus Nicanor condidit, Primā nomine patris Antiochiā dixit: Secundam a ſe Seleuciam; Tertiā ab vxore Apameam; Quartā a matre Leodiceam. Aurelius Victor. [h] Comagenam, inquit, hodie Augufratenſem uocant: In hac regione ſub Duce Syriæ erant hi Numeri.

e l. 18 C de ediſic. priuatis.
f l. vlt. C. de diuerſ. offic.
g in primo de bello Parthico.
h in Veſpaſiano.

8 EQVITES DALMATÆ Illyriciani in oppido Barbarino morabantur: Barbariſſam Ptolemæus appellat oppidum apud Eufratem. Barbaliſſon Stephanus; pręſidium eſt, inquit, in Oriente muro munitum.

9 EQVITES MAVRI ILLYRICIANI Neocęſareę manebant: Ita etiam Plinius, Solinus, & Ptolemæus nominant vrbem Cappadociæ in Ponto; quam poſtea Hadrianopolim uocatam, Suidas, & Stephanus.

10 EQVITES PROMOTI Indigenę, Roſaphę reſidebant, cis Eufratem. vetuſtus codex legit, Roſafa.

2 PRÆFECTVRÆ LEGIONIS XVI. Flauiæ Firmæ, Suræ hybernabāt; penes Eufratem, Surā collocat Ptolemęus, Stephanus in Phœnicia, quā etiā Soram appellat. Sur legitur in ſactis literis. [i] Hæc legio non recenſetur ſub Magiſtris militum. XVI. Legio ab Auguſto in Germania ſuperiore fuerat inſtituta, quę nō eſt hęc. Alia ſextadecima à Veſpaſiano fuerat Flauia fidelis cognominata, de qua hic arbitror intelligi. Alia ciuitas Firma uocata eſt, à Firma metropoli in Illyrico, in qua reſidebat P. P. Sed ea regione à Barbaris deuaſtata, coactus eſt ſedē Theſſalonicam transferre: [k] Vrſini codex pro XVI. legione, XVII. legit.

i Geneſ. 25. 26.
K Nouella 11.

HAE VERO DE MINORE LAterculo emittebantur.

1 ALA I. noua Herculia, ſtatiua habebat Amudę: infra ſub Duce Meſopotamię legitur Amidæ, quam ab hac diuerſam eſſe opinor. Amudis munitionis, Ammianus meminit. [l] Hæc ala inſtituta fuit à Maximiano, qui ſe Herculē uocabat, atque illum præ cęteris Dijs colebat, vt aliās eſt dictum.

l lib. 18.

2 ALA

1 ALA I. IVTHVNGORVM, manebat Salutariæ, vnde cohors prima ſub Duce Paleſtinę, & ala ſecunda ſub Duce Phoenices, Salutariæ ſunt dictæ. Manuſcriptus Vrſini legit Viturgorum, ſed prior lectio eſt verior. Erant Iuthungi Germaniæ populi, quos Iſtrum traieciſſe, Suidas ſcribit. Marcellinus, [a] Iuthungos Alemánorum partem uocat Italicis conterminantem tractibus, & Iuthiuntugos appellat. Aliqui in Tyrolenſi Comitatu eos locant: Horum cohors quarta merebat ſub Comite Aegypti.

a lib. 17.

2 COHORS I. COTTHORVM, Helelæ morabatur.

2 COHORS I. VLPIA Dacorum, ab Vlpio Traiano, qui Dacos ſubegit inſtituta, vel potius ab Vlpio oppido Daciæ, ab ipſo condito extracta Claudianæ reſidebat.

3 COHORS III. Valeria, à Valeria prouincia, à Valeria Diocletiani filia dicta, Marmatæ degebat. Marmem vrbem Phœniciæ, Stephanus ponit. Manuſcripti habent Marmatarum.

4 COHORS I. Victorum, reſidebat Ammaithę: D. Hieronymus. [b] Aemath, inquit, vrbs eſt, quę cecidit in ſorte Ruben; ſed & nunc Amathus uilla dr, trans Iordanem, in uiceſimo primo milliario, Pellę ad Meridiem: eſt & alia uilla in vicinia Gadaræ, nomine Amatha, vbi calidæ aquæ erumpunt. In regnorum quoque libris ſcribitur: ab introitu Emath vſque ad mare Araba; id eſt deſerti, quod eſt mare mortuum. Hęc ille. Ego autē intelligo Emath vrbē Cœles Syriæ appellari, quæ nunc Græco ſermone Epiphania dicitur. Hęc quoad Ducem Syrię: Nunc de Duce Oſrhoenæ eſt videndum.

b de l

N O T I T I A

D V X O S R H O E N AE

C V M I N S I G N I B V S.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Oſrhoenæ.

EQVITES Dalmatæ Illyricani Gallabæ.
Equites Promoti Illyricani Gallinico.
Equites Mauri Illyricani Dabanæ, aliâs Danabę.
Equites Promoti indigenæ Banaſę.
Equites Promoti indigenæ Synæ Iudæorum.
Equites Sagitt. indigenæ Orabę, aliâs Arabæ.
Equites Sagittarij indigenæ Thillazamarę.
Equites Sagittarij indigenæ Medianenſes, Medianæ.
Equites Sagittarij indigenę primi Oſrhoeni Raſin.
Præfecturę Legionis quartę Parthicę Circeſio.

Et quę de minore Laterculo emittuntur.

Ala ſeptima Valeria prælectorũ Thillacamæ.
Ala prima Victoriatorum contra Bintha.
Ala ſecunda Paphlagonum Thillaficæ.
Ala prima Parthorum Reſaiæ.
Ala prima noua Diocletiana inter Thannurin & Orobam.
Cohors prima Getulorum Thillaamanæ.
Cohors prima Eufratenſis Marathæ.
Ala prima Salutaria duodecimo conſtituta.
Officium autem habet ita.
Principem de Schola Agentum in rebus.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & cęteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI DVCE Oſrhoenæ. Cap. CLXVIII.

OSRHOENAM eſſe Meſopotamiæ partem inter Tigrim & Euphratẽ ab Oſrhoena Vrbe nominatam ex Suida ſupra retuli; Oſdroenam appellat Honorius,[a] Oſdruenam Marcellinus,[b] Vltimus, inquit, omnium Oſdruenæ Dux Secundinus. Eius Ducis,[c] eadem ſunt inſignia, quæ & aliorum, & idem officium eodem modo probatum.[d] decem munitiones oſtenduntur, in quibus ex maiore Laterculo emiſſi milites excubabant. Aliæ octo à Numeris minoris Laterculi cuſtodiebantur. Omnes erant turmæ equitum IX. Alæ VI. Legio I. Cohortes II. quæ poterant efficere equitum circiter 1500. peditum 2000. & ſunt ſequentes.

a ex l. ȝ prouinciar. 10. C. de ædific. priua.
b lib. 24.
c l. ȝ. C. T. de pagan.
d d. l. vlt. C. de diuer. reſcrip.
Præſidia 10.
Equites 1500.
Pedites 2000.

1 EQVITES DALMATAE Illyricani excubabãt Gallabæ. Gallabam oppidum Arabiæ Stephanus ponit, fortè legendum, Gabalæ, quæ vrbs eſt Syriæ Vetuſtus codex habet Ganaba. Sub Magiſtris militum reperiuntur Tertiodalmatæ, Quintodalmatæ, Sextodalmatæ, Nonodalmatæ equites, ex quorum numero hi eſſe poſſunt, in tot ſcholas diuiſi, ita ſunt appellati, vt alias eſt dictum.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani, inſidebãt Callinico, Latine ſonat pulchra victoria, olim Hieropolis dicta, nũc Nepo. Erat in finib. Imperij Rom. prope Perſas, quod Iuſtinianus, dirutis vetuſtis mœnis, inexpugnabile fecit, vt ait Procopius.[e] Inter Callinicũ & Carras, Galerium Maximinũ à Narſęo pręlio fuſum Eutropius ſcribit: Vltra hanc ciuitatẽ Gratianus prohibuit cum Perſis cõtrahi.[f] auctor eſt Procopius,[g] Iuſtinianum, ingruente bello Callinicum, tanquam victorẽ ſolitum cognominari. Hoc oppidũ Calliniſum Marcellinus appellat;[h] ventum eſt, inquit, ad Calliniſum munimentum robuſtum, commercandi opimitate gratiſſimum.

e lib. 2. de ædif. Iuſtinia.
f l. 4. C. de commerc. et mercat.
g lib. 1. & 2. de bello Perſico.
h lib. 23.

3 EQVITES MAVRI Illyriciani Dabanę degebant: Rectius in Vrſini Codice legitur Danabæ, quæ Ptolomęo eſt in Meſopotamia, ita ẽt, Zoſimus[i] appellat: Inter Danaban, inquit, & Synã Perſæ multos interemerunt Alia eſt in Syria Dauanam Marcellinus,[k] appellat Dauanam, inquit, venit, caſtra præſidiaria, vnde ortus Belias fluuius funditur in Euphratem: Dabanæ, etiam Suidas meminit.[l]

i lib. 3.
K lib. 23.
l in voce Timagenes.

4 EQVITES PROMOTI indigenæ Banaſæ ſtatiua habebant.

5 EQVITES PROMOTI Indigenę Synę Iudęorum reſidebant. Zoſimus.[m] Syneã vocat prope Danabã. Syna eſt mons non longe à fonte Euphratis, & diuerſus à monte Syna, vbi data fuit lex Moyſi, ppè caſſium, & vbi ſepultus eſt Põpeius Magnus: Sin, eſt deſertum inter Elim & Syna, quod cades vocatur.[n]

m in 3.
n Exod. 16. Numer. 33. Ezech. 30. Sain vertũt. 70. interpret.

6 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, Orabæ manebant: Vrſini codex legit Arabæ, quę eſt ciuitas Arabiæ Fęlicis, apud Ptolomęum. Orobe verò eſt oppidum Aſſyriæ.

7 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, i. Oſrhoeni Thillazamaræ morabantur. Hos Alexander Imp. aduerſus Perſas profectus transfugas ſuos milites fecit. Herodianus[o] Alexander, inquit, vim ingentem Sagittariorum, quos ſecum ex Oriente adduxerat, partim ex agro Oſrhoenorũ, partim è Parthia transfugas, pecunia illectos aduerſus Germanos inſtruebat. eos ob amorem in Alexãdrum à Maximino defeciſſe Capitolinus ſcribit.[p]

o in 6.
p in Maximinis.

8 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Medianenſes, Medianæ locati erant, unde nomen habent. Medenem Ptolomæus uocat: Ruffus iuxta Euphratem in Meſopotamia ſtatuit: Suburbium eſt Niſſi urbis, tertio lapide ab ea diſtans, ait Marcellinus.

9 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, primi Oſrhoeni Raſini tuebantur. Raſam uocat Ptolomæus, quã in Meſopotamia collocat: Olim Rages in ſacris literis dicta, ubi Tobias decẽ talenta argenti Gabaelo mutuo dedit, & Tobiã filium eò ad recipiendam pecuniam miſit:[q] & ſi dicatur eſſe in Media.

q Tobi. 3. & 9.

1 PRÆFECTVRÆ Legionis IIII. Parthicæ Tribunus Circeſio inſidebat. Caſtelli nomen eſt, inquit Zoſimus,[r] quod Abora fluuius & Euphrates circunfluunt, ubi erat pręſidiũ Romanorũ propè flumẽ Euphratem in extremis Meſopotamiæ, quod Diocletianus ædificauit, & tẽporis iniuria labefactũ Iuſtinianus muniuit, inſignemq; ciuitatẽ fecit. Procopius.[s] Eſt, inquit, in altera fluminis ripa Romanorũ oppidum munitum, quod Circeſium uocatur, prærupiũ ex magna parte, ubi Abora fluuius ingens hic oſtia emittens Euphrati miſcetur. Triogulum iuxta oppidum facit, ac murus extra caſtellum in longum regionem utriuſque fluminis mediam complectens, triangularem efficit loci formam. Ammianus,[t] Cercuſium appellat; Tendens, inquit, Imperator Iulianus agili gradu Cercuſium ingreſſus munimentum tutiſſimum, & fabre politum, cuius mœnia Abora & Euphrates ambiunt flumina, uelut ſpacium inſulare fingẽtes, quod Diocletianus exiguum ante hac, & ſuſpectum, muris, turribusq; circundedit celſis, cum ipſis Barbarorum confinijs, interiores limites ordinaret, ne uagarentur per Syriam Perſæ. Hactenus Marcellinus. Auctor eſt Capitolinus ibi eſſe tumulũ Gordiani Imp. quod Cucelũ appellat: poſtea

r in 3.
s lib. 2. de ædif. Iuſtin. idẽ in 2. de bello Perſico.
t lib. 23.

Conſtantina Circeſium eſt nuncupata, q̃ à Conſtantino ſit inſtaurata. Circẽſium Conſtantius vocat, ad eius oppidi ordinẽ ſcribens. [a] Hęc legio ſub Magiſtris non legitur, ſed tantum ſexta Parthica ſub Magiſtro militum per Orientem. Parthos diximus ab Alexandro Imp. in Rom. militiam traductos.

a lib. 29. C. Th. de decurio.

QVAE VERO DE MINORE Laterculo emittebantur, ſunt hæ.

1 ALA VII. VALERIA prælectorum Thillacamæ morabatur. Thillacame, Thillamanæ, & Thillazamene, atque Thillaſece, oppida erant Euphrati imminentia. A Valeria filia Diocletiani hæc ala nomen habuit, ſicut cohors tertia Valeria ſub Duce Syriæ; vel à Valeria prouincia in Pannonia, quæ ab eadem filia eſt denominata.

2 ALA I. VICTORIATORVM, contra Bintha ſtatiua habebat; forte illa, quam Birtham Ptolomæus in Meſopotamia ſtatuit. Hæc ala a Victoria Mauritaniæ Cæſarienſis, vel Hiſpaniæ dicta, vnde eſt deſumpta.

3 ALA II. Paphlagonum Thillaſice degebat. Euphrati hoc oppidum imminebat, vt ſupra eſt dictũ.

4 ALA I. Parthorum Reſaiæ morabatur. Reſginam Marcellinus [b] vocat, vbi Gordianus, ait, Regẽ Perſarum profligauit; verum ipſe inſidiis Philippi P.P. occubuit, ibique eſt ſepultus, ſed ab eo alij diſſentire videntur. [c]

b lib. 23.

c Vt Eutropi. Sex. Rufus & Capitolinus.

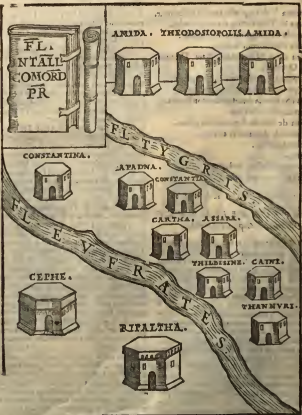
5 ALA I. noua Diocletiana, inter Thannurin & Orobam Aſſyriæ montes ſedem habebat. Hos prope Ninum ſeu Niniuẽ Ptolomæus ponit in Aſſyria.

2 COHORS I. Euphratẽſis Marathæ [d] morabatur.

d De hoc loco Metaphra. in 5. Daniele Stylita.

6 ALA I. SALVTARIA Duodecimo conſtituta. Duodecimum loci nomen eſſe puto, poſſet intelligi poſt alias XI. alas, hanc duodecimo loco inſtitutam niſi ipſa prima nuncuparetur, & nomen oppidi, vbi degebat, non deeſſet. Salutariam vrbem eſſe in Syria ſupra vidimus. Demonſtratur in Notitia ſub hoc Duce hoc ala aut cohorte locus præſidij Apatna nuncupatus, ſed ſub ſequenti quoque Duce eſt Apadna; cum militum præſidio hoc ponendo, quod errore librariorum tranſpoſitum puto. Hæc forte eſt Aphadoma Ptolomæi.

DVX MESOPOTAMIAE CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Ducis Meſopotamiæ.

Equites Scutarij Illyriciani Amidæ.
Equites Promoti Illyriciani Reſaui, Theodoſiopoli.
Equites Ducatores Illyriciani primi Ducatores Amidę.
Equites Felices Honoriani Illyriciani Conſtantinę.
Equites Sagittarij indigenæ Arabanenſes Chartę.
Equites Scutarij indigenę Paſenſes Aſſarę.
Equites Sagittarij indigenæ Thilbithēſes Thilbiſinę.
Equites Sagittarij indigenæ Thannuri.
Pręfecturę Legionis primę Parthicę, Niſibenę Conſtantinæ.
Præfecturæ Legionis ſecũdę Parthicę Cephę.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala ſecunda noua Aegyptiorum Chartæ.
Ala Octaua Flauia Francorum Ripaltę.
Ala quintadecima Flauia Carduenorum Caini.
Cohors quinquagenaria Arabum Bethallahæ.
Cohors quartadecima Valeriæ Zabdenorum Maiocariri.
Officium autem habet ita.
Principem de Schola agentum in rebus.
Numerarios & adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE DVCE MESOPOTAMIAE viro Spectabili. Cap. CXLIX.

MESOPOTAMIAM inter Tigrim & Euphratem iacere notiſſimũ eſt, vnde nomen obtinuit; olim Adiabene dicta, vt ait Stephanus. Conſtantino imperante Aurelius Dua Meſopotamię fuit, [a] mox Caſſianus, [b] deinde Vrbitius: [c] Sub Gratiano Tottobandus, [d] Hic Dua librum, & codicillos, vt alij pro inſignibus geſtabat. Idemq; habebat officium, quod à Principe & Duce, vt aliorum Ducum, in ſcrinio libellorum probabatur. [e] ſed propria eius inſignia ſunt, regio inter Tigrim, & Euphratem fluminа iacens, & XIII. oppidorum imagines, quorum octo intra Meſopotamiam clauduntur, tria vltra Tigrim, & duo citra Euphratem viſuntur: alia duo forte ob breuitatem prætermittuntur. Itaq; XV. erant huius Ducis præſidia, quæ VIII. equitum turmis conſtabant alijs III. Legionibus II. cohortibus item II. quæ efficere poterant circiter mille equites, & peditum 3000. Militum vero copiæ ea maiore Laterculo per illa diſpoſitæ ſunt iſtæ.

a l. 1. C. de eunuchis.
b Marcellin. lib. 16. 18. 25.
c Marcellin. lib. 30.
d l. 2. C. quæ res vendi non poſſ.
e d. l. vlt. C. de diuer. offic.
Præſidia 15.
Equites 1000.
Pedites 3000.

1 EQVITES SCVTARII Illyriciani Amidæ degebant, vltra Tygrim. Amidam à Iuſtiniano nouo muro munitam fuiſſe Procopius [f] ſcribit. De hac, ita Ammianus Marcellinus [g] in ipſo Amidæ meditullio ſub arce Fons diues exudat, potabilis quidem, ſed vaporatis æſtibus nonunquã fętens, cuius oppidi pręſidio erat ſemper quinta Parthica legio deſtinata cum indigenarum turma non contemnenda, eius & Procopius [h] alibi meminit. Supra ſub Duce Syriæ legitur Amudę, quam dirutam Conſtantinus ampliauit, ac Conſtantiam uocauit, eam etiam Emetam nuncupari Zonaras ſcribit. [i]

f lib. 2. de ædif. Iuſtin.
g lib. 18. & 19.
h lib. 1. belli Perſici.
i in Baſilio Porphyrogenneta.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani Reſaui Theodoſiopolo excubabãt; Reſſu ciuitatem Medię ponit Ptolemæus, quæ poſtea à Theodoſio, qui eam inſtaurauit, nomen habuit. Hanc prope flumen Aborram vltra Tygrim a Theodoſio extructam, & Anaſtaſio inſtauratam fuiſſe Procopius [k] ait, & ſemidirutam à Iuſtiniano reſtitutam, ipſe in Armenia collocat. [l] Reſam legit uetuſtus codex.

k lib. 2. de ædif. Iuſtin.
l Nouel. 31. §. 1.

3 EQVITES DVCATORES Illyriciani primi, Ducatores dicti, à Ducatu, ſub quo forte erant educati, aut illi diu ſeruierant. Ducatus enim eſt ipſius Ducis dignitas: Tranquillus, [m] Priuignum, inquit, Ruffum Criſpinum Poppea natum, impuberem adhuc, quia ferebatur Ducatus, & imperia ludere, mergendum mari, dum piſcaretur, ſeruis ipſius demandauit. Vopiſcus in Aureliano, Habuit multos Ducatus, multos Tribunatus: & Lampridius Heliogabalum prępoſituras, ducatus, officiaque palatina vendidiſſe ſcribit. Sed generaliter pro qualibet militum pręfectura ponitur, & pręfecti Ductores vocantur. Hi primi ſunt vocati, quia ante alios, & ipſos Ducatores appellatos ſunt inſtituti. Amidæ excubabant, quam à ſuperiore diuerſam Notitia repręſentat; duplicem in Meſopotamia Amidam ſtatuens.

m in Nerone.

4 EQVITES FOELICES Honoriani Illyriciani degebant Conſtantinę à Conſtantino dictæ, quæ in ipſa eſt Meſopotamia. Ammianus [n] Conſtantiam appellat; quam, inquit olim per quam breuem Cæſar etiam tum Conſtãtinus turribus circundedit, amplis & mœnibus, locatoque ibi conditorio muralium tormentorum fecit hoſtibus formidatam, ſuoque nomine voluit appellari. Meſopotamię plana deſpectat, Nymphæo amni vicina. Hęc ille. Procopius [o] corrupte Conſtantianam pro Conſtantina legit. Alia eſt Conſtantina à Conſtantino condita, vbi Conſtantinus, [p] & Valentinianus, [q] ac Gratianus, [r] iura condiderunt. Hanc etiam Iuſtinianus muro, turribuſque muniuit, & aquis inſtruxit. [s] Aliæ fuere Conſtantinæ, vna Circenſium appellata, ad quorum ordinem ſeu curiam Conſtantius A. ſcribit, [t] ita ſub pręcedenti Duce Cirteſium vocatur; alia Niſibena nuncupatur, de qua infra: Alia in Phęnicia, quam Chriſtianam pietatem ſecutam à ſe Cõſtantinam Conſtantinus denominauit. [u]

n lib. 18.
o lib. 1. de bello Perſico.
p in l. 1. C. Theo. ſi quis pecun. conflau.
q in l. 9. C. Theo. de ſuſcep. & arcar.
r in l. 15. C. Theo. de naucul.
s Procop. lib. 2. de ædific. Iuſtin.
t in l. 29. C. Theo. de decurio.
u Sozome. lib. 2. c. 4. ad fi.

5 EQVITES SAGITTARII Indigenę Arabanenſes populi Arabię fęlicis, qui Ptolemæo ſunt Arabanitæ, Charię reſidebant: ita etiam appellat Marcellinus, [x] Egreſſi, inquit, exinde proxima nocte Chartam occupauimus, Zoſimus Carras nominat, quod oppidum, ait, Romanos ab Aſſyriis diſterminare, vrbs eſt, in quam ſacræ literæ narrant Tharam cum Abraam filio ex Chaldæa profectum, & inde a Dño iuſſum Abraam exire; [y] D. Hieronymus, [z] ciuitas eſt, inquit, Meſopotamiæ trans Edeſsã

x lib. 25.
y Geneſ. 11. & 12.
z de locis Hebr.

N 2 quę

quę vſque hodie Charta dicitur, vbi Romanus cæſus eſt exercitus,& Craſſus Dux captus,id ſentit, & *a in Craſſo.* Lucanus, [a] illo carmine, *Aſſyrius Latio maculauit ſanguine Charras.* Vnde falſum eſt, quod Cedrenus à Caro Imperatore eam conditam,& ab ipſo appellatam fuiſſe ſcribit. Stephanus refert Charras vrbem Meſopotamiæ, à Charra fluuio Syrię vocari, *b lib.18.* Eius etiam meminit Marcellinuus. [b] Hoc oppidum *c lib. 2. de ædif. Iuſtin.* Iuſtinianus muniuit, vt ait Procopius, [c] Auctor eſt Eutropius, Galerium Maximianum à Narſęo inter Callinicum & Carrhas prælio fuſum. In Manuſcriptis eſt Mephana Carrha. Mepha eſt metropolis in Arabia fœlici.

6 EQVITES SCVTARII Indigenę Paphenſes à Papho Cypri oppido, vbi diu morati fuerant: ſed ſcribendum eſſet, Paphienſes. Aſſarę ſtatiua habebant. Stephanus Aſſetam vrbem Chalcidęorum eſſe ſcribit.

7 EQVITES SAGITTARII Indigenę Thilbithēſes, Thilbiſinę habitabant Thilbin in Albania collocat Ptolemęus: ſed hi à loco Meſopotamię vbi morabantur, ſunt nominati.

8 EQVITES SAGITTARII Indigenę Thannuri manebant. ea fortè eſt, quam Zoſimus [d] Tumaram *d lib.3.* appellat. Hęc omnia ſunt Meſopotamiæ loca, quorum plura à Poſterioribus Principibus ſunt ædificata.

1 PRÆFECTVS LEGIONIS PRIMAE PARTHICÆ, incolebat Niſibenam Cōſtantinam, prope Niſibin, quę in ſacris literis Niniue appellatur, eſt vltra Tygrim, ait Stephanus, ſignificat lingua Phœnicia lapides congeſtos, ſecundum alios colū- *e de locis Hebraicis.* nas. D. Hieronymus [e] dicit hanc fuiſſe vrbem regni Nemrod in Babylone, Achad dictam, poſtea Niſibi vocatam, & à Lucullo quondam Romano Conſule obſeſſam, captamque, & ante paucos, inquit, *f in l.4. C. de cōmer. & mercat.* annos, à Iouiano Imperatore Perſis traditam. Eius meminit Honorius A [f] dum vltra Niſibim merces ad Barbaros portari prohiberet. Hæc Conſtantina non longe à ſuperiore ponitur: In alijs codicibus legitur Conſtantię, & ita oppidi imagini inſcriptum habent omnes codices. Conſtantinus portum *g Sozome. lib. 2. c.4 ad fin.* Gazæ in Palæſtina ob deſertam ſuperſtitionē,& pietatem Chriſtianam apprehenſam à Cōſtantino filio Conſtantiam vocauit: [g] idem fortè huic euenit. Legio prima Parthica,& ſequens, ſub Magiſtris militū non reperiuntur; Inuentas à Seuero Dion [h] ſcri- *h lib.55.* bit, & primam ac tertiam Parthicam,& in Meſopotamia conſtitutas; Marcellinus lib. 20. primam Parthicam, & primam Flauiam in Meſopotamia fuiſſe ſcribit.

2 PRÆFECTVS LEGIONIS SECVNDÆ Parthicę excubabat Cephę, qui locus eſt cis Euphratem. Hanc legionem cum duabus alijs ad Bezabdem munimentum locatas fuiſſe Marcellinus [i] ſcribit: *i lib.20.* ad cuius, inquit, tutelam tres legiones ſunt deputatæ, ſecunda Flauia, ſecunda Armeniaca, & Parthica item ſecunda, cum ſagittarijs multis Zabdicenis, in quorum ſolo, tunc nobis obtemperantibus, hoc municipium eſt poſitum.

QVI VERO DE MINORE Laterculo emittebantur, ita diſpoſita erant.

1 ALA SECVNDA noua Aegyptiorum manebat Carthæ, de qua ſupra.

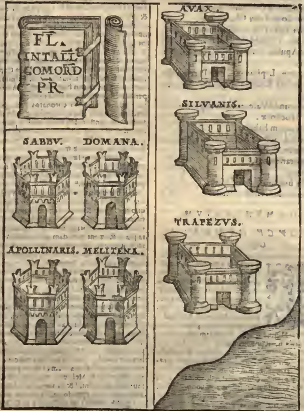
4 ALA VIII. FLAVIA Francorum, morabatur Ripalię cis Euphratem. De Francis ſupra dictum fuit.

3 ALA XV. FLAVIA Carduenorum, populi ſunt Meſopotamiæ, quos cum aliis tribus, & deinde cum caſtellis a Iouiano Perſis turpiter traditos Zoſimus, [k] ſcribit, ex quibus hæc ala eſt deſumpta. Alii *k lib.3.* ſunt Cardueni Thraciæ populi in Cherſoneſſo. Hæc ala degebat Caini in ipſa Meſopotamia.

2 COHORS XIIII. Valerię Zebdenorum, Maiocariri reſidebat Marcellinus Meiocarire libro 18. ad fin. uocat. Zabidam in Arabia fœlici Stephanus ponit, vnde hi ſunt contracti, quare legendum eſſet Za- *l lib 20.* bidonorum. Marcellinus, [l] Zabdicenos quoſdam milites ſagittarios appellat ex Zabdicenis populis *m in 3.* contractos, quos & ipſos Zoſimus [m] à Iouiano, Regi Perſarum pace turpiter facta, traditos memorat. Neque hoc, neque proximè præcedens oppidum eſt depictum, cetera verò repræſentantur: inter quæ Apadna, nullum militem habet, quod ſub Ducis ſuperioris tutela eſſet, vt ſupra eſt viſum. Hi ſunt VI. Duces Orientis, nunc ſequitur Dux Armeniæ.

NOTITIA.

DVX ARMENIAE CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Armeniæ.

EQVITES Sagittarij Sabu.
Equites Sagittarij Domanæ.
Præfecturæ Legionis quintædecimæ Apollinaris, Satalæ.
Præfecturæ Legionis duodecimæ Fulmineæ, Melitenæ.

In Ponto.

Præfecturæ Legionis primæ Ponticæ, Trapezunte.
Ala Rizena, Dalearizæ.
Ala Theodoſiana apud Auaxam.
Ala Felix Theodoſiana, Syluanis.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala prima Auguſta Colonorum, Chiacæ.
Ala Auriana, Daſcuſę.

a Nouel. 28. Iuſtiniano [a] recenſitas omittitur. In manuſcriptis, quos mēdoſos puto, pro una, duæ alæ ponuntur, uidelicet ala Rizena, & ala Dalcanza. uetuſtus codex legit, Alcadcanza.

2 ALA THEODOSIANA, Auaxam tuebatur.

3 ALA FOELIX THEODOSIANA, Syluanis reſidebat. In recenſendis Ponti ciuitatibus, hæ à Iuſtiniano prætermittuntur, vel tanquam caſtra ignobilia, vel quia tunc erant deleta.

QVÆ DE MINORE VERO LATERCVLO EMITTEBANTVR ALÆ, ET COHORTES SEQVVNTVR. Hæ tam in ponto quam Armenia reſidebant.

ALA I. AVGVSTA Colonorum Chiacæ ſtatiua habebat; Huius meminit Itinerarium, & ſequentiū. Aliud huius nominis oppidum, eſt in Sicilia Ptolemæo. Hæc ala ex oppido Colonia eſt deſumpta, qđ in prima Armenia fuiſſe, Iuſtinianus memorat.[b] b in d. Nouel. 13.

4 ALA AVRIANA, Auria oppidum eſt Hiſpaniæ, undè hæc ala eſt cōllecta, Daſcuſæ morabatur; Daſcutam Ptolemæus uocat, in Armenia minore. c lib. primo. Oroſius [c] non longè à fonte Euphratis in finibus Cappadociæ & Armeniæ ponit.

5 ALA I. VLPIA Dacorum ex Dacis ab Vlpio oppido contracta, Suiſſæ excubabat; Suiſſam Itinerarium appellat.

6 ALA II. Gallorum, Aelianæ habitabat.

7 ALA Caſtello Tablarienſi conſtituta; Hæc ala nomine caret, niſi Tablarienſis uocetur.

8 ALA I. PRÆTORICA nuper conſtituta; fortè legendum Prætoria, ab Auguſta Prætoria, Huic oppidi nomen deeſt, quòd nuper conſtituta nondum ad certum locum eſſet deſtinata; uel Prætoria locus præſidij uocatur.

1 COHORS III. VLPIA. Milliaria Prætorum, ſtatiua habebat Metitæ. Petizorū ciuitas fuit Lazicæ regionis, propè Polemoniacum Pontum, poſteà à Iuſtiniano vrbs facta, & ab eo Iuſtinianea appellata, quā ipſe in Ponto ponit. [d] Ptolemæus in Ad Nouella 28. §. 1. Armenia minore, ſub Lauinienſi præfectura locat, quę diuerſitas, ex uarijs prouinciarum diuiſionibus per tempora factis prouenit. cur Militaria cohors uocetur, ſupra eſt dictum. Vetuſtus codex hic & infra legit Miliaria.

2 COHORS IIII. RETORVM morabatur Analibæ; Analiblam uocat Ptolomæus, eſt & ipſa in Armenia minore. Ex Retijs ſumpta eſt hæc cohors.

3 COHORS MILIARIA Boſpōrana; lego Boſphorana, ex populis Boſphoranis, ſuprà Boſphorum Cimerium lecta; excubabat Arauracæ, in Armenia minore. Præfecturas limitum Arauenę, ſeu iuxta Euphratem, Ptolemæus recenſet, quæ fortè ſunt iſtæ; ſed mutata ſunt nomina.

4 COHORS MILIARIA Germanorum, reſidebat Siſilę: Siſiliſas vocat Procopius.[e] e lib. 3. de ædific. Iuſtin.

9 ALA I. Iouia Fœlia Chaſzanicæ morabatur.

10 ALA I. Fœlix Theodoſiana, degebat Pithiæ. Pitium Iuſtinianus Polemoniaci Ponti caſtrum nō ciuitatem fuiſſe dicit.[f] In Caria ponit Stephanus f in Nouel. 28. Pitium.

5 COHORS I. Theodoſiana, manebat Valentię, à Valente dictæ, qui eam ædificauit.

6 COHORS Apuleia Ciuium Romanorum, Yſiporto morabatur: Hanc cohortem ex Apulo Daciæ oppido contractam puto, quæ Colonia ciuium Romanorum fuit a Traiano deducta:[g] & ideo ciues Romanos ſe uocant: In manuſcriptis eſt Apuleta. g l. 1. ad fin. ff. de cenſib.

7 COHORS I. Lepidiana, incolebat locum Cœnæ Parembolæ dictum: fortè à Regio Lepidi extracta. Cœna Parembola eſt communis tentoriorum ordo conſertus, & continuata ſeries, ex metatione caſtrenſi conſtans, de quo Suidas; ... enim Græci communem uocant.

8 COHORS I. Claudia Equitata, habitabat Sebaſtopoli, idem eſt quod Auguſta ciuitas. Polemoniaci Ponti caſtrum quondam fuiſſe Iuſtinianus refert.[h] Poſtea mutata prouinciarum forma Armeniæ ſecundæ vrbem fuiſſe memorat:[i] Stephanus h Nouel. 28. i Nouel. 31. olim Dioſcuriam appellatam eſſe ſcribit, à Caſtore & Polluce, qui Dioſcuri ideſt Iouis filii dicebantur, & ſimul cum Iaſone Pontum ſunt ingreſſi, teſte Trogo.[k] Nunc, inquit, Sebaſtiam appellant in Armenia oppidum. Procopius,[l] antea caſtellum cum k lib. 1. l lib. 3. de ædif. Iuſtin. præſidio fuiſſe dicit, quod Iuſtinianus muro circundatum inexpugnabile, & ædificijs exornatum urbē pulchritudine & magnitudine fecit.

9 COHORS II. Valentiniana, Zigannæ excubabat, Ziganæ, per ſimplex n, Itinerarium ſcribit; in Ponto eſt ſita.

10 COHORS Mochoræ ſtatiua habebat, qui locus eſt Armeniæ. Mochuram Arabię Felicis urbem eſſe Ptolomęus ſcribit, unde Mochuritæ. Cohortis nomen deeſt. Hæc loca & plura ex ſuperioribus, Iuſtinianus in recenſcendis Armenię urbibus prætermittit; unde aut ignobilia caſtra erant, aut tunc diruta. Hęc de Duce Ponti, Nunc duo Thraciarum ſequuntur.

NOTITIA

DVX SCYTHIÆ

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Scythiæ.

CVNEVS equitum Scutariorũ Sacidauæ.

Cuneus equitum Solẽſium Capidauę.

Cnneus equitum Stableſianorum Cij.

Cuneus equitum Stableſiarorum Bireo.

Cnneus equitum Catafractariorum Arubio.

Cuneus equitum Armigerorum Ægyſſo.

Cuneus equitum Arcadum Talamodio.

Auxiliares.

Milites Nauclarij Flanianæ.

Milites Superuentores Axiupoli.

Milites Scythici Carſo.

Milites ſecundi Conſtantini Troſinis.

Milites Scythici Dirigothia.

Militer primi Conſtantini Nouioduno.

Milites quinti Conſtantini Salſouia.

Milites primi Gratianenſes Gratiana.

Item Legiones Riparienſes.

Præfecturę Legionis ſecundę Herculianę Troſimis.

Pręfe-

Præfecturæ Ripæ Legionis ſecundæ Herculiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Axiupoli.

Præfecturę Legionis Herculię, Cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Troſmis.

Præfecturæ Legionis primę Iouiæ Nouioduno.

Præfecturæ Ripæ Legionis primę Iouię; Cohortis quintę Pedaturæ ſuperioris Nouioduno.

Præfecturæ Ripæ Legionis primæ Iouiæ, Cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Acciſſo.

Præfecturæ Ripæ Legionis primæ Iouię, Cohortis ſecundæ Herculiæ, Muſculorū Scythicorum & Claſſis in Platypegijs.

Officium autem habet ita.

Principem de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorem.

Numerarios & adiutores eorum.

Commentarienſem.

Adiutorem.

A libellis, ſiue ſubſcribendarium.

Exceptores, & cęteros Officiales.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI DVCE SCYthiæ. Cap. CLI.

SCYTHIA ab ortu habet Seres, & Sarmatiam Aſiaticā; ab Occaſu alios Sarmatas Europęos: à Meridie Sacos, & Sogdianos; à Septentrione, terram incognitam, vulgò Tartariam vocatam Secatur per medium, ab Imauo mōte, & Tanai fluuio: Sed hic Scythia accipitur, quæ eſt ultra Danubiū, ſupra Myſiam inferiorē, & extenditur per oram maris Euxini, circa paludem Meotidem, qua Danubius Pontum Euxinum ingreditur, vt dictum eſt in Vicario Thracię. Imperante Valeriano Vopiſcus [a] Amulium Saturninum Scythici limitis Ducem fuiſſe ſcribit. Is eadem, quæ alij Duces, habent inſignia: Librum ſcilicet, & codicillos cōuolutos, cum ſeptē munitionibus, ſuæ prouinciæ, omnibus quadratis, & turribus in angulis, itē quadratis, quas Danubius interfluit. Præterea hæc alia quindecim erant oppida, quorum imago non cernitur: Itaque fuere huius limitis XXII. præſidia, à ſeptem equitum cuneis, & VIII. numeris militum, & VIII. legionibus, aut partibus legionum defenſa: omnes ſimul ad 700. equites, & nouem millia peditum efficere poterant.

a In Aureliano. *Præſidia 22.* *Equites 700. Pedites 9000.*

Officium habet ita; Principem de eodem officio, qui completa militia adorabat, id eſt ſalutabat Protectorem, ſed fortè legendum Principem, vel, Purpuram inter Protectores, quia ſolus Princeps non alij adorabantur. [b] Præterea cum plures eſſent protectores, non diceret Protectorem in ſingulari, quia de quo loqueretur, non conſtaret. Simile priuilegium datur Apparitoribus P. Vrb. vt ſingulis annis adorent ſacram purpuram, [c] & cornicularijs P. Prætorio, non alijs. [d] Habet Dux Scythiæ & Numerarios ac adiutores eorum, Commentarienſem, adiutorem, à libellis, ſiue ſubſcribendarium, Exceptores, & cæteros officiales, quemadmodum & alij Duces, qui omnes ſunt probandi codicillis à ſcriniarijs libellorum conſcriptis, & à Principe, mox Duce ſubſcriptis. [e] Ad hos inter cætera ſpectabat onus exornandæ claſſis Iſtricæ, nauium 125. vt quotannis pro ſeptima parte renouaretur. [f] Quod etiam Magiſtri militum per Thracias, qui hanc regionem tuebatur, munus erat. Hę Ducis Scythię copiæ, in prędictis caſtris excubabant.

b l. 2. C. de fabricenſ. l. 1. C. de ſilentiar. l. 1. C. de Comitib. & tribun. ſcholar. *c l. 1. C. de apparit. præf. vrb.* *d d. l. 1.* *e d. l. ult. C. de diuerſ. offic.* *f l. 1. C. Theod. de inſerijs Danubij.*

1 CVNEVS EQVITVM Scutariorum, ſtatiua habebat Sacidauę, quam citra ripam Danubij, in Myſia inferiore Ptolemęus collocat. Huius & ſequentium, Itinerarium meminit. Hoc oppidū depictum non reperitur, ſubſequente enim Duce Mœſiæ ſecundę in alio cuneo equitum rectius repręſentatur.

2 CVNEVS EQVITVM Solenſium, Capidauæ morabatur: Myſiæ inferioris vrbs eſt Itinerario. Solenſes a Sole Ciliciæ oppido dicti, quod Solon, inquit Suidas, ædificauit: poſtea Pompeiopolis eſt uocatum, quia Pompeius Piratas, quos ſeruauerat, eò tranſtulit: Alius Cuneus equitum Solenſium militabat cum Duce Mœſiæ ſecundę. Hi ſub nullo Magiſtro reperiuntur.

3 CVNEVS EQVITVM Stableſianorum, degebat Cij: in Myſia inferiore; ad Danubium hoc oppidum ponit Itinerarium. Hic Cuneus eſt unus ex X. Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militū per Orientem, qui Equites ſecundi Stableſiani dicebantur, quorum pars Comiti Ægypti inſeruiebat, & duo Cunei huic Duci: vnde Vexillationes in Cuneos diuiſas fuiſſe apparet.

4 CVNEVS EQVITVM Stableſianorum præerat Biroo. Hæc omnia ſunt loca ultra Danubium; Biroè legitur in Itinerario, apud quod hæc oppida nominantur.

5 CVNEVS EQVITVM Cataphractariorū, Arubio inſidebat, citra Danubium: Arrubio, ſcribit Itinerarium. Hic, & ſequentes erant ex X. Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, aut ex V. palatinis Magiſtri Pręſentalis: quorum Cunei etiam Duci Mœſię inſeruiebant.

6 CVNEVS EQVITVM Armigerorum, habitabat in Aegyſſo a Aegyſo apud Itinerarium.

7 CVNEVS EQVITVM Arcadum, manebat in Talamonio, qui locus eſt citra Danubium. Telamonem urbem, in Tyrrhenia fuiſſe Stephanus ſcribit: Hic etiam erat pars unius ex V. Vexillationibus palatinis Magiſtri militum Pręſentalis.

Auxiliares verò hi erant.

1 MILITES Nauclarii, degebant Flauianæ trans Danubium, fortè, quòd naues 125. Claſſis Danubii ſequerentur, & tuerentur, nauclarii ſunt uocati: Erant & milites tertii Nauclarii, ſubſequenti Duce Mœſiæ ſecundę.

2 MILITES Superuentores, habitabant Axiupoli, vrbs in Troglodytis ſecundum Danubium, citra Axium Macedoniæ fluuium, in ſinum Thermaicum erumpentem, inquit Ptolemæus; unde Axiupolis .i. Axii ciuitas. Axium olim Bardanū dictū vult Zonaras in Baſilio Porphyrogenneta. Repentinum uerò hoſtis aduentum, uocat ſuperuentum Vegetius; [g] & ſubiungit. Globus autem dicitur, qui à ſua acie ſeparatus uagos ſuperueniens incurſat hoſtes Hi ergò ab aliis ſeparati, qui repentina incurſione hoſtes inuaderent, Superuentores potuerunt appellari; ſicut & Pręuentores, quorum infra fiet mentio, qui hoſtes pręueniebant, & eos turbabant, vel ante ipſos locum caſtris opportunum pręoccupabant. Horū meminit Marcellinus. [g] Tricesimani, inquit, Decimique Fortenſes, Superuentores, & Pręuentores, cum Aemiliano iam Comite, quos Tyrones, tūm etiam Nouellos, hortante adhuc memorato protectore erupiſſe Singara, Perſaſque ſitos in Samnium reſultimus trucidaſſe quam plures. Manuſcriptus legit, Milites ſuperuentorum, auxiliares erant, nec cohortis, vel legionis formam habentes, quorum numerus ſciri nequit.

g lib. 19.

3 MILITES Scythici in Carſo morabantur, Carſum uocat Itinerariū, Ptolem. ęus citra Danubium

ad ripam ponit. Horum auailiarium meminit Marcellinus [a] loquens de Conſtantio, Auxilia, inquit, Scytarum poſcebat mercede uel gratia.

a lib. 20.

4 MILITES Secundi Coſtantini ſtariua habebāt Troſmis; Triſmas habet Ptolemæus, citra Danubiū ad eius ripam. Legionem primam Iouianam Scythicam Itinerarium hic collocat, quæ legio Antoninis imperantibus nondum erat. quare aut Itinerariū non eſt Antonini aut plura illi uolumini à poſterioribus addita fuere. Videndum, an pro Troſmis legēdum ſit Tomis, De qua ita Soaomen. [b] Scythia multas quidem vrbes, pagos, & caſtella, ſed principatū obtinet Tomis, quæ eſt vrbs magna & opulenta prope mare ſita ad læuam, eum quis ad pontum Euainum nauigat. Vetus conſuetudo eſt, quę ibi etiamnum ſeruatur, vt unus Epiſcopus totius illius gentis eccleſiis præſit.

b lib. 6. cap. 22.

5 MILITES Scythici incolebant Dirigothiam, Diniguthia eſt apud Itinerariū, Dinogetia apud Ptolemæum.

6 MILITES Primi Conſtātiani, inſidebāt Nouioduno; id ponit Ptolemæus citrà Danubium, ſecundum eius ripam. Nouiodunum etiam eſt in Pannonia in Occidente, quod ab hoc diuerſum eſſe videtur niſi utriuſque Imperii Duces, ad hoc oppidum caſtra communaiſſent: propè enim eius fines erant. Dunū eſt Mœſiæ ſecundæ ciuitas hoc uero Nouimdunum; alibi Nebiodunum vocatur, [c] ſed Nouiodunum Marcellus appellat. [d] Per Nouiodunum, ait, nauibus ad tranſmittendum amnem conneais, Greutungos bellicoſam gentem aggreſſus eſt: Ibi Valens aliqua iura condidit. [e] Itinerarium Nouioduni legionem II. Herculeam locat. eſt & aliud Nouiodunum in Heluetiis, quod ab ipſis in Iulij Cæſaris inuidiam incenſum fuiſſe Dion memorat. [f]

c l. 1 C. de veſtibus holober.
d lib 27.
e l. 4. C. de commeatu fiſci de bitcrib.
f lib. 40.

7 MILITES Quinti Conſtantiani, Salſouiæ manebant, cuius Itinerarium meminit: Erant ea XVIII. Auailijs palatinis Magiſtri militum in præſenti.

8 MILITES primi Gratianenſes, Gratianam tenebant, unde ſunt appellati: Vrbs eſt in Illyricorum finibus, ait Procopius. [g] Aliqui putant eſſe Gradiſcā.

g lib. 2. de bello goth.

ITEM LEGIONES RIPARIENSES.

RIparienſes dicti ſunt, qui ad fluminum ripas caſtra habebant, quòd ut plurimum in limitibus Imperij euenìebat. Gratianus A. [h] Cùm ſupra nitentes fluminum ripas ait omnis legionum multitudo conſiſtit: nullus omninò immundo fimo ſordidatis fluentis commune poculum polluat. Herodianus in 6. Romanorum caſtra, inquit, impoſita fluminum ripis Imperii limites tuentur. Hinc caſtra Riparenſia Caſtrenſiana, ab Arcadio ſunt dicta. [i] Inde etiam Pannonia ſecunda & Dacia riparienſes ſunt dictę à ripis fluminum, ubi milites caſtrametabantur; ſic Caſtrenſiani milites dicti, qui in caſtris Riparienſibus perpetuo excubabāt. Quæ hac in regione Danubij ripam tuebantur, legiones erant numero ſeptem.

h in l. cum ſupra t. 2. C. de re mili.
i in l. contra 54. C. eod. tit.

1 PRÆFECTVRAE Legionis ſecundæ Herculianę, habitantis Troſmis, ſeu Trimis, de quibus ſupra: Eundem enim locum auxilia ſecunda Conſtātiana incolebant. Hic tota legio non manſit, ut ex ſequentibus conſtat, unde fortè cohortis numerus, aut nomen hic deeſt, vel pars legionis pro tota nominatur. Nulla legio huius Ducis, ſub Magiſtris militum reperitur: in vetuſto codice, hic & in ſequentibus legitur, præfectus.

2 PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis ſecundæ Herculiæ, cohortis quintę pedaturæ inferioris, manentis Aaiupoli: de qua ſuprà. Pedaturam uocat pedationem ſeu munitionem ex aggeribus, & pedamentis factam ad ripā. Pedationem enim Columella [k] pro fulcimento, quo pedamentis vinea ſuſtinetur, accipit: Pedaturam ergo inferiorem intelligit, ubi ſtabat quinta cohors ſecundę legionis Herculiæ, non tota legio, cuius pars erat etiam Troſmis, ut in ſequenti.

k lib. 4. c. 12.

3 PRAEFECTVRE Legionis Herculiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Troſmis commoranti, de qua in proximè præcedenti.

4 PRAEFECTVRA Legionis primæ Iouiæ Nouioduno inſidebat, de quo ſupra; & hic puto deficere cohortis numerum, quia tota hæc legio hic non reſidebat, ſed per plura oppida ſequentia erant diuiſa, & forte prima cohors, vel alia huius legionis hic ſtatiua habuit.

5 PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis primæ Iouiæ cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouioduno caſtra habentis. Hanc præfecturam uitio ſcriptoris duplicatam, & pręcedentem, apud quam cohors deeſt, ea hac ſupplendam eſſe puto.

6 PRAEFECTVRAE. Ripæ Legionis primę Iouiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Acciſſo. oportuit hāc quintam cohortem legionis primę Iouiæ diuiſam fuiſſe, quia duobus in locis ſtatuitur, aut alter numerus pro quinta ſubſtituendus.

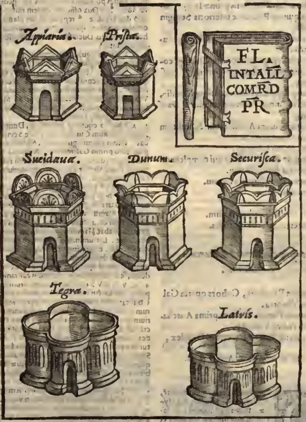
7 PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis primæ Iouiæ, Cohortis ſecundæ Herculiæ Muſculorum Scithicorum & claſſis in Platipegijs; quæ uox latine ſonat, latam plagam. Huius legionis cohors ſecunda Herculia eſt dicta, cùm legio Iouia cognominaretur, & præerat Muſculis, id eſt minoribus machinis, quibus tecti milites foſſas complanabāt: Horū meminit Cæſar, [l] Claſſis quoque ſtationem habebat Platyplagiis, qui locus erat ad Pontū Euainū, vbi ſtabat Claſſis 125. nauium, quæ hoc ordine cura Ducis, & eius officii reparabatur XVII. quotannis nouæ fabricabantur, ita vt per ſeptennium compleretur numerus nauiū CXIX. ex illis XVII. quinque Iudiciariæ, decem Agranenſes appellabantur, forte, quod Iudices & Domini pro numero agrorū ad eas conſtruendas ſtipem conferrent. Luſoriæ hę naues, ſeu rates vocabantur; [m] ita etiam appellat Marcellinus, & Vegetius, [n] Claſſium, inquit, duo ſunt genera, vnum liburnarum, aliud Luſoriarum; Claſſibus enim maria vel flumina; peditibus colles, urbes, plana, & arbuſta ſeruantur; & in fine operis eas, per Danubium eacurriſſe dicit. Itaque naues illæ annis ſeptem durabant, & quotannis pars renouata, Claſſem perpetuò integram conſeruabat. In Vrſini Codice mendosè legitur, Xyplatypegijs.

l lib. 7 belli Gal. loco, & 3. belli ciuilis.
m l. 1 C. T. de lu. ſer. Danub.
n lib. 2. c. 1.

NOTI-

NOTITIA

DVX MOESIAE SECVNDAE CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Moeſiæ ſecundæ.

CVNEVS Equitum Scutariorum. Securiſcæ.
Cuneus Equitum Soleñſium, Duno.
Cuneus Equitum Scutariorum, Latris.
Cuneus Equitum Armigerorum Sexagintapriſtæ.
Cuneus Equitum ſecundorũ Armigerorum Tegræ.
Cuneus Equitum Scutariorum Appiariæ.
Cuneus Equitum Stableſianorum Suciduuæ.

Auxiliares.

Milites Præuentores, Anſamo.
Milites Conſtantini, Trimammio.
Milites Daciſci, Mediolano.
Milites tertij Nauclarij, Appiariæ.
Milites Nouenſes, Tranſmariſcæ.
Milites primi Moeſiaci, Candidianæ.
Milites Moeſiaci, Teglicio.
Milites quarti Conſtantiani, Durostoro.

Milites

Milites Cimbriani, Cimbrianis.
Milites Nauclarij Altinenſes, Altino.

Item Legiones Riparienſes.

Præfecturæ Legionis primæ Italicæ Nouis.
Præfecturæ Ripæ Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouis.
Præfecturæ Ripæ Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Sexagintapriſtæ.
Præfecturæ Legionis vndecimæ Claudię Duroſtoro.
Præfecturæ Legionis vndecimæ Claudię, cohortis quintę Pedaturę ſuperioris Tranſmariſcę.
Præfecturę Ripę Legionis vndecimę Claudię, cohortis quintę Pedaturę inferioris Tranſmariſcę.
Præfecturæ nauium Amnicarum & militum ibidem deputatorum.
Officium autem habet ita.
Principem de eodem officio qui completa militia adorat protectorem.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & cęteros officiales.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

In prouincia Rhodopa, Cohors quarta Gallorum Vlucitræ.
In prouincia Thracia Cohors prima Aureliana, ſub radice Viamatæ.
Cohors tertia Valeria Baccarum Draſdeæ.

COMMENTARIVM.

Cap. CLII.

DVÆ ſunt inter Aemum montē, & Danubium Mœſiæ, ſeu Myſiæ. Prima quæ ſuperior, & ſecunda, quæ inferior vocatur, vt appellant codices manuſcripti, & Iureconſulti. [a] Quælibet proprium Ducem habebat, & vtrique eadem erant inſigna, & officium, videlicet liber, & codicilli magiſtratus, prout in alijs Ducibus eſt viſum. Vrſini codex, etſi turbata oſtendit eorum inſignia, Ducem tamen Mœſiæ primæ, Duci Mœſiæ ſecundæ, vt puto rectiùs præmittit. Ego verò impreſſi ordinem ſequor: Prius vniuerſæ Illyrico, idest Mœſijs, & Daciæ, Thraciiſque vnus Dux præerat: ſub Valeriano enim Vlpius Crinitus Illyricū protexit; auctor eſt Spartianus Regillianum ſub Gallieno Illyrici Ducem fuiſſe; & Marcellinus [b] Valentinianū ſub Conſtantio, ex primicerio protectorū tribunum ducis in Illyrico egiſſe: Poſtea verò ſeparatim his prouincijs propriꝰ dux datus fuit: Theodoſium enim, qui deinde imperauit, prima lanugine iuuenem, ducem Mœſiæ fuiſſe, idem Marcellinus [c] ſcribit, ſed de qua Mœſia loquatur, non aperit. Mœſia ſecunda ſeu inferior ad Pontum Euxinum tendens, Bulgaria, ſeu Segina nuncupatur. Eius Dux habebat imagines ſeptem munitionum, quarum duæ contigua rotundaque habebant propugnacula, idicet Tegræ, & Latris Auxiliares in alijs XV. oppidis degebant, cum Legionibus & cohortibus; Itaque omnia erant XXII. quæ à ſeptem cuneis equitum, decem auxiliarium peditum numeris, & cohortibus tribus, alijſque ſex legionibus defendebantur. Septima cohors erat Claſſica: Omnes poterant eſſe equites 700. peditum circiter 8000. Hic Dux officium eodem modo habebat, quo dux Scythiæ, [d] reparandæque claſſis Myſiacæ centum nauium, quæ luſoriæ vocabantur, [e] curam habebat. Huius Ducis de minore Laterculo hæ copię emittebantur.

[a] in l. apud hoſtes ff. de captiu.
[b] lib. 18.
[c] lib. 29. ad fin.

Præſidia 22.
Claſſis 1.
Equites 700.
Pedites 8000.
[d] d. l. 1 C. T. de luſor. Danub
[e] d. l. 1. C. Th. de luſor. Danub.

1 CVNEVS Equitum Scutariorum, manebat Securiſcę, quam vetuſtate collapſam Iuſtinianus reſtituit. Procopius [f] Poſt regionem, inquit, quam Burgum vocant, Securiſcani caſtellum à ſtruxit Iuſtinianus, idque nouum fecit. Erant Scutarij ex VII. Vexillationibus Comitatenſibus primi Magiſtri militum Præſentalis, & ex VI. alterius: Idem exiſtebat Comiti Aegypti Peluſij.

2 CVNEVS equitum Solenſium, Duno degebat, Alius Solenſium Cuneus cum Duce Scythię merebat. Duno autem ſignificabat collem, vt ait Goropius libro primo Gallicorum, & multa oppida in hanc vocem deſinunt, vt Singidunum media ſub ſequenti Duce Mœſiæ primæ, & Segedunum ſub Duce Britanniarum.

3 CVNEVS Equitum Scutariorum Latris ſtatiua habebat, hi & ſequentes ſunt ex VII. Vexillationibus Comitatēſib. primi Magiſtri militū Præſentalis, aut ex X. Magiſtri militum per Orientē, quorū duo Cunei, alter cum Duce Scythię, alter cum Duce Aegypti militabat. Manuſcripti pro Latris, inedoſe habet, latius. Latrum n. Mœſiæ flumen fuiſſe Iornandes [g] ſcribit: Enim, inquit, Nicopolim accedit, quæ iuxta Latrū fluuium eſt ciuitas notiſſima, hinc denominatum eſt oppidum Latris, vbi hic Cuneus reſidebat, & ſecūdum fluuium Latrum caſtrametabatur.

4 CVNEVS equitum Armigerorum Sexagintapriſtæ morabatur. Hic eſt ex ſeptē Vexillationibus Comitatenſib. Magiſtri militum per Orientem, quorum Cuneus militabat ſub duce Scythiæ. Itinerarium pro Sexagintapriſtæ legit, Sexaginta Priſtis. Socrates [h] Τ[illegible], idest Texantapriſtæ. Vrſini codex habet Sexaginta, ſine alia dictione: Vt intelligātur hi equites LX. fuiſſe. Sed eſt nomen loci, qui vel Sexantapriſta, vel Sexagintapriſtæ vocabatur: vtrumque enim reperitur, infra in legione, quæ ibidem habitabat. Trutta Ptolomæo eſt vrbs Myſię inferioris; Britta à Cedreno vocata.

5 CVNEVS equitum ſecundorum Armigerorum Tegræ reſidebat; Tigram Itinerarium vocat.

6 CVNEVS Equitum Scutariorum, manebat Appiariæ; Itinerarium huius meminit, & ſequentis. Hic degebant & Tertij Nauclarij pedites, de quibus infra.

7 CVNES Equitum Stableſianorum, hoſpitabatur Sucidauæ. Etiam præcedens Dux, Sucidauæ pręerat, quæ ab hac videtur diuerſa fuiſſe; quia, duo Duces in diuerſis prouincijs eidem oppido non præſidebant, niſi dixerimus vtrumque prope hoc oppidū caſtrametatum fuiſſe. Hic Cuneus erat ex X. Vexillationibus Magiſtri militum per Orientem; Alter eiuſdem nominis ſub Comite Aegypti militabat.

AVXILIARES VERO COPIAE erant iſtæ.

1 MILITES Præuentores Aſfamo præſidebant; hi, quod cęteros in pugna præuenirent. Præuentores ſunt appellati. Superuentores verò, qui prælio ſuperueniunt, de quibus ſupra.

[f] lib. 4. de ædif. Iuſtin.
[g] de reb. Geticis
[h] in Hiſtoria Eccleſiaſtica.

2 MILITES Cõſtantini, ſtatiua habebant Trimãmio. Triomammium appellat Itinerarium. Trimãmium Ptolemæus.

3 MILITES Daciſci, ex Daci proxima regione, in Mediolam oppido excubabant. Aliud eſt Mediolanum Inſubriũ, vbi multa Iura ſunt condita. [a] multa ſunt huius nominis oppida, vt apud Inſubres In Gallijs & Germania; ſignificat hæc vox ſecundum Gopiũ [b] lingua Cimbrica regionem ſuppeditantem magnam copiam metodorum.

a l.2. C. de bonis vacantib. l. 6. C de annonis et tri but. l. 6. & 7. C. de exactorib. tri but. l. unic. C. de ſuperindicto l ſi. C. ne de ſtatu defun. l. 6. C. quo teſt. fac poſſ. l. pe. C de excuſ. mut. cũ multis alijs. b lib. 1. Gallicorum, ſu ſi.

4 MILITES tertij Nauclarij, habitabãt Appiariæ, ubi etiam Cuneus equitum Scutariorum: Hi claſſici, vt puto, ſequebantur, de quibus ſupra, in præcedente Duce Scythiæ. Appiaria, & ſequentia oppida, ponuntur etiam in Itinerario.

5 MILITES Nouenſes, Tranſmariſcæ morabantur, ex Nouæ oppido, ad ripam Danubii ubi excubabant, Nouenſes ſunt appellati. Tromariſcam Ptolemæus vocat, quam ſecundum ripam Danubii, Pontum Euxinum uerſus ponit; ubi, inquit, erat legio ſcilicet XI. Claudia, de qua infra. Hic quandoque iuxta Diocletianus condidit, [c] in quibus mendoſe legitur trans mare pro Tranſmariſcæ.

c l. 28. C. de fideicom.

6 MILITES primi Mœſiaci, Candidianæ ſtatiua habebant, ita etiam Itinerarium appellat.

7 MILITES Mœſiaci, in Teglicio oppido reſidebant, ad ripam Danubii. Teglicio legit Itinerarium; forte hi milites ſecundi. Mœſiaci appellandi, ad differentiam præcedentium.

8 MILITES quarti Conſtantiani Duroſtoro; Doroſdoro in Itinerario, ubi, inquit, legio XXI. Claudia. Duroſtro verò apud Marcellinum [d] Myſia, ait, ubi Marcionopolis, à ſorore Traiani Principis ita cognominata, & Duroſtorus, & Nicopolis, & Odyſſus Ptolemæus Duroſtorum appellat, ubi, inquit, eſt legio prima Italica. Duroſtolam alii legunt, quæ & Diſtra uocatur a Zonara, vbi ſemper fuit præſidiũ Rom. etſi numeri militum mutati. [e]

d lib. 27.

e in Ioanne Zimiſca.

9 MILITES Cimbriani, Cimbrianis excubabant, unde nomen habuere. Ciambrum fluuium in Mœſia prima Ptolemæus ponit; unde forte hi, paucis mutatis literis, ſunt denominati. Cimbrianam appellat Itinerarium.

10 MILITES Nanclerii Altinenſes, Altino præſidebant, vnde denominantur. Hæ ſunt copiæ mediterraneæ. Nunc ad Riparenſes eſt tranſeundum.

ITEM LEGIONES Riparenſes.

Apud Notitiam, & Ptolemæum, Præfecturæ propriè ſunt legionum, quæ hic Riparenſes uocantur, quia ripam Danubii tuebantur: Hæ erant duæ; prima Italica, & XI. Claudia, neque hę integræ, quia earum pars etiam alibi militabat, ut infra dicetur. ita verò erant diſpoſitæ.

1 PRÆFECTVRAE Legionis primæ Italicæ Nouis: Nouæ aliæ, vel Theodoſiopolis, meminit Chalcedonenſe Concilium. Iornandes Euſteſium alio nomine dictum affirmat, Cniua, inquit, nonnullos ad vaſtandam Mœſiam dirigit, ipſe cum ſeptuaginta millibus ad Euſteſium, ideſt, Nouas conſcendit. Hanc legionem Duroſtori collocatam fuiſſe Ptolemæus ſcribit, quæ poſtea diuiſa, huc translata fuit. Eſt vna ex V. Legionibus Pſeudocomitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, quæ à Nerone inſtituta, & à Veſpaſiano victa, per Illyricum diſperſa fuit, poſtmodum à poſterioribus Principibus eſt reſtituta. In manuſcripto Vrſini legitur. Præfect. Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouas; quod eſt idem cum ſequenti: Vnde per errorem in eo codice hanc præfecturam repetitam exiſtimo. Vetus codex pro præfecturę, ubique legit, præfectus.

2 PRAEFECTVRÆ Ripæ Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturę ſuperioris, degebat Nouis. Hic erat tantum pars cohortis quintę ipſius legionis, quia eadem infra reperitur: Additur Ripę, quia ſecundum ripas Danubii excubabat hęc legio: unde & Riparenſes uocantur hę legiones.

3 PRAEFECTVRAE Ripę Legionis primę Italicę, cohortis quintę Pedaturę inferioris, ſeu ualli, morabatur Sexagiota priſtę, de qua ſupra, longa erãt hęc caſtra, quæ plures capiebant.

4 PRAEFECTVRAE Legionis XI. Claudię, Duroſtoro inhabitantis, vbi etiam Itinerarium hanc legionem ſtatuit; ſed hic, primam Italicam fuiſſe, Ptolemęus ſcribit, quę Nouos eſt translata, & loco eius, Claudia XI. poſita, quę tamen nõ tota hic degebat, cum pars eſſet Tranſmariſcæ. Dion [f] refert, Vndecimam Claudianam Legionẽ in Myſia inferiore fuiſſe, quam a ſe Claudius cognominauit: Furium enim Camillum Scribonianum Dalmatię legatum, Imperatorem appellatum, cum neque aquilę conuelli, ſignave moueri potuiſſent, miraculo moti milites occiderunt, & ad Claudii fidem reuerterunt. [g] Quintam quoque legionem, quę cum Camillo conſpirauerat, ad ſacramentum reuocatam, Claudiam, Claudius nominauit. [h]

f lib 55.

g Oroſius & Tranquill.

h Dion. lib. 55.

5 PRAEFECTVRAE Legionis XI. Claudię, cohortis quintę Pedaturę ſuperioris, degebat Tranſmariſcę: de qua ſupra. Et hęc cohors diuiſa, duobus tribusve in locis excubabat, ut ex ſequentibus liquet. Pars etiam in Occidente, ſub Comite Hiſpaniarum merebat: Legiones enim Valentinianus cum Valente diuiſit, ut auctor eſt Marcellinus. [i] & ſępe dixi.

i lib. 26.

6 PRAEFECTVRÆ Ripę Legionis XI. Claudię, cohortis quintę Pedaturę inferioris, Tranſmariſcę manebat. Hęc cohors ſuperiorem & inferiorem Ripam tuebatur Tranſmariſcę: aut per errorem, quòd ſuſpicor, eſt duplicata. Sub Magiſtris militum hęc legio fuiſſe non legitur, niſi ſunt Vndecimani VI. Legionis palatinę ſub Magiſtro militum in præſenti.

PRAEFECTVRÆ nauium Amnicarum, & militum ibidem deputatorum. Intelligit autem amnem Danubiũ & quattuor valida eius oſtia a Ptolomęo deſcripta, & Hieraſum Fluuium, in quibus nauigabatur.

Claſſis.

QVAE DE MINORE LATERCVLO emittuntur, ſunt ſequentes.

Prouincia RHODOPA, à mõte Rhodope dicta, in mare Aegeum porrigitur, & ab Oriente Nigrum, ab Occidente Neſſum flumina habet; vt in eius Prę ſide eſt dictum: In hac prouincia erat COHORS IIII. Gallorum, quæ Vlucitrę excubabat.

In prouincia verò THRACIA, quæ à Septẽtrione Aemo monte; ab Oriente Propontide; à Meridie Aegeo mari; ab Occidente Neſſo flumine cingitur, vt Ruffus, & Ammianus [k] referunt; erãt duę ſequentes cohortes.

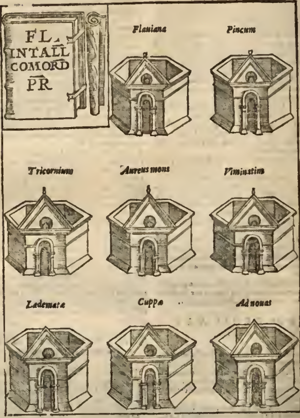
k lib. 27.

COHORS prima Aureliana ſub radice Viamarę montis. Ab Aureliano Imperatore eius auctore hęc cohors eſt appellata. Vetuſtus codex habet Mamarę.

COHORS III. Valeria Baccarum Draſdeæ: In Pannonia inferiore Ptolemęus Bachiam ponit, ubi erat pars Valeriæ: inter Dauum, & Danubium; alii dicunt Sauum; vnde delecti erant huius cohortis milites. Hactenus de ducibus Thracias tuentibus: Nunc de duobus alijs Illyrici eſt dicendum.

NOTI-

NOTITIA
DVX MOESIÆ PRIMÆ
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Ducis Mœſiæ primæ.

CVneus equitum Conſtantiacorum Pinco.
Cuneus equitum Promotorum Flauiana.
Cuneus equitum Promotorum Flauiana.
Cuneus equitum ſagittariorum Tricornio.
Cuneus equitum Dalmatarum Auremonte.
Cuneus equitum Promotorum Viminacio.
Cuneus equitum ſagittariorum Lædenatæ.
Cuneus equitum Dalmatarum Pinco.
Cuneus equitum Dalmatarum Cuppis.

Auxiliares.

Auxiliarenſes Reginenſes contra Reginam.
Auxiliares Tricornienſes Tricornio.
Auxiliares Nouenſes ad Nouas.
Auxilium Margenſæ Margo.
Auxilium Cuppenſe, Cuppis.
Auxilium Gratianenſe, Gratiana.
Auxilium Taliatenſe, Taliata.

Auxi-

Auxilium Aureomontanum Tricornio.

Item Legiones.

Præfecturæ Legionis quartæ Flauiæ Singiduno.

Præfecturæ Legionis Septimæ Claudiæ Viminacio.

Præfecturę Legionis ſeptimæ Claudiæ Cuppis.

Præfecturę Militum contra Margum in caſtris Auguſtoflauianenſibus.

Præfecturæ Militum exploratorum Nouis.

Præfecturæ Militum exploratorum Taliatę.

Præfecturę Militum Vincentienſium Laedenatæ.

Præfecturę Militum exploratorem Zmirnæ.

Præfecturę Claſſis Hiſtrię Viminacio.

Præfecturę Claſſis Stradenſis, & Germenſis Margo.

Officium autem habet ita.

Principem de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorem.

Numerarios,& Adiutores eorum.

Commentarienſem.

Adiutorem.

A libellis ſiue ſubſcribendarium.

Exceptores,& ceteros officiales.

COMMEMTARIVM.

DE DVCE MOESIAE PRIMAE. Cap. CLIII.

ETSI prima in primis ſunt præmittenda, vt ait Ariſtoteles,[a] & hic debuiſſet ſecundæ Mœſiæ Duci anteponi, quem ordinem etiam in prouincijs Ptolemæus obſeruat: Notitia tamen impreſſa primum ſecundo poſtpouit, cuius ordinem ſequutus hic, de primæ Mœſiæ Duce tractabo, quæ in codicibus manuſcriptis prima & ſuperior Mœſia vocabatur, cui Dardaniam Ptolemæus addit; eas etiam Gratianus A. ad Bnfinium P. P. ſcribens coniungit:[b] & hanc prouinciam iam tum a Barbaris vexatam fuiſſe ſignificat. XV. loca hic Dux, octo cuneis equitum, nouem auxiliis,& ſub octo Præfectis, ſex legionibus, & duobus claſsibus tuebatur: poterant eſſe equites 800. peditum ſeptem millia, tribuendo mille pedites legioni, ſecundum Conſtantinum Porphyrogenetam. Is eadem habet inſignia, cum octo typis munitionum; & idem officium, quod Dux Mœſię ſecundæ: octo tantum oppida hic repręſentantur, ſed alia ſeptem deſiderantur. ſequentes Cunei Equitum illi parent.

a in 1. Rhetor.

b in l. 4. C. de metallar.

Præſidia 15. Claſſes 2. Equites 800. Pedites 7000.

1 CVNEVS Equitum Conſtantiacorum, excubabat Pinco, à quo Pincenſios Ptolemæus vocat. Hic alius cuneus Dalmatarum ſub hoc Duce reſidebat. Alij Conſtantiani Equites limites Dacię Ripenſis ſub eorum Duce tuebantur.

2 CVNEVS Equitem Promotorum Flauianę degebat. Sabellicus vult eſſe Vięnam. Hic cuneus erat vnus ex quinque vexillationibus palatinis Magiſtri militum Pręſentalis.

3 CVNEVS Equitum Sagittariorum manebat Tricornio; vnde Tricorneſios deducit Ptolemęus: Oppidum eſt ad ripam Danubii prope Sigidunum. Hi ſub Magiſtris militum per Thracias conſtituti, plures limites ſub diuerſis Ducibus tuebantur. Hoc in loco erant etiam auxiliares Tricornienſes nuncupati.

4 CVNEVS Equitum Dalmatarum degebat in oppido Aureomoute: Huius meminit Itinerarium, & ſequentis. Aureum montem Aurelius Victor à Probo vineis conſitum fuiſſe memorat.

5 CVNEVS Equitum Promotorum habitabat in oppido Viminacio: eſt ſecundum Danubium, ubi legionem fuiſſe Ptolemæus ſcribit: Hanc vrbem vetuſtate dirutam, Iuſtinianus reędificans nouâ effecit, inquit Procopius.[c] Ibidem à Seuero Antoninum Caracallam filium Cęſarem dictum auctor eſt Spartianus, circiter annum 294. Diocletianum Viminacii diu degiſſe, plura ab eo condita Iura oſtendunt,[d] ſed,& alia ibi à Conſtantio ſcripta fuere.

c lib. 4. de ædif. Iuſtin.

d l. 4. C. de his qui vel met. cau. l. 21. C de nego. geſt l. vl C de errore aduoc. l. 13. C. de iure dotiū. l. 20. et ſeq. C. de don. inter vir. et Vxo. l. vnic. C. de alienatis. iudic. mut. cau. facta. & alia.

6 CVNEVS Equitum Sagittariorum, Laedenatæ reſidebat; vbi erant & milites Vincentienſes, de quibus infra ſub hoc Duce.

7 CVNEVS Equitum Dalmatarum, Pinco pręſidebat; vbi etiam erant Conſtantiaci ſupradicti. Hic cuneus in manuſcripto Vrſini deeſt.

8 CVNEVS Equitum Dalmatarum, Cuppis morabatur: vbi quoque auxilium Cuppenſe, & pars legionis 7. Claudiæ reſidebat. Ex diuerſis Vexillationibus Magiſtrorum militum in pręſenti,& per Thracias ſub pluribus Ducibus limitum earundem vexillationum cunei merebant.

AVXILIARES.

1 AVXILIARES Regionenſes, ſtatiua contra Reginam habebant. Regionem Ptolemęus nominat, ſecundum Danubium in Mœſia inferiore: forte illud eſt, quod Procopius[f] Regium appellat.

f lib. 4. de ædif. Iuſtiniani.

2 AVXILIARES Tricomienſes, in oppido Tricornio habitabant; vbi etiam Equites Sagitarij ſupradicti ſub hoc Duce degebant.

3 AVXILIARES Nouenſes morabantur ad Nouas. Hę forte erant diuerſę à Nouis, quę ſupra ſub Ducū Mœſię ſecundę ſunt poſitę, ne iura duorum Duco, in eodem loco confunderentur, ſed forte caſtra vtriuſque ad Nouas coniuncta fuere. Hi milites, & ſequentes, a loco vbi reſidebant ſunt denominati.

4 AVXILIVM Margenſe, à Margo loco vbi excubabat nomen habuit. Meargum legit Eutropius, Mœſię oppidum inter Viminacium & Aureum môtem, vbi Carinus occubuit.[g] Marcellinus Comes, Margum planum appellat, inter Danubium & Martianum flumina.

g Auctores Caſſiodor. Iornand. & Eutropius.

5 AVXILIVM Cuppenſe, Cuppis ſtatiua habebat.

6 AVXILIVM Gratianenſe, Gratianę à Gratiano nuncupatæ degebat.

7 AVXILIXM Taliarenſe, Taliata morabatur. Taliam Itinerarium vocat. Hic erant & milites exploratores.

8 AVXILIVM Aureomontanum pręſidebat Tricornio. Hi ex Aureomonte erant contracti.

ITEM LEGIONES SEQVENTES.

Limitaneis Mœſię primę equitibus, & auxiliis pręmiſſis, nunc pręfecturæ, quæ proprie legionum erant ſubijciuntur: & ideo omnes ſequentes milites legionum fuere, quod etiam inſcriptio oſtendit, & minimum quattuor legiones fuiſſe videtur. Quarta Flauia; ſeptima Claudia; alia Exploratorum; Vl-

tima Vincentienſium, quæ per varia caſtra, & claſſes duas hoc ordine erant diſpoſitæ.

PRÆFECTVRÆ Legionis quartæ Flauiæ, Singiduno tribunus præerat: Singidocium appellat Ptolemæus, alij [a] Singidonium. Singidunum vocat Conſtantius, vbi aliquot tura condidit. [b] Eſt ſecundum Danubium initio Myſiæ. Hanc legionem à Flau. Veſpaſiano inſtitutam Dion [c] ſcribit, & ab eo Flauiam nuncupatam, in Syriaque locatam, quę poſtea in Mœſiam primam traducta fuit; Hęc, & ſequentes ſub Magiſtris militum reperiuntur.

a vt Iornandes, Tripartit. Aurelius Victor in Constan. b l. 28. C. Tho. de appel. c lib. 55.

PRAEFECTVRAE Legionis VII. Claudię, Viminacio pręſidebat, vbi etiam erat cuneus Equitum Promotorum. Ptolomæus de hac legione intelligit, cum Viminacii legionem fuiſſe ſcribit. Dion quoque [d] dicit eam in Mœſia ſuperiore ab Auguſto locatam, cui Claudianæ poſtea nomẽ fuit, ob cauſam in XI. Claudia, ſub præcedente Duce adductam. Tota vno in loco non erat hæc legio, ſed per plura diſperſa, vt patet ex ſequentibus.

d d. lib. 55.

PRAEFECTVRAE legionis VII. Claudię, ſtatiua habebat Cuppis; vbi quoque cuneus Equitum Dalmatarum, & Auxilium Cuppenſe erat. Diuiſa hæc legio duobus in locis reſidebat.

PRAEFECTVRA E militum contra Margum, in caſtris Auguſto flauianenſibus: ita a Fla. Veſpaſiano hęc caſtra ſunt appellata, qui etiam Flauiam legionem inſtituit. Horum militum nomen deeſt. forte Exploratores, vt ſequentes vocabantur, & in quattuor præfecturas diuidebantur: pręfecturæ enim omnes legionum fuere.

PRAEFECTVRAE militum Exploratorum, Nouis vbi etiam degebant auxiliares Nouenſes. Exploratores ſunt milites in exercitu, qui cõſilia, & actiones hoſtium inueſtigant, quod onus his iniunctum fuiſſe videtur, Herodianus. Octo ſpeculatores, inqt, atque exploratores exercitus narrant Maximino vacua relicta vrbe, aufugiſſe omnes incolas. Et paulo poſt, nunciant exploratores maximam Italiæ vrbẽ Aquileiam portas occluſiſſe. Plinius [e] loquẽs de cortice fagi, & quarundam arborum ita ſcribit: In recenti cortice, ad Duces Exploratores incidunt literas a ſucco. Hos ex publico nutritos fuiſſe Procopius. [f] refert, Exploratores, inquit, antiquitus, tam apud Romanos, quam Perſas, lex eſt publice ali, qui clam aduerſus hoſtes ire conſueuerunt, ut illorum facta diligenter veſtigata, Ducibus renuncient. Conſtantinus Porphyrogenneta. [g] exploratores, inquit, ſunt, qui ea quæ de hoſtibus intellexerint, renunciant.

e lib. 16. c. 9.

f in 1. de bell. Perſico.

g de thematibus adſu.

PRAEFECTVRAE militum Exploratorum degentium Taliatæ; vbi quoque erat auxilium Taliatenſe.

PRAEFECTVRAE militum Vincentienſium, excubantium Laedenatę: vbi etiam degebat cuneus Equitum ſagittariorum, de quibus ſupra ſub hoc Duce, forte à Vincentia vrbe Valeriæ Vincentienſes ſunt denominati; alia eſt Vincentia Venetorum ciuitas clariſſima.

PRAEFECTVRAE militum Exploratorum Zmirnæ commorantium; ſunt qui Syrnam ſcribendum putant.

PRAEFECTVRAE Claſſis Hiſtriæ, ab Hiſtro, per quem vehebatur, dictæ; Viminacio ſtationem habebat. *Claſſis.*

PRAEFECTVRAE Claſſis Stradenſis, & Germenſis, in Margo oppido ſtationem habebat: Marco legit Itinerarium; ſed credo legendum Margo à Marge, quem Mœſię clarum fluuium fuiſſe Plinius ſcribit, per quem hæc claſſis nauigabat. Stradenſis, verò & Germenſis, claſſes, à locis, ad quę applicabant, nomen habuere. In Mœſiaco limite centum naues luſoriæ appellatæ fluuios permeabant; quemadmodum Honorius, & Theodoſius ſcribunt. [h] & ſupra in Duce Scythiæ eſt dictum. Tempore verò Notitię in hac Mœſia prima duæ fuerè claſſes Stradenſis & Germenſis, quæ per Danubium, aut Margum flumen excurrebant aduerſus hoſtes, & ſpecies, armaue militum, vel res Principis tranſuehebant. Hactenus de Ducæ Mœſiæ primæ. *Claſſis.*

h in l. 1. C. Tho. de luſor. Danu.

NOTITIA

DVX DACIAE RIPARENSIS CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Daciæ Ripenſis.

CVneus Equitum Dalmatarum Forenſium Bononiæ.
Cuneus Equitum Dalmatarum Diuitéſium Dortico.
Cuneus Equitum Scutariorum Cebro.
Cuneus Equitum Dalmatarum Diuitenſium Auguſtę.
Cuneus Equitum Dalmatarum Auguſtæ.
Cuneus Equitum Dalmatarum Varinę.
Cuneus Equitum Stableſianorum Almo.
Cuneus Equitum Scutariorum Aegetæ.
Cuneus Eqbitum Conſtantinianorum Vto.

Auxiliares.

Auxilium Miſiarennum Tranſalba Dacię.
Auxilium primorum Daciſcorum Drobetæ.
Auxilium Criſpitienſe Criſpitię.
Auxilium Marienſium Oeſco.
Auxilium Clauſtrinorum Transluco.
Auxilium Secundorum Daciſcorum Burgo Zono.
Pręfecturæ militum exploratorum Tranſdiernis.

Item Legiones.

Præfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Varinianæ.
Præfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Cebro.
Præfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Oeſco.
Præfecturæ Legionis decimætertiæ Geminiæ Aegerę.

O Præ-

Præfecturæ Legionis tertiædecimæ Geminæ Tranſdrobetæ.

Præfecturæ Legionis tertiædecimæ Geminæ Burgonouo.

Præfecturæ Legionis tertiædecimæ Geminæ Zernis.

Præfecturæ Legionis tertiædecimæ Geminæ Ratiariæ.

Præfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Sucidauæ.

Tribunus Cohortis ſecundorum reducum Siòſtæ.

Tribunus Cohortis nonæ, Soſtiacæ.

Præfecturę Claſſis Hiſtricæ Agetæ.

Præfecturę Claſſis Ratiarienſis.

Officium autem habet ita.

Principem de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorem.

Numerarios, & Adiutores eorum.

Commentarienſem.

Adiutorem.

A libellis ſiue Subſcribendarium.

Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE DVCE DACIAE RIPENSIS. Cap. CLIIII.

OLIM Dacia vltra Danubiū vſque ad Sarmatas ad Septētrionem per ambitū mille milliariorum extēdebatur; a Traiano in Prouinciæ formam eſt redacta, deinde ſub Gallieno amiſſa, cū in ea Ceronius, vel ut alij, Cecropius Dux eſſet: [a] deniū cum illā ægrè Aurelianus recuperaſſet, ipſius populos trans Iſtrum duxit; limitibuſque ad flumen tranſpoſitis, Daciam Ripenſem citra Danubium vſque ad Sauum appellauit, & ita Valentinianus Vocat Tautomedi Daciæ Ripenſis Duci ſcribens. [b] Interiorem verò Daciam mediterraneam, dixit. [c] Auctor eſt Iornandes, [d] Dacos, inquit, ſub Imperio ſuo Traianus, Decebalo eorum Rege deuicto adiecit, ac terras vltra Danubium, quæ habent mille millia paſſuum, in Prouinciam redegit. Sed Gallienus eos, dum regnaret, amiſit. Aurelianusq; Imperator euocatis inde legionibus in Mœſia collocauit, ibique aliquam partem Daciam mediterraneam, Daciamque Ripenſem conſtituit, & Dardaniam iunxit. Hæc ille. Eadem habebat inſignia hic Dux, idemq; officium, quæ ſuperiores Duces, & nouem oppidorum imagines, prętet alia XIIII. hic non repræſentata. Itaque omnia erant præſidia XXIII. defenſa cuneis equitū 9. Auxilijs 6. Legionibus 10. & alijs numeris, idest cohortibus 2. & Claſſibus 2. poterat eſſe equites 900. peditum 10000 Verum tempore Notitię, Dacia, ab Attila Hunnorum Rege, Martiano, & Valentiniano imperantibus, deuaſtata fuit, inquiunt Paulus Diaconus, & Iuſtinianus. [e] Sed à Leone recepta fuiſſe videtur, cum de eius Ducis, & vtriuſque Mœſiæ, ac Scythiæ officijs diſponat. [f] Iuſtinianus certè omnibus cis Danubium Romano Imperio adiectis priſtinos limites reſtituit. [g] Ducis Daciæ Numeri ſequuntur.

a Pollio in Galienis.

b in l. 13. C. Theo. de opt. publi.

c l. 4. C. de metallar. Nouel. 11.

d de regnor. & temp. ſucc.

Præſidia 23.

Equites 900.
Pedites 10000.
Claſſes 2.

e Nouel. 11.

f in l. vlt. ad fin. C. de diuer. offic.

g d. Nouell. 11.

1 CVNEVS Equitum Dalmatarum Forenſium, excubabat Bononiæ: eſt inter Drauum, & Sauum fluuios in Pannonia ſuperiore. Marcellinus lib. 31. ad Ripam Danubij locat; Gratianus, inquit, permeato Danubio delatus Bononiam, Sirmium introijt, & quatriduum ibi moratus, per idem flumen ad Martis caſtra deſcendit. Huius, & ſequentium, Itinerarium meminit; vbi Conſtantinus iura condidit. [h] Forenſes autem à loco Forum dicto ſunt nuncupati; niſi legamus Forteſium. Hos, & ſequentes cuneos Dalmatarum, ex Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtrorum militum Præſentalium, & Magiſtri per Orientem eſſe puto.

h l. 1. C. de prin. leg. dom. Aug.

2 CVNEVS Equitum Dalmatarum Diuitenſium, Dortico præſidebat, de quo Itinerarium, & Ptolomæus; ſunt ex oppido ad Rhenum ſito e regione Agrippinæ, quod munimentum Diuitenſe, & vulgo Deutſch, appellatur. Diuitenſium meminit, & Marcellinus. [i]

i lib. 26. & 27.

3 CVNEVS Equitum Scutariorum, Cebro præerat: à Ciambro Daciæ fluuio, aliqui hunc locum deriuant. Hic etiam erat pars legionis primæ Macedonicæ ſub hoc Duce.

4 CVNEVS Equitum Dalmatarum Diuitenſium, Auguſtæ degebat. Pręſoriam Auguſtam, Ptolemæus vocat, in Dacia Itinerarium legit Auguſtis.

5 CVNEVS Equitum Dalmatarum, & ipſe Auguſtæ morabatur: niſi fortè vitio librarij, bis idem pręſidium ſit repetitum: vel Auguſtam oppidum intelligit, de quo Ptolomæus.

6 CVNEVS Equitum Dalmatarum inſtabat Variniæ, Variana Itinerarium, quod & ſequentium præſidiorum meminit. Credo legendum Varinianæ, de qua infra, vbi pars legionis V. Macedonicæ, ſub hoc Duce excubabat.

7 CVNEVS Equitum Stableſianorum, præſidebat Almo. Mons eſt Pannoniæ, quem Probus allatis ex Italia vitibus conſeuit. [k] Hi erant ex X. Vexillationibus Magiſtri militum per Orientem, per plura loca diſperſis.

K Aurel. victor.

8 CVNEVS Equitum Scutariorum, manebat Aegetæ legit Itinerarium. Hic morabatur & pars legionis X I I I. Geminæ, ſub hoc Duce, & Claſſis Hiſtrica appellata. Scutarij erant ex Vexillationibus vtriuſq; Magiſtri militum Præſentalis in Oriente.

9 CVNEVS Equitum Conſtantinianorum, in Vto oppido degebat: Vtſioi codex habet, Litro: ſed prior lectio placet, ab Vto enim fluuio Daciæ Ripenſis, [l] dictum puto, quem Plinius, ex monte Hæmo in Mœſia manare tradit. Alter horum cuneus fines Mœſiæ defendebat. Hi erant equites, qui Daciam tuebantur: ſequuntur pedites, & primo.

l vt ponit Cuſp. Marcellin.

AVXILIARES.

1 AVXILIVM Miliarenſium Tranſalbam Daciæ incolebat. Dicti Daciæ, quia alia oppida Tranſalbæ extra Daciam reperiebantur. Miliarenſis, locus eſt Romæ in hortis Saluſtianis, vnde fortè hi nomen habuere, Vopiſcus, [m] Miliarenſem, inquit, porticum in hortis Saluſtij ornauit, in qua quotidie & ſe, & equos fatigabat.

m in Aurelian.

2 AVXILIVM primorum Daciſcorum, Drobetę præſidebat. Ex Dacia primi erant lecti, & ad differentiam ſecundorum, de quibus infra, primi appellati; ſed legendum, Dacicorum.

3 AVXILIVM Criſpitienſe, Criſpitię excubabat, à loco nomen traxit.

4 AVXILIVM Marienſium, Oeſco inſidebat. Oeſcum Triballorum propè Danubium Ptolomæus collocat; vbi etiam erat pars legionis quintę Macedonicę, ſub hoc Duce. ab Oeſco fluuio, quem ex Rhodope manare Plinius ſcribit, eſt dictum. Apud Itinerarium legitur, OESCO LEG. MAC. idest legio Macedonica, quam hic reſediſſe ſignificat. Maria eſt oppidum Peloponeſſi, Ptolomęo, vnde hoc auxilium extrahi potuit; fortè legendum, Martenſium.

5 AVXILIVM Clauſtrinorum, Tranſluco pręerat, idest vltra Lucum oppidum, ſic infra Tranſdiernis, & Tranſdrobeta, nomen tamen eſt loci ita

dicti

dicti Cloſtra oppidum eſt in Latio Italiæ: ſed à loco apud Barbatos Clauſtra nominato, aut a clauſtris, quæ ſunt limitum munitiones, [a] hos Clauſtrinos vocatus puto.

a l.vnic.4. C.de off.mag.offic.

6 AVXILIVM Secundorum Daciſcorum, ex Dacia ſecundo lectorum, manebat in Burgo Zono.

LEGIONES.

1 PRAEFECTVRAE militum exploratorum. Tranſdiernis habitantium. Diernam oppidum Ptolemæus ſtatuit in Dacia prope Tybiſcum. Hæc verò præfectura, erat Tranſdiernis, oppido ita uocato, quę per errorem auxilijs eſt adiuncta, cum ſub legionibus ſequentibus, inter præfecturas legionum eſſet collocanda. Exploratores Legionarii milites ſunt quoque ſub Duce Męſiæ primæ.

ITEM LEGIONES.

2 PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicæ, Varinianæ, pars Legionis habitauit. Quintam Legionem Macedonicam, ſub Auguſto, in Dacia manſiſſe, Dion [b] memorat, quæ hic in quattuor præſidia diuidebatur. Alia pars ſub Comite Aegypti merebat: Reliquũ, apud Magiſtrum militum per Oriẽtem reſidebat: unaq; erat ex nouẽ Legionib. Comitatenſib. ipſius in plures diuiſa præfecturas, quarum aliæ mille peditibus, aliquę ſeo cõſtabãt, ut auctor eſt Conſtantinus Porphyrogenneta in thematd.

b lib.55.

3 PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicæ, Cebro, vbi etiam erat Cuneus equitum Scutariorum, ſub hoc Duce: Huius loci meminit & Itinerarium.

4 PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicæ, præſidebat Oeſco, ſcilicet pars Legionis. Hic quoque erat auxilium Marienſium, huius Ducis.

5 PRAEFECTVRAE Legionis decimętertię Geminæ, morabatur Aegetæ: ubi etiam erat cuneus equitum Scutariorum, ſub hoc Duce. Legendum, Geminæ, Dion, [c] enim ait, Decimamtertiam Legionem duplicatam ſiue geminã in Dacia ab Auguſto locatam; Eiuſdẽ pars militabat ſub Comite Aegypti: alia hic in Dacia. Reliquæ quattuor in ſequentibus locis excubabant: unde in ſex præſidia diſpertita reperiebãtur: et ſi ſex millium tota legio fuiſſet, quodlibet præſidium mille pedites habuiſſet.

c d.lib.55.

6 PRAEFECTVRAE Legionis decimętertiæ Geminæ Tranſdrobeta in oppido, ita nuncupato ultra Drobetam; de qua ſupra.

7 PRAEFECTVRAE Legionis decimætertiæ Geminæ inſidebat Burgonouo; Burgos uocabant crebra habitacula per limites conſtituta, inquit Oroſius; [d] quo nomine appellatur caſtrum in agro Placentino, & alia in Italia, ubi fuere præſidia.

d lib.vlt.c.33.l. vlt. §. in Sardinia. C. de offic. P.P.Africa.

8 PRAEFECTVRAE Legionis decimætertiæ Geminæ Tribunus morabatur Zernis, quo iuris Italici Colonian Traianus deduxit. [e] In quodam marmore citato a D.Cuiacio viro eruditiſſimo, de hac Colonia id legitur. I.O.M.Romulo parenti, Marti auxiliatori, fœlicibus auſpicijs Cæſaris D.Neruæ Traiani Auguſt. condita Colonia Dacia Zernis per M. Scaurianum Proprætorem. Hęc oppida, & ſi in antiqua Dacia, cum prope Danubium eſſent, in Romanorum poteſtate permanſerunt. alia ſemel amiſſa, nunquam in eorum ditionem rediere.

e l.1. §. in Dacia quoque. ff. de cenſibus.

9 PRAEFECTVRAE Legionis decimætertiæ Geminę Ratiarię, in lure legitur Retiariæ, vbi quandoque Diocletianus Iura condidit. [f] Hæc erat una ex fabricis Illyrici. Ratiaria eſt apud Ptolemæum, Myſiæ ſuperioris oppidum; & RATIARIA Legio decimaquarta GG. ideſt, Gemina in Itinerario fuiſſe legitur, pro decimatertia.

f l.8. C.communia, de ſucceſſ.

10 PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicæ, Sucidauę excubabat. Hoc oppidum erat in Męſia ſecunda ſub eius Duce, ubi cuneus equitum Stablęſianorum reſidebat; Vnde aut hoc aliud oppidum eiuſdem nominis in Dacia Ripenſi fuit, aut uterque caſtra ibi coniuncta habebat. Hęc enim præfectura ſub duobus Ducibus eſſe non potuit.

1 TRIBVNVS cohortis ſecundorum reducum, reſidebat Sioſtę: Tribuni ſunt cohortium, vexillationum, numerorum, & ſcholarum. [g] Hi fortè reduces ſunt dicti, quod ab hoſtibus capti reduces fuiſſent.

g l.8.C.de erog. milit annon.

2 TRIBVNVS cohortis decimęnonę Soſtiacæ ſtatiua habebat. Vetuſtus codex habet cohortis nonę.

11 PRAEFECTVRAE claſſis Hiſtricæ, Agetæ, ubi erat & cuneus equitum Scutariorum, & pars Legionis XIII. Geminæ.

12 PRAEFECTVRAE claſſis Ratiarenſis, à Ratiaria oppido, ubi manebat, nomen habuit; Hic, & pars Legionis XIII. Geminę ſub hoc duce, locata fuerat Pręter pręſidia in Notitia recitata Zoſimus [h] ſcribit aliud Conſtantinopoli fuiſſe, quod duobus militum numeris conſtabat, cuius nulla in hoc libro fit mentio.

h li.4 poſt prin.

Hęc ſunt Orientalis Imperij pręſidia, ſeu equites, alæ, & Cunei, auxilia, Legiones, & Cohortes, quæ limites illius Imperij, & uniuerſam eius ditionem tuebantur, cum quibus & Spectabiles dignitates ſunt explicitæ. Nunc de Clariſſimorum inſignibus, & officijs, eſt uidendum.

DE PALAESTINAE, ET ALIARVM Prouinciarum Conſularibus, eorumque inſignibus, & officijs.

Cap. CLV.

ILLVSTRIVM, & Spectabilium officijs, inſignibusque explicatis; Notitia ad Clariſſimos prouincias adminiſtrantes tranſit qui erant, Conſulares, Correctores, & Pręſides, fere omnes clariſſimi, pro quorum exemplaribus Conſularem Palæſtinæ, & Thebaidis Pręſidem proponit, ut quemadmodum ea Polycleti ſimulacro, ſtatuarij olim artis delineamenta accipiebant: ſic illi cæterorum Conſularium, & pręſidum imago atque exemplar eſſent: itaque cuiuſque prouinciæ Pręſides cum eorum ornamentis, aut officiis a Notitia ſigillatim non referuntur, quia hinc accipiuntur, illosque ſub Comite Orientis, Pręfecto Auguſtali, & Vicarus, cum prouinciarum imaginibus ſatis eſt demonſtraſſe: Pręterea, cum eadem omnium ſint inſignia, & officia, idẽ ſępius repetere non modo ſuperfluum, ſed etiam tędium legentibus erat allaturum.

Primi ergo inter Clariſſimos erant Conſulares prouinciarum rectores, qui non intelliguntur Conſulari dignitate functi, ſed inſulis Conſularibus ornati, quos primũ ab Auguſto inuentos fuiſſe puto: Cum enim prouincias cum populo diuideret, huius Proconſulares fecit; ſuas verò Propręțorias: Sed in Italia, inquit Dion, [i] Pręțoris, & Conſulis nomẽ ſeruauit, prouinciis verò Pręfectis nomina dedit, quæ illorum loco eſſe ſignificant, ideſt proconſules, & proprætores appellauit: pars ergo eorum, qui in Italia ius dicebant, Conſulares ſunt vocati, quod nomen primò in Italia introductum, poſtea in prouincias eſt extenſum: De hoc Tranquillum ſentire exiſtimo, qui Auguſtum Legato Conſulari, ſucceſſorem ut rudi & indocto dediſſe ſcribit, [k] cuius manu IXI. pro ipſi, ſcriptum animaduertit. Idem ait [l] Tiberium in Capream inſulam regreſſum, prouinciarum Pręſides non mutaſſe; & Hiſpaniam, Syriamq; per aliquot annos ſine cõſularibus legatis fuiſſe. ſub Claudio Aulus Plautius Conſularis legatus Britanniam adminiſtrauit. (Tranquill. in Veſpaſiano c.4. Martyrologium quoque Aurelianum Conſularem circa Neronis tempora in Italia ius dixiſſe narrat. Et Tacitus [m] eodem imperante Britãnia, inquit Conſularem,

i lib.53.

k c.88.in Auguſto.

l in Tiberio ca. 40.

m in Agricola.

-larem, Petilium Cerealem accepit, & ſub Vitellio illum in Hiſpanijs Conſularem fuiſſe lib. 18. ſcribit. Itaque hic honor paulatim pluribus prouincijs eſt conceſſus. Nam præter Hiſpaniam, & Syria Conſularem habuit. Tranquillus,[a] Iudæi, ait, rebellarunt, cæſoque Præpoſito, Legatum inſuper Syriæ Conſularem ſuppetias ferentem rapta Aquila fugauerunt, ſed & Veſpaſianus Cappadociam Conſularem fecit. Tranquillus (in eo c. 8.) Cappadociæ, inquit propter aſſiduos Barbarorum incurſus, legiones addidit, Conſularemq; Rectorem impoſuit pro equite Romano: Hæc Tranquillus. Sub Domitiano Memnius Rufus Campaniæ, Attilius Rufus Syriæ Conſulares fuiſſe leguntur, ut Tacitus[b] refert. Sed & Plinius Ponto eum poteſtate Cõſulari a Traiano eſt præfectus, ut in marmore Mediolani in têplo D. Ambroſij legitur. C. PLINIVS L. F. O. V. F. CAECILIVS AVGVR. LEGAT. PROC. PRO PROVINCIAE PON. CONSVLARI POTESTATE IN EAM PROVINCIAM ET IMP. CAES. NERVA TRAIANO AVGV. GERMAN. CVRATOR ALVEI TIBERIS ET RIPARVM. Poſtea Hadrianus nouam magiſtratuum formam inuenit, ut ait Sext. Aurelius victor, officia, inquit, publica & palatina, necnon militiæ in eam formã ſtatuit, quæ paucis per Conſtantinum immutatis, hodie perſeuerat: Inter alia, quattuor per Italiã Cõſulares inſtituit, ut auctor eſt Spartianus, inter quos Antoninum Pium, ad eam Italiæ partem tegendam elegit, in qua plurimum poſſidebat: Sed & Liciniũ ſub eo, in Italia Conſularem fuiſſe, apud Martyrologium legitur.[c] Antoninus quoque Pius Præfectos ſuos locupletauit, & ornamentis Conſularibus donauit. Marcus item Antoninus, inquit Capitolinus,[d] prouincias ex Proconſularibus, Conſulares aut ex Conſularibus Proconſulares, aut Prætorias pro belli neceſſitate fecit. Sub Antonino etiam Caracalla, Rutilianus Ciliciæ Conſularis præfuit.[e] Capitolinus quoque Pertinacẽ in prouincijs, quas Conſularis geſſit, ſordide ſe geſſiſſe ſcribit. Itaque Conſulares Magiſtratus prouincijs Conſularibus ius dixerunt, de quibus fortè intelligit Vlpianus,[f] cum ait: Si mulier, & maritus diu ſeorſum quidem habitauerint, ſed honorem inuicem matrimonij habeant (quod ſcimus interdum, & inter Conſulares perſonas ſubſecutum) puto donationes non ualere, quaſi durauerint nuptiæ. Conſulares appellare poteſt prouincijs Conſularibus præfectos, qui domi uxores ex conſilio eiuſdem Vlpiani relinquebant.[g] Hi, quod Conſularibus ornamentis uterentur, Conſulares ſunt vocati. Sic Socrates D. Ambroſium Liguriæ, Aemiliæque præſidem Conſulari dignitate honeſtatum fuiſſe ſcribit, & earum prouinciarum Conſularem dictum. Paulinus quoque in eius vita, ipſum Conſularitatis inſignia ſuſcepiſſe refert, ut Liguriam, Aemiliamque regeret. Sed & exercituum præfecti Conſulares vocabantur; Tacitus,[h] inferioris, inquit, Germaniæ legiones diutius ſine Conſulari fuere, donec miſſu Galbæ Vitellius aderat. & infra[i] de eodem loquens. Nec Conſularis, ait, legati menſura, ſed in maius omnia accipiebantur: ad Imperium enim aſpirabat: & iterũ,[k] ipſo Kal. Ianuarij die dirumpunt imagines Galbæ. Spectator flagitij Hordonius Flaccus Conſularis legatus aderat. Hæc ille. Ita autem eſt nuncupatus, quia ex Conſularibus creabatur, ut uult Vegetius.[l] Sed Vlpianus quia Conſularibus inſignibus utebatur,[m] qui, inquit, exercitui præeſt licet Conſularibus inſignibus utatur, ignominiæ cauſa ab Imperatore miſſus nota laborat. Huic concinit quod Tacitus[n] ſcribit legati, ait legionum Conſularibus ornamentis donantur; ſic maiores prouincias adminiſtrantes, tanquam Conſulatuum inſignibus honeſtati, Conſulares ſunt appellati.

Erant inſignia Conſularium ſecures, faſces quos Proconſulum exemplo[o] ſex fuiſſe puto, ſella curulis, & uultus Principum præmiſſi. Eodem modo Conſularis Byzantij appellatus eſt Honoratus, primus Conſtantinopolis vrbi Præfectus,[p] & Conſularis aquarum ſub præfecto vrbi Romæ,[q] quem Conſulari veſte inſignitum fuiſſe cenſeo, ut illi Magiſtratui maieſtas adderetur.

a in Veſpaſiano cap. 4.

b in Agricola. Martyrolog. 7. et 12. Maij.

c 16. Kal. Martij. item 17. Iulij.

d in Marco Antonino.

e l. 1. C. de general. abolitio.

f in l. cũ hic ſtatus, §. ſi mulier. ff de don. inter uir. & vxor.

g in l. obſeruare. 4. § proficiſci. ff. de off. procon.

h lib. 17.

i eo. lib.

k eo. lib.

l lib. 2. cap. 9.

m in l 2. §. 1. de his qui notan. fam.

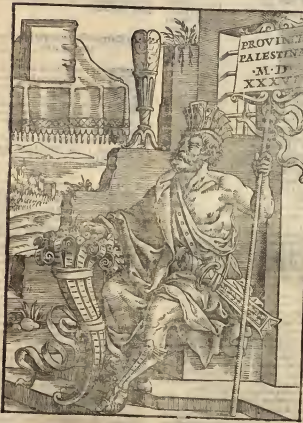
n lib. 17.

o l. antep. ff. de offic. deleg.

p l. 1. C. de offi. comit. ſer. priu.

q l. 1. C. de aquaduc.

NOTITIA
CONSVLARIS
PALAESTINAE, CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione Clariſſimi Conſularis Palæſtinæ.

Prouincia Palęſtina.
Officium autem habet ita.
Principem de eodem Officio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Numerarium.
Ab actis.
A libellis.
Exceptores, & cæteros Cohortalinos, quibus nō licet ad aliam tranſire militiam, ſine annotatione Clementiæ Principalis.
Ceteri omnes Conſulares ad ſimilitudinem Conſularis Palęſtinę officium habent.

COMMENTARIVM.

CONSVLARES maiores Præſidibus, minores, verò Proconſulibus erant: medias enim prouincias regebant.[a] Præter inſignia prędicta in alijs etiam differebant: Conſulares enim mulieris imaginem habebant, quæ ipſis creditam prouinciam referebat. Item librum mandatorum nullis notis inſcriptum, quę in Correctorum, & Præſidum codicibus inciſę inueniuntur, quemadmodum in Oriente in Conſulari Palæſtinæ, & in Occidente in Conſulari Campaniæ cernitur. PALESTINÆ Cõſularis, vir, barba, & capillis demiſſis, pinnis aureis caput ornatus, ſedensque repræſentatur, librumq; mandatorũ viridi corio tectum, ac purpureo ſurrectoque tapeto, abaco inſtrato ſuffultum, tenet; item aureos Principes ſeſe amplectentes, aureæ pilæ præfixos, ipſe cingulo aureis bullis diſtincto, & ab humero dextro in ſiniſtrum latus demiſſo, enſem annectit, quem ac geoteo capulo prominente, aurata claudit vagina: Viridi vero pallio, dextro humero iniecto, ac genibus circumuoluto, dextra cornucopię aureis plenum premit, læua haſtam tenet, cui tabula altè eſt pręfixa, in qua ſcriptum eſt, PROVINCIA PALESTINA: pedes verò ac ſuras, purpureis ocreis infra genua eſt indutus, quas aurea virga à ſummo ad imum intercurrit. In manuſcriptis purpureum palliũ geſtat: prope latomias, ſeu carceres, præruptis ſaxis munitos habere videtur. Hic Cõſularis, forte in honorem Domini, in Palæſtina nati, cęterorum Conſularium exemplar, à Notitia poſitus eſt. In Occidente, pro viro Conſulari, imago fœminę prouinciam ſimulantis, cernitur, qualis in Conſulari Campanię ſpectatur, & quomodo vbique prouinciarum imagines in Notitia repræſentantur: Correctores verò, & Pręſides, pro mulieris imagine, effigiem oppidi tenebãt, quòd & ipſum prouinciam ab illis adminiſtratam referebat, vt in Thebaidis, & Dalmatię, Pręſidibus viſitur; Omnes tamen clariſſimi, præter paucos Præſides, perfectiſſimos nuncupatos, vocabantur: Nam & Theodoſius A.[b] Conſularem dignitatẽ clariſſimatum interpretatur. Hi appellatione GRAVITATIS,[c] aut ſynceritatis[d] honorabantur, etiam ab Imperatore cum ad eos ſcribebat, ijdem iuſtiſſimi, & vigilantiſſimi dicebantur.[e]

Erant in Oriente Conſulares XV. In Occidente XXII. qui vſque ad Iuſtinianum permanſere, nam & ipſe Conſularium prouinciarum meminit,[f] quarum Cõſulares pro codicillis magiſtratus ſoluebant tribus chartularijs cubiculi aureos 9. Primicerio notariorum 24. eius adiutori 3. officio P.P. 40.

Officium habebant Conſulares, vt Pręſides, & alij clariſſimi: & olim binos Numerarios, vt pręfecti, quorum alter vectigalium, tributorum, & aliorum quæ ad largitionum curam pertinebant rationes tractabat, & ſummas pecuniarum, ad Procõſulem, vel theſaurorum Pręfectum delatas diligenter notabat. Alter verò, ea, quę ad Comitem rerum priuatarum ſpectabant, in codices referebat, vt bonorum in prouincia publicatorum, vel, quę alio modo ad fiſcum deuoluebantur, & quorundam vectigalium iuta illi rationi aſſignatorum. Gratianus A.[g] In prouincijs ſingulis, inquit, duo numerarii, qui & tabularii, collocentur: quo ad vnum fiſcalis arcæ ratiocinium, ad alterum largitionales pertinere tituli iubeantur: Hactenus ille. Verum tempore huius Notitię ſingulos tantum Numerarios Pręſides, aliique clariſſimi habuere. Hi etiam tabularii uocati Præſidibus tributa non ſoluentium nomina ſuggerebant, Valẽtinianus A.[h] Qui numerarii, ait, appellari conſueuerant, Cõſularium atq; Pręſidum, duntaxat tabularii poſt hanc noſtram ſanctionem, vocabantur: ſcientes ſe tormentis eſſe ſubiectos, niſi iudicibus, vel exactoribus debitorum, aut reliquorum modum frequenter ingeſſerint, ſub actorum teſtificatione. Item Arcadius Imp.[i] Tabularios, inquit oporteret fideliter prouidere nomina debitorum: Hęc ille. Conſularibus verò Correctoribus, ac Pręſidibus Orientis, vnus ſufficiebat numerarius, qui vtroq; officio fungebatur. In Occidente, vbiq; apud omnes Pręſides, duo pro numerariis erant tabularii dicti, queadmodum Valentinianus conſtituit, qui triennii tantum ſpacio, officio numerarii fungi poterant.[k] Cætera, quę de aliis Præfectorum officialibus diximus, hic repetita eſſe cenſeantur.

a l. 1. C. vt omnes iudic. tam ciuiles quàm militares, in princ.

b in l. 2. C. de domeſtic. & protector.

c l. 1. C. de offic. Cõ. rer priuat. l. 3 C de pedan. iudicib.

d l. 9 C vbi cauſa fiſcales.

e l. 3. C. de offic. rector. prouinc.

f in Nouell. 8. §. hac omnia.

g in l. 4 C. de numerarijs.

h in l. 2 C. de numerar.

i in l. miſſi. 7. C. de exactoribus.

k d. l. 2. in fi. C. de numerar.

De Correctoribus eorumque inſignibus.
Cap. CLVI.

CORRECTORES medium inter Cõſulares, & Pręſides locum tenuiſſę, illiſque inferiores, his verò aliquanto digniores fuiſſe, ex ordine à Notitia obſeruato liquet. Hi antiquiſſimi fuiſſe videntur, ſi quidem Marmor ſupra portam Arimini, imperante Auguſto Correctores in Italia fuiſſe, ſignificat, id eſt ſequens.

IMP. CAESAR DIVI IVL. FI. AVGVSTVS PONT. MAX. COS. XXIII. TRIB. POT. XII. P.P. MVRVM DEDIT CVRANTE L. TVRNO SECVNDO APRONIANI PRÆF. VRBIS FL. ACTEIO V. C. CORRECTORE FLAM. ET PICENI. Sed hæc inſcriptio vitiata eſt, quia nullus Auguſto imperante Apronianus urbi pfuit, ſed Statilius Taurus & L. Piſo, vt Tacitus ſcribit. Quare intelligit Rufium Turcium Apro[illegible]num, qu[illegible] Marcellinus ſub Valentiniano vrbi præ[illegible]ſcribit.[l] Et pro Turno legendum Trucio, reponendumq; nomen Valentiniani pro Auguſto, puto vetuſtate corruptum marmor ab aliquo qui non intellexit, malè reſtauratum, certè ſub Seuero & Antonino Caracalla Correctores fuerunt: Eorum enim Hermogenianus,[m] & Papinianus[n] meminerunt. Poſt ipſos vnus totius Italię Corrector fuit: Spartianus enim ſcribit Tetricũ Tyrannum, ab Aureliano totius Italię Correctorem factum, ideſt Campanię, Samnii, Lucaniæ, Brutiorum, Apulię, Calabrię, Hetrurię, Vmbriæ, Piceni, Flaminiæ, omniſque annonariæ regionis. Hic Magiſtratus per multa tempora continuauit: Nam Diocletianus Iulianæ ſcribens,[o] Si poſt diuiſionẽ, inquit, factam, teſtamenti vitium emerſerit, oſtende hoc apud Correctorem virum clariſſimum amicum noſtrum; quem, Numidium tum Italię Correctorẽ ſignificari puto.[p] Ceionius etiam Ruffus Voluſianus ſub Cõſtantino, totius Italiæ annis octo Corrector extitit:[q] Sed diuiſa ab eo in regiones 17. Italia, duo in ea correctores ſunt relicti, vnus Lucanię, & Brutiorum;[r] alter Apulię, & Calabriæ. Extra Italiam prouincię diu Conſulares tãtum, aut Pręſides habuerunt, non Correctores. Vnde Accurſius non male eos pro Italiæ præſidibus interpretatur.[s] Tandem & prouinciis Correctores ſunt dati, ideſt Auguſtanicæ & Paphlagoniæ in Oriente, Et Sauię in Occidente.[t] Hi clariſſimi erant ut Pręſides[u] ſed militibus Pręfecti, quos cum ſcientia Magiſtrorum puniebant.

Chlamyde purpurea indutĩ, vultus Principũ pręmittebãt, quemadmodũ in Correctore Calabriæ, & Apulię, Notitia oſtendit: Caſſiodorus in formula Rectoris, quem correctorem fuiſſe inſinuat. Te, iſte inquit, prouincię Rectorem noſtra nutrit electio, vt re vera corrigere nitaris, quos tibi commiſſos cognoſcis, chlamydis tuæ inter alia clauos intende, vt ſcias non inaniter poſitos: Hinc fit, vt cum publicum agentes purpuram cernerent, de vigore ſemper Principis admonerent; Tibi fiſcalium tributorũ credita monſtratur exactio, conſtat tuę fidei eſſe commiſſum Principi renunciare, quod in prouincijs

probatur

l lib. 26.

m in l. ex oillus. 10. ff de off praeſ.

n in l pen. ff eo. tit.

o in l. 4 C de in. & fall. agnit.

p l. 3. C quib. non obiicit. long. temp. praeſcrip.

q ex marmore.

r l. 21. C. ad leg. Corn. de falſ. & l. 15. C. de decurionibus.

s in l. ex omnib. 10. ff de off. praeſid.

t l. 1. C vt omnes iudic. tam ciuil. quam militares.

u in d. § 1 ac ea. Nouell. 8.

x d. l. 1 C. vt omnes iudic. tam ciuil. quàm milit. et l. ſi poſt aduentum 4 C de in. & fall. agnit.

probatur emergere, Tu etiam Senatorem ibidem reſidentem iuberis audire, Tuum in præfecti militë, cum illius tantum conſcientia uindicare: Tuum nomen in ſubſcriptionibus iuſſerunt honoratis prouincialibus anteferri: additur, quod à Principe frater uocaris: Hæc ille.

Aliàs Inſignibus à Conſularibus Correctores differebant, quorum ornamentis omnibus non utebantur, neque ut illi, mulieris imaginem, prouinciam ab ipſis adminiſtratam referentem, ſed oppidi idem ſignificantis effigiem præferebant, quemadmodum in Correctore Apuliæ, & Calabriç. in Occidente ſpectatur: In Oriente enim nulla Correctorum apparent inſignia Notas etiam libris mandatorum inſcriptas, diuerſas à Præſidibus habebant; quibus Cõſulares carebant: Pro codicillis tamen magiſtratus ſoluebant quantum Conſulares.[a] Correctores, à corrigenda prouincia dictos Caſſiodor. autumat:[b] Sunt, qui eoſdem Moderatores prouinciarum eſſe putant, qui & ipſi erant Clariſſimi:[c] ſed illud generale Rectorum nomen tēpore huius Notitię erat.[d] Verum Iuſtinianus nouos Moderatores, ſpectabiles factos, inuenit: ut Hellenoponti,[e] quos vult antiquo nomine à Græcis [illegible] dictos. Idem habent officiū Correctores, quod Conſulares & Præſides.

a d. Nouel. 8. ad fin.
b in formula rectoris prouinciæ.
c l. unic. C. de off. iuridi. Alex.
d ut in l. unic. C. de off Comit. Orientis. l. 10. C. de aſſeſſorib.
e Nouel. 28. Arabia, Nou. 102.

DE THEBAIDIS, ALIISQVE Præſidibus, tum Clariſſimis quam perfectiſſimis, eorumq; inſignibus.

Cap. CLVII.

C. de offic præſid.

PLVRES prouincias prætorias, à Proprætoribus iuſſu Auguſti, adminiſtratas fuiſſe diximus; Alexander verò Imperator plurimas ex his in præſidales mutauit. Lampridius, Pręturias, inquit, pręſidales prouincias plurimas fecit. Denique prætoribus ſublatis, quæ ab illis regebantur, factæ ſunt præſidales, donec à Iuſtiniano renouati ſunt pręrores. Itaque tempore huius Notitiæ prouinciæ omnes, aut Proconſulares, aut Conſulares, aut Correctorię, aut Præſidales fuere.

[f] Pręſides & alij Clariſſimi, ut dictum eſt, ordinarij appellantur, quo nomine a ſpectabilibus diſtinguebantur. Valentinianus A.[f] In ſacris, ait, ſcriniis noſtris militantes in prouinciis à ſalutatione ordinarii, vel ſpectabiles iudices non arceant. Ita etiā intelligitur Theodoſii reſcriptum ad Rufinū P.P.[g] præfectus, inquit, prætorio, Auguſtalis, ordinariorum ſub ſe iudicum examinandi flagitia, & ſuper his referendi, non amouendi, vel puniendi habeat poteſtatem: de præſidibus intelligit. Ægyptus enim Conſularem, aut maiorem Magiſtratum non habebat, Sic etiam ordinarias clariſſimorum Rectorum prouincias Iuſtinianus appellat,[h] quæ non à Comite aut Proconſule, ſed Præſidibus regebantur: Et ordinariam ſedem Præſidum Conſtantinus.[i] Nemo, inquit, poſt litem conteſtatam ordinariæ ſedis declinet examen: nec prius præfecti prętorio, aut Comitis Orientis, vel alterius ſpectabilis iudicis imploret auxilium quæ coram pręſide egerit. Item Valentinianus A.[k] Ordinariorum, ait, iudicum apparitores, nullo annorum numero, nulla ſtipendiorum contemplatione laxentur. Itaque a ſpectabilibus ordinarij ſeparantur, ſub quibus pręſides, & alii prouinciarum Rectores Clariſſimi titulo honeſtati cõtinentur. Propriç tamen pręſides minoribus prouinciis imperabant,[l] qui & ipſi clariſſimi uocabantur,[m] paucis exceptis, qui erant perfectiſſimi, ut ſub Comite Orientis Arabiæ pręſes,[n] & ut puto, Iſaurię, quę minimę prouincię habebantur, & à Ducibus, qui vicem pręſidum agebant, regebantur: pręſes frater à Principe appellabatur, Caſſiodorus.[o] A Principe, inquit frater vocaris. Iuſtiſſimi etiam ac vigilantiſſimi titulo honeſtabantur,[p] eos etiam [illegible], id eſt optimos, aut pręſtantiſſimos appellabant, ita apud acta Apoſtolorum,[q] Claudius Lyſias Felicem, & D. Paulus Feſtum vocant,[r] unde dicti optimates vrbium videntur, tanquam omnium pręſtantiſſimi.[s] A pręſide ad P.P. appellabatur.[t]

f in l. 2. C de prox. ſacr. ſcrin.
g in l. 2. C. de off. Praf. Aug.
h Nouel. 31. § cõſtituimus autē. ibi ſecunda vero & quarta ordinary.
i in l. 4. C. de iuriſd. omn iud.
K in l. 4. C. de cohortal.
l l. 1. §. Deo nobis C. de off P. P. Afr. l. 1 in prin. C. ut oēt iud: tā ciuil. quā milit.
§. illud, in Auth. de appel.
m l. 5. C. de pign.
d. l. 1. in prin. C. ut omnes iud. tā ciuil. l. 2. C. de ordin iud.
n l. ſū reus 18. C. de pœnis.
o in formula Rectoris prouinciæ.
p l. 3. C. de offic. Rect. prou.
q c. 24.
r cap. 26.
t in c. fundamenta §. ne autem, electio. in 6.
t l. praecipimus. 32. § 1. C de appellat. § illud in auth. eod. tit.

NOTITIA

PRAESES THEBAIDOS

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Clariſſimi Præſidis Thebaidos.

PROVINCIA Thebais.
Officium autem habet ita,
Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Commentarienſem,
Adiutorem,
Numerarium,
Ab actis.
Exceptores, & ceteros Cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annotatione clementiæ principalis.
Ceteri omnes pręſides ad ſimilitudinem præſidis Thebaidę, Officium habent,

COMMENTARIVM.

a Dion lib. 53.

QVINQVE faſces præmittebat,[a] cum libro mandatorum quibuſdam notis inſcripto, & viridi regumento inuoluto, quem in auditorio penes ſe iudicans tenebat, quemadmodum in Thebaidis, & Dalmatię Præſidibus Notitia oſtendit. Præſides in Oriente imaginibus Principum carent, quas in Occidente præferunt: oppidique effigiem prouinciam à ſe rectam referentem, vt Correctores habebant. Preterea codicem mandatorum dorſo his notis inſcriptum, quibus Conſulares carent FL. VAL. PNEN. IVSSV AV. eas ita ſum interpretatus: Fœlix liber veniens á Laterculo primicerii Notariorum, & notarijs iuſſu Auguſtali. Exemplo Præſidis Thebaidis cęteri Præſides eadē inſignia, & officium habent. Is fortè vt dignior pro aliorum exemplari eſt poſitus. Inſignia Præſidibus prælata fuiſſe ſupra diximus, & hoc etiam Martyrologium ſignificat, quod hæc uexilla appellat. Beatum enim Fabium martyrem cum ferre vexilla præſidialia recuſaret, primo in carcerem truſum, mox capite punitum fuiſſe ſcribit.[b] noluit forte vultus Principum conſecratos, qui adorabantur, uel alias idolorum imagines ferre. Per annum tantum prouincijs Præſides præficiebantur; ſed tempus arbitrio Principis prorogabatur, inquit Caſſiodorus.

b pridie Kal. Aug.

Hi ſunt tres Magiſtratuum prouinciarum ordines clariſſimi: ſuperſunt Perfectiſſimorum oſtendenda inſignia, quę nulla in Oriente à Notitia repręſentantur, ubi tamen conſtat Arabiæ, atque adeo Iſauriæ Pręſides hoc titulo honeſtatos.[c] Verum in Occidente in Dalmatiæ Præſide, perfectiſſimorum inſignia & officium demonſtrantur, quę fermè eadem erant, ſicut correctorum, & aliorum præſidum, nempè duorum Principum in unum virū deſinens imago, auratæ columellæ pręfixa, qua tamen Orientis præſides carent, item liber mandatorum viridi tegumento tectus, & abaco purpureo, ſurrectoque tapeto ſubſtrato impoſitus. Infra eſt oppidi effigies prouinciam à Rectore perfectiſſimo adminiſtratam referens, cuius nomen ſupra eſt inſcriptum. Notas tergo codicis mandatorum nullas incitas habent. Horum officia, in nullo à Correctorum, aut Conſularium officiis diſcrepant: cum verò in quibuſdam á ſpectabilium & illuſtrium cohortalibus differrēt, pauca de his ſunt dicenda.

c in d l. 18. C. de pœnis.

DE DIFFERENTIIS INTER officia magiſtratuum. Cap. CLVIII.

IDEM fermè erat Conſulariū, ac Correctorum Præſidumq; officium, quod & Pręfectorum, exceptis Singularijs, qui inter clariſſimorum cohortales non nominantur, niſi ſub cæterorum apparitorum claſſe comprehēdantur, quemadmodum in Vicarijs Orientis, ſub hoc nomine videntur contineri. In Occidente verò in Vicariorum officiis ſingularij reperiuntur. In quibuſdam etiam illuſtrium & clariſſimorum officia differebant, nam horum apparitores conditionales cenſebantur, i. conditioni ſuæ obnoxij,[d] ut ſemel facti apparitores, ab officio, niſi primipili munere completo, liberati non poſſent: & ideo à Paulo Iurecon. perpetui appellantur.[e] pręſidis prouincię, inquit, officiales, quia perpetui ſunt, mutuam pecuniam dare, & fœnebrem exercere poſſunt. Quare Notitia ſubiicit, his non licere ad aliam militiam ſeu officium tranſire, ſine annotatione ſeu indulgentia clementiæ principalis. Idem affirmat Valentinianus.[f] Ordinariorum, inquit, iudicum appatitores, qui uel ſpeculatorum, uel ordinariorum attigerint gradum, nullo annorum numero, nulla ſtipendiorum contemplatione laxentur, prius quam primipili paſtū digeſta ratione compleuerint. Ipſorum quoque liberi patris fortunam ſecuti, eodem modo cohortales eſſe cogebantur,[g] quod & in legionarijs militibus obſeruabatur, ut patris militis in bello defuncti, filius locum ſubiret.[h] Sic & tabularij Reipublicæ ſerui conditionales vocantur,[i] cęterum qui primipili munere functus erat, etſi ab officij onere liberabatur, curię tamen patriæ cōpellebatur ſeruire.[k] Illuſtrium verò aut ſpectabilium apparitores liberi nulla officii neceſſitate obſtringebantur.[l]

d l. 8. l. 17. C. de aduoc. diuerſ. iudiciorum, l. 1. & 2. C. ubi quis de cur. vel cohort. alia condit. conueniat.

e in l. præſidis, 34. ſi cert. pet.

f in l. 7. pen. & ult. C. de cohortalib.

g l. 12. C. de cohortalib. l. 1. & ſeq. C. de filijs offic.

h l. ſi C. eod.

i l. ſcripturas. 11. C. qui potiores in pign. hab.

l. 7. C. de iure fiſci l. 3. §. 7 & 8. C. Theo. de numerar. actuar.

K d. l. pen. & ul. C. de cohortal.

l d. l. 7. C. de cohort. l. 1. & ult. C. de apparit. P. P.

a Vt igitur clariſſimorum Magiſtratuum apparitores, ab alijs dignoſcerētur, diſcoloribus penulis, ſeu palliis tegebantur, qualibus hodie Nuncij Taurineſes utuntur: ſubtus verò pro cingulo, loro, aut faſcia lanea à dextro humero in ſiniſtrum latus deſcendēte cingebātur. Qui mos eſt antiquiſſimus, Gellius,[m] Tyro, inquit, Tullius M. Ciceronis libertus lictorē, vel á Lino, vel a Licio dictum ſcripſit, Licio enim tranſuerſo, quod Linium appellatur, qui magiſtratibus prænuniſtrabant, cincti erant. Gratianus A.[n] Officiales, inquit, per quos ſtatuta cōplentur, ac neceſſaria peraguntur, cum quidē in penulis iubemus, verum interiorem veſtem ad modum cinguli obſeruare, ita tamen ut diſcoloribus quoque palliis pectora contegentes conditionis ſuæ neceſſitatem ex huiuſmodi agnitione teſtentur. Quæ verba de Clariſſimorum apparitoribus conditioni obnoxiis, non aliis intelliguntur.

m lib. 12. cap. 3.

n in l. 1. C. T. de habi. quo iner. vrb. uti oport.

3 Eoſdem in albo cohortalium, ſeu matriculis ſatis erat ſcribi,[o] Spectabilium verò & illuſtrium apparitores Principis litteris probatorijs vocatis cōprobari oportebat.[p] In officio quoque Pręſidum nullus à libellis inuenitur, qui apud alios maiores prouinciarum magiſtratus frequentabantur, quia Pręſides ipſi per ſe precibus ſubſcribere teneantur.[q] Tot etiam ex ſuo officio quotannis prouinciarum Rectores ad manſiones mittebāt, quot in ea prouincia curſus publici loca reperiebantur,[r] qui equis pabula exhiberi curarent, & euectiones inſpicerēt, Præſidiq; ſubſcribendas offerrent, nè in illis abuſus committeretur.

o l. 10. C. de cohort. l. 16. C. de teſta milit.

p l. ult. ad ſi C. de diuer. offic.

q l. 2. C. de aſſeſſ.

r l. 34. 46. C. T. de curſu publ.

In cæteris omnium officia conueniebant eoſdemq; primates habebant, ut Principem, Cornicularium, Commentarienſem, Adiuuam, Ab actis, Numerarium, Exceptores, & ceteros apparitores, quemadmodū Notitia in Præſide Thebaidis oſtendit. Omnium denique apparitores de ſuo officio Cancellarium eligebant.[s] Is eſt, quem vulgo ſecretarium, Iura vero domeſticum vocāt.[t] Hæ ſunt illuſtrium, ſpectabilium, clariſſimorum, ac perfectiſſimorum ex laterculo maiore emiſſæ dignitates ſecundum Notitiæ ordinem explicatæ.

s l. nullus. 8 C. de aſſeſſor.

t l. 4. 3. 1. 6. 8. C. de aſſeſſor.

Alij quidam ſpectabiles reperiebantur, ut Tribuni Notarii[u] Magiſter cenſus.[x] Item alii clariſſimi, ut ſilentiarii.[y] Primicerii Scholarum, ſeu Comites ordinis ſecundi.[z] & Tribuni Prætoriani, notariique.[a] Inter perfectiſſimos quoque præter quoſdā prouinciarum magiſtratus, alii plures inueniuntur inter quos primiſcrinii ſub Comite largitionū cenſebant.[b] Sed Notitia de maioribus tantum, qui à laterculis prodibant, non aliis tractat. Cęterū quia inter utriuſque Orientis; Occidentiſque dignitates duo armaria libris referta reperiuntur, ne quid in hoc uolumine intractum relinquatur, & ipſa pro virium mearum tenuitate explicare conabor.

u l. 2 C. de primicer. & ſecund.

x l. orphanotrophos. 32. C. de epiſcop. & cler.

y l. ult. C. de ſilentiar.

z l. 2. C. de priuileg. ſcholar.

a l. 6. C. de aduo. diuer. iudic.

b l. 7. C. de palatiſ. ſacr. larg.

NOTI-

NOTITIA.

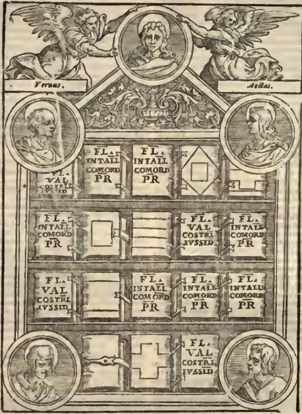
IMAGINES

ARMARIORVM.

DIVINA PROVIDENTIA.

DIVINA ELECTIO.

Autumnus. *Hyems.*

COMMENTARIVM.

De Armarijs librorum hic à notitia repræſentatis. Cap. CLIX.

ARMARIA inter vtriuſque Imperij dignitates inſerta in Thebaidis Præſidis atrio depicta fuiſſe Pierius [a] ſcribit: cuius verba ita ſe habent. In Theodoſij & aliorum qui eo ſeculo fuerunt Imperatorum inſignibus, in atrio Præſidis Thebaidos nuncupati, argumentum hoc pictum ſpectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum, officiorumque canone deſcriptum Romæ apud Maffeos inſpexi: Tabula eſt libris quodam ordine diſpoſitis onuſta, quorum nonnulli Syllabarij, quibuſdam notis inſcripti ſunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur, alij nihil præſcriptum habent. Supra tabulam faſtigium attollitur; in media cuius facie, genij duo, latum ſuſtentant orbem, in quo caput inſtar humani, cuius ita inſcriptio eſt DIVINA PROVIDENTIA: In angulis verò tabulæ, quæ deſcriptos, vt diximus, libros continet, ſingulis, capita ſingula ſunt appoſita, quorum ſuperius à dextra inſcriptionem circumductam oſtēdit VIRTVS, alterum à læua SCIENTIA, interius à dextra AVCTORITAS. Quartum à læua FOELICITAS. Quod quidem, ut puto innuit rerum omnium gerendarum ſummam à Deo primum emanare, eumque conciliandum in primis vt noſtra omnia fortunentur: Mox neceſſariam eſſe virtutem, quippè animoſum, aptum, & idoneum debere eſſe hominem, qui præclara ſit facinora aggreſſurus: Verùm virtutem ſolam parum prodeſſe, niſi acceſſerit diſciplina, cuius ſcientia eruditi, & tempora, & occaſiones internoſcamus: ſed enim & hæc, & illa vix ſufficient, niſi & auctoritas adiuncta fuerit, qua mili-

a lib. Hieroglyphicor. 32.

tes

tes populique ſub Imperio continentur, iuſſaque non cunctantes exequantur. Vnde leges de Veſpaſiano, cùm eſſet iam a militibus ſalutatus Imperator, auctoritatē, & quaſi maieſtatem quâdam inopinato ſcilicet, & adhuc nouo Principi defuiſſe, quæ non priùs acceſſerit, quàm è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure ſedentem pro tribunali pariter adijſſent orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonſtratam à Serapide per quietem reſtituturum, oculos ſi inſpuiſſet, cōfirmaturum crus ſi dignaretur calce contingere: cumque via fides eſſet, rem ullo modo ſucceſſuram, idenque ne experiri quidem auderet: Extremò hortantibus amicis palam pro concione vtrumque tentauit, nec euentus defuit, atque ita, quod primum deſiderabatur, auctoritatem indeptus eſt. Sed & quarta neceſſaria eſt, fœlicitas, quippe licet enim animis ualeas, experientia ſis eruditus, auctoritate præſtans, niſi tibi res fœliciter ſuccedat, ruere plerumque omnia, & elabi in irritum experieris.

Addita huic & altera tabula, cum ijſdem libris, & librorum notis, & genijs in faſtigio orbem caput referentem ſuſtollentibus, ſed angulares circuli affixi adſcripta habent nomina ſingula, ſingulis. VER, AESTAS, AVTVMNVS, HYEMS, vt ſcilicet, admoneamur diligenter nos animaduertere debere, vt ſuo quæque tempore agantur, procurenturvè. Hæc Pierius, qui pauca ex multis explicat. Sed ego hæc aliter interpretor: Hic enim Primicerij notariorum, qui magiſtratuum inſignia in manu habebat, atque mandatorū codices ſcribi curabat, & edebat, totamque ferè hanc Notitiam tractabat, officium & diligentiam repræſentari exiſtimo. Itaque libros Magiſtratibus tradendos in armario diſpoſitos oſtendit, qui ea notis, quibus ſunt inſcripti non rationum codices, vt opinatus eſt Pierius, ſed mandatorum, Magiſtratibus tradendi, eſſe dignoſcuntur. In manuſcriptis plurès etiam dignitatum codicilli ſpectātur, qui à maiore laterculo, & eodem Primicerio prodibant, ad quem omnium ferè dignitatum cura ſpectabat. Armaria quoque illa eſſe in quibus hi codices reponebantur, quatuor cōtignationes arguunt. Hic ergò præcipua magiſtratuum inſignia id eſt Principis mandata, a ſe accipienda Primicerius notariorum oſtendit. Hæc ab Auguſto inuenta fuiſſe Dion [a] ſcribit, quæ procuratoribus ſuis, Proconſulibus, & Proprætoribus ſeu Legatis dabat, & illorum particulæ ab Vlpiano, [b] & alijs recitantur. Illa diu intermiſſa Iuſtinianus renouauit, quæ mittenda prouinciarū Præſidibus XVII. capitibus explicuit; [c] & laterculo maiore, ac legibus inſeri præcepit. Hæc, cùm primum in prouincias uenißent Præſides, clero, cum Epiſcopo, & populo metropolis conuocato, palàm legi & actis inſeri iuſſit, eorumq; exemplum publicè in omnibus prouinciæ ciuitatibus legendum proponi, ut omnes an mandata ſeruarentur, ſcire poſſent. [d]

a lib. 53.

b in l. ſolent. 6. §. ult. ff. de offic. proconſ.

c Nouella 17.

d §. pen. d. Nou. 17. & l. ult. C. eod. ſcilicet de mand. Princip.

Duplex autem armarium, duplicis prouinciarum Imperii Orientis, & Occidentis typum refert, ad quorum concordiam ſignificandam, vtriorumque codicum tegumenta, coloribus & notis ſibi reſpondentia cernuntur. In his colores quatuor exprimuntur, viridis, luteus ſeu aureus, purpureus, & ferrugineus huius loco manuſcripti codices, album pingunt: librorum tegumenta, pro magiſtratuum dignitatibus, varia reperiuntur: qui Illuſtribus tradebātur, in vmbilico vultum Principis aureum, aut eius loco notas quaſdam habebant, quibus alij carebant: Codices manuſcripti albos ſiue argenteos, & aureis faſciis in capitibus, & medio, cinctos, tam in Oriente, quàm Occidente, illuſtrium libros repræſentant. In meo codice, pro albo, purpureus color ſpectatur. Vicarii duo, & ipſe Primicerius Notariorum, omneſque rei militaris Comites, Duceſque notas ſuis libris inſcriptas habebant, quarum aliæ ſunt. FL. IN. TALL. COM ORD. PR. quas ita ſum interpretatus, Fœlix liber inuoctus notariis laterculi continens mādata ordine primiceri. Aliæ ſunt, FL. VAL. COS. TRI. IVSSI. D. quas ita expoſui Fœlix liber venit à laterculo continens ſacros titulos rerum largitionalium iuſſione diuina. Sic in iure debita fiſcalia vulgo tituli largitionales uocantur. [e] Verba quoq; diuinæ iuſſionis reperiuntur, & apud Iuſtinianum. [f] Aliæ notæ ex codicibus horum armariorum inſcriptæ in impreſſa Notitia non reperiuntur: at in manuſcriptis hæ viſuntur. FL. VALL. P. N. EVS. IVSSV. DD. quas interpretor. Fœlix liber venit a laterculo primiceri Notariorum eius, iuſſu diuino. Conſtat enim apud Petrum Diaconum has notas, EVS. ſignificare eius. Hæc inſcriptio in tergo Codicis mandatorum Præſidis Thebaidis inuenitur, qui in Notitia impreſſa loco EVS. habet E. N. IVSSV. AV. id eſt & Notariorum iuſſu Auguſtali. In eadem Notitia manuſcripta, in unius Codicis dorſo hæ notæ reperiuntur. FL. VALE. MAG MEM. IVSSI. D. quæ ſunt pro inſignibus Magiſtri ſcriniorum Occidentis, & ſignificant. Fœlix liber uenit a laterculo edendus Magiſtro memoriæ iuſſione diuina: alias verò notas VALE. credo eſſe ſcribendas VALL. vt aliæ ſimiles ſunt in eodem armario FL. VALL. PNV. IVSS. DD. Difficile eſt has notas exponere, quas Iuſtinianus [g] ſigna, & compendioſa ænigmata appellat; ſed quantum coniectura aſſequi potui, pro virium tenuitate explicare ſum conatus, ſi ſcopum non attigero, ſatis erit propius acceſſiſſe, aut ſaltem aliis acutioris ingenii verius interpretandi viam aperuiſſe.

e l. 2. C. de Canone. larg. tit.

f Nouel. 114.

g in l. 1. § ult. C. de vet. iure enucleando.

Armaria in ſummo faſtigata, binos vtrinque habent genios, purpureis ſtolis amictos, qui muliebre caput circulo incluſum, flexis genibus ſuſtinent, ſupra Orientale ſcriptum eſt DIVINA PROVIDENTIA, ſuper Occidentale, DIVINA ELECTIO: ſed in Viſioi codice primum eſt viri caput purpureo pallio humeris iniecto. Pierius ad Deum hæc refert, prout omnia ſunt referenda: ſed uereor nè humani Principis prouidentia ſignificetur, velut à Deo miniſtrantibus angelis ipſi inſpirata, quam ſub fœminæ effigie repræſentat; Inſinuat autem Principis diuina prouidentia afflati, orbem Romanum gubernari, qui libris mandatorum traditis magiſtratus ad illum rectè adminiſtrandum inſtituit; ſimiliter diuina eius electio eſſe intelligitur, cum inſpirante Deo, uiros ad hoc munus idoneos, & ſcientia, ac rerum vſu expertos legit. Actiones verò, & res Principis, paſſim in iure diuinæ appellantur, vt diuina indulgentia, [h] diuina delegatio, [i] ſanctio, [k] domus, [l] & alia huiuſmodi. Eodem modo diuina eiuſdem prouidentia, & electio eſt appellata.

h l. 3. ff. de conſtit. Princip.

i l. pen. C. de appellat.

K l. 4. C. de temp. appell.

l l. 7. C. de ſacroſ. eccl. l. 8. C. de exact. trib. l. 15. C. de re milit.

In ſingulis præterea vtriuſque armarii angulis, ſingula humana capita circulis incluſa ſpectantur, quę eodem oris & veſtium habitu ſibi reſpondent, primum enim id eſt Orientale armarium in ſummo læua habet hominis effigiem tonſo capite, tunica purpurea, & ſupra eam toga praſina indui, cuius inſcriptio eſt, SCIENTIA REI MILITARIS; ſed in manuſcriptis eſt VIRTVS, vtrumque pro eodem Veteres habuere. Alterum quoque armarium id eſt Occidentale, in ſummo & ipſum à læuā eiuſdē oris, & habitus caput habet, cui inſcriptiō eſt VERNVS, id eſt primum tempus anni, adoleſcentiæ comparatum, qua ſcientiam rei militaris apprehendendam eſſe ſignificatur. Hæc enim ætas apta eſt ad diſcēdū, [m] & ob id ſcientiæ militari Ver reſpondet. Togam viridem geſtant, quòd hic color uerno tempori, quo omnia uirent in primis conueniat. Caſſiodorus [n] loquens de coloribus quatuor factionum aurigarum, quarum una praſini coloris ver imitabatur. Praſinus, inquit, uirenti uerno eſt dicatus, unde ſolet eſſe argumentum ſpei, quæ ex rei militaris ſcientia concipitur. Toga uerò propria eſt Romanorum veſtis, [o] indicat in ea ipſos excelluiſſe. Rubeus color in tunica ſignificat partem caloris æſtiui ineſſe veri. In manuſcriptis, capita muliebria capillos in humeros ſpargunt.

m l. 37 ff. de ædilitio edicto.

n lib 3. variar. ad Fauſtum.

o l. 32 ff. de ture fiſci.

A dextera ſummi anguli armarij Oriētalis eſt imago capitis muliebris cauo orbi incluſa, quæ ſupra

viridem

uiridem tunicam, togam geſtat roſcam, cui inſcriptū eſt VIRTVS, ſed manuſcripti habent SCIENTIA REI MILITARIS. In eodem angulo alterius armarij, ſimile omnino caput huic reſpondet, cui inſcriptum eſt, AESTAS, quæ cum propter ardorē ignem imitetur, roſeam togam induit: Caſſiodorus [a] Roſeus, inquit, æſtati flammeæ dicatus eſt: Hæc virilem ætatem, robore firmatam refert, cui æſtiui labores conueniunt. Robur enim pro virtute Veteres accipiebant, vt indicat Gordiani nummus, in quo ſpectatur Hercules nudus, cum clava, & inſcriptione VIRTVS AVGVSTI. ſignificant ergo hæ imagines, ea ſcientia rei militaris, virtutem & robur æſtati reſpondens oriri. Praſſinus color in tunica, forte denotat virtutem uirentem, rei militaris ſcientia produci, quemadmodum æſtas veri ſuccedens, eius viriditatem retinet: At manuſcripti togā æſtatis auream, tunicam verò rubram oſtendunt. Toga, Romanos, & eorum Imperium indicat quod virtute excelluit; ſicut & Virgilius [b] ſignificat.

a in loco ſup. cit.

b in 7. Aeneid.

Hinc progeniem virtute futuram
Egregiam, & totum quæ viribus occupet orbem.

A læua Orientalis armarij in imo eſt aliud caput humanum, duplici luteo circulo incluſum, ſubſcriptum eſt, AVCTORITAS. Caput purpureo pileo tegitur, tunica viridis ab humeris circa collum rubeo limbo ornata pendet; Ante pectus rubeum pallium à ſiniſtro humero deſcendit.

In imo læuæ Occidentalis armarij, eſt omnino huic ſimile caput, cui ſubſcriptum eſt, AVTVMNVS: Praſſina tunica, indicat verni aeris temperiem, & plenum virentibus fructibus autumnum redire. pallium rubens ante pectus eo tēpore adhuc æſtatem caleſcere oſtendit; fœcunditas verò fructuum in primis adſcribitur autumno, quod & Vergilius [c] hoc carmine cecinit.

c in 2. Georgic.

Et varios ponit fœtus autumnus, & alte
Mitis in apricis coquitur vindemia ſaxis.

Ob id eum Græci ὀπώραν vocant: ſignificatur autem ex ſcientia rei militaris, & virtute auctoritatē, ac imperium, cum utilitate, & commodo acquiri. quod in primis Romano contigit Imperio. Pileus purpureus caput tegens, ſapientiæ ſignum eſt, ut Heſychius & Pierius volunt, propterea quod in capite cerebrum ſapientiæ eſt organum: Purpura Principis propria, eius prudentiam, & imperium inſinuat: autumnus & ipſe capite tecto pingitur, ob ventos & aeris frigiditatem, quibus vexatur, vnde noxius ab Hipocrate prædicatur: ſed in manuſcriptis hæc duo capita ſunt mulierum, ſparſis in colla capillis cum croceis pallijs humeris iniectis.

In imo dexteræ Orientalis armarij, vltimum eſt caput hominis, duplici & ipſum orbi cauo, luteoque incluſum, cuius humeris rubens tunica pēdet, praſſinum pallium ante pectus tegit, ſubſcriptum eſt, FELICITAS, cui in occidentalis armarij parte dextra, ſimile caput reſpondet; infra ſcriptum eſt HYEMS, quę ex praſſino pallio ſuperiore, Veri ſe obuiam ire oſtendit; rubens tunica æſtatem mox reuerſuram indicat: Id tempus autem, quo fructibus fruimur, felicitati aptum eſſe conſtat, & genio opportunum, quod & Virgilius [d] ſignificat.

d in 1. Georgic.

Frigoribus parto agricolæ plerunque fruuntur.
Et mutua inter ſe læti conuiuia curant.
Inuitat genialis hyems, curaſque reſoluit.

Itaque ex ſcientia rei militaris uirtus, ex virtute auctoritas, ex auctoritate fœlicitas prouenit, quę omnia Imperio Romano contigere. In manuſcriptis pro hyeme eſt mulier, pallio purpureo caput, tergumque, & pectus tecta. Hanc ante duę albę cornicule, quę auerſę conſpiciuntur, ſunt Hyemis ſymbolum, inquit Pierius. [e] albę propter niuem hyemalem oſtenduntur. Ego eas hic concordiæ typum eſſe puto, ob eximiam fidem, quam inter ſe ſeruant. Principum enim cōcordia, & mutui amoris candor, per albas aues inſinuatur. Summatim verò plurimi codices ordine diſpoſiti, rectam Imperij Romani Magiſtratū adminiſtrationem repræſentār, quæ ex libris mandatorum ipſis traditis, indicatur. Explicitis Romani Orientalis Imperij dignitatibus, ad Occidentales Notitia tranſit, quas pro viribus interpretari conabimur.

e auctoritate Heſiodi & aliorū.

Finis Primi Libri, Et dignitatum Rom. Imperij Orientalis.

GVIDI PANCIROLI
Commentariorum,
IN NOTITIAM VTRANQVE IMPERII ROMANI,
Liber Secundus.

IN QVO DIGNITATES ET ADMINISTRATIONES, tàm Ciuiles, quàm Militares in partibus Occidentis exactè declarantur.

Cui adiectus etiam eſt eiuſdem Auctoris Libellus de Magiſtratibus Municipalibus.

V E N E T I I S.

Apud Ioan. Antonium, & Iacobum de Franciſcis.

M D C I I.

DE OCCIDENTALIS IMPERII:

Dignitatibus tàm Ciuilibus, quàm Militaribus.

LIBER SECVNDVS.

NOTITIA.

NOTITIA DIGNITATVM OMNIVM tàm Ciuilium, quàm Militarium, in partibus Occidentis.

De initio, terminis, diuiſione, ac dignitatibus Imperij Occidentalis.

CAPVT I.

COMMENTARIVM.

IMPERIVM Roma. ab Auguſto penes vnũ Principem vſq; ad M. Antoninum, & Verum continuauit: Hi ſimul primi imperare cœperunt; deinde Seuerus cum Antonino filio, & alij; ſed hi nullam prouinciarum diuiſionem fecerunt, cum ſemper apud maiorem tota auctoritas permaneret. Probus & Florianus primi [a] in diuerſis partibus, ſed paucis menſibus regnarunt. Cum verò Diocletianus, & Maximianus principatu ſe abdicaſſent, Orientem cum Illyrico, Galerio Maximino; Conſtanti verò Chloro Conſtantini Magni patri, cum Africa Occidentis partes aſſignarunt. [b] Sed is, Italia tum à Maxentio occupata, ultra alpes Cottias tantum regnauit. Poſt hos Magni Conſtantini filij aliter Imperium diuiſerunt; quod fratribus extinctis, primo in Conſtantium, mox in Iulianum apoſtatam in ſolidũ peruenit, donec Valentinianus illud denuo cum fratre eſt partitus; Orienteque Valenti tradito, Occidentem ſibi retinuit; quorum deficientibus ſucceſſoribus, ſolus Theodoſius Magnus rerum potitus, Arcadio Orientem, Honorio Occidentẽ, ideſt Italiam, Gallias, Hiſpaniam, Britanniamque, & Africam dedit, [c] ad fines Meridiem verſus ad Berenicen ultimam ciuitatem Cyrenaicæ ſeu Libyæ ſuperioris, quæ Pentapolis, à numero quinque vrbium dicebatur, ſunt poſiti; inde Africa minor ſeu Tripolitana à Syrtibus, & a Boreo promõtorio Occidentalis Imperii initium fuit. Ad Septentrionem verò Princeps Orientis Macedoniam, cum Myſia prima & ſecunda, vſque ad Scardum montem, ſeu Drilonem fluuium, & Danubium tenuit. Vltra Pannoniã & Dalmatiam, omnia ad Occidentale Imperium ſpectabant, quemadmodum ex Notitia, & Procopio [d] deprehenditur, qui Honorio imperante Occidentale Imperium à Gadibus meridiem verſus vſq; ad fines Africanæ Tripoleos itineris dierum XC. fuiſſe ſcribit, ab altera Herculis columna ſecundum Europæ littus vſque ad Sinum Ionium dierum LXXV. Orientis vero Imperium à finibus Cyrenes vſq; ad Epidamnum ſeu Dyrrachium nauiganti iter CXXII. dierum fuiſſe, & Byzantio ad Iſtri oſtia dierum XXII. E Chalcedone in Phaſim fluuium dierum XL. addito itinere Dyrrachio Conſtantinopolim vſque totum Orientale Imperium ambitum dierum 347. habuiſſe memorat. Notitiæ tempore hec Imperii Romani diuiſio fuit, quæ in pluribus militum inſignibus decuſſatis repræſentatur, in quibus Orientis, Africæ, Illyrici, & Occidentis partitio duobus typis indicatur, Orbe ſcilicet hoc O. linea una per medium ducta diuiſo, aut cruce obliqua inſtar literæ X, diſtincto. Relictæ autem ſunt Orienti prouinciæ L X. videlicet ſub P. P. Orientis L. ſub P. P. Illyrici X. Occidenti LVIII. ex quibus XXIX. P.P. Italiæ parebant, totidem Præfecto Galliarum. Communi tamen conſenſu, vterque Princeps res Imperii ſemper adminiſtrauit, leges coniunctim promulgauit, arma coniunxit, ac ſimul Conſules creauit; quorum alter Romæ, alter Conſtantinopoli reſidebat, ut duo dimidia coniuncta viderentur Imperia. Ob duplicem verò adminiſtrationem, dignitates, & magiſtratus geminari oportuit, qui ſimiles, ac ferme iidem vtrobique creabantur, & ſi ob regionum, & rerum diuerſitatem, in quibuſdam differebant. Poſt operis inſcriptionem ſequitur in Notitia index dignitatum Imperii Rom. Occidentalis: Quarum nomina & ſeriem prius uolui hac in Tabella proponere Lectori.

a ...ndtro Zona

b ... Aurelius ...r de Caſa... ...s & alyro... ...nt, vt Oroſ... ...ſa. 25. qui ... primã Im... ... diuiſionẽ ... dicunt.

c ...ſimus, in

d in 1. de bell. Vandalic. in prim.

Annonarij Tuſciæ, & Vmbriæ.
Piceni ſuburbicarij.
Campaniæ.
Siciliæ.
PER Africam duo.
Byzantij, alia Byzatij.
Numidiæ.
PER Hiſpanias tres.
Beticæ.
Luſitaniæ.
Galleciæ.
PER Gallias ſex.
Viennenſis.
Lugdunenſis primæ.
Germaniæ primæ.
Germaniæ ſecundæ.
Belgicæ primæ.
Belgicæ ſecundæ.
PER Britannias duo.
Maximæ Cæſarienſis.
Valentiæ.

Correctores tres.

PER Italiam duo.
Apuliæ, & Calabriæ.
Lucaniæ, & Brutiorum.
PER Pannoniam vnus, Sauiæ.

Præſides trigintaunus.

PER Illyricum quattuor.
Dalmatiarum.
Pannoniæ primæ.
Norici Mediterranei.
Norici Ripenſis.
PER Italiam ſeptem.
Alpium Cottiarum.
Rhetiæ primæ.
Rhetię ſecundę.
Samnij.
Valeriæ.
Sardiniæ.
Corſicę.
PER Africam duo.
Mauritaniæ Sitifenſis.
Tripolitanæ.
PER Hiſpanias quattuor.
Tarraconenſis.
Carthaginenſis.
Tingitaniæ.
Inſularum Balearium.
PER Gallias vndecim.
Alpium maritimarum.
Alpium Poeninarum & Graiarum.
Maximę Sequanorum.
Aquitanicæ primæ.
Aquitanicæ ſecundæ.
Nouem populanæ.
Narbonenſis primæ.
Narbonenſis ſecundæ.
Lugdunenſis ſecundæ.
Lugdunenſis tertiæ.
Lugdunenſis Senonicæ.
PER Britannias tres.
Britanniæ primę.
Britannię ſecundę.
Flauię Cęſarienſis.

COMMENTARIVM.

NOTITIA, & Orientis dignitatib. explicatis, Occidentales eodem ordine repræſentat; primo Illuſtres, deinde Spectabiles, poſtremo Clariſſimos, Perfectiſſimosq; recenſet. Inter Illuſtres, quẽadmodum in Oriente fecerat, duos Præfectos Prætorio, Italiæ, & Galliarum, Præfectumq; Vrbi præmittit. Sed Gallijs hoc tempore a Barbaris magna ex parte occupatis, eius Præfecti inſignia omittuntur. In numero tãtum magiſtratuum Orientale Imperium ab Occidentali diſcrepaſſe videtur. Inter illuſtres enim pro quinque magiſtris Orientis hic tres tantum recitantur, duo in præſenti, alter peditum, equitum alter. Tertius & ipſe equitum per Gallias, prout Conſtantinus diſiunxerat, qui peditũ magiſtros, ab equitum præfectis diuiſerat. In Oriente quinque magiſtri mixtim equitibus, peditibusque imperabant.

Inter Spectabiles quoq; Proconſules numero differebant, qui in Oriente duo reperiebantur, Aſiæ & Achaiæ; Hic unus tãtùm Africæ. Vicarij etiam quattuor totidem Diœceſes Orientis gubernabant, ſex in Occidente. Hic aũt animaduertendam eſt, dum legitur Proconſul Africæ, cuius Vicarij ſex; intelligendum eſt, cuius ſcilicet Africæ, nõ Proconſulis, quia ſoli Præfecti Vicarios habebant, non Procõſules: inter hos eſt Vicarius VII. prouinciarum, ita tũ Galliæ videntur appellatæ, etſi re vera XVII. prouincias continerent, quia ad VII. redigebantur, ut infra ſuo loco explicabitur, Vetuſtus tamen codex legit, Proconſul Africæ unus. Comites etiam Orientales ab Occidentalibus numero differebant: nam in Oriente duo tantum erant, ſex in Occidente. Similiter Duces Orientis XIII. numerantur, Occidentis XII. Clariſſimorum quoque numerus diſſidebat; Siquidem in Oriente XV. Conſulares reperiebantur, in Occidente XXII. in quibus Codex impreſſus deficit. Nam XX. ſolum numerat, quibus duo in fine addendi, ſcilicet per Britannias duo, Maximæ Cæſarienſis, & Valentiæ, qui numerum XXII. complent. Correctores etiam duo erant Orientis, tres Occidẽtis. Item illius Præſides XL. huius XXXI. quibus Mauritaniæ Cæſarienſis Præſes deeſſe videtur; ſed quia eius prouinciæ Dux etiam præſidis officio fungebatur, non Præſidibus, ſed Ducibus adſcribitur: Verè tamen XXXII. erant præſidales prouinciæ, inter quos perfectiſſimus nullus in hoc indice nominatur, qualis in calce operis præſes Dalmatiæ cum ſuis inſignibus repræſentatur. Nullus verò in Oriente perfectiſſimus apparet, ubi tamen duos fuiſſe dixi. quia in hac dignitate explicanda non multum Notitia laborauit. ſinguli igitur magiſtratus ſuis locis quo ordine, in Oriente cuiuſque inſignia & officia ſunt oſtenſa infra exponentur: & a P.P. Italiæ, tanquam digniori auſpicabimur.

DE PRAEFECTO PRAETORIO *Italiæ.* Cap. II.

ANTE Valerianum duo tantum in ſolidum erant P. P. poſtea diuiſas regiones habere cœperunt. Ragonius enim, ut auctor eſt Spartianus in Balliſta Tyranno ſub Valeriano Illirico, & Gallijs præfuit: primus verò Cõſtantinus quattuor

a lib. 20.
b l. 49. C. Theo. de Decur.
c lib. 21.
d lib. 26.
e l. 16. C. Thе. de oper. pub.
f l pen. C de con trah. empt.
g l præcipimus. 32. C. de appel.
h l. 21. C. Th. de nauicul.

inſtituit, inquit Zoſimus.[a] vnum Orienti, ſecundũ Illirico, tertium Italiæ, Africæque præfecit, quartũ Gallijs, Hiſpanijs, & Britanniæ. idq; obſeruatũ eſt, & ſub Conſtantio, qui ad Taurum P.P. ſcribit,[b] quem Italiam rexiſſe Ammianus[c] affirmat. Sed idem ſcribit.[d] Mamertinum Iuliano Apoſtata imperante, Italiæ, Illyrici, & Africæ præfectum prętorio fuiſſe. itaque Illyricum non ſemper ſuum præfectum habuit. Verum diuiſo inter Valentinianum, & Valentem Imperio, quemadmodum auctor eſt Marcellinus, Præfectus Italiæ ſolum Illyricum Occidentale obtinuit, quod prius totum ſuo parebat Pręfecto. Valentinianus enim Probo,[e] item Fabiano[f] P.P. Italiæ & Illyrici ſcribit: Galliæ Præfectus ut prius erat, permanſit. Sed præfectus Italiæ in Principis Comitatu degebat, ſicut & præfectus Orientis Cõſtantinopoli, qui præfecti prætorio Comitatus uocabatur.[g] Italiæ ergo præfecto tres nobiles, ampleque traditæ ſunt Diœceſes. Italia, Illyricum, & Africa.[h] Quare idem P.P. Illyrici, Italięq; appellatur: Ad quem à præſidibus prouinciarum[i] ipſi commiſſarum appellabatur.[k] Conſtantius,[l] ad Taurum P.P. Italiæ, De Sardinia, inquit, Sicilia, Campania, Calabria, Brutijs, & Piceno, Aemilia, & Venetia & ceteris, interpoſitas appellationes laudabilis ſublimitas tua more ſolenni debebit audire. A Spectabilibus quoque ad eundem, & Quæſtorem palatij prouocabatur, officio tamen præfecti litigantium acta excipiente, & iudicata exequente.[m] In Iuſtiniani Codice nulla Pręfectorum Italię, aut Galliarum fit mentio; ſed tantum Orientis, & Illyrici, ſcilicet Orientalis, quia eo tempore extinctum erat Occidentis Imperium. Ipſe verò Africa denuo recepta, illi proprium Præfectum adiecta Sardinia tradidit. Italiæ ſerius recuperatæ ſuus Pręfectus redditus non inuenitur. Eam quidem a Narsete Eunucho rectam fuiſſe conſtat; ſed eius magiſtratus titulus in iure non apparet. Qui poſt eum fuerunt Exarchi, ideſt præcipui Pręſides ſunt uocati. Præfecti verò Eparchi dicebantur.

i l. 15. C. Th. de appel.
k d. l. præcipimus. 32. C de app. l. d lud. & §. illa in auth. eo. tit.
l in l. 27. C. Th. eod. tit.
m §. 1. in Auth. de admoniſ. iſ. in ſacr. app.

NOTITIA
INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS, PRÆFECTI
Prætorio per Italias.

ITALIA ILLYRICVM AFRICA.

COMMENTARIVM.

OMNIA Orientis Pręfectorum inſignia, & ornamenta officiumque, Præfectus Italiæ tenuit, ſcilicet auratum Carpentum quattuor albis equis tractum, & vultus Principium: præterea abacum albo tapeto inſtratum, qui librum erectum, purpuraque tectum binis hinc inde Cereis accenſis ſuſtinet: In cuius medio aureum Principis caput ſpectabatur. In manuſcriptis argenteum tergum, aureæ faſciæ in capitibus, & medio cingunt. Præferebat quoque effigies trium mulierum, vaſa aureis plena geſtantium; quæ capita aureis pinnis ornatæ, purpureo pallio auro circum texto, & in humeros, demiſſo velantur. Talaribus, albisque tunicis indutæ, nudis pedibus incedunt: Primæ inſcriptum eſt ITALIA. Secundę ILLYRICVM. Tertiæ AFRICA. In Vrſini codice rubris Cothurnis euinctæ, pallijs humeros tegunt. Italiæ XVII. fuere prouinciæ, Illyrici VI. Africæ VII. Harum trium Diœceſeon hic P. P. totidem Vicarios habuit, videlicet Romæ, Italiæ, & Africæ: Illyrici verò tum deuaſtati, nullum Notitia Vicarium ponit, eius tantum Diœceſim in indice nominat; antea tamen fuit, quem infra ſuo loco poſt alios reſtituere conabor. idem omnino officium hic Præfectus habet, quod alij Orientis, & latè ſupra eſt explicatum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Præfecti Prętorio Italię Diœceſes infraſcriptę.

Italia, Illyricum, Africa.

Prouincię Italiæ decem & ſeptem.

VENETIAE.
Aemiliæ.
Ligurię.
Flaminiæ, & Piceni Annonarij.
Tuſciæ, & Vmbrię.
Piceni Suburbicarij.
Campanię.
Siciliæ.
Apulię, & Calabriæ.
Lucanię, & Brutiorum.
Alpium Cottiarum.
Retiæ primę.
Retię ſecundæ.
Samnij.
Valerię.

Sardiniæ.
Corſicæ.

Illyrici Sex.

Pannoniæ Secundæ.
Sauiæ.
Dalmatiarum.
Pannoniæ primæ.
Norici Mediterranei.
Norici Ripenſis.

Africæ Septem.

Byzacium.
Numidia.
Mauritana Sitifenſis.
Mauritania Cæſarienſis.
Tripolis.
Præfectus Annonæ Africæ.
Præfectus fundorum patrimonialium.
Officium viri illuſtris Præfecti prætorio Italiæ.
Princeps.
Cornicularius.
Adiutor.
Commentarienſis.
Ab actis.
Numerarij.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores Singularij.

COMMENTARIVM.

QVEMADMODVM in numero magiſtratuum Orientale Imperium ab Occidentali differebat, ita in Diœceſibus Vicariorũ diſcrepabat. Præfectus enim Orientis quinque Diœceſibus præerat. Præfectus Italiæ tribus tantum, Italiæ, Illyrici, & Africæ. Italiæ prouinciæ erant XVII. Illyrici VI. Africæ VII. Vt apud Notitiam ſcriptum extat, ſed verè non erant niſi VI. computata in his etiam Mauritania Cæſarienſi à Duce adminiſtrata, & ſupra in indice omiſſa, quoniam à Duce regebatur, & Africa, à Proconſule recta, ideoque omiſſa, quia inter Conſulares, aut Præſidales non numeratur. Verum numerus augetur, quoniam inter prædictas VII. Africæ prouincias Notitia Præfectum annonæ Africæ, & Præfectum fundorum patrimonialium recenſet, quem eum eſſe puto, qui Gildonis patrimonium procurabat, & officium quemadmodum Comes rerum priuatarum habebat, & ferè illi æquabatur, vt in eo dicetur. Hi tamen prouinciarum rectores non erant, ſed quia amplam habebant adminiſtrationem, Præſidibus comparabantur, & pars diœceſis Africanæ habebantur, de quibus infra ſuo loco dicetur. His ergo duobus præfectis ademptis, prouinciæ Africæ VI. remanebant, duæ Conſulares, Byzatium & Numidia, tres Præſidales, & ſi Notitia in indice duas tantum ponat, ſcilicet Mauritaniæ duæ, Sitifenſis, & Cæſarienſis. & Tripolis His addenda eſt Africa cum Proconſule. itaque ſunt VI. prouinciæ.

Idem omnino officium hic Præfectus, quod alij P.P. Orientis habent; Quare quæ ibi dicta ſunt, hic repetenda non putaui. Vt autem apertius huius Præfecti pateat imperium, eorum, quibus præerat, breuiarium appoſui. Poſt hunc ad alium P.P qui ſecundum inter illuſtres gradum tenet, erit tranſeundum.

PRÆFE-

	Præfectus P.		Quibus imperaret.
	Proconſul Africę I.		*Africa.*
	Vicarius Romæ, cui prouinciæ X.	*Conſulares IIII.*	*Campania*
			Tuſcia
			Picenum Suburbicarium
			Sicilia.
		Correctores II.	*Apulia Calabriaque*
			Brutij
		Pręſides IIII.	*Samnium*
			Sardinia
			Corſica
			Valeria.
	Vicarius Italię VII.	*Conſulares IIII.*	*Venetia & Hiſtria*
			Aemilia
			Liguria
			Flamminia & Piceni annonarij.
		Pręſides III.	*Alpes Cottiæ*
			Rhetia prima
			Rhetia ſecunda.
P.P. Italiæ parebant prouinciæ XXIX. Vicarij III.	*Vicarius Africæ V.*	*Conſulares II.*	*Byſantium*
			Numidia.
		Præſidum III.	*Tripolitana*
			Mauritiana Sitifenſis
			Mauritiana Cæſarea
	Vicarius Illyrici VI.	*Conſularis I.*	*Pannonia ſecunda.*
		Corrector I.	*Sauia.*
		Præſides IIII.	*Pannonia prima*
			Noricum Mediterraneum
			Noricum Ripenſe
			Dalmatia.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Præfecti Prętorio Galliarum Diœceſes infraſcriptæ.

Hiſpaniæ ſeptem Prouinciæ. Britanniæ.

Prouincię Hiſpaniæ ſeptem.

BAETICA.
Luſitania.
Callecia.
Tarraconenſis.
Carthaginenſis.
Tingitania.
Baleares.

Prouincię Galliarum decem ſeptem.

VIENNENSIS.
Lugdunenſis prima.
Germania prima.
Germania ſecunda.
Belgica prima.
Belgica ſecunda.
Alpes Maritimæ.
Alpes Penninæ, & Graiæ.
Maxima Sequanorum.
Aquitania prima.
Aquitania ſecunda.
Nouem populi.
Narbonenſis prima.

Narbo-

Narbonenſis ſecunda.
Lugdunenſis ſecunda.
Lugdunenſis tertia.
Lugdunenſis Senonia.

Britanniarum quinque.

MAXIMA Cęſarienſis.
Valentia.
Britannia prima.
Britannia ſecunda.
Flauia Cæſarienſis.
Officium viri Illuſtris Præfecti Prætorio Galliarum.
Princeps.
Corniculatius.
Adiutor.
Commentarienſis.
Ab actis.
Numerarij.
Subaudiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores ſingularij.

COMMENTARIVM.

DE PRAEFECTO PRAETORIO Galliarum. Cap. III.

CONSTANTINVS quarto Præfecto Prætorio, inquit Zoſimus, [a] trans Celtas & Hiſpanos cum inſula Britanniæ commiſit; Sed & ſi pluribus regionibus pręeſſet, à Gallijs Italiæ proximioribus, & opulentioribus, P.P. Galliarũ eſt appellatus. Ita Valentinianus Viuentium, [b] Florentium, [c] & Antonium. [d] Arcadius Vincentium; [e] Honorius Dardanum [f] appellant. Itaque XXIX. prouincijs imperabat, VII. in Hiſpania; XVII. in Gallijs; & V. in Britannia. His omnibus in tres Diœceſes diuiſis, totidem Vicarios præfecit. Verùm Britannia, & Hiſpania, Gallijſque à Barbaris captis, [g] hic P.P. eſſe deſijt, vnde nulla eius hic repræſentantur inſignia, tantùm recitantur Diœceſes, & officium, quod idem eſt cum Præfecto Prætorio Italię: vel fortè quia eadem, quę & P.P. Italię geſtabat inſignia, fruſtrà viſum eſt ea repeti. Elenchus, in quo hæ Diœceſes recitantur, eſt mendoſus. Tres enim recenſentur. Prima Hiſpaniæ. Secunda ſeptem prouinciarum, legendum eſt XVII. quæ prouinciarum, quæ erant in Gallijs. Tertia Britannię in quinque prouincias diuiſa. Hiſpania verò VII. habebat. Nullam verò Iuſtinianus in ſuo catalogo Præſidum [h] harum prouinciarum eum Romanum Imperium non agnoſcentium, mentionem facit. His ſummatim de Præfectis Prætorio Occidentis deguſtatis ad tertium, Occidentis Illuſtrem, id eſt Præfectum Vrbi progrediamur.

a lib. 2.
b in l. 2. C. de re lateo. l. vnic. C. ne opera à collato. exig.
c l. 3. C. Theo. de conſ. ſiue adſer.
d l. decuriones. 16. C. de quæſtio.
e l. 1. 2. & 3. C. C. de his qui con diti pr pr. re. leq.
f l. 171. C. Th. de decurio.
g Nicepho. lib. 14. c. 56. Pa. Diacon.
h in Nouel. 8. ad fin.

DE PRAEFECTO VRBI ROMAE. Cap. IIII.

PRÆFECTVS Vrbi Romæ ab Auguſto potius reſtitutus, quàm inuentus videtur. Nam vt Tacitus [i] ſcribit. Antea profectis domo Regibus, mox Magiſtratus, ne vrbs ſine Imperio foret, vnus in tempus deligebatur, qui illis abſentibus ius diceret, ac ſubditos moderaretur, feruntque a Romulo Dentrem Romulium, poſt à Tullo Hoſtilio, Numam Martium, & à Tarquinio ſuperbo SP. Lucretium vrbi impoſitos. Cęterũ Auguſtus bellis ciuilibus implicatus, Cilnicum Mœcenatem, equeſtris ordinis virum Romæ atque Italiæ præpoſuit. Mox rerum potitus, ob magnitudinem populi, ac tarda legum auxilia, ſumpſit e Conſularib. qui coercerent ſeruitia, quod ciuium audacia turbidum, niſi vim metuat. Primuſque Meſſala Coruinus eam poteſtatem, ſed paucos intra dies finem accepit, quaſi neſcius exercendi. Tum Taurus Statilius, quanquam prouecta ætate egregiè tolerauit. Dein L. Piſo per XX. annos pariter probatus, publico funere ex decreto Senatus celebratus eſt. Hæc Tacitus. Fuit hic vnus ex his, ad quos Horatius poeticam ſcripſit, & anno à Chriſto nato XXXIII. & Imperij Tiberij XVII. deceſſit. Piſoni Aelius Lamia ſucceſſit, qui non amplius biennio ſuperſtes in magiſtratu obijt. Cęterum Euſebius Cæſarienſis ait Meſſalam Coruinum, qui primus vrbi ab Auguſto eſt pręfectus, intra ſex dies ſe abdicare. Inciuilem eum Magiſtratum eſſe conteſtatus, cui omnem Imperij poteſtatem Auguſtus concedderat, non tantum in vrbe, ſed & extra, intra centeſimum lapidem, id eſt centum millia paſſuum. [k] Vnde rectè Paulus refert quendam municipem Gabiorum, quæ ciuitas eſt Volſcorum, Roma LXX millibus paſſuũ diſtans, à Pręfecto vrbi legatum fuiſſe. [l] Dion [m] ſcribit ex ſententia Mœcenatis vrbi Præfectum ab Auguſto creatum fuiſſe, qui omnes ciuiles, & criminales cauſas in vrbe, & extra intra 550. ſtadia iudicaret, & ad eum ex prouincijs appellaret, quod poſtea emendatum fuit, & actum, vt tantum ex regionibus huic Præfecto ſubiectis ad ipſum prouocaretur. Vopiſcus. [n] Omnis prouincia, inquit, Præfectus vrbis erat, quæ tamen a Proconſulibus, & ab ordinariis iudicibus emerſerat: & paulò poſt, Pręfecturæ Vrbanę appellatio vniuerſa decreta eſt, quod poſtea ad ſuburbanas prouincias eſt reſtrictum, vt ab earum Rectoribus tantum ad Præfectum vrbi prouocaretur. Valens A. [o] Reſeruant, ait, de ſuburbanis prouinciis iudices ad Præfecturam ſedis Vrbanæ, de cæteris ad Præfecturam Prætorio. Hæc ille. Suburbanæ autem vocabantur Italiæ, prouincię quas ſuburbia Romę pertingebant. Ceterum Valentinianus placidè diuiſis cum Genſerico Vandalorum Rege Africę prouincijs, ab illis quas ſibi retinuit, nempe Numidia & vtraquè Mauritania, & Tripolitana, cum Vicarius ibi eſſe deſiiſſet, ad P.V. appellari conceſſit. [p] A Prętoribus etiam, qui imperante Cõſtantino duo tantum Romę erant, ad Pręf. vrbi prouocabatur. [q] [r] Alexander verò Imperator intra vrbem Pręfecti auctoritatem diminuit, quem cum viribus Conſularib. iudicare iuſſit. Lampridius, [s] fecit, inquit, Romę & curatores vrbis XIIII. Sed ex Conſularibus viros, quos audire vrbana negocia cum Pręfecto iuſſit. De capite quoque Senatoris, adiunctis ſibi quinque patritiis Senatoribus, vel ſorte eductis, & magiſtratu functis cognoſcere cœpit. Valens A. [t] Pręfecto, ait, vrbis cognoſcente de capite Senatorum ſpectatorum maximè virorum iudicium quinquevirale ſociabitur, & de pręſentibus, & adminiſtratorum honore functis licebit adiungere ſorte ductos, non ſponte delectos. Hoc eſt quinquevirale iudicium, cuius memo-

C. de off. Præfec. vrb.
i in quinto.
k l. 1. §. initio ff. de off. Præfect. vrb.
l in l. de pollicitationibus, de pollicitatio.
m lib. 25.
n in Floriano.
o in l. 13. C. Th. de accuſat.
p Nouell Valentiniani prima in. 22.
q l. ſi apud. C. de appellat.
r in eodem Alexandro.
s in d. l. 13.

meminit Honorius [a] Quare Baſilio & Prætextato Senatoribus, coram Argolico P.V. artis magicæ accuſatis Theodoricus [b] quinque patritios adiunait: ciuiles verò cauſas, cum Senatores côueniebantur, ſolus audiebat. [c] Ab vrbi Præfecto appellabatur, [d] quod & Conſtantius A. côfirmauit, [e] qua in re P.P. inferior inueniebatur, a cujus ſentêtia appellare nô licebat. [f] Vtrique conceſſum eſt, ut deportare poſſent, quod Præſidibus nô licebat. Vlpianus. [g] A præfecto prætorio, inquit, & eo qui uice Præfecti ex mandatis Principis cognoſcet, item a præfecto vrbi deportatos, quia et quoque ex epiſtola P. Seueri, & Imperatoris noſtri ius deportandi datum eſt, amitte re ciuitatem conſtat. Hæc ille. Præfectus urbi quoſdâ milites in urbis ſtationibus diſpoſitos habebat, ad tumultus, ſiqui orti eſſent, ſedandos. [h] Ad eundê diſciplina ſpectaculorum, cura carnis, ut iuſto precio venderetur, & fori animalium, & totius annonę ſtudium pertinebat. [i] Omnes denique artes ſub eius imperio exercebantur. [k] Quarû tamen moderatio minoribus magiſtratibus à Principe eligendis demandabatur. Symmachus, [l] cum ad præfecturam, inquit, vrbanam ciuilium rerum cura pertineat, minoribus officiis certa quędam membra creduntur, quibus agendis induſtrios, & priuatos oportebat adhiberi. Tales nunc de iudicio numinis tui publicus vſus expectat. ſcribit autem ad Theodoſium Imp.

Huius Pręfecti curam Caſſiodorus. [m] paucis côplectitur, Carpento, ait, veheris per nobilem plebê, publicatæ uota comitantur: habes copioſè vnde tibi gratiam tantæ ciuitatis acquires, ſi merces diuerſæ nulla venalitate uendâtur, ſi exhibitio ſalubriter accenſa, thermarum rapidarum ardoribus non tepeſcat; ſi ſpectaculum, quod præbetur voluptati ſit cauſa lugijs. Hęc ille. Itaque agitatores, ſcenicique, & omnia ad ludos pertinêtia à præfecto urbi diſponebantur. [n] In primis verò urbem à ciuibus & artificibus cuſtodiri iubebat, Theodoſius [o] nullus, inquit, de ciuib. Romanis, nullus de corporatis ad militiã cogendus eſt, ſed tantum ad murorum, portarumq; cuſtodiam, quoties uſus exegerit, i. V. P. V. diſpoſitionib. ab omnibus obſequendum. Cuius ordinatio etiam in muris, turribus, & portis, quæ ſunt labefactata reſtituat, ita ut reparatione murorum, vel omnium, quæ ſupra dicta ſunt, nullus penitus excuſetur. Hæc ille. Ob id hic pręfectus curabat, ut calx pro reparandis formis aquæductuum fieret, cuius coctoribus primo pro tribus vehis calcis ſingulas vini amphoras dabat, & ſingulas vectoribus pro binis millibus, & nongentis pondo calcis, quam Romam vehebant. [p] poſtea inductum eſt, vt vectorib. pro ſingulis uehis ſinguli ſolidi pręſtarentur, quorum tres partes poſſeſſores prędiorum, quartam pręfectus urbi in vino pendebat. Quotânis enim terna millia minorum uehum calcis Vmbri, Piceni, & Câpani Romę pręſtabant, Tuſci 900. [q] Ex his 1500. onera aut vehę pro reparandis formis aquęductuû, reliquum in ſarcienda tecta publica urbis inſumebatur, quorum cura ad vrbis pręfectum ſpectabat. [r] Denique obſeruare tenebatur, ne quis piſtorum corpori annexus aufugeret. [s] Hic Pręfectus urbi vocatur, nulla Romę facta mentione; quia quemadmodum Athenas tanquam cęteris ciuitatibus præſtantes peculiari uerbo ἄστυ appellabant, inquit, Stephanus, ſic Romam per Antonomaſiam urbem uocauere. [t] Primus in Senatu ſententiam P.V. dicebat, ut auctor eſt Caſſiodorus, [u] & ſupra Conſulares ſedebat. in actis D. Sebaſtiani & aliorum martyrum Fabianus V.P. Illuſtriſſimus à S. Tiburtio appellatur, Diocletiano imperante, anno ſalut. 286. [x]

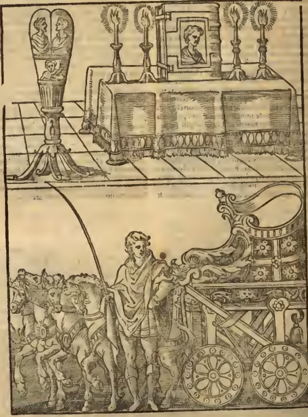
a in l. ult. C. T. de iuriſdic.
b apud Caſſiodorum lib. 4. Variar.
c l. 4. C. Th. de iuriſdic.
d l. Aemilius. 38. de mino.
e l. 23. C. Th. de appell. l. fin. C. de his qui per met. iud. non appellar.
f l. unic ff. de off. Præf. Præt. l. præfectis 17 ff de minor. l. unic. C. de ſent. præf. præt. l. 19. l. 30. l. 35. C. de appel. l. 8. C. de epiſco. audien. l. 16. C. Th. de appellat. Nouel. 119. c. 5.
g in l. 1. §. 2. de leg 3. l. 1. §. 1. de off. Præf. vrb.
h l. 1 §. quies. ff. de off. Præf. vrb. & Deon.
i d. l. 1. §. cura carnis l. vlt. in fin ff. ad l. Iul. de annon.
k l. 4. C. de off. Præf. vrb.
l epiſtola 16.
m lib 6. variar. in formula præfecturæ vrbanæ.
n l. 14. & ſeq C. Th. de ſcenic. l. vl. C. T. de lono. l. 1. C. Th. de vſu ſellar.
o in Nou. ti. 41. de pantapolis.
p l. 1. C. Th. de cal. coct.
q l. 3. C Th. de cal. coct.
r d. l. 3.
s l 8. C. Theo de piſtorib.
t Quintilianus. lib. 8 cap. 2.
u li. 6. in formula præfectura vrbana.
x Cæſar Baron. Card. in annal.

NOTI.

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS, PRÆFECTI

Vrbis Romæ.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Præfecti Vrbis habentur adminiſtrationes infraſcriptę.

PRÆFECTVS Annonę.
Præfectus Vigilum.
Comes Formarum.
Comes riparum, & aluei.
Tiberis, & cloacarum.
Comes portus.
Magiſter cenſus.
Rationalis Vinorum.
Tribunus Foriſuarij.
Conſularis aquarum.
Curator operum maximorum.
Curator operum publicorum.
Curator ſtatuarum.
Curator Horreorum Galbanorum.
Centenarius portus.
Tribunus rerum nitentium.
Officium uiri illuſtris præfecti vrbis eſt ita.
Princeps.
Cornicularius
Adiutor.

Com-

Commentarienſis.
Ab actia.
Primiſcrinius,ſiue Numerarius.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Regerendariua.
Exceptorca. ∴
Adiutores.
Cenſuales.
Nomenculatores.
Singularij.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA P.V. habet, vt P.P.Orientis,& Italię. In Vrſini Codice auriga pedes ſupra rubram tunicá, album colobium indutus vtrinque brachia exerit, peroneſque cœruleos ſupra rubras caligas calceatus, læua virgam tenet, dextra habenas, à capite quadrigę vltimi equi pendentes regit, ceteri tres equi infręnes videntur. In Madructiano, auriga viridi colobio ſupra ſagum praſſinum iniectio, cœruleos cothurnos altè ad genua induit, proximique equi habenas dextra tenet, lęua uirgam geſtat. Currus ab equia albis auratus trahitur, quem carruchâ vocabant. [a] Grattianus ad Nebridium Præfect. vrbi, [b] omnes, inquit, honorati ſeu ciuilium, ſeu militarium, vehiculis dignitatis ſuę, ideſt carruchis intra vrbem ſacratiſſimi nominis ſemper vtantur, ſupra abacus cœruleo tapeto inſtratus, & ſuriectus librum mandatorum argenteo corio tectum ſuſtinet; eum in medio & capitibus aureæ faſciæ cingũt, vt in omnium Illuſtrium inſignibus cernitur. Aurea item Principis imago medio libri tergo includitur. Illo monebatur, vt totius vrbis curam haberet, ac eius vectigalia exigeret.

a l.1.C.de bono. vehic.
b ead.l.1.

Eius officium idem erat, quod Proconſulum. Hic amplius ceteris magiſtratibus, cenſuales, & Nomenclatores habebat, qui in aliorum officijs non reperiuntur, quia in priuatis ciuitatibus cẽſum decurionibus præſentibus Cenſuales agebant: [c] vnde hoc ad officia Præſidum non ſpectabat. At Romæ, vbi pro curia erat Senatus, qui hęc non curabat, agendi cenſus ſollicitudo in urbi Pręfectum reiectatur, qui ob id cenſuales habuit, aliis magiſtratibus minimè neceſſarios. Hic cenſum expediebant, ideſt, cuiuſq; nomen, prædia cum numero iugerum ſcribebant, ac teſtamenta inſinuabant. Nomenclatores verò olim erant, qui candidatis nomina ciuium ſuggerebant. [d] Spartianus. [e] Nomina, ait plurimis ſine Nomenclatore reddidit, quę ſemel & ſimul congeſta audierat. Hęc ille Fartores Nomenclatores Feſtus appellat, qui clam velut infarcirent nomina ſalutandorũ in aurem candidati. Sed hic Nomenclatores eſſe puto, qui ciues ſe aut bona ſua non profitentes nominabant, vt cenſui adſcribi cogerentur, à nominando enim vel citandis ciuium nominibus, ſunt appellati Hi in aliorum magiſtratuum officiis minimè neceſſarij fuere, in alijs enim vrbibus tabularij ciuitatum coram defenſoribus municipalium nomina cum eorum ſubſtantia notabant. [f] Iidem apud Pręfectũ tutores nominabant, qui idonei pupillis darentur, [g] & ideo nominatores vocabantur. [h] Alios etiam publica munera ſubituros ſuggerebant, & nominabãt pro quibus tenebantur, ſiquid illi in demandato munere deliquiſſent. [i] In eodem officio Numerarius fuit, Primiſcrinius cognominatus, cuius officium erat, calcis Romam vectæ, impenſarumque in ędificia factarum, tritici Romam vecti, & inter populum diſtributi, & aliorum huiuſmodi rationes ſcribere. Millenos quoque denarios, quos pro laſido debito populo Romano, Lucani, Brutij, & Campani pendebant in Codices referebant. [k] Erat & huius prætorianę ſedis adiutor Primicerius uocatus, [l] qui delinquentes ligandi, & carceribus mancipanci per biennium curam habebat. Quotannis Præfecti vrbi apparitores ſacram purpuram adorabant, ideſt, purpuream veſtem exoſculantes, Principem reuerenter ſalutabant, quod alijs apparitoribus, præterquam prætorianis, non licebat. [m] Ceteri huius officij homines in P.P. ſunt declarati.

C. de apparitorib. Præfec. urb.
c l. ſuſceptores. 10. C. de ſuſcep. & arcar.
d Feſtus in uer. Fartores.
e in Hadriano.
f d. l. ſuſceptores. 10.
g §. ſed hoc iure, Inſtit. de Attil. tutor.
h rubr. ff. de fideiuſſ. & nominatorib.
i l.2. §1 ff ad munic. l.1. & toto tit. C. de filijs fam. et quemad. pater pro his teneatur.
K l. fi. C. Theo. de ſuarijs.
l in l. vlt. C. eod
m in l.1. C. de apparitor. Praf. vrb.

Præter officium imperabat Præfectus vrbi XV. magiſtratibus ſeu curatoribus, ideſt Pręfectis duobus, videlicet Annonæ, & Vigilum, tribus Comitibus, ſcilicet formarum, item riparum, alueique Tiberis, cloacarumque, & portus. Item Magiſtro cenſus, Rationali uinorum, Tribuno fori ſuarij. Conſulari aquarum, quattuòr curatoribus operum maximorũ, operum publicorum, ſtatuarum, horreorum Galbanorum, Centurioni portus & Tribuno rerum nitentium, quorum officia à Pręfecto annonę exorſi ordine explicabimus.

DE PRAEFECTO ANNONAE. Cap. V.

PRAECIPVA Romanorum cura fuit, ne plebs fame laboraret, cui etiá ad eam ſibi cõciliandum frumentum, quandoque vilius dederunt, atque ẽt donarunt. Mannium Marcium Aedilem plebis primum frumentum populo aſſibus in modios elargitũ fuiſſe Plinius ſcribit. [n] Idẽ, & alij quandoq; fecerunt. C. verò Gracchus Tribun plebis, legem tulit, vt ſemiſſe, & triente frumẽtum populo daretur. [o] Poſt eum M. Cato, ad diminuendam C. Iulij Cæſaris potentiam 1250. talenta, ad diuidendum plebi menſtruum frumentum quotannis impendi ſuaſit. [p] Demum P. Clodius Tribun. plebis. [q] Legem annonariam tulit, ut frumentum populo, quod ante ſemiſſe æris, ac triente, in ſingulos modios vendebatur, gratis daretur. Fuerunt uiginti & trecenta millia hominum qui hoc frumentum acceperunt, quem numerum C. Iulius Cæſar ad centum quinquaginta millia retraxit. [r] poſtmodum capta Africa iuſſit viginti myriades medimnorum Atticorum frumenti, ideſt C C. millia ad alendum populum Romam aduehi, & olei librarum myriades, CCC. ideſt tricies centena millia, vt auctor eſt Plutarchus, duoſque pretores, & totidem Aediles Cereales, à Cerere nuncupatos inſtituit, qui hoc frumentum, Romam aduehendi & populo diſtribuendi curam haberent. [s]

n lib. 18.
o ut auctor eſt Florus.
p Plutar. in C. Caſare.
q auctore Aſconio.
r Trãquil. c. 42. Dion. lib. 43.

Auguſtus verò, & ipſe rerum potitus, vnum ex ordinę equeſtri annonæ Pręfectum elegit, cum enim rei frumentarię penuria plebs premeretur. Anno ab vrbe cõdita DCCXXXII. illi cum faſcibus XXIIII. occurrens dictaturam, annonæque pręfecturam obtulit, qui illa reiecta hanc accepit. Ex Aegyptoque ducenties centena millia modiorum frumenti Romam aduehi curauit, [t] eſſe poſſunt fermè decies ducenta quinquaginta millia ſaccorum frumenti. Eſt enim modius, quantum octo diebus ad vnius hominis victum ſufficit, & pendit libras XVIII alij dicũt XX. Medimnus eſt lib. 120. ſecundum alios 108. [u] Duos etiam viros prætorios creauit, qui prout vſus exigebat, hoc frumentum inter plebem gratuito, aut admodum vili pretio diſtribuerent. Tranquillus; [x] Frumentum, inquit, in annonę difficultatibus ſępè leuiſſimo, interdum nullo pretio uiritim admenſus eſt, ac ne plebs frumentationum cauſa à negocijs auocaretur, ter in annum quaternorum menſium teſſeras dare deſtinauit. Hęc ille. Erat autem teſſera

s l. 2. §. capta deinde Sardinia. ff. de orig. iur.
t ut refert Sex. Aurel.
u Suid. in uer. μέδιμνος. Rhe. fann. Palamon. de põderib. Bud. 5. de aſſe.
x in Auguſto c. 40. & 41.

ſignum ęneum, in quo nomen accipientis, & grani accipiendi quantitas continebatur. Iſidorus.[a] Teſſeræ, ait, ſunt, quibus frumentorum numerus deſignatur. Hę vendi poterant, & legari. Vlpianus.[b] Si libertis ſuis, inquit, teſſeras frumentarias emi voluerit: quamuis maior pars hæreditatis in prouincia ſit: tamen Romę debere fideicommiſſum ſolui, dicendũ eſt: cum appareat id teſtatorem ſenſiſſe ex genere cõparationis; quia hę teſſeræ tantum Romæ emi poterant. Paulus.[c] Si Titio, ait, frumentaria teſſera legata ſit, & is deceſſerit, quidam putãt extingui legatũ, ſed hoc non eſt verum; nam cui teſſera legatur, æſtimatio uidetur legata. Idem:[d] Titia, inquit, Seio teſſeram frumentariam comparari voluit, poſt diem triceſimum à morte ipſius, quęro; cum Seius, viua teſtatrice teſſeram frumentariam ex cauſa lucratiua habere cœpit: nec poſſit id, quod habet, petere: an ei actio competat. Paulus reſpondit, ei, de quo quæritur, pretium teſſerę præſtandum; quoniam tale fideicommiſſum magis in quantitate, quam in corpore conſiſtit. Hæc Paulus. Sed cùm hoc frumentum præſtari deſiſſet. Nerua ferme quingentis millibus aureorum agrum emit, vnde pauperes alerentur, vt auctor eſt Dion. Mox, Traianus quinque millia impuberum ex publico aluit,[e] quem numerum Adrianus, & Antoninus auxerunt, ut Capitolinus memorat, & alimenta uſque ad XVIII. annos pueris dederunt,[f] quod & ipſum primum à Commodo per annos IX intermiſſum, è Pertinace ſublatum fuit. Capitolinus,[g] Alimentaria, inquit, compendia, quæ nouem annorum ex inſtituto Traiani debebantur, obdurata verecundia ſuſtulit. Sed enim Seuerus Imp. vt in Heliogabalo auctor eſt Lamprid. moriens VII. an. canonẽ Romę reliquit, ita vt quotidiana LXXV. millia modiorum expendi poſſent. Itaque dederunt poſtea operam poſteriores Principes, vt frumentum pecunia publica comparatum in vrbe abundaret. panes & ipſi inter plebem diuiſerunt, quibus Aurelianus, inquit Vopiſcus, vnicam addidit, frumẽtũ enim ex Africa vehebatur,[h] ac ducenta millia modiorum purgati tritici leuiore pretio piſtoribus venundabantur, vt plebs vilius emeret,[i] ſed cum panis ſordidus, duarum unciarum, & ſemis, pondus non excederet, eum mundum, & sex vnciarum Valentinianus, & Valens, fieri præceperunt, & nullo pretio inter pauperes diſtribui, quorum nomina æneo titulo, ſeu tabulæ, cum modo panis, quem accipiebant inſcribebantur. Valentinianus A.[k] Gradilis, inquit, titulus figendus eſt æneus, in quem & panis modus, & percipientis nomen debebit incidi. Hunc titulum quandoque æream tabulam appellat.[l] Panis uerò uocabatur ciuilis, quia inter ciues diuidebatur: & gradilis, quoniam à Præfecto annonæ in alto tribunali, ad quod per gradus aſcendebatur diſtribui conſueuerat; neque enim ex piſtrino, aut aliundè ſumi poterat.[m] Hunc credo eſſe panem, qui vno nummo id eſt ſeſtertio Arcadio imperante veniebat.[n] Porrò Romæ pecunia à diuitibus ad emendum triticum conferebatur, quemadmodum & Cõſtantinopoli,[o] vbi ducenta millia modiorum empta, piſtoribus leuiore pretio vendebantur, vt & ipſi vilius plebi panem diſtraherent,[p] ex pretioque venditi frumenti, pecunia in aliud cõparandum conuertebatur.[q] Hæc omnia & panem gradilem inter plebem diuidi, annonæ Præfectus curabat.[r] Caſſiodorus.[s] Tui, inquit, ſtudii eſt, ut ſacratiſſimæ urbi preparetur annona. ubique redundet panis copia, & tam magnus populus, tanquam una menſa ſatietur. Per officinas piſtorum, ciboſque diſcurris, penſum, & munditiem panis exigis, nec uile iudicas eſſe, vnde te Roma poſſit laudare: & addit. Carpentum Præfecti vrbi mixta glorificatione conſcendis. Tu illi in ſpectaculis coniunctiſſimus inueniris, ut plebs, quam induſtria tua ſatiat, in ſuã reuerentiam te honoratum eſſe cognoſcat. Nam ſi querela panis, vt aſſolet, concitetur, tu promiſſor ubertatis ſeditiones ciuicas momentanea ſatisfactione diſſoluis: & ſubdit. Agentes res piſtorum per diuerſas mundi partes annonę Præfecto ſubiectas eſſe, vt luarias. & mox. Tribunal, ait, tuum non eſt inter minimas dignitates, quando & Romana gratia frueris, & prouinciis iura tranſmittis. Triticeas quidem copias præfectura pręrotiana procurat, ſed non minor laus eſt diſpenſationem probabilem facere, quam frumenta colligere: ſic Ceres frumenta dicitur inueniſſe, Pan primus conſperſas fruges coaiſſe perhibetur, vnde & nomine eius panis eſt appellatus. Ita & illa prædicata eſt, quę reperit, & ille laudatus, qui decenter edenda humanis vſibus applicauit, panis pondera ęquus examinator intende. Hęc ille. Cum verò Romæ conficiendo coquendoque pane piſtores non ſufficerẽt, ſingulo quinquennio ex Africa noui piſtores Romam mittebantur, qui hoc officium ibi exercerent.[t] ſcholis, & militibus ipſe P. V. officialium manu panem diſtribuebat.[u]

a lib. orig. vlt. cap. 14.
b in l. sed et si. 52 §. 1. ff. de usu.
c in l. mortuo. 49. §. 1. de leg. 2.
d in l. Titia Seio 87 in prin. eo tit. scilicet, de leg. 2.
e Plinius in Panegyrico.
f l. Mela. 14. §. 1. ff de alimen. & cibar. legat.
g in Pertinace.
h l. 3. C. Theo. de can. frumen. vrb. Rom.
i l. 1. C. T. d. tit.
k in l. ciues, C. T. de anno. ciuilib. & pan. gradil.
l d. l. ciues, C. Th. eod. tit.
m l. 2. C. T. eo. & ll. seq. ibid.
n l. 1. C. Theo. de pretio panis ostiensis.
o l. 1. C. Theo. de frum. vrb. Cõstã.
p l. 1. C. T. de cã. frum. vrb. Rom.
q l. ult. §. ĩidem reſcripſerunt, ff. de admin. rer. ad ciuit. pertinent. l. 18. §. 5. & §. qui annonam. 8 ff de muneribus & hono. l. 2. §. ad frumenti. de admin. rer. ad ciuit.
r l. 1. & 6. C. Th. de annon. ciuit.
s in 6. in formula præfecti annonæ.
t l. secundam. C. Th. de piſtorib.
u l. 8. & seqq. C. Theo. de anno. ciuilib. & pane gradili.

Oleum etiam ex Africa aduehebatur, quod & ipſum eo modo plebi ab hoc Pręfecto vendebatur,[x] & ex pretio aliud emebatur,[y] vel publico reſtituebatur.[z] Miniſtri verò Præfecti, qui populo oleum diuidebant, capulatores vocabantur, nam capulis, quæ erant vaſa vtrinque anſata, illud diſtribuebant; Cato de re ruſtica.[a] Cum pręmiſiſſet cuſtodis olei, & capulatoris officia, ſubiungit, cuſtos oleum frequenter capulet, id eſt transfundat, & infrà,[b] capulator, inquit, concha oleum quàm diligentiſſimè poterit tollat. ita etiam appellat Columella,[c] quod primum, ait, oleum defluxerit, in rotundum labrum protinus capulator depleat, & in fictilia vaſa huic vſui parata defundat. Hęc ille. Conueniebant autem quotidie capulatores cum Quęſtoribus in locum, vbi erat oleum populo dãdum, vt hi rationes, id eſt, olei quantitatem ſingulis datam, & accipientium nomina ſcriberent, illi diuiderent: vnde in tertia vrbis regione apud Sex. Rufum, & P. Victorem, & in alia deſcriptione quę eſt ante hanc Notitiam, ſchola Quæſtorum & capulatorũ fuiſſe legitur. Primus oleũ populo Seuerus dediſſe videtur, cuius tãtã copiam Romam vehi iuſſit, ait Spartianus,[d] vt per quinquennium non ſolum vrbis vſibus, ſed & totius Italię, quę oleo egeret, ſufficeret. Id partim ab Heliogabalo populo ſubtractum Alexãder Imp. reſtituit, Lampridius[e] oleum, inquit, quod Seuerus populo dederat, quodq; Heliogabalus imminuerat, turpiſſimis hominibus pręfecturam annonę tribuendo, integrum reſtituit. Conſtantinus ad Cerealem Præf. annonę illud vicenis follibus in libras venire pręcepit.[f] Eſt autem follis duodecima pars oboli, vt vult Hermanopulus, & eſt ut noſter quadrans.

Vini pręterea, carnis, & ſalis curam Præfectus annonæ habebat, & ne immodico pretio obſonia venderentur, inter quę ne primę qualitatis piſces plus aureo in libras vicenas venirent, proſpiciebat.[g] Poſteriores Principes oleum & carnes ſuillas gratuito plebi dederunt, quæ à Præfecto diſtribuebantur. Vopiſcus[h] ſtatuerat, inquit, vinum gratuitum Turebanus populo Romano dare, vt quemadmodũ oleum, panis, & porcina gratuita pręberentur, ſic etiam vinum daretur, quod à Pręfecto Pretorio prohibitus, non fecit, dicebat enim, ſi vinum populo Romano damus, ſupereſt vt & pullos & anſeres demus. Hęc ille. & infra ſubiungit Alexandrum carnem populo addidiſſe. Vendebatur caro ſuilla & bubula octo minutis, quæ eſt quarta pars oboli, vt ait Suidas. Sed Alexander efflagitãte populo Romano, carnes, fœminas animantes vetuit occidi? Quare intra bienniũ tanta carniũ fuit copia, vt duobus aut vno minutis vẽderentur. Lampridius,[i] cum ędulitatem inquit, populus Roma. ab eo peteret, interrogauit per curionem, quam ſpeciem caram putarent, illi continuo exclamarunt carnem bubulam atque porcinam. Tunc ille, non quidem ędulitatem propoſuit, ſed iuſſit, ne quis ſuminatam occideret, ne quis lactãtem, ne quis vaccam, ne quis damalionem, tan-

x l. 1. C. The. de menſ. olear.
y d. l. ult. § ĩidem reſcripſerunt, de admin. rer. ad ciuit. pertin. l. 2. §. ad frumenti ff. eo.
z d. l. 2. § ad frumenti.
a cap. 66.
b cap. 67.
c lib. 12. c. 50.
d in Seuero.
e in Alexandro.
f l. 2. C. T. eo. tit. de menſ. olear.
g l. 1. C. T. de pretio piſcium.
h in Aureliano.
i in Alexandro.

tantumque intra biennium, vel prope annum porcinæ carnis fuit & bubulę, vt cum fuiſſet octiminutalis libra, ad duos, vnumque vtriuſque carnis libra redigeretur. Hæc ille. carnem porcinam, quæ poſtlan deſierat, populo Roma. Aurelianus exhibuit, vt Sex. Aurelius Victor refert. Honorius quatuor millia pondo carnium diurna populo Ro. dabat. Pręter carnes, quas alij Principes plebi elargiri conſueuerant. Erat & vniuerſo populo de obſonijs proſpectum, & ob id corpus ſuariorum Romæ fuerat inſtitutum, [a] qui huic arti cum bonis obnoxij, eam & poſteris exercere tenebantur. His permiati erant pecuarij, qui vnum cum ipſis corpus faciebant, [b] eorum tres pręcipui Comitis tertij ordinis honore fruebantur, primus etiam militię cingulum gerebat, vt tanquam miles maioris auctoritate animalia in vrbem tranſmitteret. [c] Tenebantur enim Campani, Samnites, Lucani, Brutij, & Tuſci, aliqui vnam & ſemis. alii duas decimas pecorum quas alebant, populo Romano exhibere. Tota hæc ſumma aſcendiſſe videtur ad tricies ſexies centena viginti millia, ideſt triginta ſex milliones, & viginti octo millia pondo carnis, [d] quam aut in ſpecie animalium, aut pecunia numerata pro ſuo arbitrio ſoluebant. [e] Aeſtimabantur autem pecora pro anni fertilitate, & vſu temporum, [f] modo ſenos folles, ideſt dimidium obolum precium in ſingulas carnis libras non excederet. [g] Demum ad remouendas difficultates, quę oriebantur, eſt actum, vt Lucani nomine ſuum, quos pręſtabant ſolidorum 6400. Campani 1950. penderent. Alii pro pecore 950. ſolidos ſoluebant. Hanc pecuniam Pręfectus Prętorio à populis exactam ſuariis dediſſe videtur, qua emptas carnes C L. anni diebus certo precio populo vendere tenebantur, exemptis enim ieiunij & abſtinentię diebus, paulò pluribus eas comedere licebat. Suarii à perſonalibus muneribus erant immunes, in quos [h] Pręfectus annonę animaduertere poterat, exceptis tribus primis patronis corporis dictis, quos capitis pœna ei plectere non licebat. [i] Hoc enim Pręf. vrbi ius erat, ciuiles verò cauſas inter eos cognoſcebat, ac pecorum, carniumque, & aliorum ad victum ciuium ſpectantium arbiter erat. Suillas etiam carnes, quas plebi Princeps elargiebatur, ipſe fortè diſtribuebat. Zoſimus, [k] Maxentius, inquit, adminiſtris Marcelliano & Marcellino tribunis militum, & Luciano Suillæ carnis prębitore, quam fiſcus populo Romano largiebatur, & aulicis pręterea militibus, quos prætorianos vocant, in ſolium ab his eſt collocatus. Hæc ille Valentinianus A. pretium Laridi in 80. libras militibus aureos taxauit, tantundem in 80. libras olei, & duodenos modios ſalis, [l] quod pretium fortè in gratiam militum vilius eſt conſtitutum. Multis curis hic Pręf. diſtrictus à tutela, & curationibus excuſabatur. [m] Olim magiſtratus non fuit. [n] Sed poſtea aucta eius auctoritate inter piſtores, [o] nautas, [p] menſores, [q] & negociatores frumenti iudicauit, [r] propriumque officium, & apparitores, [s] ab officio Præfecti vrbi ſeparatos habuit. [t] quibus Centurio pręerat Scęuola, [u] Centurio, ait, ex officio annonę miſſus ſuſtulit culleos ex horreo Seij ad annonam. Hæc ille. Ob publicam enim vtilitatem res priuatorum accipi poterant: præcones etiam & forte lictores, alioſque miniſtros hic Pręfectus habuit, vt Sen. conſulti à Frontino recitati verba ſignificant, quod pręfectus aquarum binos lictores, ſeruos publicos ternos, ſcribas, & librarios, accenſos, pręconeſque totidem decerneret, quot habent ij, per quos frumentum plebi datur. Multabat etiam aut modicè caſtigabat eos, qui in annonam deliquiſſent [x] In municipiis, eius loco creabatur curator annonę. Huic ſucceſſit, quem vulgò in Italia Iudicem victualium vocant. Antiquitus hoc munus fuit Aedilium, qui multis in locis eſſe deſiere. Anno ſalut. CCX XIII. Vlpianus Iureconſ. pręfectus annonæ fuit, [y] quo Alexander imperare cœpit.

DE PRAEFECTO VIGILVM, Cap. VI.

OLIM Triumuiri [a] ad extinguenda incendia inuēti, ea cum Aedilibus, ac Tribunis plebis arcebant. Sed orto ſemel magno in vrbe incendio, Auguſtus binas vrbis regiones ſeptem cohortibus ab igne defendendas commiſit, ſingulis Tribunos, & omnibus Præfectum vigilum ex ordine equeſtri electū pręficiens, [a] Paulus, [b] Auguſtus, pluribus vno die exortis incēdiis, ſeptem cohortes opportunis locis conſtituit, vt binas regiones vrbis vnaquęq; cohors tueatur, pręppoſitis eis Tribunis, & ſuper omnes Spectabili viro, qui Pręfectus vigilum appellatur. Hæc ille. Id & Tranquillus affirmat. [c] Aduerſus incendia, inquit, excubias nocturnas, vigileſque commentus eſt. Sed etſi vna cohors duas vrbis regiones tuebatur, non eodem tamen in loco degebat, ſed diuiſa in binis caſtris habitabat, ita ut vnaquæque regio, a dimidia cohorte cuſtodiretur. Nam P. Victor & vrbis deſcriptio huic Notitiæ annexa V I I. cohortium vigilum, XIIII. excubitoria ponit. Opinor autem has cohortes millenos homines habuiſſe, quot etiā prætorianas fuiſſe Dion ſcribit. [d] ſed & quattuor ad vrbis præſidium collocatæ mille quingentos continebant. Hic Pręfectus etiam vrbis tranquillitati ſtudebat, proſpiciens, ne tumultus nocte exorientur. [e] Incendiarios quoque fures, latrones exceptatores, & effractores puniebat, modo in eorum caput non animaduerteret. [f] Tota nocte vigilabat, & more militum calceatus cum hamis, & dolabris obambulabat, ædium inquilinos, vt ab incendio cauerent, admonens, [g] Ob hos labores à tutela, & cura excuſabatur. [h]

A Paulo ſpectabilis appellatur, [i] quod nomen à compilatoribus Pandectarum additum puto nullibi enim aliàs apud Iureconſultos hic titulus legitur, nec ibi dignitatis gradus eſſe poteſt, quia Præfectus Vigilum pluris quam præſes, & Proconſul fuiſſet, qui tum erant clariſſimi. [k] Hic Pręfectus diu in exiſtimatione fuit: Demum poſt Notitiæ tempus, conſpirantibus cum eo furibus, ferè pro infami eſt habitus. Quare eo antiquato, Iuſtinianus loco illius Prætorem plebis creauit, cui etiam in eos, qui nocte deliquiſſent, vt fures, & mœchos, ius gladij tradidit. [l] Id Conſtantinopoli fuit.

Ad vrbis quoque tutelam Auguſtus ſex millia militum collocauerat, vt auctor, eſt Dion, [m] quos in partes quattuor ſeu cohortes, ſub totidem Tribunis diuiſit, ita ut ſingula cohors 1500. haberet, & hæ ſunt cohortes vrbanæ quattuor, à P. Victore in vrbis epilogo deſcriptæ, quæ in urbe caſtra habebant, vrbana vocata. Vlpianus [n] ſi quis, inquit, præſens ſit, vice tamē abſentis habeatur, vt puta qui in vigilibus, vel vrbanis caſtris militat, dicendum eſt deferri hūc poſſe. Et ipſi milites à Paulo urbantciani appellantur, [o] in vrbantcianis, ait, militibus idem D. Pius conſtituit, vt Reip. cauſa abeſſe videantur.

Præter uigiles erant & Lecticarii, qui mortuos lectis impoſitos efferebant, vnde & nomen habuerūt, qui à Conſtantino fuere Conſtantinopoli inſtituti, ut gratuitam hanc defunctis operam præſtarent: [p] ob id 950. ergaſteria maiori illius vrbis eccleſiæ donauit, vnde alerentur. Alia C L. Anaſtaſius addidit. Eorum exemplo & Romæ Lecticarii ſunt introducti, quos Conſtantinopolitanis pauciores non fuiſſe credendum eſt, qui primo 950. deinde M C. fuerunt, cum igitur magnus illorum eſſet numerus, vt facile & in promptu poſſent inueniri, vnis in caſtris degebant, quæ caſtra Lecticariorum, vocata in X I I I I. vrbis regione à P. Victore, & alus erant locata.

a l. 1. ff. de offic. praef. vigil.

a Dion lib. 55.

b in l. 1. in ſi 2. & 3. de offi. praef. vigil.

c in Auguſto c. 30.

d lib. 55.

e Dion. Tranqu. & Strabo in 5.

f l. 3. §. 1. & l. vlt. ff. eo. & l. 1. C. eod.

g d. l. 3. §. penul.

h l. adminiſtrantes. §. 1. de excuſ. tutor.

i in d. l. 3.

K l. 3. et l. 5. C. ex quib. cauſ infam. irrogat l. 3. C. ſi ex falſ. inſtrum.

l in Nouel. 13.

m lib. 55.

n in l ſi maritus 15. §. 1. ad l. Iul. de adulter.

o in l. qui mittūtur, §. 1. ex quib. cauſ maior.

p Nouell. 43. & 59.

Nunc

Nunc ad Comites P.V. parentes eſt ueniendum, inter quos prìmus erat Formarum. Comes nuncupatus.

DE COMITE FORMARVM. Cap. VII.

FORMARVM Comes reparandis aquęductuum formis ſtudebat, quæ erant ex firmis lateribus conſtructi canales. Tribus enim modis aqua in vrbem ducebatur, fiſtulis plumbeis, aut tubulis fictilibus, vel ſtructilibus canalibus, quæ formæ appellantur, vt tradit Vitruuius. [a] Addit Palladius [b] Canales ligneos. Forma igitur erat meatus ſtructilis, ſeu ex latericio opere fabricatus, per quem aqua ducebatur.[c] Hæc olim præaltis fornicibus formam ſuſtinentibus vtrinque muro incluſa per colles Romanos diſcurrebat, cuius etiam nunc veteres extant reliquiæ. Palladius quam formam ſtructilem dixerat, poſtea ſimpliciter formam uocat, itaque lapide ſtrato continebatur,[d] vt Pomponius his verbis inſinuat. [e] Si propter tuum fundum ius eſt mihi aquam riuo ducere: tacita hæc iura ſequuntur, vt reficere mihi tuum liceat vt adire, qua proxime poſſim ad reficiendum eum ego, fabrique mei; item ut ſpatium relinquat mihi dominus fundi, quo dextra & ſiniſtra ad riuum adeam, & quo terram, limum, lapidem, arenā, calcem iacere poſſim. Aliæ verò priuatorum aquę, inquit Paulus,[f] non eſt conſuetudinis, vt per lapidem ſtratum ducantur, ſed per fiſtulas, niſi aliud inter contrahentes actum fuiſſet. Viginti verò quatuor aquę Romam deductæ à P. Victore nominantur, ſed ob hoſtium incurſiones & bella, aliquarum meatibus interclusis, XIX. tantum in deſcriptione vrbis ante Notitiam reperiuntur. Itaq; magna aquarum copia Romam per aquæductus deriuata, deinde in lacus, thermas, & priuatorum ædes diuiſa,[g] magiſtratū creari oportuit, qui ſartas, integraſque formas eſſe curaret, ne aqua exiret, ſed pura, ſalubriſque curreret, & adnatas formis arbores ædificia corrumpentes exſcindi iuberet. Dextra enim læuaque per xv. pedes prope aquæductus arbores eſſe non licebat,[h] quod Auguſto imperante, anno ab V.C. 745. Senat. conſulto à Frontino recitato eſt prohibitum. Quod inquit, Q. Ælius Tubero, P. Fabius Max. Coſ. V. F.[i] aquarum, quæ in vrbem venirent, itinera occupari monumentis, & ædificijs, & arboribus. [k] Q. F. P. D. E. R. I. C. cū ad reficiendos riuos, ſpecuſque, per quæ & opera publica corrumpuntur, placere circa fontes, & fornices, & muros utraque ex parte vacuos relinqui circa quinos denos pedes patere. & circa riuos, qui ſub terra eſſent, & ſpecus intra vrbē, & extra vrbem continentia ædificia utraque ea parte quinos pedes vacuos relinqui, ita vt neque conſerere arbores liceret, ſi quæ nunc eſſent arbores intra id ſpacium exſcinderentur, præterquàm ſi quæ ex villa continentes, & incluſę ędificijs eſſent, ſiquis aduerſus ea commiſerit, in ſingulas res in dena millia damnas eſſet, ex quibus pars dimidia præmium accuſatori daretur, cuius opera maxime conuictus eſſet, qui aduerſus hoc Sen. conſ. commiſiſſet, pars autē dimidia in ærarium redigeretur, deque ea re iudicarent cognoſcerentque curatores aquarum. De formis verò ita Caſſiodorus[l] ad Comitem formarum. Formis, ait, Romanis, vtrumq; præcipuum eſt, vt fabrica ſit mirabilis, & aquarum ſalubritas ſingularis. Quod enim illuc flumina quaſi conſtructis montibus perducuntur, naturales eredas alueos, ſoliditates ſaxorum, quando tot impetus fluminis, tot ſeculis potuit firmiter ſuſtinere: & paulo poſt. Currit aqua virgo ſub delectatione puriſſima, quæ ideo ſic appellata creditur, quod nullis ſordibus polluatur. Nam cum aliæ pluuiarum niuoſitate terrena commixtione violentur, hæc aerem perpetuo ſerenum puriſſime labens vnda mentitur. Quis poſſit talia ſermonibus idonee explicare? Claudiam per tantam faſtigij molem ſic ad Auentini caput eſſe perductā, vt cum ibi ex alto lapſa ceciderit, cacumen illud excelſum, quaſi imam uallem irrigare uideatur. Quanto pulchrius eſt Claudiam Romanam per tot montium ſiccas ſummitates lauacris, ac domibus liquores puriſſimos fiſtularum uberibus emiſiſſe, & ita æqualiter fluere, vt nunquā ſe poſſit deſiderata ſubducere. In primis noxias arbores, quæ inferunt fabricarum ruinam, dum ſunt quidam mœnium importabiles arietes, cenſemus radicitus amputari: ſiquid autem conſtitiente ſenio fuerit demolitum, peruigili celeritate reparetur, ne creſcente defectu, augeatur nobis cauſa diſpendij, & in fine. Agat ergo peritia fideſque tua, vt & conſtructio fabricæ illibata permaneat, & aquæ diſtributio nulla ſe cuſtodum venalitate ſubducat. Hęc ille.

Comitis ergo formarum erat officium, vt eas reficeret, & ęqualiter aquas diſtribueret. Vehebantur autē, vt ſupra diximus, quotannis tria millia vehum calcis Romani, quorum 1500. erāt pro formis aquæductuum reſtituendis, aliæ pro ſartis tectis habēdis. Valentinianus A. ad Voluſianum vrbis Vicarium.[m] De calce locutus: Non amplius, inquit, quam terna millia calcis mineris vehæ annuæ poſtulentur. Huius autem vehationis, ita ratio ſit partita, vt mille quingēta onera formis, alia ſartis tectis annua deputentur. Hæc ille, qui onus minutum veham appellat, eratque certum librarum pondus, veluti quod pluribus in locis apud Italos XXV. libris cōſtat. Hęc ad curam Comitis formarum pertinebant. Idem obſeruabatur Conſtantinopoli.[n] Nunc ad alium Comitem Riparum ſub P.V. eſt tranſeundum.

DE COMITE RIPARVM ET ALVEI Tiberis, & Cloacarum. Cap. VIII.

AB Auguſto inuētus eſt curator aluei, & riparum Tiberis. Tranquillus.[o] Quo plures, inqt, partē adminiſtrandę Reipub caperent, noua officia excogitauit, curā operū publicorum, viarū, & aquarū, aluei Tiberis, frumenti populo diuidēdi Præfecturā vrbis. Hæc ille. Vtile autem hoc officium fuit, quia ripas fluminum publicorum reficere, muniręq; expedit,[p] dandaque eſt opera, ne in illis aliquid fiat, per quod nauigatio, aut vſus publicus impediatur: ſic & alueum Tiberis purgare, vt aqua facilius curreat, Reipub. intereſt. Hic curator, vt nobiliore titulo ſplenderet, poſt modum Comes riparum, atque aluei Tiberis eſt appellatus. Inter alias inſcriptiones antiqui curatoris, vna eſt Ti. Iulij Ferocis, Traiano imperante huiuſmodi. TI. IVLIVS FEROX CVRATOR ALVEI ET RIPARVM TIBERIS ET CLOACARVM VRBIS TERMINAVIT RIPAM P. R. PROXIMO CIPPO P. CCCLXXX. C. S. Alia ſimilis eſt inſcriptio Meſſij Ruſtici ſub Hadriano, quę omittitur.

Cloacas quoque mundare ad ſalubritatem, & tutelam ciuitatis pertinet. Nam cœlum peſtilens, & ruinas inquit Vlpianus.[q] minantur immunditiæ cloacarum, niſi mundentur. Eſt autem cloaca locus concauus, per quem colluuies quędam fluit.[r] Cloacæ appellatione, & tubus, & fiſtula continentur.[s] Eas Tarquinius Priſcus primus Romæ inuenit, vt aquas ex collibus in conualles, & plana deſcendentes eueheret, quod plebis manibus fecit, cloacis è faſtigio in Tiberim ductis.[t] Illarum amplitudinem, inquit Plinius.[u] eam feciſſe proditur, vt vehē fœni largè onuſtam tranſmitteret, vnde eas opus omnium dictu maximum appellat, per quas poſtea cœptum eſt nauigari ſuffoſſis, inquit, montibus, atque vrbe penſili, ſubterque nauigata. id M. Agrippa

fecit

a lib. 8 c. 7.
b lib. 9. c. 11.
c l. 1. C. de aquæductu.
d l. ſi prius. 17 §. 2. ff de aqua & aqua plu. arcen.
e in l. refectionis, 11. §. ſi. ff cōmunia prædior. tam vrban.
f in d. l. 17. de aqua & aqua plu. arcen.
g l. ſi inſtrudiur, in fi. ff de act. empt.
h l. 1. C de aquæductu.
i verba ſ. cōſult.
k quid fieri placeret de ea re, ita cenſuerunt:
l lib. 7. variar. in for. comitiua.
m in l. 3. C. T. de calce coctorib.
n in l. C. de calcis coctorib. vrb. Romæ vel Conſtantinopol.
o cap. 43.
p l. 1. § 1. ff de fluminib.
q l. 1. § 2. ff de cloac.
r d. l. 1. § cloaca.
s d. l. 1. § cloacæ.
t l. inuenimus.
u lib. 36.

fecit in Aedilitate per meatus, corriuatis ſeptē amnibus, curſu præcipiti torrentium modo rapere, atque auferre omnia coactis. Hæc Plinius. Dion [a] & ipſe ſcribit M. Agrippam cloacas purgaſſe, & per ipſas in Tiberim nauigaſſe. Caſſiodorus quoque, [b] ad Argolicum P.V. cloacæ, ait, Romæ tantū viſentibus conferunt ſtuporem, vt aliarum ciuitatum poſſint miracula ſuperare. Videas illic fluuios quaſi mōtibus concauis clauſos per ingentia ſtagna decurrere, videas ſtructis nauibus per aquas rapidas non minima ſollicitudine nauigari, ne præcipitato torrēti marina poſſint naufragia ſuſtineri. Auctor eſt Dionyſius Halicarnas.[c] cloacas cum aquas nō tranſmitterent à cenſoribus mille talentis purgandas locatas fuiſſe: efficit hæc ſumma aureorum ſexcenta millia. Has cloacas præter Tiberis alueum, & ripas, hic curator purgari curabat. Hanc curam & ſequentes procurationem Vrbicam Vlpianus [d] appellat, Saluianus inquit, beneficio Principis Vrbicam procurationem erat adeptus, curam riparum Tiberis, vel ſimilem intelligens.

a lib. 49 prope finem.
b lib. 3. epiſt. 30.
c lib. 3.
d in l. verum. §. in facto, ff. de minor.

DE COMITE PORTVS
Cap. IX.

ALIVS, & tertius Comes portus dictus P.V. parebat. Huc in Hetruria prope Hoſtiam ad læuam Tiberis Claudius fabricauit. [e] Per id tempus, inquit, ingens fames fuit, qua in re tanta fuit Claudij prudentia, vt ea nō ſolùm ijs, qui tum erant, ſed ēt poſteris vilem annonam fecerit. Nam cum ferè frumentum omne aliundè ad populum Romanum aduheheretur, neque regio, quę erat ad Tiberis oſtia, tutas ſtationes, & portus commodos haberet, foretq; propterea inutile maris imperium; cumque præter id, quod aduectum fuerat opportunis temporibus, & in horreum repoſitum, hyeme nihil importaretur, atque ei, qui in hac re vellet periculum ſuſcipere, malè ſuccederet: Claudius his cognitis rebus, portum ædificare inſtituit. Nec eum deterruit, quod præfecti fabrum, cum interrogarentur, quantos ſumptus ea res poſtularet, reſponderunt tam magnos, vt nollet eum portum facere, ſperabant enim eum cognita ſumptus magnitudine, ſi prędixiſſent, à propoſito deterreri. Sed is nihilominus ſibi faciendum putauit, induxitque in animum rem dignam gloria, atque magnificentia populi Romani, primum, quod loco non paruo perfoſſo incontinenti, iactiſque circum undique fundamentis, eo mare intromiſit. Deinde in ipſo mari factis vtrinque magnis aggeribus, ac multo mari concluſo, in eo inſulam fecit, atque in ea turrim ædificauit, ex qua lumē nauigantibus nocturno tempore præberetur. Is locus, vt eſt, patria lingua portus appellatur. Hactenus Dion, quod & Tranquillus, [f] his verbis recitat. Perfecit portum Oſtiēſem a Diuo Iulio ſępius deſtinatum, ac propter difficultatem omiſſum, & paulo infrà. Portum Oſtiæ extruxit, circūducto dextra ſiniſtraque brachio, & ad introitum profunda iam ſolo mole obiecta, quam quo ſtabilius fundaret, nauem ante demerſit, qua magnus obeliſcus ex Aegypto fuerat aduectus, congeſtiſque pilis, ſuperpoſuit altiſſimam turrim in exemplum Alexandrini Phari, vt ad nocturnos ignes curſum nauigia dirigerent. Eius meminit, & Plinius.[g] Diuus, inquit, Claudius, aliquot per annos aſſeruatam eam nauem, quā Caius Cæſar importauerat, omnibus, quæ vnquam in mari viſæ ſunt, mirabiliorem, turribus, puteolis ex puluere ædificatis, perductam Oſtiam portus gratia merſit, alia ex hoc cura nauium, quæ Tiberi ſubuehebant. Quo experimento palam fuit non minus aquarum huic amni eſſe quam Nilo. Hæc illè. Ibidem Aurelianus, inquit Vopiſcus, [h] forum nominis ſui ad mare fundare cœpit, in quo poſtea forum publicum eſt conſtitutum. Ad reparandum verò hunc portum, & Pharum Tarracinenſes quotannis calcem eo vehere tenebantur, [i] quorum omnium curam hic Comes habuit. Portus autem generaliter eſt concluſus locus, quo importantur merces, & inde exportantur. Alias vocatur ſtatio concluſa, atque munita, inde angiportum dictum ait Vlpianus. [k] Sed cum alio non addito, portus nominatur, hic intelligitur, qui eſt apud Hoſtiam, quo tranſmittendæ Romam merces inuehebantur, diſtatque Roma XII. milliarijs. Eo deſtinabatur hic Comes, qui ētiam curam mercium Romam uehendarum haberet, proſpiceretque, ne cui in portu iniuria inferreretur. Is aliquod munus à negociatoribus, quod ipſis placuiſſet, accipere poterat. Caſſiodorus, [l] Delicioſa, inquit, magis quam laborioſa militia eſt in portu Romano Comitiuæ gerere dignitatem, unuſquiſque per ſolennitatem commonitus offerat uoluntarium munus, Xenia enim ſunt iſta non debita: ſit ergo tibi cura pręcipua non ſolum abſtinere, uerum etiam cohibere pręſumentiū manus. Hęc ille. Curam tamen mercium portus eius Comiti in primis demandata fuiſſe Caſſiodorus, [m] ſcribit, dabatque operam, ne quis aduenıens grauaretur; curabat & horrea portus, in quæ aduectum frumentum condebatur, [n] & ut ſaccarij (ita baiulos appellabat) ſoli merces in portum uectas iuſto pretio comportarent. [o] Mittebat, & ex officio apparitores ad portum Pręfectus Vrbi, ſi quid noui ibi agēdum emerſiſſet, ut ex epiſtola D. Ambroſij, [p] colligitur. Apparitor, inquit, Præfecturæ, qui propter operas Portuenſes offenſam contraxerat, iam in portu nauigat; nam ſimul ut accepi litteras tuas, adii præfectum, rogaui pro eo, ignouit illicò, iuſſit retrahi epiſtolam, quam de facultatibus eius publicādis dictauerat. Hæc ille. Generaliter uerò portubus præerant, qui à Græcis Liminarchæ uocantur, quorum erat ſollicitudo, ne latrones, aut delinquentes fugerent. [q] Ariſtoteles. [r] λιμενοφύλακας idest portuum cuſtodes uocat. Ij in mediterraneis Irenarchę dicebantur.[s] Sed illi militum officio functi, ab hoc Comite differebant. His credo pręfuiſſe Centenarium portus dictum, de quo infra agetur. In hoc portu Pammachius & Fabiola opulentum Xenodochium ędificarunt. [t]

e Xiphili. in Claudio.
f in Claudio cap. 20.
g lib. 36. c. 9. & c. 15. ad fin.
h ad finem.
i l. 3. C. T. de calcis coctorib.
K in l portus 59 ff. de verb ſign.
l lib. 7. in form. Comit. portus.
m lib. 7. formul. 23.
n l. 1. C. T. de patron. horreo. por.
o l. 1. C. T. de ſaccar port. Roma.
p 35.
q l. 4. ff. de ſeru. fugit.
r in ſi. V I. Polit. cor.
s l. 18. § hi quoque, ff de mune. & honor.
t D. Hieronym. in vita Fabiola ad Oceanum.

DE MAGISTRO CENSVS
Cap. X.

CENSVM primus Romę Ser. Tullus [u] inuenit, ut pro modo prędiorum quiſque tributa penderet: mox Auguſtus per orbem ampliauit inquit Caſſiodorus, [x] Cenſum uerò definit Theophilus [y] tabulam, ſeu chartam, in qua Romani ſuas facultates ſcribebant, ut tempore belli quiſque ſecundum ſubſtantię ſuę modum conferret. Itaque in prouincijs, ubi tributa ſoluebantur, cuiuſque nomina cum facultatibus, ideſt prędijs, eorumq; finibus, & qualitatibus, quę intra X. annos arua prataue eſſent, uineę, oliueta cum numero uitium & oliuarum deſcribebantur.[z] Hunc uulgo ęſtimum vocant. Olim in Italia immuni facta, [a] hęc deſcriptio non admodum frequentabatur. Dion enim [b] ſcribit Metellum Nepotem Pręrorem rogata lege, tributis Italiā liberaſſe, unde prędia, ut prouincię, tributaria non habuit.[c] Sed hęc immunitas non ſemper manſit, ingruentib. enim bellis, primum moderate, mox grauiter & ipſa eſt onerata. Id accidit, facta iter Galeniū,

u Dionyſ Halicar. li. 4. Lineu in primo.
x lib. 3. varia. epiſto. pen.
y in § vlt. Inſtit. de libert.
z l. forma 4. in prin. ff. de cēſib.
a l. vnic. C de pet. priuileg. vrb. Conſtantinopolit.
b lib. 37.
c § 1. Inſt. de vſucapio.

Maximianum, & Conſtantium orbis Romani diuiſione. Aurelius Victor. Huius, inquit, parti Italiæ iniunctum tributorum ingens malum. Nam cum omnis eadem functione moderataque ageret, quo exercitus, atque Imperator, qui ſemper, aut maxima parte aderant, ali poſſent, penſionibus inducta lex noua. Hæc ille. Quare ſub eius Præfecto Italiæ effigies & ipſa vas aureis plenum, quod penſitandi tributi indicium eſt, quemadmodum & aliæ prouinciæ geſtat. Roma tamen non ab hoc onere illæſa permanſit, aut certè liberata fuit.[a] Vtile igitur fuit bona ciuium Romanorum deſcribi, vt cuiuſque facultates ſciri poſſent; cum pro rata bonorum ad ciuium vſus neceſſarios, & prout temporum conditio ferebat, pecuniam conferre oporteret. Neceſſe præterea fuit, apud cenſuales ſcribas teſtamenta aperiri, publicari, ſeu actis inſeri, quod gratuito fiebat, ſi hæreditas centum aureos non excedebat.[b] Sed id munus poſtea Quæſtori eſt delatum.[c] Donationes quoque quæ aureos quingentos non excedebant, apud Magiſtrũ cenſus intimabantur:[d] & acta, decretaq; Senatus ſcribebantur[e] premia à Cõſulibus, aut Prætoribus in Curia certa iubus proponenda, & pecunia in ſpectacula impendenda apud cenſuales deponebatur: Symmachus,[f] cum argenti, inquit, publici ratio quæreretur, quod cenſualibus editores munerum contulerunt, repertum eſt quiſdam debitum Reipub. non dediſſe. Hactenus ille. His præerat cenſus Magiſter, a Leone perfectiſſimus appellatus.[g] Sed Anaſtaſius Clariſſimum nominauit.[h] Qui Romam diſcendi cauſa veniebant, huic magiſtro literas ſuorum Præſidum oſtendere tenebantur, quibus eorum oppida, natales, & merita exprimebantur, & ipſi profiteri debebãt, quibus ſtudijs operam eſſent daturi, & officialibus cenſus ſua hoſpitia indicare, & poſt annum ætatis XXI. Roma excedere,[i] ijdem cenſuales ſingulis menſibus peregrinos, qui, vnde venirent, & quid agerent, inquirebant, & ocioſus in patriam remittebant.

a l. 1. C de priui leg. vrb. Conſtantinop. quæ eſt pars l. 6. C. de ſacroſan. eccl.

b l. 18 & l. cõſulta. 23. C de teſta. l. repetita, 41. C. de epiſc. & cler. quæ eſt eius pars.

c Nouella Leonis 44.

d l in-ae 30. & l ſecundum 32. C de donatio

e l. omnia 2. C. de prox. p. agẽt. in reb.

f Epiſtola ad Th. A. 21.

g ind. orphanotrophos 32. C. de epiſc & cle.

h d. l ſecundum 32. C. de donat.

i l. 1 C Theo. de ſtudijs libera. vrb. Rom.

DE RATIONALI VINORVM. Cap. XI.

QVemadmodum ex Tuſcia, Campania, & Piceno carnes præſertim ſuillæ, fructus, & alia ad annonam ſpectantia Romam perferebantur, ita & vinũ ad vſum populi vehebatur. Itaque Alexãder Imperator[k] prout omnium artiũ, ita & vinariorum corpus ſeu collegium inſtituit, qui hanc negociationem vini in vrbem vehendi exercerent. Id in proprio foro veniebat, quod vinarium vocabatur, & illi Tribunus præerat, Symmachus.[l] De tribunatu vinarij fori orta contentio. Sed hoc forũ in deſcriptione vrbis omittitur. Hunc tribunum eſſe puto, qui à Notitia Rationalis appellatur, & inuecti Romã vini quãtitatẽ, & ex eius vectigali, quod ingens erat, exactam pecuniã ſcribebat.[m] Rationalis n. dicitur. qui alicuius rei rationes tractat, ſic procurator rei priuatæ Principis. Rationalis appellatur.[n] Notabat & rationes vinorum, quæ vectoribus calcis, pro formis aquæductuum Romæ reparandis, & ſartis templorum tectis habendis,[o] data fuiſſe diximus. Non tamen negociatoribus prohibere poterat, ne quibus menſuris, quoue precio vellent, vina venderent. Papirius Iuſtus[p] Quibus, inquit, menſuris, aut precijs negociatores vina comparent, in contrahentium eſt poteſtate. Præter hunc Rationalem, erat & qui in Iure ſuſceptor vini appellabatur, is vinũ vectoribus calcis aut[q] alijs ex publico dandũ cuſtodiebat. A Græcis caupones ſunt dicti. i. κάπηλοι. Ad Vi... torem Rationalem vrbis Romæ Conſtantinus ſcribit,[r] quem res fiſcales ibi tractaſſe dicit, & ab hoc diuerſum fuiſſe puto.

k Auctore Lampridio.

l epiſt. 51.

m l. 4 C. Th. de funer. et pecunar.

n in l. fin. C. de adue. fiſc. l. vnica. 4. C. de ſũdis rei priua. l. 1 C. de modo mulcta. l. 2. C. ne vxor pro marito l. 4. C de epiſcop. & cler.

o l. 3. C. Theo. de calc. cocto.

p in l. Imperatores. C de contra. empt.

q tit. Cod de ſuarijs. & ſuſceptorib vini & cæteris corporatis.

r in l. 14 C T. de appel. l. 18. C. ee.

DE TRIBVNO FORI SVARII. Cap. XII.

INTER XI. Romæ fora, duo animalibus vendendis erãt deſtinata; quorum alterum boariũ alterum forum ſuarium vocabatur, vbi tantum ſues venibant. Id erat in VII. vrbis regione, quæ uia lata nuncupabatur, ut auctor eſt P. Victor, & qui Vrbe ante Notitiam deſcripta conſpicitur. ualde neceſſarium eſt hoc animal ad cibos condiendos, quòd & ipſum carnis copiam exhibet, unde magna eius educandi cura ueteribus fuit. Plinius.[s] Neque ex alio inquit animali numeroſior materia ganeæ, quinquaginta ferè ſapores, cum cęteris ſinguli. Hinc cenſoriarum legum paginæ, interdictaque cœnis abdomina, glandia, teſticuli, uuluæ, ſincipita uerrina, ut tamen Publij Mimorum poetæ cęna, poſtquam ſeruitutem exuerat, nulla memoretur ſine abdomine etiã uocabulo ſuminis ab eo impoſito. Placuere, & feri ſues. Catonis cenſoris orationes aprinum exprobrant callum. In tres tamen partes diuiſo apro media ponebant, lumbos aprinos appellata. Solidum aprum Romanorum primus in epulis appoſuit P. Seruilius Rullus, pater eius Rulli, q Ciceronis Cõſulatu legem Agrariam promulgauit. Tam propinqua origo; nunc quotidianæ rei eſt. Et hoc annales notarunt, horum ſcilicet ad emendationem morũ, quibus notata eſſe quidem cœna, ſed in principio bini ternique pariter mandebantur apri. Hæc Plinius. Quare creatus eſt Tribunus fori ſuarij, qui curam habebat, ut iuſto pretio, & ſine fraude, ac morbo, ſues uenderentur, forum etiam ipſum curabat. Huius Romæ eſt inſcriptio huiuſmodi. DOMINO NOSTRO FL. CLAVDIO CONSTANTINO FORTISSIMO CAESARI FL. VRSACIVS V. P.[t] TRIBVNVS COHORTIVM VRBANORVM X. XI. ET XII. ET FORI SVARII. Hæ uerò erant tres ex VII. Cohortibus Præfecti uigilum, quibus Tribunus Vrſacius præfuit, & uir perfectiſſimus appellabatur, quemadmodum & magiſter cenſus. Hic eſt ille Vrſacius qui mox Præfectus cohortis Prætorianæ, & Magiſter officiorum fuit, ut auctor eſt Marcellinus[u] Romæ corpus ſeu collegium erat ſuariorum, qui ex Tuſcia, Campania, & Piceno debitos populo Romano ſues, & aliunde adduci procurabant, & P. V. iudicem habebant;[x] à ſordidiſque muneribus immunes erant.[y]

s lib. 8. cap. 51.

t vir perfectiſſimus.

u lib. 26.

x l. vlt. C. de ſuarijs, & ſuſceptorib vini.

y l. 1. C. eod. tit.

DE CONSVLARI AQVARVM. Cap. VIII.

AB Auguſto curatorem aquarum primum inuentũ fuiſſe, ex Tranquillo ſupra diximus, q poſtea Conſularis eſt appellatus. Is curam habebat aquarũ, quas XIX. Romam ueniſſe, in urbis deſcriptione, ante Notitiam traditur. Sed P. Victor XXIIII. recenſet, Appiam, Martiam, Virginem, Claudiam, Herculeam alias Herculeanam, Tepulã, Damnatam, Traianã, Amniam, aliàs Annam, Alſiam, ſeu Halſietinam, aut Halſientinam, quæ & Auguſta dicitur, Cœruleam, Iuliam, Algentianã, Ciminam, Sabatinam, Aureliã, Septimianã, Seuerinam, Antonianã, Alexandrinã, Anienem nouam, Anienem ueterem, Albudinam, Crabram. Quæ ferè omnes ab earum auctoribus, & ductoribus nomen habent. Sed in XIIII. urbis regionibus ante Notitiam deſcriptis, Auguſtea ab Alſia diuiditur, quas P Victor, pro iiſdem ponit. Iuſtiniano uerò imperante, XIIII. aquæductus urbem ingrediebãtur. Procopius,[z] Romæ, inquit, aquæductus

z in primo de bello Goth.

ctus decem & quatuor numero ſunt, cocto ex latere per priſcos homines illos ædificati, & latitudine ac ſimul profunditate, vt equeſter vir aliquis ipſo cum equo per eos ſupernè euadere liberius queat. Hactenus Procopius. His in vrbẽ deriuandis, & diuidẽdis vnus præpoſitus eſt, qui aquarum curator à Iulio Frontino appellatur, quo officio & ipſe Nerua Imp. demandante, functus eſt; is poſtea Conſularis eſt dictus, ex eo arbitror, quòd Conſularibus ornamentis eſſet honeſtatus: ita imperante Conſtantino appellatus eſt Verſennius Fortunatus circa annum ſalutis, 316.[a] cui ſucceſſit Maximilianus quem Conſularem aquarum idem Cõſtantinus vocat,[b] apud quem ita legendum eſt, non Cõſulem, vt vulgò habetur, & dictio aquarum, à qua Reſcriptũ incipit, referẽda eſt ad Conſularem, & hoc modo ſcribendum, Imp. Cõſtantinus Auguſt. ad Maximilianũ Conſularẽ aquarum, deinde incipit lex, poſſeſſores. Iulius Frõtinus[c] recitat quoddam Senatuſconſultum, quo cautũ eſt, vt aquarum præfectus extra vrbem lictores binos, ſeruos publicos ternos, architectos ſingulos, ſcribas, librarios, accenſos, & præcones totidem haberet, quot habent hi, per quos frumentũ plebi datur Hoc erat eius officium.[d] Duæ præterea familiæ illi præſto erant, altera publica, altera Cæſaris nuncupata, publica antiquior CCLX. hominum fuit, ab Agrippa inſtituta, quam moriẽs Auguſto commiſit, & ille publicauit, vt ea publico aleretur. Cæſaris familia CCCCLX. continebat, quã Claudius Imp cum aquas in vrbem perduceret, conſtituit. vtraq; familia in aliquot miniſteriorum ſpecies deducitur, villicos, caſtellanos, curatores, ſilicarios, tectores, alioſque opifices: ex his aliquot extra vrbem eſſe oportet ad ea, quæ non ſunt magnæ molitionis, maturum tamen auxilium videntur exigere in vrbe circa caſtellorum & munerum ſtationes & opera, quæ vrgebãt, in primis ad ſubitos caſus. Hæc Frontinus, qui curator aquarum à Nerua Imp. creatus, de ſe hæc ſubijcit; Publica miniſteria ita inſtituimus, ut pridie quid eſſet agendum, dictaremus, & quid quaque die egiſſet, actis comprehenderetur. Publicę familiæ ex ærario impenſæ dantur, quod impendium exoneratur vectigalium reditu ad ius aquarum pertinẽtium. Ea conſtat ex oliuetis, quæ ſunt circa ductus aut caſtella, aut munera, aut lacus, quem reditũ prope ſeſtertium CC. millium. i. duorum millium aureorũ proximis temporibus in Domitiani loculos verſum induſtria D. Neruæ populo reſtituit, noſtra ſedulitas ad certam regulam redegit, vt conſtarent, quæ eſſent ad hoc vectigal pertinentia loca. Cæſaris familia ex fiſco accipit commoda, vnde & omne plumbum & omnes impenſæ ad ductus, & caſtella, & lacus pertinentes erogabantur. Hæc Frontinus, qui XVI. recenſet ante ſe aquis præfectos, inter quos fuere Atteius Capito, & Coccius Nerua, Iureconſulti. Mox officiũ curatoris ſubijcit, obſeruare, inquit, debebit, ne quis ſine litteris Cæſaris. i. ne quis aquam publicam non impetratam, & ne quis amplius quam impetratum fuerit, ducat. Deinde ductus extra vrbem ſunt circumeundi ad recognoſcenda veneficia, idem in caſtellis ſalientibus publicis faciendum, vt ſine intermiſſione diebus aqua fluat, quæ Senat. conſulto curator facere iubetur, ſcilicet vt inſpiciat aquas publicas, ineatque numerum ſalientium publicorum, & vt ſalientes publici quam aſſiduiſſimè, interdum & noctu aquam in vſum populi funderent, & addit. Qui aquam in vſus priuatos ducere volet, impetrare eam debet, & a Principe epiſtolam ad curatorem afferre, curator deinde beneficio Cæſaris, præſtare maturitatem, ad procuratorem eiuſdem officij libertum Cęſaris protinus ſcribere. Procuratorem autem primus T. Claudius videtur admouiſſe, poſtquam Anienem nouum & Claudias induxit, is ſignabat calices modulorum: & infra ſubijcimus impetratæ aquæ neque hæredem, neque emptorem, neq; vllum nouum dominum prædiorum ſequitur. Balneis, quæ publicè lauarent priuilegium antiquitus cõcedebatur, vt ſemel data aqua perpetuo maneret. Quia verò arborum radicibus formarum concamerationes, & latera ſoluebãtur, eas ab utraque parte xv. pedes vacuas eſſe Sen. con. iuſſit,[e] & qui intra id ſpacium arbores ſeuerit, vel ędificauerit, vel formas lęſerit, in dena millia. i. cẽtũ aureos in ſingulas res damnas erit, ex quibus pars dimidia pręmiũ erit accuſatori, dimidia in ęrariũ redigetur: de ea re iudicabunt, cognoſcentque curatores. Hæc Frontinus. illi ex hoc aliquam iuriſdictionem & officium, ſeu apparitores[f] habuiſſe probatur, ſupradictæ enim familiæ cum lictoribus, & alijs ſupra nominatis in illius erãt officio. Inter Cõſularem aquarum, & Comitem formarum, illud etiam interfuit, quòd hic tãtum formas tuebatur, id eſt ſtructiles canales aquam ferentes ſarciebat. Conſularis verò operam dabat, vt ea debito modo in priuatas ædes deriuaretur, & publico, ac thermis, alijſque vſibus ſeruiret. item ne a priuatis vſurparetur, & epiſtomia, fiſtulę, ſalienteſque integri eſſent, & caſtellũ repararetur. Id Vlpia. receptaculum interpretatur, quod aquam publicam ſuſcipit[g] Hoc officium honorificum multorum beneuolentiam cõciliabat, cum tantum totius populi commodum in manu haberet. Quantum verò id eſſet, Plinius[h] docet. Quod ſi quis, inquit, diligentius ęſtimauerit aquarum abundantiam in publico, balneis, piſcinis, domibus, euripis, hortis ſuburbanis, villis, ſpacioque aduenientem, extructos arcus, mõtes perfoſſos, conualles æquatas, fatebitur nihil magis mirãdum fuiſſe in toto orbe terrarum. De Appia verò, Martia, & virgine aqua ita ſcribit. Sed dicantur vera æſtimatione inuicta miracula, quæ Q. Martius Rex fecit, is iuſſus a Senatu aquarum Appiæ & Anienſis regula ductus reficere, nouam à nomine ſuo appellatam, cuniculis per montes actis, intra Præturæ ſuæ tempus adduxit. Agrippa vero in Aedilitate ſua, adiecta Virgine aqua, cæteriſque corriuatis atque emendatis, Lacus DCC. fecit; præterea fontes CV caſtella CXXX. complura etiam cultu magnifica, & operibus. Idem[i] clariſſima ait aquarum omnium in toto orbe frigoris ſalubritatiſque palma præconio vrbis Martia eſt, inter reliqua Deum munera vrbi tributa. Primus in vrbem ducere auſpicatus, Ancus Martius vnus è Regibus, poſtea Q. Martius Rex in Prætura, rurſuſque reſtituit Magnus Agrippa. Idẽ & Virginẽ adduxit, ab octaui lapidis diuerticulo duo millia paſſuum Prenęſtina via, iuxta eſt Herculaneus riuus, quem refugiens, Virginis nomen obtinuit. Hæc ille. Alij Virginem appellatam volunt, quod puriſſima nulliſq; ſordibus polluta currat.[k] De Claudia aqua, à Claudio Cęſare deriuata, idem Plinius,[l] ita ſcribit: Vicit antecedẽtes aquarum ductus nouiſſimum impendium operis inchoati a C. Cęſare, & peracti à Claudio, quippe a lapide XL. ad eam excelſitatem, vt in omnes vrbis montes leuarentur, influxere Curtius atq; Cęruleus fontes, erogata in id opus ſeſtertia DLV. millia. De eadem Claudia Tranquillus,[m] opera, inquit, magna, potiusq; neceſſaria, per multa fecit, ſed vel pręcipue aquęductum a Caio inchoatum, & poſtea, Claudię aquę gelidos, & vberes fontes, quorum alteri Cęruleo, alteri Curtio, & Albudino, nomẽ eſt, ſimulque riuum Anienſis nouo lapideo opere in vrbem perduxit, diuiſitque in plurimos, & ornatiſſimos lacus. De eadẽ aqua Tacitus[n]. Itẽ Frõtinus; Claudia, ait, aqua concipitur via Sublacenſi diuerticulo ſiniſtrorſus ex fontibus ampliſſimis, Ceruleo, qui à ſimilitudine appellatus eſt, & Curtio. Itẽ duorum aquęductuum, quos Claudius conſummauit. Alteri Claudię nomen datum eſt, alter Anio nouus appellari cœpit. Hęc ille. Aurelia verò à M. Aurelio: Septimiana, & Seueriana, à Septimio Seuero Imperatore. Antoniniana ab Antonino ſunt deriuatę, Alexandria ab Alexãdro. Per ſtructiles formas in vrbem, mox in caſtellum deducebantur. Id erat amplum aquæ receptaculum inſtar lati cubiculi in fornicem verſum. Vitruuius.[o] Cum aqua, inquit, venerit ad mœnia, efficiatur caſtellũ, & caſtello coniunctũ

a l. 1. C. T. de diuerſ. offi.
b in l. 1. C. de aquaduc.
c idem Cœlius Rhodiginus lib. 8. c. 40. lectio. antiqua.
d l. 1. C. de aquaduct. lib. 10.
e l. 1. C. de aquaduct.
f d. l. 1. C. de aquaduct.
g l. 1. § interdictum neceſſario, ff. de aqua quot. & aſtiu.
h lib. 36. c. 15. ad fin.
i lib. 31. c. 3.
k Caſſiodor. lib. 7. variar. in formula Comitiua formarum.
l lib. 36. c. 15.
m in Claudio c. 20.
n in 12.
o lib. 8. c. 7.

ad recipiendam aquam triplex emiſſarium, collocenturque in caſtello tres fiſtulæ æqualiter diuiſæ, intra receptacula coniunctæ, vnde aqua publica in tres partes deriuabatur; vna, in lacus emittebatur, in quibus plebs Romana lintea abluebat, animalia potabat, & ad fullonum, coriariorumq; atq; alias neceſſitates inſeruiebat: altera in balneas emittebatur, ob quam vectigal quotãnis populo præſtabant, qui ea vtebãtur. Hactenus Vitruuius. Hæc eſt penſitatio quam pro aquæductu præſtari, auctor eſt Papinianus.[a] In venditione, ſuper annua penſitatione pro aquæductu infra domum Romæ conſtitutam, nihil commemoratum eſt, deceptus ob eam ré, ex empto actionem habebit. Idem credo ſentire Paulũ,[b] dum ait, Fiſcus vſuras accipit de fornicarijs, qui tardius pecuniam inferũt. Sunt enim fornicarij, qui fornaces in balneis curant.[c] Hanc etiam quandoque priuati excipiebant, cum in humum cadebat. Frontinus enim ſcribit apud antiquos omnem aquam in publicos vſus erogari ſolitam, legeque cautum, ne priuati aliam ducerent, quam quæ ex receptaculo publico ſeu caſtello in humum recidiſſet, quã caducam vocabãt, & hanc ipſam nõ in aliũ vſum, quam balnearum, & fullonicorum, vectigalemque eſſe ſtatuta mercede, quæ in publicum penderetur: aliquid & in domos Principum dabatur ſed creſcente aquarum copia. Tertiam aquam Principes in domos priuatas ex caſtello deduci permiſit, inquiũt Vitruuius & Vlpianus.[d] Hæc in plumbeum caſtellum deriuata per fiſtulas ſub terram miſſas, non modo in ędes, ſed & aena lateribus circumſtructa deducebatur, cuiuſmodi inſigne exẽplum apud Celſum reperitur.[e] Firmus, inquit, a Proculo quæſijt, ſi de plumbeo caſtello fiſtulę ſub terram miſſæ aquam ducerent in aenum lateribus circumſtructum, an hęc ędium eſſent, & eſſe exiſtimant. Aeno verò quę calefiebat ad bibendum,[f] vel vaſa olerave lauanda.[g] Quandoque etiam ad irrigãdos hortos, vel prædia priuatis, aqua permittebatur,[h] & ob id Prætor edicto promittit ſe facturum, ne vis fiat ei, qui aquam obtinuit à Principe, quo minus eã ducat,[i] Ex flumine verò publico aqua iure deriuabatur. Pomponius.[k] Quo minus, inquit, ex flumine publico ducatur aqua, nihil impedit, ſi modo ea aqua in vſu publico non erit, i. ciuitatis vſibus, vt ſupra dictum eſt, non deſeruiat. Conſularis ergo aquarũ illas ad deſtinatos vſus curabat deriuari, & debitum vectigal pro ea ſolui. In prouincijs aquęductus ex reditibus Ciuitatum fiebant,[l] & ideo eorum cura ad Decuriones ſpectabat. Nunc ad Curatores P.V. imperio parentes eſt tranſeundum.

a in l. 41. ff. de actionib.
b in l. cum quidam. 17. § fiſcus, ff. de vſuris.
c l. 14. ff. de inſtruc. & inſtru. legat.
d in l. 1. § permittitur. ff. de aqua quotid. & aſtiu.
e in l. ſi venditor in l. fin. de actio. empt.
f l. cum de lanie. nis. § 1. de fund. inſtruct.
g l. ſed addes. § 2. ff. locati.
h in l. vſum 4. C. de aquaduct.
i d. l. 1. § ait prætor de aq. quotid.
k in l. 2. ff. de flumin.
l l. vnica. C. de ratiocin. ope. publ.

DE CVRATORE OPERVM MAximorum. Cap. XIIII.

OPERA appellantur magnifica ædificia, aut fabricæ, vt indicant tractatus in Pãdectis & Codice Iuſtiniang de operibus publicis, & de ratiocinijs operum publicorum. Vergilius.[m]

Adde tot egregias vrbes, operumque laborem.

Maxima verò opera in vrbe erat Circus Maximus in XI. regione vrbis, qui loca trecenta octoginta millia capiebat, ſed in deſcriptione vrbis ante Notitiam legitur. 485000 cõtinebat, & VII. metas, quas aurigæ circumibant, & XII. portas, per quas currebant.[n] Mœnia quoque, Amphitheatrum caſtrenſe.[o] Campum Viminalem ſub aggere in V. regione inter maxima opera pono. Campum Martium in IX. regione. Erant & opera magna vocata, quæ forte huic Curatori commiſſa non erant, vt Forum Romanum magnum in VIII. regione, & Macellum magnum in II. Circus Flaminius capiens ſtabula 4. factionum, multas porticus, & ſimilia in eadem regione P. Victor Ludum magnum ſtatuit. Erat hęc domus, in qua olim gladiatores exercebantur, tyrones quoque & laniſtæ. Iſidorus dum inde dictum ſcribit, quòd in eo iuuenes vſum armorum condiſcant. Tranquillus in C. Iulio Cęſare:[p] tyrones, inquit, neque in ludo, neque per Laniſtas, ſed in domibus per equites Roma. ac etiam per Senatores armorum peritos erudiebat. Superioribus operibus, quę pręcipua diligentia egebant, datus fuit Curator, maximorum operum dictus, qui illa munda, integraque ſeruari curaret. Hanc & ſequentes curas, Procurationes vrbicas Vlpianus appellat.[q]

m in 2. Georgicor.
n Caſſiodorus.
o l. 3. ff. de oper. publ. & l. pen. in V. vrbis regione.
p cap. 26.
q in l. verum q. § ex facto. ff. de minor.

DE CVRATORE OPERVM publicorum. Cap. XV.

HOC quoque officium ab Auguſto primum inuentum fuit. Trãquillus.[r] Quo plures, inquit, partem adminiſtrandæ Reipub. caperent, noua officia excogitauit, curam operum publicorũ, viarum, & aquarum. Inter opera verò publica Conſtantius A. ad Ecdicium Præfectum Aegypti,[s] Prætoria, id eſt ædes, in quibus Pręſides degebant, & ius reddebant, & alias domus publicas receſet. Item portus, aquæductus,[t] thermas,[u] horrea, & ſtabula ad equos curſus publici deſtinata,[x] & alia plura.[y] Opera publica vocantur & illa, quę pro admirandis Plinius[z] recitat, qualia ab Auguſto, Tiberio, & alijs Principibus condita Tranquillus narrat. Inter hęc erat Amphiteatrũ in III. regione, capiens loca octoginta ſeptem millia, & Theatra IIII. in IX. regione, videlicet Balbi loca triginta millia, octoginta quinque continens; id Claud. Cæſar dedicauit, ſed Balbi eſt appellatum, quod prope eius Cryptam eſſet.[a] item Theatrum Marcelli loca triginta millia capiẽs, in quo erat templum Iani, & alia duo minora theatra: Inter opera publica Iuſtinianus[b] muros, pontes, vias, & aquæductus recenſet. P. Victor, & deſcriptio vrbis Romæ ante Notitiam huiuſmodi plura nominat, vt thermas XI. Victor XVI. Baſilicas X. Victor XVIIII. pontes VII. obeliſcos V. Victorias magnas VI. paruas XLII. Bibliothecas XXIX. inter quas præcipuæ erant Vlpia & Palatina. Lucos XIIII. Capitolia II. totidem Amphiteatra, columnas Cochlides II. macella II. Ludos VI. naumachias V. ſtadia II. nymphea ſeu lauacra XII. tabulas & ſigna ſine numero: Arcus marmoreos XXXVI. Lupanaria XLVI. piſtrina CCLIIII. fora XVI. campos VIII. Senacula III. & alia, quibus hic Curator præerat, exceptis maximis operibus, item aquęductibus & formis, quæ tempore Notitię proprios Curatores habebãt; ſed olim hęc diſtinctio nõ fiebat; Vnus enim operum publicorum Curator vocabatur.[c] Hic opera publica, integra conſeruari curabat, & collapſa reſtituebat, noua redemptoribus facienda locabat.[d] Nullius verò nomen operi inſcribere licebat, quam Principis, vel eius, cuius pecunia opus fiebat.[e] In prouincijs autem tertia pars redituum ciuitatis mœnibus, & balneis reſtituendis deſtinabatur.[f] Hęc cura ad Præſides pertinebat, Vlpianus,[g] ędes ſacras, inquit, & opera publica circumire inſpiciendi cauſa, an ſarta tectaque ſint, an aliqua refectione indigeant, Proconſul debet, Curatoresque operum diligentes ſolemniter pręponere.

r in Auguſt.
s in l. 4. C. de op. publ.
t in l. ad portus. 7. C. eo.
u l. ne ſplendidiſſima q. C. eo. l. 2. § 1. ff. de ope. publ.
x l. nemo. 13. C. eod.
y l. adſicia. 14. cũ ll. ſeq. C. eod. tit. l. 3. & l. 1. ibidem.
z lib. 36. c. 15.
a de quo in 9. regione.
b Nouell. 51. § oportet.
c l. 1. ff. de oper. publ.
d l. 2. § vlt. ff. de ope. publ.
e l. 3. in prin. ... in fin. l. vlt. ff. de op. publ. l. 4. ... ff. de admin. re. ad ciuit. pertin.
f d. l. ne ſplendidiſſima. 11. C. eodem tit.
g in l. ſi in aliquam § 1. ff. de off. proconſul.

DE CVRATORE STATVARVM Cap. XVI.

STATVAE plurimę Romę fuerunt, inter alias nominat P. Victor ſtatuam Mercurij plumbeam, Quirini, & Fortunæ publicę in colle VI. regionis; ſignũ Iouis Imperatoris in IX. Erat prterea Coloſſi ęnei XXXVII. marmorei LI. equi magni ęnei XXIII. inaurati LXXXIIII.

ebunei

eburnei CXXIIII. quibus præfectus hic curator, proſpiciebat vt niteſcerent, ne deuaſtarentur, aut forte tollerentur. Officium ſeu apparitores habebat, qui nocte vigilabant, & obſeruabant ne ſtatuæ aut auferrentur, aut læderentur, earumque fures, & effractores, puniebat, Hunc curatorem Caſſiodorus,[a] Comitem Romæ appellat, Si clauſis, inquit, domibus, ac munitis inſidiari ſolet nequiſſimum votum, quanto magis in Romana ciuitate videtur illici, qui in plateis pretioſum reperit, quod poſſit auferri? Nam quidam populus copioſiſſimus ſtatuarum, greges etiam abundantiſſimi equorum, tali ſunt cautela ſeruandi, quali, & cura videntur affixi, & paulo poſt. Quid dicamus, marmora metallis & arte pretioſa, quę ſi vacet eripere, rara manus eſt, quę poſſit à talibus abſtinere. Ibi ſunt expoſita, quæ facere potuerunt, diuitiæ generales, & labor mundi: Qua de re comitiuæ Romanę cum priuilegijs, & iuſtis commodis ſuis tibi concedimus dignitatem, vt fidelis ſtudio, magnoque nixu, quęras improbas manus, & inſidiantes aut priuatorum fortunis, aut mœnibus ad tuum facias venire iudicium, & rei veritate diſcuſſa, congruam ſubeant de legibus vltionem. Officium tuum & milites conſuetos noctibus potius inuigilare compelle. In die autem ciuitas ſe ipſa cuſtodit. Statuæ nec in foro mutæ ſunt, quãdo a furibus percuſſę cuſtodem videntur tinnitibus admonere. Proinde, prudẽtiam tuam deuotione laudabili ſentiamus, vt cui nunc laborinſns faſces iniungimus, ſecuros honores poſtea conferamus. Hęc ille. Ingentem vero Romę ſtatuarũ multitudinem, populum appellat, & greges equorum: Non tantum enim Principium, ſed & aliorum, omnis generis ſtatuę, Romæ reperiebantur.

[a] lib. 7. vari. epiſt. 14.

DE CVRATORE HORREORVM Galbanorum. Cap. XVII.

HORREA Galbę, vt pręcipua inter plura alia nominantur, tam in deſcriptione urbis ante Notitiam, quam a P. Victore in III. regione. Sed ipſe legit Horrea Galbiana, quemadmodum, & in hoc monumẽto antiquo ſcriptum reperitur.

NVM. DOM. AVG. SACRVM FORTVNAE CONSERVATRICI HORREORVM GALBIANORVM M. LORINVS FORTVNATVS MAGISTER S. P. DD. id eſt, ſua pecunia dedicauit.

Dominis Auguſtis Theodoſio iuniori & Valentiniano III. vel, vt habet inſcriptio, Numini Dominorum Auguſtorum dicatum eſt hoc ſimulachrum Fortunæ conſeruatricis, quam horrea conſeruare opinabantur. Galbio vnus fuit ex Ducibus Valentiniaci contra Bonifacium Africæ tyrannum miſſus, circa annũ 429.[b] a quo Galbiana horrea, quæ fortè ille annona impleuerat, aut ad hunc vſum Reipubl. tradiderat, ſunt appellata, & ita puto legendum, vt eſt apud Victorem. Galbana vero à Galba Principe, vel alio ex ea familia deriuantur, ſed aliqua anterioribus temporibus eorum mentio fieret. Magiſter autem de quo in ſupradicto Epigrammate, fuit regionis XIII. Cum enim Auguſtus in regiones, vicoſque vrbem diuiſiſſet, his ex plebe viros præfecit, quos Magiſtros appellauit, vt ait Tranquillus.[c] Plura Romæ erant horrea, in quibus non tantum frumentum, ſed gemmæ, aurum, & argentum, aliaque pretioſiſſima homines reponebant, præſertim qui hæc apud ſe tuta non eſſe timebant.[d] Ego tamen hic horrea Galbiana interpretor, in quibus frumentum populo dandum condebatur, quorum vt ſarta tecta eſſent, hic curator proſpiciebat: nam de operum & ædificiorũ curatoribus hic agitur. Alius vero huic, & omnibus horreis frumẽtarijs, Comes horreorum dictus,[e] præerat, qui grana illæſa conſeruari, panemque plebi, & militibus diſtribuendum confici prouidebat. Vetuſtus codex legit. Horreorum Gallorum, ſed non recte.

[b] vt auctor eſt D. Proſper.

[c] in Auguſto c. 30.

[d] l. 3. §. effractura ff. de off. Praf. vigil. l. pignus 9. C. de pigneratit. actione.

[e] l. vnic. C. de piſtorib.

DE CENTENARIO PORTVS. Cap. XVIII.

CENTENARII centum militibus pręerant. Vegetius,[f] Erant, inquit, Centuriones, qui ſingulas centurias gubernabãt, qui centenarij nominantur. Idẽ Modeſtus,[g] tradit. cẽtenarium ergo portus eum fuiſſe exiſtimo, qui cum centum, aut plus minus militibus, portum tuebatur. Nam & centenarij in officijs palatinorum, viris ſexaginta, aut paucioribus pręerant. Hunc eſſe credo, quem Caſſiodorus[h] Vicarium portus appellat: cuius cura erat præcipua, ne peregrini cum ciuibus rixarentur, ut latrones ac delinquentes detinerẽtur. A Iurecõſulto limenarchæ appellantur, ideſt portus principes. Paulus,[i] Limenarchæ, inquit, & ſtationarij fugitiuos deprehenſos rectè in cuſtodia retinent. Inuenti ſunt & ab Auguſto, qui agros viaſque publicas cuſtodirent, ne cui iniuria fieret. Tranquillus,[k] Graſſatorum, inquit, plurimi ſe ferebant ſuccincti ferro quaſi tuendi ſui cauſa, & rapti per agros viatores ſine diſcrimine liberi, ſeruique ergaſtulis poſſeſſorum, ſupprimebantur. Igitur graſſatores diſpoſitis per opportuna loca ſtationibus inhibuit. Has poſtea Tiberius crebriores fecit. Idem Tranquillus,[l] tuendę pacis, ait, à graſſaturis ac latrocinijs, ſeditionumque licentia curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Sed quod ad hunc Comitẽ pertinet, Caſſiodorus[m] in comitiua portus Rauennatis eius Comitem naues priuatorum ob tranſuehendas ſpecies, vel res Principis, vel publicas retinuiſſe ſcribit, quod & hic forte procurabat.

[f] lib. 2. c. 8.

[g] in libello de vocabulis caſtrẽſibus.

[h] lib. 7. variar.

[i] in l. penult ff. de fugit.

[k] in Auguſto c. 32.

[l] in Tiberio c. 36.

[m] eod. lib. in formula comitiua Rauennatis.

DE TRIBVNO RERVM NITENTIVM. Cap. XIX.

VLTIMVS ſub Præfecto vrbi erat Tribunus rerum nitẽtium, cuius erat ſolicitudo, vt ædes ſacræ, baſilicæ, fora, balnea, circi, theatra, amphitheatra, viæ, bibliothecæ, campi, & omnia denique loca publica nullis ſordibus vitiarentur, ſed niteſcerent, tantum erat veteribus mundiciei, nitoriſque ſtudiũ; Tribunus verò hic Præfectum ſignificat, ſicut Tribuni militum, & Aerarij; alijque pro Præfectis accipiuntur. Hoc munus olim Aedilium Curulium fuit. De duobus Pręt oribus, qui imperante Conſtantino Magno duo tantum Romæ erant,[n] nihil Notitia tractat, quod forte præter inſigniũ magiſtratus ſplẽdorem nullum fere tenebat Imperiũ, Tantum enim liberales cauſas cognoſcebat, Minoribus alienãtibus decreta interponebat, eos in integrũ reſtituebat, vindicta manumittebat, & emancipantibus liberos auctoritatem præſtabat.[o] Hęc de Præfecto vrbi, eiuſque magiſtratibus dicta ſufficiant: Nunc ad alios illuſtres, ideſt Magiſtros militum, eſt tranſeundum, quorum copiarum breuiarium præmittemus.

[n] l. ſi apud. C. de appellat.

[o] l. 1. C. de off. Prætoris.

Magiſter Peditum. — Quibus imperat.

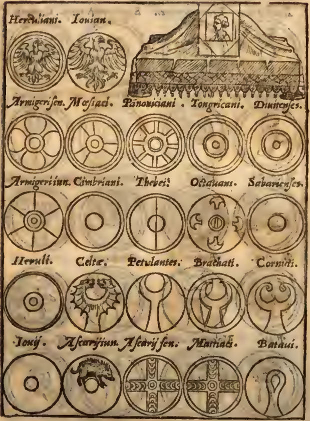
Magiſter peditum in præſenti Occidentis imperat

- *Comitibus VIII. limitum.*
  - *Illyrici, præeſt* — *Præfectis XXIIII.* —
    - *Auxiliorum palatinorum peditum XVI.*
    - *Legionum Comitatenſium V.*
    - *Legionũ pſeudo Comitatẽſiũ III.*
  - *Italiæ per Alpes* —
    - *Peditũ numeris XXXVI.*
    - *Equitũ vexillationib. VII.*
    - — *Legionibus XIII. Auxilijs XXI.*
  - *Africæ, qui præeſt* — *Præpoſitis limitum XVI.* —
    - *Peditum numeris XII.*
    - *Vexillationibus equitum XIX.*
  - *Tingitanæ, qui præeſt* —
    - *Tribunis cohortium VI.*
    - *Præpoſitis equitum.* —
      - *Vexillationibus equitum III.*
      - *Alæ equitum I.*
  - *Hiſpaniarum* — *Præfectis XVI.* —
    - *Auxiliorum XI.*
    - *Legionum V.*
  - *Britanniarum* —
    - *Numeris peditum III.*
    - *Vexillationib. equitũ VI.*
  - *Littoris Saxonici per Britanniam.* —
    - *Præpoſitis VIII.*
    - *Tribuno cohortis I.* —
      - *Numerorum peditum V.*
      - *Vexillationum equitum. II.*
      - *Legionis I.*
- *Ducibus XII. limitum.*
  - *Argentoratenſis.*
  - *Mauritaniæ Cæſarienſis.* — *Præpoſitis limitum VIII.*
  - *Tripolitanæ* —
    - *Præpoſitis limitum XII.*
    - *Numeris militum II.*
  - *Panoniæ II.* —
    - *Præfectis XXXI.* —
      - *Cuneorum equitum VI.*
      - *Numerorũ aliorum equitũ XI.*
      - *Legionum V.*
      - *Numerorum militum V.*
      - *Claſſium. IIII.*
    - *Tribunis III.* — *Cohortium III.*
  - *Valeriæ Riparenſis.* —
    - *Præpoſitis XXVII.* —
      - *Cuneorum equitum V.*
      - *Numerorum equitum XVII.*
      - *Auxiliorum peditum V.*
    - *Præfectis IX.* —
      - *Legionum VIII.*
      - *Claſſis I.*
    - *Tribunis VI.* — *Cohortium VI.*
  - *Pannoniæ primæ & Norici Riparenſis.* —
    - *Præfectis XXVII.* —
      - *Cuneis equitum II.*
      - *Numerorum aliorum equitum IIII.*
      - *Legionum VIII.*
      - *Claſſium III.*
    - *Tribunis V.* — *Cohortium V.*
  - *Rhetiæ primæ.* —
    - *Præfectis XIII.*
    - *Tribunis cohortiũ VIII.* —
      - *Numerorum equitum III.*
      - *Alarum equitum III.*
      - *Legionum VII.*
  - *Provinciæ Sequanici.* — *Militibus Latavienſibus.* — *Cohortium VI.*
  - *Tractus Armonicani.* —
    - *Præfectis IX.* — *Numerorum peditum IX.*
    - *Tribuno I.* — *Cohortis I.*
  - *Belgicæ II.* —
    - *Præfectis II.*
    - *Tribuno I.* — *Numerorum equitum II.*
  - *Germaniæ primæ.*
  - *Britanniarum.*
  - *Moguntiacenſis.* — *Præfectis XI.* — *Numerorum XI.*
- *Legionib. palatinis XII.*
- *Auxilijs palatinis LXV.*
- *Legionibus Comitatenſibus XXII.*
- *Legionibus Pſeudo Comitatenſibus XVIII.*
- *Claſſibus XVII.*
- *Tribunis cohortium. XXIII.*

NOTITIA.

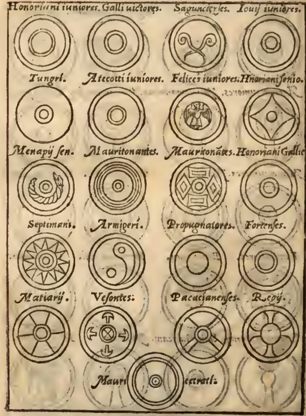
INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI

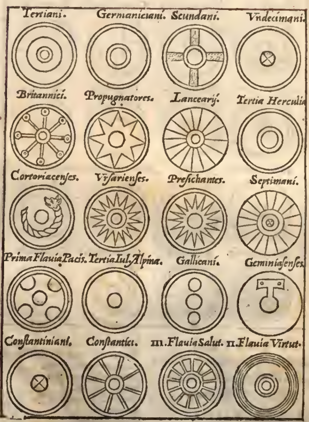
Peditum.

Leones iun.
Leones ſeniores.
Sagittarij Neruij.
Cornuti.
Felices ſeniores.
Grati.
Salij.
Tubantes.
Auguſtei.
Inuict.
Gratianenſes ſeniores.
Felices iunio.
Bructeri.
Batavi.
Victores.
Iouij.
Reti.
Valentinianenſes.
Gratianenſ. iun.
Ampſiuarij.

Sabini.
Latini.
Sagitarij uenatores.
Sequani.
Attecotti iuniores.
Marcomanni iun.
Marcomanni ſen.
Attecotti ſenio.
Mauri iuniores.
Mauri ſen.
Briſigaui iun.
Briſigaui ſen.
Exculcatores.
Batani iun.
Britanniciani.
Celtæ iunior.
Sagitarij Neruij.
Saly Gallicani.
Matiaci.
Felices Valent.

Galli uictores.
Iouij iuniores.
Tungri.
Atecotti iuniores.
Felices iuniores.
Menapij ſen.
Mauritonantes.
Honoriani Gallic
Septimani.
Armigeri.
Propugnatores.
Forenſes.
Matiarij.
Veſontes:
Pacacianenſes.
Regij.
Mauri
cetrati.

Tertiani.
Germaniciani.
Scundani.
Vndecimani.
Britannici.
Propugnatores.
Lancearij.
Tertia Herculia
Cortoriacenſes.
Vſarienſes.
Preſichantes.
Septimani.
Prima Flauia Pacis.
Tertia Iul. Alpina.
Gallicani.
Geminiaſenſes
Conſtantiniani.
Conſtantici.
III. Flauia Salut.
II. Flauia Virtut.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri peditum Præſentialis, Comites Militum infraſcriptorum.

ITALIAE.
Africę.
Tingitaniæ.
Tractus Argentoratenſis.
Britanniarum.
Littoris Saxonici per Britannias.

Duces Limitum infraſcriptorum decem.

Mauritaniæ Cæſarienſis.
Tripolitani.
Pannoniæ ſecundę.
Valeriæ Ripenſis.
Pannonię primę, & Norici Ripenſis.
Retiæ primæ, & ſecundæ.
Sequanici Armoricani.
Belgicę ſecundæ.
Germaniæ primæ.
Britanniarum.
Mogonciacenſis.

Legiones Palatinæ duodecim.

Iouiani ſeniores.
Herculiani ſeniores.
Diuitenſes ſeniores.
Tongricani ſeniores.
Pannoniciani ſeniores.
Mœſiſiaci ſeniores.
Armigeri propugnatores ſeniores.
Lancearij Sabarienſes.
Octauani.
Thebæi.
Cimbriani.
Armigeri propugnatores iuniores.

Auxilia

Auxilia Palatina ſexaginta quinque.

Cornuti ſeniores.
Brachati ſeniores.
Petulantes ſeniores.
Celtæ ſeniores.
Heruli ſeniores.
Bataui ſeniores.
Mattiaci ſeniores.
Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Iouij ſeniores.
Cornuti iuniores.
Sagittarij Neruij.
Leones ſeniores.
Leones iuniores.
Exculcatores ſeniores.
Sagittarij Tungri.
Exculcatores iuniores.
Tubantes.
Salij.
Grati.
Felices ſeniores.
Felices iuniores.
Gratianenſes ſeniores.
Inuicti ſeniores.
Auguſtei.
Iouij iuniores.
Victores iuniores.
Bataui iuniores.
Bructeri.
Ampſiuarij.
Gratianenſes iuniores.
Valentinianenſes iuniores.
Rheti.
Sequani.
Sagittarij Venatores.
Latini.
Sabini.
Brachati iuniores.
Honoriani Atecotti ſeniores.
Honoriani Marcomanni ſeniores.
Honoriani Marcomanni iuniores.
Honoriani Atecotti iuniores.
Briſigaui ſeniores.
Briſigaui iuniores.
Honoriani Mauri ſeniores.
Honoriani Mauri iuniores.
Celtæ iuniores.
Inuicti iun. Britanniciani.
Batani.
Exculcatores iun. Britanniciani.
Felices Valentinianenſes.
Mattiaci iuniores Gallicani.
Salij Gallicani.
Sagittarij Neruij Gallicani.
Iouij iuniores Gallicani.
Seguntienſes.
Galli Victores.
Honoriani Victores iuniores.
Honoriani Aſcarij ſeniores.
Felices iuniores Gallicani.
Atecotti iuniores.
Tungri.
Honoriani Gallicani.
Mauritonantes iuniores.
Mauritonantes ſeniores.

Legiones Comitatenſes trigintaduæ.

Menapij ſeniores.
Fortenſes.
Propugnatores ſeniores.
Armigeri defenſores ſeniores.
Septimani ſeniores.
Regij.
Pacatianenſes.
Veſontes.
Mattiarij iuniores.
Mauri cetrati.
Vndecimani.
Secundani Italiciani.
Germaniciani iuniores.
Tertiani ſiue tertia Italica.
Tertia Herculea.
Lancearij Gallicani Honoriani.
Propugnatores iuniores.
Legio ſecunda Britannica, ſiue Secundani.
Septimani iuniores.
Præſichantes, aliàs Pręſidiantes.
Vrſarienſes.
Cortoriacenſes.
Geminiacenſes.
Honoriani Felices Gallicani.
Tertia Iulia Alpina.
Prima Flauia Pacis.
Secunda Flauia Virtutis.
Tertia Flauia Salutis.
Flauię Victrices Conſtantinæ, id eſt; Conſtantici.
Secundæ Conſtantiniani tertio.
Auguſtani.
Fortenſes.

Pſeudocomitatenſes decem, & octo.

Legio prima Alpina.
Legio ſecunda Iulia Alpina.
Lancearij Lauriacenſes.
Lancearij Comagenenſes.
Taurunenſes.
Antianenſes.
Pontinenſes.
Prima Flauia Gallicana Conſtantia.
Martenſes.
Abrim Cateni.
Defenſores ſeniores.
Mantuſiſmiaci.
Prima Flauia Metis.
Superuentores iuniores.
Conſtantiaci.
Corniacenſes.
Septimani.

Romanenſes.
Officium ſupraſcripti Magiſtri peditum Præſentalis.
Princeps.
Numerarius.
Commentarienſis.
Adiutor.
Regerendarius.
Exceptores & reliqui apparitores.

COMMENTARIVM.

DE MAGISTRO PEDITVM IN *præſenti Occidentis* Cap. XX.

SCISSO inter Valentinianũ & Valentem fratres Imperio in Thracijs in Neſſi ſuburbio Mediana appellato, etiam exercitus, ac numerorũ Comites, Magiſtroſque militũ inter ſe ſunt partiti, ait Marcellinus.[a] Quare legiones & Auxilia plura eiuſdẽ nominis, tam in Oriente quã Occidente reperiebantur, quę priſtinum nomen retinuerunt. Itaque non modo legiones palatina, Comitatenſes, & pſeudocomitatẽſes, auxiliaque palatina vtrobique recitantur; ſed plerumque ijdem numeri & cohortes eodem nomine repetuntur, aliquibus exceptis, quę vno tantum in loco inueniuntur. Idem vexillationibus euenit, quę ſub vtriuſque imperij Comitibus & Ducibus in Cuneos, & equitum numeros duplicatæ leguntur. Sed Occidentis Magiſtri præſentales in quibuſdam ab Oriẽtalibus variarunt; Hi.o. mixtim peditibus equitibusque pręfuere. At in Occidente alter equitibus, peditibus alter imperauit. quemadmodum olim a Conſtantino etiam in Oriẽte inſtitutũ fuiſſe auctor eſt Zoſimus: Item ibi præter duos præſentales, tres alij magiſtri inſtituti fuere; hic poſt pręſentales vnus tantum per Gallias magiſter equitum dictus fuit. In Occidente quoque magiſtri tam limitaneis Comitibus, & Ducibus, quã alijs Tribunis Pręfectiſq; præerant, quod in Oriente non obſeruabatur, cuius limites a Quęſtore ordinabantur:[b] Sed & Magiſter equitum in Gallijs, pluribus peditum equitumque ab vtroque præſentali copijs acceptis, Gallias ſibi commiſſas tuebatur. Itaque pręter vnam vexillationem, & decem numeros, quos proprios habebat, cæteros milites ſibi à præſentalibus miſſos mutuabatur. Præcipuos etiam cohortales ex illorũ officijs accipiebat, quibus, illis ſubeſſe arguebatur. item Comites & Duces, etſi à Magiſtro & ipſi equites accipiebant, proprias tamen alas, cohortes, & numeros regebãt, qui apud Magiſtros fuiſſe non inueniuntur. Hic Magiſter etiam Comes vocabatur.[c] Sed prior titulus plus auctoritatis habebat. Marcellinus,[d] Equitius, inquit, Illyriciano præponitur exercitiui, nondum Magiſter, ſed Comes, ideſt, nondum erat illuſtris, ſed ſpectabilis, aut paulo maior. Præter duos Præſentales, alterum Peditum, alterum Equitum in Italia, & tertium Equitum in Gallijs, nullus in Occidente Magiſter militum reperiebatur, ſed in Hiſpania vnus Comes, & alter in Britannia loco Magiſtrorum[e] numeris imperabant, quod à Conſtantino vſque ad Honorium Imper. obſeruatum fuit, donec illæ prouinciæ ſunt amiſſę. Demum extincto pene Occidentali imperio, Leo Imperator, Dalmatia recepta, proprium Magiſtrum in ea conſtituit.[f] Officium Magiſtri peditum in præſenti Occidẽtis, continebat Principem, Numerarium, Commentarienſem, Adiutorem, Regerendarium, Exceptores, ac reliquos apparitores, vt alij Orientis magiſtri habebat. Hic adiutor vocatus apud Magiſtros militũ Orientis dicitur Primiſcrinius, qui deinde Numerarius fiebat. Is forte ſententias Magiſtri ſcribebat, & eius tribunali præerat, cuius ſententias capitales executioni mandari curabat velut Cornicularius apud ciuiles Magiſtratus, quo hic Magiſter carebat. Aliquando ſedis adiutor dicitur,[g] quandoq; primiſcrinius,[h] quandoque ſubadiuua,[i] in ſequente tamen Magiſtro equitum adiutor diuerſus a primiſcrinio ponitur, quo hic Magiſter caruiſſe videtur niſi codex eſt mendoſus. Regerendarius verò apud eoſdem Magiſtros Oriẽtis ſcriniarius nuncupatur, qui & epiſtolaris & libellenſis vocatur.[k] Ab actis Magiſtri militum carebãt, vt Orientales, quod ipſorum tribunalia nullam inſtrumentis, aut alijs actribus auctoritatem tribuerent, quemadmodũ apud ciuiles iudices fiebat. Ex hoc officio circiter XXX. ſingulis annis accipiebantur, qui in Comitum, & Ducum officijs, principes, Commentarienſes, & Numerarij eſſent. Idem fiebat in officio Magiſtri equitum, vt infra videbitur.

Inſignia eadem, quę Magiſtri Orientales, hic geſtabat. In meo codice liber mãdatorũ auro tectus, aureum item caput Principis in tergo continet: In manuſcriptis eodem modo ſe habent, quemadmodum in Magiſtris Orientis. Imperabat hic Magiſter legionibus palatinis XII. Auxilijs LXV. Legionibus Comitatenſibus XXXII. Pſeudocomitatenſibus XVIII. Itaque ponendo 1000. in ſingulis legionibus, quot ſingulas Præfecturas hoc tempore continuiſſe Conſtantinus Porphirogenneta ſcribit, efficiunt ſexaginta duo millia virorum. Auxilia quot continerent, ſciri non poteſt, ſed vix pauciores 100. ſingula habuiſſe credẽdum eſt, quæ fuiſſent ſex millia quingẽti, ſimul iuncti, efficiunt peditum 68. millia 500. His accedunt XXXVI. præfecturæ, & VII. tribunatus in Italię, Galliarum, & Hiſpanię limitibus poſiti, quibus hic Magiſter imperabat, quæ efficiunt circiter triginta nouem millia 500. pedites ſimul iuncti CVIII. millia militium conſtituerent, imperabat & VI. claſſibus, de quibus in fine operis dicetur. Appianus,[l] ſcribit Hadrianum, cuius tempore ipſe vixit, ducẽta millia peditum quadraginta millia equitum, trecẽtos elephantes bellicoſos, currum ad prælia inſtructorum duo millia, & armorum in ſupplementũ trecenta millia habuiſſe. Claſſem verò nauium minorum duorum millium. Triremium à ſeſclupis in quinquiremes mille quingẽtarum. Inſtrumentorum naualium numerum bis totidem, & naues octoginta partim auro proris, partim poppibus exornatas, quibus Imperatores vehi conſueuerant. Et hæc erat pacis tempore Rom. Imperij cuſtodia. Verum ingruentibus in Valentinianum, ſub quo hæc Notitia ſcripta eſt, hoſtibus, militiam augeri oportuit, ſed & ſi plures exiſtiment, Appianum loqui de Romano Imperio, verendum eſt, ne loquatur de regibus Aegypti: nullibi enim conſtat Rom. Principes elephantes aluiſſe, aut curribus ante Hadrianum pugnaſſe. Priuſquam verò copiæ militum recenſeatur, ſex Comitũ, & duodecim Ducum Occidentis iterum catalogus a Notitia præmittitur, qui ẽt indici inſertus fuerat, ſed vterq; eſt mendoſus: In hoc enim Sequanici & Armoricani Duces ante Belgicam ſecundam collocandi deſiderantur, & Dux Germaniæ primę antepenultimũ in indice locum tenet, cuius nulla infra fit mentio: ideo autem horum elenchus retexitur, quia tanquã Magiſtro peditũ parentes, etiã ſub eius ſunt diſpoſitione, erant nominãdi. His militũ numeri annectuntur, quorum primi ſunt XII. palatinæ legiones. In Oriente verò cum Magiſtris Duces non ſubeſſent, ſemel in Indice recenſentur.

a lib. 26.
b l. 1. & 2. C. de offic. Quæſtor.
c l. 1. C. de offic. magiſtr. milit.
d lib. 26.
e l. 4. C. The. de Decurio.
f l. 4. C. de bon. quæ liber.
g l. vlt. C. de off. præf. vrb.
h l. 1. C. de Sportul.
i l. 1. §. in ſermo primiſcrinq. C. de off. P. P. Afr. l. fin. C. de agen. in reb.
K l. præcipimus, §. 1. & §. pe. C. de appellat.
CVIII. pedites in Occidente.
l in Libyc. hiſt. Poſt princ. ſi non eſt mendoſus.

Duo-

XII. PALATINAE LEGIONES Magiſtri Militum Præſentalis Occidentis. CAP. XXI.

EX XII. palatinis legionibus, VIII. magiſter peditum præſentalis in Italia ipſe retinebat, vnam Magiſtro equitum per Gallias concedebat, Comiti Africæ tres; ſunt autem ſequentes.

1 IOVIANI SENIORES. Hæc legio in Oriente non reperitur: In Italia ſub eius Comite, ſicut & quinque legiones ſequentes, militabat. Purpuream geſtabat aquilam in parma cœrulea, duoque erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus, prout Pierius [a] deſcribit; eodē modo ſe habent manuſcripti codices: ſed in meo exemplari parma eſt alba, nulluſq; in extremitate apparet circulus. Iouiani iuniores una ex ſex palatinis legionibus ſub Magiſtro Præſentali Orientis, eodem modo aquilam, ſed diuerſi coloris habebāt, quorum clypei marginem tres circuli ambibant, cuius argumentum ibi expreſſimus. Sozomenus [b] ſcribit Iouianos, & Herculeanos duas fuiſſe cohortes ex primarijs militibus conſtitutas, quę Imperatorem proximè à tergo præſidij cauſa ſequebantur. Apud Comitem Italiæ forte pro Iouianis infra Iouij ſeniores ſunt ſcripti.

a in ſ. lib. 19.

b lib. 6.

2 HERCVLIANI ſeniores & ipſi Aquilam ſed cęruleam, alis ſparſis in rubra parma geſtant, latus circulus lutei coloris marginem cingit, quem nigra linea circundata in partes duas æquè diſtātes diſſecabat, ita Pierius. [c] Aquila Imperium Romanum refert, quod vnum eſſe per circulum ſignificatur, etſi diuiſum, vt linea nigra inſinuat: interpretor enim circulos etiam cum extrema clypei cingunt, vnitatē & perpetuitatē denotare. In meo codice aquila eſt lutea in alba parma, & rubeus albusque circuli marginem ambiunt, vt in manuſcriptis, qui vtriuſq; Romani imperij coniunctionem, vnitatemque portendūt. Herculiani Iuniores vna ex ſex palatinis legionibus Magiſtri militum præſentalis Orientis idem aquilæ inſigne habebant.

c eod. lib. 19. ad fin.

3 DIVITENSES ſeniores à Diueto Siciliæ oppido dicti. In rubeæ parmæ vmbone globum luteum rubro luteoq; circulo clauſum præferunt. Marginē alius luteus ambit: Orbem Romanū duplici coniunctoq; imperio regi ſignificat. Exterior circulus, vt ſępe vmbilico concolor maiorem indicat cōcordiam. Pierius [d] hanc legionem in Gallijs manſiſſe ſcribit, & inſigne cęrulei accipitris, colore tamē dilutiore, cū tauro geſtaſſe. Accipiter volatu cęteras aues antecellens, gloriam victoriamq; inſinuat, & cęruleus color, altitudinem: taurus vero laborem, per quem ad gloriam, & victoriā peruenitur. Duo hæc animalia pro duobus Principibus imperij, ad gloriam laborantibus, ponuntur. Diuitenſes Gallicani inter XXI. Legiones Magiſtri militū per Thracias reperiuntur: & Dalmatæ Diuitenſes ſub Duce Daciæ Ripenſis.

d lib. 28.

4 TONGRICANI ſeniores ex Tongris, Germaniæ ſecundæ populis lecti, idē ferè gerunt inſigne, quod Diuitenſes, niſi quod horum clypei marginē, duo, luteus, & viridis, circuli cingūt: Manuſcripti in coloribus variant. Dupl Romani imperij connexitas, perpetuitasq: inc Hi non ſunt in Oriente: Tungri Diuitenſibus à Marcellino [e] coniunguntur: Diuitenſes, inquit, Tungricanoſq; iuniores ad procinctū vrgentem per Thracias inter alios celerare diſpoſuit. Item, [f] Seuerianus, ait, Comes apud Calidona Diuitenſibus præſidebat, & Tungricanis.

e lib. 26.

f lib. 27.

5 PANNONICIANI ſeniores, geſtant idem inſigne, quod Gratianēſes, aut ſecunda Flauia Gemina legio in Oriente, ſub Magiſtro militū per Thracias; niſi quòd hic octo trabeç, duplicem orbem firmant, ibi ſeptem. Manuſcripti coloribus varij ſunt. Vrſinianus coniunctos aggeres orbem munientes habet. Pānoniciani vero iuniores, vna ex XXI. legionibus Comitatenſibus Magiſtri militū per Thracias in Oriēte reperiuntur. Hi numeri vtrobique duplicati, ſępe hic ſeniores, ibi iuniores, ideſt poſteriores nominantur.

6 MOESIACI ſeniores, ex Męſia deducti: Mœſicos Marcellinus & Tacitus appellant, [g] Fremebant, inquit, venire Mœſicas legiones, maximam exercitus partem Bebriaci remanſiſſe, qui pro Othone cōtra Vitellium ſtabant. Marcellinus; [h] Moro, inquit, velitari auxilio, Herculeis ſcilicet, & Batauis, Numeriſque Mœſicorum pluribus, Conſtantius Bononiam venit. Hanc legionem alibi commendat, [i] & cum Pannonica præcedente coniungit. Obuiā, ait, motæ ſunt legiones duę, Pannonica & Męſiaca, valida prælijs manus.

g lib. 18.

h lib. 10.

i lib. 29.

Geſtabant in clypeo rubro aureū orbem, alio cęruleo incluſum, quem a tribus lateribus, tres lutei cippi æqualiter diſtantes fulcire videntur: id tres orbis partes aduerſus hoſtē vndiq; muniri ſignificat. Cippi enim firmitatem inſinuant. Manuſcripti, cippos albos oſtendunt; Madrucianus, globum interiorem decuſſatum, quod Imperij diuiſionem, vtriuſque Principis vnione firmatam portendit. Id genus ſymboli, apud alios etiam inuenitur, vt in Armigeris ſenioribus & iunioribus: Quid ſimile habent & Octauani, & Pannoniciani proxime explicati. Hi non ſunt in Oriente. Morſiciani, vitio typographi iuſta inter XII. legiones palatinas appellantur.

7 ARMIGERI propugnatores, ſeniores pro inſigni, in parma viridi, quatuor orbes luteos præferunt, qui globum aureum rubro & luteo circulo cinctum fulciunt: a quatuor partibus mundum munitum eſſe, & duo imperia, in vnum orbem Romanū coire portēdunt. Exterior circulus interiori globo, vt ſępe concolor, idem eſſe imperium innuit. In Madruciano tres cœrulei aggeres orbes coloribus varios muniunt. Vrſinianus albam crucem duos orbes ideſt duo imperia ſuſtinentem oſtendere videtur. Hi Comiti Africæ parebant: in Oriente non leguntur.

8 SABARIENSES Lanceari), a Sabara Arabię Felicis regione delecti, orbem rubrum in alba, vel, vt in Madruciano, in punicea parma gerunt. Marginē luteus ambit circulus, quod vnum & perpetuum eſſe orbis Rom. imperium denotat. Vrſinianus orbem cœruleum rubro circulo cinctum tenet. Idem inſigne habent & Secundi, Germaniciani ſeniores, Lancearij iuniores, & Mineruij in Oriente. In Gallijs ſub Magiſtro equitum merebant; in Oriente nō ſunt.

9 OCTAVANI, ab octaua legione deriuantur, quæ ab Auguſto in Pānonia locata, Auguſta cognominabatur, inde a Claudio in Mœſiam abducta, poſtea in Italiam pro Vitellio venit: Demū ſuis ſedibus eſt reſtituta. [k] In vmbone luteæ parmæ orbem aureum rubra Zona in medio diuiſum, & rubro circulo cinctum, geſtant. Hunc quatuor rubræ peltæ crucis inſtar, à quatuor partib. æqualiter inter ſe diſtātes circumſtant: Id vnum eſſe Romanum imperiū, etſi in Orientem, Occidentemq; diuiſum, & a quatuor mundi partibus defendi indicat: Pelta enim ſignū eſt propugnantis, Ruber color imperij, Luteus fęlicis ſeculi ſunt indices. Hi apud ipſum Magiſtrū peditum permanſerunt. In Oriente non leguntur.

K Dion. lib. 55.

10 THEBAEI diuiſum coloribus clypeū, ad extra luteum, à ſiniſtra rubrum geſtant. Orbis vero in vmbone conuerſis coloribus a dextra eſt rubeus, a læua luteus; Marginem rubeus circulus cingit: Madrucianus puniceū pro rubro habet: Id quoque vnū eſſe Rom. orbis imperium ſignificat, & ſi ob duos imperantes ſciſſum videatur, qui mutuum ſibi auxilium præſtant. Hi ſub Comite Italiæ merebant: Plures in Oriente Thebæorum legiones viſuntur, omnes à Thebaide collectæ.

11 CIMBRIANI à Cimbris Germaniæ populis, qui Cimbricam Cherſoneſum incolebant, lecti: Horum, & Sabarienſium idem fere eſt inſigne: parma

ma enim rubea, luteum orbem, Sabarienſes in alba rubrum tenent. Madrucianus puniceã parmam oſtẽdit. Hi & ſequentes ſub Comite Africæ militabant.
12 ARMIGERI propugnatores iuniores, idem fere & ipſi inſigne habent, quod Mœſiaci, niſi quod in illorum cœrulea parma orbis aureus, luteo, rubroque circulo clauditur; ſed nullo margo parmæ cingitur. In Oriente non reperiuntur. Et hęc de duodecim legionibus palatinis: Nũc ad ſexaginta quinque auxilia item palatina eſt veniendum.

DE AVXILIIS PALATINIS LXV. Magiſtri peditum Præſentalis per Occidentem. Cap. XXII.

AVXILIA LXV. ſub hoc Magiſtro infra in catalogo numero tũ recenſentur, ſymbola vero tantum LXI. repræſentantur, quare aliquot inſignia deeſſe oportet; quatuor. n ſcilicet Exculcatores ſeniores, Sagittarij, Tũgri, Exculcatores iuniores in catalogo poſt viginti quatuor auxilia locati, & Brachati iuniores, triceſimũ octauũ locũ tenentes, ſuis ſymbolis deſtituũtur. Auxilia LXV. ſequuntur.

1 CORNVTI ſeniores in parma lutea geſtabant rubrum cippum, duo eiuſdem coloris cornua emittentem, quæ in ſummo inſtar lunæ flectuntur: Duos Imperatores coniunctos portendunt. Sed Pierius.[a] aliud Cornutorum inſigne deſcribit, nempe parmã totam luteam, ſed nigro circulo aliquanto interius circumducto, in cuius medio angues rubri duo, non e baculo, ſed velut e cippo quodam identidẽ rubro emiſſi ad oſculum incuruabãtur. In cippi medio ancile paruum erat colore depictum luteo, duabus in medio nigris lineis, à dextra ad læuam in paralellum diſſecantibus. In ſuperiore cuius parte T. Centurionis ſignum notatum erat: Hæc Pierius. Id eſt duplicis Principis vnicum imperium, quod ex duobus ſerpentibus ab eodem cippo prodeuntibus inſinuatur. Duæ paralellæ lineæ diuiſum orbis imperium, vnum permanſiſſe indicant. T. vero non Centurionis, ſed crucis ſignum eſſe arbitror, quod Principes tuetur: eſt enim ſalutis ſignum.[b] Ancile orbẽ Romanum a Principibus defendi ſignificat. Idem fere eſt inſigne aliorum Cornutorum ex XVIII. auxilijs ſecundi Magiſtri militum pręſentalis in Oriẽte. A cornuto oppido cornutos vocatos fuiſſe diximus. Hi cum quinque ſequentibus in Italia manebant

a lib. 15.

b Ezech. 10.

2 BRACHIATI ſeniores, a Bracha, vrbe Hiſpaniæ nominati Vetuſtus codex pro his vbique legit Brachiatos. In parma cœrulea, bina cornua lutea, vt ſuperiores, ſed duplicata ex eodem cippo luteo prodeuntia habebant; quæ ſunt duplicis imperij typus. Rubeus circulus marginem cõplectitur. Similis eſt clypeus Valentinianenſium ſub Magiſtro militum per Thracias. Apud Magiſtrum peditum reſident. Brachati iuniores in Oriente ſunt ex XVIII. auxilijs palatinis Magiſtri militum præſentalis.

3 PETVLANTES ſeniores; In parma lutea idem ferme inſigne habent, cornua ex luteo cippo prodeuntia, & orbem item luteum alte complectentia. Hoc ſolo differunt quod horũ cippus eſt albus, cornua item alba, ſed in manuſcriptis cœrulea, & quẽadmodum in Brachatis duplicia. Is duplicis imperij vnum orbem complectentis eſt typus. Petulantes iuniores, ſub Magiſtro militum Illyrici, inter ſex auxilia palatina in Oriente reperiuntur, in Occidente ſuum Magiſtrum peditum ſequuntur. Hos, & ſequentes, ſępe Marcellinus cõiungit, vt modo dicetur.

4 CELTAE ſeniores, eodem modo in rubro clypeo, duos luteos Dracones ex eodem cippo exeuntes, & capita in ſummo ſibi admouentes tenebant. Idem inſigne geſtabant Cornuti, ſub Magiſtro militũ præſentali in Oriente, De Celtis, & ſequẽtibus, ita Marcellinus;[c] Miſit auxiliares Herulos, & Batauos, cumque Petulantibus Celtas. Et alibi.[d] Aliquis palatij decurio ſigna Petulantium ingreſſus, atque Celtarum. Sunt Galli, quos Celticos Sozomenus[e] appellat: Cæſar, Celtas.

c lib 20 loquens de Conſtantio.

d eod. lib.

e lib. 3.

5 HERVLI ſeniores, in vmbone lutei clypei, vel vt in manuſcriptis albi, argenteum vmbilicũ rubro circulo incluſum habebant. Alius circulus rubeus marginem circumibat: Id vno imperio orbem Romanum contineri denotabat, quod ſub diuerſis typis ſæpiſſime ſignificatur. Herulos fortiſſimam gentem in Sarmatia ſupra Iſtrum flumen habitaſſe Procopius[f] ſcribit, Cum Turingis ſub Odoacre Rege, Italiã aliquot annis tenuere. Herulos, & Batauos, velitare auxilium Ammianus appellat[g] Herulorũ, inquit, Batauorumque vexillum direptum: ſimul enim militabant. item[h] moto ergo velitari auxilio Herulis, ſcilicet & Batauis, numeriſq; Mœſicorum Dua Bononiam venit.

f de bello Gothico.

g lib. 10. paulo poſt prin. & lib. 27.

h libro 20. poſt prin.

6 BATAVI ſeniores, in rubra parma album geſtabant cippum, qui orbem rubrum, in imo turbinatum ſuſtinebat; Vrſini codex, duplicem cuſpidem, alteram alteri inſitam oſtendit. acutus turbo, Barbaros, pungendos ab orbe Romano inſinuat. Hi Comiti Italiæ obſequebantur. In Oriente quoque inter XVIII. auxilia palatina primi Magiſtri militum pręſentalis militabant, ſicut & ſequentes.

7 MATTIACI ſeniores: his quattuor catenę ex luteis orbiculis compoſitæ, in albo clypeo crucẽ formabant: Luteus item orbiculus in medio vmbilicũ luteum continebat. Nobile inuentum, quo per crucem vtrinque connecti Romanum imperium, & in omnibus eius partibus charitate coniungi ſignificatur, ſicut ex connexis orbiculis catena colligitur. Totum ſymbolum eſt concolor, ad eandem vtriuſque Principis oſtendendam voluntatem. Luteus color ſeculi felicitatem inſinuat. Hæc VII. auxilia, cũ pluribus ea ſequentibus ſub Comite Italiæ merebant. Reperiuntur & in Oriente Mattiaci ſub primo Magiſtro militum præſentali.

8 ASCARII ſeniores, ſeu ASCERII, ab Aſcera vrbe Hiſpaniæ profecti, idem omnino inſigne cum præcedentibus gerebant. Hi & ſequentes cum Comite Hiſpaniarum militabãt, ex copijs Magiſtri militum Orientalis Illyrici, inter ſex auxilia palatina cenſebantur.

9 ASCARII iuniores, purpureum aprum horrentibus ſetis ſupra pilam auream, in cœrulea parma præferebant: Id bellicam ferocitatem Principis orbem tuentis indicat. Ea eſt enim apri natura, vt prouocatus non fugiat, ſed pugnam ferox ineat: vnde bellicæ ferocitatis eſt ſymbolum.[i] Purpureus pingitur, quia hic color eſt Principis proprius. Idem fere inſigne infra tenent Batauí iuniores. In Vrſini exẽplari, pro apro canis rubeus hoſtibus allatrat.

i Pierius lib. 9.

10 IOVII ſeniores, in cœruleo clypeo aureum orbem geſtabant, de quo, & horum nomine, ſupra dixi. Simile ſymbolum præferebant Sabarienſes ſub hoc Magiſtro: Hi, & ſequentes, ſub Comite Italiæ merebant. In Oriente non reperiuntur. De Iouijs Marcellinus,[k] Agmina, inquit, duo præcedere iuſſit, quibus nomina ſunt Iouij, atque Victores.

k lib. 16.

11 CORNVTI iuniores, hominem viridem, & alatum, quæ victoria eſt, in alba parma præferebant, quemadmodum infra Bructeri. Triplici circulo, duobus rubris, & medio luteo margo circundatur: Id perpetuum eſt virentis victoriæ Principum ſymbolum. Duo rubei circuli, medium luteum tenentes, duorum Principum arctam, in vnum & idem imperium perpetuamq; coniunctionem inſinuãt: medius circulus imperij diuiſionem demonſtrat. Verũ Pierius,[l] hos milites Aſionem praſſini coloris, quod eſt noctuæ genus, in orbiculo luteo habuiſſe ſcribit, quem cęruleus ambitus latè complectebatur, à quo mox arctior, & ipſe luteus, & alius circa marginem extremus ruber cingebatur. Hæc ales Mineruę ſacra, victoriam, prudentiamq; ſignificat. Cornuti Comi-

l lib. 25.

tem

rem Italiæ ſequuntur, à Cornuto Illyrici oppido dicti, vbi Cornutenſis ſcutaria fabrica exercebatur.

12 SAGITTARII NERVII; Horum parma coloris eſt praſſini, rubro circumducta limbo, medium occupat orbis luteus, in quo angues purpurei, rubro coaliti, fulcimento ad oſculum in circuli formam ſe incuruabant, prout deſcribit Pierius.[a] Hoc ipſe habet pro dimidio caduceo pacem præ ſe ferente. Verum purpurei angues, ſunt Romani Imperij duo concordes Principes referentes. Luteus in orbe color, vt ſæpe dictum ſeculi fęlicitatē, & Imperij vigorem demonſtrat. Purpureus verò eſt Imperatoris proprius. Hi Comiti Hiſpaniarum inſeruiebant. In Oriente non viſuntur. Neruij erant Belgicæ Galliæ populi, de quibus hæc Marcellinus;[b] Inter hos, Neruij mediterranea incolunt loca, vicini verticibus celſis, quos præruptos, geluque torpentes Aquilones aſtringunt.

a lib.15. Hieroglyp.

b lib.31.

13 LEONES ſeniores, a ferocitate, vel à Leono Marmaricæ oppido vocati, idem fere habent inſigne, quod legio prima Flauia Conſtantia ſub Magiſtro militum per Orientem, ſolum coloribus differunt. Hi enim in parma viridi orbem item viridē, rubro circulo incluſum, vnionis vtriuſque Romani Imperij typum geſtant: In cæteris conueniunt. In Gallijs cum Magiſtro Equitum merebant, in Oriente non leguntur.

14 LEONES iuniores, in cœruleo clypeo duplicem purpureum orbem, duplici cippo eiuſdem coloris præfixum tenent; ſupra eſt luteum hominis caput, quod Principis, vel diuinam prouidentiam in vtrumque orbis Imperium demonſtrat. Caput enim pro Deo poni Pierius tradit, & ſupra in armarijs in medio vtriuſque Imperij repræſentatis id exprimitur. Hi & ſequentes, cum Comite Italiæ merebant. In Oriente non ſunt.

15 EXCVLCATORES ſeniores, ſagittarij Tungri, & Exculcatores iuniores infra in catalogo auxiliorum bis recenſiti, hic in albo ſymbolorum omittuntur, nullumque inſigne tenent: Infra verò alij Exculcatores iuniores Britanniciani poſt Batauos iuniores ſua quidem ſymbola geſtant, ſed ab his differunt. Exculcatores autem dicti, quaſi calcantes & atterentes hoſtes, aut quaſi exculcantes puluerem hoſtibus, vt apud Plautum, in Captiuis paraſitus minitans piſtoribus, ait: meis pugnis exculcabo furfures. Hi ſaxa fundis in hoſtes iaculabantur, enſe ac telis tantum inſtructi. Vegetius[c] qui Exultatores uocat; Poſt hos, inquit, erant ferentarij, & leuis armaturæ, quos nunc Exultatores, & Armaturas dicimus, quaſi exultantes, aut hoſtibus inſultantes.

c lib.2.c.15.

16 SAGITTARII Tungri in Germania ſecūda poſt Tabudam, ſeu Scaldam fluuium, nunc Brabanti dicti, contra Othonem pro Vitellio ſteterunt. Tacitus,[d] aderant, inquit, legati coloniarum auxilium orantes; Duas Tungrorum cohortes miſit. Hi in Oriente non erant. Alij eiuſdem nominis infra ſuum ſymbolum tenent.

d lib.18.

17 EXCVLCATORES iuniores, & hi ſymbolo carēt, ſed alij eiuſdem nominis infra cum ſuo inſigni referuntur poſt Batauos iuniores, vt ſupra dixi.

18 TVBANTES, idem ferè inſigne, quod Leones iuniores, ferebant, in alba parma geminatum albumque orbem rubro circulo cinctum, qui cippo item rubro eſt præfixus, ſupra eſt luteum caput humanum, pro barba, & capillis iubas Leonis emittens, quod perpetuam Principis, vel Dei, in duplex Imperium prouidentiam indicat. Leonis iubæ fortitudinem denotant, clypeum ruber circulus ambit. Hi ſub Comite Hiſpaniarum merebant, ſicut & ſequentes. Alij Tubantes in Oriente inter decem ſeptem auxilia Palatina primi Magiſtri Præſentalis militabant, de quorum nomine ibi dictum.

19 SALII ſunt populi Sarmatarum, Alij ſunt in Germania pars Francorum. Marcellinus loquens de Iuliano Pariſijs egreſſo, petit, ait, omnium primos Francos, eos videlicet, quos conſuetudo ſalios appellauit, auſos olim in Romano ſolo apud Toxandriā locum, habitacula ſibi figere prælicenter. Hæc ille. A ſalijs Germanis hæc auxilia contracta puto. In cœruleo ſcuto geminum orbem, alterum cœruleum, alterum album, albo item loro, vel, vt in Vrſini exemplari, fune circundatos, & infra arcto nodo conſtrictos præferunt, cuius capita vtrinque pendent, rubeus circulus marginem claudit. In manuſcriptis hoc ſymbolum clarius repręſentatur; Ingenioſum eſt commentum, utriuſque Romani Imperij arctam in orbem Roman. coniunctionem indicans; qui unico loro aut fune, ideſt Imperio conſtringitur. funis enim pluribus contortis cordulis connectitur, Eodem modo dum ſe Imperatores complectuntur. In Gallijs Magiſtrum Equitum ſequuntur In Oriente quoque inter XVIII. auxilia, & ipſa palatina primi Magiſtri præſentalis recenſentur.

20 GRATI, dimidios canes erectos, pedibuſque colludentes, in cœruleo clypeo geſtabant. Hoc enim animal nunquā beneficij eſt immemor, quod & Grati nomine milites ſe obſeruaturos hoc ſymbolo promittere dici poſſet: Sed ego, duos referri Principes puto, duo dimidia Imperia tenentes, qui ſe complectentes amorem mutuum oſtendunt. Clypei marginem albus circulus cingit. Hi & ſequentes ſub Comite Italiæ merebant. Nō ſunt in Oriente.

21 FOELICES ſeniores, inſigne præferunt, dimidium cattum rubri coloris in parma punicea, dilutiore colore, qui à margine rubro ſurrectus pedibus ad luſum cōpoſitis adblandiri videtur, prout Pierius[e] deſcribit. Per dimidium hoc animal, dimidium Occidentalis Principis Imperium intelligitur, qui ex ſe, vt fęlis mures, ita ipſe abſque alterius auxilio ſua dexteritate hoſtes capiet. Aliqui credunt, id animal ad uices lunæ, oculos maiores, aut minores habere, ſignificarique idem Imperio Romano euenire, quod Lunæ exemplo plenū eſt, licet ob diuiſionem minus videatur; ſed longe hæc interpretatio petita uidetur. In meo codice viridis eſt parma, & cattus ferrugineus. In Madruciano eſt canis albus hoſtibus allatrans, qui dimidius apparet. Marginem rubeus circulus ambit. A Comite Hiſpaniarum hi regebantur. Alij in Oriente Fęlices ferè omnes iuniores inter auxilia Palatina inueniuntur.

e lib.13.

22 FOELICES iuniores, in cœrulea parma album cippum iunctis in ſpinam piſcis faſcijs tectum geſtant, cui luteum humanum caput cum iubis leoninis eſt præfixum; quod firmam pro orbe Romano vigilantiam, prudentiamque Principis demonſtrat. Leoninæ iubę robur Imperij inſinuāt. Iunctę faſcię, quæ Regium diadema referunt, cippo additæ, firmā ac munitam Principum coniunctionem inſinuant. Cippus enim ſoliditatis eſt typus. Madrucianus idē alio ſymbolo ſignificat: Sol enim luteam catenam ex orbiculis compoſitam, ab imò ſurſum erectam irradiat, diuinum numen Principium concordiæ, in orbem Romanum aſpirare inuenit: Extrema rubeus circulus claudit. Simile inſigne eſt Victoribus, & Inuictis alijs ſub hoc Magiſtro auxilijs. His Fęlicibus Comes Italiæ imperabat, & ſequentibus.

23 GRATIANENSES ſeniores, a Gratiano, vel Gratiana Mœſiæ primæ oppido appellati in clypeo albo humanam faciem lutei coloris cęruleis faſcijs circumuolutis cinctam geſtabant, rubeus circulus marginem claudit; quod & ipſum magnam principum in orbem Romanum prouidentiam indicat. Faſciæ uero circūligatæ, diademata & vires vtriuſque Imperij coniunctas inſinuant. In manuſcriptis à faſcijs iubæ pendent, quæ ſunt roboris typus. In Madruciano nigra linea circularis capiti appoſita orbē refert, in quem inuigilatur. Hi ſub Comite Italię militabant. In Oriente non viſuntur.

24 INVICTI ſeniores, & ipſi in rubra parma album cippum præferunt, cui humanū caput praſſini coloris, iubis leoninis, ut lupia, circundatum præfigitur, tribusque circulis, albo, luteo, & rubro, margo eſt circumductus: Id quoque ope diuina, firmam perpetuamque in orbem Principis prudentiam portendit. Simile eſt inſigne Fœlicium iuniorum, & inſra, Victorum. Comiti Hiſpaniarum parebant. In Oriente ſunt Inuicti iuniores, inter VI. auxilia palatina Illyrici.

25 AVGVSTEIS ab Auguſto cognominatis, erat Cattus praſſini coloris in alba parma, quem ruber circulus ambibat, latè marginem circumflectens. Geſtus felis eſt, vt currentis, reflexo in dorſum capite, quemadmodum deſcribit Pierius.[a] Viridis color, vigentem dexteritatem Principis, ad inuadendos hoſtes denotat, quòd ſupra ſæpius proprium eſſe oſtendimus: ſuum Magiſtrum peditum ſequuntur. His Oriens caret. legionem Auguſtam cognominatam hoc nomine appellari Agrippa uetuit, quod malè contra Hiſpanos pugnaſſet, vt libro 54. auctor eſt Dion. Hęc vero fuere auxilia Auguſtea dicta.

a li. Hieroglyph. 13. ad fin.

26 IOVII iuniores, ſuem vel aprum coloris ruſſi habitu quondam reſidentis in clunibus, ac reliquo corpore erecto in cœruleo clypeo habebant, cuius marginem, ruber circulus ambit, ita Pierius.[b] Setæ in dorſo horreſcunt: Hæc eſt Principis purpureo colore nitentis bellica ferocitas per aprum indicata, ſedensque hoſtibus minatur, quaſi eos etiam quieſcens ſit ſuperaturus. Hi ſub Comite Illyrici merent. In Oriente non ſunt.

b lib. 5. Hieroglyphic.

27 VICTORES, in viridi clypeo humanum caput rufum, cippo item rufo præfixum, vt fere Inuicti ſeniores ſub hoc Magiſtro geſtant. Italiam ſub Comite tuebantur cum ſequentib. qui inter XVIII. auxilia palatina primi Magiſtri militum Præſentalis etiam in Oriente reperiuntur. Zoſimus,[c] ſub Iuliano apoſtata Victorum hanc cohortem fuiſſe ſcribit.

c lib. 3.

28 BATAVI ſeniores, in parma tota rubra cæruleos tenent angues, in caducei morem flexos. Anguium verò album eſt pedamentum, veluti ſquamis acutis, quatuor altera ſuper alteram ſcandentibus, quarum apices fermè ſubmittebantur, prout deſcribit Pierius.[d] Similis cippus eſt ſupra in Fœlicibus iunioribus, id non tam caduceum, quam firmam duorum Principium in eodem Imperio cōcordiam denotare arbitror: Squammæ verò implicitæ, vel faſcię in ſpinam piſcis conuerſæ, arctam eorum coniunctionem indicant. Et per duos angues, duo Principes inſinuantur. Impreſſus codex ſquammis caret, quæ ſunt in Vrſiniano. Madrucianus tranſuerſas lineas cippum cingentes pro ſquammis habet.

d lib. 15. Hieroglyph.

29 BRVCTERI ſunt Germanię populi, ex quibus hi milites conſtant. Tacitus,[e] Exciuit ea ſe des Bructeros, Tubantes, Vſipetes idem,[f] Illi, inquit, Bructeros, Teucteros, vlteriores etiam nationes ſociaſque bello vocabant. Item,[g] Iunguntur Bructeri, Teuctenque & excita nuncijs Germania ad prædam famamque Bructeros ad Rhenum à parte Septētrionali Germanię habitare Ptolemęus ſcribit, eos eſſe Aeneas Syluius in Europæ hiſtoria putat, qui Pruteni appellatur. In parma lutea iuuenem purpureum alatum, triplici latiore circulo, medio cœruleo, alijs rubeis circumſcriptum geſtant: Id victoriam Principum Roman. alatam, aliſque volantem refert. Purpura Imperij Rom. Principum propria eſt. In Gallijs cum Magiſtro Equitum militabant. In Oriente non reperiuntur.

e lib. 1.
f lib. 13.
g lib. 20.

30 AMPSIVARII, fortè legendum Angriuarij, ut aliqui codices legunt, de quibus ſępè Tacitus, aut Anſibarij, quos Friſiorum agros occupaſſe Nerone imperante, idem lib. 13. ſcribit. Anſuarios Marcellinus vocat, lib. 20. Rheno, inquit, tranſmiſſo regionem peruaſit Francorū, quos Anſuarios vocant. ex his collecti ſunt hi milites. In alba parma, purpureum orbem cippo item purpureo pręfixum, & albo limbo cinctum habent. alius purpureus limbus, clypei marginem circundat, quod & ipſum firmi vnitique in orbem Rom. Imperij eſt typus. Magiſtrum Equitum in Gallijs ſequuntur. Si pro Ampſiuarijs angleuarios ſubſtituamus, iidem erunt qui in Oriente leguntur ſub primo Magiſtro militum Præſentali.

31 32 GRATIANENSES iuniores, & VALENTINIANENSES iuniores, ab eius nominis Prīcipibus vel eius nominis oppidis cognominati.

33 RETIQVE ex Retijs collecti, oes idē fere gerūt inſigne, nempe humanū caput pedamento pręfixum, quod vigilantiam, prouidentiamque Principis in ſubiectos oſtendit. Sed ut in aliquo differant, primi cœruleam parmam, cum cippo rubro: ſecundi albam cum cippo cœruleo: tertij, cœruleam cum cippo albo tenent. Comitem Italiæ ſequebantur. In Oriente non ſunt.

34 SEQVANI ex Galliarum populis deſumpti, orbem aureum rubro circulo incluſum, in viridi clypeo geſtant, cuius ſenſum ſupra in Sabanenſibus Cimbrianis, & Leonibus ſenioribus, ſub hoc Magiſtro expoſui. Cum Comite Illyrici militant. In Oriente non ſunt.

35 SAGITTARII Venatores, accipitrē luteum in parma item lutea tenent; ita Pierius.[h] Sed meum exemplar accipitrem ferrugineum habet. Is volatu alias aues ſuperare fertur: ſic & Romanus Princeps alias gentes & hoſtes vincit. Sed fortè ſymbolum ad ipſos milites aucupes, aut venatores, eſt referendum, qui hac aue uenabantur. Vnde falſa eſſet Blondi opinio, qui Fridericum Aenobarbum, dum Parmam obſideret, primum accipitre ad aucupandum vſum fuiſſe autumat. Sub Comite Italiæ militabāt, ſicut ſequentes. Nulli horum ſunt in Oriente.

h lib. 21. Hieroglyphic.

36 LATINI ex Latinis delecti, eodem modo in parma lutea accipitrem habebant, ſed hoc diſcrimine, quòd Sagittariorum accipiter in alam læuam ſpectabat, Latinorum in dextram. Pierius,[i] hos Launos, pro Latinis appellat; ſed arbitror corruptum eius codicem fuiſſe: Nam hos ſequuntur Sabini milites, natione Latinis proximi, nec Launi populi facilè inueniuntur, niſi legamus Lauinij, qui & ipſi ſunt Latinorum populi.

i in loco proximè ſupra citato.

37 SABINI, in parma viridi, orbem album luteo, rubroque circulis cinctum tenent: Marginem alius luteus ambit: Et hoc duplicis Romani Imperij arctam coniunctionem denotat. Duo enim circuli, duplex imperium coniunctum, vnum orbem Romanum amplecti inſinuant. Comiti Italiæ ſuberant. Neque hi ſunt in Oriente.

38 BRACHATI iuniores, nullum hic inſigne oſtendunt, nec in toto albo ſymbolorum nominantur; fortè per errorem ſunt omiſſi. Hi & ſequentes Cum Magiſtro Equitum Gallias tuentur, Inter auxilia quoque XVIII Palatina Orientalis Illyrici inueniuntur.

39 HONORIANI ATECOTTI ſeniores, ex gente Atecottorum Germanię ab Honorio cognominati, luteum orbem, in cœrulei clypei umbone geſtabant, quemadmodum Sabarienſes, & Cimbriani.

40 41 HONORIANI MARCOMANNI ſeniores & HONORIANI MARCOMANNI iuniores, ex illis Germaniæ populis ſunt contracti, qui nūc Moraui uocantur: Illi in alba parma praſſinas habent caducei colubres, quas luteus ambit circulus, rubra verò ſedes erat pro fulcro ſuppoſita, cui applicati erāt colubri. Hi vero in rubro clypeo albos præferebant angues, cuius marginem albus circūplectebatur circulus: album quoq; erat pedamentū vſq; ad angues. ſic Pierius[k] Sed in meo codice illorū duplex eſt pedamentū, & duplicati angues cœrulei; hoc ē eſt ſimplex cippus, luteiq; & ſine circulo ſunt angues. In Madruciano pilā rubeā. i. orbē in medio angues tenere videntur: Hi vt ſępe dixi nō caduceum, ſed duorum

k lib. 15.

rum Principum vnitatem præferebant & referebāt. Albus color ſinceritatem, rubeus imperium indicat, praſſinus autem vigorem roburque, Luteus florens ac fœlix imperium Marcomanni neq; in Oriente leguntur: neque in Occidente, cum aliquo Comite, aut Duce merent: ſed reſident apud Magiſtrum.

42 ATECOTTI HONORIANI iuniores, ita in Comite Italiæ cui parebant, legitur. Erāt & in VI. auxilijs palatinis per Illyricum Orientis. angueſque luteos tenebant, ex caduceo cum rubro pedamento in parma cœrulea dilutiore, quam margo ruber ambibat: Intra ambitum anguium, figura cordis erat coloris purpurei; Hæc Pierius: Quod ardentem Principum inter ſe amorem exprimebat, vel prudentiam. In impreſſo duo dimidiati angues in ſummo cippi coniuncti ſurſum ſpectant, inter quos eſt lutei coloris geminus orbis ouali forma oblongus: Hic quoque duorum Principum coniunctorum, ad duplex orbis imperium defendendum, diuinamque opem implorantium, eſt typus: oblunga forma geminatum orientis, occidentiſq; orbem, vt & alibi, inſinuat. Hi Magiſtrum equitum per Gallias ſequuntur.

43 BRISIGAVI ſeniores, in parma alba, luteam pilam cœruleo circulo cinctam præferunt: duplex circulus luteus, & rubeus, clypei marginem cōplectitur. Idem inſigne ſub hoc Magiſtro Sequani habent, & Inuicti iuniores ſub Magiſtro militum per Illyricum Orientis, qui Comitem Illyrici ſequebantur. Briſigaui ſunt Germaniæ populi, inter Heluetios & Sueuos, quorum metropolis eſt Friburgum, vbi celebris Academia. Hi cū Comite Hiſpaniarum erant.

44 BRISIGAVI iuniores, humanum caput cœruleum, in alba parma geſtabant, cuius capilli quaſi in duo cornua flectuntur: barba item eſt tripertita, ad aures quoque villi erecti, quaſi cornua efficiunt. Margo clypei duobus circulis, luteo & albo cingitur, qui & ipſi vnam duplicis imperij coniunctionem, & in illud prouidentiam ſignificāt. Caput humanum prudentiam, qua orbis regitur, inſinuare diximus. In manuſcriptis rubens caput circum iubas emittit. Cornua duorum Principum poteſtatem ſignificare poſſunt. Hi in Italia manebant. In Oriente non reperiuntur.

45 46 HONORIANI Mauri ſeniores. HONORIANIQVE Mauri iuniores, idem ferè inſigne ferunt: Illi in parma rubra; hi in alba, à duabus lineis nigris ſe interſecantibus decuſſatum orbem, cuius duæ partes albę, duæ ſunt cœruleæ; illum cœruleus item circulus ambit Margo vero clypei Seniorum duplici luteo circulo, Iuniorum ſimplici rubro cingebatur: ſignificat orbem diuiſum, ſincero tamen ardentique amore duorum Principum vnitum manere. In Madruciano, Mauri iuniores idem ferunt inſigne, quod Tubantes. Hi à Comite Illyrici regebantur. Non ſunt in Oriente. Mauros iaculatores fuiſſe Herodianus ſcribit.[a] Mauri, inquit, longius iacula torquent, ſuntq; faciles ad incurſus recurſuſque, vtpote leues atque expediti, & ſagittarij.

a in prin. 8.

47 CELTAE iuniores, in alba parma orbem album rubro, & cœruleo circulis cinctum præferunt. Extremitatem clypei rubeus circulus cingit. quod & ipſum duplici imperio connexo Romanum orbem regi inſinuat. His Comes Africæ præerat.

48 INVICTI iuniores Britanniciani, in parma cęrulea orbem luteum decuſſatim diuiſum geſtant, ſicut & Mauri iuniores ſub hoc Magiſtro. Manuſcripti, duas globi partes albas, reliquas rubras oſtēdunt. Marginem latior rubeus limbus circuit. Erant cum Comite Hiſpaniarum in Occidente, & inter ſea auxilia palatina Illyrici Orientalis.

49 BATAVORVM iuniorum inſigne eſt in cœrulea parma ſetis horreſcens aper purpureus, qui anterioribus, poſterioribusque pedibus, luteum orbem, modo quo ſupra tranſuerſis lineis decuſſatum arctè complectitur. Marginem rubeus circulus circundat: bellica eſt Principum ferocitas, vnum orbis imperium, quod diuiſum videtur, tenens. Sub Magiſtro equitum Galliarum militabant.

50 EXCVLCATORES iuniores Britanniciani, duos inſtar caducei luteos angues auritos tenent, quorum terga criſtis acutioribus inhorreſcūt: alba eſt parma, quam margo ruber complectitur: ſic Pierius,[b] qui pro Exculcatoribus, Exculcatores ſcribit: Vegetius Exulcatores. ſic dicti, quòd exculcent hoſtes. ſunt, qui legunt ſcultatores, pro auſcultatores, quos pro exploratoribus Conſtantinus Porphyrogenneta ponit. Forte legendum excurſatores, quos ita nominat Marcellinus lib. 24. poſt prin. & lib. 25. poſt prin. Simile inſigne habebant Celtæ. Meum exemplar, cœruleam habet parmam: & hic duorum Principum ſincerus amor, & concordia indicatur. Comiti Hiſpaniarum parebant. Neque hi, & ſequentes ſunt in Oriente. In catalogo auxiliariorum ter recenſentur; ſed hi ab illis diuerſi in tabula inſignium ſemel tantum cum ſymbolo reperiuntur.

b li. 9 Hieroglyphic.

51 FOELICES Valentinianenſes, in luteo clypeo ipſum Principem Valentinianum, corona regia caput redimitum oſtendunt; qui ſiniſtra haſtam tenet, dextra indice eleuato hoſtibus minari videtur ſe haſta ipſos confoſſurum. Purpuream tunicam ante clauſam, & ad media crura demiſſam, cum latioribus manicis induitur, qui habitus eius temporis Principum eſt notandus. Purpureus clypei circulus marginem cingit. In Vrſiniano auream tunicam reticulato opere elaboratam, ac dextra clauam, ſiniſtra orbem tenet. In Madruciano totus purpureus, & lorica munitus, haſtam dextra, læua orbem gerit. Cum verò vltra Arcadij & Honorij tempora, hæc Notitia ſit ſcripta, Valentinianus hic III. eſſe credendus eſt. Secundus enim ante Arcadium deceſſerat. Hi milites Comiti Illyrici parent.

52 MATTIACI iuniores Gallicani, in rubra parma cœruleum orbem eiuſdem coloris cippo coniunctum geſtabant, quem circulus albus cingit. Id orbem Romanum vnico ſtabilique imperio contineri denotat, vt ſæpe eſt dictum. Comitem Illyrici ſequuntur. Mattiaci ſeniores inter XVIII. auxilia palatina, Magiſtri militum præſentalis in Oriente merebant, vbi eorum origo eſt explicata. Iuniores in Oriente non inueniuntur.

53 SALII Gallicani iuniores, & ipſi in albo clypeo album orbem rubro circulo incluſum præferunt. Extrema rubeus circulus cingit. Idem inſigne habebat, Conſtātia Flauia Thebęorum ſub Magiſtro militum per Orientem, & Leones ſeniores, & alij Salij, ſub hoc Magiſtro. Erant cum Comite Hiſpaniarum, ſicut & ſequentes. Salij inter XVIII. auxilia palatina Magiſtri militum præſentalis in Oriente connumerabantur. Hos à Francis profectos Zoſimus[c] ſcribit, Batauiamque occupaſſe, & inde eiecto Iuliano apoſtata, poſtea legionibus Romanis adſcriptos.

c lib. 3.

54 SAGITARII NERVII Gallicani, in albo clypeo purpureum globum, cippo item purpureo præfixum ferunt, ſupra eſt humanum caput, purpurea corona ex faſcijs cœruleis contorta, inſtar funis redimitum, vt habent Gratianenſes ſeniores ſub hoc Magiſtro: Circum extremitatem ſunt duo circuli, luteus interior, & alter purpureus: Rom. orbis imperij ſtabilitatem indicat, quod prudentia, arctaque concordia Principum, inſtar funis, aut faſciarum complicatarum, regitur: Faſciæ enim funis inſtar contortæ, diademata regia referentes, vtriuſque Principis connexitatem ſignificant. Madrucianus, album globum duabus nigris lineis decuſſatum oſtendit,

quem circulus cœruleus claudit: Cum Magiſtro equitum Gallias tuentur. Non ſunt in Oriente; niſi hos Sagittarios ſeniores, aut iuniores Gallicanos intelligamus, qui ſub primo Magiſtro militum pręſentali merebant.

55 IOVII iuniores Gallicani, idem inſigne gerebant, quod Salij Gallicani ſub hoc Magiſtro, nempe in cœrulea parma rubeum orbem cippo eiuſdem coloris præfixum, & circulo luteo cinctum; purpureus circulus late marginem circumplectitur. Cum Comite Illyrici militabant, ſicut ſequētes. In Oriente non leguntur.

56 SAGVNTIENTES à Sagunto Hiſpaniæ vrbe nota famis tolerantia, dicti; in cœruleo clypeo, duo purpurea nauium gubernacula, tranſuersè coniuncta, præferunt: marginem circulus purpureus ambit: à duobus Principibus orbem coniunctim regi inſinuat. In Vrſiniano, videntur duo angues purpurei, implicitis caudis coniuncti. Comiti Illyrici parebant. Neque hi, nec ſequentes ſunt in Oriente.

57 GALLIS VICTORIBVS in alba parma eſt orbis albus luteo circulo incluſus, quemadmodum Briſigauis ſenioribus: Manuſcripti viridem clypeum oſtendunt: Extrema rubeus circulus latè cingit. Sub Comite Italiæ merebant. In Oriente non leguntur.

58 HONORIANORVM Victorum iuniorum idē ferè inſigne erat, in lutea parma, luteus orbis, cœruleo circulo contentus, circulus rubeus marginem latè circumplectitur. Comitem Illyrici ſequuntur. In Oriente inter XVIII. auxilia palatina Magiſtri militum Præſentalis primi recenſentur.

59 HONORIANI ASCARII ſeniores, in luteo clypeo purpureum globum, ferrugineo quadrangulo, lateribus introrſus curuatis, & in acutam cuſpidem definentibus, incluſum ferebant, qui externum purpureum circulum pertingunt: Roma. imperij firmum robur hoſtes confoſſurum indicat. Quadratum enim ſtabilitatis apud Pierium eſt typus. In Vrſiniano videntur quattuor ſtipites orbem firmantes. Comiti Hiſpaniarum parent. Aſcarij iuniores; inter ſex auxilia palatina Magiſtri militum per Illyricum in Oriente merebant.

60 FOELICES iuniores Gallicani, in cœruleo clypeo purpureum iuuenem alatum, luteo globo incluſum pro orbis victoria gerebant. Marginem rubeus ambit circulus. Simile ſcutum habebant ſub eodem Magiſtro peditum Cornuti. His, & ſequentibus, Comes Italiæ præerat. In Oriente Fęlices Honoriani iuniores inter XVIII. auxilia palatina, primi Magiſtri militum Præſentalis inueniuntur: ſed non Gallicani.

61 62 ATECOTTI iuniores, & TVNGRI: illi in parma cœrulea, purpureum orbem, albo circulo incluſum; hi in rubra, album globum luteo incluſum circulo habebant. Marginem circulus rubeus ambit. Idem ferè eſt inſigne Honorianis Gallicanis ſub hoc Magiſtro. In Madruciano, Tungris, in vmbone praſſinę parmæ luteus anguis globum album, luteo circulo cinctum, circundat Prudentiam Principum, vno imperio orbem regentium indicat. Sed librarius hoc inſigne cum Menapijs ſenioribus, qui primi inter legiones Comitatenſes proximè ſequentes connumerantur, permutauit. Tungri ſunt cum Comite Illyrici. In Oriente nō reperiuntur: bis ſcribuntur in catalogo auxiliariorum: ſed hos à ſuperioribus differre puto, quorum ſemel tantum ſymbolum exprimitur. Atecotti inter ſex auxilia palatina Magiſtri militum per Illyricum militabant.

63 HONORIANI Gallicani, idem inſigne geſtant, quod Sequani, aut Salij, id eſt, orbem cœruleum purpureo circulo incluſum. In Oriente non inueniuntur.

64 MAVRITONANTES iuniores, in cœruleo clypeo album globum circulo luteo incluſum ferunt: ſupra & infra ſingulæ quadrangulares, & albæ tabulæ duplo longiores quam latæ, & vtrinque aliæ duæ rhumbi formam habentes, omnes purpureis limbis cinctæ circunſtant: Margo clypei purpureo circulo cingitur: Oſtendunt leges quattuor vtriuſque orbis partibus à principibus cōiunctim dari: Rubeus enim limbus album cingens duorū conſenſum inſinuat. Madrucianus, tabellas puniceas oſtendit. Globus verò circulo cinctus, orbem vnico imperio contineri iudicat. Hi & ſequentes, erant cū Comite Tingitanæ. In Oriente non ſunt. In manuſcriptis legitur Mauritoantes, forte legendum Mauritonenſes à Mauritania. Mauritonantes vero ſunt Mauri hoſtibus intonantes.

65 MAVRITONANTES ſeniores, aureum orbem luteo circulo cinctum in alba parma ferebant; Marginem quattuor circuli, alternatim lutei & rubri cingunt: Orbem Romanum connexo vnicoque imperio contineri inſinuant. In Madruciano aureus vmbilicus duplici circulo luteo, & alio lato purpureo cingitur: Duplicis, ſed connexi imperij orbis Roma. typum oſtendit. Quattuor marginem ambientes circuli; quater annexa imperia eſſe indicant, id eſt quæ diſſolui nequeunt. Ex prædictis auxilijs hic magiſter XVII. magiſtro equitum per Gallias impertiebatur, Comiti Hiſpaniarum XI. Comiti Illyrici XIIII. Comiti Africę, id eſt Comiti Tingitanę II. Comiti Britanniæ, I. ipſe in Italia XXIII. retinebat. Quare aliquot abundare videntur, quod inde prouenit, quia aliqua auxilia diuidebat, quorum partem alijs dabat, partem ſibi reſeruabat, aut error ſcribendo interuenit. Hęc de palatinis auxilijs; ſequuntur legiones Comitatenſes XXXII.

LEGIONES COMITATENSES XXXII.
Magiſtri peditum per Occidentem.
Cap. XXIII.

1 MENAPII ſeniores, anguem luteum pro inſigni habent in parma viridi, cuius marginem rubet ambit limbus. Vmbilicus eſt argenteus luteo cōiunctus, hunc circa ſerpens inferne terga habebat, caput & caudam ſurſum inflectens; Hęc Pierius, [a] qui Menapes appellat. Anguis in meo exemplari in alba parma eſt in funem effictus, qui circum album globum luteo circulo clauſum inflectitur: Hi ſunt duo Principes, qui funium inſtar ex pluribus funiculis complicatorum conſtricti, & ſe inuicem arctè complexi, vnum corpus efficiunt, & orbem eodem imperio prudenter adminiſtrant. Serpens enim prudentię, funis non ſolum connexionis, ſed & fortitudinis eſt typus, & globus circulo cinctus, orbem vno rectum imperio refert; ingenioſum eſt inſigne, cui ſimile pręferunt Cottorianenſes infra ſub hoc Magiſtro. Menapij verò ſunt Belgarum populi, ex quibus conſtat hęc legio, quę in Gallijs cum Magiſtro equitum Galliarum militabat. Eſt inter legiones Comitatenſes XXI. per Thracias in Oriente, de quorum nomine ibi dictum.

[a] lib. 15. Hieroglyph.

2 FORTENSES, inſigne gerebant vt Atecotti iuniores ſub hoc Magiſtro. Hęc legio, & ſequens parebant Comiti Hiſpaniarum. Fortenſis in Oriente vna eſt ex VI. palatinis ſub Magiſtro militum Pręſentali primo.

3 PROPVGNATORES ſeniores, in alba parma luteum orbem pręferebant, quemadmodum Atecotti ſeniores. Rubeus circulus marginem circundat. Merebant & ipſi cum Comite Hiſpaniarum. Non ſunt in Oriente, à propugnando & defendendo nomen habuerunt.

4 ARMIGERI Defenſores ſeniores, in imo cęruleę parmæ argenteum orbem geſtabant: ad dextram ſupra eum eminet album nauis gubernaculum: Extrema rubeus circulus latè circumplectitur: à Principibus Rom. orbem regi denotat, quemadmodum nauis à temone gubernatur. Id fuit Auguſti inuentum, vt ex eius nummiſmatis apparet. Manuſcripti, coloribus tantum variant. In Gallijs ſub Magiſtro equitum pugnabant. Non ſunt in Oriente.

5 SEPTIMANI ſeniores, in cœrulea parma aureum orbem duobus luteis circulis clauſum pręferebant: inde circum circa XII. acutæ cuſpides exeunt: Orbis Romanus eſt ex duobus conneais Imperijs in vnum conſtrictus, qui acutis mucronibus munitus, cladem hoſtibus minatur. Septimani à VII. legione ſunt dicti. Duæ vero ſeptimę legiones fuerũt, altera Gemina, Pia, Fęlix, ab Auguſto in Dalmatia locata: deinde a Nerone in Syriam traducta, vt ait Tacitus. altera ab eodem Auguſto in Mœſia poſita, poſtea a Claudio Imperatore Claudiana, Pia, Fœlix, Fidelis, cognominata, quę à Veſpaſiani Ducibus contra Vitellium in Italiam vocata, demum in ſua ſtatiua diſceſſit. Septimani ſeniores, ad iuniorum & poſteriorum differentiam vocantur. In Gallijs cum Magiſtro equitum Galliarum militabant. Septima Gemina vna eſt ex IX. Comitatenſibus per Orientem, quę ex duabus dimidijs conflata, nomen habuit.

6 REGIIS eſt in cœrulea parma globus purpureus, quem quattuor ſemiorbes albi, velut propugnacula circumſtant: Marginem latus rubeus circulus ambit: Munitum aduerſus Barbaros orbem Romanũ inſinuat. Idem ferè inſigne habent Armigeri propugnatores ſeniores ſub eodem Magiſtro militum. Vrſinianus habet album globum circulo rubro incluſum: Madrucianus, decuſſatum, & quattuor albis triangulis, hiſque geminatis munitum. alijs videtur crux cœrulea purpureum globum in medio tenens, quæ orbem Chriſti Domini ſanguine tinctum tuetur. Regij, Ptolemęo ſunt Sarmatę, Gręcè Baſilici dicti, qui Regij Germaniciani vocati ſub Comite Italię merebant. His Oriens caret.

7 PACATIANENSES idem ferè geſtabant inſigne, quod Mœſiaci, qui ſunt vna ex XII. legionibus palatinis ſub hoc Magiſtro: Horum ſtipites aliquanto craſſiores ſunt, quam illorum, & rubri, orbemque aureum in vmbone cœrulę parmę circulus albus continet, rubeus verò circulus marginem latè circundat: Manuſcripti coloribus variant. Pacatianẽſes à Phrygia Pacatiana, vel potius a Paccatiana Mauritanię Tingitanę Ciuitate, vnde veniũt, ſunt appellati. Regebantur à Comite Illyrici. In Oriente non inueniuntur.

8 VESONTES à Viſuntio Hednorum oppido, nunc Biſuntiono appellati, albam parmam habent, quattuor cœruleis peltis inſignitam, quę ęqualiter inter ſe diſtantes, orbem rubro globo incluſum circumſtant; is nigris lineis decuſſatus in quattuor partes diuiditur quarum duę albę & duę rubeę permanent. Parmę marginem limbus cœruleus cingit. Ita Pierius:[a] Vnicum Roman. Imperium etſi diuiſum, undiq; à quattuor orbis partibus defendi, circum diſpoſitæ peltę indicent. Idem ferè inſigne geſtant Octauani ſub hoc Magiſtro. Hi apud ſuum Magiſtrum manebant. Non ſunt in Oriente.

[a] lib. Hieroglypho.

9 MATTIARII iuniores, ita etiam eos Zoſimus[b] appellat a Mattio Germanię oppido dicti: ſub Magiſtro equitum Galliarum merebant: eiuſmodi ferè inſigne habent, ſicut Armigeri iuniores ſupra, & Pacatianenſes ſub hoc Magiſtro, niſi quod hi decuſſatum obliquis nigriſque lineis orbem tenent, vt Veſontes: Id vnum permanere Imperium, quanquam diuiſum, indicat, vt ſępè dixi. Alij Mattiaci iuniores Gallicani nuncupati, ſub eodẽ Magiſtro Galliarum militabant, alij ſub Comite Illyrici: ſeniores Mattiaci ſub Comitę Italię: diuiſę enim erant hę legiones.

[b] lib. 7.

10 MAVRI Cetrati, qui cetra vtuntur: eſt hoc breue loreum ſcutum, quo Afri Hiſpanique pugnabant. Hircius,[c] Scutatæ, inquit, citerioris prouinciæ, & Cetratę vlterioris Hiſpaniæ cohortes Horum ſæpius Liuius meminit. In alba cetra purpureũ vmbilicum luteo circulo clauſum gerebant. Marginem clypei, duplex latiorque ambit circulus, luteus interior, alter cęruleus. Manuſcripti, coloribus variant, & tres in margine circulos ponunt. Idem inſigne ferunt Briſigaui, Fortenſes, Honoriani Gallicani, & alij ſub hoc Magiſtro: Hoc quoque coniunctum, & perpetuum duorum Principum in Rom. orbem imperium denotat. Sub Comite Illyrici militabant. Non ſunt in Oriente.

[c] in 1. de bello Ciui.

11 VNDECIMANI, in parma cœrulea album globum obliquis lineis decuſſatum præferebant, purpureus limbus marginem latè circumplectitur. Simile habent Britanniciani, Mauri ſeniores, & iuniores. ſub hoc Magiſtro peditum. Madrucianus his adſcribit inſigne Lanceariorum, de quo infra Comiti Hiſpaniarum parebant. Vndecimani ab XI. legione ſunt dicti: quæ ab Auguſto in Mœſia locata, poſtmodum Claudiana, Pia, Fidelis, à Claudio cognominata, quoniam Camillum Scribonianum noua molientem, cum ſeptima legione deſeruit;[d] pro Othone cõtra Vitellium in Italiam venit, & ad ſua hyberna redijt, donec in Hiſpaniam eſt traducta. Vna eſt ex VI. palatinis Magiſtri Præſentalis in Oriente.

[d] Dion. lib. 55.

12 SECVNDANI Italiciani, ideſt ſecundæ Italicæ legionis milites, luteam, & ſanguine aſperſam crucem geſtabant, clypei extremitatem pertingentem, in cuius medio eſt orbis albus circulo rubro cinctus: Id crucem Chriſti ſanguine tinctam, orbem Roman. qui vno imperio continetur, tueri ſignificat. Marginem latus limbus purpureuſque cingit. His Comes Africæ præerat. Non reperiuntur in Oriente.

13 GERMANICIANI iuniores, in albo clypeo argenteum globum circulo luteo incluſum ferunt: rubeus circulus marginem ambit. Manuſcripti coloribus variant: Multis hoc inſigne ſub eodem Magiſtro eſt commune, vt Gallis Victoribus, Iouianis iunioribus, Honorianis Gallicanis, & alijs. Coloribus tantum differunt. Germaniciani ſeniores vna eſt ex octo Comitatenſibus legionibus Illyrici in Oriente. Germanicenſes vocantur ſub Magiſtro equitum per Gallias: ſub Comite verò Italiæ Germaniciani, forte à Germanicia Syriæ Ciuitate. Vel à Germanico, quo defuncto, equeſter ordo, inquit Tacitus lib. 2. Cuneum Germanici appellauit, qui iuniorum dicebatur. idem & ordini peditum euenire potuit.

14 TERTIANI, ſiue tertia Italica legio, in alba parma vmbilicum argenteum albo circulo, & alio latiore rubro incluſum geſtant: Romanum orbem duplici Imperio contentum in vnum & magnũ earė latus, vltimuſque circulus inſinuat. Clypei marginem purpureus circulus ambit. Manuſcripti, orbẽ praſſinum luteo limbo cinctum oſtendunt. Hæc & ſequens ſub Comite Illyrici, & Africæ merebant. Tertia Auguſta legio in Africa ab Auguſto locata fuerat. Hi in Oriente non reperiuntur.

15 TERTIA HERCVLEA, à Maximiano inſtituta, idem habebat ſymbolum, quod Germaniciani ſub hoc Magiſtro, niſi quod huius lutea eſt parma, & purpureus circulus luteum orbem includit. In Vrſiniano, rubeus globus luteo circulo cinctus, vndique duplicibus ſtipitibus, ideſt duplicis Imperij viribus munitur. Madrucianus, album globum nigris lineis in crucẽ diſpoſitis diuiſum oſtendit. Herculiani in Oriente ſunt vna ex VI. legionibus Præſentalis.

16 LANCEARIIS Gallicanis Honorianis, in lutea parma orbem argenteum luteo limbo clauſum octo albi ſtipites fulciunt: quem aduerſus hoſtes munitum eſſe ſignificant, prout in Lancearijs

ſenioribus, iunioribusque Magiſtri militum Præſentalis Orientis tetuli, qui ſimili vtuntur inſigni. Madrucianus, ſtipites rubeos, & duplicatos habet. Hi in Gallijs ſub Magiſtro equitum morabantur. In Oriente non apparent, vbi alij Lancearij fuiſſe leguntur.

17 PROPVGNATORES iuniores, ſub Comite Africæ merebant, in parmaque cœrulea argenteum globum octo acutis, purpureiſque cuſpidibus prominentibus munitum gerebāt: Romanum Imperiū aduerſus hoſtes mucronibus iugulandos armatum eſſe portendit: purpura verò imperiū inſinuat. Manuſcripti, in globi colore variant. Funditores Orientis, & Martij in Illyrico ſimile ſcutum habebant. Non ſunt in Oriente.

18 BRITANNICI ſiue LEGIO SECVNDA BRITANNICA, aut SECVNDANI, in luteo clypeo album orbem rubro circulo incluſum præferebant, octo rubris trabibus fultum, in quorum ſummo ſinguli prominent orbiculi clauis confixi, quos rubeus circulus complectitur. Id orbem Romanum vndique aduerſus hoſtes munitum & firmatum eſſe portendit, quod orbiculi in ſummo clauis confixi rotunda propugnacula imitantes indicant. In Vrſiniano globum album limbo rubro cinctum, albi ſtipites circumfulciunt. In Gallijs ſub Magiſtro equitum degebant, ſicut ſequentes Inueniuntur ſub Comite Africæ. Non ſunt in Oriente.

19 SEPTIMANI iuniores, eandem, quam Lancearij ſub hoc Magiſtro parmam, ferebant: hoc tantum differunt, quòd illa luteos octo cippos habet: hæc, purpureos nouem, & album orbem lineis obliquis decuſſatum, duobusq; circulis albis clauſum: Quod Romanum orbem, etſi diuiſum, à duobus coniunctis Principibus munitum eſſe denotat. Quattuor partes ex decuſſatione factæ, Orientem, Africam, Illyricum, & Occidentem, inter diuiſos Imperatores inſinuant. Magiſtrum equitum per Gallias ſequuntur. In Oriente non ſunt.

20 PRÆSICHANTIVM purpurea parma globū album habet XI. cęruleis cuſpidibus armatū. Marginem cęruleus ambit circulus: Hoſtibus Romanum orbem imperentibus cladem minatur: vt in Septimanis, & Propugnatoribus ſub hoc Magiſtro eſt dictum. Horum nominis rationem non inuenio: ſed Barbaros populos fuiſſe oportet. Ego eos eſſe puto, qui alibi à Noriia Præſidiantes vocantur, à Præſidio Thraciæ oppido, aut alijs, quæ Præſidia vocantur: & ita Vrſini codex appellat. Præſidienſes ſub Magiſtro equitum in Gallijs appellantur. Præſidiarios Zoſimus[a] vocat, qui extremum exercitus agmē tuebātur: Perſæ, inquit, cum agminis extremi Præſidiarijs congreſſi, multos interfecerunt. & paulo infra. Turmæ Perſarum extremi agminis Præſidio relictos adorræ.

21 VRSARIENSES ferè Præſichantium inſigne tenent; ſed horum luteus orbis duobus circulis, rubro & luteo includitur. Marginem alius luteus ambit. Hi, & ſequentes, cum Magiſtro equitum in Gallijs merebant: Sed neque ipſi, neque ſuperiores, in Oriente inueniuntur. Ab Vrſo ciuitate Hiſpaniæ, Vrſanienſes, ſunt dicti.

22 CORTORIACENSES vel Cortonēſes ex Cortonenſibus Hetruriæ populis delecti, idem fere inſigne habent quod Menapij ſeniores. Hi enim in rubra parma Draconem album ferebant, cuius vmbilicus erat argenteus. In margine erant duo circuli, interior praſinus, albus exterior. ita Pierius,[b] qui legit Cortonacenſes, pro Cortoniacenſibus, & rectius Meum exemplar interiorem circulum album, exteriorem luteum habet. Draconi pars caudæ abſciſſa; dimidiata Imperia inſinuat. quæ tamen vnū implent Magiſtro equitum in Gallijs ſeruiebant. In Oriente non reperiuntur.

23 GEMINIACENSES in rubra parma orbē aureum gerebant, cui infixa aurata columella, auream item tabellam in ſummo præfixam ſuſtinet, eius lōgitudo triplo maior eſt, quam latitudo, & vtrinque in capitibus duobus clauis configitur: Hęc eſt lex communi conſenſu à duobus Principibus orbi data, qui per duos clauos eam configentes inſinuatur; & hæc ſummum in orbem indicat imperium. Vel forte duo orbiculi duo Romani Imperij orbes pari concordia coniuncti eſſe denotantur. Madrucianus, hoc inſigne ſequentibus attribuit, in quo & tabula alba, cum globo, & columnā, velut duos codices rubros includit. A Gemina legione deduci Geminiacenſes videntur: ſed forte Germaniciacenſes à Germanicia oppido ſunt nominandi, vt legitur ſub Magiſtro equitum in Gallijs vbi merebant. Alij volunt a Germaniaco in Belgis oppido denominatos fuiſſe, vt apud Itinerarium Antonini. In Oriente non reperiuntur.

24 HONORIANI FOELICES Gallicani, in albo clypeo tres aureos orbes gerebant, quorum medius, magnitudine ceteros ſuperat, purpureus circulus marginem clypei circūdat; quod Imperij Romani vnionem ſignificat: Duo minores orbes, duo Orientis, Occidentiſq; Imperia portendunt, quæ diuiſa velut diminuta oſtenduntur, ſed coniuncta, in vnum magnum conflantur, quod medius magnus globus inſinuat. Manuſcripti, medium orbem praſſinum, reliquos albos, demonſtrant. Hi in Oriente non viſuntur: Cum Magiſtro equitum in Gallijs militabant.

25 TERTIA Iulia Alpina, argenteum orbem in cœrulea parma tenet, purpureo circulo in margine clauſam, quemadmodum Atecotti ſeniores, oppugnatores, & alij. Sub Comite Italiæ circa Alpes excubabant, & ideo Alpina hæc legio eſt vocata. Iulia verò, ab Auguſto eius auctore, qui plures Tertias legiones inſtituit, Auguſtam in Africa; aliam Tertiam Cyrenaicam in Aegypto; aliam Gallicam dictā. Hęc legio in Italia retinebatur, quæ nec ipſa, neque ſequentes in Oriente reperiuntur.

26 PRIMA Flauia Pacis, in huius purpurea parma, crux cęrulea, purpureum orbem medio infixum tueri videtur. Duo circuli, rubeus, albuſque marginem ambiunt: color crucis aereus crucem cœleſtem Dominum & Deum ſuſtinuiſſe inſinuat. Orbis, ob ſanguinem Chriſti pro eo effuſum, purpureus depingitur. In Vrſinj exemplari ſimile eſt inſigne Regiorum, & armigerorum propugnatorum ſub hoc Magiſtro peditum Madrucianus orbe caret. Tacitus,[c] Flauium Veſpaſianum ſecundam legionem inſtituiſſe ſcribit, quę Flauia creditur vocata: & Vegetius[d] Flauiales à Veſpaſiano legionib. additos memorat. Sed forte hæc, & ſequentes à Flauio Conſtantino Flauię ſunt dictæ. Hæc pacis eſt appellata, a Pace Iulia, oppido Hiſpaniæ, vnde eſt contracta. Sub Magiſtro equitum in Gallijs degebat.

27 SECVNDA Flauia Virtutis, in viridi parma argenteum globum, circulis rubro & albo cinctum pręfert. alij quattuor, duo lutei, & totidem rubri, parmæ marginem circumſcribunt, qui coniunctum in quattuor orbis partibus vnum Roma. Principum Imperium ſignificāt. Medius vmbilicus duplici limbo circundatus, orbis Romani duplici Imperio recti eſt typus. Simile ſymbolum eſt Sabinis, & Celtis iunioribus ſub hoc Magiſtro. A Virtute Hiſpaniæ oppido hæc legio nomen habet: quæ, & ſequentes apud ſuum Magiſtrum peditum degebant. Eſt & Virtutis oppidum in Gallijs.

28 TERTIA Flauia Salutis, à Salute Iulia, alio Hiſpaniæ oppido dicta, idem ferè geſtabat inſigne, quod Solenſes Gallicani, & Gratianenſes ſub Magiſtro militum per Thracias Orientis, nempe in lutea parma XIII. cœruleos aggeres, argenteum orbem in vmbone circulo rubro incluſum fulcientes. Extrema clypei, alij duo, luteus rubeuſque circundant.

29 FLAVIAE Victrices Conſtantinæ, ideſt Conſtantici: In parma rubra cœruleam crucem geſtare videntur, quæ globum albū limbo luteo circumcicri

pium

[a] in 3.

[b] lib. 15 Hieroglyphic.

[c] lib. 20.

[d] lib. 2. c. 7.

ptum in medio ſuſtinet: Crux vtrinque luteis limbis ornatur, qui duorum Principum ſpem in cruce ſitam portendunt. Madrucianus, quattuor cipos orbem fulcientes habere videtur. In Vſini exemplari alba eſt crux, luteuſque limbus marginem ambit. legendum eſt Conſtantiaca, vel Conſtantiani à Conſtantia inſtituti.

30 SECVNDA Flauia Conſtantiniani; idem inſigne habent, quod Vndecimani; & Secunda Flauia Thebęorum in Oriente. Hæc eſt vna eſt IX. Comitatenſibus per Orientem.

31 TERTIO AVGVSTANI. in rubra parma album globum tenent. Marginem quattuor, vnus albus, duo lutei, rubeuſque circuli cingunt; Coniunctum, vnumque in quattuor orbis partibus imperiũ ſignificant. Manuſcripti tribus tantum circulis marginem claudunt. Erant ſub Comite Africæ Auguſtani. Tertio ad priorum differentiam dicti: Vel potius, quòd tres eſſent eorum ſcholæ, quemadmodũ equites ſecundi ſcutarij iuniores inter veſillationes XXXII. Comitatenſes apud Comitem Africę ſecundæ ſcholæ appellantur. In manuſcriptis legitur Tertio Auguſtani, in impreſſo exemplari, dictio, tertin, præcedentibus Conſtantinianis coniungitur, minus rectè, vt puto. Hæc vna eſt es XXI. legionibus Comitatenſibus per Thracias in Oriente, qui vocantur Auguſtenſes. Nero ad V. millia equitum conſcripſit, quos Auguſtanos vocauit, & eos ſe plauſib. ſequi voluit. Tacit. [a] Tunc primum, inquit, conſcripti ſunt equites Romani cognomento Auguſtanorum, ætate ac robore conſpicui. Hi dies ac noctes plauſibus perſonare formam principis vocemque Deum vocabulis appellantes quaſi per virtutem elati honoratique agere. idem Tranquillus (cap. 26.) ſequentibus curſum, ait ouantium ritu plauſoribus Auguſtanoſque ſe milites triumphi eius clamantibus. Dion [illegible] vocat quos quinque millia fuiſſe ſcribit. interpres Auguſtales vertit. Hi pedites ab illis equitibus nomen accepiſſe videntur.

a lib. 12.

32 FORTENSES, in parma lutea argenteum orbem praſſino circulo incluſum geſtabãt: Principum vnum in orbe Rom. imperium tenentium eſt typus. Comiti Hiſpaniarũ parebant. Alij Fortẽſes in Oriẽte ſub Comite Africæ merebant. Ab oppido Sarmatiæ Fortiæ Mœnia dicto, Fortenſes appellatos puto. In Oriente vna eſt ex VI. legionibus palatinis Magiſtri præſentalis. vetuſtus codex legit Fontenſes. Hęc de legionibus Comitatenſibus XXXII. quarum XI. hic magiſter, alij magiſtro equitum per Gallias concedebat, Comiti Hiſpaniarum quinq;, Comiti Illyrici quinq;, Comiti Africæ VII. Tingitanæ II. In Italia ſibi III. retinebat. Hic etiam duæ legiones vltra numerum XXXII. abundare videntur; quia propugnatores iuniores inter Comites Illyrici, & Africæ diuiſi infra in Notitia reperiuntur; item Secundani partim apud Magiſtrum per Gallias, partim penes Comitem Africæ merebant. Nunc ad XVIII. Pſeudo Comitatenſes legiones eſt veniendum.

DE XVIII. LEGIONIBVS PSEVDO Comitatenſibus Magiſtri peditum Occidentis. CAP. XXIIII.

1 PRIMA Alpina ſeu Alpini, ab Alpibus Italiæ, quos tuebatur, dicta, ſub Comite Italiæ merebat, apud quem Iulia vocatur, ſed hic & ibi legendũ Iulia Alpina, quæ ab Auguſto eſt inſtituta, vt & ſequens. In parma viridi cattum coloris punicei diluti tecta facie progrediente oſtẽdunt. Marginem albus circulus ambibat. Sic Pierius. [b] Id ſymbolum in Auguſteis auxiliarib. ſub hoc Magiſtro eſt eſpoſitum. Hęc legio, & ſequẽtes in Oriente, niſi admodũ paucæ nõ inueniuntur.

b lib. 13. Hieroglyph.

2 SECVNDA Iulia Alpina idẽ inſigne habebat, quod Iouij iuniores, Germaniciani, Tertia Herculea & Fortenſes ſub hoc Magiſtro. ſ. in viridi parma orbem argenteum limbo puniceo cinctum. albus circulus extrema cingit. ſub Comite Illyrici eius alpes tuebatur. Ab Auguſto eius actore Iulia hæc legio eſt dicta. Erat & XI. Alpinorum cohors, cuius ſub Seuerio Valerianus Centurio fuit. [c]

c L. t. c. de ... ris.

3 LANCEARII Lauriacenſes, vel Laurinenſes à Lauriaco Illyrici oppido, vbi Fabricam fuiſſe Notitia infra memorat: aureum globũ octo ferreis cuſpidib. munitũ in rubro clypeo gerũt, quemadmodum Propugnatores ſub hoc Magiſtro. Marginẽ alb⁹ lib. circũdat. Hi & ſequẽtes a Comite Illyrici regebantur.

4 LANCEARII Comagenenſes, à Syria Comagena nominati, crucem viridem in viridi clypeo ferũt, quem rubeus limbus circundat: In hoc venerabili ſigno ſalutem Rom. imperij ſitam eſſe inſinuat. Viridis color ſpei eſt index: Purpureum, imperij typum eſſe, ſæpe diximus. Manuſcripti, coloribus variant.

5 TAVRVNENSES, à Tauruno Pannoniæ inferioris oppido profecti, vulgo Belgradum nominant: In rubro clypeo orbem duabus lineis decuſſatum, quemadmodum Vndecimani, & Conſtantiani ſub hoc Magiſtro geſtabant: pars ſuperior, inferiorque eſt alba, alię virides. Hi ſuum Magiſtrum ſequebantur, ſicut & infraſcripti.

6 ANTIANENSES, ab Antio Thracio oppido poſtea Apollonia dicto, cognominati, in punicea parma argenteum globum albo cippo pręfixum, & limbo item albo circumſcriptum tenent. Quattuor circuli, luteus, & albus, & duo rubri exteriores extrema parmę occupant; Vnum, & firmum Rom. imperij orbem eſſe inſinuantes. Manuſcripti, cippum cum exteriore limbo rubrum habent. Vbi nam hi degerent, non apparet.

7 PONTINENSES, à Pontina palude Cãpanię, dicti, in qua XIII. urbes fuiſſe Plinius memorat, Idem inſigne ferebant, niſi quòd duo tantum circuli, interior luteus, & albus exterior, praſſini clypei marginem ambiunt, & cippum album tenent. A Comite Italię regebantur.

8 PRIMA FLAVIA Gallicana Conſtantia, à Cõſtantio eius auctore, & à Gallijs vbi degebat, denominata: Huic rutilus in cęrulea parma equus, in medio viridis orbis conſiſtebat, cui quadrupes toto iniiti pectore videbatur, vt Pierius [d] deſcribit: Principem totum orbem victoria ſuperaſſe indicat; ſiquidem equus victoriam denotat. Sed in meo codice, & Vſinian., videtur lepus currens, qui Vigilantiæ, & velocitatis eſt ſymbolum. Madrucianus aprum habere videtur. Sub Magiſtro equitum in Gallijs degebat, ſicut & ſequentes.

d lib. 4.

9 MARTENSES, ſeu Matteni, erant populi iuxta Babyloniã, vnde hi ſunt extracti. In parma cœrulea orbem tranſuerſis lineis decuſſatum ferunt, quẽadmodũ Taurunenſes ſub hoc Magiſtro: Marginẽ rubeus limb. ambit. Magiſtro eqtũ p Gallias parebãt.

10 ABRINCATENI, Abringarui ſunt Celtogallię gentes, vnde hi nomen traxerunt. Abrincates ſub duce tractus Armoricani & Neruicani infra Notitia ponit inter copias, quę recenſentur intra Gallias p Abrincatenis, Abrincateni ponuntur. In alba parma argenteũ orbem circulo luteo incluſum geſtabant, ſupra quem alius minor orbis purpureus pendet; parmę extremum rubeus limbus circundat: Ob ſeparationem diminutum videri, ſed integrum permanere imperium portendit. Manuſcripti coloribus variabant. Cum ſuo merebant Magiſtro.

11 DEFENSORES Seniores, in albo clypeo argẽteum globum octo acutas cuſpides emittentem, geſtant. Marginẽ clypei duplex albus ambit circulus. Simile habent ſub hoc Magiſtro Lauriacenſes. Merebant ſub Magiſtro equitum in Gallijs.

12 MAVRI Oſiſmiaci, apud Oſiſmios Celtogallię Lugdunenſis populos morabantur, in viridi parma duo pręferebant gubernacula inuicem inuerſa, luteum, & praſſinum. Viridis item limbus marginem ambit. Vnum orbem à duobus Principibus vno conſenſu regi ſignificãt. Hi quoq; & ſequentes cũ Ma-

giſtro equitum in Gallijs militabant,apud quem legitur Siſmiaci,pro Oſiſmiaci.

63 PRIMA Flauia Metis,hoc eſt Belgiæ oppidũ, vulgo Meta dictum,vbi hæc legio excubabat: In rubro clypeo argenteum orbem duobus circulis, albo,& luteo cinctum geſtant;quod duplex in vnum orbem duorum Principum imperium inſinuat: Id duo limbi,luteos interior,& viridis,marginem clypei ambientes,confirmant. Duo enim circuli, duorum Imperatorum coniunctionem denotant: In Madruciano,duo lutei circuli purpureum globum cingunt. Secunda Flauia Virtutis ſub hoc Magiſtro ſimile habet ſymbolum.

14 SVPERVENTORES iuniores,de quib.ſupra, Conſtantio Imperante, cum Præuentoribus erant inſtituti,Marcellinus.[a] Vbi,inquit, Superuentores, atque præuentores,cum Aeliano iam Comite,quos tyrones tũ etiam nouellos erupiſſe retulimus. Erat tum annus ſalutis ferme CCCLXI.& XXI.imperij Conſtantij,cum hæc ſcripſit. Aureum orbem in medio rubræ parmæ gerunt, ferè vt Tertia Iulia Alpina,& aliæ. In Vrſini exemplari,idem eſt inſigne cũ Taurunenſibus ſub eodem Magiſtro. Madrucianus, purpuream pilam in viridi clypeo oſtendit.Cum equitum Magiſtro in Gallijs degebant.

15 CONSTANTIACI, in rubra parma duplicem orbem luteum oſtẽdunt,ex quo duo item lutea cornua à lateribus prodeuntia, & ſurſum flexa ſibi occurrere videntur:li ſunt duo eiuſdem orbis Principes in vnum concordes. Comiti Africæ parebant. A Conſtantio,vel Conſtantia,quæ vrbis eſt Meſopotamiæ,apud Marcellinum,[b] ſunt appellati. Vel ab alijs Conſtantijs,quæ erant in Paleſtina,[c] Armoricanis,& alibi. Duas Conſtantiacas in Gallias à Iuliano miſſas Marcellinus [d] ſcribit.

16 CORNIACENSES,a Cornaco Pannoniæ inferioris oppido denominati, in rubro clypeo argenteum orbem albæ columellæ pręfixum geſtant,à cuius medio vtrinque album exit cornu,caprino ſimile,quod ſupra orbem inflectitur:capram autem iuſtitiæ ſymbolum eſſe Pierius tradit. Id eandem habet interpretationẽ. Hæc legio fortè ab inſigni cornuũ nomen ſumpſit. Apud Magiſtrum equitum Galliarum,cum quo erant,legitur Comacenſes.

17 SEPTIMANI,in vmbone albæ parmæ purpureum orbem habẽt,quemadmodum tertia Iulia Alpina,aut Superuentores ſub hoc Magiſtro. Marginẽ purpureus limbus cingit. Madrucianus globum decuſſatum in rubro clypeo oſtendit; Cum Comite Hiſpaniarum merebant. Septimani vero iuniores, vna ex XXXII.legionibus Comitatenſibus, ſub Magiſtro equitum in Gallijs militabãt. Septima Gemina legio inter nouem Comitatenſes Magiſtri militum per Orientem inuenitur.

18 ROMANENSES, peditum poſtremi,& ex vrbe contracti,idem ferè habent inſigne,quod Britones ſeniores in Oriẽte,aut Tertia Flauia ſalutis ſub hoc Magiſtro; coloribus tantum differunt. Hi enim in cœruleo clypeo circa orbem album,lato circulo purpureo cinctum, XV. purpureos cippos præferunt,quos purpureus limbus circumplectitur. Vrſini exemplar rubeum clypeum, & trabes cœruleas, Madrucianus album, & trabes geminatas hinc rubras inde cœruleas oſtẽdit. Hęc legio ſub Magiſtro equitum Gallias tuebatur:ex his enim legionibus ille IX. Magiſter peditum tradiderat, Comiti Illyricis III. Comiti Africæ I. In Italia quinque apud ſe retinebat,vt infra Notitia oſtendit. Hæc ſunt inſignia militum ſub Magiſtro peditum in præſenti Occidentis,à me pro virium tenuitate explicata. Nunc alterius Magiſtri equitum præſentalis copiæ ſunt exponendæ.

a lib.18.
b lib.18.
c Euſeb. in vita Conſtantini. lib. 4. cap 36.37. ſozom. lib. 5. ca. 4. lib 5. c. 3. Nicet. lib. 1. c. 4. lib. 8. c. 33.
d lib. 21.

DE COMITE ET MAGISTRO equitum Præſentali Occidentis, eiuſque militibus, & eorum inſignibus.

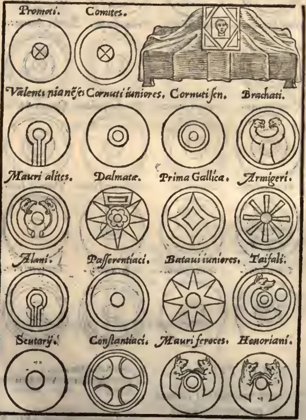
CAP. XXV.

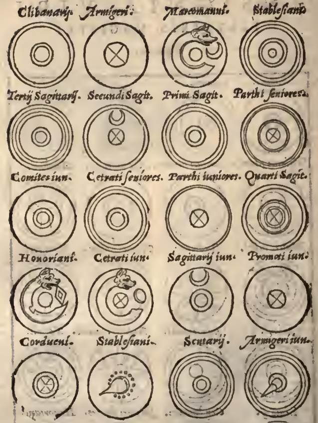
COMMENTARIVM.

EQVITVM Magiſter vexillationibus XLI. imperabat,quarũ magnam & ipſe partem Comitibus limitaneis & Ducibus cõmittebat: Ex nouem enim palatinis Vexillationibus,quas habebat,VI. Comiti Italiæ, III. Magiſtro equitum per Gallias aſſignabat. Ex Comitatenſibus XXXI. VI. Comiti Italiæ, XIX. Africæ I, V. Britanniæ, III. Tingitanæ, VIII. Magiſtro equitum,per Gallias, quæ excedunt numerum XXXII. Sed aliquæ ex his diſpertitæ varijs Comitibus conceſſę, eas plures eſſe videri faciunt: non enim ſemper integras vexillationes,ſed ſępè cuneos,vel alas ipſis credebat. Præter hos alias alas,& cuneos equitum,cohorteſque & auxilia peditum in limitibus Comites & Duces apud ſe tenebant,quæ ſub Magiſtro non reperiuntur. Magiſter quoque per Gallias præter prędictos Brachatos iuniores & primos Gallicanos proprios milites habebat. Hic Magiſter XLI. Vexillationes regebat,quarum IX. palatinæ, & XXXII. Comitatenſes dicebantur,vt ex ſequente ſummario clarius apparebit. Is Comes & Magiſter vocabatur, quas diuerſas dignitates fuiſſe ſupra oſtendimus. Officium habet, vt pręcedens magiſter peditum, excepto primiſcrinio, quo ille caret. Hæc nomina in officio Magiſtri militum pręſentalis in Oriente ſunt explicata: Inſignia quoque eadem habet, vt ſuperior Magiſter, exceptis numerorum ſymbolis, in quibus differunt.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI Equitum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Comitis & Magiſtri equitum præſentalis.

Vexillariones Palatinæ. IX.

COMITES Seniores.
Equites Promoti Seniores.
Equites Brachati Seniores.
Equites Bataui Seniores.
Equites Cornuti Seniores.
Equites Cornuti Iuniores.
Comites Alani,

Equites Batau Iuniores.
Equites Conſtantes Valentinianenſes Seniores.

Vexillationes Comitatenſes. XXXII.

Equites Armigeri.
Equites Prima Gallica.
Equites octauo Dalmatæ.
Equites Dalmatæ Paſſerentiaci.
Equites Mauri alites.
Taifali Iuniores.
Equites Honoriani Seniores.
Equites Mauri feroces.
Equites Conſtantiaci feroces.
Equites Scutarij.
Equites Stableſiani Africani.
Equites Marcomanni.

Equites

Equites Armigeri Seniores.
Equites Sagittarij Clybanarij.
Equites Sagittarij Parthi Seniores.
Equites primi Sagittarij.
Equites ſecundi Sagittarij.
Equites tertij Sagittarij.
Equites quarti Sagittarij.
Equites Sagittarij Parthi Iuniores.
Equites Cetrati Seniores.
Comites Iuniores.
Equites Promoti Iuniores.
Sagittarij Iuniores.
Equites Cetrati Iuniores.
Honoriani Iuniores.

Armigeri Iuniores.
Equites ſecundi Scutarij Iuniores.
Equites Stableſiani Italiciani.
Equites Sagittarij Cordueni.
Equites Sagittarij Seniores.
Cuneus equitum Promotorum.
Officium ſupraſcriptæ Magiſteriæ poteſtatis.
Princeps.
Numerarius.
Primiſcrinius.
Commentarienſis.
Adiutor.
Regerendarius.
Exceptores,& reliqui apparitores.

VERVM PRIVS A NOBIS IN TABELLAM IIS relatis,quibus Magiſter Equitum Præſentalis in Occidente,imperabat, ad ſingula mox pro more noſtro explicanda accedemus.

Magiſter equitum Præſentialis, in Occidente regebat.
- *Vexillationes XLI.*
  - *Palatinas IX. quarum habebat.*
    - *Comes Italiæ VI.*
    - *Magiſter equitum in Gallijs. ——— III.*
  - *Comitatenſes XXXII. diſpertitas. Aliæ, præter has, erant cum Comitibus, & Ducibus. Ex prædictis habet.*
    - *Comes Italiæ VI.*
    - *Magiſter equitum per Gallias VIII.*
    - *Comes Africæ XIX.*
    - *Comes Britanniarum. VI.*
    - *Comes Tingitanæ III.*
- *Cuneum equitum promotorum.*
  - *Sub Duce Pannoniæ Ripa rienſis.*

DE IX. VEXILLATIONIBVS Palatinis Magiſtri equitum Præſentalis Occidentis. Cap. XXVI.

1 COMITES Seniores,in parma cœrulea album orbem decuſſarum gerunt: vt Martenſes, ſub Magiſtro peditum Occidentis. Rubeus limbus marginem Clypei, circũplectitur. Merebant,&ſub Magiſtro militum ſecundo Præſentali in Oriente. Hi cum duobus numeris ſequentibus intra Italiam continebantur.

2 EQVITES Promoti Seniores,idem habent inſigne quod Taurunenſes ſub Magiſtro peditum, niſi quod duæ partes orbis decuſſati à dextra,& ſiniſtra ſunt cœruleæ. Sub Magiſtro militum Præſentali primo in Oriente reperiuntur.

3 BRACHATI Seniores, in parma praſſina albas præferunt colubros,cum pedamento itidem albo, inſtar caducei. Marginem ruber ambit limbus. Ita recitat Pierius, [a] Brachiatos pro Brachatis appellans,à Bracha enim Hiſpaniæ oppido deriuantur. Idem ſymbolum geſtant Marcomanni, & Atecotti Iuniores ſub Magiſtro peditum. Refert firmam duorum Principum in orbem Romanum ſyncera fide, ardenuque amore coniunctionem, quod per album rubrumque colorem innuitur.

[a] Hieroglyph.

4 EQVITES Batavi Seniores,quorum nullum in impreſſo Codice inſigne reperitur, obliuione, vt reor prætermiſſum. In manuſcriptis ſymbolum habent ferè vt Tertiani, Mauritonantes, Mauri Cetrati ſub Magiſtro peditum: nempe in rubra parma globum album,tribus circulis,albo,cęruleoque largioribus,& luteo arctiore cinctum, ſunt duo Imperia in vnum coeuntia,quæ totum Rom. orbem ſeu tres eius partes complectuntur: cum Magiſtro equitum per Gallias merebant.

5 CORNVTI Seniores equites in albo Clypeo orbem argenteum, cęruleo & luteo circulis incluſum tenent fermè vt habent Celtæ Iuniores, & Sabini ſub Magiſtro peditum. In manuſcriptis hoc ſymbolum ſequentibus vitio librariorum adſcribitur. Italiam tuebantur.

6 EQVITES CORNVTI iuniores idem ferè inſigne habent vt Forenſes ſub Magiſtro peditum. In

alba parma argenteum orbem lato circulo cœruleo circundatum. Magiſtrum equitum per Gallias ſequebantur, apud quem per errorem legitur Seniores pro Iunioribus.

7 COMITES ALANI, & ſequentes Batavi cum ſuis inſignibus in impreſſo per errorem infra inter ſequentes Comitatenſes ſunt tranſlati, quos manu ſcripti hic ponunt. Eadem horum erant ſymbola, quę & ſequentium Conſtantium, Valentinianenſium; exceptis coloribus, ſcilicet columellæ rubræ præfixus globus cœruleus, quem limbus albus veſtit. Marginem albus item circulus complectitur. Duplicis Imperij coniunctio inſinuatur. Alani intra Italiam militabant, Batavi cum Magiſtro equitum per Gallias.

8 BATAVI Iuniores, & hi ipſorumque inſignia, vt dixi, per errorem inter ſymbola Comitatenſium equitum tranſlata inueniuntur: in Palatinorum verò catalogo ſcripti legūtur. In manuſcriptis autem hic ſuo loco cum ſymbolis repræſentantur. Horum inſigne eſt in cœrulea parma pila argentea, vel vt in Madruciano, aurea, acutos mucrones emittens, vt apud Defenſores, Propugnatores, & Lauriacenſes ſub Magiſtro peditum. Batavi Iuniores, ſub ſecundo Magiſtro militum in præſenti in Oriente merebant. aut horum pars, vel eiuſdem nominis alij.

9 EQVITES Conſtantes, Valentinianenſes Seniores in rubra parma argenteum orbem columellæ præfixum præferebant. Hanc cum globo cœruleus limbus veſtit. Id ſupra expoſitum fuit. Hi in Italia manebant. Hæ ſunt IX. Vexillationes Palatinę, quarum tres hic Magiſter alij Magiſtro equitum per Gallias tradebat, ſibi in Italia VI. retinens, vt infra Notitia explicat. ſequuntur Comitatenſes.

VEXILLATIONES COMITATENſes XXXII. Cap. XXVII.

1 ARMIGERI equites in parma lutea octo rubeos cippos albo orbi inhærentes geſtant. Simile Pannoniciani & Septimani habent ſub prę cedente Magiſtro peditum. Hi cum duobus numeris ſequentibus erant cum Magiſtro equitum per Gallias.

2 PRIMA GALLICA in viridi Clypeo quadrangulum habet coloris lutei, aliud intra ſe album continens, acutoſque mucrones emittit, quemadmodum in Honorianis Senioribus ſub Magiſtro peditum eſt viſum. Purpureus limbus marginem complectitur. Duplicis Imperij firmum robur oſtendit. Cladem hoſtibus acutæ cuſpides minantur.

3 OCTAVO Dalmatæ, equites octauo loco ex Dalmatia electi: vel potius in octaua eorum ſchola deſcripti, in tot enim diuidebantur, quemadmodum ſecundi Scutarii, iuniores equites apud Comitem Africæ, ſecundæ ſcholæ appellantur: præferunt in alba parma duplicem argenteum globum, quorum primum minorem ſex virides munitiones circumſtant: alter ſeptem acutas cuſpides emittit. Supra eſt quadrata tabella, quæ vnam legem duplici orbi Romano dari inſinuat: prominentes mucrones cædem hoſtibus nunciant. Tertio Dalmatæ. Quinto Dalmatę, Sexto & Nono Dalmatæ, equites in Oriēte inueniuntur. In catalogo ſequuntur equites Dalmatæ Paſſerentiaci, qui poſt tres ſequentes in tabula inſignium inferius ponuntur.

4 MAVRI ALITES, à velocitate cognominati, in parma viridi duos dimidios angues albi coloris ſe inuicem inſpectantes gerunt, quos margo ruber ambit. Vmbilicus parmæ tranſuerſis lineis eſt decuſſatus, cuius duæ oppoſitæ partes albæ aduerſæ ſunt cœrulęę, ita Pierius.[a] Sed meus codex in alba parma argenteum orbem non decuſſatum habet, quem duo lutei & dimidij angues capita ſibi admonentes circumſtant. Sunt duo Principes dimidijs Imperijs vnum orbem Romanum tuētes, quem decuſſatum, inter ſeque diuiſum tenent. Vrſini exemplar coloribus differt, & his Paſſerentiacos ſubiungit, qui ſecundum catalogi ordinem erant præmittendi. Madrucianus album orbem inter duas tabellas ponit: leges ab vtroque Principe vni orbi dari ſignificans.

[a] li. Hieroglyph. 15.

HONORIANOS in Vexillatione Comitatenſium catalogo impreſſus Codex per errorem Mauris Alitibus adiungit: Sed hic in inſignibus repræſentandis rectè prætermittit: & ideo nullum eorum hoc in loco ſymbolum apparet, nam infra repetuntur, quatuor ſequentibus poſtpoſiti.

5 TAIFALI Iuniores in alba parma cœruleum anguem geſtabant, terga lęuam verſus porrigētem, in dextram verò caput, & caudam abſciſſum incuruantē, qui geſtus in Cortonacenſibus diuerſus erat. Vmbilicus, ſiue orbis, circa quem anguis vertitur, eſt argenteus, rubro circumductus circulo. Inter caput & caudā colubri alius eſt orbiculus violaceus. Hæc Pierius.[b] Hos equites Taipialos appellans, credit tamen legendum Theſſalos. Sed errat, vt ſupra in Magiſtro militum Præſentali Orientis oſtendi. Inſinuat Occidentis Imperatorem, etſi dimidius videtur, inſtar dimidij ſerpentis hic depicti, ſuum tamen orbem, qui Orientali coniunctus integer manet, tueri. Globus lymbo cinctus vnū Romani orbis Imperium eſſe indicat. Meus Codex variat coloribus, in quo albus circulus marginem circumplectitur. Hi Comiti Britanniæ erant adiuncti, vt infra videbitur. Sunt & in Oriente equites Taifali ſub Magiſtro militum Præſentali.

[b] lib. 15.

BATAVI Iuniores hic per errorem in exemplari impreſſo ſunt inſerti, qui ſupra inter Vexillationes Palatinas cum ſuo inſigni erant collocandi.

6 PASSERENTIACI fortè à paſſera Syriæ vrbe dicti, aureum orbem in cœrulea parma quemadmodum Septimani ſub pręcedente Magiſtro peditum, & quidam alij gerebant. Purpureus limbus marginem cingit. Vrſini Codex ſupra album globum, duplicem tabellam, leges orbi duorum Principum conſenſu datas inſinuantem oſtendit. Madrucianus, duos angues cœruleos ex albo pedamento prodeuntes habet, qui erecti ad oſculum penè coeunt, orbemque album in medio decuſſatum tenent. Duo ſunt Romani Principes orbem inter ſe diuiſum adminiſtrantes. In exemplari impreſſo ALANI per errorem his ſunt adiuncti, qui inter Vexillationes Palatinas cum ſuo ſymbolo erant ponendi. Hi cum ſequentibus vexillationibus magiſtrum equitum per Gallias ſequebantur.

7 HONORIANI Seniores equites, album ferebant clypeum, in quo aureus vmbilicus à luteo circulo circumſcribitur. Orbiculo nituntur duo porci dimidiati praſſini coloris, pedibus anterioribus illi impoſitis, alter alterum ſpectantes, ita Pierius.[c] Sed in meo Codice in rubra parma, ſine circulo ſolus aureus viſitur orbis, quem non duo ſues, ſed dimidiati vrſi complecti videntur, facilè error impreſſoris eſſe potuit. Hi vim bellicam duorum Principum referunt, qui ob diuiſum Rom. orbis Imperium, dimidij ambo viſi, illum totum vlnis amplectuntur. Praſſinus color ipſorum vigorem: aureus, aureum ſub ipſis ſeculum portendit. Hi etiam ſub Magiſtro militum per Orientem militabant.

[c] lib. 9. Hieroglyphic.

8 MAVRORVM Ferocium ſimile ſequitur inſigne, ſcilicet in alba parma duo rutili coloris dimidij equi ſeſe quodammodo laceſſentes, orbi viridi impoſiti, cuius luteus eſt vmbilicus, vti Pierius,[d] deſcribit. Sed in meo Codice luteo vmbilico quem albus circulus includit, pedes anteriores equi imponunt. Hoc animal Imperij, victorięque, & pugnacitatis eſt ſymbolum; Sunt ergo ij duo Imperatores, qui orbem Romanum quiſque ſuam partem dimidiam pugnando fœlici victoria conſeruant, quod & viridis, luteuſque color inſinuant. Mauri verò

[d] eo 4. Hieroglyphic.

equo præcipuè bellabantur, & ideo pro ſymbolo Mauritaniæ ponitur, vt vult Pierius. Impreſſum exemplar viros, non equos oſtendit. Vbique globus circulo incluſus, vnum duorum Principum in orbem imperium denotat: id enim vnicus circulus globum amplexus ſignificat. Madrucianus rubeum clypeum oſtendit. Hi Italiam tuebantur, vt infra Notitia oſtendit.

9 CONSTANTIACI Feroces in parma alba, duplicem, & purpuream, id eſt, Chriſti ſanguine tinctã crucem gerunt, vt prima Flauia Pacis, & Regij. In hac vterque Princeps ſpem ſe poſuiſſe teſtatur. Duplex limbus, interior cœruleus, & alter albus marginem cingunt. Manuſcripti velo tegere crucem videtur Barbaris ignotam, cuius vim experiẽtur. Hi apud magiſtrum equitum, per Gallias militabant.

10 SCVTARII equites aureum orbem in vmbone rubræ parmæ tenent. Vnum orbis imperium Romanum eſſe ſignificantes. Idem planè inſigne eſt Superuentorum ſub Magiſtro peditum. Apud Comitem Africæ cum XI. ſequentibus merebant.

11 STABLESIANI Africani, idem ſymbolum habent quod Prima Flauia Metis ſub Magiſtro peditum, nempe in rubra parma, orbem aureum, duob. luteis circulis cinctum, duo limbi, luteus interior, albuſque parmæ marginem circundant. Orientis, Occidentiſque vnum eſſe Romani orbis imperium ſignificant, vt ſæpè eſt dictum. EQVITES ſecundi & tertij Stableſiani reperiuntur in Oriente, ſub Magiſtro militum per Orientem.

a lib. 15. 12 MARCOMANNI dimidium ſerpentem coloris lutei præferunt in alba parma, cuius aureus eſt vmbilicus. Inter ſegmentum ſerpentis, & caput, eſt lutea lunula dimidia; ſic Pierius.[a] Inſigne Taifalorum huic ſimile pro luna globum habet. Hic etiam ſerpens duplicatus videtur, qui duos dimidios refert Principes orbem Romanum tuentes. Hæc enim omnia ſigna ſunt duplicis dimidij imperij, quod a duobus velut dimidijs Principibus defendetur. Dimidia verò Luna aptius ſymbolum pingi non potuit, quæ in orbem completur: ſic imperium Romanum, quod dimidium videtur plenum manet. Idem color luteus, in luna & ſerpente vtrobique ſeculi fęlicitatem promittit.

13 ARMIGERI Seniores equites in cęruleo Clypeo duabus tranſuerſis lineis decuſſatum orbem habẽt quemadmodum Promoti, & Comites Seniores ſub hoc Magiſtro, ſuperior, inferiorque globi partes ſunt albæ, reliquæ rubræ. Hi equites ſunt in Oriente ſub primo Magiſtro militum Præſentali.

14 SAGITTARII Clybanarij idem ferebant inſigne, quod Secunda Iulia Alpina ſub præcedente Magiſtro peditum, ſcilicet in lutea parma orbem luteum albo circulo cinctum. Marginem clypei viridis limbus ambit. In Vrſini exemplari duo circuli globum cingunt, quod indicat duos vnum orbem Romanum tueri principatus.

15 SAGITTARII Parthi Seniores equites, ſimili vtebantur ſymbolo, quo Tungricani, aut Diuitenſes, ſub præcedẽte Magiſtro peditum, ſcilicet in parma viridi, globum luteum obliquis lineis decuſſatum, & duobus vno lato rubroque, & alio arcto luteo circulis cinctum, quod & ipſum duplicis imperij, vt ſæpè dictum eſt, vnionem inſinuat. Circuli duo lutei marginem Clypei circundant: & ipſi duorum Principum coniunctionis indices. His militibus

b lib. 1. Commodum Imp. vſum Herodianus ſcribit.[b] Erãt, inquit, cum eo aſſidue Parthorum lectiſſimi Sagittarij, & Numidæ iaculatores, quos ille tamen omnes longè artificio ſuperabat.

16 PRIMI Sagittarij equites idem ferebant inſigne quod Sagittarij Clybanarij, niſi quod horum parmæ marginem duplex ambit limbus luteus interior, & alius rubeus. In manuſcriptis legitur. PRIMO Sagittarij, & in ſequentibus, ſecundo, tertio, & quarto loco lecti. Sed puto primo Sagittarios dictos, non quod prius lecti fuerint, ſed quia in quatuor ſcholas erãt diuiſi, nam & Secundi Scutarij Iuniores vna ex vexillationibus Comitatenſibus apud Comitem Africæ ſecundæ ſcholæ appellantur. Hi etiam ſub Magiſtro militum per Orientem merebant.

17 SECVNDI Sagittarij equites, in albo Clypeo orbem decuſſatim diuiſum ferunt, pars ſuperior inferiorque globi alba, reliquæ ſunt rubræ: ſupra orbem luna cœlum cornibus ſurſum verſis ſpectat, ſimplici luteo limbo margo clypei circundatur. Id quoque vnum duorum Principum imperium indicat, etſi duntum cernitur. Idem & dimidia luna portendit, quæ etſi tota non appareat, ſemper tamen ſolida integraque manet.

18 TERTII Sagittarij equites, eodem vtebantur inſigni, quo primi Sagittarij, niſi quod horum parmam triplex circumplectitur circulus, duo lutei, & medius rubeus: In vmbone purpureus globus luteo circulo includitur. Vna ex vexillationibus Sagittariorum à Cereali Magiſtro militum Honorij ad pedites tranſlata fuit. Sineſius.[c] Adſunt, inquit, mihi milites ordinis Balagritarum. Hi, priuſquam Cerealis principatum obtineret, erant equites Sagittarij. Hoc autem Magiſtro conſtituto diuenditis equis facti ſunt ſolum Sagittarij. Mihi ſufficiunt etiam ſine equis. c epiſtola 132.

19 QVARTI Sagittarij equites, eodem & ipſi erant ſymbolo inſigniti quo Parthi Seniores, hoc excepto, quod horum clypeum ſimplex ambit luteus limbus: illorum verò duplex quorum eſt, & alba parma, horum viridis. Manuſcripti coloribus variant.

20 SAGITTARII Parthi Iuniores equites, ferè idem fere bant inſigne, quod Promoti, aut Comites Seniores ſub hoc Magiſtro; niſi quod horum rubea eſt parma: illorum cœrulea, quam luteus limbus cingit.

21 CERTATI Seniores equites, idem ferè gerebant inſigne, quod Briſigaui, Seniores ſub præcedẽte Magiſtro peditum, exceptis coloribus, quos hi in globo & circulis luteos habent. Madrucianus in parma lutea album vmbilicum nigra linea per mediũ diuiſum, & lato cœruleo circulo incluſum habet.

22 COMITES Iuniores ſimile Stableſianorum ſymbolo inſigne tenent: videlicet in alba parma argenteum globum, duobus luteo & albo latiore circulis circumſcriptum. Manuſcripti globum plurib. lineis diuiſum tenent, & coloribus variant. Vbi hi degerent, non apparet.

23 PROMOTI Iuniores equites, idem geſtabant inſigne, quod Parthi Iuniores, niſi quod horum ſine limbo & cœruleus eſt Clypeus. Hi & tres ſequentes cum Comite Africæ merebant.

24 SAGITTARII Iuniores, argenteum globum albo circulo incluſum in parma rubea ferunt, ſupra quem dimidia Luna cornua ſurſum erigit: & id vtrumque imperium coniunctum inſinuat, quod etſi dimidium videtur, inſtar lunæ in orbem impletur.

25 CETRATI Iuniores equites, in nigra parma luteum ferunt ſerpentem, cauda truncum, orbi cœruleo circumuolutum, qui ad angulos rectos eſt decuſſatus, tranſuerſis lineis: partes duæ aduerſis angulis oppoſitæ ſunt albæ. Alius orbiculus cœruleus, inter caput, & caudæ ſerpentis inciſionem collocatus eſt. Hæc Pierius,[d] qui hos equites Curatios appellat. Sed mendoſum habuit Codicem, legendum eſt enim Cetrati Iuniores, ad differentiam Seniorũ, de quibus paulò ante. Non multum ab hoc diſtans inſigne ferebant Taifali, ſub hoc Magiſtro. In meo Codice & manuſcriptis viridis eſt parma, & orbiculus geminatus, alius maior eſt decuſſatus, totuſque albus; id quoque ſignificat imperium Romanum, quod diuiſum, & dimidium videtur, vnum eſſe, & Principum vigilantia, cuius typus eſt ſerpens, tutum conſeruari. Geminatus orbiculus duplex eſt Orientis Occidentiſque principatus, qui in vnum d lib. 15. Hieroglyph.

magnum

magnum coit, per maiorem orbem ſignificatus.

26 HONORIANI Iuniores, mutilati ſerpentis lutei fruſtrum eodem modo ferebant, totam ferè parmam circumplexi. Inter caput & ſegmentum ſtat quadra & ipſa lutea angulis in os & cæſuram verſis, in qua inſpicitur teſſela purpurei coloris. Intra anguem parma tota eſt rubra, extra tergum circulus albus ducitur, & vmbilicus ſeu orbis in vmbone poſitus, eſt argenteus, vt Pierius,[a] deſcribit. Meũ exemplar habet parmam puniceam, & cœruleum vmbilicum, quem duo dimidij luteique ſerpentes amplectuntur, in medio vtero ſemicæſi, lutea tabella aliam puniceam inter capita & ſegmenta ſerpentum includit. Hi ſunt duo dimidiatorum principatuum Imperatores, qui vnum orbem Romanum magna vigilantia tuentur. In vtero ſemicæſi, in tergo tamen integri manent; ſic eorum imperium licet videatur cæſum, integrum relinquitur. Principum verò vigilantiæ typum eſſe ſerpentem ſupra dixi. In manuſcriptis orbis magnus paruum continet, Teſſela legem orbi datam ſignificat, quæ in tabula ſcribebatur. Duplex oſtenditur, quia a duobus Principibus, vna vtrique orbi Romano datur. Luteus verò tabellæ & ſerpentum color eandem in his imperij vim indicat.

[a] lib. 15 Hieroglyphic.

27 ARMIGERI Iuniores gerebant in vmbone albæ parmæ luteum globum, luteo item circulo incluſum, qui longum, & acutum mucronem emitit, quod armatum eſſe ad feriendos hoſtes orbem Romanum minatur. Similis mucro viſitur in inſignibus magiſtri Officiorum Orientis in Fabricis: Manuſcripti Clypeum rubro depingunt. Hi erant cum Comite Africæ.

28 SECVNDI Scutarij Iuniores, idem planè ſymbolum habent, quod primi Sagittarij, exceptis coloribus. Album enim globum rubro circulo circumſcriptum, in lutea parma geſtant, & cœruleus interior, aliuſque rubeus circulus marginem circumplectitur. Scutati, auctore Vegetio,[b] ſunt qui plumbatis, vel gladijs, miſſilibus ve armantur. Merebant ſub Comite Africæ, apud quem appellantur Scutati ſecundæ ſcholæ: erant enim in duas ſcholas diuiſi. In Oriente militant ſecundi Scutati ſub ſecundo Magiſtro militum præſentali. Hæc vna eſt ex VI. eius vexillationibus Comitatenſibus.

[b] lib. 2. c. 15.

29 STABLESIANI Italiciani, equites, in vmbone rubri clypei geminatum orbem, imum rubeum, ſuperiorem cœruleum in acutam cuſpidem deſinentem præferunt. Idem portendit, quod inſigne Armigerorum iuniorum ſub hoc Magiſtro: orbem circumſtant XIIII. globuli, qui propugnacula referre poſſunt, quibus vndique Roma. imperium munitum eſſe indicatur. Forte plumbata ſeu martiobarbulos referunt, quibus hi equites hoſtes feriebant, quemadmodum in Scythis ſub altero Magiſtro peditum præſentali eſt dictum: & hi ſub Comite Africæ militabant, vt infra patebit.

30 SAGITTARII, Cordueni equites, vel potius Cordubeni, à Corduba Hiſpaniæ oppido, in alba parma globum duabus lineis decuſſatum, & luteo circulo clauſum geſtabant, vt Parthi Seniores, & Promoti ſub hoc Magiſtro, & alij. ſuperior inferiorque globi partes ſunt albæ, reliquæ rubræ. Cum Comite Tingitanæ merebant, vt & ſequentes.

31 EQVITES Sagittarij Seniores in vexillationũ catalogo prædictis ſubnectuntur, quorum hic nullum apparet inſigne: Militabant, & ſub Magiſtro militum per Illyricum in Oriente.

32 CVNEVS equitum Promotorũ vltimo loco & ipſe in eodem catalogo inter inſignia omiſſus recẽſetur. Hæ ſunt vexillationes palatinæ IX. Comitatẽſes XXXII. Ex quibus VIII. Magiſtro equitum per Gallias cõcedebantur, Comiti Africę XIX Tingitanę III. Comiti Britanniæ II. Ex his Stableſianorum dimidia magiſter ſibi retinebat, alia dimidia Comiti Africæ ſeruiebat. Omnia verò Occidentis militũ inſignia ſunt CLXII. Orientis CIIII. ſimul iuncta ſunt CCLXVI. præter bina Comitis domeſticorum peditum, equitumque tam Orientis, quam Occidentis, quæ efficiunt CCLXX. ſymbola. Hucuſque copiæ vtriuſque Magiſtri Præſentalis in Occidente ſunt expoſitæ: nunc prouinciæ, in quibus ſtatiua habebant, ſunt declarandæ.

NOTITIA.

Qui numeri ex prædictis, per infraſcriptas prouincias habentur.

Intra Italiam.

IOVIANI Seniores.
Herculcani Seniores.
Diuitenſes Sen.
Tungrigani Seniores.
Pannoniciani Sen.
Mœſiaci Seniores.
Cornuti Sen.
Brachati Sen.
Petulantes Seniores.
Celtæ Seniores.
Heruli Seniores.
Batavi Seniores.
Mattiaci Seniores.
Iouij Seniores.
Victores Seniores.
Cornuti Iuniores.
Leones Iuniores.
Exculcatores Seniores.
Grati.
Sabini.
Felices Iuniores.
Atecotti Honoriani Iun.
Briſigavi Iuniores.
Mauri Honoriani Iuniores.
Galli Victores.
Octauani.
Thebaei.
Mattiaci Iuniores.
Septimani Iuniores.
Regij.
Germaniciani.
Prima Iulia.
Tertia Iulia.
Placidi Valentinianici felices.
Gratianenſes Iuniores.
Marcomanni.
Pontenenſes.

Intra Illyricum cum viro ſpectabili Comite Illyrici.

Sagittarij Tungri.
Iouij Iuniores.
Sequani.
Retij.
Sagittarij Venatores.

La-

Latioi.
Valentinianenſes fęlices.
Honoriani Victores.
Seguntienſes. ∴
Tungri.
Mauri Honoriani ſeniores.
Mattiaci.
Hooori ani Gallicani.
Tertiani.
Tertia Herculea. ∴
Pacatianenſes.
Mauri Cetrati.
Propugnatores iuniores.
Lancearij Lauriacenſes. ∴
Lancearij Comagenenſes.
Secunda Iulia.
Valentinianenſes.
Catarianenſes.

Intra Gallias cum uiro illuſtri Magiſtro Equitum Galliarum.

Mattiaci iuniores.
Leones ſeniores.
Brachati iuniores.
Salij ſeniores.
Gratianenſes.
Bructerij.
Ampſiuarij.
Valentinianenſes. ∴
Bataui.
Bataui iuniores
Britones.
Atecotti Honoriani ſeniores.
Sagittarij Neruij Gallicani.
Iouij iuniores Gallicani.
Mattiaci iuniores Gallicani. ∴
Atecotti iuniores Gallicani.
Aſcarij Honoriani ſeniores.
Armigeri defenſores ſeniores.
Lancearij Honoriani Gallicani.
Lancearij Sabarienſes.
Menapij ſeniores.
Secundani.
Britones.
Vrſarienſes.
Præſidienſes.
Germaniacenſes.
Cortoriacenſes.
Honoriani fęlices Gallicani.
Prima Flauia, Gallicani.
Marienſes.
Abricanteni.
Defenſores ſeniores.
Mauri Siſmiaci.
Prima Flauia.
Superuentores iuniores.
Baliſtarij.
Defenſores iuniores.
Garronenſes.
Anderenicìani.
Acincenſes.

Cornacenſes.
Septimani iuniores.
Curſarienſes iuniores.
Muſmagenſes.
Romanenſes.
Inſidiatores.
Tricesimani.
Abulci.
Exploratores.
Officium viri illuſtris Magiſtri Equitum per Gallias.
Princeps ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium vno anno à parte peditum, alio à parte Equitum.
Commentarienſis.
Numerarij ex viris, & officijs ſingulares.
Adiutor.
Regerendarius.
Exceptores, & reliqui apparitores.

Intra Hiſpanias cum ſpectabili Comite.

Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Sagittarij Neruij.
Exculcatores iuniores.
Fęlices ſeniores.
Inuicti ſeniores.
Victores iuniores.
Inuicti iuniores Britones.
Briſigaui ſeniores.
Salij iuniores Gallicani.
Fortenſes.
Propugnatores ſeniores.
Septimani ſeniores.
Veſontes.
Vndecimani.

Intra Tingitanam cum viro ſpectabili Comite.

Mauritonantes ſeniores.
Mauritonantes iuniores.
Conſtantiniani.
Septimani iuniores.

Intra Africam cum viro ſpectabili Comite Africę.

Celtæ iuniores.
Armigeri Propugnatores ſeniores.
Armigeri Propugnatores iuniores.
Secundani Italiciani.
Cimbriani.
Primani.
Secundani.
Tertiani.
Conſtantiniani.
Conſtantiaci.
Tertio Auguſtani.
Fortenſes.

Cum viro ſpectabili Comite Britanniarum.

Victores iuniores Britanniciani.
Primani iuniores.
Secundani iuniores.

Item vexillationes intra Italiam.

Comites ſeniores.
Equites Promoti ſeniores.
Equites Brachati ſeniores.
Equites Cornuti ſeniores.
Comites Alani.
Equites Mauri Feroces.
Equites Conſtantes Valentinianenſes iun.

Intra Gallias cum viro illuſtri Comite & Magiſtro Equitum Galliarum.

Equites Batani ſeniores.
Equites Cornuti ſeniores.
Equites Bataui iuniores.
Equites Brachati iuniores.
Equites Honoriani ſen.
Equites Honoriani iun.
Equites Armigeri ſeniores.
Equites octauo Dalmatæ.
Equites Dalmatæ Paſſerentiacenſes.
Equites Primi Gallicani.
Equites Mauri alites.
Equites Conſtantiaci feroces.

Intra Africam cum viro ſpectabili Comite Africæ.

Equites Stableſiani Italiciani.
Equites Scutarij ſeniores.
Equites Stableſiani ſeniores.
Equites Marcomanni.
Equites Armigeri ſeniores.
Equites Clibanarij.
Equites Parthi ſagittarij ſeniores.
Equites Cetrati ſeniores.
Equites primi ſagittarij.
Equites ſecundi ſagit.
Equites tertij ſagittarij.
Equites quarti ſagit.
Equites Parthi ſagittarij iun.
Equites Cetrati iuniores.
Equites Promoti iun.
Equites ſcutarij iuniores Comitatenſes.
Equites Honoriani iun.
Equites ſcutarij iuniores ſcholę ſecundę.
Equites Armigeri iuniores.

Intra Britannias cum viro ſpectabili Comite Britanniarum.

Equites Catafractarij iuniores.
Equites ſcutarij Aureliaci.
Equites Honoriani ſen.
Equites Stableſiani.
Equites Syri.
Equites Taifali.

Intra Tingitanam cum viro ſpectabili, Comite Tingitanæ.

Equites ſcutarij ſeniores Comitatenſes.
Equites ſagittarij ſeniores Comitatenſes.
Equites Cardueni Comitatenſes.

COMMENTARIVM.

ENVMERATIS vtriuſque Magiſtri militum Præſentalis copijs, quia per diuerſas prouincias diſperſæ erant, quæ ex his in quibuſque regionibus eſſent, explicatur: ac primo de peditibus enunciatur, qui per ſeptê prouincias diſpoſiti reperiebantur. Italiam, Illyricum, Gallias, Hiſpanias, Tingitanam, Africam, & Britannias; Equites per quinque, Italiam, Gallias, Africam, Britannias, & Tingitanam. In Hiſpaniis enim & Illyrico non reperiebantur. In his erant & Numeri, quos Magiſter per Gallias habebat, à nullo prædictorum Magiſtrorum acceptos, ideo de eo & ipſius copijs aliquid eſt dicendum.

DE MAGISTRO EQVITVM PER Gallias. Cap. XXVIII.

TERTIVS in Occidente Magiſter, fuit Equitû per Gallias, cuius nulla extant inſignia, ob occupatam hoc tempore à Barbaris eam prouinciam. Tantum eius officium, & copię militum recenſentur, quæ non ſolum ex Equitibus, ſed & ex pluribus peditibus conſtabant, quorum paucos ipſe ex ſe habebat, plurimos verò à Magiſtris peditum, Equitumque Pręſentalibus accipiebat. Equitum tamen Magiſter dicebatur, fortè quòd in his pręcipuum ipſius robur conſiſteret. In Hiſpanijs, vt dixi, aut Britanijs nullus Magiſter reperiebatur, ſed duo in illis prouincijs [a] Magiſtrorum locum Comites implebant. Hic autê Magiſtris Præſentalibus paruiſſe videtur, quia nô modo militum copias, ſed & aliquot cohortales ab eorum officijs aſſumebat, quod illorum imperij in ipſum non leue erat argumentum, officium enim hoc modo habebat Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium uno annoà parte peditum, alio à parte Equitum, Cômentarienſem, duos Numerarios ex viris, & officijs, ſingularis, inquit Notitia, legendû eſt ſingulis, vt in Codice Vrſini, id eſt vnum numerarium ex officio magiſtri peditû, alium ex officio equitum accipiebat: item Adiutorê, Regerendarium, Exceptores, & reliquos officiales, de quibus ſupra eſt dictum. Habet autem tam ex legionarijs, quàm auxiliarijs numeros XLIX. quorum XI. à nemine accepti ab ipſo Galliarû magiſtro pendêt, inter eos duas legiones fuiſſe puto ſcilicet defenſores iuniores, & Triceſimanos, cætera erant auxilia. Alias copias à Magiſtro peditum habebat, nempè XXI. Legiones, vnam Palatinam, XI. Comitatenſes, & IX. Pſeudocomitatenſes. Reliqua erant auxilia. XVII. Numeri, quos ſuo iure Magiſter per Gallias gabebat, erant ſequentes.

1 BALISTARII, baliſtis vtentes, de quibus in Oriente eſt dictum.

2 DEFENSORES IVNIORES, hanc legionem fuiſſe puto; nam defenſores Seniores una ſunt ex

[a] l. 4. C. T... decur. ... in Notitia.

XXXII. legionibus Palatinis, de eorum nomine tractatum fuit in Oriente, vbi hi reperiuntur ſub primo Magiſtro Præſentali.
3 GARRONENSES, fortè legendum Garumnenſes, à Garumna magno Galliæ fluuio, apud quē caſtrametabantur.
4 ANDERENICIANI, ab Anderedo Aquitaniæ oppido rectius vocarentur Anderediani.
5 ACINCENSES, ab Acinco, vnde ſunt contracti, nomen habent. Acincum verò eſt ciuitas Valeriæ in Illyrico, vbi ſub Magiſtro officiorum in Occidente fabricam fuiſſe Notitia ſcribit, quàm Acincenſem Scutariam vocat, ibidem legio ſecunda adiutrix excubabat.
6 CVRSARIENSES IVNIORES, lego Vrſarienſes ab Vrſo Hiſpaniæ oppido; Iuniores autem ſunt appellati ad differentiam aliorum Vrſarienſium inter XXXII. legiones Comitatenſes: ſi legamus, Curſarienſes, a currendo deriuabuntur, quod currendo fugientes hoſtes inſequerentur. Conſtantinus Porphyrogenneta [a] Curſores nominat.
7 NVSMAGENSES, Vrſini codex habet Ruſmagenſes, quos ex Barbaris populis fuiſſe arbitror.
8 INSIDIATORES. Hos Conſtantinus Porphyrogenneta [b] ἐνεδρεῖς appellat, qui in locis abſconditis inſidias hoſtibus tendebant.
9 TRICESIMANI, à trieeſima legione dicti.
10 ABVLCI. ex gentibus ignotis deriuati.
11 EXPLORATORES, qui res hoſtium explorabant, & Duci exercitus renunciabant, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta, [c] quos etiã Sculcatores, pro auſcultatores vocant. Hi erant proprii Magiſtri equitum per Gallias numeri. Qui ſequuntur, a Magiſtro peditum Præſentali accipiebantur, & erant,

EX XII. legionibus Palatinis, vna ſcilicet.
LANCEARII SABARIENSES.

Ex XXXII. Comitatenſibus XI. legiones.
ARMIGERI DEFENSORES SENIORES. LANCEARII HONORIANI GALLICANI. MENAPII SENIORES. SEPTIMANI IVNIORES. SECVNDANI. VRSARIENSES. PRÆSIDIANTES, aut Præſidentes. GERMANICIACENSES. CORTORIACENSES. HONORIANI FELICES GALLICANI.

Ex XVIII. Pſeudo Comitatenſibus, IX. Legiones ſequentes.
PRIMA FLAVIA GALLICANA. MARTENSES. ABRINCATENI. DEFENSORES SENIORES. MAVROSISMIACI. PRIMA FLAVIA METIS. SVPERVENTORES IVNIORES. CORNIACENSES. ROMANENSES. quorum nomina ſupra ſunt expoſita. Legiones tempore Notitiæ in præfecturas diuidebantur, quæ ex mille aut quingentis capitibus conſtabant, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta. [d] Vnde hæ XXI. legionum præfecturę colligerent minimum decem millia & quingentos pedites.

Ex auxilijs verò LXV. ab eodem Magiſtro XVII. accipiebat, quæ ſequuntur.
MATTIACI IVNINRES. LEONES SENIORES. BRACATI IVNIORES, SALII SENIORES. GRATIANENSES. BRVCTERI. AMPSIVARII. VALENTINIANENSES. BATAVI BATAVI IVNIORES. BRITONES. ATECOTTI. HONORIANI SENIORES. SAGITTARII NERVI GALLICANI. IOVII IVNIORES GALLICANI. MATTIACI IVNIORES GALLICANI. ATECOTTI IVNIORES GALLICANI. ASCARII HONORIANI SENIORES. Statuendo ducentos pedites, pro auxilio, hi eſſent 3400. Alia huius Magiſtri auxilia XI. conſtituerent duo mille ducentos milites, qui ſimul omnes eſſent. 16100. ſed plures fuiſſe exiſtimo, quia plerumque legionis præfectura mille capiebat. *Pedites. 16800.*

Vexillationes XII. habebat, duas à ſe, decē à Magiſtro equitum Præſentali, videlicet tres Palatinas, & ſeptē Comitatenſes. Ab ipſo pendebant BRACATI IVNIORES, & PRIMI GALLICANI.

Ex IX. Palatinis vexillationibus accipiebat à Magiſtro equitum tres ſequentes.
BATAVOS SENIORES. CORNVTOS SENIORES. BATAVOS IVNIORES.

Ex XXXIII. Comitatenſibus VII. vexillationes habebat, ſcilicet,
HONORIANOS SENIORES. HONORIANOS IVNIORES. ARMIGEROS SENIORES. OCTAVO DALMATAS DALMATAS PASSERENTIACOS. MAVROSALITES. CONSTANTIACOS FEROCES. Conſtituendo autem vexillationem CC. equitum duo millia & quadringentos equites habuiſſet hoc tempore, quo in anguſta Galliarum parte hic Magiſter claudebatur. Nunc ad alios Illuſtres, ideſt Palatinos eſt veniendum, inter quos primus eſt Præpoſitus ſacri cubiculi, cuius miniſtrorum breuiarium præfixi. *Equites 2400.*

[a] de thematib. ... fin.
[b] de themat. ad ... fin.
[c] de thematib. ... fin.
[d] de themate Anatolico.

ILLVSTRIS PRAEPOSITVS SACRI Cubiculi.

Præpoſito ſacri cubiculi parebat.

- *Primicerius, cui parebant.*
  - *Decani.*
- *Comes Caſtrenſis mēſam & palatium curabat, ſub quo.*
  - *Primicerius menſorum.*
  - *Primicerius cellariorum.*
  - *Primicerius Pędagogiorum.*
  - *Primicerius Lampadariorum quorum aliqui erant.*
    - *Formæ primæ.*
    - *Formæ ſecundæ.*
    - *Formæ tertiæ.*
- *Decuriones III.*
- *Chartularij ſacri cubiculi III. ſcribebant.*
  - *Silentiariorum XXX.*
- *Comes domorum.*

DE ILLVSTRI PRAEPOSITO Sacri cubiculi. Cap. XXIX.

TERTIAM Claſſem Illuſtrium tenent Palatini, quorum præcipuus Præpoſitus ſacri cubiculi cenſetur. Itaque primus inter eos illuſtres in indice Notitię recenſetur: verum nulla amplius eius fit mentio, ſed eodē modo ſe habebat, quo Præpoſitus ſacri cubiculi Orientis. Cum enim Valentinianus cum Valente fratre exercituum copias diuiſiſſet, Palatinos quoque cum eo eſt partitus, quorum auctus eſt numerus. Marcellinus.[a] Militares, inquit, partiti ſunt numeri, & cum ambo fratres Sirmium introijſſent, diuiſo palatio Valentinianus Mediolanum, Cōſtantinopolim Valens diſceſſit. Palatium pro Palatinis accipit, vt & alibi. Itaque ipſorum duplicatæ dignitates, vt quæ erant apud Principem Occidentalem, eędem eſſent apud Orientalem, vnde duo facti ſunt cubiculorum Præpoſiti: duo Magiſtri officiorum, totidem Comites Largitionum, & priuatarum, & ſic de alijs. Præpoſitum cubiculi ſequitur Magiſter officiorum, cuius miniſtrorum ſummarium præmittam. a lib. 16.

Magiſter officiorū in Occidēte præeſt.

- *Scholis VI.*
  - *Scutariorum prima.*
  - *Scutariorum ſecunda.*
  - *Armaturarum ſeniorum.*
  - *Gentilium ſeniorum.*
  - *Scutariorum tertiæ.*
  - *Agentium in rebus, & deputatorum eius ſcholæ.*
- *Admiſſionalibus.*
- *Cancellarijs.*
- *Fabricis XIX.*
  - *In Illyrico V.*
    - *Sirmienſis ſcutorum baliſtarum, & armorum.*
    - *Acinenſi ſcutariæ.*
    - *Cornutenſi ſcutariæ.*
    - *Lauriacenſi ſcutariæ.*
    - *Salonitanæ armorum.*
  - *In Italia VI.*
    - *Concordienſi ſagittariæ.*
    - *Veronenſi ſcutorum & armorū.*
    - *Mantuanæ loricariæ.*
    - *Cremonenſi ſcutariæ.*
    - *Ticinenſi arcuariæ.*
    - *Lucenſi ſpatariæ.*
  - *In Gallijs VIII.*
    - *Argentoratenſi armorum omniū.*
    - *Matiſconenſi ſagittariæ.*
    - *Auguſtodunenſi loricariæ.*
    - *Sueſſionenſi ſcutariæ baliſtariæ & clibanariæ.*
    - *Remenſi ſpatariæ.*
    - *Triberorum ſcutariæ.*
    - *Triberorum baliſtariæ.*
    - *Ambianenſi ſpatariæ & ſcutariæ.*
- *Scrinijs IIII.*
  - *Memoriæ.*
  - *Diſpoſitionum.*
  - *Epiſtolarum.*
  - *Libellorum.*

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI

Officiorum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Officiorum.

SCHOLA Scutariorum prima.
Schola Scutariorum ſecunda.
Schola Armaturarum Seniorum.
Schola Gentilium Seniorum.
Schola Scutariorum tertia.
Schola Agentum in rebus, & deputati eiuſdem ſcholæ.
Scrinium memoriæ.
Scrinium diſpoſitionum.
Scrinium Epiſtolarum.
Scrinium libellorum.
Admiſſiones.
Cancellarij.

Fabricæ infraſcriptæ in Illyrico.

Sirmienſis Scutorum, Baliſtarum, & Armorum.
Acincenſis Scutaria.

Cornutenſis Scutaria.
Lauriacenſis Scutaria.
Salonitana Armorum.

Italiæ.

Concordienſis Sagittaria.
Veronenſis Scutorum,& Armorum.
Mantuana Loricaria.
Cremonenſis Scutaria.
Ticinenſis Arcuaria.
Lucenſis Spataria.

In Gallijs.

Argentoratenſis Armorum omnium.
Matiſconenſis Sagittaria.
Auguſtodunenſis Loricaria.
Sucſſionenſis Scutaria, Baliſtaria, & Clibanaria.
Remenſis Spataria.
Triberorum Scutaria.
Triberorum Baliſtaria.
Ambianenſis Spataria & Scutaria.
Officium autem infraſcripti viri illuſtris Magiſtri officiorum de Schola Argentum in rebus habetur hoc modo.
Adiutor.
Subadiuuæ Adiutoris.
Subadiuuę Fabricarum diuerſarum.
Curioſus curſus publici in præſenti.
Curioſi omnium prouinciarum.
Interpretes omnium gentium.

DE MAGISTRO OFFICIORVM Occidentis. Cap. XXX.

COMMENTARIVM.

MAGISTRI Officiorum Occidentis officium eſt idem, quod alterius in Oriente,& eadem ferme inſignia,videlicet liber eodẽ modo erectus;niſi qđ hic vnius habet Principis vultũ libri dorſo inſculptum,ille duorum, infra verò tres thoraces cum brachiali vi[tu]ntur.quorum duo aureos habent limbos, bullis aureis diſtinctos, item ſcuta duo,quorũ alterum inflexum,aureum orbem in vmbone oſtendit aureis quernis frondibus circundatum, cuius marginem limbus aureus,aureis item bullis diſtinctus ambit. Alterum oblongum,& ipſum aureum oualem globum tenet, nigris lineis diuiſum, & luteo limbo circundatum, à quo vndique acuta ſpicula exeunt; quernæ verò frondes id circundant, illa feriendorũ Rom.Imperij hoſtium,hę conſeruandorum ciuium ſunt indices. Tertius eſt clypeus aureum orbem circulo luteo cinctum in medio continens,quẽ XIIII. columnelæ ſiue balauſtij fulciunt. Subtus aquas ſimulacres nigræ apparent lineæ. Triplex circulus luteus marginem cingit. Vtriuſque connexi Romani Imperij terra,marique firmitatem,& robur inſinuant. Eſt & cœrulea buccula, cui quadrupes ſerpens pro criſta inſidet, duo acinaces,totidem enſes,ſpicula,haſtis præfixæ ſecures, fuſcina ferrea ferreis thoracibus immiſſa,tuba, cuſpis, & alia armorum genera, quæ internoſci nequeunt,& pro vſum ilitum fabricabantur. Hæc omnia inſinuant fabricis,id eſt fabricandis armis hunc Magiſtrum præfuiſſe,quæ præcipua eius cura erat. Manuſcripti clypeos ferme eoſdem oſtendunt,qui in Magiſtro officiorum Orientis impreſſi reperiuntur,aut parum differentes, in quo ibi dicta ſufficiant. Hic Magiſter iiſdem,quibus magiſter Orientis præerat. In primis ſcholaribus palatium cuſtodientibus imperabat,ſicut & ille. Sed huius tantum quinque erant ſcholæ,illius ſeptem,quarum etiam nomina ſunt mutata. Hic enim ſcholam armaturarum ſeniorum,& ſcutariorum tertiam habebat, quæ apud illum non inueniuntur. Item hic adduntur cancellarij in Oriente omiſſi, vbi quæ de illis dicta ſunt, hic non repetuntur.

DE FABRICIS OCCIDENTIS. Cap. XXXI.*

FABRICIS quinque hic Magiſter in Illyrico imperabat,ſex in Italia,octo in Gallijs,erantque omnes numero XIX. cum fabricæ Oriẽtis eſſent tantum XV. Sirmij in Illyrico fabrica ſcutorũ,baliſtarum,& armorũ exercebatur. Sirmienſis nuncupata. Eſt hoc oppidum in Pannonia inferiore, inter Sauum & Danubium, propè Myſiam ſuperiorem, nunc Simade vocatum,vbi etiam procurator Gynæcij degebat, & Præfectus Prætorio Illyrici, cuius erat metropolis,vt ex Synodo Aquileienſi, Gratiano imperante,celebrata conſtat. Eam vrbem maximam omnium eius regis Herodianus,[a] appellat. Sed ea prouincia ab Attila Hunnorũ rege deuaſtata, & capta,eius metropolis facta eſt Theſſalonica,demũ prima Iuſtiniana,Valentinianum Sirmij Palatinos, cum fratre Valente partitum fuiſſe Ammianus[b] ſcribit. Hic etiam multa iura à Diocletiano, Conſtantinoque,& Gratiano condita fuere,[c] Non omittam, quod Io. Baptiſta Fulgoſius[d] ſcribit Sirmij in vitibus interdum capreolos verè aureos inuentos fuiſſe,ex quibus aurea moneta eſt percuſſa,quæ eius temporibus circumferebatur. In manuſcriptis pro Sirmienſis ſcutorum baliſtarum, eſt fabrica ſcutorum, ſcordiſcorum,qui ſunt Pannonię populi,apud quos arma fabricata fuiſſe innititur. Itaque ſecundũ hanc lectionem VI. in Illyrico fabricę fuiſſent,ſed non diſcedo ab impreſſo exemplari. Erat & in eadem regione Acinenſis ſcutaria id eſt ſcuta fabricabantur Acinci,quod eſt oppidum Illyrici, vbi etiam excubabat legio ſecunda adiutrix ſub duce Valerię. Hinc veniunt Acincenſes milites,qui in Gallijs ſub Magiſtro equitum merebant.

a in 7.
b lib.26.
c l.2.C ſi contr. ius vel vtil pub. l. 9 l 22.l.21.cũ ſeqq. C.de poſt. l 3.C.de palatin. ſacr larg. l.7 C. de iur.fiſ l 3. C. de vi. bo.raptor.l. 7. C de iniur.l. 12.C.de quæſtio. cũ teſtimonio atque præſertim ſubtitulos reſtitutionũ in C. poſitis.
d lib.1.c 6 de dictis,& fact.memorabil.

Tertia erat fabrica Comurenſis ſcutaria: legitur oppidum Cornutum ſub Duce Pannonię primę,vnde milites cornuti.

Quarta Lauriacenſis ſcutaria erat Lauriaci, vbi ſcuta fabricabantur, & inde veniunt milites Lauriacenſes,vna ex XVIII.legionibus Pſeudocomitatenſibus. Ibidem Conſtantius aliquot condidit iura.[e] eſt in Pannonia ad oſtia Anaſi,fluminis cuius & Itinerarium meminit.

e l.1.C.de tabular. quæ eſt l. 2. C.T.eod.

Quinta Salonitana armorum. Ptolomęus Salonianam appellat inter flumen Briuum, & montem Sardoniũ. Notitia infra in Comite Largitionũ hanc ciuitatem Dalmatię fuiſſe ſignificat, vbi Prępoſitũ theſaurorum locat. Præpoſitus,inquit.theſaurorum Salonitarum Dalmatię,ibidem purpura tingebatur. Nam ſub eodem Comite procurator Baphij Salonitani Dalmatię ponitur. In ea vrbe Iulianus Apoſtata quandoque iura condidit.[f] Hãc Iuſtiniani patriã fuiſſe multi autumant,[g] de qua ſupra in P P.Illyrici. Armorum autem nomine hic non gladij vt alias continentur,[h] ſed caſſides, cataphractę pectus tegentes,ocreę,manicę ferreę,& ſimilia.

f l. 2.C de ponderator.& aur. illat.
g gl.ĩnc ſcriſſit, in ver. primo.1. q. 2.
h l. armorum.de verb. ſign.

FABRI-

FABRICAE IN ITALIA VI. Cap. XXXII.

IN Italia verò hæ fabricæ exercebantur. Concordienſis Sagittaria. Concordia erat opulentiſſ. Venetiæ oppidum, vbi Valentinianus,[a] & Theodoſius[b] aliquot iura ſcripſerunt. Id poſtea ab Attila Hunnorum Rege circa annũ ſalutis 453. ſolo æquatum. De eo loquens Paulus Diaconus.[c] Plura, præterea, inquit, eiuſdẽ regionis caſtella, immanis hoſtis, vel captiuitatis ciuibus ſuccẽſit, ac diruit Concordiã, Altinum, & Patauium vicinas Aquileiæ ciuitates, fulminis inſtar demolitionis ſolo æquauit: vnde patet hanc Notitiã, ante prędictũ tẽpus ſcriptã fuiſſe.

a l. 11. C. T. de fid. teſt. & inſtr. b l. 3. C. de apoſtat. c lib. 15.

Secunda Italię fabrica erat Veronenſis ſcutorum & armorum. Verona opulentiſſima Cęnomannorũ ciuitas fuit, vbi ſcuta, & arma fabricabantur. Eam, & Ticinum, ab igne & ferro abſtinens Attila diripuit, inquit Paulus Diaconus. Hic à Cõſtantino, & alijs Principibus plurima cõdita reperiuntur iura:[d] ibidem erat præſidium Sarmatarum gentilium, de quo infra poſt Duces. Hic arma a Scutis ſeparantur, & ſunt Caſſides ac cataphractæ, vt ſupra.

d l. C. fini. regun. l. 2. C. commun. de ſucceſſ. l. 3. C. ad l. Iul. de vi pub. & alia quã plura.

Tertia fuit fabrica Mantuana Loricaria, inſignis eſt, Italiæ ciuitas, & nobilis natalibus Virgilij.

Quarta Cremonenſis ſcutaria, cuius meminit Ammianus.[e] Ad Tribunum, inquit, miſerat fabricæ Cremonenſis nomine Syluani. Hic etiam ſtabat pręſidium Sarmatarum gentilium.

e lib. 15.

Quinta Ticinenſis arcuaria. Ticini quandoq; Valentinianus iura condidit.[f]

f l. 11. C. T. de legat.

Sexta Lucenſis ſpataria, vbi ſpatæ ſeu enſes fabricabantur. Sunt omnes inſignes Galliæ Ciſalpinæ ciuitates, & notiſſimæ.

IN GALLIIS FABRICAE VIII. Cap. XXXIII.

IN Gallijs quoque erat Argentoratenſis armorum omnium, nunc Argentinam vocant. Vrbs eſt ſecundum Rhenum clariſſima, in Germania prima. Hic armorum nomine non tantum Caſſides cataphractaſq; contineri puto, ſed & enſes, haſtaſq; & ſcuta,[g] quia dicit omnium.

g l. armorum, de ver. ſig.

Secunda Matiſconenſis Sagittaria. Matiſcona Cęſaris Hæduorum ciuitas ad Ararim. Matiſconenſe caſtrum vocatur in itinerario, vbi legio X. vulgo Maſcon dicitur.

Tertia Auguſtodunenſis Loricaria: Auguſtodunum eſt oppidum Hæduorum celeberrimum, olim Hædua dictum in Cemenis ſitum montibus in prouincia Lugdunenſi, nunc Auguſtunth dictum. Marcellinus[h] magni ambitus ciuitatem olim fuiſſe ſcribit, loquens enim de Conſtantio Imperatore, comperit, inquit, Auguſtoduni ciuitatis antiquæ muros, ſpacio ſi quidem ambitus, ſed carie vetuſtatis inualidos. Hæc ille. Reſidebat hac in vrbe etiam procurator Gynæciorum.

h lib. 16.

Quarta Sueſſionenſis Scutaria, Baliſtaria & Clibanaria. Sueſſi ſunt Heluetiorum populi, Cęſari: Auguſta eſt Veſſonum Ptolomæo, vbi legio XXV. apud Itinerarium; nunc Suiſſerij dicuntur.

Quinta Remenſis Spataria. Remi vel Remenſes ſunt iuxta Sequanam fluuium in Belgica ſecunda. vbi Remus metropolis, ait itinerarium. Ibidem iura quædam a Valentiniano A. condita ſunt.[i] Degebat ibi Præpoſitus argentariorum, qui auro argentoque arma ornabat.

i l. 1. C. de can. frum. vrb. Ro. l. 1. C. T. de poſtlim.

Sexta erat Triberorum ſcutaria. Vrbem Triueris Tranſalpinarum gentium maximam Zoſimus[k] appellat. Hic etiam degebant Præpoſiti Theſaurorũ, & Brambaricariorum, ſeu argentariorum, & procuratores Gynæciorum, ac monetarum, quæ ibi cudebantur. Hic quoque multa condita ſunt iura.[l]

k in 3.

Septima Triberorum Baliſtaria Itaque duæ erant Triberis fabricæ, altera ſcutorum, altera baliſtarum.

Octaua Ambianenſis ſpataria, & ſcutaria, Ambiani & ipſi ſunt in Belgica Cęſari, & Ptolomæo, vbi legio XXIII. Itinerario, vulgo Amians dicitur. Inde Valentinianus ad Prætextatum P. V. ſcripſit.[m] Hæ ſunt Occidentis fabricæ, ſub Mag. ſtrt Officiorum cura.

l l. 5. C de fid. & iur haſt. fiſca. l. 1. C. de his, qui ex pub. ration. mut. pec. accep. l. 9. C de excuſ. mun. l. 9. C. de profeſſ. & medic. l. 20. C. de admin. tutor. l. vnic. C. quã de ciuil. act. criminal. praeiud. l. 1. C T. de priuil. corr. qui in ſacr. palat. milit. l. 7. C. Th. de re milit. cu multis alijs. & m l. 1. C. Th. de tyge. lib.

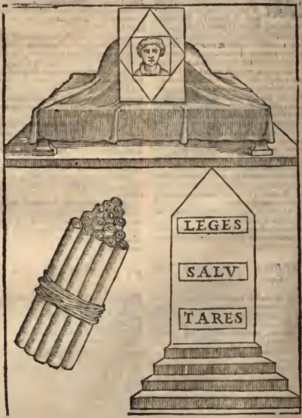
DE QVAESTORE. Cap. XXXIIII.

SEQVITVR Quæſtor, qui & ipſe eadem habet inſignia, quæ in Oriente ſunt expreſſa, exceptis quibuſdam chartis conuolutis, quas hic addunt manuſcripti. Iiſdem etiam vtitur adiutoribus, quibus Quæſtor Orientis, de quibus cum ibi ſatis dictum ſit, non repetentur.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI

ILLVSTRIS QVÆSTORIS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Quæſtoris.

Leges dictandæ. Preces.

H.bet Subadiuuantes. Adiutores, memoriales de ſcrinijs diuerſis.

Vetus codex pro, Subadiuuantes, legit, ſubaudientes.

ILLVSTRIS Comitis ſacrarum Largitionum, prius quam narrationem ineamus, explicare breui tabella placuit, quibus ille imperaret, ſingula deinde etiam de noſtro more proſequemur.

Comec largitio-num Oc cidentis impera-bat.

- *Comitibus VI.*
  - *Comiti largitionum per Illyricum.*
  - *Comiti veſtiarij.*
  - *Comiti auri.*
  - *Comiti largitionum Italicianarum.*
  - *Comiti titulorum largitionalium per Africam.*
  - *Comiti commerciorum per Illyricum.*
- *Rationalibus XI.*
  - *Summarum Pannoniæ ſecundæ Dalmatiæ, & Sauiæ.*
  - *Summarum Pannoniæ primæ Valeriæ, & Norici.*
  - *Summarum Italiæ.*
  - *Summarũ Vrbis Romæ.*
  - *Summarum trium prouinciarum, Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ.*
  - *Summarum Africæ.*
  - *Summarum Numidiæ.*
  - *Summarum Hiſpaniæ.*
  - *Summarum quinq; prouinciarum.*
  - *Summarum Galliarum.*
  - *Summarũ Britanniarũ.*
- *Præpoſitis Theſaurorum XII.*
  - *Theſaurorum Salonitarum Dalmatiæ.*
  - *Theſa. Sciſ.moiũ Sauię*
  - *Theſaur. Sabarienſium Pannoniæ primæ.*
  - *Theſaur. per Italiam Aquileiæ.*
  - *Theſau. Mediolanenſiũ Liguriæ.*
  - *Theſau. Vrbis Romæ.*
  - *Theſau. Auguſtę Vindelicẽſis Retiæ ſecundæ.*
  - *Theſau. per Gallias Lugdunenſes.*
  - *Theſau. Arelatenſium.*
  - *Theſau. Hommaſenſiũ.*
  - *Theſau. Triberiorum.*
  - *Theſau. Auguſtenſium in Britannis.*
- *Præpoſitis brambaricariorum ſiue argentariorum. III.*
  - *Argentariorum Arelatenſium.*
  - *Argẽtariorũ Rhemẽſiũ.*
  - *Argẽtariorũ Triberorũ*
- *Præpoſitis Baſtagarum. V.*
  - *Baſtagæ primæ Orientalis, & quartæ.*
  - *Baſtagæ tertiæ.*
  - *Baſtagæ tertię Oriẽtalis.*
  - *Baſtagę quartę Oriẽtalis*
  - *Baſtagæ primæ Gallicanorum, & quartæ.*

Comes largitionum Occidentis imperabat etiã.

- *Procuratoribus monetarum. VI.*
  - *Monetæ Sciſſianæ.*
  - *Monetæ Aquileienſis.*
  - *Monetæ vrbis Romæ.*
  - *Monetæ Lugdunenſis.*
  - *Monetæ Arelatenſis.*
  - *Monetæ Triberorum.*
- *Procuratoribus Gynecij. XV.*
  - *Gynecij Biſſianẽſis Pannoniæ ſecundæ.*
  - *Gynecij Sirmienſis Pannoniæ ſecundæ.*
  - *Gynecij Iouienſis Dalmatiæ à Spalato.*
  - *Gynecij Aquileienſis Venetiæ inferioris.*
  - *Gynecij Mediolanenſis Liguriæ.*
  - *Gynecij vrbis Romæ.*
  - *Gynecij Canuſini, & Venuſini in Apulia.*
  - *Gynecij Carthaginenſis Africæ.*
  - *Gynecij Arelatenſis prouinciæ Viennenſis.*
  - *Gynecij Lugdunenſis.*
  - *Gynecij Rhemẽſis Belgicæ ſecundæ.*
  - *Gynecij Tornacenſis Belgicæ ſecundæ.*
  - *Gynecij Triberorum Belgicæ primæ.*
  - *Gynecij Auguſtoduni.*
  - *Gynecij in Britannis Benſenſis.*
- *Procuratoribus Linificij. II.*
  - *Linificij Biennenſis Galliarum.*
  - *Linificij Rauennatium. Italiæ.*
- *Procuratoribus Baphiorum.*
  - *Baphij Tarentini Calabriæ.*
  - *Baphij Salonitani Dalmatiæ.*
  - *Baphij Ciſſenſis Venetię, & Hiſtriæ.*
  - *Baphij Siracuſani Siciliæ.*
  - *Baphiorum omnium per Africam.*
  - *Baphij Girbitani prouinciæ Tripolitanę.*
  - *Baphij inſularum Balearium in Hiſpania.*
  - *Baphij Telonenſis Galliarum.*
  - *Baphij Narbonenſis.*

Rationalis ſummarum Hiſpaniæ.
Rationalis ſummarum quinque prouinciarũ.
Rationalis ſummarum Galliarum.
Rationalis ſummarum Britanniarum.
Præpoſitus Theſaurorum Salonitarum Dalmatiæ.
Præpoſitus Theſaurorum Siſcianorum Sauiæ.
Præpoſitus Theſaurorum Sabarienſium Pannoniæ primæ.
Præpoſitus Theſaurorum per Italiam Aquileiæ.
Præpoſitus Theſaurorum Mediolanenſium Liguriæ.
Præpoſitus Theſaurorum Vrbis Romæ.
Præpoſitus Theſaurorum Auguſtæ Vindeliceoſis, Retiæ ſecundæ.
Præpoſitus Theſaurorum per Gallias Lugdunenſes.
Præpoſitus Theſaurorum Arelatenſium.
Præpoſitus Theſaurorum Nemautenſium.
Præpoſitus Theſaurorum Triberorum.
Præpoſitus Theſaurorum Auguſtenſium in Britannia.

Procuratores Monetæ.

Procurator Monetæ Sciſſianæ.
Procurator monetæ Aquileienſis.
Procurator monetæ Vrbis Romæ.
Procurator monetæ Lugdunenſis.
Procurator monetæ Arelatenſis.
Procurator monetæ Triberorum.

Procuratores Gyneciorum.

Procurator Gynecij Baſſianenſis Pannoniæ ſecundæ tranſlati Salonis.
Procurator Gynecij Sirmienſis Pannoniæ ſecundæ.
Procurator Gynecij Iouienſis Dalmatiæ à Spalato.
Procurator Gynecij Aquileienſis Venetiæ inferioris.
Procurator. Gynecij Mediolanenſis Liguriæ
Procurator Gynecij Vrbis Romæ.
Procurator Gynecij Canuſini & Venuſini in Apulia.
Procurator Gynecij Carthaginenſis Africæ.
Procurator Gynecij Arelatenſis Prouinciæ Viennenſis.
Procator Gynecij Lugdunenſis.
Procurator Gynecij Remenſis Belgicæ ſecundæ.
Procurator Gynecij Tornacenſis Belgicæ ſecundæ.
Procurat. Gynecij Triberorũ Belgicę primæ.
Procur. Gynecij Auguſtoduni trãſlati Metis.
Procurator Gynecij in Britannis Bienenſis.

Procuratores Linificij.

Procuratores Linificij Biẽnenſis Galliarum.
Procurator Rauennatium Italiæ.

Procuratores Baphiorum.

Procurator Baphij Tarentini Calabriæ.
Procurator Baphij Salonitaoi Dalmatiæ.
Procurator Baphij Ciſſenſis Venetiæ & Hiſtriæ.
Procurator Baphij Siracuſani Siciliæ.
Procurator Baphiorum omnium per Africam.
Procurator Baphij Girbitani Prouinciæ Tripolitanæ.
Procurator Baphij inſularum Balearium in Hiſpania.
Procurator Baphij Telonenſis Galliarum.
Procurator Baphij Narbonenſis.

Præpoſiti Brambaricariorum ſiue Argentariorum.

Præpoſitus Brambaricariorum ſiue Argentariorum Arelatenſium.
Præpoſitus Brambicariorum ſiue Argentariorum Remenſium.
Præpoſitus Brambaricarior. ſiue Argentariorum Triberorum.

Præpoſiti Baſtagarum.

Præpoſitus Baſtagę primæ Orientalis & quartæ.
Præpoſitus Baſtagæ ſecundæ Orientalis & tertiæ.
Præpoſitus Baſtagæ tertiæ Orientalis.
Præpoſitus Baſtagæ quartæ Orientalis.
Præpoſitus Baſtagæ primæ Gallicanorum & quartæ.
Comes Commerciorum per Illyricum.
Officium autem viri illuſtris ſupraſcripti Comitis ſacrarum Largitionum habet.
Primicerium totius Officij.
Primicerium Scriniorum Canonum.
Primicerium Scriniorum Tabulariorum.
Primicerium Scriniorum Numerariorum.
Primicerium Scriniorum Aureæ Maſſæ.
Primicerium Scriniorum Auri ad reſpõſum.
Primicerium Scrinij Veſtiarij Sacri.
Primicerium Scrinij ab Argento.
Primicerium Scrinij s Miliarenſibus.
Primicerium Scrinij a pecunijs, & cæteros Scriniarios.
Secundiceriũ officij, qui Primicerius eſt exceptorum.
Tertiocerium Officij, qui tractat Baſtagas.

DE ILLVSTRI COMITE SACRArum Largitionum. CAP. XXXV.

COMMENTARIVM.

COMES Largitionum Occidentis ferè eodem modo ſe habet, quo Orietis, exceptis miniſtris quibus hic quandoque pluribus vtitur, & hic in Notitia latius clariuſque diſtinguuntur, ſigillatim enim inſeriores Comites largitionum, Rationales, Procuratores diuerſorum negociorum, Præpoſitoſque recenſet, quod in Oriente non eſt obſeruatum.

Comites Largitionum inſeriores in Oriente ſex erant, quot & diœceſes; hic verò quinque tantùm, ex quibus tres in totidē diœceſibus pluribus ſtipendia ſoluendo largitionum officium exercebant, videlicet in Illyrico, Italia, & Africa. In Gallijs, & Hiſpania nullus largitiones procuraſſe inuenitur, qđ, vt puto, hoc tempore hæ diœceſes à Barbaris vexarentur aut detinerentur; quidam tamen in his Præfecti & Procuratores, qui antè ibi eſſe conſueuerant, infra referuntur. Itaque duobus largitionum Comitibus, qui in Hiſpanijs, & Gallijs eſſe ſolebant, prætermiſſis, alios referemus. Primus per Illyricum largitiones tractabat, eiuſque diœceſeos tributa, ac vectigalia exigi, ac militibus ibi degentibus; magiſtratibus, alijſque ſtipendia perſolui procurabat. Secundus Comes Largitionum erat in Italia. Sed inter hunc & præcedentem à Notitia duo Comites interferuntur, ſcilicet veſtiarij & auri, ille veſtes Principis, lintea, ſtragulas, mantilia, aulæa, & huiuſmodi alia cuſtodiebat. In Oriente pro hoc Magiſter lineæ veſtis, & priuatæ ponitur, vnde vtriuſque officio hic fungebatur. Ne verò vlla harum veſtium ſubtrahi, vel perire poſſet, in officio Comitis Largitionum ſcrinium ſacri veſtiarij erat, in quo numerus omnium veſtium ſub Primicerio erat deſcriptus.[a]

a l. 2. C. de militar. veſte.

Alter Comes auri dicebatur, forſan qui argentum auro permutari, & in maſſam conflari curabat, vnde in officio largitionum erat ſcrinium, aureæ maſſæ, in quo huius negocij rationes ſcribebātur. Fortè intelligitur, qui auri fodinis, & metallis præerat, aut qui tractabat aurum ad reſponſu n, cuius ſcrinij ſcribas Gratianus Perfectiſſimorum titulo honeſtat.[b] Quia verò veſtiarij Comiti hic coniungitur, fortè is intelligitur, qui annulos aureos, coronas, torques, & alia principis ornamenta cuſtodiebat. In Oriente hic non legitur. Sed fortè eius officio Præfectus theſaurorum, aut Comes metallorum fungebatur in Occidente omiſſi, quorum vices hic auri Comes implere poterat.

b in l. ſcriniis, C. de palatin. ſacr. largit.

Secundus Comes Largitionum Italicianarum, ſed quartus in numero Comitum, largitionibus in Italia faciēdis præerat, vbi ſtipendia militibus, alijſque perſolui curabat.

Vltimus ſequitur Comes titulorum largitionalium per Africam, qui dona & ſalaria in ea prouincia facienda tractabat. Hi omnes locum Comitis primi largitionum tenebant, eiuſque mandata exequebantur.

Rationales quoque vndecim in diuerſis prouincijs canones arcæ largitionum debitos, & tributa, vectigaliaque exacta, & exigenda ſcribebāt, eorumque rationes quiſque in ſua prouincia notabat, qui Rationales ſummarum, ideſt pecuniæ vocabantur. Id enim hic ſumma ſignificat, vt ſæpe in iure accipitur.[c] Quandoque Rationales, aut procuratores ſummæ rei appellantur,[d] ſic Iulianus Apoſtata verecundum Rationalem ſummarum nominat,[e] ideſt, pecuniarū Principis, officiū ſeu cohortales habebāt, qui bona non ſoluentiū tributa ſub haſta vendebāt. Cōſtantinus Fauſtino Præſidi Bericæ,[f] ſiquis, inquit, fundum, aliamvè rem ob ceſſationem tributorum, vel veſtium, auri, argentique debitum, quæ annua exactione ſoluuntur, ſub haſta diſtracta comparauerit, perpetuam emptionis obtineat firmitatem, nihil intereſt, vtrum officium ſummæ rei procuratoris, an rectoris prouinciæ, id quod debitum fuerit, propoſuerit. Hæc ille. Hi etiam officiales Rationales vocantur,[g] quod etiam de omnibus rationes tractantibus, poteſt intelligi. Iidem procuratores, appellabantur, Lampridius,[h] vbi aliquis, inquit, voluiſſet, procuratores, ideſt Rationales ordinare, nomina eorum proponebat, etſi quandoque pro diuerſis ponuntur, prædicti verò Rationales erant ſequentes, viri perfectiſſimi nūcupati,[i] ita enim Symmachus[k] ad Theodoſiū ſcribens Baſſianū Rationalem appellat. Hoc nomine eos, & Imperator ita honeſtabat.[l] GRAVITAS TVA.

c l. ſcire debemus 29 ff de verb. obl.
d l. 7. vbi cauſ. fiſcal.
e in l. 7. C. T. de iur. fiſc.
f in l. vlt. C. ſi propt. publ. penſ.
g l. Officiales rationales, C. de epiſc. & cler.
h in Alexandro.
i l. 2. C. de bon. vacan.
k lib. 1. epiſtola.
l l. 5. C. de his, qui ſe defer.

RATIONALIS ſummarum Pannoniæ ſecundæ Dalmatiæ, & Sauiæ.

RATIONALIS ſummarum Pannoniæ primæ, & Valeriæ, Norici mediterranei & Ripenſis.

RATIONALIS ſummarum Italiæ, vrbis Romæ, cuius ſub Conſtantio Rationalis Victor fuit,[m] qui, vt alij Rationales de cauſis fiſcalibus cognoſcebat.[n]

m in l. 14. C. T. de appell.
n d. l. 14.

RATIONALIS trium prouinciarum, ideſt, Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ, quarum Conſtantino imperante Euſtaxius Rationalis fuit.[o] Cui Gerulus ſucceſſit,[p] mox Callepius.[q] Ob vicinitatem his tribus inſulis vnus ſufficiebat Rationalis.

o l. 2. C de ſuſcep. et arcar. l. 2 C. T. eo. l. 1. C. de pād. & aurea illat.
p l. 10. C. T. com. diuid.
q l. 5. C. T. de pe tit. vltr dat.

RATIONALIS ſummarum Africæ, quo officio ſub Conſtantino Maximus fungebatur.[r] Huius Rationalis meminit in Gordianis Capitolinus.

r l. 1. C. T. de metal. & metalla.

RATIONALIS ſummarum Numidiæ, cuius ſub eodem Conſtantino Rationalis erat Iuuenalis.[s]

s l. 4. C. Theod. de bon. vacan.

RATIONALIS ſummarum Hiſpaniæ, qui proprium officium, quemadmodum alij Rationales habebat.[t] Conſtantinus Rationali Hiſpaniarum, is, inquit, cuius tacitè fidei commiſſa eſt hæreditas, officio grauitatis tuæ nunciet.

t l. 5. C. de his, qui ſe defer.

RATIONALIS ſummarum quinque prouinciarum, videlicet Hiſpaniæ vlterioris, trans Iberum, ſcilicet Carthaginenſis, Luſitaniæ, Gallicię, Beticæ Tranſfretanæ ſeu Tingitanæ, vt diuidit Sext. Ruffus.

RATIONALIS ſummarum Galliarum, & RATIONALIS Britanniarum, quæ regiones, etſi eo tempore magna ex parte à Barbaris occupatæ, ſuos tamen retinuere Rationales, qui vbi poterant, officium exercebant. In Oriente vnus nominatur Rationalis, & Comes ſummarum Aegypti. In alijs eius prouincijs Comites Largitionum per omnes diœceſes eorum fungebantur officio. In Occidente verò per XI. regiones erant diſpoſiti, de quorum auctoritate, & officio in Oriente eſt dictum.

DE PRAEPOSITIS THESAVrorum. Cap. XXXVI.

EXACTA ex oppidorum vectigalibus pecunia in munitū prouinciæ locum deferebatur, inde ad Comitatum mittenda.[a] Locus ille Theſaurus vocabat, eius cuſtodes theſaurēſes, & qui præcipuam eorum curam habebāt, Theſaurorū præpoſiti, qui XII. hic recitantur, quot erant Theſauri, ſeu loca, in quibus ſumma pecunię ex prouincia exactę conſeruabatur. Nullus verò Africę aut Hiſpaniarum Theſaurus nominatur, etſi ſupra earum Rationales ſint deſcripti. Quod occupatis tum his prouincijs à Barbaris, ſola prioris ſtatus veſtigia permanebāt. Præpoſiti igitur in prouincijs Theſaurorum erant ſequētes.

a l. 1. C. de com. largit. tit.

PRÆ-

1 PRAEPOSITVS Theſaurorum Salonitarum Dalmatiæ. Hic degeb it Salonæ, quæ eſt vrbs ad mare Hadriaticum Ab Aſinio Pollione, Imperante Augusto expugnata, vbi depoſito Imperio Diocletianus in hortis à ſe conſitis conſenuit, vt Euſebius Victor & Eutropius tradunt. Hic erat etiam fabrica armorum, & purpuræ baphium, & aliquot iura ibi ſunt condita.[a]

2 PRAEPOSITVS Theſaurorum Siſcianorum Sauiæ, hic morabatur Siſcis. Alij ſcribunt Sciſciæ vbi etiam moneta cudebatur, & eſt propè Albanum montem, citra Sauum in regione Pannoniæ ſuperioris, quam Notitia Sauiam vocat.

3 PRAEPOSITVS Theſaurorum Sabarienſium Pannoniæ primæ, pro Sabatia alij ſcribunt Sauarias eſt oppidum inter Danubium, & Sauarium flumen, vbi erat alius theſaurus. Ibi Conſtantius & Valentinianus aliquot iura ſcripſerunt.[b]

4 PRAEPOSITVS Theſaurorum per Italiam Aquileiæ. Hæc fuit prima vrbs poſt Romam in Italia, vbi Maximinius Cęſar eſt occiſus: Eam Attila anno ſalutis 453. euertit.[c] Hic etiam plura iura condita fuere.[d] Secunda Roma eſt appellata,[e] Alij Romanam ſeu Romantianam[f] vocant.

5 PRÆPOSITVS Theſaurorum Mediolanẽſium Liguriæ. Mediolanum inter vrbes Galliæ Ciſalpinæ Inſubrum opulentiſſimum, olim in Liguria fuit, nunc caput Longobardiæ, vbi plura iura fuere ſcripta.[g]

6 PRAEPOSITVS Theſaurorum vrbis Romæ.

7 PRAEPOSITVS Theſaurum Auguſtæ Vindelicienſis Rhetiæ ſecũdę Auguſta Vindeliciorum vocatur prope Lycum amnem in Vindelicis poſita.

8 PRAEPOSITVS Theſaurorum per Gallias Lugdunenſes.

9 PRAEPOSITVS Theſaurorum Arelatenſium, Arles nunc dicitur, vrbs opulentiſſima in prouincia ad Ripam Rhodani ſita. Hic cudebatur moneta, argentum armis inducebatur, & Procurator Gynęciorum degebat. Aliquot etiam iura ibi condita reperiuntur,[h] eius & Iureconſulti meminerunt.[i]

10 PRAEPOSITVS Theſaurorum Nemautenſium. Namautinm, nunc Nimes vocatur, eſt in Narbonenſi inter Ararim & Monobium flumina. Nemaſia a Valentiniano appellatur,[k] ſed mendoſè, vt puto.

11 PRAEPOSITVS Theſaurorum Triberorum; ſunt in Gallia Belgica, ut in fabricis Galliarum eſt dictum. Hic etiam moneta cudebatur, fabrica exercebatur, argento arma ornabantur, & Gynęciorum procurator degebat, pluraque iura ibi condita fuere.[l]

12 PRAEPOSITVS Theſaurorum Auguſtẽſium in Britannia. Hi Præpoſiti cum miniſtris a Valentiniano A. appellantur Theſaurenſes,[m] qui nauibus neceſſarias ad Largitiones ſpecies tranſuexiſſe creduntur, quia Theſaurienſium claſſis a Leone appellatur.[n] Sed ego vereor, nè ibi Theſaurienſium numerus ob multitudinem hominum claſſis vocetur, qui ſine probatoria Principis, quæ ex ſcrinio epiſtolarum emanabat, creari non poterant. Nunc ad alios largitionum miniſtros, ideſt, Procuratores eſt tranſeundum.

a l.2.C.de põderat. et aur. illat.
b li.6. C.Tho. de pet.& vlter.dat. l.15. C. Tho. de ſuſcep.& arcar. l.3.C.Th. de auro coro.
c Paulus Diac. Caſſiodo. D. Proſper.
d l.7.C.de anno. & tribut. l.25. C. de decurio. l. 4. C. de maleſic. l.7. & 9. C. de murilegul. l. pe. C. de dilat. l. 11. C. qui dar. tut. poſſ.
e Leandri Coſmographus.
f Martyrologiũ. 22. Iunij.
g l.1. C. de bon. vacan. l.3. C. de aſſeſſor. l.7. C. de defenſorib. ciui. l.1. C. de ſportul. l.5. C. de curioſ. et ſtud. l.9. C. de pignor. l.2. C. de iure veleurat. ad luſtr. perſon l.2. C. quan. mul. tu. off. fung. & alia multa.
h l.5. & 6. C. Th. de appellat.
i l.34. de vſur. leg. l.13. de iuſti tor.
K in l. vlt. C. Th. de pond. & aur. illat.
l vt ſupra in fabricis Galliarũ dixi.
m l.2. C. de Pal. ſacrar. largit.
n in l. vl. § item ſcrinij ſacrarum epiſtolarũ. C. de diuer. offic.

DE PROCVRATORIBVS Monetæ. Cap. XXXVII.

TRIGINTA duo procuratores eidem Comiti parebant, nempe VI. monetæ, XV. Gynęciorum, & IX. baphyorum. Monetam non ciuitates, non Præſides, Vicarijve, aut P. P. cudebant, ſed hęc facultas à Principe Magiſtro largitionum demãdabatur, vt qui Principis pecuniam tractabat, eam quoque percuti curaret. In Occidente VI. tantum in locis moneta ſignabatur, quibus totidem procuratores præerant, videlicet,

1 PROCVRATOR monetæ Sciſcianæ. Sciſciam vrbem Sauiæ in Pannonia ſecunda, ſeu inferiore Notitia in eius Duce collocat, vbi degebat Tribunus cohortis III. Alpinorum, & ibidem ſtationem claſſis Aegentenſium habebat.

2 PROCVRATOR monetæ Aquileienſis; Aquileiæ enim tantum moneta in Italia imprimebatur, & Romę. Aquileia, inquit Herodianus,[o] vrbs magna populo abundabat, ac velut Italię quoddam emporium ad mare ſita, quaſique terminus Illyriæ copiam rerum è continente per terram, fluuiosque conuectam nauigantibus ſuggerebat. Ex quo factum, vti ſemper ingentem ciuium numerum, etiam magna vis hoſpitum ac mercatorum eam vrbem frequentaret. Hæc ille. Ad ipſam Flumine aduecta onerarijs nauibus, per Natiſonem Fluuium plus ſtadijs LX. nauigabatur, vinum, oleum, mancipia, pelles, iumentaque eo ab Illyricis gentibus ſubuehebantur, inquit Strabo in quinto.

3 PROCVRATOR monetę vrbis Romę. In ęde Iunonis monetę, quæ eſt in tertia vrbis regione, pecuniam Romę percuſſam fuiſſe auctor eſt Suidas,[p] cum Romani, inquit, pecunia indigerent in bello contra Pyrrhum & Tarentinos, Iunoni ſupplicarunt, quę reſpondit, non defuturam illis pecuniam, ſi armis iuſtè vterentur, quod cum illis ex voto ſucceſſiſſet, Iunonem monetam ſunt venerati, & ob cõſilium in eius templo monetam cudi voluerunt. Hęc Suidas, Liuius,[q] & Cicero[r] aliam Iunonis monetę originem tradunt.

4 PROCVRATOR monetę Lugdunenſis.

5 PROCVRATOR monetæ Arelatenſis, de qua vrbe ſupra. Imperante Iuſtiniano hic non vultus Principis, vt alibi, monetę imprimebatur, ſed ipſorum Arelatenſium inſigne. Procopius,[s] vt Gallias, inquit, Germani haberent, Iuſtinianus permiſit. ex quo tempore Principes Germanorum Maſſiliam, & cętera circa id mare, loca tenuerunt, vnde & Atelare reſident. Aureum nũmum natiuo è Galliarum metallo hi cudunt, non Romani Imperatoris, vt cęteri ſolent, imagine, ſed ſua impreſſa, qui erat genius forma hominis alati percuſſus. Hęc ille.

o in 8.
p in ver. moneta.
q lib. 1.
r in 2. diuin.
s lib. 3. de bello Gottho.

DE PROCVRATORIBVS Cynegiorum, aut Gynæciorum, Cap. XXXVIII.

CYNEGIVM locum eſſe ait Suidas, in quo ferè conficiebantur, vt erat Amphiteatrum vel leporarium à κυνὸς, quod canem ſignificat. Hanc κυνηγίαν Iuſtinianus appellat,[t] ſi ita legamus, venatio intelligeretur, qua ferę capiebantur ad Principis comitatum & menſam tranſmittendę, & alię ad ſpectacula populo in Amphiteatro exhibendę; Verum Cynegij lectionem non probo; nam huic ſtudio non certi procuratores, ſed Duces in limitib. vacabant, qui vrſos, leones, aliasque feras viuas ad Principem mittebant, nec vltra ſeptem dies in ciuitatibus, per quas meabant, retineri poterant, nè ciues, qui illis cibaria miniſtrabant, nimis onerarentur.[u] Deinde ſtultum, vt puto, fuiſſet, tot procuratores in prouincijs venãdi cauſa aluiſſe, qui nec Comiti largitionum, ſed potius caſtrẽſi obſequi debuiſſent. His accedit, quod in Oriente nulli Cynegiorum procuratores leguntur. Quare ſcriptorum culpa impreſſum exemplar deprauatum fuiſſe non dubito, & pro CYNEGIO, GYNÆCIVM reponendum, vt habẽt manuſcripta, & Notitia Orientis. Poſtremò nulli in occidente Gynęciorum procuratores inuenirẽtur, qui texẽdis tot Principis, militumve veſtis,

t in Nouel. 105. §.1. ſiue Auth. de Conſulib.
u in l.2. C. Th. de venat. fer.

veſtis, nauium velis, ſtragulis, linteis, & alijs ad inſtruendas mãſiones erant neceſſarij. Quot eſſent in Oriente, non exprimitur: ſed in Occidente XV. diuerſis in prouincijs Gynæcia procurabant: duo in Illyrico, quatuor in Italia, vnus in Africa, duo in Gallijs, quinque in Belgis, & vnus in Britannijs, præter alios duos linificij procuratores. Erant autem ſequentes.

1 PROCVRATOR Gynæcij Baſſianenſis Pannoniæ ſecundæ tranſlati Salonis. Hæc textrina conſueuerat eſſe Salonæ, quam diximus eſſe in Dalmatia, ad littus maris Hadriatici: Inde, vt credo, propter Barbarorum excurſiones Baſſianam eſt tranſlata, quæ vrbs eſt in Pannonia inferiore, ſiue ſecunda, prope Sauum flumen ad radices montis Tarſii, vbi hic procurator telas texi curabat.

2 PROCVRATOR Gynecij Sirmienſis Pannoniæ item ſecundæ. Sirmium Danubium verſus propius Septentrionem non longe diſtat a Baſſiana, de quo ſupra in Fabricis.

3 PROCVRATOR Gynecii Iouenſis Dalmatię a Spalato. Hic fuit palatium Diocletiani prope Salonam, inquit Volaterannus, & quoniam ſe Iouem, vel Iouium appellabat, præter milites quos Iouianos dixit, etiam hanc regionem Spalato proximiorem à ſe Iouiam nominauit, vbi hoc tempore á Spalato propter vicinos hoſtes rèmotum Gynæcium exercebatur.

4 PROCVRATOR Gynecii Aquileienſis Venetiæ inferioris: ſuperior enim Venetia eſt vltra Tilauentum flumen, alii dicunt Natiſonem.

5 PROCVRATOR Gynecii Mediolauenſis Liguriæ.

6 PROCVRATOR Gynecii vrbis Romæ, vbi præcipue rerum precioſarum textrina erat.

7 PROCVRATOR Gynæcii Canuſini, & Venuſini in Apulia; Canuſiũ eſt iuxta Aufidũ amnem propè Cannas, vbi memorabilem cladem ab Annibale Romani acceperunt, non longè abeſt a Venuſia patria Horatii poetæ.

8 PROCVRATOR Gynecii Carthaginenſis Africæ. Hoc ſolum Gynecium erat in Africa.

9 PROCVRATOR Gynęcii Arelatenſis prouinciæ Viennenſis. olim Vienna erat caput Allobrogum, vnde Viennenſis ad Rhodanum vſque extendebatur, ac Arelate continebat. Hic erat etiam locus theſauri, & brambacariorum, vbi & iura Conſtantinus condidit, [a] & moneta cudebatur. Eiuſque meminerunt Iureconſulti. [b]

a l.6.C.T. de appellat.

b l.13. de conſil. l. 34. de vſuf. leg.

10 PROCVRATOR Gynęcii Lugdunenſis. Hic etiam erat theſaurus Principis, & moneta percutiebatur.

11 PROCVRATOR Gynęcii Remenſis Belgicę ſecundæ, Remi non longe abſunt Pariſiis vltra Sequanam fluuium in Belgica ſecunda apud itinerarium, ibi quoque erat fabrica ſpataria, præpoſitus brambacariorum, ibidem Valentinianus quandoque iura ſcripſit. [c]

c l.1. C. de can. frum. vrb. Rom. l.1. C. de poſtli.

12 PROCVRATOR Gynęcii Tornacenſis Belgicę ſecundæ, uulgo Tornacum itinerarium legit Turnacum.

13 PROCVRATOR Gynęcii Triberorum Belgicę primę. Triberi aliàs Treuirenſes dicuntur: apud quos & Comes priuatarum ſuum Gynęcium priuatum habebat.

14 PROCVRATOR Gynæcii Auguſtoduni tranſlati. Auguſtodunum eſt in montibus Cemenorum in Burgundia, quo Metis tranſlatum eſt Gynęcium; Metis autem non longe eſt a Triberis.

15 PROCVRATOR Gynęcii in Britannis Drementenſis.

PRAETER hos erant & Procuratores Linificii ad comparandum linum inſtituti duobus in locis, in quibus magna colligebatur lini copia. Primus erat Biennenſis Galliarum; puto legendum Bierneoſis, prope montes Pyreneos in Gallis, vel Viennenſis, quę eſt metropolis Delphinatus in Allobrogibus inter Iſaram & Rhodanum flumina: Galliis, inquit Plinius, loquens de lino, hoc reditu cenſentur: In Aemilia vero Italię Fauẽtinum linum laudat. Alius erat in Italia Procurator Linificii Rauennatium etiam nunc lini prouentu celebratorum, qui linum ad lintea, mantilia, induſia, aliasque veſtes ad vſum Principis & aulę excoli, conficique curabat. Rauennam, vt auctor eſt Zoſimus, [d] Imperii ſedem Honorius tranſtulit, vbi plura ipſe iura, & alii ſequentes Principes condiderunt, [e] Rauenna, inquit, eſt metropolis Flaminię, priſca ciuitas, colonia Theſſalorum Rhene dicta, quòd eam aquę ab omni parte circumfluunt, non autem, velut Olympiodorus Thebanus ait, quòd Rhemus Romuli frater huius vrbis conditor fuerit. Hoc enim Quadrato relinquere debuerat, qui de hac vrbe in hiſtoria Marci Principis id commemorauit: Hac Zoſimus. Iornandes [f] eam ad oſtia Eridani amoeniſſimum portum habuiſſe ſcribit, CCL. naues tutiſſima ſtatione continentem: is tum Iuſtiniano imperante, in ſpacioſiſſimos, & ſpecioſiſſimos hortos conuerſus erat; Vrbs ipſa Trigemina tribus etiam nominibus appellabatur, prima Rauenna; vltima Claſſis, media Ceſarea inter vrbem & mare plena mollitie, arenaque munita, & vectationibus apta. Hęc Iornandes.

d in 5.

e l.10. C. de iure fiſc. l.4. C. de bo. vacã. l. 2. C. vt intr. cert. temp. crim. act. l. fi. C. de requir. reis. l.35. C. de adult. l. vlt. C. de his qui accu. poſ. l.9. C. de renũc. donat. l. fin. C. de poſtlim. reuerſ.

f de reb. Geticis.

DE PROCVRATORIBVS Baphiorum. Cap. XXXIX.

1

NOVEM alii ſub eodem Comite Largitionũ Occidentis erãt Procuratores Baphiorũ, in quibus totidem in locis purpura ad vſum Principis, lana, et ſericũ tingebantur, [g] quod a priuatis fieri primus Nero prohibuit, vt auctor eſt Tranquillus, [h] poſt quem alii Principes id capitali poena impoſita diſtrictis vetarunt. Gratianus [i] ad Fauſtum Comitem largitionum, fucandę, inquit, aut diſtrahendę purpurę vel in ſerico, vel in lana facultatem nullam habere poſſit priuatus: ſin autem aliquis ſupradicti muricis vellus vendiderit, fortunatum & capitis ſciat ſe ſubiturum diſcrimen: Cum ergo vſus purpurę ad ſolum Principem ſpectaret, pluribus in locis coquebatur, & eius vellea tingebantur. Baphiorum autem erant hi procuratores.

g l.1. C. quæ res ven. poſſ. l.3. & ſeq. C. de veſtib. holob.

h cap.32.

i in l.2. C. q̃ res ven. non poſſ.

PROCVRATOR Baphii Tarentini Calabrię; nota eſt ciuitas, vbi purpura excoquebatur.

PROCVRATOR Baphii Salonitani Dalmatię, de quo ſupra.

PROCVRATOR Baphii Ciſſenſis Venetię, & Hiſtrię, pro Ciſſenſis, lego Ciſtenſis, genus eſt tincturę: florem ciſti roſaceum vel puniceum imitans, auctore Plinio, & Dioſcoride. Rhodinum iura appellant, [k] colorem ciſſites gemmę intelligit, quę inquit Plinius, [l] in candido collocet. hederę foliis ſimilis. Hoc Baphium per totam ferè Venetiam Hiſtriamque exercebatur: vnde Ciſſenſis loci non ea eſſe nomen poteſt.

k l.3. C. de veſtib. holober.

l lib.37. ca.5.

4 PROCVRATOR Baphii Siracuſani Sicilię. Siracuſis in Sicilia tingebatur lana & ſericum.

5 PROCVRATOR Baphiorum omnium per Africam; quę plura erant, ſed eorum loca reticentur.

6 PROCVRATOR Baphii Girbitani prouincię Tripolitanę.

7 PROCVRATOR Baphii inſularum Balearium in Hiſpania, nunc Maiorica & Minorica appellantur.

8 PROCVRATOR Baphii Telonenſis Galliarum: lego Tollonenſis, à Tollona prope Maſſiliam ad litus maris.

9 PROCVRATOR Baphii Narbonenſis in Galliis.

DE PRAEPOSITIS BRAMBAricariorum, ſeu Argentariorum. Cap. XL.

ARGENTARIOS à Barbaricarijs, tam Conſtantinus [a] quàm Gratianus,[b] de officio Comitis Largitionum agens diſtinguit. Notitia verò ferè pro iiſdem ponit & Brambaricarios vocat. Leo A.[c] Barbarios mendosè, vt puto, pro Barbaricarijs appellat. Hi Argentarij ſunt qui vaſa argentea fabricant, quos Iauolenus,[d] fabros argentarios nominat. Iuſtinianus [e] argenti diſtractores. Barbaricarij verò ſunt, qui, vt ait Poeta,[f] thoracas ahenos, aut leues ocreas lento ducunt argento. Donatus,[g] Barbaricarij, inquit, dicuntur, qui ex auro coloratis filis exprimunt hominum formas, animalium, & aliarum ſpecierum imitatam ſubtilitate veritaté. Quod à Barbaris hæc opera emanarint, barbarica ſunt appellata, & Barbaricarij eorum operatores. Valentinianus ad Tacianum Comitem Largitionum ſcribit,[h] Antiochiæ octo caſſides totidemque buculas auro tectas deauratasque ſingulis XXX. diebus ſolitas fabricari. Sub his ergo continebantur tam, qui aurea argenteaq; vaſa quàm qui veſtes auratas ſignis conſpicuas & alia huiuſmodi faciebant. Hi in Oriente ſub hoc Comite non inueniuntur, fortè quia in fabricis hæc ars ſub Magiſtro Officiorũ exercebatur.[i] Tribus verò in locis Occidentis pro Principe vaſa & arma deaurata elaborabant, quibus ſub Comite Largitionum tres ſequentes imperabant.

a l.1. C. de excuſat artific.
b in l. ſerenijs. 7. in fine C. de pal. ſacr. largit.
c in l.5. C. de agẽtib. in reb. aliàs eſt l.1. C. de praepoſ. agẽt. in reb. vt ſequen.
d in l. pen. ff de aur. & arg. leg.
e in l. vlt. C. de pign. l. pen. § vlt. C de conſt pecu.
f in 7 Aeneid.
g in 2. Aeneid.
h in l.1. C T. de fabricenſibus.
i l.5. C. de agen. in reb.

1 PRÆPOSITVS Brambaricariorum, ſiue Argentariorum Arelatenſium.

2 PRÆPOSITVS Brambaricariorum, ſiue Argentariorum Remenſium.

3 PRÆPOSITVS Brambaricoriorum, ſiue Argentariorum Tribercorum, de quibus ſuis locis ſupra dictum fuit.

DE PRAEPOSITIS BASTAGArum. Cap. XLI.

BASTAGAM onus eſſe transferendi res Principis, vel arma, cõmeatumve ad milites in Orientali Imperio diximus: Hæc plauſtris, equis, nauibusq; vehebantur Sed hic fortè de nauticis tantum intelligit, vbi octo nominãtur Baſtagę, quarum quattuor diuerſis vicibus in Orientem: aliæ quattuor in Occidentem ibant, ſingulæque à ſuis Præpoſitis ſollicitabantur, qui erant cohortales. Nam Valentinianus apparitoribus Syriæ Baſtagæ curam remittit, quod aliorum cohortalium id onus fuiſſe indicat.[k] Baſtaga ad milites ſpectans à Præfecto Prætorio,[l] ſeu eius officio, vel proximo Præſide indicebatur, vt arma, annona, ſarcinæ & ſimilia transferrentur. Militares verò veſtes, vel pecunia transferenda, & alia huiuſmodi, ad Comitem Largitionum pertinebant, Tertioceriusq; eius officij, quemadmodum in Oriente, rerum tranſuectarum tempus, numerum, & qualitates in codices referebat. At Baſtagæ, quibus veſtes Principis & eius argentum, ſupellex, & alia huiuſmodi transferebantur, ad Comitem priuatarum ſpectabant. Vt verò tutius irent, Baſtagis pars legionis III. Italicæ ſub duobus Præfectis comitabatur, qui ſinguli peditibus circiter mille imperabãt. Aliæ tres partes huius legionis ſub alijs tribus Præfectis, limitem Reticum cuſtodiebãt, quemadmodum ſub eius Duce videbitur. Præpoſiti autem Baſtagarum erant ſequentes.

k l.3. C. de cohor.
l l.2. C. de quib. mun. vel praeſt. nemini lic. ſe excuſ.

PRÆPOSITVS Baſtagæ primæ Orientalis, & quartæ. Hæ tranſuectiones erant ſpecierum, quæ ex Oriente quater quolibet anno nauibus aduehebantur, vt lana, ſericum, byſſus, purpura, & fortè frumẽtum ex Alexandria, ſaccarum, cinnamomum, & cętera, quæ a Marciano recenſentur.[m] Is Præpoſitus primam, & quartam tranſuectionem curabat, ſed verendum ne delendum ſit Quartę: Nam alius legitur infra Quartæ Orientali Baſtagæ præfuiſſe.

m in l. vlt. § ſpecies. ff. de publi.

ALIVS Præpoſitus curam habebat ſecundæ & tertiæ Baſtagæ, ſeu tranſuectionis Orientalis, id eſt, rerum ex Oriente aduehendarum. Hic etiam vereor ne ſuperfluum ſit verbum, tertiæ, cui infra alius datur Præfectus.

TERTIVS igitur fuit Præpoſitus Baſtagę tertiæ Orientalis.

PRAEPOSITVS Baſtagæ quartæ Orientalis: Hæc vitio librariorum bis repetitur, ſicut & tertia. Itaquæ quælibet Baſtaga ſuum habuit Prępoſitum. Hi erant Præpoſiti Orientali Baſtagæ: Sequentes verò Occidentali, quæ tendebant in Occidentem, & Gallicana appellatur.

PRAEPOSITVS Baſtagæ primę Gallicanorum, & quartæ. Hic erãt Præfectus tranſuehendis rebus ex Gallijs, aut per Gallias. Sed cum quarta nominetur Baſtaga Gallicana, oportuit eſſe ſecundã & tertiam quæ hic reticentur: vnde mendoſum hunc codicem fuiſſe oportet; & ſecundæ tertiæque Baſtagæ Prępoſitum deſiderari. In Oriente Præpoſiti Baſtagarum generaliter nominantur, nulla primę, aut ſecundæ tertięve facta diſtinctione.

Pręter hos Comes vnus commerciorum per Illyricum in Occidente, & non in alijs prouincijs, ſub generali Comite Largitionum reperiebatur, cum quattuor eſſent in diuerſis Oriẽtis prouincijs, quorum officium ibi eſt declaratum.

Comes Largitionum Occidentis eadem habebat inſignia, quæ Comes Largitionum Orientis, idemq; planè officium, in quo mendosè ibi ſcriptum eſt, ab anularenſibus, hic rectè, à milliarenſibus, qui ſunt genus monetæ, vt ibi eſt explicatum. Hic etiam primis quinque primicerijs, & cuique plura ſcrinia tribuuntur, in Oriente ſingula ſingulis. Item in codice impreſſo, mendosè legitur Primicerius numerorum pro numerariorum, vt habent manuſcripti. in cęteris conueniunt. Vrſini codex in inſignibus pręter grande ſcrinium clauſtris, ac ferreis laminis firmatũ, aliud rotundum armarium oſtendit rotundo hemiſpherio tectum, & tres fibulas ad ſaccos claudendos & transfigendos. Madrucianus quoque duas arcas, luteam & cœruleã clauſtris firmatas habet, & quattuor fiſcos operculo obſerratos, & quintum aureos effundentem. Loculos pręterea & fibulas, aliaque in Orientis largitione oſtenſa, & ibi declarata. Hęc de Largitionibus ſufficiant: nunc ad Comitem rerum priuatarum eſt veniendum, cuius miniſtrorum breuiarium ſubieci.

Comes rerum priuatarum Occidentis imperat.

- *Comitibus II.*
  - *Largitionum priuatarum.*
  - *Gildoniaci patrimonij.*
- *Rationalibus XI.*
  - *Rerum priuatarum per Illyricum.*
  - *Priuatarum per Italiam.*
  - *Priuatarum per Italiam.*
  - *Rei priuatæ per vrbem Romanam, & ſuburbicarias regiones cum parte Fauſtinæ.*
  - *Rei priuatæ per Siciliam.*
  - *Rei priuatæ per Africam.*
  - *Rei priuatæ per Hiſpanias.*
  - *Rei priuatæ per Gallias.*
  - *Rei priuatę per V. prouincias.*
  - *Rei priuatæ per Britannias.*
  - *Rei priuatæ fundorum domus dominicę per Africam.*
- *Procuratoribus XI.*
  - *Rei priuatæ per Siciliam.*
  - *Rei priuatæ per Apuliam, & Calabriam, ſiue ſaltus Carminianenſes.*
  - *Rei priuatæ per Sequanicum, & Germaniam primam.*
  - *Rei priuatæ per Dalmatiam.*
  - *Rei priuatæ per Saniam.*
  - *Rei priuatæ per Italiam.*
  - *Rei priuatæ per vrbem Romam.*
  - *Rei priuatæ per vrbicarias regiones rerum Iuliani.*
  - *Rei priuatæ per Mauritaniam Sitifenſem.*
  - *Rei priuatæ Cynegiorum Triberorum.*
  - *Cynegij Iuuarenſis rei priuatæ Mati translatæ anbelas.*
- *Præpoſitis II.*
  - *Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris.*
  - *Baſtagæ priuatarum Galliarum.*

NOTI-

NOTITIA
INSIGNIA VIRI
ILLVSTRIS COMITIS
Rerum Priuatarum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Comitis Rerum Priuatarum.

COMES Largitionum priuatarum.

Comes Gildoniaci patrimonij.

Rationalis rerum pri-natarum per Illyricum.

Rationalis rerum priuatarum per Italiam.

Rationalis rei priuatæ per Iraliam.

Rationalis rei priuatæ per Vrbem Romam, & ſuburbicarias regiones cum parte Fauſtinæ.

Rationalis rei priuatæ per Siciliam.

Rationalis rei priuatæ per Africam.

Rationalis rei priuatæ per Hiſpanias.

Rationalis rei priuatæ per Gallias.

Rationalis rei priuatæ per quinque prouincias.

Rationalis rei priuatæ per Britannias.

Rationalis rei priuatæ fundorum domus diuinæ per Africam.

Rationalis aliàs.

Procu-

Procurator rei priuatę per Siciliam.

Procurator rei priuatæ per Apuliam, & Calabriam, ſiue ſaltus Carminianenſes.

Præpoſitus rei priuatæ per Sequanicum & Germaniam primam.

Procurator rei priuatæ per Dalmatiam

Procurator rei priuatæ per Sauiam.

Procurator rei priuatæ per Italiam.

Procurator rei priuatæ per vrbem Romam.

Procurator rei priuatæ per Vrbicarias regiones rerum Iuliani.

Procurator rei priuatæ per Mauritaniam Sitifenſem.

Procurator rei priuatæ Cynegiorum Triberorum.

Procurator Cynegij Iuuarenſis rei priuatæ. Meti tranſlatę Anhelas.

Præpoſitus Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris.

Præpoſitus Baſtagę priuatarum Galliarum.

Officium autem ſupraſcripti viri illuſtris Comitis rerum priuatarum habet

Primiccrium totius officij.

Primiſcrinium Beneficiorum.

Primiſcrinium rationum.

Primiſcrinium ſecuritatum.

Primiſcrinium largitionum priuatarum.

Scriniarios etiam reliquos ſupraſcriptorum Scriniorum.

Secundicerium totius officij, qui tractat chartas officij.

Cæteros etiam Palatinos. Sed in manſiſcriptis.

Comes Gildoniaci patrimonij habet procuratores, prępoſitos, & rationales per diuerſas prouincias, vt Comes rerum priuatarum, & Secundocerium totius officij, qui tractat chartas officij.

DE ILLVSTRI COMITE RERVM priuatarum. Cap. XLII.

COMMENTARIVM.

COMITIS Largitionũ æmulus Comes rerum priuatarum fuit, qui ſuos & ipſe Comites priuatarum II. Rationales XI. & Procuratores XI. atque duos Prępoſitos habuit. Primus Comes fuit priuatarum largitionum, ſicut alij erant per Illyricum, Italiam, & Africam ſub Comite largitionum, qui ſalaria aulicis, & alijs quibuſdam ſoluebant. Alter fuit Comes Gildoniaci patrimonij, quod Gildo in Africa Comes poſſederat. Is circa annum ſalutis 391. vtriuſque militiæ Magiſter in Africa fuerat, vt epiſtola Theodoſij Magni ad eum ſcripta indicat.[a] Poſt cuius mortem tyrannide arrepta a fratre iuſſu Honorij profligatus, & necatus eſt, eiuſque bona publicata, quæ Gildonis patrimonii ſunt dicta. Paulus diaconus,[b] interea, inquit, Gildo Comes Africæ cognita Theodoſij morte, arbitratus minimam in paruulis ſpem fore, Africam iure proprio cœpit vſurpare. Huius frater Mascezer Germani perfidiam perhorreſcens, in Italiam rediit. Gildo duos eius filios, quos pater [illegible] rat, dolo circumuentos occidit. Ad hunc iam [illegible] ſtem inſequendum Metcelzer frater mi[illegible] eſt. Is iam a Theodoſio ſciens quantum vitis deſperatiſſimis oratio hominis, per fidem Chriſti, clementiam Dei impetraret, Caprariam inſulam ad[illegible] inde ſecum ſanctos viros adducens, cum quibus orationibus, & ieiunijs dies aliquot continuauit, & [illegible] ctes: ante triduum quoque quam hoſti con[illegible] ret, ceruit noctu Beatum Ambroſium defun[illegible] quo Victoriam caperet, diem ſibi indicantem, a[illegible] cum, & tertio demum die poſt noctem orati[illegible] bus, hymniſque peruigilem, cum quinque ſolummodo millibus, aduerſus octoginta m[illegible] [illegible] pergens, eos Dei nutu ſine bello in deditionem recepit. Quo viſo auxiliares Gildonis Barba[illegible] terga dedere, Gildo & ipſe fugam arripiens, [illegible] a naui cum in Africam rediiſſet, poſt aliquot dies [illegible] gulatus interiit. Hæc Paulus Diaconus. Idem [illegible] dianus Marcellinus Comes, & Zoſimus, Gildo [illegible] tilis ſeu paganus Saluinam filiam reliquit Nebri[illegible] es ſorore Placillæ Auguſtæ nato nuptam, quam viro amiſſo D. Hieronymus[c] ad viduitatem hortans ſolatur. Gildonis bona ſunt in Principis ęrarium relata: Fuit is annus humanæ ſalutis CCC[illegible] I quo Honorius tum ea bona Peregrino Comiti & Procuratori diuinæ domus per Africam cõmiſit,[d] quibus alia eius Satellitum acceſſere.[e] Tandem cum peramplum hoc eſſet patrimonium, & plures in regiones diſperſum, proprius ei datus eſt Procurator, Gildonis appellatus, qui Rationales, Procuratores, & Præpoſitos illi præfecit, propriumque officium velut ipſe Comes priuatarum habebat. Vnde in manuſcriptis additur hęc clauſula, quę in impreſſis deſideratur. Comes Gildoniaci patrimonij, habet Procuratores, Prępoſitos, & Rationales per diuerſas prouincias, vt Comes rerum priuatarum, & Secundocerium totius officij, qui tractat chartas officij. Hunc eſſe arbitror, qui in indice Prę̨fecti Italię Prę̨fectus fundorum patrimonialium appellatur.

Rationales quoque XI. Comes priuatarum habebat, qui rationes redituum bonorum Principis ſcribebant: quandoq; Rationales ſummæ rei appellantur, ſcilicet priuatæ. Sic Conſtantinus Bulephorum vocat,[f] ſed plurimũ Rationalis rei priuatę dicũtur, vt Conſtantinus Aemilium appellat.[g] Hi erant XI.

1 Vnus priuatarum per Illyricum, qui bonorum ibi publicatorum, & aliorum principis rerum curam habebat.

2 RATIONALIS rerum priuatarum, per Italiam, qui rationes ibi Principis redituum ſcribebat.

3 RATIONALIS rei priuatæ per Italiam: quemadmodum enim plures erant in Italia rei priuatæ Procuratores, vnus per Italiam, alius per Apuliam & Calabriam; & tertius per Vrbicarias regiones rerum Iuliani, præter eum, qui res Romæ curabat, ita duo in Italia erant Rationales rerum priuatarum rationes in Codices referentes; Procuratores verò bona ipſa adminiſtrabant, & reditus exigebant. Madrucianum exemplar hic vnum Rationalem ponit, quem infra repetit.

4 RATIONALIS per vrbem Romam, & ſuburbicarias regiones cũ parte Fauſtinæ. Pars hic pro ſubſtantia ponitur. D. Gregorius,[h] ornamenta ait, de Antonini parte vel ſubſtantia tecum defer. Quinq; verò Fauſtinas fuiſſe inuenio. Rupiliam Fauſtinam, auiam paternã M. Aurelij Antonini. Galleriam Fauſtinam Auguſtam, vxorem Pij Antonini. Anniam Fauſtinam, eius filiam, & vxorem M. Aurel. Antonini, & aliam vxorem Maxentij, quę D. Catharinę martyrio, & prodigijs commota, & ipſa Chriſtiana facta, martyrque Alexãdriæ fuit. Vltima fuit Fauſtina Cõſtantij Principis filij Magni Conſtantini vxor Marcellinus,[i] Conſtantius, inquit, eodem tempore, Fauſtinam nomine ſortitus eſt coniugem, [illegible] miſſa iam pridem

a Conſtantinopoli ſcripta eſt l. vlt. C. ad l. Iul. de adulter.
b lib. 13. in princip.
c in epiſt. 9
d l. 16 C. T[illegible] bon. [illegible] ſcript.
e d. t. 16.
f in l. 7 [illegible] cauſ.
g in l. 2 [illegible] bon. vacant.
h lib. 3. ep[illegible]
i lib. 21.

pridem Euſebia,cuius fratres erant Euſebius, & Hypatius viri Conſulares,corporis,morumque pulchritudine pluribus ante illátes.Hæc ille. Vnam de prioribus Fauſtinis intelligit, poſtrema enim Romæ habitaſſe non legitur. Hæc prædia per manus in poſteriores Principes tranſierunt, quæ pars Fauſtinæ appellantur. Suburbicariæ autem regiones Picenum, & Tuſcia ſignificantur. Honorius,& Theodoſius, [a] Picenum,inquiunt,& Tuſciam ſuburbicarias regiones ſeptimam tributorum iubemus agnoſcere. Valétinianus etiam Picenum ſuburbicarium nominat, [b] Rufinus quoq; ſuburbicarias eccleſias,vt puto, Tuſciam & Picenum nuncupat. [c] Fortè quod deficientibus vrbicarijs regionibus,de quibus infra, annonã vrbi ſubminiſtrarent..

a in l.15.C.Th. de indulgen. debitor.
b in l.9.C.T.de ann.& tribut.
c lib.hiſtoriar.1. cap.1.

5 RATIONALIS rei priuatæ per Siciliam.

6 RATIONALIS rei priuatæ per Africam. Conſtantino imperante Seuerus rationalis Africæ erat, [d] cui Maximus ſucceſſit. [e] Hic eius prouinciæ reditus in Codices referebat. Alius Magiſter rei priuatæ per Africã dictus,prædia Principis adminiſtrabat: qualis fuit Domitius Bracunrius Magiſter rei priuatæ per Africam nuncupatus, [f] qui etiam Procurator vocabatur: ferè enim omnes prouinciæ vbi priuatum erat Principis patrimonium, Rationalem & Procuratorem habebant.

d l.5. C.The.de iure fiſci.
e l.1.C.T.de metallis.
f l.4.C.Theo.de iu.fiſci.

7 RATIONALIS rei priuatæ per Hiſpanias. Citeriorem Hiſpaniam intelligit: nam alius erat rationalis quinque prouinciarum ultra Iberum, ad quos Conſtantinus quandoque ſcripſit. [g]

g l.2.C.T.de bis quæ ſe defer.

8 RATIONALIS rei priuatæ per Gallias.

9 RATIONALIS rei priuatæ per quoq; prouincias in vlteriore Hiſpania, de quibus ſupra.

10 RATIONALIS rei priuatæ per Britannias.

11 RATIONALIS rei priuatæ fundorum domus diuinæ per Africam.Hæc erant prædia Tamiaca nũcupata, [h] ad impenſas in domo Principis faciendas deſtinata, quæ latifundia ob amplitudinem propriũ habuere rationalem, & proprium adminiſtratorem; qui Comes ac Procurator diuinæ domus uocabatur. Fungebatur autem hoc officio Peregrinus, Honorio imperante. [i]

h tot. tit. C. de ...ad tambac.
i l.16 C.The de ...n. proſcript.

RATIONALIS rei priuatæ per Siciliam:qui per errorem hic eſt repetitus: aut duo in Sicilia erant rationales,quod non puto. Quare forte pro rationali, legendum eſt Procurator. Alius fuit rationalis trium prouinciarum,ideſt,Siciliç,Sardiniç, & Corſicç, qui publicorum tributorum, & aliorum ad largitiones pertinentium rationes tractabat, nec ad res priuatas ſpectabat. Et quia trium inſularum bona publicata omnia cum rebus Siciliæ computabantur, & forſan in Sicilia tantum,& non in alijs duabus inſulis prçdia Princeps poſſidebat, ſolum Sicania rei priuatæ rationalem & procuratorem habuit. Qui bona emphyteutica, aliaſq; res Principis curabant, generaliter palatini vocabantur. [k] Cum verò in prouinciis rationales exactæ pecuniç rationes ſcriberent, procuratores verò reditus Principis,& bona adminiſtrarent,hi pari numero XI. illis ſubnectuntur.

k l.1.C de offic. ...m ſac. palatin.

1 PROCVRATOR rei priuatæ per Siciliam.

2 PROCVRATOR rei priuatæ per Apuliam & Calabriam,ſiue ſaltus Carminiacenſis: nomen proprium illius nemoris, quod erat in Calabria ſeu Apulia.

PRÆPOSITVS rei priuatæ per Sequanicum,& Germaniam primam, idem eſt qui & Procurator, in Oriétali [l] etiam Notitia appellatur, Præpoſitus gregum & ſtabulorum,qui erat procurator ſaltuum.

l l.14.C.Theo. ...e indulg. debi...r.

3 PROCVRATOR rei priuatç per Dalmatiam.

4 PROCVRATOR rei priuatæ per Sauiam.

5 PROCVRATOR rei priuatç per Italiam.

7 PROCVRATOR rei priuatç per vrbem Romã.

7 PROCVRATOR rei priuatæ per vrbicarias regiones rerum Iuliani. Vrbicarias regiones nó XIIII. Romæ,quæ vrbanç appellãtur,ſignificari puto, ſed alias, quç certam annonam ad vrbem conferebant, & videntur in Africa fuiſſe. Conſtantius, [m] non per Italiam, inquit, tantum, ſed etiam per vrbicarias regiones, & Siciliam patrimonialium fundorum vires ſeruandas eſſe perſpeximus. Item Gratianus. [n] Sinceritas tua idipſum per omnem Italiam,tum etiã per vrbicarias Africanaſque regiones, ac per omne Illyricum prçclara oraculi huius auctoritate firmauit. Ita etiam Arcadius, & Honorius in quodam reſcripto intelligunt. Didium credo Iulianum intelligit, qui creatus Imperator Didiç Claræ filiæ emancipatç patrimonium, quod habebat opulentum dedit, & Auguſtam appellauit,ſed ipſo occiſo, & Seuero Imperatore declarato, ei cum nomine Auguſtç patrimonium eſt ademptum, & in fiſcum relatum, vt in eo auctor eſt Spartianus:& quia amplum fuit id patrimonium proprium habuit Procuratorem. Fuit & Iulianus Licinius,ab Opilio Vlpiano in inſulam deportatus, & ab Antonino Caracallo honoribus quidem ordinique reſtitutus, ſed bona nunquam recepit, [o] de quo vix poteſt intelligi,cum non appareat eum tot bona poſſediſſe,vt proprium procuratorem habere meruerint.

m l.9. C.The.de extraor.ſeu ſordid. mun.
n in l.1. C.Th.ſi per obreptio.
o l.1.& 5.C.de ſentent.paſſ.

8 PROCVRATOR rei priuatç per Mauritaniam Sitifenſem,de qua in eius Prçſide.

9 PROCVRATOR rei priuatç Gynçciorum Triberorum, qui ſunt in Belgica prima, in priuatis ſaltibus Principis, in quibus venationes exercebantur, & hoc ſi legamus Cynegiorum, ſed manuſcripti rectius habent Gynçciorum, loca ubi mulieres lanificia exercebant,& ueſtes texebant:neque enim opus fuit Comiti priuatarum Triberis venationi aliquem prçficere. Hic etiam Gynæcium Comes largitionum ad vſum militum & publicum exercebat, & Comes priuatarum aliud ad uſum proprium Principis.

10 PROCVRATOR Cynegij Iuuarenſis rei priuatæ Meti tranſlati Anhelas;& hic legendum Gynçcij. Iuuarenſis autem nomen eſt loci Iuuara dicti,in Belgica prope Anhelas, quo Gynæcium Meti ueliſt in locum opportuniorem fuerat translatum. Exemplar Vrſini legit Viuatenſis.Iuuenſe oppidũ in Pannonia Noritia infra ſtatuit, de quo non puto hic intelligi. Beatus Rhenanus lib.1.de Francia, c.7 Iuuatiam ex itinerario Auguſtano appellat,& vulgo Saltemburgum.

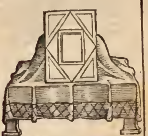
11 PRÆPOSITVS Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris, hæc erat pro tranſuehendis rebus priuatis Principis, ut pecunia ex priuato patrimonio exacta,& alijs huiuſmodi, quæ hic Comes ære Principis priuato, in eius & Auguſtæ atque aulicorum vſum emebat. Quemadmodum & alia ad vſum publicum, & militum tranſuehi curabat Comes ſacrarum largitionum. Inferiorem uero Baſtagam hanc Orientalem fortè appellat, tanquam minorem, ad aliarum differentiam,quas Comes largitionum procurabat,quç erant maiores.

PRAEPOSITVS Baſtagç priuatarum Galliarum, quç ex prçdiis Principis inde tranſuehebantur, aut ſpecies priuata eius pecunia emptæ conducebantur.

Officium verò Comes rerum priuatarũ Occidentis,& inſignia habet, quemadmodum dictum eſt in Orientali.Hi ſunt duo magiſtratus, ad quos vniuerſa tributa,& quicquid à populis, vel aliunde exigebatur,deferri conſueuerat. Codex Vrſini clauſulam addit huiuſmodi. Habet Comes ille & Rationales, & Præpoſitos,ac Procuratores,ut ſupra ſcripti, ſcilicet rerum priuatarum per diuerſas prouincias, & vltimo Secundocerium totius officij,qui tractat chartas officij,& ſubdit. Multa deſunt vſque ad hoc ſignum • quod eſt infra ſub Primicerio Notariorum, vnde multa videntur deſiderari. Quæcunque tamen ſunt in impreſſo,in eo reperiuntur.

NOTITIA

COMES	COMES
DOMESTICORVM PEDITVM.	DOMESTICORVM EQVITVM.

DOMESTICI PEDITES.

DOMESTICI EQVITES.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione virorum Illuſtrium Comitum domeſticorum equitum ſiue peditum.

DOmeſtici Equites.
Domeſtici Pedites.
Deputati eorum.
Sub diſpoſitione viri Spectabilis Primicerij ſacri cubiculi.

De Comitibus domeſticorum Peditum, & Equitum. Cap. XLIII.

COMMENTARIVM.

EODEM modo ſe habẽt Comites domeſticorum peditum, & equitum Occidentis, quo Orientis. Inſignia uerò hæc habet Comes domeſticorum peditum. In rubra parma vmbilicum decuſſatum, cuius partes ſuperior & inferior albæ ſunt, reliquę purpureæ, & tribus circulis rubro, alboque, & ultimo latiore, luteo, cinguntur. Inde octo acutę cuſpides luteæ emanant, inter quas octo lutea corda prominent; Rubeus limbus marginem ambit. Alter Comes Equitum idem ferè geſtat inſigne, niſi quod quattuor circuli, duo albi, & alii lutei globum amplectuntur, ad indicandam arctiſſimam vtriuſque Imperii coniunctionem, quod bini duplicatique circuli inſinuant. Luteus item limbus clypeum ambit Portendit utrumque ſymbolum orbem Rom. qui uidetur diuiſus, eſſe vnum, & ad feriendos atrociter hoſtes munitum. Mucro enim cladem minatur, cor animum ad inuadendum, aut conſilium prudentiam que, ut Pierius docet Manuſcripti cœruleam parmã habent. In Madruciano equitum corda flammas emittunt, quæ ardentes eſſe ad pugnandum animos militum pro Principe innuunt. Peditum flammæ in duas partes ſcindunt, vt ardentem in duos Principes amorem indicent. In cæteris quæ dicta ſunt de Comitibus domeſticorum Orientis, hic repetita intelliguntur. Huc uſque illuſtres dignitates Occidentis, nunc ſpectabiles ſequuntur.

NOTI-

NOTITIA CASTRENSIS SACRI PALATII.

NOTITIA.

Sub diſputatione viri ſpectabilis Caſtrenſis.

PAEDAGOGIA Miniſteriales Dominici. curæ Palatinorum.
Officium autem uiri ſpectabilis Caſtrenſis habet
Tabularium Dominicum.
Tabularium Dominæ Auguſtæ.
Adiutorem.
Cartulatium, & Scrinium ipſius, & cęteros Palatinos officiorum.

De Primicerio ſacri Cubiculi, & Caſtrenſi palatij Occidentis. Cap. XLIIII.

COMMENTARIVM.

INTER ſpectabiles primus eſt ſacri cubiculi Primicerius, qui in impreſſo exemplari omittitur, in manuſcriptis vero hæc leguntur. SVB DISPOSITIONE PRIMICERII VIRI SPECTABILIS SACRI CVBICVLI, nec aliud ſequitur, unde aliqua neceſſe eſt deſiderari, quemadmodum & in Oriente.

Secundum ſpectabiliũ eſt Caſtrenſis ſacri palatij qui menſam Principis, & totum palatium curabat. Notitia impreſſa eadem huius refert inſignia, quæ ſunt Caſtrenſis Oriẽtis. Manuſcripti codices altum & cœruleum armarium oſtendunt, in ſummo lagenis plenum, quemadmodum eſt in impreſſis. Duas præterea menſas panibus onuſtas; inſuper verò duo repoſitoria vaſa cibis plena ſuſtinent, ea Madrucianus tecta oſtendit, Vrſini exemplar aperta, & epulis referta. prope aſtat liber mandatorum auro tergatectus, & ſuper abaco cœruleo, ſurrectoque tapeto inſtrato erectus, in cuius dorſo inſcriptæ ſunt notę, quas habent Comites & Duces limitanei. Huic alter inſectus eſt liber, quem rationum de impenſis in familiam factis eſſe puto. Parebant Caſtrenſi palatij pædagogia, miniſteriales dominici, & curę palatii, quemadmodum in Caſtrenſi Orientis eſt dictũ, idemque, quod ille habebat officium.

NOTITIA.

PRIMICERIVS NOTARIORVM.

NOTITIA.

Sub cura uiri Spectabilis Primicerÿ Notariorum.

NOtitia omnium dignitatum, & adminiſtrationum tam ciuilium quam militarium.

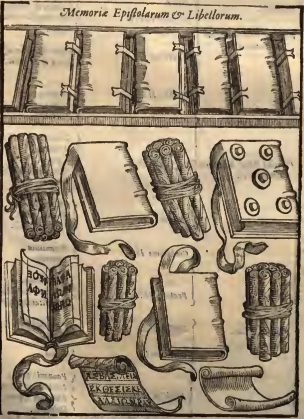
Officium autem non habet, ſed Adiutores.

DE PRIMICERIO NOTARIORVM Occidentis. Cap. XLIIII.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Primicerii Notariorum Occidentis in impreſſa Notitia in nullo ab Orientalibus differunt. Manuſc[illegible]ius librum mandatorum viridi corio tectum, iiſdemque notis inſcriptum habent, vt Comites Limitanei & Duces, nempe F. L. IN TALL. COM. OR. PR. Non eſt autem hic codex mandatorum, qui ipſi detur, ſed quem ipſe magiſtratibus tradit, quem ad iudicandum præcipuum ſuum officium præfert. Sequuntur alii ſpectabiles palatii.

NOTITIA
MAGISTER SCRINIORVM
CVM INSIGNIBVS.

Memoriæ Epiſtolarum & Libellorum.

NOTITIA.

Magiſter Memoriæ annotationes omnes dictat, & emittit. Reſpondet tamen & precibus.

Magiſter Epiſtolarum legationes Ciuitatum, & conſultationes, & preces tractat.

Magiſter Libellorum cognitiones & preces tractat.

DE MAGISTRIS SCRNIORVM Occidentis. Cap. XLV.

COMMENTARIVM.

MAGISTRI quoque ſcriniorum Occidentis eodem modo ſe habent, quo & Orientales: Sed hic Magiſter epiſtolarum (Græcarum) deeſt, quod pro more ſuo Romanus Princeps omnia Latinè ſcriberet. Quin ôlim iure cautum erat, vt Latine tãtum decreta interponerentur, [a] quæ ſicut & ſententias Greci Imperatores Græcè ferri poſſe, poſtmodum ſanxerunt. [b] Impreſſa Notitia eadem in hoc repræſentat inſignia, quæ in Oriente poſuit Manuſcripti verò codices ſex librorum terga, alternatim cœrulea, & lutea ordine diſponunt, alternis item notis inſcripta. cœruleorum hæ notę ſunt, F. L. INTALL. COMOR. PR: Luteorum illę F. L. VALE MAG. E. P. IVSSI. D. quas ita interpretor. Fœlix liber veniens à laterculo, Magiſtri epiſtolarum iuſſione diuina. Hę notę in Oriente omittuntur. Sunt verò hi codices exempla librorum mandatorum, qui ipſis Magiſtris Scriniorum, a Primicerio notariorum tradebantur, ſed memoriæ & libellorum libris omiſſis, epiſtolarum tantum pro exemplo demonſtrantur. Infra hos codices alii quattuor cum loris rubro tecti cernuntur, quorum vnus eſt apertus, alii clauſi, quaterni item ſpectantur colligati chartarum faſciculi, qui libellos ſupplices, epiſtolas, probatoriaſque referunt, quemadmodum in ſcriniis Orientis eſt dictum. Hæc de ſpectabilibus Palatinorum dignitatibus: Nunc ſpectabiles prouinciarum magiſtratus ſequuntur, quos ſecundum Notitiæ ordinem explicaturi, a Proconſule Africę incipiemus: Sed prius breuiarium magiſtratuum, qui Præfecto Prætorio parebant, premittemus, vt omnes ſimul repræſentati clarius conſpiciantur.

a l. decreta. 48. ff de re iud.

b l. iudices. 12. C de ſent & interloc. omn. iud.

Præfectus Prætorio Italiæ prouincijs 29. Vicarijs 4. imperat. ſub quo

- *Proconſul.*
  - *Africa.*
- *Vicarius Romæ habet ſub ſe prouincias X.*
  - *Conſulares IIII.*
    - *Campania.*
    - *Tuſcia, & Vmbria.*
    - *Picenum ſuburbicarium.*
    - *Sicilia.*
  - *Correctores II.*
    - *Apulia Calabriaque.*
    - *Brutij & Lucania.*
  - *Præſides IIII.*
    - *Samnium.*
    - *Sardinia.*
    - *Corſica.*
    - *Valeria.*
- *Vicarius Italiæ habet prouincias VII.*
  - *Conſulares IIII.*
    - *Venetiæ & Hiſtria.*
    - *Aemilia.*
    - *Liguria.*
    - *Flaminia, & Piceni annonarij.*
  - *Præſides III.*
    - *Alpes Cotiæ.*
    - *Rhetia prima.*
    - *Rhetia ſecunda.*
- *Vicarius Africæ V.*
  - *Conſulares II.*
    - *Byzantium.*
    - *Numidia.*
  - *Præſides III.*
    - *Tripolitana.*
    - *Mauritania Sitifenſis.*
    - *Mauritania Cæſarea.*
- *Vicarius Illyrici.*
  - *Conſularis I.*
    - *Pannonia ſecunda.*
  - *Corrector I.*
    - *Sauia.*
  - *Præſides IIII.*
    - *Pannonia prima.*
    - *Noricum Mediterraneum.*
    - *Noricum Ripenſe.*
    - *Dalmatia.*

Claſſis Africana à Commodo inſtituta. Lamprid.

DE PROCONSVLE AFRICAE, & eius inſignibus. Cap. XLVII.

CAPTA à Scipione minore, atque incenſa per xvii. dies Carthagine, Decemuiri eo miſſi, Africam in prouinciæ formam redegerunt, ut Appianus ait; Decretumque eſt ut eo Prætor quotannis mitteretur, qui poſtea Proconſul fuit, [a] ac primo ea prouincia facta eſt proconſularis. auctores Sext. Ruffus, & Iuſtinianus, [b] ſtatuitumque vt Proconſulem ſemper haberet. Vnde cum Proconſularis prouincia alio non adiecto, uel Proconſul ſimpliciter nominatur, Africæ intelligitur [c] Primus Marcellus Claudius in Africam miſſus eſt Proconſul. Nam Scipio antea non vt magiſtratus, ſed Dux militum ibi bellum geſſit, [d] Carthaginem poſtea Auguſtus inſtaurauit, ſed ſubmiſſiorem quã antea fuerat, vt Appianus [e] & Tertullianus [f] memorant. Quare hic proconſul Carthagini, & tractui ubi propriè Africa dicitur, imperans, ſub ſe Conſularem habuit, qui præerat regioni ultra Bagradam fluuium, ubi eſt Vticenſis: & ideo in Notitia impreſſe legitur, ſub diſpoſitione ſpectabilis Proconſulis Africæ prouinciæ Conſularis, ſcilicet eſt. In manuſcriptis legitur, prouincia, & Conſularis. Duos hic legatos ducebat propter amplam prouinciam & Auctoritatem illi datam: Sed Sext. Ruffus ſuo tempore totam eam, ſub Conſularibus fuiſſe refert, qui omnes cum Procõſule Præf Præt. Italiæ parebant. olim Proconſul Africæ legionem cum auxilijs regebat, ſed C. Caligula eum timens proprium legioni Legatum præfecit; Tacitus [g] Legio, inquit in Africa auxiliaque tutandis imperij finibus ſub D. Auguſto, Tiberioque Principibus Proconſuli parebant. Mox C. Cæſar turbidus animo, M. Syllanum obtinentem Africam, metuẽs ablatam Procõſuli legionem, miſſo in eam rem Legato tradidit: Aequatus inter duos beneficiorum numerus, & mixtis vtriuſque mandatis, diſcordia quæſita auctaque; prauo certamine Legatorum ius adoleuit diuturnitate officij, vel quia minoribus maior æmulandi cura Proconſulum ſplẽdidiſſimus quiſque ſecuritati magis quam potentiæ conſulebant: Haſtenus Tacitus. Qui pro mandatis libros mandatorum vtriuſque traditos intelligit; quod uerò ait æquatum inter eos fuiſſe beneficiorum numerum, legendum eſt beneficiorum, ideſt cohortalium & apparitorum, vt appellant iura. [h] Verum Aureliano imperante Proconſul Africæ etiam Dux limitis Africani fuit. Spartianus in Firmo tyranno eo tempore tres Firmos fuiſſe plerique Græcorum ignorant, vnum Præfectum Aegypti, alterum Ducem limitis Africani, eundemque Proconſulem. Hic P. P. Italiæ tantum parebat, non illius Vicario in Africa, ſicut nec Proconſul Aſiæ vel Achaiæ Orientis Vicarijs. Africa præter Proconſulum quinque Rectores habuit, duos Conſulares, & tres præſidiales. Conſtantinus enim in quinque prouincias Africam diuiſit, Numidiam, Byzatium, quæ Conſulares fuere, Mauritaniam Cæſarienſem, & Tripolim præſidales, ſed Proconſul Carthagini tantum, & illi prouinciæ, quæ ut dixi ſpeciali nomine Africa dicebatur, imperabat, inquit Sext. Ruffus, fœcundiſſima vero hominum eſt Africa ait Herodianus [i] quæ plurimos agrorum cultores habebat.

a l. 1. § Deo itaque, C. de offic. P. P Africa.
b § 2. Nouel. 30. de proconſule Cappadocia.
c vt in l. debitoribus. 31 ff de re iud.
d Liuius. lib. 38.
e in fine bello Libyci.
f de pallio, paulo poſt princ.
g lib. 20.
h l. 4. C. de epiſc. & cler. l. 17. C. T. de cohortalib.
i in ſeptimo.

NOTITIA
PROCONSVL AFRICAE,
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Proconſulis Africæ.

PROVINCIÆ Conſularia (aliàs Prouincia) & Conſularis, & Legati eius duo.

Officium autem habet ita.

Principem de ſchola Agentum in rebus Ducenarium.

Cornicularium.

Numerarios duos.

Primiſcrinium.

Commentarienſem.

Adiutorem.

Ab actis.

Subadiuuas.

Exceptores.

Singulares, & reliquum Officium.

COMMEMTARIVM.

MVLIERIS Africam ſimulantis effigies pro inſigni Proconſuli præferebatur, quam de ſpica loquens Pierius, ita deſcribit, [a] Mulier quædam inſpicitur pileo in primis cooperta caput, cœruleà palla hinc inde ab vtraque parte reiecta, eaque ad humum vſque fuſa: Interiore verò tunica rubra,

bra, imo limbo ad vnius pedis altitudinem albo, cuius ſuperiorem inferioremque aureæ fibræ duæ circumeunt: Brachia nuda utrinque exporriguntur, binas utraque manu ſpicas ſuſtentaotia; ſub pedibus naues duæ frumento onuſtæ depictę ſunt litteræ ſupernę ſunt PROC. AFRICAE. Hęc Pierius, qui aliter veſtes, earumque colores exprimit, atque in meo, & alijs exemplaribus reperiantur. Vbi mulier purpureum pallium ſupra dextrum humerum reiicit: ſubtus praſſina, breuioreque tunica, ſupra auream pallam ad nudos pedes demiſſam induta. In Madruciano ſub albo pallio cœruleam, talaremque tunicam geſtat. Viſini codici Pierii deſcriptio conuenit, ſed quem ipſe imum limbum veſtis eſſe credit, eſt longior palla interior, que ſub breuiore tunica ad pedes deſcendit. Alia inſignia ſunt à ſiniſtra duo Principes in ſummo auratæ pilæ dextrarum indices ſimul attollentes, quod mutuæ fidei indicium eſt. Ad dextram eſt liber ferrugineo colore tectus, & ſupra abacum albo tapeto inſtratum erectus. Item tres naues frumento onuſtæ veſis, remiſq; actæ, curam ſignificant, quam habet Proconſul frumenti ex Africa Romam mittendi: Nam propter hoc potiſſimum Carthago reſtaurata fuit, ad quod alludit Prudentius.[a]

a lib. 2. ad Symmachum.

Reſpice num Libycis deſiſtat ruris arator
Frumentis onerare rates, & ad oſtia Tibris
Mittere triticeos, in paſtum plebis aceruos.

Et titulus eſt in Codice Theodoſiano, de frumento Carthagineoſi. Horatius quoque de Africæ fertilitate ait. Quicquid de Libycis uerritur areis, quod ex Pyndaro deſumptum eſt, qui πυροφόρον λιβύαν in Iſthmiis dixit. Propter magnu commodum, quod ex frumento Africæ percipiebatur, grauius[b] ibi meſſium incenſores quam alibi plectebantur.

b l. aut facta. §. ult. ff. de pænis.

Proconſul Africæ officium habebat, ut Proconſul Aſiæ, & Achaię, apparitorum aliqui nomine tantum differunt: Nam qui vocatur Scriniarius Proconſulis Aſię, & Queſtos Proconſulis Achaię, Primiſcrinius Proconſulis Africæ dicitur, qui te ſunt iidem, de quo in ſubadiuua præfecti prætorio Orientis eſt dictum. Nunc ad alios ſpectabiles prouinciarum magiſtratus, inter quos Romæ Vicarius primum locum tenet, eſt tranſeundum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Vicarij vrbis Romæ Prouincię infraſcriptę.

Conſulares.

CAMPANIÆ.
Tuſcię, & Vmbriæ.
Piceni Suburbicarij.
Sicilię.

Correctores.

Apuliæ, & Calabrię.
Brutiorum & Lucaniæ.

Præſides.

Samnij.
Sardinię.
Corſicę.
Valeriæ.

Officium autem ſupradictus uir ſpectabilis Vicarius habet ita.
Principem de ſchola Agentum in rebus Ducenarium, alias ex Ducenarijs.
Cornicalarium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Curam Epiſtolarum.
Subadiuuas.
Exceptorea.
Singulares & reliquos Officiales.

DE VICARIO VRBIS ROMAE. Cap. XLVIII.

COMMENTARIVM.

SEX in Occidente erant Vicarij, quorum tres P. P. Italię vices agebant. Reliqui P.P. Galliarum: Notitia impreſſa in Indice eſt mendoſa, in qua legitur, Proconſul Africæ, cuius Vicarij ſex: delenda eſt enim dictio, cuius, quæ in codicibus manuſcriptis rectè deeſt: Vicarij enim vices præfectorum gerebant non Proconſulum, qui in Notitia etiã ante illos recenſentur. Tres ergo P. P. Italiæ Vicarii fuere, unus Vrbis, alius Italiæ, tertius Africę. Primus Romæ Vicarius appellabatur, qui cauſas in X. Italiæ prouinciis appellatione ſuſpenſas audiebat, Principiſque iuſſu iudicabat, & ſi præfecti prętorio Vicarius uocabatur, ut ait Caſſiodorus,[c] qui etiam Prætorianos aduocatos coram eo patrocinatos fuiſſe dicit: Cauſas itaque ciuiles & criminales vice ſacra, ideſt, iuſſu Principis iudicabat nõ tantũ in urbe, ſed ẽt extra intra quadrageſimum lapidẽ.[d] Quare cum in marmoribus legitur, vice ſacra iudicans, Vicarius fuiſſe ſignificatur. Idem Senatoria dignitate honeſtatus chlamyde militari induebatur, & carpento vehebatur. Caſſiodorus.[e] uices, inquit, agentiũ mos eſt, ſic iudicum voluntatibus obedire, ut ſuas nõ habeant dignitates, ſplendent mutuo lumine, nituntur viribus alienis, & quædã imago in illis uidetur eſſe veritatis, qui propriu non habẽt iura fulgoris. Tu autẽ Vicarius diceris, & tua priuilegia non relinquis, quando propria eſt iuriſdictio, quæ datur à Principe. Habes enim cum Præfectis aliquã portionem, partes apud te ſub Prętoriana aduocatione confligunt, uice ſacra ſententiã dicis, & quod maximę fidei ſignum eſt, in inſcriptionibus uita tibi committitur hominum, quod inter mortales conſtat eſſe pretioſum. Additur, quod nec ſalutari te ſine chlamyde iura uoluerũt, ſcilicet, ut ſub ueſte militari ſemper uiſus nunquam crederetis eſſe priuatus: ſed hæc omnia ad præfecturę gloriam iudicamus eſſe conceſſa, ut qui tantæ ſedis Vicarium dicerent, umbratile nihil uiderent: Ad ſimilitudinem ſummorum carpento veheris; Intra quadrageſimum ſanctiſſimę vrbis iura cuſtodis, Præneſte ludos ædis, in uicem Conſulis in honore poſitus, dignitatemque Senatoris acquiris, & illa tibi panduntur atria, quę ſummatibus probantur eſſe collata: Hęc ille. Ammianus ſæpè & ipſe Vicarii Romę meminit. Nam[f] Artemius, inquit curans Vicariam præfecturam pro Baſſo quoque agebat, qui recens promotus vrbis Præfectus, fatali deceſſerat ſorte. Et alibi,[g] Maximus regens quondam Romę Vicariam prefecturam Vicarii Romę Claudio iuniore imperante fuiſſe leguntur, ſi quidem in actis martyrum Muſeranus ſub eo Romam Vicarius rexiſſe dicitur,[h] & ſub Dioclet. Flauinianus.[i] Sub Conſtantio poſt Voluſianum, Artemius Vicariam urbis prefecturam adminiſtrauit,[k] cui Iuliano imperante Hymetius ſucceſſit,[l] huic Probus ſub Valentiniano:

c in formula Vicarij Vrbis.
d Caſſiod. in for. Præf. urb.
e lib. 6. in form. Vicar. vrb. Rom.
f lib. 17. & 23.
g initio lib. 28.
h apud Suriũ 24 Februar.
i apud Cæſarem Baro. an. 298. in anna.
k l. 2. C. T. de inceſt. nupt.
l l. 29. C. T. de appellat.

niano : [a] deindè Benignus, [b] mox ſub Valentiniano Z. Oruntus. [c] Sed præter ditionem, quam in vrbe habebat, ex XVII. Italiæ prouincijs, ipſe X. imperabat, nempe quatuor conſularibus, ſcilicet Campaniæ, Tuſciæ, Vmbriæque, Piceno ſuburbicano, ac Siciliç, & duobus Correctoribus, Apuliæ, Calabriæque Brutiorum, & Lucaniæ; & quatuor Præſidibus, Samnij, Sardiniæ, Corſicæ, & Valeriæ: Reliqua Vicario Italiæ parebant. Eius deſiderantur inſignia neſcio qua ratione omiſſa. Officium habebat ut alij Vicarij Principem de ſchola agentium in rebus, Ducenarium, Cornicularium, numerarios duos, & reliquos, eademque inſignia. Primiſcrinij numerarii vocabantur, [d] ad quorum curam ſpectabat præter alia munera exigere milleno denarios, à Campanis, Lucanis, Brutijs, pro lardo debito populo Romano pendendos, quod munus pariter ad Primiſcrinium præfecti urbis ſpectabat. [e] Romæ quandoque iudicabat cum præfecto urbi, & quandoq; per ſe cognoſcebat. Credo fuiſſe in arbitrio litigantium, apud quem agere mallent, & locum præuentioni factum. Nunc Italiæ Magiſtratus, qui huic Vicario parebant, ordine recenſebimus, cum de his pauca præmiſerimus.

a l.77. C.T. de decurion.
b l.31. C. de ſuſcep. & arcar. li. 16. C.T. eod lib. 162. C.T. de decurionib.
c l.6. C.T. ad l. Iul. de adult. col latio legum Romana. cum Moyſis legib. tit. 5.
d in offic. praſ. vrb.
e ut l. ult. C.T. de ſuarijs.

DE ITALIAE MAGISTRATIBUS. Cap. XLIX.

OLIM Italia Aeſi fluuio in Senonib. ad Mare ſuperum: Macra verò ad inferum terminabatur: poſtmodum uictis Gallis Senonibus, uſque ad Rubiconem proceſſit. Demum Triumuiri Reipublicæ conſtituendæ nè ullus proconſul intra Alpes cum exercitu eſſet, totam Galliam Ciſalpinam Italiam fecerunt, & uſque ad Alpes protulerunt, [f] eam Auguſtus, a C. Mœcenate perſuaſus, in X I. regiones diuiſam [g] ad Polam uſque extendit, ſingulisq; prætorem præfecit, quibus uir Conſularis imperabat. Romæ uerò intra ſtadia 570. Præfectus urbi iudicabat. [h] Cæterum Hadrianus noua magiſtratuum forma inuenta, Italiam quatuor Conſularibus regendam commiſit. Spartianus, Quatuor inquit, Conſulares per omnem Italiam Iudices conſtituit. Iulius Capitolinus. [i] Ab Hadriano, ait, inter quatuor Conſulares, quibus Italia committebatur Antoninus Pius electus eſt ad eam partem Italiæ regendam, in qua plurimum poſſidebat. Et alibi, [k] Datis, inquit, Iuridicis Italiæ conſuluit ad exemplum, quo Hadrianus Conſulares uiros reddere iura præceperat, poſtmodum unus totius Italiæ corrector uſque ad Conſtantinum fuit. Tetricus enim ſb Aureliano Italię corrector factus eſt, & à Diocletiano Numidius. [l] quē Iulianæ ſcribēs, amicum ſuum nominat. [m] Sed & ſub Conſtantino Rufius Voluſianus, annis octo. Italiam Corrector rexit. [n] Demum in decem & ſeptē prouincias ab eo Principe diuiſa Italia totidem Rectores accepit, quorum octo conſulares, duo correctores, ſeptem Præſides fuerunt, conſulares quatuor Vicario Romę parebant; videlicet, Campanię, Tuſcię, & Vmbrię, Piceni ſuburbicarijs, & Sicilię, quę & ipſa pars Italię cenſebatur. [o] Correctores prius tres fuerunt, duo Apulię & Calabrię, Bruttiorum & Lucanię: Tertius Venetiarum, & Hiſtrię quarum Cęcilianus Placidus [p] Corrector fuiſſe legitur. Is eſt qui ſub Conſtantio, etiam vrbi pręfuit: [q] ſed hę prouincię poſtea conſularem habuerunt, unde duo Correctores in Italia permanſerunt: pręſides vero quatuor Samnij, Sardinię, Corſicę, & Vmbrię: De his igitur ſigillatim, & primo de conſulari Campanię tanquam digniore eſt dicēdum.

f Dion. lib. 87.
g Strabo lib. 4. Dion. li. 49. Plin. lib. 3. cap. 5.
h Dion. lib. 52.
i in Pio.
K in Marco.
l l.5. C. quib. nō obijcit. long. tēp. praſcript.
m in l.4. C. de iu. & fact. ignor.
n in marmore Roma apud Maffaos.
o l. nationē. lib. 5. de uerb ſig.
p in marmore Neapoli
q l.87. C. Th. de decurionibus.

DE CONSVLARI CAMPANIAE. Cap. L.

CAMPANIA inter Lirim fluuiū, nunc Garilianum dictum & Sarnum continetur, ubi eſt Capua eius metropolis, & Neapolis: Nunc terra laboris dicitur a campis laborinis, vel quod ille ager ob fertilitatem ſit elaborandus. De hoc ita Cicero. [r] Campani ſemper ſuperbi bonitate agrorum & magnitudine fructuum, ſalubritate aeris, & pulchritudine regionis. Eam cunctis terris Dionyſius Halicarnaſeus [s] Plinius cum Liuio, Polybius, [t] Virgiliusq; pręferunt, quod vini, frumenti oleique copia ceteris antecellat, unde Felix eſt cognominata. Omnium, inquit Iornandes, [u] non modo Italiæ, ſed pene toto orbe terrarum pulcherrima Campaniæ plaga eſt, nihil mollius cœlo, bis floribus uernat, nihil uberius ſolo, ideo Liberi Cererisque certamen dicitur. Hęc ille. idem L. Florus, & plura Strabo. Itaque aſſignata cuiq; oppido certa frumenti quantitate pro alimentis reliquum Romanis horreis inferebatur. Symmachus, [x] Puteolanis, ait municipibus D. Conſtantinus C L M. modiorum in alimoniam ciuitatis induſit, quę ſumma à D. Conſtante regente Rempublicam media parte mutilata eſt: poſt quem Conſtantius annonam Puteolani populi X X V. M. modiorum adiectione cumulauit, atque ita factum eſt, ut C. M. modiorum eiuſdem populi uictus acciperet: ſed Iuliano moderante Rempublicam, cum Lupus Conſulari iure Campaniæ præſidens Terracinenſium contemplaretur anguſtias V. M. & D C C. mod. Puteolanis municipibus derogans. Terracinenſium uſui deputauit. addit Symmachus, Terracinenſes lauacris publicis Romæ ligna, & calcem reparandis mœnibus ſubminiſtraſſe; magnam quoque ſuum copiam forte duas decimas Campani quotannis Romanis debebant [y] pro quibus tandem mille nongentos quinquaginta ſolidos ſoluerunt [z] Hanc pecuniam primo Conſularis Campanię poſtea P.P. exigit [a] Nec poterant ludum equorum curulium Campani exercere, niſi prius duo millia modiorum fabę pro ſingulis factionibus ad alendos equos currentes Romę contuliſſent [b] ſub Domitiano Memmius Ruffus Conſularis Campanię, in pios ſęuiit. [c] Conſtantino imperante Pompeianus Conſularis Campaniæ fuit; [d] mox Lupus, ut ait Symmachus, deinde Bulephorus [e] huic Felix ſucceſſit, [f] deinde Amphilocius, [g] & alij.

Notitia in Conſulari Cāpanię hęc inſignia oſtendit: Imaginem mulieris pro tribunali ſedentis, à cuius dextro humero cingulum ſuſpenſum ad ſiniſtrum latus obliquè deſcendit, ſiniſtra ſcutum dextra haſtam tenet, in cuius ſummo pręfixa eſt tabella, ubi ſcriptum eſt CAMPANIA. Ipſa in capite titulum cum prominentibus pinnis gerit Nuda pedes, Albaque palla ſuccincta. Viride pallium, à parte ſiniſtra brachio retenta ad genua fidete permittit. Ad dexteram abacus albo tapeto, ut in alijs, inſtratus, librum luteo tegmine tectum ſuſtinet. In Codice Vrſini ſupra rubram pallā albo pallio induitur. Madrucianus pro muliere, virum eodem modo indutum, & pro tribunali ſedentē oſtendit. Ad dexteram liber mandatorum luteo tectus, albo ac ſurrecto tapeto abaco inſtrato inhęret, Vnde apparet ius dicentes propè ſe hunc librum ſemper habuiſſe. Tribunalis, ſeu ut tum appellabant Secretarij forma hęc viſitur: Locus amplus ſellam in medio continet, cui ius dicens inſidet: ſupra purpureæ cortinæ annulis ſuſpenſæ, & à lateribus conuolutę tribunalis faciem aperiunt, id ita deductum & complicatum, velum leuatum vocabatur: [h] Cum uerò de cauſis decidendis, vel reis torquendis, aut

r de lege Agraria contra Rullum.
s lib. 1.
t lib. 3. cap. 5.
u de regnor. & temp. ſucceſ.
x lib. 1. epiſt. 39.
y l. 3. cap ult. de ſuarijs.
z nouel. Valent. de ſuarijs. tit. 37.
a l. 3. C. Theo. de ſuarijs.
b d. nouel Valē.
c l. ult. C. T. de equos curulis.
d Martyrolog. & 12. Maij.
e l.4 C. ſi contra ius uel utilit. pub.
f l.1. C. ut armorum uſus ſit incerto.
g l.10. C.T. de liber. cauſa.
h l.181. C. Th. de decurionib.

condemnandis conſultabant, illud obducebant. Clemens. [a] Aſpicite inquit mundana iudicia, quorum poteſtati videmus tradi homicidas, adulteros, veneficos, ſepulchrorum perfoſſores, latrones, de quibus cum quæſiuerunt, Præfecti iudicio interrogát reos, an illa ita ſe habeant, quibus affirmantibus non continuo eos ad ſupplicium mittunt, ſed per plures dies quæſtiones exercent, cum multo conſilio & velo interiecto. Hoc idem in actis martyrum apparet. [b] Lyſias, inquiunt, introgreſſus obduxit velum, poſteà exiens ex tabella recitauit ſentẽtiam. Et in alijs actis S. Euplij, cum eſſet, aiunt, extra velum ſecretarij Euplius, Calutſianus Conſularis intra velum interius ingrediens, ſententiam dictauit, & foras egreſſus afferens tabellam legit: Euplium Chriſtianum edicta Principum contemnentem, & Deos blaſphemátem, gladio animaduerti iubeo. idem ferme D. Baſilius, [c] Qui rerum, ait in hoc mundo potiuntur, quando facinoroſum hominem morti ſunt adiudicaturi, cortinas obducunt, & experiſſimos quoſque ad cauſæ tranſactionem aduocant: Hæc ille. Securos etiam cum faſcibus, & vultus Principum Conſularis præmittebat, curruque argentato vehebatur, vt ait Caſſiodorus. [d]

Clariſſimus eſt, officiumque habet huiuſmodi. Principem de officio P. P. Italiæ, quem ſolum ex eius apparitoribus accipiebat, item corniculariũ, Tabularios duos pro Numerario, Adiutorem, Commentarienſem, ab actis, Subadiuuam, Exceptores, & reliquos cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam, ſine adnotatione clementiæ principalis. Cæteri omnes Conſulares ad ſimilitudinem Conſularium Campaniæ officium habebant, inquit Notitia.

Officina Conſulariũ ac præſidem Orientis in hoc ab Occidentalibus differebant, quod in illis vnus erat Numerarius, in his pro uno Numerario duo erãt tabularij; Valentinianus enim & Valens, eos primis nominibus mutatis inſtituerunt. [e] qui inquiunt, Numerarij appellari conſueuerant, Conſularium atque præſidum duntaxat tabularij poſt hanc noſtram ſanctionem vocabantur. Mox Gratianus eos duos eſſe voluit, quorũ alterum fiſci res, alterum largitiones tractare iuſſit, His verbis. [f] In prouincijs duo numerarij qui & tabularij collocentur, quo ad vnũ fiſcalis arcæ ratiocinium, Ad alterum largitionales pertinere tituli iubeantur. Hæc ille. Idem Arcadius confirmauit duobus ſuſceptoribus additis: [g] Duos inquit, tabularios ſeu numerarios, & ſuſceptores totidem per vniuerſas prouincias oportere conſtitui clementia noſtra præcepit. Hæc iura in Occidente recepta, in Oriente nunquam obſeruata fuiſſe videntur. Grauis verò pœna his tabularijs ac ſuſceptoribus imminebat, ſi quis ſuæ arcæ rationes in alterius ſcrinium tranſtuliſſet, [h] M. Antoninus tabularios & ipſe in prouinciis inſtituerat, apud quos nomina natorum ingenuorum ſcriberentur, vt ait Capitolinus qui à prædictis ſunt diuerſi. Ab hoc Conſulari & cæteris Conſularibus, Correctoribus, & Præſidibus Italiæ ad P. P. appellabatur. [i] Caſſiodorus [k] Comitem Neapolis, qui illam Vrbem regebat, Conſulari obſecutum fuiſſe ſcribit. Alij Italiæ Conſulares ſequuntur.

a Conſtit. lib. 2. cap. 56.
b apud Suri. 23. Auguſt.
c epiſt. 79.
d in 6 in formula cõſularit.
e in l. 2. C. de Numer.
f in l. 4.
g in l. duoc. C. de ſuſceptor.
h d. l. 4. & d. l. duos.
i l. 27. C. Th. de appell.
k lib 6. variar.

DE CONSVLARE ANNONARIA Tuſciæ Vmbriaque. Cap. LI.

HETRVRIA ſeu Tuſcia ab Oriente fluuio Tibri à Latio, ab Occidente Macro flumine à Ligusbus ſeparatur. Ad Septentrionem Appennino, ad Meridiem mari Thyrreno clauditur. Vmbria verò à Meridie Hetruſcos, ab Occidente Picenos, ab Oriente Sabinos & Picentes, ac Mare Hadriaticum à Septentrione habet. Trecenta eius oppida fuiſſe Plinius memorat, quorum Metropolis fuit Spoletum. His duabus regionibus vnus præerat Tuſciæ Conſularis. [l] Vnde non ab re hæ duæ prouinciæ a Scæuola connectuntur, ac proximo Piceno aggregantur. [m] Epiſtola, inquit, teſtator ab hæredibus petiit, ut regionem Vmbriæ Tuſciæ in Piceno, cõhæredi vxori ſuæ reſtituerent, cum omnibus, quæ ibi eſſent, & mancipiis ruſticis, & vrbanis: quæſitum eſt, cum Eros & Stichus ſerui in diem uitæ teſtatoris in Vmbria, in Piceno actum adminiſtrauerint: Sint autem Damæ, quem teſtator viuus manumiſerat, filii naturales, vtrum eidem Romæ ex codicillis præſtandi ſint, & reſpõdit eſſe. Hic Vmbriæ Tuſcia connexã, ob vicinitatem Piceno adiungitur, & vtraque ab eodẽ Rectore adminiſtrabatur, qui prius corrector fuit. Sub Conſtantino enim Iouius Iulianus Tuſciam, & Vmbriam Corrector rexit; [n] Iuliano Apoſtata imperante, ſolius Tuſciæ Auſonius, [o] ſub Iouiano Terentius, [p] ſub Valentiniano Maximinus, [q] ſed paulo poſt Tuſciæ Conſularis Olybrius fuit: [r] in quo ſtatu pluribus annis permanſit; Valentiniano enim ſecundo, & Theodoſio imperantibus Claudius Tuſciam Conſularis rexit. [s] qua poſtea Vmbriæ iuncta, vtraque ab uno Conſulari eſt adminiſtrata. Tuſcia, adiacenſque regio à copia tritici, vini, caſei, & carnium, quas producit, & Romæ ſuppeditabat, annonaria eſt appellata: Spartianus [t] Aurelianus, inquit, Tetricum, quem triumphauerat, Correctorem totius Italię fecit, id eſt Campaniæ, Samnii, Lucanię, Brutiorum, Apulię, Calabriæ, Hetrurię, atque Vmbrię, Piceni, & Flaminię, omniſque annonarię regionis. Ammianus quoque [u] Hetruriam annonariam appellat: Hoc tempore, inquit, vel paulo ante noua portenti ſpecies per annonariam apparuit Tuſciam. Nec ſolum ad victum neceſſaria, ſed & nongentas vehas calcis ad formas æquęductuum reparandas in vrbem mittebat: [x] Quod & Symmachus prodit. [y] Vmbrię quoque magna fuit fertilitas. Ariſtoteles enim [z] ſcribit in Vmbria ter animalia parere, arbores bis anno fructus, eoſque laudatiſſimos producere, & mulieres plerumque geminos parere. [a] De hac regione ſenſiſſe fertur Poeta, cum dixit,

Bis grauida pecudes, bis pomis vtilis arbor.

Auctor quoque eſt Plinius [b] Cęſarem Vopiſcum cum apud cenſores cauſam ageret, dixiſſe, Campos Roſię, qui ſunt in Vmbria, Italię ſumen eſſe, in quibus perticas pridie relictas gramen operiret. Polybius, [c] hanc regionem & Galliam Ciſalpinam in omnia frugum genera fœcundam eſſe ſcribit, vt ſępenumero modius frumenti Siculus nõ amplius quatuor obolis uenierit; hordei non amplius duobus, dolium vini tantundem, mellis, & farris tantam fuiſſe copiam, ut hominum opinionem ſuperaret: Infinitam verò pecudum multitudinem Italici generis homines aluiſſe, & ad priuatos vſus, & ad neceſſarium exercitibus apparatum abundè alimenta adminiſtraſſe: Hoſpites viatoribus honorificè exceptis, & omnibus ad uictum neceſſariis abunde ſubminiſtratis, non amplius quam ſiliquam, ideſt, tertiam oboli partem accepiſſe. Quare cum populo Rom. affatim annonam exhiberent, iure annonarię hę regiones ſunt appellatę. In indice verò XXII. Cõſularium, ubi habetur annonarii Tuſcię, & Vmbrię, lego annonarię, Conſularis enim ipſe annonarius non uocabatur, ſed prouincię.

l l. 5. C. T. de denunc. & edic. reſcript.
m in l uxorem. 41. §. codicillis. ff. de leg 3.
n ex marmore.
o l. 6. C. T. de numerar.
p l. 61. 65. C. T. de decurion. l. 4. C. T. de iuriſd.
q l. 8. C. T. de accuſat.
r l. 72. C. T. de decur.
s l. 5. C. T. de denunc. uel edit. reſcript.
t in Tetrico tyranno.
u lib 17.
x ut l. 3. C. Th. de calc. coctor.
y epiſt. 39. lib. 1.
z lib. de admirab. auditionibus ſi is liber nõ eſt inſititius.
a Idem & Stephanus.
b in 17. cap. 4.
c lib. 2.

DE

DE CONSVLARI PICENI SVBurbicarij. Cap. LII.

PICENVM vulgo Marchia Anconitana dictũ Pentapolis prouincia uocatur à Synodo V I. Conſtantinopoli habita ſub Cõſtantino Pogonato. hanc Piceni denominationem Feſtus tradit: Picena, inquit, regio, in qua eſt Aſculum, dicta quod Sabini, cum Aſculum proficiſcerentur, in uexillo eorum Picus conſederit. Duplex Picenum fuiſſe Notitia ſignificat, Annonarium, & Suburbicarium, vtrumque à ſuo Conſulari rectum. Valentinianus; [a] Per ſuburbicarias, inquit, regiones vir Clariſſimus Anatolius pabula ad mutationes, manſioneſq; ſingulas animalibus curſui publico deputatis, pro longinquitate itineris ab, vnoquoque oppido certo ac denunciato tempore deuehi ordinabit. Anatolio Valentinus Conſularis Piceni ſucceſſit, [b] aliàs Valentinianus, [c] moa Sophernius. [d] Ante hos ſub Conſtantio Patrunnus Piceni Conſularis fuerat, vt Ammianus [e] ſcribit. In porta Arimini Actæus V. C. Flaminię & Piceni Corrector, Auguſto imperante fuiſſe legitur quod falſum fuiſſe ſupra redarguimus. Codex Vrſini habet ſuburbicanum, quam lectionem non improbo, quia dicitur ſuburbicanum ſicut ruſticanum: Cicero [f] Tuſculanos, Atinates, Arpinates, alioſque vicinos, municipes Romæ Suburbanos uocat. Quod tẽpore belli Punici cum Annibale Piceni ſenſiſſent, illos uicatim habitare Romani coegerunt, & militię loco tabellariorum, ac viatorum officio fungi, uti Strabo [g] memorat, legemque à C. Flaminio Tribuno pleb. latam fuiſſe de eorum agro viritim diuidendo, Cicero [h] refert. Quia ergo in formam ſuburbiorum redactum eſt Picenum, & mœnibus deſolatum, ſuburbicanum potuit appellari. Alij ita dictum volunt quod ea pars Romę propior eſſet, ac fere vrbis ſuburbijs coniungeretur; Nam Plinius [i] ſcribit Romam per directum efficere paſſuum triginta millia D C C L X V. Ad extrema uerò tectorum cum caſtris prætoriis à milliario, quæ erat columna aurata in foro, ut auctor eſt Plutarchus, per uicos omniũ uiarum menſuram colligere paulo amplius L X X. millium paſſuum. Quod ſi quis altitudinem tectorũ addat, dignam profectò æſtimationem concipiat, fateaturque nullius vrbis magnitudinem in toto orbe potuiſſe ei comparari. Hęc Plinius. Poſtea cum Traianus, deinde Aurelianus vrbis pomerium protuliſsẽt, vt Vopiſcus, Eutropius, & Zoſimus referũt, cõſtat vſque ad Tiberis oſtium ſuburbia perueniſſe, quod & Ariſtides Smyrnæus [k] affirmat: Deſcendit hęc, inquit, vſque ad mare, vbi commune emporium, communiſque omnium, quæ terra proueniũt, diſpenſatio. Quicquid nunc Italiæ reſtat, complectu ſuum uniuerſa mihi videtur, una que futura vrbs perpetua in Ionium mare protenſa. Hæc ille. Itaque tã longe ſe extendentibus ſuburbiis, non mirum, ſi Piceni pars ſuburbicaria dici potuit. His concinit Symmachus [l] tum P. V. Spoletum, inquit, ſuburbanitas noſtra eſt. A ſuburbanis enim prouincijs ad P. V. appellabatur. Valens A. [m] Referant, ait iudices de ſuburbanis prouincijs ad pręfecturam ſedia urbanæ, de cęteris ad Pręfecturam Prætorianam. His in locis multa prædia Princeps poſſidebat; inter quæ & bona Fauſtinæ, vnde cõſtitutus erat Rationalis rei priuatæ per vrbem Romam, & ſuburbicarias regiones, cum parte Fauſtinę ſub Comite rerum priuatarum. Picenum verò erat, quod inter Aeſim & Aternum fluuium continebatur. Exceptis decurionibus & his maioribus, per Picenum olim nemo uti equo poterat. [n]

[a] in l.9. C.T. de anno. & tribut.
[b] l. 1. C. de exhib reis. l pen C. T. quib equo. vſ. conceſſ.
[c] l. 17. C.T. de oper. publ. l. 5. C. T. de pact.
[d] l. 71. C.Th. de decurion.
[e] lib 15.
[f] pro Cn. Plancio.
[g] in fi. 5. Geographic.
[h] in Catone.
[i] lib. 3. cap. 5.
[k] in Panegyrico verbis.
[l] epiſt. 20. lib. 2.
[m] in l. 13. C.Th. de accuſ.
[n] l. 1. & ult. C. Th. quib. equor. vſus conce.

DE CONSVLARIS SICILIAE. Cap. LIII.

INSVLÆ Italię adiacẽtes, eius pars eſſe cenſentur, ſicut & alię prouincię, inquit Vlpianus. [o] Sed & prouinciam idem, ait, Siciliam magis inter continentes accipere nos oportet, quę modico freto ab Italia diuiditur. [p] Addunt Iurium Interpretes, [q] inſulas modo non vltra centum millia paſſuum ab Italia & prouinciis diſtent, earum partes cenſeri. Sicilia itaque modico freto ſeparata ab Italia eius pars erit. Item Corſica quę & ipſa non plus centum millibus paſſuum ab ora Liguſtica diſtat, illius pars cenſetur: Sic & Sardinia, quę anguſto freto nouemque millium paſſuum à Corſica diſtinguitur, Italiæ attribuetur, quę nunc Hiſpanię adſcribitur. Sicilia ergo tanquam pars Italię, Conſularem habet Vicario Romę parentem.

Hanc primam Romanorum prouinciam factam Cicero, Sex. Ruffus, & alii uolunt: aliqui Sardiniam fuiſſe malunt, vt Pomponius. [r] Primumque in eam C. Flaminium Prętorem miſſum Solinus memorat. Verum tamen eſt partem Sicilię primo prouinciam factam, totam uerò poſt Sardiniam fuiſſe ſubactam; Tam ſub Repub. quam Principibus diu Prętoria manſit. Inter alios Sext. Biduceus Quęſtore M. Tullio Cicerone ibi Prætor ius dixit, mox C. Sacerdos, deinde C. Verres eam per triennium tenuit, quod Arrheius, cui ea prouincia decreta erat, eo non ueniſſet. Vern Metellus ſucceſſit: Deinde Proconſulem Sicilia obtinuit: Seuerus enim Imperator, ut auctor eſt Spartianus, Siciliam Proconſularem ſorte meruit. Deinde à poſterioribus Principibus commiſſa eſt Præſidibus, ait Sex. Ruffus: Et nunc, inquit, à Conſularibus adminiſtratur. Eo enim tempore ſub Valentiniano Donnus Siciliæ Conſularis erat. [s] ultimo uerò Iuſtinianus illi prętorem dedit, [t] qui etiã impenſarum, quæ in milites fiebant, curam habebat. eiuſdem decreto defenſores & partes ciuitatum Siciliæ confirmabantur. [u]

Vigente Repub. duo Quęſtores vnus Lilibetanus, alter Syracuſanus eius inſulę tributa exigebant. [x] ſub poſterioribus Principibus ad Comitẽ priuatarum Italię hoc onus eſt deuolutum. Vnus verò triũ prouinciarum ſcilicet Siciliæ, Corſicæ, & Sardiniæ Rationalis vectigalium rationes ſcribebat. [y] Ab hoc Conſulari ad P. P. Italiæ olim appellabatur. [z] poſtea ad Quæſtorem palatii ab eo eſt prouocatũ. [a] Aratores Sicilię, ideſt, qui ibi agros poſſidebant decimam frumenti quod colligebant, Romanis penſitarunt: rurſuſque alteram decimam ternis H S. in ſingulos modios uendebant. [b] Hæc erat ſumma D C C C. millium modiorum, qui efficiunt plus ſexaginta ſex millibus noſtrorum ſaccorum tritici. Cũ Ternos itaque H-S. in modios pro hac decima Reſpublica, ex vectigalibus vel ęrario ſolueret, penderetque modius libras 20. efficiebat hæc ſumma circiter libras quatuor ſolidos X I. noſtræ monetę, in ſaccum; Verum quia hoc frumentum populo Romano, aut militibus non ſufficiebat, æqualiter omnibus Siculis tertiadecima imperabatur, datis in modium H S. quatuor; erat fermè ſumma librarum ſex cum dimidia in noſtrum ſaccum. Cicero [c] Inquens de hoc frumento a Sicilia pręſtando, Emũdi, inquit, duo genera fuerunt, unum certarum decumarum: alterum quòd prȩterea ciuitatibus æqualiter eſſet diſtributum. Illius decumani tantum, quantum ex primis decumis fuiſſet, tritici mod. D C C C. millia, pretium autem conſtitutum decumano in modios ſingulos H-S. ternos Imperato H-S. I I I I. ita in frumentum imperatum H S. duodetricies in annos ſingulos Verri decernebantur, quod aratoribus ſolue-

[o] in l. inſula 9. ff de iud.
[p] l noſtinę 99. ff. § 1 ff de verb. ſign. f.
[q] Paul. Caſtren. & alij in d. l. inſula. 9. Bar. de inſula.
[r] in l. 2 § capta, ff de orig. iur.
[s] l. 29. C.T. de curſ publ.
[t] ut indicat eius Nouel 104. quæ non extat, ſed indicat tit. argumentũ Latine conſcriptũ indicat
[u] Nou. 7 . quæ deeſt.
[x] auctoris Cic. in Verrem & Aſconius.
[y] l. 1. C de ſuſcep. & arcar. l. 1. C. Th. commun. de modum.
[z] l. 27. C Th de appell.
[a] d. Nouel. 104.
[b] Cic. in 3. actione in Verrem & Aſconius in diuinatione. Caſſiod. in 6. de Comite qui melius praetat. Plinius Panegyrico.
[c] in 3. in Verri actione.

ret. In alteras decumas ferme ad nonagies, ſic per triennium ad hanc frumenti emptionem Sicilienſē prope centies & tricies erogatum eſt. Ex verbis Ciceronis tres decimæ uidentur à Siculis ſolutæ, prima ſine pretio, altera empta tribus HS. in modium; tertia quatuor. Prætori uerò Siciliæ concedebatur, ut frumentum in cellam, id eſt, in ſuum & familiæ uictum ſumere poſſet, quod æſtimabatur quaternis HS. in modios tritici, binis in hordei, & ex ærario hæc pecunia numerabatur: poſtea uerò non decima ab aratoribus, ſed quinquageſima, aut quadrageſima, ut ab alijs prouinciis exigi cœpit. [a] Naues præterea ſuo ære inſtructas, nautas, & milites, Siculi præſtabant. Cicero, [b] Nauem inquit, imperare ex fœdere debuiſti, remiſiſti in triennium: Militem nullū unquam popoſciſti per tot annos. & alibi. [c] Superiorum prætorum conſuetudo cum hæc fuiſſet, ut naues ciuitatibus, certusque numerus nautarum, militumque imperaretur, maximæ & locupletiſſimæ ciuitati Mamertinę, nihil horum imperauiſti: & rurſus Sumptū omnem in claſſem frumento, ſtipendio ceterisque rebus ſuo quæque nauarcho ciuitas ſemper dare ſolebat. & paulò poſt. Erat hoc ut dico factitatum ſemper non ſolum in Sicilia, ſed in omnibus prouincijs, etiam in Sociorum, & Latinorum ſtipendio, ac ſumptu, tum cum illorum auxilijs uti ſolebamus: Hæc ille. Septendecim populos Siciliæ fuiſſe idem Cicero [d] ſcribit, cuius metropolis fuere Syracuſæ, ubi Prætor, ſeu Præſes per hyemem degebat, quod ea eſſet maxima pulcherrimaque omnium Græcarum urbium. Cicero, [e] Vrbem, inquit Syracuſas maximam eſſe Græcarum urbium pulcherrimamque omnium ſæpe audiſtis. Eſt Iudices ita, ut dicitur, eaſque quattuor maximis urbibus cōſtitiſſe ſcribit. Hic erat Baphium Syracuſanum Siciliæ appellatum, ubi veſtes Principis purpura tingebantur: Vere autem prætores inſulam circūibāt coitus, inquit Cicero, hic ſitus, atque hæc natura eſſe loci cæliqué dicitur, & nullus unquam dies, tam magna turbulentaq; tempeſtate fuerit, quin aliquo tempore Solem eius diei homines viderent: Deinde æſtate ſumma, inquit, cæteri prætores obire prouinciam, & circumcurſare conſueuerunt, aut etiam in tanto prædonum metu, & periculo ipſi nauigare: Hæc ille. Siculis ius Latij C. Iulius Cæſar dedit. M. Antonius Conſul ciuitatem. [f] Hi ſunt quattuor Italiæ Conſulares, qui Vicario Romæ ſuberant; Nunc ad duos Correctores, qui eidē parebant veniemus.

a l. modios. 9. C. de ſuſceptoribus & arcarijs.
b in actione 6. in Verrem.
c in 7. actione.
d in 7. actione.
e in 6. actione.
f Cicero in 4. ad Atticum.

DE CORRECTORIBVS APVLIAE & Calabriæ, item Brutiorum & Lucaniæ. Cap. LIIII.

A Silari flumine vltra Campaniam vſque ad Laum flumen tenuere Lucani, ut Plinius refert, nunc Baſilicatam uocāt; inde uſque ad Leucopetram promontorium ſequūtur Brutij, a Brutia regione, iquit Iornandes, olim nominati, nunc Calabri dicuntur. Antiquitus hæc regio Oenotria nuncupata, ubi Græci reſederunt, quæ peninſulam efficiens Tarentum vſq; eius Calabria, mox uſque ad Garganum montem Apulia, ſed nunc tota à Lao flumine Tarentum uſq; eſt Calabria, cuius illa ciuitas erat metropolis: ubi purpura veſtes Principis tingebantur. His quattuor regionibus duo dati ſunt Correctores; alter Apuliæ & Calabriæ; alter Lucaniæ & Brutiorum. Conſtantino imperante Claudius Plotianus harum correctorem extitit, [g] mox Mechilius Hilarianus, [h] deinde Octauianus, [i] ſub Valentiniano Symmachus. [k] Correctoris Apuliæ & Calabriæ inſignia in calce operis a Notitia oſtēduntur, ut inde veluti in ſimulachro aliorum correctorum inſignia & officium conſpiciantur. Sunt autem in ſummo auratæ columnę, duo auerſi, ſed ita connexi Principes, ut in vnū deſinant: Ingenioſum inuentum ad miram duorum Imper. concordiam oſtendendam: Nigra tenuiſque linea utriuſque caput & corpus diuidit, ut fermè ea inuiſibili hac diuiſione ipſorum unitas minime tolli poſſe videatur. Prope eſt abacus albo tapeto inſtratus, qui librum rubro corio tectum ſuſtinet, infra imago eſt oppidi cum hac inſcriptione PROVINCIA APVLIA ET CALABRIA. Vnus enim corrector utrique præerat regioni. In manuſcriptis vultus tantum duorum principum apparent. Liber auro tectus cœruleo ſurrectoque tapeto nititur, in cuius dorſo hæ notæ leguntur, FL. VAL. CORR. IVSS. DD. quas ita interpretor, Fœlix liber uendicandus à laterculo correctori iuſſu dominorum. Impreſſi notis carent. Meus codex tergum libri purpura tectū oſtendit. Officium habebat ut Conſulariū, excepto Principe, qui ex eodē officio accipiebatur uidelicet ipſum Principem, Corniculatium, Tabularios duos pro Numerarijs, Commentarienſem, Adiutorem, ab actis, Subadiuuam, Exceptores, & cęteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annotatione clemētię principalis. Cæteri Correctores ad ſimilitudinem Correctorum Apuliæ & Calabriæ officium habent. Ab his ad P.P. appellabatur. Conſtantius ad Taurum P.P. [l] De Sardinia, inquit, Sicilia, Campania, Calabria, Brutijs, & Piceno, Aemilia, & Venetia, cęterasq; interpoſitas appellationes laudabilis ſublimitas tua more ſolito debebit audire, competenti appellatione terminandas. Præfectus.n. Vrbi noſtra reſponſione prædictis cognitionibus ſibi temperādum eſſe cognouit. Symmachus verò [m] refert a Correctore Apuliæ, quem Moderatorē appellat, ad Pręfectum vrbi prouocari. Lucani Romanis ſuea pendebant: unde Lucanica. Brutij dabant boues, ſicut [n] Strabo ſcribit. Dimidias quoque decimas ſuum & pecorum quæ alebant, & aliquot millia amphorarū vini tradidiſſe videntur. [o] Caſſiodorus, [p] Hinc, inquit, montuoſa Lucania ſues pendet: hinc Brutij Boū pecus indigena ubertate pręſtant. Fuit nimium utrunque mirabile, ut prouinciæ tantæ ciuitati ſufficerent, & ampla ciuitas earum beneficijs victualium indigentiam non haberet. & ſubijcit, iuſtum his ſtatutum fuiſſe pretium: Hæc ille. Inde Princeps plebi & prætorianis militibus carnes ſuillas elargiebatur, certo viro ad hoc munus deſtinato. Zoſimus, [q] Maxentius, ait, adminiſtris Marcelliano & Marcello tribunis militum, & Luciano ſuillæ carnis præbitore, quam fiſcus populo Romano largiebatur, & aulicis pręterea militibus, quos prętorianos vocant, in regium ab his ſolium collocatus eſt. Vopiſcus. [r] Statuerat, inquit, uinū gratuitum populo Romano dare, quemadmodum oleum & panis & porcina gratuita præberentur, ſic etiam vinum daretur, quod tamen nō fecit. Lucani ad euitādas difficultates, quæ oriebantur, 400. ſolidorum nomine ſuum permittente principe ſoluerunt. (Nouel. Valentiniani. tit. 37. de ſuarijs) Vicarij Romę pręſides ſequuntur.

g l. 1. C. T. de reparat. appellat.
h l. 1. C. T. de appellat.
i l. ſi quis Decurio. 21. C. de ſalario. l. uniuerſos.
j C. de Decurio
k l. 1. C. T. ad ſlamen.
l. 2. C. T. de epiſc. & cler.
l. 25. C. T. de curſu publico.
l in l. 27. C. T. de appel.
m epiſt. 37. li. 1.
n in quarto.
o l. 4. C. Theo. de ſuarijs.
p lib. 11. ad Vitalianum Cancellarium, Lucaniæ & Brutiorum.
q lib. 4.
r in Aureliano.

DE PRAESIDIBVS SAMNII & Valeriæ. Cap. LV.

SAMNITES ab Occidente, Truento, ab Oriēte Aterno fluminibus a meridie Apennino, Campanisq; clauduntur, a Septentrione mari Hadriatico, nūc Aprutios vocāt. Hos quinquaginta annis, inquit Iornandes, Fabij, ac Papirij pares ac liberi ita domuerunt, atq; urbes diruerūt, ut hodie Samnium in ipſo Sānio requiratur, nec facile appareat materia XXIIII. triumphorum: Hæc ille. Iuxta

hos

hos eſt Valeria regio, à via, & ciuitate Valeria dicta, quæ vt tradit Strabo, à Tiburtinis initium capiens, ad Marſos, & Corfinium Pelignorum Metropolim extenditur, & partem Latij continet. In ea Latij vrbes ſunt, Valeria, Bonifacij IIII. Pontificis Patria, nunc extincta, Arſeoli, & Alba, propè quam, eſt ciuitas Cuculum. In Romæ verò conſpectu ſunt Tibur, Præneſte, & Tuſculum. Valeriæ Metropolis erat Amiternum, hodie Aquila dicta: Harum Præſides Vicario Romæ parebant, ſicut & ſequentes.

DE PRAESIDIBVS Sardiniæ, & Corſicæ. Cap. LVI.

SARDINIAM à Sardo Herculis filio, qui primus eam occupauit, vocatam ferunt. Prima populi Romani prouincia à M. Pomponio eſt facta anno Vrbis DXXI. & biennio poſt Corſica à C. Papirio, ſed vtraque ab vno Prętore regebatur, primuſque M. Valerius vtranque adminiſtrauit, ſub poſterioribus verò Auguſtis ſunt diuiſę, & ſingulæ ſingulis Prężidibus commiſſæ: Nunc, inquit Sex. Ruffus à ſuis Præſidibus reguntur; Cõſtantino enim imperante Feſtus Sardiniæ pręſes fuit, [a] cum Felix eſſet Corſicæ [b] ſub Conſtantino etiam Conſtantini ſucceſſore Bibulenius Reſtitutus Iolam Sardiniam Præſes rexit: [c] ſub Valentiniano, & Valente Laodiceus: [d] ſub Gratiano Matronianus: [e] & id vſque ad Notitiæ tempora permanſit. Poſtremo recepta à Vandalis Africa, Iuſtinianus illos Præfecto Prætorio Sardiniam tribuit: Itaque non amplius Italię, ſed poſtea Africæ prouincia eſt habita: [f] Nunc verò Hiſpaniæ annectitur. Frumentum & ipſe Romæ pendebat, Hircius de bello Africo, item Liuius, Iulius Cæſar præ decumis octauas frumenti imperauit: [g] Prudentius.

a l. 3. C. T. de pænis.
b l. 2. C. T. de tempor. curſu.
c l. 2. C. de canon. præd. & diſtrah. pignorib. tribut. cauſa
d l. ante pe C. de his qui accuſ. nõ poſſ. l. 12. C. T. de accuſat.
e l. 1. C. ad l. Iul. repetundar. l. 2. C. T. eodem.
f l. 2. §. Deo atque C. de offic. P. P. Africæ.
g lib. 2. ad Symmachum.
h lib. 2. ep. 114.

Nec det vela fretis Romana, nec horrea rumpat,
Sardorum, congeſta vehens granaria claſsis.

Symmachus, [h] Benignus, inquit, rei frumentariæ negociũ peruigili animo executus, nihil de Sardinia reportauit, niſi bonam cõſcientiam, & malam valetudinem. Horreis autem tantum frugis inuexit, quantum illi prouincię anni fortuna contulerat. Corſica verò modico freto à Sardinia diſcreta, & aliquanto minor 390. milliaria circuit, prius Cirna, à Cirno Herculis filio dicta. Vinum producit optimum, alumen, & ferrum. Et ipſa ſuum habebat Præſidem, [i] Ab his Rectoribus ad P. P. Italiæ appellabatur, [k] quod Conſtantinus ſtatuit, cum antea ad P. V. prouocaretur.

i l. 2. C. T. de tẽpor. curſ.
k l. 27. C. T. de appell.

Horum Præſidum inſignia erant, duorum Principum velut vnius viri effigies, duos vultus, & pectora exprimens, nigra enim linea vtriuſque caput, & totum corpus diuidit: Vnum eſſe ob communem conſenſum duorum Principum Imperium, melius exprimi non poterat. Abacus purpureo tapeto tectus, erectum librum ſuſtinet, infra oppidi effigiem habet, ſupra nomine ſuæ prouinciæ inſcripto, vt apud Notitiam in Pręſide Dalmatię viſitur. Officium habebant vt Correctores. Vnus Rationalis trium prouinciarum tributa exigebat, Siciliæ, Sardinię, & Corſicæ, vti apud iura legitur, [l] & Notitia interpretatur. Hi ſunt Italiæ Magiſtratus, qui Romæ Vicario obtemperabant: Nunc de aliis, qui Vicario Italiæ ſuberant eſt diſſerendum, & ſic à Notitia ſumpti.

l in l. 1. C. de ſuſcep. et arcar. l. 1. C. T. commun. diuidun.

DE VICARIO ITALIAE. Cap. LVII.

PRAETER Vicarium Romę, alium habebat P. P. Italię, cui quattuor parebant Conſulares, vnus Venetię, Iſtriæque, alij Aemilię Liguriæ, & Flaminię, cum Piceno. Tres verò Prężides, Alpium Cottiarum, Rhetiæ primæ, & Rhetię ſecundę. Vicario enim Romę regiones ad Orientem velut antiquę Italiæ committebantur. Huic aliæ ad Occidentem, quę ante Triumuiros Reipub. cõſtituendę extra Italiam cenſebantur, ſcilicet, Galliç Ciſalpinę, & Liguriæ. à quibus omnibus ad hunc Vicarium prouocabatur. Reperitur Romę quoddam epigramma, quo Claudio Euſebio Vicario Italiæ ob ſingularem eius virtutem addita eſt Aemilia, quę prius Vicarij Romę fuerant Conſtantino imperante Iulius Verus Italię Vicar. extitit, [m] cui Septimius Baſſus ſucceſſit: [n] huic ſub Valẽtin. Fauentius: [o] mox Catafronius: [p] deinde Italicus. [q] Hic Vicarius in primo indice Notitiæ recenſetur, nulla poſtea eius inſignium, officii, aut magiſtratuum ſit mentio, vel quod aliqua folia ſint deperdita, uel quod iam à Barbaris hæc regio vexabatur: Aemiliam enim & adiacentes prouincias ſed deuaſtatas vidiſſe, & ciuitates ſemirutas D. Ambroſius deplorat. Hanc cladem prius Alaricus, deinde Attila Hunnorum Reges intulerunt. Verum inſignia & officium, vt alij Vicarij, habebat. Eius verò Magiſtratus ex iuribus collectos explicabimus, a Conſulari Venetię, & Iſtriæ, auſpicati.

m l. 4. C. T. de priuil. eor. qui in ſacr. palat. mil.
n l. 1. C. ſi quis eam cauſas tut.
o l. 3. C. de agricol. & cenſit.
p l. 3. C. T. de curſu publico.
q l. 1. C. T. de indict. ſollic.

DE CONSVLARI VENETIAE, & Iſtria. Cap. LVIII.

VENETIA à flumine Atheſi vſque ad Timauum extenditur, vulgo Marchiam Triuiſanam vocant, quæ à Longobardis Marchionibus Taruiſij ſedem habentibus nomen habuit, quemadmodum alius in Piceno Anconæ degens, Marchiæ Anconitanę nomen dedit. Venetię Metropolis erat Aquileia, prima poſt Romam Italiæ ciuitas, vbi prouincię theſaurus conſeruabatur, & ſi imperãte Auguſto, extra Venetiæ fines cenſebatur, vt lib. 5. auctor eſt Strabo. A Timauo autem vſque ad Arſiam fluuium non longe à Polà eſt Iſtria, cuius caput eſt Iuſtinopolis. His duabus regionibus vnus Conſularis ſub Vicario Italię, pręerat. Imperante Conſtantino hę prouinciæ Correctorem habuere Cæcilianum Placidum, vt ex marmore Neapoli conſtat, quod eſt ſequens.

M. MÆCIO MEMMIO BALBANO CÆCILIANO PLACIDO C. V. PONTIFICI MAIORI AVGVRI XV VIRO SACRIS FACIVNDIS CORRECTORI VENETIARVM, ET ISTRIÆ, PRÆFECTO ANNONÆ VRBIS SACRÆ CVM IVRE GLADII, COMITI ORDINIS PRIMI, COMITI ORIENTIS, AEGYPTI, ET MESOPOTAMIAE, IVDICI SACRARVM COGNITIONVM TERTIVM CONSVLI ORDINARIO PATRONO PRAESTANTISSIMO REGIO PALATINA POSVIT.

Poſtea hę prouincię Conſularem habuere, vt ſub Valentiniano Florianum.

In Venetia, & Iſtria erat Ciſſenſe baphium vbi ſericum & lana Principis tingebantur.

r l. 1. C. T. ex aſt. quæ ſuſp. tum eſt in C. T. de excuſ. & exaſt.
s Notitia ad com. larg.

DE

DE CONSVLARIBVS AEMILIAE, Flaminiæ, & Piceni. Cap. LIX.

GALLIA togata, erat tota ea regio, quę eſt intra Padum, Apenninum, Rubiconem, ac Trebiam vt Plinius, Ptolemæuſque referũt, ita dicta, quod ciuitate donati, toga Romana eius incolę uterentur. Totus hic tractus in duas regiones diuiditur, Flaminiam, & Aemiliam. Nam M. Aemilius Lepidus, & C. Flaminius Coſſ. deuictis Liguribus Apuanis, ne in ocio milites tenerent, alter Roma per Thuſciã & Vmbriam Ariminum vſq; uiam à ſe Flaminam dictã ſtrauit: [a] Alter Placentia ad Ariminum, Aemiliam; Itaque Flaminia eſt appellata, quę Ariminum, ducit cuius metropolis fuit Rauenna. Aemilia verò eſt, quæ inde Placentiam tendit. Nos tamen ita diuidemus, vt quod eſt ab Aeſi ad Aternum fluuium, ſit Picenum, ſeu Marchia Anconitana: ab Aeſi ad Rubiconem Flaminia, quam Romandiolam appellant: Inde Placentiam vſque, aut ad flumen Trebiam Aemilia. M. enim Aemilius Lepidus ibi Proconſul, totam eam prouinciam reformauit; inter alias ciuitates Regium dirutum inſtaurauit; quod etiam oſtendit hęc antiqua inſcriptio, M. LEP. CIV. REG INST. quam Valerius Probus ita interpretatur, M. Lepidus ciuitatem Regij inſtaurauit, ibique forum cauſarum habuit; vnde Regium Lepdi forum appellatur. Hęc regio ab ipſo Aemilia eſt dicta, quę prius Aurelia vocabatur, ſed hodie tota Longobardia Bononiam vſque ecoſetur. Flaminiam verò Carolus Magnus Eccleſię tradens, tanquam territorium ad Romam ſpectans Romandiolam appellauit. His duabus regionibus duo pręfuere Conſulares, alter Aemilię; alter Piceni, & Flaminię. Aemilia poſt Diocletianum ſemper Conſularem habuit: Conſtantioo enim imperãte, eius Conſularis Rufinus fuit: [b] deinde ſub Conſtantio Dulcitius, [c] Reperitur tamen Aemilia cum Liguria quandoque Cõſulari commiſſa. Conſtantinus enim Vlpio Flauiano utramq; regendam tradidit. [d] Valentinianus ſecundus & Theodoſius Romulo. [e] pro arbitrio namque Principum uarij ſtatuebantur magiſtratus.

a Strabo lib. 5.
b l. 1. C.T. de ve- … g. & commiſſ.
c l. 2. C. de agri- … & cenſit.
d l. 2. C.T. de ex … or. ſiue ſord. … ner.
e l. 4. C.T. de de- … or. vel edit. … Gr.

DE CONSVLARI LIGVRIAE. Cap. LXI.

DVBIVM non eſt Ligures nunc eos eſſe, qui ab Apennino inter Macram, & Varum, & mare Tyrrhenum continentur, quorum caput eſt Genua, ſed olim ulterius etiam per Apenninum ad eos Subalpinos, qui vulgò Pedemontani vocantur, & Vercellas protendebantur, Aſtamque Coloniam, Dertonam, Statellamque complexi vſque ad montem Baliſtam in Regienſi agro nunc mõtem Valeſtrum nominatum, ac montem Lętum ſeu Sancti Peregrini perueniebant, & Piſas uſque extenſi fuiſſe videntur. [f] His ergo populis, ut numeroſis, latamque regionem tenentibus proprius datus eſt Conſularis, qui ſub Arcadio Arrianus fuiſſe legitur: [g] Quandoque tamen Æmiliã, & Liguriam unum Conſularem rexiſſe, ſupra diximus: [h] Ligurię caput tum erat Mediolanum, vbi totius prouincię pecunia publica condebatur, cui Pręfectus theſaurorum Mediolanenſium Ligurię uocatus ſub Comite Largitionum reſidebat. Hi ſunt quattuor Conſulares, qui Vicario Italię parebant, nunc de eius Pręſidibus eſt tractandum.

f … Liuius lib. 10. … bello Macedo… et Aſiatico … Decad 4.
g l. 4. C.T. unde …
h l. 2. C.T. de ex… ord. ſiue ſord. … mer.

DE PRAESIDIBVS AMPLIVM COttiarum Retiæ I. & II. Cap. LXI.

COTIÆ alpes ſunt, vbi nunc mõs Cineſius dicitur, a Cotio Rege appellatę, qui XII. ibi ciuitates condidit, ut Plinius [i] memorat. Is Marcellino teſte, [k] Cęſari Auguſto amiciſſimus fuit, ſed eo, & filijs extinctis, hæc regio à Nerone in poteſtatem Imperij Romani redacta, & Latij iure donata, [l] proprium Pręſidem accepit. [m] Incipiunt hę Alpes, ut ait Marcellinus, à Segouione oppido, quod nunc Suſam uocant, vbi Cotij ipſius ſepulchrum memorabile viſebatur, aliaque oppida vſque ad Noualeſſam continebãt. Alpes Gallicum vocabulum, & pro altis mõtibus accipi Seruius ſcribit: Goropius lib. 1. Gallicorum glaciem montium ſignificari ſua lingua affirmat. Retia verò ut Stephanus, & Ptolemæus [n] referunt, etiã ipſa eſt in Alpibus, quę Galliam Ciſalpinam, à Germanis diuidunt, ab Occaſu montẽ Adulam fonteſque Danubij habet, ab Oriẽte Lycum flumen, quod Danubium influit, Retiamque à Vindelicia ſeparat: ad Septentrionem Danubio, ad Meridiem Alpibus clauditur, & hæc Retia prima ſeu ſuperior uocatur. Vltra Lycum vſque ad Oenum fluuium Orientem verſus, & Vindeliciam, Retia ſecunda, ſeu inferior eſt dicta. Hodie hunc tractum Sueuiam nominant: Huius metropolis fuit Auguſta Vindeliciorum, vbi pecunia Principis à Procuratore theſaurorum Auguſtę Vindelicienſis Retię ſecundæ nuncupato ſeruabatur. Hæ duę regiones à duobus Pręſidibus adminiſtrabantur, & Italiæ Vicario parebant: Olim utraque regio ab vno Prætore regebatur. Tacitus, [o] Infeſta Retia, cui Pactius Septimius Prętor erat incorruptę erga Vitellium fidei. P. quoque Aelius Pertinax, qui poſtea imperauit, ſub M. Antonino Pręter Retias gubernaſſe fertur; ſed idem Tacitus eas quandoque à procuratoribus adminiſtratas fuiſſe ſcribit. [p] Caſſiodorus [q] ipſas munimina Italię, & clauſtra prouinciæ uocat, quę, inquit, non immeritò ſic appellata eſſe iudicamus, quando contra feras, & agreſtiſſimas gentes ſunt uelut quædam plagarum obſtacula, Retia Italiæ eas eſſe ſignificat: Alii a Reto Duce deriuant: In his limiti Rom. Imperij erecto, Dux cum militaribus copiis præerat. Hi ſunt Magiſtratus prouinciarum, qui Vicario Italiæ eiuſq; Præfecto obtemperabant. Præter hos Comes rei militaris cum XVI. fermè præſidiis Italiã cuſtodiebat. Nunc ad Illyrici prouincias eſt ueniendum.

i lib. 3. cap. 15.
k lib. 15.
l Tacit lib. 3.
m Eutrop lib. 7. cap 6. Vopiſcus in Aureliano.
n lib. 2.
o in 10.
p lib. 17.
q lib. 7. uariar in formula Ducatus Retiarum.

DE VICARIO ILLYRICI OCCIDENtali. Cap. LXII.

TERTIVS in Occidente fuit Vicarius Illyricanæ Diœceſeos & ſi à Notitia omiſſus, quod ea regio tum à Barbaris teneretur. Illyricum prius C. Iulio Cæſari cum Gallia Ciſalpina eſt demandatum, [r] deinde ſub poſterioribus Principibus Italiæ annexum. Id ol m Claudio iuniore imperãte Thracas, Myſos, Dalmatas, Pannonios, & Dacos, continebat, vt Pollio ſcribit, [s] poſtea quicquid eſt circa Danubium vſque ad Pontum Euxinum Illyricum eſt dictum, inquit Zonaras Duplex Arcadio & Honorio imperantibus eſt factum, ut in P. P. Orientalis Illyrici expoſuimus, alterum Orientale, alterum Occidentale. quod Herodianus [t] dicit Italiam à Germania diuidere, ad Pręfectumque Prætorio Italię, pertinebat, cuius ſex prouincias Notitia recenſet.

r Tranquill. in C. Iulio cap. 22.
s in Claudio.
t in Alexandro.

Duas

Duas Pannonias primam, & ſecundam, Noricum
Mediterraneum, & Ripenſe, Sauiam, & Dalmatas,
ea quibus ſola Pannonia ſecunda Cóſularem habe-
bat. Quare cum ad Elpidium Pannonię Conſularē
a l. 6. C. T. de veteran. Conſtantinus ſcribit, [a] de ſecunda eſt intelligen-
dum. Sauia Correctorem, reliquę Pręſides habuere.
Huic Illyrico & Africę P.P. Italiæ imperabat. Mar-
b lib. 16. cellinus,[b] Valentinianus inquit, Mediolanum, va-
lens Conſtantinopolim diſceſſit, & Orientem quidē
regebat poteſtate Præfecti Saluſtius, Italiam uerò cū
Africa & Illyrico Mamertinus. Hæc ille. Illyrici re-
giones ita ſe habebant, vltra Oenum fluuium, à
quo Retiam ſecundam terminari diximus, Oriētem
Noricum. verſus erat Noricum, quod vſque ad Cecium montē
perueniebat, à Meridie & Alpibus vſque ad Danu-
bij ripas verſus Septentrionem extendebatur, & ob
id huius regionis pars Ripenſe Noricum vocabatur,
hodie Bauaria dicitur. Aliud Noricum mediterra-
neum dicebatur, cuius Pręſes Conſtantino imperan
te, erat perfectiſſimus, vt apparet ex ſequenti inſcri-
ptione apud Celeiam Stiriæ in pariete templi Fran-
ciſcanorum. D. N. FL. CONSTANTINO CLE-
MENTISS ATQVE VICTORI AVG MARTI-
c vir perfectiſſimus. NIANVS V. [c] P. PRÆSES PROVINCIAE NO-
RICI MEDITERRANEI.

Vltra montem Cecium ad Orientem vſque ad flu
uium Aenonem inter Alpes Liburniæ, & Danubium
Pannonia I. eſt Pannonia prima ſeu ſuperior, nunc Auſtria voca
Pannonia II. ta, quæ à Præſide regebatur.

Vltra Aenonem Draua, & Danubio, Pannonia in-
ferior clauditur, vbi iſter Draua miſcetur. Nūc Boſ-
ſina & Seruia nominatur, cui Conſularis præerat.
Sauia. Inter Sauum verò & Drauam Sauia eſt, nunc Croa-
tia dicta, cui pręerat Corrector. Aliqui exiſtimant,
vbi nunc eſt Seruia & Boſſina, Sauiam fuiſſe, quod
ego non affirmo. Præſidis Valeriæ, quę nunc Stiria
dicitur, iiſdem finibus clauſæ, Notitia non meminit,
cum tamen proprium infra illi Ducem aſſignet, for-
tè à Conſulari Pannoniæ ſecundæ regebatur. Tres
ergo diœceſes P. P Italiæ parebāt, Italia, Illyricum
& Africa, cuius ſolius Vicarij inſignia, cum ſuis Con
ſularibus, correctoribuſque, & Pręſidibus, eorumq;
imaginibus Notitia oſtendit, Illyrici verò Conſula-
rem vnum, & Correctorem, quattuorque Pręſides
in Indice tantum recēſet, ſed nullum eius Vicarium
nominat, aut Pręſidum inſignia, vel officia repre-
ſentat, quæ tamen quemadmodum Vicarij Africę,
& aliorum olim cum ſuis magiſtratibus exercitata
fuiſſe conſtat. Sub Valētiniano enim III. & Theodo-
ſio, ea regione ab Hunnis deuaſtata, vt auctores ſunt
D. Proſper & alij, Rectores eo mitti deſiere. Paulus
d lib. 14. Diaconus.[d] Per hæc tempora, inquit, ſcilicet Theo-
doſij Iunioris. Hunnis Thracias, & Illyricum popu-
latione vaſtantibus, exercitus qui Siciliæ moraba-
tur, ad defenſionem Orientalium prouinciarum re-
e lib. 15. uertitur: & alibi, [e] ſub Martiano, & Valentiniano
Iuniore, Rex, ait, Hunnorum Attila, dum regnum
intra Pannonias, Daciāmque gereret, Macedoniam,
Myſiam, & Achaiam, vtraſque etiam Thracias, im-
f Iornandes. maniſſima rabie deuaſtabat. Alij [f] volunt Valenti-
nianum Placidiæ Theodoſio ſocero Illyricum ceſ-
ſiſſe, vt Eudoxiam eius filiam vxorem haberet. Nul-
lus ergo ibi tum Occidentis Vicarius, aut Præſes.
Sed nec vllus Comes aut Dux rei militaris fuit. An-
tea verò Vicario Illyrici ſex prouinciæ paruerunt,
quàs, à Conſulari Pannoniæ ſecundæ vt diginiore
incipiens, pro uiribus reſtituere conabor.

DE CONSVLARI PANNONIAE ſecundæ, & correctore Sauiæ, ac præſide Pannoniæ primæ, & vtriuſque Norici. Cap. LXIII.

PANNONIA intra Sauum flu-
uium & Danubium clauſa, à Ti-
berio Cæſare uiuente Auguſto
biennio eſt ſubacta. Peoniam
appellari Appianus ſcribit, quā
Zonaras, & aliqui diuerſam fa-
ciunt, & in Macedonia ad Axiū
flumen conſtituūt. Ptolemæus
in duas Pannoniam diuidit, ſuperiorem ſeu primam Pannonia II.
vbi nunc eſt Auſtria, & inferiorem, ſeu ſecundam,
Narbone fluuio à prima ſeparatam, nunc Vngaria
dicitur. Prius Proconſularis fuit, ſiquidem Seuerus
A. vt ſcribit Spartianus, Pannonias proconſulari Im-
perio rexit. Mox hæc diu Conſularis fuit. Eius enim
Conſtantio imperante, Africanus, [g] & mox Elpidius. *g Marcel. lib. 16.*
Conſulares extitere, [h] cui ſub Iuliano Apoſtata Sex. *h l. 6. C. Th. de*
Victor Hiſtoriographus ſucceſſit, qui poſtea etiā vr- *veteran.*
bi pręfuit, ut Marcellinus [i] ſcribit. Hunc Fortunatus *i lib. 21.*
ſub Valētiniano in eodem magiſtratu ſequutus eſt. [k] *K l. 27. C. Th. de*
Superior verò ſeu Pannonia prima præſidem ha- *curſu public.*
bebat. Huius metropolis erat Sabaria, vbi prouinciæ Pannonia I.
theſaurus ſub præpoſitum theſaurorum Sabarienſiū
ſeruabatur. Pannoniæ annis 50. ab Hunnis retentæ,
anno ſalutis 429. ſub Valentiniano ſecundo ſunt re-
ceptæ, ac ſurſus amiſſæ. [l] Oſtrogothi enim, qui Hun- *l auctor Marcellini Comit.*
nis ſuperatis circa Danubium reſederant, cum Illy-
ricum vaſtare cœpiſſent, eas à Leone primo A. cum
Myſia acceperunt, & illi Theodoricum [m] Theo- *m Blond. prima*
domitis ex Aſilona concubina filium, obſidem de- *Decad. lib. 1.*
derunt.

Sauia citra Sauum, à quo nomen accepit, ſita, vbi Sauia.
eſt Liburnia, Correctorem habuit, cuius ſub Conſtā-
tio Rectorem fuiſſe Africanum Marcellinus [n] ſcri- *n lib. 15.*
bit, ſed Correctorē intelligit. Huius metropolis erat
Sciſciana, vbi prouinciæ theſaurus reponebatur, cui
præerat præpoſitus theſaurorum Sciſcianorum Sa-
uiæ nuncupatus. Hic etiam Procurator monetæ Sci-
ſcianæ ſub Comite largitionum monetam percuti
curabat. Sauiam & Pannoniam ſecundam limites
Rom. Imperij vnus Dux cum pluribus numeris tue-
batur, & alius Pannoniam primam.

Noricum Cecio monte ad Orientem à Pannonia Noricum.
diuidebātur, ab Occidente Oeno fluuio à Vindelicia
& vſque ad Danubium Septentriónem verſus exten
debatur. Duplex erat Noricum, Ripenſe vltra Nara-
bonem, ſecundum Danubij ripam tendens, & illud
quod eſt citra, Mediterraneum vocatum, vtrumque
ſuum pręſidem habebat. Prius à Procuratoribus,
Galba imperante adminiſtrabatur. Tacitus. [o] Duæ, *o lib. 7.*
inquit, Mauritaniæ, Retiæ, Noricum, Thraciæ, &
quę aliæ procuratoribus cohibentur. Dalmatię præ-
ſes ſequitur.

DE PERFECTISSIMO PRAESIDE Dalmatiæ. Cap. LXIIII.

DALMATIA à monte Sardo-
nio verſus Septētrionem ad ma-
re Hadriaticum, & Meridiem
contra Apuliam protenditur: ab
occaſu habet Liburniam, ab
Orientē Macedoniam, à qua Dri
lone fluuio diuiſa, antiquum no
men retinet. Quattuor habebat
metropoles, Ladeam, Salonam, quę alio nomine Spa
latum dicitur, vbi erat præpoſitus theſaurorum Sa-
lonitarum, Dalmatiæ, ſub Comite largitionum, &
Baphium Salonitarum Dalmatiæ vocatum, vbi ſeri-
cum, & lanæ Principis purpura tingebantur. Hic

etiam

etiam arma fabricabantur. Aliæ metropoles fuere Antibarus, & Raguſa, Latinum habentes idioma; reliquæ Sclauono ſermone, & habitu vtebantur, vt ait Gulielmus Tiri Archiepiſcopus.[a] Dalmatia olim Proconſuli Macedoniæ paruiſſe aliquibus videtur, Vlpianus enim ſcribit ſe ab Herennio Modeſtino Proconſuli de Dalmatia conſultum,[b] ſed illa dictio, Proconſule, in Florentina lectione deeſt: Ei certum eſt Præſidem imperaſſe, non clariſſimum, vt alij, ſed Perfectiſſimum: neque enim ex Senatoribus, ſed ex inferioribus eligebatur, aut Equitibus, quos dignitate perfectiſſimi anteibant, vt & Conſtantinus ad Verrinum Præfectum vrbi ſignificat.[c] Senatores, inquit, qui veniam ætatis impetrant, apud P.V. officium de ſuis moribus, & honeſtate perdoceant: Perfectiſſimi apud Vicariam Præfecturam: Equites Romani apud Præfectum Vigilum, quæ verba in Codice Iuſtiniani[d] ſunt immutata. Itaq; poſiti ſunt perfectiſſimi ſupra Equites, qui non primum, ſed ſecundum poſt Clariſſimos locum habebant, & in iure à Perfectiſſimis ſeparatis tractatibus diſtinguuntur,[e] & poſt eos locantur.

a lib. belli ſacri 2. cap. 17.
b in l. ſi quis vxori. 52. §. ſi quis aſinum. ff. de furt.
c in l. 1. C. T. de his, qui veniam æta. impetr.
d in l. 2. C. de his qui ven. æta. impetra.
e tit. C. de perfectiſſimatus dignitate.

Inſignia Magiſtratus Perfectiſſimi ſunt duo Principes in ſummo auratæ pilæ, in vnum vterum deſinentes, vt ſupra in Correctore Apuliæ, & Præſide Cappadociæ expoſui; Item abacus rubro tapeto inſtratus, qui librum viridi corio tectum regit; infra eſt forma oppidi cum hac inſcriptione PROVINCIA DALMATIA; In manuſcriptis dorſo libri inſunt hæ notæ. LELG. P. PRVM. IVSSV DD. quas ita ſum interpretatus. Liber fœlix legendus Præſidibus prouinciarium iuſſu dominorum. In Maduciano littera G. eſt minuſcula.

Officium habet Principem ex eodem officio, Cornicularium, Tabularios duos, Commentarienſem, adiutorem, Ab actis, Subadiuuam, Exceptores, & cęteros cohortalinos, quibus ad aliam non licet tranſire militiam ſine annotatione clementiæ principalis. Cęteri pręſides, ad ſimilitudinem præſidis Dalmatiæ, officium habent. Hæc ſunt, quæ de Vicario Illyrici & eius Magiſtratibus, ſcribere neceſſaria exiſtimaui. Nunc ad Vicarium Africanæ Diœceſeos, & eius iudices eſt veniendum, quod de nouis Africæ magiſtratib. diſſerendi occaſionem dabit.

DE VICARIO AFRICAE ET EIVS Conſularibus, ac Præſidibus. Cap. LXV.

PRAETER Romæ, Italiæque, atque Illyrici Vicarium; Quartum Africæ P.P. Italię habuit, vt ſub Diocletiano Aurelium Agricolaum, vt ea actis D. Marcelli martyris, conſtat,[f] ſub Conſtantino Eubulidem,[g] Conſtantio Aconium Catulinum,[h] mox Anatolium;[i] deinde Petronium,[k] & Maximianum:[l] ſub Iuliano Apoſtata Vitianum:[m] ſub Valentiniano Dracontiũ,[n] & Creſcentem.[o] Gratiano Comenium.[p] Arcadio Dominatorem.[q] Quinque regebat prouincias, duas Conſulares Byzatium & Numidium, Tres præſidum, Tripolitanam, Mauritaniam Sitifenſem, & Mauritaniã Cæſaream, quam in indice Notitia tanquam à Duce rectam prætermittit: ſed inſignia repræſentando, eam quintam prouinciam Vicarij ponit. Sext. verò Ruffus ſex prouincias, inter quas & Tripolitanam Conſularem facit, & Africam proprie dictam, qui eſt tractus Carthaginenſis, cui proconſul præerat, ſeparam prouinciam ponit. Vniuerſam igitur Africam in ſex prouincias ita diuidit. Proconſularem in qua, inquit, eſt Carthago. Numidiam, Byzatium, Tripolitanam Conſulares, ac duas Mauritanias, Cæſarienſem, & Sitifenſem præſidales.

f apud Surium, 30. octobr.
g l. 2. C. de lucris aduocator.
h l. 24. 26. C. T. de decurionib.
i l. 28. C. T. eod. de decurionib.
k l. pen. C. de decurionib.
l l. 44. C. T. eod. tit.
m l. 7. C. de adific. priuat.
n l. 10. 11. 13. & 16. C. T. de annon. & tribut. l. 6. C. eod. tit. l. 8. C. de iure fiſci. l. 9. C. T. de ſuſceptorib.
o l. 17. C. T. de ann. & tribut.
p l. 48. C. T. de decurionib.
q l. 35. C. T. de ha ret.

Aliter Ptolemæus diuidit, ſed nos Notitiam ſequimur. Numidia ab Ampſaca ad ortum tendens, vſque ad Siſſaram fluuium peruenit, cuius caput eſt Cirtha, Antonino Pio imperante, Legatum ſeu præſidem habuit Tuſcium Fuſcianum,[r] ſub Diocletiano Concordium Proconſulem.[s] Poſtea ſub Conſtantino Valentinum Conſularem,[t] ſub Arcadio Ianuarium.[u] In hac prouincia Rationalis ſummarum Numidiæ appellatus, ſub Comite Largitionũ reſidebat.

Numidia.

r l. nam ſecunda. 7. ff. de leg. præ. conſer. t ob ...
s l. 28. C. Theo. de adult. l. ita nobis 28. C. eo tit.
t l. 7. C. Theo. de epiſco.
u l. 17. C. The. de luſtra. collat.

In mediterraneis inter Bragadam, & Tritonem fluuios, eſt Byzatij regio Conſularis omnium fertiliſſima. Plinius.[x] E medio, inquit, in Byzatio Africæ campo centeni quinquageni modij redduntur. Miſit ea eo loco D. Auguſto Procurator eius ex uno grano, (via credibile dictu) quadringenta paucis minus germina, extantque de ea re epiſtolæ. Miſit & Neroni ſimiliter CCCLX ſtipulas ex vno grano. Hæc ille.

Byzatium.
x lib. 18. c. 10.

In Byzatio eſt vrbs Adrametum, quam olim magnam & metropolim Iuſtinianus muro muniuit, & à ſe Iuſtinianam appellauit,[y] Nunc Macomedia dicitur. Adrumetinam coloniam D. Cyprianus appellat,[z] de qua in actis Apoſtolorum,[a] Iuliano Apoſtata imperante, Aginarius Byzacenæ Conſularis fuit,[b] ſub Valentiniano Honoratus.[c] Ad Byaacenos eſt Valentiniani reſcriptum,[d] Byaancenos legit Stephanus.

y Procop. lib. 6. de ædific. Iuſtiniani.
z epiſt. 45.
a cap. 25.
b l. 1. C. Theo. de colla. don. vel relat.
c l. 1. C. de offic. com. rer. priuat.
d l. curiales. 25. C. de decur.

Mauritania, quę vltima pars Africæ ad Oceanum vergit, & ab Hiſpanijs freto Herculeo, ſeu Gaditano diuiditur, ab ortu Ampſaco fluuio à Numidia ſecernitur. Eam C. Iulius Cæſar, Iuba Rege victo in prouinciam redegit, vbi Criſpum Saluſtium Proconſulem reliquit,[d] Appianus,[f] Cæſar, inquit, Iubæ regnum Romanis ſub tributo contulit, cui Criſpus Saluſtius Proconſul præfuit. Ac Romanis vſque ad annum humanæ ſalutis CCCCXLI. paruit, quo Genſericus Vandalorũ Rex, à Bonifacio magiſtro militum accitus, eam cum tota Africa occupauit:[g] & cum per triennium vario prę liorum euentu pugnatum eſſet, tandem inter eum, & Valentinianum III. pax firmata eſt, & certis ſpacijs Africa inter vtrunque diuiſa, vt auctor eſt D. Proſper,[h] ſed quę partes vtrique obuenerint, non aperit. Verum ex eiuſdem Valentiniani conſtitutione ad Albinum[i] P.P. apparet, Numidiam, & utranque Mauritaniam, & Tripolitanam ipſum habuiſſe, & cum eos populos à Barbaris attritos inueniſſet, octaua ſoluti tributi parte contentus, reliquum remiſit, ut ſcilicet Numidę, ſi mendoſa non eſt conſtitutio, ea XXXIII. millibus aureorum & DC. pendi conſuetis, IIII. millia tantum & CC. ſoluerent, & mille ducentos militares annonas, quę antea erant IX. millia & DC. & DC. & CC. capita, ideſt equorum pabula, quę prius MDC. fuerant, ſingulaſque annonas ſolidis quatuor, per annum iuſſit ęſtimari. Iuſtinianus tanti & ipſe capitationem, ſed ſolidis quinis ſingulas annonas adęrari ſeu compenſari[k] mandat. Alia pręterea Numidę tribuebant, ut ſalem, alumen, linum maceratum, ſiliquas, pro quibus duo millia ſolidorum pendebant,[l] herbam Rubiam, & alia, quę ob corruptum Codicem legi nequeunt, & hęc pro numero hominum, & cuiuſque facultate largitionibus inferri pręcepit. Rubia a Gręcis Erythrodanum dicta, ad tingendas lanas maximum uendentibus quæſtum præſtabat, ut Dioſcorides ſcribit. Plinius,[m] in primis, inquit, Rubia tingendis lanis, & corijs neceſſaria. Cum uerò diminuto in hac diœceſi Imperio, nullus amplius ibi Vicarius iudicaret, ſanxit Valentinianus, ut ab illius præſidibus, qui ſub Romanis principibus remanſerant, ad præſ. urb. prouocaretur.[n] In hoc ſtatu Africa uſque ad annum CCCCLVII. ſit, quo occiſo Valentiniano, Genſericus non modo Numidiam cum Mauritania recepit, ſed Roma etiam omnibus ornamentis ſpoliata, Eudoxiam Valentiniani vxorem cum duabus filiabus abduxit. Occi-

MAVRITANIA.

e Cæſar li. 5. de bello ciui.
f lib. 2. belli ciuilis.
g Marcellinus, Comes l. 1. in princ. C. de offic. præf. præt. Africa.
h in chronicis.
i Nouell. 1. Theo. de tributis fiſca. lib. tit. 22. & Nouel. Valentin. de prædijs paſtorijs. tit. 38.
k in l. 1. & 2. C. de off. Præf. prætor. Afr. in Notitia.
l Nouell. Theodoſij tit. 38. de prædys epiſto.
m lib. 19. c. 9.
n d. Nouell. 4.

V dentale-

dentaleque occidit imperium. Verum Iuſtinianus
poſt annos XCV. quàm à Vandalis occupata fuerat,
Africam recepit.

MAVRITANIAE.

Mauritaniam, C. Caligula, inquit Plinius, in duas
diuiſit, Mauritaniam Tingitanam, quę alluitur Ocea-
no, & antea Sitifenſis à loco nominabatur, & Cæ-
ſarienſem ita à ſe dictam. Ipſas interfluens Malua
a lib. 58. diuidit. Dion verò [a] id à Claudio factum ſcribit, &
vtranque prouinciam à duobus equitibus admini-
ſtrari iuſſam. Sub Galba à procuratoribus regeban-
b lib. 17. tur. Tacitus, [b] duæ, inquit, Mauritaniæ, & quæ aliæ
procuratoribus, cohibentur: Tingitana à Tingi ciui-
tate appellata, nunc regnum Feſſæ, & Marochi oc-
cupatur, vbi limite Rom. Imperij conſtituto, Comes
VIII. oppida cuſtodiebat.

Mauri Sitifenſes Valentiniano à Genſerico ex pa-
cto relicti, pro XL. millibus ſolidorum, quos annui
tributi nomine pendere ſolebant, octauam & ipſi,
ideſt, quinque millia ſoluerunt, præter annonas &
c d. Nouel. t. ti. 32. capita, quę ducibus, ac militibus præſtabant. [c] Ad
Mauros Sitifenſes eſt Valentiniani epiſtola. [d]

d priuilegio. 27. C. de decurion.

Cęſarienſis verò Mauritania eſt regnum Tremi-
ſcenę ſiue Teleſin. Tempore Notitię Mauritanię
Cæſarienſis Pręſes, idem & Dux militibus impera-
bat. Is Iuſtiniano imperante inſignia à cęteris di-
uerſa gerebat, nempe ſceptrum argenteum, pileum
loris, & calceos auro ornatos. Procopius. [e] Lex, in- *e lib. 1. de bello Vandal.*
quit, Mauritanis erat, præfectum nullum eſſe oporte-
re, qui Romanis ſit aduerſus, qui vè nō inſignia prius
magiſtratus à Romanorū ferat Imperatore. Sunt au-
tem inſignia hęc, baculus argenteus, ſupraque aura-
tus, pileus argenteus non totum obtegens caput,
ſed veluti corona loris argenteis circumpendentibus
ornatus, veſtis vilis admodum, & alba, uariaque di-
ſtincta. Arbyta (geoos id eſt ſoleæ) aurata. Hęc Proco-
pius. A Tritone vſque ad aras Phyleniorum. inter

TRIPOLITANA.

duas ſyrtes eſt Tripolitana, à tribus urbibus nomina-
ta, quę ſunt Leptis magna, eadem Neapolis uocatur,
ortu Seueri Imperatoris nobilis, teſte Procopio, quā
deſertam Iuſtinianus reſtaurauit. Taphra, & Abro-
tana, ut uolt Solinus. Tripolitanam Notitia Præſi-
dialem facit. Hic erat Baphium Girbitanum, à loco
appellatum, ubi ſericum Principis, & lanę purpura
tingebantur. Propitius quoque Comes XIIII. limites
Africæ cum totidem caſtrorum Prępoſitis tuebatur:
cum in Numidia, & utraque Mauritania, & Tripo-
litana Vicarius eſſe deſijſſet ab earum rectoribus ad
P.V. appellari Valentinianus conceſſit. [f] *f Nouell. Valentinia. t. tit. 23.*

NOTITIA.

VICARIVS AFRICAE.

Byzacium *Numidia.*

Tripolitana *Mauritaniu Sitifenſis* *Mauritania Cæſarienſis.*

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarij Africæ.

Conſulares.

BYZACII. NVMIDIÆ.

Præſides.

TRipolitanę.
Mauritaniæ Sitifenſis.
Mauritanię Cęſarienſis.
Officium autem habet, idem vir ſpectabilis hoc modo.

Principem de ſchola Agentum in rebus Ducenarium.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Curam Epiſtolarum.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habet hic Vicarius, Librum & imagines Principum, vt alii Vicarii: In manuſcriptis codex aureo tectus notas habet, quę in alijs Vicarijs tam Orientis quam Occidentis repræſentantur: Principum quoque vultus auratæ pilæ præfixos præfert: Infra quinque mulierum effigies vaſa aureis plena geſtant, coronis capita,& colla monilibus circundatæ: Quinque prouincias huic Vicario ſubiectas ſimulant: His ſupra inſcriptum eſt, BYZACIVM, NVMIDIA, TRIPOLITANA, MAVRITANIA SITIFENSIS, MAVRITANIA CÆSARIENSIS. Tripolitanæ Honorio imperante Simplicius Præſes fuit (l.59.C.Theo.de appella.) Cęterum Theodoſio iuniore & Valentiniano III. imperantibus,cùm Africam Aetius & Bonifacius Comites tenerent, contra hunc ab illo proditionis accuſatum, aliquot miſſi Duces ſunt profligari: Demum Bonifacius Africã ſe tueri poſſe diffiſus,an.ſalutis CCCCXXXIX. Vandalos uocauit, qui eam per annos 95. occuparunt, [a] donec Iuſtinianus per Beliſarium illis profligatis Africam recepit,[b] cui, Vicario abolito, proprium Præfectum conſtituit. Hic Vicarius officium, vt alij Vicarij habuit, & duobus Præfectis annonę & fundorum patrimonalium imperauit, qui nullam in prouincijs ditionem exercebant: Sed quia in Indice ſub Pręfecto Italię inſtar duorum pręſidium ponuntur,de ipſis aliquid eſt dicendum.

a l.1 in princ.C. de offi.P.P.Afri.
b d.l.1.in princ. Nicephor.li.14. c.16.et lib.17.c. 12. & Procopius.

DE PRAEFECTIS ANNONAE Africæ,& patrimonialium fundorum. Cap. LXVI.

CInlius Cęſar XX. myriades idest, CC.millia medimnorum Atticorũ frumenti, & olei librarum myriades CCC. id eſt, ter decies trecentena millia ad alendum populum Romanum aduehi iuſsit, [c] duosque Pręetores, & totidem ędiles inſtituit,qui eius rei curam haberent. [d] Sed & ea Alexandria Romam frumenta vehebantur, quę cum maris tempeſtate quandoque retardarentur, Commodus Imperator,inquit Lampridius,Claſſem Africanam inſtituit, quæ ſubſidio eſſet, ſi forte Alexandriæ frumenta ceſſarent, & hanc claſſem Commodianam Herculeam appellauit, vt ea Africa annonam in Vrbem transferret: cuius rei gratia, præter eum, qui Romę erat, alius in Africa annonæ Præfectus creabatur, qui frumenti illic colligendi, & Romam tranſmittendi curam haberet. Huius miniſter vel adiutor fuit, quem Symmachus [e] Notarium appellat: Oro, inquit, perennitatis veſtrę ſalubre pręſidium, vt iudices Africanos, & notarium, cui æternitas veſtra mandauit frumentarios commeatus, ſeueriora ſcripta ſtimulent: Idem curam habebat olei ex Africa Romam mittendi: Symmachus ad eundem: [f] Olei,inquit,ſpecies victum plebis tenuiter inuecta ſollicitet: quare oramus, vt quam primum iudices Africanos ſuper hac ſpecie Romanis horreis inferenda diuinus ſermo ſimulet.

c Plutarchus in C.Iulio Cęſare.
d l.2.§.deinde Cornelius Sylla. ff.de or.g iur.
e epiſto.17.lib.1. ad Theodoſium.
f epiſto.34 li.1.

Alius ſub eo Pręfectus fundos patrimoniales Principis, quos plurimos habebat, in Africa curabat,olim Africæ Procurator vocatus,ita enim Conſtantinus Proculum appellat. [g] qui res Africę procurans, Pręfectus patrimonalium eſt dictus; Gildonis enim amplum patrimonium, aliaque Principis latifundia adminiſtrabat, & Comitis titulo honeſtatus officium inſtar Comitis rerum priuatarum habebat, vt in eo eſt declaratum: & de hoc in indice ſub P.P. Italię intelligi arbitror, Hic etiam prædia, quę alendis militibus non erant addicta, vendebat,vel locabat,aut in emphyteuſim dabat, [h] & precium Comiti rerum priuatarum repręſentabat. Tanti verò erant hi Pręfecti, vt in Indice Pręfecti Italię pars diœceſeos Africæ habeantur Pręſidibus ęquari: In hac diœceſi reſidebat & Rationalis ſummarum Africę, qui Comiti Largitionum parebat. Hæc Notitię noſtrę tempore ſic ſe habebant. Poſtea verò recepta à Vandalis Africa, eius proprius præfectus prætorio eſt creatus. Hic longe antea à Conſtantino aliquibus inſtitutus fuiſſe videtur, cũ ad Catulinum P.P. Africę ſcribat: [i] ſed ſuſpecta eſt ea lectio: In Codice enim Theodoſiano [k] habetur ad Catulinum P.V. Africæ, quas notas interpretor, prouinciæ Vicarium Africę, quam ipſe Eubul.de Vicario illi dato, [l] diœceſim P.P. Italiæ fecit: antea enim nullus Africæ P.P. fuiſſe apparet; ſed ea à Barbaris cum Italia occupata, cum eius Præfectus eſſe deſiiſſet, demum Iuſtinianus circiter annum ſalutis DXXXIII. Africę receptę proprium Pręfectum conſtituit, qui abolitis Vicario, & Proconſule, Carthagini ſedem habuit, [m] primoque Archelao ad eũ honorem prouecto, priſtinos magiſtratus renouauit: duabus tantum ea Pręſidalibus in Conſulares mutatis,& una ex Conſulari Præſidali facta. Mauritania enim Tingitana,& Africa, vbi degebat Proconſul, Byzacium, & Tripolitana, Conſulares dictæ, Numidia & Mauritania Cæſarienſis pręſidales; quibus Sardinia [n] & ipſa Pręſidalis eſt addita, quę prius iuris Italici fuerat. Horum ſinguli apparitores quinquaginta habuere: Pro codicillisque magiſtratus Laterculenſibus ſolidos ſca, ſcrinio P. P. XII. ſoluebant; [o] ſalarium quoque illis pręſtitutum in Notitia quadam ſeu breuibus Iuſtinianus explicat; [p] ſed ob mendas via aliquis ſenſus inde percipi poteſt: Ego tamen eam Conſtitutionem pro niſium tenuitate reſtituere conatus, alibi ſum interpretatus, quam hic tanquam Notitię minus neceſſariam omiſi.

g in l.1.C.de col lat.fũd.patrim. & emphyteut.
h l.1.4. & ſeqq. C. de fund.rei priuata.
i l.2 C. de colla. fundo. patrimo.
k lib.11.tit.16. leb.1.
l l.2.C de lacrat adueat.l.20.C. T.de decurio.
m l.1.§.Decerno. que. C. de offic. P.P.Africa.
n d.§.Decernim.
o d.l.§ penul.
p d.l.1.in fi.

Officiũ eiuſdẽ Pręfecti erat virorũ CCCXCVI. [q] ſed fortè legendum CCCLXXXVIII. Ipſe laterculenſibus pro expediendis codicillis magiſtratus XII. ſolidos ſeu aureos pendebat: [r] illi verò libræ centum auri, id eſt, vltra decẽ millia & DCCC. noſtri aurei ſunt præſtituti: Cancellario auri libræ ſeptem, quę ferme 750. noſtros aureos efficiunt. Nunc ad Pręfecti Prætorio Galliarum Vicarios eſt veniendum, quibus ante ſummarium eorum magiſtratuum pręfixi.

q d.§ Decernimus.
r l.2.§.fi.C.de offi.

- *Præfectus Prætorio Galliarũ prouincia XXIX. parens Vicarij III.*
  - *Vicarius Hiſpaniarum cuius prouincia VII.*
    - *Conſulares III.*
      - *Beticæ.*
      - *Luſitania.*
      - *Gallecia.*
    - *Præſidum IIII.*
      - *Tarraconenſis.*
      - *Carthaginenſis.*
      - *Tingitania.*
      - *Inſula Balleares.*
  - *Vicarius XVII. prouinciarum, cuius ſunt*
    - *Conſulares VI.*
      - *Viennenſis.*
      - *Lugdunenſis.*
      - *Germania prima.*
      - *Germania ſecunda.*
      - *Belgica prima.*
      - *Belgica ſecunda.*
    - *Præſidum XI.*
      - *Alpes maritimæ.*
      - *Alpes Pannoniæ & Graiæ.*
      - *Maxima Sequanorum.*
      - *Aquitanica prima.*
      - *Aquitanica ſecunda.*
      - *Nouem populi.*
      - *Narbonenſis prima.*
      - *Narbonenſis ſecunda.*
      - *Lugdunenſis ſecunda.*
      - *Lugdunenſis tertia.*
      - *Lugdunenſis Senonia.*
  - *Vicarius Britanniarum V.*
    - *Conſulares II.*
      - *Maxima Cæſarienſis.*
      - *Valentia.*
    - *Præſidum III.*
      - *Britannia prima.*
      - *Britannia ſecunda.*
      - *Flauia Cæſarienſis.*

DE VICARIO HISPANIARVM & earum magiſtratibus. Cap. LXVII.

TRES Præfecturę Galliarum erant Diœceſes, Hiſpaniarum, Galliarum, & Britanniæ, quibus ſingulis ſinguli præerant Vicarij, prȩmittitur autem qui Hiſpaniam regebat, vt puto, quia hæc prima continentis populi Rom. facta eſt prouincia, vt ait Sext. Ruffus. Nam antea duæ ſolę inſulæ Sicilia, & Sardenia prouinciæ factę fuerant. [a] Verum Q. Aelio, & M. Iunio, Coſſ. quemadmodum [b] Liuius recitat, Hiſpania in duas prouincias eſt diuiſa citeriorem cis Iberum, & vlteriorem, & ſi quandoque vltra id flumen multæ vrbes citerioris fuiſſe videntur. Citerior prætorem habuit, Liuius. [c] Prętorum ſortes fuere Gn. Fuluij Hiſpania citerior, vlterior autem à Proconſule regebatur, Liuius, [d] L. Manlius, inquit, Proconſul ex Hiſpania redierat, Cęſar, [e] litteras, ait, ad Marcellũ Lepidum Proconſulem in Hiſpaniam vlteriorem mittit. Auguſtus verò totam Hiſpaniam a ſe ſub iugum miſſam, in tres prouincias diuiſit, Beticam Luſitaniã, & Tarraconenſem. Beticam populo Romano reliquit, in quam Prętor mittebatur, in alias Legati. Strabo Betica, inquit, populo Romano attribuitur, ad quam Prętor mittitur, qui legatum habet, & Quæſtorem. Reliqua Hiſpania eſt Cęſaris, qui duos mittit legatos, Prætorium, & Conſularem, Prætorius Legatum habet, qui Luſitanis vicinis ius dicit. Hæc ille. Sed Tiberius Cęſar Beticam cum alijs prouincijs in ſe tranſtulit, [f] & illi Proconſulem Vibium Serenum præfecit, quem poſtmodum damnauit. Tacitus, [g] Vibius, inquit, Serenus Proconſul Vlterioris Hiſpanię de vi publica damnatus, in inſulam Amorgum deportatur. Is magiſtratus vſque ad M. Antoninum continuauit, [h] poſtea Hiſpaniam Prȩſides rexerunt, & [i] Seuero imperante, a ſolo Mȩcio Probo prȩſide eſt adminiſtrata. [k] Cȩterum Conſtantinus ſeptem prouincias, Hiſpanię fecit; Luſitaniam, Beticam, Galleciam, Carthaginenſem, Tarraconenſem, Tingitanam, & Balearem. Sextus Ruffus in ſex prouincias diuidit, Tarraconenſem, Carthaginenſem, Luſitaniam, Galleciam, Beticam, Transfretanam Inſulam terre Africę, ſeu Tingitaniam. Notitia addit inſulas Baleares, a Sexto Ruffo

a l.2. §.capta ff. de origi.iur.
b lib.55.
c lib.5.deca.5.
d lib.9. deca 4.
e lib.4. ciuilis belli.
f Tacitus in 2.
g lib.4.
h l.4.§ 1 ff de ſi car. l 2. ff de his, qui ſunt ſui vel alieni iur.
i l fin. C. ſi propter public. penſitat.
K l.relegatorum 7 § interdicere. ff de interdic. & relegat.

omiſſas. Itaque factæ ſunt ſeptem prouinciæ, quarum Betica, Luſitania, & Gallecia erant Conſulares, reliquæ præſidales, inter quas Ruffus etiam Galleciã ponit. Sulpitius verò Seuerus vult eam à Proconſule rectam fuiſſe, qui inquit, ſub Gratiano eſſe deſijt, vltimuſque fuit Voluenrus, qui donis corruptus, Gnoſticis hereticis fauit, poſtmodum ſolum Vicarium, & Præſides habuit. Hoc ille. Id ſub Gallieno euenisſe puto, quo imperãte Franci Hiſpaniam ſunt ingreſſi[a] poſtea verò à Diocletiano Viator[b] Hiſpanijs Vicarius eſt datus. Conſtantinus titulo Comitis illi cõceſſo, modo Vicarium, modo Comitem vocat, Octauianum enim Comitem Hiſpaniarum anno ſalutis 318. creauit,[c] mox Tiberianum, quem Comitem,[d] eundemque Vicarium Hiſpaniarum appellat.[e] Huic ab eodem, non Diocletiano, vt male ſcriptum eſt, ſuffectus eſt Seuerus.[f] Sub Valẽtiniano Valerianus,[g] mox Arthemius,[h] deinde Arcadio & Honorio imperantibus Petronius Vicarij Hiſpaniam rexerunt.[i] Demum irruentibus in eam prouinciam Barbaris, ijdem principes, circa annum humanę ſalutis CCCXCIX. Macrobium Præfectum Prętorio Hiſpaniarum, & Proclianum Vicarium quinque prouinciarum conſtituerunt.[k]

Erant hi loco Magiſtri militũ, ibi ad hoſtium vim arcendam collocati.

Betica mari Ibero ad Meridiem cingitur, à Septentrione Aſſa fluuio à Luſitania ſeparatur, illi Betus fluuius interfluens nomen dedit. Nunc à Cocco, quod ibi plurimum naſcitur, Granata nominatur. Domitiano imperante Bebium Maſſam,[l] mox Cæcilium claſſicum vtrunque repetundarum damnatos, Proconſules habuit. Deinde Calleſtrinum Tironenem,[m] ſub Hadriano Ignatium Taurinum,[n] ſub Pio Aelium Marcianum Iureconſultum,[o] ſub Conſtantino verò Præſidem Egnatium Fauſtinum,[p] & ſub Conſtantio Cęleſtinum.[q] Hæc poſtea Conſularis eſt facta.

Luſitania Ana & Buria fluuiis, Oceanoque clauditur, nũc Portugaliam nominant, cuius caput eſt Vliſipone, vulgo Lisbona dicta. Hæc quoque conſularis fuit. Vltra Buriam vſque ad Neriam, promontorium, quod nunc eſt caput S. Mariæ finis terræ, tertia eſt prouincia Gallecia, nunc Gallicia vocata, cuius Metropolis eſt Flauium Brigantinum, hodie Compoſtella nuncupatum. Quidam volunt hanc olim vocatam Brachariam Auguſtam. Hæ tres prouinciæ erant Conſulares.

a Aurelius Victor & Eutropius.
a Martyrol. 23. Octobr.
c l. 1. C. vbi Senator. vel clariſſ. l. 4 C Theo. de decurion.
d l. eum ſeruum. C. de ser. fugit.
e l 16 ſi à ſponſo. C. de donat. ante nupt.
f l. 14 ſcriptura. C. de fid inſt. ita emendanda hæc l. ex C.T. l. 2. eo.
l 27. data. C. de donat.
g l. 3. C.T. de of. ſi rector. prouin.
h l. 1. C. de diſcu. l. 2. C.T. de tabu.
i l. ult. C. quor. bonor.
K l. 3. C. de paga.
BÆTICA.
l Plin. epiſt. 23. lib. 9. epiſto. vlt. lib. 4.
m Plini. epiſto. 16. lib. 7.
n l. 4. in prin ff. de ſicar.
o l. 2. ff de his, qui ſunt ſui vel alieni iur.
LVSITANIA.
p l. vlt. C. ſi propter pub. penſit. l. 2. C. Theo. de diſtrac. pignor.
GALLECIA.
q l. 3. C. Theo. de bon. proſcripto.

Tarraconenſis verò eſt vlterior, & quarta Hiſpania, cui quinta Carthaginenſis additur, quæ duos Præſides etiam Conſtantino imperante habuere, ſub quo Iulianus præſes Tarraconenſem rexit.[r]

Sexta Hiſpaniæ prouincia a Ruffo Transfretana inſula recenſetur, à Notitia Tingitana dicta. Hæc eſt inſula Gadira, ſub qua Tingus Mauritaniæ pars continebatur.

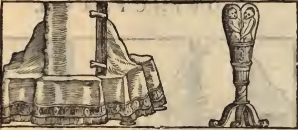
Septima Hiſpaniæ prouincia ſunt inſulæ Baleares nunc Maiorica & Minorica appellatæ, ad quas Prçfectum miſſum fuiſſe[s] Liuius ſcribit. Hæ quartuor vltimę prouinciæ præſidales cum alijs tribus Conſularibus Vicario Hiſpaniarum parebant. Sed cum Vandali & Alani Hiſpanias inuaſiſſent, Arcadio Honorioque imperantibus, propterea, vt dixi Hiſpaniarum Prçfectus Macrobius, cũ Procliano Vicario eſt creatus,[t] cui cum quinque tantum prouinciæ eſſent relictæ, quinque prouinciarum Vicarius dicebatur.[u] Oroſius & Marcellinus Comes, Barbari, inquiunt, ad aratra conuerſi, diuiſis ſedibus, reſiduos Romanos, vt ſocios, & amicos fouent. Sed miſſus eo Conſtantius citeriorem Hiſpaniam recepit, vlteriorem inter ſe Barbari diuiſerunt. Vandalis, & Sueuis Gallecia, Alanis Luſitania, Turcilingis Betica, ſub diuerſis Regibus euenit, quod fuit circiter an. ſalutis CCCCXIII. Mox Honorius conſenſit, vt Vandali, & Gothi in Hiſpania habitarent. Caſſiterides inſulas, quarum nulla hic fit mentio, ab iiſdem occupatas fuiſſe puto. Eas P. Craſſus auiditate metallorum ſubegerat.[x] Viceſimas frumenti pop. Rom. Hiſpanos tributi nomine ſoluiſſe Liuius ſcribit, M. Marcellus tributum ex Celtiberia exegit C. talentorum.[y]

Plin. lib. 33. cap. 4. recitat quoſdam tradidiſſe Aſturiam Galleciam, & Luſitaniam Vicena millia pondo ſingulis annis, ex Aurifodinis prçſtitiſſe. Excederet hęc ſumma duos milliones noſtrorum aureorũ. Strabo, lib. 3. ex Polybio narrat, argentifodinas circa nouam Charthaginem xxv. millia drachmarum per ſingulis dies Pop. Rom. exhibuiſſe. Eſſent mille aurei illius temporis ſingulis diebus. Vnde redditus, quos ex fodinis Romani ex Hiſpania percipiebant poſſunt intelligi.

TARRACONENSIS.
CARTHAGINENSIS.
TINGITANA.
r l. 1. C. Theo. de curſu publ.
BALEARES.
s de bello Philippico.
t l. 3. C. de paga.
l. 5 5. C. Theo.
u d. l. 3. & 15.
x Strabo lib. 3.
y Strabo lib. 3.

NOTITIA.

VICARIVS HISPANIAE.

Betica *Luſitania* *Gallecia*

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarij Hiſpaniarum.

Conſulares.

BETICÆ. LVSITANIÆ. GALLECIÆ.

Præſides.

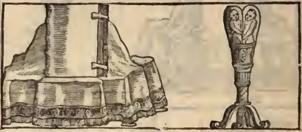
TARRACONENSIS.
Carthaginenſis.
Tingitanę.
Inſularum Balearium.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis hoc modo.
Principem de ſchola Agentum in rebus ex ducenarijs.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares, & reliquum officium.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Vicarij Hiſpaniarum ſunt duo Principes inuicem complexi. Abacus alba mappa inſtratus, qui libri viridum corio tectum ſuſtinet, vt in aliis Vicariis eſt dictum. Continebat hic codex ad huius Vicarij officium ſpectantia. Trium mulierum imagines infra viſuntur, reticulo & coronis aureis caput ornatę, quod quamlibet earum regnum continere inſinuat, vaſaque aureis plena geſtant. Referunt tres prouincias Conſulares Hiſpaniarum tributum Imperatori pendentium. Inſcriptum eſt, BETICA, LVSITANIA, GALLECIA. Reliquarum quattuor pręſidalium nulla apparet imago, fortè quod tum Imperatori non parerent. In manuſcriptis codicilli magiſtratus libro mádatorum auro tectn inhęrent, cui inſcriptę ſunt notæ, quę in alijs Vicariorum codicibus cernuntur. F.L.IN TALL.COM.ORD.PR. Mulieres ſupra tunicas pallijs indutę, capillos poſt terga ſpargũt, vt tum moris fortè fuit.

Officium habebat Principem de ſchola agentium in rebus ex Ducenariis, Cornicularium, & reliquos, ut ceteri Vicarii.

NOTITIA VICARII SEPTEM PROVINCIARVM.

Viennenſes Lugdunenſis Germania prima Germanta ſecunda Belgica prima

Belgica ſecunda Alpiũ Maritimarũ Alpiũ Pœninarũ Maxima Se[q]uanorũ Aquitanica prima

Aquitanica ſecũda Nouẽ populorum Narbonenſis prima Narbon ſecunda Lugdunen ſecunda

Lugdunenſis Senonia.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarij Septem Prouinciarum.

Conſulares.

VIENNENSIS.
Lugdunenſis.
Germaniæ primæ.
Germaniæ ſecundæ.
Belgicæ primæ.
Belgicæ ſecundæ.

Præſides.

Alpium Maritimarum.
Alpium Penninarum & Graiarum.
Maximæ Sequanorum.
Aquitanicæ primæ.
Aquitanicæ ſecundæ.
Nouem Populorum.
Narbonenſis primę.
Narbonenſis ſecundę.
Lugdunenſis ſecundæ.
Lugdunenſis tertiæ.
Lugdunenſis Senoniæ.

Officium autem habet idem vir Spectabilis Vicarius hoc modo.

Principem de ſchola Agentum in rebus ex Ducenarijs.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Curam Epiſtolarum.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares, & reliquum officium.

DE VICARIO GALLIARVM ſeu XVII. Prouinciarum, earumque Magiſtratib. Cap. LXVIII.

COMMENTARIVM.

SECVNDVS Pręfecti Galliarum Vicarius XVII. prouincias, in quas Gallia ſcindebatur, regebat. Gallia à Pyreneis montibus vſque ad Rhenum fluuium extenditur, & noſtris Alpibus Oceanoque clauditur. Galliam Cæſar in tres partes diuiſit. Aquitaniam, Lugdunenſem, & Belgicam. Auguſtus in quatuor his addita Narbonenſi, quę diu Proconſulem habuit, vt auctor eſt Tacitus, [a] qui T. Iunium Proconſulatu Galliam Narbonenſem ſeuerè, integrè rexiſſe ſcribit, & Capitolinus de maximo Auguſto loquens, ita ſcribit. Inde Proconſulatum Bitiniæ egit, ac deinceps Græciæ, ac tertiò Narbonæ: Conſtantinus verò Galliam in XVII. regiones partitus eſt. Hęc diuiſio noſtræ Notitię tempore obſeruabatur, quę ſi tam hic quàm in indice ſemper VII. prouincias pro Gallijs nominat, vt tunc vocari videbantur, & ſi re eſſent XVII. Nam Lugdunenſibus, Germanijs, Belgicis, Alpibus, Aquitanijs, cum Nouempopulana, & Narbonenſibus, quibus Viennēſis adſcribebatur, pręvnis poſitis, ad numerum VII. prouinciarum rediguntur. Quædam etiam ad Agricolaum PP. Galliarum FL. Conſtantini Conſtitutio, qui Honorio imperante, ibi tyranidem exercebat, Arelate, vbi ipſe reſidebat, VII. Galliarum Præfectos quotannis conuenire iuſſit. Verùm Sextus Ruffus XVIII. prouincias fecit. Alpes maritimas, Aquitaniam, Ambianenſem, Viennenſem, Narbonenſem, Nouempopulanam, Aquitanias duas, primam & ſecundam, Alpes Graias. Maximam Sequanorum, Germanias duas, primam & ſecū dam, Lugdunenſes duas, & Belgicas duas, & his addidit Britannias duas, primam & ſecundā. Notitia in XVII. diuidit, ſcilicet Viennēſem, Lugdunenſem primam, Germaniā primam & ſecundā, Belgicas duas: Alpes maritimas, Penninas, Maximam Sequanorum, Aquitanias duas, Nouem populos, Narbonēſem primam & ſecundam, alias Lugdunenſes duas, & quartam Senoniam. Ex his Viennenſis, & Lugdunēſis prima, duæq; Germaniæ, & duæ Belgicę ſunt Conſulares, aliæ Præſidales. Viennenſis in Prouincia apud Allobroges inter fluuios Hiſaram & Rhodanum ſita eſt, cuius caput eſt Vienna, nunc Delphinatus vocatur. Eius vrbes XIIII. Itinerarium recenſet: Metropolim Viennenſium, Gennauenſium, Gratianopolitanorum, Albenſium Ciuitatem ſeu Viuarin. Decenſium, Valentinorum, Auenicorum, Arelatenſium, Carpentoracenſis, Maſſilienſium, Ricattinorum, Vaſionenſium, Arauſinorum, Cabellicorum. VIENNENSIS

Vniuerſa Lugdunenſis à Lugduno metropoli eſt appellata: ad Occaſum Ligeri fluuio, vel vt alij volunt, Garumna diuiditur, ab Ortu Sequana à Germania ſuperiore ſeparatur: ad Meridiem Tiſara fluuio à Narbonenſi: ad Septentrionem Oceanum Britannicum habet. Hadriano imperante, huic Vitraſius Pollio pręfuit, [b] qui M. Antoninum Grammaticam docuit, & Coſ. iterum vrbem Pręfectus rexit. Cum verò Conſtantinus plures Lugdunenſes feciſſet, prima Præſidem habuit, inter alios Antoninum Marcellinum: [c] Sed poſtea Conſularis eſt facta. Ab Ortu Iura monte, ab alijs partibus Gebeno & Arari fluuio cingitur, vbi Præfectus Araricæ claſſis degebat. Ciuitates V. habebat, inquit Itinerarium Lugdunum metropolim, Ciuitatem Eduorum, Lingonum, Caſtrum Caballinonenſe, & Matiſconenſe. LVGDVNENSIS. LVGDVNEN.

Germania antiquitus duplex fuit, Aemilius Macer, [d] ſi eadem inquit, prouincia poſtea diuiſa ſub duob. Pręſidibus conſtituta eſt, veluti Germania Myſia, ex altera ortus, in altera aſſidebit: Hęc ille. Domitiano imperante L. Antonius ſuperiorem Germaniā adminiſtrabat, Tranquillus, [e] bellum ciuile, inquit, motum a L. Antonio ſuperioris Germanię Pręſide confecit abſens felicitate mira. Deinde Conſularis fuit. GERMANIA. Altera Germania ſuperior ſeu prima ſuper Rhenum ſita, vbi eſt Maguntia, à Meridie habet Burgundos, & montem Iuram, ab Ortu Rhenum; ab Occaſu Lugdunenſes Senones. Ciuitates quatuor continet, vt refert Itinerarium. Metropolim Ciuitatem Magūtiacēſium, quos Dux cum valido præſidio tuebatur. Germania I.

Argentoratenſium, in quorum tractu Comes rei militaris caſtrametabatur, Nemetum, id eſt, Spiram, Vangionenſium; id eſt, VVormenſium. Hic Conſularis Germaniæ primę ab Eumene Rhetore in Panegyrico vocatur perfectiſſimus.

Inferior ſeu ſecunda Germania, vbi eſt Agrippina, inter Moſam & Rhenum, ad Germanicum Oceanum porrigitur. Duas tantum eius vrbes Itinerarium ponit. Metropolim Agrippinenſem, id eſt, Coloniam, & Tungrorum Ciuitatem. Germania II. Inter Moſam verò & Sequanam eſt Belgica, & ipſa Conſularis, quę à flumine Frhudo diuiditur, & Belgica prima dicitur: Ciuitates quatuor continet, inquit Itinerarium: Metropolim Treuerorum Ciuitatem, Mediomatrico- Belgica I.

[a] lib. 17.

[b] l. Spadonē 15. in fi. alià: incerpet ſi quis, ff. de excuſa. tuto.

[c] anno ſalu. 310.

[c] l. 1. C. Th. ſine cenſu vel reliq.

[d] in l. 3 ff de off. aſſeſſ.

[e] in Domitiano. cap. 6.

matricorum, ideſt Metis, Leucorum, ideſt Tullo, & Veredunenſem.

Belgica II.

Belgica ſecunda ſiue inferior, vbi nunc eſt Flandriæ pars ad Oceanum pertinens, & tranſitus ad Britanniã & Remos XII. ciuitates continet, ſecundum Itinerarium. Metropolim ciuitatem Remorum. Sueſſianum, Catalaunorum, Veromanduorum, Atrebatũ Cameracenſium, Turnacenſium, Siluanectum, Bellouacorum, Ambianenſium, Morinum, ideſt Ponticum Bononienſium. Hic Dux cum tribus præſidijs caſtrametabatur. Hæ ſunt ſex Galliarum prouinciæ Cõſulares, reliquæ verò Præſidales ſunt XI. inter quas eſt Lugdunenſis ſecunda, tertia, & quarta, à quibus auſpicabimur, ne contiguæ & eiuſdem nominis prouinciæ longius quærantur.

Lugdunẽſis II.

Secunda Lugdunenſis Præſidalis vergit ad Oceanum Britannicum, vbi eſt Rotomagus metropolis in Hormandia, habet ciuitates VII. inquit Itinerarium, Rotomagum metropolim, Boiocaſſium, Abricantũ, vnde Abricanti milites, Ebroicorum, Salarum, ideſt Saiorum, Loxouiorum, Conſtantiam, vnde Conſtantiaci milites.

Lugdunenſis III.

Tertia Lugdunenſis verſus Occidentem, vbi eſt Toronus in Britannia, inter Argenam & Ligerim fluuios, Præſidalis. IX. continebat ciuitates ſecundum Itinerarium: Metropolim ciuitatem Turonum, Cenomanorum, Redonum, Aneaubcorum, Naninetum, Coriſopium, Cianctium, ideſt Venetum, Oſiſmorum, vnde Oſiſmij milites, Diablintum.

Lugdunenſis IIII.

Vltra Gemenum eſt Lugdunenſis IIII. ſeu Senonia, inter Sequanã & Ligerim, vbi nũc eſt Lutetia & morabatur Præfectus claſſis Anderetianorum, quæ ſtationem habebat Pariſijs. Huius prouinciæ caput erat Senis, & ſeptem gabebat ciuitates ſecundum Itinerarium: Metropolim Ciuitatem Senonum, Carnotum, Altiſiodorum, Tricaſſium, Aurelianorum, Pariſiorum, Meldunorum.

Alpes maritimę.

Alpes Maritimæ, vbi eſt mons Adula, inter Genuenſes, & Prouinciam, & ipſæ Præſidem habebant.

Alpes Liguſticæ.

Alpes verò Liguſticæ dicuntur prope Nicixm, & Villam francam. Harum apud Itinerarium VIII. ſunt vrbes. Metropolis ciuitas Ebreduno, Dinienſium, ideſt Dina, Rigomagenſium, Sollinienſium. Sanicienſium, ideſt Sanicíſio, Glanatenna. Cemelenenſium, Venſicienſium, ideſt Ventio.

Alpes Penninæ, & Graiæ.

Poſt has ſunt Alpes Penninę & Graiæ vltra montes Cotios ſeu montem Cinſium, vbi ſunt Allobroges, ſiue Sabaudi, & Tarantaſia, ac pars Heluetiorũ. Itinerarium duas harum ciuitates ponit. Metropolim Centronium, ideſt Tarantaſium, & Valenſium, ideſt Octodorum, quibus Pręſes ius dicebat.

Maxima ſequanorum.

Sexta Pręſidalis eſt Mxxima Sequanorum, in qua ex Veſontienſis. Hæc & Maxima Cęſarieñſis in Britãnia à Clemente Maximo tyranno ſunt denominatæ quemadmodum Arcadia in Aegypto ab Arcadio & Valeria à filia Diocletiani. Fuit Maximus genere Hiſpanus, & Theodoſij Magni commolito, qui copiarũ Comes in Britannia an. ſalut. 385. Auguſtus eſt appellatus, in Galliaſque irrũpens per Andragathium Gratianum A. interfecit, ac conſors Imperij cum Valentiniano, II. & Theodoſio factus, per quinquennium imperauit. Sed cum rupto fœdere Hiſpanias, & Africam inuaſiſſet, in Italiam quoque irruit, inde in Pannoniam traijciens a Theodoſio profligatus, & occiſus eſt.[a] Cum diu igitur in Britannia, & Galliis, Maximus imperaſſet, duas vtrobique prouincias à ſe Maximas appellauit. Maximę Sequanorum Sext. Ruffus meminit, qui à C. Iulio Cæſare latius extenduntur. Hi ſunt Burgundi, quorum caput eſt Vıſontium vulgo Biſauzonum dictum. Habent a Meridie Ararim: ab ortu Heluetios, ab occaſu Lugdunenſes, a Septentrione Germaniam ſuperiorem, & montem Iuram. IX. oppida ſecundum Itinerarium continet. Metropolim Viſonticnſem, ciuitatem Equeſtrium, ideſt Neuiduno, Eluntiorum ideſt Aueuticum, Noidenolex Aueuticum, Baſilienſium, ideſt Baſileam, Caſtrũ Vindoniſe, Ebrodunenſe, Argentarienſe, Rauracinſe,

a auctores Di. Proſp. r. Paulus Diaconus, Sulpitius, Seuerus, et alij.

ideſt portum Abucine. Hic limite Romani Imperij poſito Dux cum militibus excubabat.

Armoricum.

Aquitania & ipſa præſidalis, olim auctore Plinio, Aſemorica nuncupabatur, ab Occidente cingitur Oceano, à ſeptentrione & Oriente Ligeri fluuio, vbi à Lugdunenſibus ſeparatur; à Meridie Pyrenęo, & Gallia Narbonenſi. Sed ipſa quoque in duas regiones diuiditur, & in primam, & ſecundam Aquitaniã: Quæ inter Garumnam & Pyrenæos montes clauditur, Aquitania prima vocatur, in qua eſt Bituricum. VIII. ciuitates apud Itinerarium habet. Metropolim Bituricum alias Beturicum, Aruernorum, Rotenorũ, Abigenſium, Cadorcorum, Lemamcum, Gabalum, Vellauorum. Imperante Anthemio in Aquitania prima, ſolum Aruernum, ſub Imperio Romano retinebatur. Sidonius,[b] De vrbibus, inquit, Aquitaniç ſi ſolum oppidum Aruernum Romanus reliquum partibus bellum fecit. Eius Epiſcopus erat Sidonius Apollinaris, qui[c] deplorat Eruaricem Regem Gotorum plurimas occupaſſe ciuitates, quæ deſolatus eccleſijs paſtore carebant.

Aquitania 1.

b epiſto. 5 lib. 7.

c in ſeq. epiſtol.

Aquitania 2.

Inter Ligerim verò & Garumnam eſt ſecunda Aquitania, nunc Guaſconia dicta, & ipſa Præſidalis, in qua eſt Burdegala, & VI. ciuitates continet, Burdegalenſium, Agennenſium, Erolíſnenſium, Santonum, Pictauorum, Petrogoriorũ. Tota Aquitania et antequam diuideretur à Præſidibus regebatur.[d] Hic Armoricano, & Neruicano limitibus Dux præerat.

d l. milites. 12. ff de cuſt. reor.

Nouempopuli ſunt propè Aquitaniam, aut in Aquitania, vbi degunt Auſcij, Marcellinus:[e] Nouem, ait populos Auſci commendant, & Oſatæ: D. Hieronymus,[f] Aquitaniæ; inquit, Nouemque populorum Lugdunenſis, & Narbonenſis prouinciç pręter paucas vrbes populata ſunt cuncta. Regio eſt, vbi ſunt Vibiſci, Vaſates, Meduli, Boij, Auſcij, Conueni, Conſuarani, Bigerriones, Terbelli, qui nouem ſunt populi in tertia Aquitania. Itinerarium XII. eius vrbes recẽſet. Metropolim Auſciurum, Aquenſium, Lallotacium, Conuenorum, Conſantanorum, Boiorũ quod eſt Bot, Beranenſium, ideſt Benainas, Aturenſium, Vaſaticam, Tarſaubicam, Tralugorram, Elloronenſium, Elloſatieum. ſed quędam ex his oppida poſtea ſunt adiecta. IX. enim tantum populi erant.

e lib 15. ad fin. vbi Gallia prouincias deſcribit.

f in 11. epiſtola ad Ageruchiã

Nouempopuli.

Aquitania III.

Narbonenſis I.

Duæ quoque Narbonenſes fuere pręſidales: prior quæ à Varo flumine incipiens vſque ad Rhodanum ab ortu in occaſum, Meridie verſus mare Gallicum extẽditur: Huic Itinerarium XIII. ciuitatis attribuit. Metrop. Narbonenſium, Toloſatium, ideſt Toloſam Beterrenſium, Agatenſium, Nemauſenſium, Magalonenſium, Lutuenſium, ideſt Lutauam caſtrum, Vcetienſe. Narbonenſis Gallia prius Braccata,[g] à Braccis dicta, in prouinciæ verò formam à Q. Fabio redacta, & deducta Narbonẽ colonia Narbonenſis eſt vocata[h] cętera Gallia trãs alpes comata eſt appellata.[i]

g Plin. lib. 3. c. 4.

h Patercul. & Eutrop.

i Plin. li. 4. c. 7.

Narbonẽſis II.

Secunda vſque ad Pyrenęos montes, & Gemenum montem extenditur, a quo ad Septentrionem cingitur, & Toloſam complectitur, mare Gallicum ad Meridiem habet. Hæc Alexandro imperante a Iuliano Proconſule adminiſtrabatur,[k] poſtea pręſidalis eſt facta Hanc vltimam Galliarum prouinciã Roma. Imperium amiſit, quã primam Q. Fabius prouinciã fecerat. Geruandus a Valentiniano illi pręfectus vſq; ad Anthemij Auguſti tẽpora defendit donec tyrãnus effectus, & prælio fuſus in exilium actus eſt. Fuit is annus ſalutis 468.[l] Bilimir Viſigotus et ſuffectus dñ Anthemio opẽ laturus venit, à Rimicero eſt occiſus. Itinerarium huic VII. ciuitates adſcribit. Metrop. Aquẽſium, ciuitatẽ Abtẽſiũ, Reiepſiũ, i. Reios Forotulienſium, Appẽcenſium, Segeſterorũ. Antipolitana. Oẽs verò Galliarum ciuitates ab Itinerario numerantur CXXVI. quibus forte plures eo tpe nõ reperiebãtur.

K l. Gracchus. 4. C. ad l. Iul. de adult.

l Blon. lib. 2. de cad. prima.

Hæ prouinciæ numero XVII. Vicario Galliarum parebant: & ſi in Notitia mendosè ſcriptum eſt, VII. prouinciarum pro XVII. Hæc erant ante Notitiam, anno enim ſalutis CCCCVIII. Vãdali & Alani Rheno traiecto intrarunt Gallias, & ſexennio poſt exacto Gothi ſub Rege Ataulpho, quibus Honorius

Aqui-

a auctore D. Proſpero. Aquitaniam conceſſit:[a] Hos ſecuti ſunt Burgundiones: demum Franci, quorum Dux Feramundus primus ſe Franciæ Regem appellauit, anno CCCCXX. Tandē Clodoueus Syagrio Aegidij filio P. P. occiſo, Imperij Romani milites, & magiſtratus, è Gallijs penitus expulit, quibus ſubactis, quadriogenties ſextertium C. Iulius Cęſar impoſuerat, inquit Eutropius: Tantum ab Auguſto Pop. Rom. legatum fuiſſe Tranquillus ſcribit, Dino interpretatur fuiſſe CCCC. millia aureorum. Sed hęc ſumma poſtmodum eſt aucta. Cum verò tractaretur de imponendo ſuperindicto Gallis, Florentius P. P. Iuliano imponendi oneris auctori reſtitit, factumque eſt, inquit Marcellinus, [b] vt *b lib. 19.* pręter ſolita nemo Gallis exprimere conaretur.

Inſignia Vicarij Galliarum erant, vt aliorum, aureę Principum effigies: Abacus albo tapeto inſtratus, qui rubro corio tectum librum ſuſtinet. Infra ſunt XVII. mulierum effigies, reticula, coronaſque in capite, & vaſa aureis referta geſtantes, quę memoratas prouincias referunt. Ex his Germania ſecunda, & Lugdunenſis tertia ſunt velatę, ſola Aquitania ſecūda togam gerit. In manuſcriptis liber auro tectus notis inſcriptus eſt, quemadmodum in Vicario Hiſpaniarum, & alijs eſt dictum, codicillique magiſtratus libro adhęrent. Mulieres omnes pallijs ſupra tunicas aut paſſinis, aut cęruleis ſunt indutę. Hic Vicarius, & ipſe ſpectabilis, officiumque habebat, quemadmodum, & alij Vicarij.

N O T I T I A.

VICARII BRITANNIARVM,

EORVMQVE INSIGNIA.

NOTI-

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Vicarij Britanniarum.

Conſulares.

MAXIMAE Cæſarienſis.
Valentię,

Præſides,

Britanniæ primę.
Britanniæ ſecundæ.
Flauiæ Cæſarienſis.

Officium autem habet idem vir ſpectabilis Vicarius hoc modo.

Principum de ſchola Agẽtum in rebus ex Ducenarijs.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis,
Curam Epiſtolarum.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares & reliquos officiales.

DE VICARIO BRITANNIAE, & eius Magiſtratibus. Cap. LXIX.

COMMENTARIVM.

SVPEREST Vicarius Britanniæ inſulę, quę à Notitia repræſentatur oblonga, & forma velut trangulari, lateribus inæqualibus, ac tribus erecta promontorijs, Cantio Helęno, & Orcha, & ob id in tria regna ſecundum tres annulos olim fuit diuiſa. Primus eam C. Iulius Cæſar ingreſſus; poſteris oſtendiſſe potius, quam tradidiſſe dicitur. Claudius Cęſar proximam continenti partem Imperio ſubiecit, quam Conſularium primus A. Plancius adminiſtrauit.[a] Tacitus [b] eandem ſub Vitellio Conſularem habuiſſe ſcribit, loquens enim de Britannia, quies, inquit, prouincię, quanquam remoto Conſulari manſit; & in Agricola, Breui deinde, Britannia Conſularem Petilium cerealem accepit; poſtea Præſides eam rexerunt vt ſub Alexandro, Virius Lupus,[c] Hadrianus illius inſulæ partem, quæ nunc Scotia dicitur, muro excluſit, auctor poſt Dionem & Euſebiũ Spartianus, Murum, inquit, per octoginta millia paſſuum primus duxit, qui Romanos Barbaroſque diuideret, neque enim Caledonia ſeu Scotia Romanis parebat. Hunc murum vetuſtate collapſum Seuerus reſtituit. Idem Spartianus, Britanniam, inquit, maximum eius Imperij decus, muro per tranſuerſam inſulam deducto, ad finem Oceani muniuit: vnde et Britannici nomen accepit: Hęc ille. Hoc fuit vallum ex ceſpitibus extructum non muris: Beda, [d] Seuerus, ait, genere Afer, Tripolitanus receptam partem inſulę, à cęteris indomitis gentibus, non muro, ut quidam exiſtimant, ſed vallo diſtinguendam putauit: Murus enim de lapidibus: Vallum verò, quo ad repellandam vim hoſtium caſtra muniuntur, fit de ceſpitibus quibus circumciſis, è terra velut murus extruitur altus ſuper terrã, ita vt ante fiat foſſa, de qua leuati ſunt ceſpites, ſupra quam ſudes de lignis fortiſſimis pręfiguntur. Itaque Seuerus magnam foſſam firmiſſimumque vallum, crebris inſuper turribus cõmunitam; à mari ad mare duxit; Hæc ille. Conſtantinus verò Magnus, quinque eius prouincias feciſſe dicitur; Eam, quæ poſtea Maxima Cæſarienſis eſt dicta, Valentiam, Britanniã primam, Britanniam ſecundam quæ antea fuerant, & Flauiam Cęſarienſem, à ſe qui Flauius Conſtantinus vocatus, appellatam; prima verò dicitur, vel quod prius ſubiecta, aut prima venientibus ex Gallijs occurrat, Sext. Ruffus, In Britannia, inquit, eſt Maxima Cæſarienſis, Britannia prima, Britannia ſecunda: ea olim Caledonia, nunc Scotia dicitur; & à reliqua Britannia ſeu Anglia, arduis montibus; & duobus Euripis maris eſt diuiſa. Alij [e] Britanniam minorem appellant quam Sext. Ruffus Britanniam II. vocat. ſed verius eſt Britanniam minorem Hiberniam eſſe, vt Ptolemæus in ſecundo operis magni nominat, Præter I. & II. Britanniã Tertia pars verſus Hyberniam Vicaſia vocatur, vbi eſt Helenum promontorium, ab Helena Conſtantini matre nuncupatum, ibi olim Brigantes populi fuere. Sabrina fluuio à reliquis Anglis ab Ortu diuiditur, & quaſi peninſula Oceanó circundatur: Hanc eſſe arbitror quam Notitia Valentiam appellat. Theodoſius dum Britannias corrigeret in honore Valentis Principis ita hanc prouinciam nominaſſe videtur Marcellinus lib. 28. recuperatam, inquit, prouinciam quæ in ditiones conceſſerat hoſtium, Theodoſius ita reddiderat ſtatui priſtino, vt rectorem haberet legitimum, ut Valẽtia deinde vocaretur arbitrio Principis.

Quarta pars Cornubia dicitur, & eſt velut Cherſoneſſus, brachium in mare extendens, cornuque ſummam habet, quæ in vndas protenſa latius excurrit. Hanc eſſe arbitror, quæ Flauia Cæſarienſis à Notitia nuncupatur.

Quinta circa Humbrum fluuium Gallias ſpectat, vbi eſt Condiuum, quam Maximam Cęſarienſem vocari puto. Hęc à Clemente Maximo, qui in Britannia Comes Auguſtus eſt appellatus, nomen habuit ſicut & Maxima Sequanorum in Gallijs, vt ſupra eſt dictum. His quinque prouincijs ſub Vicario Britanniarum, totidem præerant Rectores, duo Conſulares, & tres Pręſides. Conſulares prouinciæ erant, Maxima Cæſarienſis, & Valentia ſeu Vueſtphalia. Præſidales Britania I. Britannia II., quæ eſt pars Scotiæ, & Flauia Cęſarienſis, quam puto eſſe Cornubiam. Sub Cõſtantino Pacatianus, fortè primus, Vicarius Britanniarum fuit. [f] ſub Conſtantio Martinus, qui caſu ſe ipſe interfecit. [g] Imperante Valentiniano, Ciuilem Britannię Vicarium, & Dulcitium ſcientia rei militaris inſignem, Ducem fuiſſe Marcellinus ſcribit.[h] Officium habebat Principem de ſchola agentium in rebus, ex Ducenarijs, Corniculariũ, Numerarios duos, Commentarienſem, Ab actis. Curam epiſtolarum, Adiutorẽ, Subadiuuas, Exceptores, Singulares & reliquos officiales. Inſignia verò pręfert librum clauſum, & viridi corio tectum: Manuſcripti cum codicillis eius tegumentum oſtendunt, notas dorſo inſcriptas habet, vt Comites & Duces, quibus in exẽplari impreſſo alij carent Vicarij, nullos Principum vultus, nec mulierũ imagines, vt alij vicarij pręfert, ſed quinque oppidorum typis prouincias ſibi commiſſas indicat, his inſcriptum eſt, MAXIMA CAESARIENSIS. VALENTIA, BRITANNIA PRIMA, BRITANNIA SECVNDA, FLAVIA CAESARIENSIS. Inſulam duo Comites, & vnus Dux à Barbaris tuebantur. Hi ſunt ſpectabiles ciuiles Magiſtratus in Roma. Occidentalis Imperij prouincias miſi: Nunc reliquos ſpectabiles, qui in Imperij limitibus excubabant, ordine referemus.

a Tacit. li. 13. et in Agricola.
b lib. 17.
c l. 2. § primo, ff. de mulg.
d li. ecclesiastic. histor gent. Anglor. 1. cap.
e Volaterranus ex Ptolemæo, & Sex. Ruf.
f l. 2. C. T de tem storib.
g Marcell. li. 14.
h lib. 17.

NOTI-

NOTITIA

COMES AFRICAE AC EIVS INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Comitis Africæ Limitanei.

PRÆPOSITVS Limitis Thamallenſis.
Præpoſitus Limitis Montenſis in caſtris Leptitanis.
Præpoſitus Limitis Bazenſis.
Præpoſitus Limitis Gemellenſis.
Præpoſitus Limitis Tubunienſis.
Præpoſitus Limitis Zabenſis.
Præpoſitus Limitis Tubuſubditani.
Præpoſitus Limitis Thamallomenſis.
Præpoſitus Limitis Balaretani.
Præpoſitus Limitis Columnatenſis.
Prępoſitus Limitis Tablatenſis.
Prępoſitus Limitis Caput cellenſis.
Præpoſitus Limitis ſecundanorum in Caſtris Tillibarenſibus.
Præpoſitus Limitis Taugenſis.
Præpoſitus Limitis Bidenſis.
Præpoſitus Limitis Badenſis.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Comes hoc modo.
Principem ex officio Magiſtri militum præ-
ſentalium

ſentalium uno anno à parte peditum, alio anno à parte equitum.

Cornicularium.

Adiutorem.

Commentarienſem ex officio Magiſtri militũ præſentalium alternis annis.

Numerarios duos ex utriuſquè officijs Magiſtri militum præſentalium, ſingulos.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares, & reliquos officiales.

DE COMITE AFRICAE. Cap. LXX.

COMMENTARIVM.

QVEMADMODVM in Oriente, ita hic quoque Ducibus Comites præponuntur, qui octo fuere, Italiæ, Africę, Tingitanæ, Tractus Argentoratenſis, Britanniarum, Littoris Saxonici per Britanniam, Illyrici & Hiſpaniarum. Sed his duabus prouincijs a Barbaris occupatis, ſex tantum Comites permanſere. Aliorum nomina duntaxat, non inſignia, nec officium a Notitia repræſentantur: nec illorum quicquam aliud, apparet, præter quorũ iam militum numeros, qui apud eos eſſe conſueuerant. Vandali enim, & Alani, ſub Honorio Hiſpanias, circa annum ſalutis CCCCIX. inuaſerant. [a] deinde Theodoſio iuniore, Valentinianoque III. imperantibus, Attila Illyricum occupauerat, ut Paulus Diaconus, [b] & D. Proſper tradunt. Itaque duabus his prouinciis Imperio Romano ablatis, ſex tantum aliarum regionum relicti ſunt Comites, inter quos primum Italiæ Comitem Notitia in indice nominat. poſtmodum in ipſis explicandis, omiſſo eius officio ſolo, inſignia inter ultimos Comites oſtendit. Primuſque inter limitaneos Comes Africæ recenſetur cum XVI. Præpoſitis, ita uocabantur, qui ſingulis munitionibus aut caſtris præerant, ut Diocletianus ad Pompeianum Francum P.Præt. ſignificat. [c] Non putauimus, inquit, Viatorem Præpoſitum ab excubiis limitis reuocandum. Caſtri Præfectum Præpoſitum nominat, ut & Theodoſius ad Salluſtium Quæſtorem. [d] Valentinianus ad Seuerum Magiſtrum militum. [e] ſcribens, & Leo, A. ad Ioannem Magiſtrum, [f] quod latius in Oriente eſt demonſtratum.

a Poſſidonius in vita D. Aug.

b lib. 7. cap. 40.

c in l. quamuis. 29. C. de adult.

d in l. 1. C. de off. Quæſtor.

e l. 1. C. de diuer. offic.

f in l. viros. 8. C. eo. tit.

IN OCCIDENTE ERANT Præſidia CCLXIX. cum totidem Præpoſitis ſeu Præfectis hoc modo.

In Africa.	*XVI.*
Tingitana	*VIII.*
Litore Saxonico per Britanniam	*IX.*
Italia	*XVI.*
Argentorato	*I.*
Mauritania	*VIII.*
Tripolitana	*XIIII.*
Pannonijs	*XXVI.*
Valeria	*XXXV.*
Pannonia I.	*XXVII.*
Retio	*XIX.*
Sequanico	*I.*
Armorica	*X.*
Belgica II.	*III.*
Britannia	*XXXVII.*
Maguntiarenſi	*XI.*
Gallijs, & Belgica I.	*XXI.*
Hiſpanijs.	*VI.*

INSIGNIA geſtabat Comes Africæ, librum, quemadmodum alii Comites, cũ iiſdem notis libri dorſo inſcriptis, ac Magiſtratus codicillis. Præterea XVI. munitiones, quę exceptis quatuor rotundis, formam exagonam oſtendunt. Porro duabus turribus hic inde muniuntur: in manuſcriptis alia forma repræſentantur. Spectabilis appellabatur hic Comes.

Ita verò officium habebat, Principem ex officio Magiſtri militum præſentaliũ, vno anno à parte peditum, altero à parte equitum. In manuſcriptis legitur, ex officiis Magiſtrorum, & rectius. Item Cornicularium, Adiutorem, qui loco Comicularii pleriſque Ducibus erat, Commentarienſem ex officio Magiſtrorum militum præſentalium, ita legendum ex manuſcriptis, alternis annis, ideſt uno ab eo qui eſt peditum, altero ab eo qui eſt equitum. Numerarios duos, ex vtriſque officiis Magiſtri militum præſentalium ſingulos, ideſt unum illorum a ſingulo officio extrahebat. In manuſcriptis pro Magiſtri legitur Magiſtrorum, Item Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, ſingulares & cæteros officiales, qui ſupra ſunt declarati. Sexdecim præſidiorum Præpoſitis imperabat, qui quot numeris præeſſent, ſciri non poteſt: ſed dãdo CCC. pedites cuiq; limiti, fuiſſent 4800. iiſdem 50. equites tribuendo efficerent 800. A Magiſtro uerò peditum præſentali accipiebat auxilium vnum, Legiones Palatinas tres, Comitatenſes VII. Pſeudocomitatenſem unam. Item à Magiſtro equitum præſentali Vexillationes Comitatẽſes 19. ſed ipſum ut cæteros Comites alias copias habuiſſe credendum eſt. Nunc XVI. eius Præpoſitos explicabimus, quorum primus erat.

Præſidia 16.

Pedites 4800. Equites 800.

PRÆPOSITVS limitis Thamallenſis à Thamalla oppido, forte legendum Thamiſſenſis, qui nõ longe abeſt à ſequenti limite. In itinerario legitur. Turre Tamallens, ubi erat manſio. Infra alius limes Thamallomenſis, ſimile nomen habet.

2 MONTENSIS in caſtris Leptitanis, erãt in propria Africæ regione, vbi erat Carthago, & Leptis montana, ſeu parua: ſed credo ſignificari limitem, à monte, quem occupabat, Montenſem appellatum, quem ſcheda Volſeri Montem uocat. Præter hæc alia erant caſtra Leptitana, quæ ſub Duce Tripolitanæ à Fortenſibus defendebantur prope Leptim magnam in Tripolitana eundo ad aras Philenorum, de quibus infra. Forte hæc ſunt, quę in ſcheda poſteriore Volſeri caſtra alio non adiecto uocantur.

3 BAZENSIS limitis in Marmarica ubi eſt Baziũ promontorium, & Bazenum oppidum.

4 GEMELLENSIS limitis Præpoſitus Gemellis degebat, quod oppidũ nomen dedit limiti, vbi quoque manſio erat curſus publici. Itinerariũ Lemelenſe caſtellum appellat. Martyrolog. [g] In Africa, inquit, in caſtello Lemelenſe S. Martyrũ Primi, & Donati diaconorũ, qui cum altare in eccleſia tutarentur à Donatiſtis occiſi ſunt, ſed credo legendum Gemellenſe. Erat Gemellæ vrbs Africæ propriæ, inquit D. Auguſtinus.

g 8. Id. Febr.

5 TVBVNENSIS ab oppido Tubunis Africę propriæ, de quo etiam D. Auguſt.

6 ZABENSIS Herodotus in Melpomene ad finẽ, Zabeces in Africa inter Meaxes & Zygances ponit: vnde legendum eſſet Zabecenſis.

7 TVBVSVBDITANI limitis, Tubuſuptũ, appellat Siufenſis Mauritaniæ oppidum Marcellinus, [h]

h lib. 29.

loquens de Theodoſio, ad Tubuſuptum, inquit, progreſſus oppidum, Ferrato contiguum môti. In Mauritania Cæſarienſi collocat Ptolemæus. Eius meminit & Plinius. inde limes nomen habuit.

8 THAMALLOMENSIS, a Thamallomo oppido in Africa propria. Itinerarium Themellamum appellat, quod eſt diuerſum à Thamalla, de qua ſupra. vetus codex habet, Thamallonenſis.

9 BALARETANI, ab oppido Balareto in Africa propria.

10 COLVMNATENSIS, à columnato oppido. Hic limes & ſequens, longius ſe extendentes, duos habebant Præpoſitos. Hunc ſcilicet, & alium ſub Duce Mauritaniæ Cæſarienſis, qui forte ad eundem locum caſtra iungebant.

11 TABLATENSIS, à Tablata oppido. Tablata legit Itinerariô, vbi manſio curſus publici fuit. Thaſbalum D Cyprianus, & Auguſtinus appellant. Africæ propriæ vrbis fuit.

12 CAPVT CELLENSIS, alias Celamenſis. Cęlama Ptolemæo eſt oppidum Africæ. Itinerarium Celaſuicum nominat, & caput Cillanum Mauritaniæ Cæſarienſis oppidum, vnde limes nomen habet.

13 SECVNDANORVM in caſtris Tillibarenſibus à loco ita vocatis. Tillaburum oppidum Africæ propriç Itinerarium ponit, vnde caſtra nomen habent Sub Duce Tripolitanç, alius prępoſitus limitem Tillibarenſem tuebatur. Equites Secundani Italicani ſupra inter numeros Africç a Notitia recenſentur: Secundanos populos in Gallia Plinius locat. Italicani equites in ſecundis oppido Pannonię II. infra ſub eius Duce ponuntur, vnde hi deriuati videntur. Vetus codex legit, ſecundum forum.

14 TAVGENSIS, a Tauga vrbe hic limes deducitur.

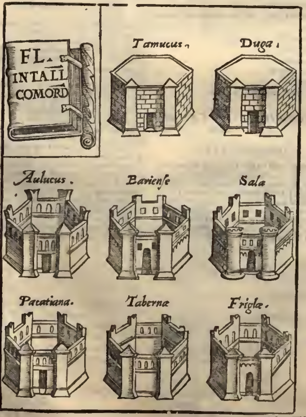
15 BIDENSIS, Bidil municipiũ Itinerariũ in Mauritania Cęſarienſi ponit, vnde Bidilēſis limes eſſet vocãdus: ꝙ eſſet lõgior hic limes aliũ ſuo Duce Mauritaniæ Prępoſitũ habuit Vidēſem vocatũ, pro Bidēſem.

16 BADENSIS, à Bada Mauritanię Cęſarienſis oppido de quo apud D. Cyprianũ, [a] caput Bada Procopius vocat. Multa ex pſatis nominib. vel noua ſunt, vel poſtea mutata. Hic limites, nõ oppida nominantur vbi hi numeri degebant, ꝙ ſecus in alijs Comitib. & Ducib. eſt actũ, forte quia in caſtris hi ſtatiua habebãt. *a in Concilio Carthaginenſi.*

N O T I T I A.

COMES TINGITANIAE

EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis Tingitanæ limitanei.

PRÆFECTVS Alæ Herculeæ, Tamuco.
Tribunus cohortis ſecundæ Hiſpanorum Duga.
Tribunus cohortis primæ Herculeæ Auluco.
Tribunus cohortis primæ Itereorum Caſtrobarienſi.
Tribunus cohortis Pacatianenſis, Pacatiana.
Tribunus cohortis tertiæ Haſtatorum, aliàs Haſtorum Tabernis.
Tribunus cohortis Friglenſis Friglis.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Comes hoc modo.
Principem ex officio Magiſtri militum præſentalium vno anno à parte peditum, alio anno à parte equitum.
Commentarienſem vt ſupra.
Numerarios duos, ſingulos ex officio ſupradicto.
Corniculariam.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE COMITE TINGITANAE, Cap. LXXI.

COMMENTARIVM.

TINGITANA vltima eſt Africæ pars, vltra Numidiam, Oceanum verſus, vt ſupra in eius Præſide eſt declaratum: vbi Limitaneus Comes cum VIII Præpoſitis excubabat. Idem officium, eademque inſignia, quæ ſuperior gerebat, ſcilicet librum, codicillos, & VIII. caſtra. Sed VII. tantum Præfecti, aut Tribuni recenſentur, vnde aliquid deſit, neceſſe eſt. Erat autem locis præſidio ala equitum vna, *Præſidis 8.* cohortes VI. quæ efficiebant circiter 3000 peditum, & Equites 300. *Pedites 300. Equites 300.* Præter hos hic Comes duo auxilia Magiſtri peditum præſentalis regebat, ſcilicet Mauritonantes Seniores, & Mauritonâtes iuniores; item duas legiones ex XXXII. Comitatenſibus, nempe Conſtantinianos, & Septimanos iuniores; item Magiſtri equitũ præſentalis vexillationes III. ex XXXII. Comitatenſibus, videlicet equites Scutarios Seniores, Sagittarios Seniores, & Corduenos, quemadmodum Notitia infra explicat. Hic verò non recenſentur, quia proprij huius Comitis milites non erant, ſed velut commodati. Præfecti ſunt ſequentes.

1 PRÆFECTVS Alę Herculeæ Tamuco præſidebat, quod erat nomen vici. Thamudat appellat Itinerarium. Ala verò Herculea ab Herculeo Maximiano eſt dicta. Videntur autem qui alæ, id eſt maiori turmæ equorum præerant, Præfecti dicti. Qui verò cohorti Tribuni. Sed & legionis Præfecti quandoque Tribuni vocabantur.[a] *a l. 2. in princ ff. de his, qui not. inf. a l. Titius, 25 ff de teſtamen.*

2 TRIBVNVS cohortis ſecundæ Hiſpanorum Dugæ degebat. Dugam in Africa Ptolemæus ponit.

3 TRIBVNVS cohortis primæ Herculeæ in Auluco morabatur, Mauritaniæ Tingitanæ oppido.

4 TRIBVNVS cohortis primæ Ityreorum in caſtro Barienſi excubabat. Barin oppidum Tingitanæ fuiſſe Stephanus ſcribit, vnde caſtrum Barienſe. Ityreos in Syria Plinius, & Ioſephus collocant, quibus & Strabo[b] adſtipulari videtur. Probus Scythas eſſe dicit, Seruius Parthos in illud carmen Poetæ. *b lib. 17.*

Ityreos taxi curuantur in arcus.

Verius eſt regionem Iudeæ conterminatam fuiſſe.[c] Hi militea ex illis populis conſtabant. *c ex Ioſepho Luca 13. Tarit. 11.*

5 TRIBVNVS cohortis Pacatianenſis, Pacatianę reſidebat, à quo loco nomē habens, aut fortè à Phrygia Pacatiana eſt dicta. Procopius[d] ſcribit Mauruſios Pacatos vocari, quia cum Romanis fœdera inuiolata ſemper tenuerunt. *d lib. 6. de ædific. Iuſtin.*

6 TRIBVNVS ſecundæ ſcilicet cohortis Haſtatorum, Tabernis manebat. Hic erat manſio curſus publici apud Itinerarium. Haſtati hi milites ſunt dicti, quod haſtis pugnarent. In manuſcriptis legitur Haſtorum ex Haſta Ciuitate, quod magis placet.

7 TRIBVNVS cohortis Frinſlenſis reſidebat Friglis, à quo loco nomen hæc cohors habuit. Frigilos Itinerarium in Mauritania Tingitana, inter Baccatã & Lixum ponit. Hę ſunt copiæ Comitis Tingitanæ, qui non diu permanſit, anno enim Salutis 427. Bonifacius Africæ Comes apud Placidiam Valentiniani III. matrem proditionis inſimulatus, Genſericum Vãdalorum Regem ex Hiſpania in Mauritaniam Tingitanam vocauit, qui cum 80. millibus hominum totam eam prouinciam, mox Cæſarienſem, ac deinde Numidiam, reliquaſque Africæ prouincias tenuit. Reliqua Africæ in eius regionis Ducibus infra exponentur. Nunc alios Comites percurremus.

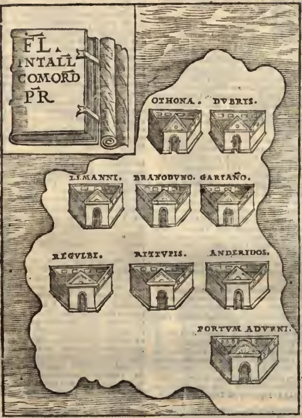
NOTI-

N O T I T I A.

C O M E S L I T T O R I S

SAXONICI PER BRITANNIAM

eiuſque inſignia.

N O T I T I A.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Comitis littoris Saxonici per Britanniam.

Repoſitus numeri Fortenſium Othonę.
Præpoſitus militum Tangricanorum Dubris.
Præpoſitus oumeri Turoacenſium Lemaonis.
Præpoſitus equitum Dalmatarum Branoduocoſis Branoduno.
Præpoſitus Equitum Stableſiani Gariannonenſis Gariannono.
Tribunus cohortis primę Vetaſiorũ Regulbio.
Præpoſitus Legionis 2.Aug.Rutupis.
Præpoſitus numeri Abulcorum Anderidæ.
Præpoſitus numeri Exploratorum portus Adurni.
Officium autẽ habet idem vir Spectabilis Comes hoc modo.
Principem ex officio Magiſtri Præſentalium à parte peditum.
Numerarios duos vt ſup.ex officio ſupradicto.
Commentarienſem ex officio ſupradicto.
Cornicularium.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE COMITE LIMITIS Saxonici per Britanniam.

Cap. LXXII.

COMMENTARIVM.

PICTI aſſumptis ex Hybemia Scotis, cum ſæpe Britanniam vexaſſent, tandè auxilio Romanorum deſtitutā iouenientes, ſubactam extremam inſulę partem inhabitarunt, nec vltra exinde, inquit Paulus Diaconus, [a] valuerunt expelli. Idem Beda [b] tradit. Quare Britanni Anglos Saxones Germanię populos cum Rege Vertergeno, ad defendendam inſulam vocauerunt, qui cum hoſtes abegiſſent, in Britannos arma conuerterunt, ſtipendia ſibi promiſſa non ſolui cauſati: Itaq; aliam inſulæ partem & ipſi occuparūt, vnde limes contra eos a Comite creato erectus, Saxonicus eſt dictus. Hinc apparet non ita primum ab Anglis Saxonibus totam inſulam, vt multi credunt, occupatam, quàm poſtea cum Scotis diuiſam tenuerunt. Hi Aquilonari parte potiti, Scotiam: Illi, reliquam tenentes Angliam appellarunt. Verum Saxones ab Anglis Beda diuidit. Polyd. Virgilius [c] Orientalem Britanniæ partem circiter annum ſalutis CCCCL. vbi eſt Londinum, eos occupaſſe autumat: quod ſi ſequimur. Valentiniano III. & Martiano imperantibus, hanc Notitiam ſcriptam fuiſſe oportet, quo tempore Barbari inſulæ parte capta, limiti Saxonico iam nomen dederant. Sed Beda aliud ſentit, & Marcellinus [d] qui hunc Comitem maritimi tractus appellat, ſcribitq; Nectaridum Comitem & Bulchobaudem ducem Valentiniano I. imperante a Britannis occiſos. Itaque longè ante Comes maritimi tractus fuiſſe videtur. Præter hūc Comitem, erat & alius Comes Britanniæ dictus, cuius nullæ propriæ apparent copiæ. Item Dux Britanniarum qui pluribus præſidijs, ac Tribunis, Præfectiſque præerat.

a lib. 14. ad fin.
b de eccleſ. hiſt. lib. 1. c. 12.
c lib 5. Anglic. hiſtor.
d lib. 27.

Hic Comes eadem, quæ & alij Comites, geſtabat inſignia, ſcilicet, librum purpureum, vel luteum, vt habent manuſcripti, cum notis ſæpe relatis aliorum Comitum inſcriptum, & codicillos, inſulamq; cum nouem oppidis, quę infra referentur.

Præſidia. 9.

Officium habet hoc modo Principem ex officio Magiſtri præſentalium ea parte peditum, ex Officijs Magiſtrorum legunt manuſcripti. Item Numerarios duos ex officio ſupradicto, Commentarienſem ex officio ſupradicto, Cornicularium, Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos Officiales. Sub eius diſpoſitione erant VIII. Prępoſiti, & Tribunus vnus, infraſcripti.

1 PRAEPOSITVS Numeri Fortenſium Othonę degebat. Hæc legio inter Comitatenſes Magiſtri peditum recenſetur, ex qua Numerū Prępoſitus Othonę tenebat. Cohortem a Latinis Numerum vocari auctor eſt D. Chryſoſtomus, [e] Cohors, inquit, erat quæ vocatur Numerus; quod & Oecumenius [f] recitat, & Tripartit: [g] innuere videtur. Sed quandoque pro quibuſcumque militum copijs numeri accipiuntur.

e homilia. 55. in Act. Apoſt.
f in c. 10. Act. Apoſt.
g lib. 1. capit. 9. ſcotis l. vlt. C. de teſtam. milit.

2 PRAEPOSITVS militum Tungricanorum Dubris excubabat. Hic portus erat: nā Itinerarium ad portum Dubris hunc locum appellat. Tungri ſunt Germanię ſecundæ apud Itinerarium populi, nunc Brabanti vocati, ex quibus conſtabant cohortes, prius Tungræ, poſtea Tungricanæ dictæ. Tacitus, [h] Duas, inquit, Tungrorum cohortes, quatuor equitum Turmas Vniuerſum Treuirorum alam cum Iulio Claſſico Præfecto miſit. Idem [i] Tres Batauorum cohortes, ac Tungrorum duas cohortatus eſt. Tungricanorum & Marcellinus [k] meminit.

h de Fabio Valente Vitellij legato loquens libro 18.
i in vita Agricola.
k lib. 26. & 27.

3 PRAEPOSITVS Numeri Turnacenſium Lemanis manebat. Ad portum Lemanis, hunc locum vocat Itinerarium. Lemauio legitur, in quibuſdam ſchedis Auguſtę inuentis, & à clariſſ. viro Marco Velſero in lucem emiſſis. Eſt Tornacum vrbs eiuſdem Galliæ Belgicæ ſecundę, nunc Tornay dictum, vnde hi milites ſunt deſumpti.

4 PRÆPOSITVS equitum Dalmatarum Branodunenſis, Branoduno præſidebat; ita ipſe à loco vbi degebat, vocabatur. Branogenium in Britannia oppidum Ptolemæus ponit, & Dunum ſinum, quod fortè huic loco nomen dedit.

5 PRAEPOSITVS equitum Stableſianorum Gariannonenſis, in Garionnono reſidebat: De his equitibus ſupra in copijs Orientis dixi. Pręcedentes puto auxilijs & equitibus pręfectos fuiſſe: Sequens cohortis Tribunus inter prępoſitos legionarios equitibus poſtponitur.

TRIBVNVS cohortis primæ Vetaſiorum Regulbio reſidebat; fortè legendum Vetaraſiorum, a Vetaraſia Galliæ Belgicæ vrbe, aut Veruſiorum, qui ſunt Plinio Italiæ Alpini populi. [l] Sequentes ſunt legiones, aut pars earum.

l lib 3. cap. 20.

6 PRAEPOSITVS legionis ſecundæ Auguſtæ, Rutupis excubabat. Rutupiæ eſt oppidum Britannię, & Rutipe portus, vulgo Sandouis dictus, de quo Ptolemęus. Marcellinus. [m] Lupicinus, inquit, Bononiam venit, quęſitiſque nauigiis, & omni impoſito milite ad Rutupias ſitas ex aduerſo defertur Londinum verſus. Idem lib. 27. Rutupias ſtationem Britanniæ tranquillam vocat. Hunc portum nominat etiam Tacitus, [n] & ſimul, inquit, claſſis ſecunda tempeſtate ac fama Rutupēſem portum tenuit. Ad portum Rutupis vocat Itinerarium. eius meminit Lucanus, [o] Rutupinaue littora feruent, Auſonius, [p] Iuuenalis [q] & alii. Locus eſt ſuperioris Britanniæ: Nam Dion [r] recenſens legiones Imperii, ait; Secundam Auguſtalem vocatam in ſuperiore Britannia hyemaſſe; & partem ſecundæ Victricis in inferiore. Hæc legio ſecunda Britannica eſt vocata, & erat vna Comitatenſium. Vetuſtus codex legit, Pręfectus legionis, & rectius.

m lib. 20. paulo poſt principium.
n in vita Agricola.
o in 6.
p Parent. 8. 18. de vrbib. 6.
q Satir. 4.
r lib. 55.

7 PRAEPOSITVS numeri Abulcorum, Anderidæ. Anderido aliud oppidum eiuſdem nominis in Celtogallica Ptolemæus nominat. Abulcorum Zoſimus [s] meminit. Arcadius, inquit, Dux ordinis Abulcorum cecidit.

s in fin. lib. 2.

8 PRAEPOSITVS Numeri Exploratorum portu Adurni; Madurnum habet codex manuſcriptus, ita etiam ſe legiſſe in membranis ſcriptis Ortelius. Exploratores hi ſunt appellati, quod explorādi res hoſtium officium haberent, ut Conſtantinus Porphyrogenneta tradit [t] Sub hoc Comite erat una legio fortè 1000. peditum, & ſeni Numeri, fortè 1200. & duo ordines equitum ferme 200. Summa eſt peditum ferme 2200. & equitum 200. præfecturā enim mille peditum hoc tempore fuiſſe Conſtantinus Porphyrogenneta ſcribit. [u]

t de themarib.
Peditum 2200.
Equitum 200.
u de themarib.

NOTITIA
COMES BRITANNIAE
EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.
Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis Britanniæ.

PROVINCIA Britanniæ.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Comes hoc modo.
Principem ex officio Magiſtri militum præſentialium alternis annis.
Commentarienſem ut ſupra.
Numerarios duos ſingulos ex vtroque officio ſupradicto.
Auditorem.
Subadiuuam.
Exceptores.
Singulares, & reliquos Officiales.

DE COMITE BRITANNIAE. Cap. CLXXXIII.

COMMENTARIVM.

VAlentiniano primo imperante, duo ſcilicet Comes Britanniæ, & Dux, ille maritima tuebatur, hic mediteranea, Marcellinus,[a] Britãnias, inquit indicabat Barbarica conſpiratione ad ultimã vexatas inopiam. Nectaridumque Comitem maritimi tractus occiſum, & Bulchonaudem Ducem hoſtilibus inſidiis circumuentum. & alibi ſcribit [b] Theodoſii, qui poſtea imperauit, ibidẽ Ducẽ fuiſſe; ſed tota fere inſula in Barbarorum poteſtatem redacta, ſiue præſidiis, & copiis hic Comes cum ſola inſulæ imagine repræſentatur. Transrhenanis enim populis inſulam inuadentibus circa annum ſalutis 411. Britanni eiectis Romanis præſidibus & Comite, in

a lib. 27.
b lib. 28.

X 2 liber-

a lib.6. libertatem ſe vendicarunt, Zoſimus.[a] Traſrhenani, inquit Barbari cuncta pro libito inuadentes, eò tum incolas inſulæ Britanniæ, tum quaſdam Celticas nationes redegerũt, vt ab Imperio Romano deficerent, & Romanorum legibus non amplius obedientes, arbitratu ſuo viuerent. Itaq; Britanni ſumptis armis, & pro ſalute ſua periclitati, ciuitates ſuas à Barbaris imminẽtibus liberaruut, eiectis Romanis præſidibus, & propria quadam Republica ex arbitratu ſuo conſtituta. Hæc Britanniæ rebellio, quo tempore Conſtantinus regnum vſurpabat, accidit. Hæc ille. Non tamen omnes tum ſimul defecerunt, ſed aliqui in fide Romani Imperij remanſerunt, vt ea Beda liquet. Demum cum prius Aquilonaris inſulæ pars a Scotis, & magna Orientalis occupata eſſet, poſtmodum Auſtralis ab Anglis & Saxonibus ſubacta, tota inſula eſt amiſſa. Interea alius Comes limitis Saxonici in ſuis munitionibus ſe tuebatur, & Dux Britanniæ reliquam Roman. Imperio parentem inſulæ partem cum ſuis militũ copijs retinebat. Comes Britanniæ in inferiori, & ſecunda Britannia olim degebat cum ſexta legione, quam ab Auguſto in Syria locatam, deinde in duas diuiſam, & alteram in Britanniã miſſam fuiſſe Dion ſcribit,[b] b lib.55. Altera, inquit, Victrix appellata in inferiore Britannia excubabat. Hi ſunt qui à Notitia Victores iuniores Britannicani inter LXV. auxilia palatina Magiſtri peditum in præſenti uocantur, & ſupra poſt Catalogum vexillationum ſub hoc Comite militaſſe dicũtur. Merebant ſub eodem Comite aliæ quæ legiones, prima Iunior, ſiue primani iuniores, qui nullibi in Catalogo militum Magiſtri peditum reperiuntur, niſi ſint prima Flauia, aut prima Maxima à Maximo Clemente ibi Auguſto creato appellata. Altera legio erat ſecunda Britannica, ſiue Secundani, una ea legionibus Comitatẽſibus XXXII. ſub Magiſtro peditum. Aliam Pictis Britannos infeſtantibus legionem militum ab Honorio miſſam hoſtes repuliſſe Paulus Diaconus ſcribit, quæ ibi non manſit. Equitum quoque VI. Vexillationes hic Comes regebat, uidelicet equites Cataphractarios iuniores, qui non reperiuntur in albo Vexillationum Magiſtri æquitum in præſenti. Equites ſcutarios Aureliacos, qui erant una ex XXXII. Vexillationibus Comitatẽſibus eiuſdem Magiſtri, ſicut & ſequẽtes, videlicet Honoriani ſeniores Stableſiani & Syri, qui in Catalogo Vexillationũ Magiſtri equitum nõ leguntur, & ſuprà ſub hoc comite meruiſſe ſcribuntur poterant eſſe equites 6co. peditum 3000. *Peditum 3000. Equites 600.*

Eadem plane inſignia, habebat, quæ & alij Comites, ſcilicet librum cum codicillis magiſtratus inſcriptum, & inſulam vnius tantum urbis effigiem tenẽtem. Præſidia enim, quæ amiſerat, omittuntur: ſupra ſcriptum eſt BRITANNIA.

Hic officium, ut Africæ & Tingitanæ Comes habebat. cornicularius tamen & regerendarius, qui apud alios Comites erant, incuria forte librarij, hic deſunt. in Oriente nullus Comes aut Dux eum habebat.

NOTI-

NOTITIA

COMES ITALIAE.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis Itatiæ tractus Italiæ circa Alpes.

De Comite Italia. Cap. LXXIIII.

COMMEMTARIVM.

Hic Comes in Notitiæ indice ceteris præmiſſus in inſignibus repræſentandis poſt Comitem Britanniæ, & ferme omnes alios collocatur, quia, ut puto, nullę ipſius militum copiæ, aut præfecturæ, officium ve oſtenditur, quòd cum vires Imperii vniuerſæ contra hoſtes in Gallijs eſſent conuerſæ, Italia undique mari & alpibus cincta, alios limites quàm ipſas alpes non habebat, quibus cum militibus hic ſpectabilis [a] comes præerat. Pro inſigni librum erectum in tergo notis inſcriptum habebat, ut alij Comites. his Madrucianus errore ſcriptoris caret. Sub libro depictæ ſunt Alpes cũ tribus oppidis, inſcriptumque eſt ITALIA, & infra ſubſcriptum, SVB DISPOSITIONE VIRI SPECTABILIS COMITIS ITALIAE. TRACTVS ITALIAE CIRCA ALPES. Eius officium non ſcribitur, quòd fortè ſuis limitibus ab incurſantibus Barbaris Valentiniano III. imperante eſſet expulſus. Quod copias haberet, non exprimitur; ſed legiones XIIII. intra Italiam merebant. peditum auxilia XII. erant ferme peditum 16200. Equitum Vexillationes VII. poterant conſtare 700. equitib. Imperante Galba, Mennius Rufinus cum Ala equitum Hadrię pręſidebat, ut Tacitus [b] recitat, Baſſus, inquit, Liburnicis nauibus Hadriam profectus a pręfecto alę Mennio Rufino pręſidium illic agitante vincitur. Ex prædictis XIIII. Legionibus, VIII. erant ex numero XII. Legionum palatinarum, nempe Iouiani Seniores, Herculiani Seniores, Diuitenſes Seniores, Tungricani Seniores, Pannoniaci Seniores, Mœſiaci Seniores ex Mœſia, ſed in Catalogo Magiſtri peditũ uocantur Mœſiciani, corruptè, ut puto, Octauiani ex Legione VIII. Auguſta in Pannonia ab Auguſto olim conſtituta, & Thebęi. Noua Legio erat Pontinenſium una ex XVIII. plen-

[a] l. vlt. C. de ſilentia. l. 1. C de caſtrenſi. l. 1. C. de prim. ſchola.

[b] lib. 19.

do Comitatenſibus. Reliquæ ſequentes quinque rant ex 32. Legionibus Comitenſibus, uidelicet Mattiaci iuniores, qui in Catal. Miniſtri peditum vocantur Mattiarii iuniores, ſed mendoſe, quia infra ſunt Mattiaci ſeniores, Septimiani iuniores a Septima Gemina Pia fœlici, in Dalmatia ab Auguſto locata Regii Germaniciani, prima Iulia. Secunda Iulia, ab Auguſto ita vocatę, à quo illa in Germania inferiore, hęc in Numidia eſt collocata. Prima Iulia non legitur in Catal. Magiſtri peditum.

Quæ verò ſequuntur auxilia XXIX. erant ex LXV. auxilijs Palatinis ſub eodem Magiſtro in Italia militantia, ſcilicet.

Cornuti ſeniores.
Bracchati ſeniores.
Petulantes ſeniores.
Celtę ſeniores.
Heruli Seniores.
Batavi ſeniores.
Mattiaci ſeniores.
Iouii ſeniores.
Victores ſeniores.
Cornuti iuniores.
Leones iuniores.
Exculcatores ſeniores.
Grati.
Sabini.
Fœlices iuniores.
Atecoti, Honoriani iuniores.
Briſigaui iuniores.
Mauri Honoriani iuniores.
Galli Victores.
Placidi Valentinianici Fœlices, à Placida matre Valentiniani III. dicti.
Gratianenſes iuniores.
Marcomanni. Notitia legiones, & auxilia commiſcet.

Ex VII. verò vexillatione Italiæ, ſex erãt ex palatinis, ſcilicet.

Comites Cornuti ſeniores.
Equites Promoti ſeniores.
Equites Bracchati ſeniores.
Equites Cornuti ſeniores.
Comites Alani Conſtantes Valentinianenſes ſeniores.

Item Vaxillatio una Comitatenſis, ideſt, MAVRI FEROCES Itaque erant fermè omnes ſimul peditum ſexdecim millia C C. & equites circiter 700. Præter hos erant in Italia XVI. præſidia aliquot Legionum pręter Claſſes; Pręfectus enim iuniorũ Italicorum Rauennam cuſtodiebat. Præfectus Sarmatarum Gentilium Apuliæ & Calabrię oram tuebatur. Alius eorundem Sarmatarum Gentiliũ alia regionem per Brutios, & Lucaniam Prefectus Sarmatarum Gentilium Forofuluienſi, ſeu Valentię propè Padum pręerat. Alii Pręfecti Sarmatarum Gentilium Opitergio, Patanio, Veronę, Cremonæ, Taurinis, Aquis, ſiue Tertonę, Nouariæ, Vercellis, regioni Samniti, Bononiæ in Aemilia, Quadratis ſeu Eporizio, Polentiæ in Liguria. Hę legiones Sarmatarum per tot loca diſperię, continebant fortè 12. millia peditum. In Flaminia quoq; Rauennam tuebatur Præfectus militum iuniorũ Italicorum fortè 1000. Erant, & quatuor claſſes in Italia, Venetum Aquileię, Comenſis, Miſenatium, & Rauennatium, de quibus tractabitur.

Peditũ 16200.
Equitum 700.

NOTITIA
COMES ARGENTORATENSIS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis Comitis Argentoratenſis tractus Argentoratenſis.

De Comite Argentoratenſi. Cap. LXXV.

COMMENTARIVM.

ARGENTORATVM. Ciuitas eſt in Germania prima, inquit Itinerariũ, ſecundum Rhenum, nunc Argentina dicta, Marcellinus, Aurelius Victor, cum Paulo Diacono, Argentariam uocant. Habet Germania prima Maguntium metropolim, & Argentoratum, quibus præter Ducem prouinciæ, datus eſt huic Comes, illi Dux, ut plures irruentibus in agrum Rom. hoſtibus cum ſuis copijs occurrerent. Huic igitur urbi, & eius tractui proprius Comes cum manu militum præerat, Argentoratenſis nuncupatus. Nulli ſub eo Numeri recenſentur: ſed legionem VIII. Sebaſtam, ideſt Auguſtam Ptolemęus hic collocat, quę minimũ cõtinet 1000. pedites. Eius inſignia ſunt liber eodẽ modo dorſo inſcriptus, & codicilli, ut in alijs Comitibus eſt dictũ. Munitionem magnificè extructam habet, ſupra ſcriptũ eſt ARGENTORATENSIS. & infra, SVB DISPOSITIONE VIRI SPECTABILIS COMITIS ARGENTORATENSIS TRACTVS ARGENTORATENSIS: In quo erant Vãgiones & Treueri ſecundũ Rhenum ſiti. In indice hic Comes quartum locum tenet, hic poſtremum. Officij etiam illius aut militum nulla fit mentio, quod ea loca tum ab hoſtibus tenerentur. Gothi enim antea Gallias ingreſſi, rurſus ab Ataulpho Rege circiter annũ ſalutis 413. eas repetierunt; Ac biennio poſt Burgundiones partem Galliæ Rheno coniunctam tenuerunt, quæ ab illis nomen accepit; circiter annum verò 430. Aetius Comes Belgicæ partem Rheno proximam, quam Franci occupauerant, recepit: ſed illi rurſus irruẽtes poſt multa & uaria prælia, tandem eã obtinuerunt.[a]

[a] auctores Caſſiodorus. D. Proſper. & Paulus Diaconus.

De Comite Illyrici. Cap. LXXVI.

DEFVNCTO Theodoſio Magno, relictis Arcadio & Honorio adoleſcentibus, Barbari à Stilicone noua moliente acciti Illyricum inuaſerunt, D. Hierony. [a] Viginti inquit, & eo amplius anni ſunt, cum Scythiá Thraciam, Macedoniam, Dardaniam, Daciam, Theſſaliam, Achaiam, Epirum, Dalmatiam, cunctaſque Pānonias, Gothus, Sarmata, Quadus, Alanus, Hunni, Vandali, Marcomani inſtant, rapiunt. Hæc D. Hieronymus. Alaricus enim circa annum 400. multa in Illyrico occupauit. Demum Valentiniano III. in Occidente, & Martiano in Oriente imperantibus, circa annum ſalutis 451. Attila Hunnorum Rex Illyricum deuaſtauit, Daciaque, Macedonia, Achaia, Myſia, ac Pannonijs occupatis, vtraſque etiam Thracias fœde deformauit. [b] Itaque tempore huius notitiæ amiſſis Illyrico & Hiſpanijs, eorum Comites eſſe deſijſſe arbitror. Nam etſi in numerorum catalogo eorum pluribus præfuiſſe dicantur, in indice tamen aut inſignibus Comitum repræſentandis, nulla illorum fit mentio, quod & in ciuilibus Illyrici magiſtratibus actum fuit. Iornandes verò auctor eſt, Valentinianum Placidiæ, vt Eudoxiam Theodoſij filiam uxorem haberet, Illyricum ſocero ceſſiſſe. Ego tamen quantum licuit, eius Comitem reſtituere ſum conatus.

a epiſtola 3.

b ex Paul. Diacono & alijs ſcri-bunt.

Inſignia & officium, ut alij Comites habuiſſe cenſendus eſt. Equitum, quos ſecum aliquot habuiſſe veriſimile eſt, hic nulla habetur mentio. Peditum verò aliquot millia ſub eo meruiſſe, inueniuntur. Nam ex auxilijs palatinis LXV. ſub Comite Illyrici auxilia XV. ſequentia, Notitia poſt Magiſtri equitum copias recenſet. Et ſunt.

Sagittarij Tungri, & Iouij iuniores.
Sequani, & Rhetij.
Sagittarij Venatores, & Latini.
Honoriani Mauri ſeniores.
Mattiaci.
Honoriani Gallicani.
Valentinianenſes fœlices.
Honoriani victores iuniores.
Tungri.
Seguntienſes.
Valentinianenſes iuniores.
Caterianenſes, hi non reperiuntur ſub Magiſtro peditum forte legendum.
Gratianenſes, aut.
Catarienſes, vt in Codice Vrſini.

Ex legionibus Comitatenſibus XXXII. ſub eodem Comite ſunt legiones V.

Tertiani, ſiue tertia, Italica.
Tertia Herculea, Pacatianenſes.
Mauri Cetrati, & Propugnatores iuniores.

Ex Pſeudocomitatenſibus XVIII. Legiones III.

Lancearij Lauriacenſes.
Lancearij Comagimenſes.
Secunda Iulia Alpina. De quibus ſupra in Magiſtris peditum eſt dictum. Poterant efficere circiter decem millia peditum, de quibus ſupra dictum fuit.

De Comite Hiſpaniarum. Cap. LXXVI.

HONORIO & Theodoſio iuniore imperantibus, circa annū ſalutis CCCCX. ut dixi Vandali Hiſpanias occuparunt, ab Honoriacis militibus acciti, & prodita Pyrenæi cuſtodia intromiſſi, eas, multis commiſſis prælijs, tandem obtinuerunt. [c] Hanc itaque ob cauſam, ut puto, Notitia in catalogo Comitum Hiſpanias prætermittit, nec aliqua earum Comitis inſignia, aut officium ponit, quem tamen certum eſt extitiſſe. Conſtantinus enim circiter annum CCCXVIII. ad Octauianum, [d] Seuerum, [e] & Tybetianum [f] Comites Hiſpaniarum ſcribit, in catalogo quoque copiarum Magiſtri equitum Præſentalis Notitia Comitis Hiſpaniarum & Tingitanę omiſſis inſignibus, & officiis numeros recenſet, ſcilicet XI. auxilia; ex LXV. palatinorum Magiſtri peditum Præſentalis. Legionum Præfectos V. itē [g] V. cohortium Tribunos, & præſidia VI. quæ infra poſt Duces ponentur. Efficere poterant circiter ſeptem millia peditum. Numeri equitum non apparent. Auxilia verò erant ſequentia.

c vt Caſſiodo. D. Proſper Paulus Diaconus, et Oroſius memorant.

d l. 4. C T. de decurſoni.

e l. 14. C de fide in Br. l. 27. C. de donat.

f l. 6. C de ſerv. fugit.

g infra poſt Duces limitaneos.

Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Sagittarij Neruij.
Exculcatores iuniores.
Tubantes.
Felices ſeniores.
Inuicti ſeniores.
Victores iuniores.
Inuicti iuniores Britones.
Briſigani ſeniores.
Salij iuniores Gallicani.
Legiones verò V. erant ex XXXII. Comitatenſibus ſcilicet.
Fortenſes.
Propugnatores ſeniores.
Septimani ſeniores. Hi ſunt legio VII.
Veſontes, &.
Vndecimani Septimani ſeniores.

Hi ſunt legio ſeptima, Gemina, Pia, Felix ab Auguſto in Dalmatia locata. [h] Hæc legio infra in Notitia in catalogo copiarum poſt Duces locatur in Hiſpania Gallęcia.

h Dion lib. 55.

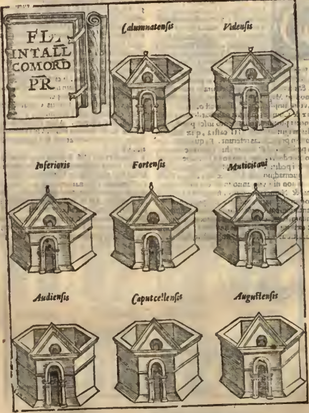
Veſontes à Viſuntio oppido ſunt nuncupati. Vndecimani, legio XI. poſtea Claudiana, Pia, Fęlia nūcupata ab Auguſto in Mœſia conſtituta fuerat. Ea Mœſia in Dalmatiam à Claudio, inde in Italiam pro Othone tranſducta, & ſuis ſedibus reſtituta. Demum in Hiſpanias venit.

Præter has in Gallęcia erat præfectus legionis ſeptimæ geminę legione. TRIBVNVS cohortis ſecundæ Flauiæ Pacatianæ Pætaonio prefectus. TRIBVNVS cohortis ſecundæ Gallicę ad cohortem Gallicam, degens, ita caſtra uocabantur, TRIBVNVS cohortis Lucenſis Luco præſidens, TRIBVNVS cohortis Celtiberæ, Brigantiæ, nunc Iuliobrigę excubans. In prouincia Tarraconenſi TRIBVNVS cohortis primæ Gallicæ Velerę, manebat, quę loca cum tribunis recitantur infra poſt Ducum explicationem, & de his ibi tractabitur.

Hæc de VIII. Comitibus Occidētis; nunc de XII. Ducibus ſub Magiſtro peditum præſentali dicturi, à Duce Mauritaniæ exordium ſumemus.

NOTITIA
DVCIS ET PRAESIDIS
PROVINCIAE MAVRITANIAE.

INSIGNPA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis & Præſidis prouinciæ Mauritaniæ Cæſarienſis.

Præpoſitus limitis Columnatenſis.
Prępoſitus limitis Videnſis.
Præpoſitus limitis inferioris.
Præpoſitus limitis Fortenſis.
Prępoſitus limitis Muticitani.
Præpoſitus limitis Audienſis.
Prępoſitus limitis Caputcellenſis.
Prępoſitus limitis Auguſtenſis.

Officium autem habet idem vir Spectabilis Dux, & Præſes hoc modo.
Principem ex officio Magiſtri militum Præſentalium alternis annis.
Numerarios duos, ſingulos ex officijs ſupra ſingulis.
Commentarienſem ex officijs ſupra ſingulis alternis annis.
Cornicularium.

Adiutorem

Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

DE DVCE ET PRAESIDE MAVritania Cæſarienſis. Cap. LXXVIII.

COMMENTARIVM.

DVÆ erant Mauritaniæ, inquit Ptolemęus, Tingitana,quę Comitem,& Cęſarienſis,que Ducē habebat,& a Malua fluuio diuidebatur. Itinerariū, flumen Malua, inquit, dirimit Mauritanię Duces. Sed Tingitanę poſtea Comes factus eſt. Spectabiles vtriq; erant.[a] Primus autem ioter Duces,qui præerat Mauritanię,reteoſetur,quia idem Pręſes, populis ius dicebat, & ideo ab hoc ad pręfecturam prouocabatur, [b] non ad Magiſtrum officiorum, & Quęſtorem palatij,vt in ſimplici Duce iuſſum eſt obſeruari.[c] Eadem quæ & Comites inſignia habebat,ſcilicet librū ijſdem notis purpureo tegumento inſcriptum, cum codicillis magiſtratus,& VIII. caſtra, quæ totidem pręſidiorum pręfecturas referunt. Et quoniam non tantum pedites,ſed & equites hic Dux regebat,officium hoc modo habebat, vno anno Principem ex officio Magiſtri peditum, alio ex Magiſtri equitum accipiebat,quemadmodum & ſequentes Duces. Vnde Principem non niſi vno anoo in officio fuiſſe patet. Hebebat & Numerarios duos, ſingulos ex officijs Magiſtrorum alternatim vt ſupra acceptos, ſicut & Commentarienſem. Cornicularium verò, Adiutorē, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & cæteros officiales ipſe ſtatuebat. Præpoſiti itaque limitibus VIII. quibus imperabat, ſunt hi.

a l. pen. C. de appella. l. viros. 8. C. de diu. offic.
b l. præcipimus. §. quod ſi, C. de appellat.
c l. pen. C. de appellatio.

1 PRÆPOSITVS Limitis Columnatenſis, fortè ab aliquibus columnis,vel à loco ita appellatus Hic limes cum latius ſe extenderet, alium ſub Comite Africæ Prępoſitum habuit, ſicut & Caputcellenſis, & Bidenſis, de quibus infra.

2 PRÆPOSITVS Limitis Videnſis. Hic limes in longum protenſus, alium & ipſe ſub Comite Africę præpoſitum habuit, vbi Bidenſis pro Videnſis appellatur, fortè ab aliquo eius nominis oppido ita vocatus. Vetuſtus Codex habet, Indenſis.

3 PRÆPOSITVS Limitis inferioris Oceanum verſus.

4 PRÆPOSITVS Limitis Fortenſis, quem milites Fortenſes cognominati, tuebantur.

5 PRÆPOSITVS Limitis Muticitani, quod nomen non inuenio, Codex membraneus Ortelij, & alter vetuſtus, habent, Mauricitani, ut puto, rectius.

6 PRÆPOSITVS Limitis Audienſis, eſt in Mauritania Cæſarienſi. Audum promontorium, & Audus fluuius, nunc Balaſſa dictus, vnde Audienſe caſtellū, & Audienſis limes nomen habuere. Marcellinus,[d] Duces, inquit, ſuos incolumes reducit ad Audienſe caſtellum, ſed idem lib. eod. Addenſe municipium appellat. Eiuſdem etiam nominis eſt mons in Africa qui ad hunc locum non pertinet.

d lib. 29.

7 PAÆPOSITVS Limitis Caputcellenſis, fortè vbi Celaniam ponit Ptolemæus, vt pro Celantenſi dictum ſit Cellenſis. Alius Præfectus ſub Comite Africæ hunc limitem longius ſe extendentem tuebatur, vt in Columnatenſi & Centumcellenſi limitibus fiebat.

8 PRÆPOSITVS Limitis Auguſtenſis, fortè hic limes à tertia legione Auguſta denominatus eſt, quā Dion [e] in tres diuiſam fuiſſe memorat, Gallicā, quę in Phœnicia: Cyrenaicam, quę in Arabia: & Auguſtalem, quę in Numidia degebat: inde in Mauritaniā eſt translata. Eſt & Auguſtum oppidum in Africa, ſed ab hoc limite diſtans. Hæc ſunt VIII. præſidia Ducis Mauritaniæ, quot numeros haberet, non conſtat, ſed ponendo 200. pedites pro pręſidio, & equites 50. eſſent pedites 1600. Equites verò 400.

e lib. 55.
Præſidia 8.
Pedit. 1600.
Equit. 400.

NOTI-

NOTITIA.

DVX PROVINCIAE TRIPOLITANAE EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Prouinciæ Tripolitanæ.

PRÆPOSITVS Limitis Talalatenſis.
Prępoſitus Limitis Teuchitani.
Præpoſitus Limitis Bizerentani.
Prępoſitus Limitis Tillibarenſis.
Prępoſitus Limitis Madenſis.
Præpoſitus Limitis Maccomadenſis.
Præpoſitus Limitis Tintiberitani.
Prępoſitus Limitis Bubenſis.
Præpoſitus Limitis Mamucenſis.
Præpoſitus Limitis Balenſis.
Præpoſitus Limitis Varenſis.
Milites Forenſes in caſtris Leptitanis.
Milites Munifices in caſtris Madenſibus.
Præpoſitus Limitis Sarcitani.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.

Prin-

Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentialium alternis annis.
Numerarios utroſque.
Commentarienſem utrunque.
Cornicularium.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE TRIPOLITANAE Prouinciæ. Cap. LXXIX.

COMMENTARIVM.

TRIPOLITANA regio, ut ſupra dictum eſt, ab Africa minore Tritone fluuio diuiſa, vſque ad aras Phileniorum extenditur à tribusq; vrbibus, Lepti magna ſeu Neapoli, Taphra, & Abrotana, Tripolis idest triplex ciuitas vocatur, cui cum XIIII. præſidiis Dux præerat, & eadem inſignia, quę Dux Britanniæ, geſtabat; nempè librum iiſdem notis tergo inſcriptum, & XIIII. munitiones, totidem præſidia repręſentantes. Officium etiam fermè eodem modo, quo Duces alij habebat. Principem ex officijs Magiſtrorum militum pręſentalium alternis annis Numerarios vtroſq; ex vtruſque Magiſtri officiis nempè ſingulos ex ſingulis, & utrunque Commentarienſem. Lego utrinque idest ex utroque Magiſtrorum militũ officio alternis annis, ut apud alios Duces, neque enim unquam duos Commentarienſes inueni. Cornicularium verò, Adiutorem, Subadiuuam, Regendarium, Exceptores, & ſingulares, ac reliquos officiales ipſe conſtituebat. Præter hunc & pręcedentem Ducem & alium Belgicæ ſecundæ nullus in Occidente nec in Oriente Dux Cornicularium habuit, ſed alius officialis eius vice fungebatur. Huius limitis Siluanus Dux & Corrector fuiſſe inuenitur. (l. 6. C. Theo. de dome. & protector.) Vnde idem Ducis, & præſidis officio functus eſſe videtur XIIII. eius limitum prępoſiti ſunt ſequentes.

1 PRAEPOSITVS Limitis Talalatenſis, quod nomẽ à Tala fluuio, quẽ in Marmaria proxima regione Ptolemæus ponit, poteſt deriuari. Hic limes latius, ſe extendens, alium ſub Comite Africæ præpoſitum habuit.

2 Prępoſitus limitis Teuchitani, vel Teuchirani à Teuchira oppido, quod etiam Arſinoe dicebatur, vulgò Trochera. A Ptolemęo in Cyrenaica ponitur.

3 Præpoſitus limitis Bizerentani, forte Bizacenani à Bizacena prouincia à Bizacia Procopio & Valentiniano dicta, [a] vel à Bezereo Africæ loco, ut apud Itinerarium.

4 Præpoſitus limitis Tillibarenſis. Etiam ſub Comite Africæ in caſtris Tillibarenſibus Secundanorum alius præpoſitus reſidebat, latius enim hic limes ſe extendebat.

5 Præpoſitus limitis Madenſis, vel Madienſis à Madia huius regionis oppido. Madiam Libyæ inſulam fuiſſe Stephanus ſcribit. Milites Munifices extra oppidum in Madenſibus caſtris, infra fuiſſe dicuntur.

6 Prępoſitus limitis Maccomadenſis, à Maccomada Africæ oppido, nunc Maçres nominatur ad Syrtim maiorem Itinerarium ponit, Maccodamam ad Syrtim minorem Ptolemæus in propria Africa, cuius D. Auguſtinus meminit, ſed in caſtris Madenſibus hic præpoſitus degebat.

7 Præpoſitus limitis Tiucibentani, quod nomen inuentum fuiſſe nouiter exiſtimo.

8 Prępoſitus limitis Bubenſis, fortè legendum Butenſis à Butta oppido, quod in hac regione Ptolemæus collocat, aut dicti ſunt à Bubeijs Africæ interioris populis, à Coru. Balbo ſuperatis.

9 Prępoſitus limitis Mamucenſis, quod nomen non inuenio.

10 Prępoſitus limitis Balenſis. Balym Libyę ciuitatem prope Cyrenem eſſe Stephanus ſcribit, à Baleo dominatam, cuius etiam ibi erat templum, de quo ſępe in ſacris literis.

11 Præpoſitus limitis Vatenſis, à Vari oppido uel Bari, cuius Stephanus meminit.

12 MILITES Fortenſes in caſtris Leptitanis. Tripolitanam regionem Leptim magnam habuiſſe diximus; vbi militum caſtra à Fortenſi legionis militibus cuſtodiebãtur: aliis caſtris Leptitanis in montibus, alius ſub Comite Africę prępoſitus præerat.

13 Milites Munifices in caſtris Madenſibus, prope Madam oppidum, non enim in ipſo oppido manebant. Munifices autem vocabantur, qui nullo fulti priuilegio, omnia neceſſaria munera exequebantur, nec tantũ vigilias agebant, ſed ligna, aquã, & alia huiuſmodi in caſtra portabant. Vegetius,[b] Faſcicularia tamen, inquit, ideſt, ligna, fœnum, aquam, ſtramen, & legitimi milites in caſtra portabant. Munifices enim ex eo appellantur, quod hęc omnia munera faciunt. Hęc ille. Alii verò ab his immunes principales milites Candidati vocabantur. Idem Veget.[c] Candidati, ait, hi ſunt milites principales, qui priuilegiis muniuntur. reliqui Munifices appellantur, qui propter munera militiam facere coguntur. Hactenus ille. Hi milites fortè quod nunquam immunes eſſent Munifices ſunt uocati.

14 Vltimos eſt Præpoſitus limitis Sarcitani. Erant hæc omnia XIIII. Limitanea pręſidia ſub hoc Duce. Quot verò ex equites aut pedites continerent nõ apparet, ſtatuendo tamen CC. milites in ſingulis pręſidiis, eſſent peditum 2800.

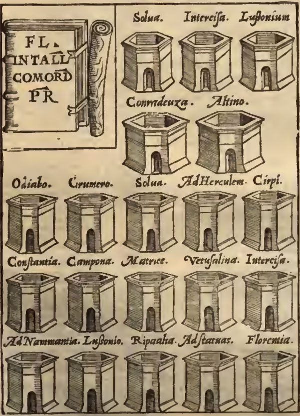
Verum imperante in Occidente Valentiniano, anno ſalut. CCCXLI.[d] Vandali à Bonifacio ex Hiſpania in Africam acciti, eam plus centum annis tenuerunt. Tandem Valentinianus III. diu à Genſerico vexatus an. ſal. CCCCXLIIII. ut auctor eſt D. Proſper, pace inita barbaro Africæ partem reliquit. Sed eo extincto rupto fœdere illi omnia occuparunt, donec Beliſarius Barbaris attritis eandem recepit; cuius antiquis limitib. renouatis, Iuſtinianus quatuor Duces conſtituit.[e] Vnũ in Tripolitana prouincia, & in Lepti magna, Lepti Magnenſi vocatum, aliũ in Bizacena. Tertium in Numidia in vrbe Conſtantinatenſi. Quartum in Cæſarienſi Mauritania.[f] In traiectu quoque freti Gaditani propè Abilam, in loco, qui ſepta dicitur Tribunum cum cohorte, ac dromones, ideſt leuia nauigia, fregatas vulgò dictas collocauit, qui exploraret, quid Barbari in Hiſpaniis, quidve in Galliis agitarent. Quintum pręterea Ducem in Sardinia creauit, qui eam ab hoſtibus tueretur.[g] In his limitibus clauſuras, ſeu burgos muniri pręcepit. Duces verò eos appellat, qui limites cuſtodiunt, Comitatenſes, qui longiùs à limitibus in caſtris degunt non multũ tamen ab ipſis diſtant.[h] His eorumque officiis ſtipendia pro annonis, & capitibus Calendis Septembris ex tributis Africanis perſolui iuſſit: hac ſtatuta ratione, ut pro ſingulis annonis ſolidi quinque, & pro ſingulis capitib. 4. ſoluerentur, etſi codex ubique mendis ſcateat. Singulis igitur Ducibus pro ipſis, & officii hominibus loco annonarum CXC ſoluebantur ſolidi 950. Item pro capitationibus, ſeu pabulis equorum 158. ſol 632. qui alris iuncti efficiunt ſolidos eius temporis 1582. Ex his annonę 107. erant Ducis, pro quibus percipiebat ſolidos DXXXV. & CVI. capitationes, ſeu ſolid. 440. quę tota ſumma efficiebat ſolidos 959. 8. annonæ ſeu ſolidi 40. & capitationes quattuor ſeu ſolidi ſexdecim dabantur aſſeſſori, ſi codex eſt integer, qui ad ſolidos quinquaginta ſea aſcendunt,

Reliquum

[a] l. 1. C. de offi. com. rer. priuat.
[b] Lib. 2. cap. 2.
[c] eod. lib. 2. c. 7. in fi.
Præſidia 14.
Pedit. 2800.
[d] Marcellinus Comes, l. 1. in princ. C. de offi. præf. præt. Afr.
[e] l. 2. § 1. & ſeq. C. de offic. l. P. Afric.
[f] d. l. 2. § 2.
[g] d. l. 2. § ſubminis.
[h] d. l. 2. § preliminaneis.

Reliquum erat officii apparitorum. Singuli verò Duces habebant Aſſeſſorem iuriſperitum, qui erat ex officium. In ſingulis officij erant viri XL. Hoc modo, Primicerius ſeu Princeps dictus, Numerarius unus, Ducenarij quatuor, qui antea Commentarieſi parebant. Centenarij ſex, qui ſub adiutore eſſe ſolebant. Biarchi VIII. pro Regerádarijs. Circitores IX. ſeu exceptores, & reliqui homines XI Singulares, qui efficiunt homines XL.

NOTITIA
DVX PANNONIAE
ET EIVS INSIGNIA.

NOTITIA.
Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Prouinciæ Pannoniæ ſecundæ Riparienſis ſiue Sauiæ.

CVNEVS equitum Scutariorum Cornaco.
Cuneus equitum Dalmatarum Teutiborgio.
Cuneus equitum Conſtantianorũ Burgenæ.
Cuneus equitum promotorum Cuecis.
Cuneus equitum Conſtantium. Aciminei.
Cuneus equitum Italicianorum Secundis.
Equites Dalmatę Nouis.
Equites Dalmatæ Albano.
Equites promoti Teutiburgio.
Equites Dalmatæ Carnaeo.
Equites Sagittarij Cuccis.
Equites Dalmatæ Bononiæ.

Equites

Equites Dalmatæ Cuſi.
Equites Sagittarij Aciminci.
Equites Dalmatę Ricti.
Equites Dalmatę Burgenæ.
Equites promoti Tauruno.
Auxilia Herculia ad Herculem.
Auxilia Nouenſia Arſaciana ſiue Nouis.
Auxilia Auguſtenſis contra Bononiam in Barbarico in Caſtello Onagrino.
Auxilia præſidentia in caſtris Herculis.
Auxilia Aſcarij Tauruno ſiue Marſonia.
Præfectus Legionis quintę Iouię cohortis quintæ partis ſuperioris Bononię.
Prefectus Legionis Sextæ Herculeæ cohortis quintæ partis ſuperioris Aureo monte.
Prefectus Legionis quintę Iouiæ Burgenis.
Prefectus Legionis ſextę Herculeę Teutiborgio.
Præfectus Legionis, quintę Iouiæ ſextæ Herculeę in caſtello Onagrino.
Præfectus milit. Calcarienſium Sirmij.
Prefectus Claſſis primę Flauiæ Auguſtę Sirmij.
Prefectus Claſſis ſecundę Flauię Graio.
Prefectus Claſſis Iſtricę Murſę.
Tribunus cohortis tertię Alpinorum Dardanorum Ala Sirmienſis, Sirmij.
Prefectus Claſſis primę Pannoniæ ſeruitij Claſſis Ægetenſium, ſiue ſecundæ Pannonię nunc Siſcię.
Tribunus cohortis tertię Alpinorum Siſcię.
Tribunus cohortis primæ Iouię Leonatæ.
Tribunus cohortis primæ Thracum ciuium Romanorum caput Baſenſis.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis hoc modo.
Principem de eodem officio.
Numerarium.
Adiutorem.
Commentarienſem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE PANONIAE Secundæ Riparenſis, ſiue Sauiæ. Cap. LXXXI.

COMMENTARIVM.

PAnnonia ſecunda ſeu inferior ultrà Aeu onem fluuium, ab Oriēte Draua & Danubio clauditur, ubi Drauæ Iller miſcet, nūc Boſsina & Se nis uocatur. Inter Sauum uerò & Drauā flumina Sauia eſt, nunc Croatia, eadē q; olim Riparenſis dicta; quia ad ripam Danub j & inter ipſa flumina eſt ſita. Hadrianus Aelium verum, quem adoptauit, Pannonijs Ducem & Rectorem impoſuit, ut in eo auctor eſt Spartianus. Huic Dux, cū cuneis VI. & alis equitum XI. auxiliis V. Præfectis legionum V. aliis Claſſium IIII. Tribunis cohortium item IIII. præerat. præſidijs 26. quorum 18. tantum repręſentantur. Eadē inſignia ferebat, quæ alij Duces, ſcilicet, librum vt ſupra inſcriptum, & XVIII. munitiones, cum tamen XXVI. tueretur, quarum VIII. non apparent. Officium habebat, Principem ex eodem officio. Numerarium, Adiutorem, Commentarienſem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales, qui gradu carent Corniculario, quemadmodum & alij Duces paucis exceptis, carebant. Hi numeri ab illo regebantur.

1 CVNEVS equitū Scutariorum Cornaco præſidebat, quod Ptolemæo eſt oppidum propè Teutiborgium, nunc Quinque eccleſias vocant, cuius meminit & Itinerarium & ſequentium. Hic etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce degebant.

2 Cuneus equitum Dalmatarum Teutoborgium incolebat, quod eſt ad ripam Danubij; olim hic erat ſaltus, Tacitus,[a] Ductum, inquit, agmen ad vltimos Bructerorum, quantumque Amiſiam, & Luppiam amnes, inter vaſtatum haud procul Teutoburgienſi ſaltu, in quo reliquiæ Vari legionumque inſepultæ dicebantur. Hęc ille. Eodem in loco alij ſub hoc Duce, promoti nuncupati excubabant, & legio ſexta Herculea. a an. 1.

3 Cuneus equitum Conſtantianorum Burgenæ manebat, à Conſtantio vel Conſtantia oppido ſunt denominati. Burginatium in Germania ponit Itinerarium, vbi legio VI. Hic etiam erant equites Dalmatæ ſub hoc Duce.

4 Cuneus equitum promotorum, Cuccis ſtatiua habebat: apud Itinerarium Cucci legitur. Hic alij equites ſagittarii ſub hoc Duce degebant.

5 Cuneus equitum Conſtantium Aciminci morabatur: ita & Itinerarium. Acumincium uocat Ptolemæus, infra Cornacum, ad Danubiĩ ripam, ubi legionem olim fuiſſe dicit. Acamincium eſt apud Marcellinum.[b] Hic & alij Equites Sagittarij ſub hoc Duce reſidebant, de quibus infra. b lib. 19.

6 Cuneus equitum Italicianorum Secundis: vnde fortè Secundani milites, ſupra ſub Comite Africæ.

1 EQVITES Dalmatæ Nouis ſtatiua habebant, Nouæ ſunt etiam non longè hinc in Mœſia prima & ſecunda ſub eius Ducibus in Oriente.

2 Equites Dalmatæ Albano inſidebant, qui eſt mons diuidens Pannoniam ab Illyrico.

3 Equites promoti manebant apud Teutoborgium vltra Danubium in eius ripa. Hunc locum etiam Cuneum equitum Dalmatarum, ſub hoc Duce tutatum fuiſſe ſuprà vidimus. Eſt ſecundum Danubium apud Ptolemęum.

4 Equites Dalmatæ Cornaro præerant, in ripa Saui non longè à Teutiborgio. Hic & Cuneus Scutariorum manebat ſub hoc Duce.

5 Equites Sagittarii, Cuccis præſidebant, ubi alius Cuneus equitum Promotorum, ſub hoc Duce morabatur.

6 Equites Dalmatæ Bononię manebant, quam Ptolemæus in Pannonia inferiore collocat. Notitia Orientis in Dacia, ultra Danubium eam Marcellinus[c] ponit loquens enim de Valente, per theatro, inquit, Danubio delatus Bononiam, & Sirmium introijt. Hæc ille. Fortè duo utriuſque Imperij duces, hic propè caſtrametabantur. Conſtantinus Bononię ad Italicum ſcripſit.[d] Hic etiam cohors VI. Legionis VII. Iouiæ ſub eodem Duce reſidebat. c lib. 31. d l. 1. C de priu. leg. d. om. Aug.

7 Equites Dalmatæ Cuſi reſidebant.

8 Equites Sagittarij Aciminci manebant. In huius oppidi medio manſionem Itinerarium collocat. Hoc oppidum bis Notitia repræſentat. Quare id diuerſum eſt à ſuperiore Aciminco, ubi Cuneus equitum Conſtantinum ſub hoc Duce morabatur, niſi idem bis dicamus per errorem repetitum.

9 Equites Dalmatæ Ricti degebant, Ptolemæus

legis

legit Riſtij, qui eſt locus propè Aciminicum, vulgo dicitur Orſaus.

10 EQVITES Dalmatę Burgenæ præerant. Hic etiam erat Legio V. Iouia, de qua infra, & Cuneus equitum Conſtantianorum ſub hoc Duce.

11 EQVITES Promoti Taurono præſidebant, eſt propè Ritium, vbi Drinus in Sauum confluit. Ptolemæus Taurunum appellat, Plinius Albam Græcam, vulgò Belgradum dicunt.

Hi ſunt VI. Cunei & XI. turmæ equitum, quæ in XII. munitionibus excubabant. Nunc ſequuntur quinque eiuſdem Ducis Auxilia.

Item Auxilia.

1 AVXILIA Herculis, ad Herculem excubabant, vnde nomen habuerunt. Hęc & ſequẽtia plura eiuſdem nominis auxilia fuiſſe videntur. Erat & tertia legio, vel cohors cum Comite Illyrici, ad caſtrum Herculis. Equites Dalmatę ſub Duce Valeriæ, & ipſi ad Herculem reſidebant. Fortè limites ad diũ locum coniungebantur, vel erant diuerſa eiuſdem nominis oppida. Iornandes caſtrum Herculis propę villam Vlpianam in Pannonia locat. Huc vſque ſub hoc Duce in Notitia depictæ præſidiorum munitiones repe riuntur, quæ ſunt XVIII. Sequentium nulla oppida repræſentantur.

2 AVXILIA Nouẽſia Arſaciana ſiue Nonis, quod in hoc oppido reſiderent Nouenſia ſunt dicta, quia verò ex oppido Arſacia ſunt contracta, Arſaciana vocantur. Arſacia Ptolemæo, & Ammiano eſt vrbs Mediæ vnde Arſacidæ.

3 AVXILIA Auguſtenſia habitabant cõtra Bononiam in Barbatico, in caſtello Onagrino. Hæc ab Auguſto nomen habent, in agroque Barbarorum id eſt hoſtili excubabant, quod Barbaricum uocabatur. Gratianus A. [a] Si aurum, inquit, ab Barbaricum fuerit tranſlatum à mercatoribus ſupplicijs ſubiugãtur. Lamprid, [b] Expeditio Barbarica eſt nunciata. Valens A. [c] Ad Barbaricum transferendi vini, olei, & liquaminis nullam quiſquam habeat facultatem. Caſtellum uerò Onagrinum ſitum erat è regione Bononiæ, ab aſinis agreſtibus quibus abundabat, vocatum. Ibidem degebat legio V. Iouia, & VI. Herculea, de qua infra.

a in l. 2. C. de cõmer. & mercat. b in Alexãdro. c in l. 1. C. quę res export. non deb.

4 AVXILIA Præſidentia in caſtris Herculis; à pręſidio oppido vnde extracta, nomen habent: ſunt autem plura oppida Præſidia nuncupata, in Sardinia, Hiſpania, & alibi. Caſtra Herculis ciuitatem à Iuliano apoſtata in Germania occupatam. Marcellinus ſcribit. [d]

d lib. 18. poſt princip.

5 AVXILIA Aſcarii præfecta Taurunno ſiue Marſonia, fortè legendum Aſcanij, qui ſunt populi Ponti, propè Aſcanium flumen, & Aſcaniam paludem. Nomen hoc erat auxiliariorũ. Marſouiam pro Marſonia Ptolemæus in Pannonia inferiore locat. Idem Dux pręter equites memoratos, & auxilia, etiam X. legionum Præfectos, & III. cohortium Tribunos regebat, qui ſequuntur.

Item Præfecti.

1 PRÆFECTVS Legionis quintæ Iouiæ cohortis quintæ partis ſuperioris Bononiæ; ita à Diocletiano, qui ſe Iouem nominabat, eſt uocata; vel à Iouia ciuitate Valeriæ, quæ & ipſa ab illo nomen habuit. Hic Pręfectus legionis vocabatur, etſi non amplius quàm vni cohorti ideſt quintæ imperaret. Pręerat uerò ſuperiori parti Bononiæ, ubi etiam equites Dalmatæ, ſtatiua habuiſſe diximus.

2 PRAEFECTVS cohortis quintæ legionis ſextæ Herculeæ, à Maximiano, qui Herculem ſe faciebat, denominatæ. Hęc ſuperiorem partem Aurei montis tuebatur, quod erat oppidum Mœſiæ primæ, ubi vtriuſque Imperij Duces ad fines propè caſtra habuiſſe videntur. Diuiſa hęc legio Nouioduni, & Teutoburgi caſtrametabatur.

3 PRAEFECTVS Legionis quintę Iouię Burgenis degebat, ſuprà Burgenam: ibi etiam equites Dalmatę, & Cuneus equitum Conſtantianorum morabantur. Huius legionis quinta cohors, in ſuperiori parte Bononię excubabat: partem huius legionis hic Præfectus regebat, aliam alius.

4 PRAEFECTVS Legionis ſextę Herculeæ, Teutoborgio præerat, vbi Cuneum equitum Dalmatarũ fuiſſe vidimus, & equites Promotos ſub hoc Duce. Huius legionis quinta cohors degebat in Aureo monte.

5 PRAEFECTVS Legionis, quintæ Iouiæ ſextæ Herculeæ in caſtello Onagrino, vbi etiam erant auxilia Auguſtenſia. Hic duæ legiones congeruntur, Iouia & Herculea, quas diuerſos pręfectos habuiſſe vidimus, vnde corruptum codicem eſſe puto, & pro Herculeę ſubſtituendum cohortis. Aut duos legionum præfectos cum earum partibus, eidem loco pręfuiſſe oportet, quod rarò legitur.

6 PRAEFECTVS Militum Calcarienſium Sirmii ſtatiua habebat. Calcaria Itinerario eſt locus inter Maſſiliam, & Foſſam Marconam: eſt etiam oppidum in Britannia.

Sirmium eſt ciuitas Probi Imp. natalibus nobilis, vulgò Simadi dicitur, eſt prope Tarſium inter Rimũ & Cornacum apud Danubium. Pœonium ciuitatem eſſe Stephanus ſcribit, aliquot iura ibi ſcripta extant. [e] Sequentibus etiam IIII. Claſſibus hic Dux imperabat, quibus infraſcripti præerant.

7 PRAEFECTVS Claſſis primę Flauię Auguſtę Sirmii ſtationem habebat. Strabo [f] ſcribit, Auguſtũ, Cęſarem in bello contra Dacos ſuſcepto, duas in Sauo Claſſes inſtruaiſſe, alteram ad Segeſtam, ad Sirmium alteram. Poſteriores verò Principes Claſſes quattuor in Danubio tenuerũt, quę fuere Flauia Auguſta fortè à Flauio Veſpaſiano, aut Conſtantino cognominata, quę apud Sirmium manebat, ubi etiam ala Sirmienſis degebat. Alię tres in Danubio Claſſes cum ſuis Pręfectis ſequuntur.

e l. 15. cum ſ. ll. ſeq. & l. 27. C. de iure fiſc. l. 7. C. de agro fiſc. f lib. 7.

8 PRAEFECTVS Claſſis ſecundę Flauię ad Graium reſidebat. Graiam alii appellant.

9 PRAEFECTVS Claſſis Illiricę Murſę applicabat, vrbs eſt ſecundum Danubium, vbi Conſtantius quandoque iura condidit, [g] ita etiam Itinerarium appellat, Coloniam Ptolemęus facit, aliàs Muſia Colonia, nunc Mutrouiza dicitur. Eſt ſecundum ripam Drauę Iſtrum influentis. Iſtrica verò Claſsis vocatur, quia per Iſtrum nauigabat. Tribunum cohortis, & alam equitum claſsibus Notitia hic interſerit, ego infra aptius locandos cenſui.

g l. 46. C. Th. de decurionib.

10 PRAEFECTVS Claſsis primę Pannonię ſeruitii Claſsis Aegetenſium, ſiue ſecundę Pannonię, nunc Siſcię ſtationem habet. Supra ſub Comite largitionum à Procuratore monetas Siſcię percuſſas fuiſſe vidimus. Vrbs eſt non longè à Sauo, in quo hęc Claſsis nauigabat, in ſuperiore Pannonia, ut tamen deſeruiret Aegetenſium Claſsi, ſiue ſecundę Pannonię. Aegetenſes credo accolas Saui fuiſſe, de quibus Itinerarium. Fortè eſt, quã Ptolemęus mendosè Eteram, pro Aegeta uocat.

ALA SIRMIENSIS quę Sirmii morabatur infra poſt ſequentem Tribunum ponitur, ſed ne Tribunis interniſceretur hic aptius locandam cenſuimus. Tribunis etiam IIII. ſequentibus idem Dux pręerat, qui ſunt.

1 TRIBVNVS cohortis tertię Alpinorum Dardanorum: hi ſunt populi Mœſię ſuperiori contigui ſecundum Oroſium & Volaterranum, nunc Seruiam & Ruſciam appellant, ex quorum alpibus extracta eſt hæc cohors. Eidem Duci ſuberat ALA Sirmienſis Sirmii, à loco ubi reſidebat, appellata, hic ponitur, quæ ſupra ante hunc Tribunum magis congruè viſa eſt locari. XII. Cohortis Alpinorum Antoninus A. meminit. [h]

h in l. 1. C. de veſtit. milit.

2 TRIBVNVS cohortis tertię Alpinorum degebat Siſcię, quę eſt propè Albanum montem, & ideo cohors Alpina uocatur.

3 TRI-

3\. TRIBVNVS cohortis primę Ioniæ Leonatę morabatur, quæ Sauiæ urbs eſt Itinerario, vbi hæc cohors degebat.

4 TRIBVNVS cohortis primæ Thracum ciuium Romanorum caput Baſenſis; fortè legendum Baſſinenſis, ſiquidem Baſſina eſt oppidum Pannonię inferioris, Ptolemæo apud Tarſium, vulgo Bachia dictũ. Vocabatur autem locus, vbi reſidebat hic Tribunus, Caputbaſſinenſis, ſicut Caputcellenſis, fortè quòd ea loca in limitibus Sauiæ eſſent præcipua. Hæc cohors erat ex colonia ciuium Romanorum, quemadmodum Apulenſes in Dacia, quorum cohors Apuleia ciuium Romanorum ſub Duce Armeniæ metebat. Plinius in Thracia quattuor nominat Colonias, Philippos, Fluuiopolim, ubi antea Zeta fuit, Apros, & Parium, ex quarum aliqua hęc cohors Thracum fortè eſt extracta. Huius Ducis erãt pręſidia XXVI. *Præſidia 16.* Equitum Cunei VI. Ala I. Turmę XI. Peditum Auxilia V. Legiones III. in VI. præfecturas diuiſę. Tribunatus IIII. Erant equitum fermè 1800. Peditum 5000. & Claſſes 4. Nunc ad Ducem Valeriæ veniemus.

Equites 1800. Peditum 500. Claſſes 4.

NOTITIA.

DVX PROVINCIAE VALERIAE, ET EIVS INSIGNIA.

NOTI-

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Prouinciæ Valeriæ Ripenſis.

CVNEVS equitum Scutariorum Soluę.
Cuneus equitum Dalmatarum Interciſæ.
Cuneus equitũ Conſtãtianorũ Luſſonio, nũc Interciſa.
Cuneus equitum Stableſianorum Ripa alta nunc Conradeuza.
Cuneus equitum Fortenſium Altino.
Equites Dalmatæ Odiabo.
Equites Promoti Crumero.
Equites Mauri Solua.
Equites Dalmatę ad Herculem.
Equites Dalmatæ Cirpi.
Equites Dalmatæ Conſtantiæ.
Equites Dalmatæ Camponæ.
Equites Promoti Matricæ.
Equites Dalmatæ Vetuſſalinæ.
Equites Sagittarij Interciſæ.
Equites Dalmatæ ad Nammantia.
Equites Dalmatæ Luſſonio.
Equites Dalmatæ Ripa alta.
Equites Dalmatæ ad Statnas.
Equites Dalmatæ Florentiæ.
Equites Sagittarij Altino nunc in Borgo contra Florentiam.
Equites Flauianenſes ad Militare.
Auxilia Herculenſia ad Herculem.
Auxilia Vrſarenſia pone Nauata nunc ad ſtatuas.
Auxilia Vigilum contra Acinco trans in Barbarico.
Auxilia Fortenſia Cirpi.
Auxilia Inſidiatorum Cardabianca.
Præfectus Legionis primæ adiutricis cohortis quintæ partis ſuperioris Bregetione.
Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis cohortis partis ſuperioris Aliſcæ.
Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis partis inferioris Florentiæ.
Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis tertiæ partis ſuperioris Acinco.
Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis in caſtello contra Tautantum.
Præfectus mil. ſecundæ adiutricis Cirpi.
Pręfectus Legionis ſecũdę adiutricis Luſſonio.
Præfectus Claſſis Hiſtricæ Florentiæ.
Tribunus cohortis Vincentiæ.
Tribunus cohortis Quadriborgio.
Tribunus cohortis Iouiæ.
Tribunus cohortis ad Borgum Centenarium.
Tribunus cohortis Aleſcæ.
Tribunus cohortis Marinanæ.
Præfectus Legionis Tranſacinco.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.
Principem de eodem corpore.
Numerarium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE VALERIAE RIPENſis. Cap. LXXXII.

COMMENTARIVM.

DVPLEX eſt Valeria, altera in Italia apud Abrutios, altera Pannoniæ, de qua Ruffus ita ſcribit, Marcomanni & Quadi de locis Valeriæ, quæ ſunt inter Danubium, & Drauum, pulſi à Tiberio ſunt, & limes ab Auguſto inter Romanos, & Barbaros, per Vindeliciam, Noricum, Pannoniam, & Mœſiam eſt conſtitutus. Idem Iornandes. Hanc partem hodie Croatiam aliqui eſſe volunt. Aeneas Syluius[a] Stiriã eſſe autumat. Valeriam à Valeria Diocletiani filia Galerio Cæſari nupta dictam fuiſſe Marcellinus[b] tradit. Huic limitaneus Dux præerat, vir ſpectabilis, qui ſub Valentiniano primo fuit Marcellianus Maximini P. P. filius.[c] Eadem quæ & alij Duces geſtabat inſignia, cum typo XX. caſtrorum. XV. etiam alia tuebatur, quorum nulla extat imago.

a in Europam. c. 1. in princ.
b lib. 19.
c Ammianus, lib. 29.

Officium habebat, vt alij, nempè Principem de eodem corpore, Numerarium, & alios. Quinque equitum Cuneos regebat, XVII. alas aut turmas, quinq; auxilia, nouem Pręfectos, & ſex Tribunos, & erãt ſequentes.

1 CVNEVS equitum Scutariorum Soluę habitantium, aliàs Solę. Soluene oppidum in Norico collocat Plinius,[d] prope Claudiam fluuium; Itinerarium habet Salua manſio, ibi enim erant animalia curſus publici cum hoſpitio. Hic etiam erant Mauri Equites, de quibus infra.

d lib. 5. c. 14.

2 CVNEVS equitum Dalmatarum Interciſæ ſtatiua habebat. Huius, & ſequentium meminit Itinerarium, quod Interciſam in Pannonia inferiore locat.

3 CVNEVS equitum Conſtantianorum, olim Luſſonio, nunc Interciſę præeſt. Hic Cuneus equitum Luſſonio Interciſam tranſlatus fuit. Eſt autem Luſſonium Ptolemæo in Pannonia inferiore. Hic etiam erant Dalmatæ proximè nominati equites, & alij.

4 CVNEVS equitum Stableſianorum, in Ripa alta degebat, nunc Conradeuzam eſt tranſlatus. Equites etiam Dalmatę ſub hoc Duce Ripam altam tenuerunt, vt infra dicetur.

5 CVNEVS equitum Fortenſium Altino inſidebat: oppidum eſt in Foro Iulij huius nominis. Sed hic aliud intelligit, quod erat in Valeria. Hoc fortè eſt Altinum vbi Valentinianus, & Valens, defuncto Iouiano degentes, plura iura menſe Octobri condiderunt.

1 EQVITES Dalmatę Odiabo loco Valerię pręerant.[e]

2 EQVITES Promoti Crumero pręſidebant. Crumerum ad Sauum in Pannonia inferiori Itinerarium locat, vbi etiam legio prima adiutrix manebat, cuius iura meminerunt.[f]

3 EQVITES Mauri Soluæ, vbi etiam Cuneus equitum Scutariorum degebat, de quibus ſupra.

4 EQVITES Dalmatæ ad Herculẽ. Viginti nomine

e l. 1. C. vt armor. vſus inſci. Princ. l. 1. et 2. C. Th. quib. equor. vſus conceſ. l. 7. C. Th. de pœnis. f l. vlt. C. de caſtr. pecul. l. vlt. C. de appar. præf. prætor.

Herculis vrbes, Stephanus recēſet, quarum vna erat, in Theſſalia, aliam in Pannonia inferiore, ſupra poſuit Notitia, vbi ſub eius Duce degebant auxilia, ab eo loco Herculis appellata.

5 EQVITES Dalmatæ Cirpi ſtatiua habebant. Cirpi caſtra in Pannonia locat Itinerarium, fortè Carpi, quod oppidum apud Illyrium Ammianus, & Ptolemęus ponunt; a Diocletiano ſubactum Eutropius ſcribit: eius etiam Capitolinus,[a] & Vopiſcus,[b] meminerunt. Hic erant & Auxilia Fortenſia ſub hoc Duce.

a In Balbino.
b in Aureliano.

6 EQVITES Dalmatæ Conſtantiæ manebant; à Conſtantio id oppidum eſt nominatum.

7 EQVITES Dalmatæ Camponæ ſtatiua habebant, Camponiam vocat Itinerarium: Camponia, inquit, in medio à Quinquo leg. 2. Legionem ſecundam adiutricem hūc locum tutatam, & Camponiam in medio itinere, à Quinquo diſcedentibus fuiſſe ſignificat.

8 EQVITES Promoti Matricæ morabantur: ita & Itinerarium.

9 EQVITES Dalmatæ Vetuſſalinæ excubabant. Aliter Itinerarium Vetuſſalinus. In medio, inquit à Matrica, ſcilicet itinere. Diſiungenda ergo eſt hæc dictio, & legendum Vetus Salinæ.

10 EQVITES Sagittarij Interciſæ reſidebant, de qua ſupra, ibi erat alius Cuneus Equitum Dalmatarum ſub hoc Duce.

11 EQVITES Dalmatæ ad Nammantia, ſcilicet caſtra habitabant.

12 EQVITES Dalmatæ Luſſonio: hinc Cuneus equitum Conſtantianorum ſub hoc Duce Interciſam eſt tranſlatus, & forte eorum loco hi ſunt ſubſtituti. Legionis ſecundæ adiutricis pars ſub eodem Duce hic excubabat.

13 EQVITES Dalmatę Ripam altam loco Cunei Stableſianorum tenuerunt, quos inde Contraderā tranſmiſſos fuiſſe ſupra ſub hoc Duce vidimus. De Ripa alta, loco ad ſtatuas, & Aliſca, ita apud Itinerarium ſcriptum reperitur, ad ſtatuas, in medio Aliſca, ad latus Ripa alta. Deinde, ad muros & ad ſtatuas, in medio ad Robona.

14 EQVITES Dalmatæ ad ſtatuas degebant, locus ita vocabatur, quòd fortè ibi aliquæ ſtatuæ eſſent, de quibus ſupra.

15 EQVITES Dalmatę Florentiæ morabantur. Diuerſa eſt a Florentia Italiæ; vnde Valentinianus, ad Maximinum Tuſciæ correctorem ſcribit.[c] Hic etiam pars legionis adiutricis ſub hoc Duce excubabat. Huc uſque Notitia Huius Ducis munitiones alijs omiſſis depingit, quòd fortè charta omnibus deſcribendis non ſufficeret, vel quòd hæc ad inſignia huius Ducis ſatis eſſe crediderit.

c l. 8. C. T. de accuſat.

16 EQVITES Sagittarij Altino præſidebant: nunc ſunt in Borgo contra Florentiam, id eſt, ex aduerſo ſeu è regione Florentiæ, ſed antea Altini eſſe conſueuerant.

17 EQVITES Flauianenſes ad Militare, ita locus vocabatur. Hæ ſunt turmæ equitum: Auxilia ſequuntur, quæ non ſingula, ſed plura eiuſdem nominis ſimul iuncta erant.

1 AVXILIA Herculenſia ad Herculem, vbi etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce excubabant, & alia Auxilia ſub Duce Pannoniæ ſecundæ. In Itinerario legitur, ad Herculem caſtra. credo illa eſſe quæ caſtra Herculis ſub Duce Pannoniæ ſecundæ appellantur.

2 AVXILIA Vrſarenſia pone Nanata, nunc ad Statuas Vrſo eſt oppidum Hiſpaniæ Plinio, & Vrſentini populi Luſitaniæ, vnde hæc auxilia deſumpta erant, quæ antea degebant ad locum Nanata dictum nunc ad Statuas ſunt tranſlata, de quibus ſupra ſub hoc Duce. Vetuſtus codex legit, pone Vata.

3 AVXILIA Vigilum contra Acinco, vel è regione Acinci degebant trans in Barbarico, ſcilicet trans Iſtrum fluuium in ſolo Barbarorum & hoſtilis. Eſt autem Acincum oppidum Illyrici ad Danubium a, Marcellinus,[d] Valentinianus, inquit, Acincum propè caſtra commouit, nauigijſque ad repentinum caſum coniunctis, & contabulato celeri ſtudio ponte, per partem aliam tranſijt in Quados, & ſubdit eum ibi moratum per Autumnum. Hinc Acincenſes milites, qui ſub magiſtro equitum per Gallias merebant. Acinci erat fabrica Scutaria, vt in Magiſtro officiorum eſt viſum. Sub hoc Duce erat, & cohors tertia legionis ſecundæ adiutricis in ſuperiori Acinci parte. Vetus codex habet, Acincotras, ioſra reperitur, Tranſacinco.

d lib. 30.

4 AVXILIA Fortenſia Cirpi manebant, vbi etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce, & pars legionis ſecundæ adiutricis, de qua infra. Itinerarium, Cirpi, inquit, manſio ſeu locus publici curſus.

5 AVXILIA Inſidiatorum Cardabiancam incolebant forte legendum Cannabiaco, qui eſt locus Pannoniæ primæ, vbi etiam cohors excubabat. Inſidiatores verò, quòd inſidias clam hoſtibus tenderent, ſunt dicti. [Greek] Conſtantinus Porphyrogenneta appellat, (in thematibus.) Hæc erant ſub Duce Valeriæ auxilia.

Sequuntur Præfecti X. Legionum, aut earum cohortium.

1 PRÆFECTVS Legionis primæ adiutricis cohortis quintæ partis ſuperioris Bregetione. ita etiam Itinerarium, & Aurelius Victor. Bregetium vocat Ptolemæus, Bregetionem Ammianus; Paulus Diaconus Brigionem, Valentinianus, inquit, anno Imperij ſui XI. dum apud Brigionem oppidum Quadorum legationi reſpondet, anno eius LV. ſubita effuſione ſanguinis, quæ Græcè [Greek] vocatur, voce amiſſa, ſenſu integer expirauit. Id Ptolemæus in Pannonia ſuperiore cum legione prima adiutrice collocat, quam interpres auxiliariam vertit, ſed Notitiæ tempore tantum cohors quinta ipſius legionis hic manebat.

PRÆFECTI appellabantur, qui toti, aut parti legionis præerant, qui cohortem regebant TRIBVNI. Hinc verò Præfectus vocatur tanquam legionis partem regeret, etſi verè non niſi quintæ legionis cohorti imperabat. Hanc legionem ab Othone Cęſare militatam fuiſſe Tacitus[e] memorat: forte adiutrix eſt dicta, quod alteri, vt illi opem ferret, fit adiuncta, huius legionis meminit & Theodoſius,[f] in iure ciuili.

e lib. 17.
f in l. ſi. C. de caſtr. pecul. & l. vlt. C. de appari tor. P. P.

2 PRÆFECTVS Legionis ſecundæ adiutricis cohortis partis ſuperioris. In codice impreſſo deeſt nomen oppidi, ſed ex manuſcripto reponendum eſt, Aliſcæ. In cuius ſuperiore parte vna cohort huius legionis excubabat, cuius etiam numerus deeſt, ſicut & ſequentis. Hic locus infra repetitur. Eius meminit & Itinerarium. Huius legionis tribunus fuit Hadrianus, qui poſtea imperauit, vt auctor eſt Spartianus, eiuſque mentionem Antoninus Caracalla facit.[g]

g l. 1. C. de profeſſor. & medic.

3 PRAEFECTVS Legionis ſecundę adiutricis partis inferioris Florentię: hic pars legionis degebat, quam ex præcedentibus, ſequentibusque per varia loca diſperſam fuiſſe apparet. forte cohortis, hic locandę nomen, & numerus deſideratur. Eodem in loco degebant & equites Dalmatę ſub hoc Duce.

4 PRAEFECTVS Legionis ſecundę adiutricis tertię partis ſuperioris Acinco præerat, & hic fortè deeſt dictio, cohortis, quia hic erat Pręfectus tertię cohortis, ſecundę legionis adiutricis, ſicut alius ſupra quintę cohortis, primę adiutricis, hic in ſuperiori parte Acinci morabatur, vbi erant, & Auxilia vigilum, & equites Dalmatę ſub hoc Duce. Itinerarium quater Acinci meminit. Marcellinus[h] hoc oppidum ad ripam Hiſtri locat, Valentinianus, inquit, Acincum prope caſtra commouit, nauigijſque ad repentinum caſum coniunctis, & contabulato celeri ſtudio ponte, per partē aliam tranſijt in Quados: & ſubdit, eundem apud Acincum autumno manſuum fuiſſe.

h lib. 30.

PRAE-

5 PRAEFECTVS Legionis ſecundę adiutricis in Caſtello contra Tautanium. & hic arbitror vocem cohortis deeſſe, in ſex enim præſidia hęc legio diuiſa reperitur. Pro Tautanio, fortè legendum Taurunum, quod eſt Ptolemęo ſecundum Sauum.

6 Præfectus militum ſecundæ adiutricis Cirpi excubabat. & hic aliquid deſideratur, quia non exprimitur, quot hic eſſent milites, nec cuius cohortis. Hunc locum etiam auxilia Fortēſia, & equites Dalmatę ſub hoc Duce tuebantur.

7 Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis Luſſonio præerat, vbi etiam equites Dalmatæ reſidebant. Hic quoque cohortis nomen omiſſum fuiſſe cenſeo.

8 Pręfectus Claſſis Hiſtricę Florentiæ nauigabat per Iſtrum, & Florentiæ degebat. In Notitia hic Tribuni commiſcentur Pręfectis; ſed ad euitandā confuſionem eos ſeparatim expediam.

9 Præfectus Legionis trans Acinco, ideſt ultra Acincum caſtrametabatur, quod trans Iſtrum in Barbarico eſſe videmus. hic & legionis nomen deſideratur, & fortè cohortis. Hunc pręfectum Notitia poſt Tribunos ab alij Præfectis commodius locat, nos alijs præfectis commodius adiungendum cenſuimus. Hi legionum pręfectorum titulū ferebant, etſi ſolam legionis cohortem regerent.

Sequuntur cohortium Tribuni.

1 TRIBVNVS cohortis Vincentiæ reſidebat cohortis nomen deſideratur. Vincentiæ aliquot iura condita fuere,[a] neſcio an Vincentiæ Valerię vel Venetiæ in Italia.

2 Tribunus cohortis Quadriborgio pręerat: ita vocatur oppidum, quod quatuor burgis conſtabat. Quadriburgum in Germania inferiore Ammianus ponit,[b] neque hic cohortis nomen exprimitur.

3 Tribunus cohortis, Iouię ſtatiua habebat, quę erat ciuitas Valerię, à Diocletiano, qui ſe Iouem nuncupabat, appellata, quę cohors hęc fuerit non ſcribitur.

4 Tribunus cohortis ad Borgum Centenarium, fortè legendum Burgum centenarium. Eſt enim burgum, vicus, aut caſtrum.[c] Centenarius autem fortè vocatus eſt, à centum militibus ibi morantibus. Nam centenarij vocabantur centum militibus pręfecti, ait Vegetius.[d] Neque huius cohortis nomen apparet.

5 Tribunus cohortis Aleſcę excubabat, ubi etiā præfectus legionis ſecundę adiutricis ſub eodem Duce morabatur. Huius quoque cohortis nomen deſideratur.

6 Tribunus cohortis Marinanę excubabat, locus erat Valerię, de quo Itinerarium; cohortis nomen deeſt, vt & ſuperiorum. Hi ſunt Præfecti pręſidiorum Ducis Valerię, in qua erant pręſidia 35. equitum cunei VI. Turmę XVII. Auxilia peditum V. Legiones III. quarum una in VI. præfecturas ſcindebatur, & omnes erant VIII. pręfecturę, ſingulę fortè millenos pedites continentes. Cohortes VI. Claſſis I. credo fuiſſe minimum equitum 2000. peditum 6000. Sequitur Dux Pannonię primæ.

a l. 12. C. de iure, & facti igno.

b libro 18. poſt princip.

c l. 2. §. 1. C. de off. P. P. Afric.

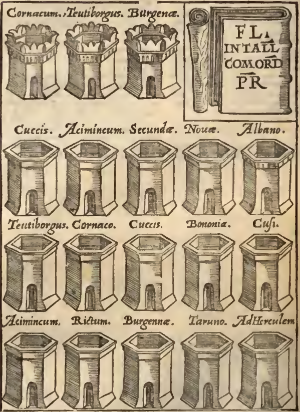
d lib. 2. c. 13. & Modeſtus in lib. de vocab. rei militar.

Præſidia 35.

Equites 2000. Pedites 6000. Claſſis 1.

NOTITIA.

DVX PANNONIAE PRIMAE ET EIVS INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Pannoniæ primæ, & Norici Ripenſis.

CVNENS equitum Dalmatarum Flexo.
Cuneus equitũ Stableſianorum Arrabonę.
Equi. promoti Arrabonę.
Equit. Sagittarij Quadriburgio.
Equites Dalmatæ ala Noua.
Eqnites Dalmatæ æquinoctiæ.
Equites Dalmatæ ad Herculem.
Equites Sagittarij Gerolatæ.
Equites promoti Flexo.
Equites Mauri Quadrato.
Tribunus gentis Marcomannorum.
Pręfectus Legionis decimę Vindomanę.
Præfectus Legionis quartæ decimæ Geminæ militum Liburnariorum cohors partis ſuperioris Carnunto.
Præfectus Legionis decimæ, & quarte decimæ Geminatæ militum Libnrnariorum Arrabonæ.
Pręfectus Claſſis Hiſtricę Carnunto, ſiue Vindomanę

Vindomanæ à Carnunto tranſlata.
Trib. Cohortis Arrianis.
Tribunus Cohortis Caratenſis.
Equites promoti ad Mauros.
Equites Sagittarij Lentiæ.
Equites Sagittarij Lacufelicis.
Equites Dalmatæ Ariape.
Equites Dalmatæ Auguſtianis.
Equites promoti Comagenis.
Præfectus ſecundæ Italicæ militum Liburnariorum Iouiaco.
Præfect. Legionis Italicæ partis inferioris Lotig.
Præfectus Legionis ſecundæ Lauriaco.
Præfectus Legionis primæ Noricorum militum Liburnariorum Cohortis quintæ partis ad Iuuenſe.
Præfectus Legionis Liburnariorum primorum Noricorum Faſianæ.
Præfectus Claſſis Arlapenſis & Maginenſis.
Præfectus Claſſis Lauriacenſis.
Tribunis Cohortis Boiodoro.
Tribunus Cohortis Auſtutis.
Tribunus Cohortis Cannabiaca.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo:
Principem de eodem corpore.
Numerarium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE PANNONIAE PRIMAE & Norici Ripenſis. Cap. LXXXIII.

COMMENTARIVM.

DVAS Pannonias Ptolemæus ponit, ſuperiorem, ſeu primam, & inferiorem ſiue ſecundã, de qua ſupra dictum fuit. Prima terminatur ab Occaſu monte Cetio; à Meridie parte Iſtriæ & Illyridis, à Septentrione Danubio, ab Ortu Pannonia inferiore, Nunc Auſtria dicitur. Noricum autem eſt ſecundum Danubium; ab Occaſu Oenum fluuium, à Meridie Aenum montem habet, ab Ortu Cetium, à Septentrione Danubium, vulgò Bauariam vocant. aliqui addunt Stiriam Carinthiamque. His regionibus præerat Dux, qui aliorum Ducum habebat inſignia, ſcilicet librum purpureo tegumento notis inſcriptum, cum codicillis magiſtratus, & typo caſtrorum decem; idemque quod alij Duces officium tenebat, videlicet Principem officij de eodem corpore, Numerarium, & alios officiales. Præſidia habebat XXVII. quorum decem tantum repræſentantur. Equitum cuneos duos. Turmas XIIII. cohortes VI. Legiones IIII. claſſes IIII. efficere poterant Equites 1500. peditum 7000. quos Hunnis opponere oportuit. Equites erant ſequentes.

Præſidia 27.
Claſſes 4.
Equites 1500.
Pedites 7000.

1 CVNEVS equitum Dalmatarum Flexo præſidebat; Ptolemæi Interpres ſcribit Phleaum, vbi ponit legionem Germanicam XIII. Itinerarium Flexum vocat, eſt ſecundum ripam Danubij citra.

2 CVNEVS equitum Stableſianorum Arrabonæ manebat. Huius loci meminit & Itinerariũ; ab Arrabone fluuio eſt dictus. Narabo eſt apud Ptolemæum.

1 EQVITES Promoti in eodem Arrabonæ loco excubabant.

2 EQVITES Sagittarij Quadriburgio præerãt, vbi etiam Dux Valeriæ cohortem habebat.

3 EQVITES Dalmatæ Alam Nouam incolebant, nomen Oppidi in Notitia & Itinerario; non autem intelligendum eſt, hos Equites Alam nouam fuiſſe, quia huius nominis oppidum hic repræſentatur.

4 EQVITES Dalmatæ Aquinoctiæ præerant: in Itinerario legitur Aquinoctio, ala noua, inquit in medio Vindebona, Legio X. Gemina. Hactenus Itinerarium. Hanc legionem Notitia Arrabonæ locat.

5 EQVITES Dalmatæ ad Herculem: Herculeam vocat Itinerarium. Hoc in loco & Dux Pannoniæ ſecundæ auxilia habebat, & Dux Valeriæ alios Equites: Vterque enim ad ſui limitis fines caſtra iuncta habebat, non longè ab hoc oppido, & ideo ſemper ſcriptum eſt ad Herculem id eſt prope Herculem eos caſtrametatos fuiſſe.

6 EQVITES Sagittarij Gerolatæ degebant: Gerulatam vocat Itinerarium, vbi, inquit, legio XIIII. GG. id eſt Gemina, quam Notitia Carnunti locat.

7 EQVITES Promoti Flexo præerant, vbi idẽ Dux cuneum equitum habebat: In Itinerario legitur, Quadratis in medio Flexo.

8 EQVITES Mauri Quadrato præſidebant. Quadrata legit Itinerarium, vbi hi equites ex Mauritania contracti morabantur.

1 TRIBVNVS gentis Marcomannorum, quos nũc Morauos vocant, ſub eodẽ Duce merebat: ſed deeſt nomen loci vbi reſidebat; vnde aliquid deſiderari oportet. Hic Tribunus etiam ab alijs eſt ſeiunctus. Sequuntur enim Præfecti legionum, & claſſium, quibus alii Tribuni & equites intermiſcentur, prout in limitibus, vt puto, reperiebantur diſpoſiti.

PRÆFECTVS legionis decimæ Vindomanæ præerat Vindomanam vetus codex: Vindomanã Itinerarium appellat. Aurelius Victor Vendobonam, & oppidi inſcriptio vocat. Vulgo Viennam eſſe putant. Dion[a] auctor eſt legionem decimam Geminam eſſe cognominatam, quod ea duobus conneais, & confuſis exercitibus conflata eſſet, & in ſuperiore Pannonia, quam Pœoniam vocat locatam. Ptolemæus verò legionem decimam Germanicam nuncupat, apud quem forte legendum Geminam. *a lib. 55.*

2 PRAEFECTVS legionis quartædecimæ Geminæ militum Liburnariorum cohortis in parte ſuperiori Carnunti ſtatiua habebat: ita etiam appellat Itinerarium, Ptolemæus Carnus. Carnuti meminit Paterculus, Ammianus, Plinius,[b] Paulus Diaconus; Carnuntum, inquit, corruptè Carantanum vocant, vnde nũmus Carantanus. Ptolemæus legionem quartamdecimam Germanicam in Pannonia ſuperiore ſtatuit, & Dion qui[c] eam duplicem id eſt geminam nominat. Pars huius legionis, & aliquot ſequentis X. cohortes ea liburnariis militibus conſtabant, unam titulo Præfecti legionis XIIII. hic Præfectus regebat: Ipſa verò quod eſſet ex Liburnia contracta, Liburnaria eſt nominata, aut à Liburna, ciuitate Italiæ vbi primum liburnas inuentas & à loco nominatas fuiſſe Zoſimus[d] ſcribit; uel forte quod in liburnis triremibus pugnare conſueuiſſent. Cum enim Auguſtus liburnarum præcipue auxilio M. Antonium ſuperaſſet, ad earum ſimilitudinem plores triremes fabricauit. Liburnas D. Hieronymus[e] & Vegetius,[f] naues longas vocant: quarum forma, in libro de rebus bellicis huic Notitiæ adiecto, oſtenditur; quam tamen ab antiquis diuerſam eſſe puto. *b lib. 37. cap. 3.* *c lib. 55.* *d in quinto.* *e in 11. Daniel.* *f lib. 4. cap. 35.*

3 PRAEFECTVS Liburnariorum militum Legionis X. & XIIII. Geminæ, ſeu Geminæ, manebat Arrabonæ, ubi etiam equites Promoti ſub hoc Duce degebant. Superior Præfectus cohortem tantum Liburnariorum legionis XIIII. regebat. Hic reliquos eiuſ-

dem legionis Liburnarios, & alios legionis X. item Liburnarios dictos qui circa Arrabonam caſtrametabantur. Hic ergo militibus ex duabus legionibus extractis velut vni cohorti imperabat: legiones enim hoc tempore in præfecturas, quæ ex mille aut 500. militibus cóſtabant, diuiſas fuiſſe Conſtantinus porphyrogenneta ſcribit (de thematibus.) Ego præfecturas mille peditum, Tribunatus 500. fuiſſe puto. Itinerarium Geminas oppidum ponit in Hiſpania, ſed inde hanc legionem non deriuo.

4 PRAEFECTVS Claſſis Hiſtricæ Carnunto ſiue Vindomanæ Carnunto tranſlatæ præſidebat. Cum enim prius Carnunti ſtationem haberet, poſtea Vindomanæ reſedit. Carnuntum Illyriorum erat oppidum. Marcellinus.[a] Eaindem, inquit, cum Carnuntum Illyriorum oppidum Valentinianus introiſſet, deſertum quidem nunc, & ſqualens, ſed ductori exercitus per quam opportunum, è ſtatione proxima reprimebat Barbaricos appetitus. Hæc ille. Ibi Diocletianus depoſito Imperio manſit. Zoſimus,[b] Maximianus, ait, ad Diocletianum, id temporis Carnunti (oppidū id Celticum eſt) degentem venit, eique perſuadere nititur Imperium reſumat. Hactenus Zoſimus. Ibi et tribus menſibus æſtiuis Valentinianus moratus, pridie id. Auguſti legem ad Laodicium Sardiniæ Præſidem[c] ſcripſit. Nunc ad alios Tribunos, & Equites tranſeamus.

a lib. 30.

b lib. 2.

c l. 12. C. Theo. de accuſat.

2 TRIBVNVS cohortis Arrianis ſtatiua habebat, locus eſt Pannoniæ ſuperioris ab Arrianis hæreticis deriuans, nomen cohortis non legitur.

3 TRIBVNVS cohortis, Caratenſis: à loco vnde ſumpta, nomen eſt ſortita. Catarianenſes leguntur ſub Comite Illyrici Occidentalis. Locus vbi reſideret hæc cohors deſideratur.

9 EQVITES Promoti ad Mauros ſcilicet morabantur, Norici oppidum eſt: ad Mauros apud Itinerariū legitur.

10 EQVITES Sagittarij Lentiæ degebant. Lentudum appellat Ptolemæus. Loncium Itinerarium, vulgò Lentiæ: vetus codex legit, lentiæ. In parte inferiori huius loci erat legio Italica ſub hoc Duce.

11 EQVITES Sagittarij Lacu felicis manebant: Lacofelice vocat Itinerarium: alio in loco Lacufelicis.

12 EQVITES. Dalmatæ excubabant Arlapæ, ita & Itinerarium. Hic etiam degebat Claſſis ſub hoc Duce Arlapenſis nuncupata.

13 EQVITES Dalmatæ Auguſtianis ſcilicet caſtris præſidebant. Itinerarium habet Auguſtis Norici, vbi hodie Aurifodinæ. Auguſtam Vindelicorum intelligit in Retia, vbi etiam equites Stableſiani caſtrametabantur: Auguſtanis videtur legendum pro Auguſtianis.

14 EQVITES Promoti ſtatiua habebant Comageni: Comagenum habet Itinerarium, Norici oppidum vbi legio, inquit, decima Gemina. Hic Notitia ab Equitibus ad præfectos legionum reuertitur.

5 PRAEFECTVS legionis ſecundæ Italicæ militum Liburnariorum Iouiaco præerat. In Itinerario Iouauicum cum aſteriſco vocatur. Inter huius legionis milites Liburnarij reperiebantur, & ideo appellat legionem Italicam Liburnariorum.

6 PRAEFECTVS legionis Italicæ partis inferioris Lentiæ excubabat, vbi ſub hoc Duce degebant & Equites Sagittarij. Hæc legio inter hunc, & præcedentem Præfectum videtur fuiſſe diuiſa vt, & aliæ in plures præfecturas erant diſpertitæ,

7 PRAEFECTVS legionis ſecundæ Lauriaci manebat, cuius Itinerarium meminit. Oppidum eſt ad oſtia Anaſi fluminis. Hæc legio nomē non habet, ſed puto Italicam ſecundam fuiſſe, quæ in tria præſidia ſub totidem præfectis diuidebatur, & legio ſecunda Italica militum Liburnariorum nuncupabatur. Claſſis quoque Lauriacenſis ſub hoc Duce hoc in loco reſidebat: & Lauriacenſis legio Pſeudo Comitatenſis. In Illyrico Lauriaci erat fabrica ſcutaria, in quo oppido Conſtantius quandoque iura condidit.[d]

d vt l. 1. C. de tabul. ſerua. ſeqq.

8 PRAEFECTVS legionis primæ Noricorum militum Liburnariorum cohortis quintę partis ſuperioris ad Iuuenſe ſtatiua habuit. Hæc legio inter hūc & ſequentem Præfectum erat diuiſa, ille titulo Præfecti tantum cohorti quintæ præerat, & in parte ſuperiori propè Iuuenſe excubabat, forte legendum Iouenſe, vbi erat Gynecium in Dalmatia. Vetus codex legit, ad Iuuenſe.

9 PRAEFECTVS legionis Liburnariorum primorum Noricorum Faſiana manebat: vel Liburnis triremibus præerant hi milites, vel ex his conſtabant, qui ex Liburnia & Noricis populi erant delecti: ſunt pars legionis præcedentis. Vnus codex pro Faſianæ habet Faſienæ.

10 PRAEFECTVS Claſſis Arlapenſis & Maginenſis: Arlapæ etiam equites Dalmatę ſub hoc Duce degebant, vbi & hęc Claſſis ſtationem habebat, alia Maginis. Stephanus Magiam Illyrici ciuitatem eſſe tradit, & forte legendum Magienſis, aut Comaginenſis, Comagena enim erat vrbs Pannonię, vbi ſub hoc Duce equites Promoti merebant.

11 PRAEFECTVS Claſſis Lauriacenſis, quæ Lauriaci, de quo ſupra ſtationem habebat: ſunt hęc loca ſecundum Danubium. Nunc ad Tribunos Notitia reuertitur.

4 TRIBVNVS cohortis Boiodoro pręerat nomen huius cohortis deſideratur. Bolodero in Itinerario, Boiodurum eſt Ptolemęo, vrbs Vindelicię ad oſtium Oeni fluuij, vbi Danubio miſcetur.

5 TRIBVNVS cohortis Auſturis reſidebat, Myſię eſt oppidum: Aſutas Stephanus vocat; & hic cohortis nomen reticetur.

6 TRIBVNVS cohortis Caunabiacę manebat, forte Cardabianca, vbi erant auxilia inſidiatorum ſub Duce Valerię. Neque huius cohortis nomen apparet: forte pręcedenti legioni eſt adſcribenda. Vnde multa deſiderantur in Notitia. Sequitur Dux Retię.

NOTITIA.

DVX RETIAE PRIMAE ET SECVNDÆ EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis prouinciæ Retiæ primæ & ſecundæ.

EQVITES Stableſiani Seniores Anguſtanis.
Eqnites Stableſiani iuniores Ponteceni nunc Febianis.
Equites Stableſiani iuniores Submontorio.
Prefectus Legionis tertię Italicæ partis ſuperioris caſtra regina nunc Vallato.
Præfectus Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris deputatæ Ripæ primæ Submontorio.
Præfectus Legionis tertiæ Italicæ pro parte media prętendentis à Vimania Caſſiliacum vſque Cambiduno.
Præfectus militum Vrſarienſium Guntiæ.
Præfectus Legionis tertię Italicæ tranſuectioni ſpecierum deputatæ Fœtibus.
Præfectus Legionis tertiæ Italicæ tranſuectioni ſpecierum deputatæ Teriolis.
Præfectus Alæ primæ Flauiæ Retorum Quintanis.
Tribunus cohortis Nouæ Batauorum Batanis.
Tribunus cohortis tertiæ Brittorum Abuſina.

Præfectus Alæ ſecundæ Valeriæ ſingularis Vallato.

Tribunus cohortis ſextæ Valeriæ Rhetorum Venaxamodoro.

Tribunus cohortis primæ Herculeæ Rhetorum Parradunio.

Tribunus cohortis quintæ Valeriæ Frigum Pinianis.

Tribunus cohortis tertię Herculeæ Pannoniorum Cœlio.

Tribunus Gentis per Retias deputatæ Teriolis.

Præfectus Numeri Barbaricariorum Confluẽtibus ſiue Brecantiæ.

Præfectus Alæ ſecundæ Valeriæ Sequanorũ Vimania.

Tribunus cohortis Herculeæ Pannoniorum Arbore.

Officium autem habet idem vir Spectabilis Dux hoc modo.

Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis.

Numerarios duos ex vtriſque officijs Præſentalibus ſingulos.

Commentarienſem ex vtriſque officijs alternis annis.

Adiutorem.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE RETIAE PRIMAE & ſecundæ. Cap. LXXXIIII.

COMMENTARIVM.

RETIÆ ſitæ in Alpibus Italiam à Germania diuidunt, quibus Dux præſuit, inter quos Fuluius Boius ſub Valeriano, [a] & Bonoſus vnus ex XXX. tyrannis Aureliano imperante [b] recenſentur. Annonam, quæ equis huius limitis miliub. deportabatur, Reticam vocatã fuiſſe, quia ad Retios ferebatur, D. Auguſtinus tradit. [c] Hic Dux præſidia XIX. tuebatur quorum X. tantum delineantur, cum alis III. equitũ, Turmis item III. præfecturis peditum VII. cohortibus VIII. Qui minimum efficiebant equites circiter 500. peditum circiter 8000.

a Vopiſcus in Aureliano.
b Spartianus in eo De eo Caſſiodorus in 7.
c de ciuit. Dei lib. 18. c. 18.
Præſidia 19.
Equites 500.
Peditum 8000.

Eadem inſignia, quæ alij Duces, gerebat, librum eodem modo inſcriptum cum X. caſtris, alia IX. non ſunt deſcripta. Ita verò habet officium, Principem ex officio Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis, vno anno ex officio Magiſtri equitum, alio ex officio magiſtri peditum; Numerarios duos ex vtriſq; officijs Præſentalibus ſingulos, vnum ex vno, alterum ex alio. Commentarienſem ex vtriſque officijs alternis annis, Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & cæteros officiales; vt habent Comites Occidentis, & Duces Mauritanæ, & Tripolitanæ. Eius milites ita erant diſpoſiti.

1 EQVITES Stableſiani ſeniores, qui degebant in caſtris Auguſtanis. De his ſupra in præcedenti Duce Itinerarium habet, Auguſtis, Auguſtam Vindeliciorum intelligit, quæ eſt in Retia; Auguſtana verò appellat caſtra; ſicut & Febiana infra.

2 EQVITES Stableſiani iuniores olim Ponteoeni, nunc Febianis degunt. Hi in Oeni fluminis, quod Salſam vocant, Ponte habitabant, vbi nunc eſt Oenopons, vulgò Iſpruch dictus, poſtea ad Febiana caſtrà ſunt tranſlati. Ptolemæus Phœniana, nunc Laubianum appellant, Sunt inter Danubium, & Lycum fluuium. Oenus, ait Tacitus, Rhetos Noricoſque interfluit.

3 EQVITES Stableſiani iuniores Submontorio præſunt, Itinerarium legit Summontorio. Nunc ad pręfectos legionum Notitia tranſit.

1 PRAEFECTVS Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris olim caſtra Regina, nunc Vallato inhabitat, cuius meminit & Itinerarium, & pro Regina habet Regia. Hæc legio in quinque præfecturas erat diuiſa, tres tuebantur caſtra, duæ ad tranſuehendas ſpecies erant deſtinatæ, vt ſubijcietur.

2 PRAEFECTVS Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris deputatæ. Ripæ primæ Submontorio pręerat. Hæc tuebatur primam ripam Danubij, apud Submontorium in parte ſuperiori, & erat pars præcedentis legionis.

3 PRAEFECTVS Legionis tertiæ Italicæ pro parte media prætendentis a Vimania Caſſiliacum vſq; Cambiduno inſidebat, nunc Munchen vocant. Campodunum legunt Strabo, Itinerarium, & Ptolemęus. A Duno Mœſiæ ſecundæ oppido nomen eſt compoſitum, ſicut Nouiodunum, Patrodunum infrà ſub hoc Duce. Sunt hæc loca inter Lycum & Oenum flumina, non longè à Pęonijs Alpibus. Excubabat hæc legio in caſtris à media parte itineris è Vimania Caſſiliacum vſque.

4 PRAEFECTVS militum Vrſatienſium Guntiæ degebat. De qua Itinerarium. Hæc erat pars legionis, non tota legio quæ hoc tempore in plures pręfecturas diuidebatur, & ideo hic dicit Præfectus militum. Vrſa verò Picenorum eſt ciuitas, & vrbs in Hiſpania, vnde hi milites ſunt extracti.

5 PRAEFECTVS Legionis tertiæ Italicæ tranſuectioni ſpecierum deputatæ Fœtibus degebat. Hæc legio comitabatur annonarias ſpecies, id eſt frumentum, vinum, veſtem, laridum, acetumque, & ſimilia quæ pro alendis militibus tranſuehebantur in caſtra, hę enim ſpecies vocabantur. [d] Continebantur in his & ſericum, purpura, gemmę, & alia Principum ornamenta. Id onus publicum appellatur, [e] & Baſtaga. [f] Qui verò Baſtagas tranſuehi curabant, Prępoſiti Baſtagarum, ſub Comite Largitionum, dicebantur.

d l. 1 C. de nauicular. ſeu naucle publ. ſpec. tranſpor.
e in l. vnic. C. ne quid onere publico.
f in l. 3 C. de cohort. princip.

6 PRAEFECTVS Legionis tertię Italicę & ipſius tranſuectioni ſpecierum deputatę Teriolis manebat. legionem in pręfecturas, quę ea mille aut 500 militibus conſtabat, diuiſam fuiſſe ſępe diximus. Hic & Tribunus Gentis diſpoſitę per Retias ſub hoc Duce morabatur.

7 PRAEFECTVS Alę primę Flauię Retorum Quintanis ſcilicet caſtris præerat. Quintana via erat Feſto & Vegetio [g] in caſtris vbi locum rerum venalium, & in qua milites exercebantur ad palum. Hinc ludus Quintanę prodijt; quo haſta equites exercentur: [h] & hodie frequens eſt in Gallijs & Italia. Inde forte hic locus eſt denominatus. Quintianis legit Itinerarium. A Retijs, vbi excubabat hęc ala eſt denominata, Sequentes non habent depicta caſtra.

g lib. 1. c. 23.
h l. vlt. C. Grata. l. 1. C. de aleatorib.

1 TRIBVNVS cohortis Nonæ Batauorum Batauis pręſidebat. Conſtat Batauiam eſſe inſulam quã in Oceanum fluens Rhenus efficit, nunc Hollandia vocatur, vnde erat hęc cohors delecta, quę loco vbi reſidebat nomen dedit. Batauos enim tanquam Batauorum ſtationem appellarunt; vel forte ipſa ab hoc loco eſt denominata,

2 TRI-

1 TRIBVNVS cohortis tertiæ Brittorum Abuſſina: Huius etiam Itinerarium meminit. Pro Brittorum lego Britonum, qui ſunt populi Galliæ, aut inſulæ Britanniæ ſeu Angliæ.

2 PRÆFECTVS Alę ſecundę Valeriæ ſingularis Vallato pręerat, quod ex Valeria regione eſſet contracta. Valeria ala eſt dicta & ſingularis, forte quia erat inſignis, vel quia ſola, & nulli permixta, per ſe militabat. Alæ equitum Singularium Tacitus meminit. [a] Acceſſit, inquit, Ala Singularium excita olim à Vitelio, deinde in partes Veſpaſiani transgreſſa. Hic etiam reſidebat pars legionis tertiæ Italicæ ſub hoc Duce.

a lib. 20.

3 TRIBVNVS cohortis ſextæ Valeriæ Retorum Venaxamodoro pręſidebat.

4 TRIBVNVS cohortis primę Herculeæ Retorum Parroduno præerat.

5 TRIBVNVS cohortis quintę Valeriæ Frigum Pinianis degebat. Ex Frigibus Valeriam incolentibus erat hæc cohors contracta. Hos credo eſſe vnde Friſij deſcendunt.

6 TRIBVNVS cohortis tertię Herculeæ Pannoniorum Cęlio immorabatur. Cęliam vocat Ptolemæus, vulgo Ciliam dicunt quę eſt in Norico.

7 TRIBVNVS Gentis per Retias deputatę Teriolis præſidebat. Hi erant gentiles ſeu pagani, & idolatrę, id. n. ſignificat vos gentis, & [b] prout opus erat locis per Retios ſuccurrebant: ſed Teriolis Tribunus commorabatur. Præfectus legionis III. Italicæ ad tranſuehendas ſpecies deputatæ, & ipſe hic degebat, ut ſupra uidimus.

b l. vlt. C. de off. milit. ind. ic. l. vlt. C de off. Magiſt. milit. l. 8. C. de vect. & commiſ. l. cum antecessoribus ſi. C. de temp. app.

9 PRAEFECTVS numeri Barbaricorum, Confluentibus, ſiue Brecantię excubabat. In Rheni ripa inter lacum Acronium & Baſileam Bricantiũ Strabo, & Ptolæmeus locant. Brigantiam vocat Marcellinus, [c] Rhenus, inquit, lacum innadit rotundum & vaſtum, quem Brigantiam accola Reni appellat, perque quadringenta, & ſexaginta ſtadia longum; parique pene ſpacio latè diffuſum hoc rore ſyluarum ſqualentium inacceſſum Barbaris, & natura locorum, & cœli inclementia refragante: Hęc ille. Barbaricarij verò ſunt [d] qui ex auro coloratis filis hominis, aut brutorum, aliarumve rerum imaginem, veritatem imitati exprimunt: ita hos appellauit Conſtantinus. [e] Alias ſunt milites qui caſſides, vel buculas eodem modo auro, uel argento exornát. Valentinianus ad Taurum Comitem ſacrarum largitiorum. [f] Octonę, inquit, ſingulis menſibus caſſides, totidem buculæ, a Barbaricarijs argento tectæ deaurantur, & auro argentoq; condecorantur. Ab armis quę hoc modo ornata geſtabant hi milites Barbaricarij potuerunt vocari, vel fortè quod ex Barbarico loco Romanis minimè ſubiecto eſſent collecti; cum verò inſtar legionis eſſent, eis imperans Præfectus eſt appellatus, qui etiam legionis partem regentis eſt titulus.

c lib. 15.

d Donatus in 1. Aeneid.

e in l. 1. C. de excuſ. artific.

f l. 1. C. Tho. de fabricenſib.

10 PRAEFECTVS Alę ſecundę Valerię Sequanorum, Vimanię caſtra tuebatur. Hęc ala erat equitum Sequanorum, qui nunc ſunt pais Burgundiæ, & ala ipſa Valeria vocabatur, forte quod diu in Valeria eſſet morata. De Vimania ſub hoc Duce in Præfecto legionis Italicæ eſt dictum.

8 TRIBVNVS cohortis Herculeæ Pannoniorum, in Arbore oppido manebat. Vna ex Pannonum legione erat hæc cohors, à Maximiano Herculea vocata, ut ſæpe dictum fuit. Arborem Felicem Ammianus & Itinerarium vocant Heluetiæ oppidũ ad Bricantium. Arborem Illirici oppidum eſſe Stephanus ſcribit. Sequitur Dux Sequanici.

NOTITIA
DVX PROVINCIAE SEQVANICI.

NOTITIA

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis Ducis Prouinciæ Sequanici.

MILITES LATAVIENSES OLINONE.

OFFICIVM autem habet idem vir Spectabilis Dux hoc modo.

Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium à parte, peditum.

Numerarium utrunque.

Commentarieuſem ut ſupra.

Adiutorem.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares,& reliquos officiales.

De Duce Prouinciæ Sequanici. Cap. LXXXV.

COMMENTARIVM.

SEQVANI à Meridie Arari fluuio, à Septentrione Iuraſſo monte, ab Occaſu Lugdunenſi; ab ortu Rheno clauduntur. Hic Dux limitaneis præerat militibus, qui LATAVIENSES, à Latauia Bithyniæ Ciuitate apud Stephanum. Hi, ut puto, trecenti Olinoni degebant: Olinam fluuium Ptolemæus in alia parte Galliæ ſtatuit. Hic Olino eſt nomen vici prope Baſileam cum nemuſculo,

Inſignia

Inſignia habet librum eodem modo inſcriptum, t alij Ducis, & caſtrum magnificè extructum; ſupra ſcriptum eſt Olino. In manuſcriptis Oſinone.

Officium habebat, Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium à parte peditum. Si à Magiſtro peditum Principem accipiebat, legendum eſt ex officio Magiſtri militum: & cum pedites tantum haberet, veriſimile eſt à Magiſtro equitum neminem accepiſſe; ſed ſi legimus ex officijs Magiſtrorum, ſubaudiēdum eſt, & alternis annis, & delenda eſſent verba, à parte peditum; anno enim vno ex officio Magiſtri peditum, altero ex officio Magiſtri equitum, Principem, Numerarios, & Commentarienſem accipiebat, quemadmodum & Dux ſequens, qui eodem modo peditibus tantum imperabat. Adiutorem verò, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales ipſe conſtituebat. Dux Tractus Armoricani ſequitur.

NOTITIA.

DVX TRACTVS ARMORICANI EIVSQVE INSIGNIA.

NOTI-

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis Ducis Tractus Armoricani, & Neruicani.

TRIBVNVS cohortis primæ nouę Armonicæ Granno ne in Littore Saxonico.

Præfectus militum Carronenſium Blabia.

Præfectus militum Maurorum Venetorum Venetis.

Prǽfectus militum Maurorum Oſiſmiacorum Oſiſmijs.

Præfectus militum ſuperuentorum Mannatias.

Præfectus militum Martenſium Aleto.

Præfectus militum primæ Flauiæ Conſtantia.

Prǽfectus militum Vrſarienſium Rothomago.

Prǽfectus militum Dalmatarum Abrincatis.

Præfectus militum Grannonenſium Grannono.

Extenditur tamen tractus ARMORICANI, ET NERVICANI LIMITIS PER PROVINCIAS QVINQVE.

Per Aquitanicam primam & ſecundam, Senoniam, ſecundam Lugdunenſem, & tertiam.

Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.

Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis.

Numerarium à parte peditum vno anno.

Commentarienſem de officijs alternis annis.

Adiutorem.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE TRACTVS *Armoniaci, & Neruicani.* Cap. LXXXVI.

COMMENTARIVM.

ARMORICVS tractus in Gallijs nunc Normandia, ac Británia dicitur. Cęſar Card. Baron. in Codice Vaticanæ Bibliothecæ de rebus Britannis ſe legiſſe ſcribit Maximũ tyrãnum, cum Gallias inuaſiſſet, ac vicinos Britanniæ Armoricos expuliſſet, vacuam prouinciam inter Britannos milites nouos colonos factos diuiſiſſe. Vnde illa prouincia minor Britannia eſt dicta (à Baron. in martyrol. 21. Octobr.) ea eſt inter Sequanam & Ligerim. Hic eſt Maximus Clemens, qui Maximam Sequanorum, & Maximam Cæſarienſem à ſe denominauit. Sed tempore huius Notitiæ iam Maximo extincto, hæc regio Britannia minor erat appellanda. Forte cum latius extenderetur, antiquo nomine Armorici eſt nũcupata. Apud Ptolemæum legitur etiam Aquitaniam olim Aremoricam vocatam, continet Lexouicos, & Turones ad mare Britannicum; extenditurque, inquit Notitia, in alias quinque prouincias, Aquitaniam primam & ſecundam, quæ ab Occaſu clauduntur Oceano: à Septentrione, & Ortu Ligeri fluuio; à Meridie Pyreneo, & Gallia Narbonenſi. Eam Garumna interfluit. Quæ ab ea, & Ligeri clauditur eſt prima Aquitania. Vltra Ligerim verò eſt Senonia, quæ & Lugdunenſis quarta vocatur, cuius metropolitæ ſunt Senones, inter eos ſunt Pariſij, apud Itinerarium. Hæc citra Sequanam fluuium, & ad ſecundam tertiamque Lugdunenſem porrigitur. Secunda Lugdunenſis eſt ad Oceanum Britannicum vltra Sequanam, vbi eſt Picardia, cuius caput eſt Rothomagum. Tertia verſus Occidentem, vbi eſt Britannia, ſeu Britones & Normandi, inter Argenam & Ligerim fluuios extenditur, quorum metropolitæ ſunt Rothomagenſes. Neruij autem ſunt populi inter Belgas Atrebatibus vicini, nunc Tornacenſes vocant, quorum tractus Neruicanus appellatur.

Habet Dux harum regionum inſignia, quæ alij Duces, ſcilicet decem oppida, cum earum præfectis. Officium verò hoc modo; Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis, Numerarium à parte equitum vno anno intelligo, & alio à parte peditum: Commentarienſem de officijs alternis, ſequentes ex ſuo officio ipſe eligit, ſcilicet Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & cæteros officiales. Imperat præſidijs decem, ſcilicet Tribuno vnius cohortis, & IX. Præfectis legionum, quæ non erant integræ: poterant omnes eſſe ad 9000. peditum. Equitibus verò carebat. Tribunus, & Præfecti ſequuntur. *Præſidia 10. Peditum circiter 9000.*

1 TRIBVNVS Cohortis primæ Nouę Armoricę nuncupatæ, & ea in prouincia contractæ, Grannonæ in littore Saxonico degebat, quod eſt contra Britanniam, quia id littus Saxones occuparent, quemadmodum & Britannicum. Sub eodem Duce erant, & hi Præfecti.

2 PRÆFECTVS militum Carronenſium Blabiæ excubabat: Hi ex Carronio Hiſpaniæ vrbe [a] erant contracti. Blauiam locum Aquitaniæ Auſonius [b] ponit in Garumnæ ripa, non longè ab eius oſtio, vulgo Blau dicitur: Blauutum eſt Itinerario. Blania in ſcheda poſteriore Volſeri, fortè legendum Carnutorum Bleſiæ. *a apud Plinium b in epiſtolis.*

3 PRAEFECTVS militum Maurorum Venetorum in Venetis ſtatiua habebat, propè Aenum flumeo ad Oceanum Aquitanicum. Sunt Veneti apud Cæſarem in Gallia Lugdunenſi, de quibus ita Ptolemæus: Occidentalem autem littorale latus ab Oſiſmijs tenent Veneti. Hi ergo auſtres genere Mauri, Veneti ſunt appellati, quia in Venetis morabantur, ſicut ſequentes Mauri Oſiſmiaci ſunt nuncupati, quia apud Oſiſmios habitabant. Hos & Venetos in tertia Lugdunenſi Itinerarium locat, quam regionem ſub Neruicanis Notitia complecti videtur.

3 PRAEFECTVS militum Maurorum Oſiſmiacorum degebat Oſiſmijs. Id erat Galliæ oppidum ad mare Britannicum, ita vocat Strabo; Oſiſmos Cæſar. Oſiſmios Plinius & Mela.

4 PRAEFECTVS militum Superuentorum Mannatias incolebat. Is erat globus militum hoſtibus cœpto iam prælio repente ſuperueniens. Superuentum incurſiones appellat Vegetius. [c] Horum meminit Marcellinus, [d] & Præuentorum. *c lib. 3. cap. 19. d lib. 19.*

5 PRAEFECTVS militum Martenſium, Aleto in Neruicano littore manebat alij Aletham ſcribunt.

6 PRAE-

6 PRÆFECTVS militum Flauię primæ ſcilicet legionis à Flauio Veſpaſiano, vel Conſtantino vocatæ, Conſtantię excubabat. Conſtantia itinerario vrbs erat Lugdunenſis ſecundę apud Liauuios in littore è regione Britanniæ. Conſtantia caſtra in Normandia Ammianus vocat.

7 PRÆFECTVS militum Vrſarienſium, de quibus ſupra Rothomago inſidebat, quod eſt oppidũ celebre in Belgica, nunc Roan dictum. Aliud eſt in Normandia eodem nomine appellatum, non longè à Sequana fluuio prope Lexubios, de quo hic intelligit. Ritumagum vocat Itinerarium in Lugdunenſi inter Iuliobonam, & Luteriam. Multa in magus, oppidorum nomina deſinunt, ut Nouiomagus infra, quę cognationis peritum ſignificat.[a]

a Coropius lib. 1. Gallicanorũ.

8 PRÆFECTVS militum Dalmatarum, Abrincatis præſidebat, fortè locus eſt Abrigiatus apud Ptolemæum dictus, in Natibus. Abrincatui Plinio ſunt Lugdunenſis populi. Itinerarium in ſecunda Lugdunenſi ponit. Hinc Abrincateni pſeudocomitatenſes milites.

9 PRAEFECTVS militũ Grannonenſium, Grannono præerat. Milites ab hoc loco nomen habuerunt de quo ſupra dictum fuit.

Notitia.

EXTENDITVR, inquit Notitia, TRACTVS ARMORICANI, ET NERVICANI LIMITIS PER PROVINCIAS QVINQVE ſupra memoratas, ſcilicet, Aquitanicam primam & ſecundam, Senoniam, ſecundam Lugdunenſem & tertiam.

Commentariũ.

Horum præſidia Notitia non recenſet, quia totus hic tractus Britanniam reſpiciens à Tranſrhenanis, Barbaris vexatus, Romanorũ iugo excuſſo, in libertatem ſe receperat. Zoſimus,[b] Tranſrhenani inquit, Barbari cuncta pro libito inuadentes, eo tum incolas inſulę Britannię, tum quaſdã Celticas nationes redegerunt, ut ab Imperio Romano deficerent, & Romanis legibus non amplius obediẽtes arbitratu ſuo viuerent. Itaque Britanni ſumptis armis, & pro ſalute ſua periclitari, ciuitates ſuas a Barbaris imminentibus liberarunt. Iidem totus ille tractus Armoricus, cæterę; Gallorum prouincię Britannos imitatæ, conſimili ſe modo liberarunt, eiectis Romanis pręſidibus, & propria quadã Republica ea arbitratu ſuo conſtituta. Hęc ille. Id fuit circa annum ſalutis CCCCXI. Vnde cũ in hoc tractu non amplius eſſent Duces Romani, nec prępoſiti, his omiſſis ſatis fuit quinque prouincias in Armorico tractu & Neruicano nominaſſe. Ioſephus Scaliger [c] monet pro Neruicano legendum Eburicano. In duabus inquit, Belgicis erat unus Dux Saxonici littoris ad Sequanæ oſtia. Ab illis ad Garumnam Dux erat tractus Eburicani & Armorici, per Eburicanos intellige Aulercos, quam in Notitia Imperij perperam legitur Neruicanos. Hęc ille; cui Volſerus in prioris ſchedæ interpretatione c. ſ.non aſſentitur; & forte rectè. Nam & ſi Neruij ab Armoricis diſtẽt, vtriuſque tamen aliqui Duces pręfuerunt, vt Diocletiano imperante, Charauſius quemadmodum Eutropius libro 9. memorat.

b in 6.

c In Auſonium.

Hic etſi nullus indicetur Pręfectus, in fine tamen operis, fortè nè eorũ intercideret memoria, aliquot Galliarum Pręfectos, Notitia recenſet. In Aquitania prima Pręfectum Letorum Gentilium Sueuorum Auernis collocat, vel Aueroi, vulgo Auergne dicti. In Aquitania ſecunda ſtatuit Præfectum Sarmatarũ & Taifalorũ Pictauis. In Senonia verò Lugdunenſi, ſeu quarta Præfectum Lętorum Teutonicianorum, Carounti locat, & Præfectum Claſſis Andericianorum Pariſijs, Pręfectum Sarmatarum Gentilium in caſtris a Chora Pariſios uſque. In prima Lugdunẽſi Præfectum Claſſis Araricæ Caballaduni, uel Cabilunnoi, ut in Itinerario Præfectum Sarmatarum Gentilium Lingonis, inter Heduos. Præfectũ Sarmatarũ Gentilium Auguſtoduni. Præfectum Sarmatarum Gentilium per tractum Segolaunorum, Segonellanos appellat Plinius,[d] in Narbonenſi: & Præfectũ Muſculariorum Maſſilię. Præfectum Lętorum Batauorum & Gentilium Sueuorum Barocis, & Conſtantiæ Lugdunenſis ſecundę, pręfectum Lætorum Gentilium Cenomannis Lugdunenſis tertiæ, pręfectum Lętorum Francorum Rhedonis Lugdunenſis tertiæ. Hę erant Legiones XI. in Galliis eo tempore à Barbaris deuaſtatis. ſub totidem pręfectis ibidem præerant & Tribuni duo alter cohortis primæ Flauiæ Sapaudię Calaronę degens; alter cohortis Nouem populaniæ Lapurdi morans. Eodem in tractu excubabant, & XII. præſidia videlicet peditum circiter 6000. præter Claſſes 4 primam in Rodano, quã 24. nauium fuiſſe Tacitus [e] ſcribit, ſecundam in Sapaudia, tertiam in Ararica Caballoduno, quartam Pariſijs. Hę cum ſupraſcriptis non ſunt connumerandæ, ſed infra poſt Duces ſeparatim ſtatuentur.

d lib. 3. c. 4.

Præſidia 12.
Peditum 6000.
Claſſes 4.
e lib. 20.

NOTI-

NOTITIA

DVX BELGICAE SECVNDAE.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis Belgicæ Secundę.

EQVITES Dalmatæ Marcis ĩ littore Saxonico.

Præfectus Claſſis Sambricę in loco Quartẽſi ſiue Hornenſi.

Tribunus militum Neruiorum Portu ępatiaci.

Officium autem habet idem vir ſpectabilis hoc modo.

Principem ex eodem corpore.
Cornicularium.
Numerarium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE BELGICAE Secundæ. Cap. LXXXVII.

COMMEMTARIVM.

BELGICAE regio inter Moſam & Sequanam flumina clauditur, quam Phrudis interfluit. A Moſa vſque ad eum fluuium eſt Belgica prima ſeu ſuperior, nunc Brabantia dicta, cuius metropolis eſt Treueris: inde ad Sequanã eſt Belgica ſecunda nunc Flandria vocata, cuius metropolitæ erant Remi, quibus ſub Galba Valentinus Dux pręfuit.[a] Alius Dux Belgicę primæ forte tùm à Barbaris detentę nõ nominatur. Hic Dux librum ut ſupra inſcriptum cum tribus oppidis pro inſignibus præferebat, quorum uni inſcriptũ eſt LITTVS SAXONICVM. Alij QVARTENSIS. Tertio. PORTVAE PATIACI. Officiumque hoc modo habebat, Principem ex eodem corpore, Cornicularium, Commentarienſem, Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales. Loco Numerarii, qui hic deſideratur, habebat, Cornicularium, quo ferè omnes alij Duces carebant. Sequentes milites ei parebant.

1 EQVITES Dalmatę Marcis ſtatiua habebant. Hi littus Saxonicum & Marcis quod erat oppidũ, e regione

a Tacitus in 20

Præſidia 3.

regione Britannorum tuebantur. Erat hoc aliud littus Saxonicum ab illo diuerſo, quod ſupra in Comite littoris Saxonici in Britannia fuiſſe vidimus, hoc in Belgica è regione illius iacebat. Sequitur in impreſſa Notitia, SAMBRICÆ in loco Quartenſi, ſiue Hornenſi, vbi Lacuna interiects, quæ ex manuſcriptis ita erat implenda, & reſtituendum.

PRÆFECTVS Claſſis Sambricæ in loco Quartenſi ſiue Hornenſi. Quartenſis etiam inſcriptum eſt munitioni. Pro Sambrica Samarobrigam Ptolemæus legit, quod eſt oppidum apud Phrudim fluuium. Cæſar in Commentarijs, Cicero ad Trebatium [a] & interstium Samarobrinam, Scheda Volſerij Sammarobrinam appellant, vulgo, vt aliqui volunt dicitur Cambray, ſeu Cameracenſis. Tertium oppidum Portuæ Patiaci, quid eſſet, non apparet. Tres legiones Triceſimam Vlpiam, & primam ſiue Traianam, & Octauam Auguſtam in Belgica fuiſſe Ptolemæus ſcribit: Sed hic Dux ſolam alam Equitum Dalmatarum in oppido littoris Saxonici Marcis vocato, & ſub Tribuno Neruios pedites, atque vnam claſſem regebat, præter V. Præfectos, qui infra [b] recitantur: Eſſe poterant circiter centum Equites, & 500. pedites. Primi ergo ſub eo erant.

a lib. 7. epiſt. 13. & 12.

b poſt Duces limitaneos. Claſſis 1. Equites 100. Pedites 5000.

EQVITES DALMATÆ Marcis in Littore Saxonico, de quo ſupra.

PRAEFECTVS Claſſis Sambricæ in loco Quartenſi, ſiue Hornenſi.

TRIBVNVS militum Neruiorum, qui ſunt populi Galliæ Belgicæ, propè Atrebates, vbi nunc ſunt Picardi, Portum Aepatiacum tuebatur. Forte locus eſt, quem Petrumuiaco Scheda Volſerij appellat. Hic deſunt V. Præfecti cum totidem præſidiis, qui infra poſt Ducem Moguntiacenſem, cum aliis recenſentur, videlicet, PRAFECTVS Lætorum Neruiorum, Fanomantis, Belgicæ ſecundæ. Scheda Volſerij Fanomartem vocat non longe à littore contra Britanniam. PRAEFECTVS Lætorum Batauorum Nemetacenſium Atrebatis. PRAEFECTVS Batauorum Contraginenſium Nouiomago ad Rhenum in Scheda Volſeri. Reginea verò caſtrum eſt prope Fannorum in præfata Scheda, inde hi milites poſſent deriuari. PRAFECTVS Lætorum Gentilium Remos & Siluanectas. PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium, inter Remos & Ambianos; qui infra explicabuntur. Belgicam ſecundam primo Clodius Francorum Rex inuaſit, mox eo ab Aetio repulſo, Meroueus eius filius vniuerſam eam regionem, & Galliam interiorē, permittente Valentiniano III. circiter annum ſalut. 448. tenuit. Sequente anno Attila Hunnorum Rex in Belgica prima pridie Paſchatis Metis, & in Belgica ſecunda Atrebatum ſuccendit, quod poſtea Vedaſtus Epiſcopus reſtituit. Germaniæ quoque ſecundæ oppido Tungros, Coloniamque metropolim, & alia deleuit. Vnde nulla eius Ducis, ſicut nec Germaniæ primæ apparent veſtigia.

Belgicæ item primæ, cuius metropolitæ ſunt Triueri, nullus in tota Notitia Dux apparet, quod illa prouincia ab hoſtibus eſſet detenta. Tantum poſt Ducum oſtenſa inſignia duæ Legiones, ſeu præfecturæ in ea fuiſſe dicuntur, ſcilicet præfectura Lætorum Lingonenſium per diuerſa diſperſorum, & præfectura Lætorum Actorum Epuſo, de quibus illo in loco agetur. Hi erant ferme 2000. peditum.

DE DVCE GERMANIAE prima. Cap. LXXXVIII.

QVATVOR Germaniæ primæ ciuitates Itinerarium recitat, Maguntium, cuius tractui Comes præerat, Argentoratum, quod Dux tuebatur, Nemetum nunc Spiram, & Vangiones, nūc VVormatienſes, quibus præfectus erat hic Dux quem in indice Notitia prænominaris annectit: Sed eius inſignia, officium, milteſque prætermittit. Prius enim Franci eam regionem vaſtauerant: itaque ceſſante hoc Duce, vix Comes nactus Maguntiacenſis, & Dux Argentoratenſis in ea prouincia hoſtibus reſiſtebant. Demum circa annum ſalutis 450. ſuccenſo ab Attila Hunnorum Rege Maguntio Germaniæ primæ metropoli, atque Argentorato, etiam eorum Comes & Dux eſſe defierūt. Quare huius quoque prouinciæ Ducis cum inſignibus, officia, & numeri omittuntur.

Germaniam ſuperiorem, ſeu primam Ptolemæus à fontibus Rheni ad Vangiones, ſeu VVuormatienſes vſque extēdit, inde ad Oceanum inferiorem Germaniam vltra Rhenum ſtatuit.

Auguſtus in Germania ſuperiore ad Danubium quattuor legiones locauerat XI. Auguſtam, XIIII. Geminam, Piam, Fidelem, XIIII. Geminam Martiam Victricem, & XVI. Claudius XI. Auguſtam in Britanniam a ſe ſubactam tranſtulit, quæ cum bello ciuili Vitellio adhæſiſſet, à Veſpaſiano per Illyricum eſt diſperſa, XIII. Gemina in Pannoniam traducta, primò & ipſa pro Vitellio pugnauit, deinde pro Veſpaſiano contra Vitellium, demum in ſua caſtra remiſſa, poſtremò à Traiano in Daciam tranſlata fuit. XIIII. Gemina Martia, & ipſa à Claudio in Britanniam ducta fœliciter pugnauit. Eamdem Nerone in Dalmatiam deducta, pro Othone in Italiam venit; quo occiſo, in Britanniam reuerſa, denuo in ſuperiorem Germaniam rediit. XVI. cum pro Vitellio pugnaſſet, tandem in ſua caſtra eſt remiſſa: [c] Harum fortè pars vſque ad Notitiæ tempora in Germania prima permanſit; ſed ea a Barbaris tota pene occupata, eius Dux cum militibus eſſe deſiit. Quattuor Legiones ſub Auguſto [d] minimum XXIIII. millia peditum, & fere 5000. Equitum continebant, ſed poſtea exhauſtæ Legiones fuerunt: [e] Germaniæ ſecundæ nullus Dux in vniuerſa Notitia nominatur: vel quod vnus Dux vtranque Germaniam tueri olim conſueuiſſet, vel quod tota ea prouincia a Barbaris detineretur. Tantum in fine poſt explicatos Duces Notitia præfecturam Lætorum Langentium prope Tungros in Germania ſecunda locat, de qua ibi tractabitur. Huius metropolis fuit Agrippinēſis Colonia, & Tungri apud Itinerariū quos Attila deleuit.

c Dion lib. 55.

d Veget. lib. 2. & 26.

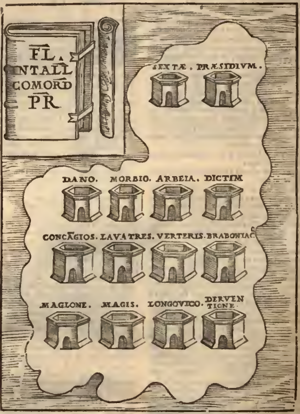
e Veget. lib. 2 cap. 3.

Præſidium 1. Pedites 500.

NOTI-

NOTITIA.

DVX BRITANNIARVM.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Britanniarum.

PRÆFECTVS Legionis ſextæ.

Præfectus Equitum Dalmatarum Præſidio.

Præfectus Equitum Criſpianorum Dano.

Præfectus Equitum Catafractariorum Morbio.

Præfectus Numeri Barcariorum Tigriſienſium Arbeia.

Præfectus Numeri Neruiorum Dictenſium Dicti.

Præfectus Numeri vigilum Concangios.

Præfectus Numeri exploratorum Lauatres.

Præfectus Numeri Directorum veterum aliàs Veneris.

Præfectus Numeri Defeuſorum Braboniaco.

Præfectus Numeri Soleuſium Maglouæ.

Præfectus Numeri Paeeuſium Magis.

Præfectus Numeri Longouicariorum Lougouico.

Præfectus Numeri Deruentionſis Deruentione.

Item per lineam Valli.

Tribunus cohortis quartæ Lergorum Segeduno.

Tribunus cohortis Cornouiorú Poute Aelij.

Prȩfectus Alæ primæ Aſcorum Conderco.

Tri-

Trib.cohortis primæ Frixagorum Vindobala.
Præfect.us Alæ Satinianæ Hunno.
Præfect. Alæ ſecundæ Aſtorum Cilurno.
Trib.cohortis primæ Batauorum Procolitia.
Tribunus cohortis primæ Tungrorum Borcouico.
Tribun.cohortis quartæ Gallorũ Vindolana.
Tribunus cohortis primæ Aſtorum Aeſica.
Tribun. cohortis ſecũdæ Dalmatarũ Magnis.
Tribunus cohortis primæ Aeliæ Dacorum Amboglanna.
Præfectus Alę Petrianæ Petrianis.
Pręfectus Numeri Maurorum Aurelianorum Aballaba.
Tribun.cohortis ſecũdę Lergorũ Congauatę.
Tribunus cohortis primæ Hiſpanorum Axelodunо.
Tribun.cohortis ſecũdæ Thracũ Gabroſenti
Tribunus cohortis primæ Aeliæ Claſſicæ Tunnocelo.
Tribu. cohortis primæ Morinorũ Glãnibãta.
Trib. cohortis tertiæ Neruiorum Alione.
Cuneus Armaturarum Bremetenraco.
Præfectus Alæ primæ Herculeę Olenaco.
Trib.cohortis ſextę Neruiorum Virolido.
Officium autẽ habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.
Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis.
Commentarienſem vtrunque.
Numerarios ex vtriſque officijs omni anno.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

DE DVCE BRITANNIARVM. Cap. LXXXIX.

COMMENTARIVM.

PRÆTER duos Comites rei militaris, quos in Britannia fuiſſe diximus erat & Dux,qui pluribus,quàm illi,equitibus ac peditibus imperabat,pluresque munitiones,& latiorem regionem tenebat. Eadem quæ alij Duces,inſignia gerebat, videlicet librum purpureo tegumento inſcriptum,cum XIIII.munitionibus.

Hoc modo habebat officium, Principẽ ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis, Commentarienſem vtruoque. Numerarium ex vtriſque officijs omni anno. Adiutorẽ, Subadiuuã, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales. Item Præfectos XIIII. per Britanniæ limites diſpoſitos,qui ſequuntur.

1 PRÆFECTVS Legionis ſextę: locus deeſt,vbi hæc legio excubabat, vel ipſius legionis nomen & numerus,ſi Seatam pro oppido ponamus, vbi degebat,& illud notitia repręſentat. Ptolemæus. Sextam legionem apud Eboracos collocat. Eboracum, inquit,legio ſeatę Victrix. Alij codices habent ſexta Nicephori,quod Gręcè eſt idem. Dion.[a] ſcribit ſextã legionem poſtea in duas diuiſam, quarum altera Victria appellata,erat in inferiore Britannia: altera Ferrea in Iudęa,vnde hæc legio Victrix dimidia permanſit. Ptolemæus alias duas legiones in Britannia ponit, Viceſimam Victricem,& II.Auguſtam, quarum Notitia non meminit,fortè alio tranſlatæ,aut in cohortes eraoe transfuſæ.

a lib.55.

2 PRÆFECTVS Equitum Dalmatarum, præerat præſidio,oppido Britanniæ ita dicto. Alia erat huius nominis in Hiſpania. Palęſtina, & Corſica,à præſidijs,quæ ibi tenebantur ita appellata.

3 PRÆFECTVS Equitum Criſpanorum Dano pręſidebat. Criſpiana,eſt Pannoniæ oppidum apud Itinerarium,à quo hi potuerant denominari. Sed forte legẽdum,Crepſtinorum,qui in ſcheda Volſeri populi,ſunt è regione Doſtlanię in Belgica ſecundum Rhenum, ex quibus hi facile contrahi potuerant. Dano penes Vallum Itinerarium collocat, vulgo Danecaſter dictum.

4 PRÆFECTVS Equitum Catafractariorum, Morbio imperabat.

5 PRAEFECTVS Numeri Barcarorum Tigriſiẽſiũ Arbeię reſidebat,fortè legẽdũ Barcanariorũ,qui ſunt populi Hircanis conterminí Stephani, & Q. Curtio: vel Bracariorũ,q ſunt gẽtes Hiſpaniæ, Tigriſusã verò oppidum apud Tigrũ Plinius[b] cõmemorat,vñ forte hi milites Tigriſiẽſes, vel Tigriſiẽſes ſunt vocati.

b lib.6.c.23.

6 PRAEFECTVS Numeri Neruiorum Dictenſiũ, Dicti ſtatiua habebat. vndè Dictẽſes vocati. Neruios Belgicæ ſecundæ populos fuiſſe diximus, ex quibus hi milites ſunt contracti.

7 PRAEFECTVS Numeri vigilum,incolebat Cõcangios,quod vigilias obire conſueuiſſent ſunt der o minati. Congos interiorem Vuallæ partem ad Occidentem Incoluiſſe Tacitus refert, & Polydorus,[c] a quibus concangios oppidum deriuatur.

c lib. Angli. hiſtor.2.

8 PRAEFECTVS Numeri exploratorum incolebat Lauatres,ita Itinerarium,quod hoſtium conſilia, & itinera explorarẽt hoc nomen habuere. Zoſimus,[d] Mille quingentos, inquit, præmittendos ſtatuit, Lucilliano Duce, qui explorent an hoſtile aliquod agmen,vel palã,uel per inſidias irrueret:& paulò poſt, Miſſo Lucilliano cum exploratoribus mille, quibus præerat,caſtellũ obſedit:& infrà. Statuit mille quingentis,qui ſub Lucilliano militabant,& explorabant itinera,ſignificandum eſſet hoſtes a tergo adoriren tur. Hæc ille. Hanc ob cauſam cęteros anteibant. Nã idem Zoſimus ſubijcit, Surenas, Romani exercitus exploratores,qui cęteris anteibant,imprudenter aggreſſus,vnum de Tribunis tribus interemit:& infra, exploratores,inquit,exercitum præcedebant. De ijs idem Conſtantinus Porphyrogenneta,[e] tradit. Speculatores Marcellinus appellat.[f]

d in 3.

e de thematibus ad fin.

f lib.14. & 16.

9 PRAEFECTVS Numeri Directorum Veterum, legendum Veteris, quemadmodum inſcriptum eſt oppido,& habent manuſcripti,& Itinerarium. Duroctorum legionum in Mœſia inferiore ponit Ptolemęus,cuius partem eſſe puto hac tranſlatam. Ab oppido ſunt denominati, quod Durocortum vocat Cæſar,vnde ſumpta eſt hæc legio.

10 PRAEFECTVS Numeri defenſorum Braboniaco præſidebat, Brouonacis,& Broconouacis, Britanniæ oppida Itinerarium ponit.

11 PRAEFECTVS Numeri Solenſium,à Sole Ciliciæ oppido. Maglouæ degebat.

12 PRAEFECTVS Numeri Pacenſiũ,à Pace Iulia vrbe Luſitaniæ dicti,nunc Badaior vocatur,vel à Foro Iulio Octauianorum Colonia Pacenſi dicta, quã Plinius[g] in Gallia Narbonenſi collocat. Hi Magis morabantur. Itinerarium Magium Vinium Britannię vrbem eſſe dicit.

g lib.3.c.4.

13 PRAEFECTVS Numeri Longouicariorum, Lõgouico pręſidebat, rectius Longouicio, vt habent emendati codices,vnde hi appellati ſunt milites.

14 PRAEFECTVS Numeri Deruentienſis Deruẽtioni degebat. Inter Vallũ,& Prætoriũ, Deruentionẽ Itinerariũ ponit. In manuſcripto Vrſini legitur, Numeri Bonenſiũ,Peturrente Deuerſione,ſed legẽdum Deruentio,quæ Itinerario, & Bedę, eſt ciuitas Britanniæ,vbi milites caſtrametabantur,& inde nomen

habuerunt: Fortè hi numeri Bonenſes à Bonio Britanniæ oppido apud Itinerarium, ſunt appellati. Petuaria verò eſt vrbs Albionis Ptolemæo. Hos ergo numeros Bonenſes in oppido Deuerſione Petuarienſi degiſſe ſignificatur. Hæ ſunt munitiones XIIII. quibus præerant Præfecti ſub Duce Britanniæ. Omnes ſunt legio I. numeri X. equitum ordines III. efficiebant circiter ſex millia peditum, equites 900. prout computat Conſtantinus Porphyrogenneta.[a]

a de thematib.

Item per lineam valli excubabant ſequentes.

Subacta à Claudio Cęſare Britania, plures Legati, procuratoreſque in eam inſulam ab Imperatoribus miſſi fuere, qui illam in officio continerent, vt Tacitus[b] latè explicat; Cumque ſæpè Britanni defeciſſent, Agricola penitus eos pacauit, poſtea imperante Hadriano cum rurſus rebellaſſent, ipſe eo profectus multa correxit, & neglecta Tranſmedana regione, quæ eſt Scotia, vallum per octoaginta millia paſſuum primus duxit, qui Barbaros a Romanis diuideret: Eundem collapſum à Seuero Imperatore reſtitutum fuiſſe Spartianus memorat; Britanniam, inquit, quod maximum eius Imperij decus eſt, muro per trãſuerſam ducto, vtrinque ad finem Oceani muniuit, vnde etiam Britannici nomen cępit: Hactenus ille. Hic autẽ murus à Tinæ fluminis oſtio ad alterum amnem, qui Eſca appellatur, vſque ad Hibernicum Oceanum eſt perductus, vt ait Polydorus Virgil.[c] & ex Goldæ annalibus ſubdit; Id vallum primo non tam ex lapidibus, quam ceſpitibus factũ, & propterea parum aduerſus incurſus Barbarorum profuiſſe, quare hortatu legionis eo miſſæ poſtea lapidibus extructum, & turribus æquis ſpacijs interpoſitis munitum fuit: nam prius maceries potius fuit, quam murus. Quod factum eſt Scotis & Pictis Angliam inuadentibus; ſed quia totam hanc hiſtoriam Beda[d] exactè recitat, eius verba hic appoſui. Ob harum ergo infeſtationem gentium, Britones legatos Romã cum epiſtolis mittentes, lachrymoſis precibus auxilia flagitabant, ſubiectionemque continuam, dummodo hoſtis imminens longius arceretur, promittebant; Quibus mox legio deſtinatur armata, quę vbi in inſulam aduecta, & congreſſa eſt cum hoſtibus, magnam eorum multitudinem ſternens, cęteros ſociorum finibus expulit, eoſque interim à duriſſima depreſſione liberatos, hortata eſt inſtruere inter duo maria trans inſulam murum, qui arcendis hoſtibus poſſet eſſe præſidio: ſicque domũ cum triumpho magno reuerſa eſt. At inſulani, murum, quem iuſſi fuerant, non tam lapidibus, quam ceſpitibus conſtruentes; vtpote nullum tanti operis artificem habentes, ad nihil vtilem ſtatuunt. Fecerunt autem eum inter duo freta, vel ſinus (de quibus diximus) maris per millia paſſuum plurima, vt vbi aquarũ munitio deerat, ibi præſidio valli fines ſuos ab hoſtiũ irruptione defenderẽt. Cuius operis ibidem facti, id eſt valli latiſſimi & altiſſimi vſque hodie certiſſima veſtigia cernere licet. Incipit autem duorum ferme millium ſpacio à monaſterio Aebercurnig ad Occidentem, in loco qui ſermone Pictorum Peanuahel, lingua autem Anglorum Penueltum appellatur, & tendens contra Occidentem terminatur iuxta vrbem Alcluith. Verum priores inimici, ut Romanorum militem abiiſſe conſpexerant, mox aduecti nauibus irrumpunt terminos, cęduntque omnia, & quaſi maturam ſegetem obuia quæque metunt, calcant, tranſeunt. Vnde rurſum mittuntur Romam legati, flebili voce auxilium implorantes, ne penitus miſera patria deleretur, ne nomen Romanæ prouinciæ, quod apud eos tamdiu claruerat, exterarum gentium improbitate obrutum vileſceret. Rurſum mittitur legio, quæ inopinata tempore autumni adueniẽs magnas hoſtium ſtrages dedit, eoſque qui euadere poterant, omnes trans Maria fugauit, qui prius anniuerſarias prædas trans Maria milite nullo obſiſtente cogere ſolebant. Tum Romani denunciauere Britonibus, non ſe vltra ob eorum defenſionem tam laborioſis expeditionibus poſſe fatigari, ipſos potius monent arma corripere, & certandi cum hoſtibus ſtudium ſubire, qui non ob aliam cauſam, quàm ſi ipſi inertia ſoluerentur, eis poſſent eſſe fortiores: quin etiam quia & hoc ſocijs, quos derelinquere cogebantur, aliquid commodi allaturum putabant, murum à mari ad mare recto tramite inter vrbes quæ ibidem ob metum hoſtium factæ fuerant, (vbi & Seuerus quondam vallum fecerat) firmo de lapide locarunt. Quem videlicet murum hactenus famoſum atque conſpicuum, ſumptu publico priuatoque adiuncta ſecum Britannorum manu conſtruebant, octo pedes latum, & duodecim altum, recta ab Oriente in Occaſum linea, vt vſque hodie intuentibus clarum eſt. Quo mox condito, dant fortia ſegni populo monita, præbent inſtituendorum exemplaria armorum, ſed & in littore Oceani ad Meridiem, quo naues eorum habebantur, quia & inde Barbarorum irruptio timebatur, turres per interualla ad proſpectum maris collocant, & vale dicunt ſocijs tanquam vltra non reuerſuri. Quibus ad ſua remeantibus, cognita Scoti Pictique reditus denegatione, redeunt confeſtim ipſi, & ſolito confidentiores facti, omnem Aquilonarem, extremamque inſulæ partem pro indigenis ad murum vſque capeſſunt. Hæc Beda.

b lib. 14. et in vita Iulij Agricolæ.

c lib. historia Angl. ca. 2.

d lib. 1. eccleſiaſtic. hiſtor. gent. Anglic.

Denique circiter annum ſalut. 455. Martiano imperante, cum amplius hoſtium impetum Britanni ſuſtinere nequirent, Anglos & Saxones ad ſui tutelam vocauerint, qui Vitos ſecum adducentes, cum tribus longis nauibus vecti Orientalem inſulę partem tenuerunt, cumque fœliciter contra Pictos Scotoſque pugnaſſent, in ſocios Britannos[e] arma ſumpſerũt, & inſulam tenuerunt. Itaque ejectis præſidibus & militibus Romanis, tota inſula eſt amiſſa poſt quingentos annos, quam eam C. Cæſar adijt. Valli autem per cuius lineam infraſcripti milites excubabant, etiam nunc veſtigia extare memorantur. Itinerarium Vallũ Imperij limitem appellat, in cuius linea excubabant XXIII. tum cohortium Tribuni, tum legionum Præfecti, cum Equitum Cuneo, videlicet.

e Beda lib. 1. eccleſ. hiſtor. gent. Anglic. cap. 15. & Zoſimus.

1 TRIBVNVS cohortis quartæ Lergorum præerat Segeduno: Præter hoc aliud duplex eſt Segedunum, alterum in Celtogallia, alterum in Germania. Goropius lib. 1. Gallicorum ſcribit, Dunum lingua Imbrica collem ſignificare, Lergones verò qui ſint non conſtat. Infra nominatur cohors Lergorum; fortè legendum, aut Leſſorum, à Leſſo oppido Hiſpaniæ Appiano,[f] aut Lernorum à Lerna Laconicæ vrbe Ptolemæo. Eſt & ſecunda Lergorum cohors ſub hoc Duce infra.

f in Ibericis.

2 TRIBVNVS cohortis Cornouiorum, pontem Aelij tuebatur: legendum Cornubiorum: Eſt enim Cornubia vna ex quattuor partibus Britanniæ, quę Hiſpaniam verſus extenditur, ac velut peninſula mari circumdatur, inſtar cornu, primo anguſta, poſtea latius ſe extendit, idcirco Cornubia eſt vocata, vulgo Cornouallia, a quo loco nomen milites acceperunt. Excubabant autem ad partem pontis Aelij, quem ſuper Tinam, aut Eſcam amnes fuiſſe veriſimile eſt, & ab Aelio Hadriano, qui multa in Britannia correxit, eſt ędificatus. Pontem, Itinerarium inter Londinum, & Lindum, collocat, & vocat ad Põtem. Tribunis Præfectos Notitia intermiſcet, prout per valli longitudinem diſpoſiti reperiebantur.

1 PRAEFECTVS Alæ primæ Aſtorum Conderco præerat, ab Aſta colonia Ligurũ Ciuitate deriuatur.

3 TRIBVNVS cohortis primæ Frixagorum Vindobalæ degebat. Vindoladiam vocat Itinerarium, Angliæ oppidum: aliqui legunt Vindolana, vt infra.

2 PRAEFECTVS Alæ Sauinianæ Hunno præſidebat. A Sauienſi regione in Pannonia inferiore forte hæc ala eſt denominata: aut legendum Sabinianæ à Sabinia. Hunnum vero ab Hunnis inſulam ingreſſis dici potuit.

3 PRAEFECTVS Alæ ſecũdæ Aſtorum Cilurno inſidebat.

4 TRIBVNVS cohortis primæ Batauorum Procolitiam tuebatur.

5 TRI-

5 TRIBVNVS cohortis primæ Tuogrorum præſidebat Borcouico, qui eſt quaſi vicus Borci, vulgo Baruuyck, Tungri in Belgica ſecunda erant.

6 TRIBVNVS cohortis quartæ Gallorum, Vindolanam cuſtodiebat.

7 TRIBVNVS cohortis primæ Aſtorum Aeſica, forte legendū Aeſea, qui eſt fluuius tendens Hiberniam verſus in Oceanum.

8 TRIBVNVS cohortis ſecundę Dalmatarum, Magnis excubabat: Locum eſſe arbitror, qui à Ptolemæo Magnus portus dicitur; Inter Muridonum, & Viroconiorum hunc locum Itinerarium locat. Multi verò ordines peditum Dalmatarum eſſe conſueuerant, qui robur erant exercitus Romani, fere omnes ab Alarico Hunnorum Rege ſunt occiſi, ut uix centum euaſerint. Zoſimus [a] Viſum eſt, inquit, Honorio quinque Dalmaticos militum ordines de ſuis excitos ſedibus, ad vrbis cuſtodiam acceſſere: In his ordinibus erant hominum ſex millia, qui tum audacia tum robore corporum exercitus Romani, quaſi caput erant: & paulo poſt. Eorum Dux, Valens cunctos in hoſtium manus ſua culpa coniecit, vix centum fuga dilapſi ſunt. quorum in numero & ipſe Dux erat: Hæc ille. Aliis ergo extinctis hęc ſola peditum cohors poſtea aucta permanſit, cum tamē plurimi equites Dalmatæ ſuperfuerint.

a in 17.

9 TRIBVNVS cohortis primæ Aeliæ Dacorum Amboglannæ reſidebat. Ab Aelio Hadriano ex Dacis extracta fuit.

4 PRAEFECTVS Alæ Petrianæ, Petrianis morabatur: à loco ubi manebat hæc ala eſt denominata, nunc Penul vocatur.

5 PRAEFECTVS Numeri Maurorum Aurelianorum, Aballabę pręerat. Hi ab Aureliano Imperatore cognominantur.

10 TRIBVNVS cohortis ſecundę Lergorū, Congauatæ ſtatiua habebat: Erat & quarta cohors Lergorum ſub hoc Duce ſupra.

11 TRIBVNVS cohortis primę Hiſpanorum, Axeloduno inſidebat.

12 TRIBVNVS cohortis ſecundæ Thracum Gabroſenti degebat, Gabrantanicum in hac inſula Ptolemæus collocat.

13 TRIBVNVS cohortis primæ Aeliæ Claſſicæ Tunnoccelo: Ab Aelio Hadriano forte hęc cohors reſtituta Aelia eſt nuncupata. Nero ex claſſe legionē conſcripſit, claſſicam dictam. Tacitus [b] Inducta, inquit, legione Hiſpanica, remanente ea, quam è claſſe Nero conſcripſerat. Hęc tum erat Romę, quā idem Tacitus deinde claſſicam his verbis nominat. Legio claſſica, nihil cunctata Prætorianis adiūgitur. Vel claſſica hæc cohors eſt dicta, quia claſſem Britānicam comitabatur, cuius meminit Iauolenus. [c] Seius ait, Saturninus Archicubernus ex claſſe Britānica filio Seio Oceano reſtitui iuſſit hęreditatē: Hęc ille. Reperitur & legio prima claſſicorum, de qua ita Tacitus. [d] prima, inquit, Claſſicorum legio in Hiſpaniam miſſa, ut pace & ocio miteſceret, cuius pars forte hæc cohors fuit. Idem [e] Legioni, ait, Claſſicæ diffidebat, & alibi, [f] acie ita inſtructa, ut pars Claſſicorum permixtis paganis in colles mari propinquos exurgeret. rurſus intercepti centum equites, ac mille claſſici. Claſſiarios milites vocat Lampridius, [g] qui vela comitabantur. cum illi, inquit, ſæpe pugnanti, ut Deo populus fauiſſet, irriſū ſe credens populum Romanum à militibus claſſiariis, qui uela ducebant, in amphiteatro interfici iuſſit. A Claſſica etiam Galliæ Narbonenſis colonia hæc cohors poſſet deriuari.

b eod. lib.

c in l. Seius Saturninus. 46. ad S.C. Treb.

d lib. 18.

e lib. 16.

f lib. 18.

g in Commodo.

14 TRIBVNVS cohortis primæ Morinorum, qui Ptolemęo, Cæſari, & Straboni ſunt populi Belgarum, Glanibante excubabat.

15 TRIBVNVS cohortis tertię Neruiorum, Alionę manebat: Lancaſter nunc dicitur.

CVNEVS Armaturarum Bremeteniaco pręerat. Bremetonaci eſt in Itinerario. Bremenium oppidum Britanniç nominat Ptolemęus, vnde hoc nomen deriuatur: Armaturarum equites ſūt totis armis tecti etiam Armigeri uocari, de quibus ſupra.

6 PRAEFECTVS Alæ primæ Herculeę, Olenaco inſidebat.

16 TRIBVNVS cohortis ſextę Neruiorum in Viroſido oppido excubabat. Hęc ſunt prędidia 37. cohortes 16. quę cum unis Numeris Maurorum continent ferme peditum 8000. Alæ vero quinque & Cuneus clibanariorum minimum ſunt equites 600 Extra lineam Valli per Britanniam erat Legio 6 continens milites circiter 1000. Numeri 10. quos intereo fuiſſe partes legionum ſub præfecturis, omnes poterant eſſe 6000. peditum. Tres equitum ordines ferme 300. Pedites omnes ſunt ferme 14000. Equites 900. qui merebant ſub Duce in Britannia, præter eos, qui in eadem inſula regebātur a Comitibus, & erant circiter peditum 9000. & mille equites, qui ſimul iuncti efficiunt ferme 23000 peditū & equitum 1900. qui uniuerſam Britanniam tuebantur. Hic nulla claſſis Britanica nominatur, cuius Iuriſconſ. [h] & Tacitus [i] meminerunt.

Præſidia 37. Ped. 140. Equitum 900.

Peditū 23000.

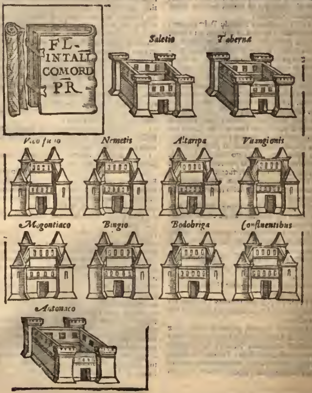
Equitum 1300.

h in d. l. Seius. 46. ad Trebell.

i in ſecundo.

N O T I T I A.

DVX MOGONTIACENSIS.

N O T I T I A.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Mogontiacenſis.

PRÆFECTVS militum Pacenſium Saletione.

Pręfectus militum Menapiorum Tabernis.

Pręfectus militum Anderecianorum Vico Iulio.

Præfectus militum Vindicum Nemetes.

Pręfectus militum Martenſium alta Ripa.

Præfectus militum ſecundę Flauiæ Vuangiones.

Pręfectus militum Armigerorum Mogontiaco.

Pręfectus militum Bingenſium Bingio.

Pręfectus militum Baliſtariorum Bodobriga.

Pręfectus militum Defenſorum Confluentibus.

Præfectus militum Acicenſium Antonaco.

Officium autem habet idem Spectabilis Dux hoc modo.

Principem ex officio Magiſtrorum militum præſentialium alternis annis.

Numerarium à parte peditum ſemper.

Commentarienſem à parte peditum ſemper.

Auditorem.

Subadiuuam.

Exceptores.

Singulares, & reliquos Officiales.

DE DVCE MOGONTIACENSI. Cap. XC.

COMMENTARIVM.

MOGONTIACVM nunc Maguntia nuncupata, Itinerario metropolis eſt Germaniæ primę ſecundum Rhenum, cui & eius tractui pręerat Dux Mogõtiacenſis. Reliquę Germanię primę alius Dux præſuit, & alius Argentorato, quæ & ipſa eiuſdem prouinciæ erat vrbs clariſſima. Ob incurſum Hunnorum tot in eadem prouincia copiarum Duces eſſe oportuit, vt hoſtium furori facilius occurrerent, cum vnus tam multis in locis ſufficere non poſſet. Marcellinus.[a] Sub Conſtantio principe Gerantium, quem in exilium egit, ſub Valentiniano Florentium Magontiaci Ducem fuiſſe ſcribit.[b]

a lib. 14.

b lib. 29.

Præſidia 11.

Inſignia habet eadem, quæ & alij, Duces cum XI. oppidis, quot erant & Præfecti. Officium verò hoc modo Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis. Numerarium à parte peditum ſemper, Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales.

Itinerarium in hoc tractu VII. alas, & III. legiones locat. Sed Notitia XI. legionum Præfectos, ſine Equitibus recenſet, & ſunt ſequentes.

1 PRÆFECTVS militum Pacenſium Saletione reſidebat. Salluſſonæ in Itinerario. Eſt propè Argentoratum; Saliſonem Marcellinus vocat de quo & ſequentibus ita ſcribit.[c] Audiens Argentoratum, Britomagum, Tabernas, Saliſonem, Nemetas, & Maguntiacum ciuitates Barbaros poſſidere, primum omnium Britomagum occupauit. Hæc vna eſt ex legionibus XXXII. Comitatenſibus.

c lib. 16.

2 PRÆFECTVS militum Menapiorum Tabernis habitabat. Huius loci Itinerarium meminit, vulgo Tabern: in agro Argentoratenſi Tabernas, & tres tabernas Marcellinus[d] nominat, quas dirutas à Iuliano Apoſtata reſtauratas fuiſſe ſcribit, Iulianus, inquit, ad reparandas tres tabernas munimentum ità cognominatũ haud ita dudum obſtinatione ſubuerſum hoſtili, quo ędificato conſtabat ad intima Galliarum, vt conſueuerant adire, Germanos arceri, & opus ſpe celerius conſummauit. Hæc ille. Menapij ſunt populi Galliæ Belgicæ, vulgò Geldrenſes dicti. Hæc vna eſt ex XXXII. legionibus Comitatenſibus.

d lib. 16.

3 PRÆFECTVS militum Anderecianorum, Vico Iolio pręſidebat. Andes Celtarum populi, à Cæſare Andegauenſes appellantur, ex quibus & Retijs hos milites conſtare arbitror. Vico Iulium verò eſt Vicus Iulij oppidi in Belgis vulgò Iulach dicti, propè Maguntiam. Itinerarium legit Iuliaceum.

4 PRAEFECTVS militum Vindicum Nemetes incolebat. Nemetes non longè ſunt à Maguntia ad Rhenum ſiti, ubi eſt Spira. Nemetacum corruptè eſt in Itinerario. Vindices à Caio Iulio Vindice Gallo dicti, qui Galbam Imperatorem creauit cum Gallijs præeſſet,[e] à Verginio vero Rufò profligatus ſe ipſe interfecit.[f]

e Dion. in Nerone.

f Tranquill. in Nerone. & Galba. Plutarch. Plinius epiſt. 24. lib. 8. Tacit. lib. 15. & 17.

5 PRAEFECTVS militum Mattenſium altam Ripam incolebat. Erat etiam Ripa alta in Valeria, vbi Equites Dalmatę excubabant. Mattenſes verò ex Mattia oppido Belgicæ, videntur deducti. & ſunt vna ex XVIII. Pſeudocomitatenſibus Occidentis.

6 PRAEFECTVS militum ſecundæ Hauiæ Vangiones tuebatur; nunc Vormatium dictũm, & ipſi ſunt ad Rhenum propè Treuiros. Hi milites ſunt pars legionis Flauiæ ſecundæ virtutis, quæ eſt vna ex XXXII. Comitatenſibus: hæ omnes erant ſub pręfectis legionumque partes.

7 PRAEFECTVS militum Armigerorum, Mogõtiaco præerat. Tacitus & Ammianus Magontiacum, Ptolemæus Mogontiacum, Magontiam Eutropius, & Itinerarium appellant, quo nomine nunc vocatur. Ea eſt ſedes Archiepiſcopi ad Rhenum, vbi oſtia Oeni fluminis. Armigeri, vna erat ex XII. legionibus palatinis.

8 PRAEFECTVS militum Bingenſium, Bingio pręſidebat, à quo milites nomen tulerunt. Itinerariũ legit Vingio. Eius Tacitus, & Marcellinus[g] meminerunt, vulgo Bing dicitur; hanc Iulianus Apoſtata acquiſiuit, Marcell. Ciuitates, inquit occupatæ ſunt ſeptem. Caſtra Herculis, Quadriburgum, Tricenſium, Nemeſium, Bonna, Antennatum, Bingio.

g lib. 18.

9 PRAEFECTVS militum Baliſtariorum Bodobricam incolebat, Baudobrico legit Itinerarium, Germanię oppidum eſt ad Rhenum.

10 PRAEFECTVS militum defenſorum Confluentibus, vbi, inquit Ammianus, Moſella Rhenũ influit, vnde Confluentes nomen habuerunt. Huius loci meminit Itinerarium. Legionem primam ſeu Traianam ibi olim collocatam Ptolemęus ſcribit. Defenſorum Armigerorum legio vna ex XXXII. Comitatenſibus.

11 PRAEFECTVS militum Acincenſium, Antonaco perat. Antunaco in Itinerario. Antonaco apud Ammianum.[h] Antennacenſe Caſtellum nominat Fortunatus,[i] oppidum eſt ad Rhenum, vulgo Andernach dictum. Ab Acinco verò, quod oppidum Valeriæ Notitia ſupra aſcribit, Acincenſes hi milites ſunt appellati. Sicut & Acincenſis fabrica ibi ſita.

h lib. 10. de nauigio ſuo.

i lib. 18.

Horum militum numerus non ponitur, ſed legionibus in præfecturas diuiſis, ſingulæ millenos, & quandoque quingenos, ſecundum Conſtantinũ Porphyrogennetam capiebant, neque enim hoc tempore legiones, ut olim, erant ſex & ſeptem milliũ, quas etiam ſuo ſeculo exhauſtas fuiſſe Vegetius[k] conqueritur. Poterant omnes milites eſſe ſex millia.

k lib. 2. cap. 3.

Peditum cono.

Hęc ſunt quę ad Comites, & Duces limitaneos Occidentis pertinent. Sequuntur aliæ peditum prępoſiturę, quas nulli Duci aut Comiti, ſed ſoli Magiſtro militum in præſenti, vt docet inſcriptio, paruiſſe puto. De his igitur tractabimus, ab Italia auſpicati quemadmodum in Notitia recenſentur.

NOTITIA.

Item prępoſituræ Magiſtri militum pręſentalium à parte peditum In Italia.

In prouincia Venetia inferiore.

Præfectus Claſſis Venetum Aquileiæ.

In prouincia Flaminia.

Præfectus militum Iuniorum Italicorum Rauennæ.

Pręfectus Claſſis Rauennatium cum curis eius de Ciuitate Rauennæ.

In prouincia Liguria.

Præfectus Claſſis Comenſis cum curis eiuſdẽ Ciuitatis Comi.

In prouincia Campania.

Præfectus Claſſis Miſenatium Miſeno.

In Prouincia Galliæ Ripenſi.

Præfectus Claſſis fluminis Rodani Viennæ, ſiue Arelati.

Præfectus Claſſis Barcariorum Ebruduni Sapaudiæ.

Præfectus militum Muſculariorum Maſſiliæ Græcorum.

Tribunus cohortis primæ Flauiæ Sapaudiæ Calarouæ.

In Prouincia Nouempopulana.

Tribunus cohortis Nouẽpopulanæ Lapurdo.

In Prouincia Lugdunenſi prima.

Pręfectus Claſſis Araricę Caballoduno.

In Prouincia Lugdunenſi Senonia.

Præfectus Claſſis Anderetianorum Pariſijs.

In Prouincia Hiſpaniæ Gallęcia.

Pręfectua Legionis ſeptimæ geminæ Legioue.

Tribuuua cohortis ſecundæ Flauiæ Pacatianę Pętaonio.

Tribunus cohortis ſecundæ Gallicæ ad cohortem Gallicam.

Tribuuus cohortis Lucenſis Luco.

Tribunus cohortis Celtiberæ Brigantię, nunc Iuliobriga.

In Prouincia Tarraconenſi.

Tribunus cohortis primæ Gallicæ Veleia.

Præfectus Lętorum Teutonicianorum Carnunto Senoniæ Lugdunenſis.

Præfectus Lętorum Batauorum & Geutilium Sueuorum Baiocas, & Couſtantiæ Lugdunenſis ſecundæ.

Pręfectus Lętorum Gentilium Sueuorum Cenomanuos Lugduuenſis tertiæ.

Pręfectus Lętorum Francorum Redonas Lugdunenſis tertiæ.

Præfectus Lętorum Lingonenſium per diuerſa diſperſorum Belgicæ primę.

Præfectus Lętorum Actorum Epuſo Belgicæ primæ.

Præfectus Lętorum Neruiorum Fanomantis Belgicę ſecundæ.

Præfectus Lætorum Battauorum Nemetacenſium Atrebatis Belgicæ ſecundæ.

Prępoſitus Lętorum Batauorum Contraginẽſium Nouiomago Belgicæ ſecundæ.

Præfectua Lętorum gentilium Remoa, & Siluanectaa Belgicæ ſecundæ.

Præfectua Lętorum Lagenſium prope Tungros Germanię ſecuudæ.

Pręfectus Lętorum Gentilium Sueuorum Aruernos Aquitaniæ primæ.

Item in Prouincia Italica.

Præfectus Sarmatarum gentilium Apulię & Calabrię.

Pręfectus Sarmatarum gentilium per Brutios, & Lucaniam.

Item in Prouincia Italia Mediterranea.

Pręfectus Sarmatarũ gentilium Forofuluienſi.

Pręfectus Sarmatarum gentilium Opitergio.

Præfectus Sarmatarum gentilium Patauio.

Pręfectua Sarmatarum gentilium Verouę.

Pręfectus Sarmatarum gentilium Cremonę.

Præfectus Sarmatarum gentilium Taurinis.

Præfectus Sarmatarum gentilium aquis ſiue Tertonæ.

Pręfectus Sarmatarum gentilium Nauariæ.

Præfectus Sarmatarum gentilium Vercellis.

Præfectus Sarmatarum gentilium regionis Samnitis.

Pazfectus Sarmatarum gentilium Bouoniæ in Aemilia.

Præfectus Sarmatarum gentilium Quadratis & Eporizio.

Præfectus Sarmatarum gentilium in Liguria Pollentię.

Pręfectus Sarmatarum, & Taifalorum gentilium Pictauis in Gallia.

Pręfectus Sarmatarum gentilium à Chora Pariſios vſque.

Præfectua Sarmatarum gentilium inter Remos, & Ambianos Prouinciæ Belgicæ ſecundæ.

Pręfectus Sarmatarum gentilium per tractum Segolaunorum.

Præfectus Sarmatarum gentilium Lingouas.

Præfectus Sarmatarũ gentiliũ Auguſtoduuũ.

COMMENTARIVM.

POST Comitum & Ducum Limitaneorum copias, Notitia quaſdam Italiæ, Galliarum, & Hiſpaniæ prępoſitu ras, hic ſummatum colligit; quibus nec Comites Italiæ, aut Hiſpaniarum, ſed ſolus, vt videtur, Magiſter peditum imperabat, & ideo vltimo loco hic explicandæ ſunt reſeruatæ. Suut autem Præfecturę Claſſium VIII. militum XXXVI. Tribunatus VII. Præfecturæ, inquit, Conſtantinus Porphyrogenneta, [a] erant mille, & aliquando 500. milites, vnde cum tribunatibus forte efficiebant circiter millia peditum 30. His aliæ Lętorum & Sarmatarum Pręfecturę ſubnectuntur. Videntur autem, prima fronte confuſè & ſine ordine diſponi, cum primo Italię, deinde Galliarum, mox Hiſpaniarum rurſus Galliarum, Belgicæque atque Italię, ac denuo Galliarum Præfecturę recitentur. Verum nihil temere, ſed cuncta ſuo ordine narrantur. Italię enim vt dignioris quattuor Claſſium Pręfecturę pręcedunt, & vna militum Italicorum Rauennę, vbi Imperator reſidebat, degentium. His ſubnectuntur quę in Gallijs, & Hiſpanijs merebant, demum

[a] de thematib

demum Lætorum &. 21. Sarmatarum legiones latè per præfatas prouincias diſpoſitę, nè ſeparentur, vnico recenſentur contextu. Prius igitur Lętorum, prout in Galliis. Belgicaque prima & ſecunda & Germania prima diſpoſitę erant; deinde Sarmatarum prout per Italiam, & Gallias, Belgaſque & ipſę diuiſę reperiebantur, præfecturæ explicantur. Non ergo per ſaltus, ſed hoc ordine cuncta traduntur. Lęti ex Lætis Gallię populis contracti in ſua prouincia merebant. Zoſimus,[a] Magnentius, inquit uix erat apud Lætos, quæ Gallica natio eſt: Hæc ille. Sarmatas notum eſt Polonos, & his proximas gentes eſſe: Hæ copiæ nullibi ſupra ſunt nominatæ, ibi enim ſub magiſtris legiones, auxiliareſque, atque equitum turmæ in Occidentis prouinciis extra præſidia militantes recitantur. Hic pręſidiorum aut legionum præfecturæ ſub ſolo Magiſtro peditum, non cum Comitibus, aut Ducibus merentes numerantur, quę omnes erant numero XLIIII. & Tribunatus VII. Hoc modo. Pręfecturę Italiæ XX. Galliarum XXIII. & Tribuni cohortium II. Hiſpaniarum prefectura I. & Tribuni cohortium V. qui omnes ſunt, Præfecti XLIIII. & Tribuni VII. Ac ſimul LI. prępoſituras continebant. Ex XX. verò Italię Pręfectis, quattuor totidem Claſſibus pręerant; itaque XVI. ibi pręſidiorum Pręfecti remanebant. Ex XXIII. quoque Galliæ Pręfectis itidem quattuor totidem Claſſes regebant; vnde XIX. Pręfecti pręſidiariis legionibus, ſeu earum partibus imperabant: Quare pręter octo Claſſes quattuor Italię, & Galliarum quattuor, in Italia erant XVI. præſidiorum præfecturę; in Galliis & Hiſpania XX. quę iunctis tribunis VII. faciunt pręſidia XLIII. & circiter XXX. millia peditum effeciſſe diximus. Ita uerò hę copiæ erant diſpoſitæ.

a lib. 2. ad fi.

Claſſes 8. peditũ 30000.

Præſidia. 43.

In Prouincia Venetia inferiore.

1 PRAEFECTVS Claſſis Venetum Aquileię ſtationem habebat. Venetiæ regio ab Atheſi vſque ad Timauum extenditur, & hęc in ſuperiorem & inferiorem diuiditur, a Natiſone, uel, ut alii uolunt, Tilia uento citrà, ſuperior uocatur, ultrà inferior Venetia, vbi claſſis cum præfecto Aquileiæ morabatur, quam Auguſtus victo apud Actium promontorium M. Antonio inſtituit. Eius enim triremes captas, cũ valido remige ad Forum Iulienſe miſit, ut Tacitus[b] ſcribit. Pręter has, centum & amplius nauium erat Claſſis in Danubio ſeu Limite Myſiaco, & Scythico,[c] & alia in Britannia; Aquileia verò ciuitas, ubi Venetum claſſis morabatur, eſt in foro Iulii, olim poſt Romam prima in Italia, nunc diruta, de qua Plinius, Ptolemæus, Strabo, & alii. Aculeiam uocat Stephanus, colonia eſt in Veſpaſiani nummo.

b lib. 4.

c l. 2. C. T. de luſoriis Danub.

In Prouincia Flaminia.

2 PRAEFECTVS Militum iuniorum Italicorum Rauennæ degebat. erant pars legionis Italicæ.

3 PRAEFECTVS Claſſis Rauennatium cum curis eius de ciuitate Rauennæ. Auguſtus præter Venetam alias duas claſſes, alteram apud Miſenum, alteram apud Rauennam inſtituit, ut ea maria tuerentur, præter roſtratas naues, quæ Galliæ litus defendebant. Tranquillus,[d] claſſem, ait, Miſeni & alteram Rauennæ ad tutelam ſuperi & inferi maris collocauit: idem Tacitus latius iis verbis explicat.[e] Italiam, utroque mari duæ claſſes Miſenum apud & Rauennam, proximumq; Galliis littus roſtratæ naues præſidebant, quas Actiaca victoria captas Auguſtus in oppidum Foroiulienſe miſerat valido cum remige. Hæc ille. Hanc illuſtrem Foroiulienſium coloniam idem alibi appellat;[f] unde ortum ſcribit Iulium Agricolam, & Valerium Paulinum[g] Flaminiæ Conſularem,[h] ſed in pios ſæuum. Eam coloniam à C. Iulio Cæſare deductam tam eius nomen, quam nummi indicant.

d in Auguſt. c. 49.

e in 4.

f in vita Iulij Agricolæ.

g Tacit. lib. 19.

h Martyrolo. 21. Apr. 19. Iulij.

Quod verò Notitia ſubiicit, Cum curis de ciuitate Rauennæ, intelligit veredarios, quibus ad claſſem neceſſaria ea ciuitate Rauennæ celeriter extrahebantur. curas enim curſum publicum vocat Conſtantinus.[i] Ad curas, inquit, agendas, & curſum illi exeant, quos ordo militiæ uocat. Idem A. ad Taurum P. P.[k] Agentes, ait, in rebus in curis agendis, & euectionibus publici curſus inſpiciendis, noſtrorum memores præceptorum eſſe credimus. Hic igitur curæ pro curſu publico accipiuntur. Huic enim claſſi præfectus equis & rhedis curſus publici ciuitatis Rauennę ad expedienda claſſis neceſſaria utebatur. vnde curioſi uocantur qui pręſunt curſui publico.[l] poſſet etiam curas appellare curatores, qui commeatum, & neceſſaria ad claſſem procurabant, vel ipſa claſſis neceſsitates, prout accipiuntur in actis martyrum ſub Diocletiano Imperatore[m] vincire inquiunt ferro manus ac pedes illius, nec diminutam aliquem curam ei apponere, idest, ad victum neceſſaria. De hac claſſe & altera in portu Miſſeno ita Vegetius:[n] Apud Miſenum, inquit, & Rauennam ſingulę legiones Romani nominis cum claſsibus ſtabant, nè longè à tutela Vrbis abſcederent, & cum ratio poſtulaſſet, ſine mora, ſine circuitu ad omnes mundi partes nauigio peruenirent. Nã Miſſenatium claſsis Galliam, Hiſpanias, Mauritaniam, Africam, Aegyptum, Sardiniam, atq; Siciliam habebat in proximo. Claſsis autem Rauennatium Epirum, Macedoniam, Achaiam, Propontidem, Pontum. Orientem petere directa nauigatione conſueuerat; quia in rebus bellicis celeritas plus ſolet prodeſſe quam virtus. idem alibi,[o] liburnis autem, quæ in Campania ſtabant, præfectus claſsis Miſſenatium pręerat. eæ verò, quæ in Ionio mari locatę erant, ad præfectum claſsis Rauennatium pertinebant, ſub quibus erant deni Tribuni per cohortes ſingulas conſtituti. Hæc Vegetius. Ex quibus uerbis liquet Liburnas à claſsibus diuiſas in Cãpania] & Ionio mari nauig iſſe.

i in l. 1. C. de off. mag. offic.

K in l. 2. C. de curioſis.

l toto tit. C. de curioſis, lib. 12.

m apud Caſarē Card. Baron. an. 290.

n lib. 4. cap. 33.

o cap. 3.

In Prouincia Liguria.

4 PRAEFECTVS Claſſis Comenſis cum curis eiuſdem ciuitatis Como præſidet. Hæc claſsis per lacum Larium vulgò Comi uocatum nauigabat. Nouũ comum a Tranquillo nominatur: Colonia Romanorum eſt apud Strabonem; Curæ ciuitatis Comi ſunt, equi, & rhedæ currentes in ea urbe diſpoſitæ, vel alia ad claſſem neceſſaria, ut ſupra de curis Rauennæ eſt dictum.[p] Huic ergo claſſi Pręfectus pręeſt in Comi Ciuitate, quæ tum erat in Liguria.

p in l. 2. C. de curioſis.

In Prouincia Campania.

5 PRAEFECTVS Claſsis Miſenatium Miſeno qui eſt mons circa Neapolim, in cuius magnifico portu tunc claſsis ſtationem habebat. Miſſenum oppidum uocat Ioſeph.[q]

q lib. 19. antiq. cap. 1.

In Prouincia Gallia Riparenſi.

6 PRÆFECTVS Claſsis in flumine Rhodani Viēnæ ſiuè Arelati reſidebat, hoc dicit quia utrobique ſtationē habebat: Vienna eſt in ſuperiori parte Rhodani, non longè Lugduno à Croienſibus, inquit Stephanus, ędificata, & à virgine Vienna, quæ ibi ſaltãs obiit, appellata. Legitur in Neronis nũmo VIENNA LEG. VII. CLAVDIA. Viennenſem Galliam vocat Ammianus, in qua Maſſilia eſt & Arelate vrbs, vulgò Arles uocata, in oſtio fluminis Rhodani, ubi mare ingreditur non iure nominata. Colonia[r] Romanorum eſt Ptolemæo. Arelatena Sextanorum Plinio. Vetus eſt inſcriptio COL. IVLIA PIA ARELATE. A ripis uerò horum fluminũ ubi claſſes ſtabant, Gallia Riparienſis eſt appellata, unde Ripenſes milites.[s]

r in l. habebat. ff. de militt. l. patronus, § 2 ff. de le. 3. l. 5. et 6. C. Th. de appell.

s in l. 4. C. T. de ueteranis.

7 PRÆFECTVS claſſis Barcariorum forte legendum Braccariorum, à Bracca vrbe Luſitaniæ, reſidebat Ebruduni Sapaudiæ: Eborodunum Ptolemæus, Catarigum oppidum in Alpibus Grais appellat. Eburedunum Itinerarium. Hæc claſſis Eburodoni, vel ut hic ſcribitur Ebruduni ſtationem habebat, & per Rhodanum, & Lacum Lemannum excurrebat, qui nūc Loſānæ uocatur, & eſt in Sabaudia, vbi olim Allobroges. Si legimus Barcariorum, hanc claſſem ex barcis conſtitiſſe dicemus. Eſt autem barca genus minoris nauigij, quod onerarijs nauibus inſeruit. Iſidorus.[a] Barca eſt, inquit, quæ cuncta nauis commercia ad littus portat. Hæc merces in pelago propter nimias vndas ſuo ſuſcipit gremio. Vbi autem appropinquauerit portui, reddit vicem barca naui, quam accepit in pelago. De hac ita Paulinus[b] his verſibus. *Vt mox ſalubris barca perfugio foret, Puppi ſuperſtes abrupta.* In actis S. Afræ rogauerunt deſcendentes de barca, vt ſe transferrent, vbi hæc Vollerus annotauit.

a lib. 19 etymo. de re nauti.

b Cyrhin. Giral. de re nauti.

8 PRAEFECTVS militum Muſculariorum degebat Maſſiliæ Græcorum, Muſculari dicti ſunt à Muſculo machina, qua tecti, foſſas oppidorū complanabant, cuius ſæpè Cęſar meminit. Hi pedites Maſſilię morabantur, quę vrbs eſt circa oſtium Rhodani in ora maris. Maſſilia Gręcorum Phocenſium à Plinio appellatur, quia ab his condita fuit. D. Hieronymus,[c] Maſſiliam & ipſe à Phocenſibus conditam ſcribit, quos trilingues fuiſſe, ideſt Gręcè, Latinè, & Gallicè locutos, M. Varro refert. Gymnaſium Gręcarum literarum nobile ſecundum Athenas ibi floruiſſe Strabo memorat. Nomen vrbi nauis gubernator, inquit Stephanus, dedit; qui eo appellens, piſcatori iuſſit, vt funem nauis ligaret, μάσσαι enim Aeoles dicunt ligare, & ἁλιεὺς eſt piſcator. Maſſaliam verò pro Maſſilia, Ptolemęus, & Euſtachius nominant.

c in epiſt. ad Galatas.

3 TRIBVNVS cohortis primę Flauię, Sapaudię Calarone ſtatiua habebat.

In prouincia Nouempopularia.

2 TRIBVNVS cohortis Nouempopulanę Lapurdo pręſidebat. De Nouempopulis Pyrenæi radices incolentibus, ſupra dixi.

In prouincia Lugdunenſi prima.

9 PRAEFECTVS claſſis Araricę, Ararim Sone vulgo dicunt. Is ſupra Allobroges ad Occidentem fluens Rhodano, ubi eſt Lugdunum, coniungitur, Claſſis Caballoduni ſtationem habebat: Ptolemæus Caballinum ponit in Lugdunenſi oppidum Cæſar[d] Cabilonum, & Cauillonum, vulgo Schalun. Itinerarium hic legionem XIIII. locat.

d in 7. belli ciui.

In prouincia Lugdunenſi Senonia.

10 PRAEFECTVS claſsis Andretianorum Pariſiis. Hæc prouincia eſt ultra Hemenum montem, inter Sequanam, & Ligerim. Claſſem uerò Pariſiis ſtationem habentē, & Andretiani milites tuebantur, de quibus ſupra dixi: ipſa per Sequanam fluuium Seine vulgo nuncupatum nauigabat.

In prouincia Hiſpaniæ Gallecia.

11 PRAEFECTVS Legionis ſeptimę Geminę Legione: Itinerarium habet ad Gallicias ad Legionē VII. Geminam. Gallecia eſt ultra Durium amnem, vſque ad Nerium Promontorium, quód caput finis terrę vulgo uocatur, vbi Septima Gemina legio cū ſuo Pręfecto reſidebat. Ptolemęus Geminicam legionem ſeptimam pro Gemina appellat. Vnde vrbs Legio dicitur, prope Auguſtā Aſturicā, vulgo Leonem appellant, quaſi Legionē. Legiſa eſt Itinerario.

3 TRIBVNVS cohortis ſecundę Flauię Pacatianæ, à Pacatia vrbe Mauritaniæ appellata, Pætaonii morabatur. Ptolemęus & Itinerarium Petauonium vocant, vrbem in Hiſpania Tarraconenſi.

4 TRIBVNVS cohortis II. Gallicæ, ad cohortem Gallicam, ita locus ab ipſa cohorte eſt dictus.

5 TRIBVNVS cohortis Lucēſis, Luco pręſidebat, prope Flauiū Brigantiū. Lucus Auguſti, vrbs eſt opulenta, nunc Lucenſis dicta, unde hęc cohors denominatur. Eſt etiā Lucus Aſturū Oceano propinquior.

6 TRIBVNVS cohortis Celtiberę, ex Celtiberis conflatę, ſtatiua habebat Brigantię nunc Iuliobrigę Coloniam Ptolemęus & Plinius appellant. Celtiberi Hiſpanię populi, quaſi ex Celtis, & Iberis commixti, nunc Biſcaini vocantur.

In prouincia Tarraconenſi.

7 TRIBVNVS cohortis primę Gallicę degebat Veleiæ, Veliam nominat Ptolemęus. Itinerariū Beleiam, Stephanus Belonem, olim Iulia, nunc Belia dicitur Carittorum oppidum, Helta Plinio: Situm eſt ad mare Balearicum prope Cordubam. Notitia pręſidiis Hiſpaniarū expoſitis, ad Gallias reuertitur ne duas legiones disiungat, Lætorū ſcilicet & Sarmatarum, qui cum plurimi eſſent proprium catalogum meruerunt. Lætos verò prius recenſet.

In prouincia Lugdunenſi ſecunda, & tertia.

12 PRAEFECTVS Lætorum Teutonicianorum præerat Carnunto Senoniæ, ſeu IIII. Lugdunenſis. Ex Lætis Galliæ populis Lętos milites extractos fuiſſe diximus. Teutoniciani verò ſunt nuncupati, quia Teutonicis mixti erāt, vt & ſequentes Læti Batauí, & alii huiuſmodi. Zoſimus[e] ſcribit Valentinianum maximam iuuenum multitudinem, tum de Barbaris Rheni accolis, tum de ſubiectarum Imperio Romano gentium agricolis collegiſſe, & Numeris militaribus adſcripſiſſe. *e lib. 4.*

13 PRAEFECTVS Lætorum Batauorum, & Gentilium Sueuorum Baiocas, & Cōſtantiæ Lugdunenſis ſecundæ excubabat. Baiocenſium ciuitas a Ptolemæo ſtatuitur ad Sequanam: Baiocaſſes vocat Auſonius, Baiocas Sidonius,[f] vulgo Baius, nec longe ab ea eſt Conſtantia, à Conſtantio cognominata in ſecunda Lugdunenſi. Conſtantia caſtra in Galliis ponunt Marcellinus & Itinerarium. Duobus his in locis ex diuerſis gentibus collecti hi milites ſub uno Pręfecto ſtatiua habebant. Gentiles verò dicebantur Barbari, qui nō erant Imperio Romano ſubiecti, & Idolatræ.[g] Theodoſius A.[h] Duces, inquit, militum, & pręcipuè quibus gentes, quę maximè cauendæ ſunt, appropinquant, in ipſis limitibus commorari pręcipimus. & Valentinianus.[i] Nulli, inquit, prouincialium cum Barbara ſit uxore coniugium, nec vlli Gentilium prouincialis fœmina copuletur.

f 4. epiſt. ad Lucontium.

g ut in l. à legatos 8. C. de veſti. gal. & commiſſ.

h in l. fin. C. de offi. milit. iudic.

i in l. 1. C. T. de nupt. Gentil.

14 PRAEFECTVS Lætorum Gentilium Sueuorum Cenomannos Lugdunenſis tertiæ incolebat. Cenomannos in Lugdunenſi Gallia Plinius, & Ptolemæus ponunt, apud quos hi milites degebant. Vetus codex legit, Sueuorum & Cenomannos, forte Cenomannorum.

15 PRAEFECTVS Lætorum Francorū Redonas Lugdunenſis III. tuebatur, à Cæſare & Ptolemæo inter Armoricos iuxta Ligerim fluuium Redonę ponuntur. Franci erant, Germanię populi, qui Retiam incolebant, & demum Gallias occuparunt, ex quibus hi milites ſunt lecti. Auctor eſt Tacitus[k] cohortem Lugduni pręſidio fuiſſe, cuius nulla in Notitia mentio habetur. Andegauos, inquit, Acilius Auiola excita cohorte, quæ Lugduni pręſidium agitabat, coercuit. & alibi[l] Italicam legionem cū ala Taurina in Lugdunenſi fuiſſe ſcribit. & cohortes 18. Lugduni hybernа habuiſſe. Legio, xii, Italica, & ala Taurina abductę cohorte XVIII. Lugduni ſolitis in hybernis relinqui placuit.

k in tertio.

l lib. 17.

In

In Prouincia Belgica prima & ſecunda.

16 PRAEFECTVS Lætorum Lingonenſium per diuerſa diſperſorum Belgicæ primæ Ligonei olim legiones nominabâtur, populi Belgicæ primæ quẽadmodum ſcribit Ptolemæus, qui Longones appellat. Cæſar inter Celtas locat. Itinerarium in prima Lugdunenſi.

17 PRÆFECTVS Lętorum Aſtorum Epuſo Belgicæ primæ præerat. Hi ex Gallijs, & Aſtorum Hiſpaniç oppido quod nunc Haudix dicitur, erant collecti, & in loco Belgicæ primæ Epuſo dicto, habitabant. Epuſſius vicus eſt Itinerario Aſtę Plutarcho.[a] eſt nomen regionis in Peloponeſſo; vnde hi poſſent eſſe contracti.

a in Demetrio.

18 PRÆFECTVS Lætorum Nerniorum Fanomantis Belgicę ſecundæ degebat. De his militibus ſupra eſt viſum. Fanomartis eſt apud Itinerarium, ſchedam Volſeri, & alios, ad Scaldim fluuium, ita vt hanc lectionem veriorem putem.

19 PRÆFECTVS Lætorum Batauorum Nemetacenſium Atrebaris Belgicæ ſecundę reſidebat. Bataui ſeu Hollandi erant cum Nemetanis ex Germania prima delectis militibus permixti. Vnde Bataui Nemetacenſes vocabantur, Atrebarum vero regio, nunc Artoiis dicitur.

20 PRÆFECTVS Lætorum Batauorum Contraginenſium, Nouiomago Belgicæ ſecũdę pręſidebat. Aginũ Ptolemæo, Itinerario, & Anhono eſt in Belgis oppidum. Aginum habet Itinerarium, ſed credo legendum contra Aginum; vnde milites Contraginenſes ſunt appellati. A Reginea etiã oppido Belgici in ſcheda Volſeri poſſent denuari. Nouiomagus verò eſt oppidum Belgicæ inter Sueſſam, & Ambianos Itinerario, quod hic legionem XVIII. locat. Scheda Volſeri ad Rhenum ponit.

21 PRÆFECTVS Lætorum Gentilium Remos & Siluanectas Belgicę ſecundæ, ſeu Remos Belgas, iuxta fluuium Sequanam tuebatur.

22 PRÆFECTVS Lætorum Lagenſium propè Tungros Germaniæ ſecundæ degebat. Lagæ ſunt populi Myſiæ inferioris, ex quibus, & Lętis hi milites ſunt contracti, apud Tungros excubabant, qui ſunt in Belgica Ptolemæo. Sed Itinerarium locat eos in Germania ſecũda, vt Notitia, quę ab his ad reliquos Lętos in Aquitania degentes digreditur.

23 PRÆFECTVS Lætorum Gentilium Sueuorũ Aruernos Aquitaniç primę tuebatur. Aruernos inter Aquitanię populos Plinius recenſet. Cæſar, & alii inter Garumnam, & Pyreneos mõtes. Ptolemęus legit Auernos. Stephanus Aruernos, vulgo Auergne. Sueui maximã Germanię partem obtinent, auctore Tacito & Strabone, Suibos Ptolemęus vocat, & Sueuiam eorum regionem Eutropius. Tacitus,[b] Gens, inquit, magna in plures populos diuiſa.

b de moribus Germanorum.

Explicatis Lætorum copijs, & pręſidiis, Notitia Sarmatas Gentiles recenſet, ab Italięque tanquã dignioris pręſidijs auſpicatur, & primo à maritimis.

In prouincia Italia.

24 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Apulię & Calabrię. Hic Pręfectus certum non habens locum, per totam Apuliam, & Calabriam verſabatur.

25 PRAEFECTVS aliorum Sarmatarum Gentilium & ipſe per Brutios, & Lucaniam agebat, nullo certo loco ei deſtinato.

In prouincia Italia Mediterranea.

26 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium pręerat Foro fuluienſi. Forum fuluij eſt vicus ad Padũ, quem Plinius Valentinum nominat, hodie eſt Valẽtia, vbi hi milites degebant.

27 PRAEFECTVS Sarmatarũ Gentilium præſidebat Opitergio, vulgus Oderzum vocat; eſt in Taruiſinis ſeu Venetia, de quo Ptolemæus. Ab Attila dirutum, poſtea eſt inſtauratum.

28 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium Patauio præerat. Notiſſima eſt vrbs prope Venetias, & omnium diſciplinarum gymnaſio nobiliſſima.

29 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium Veronæ ſtatiua habebat: eſt vrbs opulentiſſima, quàm Atheſis interfluit, & Venetiam a Longobardia diuidit; ibi ſcutorum & armorum erat fabrica. Audio eſſe antiquam de ea inſcriptionem, COLONIA AVGVSTA VERONA NOVA GALLIENIANA. eo à Gallieno deducta.

30 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium Cremonæ excubabat: eſt vrbs ſplendidiſſima ad Padum, & notiſſima, vbi ſcuta fabricata fuiſſe Notitia tradit. Cenomanum vrbem appellat Ptolemęus.

31 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium Taurinis præſidebat: eſt Auguſta Taurinorum Ptolemæo propè Padum, nunc Sereniſſ. Sabaudiæ Ducis ſedes. Tauraſium Appianus,[c] appellat. Alam Taurinniam in Lugdunenſi fuiſſe Tacitus[d] refert, quam ex Taurinis contractam puto.

c in Punicis.
d in 9.

32 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentiliũ Aquis, ſeu Tertonæ reſidebat. Ptolemæus Dertonam Taurinorum appellat. Legitur ibi, COLONIA IVLIA TERTONA. Hic Aquas Statyellas, non procul à Tanaro flumine intelligit, vulgo Aqui dictas. Pręfectus vtrique oppido pręerat.

33 PRAEFECTVS Sarmatarũ Gentilium Nouariæ morabatur, quæ eſt vrbs notiſsima in ditione Mediolani nunc Sereniſſ. Ducibus Farneſiis ſubiecta.

34 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium Vercellis reſidebat, quæ & ipſa Sereniſſ. Sabaudiæ Duci paret, & eſt propè Nouariam. Opulentiſsimam olim Liguriæ ciuitatem fuiſſe D. Hieronym.[e] teſtatur.

e de muliere ſepties icta.

35 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium regionis Samnitis, vbi nunc ſunt Apruti.

36 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Bononiæ: Aemiliæ vrbs eſt opulentiſsima, vbi vetuſtum diſciplinarum omnium Gymnaſium.

37 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium pręſidebat Quadratis et Eporizio, credo Eporediã intelligi, nũc Iuream dictam, quàm à Romanis iuſſu carminum Sybillinorũ conditam fuiſſe Plinius memorat; & ita appellatum, quod optimi eſſent equorum domitores, quos illi ſua lingua Eporedios uocabãt. Coloniç Romanorũ eſt apud Paterculum. Quadratis millibus paſſuum XVI. Taurino diſtat apud Itinerarium.

Itinerarium.

38 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium in Liguria Pollentiæ præerat, vbi Gn. Plancus à M. Antonio eſt occiſus. XVI. millibus hodie XL. paſſuũ Nouaria diſtabat, nunc eſt paruum caſtrum.

In Gallia.

39 PRAEFECTVS Sarmatarum & Taifalorũ gẽtilium Pictauis in Gallia ſeu apud Pictauẽſes degebat, qui ſunt Aquitaniæ ſecundæ populi prope Caneotellum fluuium ad Oceanum, olim Pictones dicti Plinio, Straboni, & Ptolemæo, Pictaui ſunt Marcellino, hodie Poictours. Sarmatæ uerò ſeu Poloni Taifalis erant commixti, vt de alijs eſt dictum.

40 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium à Chora Pariſios vſque Choram paruum flumen in Belgis prope Rhenum Plinius[f] ponit. Hic ergo præfectus ab hoc flumine Pariſios vſque per longa caſtra milites diſpoſitos habebat.

f lib. 4. c. 15.

41 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium inter Remos & Ambianos prouinciæ Belgicæ ſecũdæ ſtatiua habebat. Hi ſunt in Belgis propè Morinos inter Tamudam & Phrudim flumina, hodie ſunt Flãdri & Piccardi.

42 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentiliũ per tractum Segolaunorum caſtrametabatur, Segouelanos,

a lib. 3. c. 4.

nos Plinius, [a] in Narbonenſi Gallia ſtatuit propè Allobroges.

43 PRAEFECTVS Sarmatarum gentilium Liogonas tuebatur, de quibus ſupra.

44 PRAEFECTVS Sarmatarũ Gentilium Auguſtodunum cuſtodiebat; eſt oppidum prope Lugdunum in Coenenis ſitum montibus, hodie Autun dictum. Itinerarium Auguſtudum vocat. Hoc præſidium erat in Lugdunenſi.

Hi ſunt Comites Duces, Tribuni, præfectiq; limitanei Occidẽtalis Imperii ſupra in Ducibus prætermiſſi. Erãt hæc vltimo loco recitata præſidia XLIII. Claſſes VIII. Numerus horũ militum circiter 3000. Vt verò omnium ſummam colligamus in toto Occidente, quæ in Notitia nominantur, erant præſidia CCLXIX. quę cuſtodiebantur, à peditum 109700. & equitum 8300. Claſſes quoque XVIII. per diuerſa Occidentis loca nauigabant, quę vix minus ſexaginta millibus hominum capere poterant. Sub Magiſtro verò peditum erant legiones L. X I I. Auxilia L X V, quę circiter 68000. fuiſſe conijcio. Equitum vexillationes XLI. quas octo millia Equitum exceſſiſse puto. Reliquum eſt vt ad Clariſſimorum inſignia vltimo loco repręſentata veniamus, quæ etſi ſupra in ſuis magiſtratibus ſunt explicata, cum hic pro omnium exemplo oſtendantur, prætermittenda non eſſe exiſtimaui.

Præſidia 43. Claſſes 8. Peditum 3000.

Totius Occidentis præſidia erãt 269. In quibus peditum 109700. Equitum 8300. Claſſes 18.

NOTITIA
CONSVLARIS
CAMPANIÆ.

NOTI-

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Clariſſimi Conſularis Campaniæ.

Prouincia Campaniæ.

OFFICIVM autem habet ita.
Principem de officio Præfecti Prætorio Italiæ.
Cornicularium.
Tabularios duos pro Numerario.
Adiutorem.
Commentarienſem.
Ab actis.
Subadiuuam.
Exceptores, & reliquos cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſiue annotatione clementiæ principalis. cæteri omnes Conſulares ad ſimilitudinem Conſularium Campaniæ Officium habent.

DE INSIGNIBVS CONSVLARIVM. Cap. XCI.

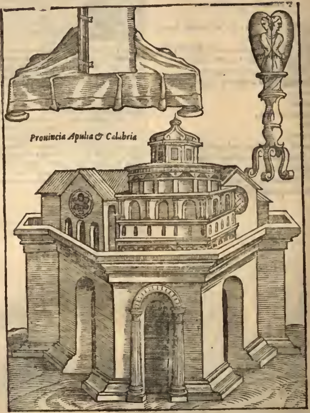
COMMENTARIVM.

EXPLICITIS Spectabilibus, Notitia ad Clariſſimos digreditur, inter quos primum locum Conſulares tenent, quorum inſignia in Campaniç Conſularis exemplari repręſentantur, aliorũ enim ſymbola Conſularium eodẽ modo ſe habent. Hęc autem ſunt amplum tribunal, in cuius medio mulier prouinciam referens, ſolio inſidet, Virum habet Madrucianus codex, vt ſupra in Conſulari Campaniç explicui. Hic verò vt dignior, pro aliorum exemplari eſt poſitus, quod inter Conſulares emineat: eſt enim Campania omnium Italię, & totius ferè Orbis fertiliſſima & opulentiſſima, vt ſupra eſt dictum. Romani Capuam, quod à ſe ad Annibalem Pœnum defeciſſet, iure Curię priuarunt, pręfectumque eo loco Duumuirum ius dicturum mittebant, vt auctor eſt Feſtus,[a] ſed poſtea Principes illi Decuriones cum magiſtratibus municipalibus reſtituerunt. Vlpianus[b] Labeo ſcribit, ſi mihi bibliothecam ita vendideris, ſi Decuriones Campani mihi locum vendidiſſent, in quo eam ponerem, & per te ſtet, quo minus id à Campanis impetrem, pręſcriptis verbis, & ex vendito agere potero.

a in ver. præfectura.
b in l. Labeo ſcribit, de contrah. empt.

NOTITIA.

CORRECTOR APVLIAE ET CALABRIÆ.

NOTITIA.

Sub iuriſdictione viri Clariſſimi Correctoris Apuliæ & Calabriæ.

Prouincia Apuliæ & Calabriæ.

OFFICIVM autem habet ita.
Principem ex eodem officio,
Corniculariun,
Tabularios,
Commentarienſem,
Adiutorem,
Ab actis,
Subadiuuam,
Exceptores, & cæteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annotatione clementiæ principalis.

Cęteri Correctores ad ſimilitudinem Correctorum Apuliæ & Calabriæ officium habent,

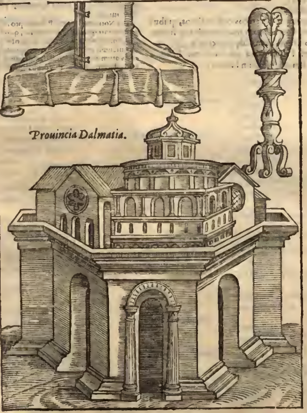
DE INSIGNIBVS CORRECTORVM. Cap. XCII.

COMMENTARIVM.

POST Conſulares inter clariſſimos ſequuntur Correctores, qui nullum tribunal, aut prouinciæ imaginem habeat, ſed oppidũ tantum eam referentis effigiem. Librum quoque mandatorũ, & vultus Principum præfert, quemadmodum ſupra in Correctore Apuliæ & Calabriæ expoſui, cuius inſigniũ formam cæteri omnes Correctores retinent. Hic enim Corrector, qui ſolus eſt in Occidente, tanquam dignior pro aliorum Correctorũ exemplari ponitur: cum Apulia & Calabria ſoli fertilitate, & populorum frequentia nobilior habeatur. Liber mandatorum notas inſcriptas habet, quibus Conſulares carent.

NOTITIA.

PRÆSES DALMATIÆ.

NOTITIA.

Sub iuriſdictione viri Perfectiſſimi Præſidis Dalmatiæ.

Prouincia Dalmatia.

Officivm autem habet hoc modo.

Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Tabularios duos.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Subadiuuam.
Exceptores, & ceteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annotatione clementiæ principalis.
Ceteri Præſides ad ſimilitudinem Præſidis Dalmatiæ officium habent.

De inſignibus Præſident. Cap. XCIII.

COMMENTARIVM.

Præſidum inſignia ſe habent, ut Correctorum. Meum exemplar horum Codicem mandatorum viridi tectum ſine notis oſtendit Manuſcripti dorſum auratū cū illis habent; quas in Præſide Dalmatiæ ſum interpretatus; nec in alio a Correctoribus, quàm in notis Præſides differre videntur. Credo autem inſignia Præſidum à Dalmatiæ præſide deſumi, quia is eſt perfectiſſimus, & clariſſimis inferior. Si ergo Correctorum inſignia gerunt perfectiſſimi, magis alij præſides Clariſſimi geſtabunt.

De Dalmatiæ fodinarum fertilitate, adijciā, quod Plin. lib. 33. cap. 4. ſcribit, inuentas fuiſſe principatu Neronis aurifodinas in Dalmatia ſingulis diebus quinquagenas auri libras fundentes: efficerent noſtros aureos 5 500.

His Notitiam Imperij Romani pro ingenii mei tenuitate interpretari ſum conatus, quod opus cùm ſit omnium obſcuriſſimum, & ignotis antiquitatibus plenum, mihi forte erranti ignoſcendum erit, nec votum arduia audendi damnandum. Nō ſi aliud non effecero, ſaltem alijs probabiliora dicendi occaſionem præbebo.

Magiſter peditum in præſenti Occidētis imperabat. { *Legionibus palatinis XII.* / *Auxilijs LXV.* / *Legionibus Comitatenſib. XXXI.* / *Pſeudocomitatenſibus XVIII.* }

Quæ omnia ſimul poßunt efficere numerum. 68. M. D. 1. 68500.
His accedunt XXXVI. Præfecturæ & VII. Tribunatus, qui efficiunt. 39. M. D. 1. 39500.
Et omnes ſimul iuncti conſtituerent peditum. 108. M. 108000.

Magiſter equitū per Gallias habet. { *Legiones XXI.* / *Auxilia XVII. ſeu* / *Peditum.* 16 M C. 1. 16100. / *Equitum.* 24 M CCCC. 1. 2400. }

Comes Africæ limitan. { *Præſidia XVI. ſeu* / *Peditum* 4 M 1. 4000. / *Equites DCCC.* }

Comes Tingitaniæ, limitan. { *Præſidia VIII. ſeu* / *Peditum* 3 M 1. 3000. / *Equites C.* }

Comes Littoris Saxonici. { *Præſidia IX. ſeu* / *Peditum.* 4 M CC. 1. 2200. / *Equites CC.* }

Comes Britanniæ. { *Peditum.* 3 M 1. 3000. / *Equites DC. 1. 600.* / *Equitum vexillatio, & legio non eſt ſub Magiſtris.* }

Comes limitum Italiæ. { *Pedit.* / *Equit.* } *ſupra relati.*

Comes Argentoratenſis. { *Præſidium I. ſeu* / *Pedites M. 1. 1000.* }

Comes Illyrici. { *Pedites.* 10 M 1. 10000. / *de quibus ſuprà.* }

Comes Hiſpaniarum. { *Præſidia* / *Pedites* } *infrà ponentur.*

Dux, & Præfes Mauritaniæ. { *Præſidia VIII. ſeu* / *Peditum.* 1 M DC. 1. 1600. / *Equites CCCC.* }

Dux Prouinciæ Tripolitanę. { *Præſidia XIIII. ſeu* / *Peditum.* 2 M DCCC. 1. 2800. }

Dux Pannoniæ II. { *Præſidia XXVI. ſeu* / *Equit. MDCCC. 1. 1800.* / *Peditum.* 5 M 1. 5000. / *Claſſes IIII.* }

Dux Valeriæ Ripēſis. { *Præſidia XXXV. ſeu* / *Equitum MM. 1. 2000.* / *Peditum.* 6 M 1. 6000. / *Claſsis I.* }

Dux Pannoniæ primæ, & Norici Ripenſis. { *Præſidia. XXVII.* / *Claſſes. IIII.* / *Equitum. MD. 1. 1500.* / *Peditum.* 7 M 1. 7000. }

Dux Retiæ primæ, & ſecundæ. { *Præſidia XVIIII. ſeu* / *Equites D. 1. 500.* / *Peditum.* 8 M 1. 8000. }

Dux Prouinciæ Sequanici. { *Præſidium I. ſeu* / *Pedites CCC.* }

Dux Tractus Armoricani. { *Præſidia X. ſeu* / *Peditum.* 9 M 1. 9000. }

Dux Belgicæ Secundæ. { *Præſidia III. ſeu* / *Equites C.* / *Pedites D.* / *Claſſis I.* }

Dux Germaniæ primæ. { *Præſidium I. ſeu* / *Pedites D.* }

Dux Britanniarum. { *Præſidia XXXVII. ſeu,* / *Peditum.* 14 M 1. 14000. / *Equites DCCCC. 1. 900.* }

Dux Mogentiacenſis. { *Præſidia III. ſeu* / *Peditum.* 6 M 1. 6000. }

Præpoſitura Magiſtri militum Præſentalis à parte peditum in Italia. { *Claſſes VIII.* / *Præſidia XLIII. quæ ſunt infraſcripta.* }

In Italia. { *Præſidia XVII. ſeu* / *Peditum* 8 M 1. 8000. }

In Gallia Riparienſi. { *Præſidia II. ſeu* / *Pedites C.* }

In Prouincia Nouempopulana. { *Præſidium I. ſeu* / *Pedites CCCC.* }

In prouincia Lugdunenſi. { *Præſidia XVII. ſeu* / *Peditum* 9 M 1. 9000. }

In Hiſpania. { *Præſidia VI.* { *Præfectura I.* / *Tribunatus V.* } / *Peditum* 7 M 1. 7000. }

De rebus bellicis Præfatio.

POST Notitiam incerti auctoris libellus fortè ad Valentinianum & Theodoſium Principes dirigitur, in quo in primis augendi ęrarij, & conſeruandę à furto monetę ratio exponitur: illud in primis fore promittitur ſi ab immoderatis largitatibus Princeps abſtinuerit, à quibus etiam Tacitus cauendum monet. Poſtquam enim Othonem vt liberalem commendauit, hęc virtus, inquit, in Principe laudanda eſt, ſed ſi modum non habeat, affert exitium. Milites, quoq; vbi ad quinque vel plures annonas peruenerint, ideſt quotuplex ſtipendium obtinuerint, honeſta miſſione dimitti ſuadet, vt Principis, ait, ærarium immoderatis ſumptibus ſubleuatum, alijs impenſis faciendis ſufficiat. Ad prohibendam verò pecuniæ ſubtractionem, monetas in inſulis procul à continenti monet percuti; ita enim vendendi auri opificibus adimetur occaſio. Exemplumque cudendæ pecuniæ tribus numiſmatis expreſſum Principis vultum habentibus repræſentat. Horum vnum in aduerſa parte hominem flagrò aſinum cædentem habet. Is eſt Imperator, qui ſe Barbaros verberibus ad deditionem, & ſeruiēdum compulſurum ſignificat. Aliud ſimili argumento virum thorace indutum oſtendit: qui ſiniſtra hominis nudi ſupplices manus tendentis mentum apprehendere, & dextra alapis cędere videtur. In alio Princeps ſolio inſidens, dextra ſceptrum gerit, læuamque velut oppreſſos ſubleuaturus porrigit. Hæc monetarum argumenta pro aliarum exemplo ponuntur. Monet denique, vt viri integri prouinciarum adminiſtrationi pręficiantur, qui ſubiectos populos non diripiant, quemadmodum de hoc extat Theodoſij & Valentiniani AA. Reſcriptum.[a] Quaſdā deinde bellicas machinas, & tormenta oſtendit, quibus acies hoſtiū facilius profligentur; inter quæ eſt Baliſta quadrirotis, latè à Marcellino[b] deſcripta, de qua ſupra diſſerui.[c] Demonſtrat & Currodrepani exemplar. His nouum addit pontem, ex inflatis vtribus conſuendum, & ad flumina paludeſque traijciendas commodum, quem pauca iumenta quocunque facile ferrent. Scogefron appellat, ſed legendum, aſcogephyra ideſt, pons vtrium. Poſtremò adijcit velociſſimum Liburnarum genus, quas nauibus decem præualere affirmat Zoſimus,[d] Liburnas, inquit, vocant ab oppido quodam in Italia ſito nominatas, vbi primum ad eam formā factæ fuerunt. Videntur autem non minus veloces eſſe, quàm quæ quinquaginta remis aguntur, ſed multùm à triremibus ſuperati, quæ longo iam tempore confici deſierunt. Hæc ille. Hæ prælijs aptiores viſę, quòd bello Actiaco Victoriam Auguſto dederint. Vegetius,[e] Auguſto, inquit, dimicante, Actiaco bello, cum Liburnarum auxilio præcipue victus eſſet Antonius, experimento tanti certaminis patuit Liburnarum naues cęteris aptiores. Ergo ſimilitudine, & nomine vſurpato earundem inſtar claſſem Romani Principes texuerunt. Liburnia namque Dalmatiæ pars eſt Iadertinæ ſubiacens Ciuitati, cuius exemplo nunc naues bellicæ fabricantur, & appellantur Liburnæ. Earum verò magnitudinem infra[f] deſcribit, minimæ inquit, Liburnæ remorum habent ſingulos ordines, Maiores, binos; idoneę menſurę ternos: vel quaternos, interdum quinos ſortiuntur remigum gradus. Nec hoc cuiquam enorme videatur, cum in Actiaco bello longe maiora referantur concurriſſe nauigia, vt ſenorum etiam & vltrà ordinum fuerint. Ex quibus patet has Liburnas bobus verſatiles rotas agentibus impulſas, ab illis remis actas longè diuerſas fuiſſe. Poſt hæc baliſta fulminalis oſtenditur. Denique bellico apparatu demonſtrato, erigendi limitis formam tradit, in Notitia explicatam. Poſtremo cum contraria eſſent iura & confuſa, ſed ea expurganda, in decentemq; conſonantiam redigenda Principem excitat, quod Iuſtinianus poſtea præſtitit, & ante Theodoſius in reſcriptis Principum in codice Theodoſiano ordine compoſitis egerat. Hæc omnia in ſcrinium memoriæ relata, & diu conſeruata fuiſſe puto, vt cum opus fuiſſet, in promptu ad manum haberentur, nec facilè amitti poſſent. Quare huic libro Notitiæ ſunt adiecta, cuius pars ex eodem ſcrinio prodibat. Sed alijs nunc tormentis bellicis inuentis, cum hæc minus vtilia videantur, in his interpretandis immorandum non eſſe cenſui.

a in l.6.C. ad leg. Iuliam repetun.
b lib.23. & Vegetio lib.4.c.54.
c in Baliſtarijs, ſub Magiſtro militum per Orientem.
d lib.5.
e lib.4.c.35.
f cap.39.

F I N I S.

DE MAGISTRATIBVS MVNICIPALIBVS,

Et Corporibus artificum

LIBELLVS.

EODEM PRAESTANTISSIMO IVRECONSVLTO

GVIDO PANCIROLO AVCTORE.

AD SERENISSIMVM PARMAE, & Placentiæ Principem

RAINVCIVM FARNESIVM.

VENETIIS,

Apud Io. Anto. & Iacobum de Franciſcis Frat. 1602.

SERENISSIMO PARMÆ, ET PLACENTIAE DVCI ETC.

RAINVCIO FARNESIO

Domino quàm maximè colendo.

CIVITATES humano generi ſemper neceſſaria fuiſſe conſtat, Sereniſſime Dux; cum enim ſoli ſine Imperio & Lege per ſyluas more ferarum homines vagarentur, à nullo cohibiti per omne ſcelus impunè in obuios graſſabantur, ipſi quoque multarum rerum indigi, plura incommoda, pluresque calamitates ſuſtinebant.[a] *Cainus, vt ſacræ narrant litteræ, primus eos ad communem vitæ ſocietatem hortatus, certo loco coactos mœnibus cinxit, iiſdemque vti Legibus & Præfecti iuſſibus parere ſuaſit. Hoc modo multi ex propinquitate noti, ac familiares facti, ſibi inuicem opem tulerunt, ac neceßarijs ſubminiſtratis ab externorum etiam violentia ſe tutos fecerunt. Itaque vrbium cognita vtilitate, Reſpublicæ quaſi populi ſunt appellatæ, quemadmodum Scipio apud Ciceronem in libro de Republica deſcribit, & D. Auguſtinus de Ciuitate Dei recitat.*[b] *Et ciues definiti ſunt, eſſe cœtus multitudinis iuris conſenſu, & vtilitate communionis ſociatus. Iuris autem conſenſus exigitur, quia ſine iuſtitia, quæ à iure pendet, non poteſt eſſe Reſpublica. Id aliarum regionum ſapientes conſpicati, proximos & ipſi ad eandem ſocietatem ſunt adhortati, inter quos duo celebrantur, Orpheus & Amphion, qui dulci teſtudinis ſono alter feras ad ſe traxiſſe, hoc eſt agreſtes homines demulſiſſe, & ad ciuilem cultum traduxiſſe, alter ſaxa mouiße, & Thebas ædificaße, ideſt duros, rudeſque mites mores docuiße, fertur, quod Poeta*[c] *hoc carmine ſignificauit.*

a Geneſ. 4.
b lib. 19. cap. 21.
c Horat. in poetica.

Syluestres homines ſacer interpreſque Deorum
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſque Leones,
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet.

Ceterum, quia, vt ait Pomponius,[d] *fruſtra iura populis dicerentur, niſi eſſent in ciuitatibus, qui ea cuſtodirent, & in officio ciues continerent, magiſtratus creari oportuit, qui præcipuam huius rei curam haberent. Porro hi pro locorum, & populorum conſuetudine varij fuerunt. Alibi enim reges*[e] *alibi à populo, vel Curia electi hoc munus obiuere. Romæ expulſis regibus, populus Cõſules, Prætores, alioſque ius dicentes creauit, quod Athenis, aliiſque in vrbibus liberis obſeruabatur. Plurimæ verò ciuitates à Romanis ſubactæ, eorum exemplum ſecutæ, quædam Romæ facta ſunt ſimulachra, quemadmodum enim ibi Sena-*

d l. 2. §. poſt originem, de orig. iur.
e d. l. 2. §. qd ad magiſtratus.

tus Vrbem regebat, ſic illæ ſuam Curiã habuere, quæ magiſtratus, curatoreſque publica munera adminiſtraturos conſtituebat. Nam penes Decuriones, qui patres populi vocantur, totum Reipublicæ pondus manebat; Princeps vero Rom. vniuerſum prouinciarum ſtatum, non ſingularum negocia ciuitatum curabat, cui ſatis fuit iuriſdictionem & imperium in populos exercuiſſe, ac tributa ab illis exegiſſe. Quæ autem ad ciuium politiam pertinent, eorum curialibus reliquit. Itaque creati ad hoc fuere Duumuiri, qui neceſſaria ciuibus procurarent, vt populo annona ſuppeteret, bona Reipub. recte adminiſtrarentur, balnea curarentur, publicæ ædes ſarcirentur, viæ, ac fora niteſcerent, tributa æqualiter perſoluerentur, ſine tumultu ſpectacula fierent, denique cuncta ab bonum publicum pertinentia recte gererentur; ceterum nonnullis ciuitatibus, quæ à Romana Rep. defecerant, in pœnam hæc iura ſunt adempta; Duæ ob Principis præſentiam ab hac cura ſubleuatæ; In regijs enim vrbibus, ideſt Romæ & Conſtantinopoli, ipſarum præfectis hæc onera ſunt demandata, qui inferiorum magiſtratum aut curatorum opera Reipub. neceſſaria expediebant. Et cum ibi Senatus, patricijque Principis reſiderent, nullis opus erat Decurionibus. Illæ autem Ciuitates, quæ Annibale Carthaginenſi in Italiã veniente à Rep. Rom. defecerant, vt Capua, Puteoli, Attela, Fundi, Formiæ, & aliæ, Curiæ honore multatæ, magiſtratibus municipalibus caruerunt; Sed vel à populo Rom. vel Prætore quoſdam præfectos acceperunt per multa ſecula.[a] Demum & ipſæ à Principibus in priſtinum ius reſtitutæ ſuas curias, & ius dicentes habuerunt; Quorum iura & auctoritatem à nemine (quod ſciam) explicatam breui opuſculo complecti volui; vt quemadmodum vtriuſque Rom. Imperij dignitates ſuperiore Cõmentario ſunt expoſitæ, ita hic Ciuitatum magiſtratus pro uirium mearum tenuitate elucidarentur, vt plenior notitia & integra, omnium res publicas gerentium cognitio haberetur. Hoc verò opus Sereniſſime Dux, ſplendidiſſimo tuo nomini pro mea erga ipſum obſeruantia conſecrare volui, vt duarum Opulentiſſimarum Galliæ Ciſalpinæ Ciuitatum Parmæ & Placentiæ, quas non ſine omnium admiratione tua Celſitudo ab adoleſcentia ſingulari auctoritate & gratia rexit, Curias & earum magiſtratus, cum antiquis conferre poſſit. & ſi quid illis deerit, ex vetuſtis, quæ hic ſe offerunt, tuo prudentiſſimo conſilio valeat ſupplere.

a Festus in uerbi. Præfecturæ.

Celſ. V.

Addictiſs. cliens

Guidus Pancirolus.

INDEX CAPITVM EORVM, QVAE CONTINENTVR IN LIBELLO

DE MAGISTRATIBVS Municipalibus.

DE Decurionibus. Cap.1
Qui creari Decuriones poſſent. cap.2
Quādo & quomodo Decuriones eligerētur. cap.3
De officio Decurionū. c.4
De modo tractandi negocia inter Decuriones. cap.5
De priuilegijs decurionum. cap.6
Quomodo deſinant eſſe decuriones. cap.7
De Duumuiris, & Alexandria Iuridico. cap.8
De Defenſoribus ciuitatum. cap.9
De ſuſceptoribus, Vindice, & breuibus quadrimeſtribus. cap.10
De Curatore Reipublicæ. cap.11
De Curatoribus annonæ. cap.12
De Epiſcopis. cap.13
De Curatore Kalendarij, & diuerſorum negociorum. cap.14
De Zygoſtrate. cap.15
De procuratoribus metallorum. cap.16
De Syndico. cap.17
De Irenarchis & Limenarchis. cap.18
De Aedilibus. cap.19
De Archeotis, & ædium cuſtodibus. c.20
De Tabularijs, Logographis, & Cenſualibus. cap.21
De Gymnaſiarchis. cap.22
De Xenoparochis & Camelarijs. cap.23
De Nyctoſtrategis. cap.24
De Agonothetis, & magiſtophoris. ca.25
De Legatis. cap.26.
De corporibus artificum. cap.27

DE MAGISTRATIBVS MVNICIPALIBVS.

DE DECVRIONIBVS. Cap. I.

ff. & Cod. de Decurionib.

IMPERII Romani, ac Palatij Principis Magiſtratibus officijſque explicitis, his Decuriones, & ciuitatũ Iuridicos atq; Curatores addere volui, qui & ſi à Principe nó crearẽtur, neque à Notitia dignitatum referãtur; vt tamen non tantum Prouinciarum, ſed & Vrbium adminiſtratio ĩtelligeretur, eos proprio libro ſum complexus. A Decurionibus verò, quibus totius ciuitatis onus & officia ĩcumbebant, exordiemur. Hi ſuæ patriæ velut Romæ Senatores publica negocia tractabant, dictiq; ſunt Decuriones, quod initio cum coloniæ in aliquem locum deducebantur, earum decima pars conſilij publici cauſa deſcribebatur.[a] Hanc ob cauſam ciuitatum patres vocantur;[b] & curiales à curia, in qua conſulunt:[c] vel poſſeſſores non ob id ſolum, quod inopes creari non poterant,[d] ſed etiam quia Reipublicæ prædia poſſidebant, quo nomine in iure ſæpe appellantur. Vlpianus,[e] Medicorum, inquit, conſtituendorum arbitrium non Præſidi commiſſum eſt, ſed ordini & poſſeſſoribus cuiuſq; ciuitatis. Ita quoque eos Valentinianus[f] interpretatur. Si conductor ait, non inueniatur, ad poſſeſſores antiquos, ideſt decuriones loca reuertantur. Caſſiodorus[g] Honoratos poſſeſſores curiales Tridentinæ ciuitatis, & Forouilienſes appellat. Quandoq; ſimpliciter honorati nuncupantur, de quibus forte Intelligit Arcadius,[h] cum ait, Honorati, qui litem habere noſcuntur, his horis, vel temporibus, quibus cauſarum merita panduntur, reſidẽdi non habeant facultatem: ita etiam appellat D. Ambroſius,[i] Honoratis ait, multa minabantur grauiſſima, niſi baſilicam traderent. Hæc ille Græci βουλευτὰς nominant, velut conſilium rebus publicis præſtantes & quia primi ciuitatum, & nobiliores curiales fiebant, ceteri plebeij dicebantur. Paulus.[k] Is, inquit, qui non ſit Decurio, duũuiratu vel alijs honoribus fungi nó poteſt, quia decurionum honoribus plebeij fungi prohibentur. Eorum cętus ordo dicitur,[l] & curia.[m] Vnde Accurſij, & aliorum error deprehenditur.[n] qui curiam pro aula Principis interpretãtur, exiſtimantque ſpuriũ curiæ oblatum legitimum effici, ſi Imperatori tradatur, aut etiam Præſidi, vt illis ſeruiat: ſic & Theodoſius A.[o] curiam, decuriones, & curiales ciuitatis pro iiſdem ponit. Hi in municipijs ad exemplũ Senatus Romani erant inſtituti. Iuſtinianus in nouellis,[p] Veteres, iquit, qui Rempubl. ordinarunt ad exemplũ Regiæ vrbis in qualibet ciuitate nobiles congregandos, Senatumque conſtituendum eſſe cenſuerunt, qui publica negocia tractaret, ac recte cũcta diſponeret. Quæ res ita excreuit, ad eumq; ſplendorem peruenit, vt magna virorum multitudine refertæ decurionũ familiæ inueniẽtur. Hacteous Nouella. Quare Decuriones municipiorũ Senatores vocantur.[q] & Caſſiodorus,[r] eos minorẽ Senatum, ac neruos viſceraque ciuitatum eſſe dicit:[s] In pluribus enim Romanum Senatum imitãtur, cuius exemplo decurionum filij patris originem ſequuntur,[t] ipſorumq; nomina, quemadmodum & Senatorum in tabula ſcribebantur, quæ album appellabatur:[u] Vnde ſicut illi Romæ, ita hi patres ciuitatum nuncupabantur;[x] Primi, autem, qui dignitate præcellebant, deinde alij, prout prius in decurionum numerum erãt relati, ſcribebantur.[y] & qui filios ſuſceperant, prole carentibus præferebantur.[z] Præterea quemadmodũ Romę Senatus Princeps legebatur, qui vt[a] Plutarchus ſcribit, auctoritate, & rerum geſtarum gloria præſtabat: ſic & qui vniuerſa ciuitatis munera expleuiſſet, primus curiæ creabatur. Denique ſicut Romæ prius duplex Senatorũ ordo fuit, Illuſtrium, qui dignitate præſtabant, & Clariſſimorum:[b] ita inter decuriones, qui honoribus functi fuerant, Summates dicti primi ordinis ſtatuebantur.[c] Hi etiam principales,[d] & Græcè protoſtaſiæ vocabantur,[e] quaſi ceteris præſtantes. Pro magnitudine verò ciuitatis, plures, aut pauciores erãt: aliquando ſeptem;[f] quandoque X. vnde decemprimatus,[g] Græcè δεκαπρωτοὶ dicuntur.[h] Nonnunquam viginti fiebant Icoſaproti nũcupati, unde honor icoſaprotiæ.[i] Alexandriæ quinque tantum erant Summates, quibus nullibi pauciores fuiſſe puto.[k] Sententiam uerò ſuam prius quiſq; decurio, prout honore præcedebat, rogatus dicebat.[l] Quemadmodum & in Senatu Romano obſeruabatur.[m]

a l. pupill°. 239. §. decuriones. ff. de verb. ſign.
b l. vnic. C. de ratiocin. oper. pub. & de patrib. ciuit.
c l. curiales. 21. & l. 39. l. fi. C. de decur.
d l. eos 12. in fi. ff. eod.
e in l. 1. ff. de decret. ab ord. faciend.
f i l. vt quiſquis. 6. C. de om. agr. deſer.
g 3. & 4. var.
h in l. 1. C. de off. ciui. iud.
i epiſtol. 33. ad Marcellinã ſororem.
K in l. honores 7. §. 2. eo. ti.
l l. 1. 3. & pen. ff. de decre. ab ord. faciẽd. l. generaliter. 3. §. ſpurios. eo. de decurio. l. 1. in princ. ff. de magiſt. conu.
m l. nemo 14. l. 17. l. 27. l. 33. cũ multis alijs ll. C. de decur.
n in §. vlt. Inſti. de nupt. & in l. ſi quis, 3. C. de natu. lib.
o ſ d. l. ſi quis 3.

p Nouell. 38. περὶ βουλευτῶν. Iamne vera.
q in l. oẽs 33. C. de decu.
r lib. 9. var.
ſ idem & Maiorani Nouella de decurion.
t l. exemplo 36. C. eo. l. Senatoris. 5. & l. ſeq. ff. de Senato.
u toto tit. ff. de albo ſcrib.
x l. vnic. C. de ratioc. op. pub. & patrib. ciuit.
y l. 1. & 2. ff. de alb. ſcrib.
z l. in albo. 9. C. de decur.
a in Africano.
b l. vlt. ff. de Senatorib.
c l. quinq;. 57. C. de decur. l. ſi quis 1 archiatri. 10. C. de profeſſor. & med.
d l. militaribus 42. C. de decu. et l. nec protoſtaſiæ. 5. C. de munerib. patrimo. & C. T. de protoſtatia.
f d. l. ſi quis in archiatri. C. de prof. & medic. l. 52. C. T. de hæret.
g l. 1. ff. de muner. & hono. l. 54. C. T. de hæret.
h l. 3. §. decaprotos. l. fin. §. mixta. ff. d. tit. d. l. nec protoſtaſię. 5. C. de mun. patrim. l. Septima. 10. ff. de pollici.
i d. l. fi. §. mixta. ff. de munerib. & honor.
K d. l. quinque 57. C. de decu.
l d. l. 1. ff de albo ſcribendo.
l. Spurij 6. in fi. ff. de decur.
m Aul. Gellius lib. 4. c. 10.
n l. in filijs 55. l. ſeq. & l. decurio. 31. C. eo. ti.
o l. 4. C. eo.

QVI CREARI DECVRIONES poſſent. Cap. II.

DECVRIONES aut naſcebantur, aut fiebant. Ex ipſis decurionibus geniti, patris conditionem ſequi, & inuiti curiales eſſe cogebantur.[n] Quod de his intelligendum eſt, qui vel adoptabantur,[o] vel ex legitimo

gitimo

gitimo matrimonio naſcebantur: Spurij enim ſicut nec in alijs, ità nec in hoc patris cõditioni obligabantur.[a] Non tamen ad Rempub. administrandam antè XXV. annũ accedere poterant, ut auctor eſt Vlpianus,[b] qui annum cęptum pro completo vult computari, & ſi quo ad alia publica munera obeũda uigeſim⁹ quintus annus completus eſſe debeat. Quod Vlpiani conſiliũ [c] ſecutus Michael Hoſpitalius nomine, Franciæ Cancellarius, anno 1563. Rothomagi; probauit Carolum IX. Gallorum Regem anno 14. ętatis ſuæ incipiente, puberem eſſe.

Ex Decurionibus nati etiamſi religionis ꝓtextu monaſticã uitam elegiſſent, ad publica munera ſubeunda retrahebantur,[d] quod de his Bart. & alij intelligunt, qui ſe monachos fingunt.

Fiebãt uerò decuriones, à curia Senatorib⁹ orbata in curiales allecti, quod munus ciuib⁹ etiam inuitis probabilem excuſationem non habentibus deferebatur.[e] Si uerò extranei, quod raro fiebat, decuriones declarati cõſenſiſſent, ſemel ſuſceptum munus deſerere nõ poterãt,[f] & eius loci ciuitatem conſequebantur. i. ciues fiebant. Diocletianus A.[g] Ciues, inquit, origine, manumiſſione, & allectione, uel adoptione fiũt. Allectionem, ubi quis in curiam legitur, uocat: quod Vlpianus in ordinem allegi dixit.[h] Lex tamen Pompeia ex aliena Ciuitate decurionem legi prohibebat, quam deſuetudine antiquatã Traianus reſtituit, ut [i] Plinius nepos eſt auctor. Aliqui uerò decuriones creari prohibebãtur, ut libertini, qui ad decurionatum aſpirare non poterant, & minus ſerui. Diocletianus,[k] Si libertus, inquit, uel i⁹ aureorum annulorum adeptus nõ eſt, uel natalibus ſuis non reſtitutus; præſes prouinciæ, non tantùm curiæ participare nõ permittat, ſed iuxta legis ſeueritatem congruenti pęna ulciſcatur. Sed nec minor annis 25. niſi ex cauſa decurio creabatur, uel creatus ſuffragium nõ ferebat.[l] Nec maior annis 55. inuitus curialis eligebatur.[m] Nec infames,[n] neque inopes;[o] meritis enim & facultatibus digniſſimi eligebantur.[p] Artifices uerò, & qui negociabantur, modo facultatibus abundarẽt, etſi expertes literarum decuriones creari poterant.[q]

Cenſus decurionum erat centum millium nũmum, quæ ſumma efficit circiter mille aureos illius temporis. Plinius.[r] Eſſe aũt, inquit, tibi centum milliũ cenſum ſatis indicat, quod apud nos decurio es; igitur ut te non decurione ſolum, uerùm etiam equite Romano perfruamur, offero tibi ad implẽdas equites facultates trecenta millia numũ. Cenſus enim equeſtris erat quadringentorum millium.

Decuriones nec militiam, nec prefecturã, tabellioniſuè officium exercere,[s] nõ uectigalia, nec prędia etiam ciuitatis cõducere, procuratoriſuè officio fungi poterãt.[t] Quę & Romę Hadrianus Senatoribus interdixerat.

a l. 1. ad fi. ff. ad municipalem l. nati. 29. C. eo. l. ex liber. 6. C. de ſuis, & legit. hæred.
b l. ad rempublicam. 8. ff. de munerib. & hono.
c in d. l. ad rempublicam. 8.
d l. quidam. 26. C. de decurionibus.
e l. 2. §. ult. ff. eo.
f l. 3. C. eo. tit.
g in l. ciues. 7. C. de incolis, & ubi quis domicilium hab. uid.
h in l. generaliter. 3. §. ſpurios. ff. eo.
i in ult. lib. epi. 80. & ſeq.
k in l. 1. C. ſi ſeruus, aut libert. ad decurion. aſpirauer.
l l. ſpurij. 6. §. 1. l. non tantũ. 11. ff. eo. d. l. ad rem publicam. 8. de muner. & hon.
m l. 2. §. fi. & d. l. non tantum. 11. ff. eo.
n d. l. ſpurij. 6. §. qui iudic.
o l. ad ſubeunda 45. & l. eos. 12. in fi. ff. eo.
p d. l. ad ſubeunda 45. & l. eos. 12. in fi. ff. eo.
q d. l. eos. 12. l. expertes. 6. C. e.
r in primo epiſtol. ad Romanum.
s l. omnes. 50. l. ſi quis decurio. 55. l. uniuerſos. 25. C. eo.
t l. 2. §. 1. ff. de administr. rer. ad ciuit. pert. l. curiales. 21. l. ſi quis procurationem. 34. C. h. t. d. l. ſpurij. 6. §. de cæteris. ff. eo.

Multi tñ ad hoc munus uocati ſe excuſabant, ut milites,[u] aut ueterani, nauicularij,[x] fabricenſes,[y] & alij, qui à curiæ fortuna, etiã curiales nati liberabãtur, de quibus infrà ſuo loco dicetur.

QVANDO ET QVOMODO DECVRIOnes eligebantur. Cap. III.

KALENDIS Martijs noui decuriones nominari cõſueuerant,[z] curia à duumuiris ſolemniter, ideſt, pro ciuitatis more, & per publicũ nuncium conuocata.[a] Nec enim placet quod de tuba & cãpana Accurſius tradit, quę eo tempore nondũ inuenta fuerat: & ſi hodie hũc morem uſu pleriſque in locis receptum obſeruari nõ inficior. Duas quoq; ſaltem partes curię adeſſe oportebat,[b] & Præſes prouincię nominationibus ſeu electionib⁹ adhibebatur.[c] Tũ Duumuiri, aut Cẽſores [d] pro more ciuitatis nominabant, quem decurionẽ creari uolebant, & ob id nominationes huiuſmodi electiones uocantur;[e] Hoc acto, ſuffragijs nominatum comprobari oportebat,[f] qui receptus intelligebatur, ſi maior curialiũ pars in eum conſenſiſſet.[g] Demùm à Præſide cõfirmabatur,[h] qui per nunciũ publicum nominato electionem factam ſignificabat,[i] ille uerò, ſi nominari ſe non potuiſſe prętẽdebat, ad Pręſidem appellabat, & nominator iniuſtè nominaſſe cõuictus in litis ſumptibus cõdemnabatur.[k] Nominati qui alios ſuffragijs ſuperaſsẽt, aut plures liberos habuiſſent, cæteris in dicendis ſententijs pręferebantur.[l] Papinianus, eorũ, inquit, potior cauſa habetur in ſententijs ferendis, qui pluribus eodem tempore ſuffragijs, iure decurionis decorati ſunt; ſed & qui plures liberos habet i ſuo collegio primus ſententiam rogatur, cęteroſq; honoris ordine pręcellit. Poſtremò in albo decurionũ nominati ſcribebant.[m] Herennius,[n] ſola, ait, albi ꝓſcriptione decurionem minimè factum reſpondi, qui ſecundum legem creatus non ſit, ita enim legendum, non ſalarij perceptione.

Tenebatur creatus decurio ꝓ introitu alijs curialibus honorariũ quoddã ſoluere. Plinius nepos ex Ponto & Bythinia, quib⁹ ipſe cũ Imperio ꝑerat, ita ad Traianũ ſcribit,[o] Decuriones qui ſupra legitimum numerum, Cæſaris indulgentia adiecti fuerãt, ſingula millia denariorũ, & qñq. bina millia curię ꝓ introitu intuliſſe; q ſumma ferè cc. xx. noſtros aureos efficit, poſteà ſubijcit ab Anicio Maximo Procõſ. eos, qui à Cenſorib⁹ legerent aliud alijs iuſſos fuiſſe inferre; Conſulit itaq; Traianũ, ãn in oĩbus ciuitatibus, qui decuriones legunt, certã quãtitatem ꝓ introitu dare debeant; ille locorũ ſeruãdã eſſe cõſuetudinem reſcribit. Nũmi à nouis curialibus pro curię ingreſſu ſoluti, & inter Decuriones diuiſi, ſportulæ appellabant.

u l. 1. C. de his, qui ſponte pub. mu. ſub. l. militares. 16. C. de re milit.
x l. pen. §. fin. ff. de iure immun.
y l. fabricenſes. 32. C. h. t.
z l. 28. C. T. eo
a l. 2. C. eo.
b l. 3. ff. de decret. ab ord. faciend. l. nominationum. 46. C. h. t.
c l. 1. §. ſed etſi præſes. ff. quando appel. ſit.
d Plini. epiſt. 78. ad Traianum. & epi. 80.
e l. 2. & d. l. nominationũ. 46. C. eo. l. 4. l. hi
g 7. l. cum 11. d. nominationes. 27. C. de appellationib.
f l. ſpurij. 6. §. fi. ff. eo.
g d. l. nominationum. 46. C. eo. l. quod maior. 19. ff. ad municip. l. 3. & ſeq. ff. quod cuiuſq; uniuerſ. nom.
h l. ſi quos. 59. C. h. t.
i d. l. 3. C. eo.
K d. l. 2.
l d. l. ſpurij. 6. §. ult. ff. eo.
m l. 1. & 2. ff. de albo ſcribendo.
n l. Herennius. 10. ff. h. t.
o Epiſt. 78.

Vlpianus.[a] Minores, inquit, vigintiquinque annis decuriones facti, ſportulas decurionum accipiunt, ideſt honnratium illud; quod inter curiales diſtribuitur, capiunt: ſed interim ſuffragium inter cęteros ferre nó poſſunt. Idem[b] ſi mulier ait, acceptam à marito pecuniam in ſportulas pro cognato ſuo ordini erogauerit, an donatio valeat, & ait valere. Aliquando etiam pecunia inter decuriones diuidenda, decurionibus legabatur. Marcianus.[c] Decurionibus, inquit, diuiſiones dari voluit, die natalis ſui. Diuiſiones appellat pecuniam inter curiales diuidendam.

a in d. l. Spurij. §. ſi. ff. eo.

b in l. 5. §. ſi mulier, quæ alias eſt lex, ſi mulier ff. de donat. inter uir. & uxor.

c in l. cum quidam. 23. ff. de annuis legat.

DE OFFICIO DECVRIONVM. Cap. IIII.

De adminiſtratione rerum ad ciuit. pertin.

TOTIVS ciuitatis cura ſibi commiſſa; decuriones in primis prædia publica ciuitatis adminiſtrabant, quorum redituum tertiá partem in mœnia vrbis, & balnea inſtauranda impendebant:[d] reliquos in alendos profeſſores, & alios vſus publicos erogabant. Medicos quoque, qui ægrotantes curarent, certo ipſis ſalario præſtituto conducebant, neque in hoc Præſes prouinciæ interueniebat, ſed curiales ipſi, quos morum probitate, & artis peritia ſpectatos cognouiſſent, eligebant, quibus ſuam ipſi, & liberorum vitam committebát:[e] Hi ſunt qui archiatri, ideſt principes medicorum vocantur.[f] Grammaticos etiam & Rhetores, ac Sophiſtas, ſeu Philoſophos, qui iuuẽtutẽ erudirent publico ſalario alebant,[g] quos etiam quandoque immunitate promiſſa inuitabant.[h] Quælibet enim ciuitas deſtinatam profeſſoribus liberalium artium pecuniam habebat, quam Iuſtinianus Imperator, cum ei ad plurium templorum ædificia pecunia non ſufficeret omnibus vrbibus ademit: vnde diſciplinis homines deſtituti rudes permanſerunt, vt in eo Zonaras ſcribit. Minores ciuitates non niſi quinque Medicos, & ternos docẽtes habebant. Maiores ſeptem tantum, qui curarent: & quattuor qui vtranque doctrinam docerent. Maximæ verò decem Medicos, & Rhetores, aut Grammaticos quinque tenebant.[i] His centena ſextertia Veſpaſianus conſtituit, vt in eo auctor eſt Tranquillus, quæ ſumma bis mille, & quingentos noſtros aureos efficit. Ciuitates Rhetoribus annonas 24. Grammaticis 12. & quandoque plus ſoluebant. & fiſcus, vbi ciuitates reditibus carebant, è ſuo docentes conducebat. Valẽs & Gratianus ad Antoniũ P.P. Galliarũ[k] Oratoribus, inquiunt, 24. annonarum, è fiſco emolumenta donentur; Grammaticis Latino vel Græco 12. annonarum deductior paulo numerus ex more præſtetur. Triberorũ clariſſimæ ciuitati vberius aliquid putauimus deferendum. Rhetori ut 30. item 20. Grammatico Latino & Græco 12. præbeantur annonæ. Erat autem annona impenſa ad uictũ unius hominis, quã Iuſtinianus cohortalibus, qui aliunde lucrabantur aureis quinq; taxat.[l] Conſtãtinus Eunomio, ut Auguſtoduni profiteretur, ſexcenta millia numum præſtiuit; efficit ea ſumma ſex millia aureorum, ſed uereor ne legendum ſit 60. millia, qui faciunt aureos DC. Hoc ſalariũ medico aut profeſſori decreto ordinis conſtituebatur.[m] Quicquid enim à curialibus fiebat, in ſcripta redigebatur, & ex tabella recitabatur, atque ob id decretũ uocatum fuit. Zeno[n] loquẽs de prædiorum curialium alienatione; Nõ ex tabella, inquit, decretum recitari decernimus. Alijs uerò quàm ſupradictis honorarium ex publico conſtitui nõ poterat.[o] & ſi decernebatur, decretum tamquam ambitioſum, aut in gratiam alicuius factum reſcindebatur,[p] aut irritum fiebat. Legum uerò profeſſores alibi, quã Romæ in Capitolio, aut Conſtantinopoli, & Beryti docere non poterant.[q] Curſus quoque publici, ſeu ueredariorum curã quandoque decuriones habuerunt,[r] ſed præcipue frumenti cauſa annonæ comparandi,[s] aquæductuũ, & circenſium ſolicitudinem gerebant, ſpectacula, publicæ uiæ, munitiones, areæ frumentariæ, calefactiones thermarum, annonæ diuiſio, ſyndici creatio, legationes, patrimoniorum deſcriptio ad decuriones pertinebant.[t] Vniuerſæ denique ciuitatis trãquillitati, ac commodis ſtudebant. Vectigalia decemprimarij exigebant;[u] & quod deerat de ſuo ſarcire compellebãtur, ob quæ onera ipſis ruri habitare non licebat.[x] pecuniã quoq; ciuitati, aut ad certamina, opus ue publicum relictam adminiſtrabant,[y] prædia Reipublicæ, aut opera publica per curatores locabant.[z] Ciuitatis tamen prædia ſine decreto alienare non poterant,[a] nec ad Principem Legatum ſine præſidis conſenſu mittere.[b] In eo præterea onerabantur, ut qui ſine prole decederent, quartam bonorum partem curiæ relinquerent:[c] Quare plerique patrimonia effundebant, rebuſq; ſuis abutendo, facultates diſſipare malebant, quam aliquid ordini relinquere: coniugijs etiam aliqui abſtinebant, ne liberos curiæ obnoxios relinquerent pauciſſimique Reipubl. curam ſuſcipiebant,[d] Propterea multis beneficijs ciues ad curiæ honorem ſunt inuitati, de quibus infrà dicetur.

d l. ne ſplendidiſſimæ, 11. C. de oper. publ.

e l. 1. ff. de decr. ab ord. faciend.

f l. archiatri. 9. C. de profeſ. & medic. l. archiatros. 8. C. de metatis.

g l. 2. l. magiſtros. 7. C. de profeſ. & medic. l. 4. in fin. ff. de decret. ab ord. faciend.

h l. nec intra. 5. & l. ſeq. C. de prof. & med.

i l. ſi duas. 6. §. 2. & ſeq. ff. de excuſ. tut. d. l. 1. de decre. ab ordine faciend.

k l. 11. C. T. de med. & profeſ.

l in l. 1. ad fin. C. de offic. l. P. Africæ.

m toto tit. ff. de decr. ab or. fac.

n in l. fin. C. de præd. decu. ſine decr. non alien.

o l. unic. C. de prætb. ſalar.

p l. 4. ff. de dec. ab ord. fac.

q in proœ. Digeſtorum, §. hæc autem tria. l. unica. C. de ſtud. liber. Vrb. Rom.

r l. publico. 14. C. de curſ. pub.

s l. 2. §. 2. & ſeq. l. 5. ff. de admin. rer. ad ciui. pert.

t l. 1. ff. de muner. & hon.

u l. 2. l. 3. §. decaprotos. l. fi. §. mixta. ff. de muner. & honor. l. nec protoſtaſiæ. 8. C. de mun. patrimon.

x l. uni. C. ſi curial. relicta ciui. rur. habit. mal.

y l. 1. & 2. §. penul. l. 4. & ult. §. pen. ff. de admin. rer. ad ciui. pert.

z d. l. 2. in princ. & §. antepen.

a l. 1. C. de præd. dec. ſine decre. non alie.

b l. ſi quis 16. C. eod.

c l. 1. & 2. C. quand. & quib. quarta pars.

d Nouel. 38.

DE MODO TRACTANDI negotia inter Decuriones. Cap. V.

DEcuriones negocia publica eo fere ordine tractabant, quo Romæ Senatores. In primis enim ſicut Senatus à Coſ. aut Prætore vocabatur, ita & Curia a Duumuiris:[e] Romæ per præconem cogebatur Senatus. Appianus.[f] Eos, inquit, alter Opimius nomine ut in trepidatione mos eſt, nõnullos cũ armis in Capitoliũ feſtinare iubet, Senatũq; per præconẽ cõuocari.

e l. 2. C. de decurion.

f in 1. de bello ciuili.

cari. Eadē ſolennitas in decurionib⁹ obſeruabatur, quā intelligerē arbitror Diocl.[a] ſcribentem, obſeruare oportebit magiſtratus, vt decurionibus ſolēniter in curiā cōuocatis nominationē ad certa munera faciāt; Hęc ille. Coacta verò curia, quiſq; prout dignior erat, altiore loco ſedebat:[b] Plinius iunior nō deniq; inqt, dignitas cuſtodiebatur. Duas autem partes ex tribus curiæ adeſſe oportebat [c] vt de aliqua re poſſet deliberari: Tum de eo quod agēdum erat, vnus ex Duumuiris proponebat, & vbi res difficilior occurrebat, nominatim curialiū ſententias, à digniori ſemper incipiēs inquirebat. Vlpianus,[d] In ſententijs quoq; dicendis, inquit, idem ordo ſeruandus eſt, quem in albo ſcribendo diximus.[e] In eo autem digniores præmittebantur, inter quos erat qui plures liberos habuiſſet,[f] is enim in collegio primus ſententiam rogabatur, cæteroſque honoris ordine præcellebat; quod tamē Syracuſis nō obſeruabatur: Cicero.[g] Mos eſt, ait, Syracuſanis, vt ſi qua de re ad Senatum referatur, dicat ſententiam qui velit, nominatim nemo rogatur, & tamen vt quiſque honore & ætate antecedit, is primus ſolet ſua ſponte dicere, idque à cæteris ei conceditur, ſi quando taceant oēs, tunc ſorte coguntur dicere. Hæc ille. Rogatis ſententijs ſuffragia dabantur:[h] non calculis, vt quidam putant, ſed viua voce, aut tabellis, ſicut Romę Senatores faciebant, vti cenſet Budæus,[i] Zeno.[k] Decernimus, inquit, cū prędiū vēdit, nō ex tabella decretū recitari, ſed curialiū, vel maioris partis curię relatione currēte, ſine vlla malignitate referētiū, ſed aliud erat ī alijs cōtractib. Sētētiā ſoli ſūmates dicebāt, ſicut ſoli illuſtres inter Romę Senatores,[l] quib⁹ dictis cæteri decuriones diſceſſionē faciebāt, & quiſq; ad eā partē ſe cōferebat, quā ſequebatur, & qđ maiori parti placuiſſet, in tabulas referebat:[m] & hoc decretū ordinis vocabat. Cicero[n] atq; adeo, ait, cū iā nō ſolū diſceſſio facta eſſet, ſed ēt pręſcriptū atq; in tabulas relatū. Hęc ille. Id aūt obſeruatū fuit, donec lege Tabellaria introductū eſt, ne amplius diſceſſio fieret, ſed ſcripto tacitè vota ferrētur; quod malo exēplo introductū Plinius[o] q̄rit. cū verò ſaltē duas ex trib. partes cōuenire oportere dixerimus, qđ præſentiū pars maior ſtatuiſſet, id obſeruabat.[p] Quēadmodū verò placita Senatus Romani his notis ſcribebantur S.C. ita & decurionum ſcita his literis D. D. vt ex pluribus marmoribus conſtat.

a in l. 2. C. eo.
b Plini. lib. 5. epiſto. 2.
c l. nominationum 46. C. eo. l. nulli, 3. & l. ſeq. ff. quod cuiuſq; vniuer. nomine.
d in l. 1. in fin. ff. de albo ſcriben.
e l. 2. §. reſtituens, ff. de decur.
f vt ſuprà dixi.
g in 6. actio. in Verrem.
h l. ſpurij 6. in fin. ff. eo.
i L. in poſterioribus annotationibus in Pandectas.
k in l. fin. C. de pręd. decur. ſine decret. non alie.
l l. ſi. in ſi. ff. de Senato.
m toto tit. de albo ſcriben.
n in 6. actio. in Verrem.
o lib. 3. epiſt. ad Meſſiū Maxim. & lib. 4. ad eūd.
p vt ſupra dictum eſt.

DE PRIVILEGIIS DECVRIOnum. Cap. VI.

CVm totius ciuitatis curā Decuriones ſubirēt, ac multis onerib. premerentur, ęquū fuit aliquib. eos priuilegijs frui; quorū pręcipuū erat, ne ipſi aut eorū filij à Pręſidib. prouinciarū, plebeorū tormētis ſubijcerētur, veluti eculeo, vngulis & fidiculis.[q] Publicā tñ pecuniā interuertētes, aut aliàs grauiter delinquētes plūbatarū ictib. verberabātur, id eſt plūbeis pilis in tergo feriebātur,[r] quas plūbatas Vegeti⁹[s] vocat: ob alia verò delicta his nō affligebātur. Gratianus[t] oēs inquit, ordo curialis à tormentis his, q̄ debita reis ſunt, & ab ictib. plūbatarum habeantur immunes. Hæc illę. Falſum ēt inſtrū fabricātes q̄ſtioni ſubijciebātur.[u] Alio præterea priuilegio decuriones gaudebāt, ut ad inopiā redacti ex publico alerētur; qđ potiſſimū fiebat, ſi pp munificentiā in Rēpublicā peractā pauperes facti fuiſſent:[x] cū quis magiſtratū inibat, uel togā uirilē accipiebat, uel nuptias celebrabat decuriones inuitare cōſueuerat, & ſingulos uel binos denarios cuiq; dare.[y] Aliqui ēt oībus ciuitatis muneribus functi; cum ad ſummum ordinis gradū perueniſſent, primi ordinis comitū dignitate honeſtabātur.[z] Pręterea ſpurius à patre curię oblatus, legitimus efficiebatur, uel ſi ſpuria decurioni in matrimonio fuiſſet collocata.[a] Proprijs ēt inſignib. à cæteris diſtinguebātur, ut ex marmore, qđ eſt Veronę in ędib. D. Georgij uallis Pollicellę depręhēdit. P. FALERIVS TROPHIMVS ORNAMENTIS DECVRIONALIBVS RESTITVTOR R. VER. I. Reipublicę Veronēſis. & in Tranſyluania ad ripā Maruſij Fluminis MINERVÆ AVG. VLP. OMIT. ORNATVS ORNAMEN. DECVR. Sed q̄nam hæc fuerint, non conſtat, limbo aut aliquo prętextę genere ij à cęteris forte ſecernebātur. certè veſtiū ornatu à plebeijs diſtinctos fuiſſe hęſitandum non eſt, quemadmodū Romę Senatores ab alijs lato clauo diſcernebātur. Bigis ī urbe uſi fuiſſe uñr, cū in quodā marmore Vrbini apud D. Frāciſcū legatur BIGA DECVRIONVM, quo priuilegio oēs honorati potiebātur.[b] Verùm de hoc nihil certi ſtatui poteſt, cōſtat ob lętitiā publicā ueluti nūciatā uictoriā, uel natalē Principis, eos coronatos inceſſiſſe. Tertullian⁹[c] coronāt, inquit, & publicos ordines laureis publicæ cauſę. Magiſtrat⁹ verò inſuper aureis, vt Athenis & Romę. Hęc ille. Clari Decuriones appellabātur, vt Iuuen. Saty. 3. Clari velamē honoris, ſufficiūt tunicæ ſūmis ædilib. albę. Sine ſpeciali Principis iuſſu decuriones nec Romam, aut Conſtantinopolim, vel in aliam prouinciam litis cauſa uocari poterant.[d] nec eorum prædia ſine decreto alienari.[e] Erant & penes aliquos populos collegia quædam ſynedria appellata, in quibus cauſę decidebantur, nec extra illa determinari poterant. Scęuola.[f] Municipij, inquit, lege ita cautum erat, ſi quis extra ſynedrium iudicauerit, ordine ſeu ſynedrio moueatur, & luat ad hæc drachmas mille. Huiuſmodi collegium in ſingulis ciuitatibus habebant Iudæi vt Theodoſius ſignificat.[g] Iudæorum autem primates, qui in vtriuſque Palæſtinæ ſynedrijs dominātur, vel in alijs prouincijs degūt, periculo ſuo annouerſarium canonem de ſynagogis omnibus, Palatinis cōpellentibus

q l. Diuo 11. l.
r decuriones 16. C. de quæſtion. l. 2. §. in filijs & l. ſi. ff. hoc tit.
s l. quilibet. 40. C. eo.
s lib. de re mili. 1. c. 17.
t in l. 80. C. T. de decurio.
u l. ſi quis decurio. 2. C. de falſis, quæ uidetur pars l. vniuerſos 15. C. eo.
x l. decurionib. 8. ff. eo.
y Pli. ad Traia. epiſto. 82.
z l. Alexādrinis 56. C. eo.
a l. ſi quis 3. C. de natural. liber. § ſi. inſt. de nup.
b tit. cod. de honorator. uehic.
c lib. de corona milit.
d l. 1. & vlti. C. de præd. decur. ſine decr. non ali.
e Nouelli. 135.
f in l. fin. ff. de decret. ab ord. facien.
g in l. Iudæorū 17. C. de iudæis.

pellentibus exigant ad eam formam, quam patriarchæ quundam coronatij auri uomine poſtulabant. Hactenus Theoduſius. Vude hi videntur decuriones fuiſſe, qui ſimul ſine Duũuiris iudicabant, & res publicas decernebant. Neq; enim ſub tractatu ordinis decurionum, de ſynedrijs actum eſſet, niſi decuriones fuiſſent. Hi autem apud Hebræos à Deo per Moyſem 70. inſtituti eſſe videntur,[a] qui de lege, ac ſummis rebus ſtatuerent, quibus additi ſunt alij duu, & facti ſunt 72. & in vtraque Palæſtina, eos decurionum locum tenuiſſe puto, in aliorum populorum ciuitatibus erat ſimplex collegium.

a Numeri. 11.

QVOMODO DESINANT ESſe Decuriones. Cap. VII.

DESINEBANT autem eſſe decuriones pęna, nimirũ ſi deportabantur, vel relegabãtur. Vlpianus.[b] Qui ad tẽpus, inquit, relegarus eſt, ſi decurio ſit, deſinet eſſe decurio. contra noua ſuperueniens dignitas à nexu curiæ liberabat, veluti ſi patritius vel ordinarius Conſul, non autem honorarius facta fuiſſet.[c] Honorarius autem dicitur, qui nudam Cuuſulis dignitatem non adminiſtrationem cõſequitur, Iuſtinianus.[d] Nouimus, ait, olim quandam præfecturę ſpeciem fuiſſe, quam honorariam vocant: & à codicillis à Principe obtentis prouenit, ita autem appellabant, quia nihil aliud quàm nudum honorem tribuebat: hæc ergo à curiali fortuna decuriones non liberabat, niſi re vera eam dignitatem adminiſtrarent. Hæc ille. Hæ honorariæ dignitates primũ à C. Cęſare inuentæ, poſteà ab Auguſto & alijs Principibꝰ ſunt ampliatæ. Magiſtri ẽt militum, ſeu exercitus, Imperatores, Præfecti prætorio, Patroni fiſci, & Principes agentium in rebus facti, à curiæ nexu eximebantur. Iĩẽ proximi ſcriniorum, id eſt qui primum poſt magiſtros in quattuor ſcrinijs locũ tenebãt;[e] quod à Iuſtiniano eſt introductum.

b in l. 2. in princip. ff. eo.

c Lult. C. eo.

d Nouell. 70. [illegible]

e ut in d. Nouell. 70.

DE DVVMVIRIS, ET ALEXANdria Iuridico. Cap. VIII.

SINGVLÆ ciuitates ſuos magiſtratus aliquã iuriſdictionem exerceutes habebant, & ex hoc potiſſimum vrbes à caſtris & vicis iuridicis carẽtib. diſcernebantur: prætereà baſilicam & forum habebãt, quibus caſtra carebant, ita enim Modeſtinus[f] à minoribus ciuitatibus metropoles diſtinguit. Pauſanias[g] addit theatrum, gymnaſium, ſeu ſtadium, & balneũ. Procopius[h] porticum ſeu baſilicam. Erãt autem hi magiſtratus, alicubi vnus, alibi duo, Duumuiri dicti: quandoque quinque viri vocati, varijſque nominibus appellabantur. Athenis ἄρχοντες[i] qui mortuo Codro Rege 9. ſunt creati D. Auguſt. de ciuitate Dei. lib. 18. capit. 20. Neapoli Demarchi id eſt populi principes, in Latiu Dictatures, aut Ædiles vocabant.[k] Spartianus: In Hetruria, ĩquit, præturam egit, per Latina oppida dictator, & ędilis, & duumuir fuit. apud Neapolim Demarchus, in patria ſua quinquẽnalis. Hæc ille. Erant & quatuor viri,[l] ſed vt plurimum duumuiri creabãtur. Summus decurionum & ciuitatis hic erat Magiſtratus, niſi alia altcuiꝰ loci fuiſſet conſuetudo. Vlpianus,[m] Scribãtur ait, decuriones eo ordine, quo quiſque eorum maximo honore in municipio functus eſt, vt puta, qui duumuiratum geſſerũt, ſi hic honor præcellat: Hæc ille. Nec alij quàm decuriones duũuiri creari poterãt. Paulus.[n] Is, inquit, qui non ſit decurio duũuiratu, vel alijs honoribus fungi non poteſt: quia decurionum honoribꝰ plebeij fungi prohibentur. Vlpianus.[o] Si filiuſfamilias, ait, duumuir, rem pupilli ſaluá fore caueri non curauit, de peculio pater tenetur, nec quicquam refert voluntate patris decurio factus ſit. Nec ex omnibus decurionibus, ſed ex potioribus tantum eligebantur. Paulus,[p] Honores, inquit, & munera, nõ ordinationi, ſed potioribus quibuſcunque iniũgẽda ſunt, Ordinationem vocat inferiores, ſicut in ordinem redigi dicuntur, qui deprimuntur. Cum igitur ex decurionibus duumuiri eligerentur, Alexandrini ſub Regibus viuere ſoliti, Decurionibus carebant, nec duumuiros creabant: ſed ius dicentem à Cęſare accipiebant, qui Iuridicus Alexandriæ vocabatur,[q] & erat pro aliarum ciuitatum duumuiris; nam ſæpè comparantur: & ideò vtriſque, certis caſibus, tutores dandi facultas pariter tribuitur.[r] In hoc tamen differebant, quod de omnibus cauſis ciuilibus etiam maximus Iuridicus cognoſcebat, Duumuiri minimas tantum iudicabant. Strabo[s] enim ſcribit, qui Alexandriam mittitur, pręfectus Auguſtalis Regis ordinem gerit, ſub eo eſt δικαιοδότης id eſt Iuridicus, qui maximã in iudicijs poteſtatem habet. Nam velut is, q à Cæſare creabatur de omnibus ciuilibus cognoſcebat quod Duumuiris non tribuebatur, qui ab ordine fiebant: hactenus Strabo. Seuerus vero Imperator Alexandrinis decuriones conſtituit. Spartianus.[t] Deinde, inquit, Alexandrinis Ius buleutarum id eſt curialium dedit, qui ſine publico conſilio, ita vt ſub Regibus anteà viuebant uno iudice contenti, quẽ Cæſar dediſſet; Iuridicum intelligit, quem vnum ad differẽtiam Duumuirorum vocat. Curia itaque Alexãdrinis conceſſa, quinq; Summates habere cepit. qui cunctis ciuitatis honoribus functi, cęteros dignitate pręcellebãt.[u] Quædam quoq; ciuitates in Italia, quę veniente in Italiam Annibale à Romanis defecerant, iure curiæ priuatæ, duumuiros creare non poterant: ſed aliquæ à populo Rom. quotannis

C. de magiſtratibus munic. ff. de magiſtratibus conueniendis.

f in l. ſi duas. 6. §. decet autem. ff. de excuſ. tut.

g lib. 10.

h lib. 2. de ædif. Iuſtin.

i l. pars literarũ 45. ff. de iudic.

K in Hadriano.

l l. unic. C. de ſolut. & liber. debit. ciuitatis.

m in l. 1. ff. de albo ſcriben.

n in l. honores. 7 §. is qui. ff. de decret.

o l. 3. in fin. ff. de peculio. & in l. 1. §. ul. ff. de magiſtrati. conueniend.

p in d. l. honores. 7. ff. eo.

q tit. C. de offic. Iuridici Alex.

r l. ſancimus in curationib. 30. C. de epiſcopali audiẽt. §. nos autem, Inſtit. de Attil. tuto.

s libr. 17. Geograph.

t in Seuero.

u l. quinq; Summates. 57. C. de d. & l. 56. C. e.

Præfectos

Præfectos ſuffragijs creatos accipiebant, quæ erant X. Capua, Cumæ, Caſilinũ, Vulturnũ, Liternum, Puteoli, Axerræ, Sueſſala, Atela, Calena. Aliæ à Prætore vrbano, vt Fundi, Formiæ, Cære, & alia relata à Feſto.[a] Sed vt ad Duumuiros reuertamur, hi ſũt qui in Iure magiſtratus municipales vocãtur.[b] In quo grauiter errauit Accurſius, magiſtratus municipales caſtrorũ, aut villarũ, vt appellat, præfectos eſſe exiſtimans;[c] ita magiſtratuũ municipaliũ tractatũ interpretatus, ſed hallucinatur. nullus.n. olim in pagis magiſtratus reperiebatur: cũ ſolę ciuitates forũ haberent, vt ex Pauſania, & alijs ſupra retuli. & Conſtantinus in ciuitatibus tãtũ duumuirilitatẽ fuiſſe ſcribit.[d] Hi ẽt ſimpliciter magiſtratus appellantur,[e] vt Theophilus tradit,[f] ita ẽt D. Lucas[g] magiſtratus Philippenſiũ nominat, quandoque ἄρχοντες[h] dicuntur. Solum Arpinũ pro duumuiris habuit ædilem. Cicero[i] ædilem filium meum fieri volui: Is enim magiſtratus in noſtro municipio, nec alius vllus creari ſolet. Lanuuium dictatores habebat.[k] Spartianus,[l] per Latina oppida, dictator, ædilis, & duumuir fuit. Capua, & Conſtantinopolis prætorem, quem populi prętorem Iuſtinianus appellat. Pro uſu enim locorum, diuerſa nomina, & officia naſciſcebantur: omnes tamen communi vocabulo magiſtratus appellabantur; quod nomẽ ijs etiam qui imperium habent tribuebatur.[m]

Eadem forma in eligendis duumuiris, quę in creandis decurionibus obſeruabatur; hoc excepto, ꝙ duumuiri tribus ante, aut pluribus menſibus, quã magiſtratũ inirent, nominabantur: vt ſi forte iuſtã recuſandi honoris cauſam habuiſſent, alij eorũ loco cõgruo tẽpore ſubſtitui poſſent.[n] Kalendis verò Martijs magiſtratũ nominabant, inquit Conſtantius,[o] vt ſplendidinẽ bonorũ, munerumq; principia, primo tẽpore curentur. Tenebanturque electi fideiubere ſe rempub. recte, & ex bona fide adminiſtraturos,[p] & inuiti magiſtratũ ſubire cogebantur.[q] Vnde Arcadius Chareſius,[r] iudicandi, inquit, munus perſonale eſt, ad quod vel nolens cõpellitur. Et ſi ad magiſtratum vocatus fugiſſet, amiſſione bonorũ plectebatur. pręſẽs uerò biẽnio officio fungi cõpellebat.[s]

Duumuiri à numero duorũ dicti, exemplo duorum Rom. Coſſ. creabantur, quos olim intra propriæ ciuitatis territorium, lictores, non cũ faſcibus, vt Coſſ. ſed virgis aut bacillis præibant. Cicero,[t] Nam primum ait, cum ceteris in colonijs duumuiri appellentur, hi ſe prętores appellari volebant. & infra, anteibant lictores non cum bacillis: ſed vt hic, prætoribus anteeunt cum faſcibus duobus: Hæc Cicero. D. quoque Lucas,[u] magiſtratus Philippenſium prætores nuncupatos lictores cum faſcibus habuiſſe ſcribit. Poſtea omnes faſcibus uti cęperunt. Theodoſius,[x] Duumuirum, inquit, impune nõ licet extollere poteſtatem faſcium extra metas territorij propriæ ciuitatis. Duumuirum autem dicit in ſingulari, non Duumuiros, quia & ſi duo erãt, vnum tamen magiſtratum adminiſtrabant, ſeu vnius iudicis vicem ſuſtinebant:[y] aut quia ſicut Coſſ. ſinguli alternis diebus 12. faſcibus vtebãtur, ita duumuiri alternatim duos faſces præmittebant. Prętexta quoque, ideſt, limbo purpureo circundata toga induebantur. Liuius,[z] Purpura, ait, viri vtimur prætextati in magiſtratibus, in ſacerdotijs, liberi noſtri prætextis purpura togis vtuntur. Magiſtratus in colonijs municipijſque togæ prætextæ habendæ ius eſt: nec id vt viui ſecum habebant id inſigne, ſed etiam, vt cum eo crementur mortui. Hæc ille. Tunicam uerò albã geſtabant Iuuenal. Saty. 3. Clari uelamẽ honoris, ſufficiunt Tunicę ſummis ædilibus albę. Creati Duumuiri olim populo munus gladiatorũ edebãt, ideſt aliquot paria gladiatorũ ad certamẽ cõmittebant, vt ex infraſcripto Apuleij loco, & marmoribus cõſtat. Plinius ad Traianũ[a] ſcribens auctor eſt, cum inibant magiſtratũ ſolitos fuiſſe ſingulos, aut binos decurionibus denarios elargiri, qui ineunt, inquit, magiſtratum, ſolent totam bulen, atque ẽt ex plebe non exiguum numerum vocare, binoſque denarios vel ſingulos dare. Hęc ille. Olim Duumuiri ob dignitatis ſplendorẽ cum uili abiectaque muliere matrimoniũ contrahere non poterant;[b] quod hodie eſt abrogatum,[c] vſque ad certam verò ſummam iudicabant,[d] nec ea, quæ magis imperij ſunt, quam iuriſdictionis, exercere poterant,[e] veluti in integrum reſtituere, aut bona rei ſeruandæ cauſa iubere poſſideri, aut dotis ſeruandæ cauſa, vel legatorum ſeruandorum[f] conuenire tamen inter litigantes poterat, vt de re maiori apud magiſtratus municipales agi poſſet.[g] conſtat etiam[h] eos conficiendorum actorum poteſtatem habuiſſe: acta autẽ nihil aliud ſunt, quam quę apud Iudicem, vel cauſa litium, vel probandi ſcribuntur,[i] quæ olim aſtantibus tribus curialibus fiebant,[k] quod Iuſtinianus ſuo Codici inſeri noluit,[l] Pignora etiam capi ob rei iudicatæ executionẽ Duumuiri iubebant.[m] Hoc autem iudicandi munere quandoq; quinquennio fungebãtur, qui quinquennales in marmoribus vocãtur, ĩ quibus ſæpiſſime legitur, II. VIR. I. D. id eſt, Duumuir iuri dicẽdo, vt Tergeſti, L. VARIO PAPIRIO PAPIRIANO IIVIR. I. D. Q. Q. PRÆF. ET TERGESTE FLAM. HADR. PONT. AVGVR. COLLEGIVM FABRVM PATRONO MERENTI. L. Papirius Duumuir quinquennalis, ideſt, integro quinquennio iudicaſſe, & Flamen ſeu ſacerdos Hadriani fuiſſe ſignificatur. Idem Corinthi obſeruatum fuiſſe Apuleius[n] tradit. Thyaſus, inquit, oriundus patria Corintho gradatim per mẽſis honoribus quinquẽnali magiſtratu fuerat deſtinatus, & vt ſplendori capeſcendorum reſponderet faſcium, munus gladiatorum triduanis

a in verb. præfecturæ.
b l. fi. C. de ind. l. in honorarijs, 55. in fi. ff. de oblig. & action. l. magiſtratus. 25 & l. ſeq. ff. ad municip.
c in rubr. C. de magiſt. munic.
d l. 1. C. de nat. lib.
e l. 1. & 2. C. de magiſtr. munic. l. ſi duas. 6. alias incipit, Athletę. §. remittũtur. l. ſpadonẽ. 15. §. ſi ciuitatis. ff. de excuſ. tut.
f in §. ſed hoc iure, & §. fi. Inſt. de Attiliano tut.
g 16. Act. Apoſtolor.
h d. l. pars literarum. 48. ff. de iudic.
i 13. epiſt.
k Cic. pro Milone.
l in Hadriano.
m l. eũ qui. 13. ff. de iur. om. iu.
n l. 1. C. de magiſt. mun. l. 28. C. T. de decur.
o d. l. 28. C. T. de decur.
p l. fi. ff. ad mu.
q l. ſi ad magiſtratũ. 18. C. h. t.
r in l. fin. §. iudicandi. ff. de muner. & hon.
s d. l. ſi ad magiſtratũ. 18. C. e.
t in Rullum.
u 16. Act. Ap.
x l. duumuirũ. 13. C. e.

y l. magiſtratus 25. ff. ad mun.
z lib. 4. deca. 4.
a epiſt. 82.
b l. 1. C. de natur. lib.
c in auth. quib. mod. natu. effi. ſui, ſeu Nouell. 89. in fin.
d l. 4. §. ſi forte. ff. de dam. infec. l. 28. ad mun.
e l. ea quæ. 26. ff. ad munic.
f d. l. 26.
g l. inter 28. ff. d. t.
h in l. 2. C. de magiſtr. mun. l. curent. ff. de teſtib. l. iubemus. C. de defen. ciu. l. 1. C. de off. iur. Alex.
i glo. in l. acta. 45. ff. de re iud.
k l. 151. C. Th. de decur.
l l. 3. C. de magiſtr. mun.
m l. quẽadmodum 29. §. pen. ff. ad l. Aquil.

duanis ſpectaculis pollicitus, latius munificẽtiam ſuam protendebat. Hęc ille. alibi legitur PRÆ. I. D. id eſt, Præfectus iuri dicendo. In quibuſdam verò municipijs IIII. viri iudicabant, ad quos quandoq; Alexander Imp. reſcripſit. [a] Et in vetuſto ſaxo Bergomi legit.

a in l. vnic. C. de ſolu. & lib. debi. ciuit.

C. CORNELIO C. F. VOT. MVNICIANO PRÆF. COH. PRIM. DAMASC. TRIB. MIL. LEG. III. AVG. PRÆF. FAB. CVRATORI REIP. OTESIMORVM IIII. VIR. I. D. PONTIFICI FLAMINI IN DIVI CLAVDII BERGOMI PATRONO PLEBS VRBANA.

Seruos etiam Duumuiri modicè tamen caſtigabant. Fugitiuos verò comprehenſos ad officia Præſidũ tranſmittebãt [b] liberos verò puniẽdi nullũ ius habebant vt aliqui volunt. ſed Accurſius [c] aliud cẽſuit, virgis enim delinquẽtes cedere, & in vincula duci iubere poterãt à ná D. Lucas [d] à magiſtratib. Philippenſiũ Di Paulũ & Silam virgis cęſos, & in vincula ductos ſcribit, & mane dimiſſos. Itaq; carceribꝰ mancipandi, & innocentes dimittendi facultatem habebant. Vlpianus, [e] ſi fugitiuum, inquit, meũ quis quaſi ſuum à Duumuiro, vel ab alijs, qui poteſtatem habent de carcere vel cuſtodia dimittendi acceperit, an is furti teneatur, [f] & placet, ſi fideiuſſores dederit, in eos dño actionem dandã. In actis quoq; martyrum legitur magiſtratus municipales Chriſtianos in vincula cõieciſſe, [g] Lyſias, inquiũt, ſedens pro tribunali, dixit. Adducãtur examini meo Chriſtiani, qui huius vrbis magiſtratibus traditi ſunt ab officio. Eulalius Commentarienſis dixit, iuxta præceptum tuũ domine, quos huius vrbis magiſtratus comprehendere potuit, chriſtianos offert tres pueros fratres, & duas fęminas: hactenus acta. Præterea tutores Duũuiri dare poterãt, ſi pupilli facultates quingẽtos ſolidos non excedebant. [h] ditiorib. verò pupillis tutorib. à Pręſidib. datis, ſatiſdationes ſuo periculo exigebant. [i] ſi enim minus idonei fideiuſſores fuiſſent, de ſuo damnũ pupillis reſarciebant. [k] In quibuſdam ẽt ciuitatibus vindicta manumittebant, vt manumiſſos ciues Romanos facerent; Nam alio modo manumiſſi latini liberti fiebant. [l] pro ciuitate pręterea Duumuiri contrahebant. Paulus. [m] In duumuiros, inquit, & rẽpublicam etiam poſt annum actio datur ex cõtractu magiſtratuum municipalium. Iidem pecuniam ciuitati relictam exigebãt, [n] quod ſi neglexiſſent de ſuo reſarcire tenebantur. Cum itaq; omnib. ciuitatis negocijs impliciti reperirentur, ſi alicui minori tutores, aut curatores dati fuiſſent excuſabantur. [o] Dum verò magiſtratu fungebantur, nec contrà alios agere, nec ipſi ab alijs conueniri poterant, vt Gręcè Hadrianus reſcripſit, [p] qui non de ſolis Athenienſiũ magiſtratibꝰ loquitur, vt Alciatus [q] credidit, nec de prætoribus, aut pręſidibus, vt alij opinantur, ſed de oĩbus magiſtratib. municipalibus, qui à Græcis ἄρχοντες vocabantur. Duumuiri & ſi alicubi quinquennales fiebant, plurimum tamen vno tantum anno magiſtratum exercebant, ſicut & alij qui munera publica obibant, vt ſuſceptores. [r] Quod ẽt ſignificat præfatum Hadriani reſcriptũ, [s] ἄρχοντας, inquit, quo anno cum imperio ſunt, neq; propriam, neq; eorum quorum tutelam vel curam gerunt, cauſam in iudicio, vel agendo, uel defendendo, ſuſtinẽto. Duumuiris infimos ciuitatum iudices comparare poſſumus, etiamſi non eandem pleriſque in locis auctoritatem habeant.

b l. 4. ff. de ſeru. fugit.

c l. magiſtratibꝰ 12. ff. de iuriſd. omn. iud. l. ſi priuatus. 17. §. 1. ff. qui & à quibus man. l. ſtẽ apud Labeonẽ. 15. §. adijcitur, & l. ſed ſi vnius 17. §. 2. ff. de iniur. Nouella 15. ca. 6. l. 17. ff. ad l. Aquil.

d in d. c. 16. actu. apoſto.

e l d. l. magiſtratib. & alijs ſupra citatis.

f in l. ſi quis vxore 52. §. ſi fugitiuum, ff. de fur.

g apud Surium 23. Augu.

h §. pen. Inſti. de Attil. tut. l. 3. ff. de tuto. & cura. dat. ab his, l. ſancimus in curationibus 30. C. de epiſ. audiend.

i §. vlt. de ſatiſd. tutor.

K ff. & C. de magiſtr. cõuenien.

l l. vlt. C. de manumiſ. vind.

m in l. in honorarijs, 35. in fi. ff. de obligat. & actionib.

n l. vl. §. 2. ff. ad municipal. l. fin. C. vt in poſſeſ. legator.

o l. ſi duas. 6. aliàs ſcipit. athletæ. §. remittuntur. ff. de excuſ. tuto.

p in l. pars literarum. 48. ff. de iudic.

q in quarto diſpunct. lib. c. 6.

r l. eminentem. 4. C. de ſuſcept. p. poſ. & arca.

s in d. l. 48. ff. de iudic.

DE DEFENSORIBVS CIVITATUM. Cap. IX.

PRIMVS poſt Duumuiros in urbe erat defenſor ciuitatis, à Iuſtiniano [t] & Theophilo [u] Græcè ἔκδικος appellatus. Hermogenianus [x] ſyndicum interpretatur. Defenſio ciuitatis, inquit, id eſt ut ſyndicus fiat, munus eſt perſonale. Ita etiam nominat Arcadius, [y] defenſores, ait quos Græci ſyndicos appellant pro repub. agebant & conueniebant. Oecumenius [z] in Aſia agoræos dictos fuiſſe ſcribit. Hi quãdam antiquorum Tribunorum plebis imaginem referebant, quemadmodum & Duumuiri, Cõſulũ. Ex decurionibus enim creari non poterant. Valentinianus. [a] Defenſores, inquit ciuitatum non ex decurionum ſeu cohortalium corpore, ſed alijs idoneis perſonis huic officio deputentur. Ob idque defenſor plebis quandoque nominatur: [b] Nam in primis plebem ipſam, ac totam etiam ciuitatem ab iniurijs, & oneribus defendere tenebatur, prout eius nomen indicabat, [c] Sed videndum eſt qui eligerentur defenſores, à quibus, quam auctoritatem haberent, demum quãto tempore in hoc officio permanerent. Ex nobilioribus & ditioribus vrbis ciuibus à decurionibus vnus poſt alium defenſores eligebãtur ita vt ſinguli in orbem ſua vice officio fungerentur. Quod etſi olim obſeruatum fuit, cum poſtea infimi creari cœpiſſent, renouauit Iuſtinianus, [d] vt rurſus grauiores ciues crearentur.

C. de defenſoribus ciuitatum.

t in Nouell. 15.

u d. §. ſed hoc iure §. Inſtit. de Atil. tut.

x in l. 1. §. 1. ff. de mun. & honor.

y in l. fi. §. defenſores. ff. d. t.

y in l. 2. C. de defenſor. ciuit.

z in 10. act. apoſtol.

a in l. vnic. C. de offic. iurid. Alexand.

b l. 4. C. eod. tit. & in Auth. eod. in princ.

c d. l. 2. & §. vlt. Auth. eo.

d Nouella 15.

Ad eligendos defenſores ciuitatis Antiſtes clerici, curiales, alijque nobiliores conueniebãt, & eorum iudicio orthodoxus nominatus defenſor à Præfecto pretorio comprobabatur. Theodoſius A. [e] Defenſores, ait, ita præcipimus ordinari, vt ſacris orthodoxæ religionis imbuti myſterijs, reuerendiſſimorum Epiſcoporum, necnon clericorum & honoratorum, ac poſſeſſorum & curialium decreto conſtituantur: de quorum ordinatione referendum eſt ad illuſtriſſimam prætorianam poteſtatẽ, vt litteris eiuſdem magnificæ ſedis eorum ſolidetur auctoritas. Honoratos autem nominat

e l. defenſores ita præcipimus. 8. C. e. & in §. inferi. Auth. e.

viros,

uiros, qui honorem aliquem conſecuti fuerãt. Poſſeſſores, ditiores ciues. Electus defenſor ciuitatis primum iurabat ſe omnia ſecũdum iura acturum; ª deinde à Præfecto prætorio confirmabatur, cui pro codicillis confirmationis, ciuitas, ſi ex maioribus erat, quatuor ſolidos ſoluebat: ſi ex minoribus tres, Ipſe verò nihil pendebat: quia nullam mercedem officij accipiebat, niſi aliquid ei ciuitas donare conſueuiſſet. ᵇ

a §. iuſiurandũ. Auth. ead.

b §. quia verò. in auth. ead.

Pecuniarias cauſas in primis inter ruſticos iudicabat. Valẽtinianus; ᶜ vtili ratione, inquit, proſpectum eſt vt innocens & quieta ruſticitas peculiaris patrocinij, id eſt, defenſoris locorum beneficio perfruatur, & apud eum in pecuniarijs cauſis litigandi habeat facultatẽ ſed & pauperum aliarumque vilium perſonarum in ciuitate lites dirimebat, vt D. Io. Chryſoſtomus, ᵈ & Oecumenius teſtantur, εἰδὼς, inquit, ἦν δικαστῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ συστημάτων, οἱ ἀγοραῖοι οἳ τοῖς ἐδίκαζον τοῖς πένησι, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, διὸ καὶ ἀγοραῖοι ἐκαλοῦντο. ὥσπερ εἰσὶν ἔκδικοι κατά πόλεις τινάς, οἳ δὲ ἀνδράσι τοῖς τῶν πλουσίων, ἃ τῶν ἐγκλημάτων δίκας ὑπέχουσιν, hoc eſt. Agoræi ſunt genus uilium iudicum in Aſia qui pauperes, & viles iudicabant, quemadmodum ſunt defenſores in quibuſdam ciuitatibus: Proconſules autem diuitum, & criminales cauſas audiunt. Hæc illi. Aliorum etiam ciuium cauſam olim uſq; ad quinquaginta aureos cognoſcebant: ᵉ Nec pro hac ſumma licebat adire Præſidem prouincię, ſed prius apud defenſorem agendum erat, & ab eo ad Præſidem appellandum. ᶠ Leuiora etiam crimina audire, & punire, ſed grauius delinquentẽ tantum in carcerem detrudere poterat, & eum ac euſatoris nomine plectendum ad Præſidẽ prouincię mittere. ᵍ Iuſtinianus ad Menam P. P. ʰ Neminem volumus, inquit, in cuſtodiam conijci abſque iuſſu illuſtrium vel clariſſimorum magiſtratuum prouinciatum aut defenſorum ciuitatum. Apud eũdem teſtamenta, & inſtrumenta, donationeſque inſinuabant, & iudiciorum acta fiebant, quę ad eius iuriſdictionẽ ſpectabant. ⁱ Hæc ab exceptore ſcribebantur, qui ex officio Præſidis prouinciæ in vrbẽ mittebatur: peractoque iudicio acta in publicum tabularium deferebantur, archiuum vocatũ, cuius Præfectus eorum curam habebat, ne ca rie eſa, vel alio modo corrupta perirent. ᵏ Duo uerò apparitores, defenſoris iuſſa exequebantur. ˡ Præterea ſedandi ciuium tumultus, & defendendæ plebis illi cura incumbebat. ᵐ Caſſiodorus ⁿ ait ad eundem ſpectare curam, ne res carius quàm æquum ſit uendantur. Tributorum denique exactoribus aduerſus eos, qui negligentius ſoluebant, opitulabat̃, & velut Pręſidis prouinciæ in vrbe vices gerebat. ᵒ Mãcipia quoq; Reipub. atq; adeo aliorũ fugitiua perquirere, & reuocare tenebat̃. ᵖ Olim defenſores integro quinquennio magiſtratu fungebant̃. ᑫ ſed poſtea ſtatutũ eſt, vt ſolo bię nio in eo officio permanerent: quo finito; alij-

c in l. 3. C. eod.

d in 20. ca. Act. Apoſt.

e l. 1. C. eod.

f §. & iudicare, in auth. ead.

g l. defenſores. 7. C. e. §. audiẽt. auth. ead.

h in l. neminem 22. C. de epiſc. audien. quæ eſt pars l. vlt. C. de cuſto. reor.

i l. penul. §. e. §. nulla. in auth. e.

k §. præcepta, in auth. ead.

l §. & agi. verſi. ex prouinciali, d. auth.

m §. deinde. d. auth.

n lib. 3. variar.

o d. §. deinde.

p l. mancipia. 5. C. de ſeruis fug.

q l. 1. C. eo. l. in defenſoribus. 4. C. eod.

honeſtiores ciues ſinguli ordine ſuo biennio, hoc munus ſubibant. ʳ Hodie antiquorũ magiſtratuum forma ſublata, hi non ſunt in vſu, illis tamen quarun dam urbium ſyndicos, aut minores iudices, qui vſque ad certam ſummam cognoſcunt, comparare poſſumus.

r §. quæ agitur. in d. auth.

DE SVSCEPTORIBVS VINDICE & breuibus quadrimeſtribus. Cap. X.

PRÆCIPVA decurionum cura in exigẽdis tributis uerſabatur: & ideo ciuem eligebant qui tributa exigeret, ſuſceptorẽ vocatũ, quòd debita publica ſuſciperet. Is creabatur in curia ciuitatis, eo fere modo, quo & Decuriones unus enim aut plures ſuo periculo eum nominabant, in quem ſi curiales cõſenſiſſent, acta à tabulario curiæ ſcribebantur, eaque cum nomine ſuſceptoris, & nominantis, qui pro illo tenebatur, ad Pręſidem prouincię mittebantur. Gratianus A. ˢ Exactores, inquit, vel ſuſceptores in celeberrimo cœtu curiæ, cõſenſu & iudicio omnium ſubactorum teſtificatione firmentur: prouinciarumque rectoribus eorum nomina qui ad publicũ munus officij editi atque obligati fuerint, innoteſcant: & animaduertant quicunq; nominauerint, ad diſcrimen ſuum vniuerſa quæ illi geſſerint redũdare. Hæc ille. Illo igitur ſoluendo non exiſtẽte, curiales qui eum probauerant, pro illo tenebantur. ᵗ Suſceptor autem aut ex Decurionibus, aut ex plebe eligebatur. Papinianus; ᵘ Exigendi, ait, tributi munus, inter ſordida munera non habetur: & ideò decurionibus quoque mandatur, quaſi dicat, id non eſt neceſſe, tamẽ & ipſi ſolent creari. Primũ autem ſuſceptoris officium eſt, vt pręſẽte defenſore ciuitatis, eius iuſque iugera & debitum deſcribat. ˣ Deinde à quocunque frumenti quinquageſimam, hordei quadrageſimam, vini & laridi viceſimam exigat; ʸ quæ in fiſci horreis condebantur: ᶻ ac præpoſitis horreorum ſeruanda committebantur. id munus erat perſonale; Arcadius, ᵃ Qui annonam, inquit, ſuſcipit, uel exigit, uel erogat, & exactores pecuniæ ꝓ capitibus, per ſonalis muneris ſolicitudinem ſuſtinent. Exigebat enim & quod pro capitibus à ſingulis ſoluebatur, & alia quæ pro prædijs pendebantur. ᵇ Quotãnis etiam à Principe imperata pecunia hoc modo ab eo capiebatur. In primis. Tabularij ciuitatum qui ciuium, & poſſidentium nomina in pyctatio deſcripta tenebant, inſpiciebant, quis, & quantum ſoluere teneretur, & contra negligentes apparitores decurionum debitum exacturi mittebantur, ᶜ qui exacta ſuſceptori dabãt; ſed etſi variè tributa pro diuerſitate prouinciarum pẽdebantur, omnes tamen in tribus pẽſionibus hoc à principe indictum pręſtabant, nempè Kal. Ianuarij, Maij; & ſub principium menſis Septembris, quo iu

cipiebat

s in l. exactores. C. de ſuſceptor. præp. & arcar.

t l. prouidendũ. 23. C. de decurionib. l. 54. C. T. eod.

u in l. libertus. 17. §. exigendi. ff. ad municip.

x ſuſceptores. 10. C. de ſuſceptorib. præp. & arc.

y l. modios. 9. C. d. t.

z l. frumenta. 6. C. eo.

a in l. fin. §. qui annonam. ff. de mune. & hono.

b l. eum poſſeſſ. §. in ſi ff. de cen ſibus.

c l. 1. C. de exacto. tribut. l. miſ ſi opinatores, 7. C. eo.

cipiebat Indictio, vt caueat Cóſtitutione Grȩca Codici inſerta,[a] Tripertito, ait, omnia fiſcalia inferantur, ea etiam quæ Armeniaca vocātur, videlicet Kalendis Ianuarijs, & Kalendis Maijs, & ad finem indictionis in tres æquas partes diuiſa. Hæc ille. Suſceptor accepto tributo chirographum ſoluenti faciebat, in quo ſumma datæ pecuniæ, cauſa ſolutionis, nomē ſoluentis, Cóſul, menſis, & dies præſtiti tributi continebatur. Honorius A.[b] Sed & aurum, inquit, quod ex huiuſmodi contributione redigitur, ita debet ſuſceptori autario conſignari, vt ſecuritatibus nomen inferentes, dies, Cóſul, menſis, cauſa, & ſumma comprehendantur. Hæc illȩ. Securitas vocatur apocha, & ipſa ſolutio plerunque collatio appellatur.[c] Prædia verò tributa pendere negligentium táquá iure pignoris principi obligata uendebantur. Papinian⁹,[d] Pro pecunia tributi, ait, quod ſua die non eſt redditum, quo minus prædium iure pignoris diſtrahatur, oblata moratoria cautio non admittitur. & licet debitor caueat ſe ſoluturum, non ob id retardatur prædij uenditio. Facta tributorum, aut debitarum functionum ſolutione pecunia arcario committebatur,[e] qui eo modo, quo ſuſceptor eligebatur. D. Paulus[f] Eraſtum Corinthi arcarium fuiſſe ſcribit: Sed in Grȩco exemplari œconomus, à Iureconſ. adminiſtrator vocatur, quales erant curatores de quibus infrà dicetur. Exacta uerò pecunia non diu apud arcarium manebat, ſed ſtatim ad Præfectum theſaurorum, qui vnus in ſingulis prouincijs reſidebat, tranſmittebatur:[g] Indè ad Comitem largitionum dirigebatur, Gratianus,[h] Diu, inquit, minimè penes ipſos ſuſceptores maneat facta collatio: ſed ſtatim quodcunque à prouincialib. fuerit exſolutum, ſacris theſauris inferatur. Idē Gratianus[i] omnem ait, ſummam auri vel argenti, & reliquarum ſpecierum, quæ ſacris largitionibus ex more penduntur, ſtatim ut exactio fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſque prouinciȩ, uel ad proximos referri ſub obſignatione tabularij, cæterorumque quos ſolicitos eſſe debere præcedentia iuſſa decreuerunt, & theſaurorum prȩpoſitus cóſignari prȩcipimus: vt exindè ad ſacrum comitatum integer omnium titulorum numerus dirigatur: Hæc ille. Nec uerò ſemper aurum in pecunia numerata ad theſauros tranſmittebatur; ſed plerumque in maſſam conflatum,[k] cuius ſingula libra LXXII. aureis reſpondebat. Valentinianus.[l] Quotieſcunque, inquit, certa ſumma ſolidorū pro tituli qualitate debetur, aut auri maſſa tráſmittitur, in ſeptuaginta duos ſolidos libra feratur accepta. Veſtes verò, quas ſingulas, prouinciales pro ſingulis XXX. quandoque pro XX. iugis terræ militibus perſoluebant,[m] ſuſceptor nó exigebat ſed Proconſul.[n] In annū tantum creabantur ſuſceptores, niſi conſuetudo aut hominum penuria in biennium hoc officium cótinuare feciſſet.[o] Nec ad hoc munus

a l. fin. C. de annon. & trib.
b in l. 1. C. de apoch. public.
c l. diu. 7. C. de ſuſcept. & arca.
d in d. l. cū poſſeſſor. 5. §. fin. de cenſibus.
e l. vlt. C. de ſuſcept. præpoſ. & arcar.
f in ſi. ad Romanos.
g l. 1. C. de canone largit. tit.
h in d. l. diu. 7. C. de ſuſcept.
i in d. l. 1. C. de cao. larg. tit.
k l. 12. & 13. C. T. eod.
l in l quotieſcū que. 5. C. de ſuſcept.
m l. 2. C. de milit. veſte.
n l humilionb. 14. C de ſuſcep.
o l. neminem. 4. C. eo.

reuerti poterant, niſi prius rationem antè geſtorum reddidiſſent.[p] Noui verò ſuſceptores, non ſolum anni quo creabātur, ſed & reliqua precedētis debita tributa exigere tenebātur.[q] Demū hoc colligendorū tributorū onere Anaſtaſi⁹ Imperator Decuriones liberauit: In qualibet enim ciuitate exigendis tributis quoſdā præpoſuit quos Vindices vocabāt;[r] quod officium vſque ad Iuſtinianum perſeuerauit.[s] Suſceptor aliquam Quæſtoris Romani imaginē habebat, hodie paucis in locis ciuitatū Decuriones tributorum exactores creant, ſed vbiq; à Principe Quȩſtores conſtituūtur, vulgò Camerlenghi, aut alio nomine appellati.

p d. l. nemineē. 4.
q l. ſuſceptores. 3. C. eo.
r Euagr. li. Eccl. hiſt. 3. cap. 42. Niceph. lib. 16. cap. 44.
s Edicto. 8. §. παντῶν τῶν.

DE CVRATORE REIPVB. Cap. XI.

HABEBANT ciuitates fundos, ȩdes, aut pecuniā, quā in tuto, aut apud negociatores collocabant,[t] quibus aliquem adminiſtratorē prȩficī oportebat: & ideò ob hāc cauſam à Decurionib⁹ creabatur Reipub. curator, aut procurator uocatus, qui non fiſci, aut Principis pecuniam, vt ſuſceptor, ſed ipſius ciuitatis res adminiſtrabat, quod & ipsū munus publicū erat. Hic alio nomine Logiſta dicebatur, Gordianus A.[u] Curator, inquit, reipublicæ (qui Græco vocabulo Logiſta nuncupatur) multandi ius non habet. Hoc autem nomen ſortitus eſt, auctore Suida,[x] quia rerum ciuitatis arbiter erat, & ȩſtimator, ſeu cenſor: vel potius quia cum res ciuitatis adminiſtret, ſupputādi rationem tenere debebat. Plinius[y] actorē publicū appellat: agrū, inquit, ex meis lōgè pluris actori publico publicè mancipaui, eūdē uectigali impoſito recepi. Is quemadmodū & alij ex decurionib. eligebatur, cuius præcipua cura erat, prȩdiorū ciuitatis reditus colligere. Arcadius Iuriſc. Sed & curatores, ait, qui ad colligendos ciuitatum publicos reditus eligi ſolent, perſonali munere ſubigūtur:[z] publicorū enim prædiorum cura inter perſonalia munera connumeratur.[a] Idem prȩdia ciuitatis locabat, quod in quinquennium fieri conſueuerat.[a] Res quoque reipub. à priuatis occupatas vendicare tenebatur[b] & ædes publicas & balnea quȩ reſtauratione indigebāt redemptoribus ſarciēda locabat[c] aut ipſe reficī iubebat.[d] Damnum enim ſua culpa reipublicȩ illatum, de ſuo reſarcire tenebatur. Idem iuſtum pretium rebus venalibus ſtatuebat, vt Caſſiodorus memorat.[e] curabat & commeatum exercitui ſuppeditari quem copias appellari Duarenus autumat.[f] Proſpiciebat etiam ne urbs ædificijs deformaretur, collapſa enim ciuiū ȩdificia reſtitui iubebat. Paulus[g] ad curatoris, inquit, reipublicæ officium ſpectat, vt dirutȩ domus à dominis extruātur: Domum[h] ſumptu publico extructam, ſi dominus ad tē-

t l. 1. §. 1. ff. qđ cuiuſq. vniuerſ. nom.
u in l. 3. C. de mod. multar.
x in verb. λογιστής.
y epiſto. 18. li. 7.
z in l. fin. §. qui annonam. ff. de mun. & honori.
a l. 1. §. 2. ff. eo.
b l. 3. §. 1. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.
c l. vlt. §. 2. ff. eo. ti.
d l. vlt. § hi quoque. ff. de mun. & honorib.
e l. 2. §. ad frumentum. ff. de admin. rer. ad ciuit. pert.
f lib. 3. var. in formola curatoris ciuitatis.
g lib. 1. diſput. c. 26. & in l. ob negotiū. 10. ff. de compenſat.
h in l. ad curationis. 46 ff. de uſ. o infecto.

pus

pus pecuniam impenſam cum vſuris reſtituere noluerit, iure eã Reſpublica diſtrahit. Hæc ille. Prohibebat præterea ne publica loca occuparentur, aut deuaſtarentur, ipſe uerò nemini cõcedere poterat; [a] niſi lex municipalis id illi permiſiſſet. [b] In omnibus denique locis, ita totam ciuitatem referebat, vt in publico ędificaturus, ſi hoc procuratori denũciaſſet, ipſi Reipublicæ denunciaſſe cenſeretur. [c] Nam quod ei interdicitur, Reipublicę interdictum eſſe uidetur. Sed ob hæc procuranda pleriſque in locis proprius magiſtrat⁹ creabatur, Ædilis à Papiniano vocatus. [d] Reipublicæ quoque creditoribus debitum ſoluebat. Vlpianus, [e] Grani, ait, ęſtimationem per iniuriam poſt emptionẽ ablati, quæ rationibus publicis refertur, curator Reipublicę domino reſtitui iubeat. Ex quibus verbis aliquam iuriſdictionem habuiſſe videtur, pecuniam denique publicam ipſe collocabat, aut exigebat, non etiam fęnerabatur: quia id præfecti Kalẽdarij munus erat. [f] is & alij curatores quotannis adminiſtrationis ſuę rationem reddere tenebantur, & factas impenſas oſtendere, actis publicis inſinuare, [g] & eo modo tutus à moleſtia reddendæ rationis fiebat. Plures quando curatores creabantur, cum Papirius ruſtus [h] ſcribat, curatorem Reipublicæ collegæ nomine teneri, ſi eum malè agentem prohibere potuit, & non fecit. In expediendis publicis difficultatibus Reipub. curator, aſſeſſores & Iurecõſ. vocabat, quorum conſilio utebatur, ne aliquid fortè cõtrà ius, vel temerè faceret: & vt aliorum etiam opinionem audiret: & iſtud eſt cõſilium curatoris Reipub. cuius Papinianus meminit, [i] In conſiliũ, inquit, curatoris Reipublicæ uir eiuſdẽ ciuitatis adſidere nõ prohibetur. Sed fortè intelligit de cõſilio ciuium ad hoc electorum, cũ ſeruus Reip. erat manumittẽdus. Curatoris Reip. in vetuſtis marmoribus frequens eſt mẽtio, legitur enim Brixiæ, P. CLODIO P. F. FAB. SVRÆ. Q. FLAMINI. DIVI TRAIANI PONTIFIC. II. VIR. QVINQ. TRIB. LEG. II. ADIVTRIC. PIÆ FIDELIS CVRATOR. REIP. BERGOM. DATVS AB IMP. TRAIANO CVRATOR REIPVB. COMENS. DATVS AB IMP. ADRIANO COLLEGIA FABROR. ET CENT. Peruſii quoque C. VRBIO. C. F. L. N. TROGALLO PROCVLEIANO PATRONO ET CVRATORI, R. P. VERONENSIVM.

Alexandrum Imperatorem XIIII. Romæ vrbis curatores feciſſe Lamptidius ſcribit. Fecit, inquit, Romæ curatores vrbis XIIII. Sed ex Coſſ. viros, quos audire negocia vrbana cũ Præfecto vrbis iuſſit, ita vt omnes, aut magna pars adeſſet cum acta fierẽt. Curatoris Reipublicæ munera hodie in plura ſunt diuiſa, Ideo nullus facile ei conferri poteſt. Apud nos iudex viarũ, & theſaurarius, & ſyndicus, eius officio funguntur.

a l. prohibere. 3. §. planè. ff. qđ ui aut clam.
b d. §. plane.
c l. aut qui aliter. 5. §. itẽ ait. ff. quod vi aut clam.
d lib. quem de ædificio Græcè compoſuit, l. 1. ff. de via publ. l. in inſulam. 30. §. 10. ff. locati. l. 1. §. Irenarchę. ff. de munerib. & honorib.
e l. 2. §. grani. ff. de adminiſt. rer. ad ciu. pertinẽt.
f l. fin. §. 2. ff. de mun. & honor.
g l. vl. §. 7. ff. đ adminiſt. rer. ad ciuit. pert.
g in d. l. vlt. §. 5. de admi. rer. ad ciuit. pert.
h l. ult. ff. de offic. aſſeſſor.
i l. de his. C. de epiſc. aud.

DE CVRATORIBVS ANNONAE.
Cap. XII.

CVM victus cauſa velut ciuitati per quam neceſſaria; in primis eſſet ꝓcurãda, à Decurionibus olim annonę curator creabatur qui eius ſolicitudinem haberet, pecuniamque publicam ad hunc vſum emendumque frumentum reponebat, quod æquo pretio inter egentes diuidebatur. Papirius Iuſtus, [k] Pecuniã, inquit, ad annonam deſtinatam, diſtractis rebus curator exigere debet. Nec modo frumenti, ſed & olei emendi curam habebat Hos Græci σιτῶνας κὶ ἐλαιεμπόρους vel vt in Pandectis Florentinis legitur ἐλαιῶνας appellant. Papirius [l] Sitonas uocat, quos inquit indemnes eſſe oportet, qui non ſegniter officio functi ſunt. De his Alexãder intelligit. [m] cum ait, ex frumenti uel olei publica pecunia nõ fit compenſatio cum his quæ Reſpub. debet. Latinè frumẽtatores dici poſſunt. Hoc munus Modeſtinus [n] ſitoniam & eleoniam id eſt frumẽti oleique emendi curam appellat. Ita & Vlpianus [o] eum ſcribit, ſextum decimum ætatis annum agentem ad munera ſitoniæ uocari nõ oportere. Inter munera quoq; perſonalia ſitoniam Arcadius Iuriſconſ. [p] recenſet. Hi curatores officium apparitorũ habebant, cui pręerat centurio vehendi, condendique frumenti curam habens, & ſi cullei ad vſum frumenti defuiſſent, eos etiam inuitis ciuibus auferebat. Scæuola [q] culleos, inquit, cũ Seius in borreo haberet, miſſus ex officio annonæ cẽturio, culleos ad annonam ſuſtulit, ac poſtea inſtantia creditoris recuperati ſunt. Hæc ille. Vnde annonæ præfectos aliquam ditionem & officiũ habuiſſe conſtat, quod de Præfecto annonæ Romæ intelligo, qui etſi anteà magiſtratus nõ eſſet, [r] poſtea tamen aucta eius auctoritate, in negotiatores annonę & tritici, hordei vel ſimilium ius dixit. [s] Quod & ad aliarum ciuitatũ curatores eſt trahendum. Empto frumento decuriones quoſdam ędiles dictos eligebant, qui illud inter plebem diuiderent. Papinianus, [t] cõdemnatus, inquit, quod arctiorem annonã ædilitatis tempore præbuit, frumentarię pecuniæ debitor nõ videtur. Hęc ille. Iſtud munus perſonale erat, in quo nulla propriæ pecuniæ impenſa facta, perſonæ tantum laborem curatores ſuſtinebãt. Arcadius, [u] qui, inquit, annonam ſuſcipit, vel exigit, uel erogat, & exactores pecuniæ pro capitibus, perſonalis muneris ſolicitudinem ſuſtinent. Sed & Hermogenianus [x] annonæ diuiſionẽ inter perſonalia munera recenſet. Diſtracto frumento pecunia ſtatim ciuitati reſtituebatur. Vlpianus [y] ad frumenti, inquit, comparationẽ pecunia data reſtitui

k in l. vlt. §. itẽ reſcripſerunt. 5. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.
l in d. l. vlt. §. itẽ reſcripſerũt. 6. l. finali §. cura quoque. ff. de mun. & hon.
m in l. 3. C. de compenſatio.
n in l. ſi duas. 6. §. eſt autem. Imperatoris. ff. de excuſ. tuto.
o in l. 2. ff. de uacat. & excuſat. mu. & eſt rubrica & l. vlt. gręca C. vt nemini liceat in emptio. ſpecier. ſe excu. & de munere ſitoniæ.
p in d. l. fi. §. cura quoq; de muner. & honor.
q in l. vlt. §. Titius. ff. de pign. actio.
r l. 3. §. hęc omnia. ff. de off. iu.
s l. vlt. ff. quod cum eo qui ĩ alie. pot.
t in l. ideo 17. đ compenſat.
u in d. l. fi. §. qui annonã, de mune. & honor.
x ĩ l. 1. §. 2. ff. de mun. & hon.
y l. 2. §. ad frumenti. ff. de admin. rer. ad ciuita. pertin.

ſtitui ciuitati non compenſari in erogata debet. Nec frumentum uilius, quàm tempus annonæ exigebat, uendi poterat. Paulus.[a] Decuriones ait, pretio uiliori frumentũ, quàm annona temporalis exigit, patriæ ſuę præſtare non ſunt cogendi, & ſi carius, quàm temporis conditio poſtular, curator uendidiſſet, multabatur.[b] ſi aliqua fortè magna inopia opprimebatur ciuitas, aliàs urbes iuſto pretio illi frumentum conferre Princeps cogebat.[c] Minor annis 25. ad hoc munus non eſt eligendus. Vlpianus,[d] Sextum decimum, ait, ætatis annum agentem ad munus ſitoniæ uocari nõ oportet; Sed ſi nihil propriè ĩ patria ſeruatur, de minoribus quoque annis uigintiquinque ad munera ſiue honores creandis iuſta ætas ſeruanda eſt. Sentit his uerbis nulla ratione agentem an. XVI. ad id munus uocandum, ſed ubi non eſt contrarium ius, uel cõſuetudo, nec minorem annis XXV. annonæ eſſe præficiẽdum. Diu à decurionibus hic curator eſt electus, poſteà placuit, unum ex officio apparitorum Præſidis, iudicio epiſcopi, & primatũ ciuitatis ad hoc munus creari.[e] Hoc officium in pluribus ciuitatibus minus frequentatur, niſi ubi magnæ penuriæ tempus ingruit.

a in l. decuriones §. de admin. rer. ad ciuit. pertin. l. vlti. ff. ad l. Iuliã de annona l. 8. non debere. ad municip.
b l. 2. ff. de annona.
c l. 1. & 2. C. vt nemi. lice. in coẽpt. ſpecier.
d l. 2. de uaca. & excuſ. mun.
e l. ult. C. vt nemini. lice. in emptio. ſpecier. ſe excuſ. quæ Græcã cõſtitutio,

DE EPISCOPIS. Cap. XIII.

NON minima in urbe cura erat, ut panis, alięque res ad uictum quotidianũ neceſſariæ non adulterarentur, & iuſto pondere aut menſura uenirent, & ideò huic muneri ab ordine Decurionum ciuis pręficiebatur, quem epiſcopum id eſt inſpectorem appellabant. Arcadius[f] Epiſcopi, inquit, qui præſunt pani & cęteris uenalibus rebus, quę ciuitatũ populis ad quotidianũ uictũ uſui ſunt, perſonalibus munerib. fungũtur. Alij erant epiſcopi quos ſolebãt Athenieſes ad ſubditas ciuitates mittere, ut auctor eſt Suidas, q quid apud quẽq; populũ ageretur, obſeruarent, ac diligẽter inſpicerent: apud quos ſummum rerum arbitrium erat. Cic.[g] Ego negotio præſum, non turbulento, uult enim Pompei⁹ eſſe, quem tota hæc Campania, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem delectus, & negotij ſumma referatur: Hæc ille. Hinc noſtri antiſtites & ipſi epiſcopi tanquàm omnium ſpeculatores ſunt uocati. Romæ uenialium rerum cura ad ędiles pertinebat, quorum munus erat etiam alia inſpicere & curare, id eſt ne res mobiles, ſiuè ſoli, uitioſæ diſtraherentur.[h] Nos hodiè hunc præfectum, Iudicem uictualium nominamus.

f l. fi. §. item epiſcopi, ff. de mun. & honor.
g ad Atticum: lib. 1.
h l. 1. in prin. ff. de ædilit. edict.

DE CVRATORE KALENDARII, & diuerſorum negociorum. Cap. XIIII.

PRÆTER prædia habebãt & pecuniam publicã ſingulæ ciuitates, quã fœnori locabant. Gaius,[i] Collegijs, inquit, permiſſũ eſt, ad exẽplum Reip. habere res communes, arcam communem, & actorem. Eã autem pecuniam cũ opus erat, in uſus publicos conuertebant, & ſæpe, ne ocioſa eſſet, fœnori dabant, cui negociationi proprius ciuis pręficiebatur, kalendarij curator dictus. Arcadius Iureconſ.[k] Kalendarij, ait, curatio, & quæſtura, in aliqua ciuitate inter honores non habetur: ſed perſonale munus eſt. Quoniam huic negocio præfecti iniunctum munus recuſare non poſſunt. Kalendarij autem nomine hic aliud non intelligitur; quàm pecuniæ publicę ſub fœnore locandi officium. Veteres enim kalendarij exercitationem pro nominibus faciendis accipiebant. Africanus,[l] Cum quis, inquit kalendarium præſtari alicui voluerit, vtrumne nomina duntaxat debitorum præſtari voluiſſe intelligendus eſt, an verò etiam pecuniam ſi qua ab his exacta, eidem tamen kalendario deſtinata fuerit, & magis puto: quemadmodum ſi exactæ pecuniæ, & rurſus collocatæ eſſent, permutatio nominum nõ perimeret, vel minueret fideicõmiſſum; ita ipſæ quoque pecuniæ, ſi adhuc kalendario, id eſt nominibus faciendis, deſtinatæ eſſet; eidem fideicommiſſo cedere debeant. Kalendarium ergo pro nominibus faciendis, hoc eſt debitoribus comparandis accipitur.[m] Vnde ſeruus dicitur debitor domini ex ratione kalendarij,[n] id eſt cauſa pecuniæ fœnori datæ, cuius rei frequens in iure eſt mentio; ubi kalendario præponi dicitur, qui huic negociationi præficitur. Idem Africanus,[o] Eius, ait, qui in prouincia Stichũ ſeruum kalendario præpoſuerat, Romę teſtamentum recitatum eſt, & Scæuola[p] kalendariũ exerceri dicit ab eo, qui hanc artem profitetur, alij librum rationum interpretantur.[q]

i l. 1. ff. quod cuiuſque uniuerſ. nom. l. Caius. 11. ff. de uſuris.
k l. ult. §. 1. de mun. & honor.
l in l. qui filiũ. 64. de legat. 3.
m ut in d. l. ul. §. 2.
o l. fi. ff. de peculio.
o in l. eius qui ĩ prouincia. 41. ff. ſi certum petat.
p l. uxorem. 41. §. legauerat. de legat. 3.
q ut Alciat⁹ lib. 3. diſp. c. 1.

Dictum eſt autem kalendariũ: quia debitores ſingulis kalendis pro recẽta pecunia vſuras ſoluebant. Hinc in rationũ, & chirographorũ exemplis, mutuo accepta pecunia, ferè ſemper kalendis reſtitui promittitur.[r] Hæ ẽt menſtruæ vſuræ vocabantur.[s] kalendarij curator non ab ordine decurionũ, ſed à Pręſide prouinciæ, facta eius morũ, & facultatum inquiſitionę creabatur; & ob id nullam cautionem, vt alij, præſtat. Papirius,[t] A curatore, inquit, kalendarij cautionem exigi non oportet, cum ex inquiſitione à Præſide eligatur. Plinius quoq; Bithyniæ Præfect. ſe id ex officio ſuo facturum Traiano indicat,[u] pecuniæ, inquit, publicæ miniſterio noſtro exactæ ſunt, & exiguntur, quas vereor, ne ocioſę iaceant: nam & prædiorum comparandorũ, aut nulla,

r l. lecta. 40. ſi cert. pet. & ex multis ll. sub tit. de uerb. obliga. conſtat.
s d. l. lecta. 40.
t in l. ult. §. item reſcripſerunt. ff. de adm. rer. ad ciu. pert.
u epiſt. 14.

la, aut rariſſima occaſio eſt, nec inueniuntur, qui velint debere Reip. præſertim duodenis aſſibus, quanti à priuatis mutuantur, reſcribit Traianus Plinio vt ſub minoribus vſuris pecuniam collocet. [a] Sed hodie cum iure diuino improbatum ſit fœnus, ac pro infamia id quæſtus genus vulgò habeatur, hoc lucrum omnino in ciuitatibus ceſſat.

a epiſto. 15.

Alij præter hos curatores extra ordinẽ pro ur vſus exigebat, à Duumuiris creabātur, uelu ti ſi alicuius debitoris bonorum poſſeſſionem Reipub. iuſſu præſidis obtinuiſſet, eorum cura tor fiebat. Paulus, [b] Sempronij, inquit, qui ex pollicitatione debitor patriæ ſuæ extiterat, bona reſpublica iuſſu Præſidis poſſedit, quorum bonorum magiſtratus reipublicæ tres curatores conſtituerunt qui apud Græcos ἐπιμεληταὶ vocantur: Hæc ille. Si quando opus extruendum, vel reficiendum erat in ciuitate, eius Curator creabatur, quod & hodie fieri conſueuit. Vlpianus, [c] Cura, ait, extruendi vel reficiendi operis in ciuitate munus publicum eſt. & idē ſi aliud publicè agendum contigiſſet, obſeruabatur. Hi omnes operū curatores uocabantur. Arcadius Iuriſconſ. [d] Curatores, inquit, ad extruenda vel reficiēda ędificia publica, ſiue palatia, ſiue naualia, vel manſiones deſtinantur, ſi tamē pecuniam publicam in operis fabricā erogent, & qui faciēdis vel reficiēdis nauibus vbi vſus exigit, præponūtur, muneribus perſonalibus adſtringūtur. Hæc ille. Manſiones autem erant hoſpitia publica in quibus veredi manebāt, vt alibi eſt declaratum. Hi quoq; curatores nō à Decurionibus, ſed à Præſide prouinciæ creabantur. Vlpianus. [e] de proconſule loquēs, Aedes, inquit, ſacras, & opera publica circumire inſpiciēdi gratia, an ſarta, tectaque ſint, uel an aliqua refectione indigeant, & ſi qua cœpta ſint, ut conſummentur, prout vires eius reipublicæ permittūt, curare debet: Curatoreſque operum diligentes, ſolemniter præponere. Hi curatores etiam hodie, cum opus eſt, fiunt. Erant & qui balnea publica calefieri curabant, quibus ex publico ad hūc uſum pecunia dabatur. Arcadius, [f] Inter perſonalia, inquit, munera in quibuſdam ciuitatibus numeratur & calefactio publica balnei, ſi ex reditibus alicuius ciuitatis curatori pecunia ſubminiſtretur. Hęc ille. Tertia pars redituum ciuitatis, quæ in fundis conſiſtebant, ad mœnium, & thermarum reſtaurationem deſtinata earū curatori committebatur. Arcadius. [g] Ne ſplendidiſſimæ, inquit, vrbes vel oppida vetuſtate labantur, de reditibus fundorum iuris Reip. tertiam partem reparationi publicorum mœnium & thermarum reſtitutioni deputamus, Hactenus Arcadius. Curator ergo ædificia balneorū hac pecunia reſarciebat, ligna ad ignē accendendum, & oleum ad lumen præbendū parabat. Ante Alexādrum Imperatorem poſt auroram tantū, inquit Lampridius, balnea aperiebantur, & ante ſolis occaſum claudeban

b l. Lucius. 46. §. Sempronij. de admin. tutor.

c in l. 4. in prin. de mun. & hon.

d in l. vlti. §. hi quoq;. de mun. & hon. & l. cum quidā. 17. §. eos. ff. de vſur.

e l. 6 in aliam. 7. de offic. procõſ. & legat.

f d. l. vlt. §. cura quoq;. de mun. & hon.

g in l. ne ſplendidiſſimæ 11. C. d oper. publ.

tur, ipſe oleum eorū luminibus aſſignauit, vt noctu etiam paterent, & Syluas ad accendendum in illis ignem deputauit. Hoc curatore opus nō erat, quum thermas publicas Reſpub. locabat, conductor enim ipſe hanc operā præſtabat. Labeo. [h] Quidam, inquit, in municipio balneum præſtandū annuis uiginti nummis cōduxerat, & ad refectionē fornacis fiſtularū, ſimiliumque rerum centum nūmi ut præſtarentur ei conuenerat, conductor centum nūmos petebat, ita ei deberi dico, ſi in earū rerum refectionem eam pecuniam impendi ſatiſdaret. Hęc Labeo. valde autem neceſſarius olim erat thermarum mos, quia cum antiquitus caligatum vſus intra ciuitates non eſſet, [i] & ob id nudis pedibus incedentes ex puluere aut luto ſordes contraherent, quotidie balnea frequentabant. Seneca [k] enim ſcribit ueteres quotidie brachia & crura nūdinis & ſe totos lauiſſe, & ideo in quocūque oppido publicum balneum reperiebatur, quod vrbis inſigne fuiſſe Procopius tradit. [l] & ubi eorum erat penuria, à teſtatoribus populo exhibēda legabātur, ut Tiburtibus relicta fuiſſe Scæuola ſcribit. [m] codicillis inquit, ita legauit, Tiburtibus municipibus meis, amantiſſimiſque Sciatis balneum Iulianum iunctum domui meæ, ita ut publico ſumptu hæredum meorum & diligentia decem menſibus totius anni præbeatur gratis: Quæſitum eſt, an ſumptus refectionibus neceſſarios hæredes pręſtare debeant. Reſpondi, uideri teſtatorem ſuper calefactionis & prębitionis onus, de his quoq; ſēſiſſe, quæ ad quotidianam tutelam pertineāt, quibus balneę aut inſtruantur, aut denique inter ſolitas ceſſationū uices parari purgarique ut habiles ad lauādū fierent, ſicut ſolitæ. Ex quibus verbis apparet quanta impenſa & labores in balnea fierent, & quàm frequens eorum uſus eſſet: Vnde & hodie nonnulla caſtra & uillæ balnea uel balneola appellantur, in quibus publicè populus lauari cōſueuerat. Comitibus ac magiſtris militum à Curijs ciuitatum lauacra gratuito præbebantur, quod cum etiam rei militaris comites & tribuni poſcerent, id illis ab Arcadio & Honorio eſt negatum, ne tot ſumptibus ciuitates onerarentur. [n] Piſtrinis quoque publicis curatores dari ſolebant. [o] Et alij ad compellendos pecuniæ publicæ debitores ut ſoluerent, alij vt uias ſternerent aut aquæductus curarent [p] aut alia opera publica facerent, [q] uel reficerent, quibus Ædiles aut Reip. curatores ſufficere non poterant.

h in l. inſulam. 58. §. vlt. locati.

i l. 2. 3. & 4. C. Theo. de habit. quo intra vrb. uti opor.

k in epiſto. 58.

l in lib. 3. de ædific. Iuſtinia.

m in l. patron°. 35. §. vlt. de leg. 3.

n l. 1. C. ne rei milita. comitib. uel tribun. lauacra præſtentur.

o d. l. vlt. §. legati.

p d. l. 1. & d. l. vlti. §. cura.

q d. l. ultim. §. hi quoque.

Erat & quibuſdam in locis queſtor, num et ſi reipublicæ curator eius publicam pecuniam adminiſtrabat, quibuſdam tamen in locis pro prius miniſter creabatur, qui illi ad vſum publicum conſeruādę præficiebatur, & eius qui olim Romæ fiebat exēplo queſtor dicebatur, quod & ipſum munus publicū fuit. Romani queſtoris officiū erat pecuniā publicam inquirere, & exactam conſeruare. [r] Id aliquę ciuitates

r l. a. §. deinde. cum gratiū. de orig. iur.

tes quæ pecunia abundabant, imitatæ, ſuum et ipſæ quæſtorem inſtituerunt: Quod inter munera perſonalia Arcadius [a] recenſet. Kalendarij quoque, ait curatio, & quæſtura in aliqua ciuitate inter honores non habentur; ſed perſonale munus eſt; itaque non in omnibus ciuitatibus, ſed aliquibus hoc officium exercebatur. Huius loco ſucceſſit, qui hodie Theſaurarius dicitur.

a in d. l. ult. §. 2.

DE ZIGOSTATE. Cap. XV.

CVM de probitate auri atque etiam argenti, & pondere plerunque contenderetur, in ſingulis ciuitatibus Libripens vir huius artis peritus & fidelis, quem Græci Zygoſtatem appellabant, erat conſtitutus, qui de moneris ortas controuerſias dirimebat. Iulianus ad Mamertinũ.[b] Quoties, inquit, de qualitate ſolidorum orta fuerit dubitatio, placet, quem ſermo Græcus appellat, Zygoſtaten per ſingulas ciuitates cõſtitutum, qui pro ſua fide atque induſtria neque fallat, neque fallatur, contentionem dirimere. Hæc ille, qui modum quoque in appendendo auro conſtitutum tradit.[c] Aurum ait, æqua lance, & paribus libramentis ſuſcipiatur, ſcilicet vt duobus digitis ſummitas lini retineatur. Tres reliqui liberi ad ſuſceptorem emineant, nec pondera deprimant, nullo examinis libramento ſeruato, nec æquis aut paribus ſuſpenſo ſtateræ manentes.

b in l. 1. C. de ponderat.
c in l. 1. C. Thc. de ponderatio.

DE PROCVRATORIBVS Metallorum. Cap. XVI.

AEmilio Lepido, & C. Pompilio Lenate Coſs. metalla ĩ Macedonia primum inſtituta fuiſſe Caſſiodorus ſcribit, quod & in alijs proximis regionibus & Aſia poſteà eſt actum; ad quæ effodienda delinquentes damnabantur, quibus alij præficiebantur metallorum procuratores dicti. Hi ex decurionum numero ĩ prouincijs, vbi metalla fodiebãtur, creabantur:[d] quorum munus erat proſpicere, ut effoſſores debitum vectigal fiſco ſoluerent, cui octo ſcrupulos auri pendebant in balluca id eſt in auro rudi prout eximebatur, non purgato, Græci χρυσάμμον appellant. [e] alibi octo ſcrupulos ſoluebant. [f] In Macedonia, Dacia, Myſia, Dardania, Ponto, & Aſia præcipue metalla effodiebantur. [g] Proconneſſus quoque Propontidis inſula, quam Neuron Plin. appellat: & Gypſus ĩ mari Rubro Cytis a Plinio dicta æris feraces erant; [h] in quas ad hũc vſum ſontes deportabantur. Procuratoribus verò comes metallorum præerat, ita Valentinianus Creſconium appellat,[i] quem in Illyrico fuiſſe in Notitia Romani Imperij demõſtrauimus. Sed omnibus Comes ſacrarum Largitionum imperabat, ad quem hi prouentus deferebantur, [k] quemadmodum in eo diſſeruimus.

Cod. d metalla. hoc eſt procuratoribus metallorum.
d l. 4. C. de metall.
e l. 1. C. de metalla.
f d. l. 1.
g l. 5. C. eo.
h Niceph. li. 12. c. 18. & Nouell. 22. ſeu auth. de nupt.
i l. 2. C. eo.
K vt ex toto tit. C. de metall. cõſtat.

DE SYNDICO. Cap. XVII.

CVM pluribus ex cauſis Ciuitates conueniri, & eas cõtra alios agere oporteret, vnus eligebatur, qui uel inuitus hoc munus ſubiret, Latinè actor, Græcè ſyndicus dictus. Gaius.[l] Collegijs, inquit, permiſſum eſt ad exemplum Reipublicæ, habere res communes, arcam communem, & actorem ſiue ſyndicum: per quem tanquam in republica, quod communiter agi, fierique oporteat, agatur, fiat. Quæ verba licet alia quoque negocia, quã mouendarum, excipiendarumque actionum ſyndico committere videantur, ob id tamen præcipuè creabatur, cum Reipublicę curator, vt ſupra dictum eſt, alia quotidiana negocia expediret, generaliter autem admouendas, defendendaſque Reipublicæ cauſas conſtituebatur. Arcadius Iuriſc.[m] Defenſores ait, quos Græci ſyndicos appellant, & qui ad certam cauſam agendam uel defendendam eliguntur laborem perſonalis muneris adgrediũtur. Ijs adſtipulatur Hermogenianus,[n] quum ait, perſonalia ſunt munera, defenſio ciuitatis, id eſt, vt ſyndicus fiat. Eodem autem munere fungebatur, quo in priuatorum cauſis procurator.[o] Dicitur enim ſyndicus, quod ſimul plurium cauſam agat. Ab vniuerſoque ordine decurionum eligebatur: Vlpianus,[p] Nulli, inquit, permittẽ nomine Ciuitatis, uel Curiæ experiri: niſi ei cui lex permittit; aut lege ceſſante ordo dedit, cum duæ partes, adeſſent, aut amplius quàm duæ.

l l. 1. quod cuiuſque uniuerſ. nomine.
m in l. ult. § defenſores. de mune. & honorib.
n in l. 1. ff. eo.
o l. 1. in fin. & l. item corũ. 6. §. ult. quod cuiuſque uniuerſ. nomin.
p l. nulli. 3. quod cuiuſq;. un. no.

Quandoque tamen Decuriones ſolebant Duumuiris committere, vt ipſi ad particularẽ cauſam actorem eligerent: & is ab vniuerſo ordine electus eſſe cẽſebatur: Paulus.[q] Si Decuriones, ait, decreuerunt, actionem per eum mouẽdam, quem Duumuiri elegerint: is uidetur ab ordine electus, & ideò experiri poteſt, parui enim refert, ipſe ordo elegerit, an is cui ordo negotium dedit. Sed ſi ita decreuerint, ut quæcunque incidiſſet controuerſia, eius petendæ negocium Titius haberet: ipſo iure id decretum nullius momenti eſſe, quia non poſſit uideri de ea re, quę adhuc in controuerſia non ſit, decreto datam perſecutionem, & ſubijcit. Sed hæc omnia hodie per ſyndicos ſolent ſecundum locorum conſuetudinem explicari. Sentit creatum ſemel ſyndicum omnium cauſarum quas Reſp. habuerit, mouendarum auctoritatem habere, uti etiam Accurſius & alij exiſtimant.

q l. item eorum §. 1. ff. eod. tit.

DE IRENARCHIS ET LIMENARchis. Cap. XVIII.

Cod. de Irenarchis.

SOLEBANT & veteres ĩ certis vrbis,aut territorij locĩs milites collocare, q̃ ortos tumultus ſedarẽt,latrocinia prohiberent,& factioſos,criminaq; patrata prę ſidi iudicarent,& à ſtatione in qua degebãt ſtationarij dicebãtur.[a] Id primus Romę & in Italia Auguſtus inuenit.Trãquillus de eo loquẽs graſſatores inquit,diſpoſitis per loca opportuna ſtationibus inhibuit(c.32.) Vlpian.[b] Quies quoq; inquit, populariũ & diſciplina ſpectaculorũ ad Præfecti vrbi curã pertinere vĩ, & ſanè dẽt ẽt diſpoſitos milites ſtationarios habere ad tuẽdã populariũ quietẽ, & ad referendũ ſibi quid vbi agatur: Hos frequentiores in Italia Tiberius locauit. Trãquillus,[c] ĩ primis, inquit,tuẽdę pacis à graſſatoribus, ac latrocinijs,ſeditionũq; licẽtia,curã habuit: ſtationes militũ per Italiã ſolito frequẽtiores diſpoſuit. Idẽ in prouincijs actitatũ fuiſſe tũ ex alijs tũ ex Tertulliani apologetico cõſtat;Latronibus ait,inueſtigandis per vniuerſas prouincias militaris ſtatio ſortitur. Idem aſſerit Cõſtãtinus[d] his verbis curioſi,& ſtationarij,vel quicunq; funguntur hoc munere,crimina iudicibus nũcianda meminerint:& ſibi neceſſitatẽ probationis incũbere,nec citra periculũ ſui,ſi inſontibus eos calumnias nexuiſſe cõſtiterit, ceſſet ergo praua cõſuetudo,per quã carceri aliquos immittebant. Hæc ille. Tm̃ enim denunciãdi, non ẽt cuſtodiæ reos tradendi facultatẽ habebant. Fugitiuos tñ deprehenſos in carcerẽ detrudere poterant,quod & Paulus[e] cõprobat. Limenarchę,ait,& ſtationarij fugitiuos deprehenſos recte in cuſtodiã retinent. Horũ præfecti,Irenarchæ ſunt appellati, q̃ à Decurionib9 eligebantur,& à Præſide probabantur. Latine quaſi pacis auctores dicti. Honorius A.[f] Irenarchę,inquit,qui ad prouinciarũ tutelã quietis ac pacis per ſingula territoria faciunt ſtare cõcordiã, à Decurionibus iudicio prę ſidũ prouinciatũ idonei nominentur. D. Auguſtinus.[g] Nõ,inquit,accuſantibus noſtris, ſed illorũ notoria,ad quos tuendæ publicę pacis vigilantia pertinebat,præſentati videnť examini. Quib9 verbis ſignificat Irenarchas ẽt crimina denũciaſſe;Notoriamq́, criminis denũciationẽ appellat,iura notoriũ uocãt.[h] Hi qñq; curioſi nocantur: quorũ præcipuũ officiũ erat delinquẽtes capere,& captos de ſocijs, & receptatorib. diligenter interrogare, & interrogationes reſponſaq; cum indicijs & probationib. ad Prę ſidẽ mittere,vel ipſi perducere; Sed eorũ litteris ſine legitimis probationibus non credebatur. Marcianus,[i] Hadrianus,ait;Iulio ſecũdo ita ſcripſit;& aliàs reſcriptum eſt, non eſſe vtique epiſtolis eorum credendum,qui quaſi damnatos ad Præſidẽ remiſerint. idẽ de Irenarchis præceptum eſt,quia nõ omnes ex fide bona elogia ſcribere cõpertum eſt ; Sed & caput mãdatorum extat, quo Diuus Pius cũ prouinciæ Aſiæ præerat,ſub edicto propoſuit,vt Irenarchę cum apprehenderint latrones,interrogẽt eos de ſocijs, & receptatoribus, & interrogationes litteris incluſas,atque obſignatas ad cognitionẽ magiſtratus mittãt. Igitur qui cum elogio mittuntur,ex integro audiendi ſunt,& ſi per litteras miſſi fuerint,uel etiã per Irenarchas perducti. Et ideo cum quis ἀνάκρισιν id eſt q̃õnẽ ſeu ĩquiſitionẽ faceret,iuberi oportet uenire Irenarchen, & quod ſcripſerit exequi, & ſi diligenter ac fideliter hoc fecerit collaudandũ eum,ſi parum prudenter non exquiſitis argumentis, ſimpliciter denotare, Irenarchen minus retuliſſe: Sed ſi quid malignè interrogaſſe,aut non dicta retuliſſe,pro dictis eũ compererit,ut uindicet,in exẽplum, ne quid & aliud poſtea tale facere moliatur. Hactenus ille. Cum ergo hi graſſatores prohiberent, nõ abs re dictum eſt[k] Irenarchas diſciplinę publicę,& corrigendis moribus pręfici:quorum munus eſt perſonale. Hi ẽt vectigalia ex mercibus aliundè aduectis exigebant: Conſtantinus,[l] prouinciales inquit,pro rebus,quas ad vſum proprium uel ad fiſcũ inferunt,aut exercendi ruris gratia reuehunt, nullũ vectigal à ſtationarijs exigatũr. Ea verò quę extra prędictas cauſas, uel negociationis cauſa portãtur, ſolitæ præſtationi uel penſitationi ſubiugamus, capitali pœna propoſita ſtationarijs, & vrbanis militibus, & cæteris perſonis, quorũ auaritia id tẽtari firmatur. Hęc ille. Quare his ex publico annonę pro ipſis alendis, & capita ſeu pabula pro equis ſecundum locorum conſuetudinem prę ſtabantur.(l. ſuper 9.C.de iur. fiſci.) Verũm poſtea Irenarchę tanquam pacis turbatores, & motibus corrupti ab Honorio & Theodoſio aboliti fuerũt.[m] Sed eorum verbis in contrariam ſententiam detortis,a Iuſtiniano[n] reſtituti ſunt. His hodie ſucceſſerunt prę fecti ſatellitum, qui per ciuitatum territoria ad perquirendos reos obequitant, & qui in ciuitatibus commiſſa crimina denunciant.

Quemadmodum uerò in pleriſque ciuitatibus & earum finibus,qua iter frequẽtius erat, ſtationarij milites cõſtituebãtur,ita & in portubus, ad quos frequentius naues cõmeabãt, cuſtodes locabantur, qui eius loci curã haberent,& ab hoſtium,aut piratarum incurſionibus naues tuerentur,fugientes latrones caperẽt:oleum, vinum, aut liquamina,uel ferrum ad Barbaros Imperij hoſtes perferri non paterentur,[o] ac tumultus prohiberent. His Limenarcha prę ponebatur,quaſi portus prę fectus, quem Græci λιμένα uocant,& muneribus perſonalibus aſtringi Arcadius ſcribit.[p] Hi ſeruos fugientes retinebant. Paulus,[q] Limenarchę,inquit,& ſtationarij,fugitiuos deprehenſos.

a l.5. ſi quis. C. de accuſat.
b in l.1.§. quies 12. ff. de offic. præf. vrb.
c in Tiberio.ca. 36.
d in l.1. C.de curioſis.
e l.4. ff. de ſeru. fugitiu.
f in l. vni. C.de Irenarchis.
g epiſt.159.
h l.6. §. pen. ad Turpilia. l.7. C. de accuſat.
i Diuus 6. ff. de cuſto. reor.
k in l. vlt.§. Irenarchæ 7. de mun. & hono.
l in l. vniuerſi. 5. C. de vectig. & commiſſ.
m l.1.C. Theo. de Irenarch.
n qui mandauit compilatoribus vt ſuam ſententiam in l. vni. C. de Irenarch. ponerent, abrogata d. l. vnic. C. Teod.
o l. 1. & 2. C. q̃ res export. non deb.
p d. l. vlti. §. hi quoque. de muner. & hon.
q l. 4. ff. de ſer. fugit.

ſos recte in cuſtodia retinent. Idem ab ordine decurionum quemadmodum Irenarchæ, nec niſi liberi creabantur. Diocletianus,[a] Non idcircò minus, ait, ꝙ te limenarcha creato, nemò contradixit reipublicæ nomine, moueri tibi ſtatus qõ pôt. Dubium autẽ ibi erat, quia limenarcha creatus à republica, illum honorẽ, qui liberorum hominum proprius eſt, conſecutus fuerat: liber eſſe videbatur. Sed qm̃ hominis fortè ſtatum ignorãs Reſpublica eum limenarchã creauerat, nõ ob id eũ vel ingenuũ iudicaſſe, vel ſeruũ manumiſiſſe cenſetur. Malè autem Accurſius[b] limenarcham pro eo, ꝗ Imperij limitibus præerat, interpretatur: Hi enim Comites aut Duces cũ Imperio à Cæſare creabãtur.[c] limenarchæ verò à decurionib. portus cuſtodes eligebãtur. Rarũ præterea eſt, vt idem vocabulum ex Græco & Latino cõponatur, inquit Budæus,[d] vnde quaſi limitis archus non rectè diceretur. Deinde à limite, nõ limenarcha, ſed limitarcha vocaretur. Portus aũt in iure nominati, olim inſignes, & frequẽtari erant Capua, vel Caſſiopa, in Campania, Dyrrachiũ in Epiro, & Brũduſiũ in Calabria, quo vltrò citroq; nauigabatur.[e] Itẽ Aquileia, quæ nunc eſt mediterannea, vnde in Cyrenenſem nram tranſmittebatur:[f] & in Syria Berytum, vnde Brunduſium nauigabatur:[g] Alexãdriæ quoq; portus celebratur[h] ubi erat orbis emporium, & portus Romæ, ſeu Hoſtiæ.[i]

a L. non idcirco. 38. C. de libera. cauſ.

b in d. l. 4. & l. non idcirco. 38.

c l. 2. §. pro limitaneis. C. de offic. P. P. Africæ.

d in d. §. hi quoque.

e l. 1. §. igitur. ff. exercitoria.

f l. pen. §. vlt. locati.

g l. qui Romæ. 122. §. Callimachus. de verb. oblig.

h l. 1. C. de frumento Alexan.

i l. 2. C. de can. frumen. vrb. Romæ.

DE ÆDILIBVS. Cap. XIX.

PRIMVM Romę Ædiles curules creati ſunt, vt plebiſcita in Cereris ædem deferri curarẽt.[k] Sed Theophilus[l] eos ædium ſacrarum curam habuiſſe ſcribit: & inde ædiles appellatos: poſtmodum rebus venalibus præpoſiti, tam mobilibus, quam ſoli, cum vitio venditis ius dicebant.[m] Ob id edictum ædilitium nũcupatum proponebãt, quo iuſto pretio annonam vendi iubebant.[n] Menſuras quoque vt ęquæ eſſent, proſpiciebant & quas iniquas deprehẽdiſſent frangebãt. Vlpianus.[o] Si quis inquit, menſuras conduxerit, eaſque magiſtratus frangi iuſſerit: ſi ęquę ſunt, ita demum eum teneri, ſi culpa eius id fecit ædilis: Hæc ille. Mox alij ędiles Romę ſternẽdis reparandiſque vijs à Cenſoribus ſunt præfecti, qui cum alijs negotijs occupati, huic muneri ſufficere non poſſent, ex S C. Quatuor viri viarum curandarum ſunt creati.[p] Rurſus cum neque hi ſufficerẽt: duabus tribuſvè vijs ſinguli curatores ſunt præfecti; qui earum curatores vocabantur: ſed cum is magiſtratus incertus eſſet, & ad tempus prout res exigebat conſtitutus, eum ordinarium Cæſar Auguſtus fecit. Hæc Romæ, cuius exẽplo etiam in municipijs ędiles ędibus vijſq; reſtaurãdis ſunt prępoſiti: ꝗ etſi edicendi ius non habuere, res tamẽ venales curabant, & in vendendis vtẽſilibus delinquentes flagellis cædebant.[q] Quorum officiũ latè Papinianus in aſtynomici libro ſingulari Græcè ſcripto explicat:[r] ſed ita Latinè verſus eſt. Aediles curam gerãt per vrbem viarum, vt complanentur; neuè flumina damnũ dẽt ædibus, & vt pontes ſint quocũque loco opus fuerit. curent etiam, vt priuati muri, vel alij, vel ædium, qui in viam publicam ferũtur ſi ruinoſi ſint, ædium domini eos vt oportet, demoliãtur, ac reparent: Quòd ſi non demoliantur, neque reparent, eos multent, donec vitiũ emendauerint. Prouideant quoque ne quis vias publicas effodiat, aut aggeribus obſtruat, neuè quid in via exędificet: Quòd ſi contra factum fuerit, ſeruus à quocunque qui eum deprehenderit, cædatur; liber verò ædilibus indicetur, qui in eum lege animaduertent, & factũ opus deſtruent. Præterea, vt antè ſuas quiſq; ædes, vias publicas reficiat, & aquæductus qui ſub dio sũt, purget, ne q̃d eũtẽ currũ impediat. Et qui cõductas ædes inhabitãt, ſi earũ dñs non reparet, ipſi reparẽt, & impẽſam in pẽſionem imputabunt. Procurent ẽt, ne quid ante officinas ponatur, niſi fullo veſtimẽta ad auram ſiccet, vel faber rotas exponat; ita tamen & hi collocẽt, ne eũtem currũ impediãt. Neq; etiã quenquã in via rixari, aut ſtercora eijcere, vel morticina, pelleſve proijcere permittant. Hæc ille. Ex quibus apparet ædiles ius multandi & viarũ, quæ in vrbe erãt, curã habuiſſe. Sed & ea quę in via repoſita inueniebant, perdere, & cõcidere poterãt. Paulus.[s] Lectos, inquit, emptos ædilis, cum in via publica poſiti eſſent, concidit. ſi traditi eſſent emptori, aut per eum ſtetiſſet, quo minus traderentur, emptoris periculum eſſe placet. Hæc ille. Cum verò maximam curam viarum extra vrbem ſternendarum, veteres haberent, tanta eas magnificẽtia ſternebãt, vt tria in fabricis Roman. ſe admirari Dionyſius diceret, viaś nempe, aquęductus et cloacas; lapides. n. ſiliceos quadratos, ad ſternẽdas vias ab Appio cæſos fuiſſe Procopius[t] ſcribit, qui tãta firmitate connexi erant, vt nõ compoſiti, ſed natura ſic editi viderentur.

k l. 2. §. item cũ eſſent. vbi Zaſius. de ori. iur.

l in §. proponebant. Inſtitu. de iur. nat. gent. & ciuil.

m l. 1. in princ. de ædil. edic.

n l. ideo. 17. ff. de compenſat.

o l. item quæritur. 13. §. ſi quis menſuras. locat.

p d. l. 2. §. deinde cum eſſet neceſſarium, de orig. iur.

q l. eos. 12. ff. de decurionib.

r & in l. 1. de via publica.

s l. lector. 12. de peric. & com. rei uend.

t lib. 1 belli Gothici.

Publicorum etiam balneorũ in quibuſdã municipijs curam habuiſſe ędiles vidẽtur, quę ipſi quandoque municipibus, ut gratuirò lauarentur pręſtabãt. Alfenus.[u] Aedilis, inquit, in municipio balneas cõduxerat, ut en anno municipes gratis lauarentur. poſt tres menſes incendio facto, reſpõdit poſſe agi cum balneatore. Hæc ille. Id officium inter perſonalia Arcadius[x] recẽſet, quæ illos, ſubire dicit, qui ad reficiendas uias eligi ſolẽt, cum nihil de proprio patrimonio in hoc munus cõferãt. Hæc munera pleriſque in ciuitatibus erant curatoris reipublicæ, qui ædilis alijs in locis creabatur. In quibuſdam uterq; magiſtratus cõſtituebatur, cum unus omnibus his curis ſupereſſe nõ poſſet.

u l. qui inſulã. 30. §. 1. locati.

x l. ult. §. Irenarchæ, de mun. & honorib.

ſet. Arpinates ſolum creabant ædilem, qui omnium magiſtratuum munere fungebatur. Cicero [a] ædilem filium meũ fieri volui. is enim magiſtratus in noſtro municipio, nec alius ullus creari ſolet. Aufidenates, Gabij. & Aretin. ædilem & ipſi habebant, Iuuenalis [b] & Perſ. [c] Spartianus. [d] per Latina oppida dictator, ædilis, & duũuir fuit. Aediles Græci ἀγορανόμους uocant, à quo munere immunes fuiſſe philoſophos, Rhetores, Grãmaticos, & Medicos, Modeſtinus ſcripſit [e] qui à Latino interprete malè uertitur; immunes enim dicuntur, eſſe ab ἀγορανομιῶν id eſt ædilitijs curis, pro quibus alia uerba ineptè ſcripta reperiuntur. Hũc magiſtratum eſſe opinor, quem D. Paulus in fine epiſtolæ ad Rom. œconomum appellat: ſalutat, inquit, uos Eraſtus œconomus ciuitatis ſcilicet Corinthi. D. Hieronymus uertit Arcari⁹, D. Ambroſius diſpenſator: erat, ait, quaſi curator, qui dictante iuſtitia, gubernabat ciuitatẽ, maximè in pretijs moderandis.

a epiſt. 13.
b Satyr. 10.
c Prima.
d In Hadriano.
e L. ſi duas. ſ. alias ſcipit. l. Sed & reprobari. §. eſt autem Imperatoris, de excuſat. tutor.

DE ARCEOTIS ET AEDIVM cuſtodibus. Cap. XX.

TABVLARIVM locus erat, in quo ſcripturas publicas reponebãt, Græcè ἀρχεῖον dictum, ut ait Suidas. Id eſt antiquatiũ in quo uetuſtæ memoriæ res conſeruabantur. aliqui chartophylacium ſeu grammatophilacium, uel archium uocant. [f] Qui uerò huic loco, & ſcripturis præficiebatur, archeota ab ipſo archiuo nuncupabatur. [g] Latini antiquarium appellant. Leo A. [h] antiquarios, inquit, qui habentur in ſcrinio memoriæ nunquam minus eſſe, quàm quatuor uolumus. Hi codices ciuitatis conſeruabant, & uetuſtate corruptos deſcribebãt. Valentinianus [i] Antiquarios, ait, ad bibliothecæ codices componẽdos, & pro uetuſtate reparandos quatuor Græcos, & tres Latinos ſcribendi peritos legi iubemus. Diuus Gregori⁹. [k] Antiquarios, ait, librarios reperij. His ſucceſſere qui magiſtri archiui, alibi cancellarij ciuitatum appellantur. Aedes ubi magiſtratus iudicabant, & ipſæ archia dicebantur, ut Suidas & Budæus tradũt, quas proprij curabant miniſtri. [l] Latinè prætoria uocantur. [m]

f L. moris 9. de pœnis, §. 1. nouell. 14. ſeu auth. de defenſ. ciui. §. pẽ. nouell. 30. ſeu auth. de his, qui ingred. ad appell.
g L. ultim. §. hi quoq;, de mun. & honor.
h L. hac parte. 10. C. de prox. ſacr. ſcrin.
i L. 2. C. The. de ſtud. libera. urb. Rom.
k in 1. dialog. cap. 4.
l d. l. ultim. §. hi quoque.
m l. omnes, §. 1. C. de epiſ. & cleric. l. lecta. ff. ſi cer. pet.

DE TABVLARIIS LOGOGRAPHIS & Cenſualibus. Cap. XXI.

Cod. de tabularijs, ſcribis logographis, & cenſualibus.

ERANT & plures ſcriptores in ciuitate, quorum aliqui tabularij, quidam ſcribæ, nõnulli logographi, alij cenſuales uocabantur: ſed omnes generali uocabulo ſcribæ, & tabularij. illorum uerò qui propriè Tabularij dicebantur munus erat, eorum qui tributa ſoluiſſent, nomina in codicem referre. Conſtantinus. [n] Ducenarij, inquit, & cẽtenarij, ſiue ſexagenarij, non prius debẽt aliquem ex debitoribus conuenire; quàm à tabulario ciuitatis nominatim breues accipiant debitorum. Breues pro ſcriptura debitorum nomina continente accipiuntur. Arcadius A. [o] Tabularios, ait, oportet fideliter prouidere nomina debitorum. Conſtantinus quoque prohibet, [p] nè ciuitatum tabularij, tributa, quæ à potẽtioribus ſoluenda ſunt, inferioribus iniungant. Hi & eorum filij, huic oneri erant obnoxij. [q]

n l. 1. C. de exact. tributor.
o l. miſſi opinatores. 7. C. eo. tit.
p in l. 1. C. de cẽſib.
q l. 1. C. de tabular. l. ultim. §. hi quoq; ff. de muner. & hono.

Scribæ uerò dicebantur, qui magiſtratuũ, ſeu duumuirorum, aut defenſorum ciuitatum acta notabant: quod & ipſum munus erat perſonale. Arcadius Iuriſconſ. [r] Scribæ, inquit, magiſtratuum perſonali muneri ſeruiunt. Sic Cn. Flauius Appij Claudij Decemuiri ſcriba fuiſſe dicitur, quia acta coram eo, & ipſius ſententias ſcribebat. In eodem ſenſu ſcribas accepiſſe Conſtantius A. uidetur [s] dum ait, Nulli omninò ex tabularijs, vel ſcribis, uel logographis, eorumque filijs, in quocunque officio militent, ſed ex omnibus officijs, necnon etiã ſi intra noſtrum palatium militant, necdum impleto quinquennio reperti & retracti, protinus officijs municipalibus reddantur: Hæc ille. Eorũ officium ſcribatus vocabatur. [t] Logiſtas verò Reipublicæ curatores vocatos fuiſſe ſuprà diximus: a quibus logographi differunt: Hi enim rationes tributorũ ſcribebãt, [u] illi negocia Reipub. Quanquam logographos Suidas pro his accipiat, qui iudiciorum acta conſcribunt.

r in d. l. ulti. §. magiſtophori. & mun. & hon.
s d. l. 1. C. de tabular. fac l. pen. C. de defenſoribus ciuit.
t L. 4. C. de appellat. l. 1. §. 2. de mun. & hon.
u l. 1. & vlt. C. de tabular.

Cenſuales verò erant qui ſub magiſtro cenſus publica monumenta ſcribebant, apud quẽ teſtamenta aperiebantur, & publicabantur; [x] ſed in primis patrimonium cuiuſque deſcribebant. [y] Arcadius. [z] Pati modo, inquit, qui acceptandis, ſiue ſuſcipiendis cenſualibus profeſſionibus deſtinãtur, ad perſonalis muneris ſolicitudinem animum intendunt. Cæterum decuriones ipſi inuiti cenſuales non creabãtur: ſed ſponte hoc onus ſuſceptum; poſtea relinquere non poterant. [a] Hi generali vocabulo tabularij vocati, olim ſerui erant; [b] vnde ſerui publici vocantur, [c] & ſerui ciuitatis. [d] Itaque errant Accurſius, & alij; qui ſeruos publicos pro hodiernis tabellionibus interpretantur, quorum auctoritas olim nulla fuit. Nec extraneis, vt vulgò creditur, ſtipulari poterant, id enim tãtum ſeruis publicis id eſt Reipublicæ licebat, tanquàm ciuium mancipijs, non alijs perſonis liberis. Sed poſteà cautum eſt, vt prædicti tabularij liberi tantum ordinarentur. [e]

x l. teſtamenta. 18. l. conſulta. 24. C. de teſta.
y d. l. 1. §. 2. de mun. & honor.
z in d. l. vlt. §. pati modo. ff. e.
a d. l. 1. C. de tabular.
b l. vlt. de ſeru. reip. manum.
c l. nõ aliter, 18. de adoptionib. l. mutus. 43. §. ſi procurator. de procuratoribus. l. 2. rem pupilli ſalu. fore. §. cũ autem, Inſtit. de adoptionib.
d l. fin. quod cuiuſque vniuerſ. nomine.
e l. generali. 3. C. de tabular.

DE GYMNASIARCHIS. Cap. XXII.

SOLEBANT Greci in ſtadijs ſeu amplis ſpacijs porticibus circundatis in palæſtra, aut alio modo exerceri. In interioribus verò cubiculis vngebantur, & lauabãtur, & in exhædris propè ſitis philoſophi diſputabant, cum enim nondum eſſet copia librorum, ipſi diſputando ſe exercebant, vt ait Suidas.[a] His locis præfecti Gymnaſiarchi vocabãtur, qui prædictas exercitationes ordinabant, & eorum curam gerebant. ab eo munere Philoſophos, Rhetores, Grammaticos, Mediciſque immunes eſſe Modeſtinus ſcribit.[b] Cicero.[c] Demoliendum, inquit, curauit Demetrius Gymnaſiarchus, quod is ei loco præerat. Quia verò in his gymnaſiis, & Philoſophi verſabantur, & rei literariæ gymnaſium, Diatriba eſt appellatum, de quo Ant. Auguſt.[d]

a in verbo γυμνασία.

b in l. ſi duas. 6. aliàs l. ſed & reprobati. §. cum ſimiliter. de excuſat. tut.

c in Verrem, loquens de ſignis.

d in d. l. ſi duas. 6. §. philoſophos.

DE XENOPAROCHIS ET Camelarijs. Cap. XXIII.

LEGATIS in vrbem veniẽtibus, ſal, ligna, cætera quoque ad vſum, & victum neceſſaria ex publico ſubminiſtrabantur, cui muneri præfectus Xenoparochus vocabatur, vt Acron, Budæus, & alij tradiderunt, quod & ipſum munus perſonale cenſebatur.[e] Onus verò hoſpitem in domibus recipiendi, munus non perſonæ, ſed patrimonij eſt.[f]

e d. l. vltim. §. hi quoq;, de mun. & hon.

f l. & qui originem. 3. §. munus. dict. tit.

Erant & Camelarij, qui camelorum curã habebant: Nam ſi exercitus impedimenta ob expeditiones publicas comportanda erant, camelis vtebantur, quibus & Camelarijs, ex publico cibaria præſtabantur. Sed camelorum curam habentes, plurimi in albo deſcripti erant, qui ordine ſinguli ſua vice citabantur, vt hoc perſonale munus ſubirent: Nec niſi corporis infirmitate excuſari poterãt. Arcadius,[g] Camelaſia, inquit, ſimiliter perſonale munus eſt, nam ratione habita & alimentorum, & camelorũ, certa pecunia camelarijs dari debet, vt ſolo corporis miniſterio, obligentur. vnde conſtat camelorum curam, quæ καμηλασία[h] ſeu camelaſia appellatur. inter perſonalia munera connumerari. Qui hæc curabat, camelarius dicebatur.[i]

g d. l. vlt. §. camelaſia. ff. d. tit.

h d. l. 1. §. 2. de mun. & honor.

i d. l. 1. §. 2. & l. vlt. §. carmelaſia.

Erat aliud huic ſimile perſonale onus, Tyrones vel equos ad exercitium perducendi, vel res alio modo quam per camelos peruehendi, vt annonam, vel pecuniam fiſcalem, aut veſtem militarem perſequẽdi. Arcadius,[k] Tyronum, inquit, ſiue equorum productio, & ſi qua alia animalia neceſſario producenda, vel res peruehendæ ſiue perſequendæ ſunt, vel pecuniæ fiſcales, ſiue annona, vel veſtis; perſonæ munus eſt: curſus vehicularis ſollicitudo, item angariarum præbitio perſonale munus eſt: Hæc ille: Vbi enim arma, aut aliæ res ad exercitum erant tranſmittendæ, magiſter officiorum præfectum prætorio monebat, vt ſingulas ciuitates, naues, equos, aut plauſtra, prout vſus exigebat ex publico exhibere iuberet,[l] quod oneris genus angaria vocabatur, & pro locorum proximitate res trãſmittebantur.[m] Cõferebant autem prouinciales buccellatum panem, vinum, acetum, laridum, carnem veruecinam, & paleas, quas vltra viginti milliaria vehere non cogebãtur.[n] Idem erat in veſtibus militibus exhibendis,[o] quibus vnus præficiebatur, qui eas exciperet. Arcadius quoque[p] vehicularis curſus ſollicitudinem munus perſonale eſſe ſcribit. intelligẽdum eſt, cum quis vehicula publica ad currendũ deſtinata curabat: vt pabula equis præberentur, & manſiones reſtaurarentur; quæ omnia ſunt munera perſonalia, ob utilitatem publicam excogitata.

k in d. l. vlt. §. 1

l l. vlt. C. de fabricenſib.

m l. pro locis 6. l. mediterraneæ. 9. C. de annon. & tribut. l. ſiox. 4. C. de erogat. milit. annon.

n l. 1. 2. & ſeqq. imo tot. tit. C. de eroga. mil. ann.

o l. 1. C. de mil. veſte.

p in d. l. vlt. §. 2. de mun. & hon.

DE NYCTOSTRATEGIS. Cap. XXIIII.

ARCENDIS incendijs, quę plurimum nocte oriri ſolẽt, olim cum familia publica Triumuiri præerant nocturni uocati. Paulus,[q] apud ueteſtiores, inquit, incendijs arcendis præerant, qui ab eo quòd excubias agebant, nocturni dicti ſunt, hos Græci νυκτοστρατηγοὺς appellant, quod & ipſum munus perſonale fuit, in municipijs frequentatum. Arcadius,[r] Sed & Nyctoſtrategi, & piſtrinorum curatores perſonale munus ineunt. Legendum enim eſt nyctoſtrategi, ut Florentiæ, non nycoſtrategi. Romæ uerò pręfectus uigilum fuit, nam pluribus uno die ortis incendijs, Auguſtus ſeptem cohortibus opportunis locis cõſtitutis his ſeptem tribunos, & omnibus præfectum uigilum præfecit.[s] Poſtea Cõſtantinopoli antiquo uocabulo abolito, Prętorem populi Iuſtinianus inſtituit,[t] de quo ſupra latius dixi.

q l. 1. ff. de offic. præf. vig.

r in d. l. vlt. §. legati. de mun. & hono.

s l. 2. & 3. de offic. præf. uigil.

t l. Nouella 13.

DE AGONOTHETIS ET MASTIGOphorit. Cap. XXV.

SACRIS certaminibus Agonothetæ pręerant:[u] qui aliquando βραβευταί, Latinis, & Vlpiano deſignatores uocantur; hos comitabantur lictores, à Græcis μαστιγοφόροι, nominati, qui ad ſubmouendam turbam flagra gerebant, & inde nomen habuerunt, quaſi flagri-

u l. Septicia. 10. de pollicitat.

feri

ſcri dicti; qui & ipſi inuiti hoc munus ſubire compellebantur. Arcadius, [a] Maſtigophori quoque; inquit, qui agonothetas in certaminibus comitantur, & ſcribæ magiſtratus, perſonali muneri ſeruiunt: ità legitur Florentię. Alij codices habent ſacris certaminibus, quæ in Græcia erant qitatuor Nemæa, Pythia, Iſtmia, & Olympica, de quibus alibi dixi. Sed ego hic malo de certaminibus, quę in diuerſis ciuitatibus fiebant, intelligere: & licet Suidas Agonothetas propriè uelit eſſe, qui ſcenicis ludis prę ſunt, de alijs tamen certaminibus, quę in Circo fiebant, aut pugillatu, Arcadius ſentit. Currentium equorum ſpectaculis ijdem præficiebantur, de quibus alibi legitur. [b]

a d.l. ulti. §. maſtigophon. de mun. & honor.
b in l. 1. eo. tit.

DE LEGATIS. Cap. XXVI.

AB ordine Decurionum Legati plerumque ad Principem etiam inuiti mittebantur hi, qui trium ſuperſtitum filiorum numero excuſati non fuiſſent, [c] vel qui biennio poſt aliam ſuſceptam legationem nō vacauiſſent. [d] ob leues cauſas olim legati ad Principem mittebantur; Nam Byſantij quotannis ad ſalutandum Traianum cum viatico ſeu legatiuo duodecim millium nūmum deſtinabant, quod Princeps prohibuit. Plinius, [e] requirenti, inquit, mihi Byſantiorum Reipub. impendia indicatum eſt legatum ad te ſalutandum omnibus annis cum pſephiſmate mitti, eique dari nūmum duodena millia. erant eius temporis C X X. aurei, ex noſtris plus C L X X X. Hę legationes vt ſuperfluę ſunt arctatæ, & ſtatutum, vt non niſi ex neceſſaria cauſa mitteretur ad Principem, & cauſam comprobaret Prę ſes, qui ſuis litteris legatum comitabatur, ut Honorij & Theodoſij reſcripto cauetur, [f] quod etſi de Alexandrinis loquitur, Iuris tamen Interpretes ad alias ciuitates extendunt. Idem eſt ſi prouincia ad Imperatorem Legatum deſtinare uelit. Nam Prę fectus Prætorio, cui illa ſubeſt, cauſam examinare debet, an ſit mittendus, [g] ciuitas verò in primis legatum eligere, & decretum de eo mittendo ſcribere, cui decuriones ſubſcribunt, [h] & hoc græcè pſephiſma vocatur. [i] Nemo verò proprio ære legationem ſuſcipere cogitur, ſed a Repub. viaticum vel legatiuum conſtituitur, [k] Arcadius, [l] Legati, inquit, qui ad ſacrarium Principis mittuntur, quia viaticum, quod legatiuum dicitur, ſolent accipere, perſonale munus ineunt. Huius legatiui & Vlpianus meminit. [m] Legationes quomodo ordinarētur, Honorius ad Monaxium P. P. ſcribens his verbis explicat: [n] Quoties legatio deſtinatur, vniuerſos curiales præcipimus, qui intra urbem conſiſtunt, ſi nō ægritudine vel alia excuſabili neceſſitate impediuntur, in locum curię conuenire, & decreta ſua propria ſubſcriptione firmata viro ſpectabili Præfecto Auguſtali inſinuare, vt eius relatione tuis uirtutibus intimata, & ſub examine tuo perpenſa, uenire necnè legari debeant, ordinetur, nulli penitus legatione libera committenda. Creabantur & ad cenſus accipiendos legati, quod & ipſum munus perſonale erat, Hermogenianus: [o] Ad cenſus, inquit, accipiendos legati creari, videbantur, quum ad debita Reipub. uectigalia accipienda mittebantur. In eligendis Legatis hic etiam ordo ſeruabatur, vt prius his, qui ætate, dignitate, & loco præcedebant, hoc munus demandaretur, & ordine ſequentes per vices uocarentur, niſi fortè rei magnitudo primores eligi deſideraret, tunc enim ab hoc ordine receditur. [p] Quo tempore quis fungitur legatione, neque alienis, neque proprijs negotijs interponere ſe debet. [q] Numerus quoque legatorum eſt præfinitus, ne plures quàm tres mittantur. [r] Proprium uerò & perſonale munus eſt legationis, quod per alium quàm filiū perfici non poteſt. [s] Priuilegium habent Legati, ne conueniantur in cauſis ciuilibus tempore, quo legatione funguntur, nè a miniſterio & officio ſibi iniuncto auocentur, [t] ſi tamen in legatione deliquerint uel ipſi uel eorum ſerui, Romæ puniuntur. [u] Debitores Reipub. aut infames legati fieri non poſſunt. [x] Vehendis curſus publici legati etiam ciuitatum uehebantur, ſiquidem Valentinianus, eos qui ex cauſis minus neceſſarijs ueuerint, cū iniuria animalibus proprijs ad prouinciam reuerti iuſſit. [y] Gratianus cum uniuerſa diœceſis unum vel duos legatos ad Principem mittēdos elegerit, unius rhedæ curſus publici illis euectionem concedit. Prouinciarum uerò Legatis ſingulas angarias permittit. [z] id eſt ſingulos equos. Cum vniuerſa diœceſis de legato ad comitatum Imperatoris mittendo conueniebat, nullum requirebatur decretum, nec alicuius iudicis negociorum examinatio, ſed quod maiori parti primatum ciuitatum placuiſſet, obtinebat. [a] Si verò prouincia Legatum deſtinare uolebat, cuiuſque prouinciæ curiarum primates in Metropolim conueniebant, in cuius loco publico de occurrentibus negotijs tractabant, & quod maior pars probaſſet, fiebat, [b] modò P. P. aſſenſus interueniſſet, [c] Cū ad Principis comitatum Legati perueniſſent, prius in Prę fecti prętorio auditorio eorum petitiones, nulla tamen facta determinatione examinabantur, deinde in Principis Conſiſtorio ab epiſtolaribus recitabantur, qui ex ſententia Principis reſponſum ſcribebant. [d]

Cod. de legatis.
c l. 1. C. de legatio lib. 10.
d l. 3. C. eod.
e epiſt. 3. ad Traian.
f l. ult. C. eod.
g l. pen. C. eod.
h d. l. alt.
i epiſto. 3. & Cicero pro Flacco.
k l. 2. in fin. l. ſi ho. ff. eo.
l in l. ulti. §. legati. ff. de mun. & honor.
m in l. 2. ff. de legati.
n in leg. quoties 15. C. Theo. eo.

o in l. 1. de legati.
p l. 3. §. præter ff. de mun. & hon. l. 4. §. pen. ff. eod.
q l. Paulus in fi. ff. eo.
r l. 4. in fi. ff. eo.
s d. l. 4. §. legati.
t l. ſi quis in legatione, l. non alias §. 1. & 2. cum l. ſeq. ff. de iud. l. non diſtinguemus. §. item ſi quis. ff. de arbitr. l. cum qui §. 1. ff. de conſti. pecun. l. 3. & 5. ff. eod.
u d. l. non aliàs.
x l. 4. in prin. & §. 1. ff. eo.
y l. 6. C. The. de legat.
z l. 9. C. The. de legat.
a d. l. ſiue 9. C. Theo. eod.
b l. ſi quod 12. & ſeq. C. Theo. eod.
c l. 14. C. Theo. eod.
d l. quotieſcunque. 10. C. The. eod.

Soliū verò, in quo Legatos Princeps audiebat, Cotippus Africanus [e] ita deſcribit.

Atria prælargis extant altiſſima tectis.
Sole metallorum ſplendentia, mira paratu.

e lib. 3. I laudem Iuſtini minoris.

Et facie plus mira loci, cultuque ſuperba,
Nobilitat medios ſedes Auguſta penates,
Quattuor eximijs circumuallata columnis,
Quas ſuper ex liquido præfulgens cymbius auro.
Immodico ſimilans conuexi climata cœli,
Immortale caput, ſoliumque ſedentis obūbrat
Ornatum gemmis, auroque, oſtroque ſuperbū.
Quattuor in ſeſe nexos curuauerat arcus
Per læuam dextramque tenens victoria partem,
Altius erectis pendebat in aere pennis,
Laurigeram geſtans dextra fulgente coronā.
Mira pauimentis, ſtratisq; tapetibus ampla
Planicies, longoque ſedilia compta tenore.
Vt lætus Princeps ſolio conſedit in alto,
Membraque purpurea præcelſus ſede locauit,
Legatos Auarum iuſſos intrare Magiſter
Ante fores primus diuinæ nunciat aulæ.
Orantes ſeſe veſtigia ſacra videre.
Clementis domini, quos voce & mente benignus.
Imperat admitti.
Verum ut contracto patuerunt intima velo
Oſtia, & aurati micuerunt atria tecti.
Cæſareumque caput diademate fulgere ſacro
Ter gazis ſuſpexit Auar, ter poplite flexo
Pronus adorauit, terræq; affixus inhæſit.
Hunc Auares alij ſimili terrore ſecuti
In facies cecidere ſuas, ſtratosque tapetos.
Frōte terunt, lōgisq; implent ſpacioſa capillis
Atria, & Auguſtam membris immanibus aulam.
Vt clemens Princeps legatos ſurgere iuſſit,
Officij ſtratos iuſſu monituque iubentis,
Erexere viros. Quod poſcitis ore ſereno,
Clementer regnator, ait, memorate, docete.
Et veſtri regis, quæ ſit legatio, ferte.

DE CORPORIBVS ARTIFICVM.

PRÆTER Magiſtratus, & alios diuerſa officia obeuntes, erant & corpora artificum, quæ perſonalium onerum immunitate gaudebát, & hos numero XXXII. Taruntenus Paternus recenſet.[a] Conſtantinus verò ad Maximum XXXV. nominat,[b] ſunt autem ſequentes.

a in l. vlti. C. de iur. immu.
b i l. 2. C. Theodoſ. de excuſat. artif. l. 1. C. eo.

1 ARCHITECTI. Hi ſunt, qui ędificiorum membra diſponūt, & eorum formam deſcribunt. Conſtantius ad Leontium P. P.[c] Architectos, inquit, qui diuiſiones partium omnium, inciſioneſque ſeruant, menſuriſque & inſtitutis operam fabricationi ſtringunt, immunitatibus gaudeant, & ſuſcipiant docendos, qui docere ſufficiunt. Hi prius liberalibus literis imbuebantur, quàm hanc artem diſcerent. Conſtantinus ad Felicem Proconſ. Africæ:[d] Architectis, inquit, quàm plurimis opus eſt, ſed quia non ſunt, ſublimitas tua in prouincijs Africanis ad hoc ſtudium eos impellat, qui ad annos fermè duodeuiginti nati, liberales literas deguſtauerint, quibus vt hoc gratum ſit, tam ipſos quàm eorum parentes ab his, quæ perſonis iniungi ſolent, volumus eſſe immunes, ipſiſque qui diſcent, ſalarinm competens ſtatui. De Architectura libros x. ad Auguſtum M. Vitruuius ſcripſit, in quorū initio ſic ſcribit, Architectura eſt ſciētia pluribus diſciplinis, & varijs eruditionibus ornata, cuius iudicio probantur omnia, quæ a cæteris artibus perficiuntur opera. & ſubdit Architectum, literatum eſſe oportere, peritum graphidos, eruditum geometrię, optices, arithmeticæ, philoſophiæ, & muſicæ, hiſtorias plures, & reſponſa Iuriſconſultorum noſſe, & aſtrologiam, cœlique rationes cognitas habere. Quare non mirum, ſi cæteris architecti vt digniores præponuntur.

c i l. 3. C. Theodoſ. eod.
d i l. 1. C. Theodoſ. eod. & in l. vlt. C. eo.

2 MEDICI. Hi quarto loco in codice Theodoſiano locantur. Accurſius legit, mulomedici, pro medicis omnium brutorum, neque enim de medicis hominum loquitur, qui non ſunt artifices. In codice Theodoſiano ſeparatim medici locantur, & poſt alios mulomedici. In baſilicis ſcriptū eſt, medici, & equorum medici. Medicos hic Cuiacius chirurgos eſſe putat. Hos Paternus veterinarios vocat.[e]

e in d. l. vlt.

3 PICTORES. Iſti cenſum capitis etiam ſerui non pendebant,[f] hoſpites recipere non cogebantur.[g] pergulas & officinas in locis publicis ſine penſione tenebant, in ciuitate, quam elegerant morabantur, alijſque priuilegijs gaudebant.[h]

f d. l. vlt. C. Theodoſ. eod.
g l. archiatros. C. de metatis. d. l. ulti. C. T. eo.
h d. l. ult.

4 STATVARII. Qui hominū marmoreas effigies formabant, vt omnibus eſt notū.

5 MARMORARII. Qui nō ſtatuas, vt præcedentes, ſed alia marmora ſecant, expoliunt, & exculpunt.

6 LECTICARII ſeu ARCARII. Ita Accurſius & Alciatus. Lecticarij ſunt, qui faciunt lecticas, ita hos Pōponius,[i] & Martianus[k] appellant. Alij legūt Lectarij, qui lectos faciūt, ſeu Laccari, qui puteos fodiunt. Sed hi inter ſe longe diſtant, cum tamen eos pro affinibus illa dictio (ſeu) ponere videatur. In codice Theodoſiano,[l] omiſſis lectarijs, legitur, laquearij, qui laquearia fabricant, & ita fortè reponendum, Tectorij ſeu Laquearij.

i in l. ſi ex toto, §. §. 2. de leg. 1.
k in l. legatis. §. 1. de leg. 3.
l in d. leg. 2. C. Theo. de excuſ. artif.

7 CLAVICARII. Qui claues efficiunt. In codice Theodoſiano omittuntut.

8 QVADRATARII. ita etiam legitur in codice Theodoſiano, non Quadrigarij: illi ſunt, qui marmora ad amuſſim quadrant, quos Græci λιθοξέκτας appellant: & ex vitis quatuor coronatorum Accurſius & Alciatus Quadratarios vocari arguunt.

9 STRVCTORES. id eſt, ædificatores ſeu Fabri murarij; vnde canales ſtructiles à Vitruuio lib. 8. cap. 7. & Palladio lib. 9. cap. 11. appellantur, qui calce ligatis lateribus fabricant. A Paterno[m] bucularum ſtructores vocantur.

m in d. l. ulti. de iur. immu.

10 SCVLPTORES ligni, q̃ ī ligno imagines hominum & brutorum effingunt. In codice Theodoſiano hi ſimpliciter ſculptores nominantur.

11 MVSARII. In codice Theodoſiano legitur Muſiuarij. ſunt qui emblemata ſeu opus vermiculatum ex teſſellis marmoris varij coloris in homines, & varias animalium formas effingunt, vulgò muſaicum vocant. Spartianus in Peſcēnio Nigro. Nunc, inquit, in Cōmodianis hortis in porticu curua pictum de muſiuo inter Commodi amiciſſimos videmus ſacra Iſidis ferentem.

12 DEAVRATORES. Qui vaſa, arma, aliaque inaurant, ita & in codice Theodoſiano nominantur.

13 ALBINI. quos Græci κονιάτας appellant. In codice Theodoſiano Albarij dicūtur, & fortè rectius. Sunt qui incruſtant & dealbant parietes, tectores ab Vlpiano dicti:[n] ita

n in l. ſi ſeruus ſeruum, 27. §. al n. ad l. Aquil.

etiam

etiam vocat Tertullianus de Idololatria, ſcit, inquit, albarius tector & tecta ſarcire, & tectoria inducere, & ciſternā ſ[illegible]are κονιᾶται, inquit Suidas, οἱ τοὺς τοίχους, παραχρίοντες ideſt, muros dealbantes.

14 ARGENTARII. ſunt, qui vaſa argentea fabricant. Vaſcularij aut fabri argentarij à Iureconſultis vocati.[a]

a in l. penult. in princi. de aur. & arg. lega. l. ult. de act. & oblig.

15 BARBARICARII. ex auro coloratis filis, inquit, Donatus in 11. Virg. exprimunt hominum formas, & animalium, aliarumque ſpecierum, ijdem caſſides & buculas auro argentoque inducunt, vt ſupra diximus.

16 DIATRETARII. Diatritarij apud C. Theo. & minus recte. ſunt qui vaſa aurea argenteaq; cęlāt, id eſt ſigna & imagines imprimunt. Vlpianus[b] ſi calicem, inquit, diatretum faciendū dediſti, ſi faber imperitia fregit, dāni iniuria tenebitur. Poſſet & de his intelligi, qui pocula ad ſigna inſigēda excauāt & perforāt.

b in d. l. 27. ſi ſeruus ſeruum, §. ſi calicem ad le. Aquil.

17 ÆRARII FVSORES. Qui ęs fundunt, & ęreas imagines conflant. Sed in Cod. Theod. tribus interpoſitis artificibus, ærarij à fuſoribus ſeparantur, illi enim ſunt, qui ex ęre pluta fabricant, vt lebetes, cacabos, ahena, & alia. Fuſores verò qui fundunt. Paternus ęrarios hos ſimpliciter nominat.[c]

c in d. l. ulti. de iur. immu.

18 SIGNARII. in Cod. Theod. non repetiuntur, ſed horum loco ſunt ferrarij. Signarij parua ſigna & ſigilla faciebant, Scęuola[d] iubeo, inquit, ſignum Dei ex libris centum in ſacra æde & patria ſtatui eum ſubſcriptione nominis mei, id eſt ſtatuam & idolum. Vlpianus,[e] ſigilla, ait, & ſtatuæ affixę inſtrumento domus non continentur.

d in le. Titia. §. ult. de aur. & argen. lega.

e in l. quæſitum. §. Papinianus de fund. inſtruc.

19 FABRI. Horum loco apud Cod. Theodoſ. ſunt Tignarij, qui tigna & tecta fabricāt. ſed alio non adiecto fabri a Paterno appellantur,[f] proprie enim fabri ſunt lignarij ſecūdum Vallam. licet Suidas Gręcum nomen τέκτονες ipſis cū lapidarijs cōmune eſſe velit.

f in d. l. ulti. de iur. immu.

20 BRACARII. Pro his in Cod. Theod. legitur Blatticarij, qui ſericum purpura tingunt,[g] blattam enim purpura attinctum vocat Martianus.[h] ſed Bracarij ſunt, qui braeas faciunt, quibus Arcadio imperante, intra vrbem vti non licebat.[i]

g l. lotas. C. de munlegul.

h in l. ult. §. ſpecies, de publica.

i l. 2. C. Theo. de habitu, quo uti oport. intra urb.

21 AQVÆ LIBRATORES. Hi ſunt, inquit Conſtantinus,[k] qui aquarum ductus inuentos, & modos docili libratione oſtendunt, ac deriuandæ aquæ & diuidendæ rationem tenent. Paternus aquilices vocat,[l] quaſi aquam elicientes.

K in l. ult. C. de excuſat. artific.

l in d. l. ultı. de iur. immu.

21 FIGVLI. qui Gręcè dicuntur κεραμεῖς. ex creta amphoras, lateres, dolia, regulas, imbrices, patinas, aliaque vaſa formant, vnde apud Paulum[m] Figulinæ ſunt loca, in quibus ars figuli exercetur. Figulinas Iabolenus vocat.[n] Cum verò hæc ars valde eſſet neceſſaria, Numa Pōpilius rex ſeptimum collegium figulorum inſtituit.[o]

m in l. ueluti, de ſerui. ruſtic. prædio.

n in l. fundi. 25. §. 1. de fund. inſtru.

o Plin. libr. 35. cap. 12.

23 AVRIFICES. qui annulos vaſaque aurea faciunt.[p] Hi & ceteri artifices à Plauto in Aulularia recenſentur.

p leg. ſcribit de aur. & arg. leg.

24 VITRIARII. vaſa vitrea conflantes.

25 PLVMARII. ex plumis auium veſtimenta conficiūt, ſecundum alios acu pingūt. Nonius clauatam veſtem, aut ex clauis cōtextam à Plauto dici putat in Epidico, ſcena 4. veſtes, inquit, quotānis nomina inueniūt noua, Tunicam rallam, tunicam ſpiſſam, linteolum cęſicium, cumatile, aut plumatile. D. Hieronymus ī Chronicis ſcribit anno ſalutis 345. Macedonium artis plumariæ in locum Pauli ab Arianis epiſcopis ſubrogatum. Poſſet & de his intelligi, qui culcitras plumis infarciunt. In Codice Theod. horum loco ſcriptum eſt, Plumbarij, qui plumbeas pilas, & alia ex plūbo faciunt. Corippus Africanus in carmine in laudem Iuſtini minoris, de eius inauguratione loquens, ait.

Auratum ſcandens ſolium, ſedemque paternam.

Conſtructam plumis, pulchriſque tapetibus altam.

Aſpexit lætos populos.

26 SPECVLARII. qui ſpecula faciunt, non qui ſpecularibus feneſtras muniunt, quia ſpeculariarij vocarētur. Specularios etiam appellat Paternus.[q]

q in d. l. ulti. de iur. immu.

27 EBORARII. Eburarij in Codice Theodoſ. qui ex ebore ſellas, lectos, & alia faciunt.

28 PELLIONES. qui pelles & coria conficiunt, & tentoria; quæ pellibus tegebātur.[r] Hinc fortè emendāndus locus Paterni;[s] vbi legitur Polliones pro pellionibus, & ſi a polliendo polliones poſſent appellari.

r leg. 3. ff. de ſu pell. lega.

s in d. l. ulti. de iur. immu.

29 FVLLONES. qui lauant, curant, poliuntq; veſtimenta. Iuſtinianus[t] ſi fulloni, inquit, pollienda curandave dederit veſtimēta, nulla mercede conſtituta, mandati competit actio. Hinc Fullonica ars fullonis.[u] præcipuè verò pannos lauando maculas emundabant. Vnde iocus Fauſti Syllæ filij in ſororem apud Macrob. lib. 2. Saturnalio. cum enim duos eodem tempore illa mæchos haberet, Fuluium fullonis filium, & Pompeium cognomine maculam, mirari ſe dicebat ſororē ſuam habere maculam, cum fullonem haberet. Polliebant verò interpollando & renouando veſtimēta, quæ interpolla uocabantur.[x] Plures olim in ciuitatibus erant fullones. Hodie pauci hanc artem exercent.

t in §. item ſi fullo. Inſtitu. de obligat. quæ ex de[illegible] naſc. §. 1. Inſtit. mand.

u l. 3. in princ. ff. de aqua plu. arcen. l. ſi cum. ff. ultı. de vſufr.

x l. Labeo. ff de contr. emptio. l. præcipiūt, de ędil. edict.

30 CARPENTARII. Carpentum genus eſt uehiculi à Carmēte Euandri matre dictum, ut Ouidius in Faſtis opinatur hoc carmine.

Nā prius auſonias matres carpenta uehebāt.

Hæc quoque ab Euandri dicta parente reor.

Auctor eſt Tranquillus in Caligula ca. 15. Caligulam Agrippinæ matri carpentū, quod in pompa duceretur, decreuiſſe. Id duabus ro-

tus ue-

tis uehebatur, quemadmodum in eius numiſmatis cernitur. Meſſalinæ quoque vxori Claudij conceſſum fuiſſe Dion. ſcribit, vt carpento vehi poſſet. Carpenta fabricantes à Conſtantino [a] & Paterno [b] carpétarij ſunt appellati Vegetius lib. 2. ca. 11. Habet, inquit, legio fabros tignarios, inſtructores, carpétarios, ferrarios, pictores, reliquoſque artifices ad hybernorũ ædificia fabricanda. Græci videantur interpretari, qui clitellas camelorum faciunt.

a in d. l. 1. C. de excuſ. artifi.
b in d. l. vlti. de iur. immu.

31 SCVLPTORES. qui animalia in marmore aliaſque effigies formant.

32 DEALBATORES a Paterno in Codice Theod. omittuntur. Ab Albinis vel Albarijs differre poſſunt, quòd illi parietes, iſti vaſa figulina vel quid aliud dealbant.

33 CVSORES linarij, qui lina cudunt. In Cod. Theo. pro cuſores, perperam ſcriptũ eſt caſores.

34 TIGNARII. qui tigna dolant, & tectis imponunt. Paulus [c] Fabros, inquit, tignarios dicimus non eos duntaxat, qui tigna dolarét, ſed omnes qui ædificarent. Tigni verò appellatione in lege 12. tabulat. omnis materia cõtinetur, ex qua ædificia conſtant. Sed hic de ijs, qui trabes proceresve dolant, & ædificijs imponunt, intelligi arbitror, cum alij propria habeãt vocabula. Hos aliqui putant eſſe, qui à Conſtantino [d] & Valentiniano [e] fabri centonarij appellantur, quorum corpori Conſtantinus iubet dendrophoros inſeri; [f] Hos eſſe puto quos Paternus ſyluam infindere ſcribit, [g] & cæſas arbores ad centonarios dolaturos deferre. Proprium templum, in quod conueniebant, quemadmodum & alij corporati habebant, propriumque patronũ cooptabant, qui eorum cauſas tueretur, & quæ ad ſuos artifices ſpectabant, procuraret. Tabula ęnea de ijs Regij inuenta eſt, quam hic inſerendam eſſe cenſui. Aliæque de centenarijs plures alibi extant inſcriptiones, ſed hanc cæteris antecellere exiſtimo.

c in l. ferri. 235. in fin. de verb. ſignific.
d in l. 1. C. Theo. de centonarijs, & dendroph.
e in l. 2. C. Theo. eod.
f in l. 1. C. Theo. de centonar.
g in l. vlt. de iur. immu.

INSCRIPTIO.

IMP. CÆS. M. AVRELIO.

ANTONINO AVG. PIO.

FELICE VIM PETRONIO SEPTIMIANO COS[a]
X KAL. APRIL. IN TEMPLO COLLEGI FABRVM ET CENTONARIORVM REGIENSIVM.
QVOD REFERENTIBVS P. SÆNIO MARCELLINO ET C. AVFIDIO DIALOGO QVÆSTORIBVS VF[b]
IV SILIVM IVLIANVM VIRVM ET VITA ET MODESTIA ET INGENITA VERECVNDIA ORNATVM ET LIBERALEM OPORTERE COLLEGI NOSTRI PATRONVM COOPTARI. VT SIT CÆTERIS EXEMPLO IVDICI NOSTRI TESTIMONIVM.
Q. F. P. D. E. R. I. C.[c]
SALVBRI CONSILIO TAM HONESTA RELATIONE A QVÆSTORIB. ET MAGISTRIS COLLEGI NOSTRI FACTAM ET SINGVLI ET VNIVERSI SENTIMVS ET IDEO EXCVSANDAM POTIVS HONESTO VIRO IVLIANO HVIVS TARDÆ COGITATIONIS NOSTRÆ NECESSITAT. PETENDVMQVE AB EO LIBENTER SVSCIPIAT COLLEGI N[d] PATRONAT. HONOREM TABVLAMQVE ÆREAM CVM INSCRIPTIONE HVIVS DECRE. N[e] DOMO EIVS PONI CENSVERVNT.

a Circa an. Domini. 191.
b Verba fecerunt.
c Quid fieri placet, et de ea re ita censuerunt.
d Collegij noſtri Patronalē.
e Noſtra.

BRACTEARII, ideſt πεταλουργοὶ auri laminas ad inaurandum attenuabant. D.Hieronymus ad Fabiolā, auri laminæ, ideſt, bracteæ mira tenuitate tunduntur. Hi à Paterno & Cod.Theod. prætermittūtur.

Alij quidam à Paterno[f] à perſonalibus muneribus immunes nominātur, quorum aliqui ſunt artifices, aliqui non: inter eos ſunt gubernatores nauium. Vnde apud Iabolenum[g] Archigubernus pro eo, qui totam claſſem regit, ponitur. Ex artificibus Naupegi, nauium ędificatores, balliſtarij, ſcandularij, qui ſcandulas tecta tegentes fabricant. Gladiatores pro his, qui gladios faciunt. Tubarij tubarū artifices, cornuarij, arcuarij, item qui calcem coquunt, & ſyluam infindunt, carbonem cædunt ac torrent, ideſt ligna ad parandum carbonem ſternunt, & poſtea in carbones torrent, quemadmodū alibi Vlpianus declarat. Lanij, venatores, victimarij, præco, buccinator. Alij prætera à Paterno nominātur, quos pro artificibus non habeo, & eos recenſet, qui militiæ inſeruiebant. eius enim lex ex lib. 1. militarium eſt decerpta.

f in d. l. vlt. de iur. immu.
g In l. Seius Saturnin' ad Trebellia.

36 INTESTINARII in Cod. Theodo. adduntur, qui inteſtina fabricant. Eſt autem inteſtinum opus ex ligno ad ornatum ædium Varro lib. 3. de re ruſtica, cum villas haberes opere tectorio & inteſtino, ac pauimentis nobilibus Lithoſtrotis ſpectandam, parum putares eſſe, niſi tuis quoque literis exornati parietes eſſent.

TESSELLARI, qui teſſellas, ideſt parua quadra pauimentis infigunt. Scribit Tranquillus in C.Cæſare cap.45. ipſum in expeditionibus teſſellata & ſectilia pauimenta circuntuliſſe. Pauimentorum quoque teſſellatorum atque ſectilium Vitruuius meminit. Hi ſunt in iure nominati artifices, quorum, prout diſtinctæ erant artes, ita propria ſeparataque erant Collegia, corpora nuncupata; quæ cum maximam plebis partem, & fermè totam continerent, & ciuitatibus eſſent neceſſaria, prætermittenda non eſſe duxi.

Hæc erant municipiorum ſub Imperio Romano munera, ex quibus ſcire licet, quanta induſtria ciuitates regerentur. Ego hoc breuiariū magiſtratuum officiorumq; municipaliū Notitiæ dignitatum vtriuſq; Imperij addēdū putaui, vt quemadmodum ibi prouinciarum, & palatij gradus, ita hic ciuitatum munera cognoſcerentur.

F I N I S.

AVCTORES IN COMMENTARIO
NOTITIAE CITATI.

A

ACRON.
Aelianus.
Aelius.
Aelius Lampridius.
Aelius Spartianus.
Aelius Donat⁹ Grammatic⁹.
Aenas Syluius.
Agathius.
Aetius.
Aimonius.
Albertus Magnus.
Ammianus Marcellinus.
D. Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſ.
Ambroſius de Vignate.
Andreas Tiraquellus.
Andreas Alciatus.
Angelus Clauaſius.
Angelus Politianus.
Antonius Auguſtinus.
Appianus Alexandrinus.
Apolonius.
Apuleius.
Ariſtides Smyrnæus.
Ariſtophanes.
Ariſtoteles Stagyrita.
Aſconius Pædianus.
Atheneus.
Aulus Gellius.
Aulus Perſius.
D. Aurelius Auguſtinus Hipponẽſis Epiſcop⁹.
Auſonius.

B

BAlſamon.
Bartholomæus de Caſſaneo.
D. Baſilius.
Beda.
Bernardinus Rutilius.
Benedictus de Plumbino.
Bernardus Iuſtinianus.
Boccatius de claris fœminis.
Blondus.
Budæus.

C

CAius Plinius ſecundus.
Calliſtus.
Caſſianus.
Claudianus.
Candaules.
Caſſianus de inſtitutis renunciantium.
Caſſiodorus.
Caſtellianus Cotta.
Cedrenus.
Cælius Calcagninus.
Cæſar.
Cæſaris commentarij
Cæſaris Baronij Card. annales.
Chryſippus.
Claudius Galenus.
Clemens in lib. Conſtitutionum.
Clemens Alexandrinus.
Codex Theodoſianus.
Cælius Rhodiginus.
Collatio legum Romanarum cũ legibus Moyſ...
Columella.
Conſtantinus Imp. de thematibus.
Conſtantinus Porphyrogenneta.
Corippus Africanus.
Cornelius Tacitus.
D. Cyprianus.

D

DAmaſus.
Demoſthenes orator Græcus.
Diodorus Siculus.
Diomedes Grammaticus.
Dion Caſſius cognomento coccius.
Dionyſius Halicarnaſſeus.
Dionyſius Areopagita.
Dioſcorides.
Dorothæus Græcus.

E

EPiphanius.
Euagrius.
Eucherius.
Euerardus.
Euſebius Cæſarienſis.
Euſebij hiſtoria eccleſiaſtica.
Eutropius presbyter.

F

FEſtus.
Flaccus Verius.
Flauius Vegetius Renatus.
Flauius Vopiſcus.
Franciſcus Duarenus.
Franciſcus Maturantius.
Franciſcus Curtius Papienſis.
Franciſcus de Ripa.
Franciſcus Porcellinus.
Franciſcus Petrarcha.
Fortunatus in lib. de nauigio ſuo.
Froiſardus Gallus.

Gaſſurtus

G

Gaffurtus Genuenſis.
Gaguinus Gallus.
Georgius Merula.
Geruaſius Tibelenſis.
Godfridus Anglus hiſtoriographus.
D.Gregorius Nazianzenus.
D.Gregorius Pont.Max.
Gregorius Turo.
Gulielmus Budæus.
Gulielmus Durandus.
Gulielmus Montanus Landenſis.
Gulielmus Gallus Tyrius epiſcop.

H

Hector Boetius.
Hegeſippus de excidio vrbis Hieroſolim.
Herodianus.
Herodotus.
Heredotius.
Hermenopulus.
Heſychius.
Hieracleus philoſoph.Græcus.
D.Hieronymus.
Hippocrates.
Hippolytus de Marſilijs.
Hircius.
Homerus.
Horatius.

I

D. Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes Goripius.
Ioannes Villaius.
Ioannes Triſemius Abbas.
Iornandes Alanus.
Ioſephus.
Ioſephus ſcaliger.
Iſidorus.
Itinerarium Antonini.
Iulius Capitolinus. hic eſt allegatus in Notitia.
Iulius Cæſar.
Iulius Firmicus.
Iulius Frontinus.
Iuſtinus.
Iuuenalis.
Iuuentius Cœlius.

L

Lactantius Firmianus.
Laertius.
Lancilotus Politus.
Laurentius Valla.
Laurus à Palatijs.
Laonichus Chalcondylla.
Lazarus Bayſius.
Lazius.
Leo Imp.de bellico apparatu.
Leonardus Aretinus.
Lucius.
Lucius Feneſtella.
L.Florus.
D.Lucas Euangeliſta.
Ludouicus Pontanus.
Ludouicus Gomezius.

M

Macrobius Aurelius Theodoſius.
M. Actius Plautus.
Marcellinus comes.
M.Terentius Varro.
M. Nizolius Brixellenſis.
M.Taſius alpinus.
M.Valerius Martialis.
M.Varro.
Marcocus Teniolenſis.
Marculfus monachus de formulis priuatorum publicorumque negociorum.
M.Aurelius Caſſiodorus.
Marc. Fabius Quintilianus.
Marc.Tul.Cicero.
Marius Salomonius.
Martinus Laudenſis.
Matthæus Palmerius.
Maternus.
Martyrologium.
Metaphraſtes.
Michael Pſellus.
Mimus Publianus.
Muſatus.

N

Nazarius in Panegyrico Conſtantini.
Nicolaus Bellonus.
Nicolaus Boemus.
Nicephorus.
Niceta.
Nonius Marcellus Tiburticenſis.

O

Odofredus Beneuentanus.
Oecumenius.
Olimpiodorus Philoſophus.
Ortelius.
Otto Morena Laudenſis.

P

Palladius.
Paterculus.
Paulinus Nolanus epiſcopus.
Paulus Oroſius.
Paulus Diaconus.
Paulus in libris ſententiarum.
Pauſanias.
Perſius.
Petrus Ancharanus.

Phaue-

Phauorinus Arelatenſis.
Philelphus.
Phocylides Mileſius.
Philo.
Philon Hebraeus.
Philon biblius.
Philoſtratus Graecus.
Pierius.
Pindarus.
Platina.
Plato philoſophus Athenienſis.
Plinius.
Plinius iunior, hic credo eſt allegatus.
Plutarchus Cheronaeus ex Baeotia.
Polybius.
Polidorus Vergilius.
Pollux.
Pomponius Letus.
Pomponius Mela.
Priſcus magiſter epiſtolarum Theodoſij ſecundi.
Procopius.
D. Proſper.
Prudentius.
Ptolemaeus.
Publius Ouidio Naſo.
Publius Terentius Afer.
Publius Virgilius Maro.
Publius Victor.

Q.

QVintus Curtius.
Quintus Horatius Flaccus.

R

RAphael Volaterranus.
Rodulphus agricola.
Ruffinus Aquileienſis.

S

SAbellius.
Sabinus Floridus.
Saluianus de prouidentia.
Sagadinus.
Seneca.
Seruius Maurus Honoratus.
Sebaſtianus Derrerus.
Sext. Aurelius Victor.
Sextus Pompeius Feſtus.
Sextus Ruffus.
Sidonius Apollinaris.
Sigibertus Hiſtoricus.
Socinus.
Socrates.
Solinus.
Solon legislator Athenienſis.
Sophotatus Curopalata.
Sozomenus.
Spartianus.
Statius Papinianus.
Statius in Thebaide.
Stephanus de vrbibus.
Stephanus de Phedericis.
Strabo Amaſaeus philoſophus.
Suetonius Tranquillus.
Suidas.
Sulpitius Seuerus.
Surius.
Symmachus.
Syneſius.

T

TErtullianus.
Theodoretus.
Theophilus.
D. Thomas de Aquino.
Titus Liuius.
Titus Lucretius.
Trebellius Pollio.
Tripertita hiſtoria.
Trogus.

V

VAlerius Maximus.
Valerius Probus.
Vdalricus Zaſius.
Vegetius.
Velleius.
Vibius ſequeſter.
Viglius Zuichemus.
Vincentius Bellouacenſis.
Vitruuius.
Vuolphgangus Lazius.
Volumen Synodorum.
Vopiſcus.
Vrbicus Frontinus de limitibus.

X

XEnophon.

Z

ZOnaras.
Zoſimus.

F I N I S.

DE QVATTVORDECIM REGIONIBVS VRBIS ROMÆ EARVMDEMQVE AEDIFICIIS

Tam publicis quam priuatis,

LIBELLVS.

EODEM PRAESTANTISSIMO IVRECONSVLTO

GVIDO PANCIROLO AVCTORE.

Cum Priuilegijs, & Licentia Superiorum.

VENETIIS,

Apud Io. Anto. & Iacobum de Franciſcis Frat. 1602.

DE QVATTVORDECIM REGIONIBVS VRBIS ROMÆ

EARVMDEMQVE ÆDIFICIIS tam publicis quam priuatis.

PRIMVS Romulus vrbem in tres partes diuiſit, vt Dionyſius, Varro, & Liuius tradunt. Quare à tribus regionibus tribus ſunt appellatæ, Taciẽſium, Ramnum, & Lucerũ, à Tacio, Romulo, & Lucumone, vel à Luco, vt vult Pedianus,[a] Deinde aucta Vrbe, receptiſque in eam vij. collibus, Ser. Tullus Romã in quattuor Regiones diuiſit. Dionyſius[b] Tullus, inquit, poſtquàm vij. colles vno muro complexus eſt, vrbem in quatuor partes diuiſit, à collibus cognominatas, Palannam, Suburanam, Collinam, Eſquilinam, & quattuor tribus eſſe voluit, quę ad id temporis tres fuerant. Poſtremò Auguſtus in xiiij. regiones diuiſit, vt auctor eſt Tranquillus,[c] ſpacium, inquit, Vrbis, in regiones, vicoſq; diuiſit, quod & Plinius, Tacitusque teſtantur. Has regiones Sex. Rufus, & P. Victor viri Conſulares ſub Valentiniano & Valente deſcripſerunt, notabilia quęque loca nominantes, ſed mutili etiam inter ſe variant. Alia antè Notitiam noſtram vtriusque Romę deſcriptio reperitur, ſed quo auctore, ignoratur, nec tempus, quo ſcripta ſit, apparet; Sed non longè poſt pręfatas condita videtur; certum eſt eam poſt Conſtantium, cuius thermarum in vj. regione meminit, & antè Theodoſium iuniorem ſcriptã fuiſſe, quia plura Deorum gentium templa ponit, quę ab illo iuſſa ſunt dirui,[d] Id fuit anno humanę ſalutis 428. Conſtantinus enim antea ſacrificia quidem, & ſequentes Principes prohibuerant,[e] ſed delubra ornamenti ciuitatum cauſa ſtare permiſerant;[f] ea tamen, quę in agris erant, templa, Arcadius & Honorius deſtrui pręceperunt.[g] Theodoſius verò cuncta ſolo ęquari iuſſit.[h] etſi aliqua inſigniora adhuc Martiano imperante, remanſerunt.[i] Itaque hanc deſcriptionem fermè ſupradictis ſupparem fuiſſe credendum eſt, cùm omnes eadem ferè loca contineant, eamque in ſcrinijs Principum, quemadmodum & Notitiam ipſam, conſeruatam fuiſſe puto, quam etſi intactam relinquere cogitaſſem, cùm tamen plura Conſtantinopolis loca explicuerim, etiam hęc Romę quanquàm obſcuriſſima pro viriũ mearum tenuitate declarare tentaui. In primis autem eſt animaduertendum quamque harum Regionum proprium nomen habere. Nam prima porta Capena, ſecunda Cœlimontium, tertia Iſis & Serapis, & alię ab inſignioribus locis nomen obtinent; Hic non omittendum Valentinianum proprium cuique Regioni archiatrum honorarium à populo percepturum conſtituiſſe.[k]

a In 3. in Verrem.
b Lib. 4.
c In Auguſto c. 30.
d In l. vlt. C. Theo. de paganis.
e l. 1. & ſeqq. C. de pagan.
f l. 3. C. eod. tit.
g l. 16. C. The. eod. tit. de pag.
h d. l. ul. C. Th. eo.
i l. nemo C. eo.
k l. 8. C. Th. de medi. & prof.

PORTA CAPENA. A proxima hac porta prima denominata eſt Regio. Solinus tradit regem Italum à Sicilia cum Siracuſanis ad Ianum ueniſſe, eiusque conſilio & auxilio ciuitatem iuxta Albulam condidiſſe. Capenam nomine, à qua poſt modum Capena porta eſt dicta. Plinius[l] xxx. urbis portas apertas, & vij. tunc clauſas fuiſſe ſcribit. Sed quot ſub poſterioribus Principibus fuerint, non apparet. continet autem hæc regio ſequentia.

l lib. 3. c. 5.

HONORIS & VIRTVTIS Aedem. Has bello Gallico ad Claſtidium M. Marcellus vouerat, & V. Coſ. ad portam Capenam ędificauit. poſtmodum eius filius dedicauit; coactusque eſt duas utrique Honori & Virtuti contiguas ædes facere, clamantibus Pontificibus, vtrique in una ęde non rectè poſſe litari, nec quis eorum iratus placandus eſſet, poſſe diſcerni, vt lib. 27. Liuius, & Valerius lib. 1. c. 1. Plutarchus[m] & Lactantius tradunt. Hæc ædes à Veſpaſiano reſtaurata fuit, vt in nummis habetur. Hæc duo autem templa connexa fuiſſe creduntur, vt ſignificarent ad honorem non niſi uirtute perueniri. Alteram his ædem C. Marius ſubmiſſiorem exſtruxit, nè fortè publicis auſpicijs officeret, & ideo eam Augures demolirentur, vt Feſtus memorat. De hoc templo ita Vitruuius lib. 3. cap. 1. ad Mariana Honoris & Virtutis ſine poſtico à Mutio facta. & lib. 7. in proœmio. C. Mutius magna ſcientia confiſus, ædes Honoris & Virtutis Marianæ cellæ columnarumque & epiſtyliorum ſymmetrijs legitimis artis inſtitutis perfecit. Id verò ſi marmoreum fuiſſet, vt haberet ab arte ſubtilitatem, ſic à magnificentia, & impenſis auctoritatem in primis & ſum-

m In Marcello.

mis operibus nominatetur. Sed hic prior Marcelli ædes intelligitur,

CAMOENAS. templum Herculi, muſisq́ue Foloius Nobilior dedicauit; vt Eumenius in oratione pro reparandis ſcholis ſcribit, id erat ĩ Circo Flaminio in ix. regione. De hoc nõ intelligi hic puto, ſed de alio, ꝙ Martius Philipp⁹ Auguſti Vitricus dedicauit. De quo hæc Tranquillus in Auguſto, [a] ceteros, inquit, principes viros hortatus eſt, vt pro facultate quisque monumentis vel nouis, vel refectis, vel excultis vrbem adornarent, multaque à multis extructa ſunt, vt à Martio Philippo ædes Herculis Muſarũ. Plutarchus in problematis Rom. refert Romanos communem aram Herculi Muſisq́ue ſtatuiſſe; quia Hercules Euandrum literas docuit: Eumeni⁹ uerò vult Fuluium Nobiliorem primum nouẽ Muſarũ ſigna ab Ambricienſi oppido translata ſub tutela Herculis cõſecraſſe, quia Muſæ defenſione Herculis ſunt iuuandæ, & virt⁹ Herculis Muſarum voce ornandæ. Varro Muſas primo Caſmenas, mox Carmenas à Carmine, poſtremò Camœnas dictas fuiſſe putat. Plinius lib. 34. cap. 5. ſcribit oratum ab auctoribus L. Actium poetam in Camœnarum æde maxima forma ſtatuam ſibi poſuiſſe, cùm ipſe breuis admodum fuiſſet.

a Cap. 29.

LACVM PROMETHEI. Lacus eſt, qui habet perpetuam aquam, [b] ſed hic accipitur pro aquæ publicæ receptaculo, quæ ex caſtello in lacus, & balnea, & hortos irrigandos deriuabatur, in lacu lintea & ſordes abluebantur. potabant equi, & alia ad emundandũ neceſſaria fiebant, vt in Conſulari, quarum in Notitia vtriusque Imperij eſt dictum. Hic lacus à Prometheo nomen habet, quod eius ſtatuam, vt puto, propè teneret, ſed alij lxxxiij. ſine nomine infrà in hac regione lacus recenſentur. M. Agrippa DCC. Romę fecit: Plinius lib. 36. ca. 15. Agrippa, ait, in Ædilitate ſua, adiecta Virginea aqua, ceterisque corriuatis, & emendatis, lacus DCC. fecit, præterea fontes cv. caſtella cxxx. Poſt hunc Claudius, inquit Tranquill. riuum Anienis nouo lapideo opere in vrbem perduxit, diuiſitq́ue in plurimos & ornatiſſimos lacus.

b l. 1. §. ut ne in flumi. publ. nauiga. liee.

BALNEVM TORQVATI & VESPASIANI. Titum Veſpaſianum intelligit, qui amphitheatrum, & propè balneũ celeriter ædificauit. Tranquillus, [c] Amphitheatro, inquit, dedicato, thermiſque iuxta celeriter exſtructis, munus edidit apparatiſſimũ. De his thermis celeriter exſtructis intelligit Martialis, ſcribens.

c In Tito.

Hic vbi miramur velocia munera thermas.

De his ita Dion in Tito, amphitheatrum venationum cauſa, & balnea ſuo nomine dedicauit. Fortè ibi & Torquati theatrum fuit, de quo nihil reperi. Apud Sex. Rufum & P. Victorem legitur. Lacus Torquati & Veſpaſiani, ſed vtrunq́ue ſtare poteſt, nam lacus ad vſum balnei erant.

THERMAS SEVERIANAS & COMMODIANAS. De Thermis Seueri ita Spartianus ſcribit. opera publica præcipua ejus extant Septizonium & Thermæ Seuerianæ. Commodi verò thermarum his verbis Lampridius meminit; opera eius præter lauacrum, quod Cleander eius nomine fecerat, nulla extant.

AREAM APOLLINIS & SPEI, & GALLI. Area, ait Varro lib. 4. de lingua latina, eſt, vbi fromenta ſecta areſcunt, & teruntur. Propter horum ſimilitudinem loca in vrbe pura areæ vocantur. Tranquill. [d] ſcribit C. Iulium Cæſarem Forum de manubrijs inchoaſſe, cuius area ſupra ſeſtertium millies conſtitit. ea ſumma efficit, ut vulgò uocant millionem auri: Fortè eſt Area, quæ hic Galli appellatur, Sex. Ruffus legit Galliæ, ex cuius manubrijs eſt facta, quam ſeparat ab Area Apollinis & Spei, ut & P. Victor, qui tres horum areas conſtituunt. Recenſentur autem ſex areæ in prima hac regione, & tres aliæ in vj. xiij. & ultima regione, quæ uidentur fuiſſe ante templa Deorum. Aliæ uocabantur Campi. Alia Apollinis ædes in monte Palatino fuit, ut auctor eſt Plinius, [e] quod & Tranquillus tradit, [f] & Ouidius in Faſtis, Horatius, & Propertius. Spei uerò ædem à Collatino conſecratam M. Cicero in Legibus prodit, eam in foro olitorio conflagraſſe Liuius lib. 1. & 4. 3. Decadis ſcribit, de qua infrà in ſeptima regione, nec ad hunc locum pertinet.

d In C. Cæſare cap. 26.

e lib. 36. cap. 5.
f In Auguſto. c. 29.

VICVM VITRIARIVM. Hic Vicus neque in Sex. Ruffi, neque in P. Victoris deſcriptione habetur. Huius loco legitur Vicus trium ararum; Quæ uerò eſſent hæ aræ, non liquet. ſi legimus Vitriarium, intelligemus ibi uitra facta fuiſſe.

AREAM PANARIAM. Sex. Ruffus & P. Victor legunt PINARIAM. Erant Pinarij & Pontij duæ familiæ, quas ſacra ſua peragere Hercules docuit, ut lib. 1. Dionyſius, Liuius, ac Feſtus tradunt. Potuit hæc eſſe area ante ædes Pinariorum. ſi legimus PANARIAM. à pane ibi uendito nomen habebit.

MVTATORIVM CÆSARIS. ita & apud Ruffum & Victorem. Mutatorium Eſaias [g] accipit pro ornamento ueſtis muliebris, quod pectus & humeros protegit, quemadmodum D. Hieronym. interpretatur. Sed hic pro ædificio accipitur, fortè pro domo publica, quam Cęſar Pontifex Maximus habitauit. Tranquill. [h] Habitauit primò, inquit, in ſuburra, modicis ædibus. Poſt autem Pontificatum maximum in ſacra uia domo publica, idem Dion lib. 43. decretum eſt, inquit, ut Cęſar in publico habitaret. Mutatorium poteſt appellari, quòd eam Cęſar mutauerit.

g cap. 3.

h in Cæſare c. 45.

BAL-

BALNEVM BOLANI & MAMERTINI. Nero Vectium Bolanum legionis tribunum cum Verulano Seuero in ſubſidium Tigroni miſit, ut lib. 15. Tacitus ſcribit. Poſteà miſſus in Britanniam, Trebellio Maximo, qui inde fugerat, Præfectus ſucceſſit, ut in Iulio Agricola, & lib. 18. idem Tacitus memorat. Huius fortè fuit hoc balneũ, Mamertinus uerò ſub Traiano urbi præfuit, ac iuſſu Principis D. Clemẽtem in Tauricam Cherſoneſſum deportauit, ut apud Metaphraſten & Surium 23. Nouembr. legitur, Sed anteà Nerone imperante, apud Martyrologium 14. Martij habetur D. Paulum & alios martyres in cuſtodia Mamertini detentos fuiſſe. Longitudo temporis non repugnat, quin hic Mamertinus carcerem Mamertinum extruere & hoc etiam balneum condere potuerit. Alius fuit Mamertinus Comes largitionum à Iuliano apoſtata creatus, vt lib. 21. Ammian. tradit. Mox an. 364. Coſ. cum Neuita eſt factus, [a] Demum Italiæ, Africæ, & Illyrico P.P. Valentiniano imperante pręfuit. [b] Sed quis horum id balneum fabricauerit, non conſtat, ego tamen priorem eius auctorem malo credere. Quòd hi fortè coniunctim hoc balneum ędificauerint, utrique adſcribitur.

a Marcelli. lib. 21.
b Marcelli lib. 26.

AREAM CARSVRÆ, cuius hæc ſit, dubitatur.

BALNEVM ABASCANTI & ANTIOCHIANI. Abaſcantus Auguſti libertus fuit, vt ex ſequenti inſcriptione patet Romę inuenta. ABASCANTO AVG. LIB. ÆDITVO ÆDIS NEPTVNI QVÆ EST IN CIRCO FLAMINI FLAVIVS ASCANIVS ET PALLANS CÆS. N. SER. ADIVTOR A RATIONIBVS PATRI PIISSIMO FEC. is potuit hoc balneum extruxiſſe. Alius fuit Abaſcantus ſub Seuero & Antonino: ad quem extat horum Principum l. 2. C. de ſeruo pigno. dato, & annos ętatis traxit vſque ad Philippos; ſub quo ſiue ob hoc balneum, ſiue ob aliam cauſam Reipub. debitor factus, ad eam neceſſitatem redactus eſt, vt ferè bonis cedere cogeretur, vt indicat l. Philippi ad eum ſcripta in l. 2. C. qui bon. ceder. poſſ. Antiochianus eodem tempore fuit vnus ex P.P. Heliogabali, vt in eo auctor eſt Lampridius, ad quem, ſi is non eſt alius, extat Alexandri Imp. l. ſi ea quęſtio, C. de his quib. vt indign. Hunc cum Abaſcãto balneum hoc ędificaſſe puto. Sed apud Ruffum & Victorẽ ſeparantur. Alius fuit Antiochianus ſub Diocletiano, ad quem eſt illius l. ſecundus creditor, C. de pignor.

AEDEM MARTIS & MINERVÆ, & TEMPESTATIS. Hęquoq; ędes apud Ruffum, & Victorem ſeiunctę nominantur; ſed huius noſtrę deſcriptionis auctor, ędem vnam tribus aſſignat, fortè tria ſacella vno templo continebantur. Marti vltori Auguſtus in Capitolio templum dicauit, vt auctor eſt Dion lib. 54. & Tranquillus in Auguſto. c. 29. quod eſt in vj. regione; & ideo de hoc non poteſt hic intelligi, in 10. etiam regione erat alia ędes Mineruæ, & Mineruium. Tempeſtati verò extra portam Capenam in hac regione M. Marcellus ędẽ extruxit, quòd in Corſicam & Sardiniam nauigans, tempeſtatem paſſus ab ea euaſerit, cuius rei meminit Ouidius hoc carmine.

Te quoq; tempeſtas meritam delubra fatentur,
Cùm penè eſt Corſis obruta puppis aquis.

FLVMEN ALMONIS. Almo fluuius non procul ab vrbe Tiberi miſcetur, in quo Galli Cibeles matris deùm ſacerdotes ei⁹ ſtatuam quotannis vj. Kal. April. lauabant. Ouidius in Faſtis.

Eſt locus in Tiberi, quo lubricus influit Almon
Et nomen magno perdit in omne minor.
Illic purpurea canus cum Veſte ſacerdos
Almonis dominam, ſacraque lauit aquis.

Vibius ſequeſter ad Virgilianum filium. Almon, ait, vbi matet deùm vj. Kal. April. lauatur. idem affirmat Ammian. lib. 23. Lucanus in 1. Claudianus, & Valerius Flaccus lib. 8. Argonauti.

ARCVM DIVI VERI PARTHICI, & DIVI TRAIANI, & DRVSI. Tres arcus Ruffus & Victor diſtinguunt, prout ſeparatim eos factos fuiſſe dubitandũ non eſt. L. Verus frater M. Antonini contra Parthos miſſus Antiochię luxurię ſe dedit, & exercitum ampliſſimum Auidio Caſſio commiſit, qui de hoſtibus victoriam retulit, vnde Verus Parthicus eſt cognominatus, qui ipſe videri voluit viciſſe, & cum Marco fratre triũphauit: hoc bellum in arcu Romæ erecto eſt expreſſum, de quo hic intelligitur. Hiſtoriam Dion, Capitolinus, & Eutropius recitant. Traianus ex Dacis luculentam victoriam reportauit, & Daciam prouinciam Imperij Rom. fecit, Armenis, Parthiſque bellum intulit, ac Imperium ad Tigrim uſq; protulit, vt ijdem auctores referunt, quę omnia in hoc arcu marmoreo ſunt expreſſa. Cuius verò Druſi arcus fuerit de quo hic agitur, difficile eſt inuenire. crediderim eſſe Druſum Tiberij Principis progenitorem, qui, vt ait Tranquillus, [c] hoſtium duce Druſo cominus trucidato, ſibi poſteriſque ſuis cognomen inuenit. Traditur etiam pro pretore ex prouincia Gallia retuliſſe aurũ Senonibus olim obſidione Capitolij datũ, nec, vt fama eſt, extortum à Camillo, ei arcum à Tiberio factum puto: cùm tempore Reip. eos extructos non inueniam.

c In Tiberio c. 3.

Enumeratis inſignioribus locis primę regionis eius velut breuiarium ſubijcit, & diſperſa ac pretermiſſa colligit.

V. CI X. ſuprà ex Tranquillo [d] diximus Auguſtum ſpacium vrbis in regiones uicoſq; diui-

d In Auguſto c. 30.

diuiſiſſent illas annui magiſtratus ſortiò tuerentur, hos magiſtri è plebe cuiusque uiciniç electi, qui infrà vicomagiſtri appellantur. Hęc autē Regio habuit Vicos x. Sex. Ruffus ponit ix. vicos. P. Victor viij. ſcilicet vicum Honoris, & Virtutis, ubi earum erat ędes, de qua ſuprà eſt dictum. Vicus Fortunę obſequentis, Plura Romæ fuere Fortunæ templa, quorum duo Ser. Tullus Rex condidit, alterum Bonæ Fortunæ in foro boario, alterū Virilis in ripa Tiberis, ut 10 iiij. auctor eſt Dionyſius. erat & Malæ Fortunæ ædes ĩ Eſquilijs. Equeſtris iuxta theatrum, & aliæ. item uicus Sulpiti citerioris, alius ulterioris, Druſianus, Pulueraria, Trium aratum, Fabrici, Victor addit Vicum Camœnatum, cum Vitriatio ſuprà nominato ſunt Vici x.

AEDICVLÆ X. Præter ſuprà dictas erant in hac regione ædiculæ ſeu paruæ ędes, & quaſi ſacella x. ſine nomine, ita ut quilibet Vicus haberet ſuam ædiculam, quemadmodum hodie quælibet curia, uel parochia ſuum templum.

In Conſtantinopolis deſcriptione non niſi Eccleſiæ Chriſtianorū nominantur. Hic tantùm templa gentilium quòd fortè gentilis hāc deſcriptionem fecerit, uel nondum inſignes fabricatæ eſſent eccleſiæ.

VICOMAGISTRI xlviij. cuique Vico Auguſtus è plebe plures magiſtros præfecit, ut ſuprà dixi, qui Vicomagiſtri ſunt appellati, & cuique Vico iiij. aut v. ſunt præfecti, quandoque pauciores. Ruffus & Victor quaternos Vicomagiſtros cuique Vico aſſignāt. Hæc deſcriptio quaternos ubique ponit, præterquàm in vj. & xj. regione, ubi fortè eſt mendum. Conſtantinopoli uerò quælibet regio urbis quinos tantùm Vicomagiſtros habebat. Hos credo quietis uicorum curam habuiſſe.

CVRATORES II. In deſcriptione Conſtantinopolis declaratur curatorem, qui ibi unus tantùm in quaque regione ſtatuitur, totius regionis ſollicitudinem habuiſſe. Romę quælibet regio binos habuit curatores, qui ab Auguſto magiſtratus ſunt appellati, ut ſuprà ex Tranquillo uidimus. Hi præcipuè curabāt, ne quis in ſua regione indebitè uectigalibus, aut aliàs iniuſtè oneraret; Capitolinus in M. Antonino. Dedit, inquit, curatoribus regionum ac uiarum poteſtatem, ut uel punirent, uel ad Præf. urbi puniendos remitterent eos, qui ultra uectigalia quicquàm ab aliquo exegiſſent. Hi ueſte prætoria, & duobus lictoribus in uicis, quibus præerant, certis diebus utebantur, ut lib. 55. Dion tradit. Alexander Imp. hos ſingulos in quaque regione eſſe uoluit. Lampridius. Fecit, inquit, curatores xiiij. Sed ex Coſſ. uiros, quos audire negocia urbana cum Præf. urbi iuſſit, ita ut omnes aut magna pars adeſſent, cùm acta fierent. Hi lites regionum curabant, ſed poſtea ad duos ſunt reuerſi. Præter curatores Conſtantinopoli erat in qualibet regione Vernaculus unus, qui interpretatur fuiſſe uelut ſeruus, & internuncius regionis: is Romæ non erat, ſed eius uice fungebantur bini denunciatores in qualibet regione apud Ruffum & Victorem, qui hic deſiderantur. Hi erant miniſtri curatorum, & aliorum uicomagiſtrorum, & ut eſt Bidellus dictus in publicis Gymnaſijs.

INSVLAE tria millia C C L. Hæc Conſtantinopoli non nominantur. Erant propriè inſulę, quæ ab utroque latere hinc inde itinera habebant, in quę pluebant, fronte in faſtigium deſinebant: Domus uerò erant ampliores & teſtudinatæ: à quatuor partibus pluentes, ut in marmoribus ueruſtis Romæ uiſitur. Domus incuria librarij deſunt, quæ ex Ruffo & Victore ſunt reponēdę, uidelicet. Domus cxxj.

HORREA XIII. Plura erant horrea in hac regione Romæ, quàm in tota ciuitate Conſtantinopolis, ubi v. tantùm reperiebātur. Alexander enim Imperator plura in quaque regione horrea fecit. Erant autem horrea, in quæ aurum, argentum, gēmas, & precioſa quæque ciues deferebant, qui timebant, ne domi expilarētur, prout in prima regione Cōſtantinopolis, latius expoſui. Lampridius in Alexandro. Horrea, inquit, in omnibus regionibus publica fecit, ad quæ conferrent bona hi, qui priuatas cuſtodias non haberent. In hæc puto bona gratuito aut uiliore precio ſuſcepta fuiſſe; In priuata horrea, ſoluta penſione, periculo ſuſcipientium deferebantur. Labeo[a] locator, inquit, horreorum propoſitum habuit ſe aurum, argentum, margaritam non recipere ſuo periculo, deinde cùm ſciret has res inferri, paſſus eſt, proinde eum futurum tibi obligatum, ac ſi propoſitum fuit, remiſſum uidetur. Erant & horrea frumentaria, & olearia, ut in regione Conſtantinopolis.

a in l. cùm in plures §. locator, ff. locati.

BALNEA LXXXVI. Balnea quoque Alexander omnibus regionibus addidit, quæ forte non habebant: Nam & hodie multa dicuntur Alexandri, ait Lampridius. Conſtat autem ueteres frequenter balneis uſos; unde ſepties die Commodum lauiſſe, & in balneis comediſſe Lampridius ſcribit.

LACVS LXXXIIII. De lacubus plura ſupra diximus in lacu Promethei. Conſtantinopoli lacus non inueniuntur, ſed horū loco ciſternę. Sex. Ruffus xj. lacus nominat Promethei, Sanctum, Veſpaſiani, Sudantem, Torquati, publicum, Biuium, Spei, Gratiæ, Mamertini, & Salutarem: Præterea LXXI. ſine nomine, qui omnes ſunt LXXXII. P. Victor duos tantùm recenſet, Promethei & Veſpaſiani; cum tamen eodem fermè tempore uterque illorum ſcripſerit. Hæc deſcriptio duos amplius quàm Ruffus habet.

PISTRINA XX. ita & P. Victor.

Ruffus

Ruffus, ſi non eſt mendoſus, habet xij. Piſtrinum locus eſt, in quo pinſitur, & molis teritur frumentum, ac panis conficitur. Hic notandum molendinorum, quæ hodie ubique ſunt in uſu, nullã mentionem fieri, cùm tamen notam eorum rationem haberent, Plinius lib. 18. cap. 10. loquens de piſtrinis, & arte pinſendi. Maior, inquit, pars Italiæ rudido utitur pilo, rotis etiam, quas aqua uerſet obiter & molat. Procopius quoque eſt auctor lib. primo de bello Gothico, Belliſſarium Romæ obſeſſum molas in Tiberi aptaſſe, quę rotis aquarum impetu uerſatis molebant. Puto hæc moleudina tùm iu uſu fuiſſe; ſed quia ubique non erat aqua, & longius molettinas petere nolebant, propinqua quælibet regio piſtrina babuitque cùm in hac eſsẽt xx. quodlibet piſtrinum plus minus lviij. inſulis & domibus ſufficiebat. Ruffus & Victor quorundam deorum ædes, templa, areas & arcus nominant, quæ iu hac deſcriptione deſunt, quia eo tempore fortè nõ extabant. Hęc regio

CONTINET PEDES Duodecim millia ccxix. circuitum regionis explicat, qui capiebat plus minus duobus miliarijs cum dimidio. Quinque enim pedes paſſum cõtinent, & mille paſſus milliarium, [a] quemadmodum Iſidorus & noſtri iuterpretes affirmant.[b] Ruffus & Victor plus ſcribunt: Regio, inquit, in ambitu coutinet pedes xiij. ccxxiij. excedit duo milliaria cum dimidio.

a l. mille paſſus de ver. ſign.
b glo. & Bar. in l. 3. co.

REGIO VRBIS II. COELIMONTIVM.

COELIMONTIVM dicta eſt hæc regio à monte Cœlio, qui eam occupat, qui eſt unus ex vij. collibus Romæ. Dictus eſt autem Cœlius, inquit Varro, à Cœlio Vibieno Thuſco Duce Nobili, qui cum ſua manu dicitur Romulo ueniſſe auxilio contra Latinum regẽ. De hoc monte ita Liuius lib. 1. Cœlius additur vrbi mons, & quo frequentior habitaretur. eam ſedem Tullius Hoſtilius regię capit. Arſit hic mons ſub Tiberio, ut Tacitus lib. 4. ſcribit, qui ſubijcit, eum antiquitus Querquetulanum cognominatum fuiſſe, quòd talis ſyluę frequens, fœcundusque erat, mox Cœlium appellatum à Cœlio Vibenna, qui Dux gentis Hetruſchæ cùm auxilium tuliſſet, ſedem eã acceperat à Tarquinio Priſco, ſeu quis alius regum dedit; nam ſcriptores in eo diſſentiunt, cetera uou ambigua ſunt; magnas eas copias per plana etiam ac foro propinqua habitauiſſe; unde Fuſcum uicum è uocabulo aduenarũ dictum. Incipit hic mons ab eccleſia S. Ioannis Lateraoenſis, inquit Pomponius Lętus. contiuet hęc regio.

TEMPLVM CLAVDII. intelligit Claudium Cæſarem, quem bic dictum Sex. Ruffus appellat. Nero enim primum imperiũ adeptus, inter Diuos Claudium retulit, eique templũ, & flaminem Claudianum decreuit. Tacitus [c] Cæleſtes, inquit, honores Claudio decernuutur. Tranquillus [d] in Nerone. Orſus hiuc, ait, à pietatis oſtentatione Claudium apparatiſſimo funere elatum laudauit, conſecrauitque: Propterea Dion in Claudio ſcribit L. Iulium Galionem fratrẽ Senecæ dixiſſe, Claudium unco in Cœlum tractum fuiſſe, quia fuerat necatus, & Nero ipſe dicebat boletos cibũ Deorum eſſe, quòd Claudius boleto veneno infecto in numerum Deorum relatus fuiſſet. Agrippina ergo illi templum facere cœpit ſed Nero diruit, poſtea Veſpaſianus inſtaurauit. Tranquil. [e] Fecit, inquit, templum D. Claudij iu Cœlio moute cœptum quidem ab Agrippina, ſed à Nerone propè funditus deſtructum.

c in fin. lib. 12.
d cap. 9. in Claudio.
e in Veſpaſiano c. 9.

MACELLVM MAGNVM, Macellum inquit Feſtus dictum à Macello quodam, qui exercebat iu vrbe latrocinium, quo damnato, Cenſores Aemilius & Fuluius ſtatuerunt, ut in domo eius obſonia uenderentur.

LVPARIOS. Lupparia eſt ciuitas Hiſpanię Ptolemęo, & Aprutij. Luparius etiam eſt, qui uenatur lupos, ſed hic locum inſignem huius regionis iotelligit.

ANTRVM CYCLOPIS. Virgilius vaſto in antro Cyclopas habitaſſe, ac Ioui fulmina fabricaſſe fingit, quòd vaſtum fortè hoc antrum eſſet, Cyclopis dixerunt. Panninius in hac regione recitat antiquum epitaphiũ Curtilij Fabri, argentarij, qui fuit magiſter vici ab Cyclopibus regionis primę.

COHORTES VIGILVM. Deeſt numerus cohortium, qui ex Ruffo & Victore eſt addendus, & legendum cohortes quinq; vigilum. Auguſtus pluribus vno die incendijs exortis, ſeptem cohortes opportunis locis cõſtituit, vt binas regiones urbis unaquęque cohors tueretur, prępoſitis eis tribunis, & ſuper omnes Pręfecto vigilum, vt Vlpianus ac Paulus, [f] Tranquillus, [g] & Dion [h] referunt. Sed neque ſunt hic ſtationes, neque hic numerus cohortium poſtea eſt obſeruatus, ut binas regiones ſingula cohors tuèretur, cùm in hac eſſent quinque, in v. ij. in vj. iij. iu vij. vij. iu viij. vj. in xij. iiij. iu xiiij. vij. Itaque omnes fuerunt cohortes xxxiiij. Dion [i] auctor eſt præter has Auguſtum ſex millia hominum in præſidijs urbis collocaſſe, & in quatuor partes diuiſiſſe.

f in l. 1. & 3. de offic. præf. vigil.
g in Auguſto c. 30.
h Lib. 55.
i In Auguſto.

CASTRA PEREGRINA. Blondus lib. 1. Romę inſtauratę refert Auguſtum primum Romæ caſtra peregrina, in quę milites reciperentur, inſtituiſſe, ſed nullo auctore nititur, imò Tranquillus [k] contrarium affirmat his uerbis. Neque tamen vnquàm plures quàm tres cohortes in urbe eſſe paſſus eſt, eaſque ſine caſtris: Dion uerò ſcribit Auguſtum equites peregrinos nominatos Batauos in urbe ſtatuiſſe, ex Battauia inſula Rheni contractos quos fortè caſtris muniuit, peregrinis uo

K in Auguſto c. 48.

a lib. 16. ad fin.

eatis. Auctor Marcellinus [a] Chonodomarium Alemánorum regem à Iuliano apoſtata capiũ tur & Romam ad Conſtantium Aug. miſſum in caſtris peregrinis, quę in mõte ſunt Cœlio, morbo veterni conſumptum fuiſſe.

CAPVT AFRICAE. Caput mulieris Africam referentis intelligit.

ARBOREM SANCTAM. Fortè alicui numini pro templo dicatã, quod apud ethnicos fieri conſueuerat, ut auctor eſt Plin. lib. 12. cap. 1. ſi regio urbis conueniret, arbitrarer intelligi corneam haſtam, quam Plutarchus ſcribit Romulum exercendi cauſa iaculatum terræ affixam in arborem exereuiſſe, quæ ſacra eſt appellata, & muro circundata pro templo habita, exaruit læſis radicibus, dũ C. Iulius Cæſar ibi gradus ſtruit. Nomen tamen ſanctæ arboris manſit, & alias illi ſubſtitutas fuiſſe eſt veriſimile.

DOMVM PHILIPPI & VECTILIANAM. Apud Rufum & Victorem hæ domus ſeparantur, & pro Vectiliana, & fortè rectius legitur Vitaliana. Fuit Vitalianus Præfectus Prætorio Maximini Imp. ferus & crudelis, illi cariſſimus & deuotiſſimus, qui Romæ Gordiani Principis iuſſu in ædibus eſt occiſus, prout lib. 7. Hadrianus narrat. Hic pater D. Iuſtinę fuiſſe exiſtimatur. Alius fuit Vitalianus ſub Honorio & Theodoſio, [b] de quo hic non puto intelligi: Cuius verò Philippi domus celebretur, dubium eſt. Romæ fuit L. Philippus orator, de quo plura Cicero in Bruto, & lib. 3. de Orato. qui etiam Coſ. fuit. Hunc eſſe puto, cuius porticus infra ĩ ix. ponitur, & à Plinio [c] cum piſcina, [d] celebratur. Alius fuit Martius Philippus Auguſti vitricus, à quo ædem Herculis conditam Tranquillus ſcribit. [e] fuit & Philippus Imp. & alius ſub Commodo Præfectus Ægypti D. Eugenię pater, de quo plura Metaphraſtes, [f] & vltimus ſub Honorio & Theodoſio Præfectus prætorio Illyrici, [g] de primo intelligi puto. Horum domus tanquàm inſignes hic nominantur.

b in l. nemo, C. de aſſeſſor.

c lib. 35. ca. 10. & 11.

d lib. 9. c. 54.

e in Auguſto cap. 29.

f 25. Decembr.

g l. 6. omni C. de ſacr. eccleſ.

LVDVM MATVTINVM, & GALLICVM. Hi quoque apud Rufum & Victorem ſeparantur. Ludus erat domus, in qua gladiatores ſe exercebant. Herodianus in 7. apertis, inquit, gladiatorum Ludis, atque vnoquoque proprijs armis ornato, ad caſtra contenderunt Valerius lib. 2. ca. 3. P. Rutilius, inquit, ex ludo C. Aurelij Mauri doctoribus gladiatorum accerſitis, vitandi, atque inferendi ictus ſubtiliorem rationem ingenerauit. Gellius lib. xij. cap. iij. Accepimus, inquit, ferum quendam in ludo Cęſaris gladiatorem, qui cum vulnera eius à medicis exſecarentur, ridere ſolitus fuit. Matutinus Ludus videtur fuiſſe, in quo mane gladiatores exercebantur, Gallicus, in quo Galli. Alius Ludus matutinus & Gallicus infrà in 3. regione inuenitur. Aliquot inſcriptiones Panuinus vtriusque ludi recitat, ex quibus apparet ſingulos ludos ſuum medicum habuiſſe, nec immerito, cùm plures veriſimile ſit ludẽdo vulneratos fuiſſe.

SPOLIARIVM SAMARIVM. Hæc à Librario diuerſa ſcribuntur, ſed à Rufo & Victore pro vno, apud quos legitur ſpoliũ Samarium: ſed puto legendum, ſpoliarium, quod erat locus Romæ, vbi latrones necabantur & ſepeliebantur. Lampridius in Commodo, Hoſtis, inquit, patriæ, parricida, gladiator in ſpoliario lanietur. & infrà. Qui Senatum occidit, in ſpoliario ponatur, & rurſus idem repetitur, Seneca lib. 14. epiſtola. nunquid aliquem eſſe tam cupidum vitæ putes, ut iugulari in ſpoliario, quàm arena malit? Plinius in Panegyrico. Quàm iuuat cernere ærium ſilẽs & quietum, & quale ante delatores erat. Nũc templum illud non ſpoliarium ciuium, cruentatumque prædatum receptaculum. Fortè quòd ibi ſontes ſpoliati, virgis cæderentur; mox ſecuri percuterentur. Samarium verò videtur eſſe locus, in quo vlmi ſemina ſerũtur; Samara enim eſt vlmi ſemẽ, inquit Plinius: [h] vnde ſamarium poteſt vocari locus, ubi hæc ſemina ſunt ſata; Samariumque à ſpoliario arbitror diuidendum, ut ſint duo loca ſeparata, quia nec Lampridius, nec Seneca hæc coniungunt.

h lib. 16. c. 17.

ARMAMENTARIVM. Locus erat, in quo arma ad armandos milites, aut populum reponebantur, quale Venetijs eſſe videmus. Sed Romæ magis pompæ quàm belli cauſa in armamentario aſſeruabantur, ait Herodotus. [i] Gallicanus, inquit, bellum ciuile, atque omnibus pernicioſum ſuſcitauit. Quippe iuſſis effringi publicis armamentarijs, in quibus pompæ magis inſtrumenta quàm belli aſſeruabantur, vnde ſibi quiſque munimentum corporis accommodaret, ad caſtra contẽderunt. quibus verbis plura Romæ armamentaria fuiſſe ſignificat, quæ tempore huius deſcriptionis in vnum contracta erant, ibique potiſſimum ad tuendum corpus arma reponebantur.

i lib. 7.

MICA AVREA. Hæc filia fuit Philodemi Elienſis, quam virginem honeſtiſſimam cùm Lucius Ariſtotemi Elienſiũ tyrãni filius adamaret, & ad ſtuprũ trahere vellet, renitentem iugulauit, vt in libro de claris mulieribus late Plutarchus recitat. eius ſtatua aurea ĩ hac regione ſita erat, & Mica propriũ huius puellæ nomen fuit. Sed fortè intelligit effigiem Vrſæ, Mica aurea dictæ, quam ſæuã, & homines ambedentem, & aliam nomine Innocentiam Valentinianus habebat. Marcellinus [k] illud, inquit, nec præteriri æquum nec ſileri. quòd cum duas haberet Vrſas ſæuas, & hominum ambeſtrices, Micam aureã, & Innocentiam, cura agebat enixa, vt earum caueas prope cubiculum ſuum locaret, Innocentiam deniq; poſt multas, quas eius laniatu ca-

k lib. 29.

tu ca-

tu cadauerum uiderat ſepulturas, vt bene meritam in Syluas abire dimiſit innoxiam.

VICI vij. Ruffus habet viij. Victor xiij. in quo mendum eſſe puto: quia non habet niſi ædiculas vij. cùm tot ſolerent eſſe ædiculæ, quot uici.

ÆDICVLÆ vij. quot erant vici, quia quiſq; vicus ſuã ædiculã habere cõſueuerat.

VICOMAGISTRI. xlviij. Rufus ſcribit xxxij. Victor xxiiij. aſſignans cuiq́ue vico ternos Vicomagiſtros, ſed alter quaternos attribuit, & poniit xxxij. ſed nõſtra deſcriptio cuiq́ue regioni xlviij. attribuit, exceptis vj. & xj. regione, quarum alteri xviij. alteri xix. adſcribit: ſed in numeris eſt error, quia infrà in Vrbis breuiario recenſentur Vicomagiſtri DCLXXII. qui numerus efficitur ex xlviij. decies & quater multiplicatis.

CVRATORES ij. ita & apud Rufum, ac Victorem, de quibus ſuprà dixi.

INSVLAE tria millia DC. Victor ſcribit iij. millia cvj.

DOMVS cxxiiij. Victor cexxxiiij.

*HORREA xiiij. Rufus, & Victor xxiiij.

BALNEA lxxxij. Victor ſcribit, Balneę priuatæ lxxx. Rufus xx.

LACVS lxij. Victor lxv. Rufus uerò Lacus fund. xj. ſine nomine.

PISTR NA xij. Victor xxiiij.

Continet PEDES, duodecim millia CC. plus minus ij. duobus milliarijs cũ dimidio. Rufus & Victor ſcribunt, regio continet in circuitu pedes xiij. millia cc. qui etiam plures domos, campos; & alia nominant, quæ hic omittuntur.

REGIO III.

ISIS, & SERAPIS continet MONETAM. Rufus, & Victor habent, Iſis & Serapis. Moneta: ut hæ tres dictiones ſint iij. regionis inſcriptio. In noſtra uerò deſcriptione pro titulo huius regionis ponitur Iſis & Serapis, quæ continet Monetam, & alia, quæ ſequuntur. Puto etiam eorum templa poſteà, ut infrà dicetur, diruta, & duas horum Deorũ ędiculas, quas in hac regione Rufus ſtatuit, illi nomen indidiſſe: ipſorum uerò templa infrà in ix. regione Iſeum & Serapeum ponuntur. erant autem hæc præcipua Aegyptiorum numina: Iſis Aegypti genius creditus eſt, qui in dextra ſiſtrum tenebat, quo Nili acceſſus ſignificabatur, in ſiniſtra ſitulam, qua omniũ Lacunarum affluentia oſtendebatur, ut in 8. Virgil. Seruius recitat, qui eandem terrã fuiſſe cum Macrobio ſcribit. Alij Lunam interpretantur, ut Diodorus Siculus, & Plutarchus, qui de Iſide & Oſiride opuſculum compoſuit. Romæ Iſidis ſimulachri altare cane ſuſtineri Dion in Heliogabalo ſcribit: infrà etiam in v. regione eſt Iſis patricia. Serapidis uerò hiſtoriam D. Auguſtinus ita explicat.[a]

a Lib. 18. cap. 5.

Rex Argiuorum Apis nauibus tranſuectus in Aegyptum, cùm ibi mortuus fuiſſet, factus eſt Serapis omnium maximus Aegyptiorum Deus. Nominis autem huius, cur non Apis etiam poſt mortem, ſed Serapis appellatus ſit, faciliimam rationem Varro reddidit; quia, inquit, arca, in qua mortuus ponitur, quod omnes iam σαρκοφάγον uocant, σορὸς dicitur Græcè, & ibi eum uenerari ſepultum cęperunt, priuſquàm templum eius eſſet extructum, uelut ſoroſapis, uel ſorapis primò: deinde una litera, ut fieri aſſolet, commutata, ſerapis dictus eſt. conſtitutum etiam de illo, vt quiſquis eum hominem dixiſſet fuiſſe, capitalem penderet pœnam: & quoniam ferè in omnibus templis, ubi celebrantur Iſis & Serapis, erat etiam ſimulachrum, quod digito labijs impreſſo admonere uideretur, ut ſilentiũ fieret, hoc ſignificare idem Varro exiſtimat, ut homines eos fuiſſe taceretur. Hactenus D. Auguſtinus. Hunc autem honorem, inquit Suidas obtinuit quia in Memphide Aegypti vrbe regnans, in magna annonæ difficultate proprijs prouentibus Aegyptios aluit. Diodorus lib. 1. dicit hunc Iouem, alios Dionyſium appellare; Macrobius per eum ſolem, per Iſidem terram vult intelligi. Tacitus[b] putat eſſe Aeſculapiũ, q morbis medetur, de quo plura Rufinus.[c] Euſebius[d] & Plutarchus in libro de Iſide, & Oſiride. Hęc autem Aegyptiorum numina prius Romani ſunt auerſati; Nam anno, quo Milo Clodium interfecit, horum templum à priuatis conditum Senatusconſulto eſt euerſum, ſed ob religionem, quæ populi mentibus irrepſerat, eos Deos eſſe; aliud illis extra pomerium condiderunt, vt lib. 40. Dion. narrat: fortè fanum priuatim factum poſteà dirutum in hac regione fuit, cui & nomen dedit. Demum quo anno occiſus eſt Pompeius, cùm erecta eſſent eorundem templa. vatum ſententia rurſus eum nemoribus ſunt euerſa; eoq́ue in loco vaſa fictilia humanis oſſibus plena ſunt inuenta;[e] poſtmodum ſub triumuiris eadem templa ſunt reſtituta:[f] Auguſtus tamen ea neglexit, quę in Ægypto nec videre voluit, ut Tranquillus memorat.[g] Dion.[h] addit Auguſtum uetuiſſe, ne intra pomerium eorum ſacra fierent. Mox Agrippa edicto prohibuit, ne in ſuburbano intra 500. paſſus agerentur. Tiberius verò non modò horum ſacra interdixit, ſed & Iſidis templum demolitus, eius ſtatuam in Tiberim mergi iuſſit.[i] Rurſus uerò hæc templa reparata ſub Tito Imp. igne è cœlo miſſo, conſumpta, ac denuò ſunt, reſtituta:[k] Nam Serapium ſub Antonino Pio inſtauratũ fuiſſe in marmore legitur, & Lampridius ſcribit Alexandrum Imperatorem Iſium & Serapium decenter ornaſſe, additis ſignis, & Deliacis, & omnibus myſticis, ea ſunt, quæ infrà in ix. regione ſtatuuntur Serapidis ædicula infra in v. regione eſt poſita.

b Lib. 20. annal.
c Lib. 11. hiſt. eccleſ.
d Lib. 10. de præparat. euangel.
e Dion lib. 42.
f Dion lib. 47.
g In Auguſto. cap. 93.
h Lib. 53.
i Ioſeph. lib. 18. cap. 4. antiq. iud. Tacit. lib. 2. Trãquil. in Tiberio cap. 36.
K Diõ in Tito.

Hæc autem Iſis & Serapis nuncupata conti-net ſequentia. primo.

MONETAM. Templú Iunonis Monetæ intelligit, in quo pecunia cudebatur, ob hác, cauſam, ut auctor & Suidas, [a] cú Romani in bello, quod cótra Pyrrhú & Tarentinos gere bát, pecunia indigerét, Iunonis opé implora-rúti ea verò reſpódit non defuturá illis pecu-niam, ſi armis iuſtè uterentur: Quod cùm ex uoto ſucceſiſſet, Iunonem monetam ſunt ue-nerati, nam ob conſilium datum monetam in eius templo cudi ſtatuerunt. Macrobius ſcri-bit kal Iunij ei a dem dicatam fuiſſe; [b] Vnde antè hic menſis Iunonius dicebatur. Liuius lib. vij. ab V. C. auctor eſt L. Furium Camillú Dictatorem contra Auruncos creatú, inter di-micandum ædem Iunoni Monetæ uouiſſe; & cùm Victor fuiſſet, Senatum ædem anno, poſt quàm vota erat, fieri iuſſiſſe, eamque in area collocaſſe, ubi anteà Mālij Capitolini domus fuerat: Alij in Auentino monte, alij in Capito-lio, locatam volút. Cicero lib. 1. Diuin. ſcribit poſt maximam illam cladem à Senonibus Gallis factam, auditam vocem ex arce Iuno-nis fuiſſe, ex quo Iuno illa appellata moneta eſt, à monendo. Ouidi. in Faſtis in arce eam fuiſſe tradit.

a In verbo.

b Lib. 1. Saturnal. cap. 12.

Arce quoque in ſuma Iunoni templa moneta
Ex voto memorant facta Camille tuo.

Plutarchus in Romulo ſcribit Tacium re-gem Sabinorum tenuiſſe eam partem urbis, vbi poſteà fuit Monetæ templum. Seruaban-tur in æde monetæ libri lintei, in quibus Im-perij Rom. facta conſeruabantur.

AMPHITHEATRVM. quod ca-pit loca octoginta ſeptem millia. Rufus habet Amphitheatrum Flauij ſcilicet Veſpaſiani, ut explicat Victor, quod capit loca lxxvij. millia, aliàs lxxxvij. millia. Huius meminit Tranquil lus in Veſpaſiano. Fecit, ait, amphitheatrum urbe media, vt deſtinaſſe compererat Augu-ſtum. Id poſtmodum Titus dedicauit idem Tranquillus, [c] amphitheatro, inquit, dedica-to, thermiſque iuxtà celeriter extructis, mu-nus edidit apparatiſſimum. Idem refert Eu-tropius in Tito: Romæ, ait, amphitheatrum ædificauit, & quinque millia ferarum in de-dicatione eius occidit, quod & Euſebius in Chronicis ab illo mutuatus recitat. Alio no-mine vocatur arena, formam oualem habens, vndique lapideis ſedibus circundata, in qua gladiatores inter ſe, & cum beſtijs certabant. Aliud amphitheatrum fecit in alia vrbis re-gione, hortante Auguſto, Statilius Taurus, vt auctor eſt Tranquillus. [d] Aliud in hac regio-ne Titus extruxit, iuxta quod poſuit Ther-mas, ut Tranquillus tradit, [e] de quo poſſet hic intelligi. Amphitheatrum nunc Coloſſum à Coloſſo qui ibi erat, appellari auctor eſt Pom-ponius Lætus de antiquitatibus vrbis.

c Cap. 7.

d In Auguſto cap. 29.

e In Tito ca. 7.

LVDVM MATVTINVM, & DACICVM. Apud Rufum & Victorem legitur Ludus Magnus pro matutino, cuius duas inſcriptiones recitat Panuinius. Magnus hic Ludus dictus eſt, ad differétiam aliorum, quos magnitudine ſuperabat: Dacicus verò erat, in quo ex Dacia gladiatores exercebantur; ſicut Gallicus, in quo Galli, de quo in ſu-periori regione. Rufus & Victor hos duos lu-dos ſeparant. Si legimus matutinum, intelli-gemus, in quo mane gladiatores exercebátur, aut quod fortè propè duæ matutæ ideſt matu-tini temporis templum hic ludus eſſet.

DOMVM BRYTTI. Rufus & Vi-ctor pro Brytti habent, domus Bryttiana, cre-do legendum Bruti, vel Brutiana: Græci enim librarij ſæpè ponunt, u, pro y, vt ex lectione Pandectarum Florentinarum apparet: Quare huius deſcriptionis librarius Græcus fuiſſe vi-detur. Cuius verò Bruti hæc domus extite-rit, difficile eſt diſcernere, plures enim fuere.

PRÆSENTISSIMVM CHORA-GIVM. Rufus & Victor legunt ſummú cho-ragium, mox Prætura Præſentiſſima. Anti-quam inſcriptionem ſummi charagij Panui-nius recitat, ita vt hæc lectio videatur proba-bilior. Vtrunque idem poteſt ſignificare, & ac-cipi pro præſentiſſimo, ideſt præſtantiſſimo Choragium, inquit Feſtus, eſt inſtrumentum ſcenarum: ſed hic non inſtrumenta ſed ædifi-cia demonſtrantur; vnde capitur pro loco, in quo chori Comœdiarum & tragœdiarum exer cebantur; choragus verò eſt, qui chorum du-cit, & chorus etiam locum ipſum, vbi chori exercebantur, ſignificat, vt ex Homero Sui-das tradit xv. perſonæ, inquit, conſtituebant chorum in tragœdia, xxiiij. in comœdia. De choragio Apuleius in apología, Plautus in ca-ptiuis & Perſa. Tranquillus in Auguſto. [f] Hic itaque locum ſignificari puto, in quo Prætor in ludis chorus agi iubebat, & ideo Præturæ vocabatur. Vel præſentiſſima prætura locus poſſet appellari, vbi prætor iudicabat, præſen-tium enim eſt tribunal in quo milites iudica-bantur in Nouella 22. in fine.

f Cap. 70.

LACVM PASTORIS. De lacubus in prima regione dictum fuit. Hic autem fa-ctus fuit à paſtore, puto Iunio paſtore; qui an-no ſalutis 169. cum L. Æliano ſub M. Antoni-no Coſ. fuit: is fortè eſt, quem Plinius in epi-ſtolis ſe defendiſſe ad Tranquillum ſcribit. [g] Alius fuit Paſtor Romanus pater Siſti primi Pontif. Maximi.

g lib. 1. epiſt. 18.

SCHOLA QVAESTORVM & CAPVLATORVM. ita & Victor, qui has ſcholas diuidit. Rufus pro capulatis habet Gallos. Scholæ, inquit Feſtus, dictæ ſunt à σχολάζω. id eſt, à vacatione; quòd ceteris rebus omiſſis, vacare liberalibus ſtudijs pueri de-beant, Poſteà ordines in palatio Principis ſcholæ ſunt dictæ, quæ præpoſitos & tribunos habebant. [h] Sed hic ſchola pro loco accipitur,

h L. 1. C. de comi. & trib. ſchol. L. 1. C. de præpoſ. ſchol. L. 1. C. de anno. ciui.

vbi

vbi Quæſtores & capulatores rationes olei tractabant, quod inter populum diuidebatur: Caius enim Iulius Cæſar, Africa denicta, ſtatuit inde Romam xx. myriades; id eſt cc. millia medimnorum Articorum frumenti, & olei librarum myriades ccc. ideſt, tricies centena millia, ſeu, vt vulgus vocat, tres milliones aduehi. [a] Aliud etiam ex Tuſcia & campania veniebat, vt ſuo loco eſt dictum. Olei verò admenſores & diſtributores capulatores appellabantur, à capula, quod erat vas vtrinque anſatum, ad oleum in alia vaſa transfundendum comparatum: & capulare eſt oleum capula in aliud vas transfundere: Cato de re ruſtica, [b] cuſtos oleum frequenter capulet. Fraces quotidie eijciat, amurcam commutet; & qui hoc agit, capulator vocatur. idem Cato, [c] præmittit cuſtodes, & capulatoris officia: Mox ſubijcit, continuò capulator, inquit, concha oleum quàm diligentiſſimè poterit, tollat, nec ceſſet. Colum. [d] quod primum, ait, oleum defluxerit, in rotundum labrum protinus capulator depleat, & in fictilia vaſa huic vſui parata defundat. In hanc ergo ſcholam Quæſtores & capulatores conueniebant, vbi erat oleum populo diuidendum: Hi dabant, illi rationem, id eſt, nomina accipientium, & quantitatem olei datam ſcribebant. Itaque aut vna horum ſchola fuit, aut ſi duæ erant, eas coniunctas fuiſſe oportet. Infrà in v. regione eſt vicus capulatorum.

a Plutarch. I C. Iulio Cæſ.
b Cap. 67.
c Cap. 66.
d lib. 12. cap. 50.

THERMAS TRAIANAS & TITIANAS. Hæ à Rufo & Victore ſeparantur. Multa ædificia publica Traianum extruxiſſe Dion refert, inter quæ Thermæ fuerunt. De thermis Titi ita Tranquillus; [e] Amphitheatro dedicato, thermiſque iuxtà celeriter extructis, munus edidit apparatiſſimum, largiſſimumque. Vnde Epigrammatarius poeta. *Hic vbi miramur velocia munera thermas.*

e Cap. 7.

PORTICVM LIVIJ. Tam Rufus quàm Victor rectius legunt, Liuiæ: addit Victor cum templo. Hanc porticũ nomine vxoris Auguſtus fecit. Tranquillus. [f] Quædam etiam, inquit, opera ſub nomine alieno, nepotum ſcilicet, vxoris, ſororiſque fecit, vt porticum, baſilicamque Liuij & Caij: item porticus Liuiæ & Octauiæ, theatrumque Marcelli. Hæc ille. Domum Ouidij Pollionis, qui ſeruos murænis comedendos obijciebat, in hanc porticum Auguſtus ab eo hæres factus conuertit, vt Dion ſcribit. Pollio, inquit, moriens domum ſuam Auguſto, & eum locũ, cui Pauſilipus nomen, quique eſt inter Neapolim & Puteolos, reliquit. Sed hanc domum Auguſtus, vt memoria nominis eius ex vrbe deleretur, funditus euertit, atque in eo loco porticum nomine Liuiç ędificauit. Hanc porticum Strabo deambulationem appellat: amœnitatis enim & deambulandi gratia Romę fiebant, quandoque vt ſolem arcerent. Tacit. [g] loquẽs de incendio Romæ à Nerone excitato, porticus, inquit, amœnitati dicatę latius periere. Hę ſtatuis marmoreis, imaginibusque exornabantur. Marcellus, [h] Hæredẽ, inquit, meũ uolo, ut in patria mea faciat porticum publicam, in qua poni uolo imagines argenteas, itẽ marmoreas. Porticum Liuiæ Plinius ſcribit [i] ſubdiuales ambulationes habuiſſe, ac uite 12. amphoras uini faciente inumbratam. Vna uitis, inquit, Romæ in Liuiæ porticibus ſubdiuales deambulationes umbroſis operculis opacat, eademque duodenis muſti amphoris fœcunda.

f In Auguſto cap. 29. 97.
g Lib. 50.
h In l. Seis aliàs l. Lucius §. r. de aur. & arg. lega.
i Lib. 14. cap. 1.

CASTRA MISENATIVM. Notum eſt ex Tacito [k] Tranquillo [l] & Vegetio [m] Auguſtum duabus claſſibus mare mediterraneum tutatũ fuiſſe, altera in ſupero mari apud Rauennam locata, Altera infero apud Miſenum, quam tuentes milites Miſenates uocabantur. Hi caſtra Romæ habebant, claſſe hyeme aut aliàs in portu quieſcente, quæ caſtra Miſenatium ſunt dicta. Rufus ſcribit caſtra Miſenatium II. Victor caſtra Miſenatium uetera.

K Libr. 4. poſt prin.
l In Auguſto c. 49.
m Lib. 4. c. 33.

VICOS X. I. Rufus & Victor habent viij. Album. Fortunæ uicinæ, Anciportũ, Buſſianum. Structorum. Aſellum. Lanarium. Primigenium.

ÆDICVLAS xij. Tot erant ædiculæ, quot vici. Apud Rufum & Victorem ſunt viij. quot apud eos & vici; quilibet enim vicus ſuã habebat ædiculam. Sunt autem ædiculæ Spei, Serapidis, Sangi, Fidoni, Mineruæ, Iſidis, Veneris, Æſculapij. Vulcani.

MAGISTROS xlix. Legendum. Vicomagiſtri xlviij. ut legitur ferè in omnibus alijs regionibus; quilibet enim vicus viij. Vicomagiſtros habebat. Rufus & Victor xxiiij. ternos enim Vicomagiſtros pro ſingulis vicis ponunt.

CVRATORES ij. de quibus ſuprà dictum fuit.

INSVLAS. duo millia DCCLVII. Apud Rufum & victorẽ ij. millia DCCCVII.

DOMVS LX. Rufus & Victor clx.

HORREA xiiij. Rufus xix. Victor xxix.

BALNEA octoginta. idem Rufus. Victor. Balneæ priuatæ lxxv.

LACVS lxv. idem Victor. Rufus lacus xxv. ſine nomine.

PISTRINA xvj. Rufus & Victor piſtrina xxiij.

PEDES duodecim millia trecẽtos quinquaginta plus minus duobus milliarijs cũ dimidio. Rufus & Victor xij. ∞ .cccl. & addũt quædam, quę hic omittuntur, vt caput ſuburę, & quędam templa.

Continet regio.

REGIO IIII.

TEMPLVM PACIS. Inſcribitur hęc regio, ab eo tanquàm inſigniori nomẽ habens.

bens. Hoc enim templũ omniũ magnificentiſſimum à Veſpaſiano conditum fuit. Tranquillus [a] in Veſpaſiano. Fecit, inquit, & noua opera, templum pacis foro proximum, diuique Claudij in Cœlio monte cœptum quidem ab Agrippina, ſed à Nerone propè funditus destructũ, Veſpaſiano vj. & Tito iiij. Coſſ. id dedicatum fuiſſe Dion refert. Is fuit annus ſalutis 76. De hoc ita Plinius, [b] Nonne inter magnifica baſilicã Pauli columnis è phrygibus mirabilem, forumque diui Auguſti, templum pacis diui Veſpaſiani Imperatoris Auguſti pulcherrima operũ, quæ vnquàm ? ſæpiuſque egregia eius ornamenta recenſet. [c] Ioſephus li. 7. de bello Iudaico, [d] poſt triumphos, inquit, Veſpaſianus paci templum ædificare decreuit: itaque mira celeritate, & quæ hominum cogitationem ſuperat, effectum eſt. Magna diuitiarum largitate vſus inſuper perfectis picturæ et ſtatuarum operibus id exornauit: omnia nanque in illud fanum delata ſunt, quorum viſendorum ſtudio per totũ orbem, qui ante nos fuerunt, vagabantur. Hic repoſuit, quæ Iudeorum fuerant inſtrumenta. Hęc ille vaſa, & donaria templi Hieroſolymitani, ibi repoſita fuiſſe intelligit. Hoc templum ab ægrotis frequentatum fuiſſe Galenus in libro de pulſibus ſcribit. Herodianus [e] quoque id Commodo imperante, incẽdio conſumptum fuiſſe his uerbis tradit. Cùm exiguus terręmotus anteceſſiſſet; ſeu nocturni caſu fulminis, ſiue igne aliquo in ipſo terręmotu, uelut ex trito, totum de improuiſo pacis templum conſumptum incendio eſt, quod vnum opus cunctorum tota vrbe maximum fuit, atque pulcherrimum. Idem templum omnium opulentiſſimum, egregieque munitum, multoque ornatum auro & argento; Quippę vniuerſi ſuas illic diuitias quaſi in theſaurum congerebãt. Adeoque per noctem debacchatus ignis multos ex opulentis egenos reddidit. Hæc ille. Id templum rurſus exſtructum tempore huius deſcriptionis extitiſſe uidetur; vel ſi adhuc ſolo æquatum erat, 4. regioni nomen dedit, quæ continet ſequentia.

a cap. 9.
b lib. 36. c. 15.
c lib. 34. cap. 8. lib. 45. c. 10. lib. 36. c. 5, & cap. 7.
d cap. 24.
e lib. 1.

PORTICVM ABSIDATAM. Apſis eſt arcus, ita Dion appellat arcus qui triumphales Romæ viſuntur, & duos in ſubalpinis, itaque interpretor hanc porticum Apſidatam fuiſſe, quę inſtar arcuum erecta res geſtas alicuius Principis marmore ſculptas exprimebat, Aliàs enim pro re memoranda non poneretur quòd fornicata eſſet hæc porticus, quales alias plures fuiſſe credendum eſt. Abſidiata uerò hic pro apſidiata uocatur ut & apud Rufum & Victorem legitur, quod eſt idem. A quo uerò facta ſit hæc porticus, difficile eſt inuenire.

AREAM VVLCANI. Apud Rufum legitur Vulcanale, apud Victorem legitur Ara Volcani cũ Volcanali. Aliàs area Vulcani cum Vulcanali. vbi lotos à Romulo ſata, in qua area ſanguine per biduum pluit. Hęc Victor. Significat hanc aream ſeu campum Vulcanali ſeu templo Vulcani coniunctum fuiſſe. Id Romulus ex decima ſpoliorũ hoſtibus adempta condidit. Plinius [f] loquens de loti arboris vetuſtate, altera lotus, inquit, in Vulcanali, quod Romulus conſtituit ex victoria de decumis, æquæua vrbi intelligitur, ut auctor eſt Maſſurius. Radices eius in forum vſque Cæſaris per ſtationes municipiorum penetrãt. Hęc ille. eſt autem Lotus prægrãdis arbor dulcem & gratum fructum ferens ceraſis ſimilem, & aduenis patriæ obliuionem inducens. Quare Homerus [g] Vlyſſis ſocios, cùm eum guſtaſſent, vix ex Africa abduci potuiſſe cecinit. Romulũ capta Cameria inde quadriugum ęreũ currum in Vulcani templum tranſtuliſſe, ibique ſui ſtatuam victoria coronatam locaſſe. Dionyſius [h] & Plutarchus [i] ſcribunt, ac demum ipſum in eodem templo extinctum. Liuius lib. ix. auctor eſt Cn. Flauium Appij Cœci ſcribam poſt publicatos faſtos ædem Concordiæ in area Vulcani feciſſe.

f lib. 16. ca. vlt.
g in 3. Odyſſe.
h lib. 2. antiquita. Roma.
i In Romulo.

AVREVM BVCINVM. Rufus habet Bucena. Victor Bucina aurea, aliàs Bucinum aureum. Plinius lib. 9. cap. 36. Bucinum, inquit, eſt minor concha, ad ſimilitudinem eius buccini, quo ſonus editur, ſed de quo intelligatur, ambigitur. ingentis magnitudinis, uel concham, uel tubam fuiſſe oportet, in locò à quo nõn facile poſſet dimoueri.

APOLLINEM SANDALIARIVM. à Vico Sandalario, ubi ſandalia uendebantur, hic Apollo eſt denominatus, ad differentiam alterius Apollinis palatini nuncupati, cui in palatino monte Auguſtus templum dicauerat ut auctor eſt Tranquillus [k]: Statuam etiam Apollinis ex Sicilia Romam tranſuehi Tiberius iuſſit, quam in noui templi bibliotheca poſuit. [l] Hic non templum, ſed eius ſtatuam ſignificari puto. Vici Sandaliarij Romæ hæc inſcriptio legitur.

GERMANICO CÆSARE C.
FONTEIO CAPITONE COS.
K. IAN. STATAE FORTVNAE
AVG. SACR. SEX. FONTEIVS
Ↄ L. TROPHIMVS GN. POM-
PEIVS GN. F. NICEPHOR.
MAG. [m] VICI SANDALIARI
REG. IIII. ANN. XVI. L. D D.

Huius vici etiam Gellius meminit. [n] In sãdalario, inquit, fortè apud librarios fuimus. eſt autem Sandalium genus calcei.

TELLVRIS TEMPLVM. Tellus Rhea, Ops, Cybaleque, & alijs nominibus eſt cognominata, plura de ea D. Auguſtinus de ciuitate Dei [o] ex Varronis libro de dijs ſelectis, & ipſius ſacerdotibus Gallis adducit. Hoc fanum ędificatum à populo Rom. in area euerſæ domus Sp. Caſſij, qui ſuſpectus fuerat

k in Auguſto cap. 29. & 31.
l Tranquill. in Tiberio ca. 74.
m Magiſter.
n lib. 18. c. 4.
o lib. 7. cap. 23. & ſeqq.

regnum

regnum affectaſſe; Dionyſius lib. 8. Valerius lib.6.cap.3. de ſeueritate Senatus, inquit, populuſque Roma.non contentus, Sp. Caſſium capitali ſupplicio afficere, interempto domũ ſuperiecit; in ſolo autem ędem Telluris fecit: idem L.Florus & Cicero pro domo: & in Philippicis ait in ea armamentarium fuiſſe, quo populus armabatur. Addit Plinius[a] Sp. Caſſium, qui regnum affectauerat, ſtatuam apud ędem telluris ſibi poſuiſſe, & ipſam à Cenſoribus conflatam.

a lib. 34. c. 6.

HORREA CHARTARIA. Apud Rufum legitur teſtaria; apud Victorem cantharię, uel Teſtarię, aliàs Teſtaria. Credo retinendum Chartaria, in quibus charta conſeruabatur, vt alia in alijs horreis. Teſtaria enim uel cantharia ad rem vix faciunt.

TIGILLVM SORORIVM. Nota eſt ex Dionyſio[b] & Liuio[c] hiſtoria Horatiorum & Curiatiorũ, qui tergemini fratres, hi pro Albanorum, illi pro Romanorũ imperio vtrinque certarunt; & cùm vnus ex Horatijs fratribus ſuperſtes Curiatios occidiſſet, ac capenam portam ingreſſus ſororem Curiatij ſponſi mortem deflentem vidiſſet, & eam interfecit. Quare parricidij reus factus à populo ob recentem Victoriam eſt abſolutus, ſed quibuſdam ſacrificijs eſt expiatus, inter alia ſub iugum eſt miſſus, quod ſororium tigillum appellarunt. Eſt autem, inquit Dionyſius, mos Romanis, quoties hoſtes traditis armis deditionem faciunt, duo tigna recta humi defigere, hiſque tertium tranſuerſum ſuperimponere, & ſub eo captiuos tranſmittere, moxque dimittere liberos. Hoc ipſi iugum uocant, quod tum expiatores inter piamina poſtmodum adhibuerunt iuueni. Locum, vbi id factum eſt, omnes Romani ſacrum exiſtimant. Eſt autem in angiportu, qui à Carinis ducit ad Vicũ Cyprium, vbi & aræ manent tum poſitę, & lignũ ſuper eas tranſuerſum infixum duobus inter ſe aduerſis parietibus, quod capiti exeuntium imminet, vocaturque à Romanis Tigillum ſororium; Eo loco huius caſus monumentum pop. Rom. annuis honorat ſacrificijs. Hæc ille. Addit Liuius id iugum hodie quoque ſemper refectum manet, ſororiumque tigillum vocatur.

b lib. 3.
c lib. 1.

COLOSSVM Altum pedes centum duos ſemis. Habet in capite radia numero ſeptem, ſingula pedum viginti duorum ſemis. idem Victor, qui appellat radios, non radia. Coloſſum Neronis intelligit, à Zenodoro factum, de quo ita Plinius.[d] verum omnem amplitudinem generis ſtatuarum vicit ętate noſtra Zenodorus, Mercurio facto in ciuitate Galliæ Auernis per annos x. pedum cccc. immani precio. Is poſtquàm latis ibi artem approbauerat, Romam accitus eſt à Nerone; vbi deſtinatum illius Principis Coloſſum fecit, centum decem pedum longitudine, qui dicatus ſolis venerationi, eſt damnatus ſceleribus illius Principis. Mirabantur in officina non modo ex argilla ſimilitudinem inſignem, verùm & de paruis admodum ſurculis, quod primum operis inſtar fuit. Ea ſtatua indicauit interijſſe fundendi æris ſcientiam, cum & Nero largiri aurum, argentumque paratus eſſet, & Zenodorus ſcientia fingendi, cælandique nulli veterum poſtponeretur. Hactenus Plinius. Hunc poſteà Veſpaſianus erexit, cùm templum pacis condidiſſet. Dion.[e] Veſpaſiano vi. inquit, & Tito iiij. Coſs. templum pacis dedicatum eſt, & Coloſſus ſacra uia collocatus, quem ferunt fuiſſe altum pedes centum. Huic imago Neronis erat, uel Titi, ut ab alijs traditum eſt. Huius Coloſſi caput Commodus poſtcà depoſuit, quod erat Neronis, & ſuum impoſuit, & titulum more ſolito ſubſcripſit, inquit Lampridius. Id hodie in porticu conſeruatorũ eſſe fertur. A Colero primo eius auctore Coloſſum dictũ, Feſtus putat. De Coloſſis latè Plinius lib. 34. Virgil.[f] fingit regem Latinum xij. radios in capite geſtaſſe tãquàm ſolis nepotem.

d lib. 34. c. 7.
e in Veſpaſiano.
f in 12. Aeneid.

Ingenti mole Latinus

Quadriugo inuehitur curru, cui tẽpora circũ
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt.

METAM SVDANTEM. Ad hũc locum tubis & tibijs canere diſcebant, ut uidetur uelle Seneca in Epiſtolis ad Lucillum. Eſſedas, inquit, tranſcurrẽtes porro & fabrum inquilinum, & ferrarium vicinum, aut hunc, qui ad metam ſudantem tubas experitur & tibias, neque cantat ſed exclamat. Hanc metam lateritiam fuiſſe Marlianus ſcribit, in cuius vertice Iouis ſimulachrum fuit. ex ea aquæ emanaſſe feruntur, unde populus ſitim extingueret, & ob id ſudans, inquit, eſt appellata. eſt autem meta lapis coni imagine quadam prominens. & Plinius vmbram terrę ſimilem eſſe dicit metæ & turbini inuerſo. Triangularem fuiſſe Gellius ſignificat,[g] cùm ſcribit, metæ trianguli, quam pyramidem appellant.

g lib. noct. Attic. cap. 20.

TEMPLVM ROMÆ & VENERIS. Rufus habet Templum urbis Romæ & Auguſti. Victor Templum vrbis Romæ, à quo vtrorque templum Veneris ſeparat, Rufo aduerſatur. Tranquillus,[h] ita de Auguſto ſcribens, Templa quamuis ſciret etiam proconſulibus decerni ſolere, in nulla tamen prouincia, niſi communi ſuo Romæque nomine recepit. Nam in urbe quidem pertinaciſſimè abſtinuit hoc honore: Ex quibus uerbis in prouincijs tantùm, & non in urbe templum Romę Auguſtoque commune fuiſſe apparet. Ipſi defuncto templum & cæleſtes religiones decretas Tacitus,[i] & alij referunt. Venerem verò hanc Cluacinam eſſe Panuinus ſcribit, quod falſum arbitror, quia Cluacina eadem Murtius uel Myrtea dicebatur, ut Plinius[k] teſtatur, quam apud Circum Maximum fuiſſe

h in Auguſto c. 52.
i lib. 1.
K lib. 15. cap. 9.

auctor

a de loco. auctor eſt Tertullianus de ſpectaculis.[a] Liuius quoque ſcribit Q. Fabium Gurgitem Coſ. filium ex multa fœminarum ſtupri damnatarũ ædem Veneris prope circum feciſſe. Veneri genitrici à C. Iulio Cæſare in foro, quod dedicauerat, poſitum fuiſſe Dion lib. 47. Plutarchus, Appianus,[b] & Plinius memorant: Plinius,[c] & Plutarchus[d] ſcribunt altero Pompeij Conſulatu templum Veneri uictrici dicatum fuiſſe, ſed de quo hic intelligatur, ambigo.

b lib. 35. cap. 4. & 12.
c lib. 8. cap. 7.
d in Pompeio.

AEDEM IOVIS STATORIS. Hæc à Romulo eſt conſecrata. Dionyſius,[e] conſecrauit, inquit, Romulus Ioui Statori apud portam Mugoniam ducentem è uia ſacra in palatium; quòd exercitum ipſius fugientem Deus poſt preces ſtare feciſſet, & uti uiribus. idē Liuius in primo Cicero in oratione prius quàm iret in exilium; Te, inquit, Iuppiter ſtator, quem uerè huius Imperij ſtatorem maiores noſtri nominauerunt, cuius in templo hoſtilem impetum Catilinæ repuli à muris, cuius templum à Romulo, uictis Sabinis, in palatij radice cum uictoria eſt collocatum; oro atque obſecro ferre opem pariter Reipub. cunctæque ciuitati, meiſque fortunis. Verùm D. Hieronymus, & D. Auguſtinus in 3. de ciuitate Dei, à ſtando, quòd rectus ſter, Iouem ſtatorem dictum putant. At Seneca. lib. 4. de beneficijs aliam reddit cauſam. Non quemadmodum, inquit, hiſtorici tradiderunt, ex eo; quòd poſt uotum ſuſceptum acies Romanorum fugientium ſtetit, ſed quòd ſtant beneficio eius omnia, ſtator ſtabilitorque eſt. In nũmis Antonini Pij & Gordiani à tergo imago ſtans nuda, & dextra haſta nixa, ſiniſtra fulmē tenet cũ hac inſcriptione IOVI STATORI.

e lib. 2.

VIAM SACRAM. Hanc, ait Feſtus, quidam ita appellatam eſſe exiſtimant, ꝙ in ea fœdus ictum ſit inter Romanos & Tatium Sabinorum regem, quidam, quòd eo itinere utantur Sacerdotes Edulium ſacrorum perficiendorum cauſa. Itaque ne catenus quidem, ut vulgus opinatur, ſacra appellanda eſt à regia ad domum regis ſacrificuli, ſed etiam à regis domo ad Sacellum Streniæ, & rurſus à regia uſque in arcem. Nec appellari debere ait Verrius, ſed diſiunctè ut ceteras uias, Flaminiam, Appiam, Latinam, ut ne Nouamiriam quidem, ſed Nouam uiam. Hæc Feſtus. Itaq; à Streniæ Sacello ducebat in arcem. Alij uolunt ſacram uiam appellatam, quia ſacra quot quot menſibus illac in arcem ferebantur, perque eam augures ex arce profecti inaugurare ſolebant.[f] Erat & Athenis ſacra uia, in qua Eleuſinæ ſacra agebantur.

f Cœli. Rhodigin. lib. 12. c. 12. lectio. antiquar.

BASILICAM CONSTANTINIANAM, à Conſtantino ædificatam. Eadem Baſilica Saluatoris eſt dicta, ubi in argēto faſtigio in ſella quinque pedum ſedebat pē ſans libras 120. erant ibi & xij. Apoſtoli quinorum pedũ, pēſantes libras 90. cum coronis ex argento puriſſimo penſantibus lib. 140. & Angeli 4. ex argento quinorum pedum penſantes ſinguli lib. 115. cum gemmis Alabandenſi. Huius tiginti ipſum penſabat lib. 2. & 25. vt ex Actis S. Syluestri recitat Cæſar Baro. in annalibus an. 324. Alij non de templo ſed baſilica Roma. intelligunt. Erat baſilicæ, ædificium teſtudinatum, altis columnis ſuffultum, qualia hodie templa fiunt, quæ inde baſilicæ appellantur. eam Virgilius[g] deſcribit.

g in 7. æneid.

Templũ auguſtũ ingens, centũ ſublime columnis
Vrbe fuit ſumma Laurentis regia pici:
Hic ſceptra accipere, primoſq; attollere faſces
Regibus omen erat.

Latini regiam vocant. Romæ in ea cauſas exercere, legatos audire, & negocia publica tractare ſolebant, circum etiā tabernas habebat, in quibus vel argentea vaſa, vel veſtes, aliaque uenalia erant.[h] Auctor eſt Aſconius Catonem, & Flaccum Cenſores empta à Memmio domo, primos in foro baſilicam fabricaſſe. Inter alias, quæ hic x. numerantur, Conſtantinus & ipſe ſuam baſilicam condidit. Alij baſilicas xxj. Romæ ponunt. De baſilicis alibi latius diſſerui.

h Vitruui. lib. 5. cap. 1.

TEMPLVM FAVSTINAE Vxoris M. Antonini philoſophi. Capitolinus,[i] Petijt, inquit, à Senatu, ut honores Fauſtinæ ædemque decernerent. & paulò poſt. Diuam etiam Fauſtinam à Senatu appellatam gratulatus eſt. Fecit & coloniā vicum, in quo obijt Fauſtina, & ædem illi extruxit, cuius nomen Caracalla abrogauit. Spartianus,[k] Antoninus, inquit, inter Deos relatus eſt. Habet templum, habet ſalios, habet ſodales Antoninianos, qui Fauſtinæ templum, & diuale nomen eripuit. Huius, quæ adhuc extant, cum hac inſcriptione creduntur eſſe columnæ. Diuo Antonino & D. Fauſtinæ ex S. C. Dion ſeu Xiphilinus nihil de hoc templo dicit.

i In Marco.
K in Antonino Caracalla.

BASILICAM PAVLI. L. Paulum Æmilium intelligit, quem cum C. Claudio Marcello, ut Cæſari aduerſarentur, Coſ. Pompeius fecit: At ille, inquit Appianus,[l] mille & quingentis talentis Paulum beneuolum ſibi reddidit, ut neque pro ipſo quicquàm ageret, nec contra moliretur. Paulus baſilicam ualde inclytam ſuo nomine ex pecunijs huiuſmodi publicè conſtituit. Hactenus Appianus. Cicero ad Atticum de hac baſilica, dum ædificaretur, ita ſcripſit, Paulus in medio foro baſilicam iam penè texuit illis ijſdem antiquis columnis, illam autem, quam locauit, fecit magnificentiſſimam. Quid quæris? nihil gratius illo monumento, nihil glorioſius. Hanc baſilicam Plinius[m] extollit. Nonne, inquit, inter magnifica baſilicam Pauli columnis è Phrygibus mirabilem, forumque D. Auguſti pulcherrima operum, quæ vnquàm?

l Lib. 2. de bellis ciuilib.
m lib. 36. c. 15.

FORVM TRANSITORIVM.

Hoc

a In Domitiano cap. 5.

Hoc forum à Domitiano factum in Chronicis Euſebius memorat. Tranquillus,[a] excitauit & forum, inquit, quod nunc Neruæ uocatur. In hoc foro ſtatuas D. Principibus Alexander Imp. erexit. Lampridius, ſtatuas, inquit, Coloſſas uel pedeſtres nudas, uel equeſtres D. Imperatoribus in foro D. Neruæ, quod tranſitorium dicitur, locauit, omnibus cum titulis, & Columnis æreis, quæ geſtorum ordinem continerent exemplo Auguſti, qui ſummorũ uirorum ſtatuas in foro ſuo è marmore collocauit additis geſtis. Hæc ille Tranſitorium autem quidam dictum putant, quòd per illud in forum magnum Auguſti & Cæſaris iretur: Sed ego interpretor humile & inornatum, ut in Nerone Tranquillus accipit.[b] Domum, inquit, à palatio exquilias usq; fecit, quam tranſitoriam, mox reſtitutam auream nominauit. Capitur enim pro tranſlatitio. Rufus habet Forum tranſitorium cum templo D. Neruæ.

b Cap. 30.

SVBVRRAM. Vicus erat prius Succuſanus dictus, à ſtatiuo præſidio ibi locato, quòd ſolitum ſit ſuccurrere Exquilijs, Gabinis eam partem urbis infeſtantibus, vt ex Verrio Feſtus tradit. Inde quarta vrbis regio ſub Seruio Tullo rege ſuburra appellabatur, ut auctores ſunt Dionyſius,[c] & Plinius.[d] In hoc uico meretricis diuerſoria habebant. Martialis.

c Lib. 4. antiq. Rom.
d Lib. 18. cap. 3.

Fama non nimium bona puellam
Quales in media ſedent ſuburra
Vendebat modo præco Gellianus.

BALNEVM DAPHNIDIS. Vix eſt, ut hoc nomen proprium credatur, Romanis nobilibus inſolitum. Fortè à proximo Laureto; uel fructibus lauri, qui daphnides dicuntur, hoc balneum nomen accepit.

VICI OCTO. ſcilicet, ſceleratus, Eros, Veneris, Apollinis, Trium uiarum. Anciportus minor, Fortunatus minor, Sandalarius, ut apud Rufum.

AEDICVLAE OCTO. quot & uici, ſcilicet Muſarum, Spei, Mercurij, Iuuentutis, Lucinæ, Valerianæ, Iunonis, Lucinæ Mauortij, Iſidis.

VICOMAGISTRI xlviij. Apud Rufum & Victorem xxxij. Sed in hac deſcriptione ſingulis ferè uicis ſeni dantur Vicomagiſtri, & ideo rectius ſcribitur xlviij.

CVRATORES ij. ut in omnibus regionibus.

INSVLAE ij. millia ſeptingentæ quinquaginta ſeptem. Vnam amplius Rufus & Victor addunt.

DOMVS octoginta octo. Rufus & Victor cxxxix.

HORREA decem, & octo. concordãt, & alij.

BALNEA lxxv. Addunt Rufus & Victor, balneæ priuatæ, & rectè, publicæ enim thermæ uocantur.

LACVS lxxviij.

PISTRINA xij. Victor xiiij. Rufus xxiij. Alia quædam addunt Rufus & Victor, quæ in noſtra deſcriptione omittuntur. Regio CONTINET PEDES tredecim millia. excedit duo milliaria cum dimidio. Rufus habet. Regio in circuitu continet pedes xviij. millia, qui numerus excedit tria milliaria cum dimidio.

REGIO V. ESQVILIAE.

ESQVILINVS & Riminalis colles iuſta magnitudine oppidi intra urbem à Ser. Tullo rege additi, ut in quarto auctor eſt Dionyſius, & Liuius in primo hanc regionem tenent. & ideo poſt Rufum, Victor ita inſcribit. Regio V. Exquilina cum turri & colle Riminali. Dictæ ſunt exquiliæ ab excubijs à Tullo, qui ibi habitauit, & in loco factis, vt Ouidius ſignificare uidetur.[e]

e In primo. Faſtorum.

Excubias vbi rex Romanus agebat,
Qui nunc exquilias nomine collis habet.

Et ideo per, x, eſſet ſcribenda hæc dictio. Alij ab excolendo deducunt, quòd hic collis anteà neglectus à Tullo fuerit excultus. Exquiliæ, inquit Pomponius lętus, incipiunt à templo S. Petri ad uincula, & protenduntur uſque ad eccleſiam S. Crucis; inde ad Thermas Diocletiani, & circumeundo includit S. Mariam Maiorem, & S. Praxedem uſque ad S. Petrũ ad uincula. circuitus eſt quatuor millium paſſuum, ut vult Merula lib. primo. Continet hæc Regio

LACVM PROMETHEI. ita hũc lacum appellatum puto ob ſtatuam Promethei ibi poſitam.

MACELLVM LIVIANI. A Liuia uxore Auguſti fabricatum. Apud hoc poſtea Liberius Papa ædem B. Mariæ ad niues ædificauit.[f]

f In lib. de Ro. Põt. in Liberio.

NYMPHAEVM D. Alexandri. Nymphæa erant ampla ædificia, in quibus nuptias celebrabant, qui ædes ad hoc idoneas non habebant, ut Zonaras in Leone magno interpretatur; ſed alij pro lauacro accipiunt, ut Suidas, qui aquam ex foro in νύμφαια λουτρά deriuatam fuiſſe ſcribit, ſed propriè lauandis mulieribus addictum fuiſſe Cœlius Rhodiginus putauit. Theodoſius Cyro PP. committit, ut ipſe arbitretur, quantum aquæ thermis, quantum nymphæis ſit indulgendum.[g] Lampridius ſcribit Alexandrum balnea omnibus regionibus addidiſſe, quæ fortè non habebant: Nam hodie quoque, inquit, multa dicuntur Alexandri. Sub balneis credo comprehendi, & nymphæa.

g In l. ſi quis 2. C. de aquæduc.

COHORTES DVAS VIGILVM. Rufus, & Victor habent ſtationem cohortiũ vij. Vigilum. Puto legendum duas, quia in viij. regione ſtatuuntur aliæ vj. & in ultima viij. & eſſet nimis magnus numerus cohortium cùm ab initio non fuerint niſi xiiij.

Eas

Eas tamen tenues fuiſſe exiſtimo.

HERCVLEM SYLLANVM. Herculis ſtatuam à Cornelio Sylla ex reſponſo Euboico, vt ferunt, hoc in loco erectam.

HORTOS PALLANTIANOS.
Pallas potentiſſimus libertorum Claudij Im-
peratoris omnium opulentiſſimus euaſit. Au-
ctor fuit Claudiani Sen. Conſ. vt libera mu-
lier, quæ alterius ſeruo ſe coniunxiſſet, illi ſer-
a C. de Claudia. Senat. Conſ. tol. §. vlt. Inſtitu. de ſucceſſ. ſubla. b lib. 12. uiret, [a] ob quod illi inquit Tacitus, [b] præto-
ria inſignia, & cētes quinquagies ſeſtertium
cenſuit deſignatus Conſul Barea Soranus. Ad
ditum à Scipione Cornelio grates publicè a-
gendas, quòd regibus Arcadiæ ortus veterri-
mam nobilitatem vſui publico poſtponeret,
ſeque inter miniſtros principis haberi vellet.
Aſſeuerauit Claudius contentum honore Pal
lantem inter priorem paupertatem ſubſiſtese.
Et fixum eſt ære publico Senatuſconſultum,
quo libertinus ſeſtertij ter millies poſſeſſor an
tiquæ parſimoniæ laudibus cumulabatur.
Hæc Tacitus. efficit ſumma tres milliones au-
ri, quos tenebat pallas. Erant autem centum
quinquaginta millia aureorum illius tempo-
ris ipſi decreta à Senatu, quorum 48. libram
efficiebant; vnde immenſas opes quæſiuit. Pli
c lib. 33. c. 10. nius, [c] Multos, inquit, cognouimus ſeruitute
liberatos opulentiores, pariterque tres Clau-
dij principatu, Pallantem, Calliſtum, & Nar-
ciſſum. Demum Nero Pallantem veneno ſu-
d lib. 14. in fin. ſtulit, vt eius diuitijs potiretur. Tacitus, [d] li-
bertorum, inquit, potentiſſimos veneno in-
terfeciſſe creditum eſt. Doriphorum quaſi ad-
uerſaretur nuptijs Poppeæ. Pallantem, quòd
immenſam pecuniā longa ſenecta detineret.
Id ſignificat & Tranquillus de Nerone lo-
e Cap. 35. quens, [e] libertos diuites olim adoptiouis, mox
& dominationis ſuæ fautores veneno partim
cibis, partim potionibus indito intercepit. In-
ter alia verò Pallas hortos ſibi in hac regione
comparauerat Pallantianos vocatos. Huma-
tus fuit in via Tiburtina intra primum ab vr-
f Lib. 7. epiſt. 29 be lapidem. Plinius iunior, [f] eſt, inquit, uia Ti
burtina intra primum lapidem, monumētum
Pallantis ità inſcriptum. Huic Senatus ob fi-
dem, pietatemque erga patronos, ornamenta
prætoria decreuit, & ſeſtertium centies quin-
quagies; cuius honorē contentus fuit, quia ſci
licet decretam pecuniam non accepit. partem
g lib. 9. epiſt. 6. præfati Senat. Conſ. Plinius alibi recitat. [g]

AMPHITEATRVM CASTRENSE.
Plura à diuerſis facta fuere amphitheatra; id
fortè fuit, quod inchoatum à Caligula iuxta
Septa Tranquillus ſcribit: ſepta caſtra intelli-
gens, unde Caſtrenſe dici potuit; ſepta tamen
propriè tabulata uocabantur, quibus ſeptūs
erat campus Martius. Potuit etiam id eſſe am
phitheatrum, quod hortante Auguſto, Stati-
h Tranquill. in Auguſto ca. 29. lius Taurus exſtruxit. [h]

CAMPVM VIMINALEM ſub
aggere. Addit Panuinius, in quo erat ædicula
Fortunæ paruæ. Viminalis collis & Porta, ait
Feſtus, appellabantur, quòd ibi uiminum ſyl-
ua fuiſſe uidetur, ubi eſt & ara Ioui Viminio
conſecrata. Idem & Varro. Aggerem, opinor,
intelligit à Tarquinio ſuperbo factum, de quo
ita Plinius: [i] Vrbs clauditur ab oriente agge- i lib. 3. c. 5.
re Tarquinij Superbi, inter prima opere mira
bili. Namque eum muris æquauit, qua maxi-
mè patebat aditu plano. is adhuc cernitur.

MINERVAM MEDICAM. Hy-
geia ab Atheniensibus Minerua colebatur:
De Medica nihil comperi, cuius ſimulachrū
in hac regione ſitum erat. Fortè à veſte ſericea
ideſt peplo, quo erat induta, Medica eſt uoca-
ta: ueſtem enim ſericeam medicam dictā Cœ-
lius Rhodiginus affirmat. [k] K ca. 50. lib. 16. lectio. antiq.

ISIDEM PATRICIAM De Iſide
ſuprà in iij. regione eſt dictum. Hæc Patricia
dicta, uel quòd præcipuè à patribus coleretur,
vel, quod uerius puto, quia propè vicum patri
tium erat, de quo ita Martialis.

Sed domus in vico Lelia patricio.

Is erat in Exquilijs, ubi patritios Ser. Tul-
lus habitare iuſſit.

VICI XV. ſcilicet Sucuſanus. Vrſi pi-
leati. Mineruæ. Vſtrinus. Palloris. Seius. Silua
ni. Capulatorum. Tragœdus. Vnguentarius.
Paullinus. Paſtores. Caticarius. Veneris Placi
dæ. Iunonis.

AEDICVLAE quoq; xv. quot erāt uici. vi
delicet Seiæ, Veneris Placidæ. Caſtoris, Pallo-
ris. Siluani. Apollinis. Cloacinę. Herculis. Mer
curij. Martis. Lunæ. Serapidis. Veſte. Ceteris.
Proſerpinæ. Harū plures uicis nomē dederūt.

VICOMAGISTRI quadraginta o-
cto, ut in alijs regionibus. Rufus, & Victor ha
bēt lx. ſcilicet quattuor Vicomagiſtros ꝑ uico.

CVRATORES duo.

INSVLAE tria millia octingentæ quin
quaginta. idē Rufus & Victor iij. CIↃ. dcccl.

DOMVS clxxx. ut & Victor. Rufus
clxx. inter has erat domus Galli, Aquilij Iure-
con. in colle Riminali, quam omnium con-
ſenſu ea ætate pulcherrimam fuiſſe Plinius
memorat. lib. 17. c. 1.

HORREA xxiij. ita & Victor. Rufus
xxvij. uel, vt alij. C.

BALNEA lxxv. ſcilicet priuatę, ut apud
Rufum & Victorem.

LACVS lxxiij. Rufus lxxix. Victor clxxix.

PISTRINA xv. Rufus xxxij. Victor xxij.

Continet PEDES quindecim millia DC. Regio.
plus tribus milliarijs cum dimidio. Rufus &
Victor legunt. Regio in ambitu continet pe-
des xv. milia DCCCCL. eſſet plus minus qua
tuor milliarijs. ijdem alia addunt, templa, lu-
cos, cāpos, & huiuſmodi, quæ hic omittuntur.

REGIO VI. ALTA SEMITA.

ALTA SEMITA nuncupata eſt hæc re-
gio à ſemita, quæ altè dorſum Quirinalē
montis

montis aſcendebat iuquit Pomponius Lętus, eſt appellata.continuet autem.

TEMPLVM SALVTIS & SERAPIS. Saluti templum C. Iunius Bubulcus in bello aduerſus Samnites uouit. Cenſor in colle Quirinali, ait Victor, faciendam locauit, Dictator dedicauit, ut Liuius lib. 9. tradit. Ab huius ædis uicinitate Salutaris porta nomen Romæ habuit. Rufus & Victor ædem Salutis à Serapi ſeparant, de qua ſuprà latius in iij. regione eſt dictum.

TEMPLVM FLORAE. Apud Victorem additur & Circus. Floralia. Lactátius [a] de hac ita ſcribit. Flora cùm magnas opes ex arte meretricia quæſiuiſſet, populum Romanum ſcripſit heredem, certamq; pecuniam reliquit, cuius ex annuo fęnore ſuus natalis dies celebraretur editione ludorum, quos appellát Floralia; quod quia Senatui flagitioſum uidebatur, ab ipſo nomine argumentum ſumi placuit, ut pudendæ rei quædam dignitas adderetur. Deam finxerunt eſſe, quæ floribus præeſſet, eamq́ue oportere placari, ut fruges cum arboribus aut uiribus bene proſpereq́ue floreſcerent. eũ colorem ſecutus in Faſtis poeta nõ ignobilem tryumphũ narrauit, quæ Chloris vocitata, eamq́ue zephiro nuptam, quaſi dotis loco id accepiſſe muneris à marito, ut haberet omnium florum poteſtatem. Hæc Lactantius. Flore templum Lucius & Marcus Publicij Ædiles conſtituerunt, quod uetuſtate conſumptum Auguſtus inſtaurauit, Tiberiuſq́ue dedicauit, de quo loquens Tacitus lib. 2. ita ſcribit. iiſdem temporibus Deum ædes uetuſtate aut igne abolitas, cœptaſq́ue ab Auguſto dedicauit, Libero, Liberæq́ue, & Cereri iuxta Circum maximum, quas Aulus poſthumius Dictator vouerat: eodemq; in loco ædem Floræ ab Lucio & Marco Publicijs Ædilibus Cõſtitutam. Hæc ille. Floræ iiij. kal. Maias ludos Floralia dictos celebrabant. in quibus omnes nequitiæ cum nudis mulieribus peragebantur. Hos M. Portio Catone ſpectante, populus erubuit poſtulare, ut mimæ nudarentur; quod cùm ex Fauonio amiciſſimo vnà ſedente cognouiſſet, è theatro diſceſſit, ne præſentia ſua ſpectaculum impediret, vt Valerius refert. [b] Scribit Porphyriõ Ædiles in Floralibus cicer & fabam ſpargere ſolitos. De obſcęnitate horum Ludorum D. Auguſtinus. [c] & Ouidius in Faſtis. [d] & Lactantius in t. Addit Victor hic, Circum fuiſſe qui fuit Caij & Neronis tertiumq; habebat obeliſcum, ut Plinius narrat. [e] erát autem Romæ tres Circi: hic, de quo loquimur, Flaminius in ix. regione & Maximus in xi. vbi de Circis dicetur.

a Lib. 1. diuin. inſt. c. 30.

b Lib. 5. c. 5.

c Lib. 2. de ciuitate Dei cap. 26.

d Lib. 4.

e lib. 34. c. 11.

CAPITOLIVM ANTIQVVM. In Capitolio à Tarquinio Priſco templum Ioui eſt inchoatum, & à Superbo perfectum, ut Dionyſius, Liuius, Plutarchusq́ue referunt: Capitolium, inquit Varro, eſt dictum, quòd hic dum fundamenta foderentur ædis Iouis, caput hominis inuentum dicitur. Hic mons antè Tarpeius dictus, à uirgine Veſtali Tarpeia, quæ ibi à Sabinis necata armis; & ſepulta. Hæc Varro. Antea uerò Saturnius vocabatur, vt lib. 1. Dionyſius memorat. Quòd autem ibi caput inuentum, eam arcem Imperij rerumq́ue caput fore interpretatum eſt. Arnobius caput illud Toli Vulcentani fuiſſe ſcribit. [f] qui à Germani ſeruulo occiſus, ibi ſepultus fuit. In eo côlle lucus aſyli, & Tarpeia rupes erat, ad quam centum gradibus aſcendebatur: [g] Aureum Virgilius appellat. [h]

Hinc ad Tarpeiam ſedem & capitolia ducit
Aurea nunc; olim ſyluestrib. horrida dumis.

f Lib. 6.

g Dion lib. 43.

h In 8.

Ter flagrauit, primùm bello ciuili, Scipione & C. Norbano Coſſ. Sylla reſtituit, & Luctatius Catulus dedicauit; iterum arſit, Vitellianis contra Sabinum Veſpaſiani Imp. fratrem pugnantibus, vt lib. 19. auctores ſunt Tacitus, & Plinius, [i] & Tranquillus. [k] Tertio Veſpaſiano extincto, quod à Domitiano inſtauratum fuit. Sed hoc puto eſſe Capitolium infra in 8. regione ſitum, quod vnum erat ex vij. ſpectaculis Vrbis.

i Lib. 53. ca. 13. & lib. 34. cap. 7.

k In Vitellio.

Antiquum uerò hoc Capitolium uocatur ad differentiam alterius, quia ait Pomponius Lætus, hic etiam fuit templum Iouis, quod tẽplo Capitolino erat antiquius, & erat pars collis Quirinalis. Victor hoc omittit. Rufus uetus appellat. Varro [l] probat uetus appellari, quòd ibi ſacellum Iouis, Iunonis, Mineruæ; & id antiquius, æde, quæ in Capitolio eſt facta. Tertullianus [m] omnium Deorum templũ fuiſſe aſſerit: Capitolium, inquit, omnium dæmonum templum eſt, in eoq́ue iura ciuilia, & artes liberales docebantur. [n]

l Lib. 4. de lingua Latina.

m De ſpectaculis.

n L. vlt. C. Th. de ſtudi. liberal. vrb. Romæ & Conſtant.

STATVAM MAMVRII PLVMBEAM. Mamurius fuit faber inſignis, qui Numæ Pompilio II. Romanorum Regi ancilia fabricauit illi ſimillima, quod è cœlo delapſum ferebant, ne agnitum furto auferri poſſet, ut in a. Romanar. antiquitatum Dionyſius & Liuius memorant. Ouidius lib. 3. Faſtorum.

Mamurius morum formæq́ue exactior, artis
Difficile eſt vlli dicere; clauſit opus.

Et Propertius. [o] In actis D. Suſannæ recitatis à Cæſare Baronio in annalibus anno 295. fit mentio uici Mamurij. Facta, inquit, hæc ſunt in vj. regione apud uicum Mamuri ante forum Salluſtij. Mamurio eximio artifici ob memoriam plumbea ſtatua erecta fuit, quæ uico nomen dedit.

o Lib. 4. eglo. 2.

ÆDEM QVIRINI. Tatius Sabinorum rex à Romulo in Vrbẽ receptus Capitolium, & Quirinalem collem occupauit, ait Dionyſius lib. 1. Soli, Lunæ, Saturno, & Quirino, aliјſq́ue dijs templa condidit; Quirinum autem alij Martem eſſe volunt; is cùm ſæuit, Gradiuus, cùm tranquillus eſt, Quirinus dicitur,

a In primũ Aeneid in carmine Remo cũ fratre Quirinus.

citur, vt ait Seruius. [a] vnde, inquit, duo habet templa, vnum in vrbe, quod Quirini eſt, aliud extra vrbem in Appia via, prope portam, quaſi bellatoris & Gradiui; Alij volunt Romulú à quiri, ideſt, haſta, quam geſtabat, dictũ, alij à Curibus, ideſt Sabinis, quos domuit. Is extinctus, poſtquam Proculus aſſeruit ſe illum in Cælum euntem vidiſſe, Deus putatus eſt: Liuius in primo exſtruxit & Auguſtus ędẽ Quirino lxxvj. columnis ornatã, vt refert Dion: [b] de qua hic poteſt intelligi, id Dorica ſtructura fuiſſe Vitruuius ſcribit.

b Lib. 54.

MALVM PVNICVM. Non arborem, ſed pomum ſignificat, ex ære aut marmore, vt puin effictum, ad quod (ſubdit Victor) Domitianus D. D. ideſt, domum dedicauit. Templum Mineruæ Flauianæ, aliàs templum gentis Flauiæ, & erat domus, in qua ipſe natus fuerat; Tranquillus, [c] Domitianus, inquit, natus eſt ix. Kal. Nouembris, patre Coſ. deſignato, inituroque menſe Septembri honorem, regione vrbis vj. ad malum punicum domo, quã poſteà in templum gentis Flauiæ connertit. Hic ergò erat Vicus, Ad malum punicum dictus: Alij uolunt ab arbore mali punici, quæ illic ſpecioſa ſuccreuerat, nomen habuiſſe.

c In Domitiano cap. 1.

HORTOS SALLVSTIANOS. A C. Criſpo Salluſtio hiſtoriarum ſcriptore hi comparati excultique eſſe creduntur, qui cùm uniuerſum ferè patrimonium profudiſſet, ac domum paternam uendidiſſet, ut ab adulterij crimine, de quo accuſatus erat, ſe redimeret; [d] à C. Iulio Cæſare Numidię eſt prefectus, ex cuius expilatione ditiſſimus factus, Hortos amęniſſimos ſub Quirinali intrà pomerium ad collinam portam, prope malum punicum & Tiburti uillam emit, quam adeò diligenter excoluit, ut in delicijs horti Salluſtiani ſemper ſint habiti; & primùm ab Auguſto, Nerone, aliſque Principibus pro re amœna fuerint poſſeſſi. Tacitus [e] loquens de Nerone, regredienti, inquit, per Flaminiam, compoſitas inſidias fato euitauit, quoniam diuerſo itinere Salluſtianos in hortos remeauerit. Plinius [f] & Dion [g] ſcribũt, imperante Auguſto, in hortis Salluſtianis Puſionis & Secundillæ immania cadauera decem pedum & trium unciarũ pro miraculo condita fuiſſe. Vopiſcus etiam auctor eſt Aurelianum in hortis Salluſtianis, & Domitiæ libenter uixiſſe, & in illis porticũ miliarenſem exornaſſe. Vlpianus, [h] ſi Salluſtianos, inquit, hortos, qui ſunt Auguſti, legauerit quis, furioſi eſt, talia legata teſtamento adſcribere. Addunt his Rufus & Victor templum Veneris in hortulis Salluſtianis, in pandectis Floren. horti eum aſpiratione ſcribuntur.

d Gell. lib. 17. c. 18. Rapha. Volaterra.
e Lib. 13.
f Lib. 7. c. 6.
g Lib. 43.
h In l. apud Iulianum, §. pen. de leg. 1.

GENTEM FLAVIAM. In Rufi & Victoris codicibus deeſt, ſed huius loco habet Victor Templum Mineruæ Flauianę. Aliàs tẽplum gentis Flauiæ, quæ erat domus eius. Nec aliud hic ſignificari arbitror; & ſi fieri poteſt, ui adhuc hanc regionem gens Flauia incoleret. De hoc templo ità Tranquillus; [i] excitauit & templum Flauiæ genti, ex qua ipſe ortus erat: De hoc ſenſit Martialis, eum dixit.

i In Domitianũ cap. 5.

Addita quid Latio Flauia templa foro.

Voluit intelligere gentem Flauiam inter deos relatam. Hæc orta eſt ex T. Fla. Petronio municipe Reatino, in Sabinis Cẽturione, mox argentario & publicano in Aſia, ex quo genitus eſt Sabinus pater Veſpaſiani Imperatoris, quemadmodum Tranquillus memorat. [k]

K In Veſpaſiano c. 1.

THERMAS DIOCLETIANAS & CONSTANTINIANAS. Has Victor diuidit. Rufus uerò legit, Thermæ Diocletianæ & Maximianæ: quam lectionem caſtigatiorem puto, & ſi Coſtantinianæ, uel rectius Conſtantiæ dici poſſunt, quas Conſtantius poſteà exornauit. Has in honorem Diocletiani Maximianus ex Africa reuerſus ędificauit an. ſalutis 298. & alias ſibi Carthagini in Africa: cùm enim defeſſus eſſet in Chriſtianis militibus occidendis, eos ad hoc opus faciendum damnauit, in quod totum ſeptenniũ conſumpſit, ut in actis D. Marcelli à Surio [l] & Baronio [m] recitatis liquet, quæ ità ſe habent. Tempore illo, quo Maximianus ex Africæ partibus redijt Romam, uolens placere Diocletiano Auguſto, ut in nomina eius thermas ædificaret, cœpit ob inuidiam Chriſtianorum omnes militires ſiue Romanos, ſiue alterius generis ad afflictionem laboris compellere, &c. per uaria loca alios ad lapides, alios ad arenã fodiendam damnare: Euſebius in Chronicis, Hoc anno, inquit, xv. Imperij Diocletiani; Thermæ Diocletiani Romæ factæ, & Maximiani Carthagine. Has poſtmodum Conſtantius pater Magni Conſtantini, & Collegę Imperij dedicarũt, vt ſequens docet inſcriptio. [n]

l 26. Septembr.
m In annalibus an. 298.

CONSTANTIVS ET MAXIMIANVS INVICTI AVGG. SEVERVS ET MAXIMINVS CÆSS. THERMAS ORNAVER. ET ROMANIS SVIS DEDICAVER. & ob id Conſtantianæ non Conſtantinianæ hæ thermæ ſunt appellatæ. Erant tamen & Conſtantini thermæ Romæ, quarum Ammianus [o] meminit. Quia verò Diocletianæ thermæ ſanctorũ manibus ſunt extructę, alijs omnibus euerſis, harum muri adhuc conſeruantur, & in eccleſiam S. Mariæ & Angelorum ſunt conuerſæ, inquit Baro.

n Panuinius in Faſt.
o Lib. 27.

DECEM TABERNAS. ita & Victor. Rufus legit tres tabernas. Hunc locum eſſe puto, quem Martianus regionem taberniolam vocatam eſſe aſſerit, & Varro viam taberniolarum appellat. Martianus verò [p] ex inſcriptione marmoris effoſſi x. tabernas in valle D. Agathæ fuiſſe affirmat.

p Lib. 4. cap. 20. topograph. vrb.

GALLINAS ALBAS. Huius denominationis cauſam Tranquillus & Plinius referunt,

a Cap. 1. ferunt, ille in Ser. Galba[a] ita ſcribit. Liuiæ o-lim poſt Augusti ſtatim nuptias Veientanum ſuum reuiſenti prętervolans aquila Gallinam albam ramillum lauri roſtro tenentem, ita vt rapuerat, dimiſit in gremium. Cumque nutriri alitem, pangi ramulum placuiſſet, tanta pullorum ſoboles prouenit, vt hodie quoque ea villa ad gallinas vocetur. Tale verò lauretum vt triumphaturi Cæſares inde laureas decerperent. Fuitque mos triumphantibus alias confeſtim eodem loco pangere; & obſeruatum eſt ſub cuiusque obitum arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ergo nouiſſimo Neronis anno & ſylua omnis exaruit radicitus, & quicquid ibi Gallinarum erat; interijt, ac ſubinde tacta de Cælo Cæſarum æde; capita omnibus ſtatuis ſimul deciderunt. Plinius & ipſe eandem hiſtoriam hoc modo narrat. Liuiæ Druſillæ, quæ poſteà Auguſta matrimonij nomen accepit, cum pacta eſſet illa Cæſari, gallinam conſpicui candoris ſedenti aquila ex alto abiecit in gremium illæſam, intrepidèque miranti, ac ceſſit miraculum, quoniam teneret roſtro laureum ramum onuſtum ſuis baccis; conſeruari alitem & ſobolem iuſſere aruſpices, ramumq; eum ſeri, ac ritè cuſtodiri; quod factum eſt in villa Cęſarum fluuio Tiberi impoſita iuxta nonum lapidem Flaminia via, quæ ob id vocatur ad gallinas, mirèque ſylua prouenit. Ex ea triumphans poſteà Cæſar laurũ manu tenuit, coronamque in capite geſſit, ac deinde Imperatores Cęſares cunctis traditusque mos eſt, ramos, quos tenuerunt, ſerendi, & durant ſylug nominibus ſuis diſcretę. Hęc ille. Cuius verba appoſui, vt eadem hiſtoria à duobus viris illuſtribus explicata clarius innoteſceret. Legunt autem Rufus & Victor, Ad gallinas albas, vt hanc villam vocari Tranquillus & Plinius referunt, quę ſub hac vj. regione videtur contineri.

AREAM CANDIDI. Fortè Iulius Veſpronius candidus intelligitur, qui iterum ſub Traiano, & tertiùm ſub Hadriano Coſ. fuit, quem Plinius ad Vrſum[b] ſcribit dicere
b Epiſt. 20. lib. 5 ſolitum, aliud eſſe eloquentiam, aliud loquentiam, illa uix uni aut alteri contingit. Ad eum
c In l. 7. §. 1. de accuſat. magiſtratu fungentem Pius ſcripſit.[c] Alij Cãdido Carus, Carinus, Numerianuſq; Imppp.[d]
d l. 4. C. de delator. ac Diocletianus, Maximianuſque[e] ſcribunt,
e L. eos, 5. C. de teſtib. quem tùm magiſtratu aliquo functum fuiſſe puto. Flauij quoque Cãdidi meminit Paulus.[f]
f In l. ſi ita ſtipulat° 126. §. Chryſogonus, de ver. obl. item legitur Candidus magiſter militum Zenonis Imp. cognatus Aſparis. Sed de quo hic intelligatur, non facile eſt diſcernere. Ante eius ędes area hic pro inſigni ponitur. Victor & Rufus habent, aream Callidij, à quo etiam uicus Callidius in hac regione eſt denominatus; ſed eius nullibi mentionem fieri inuenio.

COHORTES iij. VIGILVM.

VICOS xvij. Rufus & Victor xij. nempe Album, Publicum, Floræ, Quirini, Flaui, Mamuri, Fortunarum, Paccium, Tiburtinum, Salutis, Callidianum Maximum.

ÆDICVLAS xvij. quot hic ponuntur uici. Rufus xvj. nominat, ſcilicet Fortunæ paruæ. Genij liberorum, Genij larum. Dianæ, Valerianæ, Iunonis, Iuliæ. Spei, Sangi, Siluani, Veneris, Herculis, Victoriæ, Matutæ, Liberi patris. Saturni, Iouis, Mineruæ.

VICOMAGISTROS xviij. Legendum xlviij. ut in alijs regionibus, & habet Rufus. Victor legit lxvj. ut puto mendoſè.

CVRATORES ij. ut alij.

INSVLAS. Tria millia quadringentę tres. Rufus iij. CIↃ DV. Victor iij. CIↃ DC.

DOMVS centum quadraginta ſex. Rufus cxlvi.

HORREA xvij. Rufus & Victor xix.

BALNEA lxxv. ita & Victor. Rufus. Balneæ priuatæ lxv.

LACVS lxxiij. Rufus lxxvj. Victor lxxviij.

PISTRINA xvj. Rufus xxiij. Victor xxij. Alia addunt Rufus & Victor hic omiſſa, ut domum Aquilij Iureconſulti.

CONTINET PEDES quindecim millia DCC. Rufus & Victor. Regio cõtinet in circuitu pedes xv. millia DC. Excedunt tria milliaria. Regio.

REGIO VII. VIA LATA.

A VIA, quæ lata mediam regionem ſecabat, nomen habuit, continet autem.

LACVM GANYMEDIS. A ſimulachro Ganymedis hic lacus nomen habuit: Id fortè, quòd à Butthireo Lycio Myronis diſcipulo factum Plinius deſcribit,[g] ſcilicet, aquilam ſentientem quid rapiat in Ganymede, & quid ferat, parcentem vnguibus etiam per ueſtem. Propè lacum eſt uicus Ganymedis apud Rufum. g Lib. 34. c. 8.

COHORTES vij. VIGILVM. Addit Victor primanarum.

ARGVM NOVVM. Fortè Conſtãtini arcum intelligit; poſt quem nõ multò poſt hanc deſcriptionem vrbis factam puto. Is erat in ſtagnis Neronianis cum hac inſcriptione.

IMPERATORI CAESARI. FLA
VIO CONSTANTINO MAXIMO
PVBLII FILIO AVGVSTO S. P. Q. R.
Quod inſtinctu mentis diuinitatis magnitudine cum exercitu ſuo tàm de tyranno quàm de omni factione uno tempore iuſtis Remp. vltus eſt armis, arcum triumphis inſignem dicauit.

NYMPHÆVM IOVIS. De Nymphæo ſuprà in v. regione: hoc Iouis ab eius ſimulachro ſigno propè poſito dictum puto.

ÆDICVLAM CAPRARIAM. A qua etiam uicus caprarius in hac regione à caprio denominatus.

CAMPVM AGRIPPÆ. Campus ab area amplitudine differt. vt campus Martius. Suum campum Agrippa ad ambulandũ lapide ſtrauit: plura enim, inquit Trãquillus,[a] & egregia Romæ fecit. Hunc campum Agrippa defuncto, Auguſtus ac Diribitorium ab eo cœptum fabricari, perfecit, & dedicauit, ac publicum fecit, quem poſtea Pola Agrippę ſoror porticipibus exornauit, ut tradit Dion lib. 55.

a In Auguſto c. 29.

TEMPLVM SOLIS & CASTRA. Rufus hæc diuidit; & caſtra geminat, ſcilicet Gentiana & Gypſiana, Victor, Gentiana, & Gypſiana pro iiſdem ponit. Sũt autem caſtra, in quibus Lollianus Gentianus Conſularis, id eſt, exercitibus præfectus, milites continebat. Aſiam Proprætor rexit, deinde ſub Pertinace Conſularis,[b] ideſt uniuerſo exercitui præfuit, vt Capitolinus,[c] & marmoris ſequens inſcriptio indicat. C. EPIDIO L. F. POL. RVFO LOLLIAN. GENTIANO AVGVRI COS. PROCOS. PROV. ASIAE LEG. LEG. PR. PR. PROV. LVGDVNENSIS, COMITI IMPP. SEVERI ET ANTONINI AVGG. LEG. LEG. XX. Vicus Gentianus ab eodem in hac regione eſt denominatus.

b l. 2. §. 1. ff. de iis qui not. infa.
c In Pertinace.

PORTICVM GYPSIANI ET CONSTANTINI. Apud Rufum, & Victorem deeſt Gypſiani, cuius nullibi inuenio mentionem fieri, ſicut nec Conſtantini porticus. Blondus lib. 2. Romæ inſtauratæ ſcribit in Exquilijs, vbi nũc equi marmorei Praxitelis, & Phidiæ opera viſuntur, thermas fuiſſe Conſtantini. Extant uerò, inquit, in porticu equis illis contiguæ ſtatuæ quatuor marmoreę pedeſtres; quarum baſibus Conſtantini nomen inſcriptum eſt. Ego illam potius porticũ, quàm thermas fuiſſe arbitror.

TEMPLA DVO NOVA SPEI & FORTVNAE. Hæc Rufus & Victor diuidunt. M. Cicero de legibus ædem Spei à Collatino Romæ dedicatam fuiſſe ſcribit. Sed aliud Spei templum Attilius Regulus in bello contra Pœnos uouit, ut auctor eſt Tacitus lib. 2. Spei, inquit, ædes à Germanico ſacratur. Hanc Attilius uouerat eodem bello Punico. Hoc templum in foro olitorio Liuius locat.[d] dum ait ædem ſpei, quæ in foro olitorio fuit, fulmine ictam fuiſſe: idẽ lib. 4. Q. Fabio Coſ. Fil. & T. Sempronio Graccho Coſ. incendio conflagraſſe ſcribit.

d Lib. 1. deca. 3.

Fortunæ uerò plura Romæ templa fuere erecta, duo Ser. Tullo Rege, ut auctor eſt Dionyſius; alterum bonæ fortunæ in foro boario, ob perpetuum eius fauorem: alterum Fortunę virili in ripa Tiberis; cui cum virgines thure ſacrificaſſent, ſi quod uitium in corpore habuiſſent, illud futurum virum ignoraturum credebant.[e] Hanc Fortunam maſculam, Tullus vocauit, illam paruam, & breuem, vt ſignificaret ſe eius ope ex paruo, & humili ad regnum prouectũ, ut Plutarchus refert,[f] oĩa enim hic rex fortunæ adſcribebat, cum qua conſuetudinem ſe habere affirmabat, ipſamq; ad ſe in cubiculum per feneſtram delabi ſolitam, ut auctor eſt Plutarchus in libro de Fortuna Romanorum, vbi plura ab hoc rege templa condita fuiſſe ſcribit: vnum in Capitolio Fortunæ primigeniæ, aliud indulgentis ſeu obſequentis, & Clementis. Tertium fuit in palatio Idiæ, id eſt priuatę Fortunę delubrum, item ixeutriæ, ſeu tenaciter attrahentis; aliud ad fontem muſcoſum partheniæ, id eſt, virginis; item in magno angiportu Euelpidis ſeu bonę ſpei, item ad Veneris maſculę aliam Fortunę ędiculam, quorum bonam partem Seruius Tullus conſecrauit. Denique aliud Fortunæ muliebris templum Senatus dicauit, cũ mater Martij Coriolani precibus ab eo obtinuiſſet, vt obſeſſam patriam diſcedens liberaret, vt latè hanc hiſtoriam in Coriolano Plutarchus, Liuiuſque lib. 2. recitant: Sed Plutarchus in libro de Fortuna Romæ virilis Fortunæ fanum Anco Martio quarto Romæ regi adſcribit. Fuere, & alia Fortunæ ſub diuerſis cognominibus templa erecta, vt equeſtri Fortunæ à Q. Fuluio dedicatæ, quemadmodum Liuius eſt auctor,[g] quæ ad rem noſtram non faciunt. Aliud in curia Hoſtilia bonę Fortunæ templum à M. Lepido in gratiã Iulij Cęſaris conditum Dion ſcribit.[h] Ego hic de duobus templis nouis Spei, & Fortunæ intelligi puto, quæ antiquitus non erant, & Fortunam Euelpidem referebant, & ob id vnum Spei, & Fortunæ templum nominatur. Addit Panuinius cum porticu à Lucullo conditam, in qua erat ſtatua Mineruæ facta à Phidia, poſita à Paulo Aemilio. Fecit & Nero templum Fortunæ, de quo Tranquillus, & Plinius,[i] quæ ad rem non facit.

e Blond. lib. 3. Romæ triũphãtis, in fine.
f In problematis Roma. 74.
g Lib. 4. & 5.
h Lib. 44. post prin.
i Lib. 36. c. 12.

EQVVM TIRIDATIS Regis Armeniorum. Rufus & Victor habent equum æneum Tiridatis; is Vologeſi Parthorum Regis frater fuit, vt Tacitus[k] refert. qui cum Corbulone copiarum Romanarum pręfecto pacem iniit, ut ipſe Armeniæ regnum teneret hac conditione, ut diadema apud ſtatuam Neronis deponeret, nec niſi eius manu reſumeret. Quare Romam ad illud accipiendum, cum tribus millibus Parthorum usque in Italiam equo vectus venit, galeam auream pro tegumento geſtans; inde curribus à Nerone miſſis vectus eſt, qui in eum, quod uix credibile uideatur, inquit Tranquillus,[l] octingenta nũmum millia diurna erogauit, ideſt, octo millia aureorũ illius temporis, quæ eſſet plus minus decem millibus noſtrorum aureorum, idq́ue nouem menſibus, quibus iter fecit, hoc actum eſt. Nero Pompeij theatrum operuit auro in unum diem, ait Plinius.[m] quo Tiridati regi Armeniæ oſtenderet, eiq́ue diadema impoſuit; latè Tacitus,

k Lib. 12.
l Cap. 29.
m Lib. 33. ca. 3.

a Lib. 13. b in Nerone. c Tranquillus in Nerone cap. 13.

citus,[a] Dionq́;[b] hanc hiſtoriam recitant;[c] adduntq́ue abeunti ſuper ſeſtertium millies contuliſſe, quæ fuit ſumma uicies centenum millium aureorum illius ſeculi; excedit quatuor, vt uocant, milliones aureorum noſtrorum. Tiridatis equus ob facti memoriam æneus Romæ factus in hac regione eſt locatus.

d Plinius lib. 34. cap. 2.

FORVM SVARIVM. vbi ſues uēdebátur: ſicut & forum boarium, vbi bos æreus erat;[d] & fortè boues vendebantur. Huic foro præerat Tribunus, curans, ne quid inordinatè in eo fieret, & Præfecto, vbi eum paruiſſe Notitia vtriuſque Romæ Imperij indicat. De hoc ſequentem inſcriptionem Panuinius recitat.

e vir perfectiſſimus.

DOMINO NOSTRO FL. CLAVDIO CONSTANTINO FORTISSIMO AC BEATISSIMO CAESARI FL. VRSACIVS V. P.[e] TRIBVNVS COHORTIVM VRBANARVM X. XI. XII. ET FORI SVARII.

f lib. 1. ſaturna. cap. 8.

HORTOS LARGIANOS. ex hac lectione emendandi ſunt Rufus et Victor, qui habent Argianos: Tres inſignes Largos fuiſſe inuenio, T. Largium Dictatorem, qui templū Saturni in forò dedicauit, vt Macrobius[f] tradit: Valerium Largum, qui apud Auguſtum Aelium Cornelium Gallum Poetam, & Virgilij carmine conſpicuum, & Ægypto præfectum accuſauit, quòd in eum contumelioſus eſſet. Quare is magiſtratu & bonis exutus, ac exulare iuſſus ſe ipſum interfecit, cui in præfectura Largus ſucceſſit, ut Dion[g] memorat. Hic Largiani S. C. auctor fuiſſe creditur:[h] idē fortè & hortos inſtruxit. Alius fuit Licinius Largianus Hiſpaniæ citerioris præſes, cui tuber mordēti denarium dentibus infixum Plinius ſcribit.[i] orator fuit, & primus auditores corrogáuit, qui ſe dicentem plauſu exciperēt, ut Plinius[k] ſcribit. Alij poſt eum laudatores nummis conduxerunt. Alius fuit Latinus Largus, qui ſæpe Iulium Paulum Iureconſultum conſulit.[l] ſicut Largius Eurippianus Sceuolam[m] ſed hos ut obſcuriores hortorum noſtrorum auctores fuiſſe non puto.

g lib. 53. h §. vlt. Inſtit. de ſucceſſ. liberto. i lib. 19. cap. 1. K lib. 2. epi. 14. l l. 56. de ædil. edict. l. 83. §. vlt. de leg. 2. l. pen. §. vlt. de except. rei iudica. m le. 21. §. 4. de annu. lega.

MANSVETAS. Rufus habet Vicum Manſuetum. Victor. Ad Manſuetas, quod eſt idem, vnde hic deeſt præpoſitio, Ad Manſuetas: Manſuetum, inquit Feſtus, dicitur quaſi ad manum uenire ſuetum: Alij aiunt, neq́ue ex miſericordia mœſtum, neq́ue ex crudelitate ſæuum, ſed modeſtia temperatum.

n lib. 4. de lingua latina.

LAPIDEM PERTVSVM. M. Varro[n] ſcribit Dij Fidij perforatū fuiſſe tectū, ut uideatur diuum, ideſt; cœlum. Hic fortè fuit huiuſmodi lapis, uel alius ad alium vſum pertuſus.

VICOS xv. Victor x. Rufus xl. videlicet Ganymedis, Gordiani, minorem, Nouum, Caprarium, Solis, Gentianum, Sangi, aliàs Sanci. Herbarium. Manſuetum. Sigillarium minorem. vbi ſigilla, ideſt, paruæ ſtatuæ uendebantur.[o] Solatarium. Fortunæ. Spei maioris. Nouum vlteriorem. Libertorum. Publij. Nouum citeriorem. Statuæ Veneris. Archemorium, aliàs Archemonium. Aemilianum. Piſcarium. Cœlatum. Victoriæ. Vicinū. Græcum. Lanarium vlteriorem. Romanæ. Caput Mineruæ. Troianum. Peregrinum. Caſtū. Minorem. Putealum. Scipionis. Iunonis. Sellarium. Iſidis. Tabellarium. Maneinū. Lotariū.

o Gellius lib. 3. cap. 4.

ÆDICVLAS xv. quot erant vici.

VICOMAGISTROS xlviij. quot erant in alijs regionibus.

CVRATORES ij.

INSVLÆ tria millia octingentæ quinque. Rufus & Victor iij. millia occlxxxv.

DOMVS cxx.

HORREA xxv.

BALNEA lxxv.

LACVS lxxvi.

PISTRINA xv. Rufus xxvij. Victor xvi.

Continet PEDES xv. millia ſeptingentos. ſunt plus tribus milliarijs Italitis. Rufus & Victor xiij. millia DCC. Alia addunt Rufus & Victor, quæ hic omittuntur. Regio.

REGIO VIII. FORVM ROMANVM ET MAGNVM.

A Foro magno denominatur hæc regio: Hæc planicies erat Capitolio ſubiecta à Tatio Sabinorum Rege & Romulo complanata. Dionyſius,[p] ijdem, inquit, planiciem Capitolio ſubiectam exciſa ſylua & ſtagno, quod propter loci cauitatem erat aquarum è vicinis montibus manantium receptaculum, terra cōgeſta repleto, in huius, quod nunc eſt fori vſū verterunt: vbi magna hominum frequentia negociabatur, circa Vulcani templum paulū ſuprà forum eminens. Poſtea Tarquinus Priſcus forum porticibus circundedit, ac tabernas argentarias circum diſpoſuit; Liuius[q] de eo loquens, Ab eodem rege, inquit, circa forum priuatis ædificanda diuiſa ſunt loca, porticus tabernæq́ue factæ. Vitruuius[r] deſcribēs forum, ait, circa in porticibus argentariæ tabernæ, mænianæq́ue ſuperioribus coaxationibus collocantur. Quare Vlpianus ſcribit[s] debitores uenientibus creditoribus in foro circa columnas aut ſtationes ſolitos fuiſſe occultari. Tabernas in foro fuiſſe etiam Quintilianus affirmat id fuit Forum pręcipuū Romæ aliud Fecit C. Iulius Cęſari ceteris pulchrius, quod magnum eſt dictum, ut auctor eſt Dion li. 43. de quo infra. Continet hæc regio,

p lib. 2. q lib. 1. r lib. 5. cap. 1. s in l. Fulcinius §. illud, ex quib. cau. in poſſ. eat.

ROSTRA Id erat templum in foro curiæ iunctum, quod poſteà alio tranſlatum fuiſſe Aſconius ſcribit.[t] Liuius.[u] Roſtra, inquit, dictum eſt templum ſeu forum ante Curiam Hoſtiliam, in qua erat pulpitum ornatum ex

t in Verrem. u lib. 8.

roſtris

roſtris nauium Antiatium, ex quo loco concionari ſolebant. id & Varro.[a] narrat Plinius[b] ſcribit C. Memum Coſ. in ſuggeſtu roſtra deuictis Antiatibus fixiſſe anno vrbis cccccxvi. idem,[c] Antea, ait, roſtra nauium tribunali præfixa foro decus erant, veluti populo Rom. corona impoſita. Poſtquàm uerò Tribunitijs ſeditionibus calcari ac polliui cœpere, poſtquàm uires ex publico in priuatum magis, ſingguliſque ciuium quæri, & ſacroſancta omnia profana fecere, tùm à pedibus eorum ſubiere in capita ciuium roſtra. Hæc ille ſignificat roſtra nauium, quæ ſtabant à pedibus concionantiũ in capita ciuium tranſijſſe ob roſtratas coronas, quę capitibus imponuntur. Apud Rufum & Victorem legitur, Roſtra populi Romani ij. quia, ut dixi, duo fuere.

a lib. 5. de lingua Lat.
b lib. 34. cap. 5.
c lib. 16. cap. 4.

GENIVM POPVLI ROMANI Aureum, & EQVVM CONSTANTINI. cuique loco Genium attributum eſſe ueteres exiſtimabant, Virgilius.[d]

d in 5.

Incertus Geniumq́; loci, famulumue parentis
Eſſe putet.

Nos angelum oppidorum cuſtodem & tutelarem uocamus: ita & populum Romanum ſuũ habuiſſe Geniũ dicebant; de quo latè Plutarchus in Fortuna populi Romani. Is in Traiani, Hadrianique nũmis uiri imagine cernitur dextra pateram ſuprà aram ſertis ornatã porrigere, Læuâ uerò uelut flagellum manu quatit. In alijs Hadriani numiſmatis uir habitu militari cum ueſte ad crutis medium circunuplута, dextera pateram ritu ſacrificantis tenet, læua cornucopiæ cũ hac inſcriptione. G E N. P. R. ideſt, Genius populi Romani, qui in foro aureus erat poſitus. Genio additus erat equus æneus uel marmoreus Conſtantini, qui à Ruſo & Victore omittitur.

SENATVLVM. legendum Senaculum. Rufus & Victor, Senaculum aureum. Locus erat, in quo Senatus habebatur. Tria, inquit Feſtus, erant Romæ Senacula, in quibus Senatus haberi ſolitus erat; unum, ubi nunc eſt ædes concordiæ, inter Capitolium & forũ, in quo ſolebant magiſtratus de R. P. eum ſenatoribus deliberare. Alterum ad portam Capenã, Tertiũ circa ædẽ Bellonæ, in quo extera rũ nationũ legatis, quos in urbẽ admittere nolebãt, Senatus dabatur. De primo hic intelligitur. Varro quoq;[e] quid ſit Senacuũ, declarat.

e lib. 5. de lingua latina.

ATRIVM MINERVÆ. Atrium differt ab area, quòd hæc porticibus caret. Atrium uerò eſt porticus circundans aream tẽpli ante portas, quale eſt Romæ ante templum D. Petri. Græci aulam appellant. Virg.

Illos porticibus rex accipiebat in amplis.
Aulai in medio libabant pocula Bacchi.

Vnde rectè Feſtus, Atriũ, inquit, eſt gen⁹ ædificij ante ædes continens mediam aream, quę ſæpe periſtilio & porticibus circundabatur; ſic Aſinius Pollio, ait Tranquillus,[f] fecit atriũ libertatis, id eſt aream porticibus circundatam ante ędem. Fortè intelligit Mineruam à Q. Catulo infra Capitolium dicatam, de qua Plinius,[g] Euphranoris, inquit, eſt Minerua Romę quę dicitur Catuleana infrà Capitoliũ à Q. Luctatio Catulo dicata.

f in Auguſto ca. 29.
g lib. 34. cap. 8.

FORVM CAESARIS AVGVSTI. Tam Rufus quàm Victor duo fora ſtatuunt, alterum Cęſaris, alterum Auguſti, cui addit Victor, cum ęde Martis ultoris & rectè. Forum, inquit Feſtus, pluribus modis intelligitur, primo negociationis locus, ut forum Flaminium, forum Iulium, ab eorũ nominibus, qui ea fora conſtruenda curarũt. Alio in quo iudicia fieri, cum populo agi, conciones haberi ſolent. Hactenus Feſtus. hęc fora vtrumque tã Cæſar quàm Auguſtus ad iudicia exercenda inſtituit. De foro Cæſaris ita Appian;[h] erexit & Veneri genitrici templum, ut uouerat, ad Pharſalicum bellum iturus: Atrium quoque templo circunduxit, quod Romanum forum eſſe noluit, non rerum quidem uendi[...] ſed eorũ, qui ad iura ſimul conuenirent, quemadmodum Perſis aut quærentibus, aut explicantibus iura cernũtur. Hæc Appianus, qui huius fori formam graphicè deſcribit. Area enim circa templum relicta, porticibus eam circundedit, & illud fuit atrium & forum, quod prius Cæſar ob Ludos, deinde Marcellus Octauiæ Auguſti ſorore genitus his ludis velis inumbrauit, ut ſalubrius litigantes conſiſterent, ut auctor eſt Plinius,[i] idem,[k] ſcribit ſolum eiuſdem fori ſeſtertiis MCC. emptum fuiſſe Auctor eſt Dion[l] hoc Forum pulchrius Cęſaris Romę fuiſſe & magnum appellatum, cui Cęſar Veneris templum adiunxit tamque ab ea originem traheret. Suum quoque forum Auguſtus ob iudicia criminalia exercenda inſtituit. Tranquillus,[m] Publica, inquit, opera plurima extruxit, ex quibus præcipua, forum cum æde Martis vltoris. Fori extruendi cauſa fuit, hominum & iudiciorum multitudo, quæ uidebatur, non ſufficientibus duobus, etiam tertio indigere: Itaque feſtinantius, nec dum perfecta Martis æde, publicatum eſt, cautumque, ut ſeparatim in eo publica iudicia, & ſortiones iudicum fierent. Hęc ille. In hoc foro Auguſtus ſtatuas ſummorum virorum è marmore, additis geſtis collocauit, ut auctor eſt in Alexandro Lampridius. Aedem Marti bello Philippenſi pro vltione paterna ſuſcepto vouerat: Sanxit ergo, ut de bellis, atque triumphis hic conſuleretur Senatus: Prouincias cum imperio petituri hinc deducerentur, quique victores rediſſent, huc inſignia triumphorum inferrent. Huc forum & templum Veſpaſiani ſcribit Plinius[n] eſſe pulcherrima operum, quę vnquam. Id ab Hadriano inſtauratum fuiſſe Spartianus ſcribit. Pannius in eo ſtatuas M. Valerij Coruini, & eburneã Apollinis locat.

h lib. 2. de bellis ciuilibus.
i lib. 19. c. 1.
k lib. 36. ca. 15.
l Lib. 43.
m in Auguſto cap. 29.
n lib. 36. ca. 15

FORVM NERVAE TRAIANI.

N I. Apud Ruſum totum hoc deeſt. Apud Victorem tantùm Traiani nomen legitur, qui Nerua Traianus appellatur, patris adoptantis nomen ferens, quemadmodum & Hadrianus Traiani nomẽ gerebat, vnde hoc forum Traiani tantùm eſſe ſignificatur. non etiam Neruæ, quod tranſitorium uocabatur, & ſupra in 4. regione ſtatutum eſſe uidimus. Traianus ſuũ forum, effoſſo, monte & complanato fecit, ut Xiphilinus ex Dione ſcribit: Locum, inquit, montuoſum, quanta eſt altitudo columnę, perfodit forumq́ue eo pacto complanauit. Hoc forum Apollodorus architectus fecit, quem Hadrianus occidit. Dion, Hadrianus, inquit, Apollodorum architectum, qui Traiani forum, methodium, & gymnaſium, illo iubente, fabricauerat, primùm urbe expulit, poſteà interfecit. De huius fori ornamentis ita Gellius. In faſtigijs fori Traiani ſimulachra ſunt ſita, circum undiq́ue inaurata equorum atq́ue ſignorum militarium, ſubſcriptumq́ue eſt manubijs. ibidem erat & Claudiani poetæ ſtatua, ab Arcadio et Honorio poſita. Hoc forum porticus cum columnis miræ magnitudinis circũdabant, in quas ſummorum virorum ſtatuas pulcherrimas, auctore Lampadio, Alexander tranſtulit: in medio columnam cochlidem, de qua mox dicetur: habebat & in areæ medio ęquum Traianum portantem, quem ſe imitari vnquàm poſſe Conſtantius negabat, cùm Romam veniſſet, vt auctor eſt, Ammianus.[a] cuius effigies in nũmis Traiani viſitur. Triumphalis quoq́ue arcus, ait Diõ, pręter alia multa quæ in eius honorẽ & decreta, et facta fuerãt, in eius foro ſubſtructus: Cùm igitur celeberrimum eſſet hoc forum, ibi edicta ac iura plerumq́ue publicabantur.[b] Aliud forum, quod Neruæ eſt dictum, à Domitiano conditum fuit, ut auctor eſt Tranquillus.[c] excitauit forum, inquit, quod nunc Neruæ vocatur, fortè quòd ab eo ſit exornatum.

a lib. 16.

b l. 1. ſ. & ſ 1. C. Theo. de petitio. & vltro datis.

c in Domitiano cap. 5.

TEMPLVM DIVI TRAIANI, & COLVMNAM COCHLIDEM.

Altam pedes cxxviij. Semis. Gradus intus habet clxxxv. Feneſtras xlv. idem Victor, qui addit equum ęneum. Rufus hęc omittit. Hoc tẽplum, defuncto Traiano, à Senatu, petente Hadriano, eſt decretum; quod oſtẽdit illa dictio. D. quæ denotat illo iam mortuo, & diuo facto, templum erectum. Spartianus[d] loquens de Hadriano, Traiano, inquit diuinos honores datis ad Senatum, & quidem accuratiſſimis litteris poſtulauit; & cunctis uolentibus, meruit, ita vt Senatus multa, quę Hadrianus non poſtulauerat, in honorem Traiani ſponte decerneret. Hæc ille. De columna verò ita Dion ſeu Xiphilinus in Traiano. Bibliothecas extruxit, ac in foro ſuo columnam maximam collocauit, partim ſepeliendi ſui cauſa, partim, ut opus, quod ipſe circa forum fecerat, poſteris oſtenderet. Hęc Dion. Ambitioſum ergo ſepulchrum hac columna ſibi Traianus extruere uoluit; ibique eius oſſa condita fuere, ut auctor eſt Dion in Hadriano, & Eutropius in Traiano. circum hãnc columnam Traiani geſta ſculpta viſuntur, imaginibus ab imo ad ſummum capreoli inſtar circumuolutis, omneſq́ue in plano conſiſtentibus, eius magnitudinis eſſe uidentur, cum tamen ſuperiores ab inferioribus magnitudine differant. In baſi hæc ſcripta ſunt. Senatus Populusq́ue Romanus Imp. Cęſari Diui Neruę filio Neruę Traiano Auguſt. Germanico, Dacico, Pontifici Maxi. Trib. Pot. xvij. Imp. vj. Coſ. vj. PP. ad declarandum quantę altitudinis mons, & locus tantis operibus ſit.

d in Hadriano.

COHORTES vj. VIGILVM.

Has Rufus omittit, ſi vetuſtate corroſę non ſunt.

BASILICAM ARGENTARIAM.

Suprà diximus hoc fuiſſe ędificium teſtudinatum columnis fulfultum, tabernis circum diſpoſitis, in quibus in hac baſilica argentum, ornamentaq; aurea & argentea vendebantur, & ob id argentaria vocabatur. De hac baſilica intelligit Labeo ſeu Iabolenus:[e] cùm quęreretur de tali legato. Hoc amplius filia mea dulciſſima de medio ſumito, tibiq́ue habeto ornamentum omne meum muliebre cum auro, & ſi qua alia muliebria apparuerint: cùm teſtatrix negociatrix fuerit, an non ſolùm argentum, quod in domo, uel intra horreum vſibus eius fuit, legato cedit, ſed etiam quod in baſilica fuit muliebre: reſpondit, ſi teſtatrix habuit proprium argentum ſuum ad uſum paratum, non uideri id legatum, quod negociandi cauſa venale proponi ſoleret, niſi de eo quoq; ſenſiſſe is, qui petit, probet.

e in l. pediculis ſ. item cum quęreretur de aur. & arg. lega.

TEMPLVM CONCORDIÆ.

Plura concordię templa ſunt dicata; primum, quod Furius Camillus vouit ob ſeditionem Romę ortam, flagitante plebe alterum ex ſuo corpore Conſulem creari; quod cum obtinuiſſet, concordię in foro, & concione dicatum eſt templum; vt auctor eſt Plutarchus,[f] de quo hic intelligitur. Aliud fecit Gne. Flauius ſcriba Appij Claudij Cęci, qui ius ciuile reconditum in penetralibus Pontificum euulgauit, faſtosq́ue circa forum in albo propoſuit, vt quando legi agi poſſet, ſciretur. Is ędem Concordię in area Vulcani ſumma nobilium inuidia dedicauit, vt Liuius[g] tradit, quę eſt in tertia regione vrbis: Tertia ędes concordiæ in arce locata eſt, quam L. Manlius in Gallia Pręt or ob ſeditionem militarem biennio ante vouerat, ut Liuius[h] tradit. Quartum Concordiæ templum extinctis cum C. Gracho tribus millibus ciuium L. Opimius dedicauit magno cum plebis dolore. Itaque per noctem ſub ipſius templi hypogrammate quidam ſcripſerunt, opus vecordiæ templum concordiæ facit, ut Plutarchus[i] memorat. De hoc templo

f in Camillo in fine, & ouidi. in Faſtis.

g lib. 9.

h lib. 2. deca. 5.

i in Gracchis ad finem.

meminit

meminit & D. Auguſtinus. [a] Quintum à populo Rom. nouæ concordiæ in gratiam C. Iulij Cęſaris eſt ędificatum, tanquam ipſe populus concordię eſſet auctor, vt lib. 44. Dion narrat. [b] Sextum à Tiberio Concordię templum conditum idem Dion & Tranquillus, & Ouidius in Faſtis ſcribunt. Hic illud ſignificari puto, in quo Senatum habitum fuiſſe ſuprà diximus. [c] quod Feſtus inter forum & Capitoliũ locat [d] Plinius [e] ſcribit à Sthene Cererem Iouem, & Mineruam in templo Concordię Romæ factas.

a lib. 3. de ciuitate Dei.
b A paulo poſt prin.
c In hac regione, in ver. Senaculum.
d In ver. Senaculum.
e lib. 34. cap. 8.

VMBILICVM ROMÆ.

TEMPLVM SATVRNI & VESPASIANI. Hæc Rufus diuidit, Victor ponit Templum Titi Veſpaſiani Auguſti: & duplicem aram Saturni. Primum Romæ Tatium regem Sabinorum Saturno templum dicaſſe Dionyſius [f] refert. Macrobius [g] ſcribit Tullum Hoſtilium, cùm bis de Albanis, & tertiò de Sabinis triumphaſſet, fanum Saturno ex voto cõſecraſſe, & Saturnalia tùm primùm Romæ inſtituta, quamuis Varro inquit, vult L. Tarquinum regem ędem Saturni ad forum faciendam locaſſe. T. verò Largium Dictatorẽ Saturnalibus eam dedicaſſe. Habet aram & ante ſe cœnaculum. In hoc templo fuit ęrariũ populi Roma. vt inter alios Feſtus, [h] & Macrobius animaduertunt, quod à Valerio Publicola inſtitutum fuiſſe Plutarchus refert, ſiue quòd nullum ſub Saturno furtum ſit commiſſum, ſiue, vt vult D. Cyprianus, quòd primus in Italia nũmos ſignauerit. Trãquillus auctor eſt à Munatio Plãco Saturni templum factũ, quod multi credunt ab eo reſtitutum. [i] Ibidẽ monumenta publica, ac publicarum rationũ libri conſeruabantur. Tranquillus in C. Iulio Cæſare, tabulas inquit, veteris ęrarij debitorũ vel pręcipuam calumniandi materiam exuſſit Cęſar. Hęc ille. Eodem in loco ſigna militaria reponebantur. Liuius, ſigna, inquit, eo die à Quęſtoribus ex ęrario prompta. Huic contiguum fortè Veſpaſiani in diuos relati templũ fuit.

f lib. 2. cap. 8.
g lib. 1. Saturnalium.
h In uer. ęrariũ.
i Tranquill. in Auguſto ca. 29.

CAPITOLIVM. De hoc dictum in vj. regione, olim duplex Capitolium fuit; vetus, & nouum, de quo hic intelligitur. Vnde Virgilius Capitolia in plurali appellat.

Ille triumphata Capitolia ad alta Corintho.

Et alibi. Hic fuit templum Iouis magni Capitolini quadratum quoquo verſus pedes C. altitudine Cl. [k]

k Pomponius Lætus de Rom. anti.

MILIARIVM AVREVM IVLIÆ. Milium Dion, [l] appellat. Auguſtus, ait, quę ſunt circa Romam præfectus, aureum milium vocatum fecit, & vijs duos pretorios viros, duos lictores pręmittentes pręfecit. Plutarchus in Galba columnam auram in foro fuiſſe ſcribit, in qua inciſę omnes Italię uię finiebant. Miliarium aureum uocat Tranquillus, [m] quod in foro ſub ęde Saturni fuiſſe dicit his uerbis. Ergo deſtinata die pręmonitis conſcijs, ut ſe in foro ſub ęde Saturni ad miliarium aureum opperirentur, mane Galbam ſalutauit: idem tradit Tacitus. [n] Plinius [o] compita Romę cclxv. paſſuum eiuſdem ſpacij menſura currente à miliario in capite Romani fori ſtatuto, ad ſingulas portas, quę ſunt hodie numero xxxiiij. Macer, [p] mille paſſus, inquit, non à miliario urbis, ſed à continentibus ædificijs numerandi ſunt. Miliarium verò Iuliæ dictum eſt fortè in honorem Iuliæ Auguſti filiæ, vel legendum Liuiæ. Sed hæc dictio apud Victorem non reperitur.

l lib. 54.
m In Othone cap. 6.
n Lib. 17.
o lib. 3. cap. 5.
p In l. mille de uer. ſign.

TEMPLVM CASTORVM. Addit Victor ad Lacum Iuturnæ, quod & Ouidius in Faſtis apud eum fuiſſe ſignificat.

Fratribus illa dies, fratres de gente Deorum
Iuxta Iuturnæ compoſuere lacus.

Pomponius Lætus [q] ſcribit propè paruum fontem in fine Romani fori hoc templum fuiſſe. Fuerunt Caſtores duo fratres, Caſtor & Pollux, hic pugil, ille equorum domitor Caſtores Latinè, Græcè dioſcuri, id eſt, Iouis filij ex Læda nati; vnde fingebantur forma duorum fratrum formoſi & robuſti cum pileis aut caſſidibus in capite, vt vult Apuleius, [r] ſtellarumque apicibus inſignes: Catullus quoque ad contubernales, pileatos appellat, quia erãt Lacones, qui cum pileis militabant. Cicero [s] ſcribit ædem in foro Caſtori & Polluci ab A. Poſthumio dedicatam, aliqui opinantur eum locum eſſe, vbi nunc eſt D. Coſmæ & Damiani templum. Et ſi vtrique fratri fanum dicatũ erat, Caſtoris tamen, tacito nomine Pollucis vocabatur; vnde iocus M. Bibuli Collegæ C. Iulij Cęſaris in Ædilitate apud Trãquillum [t] ita de Cæſare loquentem. Venationes, ludosq; cum Collega & ſeparatim edidit, quo factum eſt, vt communium quoque impenſarum ſolus gloriam caperet, nec diſſimularet collega eius M. Bibulus euenilſe ſibi, quod Polluci: vt enim geminis fratribus æde in foro conſtituta, tantùm Caſtoris vocaretur, ita ſuam Cæſariſque munificentiam vnius Cæſaris dici.

q De Rom. ant.
r lib. 10.
s In 3. de natura deorum.
t In C. Iulio Cęſare c. 10.

VESTÆ TEMPLVM. Primus Numa Veſtæ templum Romę dedicauit, & ſi hoc alij Romulo adſcribant, de quo latè [u] Dionyſius differit: id erat rotundum in medio habens ignem, quòd in terræ medio ignis eſſe credatur. Hanc ædem Syracuſana ſuperficie, id eſt, ære tectam fuiſſe Plinius ſcribit. [x] Columnas extra Circum habebat: Nunc D. Stephani templum vocatur. Veſtam Ouidius terram & ignem vult eſſe. Cicero [y] à Greco ſermone deriuat, quo ἑστία vocatur. Habitu mulieris ſedentis, & tympanum in manu geſtantis fingebatur, quòd terra ventos in ſe contineat.

u Lib. 1.
x Lib. 34. c. 3.
y In 2. de natura deorum.

HORREA GERMANICIANA & AGRIPPINA. A Germanico & Agrippina condita, ille fuit filius Claudij Druſi

a §. vlt. Inſtit. de adopt.
b Lib. 1.

priuigni Auguſti, quem iubente Auguſto, Tiberius eius patruus adoptauit,[a] Agrippinamque M. Agrippæ ex Iulia Auguſti filia natam vxorem duxit, vt Tacitus [b] ſcribit. Hæc horrea ſiue à Germanico, ſiue Agrippina facta, vtriuſque coniugis nomen conſeruarunt. Victor hæc ſeparat, alia Germanico, alia Agrippinę tribuens.

c Lib. 36. c. 5.

AQVAM CERNENTEM quattuor ſcauros ſub æde. Rufus & Victor rectius legunt, equa cernens quatuor ſatyros, Marmoreæ erant effigies vel æreæ; forte hi ſunt quatuor Satyri à Plinio [c] deſcripti, quorum auctor ignoratur. Multa, inquit, in eadẽ ſchola ſine auctoribus placent; Satyri quattuor, ex quibus vnus liberum patrem palla relatum Veneri præfert. Alter liberum ſimiliter. Tertius ploratum infantis cohibet; Quartus cratere alterius ſitim ſedat. Quod verò ſubijcitur, ſub æde, deeſt nomen illius Dei.

ATRIVM CACI. Rufus & Victor hoc omittunt. Lego antrum pro atrio, Cacus Vulcani filius inſignis latro fuit, qui boues Herculis apud Euandrum hoſpitantis cauda auerſas in antrum traxit, quarum mugitu audito, Hercules furtum cognouit, & in antrum deſcendens, Cacum occidit, vt latè in viij. Æneid. Virgilius tradit.

Hic ſpelunca fuit vaſto ſummota receſſu.

Semihominis Caci facies, qui hic cum antro repræſentatur.

VICVM IVGARIVM VNGVENTARIVM. Apud Rufum eſt, aliàs Ligurius. Apud Victorem. Vicus iugarius; idem & thurarius, vbi ſunt aræ, aliàs areæ Opis & Cereris cũ ſigno Vortumni. Ita ille, puto hos duos vicos fuiſſe, prout à Rufo & Victore ſeparantur, iugarium, vt ait [f] Feſtus, ab ara Iunonis iugæ eſt nuncupatum, quam putabant matrimonia iungere: Sed & iugarinum deum inuenerunt, vt ex Varrone [d] D. Auguſtinus refert, qui mares & fœminas coniungebat. Vicus iugarius à porta Carmentali in forum tendebat, ut ex Liuio Marlianus probat. Alter erat vicus vnguentarius, in quo vnguenta vendebantur.

d In 6. de ciuitate Dei.

e Lib. 5. de lingua Latina.

GRÆCOSTASIM. Locus eſt, vbi Græcorum aliarumque nationum legati ſubſiſtebant à Senatu audiendi; à Græcis nomen habuit, etſi alij ibi ſtabant. Varro, [e] ſub dextra, inquit, huius à Comitio locus ſubſtructus vbi nationum ſubſiſterent legati, qui ad Senatum eſſent miſſi; is Græcoſtaſis appellatur à parte, ut multa. Hæc Varro. Dicitur Græcoſtaſis, ideſt Græcorũ ſtatio. Capitolinus Græcoſtaſium uocat, quod poſt incendium ab Antonino Pio reſtitutum ſcribit.

PORTICVM MARGARITARIAM. Puto ſub qua margaritæ uendebantur.

ELEPHANTVM HEBRARIVM. Elephantis ſimulachrum.

VICOS xxxiiij. Rufus & Victor xij. uidelicet iugarium, thurarium, Tuſcum, Vnguentarium maiorem, vnguentarium minorem, nouum, Ligurum. Reliqui deſunt.

ÆDICVLAS xxix. Victor xij. quot ponit vicos, qui ſi ſunt xxxiiij. tot etiam erunt ędiculæ.

VICOMAGISTROS xlviij.

CVRATORES ij.

INSVLAS tria millia octingẽtas, octuaginta. idem Rufus & Victor.

DOMOS cxxx. Victor el.

HORREA xviij. Victor xxviij.

BALNEA lxxxiij. Victor Balneas priuatas lxvj.

LACVS cxx.

PISTTINA xx. Victor xxx. Continet regio.

PEDES tredecim millia lxvij. Victor. Regio in ambitu continet pedes xiiij. millia DCCCCLXVII. Alias XII. millia DCCCLXVII. plura alia idem ponit, quæ hic deſunt.

REGIO IX. CIRCVS FLAMINIVS.

f Liuius lib. 2. deca. 3.

C. FLAMINIVS COS. qui ad Traſimenum ab Annibale occiſus eſt, [f] hũc Circum fecit, à quo ait Feſtus, Flaminius Circus, & via Flaminia ſunt dicta. Huic Circo Gn. Octauius, qui de Perſeo Rege naualem triumphum egit, duplicem porticum adiecit, quę Corinthia eſt appellata, à capitellis æreis columnarum, ut auctor eſt Plinius.[g] Varro [h] Circũ Flaminium dictum ſcribit, qui ędificatus eſt circa Flaminium campum, & quòd ibi quoque ludis Tauriceis circum metas currunt. Hęc ille; in eo enim quadrigæ per portas xij. ingreſſæ ſeptem metas circumibant, & qui ante uertiſſet, palmã obtinebat, ut latè Caſſiodorus [i] refert. Hæc prius Flaminia prata vocata fuiſſe Liuius [k] affirmat: ea omnia, inquit, in pratis Flaminijs acta, quem nunc Circum Flaminium appellant. idem Liuius eodem libro, itaque inde Conſules, ne criminationi locus eſſet, in prata, vbi nunc ædes Apollinis eſt, iam tum Apollinarem appellabant, aduocauere Senatum. Continet hęc regio

g lib. 34. cap. 3.
h lib. 4. de lingua Latina.

i lib. 3. variarum ad Fauſtum præpoſitum.
K lib. 3.

STABVLA IIII. FACTIONVM. Quatuor erant quadrigariorum factiones, praſina, quę viridi panno ueſtiebatur, & ver referebat, ut ait Caſſiodorus,[l] Veneta cœrulei coloris hyemi reſpondens: Alba autumnum, Roſea æſtatẽ referens, quod & Tertullianus [m] ante ipſum retulit. Quæq; factio ſuũ in Circo ſtabulum habebat: Caligula ob ingẽs aurigandi ſtudium ſæpe ibi morabatur. Tranquillus [n] loquens de eo, praſinæ, inquit, factio

l lib. 3. variar. ad Fauſtum præpoſitum.
m de ſpectaculis cap. 6.

n in Caligula cap. 55.

pi ita addictus & deditus, ut cœnaret in ſtabulo aſſiduè & maneret:

ÆDEM HERCVLIS Victor habet ædes Herculi magno cuſtodi Circi Flamipij. Hanc ædem ex carmine Sybillino L. Sillá poſuiſſe ferunt, vt Circum præfatum cuſtodiret, quod & Ouidius in Faſtis ſignificat hoc carmine.

Altera pars Circi cuſtode ſub Hercule tuta eſt
Quod deus Euboico carmine munus habet.

Ideſt monitu Sibillæ Euboię Eumenius uero à Fuluio Nobiliore hác ædem poſitam ſcribit Ædem, inquit, Herculis Muſarum in Circo Flaminio Fuluius ille Nobilior ex pecunia Cenſoria fecit, non id modo ſecutus, quod ipſe literis, & ſumma poetę amicitia duceretur, ſed quod in Gręcia cum eſſet Imperator, acceperat Herculem Muſagetem eſſe, ideſt, Comitem Ducemque Muſarum.

PORTICVM PHILIPPI. Non Philippum Imperatorem, ſed Martium Philippum credo intelligi Auguſti vitricum, cui Actia eius mater mortuo patre Octauio, nupſit.[a] is hortatu Auguſti ædem Herculis Muſarum extruxit, ut Tranquillus ſcribit.[b] Philippi porticus Plinius meminit,[c] qui dicit Zeuſidis manu pictam eſſe Romæ Helenam in Philippi porticibus, & in ijſdem eſſe Theodori manu bellum Iliacum pluribus tabulis depictum.[d] Alius fuit L. Philippus Orator, à Cicerone[e] & à Plinio piſcinis murenarum celebratur[f] de quo non puto hic intelligi.

a Tranquill. in Auguſto cap. 8. & 29.
b in Auguſto c. 29.
c lib. 35. cap. 10. & 11.
d eod. lib. 35. ca. 11.
e Lib. 3. de Oratore, & in Bruto.
f Lib. 9. cap. 54.

MINVTIAS II. veterem & Frumentariam. Rufus & Victor legunt Minutia. Sed Lampridius in Commodo, habet minutia, ſignum, inquit, Herculis æneum ſudauit in Minutia per plures dies. Dum hæc fuere ædificia, in quorum altero frumentum uenditum fuiſſe uidetur. Ab aliquo Minutiorum, qui plures Romæ fuere, nomen habuiſſe poſſunt. Sed à Deo Minutio potius hæc deriuata crediderim, cui ibi dedicatum erat ſacellum, à quo porta Minutia eſt dicta, ut Feſtus tradit. Minucia, inquit, porta appellata eſt, eò quòd proxima eſſet ſacello Minuci, & ſubdit, Minucia porta Romæ eſt dicta ab ara Minuci, quem deum putabant.

CRYPTA BALBI. Cornelium Balbum intelligit Cæſaris & Ciceronis familiarem, de quo in epiſtolis iocatur, quæſo ne pluris Balbos quàm diſertos putes. Huic Gadibus nato, ait Plinius[g] ciuitas Romana cum Balbo maiore patruo data, qui de Garadamanthis triumphauit; Balbus maior Coſ. fuit, & à Sylla proſcriptus,[h] Minor Balbus, hortante Auguſto theatrum & Cryptam condidit. Erat hæc ſubterraneus locus Concamneratus, ſeu in fornicem verſus & amplus, qui per multa millia paſſuum excurrebat, per quem aqua excurrebat.

g Lib. 7. cap. 5.
h Plinius lib. 7. cap. 43.

Iuuenalis.

Et ſolitus mediæ Cryptam penetrare ſuburræ.

Similes adhuc viſuntur, & vna per mediam Auguſtam Taurinorum Secuſium vsque extenditur, alta pedes xv. lata iiij Aliæ erant cryptæ in ædifi.ijs, in quibus hiſtriones parabantur, vt Tranquillus[i] ſcribit, quas ad hanc pertinere non puto.

i In Caligula cap. 58.

THEATRA QVATVOR. in primis BALBI, quod capit loca triginta millia lxxxv. Victor xxx. cıↄ. xcv. & addit cl. Cęſar dedicauit, & appellatur à vicinitate. Hactenus Victor. Theatrum. Hoc fecit Cornelius auctor cryptæ, de quo ſuprà dixi, hortatu Auguſti ut Tranquillus[k] ac Dion[l] tradunt L. Corneliùm Balbum credo intelligi, quem Dion libr. 48. de Gadira inſula Hiſpaniæ oriundum Conſulem fuiſſe ſcribit, & adeo diuitem, vt populo viritim xxv. drachmas teſtamento legauerit, Proponũtur autem hic theatra quatuor, & vnum tantùm nominatur, vnde apparet tria deſiderari, quæ ex Rufo & Victore ſunt addenda, & ſunt, Theatrum Marcelli, capit loca xxx. cıↄ. vbi erat aliud templum Iani. Id fecit Auguſtus nomine Marcelli, Octauiæ ſororis ſuæ, & C. Marcelli filij, vt Tranquillus memorat,[m] & Plutarchus in Marcello in fine. Hic, inquit, dum ædilitatem ageret; paulò poſt quàm Cæſaris filiam duxiſſet uxorem, mortem ſponſus obijt. Ad eius decus, & memoriam Octauia mater bibliothecam conſtruxit, Cæſar theatrum Marcelli nomine inſcripſit. Idem refert Dion lib. 54. eo die inquit, Troiam luſit, & 600. feras interfecit. Id fuiſſe Pompi Theatrum quod imperfectũ reliquerat, vult Dion lib. 43. Sed & Victor, ut diuerſa ponit,

k In Auguſto c. 29.
l Lib. 14.
m In Auguſto cap. 29.

Tertium ergo fuit Theatrum Pompeij, de quo ita Plinius,[n] Pompeius magnus ornamẽtis Theatri mirabiles forma poſuit effigies, ab id diligẽtius magnorum artificũ ingenijs elaboratas, īter quas legitur Eutychia xx. liberis rogo illata, Trallis enixa xxx. partus. Alcippe elephantum. De eodem theatro hæc Tertullianus.[o] Pompeius Magnus ſolo theatro ſe minor cùm illam aram omnium turpitudinum extruxiſſet, veritus quandoque memoriæ ſuæ cenſoriam animaduerſionem, Veneris ædem ſuperpoſuit, & ad dedicationem edicto populum uocans, non theatrum, ſed Veneris templum nuncupauit, cui ſubiecimus, inquit, gradus ſpectaculorum, ita damnatum, & damnádum opus templi titulo prætexuit, & diſciplinam ſuperſtitione deluſit. Hoc theatrum ex lapide extructum, Tacitus ſcribit, cùm prius ex tabulis quotannis fieret, id Caligula abſoluit, ut ait Tranquillus. Dion lib. 39. auctor eſt, quo die hoc theatrum Pompeius cõſecrauit, muſicæ, & gymnica certamina ipſum exhibuiſſe, Clinum fuit theatrum lapideum in campo Martio ſtatilis Tauri ære venaticum ædificatum, Auguſto iiij. Coſ. quod gladiato-

n Lib. 7. c. 3.
o De ſpectaculis c. 7.

rio

rió aſſumere, conſecrauit. Quare à pop. Rom. obtinuit, vt quotannis pretorem poſſet creare, quemadmodum lib. 51. Dion memorat.

CAMPVM MARTIVM. Is antiquitus inter Tiberim, & vrbem Marti ſacer fuerat, in quo reges, & magiſtratus creabantur, equi & iuuentus exercebãtur, ut [a] Dionyſius refert. Tarquinius verò contempta religione eum ſeuerat, quo expulſo, ſegetes cæſæ, & in fluuium proiectæ inſulam Aeſculapio ſacram paulatim alia adiecta materia creauerunt. [b] In Campo Martio comitijs habitis magiſtratus creabantur. De quo hæc Strabo.[c] Cãpi Martij admirabilis magnitudo ſimul & curules curſus, & alia equeſtria certamina expedita ſuppeditat, multis pila, circulo, paleſtravè ſe exercentibus. Quid perennes ſolo herbæ, coronatique vſque ad fluminis alueum colles? ſcenicarum oſtentatio pictutarum, huiuſmodique ſpectacula præſtant, ut difficulter & inuitus abſcedas. Huic proximus alter adiacet campus, & innumerabiles circum circa porticus, horti nemoroſi, theatra tria ſimul, & amphitheatrum, templa magnificentiſſima inter ſe contigua. Hæc ille. Exercitia, quæ ibi fiebant egregiè poeta in ſeptimo deſcribit.

a In quinto.
b Idem Liuius lib. 1.
c Lib. 5.

Ante vrbem pueri, & primæuo flore iuuentus
Exercentur equis, domitantque in puluere currus,
Aut acres tendunt arcus, aut lenta lacertis
Spicula contorquent curſu, ictuque laceſcunt.

Tertio Cal. Maias in hoc campo Equiria celebrabantur, ideſt, equorum curſus à Romulo Marti inſtitutus, ut ait Feſtus, & Ouidius.[d]

d In fin. 2. Faſtorum.

Iamq; duæ reſtant noctes de menſe ſecundo,
Marsq; citos iunctis curribus vrget equos.
Ex vero poſitum permanſit Equiria nomen.
Quæ deus in campo proſpicit ipſe ſuo.

Gellius verò[e] ſcribit C. Taratiam virginem Veſtalem campum Tiberinum ſiue Martium populo Roma donaſſe. ibi nunc eſſe eccleſiam S. Laurentij in Lucina Pomponius Lætus tradit,[f] ubi effoſſum eſſe memorandum horologium ſcribunt, quod ſeptẽ gradus circũ habebat & lineas metallo inaurato diſtinctas. Solum campi cum iiſdem lineis erat ex lapide amplo quadrato, & in angulis quattuor uenti, & opere vermiculato; quod opus Agrippa fecit, & picturis porticus antea à Lepido cum in ſeptis ædificans exornauit, vt lib. 63. Dion tradit.

e Lib. 6. cap. 7.
f De Rom. antiquit.

TRIGARIVM. Locus, in quo trigæ currebant. Plinius.[g] Ne equos quidem in Trigarijs præferri vllis uernaculis animaduerto, ideſt nullibi ſunt præſtantiores equi Italis ad currendum in Trigarijs. Rufus, & Victor Septa Trigaria.

g Lib. vlt. c. ult. ad fin.

CICONIAS NIXAS. Simulachrum Ciconiarum, quæ oua perpererant. Has publicè alebant Romani, quia Gallis, qui vrbem ceperant, nocte Capitolium inuadentibus. Ciconiarum clangore, & alarum ſtrepitu excitati hoſtes repulerunt.[h]

h Dionyſius & Liuius.

PANTHEVM. ideſt omnibus dijs ſacrum templum. Fecit hoc M. Agrippa, quod etiam nunc extat, in Beatæ Virginis & omniũ Sanctorum memoriam Deo dicatum. De quo ita Plinius.[i] Agrippæ pantheum decorauit Diogenes Athenienſis, & Caryatides. In columnis templi eius probantur inter pauca operum ſicut in faſtigio poſita ſigna, ſed propter altitudinem loci minus celebrata. In honore eſt, & in templo illo Hercules, ad quem Pœni omnibus annis humana ſacrificauerunt uictima, humi ſtans ante aditum porticus agnationes ſitæ. Idem Plinius[k] loquens de pantheo, ait, Syracuſana ſunt in Pantheo capita columnarum à M. Agrippa poſita. Sed idem alibi ſcribit,[l] Pantheon Ioui ultori ab Agrippa factũ. Dion uerò[m] Pantheon dictum ſcribit ſecundum aliquos, quia Agrippa plurium Deorum imagines ſub ſimulachris Martis & Veneris ibi poſuit; ipſe verò exiſtimat, quia factũ fuit cœli inſtar rotundum, ac uelut Deorum omnium habitatio. Voluit quidem M. Agrippa, ait Dion, ibi Auguſti ſimulachrum erigere, & templum ab eo denominare, ſed neutrum admittente Auguſto, prioris Cęſaris, Auguſti & ſuam ſtatuam in veſtibulo erexit: Hæc ille. Id templum culmen laminis argenteis tectum habuiſſe Pomponius Lætus ſcribit,[n] quas, inquit, Conſtans nepos Heraclij ueniens ad vrbem, ſuſtulit.

i Lib. 36. c. 5.
K Lib. 34. c. 3.
l Lib. 36. c. 15.
m Lib. 53.
n De Rom. antiquitate.

BASILICAM MATIDII & MARTIANI. Victor pro Matidio habet Macidij, cuius baſilicam ab alia Martiani ſeparat: Sed ego puto legendum Mattidiæ, ut infrà in Breuario vrbis habet Victor, & Marcianæ, quæ fuere ſorores Traiani, nam à nomine Martianæ ſororis Martianopolim vrbem condidit, ut auctor eſt Marcellinus; & ſequens inſcriptio arcus Anconitani indicat Martianam Traiani ſororem fuiſſe. PLOTINÆ AVG. CONIVGI AVG. DIVÆ MARTIANÆ AVG. SOROR. AVG. Mattidiæ meminit Spartianus,[o] loquens de Hadriano, digreſſus eſt, inquit, ad inſpiciendas reliquias Traiani, quas Attianus, Plotina, & Mattidia deferebant. Aliqui uolunt Mattidiam Martianæ filiam fuiſſe, cuius in nummiſmatis nomẽ apparet. Hæ præfatam Baſilicam condiderũt.

o In Hadriano.

TEMPLVM DIVI ANTONINI & COLVMNAM cochlidem altam pedes clxxv. ſemis, Gradus intus habet cciij. Feneſtras lvj. Victor Gradus ccvj. Feneſtras lvj. Hoc templum, & colũnam Antonini Pij fuiſſe ferunt, qui tamen Hadriani ſepulchro eſt illatus, quemadmodum in Marco Antonino Capitolinus ſcribit. Hæc Traiani columnam ſuperat, cuius æmula fuit. Antonini enim geſta, imaginibus eam Capreoli inſtar circun-

dantibus continet, & hodie uiſitur. Victor in hac regione ponit baſilicã Antoninianã, ĩ qua prouinciarum memoria conſeruabatur, ideſt, quot ſub Imperio eſſent prouinciæ, & qui ad eas regendas miſſi eſſent, ut continet Notitia magiſtratuum Imperij Romani.

HADRIANEVM. Pontem credo, intelligit, & ſepulchrum Hadriani; Nam ita de eo Spartianus ſcribit. Fecit & ſui nominis pontem, & ſepulchrum, iuxta Tiberim. Dion in eodem; ſepultus eſt, inquit, iuxta flumen ad pontem Aelium, ubi monumentum fecerat, propterea quòd Mauſoleum plenum erat, in quo nemo amplius ſepultus eſt. Hactenus Dion. Hoc fuit è regione Mauſolei Auguſti, ubi prius ipſius, mox & aliorum Antoninorũ cineres ſunt conditi. Hodie caſtellum S. Angeli uocatur. Apud Victorem uel Rufum id omittitur.

THERMAS ALEXANDRINAS, & AGRIPPINAS. Victor habet Thermæ Neronianæ, quæ poſteà Alexãdrinę, mox Thermæ Agrippæ. Lampridius ſcribit Alexandrum Imp. balnea omnibus regionibus addidiſſe, quæ fortè non habebant. Nam hodie quoque, inquit, multa dicuntur Alexandri, itaque Neronianas reſtituere potuit, quæ poſteà Alexandri ſint dictæ. Idem tamen ſcribit Alexandrum proprias thermas feciſſe, his uerbis. Braccariorum, Linteariorum, & cæterarũ artium pulcherrimum uectigal inſtituit, ex eoque iuſſit thermas, & quas ipſe fundauerat, & ſuperiores populi uſibus exhiberi. Syluas etiã in thermis publicis deputauit. Addidit & oleum luminibus thermarum, cũm anteà non ante auroram paterent, & ante Solis occaſum clauderentur. Hæc ille. M. Agrippa & ipſe inter alia plura opera etiam thermas fecit, quas fortè ut plures alias Alexander inſtaurauit, & ideo Alexandrinis coniunguntur. Dion lib. 53. loquens de Agrippa, thermas, inquit, fabricauit, quas Laconicas nuncupauit, quia Lacedemonij ſe exercentes denudantur, & oleo unguntur. In his plura ſigna poſuit & fœcundiſſimæ artis inter quæ Eſopũ diſtringentẽ ſe & quem inquit Plinius,[a] M. Agrippa ante thermas ſuas dicauit, mirè gratum Tiberio Principi, qui non potuit temperare ſibi in eo, quanquàm imperioſus ſui, inter initia principatus, tranſtulitque in cubiculum, alio ibi ſigno ſubſtituto, tùm quidẽ tanta populi Rom. contumacia fuit, ut magnis theatri clamoribus reponi Apoxiomenon conflagitauerit, princepsq; quanquàm adamatum repoſuerit. Idem Plinius,[b] M. Agrippa, inquit, uir ruſticitati quàm delicijs proprior fuit: Verùm illa toruitas duas tabulas Aiacis, & Veneris mercata eſt à Cizicenis xiij. pondo. In thermarũ quoque calidiſſima parte marmoribus incluſerat paruas tabellas paulò ante quàm reſtringerentur ſublatas. Hæc Plinius, qui alio in loco[c] has thermas Lithoſtrotas fuiſſe ſcribit his uerbis. Lithoſtrota cœptauere iam ſub Sylla paruulis certè cruſtis, pulſa deinde ex humo pauimenta in cameras tranſiere, ut pronum uitrium, & hoc certè inuentum ab Agrippa in thermis, quas Romæ fecit. Figlinum opus encauſto pinxit. in reliquis albaria adornauit. Hæc ille. Fecit & Agrippina mater Neronis thermas, ubi Marlianus[d] duo Bacchi ſimulachra inuenta fuiſſe ſcribit cum hoc indice, in lauacro Agrippinæ. De quibus hic fortè poſſet intelligi. Claudius præf. vrbi ſub Valentiniano thermis Agrippæ porticum adiecit Marcelli. lib. 29. in fin. Claudius, inquit, P. V. porticum excitauit ingentem lauacro Agrippæ contiguam, Euentus boni cognominatam, ea re, quod huius nominis prope uiſitur templum.

a Lib. 34. c. 8.

b Lib. 35. c. 4.

c lib. 36. c. 25.

d lib. 4. c. 21. topograph. vrbis.

PORTICVM ARGONAVTARVM, & MELEAGRI. Notum eſt Heroes quinquaginta argonautas uocatos in Colchidem ad rapiendum uellus aureum iuiſſe, qui ita ab Argo naui, cuius faber Argus uocabatur, dicti fuere. Horum ſimulachrum à Buthereo Lycio Myronis diſcipulo factũ Plinius memorat,[e] quod in hac porticu poſitum ei nomen dedit. Dion lib. 53. porticum, ait Neptuni dictam poſt uictoriam naualem fecit, & argonautarum pictura illuſtrauit. Argonautarum tabulam emptam ab Hortenſio oratore ſeſtertijs xliiij. ideſt, 1100. aureis illius temporis Plinius ſcribit,[f] de qua hic non puto intelligi. Meleagri quoque Fabula in eadem porticu fuiſſe quæ ex Ouidio[g] eſt nota: is tandiu erat uicturus, quandiu ſtipes quidam ſuperſtes fuiſſet, cùm ergo auunculos interfeciſſet, mater Althea dolore ex fratrum morte cõcepto, ſtipitem in ignem coniecit, unde Meleager eſt extinctus. Victor legit Meleagricum.

e lib. 34. c. 8.

f lib. 35. c. 11.

g In 8. metamorph.

ISEVM & SERAPIDEVM. De Iſi & Serapi latè ſuprà dictum eſt in iij. regione, cui nomen dederunt. In hac uerò regione eorum templa fuere; quæ Alexander Imp. ſignis ornauit. Lampridius in Alexandro, Iſeũ, inquit, & Serapeum decenter ornauit additis ſignis Deliacis, & omnibus myſticis. Alij legũt Iſium & Serapium.

INSVLAM FELICVLÆ. Erat hæc alta & inſignis inſula ſeu domus plura cœnacula, & cubicula habens, quam Tertullianus aduerſus Valentinianum plo ampla & in plures dietas diuiſa citat, loquens enim de inſania Valentini, qui xxx. deos ſomniabat, & cuique ſuum cælum aſſignabat, ait. Meritorium factus eſt mundus, inſulam Feliculam credas, tanta tabulata cælorum neſcio ubi. Ægeſippus Feliculam puellam Comitem D. Petronillæ D. Petri filię fuiſſe ſcribit, quę cùm Flacco nubere noluiſſet, neque idolis immolare, martyrio eſt coronata, de qua Martyrologium.[h] Eius Cœnobium in Sicilia fuiſſe D.

h 13. Iunij.

Gre-

a Lib. 10. epiſto. 9.

Gregorius[a] memorat. Sed hæc inſula an ab ea uel alia Felicula ſit denominata, non auſim affirmare. Apud Victorem legitur Phelidi, ſiue Filidis, ſed alia eſt uerior lectio, cui Tertullianus adſtipulatur. Plura à Victore in hac regione recitantur, quæ noſtra deſcriptio prætermittit. Epilogus.

VICOS xxxv. Victor xxx. quorum nomina ignorantur.

ÆDICVLAE xxxv. quot & vici. Victor xxx. quarum nomina xx. Pandinius recitat.

VICOMAGISTROS xlviij. quot in alijs regionibus. Victor cxx. quaternos ſingulis Vicis attribuens, qui eſt mendoſus, quia infrà i Breuiario vrbis colligit fuiſſe Vicomagiſtros DCLXXII. qui numerus xiiij. regionibus congruit, dando xlviij. cuique regioni.

CVRATORES ij.

INSVLAS duo millia ſeptingentas lxxiiij. Victor iij. CIↃ. DCCLXXXVII.

DOMVS cxl.

HORREA xxij.

BALNEA lxiij. Victor balineas priuatas lxiiij.

LACVS lxiij.

PISTRINA xx. Victor xxxij.

Continet.

PEDES triginta duo millia D. ſunt ultra ſex milliaria in ambitu. idem Victor.

REGIO X. PALATIVM.

PALATIVM. Mons antiquus Romę primùm habitatus, ubi Romulus regiã habuit, ut auctor eſt Dionyſius,[b] à quo & tribus palatina una ex quattuor urbis, ut Plinius ſcribit, Palatium à palatia urbe Liuius deriuat;[c] Feſtus à Palanto, alij ab alijs deducunt; Auguſtus quoque ibi cum militibus habitauit, inde factum eſt, inquit Dion, ut ubicunq; degat Imperator, eius domus palatium appelletur, quod nomen etiam ad alia maiora ædificia eſt deriuatum, quę & ipſa Palatia nominantur. Hic collis totam hanc regionem continet.

b Lib. 2. & 3.

c Lib. primo.

CASAM ROMVLI. Ex Dionyſio & Liuio diximus Romulum Palatinum montem incoluiſſe, quod & Plutarchus affirmat; Romulus, inquit, eam urbis partem incoluit, qua ex palatio in Circum maximum itur, iuxta quem locum ſunt, quos pulchri littoris gradus uocant. Caſam uerò appellat, quia tùm humilis erat prę alijs magnificisque poſteà factis ędificijs.

AEDEM MATRIS DEVM, & APOLLINIS RHAMNVSII. Mater Deùm etiam magna mater, Rhea, Ops, Cybele, alijsque nominibus appellatur; eademq; eſt tellus mater omnium, quia diuitias opeſq; generat; ut ex Varrone[d] D. Auguſtinus refert, tympanum, inquit, quod habet in manu, orbem terrę ſignificat, Turres in capite, oppida, ſedes, quòd cùm omnia moueantur, ipſa ſola conſiſtit, plura alia recitat, quę nimis longum eſſet referre. Fuit eius ędes in palatio, in quo locatum eſt ipſius ſimulachrum ex Peſinunte aduectum: ex libris enim Sybillinis Romani quinque legatos ad regem Attalum miſerunt, vt illud ex Peſinunte Romam deferrêt, quod cùm obtinuiſſent, naui ad oſtium Tiberis eſt deuectum; cùm optimus ciuiũ illud eſſet excepturus, P. Scipio filius eius, qui in Hiſpania occiderat, optimus indicatus id excepit, & matronis manu trahendum commiſit. ibi Claudiæ Veſtalis pudicitia apparuit, quæ vado hærentem nauem cingulo facilè traxit. Idolum in æde Victorię in palatio pridie Idus April. eſt locatum, vt Liuius tradit:[e] poſtea ei ædes eſt facta & dedicata, quo die ludi inſtituti Megaleſia vocati. Pomponius[f] quoque C. Scipioni Naſicæ attribuit optimi cognomẽtum. Tria P. Victor ſeparat, nempe ædem matris deùm, Apollinis, & Rhamnuſiæ, quam lectionem caſtigatiorem puto, quia Apollinem Rhamnuſium nullibi legi. Poſſemus tamen intelligere Rhamnuſium, id eſt, ſapientem, nam Rhamnuſij ſapientes vocantur, inquit Suidas in verbo [Greek word, illegible].

d In ſeptimo de ciuitate Dei.

e Lib. 9. decad. 3.

f In l. 2. §. fuit poſt eos, de orig. iur.

De æde Apollinis ita Victor.

Aedes Apollinis, vbi Lychni pendebant
Inſtar arboris mala ferentis.

Hunc Lychnum in expugnatione Thebarum Alexander. Luciniæ ademptum & ipſe Apollini dicauerat, & Auguſtus ſuo Apollini conſecrauit. Plinius[g] placuere, inquit, & Lychni penſiles in delubris arborum modo mala ferentium lucentes, qualis eſt in templo Apollinis Palatini, quem Alexander Thebarum expugnatione captum Lucinię dicauerat eidem Deo. Hactenus Plinius hoc templum in palatio fecit Auguſtus cum porticu & bibliotheca, & ob id palatinum eſt nuncupatũ. Tranquillus,[h] Templum, inquit, Apollinis ea parte palatinę domus excitauit, quam fulmine ictam deſiderari adeo aruſpices pronunciauerant, addidit porticus cum bibliotheca Latina Gręcaque, quo loco iam ſenior ſæpe Senatum habuit, decuriaſque iudicum recognouit. Hæc ille. Bibliothecæ Auguſtus L. Virium præfecit, qui libros ſcriberet, & eorum curam haberet, vt ſequens oſtendit epigramma.

g lib. 34. c. 3.

h In Auguſto cap. 29.

OSSA VIBIAE SVCCESSAE LIVIAE AVG. SER. AB ARGENTO POTORIO. ITEM A VESTE L. VIRIVS AVG. SER. PAMPHILVS SCRIBA LIB. ET A BIBLIOTHECA LATINA APOLLINIS CONIVGI FIDELISSIMAE ET PIISSIMAE B. D. S. M.[i]

i Bene de ſe meritæ.

Apollinis Palatini ſimulachrum ex inſula Põti à M. Lucullo Romam aduectum Plinius ſcribit.[k]

K lib. 4. c. 13.

RHAMNVSIÆ quoque templum in palatio fuit, ita enim malo legere, quàm Apollinis

linis Rhamnuſij. Erat autem Rhamnuſia Nemeſis eademque Adraſtia, quam veteres omnia ſcelera punire putabant, & bonis prœmia largiri. Dicta eſt autem Rhamuſia à Rhamno Atticæ pago, vbi primùm eam ab Erechtheo Nemeſij filio Veneris ſpecie ramum ex malo arboris manu tenentis erectam fuiſſe Suidas ſcribit. Rhamnus verò genus rubi ibi abundans, Rhamno loco Atticæ nomen dedit. Romæ templum huic deæ poſuit in Capitolin, vt inde ſuam vrbem poſſet vlciſci, inquit Pomponius Lętus; [a] ſed credo legendum pro Capitolio, palatio, in quo eius fanum erat locatum.

a lib. 2.

PENTAPYLVM. Addit Victor louis arbitratoris. Pentapylon eſt porticus habens quinque ordines columnarum quadratarum, pyla enim eſt quadrata columna. Arbitrator uerò Iuppiter cognominatur, tanquã ex æquitate omnia ſtatuens & penſitans.

DOMVM AVGVSTANAM & TIBERIANAM. De domo Auguſti in palatio, ita Tranquillus. [b] Habitauit primo iuxta Romanũ forum ſupra ſcalas annularias in domo, quæ calui oratoris fuerat, poſteà in palatio; ſed nihilominus ædibus modicis Hortenſianis, & neque laxitate, neque cultu conſpicuis, ut in quibus porticus breues eſſent albanarum columnarum, & ſine marmore vllo aut inſigni pauimẽto conclauia, ac per annos amplius quadraginta eodem cubiculo hyeme & æſtate manſit, quamuis parum ſalubrem valetudini ſuæ vrbem hyeme experiretur, aſſiduèque in urbe hyemaret, ſi quando quid ſecretè aut ſine interpellatione agere propoſuiſſet, erat illi locus in edito ſingularis, quem Syracuſas & tecnophyon uocabat, huc tranſibat, aut in alicuius libertinorum ſuburbanũ. De eadem domo Auguſti hæc Dion. Decretũ eſt, ut ante palatia ſua haberet lauros propoſitas, ex quibus penderet corona, quæ facta eſſet ex quercu, quaſi ipſe hoſtes perpetuò vinceret, & ciues conſeruaret. Porrò regiæ palatia appellantur, nõ quòd ſint ita caſu & fortuitò nominatę, ſed quod Cæſar habitabat in palatio, atque ibi ſuos milites habebat. Domus enim Romuli palatium dicebatur à loco, in quo eſſet ædificata. Quamobrem licet alibi habites Imperator, tamen domus, vbi habitat, palatij nomen habet. Hęc Dion.

b In Auguſto cap. 72.

Tiberius uerò prius i carinis in domo Pompeiana habitauit, ut auctor eſt Tranquillus, [c] mox ab Auguſto adoptatus tranſijt in palatium, ac ibi propriam ſibi domum ædificauit Tiberianam dictam. Addit Panuinius cum bibliotheca.

c In Tiberio c. 15.

ÆDEM IOVIS VICTORIS. Hãc ædem Q. Fabius Coſ. vouit in bello, quod aduerſus Samnites & Gallos Senones geſſit. Liuius. [d] Fabius, inquit, ædem Ioui Victori, ſpoliaque hoſtiũ cũm vouiſſet, ad caſtra Samnitium perrexit, potitusque Victoria, ſpolia hoſtium coniecta in aceruum Ioui Victori cremauit.

d Lib. 10. primæ decad.

DOMVM DIONIS. credo Caſſij Coccei cognominati ex Nicea ciuitate Bithyniæ nobilis hiſtoriographi, qui lxxx. libris in decades viij. diuiſis, Romanorum hiſtoriam vſque ad Alexandrum Mamæ eſt proſecutus, ut Suidas refert. Aproniani Dalmatiæ & Ciliciæ præſidis filius fuit. [e] Senator Africam proconſul, Dalmatiam & Pannoniam præſes rexit, quemadmodum ipſe [f] narrat. Demum Coſ. fuit. [g] eius domus ut inſignis hic ponitur. Victor pro Dione ponit Dionyſij. Sed mihi alia lectio magis placet.

e Dion in Hadriano in princ.
f Lib. 49.
g Dion lib. 58.

CVRIAM VETEREM. Curia erat inquit Feſtus, vbi publicas curas gerebãt. Curiam puto Hoſtiliam intelligit, à Tullo Hoſtilio Rege factam, quod templũ fuit Liuius. [h] templum, inquit, ordini ab ſe facto Curiam fecit, quæ Hoſtilia uſque ad patrum noſtrorum ætatem eſt appellata. Hoc ſignificat et poeta, [i] cùm ait, hoc illis curia templum, quam centum columnis ſuffultam deſcribit, & vult eſſe baſilicam. Sed curiam Hoſtiliam P. Victor in ſecunda regione locat. Quare hic curia ab Auguſto in palatio facta ſignificari uidetur, quam & Seruius in ſupraſcriptum carmen ſẽtit. Panuinius hic quattuor veteres curias ponit. Forienſem, Raptam, Vellenſem, & Veliam. ſed Victor, & hæc deſcriptio, vnam.

h In primo.
i In ſeptimo.

FORTVNAM RESPICIENTEM. Simulachrum Fortunæ ſignificat, quæ præteritos reſpicit, & nomen dedit Vico fortunæ reſpicientis, quem hic Victor ponit. De Fortuna plura in vij. regione ſuprà diximus.

SEPTIZONIVM D. SEVERI. Hoc ſibi ſepulchrum Seuerus in via Appia è regione D. Gregorij extruxit, cuius hodie apparet veſtigium columnarum pulchritudine & magnificentia ſpectabilium, quæ miro ordine aliæ ſuprà alias in orbem diſpoſitæ fuiſſe uidentur, tres adhuc apparent zonæ, quæ aſcẽdentes Columnas ab inferioribus ſeparant, & ſeptem fuiſſe uidentur, vnde & Septizonium creditur dictum. Spartianus in Seuero: opera publica, inquit, præcipuè eius extant, Septizonium & thermæ Seuerianæ. Non tamen ibi ſed in Antoninorum ſepulchro Seuerus eſt humatus, ut Dion refert, itẽ Spartianus: vrnulã, ait, aureã Seueri reliquias continentem Antoninorum ſepulchro illatam aliqui dicunt, cùm Septimius Seuerus illic ubi vita functus eſt, eſſet incenſus. cùm Septizonium faceret, nihil aliud cogitauit, quàm ut ex Africa venientibus ſuum opus occurreret. Medium ſimulachrum eius locatum additum palatinis ædibus. Is regium accum ab ea parte facere voluiſſe perhibetur, quod etiam poſt Alexãder cùm vellet facere, ab aruſpicibus dicitur eſſe prohibitus,

bitus, cùm hos ſciſcitans nõ litaſſet. Hæc Spartianus. Idem Dion, niſi quòd, ait, cineres Seueri in vrna ex porphyro conditos fuiſſe. Verùm Iulius Capitolinus in Geta ſentit Seuerum in Septizonio ſepultũ. Geta, ait, illatus eſt maiorum ſepulchro, hoc eſt Seueri, quod eſt in Appia via euntibus ad portam dextram ſpecie Septizonij exſtructum, quod ille ſibi viuus ornauerat.

VICTORIAM GERMANICIANAM. A Germanico factam, de quo latius ſuprà in viij. regione, vbi de eius horreis eſt dictum. De hac Victoria nihil præcisè legi: ſed apud Tacitum[a] conſtat plures honores & diuinos, arcusque & Clypeos mortuo Germanico decretos, & ſubijcit, ſtatuarum locorumuè, in queis coleretur, haud facilè quis numerum inierit.

a Lib. 2.

LVPERCAL. Victor Lupercal ĩ theatro. Locus fuit in palatini radicibus, ab Euandro Pani Deo Arcadiæ dicatus, qui Lyceus uocatur, eo quòd non ſinat lupos in oues ſæuire. Alij volunt Romulum & Remum ibi à lupa nutritos, Ouidius.[b]

b In 2. Faſtorũ.

Illa loco nomen fecit, locus ille lupercal,
Magna dati nutrix præmia lactis habet,

Vergilius.[c]

c In 8.

Gelida monſtrat ſub rupe lupercal,
Parraſio dictum panos de monte Lycæi

Antrũ fuit propè tres columnas ait Põponius Lætus, ibi etiam templum eſt conditum. Iuſtinus.[d] ex Trogo in palatini inquit, radicibus templum Lyceo, quem Græci Pana, Romani Lupercum appellant, conſtituit ipſum dei ſimulachrum nudum, caprina pelle amictum eſt, quo habitu nunc Romę Lupercalibus decurritur. Hęc ille. Dionyſius.[e] Arcades, ĩquit, templa conſtruũt, primo quidem Lyceo Pani in loco, quem Romani Lupercal appellãt, nos Lyceum dicere poſſumus, & nunc quidem ędificijs circum occupantibus omnia, difficilis coniectura eſt, qualis olim loci natura fuerit, ſed, ut fertur, erat tum ſpelunca ſub tumulo magno denſa querceto contecta, & ſub petris profundi fonticuli, ſolumque rupibus contiguum nemoroſum, & frequentibus ac proceris opacum arboribus, ibi ara dicata deo more patrio ſacra fecerunt, quę noſtro quoque tempore faciunt Romani menſe Februario poſt brumam. Hęc Dionyſius. Lupercal, ait Liuius Ludicrum in monte palatino. Plura alia Victor in hac regione recenſet, quę noſtra deſcriptio omittit.

d Lib. 42.

e Lib. 1.

VICI xx. Victor viij. Alij vij. videlicet Padi. Curiarum. Fortunæ reſpicientis. Salutaris. Apollinis. Huiusque die. Fortunę reducis.

ÆDICVLÆ XX.
VICOMAGISTRI XLVIII. Victor XXVIII.
CVRATORES. II.
INSVLÆ duo millia DCLXIII.
DOMVS LXXXVIII.
HORREA XLVIII.
BALNEA XIIII.
LACI LXXXIX. Victor LXXX.
PISTRINA XX.
PEDES XI. millia ſexcentos, vltra duo millia paſſuum.

Regio Cõtinet.

REGIO XI. CIRCVS MAXIMVS.

TRes Romæ Circi fuere, Flaminius, à quo ix. regio nomen habuit, vt ſuprà eſt dictum, Maximus, et Neronis. Circus Maximus primo à Romulo in raptu Sabinarum deſignatus, vt ait Plutarchus in Romulo, mox à Tarquinio Priſco Rege conditus fuit inter Palatinum & Auentinum montes, vbi inquit Dionyſius,[f] circumquaque operta tecto fecit ſedilia, Nam anteà ſtantes ſpectare ſolebant, furcis tabulata ſuſtinentibus. Locos ſpectaculorũ in xxx. curias diſtribuit, vt curialium quisque ſuo loco ſpectaturus ſederet: quod opus & ipſum procedente tempore annumerãdum erat inter totius orbis pulcherrima. Longitudo enim eius eſt trium ſtadiorum cum dimidio, latitudo quatuor iugerum. A duobus maioribus lateribus; & vno minore cingitur Euripo, qui aquas recipiat decempedali profunditate ſimul & latitudine. Poſt Euripum extructæ ſunt triporticus; imæ habent lapidea paulum ſcandentia, ſicut in theatris ſedilia. Super duplici contignatione ſunt lignea. Duas maiores porticus tertia minor coniungit, tranſuerſum lunata ſpecie oppoſita, vt ex tribus vna conficiatur amphitheatralis octo ſtadiorum amplitudine capax xl. millium hominum. Reliquũ è minoribus, latus, quod ſubdiuale eſt, habet fornicatos carceres vnde equi emittantur, omnes vno clauſos repagulo. Externè ambit Circum ſimplex porticus habens officinas, & ſupernè cellas, per quas ſpectatores intrant, & aſcendunt per officinas ſingulas, vt nulla confuſio exoriatur inter tot millia tùm venientia tùm diſcedentia. ita Circum Dionyſius deſcribit. Plinius verò[g] à C. Iulio Cæſare Circũ maximum factum fuiſſe ſcribit, quod intelligendum eſt inſtauratum. Circum maximum, inquit, à Cæſare Dictatore extructum longitudine ſtadiorum trium, latitudine vnius; ſed cùm ædificijs iugerum quaternorum ad ſedẽ CCLX. millium inter magna opera dicimus. Hæc ille prædictos carceres & metas anteà ex topho & ligno Claudius ex marmore inaurataſque fecit. Tranquillus,[h] Circo, inquit, maximo marmoreis carceribus, auratisque metis, quæ vtraque & tophia & lignea anteà fuerant, exculto propria Senatoribus conſtituit loca, promiſcuè ſpectare ſolitis, ac ſuper quadrigarum certamina Troiæ luſum exhibuit. Hæc Tranquillus; locos vnde ſpectabant, fo-

f Lib. 3.

g Lib. 36. ca. 15.

h In Claudio c. 21.

ros dictos fuiſſe Liuius [a] monet.ibi quadrigas curſum exercuiſſe ſuprà diximus. Tertius fuit Circus in vj. regione ad templum Floræ Cai & Netonis dictus,iu quo tertius erat obeliſc[9], de quo Plinius. [b]

a Lib. 1. idem Feſtus.

b Lib. 36. c. 11.

CIRCVS MAXIMVS, qui capit loca quadringenta octoginta quinq́ue millia, Plinius CCLX. millia. Victor CCCXXCV. Dionyſius dicit CL. millium hominum, ſed poſteà ampliatum fuit.

Continet XII. PORTAS. Victor XII. carceres. Caſſiodorus [c] verò ait XII. portas fuiſſe inſtár X I. ſignorum cęleſtium, & XII. menſium, Biſſena, inquit, oſtia, ad X I I. ſigna poſuerunt, vt quaſi per XII. ſigna digrediens annus integer ſignaretur. Biga quaſi Lunæ, quadriga quaſi Solis imitatione reperta eſt. & infrà. vij. metis omne certamen peragitur in ſimilitudinem hebdomadis reciprocæ: obeliſcorum quoque prolixitates ad cœli altitudinem ſubleuantur, ſed potior Soli, inferior Lunę dicatus eſt. Hæc Caſſiodorus, qui plura ad Circum pertinentia recitat, multa à Tertulliano de ſpectaculis cap.vj. de arte Circi mutuatus, Maior obeliſcus erat pedum C X X X I I. Minor pedum LXXXIIX. S. Circus erat circumdatus columnis cum epiſtilijs aureis, & ſtatuis. Eius pauimentum fuit ex Chryſocolla. [d] Hæc dura eſt materies, quę naſcitur. Poſt quam aurum eſt effoſſum, cuius retinet colorem, in cætero eſt lapis.

c Lib. 9. variar. ad Fauſtum epiſto. 51.

d Pomponius Lætus de Rom. ant.

TEMPLVM MERCVRII. Cauſa huius templi in Circo condendi fuit, quia caſtori aurigæ, & Polluci hic Circus erat dicatus, quibus Mercurius equos dederat. Tertullianus de ſpectaculis [e] loquens de Circo maximo. Caſtori, inquit, & Polluci deputatur hæc ſpecies, quibus equos à Mercurio diſtributos Steſichorus docet.

e Cap. 6. de arte Circi.

AEDEM DITIS PATRIS. Quadriga vectum fuiſſe Plutonem poetæ fingunt, cuius nomina equorum etiam Claudianus recitat, & ob id ipſum quoq́ue in Circum introduxerunt. Dieſpitrem Ditem patrem Lactantius & Iſidorus appellant.

CEREREM. ideſt ædem Cereris, vt habet Victor. De hac ita Plinius, [f] Plaſtæ laudatiſſimi fuere Demophilus & Gorgaſus, ijdemq́ue pictores, qui Cereris ędem Romæ ad Circum maximum vtroq́ue genere artis ſuæ excoluerunt, uerſibus inſcriptis gręcè, quibus ſignificarunt à dextera opera Demophili eſſe, à læua Gorgaſi. Ante hanc ædem tuſcanica omnia in ędibus fuiſſe auctor eſt M. Varro. Ex hac ſcilicet plaſtice, cùm reficerentur, cruſtas parietum exciſas tabulis marginatis incluſas eſſe; item ſigna ex faſtigijs diſperſa. Hæc ille.

f Lib. 35. cap. 12

PORTAM TRIGEMINAM. Blondus [g] multùm laborat in explanando nomine huius portę, nec ſe vnquàm potuiſſe eius deriuationem inuenire fatetur. Aliqui trigeminam dictam uolunt, quia per eam trigemini fratres Horatij contra Curiatios pugnaturi exierunt, quod tamen Blondus improbat, & eam uult eſſe, quæ nunc S. Pauli dicitur. Huius portæ ſæpè Liuius meminit, & Iulius Frontinus.

g Lib. 1. inſtaura. Romæ.

APOLLINEM COELISPICEM; qui cœlum, uel Cœlium montem conſpiciebat.

HERCVLEM OLIVARIVM. Primus, in Olympias oleaſtro Hercules eſt coronatus, ut Plinius, [h] & alij tradunt. Hinc Oliuari[9] dici potuit ea corona redimitus. Hoc fuit Myronis opus Eleuteritæ, de quo loquens ita Plinius [i] ſcribit. Fecit etiam Herculem, qui eſt apud Circum maximum in æde Pompei magni. Hæc ille. Eum in Circo conſecrarunt: quia Olympia quadrigis uicerat, in quibus oleaſtro Victores caput cingebant, [k] inde fortè oliuarius eſt dictus.

h Lib. 16. c. 44.

i lib. 34. cap. 8.

K Plinius lib. 15. c. 4.

VELABRVM. Locus Romæ, ubi oleũ uendebatur. Plautus in captiuis, omnes compacto rem agunt, quaſi in uelabro olearij. Ibidem caſeus omnium præſtantiſſimus fumo conditus conficiebatur, quem Martialis Velabrenſem appellat, [l] Vel Velabrenſi maſſa re cocta foco. Horatius. [m] cum uelabro omne macellum. De hoc etiam Propertius. [n] Tranquillus in C. Iulio Cæſare, [o] Gallici inquit, triumphi die uelabrum prætervehens, penè curru excuſſus axe diſfracto. idem in Nerone, [p] diruto Circi maximi arcu, per uelabrum, forumq́ue, palatium & Apollinem petijt. De eodẽ [q] de lingua Latina Varro. Victor duo uelabra ponit, maius & minus. Olim locus paludoſus fuit, itaq́ue tranſituri in Auentinum ferebantur cymbula, & ſoluebant ſtipem: pecunia autem, quæ nautis pendebatur, uelatura appellabatur, unde uelabatrum inquit Pomponius Lætus.

l Lib. 11.

m lib. 2. Satyr. 3

n lib. 4. ad fin.

o cap. 37.

p cap. 26.

q lib. 4. & 5.

ARCVM D. CONSTANTINI. Hunc arcum à Traiano Imper. inchoatum, Conſtantinus ſuperato ad Miluium pontem Maxentio tyranno ſibi conſtituit, adiectis victoriæ inſignibus. Eſt omnium, qui superſunt, integerrimus ad angulum palatini montis propè theatrum poſitus. Blondus [r] in ſtaguis vult ædificatum fuiſſe. In triplicem fornicem uerſus quatuor habet marmoreas ſtriatasq́ue columnas ſuperiores trabes ſuſtinentes, ſupra quas hæc eſt inſcriptio. I M. C Æ S. FL. C O N S T A N T I N O M A X I M O P F. A V G V S T O P. F. Q. R. Q V O D I N S T I N C T V D I V I N I T A T I S M E N T I S M A G N I T V D I N E C V M E X E R C I T V S V O T A M D E T Y R A N N O Q V A M D E O M N I E I V S F A C T I O N E V N O T E M P O R E I V S T I S V L T V S E S T A R M I S. A R C V M T R I V M P H I S I N S I G N E M D I C A V I T.

r Lib. 3. Romæ inſtauratæ.

VICOS xviij. Victor viij. Conſinium. Proſerpinæ, Ceteris, Argæi. Piſcarium. Parcarum. Veneris. Sãctum. Pauuinius addit Vicũ antiquum Publicij ad portam Trigeminam.

ÆDICVLAS xix. credo legendum xviij. quot erant Vici. Nam quiſq; Vicus ſuã habebat ædiculam, ut etiam hic ponit Victor.

VICOMAGISTROS xix. Legendum xlviij. ut habent aliæ regiones, & ſuprà dixi. Victor habet xxxviij. errore librarij.

CVRATORES ij.

INSVLAS duo millia ſexcentas.

DOMVS lxxxix.

HORREA xvj.

BALNEA xv.

LACVS xx. Victor xv.

PISTRINA xv. Victor xj.

Regio cõtinet.

PEDES vndecim millia quingentos. ultra duo milliaria.

REGIO XII. PISCINA PVBLICA.

Piſcina, quæ xij. regioni nomen dedit, eſt aqua concluſa aliàs piſces continens. Varro.[a] Piſcinas, inquit, dico eas, quæ in aqua dulci aut ſalſa incluſos habent piſces ad uillam: Sed hic erat locus aqua plenus ſine piſcibus ad natandum paratus, & ob id piſcina publica uocabatur, quæ poſteà eſſe deſijt. Feſtus, piſcinæ, inquit, publicæ hodie nomen manet, ipſa non extat, ad q̃, & natatũ, & exercitationis alioqui cauſa ueniebat popul⁹. Martialis.

a Li. 3. de re ruſtica c. 3.

Piſcinam peto, non licet natare.

Plini⁹,[b] coheret, inquit, calida piſcina, ex qua natantes mare aſpiciunt. Hæc à Sidonio Apollinari baptiſterium appellatur, quaſi lauacrũ; Piſcina, iquit, ſeu Græcari mauis, baptiſteriũ. Hæc ille. Marmore circũdatam fuiſſe hanc piſcinam eſt credendum, cùm ſcribat Seneca thaſio lapide priuatas piſcinas in balneis cingi. Pauper, inquit, ſibi uidetur, niſi thaſius lapis quondam rarum in templo ſpectaculum piſcinas noſtras circundedit, in quas multa ſudatione corpora animata demittimus. Huiuſmodi fuit piſcina Siloe, quæ etiam natatoria dicitur,[c] & probatica piſcina.[d] Græci κολυμβήθραν idest natatoriam uocant. Ab hac piſcina publica uicus piſcinæ publicæ eſt dictus: auctor eſt Lampridius, Heliogabalum nataſſe in piſcinis unguento infectis aut croco.

b Lib. 2. epiſto. 17. ad Gallum.

c Ioan. 9.

d Ioan. 5.

Continet

AREAM RADICARIAM. In qua radices uendebantur. Radicem autem Dioſcorides uocat raphanum.

VIA NOVA. Victor. Caput uiæ nouæ: quòd ibi caput marmoreum uel æneum alicuius locatum erat, uel quod ibi eſſet initium viç nouç. Gellius [e] ſcribit Aium Deum appellatũ, aramq́ue ei ſtatutam, quæ eſt in infima Noua uia, quòd in eo loco diuinitus uox edita erat.

e Lib. 16. c. 17.

FORTVNAM MAMMOSAM. à fœcunditate ita dictam, quòd ut lut lacte Romanos aleret. Mammoſa autem eſt, quæ habet magnas mammas.. Plinius thus mammoſum mammas imitans ad differentiam maſculi appellat,[f] quem ſenſum ſi ſequamur, pro fortuna muliebri mammoſa acciperetur, de qua ſuprà eſt dictum. ab hac uicus in hac regione Fortunæ mammoſæ eſt dictus.

f Plinius lib. 12 cap. 14.

ISIDEM ATHENODORIAM. Victor legit Antenodoram. primum ſignificat Athenarum aut Palladis donum, ſecundum Anthenoris donum. prior lectio hoc ſimulachrum Athenis Romam delatum eſſe ſignificat. Alexander ab Alexandro [g] duas Iſides Romæ fuiſſe ſcribit, unam patriciam, de qua ſuprà in ſancta regione, alterã Antenodoram, cuius templum in regione Martij campi fuit proximum Tiberi, iuxta ſepta, & ouile, de quo hic agitur.

g Lib. 6. gen. dier. cap. 5.

ÆDEM BONÆ DEAE SVBSAXANAE. Hanc magnam matrem, & terram, Maiamq́ue eſſe oſtendere Macrobius laborat: Alij Fauni filiam, alij, ut Lactantius eius [h] uxorem fuiſſe dicunt, & à uiro cęſam, quòd uinum bibiſſet. Plutarchus in problematibus Flauij vult uxorem fuiſſe. De hac latè Alexander ab Alexandro,[i] qui dicit duas Romæ ædes Bonæ Deæ fuiſſe, unam In Auentino, alteram iuxta Iſidis templum ad Nouam uiam, quæ eſt iſta, de qua loquimur. Subſaxana autem fortè dicta fuit, quòd ſub ſaxum mõtis eſſet locata.

h Lib. 1. de falſ. relig. c. 22.

i Lib. 6. geniali. dier. cap. 8.

SIGNVM DELPHINI. Huius ſimulachri nulla, quod ſciam, memoria habetur. Plinius [k] auctor eſt C. Gracchum delphinos quinis millibus ſeſtertijs in libras emiſſe. Sed hi hominis priuati fuere.

k Lib. 33. c. 11.

THERMAS ANTONINIANAS. Ab Antonino Caracalla factas omnium celebratiſſimas, de quib⁹ ita Spartianus,[l] opera Romæ reliquit thermas nominis ſui eximias, quarum cellam ſolearem architecti negant poſſe ulla imitatione, qua facta eſt fieri. Nam & ex ære vel cupro cancelli ſuperpoſiti eſſe dicuntur, quibus cameratio tota credita eſt, & tantum eſt ſpacij, ut id Ipſum fieri negent potuiſſe docti mechanici. De his ita Eutropius in Antonino, opus egregium fecit lauacri, quæ Antoninianæ appellantur. Blondus [m] dicit eas fuiſſe, ubi nunc eſt templum S. Priſcæ. Alij dicunt S. Balbinæ. Earum etiam nunc extant reliquiæ.

l In Antonino Caracalla.

m Lib. 2. inſtau. Romæ.

SEPTEM DOMOS PARTHORVM. Qui ſint hi Parthi, qui Romæ ſeptem domos habuerunt, difficile eſt inuenire, ſi quid coniectura aſſequi licet, fortè Parthos intelligit Seuerum Romam ſecutos, poſt bellum cum illis confectum, quos gemmis onuſtos illis temporibus ſe vidiſſe Tertullianus ſcribit.[n] Vidimus, inquit, Romæ de faſtidio Parthorum, &

n De habitu muliebri.

Medorum, ceterorumque gentilium ſuorum coram matronis erubeſcentem, niſi quòd nec ad oſtenſionem ferè habentur, latent in cingulis ſmaragdi, & Cylindros uaginæ ſuæ ſolus gladius ſub ſinu nouit, & in peronibus uniones emergere de luto cupiunt. Denique tantum gemmatum habent, quod gemmatum eſſe non debet, ſi non compareт, aut ideo comparet, ut neglectum eſſe oſtendatur. Sed & parietes tyrijs, & hyacinthinis, & illis regijs uelis, quæ uos operoſe reſoluta transfiguratis, pro pictura abutuntur. Hæc ille. Luxum oſtendit Parthorum in ueſtibus, quas gemmis onuſtas geſtabant, & in locis occultis, & in ædibus, quarum parietes purpura tegebant, & fœminas taxat, quæ illos luxu ſeparabant. Has Romæ ſpecioſas domos ędificaſſe Seuerus uidetur, cum in eo ita Sex. Victor ſcribat. Ad largendum liberalis in amicos, in inimicos pariter uehemens, quippe qui lateranum Chilonem, Æmilinum Baſſum, ceterosque alios ditaret, ædibus quoque memoratu dignis, quarum præcipuas uidemus Parthorum quæ dicuntur, & Laterani.

CAMPVM LANATARIVM. A lana ibi uendita nomen habuiſſe videtur, & ſi vocabulum ſit inuſitatum.

DOMVM CHILONIS. Legendū eſt Cilonis; Fabius Cilo intelligitur, qui imperante Seuero bis vrbi pręfuit, vt Dion, Spartianus.[a] & Vlpianus.[b] tradunt. Cōſul Pertinacis, Imp. iuſſu Cōmodi occiſi, cadauer clā nocte humauit.[c] idem Antoninum Caracallam educauerat, & penè ab eo occiſus eſt, ſed tumultu populari ſeruatus, ut Dion & Spartianus ſcribunt.[d] Is ſpecioſam domum in vrbe ædificauit, quæ pro inſigni hic ponitur.

a Vterq; in Antonino Caracalla.
b L.8. §.3. de pęnis, l.6. de interdit.
c Lamprid. I Cōmodo in fine.
d In Antonino Caracalla.

COHORTES iiij. Victor cohortes tres vigilum.

DOMVM CORNIFICII. L. Cornificium intelligit, qui hortatu Auguſti ædem Dianæ Romæ condidit, ut auctor eſt Trāquillus.[e] Hic in Sicilia exercitui Auguſti præfuit, & ab hoſtibus aduētu Agrippę euaſit. Dion,[f] Cornificius, inquit, qui Cæſariano exercitui in Sicilia pręfectus erat, periclitabatur, ne ſi in loco conſiſteret, inopia cibariorum expugnaretur, quòd ſi recederet, ne vna cum exercitu periret, circumſtantibus hoſtibus, & eminus iaculantibus, ac opportunis locis inuadētibus; Tamen quia Agrippa tranſierat in Siciliam, Mylasq; ceperat, ac hoſtes inſecutus adeum uenerat, pręter ſpem euaſit. Qua ex re propter ſuam & militum ſalutē tanta lętitia efferebatur, vt Romę, quoties foris cœnaret, elephāto ueheretur, & magnificas ędes habuit, quę hic celebrantur.

e In Auguſto c. 29.
f In Auguſto.

PRIVATVM HARDIANI. Victor priuata Hadriani, ſcilicet, domus, quam nondum Imperator habitabat. Capitolinus in M. Antonino. iuſſus inquit in Hadriani e priuata domū migrare, inuitus de maternis hortis receſſit.

VICOS xiiij. Victor xij. videlicet Veneris almę, Piſcinę publicę. Dianę. Ceios. Triari. Salientis ſigni, aliàs aquæ ſalientis. Lacitecti. Fortunæ mammoſę. Colafiti paſtoris, aliàs Colapeti. Portæ Ruduſculanæ ſeu Rauduſculanæ. Portæ Næuiæ. Victoris.

AEDICVLAS xvij. lego xiiij. quot erant vici.

VICOMAGISTROS xlviij.

CVRATORES ij.

INSVLAS duo millia quadringētas octoginta ſeptē. Victor ij. millia CDLXXXVI.

DOMOS cxiiij.

HORREA xvij. Victor xxviij. aliàs xxvi.

BALNEA lxiij. Victor xliv.

LACVS lxxxi.

PISTRINA xx.

PEDES duodecim millia. vltra duo milliaria. Continet regio

REGIO XIII. AVENTINVS.

AVentinus, inquit, Dionyſius,[g] altus ambitu xviij. fermè ſtadiorum, id eſt, vltra duo milliaria: Ab Aneo rege foſſa & muro eſt cinctus, tum ſyluis varij generis, & præcipuè lauro obſitus, vnde lauretū pars eius dicitur; Nūc totus refertus eſt ædificijs, vbi inter alia pulchra Dianæ templum viſitur. Hæc Dionyſius. Dictus eſt autem Auentinus; ut idem & Feſtus tradunt, quod ibi rex Albanorum Auētinus bello fuerit extinctus atque ſepultus. At M. Varro,[h] Auentinum, ait, aliquot de cauſis dicunt: Næuius, ab auibus, quòd eo ſe ab Tiberi ferrent aues. Alij ab rege Auentino Albano, quòd ibi ſit ſepultus: Alij ab aduentu hominum, quòd commune Latinorū ibi Dianę templum ſit conſtitutum. Ego maximè puto ab aduectu: Nam olim paludibus mons erat ab reliquis diſcluſus. itaque eò ex vrbe qui ad uehebantur, ratibus quadrantem ſoluebant. Hæc Varro. Totus hic mons xiij. regionem vrbis occupabat. Continebat autem.

g lib. 3.
h Lib. 4. de lingua Latina.

TEMPLVM DIANÆ & MINERVÆ. Victor. Templum commune Dianæ, ita appellat, quia, ut[i] Liuius ſcribit, Conſilio Seruij Tulli regis Latini populi cum populo Romano hoc templum vtriſque Commune condiderant. Euenit autem, inquit Liuius, ut bos In Sabinis miranda magnitudine ac ſpecie naſceretur, fixaque per multas ætates Cornua in ueſtibulo templi Dianæ ei fuere miraculo. Cecinere uates, cuius eam ciues ciuitatis Dianæ imolaſſent, ibi fore Imperium, id carmen peruenerat ad antiſtitem Fani Dianę. Sabinus ut primum apta dies ſacrificio uiſa eſt, bouem Romam actam deducit ad Fanum Dianæ, & ante aram ſtatuit; ibi antiſtes Romanus,

i Lib. 5.

manus, cùm eum magnitudo uictimæ celebrata fama mouiſſet, memor reſponſi Sabinum ita alloquitur. Quid nam tu hoſpes paras, inquit, inceſti ſacrificium Dianæ facere ! quin tu ante vino perfunderis flumine. infima ualle perfluit Tiberis. Religione tactus hoſpes deſcẽdit ad Tiberim; intereà Romanus imolat Dianæ bouem. Hæc Liuius: Cornuaque bouis diu in eius templi ueſtibulo appenſa ſtetere. eandem hiſtoriam Plutarchus in problematis.[a] narrat in ceteris Dianę templis, inquit, ceruorum cornua affiguntur, in Auentino autem tãtummodo boum ; & hoc factum ex Iubæ & Varronis monumẽtis. De hoc templo ita Martialis laudat Auentinæ uicinus ſura Dianę.

a Problem. 4. Rom.

MINERVÆ templum à Victore omittitur, unde idem potuit utrique Deæ eſſe commune. Vicum tamẽ Mineruę ponit. Pompeiũ magnum Mineruę ex manubijs templum dicaſſe Plinius [b] ſcribit, in quo breuiarium ipſius geſtorum ſcriptum erat.

b Lib. 7. c. 26.

NYMPHÆA TRIA. Hęc etiam Victor omittit. De nymphęis latè ſuprà in v. regione eſt dictum in Nymphæo Alexandri, Capitolinus ſcribit Romæ nulla Gordiani Imp. opera extare, præter quędam nymphæa & balneas, & hæc fortè erant ab ipſo exſtructa. Ioſephus [c] nymphęa Lacus interpretatur, loquens enim de Herode maiore, apud Aſcalona, inquit, nymphęa ſiue lacus ornatiſſimos & balneas conſtituit.

c De bello Iudaico lib. 1. cap. 16.

THERMAS VARIANAS & DECIANAS. Heliogabalum Antoninũ etiam Varium appellatum Lampridius ſcribit; [d] poſtmodum loquens de eius operibus, ſubdit, opera publica ipſius pręter ędem Heliogabali Dei, & amphitheatri inſtaurationẽ, poſt exuſtionem & Lauacrum in uico Sulpitio, quod Antoninus Seueri filius cœperat, nulla extant, & lauacrum, quod Antoninus Caracalla dedicauerat, & lauando, & populũ admittendo, ſed porticus defecerant, quę poſteà ab hoc ſub Decio Antonino exſtructę sũt, & ab Alexandro perfectę. Hęc ille, lego autem apud Lampridium, pro ſub Decio Antonino, ſubdititio Antonino, quia pſeudantoninus, ait Dion, Heliogabalus uocabatur: uel ſi legamus Decio, delenda eſt dictio, Antonino, nã, ut ait Eutropius, Decius Imperator lauacrum ſeu thermas fabricauit, quę Decianę ſunt nuncupatę. Apud Victorem deeſt, Decianas. Harum thermarum in Auentino eſt hæc inſcriptio. AQVA TRAIANA Q. ANICIVS Q. F. ANTONINIA. CVR. THERMARVM VARIANARVM.

d In Heliogabalo in prin.

DOLIOLVM. Huius nominis cauſã refert Feſtus. Doliola, inquit, locus in vrbe ſic vocatus, quia inuadentibus Gallis Senonibus vrbem, ſacra in eodem loco doliolis repoſita fuerunt, qua de cauſa in eodẽ loco ne deſpuere quidem alicui licebat. Idem tradit Liuius,[e] qui à Flamine Quirinali, Veſtalibusque ſacra doliolis condita fuiſſe ſcribit. At M. Varro,[f] eſt locus, inquit, qui vocatur Doliola, ad cloacã maximam, vbi non licet deſpuere, à doliolis ſub terra. Eorum duæ traditæ hiſtoriæ: Quod alij eſſe aiunt oſſa cadauerum. Alij Numæ Pompilij religioſa quædam poſt mortem eius infoſſa. Hic locus religionis cauſa, vt puto, nominatur.

e Lib. 5.

f Lib. 5.

MAPPAM AVREAM. Mappa ſignum erat curſus equorũ incipiendi; ea enim miſſa, à magiſtratu curſum Circenſem auſpicabantur. Vnde Tranquillus,[g] Nero aurigare, inquit, & ſpectari voluit in Circo maximo, aliquo liberto mittente mappam, vnde magiſtratus ſolẽt. Quintilianus etiam dixit mappa Circo vſitatum eſſe nomen, propterea quòd in Circenſibus ſpectaculis pro ſigno mittebatur à magiſtratu. Hinc Martialis ait.[h]

g In Nerone ca. 22.

h Lib. 12.

Cretatam prætor cum vellet mittere mappam.
Prætori mappam ſurripit Hermogenes.

Hæc uelut ſignum currendi in hac regione alicui muro aurea erat affixa.

PLATANONES. Locus platanis cõſitus, & uelut ſylua platanorum, quas Claudium Principem in Suburbano habuiſſe Plinius ſcribit. [i] arbor vmbræ cauſa tantùm expetita, quæ æſtate ſolem arcet, hyeme admittit. Vnde Virgilius dixit.

i Lib. 12. c. 1.

Atque miniſtrantem Platanum potantibus vmbram.

Hic locus pro inſigni recenſetur.

HORREA GALBÆ. Victor habet, Horreorum Galbianorum Fortunæ. Hoc dicitur, quia ſimulachrum Fortunæ conſeruatricis, his horreis aſtabat, quòd ea tueri à gentibus credebatur, ut ſequens oſtendit inſcriptio.

NVM. DOM. AVGG. SACRVM FORTVNÆ CONSERVATRICI HORREORVM GALBIANORVM M. LORINVS FORTVNATVS MAGISTER S. P. D. D. ideſt, Numini Dominorum Auguſtorum ſcilicet Theodoſij iunioris, et Valentiniani iij. Lorinus ſacrum illud ſua pecunia dedicauit. Appellatur magiſter ſcilicet regionis huius xiij. Hæc autem fuiſſe arbitror horrea Galbionis Ducis Valentiniani, qui miſſus eſt in Africam contra Bonifacium tyrannum, circa annum Salut. 419. ut in chronicis auctor eſt D. Proſper. Lego igitur Galbionis non Galbæ, quia Galbana non Galbiana vocantur. & ita appellantur in Notitia vtriusque Imperij, ſub Præfecto vrbi, quibus curator horreorum Galbianorum nuncupatus præficiebatur, cùm eſſent Romæ præcipua, & ibi latius de his diſſerui.

PORTICVM FABARIAM. ſub qua faba uendebatur.

SCHOLAM CASSII. Cùm plures

fuerint Caſſij, de quo hic intelligatur, difficile eſt diſcernere. De ſchola ſuprà dictum eſt in iij. regione. Hic fortè eſt, qui etiam uiam Caſſiam ſtrauit, de qua Feſtus.

FORVM PISTORIVM. Vbi panem piſtores uendebant.

VICOS xvij. Plures Victor nominat, ſcilicet Fidei, Frumentarium. Cæſeti. Valeti. Laci miliari. Fortunæ. Capitis canteri. Trium alitum. Nouum, Loreti minoris. Armiluſtri. Conſi. Tacij. Columnæ ligneæ. Materiarij. Mú diciei. Loreti maioris; Fortunæ dubiæ.

AEDICVLAS xvij. quot erant vici.

VICOMAGISTROS xlviij. Victor mendosè habet lxviij.

CVRATORES DVOS.

INSVLAS duo millia quadringentas octoginta ſeptem.

DOMVS cxxx. Victor ciiij.

HORREA xxv. Victor xxxvij.

BALNEA lxiiij. Victor lxxiiij.

LACVS lxxxviij. Victor lxxiix.

PISTRINA xx. Victor xxx.

Continet Regio PEDES ducenta nnué millia. præpoſterè poſita eſt dictio ducenta, cùm ſcribendũ eſſet ix. millia cc. Victor habet Regio in ambitu habet pedes xvi. ciↄ. ccc. quæ menſura excederet tria milliaria, cùm Dionyſius ſcribat ambitum totius Auentini non excedere xviij. ſtadia, ideſt duo milliaria, & quartam partem. Noſtra deſcriptio non peruenit ad duo milliaria.

REGIO XIIII. TRASTIBERINA.

IN hac regione trans Tiberim Ianiculum fuit, vbi Hetruria incipiebat. Huoc montem Ancus Martius muniuit. Dionyſius [a] loquens de Anco, ait, muro cinxit & Ianiculum montem in aduerſa ripa imminentem Tiberi, collocauitque io eo præſidiũ, ut ab Hetruſcis tutior eſſet naoigatio fluminis, qui totá eã ripã tenẽtes infeſti erát negociatorib⁹: Subliciũ quoque pontem merè ligneum, cui compingẽdo nefas eſt quicquàm ferri ęriſuè addere, ille impoſuiſſe Tiberi dicitur, qui hodie quóque ſupereſt, & ſacer habetur ab omnibus. Hæc ille. Hæc regio peſtilens à uilibus habitabatur. Continet

a Lib. 5.

CAIANVM. Obeliſcum puto intelligi à Caio Principe in Vaticanó locatum. Plinius, [b] Abies, inquit, admirationes præcipuæ uiſa eſt io naui, quę ex Ægypto Caij Principis iuſſu Obeliſcum in Vaticaoo Circo ſtatutum, quatuorque truncos lapidis eiuſdem ad ſuſtinendum eum adduxit. Hic obeliſcus adhuc hodie uiſitur. De eodẽ ita idem Plinius. [c] Tertius obeliſcus eſt in foro Vaticaoo Caij & Neronis Principum retro ex omnibus omnino fractus in molitudine eius, quem fecerat Siſoſtridis filius Nuncoreus. Apud Victorem deeſt, Caianum. Tantùm legitur, vicus Caianarum. Ambit hęc regio circiter paſſuum tria millia.

b Lib. 16. ca. 40.

c lib. 36. cap. 11.

VATICANVM. Gellius, [d] Agrum Vaticanum, inquit, & eiuſdem Deum præſidẽ appellatum acceperamus à Vaticinijs, quæ vi atque inſtinctu eius Dei in eo agro fieri ſolita eſſent. Sed præter hãc cauſam M. Varro in libris diuinarum aliam eſſe tradit iſtius nominis rationem: Nam ſicut Aius, inquit, Deus appellatus, araque ei ſtatuta eſt, quæ eſt in infima noua via, quòd eo in loco diuinitus vox edita erat, ita Vaticanus Deus nominatus, penes quem eſſent vocis humanæ initia, quoniã pueri ſimulatque parti ſunt, eam primum vocem edunt, quæ prima in Vaticani ſyllaba eſt, idcirco vagire dicitur, exprimente verbo ſonũ vocis recentis. Hæc Gellius. Feſtus verò Pompeius, Vaticanus collis, ait, appellatus eſt, ꝙ eo potitus eſt populus Roma. vatum reſpõſo, expulſis Hetruſcis.

d lib. 16. cap. 17.

FRYGIANVM. Id aliud eſſe non puto, quàm templum Phrygię matri dicatum. & legendum Phrygianum. hoc nomen apud Victorem non inuenitur.

NAVMACHIAS V. Lacus erant, in quibus naues pugnabant, ſeu nauale prælium populo repræſentabatur: omnes erant circa Tiberim, vnde aqua ad implendos lacus extrahebatur: vna ex his ab Auguſto facta fuit. Tranquillus in eo, [e] item nauale prælium circa Tiberim dedit cauato ſolo, in quo nunc Cæſarum nemus eſt. Hæc ille. Permanſit hic naumachiæ locus etiam Tiberio imperante: Tranquillus enim de eo loquens, [f] bis ait, omnino toto ſeceſſus tempore Romam redire conatus, ſemel triremi vſque ad proximos naumachiæ hortos ſubuectus eſt. Lacũ hunc naumachiæ Auguſtus propria aqua ex Alſatio de ducta impleuit: vt Iulius Frontinus his verbis ſignificat. Quæ ratio mouerit Auguſtum prouidentiſſimum Principem producendi Alſietiam aquam, quæ vocatur Auguſta, non ſatis perſpicio, nullius gratiæ, imò parum ſalubrem, & nuſquàm in vſus populi fluentem, niſi fortè, cùm opus naumachiæ aggrederetur, ne quid ſalubrioribus aquis detraheret, hanc proprio opere perduxit, & quod naumachiæ cœperat ſupereſſe, ſubiacentibus hortis, & priuatorum vſibus ad irrigandum conceſſit. Hactenus Frontinus. Alium locum ob naumachiam effodit Domitianus, vt auctor eſt Tranquillus. [g] Edidit, inquit, nauales pugnas, pene iuſtarum claſſium effoſſo & circumſtructo iuxta Tiberim lacu, atque inter maximos imbres proſpectauit. Hæc ille. ediderat & Iulius Cęſar naumachiam, ſed in campo martio defoſſo, immiſſaque aqua, & nanibus introductis, ut auctor eſt Dion. [h] Alias naumachias alij Principes ediderunt: ſed fortè delenda eſt dictio ſeu nota, v. qua Victor caret, & tantùm

e Cap. 43.

f In Tiberio ca. 72.

g In eo c. 4.

h Lib. 43.

babet,

habet, naumachię. Alij ſcribunt naumachias duas.

HORTOS DOMITIANOS. Domitię Longinę hortos intelligit, io quibus libentet uetſatu.o fuiſſe Autelianum, Vopiſcus memorat. Diſplicebat, inqitit, ei, cùm eſſet Romę, habitare in palatio, ac magis placehat in hortis Salluſtianis uel Domitię uiuere. Hęc ille. Fuit Domitia uxor Domitiani Imp Longina cognominata, quam ille Elio Lamię nuptá in matrimonium abduxit, ut ait Tráquillus.[a] & licet Dion ſcribat ob adulterium cum Paride ſaltatore commiſſum repudiatam, apud illum tamen ſemper manſit, quam Tranquillus[b] eius cędi interfuiſſe & Dion conſciam fuiſſe ſcribunt.

a In Domitiano ca. 1.

b Cap. 17.

BALNEVM AMPELIDIS, & PRISCI, & DIANÆ MOLINAS. Victòr hęc diuidit, & legit. Balneum Ampelidis, balneum Priſcillianę. Deę Manię ſacellū, & ita credo hunc locum reſtituendum. illud enim uerbum, molinas, nihil ſignificat. Quę uerò fuerit Ampelis, & quis Priſcus, difficile eſt inuenire: ſi legeretur Ampelij, is ſub Valentiniano urbi pręfuit,[c] & potuiſſet huius balnei fuiſſe auctor. Priſci quoquè plures fuere, quorum unus fuit Dux Decij, ut refert Iornandes. Alius fuit procurator Cęſaris Antonini,[d] Neratius etiam & Iabolenus Iureconſ. Priſci ſuut cognominati, & alius Priſcus ſub Gordiano floruit:[e] unde diſcerni non poteſt, quis hoc halneum fabricauerit.

c l. 2. C. de offi. præf. vrb.

d l. pen. ff. de aucto. tut.

e l. eum qui C. de inoff. teſtam.

Mania uerò, ut Varro,[f] & Macrobius[g] ſcribunt, erat mater Larium, ſeu penatū, cui pueri mactabantur ex Apollinis reſponſo, qui capita ei iuſſerat ſacrificari. Ceterùm Brutus pulſo Tarquinio, allij & papaueris capitibus iotroduxit illi litari. Manias etiam appellabāt latuas, ideſt, Manes, quosdeos eſſe putabant ab inferis ad ſuperos emanantes, quorum mater erat Mania ſeu auia, ut ait Feſtus.

f lib. 8. de lingua Latina.

g Lib. 1. Saturnali.

IANICVLVM. Montem trans Tiberim fuiſſe in huius regionis initio diximus; inde autem nomē habuit, inquit Feſtus, quòd per eum populus Roma. primitus tranſierit in agrum Tuſcum, & velut illuc eundi ianua fuerit. Aliam deriuationem tradit Macrobius, ſcilicet à Iano, qui ibi habitabat, & ſepultus eſt, & hoc ſequitur Virgilius.

Hanc Ianus pater, banc Saturnus condidit vrbē,
Janiculumq́ue huic, illi Saturnia nomen.

Solinus: quis duhitat Ianiculū à Iano fuiſſe conditum? idem Dionyſius & Ouidius.

STATVAM VALERIANAM. Valeriani Imp. puto patris aut filij.

COHORTES SEPTEM VIGILVM.

CAPVT GORGONIS. Gorgones tres fuere ſorores Phorcinis filiæ, Euryale, Stheno, Meduſa, capite draconibus inoata habentes, dentes inſtar dentium ſuum prominentes, manibus & alis per aera ferri, ac ipſas intuentes in ſaxa vertere dicebantur. Porrò Perſeus aut Meduſæ decollatæ caput Clypeo affixit, quod ſpectantes in ſaxa conuerti ferebantur, eius ſimulachrum hoc in loco erat affixum.

FORTIS FORTVNÆ TEMPLVM. Forti Fortunæ templum vt multa alia à Tatjo Sabinorum Rege vota. Varro[h] ſcribit. Sed alibi idem Varro[i] à Ser. Tullo Rege Romæ hoc templū dicatum fuiſſe narrat: Dies, inquit, Fortis Fortunę appellatus ab Seruio Tullo Rege, quòd is Fanum Fortis Fortunæ ſecundum Tiberim extra vrbem Romam dicauit Iunio menſe. At Liuius Caruiliū Coſ. ex bello Hetruſco æris grauis in ærarium trecenta nonaginta millia tuliſſe memorat, de reliquo ære ędem Fortis Fortunę faciendá propè ędem Matutę locauiſſe. Hęc ille Fortè Caruilius collabantem inſtaurauit. Alia uix eſſe poteſt, cùm uterque eodem in hanc ędem loco ſtatuat extra urbem ſecundum Tiberim. Fortunam uerò multis nominibus appellabant, publicam, quòd Reip. faueret, Maſculā, quòd maribus, muliebrem, quę mulieribus, virilem, quæ adultis, primigeniam, quæ primi genitis. Fortem, quæ ex inſperato aderat. Equeſtrem celeriter venientem, obſequentem, ad omnia vota præſentem. Paruam humiles extollentem, ſe iam ſegetibus fauentem, proſperam ſemper propitiam, malam iugiter aduerſantem, & alia huiuſmodi deliramenta, quibus mirum eſt non modò populum Rom. ſed & alios fere omnes tanta cæcitate arte diaboli oppreſſos fuiſſe. Templum Fortunæ Romæ ſub Maxentio conflagraſſe Zoſimus lib. 2. ſcribit.

h Lib. 4. de lingua Latina.

i lib. 5.

AREAM SEPTIMIANAM. Campus à Septimio Seueto Imp. exornatus.

HERCVLEM CVBANTEM. Simulachrum Herculis cubantis. Hunc in Pantheo M. Agrippæ fuiſſe Plinius[k] ſcribit. In honore, inquit, eſt & io templo illo Hercules, ad quem Pœni omnibus annis humana ſacrificauerunt. Victima humi ſtans ante aditum porticus agnationis ſitæ, ſed hic dicitur humi ſtetiſſe non cubaſſe, unde eum à noſtro diuerſum eſſe puto.

K lib. 36. c. 2.

CAMPVM BRYTIANVM, & CODETANVM. Hos Victor diuidit: & campum Bruttianum appellat. Ab eodem Byto ſeu Bruto, cuius domus pro inſigni in tertia regione ſuprà oſtenditur; Hunc campum cōplanatum, exornatumq́ue puto.

Codetanum uerò campum à Codeta liberto Veri Imp. fratris M. Antonini philoſophi exornatum intelligit. Is plurimum apud patronum potuit, ut in eo, & Marco Capitolinus ſcribit. Ab hoc campum Codetanum conditū puto, quia alium huius nominis non inuenio.

HORTOS GETÆ. Omnibus notū

eſt

eſt Getam Cæſarem Seueri Imperatoris filiũ, & Antonini Caracallæ fratrem fuiſſe, à quo eſt interfectus.

CASTRA LECTICARIORVM. certum eſt lecticarios eſſe illos, qui lecticam ferunt, Martianus.[a] Si ſeruus, inquit, ex officio ad artificium tranſierit, quidam rectè putant legatũ extingui, quia officium artificio mutatur, cum Lecticarius cocus poſteà factus eſt. Hic Lecticarius eſt, qui fert lecticã, quod eſt officium, cùm poſteà fit cocus, eſt artifex: ita etiam intelligunt, Paulus[b] Vlpianus[c] Põponius,[d] & Scæuola.[e] Conſtantinus uerò lecticarios pro fabris lecticas facientib. accipit.[f] Hic uerò uidendum de quibus loquatur, & quæ ſint caſtra Lecticariorum, ſi pro fabris intelligimus, caſtris opus non eſt: Sed quique in ſuis ergaſterijs, quemadmodum alij artifices operabantur. Si pro his qui lecticas ferunt, vix mihi perſuadeo tot fuiſſe, ut in caſtra eſſent conijciendi. Nobiles enim à ſuis lecticarijs ſeruis ferebantur, pauperes his non utebantur. Quare cenſeo hic lecticarios pro ueſpilonibus, & cadauerum baculis accipi: ita appellat Iuſtinianus[g] Conſtantinus, inquit, & Anaſtaſius lecticariorum ſeu decanorum numerum ad certam menſuram redegerunt mille centum; ita etiam Græcè bis appellat λεκτικαρίους.[h] Hi prius Conſtantinopoli, vbi ingens erat populus, 950. hoc officio fungebantur,[i] poſteà ad numerum M. C. ſunt aucti.[k] Conſtantinus 190. ergaſteria ad hunc uſum deputauerat, poſt modum Anaſtaſius ea ad M. C. auxit. Romæ quoque, ubi magna populi erat frequentia, plurimi, qui humãdis mortuis operam darent, fuerant inſtituti lecticarij à portandis lectis nominati, aliàs Decani vocabantur[l] & quia magnus erat horum numerus, in unum locum erant coniecti, qui caſtra lecticariorum dicebantur, & hunc credo eſſe uerum huius dictionis ſenſum. Dicuntur autem lecticarij, quia lectum ferebant, ſuper quo decumbebat cadauer, ut ait Iuſtinianus,[m] & quãdoque plures lectos pompæ cauſa præferebãt, quibus præſtituit, quantum conſequi debeant ex reditibus M. C. ergaſteriorum ad hoc munus deſtinatorum: lecticarios uerò vult gratuitò omnibus defunctis hoc præſtare officium, niſi heredes defuncti plures ad funus lectos expoſcant.

a In l. legatis §. 3. de lega. 3.
b In l. ſeruis vrbanis, 59. §. pen. de leg. 3.
c L. 29. de uer. oblig.
d In l. ſi ex toto, §. vlt. de lega. 1.
e In l. vxoris, 13. de aur. & arg. lega.
f In l. 1. C. de exc uſ. artific.
g In nouella 43 in princ.
h In nouella 59. §. 1.
i L. 9. c. de ſacr. ſan. eccleſ.
k Nouella 43. & 59.
l L. 4. ad nouellã 43.
m In nouel. 59. cap. 4.

VICOS lxxviij. Victor xxiij Sunt autem hi Vicus cenſori. Gemini. Roſtratæ. Lõgi aquilæ. Statuæ Siccianæ. Quadrati. Raciliani maioris. Raciliani minoris, Ianuclenſis. Brutianus. Larum rutalium. Statuæ Valerianæ. Salutaris. Paulli. Sex. Lucei. Simi publici. Pattatilli. Laci reſtituti. Sauſei. Saigi. Ploti. Viberini. Caianarum.

ÆDES lxxviij.

VICOMAGISTROS xlviij. quot ſunt in alijs regionibus. Victor ponit lxxxviij.

CVRATORES ij.

INSVLAS quatuor millia quadringentas quinque.

DOMOS cl.

HORREA xxij.

BALNEA lxxxvj. Victor clxxxvj. quẽ traputo mendoſum, quia nulla regio ad hunc numerum peruenit.

LACVS clxxx.

PISTRINA xxij.

Continet Regio PEDES trigiuta tria quadringentos octoginta octo. excedunt ſex milliaria. eſt latior regio ceteris.

Totius uerò vrbis ambitum Plinius ſuo tẽpore millium paſſuum xiij. & cc. fuiſſe ſcribit, ideſt ultra xiij. milliaria. Aurelianus verò Imp. ait Vopiſcus, muros vrbis ſic ampliauit, ut quinquaginta propè millia eorum ambitus teneret: Sed hoc tempore eum non tam latum fuiſſe, numerus ædificiorum, & ambitus regionum, qui ad hanc amplitudinem non peruenerunt, oſtendunt.

EPILOGVS RERVM INSIGNIVM VRBIS.

BIBLIOTHECÆ xxix. Ex his præcipuæ duæ.

PALATINA, & VLPIA. Victor addit has publicas fuiſſe, ideſt, ab omnibus potuiſſe adiri. Hæ in regionibus ſuprà nullibi ſunt nominatæ, ſed hic non ſunt viſæ prætermittendæ. Quæ verò omnes eſſent, & à quo conditæ, ſciri non poteſt. De Palatina bibliotheca Latina, & Græca ſuprà in decima regione eſt dictum. Vlpia ab Vlpio Traiano eſt dicta, & quem bibliothecam extruxiſſe Dion ſcribit. Hæc in eius templo erat, in qua edicta Prætorum, libri lintei atque elephantini, Principum geſta, ac Senatuſconſulta continebantur. Gellius.[a] edicta, inquit, veterum prætorũ, ſedentibus fortè nobis in bibliotheca templi Traiani, & aliud quid requirentibus, cùm in manus incidiſſent, legere atque cognoſcere libitum eſt. Hęc ille. In ea Numeriano Cęſari ſtatuam dicatam Vopiſcus ſcribit. Statua, inquit, illi non quaſi Cęſari, ſed quaſi rhetori decreta eſt ponenda in bibliotheca Vlpia, cui ſubſcriptum eſt. Numeriano Cęſari oratori tẽporibus ſuis potentiſſimo. Idem Vopiſcus narrat Aurelianum in libris linteis quotidiana ſua ſcribi pręcepiſſe, qui erant in Vlpia bibliotheca. Hęc in thermas Diocletianas poſteà eſt tranſlata. Vopiſcus in Probo, vſus ſum, inquit, libris ex bibliotheca Vlpia ętate mea thermis Diocletianis.

a Lib. 11. ca. 17.

Erant & alię bibliothecę Romę, vt Luculli, quam omnibus adeundam exhibebat. Plutarchus in Lucullo. Plurimos, inquit, pulcherrimeque ſcriptos coegit libros, & ſtudioſo cui

que,

que, & bibliothecæ, & quæ circa eam erant, ſcholæ atque deambulachra liberè perpetuoque patebant, quo ſe Græci, cùm per ocium licuiſſet, velut in amœniſſimum muſarum diuerſorium cooferre ſolebant, ibi lòquendo, legendo, diſputando, diem iucundè terebant. Hucuſque Plutarchus celebratur, & bibliotheca Aſinij Pollionis, quæ prima Romæ publicata. M. Varronis adhuc viuentis, & aliorum illuſtrium virorum imaginibus eſt exornata. a Lib. 7. cap. 30. Plinius, [a] M. Varronis, ait, in bibliotheca, quæ prima in vrbe ab Aſinio Pollione de manubijs publicata Romæ, & vnius uiuentis poſita imago eſt haud minore, vt quidem reor, gloria principe, oratore, & ciue. ex illa ingeniorum, quæ tunc fuit, multitudine uni hanc coronam daute, quàm cùm eidem Pompeius Magnus piratico ex bello naualem dedit. Hęc ille. De imaginibus illuſtrium virorum in hac bibliotheca primùm poſitis idem Plinius hæc b Lib. 35. c. 2. ſcribit. [b] Aſinij Pollionis hoc Romæ inuentum, qui primus bibliothecam dicando, ingenia hominum Remp. fecit. Hactenus ille. Gellius lib. 16. cap. 8. Pacis bibliothecæ meminit Quattuor Græci, & tres Latini bibliothecis præficiebantur, qui libros componerent, & c L. 2. C. Theo. de ſtud. liber. vrbis Rom. & conſtanti. vetuſtate læſos deſcriberent. ijſque ex publico ſalarium dabatur. [c] Alias Romę bibliothecas, à quibus, & quando conditę ſint, difficile eſt inuenire.

OBELISCI V.

HI uel errore librarij, uel aliam ob cauſam in regionibus ſunt pretermiſſi, cùm tamen vrbem mirificè exornarent, nec Conſtanopoli inueniuntur. Eſt obeliſcus, inquit d Lib. 17. Marcellinus, [d] aſperrimus lapis in figuram metę cuiuſdam ſenſim ad proceritatem conſurgens excelſam, vtque radium imitetur gracileſcens paulatim, ſpecie quadrata in verticē productus anguſtum, manu leuigatus artificis. Formarum autem innumeras notas hieroglyphycas appellatas in italis ſapientię vetus inſigniuit auctoritas. Hęc ille. Obeliſcū ex Aegypto aduectum in Circo maximo Auguſtus lo- e Lib. 36. cap. 9. cauit, Plinius, [e] obeliſcus, ait, quem D. Auguſtus in Circo magno conſtituit, exciſus Rege Semneferteo, quo regnante Pythagoras in Aegypto fuit, cxxv. pedum eſt, & dodrantis, prę ter baſim eiuſdem lapidis. Is uerò, qui eſt in Campo Martio, nouem pedum minor, eſt à Seſoſtride. Inſcriptam ambo rerum interpretationem Aegyptiorum opere, & naturę continent. Ei D. Auguſtus addidit mirabilem vſum ad deprehendēdas ſolis vmbras, dierumque ac noctiū magnitudines, ſtrato lapide ad obeliſci magnitudinem, cui par fieret umbra Romę confecto die, ſexta hora, paulatimque per regulas, quę ſunt ex ęre incluſę, ſingulis diebus decreſceret, ac rurſus augeſceret, digna cognitu res ingenio fœcundo. Manlius mathematicus apici auratam pilam addidit, cuius uertice umbra colligeretur in ſemetipſam, alia atque alia incrementa iaculantem, apice, vt ferunt, à capite hominis intellecta. Tertius eſt in Vaticano Caij, & Neronis principū circo, unus ex omnibus omnino fractus in molitudine eius, quem fecerat Soſeſtridis filius Nuncoreus. Hęc Plinius, quibus uerbis duos obeliſcos Romam ab Auguſto aduectos, & tertium in Vaticano poſitum ſcribit. Sequentes principes alios aduexerunt, quorum, inquit Marcellinus, [f] alter eſt in Vaticano, de f Lib. 17. quo locuti ſumus, alter in hortis Salluſtij, duo in Auguſti monumentis ſunt, itaque erant ſex, non quinque, & ita legendum, ut apud Victorē: Obeliſci magni vj. Duo in Circo maximo. Maior eſt pedum cxxxij. Minor pedum lxxxvij. ſemis. Vnus in Vaticano pedum lxxij. unus in Campo Martio pedum lxxij.

Duo in Mauſoleo Auguſti pares, ſinguli pedū xlij. ſemis. in inſula Tiberis vnus, hic minimus inter magnos noo connumeratur. Literas hieroglyphicas obeliſco inciſas, qui eſt in Circo Marcelli uus interpretatur. [g] Ego eas g Lib. 17. breuitatis cauſa omiſi.

PONTES VII.

AElius, Aurelius, Moluius, Sublicius, Fabricius, Ceſtius, & Probi. Victor facit viij. & addit Ianiculenſem.

PONS ÆLIVS ab Aelio Hadriano iuxta eius ſepulchrum nunc caſtellum S. Angeli dictum ædificatus fuit. Spartianus in Hadriano. Fecit, inquit, & ſui nominis pontem & ſepulchrum iuxta Tiberim. idem & Dion, ſepultus eſt, ait, iuxta flumen ad pontem Aelium, vbi monumentum fecerat, propterea quòd Mauſoleum plenum erat, in quo nemo amplius ſepultus eſt.

AVRELIVS. Factus à M. Aurelio Antonino philoſopho. De quo tamen nihil legi. Capitolinus ſcribit Tiberim ſub M. Aurelio grauiter inundaſſe, & multa vexaſſe ædificia, quæ mala Marcus, inquit, temperauit, & hac occaſione fortè hunc pontem extruxit. Addit Victor, aliàs Vaticanus.

MOLVIVS. Poſteà Miluius eſt dictus. Hunc molem appellant. Ammianus auctor eſt à M. Scauro L. Syllæ priuigno in cenſura factum fuiſſe, in via Flaminia ſitus eſt plus minus duobus millibus paſſuum ab vrbe diſtās. Fortè à miluis eò conuolantibus nomen habuit.

SVBLICIVS. Hunc pontem ad Ianiculum montem in aduerſam Tiberis ripam tē- h Lib. 3. dētem Ancus Martius Rex fecit. Dionyſius [h] ſublicium, inquit, pontem merè ligneum, cui compingendo nefas eſt quicquàm ferri æriſuè addere, ille impoſuiſſe Tiberi dicitur, qui-

que

ǭue ſupereſt, & ſacer babetur ab omnibus. Quòd ſi qua pars eius ſarcienda eſt, id pontifices curant non ſine ſolenni ſacrificio. Hęc ille. Ab eo Horati[a] Cocles boſtes repulit, [a] donec cæſus, & quia clauis confixus ægrè ſolui potuit: poſtea nullo ferro eum transfigi placuit. Plinius.[b] Ron æ, inquit, ſine ferreo clauo pontem ſublicium fieri, poſtquàm Coclite Horatio defendente ægrè reuulſus eſt. Capitolinus ab Antonino Pio reſtitutum ſcribit. Dictus eſt autem ſublicius pons, qnòd ex ilice eſſet compactus, uel à ſublicibus, quæ lingua Volſca sũt lõgę trabes. eſt propriè palus aqua ad extruendum pontem defixus. Hic pons poſtea ab Æmilio Prętore, ait Põponius Lętus, Factus eſt lapideus, & appellatus Aemilius.

a Plini. lib. 34. c.
b lib. 36. cap. 15.

FABRICIVS. Hunc pontem L. Fabricius fieri curanit ut eius arcubus inſculpta adhuc extans indicat inſcriptio. L. FABRICIVS C. F. CVR. FACIVNDVM CVRAVIT. & ab alio latere. L. FABR. & ſub fornice feneſtræ IDEM PROCVRAVIT. Ab alia parte arcuum legitur Q. LEPIDVS M. F. M. LOLLIVS M. F. COSS. S. C. PROBAVERVNT. Hic pòns coniungebat inſulam Tiberis continenti. De quo ita Horatius. Atque à Fabricio nõ triſtem ponte reuerti. Hodie pons quatuor capitum dicitur à quatuor Iani uel Termini quadrifrontibus ſimulachris in aditu pontis à ſiniſtra collocatis, inquir Marlianus.

CESTIVS à C. Ceſtio Gallo eius conditore, ut puto, dictns, quem cum M. Seruilio. Rufo Honiano Coſ. fuiſſe Plinius,[c] & Tacitus.[d] ſcribunt. Id fuit ſub Tiberio anno humanæ ſalutis xxxvj. Patrem habuit Ceſtium Senatorem, quem Tiberius ad accuſandum Minutium Therinum impulit, ut auctor eſt Tacitus, & huius pontis curator eſſe potniſſet. Nũc S. Bartbolomæi poutem vocari Marlianus ſcribit, quem ſub nomine Gratiani inſtauratum inſcriptio ibi in tabula marmorea indicat.

c lib. 30. cap. 43.
d lib. 5. annali.

PROBI. Intelligo Imperatoris, quẽ multos pontes extruxiſſe Vopiſcus memorat. In regionibus huius deſcriptionis ſupra explicatis nullus pons nominatur, ſed hic ſimul collecti fuere, & alium addit Victor in uoſtra deſcriptione omiſſum.

MONTES VII.

COelius, Auẽtinus, Tarpeius, Palatinus, Exquilinus, Vaticanus, Ianiculenſis.

De his montibus ſuprà dictum fuit, de Cœlio in ij. regione, De Auentino in xiij. quibus nomen dederunt. De Tarpeio in vj. & viij. regione. De Palatino in x. De Exquilinn in v. De Vaticano & Ianiculo iu xiiij. regione.

CAMPI VIII.

VIminalis, Agrippæ, Martius. Codetanus, Octauius, Pecuarius, Lanatarius, Brytianus.

CAMPVS Viminalis eſt in v. regione ſub aggere, Campus Agrippæ in vij. Campus Martius ĩ ix. Codetanus, & Brytianus in xiiij. Lanatarius in xij. Campus Pecuarius & Octauius ĩ deſcriptionibus regionnm omittuntur. Panuinius Pecuarium in xiij. regione ocat, à pecoribus, vbi vendebantur, credo denominatum, Aliàs, inquit Victor, legitur Paſcuarium, in qno paſcebant pecora. Octauius campus vbi eſſet, non legitur. Hunc Campum fortè Auguſtus in honorem Octauiæ ſororis fecit, vt porticùm, & alia. Tranquillus.[e] Quædam, inqnit, opera ſub nomine alieno, nepotum, & vxoris, & nepotis fecit, ut porticum. Has eſſe puto, qnas Io. Seplius Octauianas ambulationes appellat, in quibus Veſpaſianũ & Titum triumphãtes à Senatu exceptos fuiſſe ſcribit.[f] vnde apparet campos loca fuiſſe ad deambulandum. Alium ponit campum Victor vltra Tiberim Vaticanum.

e in Auguſto c. 29.
f lib. 7. cap. 24. de bello Iudaico.

FORA XI.

ROMANVM, Magnum, Cæſaris. Auguſti. Neruæ Traiani. Ænobarbi. Forum boarium. Suarium. Piſtorum. Gallorum & ruſticorum.

Forum Romanum magnum eſt in viij. regione, cui etiam uomen dedit. Fora Cæſaris, Auguſti, & Neruæ Traiani ſunt in viij. regione. Forum Ænobarbi ſuprà eſt prætermiſſum. Puto ſignificari Gn. Domitium Ænobarbum, qui cum L. Craſſo Oratore primò Conſul, poſteà Cẽſor fuit anno ab vrbe cõdita DCLXII. Hi ob morum diſſimilitudinem contrarij fuere; Craſſus magnificam in palatio domum habitabat, & cùm Ænobarbus grauiter increparet Cenſorem tanti habitare, offerretque pro domo multa millia nummnm, Craſſus vt præſens ingenio faceto lepore ſolers ſe concedere reſpondit, exceptis ſex arboribus, ac ne vno quidem nummo, ſi hæ adimerentur, emptam volente Domitio: Craſſus, vtrum ue ego ſum, inquit, quæſo Domiti exemplo graui, & à mea ipſa cenſura notandus, qui in domo, quæ mihi hæreditate obuenit, comiter habitem, an tu, qui ſex arbores æſtimes? Hæ fuere loti patula ramorum opacitate laſciuæ. Hæc Plinius,[g] qui eundem Aenobarbum Aedilem vrſos Numidicos C. & totidem uenatores æthiopes in Circo dediſſe ſcribit.[h] Hunc forum iſtud inſtituiſſe arbitror.

g Lib. 17. ca. 1.
h Lib. 8. c. 36.

FORVM SVARIVM. Eſt in vij. regione. Boarium in viij. Rufus locat, & Piſcarium, vbi piſces vendebantur. Forum boariũ

ab

ab æreo ſimulachro tauri ibi poſito dictum. Plinius ſignificat, cùm ſcribit, [a] bos æreus ex Aegyna inſula captus in foro boario eſt Romę. Feſtus & Varro, quòd boues ibi venderentur. Pomponius Lætus de Rom. antiq. ibi duos Ianos j. porticus in quas mercatores ſe reciperent, fuiſſe ſcribit. Forum piſcarium ſecundum Tiberim fuiſſe Varro tradit. Piſtoriū, vbi panis vendebatur, in xiij. regione erat. Gallorum verò & ruſticorū ſuprà omittitur, fortè in quibus hi nundinas exercebant, aut ubi Gallorum buſta erant, qui à Camillo fuerant occiſi. Locus ille erat in media urbe, & buſta Gallorum uocabatur. Varro,[b] locus, ait, ad buſta Gallica, quòd Roma recuperata, Gallorum oſſa, qui poſſederant Vrbem, ibi coaceruata & conſita. idem Liuius.[c] Alia fora addit Victor, quæ hic omittuntur, & xvij. recenſet, inter alia olitorium, vbi olera vendebantur: in eo, inquit, columna eſt lactaria, ad quam infantes lacte aleńdos deferunt: ibi enim oportuit nutrices eſſe, quæ illis lac præberent. Aſconius extra portam Carmentalem fuiſſe ſcribit, Varro, oletum, inquit, ibi copia, vbi olim macellum fuit.

a Lib. 34. cap. 2.
b Lib. 4.
c Lib. 5.

BASILICÆ X.

IVLIA, Vlpia, Pauli, Neptuni, Matidij, Martiana, Baſcellaria. Floſcellaria. Sicinij. Conſtantiniana. Victor xix. recenſet. Sed nos noſtras proſequemur, quarum tres tantùm Conſtantini in iiij. regione, Matidiæ & Martiani in ix. ſuprà ſunt nominatæ.

IVLIA Baſilica à C. Iulio Cęſare dedicata, vt in Chronicis Euſebius teſtatur: cui ædificandæ ſe prefuiſſe Vitruuius ſcribit; de hac ſentit & Tranquillus.[d] Aedihs, inquit, preter comitium & forum, baſilicaſque, etiam Capitolium ornauit porticibus ad tempus extructis. Quid verò eſſet Baſilica, ſupra in iiij. regione eſt declaratum, vbi de baſilica Conſtantiniana eſt actum.

d In C. Iulio Cęſare cap. 10.

VLPIA, ab Vlpio Traiano eſt condita.

PAVLI, illius puto, qui Perſeum Regē Macedonię profligauit, ac tantum auri argentique in ętarium Rom. tulit, vt nullum tributum ciuibus ſolui uſque ad Hircij & Panſę Conſulatum opus fuerit, cenſuramque grauē geſſit, vt auctor eſt Plutarchus, qui eius geſta ſcripſit.

NEPTVNI. Hęc baſilica à templo vel ſigno Neptuni nomen habuit, Fortè in Circo Flaminio, vbi Neptuni templum cum eius ſigno inſigni fuit, à Plinio celebrato.[e] Sed in maxima, inquit, dignatione Gn. Domitij delubro in Circo Flaminio Neptunus ipſe, & Thetis atque Achilles, cuius templi Abaſcantum Auguſti libertum ęditμum fuiſſe ſuprà in prima regione ex vetuſto marmore oſtendimus. Sed ego puto hic intelligi porticum Argonautarum, quę erat in vij. regione & Neptuni appellatum Dion lib. 53. affirmat, ob uictoriam nauałem in mari obtentam ipſi dedicatam. Porticus verò & baſilica ſæpè pro iiſdem ponuntur, cum hæc eſſet tectum, columnis inſtar porticus ſuffultum.

e Lib. 36. cap. 5.

MATIDII. Legendum Matidiæ, vt apud Victorem, vt dictum eſt in ix. regione, vbi hæc erat baſilica.

MARCIANA, à Marciana ſorore Traiani, vt in ix. regione ſuprà eſt dictum, vbi harum erant baſilicæ.

BASCELLARIA. Victor Vaſcellaria, aliàs Vaſtellaria.

FLOSCELLARIA. Victor. Fellicelli, aliàs Floſcelli.

SICINII. Aliàs Sicinimi apud Victorem. Fortè L. Sicinium Dentatum intelligit, paulò poſt exactos Reges Tribunum plebis, qui centies vicies ſemper victor pugnauit, pluribuſque coronis, armillis, haſtis, torquibuſque eſt donatus, vt tradit Plinius.[f] f Lib. 7. cap. 28

CONSTANTINIANA, à Conſtantino condita, de qua ſuprà in iiij. regione. Alias ix. baſilicas addit Victor, quæ in hac deſcriptione omittuntur.

THERMÆ XI.

TRAIANÆ, Titianæ, Agrippinæ, Syrę, Commodianę, Seuerianæ, Alexandrinæ, Antoninianę, Decianę, Diocletianę, Conſtantinianę. Hę ſuprà in ſuis regionibus ſunt explicatę.

Traianę ſunt in iij. regione. Agrippinę in 9. Quę Syrę hic vocantur, in xiij. uarię appellantur, ab Heliogabalo conditæ, qui fuit Syrus. Cómodianæ & Seuerianæ ſunt in j. regione. Alexandrinæ in ix. Antoninianæ in xij. Decianæ in xiij. Diocletianæ & Conſtantinianæ in vj. Victor alias v. addit, quæ hic omittuntur.

AQVÆ XIX.

TRAIANA, Ania, Alſia, Claudia, Martia, Herculea, Iulia, Auguſtea, Appia, Alſeatina, Setina. Ciminia. Aurelia. Damnata. Virgo. Tepula. Seueriana. Antoniniana. Alexandrina.

TRAIANA Aqua in numiſmatis Traiani repræſentatur; Viſitur hominis imago ſuper gramine humi fuſa, ſupra quem duæ columnæ pontem ſuſtinent, vnde guttæ aquæ in terram cadunt. Inſcriptum eſt, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI AQVA TRAIANA S. C. Aliud eius numiſma in medio ap ſidem inſtar hemicicli continet; Humi procumbit mulier cum uirga. Inſcriptum eſt S. AQVÆ TRAIANAE. C. Ferunt hanc eſſe aquam Claudiam, quam in Auentinum deriuauit, & à ſe Traianam appellauit.

lauit. Alij uolunt aquam ſignificari ab ipſo intiéntam,& in urbem deductam. Alia ſunt huiuſmodi numiſmata idem ſignificantia.

2. A N I A. Hæc aqua Ania eſt dicta, quia ab Aniooe in Tiberim defluente deriuatur:[a] unde per ſimplex n eſt ſcribenda: Poſt annos xl. quã Appia perducta eſt, an. ab urbe cõdita CCCCLXXXIX. M. Curius Dentatus, qui Cẽſuram cum L. Papyrio geſſit, Anienis, qui nunc dicitur uetus, aquam perducendam in urbem ex manubijs de Pyrrho captis curauit. Sp. Caluiſio, L. Papyrio Coſſ. Poſt biẽnium deinde actum in Senatu de conſũmatione eius aquæ opere, Poſt an. ix. Minutius prætor edidit. Tum ex S. C. duumuiri aquam perducentes creati Curius & Fuluius Flaccus locauerunt; Curius in v. diem quàm erat creatus Duumuir, deceſſit, Gloria perductę peruenit ad Fuluium. Concipitur Anio vetus ſupra Tibur xx. milliario extra portam Raranam, vbi partim in Tiburtinum uſum diſtribuebatur, partim Romam deducebatur. Quę minus ſalubris in hortorum irrigatiunem, atque vt in ipſius urbis ſordida exiſterer miniſteria. Ductus eius habebat longitudinem paſſuũ xliij. millium. Ex eo riuus erat ſubterraneus paſſuũ xlij. ſubſtructione ſuprà terrã paſſuũ DCCIII. Hæc Frontinus.

a Plini. li. 3. cap. 5. & 12.

3. A L S I A. Huius nominis fluuium ponit Plinius in Venetia; ſed de hoc non intelligitur, ſed de aqua, quæ ab Alſia opido, uel lacu Alſietino eſt deriuata, unde Victor legit Alſia aliàs Alſietina, alias Halſientina, quæ & Augusta, quia ab Auguſto eſt deducta: Sed Victor Alſiam cum Alſietina, de quà infrà, confundit.

4. C L A V D I A. Aquæductum intelligit inchoatum à Caligula, & perfectum à Claudio. Tranquillus,[b] opera, ait, magna potius quàm neceſſaria quàm multa perfecit, ſed uel præcipua aquæductum à Caio inchoatum, & poſteà Claudiæ aquę gelidos atq; uberes fontes, quorum alteri cœruleo, alteri Curtio, & alteri Albudino nomen eſt, ſimulque riuum Anienus nouo & lapideo opere in urbem perduxit, diuiſitque in plurimos & ornatiſſimos lacus. Frontinus ait id fuiſſe anno poſt Vrbem cond. DCCC. Alteri, inquit, quod ex fontibus cœruleo Curtioq; perducebatur, Claudiæ nomen datum. Hęc bonitate proxima Martię. Altera, quoniam Anienis aquę in vrbem fluere cœperant, vt facilius appellationibus dignoſcerentur, Anio nouus vocari cœpit. Priori Anioni cognomen veteris adiectum. Idem fermè Plinius,[c] vicit inquit, antecedentes aquarum ductus nouiſſimum impendium operis inchoati à C. Cęſare, & peracti à Claudio, quippe à lapide quadrageſimo ad eam excelſitatem, ut in omnes urbis partes leuarentur, influxere Curtius, & Cœruleus fontes. Erogata in id opus ſeſtertia quingẽnta quinquaginta quinque millia. Hęc ille. De hac aqua hæ Romę extant inſcriptiones. TI. Claudius Druſi F. Cęſar Auguſtus, Germanicus, Põtif. Maxim. Tribunicia poteſtate xij. Coſ. v. Imperator xvij. Pater patrię, Aquas, Claudiam ex fontibus, qui uocabantur Cœruleus & Curtius à Milliario lxij. ſua impenſa in urbem perducendas curauit.

b In Claudio c. 20.

c Libr. 36. cap. 15.

Alia.

IMp. Cæſar Veſpaſianus Auguſt. Pontif. Max. Trib. Pot. II. Imp. VI. Coſ. iij. Deſig. iiij. PP. Aquas Curtiã & Cęruleã perductas à Diuo Claudio & poſteà intermiſſas, dilapſaſque per annos nouem ſua impenſa Vrbi reſtituit.

Alia.

IMp. T. Cæſar Diui F. Veſpaſianus Auguſtus, Pontifex Maximus, Tribunic. Poteſtate X. Imperator xvij. pater patriæ, Cenſor, Coſ. viij. Aquas Curtiam & Cœruleam perductas à Diuo Claudio, & poſtea à Diuo Veſpaſiano patre ſuo urbi reſtituras, cum à capite aquarum à ſolo uetuſtate dilapſæ eſſent, noua forma reducendas ſua impenſa curauit.

Concipiebatur Claudia aquauia Sublacenſi ad milliarium xxxviij. diuerticulo ſiniſtrorſum intra paſſus CCC. ex dictis fontibus ampliſſimis & ſpecioſis Cœruleo, qui à ſimilitudine appellatus erat, & Curtiæ. Claudiæ ductus habet longitudinem paſſuum xlvj. millium, ait Frontinus. De hac aqua latius in Notitia Imperij Occidẽtalis in Cõſule aquarum eſt dictum.

5. M A R T I A. De hac aqua, Virgine, & Appia hęc Plinius.[d] Sed dicantur uera æſtimatione inuicta miracula, quæ Q. Martius Rex fecit is iuſſis à Senatu aquarum Appię & Anienis tegula ductus reficere, nouam à ſuo nomine appellatã cuniculis per montes actis, intra Præturæ ſuæ tempus adduxit: Agrippa uerò in ędilitate ſua adiecta Virginea aqua, ceteriſque corriuatis, & emendatis lacus DCC. fecit, idem[e] clariſſima aquarum omnium in toto orbe frigoris ſalubritatiſque palma, præconio urbis Martia eſt inter reliqua Deũ munera Vrbi tributa. Primus in Vrbem ducere auſpicatus Ancus Martius è Regibus. Poſteà Q. Martius Rex in Pretura. Rurſuſq; reſtituit magnus Agrippa. Hactenus Plinius. Concipitur Martia via Valeria ad milliariũ xxxiij. diuerticulo euntibus ab Vrbe Roma, dextrorſus millia paſſuum vj. Sublacenſi. Habet longitudinem à capite ad Vrbem paſſuum lx. millium & MDCCX. ſemis. Hæc & plura Frontinus. Aquam Martiam interruptis aquęductibus deficientem M. Agrippa ſuo ęre reſtituit.[f]

d Lib. 36. cap. 15.

e Lib. 31. cap. 3.

f Dion lib. 49.

HER-

6. HERCVLEA. Non à Commodo, qui
ſe Herculem fingebar & vocabat, hęc aqua eſt
denominata: Nec à Maximiano, qui & ipſe eo
modo ſe appellabat. Nam Plinius huius aquę
meminit, qui ante hos lõgè fuit; ipſe Virginẽ
aquam uult denominari, quia Herculaneum
riuum refugiat. Quare ab aliquo ſigno Her-
culis uel templo, unde oritur, dicta uerisimi-
lius creditur.

7. IVLIA. A Iulio Cęſare introducta. Iu-
lię, inquit Frontinus, ad caput menſura iniri
non potuit, quoniam ex pluribus acquiſitioni-
bus conſtabat. Et ad VI. ab Vrbe milliarium
uniuerſa in piſcinam recipiebatur, vbi dabat
quinarias MCCVI. Accipiebat autem poſt
hortos Pallantianos ex Claudia quinarias
clxij. erantque Iuliæ cum acceptis quinariæ
MCCCLXVIII. Hæc Frontinus.

8. AVGVSTEA. Naſcitur vltra fontem
Martiæ, cuius ductus donec Martia accedat,
efficit paſſus DCCC. Hanc Auguſtus in ſup-
plementum Martiæ, quoties ſiccitates agerẽt,
auxilio aquæ eiuſdem opere ſubterraneo per-
duxit: Ab inuentore Auguſta appellatur, vt au
ctor eſt Frontinus.

9. APPIA. Ab Appio Claudio Cenſore po
ſtea Cæco in vrbem inuecta, M. Valerio Maxi
mo, & P. Decio Murena Coſſ. ann. xx. poſt Sa-
mniticum bellum cœptum. Collegam habuit
C. Plautium Venocem cognominatum ob a-
quarum venas, quas ſcrutabatur, qui Cenſura
ſe abdicanit ab Appio deceptus, qui ſe idem
facturum ſimulauerat, ſed in magiſtratu per-
manſit, donec aquæductum perficeret. Con-
cipiebatur hæc aqua in agro Lucullano via
Pręneſtina inter milliarium vj. & viij. diuerti-
culo ſiniſtrorſus paſſuum DCCLXXX. Ex-
currebat in longum vltra xxij. millia paſſuum.
Iunctus ramo Auguſtæ erat altitudinis pedũ
v. latitudinis vnius & dodrantis, vt auctor eſt
Frontinus. Hunc aquæductum vetuſtate col-
lapſum M. Titius prætor anno ab vrbe cond.
DCVIII. reſtituit. In Circum ad Naumachiã
hæc aqua duci conſueuerat.

10. ALSATINA. Ab Alſatio fonte, vnde
capiebatur, nomen habuit: eadem Auguſta eſt
nominata, quia ab Auguſto deducta. Fronti-
nus, quę ratio mouerit, inquit, Auguſtum pro-
uidentiſſimum Principem producendi Alſitiã
aquam, quæ uocatur Auguſta, non ſatis perſpi
cio, nullius gratiæ, imò parum ſalubrem, &
nuſquàm in vſus populi fluentem, niſi fortè cũ
opus naumachiæ aggrederetur, ne quid de ſa-
lubrioribus aquis detraheret: hanc proprio o-
pere perduxit, & quod naumachię cœperat ſu
pereſſe, hortis ſubiacentibus, & priuatorum
uſibus ad irrigandum conceſſit. Concipitur
ex lacu Alſietino uia Claudia milliario xiiij. di
uerticulo dextrorſus paſſuum vj. millium D.
Ductus efficit longitudinem paſſuum xij. mil
lium clxij. Hæc Frontinus. Puto uerò pro Al-
ſetina Alſitia legendum.

SETINA. A Setino Campaniæ agro 11.
deducta, uel à Setina uia, de qua infra.

CIMINA à Ciminia Sylua prope agrum 12.
Tuſculanum, de qua Plinius, [a] uel à Ciminia a Lib. 2. cap. 95.
uia, iuxta quam tranſibat.

AVRELIO. A L. Aurelio Cotta, qui 13.
fuit Coſ. annis ſeptem ante tertium bellum Pu
nicum, ut auctor eſt Plinius, [b] qui etiam Au- b Lib. 33. cap. 3.
reliam uiam fecit, & forum Aemilium ex-
truxit.

DAMNATA. propter inſalubritatem 14.
ita dicta.

VIRGO. Hanc M. Agrippa adduxit an. 15.
ab urbe cõd. 735. vt auctor eſt Diõ li. 54. Aquã
inquit, Virginem dictam proprio ære dedu-
cens Auguſtam appellauit: Plinius, [c] idem M. c Lib. 31. cap. 3.
Agrippa, ait, Virginem adduxit ab octaui lapi-
dis diuerticulo duo milliã paſſuum, Præneſti-
na uia: iuxta eſt Herculaneus riuus, quem refu
giens virginis nomen obtinuit. Hæc ille. Caſ-
ſiodorus verò [d] virginem dictam putat, quia d Lib. 7. varia in
puriſſima nullisque ſordibus polluta currit. formula comiti
Frontinus, quia quærentibus aquam militi- uæ.
bus, puella virguncula quaſdam uenas mon-
ſtrauit, quas ſecuti ingentem aquam inuene-
runt. Aedicula fonti appoſita hanc virginem
pictam oſtendit. Concipitur Collatina via ad
viij. milliarium paluſtribus locis, ſed alijs a-
quis adiunctis uenit per longitudinem paſſuũ
xiiij. millium cv. Hæc Frontinus.

TEPVLA. De hac ita Frontinus. Gn. 16.
Seruilius Cepio, & C. Caſſius Longinus, qui
Riualla appellatus eſt, Cenſores, anno ab Vr-
be condita DCCXVII. Plautio Hipſapone, &
Ful. Flacco Coſſ. aquam, quæ vocatur Tepula,
ex agro Lucullano, quem quidam Tuſculanũ
credunt, Romam & in Capitolium adducen-
dam curauerunt. Tepula concipiebatur uia La-
tina ad xl. milliarium diuerticulo euntibus ab
Roma dextrorſum millium paſſuum duum,
inde riuo ſuo in vrbem perducebatur Iuliæ
poſt mixta ab Agrippa. Huius aquæ fontes
nulli erant, uenis quibuſdam conſtabat, quæ
interceptæ fuerunt in Iuliam. Caput ergo eius
obſeruandum erat à piſcina Iuliæ. Ex ea enim
primùm accipiebat quinarias CXC. Deinde
ſtatim ex Martia quinarias xcij. Præterea ex
Aniene nouo ad hortos Epaphroditianos qui
narias clxiij. Fiunt omnes quinariæ ccccxlv.
Hæc Frontinus. Quinaria autem erat menſura
aquę inter vnciam & digitum. Cur autem hęc
aqua Tepula vocaretur, Frontinus non expli-
cat, fortè à loco unde extrahebatur, ita eſt di-
cta.

SEVERIANA. à Seuero Imp. deriua- 17.
ta. Fortè ad thermas. Seuerianas, quas fecit, ut
Spartianus memorat.

ANTONIANA. Ab Antonino Cara 18.
calla deducta ad thermas, quas cum omnium
pulcherrimas exſtruxiſſe Spartianus ſcribit, &

Antoninianas nuncupatas. Alias aquas addit Victor, quæ hic omittuntur.

19. ALEXANDRINA. Ab Alexandro Imp. perducta ad balnea, quæ plura illum feciſſe in omnibus regionibus, quæ fortè non habebant Lampridius ſcribit, & multa Alexandri ſunt dicta. Thermas, inquit, ſui nominis fecit iuxta eas, quæ Neronianæ fuerant, aqua inducta, nunc Alexandrina, quæ dicitur.

VIAE XXIX.

TRAIANA. Appia. Latina. Lauicana. Præneſtina. Tiburtina, Nomentana. Salaria. Flaminia. Aemilia. Clodia. Valeria Aurelia. Campana. Oſtienſis. Portuenſis. Ianiculenſis. Laurentina. Ardeatina. Setina. Quintia. Caſſia. Gallica. Cornelia. Triumphalis. Patinaria. Aſinaria. Ciminia, Tiberina.

Vias, quę hic recenſentur, publicas eſſe credendum eſt, quas Græci βασιλικὰς id eſt, regias; Latini Prætorias uel Conſulares appellant.[a] alij militares vocant; [b] quoniam per eas Prætores aut Conſules, exercitusuè duci conſueuerant. His muniendis primũ quattuor viri ſunt constituti. [c] quas Prætorios Auguſtus eſſe uoluit, binoſque his lictores dedit. Dion lib. 54. C. Gracchus diligentem circa viarum procurationẽ ſe pręſtitit, inquit Plutarchus. [d] Rectis enim regionibus vias deduxit, & eas partim lapide incuſſo ſtrauit, partim arenæ muniuit aggeribus, iniqua adæquans, & quantum valles torrentesque abrumpebant, pontibus æquali altitudine ac procliuitate coniungens, pulcherrimam operi ſpeciem oſtendit. Dimenſo præterea viarum ſpacio, ſingulis miliarijs columnas lapideas ſpacij ſigna præferentes conſtituit. Alios inſuper lapides parum inter ſe diſtantes ex vtraque viarum parte diſpoſuit, vt ex illis facile & ſine ſaltu in equos eſſet aſcenſus. Hæc Plutarchus. Viarum munitarum in nummis Auguſtorum ſæpe fit mentio.

M. Aemilio Coſ. Cẽſores vias in Vrbe ſilice ſterni, extra glarea ſubſtrui marginarique curauerunt, ut Liuius memorat. Poſteà C. Gracchus, ait Plutarchus, rectis regionibus uias deduxit, & partim lapide incuſſo ſtrauit, partim arenæ muniuit aggeribus, iniqua adæquans, & quantum ualles torrentesque abrumpebãt, pontibus æquali altitudine ac procliuitate coniungens, pulcherrimam operis ſpeciem oſtendit. Dimenſo præterea uiarum ſpacio ſingulis milliarijs columnas lapideas ſpacij ſigna præferentes conſtituit. Alios inſuper lapides parum inter ſe diſtantes ex utraque uiarũ parte diſpoſuit, ut ex illis facilè & ſine ſaltu in equos eſſet aſcenſus. Hæc Plutarchus. Poſteà ſemper ſternendis uijs Romani ſtuduerunt, & uias muniri ac ſterni lege ſanxẽrunt, [e] unde uiæ, quæ hic nominantur, omnes lapide quadrato erant extructę, quarum etiam hodie in regno Neapolitano pars ſtrata uiſitur.

[a] l. 2. §. uiarũ. ff. ne quid in loco pub.
[b] l. ult. §. ult. ff. de loco & itine. publ. Theophil. Inſtit. de lege Aquil.
[c] l. 2. §. eodem tempore, & quattuor uiri, de origi. iur.
[d] In Gracchis.
[e] l. 1. & toto ti. de uia publi.

1. TRAIANA. Huius in numiſmatis Traiani extat memoria, in quorum auerſa parte mulier humi iacẽs rotam ſuſtinet. Hæc uiam, quam terit, inſinuat. Inſcriptum eſt. VIA TRAIANA. Aliud ſimile continet mulierem iacentem, quæ ſiniſtra ramum arboris frõdoſum tenet, dextra ſupra genu rotam regit: ſubtus ſcriptum eſt. VIA TRAIANA. circa marginem OPTIMO PRINCIPI. Hanc uiam lapide quadrato ſtratam fuiſſe credendum, eſt, ſed qui aut ubi fuerit, apud me non conſtat. In marmore Auximi fit mentio C. Oppij curatoris uiarum, Clodiæ, Annię, Caſſiæ, Ciminę, Trium Traianarum, & Amerinæ.

2. APPIA. Ab Appio, Claudio Craſſo cenſore Cœco, qui aquam Appiam deduxit ſtrata Liuius Memoria felicitatis nomen, Appij & uiam muniuit, & Appiam aquam deduxit. Cicero pro Milone. Hoc ſępe ab iſtis dicitur, quaſi Appius ille Cœcus viam muniuerit, qua populus uteretur, Sed ubi impunè poſtea ſui latrocinarentur. De hac uia ita Strabo [f] loquens de Latio. Hoc loco mari adiungitur Appia uia ſtrata à Roma uſque Brunduſium, ac plurimũ peragrata. Penes Terracinam uerò Romam iter facienti foſſa ad Appiam uiam opponitur, & quidem multis in locis, quã & paluſtres, & fluuiatiles implent aquæ, per quam nocturna maximè fit nauigatio, ut qui primis inſcendant tenebris, oriente Sole egreſſi uiæ Appiæ reliquum euadãt, & infrà. Præclariſſimæ ſunt uiæ, Appia, Latina, Valeria, una quidẽ ad mare Latinę partes ſeparans uſquè Sinueſſam protenditur. Altera in Sabinam uſque ad Marſos. Inter has media Latina eſt, quæ ad Caſinum oppidum Appiæ coniungitur à Capua xix. diſtans ſtadijs. Appiæ uiæ principium ex ipſa ſiniſtrorſum eſt, propè Romam deflectens, deinde per Tuſculanos tranſiens montes inter oppidum Tuſculum, & Albanos ducitur montes ad oppidulum deſcendens Algidum, & Pictas per Pandochiam. Hæc ille. A porta Capena hęc uia incipiebat, quam uſque ad vrbem Capuam Appius muniendam curauit. ut ait Frontinus [g] Pomponius Lętus ait Brunduſium uſque & aliarum viarum reginam uocat.

3. LATINA. Hanc mediam inter Appiã, & Valeriam fuiſſe diximus ex Strabone, qui hæc addit. [h] In Latina inſignes ſunt ædes, vrbesq; Ferentium, Fruſinum, iuxta quas Coſas labitur flumen. Fabrateria, iuxta quam Trerus amnis fluit.

4. LAVICANA. A porta Eſquilina incipiebat. Strabo, [i] in unum cadit Labicana à porta Eſquilina incipiens, à qua & Pręneſtina. A ſiniſtra verò & hanc, & Eſquilinum omittens campum ultra centum & xx. ſtadia pergit. Cũ autem Labicu uetuſto ſanè oppido cęterum diſiecto, & in ſublimi ſito propinquat, & hoc, &

[f] Libr. Geograph. 5.
[g] De aquis poſt princip.
[h] Lib. 5.
[i] Lib. 5.

Tu-

Tuſculum relinquit à dextra, ad Pictas uerò
& Latinum finem accipit. Hic locus ſtadiorũ
ccx. ſpacio diſtat Roma. Hæc Strabo.
5. PRÆNESTINA. De hac ſuprà ex
Strabone, qui ſubdit, Gabij extant in Prçne-
ſtina uia ſiti, ubi Latomię ſũt pluſquã reliquę.
Lapides Romæ ſuppeditantes, diſtantes Ro-
ma & Prçneſte ex æquo ad ſtadia C.
6. TIBVRTINA. Per Tibures tranſiẽs.
vbi Tiburtinus lapis. Victor addit vel Gabina,
quæ fortè ad Gabios tendebat.
7. NOMENTANA. A Viminali porta ad
Numentum Sabinorum oppidum tendebat.
De quo Virgili. in 6.

Hi tibi Nomẽtũ, & Gabios vrbemq; Fidenã.

Hæ ciuitates, inquit Seruius ſunt priſcorum
Latinorum & Albanis regibus conſtitutæ. Vi-
ctor addit, uel Figulenſis in Figulina exerceba
tur, aliàs Ficulnenſis.
8. SALARIA. ita appellatam Plinius ſcri
a Lib.35.cap.7. bit,[a] quoniam illa ſal in Sabinos portari con-
ſueuerat. Strabo ita de hac via & ſuperiore. Re
rum ſcriptor Fabius auctor eſt Romanos tum
primum diuitiarum ſenſum accepiſſe, cùm hu
ius potiti ſunt gentis. Per ipſos via ſalaria non
magnæ longitudinis ſtrata eſt, in quam & No
mentana incidit apud Heretum Sabinorum
vicum ſuprà Tiberim iacentem ex eadem col-
lina porta inchoans.
9. FLAMINIA. A C. Flaminio Coſſ. ſtra
b Lib.5. ta, Strabo.[b] Alia verò eſt Aemilia, quæ Flami-
niam excipit. Eodem enim in Conſulatu M.
Lepidus & C. Flaminius Collegæ fuerunt.
Victores autem Ligurum Strauere hic Flami-
niam è Roma per Thuſciam, & Vmbriam uſ-
que Ariminum. Alter reliquam uſque Bono-
niam, & ex ea Aquileiam propè alpium radi-
ces, ducto per girum circa paludes opere. Hęc
c Lib.39. ille. Liuius uerò[c] ſcribit Aemilium Coſſ. ſub-
actis Liguribus uiam à Placentia productam
Flaminiæ commiſiſſe, unde Arimino ad Tre-
biam Placentiæ flumen extendebatur. Cicero
epiſtola prima ad Atticum ſcribit Thennum
curatorem vię Flaminiæ fuiſſe. Auctor eſt Trã
d In Augusto c. 30. & Dion lib. 53. quillus[d] Auguſtum deſumpſiſſe ſibi uiam Fla
miniam Arimino tenus muniendam quod
Dion lib. 53. cùm feciſſe ſcribit, cum per eam
exercitum eſſet ducturus. In hac fuit uilla
Cæſarum ad Gallinas albas in vj. regione.
10. ÆMILIA. De hac ſuprà.
11. CLAVDIA. A porta Flumentana inci-
e In Faſtis. piens Flaminiæ iungebatur. Ouidius.[e]

Nec quæ pinniferos poſitos in collibus hortos
Spectat Flaminiæ Claudia iuncta uiæ.

Quare conſtat hanc uiam ab uno ex gente
Claudia ante Auguſtum ſtratam.
12. VALERIA. De hac in Appia, & Lati-
na dictum. A Tiburtinis incipiens per Marſos
Corfinium uſque peruenit, in ea erat Valeria
ciuitas, quæ prouinciæ nomen dedit. Fortè à
Valeria Diocletiani filia dicta quæ etiam alij
Valeriæ in Pãnonia denominationem attulit.
AVRELIA. A L. Aurelio munita, ut 13.
ſupra in aqua Aurelia. Hic etiã Aureliæ, Por-
tę nomen dedit, à qua hæc via incipiens per
maritima Piſas uerſus in Hetruriam tendit.
Huius etiam Cicero in Catilin. meminit: De-
monſtrabo, inquit, iter, Aurelia uia profectus
eſt. ibid. Forũ Aureliũ nominat, dum ait, quid
ego te innitem, à quo iam ſciam eſſe præmiſ-
ſos, qui te ad Forum Aurelium præſto lentur
armati. Eiuſdẽ meminit & Celſus in l. quidã
in teſtamẽto, de leg. 2. cum proponit legatum
fuiſſe Reip. Grauiſcanorum in tutelam vię re
ficundę, quæ eſt in Colonia eorum uſque ad
uiam Aureliam. In hortis Aurelię uię Galbã
ſepultum fuiſſe Tranquillus ſcribit.
CAMPANA. à Cœlimontana porta in- 14.
cipit, mox in duas uias diuiditur, quæ nõ mul-
to poſt Latinæ iunguntur; quòd per Campa-
niam tranſeat, nomen hoc habuit.
OSTIENSIS, quę ſecundum Tiberim 15.
Oſtiam ducit.
PORTVENSIS. Ad portum Oſtię à 16.
Claudio Imp. extructum dirigitur.
IANICVLENSIS. A Ianiculo in He 17.
truriam tendit, de quo dictum eſt ſuprà in
xiiij. regione.
LAVRENTIANA. à Laurento Lati- 18.
norũ oppido, ad quod inter Oſtienſem, & Ar
deatinam tendebat, eſt appellata, uel à Lauren
to Sylua, in qua Valentianus Placidiæ fuit in-
terfectus. In Appiam uiam incidebat, in eaq;
Terminalia feſta Termino dicata celebraban-
tur.
ARDEATINA. quæ ducit ad Ardeã 19.
oppidum Rutulorum Coloniam diſtantem à
mari, inquit Strabo,[f] Stadijs lxx. vbi erat Cõ- f Lib.5.
uentus, & celebritas Latinorum.
SETINA. Tendebant ad Setinum Cam 20.
panię oppidum, de quo ſuprà in aqua Setina.
QVINTIA. à L. Quintio Cincinnato Di 21.
ctatore appellata, cui, inquit Plinius,[g] aranti g Lib.18.c.3.
quatuor ſua iugera in Vaticano, quę prata
Quintia appellantur, uiator attulit Dictaturã.
quod, & Dionyſius,[h] & Liuius tradunt. h Lib. 10.
CASSIA. à Caſſio ſtrata, ait Feſtus, ex- 22.
tra portam Flumentanam Sutrium, Viterbiũ-
que mittebat, C. Caſſium eſſe puto, quem cum
M. Meſſala Cenſorem fuiſſe Plinius[i] memo- i Lib.7.c.25.
rat. pręcipua enim ſternendarum viarum cura
erat Cenſorum.
GALLICA. interpretor, quę in Galliã 23.
Ciſalpinam mittebat.
CORNELIA. Fortè à Cornelio Bal- 24.
bo, qui theatrũ ſuaſu Auguſti fabricauit, ſtra-
ta, de quo Tranquillus, & ſuprà in ix. regio-
ne eſt dictum.
TRIVMPHALIS. quà triumphantes 25.
ibant in Capitolium, portaque triumphalis,
per quam ingrediebantur. Eam deſcribit Blon k Lib. 10. triumphantis Romæ.
dus.[k]

16. PATINARIA. in qua Romę patinę uendebantur.

17. ASINARIA. Per quam frequentius aſini commeabant, quæ erat inter Ardeatinã, & Latinam. Victor ponit hortos Aſinianos in xij. regione.

18. CIMINIA. De hac dictum eſt ſuprà in aqua Ciminia.

19. TIBERINA. quę ſecundum Tiberim tendit, uel potius ad Tiberinam inſulam ducit: cuius originem Dionyſius, & Liuius referunt. Victor Galliam addit, & Flauiam.

BREVIARIVM VRBIS.

CAPITOLIA II. Vetus in .vj. regione, nouum in viij.

CIRCI. II. Flaminius in ix. Maximus in xj. regione, quibus utrique Circi nomen dederunt.

AMPHITHEATRA II. Primum in iij. regione, alterum caſtrenſe dictum in v. regione.

COLOSSI II. unus tantùm in iiij. regione ponitur: Alter ubi eſſet, non apparet, ſi non eſt ſtatua Quirini alta pedes xx. in vij. regione.

COLVMNÆ COCHLIDES II. Altera in viij. regione, in ix. regione altera.

MACELLA II. Magnum in ij. regione, Macellum Liuiani in v.

THETRA iij. in ix. regione nominantur iiij. in primis Balbi, Alia reticentur, ſed addendum ex Rufo & Victore Marcelli, Lapideum, & Pompeij, unde hic pro tribus legendum quatuor, de quibus ſuprà dictum fuit.

LVDI. iiij. Victor. Ludi vj. aliàs vij. aliàs v. ſed hic ſunt iiij. duo in ij. regione, matutinus & Gallicus, Alij duo in iij. magnus & Dacicus. Fortè apud Victorem Schola Caſſij in xj. regione pro ludo accipitur.

NAVMACHIÆ V. in regionibus ſuprà omittuntur, quia, vt puto, eſſe deſierant & exſiccata earum loca: vnam nominat Frontinus trans Tiberim ex Alſetia aqua ab Auguſto conceptam, de qua ſuprà diximus in ea aqua. Aliam Naumachiam circa Tiberim Domitianus excitauit, è cuius lapide ait Tranquillus,[a] maximus Circus deuſtis utrinque lateribus poſtea extructus eſt. Aliam in xiiij. regione naumachiam Victor ponit. Aliarum memoria interijt.

a In Domitiano ca. 5.

NYMPHEA XV. Victor XII. Vnũ eſt Alexandri Imp. in v. regione, alterum Iouis in vij. tria in xiij. Quinque in xiiij. ſunt in totum x. Reliqua, credo, perierant.

EQVI MAGNI xxiij. Qui & ubi eſſent, in regionibus non apparet.

DEAVRATI lxxx. Victor equi ænei inaurati lxxxiiij.

EBVRNEI lxxxiiij. Victor. equi eburnei cxxiiij. Aliàs xciiij. neque de ijs aliud conſtat.

ARCVS MARMOREI xxxvj. Neque hi omnes in regionibus ſuprà viſuntur. Tres in prima regione ſtatuuntur, Veri, Parthici, Traiani, & Druſi, Victor addit arcũ bifrõtem, qui ſunt quatuor; in iiij. regione addit & arcum Titi. in vij. qui adhuc extat, eſt arcus nouus, Victor addit veri & Marci Auguſtorum, & in viij. arcum Fabianum. De quo ita Aſconius.[b] Fornix Fabianus arcus eſt iuxta Curiam in ſacra via à Fabio Cẽſore conſtructus, qui deuictis Allobrogibus Allobrox cognominatus eſt. Ibi ſtatua eius poſita propterea eſt, ita ex vetuſto codice Aſconius eſt emẽdandus. Hunc arcum fornicem Fabianum etiam Cicero appellat.[c] Conſtantini arcus eſt in xj. in capite viæ Appiæ. Arcus Domitiani in via Flaminia, & Seueri in foro boario adhuc viſuntur, quos uitio librariorum hic prætermitti puto. Hi ſunt xij. reliquorum non extat memoria.

b In ſecundam contra Ver.

c In ſecunda cõtra Verrem. & pro Plancio.

PORTÆ xxxvij. Plinius xxxiiij. ponit bis uerbis,[d] urbem tres portas habentem Romulus reliquit, aut, ut plurimis tradentibus credimus, quattuor. Mœnia eius collegere ambitu Imperatoribus, Cenſoribusque Veſpaſianis anno conditæ DCCCXXVIII. Paſ. xiij. MCC. complexa montes vij. ipſa diuiditur in regiones xiiij. Compita earum cclxv. eiuſdem ſpacij menſura currente à milliario in capite Romani fori ſtatuto ad ſingulas portas, quæ ſunt hodie numero xxxiiij. ita ut xij. portæ ſemel numerentur, prætereanturque ex ueteribus vij. quæ eſſe deſierunt. efficit paſſuum per directum XXXMDCCCLXV. Ad extrema uerò tectorum cum caſtris Prætorijs ab eodẽ milliario per uicos omnium uiarum menſura colligit paulo amplius LXX. M. P. Quod ſi quis altitudinẽ tectorum addat, dignam profectò æſtimationẽ concipiat, fateaturque nullius urbis magnitudinem in toto orbe potuiſſe ei comparari. Hæc ille. Marlianus contendit xxiiij. tantùm portas fuiſſe, exceptis vij. quæ eſſe deſierunt. Earum hæc nomina ponit.

d Lib. 3. c. 5.

1 Carmentalis, quæ & ſcelerata.
2 Romana.
3 Pandana.
4 Ianualis.
5 Cullatina.
6 Collina, quæ & Quirinalis Agonenſiſque.
7 Viminalis, quæ & Figulnenſis.
8 Querquetulana.
9 Eſquilina.
10 Næuia.
11 Cœlimontana.
12 Gabiuſa.
13 Ferentina.
14 Capena nunc S. Sebaſtiani.
15 Trigemina.
16 Naualis.

17 Au-

27 Aurelia.
28 Fontinalis.
29 Triumphalis.
20 Romanula.
21 Murionis.
22 Ratumena.
23 Saginalis.
24 Labicana.
25 Rauduſcula.
26 lauemalis.
27 Salutaris.
28 Piacularis.
29 Catularia.
30 Munutia.
31 Mugiona.
32 Stercoraria.

VICI cccexxiiij. Hic numerus nõ reſpondet uicis regionum, qui ſunt ccc. & pauciores apud Rufum & Victorem. unde mendum in alterutris locis eſſe oportet.

De ædibus idem dicendum quod de uicis.

VICOMAGISTRI DCLXXII. ex hoc apparet quamlibet regionem xlviij. vicomagiſtros habuiſſe, & vbique ita legendum.

CVRATORES xxiiij. idem Victor. ſed neceſſe eſt legere xxviij quia ſingula regio habet curatores duos.

INSVLÆ per totam urbem numero quadraginta ſex millia, ſexcentæ, duæ. Neque hic numerus inſulis regionum reſpondet, quę ſunt 44698.

DOMVS. Mille ſeptingentæ octoginta: Neque hic numerus domibus regionum conuenit, quæ ſunt 1700.

BALNEA DCCCLVI. in regionibus ſunt 936.

LACVS mille CCCLII. in regionibus ſunt 1254.

PISTRINA ccliiij. in regionibus 253.

LVPANARIA xlv. Luxuria illorum temporum agnoſcitur. In regionibus ut loca fœtida omittuntur.

LATRINÆ PVBLICÆ xliiij. Victor cxliiij. Dictæ ſunt, ait Varro, quaſi Lauatrinæ.

COHORTES PRÆTORIÆ X. Puto legendum Prætorianæ, quæ perſonam Cæſaris tuebantur: Auguſtus enim præter legiones xxiij. aut xxv. ut alij uolũt, quas in prouincijs alebat, x. millia militum ad ſui corporis tutelam detinebat, quos in partes ſeu cohortes ut hic uocantur, ſub totidem tribunis diuiſerat, ut auctor eſt Diõ.[a] quęlibet cohors ex mille cõſtabat. Pri⁹ circa palatiũ Auguſti. & in diuerſis Romæ locis excubabant, poſteà Tiberius à Seiano eorum præfecto perſuaſus, eos in una caſtra redegit. Tacitus.[b] Vim, inquit, præfecturæ modicam anteà intendit, diſperſas per urbem cohortes una in caſtra conducendo, ut ſimul imperia acciperent, numeroque & robore, & uiſu inter ſe fiducia ipſis, in ceteros metus crearetur. Prætendebat laſciuire militem diductum, ſi quid ſubitum ingruat, maiore auxilio pariter ſubueniri, & ſeuerius acturos, ſi uallum ſtatuatur procul urbis illecebris. Idem Tranquillus ſignificat,[c] Romæ, ait, caſtra conſtituit, quibus Prætorianæ cohortes uagæ ante id tẽpus & p hoſpitia diſperſæ continerentur. Hæc caſtra prætoria pro prætorianis Plinius appellat. Ad extrema uerò, inquit, tectorum Romæ cum caſtris prętorijs ab eodem milliario per uicos omniũ uiarum menſura collegit paulò amplius lxx. millia paſſuum. Ex his uerbis Plinij, & ſuprà Taciti apparet hęc caſtra in ſuburbijs ad tectorum urbis extrema fuiſſe, quę hic à Victore ponuntur, ſed hæc noſtra deſcriptio omittit.

a Lib. 55.
b Li. 4. poſt prin.
c Lib. 3. ca. 5.

VRBANÆ QVATVOR. Præter milites prætorianos ad vrbem cuſtodiendam, ne quis tumultus oriretur, Auguſtus ſex millia militum cõſtituit, quos in quatuor cohortes ſingulas 1500. milites continentes diuiſit, ut[d] Dion memorat. Hi in urbe caſtra habebant, quæ urbana ab Vlpiano uocantur;[e] ſi quis, inquit, præſens ſit, uice tamen abſentis habeatur, ut puta, qui in uigilibus, uel urbanis caſtris militat, dicendum eſt deferri hunc poſſe. Hæc ille. Ipſi milites à Paulo Vrbaniciani sũt uocati. In Vrbanicianis, ait,[f] militibus idem D. Pius conſtituit, ut Reipub. cauſa abeſſe uideantur. Hi etiam Prætorij nominantur quoniam à Prætore tutelari dicto regebãtur, quia urbis tutelam habebat, ſicut tutelares Dij nuncupantur, qui oppida tuentur. Vlpianus librũ ſingularem de officio Prætoris tutelaris ſcripſit, in quo has cohortes prætorias appellat (in l. 9. ſi tribunus. de excuſ. tuto.) & cuique ſuum tribunum præfuiſſe ſignificat. Prætor uero tutelaris unus eſt ex tredecim ab Auguſto inuentus (l. 2. §. capta, de ori. iur.

d Lib. 55.
e In l. ſi maritus 15. §. 1. ad l. Iul. de adult.
f In l. qui mittũtur §. 1. ex quib. cauſ. maior.

VIGILVM VII. QVARVM EXCVBITORIA xliij. Pluribus uno die oriis incendijs, vij. cohortes, ait Paulus,[g] opportunis locis Auguſtus conſtituit, ut binas regiones vrbis vnaquæque cohors tueatur, præpoſitis eis tribunis, & ſuper omnes ſpectabili viro, qui præfectus uigilum appellatur. Hæc Paulus idem & Tranquillus[h] ſignificat, cùm ait, aduerſus incendia excubias nocturnas, uigileſque commentus eſt, nocturni cuſtodes à Modeſtino vocantur.[i] Sed etſi una cohors duas urbis regiones tuebatur, non eodem in loco excubabat, ſed diuiſa in binis caſtris habitabat, ita ut unaquęque regio à dimidia cohorte cuſtodiretur, & ideo hic xiiij. excubitoria ponuntur. In regionibus tamen longè plures cohortes quàm ſeptem recenſentur, nempe in ſecunda v. in quinta ij. in vij. vij. in viij. vj. in xij. iiij. in xiiij. vij. Quarũ oĩum xiiij. tantùm ſtatuit excubitoria, ſed in numeris mendũ eſſe puto, nec niſi vij. cohortes in xiiij.

g In l. 3. de offi. præf. vigil.
h In Auguſto c. 30.
i In l. ſed & miles. 8. §. qui autẽ 8. de excuſ. tuto

excu-

excubitorijs fuiſſe, & codex Victoris ab hac deſcriptione uariat. Forte ſeptem antiquę cohortes in xxxj. tenuiores ſunt diuiſę.

VEXILLA COMMVNIA. Duo. & ſi tàm pedites quàm equites uexillo uterentur, ut auctor eſt Vegetius,[a] cùm tamen alio non adiecto nominatur uexillum, intelligitur equitum: Georgius Cedrenus, uexillationes, inquit, Romani equites appellant, & uexilla uela purpura & auro quadrata forma facta. Hęc longis haſtis ſuſpendétes circum Principem geſtant, & eum proſequunt. Vegetius quoque[b] equitum alas uexillationes uocari affirmat, unde hęc duo uexilla equitum fuiſſe puto. Communia autem fortè dicuntur, quia inter ſe non differebant, & uexillis uterque ordo promiſcuè utebatur. Cenſeo autem equites Battauos ab Auguſto inſtitutos ſignificari, de quibus hæc Dion.[c] Delecti ſunt etiam equites externi nominati Battaui à Battauia, quæ inſula eſt in Rheno flumine. Hi ſunt equites optimi. Eorum certum numerum dicere non poſſum, quippe nondum formam habent, ſed cœpit Auguſtus eos cenſere, & ipſorum rationem habere ab eo tempore, quo cum patre militarunt, & illos contra Antonium pugnaturus uocauit, & retinuit, & tunc ſunt proprius globus, ac uirgam ut centuriones geſtant. Hæc Dion. Hi poſteà in equites Battauos iuniores & ſeniores palatinos ſunt diuiſi, iuniores fuerunt una ex ſex uexillationibus palatinis ſub Secundo Magiſtrò militum in præſenti; & altera ex nouem palatinis uexillationibus ſub magiſtro equitum in Occidente, ſub quo etiam reperiebantur equites Battaui ſeniores.

CASTRA EQVITVM. Horum nomen deſideratur, unde Victor addit, caſtra equitum ſingulorum ij. Tacitus[d] alæ ſingularium meminit his uerbis. Acceſſit ala Singularium excita olim à Vitellio, deinde in partes Veſpaſiani tranſgreſſæ. Hi fortè Singulares ſunt dicti, quia inter eos nullus gradus pręterquàm eorum præfecti reperiebatur, & erant ſinguli, uel quòd eſſent ſingulares & optimi. Hi in urbis præſidio fuiſſe uidentur.

SALGAMARIORVM. Salgamarij à Columella uocantur, qui Salgama condiunt & uendunt. Eſt autem Salgama quicquid fructuum & herbarum in uaſis ad uictū penoris cauſa reponebatur, ut oleæ, cappares, & plures, quas Columella[e] ad hunc uſum parari docet. Salgamum ergo erat pars penoris, quo ueteres ad prandium utebantur, propter quòd alios cibos non parabant quàm in penore conditos; unde magnus erat eorum numerus, qui ſalgamum uendebant, qui locus pro caſtris erat aſſignatus, unde caſtra Salgamariorum appellabantur.

PEREGRINORVM. Hæc caſtra ponuntur ſuprà in ij. regione; Multis enim in Vrbem confluentibus peregrinis, quia nō omnes à cauponis recipi poterant, locus, ubi hoſpitarentur, aſſignatus erat, qui caſtra peregrinorum appellabatur. Superiora in regionibus prętermittūtur: & caſtra Miſenatiū ſuprà ī iij. regione, & lecticariorū ī xiiij. locata, hic omittuntur. Alia caſtra Victor recitat, ut tabellariorum, quorum ingentem numerum fuiſſe oportet, & Victimariorum. Multa alia addit Victor, ut menſas olearias lxxiiij. millia, lucos, ludos, & ſimilia, quæ hic prætermittuntur, item alia ſupra in regionibus relata, quemadmodum ludo, naumachia, nymphæa, macella, & ſimilia; quæ ſuprà ſunt expoſita, neque hic referre opus eſſe cenſui. Laus Domino.

a Lib. 2. c. 4.

b Lib. 2. c. 1.

c Lib. 55.

d Lib. 4.

e Lib. 12. & præſertim c. 4. & 7.

DE QVATTVORDECIM REGIONIBVS VRBIS CONSTANTINOPOLITANÆ.

EIVSDEMQVE ÆDIFICIIS tam publicis, quam priuatis.

ROMAM in regiones xij. diuiſam fuiſſe ex Plinio & Tacito conſtat, ubi urbis incendium à Nerone factũ recitat. eas breuiter Sext. Rufus & P. Victor uiri Conſulares deſcripſerunt: hic quoq; ante Notitiam utriusque Romani Imperij ab ignoto auctore ponũtur: Conſtantinopolis Romæ ueteris ſimulachrũ facta, & noua Roma appellata, ipſa quoque illius exemplo in regiones xiiij. eſt diuiſa, ut auctor eſt inter alios Iuſtinianus,[a] quę eas κλίματα appellat nonnullaq; Roma monumẽta eò tranſlata, & noua plura ſunt fabricata, quæ uelut Notitiæ utriusque Rom. Imperij affinia non omnino prætereunda eſſe duxi: Itaque quaſdam ad ea clarius explicanda annotationes appoſui. & ſi nonnulla etiam in eiuſdem Notitiæ commentario, prout occurrebant, ſuis locis ſunt declarata. Horum deſcriptionis auctor id obſeruat, ut eccleſias & digniora præmittat, mox quæ omnibus ſunt communia, eodem ſemper ordine recitat, uicos, domos, balneas, piſtrina, gradus, curatorẽ vnum, vernaculum unum, collegiatos, poſtremò Vicomagiſtros. In xiij. regione per errorẽ uici omittuntur, & in xiij. Curator, Vernaculus, Collegiati, & Vicomagiſtri pariter deſiderantur, quos reponemus. Eccleſiæ xiiij. in vij. tantùm regionibus inueniuntur: At Romæ nullus vicus ſua carebat ædicula, & aliqui duas habebant. In quaque igitur regione ſigillatim inſignia opera attingemus.

a Nouell. 43.

REGIO I.

DOMVS GALLÆ Placidiæ Augu ſtę) fuit filia Theodoſij Magni, & ſoror Arcadij Honorijque. Hęc Roma capta ab Alarico Vandalorum ſeu Gothorum Rege abducta, Athaulfo Alarici affini & eius ſucceſſori nupſit, quo extincto, reſtituta & Conſtantio, qui mox imperauit, nupta, Valentinianũ & Honoriadem filios ſuſcepit, ut Eutropius, Zonaras, Cedrenus, & alij ſunt auctores.

DOMVS NOBILLISSIME MARINÆ Arcadij filiæ, quæ nobiliſſimi titulo inſignita, innupta manſit, ut auctor eſt Cedrenus; dignitas nobiliſſimi in antiqua inſcriptione primùm Valeriano iuniori tributa inuenitur circa annum ſalutis cclx. Mox Seueriano & Maximino Cęſaribus,[b] & deinceps aliis.[c] donec ad fœminas quoque peruenit. Hęc erat quędam participatio Imperij; nam hoc titulo honeſtatus purpuream ueſtem aureo limbo circundatam gerebat, & ſuprà pręfectos ſedebat, ut auctor eſt Zoſimus,[d] qui vult hunc honorem à Conſtantino excogitatum, ſed conſtat longè antè fuiſſe.

b L. 1. C. de feriis.
c L. 2. C. de magi. muni. l. 5. C. de feriis.
d Lib. 2.

THERMÆ ARCADIANÆ.) Ab Arcadio extructæ: Procopius[e] de ædificijs Iuſtiniani. Ex Propontide, inquit, ad Orientalẽ plagam vrbis nauigãti occurrit publicum balneum, quod Arcadianæ dicitur: Cõſtantini vrbem aliàs uariam exornans. Hic atrium Iuſtinianus exſtruxit, quod vrbi prætenditur, & leniter alluitur mari, ut qui hic deambulant, cũ prænauigantibus loqui poſſint. Hic igitur in confinio maris in prædicto atrio ſic habẽt: Eſt enim atrium aſpectu pulchrum, quod lenes uenti perflant, cuius inferna pauimenta columnarum, & marmorum præcipua venuſtate integuntur; Tantum enim ſplendorem effundunt, ut Solis radijs concertare uideantur. Multa quoque atrium exornant, partim ænea, partim lapide cęlata, prębentia ſpectaculum multa ratione dignum. Hactenus Procopius. Hæ Thermæ fortè ſunt, quæ Xerolophus uocantur; quas ab Arcadio fabricatas fuiſſe auctor eſt Cedrenus; Xerolophus, inquit, opus eſt Arcadij columnæ Theodoſij Tauro poſitæ omnia ſimile. Hoc opus in foro Arcadij fuiſſe Socrates[f] ſcribit, loquens enim de Sabatio hęretico, ait; Faciebant collectas contra Siſinnicum ſuum Epiſcopum in loco ciuitatis, qui Ξηρόλοφος appellatur, in Arcadij foro. Hæc ille. Ædificium erat plures cellas continens, unde thermas fuiſſe conijcio. Nicephorus enim Gregoras.[g] Athanaſium Patriarcham Conſtantinopolis in cellis Xerolophi reſediſſe ſcribit; ſonat autem hæc uox, inquit Suidas, ſiccam inunctionem ſine lotione, quòd ibi ungerentur,

e Oratio. 1.
f Lib. 7. c. 1.
g Lib. 7.

non lauarentur;& addit olim fatidicum hunc locum fuiſſe, in quo è tripode reſponſa reddebantur,& lvj. temporum Aſtronomica erat re uolutio, ibique xvj. chocleati, & recnnditi erant receſſus. Ego quoque in uetuſto codice Greco xij. chocleas ibi fuiſſe legi, & Dianæ, Seueriq́ue, & Marciani columnas, ac minoris Theodoſij, & Valentiniani ſtatuas. Ibidem ſcriptum epigramma Iuſtinianus citat [a] quod ex Xenophonte fuerat deſumptum in quinto ἀναθέσει. Zonaras quoque Leone Iſauro imperante, Arcadij ſtatuam in Xerolophi columna poſitam terręmotu concidiſſe ſcribit. Thermæ uerò hic publicæ uel à Principibus ędificatæ appellantur, balnea erant priuatorum.

a In §. item lex Cornelia, Inſtit. de publ. iudi.

DOMVS cxviij.) intelligo inſignia ędificia, quemadmodũ Romæ domus ab inſulis diſtinguuntur. Alioquin Vici xxix. uix ſinguli quaternas domos habuiſſent. Nec dignus mediocri ciuitati hic numerus ædificiorum fuiſſet. Nobiles ergò domus hic tantum recenſentur, cetera, ædificia omittuntur.

PORTICVS Perpetuæ duæ) longas & perpetuas. Hæ non erant, ut hodie ędibus coniunctæ, vt pars earum cenſerentur, ſed ſeparatæ ad ſpaciandum, & animi gratia ędificatæ: vnde Strabo [b] ubi Romę loca deſcribit, Liuię porticum περίπατον. i. deambulationem appellat, cui & Plinius conſentit, [c] item Strabo [d] auctor eſt Cumanos Æolas mutuo pecuniam ad extruendam porticum accepiſſe, & cum pręſtituta die non reſtituerent, à creditore prohibitos fuiſſe, ne ſub ea deambularent: cùm uerò plueret, prępudore edicto permiſiſſe, ut eam ſubire poſſent: & cùm pręco clamaret, ut porticum ſubirent, iuiſſe in prouerbium Cumanos neſcire ob pluuiam porticum ſubire, niſi à pręcone admonerentur. Has Vlpianus intelligit, cum porticus ſine ędibus fuiſſe ſcribit: [e] Tacitus [f] loquens de Neronis incendio, porticus, inquit, amenitati dicatę latius procidere. Talis fuit porticus Athenis, cuius partem à Mycone mercede partem à Polygnoto gratuitò pictam Plinius memorat; [g] quę ob id varia eſt appellata, in qua Zeno docuit, ob id Stoicus nuncupatus, [h] imaginibus argenteis, & marmoreis huiuſmodi porticus exornari conſueuerant, ut ex teſtamento apud Marcellum [i] deprehenditur; Heredem meum, inquit, uolo, ut in patria mea faciat porticum publicam, in qua poni uolo imagines argenteas, item marmoreas. Hic duas porticus intelligi puto à palatio uſque ad Forum Conſtantini, quę per longum ſpacium ſunt perpetuę, nec interrumpuntur; Procopius enim ſcribit, [k] Iuſtiniano Imperante palatium, ędem Sophię, & utraſque porticus magnas uſque ad Forum Conſtantini arſiſſe. Idem & Cedrenus, qui eaſdem ambas porticus Baſiliſco imperante flagraſſe memorat, & hę ſemper ſunt reſtitutę. Quęlibet autem Regio Conſtantinopoli aliquot portic⁹ habebat, quod Romę erat ſecus.

b Lib. 5. Geogr.

c Lib. 14. c. 2.

d Lib. 13. Geograph.

e In l. cetera 41. §. hoc Senat. Conſ. de leg. 1.

f Lib. 15.

g Lib. 35. c. 3.

h Suidas in ver. ſoi.

i In l. Seia, §. vl. alſ. l. Lucius de aur. & arg. leg.

K De ædific. Iuſtinia. orat. 1.

GRADVS iiij.) tribunal intelligitur, ad quod per gradus marmoreos ad accipiendum panem plebi dandum aſcendebatur, qui panis gradilis à gradibus uocatur. Valentinianus, [l] panis, inquit, gradilis in alium gradum tranſlatio inhibetur: idem, [m] vniuerſi panem gradilem de gradibus adipiſcantur: Ex quibus conſtat gradum eminens tribunal fuiſſe, unde panis capiebatur. Conſtantinus enim, vt auctor eſt Metaphraſtes, quotidie octuaginta millia panum in pauperes elargiebatur. Socrates [n] octuaginta millia modiorum frumenti fuiſſe ſcribit, quibus uinum, carnem, & oleum addidiſſe Suidas tradit: [o] Erant ergo iiij. gradus ſeu tribunalia in prima regione ad hæc diſtribuenda erecta.

l In l. C. Theo. de anno. ciui.

m In d. l. 3. C. Theo. eo.

n Lib. 2. c. 13.

o In ver. [illegible]

CVRATOR vnus, qui totius regionis ſollicitudinem gerat.) Hi ab Auguſto primùm inuenti, magiſtratus à Tranquillo appellantur; [p] ſpacium, inquit, vrbis in regiones, vicosq́ue diuiſit, inſtituitq́ue, ut illas annui magiſtratus ſortitò tuerentur: hos magiſtri è plebe electi illorum loco curatores xiiij. poſtea Alexander Auguſtus inſtituit: Lampridius, fecit Romæ, inquit, curatores xiiij. ſed ex Conſ. Viros, quos audire negocia urbana cum P. V. iuſſit, ita ut omnes aut magna pars adeſſent, cùm acta fierent. Hi uidentur lites ſuæ regionis curaſſe, & pupillorum, inopumq́ue curam habuiſſe.

p Cap. 30.

VERNACVLVS vnus, uel ut ſeruum in omnibus, & internuncius regionis.) Hunc credo fuiſſe uelut miniſtrum curatoris, qui nũcia perferebat ad homines ſuæ regionis pertinentia. Hi ſunt, qui à Sext. Rufo & P. Victore in regionibus Romę denunciatores uocantur, quorum bini in qualibet regione erant conſtituti.

COLLEGIATI xxv.) qui ex diuerſis corporibus ordinati incendiorum ſolent caſibus ſubuenire.) Romæ Præfectus vigilum vij. cohortibus libertinorum hominum imperabat, quos Auguſtus ad arcenda incendia inſtituit, ſingulasq; cohortes binis regionibus præpoſuit, ut Paulus, [q] Tranquillus, & Dion [r] memorant. Conſtantinopoli uerò DLXIII. Viri ex diuerſis artificum corporibus extracti, per xiiij. vrbis regiones, & ipſi nocte ad arcenda incendia excubabant, qui collegiati uocabantur. Hic numerus nec minui, nec augeri poterat, & uno moriente, Præfectus vrbi alium ex eius corpore ſubſtituebat. Honorius & Theodoſius [s] ad Æctium P. V. & non P. P. [t] ut vulgo legitur, & ita ex Cod. Theodoſiano emendandum. Quingentorum inquiunt, ſexaginta trium collegiatorum numerus maneat, nulliq; ius addendi, mutandiuè, uel in defuncti locũ ſubſtituendi pateat copia, ita ut iudicio tuę ſedis ſub ipſorum præſentia corporatorum in eorum locum, quos humani ſubtraxerint caſus,

q In l. 3. de offi. præf. vigil.

r Lib. 55.

ſ In l. pen. C. de commerc.

t In l. ult. C. Th. de calcis coct.

ex

ex eodem quo illi fuerant corpore, ſubiogentur. Hæc illi. Eligebantur autem collegiati ex xxxv. corporibus artificum, quos Conſtantinus in epiſtola ad Maximum recenſet,[a] qui ab omnibus muneribus perſonalibus præterquã ab arcendo incendio immunes erant.[b] In prima hac regione erant tantum collegiati. xxv. In alijs alij, qui complebant numerum DLX. ad quem explendum in xiiij. regione xxxvij. aut xl. ut legitur apud Zennuem[c] deſiderantur. Alibi collegiati pro decanis defunctos humanibus accipiuntur:[d] Aliquando pro municipibus.[e]

a In l. 1. C. de excuſ. artif.
b l. 1. C. de priui leg. corpora.
c l. 1. C. de collegiat.
d In l. 9. C. de ſacr. ſanct. eccle.
e In l. 41. C. Th. de op. publ.

VICOMAGISTRI Quinque quibus per noctem tuendæ vrbis cura mandata eſt.) Hi primùm ab Auguſto inuenti, Tranquillus[f] ſpacium, inquit, vrbis in regiones, vicoſque diuiſit, inſtituitque, ut illas annui magiſtratus ſortitò tuerentur; hos magiſtri è plebe cuiuſq; uicinjæ electi, itaque ſinguli curatores ſingulas regiones tuebantur vicos plures Vicomagiſtri appellati, quos credendum eſt aliquot milites habuiſſe, quibus noctis latrocinia, & alias iniurias prohiberent, ſicut erant Romæ Vigiles dicti,[g] qui id curabant, & cuſtodes vrbis quandoque uocantur:[h] Romæ pro ſingulo vico bini, terni, & quaterni ſtatuebantur Vicomagiſtri. Hic uerò quælibet Regio quinque tantum habet, ita ut uniuerſi ſint lx. & ſi infrà in collectione ciuitatis lxv. numerantur.

f In Auguſto cap. 30.
g l. ſi maritus, §. c. de adult.
h l. ſed & miles §. qui autem de excuſ. tutor.

REGIO II.

ECCLESIA Magna) ità templum S. Sophiæ; i. Dei Sapientiæ, à Conſtantino, uel, ut alij à Conſtantio conditum appellabatur, quod incendio exuſtum, poſtmodum Iuſtinianus omnium orbis terrarum ſplendidiſſimum fecit, de cuius nobili architectura Periandri liber & alij extant. Euagrius ſcribit templi longitudinem fuiſſe pedum cxc. Latitudinem pedum cxv. Altitudinem à pauimento ad centrum hemiſpherij pedum clxxx.

ECCLESIA antiqua) fortè aliquam ex illis intelligit, quæ à Conſtantino conditę fuerant, & aliquot Procopius recenſet.[i]

i De ædific. Iuſtina orat. 1.

SENATVS) locus in quo Senatus habebatur, quem, vt auctor eſt Sozomenus, Conſtantinus Magnus ędificauit, vbi eandem celebritatem kalendis Ianuarij quotannis fieri uoluit, quam Romæ Senatus habebat; incendio combuſtum ob ſeditionem ortam de eijciendo D. Io. Chryſoſtomo, ſplendidiorem Iuſtinianus reſtituit, ait Procopius.

THERMÆ Zeuſippi) inſignes erant porticu domos, & officinas circundante; illis annui reditus ad accendenda balnei lumina, & ſarta tecta habenda aſſignati erant: Theodoſius.[k] Quia, inquit, plurimæ domus cum officinis ſuis in porticibus Zeuſippi eſſe memorantur, reditus memoratorum locorum pro quantitate, quæ placuit, ad præbenda luminaria, & ædificia, ac tecta reparanda. Regiæ vrbis lauacrn ſine aliqua iubemus excuſatione conferri. Hæc ille. Scribit autem ad Senerinum P. V. non Prętorio, ut rectè legitur in codice Theodoſiano.[l] Hoc balneum palatio Principis uicinum fuiſſe, & poſteà Numerorum uocatum Nicephorus[m] ſcribit. Eiuſdem Soſomenus, & Socrates meminerut. Id credo primùm à Zeuſippo conditum, qui circa Neronis tempora Byzantij Chriſtianos afflixit,[n] & inter alios Diuum Andream Apoſtolum Argyropolim fugere compulit. Erat tum, ut puto, Macedoniæ, & Thraciæ Præfectus: Hoc balneũ poſtmodum Seuerus Imperator auxit, & ornauit, vnde Seueri eſt appellatum; verùm Cedrenus ab ipſo conditum affirmat. Numerorum deinde balneum eſt nuncupatum, quia milites ibi lauabantur. Zoſimus.[o] in peninſula id fuiſſe ſcribit: Olim quidem, inquit, eo loco portum habebat, quo porticus ille deſinunt, quas Seuerus Imperator dextruxit, cùm ſuas aduerſus Byzantios iras depoſuiſſet, qui hoſtem ipſius Nigrum in urbem admiſiſſent. Hęc ille. Suidas auctor eſt Chriſtodorum poetam ſtatuas, & imagines Zeuſippi carmine celebraſſe, inter quas laudatur, quæ Heſiodo poetæ poſita fuit. Procopius[p] id balneum eſſe affirmat à Iuſtiniano reſtauratum, ſed Zeuſippum dici, quia ibi equorum iunctorum curſus exercebatur, quod Græca hæc dictio ſonat. eius meminit D. Gregorius Nazianzenus in oratione ad Arrianos, & de ſe ipſo: nec nouam, inquit, illam Hieruſalem, hoc eſt Zeuſippum inuiſo. Imperante Iuſtiniano incendio conſumptum eſt. Cedrenus incendio, inquit, conſumptum eſt balneum Seueri, quod Zeuſippi nomen geſſit, in quo varium inerat ſpectaculum, artiumque ſplendor & marmor, & lapidum, & ex ære imaginum, & opera virorum, quæ à multis ſæculis fabricata erant, quibus hoc vnum deerat, quòd animæ non inerant illorum, quos referebant, inter præcipua, & ingenium ſuperantia opera. Stabat & Homerus qualis fuerat cogitabundus, manibus inſertis infra pectus, barba ſine cultu demiſſa, capilli capitis æquales, rari ab vtraque ſincipitis parte, facies præ ſenio hirſuta, ac curis de vniuerſo, naſus ad reliquas partes proportione æquali: oculi palpebris affixi, ita vt cęci formam præ ſe ferrent, qualem eum fuiſſe fama fert: Suprà tunicam palliolo erat amictus, & ad baſim infrà pedes eius lorum quoddam ęneum ſubiectum: Erant porrò æneæ columnę omnium ſapientia, poeſi, arte dicendi, ac fortitudine clarorum virorum.

k l. 1. quia plurimæ C. de op. publ.
l l. 52. C. Theo de oper. pub.
m Lib. 9. c. 9. eccleſ. hiſto.
n Niceph. lib. 8. cap. 7.
o Lib. 2.
p Lib. 1. de ædif. Iuſtinia.

TRIBVNAL purpureis gradibus extructum) id erat ex marmore porphyrite, quæ vox Latinè purpureum ſonat, quia purpuram hic lapis imitatur.

AMPHITEATRVM) ſecúdum lit-

tus maris, per quod ad palatium Principis, & portum Iuliani ibatur, in quorum medio fornaces eſſe conſueuerant, quæ à Theodoſio iuniore tolli ſunt iuſſa. [a] Omnes, inquit, fornaces per omne ſpacium, quod inter amphitheatrum & D. Iuliani portum, & littus maris extenditur, tolli præcipimus, propter ſalubritatem vrbis ampliſſimæ, & noſtrarum ædium vicinitatem, nec vlli his in locis coquendi calcis præberi licentiam.

a In l. vlt. C. Th. de calcis coctor.

REGIO III.

DOMVS PVLCHERIAE Auguſtæ) ſororis Theodoſij iunioris, quæ virgo permanſit, & ſi mortuo Theodoſio fratre, Martiano, quem creauit Imperatorē, nupſit. De hac multa Zonaras, Cedrenus, Zoſimus, Nicephorus, & alij. Aliam domum in xj. regione habuit.

PORTVM nouum) eſt fortè ille à Iuliano Apoſtata fabricatus. Alius fuit in vj. regione Neorius vocatus, vbi erat nauale.

PORTICVM ſemi rotundam quæ à ſimilitudine fabricæ ſigma græco uocabulo nuncupatur.) A ſimilitudine græcæ literæ c. Huius ſæpe Zonaras & Cedrenus [b] meminerunt.

b In Michaele monacho Baſilio Macedonio.

REGIO IIII.

MILIARIVM aureum) De hoc ita Cedrenus ſcribit: ſuprà miliarij fornicem duæ ſunt ſtatuæ Magni Conſtantini & matris eius, & in harum medio crux; à tergo earum Traianus, & iuxta hunc Aelius Hadrianus eques, & horologium à Iuſtiniano ibidem collocatum. Erat hæc columna Romæ in foro ab Auguſto poſita, à qua omnes uiæ Italiæ initium & finem accipiebant, ut Plutarchus, Dion, P. Victor, & alij tradunt; non tamen ab ea milliaria numerari cæpiſſe Aemilius Macer monet. [c] Mille paſſus, ait, nō à miliario urbis, ſed à continentibus ędificijs numerandi ſunt; Sicut ergo Romæ erat miliarium aureum, ita & Conſtantinopoli, quæ noua Roma appellata, in omnibus ueterem imitabatur; Sed ibi non columna, ut Romę fuiſſe uidetur, ſed ędificium, ut ex prędictis Cedreni uerbis, & ex Suida deprehenditur, qui ſub eius teſtudine Conſtantini & Helenæ columnas, & crucem, ac ſimulacrum fortunę, pluresque alias ſtatuas fuiſſe ſcribit, & illud milium non miliarium appellat.

c In l. mille. de ver. ſig.

AVGVSTEVM) erat ingens ęrea columna à Iuſtiniano fabricata. Cedrenus, abſoluta eſt, inquit, anno xvj. Imperij Iuſtiniani ęrea columna magna, quę vocatur Auguſteū, eique impoſita eſt Iuſtiniani ſtatua equeſtris, ſiniſtra manu tenens pomum rotundum, quo indicatur Orbis Imperium penes ipſum eſſe: dextram autem intendebat, quaſi Perſas iuberet ſtare, & Romanorum ditionem non inuadere: omnes uerò ęreę circa columnam tegulę erant auratę, tectorium palatij Conſtantini Magni tegentes, qui etiam nunc ęreus dicitur, columna uerò Auguſteum uocatur. De hac latè & Procopius, [d] ubi Auguſteum non columnam, ſed locum, in quo erat columna, uocatum fuiſſe ſcribit, quod & macellum appellabatur: columna, inquit, pręcipua magnitudine admiranda, non tamen ſimplex & uniformis, ſed grandibus in circuitu lapidibus compoſita. Hanc æs optimum in tabulis & uerticibus circumfuſum vndiq; veſtit, lapides ipſos ſuo robore vinciens, & ornatu tegens, colore quidem auro puro obſcurius, dignitate verò non multò inferius, par planè & ęquiparandum argento. In huius columnę vertice ſtabat pręgrandis equus ęre conflatus, verſus ad auroram admiratione dignus, ſimilis itur o, & antè pulchrè pclinato. Nā inter priores pedes ſiniſtrū leuat, tanquā terrā pulſaturus, alter pes lapidi, ſuper quem graditurus eſt, infixus hęret. Poſteriores uerò pedes ita contrahit, ut ſi ſtare prohibeatur, in parato ſit. Huic equo inſidet æreum regis ſimulachrum. Achillem uocant, propter figuram, quam refert, etenim ſoleas ſubligatus habet, abſque ocreis. Pectus heroica thorace munitum eſt, & caput galea, ſplendorem quendā proijcit, ſpectans ad orientem, iter, ut opinor, arrepturus ad Perſas. Gerit ſiniſtra manu orbem, quo innuit terram & mare ſibi ſubditum eſſe: Nihil armorum tenet, neque enſem, neque haſtam, ſed tantùm crucem orbi impoſitam, per quam regnum & belli victoria illi obuenit. Dextram manum ad orientem extendit, & porrectis digitis iubet, vt Barbari vltrò non progrediantur. Infrà uerò locum hunc Auguſtum forum appellat, eſt forum, inquit, ante regias, columnis circū munitum, Auguſtum uocant Byzantij: in hoc ad auroram curia ſeu prætorium extructum eſt, Iuſtiniani regis opus, quo Romanorum Senatus conueniens initio anni ſolennē feſtiuitatem peragit. Idē & Suidas tradit. Phauorinus forum obſoniorum Auguſtęum fuiſſe tradit, ita appellatum, inquit, Suidas, quòd idibus Octobris ſingulis annis regionum curatores & Seuaſtophori in Auguſti honorem ibi ſaltarent; uel quòd Conſtantini & Helenæ eius matris ſtatuæ eo in foro eſſent locatæ.

d De ædific. Iuſtin. in Eurano,

BASILICA quoque omnium inſignis ibidem erat ędificata, de qua hęc Cedrenus. Ortum à medijs chalcopratijs incēdium cùm vtranque porticum, tùm contigua omnia, & Baſilicam deuorauit, in qua fuit bibliotheca librorum 120. continens, inter quos libros fuit etiam draconis inteſtinum, pedes 120. longum, cui Homeri poemata Ilias, & Vlyſſea aureis literis fuerant inſcripta, cum hiſtoria rerum ab Heroibus geſtarum. Erat Baſilicę te-

ſtudo

ſtudo multis columnis ſuffulta, qualia hodie viſuntur templa, ordinibus columnarum ſuſtentata, quæ etiam Baſilicæ appellãtur, quòd inſtar baſilicarum ſint fabricata. Eam in vij. Aeneid. Virg. deſcribit.

Templum Auguſtum ingens centum ſublime columnis.

Vrbe fuit ſumma Laurentis Regia pici.

Hic ſceptra accipere primosque attollere faſces.

Regibus omen erat.

Ibi cauſæ agitabantur, Legati ciuitatum audiebantur, publicaque negocia tractabãtur. Hęc inaurata marmoribus ſplendebat. Theodoſius Cyro P.V. Conſtantinopolitanæ,[a] Baſilicam, inquit, auratam, & marmoribus decoratam in nullius imaginis, aut pictarũ tabularũ obumbratione fulcari iubemus cum uerò Conſtantinopoli & eius urbis pręfecto ſcribat, hanc ſignificat. De eadem credo, intelligit Zonaras in Leone Magno, cùm flagraſſe maximam domum uocatam ſcribit; in qua & Senatus, & delecti ciues deliberatum conuenire ſolebant, atque ipſe Imperator Cõſularem ueſtem ſumpturus: Opus illuſtre & ſplendidiſſimum, in quo pedaneos iudices in cellulis iudicaſſe Iuſtinianus ſcribit.[b] Hanc baſilicam à tergo miliarij fuiſſe Suidas ſcribit,[c] & in ea ſtatuam inauratam & alias, inter cetera ibi erat elephas à Seuero ob hanc cauſam factus, quòd argentarius quidam illius cuſtodem interfeciſſet, & cadauer bellúæ manducandum obiecilſet, ob id iratus elephas eum occidit. Ad facti memoriam Seuerus elephante cum cuſtode æneum fundi fecit, qui Coſ. Iuliano Conſtantinopolim tranſlati in baſilica locati fuere.

a L. baſilicã C. de oper. pub.

b In §. ſedebant aut. de iudic. Nouell. 83.

c In ver. βασιλικὴ.

NYMPHÆVM) id erat amplum ædificium, in quo nuptias celebrabant, qui ædes ad hoc idoneas non habebant, ut auctor Zonaras in Leone Magno, & Cedrenus: Eò ex fonte, qui erat in foro, aquam deriuatam fuiſſe Suidas ſcribit, quæ Nymphęum lauacrum uocabatur. Theodoſius ad eũdem Cyrum.[d] tua, inquit, ſedes diſponet, quantum aquæ publicis Thermis, quantum in Nymphæis conueniat deputari.

d In l. ſi quis C. de aquæductu.

PORTICVS Fanionis) Suidas Fanionem eſſe dicit locum, in quem putgamenta proijciebantur. Ea fortè eſt porticus, quam Zenò Imp. à miliario usque ad Capitolium cum quatuor columnarũ ordinibus excurriſſe ſcribit, inter quas tabernulas marmoribus incruſtatas propè viam publicã ędificari permittit.[e]

e In l. pen. §. præterea, C. de ædifi. priua.

LIBVRNA marmorea) naualis uictorię eſt monimentum. Eam enim victoriam ſignificari puto, qua Fraiutus Magiſter militũ Arcadij contra Gainam liburnis inſtructis ad Cherſoneſum potitus eſt, ut Zoſimus[f] ſcribit.

f Lib. 5.

ECCLESIA ſeu martyrium S. Meninę) Aegyptius miles fuit ſub Diocletiano paſſus in Phrygia. Hanc ædem Conſtantinus ędificauit, quem plures in honorem martyrum eccleſias fabricaſſe Euſebius in eius vita ſcribit.[g]

g Lib. 3. c. 47.

STADIVM) hęc erat area quadrata ad pugillatum deſtinata, ut ait Suidas, quam Gręci cc. pedibus metiebantur, quandoque pluribus, vndique porticibus, ſeu periſtyllijs claudebatur: ubi lucta, iactu, ſaltu, teſtibusque Græci certabant. Porticus ad meridiem erat duplex, ne pluuijs à ſeptentrione venientibus lęderetur: Intus ultrà porticum continebat ephebęum, ſeu exedra, ſedibus undique circũdantibus; ubi diſputabant phyloſophi, & iuuenes erudiebantur. Olim enim in librorum inopia diſputando, & arguendo ſe exercebãt, vt auctor eſt Suidas.[h] A dextra verò, & ſiniſtra Ephebęi ſtabant balnea, in quibus oleo luctantes vngebantur. Et ideo Caius Iureconſ. ſcribit ſtadium propriam formam ex conſumatione accipere.[i] Hoc ſtadium ſpectabat mare, Procopius de ędificijs Iuſtiniani.[k] In loco, inquit, mari proximo, quod nunc ſtadium vocatur; certaminibus quibuſdam opinor locum, olim dedicatum. Ampla Xenodochia Iuſtinianus, & Theodora uxor exſtruxerunt. Hęc ille.

h In ver. γυμνάσια.

i In l. ſi is qui quadringenta ad fin. ff. ad leg. Falcid.

K In 1. oratio. io fin.

SCALA Timaſij) erant hi gradus per collem ad mare deſcendentes à Timaſio facti, uel locus ad commodè deſcendendum paratus, ita nuncupatur, nam ſcalam etiam deſcenſum ex naui uocant. Gyllius lib. 2. cap. xj. de boſphoro Thracio ſcalam molis brachium põticuli uicem pręſtans interpretatur. Credendum tamen eſt hic marmoreas ſcalas fuiſſe, cùm locus pro inſigni nominetur. Ex his aliquod uectigal colligebatur, quod ad aquęductus reparationem impendebatur: Theodoſius,[l] Ad reparationem, inquit, aquæductus huius almæ vrbis omnia vectigalia, quæ colligi poſſunt ex vniuerſis ſcalis huius inclytæ urbis, ad refectionem eiuſdem aquæductus procedunt, Hęc ille, naues credo, quæ merces exonerabant, aliquid ſoluebant. Iuſtinianus quoque recitat codicillos Hierij, in quibus nepoti Hierio ſuburbium copatium eum omnibus ſcalis reliquit.[m] item Cedrenus auctor eſt Copronymo imperante ſęuiſſimo frigore mare cõcretum fuiſſe. Mox tepeſcente ære, inter alia fruſtum glaciei arcis ſcalas. Conſtantinopolis attriuiſſe. Fuit Timaſius magiſter peditum magni Theodoſij, qui à Valentis temporibus militare cœperat. Ab Eutropio Arcadij eubiculario per calumniam accuſatus, in Oaſim eſt relegatus. Syagrij P.P. pater, ut Zoſimus.[n] ſcribit.

l In l. ad reparationem C. de aquæduct.

m Nouell. 159.

n In 5.

REGIO V.

CISTERNA Theodoſiana) locus eſt infra terram concameratus, non uiuam nec perpetuam, ſed imbribus conceptam aquã continens.[o] Petrus Gyllyus[p] ſcribit, ſe Conſtantino-

o l. 1. §. hoc interdictum, ff. de fonte.

p I topographia Conſtantinopolis.

ſtantinopoli inuentā ſub terra ciſternam, ignorantibus dominis indicaſſe. Erat, inquit, longitudinis pedū cccxxxvj. latitudinis clxxxij. ambitus ccxxiiij. paſſuum; concameratio ſuſtinebatur marmoreis columnis cccxxxvj. pedes xij. inter ſe diſtantibus: ſingulæ xl. dodrantum altitudinem ſuperabant. In longitudinem per xij. ordines, in latitudinem per xxviij. erant diſpoſitæ. Hyeme irruēte aquæductu, ad media columnarum capitula implebatur ciſterna, piſcesque innatabant, quos ędiū dominus æſtate nauicula circumuectus tridente transfigebat.

PRYTANEVM) Athenis erat arx Prytaneum uocata, in quam Senatores ac ſapientes conueniebant, & viri de Republica benemeriti publicè alebantur.[a] cuius exemplo propè ciſternam regiam erat Conſtantinopoli palatium, in quo vir doctiſſimus xij. diſcipulos erudiebat, qui poſtea Reipublicæ vtiles futuri eſſent. Cedrenus in Leone Iſauro Iconomacho. Apud regiam, inquit, ciſternam palatium erat venerabile, in quo iuxta antiquam formā Oecumenicus magiſter ſedebat, xij. habens diſcipulos eruditione & uita graues. Hi cùm omnem diſcendi ſcientiam celeritate & amplitudine ingenij percepiſſent, Eccleſiaſticam diuinarum rerum ſapientiam acri ſtudio tractabant: Abſque eorum cōſilio quicquam agi, ipſis quoque Imperatoribus nefas putabatur, quos Leo ſuſtulit: Id Zonaras clarius exprimit: Domus, inquit, erat in Baſilicæ proximè forum ærarium regia, in quas multi codices & humanæ ac diuinæ ſapientiæ aſſeruabātur ab antiquis temporibus, & ad habitandū attributa, qui eruditione excelleret, quem Oecumenicum Doctorem appellabant: Is xij. cōtubernales habebat excellenter eruditos. His publicus uictus præſtabatur, quos eruditionis auidi adibant. Hos etiam Imperatores ad rerum gerendarum conſilia adhibebant; quos cùm Leo in ſuam ſententiam, ut imagines impugnarent, trahere nequiuiſſet, nocte cum libris combuſſit. Quemadmodum ergo Athenis viri de Republica benemeriti in Prytaneo alebātur, ita & hic eruditi, & ob id Prytaneū hanc domum vocatam fuiſſe puto, quæ inſtar Athenienſis erecta fuit.

a Cicer. lib. 1. de orator. Suid. in Πρυτανείῳ.

THERMÆ Eudocianæ) ab Eudocia vxore Theodoſij iunioris, quæ antequā Chriſtiana fieret, Athenais vocabatur, de qua plura Zonaras, Nicephorus, & alij. Alias habebat ædes in decima regione, vbi de ea aliquid dicetur.

STRATEGIVM) Hæc interpretor caſtra prætoriana, vbi degebant prætoriani milites. Eo in loco erat forum Theodoſianū, & Obeliſcus Thebeus quadrus Thebis Ægypti Cōſtantinopolim aduectus, qui in quadrū erat formatus.

HORREA holearia) credo legendum olearia ſine aſpiratione, vbi oleum condebatur.

HORREA Troadenſia) è Troadenſi aduectas merces, vel frumenta continentia, quemadmodū in ix. regione ſunt horrea Alexandrina, in quibus frumenta Alexandria aduecta conſeruabantur. Troas verò regio eſt Phrygiæ ad Heleſpontum ſita, non longè à Conſtantinopoli.

HORREA Valentiana) à Valente Imperatore facta, Forſè hoc eſt illud horreum, in quo Suidas[b] ſcribit Manaimi ſtatuam fuiſſe, qui aduerſus Scythas exercitum duxit, & ibi erat æneus modius, vt ſecundum iuſtam eius menſuram frumentum emeretur & venderetur, precio aurei à Valente in modios xij. præſtituto (pro Valentiniano enim lego Valente, qui Conſtantinopoli imperauit) is nautæ manum pręcidi iuſſit, qui eius legi fraudem fecit, & ob facti memoriam manus æreæ ibi ſunt affixæ.

b In ver. Manaim.

Erant & HORREA, in quæ aurum, argentum, & gemmę deferebantur; Nam Paulus Iureconſ. homines in horreis precioſiſſimam partem fortunarum repoſuiſſe ſcribit.[c] Lampridius quoque refert horrea ab Alexandro fabricata fuiſſe, in quæ priuati homines, qui domi loca non habebant, aut cuſtodia carebant, aurum, argentum, gemmas, aut grana conuectarent. Domini verò horreorum illata ſuo periculo cuſtodiebant.[d]

c In l. 3. §. effracturæ ff. de offi. præfec. vigil.

d l. cum plures §. locator locati.

PORTVS Proſforianus,) in quo edulia exonerabantur, Προσφορὰν enim Græci eſculenta uocant.

SCALAM Chalcedonienſem) commodum deſcenſum è regione Chalcedonis, ut eò traijciatur, nec amplius ſtadijs quinque ab Europa diuiditur.

MACELLA duo) Duo loca ampla intelligit, in quibus obſonia uendebantur.

REGIO VI.

COLVMNA purpurea Conſtantini) Hęc erat in foro Conſtantini, Lapideis tabulis ſtrato: Zonaras in Nicephoro Phoca, Imperatorem Nicephorum, inquit, maledictis vsque in forum lapideis tabulis ſtratum proſequuntur; in quo columna rotunda porphyretica ſita eſt. De hoc ita Cedrenus. Conſtantinus anno ſui Imperij xxiiij. forum condidit cum duobus amplis roſtris, in eoque foro columnam Roma allatam poſuit, uno ſolidoque lapide conſtantem, qui totus erat purpureus, id eſt, ex porphyrite conſtans, atque eam æreis faſcijs unxit, inſcriptis; In eius ſummo ſtatuam ſibi collocauit cū hac inſcriptione. CONSTANTINVS. Splendebat ſolis inſtar. Opus fuit Phidiæ Athenis aduectum. Sub baſim columnæ vij. poſuit ſportas,

ac

aexij. Copbinos Chriſti miraculis inſignes, infraſcriptosque verſus appoſuit.[a]

Tibi Chriſte mundi domine, Rectorq; optime
Vrbem hanc, tibi quæ ſeruiat: modò ſubdidi
Et ſceptra, Romanamque omnem potentiam.
Hac tu malis defende ſemper ab omnibus.

Idem fermè alijs uerbis Zonaras narrat. Teretem, inquit, columnā Porphyreticam Roma, ut ferūt, allatam, in foro lapideis tabulis inſtrato locauit; vnde à Græcis placoton nominatur, ſupràque æneam ſtatuam arte & magnitudine admirabilem erexit, antiqua enim manu penè viuens expreſſa erat. Id Apollinis ſimulachrū fuiſſe ferunt ex Ilin Phrygiæ tranſlatū; ſed Conſtantinus ſuum illi nomen indidit, clauis quibuſdam capiti inſertis, qui corpus Domini ſalutiferæ cruci affixerant. Ea ad noſtram ætatē permanſit integra columnæ inſiſtens; ſed ſub Alexio Comneno vehementi venti impetu deiecta concidit, & multos contriuit: Statuam illam Nicephorus.[b] melius exprimit. Maximā, inquit, illam porphyretici marmoris columnā conſtruxit, in qua ſtatuam quoque ſuam collocauit in polo ſeu vertice mundi, crucem infixam manu tenentem. Quo ille ſymbolo indicauit, virtute inuicti eius trophæi & ſigni terram omnem, & mare ipſum à ſe ſubactum: Gyllius ſcribit illam ex viij. lapidibus cōſtructam ęreis laurearisque zonis commiſſuras, ut uideri non poſſent, cingentibus. Sed his diſſolutis, hodie ſtructura quadam interciſa marmora colligantur; columna eſt altitudinis pedum lxxxvj. & dodrantis, pręter gradus, ſpiram, et ſtilobatem. Sita eſt in foro Conſtantini.

SENATVS einſdem loci) erat in foro Conſtantini ad boream domus Senatus nuncupata, æneis ſtatuis, & marmoribus porphyreticis ornata, in quam Senatus, & præcipui ciues deliberandi cauſa conuenire conſueuerant, & Imperator conſulatem ueſtem accipere ſolebat. Leone magno imperatore, flagrauit, ut Zonaras & Cedrenus memorant.

NEORIVS portus) id eſt Nauale, vbi naues fabricabantur; à quo porta illi proxima ſecundum aliquos Neorij dicitur: Sed à Cedreno & Zonara infrà in xij. regione aurea uel pulchra uocatur. Alij Imperialem nominarunt, quia arci Principis proxima erat.

SYCENAE SCALÆ) id eſt gradus, quibus ad litus deſcendebatur, ut in Sycenam proximam inſulam traijceretur, quę nunc Pera uocatur: In toto hoc ſinu multa nauicularum millia, pluresque quàm Venetijs Cymbæ ad tranſferendos homines comparata reperiuntur. Peramæ uulgò dicuntur, quòd ultrò citroque transferant.

PORTICVS magna una) Hæc uſque ad forum Conſtantini extendebatur, quam ob ſeditionem Iuſtiniano imperante crematam Procopius.[c] ſcribit.

[a] Cedr. in Theodoſio.

[b] Lib. Eccleſ. hiſto. 8. c. 4.

[c] Lib. 1. de bello Perſico.

REGIO VII.

IN Septima regione in loco, qui Taurus appellatur, erat TEMPLVM S. IRENÆ) id eſt Pacis, quam, ut inquiunt Socrates & Cedrenus, Conſtantinus magnus condiderat, & imperante Iuſtiniano conflagrauit; & S. ANASTASIÆ, cuius reliquię primo anno imperij Leonis magni Syrmio Conſtantinopolim allatæ fuere, & in eius templo repoſitæ, quod erat apud roſtra Domini. Anaſtaſię templum à Catholicis eſt ædificatum: quia D. Gregorius Nazianzenus ibi S. Trinitatis dogmata ſuſcitauit, templumque Anaſtaſiæ eſt appellatum: uel quòd, inquit, Sozomenus, mulier grauida, quæ ex eius porticu cadens interijt, precibus populi reuixit.

Sed uerius eſt duas Conſtantinopoli fuiſſe Eccleſias Anaſtaſias dictas, Alteram Nouatianorū ab Arianis dirutā, ab ipſis uerò denuo excitatam, ut ait Sozomenus, lib. 4. c. 19. & ob id Anaſtaſiam dictam. Altera fuit à Gregorio Nazianzeno denominata, fuerat hæc domus Nicobuli, in quam Gregorius Conſtantinopolim veniens hoſpitio eſt receptus, atque ibi S. Trinitatis dogmata iam extincta renouauit, unde locū Anaſtaſiam uocauit; Grego. Nazianz. in oratione, ad 150. Epiſcop. & in cantico Anaſtaſię. Et domus in Eccleſiam uerſam in magnificā Baſilicam excreuit, Sozomenus uerò, id nomen eū locum habuiſſe ſcribit, lib. 5. c. 5. quod mulier grauida ex ſublimi porticu, cum Dei uerbum audiret, deorſum delapſa, & mortua, omnium precib⁹ uitam recepit, Martianus nobilis ciuis & diues amplum & ſpecioſum ibi extruxit templum. Metaphraſt. 10. Ianuarij. ob nomen uerò D. Anaſtaſię reliquię ibi fuere repoſitę Theodoſius Lector in Collectaneis.

COLVMNA Theodoſij intrinſecus uſque ad ſummitatem gradibus peruia) De hac ita Zonaras in Iuſtiniano. Anno, inquit, Imperij eius xvij. magna columna in ueſtibulo magni templi collocata abſoluta eſt, cui equeſtrem ſuam ſtatuā impoſuit. Eo loco prius ſteterat columna Magni Theodoſij ſtatuam argenteam ſuſtinens à filio eius Arcadio factam pondere vij. millium & CCCC. librarū, quam ille cum columna demolitus, argento direpto, repoſuit, quę adhuc cum eius imagine uiſitur. Cùm, ſtante hac columna hęc Conſtantinopolis facta ſit deſcriptio, ante Iuſtinianum ſcriptam eſſe oportet. De hac columna aliter Cedrenus[d] loqui videtur, aut de alia intelligit: in Tauro, inquit, columnam poſuit Magnus Theodoſius, ſuas contra Scythas cōtinentem pugnas, & de ijs ſtatuta trophęa habet intus uiam ſurſum ferentē. In biuio eques poſitus eſt ipſe Magnus Theodoſius, dextrā uerſus urbem intendēs, & columnę inſcripta trophęa demōſtrans. Hęc quatto Zenonis Imperij

[d] In Zenone.

perij anno terręmotu concuſſa cecidit, quæ ſtatuam Thęodoſij habebat: Idem loquens de Anaſtaſio, multa inquit, Conſtantini magni opera conflauit, ſuamque ſtatuam inde confecit, & in columna Tauri conſtituit: Namque prius ibi poſita fuerat Theodoſij Magni, ea terræmotu deiecta & comminuta fuerat.

EQVITES Magni duo) Horum alter fuit Theodoſius Magnus, quem propè columnam dextram uerſus urbem intendiſſe, & trophæa columnę inſcripta monſtraſſe Cedrenus ſcribit.

THERMAE Caroſianę) à Caroſia Valentis Imperatoris filia nominatæ, vt Sozomenus explicat, [a] Martianus, inquit, cùm vita, tùm doctrina admirabilis, qui iam olim quidem in regia ſatellitem egerat, at iam tùm presbyter, ſectæ Nouatianæ erat, docebatque filias Valentis Imperatoris Anaſtaſiã & Caroſiam præcepta Grammaticæ, quarum nominibus ſunt balnea Conſtantinopolis etiamnum appellata.

a Lib. 6. c. 9.

REGIO VIII.

HÆC regio tota mediterranea partem Tauri, qui erat vicus Conſtantinopoli continet) cuius etiam Zonaras in Nicephoro Botoniata meminit, & partem fori Conſtantini; Porticum ſiniſtram Taurum vſque Baſilicam Theodoſianam, & Capitolium comprehendit: ſuprà diximus Conſtantinopolim Romæ ſimulachrum fuiſſe; vnde illius exemplo regiones xiiij. miliarium, Capitolium, & alia ſuprà expoſita habuit.

REGIO IX.

ECCLESIÆ duæ Cœnopolis & Omonæa) Primam à loco vrbis ita vocato denominatam puto, forte illa eccleſia à fonte extra portam auream, qui poſtea in cœnum & vliginem conuerſus eſt, nomen habet. Leo antequàm rerum potiretur eo luto cœco oculis illius lumen reſtituit; poſtea factus Imperator ibi Deiparæ Virgini, quæ illi Imperium prædixerat, templum dedicauit, quod fortè Cœnopolis à loco vrbis cęnoſo eſt appellatũ.[b] Procopius in hoc ſuburbio Fons dicto, Iuſtinianum Deiparæ templum condidiſſe ſcribit, verùm non ea nouo fecit, ſed renouauit. Altera eccleſia à concordia eſt dicta, cuius fortè antea illud templum fuerat, ſicut & Romæ tria fermè Concordiæ templa fuiſſe legimus, vnũ à M. Furio Camillo ob ſeditionem militarem dicatum, alterum à M. Manlio Prætore ob ſeditionem & ipſum militarem in Gallia, Tertium in foro Rom. propè Græcoſtaſim à L. Opimio Coſ. deletis pattib. Grachanis magna populi indignatione conditum, cui inſcriptũ eſt, opus vecordiæ pro concordiæ; Aliam Liuia Auguſta ædem Cõcordiæ fecit, aut inſtaurauit, [c] quorum vnum à Conſtantino ſplendidius eſt reſtitutum, quemadmodum in Baſilica Lateranenſi vetus indicat inſcriptio.

b Niceph. lib. eccle. hiſt. 15. c. 25.

c D. Auguſt. de ciuit. Dei lib. 3. c. 25.

HORREA Alexandrina) Quotannis Alexandria DCCC. myriades artabarum, ſeu medimnorum Atticorum frumenti Conſtantinopolim mittebantur, pro quibus nomine nauli nautis 80. millia aureorum imperante Iuſtiniano ſoluebantur. [d] Erat autem antiquitus liberalitate Senatus & ditiorum ciuium coacta pecunia ſexcentorum & vndecim librarum auri, quæ apud Præfectum vrbi vel annonæ reponebatur, & aliam Princeps addiderat, qua hoc frumentum emebatur, [e] & vectum Conſtantinopolim in horreis recondebatur, quæ à loco, vnde aduehebatur, Alexandrina vocabatur.

d Edicto Iuſtiniani 13.

e L. 3. C. Theo. de frum. vrb. Cõſtantinop.

DOMVS Nobiliſſimæ Arcadiæ filiæ Arcadij, ut auctor eſt Cedrenus, nobiliſſimæ titulo inſignitæ. Habebat & in ſequenti regione aliam domum. Tres filias Arcadius ex Eudocia uxore reliquit, Pulcheriam, Marinam, & Arcadiam, quę cęlibes, uirginesque manſerunt.[f]

f Niceph. li. 15. ca. 38. & Cedrenus.

THERMÆ Anaſtaſianæ) dictæ ab Anaſtaſia Valentis Imperatoris filia, ſicut Caroſianæ ab huius ſorore ſuprà in vj. regione, quarum nominibus, inquit, Sozomenus, [g] ſunt balnea Cõſtantinopoli etiamnum appellata. Marcellinus uerò. [h] ab Anaſtaſia ſorore conſtantini has Thermas cognominatas fuiſſe ſcribit. De hoc ita Paul. Diaco. lib. 15. in urbe, inquit, Conſtantinopoli domus eſt maxima, nomen habens caryę, ideſt, nucis. Eſt enim in eius domus veſtibulo arbor nucis, in qua (ut ſermo eſt) fuerât appenſus martyr Acatius, & defunctus; ob quam rem etiam oratorium illic eſt ædificatum. Hæc ille. Procopius ait, Anaſtaſianas balneas petit, à ſorore Cõſtantini cognominatas.

g Lib. 6. c. 9.

h Lib. 27.

REGIO X.

MARTYRIVM S. Achatij) is Conſtantinopoli ad nucẽ excruciatus fuit, quam Nicephorus in medio templo in eius memoriam condito, Arcadio imperante, extitiſſe memorat: [i] cùm ille ſub Diocletiano cẽtum annis antè paſſus eſſet. Loquens enim de Procopio Tyranno Templum illud vetuſtate collapſum Iuſtinianus pulcherrimum reſtituit; quod collapſum, inquit, Procopius, [k] à fundamentis reſtituit admiratione planè dignum tale ac tantum ſplendere, vt eam de ſe opinionem præbeat, quaſi totum nimbus perfluat. Martyrium uerò ædem appellat, in qua humatus eſt; hic martyr. de quo Martyrologium.[l]

i Lib. 13. c. 38.

K De ædifi. Iuſtinia. 1. oratione.

l 8. Maij.

THERMAS CONSTANTINIANAS) Gyllius [m] legit Conſtantinianas; quarum

m Lib. 3. topographi. Cõſtantinop.

rum ſępe apud Sozomenum, Socratem, & Suidam ſit mentio: Sed uериſimile eſt etiam à Cóſtantino, qui ſuam urbem tot ornamentis decorauit, thermis honeſtatam fuiſſe.

DOMVS Auguſtę Placidiæ) Theodoſij Magni filiæ [a] quæ aliam domum in prima regione habebat: [b] & cum Honorio reſedit in Italia.

a Zoſimus in fi. lib. 6.
b In Theodoſio.

DOMVS AVGVSTÆ Eudociæ) Hæc fuit Theodoſij iunioris uxor, anteà Athenais dicta, & poſtea Chriſtiana facta, fœmina omnium ſui temporis eruditiſſima. Vitam Chriſti carmine Homerocentonę compoſuit. Deinde um ſuſpecta adulte ij à uiro eiecta, Hieroſolyma migrauit, & Theodoſio defuncto, Conſtantinopolim redijt. [c]

c Zonaras Nicephorus.

REGIO XI.

MARTYRIVM Apoſtolorum) Conſtantinus hoc ædificauerat, inquiunt Cedrenus & Euſebius: qui de hoc ita ſcribit; [d] Apoſtolorum templum in urbe ſui cognomine ad perpetuam illorum memoriam conſeruandam ædificare cœpit.

d De vita Conſtantini lib. 4. c. 58.

Illud uerò cùm in infinitam extruxiſſet altitudinem, lapidumque omnis generis, ac cruſtarum uarietate ab ipſo ſolo ad ſuperiorem contignationem colluſtraſſet, ſummo artificio factis laquearibus tectum intus cóplexus eſt, auroque vniuerſum contexit. Supra verò pro tegula inductum æs à toto opere imbrium iniurias arcebat. Quod ipſum etiàm multo auro fulgebat, ità vt longè contemplantibus per reciprocatos ſolis radios incredibilis ſplendor effundi videretur. Interiorem ædis partem vndique in ambitum circunductam reticulari opere ex ære & auro affabrè facto conueſtiuit. Ac templum quidem hunc in modum permagna Imperatoris & cura & ſtudio exornatum eſt. Huic autem atrium ingens & ſubdiale, circundatum, in apertum purumque aerem explicabatur. Hui9 per quatnor latera porticus erant diſpoſitæ, quę medium atrium cum templo ipſo complectebantur. Porticibus accommodabantur regia domus, balnea deambulatoria, aliæ habitationes plurimæ ad neceſſitatem illorum, qui locum cuſtodirent, conſtructæ. Hæc omnia dedicauit Imperator, vt Seruatoris noſtri Apoſtolorum memoriæ apud omnes gentes æternitatem compararet. Subdit [e] Conſtantinum ibi in aurea arca ſepultũ fuiſſe, quam vtrinque ſex ſtipant apoſtoli, idẽ affirmat Socrates. Iuſtinianus id poſtea ſplendidius fecit. Procopius enim de ædificijs Iuſtiniani [f] ita ſcribit. Erat antiqua apud Byſantiũ ædes, Apoſtolis conſecrata, longitudine temporis iam collabens, & quæ, vt timebatur, amplius ſtare non poterat. Hanc Iuſtinianus pro dignitate inſtaurauit, vbi Latomi & artifices effoſo fundamento inuenerunt tres arcas ligneas inſculptis literis indicantes trium ſanctorum ibi eſſe corpora, ſcilicet Andreæ, Lucæ, & Timóthei, quæ Iuſtinianus & omnes Chriſtiani maximo cum tremore conſpexerunt. Zonaras vult hoc templum à Theodora Auguſta inſtauratum.

e Cap. 60.

f Dicta oratione 1.

PALATIVM Facilianum) ſi legamus Falcillianum, deriuabitur à Falcilla altera Arcadij filia, aut apud Cedrenum reponendum nomen Facillæ. Gyllius legit Placillianum à Placilla vxore Magni Theodoſij, quam Paulus Diacònus appellat Flacillam ſed hæc fuit filia Theodoſij iunioris, vt auctor eſt Marcellinus Comes; cuius, inquit Gyllius, hoc palatium eſſe potuiſſet, & Facillianum vocaretur.

BOS ÆREVS) quem Pergamo allatum fuiſſe Cedrenus ſcribit; Caminus, inquit, fuit, in qua vſtus eſt S. Antipas martyr. Sunt qui hunc bouem eſſe autumant, qui à Perillo inuentus, & à Phalaride Agrigenti tyranno primus illud tormentum experiri coactus eſt. Zonaras Phocam tyrannum in Boue crematum eſſe ſcribit, vbi caminus, inquit, fuiſſe perhibetur æreus forma bouis Pergamo tranſlatus, qui & loco Conſtantinopolis nomen dedit.

CISTERNAM Modeſtiacam) Modeſtus fuit primo Comes Orientis, mox Præfectus Prætorio Valẽtis, [g] & cum eſſet Arian9 Catholicos afflixit: Demum graui morbo precibus D. Baſilij eſt liberatus, vt Gregorius Nazianzenus eſt auctor in oratione funebri in Baſilium. Hunc ciſternæ, de qua agitur, auctorem fuiſſe puto.

g L. quicunque C. de cohorta.

REGIO XII.

PORTA Aurea) Græci ὡραίαν ab ipſius & proximorum ædificiorum pulchritudine vocant; vnde patet falli eos, qui Neoriá à vicino nauali appellare maluerunt, ità etiam Cedrenus, Zonaras [h] & alij [i] appellant, eam eſſe puto, quam idem Zonaras in Leone Philoſopho Occidentalem aurei triclinij portam appellat, & indè aurea eſt dicta. In ea elephanti erant collocati, quos illis ferebant ſimiles fuiſſe, quibus inſidens Theodoſius olim vrbẽ ingreſſus eſt; [k] Hos Theodoſium paruum eò ex æde Martis Athenienſis deportaſſe tradit. Hæc porta mari oppoſita ad occidentem, ad mediterranea, ad arcis finem tranſmittebat. [l] Et mediterranea reſpiciebat, à qua ad littus maris directa linea menſura erat pedum xiiij. M. LXXV. quæ erat vrbis longitudo. Erant plus minus tribus millibus paſſuum.

h In Leone Iſauro.
i Niceta in Alexio Duca, Marzulfo, & de geſtis poſt expugnatam vrbẽ. Nicephorus Gregoras de ingreſſu Michaelis Paleologi in vrbem.
k Cedrenus.
l Nicephor. lib. 15. c. 25.

PORTICVS Troadenſes) credo à Troadenſibus Conſtantinopoli morantibus ædificatas; aut illa pars vrbis ita vocabatur, vel merces Troadenſium eò importabantur, quemadmodum ſuprà dictum eſt de horreis Troadenſibus.

COLVMNA ITIDEM intra ſegradibus peruia) Hanc ſuprà erat ſtatua Theodoſij, quam in aurea porta ſitam fuiſſe, & Leone Iſauro imperante concidiſſe auctor eſt Zonaras. Hanc columnam Gyllius opinatur Arcadij fuiſſe, [a] & xxj. lapidibus ſcapum cum ſpira & capitulo cõſtitiſſe narrat; vbi pugnas Theodoſij ſculptas contineri aſſerit.

a Lib. 4. topograph. Conſtan ti. c. 7.

REGIO XIII.

SICÆNA) Peninſula ſinu maris auguſti diuiſa. Hæc hodie Galata ſeu Peta vocatur peninſula anguſto freto ab vrbe diuiſa, Stephanus, [b] Sycæ, inquit, eſt ciuitas è regione nouæ Romæ, nunc Iuſtiniana dicta, ſed intra nouos vrbis muros Iuſtinianas ſeu Sycas Iuſtinianus collocat, [c] vt eius pars eſſe meruerit.

b De vrbib.

c Nouel. 59. c. 5

Sicæna à laudatiſſimorum ficuum prouentu Græcis eſt nuncupata. [d] A Francis (ita Latinos vocant) nunc inhabitata. A Breno Gallorum Duce, quos Græci Galatas vocant, eò profectò Galatam nuncupatam Gyllius opinatur, [e] itẽ Peram. i. traiectum vel peræam dictam quemadmodum Ioſephus Iudæam transiordanam, & Strabo transeufratenſem appellat: Sycam ſeu Sycarum traiectum Anaſtaſius vocat in conſtitutione, qua mortuos gratis ſepeliri mãdat: [f] colle à Septentrione ad meridiem interſecatur, quem vtrinque valles longitudinis vnius milliarij claudunt. Eius muri circuitus eſt quattuor millium & CCCC. paſſuum; ibi coparium ſuburbium ſtatuere Iuſtinianus videtur. [g] Socrates, [h] locus, inquit, è regione vrbis iacet, Sicæque dicitur, ac regio xiij. eſt vrbis Conſtantinopolis, quò Nouatianorum eccleſia, Conſtantino imperante eſt tranſlata.

d Dionyſi' Byſantius Cedrenus.

e Lib. 4. topograph. Conſta. c. 11.

f L. 18. magna. C. de ſacroſã. eccleſ.

g Nouell 159. §. volo igitur.
h Lib. eccl. hiſt. 1. c. 30.

SOCIETATEM VRBIS nauigijs frequentibus promeruit, ait deſcriptio: Multa enim ibi nauicularum millia, & longè plures quàm ſint Venerijs cymbæ, quæ vltrò citroq; homines tranſmittunt, eſſe dicuntur, unde peninſula pars ciuitatis eſſe potuit: Montibus magna ex parte circondata, æqualem ad aliud litus planiciem habet. Eccleſiam, Forũ, Theatrumque Honoriana, & alia ceterarum regionum ornamenta continet, ibi pertinax Iuriſconſularis Patriarcha egregium pacis templũ extrahit, ac locum nobilibus ædificijs ornatũ Conſtantinus mœnibus muniuit, ait Cæſar Baronius Card. in annalib. an. 314. in fine.

NAVALIA) etiam hic naues fabricabantur.

Hic deſunt vici duo, qui huic peninſulę ſufficiebant in longum porrectæ, & complent numerum vicorum, qui infrà in epilogo recenſentur omnes CCCXXII. & his ademptis eſſent CCCXX.

REGIO XIV.

DEcima quarta regio proprijs vndiq; clauſa mœnibus alterius ciuitatis ſpeciem exhibet) quia (vt puto) ibi habitans Imperator ſibi arcem quandam condere voluit, & ipſa montuoſa ad mare deſcendens in planiciem quandam deſinit; continet eccleſiam; ſed quæ hæc ſit, non exprimitur.

PALATIVM) ita appellatur Principis habitatio, quia Auguſtus in Palatino monte habitabat, & inde eius domus palatium eſt vocata, & ita etiam Romuli domus appellabatur. Quare, inquit Dion, [i] etiam ſi alibi degat Imperator, locus, vbi habitat, ſemper palatiũ nominatur.

i In Auguſto.

LVSORIVM) fortè idem quod ludus venatorius, in quo cũ feris pugnaturi ſe exercebant, cuius iura meminerũt. [k] Fortè rectius à nauibus luſorijs dictis, quæ ibi fabricabãtur, hic locus nomen habuit. De quibus Marcellinus lib. xvj. & in Cod. Theodoſiano lib. 7. eſt titulus 17. de luſorijs Danubij.

K In l. aut damnum, §. quicunque de pœnis.

PONTEM SVBLICIVM ſiue lignenm, Suidas ſcribit apud D. Mamantem pontem fuiſſe xiij fornicibus conſtantem; eò enim multæ confluebant aquæ. Is fortè antè ſublicius poſtea lapideus eſt factus.

In fine huius regionis poſt gradus v. addidimus ſequentia, quæ deſunt, & ex collatione aliarum regionum ſunt reſtituta CVRATOREM vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos xxxvij. Vicomagiſtros v. Collegiati infra in Collectione ſunt DLX. quibus hic deſunt xxxvij. ſed Theodoſis iunior tres addit, & eos LXIII. ſta tuit. [l]

l In l. pen. de comer. & mercat.

COLLECTIO CIVITATIS.

HAbet Palatia v.) Roma pro his domos MCLXXX.

ECCLESIAS XIIII.) Roma ædes CCCCXXIIII.

DOMOS Diuinas Auguſtarum vj. Domos nobiliſſimas I. L.) Diuinæ vocantur domus illarum, quibus Auguſtarum titulus dabatur, & ignem procedentes præmittebant, vt apparet ex Herodiano, & alia Imperatoris habebant inſignia. Erant autem hæ domus v. nõ vj. vt errore librarij eſt ſcriptum, ſcilicet binæ Placidiæ, & Pulcheriæ, & vnæ Eudociæ vxoris Theodoſij. Aliæ verò domus nobiliſſimæ erant III. Marinæ vnæ, & duæ Arcadiæ nobiliſſimæ nuncupatæ, quia fœminarum erant, quę nobiliſſimæ titulum obtinuerant.

THERMAS VIII.) Romæ erant xj. VICTOR ſcribit xvj.

BASILICAS II.) Romę x. VICTOR XIX.

FORA IIII.) Romæ XI. VICTOR xvij.

SENA.

SENATVS II.) Romæ tria eraot loca, in quibus Senarus habebaiur, vr auctor eſt P. Victor, vnum ponit inter Capitolium & ſorum, vbi erat ædes Cócordię. Alterum ad Portá Capenam. Terrium intra ędem Bellonę in Circo Flaminio, vbi dabatur Senatus Legatis exrerarum nationum, quos in Vrbem admittere nolebant.

HORREA V.) Romæ ccxcij.

THEATRA ij.) Romæ iij.

LVSORIA ij.) Romę ludi iiij. apod P. VICTOREM vj.

PORTVS iiij.) Romę j.

CIRCVM j.) Romæ ij. penes P. VICTOREM viij.

CISTERNAS iiij.) Romę oon ſunt.

NYMPHÆA iiij.) Romę xv.

VICOS cccxxij.) Romę ccccxxiiij.

DOMOS iiij. millia ccclxxxviij.) Romę Inſulę XLVI. millia DCII. Domus MDCCLXXX. Domus erant maiores & reſtudinatę, à quartuor partibus pluenres; Inſulę ſaſtigiatę à duobus lateribus pluentes. Vnde intelligit bic ędificia magnifica, non alias ędes, quæ numero quatuor Millia ccclxxxviij. tantę vrbi paucę ſuiſſent, plures enim mediocres habent ciuitates.

PORTICVS xlij.) Romę vj.

BALNEAS priuatas cliij.) Romę DCCCLVI.

PISTRINA Publica xx. Priuata cxx.) Romę omnia ccliij.

GRADVS cxvij.) Romę non inueniuntur.

MACELLOS V.) Romę Macella ij.

CVRATORES xiij.) legendum xiiij. Licet regio ultima ſuprà per errorem nullú haberet curatorem, nec Vernaculum, nec collegiatum, nec Vicomagiſtroſ, conſtat tamen ex breuiario hic appoſito eos per incuriam omiſſos. Romę erant Curatores xxiiij.

COLLEGIATOS DLX.) Theodoſius [a] ponit DLXIII. tres amplius addens; Ex hoc numero apparet regioni xiiij. xxxvij. deeſſe. Hi Romę noo erant, ſed loco eorum vigiles in vij. cohortes diuiſi. [b]

a In l.pen.C.de commer.

b L.3.ff. de off. præf. vigil. Dion. Tranquill.

VICOMAGISTROS lxv.) Negeodum lxx. Quini enim erant in quaque regione, vode v. deſiderant. Romę erát DCLXXII.

COLVMNAM purpuream) Romę nó extat, quia inde Conſtantinopolim deducta, vt auctor eſt Cedrenus. Hanc Petrus Gyllius ex lapidibus quadratis factam in hippodromo eſſe ſcribit.

COLVMNAS iotra peroias ij.) Totidem Romæ. COLVMNÆ cochlides.

COLOSSVM j.) Romę ij. per erroré vt & alia omiſſus eſt in regionibus.

TETRAPYLVM aureum j.) Petrus Gyllius in Topographia Cooſtantinopolis [c] ignotum ſcriptorem citat, qui vult hanc fuiſſe aream quadrilaterem vndique porticibus circundatam quattuor portas habentem prius quadriuium nominatum; Latini hoc ſtadium uocant: ſed hoc in Regionibus Vrbis non inuenitur, niſi ſit ſtadium in 4. regione ſitú, quod in hoc epilogo omittitur. Tetrapyli in Leone Magno meminit Cedrenus. Euagrius [d] à Mámiano Senatore, Zenone imperante extructú refert. In urbe, inquit, duas regales porticus cùm ob eximiam ędificationem oalde magnificas, tùm ob lapidum concinnitatem & ſplédorem in primis ornatas ędificauit. Erexitque Tetrapylon uelut inteſtinum inter illas duas porticus interiectum columnis, & ęnea materia perelegantet & exquiſitè elaboratas. Quod ad Tetrapylon à Mammiano ędificatum attinet, oe ueſtigium quidem illius reliquum uidimus, inquit Gyllius P. Victor in x. regione Romę ponit pentapylon.

c Lib.3.c.6.

d Lib.3.c.28.

AVGVSTEVM) Forum ita dictum Conſtantinopoli.

CAPITOLIVM) ut Romę, ubi VICTOR ij. ponit uetus & oouum.

MONETA) Romæ erat, ſed non ponitur pro loco inſigni.

SCALAS MARITIMAS iij.) Romæ non erant, ſed pro his alia, quę hic deſunt, ut Naumachia, Arcus, Lacus, & ſimilia.

Habet longitudo urbis à porta aurea uſque ad littus maris directa linea pedum xiiij. millia lxxv. súr plus minus quatuor milliarijs, ſtatuendo quinque pedes in paſſum.

Latitudo pedum vj. millia cl. id eſt unius, & plus minus quartæ partis milliarij. Circúibat circiter decem milliaria cum dimidio. Fertur portas xxiij. habuiſſe. Laonicus Chalcondylus in Othomanorum hiſtoria, Cóſtantinopolim cxj. ſtadia cópleċti ſcribit, eſſent plus xiij. milliaribus Italicis; vulgò fertur xviij. milliaria circumire.

Præter prædicta celebratur in iure Aquæductus Hadriani, qui palatio Principis, & Nymphæis, balneiſque vrbis deſeruiebat, quémadmodum Theodoſius minor Cyro. P. P. aut P.V. ſcribit. [e]

e In l. omnes C. de aquęduc.

THERMAE ACHILIS ab eodem citaotur, in quas ex memorato aquædoctu aquæ per plumbeas fiſtulas deriuabantur: [f] Has Thermas propè Strategium fuiſſe Cedrenus ſcribit, ab ara Aiaci & Achili ibi dedicata nuncupatas. Caſſiodorus incendium Conſtátino imperante ortum ad Thermas, quæ vocátur Achileæ, perueniſſe memorat. [g]

f D. l. omnes.

g In tripert. lib. 10.c.12.

Suburbia Conſtantinopolis, quorum iura meminerunt.

HEBDOMVM ſuburbium Conſtantinopolis fuiſſe auctor eſt Procopius. [h] Alterú, inquit, templum ędificauit D. Theodoræ in ſuburbio, quod Hebdomon, id eſt Septimum

h Lib.1. de ædificijs Iuſtiniani in 1. oratione.

vocatur idem Zonaras in Phoca. Cedrenus in Arcadio & Iuſtino, & plures alij. Ibi plura intra condita fuerunt, in quibus perperam legitur ſeptics pro ſeptimi.[a] De quo in Commentarijs ad Notitiam. Ibi ædem D. Io. Baptiſtæ Theodoſium Magnum ædificaſſe Zonaras ſcribit. Gyllius nunc intra vrbem eſſe vult in vj. colle, & à numero ſuburbiorũ Septimũ vocatum.

a L. pen. C. de ſacroſan. eccleſ. l. 19. C. de iur. delib. l. 30. C. fideicom. l. 14. C. de don.

BLACHERNÆ) recitat Iuſtinianus[b] teſtamento Hierij ſuburbium in Blachernis Anthemio filio relictum fuiſſe. Auctor eſt Zonaras Pulcheriam ſororem Theodoſij minoris ibi ędem beatæ Virginis ædificaſſe, quam Iuſtinianus auctore Procopio inſtaurauit. Cedrenus ſcribit Iuſtinum nepotem Iuſtiniani illi duos arcus addidiſſe: Anaſtaſius Imperator triclinium magnum ibidem fecit, vt auctor eſt Suidas, & Tiberius balneum.[c] Blachernarum nomen à quodam eo in loco regnante indiium fuiſſe ex Dionyſio Byſanthio Gyllius autumat. Iacebat ad litus maris, vbi etiam Leo Magnus Deiparæ templum extruxit.[d]

b In Nouel. 159 §. 1.

c Zonaras.

d Nicepho. lib. 15. c. 25. hiſtor. eccleſia.

STVDII Monaſterium aliud Conſtantinopolis ſuburbium fuit, in quo maiorem lectum ad ſcpeliendos mortuos ſeruatum fuiſſe Iuſtinianus refert.[e] Huius originem ita Nicephorus recitat.[f] Studius uir quidam præclarus Roma Conſtantinopolim peruenit, ubi Diuo Præcurſori templum erexit, in quod ex domicilio eorũ, qui ἀκοίμητοι id eſt inſomnes dicuntur, monachos induxit. Horum domicilium Marcellus diuiniſſimus, conſtruxerat, in quo perpetuis carminibus hymni Deo canerentur. Sodalitate monachorum eam ob rem in tres cœtus diuiſa. Propter hoc Coſ. factus eſt Studius, ut hoc fronti Cœnobij inſcriptum carmen ſignificat, quod Latinè ita uerſum eſt.

Magnificam poſtquàm conſtruxit Studius ædẽ,
Conſulis accepit mercedis nomine honorem.

Id Leone Magno imperante contigit.

e Nouell. 59. c. 6.

f Lib. 15. eccle. hiſto. c. 23.

COPARIA aliud erat Conſtantinopolis ſuburbium quod ab Hierio codicillis nepoti relictum fuiſſe Iuſtinianus narrat.[g]

g D. Nouell. 159. §. 1.

SVBVRBIVM in promontorio ſinus SOSTHENII, hoc vltra mare in Aſia fuerat Ardaburij Magiſtri militum Theodoſij minoris, poſteà venit in prædictum Hieriũ, qui Præſ. Præto. Zenonis fuerat.[h] Nominis Soſthenij cauſam hanc Nicephorus tradit.[i] Memoriæ, inquit, proditum eſt Argonautas Græcorum, cùm ad eum locum perueniſſent, prædari eam regionem cœpiſſe, & ab Amyco, qui ibi tùm rerum potiebatur, in fugam verſos, ac palantes in quendam nemoroſum & incultum locum propter denſitatem arborum profugiſſe, ibique eis latitantibus virtutem cęlitus aduenisſe, viri ſpecie, alas veluti aquilæ in humeris habentes, victoriamque aduerſus Amycum oraculo denunciaſſe. Illos porrò id ſequutos, cum illo conflixiſſe, victoriam reportaſſe & ipſum unà cum copijs ſuis concidiſſe. Atque ut gratiam uiſioni ei referrent, fanum eos, & ſtatuam, ea quæ eis apparuerat forma, in loco eo excitaſſe, nomenque regioni Soſthenium indidiſſe, quòd ſcilicet robore accepto ſalui euaſiſſent.

h L. ſcriniarios C. de milit. teſt.

i Lib. eccleſ. hiſto. 7. c. 50.

BYTHARIVM ſeu PHILOTHEI ſuburbium nuncupatum.[k]

IN VENETIS, ſuburbium,[l] in quib. idem Hierius.

SVBVRBIVM in VENETIS[m] in quibus idem Hierius prædia poſſidebat.[n] VENETAM PORTAM Procopius[o] nominat: Poſtquàm, inquit, ad VENETAM portam conſtitit, quæ dextrorſus imperatorio throno eſt, in Hypalium ire conſtituit, à ſuburbio in Venetis dicto uocata uidetur; fortè Venetæ factionis homines ibi degebant.

k Nouell. 159. §. 1.

l D. Nouell. 159. §. 1.

m Nouell. 159. §. 1.

n D. Nouell. 159. §. 1.

o Lib. 1. de bello Perſico.

PONTICHIVM in traiectu & RVFINIANAM ſuburbia, in quibus Belliſarium prædia poſſediſſe Procopius[p] memorat & Sozomen.[q] meminit, & alia ſuburbia prætermittuntur, quia de his tantùm quorum iura meminerunt, agere uoluimus.

p Lib. 1. de bello Perſico in Theodoſio.

q Lib. 8. c. 21.

De ædificijs præſentibus Conſtantinopolis.

TOtam urbem Conſtantinopolis hodie deformatam eſſe Gyllius ſcribit,[r] ibi ædibus depreſſis fabricatis, nihil priſtini ſplẽdoris retinuit: Exceptis paucis purpuratorum domibus, templis, thermis & Xenodochijs, quæ magnificè extructa uiſuntur, & ſunt ſequentia.

r Lib. topographiæ Conſtantinop.

Templa Marmorea omnia plumbo tecta, & columnis, ſplendentibuſque marmoribus exornata ultra. CCC.

Thermæ publicæ, quarum L. magnæ & geminæ, alteræ pro uiris, alteræ pro mulieribus ultra. C.

Xenodochia publica quorũ illuſtria aquas in media atrij area ſalientes habent, ex agris ſuburbanis ductas ultra. C.

FINIS.

[illegible] le

igitized by Google